શાળોપયોગી

ગુજરાતી શબ્દકોષ.

મધુભાઈ ગો. પટેલ.

શાળોપયોગી

ગુજરાતી શબ્દકોષ.

લખનાર

લલ્લુભાઈ ગોકળદાસ પટેલ.

ધી પોકેટ ગુજરાતી અંગ્રેજી ડીક્ષનેરી, ધી સ્ટાર ઇંગ્રેજી
ગુજરાતી ડીક્ષનેરી, રાણી સુભદ્રા, મણી-મોહન
બાપાગનગ, ગણા હમીરનો ભાગ્યરવિ,
રોગ અને તેનો ઉપાય,
ગુજરાતી શબ્દકોષ, ઇ૦

અમદાવાદ

"સૂર્યપ્રકાશ" પ્રેસમાં છાપ્યો

(સર્વ હક સ્વાધીન)

૧૯૨૫

કિમ્મત રૂ. ૬-૪-૦

ૐ

'ઓ પ્રભુ ' છુ છ જગતનો, સમર્થ સર્જનહાર ,
અંતરથી તુજને નમું, છુ જ મ્હારી નાથ

"અમો મિથ્યા જગ, પ્રભુ કદી કરો ન અમન્યા'

જય સરસ્વતી '
સુકુમાર નંદિની
મધુરી મનસ્વિની '
ઉર અગ વિલાસીની

*   *   *   *

દેવસુતી ' નંદનની ઉમા '
જ્યોતિ આમ ઉજ્જ્વળ '
પ્રાણ પ્રભા ' પ્રણય-પ્રભા --
વિભુ ભક્ત ન્ ... યાર '

*   *   *

જય સરસ્વતી '
મધુરી મ્હાલતી-
ઉમંગ આરા સિંચતી-
પ્રભુ-પથ સહચરી '’

લલિત.

મળનાર—એસ. બી. શાહની કંપની—અમદાવાદ
ધી ગુજરાત બુક ડીપો—નડીઆદ

રચ ભૂતમય પ્રતિમા પ્રતિભા જગમાં વિલક્ષણ લેખા,
મનાદિ રચક પ્રતિમા ગ્રંથ સ્વરૂપે વિકારહીન પેખો

જન્મ તા ૭—૧—૧૮૭૦
સં ૧૯૨૬ વૈ સુદિ ૩

લ. ગો. પટેલ

અર્પણ.

સજ્જન સુહૃદ શ્રીયુત કૃષ્ણલાલ સૂરજરામ વકીલ.

એમ ઇ ડી આઈ ઈ એસ

એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર સાહેબ (ઉત્તર વિભાગ)

અમદાવાદ

આપશ્રી ગુજરાતના ઉચ્ચ સાહિત્ય-સેવકો પ્રત્યે સહાનુભૂતિ દર્શાવો છો,
કેળવણીના પ્રચાર માટે ખાસ ખંતથી સતત પ્રયાસ કરી
રહ્યા છો; અને આપના સમાગમમાં આવનાર સર્વ
મનુષ્યો પ્રત્યે સમાન પ્રેમભાવ દર્શાવો
છો, એ સદ્‌ગુણોથી આકર્ષાઇ આ
પુસ્તક સાથે આપનું નામ
જોડી કૃતાર્થ
થાઉં છું

આપનો સેવક
લલ્લુભાઈ ગો. પટેલ

"સૂર્યપ્રકાશ" પ્રેસ—અમદાવાદ.

પ્રસ્તાવના.

કોષ એટલે ભડાર-નિધિ પછી તે લક્ષ્મીનો હો વા શબ્દોનો હો ભણેલા કે અભણ પ્રાણી માત્રને, જગતના બીજા વ્યવહારોમા જેમ દ્રવ્યભડારની ક્ષણે ક્ષણે જરૂર પડે છે, તેમ વાક્વ્યવહારમા પ્રતિ પળ શબ્દાર્થ જ્ઞાનનુ કામ પડે છે જેની પાસે જેટલો ને જેવો દ્રવ્યભડાર, તેટલા અને તેવા બાહ્ય સુખભોગો ઘણી સહેલાઇથી તે મેળવી શકે છે, તેમજ જેની પાસે જેવુ અને જેટલુ વધારે શબ્દ જ્ઞાન, તેવા ને તેટલા તે પોતાના વિચાર વધારે સહેલાઇથી યથાર્થ બહાર પાડી બીજાના મગજમા ઉતારી શકે છે, એટલુજ નહિ પણ તેટલો અર્થ પણ તે દ્વારાએ વધારે સપાદન કરી શકે છે દ્રવ્ય સપાદન કર્યા પછી તે સભાળવાને માટે-તિજોરી-પહેરો વગેરે અનેક પ્રકારની શારીરિક અને માનસિક ચિંતાઓ ભોગવવી પડે છે, પણ જ્ઞાનરૂપી માલ સપાદન કર્યા પછી તે સાચવવાને એકલી મગજ મજૂસ માત્ર બસ થાય છે

શબ્દનુ મૂળ અક્ષર છે અને અક્ષર એ ઉચ્ચારના ચિહ્નો છે ઉચ્ચાર માત્રના વ્યક્ત કે અવ્યક્ત કઇને કઇ અર્થ તો રહેલોજ હોય છે ભાષામા શબ્દોની સખ્યા વધ્યાજ કરે, તેમ શબ્દોના અર્થ સમજવાને મુશ્કેલી પડે એ સ્વાભાવિક છે અર્થ જાણ્યા સિવાય માત્ર વિદ્યા ભણ-વાથી - વાચી જવાથી કઇ લાભ થતો નથી એ મુશ્કેલી ટાળવાનુ સાધન માત્ર કોષજ છે

પહેલા આર્યાવર્તમા સસ્કૃત ભાષાજ વ્યવહારમા હતી એટલે સર્વ ગ્રથો એ ભિગમાજ રચાયા તે સમયમા છાપખાના કે લખવાનો રિવાજ ન હોવાથી મુખ પાઠજ હતો ને ગદ્ય કરતા પદ્ય સહે-લાઈથી યાદ રહી શકે માટે સર્વ ગ્રથો પદ્યમાજ રચાયા તે સમયના આર્યો ભૂમડળના અન્ય જનો કરતા વિશેષ બળવાન, ચતુર, કળાકૌશલ્યમા અતિ નિપુણ, સારી રાજ્યવ્યવસ્થા રાખનારા તેમજ દેશના લાભાલાભ સમજનારા હોવાથી પરજનોને ફાવવા દેતા નહિ પાછળથી વિદ્યાભ્યાસ ઘટતો ગયા, અને એશઆરામી થયા સસ્કૃત બોલવા તથા લખવામા કાળે કરી ફેર પડવા લાગ્યો શબ્દો અપભ્રશ થઈ નવી ભાષાઓ તથા અક્ષરોના વલણની નવી અને ફાવતી લીપિયો થઈ પરતુ મૂળ સસ્કૃત ભાષા વિદ્વાન ગણાવાની ખાતર ભણવી પડતી એટલે વિદ્યાર્થીને એકની બે ભાષા શીખવાની થઇ આર્ય પ્રજાનુ બળ ઘટતુ ગયુ પરદેશીઓ ફાવ્યા નવા નવા રાજ્યો થયા તેમની ભાષા અહિની ભાષા સાથે ભળતી ગઈ એટલે મૂળ ભાષા જાણનારને રાજકીય ભાષા પણ શીખવાની જરૂર પડી હરકોઈ ભાષા ભણતા તેની સાથે તે ભાષાના વ્યાકરણ અને કોષની જરૂરજ પડે, કેમકે તે વગર તે ભાષાનુ શુદ્ધ તથા સપૂર્ણ અર્થ સહિતનુ જ્ઞાન થતુ નથી આમ આપણી ગુજરાતી ભાષા પણ માતા સસ્કૃતમાથી ઉતરી આવેલી ભાષા છે

ગુજરાતી ભાષાની સમૃદ્ધિ તથા શબ્દોની લક્ષણા-શક્તિનો પરિચય પડિતો કરતા સામાન્ય માણસોમા વધુ જણાય છે પરભાષાના શબ્દોને બરોબર બધબેસતા ગુજરાતી શબ્દો તેઓ સહેલા-ઈથી મેળવી શકે છે આપણા સાક્ષરો તો પોતાની ભાષામા બારોબાર સસ્કૃત શબ્દો અથવા તો સસ્કૃત કોષની મદદથી પરિભાષા બેળેબેળે ઘડી કાઢે છે, જ્યા વખતે તેજ શબ્દો માટે ઘણા ગુજરાતી શબ્દો મળી આવે પરતુ જેમ સસ્કૃત શબ્દો વધારે આવે તેમ ભાષા ઉત્તમ એ તેમનો નિશ્ચિત ખ્યાલ હોય છે, તેથી અમુક પરિભાષાનો શબ્દ દર્શાવવાને માટે તેમને અજાણ્યો સસ્કૃત શબ્દ વધારે પસદ પડે છે ઘણી વખત તો સામાન્ય બાબતમા પણ સસ્કૃત શબ્દને વધારે ને પ્રથમ પસદગી આપવામા આવે છે ગુજરાતી રૂઢી પ્રયોગો ને કહેવતો સુદ્ધા બદલી નાખવામા આવે છે

જોડણી માટે ગુચવાડો પણ જેમનો તેમ કાયમ છે દરેક લેખક પોતાની મરજીમા આવે તેમ જોડણી કરે છે જેમ સાક્ષરો વધ્યા તેમ નવી નવી રીતે જોડણી લખવી શરૂ થઈ એટલે સગ્રહ-કારને પોતાના સગ્રહમા કયી જોડણી રાખવી તેની મુશ્કેલાઇ ઉભી થઈ દરેક લેખક પોતાના સિદ્ધા

તેને અમલમા મુકવા પોતાના લેખમા તેવી જોડણી લખતા ગયા થયુ એમકે દરેક સાલની જુદી રીત એટલે એક શબ્દ બે ચાર રીતે ગુજરાતીમા લખી શકાય એમ થયુ વળી મુખ્ય દલીલ એવી આવી કે બોલવુ તેવુજ લખવુ પરન્તુ એ પણ વાયા ભરી ગયાઈ બોલવા પ્રમાણે લખવાથી ઉચ્ચાર સૂચક ચિહ્ન મળવુ મુશ્કેલ છે અમુક ચિહ્નથી અમુક ઉચ્ચાર (પહોળો કે સાકડો) થાય તે પણ નક્કી થવુ જોઇએ દરેક ગુજરાતી શબ્દ બનતા સુધી શુદ્ધ સ્વરૂપમાજ લખાવો જોઇએ

ગુજરાતી ભાષામા સાઠેક વર્ષ પહેલા માત્ર **નર્મ**કોષ હતો ત્યાર પછી નવિન શબ્દોનો પુષ્કળ વધારો થયો છે કવિશ્રી **નર્મદાશંકર**ભાઈ જો હયાત હોત તો તેઓ તેમા આ શબ્દો ઉમેરી એક સારો કોષ રચી શકત

એ મહાન્ નરરત્નના પગલે ગુજરાતી ભાષામા લગભગ વીસ વર્ષ ઉપર (સને ૧૮૭૫ મા સ્વર વિભાગ) ' ગુજરાતી શબ્દકોષ ' એ નામનો એક કોષ તૈયાર કર્યો જે વિદ્યાભિલાસી સજ્જનોને, સાક્ષરોને અને વિદ્યાર્થીઓને પ્રિય થઈ પડયો છે ભાષા એ સમુદ્ર છે, એને મથન કરવુ સહેલુ નથી છતા પણ મથન કરતા જે મળે તેમાજ સતોષ માનવો પડે છે અગ્રેજી ભાષામા પણ સને ૧૭૫૫ મા પ્રથમ કોષકાર ડૉ **જોન્સન** હતા ત્યાર પછી તેની કૃતિનુ અનુકરણ, વિવેચન અને પૃથક્કરણ કરનાર તથા તેમા સશોધન અને ઉમેરણ કરનારા ઘણા જણને એ ભાષાને ઉત્પાદક ભૂમિએ જન્મ આપ્યો અને દોઢસો વર્ષમા તો જુદા જુદા સ્થળે અને જુદા જુદા વાસ્તે ઉપર છપાયલા પુષ્કળ કોષો જોવામા આવે છે. અને તેમા વેબસ્ટર ડીક્ષનેરી સારી ખ્યાતી પામી. તેમ ગુજરાતી ભાષામા કોષકારનુ પ્રથમ માન કવિશ્રી **નર્મદાશકર**ને છે સને ૧૯૦૮ **સુધીમા** કોષ માટે પ્રયાસો થયા હશે પરતુ વેબસ્ટરની પદ્ધતિ ઉપર એટલે અવતરણો, રૂઢિપ્રયોગ, કહેવતો આદિ એકઠા કરી સને ૧૮૯૩ થી શરૂઆત કરી સોળ વર્ષે તે પ્રજા સમક્ષ મૂકાયો અને તેમા પણ અત્યાર સુધીના નવા શબ્દો, ઈ૦ ઉમેરી ફરી છપાવવા તૈયાર કર્યો છે

ડૉ સેમ્યુઅલ જોનસનની ડીક્ષનેરી જે ઇ૦ સન ૧૭૫૫ મા છપાઈ હતી તેના ઉપોદ્ઘાતના શબ્દો કેટલાક અત્રે લાગુ પડતા હોવાથી ટાકુ છુ કે " In this work, when it shall be found that much is omitted, let it not be forgotten that much likewise is performed It may repress the triumph of malignant criticism to observe that if our language is not here fully displayed, I have only failed in an attempt which no human powers have hitherto completed "

એ **ગુજરાતી શબ્દકોષની** આ નાની આવૃત્તિ છે યુનિવર્સિટિ પરિક્ષામા ગુજરાતીને **સ્થાન અપાયુ** છે તેથી વિદ્યાર્થિઓ તેમજ અન્ય વાચકોને વધુ ઉપયોગી થઇ પડે તેવા હેતુથીજ અસલ કોષના શબ્દસમૂહમા થોડા નવા શબ્દો ઉમેર્યા છે અને જરૂર પુરતા અવતરણો રાખ્યા છે, તેમ ટાઇપો મોટા રાખ્યા છે મૂળ પુસ્તકની માફક આ આવૃત્તિ પણ પૈસા કમાવાની લાલચથી, કે મહાન્ વિદ્વાનમા ખપવાની અભિલાષાથી પ્રસિદ્ધ કરાયલી નથીજ, પરતુ પ્રવૃત્તિવાળી તેમજ આશ્રય વિનાની સ્થિતિમા પણ ઉત્સાહના ઉદ્યુક્તપણાથી આ કોષ પણ લખાયો અને છપાયો છે

'**ગુજરાતી શબ્દકોષ**' મુબાઇ ઇલાકાના સરકારી કેળવણીખાતાની કમિટિએ પ્રાઇમરી અને સેકન્ડરી સ્કુલોની તેમજ કોલેજોની લાયબ્રેરી માટે મજુર કર્યો છે અને માટે તે કમિટિનો હુ ઉપકાર માનુ છુ તે પુસ્તક ફરી છપાવવા ઇચ્છા રાખી છે જેનુ કદ આ પુસ્તકના કદથી બેવડુ થશે વિદ્યાપીઠની સમિતિએ તેમા નવા શબ્દોનો એકઠો કરેલો સમુહ આપવા અને સુધારવા કબુલ કર્યું છે એટલે જે શબ્દો અને જે ભડોળ હાલ છે 'તેમા પણ ઘણુ વધશે એમ લાગે છે પરતુ તે છપાઈ રહેતા હજુ બે વર્ષ લાગશે એટલે '**જેવો જોઈએ તેવો** ગુજરાતી ભાષામા શબ્દકોષ નથી' એ વાત ન્યાય મુલાવશે એ સૌ પરમાત્માની ઇચ્છા ઉપરજ આધાર છે

આ કામમા જોડણી ઉપર બનતા સુધી પુષ્કળ ધ્યાન આપ્યુ છ, અને તે માટે નવિન વાચનમાળા, ગુજરાત સાહિત્ય પરિષદ મંડળના તેમજ ગુજરાત વિદ્યાપીઠના જોડણીના નિયમોને અનુસરવામા આવ્યુ છે, છતા રહી ગયેલી ભૂલો માટે-પ્રેસદોષ કે પ્રુફ-રીડર માટે ક્ષમાની યાચના કરી અંતમા પ્રભુ પાસે માગુ છુ કે —

નાગાપાગ મુગ્ધ બ્યગ અતિરો, ધારો ગીરા ગુર્જરી,
પાદોપાદ રસાળ ગુણવતી, થાઓ સખી ઉપગી
જે જિર્વાણ ગિરા ગણાય ગણના, તે સ્થાન એ લ્યો વરી,
થાને શ્રેષ્ઠ સહુ સખી જન થકી, એ આશ પુરો હરી' '

*　　*　　*　　*

ભાષા ગુર્જરી આર્યવર્ત અખિલે, ફેલાય નાગી વણી,
નવ દેશવિદેશ ગર્જર ગિરા, મોહાય સોહામણી,
વાણી સંસ્કૃત મૃત્યુપ્રાય થઈ છ, આ થાય ગિરોમણી,
આપો તો વિભુ એજ અર્પણ કરો, એ આશ પ્રેમી તણી ”

આશ્વિન શુદિ ૧
૧૯૮૧
નડિયાદ-લખાનાર

લ. ગો. પટેલ

આ કોષમાં વપરાયેલા ટુંકા અક્ષરોની સમજ.

સં૦ સંસ્કૃત

મ૦ મરાઠી

હિં૦ હિન્દી

કાઠિ૦ કાઠિયાવાડી

ફા૦ ફારસી

આ૦ આરબ્બી

અં૦ અંગ્રેજી

પો૦ પોર્ટુગીસ.

તેલુ૦ તેલુગુ

તુર્ક૦ તુર્કી

પું૦ પુંલિંગ, નરજાતિ

સ્ત્રી૦ સ્ત્રીલિંગ, નારીજાતિ

ન૦ નપુંસકલિંગ નાન્યતરજાતિ

સ૦ સર્વનામ

વિ૦ વિશેષણ

અ૦ અવ્યય

ક્રિ૦ અ૦ ક્રિયાપદ અકર્મક

ક્રિ૦ સ૦ ક્રિયાપદ સકર્મક

શાળોપયોગી

ગુજરાતી શબ્દકોષ.

અ.

અ

અ, (સ) દેવનગરી તથા ગુજરાતી લિપિનો પ્રથમ કંઠસ્થાની હ્રસ્વમૂળાક્ષર ૨ વ્યંજન વર્ણથી આરંભાતા શબ્દની પૂર્વે જોડાયાથી નિષેધ-અભાવ-થોડું-નહિ-વિનાનો એવો અર્થ રાખે છે (**અજ્ઞાન, અબોલા, અવાવરૂ, અકર્મી,** ઇ૦,) વર્ણસાથે જોડાય છે ત્યારે **અન્** ૫ થાય છે, (**અનન્ત, અનાસ્થા, અનાદર** ઇ૦) ૩ કેટલાક શબ્દમાં અ, નિરર્થક વધેલો છે (**અલોપ, અવસ્થા**) ૪ વધારેના અર્થમાં પણ વાપરે છે અઘોર ૫ વિષ્ણુ ભગવાનનું નામ, ઓમમાં પ્રથમ અક્ષર અ+ઉ+મ=ઓમ્ (ૐ)

અ , અ૦ બેદરકારી, તુચ્છકાર, ક્રોધ, અને ખુમારીનો ઉદ્ગાર ૨ વારૂસ્તો, ઠીક

અંશ, પુ૰ (સ૦ અંશ્-ભાગ પાડવા) ભાગ, હિસ્સો, વિભાગ, અવયવ, કળા '**અલ્પાંશ, જવરાંશ.**' ૨ જે ઈશ્વરી ગુણ પ્રાપ્ત થયો હોય તે, પ્રસાદ, સંસ્કાર " જે કોઇ પ્રેમઅંશ અવતરે, પ્રેમરસ તેના ઉરમાં ઠરે " (દયારામ) ૩ ગોળાનો ૩૬૦ મો ભાગ (અક્ષાંશ, રેખાંશ ઇ૦) ૪ અપૂર્ણાંકમાં લીટીની ઉપરનો જે અંક તે, ¾ એમાં ત્રણ એ અંશ, ને ચાર એ છેદ ૫. લેશ, અસર, ભેગ. ૬ રાશીચક્રનો ૩૦ મો ભાગ ૭ વિષય

અંશક, વિ૦ (સ૦) વારસ, પિતરાઇ, ૨ ભાગીઓ, ભાગ પડાવનાર

અંશાવતાર,-પુ૦ (સ૦ અંશ+અવતાર) જેમાં ઈશ્વરના થોડા ઘણા અંશ હોય તેવો અવતાર

અંશી વિ૦(સ૦)અંશવાળું,સંસ્કારી,૨.ભાગીઉ

અંશુ, પુ૦ (સ૦ અંશ્-ભાગ પાડવો,) કર; [કિરણ

અંશુમાન, પુ૦(સં૦)સૂર્ય, ભાનુ, રવિ

અઈ, અ૦ પેલું, ઓ, પણે

અઉ, ન૦ (સં૦ અહિ) કરડે એવું જીવડું, ૨ એરૂ ૩ છોકરાને ડરાવવાનું એક કાલ્પનિક સ્વરૂપ ૪ અડણું, બાઉલું

અઋણિ, વિ૦ [સં૦] જેને ઋણ-કરજ ન હોય તે, જે દેવાદાર ન હોય તે, બીન કરજી,

અક, ન૦ (સ૦) દુઃખ, પીડા ૨ પાપ

અકંચન, વિ૦ ગરીબ, કંગાળ, દીન.

અકજ, વિ૦ અકાય, નકામું. [છેલ, બાકેરાવ

અકડબાજ, પુ૦ અક્કડ, ફાંકડો, વરણાગિયો,

અકડાઅકડી, સ્રી૦ સરસાઇ, હોસાતોસી, ચઢાચઢી, કસાકસી, ચડસાચડસી **અકડાઅકડીનો** વખત-મુશ્કેલાઈ ભરેલો વખત, બારીક સમય, કસાકસીનો સમય, **અકડાઅકડી ઉપર આવવું** -હોસાતોસી કરવી, સરસાઇમાં ઉતરવું

અકડાઈ, સ્રી૦ બેડસાઇ, પતરાજી, મગરૂબીમાં રહેવું તે ૨ હુંપદ, મમત્વ ૩ છેલાણીપણું ફાંકડાઇ

અકડાવું, ક્રિ૦ અ૦ તોરમાં રહેવું લાલા ચઇ ભભકામાં ફરવું-મરડાવું ૨ રહી જવું; સાંધાનું જડ થઈ જવું, લોહીનું ફરવું એકાએક બંધ થવું " માંગ પગ અકડાઇ ગયા. "

અકતો. પુ૦ (સં૦ અ+કૃત) કારીગર લોકોની રજાનો દિવસ પાળી, છુટી, અણોજો, પાકી.
અકથનીય. વિ૦ (સ૦ અ+કથ્-કહેવુ) ૧ કહેવા જોગ, ન બોલવા યોગ્ય
અકબરી. વિ૦ (આ૦) અકબર બાદશાહે કાઢેલુ, (સિક્કો-કાયદો) ૨ અકબરના સમયનુ
અકબંધ, વિ૦ વગર ખોલેલુ જેમનુ તેમ, આખુને આખુ, સીનસિક્કાબંધ
અકરમણ સ્ત્રી૦અકર્મી, અભાગિયણ [ઉધરાવેડા.
અકરાતીઆવેડા, પુ૦ (સ૦ અતિ+ક્રમ) ખા-
અકરાતીઉં, વિ૦ (સ૦) ખાતા-પીતા અક ળાય તોપણ ખાયા કરે તેવુ, ખાતા ધરાયજ નહિ તેવુ, ગળાસુધી ખાખા કરનાર ખાઉધરૂ
અકરાકેર, પુ૦ ઘણો જુલમ, (ત્રાસ ભરેલુ મરણ થાય છે ત્યારે અકરાકેર થયો તેમ કહેવાય છે,) સીતમ,ગજબ ૨ ભયકર નાશ, મહાર; કતલ
અકરાલવિકરાલ, વિ૦ (સ૦ અ-નહિ+કરાલ-ભયાનક+વિ-વધારે) અતિભયાનક, ભયકર બીહામણુ, ડરામણુ, ઉગ્ર, દારૂણ
અકરૂણ, વિ૦ (સ૦) નિર્દય, કુર, દયાહીન
અકર્મક, વિ૦ (સ૦) જેમા કર્મ ન હોય તેવુ (ધાતુ-ક્રિયાપદ), કર્મ રહિત
અકર્તુમ, (સ૦ અ-નહિ+કૃ-કરવુ) ન કરવાનુ 'કર્તુમ અકર્તુમ સમર્થ શ્રીહરિ'-પ્રેમાનદ
અકર્મ, ન૦ (સ૦ અ+કર્મ-કામ) ખરાબ કૃત્ય, દુષ્કર્મ, કુકર્મ ૨ ગુનો, અપરાધ
અકર્મી, વિ૦ (સ૦) અભાગીઉ, બેનસીબ, કમભાગી ૨ દુરાચારી,દુષ્ટ,પાપી, ૩ બુદ્ધિહીન,ઠોઠ
અકર્મીના પડિયા કાણા-ભાગ્યહીનને જે મળે તે પણ નકામુ મળે **અકર્મી નિશાળિયાને વત** રણા ઘણા-ખરાબ કારીગર હથિયારનોજ વાંક
અકલી, વિ૦ (ફા૦) અક્કલવાળુ, બુદ્ધિમાન, તર્કી ૨ સમજુ, શાણુ ૩ ઝીણુ, કસબી
અકલ્પિત, વિ૦ (સ૦ અ+કલ્પ) બનાવટનુ નહિ તે, સાચુ, અકૃત્રિમ ૨ મૂળ, અસલ ૩ નહિ ધારેલુ, અકસ્માત, એકાએક, ઓચીંતુ.
અકલ્યાણ, ન૦ (સ૦ અ+કલ્ય-શુભ કરનારૂ) ભુડુ, માઠુ, નઠારૂ, અશુભ, બુરૂ અમગળ
અકસ, પુ૦ (ફા૦) ખાર, અદેખાઈ, દ્વેષ
અકસખોર, વિ૦ ખારીલુ, દ્વેષી
અકસર, અ૦ (આ૦ અકસર-ઘણુ કરીને) વિશેષે, મુખ્યત્વે ઘણુ ખરૂ; ઘણુ કરીને, ૨ કદાપી, વખતે, કદાચ
અકસીર, વિ૦ (આ૦ઈકસીર) આબાદ લાગુ પડે-અસર કરે તેવુ, ગુણકારી, રામબાણ,
અકસીર સ્ત્રી૦ હલકી ધાતુનુ સોનુ બનાવનાર જે રસાયણ તે (પારસમણિ)
અકસ્માત, અ૦ (સ૦) એકાએક, અચાનક, ઓચિંતુ, સહસા
અકળ, વિ૦ (સ૦) કળી-સમજી ન શકાય તેવુ, ગહન, ગૂઢ [૨ કુદરત
અકળકળા, સ્ત્રી૦ મર્મ, ભેદ રહસ્ય, કોયડો
અકળવિકળ, વિ૦ ગભરાએલુ, બહાવરૂ
અકળાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગભરાવવુ, કાયર કરવુ, ગુચરી નાખવુ ૨ પીડાવવુ,-દુખી કરવુ
અકળામણ, (સં૦આકુલતા) મનનો ગભરાટ ૨ ગભરાટથી થતુ દુખ, મુંઝવણ, અમુઝણ ૩ બેચેની, રૂંધામણ
અકળાવુ. ક્રિ૦ અ૦ ગુચવાવુ-ગભરાવુ અ મુઝાવુ ૨ દુખી થવુ, પીડાવુ ૩ કટાળવુ
અકળિત, વિ૦ (સ૦ અ+કલ્-જાણવુ) ન સમજાયુ-જણાયુ હોય તેવુ, નધારેલુ ૨ કાતર-અડસટ્ટા વગરનુ (ઉભોપાક).
અકાજ. વિ૦ (સ૦) નકામુ, નિરર્થક
અકાબર, પુ૦ (આ૦) હોદ્દેદાર. અમલદાર
અકાય, વિ૦ (શ૦) શરીર વિનાનુ, નિરાકાર
અકાર, પુ૦ (સ૦) અ નો ઉચ્ચાર. ૨. અ૦ કારણ વગર, અમથુ, નકામુ
અકારણ, વિ૦ વિના કારણ, ફોગટ, અમથુ.
અકારત, વિ૦ મિથ્યા, વ્યર્થ, નિષ્ફળ ૨. અકારિત, નાલાયક, અકારત જવુ-નકામુ થવુ
અકારાત, વિ૦ (સ૦) અતે અ હોય તેવુ
અકારૂ, વિ૦ અણગમતુ, અળખામણુ, અપ્રિય
અકાર્ય, વિ૦ (સ૦) ખરાબ કૃત્ય, કુકર્મ

અકાલિ, વિ૦ નાનકે ચલાવેલા ઉદાસીપંથને લગતું
અકાલિક-લીન, (સ૦) કવેળાનુ, કમોસમનુ, સમય વગરનુ, સમયની આગળ પાછળનુ
અકાળ, વિ૦ (સ૦) સમય વગરનુ, અપ્રશસ્ત સમય, કવખતનુ ૨ પુ૦ કમોસમ, કરત,કવેળા
અકાળ મૃત્યુ–જે વખતે થવુ ન જોઈએ તેવુ મૃત્યુ, જુવાન વયમા થયેલુ મોત **અકાળ વૃષ્ટિ**–કરતે થયેલો વરસાદ, માવઠુ
અકાળજ, વિ૦ (સ૦) કરતનુ, કમોસમનુ
અકિંચન, વિ૦ (સ૦) દરિદ્રી, કંગાલ.
અકીક, પુ૦ (આ૦) એક જાતનો ચળકતો લીમો રંગીન પત્થર, કાચમણિ, ખોટો હીરો
અકીર્ત્તિ સ્ત્રી૦ (સ૦) અપજશ, બદનામ, નિંદા, કલંક, બદબોઇ
અકુલીન, વિ૦ (સ૦) નીચા કુળનુ, કુળહીન,
અકુશળ, વિ૦ અણકુસળી, બોથડ
અકૂપાર, પુ૦ સમુદ્ર, દરિયો
અકૃત, ન૦ (સ૦ અ + કૃ-કરવુ) પાપ, ખરાબ કૃત્ય, ૨ વિ૦ ન કરેલુ, ન કરવા જેવુ
અકૃતજ્ઞ, વિ૦ કૃતઘ્ની, બેવફા, કરેલા ઉપકારને ન જાણનાર–ભૂલી જનાર
અકૃતજ્ઞતા, સ્ત્રી૦ બેવફાઇ, હગાગીપણુ, કૃતઘ્નતા
અકૃતાર્થ, ૦ કમનસીબ, હીણભાગી
અકૃત્રિમ, વિ૦ (સ૦) અસલ, સ્વાભાવિક, કુદરતી, નૈસર્ગિક ૨ સાચુ, ખરેખરૂ
અકૃપા, સ્ત્રી૦ ઇતરાજી, ગેરમહેરબાની
અકેક–કુ, વિ૦ દરેક, પ્રત્યેક
અકોટ, પુ૦ સોપારીનુ ઝાડ ૨ સોપારી
અકોટી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓના કાનનુ સોપારીના ઘાટનુ ઘરેણુ, ઝુમખાવાળુ લોળિયુ
અક્કડ, વિ૦ (હિં૦) ટટાર, કડક, નહિ વળી જાય તેવુ ૨. ગર્વી, તોરી, મિજાસી
અક્કડબાજ, વિ૦ વરણાગિઉ, ફાકડુ લાલ
અક્કરચક્કર, વિ૦ અણધાર્યું, એકાએક
અક્કરમી, વિ૦ અકર્મી, કમનસીબ. ૨ બુદ્ધિ વિનાનુ, ઠોઠ **અક્કરમી** નિશાળીઆને વતરણા ઘણા–આવડ નહિ ને ઠાઠ બહુ

અક્કલ સ્ત્રી૦ (આ૦ અકલ) બુદ્ધિ, સમજ, ૨ શાણપણ, ડહાપણ ૩ તર્ક **અક્કલ ચલાવવી**–વિચાર કરવો **અક્કલ અધારે વહેંચાણી** છે–બુદ્ધિ કોઇના બાપની નથી. **અક્કલ બડી કે ભેંસ**–બલથી ન થાય તે કળથી થાય. **અક્કલ ફૂટવી**–બુદ્ધિનો ભ્રંસ થયો, ચિત્ત ઠેકાણે ન હોવુ, **અક્કલ મારી જવી**–અક્કલ ન ચાલવી, બુદ્ધિ ખરાબ થવી **અક્કલ વેચાતી લેવી**–ઘણા અનુભવથી શીખવુ, શીખામણ લેવી, બોધ લેવો **અક્કલ વેચી ખાવી**–મૂર્ખ બનવુ **અક્કલને અને એને અઢાર ગાઉનુ છેટુ છે**–બેવકૂફ છે **અક્કલનો આગળો**–મૂર્ખ **અક્કલનો આંધળો**–મૂર્ખ, અણસમજુ બેવકૂફ **અક્કલનો ઓથીમીર**–મૂર્ખ, બેવકૂફ, વિવાહની વરશી કરે એવો **અક્કલનો ખાં**–મૂર્ખ, બેવકૂફનો પાદશાહ, **અક્કલનો દુશ્મન**–મૂર્ખ, અણસમજુ, બેવકૂફ **અક્કલનો બારદાન**–અક્કલ શૂન્ય, મૂર્ખ, અક્કલહીન, બેવકૂફ **અક્કલસેં** ખુદા પિછાનો–જરા અક્કલ તો લાવો–વાપરો
અક્કલગરો, પુ૦ (આ૦) મોમો રવરવાટ કરે તેવુ એક જાતના છોડનુ મુળિયુ
અક્કલબાજ–મંદ–વન્ત–વાન, વિ૦ અક્કલવાળુ, બુદ્ધિમાન ૨ ડાહ્યુ ૩ તર્ક ઉઠાવનાર ૪ હોશિયાર, ખબરદાર
અક્કલહોશિયારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) (એ બે શબ્દો એકજ અથવા સબંધી અર્થમા વપરાય છે ખતમા લખાય છે) સાવધગીરી, ફામ, ભાન, શાંત મનથી અને ખરા વિચારથી
અક્કેક-કુ, વિ૦ પ્રત્યેક દરેક ૨ એક પછી એક
અક્કા સ્ત્રી૦ મા, માતા ૨ મિત્રાઇ તુટવાની નિશાની, મિત્રાઈની તૂટ
અક્ટોબર, પુ૦ (અ૦ ઑક્ટોબર) અંગ્રેજી વર્ષનો દશમો મહિનો–એકતિસ દહાડાનો (આસો)
અક્રૂર, વિ૦ (સ૦) દયાળુ, માયાળુ ૨ પુ૦ શ્રીકૃષ્ણનો પીતરાઇ કાકો
અક્ષ, પુ૦ (સ૦) રમવાના પાસા. ૨ આબાનો મણકો, પેર ૩ બીલામાનુ ઝાડ. ૪. પૈડાંની

ધરી ૫ અક્ષવૃત્ત ૬ આખ (કવિતામા) ૭ બેડાનુ ઝાડ

અક્ષણિક, વિ૦ હમેશનુ, સ્થિર નિશ્ચલ

અક્ષત, પુ૦ (સં૦) છાલાવાળા ચોખા, ડાગેર, જવ ૨ સેકેલુ અનાજ ધાણી **અક્ષત છાટવા**–બ્રાહ્મણે આશીર્વાદ ભણી યજમાન ઉપર ડાગેરના દાણા નાખવા તે **અક્ષત ઉતારવા**–ભૂત, નજર વગેરેનો વહેમ આવ્યાથી શુ થયુ છે તે જાણવા માદા માણસના માથા ઉપર લુગડુ રાખી અનાજના દાણા સાતવાર ફેરવવાની ક્રિયા તે

અક્ષત, વિ૦ (સ૦ અ+ક્ષત) નહિ–ભાગેલુ, નુકસાન વગરનુ, સલામત સાબુત ૨ આખુ, અખોવન, અખડ [અરૂધતી, વશિષ્ટપત્ની

અક્ષમાલા, સ્ત્રી૦ (સ૦) રૂદ્રાક્ષની માલા, ૨

અક્ષય, વિ૦ (સં૦ અ+ક્ષિ–ઘસાવુ) નાશ ન પામે તેવુ, અભગ હમેશ રહે તેવુ, અખુટ

અક્ષયતૃતીયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) વૈશાખ સુદ ત્રીજ, અખાત્રીજ [અખેનોમ

અક્ષયનવમી, સ્ત્રી (સ૦) કાર્તિક સુદ ૯

અક્ષયધામ, ન૦ મોક્ષ, નિર્વાણ મુક્તિ

અક્ષયપદ, ન૦ (સં૦) મોક્ષ, નિર્વાણ મુક્તિ

અક્ષયપાત્ર ન૦ (સ૦) જેમાની વસ્તુઓ કદી ન ખૂટે તેવુ વાસણ (અખો પાત્ર)

અક્ષર, પુ૦ (સ૦ અ+ક્ષર્–વહેવુ) મોમોથી નીકળતો સ્વર–અવાજ, વર્ણ ૨ વાણી, વચન ભાષણ ૩ દસ્કત, હરફ ૪ (વ્યાકરણમા) સ્વર, અથવા સ્વરયુક્ત વ્યજન–મળાક્ષર, જોડાક્ષર ૫. વિધિના લેખ, છઠ્ઠીના લેખ, કર્મના લેખ ૬ ભણવા ગણવાની વિદ્યા - 'શરૂ અક્ષરમા પુરો" ૭ મહેણુ,ભાર ૭ અવિનાશી ઇશ્વર, બ્રહ્મ **અક્ષર ઉતારવા**–મહેણુ ટાળવુ **અક્ષર કાઢવા**–સભાળ પૂર્વક લખવુ ૨ કોપી ઘુટવી ૩ લખેલુ ભૂસી નાખવુ (રબ્બરથી) ૪ બોલવુ, ઉચ્ચારવુ **અક્ષર પાડવા**–છાપવુ ૨ લખવુ

અક્ષરગણિત, ન૦ (સ૦) અક્ષરો માડીને હિસાબ ગણવાનુ જે શાસ્ત્ર તે, બીજગણિત

અક્ષરછદ, પુ૦ (ગુજરાતી પિંગળમા) અક્ષરની ગણત્રી કરીને કવિતા બનાવવાની રીત

અક્ષરધામ ન૦ (સ૦) મોક્ષ, નિર્વાણ

અક્ષરપદ, ન૦ (સ૦) અક્ષયધામ, જુઓ

અક્ષરન્યાસ, સ્ત્રી૦ (સ૦) લીપી, અક્ષરોની રચના [બ્રહ્મજ્ઞાન, તત્વજ્ઞાન

અક્ષરવિદ્યા, સ્ત્રી૦ અક્ષરશાસ્ત્ર, વિદ્યા ૨

અક્ષર વિન્યાસ, સ્ત્રી૦ (સ૦) શુદ્ધલેખન વિદ્યા, જોડણી

અક્ષરશ, અ૦ (સ૦) અક્ષરેઅક્ષર, બધુજ, એક પણ અક્ષર મૂકી ન દેતા

અક્ષરશત્રુ, વિ૦ (સ૦) અભણ, લખતા આવડતુ નથી તે, વિદ્યા સાથે વરવાળો, મૂર્ખ, ઢ

અક્ષરશૂન્ય, વિ૦ (સ૦) જેને કઈજ ભણતા લખતા આવડતુ નથી તે

અક્ષરાતીત, ન૦ (સ૦) પરબ્રહ્મ, પરમાત્મા. ૨ વિ૦ વાણીથી વર્ણવી ન શકાય તેવુ.

અક્ષરી, વિ૦ (સ૦) અક્ષરનુ–વાળુ

અક્ષરેઅક્ષર, અ૦ શબ્દેશબ્દ, જેવુ હોય તેવુ

અક્ષવિદ્યા, સ્ત્રી૦ જુગાર, પાઠા રમવાની રમત

અક્ષવૃત્ત, ન૦ (સ૦) પૃથ્વીના પૃષ્ઠ ઉપર દોરેલી જે ગોળ લીટીથી અક્ષાશ જણાય છે તે

અક્ષાશ, પુ૦ (સ૦) પૃથ્વીના પૃષ્ઠ ઉપર ઉત્તર દક્ષિણ ધ્રુવથી મધ્યભાગે પૂર્વ પશ્ચિમ દોરેલા જે ગોળની ઉત્તર દક્ષિણ દિશાએ હરકોઈ જગાનુ જે અન્તર તે ૨ ગોળ વતુલના પરીઘનો ૩૬૦ મો ભાગ

અક્ષાશવૃત્ત, ન૦ અક્ષવૃત્ત, જુઓ [નો સંકેત.

અક્ષિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) આખ, નયન. ૨ બે

અક્ષિક, સ્ત્રી૦ (સ૦ અક્ષીવ) જે ભસ્મ–ખાખ, ગાળેલી હલકી ધાતુને સોનુ–રૂપુ બનાવે

અક્ષિકોશ, ન૦ આખનો ગોખલો [છે તે

અક્ષૌહિણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ૧૦૯૩૫૦ પાયદળ, ૬૫૬૧૦ ઘોડા, ૨૧૮૭૦ રથ ને ૨૧૮૭૦ હાથી વાળુ લશ્કર

અખડ વિ૦ (સ૦) અવડ અવાવરૂ ૨. વાઝીલુ.

અખડઅખડ, વિ૦ (સ૦) ખાડાખૈયાવાળુ, ઉચુ નીચુ [રાવાળુ

અખડાઅખડી, વિ૦ ઉચુ નીચુ, ટિબાટેક

અખડાવુ, અ૦ક્રી૦ ટીચાવુ ૨ ધમાધમમી થવી, સામાસામી કુટાવુ ૩ લઢી પડવુ ૪ લગડાવુ

અખડ (અખણ્ડ), વિ૦ (સ૦) આખુ, પૂર્ણ, સળગ, ભાગેલુ નહિતે ૨ સર્વ કાળ સરખુ, હમેશ

અખડસોભાગ્ય, ન૦ (સ૦ અ+ખડ-ભાગ, + સુ-સારૂ+ભાગ્ય) સ્ત્રીનુ સૌભાગ્ય, હેવાતન

અખડસૌભાગ્યવતી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સોવાશણ, સુહાગણ, અખડ હેવાતનવાળી

અખડાનદ, વિ૦ સદા આનદવાળો ૩ પુ૦ મુક્તિ, મોક્ષ [આખુ, મપૂર્ણ

અખડિત, વિ૦ (સ૦) ખાડુ ન થએલુ તે,

અખતરૂ, વિ૦ નઠારૂ, ખરાબ

અખતરો, પુ૦ (ફા૦ ઇખતિ+આર) નવુ જાણવાને-શોધવાને જે કોઇ યુક્તિ કરવી તે, પ્રયોગ, અજમાયેશ, **અખતરો કરવો**-પ્રયોગ કરવો

અખત્તર, વિ૦ મેલુ, ગદુ, નઠારૂ ૨ બહુ જ

અખત્તરડાહ્યુ, વિ૦ દોઢ ડાહ્યુ, ચાવળુ

અખત્યારપત્ર, પુ૦ મુખત્યારનામુ, સનદ

અખત્યાર પુ૦ (આ૦) અમુક કામ કરવાની મળેલી સત્તા, અધિકાર ૨ મરજી, ખુશી ૩ હક, ભોગવટો ૪ બળ, તાકાદ **અખત્યાર લેવો**-સત્તા લેવી, ઓધ્ધે ચઢવુ **અખત્યાર લઈ લેવો**-સત્તા છીનવી લેવી

અખત્યારી, સ્ત્રી૦ મળેલી સત્તા-રૂઢ, અધિકાર

અખંતર ન૦ ભૂત, મેલુ 'કોઇ કહે અખતર વળગ્યુ ''

અખબાર, પુ૦ (આ૦ ખબરનુ બહુવચન) વર્ત્તમાન પત્ર, છાપુ, સમાચાર પત્ર

અખબારનવીશ, પુ૦ (આ૦ અખબાર+નવિશ્તન-લખવુ) વર્ત્તમાનપત્રનો અધિપતી, ૨ ખબરપત્રી

અખમ, વિ૦ (સ૦અ+ક્ષમ) અસમર્થ, અશક્ત ૨ નાજુક, તકેલેદી

અખર, સ્ત્રી૦ પડતર જમીન, ચરો

અખર, વિ૦ (સ૦) અરૂક્ષ, ખમી ન શકાય તેવુ,

અખરામણ, ન૦ દૂધ જમાવવાની ખટાશ, મોગવણ, અધ્રકણ, મેળવણ

અખરોટ, ન૦ (સ૦ અક્ષોટ) અખોડ

અખાજ, વિ૦ (સ૦) ન ખાવાલાયક, અભક્ષ.

અખાડ, પુ૦ વિક્રમ સવતનો નવમો મહિનો અષાડ.

અખાડા, પુ૦ ઉડાવવુ તે, ધ્યાનમા ન લેવુ તે, સાભળ્યુ ન સાભળ્યુ કરવુ તે, ન ગણકારવુ-લેખવવુ તે આખ આડા કાન કરવા તે

અખાડો, પુ૦ (હિ૦, સ૦ અક્ષવાટ) કસરતશાળા, વ્યાયામશાળા ૨ વ્યસનીઓને વ્યસન કરવા મળવાનુ સ્થળ ૩ બાવાસાધુઓનો આશ્રમ.

અખાત, પુ૦ સમુદ્રનો જમીન તરફ લાબો ગએલો ફાટો ૨ સ્વાભાવિક ખોદાએલુ મોટુ તળાવ, સરોવર

અખાત્રીજ, સ્ત્રી૦ અક્ષયતૃતીયા, જુઓ

અખાદ્ય, વિ૦ (સ૦) ખાઈ ન શકાય તેવુ, અભક્ષ્ય

અખિલ, વિ૦ (સ૦) આખુ, સપૂર્ણ, સઘળુ

અખુટ, વિ૦ ખૂટે-ઘટે નહિ તેવુ બેશુમાર, અપાર

અખેનોમ, સ્ત્રી૦ (સ૦) અક્ષયનવમી, કારતક સુદ ૯

અખેપાત્ર, ન૦ અક્ષયપાત્ર, જુઓ

અખોડ, ન૦ એ નામનુ ઝાડ ૨ અખરોટ.

અખોવન, વિ૦ જેનુ એક પણ છોકરૂ મરી ગયુ ન હેય તેવી સોવાશણ સ્ત્રી, ૨ આખુ, અખડિત, અણીશુદ્ધ

અખ્ખઈ, અ૦ હમેશ, રોજ ૨ આબાદ, સલામત **અખ્ખઈ રહેવુ**-સહીસલામત રહેવુ

અખ્યાણુ, ન૦ હરેક શુભકામના આરભમા જોષી-ગોર-મહેતાજી, માળી, હજામ, ઇ, ને અપાતી બક્ષીસ તેમા દાણા, નાળિયેર, સોપારી અને પૈસા હોય છે

અખ્યાતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) અપયશ, અપકીર્ત્તિ, બદનામ નિદા

અખ્યાતુ, વિ૦ (સં૦ અ+ક્ષત્) સહીસલામત, સુખી આરોગ્ય ૨ જેમનું તેમ, અવિચ્છિન્ન, અસ્ખલિત

અગ, પુ૦ (સં૦ અ+ગમ્-જવુ) પહાડ, પર્વત ૨. વૃક્ષ; ઝાડ. ૩ સાતની સંજ્ઞા

અગડ-અગ્ગડ, પુ૦ (સ૦ અ+ગઢ) સાઠમારીનુ મેદાન, અખાડો ૨ સોગન (કાઠી૦)

અગડ, વિ૦ નિશ્ચલ, દૃઢ, ન ડગે તેવુ

અગડધૂત, પુ૦ લઠ્ઠપઠ બાવો, અવધૂત

અગડબમ્બ, વિ૦ (સ૦) બેઠી બાંધણીનુ પણ્ સંગીન, અતિસ્થુલ, ફાંદવાળુ ગોળમટોળ

અગડમબગડમ ન૦ ભલીવાર વિનાનુ ૨ ગરબડસરબડ, સેળભેળ, ગોળોપિંડો વાળ્યો હોય તેવુ, અસ્પષ્ટ, ખરૂ ખોટુ, જેમ ફાવ્યુ તેમ

અગણિત, વિ૦ (સ૦) અસખ્ય, પુષ્કળ, બેશુમાર, "ગુણ અગણિત છે ગાયમા"

અગણુ, વિ૦ત્રીજુ "અગણુ તે મ ગળવરતીઉરે"

અગણોતરો, પુ૦ સવત ૧૮૬૯ મા પડેલો મોટો દુકાળ

અગણોતેર, વિ૦ (સ૦ એકોનસપ્તતિ) સિત્તેરમા એક ઓછો ૬૯

અગણ્યાશી, વિ૦ (સ૦ એક ઉન્ એશી) ૭૯

અગત, સ્ત્રી૦ જરૂર, ગરજ દરકાર, તમા

અગતસર, અ૦ જરૂર ને લીધે

અગતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અ+ગતિ) અવગતિ, અસદ્‌ગતિ, નર્કમા પડવું તે

અગતીઓ, પુ૦ ભીંગારો, લીલો ચળકતો ને ઉડતો એક જીવડો

અગત્ય, સ્ત્રી૦ (સ૦) જરૂરિયાત ગરજ, પ્રયોજન, ૨ દરકાર, તમા ૩ લેખુ, વજન, ભારભાજ

અગત્યનુ, અ૦ જરૂરનુ, કામનુ, ઉપયોગી

અગચિયો, પુ૦ એક જાતનુ ઝાડ એના ફૂલો શ્રાદ્ધમા કામ આવે છે, ને સીંગોનુ અથાણુ-શાક થાય છે (દવામા વપરાય છે)

અગન, સ્ત્રી૦ (સ૦ અગ્નિ) ગરમીથી થતી અસર, બળતરા, આગ, લાહ્ય, **અગન ઉઠવી**-બળતરા બળવી, લાહ્ય લાગવી ૨ દ્વેષ આવવો

અગનગાડી, સ્ત્રી૦ વરાળથી ચાલતી ગાડી, • આગગાડી, રેલવે

અગમ, વિ૦ (સ -અગમ્ય) જવાય નહિ તેવુ, ગહન, દુષ્પ્રાપ્ય, મળે નહિ એવુ, બેલાગ

અગમ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ભવિષ્ય, ભાવી, હોનાર, થવાનુ તે

અગમચેતી, પુ૦ (સ૦) હોનાર વિષે આગળથી ચેતવાની શક્તિ-સમજ, ભવિષ્યવાણી, દૂર અદેશો, દીર્ઘદૃષ્ટિ

અગમદોરો, પુ૦ (સ૦ અગ્રિમ+દોરો) સવારીના ઘોડાનો બનાતની બેસેરી ચીપનો જે શણગાર તે • [તિ, આરભ ને અતનુ તે

અગમનિગમ, સ્ત્રી૦ (સ૦) આગળ પાછળનુ

અગમનીય, વિ૦ અગમ્ય, દુરગમ્ય

અગમપચ્છમ, સ્ત્રી૦ અગમનિગમ, જુઓ

અગમબુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અગમ્ય+બુદ્ધિ) આગળથી બુદ્ધિ ચલાવવી તે, દૂરદર્શીપણુ [નાર

અગમબુદ્ધિ, વિ૦ આગળથી જાણનાર-વિચાર-

અગમભાખી, પુ૦ (સ૦ આગમ+ભાષ્-બોલવુ) ભવિષ્યવેત્તા, દૈવજ્ઞ, જોષી [ભવિષ્ય

અગમવાણી, સ્ત્રી૦ વેદના સૂત્રો-શબ્દો ૨.

અગમો, પુ૦ અણગમો, અભાવ, કંટાળો,અપ્રીતિ

અગમ્ય, વિ૦ (સ૦ અ+ગમ્-જવુ) ન જવાય-સમજાય તેવુ, ગહન, ગૂઢ ૨ અપ્રાપ્ય, અલભ્ય, દુસાધ્ય

અગમ્યાગમન, ન૦(સ૦)સોબત ન કરવા જેવીની સાથે જે સોબત કરવી તે, આડો વ્યવહાર, વ્યભિચાર

અગર, ન૦ (સ૦ અગુરુ) એક જાતનું હલકુ સુગધિવાળુ લાકડુ સુખડ ૨ મોયનુ નાકુ

અગર, પુ૦ (સ૦ આકર-ખાણ) મીઠુ પકવવાની દરિયા કાંઠાની ખારી જમીન, મીઠાની ખાણ, મીઠા ખળી ૨ અતિ ખારૂ તે

અગર, અ૦ (ફા૦) જો, કદાપી ૨ અથવા કે

અગરચે-જો, અ૦ (ફ૦) જો, જોકે, જોપણ

અગરબત્તી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અગર+વર્ત્તિ-વાટ) અગર, કપૂર અને બીજા સુગધી પદાર્થના ભૂકાવાળી સળી, ધૂપસળી,

અગરાજ, વિ૦ (સ૦ અગ્રાહ્ય) લેવા લાયક ન હોય તેવુ ૨ પુ૦ પર્વતનો રાજા, હિમાલય
અગરાડા, પુ૦ જારબાજરીના લીલા સાંઠા (સુકા તે કડબ) [અગરિયાની સ્ત્રી, અગરી
અગરિયો, પુ૦ મીઠુ પકવનાર **અગરિયણ**-
અગરૂ, પુ૦ (સં૦) સીમમતુ ઝાડ ૨ સુખડ
અગલ, સ્ત્રી૦ ગીલીદડે અથવા લખોટીથી ર- મવાને જમીનમા કરેલો છીછરો આડો કે ગોળ ખાડો, બદી, ગબી
અગવડ, સ્ત્રી૦ સંકડાશ, અડચણ ૨ મુસીબત, કડાકૂટ, આપદા
અગવાડુ, ન૦ ઘરનો આગલો ભાગ ચોક, આગણુ ૨ વિ૦ આગલુ આગળના ભાગનુ
અગવાડો, પુ૦ અગવાડુ ૨ ચ્રાયળી—અગરખા નો આગલો ભાગ
અગવો, પુ૦ રસ્તો દેખાડનારો, ભોમીઓ વળાવો, વરતણીઓ ૨ આગેવાન
અગસ્ત, પુ૦ (સ૦ અગસ્તિ) એ નામના એક ઋષિ ૨ એ નામનો તારો ૩ એક જાતનુ ઝાડ—અગથિયો **અગસ્તના વાયદા**—લાંબો ખોટો વાયદો
અગાઈ, સ્ત્રી૦ (હિ) ભવિષ્યવાણી, આગાહી ૨ સાવચેતી, ચેતવણી [અસલ, પ્રાચીન
અગાઉ, અ૦ (હિ૦) આગળ, પૂર્વે, પેહેલા,
અગાઉથી, અ૦ ઠેરવેલા વખતની પેહેલા આગમચથી ૨ આરંભથી પ્રથમથી, અસલથી
અગાડી, અ૦ ગયા વખતમા, પેહેલા ૨ પ્રથમ, આગળથી ૩ પાસે, નજીક ૪ વધારે, દૂર, આગળ ૫ આવતો કાળ, ભવિષ્ય
અગાડીપછાડી, સ્ત્રી૦ (સ૦અગ્ર+પશ્ચાત્)ઘોડાને ગળે ને પગે બાધવાના દોરડા
અગાડીપછાડી, અ૦ સામે ને પૂઠે, આગળ ને પાછળ, ચારેબાજુ આસપાસનુ, બેઉ બાજુએ
અગાધ, વિ૦ (સ૦ અ+ગાધ—છીછરૂ) તળીઉ માલમ ન પડે તેવુ, અથાગ, ઘણુજ ઊંડુ, અમાપ, અપાર, ગહન
અગાર, ન૦ (સ૦ આગાર) ઘર, મુકામ, મકાન
અગાસિયા, વિ૦ (આકાશ—આકાશિયા) કુવા તળાવના પાણી વગર માત્ર વર્ષાદથીજ પાક થતો હોય તેવી જમીન
અગાસી, સ્ત્રી૦ (સ૦ આકાશિકા) ઘરના ઉપના ભાગમા કરેલી ખુલ્લી છાબંધ ભોંય, ધાબુ, ગચ્છી [ઢાંકણ ન હોય તે
અગાસુ, વિ૦ ખુલ્લુ, ઉઘાડુ, જેની ઉપર ઢા-
અગાહી, સ્ત્રી૦ ભવિષ્યમા થવાનુ તે કહેવુ તે, ભાખી ૨ ખબર, સાવચેતી [એક, ૧૧
અગિયાર, વિ૦ (સ૦ એકાદશ) દશ ને
અગિયારમુ, ન૦ મરણ પછીનો અગિયારમો દહાડો ૨ જે દિવસે મરનારની પછવાડે ક્રિયા કરવામા આવે છે તે **અગિયારમુ સરાવવુ**—મરનારની ૧૧ મે દિવસે કરવામા આવતી ક્રિયા, કાયટુ સગાવવુ તે
અગિયારસ, સ્ત્રી૦ (સ૦ એકાદશી) પખવાડિયાનો અગિયારમો દિવસ ૨ એ દિવસે પાળવાનુ જે વ્રત તે **અગિયારશ ઉજવવી**—અગિઆરસના ઉપવાસનુ ઉદ્યાપન કરવુ તે
અગિયારા, પુ૦ અગિઆરથી વીસ સુધીના આ-કડાનો એક, વડો એકો **અગિયારા ગણવા**—નાસી જવુ-સટકી જવુ, પલાયન કરવુ
અગિયારી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અગ્નિ+આગાર) પારસીઓ જે મકાનમા તેમનો પવિત્ર અગ્નિ હમેશા સતત્ બળતો રાખે છે તે સ્થળ ૨ (આંક) ૧૧ × ૧૧–૧૨–૧૩ ના ગુણાકાર બતાવનાર કોષ્ટક—ઘડીઆ તે
અગુણી, વિ૦ (સ૦) ગુણ—પાડ ન માને તેવુ, અનુપકારી, કૃતઘ્ની ૨ જેનામા ગુણ ન હોય તે, મૂર્ખ
અગુવો, પુ૦ (સં૦ અગ્ર+વહેવુ) ભોમીઓ વળાવો ૨ નાયક, આગેવાન
અગોચર, વિ૦ (સ૦ અ+ગો—ઇન્દ્રિ+ચર્—જવુ) ઇન્દ્રિયોથી પહોચી ન વળાય તેવુ, ન જોવાય તેવુ ન સમજાય તેવુ, અદૃશ્ય, અલક્ષ્ય
અગોપ, વિ૦ (સ૦ અ+ગુપ્ત) ગુપ્ત, અંતર્ધ્યાન, અલોપ

અગ્નિ, પુ૦ (સં૦) જે વસ્તુમાથી પ્રકાશ તથા ઉષ્ણુતા દેખાય છે તે, દેવતા, વહ્નિ, આતસ ૨ પ્રકાશ-ઉષ્ણુતાનો અધિષ્ટાતા દેવ ૩ જઠરાગ્નિ ૪. પચ મહા તત્વમાંનુ તેજતત્વ ૫ પૂર્વ-દક્ષિણ વચ્ચેનો ખૂણો ૬ અગ્નિકોણનો અધિષ્ટાતા દેવ ૭ ત્રણનો સંકેત ૮ જુસ્સો, આવેશ **અગ્નિ ઉઠવો**-લાય બળવી, રીસ ચઢવી, બળતગ થવી. **અગ્નિમાં પડવું**-દેવતામા પડવુ ૨ સતિ થવુ. **અગ્નિ ને ઉધૈ ન વળગે**-ખરૂ હોય તેને ડાઘ ન લાગે, સત્યમેવ જયતે. **અગ્નિ આગળ** ઘી-દારૂ ને દેવતા

અગ્નિકાષ્ટ, પુ૦ (સં૦) બાળવાના લાકડા ૨ યજ્ઞમા જે લાકડામાથી અગ્નિ ઉત્પન્ન થાય છે તે **અગ્નિકાષ્ટ ભક્ષણ કરવાં**-ચીતા ખડકી બળી મરવુ [કરેલો ખાડો, વદી

અગ્નિકુંડ પુ૦ (સં૦) યજ્ઞ-હોમને માટે ચણીને

અગ્નિકુમાર, પુ૦ (સં૦) જઠરાગ્નિ પ્રદિપ્ત કરનારૂ એક રસાયણ-ઔષધ

અગ્નિકોણ, પુ૦ (સં૦) દક્ષિણ ને પૂર્વ એ બેની વચ્ચમાનો ખૂણો

અગ્નિજવાળા, સ્ત્રી૦ (સં૦, દેવતાનો ભડકો, ઝાળ, ભભુકો [અગ્નિસંસ્કાર

અગ્નિદાહ, પુ૦ અગ્નિથી મુડદાને બાળવુ તે,

અગ્નિપુરાણ, ન૦ ૧૮ મુ પુરાણ

અગ્નિપ્રદ, વિ૦ પાચક, અગ્નિવર્ધક, પૌષ્ટિક

અગ્નિપ્રવેશ, પુ૦ (સં૦) સ્ત્રીએ ધણીના શબની સાથે એકજ ચેહમા બળી મરવુ તે, સતિ થવુ તે [વતુ બાણ

અગ્નિબાણ, ન૦ હવાઇ, અગ્નિ વરસા-

અગ્નિરથ, પુ૦ (સં૦) દેવતાના બળે ચાલતુ યાન, આગગાડી

અગ્નિસંસ્કાર, પુ૦ અગ્નિવી વિધિયુક્ત સંસ્કાર કરવો તે ૨ મુડદાને બાળવુ તે, અગ્નિદાહ

અગ્નિહોત્ર, ન૦ (અગ્નિ+હુ-હોમ કરવો) પરણેલા બ્રાહ્મણે જીવતા સુધી નિરંતર અગ્નિને સતેજ રાખી પત્ની સાથે તેમા નિત્ય હોમ કરવો તે

અગ્નિહોત્રી, પુ૦ (સં૦) અગ્નિહોત્ર રાખનારો ગૃહસ્થાશ્રમી બ્રાહ્મણ

અગ્ન્યસ્ત્ર, ન૦ (સં૦ અગ્નિ + અસ્ત્ર) જે અસ્ત્ર મુકવાથી અગ્નિ વરસે ને જેનાપર પડે તેને બાળી નાખે તે, બંદુક, તોપ, હવાઇ, વગેરે

અગ્ર, ન૦ (સં૦) છેક ઉપરનો ભાગ, ટોચ, છેડો અણી ૨ વિ૦ મુખ્ય, પહેલુ, પ્રધાન, આગલુ, બહાર પડતુ, ૩ ઉત્તમ, અધિક

અગ્ર, અ૦ આગળ, મોખરે, પહેલા

અગ્રગણ્ય, વિ૦ આગેવાન, અગ્રેસર, મુખ્ય, પહેલા નંબરનુ, ગણતરી કરતા જે પહેલુ આવે તે

અગ્રગામી, વિ૦ અગ્રેસર, મુખ્ય, આગેવાન

અગ્રજ, વિ૦ (સં૦ અગ્ર + જ-જન્મેલુ) પ્રથમ જન્મેલુ, સૌથી વડુ. ૨ બ્રાહ્મણ

અગ્રજન્મા, પુ૦ (સં૦) બ્રહ્મા, પ્રજાપતિ

અગ્રજા, સ્ત્રી૦ (સં૦) પ્રથમ જન્મેલી છોડી, મોટી બેહેન

અગ્રધાન્ય, ન૦ (સં૦) વર્ષનો પહેલો પાક, વરસાદ બંધ થયો કે તરત ઉતરતો-લેવાનો પાક, ખરીફ (બાજરી, ઇ૦)

અગ્રભાગ, પુ૦ (સં૦ અગ્ર + ભજ્-ભાગવુ) મુખ્ય ભાગ, મોઢુ ૨ શરૂઆત ૩ આગલો બહાર પડતો ભાગ, હરોળ ૪ અણી, શિખર "સૈન્યનો અગ્રભાગ તે હરોળ, સોયનો અગ્રભાગ તે અણી અને પર્વતનો અગ્રભાગ તે શિખર કહેવાય છે "

અગ્રવાદી, વિ૦ પ્રથમ વાદ કરનાર ૨ વાદમા આગળ પડનાર ૩ ફરીયાદી, વાદી (કોર્ટ)

અગ્રહ, વિ૦ (સં૦) ઘર વગરનુ ૨ નહિ પરણેલુ, બ્રહ્મચારી, સંન્યાસી

અગ્રહણીય, વિ૦ (સં૦) ગ્રહણ ન કરવા યોગ્ય

અગ્રહાયણ, પુ૦ (સં૦) માર્ગશિર્ષ મહિનો

અગ્રહાર પુ૦ (સં૦)બ્રાહ્મણને દાનમા આપેલુ ખેતર, જમીન, ગામ તે

અગ્રાહ્ય, વિ૦ (સં૦ અ + ગ્રાહ્ય) ન લેવા જોગ, અગરાજ, અમાન્ય

અગ્રે, અ૦ મોખરે, આગળ ૨ છેડે, અંતે, કોરે.

અગ્રેસર, વિ૦ (સ૦ અગ્ર – સર્-જનાર) આગેવાન, પહેલ કરનાર, દોરનાર, સરદાર, રસ્તો બતાવનાર, મુખી, નાયક [મલિનના

અઘ, ન૦ (સ૦) પાપ, દોષ, અપરાધ ૨

અઘઓક, સ્ત્રી૦ (અઘવુ + ઓકવુ) ઝાડા, ઉલટી, કોલેરા

અઘઓઘ, પુ૦ (સ૦ + ઓઘ-ઢગલો) પાપનો ઢગલો "અઘઓઘતણા અમાર કર્યા"—પ્રીત

અઘટતું, વિ૦ (સ૦ અઘટિત) ઘટતુ નહિ તે, અયોગ્ય, નાલાયક ૨ ન બને તેવુ, શોભે નહીં તેવુ, અઘટિત

અઘટના, સ્ત્રી૦ (સ૦) સારી ગોઠવણ નહિ તે

અઘટમાન, વિ૦ (સ૦) ન બને તેવુ

અઘટિત, વિ૦ (સ૦) નાલાયક, અયોગ્ય, ગેરવાજબી, અયુક્ત

અઘડ, વિ૦ અણઘડ, મૂર્ખ, અનુભવ વગરનુ

અઘડ, પુ૦ ધરો, ઉંડો ખાડો, (તળાવ—નદીમા)

અઘણ ન૦ અઘવુ ૨ અપદ્વાર [નર્કકુંડ

અઘણખાડ, પુ૦ [અઘવુ+ખાડ] અવવાનો ખાડો

અઘન, વિ૦ ખુલ્લુ, ઉઘાડુ

અઘનાશક, વિ૦ (સ૦ અઘ-પાપ+નાશક) પાપ દૂર કરનાર પાપ નાશ કરનાર

અઘનાશન, પુ૦(સ૦)પાપ નાશ કરનાર, પરમેશ્વર

અઘવવુ, ક્રિ૦ (સ૦) અઘવાની ફરજ પાડની ૨ હેરાન કરવુ થકવવુ ૩ જોરજુલમથી કઢાવવુ (નાણા, ઇ૦)

અઘરણી, ન૦ (સ૦ અ+ગૃહિણી-ઘરની માલીક) સ્ત્રીને પહેલવહેલો ગર્ભ રહેવો તે, સીમન્ત ૨ પ્રથમ ગર્ભ રહ્યો હોય ત્યારે સાતમે મહિને શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરાવવામા આવતી ક્રિયા

અઘરાળો, પુ૦ ખરેટો, ડાઘો ઓવરાળો (શરીર-વાસણ ઉપર) ૨ ગદવાડ

અઘરૂ, વિ૦ (સ૦ અ + ગ્રાહ્ય-લેવાય તેવુ) શ્રમથી થાય-મળે તેવુ, મુશ્કેલ, કઠણ દુર્લભ ૨ ગૂઢ, ગહન અઘરૂ પડવુ-કઠણ લાગવુ અઘરા સમ ખાવા-આકરા સોગન ખાવા, ન બની શકે તેવુ પણ લેવુ

અઘવાટ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અઘ-પાપ+વાટ) પાપી રસ્તો ૨ અપદ્વાર, અવવાનો રસ્તો

અઘવાડ, સ્ત્રી૦ ગદવાડ, મલિનપણુ, એઠવાડ

અઘવાન, વિ૦ (સ૦) પાપી, ઘાતકી, પાપાત્મક

અઘવુ, ક્રિ૦ અ૦ પેટમાનો મળ ગુદાવાટે બહાર કાઢવો, ઝાડે જવુ, દિશાએ જવુ, જગલ જવુ અઘીજવુ-કળશિયે જવુ(બેભાનમા) ૨ બીવુ

અઘહારી, પુ૦ (સ૦ અઘ+હૃ-લેવુ)પાપ હરણ કરનાર, ઈશ્વર

અઘાટ, વિ૦ ધણીપણાના હક સાથે (દસ્તાવેજમા લખાય છે) ૨ પારવિનાનુ, અપાર

અઘાટ, પુ૦ વેચેલી-ઇનામી જમીનની પાસે તે મતમનો કોતરેલો જે શિલાલેખ તે ૨ ઈનામી જમીન ૩. ઓવારો, પગથીયા

અઘાટીઉ. ન૦ હક ઉઠાવી લઈ ખેતર—જમીન બીજાને વેચાણ આપેલી તે વચાણીઉ. ૨ ઈનામી જમીન ૩ વિ૦ નિમકહરામ

અઘાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ અઘવા લઈ જવુ ૨. કઢાવવુ, આપવાની ફરજ પાડવી [વાવડીંગ"

અઘાડો, વિ૦ જુનો, અગાઉનો "ગોળ અઘાડો

અઘાણ, ન૦ પેટનો મળ, ઝાડો ૨ અવણ

અઘાણુ, વિ૦ અઘવાની હાઝતવાળુ

અઘાત, વિ૦ ગહન, મુશ્કેલ. ૨ ઘણુ, અપાર,

અઘામણ, સ્ત્રી૦ વારેવારે ઝાડો થાય તેવો રોગ, ઝાડો લાવવો તે, પેટ છુટી જવા તે, છેરાટુ, અતિસાર ૨ રોજનુ થઈ પડેલુ દુખ પીડા

અઘામુ, વિ૦ મુશ્કેલ, કઠણ, અઘરૂ

અઘાર, સ્ત્રી૦ પખીની વિષ્ટા, છેર કેટલાએક જિવડાનો મળ પણ અઘાર કહેવાય છે "અળશિયાની અઘાર"

અઘાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ અઘે તેમ કરવુ ૨ છોડી દેવરાવવુ ૩ દુખ દેવુ, બહુ સતાવવુ ૪ ઓકાવવુ, પાછુ કઢાવવુ

અઘા જવુ ક્રિ૦ સ૦ ઝાડા થઈ જવો, ધોતીઉં બગડવુ ૨ બી જવુ ૩ ભય—દમાણથી કહી દેવુ

અઘેડો, પુ૦ ભીની જગોએ ઉગતો જમીન ઉપર પથરાતો એક વેલો, અઘેડો.

અઘોક, સ્ત્રી૦ વારેવારે ઉલટી ઝાડો થાય તે, કોગળિયુ, કોલેરા

અઘોર, વિ૦ [સ૦] ઘણુજ ભયંકર, બિઆમણુ ૨ બેભાન ૨ અતિ દુષ્ટ, ઘાતકી ૩ ઘણુજ ગાઢ ૪ ત્રાસજનક, કંટાળો ઉપજાવે તેવુ

અઘોરપંથ, પુ૦ મેલી સાધનાવાળા બાવાઓની એક જાત અઘોરમંત્ર-મેલીસાધના કરવાનો મંત્ર

અઘોરી, વિ૦ જેને અથવા જેના કર્મને જોઈ ભય લાગે-ચિતળી ચડે તેવુ (માણસ) ૨ અઘોર કર્મ કરનાર ૩ એદી, આળસુ, ઘણુ જ ઉઘનાર ૪ ગંદુ

અઘોરી, પુ૦ અઘોર મંત્ર સાધનારબાવાઓની એક જાત ૨ અતિ ભયંકર કામ કરનાર

અઘોષ, પુ૦ (સ૦ ઘુષ્-તાણીને બોલવુ) ઉડા ઉચ્ચાર વગરના શબ્દો ૨ વિ૦ અવાજ વગરનુ, ગડગડાટ વગરનુ, શાંત

અઙ્ક (અંક, પુ૦ [સં૦ અંક-ચિહ્ન કરવુ] ચિહ્ન નિશાની, ૨ સખ્યાનુ ચિહ્ન, આંક, આંકડો ૩ ખોળો, ૪ (નાટકનો) ભાગ, પ્રકરણ ૫ સ્ત્રી૦ બાથ, આલિંગન ૬ ટેક, વટ, "વરણ મહુમા રંક, અંક રાજાથી ઝાઝો" ૭ સોડિયુ સ્ત્રીના વસ્ત્રનો ભાગ ૮ લમણુ

અંકગણિત, ન૦ [સ૦] આંકડાઓથી ગણતરી કરવાનુ શાસ્ત્ર

અંકાઇ-મણ-ણી સ્ત્રી૦ (સ૦ અંક્) આંકવાની રીત ૨ આંકવાની કીમત-મજુરી

અંકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ પરખાવવુ કમાવવુ કમોઠી કાઢવી, મલ કરાવવુ ૨ લીટીઓ દોરાવવી

અંકિત, વિ૦ (સ૦ અંક) નિશાની હોય તેવુ છાપવાળુ ૨ કર્મ ઈ૦ થી પ્રસિદ્ધ થએલુ ઓળખાએલુ ૩ તાબેદાર, આધીન

અંકી, વિ૦ (સ૦અંક) અંકવાળુ, ભાગવાળુ

અંકુર પુ૦ (સ૦ અંક) બીનો ભોયમાથી ફૂટી નીકળેનો અવયવ તે, ફણગો, મૂળ ૨ હેતુ મર્મ ૩ ઝીણા નિમાળા, રોમ, રૂવુ ૪ ઉમળકો, હોમ ૫ લોહી પાણી "તેનામા ક્ષત્રિય અંકુર હજુ છે" ૬ રૂઝ (માની)

અંકુશ, પુ૦ (સ૦અંક્-ચિહ્નક રવુ) હાથીનેહાકવાની આંકડ ૨ અટકાવ, દાબ, ધાક, બીક

અંકે, અ૦ આંકડાની સખ્યા અક્ષરે લખવી તે ૨ ખાતરી કરવી

અંકોડાબંધ, અ૦ અંકોડા એક બીજા સાથે વળગાડેલા હોય તે પ્રમાણે ૨ હારબંધ હારોહાર, કડીબંધ ૩ પાકુ, સજ્જડ [કડી ૩ ગંઠી

અંકોડી, સ્ત્રી૦ આંકડી ૨ આંકડો ઘાલેલી લા-

અંકોડો, પુ૦ પકડ, સાણસો ચિપીઓ ૨ બેઉ છેડે વાળેલો સળીઓ [ઘાનુ મટવુ તે

અંકોર, પુ૦ અંકુર, ફણગો, મૂળ ૨ રૂઝ,

અંકોલ, ન૦ એ નામનુ ઝાડ અને તેનુ ફળ

અંગ, ન૦ (સ૦) શરીર, કાયા, જાત, તન ૨ માથુ અને ટાંટિયા એ બેની વચમાનુ શરીર ૩ એકાદો શરીરનો ભાગ, અવયવ, તેમાનુ એકેકુ ગાત્ર ૪ સાધન, મદદનીશ ૫ છ નો સંકેત ૬ તળ બંગાળાનુ નામ ૭ સબંધ, સગપણ "અંગ વિના કંઈ નહિ" ૮ અંશ, ભાગ, **અંગ ઉપર આપવુ**-પતીત ઉપર આપવુ, **અંગ ભરાવુ**-તાવ આવવો **અંગ ઉપરથી ઉતારી નાખવુ**-જવાબદારીમાથી નીકળી જવુ **અંગ ચોરવુ**-સકાચવુ ૨ આળસુ થવુ **અંગ રહી જવુ**-લકવો થવો **અંગનુ કામ**-અંગને લગતુ કામ ૨ ખાનગી કામ **અંગનુ માણસ**-ખાનગી માણસ વિશ્વાસુ

અંગઉધાર, વિ૦ (સ૦ અંગ+ઉત્-ઉપર+ધૃ લેવુ) વચન-શાખ ઉપર કે ચિઠ્ઠી લખાવી લઇને ધીરેલુ, વ્યાજુ, એ શબ્દ નાણાનેજ લાગે છે,

અંગઉમંગ, પુ૦ મનની ઉંનટ હોંશ

અંગકાઠી, સ્ત્રી૦ શરીરનુ વાન, બાંધો

અંગચાપલ્ય, ન૦ (સ૦) શરીરની ચપળતા, જાત હુંશિયારી [કરો, પુત્ર

અંગજ, પુ૦ (સ૦ અંગ+જન્-જ-મેલુ) છો-

અંગજા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અંગ+જા) છોકરી, પુત્રી

અંગજોર, ન૦ શરીરનુ બળ

અંગજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) સ્વાભાવિક જ્ઞાન, પ્રેરણા બુદ્ધિ, સ્પર્શજ્ઞાન

અંગદ, પુ૦ (સ૦) કડુ બાજુબંધ ૨ એ નામનો એક વાનર રાજા
અંગદનીતિ સ્ત્રી૦ અંગદે રાજા રાવણને જે નીતિ સમજવેલી-કહેલી તે
અંગ વિષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સમાધાની માટે અંગદે કરેલી વકીલાત, અંગદનુ દૌત્યકર્મ
અંગદશિષ્ટાઈ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અંગદ+શિષ્ટાઈ-કામ કાઢી લેવાની ચતુરાઈ) દૂતચાતુર્ય ૨ શિષ્ટજનતા, વિવે- [સુંદરી કામિની
અંગના, સ્ત્રી૦ (સ૦) પોતાની સ્ત્રી વહુ, ૨
અંગનુ, વિ૦ જાતનુ, ગાઢનુ ૨ ખાતરી-પતિજનુ, ખાસ, અંગતુ
અંગબળ, ન૦ શરીરનુ બળ, કૌવત
અંગભૂત, વિ૦ સાધન, મઘ મુદ્દો
અંગમર્દન ન૦ (સ૦) શરીરની ચંપી
અંગમહેનત, સ્ત્રી૦ જાતમહેનત, શારીરિક પરિશ્રમ [પહેલા થતી ફાટચુમની અમગ
અંગમોડા, પુ૦ (મ૦) કસમોડા, તાવ આવતા
અંગરક્ષક, પુ૦ (સ૦) હજુરીઓ, પ્રાણ ક્ષક
અંગરખુ, ન૦ (સ૦ અંગરક્ષક) પુરૂષને શરીરે પહેરવાનુ વસ્ત્ર-કસો બાંધવાની હોય તેવો ડગલો, નાના છોકરાનુ અંગરખુ તે અંગરખી
અંગરસ, પુ૦ ફળફળાદિનો પાણી નાખ્યા શિવાય દબાવીને કે કચરીને કાઢેલો રસ
અંગરંગ, પુ૦ (સ૦)શરીરનો વર્ણ ૨ ચહેરો, કાંતિ ૩ આનંદ, હોસ, ઉમળકો
અંગરાગ, પુ૦ (સ૦) શરીરે ચંદનાદિનો જે લેપ કરવો તે
અંગરેજ, પુ૦ ઇગ્લાંડ દેશનો વતની
અંગરેજી, વિ૦ ઇગ્લાંડ દેશ સબંધી ૨ અંગ્રેજનુ રાજ-ભાષા, ઇ૦, બ્રિટિશ
અંગરોગ, પુ૦ (સ૦)અંગવિકાર, શારીરિકવ્યાધિ
અંગવસ્ત્ર, ન૦ (સ૦) ઓઢવાનુ વસ્ત્ર, પિછોડી, ખેસ, ઉપરણો ૨ સુતી વખતે ઓઢવાનુ વસ્ત્ર ૩ ઉપપત્નિ, રાખેલી સ્ત્રી
અંગવિકાર, પુ૦ શરીરે થએલુ દુ:ખ,૨ અંગરોગ
અંગાઉ, વિ૦ જાત ઉપરનુ પોતાનુ, ખાનગી, આગવુ, માલકીનુ [એલી ભાખરી, ખાખરો
અંગાખરૂ, ન૦ અંગારામાં સેકાઇને ખરી થ-
અંગાર, પુ૦ (સ૦) લાળો, બળતો કોયલો, અંગારો ૨ મંગળનો,ગ્રહ ૩ બળતરા, લાય
અંગારવુ, ક્રિ૦ સ૦ અપવિત્ર વાસણને પવિત્ર કરવા માટે અંગારામાં તપાવવુ ૨ સળગાવવુ, ચેતાવવુ
અંગારિયુ, ન૦ કાજળી પડેલો જારનો છોડ આંજિયુ ૨ અંગારામાં સેકેલુ ધાન્ય, પોં ૩ વિ૦ બળી ગએલુ, અંગારા જેવુ થએલુ
અંગારી, સ્ત્રી૦ અંગારા હોય તેવી શગડી, ભઠ્ઠી ૨ ચીનગારી
અંગારો, પુ૦ (સ૦) જીવતો કોયલો, ધગધગતો અગ્નિ, લાળો ૨ કપૂત ૩ કજળી ગયેલો જારનો દાણો ૪ બળતરા, લાગણી અંગારો ઉઠવા-કાળજુ બળવુ અંગારો ઉઠવો-(કુળમાં), કુળને કલંક લાગે એવા પુત્ર થવા
અંગિયુ, ન૦ બાળકને પહેરવાનુ ટુકી બાયનુ પહેરણુ-ઝભલુ
અંગિયો, પુ૦ (સ૦ અંગિકા) બાય વગરનો કેડ લગી આવતો સ્ત્રીઓને પહેરવાનો કમજો,પેટી
અંગી, વિ૦ (સ૦) પોતીકુ, સબંધી અંગિત ૨ સ્ત્રી૦ અંગિયુ ઝભલુ અંગરખી
અંગીકાર, પુ૦ (સ૦) પોતાનુ કરવુ તે, પોતીકુ માની ગ્રહણ કરવુ તે ૨ સ્વીકાર, અનુગ્રહ
અંગીકૃત, વિ૦ (સ૦) સ્વીકારેલુ, કબુલ કરેલુ
અંગીઠી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અગ્નિ+સ્થાન) સોનીની શગડી ૨ પોક પાડવા જમીનમાં ખોદેલો ખાડો, ૩ લાય, ઝાળ, અગ્નિ
અંગીઠુ, ન૦ અંગીઠી, સોનીની શગડી
અંગીભૂત, વિ૦ (સ૦) અમુકને લગતુ, અંગનુ
અંગુચો-અંગુછો પુ૦ (સ૦+લુંચ્) અંગ લુછવાનો કકડો, ટુવાલ, રૂમાલ ૨ પંચીઉં
અંગુઠાદાવ, પુ૦ કુસ્તીનો એક દાવ
અંગુઠી, સ્ત્રી૦ સોય ન વાગે તેને સારૂ વચલી આંગળીએ ઘાલવાની ધાતુની ખોળી ૨ વીંટી,છલ્લો
અંગુઠો, પુ૦ (સ૦ અંગુષ્ઠ) હાથ પગની પ-

હેલી જાડી આગળી **અંગુઠા પકડવા**–પગના અંગુઠા પકડી વાકા ઉભા રહેવુ, નશીઅત લેવી **અંગુઠાનો રાવણ કરવો**–વધારી વધારીને કહેવુ, રજનુ ગજ કરવુ **અંગુઠે કમાડ ઠેલવુ**–બીજાને માલમ ન પડે એવી રીતે કરવુ ૨ પોતાને કરવાનુ બીજાને ભાળવવુ **અંગુઠો બતાવવો**–ના પાડવી, ના કહેવુ ૨ ડામ દેવાનુ કહેવુ

અંગુઠીયા, વિ૦ અંગુઠાની જાડાઇ જેટલુ

અંગુર નં૦ (સ૦ અંકુર) નવી ચામડી, ભોયરૂઝ ૨ **સ્ત્રી૦** (ફા૦) લીલી દ્રાક્ષ

અંગુલ, ન૦ (સ૦) આગળુ, આગળપુર

અંગુષ્ઠ, પુ૦ (સ૦) અંગુઠો

અંગે, અ૦ શરીરે

અંગેઠી, સ્ત્રી૦ અંગીઠી, જુઓ

અંગેઅંગ, અ૦ અવયવે અવયવ રૂવેરૂવે, શરીરમા સર્વત્ર

અંઘામ, પુ૦ (ફા૦ અંગામ) કામ ધધાની ધામધુમ, ગરબડ "લગનનો અંઘામ" ૨ બળવો, હુંલ્લડ, મસ્તી, તોફાન

અંઘામો, પુ૦ ૨ મસ્તી તોફાન, ગરબડ

અંઘેડો, પુ૦ એક જાતની વનસ્પતિ તે દવાના કામમા આવે છે

અંઘોળ, ન૦ નહાવુ તે સ્નાન

અંઘોળડી, સ્ત્રી૦ વર–કન્યાને સ્નાન કરાવતા ગાવાનુ ગીત ૨ વરને નવડાવનારી સ્ત્રી ૩ નાનુ અંઘોળિયુ ૪ નાવાની ઓરડી

અંઘોળવુ, ક્રિ૦ અ૦ નહાવુ સ્નાન કરવુ

અંઘોળિયુ, ન૦ જે માટીના વાસણમા નહાવાને માટે ઉનુ પાણી કરવામા આવે છે તે, ઉના માણુ ૨ નહાવા બેસવાનુ લાકડુ

અંઘોળિયો, પુ૦ સ્નાન કરાવનાર ચાકર ૨ ઉનામણો [કેમ અટકણુ બોભણુ ખીલી

અચક, સ્ત્રી૦ ગતિને અટકાવવા મૂકેલી આડ,

અચકડુ ન૦ ગળેમો, કંઠપણ સાભરી આવવાથી છાતીમા ભરાઈ આવતો ડુમો

અચકમચક, અ૦ ઓચીંતુ, એકદમ

અચકવુ–કાવુ, **ક્રિ૦ અ૦** અટકવુ, એકદમ બધ પડવુ, અચકો ખાવો, લડથડવુ, ખમચાવુ

અચકામણ, સ્ત્રી૦ અંતરાય, હરકત, નડતર ૨ એકદમ અટકવુ પડે તેવુ કારણ

અચકારા, પુ૦ ધક્કો, હડસેલો, આચકો, ધસારો

અચકોમચકો, પુ૦ અંગચેષ્ટા, ચાળા, હાવભાવ, અભિનય આચકો ને લહેકો

અચપચુ વિ૦ (સ૦ અર્ધ+પચ્–પચવુ) છેક કડણુ તેમ છેક પાણી જેવુ નહિ તેવુ, લોદા જેવુ ૨ અંકચરૂ, કાચુ પાકુ

અચબુચ, અ૦ અચાનક, ઓચિંતુ

અચબો પુ૦ (સ૦ આશ્ચર્ય + ભૂ) અતિ આશ્ચર્ય પમાડે તેવો અનુભવીત બનાવ, અદ્‌ભુતતા, તાજુબી, વિસ્મયતા **અચબા ભરેલુ**–તાજુબ પમાડે તેવુ, **અચબો લાગવો**–નવાઈ લાગવી, ચમત્કાર જણાવો **અચબો થવો**–આશ્ચર્ય પામવુ [નહિ તેવુ, સ્થિર,અચલ

અચર, વિ૦ (સ૦ અ + ચર્–જવુ) ચાલે

અચરકો, પુ૦ આચકો, ધક્કો

અચરજ, ન૦ (સ૦ આશ્ચર્ય) કૌતુક, નવાઇ, ચમત્કાર, ૨ આશ્ચર્ય, તાજુબી

અચરત, ન૦ આશ્ચર્ય તાજુબી, નવાઈ

અચરતી, સ્ત્રી૦ અચરજ, જુઓ

અચરપચર, ન૦ કાચુકોરૂ, જે આવ્યુ તે ૨ **અ૦** ગમે તેમ પચે કે ન પચે તેમ, ગળી રહીને

અચરે અચરે રામ, નિ૦ પોપટને શરૂઆતમા બોલાવવાનો ઉચ્ચાર ૨ સમજ્યા વિના ગોખ્યા કરે એવુ પોપટીઆ પડિત

અચલ, વિ૦ (સ૦ અ + ચલ્–જવુ) ખસે–ચાલે–ફરે નહિ તેવુ સ્થિર, દૃઢ, સ્થાયી ૨ જડ (૩) પુ૦ પર્વત, ડુગર

અચર્વ્યુ, વિ૦(સ૦અ–નહિ + ચર્વ્–ચાવવુ) ન કહેલુ, ન વર્ણવેલુ ૨ ન ચાવેલુ–ચાખેલુ

અચલા, ન૦ પૃથ્વી, ધરા,ધરતી

અચળ, વિ૦ અચલ, જુઓ

અચળપદ, ન૦ (સ૦ અ + ચલ + પદ્–જવુ) નિત્ય એક સરખી રહે તેવી સ્થિતિ, **પરમપદ**, મુક્તિ, મોક્ષ ૨ નિત્યતા [હિમાલય પર્વત

અચળપતિ, પુ૦ (સ૦ અચલ–પર્વત+પતિ)

અચળિત, વિ૦ (સ૦) અચળ, સ્થિર

અચાનક, અ૦ (હિ૦) એકાએક, ઓચીતુ

અચાર, ન૦ (અ + (કા) ચાર–ઉપાય) અથાણુ ૨ ચટણી (પારસીઓ આ જબ્દ વાપરે છે)

અચાલ, પુ૦ (સ૦ અ + ચલ–જવુ) હરકત, અડચણ ૨ અગત્ય ઓપટી જ.ર,ન ચાલે તેવુ

અચિકિત્સનીય, વિ૦ (સ૦) પરખાય–લક્ષણ જણાય નહિ તેવુ ૨ ચિકિત્સા કરવા યોગ્ય નહિ તેવુ અસાધ્ય રોગવાળુ [અકલ્પનીય

અચિન્તનીય વિ૦ તર્ક ન થઈ શકે તેવુ ગહન

અચિન્તિત, વિ૦ ઓચીંતુ નહિ ચિતવેલુ અતર્ક્ય

અચિર, વિ૦ (સ૦ અ + ચિર–લાબુ) ટુકુ ક્ષણભગુર, ૨ અ૦ ઉતાવળથી, શીઘ્ર, ઝટ

અચીંતુ, અ૦ (અચિન્ત્ય) આગળથી ન ધારેલુ તેવુ, એકાએક, અચાનક

અચૂક, અ૦ (સ૦ અ + ચ્યુ–પડવુ) નિશ્ચયપૂર્વક,ખામ્ખા, અવશ્ય, ભૂલી ન જતા ૨ વિ૦ ચૂક–ભૂલ વગર, જરૂર ૩ ખચીત

અચૂકપણુ, ન૦ ખચીતપણુ ભૂલ ન થવાપણુ

અચૂકબાણ, ન૦ ખાલી ન જાય તેવુ બાણુ રામબાણુ ૨ અ૦ નક્કી, મહેનગર જરૂર

અચેત–અચેતન, વિ૦ (સ૦ અ + ચિત્–જાણવુ) શબ જેવુ જીવવગરનુ, જડ, સત્તા રહિત ૨ મૂર્છિત બેભાન

અચેતનતા–ત્તા, સ્ત્રી૦(સ૦)મૂર્છા બેભાનપણુ, જડતા, સત્તા રહિતપણુ [૨ જડતા

અચૈતન્ય, ન૦ (સ૦) બેભાનપણુ, મૂર્છા

અચો, પુ૦ (સ૦ અ + ચર્–જવુ) ભીડ, જમાવ ૨ ગદકી, કચરો ૩ અણોજો, અકતો

અચ્છત, અ૦ એકાએક, અચણુચ ૨ તગી, અછત ૩ ઉઘાડુ, ખુલ્લુ

અચ્છા, અ૦ (હિ૦) ઠીક બહુ સારૂ

અચ્છિન્ન, વિ૦ (અ+છિદ્ર–કાપ્ય) અખડિત ૨ છેદનરહિત ૩ અનત્

અચ્છી, અ૦ કૃત્રિમ છીંકવુ તે

અચ્છુ અ૦ વારૂ, સારૂ ઠીક [જેવુ સુદર

અચ્છુ, વિ૦ (સ૦ અચ્છ–સ્વચ્છ) સાફ, મ

અચ્છેર, વિ૦ અડધો શેર (માપ)

અચ્છેરિયુ, ન૦ અચ્છેર માય તેવુ ઠામ–માપ

અચ્છેરી, સ્ત્રી૦ અડધા શેરનુ કાટલુ–માપ

અચ્યુત પુ૦ (સ૦) અવિનાશી ૨ વિષ્ણુનુ એક નામ ૩ વિ૦ ન પિગળે તેવુ ૪ સ્થિર

અચ્યુતાનદ પુ૦ (સ૦) જાયુનો આનદ ૨ જે હમેશ આનદ ભોગવે છે તે,બ્રહ્માનદ આત્માનદ

અછકલુ વિ૦ ઓછા પેટનુ,હલકુ છ ીરા મનનુ

અછત સ્ત્રી૦ થોડુ હોવુ તે, તગી, તાણ

અછતા, અ૦ એકાએક, ૨ નહિ તે છતા.

અછતુ વિ૦ ગુપ્ત, છતુ–પ્રકટ નહિ તેવુ

અછત્ર, વિ૦ (સ૦ છિદ્–ઢાકવુ) છત્રરહિત, માથે વડિલ ન હોય તેવુ,નમાપુ અનાથ ૨ રાજભ્રષ્ટ. ૩ ઉઘાડુ ઢાકણુ વગરનુ

અછમડા, પુ૦ સૈયડ, જેમા ચામડી ઉપર નાની મોટી પણુ ફુટી ને આછી ફોલ્લીઓ થાય છે તેવો ગરમીનો રોગ

અછરતુ, વિ૦ ઉપર ઉપરથી અડકયુ હોય તેવુ ૨ છલકાઈ જતુ

અછરાવુ ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ આ–આસપાસ + છદ્–છાવુ) વણુછાથી કરમાઇ જવુ,ઓછુ ઉતરવુ

અછાડપછાડ, સ્ત્રી૦ (કોઇ વસ્તુ) અહીં તહીં ફેકવુ–ઉશેટવુ તે ૨ ધાધલ

અછાનુ, વિ૦ (અ+છદ્–ઢાકવુ) ઉઘાડુ ખુલ્લુ

અછાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ નવુ વાસણુ વાપરવા કાઢવુ

અછાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ વાસણુ ઉચુ નીચુ કરી તેમાની વસ્તુ તળે ઉપર થાય તેમ કરવુ ઉછાળવુ, ઉથલાવવુ [તિ, અખડિત, સતત્

અછિન્ન, વિ૦ (સ૦) છેદાએલુ કે તુટેલુ નહિ

અછિન્નધારા, સ્ત્રી૦ અભિષેક કરવાનુ છિદ્રવાળુ પાત્ર, જળાધારી ૨ સતત્ ધારા પડવી તે

અછેદ્ય, વિ૦ (સ) છેદાય નહિ તેવુ, ન છેદવા યોગ્ય.

અછોઅછો વાનાં, ન૦ ઉમળકાનો આદરસત્કાર, લાડ લડાવવા તે **અછોઅછો વાનાં કરવા**– પ્રેમપૂર્વક આદર સત્કાર કરવો. ૨ લાડ ત્વા

અછોડો, પુ૦ (સ૦અ+ સૃજ્–છોડવુ.) બળદને નાથે બાધવાનો દોર, રાશ ૨ છેડો, સાકળી,

ઘડિયાળ, ૯૦ નો ૩ સોના રૂપાની ગળામા નાખવાની માળા. **અછોડા વા-અછોડાની** લગાઇ જેટલે (દૂર), રાશવા

અજ, પુ૦ (સ૦ અ+જ-જન્મેલુ) નહિ જન્મેલુ તે, પરમેશ્વર, બ્રહ્મા ૨ બકરો ૩ રઘુરાજાનો પુત્ર ૪ ચંદ્ર ૫ કામદેવ

અજગર, પુ૦ (સ૦ અજ-બકરો, ગર-ખાવું) એક જાતનો મોટો બિહામણો સાપ (અજગર બહુ જાડો અકરાનીઓ અને આળસુ હોય છે તેથી ભારે શરીરવાળા માણસને તેની ઉપમા આપે છે)

અજગંધા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અજમોદ, મરડાશીંગ

અજટા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અ+જટા) જેને જટા ફેલાવો નથી તે વનસ્પતિ, ભોયઆંબલી

અજતરફ-ફે, અ૦ (ફા૦ અજ-થી+તર્ફ-બાજુ) થી, તરફથી

અજનવી, વિ૦ (અ૦) અજાણ્યુ, પરદેશી

અજન્મ, વિ૦ (સ૦) જેને જન્મ નથી તે, સનાતન, નિત્ય, ઈશ્વર

અજન્મા, સ્ત્રી૦ માયા ૨ સીતા

અજપાજપ, પુ૦ (સ૦ અ-નહિ+જપ્-મનમા બોલવુ) શ્વાસોશ્વાસે મૌન રહી ઈશ્વરનુ ચિંતન કર્યા કરવુ તે,પ્રત્યેક શ્વાસે સોહ સોહં કર્યા કરવુ તે

અજપાદ, પુ૦ (સ૦) રૂદ્ર ૨ પૂર્વાભાદ્રપદ નક્ષત્ર

અજબ, વિ૦ (ફા૦ બહુવચન અજાયબ) આશ્ચર્યકારક, વિચિત્ર, ચમત્કારી, વિલક્ષણ અદ્ભુત, અલૌકિક **અજબ થવુ**-ચકીત થવુ **અજબ તમાસો**-નવાઇનો-નવો ખેલ દેખાવ **અજબ તરેહનું**-નવાઇનુ વિલક્ષણ

અજમ, વિ૦ (અ૦) કોઈ મોટા પુરૂષના નામ પહેલા માનાર્થે મુકાતો શબ્દ (ચિઠ્ઠીમા)

અજમાયેશ, સ્ત્રી૦ (ફા૦ અઝમુદન) તપાસ, અજમાવી જોવુ તે, પ્રયોગ ૨ અટકળ, શુમાર અંદાજ, અડસટ્ટો, આશરો

અજમાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ (ફા૦ આઝમુદન્) તપાસી જોવુ, પ્રયોગ કરી જોવા પરીક્ષા કરી જોવી, નાણી જોવુ, શુમાર કાઢવો

અજમાશ, સ્ત્રી૦ અજમાયેશ, ગણના

અજમુદા, પુ૦ (ફા૦) અજમાયેશ, વાપરી જોવુ તે ચોકસાઈ, અનુભવ

અજમો, પુ૦ એક વસાણુ, એક જાતના તીખાને વાસવાળા બીઆ એના ફૂલ ઓસડમા કામ આવે છે **અજમો આપવો**-લાચ આપવી, **અજમો ફેકાવવો**-ચૂક મટાડવી, ઘુંઘવાતાપણું ટાળવુ

અજમોદ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અજમોદા) એક જાતની ઔષધિ એના બી, અજમાથી મોટા તથા ગોળ ઓછા તીખા હોય છે એની બીજી બે જાત છે ખુરાસાની અથવા દીવેચી તથા કમાણી અજમોદ

અજપ-મ્પ, પુ૦ અશાંતિ, બેચેનપણુ

અજપો, પુ૦ બેચેનપણુ, અસ્વસ્થતા, નિરાંત નહી તે, ઉંઘ ન આવવી તે

અજયા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અ+જય) ન જિતાય તેવી સ્ત્રી માયા, દેવી ૨ એક વનસ્પતિ

અજર, વિ૦ (સ૦ અ+જરા) જેને જરા-વૃદ્ધપણાના ચિહ્ન નહિ તે, અક્ષય

અજર, સ્ત્રી૦ (અ૦ અઝર) મિષ, બહાનુ ૨ વાર વિલબ

અજરામર, વિ૦ (સ૦ અજર+અમર) જેને જરા ને મરણ નથી તેવુ અવિનાશી અનશ્વર

અજલ, વિ૦ (સ૦) ઘણુ મોટુ, વિશાળ

અજલ સ્ત્રી૦ (અ૦) આખર, અંત ૨ મોત કમોત કજા **અજલમજલ**-છેવટની ક્રિયા

અજવાળવુ, ક્રિ૦ (સ૦ ઉત્-ઉપર+જ્વલ્-બળવુ) વસીને ઉજળુ કરવુ, ઉટકવુ, માજવુ, ૨ દીવો કરવો, પ્રકાશ કરવો ૩ નામ કાઢવુ આબરૂ વધારવી ૪ (વ્યંગમા) બગાડવુ, ખરાબ કરવુ બદનામી લેવી, અપકીર્તિ વહોરવી

અજવાળી, વિ૦ ચાંદરણાવાળી અજવાળાવાળી

અજવાળીઉ, ન૦ જેમા ચંદ્રની કળા વધતી જાય છે તે પખવાડિયુ શુક્લપક્ષ, ૨ અજવાળાને માટે છાપરામા-ભીંતમા રાખેલુ જાળિયુ, બાકુ

અજવાળુ, ન૦ (સ૦ ઉજ્વલ) તેજ, પ્રકાશ, ઉજાસ **અજવાળુ** કરવુ-નામ કરવુ આબરૂ વધારવી ૨ ભ્રાંતિ દૂર કરવી ૩ (વ્યંગમા) બદનામ કરવુ ૪ નુકશાનમા આવવુ-લાવવુ **અ-**

જવાળામા આવવુ–જાહેરમા આવવુ ગુણકર્મથી પ્રસિદ્ધિમા આવવુ, **અજવાળામા મૂકવુ**–જાહેર કરવુ પ્રસિદ્ધ કરવુ, **અ તરમા અજવાળુ કરવુ**–જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવુ ૨ ઉપદેશ કરવો, સમ જાવવુ **અજવાળુ જોવુ**–જન્મવુ, ઉજાશમા આવવુ, બહાર આવવુ

અજશ, પુ૦ (સ૦) અપકીર્તિ, અપયશ

અજસ્ર, અ૦ (સ૦) હમેશ, સદેવ, નિત્ય

અજસ્ર, વિ૦ વિચ્છેદ રહિત, સતત

અજહલ્લક્ષણા, સ્રી૦(સ૦)દેખાતા અર્થ સાથે તેના સબધી બીજા અર્થનો પણ ભાસ થાય તે

અજા, સ્રી૦ (સ૦અ+જન્–જન્મેલુ) માયા, કુદરત ૨ બકરી **અજાગલસ્તન**–બકરીને ગળે જે આચળ હોય છે તે **અજાગોત્ર**–બકરીના બચ્ચા જેવી રીતભાતનુ

અજાએબ, વિ૦ અજબ જેવુ, આશ્ચર્યકારક

અજાગત, વિ૦ શસ્ત્ર લાગવાથી–પાણીમા ડુબવાથી થએલુ (મોત), અચાનક થએલુ (મોત)

અજાચક, વિ૦(સ૦અ+યાચક)નહિ માગનાર તે

અજાડી, સ્રી૦ હાથીને પકડવા માટે ખોદેલો ખાડો–ખાઇ ૨ બેહક બેડેલા ઢોરને ઉભુ રાખવા માટે પગ તળે ખાડો ખોદે છે તે

અજાણ, વિ૦ (સ૦ અ + જ્ઞા–જાણવુ) જાણીતુ નહિ તે, અણવાકેફ, અજ્ઞાન, મૂર્ખ

અજાણતા, અ૦ ન જાણતા, ભૂલથી, બેસમજથી

અજાણપણુ, ન૦ અજ્ઞાનતા, ગેરમાહિતી

અજાણે, અ૦ અજ્ઞાનપણામા, બેસમજમા

અજાણ્યુ, વિ૦ (સ૦ અજ્ઞાત) જેને વિષે કંઈ જાણવામા નથી તેવુ, ઓળખાણ વગરનુ અપરિચિત ૨ માલુમ ૨ જે જાણતુ નથી તે,અજાણ

અજાતશત્રુ, પુ૦ (સ૦ અજાત–નહિ જન્મેલુ + શત્રુ) જેને કદિ કોઇ શત્રુ ન થયો હોય તે, સર્વને પ્રિય અને મિત્ર જેવો માણસ ૨ યુધિષ્ઠિર

અજાબી સ્રી૦ (ફા૦ હુજાબી) બુરખો

અજાયેબ, વિ૦ અજબ, જુઓ [રમત)

અજારીબજારી,સ્રી૦ ખારોપાટ, (એક જાતની

અજિત વિ૦ (સ૦ અ + જિ–જીતવુ) અપરાજિત, કોઈથી જિતાય નહિ તે

અજિન, ન૦ (સ૦) હરણનુ ચામડુ

અજિનપગા, ન૦ (સ૦) ચામાચીડીઉ

અજીઠવાડ, પુ૦ એઠુ પડેલુ હોય તેવુ ૨ એઠા વાસણ ૩ ગદકી, ભજવાડ

અજીઠુ, વિ૦ (સ૦ જુષ્ટ–જમતા વધેલુ) જમવાના ભાણામા જમતા વધેલુ તે, એઠુ, આસપાસ જે વેરાયલુ હોય તે ૨ એઠુ ધાન્ય જ્યા પડયુ હોય તે ઠેકાણુ ૩ પાણીથી રાધેલુ અન્ન

અજીર, સ્રી૦ (સ૦) પરસાળ, આગણુ, ૨ વિ૦ ઉતાવળે ચાલનાર

અજીરણ, ન૦ (સ૦ અજીર્ણ) ખાધેલુ ન પચવુ તે, અપચો, બદહજમી

અજીર્ણ, વિ૦ (સ૦ અ+જીર્ણ-જુનુ) નવુ, જીર્ણ-જુનુ નહિ તે ૨ ન૦ અજીરણ, અપચો

અજીર્ણાશ, પુ૦ (સ૦ અજીર્ણ+અશ-ભાગ) થોડુક અજીરણ અપચો

અજુગતુ, વિ૦ (સ૦ અ+યુજ્-જોડવુ) અઘટિત અયોગ્ય, નાલાયેક

અજોખણી, સ્રી૦ (સ૦ અ–નહિ+જુષ્-પ્રકાશવુ) કાટા ખેચી લાવવાની આકડીવાળી લાકડી

અજોગ, વિ૦ (સ૦અ+યોગ) નહિ સારો યોગ –વખત તે, કસમો [પુરૂ ન કરેલુ તેવુ

અજોળ, વિ૦ અતરિયાળ, અધવચ, લટકતુ,

અજ્જુ–જયુ, ન૦ બારાખડીમા ઇ, ઈ માટે વ્યજનને લગાડવામા આવતુ િ, ી નુ ચિહ્ન

અજ્જુકા, સ્રી૦ (સ૦) વેશ્યા (નાટકમા)

અજ્ઞ, વિ૦ (સ૦ અ+જ્ઞા–જાણવુ) બુદ્ધિહીન, અજાણ, મૂર્ખ બેવકૂફ

અજ્ઞાત, વિ૦ (સ૦) જેણે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું નથી તે અભણ, અજાણ નિરક્ષર.

અજ્ઞાતયૌવના, સ્રી૦ હલેતી જુવાન સ્રી, યૌવન પ્રાપ્ત થયુ છે એવા અનુભવ વગરની નાયિકા, મુગ્ધા

અજ્ઞાતવાસ, પુ૦ (સ૦) કોઇને માલમ ન પડે તેમ રહેવુ તે, છુપુ રહેવુ તે

અજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) જ્ઞાન નહિ તે, અજાણપણુ ૨ અવિદ્યા, પદાર્થનુ મિથ્યાજ્ઞાન.

અજ્ઞાન, વિ૦(સ૦) જેને જ્ઞાન નથી તેવુ, મૂર્ખ, અભણ, **અણસમજુ** **અજ્ઞાની**

અજ્ઞાની, વિ૦ નહિ જે જ્ઞાની તે મૂર્ખ, મંદ

અજ્ઞેય, વિ૦ ન સમજાય તેવુ, અકળ, ગૂઢ

અંચ, **સ્ત્રી૦** આચ

અંચલ, પુ૦ (સ૦ અચ્–જવુ) છેડો, પ્રદર, પલ્લો

અંચવો, પુ૦ (સ૦ અચ્–પૂજવુ) આખે ઝોક ઉતારતા દોરડી તેલમા બોળી બાળી મુકી તે ૨ ટુવાલ રૂમાલ ૩ અચળો, લગોટી

અંચળો પુ૦ (સ૦ અચલ) લગોટી મારવાનો કપડાનો કડકો, ખભે રાખવાનો કાપલો, રૂમાલ, ટુવાલ

અંજન, **ન૦** (સ૦ અજ્–ચોપડવુ) આજવુ તે, ૨ સુરમો, કાજળ, મેશ [સાની શળી

અંજનશલાકા, **સ્ત્રી૦** અજન આજવાની સી-

અંજની, **સ્ત્રી૦** (સ૦) શરીરે સુખડ ચોપડેલી હોય તેવી સ્ત્રી ૨ હનુમાનની માતા

અંજળ, ન૦ (સ૦ અન્ન + જળ) દાણોપાણી, લહેણુ દહેણુ, **અંજળ મૂકવુ**–ખાવાની ના પાડવી ૨ મરવાની તૈયારી પર હોવુ **અંજળ ઉઠવુ**–જગા છોડવી પડવી

અંજળપાણી, **ન૦**(બહુવચનમા) ભાગ્ય નસીબ સજિત રજક, દાણોપાણી

અંજળી, **સ્ત્રી૦** (સ૦) બે હાથની હથેલી સાથે રાખવાથી જે સપુટ આકાર થાય તે ખોબો, પોશ ૨ ચાગળુ **અંજળી આપવી**–અર્ઘ આપવા

અંજાવવુ, ક્રિ૦ **સ૦** બીજા પાસે અજન કરાવવુ ૨ ઝાખુ પાડવુ, આજી નાખવુ, સહે પાડવી

અંજાવુ, ક્રિ૦ **અ૦** ચોપડાએલુ થવુ ૨ સામાના કરતા રૂપગુણમા કમી ઉતર્યાથી એકાએક શરમિન્દા થવુ ૩ છેતરાવુ, ઠગાવુ ફસાઈ જવુ, લેવાઇ જવુ

અંજીર **ન૦** (સ૦) એ નામનુ એક ફળ–મેવા

અંજરી, **સ્ત્રી૦** અજીરનુ ઝાડ

અંજનીઆ વિ૦ ઘેરા લાલરગનુ

અંજુમન, **સ્ત્રી૦**(આ૦)એકજ ધર્મ માનનારની સભા મડળી સમાન પથ પથારેન

અટક, **સ્ત્રી૦** (સ૦ અટ્–ભમવુ) રોધન, અટકાવ નડતર ૨ વહેમ, ખતરો ૩ (**સ૦ અ**વટક) ગુણકર્મ ઉપરથી કુટુંબ કે વંશનુ રાખવામા આવેલુ નામ, અડક, ઓખર, ગોત્ર નામ, ૪ સિંધુ નદી ૫ સકલ્પ, પ્રતિજ્ઞા ૬ અટકણ, ઠેસ

અટકચાળુ, **ન૦** ચિડવવા કોઇની છેડ કરવી તે, અડપલુ, ચદ્દુ, સળી કરવી તે ૨ **વિ૦** તોફાની, ટીખળી, ઉપદ્રવી, નુકશાનકારક

અટકડી, **સ્ત્રી૦** છાતીના પડદાની અદરના વાયુનુ થોડી થોડી વારે ચઢી ઉચ દઈને બહાર નીકળવુ તે, વાધણી, હેડકી

અટકણ **ન૦** જેથી ગતિ બધ પડે તેવી વસ્તુ ઠેસ ચપ ૨ અડચણ ૩ ટેકો **અઠીંગણ**

અટકણુ, **વિ૦** અટકી જાય તેવુ **અટકણ ટટ્ટુ**–અધવચ અટકી જાય તેવુ, પાર–સાગોપાગ ન ઉતારે તેવુ

અટકણિયુ, **ન૦** અટકણ, જુઓ

અટકવુ, **ક્રિ૦ અ૦** ગતિ કે પ્રવૃત્તિનુ બધ પડવુ, ઉભુ રહેવુ, થોભવુ ૨ લાગવુ, અડકવુ

અટકળ, **સ્ત્રી૦** (સ૦ ઉત્–ઉપર+કલ–જાણવુ) કંઈક આધાર ઉપરથી કળવુ તે ૨ કલ્પનાથી ગણેલુ તે, આશરો, અડસટ્ટો ૩ નિસબ રમી રહેવા તે, અભ્યાસ, મહાવરો ૪ તર્ક, કલ્પના, ખ્યાલ ૫ યુક્તિ, કળ **અટકળ કરવી**–આશરો કાઢવો તર્ક બાધવો

અટકળબાજ, **વિ૦** અટકળ બાધવામા ચાલાક, અનુમાન કરનાર

અટકળવુ, **ક્રિ૦ અ૦** શુમાર કાઢવો, અનુમાન કરવુ તર્ક બાધવો

અટકામણ, **સ્ત્રી૦** હરકત અડચણ ૨ મુશ્કેલી ૩ ઓપટી, અટકાવ

અટકાર, પુ૦ ઓડકાર

અટકાવ, પુ૦ (હિ) જેથી અટકી પડાય તે, પ્રતિબન્ધ ૨ બાધા, નિયમ ૩ સ્ત્રીને ઋતુ આવવા તે ૪ અડચણ, વિઘ્ન, અતરાય નડતર **અટકાવ આવવો**–અળગુ બેસવુ (સ્ત્રીએ) **અટકાવ કરવો**–હરકત કરવી, અડચણ લઈ રાકવુ **અટકાવ નાખવો**–(કઇ વાતમા) પથરો નાખવો આડખીલી કરવી

અટકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ બધ પાડવુ, રોકવુ, અટકે તેમ કરવુ ૨ વાસવુ બધ કરવુ, ઢાકવુ
અટકાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સ્ત્રીને ઋતુ આવવો, અભડાવુ ૨ રોકાવુ
અટકી પડવુ, ક્રિ૦ અમુક કામ કે પ્રવૃત્તિનુ બધ પડવુ, અચકી જવુ, ૨ ખોટી થવુ ૩ અશક્ત -નિર્બળ થઇ જવુ **અટકી રહેવુ**-અમુક વગર ન ચાલવુ,-ખોટી રહેવુ.
અટકીમટકી, સ્ત્રી૦ છોકરીઓની એક રમત
અટકુલટકુ, ન૦ ડોકિયુ
અટકો, પુ૦ ત્રાબાનાણુ, પૈસો, કાવડીઉ **અટકાનો ઘોડો**-નજીવુ, તુચ્છ
અટકોમટકો, પુ૦ સ્ત્રીનો ચાલવાનો તથા અગ મરડવાનો ચાળો, લટકોમટકો
અટગ, અ૦ તદ્દન, હાડોહાડ ૨ પાગળુ
અટણ, ન૦ (સ૦ અટ્-રખડવુ) ભમવુ, રખડવુ તે, ભ્રમણ ૨ મુસાફરી, પ્રવાસ
અટણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) જ્યા દોરી ચઢાવાય છે એવો ધનુષ્યનો કાપવાળો છેડો ૨ દામડાનો કરો, તટ્ટી
અટન, ન૦ (સ૦) મુસાફરી, પ્રવાસ ૨. ફેરણી
અટપટુ, વિ૦ ગુચવણવાળુ, ન સમજાય તેવુ, ગુચવાડા ભરેલુ ૨ આડાઅવળા આટાવાળુ.
અટપવું, ક્રિ૦ આટોપવુ, જુઓ
અટલ-અટ્ટલ, વિ૦ સારો હોશિયાર, પાકો, પ્રવીણ ૨. બહુજ, અડગ [જાળમા ફસાઇ પડવુ.
અટવાણ, સ્ત્રી૦ પટાનુ ગુચવાઇ જવુ, દોરી-
અટવાણુ, વિ૦ ઉઘાડે માથે, પાઘડી વગર
અટવામણ, સ્ત્રી૦ ગુચવણ, ગભરામણ, નડતર
અટવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘુટાઇ એક રસ થવુ, મળી ભળી જવુ ૨ મનમા મુઝાવુ, ગુચવાવુ ૩ ગુચાઈ જવુ ૪ કાયર થવુ
અટવિ-વી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વન, અરણ્ય
અટવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ અટ્-રખડવુ) રખડવુ, ભટકવુ, ભમવુ, ફરવુ
અટળ, વિ૦ (સં૦ અ+ટળવુ) છુટા ન પડાય-દૂર ન કરી શકાય તેવુ, અનિવાર્ય
અટા, સ્ત્રી૦ (સ૦) રઝળવુ તે, મિથ્યા ભ્રમણ ૨ મેડી, ૩ અ૦ આડુ અવળુ.
અટાઉ, સ્ત્રી૦ ઠગાઈ **અટાઉનો માલ બટાઉ** (વટાવ માં જાય-આળુની કમાઈ જાળુમા જાય.
અટાટ, વિ૦ નકામુ, ખાલી, વ્યર્થ ૨ અ૦ ખોટી રીતે, અન્યાયે. [ડાઅવળા પટા
અટાપટા, પુ૦ લાબા પહોળા રગીન લીટા, આ-
અટામણ, ન૦ રોટલી કરતી વેળા લુવો ચોટી ન જાય તે સારૂ જે કોરો લોટ લુવાને લગાડવામા આવે છે તે ૨ (લાક્ષણીક) નકામુ જવુ ૩ સામાન્ય ખરચ
અટાર, સ્ત્રી૦ રેતી, ધૂળ, રજ
અટારી-લી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અટ્ટાલિકા) ઉચી મેડી. ૨ ઝરૂખો, ગોખ, છજુ
અટારૂ, વિ૦ તોફાની, ધાધળીઓ, ચાદવુ
અટારો, પુ૦ ઉચાળો, સરસામાન, ખટલો(ઘરમાંનો)
અટાવુ, ક્રિ૦ અ૦ છુદાઇને લોદો થવો કચરાવુ ૨ લગર કારણે વટાવુ ૩ રધાવુ
અટિ, સ્ત્રી૦ મહોરમમા હાથીની આસપાસ રગિત દોરી વિટાળવામા આવે છે તે **અટીનો કરાર**—સખત બધનવાળો કરાર.
અટિમ્બર, પુ૦ (સ૦ આ + સ્તમ્ભ્-ઉભુ રહેવુ) એકઠુ થવુ તે, ઢગલો, ટિંબો
અટીપટી, સ્ત્રી૦ એક જાતની રમત, ખારોપાટ
અટીસોમટીસો પુ૦ છોકરાની એક રમત, સતાકુકડી.
અટેરણ, પુ૦ સુતરની આટીઓ બનાવવાનો એક યત્ર-ફાળકો
અટેરવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ આ-આસપાસ + ટેરવુ-આગળીનુ ટચકુ) કાતેલા સુતરની આટી બનાવવી, ઓવાળવુ ૨ આગળી કરીને બતાવવુ
અટોપવુ, ક્રિ૦ અ૦ આટોપવુ, જેમ તેમ એકઠુ કરવુ, સમેટવુ ૨ પુરૂ કરવુ, બધ કરવુ
અટ્ટ, પુ૦ ઝરૂખો, અટારી ૨ કિલ્લા ઉપરનું સૈન્યગૃહ. ૩ મહેલ ૪ પ્રહાર
અટ્ટલ, વિ૦ અટલ, જુઓ ૨ વાજબી, ખરૂ.
અટ્ટહાસ, ન૦, (સ૦ અટ્ટ-મોટુ+હાસ્-હસવુ) ખડખડ હસવુ તે, ઘણુ હસવુ તે ૨ તોરમસ્કરીમા હસવુ તે

અટ્ટા, પુ૦ (સં૦ અટ્ટા–દ્વાર) દ્વાર, દરવાજો ૨, ડહેલી, ઓસરી, પહોળી માડવી **અટ્ટાબ ધ કરવા**–બોલતા બ ધ કરવુ, આજી નાખવુ, હરાવવુ

અટ્ઠ, વિ૦ (સ૦ અષ્ટ) આઠ, ૮

અટ્ઠમ, પુ૦ એકી વખતે ત્રણ ઉપવાસ કરવા તે (શ્રાવકોમા)

અટ્ઠાઈ, સ્રી૦ આઠ દિવસના ઉપવાસનુ વ્રત

અટ્ઠાણુ, વિ૦ (સ૦ અષ્ટ+નવતિ–નેવુ) નેવુ ને આઠ, ૯૮ ૨ એ ની સ જ્ઞા

અટ્ઠાબ ધ, વિ૦ સોકટાની રમતમા અટ્ટા ઉપરની સોકટી ન મરાય તે

અટ્ઠાવન, વિ૦ (સં૦ અષ્ટ+પ ચાશત્–પચાસ) પચાસ ને આઠ, ૫૮ [આઠ ૨૮

અટ્ઠાવીસ, વિ૦ (સ૦ અષ્ટ+વિ શતિ) વીસ ને

અટ્ઠાશીઆ ન૦ સ્રીઓના પગનુ એક રૂપાનુ ઘરેણુ. ૨ ઠાસીને ટાટ કરેલા ન હોય તેવા સાકળા તોડા

અટ્ઠાસી, વિ૦(સ૦ અષ્ટ+ અશીતિ) એસી ને આઠ ૮૮

અટ્ઠે, અ૦ (સ૦ અત્રે) અહીંઆ, આ સ્થળે

અટ્ઠો, પુ૦ બાજીના અક્કેક છેડે ત્રણ ખાના હોય છે તે ૨ ગજીફાના કે બીજા કોઈ પાના ઉપર ચિતરેલા આઠ દાણાનો સમુદાય તે ૩ આઠની સખ્યાનો પાસો ૩ વિ૦ પહોચેલુ, પકકુ

અટ્ઠ્યોતેર, વિ૦ (સ૦ અષ્ટ+સપ્ત+તિ) એશી-મા બે ઓછા. ૭૮ [સાત રાતનો જે કાળ તે

અઠવાડિયુ વિ૦(સ૦ અષ્ટ+વાર) સાત દિવસ ને

અઠવાડીક, ન૦ (સ૦ અષ્ટવારિક) સાપ્તાહિક, દરેક આઠમે દિસસે પ્રગટ થતુ એવુ

અઠાક, સ્રી૦ નાડુ, ઘાઘરા–ચોરણાની દોરી

અઠવાડુ, ન૦ (સ૦ આ+વૃત્–ફેરવવુ) એક હાથના માપનો ગજ કે સોટી ૨ દોરડાને વળ દેવાનો લાકડાનો કડકો, ચકરડી, ફરકડી

અઠાઈ, સ્રી૦ એકી સાથે ૮ ઉપવાસનુ વ્રત

અઠીંગણુ, ન૦ ટેકો, તકીઓ

અઠીંગવુ, ક્રિ૦ સ૦ શરીરને આરામ આપવા ટેકા–તકીઆ ઉપર પડવુ–નમવુ **અઠીંગણુ મૂકવું**—તકીઓ મૂકવો ૨ અટકણ મૂકવુ

અઠે, અ૦ (સ૦ અત્રે) અહીઆ, આ જગાએ **અઠે દ્વારકાં**—અહીંજ દ્વારકા, (લાબા વખત સુધી ધામા નાખતા વપરાય છે)

અઠોટી, સ્રી૦ કળા, કસબ, મહાવરો ૨ ગોળની કડાઈમા બાફેલુ આદુ

અડ, સ્રી૦ (હિ૦) હઠ જીદ્દ ૨ હરકત, અડ-ચણ ૩ આટ, કસ ૪ અ૦ પાસે, નજીક

અડક, સ્રી૦ અટક, ઉપનામ

અડકણ, ન૦ અટકણુ, ઠેસ ૨ વિ૦ અટકી પડે તેવુ (પ્રાણી)

અડકવુ, ક્રિ૦ અ૦ વચ્ચે કઇ પણ અંતર ન રહે તેમ હોવુ, કોઇને સ્પર્શ કરવો, અડવુ ૨ હાથમા લેવુ છેડવુ ૩ મારવુ

અડકાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ અડકે તેમ કરવુ, સ્પર્શ કરવો, લગાડવુ ૨ બ ધ કરવુ, વાસવુ, દેવુ

અડકાવ, પુ૦ સ્રીને ઋતુ આવવો તે, અટકાવ

અડકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ બ ધ કરવુ, વાસવુ

અડકાવુ, ક્રિ૦ અ૦ બ ધ થવુ, વસાવુ ૨ અડકયાથી અશુદ્ધ થવુ ૩ અટકાવ આવવો(સ્રીને)

અડકોદડકો, પુ૦ (અડુક દડુકિયુ) એક જાતની છોડીઓની રમત

અડખેપડખે, અ૦ આજુબાજુ, આસપાસ, ચોતરફ, ખુણેખે ચરે, **અડખેપડખે તપાસવુ**–ખુણાખો-ચરા શોધવા ૨ પોતાની સ્થિતિથી વાકેફ થવુ

અડગ, વિ૦ બેધડક, નિર્ભય, હિમ્મતવાન ૨ દઢ, ખસે ડગે નહિ તેવુ

અડથી, સ્રી૦ ઓડકાર, હેડકી

અડગ્રો, પુ૦ ભોગળ, આગળો, અડગરો

અડઘોદડઘો, પુ૦ બેસતે વરસે મળસ્કામા ઉઠીને કચરાથી ભરેલુ હાટલુ ચકલે જઇ ફોડી નાખ-વાની વહેમ ભરેલી જે રૂઢિ તે ૨ દોષ–ઠપ-કાનો ભાર ૩ ધ ધામા ઘોટાળો કરવો તે, કામ ગુ ચવી નાખવુ તે

અડગો, પુ૦ કામ પુરૂ થયેજ ખસવુ એવી હઠ, ધામા ૨ (કુસ્તીમા) પગનો એક દાવ ૩. લાઘવુ તે

અડચણ, સ્રી૦ હરકત, નડતર, રોકાણ, વાંધો. ૨. ગભરાટ, સકટ. ૩. ઓપટી, અડકાવ.

અડછતું, વિ૦ અછરતુ, અડધુ પડધુ જણાયલુ

અડણુ, ન૦ ગાય, ભેસ, ઇ૦ નુ બાવલુ, આ, ઔલુ ૨ વિ૦ અડીઅલ, અટકી જાય તેવુ

અડતલુ, ન૦ ઓથ, ઓડુ ૨ આનાકાની, ફાફા ૩ અનુમાન, અડસટ્ટો ૪ ખુણો, આશ્રય સ્થાન

અડતાલીસ, વિ૦ (સ૦ અષ્ટ+ચત્વારિશત) ચાળીશને આઠ, ૪૮

અડતાળો, પુ૦ સવત ૧૮૪૮ મા પડેલો મોટો દુકાળ. ૨ જોખનું એક માપ, (ગોળમા)

અડતું, વિ૦ અડકતુ, પાસેનુ, સરસુ,નજીક,પાસે

અડત્રીસ, વિ૦ ૩૮ ત્રીસને આઠ

અડથલ, વિ૦ કામ કરવામા હઠે નહિ તેવુ, જબરૂ ૨ કદાવર, લઠ ૩ ટીચાએલુ, ઘડાએલુ

અડથજો, પુ૦ મોટી અડચણ, રોકાણ ૨ ઓડુ, આડ

અડદ, પુ૦(સ૦ ઉડિદ) એક જાતનુ કઠોળ, **અડદ મગ ભરડી દેવા**—જેમ આવે તેમ વિચાર વગર બોલવુ, **અડદીઆ છાટવા**—ભૂરકી નાખવુ, **અડદ દેખાડવા**—નસાડી મૂકવાની યુક્તિ કરવી

અડદાળુ, વિ૦ અડદનુ, અડદના ભેગવાળુ

અડદાળો, પુ૦ છુદાયાથી નરમ થઇ જવુ તે, ભેચો, ઘાણુ ૨ ખૂબ માર પડયાથી હાડકા પાસળા નરમ થઈ જવા તે ૩ શક્તિ ઉપરાત અતિશય કામ કર્યાથી છેક્જ થાકી જવુ તે

અડર્ધ, વિ૦ (સ અર્ધ્વ) અડધુ

અડદીઉં, ન૦ અડદના લોટની મિઠાઈ ૨ અડદનુ ખીરૂ ૨ વિ૦ અડદનુ અડદના જેવુ

અડધીઉં, ન૦ અડધુ તે ૨ હમેશ કામ ચલાઉ પહેરવાની નાની ચૂડી ૩ તાબા પિત્તળના વચલા વડની પવાલી

અડધી, સ્રી૦ તાબાનો એક સિક્કો, પૈ, (એ શબ્દ મુબઇમાજ વપરાય છે)

અડધુ, વિ૦ (સ૦ અર્દ્ધ) આખી વસ્તુના કરેલા બે સરખા ભાગમાનો એક **અડધો રોટલો**—ખાવા જેટલુ, **અડધેથી પડતું મૂકવુ**—વચમાથી મૂકી દેવુ **અડધો પાયો ઓછો**—અક્કલનુ કમીપણુ, **અડધુઘેલુ અડધુ મૂકી આખાને ન ધાવુ** મળ્યુ હોય તેમા સતોષ માનવો, **અડધી રાતે**—ગમે તે વખતે, અડી વેળાએ **અડધુ અડધું થઇ જવુ**—અતિશય હરખાઇ જવુ, પ્રેમઘેલા બનવુ **અડધુ થઇ જવુ**—સુકાઇ જવુ **અડધે સુકને**—કહેતા વાર, વગર વિલબે

અડધુ પડધુ, વિ૦ લગભગ અડધુ, ૨ થોડુ ઘણુ.

અડધો, પુ૦ આઠ આનાનો રૂપાનો ચલણી સિક્કો

અડધોઅડર્ધ, વિ૦બરાબર અડધુ,સરખા ભાગનુ

અડનુ, વિ૦ પાસેનુ, નજીકનુ [નિશ્ચય, ઠરાવ

અડપ, સ્રી૦ ધૈર્ય ૨ ખત, ઉદ્યોગ. ૩ આગ્રહ ૪

અડપઝડપ, સ્રી૦તાત્કાલિક ચોટ,નિશ્ચયાત્મક હલ્લો.

અડપલુ, ન૦ અટકચાળુ,ચાદવુ ૨ વિ૦ ચાલાક ૩ તોફાની, ઉછાછળુ, **અડપલાં-કરવાં-તોફાન**—ટીખળ કરવુ,

અડપવુ, ક્રિ૦અ૦ વળગ્યા રહેવુ, મચ્યા રહેવુ

અડફટ, સ્રી૦ (સ૦ આસ્ફાલન) ઝપટ, ધક્કો, આચકો, અથડામણ

અડફાઉ, વિ૦ નકામુ, ફાલતુ, અલફાઉ

અડબગ, વિ૦ (હિ૦) કહીએ કઇ તો કરે કઇ તેવુ, જીદી, જક્કી નાદાન, હઠીલુ, મૂર્ખ

અડબડીઉ, ન૦ લથડિયુ, ગોથુ

અડબોથ, સ્રી૦ (અડ-સામુ + બૂટ-કાનની લાળી) તમાચો, થાપટ, લપડાક ૨ વિ૦ ઠોઠ, મતિમદ,મૂખ **અડબોથનો ઉધારો શો?**—જે પ્રસગે જે કરવાનુ હોય તે કરીજ દેવુ

અડબી-મ્બી, સ્રી૦ મગરૂબી, તોર, ગર્વ ૨ ભપકો ૩ હઠ, મમત

અડવડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગોથુ ખાવુ, ગબડી પડવુ ૨ રખડવુ

અડવાણુ, વિ૦ અડવુ, ઉઘાડુ, પગરખાં રહિત ૨ ન શોભે તેવુ, વિચિત્ર

અડવાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ મેળવવુ

અડવું, વિ૦ શણગાર રહિત, નકરૂ, ઉઘાડુ

અડવુ, ક્રિ૦ અ૦ અડકવુ, સ્પર્શ કરવો ૨ મડી પડવુ, લાગુ રહેવુ ૩ અટકવુ, શોભવુ.

અડવો, પુ૦ વાણિયો (ભવાઇમા) ૨. વિ૦ શણગાર રહિત, બોડુ

અડસટ્ટો, પુ૦ શુમાર, આશરો, અડસટ્ટો કાઢવો —અંદાજ કાઢવો [સાડને આઠ, ૬૮

અડસઠ, અડસેટ વિ૦ (સ૦ અષ્ટ + ષષ્ટ)

અડસર, સ્ત્રી૦ (સ૦ આડ + સરૂ-ખસવુ) ઘરની ગે, પાટડી. ૨ નાની પરસાળ ૩ મોભ

અડા, સ્ત્રી૦ અડવાપણુ, મદદ, ટેકો, આશ્રય

અડાઅડી, સ્ત્રી૦ અણીનો સમય, બારીક સમય ૨ સ્પર્શાસ્પર્શ, અડકાઅડકી ૩ જોડાજોડ

અડાણિયુ, વિ૦ ગીરવી મૂકેલુ, ગીરો (જમીન માટે વપરાય છે—સોરઠપ્રાંત.)

અડાઉ, વિ૦ વાવેતર કર્યા વિના ઉગેલુ. (નમાર)

અડાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ અડકાડવુ, ૨ ઉમેરવુ,હડસેલવુ

અડાણુ, વિ૦ (અ + દક્ષ) અસભ્ય, અનાડી ૨ આવડત વગરનુ, મૂર્ખ,

અડાણો, પુ૦ એ નામનો એક રાગ

અડાબીડ, વિ૦ ભય ઉપજાવે એવુ મોટુ, અજ-રાલ ૨ ચોકસ, ખાપણુ વગરનુ [ભીંત

અડામી, ન૦ ભીંતમા જડેલી ફડેતાળ, પાટીયાની

અડાયાં, ન૦ રસ્તામા પડીને સુકાઇ ગએલા ગાય ભેસના પોદળા

અડાલી, સ્ત્રી૦ લાકડાની નાની થાળી-કથરોટ

અડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ અતિશય ખાવુ ૨ ભળતુ ઓઢની દેવુ, ઘુસાડી દેવુ ૩ દમ ભરાવવો, ધમકાવવુ ૪ નાડરપણે(જુઠુ)કહેવુ ૫ ગોઠવવુ, દાખલ કરવુ ૬ ઘુસાડી દેવુ, છાનુમાનુ મૂકવુ ૭ ન કહેવાની વાત કહેવી

અડાસિઆ, ન૦ સ્ત્રીનુ એક જાતનુ ઘરેણુ,

અડાસે, અ૦ નજીક, પાસે, લગોલગ ૨ પડ-છાયે, ઓળે [રાનો ભાગ

અડાળપડાળ, ન૦ મોભની બને બાજુનો છાપ-

અડાળી, સ્ત્રી૦ એકજ ભીંતને આધારે જે છાપરી બાંધેલી હોય તે, ઓસરી.

અડિયલ, વિ૦ અડી જાય તેવુ, હઠીલુ, નઠોર હુજતી, જીદ્દી ૨ માથામારૂ, ઘુસણીઉં ૩ છાતીચલુ નીડર ૪. હોશિયાર, ખડતલ, બાહોશ

અડિયુદડિયુ, ન૦ છોકરાઓની એક રમત દમદોટીલો

અડી, સ્ત્રી૦ ખોદીને ભાત પાડી હોય તેવુ સોનીનુ એ ઓજાર, એડી ૨ હડી, દોડ,ગમફી ૩ અણીનો વખત

અડી, વિ૦ જરૂરની, અટકી પડાય તેવી (વખત)

અડીઅડી, સ્ત્રી૦ છોડીઓની એક રમત, કાડ-ડકુબો, દહીના ઘોડા ને મળતી રમત

અડીઓપટી, સ્ત્રી૦ અણીની વેળા તે અગત્ય ૨ દુ:ખ, આપત્તિ, વિપત્તિ,

અડુકદડુકિયુ, વિ૦ અહીથી તહી ને તહીંથી અહી દોડનારૂ, ગડમડિયુ ૨ બે પક્ષમાથી કો ઇને પણ જરૂર વખતે મદદ કરનાર, અવેજી

અડુડાટ, વિ૦ આંધળીઆ કરીને ધસવુ તે

અડેખડે અ૦ રડયુખડયુ, કદાપિ, કોઇવાર

અડો, (હડો) પુ૦ ગાડાનો આગલો ભાગ

અડોઅડ, અ૦ લગોલગ, નજીક, જોડાજોડ, એક બીજાને અડકીને રહ્યુ હોય તેમ

અડોલી, સ્ત્રી૦ અછોડો-નેતરૂ ખસી ન જાય માટે છેડે ભેરવલો પાતળો કડડો,માડડી,ગીલોડી.

અડોસપડોસ, પુ૦પોતાના ઘરની સામે-લગોલગ અથવા આજુબાજુએ જે વસવાટ હોય તે તથા તેનો જે સબધ તે

અડોસીપડોસી પુ૦ પોતાના ઘરની પાસે અ-થવા આજુબાજુ રહેનારા માણસો, પાડાપડોસી

અડોળ, વિ૦, બેડોળ, વરવુ કદરૂપુ

અડોલકાટલુ, વિ૦ કામમા ન આવે તેવુ, માલ વગરનુ ૨ ન૦ ઘાટ-આકાર વગરનો પત્થરો

અડ્યુ, વિ૦ કર્યા વિના ચાલે નહિ તેવુ, જ રૂરનુ, અગત્યનુ

અડ્ડા, ન૦ મથુરાના ચોબાઓના ઘર

અડ્યુખડ્યુ, અ૦ કદાપિ, કવચિત ૨ વિ૦ ભાગ્યુ તૂટયુ, પડી રહેલુ

અઢણુ, વિ૦ બહુજ, વધારે ૨ આબાદ, સારૂ

અઢવણુ, વિ૦ અડવાણુ, ઉઘાડે પગે

અઢળ, વિ૦ ઢળી-પડી ન જાય તેવુ,અચળ,નિત્ય.

અઢળક, વિ૦ ઘણુ, બહુ, જથાબંધ, અપાર.

અઢાર, વિ૦ (સ૦ અષ્ટાદશ) ૧૮, અગઢ અઢારે વાંકાં-દરેક બાબતમા ઉલટુ અને વાકુ ૨ દોષથી ભરપૂર

અઢારવું, ક્રિ૦સ૦ઢોરને ચરવા મોકલવા,અડાવવુ
અઢી, વિ૦ બે અને અડધુ, ૨ાા
અઢીશેરી, સ્ત્રી૦ જેનુ વજન ૨ાા શેર થાય તે, અઢીશેરનુ માપ
અઢેલવુ, ક્રિ૦ અ૦ અઠીંગવુ, ટેકો દેવો
અણ, અ૦(સ૦ અન્) નહિ, અભાવ, નકાર-વાચક ઉપસર્ગ [ટાકોટાક ભરેલુ
અણઊણ, વિ૦ (ઉણ–ઓછુ) બહુ, પુષ્કળ,
અણકમાઉ, વિ૦ બેકાર, નવરૂ, નિરૂદ્યમી, ચા-કરી–ધધા વગરનુ [અનાડી
અણકસબી, વિ૦ કસબ–કળા નહિ જાણનાર,
અણકી સ્ત્રી૦ અણચ, વાકુ બોલવુ તે
અણકૂટ–કોટ, પુ૦ (સ૦ અન્ન+કોષ્ટ–ઢગલો) દેવની આગળ નૈવેદ્ય સારૂ જુદીજુદી જાતના ભોજન–પદાર્થોનો ઢગલો રાખેલો હોય છે તે, મહાપ્રસાદી
અણખલ, સ્ત્રી૦ મનમા કઇ કઈ ખુચ્યા કરવુ તે, ઈર્ષા, ૨. અપ્રીતિ, ૩ નડતર, આડખીલી
અણખૂટ વિ૦અપાર,બેશુમાર,અક્ષય, નખૂટે તેવુ
અણગમ, વિ૦ અસખ્ય, ઘણુ, અગણિત
અણગમતુ, વિ૦ નાપસદ, અરુચતુ, અપ્રિય
અણગમો, પુ૦ ન ગમવુ–ગોઠવુ તે, મન ખિન્ન રહે અને ચેન ન પડે તે
અણગળ, વિ૦ ગળેલુ નહિ તેવુ
અણગાર પુ૦ સાધુ, યતિ ૨ શણગાર ૩ નિયમ ૪ વિ૦ રખડતુ, ઘર વગરનુ
અણગોક–ખ, પુ૦ (સ૦ અણ–અન્ન+ગોક–ગોખલો) સ્ત્રીઓનુ એક વ્રત, (અમુક દિવસોએ દેવસ્થાનમા કે તુળશી બીલીના ઝાડ તળે સ્ત્રીઓ ભેગી મળી કોરૂ કે દૂધનુ રાધેલુ ખાય છે તે વ્રત)
અણઘટતુ વિ૦ (સ૦)ઘટતુ નહિ તે, નાલાયક, અયોગ્ય, અયુક્ત
અણઘડ, વિ૦ સારી રીતે ઘડેલુ નહિ તેવુ ૨ કેળવાએલુ નહિ તેવુ, જગલી, બેવકુફ
અણચવ્યુ, વિ૦ કોઇએ વર્ણવેલુ–કહેલુ નહિ તેવુ ૨ ચાવ્યા વગરનુ
અણચાલે, અ૦ ન છૂટકે
અણચિન્તુ અ૦ (સ૦ અણ + ચિત્) આગળથી ન ધારેલુ, એકાએક, અચાનક, ઓચીંતુ.
અણચી–ચાઇ, સ્ત્રી૦ વાકુ બોલવુ તે, રમતા રમતા યુક્તિ કરી ફરી જવુ તે
અણછ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અનીચ્છા.)નાખુશી, કટાળો, તિરસ્કાર ૨ ખો, ટેવ, હેવા
અણછાનુ, વિ૦ છાનુ, ગુપ્ત ૨ ન હોવુ તે,અભાવ
અણછીકે, ન૦ તુચ્છકાર, છણકો
અણછૂટકે, અ૦ અણચાલે, ન છૂટકે
અણજાણ, વિ૦ અજ્ઞાન, જેને જાણ નથી તે, ૨ નાદાન, અભણ
અણજાણપણુ, ન૦ અજ્ઞાનતા અજાણ,
અણતોળ્યુ, વિ૦ તોળ્યા વગરનુ ૨ ઉદ્ધડ
અણદીઠ, વિ૦ ન દીઠેલુ, જોયેલુ ન હોય તેવુ
અણદોહ્યુ, વિ૦ દોહ્યા વગરનુ, અટક્યુ.
અણધાર્યું, વિ૦ન ધારેલુ,એકાએક બનેલુ,અણચિતુ.
અણનામી, વિ૦ નામ વગરનુ. ૨ અપ્રસિદ્ધ. ૩ નનામી, ઠાઠડી ૩ પુ૦ પ્રભુ
અણબનાવ, પુ૦ (સ૦)ઉચુ મન, સલાહસંપ, નહિ તે, દીલ જુદા હોય તે ૨. કજીઓ, ખટ-પટ, વિરોધ [બોટયા વગરનુ
અણબોટ, વિ૦ (સ૦ અણ + ભુજ્–ખાવુ).
અણબોલાવ્યુ, વિ૦ અણતેડયુ,નોતર્યા–બોલાવ્યા વગરનુ, ધોલ્લિયુ ૨ વગર છેડયુ
અણબોલ્યુ, વિ૦ જવાબ દીધા વગરનુ, મુગુ; અવાચક, ચૂપ
અણભોમિયુ, વિ૦ બીન માહિતગાર, અજાણ્યુ.
અણમનુ, વિ૦ દીલગીર, ઉદાસ
અણમાનીતુ, વિ૦ મન વગરનુ, અળખામણું
અણમાપ, વિ૦ માપ્યા વગર, અમાપ, અનત
અણમૂલ, વિ૦ અમૂલ્ય, ઘણુજ કીંમતી, મોઘુ
અણરાગ, પુ૦ મેળ–બનાવ નહિ તે, અપ્રીતિ, તકરાર, કુસપ
અણલિગી, વિ૦ વિદેહી, મુક્ત.
અણવટ, પુ૦ (હિ૦) બાળકો અને સ્ત્રીઓને પગને અગુઠે ઘાલવાનુ ઘુઘરીઓવાળુ રૂપાનુ ઘરેણું.
અણવર, પુ૦ વર અથવા કન્યા પહેલીવાર સાસરે જાય તે પ્રસગે સાથે રહેનાર.

અણુવરી, **સ્ત્રી૦** કન્યાની સાથે જનારી તેની બેન કે બેનપણી
અણુવાકેફ, **વિ૦** અણજાણ્યુ, અપરિચિત
અણુવાકેફગાર, **વિ૦** અજાણુ,અપરિચિત,અજ્ઞાની
અણુવાકેફગારી **સ્ત્રી૦** અજાણુપણુ, ગેરમાહીતી, બીનઅનુભવ
અણાવચાર્યું, **વિ૦** સાહસિક,ઉતાવળીઉ, ગાફેલ,
અણુવિશ્વાસ, **પુ૦** (સ૦) ભરોસો નહિ તે, દગદગો, શકા [–કસાએલુ નહિ તે, શિખાઉ
અણુવીંધ્યું, **વિ૦** વીંધેલુ નહિ તે ૨ ઘડાએલુ
અણુસખડી, **વિ૦** (સ૦ અણુ + શુષ્ક–સુકુ) કાચુ કોરૂ, વણુ અજીઠુ, ફરાળ
અણુસણુ **ન૦** (સ૦ અન્ + અશન) ઉપવાસ, ભૂખ્યા રહેવાનુ વ્રત (જૈન)
અણુસમજ, **સ્ત્રી૦** (સ૦ અણુ + સમ + જ્ઞા–જાણુવુ) નહિ સમજ તે, અજ્ઞાનપણુ, મૂર્ખતા
અણુસમજણુ-જુ, **વિ૦** અજ્ઞાની, નાદાન
અણુસરજ્યુ, **વિ૦** નહિ પેદા થએલુ,અણધારેલુ એકાએક, અકલ્પિત **અણુસરજી** પીડા–અકસ્માત આવી પડેલુ દુખ
અણુસારો, **પુ૦** (**આ૦** ઈશારહ) જરાક આખ ફેરવીને કોઇને ચેતાવવુ તે, સાન,સકેત,ઇસારો
અણુહુતુ, **વિ૦** અણછતુ, ન હોય અને થવુ તે
અણાવવું **ક્રિ૦** **સ૦** મગાવવુ, લવરાવવુ
અણિમા, **વ૦** (સ૦) યોગની આઠ સિદ્ધિઓ પૈકી એક સૂક્ષ્મ સ્વરૂપ લેવાની શક્તિ
અણી, **સ્ત્રી૦** (સ૦) કોઇ વસ્તુનો ઝીણો ખુચે તેવો છેડો, આર ૨ સકટમા પડવાની સધિ, લાચારી, બારીક વખત ૩ ટોચ શીખર, ૪ અત, અવધિ, **અણીનો વખત**–બારીક પ્રસગ **અણી સાચવવી**—સકટ વખતે ઉપયોગી થઇ પડવુ **અણી ચૂકવવી**—ખરાબ વખત સભાળી લેવો [છિડાવાળુ
અણીઆળુ, **વિ૦** ટોચવાળુ, અણીદાર, તીક્ષ્ણુ
અણીદરો, **પુ૦** છોકરાની એક રમત
અણીદાર, **વિ૦**અણી હોય તેવુ,તીક્ષ્ણુ,અણીવાળુ
અણીશુદ્ધ, **વિ૦** જેની અણી ખડિત–બુઠ્ઠી ન થઇ હોય તેવુ, અખડિત ૨ સલામત, આરોગ્ય
અણીસું **ન૦** એક જાતનુ બી–વસાણુ
અણુ, **પુ૦** (સ૦ અણ્–અવાજ કરવો) ઘણુંજ ઝીણુ તે, અતિ સૂક્ષ્મ અલ્પ ૨ જે વિભાગનો વિભાગ ન થઇ શકે તે, રજ, પરમાણુ. ૩ એક જાતનુ ધાન્ય, કાગ.
અણુઅણુ, **વિ૦** અડવાણુ ઉઘાડુ
અણુદિન, **અ૦** (સ૦) રોજ, હમેશ, નિત્ય
અણુમાત્ર, **વિ૦** જરાકજ, થોડુ, રજ ૨ ક્ષણુ, પળ ૩ **અ૦** જરાક, કિચિત્
અણોજો, **પુ૦** કારીગર લોકોની પાખીનો દિવસ, રજાનો દિવસ
અણોદ્રી, **વિ૦** દરરોજ આહાર કરતા કાઇ નિયમ બાધી થોડુ જમવાનુ વ્રત (શ્રાવકોમા)
અટસ, **પુ૦** મનમા વેર ઝેરની ઉડી લાગણી રાખવી તે, કિન્નો,અદાવત ૨ વેર લેવાની બુદ્ધિ
અટવાવુ, **ક્રિ૦** **અ૦** ઝડપ–અડફટમા આવવુ, ગુચાવવુ, આટીમા આવવુ, ઠેસવે ચઢવુ **અઠેવાગે** આવવુ–ચાલતા વચમા અફળાવુ, ઠેસે ચઢવુ, નકામુ વચમા ટીચાવુ
અટેવાળ, **વિ૦** આટી, અડફટ, ડહેરો
અટોળ, **વિ૦** વગર માપેલુ, આશરાનુ વજન ૨ રખડાઉ, બેકાર ૩ ભારબોજ વગરનુ ૫ ઘસાઈ ગયેલુ, બરબાદ થયેલુ
અડ (ઙ), **ન૦**(સ૦) બેદુ ઇડુ ૨ લબગોળ આકાર ૩ આડવો, વૃષણુ
અડકટાહ, **પુ૦** (સ૦ કટાહ–પેણી) તાળવુ, ૨ બ્રહ્માડ, ૩ તાવડી, પેણી ૪ ઇડાનુ કોટલુ
અડકોશ, **પુ૦** (સ૦) વૃષણુ ૨ બ્રહ્માડ
અડજ, **વિ૦** (સ૦) ઇડામાથી ઉત્પન્ન થયેલુ ૨ બ્રહ્મદેવ ૩ પક્ષી, સાપ વગેરે પ્રાણી
અડવૃદ્ધિ, **વિ૦** (સ૦) અડકોષ વધી મોટા થાય તે રોગ
અડાકાર, **વ૦** ઇડાના આકારનુ, લબગોળ
અડળ,વિ૦વગર મહેનતનુ,હરામનુ [બોલવુ તે
અડળગડળ, **વિ૦** ગાડુઘેલુ, એલફેલ, ફાવે તેમ

અકુસ, ન૦ સીતાફળ ૨ પુ૦ વૃષણ આડવો
અંડોળ, વિ૦(સ૦આન્દોલ)ડોલતુ, ઝોલા ખાતુ
અત, અ૦ (સ૦ અતસ-આ) એ માટે,તેથી એ ઉપરથી, ૨ હવે પછી, આજથી
અંતઃપર, અ૦ હવે પછી, આયન્દે, આજપછી
અતએવ, અ૦ (સ૦) એટલા માટે, તેથી, એને લીધે [આડાઇ ૩ મગરૂબી
અતડાઈ, વિ૦ અતડા રહેવુ તે, જુદાઇ ૨
અતડુ, વિ૦ કોઇ સાથે ભેળાય નહિ તેવુ ૨ તોરી, આકુ ૩ તોછડુ, નહિ ખલતુ વરવુ
અતથ્ય, વિ૦ (સ૦)જૂઠુ, ખોટુ, ૨ નાપસદ
અતનું, વિ૦ (સ૦) જાડુ, ખડબચડુ, ઘટ ૨ પુ૦ અનગ કામદેવ
અતમા-મી, વિ૦તમા-પરવા વિનાનુ,બેદરકારી ૨ દાંભિક, શેખીખોર
અતરંગ, અ૦ (સ૦) અદ્ધર ૨ ઇલાયદુ, જુદુજ ૩ મોજા રહિત, સ્થિર
અતરડી, વિ૦) કાનસ, રેતડી ૨ વિ૦ આકરી
અતરડો, પુ૦ મોટી દાણાદાર કાનસ, રેતડી
અતરાપી-પુ૦ વિ૦ (સ૦) ધરનુ નહિ તે, બહારનુ પરાયુ, ત્રાહિત, પારકુ
અતરે, અ૦ (સ૦અત્ર) અહીંઆ આ સ્થળે
અતર્ક્ય વિ૦ (સ૦) તર્ક ન થઇ શકે તેવુ ૨ અણુધાર્યુ
અતલ, વિ૦ અતળ, જુઓ
અતલગ, વિ૦ નજીકનુ, પાસેનુ
અતલસ, વિ૦ (આ૦) એક જાતનુ દાણાવાળુ રેશમી કાપડ
અતવસ, ન૦ (સં૦ અતિવિષ) એ નામનુ ઝાડ
અતસી, વિ૦ અળસીના બી ૨ શણનો છોડ ૩ સીમળો
અતળ, ન૦(સ૦ અતલ) સાત પાતાળમાનુ પહેલુ (અતળ, વિતળ, સુતળ, મહાતળ, રસાતળ, તળાતળ અને પાતાળ) વિ૦ તળીઆ વગરનુ, ઊંડુ
અતળી, વિ૦ અતુલ, અમાપ ૨. ભારે, ભય કર.
અતાઇ, વિ૦ (આ૦) ઘણુજ સરસ ગાનાર વગાડનાર, બાહોશ ગવૈયો ગુરૂ કર્યા વગર શીખેલો
અતાગ, અ૦ અથાગ જુઓ
અતાર,પુ૦(આ૦)અત્તર,વાનો ઇ૦સુગધી વેચનાર
અતિ, અ૦ (સ૦) ઘણુજ, વધારે, બેહદ
અતિકાય, વિ૦ (સ૦) મોટા દેહવાળુ, ભારે શરીરવાળુ
અતિકાલ પુ૦ (સ૦) ઘણુ મોટુ, અસુર, ઉસીર
અતિકૃશ, વિ૦ (સ૦) અસત દુબળુ ,સુકલુ,કૃશ
અતિકેસર, ન૦ (સ) કજડો, એ જાતનુ ઝાડ
અતિક્રમ, પુ૦ (સ૦ અતિ+ક્રમ્) હદ બહાર જવુ તે, ઉલ્લઘન, ધસારો, હલ્લો
અતિક્રમણ, ન૦ (સ૦) ઉલ્લઘી જવુ તે. ૨ હલ્લો, ચઢાઇ, ધસારો
અતિક્રાત, વિ૦ હદબહાર ગએલુ, હદ ઉલ્લઘી ગએલુ, આગળ વધી ગએલુ
અતિગડ,ન૦ (સ૦) ૨૭ પૈકી છઠ્ઠો યોગ
અતિચર, ન૦ (સ૦) પદ્મ,સ્થળ કમળ, ગુલાબ
અતિજગતિ, પુ૦ (સ૦) તેર અક્ષરનો વૃત્ત.
અતિત, પુ૦ (સ૦) વેરાગી; બાવો, સાધુ
અતિથિ, પુ૦ (સ૦) ભિક્ષા લેવા આવેલો જે મનુષ્ય તે ૨ મેમાન-પરોણો ૩ યાત્રાળુ,વટેમાર્ગુ, આગતુક,અભ્યાગત [આગતાસ્વાગતા
અતિથી પૂજન, ન૦ (સ૦) પરોણાચાકરી,
અતિથીસત્કાર, પુ૦ (સં૦) પરોણાગત, બરદાસ કરવી તે [તાણી તુસીને વધારવો તે
અતિદેશ, પુ૦ (સ૦) શબ્દ-વાક્યના અર્થને
અતિપાન, પુ૦ (સ૦) ઉલ્લઘન અતિક્રમ. ૨ અન્યાય, ઉત્પાત. [ગગેટી, નાગબલા
અતિબલા, વિ૦ (સ૦) એક જાતની વનસ્પતિ
અતિરથ, પુ૦ (સં૦) મોટો શૂરવીર, મોટો પરાક્રમી, યોદ્ધો, લડવૈયો
અતિરિક્ત, અ૦ (સ૦) પુષ્કળ, ઘણુજ, અધિક, ખાલી, શૂન્ય ૩. શ્રેષ્ઠ.
અતિરેક, નિ૦ (સ૦) અધિક, ઘણુ, અત્યત.
અતિરોમશ, પુ૦ (સં૦) જગલી બકરો, મોટો વાદરો ૩ વિ૦ ઘણા રૂવાટાવાળુ -
અતિવિખ-ષ, ન૦(સં૦અતિવિષા)એક જાતની

ઔષધી, એની કળી બાળકના ઝાડા, ઉલટી, જ્વર અને કૃમી વગેરે રોગ ઉપર વાપરે છે
અતિવૃષ્ટિ, વિ૦ (સં૦) અસત વરસાદ થવો તે
અતિવ્યાપ્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જેટલુ નીકળે તેના કરતા વિશેષ અનુમાન કાઢવુ તે, મરડી મચડીને અર્થ કરેલો તે
અતિશય, વિ૦ (સ૦) ઘણુજ, પુષ્કળ, અધિક
અતિશયોક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) હોય તેથી વધારીને જે કહેવુ છે, રજનુ ગજ કરવુ તે, અત્યુક્તિ
અતિશાણુ, વિ૦ દોઢડાહ્યુ, ચાપલુ
અતિશુદ્ર, પુ૦ (સ૦) શુદ્રથી પણ જે નીચી જાત તે, ભગી, ચમાર
અતિસાર પુ૦ (સ૦ અતિ + સર્-જવુ) વારે વારે પાતળો-લોહીનો ઝાડો થયા કરે તે રોગ, મરડો, સગ્રહણી
અતિસારઘ્ન, પુ૦ (સ૦) એક જાતની વનસ્પતિ, પીતપાપડા ૨ વિ૦ અતિસારનો નાશ કરનાર,
અતિહાસ્ય, પુ૦(સ૦)અટ્ટહાસ, ખડખડ હસવુ તે
અતીક્ષ્ણ, વિ૦ (સ૦) બુઠુ, ધાર વગરનુ ૨ તીખા સ્વભાવનુ નહિ તે, સૌમ્ય [વૈરાગી
અતીત, પુ૦ (સ૦ અતિથિ) સાધુ-બાખીબાવો,
અતીત, વિ૦ (સ૦ અતિ+ઇ-જવુ) જુદુ પડેલુ, છુટુ થયેલુ ૨ વીતિ ગએલુ, પસાર થઈ ગએલુ
અતીન્દ્રિય, વિ૦ (સ૦) ઇંદ્રિયોથી સમજાય નહિ તેવુ, અગોચર
અતીવ, અ૦ (સ૦) ઘણુ, અસત
અતીશે, વિ૦ અતિશય, ઘણુજ, પુષ્કળ
અતુલ-લ્ય, વિ૦ (સ૦) જેની બરોબરી ન થઇ શકે તેવુ, અનુપમ, ૨ અમાપ અતિશય
અતુલ, પુ૦ (સ૦) તલનુ ઝાડ
અતૂટ, વિ૦ (સ૦ અ+ત્રુટ) તૂટેલુ નહિ તેવુ સળગ, આખુ, પૂર્ણ, અખડિત ૨ ચીવટ
અતૃપ્ત, વિ૦ (સં૦) ધરાએલુ નહિ તે, ભૂખ્યુ, અસતુષ્ટ, નાખુશ
અતોલ, વિ૦ (સં૦ અતુલ્ય) જેનુ તોલ ન થાય તેવુ, અમાપ, અતિશય.
અત્તર, અ૦ (સં૦ અત્ર) અહીં, આ જગાએ.
(અત્તરમતુ-શાખ એ દસ્તાવેજમા લખાય છે)
અત્તર, ન૦ (આ૦ ઇત્ર-સુગધ) ફૂલ સુખડ વગેરે દ્રવ્યોમાથી કાઢેલુ સત્વ [હાલજ
અત્તરઘડી, અ૦ હમણાજ, અબઘડી,આક્ષણેજ,
અત્તરદાની, સ્ત્રી૦ (આ૦) અત્તર રાખવાનુ પાત્ર
અત્તરસાહેત-દ, અ૦ આ ઘડીએ, હાલવડી, આજક્ષણે, હમણાજ, અબઘડી, હાલજ
અત્તારી, પુ૦ સુગધી પદાર્થ વચનાર
અત્ય, વિ૦ અતિ (કવિતામા)
અત્યત, વિ૦ (સ૦ અતિ+ અત) ઘણુજ, અપાર, બહુજ, અતિશય
અત્યય, પુ૦ (સ૦) નાશ, મૃત્યુ ૨ અતિક્રમ ૩ દુરાચાર ૪ દોષ
અત્યાગ્રહ પુ૦ (સ૦) હઠ, જક દુરાગ્રહ, ટેક
અત્યાગ્રહી વિ૦ (સ૦ અતિ+આ+ગ્રહ-લેવુ) અતિશય આગ્રહ કરનાર, દુરાગ્રહી,જક્કી હઠીલુ
અત્યાચાર, પુ૦ (સ૦ અતિ + આ + ચર્-જવુ) ચાલતા રીતરિવાજથી આડુ ચાલવુ તે, રૂઢિભગ ૨ અડપલુ, મારફાડ
અત્યાર, સ્ત્રી૦ (સ૦ અત્રાદ્ય) આક્ષણ, હમણા ચાલતો સમય, આક્ષણ
અત્યાચારી, વિ૦ (સ૦) મારફાડીઓ, અડપલા કરનાર, ગુનો કરનાર
અત્યારપછી, અ૦ હવે પછી, આજપછી
અત્યારલગી-સુધી, અ૦ આ ઘડી લગી, હમણા સુધી [હમણા
અત્યારે, અ૦ આ વેળા, અધુના, આ વખતે,
અત્યાસક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અતિ+આસક્તિ-સ્નેહ) અત્યત લાગ્યા રહેવુ તે, લપટપણુ
અત્યુક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અતિ+ઉક્તિ) અતિશયોક્તિ, રજનુ ગજ કરીને બોલવુ તે
અત્ર, અ૦ (સ૦) આ ઠેકાણે અહીંઆ
અત્રિ, પુ૦ સાત ઋષિ (ગૌતમ, ભરદ્વાજ, વિશ્વામિત્ર, જમદગ્નિ, વશિષ્ઠ, કશ્યપ અને અત્રિ) પૈકી એક, કર્દમ ઋષિની કન્યા અનુસૂયાના પતિ
અત્રૂપ, વિ૦ નિર્લજ, બેશરમ
અત્રે, અ૦ આ જગાએ, આ સ્થળે.

અથ, પુ૦ (સ૦) આરંભ તેમજ મંગળવાચક શબ્દ, પ્રકરણ, વિકલ્પ અને પક્ષાંતર દર્શક શબ્દ

અથઇતિ, અ૦ (સ૦) પહેલેથી તે છેલ્લે સુધી, શરૂથી આખર સુધી, સંપૂર્ણ

અથકિમ, અ૦ (સ૦) સ્વીકાર બતાવનાર અવ્યય હા તેથી શું? પછી શું?

અથડવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ આ+સ્થલ) રખડવું રઝળવું ૨ ટીચાવું ભટકવું ૩ લડવું બોલાબોલી કરવી [૨ તકરાર, લડાઇ

અથડાઅથડી, સ્ત્રી૦ ટિચામણ અફળાઅફળી

અથડાઉ, વિ૦ રખડાઉ, ભટકેલ, આથડનાર

અથડામણ, સ્ત્રી૦ આથડાયા કરવું તે, ૨ માથાકુટ, ૩ રખડપટ્ટી, ટીચામણ

અથડાવું, ક્રિ૦ અ૦ બે વસ્તુનું જોરમાં એકબીજાને ઠોકાવું અફળાવું, ૨ રખડવું, ભટકવું, ૩ ગોદા ખાવા ૪ તકરાર–લડાઈ થવી

અથર્વ, પુ૦ (સ૦) ચાર વેદમાંનો ચોથો વેદ

અથર્વવેદી, પુ૦ (સ૦) અથર્વવેદ ભણેલો તે ૨ લુચ્ચો ૩ નાસ્તિક ૪ માથાફોડીઓ, ઠોઠ

અથવા, અ૦ (સ૦) બેમાંથી એક, કિંવા, કે, યા

અથવાર, વિ૦ હથવાર, એકનેજ ટેવાયલું

અથાક–ગ, વિ૦ (સ૦ અસ્થાગ. અ+સ્થા–અટકવું) તળિયું ન માલમ પડે તેવું, ઘણુંજ ઉંડું ૨ પારવનાનું અમાપ

અથેતિ, અ૦ (સ૦) શરૂથી આખર સુધી

અથાણું, ન૦ ન બગડે તેમ મસાલામાં આથેલાં ફળ, આથણું અચાર **અથાણું કરવું**–ધાલી મૂકવું, શેવવું

અથોટી, સ્ત્રી૦ શેરડીના ઉકળતા રસમાં પાએલા આદાના કડા ૨ હાથમાં રમી રહેલો કસબ, ટેવ પડવાથી સહેલાઈથી કરવાની આવડ, હબછમ, રૂઢિ

અથોડી, સ્ત્રી૦ હથોડી; છેક નાનો અથોડો

અથોડો, પુ૦ હથોડો લાકડાના હાથાવાળું સોની લુહારનું ટીપવાનું એક ઓજાર

અદ, વિ૦ (સ૦ અર્ધ) અડધો–નીમે ભાગ સૂચક ઉપસર્ગ [' અદકપાંસળી "

અદક, વિ૦ અધિક, વધારે ૨ અડધું, ઓછું

અદકચરૂ, વિ૦ જેવું તેવું ખાડેલું અપૂર્ણ ૨ ખૂબ મારેલું

અદકજીભું, વિ૦ બહુબોલું, વાચાળ, બટકબોલું,

અદકડું, વિ૦ અદુકડું જુઓ

અદકપાંસળું, વિ૦ ન જીરવી શકે તેવું, વાધુડું, ઉછાંછળું (હજામ માટે વપરાએલું વિશેષણ)

અદકું, વિ૦ (સ૦ અધિક) વધારે, વિશેષ

અદકેરૂ, વિ૦ અધિક, વિશેષ, વધારે

અદખોલું, વિ૦ અડધું ઉઘાડું, પુરૂ વાસેલું નહિ તેવું

અદગારિયું, ન૦ અડધી માટી તથા છાણનું મિશ્રણ તે [બળેલું નહિ તેવું

અદગ્ધ, વિ૦ (સ૦ અ+દહ–બળવું) દાઝેલું,

અદત્ત, વિ૦ (સ૦ અ+દા–આપવું) આપેલું નહિ તે ૨ કંજુસ, કૃપણ

અદત્તા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કુંવારી કન્યા, કુમારિકા

અદન, ન૦ (સ૦ અદ્–ખાવું) જમવું તે ભોજન

અદના, વિ૦ (આ૦) ગરીબ, નીચી સ્થિતિમાં હોય તે ૨ નીચ, કંગાલ ૩ દીલોજાન, નજીકનું

અદપચું, વિ૦ (સ૦ અર્દ્ધ+પચ) પાણીપોચું, મિજાયલું નહિ તેવું ૨ કડણ નહિ તેમ, ઢીલું

અદપડીઆળી, વિ૦ (સ૦ અર્ધ+પડ+આળી–વાળી) અડધી મિંચેલી, અદુધાડી (આંખ)

અદબ, સ્ત્રી૦ (આ૦) વિવેક, મર્યાદા, માઝા, ભારમોજ, માન ૨ અંકુશ, તાબામાં રહેવું તે **અદબ કરવી**–માન આપવું ૨ બંને હાથને કોણીથી વાળી એક ઉપર એક ચઢવી રાખવા **અદબ રાખવી**–મલાઝામાં રહેવું [જેમનું તેમ

અદબદ, વિ૦ સશયી, અસપૂર્ણ ૨ મોઘમ, અધુરૂં,

અદબસર, અ૦ અદબ રાખીને, મર્યાદાસર

અદભવિષ ન૦ (સ૦ યત્–જે,+ભવિષ્ય) થનારૂં હશે તે થશે એમ સમજવું તે, યા નસીબ

અદભાગી, વિ૦ મોટા ભાગ્યવાળું, બડભાગી.

અદમુઉં, વિ૦ અડધા મરી ગયા જેવું

અદરાવવું, ક્રિ૦ સ૦ સગાઇ–વિવાહ કરવો

અદરસ, પુ૦ (સ૦) આદાનો રસ

અદરાવવું, ક્રિ૦ અ૦ લગ્ન કરવાને કબુલ થવું

અદર્શ, **વિ૦** (સ૦ અદૃશ્ય) ન દેખાય તેવુ
અદર્શન, **ન૦** (સ૦) દર્શનનો અભાવ, ન દેખાવુ તે ૨ લોપ
અદલ, **વિ૦** (**આ૦**) બરોબર હોય તેવુ,પક્ષપાત વિનાનુ, વાજબી, ખરેખરૂ, સત્ય ૨ પાકુ, નામીચુ **અદલ ઈન્સાફ**-બેઉ પક્ષને સતોષ થાય તેવો ન્યાય, ખરેખરો ન્યાય
અદલધાન્ય,**ન૦**જેમા ફાડ-પડ ન હોય તેવુ અનાજ
અદલબદલ, **અ૦** એક આપીને બીજુ તેવુજ લીધુ હોય તે, મોબદલો કરીને, સાટે
અદલાબદલી, **સ્રી૦** (**આ૦**) અદલબદલ કરવુ તે, ફેરબદલી, સાટુ ફેરફાર, મોબદલો
અદલોબદલો, **પુ૦** અદલબદલ કરવાનો પ્રકાર, ફેરફાર, ઉલટ સુલટ, વિનિમય
અદસરવુ, **વિ૦** (સ૦ અર્ધ્ધ+શ્વસ્-દમ લેવો) અડધુ સસીગએલુ,મરણતોલ થઈ રહેલુ,અધમુઉ
અદળ, **વિ૦** (સ૦ અ+દલ-પાન) પાન-પાદડા વગરનુ ૨ દળ-જાડાઇ વગરનુ ૩ ફાડ રહિત
અદા, **સ્રી૦** (**આ૦**) બજાવવુ-અમલમા આણવુ તે " મારી ફરજ અદા કરી છે " ૨ આપી દેવુ-ફેડાવવુ તે 'કરજ અદા કરવુ' ૩ વેર, ઝેર, દ્વેષ
અદાતા, **વિ૦** કૃપણ, સૂમ, બખીલ
અદાપ, **પુ૦** બુરા હાલ દુ,ખ, પીડા, બળાપો
અદાર, **વિ૦** (સ૦) વાઢો, કુવારો, ૨ રાડેલો
અદાલત, **સ્રી૦** (**આ૦**)ઇનસાફ કરવાનુ ઠેકાણુ, ન્યાયમદિર, કચેરી, દરબાર
અદાવત, **સ્રી૦** (**આ૦**) વેર, ઝેર,દ્વેષ,દુશ્મનાઇ
અદાવતીઉ, **વિ૦** (**આ૦**) દ્વેષી, વેરી, અદાવત રાખનારૂ ૨ વર થાય તેવુ
અદાહ્ય, **વિ૦** (સ૦ અ+દહ્-બળવુ) સળગી ઉઠે -બળે નહિ તેવુ
અદિતિ **સ્રી૦** (સ૦) દેવોની માતા, કસ્યપની સ્રી ૨ પુનર્વસુ (નક્ષત્ર)
અદીઓ, **પુ૦** બક્ષીસ, ઈનામ, ભેટ
અદીઠ, **વિ૦** ન દેખેલુ, અગોચર, અદષ્ટ
અદુકડુ-બડુ **વિ૦** (સ૦ અર્ધ+કટ-સાજુ) બે પગ જમીન ઉપર ટેકવી અધ્ધર બેઠેલુ હોય તેમ, ઉભડુ, અસ્થિર, ઢળી-ખસી પડે તેવુ
અદુઘાડુ, **વિ૦** અડધુ ઉઘાડુ તે
અદુડોમદુડો, **પુ૦** એક જાતની છોકરાની રમત
અદૂષિત, **વિ૦** દોષરહિત, બીનગુનેગાર, ચોકખુ
અદૃશ્ય,**વિ૦** (સ૦ અ+દશ્-જોવુ) ન દેખાવુ, ગુપ્ત ૨ જોવા લાયક નહિ તે, છુપુ
અદૃષ્ટ, **ન૦** (સ૦) નસીબ,,ભાવિ, કર્મ ૨ **વિ૦** ન દીઠેલુ-જણાએલુ
અદૃષ્ટવશાત્ **અ૦** દૈવયોગે, આકસ્મિક
અદૃષ્ટવાદ, **પુ૦** ભવિષ્યના ફળ સબધી મત
અદૃષ્ટવાન, **વિ૦** નસીબદાર, ભાગ્યશાળી
અદૃષ્ટવિદ્યા, **સ્રી૦** ભાવિવિદ્યા, જ્યોતિષ ૨ જાદુ, ઇલ્મ
અદેખાઇ, **સ્રી૦** અદેખુ થવુ તે ૨ ઝેર, ઈર્ષ્યા, મત્સર, ઝેર, વેર, ૩ સ્પર્ધા
અદેખીઉ-ખુ, **વિ૦** બીજાની સારી સ્થિતિ જોઇ-સાભળી બળ્યા કરે તેવુ, ઈર્ષાળુ, ઝેરીલુ, દ્વેષી, ખારીલુ
અદો, **અ૦** (સ૦ ઉદય, ઉત્-ઉપર+ ઇ-જવુ) માતાના મદિરમા જે ઘાટો કાઢી જય બોલવવામા આવે છે તે, જય ઘોષ
અદો, **વિ૦** આદ્ય **અદોભવાની**-હીઝડો, નપુસક ૨ મર્દાઇ-હિમ્મત વગરનો માણસ
અદ્દલ, (**આ૦**) **અદલ**, જુઓ
અદ્ભુત, **વિ૦** (સ૦) અલૌકિક, નવુજ, ચમત્કારિક, અપૂર્વ
અદ્ભુત, **ન૦** નવાઇ, ચમત્કાર
અદ્ભુતરસ **પુ૦** (સ૦) કાવ્યશાસ્રમા વર્ણવેલા નવ રસ (શૃગાર, હાસ્ય, કરુણા, વીર, રૌદ્ર, અદ્ભુત, ભયાનક, બીભત્સ અને શાત) પૈકી એક
અદ્ય, **અ૦** (સ૦)આજે ૨ હમણા, અત્યારે.
અદ્યાપિ,**અ૦**(સ૦)આજસુધી,હજીલગી, હજુપણ
અદ્રક, **ન૦** (સ૦) આદુ લીલી સુઠ
અદ્રિ, **પુ૦** (સ૦) પહાડ, પર્વત, ગિરિ
અદ્રિજ, **પુ૦** (સ૦) ગેરૂ ૨ શિલાજીત
અદ્રિજા-દ્રિસુતા, **સ્રી૦** (સ૦) પાર્વતી,ગિરિજા.

અદ્રિપતિ, પુ૦ (સ૦) હિમાનય પર્વત,ગિરિરાજ
અદ્રિસાર, ન૦ (સ૦) લોખડ, લોઢુ ૨ શિલારસ [ખેરખા, નિઢાવાળુ
અદ્રોહી, વિ૦(સ૦)દ્રોહી નહિ તે, ભરોસાવાળુ
અદ્વય, વિ૦ (સ૦) જીવ અને આત્મા બેને એકત્ર જાણનારો ૨ બૌધ ૩ બેપણાનો અભાવ,એકજ
અદ્વયવાદિ, પુ૦ (સ૦) વેદાતી ૨ એકજ દેવને માનનાર
અદ્વાતદ્વા, વિ૦ (સ૦ યદ્વતદ્વા) નિયમ-ભલી વાર વગરનુ ફાટેલુ, ઉડેલુ ૨ અ૦ ગમેતેમ, જેમ ફાવ્યુ તેમ, એલફેલ
અદ્વિતીય, વિ૦ (સ૦) જેના સરખુ બીજુ કાઈ ન હોય તેવુ, અનુપમ
અદ્વૈત, ન૦ (સ૦ અ+દ્વિ-બે) જીવ અને શિવ બે એક છે એવી અભે. બુધ્ધિ,અભેદનો અભાવ
અદ્વૈતમત ન૦ (સ૦) જીવ ને ઈશ્વર એ બે જુદા નથી પણ એકજ છે એવુ જે મત તે
અદ્વૈતવન, ન૦ (સ૦) પુરાણમા કલ્પેલુ એ નામનુ વન ૨ જ્યા સર્વ હળીમળીને રહે તેવુ સ્થળ
અદ્વૈતવાદ, પુ૦ (સ૦) આખુ વિશ્વ એજ ઈશ્વર એવો મત
અદ્વૈતવાદી, પુ૦ (સ૦) વેદાતિ, એક બ્રહ્મવિના બીજુ કાઈ છેજ નહિ એવો વાદ કરનાર
અધ કાય સ્ત્રી૦(સ૦) શરીરનો નાભીની નીચેનો ભાગ [પડવુ તે
અધ પતન, ન૦ (સ૦) નીચે પડવુ તે, નર્કમા
અધ પાત, ન૦ (સ૦) નીચે પડવુ તે ૨ અધોગતિ, સ્વર્ગમાથી નર્કમા અથવા પૃથ્વી ઉપર આવવુ તે ૩ પડતી
અધ શય્યા સ્ત્રી૦ (સ૦) નીચે જમીન ઉપર સુવુ તે, ભોયપથારી
અધ, વિ૦ (સ૦ અર્ધ) અડધુ ૨ ઓછુ
અધકચરૂં વિ૦ અડધુ કચરેલુ-છુદેલુ, ખોખરૂ કરેલુ ૨ જરા દબાવ્યાથી રસ નીકળે તેવુ ૩ પુરૂ સેકાયલુ-સીજેલુ નહિ તેવુ ૪ મોટા કડકા રહે તેવુ ખાડેલુ ૫ ભલીવાર વગરનુ, થોડુ ઘણુ
અધકું, વિ૦ વધારે, પુષ્કળ, વિશેષ
અધકોશ પુ૦ (સ૦ અર્ધ+કોશ-ગાઉ) અડધો કોશ, અદગાઉ [ખવાઇ ગએલુ
અધખાધુ, વિ૦ ભેળવાળી ધાતુ ૨ અડધુ
અધખોખરૂ વિ૦ અડધુ ફૂટેલું, ભાગેલુ **અધખોખરૂ** કરવુ –અડધુ થઇ જાય એટલો માર મારવો, ટીપવુ, ઠોકવુ.
અધખોલુ વિ૦ અડધુ ઉઘડેલુ, અદખોલુ
અધગજ, પુ૦ અડધો ગજ, બાર આગળ
અધગાઉ, પુ૦ અડધો ગાઉ
અધગારીઉ, વિ૦ માટી છાણનો ખમાઈ શકે તેટલો ઉનો કરેલો લેપ, ભોયરમો
અધટુકુ, વિ૦ નિરાધાર, ઓઠીગણ વિનાનુ, ડગુમગુ થતુ, ડગડગે તેવુ
અધણિયાતુ, વિ૦ધણીપણા વગરનુ, વાલીવગરનુ, નાદાર, નિરાશ્રિત, અનાથ
અધતસુ, પુ૦ અડધો આગળ.
અ'ધધ, અ૦(આશ્ચર્યસૂચક)અહાહા! ઓહોહો!
અધન વિ૦ ગરીબ, નિર્ધન [અડધુ પચેલુ
અધપચુ, વિ૦ અડધુ પોચુ પાણીપોચુ ૨
અધપાલી સ્ત્રી૦ અડધી પાલી, બશેર
અધબળ્યુ, વિ૦ અડધુ બળેલુ ૨ બળિયેલ, દાધારગુ, અદેખુ, કકાસીઉં
અધમ, વિ૦ (સ૦) નીચુ, હલકુ, નઠારૂ ૨ ધિક્કારવા યોગ્ય, કુત્સિત
અધમણીઉ, ન૦ અધમણ સમાય તેટલુ
અધમણીઓ, પુ૦ અધમણનુ જે વજન તે ૨ અધમણનુ માપ-કાટલુ
અધમતા, સ્ત્રી૦ હલકાપણુ, નીચતા
અધમાગ, ન૦ કેડની નીચેનો શરીરનો ભાગ ૨ પગ, ચરણ
અધમાધમ, વિ૦ અધમમા અધમ, મહાપાપી
અધમુઉ, વિ૦ મરણતોલ, થોડીવારમા મરી જાય તેવુ [ઉદ્ધાર કરનારો, ઈશ્વર
અધમોદ્ધાર, પુ૦ (સ૦) અધમ-પાપીનો પણ
અધર, પુ૦ (સ૦) નીચલો હોઠ
અધર-અદ્ધર, વિ૦ કોઈ પણ બાજુથી આધાર –ટેકો ન હોય તેવુ, ટગાયેલુ, અતરગ, નિરા-

ધાર, લટકતુ **અદ્ધર ઉડાવવુ**—કોઇ ન જાણે એમ ઠેકાણે કરી દેવુ ૨ ફૂલાવવુ, ૩ ભમાવવુ **અદ્ધરને અદ્ધર રહેવું**–ગર્વ ને હુપદમાં રહેવુ મગરૂર હોવુ **અદ્ધરને અદ્ધર રાખવુ**—ત્રાસ આપવો, નિરાત વળવા ન દેવી ૨. લાડ લડાવવા **અદ્ધર માથુ ફેરવુ**–કોઇને ગણુકારવુ નહિ તે **અદ્ધર લટકવુ**–અતરિયાળ રહેવુ, અદબદ રહેવુ ૨ સ્થિર ન રહેવુ ૩ ફાસીએ લટકવુ

અધરકવુ, ક્રિ૦ સ૦ આખરવુ, મેળવવુ

અધરણ,ન૦આધણ, ગધવા માટે મૂકેલુ ઉનુ પાણી

અધરાત, સ્રી૦ અરધીરાત, મધ્યરાત્રિ, મધરાત **અધરાત મધરાત**–ગમે તે વખતે,અણી વખતે, અડધી રાતે

અધરામૃત, ન૦ (સ૦ અધર+અમૃત) અધર માથી ઝરતુ પ્રેમરૂપી અમૃત, ચુબનરસ

અધરવટ, અ૦ વચમાથી, અતરીઆળ

અધરોષ્ઠ, પુ૦ નીચલો હોઠ

અધર્મ પુ૦ (સ૦) ધર્મ નહિ તે, દુરાચાર, અનીતિ ૨ શ્રુતિ સ્મૃતિ વિરૂધનુ કર્મ, કુકર્મ, પાતક, દુષ્ટાચરણ **અધર્મ બોલવુ**–જુઠુ બોલવુ **અધર્મે ચાલવુ**—અનીતિથી ચાલવુ **અધર્મ વર્તવો**—અનીતિ પ્રમરવી ૨ પાપ કર્મ થવા

અધર્માચરણ, ન૦ ખરાબ કૃત્ય, અધર્મ વર્તન

અધર્માચારી, વિ૦ (સ૦) દુરાચારી, અધર્મી

અધર્મિષ્ઠ, વિ૦ (સ૦) અધર્મી, દુષ્ટ

અધર્મી, વિ૦ (સ૦) અધર્મ કરનાર, પાપી, દુષ્ટ.

અધલુ–**લો**, વિ૦ અડધુ 'અધલી પહેરી કચુકી'

અધવચ, અ૦ અતરીઆળ, અડધેવી, મધ્યે, વચમાથી **અધવચ મકવુ**–**રાખવુ**—પુરૂ ન કરવુ, અધુરૂ છોડી દેવુ [દોઢડાહ્યુ

અધવચરૂ, વિ૦ લટકતુ ૨ ઓછી સમજવાળુ,

અધવચાળ, વિ૦ અતરીઆળ,અધવચ

અધવાયો, પુ૦ ભાડે લઇ જનાર ગાડાવાળો ૨ ઢોરનો વહેપાર કરનાર

અધવાર, પુ૦ અડધો વાર (માપ)

અધવારવુ, ક્રિ૦ અ૦ અડધુ વીતી જવુ ૨ ઓછુ કરવુ

અધવારિઉ, ન૦ બે જગાએ રહેવુ તે, અધવારૂ ૨ ડાગરની ડેડ ૩ વિ૦અર્ધોઅર્ધ કરેલુ હોય તેવુ.

અધવારૂ, ન૦ થોડા વખત રહેવુ તે, ઉપરવાડીઉં, અડધુ વહેચાએલુ હોય તે અડધુ એક ગામ અને અડધુ બીજે ગામ રહેવુ તે

અધવાલી, સ્રી૦ વાનુ અડધ, ૧॥ રતીભાર. (સોનુ રૂપુ તોળવાનું કાટલું)

અધશેર, પુ૦ અઢધો શેર, અચ્છેર

અધસસતુ, વિ૦ અદસસતું, અદમુવુ, મરણુ તોલ થયલુ [અધાધુધી

અધાધધ, સ્રી૦ અધારૂં, અધાપો, અજ્ઞાન,

અધાધુધ, સ્રી૦ અધાધુધી, અજ્ઞાન ૨ અવ્યવસ્થા, ગેરબદોબસ્ત

અધાધુમ, વિ૦ નરાતાળ સાવ, તમામ

અધાર્મિક, વિ૦ ધર્મ વિનાનુ, અધર્મી અન્યાયી

અધિ, અ૦ (સ૦) ઘણુ, વધારે, હદ બહાર, ઉપર, નીચે, પાસે, આગળ, વચમા, ઇ૦, અર્થ સૂચક ઉપસર્ગ [વળી, બીજુ.

અધિક, વિ૦ વધારે, વધતુ વિશેષ. ૨ ઉપરાત

અધિકમાસ, પુ૦ (સ૦) પુરૂષોત્તમ માસ, મળ માસ, સક્રાતિરહિત મહિનો, જે ૩૨ માસ, ૧૬ દિ, ૪ ઘડીને અતરે આવે છે તે

અધિકતા,સ્રી૦અધિકપણુ, અતિશયતા ૨ ઉત્કર્ષ, મહત્તા, ઐશ્વર્ય

અધિકતિથિ, સ્રી૦ વધારાની તિથી, જે તિથિ સૂર્યોદય પહેલા કે સૂર્યોદય થતાજ શરૂ થઇ બીજા દિવસના સૂર્યોદય પછી પૂર્ણ થાય છે એટલે જેમા બે સૂર્ય આવે છે તે તિથિ.

અધિકરણ, ન૦ (સ૦ અધિક-ઉપર+કૃ–કરવુ) જે ઠેકાણે–જેમા એકાદો પદાર્થ રહે છે અથવા એકાદિ ક્રિયા થાય છે તે ૨ (વ્યાકરણમા) સમાસ–સ્થળ બતાવનારો સપ્તમિ વિભક્તિનો જે અર્થ તે ૩ પ્રકરણ, પરિચ્છેદ ૪ આધાર, આશ્રય ૫ હક, અધિકાર [ન્યાયમદીર,

અધિકરણમડપ, પુ૦ (સ૦) કચેરી; અદાલત,

અધિકાઇ, સ્રી૦ અધિકપણુ, મોટાઇ.

અધિકાગ, ન૦ (સ૦) વિશેષ અગ તે ૨. બખ્તર ઉપર બાધવાનો પટો.

અધિકાધિક, વિ૦ (સ૦) વિશેષ, બહુ, ઘણું.
અધિકાર, પુ૦ (સ૦ અધિ-ઉપર + કૃ-કરવું) સરકાર દરબારથી પ્રાપ્ત થએલી પદવી, હોદ્દો ૨. સત્તા,હક ૩ લાયકી, યોગ્યતા ૪ ગ્રંથ, ભાગ, ૫ પ્રચ્છેદ, પ્રકરણ
અધિકારી, વિ૦ (સ૦) જેને અધિકાર મળ્યો હોય તે, હોદ્દેદાર, ધણી, સ્વામી, માલીક ઉપરી
અધિકું, વિ૦ અદકું, વધારે, પુષ્કળ
અધિકૃત, વિ૦ (સ૦) અધિકારવાળું, કોઈ કામ ઉપર નીમેલો ૩ ખર્ચઉપજ વગેરે જોનાર,અધ્યક્ષ
અધિકોત્તર, વિ૦ (સ૦) શીરસ્તાથી વધારે,ઘણું, ૨ વિલક્ષણ, અલૌકિક
અધિગત, વિ૦ (સ) પ્રાપ્ત કરેલું, મેળવેલું
અધિદેવ, પુ૦ ઇષ્ટદેવ, ઉપરીદેવ
અધિદૈવત, ન૦ મુખ્ય બળ, પ્રધાન શક્તિ
અધિદૈવિક, (સ૦) આધિદૈવિક, જુઓ
અધિપ, પુ૦ (સ૦) રાજા, મુખી, માલિક,ધણી, પાલક, રક્ષક
અધિપતિ, પુ૦ (સ૦) ઉપરી, મુખી, રાજા ૨ નિયમિતકાળે નીકળતા પત્રનો માલીક, મુખ્ય લખનાર એડીટર
અધિભૌતિક, (સ૦) આધિભૌતિક, જુઓ
અધિમાંસ, પુ૦ (સ૦) આંખ-દાઢનો એક રોગ
અધિમાસ, પુ૦ (સ૦) અધિકમાસ, મળમાસ
અધિયોગ, પુ૦ (સ૦) જ્યોતિષશાસ્ત્ર પ્રમાણે એક યાત્રિક યોગ
અધિયારી, સ્ત્રી૦ વેઠ (કાઠિ)
અધિયારૂ, ન૦જાનવરને પાલવવા ભાગે આપી વિયાવાનું થાય ત્યારે ખડી લાવી ભાગ આપવો તે ભાગે આપવું તે
અધિયો, પુ૦ બુદ્ધિહીણું, ઠોઠ, મૂર્ખ
અધિરાજ, પુ૦ (સ૦ અધિ+રાજ્-દીપવું) ચક્રવર્તિ રાજા, રાજાધિરાજ, પાદશાહ
અધિરૂઢ, વિ૦ (સ૦ અધિ+રુહ્-ચઢવું) સવારી કરેલું, પલાણું કરેલું, આરૂઢ
અધિવાસ, પુ૦ (સ૦ અધિ+વસ્-રહેવું)મોટોવાસ, પડાવ. ૨ નિવાસ, ઘર. ૩. પહેરેલા વસ્ત્ર ઉપર ઓઢવાનું વસ્ત્ર

અધિવાસન, ન૦ (સ૦) પ્રતિષ્ઠા કરવી તે, માનથી બેસાડવું તે. ૨. પૂજન પહેલા સામગ્રીને પવિત્ર કરવી તે, અભિસિંચન ૩. શરીરે સુગંધી લગાવી વસ્ત્ર પહેરવા તે
અધિવાસર, પુ૦ (સ૦ વાસર-દિવસ) ટાણું, ઓચ્છવ તહેવાર
અધિષ્ઠાતા, વિ૦ (સ૦ સ્થા-ઉભા રહેવું) મુખ્ય કરી થાપેલું તે, નિયામક, પ્રમુખ.
અધિષ્ઠાત્રિ, સ્ત્રી૦(સ૦)સ્ત્રી પ્રમુખ,૨ કારભારણ
અધિષ્ઠાન, ન૦ (સ૦) રહેવું તે, રહેવાનું ઠેકાણું ૨ ઉપરીપણું, સત્તા ૩ પ્રભાવ
અધિષ્ઠિત, વિ૦ (સ૦) મુખ્ય કરી થાપેલું-બેસાડેલું, ઉપરી થઈ રહેલું, વસેલું
અધીન, વિ૦ તાબેદાર, પરાધીન, આશ્રિત.
અધીનતા,સ્ત્રી૦ (સ૦) તાબેદારી, પરાધીનતા
અધીર, વિ૦ (સ૦) ધીરજવનાનું, આકળું, ઉતાવળું ૨ અવિચારી, મૂર્ખ
અધીર, સ્ત્રી૦ (સ૦ અ+ધૃ-ધારણ કરવું) અણુપતીજ, અણવિશ્વાસ ૨ ઉતાવળ,અકળામણ
અધીરતા, સ્ત્રી૦ અધીર, અણુપતિજ, અણુવિશ્વાસ ૨ ઉતાવળ, અકળામણ ૩ ઉત્કંઠા
અધીરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઘણી આકળી-કોપ કરે તેવી સ્ત્રી-નાયિકા (કાવ્યશાસ્ત્ર પ્રમાણે અધીરા બે પ્રકારની છે **મધ્યાધીરા**-પોતાના પ્રિયનો દોષ જોઈ કઠોર વાણીથી મેણાં મારે છે તે, અને **પ્રૌઢાધીરા**- તિરસ્કાર કરી તાડન કરવાને તત્પર એવી) ૨ વીજળી
અધીરાઈ, સ્ત્રી૦ ધીરજ-સબુરી નહિ તે. ૨. અણવિશ્વાસ ૩ ઉતાવળ, અકળામણ ૪ ઉત્કંઠા
અધીરૂં, વિ૦ (સ૦) ઉતાવળું, વ્યગ્ર, અધીર, વિશ્વાસ વગરનું [રાજાધિરાજ.
અધીશ-શ્વર, પુ૦ (સ૦) મુખ્ય, ઉપરી,રાજા,
અધુકડું, વિ૦ અદ્ધર,આધારવિના ૨ અદુકડું.
અધુધુ, અ૦ પુષ્કળતા ઘણું,બહુ સૂચક ઉદ્ગાર.
અધુના, અ૦ હાલ,હમણાં હવે.
અધુરૂં, વિ૦ અપૂર્ણ, ઓછું, કમ ૨. વૃદ્ધક; અસંપૂર્ણ. અધુરા પુરા કરવા-પીડાવું, રીબાવું.

અધુરે જવુ-ભાગી પડવુ રોળાઇ જવુ ૨ કુસુવાવડ થવી, ગર્ભ પડવો **અધુરો ઘડો છલકાય**—જે પૂર્ણ હોય તે ન ફુલાય-છકી ન જાય **અધુરામા પુરૂ**—આટલુ છે તેમા વધારે

અધેડ, વિ૦ ઉતરતી જુવાનીવાળુ, આધેડ, પ્રૌઢ, ૩૦ વર્ષની ઉપરની વયનુ

અધેલી સ્ત્રી૦ અડધો રૂપિયો, આઠ આના

અધેલો પુ૦ અડધો પેસો, અડધો જઇ

અધૈર્ય, ન૦(સ૦ ધૈર્ય–ધીરજ નહિ તે,ઉતાવળ

અધૈર્યવાન, વિ૦ અધીર, જુઓ

અધો, વિ૦ (સ૦ અધ) નીચુ,હલકુ, ઉતરતુ

અધોગતિ, સ્ત્રી (સ૦ અધ +ગતિ) દુર્ગતિ, મરણ પછી નર્કવાસ થવો તે, ૨ પડતી હાલત, અવનતિ

અધોટીઉ ન૦ શેરડીના રસની અડધી કરેલી કોઠી

અધોટી, સ્ત્રી૦ ઉકાળેલો શેરડીનો ઠરવા દીધા વગરનો રસ [લીકને જે ચામડુ આપે છે તે

અધોડુ, ન૦ મરેલા ઢોરના બદલામાં તેના મા-

અધોતુ, વિ૦ ઘસાઇ ગએલુ-જીર્ણ પહેરવાનુ વસ્ત્ર, ધોયુ ન ધોયુ હોય તેવુ

અધોદ્વાર, ન૦ (સ૦) ગાડ

અધોદૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦ નીચી નજ , નીચે જોવુ તે

અધોબિન્દુ, ન૦ (સ૦) આપણા માથાની સીધી લીટીએ આવતુ નીચના ગોળાર્દ્ધમા જે બિંદુ તે (એથી ઉલટુ શિરોબિન્દુ)

અધોમુખ વિ૦ (સ૦) ઉંધા મોવાળુ ૨ નીચે જોતુ (લાજ વગેરેથી) ૩ ખિન્ન, ઉદાસ

અધોલોક પુ૦ (સ૦) પાતાળવાસી નાગલોક

અધોવાયો, પુ૦ ઢોરને વેચવા લેવાનો ધધો કરનાર ૨ ગાડી ભાડે ફેરવનારો

અધોવાયુ, પુ૦ (સ૦) ગુદાદ્વારે નીકળતો પવન વાછૂટ, પાદવુ તે, અપાન વાયુ

અધોળ, ન૦ એક શેરનો સોળમો ભાગ, સાડા ચાર પૈસાભાર, અઢી રૂપિઆભાર

અધોળી, સ્ત્રી૦ અધોળ જેટલું વજન-કાટલુ

અદ્ધર, અ૦ આધાર રહિત, અતરિયાળ, લટકતુ; અતરીક્ષ ૨ અનમ્ર, ટટાર **અદ્ધરઅદ્ધરથી** જવાબ દેવો—ગમે તેવો જવાબ આપવો **અદ્ધરનેઅદ્ધર ચાલવુ**—કોઈની પણ દરકાર કર્યા શિવાય કામ કરવુ **અદ્ધર રકમ રાખવી**—ચોપડામા ન લખતા ઉપર ટપકે ટાંકી રાખવુ **અદ્ધરનેઅદ્ધર રાખવુ**—દમ ખાવા ન દેવુ હેરાન કરવુ ૨ ઘણા પ્યારથી રાખવુ **અદ્ધર લટકવુ**—આધાર વિના રહેવુ ૨ ધધા રોજગાર વિના રહેવુ ૩ અધ્ધદ્ધ રહેવુ ૪ પડુ પડુ થઇ રહેવુ

અધ્યક્ષ, પુ૦ (સ૦ અધિ+અક્ષ-ધરી) ઉપરીપણુ કરનાર, ઉપરી, પ્રમુખ, નિયામક

અધ્યયન, પુ૦ (સ૦ અધિ+ઇ-જવુ)ભણવુ-પાઠ કરવા તે અભ્યાસ, પાઠ

અધ્યા, પુ૦ (ગ૦) અધ્યાય, સર્ગ, પ્રકરણ

અધ્યાત્મ, ન૦ (સ૦ અધિ+આત્મન્) આત્માની જ્ઞાનશક્તિ અથવા તેનુ સાધન તે **અધ્યાત્મજ્ઞાન**—આત્મજ્ઞાન ૨ બ્રહ્મજ્ઞાન

અધ્યાત્મિક, વિ૦ (સ૦) આત્મા-પરમાત્મા સબધી, પારલૌકિક, પરમાર્થિક

અધ્યાપક, પુ૦ (સ૦) અધ્યયન કરાવનારો, ગુરુ, મહેતાજી, શિક્ષક

અધ્યાપન, ન૦ (સ૦) ભણાવવુ તે,શીખવવુ તે.

અધ્યાય, પુ૦ (સ૦) ગ્રન્થનો ભાગ, પ્રકરણ

અધ્યારૂ પુ૦ (સ૦ અધ્વર્યુ) મહેતાજી, ગુરૂ, શિક્ષક ૨ (પારસીનો) ગોર, મોબેદ ૩ યજ્ઞમા વરાએલો બ્રાહ્મણ, ગોર ૪ નાતનુ કામકાજ કરનાર, નોતરીઓ

અધ્યારોપ, પુ૦ (સ૦) એક વસ્તુના ગુણનો બીજી વસ્તુમા આરોપ કરવો તે ૨ વૃથા ભાસવુ તે, નિમિત્ત, આવરણ ૩ જુઠુ આળ

અધ્યારોહણ, ન૦ (સ૦) ચઢાણ, ઉપર ચઢવુ તે ૨ ઉન્નતિ, ઉદય, ચઢતી

અધ્યાસ, પુ૦ (સ૦ અધિ+અસ્-ફેકવુ) મિથ્યાભાસ, ભ્રમ ૨ નિરતર જે એકજ ધ્યાન-લક્ષ તે

અધ્યાહાર, પુ૦ (સ૦ અધિ + આ + હૃ-લઇ લેવુ) વાક્યનો અર્થ પૂરો સમજવાને નવો શબ્દ ઉમેરવો પડે તે.

અધ્યો, પુ૦ (સં૦ અધ્યાય) પ્રકરણ, અધ્યાય
અધ્રકણ, ન૦ મેળવણ આખરણ
અધ્રણ, ન૦ આધણ,રાધવા માટે ઉકાળેલુ પાણી
અધ્રકવુ, ક્રિ૦ સ૦ આખરવુ, મેળવવુ
અધ્રુવ, વિ૦ (સં૦ અ+ધ્રુવ-દૃઢ) અનિશ્ચિત ૨ ચચળ, અસ્થિર
અધ્વર્યુ, પુ૦ (સં૦) યજ્ઞમા વરાએલો યજુર્વેદ જાણનારો મુખ્ય બ્રાહ્મણ ઋત્વિજ
અન્, અ૦ (સં૦) નહિ, વિના, વગર, અભાવ, નિષેધ કે અલ્પતા સૂચક ઉપસર્ગ
અનકૂટ, પુ૦ અણકૂટ, જુઓ
અનક્ષર, વિ૦ (સં૦) મૂર્ખ, અક્ષરશૂન્ય, બેવકુફ
અનગળ, વિ૦ અનર્ગળ, પુષ્કળ ઘણુ
અનગાર, પુ૦ (સં૦ અન્ + આગાર-ઘર) ઘર વગરનો તે, જતિ, સાધુ, મુનિ
અનઘ, વિ૦ (સં૦ અન્+અઘ-પાપ)પાપ-દોષ રહિત ૨ સ્વચ્છ મેલવિનાનુ
અનગ, પુ૦ (સં૦ અન્+અગ) કામદેવ, સ્મર, મદન, જેને અગ ન હોય તે
અનગરગ પુ૦ કામશાસ્ત્ર,રતિ શાસ્ત્ર ૨ કામવૃત્તિ.
અનગળ, વિ૦ (સં૦ અન્+અર્ગલ-ઉલાળો) પુષ્કળ, અપાર અત્યત
અનત, પુ૦ (સં૦) વિષ્ણુ રૂદ્ર, બ્રહ્મ ૨ શેષનાગ ૩ આકાશ ૪ જૈનનો ચૌદમો તીર્થંકર
અનત વિ૦ (સં૦) અત-પાર-છેડા વગરનુ
અનતચૌદશ, સ્ત્રી૦ (સં૦ અનન્ત + ચતુર-ચાર + દશ) ભાદરવા સુદ ૧૪, શેષશાયીનુ— વિષ્ણુ ભગવાનનુ એક વ્રત
અનતતા, સ્ત્રી૦ (સં૦) અનન્તપણુ નિત્યતા
અનતદોરો, પુ૦ (સં૦) અનન્તની રક્ષાનિમિત્ત જે ચૌદ ગાઠોવાળો દોરો ભાદરવા સુદ ચૌદશે જમણે હાથે બાધે છે તે
અનતમૂળ, ન૦ (સં૦) એક જાતની ઔષધિ, ઉપલસરી.
અનતકોટી, વિ૦(સં૦)અસખ્ય,બેશુમાર,અત્યત
અનતર, વિ૦ (સં૦ અન્-નહિ+અન્તર-છેટુ) અન્તર વનાનુ, છેકજ પાસેનુ
અનતરાશિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) જેમા ઘણા પદ હોય તે ગણિત
અનતશક્તિ, વિ૦ (સં૦) અનંત શક્તિવાળુ
અનતશ્રેઢી-ણી, સ્ત્રી૦ જેમા એક પછી એક એમ ચઢતી ઉતરતી ઘણી સખ્યાની હારો આવતી હોય તે જેમા ઘણા પ્રમાણ આવે છે તે
અનતા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગળો, પાર્વતી
અનનાસ, ન૦ એક જાતનો ખટમધુરો મેવો.
અનન્ય, વિ૦ (સં૦) બીજુ-જુદુ નહિ તે, તેજ એક, એકલો, પરમ અદ્વય
અનન્વય, પુ૦ (સં૦) એક અર્થાલકાર, જેમા ઉપમેય તેજ ઉપમાન હોય છે
અનન્વિત, વિ૦ સબધ વગર, છુટુ, પૃથક
અનપત્ય, વિ૦ વાઝીઉં, છોકરા વગરનુ
અનપરાધી, વિ૦ બેગુના, નિર્દોષ નિષ્કલક
અનપેક્ષ, વિ૦ (સં૦) ઇચ્છા વગરનુ, લાલસા ન હોય તેવુ, બેતમા, બેદરકાર
અનપેક્ષા, સ્ત્રી૦ (સં૦) બેદરકારી, બેપરવા
અનભ્યાસ, પુ૦ (સં૦ અન્+અભિ + અસ્-નાખવુ) અભ્યાસ-મહાવરો નહિ તે અણઘડ
અનમઠયુ, વિ૦ નાખુશ અપ્રિય, નારાજ
અનમનુ, વિ૦ શોકાતુર દિલગીર, ઉદાસ,ખિન્ન.
અનમી, વિ૦ સ૦) કોઇને નમે-પત કરે નહિ તેવુ અજીત
અનમોલ, વિ૦ કિમતી, જેનુ મૂલ ન થાય તેવુ
અનમ્ર, વિ૦ મિજાજી, ઉદ્ધત ઉગ્ર આકરૂ
અનર્ગલ, વિ૦ (સં૦) પુષ્કળ, અપાર, ઘણુ
અનર્ગળ, વિ૦ (સં૦) બધ ન પડે તેવુ અટકે નહિ તેવુ પુષ્કળ, ઘણુ, અત્યત
અનર્થ, પુ૦ (સં૦) ખોટો-ઉલટો અર્થ ૨ આપત્તિ, મોટી આફત ૩ અધર્મ; અત્યાચાર, જુલમ ૪ નાશ, હાનિ, દુખ, ગજબ ૫ અયોગ્ય કામ, અધર્મ, ભુડુ, ખોટુ
અનર્થક, વિ૦ અર્થ વિનાનુ,નકામુ ૨ હાનિકારક.
અનલ, પુ૦ (સં૦) અગ્નિ, દેવતા ૨ ગુસ્સો ૩ એક કલ્પિત પક્ષી
અનવટ, ન૦ અણવટ, જુઓ. [ન ખાવું તે.

અનશન, ન૦ (સ૦ અશન-ખોરાક)ઉપવાસ,
અનસૂયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કર્દમ મુનિની કન્યા અને અત્રિ ઋષિની પત્ની
અનહદ, વિ૦ (સ૦ અન્ + હદ) હદવગરનુ, પારવિનાનુ, અનંત, અપાર ૨ શ્વાસોચ્છ્વાસને લીધે અંતરમા સોહમ્ સોહમ્ એવો જે ચાલુ ધ્વનિ થાય તે
અનહિત, ન૦ (સ૦) અકલ્યાણ નરસુ, માઠુ
અનાગત, વિ૦ (સ૦) પુર્વે ન આવેલુ ૨ ભવિષ્યમા થનાર
અનાચાર, પુ૦ (સ૦) અનીતિ, કુચાલ ૨ વ્યભિચાર, બદફેલી [વ્યભિચારી
અનાચારી, વિ૦ (સ૦) દુરાચારી, દુરાત્મા,
અનાજ, ન૦ (સ૦ અન્ન)ધાન્ય દાણા, કણ
અનાડ, પુ૦ નુકશાન, હાનિ, ખરાબી, નાશ
અનાડી, વિ૦ અણઘડ, જંગલી, ગમાર, જડ
અનાડીપણુ-વેડા, ન૦ જંગલીપણુ, મૂર્ખતા ગમારપણુ, જડતા **અનાડીવેડા** બહુવચનમા જ વપરાય છે
અનાથ, વિ૦ (સ૦) જેને માથે ધણી-આશ્રય આપનાર નથી તે રક્ષક ન હોય તેવુ, દીન, નિરાધાર, લાચાર ૨ દરિદ્રતા, દૈન્ય
અનાથાલય-શ્રમ, ન૦ (સ૦) અનાથ—નિરાધારોને રહેવા ખાવાનુ સ્થાન
અનાદર, પુ૦ (સ૦અન્-નહિ+આદર-માન) અપમાન, તિરસ્કાર, અવગણના ૨ અભાવ, અપ્રિતિ
અનાદિ, વિ૦(સ૦ અન+આદિ) જેનો આરંભ કે ઉત્પત્તિ નથી તે, જેને મૂળ-જન્મ નથી તે, **અનાદિસિદ્ધ**-કયાગથી ને કયાથી આરંભ છે તે ન સમજાય તેવુ ઈશ્વર, **અનાદિપરંપરા**—વર્ષોના વર્ષો પેઢી દર પેઢી
અનાદ્યન્ત, વિ૦ હમેશનુ,નિત્ય, અંત અને આદિ જેને નથી તે, અમર, અવિનાશી [હોવાપણુ
અનાદ્યન્તત્વ, ન૦ (સ૦) આરંભ કે અન્ત ન
અનાધાર, વિ૦ આશ્રય-ટેકા વગરનુ, દીન, લાચાર, ગરીબ

અનામ, પુ૦ પ્રભુ, ઈશ્વર, જેને નામ-ચિહ્ન નથી તે "નામ અનામ સદ્ગુરૂ બનાવ્યુ "
અનામ, ન૦ ઇનામ, પારિતોષક
અનામ, વિ૦ ઇનામ આપવા લાયક, ઉત્તમ,એશ
અનામત, વિ૦ (અ૦) જેમનુ તેમ રાખી મૂકવુ તે ૨ સલામત, થાપણ
અનામત-તી, સ્ત્રી૦ નિક્ષેપ, થાપણ ૨ ગીરો
અનામિક, વિ૦ (સ૦ અ + નામ) નામ દેવા જોગ નહિ તે,નનામુ ૨ પુ૦ અતિશૂદ્ર, ઢેડ, ભંગી
અનામિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ટચલી આગળીની પાસેની જે આગળી તે ૨ ઢેયડી, ભંગિયણ
અનામિષ, વિ૦ (સ૦) માસ વગરનુ, દુર્બળ ૨ લાભ વગરનુ, જેમા ફાયદો ન હોય તેવુ
અનાયાસ, પુ૦ (સ૦) જેમા મહેનત નથી તે ૨ આળસ,નિરૂદ્યોગ ૩ ફરાગ, આરામ, સ્વાસ્થ્ય
અનાયાસે, અ૦ મહેનત વગર, સહજ, સહેલથી
અનાર, ન૦ (ફા૦) દાડમફળ ૨ આતસબાજીમા છોડવાની કોઠી
અનારત, વિ૦ (સ૦) નિરંતર, હમેશ, કાયમ
અનાર્ય, વિ૦ (સ૦) આર્ય નહિ તે, દસ્યુ, યવન, ભિલ્લ તે [દુષ્ટ સ્ત્રી, પાપી સ્ત્રી
અનાર્યા, સ્ત્રી૦ આર્ય સ્ત્રી નહિ તે, બીનડી ૨
અનાલાપ, પુ૦ (સ૦) મૌન્ય, અબોલા
અનાવૃત્ત, વિ૦ (સ૦) ઢાકેલુ નહિ તે, ખુલ્લુ ૨ અરક્ષિત, નિરાધાર અનાથ
અનાવૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અન્ + આ + વૃષ્-વરસવુ) વૃષ્ટિ ન થવી તે ખરડીઉં, ટિપણી સુકવણુ
અનાશ્રિત, વિ૦ (સ૦) લાચાર, નિરાધાર
અનાસર, ન૦ (અ૦) આરબ શાસ્ત્રના ચાર તત્વો (આતસ, પાણી, પવન ને જમીન)
અનાસ્થા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આસ્થા નહિ તે, બેઇતબાર, અણભરોસો
અનાહત, વિ૦ (સ૦ અન્ + આ + હન્-મારવુ) ન પહેરેલુ, ન ફાડેલુ નવુ ૨ ખખડાવ્યા વગર **અનાહતધ્વનિ**-કંઠમા થતો ગણગણાટ [વાસ, લાંઘણ
અનાહાર, પુ૦ (સ૦ અન્ + આહાર) ઉપ

અનાહૂત, વિ૦ (સ૦ અન્ + આહૂત-બોલાવેલુ) વગર તેડેલુ-બોલાવેલુ ૨ જૂઠ

અનિચ્છ, વિ૦ (સ૦ અન્ + ઇચ્ ઇચ્છવુ) જેને ઇચ્છા નથી તે, નિસ્પૃહ, બેપરવા

અનિચ્છાપ્રારબ્ધ, ન૦ (સ૦) વગર ઇચ્છાએ-પ્રારબ્ધથી બનવુ તે (સ્વેચ્છાપ્રારબ્ધ ને પરેચ્છા પ્રારબ્ધ એ કહેવાય છે)

અનિત્ય, વિ૦ (સ૦ અ + નિત્ય) ક્ષણિક, ક્ષણભંગુર, અનિશ્ચિત ૨ મિથ્યા, અસત્ય જુઠુ ૩ અશાશ્વત, નાશવત

અનિન્દિત, વિ૦ (સ૦) નિંદાએલુ નહિ તે, પસદ કરાએલુ, વખણાએલુ [નિર્દોષ, સુદર

અનિન્દ્ય, વિ૦ (સ૦) નિન્દવા યોગ્ય નહિ તે,

અનિપુણ, વિ૦ (સ૦) અપ્રવીણ,અણઘડ,અજ્ઞાન.

અનિમિષ-મેષ વિ૦ (સ૦ અ + નિમેષ-પલકારો) જેની આખ ઉઘડે કે મીચાય નહિ તે (ઇન્દ્રાદિ દેવ-માછલુ, ઇ૦)

અનિયત, વિ૦ (સ૦) ઠરેલુ નહિ તે, ચચળ, અસ્થિર ૨ અનિયમિત ૩ અનિત્ય

અનિયમિત, વિ૦ (સ૦) નિયમ પ્રમાણે નહિ તેવુ, અવ્યવસ્થિત

અનિર્વચનીય-વાચ્ય, વિ૦ (સ૦ અ + નિ + વચ્-બોલવુ) વર્ણન ન કરી શકાય તેવુ ૨ બોલવા યોગ્ય નહિ તેવુ, અવર્ણ્ય, અકથનીય

અનિલ, પુ૦ (સ૦) વાયુ, પવન, વા

અનિવાર, વિ૦ (સ૦) દૂર કરી-ટાળી શકાય નહિ તેવુ ૨ અતિશય, ઘણુજ, અપાર

અનિશ્ચિત, વિ૦ (સ૦ અ+નિસ્+ચી-એકઠુ કરવુ) નિશ્ચય વગરનુ, મોઘમ અદબદ

અનિશ્ચિતપણુ, ન૦ (સ૦) અનિશ્ચિતતા મોઘમપણુ ૨ આનાકાની ૩ શકા, સદેહ

અનિષ્ટ, વિ૦ (સ૦) અપ્રિય ૨ દુર્ભાગ્ય ૩ નુકશાન હાનિ ૪ અપરાધ ૫ દુખ, પીડા

અનીક ન૦ (સ૦) સૈન્ય, ફોજ, લશ્કર ૨ મોઢાનો-આગલો ભાગ ૩ યુદ્ધ.

અનીઠ, વિ૦ નીઠે-ઘટે નહિ તેવુ, અપાર ૨ અશુભ

અનીત, વિ૦ (સં૦) હમેશ નહિ તેવુ, ક્ષણિક

અનીતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) નીતિ નહિ તે, દુર્ગુણ; અવિવેક ૨ વ્યભિચાર, પાપ, દુષ્ટતા

અનીતિવાન, વિ૦ અનીતિવાળુ, વ્યભિચારી, અન્યાયી, અપ્રમાણિક

અનીશ્વર, પુ૦ (સ૦) ઈશ્વર નહિ તે ૨ જગ કર્તા કોઈ ન હોવો તે ૩ વિ૦ ઈશ્વરની હયાતિ ન માનનાર [નાસ્તિકતા

અનીશ્વરવાદ, પુ૦ ઈશ્વર નથી એવુ માનવુ તે,

અનીશ્વરવાદી, વિ૦ ઈશ્વર નથી એવુ માનનાર, નાસ્તિક, ચાર્વાક

અનીસુ, ન૦ એક જાતના અજમાને મળતા બી.

અનુ, અ૦ (સ૦) પછી, પછવાડે, સાથે, તેમજ, સરખુ, નીચુ, ઉતરતુ, ભાગમા, દરેક, પાસે, નિયમસર, એવા અર્થસૂચક ઉપસર્ગ

અનુકપ, પુ૦ (સ૦) કપારી, ધ્રુજારી, કપ

અનુકપા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દયા, કૃપા, કરૂણા ૨ અનુગ્રહ [રવુ તે, ઉતારો, નકલ.

અનુકરણ, ન૦ (સ૦) એકના જેવુ બીજુ ક-

અનુકાક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઇચ્છા, અભિલાષ ૨ આશા, મુરાદ, ઉમેદ

અનુકૂળ, વિ૦ (સ૦) મળતુ આવવુ તે, સરખુ હોવુ તે ૨ સ્થિતિ-સમય પ્રમાણે બધ બેસતુ ૩ ગમતુ, પસદ પડતુ

અનુકૂળતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અનુકૂળપણુ,સવળતા

અનુક્રમ, પુ૦ (સ૦) એક પછી એક એમ આવતો જે સબધ તે, પરપરા, શ્રેણી, હાર ૨ પદ્ધતિ, રચના ૩ એક અર્થાલકાર ૪ વ્યવસ્થા, નિયમ ૫ કાયદો, ધારો ૬ આચાર, રિવાજ

અનુક્રમણિકા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગ્રથમાની બાબત સૂચવનારી-દેખાડનારી જે ટીપ તે, સાકળીઉ, [સૂચિપત્ર

અનુક્ષણ, અ૦ ક્ષણેક્ષણે, પળેપળે

અનુખળ, પુ૦ ઉનૂખળ, ખાડણીઓ

અનુખુ, વિ૦ અસલ હોય તેથી જુદુ, નોખુ

અનુગ, પુ૦ ચાકર, નોકર, અનુચર

અનુગમન, ન૦ (સ૦ અનુ + ગમ્-જવુ) પાછળ જવુ તે ૨ સ્ત્રીએ સતી થઇ ધણી સાથે બળી મરવુ તે, સહગમન.

અનુગામી, વિ૦ (સ૦) પાછળ રહેનાર ૨ અમુકની ઈચ્છા પ્રમાણે વર્તનાર ૩ આશ્રિત, અનુસરનાર

અનુગ્રહ, પુ૦ (સ૦) દેવ–ગુરૂએ કોઇના ઉપર પ્રસન્ન થઇ તેને પોતાનુ કરવુ તે, સ્વીકાર, કૃપા, હાથ ઝાનવો તે ૨ વરદાન આપવુ તે ૩ સહાય ૪ માફ કરવુ તે

અનુગ્રહી, વિ૦(સ૦) જેનો અનુગ્રહ થયો હોય તે

અનુગ્રાહક, વિ૦ (સ૦) અનુગ્રહ કરનાર

અનુગ્રાહ્ય, વિ૦ (સ૦) મહેરબાની કરવા જોગ

અનુચર, પુ૦ (સ૦ અનુ + ચર્ જવુ) સેવક, દાસ ૨ સહચર, મિત્ર

અનુચરી, સ્રી૦ (સ૦)સખી સૈયર ૨ દાસી,ચાકર

અનુચિત, વિ૦ (સ૦) અયોગ્ય અઘટિત

અનુચિંતન, ન૦ (સ૦) વારે વારે ચિંતન કરવુ તે મનન

અનુચ્છ, ન૦ સીતાફળ

અનુછડી, સ્રી૦ સીતાફળી

અનુજ, પુ૦ (સ૦ અનુ + જન્–જન્મવુ) નાનો ભાઇ, કનિષ્ટ બંધુ **અનુજા**–નાની બહેન

અનુજીવી, વિ૦ (સ૦) કોઇના આધારે જીવનાર તે, પોષ્યવર્ગ ૨ આશ્રિત ૩ ચાકર, સેવક

અનુજ્ઞા, સ્રી૦ (સ૦) આજ્ઞા, હુકમ, ૨ અનુમતિ, પરવાનગી ૩ એ નામનો એક અલંકાર

અનુતાપ, પુ૦ (સ૦ અનુ+તપ) પશ્ચાતાપ, પસ્તાવો,જીવ બળ્યા કરવો તે ૩ શોક, ખેદ,દીલગીરી

અનુત્તમ, વિ૦ (સ૦) શ્રેષ્ટ ઉત્કૃષ્ઠ, સૌથી સરસ

અનુત્તર, વિ૦ (સ૦) ઉત્તર આપવાને અશક્ય, નિરૂત્તર ૨ ઉત્તર ન આપી શકાય તેવુ ૩ જેના સરખુ બીજુ ન હોય તે, શ્રેષ્ટ

અનુત્સાહ, પુ૦ (સ૦) નાઉમેદી

અનુદાત્ત, વિ૦ (સ૦) નીચે સ્વરે બોલાતુ

અનુદિન, અ૦ (સ૦) પ્રતિદિન, રોજ, હમેશ

અનુદ્યમી, વિ૦ (સ૦) આળસુ, નવરૂ, બેકાર

અનુધ્વનિ, સ્રી૦ (સ૦) રણકો, ગણગણાટ

અનુનય, પુ૦ (સ૦) કાલાવાલા પ્રણિપત,પ્રાર્થના

અનુનાસિક, વિ૦ (સ૦) મુખ તથા નાસિકા એ બેથી જેનો ઉચ્ચાર થતો હોય તે ઙ્ ઞ્, ણ, ન, મ

અનુપ, વિ૦ અનુપમ, અતુલ્ય

અનુપકારી, વિ૦ (સ૦) ઉપકાર કરી જાણે નહિ તે, કોઈનુ સારૂ કરવાની જેને વૃત્તિ નહિ તે ૨ થએલા,ઉપકારને ભૂલી જનાર અવગુણીઉં, કૃતઘ્ની, નિમકહરામ

અનુપમ, વિ૦ (સ૦) જે બીજા કોઈ સાથે સરખાવી શકાય નહિ તેવુ સર્વોત્તમ, નિરુપમ

અનુપમેય, વિ૦ (સ૦) અતુલ્ય અપ્રતિમ

અનુપયોગી, વિ૦ (સ૦) નહિ ઉપયોગી, વ્યર્થ, નિરર્થક નકામુ, અમથુ

અનુપસ્થિત, વિ૦ (સ૦) વિસ્મરણ થએલુ

અનુપળ, ન૦ (સ૦) પળનો સાઠમો ભાગ,વિપળ

અનુપાન, ન૦ (સ૦) જે વસ્તુની સાથે ઓસડ ખાવાનુ હોય તે ૨ કરી, પરેજી

અનુપાય, અ૦ (સ૦) નિરૂપાય, ઉપાય રહિત

અનુપ્રાસ, પુ૦ (સ૦ અનુ + પ્ર + અસ્ નાખવુ) શબ્દાલંકાર, એકસરખા વર્ણની જે આવૃત્તિ તે, એના પાંચ ભેદ છે–છેકાનુપ્રાસ વૃત્ત્યનુપ્રાસ, શ્રુત્યનુપ્રાસ અંત્યાનુપ્રાસ, લાટાનુપ્રાસ

અનુબંધ, પુ૦ (સ૦) એક બીજાથી જુદુ ન પડે તેવા સબંધવાળુ, સબંધ, બંધન

અનુભવ, પુ૦ (સ૦ અનુ + ભૂ–થવુ) અભ્યાસ–અવલોકન–નિરીક્ષા અથવા પરિચયથી જે જ્ઞાન મેળવેલુ તે, વીતક ૨ અજમાસ, પ્રયોગ ૩ અભ્યાસ, મહાવરો, ટેવ ૪ ઉપભોગ

અનુભવવુ, ક્રિ૦ સ૦ અનુભવ કરી લેવો, જાતે જ્ઞાન લેવુ વેઠવુ ૨ ભોગવવુ

અનુભવસિદ્ધ, વિ૦ અનુભવથી સિદ્ધ કરેલુ એવુ

અનુભવી વિ૦ (સ૦) જેને અનુભવ થયો હોય તે, પાવરધુ, ઘડાએલુ ૨ જ્ઞાની,સમજુ ૩ ભોમીઉ

અનુભાવ, પુ૦ (સ૦) મહત્વ, પ્રભાવ ૨ સત્તા, ઇત્થી મળેલો જે અધિકાર તે ૩ રસનો જે આવિર્ભાવ તે (મુખ, નેત્ર, રોમાંચથી જણાતો)

અનુભૂત, વિ૦ (સ૦) અનુભવથી જણેએલુ, સમજાએલુ, વીતેલુ

અનુમત, ન૦ (સ૦) અનુમોદન, એકના મત સાથે મળતુ બીજાનુ મત તે ૨ વિચાર,ઠરાવ હુકમ.

અનુમતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) અનુમોદન, સમતિ, (કોટ-૫ચ ૪૦ ની) ૨ ચૌદસ ઉપર પૂનમ, જે પૂનમે ચદ્રમા સાફ દેખાતો નથી તે પૂનમ

અનુમાન, ન૦ (સ૦ અનુ + મા-માગવુ) વાદ કરવો તે ૨ નિર્ણય, પરિણામ, ઉપસહાર ૩ અટકળ, શુમાર, તર્ક, કલ્પના ૪ એ નામનો એક અર્થાલકાર **અનુમાન** કરવુ-ઉટાગ બાધવુ, કલ્પના કરવી

અનુમાનિક, વિ૦ અનુમાન ઉપરથી માનેલુ

અનુમોદન, ન૦ (સ૦) પ્રસન્ન થઈ સમત થવુ તે, સમતિ આપવી, ટેકો આપવો, ઉત્તેજન સતોષ પ્રસન્નતા ૨ સમતિ, રજા, પરવાનગી

અનુયાયી, વિ૦ (સ૦) પાછળ પાછળ ચાલનારા ૨ ચેલા, શિષ્ય, સાથી, પરિજન

અનુયોગી, વિ૦ (સ૦ અનુ+યુજ્-જોડવુ) આગલુ પૂર્વગામી મુખ્ય 'આગળીનો નખ,' એમા આગળી અનુયોગી અને નખ પ્રતિયોગી

અનુરક્ત, વિ૦ (સ૦) આસક્ત, અત્યત લીન, તલ્લીન [કરનાર

અનુરજન, ન૦ વિનોદ, વિહાર, ૨ ખુશ

અનુરાગ, પુ૦ (સ૦)પ્રીતિ, આસક્તિ ૨હ,નેડો

અનુરાગી, વિ૦ (સ૦) પ્રેમઘેલુ, પ્રીતિ યુક્ત, અનુરક્ત, સ્નેહાળ

અનુરાધા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ૨૭ પૈકી ૧૭મુ નક્ષત્ર

અનુરૂપ, વિ૦ (સ૦) સરખે સરખુ મળતુ આવતુ સદશ ૨ પ્રમાણે, મુજબ, યથાયોગ્ય

અનુરોધ, પુ૦ (સ૦) ઉપરોધ, હરકત, અટકાવ

અનુલક્ષીને,અ૦ (સ૦) આગળથી વિચાર કરીને

અનુલોમ, વિ૦ (સ૦) યથાક્રમ ૨ અનુકુળ

અનુલોમ-જ, વિ૦ (સ૦ અનુ+લોમન્-વાળ)ઉચી જ્ઞાતિનો પુરૂષ ને ઉતરતી જ્ઞાતિની સ્ત્રી એ તેના સબધીથી ઉત્પન્ન થએલુ તે (બ્રાહ્મણ ને ક્ષત્રાણી, ક્ષત્રી તથા વૈશ્ય સ્ત્રી અને વૈશ્ય અને શુદ્ર સ્ત્રી તેથી થએલા છોકરા તે)

અનુવર્તન, ન૦ કોઈનુ જોઈ તે પ્રમાણે વર્તવુ તે; નકલ કરવી તે અનુસરણ

અનુવાદ, પુ૦ (સ૦) ભાષાતર, તરજુમો. ૨ કહેલાને ફરી કહેવુ તે.

અનુવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) એકાદા સૂત્રને જ્યા જ્યા લાગુ પડતો હોય ત્યા લાગુ પાડી આપવો તે ૨ વડીલોનાજ ધધામા ગુજરાન કરવુ તે

અનુશય, પુ૦ (સ૦) પસ્તાવો, અનુતાપ. ૨ અતિ દ્વેષ, લાબુ વેર

અનુશાસન, ન૦(સ૦) નિયમ, ધારા. ૩ આદેશ; આજ્ઞા ૩ સજ્ય ચલાવવુ તે, અમલ કરવો તે

અનુષ્ટુપ, પુ૦ (સ૦) આઠ આઠ અક્ષરના ચાર ચરણવાળો એક છદ

અનુષ્ઠાન, ન૦ (સ૦ અનુ+સ્થા) ઇચ્છેલુ પ્રાપ્ત કરવા માટે દેવ અથવા દેવીની જે સાધના કરવી તે, વિધાન એવી સિદ્ધિને માટે જે ક્રિયા કર્મ તે, હોમ, જપ, પૂજન, ઇ૦

અનુસગી, વિ૦ (સ૦ અનુ+સગ્-જવુ) સબધી, સાથી ૨ સાથે આવતુ, દરેક શબ્દમા આ અનુસગી કહેવાય છે

અનુસધાન, ન૦ (સ૦ અનુ+સમ્+ધા-મૂકવુ) સાધણુ સબધ ૨ સબધપૂર્વક રચના ૩ ધ્યાન, ૪ લગાડવુ, જોડી દેવુ તે [આવવુ તે

અનુસરણ, ન૦ (સ૦) પાછળ જવુ તે, મળતુ

અનુસરવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ અનુ+સૃ-સરવુ) પાછળ જવુ ૨ મળતા આવવુ,વર્તવુ નકલ કરવી

અનુસાર, વિ૦ (સ૦ પ્રમાણે, સરખુ, તેવુ ૨ અ૦ અનુક્રમે

અનુસ્વાર, ન૦ (સ૦) જે અક્ષરનો ઉચ્ચાર નાકમાથી નીકળે છે, અને અક્ષરની ઉપર મીડુ મૂકી બતાવવામા આવે છે તે

અનુહત, વિ૦ (સ૦) અખડ, અભગ,અતૂટ.

અનૂઢ, વિ૦(અન+ઊઢ) વાઢુ, છડુ

અનૂઢા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કુવારી, કુમારિકા,કન્યા.

અનૂપ, વિ૦ (સ૦) જળમય, પાણીવાળુ

અનૂરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સીતાફળીનુ ઝાડ

અનૂરૂ, ન૦ સીતાફળ. ૨ સૂર્યનો સારથી,અરુણ.

અનૃત, ન૦ (સ૦) જુઠુ, અસત્ય, ખોટુ,મિથ્યા.

અને, અ૦ બે વાક્યને જોડનારો અવ્યય,ને,તથા

અનેક, વિ૦ (સ૦) એક નહિ તે, વધાર,ઘણા -સખ્યાબધ

અનેકધા, અ૰ (સ૰) બહુધા ઘણી પ્રકારે, ઘણી રીતે

અનેકવચન, ન૰ (સ૰) (વ્યાકરણમા) બહુ વચન, એક નહિ પણ ઘણી વસ્તુઓ છે એવો અર્થ સુચવનાર તે

અનેકવર્ણસમીકરણ, ન૰ (સ૰ અનેક+વર્ણ+સમીકરણ-સમાનતા) જે સમીકરણમા બે અથવા વધારે બીજઅક્ષરો હોય તે (બીજગણિત

અનેકાર્થ, વિ૰ (સ૰ અનેક+અર્થ) જેના અનેક અર્થ હોય તેવુ,અનેક અર્થવાળુ દ્વીઅર્થી

અનેનાસ, ન૰ એક લીલો મેવો, અનનાસ.

અનેરૂ, વિ૰ બીજુ, અન્ય, અવર ૨ વિચિત્ર, અલૌકિક [વિરોધ

અનૈક્ય, ન૰ (સ૰) જુદાઈ, અણુમનાવ,કુસપ,

અનૈયુ વિ૰ વાકુ બોલનાર, અન્યાય કરનાર,

અનૈશ્વર્ય, ન૰ (સ૰) ઈશ્વરપણુ ન હોવુ તે, ઐશ્વર્યનો અભાવ

અનોખુ, વિ૰ (હિ૰) અજાયબ જેવુ, અપૂર્વ, અદ્ભુત. ૨ મઝીઆરૂ. [થાપટ

અનોડી, સ્ત્રી૰ આગળીથી તાળ આપવો તે,

અનૌરસ, વિ૰ (સ૰ અન્+ ઉરસ્-છાતી) વાઝીઉ, અપુત્ર ૨ પુ૰ આગળીઆટ, દત્તક, કરી લીધેલો પુત્ર

અત પુ૰ (સ૰) છેડો, છેવટ, સમાપ્તિ ૨ મર્યાદા, સીમા, હદ ૩ મોત, કાળ વિનાશ, ૪ (ગણિતમા) શ્રેઢીનુ છેલ્લુ પદ ૫ પરિણામ, ૬ જીવ, દમ " હવે શુ અત લેવો છે? ૭ શેષ **અત લેવો**-જીવ લેવો, પાછળ પડવુ, સતાપવુ [અંદર,

અત., અ૰ (સ૰) લગી, સુધી- ૨ માહે,

અતકરણ ન૰ (સ૰ અન્ત -અદર+કૃ કરવુ) જીવ, આત્મા ૨ વિચાર સ્થાન,મન, હૃદય **અતકરણ ચતુષ્ટય**-મન, બુદ્ધિ ચિત્ત, અહકાર. **અતકરણ પચક**-અત.કરણ, મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત, અહકાર (મન બુદ્ધિ, ચિત્ત, હૃદય, જીવ, આત્મા એ એકજ અર્થમા વપરાય છે)**અતકરણ શુદ્ધિ**—મનમા મેલ ન હોવો તે દીલ સાફ રાખવુ તે **અતકરણનો ધક્કો**—ભારે ધોક્કો (મોટા દુખનો) **અતકરણના લાળા**—અતરની ગુપ્ત ચિંતા, અતિશય થતો બળાપો

અતઃકુટિલ, વિ૰ (સ૰+કુટિલ-વાકુ) અતરનું દુષ્ટ, પ્રપચી, ઝેરીલુ ૨ શખ

અતપટ પુ૰ (સ૰) બે વસ્તુઓની વચમા રાખવામા આવતો આડો પડદો,આડ,અંતરપટ

અતપુર, ન૰ (સ૰) સ્ત્રીઓના ઉપયોગનો ઘરની અદરનો ઓરડો, જનાનખાનુ, રણવાસ

અંતઃપ્રકૃતિ, સ્ત્રી૰ (સ૰ અત +પ્રકૃતિ) ખાનગી મસલતમા ભાગ લેનાર-મડળ ૨ મૂળ સ્વભાવ, હૃદયનુ વલણ

અતંક, પુ૰ (સ૰ અત-નાશ+કૃ-કરવુ)કાળ મૃત્યુ ૨ ઘાતક, મારો, ફાસી દેનાર

અતકાળ, પુ૰ (સ૰) આખરનો વખત,છેલ્લો સમય, મોત, મરણ

અતર્, અ૰ (સ૰) અદર, ભિતર

અતર, પુ૰ (સ૰) છેટુ, તફાવત,અવકાશ ૨ જુદાઇ, ભેદ ૩ ફેર, ફરક, ૪, ભેદ, ભિન્નભાવ. ૫, અતકરણ, મન, દીન ૬ જીવાત્મા ૭ (ગણિતમા) બાકી રહેલી સખ્યા **અતર ખોલવુ**-મન મૂકી વાત કરવી. **અતર પડવુ**-છેટુ પડવુ ૨ તફાવત રહેવો **અતરનો ઉમળકો**—મનની લાગણી, હૃદયનો પ્રેમ **અતરની દાઝ**-ખરેખરી લાગણી **અતરનું સગુ**-ઘણુજ પાસેનુ સબધી. ૨ નુકશાન થવાથી જેના મનને લાગે તેવો સબધી **અતરવાસો કરવો**—શુભ કાયમા પૂજન કરતા પાઘડીનો છેડો કાઢવો તે

અતરગળ, પુ૰ (સ૰ અત્ર-આતરડુ+ગલ્-ગળવુ) વૃષણનું વધવુ તે, વધરાવળ

અતરગ, વિ૰ (સ૰) નજીકનુ સગુ, આત્મીય ૨. વ્યાકરણની એક પરિભાષા ૩ લટકતું,મૂનતુ, વા ખાતુ. ૪ અસ્થિર, ચચળ

અતરછાલ, સ્ત્રી૰ ઝાડની અદરની કુમળી બારીક છાલ, ત્વચા [સાક્ષીભૂત આત્મા, પરબ્રહ્મ

અતરજામી, વિ૰ પુ૰ (સ૰ અંતર્યામી)

અતરપટ,પુ૰ (સ૰ અંત.+પટ) વચમાં આડુ

રાખેલુ વસ્ત્ર, પડદો, ચક, કનાત ૨ હાથે વાળો મળે ત્યા સુધી વરકન્યાની વચમા જે વસ્ત્ર આડુ રાખવામાઆવે છે તે ૩ ફૂડેતાળ [મળવુ તે

અંતરમેળ, પુ૦ (મ૦) બંનેના અંતરણનુ

અંતરવાસીઉ, વિ૦ (સ૦+વાસસ્-કપડુ) શ્રાદ્ધ સરાવતા ખભા ઉપર નાખવાનો લુગડા-નો કકડો

અંતરશત્રુ, પુ૦ (સ૦) ગુપ્ત દુશ્મન, હાડ વરી,

અંતરવેલ, સ્ત્રી૦ સોનેરી દોરા જેવો પાનળો તથા વળવાળો એક જાતનો છોડ, અમરવેન, આકાશવેલ

અંતરસ, અ૦ (સ૦અન્તર+ અશ્-ખાવુ,) ઉતાવળમા ખાવા પીવાથી ઉચે ચઢી જઈ નાકદ્વારા બહાર નીકળે છે તે

અંતરસાક્ષી, વિ૦ (સ૦ અંતર્+સ+અક્ષિ-આખ) અંતર એજ સાક્ષી તે, મન, આત્મા

અંતરસ્થ, વિ૦ (સ૦) અંદર રહેલુ, અંદરનુ

અંતરાત્મા, પુ૦ (સ૦) જીવાત્મા

અંતરાઈ, પુ૦ (સ૦અંતર્+ઇ-જવુ) જુદાઈ, ભિન્નભાવ ૨ છેટુ અંતરાઈ જવુ -ઘેરાઈ જવુ, નાસવાનો લાગ ન હોવો

અંતરાય, પુ૦ (સ૦ અંતર્+ઇ-જવુ) હરકત, અડચણ ૨ ભેદ, તફાવત ૩ જુદાઇ ૪, આંતરો, છેટુ

અંતરાયી, વિ૦ આડે આવતુ, અડચણ કરતુ

અંતરામણ, સ્ત્રી૦ અડચણ, બાધ

અંતરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ રોકાવુ, સપડાવુ, ન નાસી -છટકી જવાય તેમ હોવુ

અંતરાવવુ, ક્રિ૦ અટકાવવુ, ભગાવવુ, ઘેરાવવુ

અંતરાળ, ન૦ (સ૦) જગા, અંતર, ગાળો, અવકાશ [૨ ન૦ આકાશ, ગગન

અંતરિક્ષ, અ૦ (સ૦ ઈક્ષ્-જોવુ) અદ્ધર, ઉંચે

અંતરાઆળ, અ૦ અધવચ, વચગાળે

અંતર્ગત, વિ૦ (સ૦) અંદરનુ મનનુ, હૃદયમાનુ, પ્રિય

અંતર્ગોળ, પુ૦ (સ૦) સપાટીની અંદર પડતો ગોળ આકાર તે, ઘુમટદાર

અંતર્ચક્ષુ, ન૦ (સ) અંતઃકરણને જોઈ શકે તેવા જે ચક્ષુ તે પ્રજ્ઞાચક્ષુ

અંતર્જ્ઞાન, ન૦ (સ૦) અંદરનુ જ જ્ઞાન તે, સાહજિકજ્ઞાન **અંતર્જ્ઞાની**-હૃદયના ઉકેલવાળુ

અંતર્દશા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અંદરની ખરી હાલત, મનુષ્યના મનની સ્થિતિ ૨ (માણસની સ્થિતિ ઉપર) એક ગ્રહની મહાદશામા આવતી બીજા ગ્રહોની ટુંકી જે દશા તે (જ્યોતિષ)

અંતર્દાહ, પુ૦(સ૦) અંદરની ગરમી (તાવ-કામ, ઇ૦ ની) ૨ પીડા, વેદના, મળાપો, ખેદ, ઉદ્વેગ

અંતર્દૃષ્ટી,સ્ત્રી૦(સ૦)મનની સમજ,ઉંડી નજર

અંતર્દ્વાર, ન૦ (સ૦) માહેલુ બારણુ, ખડકી, ગુપ્તદ્વાર

અંતર્ધાન, ન૦ (સ૦) કોઇ ન દેખે તેમ પોતાને અદૃશ્ય રાખવુ તે, અલોપ-ગેમ થઈ જવુ તે ૨ નાશ, હતુ ન હતું થવુ તે

અંતર્ધ્યાન, ન૦ (સ૦ અંતર્+ધ્યૈ-ધ્યાન કરવુ) મનમા ધ્યાન ધરવુ તે, ધ્યાન, સમાધિ

અંતર્બાહ્ય, અ૦(સ૦ અંતર્+બહિસ્-બહાર) અંદરને બહાર, સર્વ દિશાએ, ચારે પાસથી

અંતર્ભાવ, પુ૦ (સ + ભુ-થવુ) અંદર સમાવેશ થવો-હોવો તે, અન્તર્ગણના ૨ મનનો ભાવ, અભિપ્રાય [ઉત્પન્ન થયલુ

અંતર્ભૂત, વિ૦ (સ૦) મધ્યે રહેલુ, અંદરથી

અંતર્ભેદ, પુ૦ (સ૦+ભિદ્-ભાગવુ) હૃદયની છુપી વાત, મર્મ, રહસ્ય ૨ વિરોધ, ઉંચુ મન,

અંતરભેદી, વિ૦ અંતર ચીરી નાખે તેવુ ૨ મન સમજી જનાર [અંતરનુ જાણનાર

અંતર્ભેદુ, વિ૦ (સ૦ વિશ્વાસઘાતી, દ્રોહી ૨

અંતર્યામી,વિ૦ (સ૦ અન્તર્+યમ-યોજવુ) સાક્ષીભૂત આત્મા, ઈશ્વર, ૨ મન જીવાત્મા

અંતર્લાપિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અંતર+લપ્-કહેવુ) એકાદ વાક્યમા કે કવિતામા નામ નીકળે તેમ અક્ષરો ગોઠવવાની યુક્તિ ૨ શમસ્યા,ઉખાણો.

અંતર્વર્તિ, વિ૦ (સ૦) અંદરનુ, માહેનુ

અંતર્વાણી, પુ૦ (સ૦) હૃદયમાથી જે ઉદ્ગાર નીકળે તે

અતર્વૃત્તિ, સ્ત્રી૦ સ૦)અન્તર્ભાવ હૃદયભાવના
અતર્વેદી, સ્ત્રી૦(સ૦) ગગાને જમનાની વચમાનો પ્રદેશ, દુઆબ
અતર્વેધ, પુ૦ (સ૦) તીક્ષ્ણ, તીવ્ર, માર્મિક ૨ ઘર બાધવામા સામસામી બારણા મૂકવામા આવતો વાધો
અતવેળા, અ૦ છેવટની ઘડી આખર વખતે
અતશય્યા સ્ત્રી૦ (સ૦) મરણ પથારી, ચોકો,
અતમકરણ, ન૦ અ૦ કરણ, જુઓ [ચિતા
અતસ્થ, વિ૦ (સ૦) છેડે રહેલુ, છેલ્લુ ૨ ગુપ્ત, છાનુ, ખાનગી ૩ ય, ર, લ, વ, અક્ષરો(એ અર્ધા સ્વર ને અર્ધા વ્યજન જેવા છે)
અતાક્ષર, પુ૦ છેડના અક્ષરો
અતિક, અ૦ (સ૦) પાસે, નજીકનુ
અતિક, પુ૦ પાસે રહેનાર નોકર, હજુરીઓ, ખવાસ, ૨ પ્રાણરક્ષક
અતિમ, વિ૦ છેવટનુ, આખરનુ, અતનુ
અતીડિ, વિ૦ અત્યત ચિડાએલુ, ગભરાએલુ
અતીપતી સ્ત્રી૦ છોકરાની એક જાતની રમત
અતે, અ૦ છેલ્લે, આખરે, છેવટે
અત્ય, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક કરોડને દશ કરોડે ગુણ્યાથી જે સખ્યા આવે છે તે ૨ વિ૦ છેવટનુ આખરનુ અતિમ ૩ ઉતરતુ, હલકુ
અત્યક્રિય ન૦ (સ૦) દહન ક્રિયા, છેલ્લી ક્રિયા અતેષ્ઠિ [અતિશુદ્ર-ભગી વગેરે
અત્યજ, વિ૦ (સ૦ અન્ત્ય+જા)છેલ્લે જન્મેલુ
અત્યજાતિ પુ૦ ઢેડ-ચાડાળ વગેરે, હલકી વર્ણના
અત્યાક્ષર, પુ૦(સ૦) છેલ્લો અક્ષર-વર્ણ [લોકો
અત્યાવસ્થા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આખર અવસ્થા
અત્યાશ્રમ, પુ૦ (સ) છેવટની અવસ્થા તે છેલ્લો આશ્રમ સન્યાસાશ્રમ
અત્યુ, વિ૦ જીવ ઉપર આવેલુ, મરવા તૈયાર થએલુ મરણીઉ, પ્રાણનુ બે દરકાર, સાહસિક
અત્યેષ્ટિ, સ્ત્રી (સ૦) મુએલાનુ ક્રિયા પ્રેતકર્મ,
અત્ર, ન૦ (સ૦) આતરડુ નાડી [ઉત્તરક્રિયા
અત્રમ-ત્રાસે, અ૦ અતરસ, જુઓ
અત્રો પુ૦ ગાયન-ગીતને, આરભે ગાવાનો જે ભાગ તે સિવાયનો બીજો તે (મોરો અસ્તાઈ અને અત્રા) ૨ આતરો, આડ. ૩ જુદાઈ, ભેદ ભાગ છેટુ, અતરાય
અદર, અ૦ મા, વચમા, મહી
અદરખાને, અ૦ છુપી રીતે, પડદા પાછળ, છાનુમાનુ ગુપ્તપણે ૨ ખાનગીમા, પોતપોતામા
અદાજ-જો, પુ૦ (ફા૦ અદાઝ)માપ,પરિમાણ ૨ પ્રમાણ, શુમાર ૩ હદ મર્યાદા **અદાજ કાઢવો**-શુમાર કાઢવો, માપનો અડસટ્ટો કાઢવો
અદાજ લેવો-અજમાયશ કરવી
અદુક, સ્ત્રી૦(સ૦)હાથીને પગે બાધવાની સાકળ
અદેશો, પુ૦ (ફા૦) ચિતા, ફિકર ૨ શકા, સદેહ અણપતીજ શક
અદોલન, પુ૦ (સ૦) હીચકો, હિંડોળો, ઝોલો
અદોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ હિંચકો નાખવો,હિંડોળવુ
અધ, વિ૦ (સ૦) આધળુ ૨ અજ્ઞાની, હૈયાફુટ ૩ વિવેક શૂન્ય
અધક, વિ૦ (સ૦) ઝાખુ, આછુ અજવાળુ હોય તેવુ ૨ આછુ ફિકુ (રગ)
અધકાર, પુ૦ સ૦)અધારૂ તિમિર ૨ કાળાશ, શ્યામતા ૩ છાનુ રાખવુ તે, પડદો ૪ અજ્ઞાન
અધકૂપ, પુ૦ (સ૦) અધારો કુવો છુપો કુવો
અધતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આધળાપણુ અધાપો. ૨ અજ્ઞાનતા [અવિચાર
અધત્વ, ન૦ (સ૦) અધાપો ૨ અજ્ઞાન,
અધપરપરા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અધ + પરપરા-હાર) આધળાઓની હાર ૨ વગર વિચારે જેમ ચાલતુ હોય તેમ ચાલવુ તે, ગાડરિઓ પ્રવાહ
અધરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાદળા ચઢી આવવા, ઘેરાવુ, ઘોર થાવુ [ગેરમદોમસ્ત ૨ આધી
અધાધુદ-ધ, સ્ત્રી૦ અરાજકતા, અવ્યવસ્થા, અધેર,
અધાપો, પુ૦ આખે ન દેખવુ તે, અધત્વ
અધાર, વિ૦ જેથી કઇ ન સૂઝે તેવુ ૨ મોહિની રૂપ મુગ્ધ બનાવી દે તેવુ
અધારકોટડી, સ્ત્રી૦ કેદખાનુ, કારાગ્રહ ૨ ઘણુ અધારૂ હોય તેવી ઓરડી
અધારપટો, પુ૦ આખે બાધવાનો લુગડાનો

પટો, અંધારી ૨ છોકરાની એક જાતની રમત જેમા આખે પાટો બાધવામા આવે છે તે

અંધારપિછોડી, પુ૦ જે ઓઢવાથી કોઇ દેખી શકે નહિ તેવુ કપડુ, અંધારી, મોહિની, ભુરકી નાખવુ તે **અંધારપિછોડો ઓઢાડવો**–ઉંધા અવળા પાટા બધાવવા, આડે રસ્તે ચઢાવવુ

અંધારવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાદળાથી ઘેરાવુ, છવાવુ, ઘોર ભાવુ

અંધારા, ન૦ (સ૦ અંધ્–આંધળા થવુ) એકાએક આખે દેખાય નહિ તેવુ થઇ આવે તે, ફેર, ચક્કર, તમ્મર [૩ આંધળી

અંધારી, વિ૦ કૃષ્ણપક્ષની ૨ અંધારૂ હોય તેવુ

અંધારી, સ્ત્રી૦ અંધારા, ઝાખ ૨ દૃષ્ટિને અટકાવ કરનારી વસ્તુ આખ ઢાંકણીઓ, પડદો (ઘોડા–બળદની આખ જે બધાય છે તે) ૨ સોનીઓનુ એક ઓજાર ૩ મોહિની, ભૂરકી **અંધારી નાખવી**–ભૂરકી નાખવુ પોતાને જણુએ તેમ કરવુ

અંધારીઉ, ન૦ જેમા ચદ્રની કળા ઓછી થતી જાય તે પખવડીઉં વદ, કૃષ્ણપક્ષ ૨ જેથી અધારૂ થાય તે

અંધારીઉ અજવાળીઉ, ન૦ એક જાતની છોકરાની રમત તલકછાયડો

અંધારૂ, ન૦ પ્રકાશનો અભાવ, તિમિર તમ ૨ અજ્ઞાન ૩ અંધેર, અવ્યવસ્થા, **દીવા પછવાડે અંધારૂ**–નામાંકિત પુરૂષની પાછળ તેનો વારસ નઠારો નીકળે તે **અંધારે કુદાવુ**–વગર સમજે મહેનત કરવી **અંધારામા જવુ**–અજાણપણામા જવુ **સો મણ દીવેલે અંધારૂ**–ઘણા જણનો કારભાર, સાધન છતા કાર્ય ન થવુ **અંધારે અક્કલ વહેચાઈ છે**–પાત્રાપાત્ર જોયા વગર થએલુ કામ **અંધારે કોળિયા મોમાંજ જાય**–અજ્ઞાની પણ સ્વાર્થ તો સમજેજ **અંધારૂ ઘોર**- છેકજ ગેરબદોબસ્ત, ૨ તદ્દન અંધારૂ

અંધુ, વિ૦ આંધળુ ૨ અજ્ઞાની

અંધેમુલ, વિ૦ હૈયાફૂટ, કમઅક્કલ મૂર્ખ

અંધેર, ન૦ ગેરબદોબસ્ત, અવ્યવસ્થા ૨ અંધારૂ ૩ વિ૦ અવ્યવસ્થિત, અરાજક, સનોમત **અંધેર કારખાનું**–નિયમ વગરનુ ખાતુ **અંધેર નગરી**–જેમા વ્યવસ્થા બરાબર ન હોય તે, સારામાઠાના વિચાર વગરનુ [મોહિત

અંધો પુ૦ આંવળુ ૨ એકજ લક્ષવાળુ મુગ્ધ

અંધ્યારૂ, પુ૦ (સ૦ અધ્વર્યુ) ગોર પુરોહિત ૨ પારસીઓનો ગોર મોબેદ ૩ ગુઃ મહેતાજી

અંઘ્રિ પુ૦ પગ, ચરણ,

અન્ન, ન૦ (સ૦ અદ્–ખાવુ) અનાજ, ધાન્ય, દાણો ખોરાક **અન્ન ભેગુ થવુ**–ખાવા પામવુ, ઘણી મેહેનત કર્યા પછી–વખત થઈ ગયા પછી ખાવુ તે **અન્ન તેનું પુન્ય ને રાંધનારીને ધુમાડો**—જેનુ વરે તેનાજ જશ ગવાય **અન્ન આહારે અને ઘી વ્યવહારે**–રુચતુ હોય તેમ કરવુ **અન્ન પારકુ છે કંઈ પેટ પારકુ છે.** મફતનુ હોય પણ ગજા પ્રમાણેજ લેવાય **અન્ન તેવો ઓડકાર**—જેવુ કાર્ય તેવુ ફળ **અન્ન પાણી ઝેર થઈ જવા**–ખાવુ પીવુ ઝેર જેવુ–અકારૂ લાગવુ

અન્નકૂટ, પુ૦ (સ૦) અણકૂટ, જુઓ,

અન્નછત્ર, (સ૦ અન્ન+સત્ર) વટેમાર્ગુ, સન્યાસીઓ, ઇ૦ ને ખાવાનુ આપવાનુ જે સ્થાન તે, સદાવ્રત [નસીબ, ભાગ્ય, રજક

અન્નજળ ન૦ (સ૦) દાણોપાણી, અન્નોદક ૨

અન્નદાતા, પુ૦ (સ૦ અન્ન+દાતૃ–આપનાર) અન્ન પુરૂ પાડનાર, શેઠ સ્વામી, આશ્રય આપનાર, હિમાયતી, મદદગાર, પોષક, મુરબ્બી

અન્નદાન, ન૦ (સ૦ અન્ન+દાન) ગરીબને અન્નનુ દાન આપવુ તે (રાંધેલુ કે કાચુ)

અન્નદેવતા, સ્ત્રી૦ (સ૦)અન્નની અધિ દેવતા, અન્નપૂર્ણા

અન્નદેવ, પુ૦ (સ૦) અન્નદેવતા જુઓ ૨ અન્ન

અન્નપાણી, ન૦ ખાવા પીવાનુ, અન્નજળ ૨ નસીબ, પ્રચિત, નિમાણ,

અન્નપૂર્ણા, સ્ત્રી૦ (સ૦+ પૂર્ણા–ભરનારી) અન્ન પુરૂ પાડનારી દેવી ૨ અન્ન ભરપૂર રાખનારી દૈવી શક્તિ

અન્નપ્રાશન, ન૦ (સ૦ અન્ન+પ્રાશન) પેટવું, બાળકને છઠ્ઠા અથવા આઠમા માસે પહેલવહેલુ અન્ન ખવરાવવાનો જે સંસ્કાર તે

અન્નમય, (સ૦) અન્નનું, અન્નથી ભરપુર-બનેલુ (શરીર). ૨ ધાનોઉ

અન્નમયકોશ, પુ૦ (સ૦) અન્નનીજ બનેલો કોશ, સ્થૂલદેહ (આનંદમય, વિજ્ઞાનમય, મનોમય, પ્રાણમય, અન્નમય, એથી શરીર બનેલુછે)

અન્નરસ, પુ૦ (સ૦) અન્નનો રસ-સત્વ

અન્નવસ્ત્ર, ન૦ (સ૦) ખાવાનુ અને પહેરવાનુ, ભરણપોષણ, ખોરાકીપોષાકી,

અન્નવિકાર, પુ૦ (સ૦) અપચો થવાથી પેટમા થતો ખરભડાટ, મુર્છા ૨ અપચાનો પેટમા વિકાર થવો તે

અન્નાશય, પુ૦ (સ૦) હોજરી, પેટ, ઉદર, જઠર

અન્નોદક, ન૦ (સ૦+ઉદક-પાણી) અન્નજળ, ખાનુ પીનુ ૨ સંચિત

અન્ય, વિ૦ (સ૦) બીજુ ૨ જુદુ ભિન્ન

અન્યગામી, વિ૦ પરસ્ત્રીલંપટ, વ્યભિચારી

અન્યત્ર, અ૦ (સ૦) બીજે ઠેકાણે, બીજે કંઈ ૨ નહિતર, સિવાય

અન્યથા, અ૦ (સ૦) બીજે પ્રકારે, જુદી રીતે ૨ આડુ, ઉલટુ, વિપરિત ખોટુ

અન્યભૃત-તા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અન્ય + ભૃત-પાળેલુ) કોયલ, કોકિલા

અન્યા, પુ૦ અન્યાય, ગેરવાજબીપણુ

અન્યા, સ્ત્રી૦ બીજાની સ્ત્રી, પરસ્ત્રી (કાવ્યશાસ્ત્રમા ત્રણ ભેદ છે-અન્યા, સ્વીયા અને સામાન્યા)

અન્યાય, પુ૦ (સ૦ અ + ન્યાય) ન્યાય-ઇનસાફ નહિ તે, અનીતિ, અધર્મ દોષ, પાપ, વાંક, ગુન્હો

અન્યાયી, વિ૦ (સ૦) અન્યાય કરનાર, અપ્રમાણિક અધાર્મિક

અન્યારો, સ્ત્રી૦ બાળવાના લાકડાની હેલ-ગાડુ

અન્યેપન્યે, અ૦ ગમે તેમ કરીને, એક અથવા બીજી રીતે

અન્યોક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) હોય તેથી જુદુ બોલવુ તે ૨ એકને ઉદ્દેશીને બીજાને કહેવુ તે ૩ સ્તુતિના શબ્દોમા નિંદા અને નિંદાના શબ્દોમા સ્તુતિ જણાવવી તે અર્થાલંકાર

અન્યોન્ય, વિ૦ (સ૦) પરસ્પર, એકમેક અરસપરસ ૨ એક જાતનો અર્થાલંકાર

અન્વય, પુ૦ (સ૦ અનુ + ઈ-જવુ) સંબંધ ૨ (વ્યાકરણમા) ક્રિયાપદ, કર્તા, કર્મ, વિશેષણ સાથે જે સંબંધ બતાવવો તે ૩ પ્રતિજ્ઞા-અનુમાનનો જે નિયમસર સંબંધ તે ૪ વંશ, કુળ, ૫ ધોરણ, આશય ૬ ભાવાર્થ, વૃત્તિ, અભિપ્રાય ૭ તાત્પર્ય, અર્થ, હેતુ

અન્વયી, વિ૦ (સ૦) સંબંધ રાખનાર, વંશવાળુ

અન્વાસન, ન૦ (સ૦) ઉપાસના ૨ પસ્તાવો દીલગીરી બતાવવી તે ૩ વિદ્યાર્થીઓનુ સ્થાન.

અન્વેષ, પુ૦ (સ૦ અનુ + ઇષ્) શોધ ૨ સાધણુ, અનુસંધાન

અન્વેષણ, ન૦ તપાસ, ચોકસી, શોધન પડપૂછ ૨ જીજ્ઞાસા ૩ અનુસંધાન

અપ, અ૦ (સ૦) નીચે, દૂર, જુદુ, અનાદર, ઇ૦, બતાવનાર ઉપસર્ગ

અપ, વિ૦ નીચ, અધમ નઠારૂ ૨ ઉલટુ

અપઇ, વિ૦ જાણીતુ, સમજાય તેવુ

અપકર્મ, વિ૦ દુષ્ટ પાપી કામ [પડતી, ઘટ

અપકર્ષ, પુ૦ (સ૦) પાછા પડવુ તે, અવનતિ,

અપકાય, સ્ત્રી૦ (સ૦) પોરા, પાણીના જીવ (જૈન)

અપકાર, પુ૦ (સ૦ અપ + કૃ-કરવુ સારાના બદલામા નરસુ કરવુ તે ૨ નુકસાન, હાનિ, ઉપદ્રવ, ઇજા, ધોકો, અન્યાય ૩ દ્રોહ અનુપકાર

અપકરક, વિ૦ (સ૦) અપકાર કરનાર દ્રોહી

અપકીર્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) બેઇજ્જત બદનામી, અપજશ

અપક્વ, વિ૦ પાકેલુ નહિ તે કાચુ

અપક્ષ, વિ૦ (સ૦) પાંખ વિનાનુ, સહાય વિનાનુ, એકલવાયુ

અપક્ષપાત, પુ૦ તરફદારી નહિ તે, સમભાવ

અપગા, સ્ત્રી૦ નદી સરિતા

અપંગ, વિ૦ જેને એક અથવા વધારે અંગોની ખોડ હોય તેવુ, ખોડીલુ, ખોડવાળુ

અપચિહ્ન ન૦ નઠારા ચિહ્ન, અપલક્ષણ
અપચો, પુ૦ (સ૦ અ + પચ્‌-રાંધવુ) ખાધેલુ ન પચવુ, અજીરણ બદહઝમી
અપચ્છરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અપ્સરા, જુઓ
અપજય, પુ૦, (સ૦) પરાભવ, પરાજય, હાર
અપજશ,પુ૦(સ૦)બેઆબરૂ અપમાન,બદનામી
અપજશીયુ, વિ૦ અપજશવાળુ , નામોશી ભરેલુ,
અપટ,વિ૦ સમજવિનાનુ, અડાણી, હઠીલુ [નિત્ય
અપટ, (અપ્પટ) અ૦ હમેશ, રોજ, સતત, સદૈવ
અપત, વિ૦ (સ૦ અપત્ય) કઈજ સમજે નહિ તેવુ, છેક નાનુ [કુલટા, છિનાળ, વ્યભિચારીણી
અપતિવ્રતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પતિવ્રતા નહિ તે
અપતીજ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અપ્રતીતિ) અણપતીજ ખાતરી નહિ તે, અણવિશ્વાસ
અપત્ય, ન૦ (સ૦) સતાન ફરજદ, બાળક,છોકરૂ
અપથ, પુ. (સ૦) કુમાર્ગ, અનીતિનો માર્ગ
અપથ્ય, ન૦(સ૦)પથ્ય નહિ તે, અવગુણી,અહિત રુચતુ નહિ તે [વસ્તુત ન હોવુ તે
અપદાર્થ, પુ૦ (સ૦) (ન્યાયશાસ્ત્રમા) અભાવ,
અપદેશ, પુ૦ (સ૦ અપ+દિશ્‌) બહાનુ, મિષ ૨ યુક્તિ, છળભેદ ૩ વેશ બદલી ગુપ્ત રહેવુ તે ૪ ખરાબ દેશ-સ્થાન
અપદ્વાર, ન૦ (સ૦ અપ-નીચુ + દ્વાર) ગાળ ૨ ગુપ્ત દ્વાર, પાછલુ બારણુ
અપધ્વસ, પુ૦ (સ૦) પાત, નાશ ૨ અધોગતિ, ઉતરી પડવુ તે [પ્રાકૃત ભાષા
અપપ્રયોગ, પુ૦ (સ૦) ભાષાનુ અશુદ્ધ રૂપાતર
અપમાન, ન૦ (સ૦) માન નહિ તે, અપ્રતિષ્ઠા અનાદર, નિરસ્કાર [માજવુ તે
અપમાર્ગ, પુ૦(સ૦)ખરાબ-અવળો રસ્તો ૨
અપમૃત્યુ, ન૦ (સ૦) કમોત, અકાળ મરણ
અપયશ, પુ૦(સ૦) ફજેતી અકીર્તિ, બદનામી, નામોશી [૩ પછીનુ ૪ ઓરમાન, અવર
અપર, વિ૦(સ૦)ભિન્ન બીજુ ૨ પાછળો ભાગ
અપરંચ, વિ૦ (સ૦ અપર+ચ-અને) બીજુ એક, વિશેષ; વધારામા (કાગળમા લખાય છે)
અપરમ, વિ૦ સાધારણ ૨ વિશેષ, બહુ વધારે

અપરમા-તા, સ્ત્રી૦ ઓરમાન મા, શાવકી મા
અપરપાર વિ૦ પારવિનાનુ, બેહદ, અનત
અપરરાત્ર, સ્ત્રી૦ રાત્રિનો શેષ ભાગ મસળકુ
અપરસ્વસ્તિક,ન૦(સ૦)દિગતલીટીનુ પશ્ચિમબિંદુ
અપરાજિત, વિ૦ (સ૦ અ + પરા-સામુ + જિ-જીતવુ) નહિ જીતાએલુ પરાભવ ન પામ્યુ હોય તેવુ, અજિત ૨ પુ૦ શિવ, વિષ્ણુ ૩ તે નામના એક ઋષિ [તકસીર, વાક
અપરાધ, પુ૦ (સ૦ અપ + રાધ્‌) દોષ, ગુનો,
અપરાધણ, સ્ત્રી૦ ગુનેગાર, દોષિત પાપિણી
અપરાધી, વિ૦ (સં૦) અપરાધ કરનાર, ગુનેગાર, અધર્મી, દોષી, પાપી
અપરાધીનતા, સ્ત્રી૦ અપરવશતા ૨ પરાધીનતા
અપરાહ્ન, પુ૦ (સં૦ અપર+ અહન્‌-દિવસ) પાછલો પહોર, સાજનો વખત
અપરિગ્રહ,પુ૦ પરિવ્રાજક, સન્યાસી ૨ દાનત્યાગ
અપરિચય,ન૦વગર ઓળખાણનુ સબધ વગરનુ
અપરિચિત, વિ૦ (સ૦) અજાણ્યુ, બેમાલુમ
અપરિચ્છિન્ન, વિ૦ (સ૦) સીમા વગરનુ ભાગ વગરનુ
અપરિમિત-માણ, વિ૦ (સ૦ અ + પરિ+ મા-માપવુ) મપાએલુ નહિ તે વિશાળ, બેહદ
અપરીક્ષિત, વિ૦ (સ૦ + ઇક્ષ્‌-જોવુ) તપાસેલુ નહિ તે, પારખેલુ નહિ તે
અપરોક્ષ, વિ૦ (સ૦) આખ આગળ બન્યુ હોય તેવુ, સમક્ષ, પ્રત્યક્ષ [બેશુમાર
અપર્યાપ્ત, વિ૦ (સ૦) સીમા વગરનુ, અસખ્ય,
અપલક્ષણ ન૦ (સ૦ અપ + લક્ષ્‌-જોવુ) નઠારા લક્ષણ દુર્ગુણ દોષ
અપલક્ષણુ, વિ૦ અટકચાળુ, ચાળવુ એબવાળુ,
અપલ્યા, વિ૦ કમજોર, દુબળી ૨ ગદી,ફુઅડ
અપવર્ગ, પુ૦ (સ૦ અપ + વૃજ્‌-જવુ)મોક્ષ મુક્તિ ૨ સમાપ્તિ, પુરૂ થઇ જવુ તે
અપવાદ, પુ૦ (સ૦ અપ + વદ્‌-બોલવુ) જુઠુ આળ,દોષારોપ ૨ રદીઓ, તોડ, જવાબ, દલીલ ૩ નિંદા અપમાન, અપકીર્તિ ૪ હુકમ, આદેશ
અપવાસ, પુ૦ (સ૦) ઉપવાસ, જુઓ

અપવાસી, વિ૦ ભૂખ્યુ, ક્ષુધાર્ત, ઉપવાસી
અપવિત્ર, વિ૦(સ૦) શુદ્ધ,મલિન,નાપાક,દૂષિત
અપવિત્રતા સ્ત્રી૦ (સ૦) અશુદ્ધપણુ, નાપાકી મલિનપણુ [ર. ગાળ, અત્રટિત શબ્દ
અપશબ્દ, પુ૦ (સ૦) અશુદ્ધ શબ્દ, અપભ્રશ
અપશુકન, ન૦ (સ૦ પ્રા૦ શગુન-એક પક્ષિ) ખરાબ શુકન, અશુભ ચિહ્ન **અપશુકન થવા** -ખોટા ચિહ્ન જણાવા **અપશુકન કહેવુ-** અમગળ પ્રશ્ન કરવો ૨ ગાળ ભાડવી
અપશુકનિયાળ, વિ૦ અશુભ,અમગળ, અભદ્ર
અપસવ્ય, વિ૦ (સ૦) જમણુ ૨ પ્રતિકૂલ, ઉલટુ, વિપરીત
અપસ્માર, પુ૦ (સં૦) મૃગી, ફેફરૂ, વાઈ
અપહરણ, ન૦ (સ૦ અપ+હૃ-લઈ જવુ) નસાડી જવુ તે, ચોરી જવુ તે, કાઢી લઇ જવુ
અપહાર, સ્ત્રી૦ (સ૦) અપહરણ છીનવી-લુટી લેવુ તે ૨ વ્યય, અપચય, ખરચવુ તે
અપહ્નુતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જાણવામા છતા છુપાવવુ તે. ચૂકવણી, ઉડાવણી ૨ એ નામનો એક અલકાર, જેમા એક વાત છુપાવી અને બીજીનો ધ્વનિ કરાય તે
અપાકરણ, ન૦ (સ૦) દેવુ અદા કરવુ તે, ૨ ખસેડવુ તે ૩ નિરાકરણ
અપાગ, પુ૦ આખનો ખૂણો. ૨ તિલક, ટીલુ
અપાત્ર, વિ૦ (સ૦) પાત્ર-યોગ્ય નહિ તે ગુણહીન, કુપાત્ર
અપાદાન, ન૦ (સ૦ અપ+આ+દા-આપવુ) (વ્યાકરણમા) પંચમી વિભક્તિનો કારક (વિજોગ, સીમા, ઓરુનુ બતાવે છે તે)
અપાન, પુ૦ (સ૦) પાચ પ્રાણવાયુમાનો એક, ગાડ વાટે જે વા છૂટે છે તે, પાદ
અપામાર્ગ, પુ૦ (સ૦)એક જાતનો છોડવો ઝઝેરો, અઘેડો
અપાય, પુ૦ (સ૦) અનિષ્ટના કારણરૂપ જે સબધ તે, નાશ, હાનિ ગેરફાયદો ૩ સતાપ દુખ ફ્લાગડો, પીડા, 'માનગનવી કુમતા બાળકોને અપાયમા નાખે છે " ૪ વિયોગ, છૂટુ પડવુ તે

અપાર, વિ૦ (સ૦ અ+પૃ-ભરવુ) અસત, ઘણુ, પાર વિનાનુ
અપારદર્શક, વિ૦ (સ૦ અ+પાર+દૃશ્-જોવુ) જેમાથી આરપાર દેખાય નહિ તેવુ, અસ્વચ્છ, આંધળુ
અપાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ આપે તેમ કરવુ દેવરાવવુ
અપાશરો, પુ૦(સ૦ ઉપ+આ+શ્રિ-જવુ)ગોરજીઓને રહેવાનુ ઠેકાણુ (જૈન)
અપિ, અ૦ (સ૦) પણ, વળી, અને,
અપીલ, સ્ત્રી૦ (અ૦) નીચલી કોરટના ફેસલા ઉપર વિચાર કરવા ઉપલી કોરટને જે અરજ કરવી તે
અપુચ્છ, વિ૦ (સ૦) પુછડા વગરનુ, બાડુ
અપુત્ર, વિ૦ (સ૦) જેને સતાન ન હોય તે, વાઝીઉં, પુત્ર વગરનુ
અપૂજ, વિ૦ પૂજા ન થતી-કરી હોય તેવુ (દેવ)
અપૂજ્ય, વિ૦ (સ૦) પૂજવાને યોગ્ય નહિ તે
અપૂપ, પુ૦ માલપૂડો, પુરી
અપૂર્ણ, વિ૦ (સ૦) પૂરૂ નહિ તે,અધુરુ,ઓછુ
અપૂર્ણકાળ, પુ૦ અધુરો કાળ બતાવવાની રીત
અપૂર્ણતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અધુરાપણુ, ઓછપ, ખૂટ, ન્યૂનતા
અપૂર્ણાક, ન૦ (સ૦) અપૂર્ણ અકથી હિસાબ ગણવાનુ જે ગણિત તે ૨ નહિ જે પૂર્ણ અક તે (એની ચાર જાત છે વ્યવહારી,સમ, વિષમ, અને દશાશ અપૂર્ણાક)
અપૂર્વ, વિ૦ (સ૦ અ+પૂર્વ-પહેલા) પૂર્વે ન બન્યુ હોય તેવુ, અવનવુ ચમત્કારી,વિલક્ષણ, અદ્ભુત, ૩ નવન, નવુ [કાઢી નાખવો તે
અપૂગ, સ્ત્રી૦ દાટો ૨ થકવી નાખવુ તે દમ
અપૂમાન, ન૦ (સ૦) ભોજનને આરભે ને અતે જે આચમન કરવુ તે
અપેક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અપ+ઇક્ષ્-જોવુ) ઉચે જોઇ રહેવુ તે, આશા, ઉમેદ ૨ ગરજ,અગત્ય, પરવા [ગરજાઉ, આતુર
અપેક્ષિત, વિ૦ (સ૦) ઉમેદવાળુ, આશાવત,
અપેક્ષ્ય, વિ૦ (સ૦) ઇચ્છા કરવા યોગ્ય

અપેલટ, વિ૦ (અ૦ એપેલન્ટ)અપીલ કરનાર
અપોશન, ન૦ અપૂસાન, જુઓ
અપ્પટ, વિ૦ કમઅક્કલ, બેવકુફ
અપ્પર, અ૦ હમેશ રોજને રોજ, નિત્ય
અપ્રકટ, વિ૦ (સ૦ અ+પ્ર+કટ–માજુ) જાહેર નહિ તેવુ ગુપ્ત, છાનુ
અપ્રકૃત, વિ૦(સ૦)અડફાઉ, અપ્રાસગિક, ચાલુ બાબત–વિષય સાથે જેને સબધ ન હોય એવુ
અપ્રગલ્ભ, વિ૦ (સ૦) ન કેળવાએલુ ૨ નમ્ર, શરમાળ, હલેતુ
અપ્રણીત, વિ૦ (સ૦) અકૃત, સસ્કારહીન
અપ્રતિકૂલ, વિ૦ (સ૦)અનુકૂળ, ગમતુ,ગોઠતુ
અપ્રતિમ, વિ૦ (સ૦) જેના સરખુ બીજુ નહિ તે, અનુપમ, અદ્વિતીય
અપ્રતિષ્ઠા, સ્રી૦(સ૦)અપમાન, નામોશી,ફજેતી
અપ્રતિહત, વિ૦ ચાલુ, બધ ન રહે તેવુ
અપ્રતીજ, સ્રી૦ (સ૦) અણુપતીજ,
અપ્રતીત–તિ, સ્રી૦ (સ૦)અણુપતીજ, વિશ્વાસને અભાવ [ઉતરતુ
અપ્રધાન, વિ૦ (સ૦) મુખ્ય નહિ તે, ગૌણ
અપ્રમાણ, વિ૦ (સ૦) પ્રમાણ–પુરાવા વગરનુ ૨ અસત્ય, મીથ્યા ૩ અમાપ, અપરિમિત
અપ્રમાણિક, વિ૦ (સ૦) પ્રમાણિક નહિ તે, બેઇમાન, લુચ્ચુ, દગાખોર, દગલબાજ
અપ્રમાણિકતા, સ્રી૦ બેઇમાની, દગલબાજી, લુચ્ચાઇ, કૂટિલતા
અપ્રમાદ,વિ૦ (સ૦) સાવધ, હોશિયાર,ચાલાક, આળસરહિત, જાગ્રત, લાસરીઆપણુ નહિ તે
અપ્રમિત, વિ૦ અમાપ બેહદ, અથાગ ૨ સાબીત ન થએલુ તે
અપ્રમેય, વિ૦ અમાપ, અપાર, બેહદ
અપ્રયોજક, વિ૦ (સં૦) નકામુ, ફોગટ, નિરર્થક, વ્યર્થ, નિષ્ફળ
અપ્રવાહી, વિ૦ જાડો રગડો, ઘટ, ઘાડુ
અપ્રવૃત્ત,વિ૦ (સ૦) નિવૃત્ત, ૨ આળસુ સુસ્ત
અપ્રશસ્ત, વિ૦ (સં૦) મોટુ નહિ તે, વિસ્તાર વગરનું ૨ વ્યવહારમા ચાલેલુ નહિ તેવુ,નિંદ્ય
અપ્રસન્ન, વિ૦ (સ૦) પતિકૂળ, વિપરીત ૨ પ્રસન્ન નહિ તે, નાખુશ, ગમગીન
અપ્રસન્નતા, સ્રી૦ નાખુશી, ઇતરાજી
અપ્રસાદ, પુ૦ (સ૦અ+પ્ર+સદ્–બેસવુ)પ્રસાદ નહિ તે, અકૃપા નાખુશી ૨ ગેરમહેરબાની
અપ્રસિદ્ધ, વિ૦ (સ૦) અપ્રકટ અવિખ્યાત, અજાણ્યુ
અપ્રસ્તુત, વિ૦ (સ૦ અ+પ્ર+સ્તુ–વખાણવુ) અનિષ્પન્ન અડફાઉ, અપ્રાસગિક,કાર્ય સાધવામા તરત જરૂરનુ નહિ તેવુ
અપ્રાકૃત, વિ૦ (સ૦) અસાધારણ, અલૌકિક, વિલક્ષણ ચમત્કારીક
અપ્રાપ્ત, વિ૦ (સ૦)મળેલુ,મળી શકે નહીં તેવુ
અપ્રાપ્તકાળ, વિ૦ અકાલિક, કમોસમ, કવખત
અપ્રાપ્તિ, સ્રી૦ ન મળવુ તે,નુકસાન, ગેરલાભ
અપ્રાસગિક, વિ૦ અકાલિક, કવખતનુ, ૨ નકામુ, લાગુ ન પડે તેવું
અપ્રિય, વિ૦ અણગમતુ, નાપ્રસદ, પ્રતિકૂળ; અરુચિકર [કટાળો
અપ્રીતિ, સ્રી૦ (સ૦) પ્રીતિ નહિ તે, અભાવ,
અપ્સરા, સ્રી૦ (સ૦ અપ્–પાણી,+સૃ–જવુ) સ્વર્ગમા ઇદ્રની સભામા ગાયન કરનારી સ્રી, દેવાગના, પરી ૨ ઘણીજ ખુબસુરત સ્રી [પઠાણ
અફઘાન, પુ૦ (આ૦) અફઘાનીસ્તાનનો રહીશ,
અફર, અ૦ અચળ, નક્કી, ખચીત, મુકરર
અફરાતફરી, સ્રી૦ (આ૦ ઈફ્રાત્–વધારે+ તફ્રાત્ ઓછુ) અહીંનુ તહીં ને તહીંનુ અહીં એમ થએલુ તે, ફેરબદલી, ઉથલપાથલ
અફલાતુન–લાતુન, વિ૦ (આ૦) (એ નામના એક ગ્રીક ફિલસૂફ પ્લેટોના નામઉપરથી) સરસ, સર્વોત્તમ
અફવા, સ્રી૦ (આ૦ અફવાહ, ફવહ્–મોનુ બહુવચન) ઉડતી ખબર, ગપ, લોકવાયકા
અફસોસ, પુ૦ (ફા૦) શોક, હાય, દીલગીરી, પસ્તાવો ૨ અ૦ ! અરે ! [કરવો તે, શોચ
અફસોસી, સ્રી૦ (ફા૦) દીલગીરી, પશ્ચાતાપ
અફળ, વિ૦ (સ૦અ+ફલ)નિષ્ફળ, વ્યર્થ ફોગટ

અફળા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જેને ફળ આવતા નહોય તે વનસ્પતિ, કુવાર
અફળાટ, પુ૦ અફળાવુ તે ૨ અફળાવાથી થતો અવાજ-રણકો [ફેકવુ
અફળાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ પછાડવુ, અથડાવવુ, જોરથી
અફળાવુ ક્રિ૦ અ૦ ટીચાવુ, પછડાવુ
અફાળફૂટ, સ્ત્રી૦ અફાળવુ તે ૨ માથાફોડ
અફાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ અવાજ થાય તેવી રીતે ફેકવુ-પછાડવુ, ટીચવુ
અફીણ, ન૦ (સ૦ અહિફેન, આ૦ આફ્યન) ખસખસના દોડામાથી નીકળતો ચિકણો રસ તે **અફીણ ખાવુ**-આપઘાત કરવા
અફીણી, વિ૦ અફીણના બધાણવાળુ-વ્યસની ૨ સુસ્ત, આળસુ, એદી
અબખોરો, પુ૦ પડઘીવાળુ પહોળા મોનુ પાણી પીવાનુ નાનુ પાત્ર-ટોયની
અબગારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફાયદો કરવો, ઉપકાર કરવો
અબગાર, પુ૦ ખાતી વ મને ઘી પીરસવુ તે (કાઠી)
અબઘડી, અ૦ હમણા આ પળે આ ઘડીએજ
અબજ, વિ૦ (સ૦) સો કરોડ
અબદાગીરી, સ્ત્રી૦ (ફા૦ અફ્તાબ્ગીર્ -છત્ર આફ્તાબ્-તડકો + ગીર્-રોકનાર સ૦ ગ્રહ્-રોકવુ) રાજા, મને મોટા માણસોને માથે સુદર ગોળીનુ છત્ર ધરવામા આવે છે તે, છત્ર
અબધૂત, પુ૦ (સ૦ અવ+ધૂ-ખખેરવુ) જોગી, બાવો વેરાગી
અબદ્ધ, વિ૦ (સ૦ અ+બધ્-બાધવુ) બાધેલુ નહિ તે છુટુ, સ્વતત્ર ઢગધડા વગરનુ
અબનાલ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) તરવારની મુઠ આગળ અને મ્યાનના છેડે મીનાનો જે સણગાર તે
અબનુસપાન, ન૦ (તેલગુ) ટીમરૂ,ટીમરવો
અબભ ન૦ ગરબડ ગોટાળો અજ્ઞાનતા
અબરક, પુ૦ (સ૦ અભ્રક) એક જાતની ચળકતી, પારદર્શક ને પતરીદાર ધાતુ (સફેત, પીળો, રાતો અને કાળો એવી ચાર જાત છે)
અબરૂ, સ્ત્રી૦ (ફા૦ અબ્રુ) ભ્રમર ભ્રુકુટી
અબલક, વિ૦ (આ૦) ચિત્રવિચિત્ર, કાબર ચીતરૂ શબલ,
અબલકી, વિ૦ કાબરચીતરૂ, પચરગી
અબળ, વિ૦ કમજોર દુર્બળ, નબળુ
અબળા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્ત્રી નારી
અબાધ, વિ૦(સ૦ અ+ બાધ્-અડચણ કરવી) બાધ વગરનુ ૨ નિર્દોષ
અબાધિત, વિ૦ (સ૦) બાધરહિત, કશા પણ વાધા વચકા વગરનુ અડચણ વગરનું ૨ દોષ વગરનુ
અબાબ, પુ૦ રીત પુરત, કરકરિઆવર
અબારૂ, વિ૦ અધાધુધ, જેમા વહાર ફરિયાદ ન હોય તેવુ, અવ્યવસ્થિત
અબી, અ૦ હાલ, હાલ તુરત હમણા
અબીર-લ, ન૦ (આ૦) એક તરહનો ખુશબો-દાર ઝાખો કાળો અથવા સફેત ભમરો ભૂકો
અબુધ, વિ૦ (સ૦) મૂર્ખ બેવકુફ અજ્ઞાની, દાધારગુ [એક જાતની રમત
અબુનોઢબુનો, પુ૦ નદી તળાવમા રમવાની
અબુવો, પુ૦ એક જાતનુ કપડુ ૨ એક જાતની ફાફડાસોગ [સમજુ, ૩ મૂર્ખ બેવકુફ, મઢ
અબુઝ, વિ૦ (સ૦ અ+બુધ્-જાણવુ) અણ-
અબે, અ૦ અરે, ઓ
અબેતબે, વિ૦ જેમા અબેતબે વપરાય એવી
અબોખા, પુ૦ અભાવો અપ્રીતિ, અરૂચી **અબોખે પડવુ**-અભાવ થવો અરુચિ થવી મનથી ઉતરી જવુ, ન ભાવવુ
અબોખા, પુ૦ કન્યાવાળા વરવાળાને ત્યા લગ્નને દિવસે મોણિયામા (નાના ટાયનામા) પ્રથમ પાણી લઇ જઇ વરને નવરાવ્યા પછી બીજી વાર ખાજુ ને ખાડ ખવરાવવા લઇ જાય છે તે
અબોટ, ન૦ (અ+ભુજ્-ખાવુ ઝાણુ માટીથી પાતળુ લીંપવુ તે ૨ જમવાને સારૂ નાહ્યા પછી, વગર નાહેલાને કે સૂતર વગેરેને ન અડ-કાય એવી જે સ્થિતિ તે ૩ જ્યા નાહ્યાવિના જવાય કે અડકાય નહિ તે ઠેકાણુ
અબોટીઉ ન૦ જમતીવેળા પહેરવાનુ એક રેશમી વસ્ત્ર
અબોલ, વિ૦ (અ-નહિ+બોલવુ) બોલવુ નહિ તે, ચૂપકી ૨ બેભાન, સજ્ઞારહિત.

અબોલડા, પુ૦ અબોલા (કવિતામાં)
અબોલા પુ૦ જેના ઉપર રીસ હોય તેની સાથે ભાષણ ન કરવું તે રૂપણું મૌન્ય
અબોલ્યુ વિ૦ બોલીને ફરી જવું તે ન બોલેલું
અબ્જ, ન૦ (સ૦) કમળ ૨ સો કરોડ જેટલી સખ્યા તે ૩ શંખ ૪ ચંદ્ર [૦ નાગરમોથ
અબ્દ, ન૦ (સ૦) વાદળું ૨ વર્ષ સાલ
અબ્દસાર, પુ૦ (સ૦) કપુર
અબ્દુર્ગ, પુ૦ (સ૦) ચારે તરફ પાણીવાળો કિલ્લો [લક્ષ્મી
અબ્ધિ, પુ૦ (સ૦) સમુદ્ર, સાગર **અબ્ધિજા-**
અભક, સ્ત્રી૦ એભક હુમક
અભક્ત, વિ૦ (સ૦અ+ભજ- ભજવું)ભક્તિ વગરનું ૨ ન વહેંચેલું જુદું ન પડેલું
અભક્તિ, સ્ત્રી૦ અવિશ્વાસ, ભક્તિનો અભાવ
અભક્ષ-ક્ષ્ય, વિ૦(સ૦ અ-નહિ+ભક્-ખાવું) ન ખાવા જેવું ખાવા લાયક નહિ તે
અભક્ષ્યાભક્ષ્ય, ન૦ ખાવા લાયક અને ન ખાવા લાયક.
અભંગ વિ૦ (સ૦) ખંડિત નહિ તે, આખું ૨ પુ૦ મરાઠી કવિતાની એક દેશી
અભડછેટ, સ્ત્રી૦આભડછેટ અડકાઅડગીનો દોષ
અભડબોગો,પુ૦અડકાઅડકીથી થતી આભડછેટ
અભડવા જવું, ક્રિ૦ અ૦ જ્યાં મરણ થયું હોય ત્યાં ગંગા ફૂટવા સારૂ જવું
અભડાયલું વિ૦ અટકાવવાળું, ઋતુવાળું ૨ અપવિત્ર સ્નાનવાળું, નહાવાનું હોય તે
અભડાવવું, ક્રિ૦ સ૦ અપવિત્ર કરવું
અભડાવું, ક્રિ૦ અ૦ અપવિત્ર થવું નહાવું પડે તેવું થયું, ૨ (સ્ત્રીએ) અળગું બેસવું, માથે આવવું ઋતુવાળું થવું
અભણ, વિ૦ ભણેલું નહિ તે અક્ષરશૂન્ય
અભદ્ર, ન૦ (સ૦) અકલ્યાણ, અમંગળ,
અભનવું, વિ૦નવું, અજાએબ જેવું, ચમત્કારિક
અભય વિ૦ (સ૦) નિર્ભય, નિડર, ૨ ભય બીક વગરનું [રક્ષણ, જીવતદાન
અભય, ન૦ (સ૦) ભય નહિ તે ૨ આશ્રય
અભયડિંડિમ, ન૦ એક જાતનું લડાઇનું નગારૂં ૨ ઢંઢેરો [નો ભય ન રહે તે
અભયદંડ, પુ૦ જે દંડ હાથમાં હોવાથી કોઇ-
અભયદાન, ન૦ (સ૦) અભયનું દાન આપવું તે, સલામતી બક્ષવી તે
અભયપદ, ન૦ (સ૦) મુક્તિ, મોક્ષ
અભર્તૃકા, વિ૦ વિધવા ૨ કુવારી
અભયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દુર્ગા દેવી ૨ હરડે
અભર, વિ૦ભરેલું નહિ તેવું ખાલી ૨ ગરીબ,દીન
અભરખો, પુ૦ ભાવ, ઉમળકો, અભિલાષ
અભરાઇ, સ્ત્રી૦ (આભ+રાજી-હાર) ઉંચે ભીંત સાથે ટોલા ઉપર જડેલું પાટીઉં, છાજલી
અભરાભરણ, ન૦ (અભર-દીન+આભરણ-ભરનાર) અનાથનો નાથ, ગરીબના પાળનાર દીનદયાળ
અભરામ, વિ૦ ભ્રમ વગરનું, ખચીત નક્કી
અભરામનદાવા, વિ૦ હવે કોઈ રીતનો દાવો કરાય નહિ એવા અર્થમાં દસ્તાવેજમાં લખાય છે
અભરેભરવું, ક્રિ૦ સ૦ પુષ્કળ આપવું સમૃદ્ધિવાળું કરી નાખવું ૨ અનાથનું રક્ષણ કરવું
અભલેખ, પુ૦ અભિલાષા કોડ હોંસ
અભવ, પુ૦ (સ૦) મોક્ષ સદ્ગતિ ૨ વિનાશ
અભાગણી, વિ૦ (સ૦) જેનું ભાગ્ય સારૂં નહિ તેવી સ્ત્રી, હીણભાગી, કમનસીબ, ભાગ્યહીન
અભાગીઉ-ગી, વિ૦(સ૦ ભાગ્યહીન, દુર્ભાગી કમનસીબ, અકર્મી
અભાવ, પુ૦ (સ૦ અ+ભૂ-થવું) ન હોવું-થવું તે અવિદ્યમાનપણું, નાસ્તિત્વ ૨ અપ્રીતિ ૩ અણગમો અરુચિ
અભાવા, પુ૦ અભરખા વિવિધ વસ્તુઓ ખાવાની જે ભાવના તે, દોહદ
અભાવો, પુ૦ અભાવ જુઓ
અભિ, અ૦ (સ૦) પ્રતિ, તરફ, સામું, ચારે મેર, સરખું, સાથે, જુદું, પાસે, આગળ, નજીક એવા અર્થસૂચક ઉપસર્ગ
અભિકાંક્ષા, સ્ત્રી૦ (સં૦ અભિ+કાંક્ષ્) ઇચ્છા મનોભાવ, અભિલાષા ૨ લોભ.

અભિક્રમ, પુ૦ (સ૦ અભિ + ક્રમ્–જવું) આરંભ શરૂઆત ૨ શત્રુની સામે જવું તે,ચઢાઈ

અભિગમન, ન૦ (સ૦) પાસે–સામે જવું તે પાછા જવું તે

અભિગ્રસ્ત,વિ૦ (સ૦ અભિ + ગ્રસ્–પકડવું) ઘેરાએલું સપડાએલું ૨ કોળિયો કરેલું

અભિગ્રહ, પુ૦ (સ૦ અભિ+ગ્રહ્—પકડવું) હુમલો હલ્લો ૨ મોટાઈ, ગારવ ૩ શત્રુથી પકડાએલું તે, બાન

અભિચર, પુ૦ (સ૦ અભિ + ચર્) દાસ, ચાકર,નોકર, સેવક

અભિચાર, પુ૦ (સ૦) મારણપ્રયોગ, હિંસાકર્મ

અભિજન, ન૦ (સ૦ અભિ + જન્–જન્મેલું) કુળ વંશ ૨ મબંધીજન ૩ જન્મભૂમિ વતન

અભિજાત, વિ૦ (સ૦) ખાનદાન, ઉંચા કુળનું, કુળવાન, કુલીન ૨ શ્રેષ્ઠ, મનોહર

અભિજિત, ન૦ (સ૦ અભિ+જી–જીતવું) ૨૧ મા નક્ષત્રનો ચોથો અને ૨૨માનો પંદરમો ભાગ મળી થતો જે કાળ તે એને જુદું નક્ષત્ર ગણવામાં આવે છે ત્યારે ૨૮ નક્ષત્ર થાય છે ૨ [દિવસનું આઠમું મુહૂર્ત

અભિજ્ઞ, વિ૦ (સ૦ અભિ+જ્ઞા–જાણવું) ઘણું વાંચેલું ને અવલોકન કરેલું હોય તે ૨ પંડિત, નિપુણ, કળાકુશળ, કામેલ, હોશિયાર, શાણું

અભિજ્ઞાન, ન૦ (સ૦)સ્મરણ,પ્રતિજ્ઞાન, સ્મૃતિ ૨ ચિહ્ન લક્ષણ

અભિધાન, ન૦ (સ૦) નામ ૨ ઓળખને માટે કરેલી સંજ્ઞા ૩ ઉપનામ, અટક

અભિનંદન, ન૦ ધન્યવાદ, મુબારકબાદી

અભિનય, પુ૦ (સ૦) (કાવ્ય નાટકમાં) મનો ભાવ પ્રગટ કરનાર હાવભાવાદિ કર્મ, લટકો, લહેકો, નખરા ૨ નમ્રતા, સભ્યતા માણસાઈ, સૌજન્ય, વિનય

અભિનવ, વિ૦ (સં૦) નવું નૂતન, તાજું

અભિનિવિષ્ટ, વિ૦(સ૦) આગ્રહી નિશ્ચયવાળું

અભિનિવેશ, પુ૦ (સ૦)હઠ,આગ્રહ, આસક્તિ,

અભિન્ન, વિ૦ (સ૦) જુદું નહિ તે, એકઠું

અભિપ્રાય, પુ૦ (સ૦ અભિ+પ્ર+ઇ–જવું) ધારણા, મતલબ, હેતુ ૨ મનસુબો, ઇરાદો ૩ મત, સલાહ

અભિમત, વિ૦ (સ૦) માનેલું સ્વીકારેલું

અભિમંત્ર, ન૦ (સ૦) મંત્ર ભણીને પવિત્ર કરવું તે ૨ મસલત–વિચાર કરવો

અભિમાન, ન૦ (સ૦ અભિ+મન્–વિચારવું) અહંકાર, છાક, ગુમાન, હુંપદ, ગર્વ ૨ મમતા ૩ પ્રણય [૨ છકેલું તોરી

અભિમાની,વિ૦(સ૦) અહંકારી, હુંપદી,મગરૂર

અભિમુખ, વિ૦ (સ૦) સામું, સન્મુખ ૨ તરફ પ્રતિ [૨ ફરિયાદ ૩ હુમલો

અભિયોગ, પુ૦ (સ૦) પેરવી વેતરણ ઉદ્યોગ

અભિયુક્ત, વિ૦ (સ૦ અભિ+યુજ–જોડવું) શત્રુથી ઘેરાએલું ૨ પ્રતિવાદી

અભિરામ, વિ૦ (સ૦ અભિ + રમ્–રમવું) સુંદર મનોરંજનક મનોહર, આનંદ પમાડે તેવું

અભિરુચિ, સ્ત્રી૦(સ૦)મન, ભાવ, પ્રેમ પ્રીતિ ૩ કોડ ૪ ખુશી

અભિરૂપ વિ૦ રૂપાળું, સારૂં સુખરૂપ

અભિલાખ, પુ૦ (સ૦) મનોરથ, ભાવના, કોડ ૨ લોભ,તૃષ્ણા ૩ કામના,ઉમેદ ૩ હોસ,ઉત્સાહ

અભિલાષી, વિ૦ (સ૦અભિ+લષ્ ઇચ્છવું) હોસીલું કોડીલું ૨ આતુર,ઉત્સાહી. ૩ ઉમેદવાળું,

અભિવચન, ન૦ (સ૦) કોલ, પણ, પ્રતિજ્ઞા

અભિવંદન, ન૦ (સ૦ અભિ+વંદ્–વંદવું) નમવું પ્રણામ, નમન ૨ આમકા

અભિવાદન, ન૦ (સ૦ અભિ+વદ્) નમસ્કાર કરવા તે, પ્રણામ, પગે લાગણું

અભિવાદ્ય, વિ૦ (સ૦) વંદનીય, પૂજ્ય

અભિવૃદ્ધિ, સ્ત્રી૦ ઉત્તરોત્તર ચઢતી, ઉન્નતિ

અભિશંકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) શક, સંશય, ભ્રમ

અભિશાપ પુ૦ (અભિ+ શપ્) ખોટું આળ, આરોપ, બદદુવા, શ્રાપ,

અભિષેક, પુ૦ (સ૦ અભિ+સિંચ્–છાંટવું) દેવ અથવા નવા રાજા ઉપર મંત્ર ભણીને પાણી

ની ધારા કરવી તે, દૂધ વગેરેથી સ્નાન કરાવવુ તે શાન્તિસ્નાન ૩ તખ્તનશીન કરવુ તે, સ્થાપન કરવુ તે
અભિષેપકપાત્ર ન૰ ઝારી
અભિસરણ, ન૰(સ૰અભિ+સૃ–સરવુ) પાછળ જવુ, તે પ્રતિગમન, અનુસરવુ તે
અભિસાર, પુ૰ સકેત સ્થાનમા જવુ તે, ગમન
અભિસારિકા, સ્ત્રી૰ (સ૦) સકેત સ્થાનમા નાયક નાયિકાનુ જવુ તે
અભિહિત, વિ૰ કહેલુ કથેલુ, વર્ણવેલુ
અભીક, વિ૦ કામી, ૨ નિડર
અભીપ્સિત, ન૰(સ૦)ઇચ્છિત, ચાહેલુ,મનગમતુ
અભીષ્ટ, વિ૰ (સ૦) ઇચ્છેલુ વહાલુ
અભુક્ત, વિ૰ (સ૰ અ+ભુજ્–ખાવુ) અણુખોટ, અખોવન ૨ ઉપવાસી
અભેદ, વિ૰(સ૰)આખુ, અવિચ્છિન્ન અદ્વૈત
અભેદાન, ન૰ અભયદાન
અભેદ્ય, વિ૦ (સ૰) જુદુ–ભેદ પડાય નહિ તેવુ, દુર્ગમ, કઠણુ, મજબુત
અભેવ, વિ૰ અભય (કવિનામા)
અભોક–ખ–ગ, પુ૰ વાળવુ, પુરૂ કરવુ ને ૨ ધ્રુવપદ ગાયનનો ત્રીજો–છેલ્લો ભાગ
અભોગ વાળવો, ક્રિ૰ સ૰ કવિતાની છેલ્લી કડીમા કવિએ નામ રાખવુ તે
અભોગ્ય, વિ૦ (સ૰) નહિ ભોગવવા લાયક
અભોજ્ય, વિ૦ (સ૰) જેનુ ખવાય નહિ તે અભક્ષણીય, અભક્ષ્ય, ન ખવાય તેવુ
અભ્યગ, પુ૰ (સ૰) શરીરે સુગધીવાળુ તેલ ચોળવુ તે, મર્દન
અભ્યંગસ્નાન, ન૰ શરીરે સુવાસિત તેલ ચોળીને નહાવુ તે
અભ્યતર, ન૰ (સં૦ અભિ+અન્તર્)અંદરનો જે અતગાય તે, વચલો આનરો ૨ મન, અત કરણ ૩ ઉકુ, માહેનુ અતરનુ
અભ્યર્થના, સ્ત્રી૰(સ૰) પ્રાર્થના, વિનતી ૨ માગણી, યાચના
અભ્યાસન, ન૦ (સ૦) અભ્યાસ, ટેવ, આદત
અભ્યાસવુ, ક્રિ૦ સ૰ અભ્યાસ કરવો
અભ્યાગત, પુ૦ (સ૰ અભિ+આ+ગમ્-જવુ) એકાએક ભિક્ષા લેવાને આવેલો તે, અતિથિ પરોણો, મેમાન ૨ સાધુ, ભિક્ષુ, અતીત, કોઈ પણ આગતુક
અભ્યાસ, પુ૦ (સ૰) વારે વારે તેનુ તેજ કરવુ તે, મહાવરો, ટેવ ૨ અધ્યયન, ભણુવુ તે, ચિતન ૩ પુનરુક્તિ **અભ્યાસ કરવો—**ખતવીભણવુ, શીખવુ ૨ મનન કરવુ, અનુભવ કરવો **અભ્યાસ પડવો—**ટેવ પડવી, મહાવરો થવો **અભ્યાસ હોવો–**ટેવ હોવી
અભ્યાસી, વિ૦ (સ૰) ટેવવાળુ ૨ મહેનતુ, ઉદ્યોગી, ખતીલુ, ૩ વિદ્યાર્થી
અભ્યુત્થાન, ન૦ (સ૦) પરોણાને લેવા માટે આસન ઉપરથી ઉઠવુ તે
અભ્યુદય, પુ૦ (સ૰) વૃદ્ધિ, સારો વખત, આબાદાની ૨ શ્રેય, શુભ
અભ્ર, ન૦ (સ૦) વાદળુ, મેઘ ૨ આકાશ
અભ્રક, સ્ત્રી૦ (સ૦) અબરક
અભ્રચના, સ્ત્રી૦ અપ્રીતિ, કટાળો
અમ, (સ૰) અમે (કવિતા)
અમકડુ, વિ૦ (સ૰ અમુક) અમુક, ફલાણુ
અમગળ, વિ૦ અશુભ,અપસુકનીઉ ૨ અપવિત્ર
અમથુ, વિ૦ ફોગટ, નકામુ, સહેજ, નિરર્થક ૨ મફત
અમદાબાદી, વિ૰ અમદાવાદ સબધી
અમનચમન, ન૦ (આ૰) મોજશોખ,ચેનબાજી
અમર, વિ૦ (સ૰ અ+મૃ–મરવુ) મરે નહિ તેવુ, ચિરજીવી ૨ નિત્ય સ્થાયી
અમર, પુ૰ (સ૦) દેવ, દેવતા, સુર ૨ એક જાતનો સુગધી પદાર્થ
અમરદારૂ, ન૦ (સ૦) દેવદારનુ ઝાડ
અમરત, ન૦ (સં૦) અમૃત સુધા. ૨ વિ૰ મીઠુ
અમરપટો, પુ૰ અમર રહેવાની ખાતરી,અમરપણાનો લેખ
અમરલોક, પુ૦ સ્વર્ગ ૨ દેવલોક.
અમરવેલ, સ્ત્રી૦ એકજાતનો વેલો, અમરવલ્લી.

અમરા, **સ્ત્રી૦** (**સ૦**) ગળો પ્રો ૨ દુટીનો નાળ
અમરાઈ, **સ્ત્રી૦** (**મ૦ આમ્ર**—આંબો + **રાજિ**—હાર) જે જગાએ ઘણા આંબાના ઝાડ હોય તે, આંબાવાડીઉ
અમરાવતી, **સ્ત્રી૦** ઇંદ્રની નગરી, સ્વર્ગની નગરી
અમરીચમરી, **સ્ત્રી૦** સ્ત્રીઓને માથે ઘાલવાનુ રૂપાનુ ઘરેણુ
અમર્યાદ, **વિ૦** (**સ૦**) હદ બહાર ગએલુ બે અદબ, તોછડુ અસભ્ય [અસભ્યતા
અમર્યાદા, **સ્ત્રી૦** (**સ૦**) બેઅદબી, તોછડાઇ,
અમર્ષ, **પુ૦** (**સ૦ અ** + **મર્ષ**—ધીરજ) ક્રોધ રીસ ૨ કાવ્યશાસ્ત્રમાના ૩૩ વ્યભિચારી ભાવ પૈકી એક
અમલ, **પુ૦** (**આ૦**) સત્તા, અખત્યાર, હુકમ ૨ રાજ્ય, વહીવટ, કારકિર્દી ૩ કેફ ખુમારી ૪ શુમાર, આશરો **અમલ કરવો**—કેફ કરવો, સત્તા ચલાવવી **અમલ થવો**—રાજ્ય થવુ ૨ શુમાર થવો, આશરે હોવુ **અમલ બજાવવો**—સત્તા વાપરવી **અમલમા** મૂકવુ—ચાલુ કરવૂ, ફરવા માડવુ
અમલ **વિ૦** (**સ૦**) ચોકખુ નિર્મળ
અમલદાર, **પુ૦** હોદ્દેદાર અધિકારી અમલવાળો
અમલદારી, **સ્ત્રી૦** હોદ્દો અધિકાર
અમલપાણી, **ન૦** કેફ કરવો તે નીશો
અમલી, **વિ૦** કેફ કરનાર વ્યસની, બંધાણી **૨** સુસ્ત એદી
અમલો, **પુ૦** (**આ૦**) અંમલદારીને બેસવાની જગા ૨ ઇમારતનુ બાંધકામ, મજલો
અમસ્તુ, **વિ૦** અમથુ નકામુ
અમળ, **વિ૦** (**સ૦**) નિર્મળ, સ્વચ્છ ૨ નિર્દોષ
અમળટ, **પુ૦** પેટમા ચૂકાવુ તે આંકડી ચૂક
અમળાવવુ, **ક્રિ૦સ૦** આમળા પાડવા મચડવુ વળ ચઢાવવો
અમળાવુ, **ક્રિ૦ અ૦** આમળા પડવા, વળ ચઢવો ૨ પેટમા દુખવુ, ચૂંટાવુ ૩ અતડા રહેવુ, કરમોડાવુ, ચડભડવુ
અમા, **સ્ત્રી૦** ડાશીમા

અમાત્ય, **પુ૦** (**સ૦**) પ્રધાન મંત્રી, દિવાન વજીર
અમાનત, **સ્ત્રી૦** (**આ૦**) **અનામત,** જુઓ
અમાનદારી, **સ્ત્રી૦** વાલીપણુ, પાનકપણુ ૨. શાખ, વિશ્વાસ, પ્રમાણિકતા
અમાનીતુ **વિ૦** અળખામણુ અણગમતુ નાપસદ
અમાનુષી, **વિ૦** (**સ૦**) દેવતાઈ, દૈવી, દીવ્ય ૨ ક્રૂર, જગલી ઘાતકી
અમાન્ય, **વિ૦** (**સ૦**) અમાનનીય, નાકબુલ
અમાપ, **વિ૦** માપ વનાનુ ઘણુજ, બેહદ
અમારૂ, **સ૦** (**અસ્મદ્** + **કેરૂ**) મારૂનુ બહુવચન
અમાવસ્યા, **સ્ત્રી૦** (સં૦) વદ પક્ષનો છેલ્લો દિવસ જે રાતે ચંદ્ર સમૂળગો ઉગતો નથી તે દહાડો
અમાસ, **સ્ત્રી૦** અમાવાસ્યા [મપાએલુ, અમાપ
અમિત, **વિ૦** (**સ૦ અ** + **મા**—માપવુ) નહિ
અમિત્ર, **વિ૦** (સ૦) મહાના વગરનુ મિત્ર વગરનુ
અમી, **સ્ત્રી૦** અમૃત, સુધા ૨ દયાળુતા ૩ મિઠાશ ૪ મુખની લાળ
અમીન, **પુ૦** (આ૦) મધ્યસ્થ, તિરાહિત લવાદ પંચ
અમીનિધિ, **પુ૦** ચંદ્ર સુધાકર ૨ અમૃતનો દરીઓ
અમીની, **સ્ત્રી૦** અમીનનો દરજ્જો ૨ અમીનપણાના બદલામા મળતુ સાલીઆણુ
અમીર, **પુ૦** (**આ૦**) ઉમરાવ, સરદાર
અમીરાઈ—રી, **સ્ત્રી૦** અમીરનો જે કારભાર—દરજ્જો તે ૨ અમીરના જેવુ ઉમદા
અમુક, **વિ૦** વિશેષ અર્થમા મુકરર કરેલુ તે, એકાદુ ચોકસ ફલાણુ
અમુકતમુક, **વિ૦** ફલાણુ ફલાણુ, ઢીંકણુ
અમુક્ત, **વિ૦** (**સ૦**) છુટુ નહિ તે, બંધાએલુ બદ્ધ
અમુઝણ, **સ્ત્રી૦** કંઇ સૂઝે નહિ તે ગભરામણ થાય તેવી સ્થિતિ, મુઝવણ, ગભરાટ ૨ આતુરતા ૩ ઘૂટથી શ્વાસ લેવાય મૂકાય નહિ તે
અમુઝાવુ, **ક્રિ૦ અ૦** મનમાને મનમા સીઝવુ, ગુગળાવુ, મુઝાવુ ૨ અકળાવુ ગભરાવુ
અમૂલખ, **વિ૦** અનર્ધ્ય, કીમતી ૨ જેની કીમત ન થાય તેવુ, સર્વોત્તમ શ્રેષ્ઠ
અમૂલિક, **વિ૦** કીંમતી ભારે, મોંઘુ
અમૂલ્ય, **વિ૦** (**સ૦**) જેની કીંમત ન થાય તેવુ, અણમોલ, બહુજ કીંમતી

અમૃત,ન૦(સ૦)જે પીવાથી ઘડપણુ અને મોત ન આવે તેવો એક રસ,સુધા,પીયૂષ ૨ દેવ, આત્મા **અમૃતચોઘડીઉં**—શુભ સમય, લાગ **અમૃતજડી**—જે મૂળીઉં ખાવાથી અમર થવાય તે ૨ જે ખવરાવવાથી મૃત સજીવન થાય તે **અમૃતપાક**—એક જાતની મિઠાઇ,(બ્યગમા) માર **અમૃતસિદ્ધિયોગ**—ગ્રહોનો સુમેળાપ

અમૃતધારા, સ્રી૦ અમૃતનો રેલો ૨ જીભ ઉપર તાળવામાથી જે થુક આવે છે તે

અમૃતલતા સ્રી૦ (સ૦) અમરવેલ, ગળો

અમૃતસાર, ન૦ (સ૦) ઘી

અમૃતા, સ્રી૦(સ૦) ગળો ૨ અતિવિષની કળી ૩ આંબલી ૪ હરડે

અમે, સ૦ (સ૦ અસ્મદ્) હું નુ અનેકવચન ૨ બોલનાર અને જેને માટે બોલાય છે તે સઘળા એકઠા ૩ રાજા ઇ૦ પણ હુ ને બદલે અમે બોલે છે ૪ પત્રનો અધિપતિ હું ને બદલે અમે લખે છે

અમોઘ, વિ૦ (સ૦) નિષ્ફળ ન જાય તેવુ, સફળ, અસરકારક,

અમાલ, વિ૦ અમૂલ્ય, જુઓ

અંબ, ન૦ (સ અંબુ) જળ, પાણી [વાળુ

અંબટ,વિ૦(સ આબટ–ખાટુ)ખાટુ , ખટાશ-

અંબર, ન૦ (સ૦) એક જાતની સુગંધીદાર વસ્તુ ૨ આકાશ, વ્યોમ ૩ પોશાક, વસ્ત્ર. ૪ કસબી ઝીણા બુટ્ટાવાળુ લુગડુ

અંબરીષ, પુ૦ (સ૦ અંબ્—જવુ+અરિષ્) સૂર્ય ૨ એ નામનો એક રાજા

અંબળાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ મરડી મચરડી ન ખાવવુ, વળ દેવરાવવો ૨ ચોળાવવુ [૩ અંબાજી

અંબા, સ્રી૦ માતા મા, જનુની ૨ દેવી,શક્તિ

અંબાડા, ન૦ એક જાતના ખાટા ફળ.

અંબાડી, સ્રી૦ (આ૦ આમારી) હાથી ઉપર બેસવા સારૂ બનાવેલી બેઠક, હોદ્દો

અંબાડીઉં, ન૦ છાણાનો ઢગલો મોઢવુ.

અંબાર પુ૦ ઢગલો ઢગ

અંબાલિકા સ્રી૦ (સ૦) પાંડુરાજાની માતા

અંબાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખાટુ ખાધાથી અસર થવી, ખટાવુ. ૨. દાંત્રુ પડી જવુ

અંબિકા, સ્રી૦ (સ૦) ધૃતરાષ્ટ્રની મા ૨ દુર્ગા

આંબિકેય, પુ૦ (સ૦) ગણુપતિ ૨ ધૃતરાષ્ટ્ર.

અંબુ, ન૦ (સ૦) પાણી, જળ

અંબુજ, ન૦ (સ૦) કમળફૂલ, પોયણુ, પદ્મ. ૨ પાણીમા પેદા થનાર જીવ

અંબુદ, ન૦ (સ૦) મેઘ, વરસાદ, વદળુ.

અંબુધિ, પુ૦ (સ૦) સમુદ્ર, સાગર

અંબોડિયાં, ન૦ મીઠામા આથેલા કેરીના કકડા.

અંબોડી, સ્રી૦ નાનો અંબોડો.

અંબોડો,પુ૦સ્રીઓ માથાના વાળને હોળીને માથા પછવાડે જે ગાંઠ વાળે છે, તે, કેશપાશ, વેણીગુંફ

અંબોરડો પુ૦ અંબોડો વેણી (કવિતા)

અંબોળવુ,ક્રિ૦ અ૦ ઉમેરવુ, વધારવુ [અંમર

અમ્મર, ન૦સ્રીઓને પહેરવાનુ એક કસબી વસ્ત્ર,

અમ્લકેશર, ના૦ (સ૦) બીજોરૂ

અમ્લતા, સ્રી૦ (સ૦) ખાટાપણુ, ખટાશ

અમ્લપિત્ત, ન૦ (સ૦) એક જાતનો પીતરોગ

અમ્લસાર, પુ૦ લીંબુનો ક્ષાર ૨ લીંબોઇ ૩ હડતાલ

અમ્લાન, વિ૦ તેજસ્વી, નહિ કરમાએલુ, પ્રફૂલ્લ

અય, ન૦ (સ૦ અયસ્) લોઢુ, લોખડ ૨ પાસા (જુગટુ રમવાના) ૩ અ૦ અરે, હો

અયન, પુ૦ (સ૦ ઈ–જવુ) માર્ગ, રસ્તો. ૨. સૂર્યનો ૭ મહિના સુધી ફરવાનો જે માર્ગ તે, જવુ તે, ગતિ. (**ઉત્તરાયન**—સૂર્યનુ ઉત્તર તરફ ફરવુ તે **દક્ષિણાયન**-સૂર્યનુ દક્ષિણ તરફ ફરવુ તે) **રામાયણ**–રામચંદ્રજીનો પ્રવાસ ને પરાક્રમના વર્ણનનુ પુસ્તક

અયનવૃત્ત, ન૦ [સ૦] સૂર્યનો વાર્ષિક માર્ગ બતાવનારી રેખા, રવિમાર્ગ, ક્રાંતિવૃત્ત

અયનાંશ, પુ૦ (સ૦) બંને અયન વચ્ચેનુ અંતર બતાવનાર વિભાગ

અયાચક, (સ૦ યાચ્–માગવુ) યાચના ન કરનાર, ભિક્ષાવૃત્તિ ન હોય તે, જે માગે નહિ તે

અયાલ, સ્રી૦ (ફા૦ યાલ) સિંહ, ઘોડા ઇ૦ની ગરદન ઉપર જે વાળ હોય છે તે, કેશવાળી

અયિ, અ૦ અરે ! હે !

અયુક્ત, વિ૦ (સ૦ અ+યુજ્–જોડવુ) જોડા-

એલું નહિ તે છુટું પડેલું ૨ અવટનુ, નાલાયક ૩ યુક્તિ વગરનુ

અયુત, વિ૦ (સ૦) દશ હજારની સંખ્યા

અયે, **અ૦** અરે, અહો, હે

અયોગોલક, પુ૦ (સ૦) લોઢાનો ગોળો

અયોગ્ય, વિ૦ (સ૦ અઘટતુ અપાત્ર, ખોટું, અજુકતુ, ગેરવાજબી

અરક, પુ૦ (સ૦) અર્ક, જુઓ

અરકાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦) અડકાડવુ, લગાડવુ

અરક્ષિત, વિ૦ (સ૦) સભાળવિનાનુ, રક્ષણ ન કરેલુ, ૨ ઉઘાડુ ખુલ્લુ

અરગજો, પુ૦ (હિ૦) ઘણી જાતની સુગધી વસ્તુઓ મિશ્ર પીળો ભૂકો

અરઘ, પુ૦ (સ૦ અર્ઘ) અર્ઘ, જુઓ

અરઘવુ, ક્રિ૦ (સ૦) પૂજવુ સેવા કરવી

અરઘીઉં, **ન૦** જે પાત્રવડે અર્ઘ આપવામા આવે છે તે (ત્રીપોનીના ઘાટનુ)

અરચવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦) પૂજા કરી અર્ચન કરવુ

અરજ, **સ્ત્રી૦** અભાવા દોહદ ૨ (સ૦ અર્જ કોઈ પણ કામ સારૂ નમ્રતાઈથી હકીકત કહી વિનતિ કરવી તે, પ્રાર્થના, ૨ ફરિઆદ

અરજદાર, વિ૦ અરજ કરનાર, માગણી કરનાર

અરજી, **સ્ત્રી૦** જેમા અરજ લખી હોય તે કાગળ

અરજોગ, અ૦ રખડતુ અપવચ [ઓગઓ

અરજોગો, પુ૦ કડીઆ સુથારનુ એક હથિયાર

અરડુસી, **સ્ત્રી૦** એક જાતનો વનસ્પતિ છોડ એના પાન ફૂલ દવામા વપરાય છે

અરડુસો, પુ૦ એક જાતનુ ઝાડ

અરણ, **ન૦** અરણ્ય, જુઓ ૨ એરણ

અરણવ, **ન૦** અર્ણવ સમુદ્ર, દરિયો

અરણી, **સ્ત્રી૦** (સ૦) એક જાતનુ ઝાડ એના લાકડાને એક બીજા સાથે ઘસવાથી અગ્નિ પેદા થાય છે

અરણ્યવાસી, વિ૦ વનવાસી ૨ જગલી

અરણ્ય, ન૦ [સ૦] જગલ રાન, વન [વાસન

અરણ્યવાસ, પુ૦ વનવાસ; જગલમા રહેવુ તે, વિ

અરતિ, **સ્ત્રી૦** અભાવ, અપ્રીતિ,

અરથ, પુ૦ (સ૦ **અર્થ**) અર્થ, માયનો ૨ મતલબ, હેતુ ૩ ફળ, સાર ૪ ધન, પૈસો ૫ વસ્તુ, વિષય ૬ જરૂર, અગત્ય

અરથારત, **અ૦ અર્થાત્**, જુઓ

અરથે, **અ૦** વાસ્તે, કાજે, માટે,

અરદાસ, **સ્ત્રી૦** વિનતિ, અરજ પ્રાર્થના

અરદિબેહસ્ત, પુ૦ (ઝંદ) અગ્નિ, દેવતા ૨ પારસી વર્ષનો ત્રીજો માસ

અરધ, વિ૦ અડધુ

અરધાગ, **સ્ત્રી૦** પુરૂષનુ જે અડધુ અગ તે, સ્ત્રી, પત્ની

અરધિયુ વિ૦ અડધુ અડધા ભાગ જેટલુ, નાનુ

અરધિયુ, **ન૦** અડવી ચુડી ૨ નાની પીતળ-તાંબાની પવાલી ૩ અડધો રૂપિઓ

અરધી, **સ્ત્રી૦** એક પાઈ (દુકાનીનુ અડધુ મુંબાઈમાજ બહુધા વપરાય છે)

અરધુ, વિ૦ અડધુ,

અરધુપરધુ, વિ૦ લગભગ અડધુ

અરપણ, **ન૦** અર્પણ, જુઓ

અરપવુ, ક્રિ૦ સ૦ અપાવુ અર્પણ થવુ

અરપવુ, ક્રિ૦ અ૦ અપાવુ અર્પણ થવુ

અરફટ, **સ્ત્રી૦** અડફટ, ધક્કો, આચકો

અરબ, પુ૦ (આ૦) આરબ, જુઓ **અરબા ઉડવા**—ગુસ્સાથી કોઈની સામે થવુ (**અરબા**—આરબોની લડાઈ) **અરબા પીને જવુ**—હિમ્મત—સામર્થ્ય ટકાવી રાખવુ

અરબી, વિ૦ આરબનુ, અરબસ્તાનનુ

અરબી **સ્ત્રી૦** અળોકકડુ ૨ વિ૦ આરબનુ ૩ અરબસ્તાનનું

અરભક, પુ૦ બાળક, બચ્ચુ છોકરૂ

અરમાન, **સ્ત્રી૦** (ફા૦) ઇચ્છા, ઉમેદ, હોસ

અરમાર, **સ્ત્રી૦** (પોર્ટુ૦) નૌકા, દરિયાઈ કાફલો

અરમારી, **સ્ત્રી૦** ભીતમાનુ કબાટ, હાટીઉ, દોવાબ, સચ

અરર, **અ૦** બીક, ગુસ્સો અથવા શોકથી એકાએક નીકળતો શબ્દ, રે! હો! અરર!

અરવિદ, **ન૦** (સ૦) કમળ (કાળુ)

અરસ, વિ૦ રસ વગરનુ મોળુ, ફીકું.

અરસદરસ, પુ આરસી, દર્પણ ચાટલુ
અરસિક, વિ૦ [સ૦] રસિક નહિ તે, નીરસ, અસાર, નિસત્વ
અરસો, પુ૦ [આ૦ અરસ] કાળ મુદત ૨ અવકાશ, વચમાનુ છેટુ, અતર, ૩ ટાણુ, અવસર
અરસપરસ, અ૦ એકબીજાનુ ૨ સાટોસાટ, સામસામી
અરાખડુ, ન૦ સળ, ભાત, ચિહ્ન, રેખા આકૃતિ
અરાજક, ન૦ [સ૦] રાજા ન હોવો તે ૨ અધાધુધી, અવ્યવસ્થિત
અરાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ અડકાડવુ ૨ આરડવુ, બરાડવુ
અરાઢ, વિ૦ દશને આઠ (૧૮)
અરાપરા, અ૦ પાસે, અહી તહીં
અરાબો, પુ૦ [ફા૦] સમારખટલો, કુટુબ પરિવાર
અરિ, પુ૦ (સ૦) શત્રુ, વેરી, દુશ્મન, ૨ હરીફ
અરિષ્ટ, ન૦ [સ૦] સકટ, ઉત્પાત દુખ, પીડા, ૨ મોત, કજા ૩ વિ૦, અશુભ, અમગળ, અનિષ્ટ, ૪ મરણ ચિહ્ન
અરિહત, પુ૦ [સ૦ અર્હ્-પૂજવુ) શત્રુને મારનાર ૨ સૂર્ય ૩ એક જૈન આચાર્ય
અરિહા, પુ૦ [સ૦ અરિ+હન્-મારવુ] અરિહત ૨ સૂર્ય ૩ વિ૦ શત્રુને મારનાર
અરીઠા, ન૦ [સ૦ અરિષ્ટક] એ ઝાડના બોર જેવા ફળ—લુગડા ધોવાના અને ચોટલા ચોળવાના કામમા આવે છે
અરીઠી, સ્ત્રી૦ જેને અરીઠા થાય છે તે ઝાડ
અરીશ્યા, સ્ત્રી૦ [સ૦ ઈર્ષ્યા] અદેખાઈ, ઝેર, ઇર્ષ્યા, ખાર [રસી, આયનો
અરીસો, પુ૦ મો જોવાનો તકતો, મોટી આ
અરૂ અ૦ ઓરૂ, પાસે, નજીક ૨ આમ, આતરફ
અરુચતુ, વિ૦ નાપસદ, નહિ ગોઠતુ
અરુચિ, સ્ત્રી૦ [સ૦ અ+રુચ્-પસદ પડવુ] નહિ રુચિ તે, અભાવ, અપ્રીતિ, બેચની
અરુચિકર, વિ૦ [સ૦] અપ્રિય, અભાવ કરાવે તેવુ
અરુણ, પુ૦ [સ૦] સૂર્યનો સારથી. ૨ પ્રાતકાળ; ભોર, વહાણુ, બામદાદ [કપિલ, પિંગળુ
અરુણ, વિ૦ ઉગતા સૂરજના રગ જેવુ રાતુ,
અરુણા, સ્ત્રી૦ [સ૦] નસોતર, ૨ મજીઠ ૩ ચણોઠી
અરુણોદય, પુ૦ [સ૦ અરુણ+ઉદ્+ઇ-જવુ] સૂર્ય ઉદયની ત્રણ ઘડી અગાઉ પૂર્વમા જે પ્રકાશ દેખાય છે તે ૨ ભળભાખળુ, પ્રભાત, પ્રાત કાળ
અરુન્ધતી, સ્ત્રી૦ [સ૦ અ+રુન્ધ્-હરકત કરવી] એ નામનો આકાશમા દેખાતો એક તેજસ્વી તારો (સપ્તઋષિની સાથેનો) ૨ વશિષ્ટની પત્ની
અરૂપરૂ, ન૦ આમતેમ, અહીતહીં,
અરૂભરૂ, અ૦ રૂબરૂ, સમક્ષ હાજરીમાં
અરૂપ-પી, વિ૦ [સ૦ અ+રૂપ-આકાર] જેને રૂપ ને આકાર નથી તેવુ, નિરાકાર
અરે, અ૦ [સ૦] ઉતરતા દરજ્જાના માણસને બોલવાનો શબ્દ ૨ ન ખમાતા દુખને અથવા ગુસ્સાને લીધે નીકળતો શબ્દ, ઓ! રે! અરેર!
અરે સ્ત્રી૦ કાળજી, ચીવટ, ફીકર, ચિતા ૨ દયા ૩ દુખનો પોકાર, હાય
અરેરે, અ૦ [સ૦] શોક અથવા ભયથી એકાએક નીકળતો ઉદ્ગાર ૨ થએલી ભૂલ સાભરી આવવાથી નીકળતો જે ઉદ્ગાર તે
અરેવાળુ, વિ૦ દયાપાત્ર, દયાળુ ૨ કાળજીવાળુ
અરોગ-ગી, વિ૦ તદુરસ્ત, નીરોગી, આરોગ્ય
અરોટ, પુ૦ રેંટિયો, સૂતર કાતવાનો ચરખો
અરોઠુ, ન૦ ગયા વરસના કપાસનો છોડ ફરીવી પાલોવાઇ તે ઉપર થએલો કપાસ
અર્ક, પુ૦ [સ૦] ગરમીના જોરથી યત્રની મારફતે કાઢેલુ સત્વ, કસ તેજાબ ૨ સૂર્ય ૩ આકડો
અર્ગલ-લા, પુ૦ (સ૦) આગળો, નાની ભુગળ
અર્ઘ, પુ૦ (સ૦ અર્હ્-લાયક થવુ) વિધિપૂર્વક પૂજા કરવાની એક રીત, આદરસત્કારની એક રીત ૨ ચોખા, દુર્વા, ફૂલ, પાણી, ઇ૦ સામાન પૂજામા વપરાય છે તે
અર્ઘપાદ્ય, ન૦(સ૦)હાથમા અર્ઘ આપી પાદ પૂજન કરી ચદન ફૂલે જે પૂજા કરવી તે, કોઇ મોટા પુરૂષને આદરસત્કાર કરવાની એક રીત.
અર્ઘ્ય, વિ૦[સ૦]પૂજવા યોગ્ય, પૂજ્ય, પવિત્ર, પૂજનીય, આદરણીય .
અર્ચન, ન૦ (સં૦ અર્ચ્-પૂજવુ) દેવ, અથવા

પૂજ્યજનની જે સેવા તે, પૂજન, પૂજા
અર્ચનભક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) નવ પ્રકારની ભક્તિ પૈકી એક, સેવા
અર્ચના, સ્ત્રી૦ [સ૦] પૂજા, સેવા
અર્ચનીય વિ૦ (સ૦)પૂજ્ય, માન આપવાજોગ
અર્ચા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચંદન ફૂલ વગેરેથી પૂજા કરવી તે, સેવા ૨ આંખે કપાળે ચંદન લગાડવું તે, આડ, પિયેળ [જ્યોત, જ્વાળા, ભડકો
અર્ચિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અર્ચ્-પ્રકાશવું) જ્યોતિ,
અર્ચિત, વિ૦ (સ૦) પૂજેલું, માન પામેલું
અર્જન, ન૦ (સ૦ અર્જ્-રળવું) લાભ, પ્રાપ્તિ, કમાઇ [૨ વિ૦ ધોળું, સફેત
અર્જુન, પુ૦ (સ૦) એ નામનો એક પાંડવ
અર્જુની, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉષા ૨ એક વેલી
અર્ઝાં, વિ૦ (ફા૦) સસ્તુ, સોંઘું, રેલછેલ
અર્ણવ, પુ૦ (સ૦) દરિયો, સમુદ્ર, સાગર
અર્થ, પુ૦ (સ૦ અર્થ્-માગવું) સમજણ માયનો ૨ ધારણા ઉદ્દેશ, હેતુ ૩ પૈસો, નાણું ધન ૪ વસ્તુ, વિષય ૫ સાર, તાત્પર્ય, ફળ ૬ જરૂર ૭ કારણ નિમિત્ત [બેશક,ખચિત
અર્થત, અ૦ (સ૦) અર્થ પ્રમાણે ૨ ખરેખર,
અર્થદાસ, પુ૦ પૈસાનો પૂજારી
અર્થપ્રાપ્તિ, સ્ત્રી૦ ધનપ્રાપ્તિ, લાભ, કમાઇ
અર્થબુદ્ધિ,સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્વાર્થબુદ્ધિ, પૈસા ઉપરજ જેની દૃષ્ટિ તે
અર્થવાદ, પુ૦ નિંદવા કે તારીફ કરવા લાયક ગુણ સંબંધી કહેવું તે ૨ અર્થ વિષયક ચર્ચા
અર્થવિજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) બુદ્ધિના આઠ પ્રકાર પૈકી એક ૨ અર્થશાસ્ત્ર
અર્થવૃદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધનનો વધારો
અર્થવ્યય,પુ૦ધનનો ઘટાડો, ખરચ,ધન વિનિમય
અર્થશાસ્ત્ર, ન૦ (સ૦) પોતાની અથવા દેશની દોલત ઉભી કરવા અથવા વધારવા સંબંધી જે શાસ્ત્ર તે, સંપત્તિ સંબંધી જે વિચાર તે
અર્થસંગ્રહ-સંચય, પુ૦(સ૦) નાણાંનો-ધનનો સંઘરો, ભંડાર, ખજાનો, નિધિ [પડતી તે
અર્થસિદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધારેલી મતલબ પાર

અથત, અ૦ (સ૦) એ કારણસર, એવું છે માટે, તાત્પર્ય, વસ્તુતઃ, વાસ્તવિક રીતે
અર્થાલંકાર, પુ૦ (સ૦) શબ્દનો નહિ પણ અર્થનો જે ચમત્કાર તે, અર્થ ચમત્કૃતિ, અર્થ વડે કાવ્યમાં જે રસ લાવવામાં આવે છે તે
અર્થી, વિ૦ (સ૦) માગનાર, યાચક ૨ મતલબી, ગરજુ, અર્થવાળું [વિભક્તિનો પ્રત્યય)
અર્થે, અ૦ વાસ્તે, કાજે, સારૂ, માટે (ચતુર્થી
અર્ધ, વિ૦ (સ૦ અર્દ્ધ) આખાના બે સરખા ભાગમાંનું એક તે, અડધું
અર્ધગોળ, પુ૦ (સ૦) અડધું જે ગોળ તે
અર્ધચંદ્ર, પુ૦ (સ૦) અડધો ચંદ્ર સાતેમનો ચંદ્ર ૨ ગડગડીઉં, શ્રીફળ [મરાઠી]
અર્ધરાત્ર, સ્ત્રી૦ (સ૦) મધ્યરાત, અડધીરાત
અર્ધવિરામ, ન૦ (સ૦) જે ચિહ્ન આગળ જરા અટકવાનું હોય તે, ()
અર્ધવર્તુળ, ન૦ (સ૦)અર્ધગોળ અડધો પરીઘ
અર્ધસ્વર, પુ૦ (સ૦) અંતસ્થ
અર્ધાંગ, ન૦ (સ૦) અરધું અંગ-શરીર તે ૨ સ્ત્રી, પ્રિયા ૩ રોગથી અડધું અંગ રહી જાય તે, પક્ષાઘાત ૪ મિત્ર
અર્ધાંગના, સ્ત્રી૦ પરણેલી સ્ત્રી પત્ની
અર્ધાંગવાયુ, પુ૦ પક્ષાઘાત, લકવો
અર્પણ, ન૦ (સ૦ અર્પ્-આપવું) આપી દેવું તે, દાન ભેટ ૨ ભોગ આપવો તે, બળિદાન
અર્પણપત્રિકા, સ્ત્રી૦(સ૦)અર્પણપત્ર,ગ્રંથાર્પણ
અર્પવું, ક્રિ૦ સ૦ આપી દેવું, ભેટ કરવી ૨ ભોગ આપવો
અર્પિત, વિ૦ આપેલું આરોપિત, અર્પણ કરેલું
અર્બુદ, વિ૦ (સ૦) દશ કરોડની સંખ્યા ૨ પુ૦ આબુનો પહાડ [બચ્ચું, છોકરૂં
અર્ભક, ન૦ (સ૦ અર્ભ-બાળક) બાળક, બ-
અર્ભકી, સ્ત્રી૦ બાળકી, છેક નાની છોકરી
અર્વાચીન, વિ૦ (સ૦) હાલના વખતનું, હમણાનું તાજું, નવું (પ્રાચીનથી ઉલટું)
અર્શ, પુ૦ (સ૦) હરસ, મસા [પામેલો જીવ.
આર્હત, પુ૦(સ૦) જૈનમતવાદી પરમ સાધુ,મોક્ષ

અલક, પુ૦ [સ૦] કપાળ ઉપર નિમાળાનો ગુચ્છો, વાળની લટ ૨ કેશપાસ, ચોટલો, અંબોડો
અલકનંદા, સ્ત્રી૦(સં૦) ગંગા,ભાગીરથી (ટટએટ)
અલકપ્રભા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કુબેરની નગરી
અલકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આઠથી દશ વર્ષની કન્યા ૨ કુબેરની નગરી
અલકાધિપ, પુ૦ [સ-] કુબેર, ધનાધિપતિ
અલક્ત, પુ૦ લાખનો રસ, અળતો
અલકાબ, પુ૦(આ૦લકબ)ખિતાબ,ઇલકાબ
અલકાવલી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વેણી ચોટલાની લટ
અલક્ષ, ન૦ (સ૦) ગફલત, બેદરત
અલક્ષિત, વિ૦ (સ૦) લક્ષમાં નહિ તે, ધ્યાન બહાર ૨ ચિહ્ન–મારકો ન કરેલું
અલક્ષ્ય, વિ૦ (સ૦) ધ્યાન–ખ્યાલમાં ન આવે તેવું, અગોચર ૨ બ્રહ્મ
અલખ, પુ૦ (સ૦ અલક્ષ્ય) બ્રહ્મ, પરમાત્મા, શિવ (ગોસાઈં બાવાઓ ભીખ માગતા એ શબ્દનો ઉચ્ચાર કરે છે)
અલખત, સ્ત્રી૦ દોલત, માલમિલકત, ધન
અલગ, અ૦ (સ૦ અ + લગ્–ચોટવું) આધાર રહિત ૨ દૂર, છેટે ૩ જુદું, ન્યારૂં, પૃથક
અલગત, સ્ત્રી૦ અગત્ય, જરૂર ૨ દાખલારૂપ, દૃષ્ટાંત જેવું ૩ સાધારણ, સામાન્ય
અલગું, અ૦ અનગ, ભિન્ન ૨ વેગળું, આઘું
અલગોજા, ન૦ (આ૦) પીપી, સરણાઇની જાતનું મોંથી વગાડવાનું વાજું
અલગાર, સ્ત્રી૦ હાર, ઓળની ઓળ ૨ પુ૦ વભો, વૈભોગ મોભો
અલંકાર, પુ૦ (સ૦ અલમ–સારૂં + કૃ–કરવું) શોભા શણગાર, ભૂષણ ૨ ચમત્કૃતિ, કાવ્યની જે શોભા તે
અલંકારશાસ્ત્ર, ન૦ શબ્દાર્થચમત્કૃતિ સંબંધી જ્ઞાન આપનારૂં જે શાસ્ત્ર તે [ભૂષિત, શોભિત
અલંકારી, વિ૦ (સ૦) અલંકારવાળું ૨ આ
અલંકૃત, વિ૦(સં૦)અલંકારવાળું,શણગારેલું-ભૂષિત
અલંગ, અ૦ દૂર, છેટે
અલંગ, સ્ત્રી૦ બાજુ હાર અલંગપર–તૈયારી ઉપર, સવાણે-થાણમાં
અલંઘ્ય, વિ૦ (સ૦) ઓળંગાય નહિ તેવું
અલચ્છ, સ્ત્રી૦ સ૦) ગરીબાઇ, દરિદ્રતા, નિર્ધનતા ૨ અ૦ ધ્યાન બહાર, અલક્ષ્ય
અલપતું, વિ૦ આલાપ કરતું ૨ ઉઘાડું, ખુલ્લું
અલપવું, ક્રિ૦ સ૦ ગાવું આલાપવું ૨ અદૃષ્ય થવું
અલપાવું, ક્રિ૦ અ૦ મતાવું,અલોપ થવું ૨ ગવાવું
અલફાઉ, વિ૦ ન વપરાતું, અડફાઉ, નકામું
અલબત, અ૦ (આ૦) ખરેખર, ખચીત, બેશક
અલબેલડું, વિ૦ અલબેલું (કવિતામાં)
અલબેલું, વિ૦ અદ્વિતીય, ફાંકડું, ફુટડું ૨ ઇશકી, છેલ [તેવું ૨ અછત હોય તેવું
અલભ્ય, વિ૦ (સ૦ અ + લભ્) મળે નહિ
અલમસ્ત, વિ૦ (આ૦ અલ + ફા૦ મસ્ત) જોરવર, લઠ, ઉશ્કેરાએલું મંમાતું ૩ પુષ્ટ,જાડું
અલમ્, અ૦ (સ૦) બસ, થયું હવે
અલર્ક, પુ૦ ગાડો કુતરો
અલવણ, વિ૦ મીઠા વગરનું, મોળું
અલવાન, ન૦ (આ૦ લબન્–રંગ)કોર વગરની સાન, કામળ
અલસ, અ૦ (સ૦) ધીરૂ, સુસ્ત, થાકેલું, મંદ
અલસાવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ અ+લસ્–ઇચ્છવું) અળસાવું, થાકી જવું ૨ નિદ્રાળુ થવું,ઘેનાઇ જવું
અલા, સ્ત્રી૦ (આ૦ આલા–દ્રવ્ય) સમૃદ્ધિ,ધન. ૨ સુભાગ્ય [૨ નિર્દોષ, રાંક ૩ અલાઇ
અલાઇ, વિ૦ અશક્ત, લાચાર, અનાથ, નબળું
અલાઉ, વિ૦ ઇલાહિદું,જુદું,નિરાળું ૨ અજાણ્યું
અલાકો, પુ૦ (આ૦ ઇલાકહ્) સંબંધ,વહેવાર ૨ હક, દાવો, સત્તા
અલાણવું, ક્રિ૦ અ૦ ઊંટનું બરાડવું–ઘાઘરડવું
અલાદ, વિ૦ (આ૦ અલાદ) ગરીબ, નિર્ધન
અલાપ, પુ૦ (સ૦ આલાપ) રાગ રાગણીનું સ્વરૂપ દેખાડવાને અર્થ વિનાનું આ આ તનનન વગેરેનું ગાયન તે ૨ સ્તુતિગાન
અલાપવું, ક્રિ૦ સ૦ ગાવું, આલાપવું
અલાબલા, સ્ત્રી૦ ભૂતપ્રેત, ઝોડઝપટ ૨ સંકટ, [વિઘ્ન
અલાબુ, ન૦ તુંબડું
અલાભ, પુ૦ ખોટ, નુકશાન, હાનિ.

અલાયચી, **સ્ત્રી૦** ડાગરની એક જાત ૨ એ-
લચી, ઇલાયચી

અલાયચો, પુ૦ એક જાતનુ ઘાઘરા માટેનુ કપડુ

અલાયત, **સ્ત્રી૦** (આ૦) નિશાન, ચિહ્ન

અલાયો, વિ૦ આકેનો, હરાયો ૨ પુ૦ ઓળેયો

અલાવડાખોર, વિ૦ ઠેરઠેર વાતો કરનાર, ધા
પલા કરનાર મીઠડુ

અલાવડુ, વિ૦ ખુશામતખોર, મીઠડુ, ધાપલા
કરનાર ૨ ચુગલખોરીઉં, સાચાજુઠીઉ

અલાવો, પુ૦ (ફા૦) મહોરમના દહાડામા
એક ખાડામા સળગાવેલા દેવતાની આસપાસ
મુસલમાનો નાચે છે તે [ભિન્ન, નોખુ, અલગ

અલાહિદુ, વિ૦ (આ૦ અલાહિદહ્) જુદુ,

અલિ, પુ૦ (સ૦) એક જાતની કાળી મોટી
માખ, મધમાખ ૨ ભમરી

અલિંગિ, વિ૦ (સ૦) વિદેહી ચિહન વિનાનુ

અલિંદ, પુ૦ (મ૦) બારણા પાસેનો ચોક આગણુ

અલિજહા, વિ૦ (આ૦ આલી-ઉચુ+જાહ્-
પદવી) **આલીજાહું**, જુઓ

અલી, સ્ત્રી૦(સ૦આલી)સખી, સાહેલી,બેનપણી

અલીક,વિ૦ (સ૦) ખોટુ, કૃત્રિમ ૨ અપ્રિય

અલુખડુ, ન૦ અળોકડુ, જુઓ

અલુરાઇ, **સ્ત્રી૦** હુલ્લડાઇ

અલુણા,,ન૦ મીઠા વગરનુ જે ખાવુ તે

અલેક, વિ૦ સુકાનને સીધુ રાખવુ તે [વિન

અલેકગીરનારો,વિ૦ખાખીબાવો ભિખારી ૨ નિ-

અલેખુ, વિ૦ ગણતરી વગરનુ, શુમાર હિસાબ
વગરનુ અફળ નકામુ

અલેખેવ, અ૦ આ ફેરે, આ વખતે

અલેચો, પુ૦ એક જાતનુ રેશમી કપડુ

અલેઠવુ, ક્રિ૦ આળોટવુ, આરામ લેવો, ટેકવવુ

અલેણુ,ન૦લેણુ નહી તે અણબનાવ,નહિમળતાપણુ

અલેનુ, વિ૦ અણસમજુ હનેતુ

અલેલ, વિ૦ (આ૦) હિસાબ નિયમ વિનાનુ
૨ અધેર ઉપરટપકે, અદ્ધર

અલેલટપ્પુ વિ૦ અટકળથી ઠોકનાર, આસરાથી
કહેનાર ૨ રગડદગડીઉ

અલૈયાબલૈયા, ન૦ ઓવારણા [અતિ તેજસ્વી

અલોક, પુ૦ અલૌકિક, અદ્ભુત, વિચિત્ર ૨

અલોપ, પુ૦ [સ] ન દેખાવુ તે, અદૃશ્ય થવુ
તે, ગેબ થઈ જવુ તે

અલાૈકિક વિ૦ (સ૦ અ+લૌકિક=દુનિયા) લોક
વ્યવહારમા ન હોય તેવુ, વિચિત્ર, અસાધારણ
અદ્ભુત

અલ્પ, વિ૦ (સ૦) નાનુ, લઘુ ૨ કિંચિત,જરા

અલ્પપ્રાણ, પુ૦ (સ) જે અક્ષરનો ઉચ્ચાર
કરતા થોડુ જોર પડે છે તે

અલ્પભાષ-ષી, વિ૦ (સ૦) થોડાબોલુ સુમડુ

અલ્પવિરામ, ન૦ વાચતા લખતા થોડીવાર અ
ટકવુ પડે તેવુ ચિહ્ન

અલ્પાયુ,વિ૦ થોડા આવરદાવાળુ ,ટુંકી જીદગીનુ

અલ્પાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઓછુ થવુ ઘટવુ, શોષાવુ

અલ્યા, પુ૦ સરખી વયના-નાના કે ઉતરતા
દરજ્જાવાળાને બોલાવવાનો ઉદ્ગાર

અલ્લક **લ્લક** વિ૦ નિરાધાર ૨ **સ્ત્રી૦** બાળ-
કોની એક રમત

અલ્લા પુ૦ (અ૦અલ્લાહ્)પરમેશ્વર,પરમાત્મા,
ખુદા **અલ્લા એક બદામ**-છેકજ ગરીબાવસ્થા
અલ્લાની ગાવડી-સાલસ, ગરીબ **અલ્લા
ચોરે ઊડે ને મિયા ચોરે મુડે**—વાણિયો
સાચે પળી પળી, ને રામ ઉડાવે કુપ્પા **અલ્લાને
બનાયા જોડા, એક અંધા ઓર દુસરા**
ખોડા-જેને જેવુ જોઇએ તેવુજ મળે છે

અલ્લાઇ-હી, વિ૦ અલ્લાને લગતુ ઈશ્વરી ૨
રાંક, સાલસ, નિષ્પાપ, નિરૂપદ્રવી **અલ્લાઈ
કારખાનું**-વગર નિયમે પણ પ્રમાણિકપણે ચા-
લતો વહીવટ

અલ્લાચોટી, **સ્ત્રી૦** બાધાવાળા છોકરાને હજા-
મત કરાવતા જે થોડા વાળ આગળ અથવા
બોચી ઉપર રાખે છે તે

અલ્લાયો, પુ૦ પૂર્ણાંક આગળ જે ચિહ્ન) કર-
વામા આવે છે તે, ઓળાયો [ચાલતું.

અલ્લે, વિ૦મોડુ ,ધીમે ધીમે પણ પ્રમાણિકપણે

અલ્લોક, અ૦ (અલખ-પરમેશ્વર) બાવાઓની
ભીખ માગવાનો પોકાર.

અલ્હડ, વિ૦ દુનિયાદારીના અનુભવ વગરનુ, અણસમજુ ૨ ઉચ્છૃંકળ

અલ્હેતુ, વિ૦ અણસમજુ, અજ્ઞાન, કમઅક્કલ

અવ, અ૦ (સ૦) નીચુ, ઓછુ, અવળુ, નિશ્ચય, અનાદર, ઇ૦ બતાવનાર ઉપસર્ગ

અવકળા, સ્ત્રી૦ (સ૦) નઠારૂ ચિહ્‌ન, નુકશાન, ગેરલાભ ૨ અવ્યવસ્થપણુ

અવકાત, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઈલાજ ૨ જોર

અવકાશ, પુ૦(આ૦)બે વસ્તુની વચમાનુ છેટુ, અતર, માગ ૨ ફુરસદ, નવરાશ, ૩ વાચતા લખતા અટકવાની જે ટાપ તે, વિરામ ચિહ્‌ન

અવકૃપા, સ્ત્રી૦ગેરમહેરબાની, ઇતરાજી, કરડી નજર

અવક્રિયા, સ્ત્રી૦(સ૦ , હાનિ, નુકશાન ૨ બગાડ, વિકાર, અવગુણ ૩ ઉલટુ પરિણામ

અવગણ, ન૦ અવગુણ, જુઓ

અવગણના, સ્ત્રી૦(સ૦) અનાદર, ન લેખવવુ તે, નિદા, તુચ્છકાર ૩ ઉપેક્ષા

અવગણવુ, ક્રિ૦ સ૦ ન લેખવવુ, અનાદર કરવો

અવગતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અવ+ગમ–જવુ) અવદશા, અધમગતિમા જવુ તે પડતી, પાયમાલી

અવગતીઉ, વિ૦ જેની અવગતિ થઇ હોય તે ૨ મેલુ [અદર પેસવુ તે, પ્રવેશ કરવો તે

અવગાહ, પુ૦ સ્નાન, નહાવુ તે, અધોળ, ૨

અવગાહવુ ક્રિ૦ અ૦નહાવુ, તરવુ, ડુબકી મારવી

અવગુણ, પુ૦ (સ૦ અવ+ગણ્ ગણવુ) નઠારો ગુણ–સ્વભાવ, એબ, દોષ ૨ ગેરફાયદો, નુકશાન, ખોટ, ટોટો ૩ ખામી, ખોડ

અવગુણીઉ–ગુણી, વિ૦ નઠારા ગુણનુ, અનીતિમાન, દુર્ગુણી, દુરાચારી, ૨ નુકશાન કરનારૂ, "અવગુણીયાને ગુણ કરે, તે આટાગૂણમા જાય"

અવગ્રહ, પુ૦ (સ૦) અનાવૃષ્ટિ, ૨ નિગ્રહ ૩ પ્રતિબધ નડતર ૪ સ્વભાવ [અણઘડ

અવઘડ, વિ૦ મુશ્કેલ, અઘરૂ, કઠણ, વિકટ ૨

અવઘાત, પુ૦ (સ૦ અવ+હન્) મારી નાખવુ તે, ઠોકવુ, આઘાત

અવઘોષણા, સ્ત્રી (સ૦)ઢઢેરો, જાહેરાત

અવચિહ્‌ન, ન૦(સ૦)અપશુકન;અશુભસૂચક ચિહ્ન

અવચ્છિન્ન, વિ૦ જુદુ પડેલુ ૨ મર્યાદિત

અવચ્છેદ, પુ૦ (સ૦ અવ+છેદ-કાપ) છેદન ૨ કાપ ૩ ફરક ૪ હદ, સીમા ૫ જુદુ પડે છે એની સૂચક નિશાની, ડ,॥,*

અવજોગ, પુ૦ (સ૦)ખરાબ વખત, કમહૂરત

અવજ્ઞા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અવ+જ્ઞા–જાણવુ) અપમાન, અનાદર, બેઅદબી ૨ આજ્ઞાભગ

અવટાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગુચવાવુ ૨ કાયર થવુ, થાકી જવુ ૩ એકાકાર થવુ ૪ ચૂકઆવવી

અવડ–ડુ, વિ૦ અવાવરૂ ન વપરાતુ

અવતસ, ન૦ (સ૦ અવ+તસ્) કાનનુ ઘરેણુ, એરીંગ ૨ અનકાર, શિરોમણિ

અવતરણ, ન૦ (સ૦ અવ+તૃ) અવતરવુ તે, અવતાર, જન્મ ૨ ઉતારો ૩ ઉતાર

અવતરવુ, ક્રિ૦ અ૦ જન્મવુ, ઉત્પન્ન થવુ

અવતાર, પુ૦ (સ૦ અવ–નીચે+તૃ–ઓળગવુ) જન્મ, દેહધારણ, ઉત્પત્તિ ૨ જીવન, જીદગી

અવતારી, વિ૦ (સ૦) અવતાર સબધી ૨ અસાધારણ ૩, અશીજન [દુખ

અવદશા, સ્ત્રી૦ (સ૦)પડતી, દુર્દશા, વિપત્તિ,

અવદાત, અ૦ શુદ્ધ, સ્પષ્ટ ૨ સુદર, નિર્મળ

અવદાત, વિ૦ ધોળુ

અવદાન, ન૦ (સ૦ અવ+દા) અપદાન, દેવતા જમાડવો તે ૨ ગળવુ, ગટ–ઓહીયા કરી જવુ તે

અવદાહ, પુ૦ (સ૦) વિધિ પ્રમાણે અગ્નિ સસ્કાર ન થવો તે, વગર ક્રિયાએ બળ્યુ ન બળ્યુ કરવુ તે [બ્રાહ્મણોની એક જાત

અવદીચ, પુ૦ (સ૦ ઔદીચ્ય) ગુજરાતના

અવધ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સમાપ્તી, અત, ૨ હદ છેવટ, છેડો ૩ મુદત, વેળા

અવધાન, ન૦ (સ૦) ધ્યાન, લક્ષ ૨ સાવધાની, ચોકસાઇ ૩ કાળજી, સભાળ ૪ સમાધિ ૫ ઉદ્દેશ, ધારણા, વલણ

અવધારણ, ન૦ (સ૦) નક્કી કરવુ–ઠેરવવુ તે, નિશ્ચય, ખાતરી ૨ અવધાન.

અવધિ, પુ૦ સ્ત્રી૦ [સ૦] છેડો, સમાપ્તિ ૨ હદ, મર્યાદા, સીમા ૩ છેવટ, અત ૪ ટોચ,

શિખર ૫ વેળા, મુદ્દત, દરમિઆન ૬ ધોરણ, મુખ્ય પ્રમાણ ૭ પ્રારભ અથવા અત ૮ પરાકાષ્ઠા, હદથી જાદે ૯ અ૦ સુધી, લગણ

અવધૂત, પુ૦ (સ૦) અબધત, સન્યાસી

અવધ્ય, વિ૦ (સ૦ અ+વધ્ મારવુ) વધ કરવાને–ભોગ આપવાને યોગ્ય નહિ તેવુ

અવનવુ, વિ૦ વિશેષે કરીને, નવુ, અજાએબ જેવુ, અલૌકિક [જમીન, ૩ અવતાર, જન્મ

અવનિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૃથ્વી, દુનિયા ૨ ભોય,

અવનિત, વિ૦ કોઇનો વનો–ચાકરી કરે નહિ તેવુ ' અવનિત ચલો "

અવનિતળ, સ્ત્રી૦ પૃથ્વીની સપાટી, ભુતળ

અવનિપતિ, પુ૦ રાજા, પૃથ્વીપતિ

અવનીશ, પુ૦ પૃથ્વીનો રાજા ૨ ધણી, પ્રભુ

અવન્તિ પુ૦ માળવા દેશ, ૨ ઉજ્જનશહેર

અવમોધ, પુ૦ (સ૦ અવ+બુધ્) જ્ઞાન પ્રબોધ

અવભૃથ, પુ૦ (સ૦ અવ+ભૃ–ભરવુ, દિક્ષાત યજ્ઞ, યજ્ઞની પૂર્ણાહૂતિ ૨ યજ્ઞાતે સ્નાન કરવુ તે

અવમાન, ન૦ (સ૦) અપમાન, અનાદર, તિરસ્કાર અવમતિ

અવયવ, પુ૦ (સ૦) આખી વસ્તુનો અમુક વિભાગ તે, અગ ૨ અશ, ભાગ ૩ મૂળ તત્વ ૪ ધાતુ [અશી

અવયવી, વિ૦ (સ૦) જેને અવયવ હોય તે,

અવયોગ, પુ૦ [સ૦ અવ+યોગ–વખત] ખરાબ વખત, કમુહૂર્ત, અનજોગ

અવર, વિ૦ (સ૦અપર–બીજુ) બીજુ, અન્ય ૨ કનિષ્ઠ, અધમ, છેલ્લું,

અવર, પુ૦ (અ૦) કલાક, અઢી ઘડીનો સમય

અવરજ, ન૦આપણી પાછળ હવે થશે તે,છોકરા 'આપણે તથા આપણા ઉત્તરજ ના અવરજ અવે પાછા ઉદયના ક્ષિતિજમા છીયે –અસ્તોદય

અવરજવર, સ્ત્રી૦ વારવાર આવવુ જવુ તે આવજા, હીનચાલ, હરફર

અવરણ, વિ૦ હલકી જાતનુ, અવર્ણ શુદ્ર

અવરથા, અ૦, વિ૦ (સ૦ અ+વૃથા) ફોગટ, મિથ્યા વ્યર્થ ૨ નિરર્થક, નકામુ, નજીવુ

અવરાઈ, સ્ત્રી૦ અભરાઇ, જુઓ

અવરાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઢકાવુ, રોકાવુ

અવરેજ, પુ૦ (અ૦ ઍવરેજ) સરાસરી, આવરેજ

અવરોધ, પુ૦ (સ૦ અવ+રૂધ) અટકાવ, નડતર, રોકાણ, પ્રતિબધ બાધ ૨ જનાનખાનુ, અતપુર

અવરોવ, ન૦ (સ૦) હરકત, પ્રત્યવાય

અવરોહ, પુ૦ (સ૦ અવ+રૂહ્) નીચે ઉતરવુ તે ૨ સ્વર્ગ ૩ લતોદ્દગમ, ફણગો, વડવાઈ ૪ ઢોળાવ, ઢાળ ૫ ગળો

અવરોહી, વિ૦ ઉતરતુ ૨ (ગાયનમા) છેક ઉચા સુરથી ઉતરતા નીચા સુરે આવતુ, હલકી હલકનુ ૩ ઝટ અકુર–મૂળ ફૂટે તેવુ

અવર્ગી, વિ૦(સ૦) વર્ગનુ નહિ તે ૨ અવર્ગનુ

અવર્ણ, વિ૦ (સ૦) રગવગરનુ ૨ જાત વગરનુ નીચુ, હલકુ, કજાત ૩ અ આદિ અક્ષરો તે ૪ અપવાદ [૨ વર્ણનને અયોગ્ય, અકથનીય

અવર્ણ્ય, વિ૦ (સ૦) વર્ણવી ન શકાય તેવુ

અવર્ય, વિ૦ (સ૦)કનિષ્ટ નીચુ ઉતરતુ,હલકુ

અવલ, વિ૦ (ફા૦) પહેલુ મુખ્ય ૨ મૂળ,તોફે

અવલઅરજી, સ્ત્રી૦ (કાયદામા) દાવા અરજી, ફરીયાદ, પ્લેઇન્ટ (અ૦)

અવલઆખર, અ૦ (આ૦) પહેલેથી છેડા સુધી, અર્થાત, ઠેઠ સુધી

અવલક્ષણ, ન૦ (સ૦) અપલક્ષણ

અવલથી, અ૦ પહેલેથી, અસલથી

અવલમજલ, સ્ત્રી૦ (આ૦ અવલ+મજલ–મુસાફરી) શબને દાટવા–બાળવાની જગો તે, શ્મશાન, પાયદસ્ત, શબની જે છેલ્લી ક્રિયા કરી તે

અવલબન, પુ૦ (સ૦ અવ-નીચે+લબ્–લટકવુ) આશ્રય, આધાર,ઓથ ૨ પગ મૂકવાની જગા, ટેકો

અવલસાલ, ન૦(ફા૦) પહેલુ વર્ષ, બેસતુ વર્ષ

અવલેપ, પુ૦ (સ૦ અવ+લિપ–લીંપવુ)ચોપડવુ તે, લેપ, ખરડ,પ્લાસ્ટર (અ૦)૨.અહકાર

અવલેહ, પુ૦ (સ૦અવ+લિહ્-ચાટવુ) ઔષધિનો ક્વાથ બનાવી, ફરી ઉકાળી કરેલો ઘટ પદાર્થ તે, આગળીવતી ચટાય તેવું કરવુ તે, ચાટણુ, ચાટો

અવલોકન, ન૦ (સ૦ અવ+લોક્-જોવુ) તપાસવુ, જોવુ તે, ચોકશી, પરીક્ષા

અવલોકવુ, ક્રિ૦ સ૦ અવલોકન કરવુ, જોવુ, ધારીને જોવુ ૨ તપાસવું, ચોકસી કરવી ૩ પરીક્ષા કરવી

અવશ, વિ૦ (સ૦) જે તાબે નથી તે, ૨ સ્વતત્ર, આપઅખત્યાર, ૩ પરાધીન.

અવશિષ્ટ,વિ૦(સ૦) બચેલુ, વધેલુ, એઠુ, શેષ

અવશુકન, પુ૦ અપશુકન, અશુભ ચિહ્ન.

અવશેષ,વ૦ (અવ-નીચે+શિષ્-રહેલુ) બાકી, શેષ, સિલક

અવશ્ય, વિ૦ (સ૦ અ+વશ) વશ ન થાય તેવુ, અડીએલ, હઠીલુ, ઉચ્છ્રખલ

અવશ્ય, અ૦ (સ૦) જરૂર, ખચીત, નક્કી, ખરેખર, અલબત

અવશ્યમેવ, અ૦ જરૂરજ, નક્કી, નિસદેહ

અવસર, પુ૦ (સ૦ અવ+સૃ-સરવુ) જોગવાઇ,તક, લાગ,પ્રસંગ,તાકડો ૨ ટાણુ, પ્રસ્તુત

અવસાત, અ૦ હમણા, હાલ,આટણે.૨ ઓચિંતું, એકદમ.

અવસાન ન૦ (સ૦) મોત, આખર ઘડી,અત ૨ અટકવાની ટાપ, યતિ, વિરામ ૩ બધ પડવુ તે ૪ હદ, સીમા. ૫ બારીક વખત

અવસાય, પુ૦ (સં૦) સમાપ્તિ, છેડો, અત ૨ નિશ્ચય. ૩ શેષભાગ

અવસ્તા, સ્ત્રી૦ (ઝ૦) પારસી લોકોનું અસલ ધર્મ પુસ્તક ૨ હાલત, અવસ્થા

અવસ્થા, સ્ત્રી, (સં૦ અવ+સ્થા)હાલત,હાલ, દશા, સ્થિતિ ૨ આયુષ્યના અમુક મુદતના જે ભાગ તે (પૂર્વાવસ્થા, ઉત્તરાવસ્થા) તથા પેટા ભાગ (બાળ અવસ્થા, પૌગડ અવસ્થા, કિશોર અવસ્થા, યૌવન અવસ્થા પ્રૌઢ અવસ્થા, અને (વૃદ્ધ અવસ્થા.) ૩ જીવની જે હાલત તે. (જાગ્રત, સ્વપ્ન અને સુષુપ્તિ અવસ્થા). ૪ જીદગીની સ્થિતિ-સુખ અને દુખ ૫ જરા, ઘરડપણુ.

અવસ્થાન, ન૦ રહેઠાણુ, મુકામ

અવસ્થાંતર ન૦ [સ૦અ૦+સ્થા + અતર-બાજુ] સ્થિતિનો ફેરફાર થવો તે,રૂપાતર,વિકૃતિ

અવહાર, પુ૦ થોડા વખતની યુદ્ધ વિશ્રાંતિ, સધિ.

અવહાસ, ન૦[સ૦અવ+હસ્] ઉપહાસ, ઠઠ્ઠો, મશ્કરી, મજાક

અવહિત્થ, ન૦ [સ૦] ખોટો દેખાવ; ઢોગ. ૨ કાવ્ય શાસ્ત્રમા ૩૩ વ્યભિચારી ભાવો પૈકીનો એક

અવળચંડુ, ન૦ અડપલુ, ચાદવુ, છેડતી.

અવળચડુ, વિ૦ [અવળુ-ઉલટુ+ચડ-ગરમ] અટકચાળુ, કહેવાથી ઉલટુ ચાલનાર ૨ ચાદવુ, છેડતી કરનારૂ ૩ ઉલટુ, વિરૂદ્ધ.

અવળચવળ, વિ૦ આડુઅવળુ, અવળુસવળુ, ખરૂ ખોટુ ૨ અ૦ ઉલટસુલટ, ફાવ્યુ તેમ, જેમ આવે તેમ

અવળપચક, ન૦ [અવળું+પંચ-પાચ] વાંકાપણુ, આડાઇ, વક્રભાવ, વિપર્યય. અવળ પચક થવુ-[ધનિષ્ટાના ઉત્તરાર્ધથી તે અશ્વિનીના પૂર્વાર્ધ લગીના જે પાચ નક્ષત્ર તે.તેમા પરદેશ જવાનો તથા ઘાસ લાકડા વહોરવાનો નિષેધ કહ્યો છે, વળી પચક બેસતા કઇ અવળુ-ખોટું થાય તો તેવુને તેવુ પાચ વખત થાય એમ કહેવાય છે-જ્યોતિષ્ય) સારૂ કરવા જતા માઠુ થવુ તે, સવળુ કરતા અવળુ થઇ જવુ, ઉંધુ ખણાઇ જવુ.

અવળવાણી, સ્ત્રી૦ અવળુ બોલવુ તે ૨ અવળુ બોલે ને સવળુ થાય તેવી બોલી. ૩. અશુભ વાણી; કવરથી બોલ ૪ પ્રસંગથી ઉલટુ બોલવુ તે

અવળાઇ, સ્ત્રી૦ આડાઇ, કહે તેથી આડુ અથવા ઉલટુ કરવાની જે હઠીલી ટેવ તે ૨ જીદ્દીપણુ, હઠીલાઇ

અવળુ, વિ૦ ઉલટુ, ઉંધુ, વિરૂદ્ધ ૨ વાકુ, પ્રતિકૂલ. ૩ આડુ, સન્મુખ નહિ હોય તેવુ. અવળુ કરવુ-ઉલટુ કરવુ ૨. ફેરવવુ, ૩.

બગાડવું, નુકશાન કરવું **પ્રભુને અવળા હાથે પૂજવા** છતી હથેળી રાખીને પૂજવાને બદલે ઉંધી હથેલી રાખી પૂજવું–ગુનો કરવો, પહેલાના જન્મે પાપ કરવું) **અવળે મોઢે પડવુ**–(છતા નહિ) ઉંધે મોએ પડવું ૨ માંદા પડવું, **અવળું મો કરવું** મો ફેરવવું ૨ રિસાવું **આડુ ને અવળું**–જતા ને આવતા **અવળા પાટા દેવા**–ઉલટે રસ્તે ચઢાવવું, ખોટુ સમજાવી ભમાવવું, **અવળા પાસા પડવા**—કરેલી યુક્તિ નિષ્ફળ જવી, ઉલટું થવું તે **અવળા હાથે પૂજેલુ**–કમને કરેલું **અવળી પાઘડી મૂકવી**–દેવાળું કાઢવું ૨ વચન ન પાળવું, બોલ્યું અબોલ્યુ કરવું ૩ પક્ષ–બાજુ બદલવી

અવળાસવળી, સ્ત્રી૰ એક જાતનો છોડ છે, એના પાદડા બાધવાથી ગુમડુ પાકે અને રૂઝાય છે

અવળાસવળી, અ૰ ઉલું અને આડુ, ચોકડી પડે તેમ, ઉલટસુલટ, ૨ અટપટુ ૩ ઉધુ છતુ, ઉથલપાથલ

અવળે, સ્ત્રી૰ (સ૰ અવ + લેહ સુવાવડીને માટે વણા વસાણા ખાડી બનાવેલો ક્વાથ બતરીસુ

અવ ઇ, સ્ત્રી૰ ઉડતીખબર, અફવા, લોકવાયકા

અવાક, સ્ત્રી૰ વાક–મિઠ શ વગરનુ

અવાચક, વિ૰ [સ૰ અ+વચ્–બોલવું] મુગુ, ટુંકી જીભ વાળુ બેભાન, મરવા પડેલું ૩ વાચા રહિત

અવાચી, સ્ત્રી૰ હેડકી, વાઘણી, ડચકારી

અવાચ્ય, વિ૰[સ૰]બોલાય—બ્યાન કરાય નહિ તેવુ, અકથનીય

અવાજ પુ૰ [ફા૰ અવાઝ] જે કઇ સભળાય તે, ઘોષ, ધ્વની, શબ્દ ૨ ધાટો, નાદ

અવાજા, પુ૰ અવાજ થવા તે, બહાર, ધડાકા

અવાજી, વિ૰ અવાજવાળું, વાગતુ

અવાડુ, ન૰ ઔ, અડણુ, ઔલુ

અવાજો, પુ૰ અવાજ, ધ્વનિ, શબ્દ, ઘોષ

અવાડો, પુ૰ ઢોરોને પાવા માટે કરેલો ચુના મચ્છીનો કુવાને લગતો ઉંડો ખાડો, ચણેલી ટાકી, હોજ

અવાટ, વિ૰ વાટ નહિ તે, ઉજડ રસ્તો ૨ સ્ત્રી૰ કુમાર્ગ, અનીતિ

અવાણ, ન૰ હીડછા ચાલવાની ઢબ,ચાલ ૨ ગુણ

અવાતર, વિ૰[સ૰અવ+અતર—છેટુ]માહેનુ, અદરનુ ૨, વચ્ચમા આવેલુ ૩ આડકતરૂ, ગૌણ

અવાર, વિ૰ [સ૰ અ + વારવું–દૂર કરવું] અનિવાર્ય, દૂર ન થઇ શકે તેવુ, આવશ્યક

અવારનવાર, અ૰ કોઈ કોઈ વાર, વારાફરતી ૨ વખતો વખત, કદી કદી

અવાણવું, ક્રિ૰ અ૰ તપાસવું, નાણી જોવુ,

અવાવરૂ, વિ૰ [અ+વ્યાપૃ] વાપરવામા ન આવતું, અવાવરૂ, અવડ

અવાસ, પુ૰ (સ૰ આ+વસ્–રહેવું) રહેવાની જગા, રહેઠાણ, મુકામ, ઘર

અવાળુ, ન૰ દાતના પારા, પીડિયા ૨ લાળ ઉત્પન્ન કરનાર માસપિંડ [રહિત તે

અવિકાર, પુ૰ (સ૰ અ+વિકાર–ફેરફાર) વિકાર

અવિકળ, વિ૰ ગાભરૂ ન થએલુ

અવિકાર, પુ૰ વિકાર–બગાડ નહિ તે ૨ વિ૰ નુકશાન ન કરનાર

અવિકારી, વિ૰ ફરે નહી તેવુ, નિર્વિકાર, ૨ વિશેષણનો એક પ્રકાર (વ્યાકરણ) જેને જાતિ વચન અને વિભક્તિ ન લાગે તેવુ ૩ નિરૂપદ્રવી, નિર્દોષ, ૪ અબાધક નિર્બાધક

અવિગત, વિ૰ (સ૰ અ+વિ+ગમ્–જવુ) છૂટુ પડેલુ, અયુક્ત ૨ નિત્ય (બ્રહ્મ)

અવિગતા, વિ૰ આશકે રોકેલી, અજ્ઞાતયૌવના

અવિચળ, વિ૰ (સ૰ અ+વિ+ચલ્–જવુ) જેનો ફેરફાર ન થાય તેવુ,સ્થાયી,સ્થીર, કાયમ

અવિચાર પુ૰ (સ૰ અ+વિ+ચર્–ચાલવુ) વિવક વિચાર રહિત, અન્યાય, અવિવેક

અવિચારી, વિ૰ (સ૰) અવિવેકી, પ્રમાદી, મૂર્ખ, વિચારશૂન્ય, અણુસમજુ

અવિચ્છિન્ન, વિ૰ (સ૰ અ+વિ–છિદ્–કાપવુ) જુદુ પાડેલુ નહિ તેવુ,અખડિત,અખડ,અસ્ખલિત

અવિચ્છિન્નધારા, સ્ત્રી૰ અભિષેક, ધારાવાડી

અવિદ્ધયોની, વિ૰ (સ૰) પતિ સગ થયો ન હોય તેવી (સ્ત્રી)

અવિદ્યમાન, વિ૦ (સ૦ અ+વિદ્-હોવુ+માન-વાળુ) જીવતુ ન હોય તે મરી ગએલુ, નાશ પામેલુ ૨ અપ્રત્યક્ષ

અવિદ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦ અ + વિદ્યા-જ્ઞાન) જગતની જુઠી માયા,અજ્ઞાન,૨ વિદ્યાનો અભાવ

અવિંધ, વિ૦ વિંધેલુ નહીં તે, વેહ રહિત ૨ ન પલોટાએલુ

અવિધાર, અ૦ નક્કી,ખચીત,

અવિધારવુ,ક્રિ૦ સ૦ અવશ્ય માનવુ,ધારવુ સમજવુ

અવિનય, પુ૦ (સ૦) બેઅદબી, અસભ્યતા ૨ ગુનો, દોષ

અવિનયી, સ્ત્રી૦ અસભ્ય, બેઅદબ, ઉદ્ધત

અવિનાશ, વિ૦ (સ૦ અ+વિ+નશ્) જેનો કદી નાશ નથી થતો તે, અક્ષર, અજર, નિત્ય

અવિનાશી, વિ૦ (સ૦) નિત્ય-હમેશ છે તેવુ, અમર, અક્ષય, ૨ પુ૦ પરમાત્મા, બ્રહ્મ

અવિનીત, વિ૦ અનમ્ર,ઉદ્ધત અલ્લડ ૨ જગલી

અવિપક્ષ, વિ૦(સ૦)શત્રુરહિત સામાવાળીઆ વગરનુ

અવિપાક, વિ૦ (સ૦) જેમા ખાધેલુ હજમ [ન થાય એવો એક રોગ

અવિભક્ત,વિ૦(સ૦)નહિ વહેચાએલુ, મજીઆરૂ

અવિભાજ્ય, વિ૦ (સ૦) જેના વિભાગ ન થઈ શકે તેવુ,ભાગી ન શકાય તેવુ

અવિમળ, વિ૦ (સ૦) અસ્વચ્છ, મેલુ

અવિરત, અ૦(સ૦)વગર અટકે,ચાલુ, નિરતર

અવિરલ, વિ૦ (સ૦) ભરચક, ભરપૂર,પુષ્કળ ૨ ઘાડુ ૩ વન નક્કર ૪ અટકે નહિ તેવુ

અવિવક્ષિત, વિ૦ (સ૦) ખામુખા બોલવુ જ છે એવો વિચાર ન હોય તેવુ ધારેલુ નહિ તેવુ

અવિવાહિત, વિ૦ (સ૦અ + વિ+વહ્-લઇ જવુ) વિવાહ સસ્કાર થયેલો નથી તેવુ, કુવારૂ

અવિવેક, પુ૦ (સ૦) વિવેક નહિ તે, અવિચાર ૨ દોષ

અવિવેકી, વિ૦(સ૦અ+વિ+વિજ્-ઓળખાવુ) અવિચારી, અસભ્યતા, અમર્યાદ, બેઅદબ

અવિશ્વાસ, પુ૦ (સ૦) અણુભરોસો, ખાતરી ન થવી તે

અવિશ્વાસી, વિ૦(સં૦) નાસ્તિક ૨ બેઇમાન; દગાખોર, બેવચની

અવિશ્વાસનીય, વિ૦ અણુભરોમાવાળુ

અવે, અ૦ હવે, આવુ છે ત્યારે

અવેક, પુ૦ અવિવેક, ગેરવર્તણુક

અવિરોધી, વિ૦ દ્વેષી નહિ તે, મપીલુ

અવેજ, પુ૦ (આ૦ ઇવજ) માલ સાટે માલ આપવો લેવો તે, સાટાપાટી, બદલો ૨ નાણુ ઉત્પન્ન, કિમતીમાન ૩ નફો, મુડી

અવેર, પુ૦(સ૦ આ + વૃ-ઢાકવુ)દેખરેખ દાબમા રાખવાની સત્તા, કાબુ ૨ વિવેકથી ઉપયોગ કરવો તે,ખર્ચી જાણુવુ તે ૩ કરકસર કરવી તે ૪ સમેટી લેવુ, એકઠુ કરવુ

અવેરવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાચવી રાખવુ,ઉગારવુ ૨ જતન કરવુ,જાળવવુ ૩ કરકસર કરવી,અવેર કરવો

અવેરૂ, અ૦ વખત બેવખત, ગમે તે વખતે; કોઈ પણ સમયે ૨ હલેતુ

અવેવ, પુ૦ અવયવ, જુઓ ૨ અવેર, વ્યવસ્થા

અવેળા, સ્ત્રી૦ કવેળા, વખત બેવખત

અવેળી, સ્ત્રી૦ઘઉના લોટને ભૂગડે ચાળી ઘીમા શેકી સાકરના પાણી સાથે ચટાય તેમ કરવુ તે, મેદાનો શિરો (જૈન) [ખુલ્લુ-ઉઘાડુ નહિ તે

અવ્યક્ત, વિ૦ (સ૦ અ+વ્યક્ત-સ્પષ્ટ) ગુપ્ત,

અવ્યક્ત, પુ૦ (સ૦) આત્મા, ઈશ્વર ૨ માયા ૩ સખ્યા, પદ (બીજ ગણિતમા). ૪ ધ્વનિ, અવાજ (સાખ્યમા); ૫ પ્રકૃતિ કુદરત

અવ્યય, પુ૦ (સ૦) વ્યાકરણ પ્રસિદ્ધ અવ્યય, સર્વ વિભક્તિમા અને સર્વ વચનમા એક રૂપે રહેનાર શબ્દ, જેને લિગ,વચન, અને વિભક્તિ લાગતા નથી તેવો શબ્દ એની ચાર જાત છે શબ્દયોગી, ઉભયાન્વી, ક્રિયાવિશેષણ અને કેવળ પ્રયોગી

અવ્યય, વિ૦ (સ૦ અ+વિ+ઇ-જવુ) આદિ-અત વિનાનુ, વિકારવિનાનુ ૨ અવિનાશી,નિત્ય, અમર ૩ પરમાત્મા, બ્રહ્મ,

અવ્યવસ્થા, સ્ત્રી૦ (સં૦ અ+વિ+અવ+સ્થા) ગેરબદોબસ્ત, બેતાલી, ગોટાળો, ગરબડ.

અવ્યવસ્થિત, વિ૦ (સ૦) અવ્યવસ્થા વગરનુ, ગોટાળીઉ ૨ કોઈ પણ જાતના નિયમ વગરનુ ૩ ચચળ
અવ્યાપ્તિ સ્ત્રી૦ (સ૦) સર્વત્ર લાગુ ન પડે તેવો અમુક વસ્તુના લક્ષણનો જે દોષ તે;અપ્રાપ્તિ
અવ્યયીભાવ, પુ૦ વ્યાકરણમા એ નામનો એક સમાસ, છઠ્ઠી વિભક્તિવાળા નામની પછી અવ્યય આવે છે ત્યારે વિભક્તિ ઉડી જઈ નામ અને અવ્યય જોડાઈ જાય છે તે 'ઘોડાની ઉપર–ઘોડા ઉપર'
અવ્હેરાટ, પુ૦ બહાવરાપણુ; ગ્રુચવણ, અમુઝણ, સભ્રમ, ૨ લજ્જા,શરમ
અવ્હેરૂ, વિ બહાવરૂ, ગભરાએલુ, વ્યાકુળ
અવ્હૈ, સ્ત્રી૦ એક તરેહની આતસબાજી, હવાઈ
અશક, પુ૦ ઇશક, જુઓ **અશકનો મારી ગાજરા ખાય**—અશકનો માર્યો ડીકરામા ખાય
અશકર, અ૦ (ફા૦ આશ્કાર–દર્શાવવુ) ચોક્ખુ, ખુલ્લી રીતે, પ્રત્યક્ષ. ૨ આખરે, છેવટે
અશક્ત, વિ૦ (સ૦ અ+શક્–શકવુ) શક્તિ વગરનુ નબળુ, કમજોર, નરમ ૨ અસમર્થ, નાલાયક,દમવિનાનું ૩ દુર્બળ, માદુ, પોચુ
અશક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) શક્તિ નહિ તે, અશક્તપણુ નબળાઈ, કમજોરી ૨ ગજુ નહિ તે
અશક્તિમાન, વિ (સ૦) અશક્ત, દુર્બળ, અસમર્થ, કમતાકાતવાળુ [ભવિત, અસાધ્ય.
અશક્ય,વિ૦ (સ૦) ન બને–થાય તેવુ અસ-
અશન, ન૦ (સ૦અશ્-ખાવુ) જમવુ તે ૨ ભોજન, ખોરાક ૩ અન્ન
અશનિ, સ્ત્રી૦ વીજળી ૨ વજ્ર ૩ કરા પડવા તે
અશરણ,વિ૦(સ૦)આશરો ન હોય તેવુ,નિરાધાર
અશરણશરણ, વિ૦ (સ૦) આશ્રય વગરનાને આશ્રય આપનાર, પરમેશ્વર
અશરફી, સ્ત્રી૦ (ફા૦ અશર–દશ) મોહોર, ૧૫ રૂપિયાની કિમતનો સિક્કો
અશરાફ, વિ૦ (આ૦ શરીફ–ઉમરાવ) ભલુ, સાલસ, સભ્ય. ૨ પ્રમાણિક, ઇમાનદાર ૩ ખાનદાન, કુલીન
અશરાફી, સ્ત્રી૦ (આ૦) ભલમનસાઇ, સભ્યતા ૨ ઇમાનદારી.
અશર્મ, વિ૦ (સ અ+શર્મ–ખુશી) દુખી ૨ બેશરમ, નિર્લજ્જ
અશાડ, પુ૦(સ૦ આષાઢ)હિંદુ કાર્તકી વર્ષનો ૯ મો મહિનો [માસને લગતુ
અશાડી, વિ૦ અશાડ માસની પૂર્ણિમા ૨ અશાડ
અશાત,સ્ત્રી૦(સ૦અ+શમ્–શાન્ત થવુ) અસુખ, દુખ, અશાતિ ૨ ઉદ્વેગ.
અશાતના, સ્ત્રી૦ દુખ, લાગણી દુખાવી તે ૨ અપવિત્રતા (જૈન)
અશાત, વિ૦ કોલાહલવાળુ, ગડબડીઉ
અશાતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચિત્તવિક્ષેપ, શાતિ નહિ તે ૨ બખેડો, બડ
અશાતા, સ્ત્રી૦ નિવૃત્તિ–સુખ નહિ તે, અસુખ, ઉનાપો. ૨ ચિંતા, ફિકર
અશાશ્વત, વિ૦ (સ૦ અ + શાશ્વત–નિત્ય) નિત્ય–હમેશનુ નહિ તેવુ, અસ્થિર, ચચળ, અસ્થાયી ૨ એ ઘડીનુ,ક્ષણભગુર.૩ નક્કી નહિ તે
અશાસ્ત્ર, વિ૦ (સ૦અ+શાસ્–અમલ કરવો) શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ, રીતિ વિરૂદ્ધ, વિધિ-નિયમથી ઉલટુ
અશિર, પુ૦ (સ૦) રાક્ષસ ૨ અગ્નિ ૩, પવન
અશિવ,વિ૦અયોગ્ય,અનુચિત ૨ અશુભ,અમગળ
અશિક્ષિત,વિ૦(સ૦અ+શિક્ષ્–શીખવવુ) નહિ શિખેલુ, ન કેળવાએલુ, અભણ
અશીલ,વિ૦ગરીબ, શાત, શરમાળ ૨ ખરાબ વર્તણૂકનુ, નીચ ૩ હલકુ, અકુલીન
અશુચિ, વિ૦ (સ૦) અપવિત્ર, મલિન, ગદુ
અશુદ્ધ, વિ૦(સ૦)અપવિત્ર, મલિન, અસ્વચ્છ, નાપાક ૨ ખોટુ,જુઠુ. ૩ ભૂલચૂકવાળુ, દોષિત
અશુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ભૂલચૂક; ખોટુ ૨ અપવિત્રતા ૩ ચોખવટ નહિ તે
અશુભ, ન૦(સ૦ અ+શુભ–સુદર) અકલ્યાણ, માઠુ, ભુડુ, અભદ્ર ૨ મરણને લગતુ કર્મ તે
અશેષ, વિ૦ (સ૦ અ+શિષ્–બાકી રહેવુ) સઘળુ,સપૂર્ણ,કઇજ બાકી નહિ તેવુ [શાક બી
અશેળીઓ,પુ૦ અસાળીઓ, એક જાતના ચપટા

અશો, વિ૦ (ફા૦) પવિત્ર
અશોઇ, સ્રી૦ પવિત્રતા, શુદ્ધતા
અશોક, ન૦ (સ૦) શોક નહિ તે, સુખ, આનંદ.૨ બકુલવૃક્ષ, આસોપાલવનુ ઝાડ ૩ વિ૦ શોક જાય ને આનંદ થાય તેવુ
અશોચ્ય, વિ૦ (સ૦) નહિ શોક કરવા લાયક
અશૌચ,ન૦(સ૦)અપવિત્રતા, અશુદ્ધિ. ૨ સૂતક
અશ્કર, અ૦ છેવટ, આખરે અતે
અશ્મર, વિ૦ (સ૦) પત્થરનુ.પુ૦પત્થર,પહાણો
અશ્મરી, પુ૦ મૂત્રકૃચ્છ, પથરીનો રોગ
અશ્રદ્ધા, સ્રી૦ (સ૦)આસ્થા નહિ તે,નાસ્તિકતા
અશ્રાન્ત,વિ૦જરાકે થાકવિનાનુ ૨ અ૦વગર થાકે
અશ્રુ, ન૦ (સ૦) આસુ, નેત્રાંબુ
અશ્રુત, વિ૦ (સ૦) જેણે સાભળેલુ નથી તે ૨ વેદ ન ભણેલુ તે [માથી પાણી ટપકવુ તે
અશ્રુધારા, સ્રી૦ (સ૦) આસુની ધાર, આખ-
અશ્રુપાત, પુ૦ આસુનુ પડવુ—આસુ વહેવા તે
અશ્લાઘ્ય, વિ૦ (સં૦) વખાણ–તારીફ ક- કરવા જેગ નહિ તેવુ.
અશ્લીલ, (સ૦)શરમ આવે તેવુ,અશિષ્ટ, ભુંડુ
અશ્લેષા સ્રી૦ (સ૦) ૨૭ પૈકી નવમુ નક્ષત્ર, પાચ તારાનો એક સમુદાય તે
અશ્વ, પુ૦ (સ૦) ઘોડો, હય, તોખાર. ૨ પુરૂષની એક જાત
અશ્વગતિ, સ્રી૦ (સ૦) ઘોડાની ચાલ
અશ્વગંધા, સ્રી૦એક જાતની વનસ્પતિ,આસધ
અશ્વગ્રીવ, પુ૦ (સ૦) ઘોડાના જેવી ગરદન- વાળો એક રાક્ષસ,હયગ્રીવ રાક્ષસ. ૨ વિષ્ણુનો
અશ્વતર,ન૦(સ૦)રોઝ,ખચ્ચર [એક અવતાર
અશ્વત્થ, પુ૦ પીપળો [ર્યનો પુત્ર
અશ્વત્થામા, પુ૦ (સ૦) પાડવોના ગુરૂ દ્રોણાચા-
અશ્વદંષ્ટ્રા, સ્રી૦ (સ૦) ગોખરૂ [એક વૃત્ત
અશ્વધાટી, સ્રી૦ (સં૦) કવિતાનું ૨૭ અક્ષરનુ
અશ્વપાળ, પુ૦ (સ૦ અશ્વ+પાલ્–રક્ષણ કર- વુ) ઘોડાનો પાળક,ખાસદાર,ઘોડાવાળો, રાવત
અશ્વમંત્ર, પુ૦ (સ૦) જે મંત્રથી ઘોડો વશ થાય અને પવનની માફક ચાલે તે

અશ્વમેધ, પુ૦ (સ૦) ઘોડાનો યજ્ઞ
અશ્વમેવ, અ૦ (સં૦ અવશ્યમ્+એવ) નક્કી; ખસુસ, જરૂર [અને કેળવવાની વિદ્યા.
અશ્વવિદ્યા, સ્રી૦ (સ૦) ઘોડાને પારખવાની
અશ્વવૈદ્ય, પુ૦ ઘોડાનો વૈદ, પશુવૈદ્ય.
અશ્વશાળા, સ્રી૦ (સ૦) તબેલો, ઘોડાર.
અશ્વારૂઢ, પુ૦(સ૦)ઘોડેસ્વાર [ઉપર ચઢવુ તે,
અશ્વારોહ, પુ૦ (સ૦) ઘોડેસ્વારી, ઘોડા
અશ્વિન, પુ૦ (સ૦) આસો માસ.
અશ્વિની, સ્રી૦ (સ૦) એ નામનુ ૨૭ પૈકી પહેલુ નક્ષત્ર ૨ ઘોડી ૩ સૂર્યની સ્રી,ત્વષ્ટાની પુત્રી.
અશ્વિનિકુમાર, પુ૦ (સ૦) એક અપ્સરાના બે જોડે અવતરેલા પુત્ર, જેઓ સ્વર્ગના વૈદ્ય ગણાય છે ૨ ઘણોજ રૂપાળો પુરૂષ,કુશળ વૈદ્ય. ૩ એક જાતની ઓસડની મેળવણી
અષ્ટ, વિ૦ (સ૦) આઠ. ૮
અષ્ટક, ન૦ (સ૦) આઠનો જે સમુદાય તે
અષ્ટકા, ન૦ (સ૦)પોસ, મહા અને ફાગણ વદ ૭ ૮, ૯, ના ત્રણ દિવસ. ૨ તે દીવસે થતી એક જાતની શ્રાદ્ધક્રિયા
અષ્ટકોણ, વિ૦ (સ૦) આઠ ખુણાવાળુ,
અષ્ટગંધ, ન૦ (સ૦) આઠ જાતની સુગંધિ વસ્તુઓનુ ચૂર્ણ
અષ્ટધાતુ, સ્રી૦ (સ૦)સોનુ, રૂપુ, તાબુ,કથીર, સીસુ,પિતળ,લોઢુ અને તાબુ એ આઠ ધાતુઓ
અષ્ટનાયિકા, સ્રી૦ કાવ્યશાસ્રમા વર્ણવેલી આઠ નાયિકાઓ તે (સ્વાધીન પતિકા, ખંડિતા, અભિસારિકા, કલહાંતરિતા, વિપ્રલબ્ધા, પ્રોષિત ભર્તૃકા, વાસકસજ્જા, અને વિરહોત્કંઠા)
અષ્ટપદી, સ્રી૦ (સ૦) જેમા આઠ પદ–કડી- ઓ હોય તેવુ ગીત (જયદેવકવિકૃતગીત ગોવીંદ) ૨ શરભ, કરોળિયો.
અષ્ટપ્રધાન, પુ૦(સં૦) આઠ જાતના કારભારી. (પ્રધાન, અમાત્ય, સચીવ, મંત્રી, ધર્માધ્યક્ષ, ન્યાયશાસ્રી, વૈદ્ય, અને સેનાપતિ)
અષ્ટભાવ, પુ૦ (સં૦) આઠ જાતના ભાવ. (સ્તંભ, સ્વેદ, સ્વરભંગ, રોમાચ, કંપ, વૈવર્ણ્ય, અશ્રુપાત, અને પ્રલય).

અષ્ટમ, વિ૦ (સ૦) આઠમુ
અષ્ટમ, પુ૦ ત્રણ ઉપવાસનુ એક વ્રત (જૈન)
અષ્ટમગળ, ન૦ (સ૦) આઠ મગળ ફેરા ફરવા તે પુનર્લગ્ન [૨ અમબદ્ધ
અષ્ટમપષ્ટમ, અ૦જેમતેમ,ઉધુ છતુ,આડુ અવળુ
અષ્ટમાસિદ્ધિ, (સ૦) આઠ પ્રકારની સિદ્ધિઓ તે ૨ લીલા લહેર, આનદ [આઠમી તિથિ
અષ્ટમી, સ્ત્રી૦ (સ૦) આઠમ, પખવાડીયાની
અષ્ટવર્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આઠ વર્ષની બાળા, ગૌરી [તેવુ (મત્ર)
અષ્ટાક્ષરી, વિ૦ (સ૦) આઠ છે અક્ષર જેમા
અષ્ટાગ, ન૦ (સ૦) આઠ અગ-વિભાગવાળુ
અષ્ટાગપ્રણામ, પુ૦ (સ૦) આઠે અગે કરીને નમન કરવુ તે,લાબા થઇ પગે પડવુ તે, દડવત
અષ્ટાગયોગ, પુ૦ (સ૦) આઠે અગ સહિત જે યોગ તે. (યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન અને સમાધિ)
અષ્ટાદશ, વિ૦ (સ૦) અઢાર, ૧૮
અષ્ટાવક્ર, પુ૦(સ૦) એ નામનો એક ઋષિ ૨ જેને શરીરે ઘણી ખોડ હોય તે
અષ્ટાવધાની, વિ૦ (સ૦ અષ્ટ+અવધાન-લક્ષ) એકજ વખતે ઘણે ઠેકાણે લક્ષ રાખી શકે તેવુ ૨ ખટપટી, ચતુર
અષ્ટાવુ, ક્રિ૦ અ૦ હીઝરાવુ, ઓશિયાળા જેવા થઇ બળ્યા કરવુ, દુમાયા કરવુ ૨ પછડાવુ, ટીચાવુ [+શત-સો) એકસોને આઠ
અષ્ટોત્તરશત, વિ૦ (સ૦ અષ્ટ+ઉત્તર-ઉપર,
અસકામત, સ્ત્રી૦ (ફા૦) માલમિલકત, પુજી
અસખ્ય, વિ૦ જેની ગણતરી થઈ ન શકે તેવુ અનત, ઘણુજ બેશુમાર [ખ્ય, અપાર
અસખ્યાત, વિ૦ (સ૦) અપરિમિત, અસ-
અસગત, વિ૦ (સ૦) અયુક્ત,સબધ વિનાનુ
અસગી, વિ૦ અતડુ,જુદુ,નગી નહિ તે,ત્યાગી
અસજ્જન, પુ૦(સ૦) અસાધુ અસભ્ય,દુર્જન. ૨ વિ૦ નઠારૂ, દુષ્ટ
અસત, વિ૦ (સ૦) જુઠુ, ખોટુ,૨ અધર્મી, અન્યાયી,૩ અફળ, ફોગટ [અનાદર, અપમાન
અસત્કાર, પુ૦ (સ૦) માન ન આપવુ તે,
અસતુલ, ન૦ ખેતરની ચારે બાજુની હદ
અસત્ય,ન૦ (સ૦) જુઠાણુ મતનો અભાવ તે
અસત્યતા, સ્ત્રી૦ અસત્ય ખોટુ,અનૃતતા
અસત્યવાદી, વિ૦ જુઠુ બોલનાર, જુઠુ
અસદૃશ, વિ૦ બરોબર મળતુ ન આવે તેવુ અસમાન [દશાને પામવુ તે
અસદ્ગતિ, સ્ત્રી૦ દુર્ગતિ, મૃત્યુ પછી નીચ
અસદ્ભાવ, પુ૦ (સ૦) અણગમો અપ્રિયતા
અસતોષ, પુ૦ (સ૦) સતોષ નહિ તે ૨ લોભ, તૃષ્ણા
અસન્માન, ન૦ અપમાન, અનાદર
અસબાબ, પુ૦ (આ૦)સામાન, જગમમિલકત ૨ સાહિત્ય, સામગ્રી (યુધ્ધ સબધી)
અસભ્ય, વિ૦ (સ૦) સભામા શોભે નહિ તેવુ, અવિવેકી, તોછડુ, ઉદ્ધત, ખળ
અસમજ, સ્ત્રી૦ અજ્ઞાનતા, મૂર્ખાઈ, નાદાની ૨ નાદાનીઅત, બાળકબુધ્ધિ
અસમજણ,સ્ત્રી૦ અજ્ઞાન,ગેરસમજ,નાદાનીઅત
અસમજણુ, વિ૦ નાદાન મૂર્ખ બાળકબુધ્ધિઉ
અસમજુત, સ્ત્રી૦ સમજફેર, અણબનાવ કુસપ
અસમજુતી, વિ૦ ગેરસમજુતી, સમજફેર
અસમર્થ વિ૦ (સ૦) સમથ નહિ તે, નબળુ કમજોર, અશક્ત, દુબળુ
અસમાતુ, વિ૦ સમાય નહિ તેવુ,છલકાતુ ૨ તોફાની, સખણુ ન રહે તેવુ, અટકચાળુ ૩ હળીમળીને ન ચાલે તેવુ
અસમાન, વિ૦ સરખુ નહિ તેવુ, નાનુ મોટુ, અતુલ્ય, વિજાતિય ૨ અપૂર્વ, અલૌકિક
અસમાન, ન૦ (ફા૦) આકાશ, આસમાન. **અસમાની**-આસમાની, ભુરૂ
અસમાનીસુલતાની,સ્ત્રી૦(ફા૦ (દૈવીકોપઅથવા રાજ્યકોપ, આકસ્મિક વિપત્તિ
અસપૂર્ણ, વિ૦ (સ૦)અધુરૂ, અપૂર્ણ,ઊણુ
અસબદ્ધ, વિ૦ (સ૦) સબધ વિનાનુ,અસગત, તૂટક, ૨ એક બીજાથી ઉલટુ, વિરોધી

અસંબંધ, પુ૦ સબંધ વગરનુ, તૂટક,છિન્નભિન્ન
અસંભવ, પુ૦ (સ૦) ન બનવુ તે,અશકયતા, ૨ મળતા ન આવવુ તે, અભાવ,
અસંભવિત, વિ૦ (સ૦) ન બને-થાય તેવુ, અશકય
અસંભાવના, સ્ત્રી૦ (સ૦) મળતુ-બેસતુ ન આવવુ તે, અઘટિપણુ, અશકયતા
અસંભાવિત, વિ૦ (સ૦) દુર્જન, દુષ્ટ,શાખ-આબરૂ વગરનુ, અપ્રતિષ્ઠિત
અસંભાવ્ય, વિ૦ (સં૦) ન બને તેવુ,અશકય, ધારી શકાય નહિ તેવુ
અસમંજસ, વિ૦ (સં૦) મળતુ ન હોય તે, અઘટિતપણુ ૨ અણસમજુ, અવિચારી
અસંયુકત, વિ૦ (સ૦)સંયોગ-જોડાણવગરનુ, છુટુ, જુદુ
અસંયોગ, પુ૦ વિયોગ, જુદાપણુ, કુસંપ
અસંશય, પુ૦ સંદેહવિનાનુ, નિઃશંક
અસંસર્ગ, પુ૦ સંબંધ-પરિચયનો અભાવ, સંસર્ગરહિત
અસંસ્કૃત, વિ૦ (સ૦) જેને સંસ્કાર થએલા ન હોય તેવુ, અશુધ્ધ ૨ પ્રાકૃત
અસંસ્કૃતિ, વિ૦ સંસ્કાર વગરનુ, અશુદ્ધ,પ્રાકૃત
અસર, સ્ત્રી૦ (આ૦) લાગણી ૨ ગુણ ૩ ફળ, હાસલ, પરિણામ ૪ પાસ ૫ મનમા વાત ઉતરવી તે, છાપ [બાણુ ૨ ગુણકારક ૩ પ્રબળ
અસરકારક, વિ૦ અસર કરે તેવુ, સચોટ,રામ-
અસરાર, ન૦ ખાનગી વાતચિત, ગોઠ, ગુજ
અસલ, વિ૦ (અ૦) પહેલુ, મૂળનુ, પ્રથમનુ, અવ્વલ ૨ જુનુ ૩ ખરૂ, સાચુ ૪ ઉંચા કુળનુ, ખુનિયાત, ખાનદાન ૫ સારૂ શ્રેષ્ઠ
અસલી, વિ૦ (આ૦)જુનુ અગાઉના વખતનુ, પ્રથમનુ, મૂળનું પુરાણુ
અસવાર, પુ૦ ઘોડેસ્વાર, સ્વાર, અસ્વાર
અસવારી, સ્ત્રી૦ પ્રાણીની પીઠઉપર કે વાહનમા બેસવુ તે, આરોહણ ૨ બેસનાર, ઉતારૂ ૩ રસાલો ૪ હુમલો, ચઢાઇ. [નિરાધાર
અસહાય, વિ૦ (સં૦) એકલુ, સાથી વિનાનુ,
અસહિષ્ણુ, વ૦ (સ૦) અસહ્ય,અક્ષમ ૨ નાજુક
અસહ્ય, વિ૦ (સ૦) ન સહન થાય તેવુ; દુસહ અક્ષમ [ચંચળ,ઉતાવળુ, ગાભરૂ
અસાસતુ, વિ૦ (સ૦ અ+શ્વસ્-દમ લેવો)
અસાચ, વિ૦ (સ૦) અસત્ય, જુઠુ [પરેશાન
અસાધ્વી, સ્ત્રિ૦ અસતી, સાધુતા ન હોય તેવી,
અસાધારણ, વિ૦ (સ૦) સાધારણ નહિ તે, અલૌકિક, અદ્ભુત [અધર્મી, પાપી
અસાધુ, વિ૦ (સ૦) દુષ્ટ, સાધુ નહિ તે,
અસાધ્ય, વિ૦ (સ૦) મેળવી-વશ કરી શકાય નહિ તેવુ, દુષ્પ્રાપ્ય ૨ ઉપાય થઈ ન શકે તેવુ
અસામાન્ય, વિ૦ (સ૦) અસાધારણ અનુપમ
અસામી, પુ૦ આસામી ૨ દેણદાર ૩ પૈસાવાળો ગૃહસ્થ [વિ૦ખોટુ,સાર વિનાનુ,નકામુ
અસાર, પુ૦ (સ૦)સાર નહિ તે, નિસાર ૨
અસામીવાર, અ૦ (આ૦) જુદુ જુદુ, વિગતવાર, નામવાર
અસારત, સ્ત્રી૦ સાન, ઈશારત [અણસારો
અસારો, પુ૦ રેશમની વણેલી પાતળી દોરી ૨.
અસાવધ, વિ૦ (સ૦) સાવધ નહિ તે, ગાફેલ, બેદરકાર, બેફિકર
અસાવરી, સ્ત્રી૦ એક રાગિણી શ્રીરાગને કલ્પેલી સ્ત્રી રાગિણીઓ પૈકી એક
અસાહ્ય, સ૦ (સ૦) અસહાય, જુઓ
અસાળીઓ પુ૦ એક જાતની ઔષધી, એના બી રાતા, જરા ચપટા અને લાંબા હોય છે
અસિ પુ૦ (મ૦) ખડ્ગ, તરવાર, શમસેર
આસત, સ૦ કાળુ [૩ એક અપ્સરા ૪ નાગણ
અસિતા, સ્ત્રી૦ ગળી ૨ કાળા કેશવાળી સ્ત્રી.
અસિધારા, સ્ત્રી૦ તરવારની ધાર
અસિપત્ર, પુ૦ તરવારનુ પાનુ મ્યાન. ૨ શેરડીના પડછા જેવુ બન્ને તરફ ધારવાળુ ખડ્ગ. ૩ શેરડી.
અસિલતા, સ્ત્રી૦ (સં૦) તરવારનુ પાનુ
અસીલ, વિ૦ (આ૦) ઉંચા કુળનુ, ખાનદાન. ૨ શરમાળ, ગરીબ. ૩ ભલુ, સાલસ ૪ વકીલનો ગ્રાહક, કુલ

અસીસું, ન૦ ઓશીકું, તકીઓ, ઉપધાન.
અસુ, વિ૦ (સ૦ ઈદૃશ) એવું, તેમ (કવિતા)
અસુ પુ૦ (સં૦) પ્રાણ, શ્વાસ, દમ. ૨ જીદગી ૩ શરીરના પાચ તત્વો.
અસુખ, ન૦ (સ૦) સુખ-ચેન નહિ તે, દુખ, બેચેની, અસ્વાસ્થ્ય. [અરણ્ય વૃક્ષ
અસુદરો, પુ૦ (મ૦ અર્જુનસાદડા) એક જાતનું
અસુર, પુ૦ (સ૦) દૈત્ય, દાનવ, રાક્ષસ
અસુર, વિ૦ મોડુ, વિલબવાળુ
અસુરી, વિ૦ આસુરી, રાક્ષસી
અસુરૂ, વિ૦ મોડુ,અધારૂ,બહુવાર થઈ જવી તે
અસૂયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અદેખાઇ, ઈર્ષા
અસેમસે, અ૦ બહાના કાઢીકાઢીને, કોઇને કોઈ મિષથી-કળાથી.
અસો, વિ૦ પવિત્ર, શુભ.
અસૌમ્ય, વિ૦ (સં૦) બીઆમણ, ઉગ્ર,ઉધ્ધત
અસ્ખલિત, વિ૦ (સ૦) દૃઢ, વજ્ર સકલ્પી, ૨ વગર ખરેલુ, ન ખળે એવુ, અચળ
અસ્ત, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય, ચદ્ર, તારા વગેરેનુ આકાશમા ન દેખાવુ-આથમવુ તે,નિસ્તેજ થવુ ૨ નાશ, ઢકાઈ જવુ તે (ઉદયથી ઉલટુ અસ્ત)
અસ્તગત, વિ૦ (સ૦) અસ્તપામેલુ, આથમેલુ
અસ્તમાન, વિ૦ (સ૦) **અસ્તગત,** જુઓ
અસ્તર, ન૦ (સ૦ આ-આખુ+સ્તૃ-ઢાકવુ) સારા કપડાની અદરની બાજુ જેથી ઢાકવી તે, પડ. [સોનાનો સીક્કો
અસ્તરિયુ, ન૦ (અ૦ સ્ટરલીંગ) એક જાતનો
અસ્તરી, સ્ત્રી૦ ઈસ્ત્રી, જુઓ ૨ સ્ત્રી
અસ્તરો, પુ૦ અસ્ત્રો, છોર, છરા, સજેયો.
અસ્તાઈ, સ્ત્રી૦ ટેક, ઢાળ, રાગ.
અસ્તાચલ, પુ૦ (સ૦ અસ્ત+અ+ચલ્-જવુ) જે પર્વતની પેલીપાર સૂર્યાદિ ગ્રહો અસ્ત થાય છે છે તે પશ્ચિમ દિશામા કલ્પાએલો એક પર્વત
અસ્તિ, સ્ત્રી૦ હયાતી, અસ્તિત્વ, વિદ્યમાનતા
અસ્તિ, ક્રિ૦ (સ૦) છે
અસ્તિત્વ,ન૦(સ૦)હયાતી,હોવાપણુ [૨ ભલે
અસ્તુ, અ૦ (સ૦) થાઓ, હો,બનો, આમીન.
અસ્તેય, ન૦ (સ૦)ચોરી નહિ કરવી તે,ચોરીનો અભાવ [સુધાઇ ગએલું, અઘેર
અસ્તોવ્યસ્તા, વિ૦ વેરણ ખેરણ, અવ્યસ્થિત,
અસ્ત્ર, ન૦ (સ૦ અસ્-ફેકવુ) દૂર ફેકવાનુ હથિયાર, બાણ, તીર
અસ્ત્રશસ્ત્ર, ન૦ ફેકવાના તેમજ હાથમા રાખીને ઉપયોગમા લેવાના લડાઈના હથિયારો
અસ્ત્રી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રી, ૨ ઈસ્ત્રી
અસ્ત્રો, પુ૦ [ફા૦ ઉસ્તર્દન્-મુડવુ) મુડવાનુ હજામનુ ઓજાર, છરા, સજેઓ
અસ્થાયી, વિ૦ (સ૦) હમેશનુ નહિ તેવુ, અનિત્ય, ક્ષણભગુર, ક્ષણિક, અસ્થિર,
અસ્થિ, ન૦ (સ૦) હાડકુ, હાડ.
અસ્થિપજર, ન૦ (સ૦) હાડકાનુ પાજરૂ, હાડકાનો માળો
અસ્થિર, વિ૦ (સ૦) સ્થિર નહિ તે, ડગમગતું, દોદળુ, ચચળ ૨ હાલતુ અનિયમિત
અસ્થિસંચય, પુ૦ (સ૦) શબ બળી રહ્યા પછી રહેલા હાડકાના કડકા વીણીને દાટવાની અથવા નદીમા પધરાવવાની જે ક્રિયા તે
અસ્થિસમર્પણ, ન૦ (સ૦) શબ બળી ગયા પછીના હાડકા વીણીને પવિત્ર સ્થળે પધરાવવા તે
અસ્થિસિંચન,ન૦(સ૦) ચિતા ટાઢી પાડવીતે.
અસ્નાત, વિ૦ (સ૦) નાહ્યાવગરનુ, અપવિત્ર, અશુચિ; અશુદ્ધ
અસ્પર્શ-શ્ર્ય, વિ૦ (સં૦) અડકાય નહિ તેવુ ૨ કોરૂ ૩ અનામત, અડકેલુ નહિ તેવુ
અસ્પષ્ટવિ૦સમજાય નહિ તેવુ, અવ્યક્ત.૨ ઝાખુ
અસ્ફુટ વિ૦ (સ૦) અસ્પષ્ટ, અવ્યક્ત, ગડબડીઉં. ૨ તોતળુ
અસ્માન ના૦ (ફા૦) આકાશ, આસ્માન
અસ્માની, વિ૦ (ફા૦ આસમાની; બ્લું ૨ નવુ ૨ આસમાન સબધી
અસ્માનીસુલતાની, સ્ત્રી૦ સુખદુ.ખ, નવાણનો ધક્કો, છપ્પનનો ફેરો ૨ અસ્તોદય ૩ ઈશ્વરનો અથવા ગજ્યકોપ
અસ્વતત્ર, વિ૦ (સ૦) પરવશ, પરાધીન

અસ્વતંત્રતા, સ્ત્રી૦ પરાધીનતા, અધીનતા
અસ્વસ્થતા, સ્ત્રી૦ અનારોગ્યપણુ, અધીનતા
અસ્વાર, પુ૦ (ફા૦ સ્વર) ઘોડા, હાથી, અથવા ઊંટ ઉપર બેઠેલો માણસ. સવાર ૨ લશ્કરી ઘોડેસ્વાર ૩ વિ૦ ઉપર બેઠેલુ, ઉસ્કેરાએલું, ચઢેલુ
અસ્વારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦ સ્વારી) ઘોડા ઉપર બેસી ફરવુ તે ૨ ઘોડા, હાથી, ઊંટ, વાજા સાથે મોટી ધામધુમથી ફરવા નીકળવુ તે, વરઘોડો, સરઘસ ૩ પ્રયાણુ, ૪ ખટલો, રસાલો ૫ ઉતારૂ, બેસનાર
અસ્વીકાર, પુ૦ (સ૦) ન કબુલ કરવુ તે મંજુર ન રાખવુ તે, ગ્રહણુ ન કરવુ તે
અહ, પુ૦ (સ૦) દિવસ દહાડો ૨ અહો,અહહ
અહક, વિ૦ ગેરવાજબી, હક વગરનુ
અહંકાર, પુ૦ (સ૦) હુંપણુ–પદ, અહંભાવ, ઈશ્વર થકી હુ જુદો છુ ને હુંજ સર્વગુ કરૂ છુ એવી જે સમજણુ તે ૨ અભિમાન, ગર્વ, ગુમાન
અહંકારી, વિ૦ મગરૂબ,ગર્વિષ્ટ,અભિમાની, તોરી
અહંકૃતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) અહંકાર, જુઓ
અહન, વિ૦ ભાન વગરનું, ઢોર જેવુ, મૂર્ખ ૨ પુ૦ (સ૦) દિવસ દહાડો
અહન્તા, સ્ત્રી૦ (સ૦) હુંપણુ, અભિમાન,ગુમાન
અહમ, સ૦ (સ૦) હું
અહમેવ, પુ૦ (સ૦ અહમ્+એવ–) હુંપણું અહંકાર,અભિમાન ૨ પતરાજી, બડાઇ, બેડશાઇ
અહમો, પુ૦ ઉતાપો, અજંપો ૨ જોસ
અહંભાવ, પુ૦ (સ૦) હુંપણુ, અહંતા
અહર પુ૦ (સ૦) દિવસ, દહાડો
અહરહ, અ૦ રોજ, પ્રતિદિન, નિત્ય [નિત્ય, રોજ
અહર્નિશ, અ૦ (સં૦) રાત દહાડો, હંમેશ,
અહલ્યા, સ્ત્રી૦ ગૌતમઋષિની પત્નિ
અહસાન, ન૦ (આ૦)ઉપકાર, આભાર.
અહહ, અ૦ હોહો, અહાહા
અહા, અ૦ અહાહા ! અરેરે ! આશ્ચર્ય, ઉત્સાહ, વિસ્મય ને દુઃખ દર્શક ઉદ્દગાર
અહાર, પુ૦ આહાર; ખોરાક
અહિંકણુ, અ૦ અહીં કને,આણીપાસ,અહીંઆ
અહિંસક, વિ૦ (સ૦) હિંસક નહિ તે, નહિ ફાડી ખાનારૂ
અહિંસા, સ્ત્રી૦ (સ૦) હિંસા ન કરવી તે
અહિ, પુ૦ (સ૦) સાપ,ભુજંગ,વ્યાલ ૨ મુસાફર, પથિક ૩ ખલ, ધુતારો
અહિત,ન૦નુકસાન, હાણુ, બગાડ ૨ **વિ૦**નુકશાનકારક, હાનિકારક ૨ અપથ્ય
અહિપતિ, પુ૦ શેષનાગ ૨ ખળ, ધુતારો.
અહિફેન, સ્ત્રી૦ (સ૦)સાપની ફણા ૨.અફીણુ
અહિરીપુ, પુ૦ (સ૦) નોળીઓ ૨ મોર ૩ ગરૂડ ૪ શ્રીકૃષ્ણુ
અહીં, અ૦ આ ઠેકાણે-જગાએ, આ તરફ
અહીંઆ, અ૦આ સ્થળે આ જગાએ આ તરફ
અહીંતહીં, અ૦ આ ઠેકાણે ને પેલે ઠેકાણે, ગમે ત્યાં આમતેમ
અહીંથી, અ૦ આ ઠેકાણેથી જગાથી
અહીર, પુ૦ આહીર, ભરવાડ ૨ વિ૦ માલ
અહુણા, અ૦ હમણા, હાલ [વગરનુ, નિર્માલ્ય
અહેડી, પુ૦ શિકારી, આખેટી
અહેતુક, વિ૦ (સ૦) હેતુ વિનાનુ
અહો, અ૦ આશ્ચર્ય અને ઉત્સાહનો ઉદ્દગાર
અહોનિશ, અ૦અહર્નિશ,રાતદિવસ ૨ વારવાર
અહોરાત્ર, અ૦ આખો દહાડો ને આખી રાત, ચોવીસે કલાક, રાતદિવસ ૨ નિત્ય હંમેશ ૩
અળઈ, સ્ત્રી૦ અળાઇ જુઓ [વારવાર.
અળઇ, ન૦ એક જાતનુ કુંવરી ઝાડ, એળી
અળખત, સ્ત્રી૦ સમૃદ્ધિ, અત્યંત છત
અળખામણુ, વિ૦ (સં૦ અ+લક્ષ+યાન) અણુગમતુ, નાપસંદ, જેનાપરથી પ્રીતિ ઉઠી ગઇ હોય તે, અપ્રિય [કાવ, ઋતુ
અળગુ, ન૦ (સં૦ અ+લગ–લાગવુ) અટ-
અળગું, વિ૦ દૂર,છેટે, આઘે ૨ નિરાળુ, અતડુ
અળછ, સ્ત્રી૦ નિર્ધનતા, દારિદ્રય ૨ કચરોપુંજો.
અળતી, સ્ત્રી૦ પરોણાને બીજે છેડે તવેથાના જેવુ જે ચપટુ ફણુ હોય છે તે
અળતો, પુ૦ (સ૦ અલક્તક) ઉકાળેલી લાખ-

માથી બનાવેલો રંગ સાહીને ઠેકાણે વપરાય છે
અળદાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગજા ઉપરાંત કામ કરતા થાકી જવુ પિલાવુ
અળપ, વિ૦ ચાદવુ અટકચાળુ ૨ વાતોડુ લપલપ બોલ્યા કરતુ
અળબો, પુ૦ (સ૦ ભૂછત્ર) બિલાડીનો ટોપ, કુતરાનો કાન
અળવી, સ્ત્રી૦ (સ૦ આલુ)એક જાતનુ કંદમૂળ
અળવીતરૂ, વિ૦ અડપલુ, અડકચાળુ ચાદવુ
અળસાવુ, ક્રિ૦ અ૦ આળસી જવુ ૨ અટકી જવુ, બંધ પડવુ ૩ ઉંઘ આવવી
અળસીઉ ન૦ ચોમાસામા લાંબા ને પાતળા નાના સાપના જેવા જતુ થાય છે તે
અળસી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અતસી) એક જાતના તેલી બીજ એ ચપટા, લીસા ને રાતા થાય છે તેનુ તેલ નીકળે છે, ને તેના છોડવા-માથી શણ બને છે
અળાઇ, સ્ત્રી૦ ગરમીને લીધે શરીર ઉપર જે જે ઝીણી ઝીણી ફોલ્લીઓ થાય છે તે
અળાયો, પુ૦ અલાયો ઓળાયો ૨ ઓળંબો
અળાવો, પુ૦ ફાસો, ગાળો ૨ ઉપકાર
અળાવા તળે આવવુ—ઉપકારના બંધન તળે આવવુ, ઓશિયાળા બનવુ
અળુ, પુ૦ (સ૦ અલુક મ૦ અળુ) અળવી, એક જાતનુ કંદમૂળ [તે ૨ અળોકડા
અળુખડા, ન૦ અળુની જે નાની નાની ગાંઠ
અળોકડા, ન૦એકજાતનો કંદ, બટાટા અરબ્બી

આ

આ, પુ૦ (સ૦) સ્વરાદિ પૈકી બીજો કંઠસ્થાની દીર્ઘ અક્ષર, બીજો મૂળાક્ષર
આ, અ૦ (સ૦) ઓછુ, વિસ્તાર, હદ—સીમા, પાસેપણુ, વગેરે બતાવનાર ઉપસર્ગ
આ, અ૦ હા ઓ ૨ નારૂ પછી' ભલે,ઠીક ૨ ઉત્તેજકનો ઉદ્ગાર
આઈ, અ૦ અહા, અહીંઆ
આઉ અ૦ બસ, થયુ ૨ વારૂ
આઉંસ, પુ૦ (અ૦) અઢી તોલાનુ અંગ્રેજીવજન
આંક, (સ૦ અંક્-ચિહ્ન કરવુ) સંખ્યાની નિ-શાની, આંકડા ૨ સંખ્યાના ગુણાકારના વર્ગ, વીસ આંક" ૩ ભાવ મૂલ સંખ્યા ૪ નિશાની, ચિહ્ન ૫ અંદાજ અડસટ્ટો અટ-કળ, ૬ સીમા હદ ૭ (સ૦ અક્ષ) આંસ, ગાડાની ધરી ૮ કાણુ, છિદ્ર ૯ મૂલ કીમત
આંક પાડવો—મૂલ નક્કી કરવુ, કીમત મૂકવી
આંકચાળણી, સ્ત્રી૦ ચાળવા સારૂ ઝીણા કાણા વાળી થાળી અંકગણિત
આંકડી, સ્ત્રી૦ એકે અથવા બંને છેડે વાળેલો સળીઓ, કડી, હુક, ગલ ૨ ચૂક, અમળાટ, મૂળ ૩ તાણુનો રોગ ૪ અણગમો અરૂચતુ
આંકડો, પુ૦સંખ્યાની નિશાની ૨ ગણતરી, મૂલ (સંખ્યા રૂપે) ૩ લેણ દેણ સંબંધી નક્કી કરેલો હિસાબ ૪ છેડેથી વાળેલુ જે કંઇ તે ૫ ડંખ, ચટકો ૬ વળ (મુછનો) ૭ પકડ, સાણસી ૮ તોર, અહંકાર, અકડાઇ, ગર્વ
આંકણ, સ્ત્રી૦ ઉપણતા સારૂ અનાજ એક-કોરે કરવુ તે
આંકણી, સ્ત્રી૦ લાકડા ધાતુની ચપટી અથવા ગોળ લીટીઓ દોરવાની લાકડી ૨ આંકવાની જે ગીત તે ૩ આખ્યાનનુ કડવુ ૪ ટેક ઢાળ, ઢાળના આરંભની ટુંક ૫ કસોટી, ૬ જમાબંધી
આંકણુ ન૦ આંકવાનુ ઓજાર (સુતારનુ)
આંકવુ, ક્રિ૦ સ૦ મૂલ ઠેરાવવુ, કિંમત કરવી ૨ અટકળવુ ૩ કસ કાઢવુ ૪ લીટીઓ દોરવી—પાડવી ૫ નિશાની કરવી **આંકેલો ગોધો**-કોઈ ખાસી ન કરે માટે ડામીને નિશાની કરેલો આખલો, મહાજનીઓ
આંકાદોડી, પુ૦ ન૦ એક જાતનો વેલો, અને તેનુ ફળ ૨ આંકડાનુ ફળ, રવિફળ (આંકાદોડી)
આંકુશ, પુ૦(સ૦અંકુશ) દાબ, અટકાવ બંધન
આંકો, પુ૦ લીટો નિશાની સળ, ચિહ્ન ૨ ધોરણ નિયમ ૩ હદ છેડો
આંકોશીઆ, ન૦ પાસળા, છાતીના હાડકા
આંખ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અક્ષિ) જોવાની ઇંદ્રિય

નયન, નેત્ર, નેન, ચક્ષુ, લોચન, અક્ષિ, ૨ જોવાની શક્તિ, નજર ૩ ઉદ્દભેદાકુર, ઉત્પાદક ગાઠ (શેરડીની) ૪ નિવા, પ્રેમદૃષ્ટિ. ૫ દેખ રેખ, તપાસ ૬ નાનુ કાણુ, વેહ, છિદ્ર, **આખ આડા કાન કરવા**—દીઠુ ન દીઠુ કરવુ ન ગણકારવુ, બેદરકાર રહેવુ **આંખ ઉઘાડવી**—ચેતવવુ ૨ સમજ પડવી **આખ ઉઘડવી**—જાગૃત થવુ ૨ અક્કલ સૂઝવી, શુદ્ધિ પર આવવુ **આખ ઉઘાડીને જોવુ**—બુદ્ધિ પુર સર વિચાર કરવો **આખ ઊંચી કરવી**—સામુ જોવુ ૨ સામે થવુ ચઢી આવવુ **આખ કાઢવી**—ડોળા કાઢવા બીવડાવવુ **આખ ઠરવી**—સતોષ થવો, **આખ તગે આવવુ**—નજરે ચઢવુ ૨ પસદ પડવુ **આખ દબાઇ જવી**—મરી જવુ **આખ દેખાડવી**—ધમકી બતાવવી **આખ ફરકવી**—આખના પોપચાએ રહી રહીને ધ્રૂજવુ (પુરુષની જમણી અને સ્ત્રીની ડાબી આખ ફરકે તે શુભ, અને તેથી ઉલટુ પુરુષની ડાબી અને સ્ત્રીની જમણી આખ ફરકે તે અશુભ ગણાય છે) **આખનું ફુટેલુ**—અવિચારી, મૂર્ખ. **આખ ફેરવવી**—ગુસ્સે થવુ, કરડી નજર કરવી **આખ મીચાઇ ને નગરી લુટાઈ**- આપ મૂઆ પિછે ડૂબ ગઈ દુનિયા, **આખ ‸ડવી**—ધ્યાન પૂર્વક વાચવુ ‘વાચ આ અને ફાડ આખો’ **આખ મળવી**—ઊંઘવુ, ઊંઘની લહેરમા આવવુ **આખે આખ મળવી**—એક નજર થવી, **આખ મારવી**—ઇશારત કરવી, ૨ કટાક્ષ ફેકવા, **આખ મીચાવી**—ઊંઘવાની તૈયારીમા હોવુ ૨ મરી જવુ **આખ મીચીને**,—આગળ પાછળનો વિચાર કર્યા વિના **આખ હોવી**—મહેરબાની હોવી, દેખરેખ હોવી. **આખની કીકી**—ઘણુજ વહાલુ **આંખનો પાટો**—અણગમતુ, અળખામણુ **આખમા આગળીઓ ઘાલવી**—છેતરવુ, ઠગવુ (સામો માણસ દેખે–જાણે તેમ) **આંખમા આજવુ**—છેતરવુ, ફસાવવુ ૨ શરમીંદુ પાડવુ, પાણી ભરાવવુ, ઢાકી નાખવુ, **આંખમાં આવવુ**—ઇર્ષ્યા થવી, કોઇનુ સારૂ દેખી ન ખમાવુ **આંખમાં કમળો હોવો**—અદેખાઇ થવી તે **આખમા કુવા પડવા**—આખો ઉંડી પેસી જવી **આખમા ખુન્નસ આવવી**—આખમા ખુન ભરાવુ **આંખમાં ખૂચવુ**—અદેખાઇ લાગવી, ખટક્યા કરવુ (આખો બળે છે તેમ) અદેખાઇથી બીજાનુ સારૂ જોઇ બળવુ સામાનુ સુખ જોઇ તેવુ સુખ પોતાને નથી એમ ધારી મનમા બળી ઉઠવુ (સ્ત્રીઓ વાપરે છે) ૨ માઠુ લાગવુ **આખમાં ધૂળ નાખવી**—ભૂલથાપ આપવી, સામો માણસ છેતરાય એમ કરવુ **આખમા પાણી આવવુ**,—રડવુ, આંસુ આણવા ૨ આખમા ઝળઝળીયા ભરાવા ૩ ગળગળુ થવુ, હૈયુ પીગળી જવુ **આખમાં મીઠુ પડવુ**—અદેખાઇથી બળવુ **આખમા લહેર આવવી**—ઉંઘની અસર થવી, નિશાના જોરથી આખ જરા જરા મીંચાવા માડવી **આખમાં શનિશ્ચર હોવો**—વક્રદૃષ્ટિ હોવી જેનુ તેનુ ખોટુ કરવાની વૃત્તિ હોવી. **આખેઆખ મળવી**—દૃષ્ટિ એક થવી, મીટ મળવી **આખો બોચીએ જવી**,—તોરમા રહેવુ

આખચાલ્લો, પુ० રૂડે અવસરે સ્ત્રીઓને કપાળે ને ગાલે સુદર ચિત્રો કાઢી તે ઉપર ટીપકી કટોરી શોભા માટે ચોઢે છે તે

આખલડલી, સ્ત્રી० આખ (કવિતામા)

આખડી, સ્ત્રી० આખ (કવિતામા)

આખનીઆડ, સ્ત્રી० ગિલ્લી દડાની રમતમાનો એક દાવ. આખ ઉપર ગિલ્લી મૂકી દડો મારી ઉરાડવી તે

આખફૂટામણી, સ્ત્રી० ઇદ્રવારૂણીનો વેલો

આખમિચકારો, પુ० આખના મિચવાથી થતી સજ્ઞા, સમસ્યા ૨ આખનો સ્પદ ૩ આખ બધ ઉઘાડ થતા લાગતો સમય, પળ, સેકડ

આખમિચામણાં, ન० ઇશારત કરવી તે, સાન ૨ એક જાતની રમત ૩ આખઆડા કાન કરવા તે

આખલડી, સ્ત્રી० આખ (કવિતામા)

આખીઓ, ન० મૂર્ચ્છા, બેશુદ્ધિ ૨. એક ટસે

જોઈ રહેવાથી ભરાઇ આવતા ઝળઝળીઆ
આંગ, ન૦ (સ૦ અંગ)શરીર, દેહ, બદન **આંગ પર આપવુ**—સાનમા કાઇ રાખ્યા વગર રોકડ નાણુ આપવુ તે **આંગપર આવવુ**—શરીર ઉપર ધસારો-હુમલો કરવો [દિશનો રહેનાર
આંગ, વિ૦ (સ૦) અંગ સમધી ૨ અંગ
આંગડ, સ્ત્રી૦ દાગીના, રોકડ, ઇ૦ કિમતી વસ્તુ વિશ્વાસુ નોકરને અગે બધાવી બીજે ઠેકાણે મોકલવી તે
આંગડી, સ્ત્રી૦ નાના છોકરાનુ ઝભલુ, અંગરખી
આંગડીઓ, પુ૦ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે આગડ (કિમતી વસ્તુઓ) લઇ જનારો હથિયારવાળો પુરુષ ૨ **વિ૦** વિશ્વાસુ નોકર
આંગણુ, ન૦ વગના બારણા આગળની ખુલ્લી જગા
આંગણુલુ, ન૦ આગણુ, (કવિતામા)
આંગબળ, ન૦ શરીરનુ કૌવત, સામર્થ્ય, કૌવત
આંગમણ, ન૦ કૌવત, બળ જોર ૨ ચૂનાની બહાર દેવના છાટવા માટે કરેલો ભાગ તે
આંગમવુ, ક્રિ૦ અ૦ માથે લેવુ વહોરી લેવુ
આંગલુ, ન૦ નાના બાળકનુ ઝબલુ
આંગળ, ન૦(સ૦ અંગુલિ)આગળી ૨ આગળીની લબાઈનુ માપ તે, તસુ ઇચ,મુઠનો ચોથો ભાગ ૩ વેપારીઓમા ૦ ની સજ્ઞા [તનો જીવડો
આંગળતોડો, પુ૦ પાણીમા રહેનારો એક જા-
આંગળીઆટ, ન૦ નાતરાની ઔરી તેના આગલા ધણીથી થએલુ છોકરુ નવા ધણીને ઘેર સાથે લેતી આવતી હોય તે છોકરુ
આંગળી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અંગુલી) હાથના પજાના હથેલી સિવાયના પાચ છૂટા અવયવોમાનો એક એક તે ૨ અગુઠા સિવાયના જે ચાર અવયવ તે દરેક અગુલિ **આંગળાં કરડવા**—પસ્તાવો દર્શાવવો ૨ આશ્ચર્ય પામવુ **આંગળી આપવી**—ઉશ્કેરવુ ૨ ઈસારો કરવો, **આંગળી કરવી**—ફજેતી કરવી ૨ અટકચાળુ -ચાદવુ કરી ચીઢવવુ, ૩ લડાઈ કરવી ૪ નિદા કરવી **આંગળી ખુપવી**—ફાવી જવુ ૨ પગપેસારો થવો **આંગળીના ટેરવે**-ગણ્યુગાઠ્યુ

આંગળુ, ન૦ આગળી ૨ તસુ, ઇચ
આંગિક, વિ૦ (સં૦) મૃદગ વગાડનાર
આંગી, સ્ત્રી૦ જાડા કાગળ ઉપર રગ રગના ધાતુપાના લગાડીને બનાવેલો ઘાટ જે માતાના સ્થાનક-ગોખમા ચોઢેલો હોય છે તે ૨ ની બાર્યા વિનાનુ, કોરૂ માત્ર દોરાભરી સીવી લીધેલુ (ઓટયા વગરનુ) મોસાળથી આવેલુ જે વસ્ત્ર પરણનાર પુરુષ પહેરે છે તે ૩ હનુમાનની મૂર્તિ ઉપરનુ તેલ સીંદુરનુ પડ ૪ પવનથી ઉડેલી ધૂળ
આંઘોળ, ન૦ સ્નાન, અઘોળ, નાહવુ તે
આંચ, સ્ત્રી૦ ભડકો, ઝોળ, ઝાળ, ભભુકો ૨ ગરમી આપવી તે, ઉનુ કરવુ તે ૩ ધમકી, દમ ભરાવવો તે ૪ જોખમ, હરકત ૫ ભય, બીક
આંચકી, સ્ત્રી૦ તાણ, ખેચ, આકડી ૨ હેડકી, પ્રાણ ભાગતી વખતે ડચક, ડચક થઇ શરીરનુ રહી જવુ તે
આંચકો, પુ૦ (મ૦ આચકા) આચકો ૨ ધક્કો હડસેલો ૩ ખમચાવુ તે શરમાવુ તે ૩ નુકસાન
આંચળ, ન૦ (સ૦ અચલ છેડો) માદા જે અવયવ વડે બચ્ચાને ધવરાવ છે તે, સ્તન થાન
આંચણી, સ્ત્રી૦ અસ્તાઈ, મોરો ટેક ૨ બોલતા અચકાવુ તે ૩ વાત કરવા વચમા વચમા એકાદ નિરર્થક શબ્દને બોલવાની જે ટેવ હોય તે
આંછ, સ્ત્રી૦ ઝાખ, છારી
આંજણ, ન૦ (સ૦ અજ્-આજવુ) આખે આજવાનુ તે, કાજળ સુરમો, ઓખડ ૨ ઉનપડી, છળ [થવી ગાવી ફોલ્લી તે
આંજણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) આખની કોરણ ઉપર
આંજવુ ક્રિ૦સ૦(સ૦અજ્-ચોપડવુ) અજન કરવુ ૨ છેતરવુ ધુતવુ, ઠગવુ ૩ ભોળવી નાખવુ ૪ શરમીંદુ પાડવુ, ઝાખુ કરવુ, પાણી ભરાવવુ ૫ થાપ દેઈ ઉરાડવુ, નજર ચુકાવવી
આંજીઉ, ન૦ જુવારમા થતો એક જાતનો રોગ, કણસલામા કાજળી વળી જાય છે તે, અગારો
આંટ, સ્ત્રી૦ (સ૦ આ + વર્ત્) ગાઠ, આટી ૨ હથોટી, ટેવ, બખ ૨ રીત, પદ્ધતિ ૪

કીનો, વેર ૫ વટ, શાખ, શાહુકારી, આબરૂ ૬ ચપળતા, હોશિઆરી ૭ યુક્તિ, ઝીણવટ ૮ કલમ ઝાલીને લખાય છે તે ત્રણ આગળી-ઓનો ભગ

આંટણ, ન૰ સખત દબાણથી કે ઘસારાથી ચામડીનુ કડણ થવુ તે, ગુજ ક્ષત

આટવુ, ક્રિ૰ અ૰ ઉતરવુ નહિ તે, ટપી જવુ તોફે હોવુ તે ૨ ધારવુ, નિશાન માડવુ

આટી, સ્ત્રી૰ ગૂચ, વળતી ગાડ ૨ ગડી ગડ ૩ રેટીઆ ઉપર કાતેલુ સુતર ઉતારી લે છે તે, ફાળકો ૪ વેર, કિન્નો, મનમા ગાડ વાળવી તે ૫ ફાસો, પેચ ૬ કોયડો, ગુચવણની વાત ૭ યુક્તિ પ્રપચ [પ્રપચ

આંટીઘુટી, સ્ત્રી૰ પેચ, ગૂચવણ ૨ કુડકપટ,

આંટો, પુ૰ (સ૰ આવર્ત્ત) ચકરાવો, ફેર ૨ પેચ, વળ ૩ ફરી આવવુ તે, ફેરો, ધક્કો ૫ વેર, અદાવત

આડ-વો, પુ૰ (સ૰ અણ્ડ) વૃષણ, ગોળી

આણવુ, ક્રિ૰ આણવુ, જુઓ

આણુ, સ૰ આણુ, જુઓ

આતર, વિ૰ (સ૰ અન્તર) અદરનુ, માહેલુ

આતરડી, સ્ત્રી૰ દીલ, હૈયુ ૨ નાનુ આતરડુ

આતરડુ, ન૰ (સ૰ અન્ત્ર) પેટના ડાબા છે ડાથો તે ગાડની કુલ્લી લગીની જે નળીમા નર્ક રહે છે અને જેમાથી તે નીચે ઉતરે છે તે. **આતરડાં ઉચા આવવાં**—ઘણી મહેનત પડવી **આતરડાંની દાઝ**—ખરા મનની લાગણી, અત,કરણની ઉડી દાઝ

આંતરવુ, ક્રિ૰ સ૰ પડદો ભરવો, બેને જુદા પાડવા ૨ ઘેરી લેવુ, રોકવુ ૩ અટકાવવુ ૪ નિરૂપાય બનાવવુ

આંતરસીઓ, પુ૰ સીવેલા લુગડાને બરોબર બેસતુ કરવા સારૂ અદરથી જે સીવી લેવામા આવે છે તે

આંતરી, સ્ત્રી૰ ધોતિયુ ખેસ વગેરેના વગર વણેલા છેડા, દુવાલના છેડાના રેસાઓને વણીને બનાવેલી ઝુલ. ૩ કોર, છેડો, પાલવ ૪ ગરમ કપડા કરડી ખાનાર જીવડા

આતરે, અ૰ વચમા કઈ રાખીને,અતરે, આળે.

આંતરો, પુ૰ અતર, છેટુ ૨ વચમાં ભરી લીવેલો જે પડદો તે, અતરપટ ૩ જુદુ પાડવાની રેખા-નિશાની ૪ ફરક, ગાળો ૫. જુદાઈ, ભેદ ૬ અવકાશ અવધિ ૭ ધ્રુપદનો ટેક

આંદેલન, પુ૰ (સ૰) હિચકો, ઝૂલો, ઝૂલન, હિદોળાવુ તે ૨ અનુસધાન, આલોચન. ૩ ઘડીઆળનુ લગર, પેન્ડયુલમ ૪ ખળભળાટ, લોકમા હોહા થવી તે

આતો પુ૰ ત્રણસેરી દોરી ભાગતા બે વણેલી દોરી ઉભેળી તેમા ત્રીજી સેર મેળવવી તે

આંધળીઉ, ન૰ સાહસ, આખો મીચીને પડવુ તે

આધળી ખિસ્કોલી,સ્ત્રી૰ એક જાતની રમત, દહીનો ઘોડો

આંધળી ચાકણ સ્ત્રી૰ બે મોનો સાપ તે આધળો હોય છે ને બને તરફથી ચાલે છે

આધળોપીધળી,સ્ત્રી૰એક જાતની છોકરાની રમત

આધળુ, વિ૰ (સ૰ અંધ) અધ, ન દેખતુ ૨. કૈયાફુટ અજ્ઞાન **આધળા પાટા બાંધવા**-ભરમાવવુ, ભોળવી નાખવુ **આધળાનીઆખ**—ઘણુ વહાલુ અને જરૂરનુ **આધળાને સૂઝે એવુ**—સ્પષ્ટ, ચોખ્ખુ **આધળીઆં કરવાં**—સારા માઠાનો વિચાર ન કરતા એકદમ કૂદી પડવુ યાહોમ કરીને કૂદી પડવુ **આંધળુ ભીંત**-વિચારરહિત દિગમૂઢ **આંધળો ધધો**-નફો તોટો સમજાય નહિ તેવુ કામ **આંધળુ ગુમડુ**—ઘણું કડણ ને મો-છિદ્ર વગરનુ ગુમડુ **આંધળામા કાણો રાજીઓ**—ઉજડ ગામમા એરડો પ્રધાન **આંધળાની આગળ આરસી**-જેને જેનો ઉપયોગ નહિ તે તેને નકામુ

આંધળોપાટો, પુ૰ નજરબધી ૨ એક રમત

આવી, સ્ત્રી૰ વટોળિયો, વાવાઝોડુ

આંફ, સ્ત્રી૰ છાતી રૂધાય ને દમ ભરાઈ જાય તેવો રોગ, હાફ ૨ શ્વાસોશ્વાસ. (મરતી વેળા)

આંફલુફોફલું, વિ૰બાવરૂં, ગભરાએલું,બેબાકળું.

આંફી જવું, ક્રિ૰ અ૰ થાકી જવું. ૨ હારી

જવુ ૩ શ્વાસ-દમ ભરાઇ જવો
આબ, વિ૦ ખાટુ ખટાશદાર
આમચુ-આમચુ, ન૦ એક જાતના ઝાડનુ ખાટુ ફળ, કોકમ
આબટ, વિ૦ ખાટુ (સવાદમા)
આબફળ, ન૦ કેરી
આમલી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અમ્લિકા આમલી
આમવુ, ક્રિ૦ સ૦ લબાવવુ-સુધી પહોચવુ વિસ્તારવુ ૨ અડકવુ
આબળુ, ન૦ આમળુ, જુઓ.
આબળસારો, વિ૦ શુદ્ધ નિર્મળ. (ગધક)
આબા, પુ૦ કેરીઓ. ૨ આબાના ઝાડ
આબાગાળો, પુ૦ કેરીગાળો કેરી ઉતરે તે મોસમ, કેરી વેડવાનો સમય
આબામોર, પુ૦ ચોખાની એક જાત ૨ આબાના ઝાડને જે ફૂલ આવે છે તે.
આબાવાડીઉ, ન૦ પુ૦ન્ક્ર આબાનુ વન, અમરાઇ
આબાવડી, સ્ત્રી૦ આબાઓનુ વન, અમરાઇ
આબાશાખ, સ્ત્રી૦ ડાળ ઉપર ગળવા આવેલી કેરી
આબાહળદર, સ્ત્રી૦ (સ૦ આમ્રહરિદ્રા વ નહરિદ્રા, આબાના વાસવાળી એક જાતની હળદર
આબેલ, ન૦ આમળ ૨ એક ટક લુખુ જમવાનુ વ્રત (જૈન)
આબો, પુ૦ (સ૦ આમ્ર) એક જાતનુ ઝાડ, એ ચૈત્ર વૈશાખમા ફુરે છે એના ફળને કેરી કહે છે **આબા ગોટી નાખવા**—જે થાય તે કરી લેવુ **આબો લેવો**—ફરતા ભમરડાને દોરી વડે ઉછાળી ઝીલી લેવો
આબોઇ સ્ત્રી૦ દુટી નીચે રહેલી રગોન બધારણરૂપ લોહી ભરી ગાઠ, પેચોટી **આબોઇ ખસવી**—દુટી નીચે દુખ થવુ, પેચોટી ખસવી
આબોળિયા, ન૦ કાચી કેરીના સુકવી રાખેલા કકડા.
આબોસા, પુ૦ સૂકા આબુ સૂકી દ્રાક્ષ
આમલી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ઝાડ અને એના ફળ
આમળુ, ન૦ (સ૦ આમ્લક) આમળીન મના ઝાડનુ સોપારી જેવડુ ગોળાકાર બોર જેવુ પીળુ ખાટુ ફળ, બારીક રેખાથી તેના ૬ ભાગ જણાય છે, અને તેમા એક બી હોય છે તેના ઉપર પણ ઉભા ૬ પટા જોવામા આવે છે તેનો મુરબ્બો થાય છે અને માથુ ચોળવાના કામમા આવે છે પાણીમા ચોળવાથી ઘણુ ફીણ થાય છે
આય, અ૦ અહીં, આ ઠેકાણે **આયકણે,**—આ ઠેકાણે
આસ, ન૦ જેની ઉપર ને જેને આધારે પૈડુ ફરે છે તે આક, ધરી ૨ પરિઘ વચ્ચેથી પસાર થતી લીટી
આસુ ન૦ (સ અશ્રુ) શોક કે હર્ષથી આખમાથી જે ખારૂ ઊનુ પાણી નીકળે તે **આસુ નિગાળવા**—રડવુ **આસુ પાડવા**—રડીને આસુ કાઢવા **આસુ લોવા**—શાન્ત પાડવુ ૨ દયા ખાવી
આસુડાં, ન૦ **આંસુ** (કવિતામા)
આમુઢાળ, વિ૦ જે થોડુ ઉભુ રહ્યા પછી આખ મીચે અને તેની અદરથી પાણી ઝરે તે
આહાનુશ, સ્ત્રી૦ આનાકાની, હા ના
આહુ, અ૦ નકાર બતાવનાર અવ્યય
આ, સ૦ અમુક જગા, વખત અને વસ્તુદર્શક જે શબ્દ તે ૨ વિ૦ અમુકજ, પાસેનુ, નજીકનુ
આઇ, સ્ત્રી૦ (સ૦ આર્યા, મ૦ આઇ) મા, માતા, જનની ૨ દેવી, માતા ૩ આ (કવિતામા)
આઇજી, સ્ત્રી૦ સાસુ, બાઇજી
આઇતવાર, પુ૦ રવિવાર, આદીતવાર
આઇતુ, વિ૦ (સ૦ આયત્ત+સ્વ) તૈયાર, તૈયાર થયેનુ ૨ મફત મહેનત વગર મળેલુ
આઇન, પુ૦ (ફા૦) કાયદો, ધારો ૨ રિવાજ રસમ ૩ સુદર, સુશોભિત ૪ દર્પણ
આઇન, ન૦ (સ૦ રક્તાર્જુન) એક જાતનુ ઝાડ.
આઇસ, ન૦ (અ૦) અતિશય ટાઢ પડવાથી નદી સરોવરનુ પત્થર જેવુ સખત બંધાઇ ગયેલુ પાણી, બરફ, ૨ ઇથરથી કડણ બાધેલુ પાણી તે
આઇસક્રીમ, ન૦ (અ૦) બરફથી ઠારેલા દૂધનો ખાવા લાયક પદાર્થ
આઉ, પુ૦ અઉ, કરડે તેવો જીવડો ૨ હાઉ.

૩. નામનુ વિશેષણ બનાવનાર પ્રત્યય (નગડાઉ).
આએપત–ચપત, **સ્ત્રી૦** પેદાશ, કમાઇ,આવક **આયપત વેરો**—પેદાશ ઉપર લેવાનો કર
આક, **પુ૦** આકડો, જુઓ
આડડીઉં, **ન૦** આકડાનુ રૂ, તૂર ૨ આકડાનુ દૂધ ભરવાનુ શીગડુ
આકડો, **પુ૦** (**સ૦ અર્ક**) એક જાતનો છોડવો એના ફૂલ ધોળા અને રાતા થાય છે તેને રવૈયા કહે છે ડાળી અથવા ફૂલ તોડવાથી ચિકણુ દૂધ નીકળે છે એની દોડીમાથી ઝીણુ રેશમ જેવુ રૂ ઉડે છે જેને તૂર કહે છે **આકડા વાવવા**—ઠેકઠેકાણે વેર કરવુ **આકડાના તૂરની** માફક ઉડી જવુ—જોતજોતામા ખરાબખસ્ત થવુ, પાયમાલ થઇ જવુ,૨ ગુમ થવુ, મરી જવુ
આકંપિત, **વિ** (**સ૦ આ+કપ્**) હાલતુ, કાપતુ ધ્રુજતુ [સમુદાય, સમૂહ
આકર, **પુ૦** (**સ૦**) ખાણુ મોટો ખાડો ૨
આકરણ,**ન૦**બૂમ પાડવી તે ધાટો કાઢી બોલાવવુ તે
આકંઠ, **અ૦** ગળા સુધી, બહુજ
આકરસવુ, **ક્રિ૦ સ૦** (**સ૦ આ+કર્ષ્**) મોહિત કરવુ, આકર્ષણ કરવુ, ૨ ખેચવુ, તાણવુ ૩ મનહરણ કરવુ ૪ સંકોચવુ
આકરસાવુ, **ક્રિ૦ સ૦** ખેચાવુ, તણાવુ ૨ સકોચાવુ મોહિત થવુ
આકરૂ, **વિ૦** બરડ તીવ્ર ૨ કઠણુ, ૨ ખામોશ ન ખાઈ જાય તેવુ આકળુ,મિજાજી ૩ ઉતાવળુ, અધીરૂ, ૪ ભાવમા વધેલુ મોઘુ ૫ ભેગવાળુ
આકર્ણ, **અ૦** (**સ૦**) કાનસુધી, કાન પર્યંત
આકર્ષ, **પુ૦** (**સ૦ આ+કર્ષ–ખેચવુ**) ખેચ, તાણ, આકર્ષણ ૨ કસોટી ૩ જુગાર જુગટુ
આકર્ષક, **વિ૦** (**સ૦**) ખેચનારૂં, તાણનારૂ ૨ લોભાવે તેવુ, મોહક
આકર્ષણ, **ન૦** (**સ૦**) ખેચાણ, તાણ ૨ સકોચાવુ તે ૩ ખેચવાની જે શક્તિ તે, ખેચવાનો જે ધર્મ તે ૪ મો કગુણ વશીકરણ એના પાચ પ્રકાર છે–ગુરૂત્વાકર્ષણ, સ્નેહાકર્ષણ, **રસાયનાકર્ષણ**, **લોહચુમ્બનાકર્ષણ**, **અને વૈદ્યુતાકર્ષણ**,
આકર્ષણી, **સ્ત્રી૦** (**સ૦**) ફળ ફૂલ વગેરે ઉતારવાની એક જાતની આકડાવાળી લાકડી,આકોડી
આકર્ષવુ, **ક્રિ૦ સ૦** ખેચવુ, આકર્ષણ કરવુ ૨ લલચાવવુ મોહ પમાડવો
આકર્ષિત, **વિ૦** (**સ૦**) ખેચેલુ તાણેલુ ૨ સકોચાયેલુ મોહ પામેલુ
આકલિત, **વિ૦** (**સ૦ આ+કલ્**) રૂધાએલુ કેદ થએલુ ૨ સમાએલુ,અંદર આવેલુ ૩ **સમજાએલુ**
આકલ્પ અ૦ (**સ૦**) એક કલ્પ સુધી,ચારેયુગ
આકસબાકસ, **ન૦** આ તે જે તે, ગમે તે, પરચુરણ ૨ કાચુ કોરૂ
આકષ, **પુ૦** (**સ૦**) કસોટી ૨ દાબ, આકહ
આકસ્મિક, **વિ૦** (**સ૦**) એકાએક, અચાનક, ઓચીતુ, અણધાર્યું
આકળવિકળ વિ૦ (**સ૦ આકુલ–વ્યાકુલ**) ગભરાએલુ, બાવરૂ, આકળુ, ઉતાવળુ.
આકળુ, **વિ૦** અધીરૂ, ઉતાવળુ ૨ ગુસ્સે થઇ જાય તેવુ તાતા–ગરમ સ્વભાવનુ
આકળાશ, **સ્ત્રી૦** ઉતાવળાપણુ, અધીરાઇ
આકાંક્ષા, **સ્ત્રી** (**સ૦ આ+કાંક્ષ્–ઇચ્છવુ**) ઇચ્છા, ઉમેદ, આશા
આકાંક્ષિત,**વિ૦** (**સ૦**) ઉત્કંઠિત,આતુર;ઇંતેજાર
આકાદોડી, **ન૦** આકડાનુ ફળ, આકડીઉ.
આકાર, **પુ૦** (**સ૦ આ+કૃ–કરવુ**) આકૃતિ ઘાટ, રૂપ ૩ દેખાવ, ડોળ ૪ નિશાની, લક્ષણ ૫ ઘાટ, મૂર્તિ, ૬ શુમાર, અડસટ્ટો ૭ જમાબધી, વિઘોટી
આકારણી, **સ્ત્રી૦** (**સ૦**) સરવૈ, આકણી, જમાબધી ૨ કિમત કરવી તે, દર ઠરાવવો તે ૩ આક પાડવાનુ ઓજાર
આકારવુ, **ક્રિ૦ સ૦** નામે લખવુ, ઉધારવુ ૨. જમીનની માપણી કરવી ૩ અડસટ્ટો કાઢવો. ૪ મૂલ–દર ઠરાવવુ
આકાશ, **ન૦** (**સ૦ આ+કાશ્+પ્રકાશવુ**) જેમાં કંઈ જ નથી તે, પોલાણ, પોકળ ૨ કોઈપણ ખાલી જગા તે ૩ ગગન, નભ ખ, આસમાન ૪ આભલુ, વાદળ **આકાશ ચઢી**

આવવુ—રસ્તો ન સૂઝે એવુ સામટુ દુખ આવવુ **આકાશ પાતાળ એક કરવુ**—મોટી ઉથલપાથલ કરવી ૨ મહા પ્રયાસ કરવો, **આકાશ પાતાળ એક થઈ જવુ**—પ્રલય થવો, મોટો ગજબ થઈ જવો, ઘણી મુશ્કેલી પડવી **આકાશ હેઠુ આવવુ**—અશક્ય કામ સિદ્ધ થવુ, **આકાશ સાથે વાતો કરવી**—વધવુ બહુ ઉચુ થવુ ૨ મોટી મોટી આશાઓ રાખવી **આકાશમા કેડવુ**—અલોપ થઇ જવુ ૨ વ્યર્થ જવુ ૩ ફુલાવુ **આકાશમા ચઢાવવુ**—વખાણીને ફુલાવવુ **આકાશમા ચ દરવો બાંધવો**-મોટી કીર્ત્તિ મેળવવી, દેશેદેશ નામ કરવુ

આકાશકક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દૃષ્ટિમર્યાદા, દિગન્ત લીટી, ક્ષિતિજ

આકાશગગા, સ્ત્રી૦ (સ૦ આકાશ+ગમ–જવુ) આકાશમા રાતે જે લાંમો સફેત ચળકતો લીસોટો નદી આકારે દેખાય છે તે, સ્વર્ગસરિતા

આકશચક્ષી, સ્ત્રી૦ઉંચાઇને લીધે કોઇ મોટી ચીજ ઘણીજ નાની દેખાય છે તે ૨ મદારીનીએક રમત

આકાશદીપ-વો, પુ૦ (સ૦) આસો સુદ ૧૫ થી તે દેવદીવાળી સુધી અગાસીમા ઉચા થાભલે કે ઝાડ ઉપર જે દીવો રાખવામા આવે છે તે ૨ અદ્ધર લટકતો દીવો [ગગન માર્ગ

આકાશપથ, પુ૦ (સ૦) આકાશમાનો રસ્તો,

આકાશભાષણ, ન૦ (સ૦) આકાશની સામુ જોઈ ઈશ્વરને ઉદ્દેશીને જે ભાષણ કરવુ તે

આકાશમડળ, ન૦ વ્યોમ–ગગનમડળ, ખગોળ

આકાશમાર્ગ, પુ૦ સ્વર્ગમા જવાનો ગગનમાર્ગ

આકાશમુનિ, પુ૦ ઊટ

આકાશયાન, ન૦ આકાશમા જે વાહન જઇ શકે તે, વિમાન, બલૂન, ગબારો

આકાશવલ્લી, સ્ત્રી૦ (સ૦) અમરવેલ

આકાશવાણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) આકાશમાથી જે બોલવુ થાય તે, અંતરિક્ષથી જે બોલવુ થાય તે, બોલનાર નજરે ન પડે તેવી રીતનુ બોલવુ તે, દેવવાણી [શમા રહેનાર, દેવલોક

આકાશવાસી, વિ૦ (સ૦+વસ્–રહેવુ)આકા

આકાશવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જે આવક નિયમસર આવતી નથી તે, ઈશ્વર જે કઇ મેળવી આપે તે ઉપર જીવન ગાળવુ તે ૨ વિ૦ વરસાદ ઉપરજ જેના જીવનનો આધાર હોય તેવુ

આકાશવેલ, સ્ત્રી૦ અમરવેલ

આકાશી, વિ૦ આકાશનુ સબધી, આકાશમા રહેનાર ૨ સ્વર્ગીય, દિવ્ય

આકાશીઅ', વિ૦ ઘઉની એક જાત, વગર પાણે થએલુ અન્ન

આકાશીઉ, વિ૦આકાશ ઉપર આધાર રાખનાર

આકીન, ન૦ (આ૦ યકીન્) ભરોસો, વિશ્વાસ, પતીજ ૨ આસ્થા, ભાવ

આકીનદાર, વિ૦વિશ્વાસુ ભરોસા દાર, પતીજવાળુ

આકોર્ણ, વિ૦ (સ૦)એકઠુ થએલુ,ભરેલુ વ્યાપ્ત

આકુચન, ન૦ (સ૦) સકડાઇ જવુ તે, સંકોચાઇ જવુ તે, સોષન, સકોચન

આકુઠિત, વિ૦(સ૦)જેનુ ગળુ બધ થઇ ગએલુ છે તેવુ ૨ વાદવિવાદમા હારી ગએલુ ૨ મૌન,લજ્જિત

આકુતિ–દિ સ્ત્રી૦ (આ૦ યાકુત–માણેક) ભાગના ઘી સાથે વસાણાની મેળવણી કરી તૈયાર કરેલી કેફી દવા

આકુળ, વિ૦ (સ૦) વ્યગ્ર, ગભરાએલુ ૨ ઉત્સુક ૩ તપી ગએલુ

આકુળવ્યાકુળ, વિ૦ આકળવિકળ થઇ ગએલુ

આકૂત, પુ૦ (સં૦આકૂત વિચાર) ઇરાદો ઇચ્છા, અભિપ્રાય, ૨ નવા જુની, ખબર

આકૃતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ આ+કૃ) મૂર્ત્તિ, ચેહેરો, ૨ આકાર,ઘાટ ૩ અમુક જાતનો જે રેખાકાર તે ૪ છબી પ્રતિમા ૫ ડોળ, શિકલ

આકૃષ્ટ, વિ૦ (સ૦)ખેચેલુ, તાણેલુ,આકર્ષિત

આકેબત, સ્ત્રી૦ (આ૦ અત, છેડો,૨ ભાવી

આક્ટ, પુ૦ (અ૦ એક્ટ) કાયદો, ધારો

આક્ટિગ, વિ૦ (અ૦ એકટિંગ) કામ ચલાઉ, અવેજી, [વિનાપ, કલ્લકલ્લાણુ રૂદન

આક્રદ, ન૦(સ૦આ+ક્રદ-રોવુ)રડારડ, કલ્પાત,

આક્રમ, પુ૦ (સ૦ આ+ક્રમ) પરાક્રમ, ઉત્કર્ષ ૨ ચઢવુ તે ૩. પ્રકરણ ૪ આગ્રહ ૫

ધોરણુસર ચાલવાનો માર્ગ [૨ પરાક્રમ, ઉત્કર્ષ
આક્રમણ, નo (સo) સ્વારી, ચઢાઈ, હુમલો ૨. પરાક્રમ, ઉત્કર્ષ
આક્રાન્ત, વિo (સo આ+ક્રાન્ત)પસાર કરેલુ ૨ જીતેલુ, વશ કરેલુ પરાજીત, હારેલુ
આક્રોશ, પુo (સo) નિંદા, ગાળ,આક્ષેપ,શાપ
આક્ષિપ્ત, વિo (સo) હરકત ભરેલુ,વાધાવાળુ, તકરારી ૨ ખેચેલુ
આક્ષેપ પુo (સo આ+ક્ષિપ્) મચ્યા-લાગુ રહેલુ તે,અભ્યાસ, મહાવરો ૨ મહેનત, ચાનક ૨ તાણવુ-ખેચવુ તે ૩ વાધો, હરકત ૪ ઠપકો, અપવાદ
આક્સિજન. પુo (અંo ઓક્સિજન) પ્રાણ-વાયુ, જેથી પ્રાણી જીવે છે અને દીવા બળે છે તે ગધ વગરની હવા
આખડવુ, ક્રિo અo અહીથી તહીં ને તહીથી અહીં એમ આવવુ જવુ, ફર્યા કરવુ, રખડવુ, ભટકવુ ૨ ઠોકર ખાતી, ઠેસ વાગતી, પડી જવુ
આખડી, સ્ત્રીo કોઇ પણ ફળની પ્રાપ્તિ સારૂ દેવ, પિતૃ વગેરેના બધનમા રહેવુ તે, આડી, બાધા, માનતા
આખર, સ્ત્રીo (અo આખિર) છેડો,સમાપ્તિ અંત ૨ મરણ સમય ૩ અo છેલ્લી વારે,છેવટે
આખરમોસમ, સ્ત્રીo આખર સાલ
આખરવુ, ક્રિo સo અઘ્રકવુ, મેળવવુ
આખરસાલ, નo વરસનો છેલ્લો ભાગ, સાલની આખર ૨ મરણનો સમય
આખરે, અo અતે,છેવટે, નિરૂપાયે, જરૂર પડે
આખલો, પુo(સo અક્ષત-આખુ) ખાસી કર્યા વિનાનો માતેલો અને મોટી ખુધવાળો બેલ,ગોધો, સાઢ **આખલા ઉધામી**-તોફાન, ધીગામસ્તી
આખવુ, ક્રિo સoકહેવુ,વદવુ,ભાખવુ
આખવો,પુoરૂપીઓ (સુરત-ચોધરાલોક બોલે છે)
આખળી, સ્ત્રીo પત્થર ઘડવાનુ કારખાનુ (કાઠિ)
આખળીઓ પુo આડણી
આખા, પુo અક્ષત ઉતારવા તે ૨ વિo આખુ
આખાખાઉં, વિo (લાચમા) એકદમ સામટુ ખાવાની લાલચ રાખનાર, ખાઉધર, લોભીઓ
આખાડ, પુo (સંo અષાઢ) અષાડ મ સ.
આખાડભૂતિ વિoઆષાડ મહિનામા થએલુ ૨ ધર્મને બહાને ઠગાઇ કરનાર, ધર્મ ઢોગી
આખાડો, પુo અખાડો ૨ વિo અસાડી
આખી, સ્ત્રીo અક્ષત ઉતારવા તે,દાણા વાળવા તે
આખીઅણી, અo સહીસલામત, અણીશુદ્ધ
આખુ, વિo જેના ભાગ-કકડા નથી તેવુ, પુરૂ, સળગ, અખોવન, તમામ, અખડ
આખુ, પુo (સo) ઉદર, મૂષક [અધકચરૂ
આખુપાખુ, અo મોટુજેટુ, છેક ઝીણુ નહિ,
આખુનજી, પુo (ફાo આખુન્-માસ્તર+જી) ઉસ્તાદ, શીખવનાર, મહેતાજી, માસ્તર, શિક્ષક
આખેટ, પુo (સo) શિકાર, મૃગયા [૨ કુતરો
આખેટક, પુo શિકારી, મૃગયા રમનાર, પારધી
આખેપ, પુo સફર ૨ ટેવ, મહાવરો
આખેર, સ્ત્રીo આખર, છેવટ, અત
આખોઘડી, અo વારવાર, ફરીફરીને, બહુવાર
આખ્યા, સ્ત્રીo (સo આ-સુધી + ખ્યા-કહેવુ) પ્રસિદ્ધિ, કીર્ત્તિ, ખ્યાતિ, નામના ૨ ઉપનામ, સજ્ઞા, અટક ૩ લોકવાયકા, ગપ, અફવા
આખ્યાયક,પુo(સo)કહેનાર ૨ દૂત,કાસદ.૩ વ્યાસ
આખ્યા, નo (સo)કથા,વખાણ વૃતાન્ત,ચરિત્ર.
આખ્યાયિકા, સ્ત્રીo (સંo) કથા, વાર્ત્તા ૨ વ શાવલીનુ વર્ણન
આગ, સ્ત્રીo (સo અગ્નિ) રોશની, જવાળા, ભભુકો ૨ આનમ, દેવતા, વસ્તેત્ર ૩ ગરમી ૪ બળતરા ૫ અદેખાઇ, દ્વેષ ૬ ક્રોધ, ગુસ્સો લાગવો તે ૭ લાય, અગ્નિથી બળવુ તે **આગ બળવી**—બળતરા થવી લાહ્ય લાગવી **આગ લાગવી**—લાહ્ય લાગવી, કઇ બળવુ તે, ૨ દ્વેષ થવો ૩ મોઘુ થવુ **આગ લગાડવી**—ભાળી મૂકવુ ૨ કજીઓ કરવો **આગ મૂકવી**—અગ્નિસ્કાર કરવો ૨ ઉપેક્ષા કરી ધિક્કારી કાઢવુ **આગ ઉડવી**—પાણી ફરવુ વ્યર્થ જવુ **આગ ફાકવી**—ક્રોધ થવો **આગ વરસવી**-(અતરમા) બળતરા થવી ૨. આખમા

ઝેર વરસતુ ખુન્નસ ભરાની ૪ મખત તાપ પડવો
આગ, પુ૦આગમન, આવવુ તે ૨ માર્ગ, અવરો, આવવા જવાનો વહીવટ 'આ ઘરનો આગ પેલી તરફ છે' [વતી ગાડી રેનવે
આગગાડી, સ્ત્રી૦ વરાળ–બાફના જોરથી ચા-
આગત, વિ૦ (સ૦ આ + ગમ્–જવુ) આવેલુ, જાણેલુ, મેળવેલુ.
આગન્તુ–ક, પુ૦ (સ૦) મેમાન, પરોણો, નવો અચાનક આવેલો માણસ ૨ મુસાફર
આગતાસ્વાગતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આપણે ઘેર આવેલા ગૃહસ્થને–પરોણાને સામા જઇ આવકાર સહિત તેડી લાવી સારી રીતે સેવા બરદાસ કરવી તે, પરોણાચાકરી, અતિથિસત્કાર આદરસત્કાર
આગતુક, વિ૦ (સ૦ આ + ગમ્) આવી ચઢેલુ, આવતુ જતુ ૨ પુ૦ મુસાફર, અતિથિ
આગન્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦ આજ્ઞા) આજ્ઞા
આગબોટ, સ્ત્રી૦ (અં૦ આગ + બોટ—(અ૦) હોડી) દરિયામા વરાળના જોરથી ચાલનારૂ વહાણ, બાષ્પનૌકા
આગમ, પુ૦ (સ૦ આ + ગમ્–જવુ) કોઇ પણ શાસ્ત્ર ૨ ધર્મશાસ્ત્રો, સ્મૃતિઓ ૩ આગવેદ, મ ત્રશાસ્ત્ર ૪ પ્રારભ, આદિઅવસ્થા ૫ આવવુ તે ૬ ખત, દસ્તાવેજ, પુરાવામા આપવા લાયક લેખ [પૂર્વે
આગમચ, અ૦ આગળથી, પહેલેથી, અગાઉથી
આગમણ, સ્ત્રી૦ ચૂનાની બેળ, ચૂનાનો આગલો ભાગ ૨ આય, શક્તિ, આગમણ
આગમન, ન૦(સ૦) આવવુ તે, આવી પહોચવુ તે
આગમનિગમ, ન૦ વેદશાસ્ત્ર શાસ્ત્રો
આગમનિર્ગમ, પુ૦ (સ૦) શરૂઆત અને છેડો, આરભ અને અત, કારણ અને કાર્ય ૨ આવવુ ને જવુ તે [શાસ્ત્ર વગરનુ
આગમરહિત, વિ૦ દસ્તાવેજ–લેખ વગરનુ ૨
આગમવુ, ક્રિ૦ અ૦ મરણીઆ થવુ સાહસિક થવુ
આગમુ, વિ૦ આગવુ, પોતીકુ
આગમાપાયી વિ૦ આવે ને જાય તેવુ, ઉપજે ને નાશ પામે તેવુ

આગમાણુ, ન૦ દાળ ભાત
આગર, ન૦ ઘર, જગા ૨ અગર (મીઠાનો)
આગરણ, સ્ત્રી૦ લુહારની ભઠ્ઠી ડહોડ ૨ ખલાસણ
આગરવુ, ક્રિ૦સ૦સરખે અતરે બધ–પાટા નાખવા
આગરૂ, પુ૦મો ગ ધાયા કરે તેવો એક રોગ, મુખપાક
આગલુ વિ૦ મુખ્ય, મોખરાનુ ૨ અગાઉ મ નેલુ, પ્રથમનુ
આગવુ, વિ૦ પોતીકુ, કોઇનો ભાગ ન હોય તેવુ ખાસ, ઈનાયતુ **આગવુ** ડહાપણ–માત્ર પોતાની મતિ
આગવો, પુ૦ નેતા, આગેવાન ભોમીઓ
આગસ્ટ, પુ૦ (સ૦) ખ્રિસ્તી વર્ષનો ૮ મો માસ
આગળ, અ૦ (આગવુ) ગએલા વખતમા, અગાઉ, અમલ ૨ પહેલેથી ૩ પાસે, કને, સોડે ૪ સન્મુખ, સામે ૫ પ્રથમ, પેહેલે ૬ બહાર, જાહેરમા ૭ ભવિષ્યના, હવે પછી **આગળ જવુ**—ચઢીઆતા થવુ, વધી જવુ ૨ પાછળ મૂકવુ હઠાવવુ **આગળ થવુ**—નકીને મરી જવુ ૨ ચઢીઆતા થવુ ૩ પાછળ મૂકવુ **આગળ પડવુ**—પહેલ કરવી, અગ્રેસર થવુ ૨ પ્રસિદ્ધ થવુ **આગળ આવવુ**—પહેલા આવવુ
આગળનુ, વિ૦ ગએલા વખતનુ, અમલનુ ૨ પહેલાનુ ૩ હવે પછીનુ ભવિષ્ય સબધી
આગળપાછળ, અ૦ ગયા અને આવતા કાળ પ્રમાણે ૨ આગળ અને પછવાડે, ચારેપાસે આજુબાજુએ, ફરતુ ૩ લાગતુ વળગતુ હોય તેમ
આગળી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અર્ગલ) ઉલાળી ૨ પટી, ગુમડા ઉપર ચોઢવાની મલમવાળી કાપલી
આગળુ, વિ૦ સર્વોપરી સરસ, શ્રેષ્ટ, ચઢિયાતુ
આગળો, પુ૦ (સ૦ અર્ગલ) લાકડાના જે કડડાથી બારણુ ઉઘાડવાસ થાય છે તે, ઉલાળો
આગા, પુ૦ (ફા૦ આગા–ગૃહસ્થ) સાહેબ, શેઠ ૨ ઇરાની, મોગલ વગેરે મુસલમાનોનુ ઉપનામ
આગાખાન, પુ૦ ખોજા મેમણાદિના ધર્મગુરૂ
આગાખાની, ન૦ એક જાતનુ ફૂલેવર સુતરાઉ કપડુ, જામદાની
આગમિક, વિ૦ આવનાર, આવતુ
આગીદુગી સ્ત્રી૦(અ૦)ખોડખાપણ, છિદ્ર, ભૂલચૂક.

આગામી, વિ૦ (સ૦ આ + ગમ્-જવુ) આવતુ, ભવિષ્યનુ, થનારૂ
આગાર, પુ૦ (સ૦) ઘર સ્થળ, મકાન, નિવાસ, રહેઠાણુ ૨. છૂટ, મોકળાપણુ (જૈનમા)
આગાહી સ્ત્રી૰ ભવિષ્યવાણી, ભાવિ ૨ તર્ક
આગીઉ વિ૦ આકરૂ, જલદ ૨ તામસી,તીખુ, ૩ અગીઠી, આગદાન
આગીઓ, પુ૦ એક જાતનો જીવડો જે રાતે ઉડે છે તારે લીનો ચળકતો દેખાય છે તે, ખદ્યોત ૨ જેનો સ્પર્શ થતા અગને બળતરા બળે છે તેવો એક છોડવો ૩ એ નામનો એક વીર અને એનો મત્ર ૪ એક જાતની ધણી સફેત જુવાર ૫ એક જાતનુ બ્લીસ્ટર મારવાનુ ઓસડ ૬ વિ૦ અગ્નિ ઉત્પન્ન થાય તેવા (કાચ)
આગુવો, પુ૦ રસ્તો દેખાડનારો, વળાવો પગી ૨ આગેવાન
આગે,અ૦ (હિ૦)અગાઉ ૨ પાસે ૩ પહેલા તો
આગેવાન, વિ૦ આગળ પડનાર, અગ્રેસર, ઉપરી ૨ મુખી, સરદાર
આગેવાની, સ્ત્રી૦ સરદારી, ઉપરીપણુ
આગોતર, વિ૦ (સ૦ અગ્રતર) આગળનુ, અગાઉનુ, પહેલાનુ ૨ પાછેનુ [પાછલો ભાગ
આગોપીઠો, પુ૦ અગરખાનો આગનો તથા
આગ્નેય, વિ૦ (સ૦) અગ્નિકોણ સબધી,અગ્નિનુ
આગ્નેયાસ્ત્ર, ન૦ (સ૦) અગ્નિવડે જેનો ઉપયોગ થાય છે તેવા હથિયારો, દારૂગોળો
આગ્રહ, ૦ (સ૦) મનમા આવ્યુ તે કરવુજ કરવુ એવી જે વૃત્તિ તે, હઠ, જીદ ૨ અતિશય કાલાવાલા આજીજી ૩ અવશ્યતા, અગત્ય ૪ કૃપા, મહેરબાની
આગ્રહી, વિ૦ આગ્રહ કરનાર-વાળુ,હઠીલુ જીદ્દી
આઘડુ, વિ૦ આઘુ, છેટે ૨ ભલે,છોને,છો રહ્યુ
આઘાડો, પુ૦ અગેડો
આઘાત, પુ૦ (સ૦ આ + હન્) અવાજ થાય તેવુ અફળાવુ તે, ફટકો પ્રહાર, ઝપાટો ૨. એક પદાર્થનો બીજા સાથે અવાજ થાય તેમ અથડાટ તે ૩. વધ.

આઘુ, વિ૦ (સ૦ અગ્રાહ્ય) દૂર, છેટે હોય-તેવુ (જગામા અથવા વખતમા) **આઘુ ઓઢવુ**—લાજ કાઢવી **આઘુ કરવુ**—વાસવુ, દેવુ (બારણુ) ૨ દૂર કરવુ, તજવુ ૩ અળખામણુ કરવુ **આઘુ જઇને પાછુ પડવુ**—બહુ મહેનત કરી થાકી જવુ **આઘુ પાછુ કરવુ**—સતાડવુ, છુપાવવુ ૨ સકેરવુ, ઉમેરવુ ૩ ચાડી ચુગલી કરવી, કાન ભભેરવા ૪ લાચ ખાવી **આઘુ પાછુ જોવુ**—ચારે તરફનો વિચાર કરવો ભાવિનો વિચાર બાધવો, તર્ક બાધવો **આઘુ પાછુ થવુ**—સતાવુ, ચોરાઈ જવુ **આઘુ બેસવુ**—દૂર બેસવુ ૨ અટકાવ આવવો (સ્ત્રીને) **આઘુ પાછુ કહેવુ**—ખોટુ ખરૂ કહેવુ
આઘુડો, પુ૦ છોકરાની એક જાતની રમત
આઘૂર્ણ, વિ૦ (સ૦) ઘુમતુ, ફરતુ, ભમરી-
આઘે, અ૦ દૂર, છેટે, વગળે [ચકરી ખાતુ
આઘેરૂ, વિ૦ આઘુ (કવિતામા)
આચકવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ આ + કર્ષ્) ખેચવુ તાણવુ ૨ માથે વહોરી લેવુ, માથે લેવુ
આચકી, સ્ત્રી૦ તાણ, ખેચ, ફેફરૂ
આચકીલેવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોરથી પડાવી લેવુ ૨ ખેચી લેવુ છીનવી લેવુ, ઉચાપત કરવુ
આચકો, પુ૦ એકાએક જોર લાગેથી અમળાઈ પડવુ તે, ધક્કો, હડસેલો ૩ ધ્રાસકો, હબક, ૩ ખોટ, ગોદો ૪ આનાકાની સકોચ. 'આવુ દુખ છે તો શા સારૂ મરવાને આટલો આચકો ?' ૫ પાછુ હઠવુ તે ૬ જોલો, હેલો ઝોક
આચમન, ન૦ (સ૦ આ + ચમ્-પીવુ) જમણી હથેળીમા થેડુ પાણી લઈ પી જવુ તે
આચમની, સ્ત્રી૦ કડછીના આકારનુ ધાતુનુ જે પાત્ર આચમન લેવાને ઉપયોગમા આવે છે તે.
આચરકુચર, ન૦ અનુ-જ નહિ પણ થોડુ આ થોડુ પેલુ એમ પરચુરણ એવુ, કાચુ કોરૂ ૨ ઘરનો પરચુરણ સામાન
આચરણ, ન૦ (સ૦ આ + ચર્-જવુ) ચાલ, વર્તણુક, રીતભાત ૨ વ્યવહાર, રીત. ૩ લક્ષણ, ચરિત્ર

આચરવુ, ક્રિ૦ સ૦ કરવુ પાળવુ, રાખવુ

આચરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચાલવુ, વર્ત્તવુ

આચાર, પુ૦ (સં૦) રીતભાત, રૂઢી ૨ શિષ્ટ સમ્પ્રદાય, વર્ત્તનના નિયમો

આચારજ, પુ૦ ગુરૂ આચાર્ય

આચારજી, પુ૦ (સ૦) ગુરૂ, વડો આચાર્ય

આચારભ્રષ્ટ, વિ૦ ધર્મવિરૂદ્ધ વર્ત્તનાર, નીતિથી ઉલટુ ચાલનાર, પતિત થએલુ

આચારવિચાર, પુ૦ ધર્મ પાળવા તે, વ્યવહારનો જે વિચાર તે ૨. રીતરિવાજ, રૂઢિ, વિવેક

આચારી, વિ૦વ્રત્ત-નિયમ પાળનાર,આચારવાળુ

આચાર્ય, પુ૦ (સ૦) ધર્મ-સમ્પ્રદાય ચલાવનાર ધર્માધ્યક્ષ ૨ વેદાદિ વિદ્યા શિખવનાર જે ગુરૂ તે ૩ મન્ત્રોપદેશ કરનાર, ધર્મગુરૂ ૪ ગુરૂ મહેતાજી, શિક્ષક ૫ ગોર ૬ વિદ્વાન

આચ્છાદન, ન૦ (સ૦ આ+છદ્‌-ઢાકવુ)ઢાકણુ, ચાદર ૨ વસ્ત્ર, કપડુ ૩ સંતાડવુ તે

આચ્છાદિત, વિ૦ (સ૦) ઢકાએલુ, છવાએલુ

આછ, સ્ત્રી૦ છાશનુ નિતરેલુ પાણી, પરાછ ૨ ખોટ, ઘટ ઓછાપણુ

આછકલાઈ, સ્ત્રી૦ ફૂલણજીપણુ કરવુ તે, હલકાઈ, છાછરાપણુ [વિવેકી નાદાન

આછકલુ વિ૦ છાછરા મનનુ ફૂલણજી, અ

આછણુલુછણુ, ન૦ ટાપટીપ, શોભા, ઉપરનો ભપકો,નવરાવવુ-ધોવરાવવુ, લુગડા લત્તા ઇ૦ મા ઘણી તજવીજ કરવી તે

આછટવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખખેરવુ ૨ પછાડવુ 'ઝોટી લીધી જોગમાયા, શલ્યા સરસી આછટી'

આછકલાપણુ, ન૦ હલકાશ, ખોટી મોટાઈ ને દેખાવ કરવો તે, છાછરૂ મન, નાદાની, અવિચારીપણુ, અવિવેક

આછર, સ્ત્રી૦ ખાશિયુ, ગધેડાની ગુણુ નીચે જે ગાદી હોય છે તે ૨ પહેરવેશ, પોષાક ૩ પાથરણુ, બેસવાનુ આસન

આછરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઓસરવુ, પાછુ હઠી જવુ ૨ પાથરવુ

અછીગરૂ,વિ૦મલાકાના આચ્છી નગરનુ (સોપારી)

આછુ, વિ૦ભરેલુ નહિ તેવુ છુટુ છુટુ ૨ ઝાખુ ૩ થોડુ ઓછુ ૪ પાતળુ, છેક ઝીણુ ૫ સંકોચાતુ તે 'રાય વળ્યો પાછો, મનમાહિ થયો આછો'

આછુપાતળુ, ન૦ થોડુ ઘણુ, ચપટી ચાગળુ આછોપાતળો લાભ મળતર વિનનો. (ધધો)

આજ, સ્ત્રી૦ [સ૦ અદ્ય) જે દિવસને વિષે બોલવા-લખવામા આવતુ હોય તે દિવસ, ચાલતો દિવસ **આજજ**—આજને આજ ૨ પહેલવહેલુ આજ

આજકાલ, અ૦ આજે અને કાલે, હમણા અને પછી ૨ થોડા વખતમા, હમણા **આજકાલનો** જોગી ને ઘુટણ લગી જટા—વસ્તુ નાની ને ડોળદમામ બહુ **આજકાલ કરવી**—વાયદા કરવા **આજની ઘડી ને કાલનો દહાડો**—કદી નહિ

આજકાલનું, વિ૦ થોડી મુદતનુ થોડા વખતનુ ૨ નવુ, તાજુ ૩ અણસમજુ, હલેતુ ૪ નાનુ

આજદિન, પુ૦ આજ, આ દહાડો ૨ અ૦ ચાલુ વખત સુધી

આજન્મ, અ૦ (સ૦ આ + જન્-જન્મવુ) જન્મથી માંડીને, જન્મથીજ ૨ જન્મથી તે મરણ લગી, જન્મપર્યંત [સુધી, જીદગીભર

આજન્માંત, અ૦ (સ૦) જન્મથી તે મરણ

આજપછી, અ૦ હવેપછી, હવેથી, અત પર

આજપર્યંત, અ૦ આજ સુધી

આજમ, વિ૦ (આ૦ આઝમ) મોટુ, માનવતુ (સરકારી કામદાર કે મોટા માણસના નામની આગળ માન ખાતર લખાય છે)

આજલગી-સુધી અ૦આજ સુધી, અત્યાર સુધી, ચાલુ દિવસ સુધી [મોકળુ, બંધનરહિત

આજાદ, વિ૦ (ફા૦ આઝાદ) છુટુ, ફારગત,

આજાનબાહુ, વિ૦ (સ૦) જેના હાથ ઢીંચણ સુધી પહોચે તેવુ લાંબા હાથનુ

આજાનુ,અ૦(સ૦આ + જાનુ-ઢીંચણ) ઢીંચણ સુધીનુ

આજાર, પુ૦ (ફા૦ આઝાર) રોગ, વિકાર, મદવાડ ૨ ઉપદ્રવ, મરજ

આજારી,વિ૦રોગી,દરદી માદુ,૨ દુખી ૩ પીડિત

આજીજી, સ્ત્રી૦ (ગ્રા૦ આજીજ) કાલાવાલા, યાચના, વિનતી, કરગરવુ તે
આજીવિકા, સ્ત્રી૦[સ૦] ગુજરાન, ભરણપોષણ, નિર્વાહ, જીવનવૃત્તિ
આજુકું, વિ૦ આજનુ
આજુબાજુ, સ્ત્રી૦ ચારેબાજુ ફરતુ, ચોતરફ
આજુબાજુએ, અ૦ચારે પાસ આસપાસ,ગોળ ફરતુ
આજો, પુ૦ [સ૦આર્ય]માનો બાપ, વડ I,દાદો
આજો પડવો, પુ૦ (સ૦ આર્યક + પ્રતિપદા) આસો શુદ પડવો (માના બાપની શ્રાદ્ધની તિથિ)
આજ્ઞા, સ્ત્રી૦ [સ૦ આ + જ્ઞા–જાણવુ) આદેશ, હુકમ, ફરમાન ૨ શાસ્ત્રમા પાળવાની જે વાત લખી હોય તે ૩ રજા, છૂટ, પરવાનગી
આજ્ઞાંકિત, વિ૦ (સ૦ + અક્-નિશાન કરવુ) તાબેદાર, કહ્યાગરૂ, આજ્ઞાધીન
આજ્ઞાધારક, વિ૦ આજ્ઞાંકિત, આજ્ઞાપાલક
આજ્ઞાનુયાયિ–યી, વિ૦ (સ૦) હુકમ માનનાર, તાબેદાર, આજ્ઞાંકિત
આજ્ઞાપક, વિ૦ (સ૦) આજ્ઞા આપનાર–કરનાર
આજ્ઞાપત્ર, ન૦ જેમાં એકાદો લેખી હુકમ હોય તે કાગળ, પરવાનો, સનદ, ફરમાન
આજ્ઞાપન, પુ૦ [સ૦] હુકમ, ફરમાન, વર્ધી
આજ્ઞાભંગ, પુ૦(સ૦)હુકમ તોડવો તે,નાફરમાની
આજ્ય, ન૦ (સ૦)ઘી, તપ
આઝા, સ્ત્રી૦ ઈજા, હરકત, નુકશાન
આઝો, પુ૦ વિશ્વાસ, શ્રદ્ધા, આધાન, ઈતબાર ૨ દમ, હામ, હિંમત
આટ, પુ૦ સ્ત્રી૦ વણકરનુ ઓજાર ૨ સ્ત્રી૦ રસોઇ માટે છાણાનો ગોઠવી કરેલો ઢગલો, આગ, ઉભાળો [વાળવુ પુરૂ કરવુ, સમેટી લેવુ
આટપવુ, ક્રિ૦ સ૦ સકેલવુ ૨ પતાવવુ માડી
આટલામાં, અ૦(સ૦એતાવત્) જથ્થો, વિસ્તાર, મુદત,લંબાઇ,સખ્યા વગેરેનુ માપ બતાવનાર અવ્યય
આટલુ, વિ૦ સખ્યા, કામ, જગા, વખત વગેરેનુ માપ તેમ પાસે થોડુ એવો અર્થ બતાવનાર શબ્દ **આટલુ બધુ** —ઘણુ જ, મસ
આટવુ, ક્રિ૦ સ૦ પાણી જેવા પદાર્થમા કઇ કઠણ વસ્તુને છુટી એકરસ કરી નાખવુ, કચરી–વાટી એક રસ કરવુ
આટાપાણી, ન૦આજીવિકા કમાણી,રોજી;ખોરાકના સાધન ૨ નસીબ, દાણોપાણી, ભાગ્ય
આટાલુણ ન૦ધૂળધાણી,નકામુ જવુ તે ૨ અટામણ
આટાપાટા, પુ૦ એક જાતની રમત, ખારોપાટ. ૨ ચીંથરા
આટાર, સ્ત્રી૦ રેતી, વેળુ (કચ્છ) [કડકો, લોટીઉ
આટિયુ, ન૦ઘટીમાથી લોટ વાળવાનો લુગડાનો
આટિયાપાટિયા, ન૦ એક જાતની છોકરાની રમત (વડોદરા વિભાગ) ૨ જમી કરી પરવારવુ તે, ઢાકીઢુકી રસોડુ સાફ કરી પરવારવુ તે
આટો, પુ૦અનાજને દળ્યાથી જે બારીક ભુકો થાય તે,લોટ ૨ ભેચો, છુંદો, ઘાણ **આટોપાણી**— આજીવિકા, ખોરાક ૨ નસીબ **આટાલુણમાં ખપવુ** —નિરર્થક જવુ,વ્યર્થ જવુ, બર ન આવવુ **આટો ઉડવો**—ઘાણુ–અડદાળો નીકળી જવો, હાડકા પાંસળા નરમ થઇ જવા, હેરાન થવુ; પાયમાલ થવુ **આટો કાઢવો**—થકવવુ **આટો નીકળી જવો**—ઘાણ નીકળવો, દુર્દશા થવી ૨ છેકજ થાકી જવુ
આટોપ, પુ૦ (સ૦) આડંબર, શેખી ૨ દમામ
આટોપવુ, ક્રિ૦સ૦એકઠુ કરવુ, સંકેલવુ ૨ બંધ કરવુ પાડવુ ૩ પુરૂ કરવુ, પતાવવુ, માડી વાળવુ
આઠ, વિ૦ (પ્રા૦ અટ્ઠ) ચાર ને ચાર, ૮ **આઠ આની**—અડધુ, પચાસ ટકા **આઠે અંગે** —તદ્દન, પુરેપુરૂ સર્વાંગે, સંપૂર્ણ ૨ ખરા અંતકરણથી **આઠેપહોર અને બત્રીસે ઘડી**—હરહમેશ, સદાય, નિરંતર [ખાચાવાળી સોટી
આઠણ, ન૦ ભીંડીના છેટાને વળ દેવાની એક
આઠમ, સ્ત્રી૦ **આઠેમ,** જુઓ [દેખાડનારૂં
આઠમુ, વિ૦ આઠમા નંબરનુ, આઠની સંખ્યા
આઠસે–સો, વિ૦ આઠ વખત સો ૮૦૦
આડી, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત
આઠીકે, વિ૦ લુચ્ચુ, ઠગ, પકકુ, કાબેલ
આઠુ ન૦ અંકુ, એકાના આંકનો આઠમો પાડો
આઠેક, વિ૦ આશરે આઠ, આઠની લગભગ.

આઠેજામ, **અ૦** (**સ૦ અષ્ટયામ**) આઠ પ્રહર લગી, દહાડોરાત ૨ રોજ બારેમાસ હમેશ

આઠેમ,સ્ત્રી૦ પખવાડિયની આઠમી તિથિ,અષ્ટમી

આઠોટય, **વિ૦** વ્યાપક, ઓતપ્રોત ભરવુ

આઠોડ, **સ્ત્રી૦** ઉભા છોડના કણસલાને ખખેરીને કાઢેલી જુવાર

આડ, **સ્ત્રી૦** બે વસ્તુને જુદી પાડનારી વસ્તુ-નિશાની તે, અટકાવ હરકત, વાધો રોકાણ ૨ વચમા પડી રક્ષણ કરવુ તે, ઓથ સભાળ ૩ હઠ, જીદ્દ દુરાગ્રહ ૪ આડુ તિલક પિયળ, ચદ્રાકાર ચાંલ્લો

આડકતરાતુ, **વિ૦** તદન આડુ નહિ પણ વાકુ થતુ જતુ ૨ પરોક્ષ, અપ્રત્યક્ષ

આડકતરૂ, **વિ૦** વાકુ, આડુ કાપવુ તે

આડકથા, **સ્ત્રી૦** એક મુખ્ય કથામા દાખલા અથવા રસપૂર્તિમાટે વચમા દાખલ કરેલી નવી વાત તે ૨ વાત કરતા આડુ ફાટવુ તે

આડખરચ, **પુ૦** રોજના ખરચની ઉપરાંત બીજુ ખરચ થાય તે [મારવાની ભુગળ આગળી

આડખીલ-લી, **સ્ત્રી૦** હરકત, અડચણ ૨

આડગીરો-ઘરેણે, **વિ૦** જેને ત્યા એક વસ્તુ ગીરો હોય તેણે તે વસ્તુ પોતે બીજાનેત્યા ગીરો મૂકી તે

આડઘોડો, **પુ૦** રોઝ ૨ નાનો ઘોડો ટટ્ટુ

આડણી, **સ્ત્રી૦** રોટલી વણવ ની ત્રિપાઈ

આડત, **સ્ત્રી૦** જ્યા ધણી ન હોય ત્યા તે ધણીના વતીનુ જે કામકાજ ચાલે તે એજન્સી

આડતીઓ, **પુ૦** વેપારીની વતી કામકાજ કરનારો આડત ચલાવનારો, એજંટ, પ્રતિનિધિ

આડત્રીસ-ત્રીસ, **વિ૦** ત્રીસ ને આઠ, ૩૮

આડતાગો **પુ૦** હિસાબ કરી જવાબ આવે ત્યારે તેના જે આકડા મેળવવા તે ૨ (ગણિતમા) હિસાબ ખરો ખોટો જોવાનો તાગો

આડત્રાસુ, **વિ૦** આડુ ને ત્રાસુ, આડુ અવળુ

આડપાખુ, **અ૦** એક બાજુએ, બાજુ ઉપર, છતુ નહિ તેમ ઉધુ નહિ તેવુ

આડફેટુ-ટે, **વિ૦** અવળુ, ગલીકુચીવાળુ ઉવે રસ્તે, આડામાર્ગે 'આડફેટો ગયો ચાલી, સીધો માગ મૂકી કરી'

આડમવ, **પુ૦** લાકડાનો કદોરો, બાવાઓ મા લકડાણીના જાડા વેલાનો કટિબધ પહેરે છે તે

આડભીત, **સ્ત્રી૦** પડદાની દીવાલ ભીતનોપડદો

આડબર, **ન૦** (**સ૦**) લાબુ પહોળુ ફેલાઈ છવાઈ ભરાઈ રહેવુ તે, વિસ્તાર, ખટાટોપ ૨ ફુલ, દિમાક, ખોટો દેખાવ ડોળ, સુકો ભપકો ૩ પથારો, ઠાઠ ૪ અહકાર, ગર્વ

આડર, **પુ૦** (**અ૦ ઑર્ડર**) હુકમ, વર્ધી ૨ રજા, પરવાનગી ૩ સનદ, પરવાનો ૪ શાન્તિ, મર્યાદા ૫ વ્યવસ્થા, ગોઠવણ

આડલુ, **ન૦** (**સ૦ ફલકાર્ગલા**) નાકડાના જે કડાથી દોરડુ ભગાય છે તે, આડખુ

આડસર, **પુ૦** (**આડુ + સરવુ**) પાણી અટકાવવાની પાળ ભીત તે,બાધ ૨ માભ,આડી પાટડી

આડા, **પુ૦** હઠ, રાઢ, જીદ

આડાઈ, **સ્ત્રી૦** આડુ પડવાની-હરકત લેવાની જે ટેવ તે, હઠ જક જીદ ૨ વાકાપણુ વિરૂદ્ધતા

આડખીતો, **સ્ત્રી૦**હરકત,નડતર,અટકાવ ૨ કાસ

આડાબોલુ, **વિ૦**વાકુ બોલનાર વિરૂદ્ધ બોલનાર, પ્રતિકૂલ બોલનાર

આડામોઢ, **વિ૦** આડુ અડિયલ હઠીલુ જીદ્દી

આડોડિ, **ન૦** મોટુ અર્ધગોળ કરવત, નાકડા વહેરવાનુ આડુ કરવત

આડો, **સ્ત્રી૦** આડે મૂકવાની જે વસ્તુ તે ૨ હદ, સીમા ૩ કુસ્તીનો એક દાવપેચ ૪ આખડી, માના ૫ જક, હઠ

આડીઆકરસગુ, **સ્ત્રી૦** એક જાતની વનસ્પતિ

આડીઆણ, **સ્ત્રી૦** કોઈ વાતમા અટકાવ કરવાના જે સમ દેવામા આવે છે તે, શપથ, પ્રતિજ્ઞા, કસમ [મનારો, નામુ જોનાર

આડીટર, **પુ૦** (**અ૦ ઑડીટર**) હિસાબ તપા-

આડીતર, **સ્ત્રી૦** બે ગામની વચમાની નદી કે ખાડી ઉતરવાને હોડીમા બેસવુ તે

આડીવાટ, **સ્ત્રી૦** આડો રસ્તો ૨ ન જવાય તેવો માર્ગ **આડીવાટની ઘૂળ**—કઈજ નહિ

આડીવાડી, **સ્ત્રી૦** વશપરિવાર, કુટુબકબિલો, બચ્ચાકચ્ચા, પરિવાર, વિસ્તાર

આડુ, ન૦ જે કંઈ વચમા પડેલુ તે ૨ અણુગમતી વાત, રીસ ચઢે તેવુ કામ ૩ ગાડાપર પાજરી મૂકતા જે ઉભા ટેકા સાથે દોરી બાધે છે તે ૪ મેલુ, ભૂત, પિતૃ સબધી જે પીડા તે. **આડો ખીલી**—નડતર **આડી જીભ કરવી**—વચમા હરકત નાખવી **આડુ અવળુ લેવુ**,—ઉધડુ લેવુ, ઠપકો દેવો **આડુ તેડુ વેતરવુ**—ઉધુ ચત્તુ કરી નાખવુ, ઉંધુ વેતરવુ **આડુ પડવુ**—રીસ ચઢવી, વાકુ પડવુ, માઠુ લાગવુ **આડે આવવુ**—વચમા પડવુ, ૨ મદદે આવવુ વહારે ચઢવુ ૩ કનડવુ નડવુ **આડે દહાડે**—અમુક દિવસ વગર **આડે હાથે**—ખોટે રસ્તે અપ્રમાણિકપણે,**આડો અવળો હાથ મારવો**—ચોરીછુપીથી કે લાચ રુશવતથી ખીમુ ભરવુ **આડો આક વાળવો**—હદ વાળવી, તોબા કરાવવી ગજબ કરવો **આડીઅવળી વાતો**—ગામગપાટા ૨ સબધ વગરની કુથલી **આડી** દોટે ખાવુ-અપ્રમાણિકપણે ધમધોકાર ઘર ભર્યા જવુ

આડુ, વિ૦ જેના એક છેડા નીચે પૃથ્વી અને બીજા છેડા ઉપર આકાશ નથી તેવુ લબરૂપ ઉભુ નહિ તેવુ ૨ સીધુ નહિ તેવુ, વાકુ, તિકસ, વળેલુ ૩ વચ્ચે પડયુ હોય તેવુ ૪ હઠીલુ, જક્કી ૫ અવળુ, એક બાજુ ૬ વાધા પાડીઉ

આડુ અવળુ, વિ૦ આડુ અને ઉધુ-અવળુ ૨ ઉધુચતુ,ખરૂખોટુ, ગરબડિયુ ૩ ખોટુ,જુઠુ ૪ ચારે તરફ, બધી રીતે ૫ ઉભુને આડુ

આડુ તેડુ, વિ૦ વાકુચુકુ, ઉલટુ સુલટુ

આડુ ફાટવુ, ક્રિ૦ અ૦ વચમાથી એકાએક આડે રસ્તે જવુ, આડે માર્ગે ઉતરી પડવુ ઓચીતા ફરી જવુ

આડે, અ૦ વચમા, સામે, વિરૂદ્ધમા

આડેઆવવુ, ક્રિ૦ અ૦ વચમા પડવુ નડતર કરવી ૨ સકટ સમયે સહાય થવુ મદદે આવવુ, બચાવવુ ૩ નડવુ, હરકત કરવી,

આડેદહાડે, અ૦ અમુક દિવસ સિવાય બીજે કોઈ વખતે ૨ સપરમા ટાણા–તહેવાર સિવાય હરકોઈ દીનસે

આડો, પુ૦ હદ, ગઢ, છેદ

આડોઆક, પુ૦ હદ બતાવનાર શબ્દ, ૨ સીમા, અવધ, તોબા 'તમારાથી તો આડો આક'

આડોઓમે ,પુ૦અડધો ખોમો,પોશ [રૂપણુ લેવુ

આડો લવો,ક્રિ૦ અ૦ આડાઇ કરવી, હઠ કરવી ૨

આડોશીપાડોશી, વિ૦ આસપાસ રહેનાર,વરને અડખેપડખે રહેનારાઓ

આઢ, પુ૦ (સ૦ આઢક) ઢગલો,રાશિ ૨ પુજી

આઢક, ન૦ એક માપ. ૨ **સ્ત્રી૦** તુવેર

આઢવુ, ક્રિ૦અ૦ (સ૦ આ-સુધી+ઢૌકૃ-જવુ) ઢોર ચગાવવુ, રખડવુ, ભટકવુ

આઢીઓ પુ૦ (સ૦ આઢ) રૂની વખાર રાખનાર વેપારી ૨ આઢવવા જનાર ગોવળીઓ

આઢય, (સ૦) ભરેલુ, ભરપૂર (ધન ઢય)

આણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ આજ્ઞા) હુકમ આજ્ઞા ૨ ઢઢેરો, દુવાઇ ૩ કોઇનો સ્નેહ દૂર કરવા અથવા ધાર્યુ કામ કરાવવા સારૂ ઈશ્વરની શિક્ષાનુ અથવા વહાનાના નાશનો ભય દેખાડવો તે, સમ, સોગન, શપથ, પ્રતિજ્ઞા, કસમ **આણદેવી**–શપથ દેવા સોગન આપવા **આણ ફરવી**—ઢઢેરો પિટાવો, દુવાઇ ફરવી **આણ વર્તાવવી**–જાહેર કરવુ ઢઢેરો પિટાવવો ૪ **વિ૦ (સ૦ અન્ય)** બીજુ (કવિતામા)

આણદાણ, સ્ત્રી૦ અધિકાર, કર વસુલ કરવાની સત્તા ૨ અમલ, હુકમ

આણપાણ, પુ૦ આના, પા આનાના હિસાબ તે.

આણદ, પુ૦ આનદ, હર્ષ

આણદકકણ, ન૦ અનતદોરો, જુઓ

આણદી, વિ૦ આનદી, હર્ષમય

આણવુ, ક્રિ૦ (સ૦ આ+ની લઇ જવુ)દૂરવી પાસે આવે તેમ કરવુ, લાવવુ (**લાવવુ** શબ્દ દૂરની તેમજ પાસેની વસ્તુઓને માટે વપરાય છે **આણવુ**—ફક્ત દૂરની વસ્તુ માટે તેમજ જઇને લઇ આવવા માટે વપરાય છે વધુ માટે જુઓ **ગુજરાતી શબ્દકોષ**)

આણાઆણ, સ્ત્રી૦ લાવજા કરવી તે, સઘળેથી એકઠુ કરવુ તે

આણી, વિ૦ (સં૦એવમ્)આ રીતે,આમ,આ
આણીઆણી, સ૦ આ, આ
આણીફેર-ગમ-મેર, | અ૦આદિશા તરફ-
આણીપાસ-મગ, | ભણી,આ પાસે
આણુ, ન૦(સ૦ આનયન) ઉમર લાયક સ્ત્રીનુ સાસરે રહેવા જવુ તે, તેડુ વહુને આણુની તે ૨ કન્યાને સાસરે વળાવતા કરવાની જે રીત ભાત તે, ફરીઆવર **આણુ આવવુ**—સાસરેથી (વહુને) તેડુ આવવુ **આણુ કરવુ**—તેડના મો કલવુ **આણા સુખડી આપવી**—રજા આપવી, વળાવવુ **જીઆયણાનુ આણુ**—પહેલીજવાર બાળક લઇ સાસરે જવુ તે
આણોતાણો', પુ૦ વાણોતાણો
આતંક, પુ૦ (સ૦) રોગ, વ્યાધિ [કરનાર
આતંકનિગ્રહ,વિ૦ રોગને અટકાવનાર, રોગ નાશ
આતતાયી,પુ૦[સ૦]મહાપરાધી,ઘોરકર્મ કરનાર
આતપ, પુ૦ [સ૦]તડકો, તાપ, ૨ પ્રકાશ ૩ સૂર્ય
આતપત્ર, ન૦ [સ૦] છત્તર, છત્રી
આતમ, પુ૦ આત્મા ચૈતન્ય ૨ જીવ ૩ અંતઃકરણ
આતવાર, પુ૦ આદિતવાર, રવિવાર
આતસ, સ૦ પુ૦ [ફા૦] અગ્નિ દેવતા ૨ લાય, બળતરા ૩ ક્રોધ
આતસબાજી, સ્ત્રી૦ [ફા૦] ફોડવાના દારૂની જુદીજુદી રીતે ફૂટે તેવી બનાવટો, આગખેલ
આતસબહેરામ,પુ૦પારસીઓના પવિત્ર અગ્નિનુ મંદિર
આતસી, વિ૦ [ફા૦] આતસવાળુ, ગરમ, બાળે તેવુ ૨ જલદ, આકળુ, તીખુ
આતાજી, પુ૦ દાદો, માનો બાપ
આતાપ પુ૦ તાપ, તડકો ૨ ઘામ, બફારો
આતિથ્ય, ન૦ [સ૦ અતિથિ સેવા ૨ આદર સત્કાર, આગતાસ્વાગતા
આનીપોતી, સ્ત્રી૦ પુંજી, મુડી, થાપણ (થો ડીપુંજી હોય ને ઘણી બતાવે ત્યારે કહે છે કે- ‘ આતીપોતી ને ધરમ લંગોટી ’
આતુર, વિ૦ (સ૦) જોસમા આવેલુ, આકળુ ૨ અધીરૂ,ઉતાવળુ,તત્પર થઇ રહેલુ ૩ હોસીનુ ઉમેદવાળુ, આશાભર્યુ [૨ હોસ, ઉમેદ, ઉત્સાહ
આતુરતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉતાવળ, અધીરતા
આતુરસંન્યાસ, ન૦ (સ૦) મરતી વખતે અથવા એકદમ સંન્યાસ લેવા તે [મોટો છોકરો
આતો, વિ૦ આત્મા જેવો વહાલો, લાડકો ૨
આત્મ, વિ૦ (સ૦) પોતાનુ, સ્વીય નિજ
આત્મક, વિ૦(સ૦)આત્માવાળુ, વસ્તુતાવાળુ ૨ પોતાનુ
આત્મગતિ,સ્ત્રી૦(સ૦ આત્મ+ગમ્-જવુ)મરી ગયા પછીની આત્માની ગતિ તે
આત્મઘાત, પુ૦ (સ૦ આત્મ + હન્-મારવુ) પોતાને હાથે પોતાનો જીવ કાઢવો તે, આત્મ હત્યા આપઘાત [આપઘાત કરનાર હત્યારો
આત્મઘાતક-કી, વિ૦(સ૦)આત્મઘાત કરનાર
આત્મઘોષ, પુ૦ (સ૦) કાગડો વાયસ
આત્મજ, ન૦ (સ૦) પુત્ર, છોકરો ૨ કામદેવ
આત્મજન, ન૦ (સ૦) પોતાનુ-અંગતનુ મા-ણસ, નજીકનુ સગુ ૨ પ્રિયજન
આત્મજા, સ્ત્રી૦ (સ૦) છોકરી, પુત્રી ૨ બુદ્ધિ
આત્મજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) તત્વજ્ઞાન અધ્યાત્મ જ્ઞાન, બ્રહ્મજ્ઞાન
આત્મજ્ઞાની,વિ૦(સ૦)આત્મજ્ઞાનવાળુ,બ્રહ્મજ્ઞાન
આત્મદર્શન, ન૦ આત્માનુ દર્શન ૨ બ્રહ્મ સાક્ષાત્કાર થવો તે
આત્મદર્શી, વિ૦(સ૦)આત્માને જોનાર, મુમુક્ષુ
આત્મધન, ન૦ આત્મા એજ જેનુ ધન છે તે ૨ સંતાન, પુત્ર
આત્મનિંદા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પોતેજ પોતાની નિંદા કરવી તે પોતાનુજ ખોટુ બોલવુ તે
આત્મનિવેદન, ન૦(સં૦) પોતાનુ સર્વ ઇશ્વરને અર્પણ કરવુ તે,આત્મામા તલ્લીન થઇ રહેવુ તે
આત્મનિવેદી, વિ૦ (સ૦) પોતાને હાથે રસોઇ કરી જમનાર
આત્મનિષ્ઠ, વિ૦ આત્મામા તલ્લીન, બ્રહ્મનિષ્ઠ આત્મામાજ નિષ્ઠાવાળુ, મુમુક્ષુ
આત્મપ્રતીતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જાતે કરી લીધેલી જે ખાતરી તે, પોતાના આત્માની પ્રતીજ

આત્મબંધુ, પુ૦ (સ૦) આત્માના જે બંધુઓ તે, સગુ ૨ મામા, માસી અથવા ફોઇનો જે છોકરો તે ૩ સાળો [૨ એકલપેટાઇ

આત્મબુદ્ધિ, સ્ત્રી૦(સ૦)પોતાપણુ, મારાપણુ

આત્મબોધ, પુ૦ (સં૦) આત્મજ્ઞાન, સ્વરૂપજ્ઞાન ૨ બ્રહ્મબોધ

આત્મભાવ, પુ૦ (સ૦) પોતાના રક્ષણની અને પોતાની ઉન્નતિની ઇચ્છા તે ૨ હુપદ ગર્વ,અહ કાર

આત્મભૂત, પુ૦ (સ૦) કામદેવ ૨ પુત્ર

આત્મવત્,વિ૦(સ૦)પોતાના સરખુ ,આત્મા જેવુ

આત્મવિચાર, પુ૦ (સ૦) આત્માનો વિચાર

આત્મવિદ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આત્મા સબધી જે વિદ્યા તે, વેદાન્ત, બ્રહ્મવિદ્યા

આત્મશક્તિ, સ્ત્રી૦પોતાનુ બળ ૨ આત્માનુ બળ

આત્મશુદ્ધિ સ્ત્રી૦ (સ૦) આત્માની જે શુદ્ધિ તે, મન શુદ્ધિ, દેહ શુદ્ધિ [આત્માભિમાન

આત્મશ્લાઘા, સ્ત્રી૦ આપવડાઈ, સ્વપ્રશ શા,

આત્મસયમ–ન,પુ૦,ન૦, પુ૦ (સ૦) આત્માને જીતવો તે, મન મારણુ, ઇંદ્રિયનિગ્રહ સતોષ

આત્મસતોષ, પુ૦ (સ૦) આત્માને–પોતાને જે સતોષ તે

આત્મસાધન, ન૦ (સ૦) આત્માને પોતાના સ્વરૂપનુ જ્ઞાન થાય તેવુ સાધન ૨ પુણ્યદાન

આત્મસુખ, ન૦ (સ૦)આત્માનુ પરમ સુખ તે, સ્વસુખ [આપબડાઇ, આત્મશ્લાઘા

આત્મસ્તુતિ સ્ત્રી૦ (સ૦) પોતાની વડાઈ,

આત્મહત્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આત્મઘાત, જુઓ

આત્મહત્યારૂ, વિ૦ (સ૦) આત્મઘાતક, આપઘાતીઉં ૨ પાપી.

આત્મહિત, ન૦ (સ૦) સ્વાર્થ,પોતાની મતલબ

આત્મા, પુ૦(સ૦ આત્મન્)બ્રહ્મ, પરમાત્મા ૨ જીવાત્મા ૩ ચૈતન્ય, પ્રાણ ૪ મૂળ સ્વભાવ, પ્રકૃતિ ૫ અ તકરણ ૬ બુદ્ધિ ૭ મનુષ્ય પ્રાણી

આત્માનંદ, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્માનંદ, પૂર્ણાનદ

આત્માનુભાવ,પુ૦(સ૦)આત્માનો જે અનુભવ તે

આત્મારામ, પુ૦ (સ૦) આત્મા પરમાત્મા ૨ જીવનમુક્ત યોગી

આત્માર્પણ, ન૦ (સ૦)આત્મા અર્પણ કરવો તે

આત્મિક–ત્મીય, વિ૦ (સ૦) આત્માનુ, મનનુ ૨ પોતાનુ નિજ ૩ નજીકનુ, અગત, ખાસ

આત્મોદ્‌ભવ, વિ૦ (સ૦) પોતાનુ ૨ પુ૦ કામદેવ ૨ પુત્ર [૩ રાની અડદ

આત્મોદ્‌ભવા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પુત્રી ૨ બુદ્ધિ

આથ,સ્ત્રી૦(સ૦અસ્–થવુ) પુજી,થાપણુ, દોલત

આથડવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ અટ્–જવુ) ૨ખડવુ, ભટકવુ, ફાંફા મારવા, રઝળવુ, અથડાવુ

આથડીઆ, ન૦અથડાયા કરવુ તે, ફાફા,ભટકા ૨ લથડીઆ, અડબડીઆ, ગોથા

આથણુ , ન૦ અથાણુ ,૨ આથવાની રીત ક્રિયા

આથમણુ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અસ્તમિત–આથમેલુ] સૂર્યાદિ ગ્રહ જે દિશામા અસ્ત થાય છે તે, પશ્ચિમદિશા

આથમણી, વિ૦ પશ્ચિમ, પશ્ચિમ તરફનુ

આથમણુ , વિ૦ પશ્ચિમ તરફનુ

આથમતુ , વિ૦ અસ્ત પામતુ, ઉતરતુ, પડતુ

આથમવું, ક્રિ૦ અ૦ અસ્ત પામવુ ન દેખાવુ ૨ પડતી દશામા આવવુ, ઓછુ થવુ

આથર, પુ૦ (સ૦ આસ્તરણુ–પાથરણુ)ગાડામા જે જાડા કપડા ઉપર અનાજ ભરે છે તે, મોદ ૨ પાથરણુ, ઘાસનો થર ૩ ચાદર, પછેડી ૪ ગધેડા ઉપર નાખવાની દળી

આથરણ, ન૦ પથારી ઉપર જે પાથરવાનુ તે, ચાદર, ઓછાડ ૨ પથારી બિસ્તરો

આથરવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ આસ્તૃ–પાથરવુ) પાથરવુ, બિછાવવુ ૨ ગોઠવવુ,મોઢવુ કરવુ,ગજી કરવી ૩ ઢાકવુ, અચ્છાદન કરવુ

આથવું, ક્રિ૦ સ૦ અથાય તેમ કરવુ,મસાલો ચઢે તેમ કરવુ ૨ ખમીર ચઢાવવુ, આથો–ખટાશ આવે તેમ કરવુ

આથીપોથી,વિ૦પૈસેટકે અને લુગડેલત્તે ભરપૂર

આથો,પુ૦ચઢીને ખાટુ થએલુ ખીરૂ તે ૨. લાહી.

આદ,વિ૦ (સ૦) પહેલેથી, અસલનુ, મૂળનુ

આદ શ, પુ૦(સ૦ આ+દંશ) દશ ૨ દાત

આદ્યઅંત,અ૦પહેલેથી તે છેક છેલ્લે સુધી,આદ્યત

આદત, સ્ત્રી૦ (અ૦) ટેવ મહાવરો ૨ તબી અત,પ્રકૃતિ ૩ સ્વભાવ,ખાસીયત

આદમ,પુ૦(અ૦) આ દુનીઆમા સૌથી પહેલો પેદા થએલા પુરૂષ ૨ માણુસ માણુસજાત **બાવા આદમ**—ઘરડો માણસ **બાવા આદમના વખતમા**—ઘણા જુના વખતમા પ્રાચિનકાળમા

આદમજાત, સ્ત્રી૦ (અ૦)માણસ જાત,મનુષ્ય

આદમજીનો કોરડો, પુ૦ (અ૦) છોકરાની એક રમત, દો ગોટીલો (વડોદરા પ્રાત)

આદમિઅત, સ્ત્રી૦ (અ૦) માણુસાઇ, ઇનસાનિયત ૨ ભલમનસાઈ, સુજનતા,અશરાફી, શુનિઆતી ૩ સભ્યતા, વિવેક

આદમી, પુ૦ ન૦ (ફા૦) બુદ્ધિ અને વાચાએ કરીને બીજા પ્રાણીથી જૂદુ પડતુ જે પ્રાણી તે, માણુસ, જન, મનુષ્ય ૨ નર, પુરૂષ

આદર, પુ૦ (સ આ+દૃ–માન આપવુ) સારી વસ્તુનો સબધ કરવાની જે ઇચ્છા તે ૨ સન્માન, માન, આબરૂ, ઇજત ૩ તેડવા–બોલાવા–સ્વીકાર કરવાની જે સારી રીત તે,વિવેક ૫ આરભ ૬ અન્ન ૭ હેત પ્રીતિ, ભાવ 'નાથે બોલાવી કરી આદર,શામાની પહોચી સાદર'

આદરણી, સ્ત્રી૦ વેવિશાળ થયા પછી વરની તરફથી કન્યાને લુગડા ઘરેણા કરવાની જે રીત તે, વમત ૨ આદરની નિશાની

આદરણીય, વિ૦ માન આપવા લાયક, પૂજ્ય, સન્માનનીય [આતિથ્ય, સરભરા કરની તે

આદરભાવ, પુ૦ (સ૦) પ્રેમભાવ,આદરસત્કાર,

આદરમાન, ન૦(સ૦)આદરસત્કાર, આવકાર

આદરવુ, ક્રિ૦ સ૦(સ૦આ+દૃ–માન આપવુ) સ્વીકારવુ, પત કરવુ ૨ માથે લેવુ ૩ માન આપવુ, આવકાર દેવા ૪ શરૂ કરવુ,આરભ કરવો

આદરસત્કાર, પુ૦ (સ૦) આદરપૂર્વક જે સત્કાર કરવો તે, આતિથ્ય

આદરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ શરૂ થવુ ૨ વિવાહ થવો

આદર્શ, પુ૦ (સ૦) દર્પણુ, ચાટલુ, આરસો ૨ નમૂનો ૩ ટીકા, ભાષ્ય

આદવેર, ન૦ (સ૦ આદી+વેર) પાકી દુસ્મનાઇ, ખરેખરી શત્રુતા, સ્વાભાવિક રીતે જે વેર તે 'આદ વેર વેશ્યાને સતી'

આદાન, ન૦ (સ૦ લેવુ-કબુલ કરવુ તે ૨ પકડવુ તે ૩ ગ્રહણ, નિદાન

આદાનપ્રદાન, ન૦ (સ૦)લેણદેણુ,લેવુ આપવુ તે

આદાપાક, પુ૦ (આદુ+પાક) આદાની મેળવણીનો જે પાક તે ૨ માર **આદાપાક આપવો**–માર મારવો **આદાપાક** ખવરાવવો–માર મરાવવો

આદાબ, સ્ત્રી૦ (અ૦)સભ્યતા,વિવેક, સૌજન્ય

આદામુળી,સ્ત્રી૦ આદાના નાના ને કુમળા મૂળ તે

આદાય, પુ૦ (સ૦) નફો, લાભ ૨ પેદાશ, આવક, ઉપજ ૩ વધારો

આદાશીશી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અર્ધ+શીર્ષ)અડધુ માથુ–એક બાજાનુ કપાળ દુખવાનો રોગ

આદિ, વિ૦ (સ૦) પહેલુ, મૂળનુ, અસલ ૨ અમુક જેમા મુખ્ય છે તે ૩ **અ૦** વગેરે, ઇત્યાદિ

આદિ, પુ૦ (સ૦) મૂળ, મૂળતત્વ, બીજ ૨ ઉત્પત્તિનુ મૂળ, આરભ ૩ સમૂહનુ જે પહેલુ તે ૪ બ્રાહ્મણ, બ્રહ્મ [પહેલુ અને છેલ્લુ

આદિઅત, પુ૦ (સ૦) પ્રારભ અને સમાપ્તિ,

આદિક,વિ૦એ અને વળી બીજા,વગેરે વગેરે,ઇત્યાદિ

આદિકવિ, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્મા ૨ વાલ્મીકિ ૩ (ગુજરાતીમા) નૃસિંહ મહેતો

આદિકારણ, ન૦ (સ૦ આદિ+કૃ-કરવુ)પહેલુ મૂળ, અસલ કારણ ૨ પરમેશ્વર ૩ સાખ્યમત પ્રમાણે) પુરૂષ અને પ્રકૃતિ

આદિકાવ્ય, ન૦ (સં૦)પહેલુ કાવ્ય, રામાયણ

આદિગ્રથ, પુ૦ (સ૦) વેદ ૨ શીખ લોકોનુ ધર્મ પુસ્તક, ગ્રથસાહેબ

આદિત, પુ૦ (સ૦ અદિતિ) કશ્યપના અદિતિથી થયેલા બાર પુત્રો ૨ સૂર્ય ૩ આકડો. ૪ બારનો સંકેત

આદિતવાર, (સ૦) રવિવાર

આદિત્ય, પુ૦ (સ૦)સૂર્ય, રવિ ૨ કાશ્યપના બાર પુત્રો ૨ બારની સજ્ઞા ૩ આકડો

આદિત્યવાર, પુ૦ (સ૦) રવિવાર,આદિતવાર

આદિદેવ, પુ૦ નારાયણ, બ્રહ્મ

આદિનાથ, પુ૦ (સ૦)પહેલા જૈન તિર્થંકર
આદિનારાયણ, પુ૦ (સ૦) ક્ષીરસમુદ્રમા શેષનાગ ઉપર પોઢેલુ ભગવત્સ્વરૂપ
આદિપદ,ન૦ (સ૦) પ્રથમ પદ
આદિમાયા-શક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) બ્રહ્મની જે શક્તિવડે આ સઘળો પ્રપચ રચાયો છે તે,માયા, પ્રકૃતિ ૨ દેવી, પાર્વતી
આદિલઇને, અ૦ અમુકને પ્રથમ ગણીને બીજાઓ પણ ગણાય તેમ ૨ આદિક
આદુ, ન૦ (સ૦ આર્દ્રક) એક જાતનુ ભોયની અદર પાકતુ મૂળીઉ એ સુકાય છે ત્યારે તેને સુઠ કહે છે **આદુ ખાઇને મડવુ**-જોમભેર કામ કર્યા કરવુ, મડયા રહેવુ,પાછળ-પુડે લાગવુ, ખતે પડવુ **આદાની સુંઠ થવી**-સુકાઇ જવુ
આદે, વિ૦ અ૦ વગેરે, ઇત્યાદિ ૨ અ૦ તોબા,
આદેશ, પુ૦ (સ૦) આજ્ઞા, ફરમાન, હુકમ ૨ ફેરફાર, એકને ઠેકાણે બીજાનુ આવવુ તે ૩ કાનફટા પથના ગોસાઇઓ એક બીજાને "આદેશ" કહીને નમસ્કાર કરે છે તે
આદૌ, અ૦ (સ૦) પહેલા,આગાઉ, પૂર્વે
આદ્ય, વિ૦ આદિ ૨ પહેલાનુ
આદ્યત, પુ૦ આદિથી તે અત લગી, અથેતિ.
આધ, વિ૦ અડધુ, અર્દ્ધ
આધણ-રણ, ન૦ જે ઉકળતા પાણીમા ચોખા દાળ વગેરે ઓરવામા આવે છે તે ૨ આધાર
આધરકવુ, ક્રિ૦ સ૦ આખરવુ, મેળવવુ
આધાન, ન૦ (સ) ધારણ ૨ ગર્ભાધાન ૩ અગ્નિહોત્રમા પ્રથમ કરવાનુ એક કર્મ (બે લાકડા ઘસી અગ્નિ ઉત્પન્ન કરવા સબધી) તે
આધાપલીત, વિ૦અર્ધુ ગાડુ-ઘેલુ દાધારેગુ
આધાર, પુ૦ (સ૦) કારણરૂપ સહાયતા, ટેકો, મદદ ૨ સાબીતી, પૂરાવો, પ્રમાણ, સત્તા ૩ (વ્યાકરણમા) સપ્તમી વિભક્તિનો અર્થ દેખાડે છે તે ૪ પાણી રોકવાની પાળ, બાધ
આધિ, પુ૦(સ૦ આ+ધ્યૈ-વિચાર કરવો) મનની પીડા, ભય, શોક, ચિતા,માનસિક દુખ
આધિક, પુ૦ભૂત-પ્રેત કાઢનાર, ભુવો
આધિક્ય, ન૦ અધિકપણુ, ઉમેરણ, વધારો
આધિદૈવિક, વિ૦ (સ૦ આધિ+દિવ્-પ્રકાશવુ) ઇદ્રિયોના દેવ સબધી, ૨ ઇદ્રિયોથી થએલુ (સુખદુખ) ૩ ભૂતપ્રેત પિશાચ સબધી
આધિપત્ય, ન૦ (સ૦) અધિપતિપણુ (પટેલાઇ-શેઠાઇ), ધણીપણુ, ઉપરીપણુ
આધિભૌતિક,વિ૦(સ૦અધિ+ભૂ-થવુ)ઇદ્રિયોના તત્વ અથવા વિષય સબધી ૨ **પચમહાભૂતોથી** થએલુ (સુખદુખ) ૩ શારીરિક **પીડા સબંધી**
આધિવ્યાધિ,પુ૦ (સ૦ આધિ-માનસિક દુખ +વ્યાધિ-શારિરીક દુખ) તનમનની પીડા, માનસિક અને કાયિક ઉપાધિ
આધીન,વિ૦(સ૦ **અધિન**)વશ,તાબે, તાબેદાર
આધીનતા,સ્ત્રી૦આધીનપણુ,તાબેદારી,પરતત્રપણું
આધુનિક, વિ૦(સ૦ **અધુના**) નવુ, હમણાનું, અર્વાચીન [પાળવા-સાચવવા આપવુ
આધે, વિ૦ અડધુ **આધે આપવુ-અર્ધ ભાગથી**
આધેડ, વિ૦ અધેડ, પ્રૌઢ વયનુ ૨ સમજુ,ઠરેલ
આધ્યાત્મિક, વિ૦ અધ્યાત્મિક,આત્મા સબધી, આત્મતત્વ વિષયક.
આધ્રકવુ, ક્રિ૦ સ૦ આખરવુ મેળવવુ
આધ્રકણ, ન૦ મેળવણ, આખરણ
આન,વિ૦ અન્ય,બીજુ ૨ **સ્ત્રી૦** એન,ઇજત,આબરૂ
આનન, ન૦ (સ૦) મો, મુખ, વદન
આનદ, પુ૦ (સ૦ આ+નદ્-ખુશી થવુ) હર્ષ, મોદ, ખુશી હરખ (આનદના પાચ પ્રકાર છે **આત્માનદ, બ્રહ્માનદ,વિષયાનદ,વિદ્યાનદ, યોગાનદ**) ૩ સુખ, દુંખનો અભાવ
આનદકદ,પુ૦(સ૦)આનદનું મૂળ ૨ બ્રહ્મ,ઈશ્વર
આનદકારી, વિ૦ આનદ કરનાર-ઉપજાવે તેવું
આનદઘન, વિ૦ (સ૦) આનદથી પૂર્ણ ૨ બ્રહ્મ, ઈશ્વર
આનદપ્રભવ, પુ૦ પારો, વીર્ય
આનંદભેરવી,સ્ત્રી૦ (સ૦)એક જાતની **રાગિણી.**
આનદમય, વિ૦ (સ૦) આનદવાળુ
આનદમયકોશ, પુ૦ (સં૦) પચકોશ (અન્ન,

પ્રાણ, મનો, વિજ્ઞાન અને આનંદમય) માનો એક, સત્કર્મના વિચારથી અને સારા કામથી જે સુખ સતોષ થાય છે તે
આનંદવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) રોજ ખુશીમા રહેવુ તે, આનંદમા રહેવાનો સ્વભાવ
આનંદા, સ્ત્રી૦ ભાગ. [હરખના આસુ
આનંદાશ્રુ, ન૦ (સ૦+અશ્રુ–આસુ) હર્ષાશ્રુ,
આનંદી, વિ૦ (સ૦)ખૂશમિજાજી, સુખી,મોજી, વિનોદી, હસમુખુ ૨ આનદ કરનાર
આનાકાની, સ્ત્રી૦ હા ના, કોઇ કામ કરવાનો ઠરાવ ન કરના ઢચુપચુ કરવુ તે ૨ મસ,બહાનુ
આનિયા, ન૦ કોટની કાઠલીમા પગલાને બદલે જે પૂતળિયા હોય છે તે
આની,સ્ત્રી૦એક રૂપિયાનો સોળમો ભાગ, આનો ૨ (ગણવામા અથવા માપમા) એક આખી વસ્તુનો જે સોળમો ભાગ તે [પૈસા, ૧૨ પૈ
આનો, પુ૦ એક રૂપિયાનો સોળમો ભાગ, ચાર
આન્દોલન, ન૦ (સ૦)હિંચકા–ઝોલા ખાવા તે, આમતેમ ઝુલવુ તે ૨ હોહા, હિલચાલ
આપ, સ૦ તમે (માનાર્થે) ૨ પોતે, ખુદ, જાતે
આપ, ન૦ (સ૦અપ્) પાણી, જળ ૨ અહ કાર, મગરૂબી 'આત્મા ઓળખી આપ ખોવુ'
આપ, વિ૦ પોતાનુ, પોતીકુ, ખુદનુ 'આપખુશી'
આપઅખત્યાર, વિ૦ (સ૦ આ૧ + (અ૦) અખત્યાર) જેના ઉપર બીજા કોઇનો અખત્યાર નહિ તેવુ સ્વતંત્ર
આપઅખત્યારી, સ્ત્રી૦ પોતાનોજ અખત્યાર, સ્વસત્તા, સ્વતંત્રતા
આપઆપણુ, સ૦ પોતાનુ,પોતીકુ [માહોમાહે
આપઆપમા, અ૦ પોતપોતામા, અદરઅદર,
આપકરમી, વિ૦ પોતાનાજ ઉદ્યમથી–ભાગ્યથી રળનારો, સ્વપરાક્રમી
આપખુદી, સ્ત્રી૦ (ફા૦+ખુદ–જાતે) પોતાનીજ ઇચ્છા–સત્તા ચલાવવી તે ૨ ઉદ્ધતપણુ સ્વેચ્છાચાર
આપખુશી, સ્ત્રી૦ સ્વેચ્છાપૂર્વક, સ્વતંત્રપણે, રાજી ખુશી
આપગા, સ્ત્રી૦ નદી, સરિતા
આપઘાત, સ્ત્રી૦ પુ૦ આત્મઘાત
આપણુ ન૦મજાર, ચૌટુ ૨ **સ૦** આપણે.
આપણે, સ૦ હું અને તમે ૨ હુ (વ્યગમા) 'આપણે જુદુ શાસ્ત્ર ભણ્યા છીએ' ૩ તમેના અર્થમા "ભાઇ, એ તો એમજ હોય, આપણે કારભાર કરો ત્યારે સરત રાખજો"–**સ૨૦**
આપત, સ્ત્રી૦ (સ૦) આપત્તિ ૨ કમાઇ, આયપત ૩ દુખ, પીડા ૪ મુશ્કેલી
આપત્કાળ,પુ૦(સ૦ આ–સુધી+પદ્–જવુ+કાળ) આપત્તિનો સમય, આફતકાળ, સકટ, દૈવકોપ
આપત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) દૈવકોપ, હોનારત, કોપ, અકસ્માત્ બનેનો માઠો બનાવ, સકટ, આફત
આપત્ય, ન૦ સતાન, છોકરૂ
આપદા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આપત્તિ, સકટ, વિપત્તિ
આપદ્ધર્મ, પુ૦ (સ૦) આપત્તિ પડયાને લીધે ન આચરવા જેવા જે કર્મ કરવા પડે તે
આપનાર, વિ૦ દાતા, દેનાર
આપન્ન, વિ૦ (સ૦) જેને માથે મોટુ સકટ આવી પડેલુ હોય તે ૨ ઘેરાએલુ, પ્રાપ્ત થએલુ
આપન્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પોતાની સ્થિતિનુ ભાન તે ૨ સતોષ, તૃપ્તિ, ૩ ચિત્તસમાધાન
આપમતલબી, વિ૦ પોતાનોજ ફાયદો વિચારી કામ કરનાર, સ્વાર્થી, સ્વાર્થપરાયણ
આપમતીલુ, વિ૦ પોતાનુજ ખરૂ એવા વિચાર પ્રમાણે વર્તનારૂ,મમતીલુ ૨ બીજાને પત ન કરતા પોતાનાજ ધાર્યા મુજબ કરનાર, જક્કી, મતીલું
આપમુખત્યાર, વિ૦ કોઇને તાબે નહિ તે પોતાનીજ ઇચ્છા પ્રમાણે વર્તનાર, સ્વતંત્ર
આપલે,સ્ત્રી૦આપવુ અને લેવુ તે,ધીરધાર,લેણદેણ
આપવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ અર્પ્–આપવુ) પોતાની વસ્તુ બીજા પાસે જાય તેમ કરવુ, દેવુ **આપી દેવુ**—બીજાને હવાલે કરવુ **આપશો તેવુ પામશો**—જેવુ વાવીશુ તેવુજ લણીશુ, જેવુ કર્મ તેવુ ફળ **આપીને માગે તેની અક્કલ જાય આવે**—સ્વાર્થ સુધીજ સારાપણુ. **આપવા લેવાનાં કાટલાં જુદા**—બોલવુ એક ને કરવું બીજુ **આપી વિસરવુ**—આપી દેવુ, દત્તવુ.

આપસઆપસમા, અ૦ આપઆપમા, અંદરઅંદર,
આપસમાન, વિ૦ પોતાના જેવુ [અરસ્પરસ
આપસ્વાર્થ, પુ૦ આત્મહિત, પોતીકો સ્વાર્થ, એકલપેટાપણુ. [નિષ્ટ, સ્વાર્થિ
આપસ્વાર્થી, વિ૦ મતલબી, એકલપેટુ, સ્વાર્થ-
આપા, પુ૦ (મ૦) ભાઇ, ભાઈસાહેબ (માન ભરી રીતે બોલાવવામા વપરાતો શબ્દ વિનાયકરાવ આપા)
આપીડ, પુ૦ માથાનો શણગાર, મુગટ
આપુ, ન૦ આપપણુ, હુંપણુ, મારાપણુ ૨ સ૦ આપ, જુઓ [આપનાર
આપુશાહ, પુ૦ ગૃહસ્થ, શાહુકાર, દેવુ ચુકવી
આપેક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઇચ્છા આશા, ઉમેદ ૨ ગરજ, મતલબ
આપો, પુ૦ બાપ, પિતા (ભરવાડમા)
આપોઆપ, અ૦ પોતાની મેળે, સ્વાભાવિક રીતે, કુદરતી રીતે
આપોઆપ, સ૦ પોતેજ, જાતે, ખુદ
આપોપુ, ન૦ પોતાપણ, આપપણુ ૨ ટેક, પણુ ૩ પોત, વજન ૪ અ૦ એનીમેળે, કુદરતીજ
આપોશન, ન૦ જમતા પહેલા પાણીનુ આચમન કરવુ તે
આપૃચ્છા, સ્ત્રી૦ (સ૦) વાતચીત, ખબર અંતર પૂછવી તે ૨ પરવાનગી ૩ પડપૂછ
આપ્ત, વિ૦ (સ૦) સગુ, સબધી ૨ વિશ્વાસુ સ્વીય; અંગત ૩ મેળવેલુ, પામેલુ
આપ્તજન-વર્ગ, પુ૦ (સ૦) સગાવહાલા-સબધી ૨ વિશ્વાસુ માણસો, પોતાનુ મડળ
આપ્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ આપ-મેળવવુ) મળવુ-પામવુ તે ૨ સબધ, જોડાણ સયોગ ૩ લાભ
આપ્સા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જટા
આફણીએ, અ૦ પોતાની મેળે; આપે સહજ ૨ વ્યર્થ, નકામુ જવુ ૩ એકદમ, ઓચીંતુ 'આફણીએ આવી ઉભો રહેશે, વહેલો એ સર્વથી પહેલો'
આફત, સ્ત્રી૦ (અ૦) આપત્તિ, સકટ, આપદા, મુશ્કેલી. **આફત આવી પડવી**—દુખ આવવુ ૨. આરોપ આવવો **આફત ખમવી**—દુખ સહન કરવુ, જોખમ ખેડવુ **આફત ટાળવી**—દુખ-સકટ વિદારવુ, સકટમાથી છોડાવવુ
આફતાબ, પુ૦ (ફા૦) સૂરજ ૨ તડકો, તાપ. ૩ પ્રકાશ, તેજ
આફતાબગીરી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) છત્રી, છત્ર.
આફયડુ, અ૦ અમથુ, એની મેળે, આપુરૂ
આફરવુ, ક્રિ૦ અ૦ પેટ ચઢવુ, **આફરો થવો**
આફરી જવુ, અ૦ રોગથી ફૂલી જવુ, ૨ **આફરોચઢવો.**
આફરીન, સ્ત્રી૦ (ફા૦) વખાણ, સાબાશી ૨ અ૦ સાબાશ! ધન્ય! વા વા! ઠીક કર્યું! ૩ કુરબાન થવુ, વારી જવુ
આફરો, પુ૦ બધકોશને લીધે પેટમાના વાયુનું ફૂલાઇને ઉચે ચઢવુ તે ૨ મીણો ચઢવો
આફલાતુન, વિ૦ મોટુ, ઉત્તમ, સરસ
આફળવુ, ક્રિ૦ અ૦ નિષ્ફળ—નકામુ જવુ ૨ વાગવુ પછડાવુ ૩ પટકાવુ, અથડાવુ
આફો, અ૦ આણીમેર-ગમ, આતરફ-મેર
આફિડેવિટ, સ્ત્રી૦ (અ૦) સરકારમા સોગન ઉપર જે પ્રતિજ્ઞા કરવી તે, ઇકરાર, કબુલાત.
આફિસ, સ્ત્રી૦ (અ૦) કામ કરવાનુ ઠેકાણું, કચેરી, અદાલત ૨ વહેપારીની પેઢી, દુકાન. ૩ કામ, અધિકાર
આફુસ સ્ત્રી૦ (પોર્ટુ૦ ઍાલ્ફોન્સો) એક જાતની કાપીને ખાવાની કલમી કેરી
આફુરૂ, સ૦ એની મેળે, પોતાની મેળે
આફોડુ, અ૦ આફુરૂ, આપોઆપ, વગર પ્રયાસે
આબ, ન૦ (ફા૦) પાણી, જળ, ઉદક ૨ તેજ, કાંતિ, નૂર ૩ પાણી, ધાર, તિખાશ ૪ મૂલ. માલ, દમ
આબકદુબક, પુ૦ ગીલીદડાની રમતમા એક દાવ
આબકારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ભિસ્તીનુ કામ. ૨ દારૂ ગાળવાનુ કામ ૨ દારૂ અને બીજી કેફી ચીજો ઉપર લેવાતો સરકારી કર [મોનું વાસણ
આબખોરો, પુ૦ (ફા૦) પડઘીવાળુ નાનુ પહોળા
આબદા, સ્ત્રી૦ આપદા આપત્તિ, આફત
આબદાગિરિ, સ્ત્રી૦ અબદાગિરિ, મોટુ છત્ર
આબદાર, વિ૦ (ફા૦) તેજસ્વી, પાણીદાર ૨ મૂલ્યવાન.

આબનુસ, ન૦ (ફા૦) એક જાતનુ લાકડુ
આબન્ધ, પુ૦ પ્રેમ ૨ દઢબધન ૩ જોતરૂ
આબરૂ, સ્ત્રી૦ (ફા૦ **આબ** + રૂ-ચહેરો) લો કમા પડેલી મારી છાપ તે, માન, પ્રતિષ્ઠા, ઇજ્જત ૨ વખાણ, સાબાશી, તારીફ ૩ યોગ્યતા, લાયકી **આબરૂના કાકરા**—આબરૂની ધૂળધાણી ફજેતી, બેઆબરૂ **આબરૂપર હાથ નાખવો**—કોઇની આબરૂ લુટવી-લેવી ૨ છિદ્ર ખોલવા ૩ સ્ત્રીના પતિવ્રતનુ ભગ કરવુ, આબરૂ લેવા તજવીજ કરવી. **આબરૂ મળવી**—પકાવુ, વખણાવુ
આબરૂદાર, વિ૦ (ફા૦) નામાક્તિ, આમન્વાળુ, ૨ સાહુકારીવાળુ
આબાદ, વિ૦ (ફા૦) ભરેલુ વસેલુ બહોળા વહેપારવાળુ (**શેહેર**) ૨ ખેડાએલુ, ફળવત (**જમીન**) ૩ સુખી જે જે જોઈયે તેથી અનુકૂળ (**લોક**) ૪ ફતેહ મળી હોવુ તેવુ (**કામ**, ધધો) ૫ સલામત, નુકસાન ન થએલુ હોય તેવુ (**જાનમાલ**, ઇ૦) ૬ ખુશનુમા, ઝાડ પનથી ભરેલુ (**વાડી**) ૭ અતિશયપણુ ઘણુજ, સપૂર્ણ (**જમીનનો પાક**) ૮ ચૂક વગરનુ—તાકયા પ્રમાણે, બરાબર (**તીર**, ઇ૦) ૯ કાયમ, નિત્ય, હમેશ 'દોલત આબાદ રહો'
આબાદાની, સ્ત્રી૦ (ફા૦) આબાદી, ચઢતી દશા, ઉત્કર્ષ
આબાદી, સ્ત્રી૦ આબાદાની, ચઢતી દશા, ઉત્કર્ષ
આબાલવૃદ્ધ, અ૦ (**સ૦**, બાળકથી માડીને તે ઘરડા સુદ્ધા સઘળા
આબુવો, પુ૦ એક જાતનો વેલો, એને વાલોળ જેવા ફાફડા ફળ આવે છે
આબેહુબ, વિ૦ (ફા૦ આબ + ફ-પેલુ) અસલ હોય તેવુજ, અસલની ખરી નકલ, "જાણે તેજ—આમેહુબ ચિતાર"
આબોહવા, સ્ત્રી૦ (ફા૦ **આબ** + **હવા**) પાણી અને હવા હવાપાણી દેશપ્રકૃતિ, મનુષ્યને અનુકૂલ અને આરોગ્યને સુધારનાર જે હવા તે
આભ, ન૦ (**સ૦ અભ્ર**) આકાશ, ગગન ૨ વાદળ, મેઘ, વરસાદ **આભ જમીન એક થવી**—ઉત્પાત થવો, મોટો અનર્થ થવો ૨ ગજબ થઈ જવો, મહા મુશ્કેલી આવી પડવી. **આભ જમીનનો ફેર**—ઘણોજ તફાવત **આભ તૂટી પડવુ**—દુખનુ વાદળ માથે આવી પડવુ ૨ અતિશય સકટમા ઘેરાઈ જવુ, ગજબ થવો **આભના** તારા ઉખાડવા—બહુ જોર કરવુ, અશકયને શકય કરવા જેવો પરિશ્રમ લેવો **આભના** તારા દેખાડવા—અતિશય દુખ પાડવુ, વીતાડવુ **આભ** સાથે બાથ ભીડવી—શક્તિ ઉપરાત કામ કરવા જવુ, મોટા સાથે બાકરી બાધવી—લડવુ પાર ન પડે તેવા મનસુબા કરવા
આભડછેટ, સ્ત્રી૦ અડકયાથી જે અશુદ્ધ થવુ તે ૨ અમુકને અડકયાનો દોષ છે એવો વ્યવહારમા ચાલતો જે રિવાજ તે ૩ જેથી અભડાવાય તે, અપવિત્રતા, અટકાવવાળી કે પ્રસૂતાને અડવુ તે ૪ રજ, ન અડાય તેવી વસ્તુ તે
આભડવુ, ક્રિ૦ અ૦ અડવુ, અભડાવુ **આભડવા જવુ**—કોઈ મરી ગયુ હોય ત્યા જવુ, સ્મશાનમા જવુ, ડાઘુમા જવુ
આભરણ, ન૦ (સ૦) અલકાર, ભૂષણ, વસ્ત્ર વરેણા ૨ શોભા, શણગાર
આભલુ, ન૦ આભ, વાદળુ ૨ આરસી, ચાટલુ
આભા, સ્ત્રી૦ કાન્તિ, તેજ, પ્રકાશ ૨ શોભા, સુદરતા
આભારી, વિ૦ (**સ૦ આ + ભૃ**—ધારણ કરવુ) જેની ઉપર ઉપકાર થએલો હોય તે ૨ જે કરેના ઉપકારને સમજતુ હોય તે, ઉપકૃત, કૃતજ્ઞ ૩ ઓશિયાળુ [ખોટી મોટાઇ
આભાલાડુ, પુ૦ મોટીવાત, મોટી આશા ૨
આભાવ, પુ૦ (સ૦) વહેમ, સદેહ શકા. ૨ કલ્પના, ભ્રમ
આભાસ, પુ૦ (**સ૦ આ + ભાસ્**)મે વસ્તુનુ સરખુ દેખાવુ તે ૨ કલ્પના, ચિત્તમા ઝાખુ જણાવુ તે ૩ ઝાખો જૂજ પ્રકાશ ૪ દેખાવ, ડોળ
આભોયા, પુ૦ આ ભાઈ, આ સખસ
આભીર, પુ૦ (સ૦) ગોવાળીઓ, આહીર, ગોપ ૨ ભગ્વાડ, રબારી [રબારણ
આભીરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ભરવાડણ, આહીરડી,

આભુ, વિ૦ (સ૦ અદ્દભુત) ચકિત, દીંગ, બહાવરૂ, ગભરાએલુ, વિસ્મય પામેલુ
આભોક,પુ૦(સ૦)કબજો,ભોગવટો ઉપભોગ વહીવટ ૨ ધ્રુપદના ત્રણ ભાગમાંનો છેલ્લો ૩ માડવાળ
આભુષણ, ન૦ (સ૦) ઘરેણુ, શણગાર,અલકાર
આભ્યન્તર, વિ૦ (સ૦) અદરનુ, માહેલુ ૨ ખાનગી, દીલનુ ૨ ન૦ અદરનો ઓરડો, ગભાર
આમ, વિ૦ (આ૦ આમ) સાધારણ, સાર્વજનિક ૨ ન૦ લોક, સાધારણ લોક
આમ, અ૦ (સ૦ અદસ-આ) આ પ્રમાણે, આ રીતે ૨ આ તરફ, અહીઆ, આ ઠેકાણે, અમુક એક બાજુ
આમ, પુ૦ (સ૦) કાચો મળ, જળસ અતિસાર જેવો રોગ,મરડો ૨ એક જાતનો અજીર્ણનો રોગ
આમ, સ્ત્રી૦ (સ૦ આમ્ર) કેરીનો રસ
આમચું, ન૦ કોકમ (સુકા) [ચૂરાનુ અથાણુ
આમચુર, ન૦ (સ૦ આમ્રચૂર્ણ) છુદો, કેરીના
આમટ, વિ૦ ખાટુ, ખટાશવાળુ
આમજ,અ૦નક્કી એજ રીતે, એમજ,એજ પ્રમાણે
આમટી, સ્ત્રી૦ આબલીના પાણીની કઢી
આમણ, સ્ત્રી૦ આમળ પેટુમાના આતરડા ૨ પેડાને લગતો એક ભાગ [અરસ્પરસ
આમણસામણ, અ૦ સામસામા, એક બીજાને,
આમણસારો ગધક, પુ૦ (આમળ+સાર+ગધક)એક જાતનો આમનુ સારણ કરનારો ગધક
આમતેમ, અ૦ અહીતહી જ્યાત્યા
આમદ સ્ત્રી૦ આવક, કમાઇ ૨ આગમન, આવવુ તે, આવક 'કેરીની આમદ નથી'
આમદાની,સ્ત્રી૦(ફા૦) આવક, પેદાશ,૨ આવવુ, આગ ૨ આબાદી, વિભૂતિ
આમત્રણ, ન૦ (સ૦+મત્ર્-તેડવુ) બોલાવવુ-તેડવુ તે,તેડુ,નોતરૂ, ઈજન ૨ આણુ
આમન્યા, સ્ત્રી૦ મર્યાદા,માન ૨ વિવેક ૩ આજ્ઞા
આમય, પુ૦ (સ૦) રોગ વ્યાધિ
આમરસિયા, વિ૦ કેરીના રસ જેવા ૨ ગનુ
આમલસાર, પુ૦ શિખર ઉપરનો આમળા-વાળો ભાગ 'દેવળના આમલસાર, કળશ અને બીજા ઠડ ઉપર અનુક્રમે બે ત્રણ અને ચાર સ્વરો કર્યા'-કુ પ્રબ ૧
આમલી, સ્ત્રી૦ (સ૦ આમ્લિકા) એ નામનુ ઝાડ અને તેનુ ફળ એના બીઆને ચિચૂકા કે કચુકા કહે છે આમલી ખાટી હોય છે ચિચૂકાનો લોટ રગવાના કામમા આવે છે
આમલીપીપળી,સ્ત્રી૦એક જાતની છોકરાની રમત
આમવાયુ, પુ૦ અપચાને લીધે થતો સાધાનોરોગ
આમસરા, સ્ત્રી૦ મહેલ્લો, ફળિયુ, પોળની વચ્ચેની છૂટી જમીન
આમળ, સ્ત્રી૦ આતરડાના છેક નીચલા ભાગનુ ગાડની કુલડીની બહાર નીકળવુ તે, આમેલ ૨ ગર્ભાશય પડાનુ-જનન નાળનુ બહાર ધસી આવવુ તે ભાકુ
આમળતુ, વિ૦ અમળાતુ, ચૂક આવે તેમ ૨ વળ દેતુ [વળ દેવા, વણવુ
આમળવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોરથી વાકુ વાળવુ ૨
આમાત્ય, પુ૦ વજીર, દિવાન, પ્રધાન.
આમાતિસાર, પુ૦(સ૦)મરડો, સગ્રહણી, આમ
આમળુ, ન૦ (સ૦ આમલક) એક જાતનું ખાટુ ફળ (એની ત્રણ જાત છે દેવઆમાળાં, ચોરઆમળાં, અને રાયઆમળા) આમળા જેવડુ-મીડુ, રદ્દ બાતલ, ધબાયનમ આમળુ કાઢવુ-થકવવુ કાયર કરવુ, ખૂબ માર મારવો
આમળીઉં ન૦ બે ત્રણ જાડા તારવાળુ વળ દીધેલુ વળ જેવી ભાતવાળુ કડુ
આમળો, પુ૦ ચિહ્ન, નિશાન, વળ ૨ (મનમા) ગાઠ, અદેખાઇ, ટેક, અભિમાન, મરડાટ, દ્વેષ
આમરસ, પુ૦ કેરીનો રસ (આમ્રરસ)
આમરણ-ણાન્ત, અ૦ (સ૦) મરણ લગી
આમાત્ર, ન૦ (સ૦) કાચુ અનાજ, બ્રાહ્મણોને આપવાનુ કાચુ અન્ન તે
આમિષ, ન૦(સ૦)માસ ૨ લાચ ૩ લાલચ,લોભ.
આમીન, અ૦ (આ૦) હોઓ અસ્તુ ઇતિશમ્, શ્રીરસ્તુ [પેલી દુનીઆનુ
આમુષ્મિક વિ૦ (સ૦) પરલોક સબધી,
આમેજ, વિ૦ (ફા૦) સામેલ, મેળવી દીધેલુ.

આમે, અ૦ (આમ+એ) વળી આ પ્રમાણે, કોઈ પણ રીતે
આમોદ, પુ૦ (સ૦)સુગંધ,સુવાસ ૨ હર્ષ,આનંદ
આમ્ર, પુ૦ (સ૦) આંબો,કેરી, સહકાર, રસાલ
આમ્નાય, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિધિ, રૂઢિ, રિવાજ ૨ વેદ, શ્રુતિ ૩ સંપ્રદાય મત
આમ્લ, વિ૦ (સ૦) ખાટું
આય, સ્ત્રી૦ શક્તિ કૌવત, બળ
આય, પુ૦ (સ૦) લાભ, આવક, પ્રાપ્તિ, આવદાની ૨ (જનાનખાનાનો) નાઝર
આયખુ, ન૦ આયુષ્ય, આવરદા
આયડુ, પુ૦ ગોવાળીયો, ગોવાળ ૨ ઢોરોનું ચરવા જવું તે [આશ્રમ ૨ દેવસ્થાન, ચૈત્ય
આયતન, ન૦ (સ૦ આ +યત્-પકડવું) ઠેકાણું
આયતું, વિ૦ વગર મહેનતે મળેલું,મફત,તૈયાર
આયતા પર શયતું-તૈયાર પર તાગડધિન્ના
આયદો, પુ૦ એક હકદારે બીજા ભાગીદારને આપવાનો મુકરર કરેલો ભાગ તે
આયના, સ્ત્રી૦ અદબ, માન, માઝા
આયનો, પુ૦ (ફા૦) આરસો તદ્નો દર્પણ
આયંદે, અ૦ (ફા૦ આમદન્ આવવું) હવે પછી,આજે પછી અને પર ૨ આખરે, સરવાળે
આયપત, સ્ત્રી૦ આવક પેદાશ, આમદાની,કમાઇ
આયપતવેરો,પુ૦ કમાઇ ઉપરનો કર,ઇન્કમટેક્સ
આયા, સ્ત્રી૦ બાળક છોકરાને ધવરાવવા અને ઉછેરવા માટે પગાર આપી રાખેલી જે સ્ત્રી તે,ધાવ
આયાત, સ્ત્રી૦ (સ૦ આ+યા આવવું) પરદેશી વસ્તુનું બંદરમાં દાખલ થવું તે, આવવું તે ૨
આયામ, પુ૦ દીર્ઘતા, લંબાઈ [વિ૦ આવેલું
આયાસ, પુ૦ (સ૦ આ+યસ્-મહેનત કરવી) મહેનત, તસ્દી, વૈતરૂં
આયાસી, વિ૦ (સ૦)મહેનતુ, ઉદ્યોગી ૨ દુઃખપ્રદ, કપરૂં ૩ થાકેલું બેજાર થએલું ખિન્ન
આયુ, ન૦ (સ૦)જન્મથી મરણ સુધીનો વખત, જીવનકાળ, આવરદા, આયુષ્ય
આયુધ, (સ૦ આ+યુધ્+) હથિયાર અસ્ત્રશસ્ત્ર ૨ યુદ્ધ સાહિત્ય આયુધ છત્રીસ જાતના છે (જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ) **આયુધ બાંધવાં**—હથિયાર સજવા **આયુધ છોડવા**—હથિયાર તજી દેવા, નાસીપાસ થવું, વાનપ્રસ્થ થવું
આયુર્વેદ, પુ૦ (સ૦) આર્યોનું વૈદ્યકશાસ્ત્ર.
આયુશ, ન૦ (સ૦) આયુષ્ય, આવરદા.
આયુષ્માન્-વાન્,વિ૦(સ૦)લાંબા આયુષ્યવાળું, લાંબી જીંદગીનું (આશીર્વાદમાં) **આયુષ્માન ભવ**—ઘણું જીવો
આયુષ્ય, ન૦ (સ૦) આયુ જીંદગી, આવરદા.
આયુષ્યદોરી, સ્ત્રી૦ (સ૦)જીવનદોરી, જીંદગી.
આયુષ્યમર્યાદા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આયુષ્યની હદ,
આર, સ્ત્રી૦ આણી અણીદાર લોખંડનો કડકો, રેખ, સોય, અંકુશ, પરોણી
આર, પુ૦ પાણીનો વોહ, ખેંચ તાણ ૨ (સ૦ આહાર) આહાર, ખાધ લુગડાને અક્કડ બનાવવા ઘોમી જે વઉંનું પાણી વાપરે છે તે,કાંજી,ખેળ.
આરક્ત, વિ૦ (સ૦ આ-સહેજ+રક્ત) રાતું, લાલાશ પડતું ૨ અનુરાગ
આરગણું, ન૦ મોચીનું એક ઓજાર,આર
આરગન, ન૦ (અ૦ ઑરગન) વાજું, કુંચી આપવાથી નાના પ્રકારના મધુર રાગથી વાગતી વાજાની પેટી
આરચા,સ્ત્રી૦(સ૦ અર્ચ્-પૂજવું)આર્ચા,જુઓ.
આરજા, સ્ત્રી૦ (આર્યા) સંસાર ત્યાગ કરી વિરાગી થએલી જૈનમાર્ગી સ્ત્રી, ગયણીજી
આરજુ, સ્ત્રી૦ (ફા૦-આર્જ-આશા) ઇચ્છા, મરજી ઉમેદ, આશા, ૨ ચિંતા, કાળજી, ૩. આતુરતા, અધીરાઇ
આરજુમંદ, વિ૦ (ફા૦) આશાવાળું,ઉમેદવાળું, ૨ ચિંતાતુર, કાળજીવાળું ૩ આતુર
આરડવું, ક્રિ૦અ૦(સ૦ અવ-નિચે+રુ-ગાવું) ગળામાંથી ખેંચીને અવાજ કાઢવો, ગાંધરડવું, રેંકવું ૨ મોટાને બેસુરો અવાજ કાઢવો
આરણકારણ, ન૦ બહાનું, મિષ, નિમિત્ત ૨ અચોક્સ, ઢચુપચુ
આરણીઓ, પુ૦ આડણી, ત્રિપાઈ
આરણી, સ્ત્રી૦(મ૦ ઓડણી)આડણી,ત્રિપાઇ.

આરત, વિ૦ (સં૦ આર્ત) દુખી, પીડિત ર જરૂરનું; ન ચાલે તેવુ ર **સ્ત્રી૦** હોસ, ઇચ્છા ૩ ઓરીઓ, કોડ

આરતી, આ૦ (સં૦ આર્તિ) પીડા દુખ, પીડા, પૂજાની સમાપ્તિ પછી કપુરનો દીવો દેવ સામે રાખી ઉતારવો તે દીપ દર્શન કરાવવુ તે ર જે પાત્રમા દીવો પ્રગટીને ઉતારવામા આવે તે, ૩ આરતી ઉતારતા જે ભજન ગાવામા આવે તે **આરતી ઉતારવી**—હાથે ઝાલીને વીઝવુ, મારવુ ર નિરુદ્યમી રહેવુ, ૩ વખાણના ગીત ગાવા આરતી લેવી-દેવની ઉપર ઉતારેલા દીવાના ઓવારણા લેવા—વાદવુ

આરતીઉ, વિ૦ દુખી પીડિત ર ગરજાઉ, કારજુ, ગરજુ, ૩ આરતી કરવાનું પાત્ર [ર રક્ષણ

આરથી, પુ૦ હાથીના કુભસ્થળનો નીચલો ભાગ

આરદ્રા, ન૦ ર૭ નક્ષત્રમાનુ ૬ ઠુ નક્ષત્ર

આરપાર, અ૦ એક છેડાથી બીજા છેડા સુધી ઠેઠ સળગ ર. એક પારથી બીજે પાર જવુ તે

આરબ, પુ૦ (આ૦ અરબ) અરબસ્તાનનો વ તની **આરબની ચોકી**—સખત દેખરેખ

આરબી, વિ૦ આરબનુ-સબધી (ભાષા વગેરે)

આરબ્ધ, વિ૦ (સં૦) આરભેલુ, શરૂ કરેલુ

આરબ્ધ, ન૦ (સં૦) કર્મનો એક પ્રકાર (સચિત, ક્રિયામણ પ્રારબ્ધ ને આરબ્ધ) જે કર્મનુ ફળ તત્કાળ મળે છે તે

આરભટી, સ્ત્રી૦ (નાટ્ય શાસ્ત્રમા) રૌદ્ર, ભય અને બિભત્સ એ ત્રણ રસ જેમા આવ્યા હોય તે

આરબી, વિ૦ સરસ, ઉત્તમ

આરભ, પુ૦ (સં૦ આ + રભ્-રમવુ) ર પ્રારભ, પહેલ શરૂઆત ર મૂળ, આદિપણુ, ૩ ઉપક્રમ, મગળ કરવુ તે

આરભવુ, ક્રિ૦ સ૦ આરભ કરવો, શરૂ કરવુ

આરભશુર, વિ૦ (સં૦) માત્ર આરભ વેળાજ ઉત્સાહી પણ પછી નરમ પડી જાય તેવુ

આરભાવવુ, ક્રિ૦સ૦શરૂ કરાવવુ, પહેલ કરાવવી

આરવા, પુ૦ અતઃકરણ, મન

આરવે, પુ૦ ઘણુ જમ્યા પછી થતી અકળામણ તે

આરસપહાણ, પુ૦ (આદર્શ + પાષાણ) લીસો ગળકતો એક જાતનો પત્થર, સગેમરમર.

આરસી, સ્ત્રી૦ (સં૦ આદર્શ) મો જોવાનો કાચ, આયનો, ખાપ, દર્પણ, આરીસો

આરસીગરા, પુ૦ (ફા૦ આરસી + ગર) આરસી બનાવનારા

આરસીછલ્લો, ન૦ જેમા ખાપ જડી હોય તેવી વીટી, આરસી છાપા

આરસો, પુ૦ તખ્તો, દર્પણ, આયનો આરીસો ર કાચમા બેસાડેલુ, કાચપર ચીતરેલુ ચિત્ર-છબી

આરાધન, ન૦ (સં૦ આ + રાધ-પ્રસન્ન કરવુ) ઉપાસના પૂજા, સેવા ર ભક્તિ

આરાધના, સ્ત્રી૦ (સં૦) પૂજા, સેવા, ભક્તિ

આરાધવુ, ક્રિ૦ સ૦ પૂજા-સેવા કરવી, ભજવુ

આરાધ્ય, વિ૦ (સં૦) આરાધવાને યોગ્ય, પૂજ્ય

આરામ, પુ૦ (સં૦ આ + રમ્-કરવુ) બાગ, ઉપવન, બગીચો

આરામ, પુ૦ (ફા૦) ફેર પડવો તે રોગમુક્તિ, શાન્તિ, આસાએશ, વિશ્રાન્તિ, થાક ખાવો તે, નિરાતે બેસવુ તે ૩ ફુરસદ, નવરાશ

આરામખુરશી, સ્ત્રી૦ ફરાગતપણે સુઇને વિશ્રાંતિ લઇ શકાય તેવી ખુરશી

આરામગાહ઼ ઘા, પુ૦ સ્વર્ગે જવુ તે, હમેશ માટે આરામ લેવા જવુ તે

આરામિક, પુ૦ બાગ સાચવનાર, માળી

આરારૂટ, ન૦ (અ૦ એરોરૂટ) એક જાતનુ કદ

આરાવાડ઼ા, પુ૦ પૂર્વજના દિવસ, શરાધીઆના દિવસો

આરાસુરી, સ્ત્રી૦ (આરાસુર એ આબુના પહાડનુ એક શિખર છે) આરાસુરમા રહેનારી દેવી, અબા માતા

આરાસ્તગી, સ્ત્રી૦ (ફા૦ આરાસ્તન્-શોભાવવુ) શોભાની તૈયારી, શણગાર ર યોજના, તજવીજ, ગોઠવણ, વ્યવસ્થા, બદોબસ્ત

આરાસ્તે, વિ૦(ફા૦) તૈયાર કરેલુ ર શણગારેલું ૩ વ્યવસ્થિત, ગોઠવેલુ [પાડી નાખવો તે

આરીઆં, ન૦ હોડી વહાણ વગેરેનો સઢ ઉતારી-

આરી, સ્ત્રી૦ નાનુ વહેરવાનુ હથિયાર, કરવતી. ૨ મોચીનુ ભોક પાડવાનુ ઓજાર

આરીકે ન૦ એક જાતનુ શાક, ચીભડુ.

આરીકારી, સ્ત્રી૦ ચતુરાઇ, કૌશલ્ય. ૨ ઉસ્તાદી; ચાલાકી, દાવપેચ.

આરીસો, પુ૦ આયનો, દર્પણ, ચાટલુ
આરૂઢ, વિ૦ ચઢેલુ, બેઠેલુ
આરે આવવુ, ક્રિ૦ ગાય ભેસ વગેરેનુ આર્તવે આવવુ–ગર્ભાધાનનો સમય પ્રાપ્ત થવો ૨ કિનારે આવી પહોચવુ ૩ અમુક કાર્ય પૂર્ણ થવા આવવુ
આરેડુ, વિ૦ (સ૦આ–મહુ+ રુદ્–રોવુ) બહુ રોનારૂ,કજિયાખોર [થયે,છેવટે,આખર વખતે
આરેતારે, અ૦ પાકવા આવ્યુ હોય તેમ, પૂર્ણ
આરો, પુ૦ છાણનો ઉભાળો ૨ ઓવારો, ઘાટ, તીર તટ,કાઠો ૩ છેડો અંત,નિકાલ ૪ પૈડામા નાભીથી તેના પરીઘ સુધી લાકડાના જે ઉભા કકડા હોય છે તે ૫ રેંટિયાના ચક્કરનો (જેની ઉપર માળ ફરે છે) અકેકેકો દાંડો ૬ માર્ગ, સાધન, રસ્તો
આરોગવુ, ક્રિ૦ ભોજન કરવુ, જમવુ, ખાવુ
આરોગ્ય, ન૦ (સ૦) સુખાકારી, રોગથી દુર હોવુ તે, તંદુરસ્તી ૨ વિ૦ કુશળ, નિરોગી
આરોગ્યતા, સ્ત્રી૦ સુખાકારી
આરોગ્યરક્ષક વિ૦ તંદુરસ્તી રાખે તેવુ
આરોગ્યરક્ષણ, ન૦ તંદુરસ્તીની સાચવણી તે
આરોગ્યશાળા, સ્ત્રી૦(સ૦)દવાખાનુ,હોસ્પિતાલ
આરોતારો, પુ૦ એક જાતનુ ઘાસ (એની ટોપલીઓ ગુથાય છે
આરોપ, પુ૦ (સ૦ આ + રુહ્–ચઢવુ) ચઢાવવુ તે, જેનામા જે ન હોય તે તેમા છે એમ કહેવુ તે,એકનાગુણ દોષ બીજાને લગાડવા તે ૨ દોષ, દુષણ, તહોમત, આળ, ગુનો ૩ ઠપકો દેવો તે
આરોપણ, ન૦ આરોપવુ તે, પહેરાવવુ તે, ઉભુ કરવુ તે
આરોપવુ, ક્રિ૦ સ૦ જેનામા જે ગુણ ધર્મ ન હોય તે તેનામા લગાડવુ ૨ આળ ચઢાવવુ, તહોમત મુકવુ ૩ ઘાલવુ, પહેરાવવુ, ચઢાવવુ,
આરોપી, વિ૦ તહોમતવાળુ, ગુનેગાર
આરોહ, ન૦ (સ૦) ચઢવુ, ચઢાવ
આરોહણ, ન૦ (સ૦) ચઢવુ તે, ચઢણ ૨ ઉદય ૩ પગથીઉ ચઢાવ ૪ ઉપર બેસવુ તે
આર્જવ, પુ૦ (સ૦) સરળપણુ, એકમાર્ગીપણુ
૨ કાલાવાલા, ખુશામત, હાજી હા
આર્ત,વિ૦(સ૦)પીડિત દુખી વ્યાકુળ,ગભરાએલુ
આર્તવ, વિ૦ ઋતુ સબંધી ૨ ન૦રજ, ઋતુ
આર્તિ, સ્ત્રી૦ પીડા, દુખ, વિપત્તિ
આર્દ્ર, વિ૦ (સ૦) ભીનુ, લીલુ, ભેજવાળુ ૨ કુમળુ, મૃદુ ૩ ઢીલુ, નરમ
આર્દ્રક, ન૦ (સ૦) આદુ [કંપા ૪ નરમાશ
આર્દ્રતા, સ્ત્રી૦ ભિનાશ ૨ કોમળતા ૩ અનુ
આર્દ્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સત્તાવીશ નક્ષત્રો પૈકી છઠ્ઠુ
આર્ય, વિ૦ (સ૦)ઉંચાકુળનુ, કુલીન, ખાનદાન ૨ પુ૦ અસલના સુધરેલા લોકો.
આર્યપુત્ર, પુ૦ પતિ, સ્વામી, કંથ
આર્યધર્મ, પુ૦ આર્યલોકોનો ધર્મ, બ્રાહ્મણ ધર્મ
આર્યસમાજ, સ્ત્રી૦ સ્વામી શ્રી દયાનંદે સ્થાપેલુ ધાર્મિક મંડળ, વેદનેજ મુખ્ય ગણી તે પ્રમાણે વર્તનાર મંડળ
આર્યા, સ્ત્રી૦(સ૦)(કવિતામા) એ નામનુ એક વૃત ૨ સાસુ ૩ બાઈસાહેબ શેઠાણી, કુલીન સ્ત્રી
આર્યાવર્ત, પુ૦ (સ૦ આર્ય + આવૃત્–ફરવુ) આર્યલોકે રોકેલો જે દેશ તે, ઉત્તરે હિમાલય તથા દક્ષિણે વિંધ્યા પર્વતોની વચ્ચેનો ભાગ તે
આલ, ન૦એક જાતનુ ઝાડ ૨ હડતાલ ૩ ટેવ,હેવા
આલક્ષિત વિ૦દેખાતુ,જણાતુ ચિન્હથી બતાવેલુ
આલખી પાલખી, સ્ત્રી૦ હાલાર અને ભાવનગરમા રમાતી છોકરાની એક રમત.
આલણ, ન૦ ઘેંશ, ડખુ
આલપાકો, પુ૦ (અં૦) એક જાતનુ ઊનનુ કપડુ
આલપાલ, સ્ત્રી૦ ચાકરી, મેવા ૨ છોકરાની માવજત, સંભાળ, સારવાર [માણસ જાત
આલમ, સ્ત્રી૦ (અ૦) દુનીઆ, જગત, ૨ લોક,
આલમદુનીઆ, સ્ત્રી૦ (અ) જગત, વિશ્વ, પૃથ્વી, માણસ જાત ૨ તમામ દેશ
આલંબ, પુ૦ (સ૦)આધાર,ટેકો, આશ્રય,ધારણ.
આલંબન, ન૦ સં૦) સહાય, ટેકો, આશ્રય ૨. રસ ઉત્પન્ન કરનારી મૂળ વસ્તુ (કાવ્ય)
આલંબવુ, ક્રિ૦ અ૦ પહોચવુ, ૨ પકડવુ, આધાર લેવો ૩ ટગાવુ, ટેકો લેવો

આલય, ન૦ (સ૦) ઘર, રહેવાની જગા, સ્થાન
આલવાલ, પુ૦ (સ૦) કયારો
આલવું, ક્રિ૦ સ૦ આપવું [આળસ મંદતા
આલસ્ય, ન૦ (સ૦ આ + લસ્-યત્ન કરવો)
આલાપ, પુ૦ (સ૦ આ + લપ્-બોલવું) રાગ બેસાડવાને અર્થ વિનાનું આ આ આ, કરીને રાગ કાઢવો તે ૨ સ્તુતિનું ગાયન ૩ વાતચીત. ૪ દોષ, આરોપ ૫ બકવાદ
આલાપવું, ક્રિ૦ સ૦ ગાવું, રાગ કાઢવો
આલામત, સ્ત્રી૦ (આ૦) નિશાની, ચિહ્ન
આલાલીલું, વિ૦ સુકાયું ન સુકાયું હોય તેવું, લીલું સૂકું
આલિંગન, ન૦ (સ૦) બાથ, કોટી
આલિંગવું, ક્રિ૦ (સં૦) ભેટવું, કોટી કરવી, છાતી સરસું ચાપવું, બાથમાં લેવું
આલી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સાહેલી બેનપણી ૨ ભમરો
આલીગારૂ, વિ૦ અટકચાળું, તોફાની
આલીજાહ, વિ૦ (ફા૦ આલીજાહ્-ભવ્ય) ઘણું મોટું, ભપકાદાર, ભવ્ય
આલુ, ન૦ ખોટો આરોપ ૨. એક જાતનું ફળ.
આલુંચન, ન૦ કેશ ખુંટવા તે (યતિ-આરજા થતી વખતે) [આવે છે
આલુબુખાર, ન૦ એક જાતનું ફળ તે બુરખાથી
આલે, વિ૦ [આ૦, સ૦ આર્-લગભગ] સારૂ, શ્રેષ્ઠ, ૨ વધારે પ્રિય ૩ નજીકનું
આલેખ, ન૦ (સ૦) ચિત્ર, ૨ લખાણ, ખતપત્તર ૩ સનદ, પટો ૪ સિક્કો, મુદ્રા
આલેખન. ન૦ સનદ-લખાણ કરવું તે, લખાણ ૨ ચિત્ર, રૂપરેખા કરવી તે ૩ ખેડવું-ઉખાડવું તે, કોતરણી [૨ ખોતરવું
આલેખવું, ક્રિ૦ સ૦ લખવું, ચિતરવું, રંગ દેવા.
આલેપ, પુ૦ (સ૦ આ + લિપ્-લિંપવું) લેપ કરવો તે, અર્ચા, આડ, કટેવાળો. ૨ મલમ
આલેખની, સ્ત્રી૦ લેખણ, કલમ ૨ રંગવાની પીંછી ૩ ટાંકણું [તે, દર્શન. ૨. ચિતાર
આલોક, ન૦ (સ૦ આ + લોક્-જોવું) જોવું
આલોક, પુ૦ આ જગત, દુનીઆ.
આલોકન, ન૦ ધારીને જોવું તે, તપાસવું તે.
આલોકવું, ક્રિ૦ સ૦ જોવું, તપાસવું
આલોચ, પુ૦ (સ૦ આ+લોચ્-જોવું.) જોવું, વિચારવું ૨ દેખાવ, દર્શન ૩ વિવેચન, વિચાર.
આલોચન, ન૦ જોવું તે, દેખાવ ૨. વિવેચન. ૩ કબુલ કરવું તે, આલોયણ, કબુલાત (પાપની). 'તે નરપતિ પોતાના પ્રધાનને લઇ ગુરૂ પાસે ગયો અને પૂર્વે કરેલા સર્વ પાપોનું આલોચન કર્યું'-કુ૦ પ્રબંધ. **આલોચના લેવી**—કરેલા સર્વે પાપોની પશ્ચાતાપ પૂર્વક માફી માગવી.
આલોચવું, ક્રિ૦ સ૦ વિચારવું, કલ્પનાથી શોધી કાઢવું, ધ્યાનમાં લઇ મનન કરવું
આલોપાલો, પુ૦ ઝાડના ઝીણા મોટા પાંદડાં, મૂળિયાં તે ૨ સાદો ખોરાક. (શાકભાજીનો).
આલોયણ, ન૦ આલોચન, પાપની કબુલાત.
આવ, સ્ત્રી૦ (સ૦ યા-આવવું) આવવું તે: આગ, આવક, આયાત
આવક, સ્ત્રી૦ આવેલું તે, આવ ૨ રોજગાર, કમાઇ ૩ પેદાશ, આવદાની ૪. આવજા, વારંવાર આવવું તે [હોય,પાવતી ૨ ભરતીઉં.
આવકચિઠ્ઠી, સ્ત્રી૦ માલ મોકલ્યાની રસીદ, પ-
આવકજાક, સ્ત્રી૦ આવવું જવું તે. ૨. આવતા જતા નાણાંની-કાગળોની નોંધ તે.
આવકાર, પુ૦ (સ૦ આ + યા + કૃ-કરવું) આવનારને આવો એવો માન આપવાનો સૂચક શબ્દ, સન્માન
આવચીબાવચી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડ તથા તેનાં બી તેને તુકમરીયા પણ કહે છે
આવજા, સ્ત્રી૦ આવવું અને જવું તે, અવરજવર.
આવટવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ આ + વૃત્-વળવું) નીવડવું, થવું, ઉદ્દભવવું, નીપજવું ૨ ફેરવવું.
આવડ, સ્ત્રી૦ આવડવાપણું, આવડત ૨. જ્ઞાન, યુક્તિ, કળા
આવડત, સ્ત્રી૦ આવડવું તે ૨ કળા, કિસમ: કરામત ૩ હિકમત, ચાલાકી, ચતુરાઇ. ૪. સમજણ, જ્ઞાન.
આવડવું, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦ આ + વૃત્-ફેરવવું)

હાથમા આવી જવુ, હથોટી બેસી જવી, મગજમા ઉતરી જવુ, જાણવુ, સમજવુ

આવડુ,વિ૦(સ૦એતાવત્)આટલુ,અમુકજેવડુ

આવતુ, વિ૦ ભવિષ્યકાળનુ, હવે પછીનુ ૨ નવુ, શરૂ થતુ

આવદાની, સ્ત્રી૦ પેદાશ, ઉપજ, આવક

આવનજાવન, ન૦ આવજા, જુઓ ૨ જન્મવુ ને મરવુ તે

આવરફૂટો, પુ૦ (સ૦ આયુષ્ય + ફુટ્-ભંગ પડવુ) આવરદાનો અત; છેડો, મોત ૨ અડદાળો, ભાગીતૂટી જવુ તે

આવરણ, ન૦ (સ૦ આ + વર્-ઢાકવુ) ઢાકણુ, આચ્છાદન,આડ ૨ અજ્ઞાનનુ પડ-પડદો ૩ આવૃત્તિ

આવરદા, ન૦ સ્ત્રી૦ જન્મથી તે મરણ લગીનો વખત જીદગાની, આયુષ્ય

આવરવુ, ક્રિ૦ અ૦ વ્યાપવુ, ફેલાવુ, છાઇજવુ ૨ ઘેરી લેવુ, ઢાકવુ

આવરેજ, સ્ત્રી૦ પુ૦ (અ૦ઍવરેજ) સગાસરી, પ્રમાણ,અદાજ ૨ ભાગે પડતુ આવે તે, ફાળો

આવરો, પુ૦ (ફા૦ આવર્દન-લાવવુ) નોંધોને સગનો ચોપડો, રોજમેળ ઉપરથી કાઢેલી આવક જાવકની નોધ ૨ ભભડો, ખાવાની ભાવના તે, ભરભડાટ [ડાળુ ચકરાવો,આટો ગોળ ફરવુ તે

આવર્ત, ન૦ (સ૦ આ+વૃત્-ફરવુ)ચકરી, કુ-

આવર્તન, ન૦ (સ૦) ફરવુ તે, ચકરાવો, વારે વારે થવુ—કરવુ તે ફરી ફરી વાચવુ લખવુ તે (પારાયણ)

આવર્તવું, ક્રિ૦ અ૦ ફરી વળવુ ઢાકવુ ઘેરવુ

આવર્જવું, ક્રિ૦ સ૦બાથમા લેવુ,આલિંગન કરવુ

આવર્તક, પુ૦ (સ૦) વારવાર ફરી ફરીને આવતો આકડો, પુનરાવર્તી

આવલ, ન૦ (સ૦ આ-નહિ+વળ) તાજુ ચોખુ પીંજેલુ ૨ [વીટી શ્રેણી

આવલી, સ્ત્રી૦ (સ૦) હાર, પક્તિ, ઓળ,

આવલાં, ન૦ કોસ, વરત ઇત્યાદિ પાણી ખેચવાનો ચામડાનો સામાન

આવવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ આ+યા-જવુ) છેડુ-ઓછુ થવા કોઈ મનુષ્ય, સ્થળ, ઇ૦ તરફ જવુ પાછુ ફરવુ ૨ નીકળવુ,ફૂટવુ ૩ જણાવુ, અસર થવી, લાગવુ ૪ સમજાવુ, લાગવુ, 'ધ્યાનમા એમ આવે છે " ૫ બનવુ, ઘડવુ, બધાવુ, "પાઘડી ઠીક ન આવી " ૬ તૈયારી પર હોવુ 'ઘર પડવા આવ્યુ છે ' ૭ માફક-એસતુ થવુ "એને ડગલો આવતો નથી ' ૮. ગરમીથી સુજવુ 'મો આવ્યુ' **આવી ફસવુ—**આવીને ફસી પડવુ-કમજ થવુ **આવ્યા તેવા ગયા**—ધારેલા કાર્યની સિદ્ધિ ન થઈ હોય તેવી સ્થિતિમા પાછા ગયા, નકામો ફોગટ ફેરો ખાધો ૨ આવ્યાને જરા વાર રહી જતા રહ્યા **આવી બનવુ**—છેડો આવવો, મોત આવવુ નાશ થવો, અત આવવો, બાર વાગી જવા, આફત આવી પડવી. **આવી મળવુ**—ઘડાઇને તૈયાર થવુ, યોગ્ય ઉમરના થવુ ૩ ટાકણા ઉપર એકાએક એકઠુ થવુ

આવશ્ય, સ્ત્રી૦ અવશ્ય,જરૂર, અગત,ખપ

આવશ્યક, વિ૦ (સ૦) જરૂરનુ, અગત્યનુ

આવશ્યકતા, સ્ત્રી૦ જરૂર, અગત્ય, ખપ

આવસથ, પુ૦ (સ૦ આ+વસ્-રહેવુ) ઘર, આલય, રહેવાનુ સ્થળ, ૨ મુકામ, ઉતારો ૩ ધર્મશાળા ૪ અગ્નિહોત્ર શાળા

આવહ, વિ૦ (સ૦ આ+વ -હેવુ) વહન કરવુ તે, લઈ જવુ તે 'દુ ખાવહ'

આવહનપત્ર, પુ૦ સમન્સ,બોલાવવાનુ આજ્ઞાપત્ર

આવળ, પુ૦ એક જાતના પીળા ફૂલવાળા નાના છોડવા તેની સોટીઓનુ દાતણ કરવામા આવે છે

આવળિયો, પુ૦ મનની ઇચ્છા, લાલસા, ઓરીઓ ૨ એક જાતનુ ઝાડ

આવાગમન, ન૦ આવવુ પધારવુ ને ૨. આવવુ અને જવુ તે ૩ જન્માતર, ચોર્યાશીનો ફેરો

આવાર, અ૦ આ વખતે, આ ઘડી, હમણા

આવાસ, પુ૦ (સ૦) અવાસ, જુઓ.

આવાહન, ન૦ (સ૦ આ+વહ્-લઇ જવુ) મત્ર ભણી દેવને મૂર્તીમા અથવા મનમા પધરાવવા તે ૨ માનથી બોલાવવુ તે, આમત્રણ

આવિર્ભાવ, પુ૦ (સ૦) ખુલ્લાપણામા આવવુ તે, પ્રગટ થવુ. ૨. પ્રકાશ, પાદુર્ભાવ
આવિર્ભૂત,વિ૦ (સ૦)પ્રગટ,દેખાઇતુ,છતુ,ખુલ્લુ
આવું, વિ૦ (સ૦ એતાવત્) આ પ્રકારનુ, આ નમુનાનુ [આચ્છાદિત
આવૃત્ત, વિ૦ (સ૦) ઘેરેલુ ઢાંકેલુ, છવાએલુ,
આવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ફરી વળવુ તે, ફરીથી બીજીવાર થવુ તે.
આવેગ, પુ૦ (સ૦-વિજ્-જુદુ થવુ) જોસ, ધક્કો, ૨. બળ, જોર ૩ આવેશ, ક્રોધ,ગુસ્સો, ઉભરો ચઢવો તે
આવેશ, પુ૦ (સ૦ વિશ્-પેસવુ) જુસ્સો, ઉભરો ૨ ક્રોધ, કોપ.૩ ઉમળકો, ઉત્સાહ, ૪ વેગ, લહેર [ગુસ્સાખોર ૩ વેળી, લહેરી
આવેશી, વિ૦ આવેશવાળુ આતુર, ૨. ક્રોધી,
આશ, સ્ત્રી૦ આશા, ઇચ્છા; ભાવ
આશક, વિ૦ (આ૦ આશિક્) પ્રેમી, અનુરાગી
આશકમાશુક, ન૦ (આ૦ આશિક+ફા૦ માશૂક્-પ્રેમવાળી સ્ત્રી) એકમેકને ચાહતા એવા સ્ત્રી પુરૂષો, જાર જારિણી, લાલ અને લલના,
આશકા, સ્ત્રી૦ દેવને ઉતારેલી આરતીની ઝોગનો હાથે સ્પર્શ કરી આખે દાબવો તે
આશકાર-રા, વિ૦ (ફા૦) ઉઘાડુ, ખુલ્લુ, સ્પષ્ટ, જાણીતું, જાહેર. [અનુરાગ, રતિ
આશકી, સ્ત્રી૦ (આ૦) પ્રીતિ, પ્રેમ, યારી,
આશંક, પુ૦ આચકો ખટકો, આશકા ૨ લજવાવુ તે શરમાવુ તે [વિશ્વાસ, અપતીજ
આશંકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) શકા, વહેમ,સંદેહ,અણ-
આશના, વિ૦ (ફા૦) દોસ્ત, સખી, માશક
આશનાઇ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સ્નેહ, યારી, પ્રીતિ
આશય, પુ૦ (સં૦) મનની ધારણા, ઇરાદો, ઉદ્દેશ; હેતુ, અભિપ્રાય, ૨ સ્થગ, સમાવવાની જગા. 'જલાશય, મૂત્રાશય'
આશરવાદ, પુ૦ આશીર્વાદ જુઓ [રહેલુ
આશરાગતીઉં,ન૦શરણાગતીઉં, આશ્રયે આવીને
આશરે, અ૦ પ્રમાણે, લગભગ, શુમારે.
આશરવું, ક્રિ૦ અનુસરવુ, આશ્રય લેવો તે

આશરો, પુ૦ (સ૦ આશ્રય) શુમાર; આ-સદ્દો, અટકળ, ૨ આધાર, ટેકો, આશ્રય.
આશા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉમેદ, કાક્ષા,ઇચ્છા,વાચ્છા ૨ વિશ્વાસ, આસ્થા
આશાપુરી, સ્ત્રી૦ આશા પુરનારી દેવી
આશાડ, પુ૦ (સ૦ આષાડ) આષાઢ, જુઓ
આશાબંધ, વિ૦ આશાવાળુ; ૨ વિશ્વાસુ.
આશાબંધી,વિ૦આશાવાળી,સગર્ભા સ્ત્રી ગર્ભિણી
આશાભંગ, વિ૦ (સ૦+ભંજ્-ભાગવુ.) આશા તૂટી જવી તે, નાઉમેદ, નિરાશ.
આશાયુક્ત, વિ૦ (સ૦) આશાવાળુ-ભર્યું.
આશાવરી, સ્ત્રી૦ અસાવરી એક, જાતનો રાગ.
આશિષ સ્ત્રી૦ પુ૦ (સ૦ આ+શાસ્-ઇચ્છવું) તુષ્ટિવચન આશીર્વાદ દુવા
આશી, સ્ત્રી૦ (સ૦ આ+શૃ-મારી નાખવુ.) સર્પ ની દાઢ જીવલેણ ઝેર ૨ એક જાતની ઔષધિ.
આશીનાશી, અ૦મતોષપૂર્વક,મનમાનતી રીતે.
આશીર્વાદ, પુ૦(સ૦)વર,દુવા [ર્વાદના કારણે.
આશીરવાદાર્થ, અ૦ આશીષ દેવાને, આશી-
આશુ, વિ૦ (સ૦) ઉતાવળુ, શીઘ્ર.
આશુતોષ, પુ૦ (સ૦ આશુ-તોષ-આનંદ) મહાદેવ, શકર, શિવ
આશૌચ,ન૦ (સ૦)અશૌચ; સુતક, અસ્વચ્છપણુ.
આશ્ચર્ય, ન૦ (સ૦ ચર્-જવુ) અચરજ, વિસ્મય નવાઈ, અચબો
આશ્ચર્યકારક, વિ૦નવાઈ પમાડનાર, વિસ્મય-કારક, ચમત્કારિક અદ્ભુત.
આશ્મ, પુ૦ (સ૦) પત્થર, પહાણ.
આશ્મરિક, પુ૦ (સ૦) પથરીનો રોગ,મૂત્રકચ્છ.
આશ્રમ, પુ૦ (સ૦ આ-સામુ+શ્રમ્-થાકેલુ) જીંદગીની મજલ (બ્રહ્મચર્ય, ગાર્હસ્થ્ય-ગૃહસ્થાશ્રમ, વાનપ્રસ્થ્ય અને સન્યાસ) ૨. આરામ લેવાની જગા ૪ ઋષિ મુનિઓને રહેવાનુ સ્થાન, તપોવન, પર્ણકુટી, મઠ, ઇ૦
આશ્રય, પુ૦ (સ૦ આ+શ્રિ-વસવુ) આશરો, આધાર ઓઠો, ઓથ
આશ્રિત, વિ૦ (સં૦) જેને આશરો આપેલો છે તે, શરણાગત ૨ આધીન.

આશ્વાસન,ન૦ (સ૦)સાત્વના ધીરજ આપવી તે
આશ્વાસવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધીરજ આપવી, આશા-અભય આપવા આસનાવાસના કરવી ૨ આશરો [આપવો
આશ્વિન, પુ૦ (સ૦) આસો માસ
આષાડ-ઢ,પુ૦ (સ૦)સવત વર્ષનો ૯ મો મહિનો
આષાઢી, વિ૦ આષાઢ માસ સબધી
આસકા, સ્ત્રી૦ દેવને ચઢાવેલી વસ્તુનો કઈક ભાગ લઇ કપાળ તથા આખને લગાડવો તે ૨ એવી લગાડેલી વસ્તુ
આસક્ત, વિ૦ (સ૦) પ્રીતિથી કોઇની પઠ-વાડે લાગેલુ, અનુરક્ત [રાગ, વળગણ
આસક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) અતિ સ્નેહ, અનુ-
આસંગ, પુ૦ (સ૦) પાછળને પાછળ લાગવુ-ભમ્યા કરવુ તે,વળગ્યુ રહેવુ તે ૨ સમાગમ,સભોગ
આસંગો, પુ૦ અનુરક્તતા, પ્રેમપરિચય, પ્રીતિથી કોઇની પાછળ ગતદિવસ લાગ્યા ને લાગ્યા [રહેવુ તે
આસતે, અ૦ ધીમે ધીમેથી
આસન, ન૦ (સ૦ આસ-બેસવુ) બેસવાનુ ઠેકાણુ, બેઠક, પાટલો, ગાદી,ખુરસી, કોચવુ બે સણુ તે ૨ ઊન, દર્ભ, ઇ૦ નુ જે બેસણુ તે ૩ બેસવા, ઊભા રહેવા, સુવા ની જે અમુક પ્રકારની રીત તે ૪ ચોપડી અથવા પત્રકમા પાડેલો જે કોઠો તે, ખાનુ ૫ બેસવાનુ ઠેકાણુ જગા. ૬ ચાદા-વારા ઉપર માખી બેસી તેમા ઇડા મકે છે તે ૭ [સ૦ અશ્વગધા] એક ઔષધિ
આસનકેદ, સ્ત્રી૦ [એહસાન+કેદ] સાદી કેદની સજા-મહેનત કરવાની નહિ તેવી સજા
આસનાવાસના, સ્ત્રી૦ (સ૦ આસના-બેસવુ+ વાસના-બોલવુ) ગભરાઇ ગએલાને જે આશા-દીલાસાથી ધીરજ આપી સમજાવવુ તે
આસનિયુ, ન૦ (સ૦ આસન) ઊન, દર્ભ,ઇ૦ વસ્તુનુ બનાવેલુ **આસન**
આસની, સ્ત્રી૦ઠેક નાનુ બેસવાનુ આસન
આસંત્રો-દ્રો, પુ૦ એ નામનુ ઝાડ જેના પાદડા પીવાની બીડીઓ વાળવાના કામમા આવે છે
આસત્ર, સ્ત્રી૦ એકજાતની વનસ્પતી, અશ્વગધા
આસન્ન, અ૦ (સ૦) પાસે, નજીક, સમીપ
આસપાસ, અ૦ ચોતરફ, ચારે બાજુએ
આસમાસ, અ૦પાસે ૨ ખામુખા, જાણીજોઇને.
આસમાન, ન૦ (ફા૦) આકાશ, ગગન
આસમાની, વિ૦ આસમાન સબધી. ૨ આકાશના રગ જેવુ-લગતુ, વાદળી રગનુ **આસમાની** આફત-દૈવકોપ
આસરડવુ, ક્રિ૦ સ૦ હબડક હબડક ખાવુ, ખાતી વખતે મોથી મોટો અવાજ કરવો. ૨. ઉસરડવુ સાભરી લેવુ
આસવ, પુ૦ (સ૦ આ+સુ-ખેચવુ)યત્રથી ખેચેલો અર્ક, સત્વ ૨ મદ્ય, ગાળેલો દારૂ
આસવતુ, વિ૦ કામગરૂ, રોકાએલુ
આસાએશ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) આરામ, નિવૃત્તિ, વિસામો, નિરાત, વિશ્રામ
આસાન, ન૦ આભાર, ઉપકાર, પાડ; એહશાન.
આસામી, પુ૦સખસ, અમુક માણસ. ૨. પુરૂષ, માણસ (સામાન્ય રીતે) ૩ દેણદાર ૪ પૈસાદાર, ગૃહસ્થ ૫ ઘરાક, ગ્રાહક ૬ અસીલ, કુલ. -
આસામીવાર,અ૦દરેક આસામીનુ-લગતુ હોય તેમ
આસાર, પુ૦ (સ૦) ફાળકો. ૨. ઝાપટુ,ઝપાટો.
આસીસ્ટંટ વિ૦ (અ૦) મદદનીસ, સહાયક.
આસુર, વિ૦ રાક્ષસ સબધી ૨ તામસી, જલદ, ૩ જગલી, મનુષ્યને ન શોભે તેવુ
આસુરવિવાહ, પુ૦ (સ૦) જેમા કન્યાને જોર-જુલમથી ઉપાડી જાય છે તે
આસુરી, વિ૦અસુર સબધી 'દૈવી અને આસુરી'
આસેધ, પુ૦ (સ૦) કેદ, પ્રતિબધ, અટકાવ
આસો, પુ૦ (સ૦ અશ્વિન) વિક્રમ વર્ષનો બારમો-છેલ્લો માસ [ઔષધિ.
આસોદ, પુ૦ [સ૦ અશ્વગંધા) એક જાતની
આસોદરો,પુ૦[સ૦અશ્મતક,)આસત્રો,આસિંદ્રો.
આસોપાલવ, પુ૦ [સ૦ અશોક] એ નામનું ઝાડ તેના પાદડા આમાના જેવા પણ કરચલીવાળા હોય છે એની છાયા ઘટ્ટ હોવાથી ઘણી સારી હોય છે [હડ્ડો, ધસારો.
આસ્કદ, પુ૦ એક જાતનો કદ ૨. તિરસ્કાર.૩.
આસ્તર,ન૦ (સ૦) ઢાકણુ, ઓછાડ, પાથરણું.

આસ્તરણ, ન૰ [સ૰ આ+સ્તૃ-પાથરવુ] પાથરણુ, બિછાનુ ૨ ઓઢો ૩ ઢાકણુ ચાદર

આસ્તિક, વિ૰ [સ૰ અસ-થવુ] જગત્નો નિયતા ઈશ્વર છે એમ માનનાર ૨ પરમેશ્વરને માનનાર

આસ્તિકય, ન૦ (સં૰)આસ્તિકપણુ,ભાવ,શ્રદ્ધા

આસ્તે, અ૦ (ફા૦ આહિસ્તે) હળવે, ધીમે, ધીરજથી, ઘણી દોડથી નહિ તેમ

આસ્થા, સ્રી૰ (સ૰) આસક્તિ, પ્રેમથી વળગી રહેવુ તે ૨ ભાવ, વિશ્વાસ, શ્રદ્ધા ૩ મુડી, પુજી "એની પાસે કઇ આસ્થા છે ?"

આસ્થિક, વિ૦ (સં૦) આસ્થાવાળુ, ભાવિક

આસ્પદ, ન૦ (સ૦) જગા, ઠેકાણુ, સ્થાન ૨ પદ્વી, હોદ્દો ૩ વિ૰ ઉપજાવનાર

આસ્ફાલન, ન૦ [સ૦] પછડાવુ તે, અફાળાવુ તે અફળાટ, અથડામણુ

આસ્ફોટન, ન૦ ચાબડવુ તે, પોલા હાથે ઠોકવુ ૨ ઉપણવુ તે ૩ પ્રગટ કરવુ–જાહેર કરવુ તે ૪ ભડાકો, ધડાકા સાથે ફૂટવુ તે

આસ્ય, ન૰ [સ૰] મુખ, વદન, મો ૨ ચહેરો

આસ્વાદ, પુ૰ [સ૦] રુચિ, સ્વાદ ૨ ગળકો, રસ ૩ ચાખવુ તે

આહર, અ૰ આખરે, છેવટે 'ભાથી ભૂપ સરીખડો, આહર ભીનની જાત'

આહવ, ન૦ (સ૦) રણક્ષેત્ર, લડાઇનુ મેદાન

આહા–હા,અ૦ આશ્ચર્ય,દુ ખ,ઇ૰ સૂચક ઉદ્ગાર

આહાર, પુ૦ [સ૦] જે ખાવાનુ તે, ભોજન, ભક્ષણ ૨ ખાવાનુ માપ

આહારવિહાર,પુ૰[સ૰]ખાવા પીવા અને રહેવાની પદ્ધતિ તે, ચર્યા [અકગાતીઉ

આહારી, વિ૰ [સં૦] આહાર ગખનાર,

આહીર, પુ૦ [સં૦ આભીર] ગોવાળીયાની એક જાત, ગ્વાલ; ગોપ, ભરવાડ

આહીરડી, સ્રી૦ ભરવાડણ, ગોપી, રબા ણ

આહુતિ, સ્રી૦ [સ૦ આ+હુ–હોમવુ] હોમવુ તે ૨ અગ્નિમા હોમવાની વસ્તુ, બળિદાન, દ્રવ્ય, બલિ; ભોગ, આહુતી આપવી–હોમવુ ૨ ભોગ આપવો, ઝ પલાવવુ [ધીની સ્રી

આહેડી, સ્રી૦ પારધી,શિકારી ૨ ભીલડી, પાર-

આહેરડી, સ્રી૦ આહેડી, ભિલ્લની સ્રી ૨ ગોવાલણી, ભરવાડણ

આહોડ, સ્રી૦ તરતની ખેડાએલી જમીન ૨ તરતનુ વાવેતર (કાઠિ૰)

આહોતું, ન૦ રોજનુ કામ, નિત્ય નિયમ.

આહ્નિક,ન૰ [સ૦અહ્ન્–દિવસ) ધર્મ સબધી કરવાનુ નિત્યકર્મ

આહ્લાદ, પુ૰ [સ૦આ+હ્લદ–ખુશીથવુ) રાજીરાજી થવુ તે, આનદ, ખુશી ૨ હરખનો શબ્દ, કલ્લોલ

આહ્લાદક, વિ૦ રમણીય, આનદકારક

આળ, ન૰ [સં૦ આ–વણ+લગ્–લાગવુ] વાક ન છતા તે છે એમ કહેવુ તે, ખોટો આરોપ ૨ તોહમત, દોષ, બટ્ટો ૩ બહાનું, નિમિત્ત, ઓઠુ ૪ વિ૦વાળુ,ભરેલુ. 'લોહીઆળ'

આળપંપાળ,વિ૰મિથ્યા, ફોગટ, એલફેલ, કાલુઘેલુ, ૨ ગલ્લા તલ્લા, ગરબડ સરબડ પટામણીઉ ૩ ન૦ ભૂત પ્રેતાદિ ૪ આશ્વાસન.

આળવાળ, પુ૦ કયારો

આળસ, ન૦ [સ૦ આલસ્ય] ઉદ્યોગ કરવાનું મન ન થવુ તે ૨ મદસ્થિતિ, સુસ્તી

આળસવુ, ક્રિ૦ અ૰ અળસી જવું, મદ પડી જવુ ૨ બધ રહેવુ, અટકી પડવુ ૨ જવુ રહેવુ, મટી જવુ

આળસુ, વિ૰ આળસવાળુ–થી ભરેલુ, ૨ એદી, નિરૂદ્યોગી ૩ ધીરૂ ધીમુ, સુસ્ત

આળાલુંબો, પુ૰ સસારની આશા–તૃષ્ણા. લાલસા,લાલચ,આશાએ ને આશાએ કામ કરવુ તે.

આળી, સ્રી૦ સોનીની અગીઠી મૂકવાની માતાના ગોખલા વાળી ઉંચી ઓટલી

આળીગાળુ, વિ૰ અટકચાળુ, ચાદવુ

આળીઓ, પુ૦ કુવામા પડેલી બખોલ–ખાડો

આળુ, ન૰ખુતાનુ,તહોમત આ઼ ગ. 'છોટો સરખો છોકરો, આળુ નાખે છે આવી'–પ્રહ્લા૰

આળું, વિ૦ વાળુ, ભરેલુ 'સુખાળુ' ૨. જરા અડકયાથી પણ દુ ખ થાય તેવુ થઇ ગએલુ

સુવાળુ ૩ લીલુ, ભીનુ આળુ ચામડુ—કાચુ ચામડુ,જનાવર ઉપરથી તરતનુ ઉતારેલુ હોયતેવુ
આળુ ઓઢવુ—બદનામી લેવી ફજેત થવુ (અસનના વખતમા બે ગામના સીમાડાની હદની તકરારમા એક જણને આળુ ચામડુ ઓઢાડી સીમાડે લઇ જતા ને તે જ્યા સુધી જાય ત્યા સુ'ધી તેના ગામનો સીમાડો મુકરર કરવામા આવતો, આથી ઓઢનાર વગોવાતો પણ ગામને ફાયદો થતો તે ઉપરથી)
આગે, ન૦ આલય (કવિતામા)
આળેખવુ, ક્રિ૦ અ૦ આકવુ, ચિતરવા-ભરવા માટે ઓડુ કરવુ સાદુ ચિતરવુ, બીબાથી છાપવુ
આળોટણ,ન૦આળોટવુતે,લોટણ લોટવાની તલપ
આળોટવુ, ક્રિ૦ અ૦ [સ૦ આ+લુટ્-લોટવુ) સુતા સુતા એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે એમ ગબડયા કરવુ લોટવુ ગમડીઆ ખાવા, લોથવુ "આળોટી અવની પડે, વળી બેઠો થાય"—પ્રેમાનદ
આલોચણ, ન૦ કરેલા પાપ કર્મના પ્રક્ષાલન માટે કરવાનુ વ્રત તે, ક્ષમાવ્રત [શ્રાવકોમા]

ઇ

ઇ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ત્રીજો તાળુસ્થાની હ્રસ્વ મૂળાક્ષર ૨ નારી જાતિનો પ્રત્યય ૩ ક્રોધ, નિદા, દયા, દુખ, દાઝ અને વિસ્મય સૂચક ચીત્કાર ૪ કરનાર અને વાળુ અર્થ દર્શક પ્રત્યય, એ લગાડવાથી નામનુ વિશેષણ થાય છે
ઇચવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઇચવુ, જુઓ
ઇંટ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઇષ્ટિકા) માટીનુ લબચોરસ પકવેલુ ચોસલુ
ઈંટવાડો, પુ૦ ઇંટો પાડવાની અને પકવવાની ભઠ્ઠી, પાકેલી ઇંટોનો ઢગલો
ઇટવાળો, પુ૦ કુભાર
ઇટાળો, પુ૦ ઇટનો કકડો, રોડુ ૨ ઇંટ બનાવવાનો બચો-ઓજાર [૨ગતુ
ઇટેરી, વિ૦ ઇટોથી ચણેલુ-બનાવેલુ ૨ ઇંટના
ઈટો કે ઈંટો, સ્ત્રી૦ એક જાતની છોકરાની રમત (કડીપ્રાત)

ઈ, વિ૦ (સ૦ ઇદમ્) એ, તે, આ. (કાઠિ૦)
ઇઅળ, સ્ત્રી૦ ઇયળ, લાબો પાતળો ને લીલો એક જીવડો, કીડો
ઇકડ, સ્ત્રી૦ તુવેર અને શણની જાતનો એક છોડ એની સોટીઓના છોકરા મેરમેરાયા કરે છે
ઇકબાલ, ન૦ (આ૦)નસીબ,ભાગ્ય, આબાદાની, કિસ્મત
ઇકરાર, પુ૦ (આ૦) જેવુ હોય તેવુ ખરેખરૂ કહેવુ તે, કબુલાત, એકરાર, ખાતરીથી બોલવુ તે ૨ સોગન લઇને જે કહેવુ-સાક્ષી આપવી તે
ઇકરારનામુ, ન૦ લેખી કરાર, કબુલાતનામું.
ઇકોતેર, વિ૦ સિત્તેર અને એક. ૭૧
ઇક્કડ, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડવો.૨ વિ૦ લાગણી-દયા રહિત, અનુકપા વગરનો, નિર્દય, કઠણ હૈયાનુ
ઇક્ષુ, સ્ત્રી૦ (સ૦) શેરડી, ઉસ
ઇક્ષ્વાકુ, પુ૦ (સ૦) સૂર્યવંશનો આદિ રાજા. ૨ સ્ત્રી૦ કડવી તુબડી
ઇખતેઆર-ખ્તિયાર, પુ૦ (આ૦) અખતીઆર.
ઇખલાક, પુ૦ (ફા૦) સારો સ્વભાવ, ગુણ
ઇખલાસ-ખ્લાસ, સ્ત્રી૦ (આ૦) અતિશય મેળાપ વણીજ દોસ્તી, પરમમિત્રતા, ઘરોબો
ઇખ્તેસાર, પુ૦ (આ૦ ખસર) ટુક ૨ સારાશ, સક્ષેપ, મુખ્તેસર હેવાલ, ટુકો સાર
ઇગલીઢીગલી,સ્ત્રી૦છોકરાની એક રમત (સોરઠ)
ઇગળા, સ્ત્રી૦ ઇડા, પિગળા નામની નાડી.
ઇંગર,સ્ત્રી૦ઉની રાખ,અગાર, અગારો. ૨ લાય.
ઇંગિત, ન૦ (સ૦) ચિહ્ન, નિશાની ૨ હૃદયભાવસૂચક અગસ્ફુરણ, શરીરનો ચાળો, ઈસારો, અણસારો ૩ સકેત, બ્યગ ૪ સેના, ફોજ.
ઇગ્રેજ, પુ૦ (અ૦) અગ્રેજ
ઇગ્રેજી, વિ૦ (અ૦ઇગ્લીશ) અગ્રેજ લોકોનુ-સબધી (ભાષા, રીતભાત, ઇ૦) ઇગ્લાડ દેશના વતનીનુ [લોકોનુ વતન, વિલાયત
ઇગ્લડ, ન૦ (અ૦ ઇગ્લડ) ઈંગ્લાડ દેશ, અંગ્રેજ
ઈંગ્લિશ, વિ૦ (અ૦) ઇગ્રેજી, જુઓ
ઇગોરી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઈંગુદી) એ નામનુ ઝાડ, એના ફળને ઈંગોરૂં કહે છે.

ઇચકબાંડી, સ્ત્રી૰ છોકરાની એક રમત
ઇચવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સં૰ ઈ-ખાવુ) ખૂબ ખાવુ, અકરાંતીઆ થઈને ખાવુ, ગળચવુ ૨ રમતની શરૂઆત કરવી, નાખવુ, ફેંકવુ ૩ ઓકાવવુ, હોમવુ ૪ હીંચવુ
ઇચ્છક, વિ૦ (ઇષ્-ઇચ્છવુ)ઇચ્છનાર 'શુભેચ્છક'
ઇચ્છવું, ક્રિ૦ સ૰ (સ૦ ઇચ્છ્-ઇચ્છવુ) ઇચ્છા કરવી, ચહાવુ ૨ આશા રાખવી, ઉમેદ બાધવી, વાચ્છા કરવી ૩ માગવુ ૪ વિનતી કરવી, પ્રાર્થના કરવી ૫ ગમવુ, પસદ પડવુ
ઇચ્છા, સ્ત્રી૦ (સ૦ઇચ્છ-ઇચ્છવુ) કંઈ ભોગવવા-મેળવવાનો જે ભાવ તે, વાચ્છા, ચાહના, ખુશી, કામના, વાસના, રૂચિ, શોખ ૨ અભિલાષ, ભાવ, ઉમેદ ૩ આશા, મુરાદ
ઇચ્છાંક, પુ૦ ઇચ્છેલો આંકડો તે ૨ ત્રિરાશીમા ત્રીજો આક, જે આકડાની મારફતે જવાબ કઢાય છે તે [સ્વતત્ર, સ્વચ્છદી
ઇચ્છાચારી, વિ૰ (સ૦) મરજી મુજબ કરનાર;
ઇચ્છાપૂર્વક, અ૰ ઇચ્છાથી, હોસભેર, રૂચે તેમ
ઇચ્છાનુસાર, અ૰ મરજી મુજબ.
ઇચ્છાન્વિત, વિ૦ ઇચ્છા-વાસનાવાળુ ,આશાભર્યું
ઇચ્છાપુર સર, અ૦ ઇચ્છાથી, ઇચ્છા હોય તેમ
ઇચ્છાપુરતું, વિ૦ ઇચ્છામા આવે તેટલુ, જોઇએ તેટલુ, રૂચિ પ્રમાણેનુ ૨ પુષ્કળ
ઇચ્છાફળ ન૦ ઇચ્છેલું જે ફળ તે, ઇચ્છા પ્રમાણે મળવુ-થવુ તે ૨ ત્રિરાશીમા આપેલી ત્રણ સંખ્યા ઉપરથી જે ઇચ્છિત ચોથી સંખ્યા કાઢવામા આવે છે તે
ઇચ્છાભોજન, ન૰ (સ૦) મન સતુષ્ટ થાય તેટલું જમવુ તે-તેવુ ભોજન,ગમતું ને ભાવતુ ભોજન
ઇચ્છાવર, પુ૦ પસદ કરેલો જે વર (કન્યાએ)
ઇચ્છાશકિત, સ્ત્રી૦ મનોબળ,હૃદયબળ,ભાવનાબળ
ઇચ્છિત, વિ૦ (સં૦) ઇચ્છેલું, ધારેલુ
ઇચ્છું-ક, વિ૰ (સં૦) ઇચ્છનાર ઉત્કંઠિત, અભિલાષી, આકાક્ષી
ઇજત, સ્ત્રી૰ (અા૰) આબરૂ, માન, પ્રતિષ્ઠા, વળો ૨ ખ્યાતિ, નામ, કીર્તિ ઇજતના કાંકરા—આબરૂની ધૂળધાણી, ફજેતી, બે આબરૂ ઇજત લેવી—આબરૂ લેવી ૨ બળાત્કાર કરવો.
ઇજતઆસાર, વિ૦ (ફા૦) પ્રતિષ્ઠિત, આબરૂદાર (માનાર્થે વપરાવામા આવે છે)
ઇજતદાર, વિ૦ (આ૦ ઇજ્જત + ફા૦-દાર) આબરૂવાળુ, નામીચુ, સભાવિત પ્રતિષ્ઠિત
ઇજતવાળુ, વિ૦ નામીચુ ,સભાવિત, શિષ્ટ, આબરૂદાર, પ્રતિષ્ઠિત
ઇજન, ન૦ (આ૰) નોતરૂં, આમંત્રણ,નિમંત્રણ
ઇજલાસ,સ્ત્રી૰(આ૦ જલસ)બેઠક, એકઠા થવું તે
ઇજલાસનિશાન, પુ૦ (આ૰) સભાસદ (સામંત અને નવાબને પત્ર લખતા માનાર્થે લખાય છે)
ઇજા, સ્ત્રી૰(આ૰)દુખ, શારીરિક વેદના;પીડા. ૨ હરકત,હાનિ ૩ સીતમ,જુલમ, ક્રુરતા કરવી તે
ઇજાફત,સ્ત્રી૦(આ૦જાફ-તેણે કર્યું)વધારો ઉમેરો ૨ બે શબ્દને જોડવા તે, સમાસ. ૩ છઠ્ઠી વિભક્તિ ઇજાફત ગામ-વતન ઇનામમા અપાએલું ગામ. ઇજાફતખાતુ-નજરાણા ને ભેટ સોગાતનુ ખાતુ
ઇજાર, સ્ત્રી૰ (ફા૰) પગથી તે કેડ સુધી પહેરાય તેવુ અને ચુસ્ત સીવેલું રેશમી-સુતરાઉ કપડુ; એક તરેહનો લેંઘો, ચોરણો, પાયજામો, સુરવાળ.
ઇજારદાર, વિ૰ (આ૦ અજર-નુકશાન) ઇજારો રાખનાર, કટ્રાકટર [કટ્રાકટથી, ઉધડરીતે
ઇજારે, અ૦ ઇજારો અપાતો-લેવાતો હોય તેમ;
ઇજારો, પુ૦ (આ૦) ધણી અથવા સરકારને જમાની દાખલ કેટલુક દ્રવ્ય ભરવાનું કબૂલ કરી નફો નુકસાન પોતાને માથે વહોરી લઇ જે વહેવાર ચલાવવો તે. ૨ માત્ર અમુકજ વ્વવિવટ કરે તેવો સનંદી હક, પટો, મક્તો, કરાર, ઠરાવ
ઇજ્જત, સ્ત્રી૦ ઇજત, જુઓ
ઇઝરાવુ, ક્રિ૦ અ૰ મનમા બળ્યા કરવું, મુઝાવુ, મનમા સોસાવુ-સીદાયા કરવુ
ઇંચ,પુ૰(અ૰)ફુટનો બારમો ભાગ, એક આગળ.
ઇંજનેર, પુ૦ (અં૦) હિસાબ, સચા, અને નકશા સબધી જેને માહીતી હોય તે શિલ્પશાસ્ત્રી.
ઇંજનેરી, વિ૰ (અં૦ એન્જીનીઅરીંગ) યાંત્રિક, શિલ્પી.

ઇંજવું, ક્રિ૦ સ૦ અર્પણ કરવુ, આપી દેવુ ૨ અગિઆરીમા અગ્નિ સસ્થાપન કરવો તે, મસ્કારવુ ૩ આજવુ, ઉંજવુ ૪ અભિષેક કરવો ૫ પ્રસન્ન કરવો

ઇટ્ટી, સ્ત્રી૦ દોસ્તી તોડવી તે, ઉચુ મન કરવુ, કટ્ટી. ઇટ્ટી કરવી–રમતમાથી છૂટા પડવુ

ઇઠ્ઠોતેર, વિ૦ (સ૦ અષ્ટસપ્તતિ) સિતેર અને આઠ, ૭૮ [એસીને આઠ

ઇઠ્ઠયાસી, વિ૦ (સ૦ અષ્ટાશીતિ) ૮૮

ઇડરીઓગઢ, પુ૦ ઇડરનો સહેલાઈથી ન જીતી શકાય તેવો કિલ્લો તે (ઉચા પહાડ ઉપર આવેલો છે તે ઉપરથી) ૨ વિ૦ મુશ્કેલ, અઘરૂ ઇડરીઓ ગઢ જીતવો—જોર મારવુ, નિરાશ થવા જેવા ભારે કાર્યમા ફતેહ મેળવવી

ઇડા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગુદાથી તે માથા લગી પવનને જવા આવવાની જે એક નાડી તે શરીરમાની મુખ્ય ત્રણ(ઇડા,પિંગલા,સુષુમ્ણા)નાડી પૈકી એક

ઇડીપીડી, સ્ત્રી૦(સ૦ઇતિ–આફત+પીડા–દુઃખ) ભીની રાખોડીની ગોળીઓ વરવહુના ઉપર નજર ન લાગે તે માટે ઉતારી આજુબાજુએ ફેંકી દેવામા આવે છે તે

ઇત, અ૦ અહીંયા, અત્રે, આ જગાએ, આ બાજુ

ઇતબાર, પુ૦ (આ૦ ઇઅતિબાર) ભરોસો,શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ, ખાતરી

ઇતબારી, વિ૦ (આ૦) ઇતબારવાળુ, ભરોસાદાર,વિશ્વાસુ,ખાત્રીનુ ૨ સાચુ,પ્રમાણિક,ઇમાની

ઇતમામ, પુ૦ (આ૦) ખટલો, માનમરતબા પ્રમાણે સાથે રાખેલા માણસ, ઘોડા વગેરે, અસબાબ, સરસરજામ [૩ ત્રાહિત

ઇતર, વિ૦ (સ૦) બીજુ, અન્ય ૨ જુદુ, દુરનુ

ઇતરડી, સ્ત્રી૦ ઢોરના શરીર ઉપર થતો એક જતુ ૨ અતરડી, ઝાનમ

ઇતરત, અ૦ (સ૦) બીજેથી, અલગ રીતે

ઇતરાઇ, સ્ત્રી૦ રીતભાતથી વધારે પડતુ કરવુ તે, આછકલાઇ, મોટાઇનો દેખાવ

ઇતરાજ, વિ૦ (આ૦ અરજ–વચ્ચે પડવુ) નારાજ નાખુશ, ગુસ્સે થએલુ [નજર, અવકૃપા

ઇતરાજી, સ્ત્રી૦ (આ૦) નાખુશી,અપ્રીતિ,કરડી

ઇતરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ દેખાડો કરવો,ફૂલ દેખાડવી

ઇતરેતર, વિ૦ એક બીજાનુ, પરસ્પરનુ ૨ અ૦ પરસ્પર, અન્યોન્ય

ઇતલાખ, વિ૦ (આ૦) જુદુ, છુટુ (આ શબ્દ ફોજના સિપાઇને લાગે છે ઇતલાખ સિપાઇ અને સરજામ સિપાઇ ઇતલાખ સિપાઇઓને સરકારી ખરચે સરદારો પોતાની પાસે રાખે છે સરજામસિપાઇઓ તેઓને જીવાઈ તરીકે આપેલી જમીનની પેદાશમાથી પોતાનુ ખરચ ગુજરાન ચલાવે છે)

ઇતસ્તત, અ૦ અહીંતહીં, જેમતેમ

ઇતિ, અ૦ (સ૦ ઇદમ્–આ) એ પ્રમાણે પૂરૂ થયુ–છેડો આવ્યો એવુ સૂચક શબ્દ, સમાપ્તિબોધક શબ્દ ઇતિશ્રી થયુ–સમાપ્ત થયુ છેડો આવ્યો

ઇતિકર્તવ્ય, અ૦ (સ૦) એજ કરવા જેવુ તે

ઇતિકર્તવ્યતા, સ્ત્રી૦ એજ કામ, કરવા જેવુ હોય તે કર્યું એવુ બતાવનારો શબ્દ

ઇતિફાક, પુ૦ (આ૦) કોઇ વસ્તુનુ બનવુ તે, બનાવ, સજોગ [વૃત્તાત, ઇતિહાસ

ઇતિવૃત્ત, ન૦ (સ૦ ઇતિ–આવુ+વૃત) યથા

ઇતિશ્રી, સ્ત્રી૦ (સં૦) સમાપ્તિ સૂચક લેખ, લેખને અતે સમાપ્તિ માટે લખાતો શબ્દ

ઇતિહાસ,પુ૦(સ૦ઇતિ–આ પ્રમાણે+હ–ખરેખર +આસ–હતુ)દેશ,રાજ્ય, અને લોક ઉપર પાછલા વખતમા બનેલા બનાવોની લખેલી અથવા વશપરપરા મોઢે ચાલતી આવેલી–કથા–હકીકત વર્ણન, તવારીખ, બખર, બ્યાન, વૃત્તાત ૨ કોઇપણ બાબતનુ વિગતવાર કહેવુ થાય તે

ઇતિહાસરૂપ, વિ૦ (સ૦) ઇતિહાસના આકારમા હોય તેવુ, ઇતિહાસ સરખુ

ઇતિહાસીક, વિ૦ ઐતિહાસીક, જુઓ

ઇત્થભૂત, અ૦ જેમ બન્યુ હોય તેમ,વિગતવાર.

ઇત્યર્થ, ન૦ હકીકત, મતલબ, સાર, હેતુ

ઇત્યલમ, અ૦ (સ૦ ઇતિ+અલમ્–બસ) બહુ થયુ, બસ છે, આટલુ પૂરતુ છે.

ઇત્યાદિ અ૦ આ પ્રમાણે બીજા પણ, વગેરે

ઇત્યાદિક, અ૦ (સ૦) એ પ્રમાણે બીજા પણ, વગેરે, એ આદિ લઇને
ઇદડુ, ન૦ ઢોકળુ,એક જાતનો ખાવાનો પદાર્થ
ઇદમ્ સ૦ (સ૦) આ, એ
ઇદમતૃતીયમ્ ન૦ આ ત્રોજુ, અણુધારી નવીજ ભાજગડ, ધતિંગ, કઈ નવુ નીકળી આવે તે
ઇદરે, અ૦ (હિં૦ ઉદર) અહીંઆ, આ ઠેકાણે
ઇદરતિદર, અ૦ (હિં૦) અહીંતહીં, ઠર ઠેકાણા વગરનુ તે [નિષેધ
ઇનકાર, પુ૦ (આ૦ નકાર) ના પાડવી તે, ના,
ઇન મીન ને સાડેતીન, અ૦ (હી–મારી સ્ત્રી+ ન–અને + મી–હુ + ન–અને, એક છોકરો તથા એક છોકરી અડધી) મોટુ કામ કરવામા ઘણુજ ઓછા માણસ હોય ત્યારે એમ બોલાય છે,ત્રણ ચારથી વધારે નહિ તેટલા માણસ ૨ ઘણુજ થોડા, જુજ, જોઇએ તે કરતા ઓછા
ઇનશાઽલ્લાતાઽલ્લા, (આ૦) જેમ ખુલદ ખુદાની મરજી હોય તેમ, ઇશ્વરેચ્છા [માણસ, માણસજાત
ઇનસાન,ન૦ (આ૦ ઉનસ–પ્રેમ કરવો)આદમી,
ઇનસાનિયત, સ્ત્રી૦ (આ૦) માણસાઇ, ભનમનસાઇ, વિવેક
ઇનસાફ, પુ૦ (આ૦ નસફ્–તે વચમા અટકયો) ચુકાદો, બને પક્ષની હકીકત સાભળી લઈ જે સત્ય હોય તે કહેવુ તે, ન્યાય, ૨. ફેસલો **ઇનસાફ માગવો**—દાદ માગવી **ઇનસાફ આપવો** ચુકાદો સભળાવવો ન્યાય કરવો, ૨ **ઇનસાફને હાથ પગ નથી**—ન્યાય આધળો છે
ઇનસાફી, સ્ત્રી૦(આ૦)ન્યાયી, ઇનસાફ મળે તેવુ ૨ ઇનસાફ કરવાની રીત–પદ્ધતિ.૩ કચેરી,અદાલત
ઇનામ, ન૦ (આ૦ નઅમ્) [બદલાની આશા રાખ્યા વિના] ખુશી થઇને જે કાઇ આપી દેવુ તે, બક્ષીસ; પારિતોષિક ૨ શાબાશી, બદલો, પ્રતિફળ ૩ લાચ, રૂશવત ૪ નશીઅત,શિક્ષા
ઇનામઇજાફ્ત, ન૦ આપેલા ઇનામમા વધારો કરી આપવો તે [આપેલાનો કાગળ
ઇનામચિઠ્ઠી, સ્ત્રી૦ ઇનામની સનદ, ઇનામ
ઇનામચોથાઈ, સ્ત્રી૦ ઇનામીવતનની ઉપજનો ચોથો ભાગ જે સરકારમા ભરવો પડે તે.
ઇનામદાર, વિ૦ જેને ઇનામ મળેલુ હોય તે, ઇનામનો ભોગવટો કરનાર
ઇનામપરો–પત્ર, પુ૦ ઇનામી વસ્તુનો લખી આપેલો દસ્તાવેજ–લખત, સનદ, બક્ષીસનામુ.
ઇનામફૈજાબી,સ્ત્રી૦ ઇનામી જમીનની ઉત્પન્નનો ત્રીજો ભાગ સરકારમા ઇનામદારે જે ભરવો પડે છે તે, ઇનામસલામી [દાખલ આવતુ
ઇનામી, વિ૦ ઇનામ તરીકે અપાએલું, ઇનામ
ઇનાયત, સ્ત્રી૦ (આ૦) મહેરબાની, કૃપા. ૨. પ્રીતિની નિશાનીમા આપેલુ જે બક્ષીસ તે,અર્પણ
ઇન્કમટેક્સ, પુ૦ (અ૦) કમાઇ ઉપર સરકાર જે કર લે છે તે
ઇડાદાગ પુ૦ છોકરાની એક રમત.
ઇડાળ, ૦ (સ૦ અણ્ડ+આવલિ) ઇડાવાળી કીડીઓ હાર ૨ ઘણા ઇડાવાળુ ૩ છોકરાનીધાડ–ભુજરવાડ (વ્યગમા) **ઇડાળ ઉભરાવી**–લાભ મેળવવાની આશાએ ઘણા લોકનું ભેગુ થવુ
ઇડિયન વિ૦ (અ૦) હિંદનું, હિંદવાસી,હિંદી.
ઇડિયા, (અ૦) હિંદુસ્થાન, ભરતખડ
ઇડુ, ન૦ (સ૦ અણ્ડ) પક્ષી અને બીજા કેટલાક પ્રાણીઓની માદા અર્ધપકવ ગર્ભવાળો લબગોળ પદાર્થ જણે છે તે, જે સેવવાથી બચ્ચુ નીકળે છે, બેદુ **ઇડુ ચઢાવવુ**–(દેવાલય ઉપરનુ શિખર અડાકૃતિનુ હોય છે તે ઉપરથી) શિખર ચઢાવવુ, મોટુ પરાક્રમ કરવુ
ઇઢોણી સ્ત્રી૦ ઉઢાણી ઉઢરણી
ઇતિખાબ, પુ૦ (આ૦) સાર, તાત્પર્ય, ટુકામા જે મતલબ તે ૨ વિગતવાર હેવાલ, બ્યાન.૩. ખરી નકલ [મદ, ઇંતેજાર.
ઇતિજાર વિ૦ (આ૦) આતુર, અધીર, આરજુ-
ઇંતિજારી, સ્ત્રી૦ આતુરતા અધીરાઇ,
ઇદરજવ, પુ૦ ઇન્દ્રજવ, જુઓ
ઇદિરા, સ્ત્રી૦ (સં૦ ઇન્દ્–મોટુ થવુ) લક્ષ્મી.
ઇંદિરાવર, પુ૦ (સ૦ ઇન્દ્ર+વર–ધણી) ઇંદિરા –લક્ષ્મીનો ધણી, વિષ્ણુ, નારાયણ

ઇંદીવર, ન૦ (સં૦) કાળુ કમળ, નીલકમળ
ઇંદુ, પુ૦ (સં૦ ઇન્દ્-ભીનુ થવુ) ચન્દ્ર, ચાંદો, શશી ૨ એકની સંજ્ઞા, ઇંદુકલા—ચંદ્રકળા,ચંદ્રનો ૧૬ મો ભાગ ઇંદુસુત—ચંદ્રનો છોકરો,બુધ ગ્રહ
ઇંદુકાંતા, સ્ત્રી૦ (સં૦) રાત, રાત્રિ. ૨ રોહિણી નક્ષત્ર ૩ હળદર
ઇંદુમતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) પુનમ
ઇંદુમુખી, વિ૦ (સં૦) શશિવદની, ચંદ્રમુખી
ઇંદુમૌલિ, પુ૦ (સં૦) મહાદેવ, શિવ
ઇંદુવલ્લી, સ્ત્રી૦ (સં૦) સોમવલ્લી
ઇંદુવાર, પુ૦ સોમવાર
ઇંદુવ્રત, ન૦ (સં૦) ચાંદ્રાયણ વ્રત
ઇંદુશેખર, પુ૦ (સં૦) મહાદેવ, શંકર
ઇંદૂર, પુ૦ (સં૦) ઉંદર.
ઇંદ્ર, પુ૦ (સં૦) દેવતાઓનો રાજા, સ્વર્ગનો અધિપતિ. ૨ રાજા, મુખ્ય 'મૃગેન્દ્ર, કપીન્દ્ર'
ઇંદ્રગોપ, પુ૦ (સં૦) પહેલે વરસાદે જે રાતા રંગનાં જીવડાં થાય છે તે, ગોકળગાય, પરમેશ્વરની ગાય
ઇંદ્રચાપ, ન૦ (સં૦) મેઘધનુષ્ય, મરૂઝ
ઇંદ્રજવ, પુ૦ (સં૦ કલીંગ) એક જાતના લાંબા વચ્ચે ખાડાવાળા કડવા બીયા, કડુ નામના ઝાડના બીયા તે ઇંદ્રજવ, જુમાનદુનીક (ફા૦)
ઇંદ્રજાળ, સ્ત્રી૦(સં૦ઇંદ્ર+જાળ-ફાંસો) ન હોય તેવું દેખાય ને હોય તેવું ન દેખાય તેવો ચમત્કાર બતાવનાર મંત્રવિદ્યા, જાદુ, નજરબંધી ૨ હાથ ચાલાકી,મોહક દેખાવ તે ૩ કાવતરૂં દગો,કપટજાળ
ઇંદ્રજાલિક, વિ૦ ભ્રાંતિકારક, માયિક ૨ કપટી, પ્રાપંચિક ૩ બનાવટી
ઇંદ્રદારૂ, પુ૦ દેવદારનુ ઝાડ
ઇંદ્રધનુષ્ય, ન૦(સં૦) વરસાદની ફરફરમા સૂર્યનો પ્રકાસ પડવાથી આકાશમા જે રંગીન કમાન દેખાય છે તે, મેઘ ધનુષ્ય, મરૂઝ
ઇંદ્રનીલ, ન૦ (સં૦) નીલમણી, પાનુ, શનિ ૨ વિ૦ કાળુ [સુશોભિત ઘર
ઇંદ્રભુવન, પુ૦ (સં૦) ઇંદ્રનુ ભુવન ૨ ઘણુ
ઇંદ્રવજ્રા, ન૦ (સં૦,અગિયાર અક્ષરનો એક છંદ
ઇંદ્રવંશા, સ્ત્રી૦ બાર અક્ષરનો છંદ
ઇંદ્રવધુ, સ્ત્રી૦ ગોકળગાય
ઇંદ્રવાયણ-વારણું, ન૦ (સં૦) એક જાતનુ બહારથી નારંગી જેવુ સુંદર દેખાતુ પણ અતિશય કડવુ ફળ ૨ ફુટડુ પણ દુર્ગુણી માણસ, બહારથી દેખાતુ સારૂં પણ અંદરથી કપટી જન.
ઇંદ્રવિજય, પુ૦ (સં૦) દરેક લીટીમા સાત ભગણ અને બે ગ આવે તેવો ચાર લીટીનો શ્લોક, ૩૩ અક્ષરનો ગણમેળ ને માત્રામેળ છંદ
ઇંદ્રાણી, સ્ત્રી૦ (સં૦) ઇંદ્રની સ્ત્રી, શચી ૨. મોટી ઇલાયચી ૩ સુંદર અને વૈભવ સંપન્ન સ્ત્રી.
ઇંદ્રાયુધ, ન૦ (સં૦) વજ્ર, ઇન્દ્રનુ જે હથિયાર તે
ઇંદ્રાસન, ન૦ (સં૦ ઇન્દ્ર + આસ્-બેસવુ) ઇંદ્રનુ સિંહાસન-રાજ્ય **ઇંદ્રાસન માત્ર એક હાથ આવ્યુ છે**—સુખમા અભિમાની થઈ જવુ તે
ઇન્દ્રિય, સ્ત્રી૦ (સં૦) જે વડે બહારના પદાર્થનુ જ્ઞાન થાય છે તે (ઇંદ્રિયોના બે પ્રકાર છે. **જ્ઞાનેંદ્રિય,** અને **કર્મેંદ્રિય.**જ્ઞાનેંદ્રિય—જ્ઞાન આપનારી—ત્વચા, ચક્ષુ, શ્રોત્ર, રસ (જીભ) અને નાક) કર્મેંદ્રિય—કામ કરનારી—વાચા (મુખ), હસ્ત, પાય, અપદ્વાર, અને ઉપસ્થેંદ્રિય)
ઇંદ્રિયગમ્ય, વિ૦ (સં૦) ઇંદ્રિયગોચર ઇંદ્રિયોથી જણાય એવુ [ઇંદ્રિયથી જાણી શકાય તેવુ,ખુલ્લુ
ઇંદ્રિયગોચર, વિ૦) ઇંદ્રિયથી સમજાય તેવુ,
ઇંદ્રિયજિત, વિ૦ (સં૦) ઇંદ્રિયોને જીતેલુ, મન મારેલુ હોય તે [કરવી તે, સંયમ
ઇંદ્રિયદમન, ન૦ (સં૦) ઇંદ્રિયને જીતવી-વશ
ઇંદ્રિયનિગ્રહ, પુ૦ (સં૦) ઇંદ્રિયદમન, સંયમ
ઇંદ્રિયસંયમ, પુ૦ (સં૦) ઇંદ્રિયનિગ્રહ, ઇંદ્રિયો ઉપરનો કાબુ તે
ઇંદ્રિયાતીત, વિ૦ (સં૦ ઇંદ્રિય + અતિ + ઇ-જવુ) ઇંદ્રિયોને ન જણાય તેવુ, ઇંદ્રિયોથી પહોંચી ન વળાય તેવુ
ઇંદ્રી, સ્ત્રી૦[સં૦ઇન્દ્રિય] ઇંદ્રિય ૨ જનનેંદ્રિય
ઇંદ્રીજુલાબ, પુ૦ (ઇન્દ્રિય + જુલાબ-રેચ) વારેવારે અને ઘણુ મૂત્રાય તે ૨ વારેઘડીએ ઘણો પેશાબ થાય તેવુ જે ઓસડ તે

ઇંધણુ, ન૦ (સ૦ ઇન્ધ–બાળવુ) બાળવાના લાકડા, એધણા, કાડી

ઇંધણુધોરી, વિ૦(સ૦ઇંધન+ધોરી–વહેનાર)બળદીઓ ૨ મૂર્ખ ૩ ભાર વહેનાર ૪ હિણુકમાઉ.

ઇંધણુ, ન૦ બાળવાનુ લાકડુ

ઇંધન, ન૦ (સં૦ ઇન્ધ્–બાળવુ) ઇધણુ, જુઓ

ઇન્સ્પેક્ટર, પુ૦ (અ૦) તપાસ કરનાર,ઉપરી

ઇફા, અ૦ (ઇ + પાસ) આ તરફ આણીમેર ૨. અહીં,અહીંઆ [નામ.૨ નકારો,કજીઆખોર

ઇબલીસ, ન૦ (આ૦) મુસલમાનોના ભૂતનુ

ઇબાદત, સ્ત્રી૦ (આ૦ અબદ) પ્રાર્થના, ભજન, બંદગી [વાની રીતિ–ઢબ તે રૌલી, પ્રકાર

ઇબારત, સ્ત્રી૦ (આ૦ અબદ) બોલવા લખ-

ઇભ, પુ૦ (સં૦) હાથી, ગજ

ઇમ, અ૦ એમ એ રીતે, એ પ્રમાણે [બાધકામ

ઇમલો, પુ૦ અમલો, મજલો, જમીન ઉપરનુ

ઇમાન, ન૦ (આ૦ અમન) ભાવ, વિશ્વાસ, ધર્મઉપર જે આસ્થા તે ૨ ધર્મ, દીન ૩ સાચવટ,પ્રમાણિકપણું, નેકી [પણાનો ભરોસો

ઇમાનઇતબાર, પુ૦ સાચો વિશ્વાસ; પ્રમાણિક-

ઇમાનદાર, વિ૦ ઇમાનથી વહેવાર ચલાવનાર, પ્રમાણિક, નેક નિષ્કપટી [હલાલી

ઇમાનદારી, સ્ત્રી૦ પ્રમાણિકતા, સાચવટ, નીમક-

ઇમાની, વિ૦ ઇમાન ઉપર રહેનાર, વિશ્વાસુ, સાચુ, નેક, ન્યાયી [કાજી, મુલ્લા

ઇમામ, પુ૦ (આ૦) ધાર્મિક કામોનો આગેવાન,

ઇમામદાડગો, પુ૦ ધર્મને નામે લુચ્ચાઇ કરનાર, ધર્મની પણ તમા ન રાખતા અતિશય પાપકર્મ કરનાર, ધર્મઢોગી

ઇમારત, સ્ત્રી૦ (આ૦) રહેવા માટે બાંધેલુ મકાન, હવેલી, મહેલ, ગૃહ. ૨ યુક્તિ, તદબીર

ઇમારતી, વિ૦ ઇમારતના કામમા આવે તેવુ, (લાકડુ,) ઇમારતને લગતુ [રીક્ષા, તપાસ

ઇમ્તિહાન, સ્ત્રી૦ (આ૦ મહન–તપાસવુ)પ

ઇયળ, સ્ત્રી૦ એક જાતનો ઝીણો લાંબો લીસો કીડો (અનાજ શાક વગેરેમા હોય છે)

ઇયત, વિ૦ એટલુ, અમુક માપનુ જેટલુ

ઇરાક, પુ૦ (આ૦) દરિયાકાંઠાનો મુલક (જીહુન અને યુફ્રેટીસ એ નદીઓ ઉપરના કાંઠાનો મુલક)

ઇયા, અ૦ યા, અથવા **ઇયાને**–યાને, જુઓ

ઇયાદ, સ્ત્રી૦ યાદ, જુઓ

ઇયો, સ૦ (ગુ૦ એઓ) આ (કાઠિ૦)

ઇરશા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઇર્ષ્યા) ઇર્ષ્યા, અદેખાઇ, દ્વેષ

ઇરાદો, પુ૦ (આ૦ રઉદ) મનની ધારણા, મનસુબો, વિચાર, ઉદ્દેશ, હેતુ આશય [નનો રહીશ

ઇરાની, વિ૦ (ફા૦) ઇરાન દેશનુ ૨. ઇરા-

ઇલકાબ, પુ૦ (આ૦ લકબ) કાગળપત્રમા લખવાનો એકાદ ગુણવાચક માનનો શબ્દ, ખિતાબ, યોગ્યતા, માન ભરેલી પદવી (રા. બ૦, રા સા; ખાન સાહેબ,સી આઇ ઇ,)

ઇલમ, પુ૦ (આ૦ ઇલ્મ–વિદ્યા)હરકોઇ વિદ્યા, શાસ્ત્ર,કળા ૨ મેલીવિદ્યા, જાદુ ૩ ઇલાજ,તજવીજ

ઇલમી–ઇલમબાજ, વિ૦ ઇલમ જાણનાર, કાબેલ, હોંશિયાર ૨ ભુવો, ગુણી ૩ કળાવાન

ઇલા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઇલ્–જવુ) પૃથ્વી, ભૂમિ, વસુધરા ૨ ગાય ૩ વાણી ૪ વૈવસ્વત મનુની કન્યા ૫ અ૦, (ઇલાહી–હે પ્રભુ) ઘણુ હેરાન કરવુ તે, તોબા ઇલા ઇલા—તોબા તોબા "આ છોકરાએ તો મને ઇના ઇલા પોકરાવી"

ઇલાકેદાર વિ૦ પ્રાંતિક, પરગણાનુ ૨ તાબાનુ, જે ઉપર સત્તા ચાલતી હોય તેવુ

ઇલાકો, પુ૦ (આ૦ અલક–વળગવુ) એક ગવર્નરના તાબાનો મુલક ૨ ઘણા જીલ્લા અથવા પ્રાંતનો સમૂહ ૩ રાજ્યકારભાર કરવો સુગમ પડે માટે પાડેલો રાજ્યનો વિભાગરૂપ પ્રદેશ

ઇલાખો, પુ૦ દાવો, ધણીપણુ, હક ૨ સબંધ, લાગતુ વળગતુ,લગવાડ (દસ્તાવેજમા લખાય છે)

ઇલાજ, પુ૦ (આ૦ અલજ–જીતવુ) ઉપાય, તજવીજ, જેથી કઇ કામ પાર પડે તે રીત, તદબીર, સાધન ૨ ઓસડ, દવા, ઉપચાર

ઇલાયચી, સ્ત્રી૦ એલચી, જુઓ

ઇલાયચો, પુ૦ એક જાતનુ ઘાઘરા માટે વપરાતુ ગર્ભ સુતરાઉ કપડુ ૨ એક જાતની ડાંગર.

ઇલાયદુ, વિ૦ જુદુ, અલાયદુ, અલગ, ભિન્ન ૨ બધાથી જુદુ એવુ

ઇલાહી, વિ૦(આ૦)વંદનીય, પૂજ્ય [વિનતી, અરજ
ઇલ્તિમાસ, સ્રી૦ (આ૦ લમસ-અરજ કરવી)
ઇલેક્ટ્રિક ટેલીગ્રાફ પુ૦ (અ૦) વિજળીની મારફતે સદેશા મોકલવાનુ યંત્ર, તાર
ઇલેક્ટ્રિસિટિ, સ્રી૦ (અ૦) વિજળી, વિદ્યુતશક્તિ ૨ વિજળીથી થતા કાર્યોને લગતુ જે વિજ્ઞાન તે
ઇલાવૃત, પુ૦ પ્રાચીન આર્ય ભૂગોળ પ્રમાણે નવખંડ પૃથ્વી છે તેમાનો એ નામનો એક ખંડ-દ્વિપ [રમાતી) છોકરાની રમત
ઇલ્લી, સ્રી૦ બમચીકુડા જેવી (ડભોઈ તાલુકામા
ઇવ, સ્રી૦ (હિબ્રુ) આદિ સ્રી, આદિ માતા
ઇવ, અ૦ (સ૦) જેવુ, પ્રમાણે સરખુ
ઇશક, પુ૦ (આ૦ ઈશ્ક) એકાદી વસ્તુ ઉપર અતિશય પ્રીતિ-આશક્તિ તે, પ્યાર
ઇશકબાજ, વિ૦ (+ ફા૦બાજ-રમવુ) ઇશ્કમા રમનાર, પ્રેમમા મશગૂલ ૨ છિનાળવો, ૨ ડીબાજ
ઇશકબાજી, સ્રી પ્રેમાસક્તિ, રતિલીનતા ૨ ૨ ડીબાજી
ઇશકી, વિ૦ સૌંદર્યભોગી, શોખી, ફાંડીલુ ૨ છેલ, ફક્કડ ૩ પ્રેમી, આસક્તિવાળુ, કામઘેલુ
ઇશતેહાર, વિ૦ (આ૦ શહર) જાહેરનામુ
ઇશારત, સ્રી૦ (ફા૦) છાના ચાળા-નિશાનીથી અમુક કામ માટે ચેતવવુ તે, સંકેત, સાન ૨ ચિહ્ન, નિશાની, સંજ્ઞા
ઇશારો, પુ૦ (ફા૦) સંકેત, સંજ્ઞા, સાન ૨ સંક્ષેપમા મર્મ જણાવવો તે, સૂચના, સારો (ભાલમા)
ઇશ્યુ, પુ૦ (અ૦) તકરાર ચલાવવાના કારણો, મુદ્દો ૨ ફણગો, ઉદ્ભવ, પરિણામ ૩ સંતાન, પ્રજા
ઇષુ, પુ૦ (સ૦) તીર, બાણ
ઇષ્ટ, વિ૦ (સ૦ ઈષ્-ઇચ્છવુ) વહાલુ, પ્યારૂ ૨ ઇચ્છેલુ, ધારેલુ, વાંચ્છિત ૩ અનુકુળ, મનગમતુ [તે, કુળદેવ
ઇષ્ટદેવ, પુ૦ (સ૦) જેનીપર આસ્થા બેઠી હોય
ઇષ્ટમિત્ર પુ૦ (સ૦ + મિદ્-ચહાવુ) પ્રિયમિત્ર, પરમસ્નેહી, અતરનો દોસ્ત
ઇષ્ટરાશિ, સ્રી૦ (સ૦ + રાશિ-જથો) ખોટી ધારેલી-કલ્પેલી સંખ્યા ઉપરથી ખરો ઉત્તર કાઢવાની રીત (ગણિત.)
ઇષ્ટા, સ્રી૦વહાલી સ્રી, પ્યારી ૨ ખીજડાનુ ઝાડ
ઇષ્ટાપત્તિ, સ્રી૦ (સ૦) ઇચ્છેલુ પ્રાપ્ત થવુ તે
ઇષ્ટિ, સ્રી૦ (સ૦) હોમ-યજ્ઞ કરવાની અથવા બલિદાન આપવાની એક રીત ૨ અભિલાષ
ઇસપગોળ, } પુ૦ (ફા૦ અસ્પ-ઘોડો + **ઇસબગોળ**, } ગૂલ-કાન) ઊંટીઉં જીરૂ
ઇસમ, પુ૦ (આ૦) માણસ, પુરૂષ વ્યક્તિ (આ શબ્દ સ્રી પુરૂષ બંનેને માટે વપરાય છે)
ઇસમવાર, અ૦ નામવાર, એક પછી એક, અનુક્રમે, માણસ દીઠ
ઇસવી, વિ૦ ઇસુ સંબંધી, ઇસવીસનનો આરંભ (ઇસુ ચાર વર્ષનો હતો ત્યારથી એ સંવત્સર ગણાય છે)
ઇસાપેગંબર, પુ૦ (આ૦) એ એક મોટો પેગંબર હતો, તેની માતાનુ નામ મરિયમ બીબી હતુ
ઇસારત, સ્રી૦ ઇશારત, જુઓ
ઇસારો, પુ૦ ઇશારો, જુઓ [આવો
ઇસી વિ૦ એવી આવી ઇસો-આના જેવો,
ઇસેસ, પુ૦ માલેડા વૃક્ષનો ગુંદર એ પ્રમેહમા વપરાય છે એનુ નામ શેરાગુંદર અથવા કેંદરૂ છે
ઇસ્કરૂ, પુ૦ (અ૦) ગોળ ફેરવાતો જે ખીલો તે, પેચ ૨ ચાપવા-દાબવાનો જે સાચો તે, ચાપ, દાબ ઇસ્કરૂ ફેરવવો-વળ ચઢાવવો, ઉશ્કેરવુ ૨ વિચાર ફેરવવો ઇસ્કરૂ દાબવો-છુપા રહી બીજાની મારફતે કામ કઢાવવુ, સળી સંચો કરવો
ઇસ્કામત, સ્રી૦ (ફા૦) મીલકત, પુંજી, માલમતા.
ઇસ્કોતરો, પુ૦ (ફ્રેન્ચ૦ ઇસ્કીટોઇર) ખાના-ખાનાવાળી લખવાની પેટી
ઇસ્કોલ, સ્રી૦ (અ૦ સ્કૂલ) નિશાળ, શાળા
ઇસ્ટર, વિ૦ એપ્રિલમાસમા આવતા ગુડફ્રાઇડેના તહેવારો
ઇસ્ટાકિંગ, ન૦ (અ૦) પગે પહેરવાના મોજા.
ઇસ્ટેટ, ન૦ (અ૦) સ્થાવર મીલકત-ઘર જમીન, ઇ૦, વતન જાગીર [મળવા જવુ તે
ઇસ્તકબાલ, ન૦ (આ૦) સામા તેડવા-
ઇસ્તિલાહ, ન૦ (આ૦) રૂઢિ પ્રમાણે-વિવેકસર બોલવુ-ભાષણ કરવુ તે, સભ્યતા ૨ મિસલ, ઉપમા

ઇસ્તેહાર, નo (આo) જાહેર-મશહુર થવુ તે
ઇસ્ત્રી, સ્ત્રીo જાળીવાળી લોઢા-પિત્તળની જે પેટી દેવતાભરી આર ભરેલા લીલા કપડા પર ફેરવવાથી કપડા ઉપર સફાઈ આવે છે તે
ઇસ્પિતાલ, સ્ત્રીo (અ०) જ્યા દરદીને તપાસી દવા મળે છે અને તેને ગ્હેવા વગેરેની ગોઠવણ થાય છે તે ઠેકાણુ, દવાખાનુ, ઔષધશાળા
ઇસ્લામી, વિ० ઇસ્લામધર્મનુ, મુસલમાની
ઇહ, અ (સo) અહીં, આ લોકમા, આ જગતમા
ઇહલોક, પુo આ દુનિયા, મૃત્યુલોક
ઇહકો, પુo સ્ત્રી० હિજરાવાપણુ, અફસોસ, ભય, ત્રાસ
ઇહાં, અo અહીંયા, આ જગામા, આ તરફ

ઈ

ઈ, પુo (સo) ચોથો તાળુસ્થાની દીર્ઘ મૂળાક્ષર ૨ સ્ત્રી० લક્ષ્મી, સપત્તિ
ઈ, અo તિરસ્કાર ને ગુસ્સાનો ચિત્કાર
ઈક્ષ, ક્રિo સ० જોવુ, દેખાવુ
ઈક્ષક, વિ० જોનાર, દેખનાર ૨ તપાસનાર
ઈક્ષણ, નo (સં० ઈક્ષ્-જોવુ) જોવુ તે, દૃષ્ટિ, નજર. ૨ આખ, ચક્ષુ, નયન ૩ દેખાવ, તમાસો. ૪ ચોકસી, નિઘેબાની
ઈક્ષિત,વિo(સં०) જોએલું,દીઠેલુ ૨ અનુભવેલુ.
ઈડા, સ્ત્રીo (સ०) વખાણ, સ્તુતિ, પ્રાર્થના.
ઈતિ, સ્ત્રીo (સ०) આપત્તિ, સકટ, ઉપદ્રવ
ઈદ, સ્ત્રીo (આo) મુસલમાનનો મોટો તહેવાર
ઈદ્દશ, વિo (સ० ઈદમ્ + દ્દશ) એવુ, એ પ્રમાણે, આના સરખુ
ઈનમીન, વિo (ઈન + મા-માપવુ) જૂજ, થોડાકજ પરિમિત **ઈનમીનસાડેતીન**-ઘણાજ થોડા,ત્રણ ચારથી વધારે નહિ તેટલા (માણસ)
ઈપ્સા, સ્ત્રી० (સ० ઈપ્-ઇચ્છવુ) ખાએશ, ઇચ્છા, વાઞ્છના ૨ આશ લાલસા, ઉત્કઠા
ઈપ્સિત, વિo (સo) ઇચ્છેલુ, વાછિત, ચાહેલુ ૨. મેળવેલુ, પ્રાપ્ત કરેલુ ૩ ભાવતુ, મનગમતુ.
ઈપ્સુ, વિo (સo) ઇચ્છાવાળુ, ઉમેદવાળુ.
ઈર્ષા, સ્ત્રીo (સં०) બીજાથી ચઢિઆતા થવાની જે લાગણી તે, સરસાઇ, સ્પર્ધા, ચડાચડી. ૨ મત્સર, અદેખાઇ, રીસ, બીજાનુ સારૂ દેખી ખમાવુ નહિ તે
ઈર્ષાળુ, વિo દ્વેષી, અદેખુ, ઝેરીલુ, ઈર્ષાખોર, બીજાનુ સારૂ જોઇ બળાપો કરનાર
ઈશ પુo (સ०) મોટો ધણી, સાહેબ, શેઠ, સ્વામિ ૨ રાજા ૩ ઉપરી ૪ ઈશ્વર, પ્રભુ. ૫ અગીઆરની સજ્ઞા ૬ શિવ, શકર.
ઈશાન, સ્ત્રીo (સં० **ઐશાની**) ઉત્તર અને પૂર્વ વચ્ચેની જે દિશા અથવા ખુણો તે
ઈશાન, પુo (સ० ઈશ્-રાજ્ય કરવુ) રૂદ્ર શિવ, શકર [ણાને લગતુ
ઈશાની, વિo (સ० **ઐશાની**) ઈશાન ખુ-
ઈશાની, સ્ત્રીo (સ०) દુર્ગાદેવી, પાર્વતી ૨ ન ખીજડાનુ ઝાડ
ઈશ્વર,પુ० (સ० ઈશ્-રાજ્ય કરવુ) જગતકર્તા, પ્રભુ, પરમેશ્વર ૨ મહાદેવ, શકર, શિવ ૩. શેઠ, સ્વામિ, ધણી ૪ રાજા **ઈશ્વર ઉપર ચિઠ્ઠી**—પરમેશ્વરનોજ આધાર, દૈવાધીનતા **ઈશ્વરકરેને**—ઇશ્વરી સત્તાથી, ઇશ્વરની મરજીથી **ઈશ્વર માથે રાખીને**—ઈશ્વરનો ડર રાખીને; ખરાખોટાનો પૂછનાર ઈશ્વર છે એમ સમજીને. **ઈશ્વરના ઘરની દોરી**—આયુરદાની દોરી **ઈશ્વરના ઘરનું**—ઈશ્વરી, કુદરતી ૨ ભોળુ, નિખાલસ **ઈશ્વરના ઘરનુ આવવુ**—મોત આવવુ, મૃત્યુ પામવુ **ઈશ્વરના ઘરનો ચોર**—ઈશ્વરનો અપરાધી, પાપી **ઈશ્વરનુ નામ**—ઈશ્વરના નામ સિવાય બીજુ કાઈ નહિ, "ઘરમા ધાતુપાત્ર તો ઈશ્વરનુ નામ" **ઈશ્વરને ઓળે**—નિર્ભય **ઈશ્વરના ઘરના ખેલ**—ઈશ્વરી માયા, કુદરતી બનાવ
ઈશ્વરઇચ્છા, સ્ત્રીo (સ०) પ્રભુની મરજી, સારૂ ખોટુ જે થાય તે પ્રભુની ઇચ્છા એમ જાણી સહન કરવુ અને મન વાળવુ તે
ઈશ્વરકરૂણા, સ્ત્રીo(સo) પ્રભુની મહેરબાની-દયા
ઈશ્વરકર્તૃત્વ, નo (સ०) ઈશ્વરનુ જે કર્તાપણુ તે
ઈશ્વરકૃપા, સ્ત્રી० પ્રભુની મહેરબાની

ઈશ્વરતા, સ્ત્રી૦ પ્રભુપણુ, મોટાઈ, પ્રભુતા, શ્રેષ્ઠતા
ઈશ્વરદત્ત, વિ૦ કુદરતી, જન્મથી મળેલુ
ઈશ્વરનોલાલ, પુ૦ પ્રભુનો પરોપકારી ભક્ત દયાળુ
ઈશ્વરપ્રેરણા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આન્તરજ્ઞાન, પરમેશ્વર તરફનુ સૂચન તે [ગાવા તે
ઈશ્વરસ્તુતિ, સ્ત્રી૦ પ્રભુપ્રાર્થના ઇશ્વરના ગુણ
ઈશ્વરી, વિ૦ (સ૦) ઇશ્વર-સબધી
ઈશ્વરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) શક્તિ, માતા, આદિ દેવી
ઈશ્વરીકળા, સ્ત્રી૦ પ્રભુની અક્કલ, તેનુ રચેલુ કૃત્ય
ઈશ્વરીન્યાય, પુ૦ (સ૦) ખરેખરો ઇનસાફ, (જાણે ઈશ્વરેજ કર્યો હોય તેવો)
ઈશ્વરીપુરૂષ, પુ૦ (સ૦) ઈશ્વરના જેવા ગુણો હોય તે, અવતારી-અશી પુરૂષ ૨ ભોળો; ઓલિયો, નિખાલસ [રચના, કુદરત
ઈશ્વરીમાયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જગતની વિચિત્ર
ઈશ્વરેચ્છા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઈશ્વરની જે ઈચ્છા તે, પ્રભુની મરજી, પ્રભુને ગમે તે ખરૂ એવી જે શ્રદ્ધા તે [વાન્છા, કામના ૨. ભાવ.
ઈષણા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઈષ્-ઈચ્છવુ) ઈચ્છા, આશા,
ઈષત્, વિ૦ (સ૦) અલ્પ; થોડુ કિંચિત
ઈષ્મ, પુ૦ (સ૦) વસતઋતુ [લાકડુ
ઈષા, ન૦ હળનુ એક લાકડુ ૨ ગાડાનુ લાણુ
ઈસ, સ્ત્રી૦ (વ૦ દે૦ ઇસ) ખાટલાના બે લાબા લાકડા તે
ઈસોટો, પુ૦ (ઈ + સોડો-નાકડી) લાકડાની નિસરણીનુ અકેકુ પાસુ જેમા પગથીઆ ઘાલેના હોય છે તે [કેદરૂ, શેશ ગુદર
ઈસેસ, પુ૦ એક જાતનો ગુદર, સેગી લોબાન,
ઈહા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઈહ્-ચાહવુ) અભિલાષ, ઇચ્છા, ૨ ઉદ્યમ, ધધો ૩ આશા, ઉમેદ
ઈહામૃગ, પુ૦ નાટકનો એક પ્રકાર ૨ મૃગ જેવી અનભ્ય નાયિકાને ઇચ્છનાર નાયક

ઉ.

ઉ, પુ૦ (સ૦) પાચમો ઓષ્ઠસ્થાની મૂળાક્ષર, ત્રીજો હ્રસ્વસ્વર
ઉં, અ૦ દુખ, ગર્વનો એક ઉદ્ગાર, શોક
ઉંઆં, અ૦ તરત જન્મેલા છોકરાઓનુ જે રડવુ તે "ઉઆ ઉઆ"
ઉંખ, સ્ત્રી૦ ઇચ્છા, હોસ, મરજી.
ઉંગણ, પુ૦ (સ૦ અજન) અજન ઉજવુ તે ૨ પૈડામાનો કાળો કચરો, મળી
ઉંઘણીઉ-ણસી, વિ૦ ઘણુજ ઊંઘનાર, ઊંઘાળવુ ૨ એદી, સુસ્ત, આળસુ
ઉંચ, સ્ત્રી૦ ઉચાઈ [ઉપાડવુ
ઉંચકવુ, ક્રિ૦ સ૦ નીચેથી ઉંચુ કરવુ, ઊંડાવવુ
ઉંચકાઈ-મણ, સ્ત્રી૦ ઉપાડવાનીમજુરી, હેલ, મજુરી
ઉંચકામણી, સ્ત્રી૦ ઉપડામણી, હેલ, મજુરી
ઉંચકી જવુ, ક્રિ૦ ઉપાડીને લઈ જવુ, છુપી રીતે કે બળાત્કારે ઉપાડી લઈ જવુ
ઉંચાઈ, સ્ત્રી૦ સપાટીની ઉપરની જે ઉભી લબાઈ તે, ઉચાપણુ
ઉંચાણ, ન૦ ઉચાઈ ૨ ઉચી જગો, ટેકરી
ઉંજણ, ન૦ (સ૦ અજન) આજવુ તે ૨. ગાડીના પૈડામા જે ચીકણો પદાર્થ ઘાલવામા આવે છે તે. ૩ ગાડાના પૈડામા ઘાલવાની દીવેલવાળી લુગડાની ચીંદરડીઓ ૪ ઉજણી નાખવી તે, સવાહન. [૩. ઉજણુ
ઉંજણી, સ્ત્રી૦ ઉજવુ તે ૨ ઉજવાની રીત.
ઉંજવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચીકણી વસ્તુ ચોપડવી, તેલ આજવુ ૨ મત્ર ભણી પીછી કે કપડાથી વા નાખવો, ઉપર હેઠળ ઝાપટવુ ૩ મત્ર ભણી દરદ ઉપર લોઢુ ફેરવવુ (ધાવરૂ ઉજવુ.)
ઉંટાંટીયુ, ન૦ બાળકને આકડી ને ઉધરસ આવ્યા કરે તે રોગ, સસણી [જેટલી વસ્તુ માય તે
ઉંડળ, સ્ત્રી૦ બાથ. ૨ પહોળા બે હાથમા
ઉંડળગુડળ, ન૦ ગોળોપિંડાળો, ગોટાપોટા, ૨ પેટમા અમળાટ થવો તે, ચૂક આવવી તે ૩ ગમેતેમ સમજ્યુ ન સમજ્યુ બોલવુ તે
ઉંડુ, વિ૦ સપાટીથી નીચે ઉતરતુ, નીચુ ૨ લાબુ, ઘણુજ અદર ૩ અગાધ; ગહન, ગભીર, ભેદવાળુ ૪ કારસ્થાની, ધૂર્ત, પકુ, ૫ ઘાડુ, ઘટ, ભરચક "ઉડુ જગલ" ૬. ન સમજાય

તેવુ.'એતો ઉંડી વાત છે.' ઉંડા ઉતરવુ—ઘણો વિચાર કરવો, અંદર જવુ સારનુ શોધન કરવુ ૨ જોખમમા જવુ 'એ ધંધામા ઉંડા ઉતરવા જેવુ નથી' ઉંડાં પેસવુ—જોખમ વહોરવુ ઉંડાં મૂળ નાખવા—પાકુ ચલણ થવુ, ન ખસાય તેવા મજબુત થવુ, કાયમના ચોટી જવુ

ઉંડળાગુંડળ, વિ૦ ઉલટુસુલટુ, ગડબડીઉ, ઉંધુચતુ.

ઉંડાઇ, સ્ત્રી૦ ઉંડાણુ, ઉંડાપણુ.

ઉંડાણુ, ન૦ ઉંડુ તે, ઉંડાઇ.

ઉંઢણુ, ન૦ ઉઢણુ, જુઓ [માથાનો ઉપસેલો ભાગ.

ઉંઢણિયાં, ન૦ જ્યાથી શિંગડા ફુટવાના હોય તે

ઉંણુ, અ૦ ઓણુ, આ વર્ષે

ઉંદર, પુ૦ (સં૦) એક જાતનુ ચારપગનુ પ્રાણી, આખુ, મૂષક ખોદે ઉંદર ને ભોગવે ભોરીંગ—ખાય તેતર ને ગવાય હુડા ઉંદર બિલાડીનો મેળ—અસંભવિત વસ્તુ

ઉંદરકણી, સ્ત્રી૦ ઉંદરીઉં, ઉંદર પકડવાનુ પાંજરૂ

ઉંદરકરણી, સ્ત્રી૦ (સં૦) ઉંદરના કાન જેવા પાનવાળી એક વનસ્પતિ.

ઉંદરડી, સ્ત્રી૦ ઉંદરની માદા ૨ નાનો ઉંદર

ઉંદરડા, પુ૦ મોટો ઉંદર.

ઉંદરવાઇ, સ્ત્રી૦ ઉંદર પકડવાનુ પાંજરૂ, કોળવાઇ

ઉંદરી, સ્ત્રી૦ માથામા થતો દાદર જેવો રોગ.

ઉંદરીઉં, ન૦ ઉંદર પકડવાનુ પાંજરુ ૨. ઉંદરનુ દર

ઉંવખોદીઉં, વિ૦ ઉંધુ—અવળુ કામ કરનાર, અક્કરમી [કચરો ઉરાડી મૂકવો

ઉંધણુવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉણુપવુ પવનથી અનાજમાનો

ઉંધાંધળુ, વિ૦ ઝાંખુ, નિસ્તેજ ૨ ટુકી નજરનુ, ચુંખળુ, આંધામીંચુ ૩ મૂર્ખ, બેવકુફ ૪. ઉડાઉ, હાથનો પહોળો (કાઠિ)

ઉંધીપુતળીનુ, વિ૦ ઝીણી આંખોવાળુ, ટુકી નજરનુ, ચુંખળુ [જે લાકડુ તે

ઉંપરો, પુ૦ ઉપળુ, ખાટલાનુ ઓસિકા તરફનુ

ઉંબિયું, ન૦ ઉંબાડિયુ, જુઓ

ઉંફ, સ્ત્રી૦ હુંફ, જુઓ

ઉંફાયલું, વિ૦ જરીક ગરમ, સસેકુ.

ઉંફાળુ, વિ૦ ઉંફવાળુ, જરા ગરમ હોય તેવુ.

ઉંબર, પુ૦ (સં૦ ઉદુમ્બર) બારણાની બે સાખો વચ્ચેનુ જમીન સાથે બેસાડેલુ જે લાકડુ તે બારસાખનો તળવટ ૨ આગણુ, ઘરનો આગલો ભાગ ૩ ઉમરડાનુ ઝાડ, ધુલર, જંગલી અંજીરનુ ઝાડ.

ઉંબરી, સ્ત્રી૦ (સં૦ અંબુર) ઉંબરાને બે છેડે બારસાખની નીચે જે ટોડાને આધારે નાનો લાકડાનો કટકો બારસાખનો ભાગ હોય છે તે, નાનો ઉંબરો ૨ ઉમરડાનુ ઝાડ.

ઉંબરૂ, ન૦ ઉમરડુ, ધુલર ઉંબરો, ઉમરડો.

ઉંબાડુ, ન૦ ખોયણુ, બળતુ લાકડુ.

ઉંબી, સ્ત્રી૦ જેમા ઘઉં ડાંગેર થાય છે તે ચમરી—ફુમતી, કણુસલુ, કંટી

ઉંમર, સ્ત્રી૦ ઉમ્મર, જુઓ [ચિરંજીવી.

ઉંમરદરાજ, વિ૦ (આ૦ ઉમર + ફા૦ દરાજ)

ઉંરૂ, ન૦ કોસ ખેંચનારા બળદોને ઉતરવાનો ઢાળ પડતો ખાડો.

ઉંહુ, અ૦ દુખ—અભિમાનનો એક ઉદ્ગાર.

ઉંહુકારો, પુ૦ દીર્ઘ નિશ્વાસ, નિસાસો, દુખનો ઉદ્ગાર ૨ ફૂલ ૩ હા, હા, ચલાવો એવો ઉદ્ગાર

ઉંહું, અ૦ ના, નહિ, છટ. ૨ નહિ માનવુ તે, જક્ક.

ઉકટવુ, ક્રિ૦ સ૦ માંજવુ, ઘસવુ, માંજી ઘસી સ્વચ્છ કરવુ

ઉકટો, પુ૦ (સં૦ અંજ્—આંજવુ) લીંપુ, ફટકડી, રસવતી ઇ૦, દુખતી આંખની આસપાસ ચોપડવુ તે, ખરડ, લેપ.

ઉકડો, પુ૦ વરસુદ, ઉચકો અમુક મુદતે એકઠાં નાણા ચુકવી આપવાના ઠરાવથી રોજ વસ્તુ લેવાનો કરેલો બંદોબસ્ત, રાતબ

ઉકણવુ, ક્રિ૦ અ૦ નાસી જવુ, અગિયારા ગણવા, સટી જવુ (સોરઠ) [જવુ.

ઉકણાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ચોરવુ, સટોરવુ, છાનુમાનુ લઇ

ઉકન, વિ૦ તૈયાર, હાજર

ઉકરડી, સ્ત્રી૦ નાનો ઉકરડો, કચરા પૂંજાની નાની ઢગલી ૨ મલિન જગામા રહેલી એક મલિન દેવી. ઉકરડી નોતરવી—લગ્ન પ્રસંગે ઘર બહાર સમડીના ડાળનુ પુજન કરી રોપે છે તે જ્યા ક્યારો પૂંજો તેટલો સમય નાખે છે તે.

ઉકરડો, પુ૦ (સ૦ ઉત્કર) છાણ પૂજાનો ઢગલો, કચરાનો ઢગ ૨ ગધ-વાસ મારતુ ઠેકાણુ **ઉકરડાની જાત**—સ્ત્રી, છોડી "ઉકરાની જાતને વધતા વાર શી?"

ઉકરાંટો, પુ૦ ઉશ્કેરણી, ઉત્તેજન, ૨ તાલાવેલી, વિહ્વળતા, આવેશ

ઉકલવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ઉત્ + કલ્-જાણવુ) ઓળખવુ, વચાવુ, બેસવુ, સમજાય તેવુ હોવુ 'અક્ષરે પુરા ઉકલતા નહોતા'' ૨ ગુચ નીકળવી, છુટુ થવુ ૩ સૂઝ પડવી, ગમ પડવી, આગળ નજર પહોચવી ૪ ખૂટવુ, નીઠવુ, ૫ ઉભળવુ, વળ નીકળવો

ઉકળતુ વિ૦ ઉનુ, ખળખળતુ

ઉકળવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ઉત્ + ક્વથ્-ઉનુ કરવુ) પાણી અને પ્રવાહી પદાર્થોનુ ગરમીથી ઉછળવુ, ખળખળવુ ૨ બનવુ, થવુ ૩ ગુસ્સે થવુ

ઉકળાટ, પુ૦ ગ મી-તાપથી થતી જે અકળામણ તે, બફાઈ જવુ તે, ધામ, કઠારો ૨ ઉતાપો, ગુસ્સાથી થતો ક્લેશનો ઉત્તાપ ૩ ગુસ્સો ૪ ફીકર, સતાપ

ઉકાંચળી, વિ૦ કાચળી વગર, કાપડુ પહેર્યા વગર 'કાચળી વગર ઉકાચળી ફરશે ઋષિ સઘળાની ગડો રે-'દલ

ઉકાંટો, પુ૦ ઉકરાટો, જુઓ ૨ કમકમી, અભાવની લાગણી ૩ ઉછાળા, બકારી ૪ ન વપરાતો કિનારો ૫ ઉત્કઠા, આરત

ઉકાંમણ, ન૦ ઉશ્કેરણી ઉત્તેજન [દિરવુ

ઉકાસવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉશ્કેરવુ, ચઢાવવુ ૨ ધ્યાન લક્ષ

ઉકા , પુ૦ (સ૦) ઉ, અક્ષર, ૨ ઉ, જેવો ઉચ્ચાર

ઉકાડા, પુ (મ૦) ઉકડો, જુઓ ૨ આબલીનો ઉકાળો

ઉકાળ, પુ૦ સુકાળ, આબાદાની, ચડતી

ઉકાળવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉકળે તેમ કરવુ પ્રવાહીને ખળખળ થાય તેવુ કરવુ ૨ ફાયદો—લાભ કરવા સારૂ કરવુ ૩ તૈયાર કરવુ, કામ પાર પાડવુ, ૪ બગાડવુ, ખરાબ કરવુ

ઉકાળો, પુ૦ ઓસડનો કાવો-ક્વાથ ૨ કાળી પડેલી ધાતુને ઉજળ કરવા આમલી વ૦ મા ઉકાળે છે તે ૩ બાફ, ધામ ૪ ઉઢાપો [પીયા

ઉકીર, પુ૦ (મ૦) ખોદેલી માટીનો ઢગલો ૨ આખના

ઉકેલ, પુ૦ સૂઝ, સમજ, ૨ નિકાલ, ફડચો

ઉકેલવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ઉત્+કીલ) ઉકલે તેમ કરવુ, વાચી શકવુ ૨ ગૂચ કાઢવી, ઉખેળવુ ૩ સહેલથી કરી જવુ, ૪ પુરૂ કરવુ, નિકાલ આણવો, ટુકુ કરવુ ૫ વળ કાઢવો ૬ પીજણ કરવુ એનુ એ ફરી ફરી કહેવુ ૭ ખરો જવાબ આપવો ૮ ખુલાસો કરવો 'ત્રણ દિવસની આટી ઘૂટી આજ ઉકેલો જાણ-' દયા

ઉકેલાવુ , ક્રિ૦ અ૦ ઉકલવુ, જુઓ

ઉકેલો, પુ૦ નિકાલ, ફડચો

ઉક્ત, વિ૦ (સ૦) કહેલુ, બોલેલુ, કથિત

ઉક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) વચન, કથન ભાષણ, બોલી, જબાન ૨ શબ્દલાલિત્ય વાક્ચાતુર્ય, ૩ સરકારી ઠરાવ કરતા ઓછા દરની જમીન સાથે આપેલી જમીન

ઉખડવુ , ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ઉત્+ખન્) અદરથી બહાર નીકળી આવવુ, છુટુ પડી જવુ, પોપડા નીકળવો ૨ ધળધાણી થઈ જવુ પાયમાલ થવુ, નિર્વંશ થવો ૩ વહી જવુ, વકી જવુ

ઉખડેલુ , વિ૦ છુટુ પડેલુ ખોદાએલુ ૨ વકેલુ, છકેલુ

ઉખદ, સ્ત્રી૦ નવાઈ, આશ્ચર્ય [ઉજડ

ઉખર, વિ૦ ખારવાળુ, લુણાળુ ૩ ખરાબો પડતર,

ઉખરડા, પુ૦ સરવાળા નામનુ ઘાસ, કુતરી ઘાસ

ઉખરવમુ, ન૦ નસ્થાન

ઉખળ ન૦ સ ઉલૂખલ) સાબેલુ, નાનુ મુશળ ૨ પહેલવહેલી જમીન ખેડવી તે ૩ ખાડણીઓ ૪ ચોકીઆ ગાડામા આગના બે બળદને જોડવાનુ ધુસરૂ

ઉખળી, સ્ત્રી૦ ઉભા લાકડાની ખાડણી (ગોનાની)

ઉખળુ, ન૦ (સ૦ ઉલૂખલ) ખાયણી ૨ મગદનુ ચોકિયુ ૩ સાબેલુ ૪ વિ૦ ઉનેર, જેની વધ વધારે હોય તેવુ

ઉખગો વિ૦ વયના પ્રમાણમા ઘણુજ ઉંચુ વધીગએલુ ઉ ર ૨ પુ૦ (સ૦) ખાણીઓ ઉખળ

ઉખાગવુ , ક્રિ૦ અ૦ આરડવુ, બરાડવુ (ગોવાળે).

ઉખાણું-ણો, ન૦ (સ૦ ઉપ-નાનુ + આખ્યાન —વાત) વસ્તુ ઓળખવા માટે તેને મળતું

આવતું સમસ્યા રૂપ કથન તે, ફૂટાર્થ વાક્ય, શમસ્યા, કોયડો, ૭ કહેવત, લોકોક્તિ, દૃષ્ટાંત.
ઉખાલપખાલ, સ્ત્રી૦અધઓક,ઉલટી ને ઝાડો
ઉખેડ, પુ૦ ઉખાડ, પોપડો ૨ વિ૦ અણખેડ, ખેડવા લાયક નહિ તેવુ ઉજડ
ઉખેડવુ,ક્રિ૦સ૦(સ ઉત્+ખન્)ઉખડે તેમ કરવુ, ઉખાડવુ,ખોદવુ ૨ પાયમાલ કરવુ નિર્મૂળ કાઢવુ
ઉખેળવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉકેલવુ, જુઓ
ઉગટ,સ્ત્રી૦(સ ૦ઉત્ગતિ)ગાડીના પૈડા સરી જતા અટકાવવા ટેકણ મૂકે છે તે ૨ પીઠી ચોળવી તે ૩ અકીક વાળાકુચી ઘસી ચળકાટ લાવવો તે
ઉગટણુ, ન૦ પીઠી
ઉગતુ જીરૂ, ન૦ એક જાતની ઔષધિ
ઉગમ, પુ૦ (સં૦ ઉદ્ગમ) મૂળ, ઉત્પત્તિસ્થાન, શરૂઆત, આરંભ, જન્મ ૨ ઉદય
ઉગમણ, સ્ત્રી૦ પૂર્વદિશા,
ઉગમણુ, વિ૦ પૂર્વદિશા તરફનુ, પૂર્વનુ
ઉગરવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ઉદ્ + ગિર્-ઉલટી કરવી) બચી જવુ, રહી જવુ, ૨ જીવવુ,હયાત રહેવુ 'મરતા ઉગર્યો' ૩ વધવુ, અવશેષ રહેવુ, બચવુ
ઉગવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સુકવવુ ૨ ઉગે તેમ કરવુ
ઉગવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ઉત્+ગમ્) જમીનમાથી બહાર વધી આવવુ, ફૂટી નીકળવુ, ૨ દેખાવુ, જણાવુ ઉદય થવો ૩ ઉદ્ભવવુ, ઉત્પન્ન થવુ ૪ સફળ થવુ, કલ્યાણ થવુ, ફળવુ
ઉગાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉગવવુ ઉગે તેમ કરવુ
ઉગામવુ ,ક્રિ૦સ૦ મારવા સારૂ ઉચકવુ, ઉપાડવુ
ઉગાર, પુ૦ બચાવ, બચત, ખપતા બાકી રહેલુ તે ૨ ફાયદો, લાભ, ઉગારો
ઉગારવુ, ક્રિ૦ સ૦ સંકટ-દુખમાથી બચાવવુ, રક્ષણ કરવુ ૨ બાકી રાખવુ, વધારવુ
ઉગારો, પુ૦ ઉગાર, જુઓ ૨ વરસાદ પાણીથી ઉગેલા નાના છોડનો સમુહ તે
ઉગ્ર, વિ૦ (સ૦) કડુ, આકરૂ, જલદ ૨ ક્રોધી, તામસી ૩ બિહામણુ,ભયંકર ૪ વિશાળ, મોટુ
ઉગ્રગંધા, સ્ત્રી૦ એક જાતની બહુ વાસવાળી વનસ્પતિ ૨ હિંગ.

ઉગ્રતા, સ્ત્રી૦ (સ૦)ઉગ્રપણુ, કરડાશ,સખ્તાઈ
ઉગ્રભાગી, વિ૦ નસીબદાર ભાગ્યશાળી
ઉઘડવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦ ઉદ્ + ઘટ્-ખુલવુ,) ખુલવુ, ઉઘાડુ-ખુલ્લુ થવુ ૨ ઉતરી જવુ, પ્રકાશ પડે તેમ થવુ, વેરાઈ જવુ, વાદળા ખસી જઇ સાફ દેખાવુ 'વરસાદ ઉઘડ્યો છે ' ૩ સ્પષ્ટ દેખાવુ, પ્રકટ થવુ 'હવે રંગ ઉઘડ્યો ' ૪ ખીલવુ, પ્રફુલ્લ થવુ 'ફૂલ ઉઘડ્યુ' ૫ કલ્યાણ થવુ, સારૂ થવુ, અર્થ સરવો 'નસીબ ઉઘડવુ' ૬ ફુટવુ, ખુલ્લુ થવુ 'છુપીવાત ઉઘડવી' ૭ જ્ઞાન થવુ, સમજ પડવી 'આખ ઉઘડવી'
ઉઘડુ, વિ૦ ખુલ્લુ, ઉઘાડુ
ઉઘરાણી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉત્+ગ્રહ્-લેવુ) ધીરેલુ લેવા માગણી કરવી તે ૨ પાછુ લેવાની વારેવારે થતી માગણી, તકાજો ૩ લેણુ એકઠુ કરવાનુ કામ તે ઉઘરાણીપુઘરાણી-લહેણુ વસુલ કરવા સબંધી કામકાજ
ઉઘરાણુ, ન૦ ઘણા માણસો પાસેથી ઉઘરાવી એકઠુ કરવુ તે, લખણી, ટીપ
ઉઘરાત, સ્ત્રી૦ તેહેસીલ, વસુનાત, મહેસુલ
ઉઘરાતદાર, પુ૦ ઉઘરાતનુ કામ કરનાર, કામદાર,તેહેસીલદાર ઉઘરાવનાર
ઉઘરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ઉત્ + ગ્રહ્-લેવુ) જુદેજુદે ઠેકાણેથી વસુલ કરી એકઠુ-ભેગુ કરવુ, ૨ માગી લાવીને એકઠુ કરવુ
ઉઘરાળો, પુ૦ ઓઘરાળો, જુઓ [ઘોડે ચઢવુ
ઉઘલતુ, વિ૦ છલકાતુ, ઉભરાતુ ૨ પરણવાને
ઉઘલવુ, ક્રિ૦ અ૦ છલકાવુ,ઉભરાઈજવુ ૨ પરણવાને ઘોડે ચઢવુ [વુ, ઘોડે ચઢાવવુ
ઉઘલાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ છલકાવવુ, ૨ પરણા-
ઉઘલાવો, પુ૦ ઉમળકાનો અને આનંદનો ઉભરો, ઉછાળો ૨ વરનુ ઘોડે ચઢી સરઘસ સાથે પરણવા જવુ તે
ઉઘાડ, પુ૦ (સ૦ ઉદ્ + ઘટ-ખુલવુ) ઉઘડી જવુ તે, ખુલ્લુ થવુ તે ૨ આકાશનુ નિર્મળ થવુ તે, ખુલ્લા તડકાવાળો દિવસ ૩ ઉદય, લાભ
ઉઘાડબારૂં, ન૦નાસી-છુટવાનો રસ્તો, નાકાબારી ૨ વિ૦ ખુલ્લું, ઉઘાડુ

ઉઘાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ઉદ્ + ઘટ્) ખુલ્લુ કરવુ, ખોલવુ ૨ લાભ કરવો, કલ્યાણ કરવુ ૩ પ્રગટ કરવુ, જાહેર કરવુ ૪ સમજાવવુ, ખરી વાત જણાવવી **આબરૂ ઉઘાડવી**—પોત ઉઘાડવુ, ફજેત કરવુ **પાનુ ઉઘડાવુ**—નશીબ ખુલવુ ૨ વાતનો વિષય હોવો **કાન ઉઘાડવા**—જાણીતુ કરવુ

ઉઘાડુ, વિ૦ ઢાંકેલુ નહિ તેવુ, ખુલ્લુ ૨ પ્રકટ, ચાસન, ૩ શરીરે વસ્ત્ર ઘરેણા વિનાનુ, નાગુ ૪ અરક્ષિત **ઉઘાડુ પુગાડુ**—શરીર ઉપર જોઇતા લુગડા લત્તા વનાનુ ૨ નાગુ **ઉઘાડુ હાકયુ આપવુ**—છાનુ કે ઉઘાડુ કાંઇ આપવુ તે, (**ભાણુ**-પીરસ્યુ વગેરે **ઉઘાડુ થવુ**-નુકશાનીમા આવી પડવુ **ઉઘાડુ બોલવુ**—ભુંડુ-અસભ્ય બોલવુ **ઉઘાડુ કહેવુ**-વગર શરમે ખુલ્લેખુલ્લુ કહેવુ **ઉઘાડુ માથુ**—બેશરમુ, ૨ ખુલ્લુ **ઉઘાડેછોગે**-છચોક, જાહેર રીતે **ઉઘાડો હાથ**—ખુલ્લી સહાયતા

ઉચક, વિ૦ ઉધડ, ઉધડુ, સામટુ

ઉચકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉંચકવુ, જુઓ

ઉચકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉપડાવવુ, લેવરાવવુ ૨ ચઢાવવુ, ઉંચકવામા મદદ કરવી

ઉચટી, સ્ત્રી૦ (મ૦) વાધણી, હેડકી

ઉચકુ, વિ૦ ઉછીનુ, ૨ દેવાળીઉં, નાદાર

ઉચકો, પુ૦ કામના બદલામા એકસામટી આપવાની ઠરાવેલી રકમ ૨ કકડે કકડે નહિ પણ બાંધી રકમ આપવી તે, ઉધડુ [દગો, ઠગાઇ

ઉચક્કો, પુ૦ ડાડ, ફાટેલો, છકી ગએલો ૨ (મ૦)

ઉચણવુ, ક્રિ૦ સ૦(સ૦ ઉદ્+ ચિ—ગોઠવવુ) ઉકેલવુ, જુદુ પાડવુ, ગુચવાએલુ જુદુ કરવુ

ઉચરવુ, ક્રિ૦ સ૦ બોલવુ વદવુ, કહેવુ

ઉચલઆંગડી, સ્ત્રી૦(મ૦)ટાગાટોળી [જતા રહેવુ

ઉચલવુ, ક્રિ૦સ ઉંચકવુ, ઉપાડવુ ૨ ઉચાળો ભરવો,

ઉચલાઉચલ, સ્ત્રી૦ (મ૦) હાથોહાથ વસ્તુ ઉપાડી લેવી તે ૨ હાલકહુલક, ખળભળાટ, અશાનતા

ઉચલાવવુ, ક્રિ૦સ૦ ઉચકાવવુ, ઉચાળા ભગાવવા

ઉચવવું, ક્રિ૦ અ૦ આપવુ (વેપારીનો સંકેત)

ઉચવુ, ક્રિ૦ અ૦ દૂધ ઉડી જવુ, દૂધ દેતા બધ થવુ

ઉચાકર, વિ૦ બરતરફ, નોકરી ઉપરથી રજા મળવી

ઉચાટ, પુ૦(સં૦ ઉત્ + ચિત્ત)ચિંતા, ફીકર, મન ઉચુ રહેવુ તે ૨ ગભરાટ, અકળામણ, અધીર

ઉચાટીઉ, વિ૦ અધીરૂ, ઉતાવળીઉ, ઉત્કંઠિત, વ્યાકુળ, આતુર

ઉચાપત, સ્ત્રી૦ કોઈની મીલકત કે સોપેલી ચીજ માથી કેટલુક છાની રીતે લીધેલુ હોય તે

ઉચારવુ. ક્રિ૦ સ૦ બોલવુ, વદવુ

ઉચાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ છોડાવવુ, ખાલી કરાવવુ

ઉચાળો, પુ૦ (સ૦ ઉત્+ચલ્) ઘરવાખરો ઘરને લગતો સરસામાન **ઉચાળો ભરવો**—સરસામાન ઉપાડી લઇનેજવુ, ઘરવાખરો ઉપાડીજવો

ઉચિત, વિ૦ (સ૦) યોગ્ય, ઘટતુ, ઘટિત, યથાયોગ્ય, બરોબર

ઉચીજવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉચવુ દૂધ દેતા બધ થવુ

ઉચેડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉખાડવુ, છાલ કાઢી નાખવી, ઉઝરડવુ

ઉચેલ, પુ૦ પાલવ. ૨ કઠીનો છેડો, મોડીઉ

ઉચેલવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગટર, ખાળકુવો વગેરેમામાથી પાણી કચરો કાઢી નાખવો, ઉલેચવુ

ઉચ્ચ, વિ૦ (સ૦) ઉચુ, મોટુ પ્રૌઢ ૨ ઉમદા, [શ્રેષ્ઠ, ચઢિયાતુ

ઉચ્ચક, વિ૦ ઉચક, જુઓ

ઉચ્ચાટ, પુ૦ (સ૦ ઉચ્ચાટન) મનમાની અણખત, અધીર, અકળામણ ૨ ચિંતા, ફીકર

ઉચ્ચાટન, ન૦ (સ૦ ઉત્+ચટ મારવુ) ઉચ્ચાટથી હેરાન થવાય તેવી રીતનો અભિચાર (એની ત્રણ જાત છે—મારણ જારણ અને ઉચ્ચાટન)

ઉચ્ચાર, પુ૦ (સ૦) અવાજ, બોલી વાણી, બોલવાની ઢબ, બોલવુ તે

ઉચ્ચારણ, ન૦ (સ૦) ઉચ્ચાર કરવો તે ૨ કથન, કહેવુ તે, ઉદ્ગાર, વચન ૩ બોલવાની ઢબછબ

ઉચ્ચાલન, ન૦ યુક્તિથી ઉચુ કરવુ તે, ૨ કંપ, ધ્રુજારો,

ઉચ્ચારવુ, ક્રિ૦સ૦ ઉચ્ચાર કરવો, બોલવુ, વદવુ

ઉચ્છણ, ન૦ ઓઢવાનુ લુગડુ ઓઢણુ (કચ્છ)

ઉચ્છિન્ન, વિ૦ (સ૦) મૂળથી ઉખેડી નાખેલુ, નિર્મૂળ કરેલુ

ઉચ્ચિષ્ટ,(ઉચ્છિષ્ટ) વિ૦ (સ૦ ઉત્ + શિષ્ટ) જમતા વધેલું, બાકી રહેલુ એઠુ, છાંડેલુ ૨ ઓટેલુ, અશુદ્ધ થયેલુ ૩ ન૦ છાંડણુ

ઉચ્છૃંખળ, વિ૦(સ૦ ઉત્+શૃંખલા) ઉછાંછળુ, અવિવેકી નિર્લજ્જ, બેશરમ, ઉદ્ધત

ઉચ્છૃંખળતા, સ્ત્રી૦(સ૦) ઉદ્ધતાઇ, વંઠેલવેડા

ઉચ્છેદ, પુ૦ (સ૦) સમૂળો નાશ તે, જડમૂળથી ઉખેડી નાખવુ તે, થડમૂળથીજ કાપી નાખવુ તે

ઉચ્છેદક, વિ૦(સ૦)ઉચ્છેદ કરનાર, નાશ કરનાર

ઉચ્છેદવુ ક્રિ૦ સ૦ નાશ કરવો, નામ નિશાન. ન રહે તેમ કરવુ

ઉચ્છેદીઉં, વિ૦જેના વંશમા કોઇ રહ્યુ ન હોય તેવુ, નામ નિશાન રહ્યુ ન હોય તેવુ ૨ અ ધણિયાતુ, નવારસીઉ

ઉચ્છ્વાસ, પુ૦ (સ૦) શ્વાસ–દમ લેવો તે,દમ, શ્વાસોચ્છ્વાસ ૨ આશા, ઇચ્છા, ૩ વિભાગ, પ્રકરણ, બાબ

ઉછંગ, પુ૦ (સ૦ ઉત્સંગ) ખોળો, ગોદ અંક

ઉછરંગ, પુ૦ (સ૦ ઉત્સાહ+રાગ) ઉમંગ, ઉત્સાહ, ખુશાલી

ઉછરંગી વિ૦ આનંદી, ઉમંગી, હર્ષઘેલુ

ઉછરવુ, ક્રિ૦ અ૦ પોષણ અને સંભાળથી શરીરનુ મોટુ થવુ–વધવુ ૨ ઊગવુ, વધવુ ૩ નીપજવુ, પેદા થવુ ઉપજવવુ, ઉછરેલ પાછરેલ –મોટુ થયેલુ, બાળ રોગમાથી બચેલુ

ઉછળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉંચુ થવું, ઉંચે ફેંકાવુ, જોરથી ઉંચુ થવુ ૨ ઉછાળા મારવા ૩ કૂદકાભેર ચાલવુ, છોળો આવતી હોય તેમ ચાલવુ ૪ છલંગ મારવી, કૂદવુ ૫ ધાટા કાઢી ને બોલવુ ૬ એકદમ વધી જવુ 'ભાવ ઉછળી ગયો' ૭ ખદ-ખદ થવુ ઉંચુ ચઢવુ ૮ વપરાવુ, ચાલવુ, પ્રવર્તવુ 'પછી તો તરવારો ઉછળી' **ઉછળી** ગુડા ભાગવા–જાણી જોઇને આપત્તિ વહોરી લેવી, સાહસ કરી પાછળથી પસ્તાવુ **ઉછળી ભાગવુ**–ઉદ્ધતાઇ કરવી

ઉછામણી, સ્ત્રી૦ સ્પર્ધાથી વેચવુ તે, કિંમત ચઢાવરાવીને વેચવાની એક રીત, લીલામ, હરાજી ૨. સ્પર્ધા, હરીફાઈ

ઉછાંછળુ, વિ૦ અવિચારી, ઉદ્ધત. ૨ છાછર પેટનુ ૩ સાહસિક ૪ મસ્તીખોર, ટીખળી, ઉપદ્રવી.

ઉછાંગણી, સ્ત્રી૦ કિંમત ઉછળાવીને વેચવુ તે, લીલામ, હરાજી ૨ સ્પર્ધા, હરીફાઇ ૩ ઉછાળી નાખવુ તે

ઉછાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ઉંચે ફેંકવુ ૨ તળેનુ ઉપર અને ઉપરનુ તળે આવે તેમ કરવુ,૩ ઉડાવી દેવુ, ફેંકાફેંક કરવી ૪ વાવરવુ,વાપરવુ

ઉછાળિયોદ્દા–દાવ, પુ૦ ગીલ્લીદંડાની એક રમત.

ઉછાળો, પુ૦ કૂદકો, છલંગ, ઠેકડો ૨ હુમલો. ૩ આવેશ (ગુસ્સો, પ્રેમ, ઇ૦નો) ૪ ઉલટી થવી તે, ઉબકો, બકારી ૫ એક વખત મટયા પછી ફરીથી થવુ તે, ઉથલો,

ઉછેદવુ, ક્રિ૦સ૦ઉખેડી નાખવુ, જડમૂળથી કાપવુ

ઉછેદીઉં, ન૦નિર્વંશ માણસની મીલકત

ઉછેદીઓ, પુ૦ બૈરાની એક ગાળ. ૨ જેનુ કોઇ વાલી વારસ ન હોય તે

ઉછીતુ–નુ, વિ૦ વગર વ્યાજે થોડી મુદત માટે મળેલુ, વાયદે મેળવેલુ

ઉછેર, પુ૦ મોટુ કરવાપણુ ૨ વિ૦ ઉછેરેલુ

ઉછેરવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ઉત્+શ્રિ–વધવુ)ઉછરે તેમ કરવુ, મોટુ કરવુ, સંભાળ લેવી, ૨ શીખવવુ, કેળવવુ, તાલીમ આપવી.

ઉછેરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ એની મેળે મોટુ થવુ

ઉજડ, વિ૦ મનુષ્ય પ્રાણીની વસ્તી વિનાનુ નિર્જન ને વેરાન જેવુ, જ્યા ઝાડ માણસ કંઇ ન હોય તેવુ, ખેતી ન થતી હોય તેવુ ઉજડ ખંખ–સાવ નિર્જન નિર્જળ હોય તેવુ, પાધર મેદાન ઉજડ થવુ–ખેદાન મેદાન થઇ જવુ તે, **ઉજડ ગામમા એરંડો પ્રધાન**–સો કાગડામા બગલુ રાજા,આંધળામા કાણો રાજીઓ ઉજડ કરવુ–ધુળધાણી કરવુ, પાયમાલ કરવુ

ઉજડનોમ, સ્ત્રી૦અશાડ સુદ નવમી.ભડળી નોમ

ઉજડુ, ન૦ ઝાંખુ અજવાળુ, ઝળઝળુ ૨ પ્રભાત

ઉજમ, પુ૦ ઉત્સાહ, ઉલટ, ઉત્કંઠા ૨ હર્ષ, આનંદ ૩ ઉમંગ,હોસ [વ્રતાદિ ઉજવવાની ક્રિયા તે

ઉજમણી, સ્ત્રી૦ ઉજાણી, જાફત; મીજમાની.૨,

ઉજમણુ, ન૦ વ્રત સમાપ્તિ વખતની ક્રિયા તે, ઉજવણુ. (જૈન) [હરખે ભરાવુ

ઉજમાવુ, ક્રિ૦અ૦ ખુશી થવુ, આનંદ પામવો,

ઉજમાળુ, વિ૦ ઉદ્યમી, હોસથી પોતાનુ કામ ઝડપથી કરીને પરવારી લેનાર ૨ સુદર ઉત્તમ ૩ ઉમગી, હોંસીલુ

ઉજરડુ, ન૦ અજવાળુ ભરભાખળુ

ઉજવણી, સ્ત્રી૦ ઉજાણી (કચ્છ) ૨ ઉજવણુ

ઉજવણુ, ન૦જૈન ધર્મનુ પ્રદર્શન, ઉજમણુ

ઉજવવુ, ક્રિ૦સ૦ ઉઝવવુ ૨ મુકી દેવુ, તજી દેવુ

ઉજવુ, ક્રિ૦ સ૦ દોડવુ (કાઠિ૦) ૨ ઉજવુ

ઉજળાઇ, સ્ત્રી૦ઉજળી હાલત, સ્વચ્છતા, ઉજેશ ૨ ખાનદાની

ઉજળામણ, સ્ત્રી૦ સ્વચ્છતા, સફાઈ ૨ ભભકો, ઝલે ૩ ચળકાટ, તેજ ૪ પૈસે ટકે સુખનો દેખાવ મોટાઇ.

ઉજળાશ, સ્ત્રી૦ ચળકાટ, ભપકો, તેજ ઝલે

ઉજળુ, વિ૦ (સ૦ ઉત્+જ્વલ્) સફેત, ધોળુ ૨ ચળકતુ, ચકચકતુ, તેજસ્વી ૩ સાફ કરેલુ, સ્વચ્છ ડાઘ વગરનુ, નિર્મળ ૪ રીતભાતે સુઘડ, ખરચખૂટણ કરવે સારુ–બહાર પડતુ ૫ કલંક વગરનુ ૬ ટાપટીપીઉ ૭ સુખી, પૈસાવાળુ **ઉજળા પગનું**–સારા પગલાનુ, ૨ (વ્યંગમાં) નઠારા પગલાનુ **ઉજળે લુગડે**–કલંક કે હાની થયા સિવાય, આબરૂ જાળવીને **ઉજળો દહાડો**—શુભ અવસર, રૂડો દહાડો **ઉજળો બગ**–બહારથી દેખીતો ભલો પણ અંદરખાને કપટી

ઉજાગર, વિ૦ સુદર ભપકાદાર

ઉજાગરો, પુ૦ ઊંઘવુ નહિ પણ જાગ્યા કરવુ તે, જાગરણ ૨ ચિંતા, ફીકર ૩ ધાસ્તી ભય

ઉજાડ, સ્ત્રી૦ ઉજડપણુ, પાયમાલી

ઉજાડણ, વિ૦ ઉજડ કરનાર, પાયમાલ કરનાર, અપશુકનીઉ, નઠારા પગનાનુ

ઉજાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ પાયમાલ કરવુ, ઉજડ કરવુ, રમણભમણ કરી નાખવુ

ઉજાણવુ, ક્રિ૦ અ૦ જવુ, ચાલવુ 'રાજા તણા અશ્વ આગળ થઇ, ઉજાણ્યો તતખેવજી'–અશ્વ૦

ઉજાણી, સ્ત્રી૦ ઇષ્ટમિત્રોને કોઈ આનદના પ્રસગે સુદર ઠેકાણે લઈ જઇ ભોજન આપવુ તે જાફત મીજબાની

ઉજાર, વિ૦ ઉજળુ, ઉત્તમ, સુદર

ઉજારો, પુ૦ અજવાળુ (કચ્છ)

ઉજાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉમગમા આવવુ, હરખાવુ

ઉજાગવુ, ક્રિ૦ સ૦ અજવાળવુ શોભાવવુ ૨ પ્રતિષ્ઠા વધારવી, તારવુ ૩ સારૂ કરવુ, કલ્યાણ કરવુ ૪ ઝવઝઘાટ કરવુ

ઉજાશ, પુ૦ થોડુ થોડુ અજવાળુ, ઝાખો પ્રકાશ, આભાસ ૨ તેજ, ચળકાટ, રોશની

ઉજાડુ, વિ૦ ઉત્સાહી, પ્રકાશમાન

ઉજેશ, પુ૦ અરૂણપ્રકાશ ઝાખો પ્રકાશ ૨ તેજ, ચળકાટ, રોશની

ઉજેશકાર, વિ૦ દેદિપ્યમાન ઝળાઝળા થઇ પહેલુ.

ઉજ્વલ, વિ૦ (સ૦ ઉત્+જ્વલ–બળવુ) ઉજળુ, પ્રકાશિત ૨ ખાનદાન, કુળવાન, ગુણવાન, પ્રતિષ્ઠાવાળુ ૩ પૈસે ટકે સુખી

ઉઝત, સ્ત્રી૦ (આ૦ હુઝત્) જીદ્દ, હઠ, જક, દુરાગ્રહ, મમત, બાહોશ

ઉઝતી, વિ૦ જીદ્દી, તકરારી

ઉઝરડવુ, ક્રિ૦સ૦ સોરવુ, નખથી છોલવુ, ઉતરડવુ

ઉઝરડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ છોલાવુ, સોરાવુ

ઉઝરડો, પુ૦ ચામડી ઉપર નખ, કાટો વગેરે વમાયાથી જે લીસોટો પડે છે તે, ઉઝેડો ૨ નખોરીઉ, કાપો, ઘસારો

ઉઝવનાર, વિ૦ ઉજવવાની ક્રિયા કરનાર

ઉઝવવુ, ક્રિ૦ સ૦ વિધિસર સમાપ્ત કરી બધનમુક્ત થવુ ૨ મૂકી–છોડી દેવુ, ઉચુ મૂકવુ, ત્યાગ કરવો ૩ મુએલાની પાછળ સારી રીતે ક્રિયા ખરચ કરવો

ઉઝેડવું, ક્રિ૦ સ૦ નખ દઇ ઉખેડવુ, વલુરવુ, વતરડવુ, સોરી નાખવુ, જોરથી ખજવાળવુ

ઉઝ્ઝત, સ્ત્રી૦ (આ૦) ઉઝત, જુઓ

ઉઝ્ઝતી, વિ૦ તકરારી, જિદ્દી

ઉટ, ન૦ ઘાસ, તણુ, ૨ પાન, પાદડુ

ઉટકવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ઉત્ + ટંક્) સાફ કરવુ, માજવુ, અજવાળવુ [ઉટકામણ

ઉટકાઈ, સ્ત્રી૦ માજવાની મહેનત મજુરી,

ઉટકામણ, સ્ત્રી૦ માજવાની મજુરી, મ જામણુ ૨ માજવામા વપરાતી ચીજો

ઉટ ગ, ન૦ (સ૦ ઉત્ + તર ગ–લહેર) અટકળ,અનુમાન, આશરો, અડસટ્ટો ૨ ગપ,ગપાટો, અફવા ૩ આધાર વિનાની વાત ૪ કલ્પના, બુટ્ટો

ઉટ ગી, પુ૦ વિ૦ ગ'પીદાસ ૨ વિ૦ આશરા પડતુ બોલનાર, ઉટ ગવાળુ

ઉટજ, સ્ત્રી૦ ઝુપડી, વર્ણશાળા

ઉટણુ, ન૦ (મ૦) શરીરે ચોળવાની ખુશબોદાર ચીજોની જે મેળવણી તે, ઉટવણુ

ઉટવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચોળવુ મર્દન થવુ; ચોપડાવુ

ઉટાંકવુ , ક્રિ૦ સ૦ તોળવુ, જોખવુ, વજન કરવુ

ઉટાકો,પુ૦ (સ'૦ઉત્ + તરગ) અદાજ,અડસટ્ટો

ઉટાગ,ન૦આધાર વિનાની વાત, થડ મૂળ વગરની ગપ ૨ કલ્પના, અટકળ સુમાર

ઉટાંટીઉ, ન૦ મોટી ઉધરસ

ઉટાકૂટો, પુ૦ ઝાડકણુ, ઝડકામણુ, કુશકા.

ઉઠ, વિ૦ સાડાત્રણુ

ઉઠતાબેસતા, અ૦વારેઘડીએ, વારેવારે, ક્ષણેક્ષણુ

ઉઠબેઠ-સ, સ્ત્રી૦ વારેવારે ઉઠવુ અને બેસવુ તે ૨ વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષા કરવાની એક રીત ૨ તાલીમમા જોર કરવાની એક રીત ૩ અજ પો, પ્રસૂતિની ગભરામણુ

ઉઠમણુ', ન૦ બેસણુ, માણુસના મરી ગયા પછી તેના શોકને વાસ્તે ઘરના તથા બહારના લોકોનુ એકઠુ મળવુ તે, પાથરણુ

ઉઠવણુ', ન૦ ઉઠમણુ જુઓ

ઉઠવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ ૦ ઉત્થાન) પગ ઉપર ભાર દઇ થોડુ અથવા પૂરૂ ઉભુ થવુ, ઉભા ટટાર થવુ [સુતેલાએ બેસવુ અથવા ઉભુ થવુ તે] ૨ જાગવુ, શુદ્ધિમા આવવુ, સાવધ થવુ ૩ નીકળવુ, પેદા થવુ ૪ કોઈ પણુ કામ કરવાની તૈયારી કરવી ૫ કામ બધ કરવુ, વેરાઇ જવુ ૬ એકાએક થઇ આવવુ ૭ (નઠારૂ-સારૂ) નીવડવુ ૮ ખસીજવુ, ઉતરીજવુ ૯ બીજુ પડવુ ૧૦ બહાર જણાવુ, ઉપસવુ–" ફોલ્લો ઉઠયો ' ૧૧ મરણુથી બચવુ "તે મરતો ઉઠયો." ૧૨ પડતી દશા આવવી " તેનો દી ઉઠયો છે " ૧૩ છોડી દેવુ, બ ધ કરવુ " છોકરો નિશાળેથી ઉઠી ગયો '૧૪ ખીલવુ."ર ગ સારો ઉઠયો છે" ૧૫ વહીજવુ, બગડીજવુ **ઉઠી જવુ**—ચિત્ત ન લાગવુ ૨ પાયમાલ થઇ જવુ ૩ મરી જવુ,જતા રહેવુ **દી ઉઠવો**—બગડવાકાળ થવો, બગડવુ

ઉઠવેઠ, સ્ત્રી૦ ઉઠવા ઉઠાડવા અને બેસવા બેસાડવાની જે મહેનત તે, ઠડમઠ. ૨ સ ભાળ લેતા જે દુ ખ પડે તે

ઉઠા, ન૦ સાડાત્રણુના આક, ઉઠાના ઘડીઆ.

ઉઠાઉગીર, વિ૦ધુતારૂ, દોગુ, ખરેખરો ગ ઠીછોડ

ઉઠાડવુ , ક્રિ૦ સ૦ ઉઠે તેમ કરવુ. ૨ જગાડવુ, જાગ્રત કરવુ ૩ કાઢી મૂકવુ ૪ છોડાવવુ ૫ ખીજવવુ છેડવુ **ઉઠાડી મેલવુ**—કાઢી મૂકવુ **ઉઠાડી લેવુ**—છોડાવવુ'

ઉઠાંતરી, સ્ત્રી૦ ઉઠવુ તે ૨ બીજે મુકામે જવાને ઉપડવુ તે ૩ હોય તે જગા છોડી દેવી તે

ઉઠામણુ , ન૦ ઉઠમણુ, જુઓ.

ઉઠાવ, પુ૦ ઉ ચકાઈ જવુ તે, ખપ માગણી, વાપર, ઉપાડ ૨ નુકશાન કરવાની મતલબથી તૈયારી કરવી–ઉભા થવુ ૨.ચઢાવ, ચઢાઇ ૩ કદ, વધ ૪ ઉપસવુ–ફૂલવુ તે ૫ વધારો ચઢાવો [રોગનો ઉઠાવ]૬ દેખાવ, ઉપડી આવવુ તે,ભભક ' છબીનો ઉઠાવ ' ૭ ચઢાવો, ઉશ્કેરણી ૮ કલ્પના, બુટ્ટો, ' આ મનનો ઉઠાવ છે '

ઉઠાવણી, સ્ત્રી૦ ચઢાઈ, ૨ ઉશ્કેરણી

ઉઠાવદાર વિ૦ ભપકાબધ, અસરકારક, મનમા ઠસે તેવુ ૨ ઉઠાવો–કલ્પનાઓ કરનાર.

ઉઠાવવુ ક્રિ૦ સ૦ નીચે હોય તે ઉપર આવે તેમ કરવુ ઉ ચકવુ, ઉપાડવુ ૨ આશરો–ટેકો આપવો ૩ લઇ જવુ ખસેડવુ ૪ બજાવવુ, કરવી ' હુકમ ઉઠાવવો ' ૫ માથે લેવુ, ઉપાડી લેવુ ' નાની વહુએ ઘરકામ ઉઠાવી લીધુ ' ૬. જમવુ ઠાસીને ખાવુ ૭. ચોરવુ, છાનુમાનુ ઉપાડવુ ૮ જગાડવુ, ' બડ ઉઠાડવુ, '

ઉઠાવો પુ૦ કલ્પના, તર્ગ, મનની બનાવટો. ૨.

કલ્પિત વાત; જોડી કાઢેલી વાત.

ઉડકણું, ક્રિ૦સ૦ માજવું, અજવાળવું, સાફ કરવું

ઉડકાવવું, ક્રિ૦ સ૦ અજવાળાવવું; મંજાવવું.

ઉડગણ, પું૦ (સં૦ ઉડુ—તારા + ગણ—જથ્થો નક્ષત્રગણ; તારા. ૨ પરિવાર, મંડળ.

ઉડણ, વિ૦ ઉડે તેવું. ૨ ચંચળ, તુરંગી, ચાપલ.

ઉડણઘો, સ્ત્રી૦ એક જાતનું મગર જેવું કાચ-ડાના વર્ગનું પ્રાણી, ચંદન ઘો

ઉડણઘોડો, પું૦ હવામાં અદ્ધર ઉડે તેવો ઘોડો. ૨ ઘણોજ ઝડપી ઘોડો. ૩ પવનપાવડી.

ઉડણદંડ, પું૦ ઉડવાની તેમજ બીજાને ઉડાવી લઇ જવાની શક્તિવાળો એક જાતનો તાંત્રિક દંડ.

ઉડતાળીસ, વિ૦ (સં૦અષ્ટ + ચત્વારિંશત્) ચાળીશ ને આઠ, ૪૮

ઉડતું, વિ૦ ઉડે તેવું, હવામાં અદ્ધર રહેનારૂં ૨. આધાર વગરનું, ખોટું, લોકમાં સંભળાતું "ઉડતી વાત" ૩ અસ્થિર, ચલિત ફેરબદલ થાય તેવું ૪ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે ઉડી જવાની શક્તિવાળું ૫. ચેપી.૬ ચતુર, ચબરાક [ધાર્યું કરનાર, ઉડેલ.

ઉડદ, પું૦ અડદ

ઉડબંગ, વિ૦ અડબંગ, અનાડી, પોતાનુંજ

ઉડમુડ, અ૦ છાનુંમાનું, એકાએક ૨. એક ઇ-ંદ્રિયના જ્ઞાનવાળું, સારાસારના વિચાર વગરનું

ઉડવું, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦ ઉત્ + ડી) પાંખની મદદથી હવામાં ચાલવું, વાને જોરે તણાવું 'પક્ષી ઉડ્યું' ૨ હલકી વસ્તુનું પવનને જોરે હવામાં ઉંચું જવું, ચગવું, "પતંગનું ઉડવું" ૩ કોઇપણ રીતે જોરથી હવામાં જવું, ઉછળવું, ઉડી પડવું ૪ જોરમાં ચાલવું, દોડવું 'ઘોડો ઉડ્યો' ૫ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે આવવું "શુક, રોગ, ખસ ઉડશે" ૬. નાસી જવું, પોબારા ગણવા. ૭ માથે આવેલો દોષ જવો, 'તહોમત ઉડી ગયું' ૮ એકદમ ફુલાઇ જઇને અથવા શુરમાં આવી કામ કરવું ૯ કૂદવું, છલંગ–ઠેકડો મારવો ૧૦ ચઢવું ધસારો કરવો ૧૧ ફીકું પડવું, જતું રહેવું, ઝાંખું થવું 'રંગ ઉડી ગયો.' ૧૨. લાગવું, અસર થવી. 'અફીણ ઉડ્યો.' ૧૩ વપરાઇ જવું, ખપી જવું ૧૪. નપાસ થવું "તે ગણિતમાં ઉડ્યો."

ઉડાઉ, વિ૦ ખરાબ માર્ગે ધન ઉડાવી દેનાર; ખરચાળ ૨ ખુલ્લા હાથનું

ઉડાઉડ, સ્ત્રી૦ દોડાદોડ, ઘણીજ ઉતાવળ. ૨ અવ્યવસ્થા, ગેરબંદોબસ્ત

ઉડાઉડી સ્ત્રી૦ તોફાન, ગરબડ, આધાધુંધી.

ઉડાડવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉડાવવું, જુઓ

ઉડાણ–ન, ન૦ ઉડવાની રીત, ઉડવું તે ૨ તેજી, ઝડપી [ઘોડો]

ઉડાનસેહ, સ્ત્રી૦ સેતરંજની રમતમાં બાદશાહને રોકવાનો સેહ આપવાનો એક દાવ, વચમાંનું પોતાનું મહોરૂં ઉઠાવી પોતાના બીજા મહોરાથી સામાવાળાના બાદશાહને સેહ આપવી તે

ઉડાડવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉડે તેમ કરવું ૨ ખરૂં ન કહેતાં આમતેમ વાત કહીને ભમાવવું ૩. વાપરી નાખવું, બહોળે હાથે ખર્ચવું ૪ સારી પેઠે ખાવું ૫ ચઢાવવું, ચગાવવું ૬ મજાક કરવી ૭ ફેલાવવું, 'વાત ઉડાવવી'

ઉડુ, પું૦ (સં૦) નક્ષત્ર, તારા, ગ્રહ

ઉડુપતિ, પું૦ ચંદ્ર, ચંદ્રમા, શશાંક.

ઉડેલ, વિ૦ અસ્થિર મનનું, ચંચળ વૃત્તિનું ૨. ફાટેલું,૩,નઠારૂં, ઢોર પણ ન ખાય તેવું બગડી ગયેલું (ઘાસ)

ઉઢણ, ન૦ માથા ઉપર ભાર લેતાં લુગડાનો કડકો ગોળ વિંટાળી મૂકવામાં આવે છે તે, ઉઢાણી.

ઉઢરણી; સ્ત્રી૦ નાનું ગુંથેલું ઉઢણ

ઉઢાણી, સ્ત્રી૦ ગુંથેલું ઉંઢણ

ઉણપ, સ્ત્રી૦ (સં૦ ઊન–ઓછું) ઓછાપણું, ખૂટ, ઘટ, કસર ૨ ભૂલ, ચુક, ખોડ ૩. હલ-કાશ, નીચપણું.

ઉણમ, સ્ત્રી૦ ઉણપ, ઘટ, કસર ૨. ખોડ.

ઉણાશ, સ્ત્રી૦ ઉણપ, ઉણમ.

ઉણું, સ્ત્રી૦ (સં૦ ઊન–ઓછું) ન્યૂન, કમીપણું. ૨ વાંધો, વાંક

ઉણું, વિ૦ અપૂર્ણ, ઊન. [આવતો ઉપસર્ગ.

ઉત્, અ૦ (સં૦, નામ અને વિશેષણ પહેલાં

ઉતકંટો, પુ૦ (સ૦ ઉત્કંટક)કાટાવાળા ફળનો છોડ, કાટાસળીઓ [આકાશમા હોય તેવુ

ઉતંગ,વિ૦(સ૦ઉત્ + તગ–ઉંચુ) ઉંચુ ,ઉભેડુ

ઉતડવુ,ક્રિ૦ સ૦(સ૦ઉત્ + તડ–ચીરવુ) ખેચી તોડી નાખવુ, ઉખેડવુ' સીવેલુ ખોલી નાખવુ

ઉતપત, વિ૦ જન્મેલુ, પેદા થએલુ

ઉતપતવુ, ક્રિ૦ અ૦ નીકળી પડવુ,ચાલતુ થવુ,જવુ

ઉતપલ, ન૦(સ૦) કમળ

ઉતરચઢ, સ્ત્રી૦ વારવાર ઉતરવુ અને ચઢવુ તે

ઉતરડ, સ્ત્રી૦ એક ઉપર એક મોટા નાના એમ વાસણની જે ઉભી ગોઠવણ તે, ચઢતા ઉતરતી વાસણની ગોઠવણી

ઉતરડવુ, ક્રિ૦ સ૦ સીવેલુ લુગડુ ઉખેડવુ,સીવણ તોડવી, તોડી ચીરી નાખવુ ૨ સોરી નાખવુ

ઉતરણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ અવ + તૃ) ઉતરતી જતી એવી જે જમીન તે,ઢોળાવ ૨ ચાલીને જવાય એટલુ જે પાણી હોય તે, ઉતાર, પાર ૩ ઉતરાયણ ૪ ઉતરડ, એક જાતનો વેલો

ઉતરતી, વિ૦ મૂળ સખ્યા ઓછી થતી એવી ૨ પડતી, ઘસાતી નબળી(દશા) ૩ ઘડપણવાળી

ઉતરતી ભાંજણી,સ્ત્રી૦ભારે કિંમતની સખ્યાને ઓછી કિમ્મતનુ રૂપ આપવાની રીત તે (ગણિત)

ઉતરતી શ્રેઢી, સ્ત્રી૦ જે હારમા એક પછી એક ઉતરતી સખ્યા આવે છે તે

ઉતરતુ , વિ૦ હલકુ, ઓછુ, નીચ, નરસુ (ગુણ–કિમતમા) ૨ ઘટતુ, ઓછુ થતુ ૩ નિચાણ તરફ જતુ, ઢળતુ ૪ અસ્ત થતુ

ઉતરવુ, ક્રિ૦ અ૦(સ૦ઉદ્+તૃ–બહાર આવવુ) ઉપરથી નીચે જવુ ૨ ઓછુ થવુ, ઘટવુ ૩ મુકામ કરવો, વાસો કરવો, પડાવ નાખવો ૪ પહેલ કરવી, આગેવાન થવુ ૬ ઓળગવુ,પાર કરવુ 'નદી ઉતરવી ' ૭ બરાબર થવુ 'શેરના દશ બટાકા ઉતર્યા ' ૮ ઘટવુ, નરમ થવુ 'શેરના ભાવ ઉતર્યા છે ' ૯ જોસ્સો–આવેશ નરમ પડવો ' ભાગ ઉતરી ' ૧૦ સમજાવુ, ધ્યાનમા આવવુ, પસંદ પડવુ, ઠસવુ ' મનમા ઉતરે તો હા કહેજો' ૧૧.ઉગવુ, ઉત્પન્ન થવુ, આવવુ, ' રોજ એ ટોપલા ફૂલ ઉતરે છે " ૧૨ એકપરથી બીજું થવુ, આબેહુબ નકલ થવી " નકલ ઉતરવી." ૧૩ ઘડાવુ બનવુ "ચુડી સારી નથી ઉતરી." ૧૪ ઘટવુ, જતુ રહેવુ " તાવ ઉતર્યો " ૧૫ તૈયાર થવુ બનવુ 'ધુપેલ કેટલુ ઉતર્યું ' ૧૬ અસર ઓછી થવી, જવુ ' હવે રાહુની દશા ઉતરી ' ૧૭ બગડી જવુ, ફીકું થવુ 'કેરીઓ ઉતરી ગઇ ' ૧૮ નીકળી પડવુ, ખરવુ, ક્ષીણ થવુ " માથેથી વાળ ઉતરે તે અશક્તિની નિશાની " ૧૯ અપ્રિય થઈ પડવુ 'એ મનથી ઉતરી ગયો '૨૦ ગુસ્સે થવુ "એનો જરા જરામા ઉતરી જાય છે" ૨૧ ઝેરી અસર કમતી થવી 'સાપ ઉતર્યો '૨૨ ઉડવુ કમી થવુ–તેજ હીન થવુ(રગ)

ઉતરાણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉત્તર + અયન)સૂર્યનું મકરરાશિ તરફ જવુ તે, મકરસક્રાંતિ ૨ એ દિવસે પાળવામા આવતો તહેવાર ૩ ન૦ઉતાર,ઉતરણ

ઉતરાનુ , વિ૦ (સ૦ ઉત્તરત) ઉતર તરફનુ.

ઉતરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉતરે તેમ કરવું ૨ લખાવવુ, નકલ કરાવવી ૩ ઘડાવવુ, ઘાટ કરાવવો ૪ કઢાવવુ, મુકાવવુ ૫ નીચે લેવરાવવુ, પડાવવુ ૬ ઓછુ કરાવવુ [ગળામા નાખવાની કઠી

ઉતરી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉત્તરીય) સોનાની ગુથેલી

ઉતરી જવુ, ક્રિ૦ અ૦ બગડી જવુ બેસ્વાદ થવુ ૨ ખસી જવુ ૩ ગુસ્સે થવુ.૪ ફીકુ પડવુ

ઉતરેડ,સ્ત્રી૦વાસણની ચઢતા ઉતરતી ગોઠવેલી હાર.

ઉતર્યુંપાતર્યું, વિ૦ ઉતરેલુ જીર્ણ થએલુ,ઘસાએલુ

ઉતળકો, પુ૦ એક જાતનો શેરડી, ઘઉ વગેરેમા થતો રોગ [તેવુ છિછરુ, છીછરૂ, છાલકુ.

ઉતળુ , વિ૦ (સ૦ ઉત્+ તળ) ઉંડું નહિ

ઉતવુ, ક્રિ૦ અ૦બગડવુ, પાણી કે હવાથી વળી જવુ–વાકુચુકુ થઇ જવુ ' લાકડુ ઉતી ગયુ '

ઉતાપ–પો, પુ૦ (સ૦ ઉત્તાપ) તાપ, ઘામ; બફારો ૨ આવેશ, તાલાવેલી, વિહ્વળતા ૩. ફીકર, કાળજી ૪ સતાપ,પીડા ૫. કલાપો, બળાપો.

ઉતાર, પુ૦ સ૦ ઉદ્ + તૃ–ઉતરવુ.) પાણીનુ ઉતરી જવુ–ઓછુ થવું તે ૨ પ્રતિક્રિયા;ઉલટી અસર કરવાનો જે ગુણ તે; વાળણ ૩ માથેથી

ઉતારી મુકેલું તે ૪ પાર ઉતારવાનું ભાડુ તે ૫ નદીમા પગે ચાલીને જવાય તેવો રસ્તો, ઉતરણુ, પાર ૬ દરદ વગેરેનુ કમીપણુ થવુ તે ૭.નપાટ,હલકટ,દુષ્ટ 'એ તો ગામનો ઉતાર છે

ઉતારણુ, વિ૦ ઉતારે તેવુ, ઉતારનાર [તરીકે

ઉતારેલ, વિ૦ અગાઉતનુ, સાધારણ રીતે,દાખલા

ઉતારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉતરે તેમ કરવુ,નીચે આણુવુ ૨ એક ઉપરથી બીજુ લખવુ, નકલ કરવી ૩ ઘડવુ, ઘાટ બનાવવો ૪ કાઢવુ,મુકાવવુ ૫ ફેરવવુ (દાણા-આરતી) ૬ હેઠે નાખવુ, ભોંયે નાખવુ ૭ પાર લઈ જવુ ૮ ઓછુ કરવુ, ઘટાડવુ **ઉતારી પાડવુ**—કોઈનુ બોલવુ તોડી પાડવુ ૨ કોઈનુ ખરાબ બોલી તેના માનમા ઘટાડો કરવો, માનભગ કરવુ હલકુ પાડવુ. ૩ નીચેની પાયરીમા નાખવુ

ઉતારૂ, પુ૦ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે જનાર, મુસાફર, પ્રવાસી જનાર આવનાર

ઉતારો, પુ૦ એક ઉપરથી બીજુ થએલુ લખાણ તે, નકલ ૨ મુકામ, પડાવ ૩ સ્થળ

ઉતાવળ, સ્ત્રી૦ (**સ૦** ઉત્ + **તાલ**-મૃદગ ઉપરનો ઠોક) ત્વરા, તાકીદ, ઝડપ, વેગ **ઉતાવળ કરવી**—ઝડપ કરવી, તાકીદ કરવી

ઉતાવળીઉ, વિ૦ ઉતાવળે કામ કરનાર, ઝડપી ૨ આતુર ૩ ગાભરૂ, બહાવરૂ

ઉતાવળુ, વિ૦ ઉતાવળવાળુ અધીરૂ, આતુર ૨ સત્વર ૩ બાવરૂ, ગાભરૂ ૪ જલદ તીવ્ર

ઉતેડવુ, ક્રિ૦ સ૦ નીંદેલુ ઉખેડી નાખવુ છૂટુ પાડી નાખવુ

ઉત્કટ, વિ૦ વિષમ ૨ ઉગ્ર,તીવ્ર ૩ જલદ,પ્રબળ

ઉત્કટારો-ત્કટો, પુ૦ (**સ૦** ઉત્કટ)એક જાતનો એ હાથેક ઉચાઇ વાળો છોડ એના ફળ ગોળ કાટાવાળા હોય છે [અભીગાર અભિલાષા

ઉત્કઠા, સ્ત્રી૦ (**સ૦**) અતિશય ઇચ્છા, આતુરતા,

ઉત્કઠિત, વિ૦(**સ૦**)ઉત્કઠાવાળુ,આતુર,હોશમદુ

ઉત્કઠિતા, સ્ત્રી૦ (**સ૦**) અષ્ટનાયકામાની એક, પતિને માટે અત્યત આતુર સ્ત્રી, અધીરી

ઉત્કંપ, પુ૦ ધ્રુજારી, કપારો

ઉત્કર્ષ, પુ૦ (**સં૦** ઉત્ + કર્ષ-ખેચવુ) અભિવૃદ્ધિ,ચઢતી,આબાદાની ૨ અતિશય [ઓઢીઆ

ઉત્કલ, પુ૦ (**સ૦**)એ નામનો એક દેશ, હાલનો

ઉત્કૃષ્ટ, વિ૦ (**સ૦**) સારૂ, સુદર

ઉત્ક્રમ,પુ૦ (**સ૦**) નિયમનુ જે ઉલ્લઘન તે, વ્યતિક્રમ, ઉલટી રીત

ઉત્કાત, વિ૦ (**સ૦**) બહાર ગએલુ,વધેલ

ઉત્ખાત, સ્ત્રી૦ ખીલવણી, પ્રકટીકરણુ, વિસ્તાર થ શ્રેણુ, પરપરા, ક્રમ

ઉત્ક્ષેપણુ, ન૦ (**સ૦** ઉત્+**ક્ષિપ્** ફેકવુ) ઉખેડી નાખવુ તે, ફેકી દેવુ તે ૩ વિઝણો, પખો ૪ ઉખેપણુ, ઉપણવુ તે

ઉત્તમ, વિ૦ (**સ૦**) સઉથી સારૂ, સરસ,શ્રેષ્ઠ

ઉત્તમગતિ, સ્ત્રી૦ (**સ૦**) મુવા પછીની સારી સ્થિતિ તે સદ્ગતિ, મુક્તિ મોક્ષ [૩ સ્વર્ગ

ઉત્તમપદ, ન૦ મુક્તિ ૨ ઉચી પદ્વિ, શ્રેષ્ઠ સ્થાન

ઉત્તમપુરૂષ, પુ૦ (**સ૦**) પ્રથમ પુરૂષ સર્વનામ ૨ જે પુરૂષમા ઉત્તમ તે, શ્રેષ્ટજન

ઉત્તમા, સ્ત્રી૦ ઘણીજ ખુબસુરત સ્ત્રી ૨ એ નામનો એક નાયિકા

ઉત્તમાગ, ન૦ (**સ૦**) મસ્તક માથુ, ૨ મુખ

ઉત્તમોત્તમ વિ૦ [**સ૦**] ઘણુજ ઉત્તમ, સર્વોત્કૃષ્ટ

ઉત્તર, સ્ત્રી૦ (**સ૦**)સૂર્યની સામા ઉભા રહેતા ડાબા હાથ તરફની જે બાજુ તે, ઉત્તર દિશા

ઉત્તર, પુ૦ (**સ૦**) કઇ પૂછે તેને સામુ જે કઇ કહેવુ તે, જવાબ, પ્રતિવાક્ય-વચન ૨ પોતાના બચાવ-પૂરાવામા જે કઇ કહેવુ તે ૩ શબ્દ બોલ વાક્ય વચન ૪ (ગણિતશ્રેઢીમા)બે સખ્યાની વચમાનુ જે અતર તે

ઉત્તર, વિ૦ વધતુ, વધારે, 'અષ્ટોત્તરશત-સો ઉપર આઠ' ૨ બાકીનુ, પાછલુ ' ઉત્તરાર્દ્ધ ' ૩ પછી 'જેષ્ઠોતર લગ્ન નથી ' ૪ ડાબુ

ઉત્તરઅક્ષાશ, પુ૦ વિષુવદ્દત્તની ઉપરના જે અક્ષાશ તે, ગોળાની મધ્ય રેખા ઉપરના વિભાગ ને

ઉત્તરકથા,સ્ત્રી૦કથાનો છેલ્લો ભાગ તે, ઉપસહાર

ઉત્તરકાળ, પુ૦ ભવિષ્ય, આવતો વખત તે ૨ ઘડપણ, જૈફી, વૃદ્ધાવસ્થા

ઉત્તરક્રિયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મરણ પછી મરનારની જે શ્રાદ્ધાદિ ક્રિયા કરવામા આવે છે તે

ઉત્તરદિશા, સ્ત્રી૦ ઉત્તર, દક્ષિણની સામી બાજુ

ઉત્તરધ્રુવ, પુ૦ (સ૦) પૃથ્વીના આસનો ઉત્તર તરફનો છેડો તે ૨ પૃથ્વીની ઉત્તરમા આવેલો સ્થિર દેખાતો તારો

ઉત્તરપક્ષ, પુ૦ પ્રતિવાદી પ્રતિપક્ષી, સામો જવાબ આપનાર ૨ પ્રતિવાદીનો જવાબ,બચાવ, ૩ વદ્યપક્ષ, અંધારીઉ [ચણુતર તે

ઉત્તરપદ, ન૦ સમાસ વગેરેમા છેલ્લુ પદ,પાછલુ

ઉત્તરપૂજા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દેવ વગેરેનુ વિસર્જન કરતી વેળા જે છેલ્લી પૂજા કરવી તે

ઉત્તરભાગ, પુ૦ પછવાડેનો–છેવટનો અવશેષ ર હેલો ભાગ તે

ઉત્ત,ભાદ્રપદ, ન૦ ૨૭ નક્ષત્રમાનુ એક

ઉત્તરમીમાસા, ન૦ વેદવ્યાસપ્રણીત વેદાંતદર્શનનુ શારીરિક શાસ્ત્ર [કરણુરસ પ્રાધાન્ય નાટક

ઉત્તરરામચરિત, ન૦ ભવભૂતિપ્રણીત તે નામનુ

ઉત્તરરાગિણી, સ્ત્રી૦(સ૦) પાછલી રાતે ગાવાનુ જે ગાયન તે

ઉત્તરરાત્ર, સ્ત્રી૦ (સ૦) મધરાતથી તે વહાણુ થાય ત્યા સુધીનો જે વખત તે, પાછલી રાત

ઉત્તરવય, ન૦ (સં૦) ઘડપણ વૃદ્ધાવસ્થા, ઉત્તરાવસ્થા

ઉત્તરવ્યવસ્થાપત્ર,ન૦વીલ,વસિયતનામુ મૃત્યુપત્ર

ઉત્તરસાધન, ન૦ મરણને માટે અથવા મુઆ પછીના માટે જે ક્રિયા–પુણ્યના કામો કરવા તે ૨ પાછળથી કામ આવે એવુ જે સાધન તે

ઉત્તરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એ નામનુ સત્તાવીસમાનુ બારમુ નક્ષત્ર ૨ વિરાટ રાજાની કન્યા ૩ ઉત્તર દિશા [સંક્રાતિ પર્વ

ઉત્તરણુ, સ્ત્રી૦ઉત્તરમાથી વાતો પવન ૨ મકર

ઉત્તરાતુ, વિ૦ ઉત્તર તરફ ૨ ઉત્તરે ૩ ઉત્તરથી

ઉત્તરાધિકાર પુ૦ (સ૦) વારસામા મિલકત વગેરે મળવાનો જે હક તે

ઉત્તરાધિકારી,વિ૦ વારસો લેવાનો હકદાર વારસ

ઉત્તરાફાલ્ગુની, ન૦ એ નામનુ બારમુ નક્ષત્ર

ઉત્તરાભિમુખ, અ૦ ઉત્તર તરફ મો રાખીને. ૨ ઉત્તર દિશાનુ [નક્ષત્ર

ઉત્તરાભાદ્રપદા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એ નામનુ ૨૬મુ

ઉત્તરાયણ, ન૦ સૂર્યાદિનુ ઉત્તર તરફ જવુ તે ૨ મકરસક્રાંતિ ૩ સૂર્યનો ઉત્તર તરફ ફરવાનો છ મહિનાનો કાળ તે

ઉત્તરાર્ધ, ન૦ (સ૦) પાછલુ, બીજુ અડધુ. (આગલો અડધો ભાગ પૂર્વાર્દ્ધ અને પાછલો અડધો ભાગ ઉત્તરાર્દ્ધ કહેવાય છે)

ઉત્તરાલકાર, પુ૦ (સ૦) એક જાતનો ભાષાલકાર, પ્રશ્નના જવાબમા કઇપણ પોતાની તરફનુ વિશેષ કહેવુ થાય તે

ઉત્તરાષાઢા,સ્ત્રી૦(સ૦)એ નામનુ ૨૧ મુ નક્ષત્ર

ઉત્તરિય, ન૦ ખેસ પીછોડી, અગવસ્ત્ર ૨. ઓઢણી, સ્ત્રીને પહેરેલા વસ્ત્ર ઉપર ઓઢવાનુ વસ્ત્ર તે.

ઉત્તરોત્તર, અ૦ (સં૦) વધતા વધતા, આગળ આગળ, જેમ વધે તેમ, અનુક્રમે, રફતે રફતે

ઉત્તાન,વિ૦(સ૦ઉત્+તન્–ખેચવુ)આકાશ તરફ મો રાખી સૂવુ તે, ચત્તુ

ઉત્તીર્ણ, વિ૦ (સ૦) પાર કરેલુ, ઓળગેલુ

ઉત્તેજક, વિ૦ (સ૦) ઉત્તેજન આપનાર, ઉશ્કેરનાર, દીપક, જલદ.

ઉત્તેજન, ન૦ (સ૦) પ્રેરણા, ઉશ્કેરવુ તે ૨ પુષ્ટી, ટેકો, અનુમોદન ૩ સહાય,મદદ. ૪. ઉશ્કેરણી, શિખામણી

ઉત્તેજવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉશ્કેરવુ, ચઢાવવુ ૨ બહલાવવુ, ફુલાવવુ હીમત આપવી.

ઉત્તેજિત, વિ૦ (સ૦) ઉત્તેજન અપાએલુ,ચઢાવેલુ, ઉશ્કેરેલુ ૨ આશ્રય આપેલુ

ઉત્થાન, ન૦ (સ૦ ઉત્+સ્થા–ઉભુ રહેવુ) ઉઠવુ–ઉભુ થવુ તે ૨ ઉઠાવ. ૩. ઉદ્યોગ,ઉદ્યમ. ૪ ટેકો, મદદ ૫ ઉત્સાહ ૬ કારણ.

ઉત્થાપક, વિ૦ (સ૦) ઉથલાવી નાખનાર, ઉખાડનાર,ઉંચુ કરનાર ૨. ઉશ્કેરનાર,ચર્ચા કરનાર.

ઉત્થાપન, ન૦ (સ૦) ઉઠાવવુ–ઉભુ કરવુ–તે ૨. ખોદી કાઢી નાખવુ, ખસેડી મુકવુ તે. ૩ બરતરફી, વિસર્જન. ૪. સમ ઉઠવુ તે.

ઉત્થાપવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦) જાગ્રત કરવુ, ઊઠાડવુ, ઊઠાડી મુકવુ, દૂરકરવુ ૩ ઉથામવુ, ફરવવુ

ઉત્પત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉત્+પત્) જન્મવુ, પેદા થવુ, નીકળવુ તે ૨ જન્મ, પ્રભવ ૩ વ્ળ, આરભ ૪ પેદાશ, અવિર્ભાવ

ઉત્પન્ન, ન૦ (સ૦) પેદાશ, ઉપજ, નિપજ ૨ આયપત, કમાઇ ૨ નફો, લાભ, ફાયદો ૩ વિ૦ પેદા થએલુ, જનમેલુ, ઉગેલુ [૨ ગરીમ

ઉત્પન્નભક્ષી, વિ૦ રળેને ખાય તેની સ્થિતિ

ઉત્પન્નવિનાશી, વિ૦ ક્ષણિક, ક્ષણભગુર

ઉત્પલ, ન૦ કમળ ૨ પોયણુ

ઉત્પાત, પુ૦ (સ૦ ઉદ્ + પત્-પડવુ) કુદરતી નાશકારક બનાવ, અરિષ્ટ ૨ તોફાન, બડ ૩ મસ્તી, ધાધલ ૪ અભદ્ર, અપશુકન

ઉત્પાતીઉ વિ૦તોફાની, ધાધલીઉ ૨ મસ્તીખોર ૩ અપશુકનીઆળ, અનિષ્ટસૂચક ૪ ટીખળી, ઉછાછળુ

ઉત્પાદક, વિ૦ (સ૦) ઉત્પન્ન-પેદા કરનાર, બનાવનાર, નિર્માતા, ઉપજાવનાર ૨ પુ૦ જગત્કર્ત્તા, ઈશ્વર, સરજનહાર

ઉત્પાદન, ન૦ (સ૦) પેદાશ, ઉત્પત્તિ, ૨ ફળ

ઉત્પ્રેક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉત્+પ્ર+ઈક્ષ્-જોવુ) એક સરખા ગુણુવાળી વસ્તુઓ ઉપર તર્ક કરવોતે ૨ ઉપમા, સરખામણી

ઉત્પ્રેક્ષિત, વિ૦ (ચ૦) ઉત્પ્રેક્ષા કરી હોય તેવુ

ઉત્સંગ, પુ૦ (સ૦) ખોળો, અક, ગોદ ૨ તળેટી, કઢણુ (પર્વતનો)

ઉત્સર્ગ, ન૦ (ઉત્+સૃજ્-તજવુ) તજી દેવુ તે, ત્યાગ ૨ અર્પણ, નિવેદન, સમર્પણ, દાન

ઉત્સર્જન, ન૦ (સ૦) દાન, અપણ આપી દેવુ તે. ૨ છ માસે કરવાની એક વૈદિક ક્રિયા

ઉત્સવ, પુ૦(સ૦ ઉત્+સૂ-પેદા કરવુ) ઓચ્છવ, આનદનો મેળાવડો ૨ પર્વ, માગલિક ધામધુમ

ઉત્સારક, વિ૦ (સ૦ઉત્+સૃ-સરવુ) દૂર કરનાર, ખસેડનાર ૨ પુ૦ દ્વારપાળ, ચોકીદાર.

ઉત્સાહ, પુ૦ (સ૦ ઉત્+સહ્-ખમવુ) ઉમગ, ઉલટ, હોસ. ૨ આનદ, હર્ષ, ઉલ્લાસ, ખુશી, ઓચ્છવ, વીરરસનો એક સ્થાયી ભાવ

ઉત્સાહભંગ, પુ૦નાહીંમત, મનોભગ, નાસીપાસી.

ઉત્સાહવંત-વાળુ, વિ૦ઉત્સુક, હોસવાળુ, ઉમગી.

ઉત્સાહી, વિ૦ ઉત્સુક, ઉમગી, હોસી

ઉત્સુક, વિ૦ (સ૦) હોસીલુ, ઉમગી ૨ ઉતાવળુ, અધીરૂ. [આડે માર્ગે જવુ

ઉથડવુ, ક્રિ૦ અ૦ અથડાવુ, ઠોકર ખાવી ૨

ઉથમીજીરૂ, ન૦ જીરાની એક જાત

ઉથલપાથલ, સ્ત્રી૦ તળે ઉપર થઈ જવુ તે, ગરબડ, ફેરફારી ૨ ઉલટપાલટ, આવૃત્તિ ૩ પરિવર્તન

ઉથલવુ, ક્રિ૦અ૦ઉધુ પડવુ, ઉલટુ થવુ, પાછુ પડવુ.

ઉથલાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ઉંધુ કરવુ, ફેરવી નાખવુ, આમથી તેમ ગોલાટ મારી ફેરવવુ, તળે ઉપર કરવુ ૨ બદલવુ ઉથલાવી નાખવુ

ઉથલો, પુ૦ પાછલી કડીના શબ્દો બીજા રાગમા ફરીને લાવવા તે (આખ્યાનમા) ૨ જરા આરામ થયા પછી ફેર માદુ પડવુ તે, દરદનુ ફરીને ઉભગવુ તે ૩ પ્રત્યુત્તર, સામો જવાબ વાળવો તે, ચટકો લાગે તેવુ સામુ કહેવુ તે, ઉલટાવીને કહેવુ તે, ફરીને એનુએ જ થવુ તે [તે, ઉથલો

ઉથાપ, સ્ત્રી૦ ઉથાપવુ ૨ સામી થાપ મારવી

ઉથાપન, નુ૦ (સ૦ ઉત્થાપન) ઉચકવુ-ઉભુ કરવુ તે ૨ ઉઠવુ તે ૩ મદિરમા દેવ ઉઠે તે સમયના દર્શન

ઉથાપવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉલટાવી નાખવુ ૨ ન માનવુ, અનાદર કરવો ૩ સામા થવુ

ઉથામવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉથલાવવુ, આમ તેમ ફેરવવુ, ઉચકવુ ૨ મિથ્યા મહેનત કરવી ૩ ફેરવી ફેરવીને જોવુ, તપાસવુ

ઉથવા, પુ૦ (મ૦ થેબ-ટપકુ) ઘરના છાપરામાનુ કાણુ, ઝાઝબારૂ (**વલસાડ**)

ઉથો, પુ૦ કહોવણુ, સળો, સડો ૨ લાકડામાનો મોટો કીડો (કાઠી)ઉથોકુથો-નાની મોટી કચુબર

ઉદ, અ૦ (સ૦) ઉપર, ઉંચુ, બહાર, જુદુ, નઠારૂ, વગેરેના અર્થમા વપરાતો ઉપસર્ગ

ઉદ, ન૦ (સ૦ ઉદક) પાણી, જળ, આબ, નીર.

ઉદકવુ, ક્રિ૦ અ૦કૂદવુ, છલગ મારવી, ઠેકડો ભરવો

ઉદકોદર, પુ૦ જળોદર, પેટમા પાણી ભરાઇ રહેવાનો એક રોગ

ઉદધિ, પુ૦ (સં૦) સમુદ્ર, સાગર
ઉદપાન, પુ૦ (સ૦) પાણી પીવા માટે (જાનવરો સારૂ) કુવા પાસે કરેલી કુંડી, હવાડો ૨ પરબ.
ઉદબત્તી. સ્ત્રી૦ અગરબત્તી, પસળી
ઉદબુદ્દો, પુ૦ (સ૦ ઉદ+બુદ્દબુદ્દ—પરપોટો)પાણીનો પરપોટો, બુદ્દબુદ
ઉદંબર, પુ૦ (સ૦) બ્રાહ્મણોની એક જાત ૨ ઉંબરાનુ ઝાડ, ઉમરડુ ૩ ૮૦ રતીના તોલનુ માપ. ૪ નપુસક
ઉદરભરિ, પુ૦ સ્વાર્થી, પેટભરૂ, ખાઉધર
ઉદય, પુ૦ (સ૦ ઉદ્ + ઇ—જવુ) ઊગવુ તે, ઉંચે ચઢવુ તે ૨ નીકળવુ—પેદા થવુ તે, જન્મ, ઉદ્ભવ ૩ ચઢતી, અભ્યુદય, ઉન્નતિ, ઉત્કર્ષ ૪ નફો, ફાયદો
ઉદયકાળ, પુ૦આબાદીનો સમય,ચઢતીનો વખત
ઉદયગિરિ, પુ૦ (સ૦)એ નામનો પૂર્વ દિશામા કલ્પેલો પર્વત ૨ ઉચ્ચ ભૂમિ
ઉદયાસ્ત પુ૦(સ૦ઉદય—ચઢતી+ અસ્ત—પડતી) અસ્તોદય, ચઢતીપડતી, વારાફેરી, ઉગવુ અને આથમવુ, સુખ દુ ખ
ઉદર, અ૦ (હિં૦) ત્યા, તે જગાએ, તે તરફ
ઉદર, ન૦ (સ૦) હોજરી, પેટ ૨ જઠરાગ્નિ ૩ ગર્ભાશય, કુખ ૪ ઉત્પત્તિસ્થાન, મૂળ ૫ ગભારો, પોલાણ ૬ મધ્યભાગ ૭ ગુજરાન, આજીવિકા
ઉદરગ્રંથી, પુ૦ (સં૦) ગુલ્મરોગ, પેટમા ગાંઠ થાય તેવો એક જાતનો રોગ.
ઉદરત્રાણ, પુ૦ કમ્મરબધ, કમ્મરપટો, કટીબધ
ઉદરણી, સ્ત્રી૦ગર્ભવતી, બેજીવસોતી, ભારેવાઈ
ઉદરનિર્વાહ, પુ૦(સ૦ ઉદર + નિ +વહ)ગુજરાન ચલાવવુ તે,આજીવિકા,ગુજારો, ખોરાકી પોશાકી
ઉદરપોષણ, ન૦ (સ૦) ઉદરનિર્વાહ, જુઓ
ઉદવસ્ત, વિ૦ ઉજડ, પાયમાલ, લ ઉદવસ્ત કરી હરણ વાસુ'—શામળ.
ઉદાત્ત, વિ૦ (સ૦ ઉત્ + આ + દા—આપવુ) આપવે લેવે ઉદાર મનનુ, સખી ખવાસનુ, નિખાલસ. ૨. ઉંચો સ્વર કાઢવો તે, ઉચ્ચસ્વર
ઉદાન, પુ૦ (સં૦) શરીરમા જે પાંચ જાતના વાયુ છે તેમાનો જે કંઠ આગળ ઉત્પન્ન થઇ મસ્તકે જાય છે તે, પ્રાણવાયુ
ઉદાર, વિ૦ (સ૦) કોઇના ભલાને માટે આપતા જે મનમા આચકો ખાતુ નથી તે, દાતાર, સુખી, પરોપકારી,મોટા મનનુ ૨ ખુલ્લા મનનુ નિખાલસ, નિષ્કપટ, સરળ
ઉદારતા, સ્ત્રી૦ ઉદારવૃત્તિ સખાવત, ઔદાર્ય
ઉદારધી, વિ૦ ઉત્કૃષ્ટ બુદ્ધિવાળુ મોટા મનવાળુ
ઉદાલય, ન૦ ખાની ભપકો, મોટાઇનો મિથ્યા દિમાક, ખટાટોપ
ઉદાવર્ત, પુ૦ (સ૦) જેમા મળમૂત્ર બધ થઇ જાય છે ને રોગ ૨ ભમરો, વમળ
ઉદાવર્તા સ્ત્રી૦એક જાતનો યોનિ રોગ, (સ્ત્રીને)
ઉદાસ, (સ૦ ઉદ્ + અસ્—હોવુ) દીલગીર, ગમગીન, શોકાતુર, ખિન્ન ૨ નાખુશ, દુ ખી શોકાર્ત ૩ ત્યાગી, વિરાટવૃત્તિવાળુ.
ઉદાસી, સ્ત્રી૦શોક,દીલગીરી, અફસોસ, બળાપો ૨ પુ૦ નાનકનો એક પથ ૩ વિ૦ નાનક પથી
ઉદાસીન, વિ૦ (સ૦ ઉદ્+અસ્) અનગુ રહેનાર, વૈરાગી,ત્યાગી ૩ શોકાર્ત, ઉદ્વિગ્ન, ઉદાસ
ઉદાસીનતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉદાસીનપણુ ખિન્નતા ગમગીની
ઉદાસીનપણુ, ન૦ ઉદાસીનતા
ઉદાહરણ, ન૦ (સં૦ ઉદ્+આ+હૃ—લઇ લેવુ) દાખલો સામીની દૃષ્ટાંત, પ્રમાણ પુરાવો ૨ નમુનો, ક્રિ૦ ઉદાહરણ આપવુ—દૃષ્ટાત બતાવવુ ઉદાહરણ લેવુ દાખલા લેવા,શીખવુ,પ્રમાણ લેવુ, ઉદાહરણ તરીકે—નમુના માટે, દાખલાને અનુસરીને
ઉદિત, વિ૦(સં૦ઉદ્+ઇ—જવુ)ઉદય પામેલુ, ઊગેલુ ૨ ખીલેલુ ફૂલેલુ ૩ જાગ્રત થએલુ ૪ કહેલુ, બોલેલુ
ઉદીચી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉત્તરદિશા
ઉદુબર, પુ૦ (સ)૦ ઉદબર, જુઓ
ઉદે, પુ૦ ઉદય [સૂર્યનો ઉદય થયો હોય તે.
ઉદેતી, વિ૦ (સ૦ ઉદય+તિથિ) જે તિથિમા
ઉદો, વિ૦ ભુરા ૨ ગધુ, તપખિરીઆ. [જયદેખે
ઉદાઉદો, અ૦ જયજય, ઉદય હો. 'ઉદો ઉદો મા

દ્ગત, વિ૦(સ૦)ઊગેલું,બહાર નીકળેલું ૨ ઉંચું
ઉદ્ગતિ, સ્ત્રી૦(સ૦ ઉદ્+ગમ્–જવું) ઉદય ૨ ઉત્પત્તિ ૩ ઉંચે જવું તે ઉર્ધ્વગતિ
ઉદ્ગાર, પું૦ (સ૦ ઉદ્+ગર્–અવાજ કરવો) અવાજનું બહાર પડવું તે,ઉચ્ચાર, શબ્દ, બોલ
ઉદ્ગીત, વિ૦ (સ૦) ઉંચે સ્વરે ગાએલું, મોટેથી બોલેલું
ઉદ્ઘાટન ન૦ (સ૦ ઉત્+ઘટ્) સ્પષ્ટ–ખુલ્લું કરવું તે, સમજાવવું તે ૨ ઉઘાડવાનું સાધન (કુંચી, વગેરે) ૩ રેંટ, ઘટીયંત્ર ૪ ચોક
ઉદ્ઘાત, પું૦ સ૦ ઉદ્+હન્–મારવું) પ્રારંભ,શરૂઆત ૨ ગ્રંથનો એક જાતનો પરિચ્છેદ ઉપોદ્ઘાત' ૪ મુદ્ગર ૪ ઉંચું
ઉદ્ઘોષ, પું૦ (સ૦ ઉત્+ઘુષ–અવાજ કરવો) ઉંચો મોટો અવાજ ધાટો ૨ જાહેરનામું, ઢંઢેરો ૩ ઘોંઘાટ, સોરબકોર [ચીચીઆરી
ઉદ્ઘોષણા, સ્ત્રી૦ ઉદ્ઘોષ, ઢંઢેરો ૨ બૂમ,
ઉદ્દામ, વિ૦ આકળું,ઉગ્ર, ગરમ ૨ ઉચ્છૃંખળ, બંધન રહિત,સ્વતંત્ર
ઉદ્દામપક્ષ, પું૦(સ૦) આગળ પડતા વિચારવાળો એક રાજ્દ્દારી પક્ષ તે
ઉદ્દાલ, પું૦ (સ૦)રાની કોદ્રા ૨ રાતા ઘઉં
ઉદ્દિષ્ટ, વિ૦ (સ૦) ધારેલું બતાવેલું ૨ ઇચ્છેલું ૩ ન૦ બતાવેલું રૂપ,કેટલામો પ્રસ્તાર છે તે કહેવાની રીત (પિંગળ શાસ્ત્રમાં)
ઉદ્દીપન, ન૦ (સ૦ ઉત્+દીપ–પ્રકાશવું) ખૂબ દીપવું તે, પ્રકાશન, ખીલવું તે ૨ પ્રજ્વલન ૩ ઉત્તેજનાર ૪ પુષ્ટિ, સહાયતા, ઉશ્કેરણી
ઉદ્દેશ, પું૦ (સ૦ ઉદ્+દીશ) મુખ્ય ધારણા, અમન મતલબ હેતુ અભિપ્રાય ઇરાદો, આશય, મૂળ લક્ષ્ય ૨ દેખડાવવું તે ૩ ઉપદેશ ૪ દાખલો, દૃષ્ટાંત
ઉદ્દેશક, પું૦ (સ૦) ઉદ્દેશ સબંધી મતલબનું ૨ દાખવાનું, ઉદ્દેશ દર્શાવતું [૨ પ્રયોજન
ઉદ્દેશ્ય,૦વિ૦ (સ૦) ધારેલું, હેતુ–મતલબવાળું
ઉદ્ધત, વિ૦ (સ૦ઉદ્+હન્-મારવું) ઉન્મત્ત થઇ વર્તનાર અસભ્ય, તોછડું હદ કરતા વધારે છૂટ લેનાર ૨ જંગલી, બેમર્યાદ, ઉછાંછળું ૩ ઘોર
ઉદ્ધતાઈ, સ્ત્રી૦ અસભ્યતા, તોછડાઇ, અમર્યાદા
ઉદ્ધરવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ઉદ્+ધૃ) ચોર્યાસીના ફેરાથી બચી જવું છૂટવું, મુક્તિ મળવી ૨ ઉગરવું, તરી પાર ઉતરવું
ઉદ્ધાર, પું૦(સં૦)મુક્તિ, મોક્ષ, તારણ, છૂટકારો
ઉદ્ધારક, વિ૦ ઉદ્ધાર કરનાર મુક્તિ–છૂટકારો આપનાર, તારક
ઉદ્ધારણ, ન૦તારક,છૂટકો કરનાર ૨ ઉદ્ધાર મુક્તિ
ઉદ્ધારણહાર, પું૦ (સ૦) ઉદ્ધારક, જુઓ
ઉદ્ધારવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉદ્ધાર કરવો, તારવું ૨ બચાવવું,ઉગારવું, ૩ સારી સ્થિતિમાં આણવું
ઉદ્ભટ,પું૦ (સ૦)વીર, જોદ્ધો ૨ વિ૦ મહાત્મા, મહાશય ૩ આગેવાન મુખ્ય
ઉદ્ભવ, પું૦ (સ૦) જન્મ, ઉત્પત્તિ, પેદાશ "વિશ્વ તણો ઉદ્ભવ જે થકી છે" ૨ બહાર નીકળવું તે ૩ જાહેર–ખુલ્લું થવું તે
ઉદ્ભાવિત, વિ૦ (સ૦ ઉત્+ભૂ–થવું) કલ્પેલું, અનુમાન કરેલું, બનાવટી, ઉત્પન્ન કરેલું
ઉદ્ભિજ્જ, ન૦ (સ૦ ઉત્+ભિદ્+જન્-જન્મવું) ઉગનાર ફૂટી નીકળનાર ૨ ચાર ખાણ કહેવાય છે તેમાંની એક ઉદ્ભિજ્જ વિદ્યા–વનસ્પતિ શાસ્ત્ર
ઉદ્મસ્ત, વિ૦ (સ૦)તોફાની, ફિતુરી ૨ કામી.
ઉદ્મસ્તી, સ્ત્રી૦ તોફાન, મસ્તી
ઉદ્યમ, પું૦ (સ૦ ઉદ્+યમ–ઉપાડી લેવું)કોઇ પણ કામમાં લાગવું તે, કામ ધંધો ૨ મહેનત, તજવીજ, યત્ન ૩ રોજગાર, કસબ ઉદ્યોગ,વૃત્તિ (ઉદ્યમ અને ઉદ્યોગના તફાવત માટે જુઓ–ગુજરાતી શબ્દકોષ)
ઉદ્યમી,વિ ઉદ્યમ કરતું,ઉદ્યોગી, વ્યવસાયી,મહેનતુ,
ઉદ્યાન, ન૦ (સ૦) વાડી, ઉપવન, બગીચો,બાગ
ઉદ્યાપન, ન૦ (સ૦ ઉદ્+યાપ્–મોકલવું) કોઇ પણ ધર્મકર્મની સમાપ્તિની વિધિ, વ્રતસમાપ્તિ, વ્રત વગેરે ઉજવવું તે
ઉદ્યુક્ત, વિ૦ (સ૦) ઉદ્યોગમાં લાગેલું હોય તેવું, રોકાએલું ઉદ્યોગી, તૈયાર થયેલું

ઉદ્યોગ, પુ૦ (સ૦ઉત્+ યુજ્-મંડવુ) મહેનત, યત્ન કરવા તે, પ્રયાસ, ૨ ધંધો, રોજગાર, ઉદ્યમ ૩ કામ ૪ શિલ્પાદિ કળાઓને લગતુ કામકાજ તે.

ઉદ્યોગશાળા, સ્ત્રી૦ જ્યા નાના પ્રકારના ધંધા શિખવામા આવે છે તે ઠેકાણુ કળાભવન

ઉદ્યોગી, વિ૦ (સ૦ ઉત્ +યુજ્-જોડવુ) હમેશ ઉદ્યોગ કરનાર ૨ ધ્યાન લગાડી કામ કર્યા કરનાર ૩ રોજગાર લાગેલુ રોજગારી, ૪ મેહેનતુ, નવરૂ બેસી ન રહેનાર

ઉદ્યોજક, વિ૦(સ૦)સારી યોજનાકરનાર,પ્રવર્તક

ઉદ્યોત, પુ૦ (સ૦ +દ્યુત-પ્રકાશવુ) પ્રકાશ,તેજ, અજવાળુ, જ્યોતિ ૨ આલોક ૩ વ્યાખ્યાન, પ્રકરણ

ઉદ્વર્તન, ન૦ (સ૦ ઉત્+વૃત-ઉછળવુ) શરીરને સ્વચ્છ કરવાનુ તેલ, ઇ૦ દ્રવ્ય, વિલેપન ૨ કૂદકારો, ઠેકડો, ઉછાળો ૩ ગેરવર્તણુક

ઉદ્વહ, પુ૦ (સ૦ ઉત + વહ્-લઇ જવુ) પુત્ર દીકરો ૨ સાત વાયુ પૈકી તે નામનો એક ૩ વિવાહ

ઉદ્વાહ, પુ૦ (સ૦) વિવાહ, પરણવુ તે

ઉદ્વાહની, સ્ત્રી૦ (સ૦) કોડી વરાટક

ઉદ્વિગ્ન, વિ૦ (સ૦ ઉત + વિજ-બીવુ) વ્યાકુળ ગભરાએલુ ખિન્ન

ઉદ્વેગ, પુ૦ (સ૦) ભય, ગોક, ચિંતાને લીધે મનમા થતી અકળામણ તે ૨ ચિંતા કાળજી, ફીકર ૩ વ્યાકુળતા, ક્ષોભ

ઉધ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઊઢ-વહેલુ)ધુરા (ગાડીના), પોલ, ધોરીયો, માનદંડ [ધોળી કીડીઓ

ઉધઈ, સ્ત્રી૦ સડો કરનારી એક જાતની જીવાત,

ઉધડ-ડુ, વિ૦(સ૦ ઉદ્ધત) ભાવ તાલ કે વજન કર્યા વગર એમનુ એમ જે આપવુ લેવુ તે,ઉચક, સામટુ, જથાબંધ **ઉધડ ભાવ**—ઉચક ઠરાવેલો ભાવ, આખા જથાનો સામટો ભાવ **ઉધડ માપ**—જોખ્યા વગરનુ ઢગલો અથવા જથો જોઈ અટકળેલુમાપ ઉધડ જમાબંધી-મહેસુલી ઇજારો

ઉધકડવુ, ક્રિ૦ અ૦(સં૦ ઉદ્+ધડકવુ-ઉછળવુ) ઝબકવુ, ચોકવુ ૨ ધબકવુ, વધારે જોરથી ધડકવુ (ભય, શ્રમથી) ૩ કંપવુ ધ્રુજવુ 'ગાજે મેહ, ઉધડકે દેહ' ૪ ધુણવુ (કાઠિ૦) ૫ ચમકવુ

ઉધડીઉ વિ૦ કાળજી વગરનુ ઉપર ચોટીઉં ૨ ઉધડ ઠરાવી આપેલુ, ભાડુતી,ઉધડ કામકરનાર

ઉધડુ, વિ૦ જથાબંધ, ઉધડ

ઉધડુ લેવુ, ક્રિ૦ ધધડાવી નાખવુ, ધમકાવવુ, રીસમા ઉતરી પડવુ ૨ ઉચક ભાવતાલ ઠરાવ્યા સિવાય લેવુ

ઉધમાત, પુ૦ તોફાન, ગરબડ, ઉદમાત

ઉધમાતીઉં, વિ૦ તોફાની, ઉદમાતીઉ

ઉધરકવુ, ક્રિ૦ અ૦ જીવમા બડબડવુ, લવવુ, ૨ ધબકવુ, ઉધડકવુ

ઉધરતુ, વિ૦ ઉછરતુ, મોટુ થતુ ૨ ઉધાર બાજુએ લખાતુ (નાણુ)

ઉધરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉછરવુ, મોટુ થવુ ૨ ઉધાર બાજુએ લખાવુ, નામે લખાવુ

ઉધરસ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઊર્ધ્વ + રસ) ગળાની નળીઓમા ભરાએલા શ્લેષ્મને બહાર કાઢવાને ઠાસવુ તે, ઠાસો, ખોખલો, કફ

ઉધરાવવુ, ક્રિ૦અ૦નામે લખાવવુ, ખાતે મંડાવવુ

ઉધરાવો, પુ૦ કાળજી ચિંતા, અસ્વાસ્થ્ય,અમુક કાર્ય પૂર્ણ થતા સુધી રહેતો ઉચાટ તે. [થએલુ

ઉધરેલુ વિ૦ નામે લખાએલુ, ૨ ઉછરીને મોટુ

ઉધળવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ઉદ્ + હલ્-જવુ) છટકી જવુ, નાશી જવુ, ૨ ગાળો ભાંડવી

ઉધાન, ન૦ (ઉદ્ +ધૃ-પકડવુ) ઉંચે ચઢવુ તે મોટી ભરતી ૨ ત્રણની સંખ્યાનો સંકેત (વેપારીમા) ૩ જનાવરોમા સંભોગેચ્છા ૪ દમ શ્વાસ ૬ ઉધરસ અને ઉટાટીઆની કળ ચઢવી તે

ઉધાનપડી, સ્ત્રી૦ તેરની સંખ્યાનો સંકેત

ઉધાનપાયા, વિ૦ ત્રણ પાયાનુ, વલવલતુ, અદક પાંસળુ, ઓછી અક્કલનુ

ઉધામો, પુ૦ (સં૦ ઉત+ધૃ) ઉભા થવા જેવા જે યત્ન તે, તરફડીયા, તરફડાટ ૨ પ્રયાસ, પ્રયત્ન.

ઉધાર, વિ૦ (સ૦ ઉદ્ધાર-ઉંચુ કરવુ) પતીજ ઉપર આપેલુ, જમા ન થએલુ, ભરપાઈ થએલુ

ન હોય તેવુ, ઉછીનુ ઉધાર આપવુ—ધીરવુ, ઉછીનુ આપવુ ઉધાર લેવુ—પોતાની નાખ ઉપર લેવુ ઉધાર આપ ને ખરૂ જોખ—ધમની ગાયના દાત જોવા

ઉધારપાસુ, ન૦ ઉધાર આપેલુ હિસાબની ચો પડીમા જે બાજુએ લખાય તે બાજુ ૨ ખરચ અને ધીરેલુ જે કાઇ હોય તે

ઉધારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉધાર બાજુએ—નામે લખવુ

ઉધારીઓ, પુ૦ ઉધારે લેનાર, રોકડુ ન આપનાર ૨ ઉધાર આપનાનુ તે

ઉધારો, પુ૦ લેવા આપવાનુ માંડી રાખવુ તે ૨ વાયદો, વાર, વિલબ ૪ ખોટ, સાસા અન્નપાણીના ઉધારા—ખાવાના સાસા

ઉધેઈ, સ્ત્રી૦ કાગળ લુગડામા જે ધોળુ લીસુ જીવડુ થાય છે તે, એક જાતની ધોળી કીડી

ઉધેડવુ, ક્રિ૦ સ૦ખાલ કાઢની ઉઝડવુ, ઉનેડવુ

ઉદ્ધડ, વિ૦ ધડ વગરનુ, ઠરીઠામ વનાનુ, ઉગડુ

ઉદ્ધડજોશી, વિ૦ ઠેકાણા વગરનો જેમ તેમ ગાડુ ગબડાવ્યા જાય તેવા [૨ વિ૦ ઓછુ

ઉન, ન૦ (સ૦ ઊન) ઘેટાના નિમાળા—વાળ

ઉનઇ, વિ૦ ઓગણીસ

ઉનડ, વિ૦ રખડતુ રઝળતુ, રખડેલ,૨ આળસુ કામનુ ચોર, આખા હાડકાનુ, ૩ હરામી, લુચ્ચુ

ઉનમ, સ્ત્રી૦ન્યૂનતા, ઓછ, હિણપત, નાનમ, લાચ્છન

ઉનવા, પુ૦ વારે વારે પિશાબની હાજત થાય ને થતા આગ બળે તે રોગ

ઉનાબદાણા, પુ૦ગાંધીને ત્યેર મળતી એક ઔષધિ

ઉનવાવુ, ક્રિ૦સ૦ મનમા બળ્યા કરવુ, છંઝરાવુ

ઉનામણીઉં, ન૦ (સ૦ ઉષ્ણ + માણુ) પાણી ઉનુ મૂકવાનુ વાસણ

ઉનામણીઓ, પુ૦ પાણી ઉનુ કરવાનો દેગડો

ઉનામણુ ન૦ ગરમ પાણી કરવા સારુ વપરાતુ ધાતુ—માટીનુ વાસણ દેગડી

ઉનામણો, પુ૦ ઉનામણીઓ, દેગડા

ઉનાળો, પુ૦ (સ૦ ઉષ્ણકાલ) ગરમીની ઋતુ ગ્રીષ્મ કાળ, વરના મુખ્ય ત્રણ ભાગમાનોએક

ઉનેવાળ, પુ૦ બ્રાહ્મણોની એક જાત

ઉનાવુ ક્રિ૦ અ૦ છંઝરાવુ.

ઉન્નત, વિ૦ (સ૦ ઉદ્ + નમ્—નમવુ) ઉચુ, પ્રૌઢ, સીધુ, ઉભુ ૨ ટટાર, ઉભેડુ,

ઉન્નતિ, સ્ત્રી૦મોટાઈ, મહત્તા ૨ આબાદી, ચઢતી

ઉન્મત્ત, વિ૦ (સ૦ ઉદ્ + મત્ત—ગાડુ) તાતા મિજાજનુ, કોઇને પત ન કરે તેવુ ૨ અવિનયી, ઉદ્ધત ૩ વ્યસની, કેફી, અમલી, છાટકુ ૪ અભિમાની, મગરૂર ૫ ગાડુ, ભાન વગરનુ

ઉન્મત્તવાયુ, પુ૦ ઘેલછા, ચિત્તભ્રમવાયુ

ઉન્મત્તાઇ, સ્ત્રી૦ ઉન્મત્તપણુ, ઘેલછા ૨ મદ, છકે મગરૂરી, ૩ ઉદ્ધતાઇ

ઉન્મન, ન૦ (સ૦) અભાવ, અપ્રીતિ

ઉન્મનુ, વિ૦ ખિન્ન અપ્રસન્ન, દીલગીર

ઉન્મની, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉદ્ + મનસ્—મન)માયાથી મુક્ત થઇ બ્રહ્મમા સમાઇ રહેવુ તે, મનની એક જાતની અવસ્થા મૂએલા જેવી પાચ અવસ્થામાની છેલી (જાગૃત, સ્વપ્ન, સુષુપ્તિ, તુરીયા ને ઉન્મની) [અનીતિનો રસ્તો.

ઉન્માર્ગ, પુ૦ (સ૦) અવળો—ઉલટો માર્ગ,

ઉન્માદ, પુ૦ (સ૦) તોર, મદ, મમત, અહકાર, અભિમાન ૨ ઘેલાપણુ, ઘેલછા, ચિત્તભ્રમ, ગાડછા, ભૂતપ્રેત, ઇ૦ ના કારણથી વાયુ થવો તે, એક પ્રકારનો સન્નિપાત, મૃગી, વાઇ

ઉન્મીલન, ન૦ (સ૦ ઉદ્ + મીલ્—મળવુ) ફૂલવુ, ખીલવુ, વિકાશ પામવુ તે (ફૂલ) ૨ ઉઘડવુ (આખ) ૩ છૂટવુ, મુક્ત થવુ (ગ્રહણ)

ઉન્મીલિત, વિ૦ (સ૦ ઉદ્ + મીલ્—મળવુ) ઉઘડેલુ વિકાસેલુ, પ્રફુલ્લ

ઉન્મુખ, વિ૦ (સ૦) ઉચે જોતુ હોય તેવું ૨ આતુર, ઉત્સુક ૩ પ્રતિકૂળ, ઉલટુ ૨ તૈયાર તત્પર, ' મરણોન્મુખ' [મૂળ ખોદી નાખવુ

ઉન્મૂલન, ન૦ (સ૦) મૂળથી ઉખેડી નાખવુ તે,

ઉન્મેય, વિ૦ (સ૦) માપવા—વજન કરવા લાયક, તોળવા યોગ્ય [કારો, ૨૫૬.

ઉન્મેષ, વિ૦ (સ૦ ઉદ્ + મિષ્) આખ પલ-

ઉપ, અ૦ (સ૦) પાસે, નિકટ, ઓછુ, ઉતરતું, અતિશય, સરખાપણુ, ઇ૦ સૂચક ઉપસર્ગ.

ઉપઆનો, પુ૦ (સં૦ ઉપ-ઉતરતુ + આનો) એક આનાનો સોળમો ભાગ, ૦ાા પાઇ

ઉપકંઠ, વિ૦ (સં૦ ઉપ-પાસે + કંઠ કાંઠો,) પાસેનુ, નજદીકનુ ૨ કિનારા પાસેનુ ૩ કંઠે, કંઠની આસપાસ-પાસે ૪ પુ૦ ગામ-શહેરની પાસેનો ભાગ પગપાડ ૫ તજેગી ઘોડાની એક જાતની ચાલ [હથિઆર, ઓજાર

ઉપકરણ, ન૦સાહિત્ય સામગ્રી જોઈતા સાધનો-

ઉપકરવુ ક્રિ૦સ૦દયાનુ કામ કરવુ ઉપકાર કરવો

ઉપકાર, પુ૦ (સ૦) કોઈનુ સારૂ-કલ્યાણ કરવુ તે, પાડ આભાર ૨ કૃપા, મહેરબાની

ઉપકારક, વિ૦ પરોપકારી,આભાર કરે તેવુ, ઉપકારી, મહેરબાન

ઉપકારી, વિ૦ (સ૦) ઉપકાર કરનાર, મહેરબાન, ૨ ઉપકાર જાણનાર, કૃતજ્ઞી, જેમા કોઇનાપર ઉપકાર થયો હોય તેવુ

ઉપકૃત,વિ૦ આભારી, ઉપકારી ઓશીગણુ

ઉપક્રમ, પુ૦(સ૦) આરંભ, મંડાણ, શરૂઆત, ૨ ઉદ્યોગ, ધધો [પ્રયોગની જે વિનતિ તે

ઉપક્રમણિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રસ્તાવના ૨ વિ

ઉપગતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રાપ્તિ, લાભ ૨ અગીકાર ૩ નજીક જવુ તે પાસે આવવુ તે

ઉપગમન, ન૦ (સં૦ ઉપ + ગમ્-જવુ)પાસે જવુ તે, મળવુ તે ૨ જ્ઞાન ૩ સ્વીકાર

ઉપગીતિ, સ્ત્રી૦(સ૦ ઉપ + ગીત, ગૈ-ગાવુ) આર્યા અને ગીતિને મળતુ એક માત્રાવૃત્ત

ઉપગુરૂ, પુ૦ (સ૦) વડા ગુરુજી-મહેતાજીના હાથ નીચેનો શિક્ષક, ઉપશિક્ષક

ઉપગ્રહ,પુ૦(સ૦ ઉપ+ગ્રહ-તારો) નાનો ગ્રહ, ચદ્ર (મોટા ગ્રહને એક અથવા વધારે ઉપગ્રહો હોય છે ગ્રહ, સૂર્યની આસપાસ ફરે છે પૃથ્વી ગ્રહને એક ઉપગ્રહ છે જેને ચદ્ર કહે છે

ઉપંગ, ન૦ એક જાતનુ વાદ્ય

ઉપચક્ર, ન૦ (સ૦)એક જાતનુ પક્ષી જે ગોળાકાર ઉડીને ઉપર ચઢે છે ૨ નાનુ ચાક-પૈડુ

ઉપચક્ષુ, ન૦ (સ૦) ચસ્મા, ઉપનેત્ર

ઉપચય, પુ૦ (સ૦) વૃદ્ધિ, ઉચાઈ લાભ ૨ લગ્ન કુંડળીથી ૩, ૬, ૧૦ અને૧૧ મુ સ્થાન (જ્યોતિષશાસ્ત્ર) ૩ ઢગલો.

ઉપચાર, પુ૦(સ૦)સારૂ કરવા જે ઉપાય કરવા તે, સારવાર, સાવજત, સેવા ૨ ઉપાય, ક્રિયા તજવીજ ૩ સાધન, સામગ્રી ૪ માર્જન,સસ્કાર ૫ ઉપમા ૬ સહારનો વિનય, "મને બોલાવતી વેળા ગામભદ્ર એ ઉપચારજ સારો શોભે છે"

ઉપચારક, પુ૦(સ૦) ચિકિત્સક,સારવાર કરનાર ૨ દાસ સેવક

ઉપચારિકા, સ્ત્રી૦ દાસી સારવાર કરનારી સ્ત્રી

ઉપછત, સ્ત્રી૦ (મ રેલ્વેડેલ, ધરની છત

ઉપજ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉદ્ + પદ્-નિગવુ)ઉત્પન્ન થવુ તે નિપજ પેદાશ આવક ૨ જન્મ, મળ, ઉત્પત્તિ ૩, નફો, લાભ ફળ

ઉપજતીરજ, સ્ત્રી૦ (સ૦) નિગવુ અને વધવુ તે પેદા થવુ ને રહેવુ તે,આવક પેદાશ ઉપજ ૨ ચોખ્ખો નફો

ઉપજવુ, ક્રિ૦ અ૦ઉત્પન્ન થવુ, જન્મવુ ઉદ્ભવવુ 'સહસા મનમા ઉપજ્યો સ્નેહ'૨ ફળ -પ્રાપ્તિ થવી, મળવુ ૩ નીવડવુ,થવુ ૩ આજ્ઞા માનની કહ્યુ થવુ

ઉપજવેરો, પુ૦ આયપતવેરો, કમાણીવેરો

ઉપજાતિ, પુ૦ (સ૦)એક જાતનુ ૧૧ અક્ષરનો ગણમેળ છંદ (પિંગળ) એમા ચાર લીટી હોય છે અને ઇદ્રવજ્રા અને ઉપેન્દ્રવજ્રાના ચરણો મિશ્ર હોય છે

ઉપજિહ્વા, સ્ત્રી૦ (સ૦)પડજીભ નાની જીભ

ઉપજાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉત્પન્ન કરવુ પેદા કરવુ, બનાવવુ, કરવુ, ઘડવુ [ગુજરાન

ઉપજીવિકા, સ્ત્રી૦ આજીવિકા જીવિકા, વૃત્તિ

ઉપજીવી, વિ૦ કોઇના ઉપર આધાર રાખી જીવનાર, આશ્રિત [જ્ઞાન, પ્રેરણા જ્ઞાન

ઉપજ્ઞા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉપદેશ વિના પ્રાપ્ત થએલુ

ઉપટ, સ્ત્રી૦ ઉગટ, જુઓ ૨ ઉપાડ, દેવુ

ઉપટણુ,ન૦ નહાતા પહેલા શરીરે ચોળવાનુ સુગધી દ્રવ્ય,પીઠી [જવુ,ફીકુ પડવુ ઉડીજવુ (૨ગ)

ઉપટવું, ક્રિ૦ અ૦(સ૦ ઉત+પદ્-જવુ) ઉપડી

ઉપટામણુ, સ્ત્રી૦ વગોડાના માડવાને દિવસે કન્યોના સગાનો જે સબધપટ પહેરામણી વખતે વહેવાઇની આગળ વાચવામા આવે છે તે (સુરતના નાગરોમા) ૨ લખખત–દસ્તાવેજ

ઉપટો, પુ૦ દુખતી આખની આસપાસ જે દવા ચોપડવામા આવે છે તે ઉકટો

ઉપડતું, વિ૦ તરતુ ઉપર આવતુ, ઉપષતુ

ઉપડતુ, અ૦ એકદમ, ઓચિંતુ, અચાનક. "ઉપડનાને થાપડ મારી"

ઉપડવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ઉત્+પત્) ઉપસી આવવુ બહાર નીકળી આવવુ ૨ ફૂટવુ ઉપસવુ ૩ પાયમાલ થઇ જવુ, સત્યાનાશ જવુ ૩ ઉપર આવવુ, દેખાવુ "અક્ષર ઉપડયા નથી" ૪ આચકો બાધા વગર બોલ્યા જવુ ૫ ચાલતુ થવુ,આગળ વધવુ હકારાવુ "વહાણ–ગાડી ઇ૦" ૬ અદશ્ય થવુ

ઉપડામણ, ન૦ ઉચકવાની મજુરી,વેતર

ઉપડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉપડ તેમ કરવુ,ઉંચકાવવુ

ઉપણવુ, ક્રિ૦ સ૦ (ઉત્+પૂ–શુદ્ધ કરવુ) ઉચે ઉભા રહી સુપડામાથી દાણા ધીમે ધીમે નીચે નાખતા જઇ પવનની સામી ફુકે છોડા ઉગ-ડવા, ઝાટકવુ સાફ કરવુ

ઉપણાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝાટકવુ ઉપણવામા મદદ કરવી [સાધનો તે

ઉપણીઆ, ન૦ ઉપણવાના ટોપના–સુપડા,વગેરે

ઉપણુ, ન૦ ઉપણુ

ઉપતાપ, પુ૦ (સ૦ ઉપ–ઉત્તરનુ+તપ્–તપવુ) ઉતાપો સતાપ,દુખ પીડા એક જાતનો રોગ ૨ ઉતાવળ

ઉપદંશ, પુ૦ (સ૦ ઉપ+દંશ્–કરડવુ) ગરમી તે ઠંખ દમ ... ચાદી ટાંકી

ઉપદાન, પુ૦ (સ૦ ઉપ+દા–આપવુ) નજરાણુ ભેટ ૨ લાચ રૂશવત ૩ થોડુ દાન આપવુ તે

ઉપદિષ્ટ, વિ૦ (સ૦) જેને આજ્ઞા–ઉપદેશ થયો હોય તેવુ

ઉપદેશ, પુ૦(સ૦+દિશ્–શીખવવુ)બોધ, શિક્ષા ૨ શિખામણ જ્ઞાન, હિતવાદ ૩ સલાહ, સૂચના, ૪ ચેતવણી, આજ્ઞા ૫ મત્ર દાન, દીક્ષા

ઉપદેશક, વિ૦ (સ૦) ઉપદેશ કરનાર, ગુરુ

ઉપદેશવુ, ક્રિ૦ સ૦ કઇ કામ કરવાની સલાહ આપવી બોધ આપવો, ઉપદેશ કરવો, પ્રેરવુ, ગોદવુ ૨ ચેતવણી આપવી, શિખામણ દેવી આજ્ઞા કરવી

ઉપદ્રવ, પુ૦ (સ૦ ઉપ+દ્રુ–પીડવુ) જેથી બીજાને પીડા થાય તે, ઇજા દુખ. ૨ સંતાપ, ઉપાધિ ત્રાસ ૩ આપદા, જજાળ ૪ જુલમ

ઉપદેષ્ટા, પુ૦ (સ૦) ઉપદેશકર્તા,આચાર્ય, ગુરુ

ઉપદ્રવી, વિ૦ (સ૦ ઉપ+દ્રુ+ઇ) પીડાકારક

ઉપધાતુ, સ્ત્રી૦મિશ્ર ધાતુ ૨ હલકી–ગૌણ ધાતુ

ઉપધાન,ન૦(સ૦+ધા–મૂકવુ)ઓસીકુ, તકીઓ

ઉપધાન્ય, ન૦હલકી જાતનુ અનાજ, ખડધાન્ય (કાગ, બટી વગેરે)

ઉપધારણા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉપ+ધૃ–ધરવુ) ચિત્તને એકજ વિષય ઉપર સ્થિર કરવા માટે યોગમા કહેલો એક વ્યાપાર

ઉપનયન, ન૦ (સ૦ ઉપ+ની) બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રી અને વૈશ્યના છોકરાઓને આઠમે વર્ષે વેદના અધિકારી કરવા જે સસ્કાર કરવામા આવે છે તે, જનોઇ દેવુ તે,ઉપનીત સસ્કાર, સોળ સસ્કારમાનો એક ૨ જનોઇ, ઉપવીત, બટુકરણ

ઉપનવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉપજવુ, જનમવુ

ઉપનામ, ન૦ (સ૦) મુખ્ય નામની સાથે બીજુ દેવુ નામ તે, કુળ નામ, અટક, ઓળખ આડનામ

ઉપનિષદ, ન૦ (સ૦) વેદાનશાસ્ત્ર, બ્રહ્મવિદ્યા, બ્રહ્મવિદ્યાનુ પ્રતિપાદન કરનાર એક જાતનો ગ્રથ ઉપનિષદો લગભગ ૧૦૮ ઉપરાત છે

ઉપનેત્ર, ન૦ (સ૦) આખે બરોબર ન દેખાવાથી જે નાચોની મદદ લેવી પડે છે તે, ચશ્મા, ઉપચક્ષુ

ઉપન્યાસ, પુ૦ (સ૦ ઉપ+નિ+અસ્–મૂકવુ) ખુલ્લુ–જાહેર–પ્રસિદ્ધ કરવુ તે, ૨ ટીકા, ભાષ્ય, વ્યાખ્યાન, વિવરણ ૩ પ્રસ્તાવના, ઉપોદ્‌ઘાત, ઉપક્રમ ૪ વિચાર ૫ આખ્યાન, કથાનક

ઉપપતિ, પુ૦ (સં૦) યાર,આશક ૨ દીઅર, દેવર

ઉપપત્તિ, સ્ત્રી૦(સ૦) સાબીતીમાં પ્રમાણો અને

દાખલા બતાવવા તે ૨ સિદ્ધિ, યુક્તિ ૩ પુરાવા, પ્રમાણ ૪ ઉપાય, સાધન, ઇલાજ

ઉપપત્ની, સ્ત્રી૦ (સં૦) બીજી સ્ત્રી ૨ રખાત ૩ દાસી, લુડી

ઉપપદ, ન૦ (સં૦ ઉપ-પાસે + પદ-શબ્દ) બે સંયુક્ત શબ્દમાંનો પ્રથમ શબ્દ, સમાસનું પહેલું પદ ૨ ઓળખ, અવટંક,

ઉપપન્ન,વિ૦ (સં૦)સિદ્ધ,સાબીત-પુરવાર થએલું

ઉપપાદન, નં૦ (સં૦) કહેવું-બતાવવું તે ૨ સાબીતી-ખાતરી કરવી તે ૩ સંપાદન, સંગ્રહ

ઉપપુરાણ, નં૦ (સં૦) મહાપુરાણથી ઉતરતા નાના પુરાણ (એ અઢાર છે)

ઉપપ્રદાન, નં૦ ભેટ,નજરાણો ૨ લાંચ, રુશવત

ઉપપ્લવ, પું૦ (સં૦ ઉપ+પ્લુ-કુદી જવું) પીડા, જુલમ ૨ આક્રમણ, ઘેરો ૩ ઉત્પાત, આફત, ૪ ગ્રહણ થવું તે, વિપ્લવ

ઉપભોક્તા, પું૦ (સં૦ ઉપ+ભુજ્-ભોગવવું) ભોગવટો કરનાર, ભોક્તા માલીક ૨ વારસ

ઉપભોગ, પું૦ (સં૦) વહિવટ કરવો તે ભોગવટો ૨ અનુભવ,લ્હાવો ૩ સુખ લેવું તે,મોજમઝા.

ઉપમર્દ, પું૦ અવગણના ૨ નાશ, ઘાણ

ઉપમા, સ્ત્રી૦ (સં૦ ઉપ + મા-માપવું) બે પદાર્થનું એક બીજાને મળતાપણું બતાવવું તે, ૨ સરખામણી, સાદૃશ્ય, દૃષ્ટાન્ત, નિદર્શન, ઉત્પ્રેક્ષા ૩ અલંકાર "ભાઇ, તેનું પેટનો દરીઆ જેવું છે" **ઉપમા આપવી**—સરખાવવું, આબરૂ વધારવી **ઉપમા કરવી**—આબરૂ વધારવી, સ્તુતિ કરવી **ઉપમા લેવી**-માન ખાટવું ૨ દાખલો લેવો **ઉપમા પામવી**-આબરૂ મળવી

ઉપમાતા,સ્ત્રી૦ (સં૦ ઉપ+માતૃ) ધવરાવનારી મા, દાઇ, ધાત્રી ૨ ઓરમાન મા, સાવકી મા

ઉપમાન, ન૦ (સં૦ ઉપ+મા-માપવું) જેની સાથે સરખાવવું હોય તે 'તેનું મુખ ચંદ્ર સરખું છે" ૨ સરખામણી, તુલના, મુકાબલો કરવા લાયક, સરખાવવા યોગ્ય.

ઉપમેય, વિ૦ (સં૦) સરખાવવા લાયક

ઉપયુક્ત, વિ૦ (સં૦+યુજ્-જોડવું) ઉપયોગી, કામનું ૨ યોગ્ય, ઉચિત ૩ બંધબેસ્તું આવે તેવું.

ઉપયોગ, પું૦ સં૦+યુજ્-જોડવું) કોઇ વસ્તુને પોતાના કામમાં લેવી તે, કોઈ વસ્તુનું કામમાં આવવું તે ૨ કામ, વાપર, ખપ ૩ જરૂરિઆત, દરકાર

ઉપયોગિતા, સ્ત્રી૦ (સં૦)પ્રયોજન,અગત્ય,જરૂર

ઉપયોગી, વિ૦ (સં૦) અગત્યનું,જરૂરનું ખપનું, કામનું, ૨ લાભકારી હિતકર

ઉપર, અ૦ ઉંચે, પર 'ખુરસી ઉપર.' ૨. પેલી પાસ, વધારે, 'સો ઉપર દસ' ૩ પછી 'તેના ગયા ઉપર વિચાર' ૪ આગળ 'સુરત મુંબાઇથી ઉપર છે' ૫ ગુણમાં વધારે 'તે તેની ઉપર છે' ૬ ન૦ પક્ષ, ઉપરાણું, મદદ, વહાર 'મારૂ ઉપર કોણ કરે, એને સર્વે સાથ-મા લણ' **ઉપર આભ ને નીચે ધરતી**—અતરિયાળ, નિરાધાર, નિરાશ્રિત **ઉપર ઉપરથી જોવું**—નજર ફેરવી જવી, ઉપરચોટીઉં જોઇ જવું **ઉપર કરવું**—ચઢતું ગણવું, બઢાવવું 'તું વૈષ્ણવનું ઉપર કરીશ, સંસાર સાગર તું તેણે તરીશ—હારમાળા' **ઉપર ટપકે**—ઉંડા ઉતર્યા વિના, ૨ જમા ઉધાર કર્યા વગર **ઉપર થઇને કરવું**-સંમતિ સિવાય નાકબૂલ છતાં કરવું તે પોતા જોખમે કરવું. **ઉપર નીચે થવું**—આતુર-અધીર બનવું, અમુક ઇચ્છા કે કે વસ્તુને માટે ઉતાવળા થવું, 'ગામની ગરીબ સ્ત્રીઓ × × × ખાતર કરવા ઉપર નીચે થઇ રહી હતી —સરસ્વતી૦" **ઉપર પગ મૂકવો**—અનાદર કરવો, ન લેખવવું, બેદરકારીથી ન માનવું, "એવું કેવું અગત્યનું કામ છે જે, હજુર શ્રીના હુકમ ઉપર પગ મૂકે ?—મુદ્રારાક્ષસ' **ઉપર રહીને**—જાતી દેખરેખ નીચે, પાસે ઉભા રહીને 'તે આવી પોતાને હાથે ઉપર રહી પીરસાવશે × × × તો જ સુખમાં આસ મૂકીશું—**પ્રતાપ ઉપર હાથ રાખવો**—ચઢીઆતાપણું ભોગવવું, સત્તા ચલાવવી, નમતું ન આપવી ૨ પોતાનું ધારેલું બોલેલું ખરૂં પાડવાનો ટેક રાખવો 'દરેક બાબતમાં તારો ને

તારોજ ઉપર હાથ રાખે છે ' **ઉપરનું ઉપર રાખવું**—નીચુ પડવા ન દેવું બોનલુ વ્યર્થ જાય તેમ ન કરવુ, માનભગ થવા ન દેવુ ૨ લાડમા હુલાવી ફુલાવીને રાખવુ **ઉપર આભાને નીચે દહ્રા** ઉપર આભ ને નીચે જમીન ઉપર વાગા, માહે ાગા

ઉપરઉપરથી, અ૦ છેક અદરનુ સમજેલુ હોય તેમ નહિ પણ ઉપરથી દેખાએલુ હોય તે પરથી, ઉપલકીઉ, ઉપરચોટીઉ

ઉપરક્ષ, પુ૦(સ૦)હજુરીઓ,પ્રાણરક્ષક,બોડીગાર્ડ

ઉપરચોટીઉં, વિ૦ ઉપર ઉપરથી જણાય કે થાય તેટલુ ઉપલકીઉ, જેવુ તેવુ થોડુ

ઉપછલ્લુ, વિ૦ ઉપરનુ, ઉપરચોટીઉ, થોડુ ઘણુ

ઉપરટપકે, અ૦ ચોપડામા નોંધેલુ નહિ પણ જુદુ લખી રાખેલુ હોય તેવુ અદ્ધર ટપકાવેલુ હોય તેમ, ૨ ઉપર ઉપરથી, આશરે, અડસટ્ટે

ઉપરણુ, ન૦ ચલોડો, ખેસ, પાછોડી, પ્રમાદીમા

ઉપરણો, પુ૦ ઉપરણુ, ખેસ [મળેલુ વસ્ત્ર

ઉપરતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉપ + રમ્-રમવુ) શાતિ, બધ પડવુ તે,૨ વિરતિ વિરામ,વૈરાગ્ય ૩ નિવારણ

ઉપરદગ, ન૦ (સં૦ઉપ-ઉપલુ+દગ) અમલો, જમીન ઉપર કરેલુ બાધકામ 'ઉપરદળ તમારે લેઈ લેવુ એ સરતે જમીન આપી છે "

ઉપરવટ, સ્ત્રી૦ લક્ષમા ન લેવુ તે ૨ ઉલ્લઘન

ઉપરવટ, અ૦ ઉલટુ વિરુદ્ધ, મરજી ઉપરાત, ના કહ્યા છતા, ઉલ્લઘન કરીને 'છોકરાએ મા-બાપના ઉપરવટ થઈ કઈ કરવુ નહિ'

ઉપરવટ, વિ૦ ચઢે તેવુ સરસ, ચઢિઆતુ

ઉપરવટણો, પુ૦ખલ ઉપર વાટવાનો પથ્થર બત્તો

ઉપરવાસ, સ્ત્રી૦ નજીકનો ભાગ (ઘર, પોળ કે ગામનો), ઉપરવાસ

ઉપરવાડીઓ, પુ૦ ગામ, ઇ૦ ની નજીકનો રહેનારો, બહારના વાસમા રહેનારો, ગામ પાડોશી ૨ વસવાયો, આશ્રિત એક ગામને લગતુ ખેતર તે ગામનો ખેડુત ન ખેડે પણ બીજા ગામનો ખેડુત ખેડે તે

ઉપરવાડે, અ૦ વાડ, વડી અથવા ભીતની બાજુએ ઉભા રહી બીજાને બોલાવવુ અથવા આપવુ લેવુ તે,પાછલે બારણે પછવાડેથી "ઉપરવાડે સૈયર કરે છે સાદજો " [વાસ કરવો તે

ઉપરવાસ, પુ૦ ઉપર રહેવુ તે, માળ પર-મેડે

ઉપરવાસીઓ, પુ૦ભગી,વાળનાર,ઝાડુ મારનાર

ઉપરાઉપરી, અ૦એક પછી એક એમ માથેનુ સાથે ઉપરાછાપરી લાગલાગટ

ઉપરાછાપરી, અ૦ ઉપરાઉપરી જુઓ.

ઉપરાટુ, વિ૦ બાજુ, આડફેટુ ૨ બાજુ તરફ, ઉપર ' નાખે પાટુ પગ ઉપરાટે '-પ્રેમા૦ ૨ ઉભુ, પાસાભેર, ઉભેટુ

ઉપરાજવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉત્પન્ન-પેદા કરવુ

ઉપરાણુ, ન૦ બેની લડા મા એકનો પક્ષ લઇ તેની મદદમા રહેવુ, કુમક, સહાય

ઉપરાંત, અ૦ (ઉપર+અત-હદ) વધારે હોય તેમ, વિશેષમા, વધારે, ૨ સિવાય, વળી બીજુ ૩ પછી, પછવાડેથી, ઉપરથી

ઉપરામ, પુ૦ (સ૦ ઉપ + રમ્-રમવુ) મૃત્યુ, મોત, આરામ ૨ સન્યાસ ૩ વિરામ,નિવૃત્ત ૪ બધ પડવુ તે, અટકવુ [જે તફાવત તે

ઉપરામણી, સ્ત્રી૦ વધારો, બે વસ્તુની કિમતમાનો

ઉપરાણુ, ન૦ ઉપરાણુ, પક્ષ, સહાય

ઉપરી, ત્રિ૦ હરકોઇ કામ ઉપર તપાસ રાખવા જે નિમાએલુ તે, ચોકસી-તપાસ-નિઘેબાની કરનાર, ઉપરથી જોનાર, મુખી,મુકાદમ,અધિકારી

ઉપરી, અ૦ ઉપર

ઉપરીપણુ, ન૦ ઉપરી તરીકેની જે સત્તા તે, વડપણુ, ઉપર દેખરેખ રાખવાપણુ

ઉપરૂ વિ૦ ઉભુ, ઉફરૂ પાસાભેર, ઉભુ કરવુ તે " ખાટલો ઉપરો કરો "

ઉપરોધ, પુ૦ (સ૦ ઉપ+ રુધ્-રોકવુ) અટકાવ, રોકાણુ, પ્રતિરોધ ૨ આવરણ ૩ ઘેરો. ૪ પીડા, દુ ખ.

ઉપલ, પુ૦ (સ૦)પથ્થર, શિલા " પેલી ઉપલની સ્ત્રી થઇ, પદસ્પર્શથી રઘુનાથના." ૨.કાકરો. ૩ રેતી ૪ રત્ન

ઉપલક, વિ૦ (સં૦ ઉપ+લગ્-ચોટવુ) ચોપ-

ડામા નોંધેલુ નહિ તેવુ ૨ ઉપરઉપરનુ, ફૂલતુ, વધારાનુ ૩ બાળી, વધેલુ ૪ અધિક,જાસ્તી ૫. ઉપરચોટીઉં

ઉપલકીઉ, વિ૦ ઉપરઉપરની ઉડાવનાર ૨ અલ્પજ્ઞ, અનિપુણ ઓછા જ્ઞાનવાળો ૨ ઉપર ઉપરથી કામ કરવાની ટેવવાળુ, ઉપરચોટીઉ ઉપરઉપરનુ, ૪ ચચુપ્રવેશી ૫ તકવાદી

ઉપલક્ષણ, ન૦ (સં૦ ઉપ+લક્ષ્-જોવુ) ચિહ્ન, ઇમારત, નિશાની ૨ લક્ષણા, આખાનુ તેના ભાગથી જે વર્ણન થાય તે,એક જાતનો અલંકાર

ઉપલક્ષ્ય, વિ૦ થોડા ઉપરથી ઘણુ સમજાય તેવુ ૨ ન૦ આશ્રય, અવલંબન

ઉપલગ, વિ૦ ઉપલક, જુઓ [મેળવેલુ,જાણેલુ

ઉપલબ્ધ, વિ૦ (સ૦ ઉપ +લભ્-મેળવવુ)

ઉપલબ્ધિ, સ્ત્રી૦ નફો ૨ જ્ઞાન, મતિ

ઉપલભ્ય, વિ૦(સ૦ઉપ+લભ)પામવા-મેળવવા યોગ્ય, જાણવા યોગ્ય

ઉપલસરા, સ્ત્રી૦(સ૦ સારીવા)એક જાતની વનસ્પતિ-ઓષધિ એની ડાળી અને સફેદ બે જાતની વેલ કોકણમા થાય છે એને ઉપટ સુળી, નાના કાવળી, સેતડાવળી, શેબવેન, શ્યામી પણ કહે છે એ શીતળ, મધુર, કફ નાશક છે

ઉપલાણુ, વિ૦ ઉપરવાળુ, ઉપરનુ

ઉપલોઉં ન૦ ઉટાટીઉ, જુઓ

ઉપલી, સ્ત્રી૦ જમીનમા દાટેલી ખાયણી

ઉપલુ , વિ૦ ઉપરનુ, આગળ જણાવેલુ તે

ઉપલા-લ્યો, વિ૦ ઉપરવાળો, (લાક્ષણિક અર્થમા ઇશ્વર) 'કોણુ જાણે બા, ખર હશે કે નહિ તે તો ઉપલ્યાને ખબર "—યોગિની

ઉપલેટ, ન૦ (સ૦ કુષ્ટ) એક જાતની વનસ્પતિ ઔષધિ છોડનુ મૂળ

ઉપલેપ, પુ૦ (સં૦) લીંપણ ૨ લેપ.

ઉપવન,ન૦ (સં૦) વાડી, બાગ, ઉદ્યાન, બગીચો ૨ આરામ [કહેવી તે

ઉપવર્ણન, ન૦ (સ૦) ઉપરઉપરથી હકીકત

ઉપવસ્ત્ર, ન૦ અંગવસ્ત્ર, ખેસ, ઉપરણો

ઉપવાત, પુ૦ વાયુ પવન. 'નર શિર થકી લઇ કુસુમ ઉચા, ઉડાડે ઉપવાત -પ્રા૦ કા૦ '

ઉપવાસ, પુ૦ (સ૦ ઉપ+વસ્-રહેવુ) ભૂખ્યા રહેવુ તે, અન્ન અથવા ફળ ખાધા વગર ચલાવવુ તે, અપવાસ ૨ વ્રત, નિયમ

ઉપવાસી, વિ૦ (સ૦) ઉપવાસવાળુ, અપવાસી, ભૂખ્યુ

ઉપવિદ્યા,સ્ત્રી૦(સં૦)નાટકચેટકાદિક જે વિદ્યા તે, મોટી ચૌદ વિદ્યા કહેવાય છે તેથી જે ઉતરતી તે. ૨ સાધારણજ્ઞાન, ગૌણવિદ્યા ૩ છક્કો પંજો, પેચ

ઉપવીત, ન૦ (સં૦) જનોઇ, યજ્ઞસૂત્ર.

ઉપવેદ, પુ૦ (સ૦) મુખ્ય ચાર વેદ વગરના ગૌણવેદ-આયુર્વેદ, ધનુર્વેદ, ગાંધર્વવેદ, સ્થાપત્યવેદ અને અર્થવેદ તે

ઉપશમ, પુ૦ (સ૦+શમ-શાત પડવુ)શમતા, વિરાગ,નરમ-શાત પડવુ તે,૨ શાંતિ,શમન,શાત્વન

ઉપશમન, ન૦ (સ૦) શાત પડવુ,વૈરાગ્ય, શાંતિ

ઉપશાંતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પાછળથી નરમ પડવુ તે, ક્રોધનો ઉતાર, શાંતિ, શાત્વના

ઉપશાખા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પાખડુ, ડાળુ ૨ છોડનુ મૂળ ૩ તાબાનુ ખાતુ

ઉપશાસ્ત્ર, ન૦ (સ૦) ઉપવિદ્યા, નાનું શાસ્ત્ર.

ઉપશિક્ષક,પુ૦ (સ૦)મોટા મહેતાજીનો મદદનીસ

ઉપસર્ગ, પુ૦ (સ૦ ઉપ+સૃજ્-બનાવવુ) શબ્દને આરભે આવી તેના મૂળ અર્થમા ફેરફાર કરનાર શબ્દ, પૂર્વગ ૨ દુ ખ,પીડા, ઉપદ્રવ ૩ અપશુકન, ૪ એક જાતનો રોગ

ઉપસહાર, પુ૦ આરંભેલો વિષય સમાપ્ત કરવો તે, અંત, છેડો, છેવટનુ લખાણ તે ૨ ટુકામા આટોપવુ તે,સારાશ,ટુકુ બ્યાન કરી સપુર્ણ કરવુ તે.

ઉપસવુ ક્રિ૦અ૦ (સ૦ ઉપ + સૃપ્-વધવુ) ફૂલવુ, હોય તેથી કદ-વિસ્તારમા વધવુ ૨. પવન ભરાઇને ચઢવુ ,સુજવુ ૩ ઉખડવુ, પેટુ નીકળવુ

ઉપસાગર, પુ૦ મોટો અખાત

ઉપસાટ, ન૦ સોજો, ફુલાવો. ૨ વધારો

ઉપસાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફૂલાવવુ, ઉપસે તેમ કરવુ ૨. સૂર ધીમે ધીમે બેચવો.

ઉપસાવું, ક્રિ૦ અ૦ ફૂલવું, ઉપસવું, સુજવું.

ઉપસ્કર, પુ૦ (સ૦) મુખ્ય વસ્તુને લાગતી વળગતી જે વસ્તુ તે,સાહિત્ય,સામગ્રી ૨ ઘરખટલો

ઉપસ્ત્રી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પરણેલી નહિ પણ રાખેલી સ્ત્રી, રાખ

ઉપસ્થ, ન૦ (સ૦) સ્ત્રી પુરૂષ જેથી ઓળખાઇ આવે છે તે ચિહ્ન, ગુહ્યેન્દ્રિય

ઉપસ્થાન, ન૦ (સ૦ ઉપ+સ્થા–ઉભા રહેવુ) ઉભા થઇ હાથ ઉચા રાખી મંત્ર ભણી દેવની જે સ્તુતિ કરવી તે

ઉપસ્થિત, વિ૦ (સ૦) પાડે–મોઢે હોય તેવુ, જીહ્વાગ્રે હોય તેમ ૨ પાસે આવેલુ–ઉભેલુ

ઉપહાર, પુ૦ (સ૦ ઉપ+હૃ–લઇ જવુ) પૂજાનો સામાન સાહિત્ય ૨ બક્ષિસ,ભેટ દાન ૩ લવાજમ

ઉપહાસ, ન૦ (સ૦) મશ્કરી,પરિહાસ ૨ ટોળ, મજાક ૩ મશ્કરીમા ઉડાવવુ તે

ઉપહાસ્ય, વિ૦ (સં૦) હસી કાઢવા જેવુ, હાસ્યજનક, મશ્કરીવાળુ

ઉપળુ, ન૦ ખાટલાને પહોળુ રાખનારૂ જે લાકડુ તે, ઉભુ લાકડુ તે ઇસ અને આડુ તે ઉપળુ

ઉપાકર્મ, ન૦ (સ૦) જનોઇ ધારણ કર્યા પછી દર વર્ષે કરવાનુ એક કર્મ, શ્રાવણી ૨ વેદાધ્યન શરૂ કરતા પહેલા કરવામા આવતી એક ક્રિયા

ઉપાખ્યાન, (સં૦) કથા,દંતકથા લોકમા ચાલતી વાત, ૨ આડકથા, કહાણી, ૩ મહેણુ

ઉપાગ, ન૦ (સ૦) અપ્રધાન ભાગ, વધારો, પરિશિષ્ટ, પુરવણી ૨ નાનુ–ઉતરતુ અગ ભાગ ૩ તિલક, ટીલુ.

ઉપાડ, પુ૦ ચઢતી, તેજી, વધારો, ૨ ઉઠાવ,ખપત, ખપ ૩ માગણી,ઘરાકી ૪ ઉપમાટ સોજે ૫ ઝનુન, ઉન્માદ, આવેશ ૬ શરૂઆત ૭ કોશીશ, મહેનત, પ્રયાસ ૮ નાણા લેવાને ૯ વાપર, ઉપયોગ

ઉપાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ઉત્–ઉચે + પા) નીચેથી ઉચે લેવુ,ઉચકવુ. ૨ લઇ લેવુ,ચોરવુ ૩ મુળથી ઉખેડવુ ૪ માથે લેવુ વહોરવુ ૫ ચલાવવુ, શરૂ કરવુ માડવુ ૬ ખસેડવુ,લઇ જવુ

ઉપાડીજવુ, ક્રિ૦ ઉઠાવી જવુ ખેચી લઇ જવુ ૨ ચોરી જવુ ૩ લઇ જવુ ઉપાડી જવુ

ઉપાડો, પુ૦ ખપ, ઉઠાવ ૨ સળી૫૨ લેવાય તેટલો કાટા-ઘાસ–ઝરડા વગેરેનો જથ્થો

ઉપાદાન, ન૦ (સ૦) કબુલ કરવુ તે, અંગીકાર, સ્વીકાર ૨ હેતુ પાસેનુ કારણ

ઉપાધિ, પુ૦ (સ૦) પીડા, આપદા, દુખ,સંકટ ૨ પચાત જજાળ, ચિતા ૩ અટક, ઉપનામ, પદવી, ખિતાબ, શુદ્ધ સ્વરૂપને બીજો સબધ લગાડવો તે, ઇલકાબ

ઉપાધ્યાય, પુ૦ (સ૦ ઉપ–પાસે + અધિ+ઇ–અભ્યાસ કરવો) દરેક કુટુબમા શુભ અશુભની ક્રિયા કરાવનારો બ્રાહ્મણ, કુળગોર પુરોહિત ૨ મહેતાજી, અધ્યાપક

ઉપાધ્યો, પુ૦ ઉપાધ્યાય, જુઓ

ઉપાન, ન૦(સ૦ઉપાનહ્)ખાસડા,જોડા,પગરખા

ઉપાન્ત, અ૦ (સ૦) પાસે, સમીપ, નિકટ

ઉપાન્ત્ય, વિ૦ (સ૦)છેલ્લાની પૂર્વેનુ ઉપાન્ત્યાક્ષર—છેલ્લા અક્ષરની પહેલાનો જે અક્ષર તે

ઉપાય, પુ૦ (સ૦) દુખમાંથી છુટવાને જે કઇ કરવુ તે, તજવીજ, યુક્તિ, ઇલાજ, ૨ રસ્તો, સાધન (એ ચાર છે સામ, દામ, ભેદ, ને દડ) ૩ ઉપચાર, પ્રયોગ ચિકિત્સા

ઉપારભ, પુ૦ આરભ, શરૂઆત

ઉપાર્જન, ન૦ (સ૦) સગ્રહ સચય ૨ કમાઇ, પ્રાપ્તિ, લાભ, નફો ૩ કમાઈ સારૂ જે સેવા ચાકરી કરવી તે, નોકરી, ચાકરી

ઉપાર્જના સ્ત્રી૦ (સ૦) કાલાવાલા ૨ આજીજી ૩ ઉપાર્જન, કમાઇ, રળતર, પેદાશ '

ઉપાર્જિત, વિ૦ (સ૦) કમાએલુ, પ્રાપ્ત કરેલુ, સચય કરેલું 'વડીલોપાર્જિત'

ઉપાલભ, પુ૦ (સ૦) ઠપકો, મહેણું, કોઇને શીખામણ કે બીજી રીતે કંઇ કહેવુ તે

ઉપારાણુ, ન૦ ઉત્તેજન, ઉશ્કેરણી ૨ બહાનુ,મિષ

ઉપાશ્રય, પુ૦ (સ૦) અપાશરો (શ્રાવકોનો) ૨. આશરો, આશ્રય, સ્થાન [શ્રિત, આશ્રયાગત

ઉપાશ્રિત, વિ૦ આશ્રય લીધો હોય તે, આ-

ઉપાસક, વિ૦ (સં૦) ઉપાસના–સેવા–ભક્તિ કરનાર સાધન કરનાર ૨ શૂદ્ર ૩ ભક્ત, સાધક.

ઉપાસંગ, પુ૦ (સ૦ ઉપ +આ+સજ્)ભાથો, તીર રાખવાનું પાત્ર.
ઉપાસન, ન૦ (સ૦ ઉપ + આસ-બેસવું) સેવા, ભક્તિ કરવી તે ૨ મળી કરવી તે ૩ કંઈ કામ કરવા શરૂઆત કરાવવી-જાગૃતિ આણવી તે ૪ ઉપાસના ૫. (ઉપ+અસ-ફેંકવું) બાણ ફેંકવાનો અભ્યાસ કરવો તે
ઉપાસના, સ્ત્રી૦ (સ૦) કોઇ દેવને ભક્તિ, પૂજા, હોમ, જપ, ઇ૦ થી સેવવું તે, પૂજા, પૂજન, સેવા આરાધના, (ઉપાસના ત્રણ પ્રકારની છે આત્મોપાસના, કર્મોપાસના અને જ્ઞાનોપાસના, અથવા, ધ્યાન, અનુષ્ઠાન અને જ્ઞાનથી સ્વરૂપ ઓળખવું તે) ૩ વેદપ્રતિપાદ્ય ધર્મના ત્રણ અંગમાનું બીજું (કર્મ, ઉપાસના અને જ્ઞાન)
ઉપાસરો, પુ૦ અપાશરો, ઉપાશ્રય
ઉપાસવું,ક્રિ૦સ૦ સેવવું ઉપાસના કરવી આરાધવું
ઉપાસિત, વિ૦ જેની ઉપાસના કરી હોય તે
ઉપાસી, વિ૦ ઉપાસના-સેવા કરનાર, ભક્ત ૨ ઉપવાસી, ભૂખ્યું [આરાધ્ય, પૂજ્ય
ઉપાસ્ય, વિ૦ (સ૦) ઉપાસના કરવાને યોગ્ય,
ઉપેક્ષક, વિ૦ બેદરકાર, બેતમા
ઉપેક્ષણ, ન૦ જતું કરવું તે, આંખઆડા કાન કરવા તે
ઉપેક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉપ+ઈક્ષ્-જોવું) બેતમા બેપરવાઈ, બેદરકારી, અનાદર, દરકાર ન કરવી તે
ઉપેન્દ્ર, પુ૦ (સ૦ ઉપ+ઇન્દ્ર) વિષ્ણુ ભગવાન
ઉપેન્દ્રવજ્રા, ન૦ (સ૦) અગિયાર અક્ષર આવે તેવું એક વૃત્ત 'જને જુએ ગાઠ જશો જનાર, ઉપેંદ્રવજ્રા વૃતમાં લખાશે (પિંગળ)
ઉપેય,વિ૦(સ૦)ઉપાય કરવા લાયક,માનવા લાયક
ઉપોઢ, વિ૦ (સ૦ ઉપ+વહ્) પરણેલું ૨ પાસેનું, નજીકનું
ઉપોદિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક જાતનું શાક
ઉપોદિકા,સ્ત્રી૦ પોથી દાત રગવાનો રંગ ૨ પોઇ
ઉપોદ્ઘાત, પુ૦ (સ૦ ઉપ+ઉત્+હન્-મારવું) ઉપક્રમ, પ્રવેશ, પ્રથમ શો વિષય છે તેનું આરંભમાં જે દર્શન કરાવવું તે, પ્રસ્તાવના, દિબાચો. ૨. વાદનો વિષય, પૂર્વ પક્ષ [૨ અપોષણું

ઉપોષણ, ન૦(સ૦) ભુખ્યા રહેવું તે, ઉપવાસ,
ઉફ્ટાઈ, સ્ત્રી૦ મમત્વ, મોટાઈ, બડાઇ ૨ ફાંકો, તોર, શેખી
ઉફણવું, ક્રિ૦ અ૦ વધવું (છોડવા, ઇ૦) ૨. ઉપસવું, સુઝવું ૩ ફદફદી જવું, કોહી જવું. (ફળ ફળાદિ) ૪ મદમાં મહાલવું ૫. ઉપણવું
ઉફરાંટીઉ, ન૦ લખેલા કાગળની સામી બાજુ (કા૦)
ઉફરાટવું, ક્રિ૦ અ૦ફેરવવું,પાસું બદલાવવું.
ઉફરાટુ, વિ૦ પાસાભેર, કનેડે, પાસરે ' તેને. થાવા ન દે ઉફરાટી' ૨ અવળું, ઉંધું.
ઉફરૂ, વિ૦ પાસાભેર, ઉભુ ૨ વધારામાં ૩. ઉલટું 'એ ઉફરૂ જે સાધન કરો, તે તો આળ પંપાળ' ૪ શ્રેષ્ઠ, ૫ ઉપરાંત, ઉપરનું ૬. ઉઘાડું
ઉફાણો, પુ૦ ઉભરો, જોસ (કાઠિ૦)
ઉફાન, ન૦ ઉકળીને ઉભરાવું તે, ઉભરો, જોસ,
ઉફાત, સ્ત્રી૦ ઉડાઉપણું. ૨ ફુંપદ, અહંકાર, મદ, ૩ ખાની ડાક કરવો તે, ગજા ઉપરાંત ખરચ કરીને ખોટો ડોળ દેખાડવો તે
ઉફાદ, સ્ત્રી૦ ઉફાત, જુઓ ૨ અનીતિ ૩. તોફાન મસ્તી [જેવું ઊગી નીકળવું તે
ઉમ, સ્ત્રી૦ ફૂગ કહોવાણ થઇ ધોળું મુવાળાં
ઉમક, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઉત્ + વમ્-ઉલટી થવી) ઉછાળો, બકારી, ઉલટી થવા જેવું તે.
ઉમટ, વિ૦ (મ૦) કોહાએલું, ઉબવાળું ૨ ખોરૂં કોહેલા જેવી વાસ મારતું. ૩. ઉતરી ગએલું
ઉબટાણ,સ્ત્રી૦ ઉતરી ગયા જેવી વાસ, ખોરાશની ગંધ ૨ ફૂગ
ઉમટુ, વિ૦ ફૂગ વળી હોય તેવું, વાસી ટાઢું
ઉબડિયું, ન૦ પાપડી વગેરેને માટલામાં ઘાલી ચાકી તે, ઉંધિયું
ઉભડુ, વિ૦ અદુકડુ અદ્ધર બેઠેલું
ઉબલક, વિ૦ ઉપલક, જુઓ
ઉબવું, ક્રિ૦ અ૦ ફુગાવું ઉમ-ફૂગ ચઢવી,ઉતરી જવું, ખોરૂ થઇ જવું
ઉબળ, પુ૦ (હિરડું વણત) અવળો વળ આપવો તે.
ઉભળવું, ક્રિ૦ અ૦ ઉભરાવું, વળી ઉથલી જવો. ૨ કરીને થઇ આવવું (રોગ).

ઉબાડીસાં, ન૦ વારે વારે સળગાવવુ અને હોલવવુ તે ૨ બોયણુ, સળી-સળેકડુ સળગાવી હાથમા રાખવુ તે

ઉબાણુ, અ૦ (ઉદ્ + બાણુ-નિશાન) ચીલે અથવા પડેલા રસ્તે ન જતા આડફટા રસ્તે ચાલવુ તે, ઉન્માર્ગ ૨ બાણુ, હદ બતાવનાર નિશાન

ઉમાન, વિ૦ છાતીવાળુ, નિર્ભય, બહાદુર

ઉબારો, પુ૦ (મ૦) ઉબાળો, જુઓ ૨ માલમતા, ઘરખટલો ૩ ગબારો,

ઉબાળુ', ન૦ ગુમડુ

ઉબાળો, પુ૦ છાણાન કડકા, સરોડા, ઇ૦ સડેલાઇથી સળગે એમ ચુલામા ગોઠવવુ તે ૨ કશો હાથમા માય તેટલુ 'એક ઉબાળો સળગાવો એટલે ઉઘીઉ થશે' ૨ ગરબડ, તોફાન ૩ હોહા, ચર્ચા ૪ બાફ ૫ ઉભરો

ઉબેતર, ન૦ ઉનાળામા કુવાનુ પાણી પાઇ કરેલો પાક ૨ લગ્ન પ્રસગે આવેલા માણુસોને રજા આપવી તે, વિદાયગીરી

ઉબેર, સ્ત્રી૦ હળમા કોશને મજબત બેસાડવાને ઘાલવામા આવતી ફાચર

ઉબેલો, પુ૦ ઝાડે ફરવા જવાની હાજત, અમળાટ, ચૂક

ઉબેળવુ, ક્રિ અ૦ ઉબેળવુ, એક વ ખત વાવવુ ઉખેડી નાખવુ ૨ વળ ઉકલે તેમ કરવુ ૩ ફરીથી થાય તેમ કરવુ, શાત હોય તે તાજુ કરવુ

ઉભટ, વિ૦ જરાક ઉચુ હોય તેવુ, ઉભુ

ઉભડ, પુ૦ મજુર, ૨ સ્થાયી કામ કરનાર નહિ તે, ઉધડીઓ, દાડીઓ

ઉભડ,અ૦અસલ સ્થિતિમા,જેવુ હતુ તેવુજ (કા૦)

ઉભડુ, વિ૦ કાયમ, સ્થાયી

ઉભણી, સ્ત્રી૦ ઘરના પરથારથી તે મેડા સુધીની ઉચાઇ ૨ ઘરની બેસણી

ઉભય, સ૦ (સ૦) બને, બેઉ

ઉભયચર, વિ૦ (સ૦ઉભય-બને + ચર્- જવુ) જમીન તથા પાણી બનેમા ફરનાર-રહેનાર, [ભુજગચર

ઉભયત, અ૦ બને બાજુથી

ઉભયતાં, વિ૦ બને બાજુ બને ભાગમા-તરફ

ઉભયથા, અ૦ બેઉ રીતે, બને રીતે

ઉભયપક્ષ, પુ૦ બને પક્ષવાળા, બેઉ પક્ષ

ઉભયલોક, પુ૦ બેઉલોક,આલોક-ને પરલોક

ઉભયવિધ, વિ૦ (સ૦) બેઉ પ્રકાર-રીતનુ ૨ જે ધાતુ, અકર્મક ને સકર્મક બનેમા વપરાય છે તે 'તે હસે છે, તે તેને હસે છે' તેમા હસ ધાતુ એ ઉભયવિધ છે ૩ બેબોલુ આમ ને તેમ બોલનાર ૪ ઢોગી, કપટી

ઉભયાન્વયી, વિ૦ (સ૦) બે પદ અથવા વાકયને જોડનાર, અને, વળી, ને [બેલુ સધાએલુ

ઉભયાન્વિત, વિ૦ (સ૦ બે તરફથી જોડા-

ઉભયાર્થ, વિ૦ (સ૦) બે અર્થવાળુ, અસપષ્ટ, અવ્યક્ત, દ્વીઅર્થી, બે રીતે કામ લાગે તેવુ

ઉભયાલકાર, પુ૦ (મ૦) જેમા શબ્દાલકાર તેમજ અર્થાલકાર મને આવેલા હોય તેવો અલકાર

ઉભરણુ,ન૦ઉભરાવુ તે, જોસ-આથો ચઢવો તે

ઉભરામણુ, ન૦ (સ૦ ઉદ્+ભૃ-ભરવુ) ઉભરો, જોસ ૨ ઉભરાઇને બહાર નીકળી ગએલુ તે

ઉભરાવુ, ક્રિ અ૦ ઉભરાઇ જવુ, ખદખદવુ, ગરમીના જોરથી ઉચુ આવવું ૨ ઉકળવુ ૩ ન માવુ, ન સમાવુ 'કીડીઓ ઉભરાઇ છે'

ઉભરો, પુ૦ ઉચુ આવવુ તે, ઉભરણુ ૨ જોસ ગુસ્સો, ઉછાળો ઉભરો આવવો—ખદખદવુ ૨ લાગણી થઈ આવવી, મનનો જુસ્સો ઉકળવો ઉભરો બેસવો—ઉભરાતુ શમી જવુ ૨ શાત થવુ જુસ્સો નરમ પડવો, ઉભરો કાઢવો —જેટલુ કહેવા લડવાનુ હોય તે કહી શાત પડવુ

ઉભરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વળી પાછુ બીજીવાર થવુ (રોગ) ૨ અદરથી પાછુ બહાર આવવુ,નીકળી આવવુ ૩ ઉમળવુ

ઉભાઉભા, અ૦ તુરતાતુરત,તાકીદે,ઝટ,એકદમ

ઉભાઉભ, અ૦ ઉભાઉભા, એકદમ, ઝટપટ ૨ ખડેપગે હોય તેમ, અવિશ્રાત

ઉભાર, વિ૦ વજનમા થોડુ છતા દેખાવુ ઘણુ તે, બહારનો દમામ ઢોગ, ખોટુ મોટાપણુ 'રૂ વાસનુ વજન થોડુ પણ ઉભાર ઘણો' ૨ ઢોકેલો દેવના ઉત્રાડનો તે

ઉબારીઆ, પુ૦ લામ ભર્યા વગરની પોની ઘુઘરીઓ
ઉબાળ, વિ૦ ઉબેડુ, ડાઘ પડતુ
ઉબી ાંધ, સ્ત્રી૦ (મ૦) બેનમાનો વડેચા વગરનો ખડકી મૂકેલો કણુમના સોનો પાક
ઉબેડું, વિ૦ઉજુ હોય તેવુ,ડાઘ પડતુ ન હ તેવુ
ઉભેતાં, અ૦ ઉભયતા, મઉ નરક
ઉભેળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખેતરમા અનાજ ઓર્યા પછી ફરીથા ખેડી તેમા બીજીવાર અનાજ ઓરવુ તે
ઉભેગવું, ક્રિ૦ સ૦ કરડ કરી ૨ વણેતુ ઉકેલવુ ૩.દબાઇ ગએલી વાત પાછી અર્થી કાઢવી ૪. ભેળવવુ, ઢારો પાસે ખવરાવી મૂકવુ
ઉભેગો, પુ૦ અડધી ખડાએલી ડાગર, કરડ
ઉમગવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉદ્‌ભવવુ, ઉત્પન્ન થવુ "આનદ ઉમગ્યોરે, નમતા મુખ ભમ રામે રામ"
ઉમંગ, પુ૦ (સ૦) આનદ, હર્ષ, ખુશી ૨ હોંસ, ઉલટ, ૩ ઇચ્છા
ઉમંગી, વિ૦ ઉમગવાળુ,હોસીલુ ઉત્સુક,આતુર
ઉમટવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફળવુ ઉતરવુ
ઉમડ ઘુમડ, અ૦ ઘુમટ જેવુ છવાઇ રહેલુ
ઉમડીઉં ન૦ ઉમડીઉં. [વગરનુ, સુદર
ઉમણુ, વિ૦ (સં૦ ઉદ્-ઉચુ+મણા-ભૂલ)ભૂલ
ઉમદું વિ૦ (આ૦) ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, સૌથી સરસ, તોફે, ઘજ
ઉમયા, સ્ત્રી૦ ઉમા પાર્વતી, જગદબા
ઉમર સ્ત્રી૦ (આ૦) ઉમ્મર, વય
ઉમર, પુ૦ ઉમરો ૨ ઉદુમ્બર
ઉમરખ, પુ૦ અભિલાષ, હોસ, ખુશી
ઉમરડો, પુ૦ ઉદુબરનુ વૃક્ષ, ઉમરો [મરદાર
ઉમરાવ, પુ૦(આ૦)અમીર, શ્રીમન્ત,મોટા લોક,
ઉમરાવજાદી સ્ત્રી૦ અમીરની દીકરી-કન્યા
ઉમરાવજાદો,પુ૦અમીરનો છોકરો,મોટો માણસ
ઉમરો, પુ૦ (ઉદુંબર) ઉમરડો ૨ આગણુ ઘરનો આગલો ભાગ ૩ બારણાની બેસાખ સાથે જમીનમા બેસાડેલું લાકડાનુ ગચ્ચુ-પાટીઉ ઉમરો ઓળંગવો—ઘરની બહાર જવુ ૨ પરદેશ જવું. ઉમરા ઠેકવા—(વગર કામે) ઘેર ઘેર ભટકવું.ઉમરો ઉખડી જવો—વાણીઆ થવુ, વશ જવો ઉમરો ખોદી નાખવો—વાર વાર આવવુ ઉમરો તજવો—આવવુ બધ કરવુ
ઉમલવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ઉ +મીલ્ મળવુ) વિયાવાનો સમય થવો (ઢોરને) ૨. ખીલવુ, ઉઘડવુ (ફૂલની કળી) ૩ ભૂકો થવો, ફીસ જવુ (બળીચૂનો)
ઉમલેટીઆ, પુ૦ ચીમટીઓ ચુટીઓ ૨ મલીપચી કરવી તે (કાઠિ)
ઉમસ, સ્ત્રી૦ મૂર્ચ્છા, વાઇ ફેફરૂં (સોરઠ.)
ઉમળકે, પુ૦ પ્રેમનો ઉભગો, હેતનો આવેશ. ઉમળકા ઉમળકે-ખરો પ્રેમ ઉમળકો આવવો—પ્રેમનુ ઉભરાવું હેતનો ઉભળો આવવો
ઉમા, સ્ત્રી૦ (સ૦) શિવની પત્ની પાર્વતી ૨ કાંતિ ૩ કીર્તિ [ઉમાડીઉ, અમિકાન
ઉમાડ,પુ૦(સ૦ઉદ્‌+ધુપ) બળતું લાકડુ; ખોયણુ; માડા, વિ૦ મોના મગેના, ચીઠીમાં "ઘુમખા અથવા ઉમાડા જેવા નિંદક કરતા બીજુ કોઇ ખરાબ નથી "-કુ૦ કા૦
ઉમાડીઉ ન૦ ખોયણુ બળતુ લાકડું.
ઉમાપ, વિ૦ ઘણુ અમર માપે
ઉમાર્ગ, પુ૦ અવળો-અનીતિનો માર્ગ કુમાર્ગ.
ઉમામાહેશ્વર, ન૦ (મ૦)મરી ગએલાને નામે સ્ત્રીપુરુષના જોડાને જે જોડા લુગડા દાન આપવામા આવે છે તે [૨ ઉમગી હોસી
ઉમાલો, વિ૦ ઉદાર, સફરી, ખરચાળ, લહેરી.
ઉમેદ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) આશા ઇચ્છા, હોંસ ૨. ભરોસો ઉમેદ બર આવવી—ઇચ્છા ફળીભૂત થવી, વાચ્છેલુ મળવુ ઉમેદ રાખવી—આશા કરવી, ઇચ્છા કરવી-રાખવી. ઉમેદ હાસલ થવી—ઇચ્છા પૂરી પડવી
ઉમેદવાર,પુ૦(ફા૦)ઉમેદ રાખનાર.૨ માન- નોકરીની આશાથી કામ કરનાર,નવો કામ શીખનાર.
ઉમેદવારી સ્ત્રી૦ ઉમેદ રાખવી તે ૨ આશાએ કામ કરવુ તે ૩ નોકરી માટે શીખવુ તે.
ઉમેરણ, ન૦ ઉમેરો, વધારો ૨ મેળવણ, જે ઉમેરવાનુ હોય તે. [૩ ચઢાવો,ઉમેરવું તે
ઉમેરણી, સ્ત્રી૦ વધ; વધારો.૨. ભેળ; મેળવણી.

ઉમેરવું, ક્રિ૦ સ૦ (સં૦ ઉન્+મીલ્) જે હોય તેમા બીજુ મૂકવુ, વધારવુ, મેળવવુ ૨ ઉશ્કેરવુ, ચઢાવવુ. [૨ મેળવણી, પુરતી

ઉમેરો, પુ૦ ઉમેરેલુ વગરેલુ તે, વધારો, વધ

ઉર, ન૦ (સ૦) હૃદય છાતી, દીલ ૨ લક્ષ ધ્યાન ૩ કાળજુ

ઉરગ, પુ૦ (સ૦ સાપ સર્પ 'જાઓને ઘેર, વાટ પેલી જુવે છે, દેખી મારે અંતર ઉરગ ડસે છે' દય૦ ૨ એક જાતનો કીડો ૩ અશ્લેષા નક્ષત્ર

ઉરજ, ન૦ સ૦ ઉર્(-છાતી+જન્(-જન્મવુ) હૃદય ૨ છાતી ઉપરની, સ્તન ૩ ...

ઉરઝવુ, ક્રિ૦ અ૦ લટકવુ 'અગ અગ ઉરઝી અમળાને આગ્રણ દિન દુકુન'

ઉરઝાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગુચવાવુ મુઝાવુ

ઉરણીકૅ, વિ૦ ગુણુ ઓશિગણુ ઋણમુક્ત

ઉરદુ, વિ૦ હિંદી અને ફારસી ભાષાના મિશ્રણવાળી ભાષા, મુસલમાની ભાષા

ઉરફે, અ૦(આ૦ ઉર્ફ ,બીજેનામે, અથવા તો ૨ અગર, કિવા

ઉરમંડળ,ન૦ સ૦)છાતી, વક્ષસ્થળ, હૃદય મંડળ

ઉરમાળ, સ્ત્રી૦ (સ૦) છાતી ઉપર લટકતી માળા, ફૂલનો હાર [વહાલ

ઉરરાગ, પુ૦ (સ૦) મનનો પ્રેમ, હૃદય ભાવ,

ઉરવર, ન૦ સ૦ ઉર્વારુ) કમળકાકડી

ઉરવલ્લી, સ્ત્રી૦ નાભીની ઉપર જતી ઝીણા રૂવાડાની જે વેલ રૂપી હાર તે ૨ ત્રિવલીની પેટ પર પડતા ચામડીના વાટા

ઉરશ, પુ૦ બદનામ, બદામોઈ નામોશી ગીબત

ઉરસ, પુ૦ ઔરસ,પરણેલી સ્ત્રીનો પુત્ર ૨ ઓરસ

ઉરસ્ત્ર ન૦ છાતીનુ બખતર

ઉરાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફેકવુ ઉછાળવુ ૨ હવામા તરાવવુ, ચગાવવુ (પતગ) ૩ છૂટકની દેવુ કાપી નાખવુ "ઉરાડી મુકયા શોર ઢીંગલા,જેમ વાવ ઓકડા હણે"—**પાણીપત** ૪ અનોપ કરવુ, ગેબ કરવુ ૫ વેડફી નાખવુ,ખરચી નાખવુ વાપરવુ ૬ ચાપીને ખાવુ, ૭ પાયમલ કરવુ, તોડીફોડી ભાગી નાખવુ ૮ ખસેડવુ, દૂર કરવુ

ઉરૂ, વિ૦ મોટુ ૨ વિશાળ ૩. ઘણુ, ઝાઝું.

ઉરૂબરૂ, અ૦ (ફા૦ રૂ-મોં+બ-સુધી) સામે, હજુરાહજુર, સન્મુખ, સમક્ષ

ઉરોજ, ન૦ (સ૦) સ્તન

ઉર્વારુ, સ્ત્રી૦ (સ૦) કાકડી [મધ્ય ભાગ

ઉર્વી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૃથ્વી, ભૂમિ ૨ આત્રનો

ઉલ, સ્ત્રી૦ ઓલ જીભ ઉપરનો વાળી મેલ.

ઉલક, સ્ત્રી૦ ઉલટી, વમન ૨ ઉબકો

ઉલક, ન૦ એકાએક મોટો ઉત્પાત જેથી ઓચીતા દોડાદોડ કરી ગભરાટ ઉપજે તે

ઉલેડો, પુ૦ અડધ્ય કોપરી કાઢી સાફ કરેલુ જે સુકુ નાળિએર તે ડોડો

ઉલચવુ, ક્રિ૦ (પ્ર૦ સ૦ ઉદ્+ચલ્) ઓળગવુ ફાળી જવુ ઉલ્લંઘન કરવુ નાપવુ અનાદર કરવો

ઉલટ, સ્ત્રી૦ ઉમેદ, હોંસ આતુરતા ૨ ઉમગ "એમ કહી રાણી નીસર્યાં, ઉલટ ન માય અગ" ૩ પાછુ ફરવુ તે, ઉલટાવુ તે

ઉલટપાલટ, સ્ત્રી૦ ઉથલપાથલ અવળાસવળી ૨ અવ્યવસ્થા, ગોટાળો [હેરફેર ઉલટુસુલટુ

ઉલટપુલટ,વિ૦ આડુ અવળુ,ઉધુચતુ,૨ આમતેમ

ઉલટભેર, અ૦ હોંસથી ઉમગથી ખુશીથી

ઉલટવુ,ક્રિ૦ અ૦ અવળુ થવુ ૨ જોરમા ધસી આવવુ મડી પડવુ ૩ સામા થવુ,મારવા મડવુ

ઉલટસવાલ, પુ૦ ઉલટપાલટ સવાલ પૂછવા તે તપાસણી, સામાવાળાના વકીલની તપાસણી

ઉલટસુલટ, વિ૦ ઉલટપાલટ, અવળાસવળી

ઉલટાણી, સ્ત્રી૦ અંદરની બાજુનુ ચામડુ બહાર લાવવાનુ મોચીનુ ઓજાર

ઉલટાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ હોય તેને ફેરવવુ, ઉંધુ કરવુ ૨ ધમારો કરાવવો ૨ ફેરવી નાખવુ ૩ બદલવુ, [ફરી કરવુ

ઉલટી, સ્ત્રી૦ ઓકારી, વમન

ઉલટુ વિ૦ અવળુ, ઉંધુ ૨ આડુ વિપરીત ૨ ખોટુ,જુઠુ ૩ સામુ 'ઉલટો ચોર કોટવાળને દંડે' ૪ બીજી તરફનુ સામા પક્ષનુ, વિરૂદ્ધનુ

ઉલટી ગંગા વહે છે—અન્યાય થાય છે

ઉલફત, સ્ત્રી૦ (આ૦) પ્યાર, દોસ્તી, મોહબત, ઇખલાસ

ઉલવું, ક્રિ૦ અ૦ ઉનળી જવું, નમી જવું, ઉભું થવું, આગલી બાજુથી ઉચકાઇ જવું ૨ બંધ પડવું, કમી થવું, ખૂટી જવું

ઉલસવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ઉત્+લસ્-નાચવું) ઉલ્લાસમથી ઉમંગાવું હરખાવું ૨ ખીલવું પ્રસન્ન થવું વર્તવું ૩ ફુરવું, ૪ પ્રકાશવું પ્રકટ થવું

ઉલળવું, ક્રિ૦ અ૦ પાછળ ભાર વધારે થવાથી આગળથી ઉંચું થવું નમી જવું ઉથલવું ઉનવું ૨ ઉછળવું ફૂદકો મારવો ૩ જતું રહેવું નાશ પામવું 'મારે જોવાનું સુખ ગયું ઉનળીરે,'–દયા૦

ઉલાયો, પુ૦ આંચકો ધક્કો [ઉનળવું તે

ઉલાળ, સ્ત્રી૦ ઓગળવું તે ૨ ઉંધું વળી જવું તે,

ઉલાળગુલાંટ, સ્ત્રી૦ એક જાતની કસરતની રમત ૨ ઉનટી ગોથ

ઉલાળ, ન૦ સમતોલ ન રહેતાં ઉંચું રહેવું તે એક તરફના વધારે વજનથી નમી પડતું હોય તેવું, ઉનળતું

ઉલાળો, પુ૦ અલાયો, વલાયો રૂપીઆનો આંકડો લખ્યા પછી) કરી આના લખાય છે તે, ૩)॥

ઉલાળવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉંધું કરવું ઉનળે તેમ કરવું આગળથી ઉંચું કરવું ૨ બંધ કરવું કાઢી નાખવું "દુકાન ઉલાળી મૂકી"

ઉનાળાકુચી, સ્ત્રી૦ લોઢાનો એક છેડેથી વાળેલો મોટો આકડો, જેથી બારણાનો ઉનાળો ભરાઇ ઉંચો થઇ બારણું ઉઘડે છે તે

ઉલાળીઓ, પુ૦ ઉલાળો. ૨ સ્ત્રીઓનું એક જાતનું ઘરેણું (કાઠિ૦) ૩ ફૂદકો (ભાવનગર

ઉલાળો, પુ૦ (દ૦ દે૦ ઉલ્લાલો) આગળો, અટકણીઓ, બારણાં બંધ કરવાનો લાકડાનો ખીલો ૨ ઉથલો, વમણ ૩ ઉમંગી, ઉછાળો, ઉકાટો

ઉલૂક, ન૦ (સ૦) ઘુવડ

ઉલૂખલ, પુ૦ ખાડણીઓ ૨ ગુગળ

ઉલેચ, પુ૦ ટાઢોડીઉ, રૂમાલ

ઉલેચવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉચેડવું, ઉસેડવું, ઓછું કરવું

ઉલેચણો, પુ૦ જે વડે પાણી બહાર કાઢી નખાય તે

ઉલેચો, પુ૦ ચંદરવો, છત

ઉલેર, વિ૦ ઉંચું વધવાના લક્ષણવાળું, ઉંચું

ઉલ્કા, સ્ત્રી૦ રેખાના આકારે પડતો તેજનો ઝબકો; આકાશ અગ્નિ ૨ મશાલ, કાકડો; ઉબાડીઉં. ૩ ખરતા તારાનું તેજ

ઉલ્કાપાત, પુ૦ (સ૦ ઉલ્કા+પત્ પડવું) એકાદ મોટો અનર્થ, ઉત્પાત

ઉલ્લંઘ, વિ૦ ઉંચું વધવાપણું ઉલેર

ઉલ્લંઘન, ન૦ (સ૦) ઓળંગવું તે કૂદીને ઉપર થઇને જવું તે, અતિક્રમ ૨ ન માનવું તે, અનાદર કરવો તે ૩ આડે રસ્તે જવું તે ૪ અપરાધ, દોષ અત્યાચાર [૨ ખીલવું, પ્રકાશવું.

ઉલ્લસવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉલ્લાસ પામવો, હરખાવું

ઉલ્લળણ, ન૦ સમતોલ ન રહેવું, નમેલું ઉનળી જાય તેવું ૨ ગાડા ઉનળી જાય તેવો ઢોળાવ.

ઉલ્લાસ, પુ૦ (સ૦) હર્ષ, આનંદ સંતોષ ૨. કોડ.

ઉલ્લાસી, વિ૦ ઉલ્લાસવાળું, આનંદી કોડીલું.

ઉલ્લાળ, વિ૦ ન૦ ઉનળી નમી જાય તેવું.

ઉલ્લોજવું, ક્રિ૦ અ૦ નીચું નમી જવું લચી જવું ૨ મંદ પડવું ઢસી જવું 'હવે કેરીઓ ઉલ્લી ગઇ'.

ઉલ્લૂ, વિ૦ મૂર્ખ, ગમાર, બેવકૂફ અડબંગ.

ઉલ્લેખ, પુ૦ (સ૦) કહેવું તે, વર્ણન વિવેચન. ૨ પ્રયોગ, પ્રમાણ નિયમ ૩ એક જાતનો અલંકાર. ૪ લખાણ લેખ, લખત [રવું; નખવું

ઉલ્લેખવું, ક્રિ૦ સ૦ લખાણ કરવું, ૨. કોત-

ઉલ્હાવવું ક્રિ૦ સ૦ ખુશીમાં રાખવું, મોજ કરાવવી, લડાવવું ૨ ઝુલાવવું

ઉવટ, સ્ત્રી૦ આપદા, પીડા ૨ અડચણ, મુશ્કેલી

ઉવટણ, ન૦ સુગંધી પદાર્થ શરીરે ચોળવો તે ૨ શરીરે ચોળવાનાં સુગંધી દ્રવ્યો

ઉવટણો, પુ૦ નિશા ઉપરનો પત્થર, બત્તો ૨ ઉઠ-કવામાં વપરાતી ચીજો ૩ શરીરમર્દન માટેનાં દ્રવ્યો

ઉવાટ, ન૦ અવળો માર્ગ, આડો રસ્તો.

ઉવેખ, પુ૦ અનાદર, ઉપેક્ષા

ઉવેખવું ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ઉત્+ઈક્ષ્–ધિક્કારવું) ઉખેડવું, ઉપાડવું ૨ ઉપેક્ષા કરવી, દરકાર ન કરવી 'હમે તે વારૂ વર વર્યા, બાઇ કુળકુટુંબ ઉવેખીરે'–ગીત. ૪ હલકું ગણવું, તુચ્છ માનવું "પ્રભુને ભજે પણ પતિને ઉવેખે, તે નારીનો

"જન્મ જાએ અલેખે" ૫ સાંખવુ ખમવુ 'કાના ચૂલ્લા ક્રોડ કરાવે, ઉવેખી કેમ જાએ " ૬ લોપવુ, અનાદર કરવો, ન ગણકારવુ "વચન ઉવેખુ તાતનુ, ધિક પડગો અવતાર ' ૬ આગળ ધરવુ સુવાસ પ્રસારવો "કસ્તુરી કેશર છટાણા અગર ધૂપ ઉવેખાણા "

ઉશાપ, પુ૦ શાપને બદલવો તે, અનુગ્રહ કરવો તે

ઉશીકું, ન૦ (ઉત્ + શિર)માથા નીચે મૂકવાનો તકીઓ, ઓસીકુ

ઉશીંઉં, ન૦ દાતરડુ

ઉશીર, પુ૦ (સ૦) વીરણના વાળા

ઉશેટવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફેકી દેવુ નાખવુ

ઉશ્કેરણી, સ્ત્રી૦ ઉત્તેજન, શિખવણી, પ્રેરણા સળી ૨ મદદ, સાસણી

ઉશ્કેરવું, ક્રિ૦ સ૦શિખવણી કરવી સળી કરવી પ્રેરવુ ઉત્તેજન આપવુ, ચઢાવવુ

ઉશ્વાસ, પુ૦ (સ૦) શ્વાસ ઉચ્છ્વાસ

ઉષ:કાળ, પુ૦ (સં૦ ઉષ્-બળવુ+કાળ) પ્રભાતનો સમય, અરૂણોદયનો સમય પરોઢ

ઉષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મળસકુ, પરોઢીઉ, પ્રાતઃકાળ, પ્રભાત જે વખતે નક્ષત્રની કાંતિ ક્ષીણ થાય છે તે કાળ ૨ ઉષર ભોય,ખારી જમીન ૩ ગાય ૪ સવાર, મધ્યાન અને સાંજ એ ત્રણ સંધ્યા ૫ બાણાસુરની પુત્રી ઓખા

ઉષ્ણ, વિ૦ (સ૦) ગરમ, તપેલુ

ઉષ્ણકટિબંધ, પુ૦ (સ૦ ઉષ્ણ + કટિ-કેડ+ બંધ)વિષુવવૃત્તથી ૨૩।। અંશ ઉપર ને ૨૩।। અંશ નીચેનો પ્રદેશ તે ૨ એ પ્રદેશની પેલી બાજુ સૂર્યનુ કિરણ નથી એ ઠેકાણે જેટલો તાપ પડે છે તેટલો પૃથ્વીના બીજા કોઈપણ ભાગમા પડતો નથી

ઉષ્ણતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગરમી, તાપ, ઘામ ૨ અગન, બળતરા તપારો

ઉષ્ણતામાપક વિ૦ (સ૦) ગરમી માપનાર

ઉષ્ણાંશુ,પુ૦(સં૦) સૂર્ય,જેનાં કિરણો ગરમ છે તે

ઉષ્ણોદક, ન૦ ઉનુ પાણી

ઉસ, સ્ત્રી૦સેલડી ૨ પુ૦ લુગડા ધોવાનો ખાર

ઉસકેડવું, ક્રિ૦ અ૦ ઉસેડવુ, જુઓ

ઉસપવુ ક્રિ૦ સ૦ હોડીમાથી પાણી ઉલેચવું ૨ (મ૦) ખાલી કરવુ, ૩ મ્યાન કઢવુ

ઉસરડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉસેડવુ ભેગુ કરવુ સાભરવુ ૨ ઉલેચવુ ૩ વાળીઝાડી સાફ કરવુ [ટાંડો

ઉસરણ,ન૦(ઓસરવુ) ઓછુ થવુ તે,ઉતારો, ઘ-

ઉસરપાગ, પુ૦ પાયમાલી, નાશ, ક્ષય, વિનાશ

ઉસરવુ, ક્રિ૦ અ૦ નાશ થવો, પાયમાન થવુ. ૨ ઓસરવુ, ઓછુ થવુ ઉતરવુ ૩ કમી થવુ, ઘટી જવુ ૪ ટળવુ જતા રહેવુ

ઉસવણું,ન૦ખારવાળુ પાણી (ધોવામા વપરાય છે)

ઉસારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉપાડવુ ઘસીને ઉપાડી લેવુ "ચંદન ઉસારવુ "

ઉસંગીખેડુ, પુ૦ ઉપરવાડીઓ-ભાડુતી ખેડુ

ઉસેડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભેગુ કરવુ, સાભરવુ, એકઠુ કરવુ "મને આડે હાથે પસા ઉસડવા પસંદ ન હતા "૨ સારી ફેકી દેવુ એઠવાડ, કચરો વગેરે) ૩ સપાટ ખાઈ જવુ

ઉસવણુ, ન૦ ઉસવણું, જુઓ

ઉસેવવુ, ક્રિ૦ અ૦ લુગડાને ખારવાળા ઉકળતા પાણીમા ઘોઈ નાખવુ બાફ આપવો ૨ વવાગનુ પાણી કાઢી નાખવુ (ભાત સેવો, ઈ૦નો).

ઉસ્તવાર,વિ૦ (ફા૦) જોરાવર, મજબુત ૨ વાહિયાત માર ફરે નહિ તેવુ દૃઢ, ૩ છાતીવાળુ

ઉસ્તવારી, સ્ત્રી૦ મજબુતી કૌવત ૨ દૃઢતા

ઉસ્તાદ પુ૦ (ફા૦) મહેતાજી, શીખવનાર,ગુરુ ૨ કામેન નિપુણ પહોંચેલુ પક્કુ, ખધુ.

ઉસ્તાદી, સ્ત્રી૦ શિક્ષકપણુ ૨ કામેહિશયન,નિપુણતા ચતુરાઈ ૩ પક્કાઈ, ખદાઈ ૨ યુક્તિ, કારીગરી દાવપેચ ચનાવનાપણુ. [ણિઓ.

ઉહુખણો,પુ૦ (સ૦ઉલુખલ) ખાડણીઓ, ખા-

ઊ

ઊ, પુ૦ (સ૦ છઠ્ઠો મૂળાક્ષર, ત્રીજો ઓષ્ઠસ્થાની દીર્ઘસ્વર ૨ સ્ત્રી૦ (મ૦) જુ

ઊંઘ, સ્ત્રી૦ પ્રાણી માત્ર કામકાજથી થાકી જઈ બહારનો વ્યવસાય છોડી દઈ આંખો મીચી જે આરામ લે છે તે, અને પોતાની આસપાસ શું બને

છે તેનુ તેને ભાન નથી હોતુ તે સ્થિતિ, નિદ્રા ઊંઘથી શરીર તથા મનનો થાક ઉતરી જાય છે અને સુખ થાય છે, તેમ તાજા ને શક્તિવાન થવાય છે ઊંઘ આહાર ને આળસ એ વધાર્યા વધે છે ૨ અજાણપણુ અજ્ઞાન, ૩ અંધારૂ ૪ આળસ ૫ જપ **ઊંઘમા** જવુ—અજાણપણામા ખોવુ, ગફલત થવી, નિર્થક જવુ **ઊંઘમા** ઊંઘવુ—(તદ્દન) અજ્ઞાનપણામા રહેવુ ઊંઘમાથી ઊઠવુ—જાગવુ ૨ જાણીતા થવુ ૩ અજ્ઞાનપણુ તજવુ ઊંઘતાનો પાડો ને જાગતાની પાડી —સાવચેત નર સદા સુખી, સાવધાનીના ફળ સારા

ઊંઘણસી, વિ૦ લાંબા વખત સુધી ઊંઘનાર, ઊંઘાળવુ ૨. સુસ્ત, આળસુ, એદી

ઊંઘવું, ક્રિ૦અ૦ નિદ્રા કરવી ઊંઘ લેવી, આરામ કરવો ૨ આળસમા—અજાણમા રહ્યા કરવુ

ઊંઘાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઊંઘે તેમ કરવુ, જંપાડવુ ૨ પડતુ મૂકવુ શાંત પાડી દેવુ

ઊંઘાળવુ, વિ૦ ઘેઘણસી સહેજમા ઊંઘીજનાર

ઊંઘેટુ, વિ૦ ઊંઘવાળુ

ઉંચી, સ્ત્રી૦ બે તારના છેડા સામસામા સાથે મૂકી જે આમળો વાળેલો તે (તાણીઆના કામમા)

ઊંચુ, વિ૦ (સ૦ ઉચ્ચ) માધારણ સપાટીથી ઉભા આકારમા ઘણુ લાંબુ હોય તે (નીચાથી ઉલટુ). **ઊંચા નીચા** પાસા નાખવા—આડુ સમજાવી ભમાવવુ, છક્કો પંજો રમવો. દાવ પેચ રમવો **ઉંચી** આખ કરવી—આખ ઠેરવીને સામુ જોઈ શકાવુ ૨ સામે થવા હીંમત ધરવી **ઊંચી** મૂછ રાખવી—ગર્વ ધરવો, ટેક રાખવો, ૨ ઉપર હાથ રાખવો **ઊંચુ** આવવુ—ચઢવુ, ફૂલવુ ૨ આબાદ થવુ બીજા કરતા વિશેષ ચઢીઆતુ થવુ, **ઊંચુ** ચઢવુ—ઉંચી પાયરીએ ચઢવુ ૨ ફૂલાવુ મગરૂર થવુ **ઊંચુ** ઉચુ ચાલવુ—ઝપાટામા ચાલવુ ૨ રોફભેર ચાલવુ **ઊંચુ** નીચુ થવુ—તલપાપડ થવુ—અધીરા થવુ ઉચુ માથુ કરવુ—પદ્ધિ—સુખમા ચઢીઆતાપણુ જણાવવુ, સાંગી હાલતમાં આવવુ ૨. કામમાથી ફરાગત થવુ ઉચુ મૂકવુ—કોરે મૂકવુ, સતાડવુ. "તેણે અડધોઅડધ માલ ઉંચો મૂકયો છે" ૨ ચોરવુ, છૂપાવવુ ૩ વિસારે મેલવુ 'તેણે ભણવાનુ ઉચુ મૂકયુ' ૪ અનાદર કરવો, ન ગણકારવુ ઉંચો નીચો હાથ પડવો—ચોરીથી મેળવવુ, ઉધાચતા કરી સારી પેઠે કમાવુ

ઊંટ, ન૦ (સ૦ ઉષ્ટ્ર) લાંબી ડોકનુ ને પીઠપર ઢેકાવાળુ એક ભારબરદારી ચોપગુ પ્રાણી રેતીના રણમા એજ પ્રાણી ચાલી શકે છે. (નર ને ઊંટ, ને માદા ને ઊંટડી—સાઢણી કહે છે) **ઊંટ** મેલે આકડો ને બકરી મેલે કાકરો—જે મળ્યુ તે ખાવુ, જે આવ્યુ તે ખાખા કરે તેવુ **ઊંટે** ચઢી ગમે તે વખતે, બધાના દેખતા ઉંટે ચઢીને ઊંઘવુ ને મસારીને નામુ લખવુ—એ બે મૂર્ખાઈનુ કામ છે **ઊંટડો** કેણી તરફ બેસશે—પરિણામ શુ આવશે? કેવુ ફળ નિપજશે? **ઊંટે** કર્યા ઢેકા તો માણસે કર્યા કાડકા—સીધી રીતે ન મારનારને આડી રીતે મનાવવા જે ગોઠવણ કરી તે **ઊંટ** મરે ત્યારે માળવા (મારવાડ) સામુ જુએ—ભુવો ધુણે ત્યારે ઘર તરફ નાળિયેર નાખે **ઊંટ** આગળ કરવું—(કિલ્લો કે ગઢ લેતા ઊંટ આગળ રાખી હાથી પાસે ધક્કો મરાવે છે જેથી ઊંટ મરી જાય છે અને હાથીના ધક્કાને જોરે કિલ્લાના બારણા તૂટી પડે છે તે ઉપરથી) કઇ કામ હોય તો બીજાને આગળ કરવો.

ઊંટકટે, પુ૦(સ૦ ઉષ્ટ્રકટા) એક જાતની વનસ્પતિ

ઊંટડી, સ્ત્રી૦ સાઢણી, ઊંટની માદા ૨ સોનીનુ એક ઓજાર

ઊંટવૈદ, ન૦ બેઆગુ વૈદ્ય **ઊંટવૈદુ**—રાક્ષસી દવા.

ઊંટડો, પુ૦ ભારે વજન ઉંચકવાનો, ઉતારવાનો અને ખસેડવાનો સંચો, ક્રેન ૨ નર ઊંટ ૩ હડો ૪ ઉંચો માણસ ૫ ટેકો

ઊંટીઓ પુ૦ ઊંટ જેવો ઊંચો તે ૨ સુસ્ત માણસ, મૂર્ખ. 'ઉડી ન શકે રે, એક ઊંટીઓ, બહુ બોલાવ્યા બાજ દજી'.

ઊંટીઊંજીરૂં, ન૦ એક જાતનું જીરૂં, ઓથમીજીરૂં

ઊંહ, અ૦ દુઃખ અને ગર્વનો એક ઉદ્ગાર
ઊંહું, અ૦ નકારસૂચક ઉદ્ગાર
ઊંહું, ન૦ મમત્વ,અભિમાન ૨ આડાઇ,હઠિલાઇ 'કણબી કેડે કોડ, પણ ઊંહુંનુ એમડ નહિ '
ઊખર, વિ૦ (સ૦ ઊષર) ખારવાળી, ખારી (જમીન 'વાવ્યા નર વાવ્યા પાઠા, ઊખરના ખેડીઆ—વલ્લભ '
ઊછલવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦ ઉત્+લપ-હરખાવુ) ઘોડે ચડી પરણવા જવુ તે ૨ ઉલ્લાસમેર—હરખાતા હસતા નીકળવુ ૩ છનકાવુ, ઉપર થઇને નીકળી જવુ
ઊછલાવવુ, ક્રિ૦સ૦પરણાવવુ ૨ ઊછલે તેમ કરવુ
ઊછાળો, પુ૦ પરણનારને ધામધુમ સાથે ઘોડે ચઢાવવો તે [જવુ દૂધ આવતુ બંધ થવુ
ઊચીજવુ, ક્રિ૦ દૂધ દેતા બંધ થવુ, દૂધનુ ઊડી
ઊટ, વિ૦ સાડાત્રણ
ઊટવુ,ક્રિ૦અ૦ઉટવુ, જુઓ [માથાકુટ, પંચાતી
ઊઠવેઠ, સ્ત્રી૦ ચાકરી સેવા માગવાગ ૨ મહેનત,
ઊઠ, ન૦ વીસ આંકમાનો સાડાત્રણનો એક આંક
ઊડાડવુ, ક્રિ૦ સ૦આશ્રિત કરવુ ઉડે તેમ કરવુ
ઊડણ, વિ૦ ઉડતુ ૨ ઉછળનાર કૂદનાર ૩ હવામા ચાલનાર જેથી આકાશમા ફરાય તેવુ
ઊડણરોગ, પુ૦ઉડીને બીજાને થાય તેવો વ્યાધિ
ઊડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉડવુ, જુઓ
ઊઢ, વિ૦ (સ૦) પરણેલુ
ઊઢા, વિ૦ (સ૦)પરણેલી નવોઢા—નવી પરણેલી
ઊણનાર, વિ૦ તુનવાનુ કામ કરનાર તુનારો
ઊણપ, સ્ત્રી૦ કમીના, કસર, ઘટ, ઓછ ૨ હલકાશ, ગૌણતા ૩ ભૂલ, ચૂક
ઊણમ, સ્ત્રી૦ ઊણપ, જુઓ
ઊણવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ઊન) તુનવુ, તાણા વાણાના તૂટી ગએલા તાર મેળવી વણાટ જેવુ કરવુ
ઊણાશ, સ્ત્રી૦ ઘટ, કમીપણુ, કસર,
ઊણુ,વિ૦(સ૦ઊન) ઓછુ, કમી, ન્યૂન ૨ અધુરૂ
ઊરૂ, ન૦કુવાને લગતો ખાડો, ઓલાણ
ઊરૂ, પુ૦ ઝાંઘ, સાથળ, જાંગ
ઊર્ણ, ન૦ તણ, જાળ

ઊર્ણનાભ, પુ૦ (સ૦ ઊર્ણ-ઊન+નાભિ) કરોળીઓ 'ઊર્ણનાભ જેમ ઊર્ણ મૂકે, મૂકે ને પાછી ભખે' —અખેગીતા
ઊર્ણયુ, પુ૦ કરોળીઓ
ઊર્દ્ધ,અ૦ઊર્ધ્વ જુઓ 'અદ્ધ ઊર્દ્ધ દડો ઉછાળે, તેહ મગ ચપળ દગ ચાને'
ઊર્ધ્વ, અ૦ (સ૦) ઉપર, ઉંચે આકાશ તરફ
ઊર્ધ્વદેહ, પુ૦ (સ૦) મરણ પછી થનારો દેહ
ઊર્ધ્વપુંડ્ર, ન૦ (સ૦ ઊર્ધ્વ-ઉભુ+પુંડ્ર-ટીલુ) ઉભુ તિલક-ટીલુ, (રામાનુજ લોકો કરે છે તેવુ)
ઊર્ધ્વબાહુ, પુ૦ (સ૦) જેણે ઉંચા હાથ રાખ્યા છે તે તપસ્વી
ઊર્ધ્વભાગ, પુ૦ઉપરનો ભાગ, ઉંચેનો ભાગ
ઊર્ધ્વલોક, પુ૦ સ્વર્ગ
ઊર્મિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પાણીમા થતી લહેર, મોજો તરંગ, લોઢ ૨ એકાએક જે પ્રેરણા થઇ આવે તે, ઉમળકો ઇચ્છા (ક્ષુધા તૃષા શીત ઉષ્ણ,હર્ષ શોક એ ૭ ઊર્મિ કહેવાય છે) ૪ વેગ ૫ પીડા ૬ એક જાતની ઘોડાની ગતિ
ઊલ, સ્ત્રી૦ (મ૦) સેલડી
ઊસ, પુ૦ (સ૦ ઊષર—ખારવાળી જમીન)એક જાતનો ખાર,જે લુગડા ધોવાના કામમા આવે છે
ઊહાપોહ, પુ૦ (સ૦) તકરાર, વાદ

ઋ.

ઋ, પુ૦ (સ૦) મૂળાક્ષરનો સાતમો મૂર્દ્ધસ્થાની હ્રસ્વ સ્વર
ઋક્, પુ૦ (સ૦) ઋગ્વેદ, ૨ વેદમંત્ર, ઋચા
ઋક્ષ, ન૦ (સ૦) રીંછ,૨ તારો,નક્ષત્ર ૩ ભીલામુ
ઋગ્વેદ, પુ૦ (સ૦) ચાર વેદોમાનો પહેલો વેદ
ઋગ્વેદી, પુ૦ ઋગ્વેદ ભણનારો, ઋગ્વેદ ભણેલો
ઋચા,સ્ત્રી૦(સ૦)ઋગ્વેદના મંત્રનો એક ભાગ,પદ
ઋજુ,વિ૦(સ૦)સરળ સરખુ ૨ અનુકૂળ ૩ નરમ
ઋણ, ન૦ (સ૦) દેવુ, કરજ, દેણુ, ૨ બંધન (ઋણ ત્રણ પ્રકારના છે—દેવઋણ, ઋષિઋણ, પિતૃઋણ) ૨ (ગણિતમા)બાદ કરવાનો આંકડો ૩ બાદ કરવાનુ ચિહ્ન.

ઋણમુક્ત, વિ૦(સં૦)દેવાથી મોકળુ

ઋણાનુબંધ, ન૦ (સ૦ ઋણ+અનુ+બંધ્-બાંધવુ) દેવાનુ-કરજનુ બંધન,લેણાદેણી, સબંધ.

ઋણી, વિ૦ (સ૦) દેણદાર, કરજદાર દેવાદાર

ઋતુ, પુ૦ (સ૦) બે મહિનાનો જે કાળ તે, મોસમ,કાળભેદ (વર્ષની ૭ ઋતુ છે વસંત, ગ્રીષ્મ, વર્ષા, શરદ, હેમંત અને શીશીર) ૨. સ્ત્રીઓને માસિક અટકાવ આવે છે તે, રજ પ્રાપ્ત થવુ તે, અટકાવ, અળગુ ૩. જનાવરોની માદાઓને આવતો આધાન કાળ

ઋતુકાળ, પુ૦ આધાનકાળ, પ્રજોત્પત્તિનો સમય

ઋતુદર્શન, ન૦ (સ૦ ઋતુ+દૃશ્-જોવુ)અળગુ બેસવુ તે, અટકાવ જણાવો તે

ઋતુપ્રાપ્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦)ઋતુનુ આવવુ તે અળગુ બેસવુ તે. [ફેરફારી

ઋતુભેદ, પુ૦ ઋતુઓમા થતા ફેરફાર મોસમની

ઋતુસંહાર, ન૦ છએ ઋતુના વર્ણનવાળુ કાવ્ય, ઋતુવર્ણન કવિ કાલિદાસનુ લખેલુ તે)

ઋતુમતી,વિ૦(સ૦)અટકાવવાળી,અડકાએલી સ્ત્રી.

ઋતુરાજ, પુ૦ઋતુઓનો રાજા, વસંતઋતુ [સ્ત્રી

ઋતુસ્નાતા,વિ૦ ઋતુકાળ પૂર્ણ થયા પછી નાહેલી

ઋતે, અ૦ (સ૦) વિના સિવાય ૨ ખાતર

ઋત્વિજ, પુ૦ સ૦) ગોર, પુરોહિત

ઋદ્ધિ, સ્ત્રી (સ૦ ઋધ્-વધવુ)ધન,સંપત્તિ,લક્ષ્મી ૨ વિભૂતિ, આબાદી, ઉત્કર્ષ

ઋદ્ધિસિદ્ધિ, સ્ત્રી૦ આબાદી, સંપત્તિ, વૈભવ

ઋષભ, પુ૦ (સ૦ ઋષ્-જવુ) બળદ ગોધો ૨. સા રી ગ મ પ ધ ની, એ સાત સૂર પૈકી બીજો સૂર તે ૩ એક શ્રેષ્ઠ ઋષિ ૪ આદિજીન.

ઋષિ પુ૦ (સં૦) તપસ્વી મુનિ, યતિ,આચાર્ય (એના ત્રણ વર્ગ છે મહર્ષિ, દેવર્ષિ અને રાજર્ષિ)

ઋષિપંચમી, સ્ત્રી૦ ભાદરવા સુદ પાંચમ, એ દિવસે અણખેડયુ ધાન્ય ખાઇ વ્રત થાય છે, અને સામો ખાવાનો મહિમા છે

ઋષિપત્ની,સ્ત્રી૦ (સ૦)ઋષિની સ્ત્રી,આચાર્યની સ્ત્રી.

એ.

એ, પુ૦ (સ૦) મૂળાક્ષરનો કંઠતાળુસ્થાની આઠમો સ્વર દીર્ઘ અક્ષર અ+ઇ, મળીને એ થયો છે પરમ+ઈશ્વર=પરમેશ્વર

એ, અ૦ અરે, ઓ, હે ૨ પણ "ચરી રહીને બેઠી છે, તોએ મો હલાવે છે"

એ, સ૦ આ ૨ તે પેલુ ૩ બોલનાર દંપ માંથી એક (હિંદુઓમા સ્ત્રી કે પતિ એક બીજાનું નામ દેતા નથી તેથી એ શબ્દ વાપરે છે)

એ, અ૦ એકવાર ન સંભળાયાને લીધે કે ન સમજાયાને લીધે ફરીથી સાંભળવા માટે કરવામા આવતો અવાજ ૨ હા પછી ૩ ધમકાવવાનો શબ્દ ૪ આશ્ચર્ય-ખેદ સૂચક ઉદ્ગાર

એચમચેચા, સ્ત્રી૦ ખેંચાખેંચી તાણાતાણ ૨ નાખાનાખ ફેંકાફેંકી (પથરીઓની રમતમા) ૩ હોંસાતુંસી

એચવુ ક્રિ૦સ૦ખેંચવુ તાણવુ ફનકો એચવો 'ર ડિચકો ખાવ, હીંચવુ ૩ નાખવુ ફેંકવુ(નખોદી)

એચાતાણુ, વિ૦ફૂટી દૃષ્ટિનુ,ત્રાંસી નજરવાળુ

એઠ, સ્ત્રી૦ ટેક, વટ, આંટ ૨ ધીર, સાહુકારી ૩ મમત આગ્રહ, જીદ

એઠાળ, વિ૦હઠીલુ મમતી હુજતી રાચડી જક્કી.

એટી, વિ૦ એટવાળુ, ટેકી ૨ મમતીલુ જીદ્દી

એસી, વિ૦ (પ્ર૦ અશીતિ) ૮૦ [ર પેના

એકે, સ૦ માનાર્થે બહુવચનમા બોલાતો શબ્દ

એઓ, સ૦ તેઓ, પેલા

એક, વિ૦ (સ૦) પહેલી જે સંખ્યા તે, પહેલો આંક, ૧ ૨ જેની બરાબરી કરનાર બીજું નથી તે મુખ્ય ૩ કોઇ પણ એક, ચોક્કસ, અમુક ૪ ફક્ત ૫ સરખુ મળતુ અભેદ "તમે અમે એકજ છીએ" ૬ આસરે, લગભગ શુમારે 'સો એક કદમ' ૭ તેજ ફરે નહિ તેવુ 'વચન એક" - પ્રથમ પહેલુ 'એક સુખ તે જાતે નર્યા, બીજુ સુખ પેટ દીકરા " ૧૧ વધારે, એક બીજે (એ અર્થમા) 'એક વર્ષાદ પડયો હોત તો લીલા લહેર થાત' (રૂઢી પ્રયોગ માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ.)

એકએક, વિ૦ દરેક એક, જુદાજુદા ગણના એક, અનુક્રમ.

એકકાલિક-લી, વિ૦ એકજ કાળ—વખતનુ [સમકાલીક

એકકુ, વિ૦ એક એક હોય તેવુ એક પછી એક

એકકોરે, અ૦ એક તરફ એક બાજુએ, એકગમ

એકચક્રવ-ક્રે, અ૦ સર્વોપરી રીતે, એકછત્રે, એકજ ચક્રમા [છે જેનુ તે, તલ્લીન

એકચિત, વિ૦ એકજ વાતમા ચિત્ત-ધ્યાન મન

એકચિત્ત, ન૦ લક્ષ, ધ્યાન, એકતાર,

એકછત્રે, અ૦ ઘણા મોટા પ્રદેશ ઉપર એકજ જણનુ રાજ્ય હોય તેમ, એકજ રાજાની સત્તા નીચ

એકજ, વિ૦ માત્ર એક, કેવળ એક

એકજણ, ન૦ એક માણસ, અમુક એક જણ

એકજથ્થે, અ૦ એક સાથે, એક ઠેકાણે એકઠું કરવુ તે

એકજાતિય, વિ૦ એકજ જાતનુ, સમાન ધર્મ વાળુ

એકજીવ, વિ૦ એકરૂપ, આભજ તન્મય, અભેદ

એકટંગીઉં, વિ૦ એક પગ હોય તેવુ

એકઠુ, વિ૦ જુદેજુદે ઠેકાણેથી લાવીને એક ઠેકાણે ભેગુ કરેલુ તેવુ, જુદુ હોય તેને ભેળી નાખી એક કર્યું હોય તેવુ સયુક્ત, એકત્ર, મિશ્ર ભેળશેળ, મિશ્રિત. એકઠુ થવુ—જોડાવુ, મળી જવુ, ભળવુ ૨ મળવુ, ભેળા થવુ "મને રસ્તામા એકઠો થયો" ૨ સમાધાન થવુ, મેળ—સપ થવો

એકઠુ મળવુ—જોડાવુ ૨ ભેગા થવુ, ટોળે થવુ

એકડેએક, પુ૦ એકથી તે સો લગી બોલવા લખવાનો એક આક ૨. એક સખ્યાચિહ્ન એકડેએકથી—પહેલેથી, શરૂથી, એકડે એકથી

એકડો, પુ૦ એકનુ ચિહ્ન—અક્ષર તે, આકડો ૨ કબુલાતની નિશાની ૩ જથો, ટોળુ, અમુક રીતરિવાજને અનુસરનારો સમુહ—જથો તે એકડો કરવા—કબુલાત આપવી, સહી કરવી (સમતિ બાબત) એકડો લેવો—કોઇની કબુલાત લેવી, સહી લેવી એકડા વગરનુ મીડુ ગણતરી વિનાનુ લેખામા નહિ એવુ નાયક વગરનુ સત્વ નકામુ ૦ પાયા—આધાર વિનાનું એકડે કાઢી નાખવો—તુચ્છગણી નાખવુ કશા લેખામા ન ગણવુ ૨ એકડો કાપવો સમૂહમાથી દૂર કરવુ, નાત તજવો.

એકઢાળીઉ, વિ૦ એકજ ઢાળ હોય તેવુ (છાપરૂ).

એકતર, વિ૦ (સં૦) બેમાથી એક ૨. બે વસ્તુનુ મળી જઇ એક થવુ તે

એકતત્રે, અ૦ એક જથ્થે, એકઠા મળીને, સંમતિથી ૨ ટૂટ પડયા વગર, લાગુ રહીને

એકતરફ, અ૦ એક બાજુએ, એક કોરે, એક હાથપર.

એકતરફી, વિ૦ બન્ને બાજુ બરાબર જોયા વગરનુ, એક પક્ષ ખેચ્યો હોય તેવુ (ઇનસાફ) ૨ એકતુજ, એકબાજુનુ

એકતા, સ્રી૦ (સ૦) ઐક્ય, એકપણું.

એકતાન, ન૦ એક ઠેકાણે ચિત્તવાળુ, એક વિષય ઉપર મનવાળુ ૨ પુ૦ એક જાતનો સ્વર

એકતાર, વિ૦ (સ૦ એક+તાર—દોરા.) પહેલેથી છેવટ સુધી એક સરખુ હોય તેવુ, સમાન એકાકાર, અન્યુનાધિક ૨ તલ્લીન, મળી ગએલુ ગુલતાન ૩ એક તારનુ, એકતારવાળુ, 'અગરખુ એક તારે રે, બનાવ્યુ બહુ જુગતે કરા—રણછોડ'

એકતારો-રી, પુ૦ જેને એકજ તાર હોય તેવુ વાજું.

એકતાલ, પુ૦ ગાયનમા તાલ લેવાનો એક ભેદ ૨ એકજ તાલનો રાગ ૩ ઐક્ય

એકતાળીસ, વિ૦ ચાળીસ ને એક, ૪૧

એકત્ર વિ૦ એકઠુ મિશ્ર, ભેગુ ૨ ભાગમા—પત્તાળામા હોય તેવુ ૩ સરખુ

એકત્રતા, સ્રી૦ એકઠાપણુ, મેળ, સંપ, મેળાપ.

એકત્રીસ, વિ૦ ત્રીસ ને એક, ૩૧

એકત્વ, ન૦ (સ૦) એકપણું, ઐક્યતા, એકતા ૨ સપ ૩ મેળ, મળતાપણુ

એકદંડિઉ વિ૦ (સ૦ એક + દંડ—લાકડી) એક લાકડા ઉપર ઉભુ હોય તેવુ, જેને એકજ થાભલો હોય તેવુ એક દંડીઓ મહેલ—એક થાભલા ઉપર બનાવેલુ રહેઠાણુ, જ્યા રાજાઓ અણમાનીતી રાણીઓને રાખતા એવી દંતકથા છે એક દંડિઓ શ્વાસ—આખર વખતનો શ્વાસ, મરણ થવા પહેલાનો જે શ્વાસ તે

એકદંડો, પુ૦ મરતીવેળા જે શ્વાસ-દમ ચાલે છે તે

એકદંત, પુ૦ ગણપતિ, ૨ એક દાતવાળો હાથી.

એકદમ, અ૦ એક દમે—એકશ્વાસે, એકટસે ૨,

આમકુ. ૩ તરતજ,તાકીદથી,તાબડતોબ,જલદી
એકદળ, ન૦ (સ૦ એક+દલ-પાદડુ) એક પાંખડીનુ ૨ દાગ વગરનુ પડ કે દ્વૈત ન હોય તેવુ
એકદા, અ૦ એક વખત, એક સમયે, એકવાર, ૨. કદાપિ, ૩ પૂર્વે, પહેલા.
એકદાણી, વિ૦ બધા દાણા એક સરખા હોય તેવુ
એકદાણીઉ, ન૦ એક સરખા મણકાની કડી, મગણ સેતર
એકદિલ, ન૦ (ફા૦) જુદાઇ નહિ તે, એકમન
એકદિલી, સ્ત્રી૦ મપ,મેળ,ઐક્ય, મનની એકતા.
એકદૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦(સ૦)એકજ આશયતા-હેતુતા, એક નજર ૨ વિ૦ એક નજરવાળુ ,કાણું.
એકદેશી, વિ૦ (સ૦) એકજ દેશનુ ૨ કોઇ આખા વર્ગને લાગુ પડે તેવુ નહિ, પણ તેના કોઇ ભાગને લાગુ પડતુ, એક બાજુ-પક્ષનુ હોય તેવુ (ભાષણ વાદ) ૩. અધુરૂ, એકજ વાત જાણનાર, એક તરફી
એકધા, અ૦ એક પ્રકારે, એક રીતે,
એકધારી, વિ૦ (સ૦ એક+ધારા) એકજ-સરખી ધારવાળુ (હથિયાર , એક બાજુજ ધાર-વાળુ ૨ સરખુ, સમાન.
એકધારૂ, વિ૦ (સં૦) એક સરખું. ફેરફાર વગરનુ, બદલાય નહિ તેવુ
એકનજર, સ્ત્રી૦ બને જણે સામસામુ જોવુ તે નજર, મેળાપ ૨ એક દૃષ્ટિ ૩ એકજ વિચાર, સામાન્ય હેતુ [આગ્રહી
એકનસીઉં, વિ૦ આડુ, હઠીલું. મમતી,જીદ્દી,
એકનિશ્ચય, પુ૦ (સ૦) ફરીથી કદી બદલાય નહિં તેવો જે ઠરાવ તે
એકનિષ્ઠ,વિ૦(સં૦)અચળ ૨ વિશ્વાસુ, આસ્તિક
એકનિષ્ઠા સ્ત્રી૦ (સ૦) એકના ઉપરજ જે વિશ્વાસ તે, અડગશ્રદ્ધા. ૨ વફાદારી [તેવુ
એકનુ એક, વિ૦તેનુ તેજ, એકજ,બીજુ નહિ
એકંદર, વિ૦ (સ૦ એકત્ર. ફા૦ અંદર-મા) એકઠુ, સરવાળામા ગણેલું, એકદર (સઘળુ) આવી જાય તેવુ,
એકપક્ષી, વિ૦ એકતરફી, એક બાજુનું.

એકપાઠી, વિ૦ એકજ વખત વાચે અથવા સાંભળે તો યાદ રહે તેવુ [(જમીન)
એક ફસલી, વિ૦ એકજ પાક આપે તેવુ.
એકબારગી, અ૦ એક રીતે, એક પાસથી જોતા, એક લેખે ૨ એકવાર
એકબાલ, ન૦ (અ૦ ઈકબાલ.) નસીબ, ઈક-બાલ, [રમત. ૨. આબાદાની, ચડતી.
એકભાવું,વિ૦ એકજ ભાવનું, સરખી કિમતનુ.
એકભુક્ત, વિ૦ એક વખત ખાનાર
એકમજલી, વિ૦ એક માળનુ (ઘર)
એકમ,સ્ત્રી૦ પડવો પખવાડીઆનો પહેલો દિવસ. ૨ એક ૩ પહેલુ
એકમગ, અ૦ એક બાજુ કોરે,એક તરફ
એકમત, વિ૦ (સ૦) એક વિચાર, એક દિલ.
એકમતીઉં, વિ૦ મમતી, હઠીલુ,જીદ્દી, આગ્રહી,
એકમન, ન૦ (સં૦) મેળ, સલાહ, એકમત ૨. ઐક્યતા, રાગ, સપ. [થોડુક.
એકમાત્રા, સ્ત્રી૦(સ૦) એક પાણ.૨.અગજરહ;
એકમાર્ગી, વિ૦ (સ૦) સીધુ,સીધે રસ્તે જનારૂં; સરળ, એકજ માર્ગનું
એકમેક, અ૦ એક બીજાને, પરસ્પર, અપરસ્પ-રસ, અન્યોન્ય ૨. વિ૦ એકતાર, એકરસ.
એકમેર, અ૦ એક બાજુએ,એક તરફ,એક કોરે.
એકર, પુ૦ (અ૦) જમીન-ખેતરનુ એક માપ. ૪૮૪૦ ચોરસ યાર્ડ અથવા ૧ાાા વિઘાનુ માપ
એકરંગી, વિ૦ એકજ રગનુ. ૨ સંપીલુ,એક-તાલી,એકજ રગ-વિચાર તરંગવાળુ
એકરસ, વિ૦ જુદાપણુ ટળી જઈ એકપણુ થઇ રહ્યું હોય તેવુ, અટવાઇ મળી ગએલુ. ૨ એક રાગ વાળુ , ગુલતાન, એકતાર.
એક રાગ, પુ૦ સપ મેળ, એકમત.
એકરાર, પુ૦(અ૦ ઇકરા'ર) ઇકરાર, જુઓ; કબુલાત. [તે લખાણ, ઍફિડવિટ.
એકરારનામું, ન૦ અ૦) જેમા એકરાર હોય
એકરાસ, વિ૦ (સં૦ એક+રાશિ ' રૂપ ગુણ વગેરેમાં સરખુ હોય તેવુ, એક જાતનુ. ૨. એકઠુ કરેલુ,એકદર. ૩. સપ,જોડવું આવવુ તે.

એકરૂપ, વિ૦ (સં૦ એક+રૂપ-જેવુ) એ જ દેખાવનુ એક સરખુ હોય તેવુ, સમાન,એકરસ
એકલ, વિ૦ એકલુ
એકલક્ષી, વિ૦ એકજ લક્ષવાળુ, એક તરફજ ધ્યાન વાળુ [વેલ, શતાવરી
એકલકડે, પુ૦ એક જાતનો બહુ ગુ ણાવાળો
એકલડુ, વિ૦ એકલુ (કવિતામા)
એકલડોકલ, વિ૦ એકલુ એકલુ અટુલુ છુટુ ૨, એકજ સાથે હોય તેવુ 'વખત એટલો ના બારીક હતો કે ગામાન્તરે કરવુ હોય તો એકલ ડોકલથી થઈ શકે નહિ' એકલડોકલના અલ્લા બેલી—ગરીબની વહારે પરમેશ્વર છે જેને કોઈ મદદ કરતુ નથી તેને ઇશ્વર મદદ કરે છે
એકલપેટુ, વિ૦ (સં૦ એક +પેટ) આત્મભરી, પોતાનુજ માત્ર પેટ ભરે તે,સ્વાર્થી,આપમતલબી
એકલમલ,વિ૦નિરલ,ન્યારૂ, કોઇકજ,જવલ્લે મળી આવે તેવુ ૨ એકલડોકલ ૩ એક્કો ૪ એક માર્ગી
એકલવાઇ, સ્ત્રી૦ વાંકુ વાળવાનુ સોનીનુ એક ઓજાર ચીલામા એક બાજુ પડેલો ઉંડો ખાડો
એકલવાયુ,વિ૦એકલુ,સોબતી વિનાનુ ૨ આશ્રય વગરનુ, લાચાર ૩ એકલુ,પુત્ર પરિવાર વગરનુ
એકલશરો, પુ૦ (સં૦ એક+સ્વર–અવાજ) પાણીઆગનો મુનશી, જેને એકલાજ રહેવુ ગમે તે ૨ એકલપેટો, સ્વાર્થી
એકલુ, વિ૦ બીજુ કોઇ સાથમા ન હોય તેવુ, સાથી વગરનું, માત્ર એક પોતેજ, છુટું, જાતે, પંડે ૨ એકનુ એકજ, ફક્ત, માત્ર ૩ અલગ, એકાન્તમા હોય તે એકલે હાથે-બીજા કોઇની મદદ સિવાય, પંડે,કોઇની સહાય વગર,બીજાનો હાથ ન હોય તેવી સ્થિતિમા
એકલા, વિ૦ અગીઆરનો સંકેત ૨ જાતે પોતે
એકવખત, અ૦ એકવાર, પહેલા, એકદા
એકવગુ, વિ૦ એકદમ,એકીવારે,એકેફેરે, સામટુ, સાથે લાગુ ૨ એકજથ્થે, એક બાજુએ, ક્રમે
એકવચન, ન૦ ફરે નહિ તેવુ વચન–બોલ ૨ એકજ વસ્તુનો જે બોધ તે,જેમા એકપણુ હોય તે (વ્યાકરણમા)
એકવચની, વિ૦ એક વચનવાળુ, બોલ્યુ પાળે તેવુ, પ્રામાણિક, વચન પાળનાર સત્યવાદી
એકવડીઉ,વિ૦ પાતળુ નમળા–નાજુક બાંધાનું
એકવડુ વિ૦ પાતળુ દમ વગરનુ,નાજુક બાંધાનુ ૨ ઉપરાઉપરી પડ ન વાળ્યા હોય તેવુ એક પડવાળુ [સ્થાનનું
એકવર્ણ, વિ૦ (સં૦) એ જ ધર્મ કે એ જ
એકવર્ણ સમીકરણ, ન૦ બીજગણિતના જે સમીકરણમા માત્ર એક જ અવ્યક્ત પદ હોય તે
એકવાર, અ૦ એક વખત એક સમયે, એકદા
એકવારીઉ, વિ૦ એક વખતનુ એક જ વખત થાય તેવુ, ૨ એક વાર–વાડના પનાવાળુ ૩ ન૦ એક વખત ખાડેલી ડાંગર [illegible]
એકવિચાર, પુ૦ (સં૦) મળતા આવવું તે, ફેરે નહિ તેવો જે વિચાર તે ૨ ઘણા જણનો વિચાર જુદો ન પડતા મળતો આવવો તે
એકવીસ, વિ૦ વીસ ને એક ૨૧ ૨ ન૦ પતંગની દોરીનુ માપ
એકવીસા પુ૦ આંકમાનો એકવીસનો પાડો
એકસઠ, વિ૦ (સં૦ એક+ષષ્ટિ–સાઠ) સાઠ અને એક ૨ (અં૦ સેટ) એક આખો જથ્થો તે
એકસંપ, વિ૦ એક બીજા સાથે મળી જતુ તે, મળતા થઈ એકત્ર થવુ તે,એકમત ૨ ઐક્યતા, સંપ, એક્કો, ૨ મેળાપ મેળ
એકસરખુ, વિ૦ રૂપગુણ વગેરેમા મળતુ આવતું, જુદુ ન પડતુ, એકતારૂ સમાન,એકરૂપ એકાકાર.
એકસાન, વિ૦ એક સરખુ, એકરૂપ, એકાકાર.
એકસેરૂ, વિ૦ એક સેરવુ [તે ૨. સો, ૧૦
એકસો, વિ૦ સો સોની ગણતરીમા પ્રથમ સો
એકહથ્થુ, વિ૦ (સં૦ એક+હસ્ત)એકજ જણથી થએલુ (કામ) ૨ એક હાથ વાળુ
એકહાથે અ૦ એકજ માણસના હાથથી કામ ચાલતું હોય તેમ, ડખલ વગરનું
એકાંક, વિ૦ (સં૦) એક અંકવાળુ
એકાંગ, વિ૦ (સં૦) અપંગ, હીન અંગ
એકાએક, અ૦ અણધાર્યું, ઓચીંતુ; આકસ્મિક, સહસા; અચાનક.

એકાકાર, પુ૦ (સં૦) જુદીજુદી વસ્તુઓનું એકરૂ થવુ તે, સામ્ય, મિશ્રણ, એકરૂપત્વ ૨ વિ૦ એક આકારનું, એકરૂપ એકતાર, ભેળભેળ.

એકાકી, વિ૦ એકલુ, સાથ વગરનુ 'એકાકીરે, નિર્ભય થઇ વિચરે વનમા' ૨ નિરાધાર ૩ એકદમ, ઓચીતુ [એક આંખવાળુ

એકાક્ષ, પુ૦ (સ૦) કાગડો ૨ વિ૦ કાણુ,

એકાક્ષરી, વિ૦ એકજ અક્ષર હોય તેવુ (મંત્ર)

એકાગ્ર, વિ૦ (સ૦ એક+અગ્ર–છેડો) એકજ વસ્તુ ઉપર લાગેલુ–ચોટેલુ (ધ્યાન, મન, પ્રીતિ, ઇ૦); તલ્લીન.

એકાચાર, પુ૦ (સ૦ એક+આ-સુધી+ચર્-જવુ) એક આચાર–ધર્મ ૨ વિ૦ એકસરખી રીતભાતનુ, સમ આચારવાળુ

એકાણું, વિ૦ નેવુ ને એક, ૯૧

એકાદ, વિ૦ (સ૦ એ +આદિ) કોઇ એક, એક અથવા બે. ૨ એકાદુ, એકજ

એકાદશ, વિ૦ (સં૦) અગિયાર, જુઓ

એકાદશા, સ્ત્રી૦ (સં૦) અગિયારનુ, જુઓ

એકાદશી, સ્ત્રી૦ (સ૦) અગિયારસ, જુઓ

એકાદું, વિ૦ કોઇ એક, એક યા બે ૨ ભાગે એક

એકાનએક, વિ૦ ઓચીતું તાબડતોબ

એકાંત, ન૦ (સ૦) જ્યા પ્રાણી–વસ્તુની ભીડ ન હોય તેવુ ઠેકાણુ નિરાતની જગા, એકાંતતા ૨. ખાનગી બેઠક–મસલત ૩ અ૦ ખાનગી-છુપી રીતે ૪. જ્યા બીજુ કોઇ ન હોય તેવે ઠેકાણે

એકાંતરા, પુ૦ એકેક દહાડાને અંતરે જે ભોજન કરવુ તે લાગટ નહિ તે [આવતો તાવ

એકાંતરીઓ, વિ૦ એકએક દહાડાને આંતરે

એકાંતવાસ પુ૦ (સં૦) એકાંતમા વાસ કરવો તે

એકાંતરે, અ૦ વચમા એક મુકી દઇને પછી ત્રીજુ હોય તેમ એકનો આંતરો હોય તેવુ, અવાર નવાર, વારાફરતી થવુ–આવવુ, એક પછી એક

એકાવન, વિ૦ પચાસ ને એક, ૫૧

એકાવળહાર, પુ૦ (સં૦ એક+આવલિ+હાર –કંઠી) એકજ સેરનો ,પણ ભારે મુલનો હાર

એકાવળી, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક સેરનો હાર. ૨. તે નામનો એક અર્થાલંકાર

એકાશણુ–ણું, ન૦ (સ૦ એક+અશન–ખાવું) દિવસમા એક વખત ખાવુ તે [૨ ઘણુએ, અનેક.

એકાશી, વિ૦ સં૦ એકાશીતિ) એંશી ને એક.

એકાસુત, અ૦ એકેએક; બધુ; દરેક, સઘળુ જ

એકી, સ્ત્રી૦ જે સંખ્યાને બેએ ભાગતા બાકી કંઇ પણ વધે તે. ૨ પિશાબ કરવા જવાનો સંકેત, એક આંગળી બતાવવી તે ૪ સપ, ઐક્ય, એકો 'ધન વડે ધર્મ થાય, કુડા કર્મ નાશી જાય, એકી એ બેની ગણાય, કારણ કે'વાયછે '–વલ્લભ.

એકીકરણ, ન૦ એક કરવુ તે, મેળવવુ–સંમેલન કરવુ તે

એકીન, ન૦ આકીન શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ.

એકીબેકી, સ્ત્રી૦ વસ્તુની સંખ્યા એકી છે કે બેકી તે અટકળવાની રમત.

એકીવારે, અ૦ એકી વખતે, સામટુ, સાથે લાગુ. 'એકીવારે હણી નાખ, દયા પ્રભુ, શી- અદાપે છે'.

એક, વિ૦ કોઇ એક, એકાદુ

એકે, વિ૦ એકપણ કોઈ નહિ 'એકે એવો ન હતો કે જે પ્રભુથી ડરે' એકે કોર કાચી ન રહેવી–જીતવાનુ વીતી જવુ બધી તરફના વાયગ વાઇ ચૂકવા એકે કોર કાચી ન રાખવી–મણા ન રાખવી, ઉપ ન રાખવી (દુખ દેવામા, પ્રયત્ન કરવામા)

એકેએક, વિ૦ એક એક એમ ગણતા જેટલા હોય તેટલા, સઘળા, બધાય ૨ દરેક, પ્રત્યેક.

એકેક, અ૦ એક પછી એક એમ, દરેક ૨ વિ૦ એક એક. ૨ છૂટું નોખુ; અલગ

એકેક, વિ૦ એક પછી એક, વારા ફરતી દરેક

એકેપગે અ૦ એક પગે ઉભુ હોય તેવી સ્થિતિમા ૨ આતુરતાથી, ઉત્કંઠાથી [દરેક, પ્રત્યેક

એકેકુ, અ૦ એક પછી એક, વારા ફરતી ૨

એકો, પુ૦ એકને એક, બેને બએ, ગુણતા જે ગુણાકાર આવે તેના પડીઆ ૨ એક્કો. ૩ વિ૦ એક પણ, એકજ, એકએક. ૪. (નકારમાં એક-પણ નહિ, કોઇ નહિ. [કરેલુ જે શ્રાદ્ધ તે

એકોદિષ્ટ, વિ૦ (સં૦) એકજા પ્રેતને ઉદ્દેશીને

એક્કો, વિ૦ સઘળામા એકજ હોય તેવું; ઉત્તમ, શ્રેષ્ટ, સર્વોપરિ ૨ એકજ, એક એજ
એક્કો, પુ૦ જે રમવાના પાના-પાસામા એકજ નિશાની વાળુ જે હોય તે ૨ એક બળદ જે ડાતો હોય તેવી ગાડી,ડમણી ૩ સપ, ઐક્ય, એકમત થવુ તે
એખરો, પુ૦ એક જાતની વનસ્પતિ–ઔષધ ૨ બાતલ કરેલો–નકામો રહેલો માલ.
એખલસ, સ્ત્રી૦ ઈખલાસ, જુઓ.
એજ, અ૦ નક્કી એ
એજન, અ૦ ઉપર પ્રમાણે, તેજ.
એજંટ, પુ૦ (અ૦) આડતીઓ, પ્રતિનિધિ ૨ અમુક તરફથી કામ કરનાર
એજ્યુકેશન, ન૦ (અ૦) કેળવણી
એજ્યુકેશનલ, વિ૦ (અ૦) કેળવણીને લગતું, કેળવણી સબધી [ગણતરી બતાવે છે
એટએટલુ, વિ૦ એટલુ બધુ (અમુક અમુક એમ
એટલામાં, અ૦ એ વખત–દરમિઆનમા,થોડા વખતમા, તરતજ
એટલામાટે–સારૂ, અ૦ ઉપર કહ્યુ તે પ્રમાણે હકીકત છે વાસ્તે, તે ઉપરથી, તેથી, તે કારણસર
એટલું, વિ૦ (સ૦ એતાવત્)આટલું, જરાક, થોડુક, અમુક માપનું તેટલું
એટલે,અ૦ ફલાણાનો અર્થ આ છે એમ જણાવનારો શબ્દ, બીજી રીતે ૨.એ ઉપરથી, એટલા માટે ૩ પછી, ત્યારે એટલે કે–કહેવાનુ કે, મતલબ કે
એઠ, સ્ત્રી૦ એઠવાડ, અજીઠુ ૨ વિ૦ ખરાબ, તુચ્છ, નિંદ્ય ૩ છડામણ, સકાત ૩ કટાક્ષ આપે તે, પીડા.
એઠવાડ ડે, પુ૦ (સ૦ ઉચ્છિષ્ટ) જેમા ખાધુ હોય તે અજીઠા વાસણો. ૨ અજીઠુ, એઠુ ૩ ગદવાડ, મલિનતા
એઠું,વિ૦ ન૦ અજીઠુ ૨ રૂઠેલુ, રીસાએલુ ૩ છાડયુ સકાત ૪ રાધેલું અન્ન.
એઠુજુઠું,ન૦ વધેલુ રાધેલું ધાન્ય અને વાસણો
એડ, સ્ત્રી૦ એડી ૨ ઘોડાને મારવાનો એડીમાં ભેરવેલો જે ખીલો તે કાંટો. ૩ એતી એડ.
એડ, સ્ત્રી૦ હેડ, જુઓ ૨ બળદોનો કાફલો
એડવવુ, ક્રિ૦ સ૦ અડાવી દેવુ ઘુમાડવુ,સામેલ કરવુ, જોડવુ, લાગુ પાડવુ.
એડીટર, પુ૦(અ૦)વર્તમાન પત્રનો મુખ્ય લખ નારો, તત્રી મત્રી ૨ ગ્રથો છપાવનારો,પ્રકાશક
એડી, સ્ત્રી૦ પગની પાટલીનો પાછલો ભાગ તે ૨ સોની લુહારનુ એક ઓજાર, આકૃતિ–ભાત ખોદેલા હોય તેવુ બીબુ ૩ અક્ષર ૪ લોઢાની નાળ. (બૂટે ચોઢવાની) ૫. ઘટીની માકડી
એડો, પુ૦ અતિશય પ્યાર, લગવાડ ઘણોજ સબધ ૨ બચ્ચાનો ને માનો સ્નેહ સંબધ ને 'છોકરાને એની માનો બહુ એડો લાગ્યો છે'
એઢી, સ્ત્રી૦ બરોબરીઓ, ધગકદર, કાડાકોડ. ૨ પરપરા, પેઢીનો ઉતાર
એણ, ન૦ એક જાતનુ હરણ
એતદ્દેશી, વિ૦ આ દેશનુ સબધી
એથી, અ૦ તેથી, એ કારણે
એદી, વિ૦ (અ૦) આળસુ, મદ, પ્રમાદી ૨ ધીરૂ, ટાઢુ, ધીમુ ૩ વ્યસની, ૪ ગદુ મલિન ૫ નિરૂદ્યમી [તેવુ સ્થળને
એદીખાનુ,ન૦ આળસુનુ સ્થળ કચગે પુ જે ઢોર
એધણાં, ન૦ (સ૦ ઈન્ધન) બાળવાના લાકડા, વસ્તેવ
એધાણ–ણી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અપિ+ધા–પ–ડવુ) નિશાની, ચિહ્ન ૨ દાખલો ૩ ઓળખ, યા..
એન, ન૦ એક જાતનુ લાકડુ
એન, સ્ત્રી૦ ટાકણુ, અણીનો વખત ૨ આબરૂ, શાખ, વટ ૩. ટેક ૪ નાક, શોભા
એન, વિ૦ સરસ, સુન્દર ૨ અસલ પ્રથમ જેવુ ૩ નક્કી, ખરૂ,આબાદ ૪ જમીનનુજ ખાસ
એનઉપજ, સ્ત્રી૦ જમીનના પાકની ઉપજ તે, મહેસુલ
એનકરજ, ન૦ મુદ્દલ કરજ, અસલ દેવુ
એનકિમત, સ્ત્રી૦ અસલ–ખાસ કિમત, પડતર કિમત, એકદર ખરચ [ખરચ.
એનખરચ,પુ૦ ખાસ ખરચ ૨ જમીન સંબધી

એનઘેન,સ્રી૦(આ૦ ઐન-આખ+ગેન્-વાદળુ) છોકરાઓની એક રમત [આવવાનો વખત

એનચોમાસું, ન૦ ભર ચોમાસુ,ઘણો વરસાદ

એનજમીન,સ્રી૦ વાવેતરવાળીજમીન.૨ કિત્તામા બનાવવામા આવેલી જમીન હોય તે

એનજમા, ન૦ મહેસુલની વસુલાત, જમીનના કરની આવેલી ઉપજ તે

એનજીન, ન૦ (અ૦) વરાળ યંત્ર

એનજુવાની, સ્રી૦ ભરજુવાની

એનવાવેતર,ન૦ કિત્તામા બતાવેલી જમીન,વાવેતરવાળી જમીન (પડતર નહિ) [ઢાકણુ.

એનવેલપ, ન૦ (અ૦) પરબિડિઉ, બીડો,વેષ્ટન,

એનવેળા, સ્રી૦ કવેળા આપદીનો વખત

એપ્રિલ, પુ૦ (અ૦) અંગ્રેજી વરસનો ચોથો મહિનો. [આળ, કલંક.

એબ, સ્રી૦ (આ૦) ખોડ, ખામી, અપવાદ,

એબદાર,વિ૦ ખોડ ખાપણવાળુ, લાન્છનવાળુ, દોષવાળું, એબવાળુ

એબિઅલ, વિ૦ ખામીવાળુ, દુર્ગુણી, કલંકિત. ૨. અશુભકારક

એભક, સ્રી૦ (આ૦ હૈબત)અચાનક ભયમાંદા સમાચારથી ચિત્તનુ એકદમ સંકોચાઇ જવુ તે, ફાળ, ધ્રાસકો, હબક

એભકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ છક્ક કરી નાખવુ, મન ઉપર એકદમ ખગાબ અસર કરવી

એમ, અ૦(સં૦ એવમ્)એ રીતે,એ પ્રમાણે

એમાન, ન૦ (સ૦ આમાન્ન) મરણ પથારીપર પડેલા માણુસ પાસે કાચા અન્નનુ દાન અપાવવુ તે

એરગેરિયાજમીન, સ્રી૦ જે જમીન ઉપર સરકાર હક લેવાતો નથી અથવા થોડોક લેવાય છે પણ સરકાર માલીકીની નહિ તેવી જમીન બારખલી જમીનનો એક ભેદ,દુમાલી-ઇનામી જમીન.

એરણ,સ્રી૦ સોની લુહાર વગેરે જે ચોરસ ગચીઆ ઉપર હથોડા મારી ઘાટ ઘડે છે તે.

એરણકાકડી, સ્રી૦ એક જાતનુ ફળ. પપૈયુ

એરંડમૂળ, ન૦ એરંડાનુ મૂળ. [છે તે.

એરંડી,સ્રી૦એરંડાના બી, જેમાંથી દીવેલ નીકળે

એરડીઉં ન૦ દીવેલ.

એરંડો, પુ૦ (સ૦ એરંડ) એક જાતનુ ઝાડ-જેના બીમાથી દીવેલ નીકળે છે તે(એ બે જાતના થાય છે. મળ એરડ અને વર્ષાયુ એરડ મળ એરડ પાચ દસ વર્ષ સુધી ટકે છે જરાયતિ એરડાના બી બારીક હોય છે પરતુ તેમાથી વધારે તેલ નીકળે છે [કોઇક મોટુ ઝાડ

એરમડી,સ્રી૦ ચણી બોરડીને મળતું પણ તેનાથી

એરમડું,ન૦ એરમડીનુ ફળ ૨ અમોટમાં પહેરવાનું સણનૂ જાડુ વસ્ત્ર, ચિકટો

એરા, પુ૦ કબજો, પહોચ. ૨ પકડ, ચાપ

એરાફેરા, પુ૦ ઘણી આવ જા કરવી તે ૨ અસ્તોદય

એરૂ,અ૦ (મ૦ યે) આ તરફ, અહીં, ઓરૂ

એરૂં, પુ૦ સાપ પચકુ ૨ ભેદુ

એરો,પુ૦આવજાવ, પગરવ અવરજવર ૨ હવાડો.

એગેખરો, પુ૦ સોનારૂપાનો ભગાર

એલકાબ, પુ૦ ખિતાબ, ઇલકાબ

એલચી, પુ૦ (તુરકી એક રાજનો પરરાજમાં મોકલેલો કારભારી તે, રાજની તરફનો વકીલ ૨ દૂત, સદેશો લઇ જનાર.

એલચી, સ્રી૦ (સં૦ એલા) ઇલાયચી

એલતેમસ,પુ૦ (આ૦ ઇલ્તિમાસ)અરજ, વિનતી ૨ ફરમાસ. ૩ ઇચ્છા

એલફેલ, વિ૦ (આ૦ ફિઅલ-કામ) વગર વિચારનુ, અસભ્ય, ભાંડ જેવુ, અશ્લીલ ગમે તેમ

એલફેલ, ન૦ (બહુવચનમા) મર્કટ ચેષ્ટા; અસભ્ય ચેન ચાળા, નખરા

એલળવું, ક્રિ૦ અ૦ વાતાવરણમા ભીનાશ આવતા ખારવાળી વસ્તુઓનુ ભીનુ થવુ ઓગળવુ, પાણી થવુ

એલી, સ્રી૦ હેલી, જુઓ

એલીવાર, અ૦ ઓણ, આ વેં, આ વખત

એલો, પુ૦ આચકો, ધક્કો.

એલોએલો,પુ૦ એક જાતની રમત (ભાવનગર)

એવ, અ૦ નિશ્ચય નક્કી. [એવું; બહુજ.

એવડું, વિ૦ આવડું (કદમાં); એવું. ૧. એટલુ

એવણ, સ૦ તે, એ.

એવા, પુ૦ હેવા, ટેવ, અભ્યાસ, મહાવરો

એવાતણુ, ન૦ સ્ત્રીની પરણેલી હાલત, સૌભાગ્ય, સેવાશણુપણુ

એવામાં, અ૦ એટલામા, એ દરમ્યાન, તરતજ પછી

એવુ, વિ૦ એરીતનુ-પ્રકારનુ ૨ એના સરખું-જેવુ

એશ, સ્ત્રી૦ (આ૦ એશ) મોજમઝા, ૨ ગમ્માજી, ચમનબાજી અશઆરામ-તાગડધિન્ના કરવા તે ૨ મોજમઝા ૩ વિષયભોગ, કામાભિલાષ

એશિયા, પુ૦ પૃથ્વીના પૂર્વ ગોળાર્ધમાનો એ નામનો ખડ [એશિયાનુ વતની

એશિયાટીક, વિ૦ (અ૦) એશિયાખડ સબધી,

એસણુ, ન૦ સોનીનુ નાનુ અગીઠુ, સગડી

એસ્તેકબાલ, પુ૦ (અ૦ ઇસ્તિકબાલ) મેમાનને આદરમાનથી સામા જઇ તેડી લાવવુ તે, સામૈયે જવુ તે

એસ્ટિમેટ, પુ૦ (અ૦) અડસટ્ટો, અટકળ ૨ શુમાર, ગણુતરી ૩ કિમત, આંકણી.

એહુ, સ૦ એ, તે (કવિતામા) [કોક, મૂઢ

એહુમક, વિ૦ (અ૦ અહુમક) બેવકુફ, મૂર્ખ

એહુ વુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ અપ+ભૂ-સૂગવુ) પાણી થવુ, પીગળવુ ભીનાશ આવવી, પાણી છૂટવુ (હાથ, પગ મીઠુ ઇ) ૨ ઓસરવુ ઉતરવુ

એહવાલ, પુ૦ (અ૦) હકીકત, વર્ણન, કથા ૨ અવસ્થા, હાલત, સ્થિતિ [૨ કૃપા, મહેરબાની

એહસાન, ન૦ (અ૦ ઇહસાન) ઉપકાર આભાર

એહસાનમદ, વિ૦ (આ૦) આભારી, ઉપકારી, ઓશિઆળુ

એળ, સ્ત્રી૦ ઇયળ, જુઓ [ગધીદાર તેજાનો

એળચી, સ્ત્રી૦ (સ૦ એલા) એક જાતનો સુ

એળવવુ, ક્રિ૦ સ૦ એ મેકને બને-ફાવે-ગોઠે તેમ કરવુ હળાવવુ, સહવાસ કરાવવો ૨ ટેવ પાડવી કેળવવુ

એળીઓ, પુ૦ (સ૦ એલ્લય.) કુવારનો સૂકવેલો રસ, એક જાતનુ ગરમ કડવુ ઔષધ

એળે, અ૦ ફોગટ, મિથ્યા, વૃથા, નકામુ. ૨ સહજમા, ઝટ, થોડા શ્રમે 'એવુ અદબદ એળે જડયુ'—અખો.

ઐ

ઐ, સ્ત્રી૦ મૂળાક્ષરનો નવમો કઠ અને તાળુસ્થાની દીર્ઘસ્વર-અક્ષર ૨ ઓ, પણે

ઐઆમ, પુ૦ (ફા૦ યોમ-દિવસ) વખત, ટાકણુ સધિ ૨ ઋતુ, હવા, મોસમ

ઐકાતિક, વિ૦ એકાતનુ, જ્યા કોઇ આવતુ જતુ ન હોય એવુ, માત્ર પોતાનેજ લગતું

ઐકારાંત, વિ૦ જેને છેડે 'ઐ' હોય તેવુ

ઐકય, ન૦ (સ૦ એક) એકત્વ, એકપણુ, એકતા. ૨ ઘણાઓએ એકવિચારના થવુ તે, મેળ

ઐચ્છિક, વિ૦ (સ૦) આપખુશીનું, મરજીમા આવતુ

ઐડ, વિ૦ (આડા ઉપરથી) કોઇનુ કહ્યુ ન માને તેવુ આડુ, જક્કી, જીદ્દી.

ઐતિહાસિક, વિ૦ (સ૦ ઇતિ+હ+આસ્) ઇતિહાસ સબધી ઇતિહાસને લગતુ.

ઐદ્રજાલિક, વિ૦ (સ૦) માયાવી જાદુઇ ૨ ચમત્કારો ખેલ કરનાર નજરબધી કરનાર

ઐદ્રિયક, વિ૦ (સ૦) ઇંદ્રિય ગ્રાહ્ય, પ્રત્યક્ષ

ઐદ્રી, સ્ત્રી૦ (સ૦) શચી, ઇંદ્રાણી, ૨ પૂર્વ દિશા

ઐમ, ન૦ (સ૦) સરસ્વતિને આરાધવાનો બીજમત્ર

ઐયો, વિ૦ આ, પેલુ

ઐરાવત, પુ૦ ઇંદ્રનો ઘોડો ને મોટો હાથી 'આ ઇંદ્રનો શુ ઐરાવત આવીઓ છે, કે ચાંદી ચગ કનો ઢગલો કર્યો છે" ૨ ઇન્દ્ર ધનુષ્ય

ઐરાવતી, વિ૦ ઇશાનનુ ઇશાન સબધી ઐરાવતી વિજળી-વરસાદનુ ખાનગી સબધ ચિહ્ન

ઐશ્વર્ય ન૦ (સ૦) ઈશ્વરપણુ પ્રભુત્વ ૨ મોટાઇ, શ્રીમાનપણુ, સાહ્યબી ૩ સપત્તિ વિભૂતિ આબાદી [વાળુ, સાહ્યબીવાળુ

ઐશ્વર્યશાળી, વિ૦ ધન, વભવ, આબાદી-

ઐહિક, વિ૦ અહીંનુ આ સસારનુ, આ લોકનુ

ઐહામુષ્મિક, વિ૦ (સ૦) આ લોક અને પરલોકનુ સાસારિક અને પારલૌકિક.

ઓ.

ઓ, પુ૦ મૂળાક્ષરનો દશમો કઠ અને ઓષ્ઠસ્થાની દીર્ઘસ્વર અક્ષર. અ+ઉ મળીને ઓ થાય છે.

ઓ, અ૦ કોઈને બોલાવવાના વપરાતો શબ્દ, અરે, હે ૨. પણે, પેલી બાજુ મે ૩ અરેરે, ઓરે ૪ કેમ ? કોઈ બોલાવે તેને પ્રત્યુત્તર આપતાં એ વપરાય છે, હાં

ઓ, સ૦ પેલું, તે

ઓહો, અ૦ આશ્ચર્યથી નીકળતો શબ્દ

ઓહિઆં, અ૦ મોઢામાંથી નીકળતા વાયુનો થતો અવાજ. ૨ યથેચ્છ ખાવાથી નીકળતો સંતોષ સૂચક શબ્દ **ઓહિઆં કરવું**–ખાઈ જવું ગટકરી જવું, પચાવી જવું, દબાવી પડવું, ઉડાવી દેવું ઉથાપન કરવું

ઓક, સ્ત્રી૦ ઓકવું તે, ઓકારી, ઉલટી, વમન, ૨ ઘર વતન, રહેઠાણ ૩ ન૦ એક નામનું એક ઝાડ (યુરોપમાં થાય છે)

ઓકવું, ક્રિ૦ સ૦ નાખવું ઉલટી કરવી, વમન થવું ૨ લીધેલું પાછું આપવું **ઓકી નાખવું**–ઉલટી કરવી ૨ વાત બહાર કહી દેવી ૩ (લાંચ લીધેલું પાછું આપવું **એ કયા ધાન્ય જેવું**–(એકેલું જોઈ ચીત્રિ ચઢે છે તેવું) અણગમતું, અણખામણું, જોતાંજ કંટાળો આવે તેવું

ઓકળી, સ્ત્રી૦ (સં૦ ઉત્કલિકા) લહેરીઆં, પાણી ઉપર જે કુંડાળાં થાય છે તે, લહેર, લીંપણમાં અંગુઠાથી પાડેલી એક તરેહની નકશી

ઓકાર પું૦ ઓ અક્ષર, અથવા તેવો અવાજ

ઓકારી, સ્ત્રી૦ ઓકવું તે, ઉલટી, વમન ૨ ઉછાળો ૩ ઉલટી કરેલી ચીજ

ઓકારો, પું૦ ઉછાળો, બકારો ૨ હોકારો

ઓકાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ઓકે તેમ કરવું ૨ કઢાવવું, પાછું અપાવવું ૩ કહી દે એમ કરવું, કહેવરાવવું

ઓક્સિજન, પું૦ (અં૦) પ્રાણવાયુ, જેનાથી પ્રાણીમાત્રનું જીવન પોષાય છે તે વાયુ

ઓખડ ન૦ ઓસડ; ઔષધ, દવા. ૨ ઓગઠ

ઓખણવું, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦+ખન–ખણવું) ખાડવું, પીડવું, હેરાન કરવું, પજવવું ૨. ગીબત કરવી, દોષ કાઢવા. **ખત્તર ઓખણવો** પજવવું, હેરાન કરવું **પેઢી ઓખળવો**–પેઢીનો ઇતિહાસ ઉકેલવો, ભૂલો અથવા ખોટાં કૃત્યો જાહેરમાં લાવવાં

ઓખદ–દીઆં, ન૦ ઔષધ; ઓસડ.

ઓખર, સ્ત્રી૦ ઉપનામ, અટક ૨ ન૦ (ઉખર ખારી જમીન) જંગલમાં પડેલી વિષ્ટા નરક, ગદવાડ

ઓખરવું, ક્રિ૦ સ૦ ઓખર કરવું, મળ વગેરે કચરો ખાવો (ગાય, ઇ૦ એ)

ઓખનડો, પું૦ ગદવાદ, મેલ. ૨. ઉકરડો, ...ગ પૂજાનો ઢગલો [કરવું, ભેગું કરવું

ઓખવવું, ક્રિ૦ સ૦ છોલવું, ઉખડવું ૨ અડવું

ઓખાંગવું, ક્રિ૦ અ૦ (આખ...એ) દરાજને ખુખારવું, બગડવું

ઓખાણું, ન૦ (સં૦ ઉપાખ્યાન) ઉખાણું, સમસ્યા ભેદ ભરેલો પ્રશ્ન, કોયડો

ઓખાત, –દ, સ્ત્રી૦ ગજું વકર મગદુર, તાકાત ' એની શી ઓખાત કે સામું બોલે. ' ૨ મામલત, વિસાત, કાયનાત, માન 'એમાં શી ઓખાત છે'

ઓખી, સ્ત્રી૦ જામનગર અને જુનાગઢ રાજ્યમાં ચાલતો એક જાતનો સિક્કો [દ્વિન્નું ...

ઓગટ–ઠ, ન૦ ઓઘાસ ઢોરને ખાતાં વધેલું ઘાસ,

ઓગણચાળીસ, વિ૦ ચાળીસમાં એક ઓછો, ૩૯

ઓગણત્રીસ વિ૦ (સં૦ એક+ઉન+ત્રિંશત્) ત્રીસમાં એક ઓછો ૨૯

ઓગણપચાસ, વિ૦ (સં૦ એક+ઉન+પંચાશત્–પચાસ) પચાસમાં એક ઓછો ૪૯

ઓગણપડાયો, પું૦ ઓમ પ્રણવ

ઓગણસાઠ, વિ૦ (સં૦ એક+ઉન+ષષ્ટિ–સાઠ) સાઠમાં એક ઓછો ૫૯

ઓગણો, પું૦ (સં૦ ઉદ્+ગર્–ગળવું) અનાજના શેકાતા દળાતા રહી ગએલા આખા દાણા તે, ગાંગડુ, ડોળ (બહુ વચનમાંજ વપરાય છે)

ઓગણીસ, વિ૦ (સં૦ એક+ઉન+વિંશતિ–વીસ) વીસમાં એક ઓછો ૧૯

ઓગણ્યાએંસી, વિ૦ એક+ઉન+અશીતિ એંસી) એંસીમાં એક ઓછો ૭૯

ઓગનિયાં, ન૦ એક જાતનું કાનનું ઘરેણું.

ઓગરાળો, પું૦ (સં૦ અવ+વૃ–ઢાંકવું+આલય) ઓઘરાળો, ટુંકા દાંડાની અને પહોળા મોઢાની દૂધપાક વગેરે પ્રવાહી પીરસવા રેડવાની કડછી; ડુમો ૨. મજીઠ રેલાના ડાઘાં

ઓગલો, પુ૦ રાંધવા મૂકેલા વાસણના એક ખુણાપર કાચું રહેલું જે અનાજ તે.

ઓગળવું, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦ ઉત્+ગૃ-ગળવું) પ્રવાહી થવું, પીગળવું, ગળવું ૨ સુકાવું, સોસાઈ-કરમાઈ જવું 'તે ઘણો ઓગળી ગયો છે' ૩ દયા આવવી, દયાર્દ્ર થવું 'એટલું છતાએ તેનું મન ઓગળ્યું નહિ'

ઓગાટ, પુ૦ ઓગટ, જુઓ

ઓગાન, પુ૦ મોજું, છોળ, તરંગ

ઓગાળ, સ્ત્રી૦ એક વસ્તુ ચાવવાથી તે વસ્તુ અને લાળનો જે એક રસ થાય છે તે, એ રસનું મુખમાંથી ટપકાં પડવું તે ૨ વાગોળ, (ઢોર) ચાવીને પાછું કાઢેલું તે, થુંકની સાથે ભળેલો ખાધાનો કુચો ૩ ઓગડ, ઓગાટ ૪ ચિંતન, મનન, નિદિધ્યાસન "ઓગાળ લીધે તમે હરિ ઝટ પામો, અલ્યા એતો જૂદો છે દાવ દરામોરે"

ઓગાળવું, ક્રિ૦ સ૦ રસ જેવું થાય તેમ કરવું, પીગાળવું, ગાળવું ૨ દયા ઉપજાવવી

ઓઘ, પુ૦ (સં૦) પાણીનો વેગ, પ્રવાહ, રેલો, ૨ જથો, ઢગલો, રાશિ ૩ છૂટ ધોધમારપણું.

ઓઘડ, વિ૦ અણઘડ જેવું, લાગણી વગરનું, સુખદુખના ભાન વગરનું

ઓઘરાળું, વિ૦ પાણીના રેલાવાળું, ગંદુ, અસ્વચ્છ

ઓઘરાળો, પુ૦ ઓઘરાળો, જુઓ

ઓઘરી, સ્ત્રી૦ વસ્ત્રને છેડે જે છૂટા રહેલા તાર તે, આતરી, ઝૂલ

ઓઘલો, પુ૦ ઓગલો ૨ કાણું, બાકું, મો (જ્યાંથી ચીજ લેવાય અને મૂકાય તે) ૨. ઓઘો, ગંજી

ઓઘવું, ક્રિ૦ સ૦ કુડા સહિત પુળાનો ઉભો ઢગલો સીંચવો, ઓઘો વાસવો

ઓઘાવું, ક્રિ૦ અ૦ અમુઝાવું, ગભરાવું ૨ પીડાવું, દુખી થવું [રહેલું ઘાસ, ઓગઠ

ઓઘાસ, ન૦ ઢોર વગેરેને ખાતા બાકી પડી

ઓઘો, પુ૦ (સં૦ ઓઘ) ઓઘલો, ગંજી ૨ ઘણા લોકોનું સાથે જમવાનું તે ૩ લાકડી સાથે ગુંથેલી જતીની ઊનના દોરાની સાવરણી. ૪. માથા ઉપરના ફરફરતા વાળનો જથો.

ઓઘો બાળવો—ઓઘાને બાળવો ૨ છાની વાત ઉઘાડી પાડવી, ભેદ ભાગવો, ભોપાળું ઉઘાડું પાડવું ઓઘા ભેગી ઉડણ-હાથી સાથે અંકુશ

ઓઘોડાઘો, પુ૦ એક જાતની રમત અડવો દડઘો

ઓચર, ન૦ (અં૦ વાઉચર) જેથી કંઇ સાબીત થાય તેવી ચોપડી, કાગળ, દસ્તાવેજ, પ્રમાણ પત્ર

ઓચરવું, ક્રિ૦ સ૦ (સં૦ ઉત્+ચર્-બોલવું) ઉચ્ચાર કરવો બોલવું વદવું કહેવું 'નારદ ઋષિ તવ ઓચર્યા, એમ ન કીજે ભૂપ" ૨ અવાજ કરવો

ઓચરિયાં, ન૦ (અં૦ વાઉચર) જે કાગળમાં કોઈ પણ વાતની કબુલાત થઇ હોય તે, દસ્તાવેજ, લેખ, પાવતી, પ્રમાણપત્ર

ઓચિંતુ-ચીંતુ, અ૦ અચાનક, એકાએક

ઓચ્છવ, પુ૦ (સં૦ ઉત્સવ) મોટી ઉજાણી, આનંદનો દહાડો, માંગલિક દિવસ, રૂડું ટાણું, પર્વણી, તહેવાર ૨ કલહ, કંકાસ રણધણાટ

ઓછ, સ્ત્રી૦ (સં૦ અચ્છ-પાતળું) ખામી, ઉણપ, બાકી, કમી, ઊણું, કસર

ઓછંગ, પુ૦ (સં૦ ઉત્સંગ) ખોળો, ગોદ.

ઓછપ, ન૦ ઓછાપણું, ઓછ, ઊણપ

ઓછાડ, પુ૦ તળાઈ ઉપર પાથરવાનું લૂગડું, ચાદર ૨. ઢાંકણું, છાયો ૩. ઓળો, ઓઝટ ૪ ગલેફ, ઓઢો [ઢાંકવું ૨ છાવું

ઓછાડવું, ક્રિ૦ સ૦ ઓઢાડવું, ઉપર પાથરવું,

ઓછાપણું, ન૦ ઓછપ, જુઓ

ઓછાયો, પુ૦ (સં૦ અપચ્છાયા) છાયા, ઓળો; પડછાયો, વળગો, ૨ આશંકા, લાજ

ઓછાવું, ક્રિ૦ અ૦ ઓછું થવું, હલકું થવું ૨. મોઢાવું, શરમાવું, લજવાવું

ઓછાશ, સ્ત્રી૦ કમીપણું, ઓછપ

ઓછીઆં, ન૦ લાડ, અછોઅછોવાના કરવા તે

ઓછું, વિ૦ જોઇએ તેથી થોડું, કમ, ઊણું. ૨ હલકું ૩ ઉતરતું ૪ બાકી, શેષ રહેલું, અધુરૂં **ઓછી પાસળી**—જરાક ઘેલછા, અદકપાંસળી **ઓછું આવવું**—મનમાં દુખ લાવવું, દીલગીર થવું હીજરાવું-ગળગળા થવું 'ઓછું ન આણોરે મારા માતાજી રે, રાખો નામજી

શુ નેહ'–હારમાળા. **ઓછુ થવુ**–કાશ ગઇ, પશ્ચાત મટી, દીસ્તુ રહ્યુ **ઓછુ લાગવું**— રિસાવુ, દુ ખ લાગવુ

ઓછુંપાત્ર, વિ૦ પેટમા વાત ન રહે તેવુ, ઉતરતી યોગ્યતાનુ, હલકા કુટુબનુ "ઓછુ પાત્રને અદકુ ભણ્યો,વઢકણી વહુએ દીકરો જણ્યો.'

ઓજ, ન૦ સ્ત્રી૦ (સ ૦ ઓજસ્-બળ)ચૈતન્ય, શક્તિ, પ્રભાવ, પરાક્રમ

ઓજાર,ન૦ (અા૦ વિજ્‌ર્–હથિયારનુ બહુવચન) જેથી કઇ કારીગીરી થાય–ઘાટ બને તેવુ સાધન, વતરણુ, રાચ, હથિઆર (હથિઆર, ઓજારને માટે વાપરી શકાય પણુ બધા ઓજાર તે હથિઆર ન કહેવાય)

ઓજી,સ્ત્રી૦કુભારણુ, ઓજાની વહુ [પ્રજાપતિ

ઓજો, પુ૦ કુભાર, માટીનો ઘાટ બનાવનાર,

ઓઝ, સ્ત્રી૦ઊધમા મોમાથી જે લાળ ગળે છે તે

ઓઝટ,સ્ત્રી૦ સપડાક ૨ ઝપટ, અડફેટ,પડછાયો.

ઓઝણુ, ન૦ (સ ૦ ઓજસ્) કન્યાદાનમા મળેલુ ધન, દાયજો, પહેરામણી

ઓઝપવુ, ક્રિ૦ અ૦ શરમાવુ, લજવાવુ

ઓઝબ, પુ૦ (ઓઝટ) ભૂત પ્રેતની બીક–ભય

ઓઝંપો,પુ૦આશકાવુ તે,શરમ, સંખાવો 'મને ત્યા એકલા જતા ઓઝપો આવે છે '૨ અજપો.

ઓઝમ, પુ૦ વણુછો, છાયા

ઓઝરી, સ્ત્રી૦ જઠર, અન્નાશય, હોજરી

ઓઝરૂ, ન૦ પેટ, ઓઝરી; ઉદર, અન્નાશય

ઓઝલ, સ્ત્રી૦ અત પુર, જનાનો, જનાનખાનુ

ઓઝા, પુ૦ એક અટક, ઉપનામ. ૨ કુભાર

ઓઝાડ,પુ૦છાયો,છાયડો. [સામાન તે ૨. કુભાર

ઓઝો, પુ૦ ભાર, બોજો, માથે ઉંચકવા જેટલો

ઓટ સ્ત્રી૦ (સ૦ અવઘૃષ્ટ) ભરતીના પાણીનુ ઉતરી જવુ–ઓછુ થવુ–ઘટવુ તે.૨.પડદો, અતરાય.૩ ઉતરતી હાલત, ક્ષય, ઉતરતા પાણી.

ઓટકાર, પુ૦ ઓડકાર, જુઓ

ઓટણુ, ન૦ બખીઆ, ઓટણી.

ઓટણી, સ્ત્રી૦ ઓટણુ.૨. ઓટવાની મજુરી.

ઓટલી, સ્ત્રી૦ નાનો ઓટલો

ઓટલો, પુ૦ (સં૦ આસ્થલ) ઘરને લગતી પણ બહાર પડતી ઉંચી બનાવેલી બેઠક; ચોતરો, ચોરો **ઓટલે બેસવુ**—નિરાધાર થવુ, ઘરબાર વગરના થવુ, કગાલ થઇ જવુ.૨ લાજ શરમ મૂકવી **ઓટલો ઘસી નાંખવો**—બારણુ તોડી પાડવુ, ખૂબ ખુશામત કરવી. **ઓટલો બેસવો**—વણુ નુકશાન થવુ; પડી ભાગવુ, દેવલી બેસવી ૨ નસતાન જવુ. **ઓટલો વાળવો** —ઘણુ જ નુકશાન થવુ, બુરૂં થવુ, છેક દુર્દશામા આવી જવુ **ઓટલો વાળવો**—ઘણું નુકશાન કરવુ, આડાઆક વાળવા, છોકેરવવી.

ઓટવુ, ક્રિ૦ સ૦ આટી દઇ ઝીણુ સીવવુ, બખીઆ દેવા ૨ એકત્ર કરવુ; મેગ ખવરાવવો.

ઓટાઇ–મણુ, સ્ત્રી૦ બખીઆ દેવાની મજુરી. ૨ ઓટણી; બખીઆ " આ લુગડાની ઓટાઇ ઘણી સારી છે " [દેવડાવવા.

ઓટાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઓટવા આપવુ. બખીઆ

ઓટી, સ્ત્રી૦ ઇજાર અથવા ધોતીઆની કમ્મર આગળની બાજુનુ જે પડ તે **ઓટીમાં ઘાલવું**– કેડની આસપાસ ધોતીઆની વળેલી પટીમા ખોસવુ. ૨ કબજે લેવુ **ઓટીમાંનો હારે ને મુઠીમાંનો જીતે**—રોકડીઓ જીતે ને ઉધારીઓ વા ખાય.

ઓટીવાર,વિ૦વાતોડું,બહુબોલુ;બડબડીઉં,વાચાળ.

ઓટો, પુ૦ ઓટલો. (કચ્છ)

ઓઠ, પુ૦ (સં૦ ઓષ્ઠ) મો ઉપરનો અને નીચેનો બહાર પડતો ભાગ. **ઓઠ બહાર તે કોટ બહાર**—મોમાથી નીકળ્યુ તે જગજાહેર થાય જ. **ઓઠ ઉઘાડવા**—બોલવાની શક્તિ આવવી. **ઓઠ ફરકવા**–પસ્તાવો કરવો.**ઓઠ પીસવા**– ગુસ્સાનો અભિનય કરવો, ક્રોધ કરવો.

ઓઠવવું, ક્રિ૦ સ૦ અડાવી દેવુ, ગોઠવી દેવુ. ૨ ઘાલમેલ કરવી, બદલે મૂકવુ.૩.ચાપીને ખાવુ.

ઓઠીંગણુ, ન૦ અઠીંગણુ, જુઓ.

ઓઠુ, ન૦ (સં૦ અવ+સ્થગ–ઢાંકવુ) છાયા, પડછાયો, ઓથો, વણુછો. ૨. ડાઘો, ડપકો. ૩. બહાનુ, મિષ, મસ; જુઠુ કારણુ. ૪. નમુનો; બીબુ. ૫. મૂર્ખ, નામનુ દરજ્જે ચઢાવેલું આ-

ણુસ, પુતળુ ૬ ગમે નહિં તેવુ તે, ધાખા સરખુ તે ૭. અધારૂ, ઓળો ૮ આશ્રય; અડતલો

ઓઠું, વિ૦ ભોઠુ ૨ બાજુ, કોર

ઓડ, સ્ત્રી૦ માટી ખોદનાર અને માટી થાપી ઘર બાંધનારની એક જાત, વઢારી લોકો ૨. પવન આવતો બધ કરવાનો પડદો ૩ ગળાની પાછલી બાજુ, બોચી અને તે ઉપર નીચેનો ભાગ ૪ વિ૦ (ફા૦ ઓર) વિચિત્ર, અજાયબી ભરેલુ **ઓડનું ચોડ વેતરવું**-કઇનુ કઇ કરવુ,કામકાજ બગાડવુ **ઓડનું ચોડ કરવું**-અવળુ ચવળ કરવુ

ઓડકાર,પુ૦ વાયુનુ મો વાટે અવાજ સાથે બહાર નીકળવુ તે, ધરાયાની નિશાની, ડકાર

ઓડવું, ક્રિ૦ સ૦ ધરવુ, ધારણ કરવુ;રાખવુ ૨. રજુ કરવુ, સન્મુખ ધરવુ ૩ કપડાથી ટાકવુ ઓઢવુ ૪ રોકવુ; ખાળવુ

ઓડવું, ન૦ (હોડકુ) નાની હોડી ૨ એક જાતનુ ફળ, કરપટીના ઝાડનુ ફળ, કરપડુ (એનું શાક તથા અથાણું થાય છે

ઓડામણ,વિ૦ દાતાર, સહાયક, મદદગાર 'હાથ ઓડામણ હળપતિ,સૌ દાતા માહે સમાય '-**શામળ**૦

ઓડાવું, ક્રિ૦ અ૦ ઇચ્છવુ, ચહાવુ ૨ ખેચાવુ

ઓડો, પુ૦ માડવો (પચમહાલ) ૨ કર લેવાને ઠેકાણે, જતા વાહનને અટકાવવા આડો નાખવાનો મોભ (કાઠિ૦) ૩ કર લેવાની જગા, ચોકી ૪ ઓઢો, પશુઓને ઓઢવાનુ વસ્ત્ર. ૫ ચાડીઓ (કચ્છ)

ઓડો, અ૦ ઓરો, નજીક (કચ્છ)

ઓડ, ન૦ (ઓઠુ-આધાર) ઓઠે ધરવાને કામ આવે તેવુ, માત્ર દેખાવનુ ૨ ગતાગમ વગરનુ, અણસમજુ.૩ રમકડુ,પુતળુ ૪ અવેજી

ઓડય, સ્ત્રી૦ડોક, ગરદન, કાધ

ઓઢ, સ્ત્રી૦ વલણ, વૃત્તિ

ઓઢણ, સ્ત્રી૦ ઓઢણી, ઓઢવાનુ વસ્ત્ર

ઓઢણી, સ્ત્રી૦ છોકરીઓને ઓઢવાનુ જે લુગડુ તે ૨ ભરેલી કોરવાળુ રેશમી વસ્ત્ર

ઓઢણું, ન૦ ઓઢણો ૨.ઓઢવાનું વસ્ત્ર,ઉતરીય.

ઓઢવુ, ન૦ અથાણામા નાખવાનુ ફળ, ઓડવુ

ઓઢવું,ક્રિ૦ સ૦ (સં૦ અવઢેકન) શરીર માથુ ઢાકવુ ૨ પહેરેલુ હોય તે ઉપર બીજુ નાંખવુ. ૩ જોખમ લેવુ, વહોરવુ, **માથે ઓઢવુ**-અદબસર રહેવુ લાજ કાઢવી ૨ જોખમ લેવુ ૩ દેવાળુ કાઢવું.

ઓઢાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઓઢે તેમ કરવુ ૨ જોખમ નાખવુ **ચાદર ઓઢાડવી**-જાદુ કરવુ ૨ ભમાવવુ ૩ પોતાના કબજામા લેવુ ૪ પાયમાલ કરવુ, નુકશાનમા ઉતારવુ ૫ વગગાડવુ, બઝાડવુ, ૬ મુડવુ, ચેનો કરવો ૬ વારસ નીમવો. (મંદિર, ઘ૦ મા) ૭ દેવાળુ કઢાવવુ.

ઓઢો, પુ૦કપડા પણ વસ્તુનુ ઢાકણુ તે, આચ્છાદન. ૨ જનાવરને ઓઢવા સારૂ સીવેલું કપડુ તે

ઓણ, અ૦ (સ૦ અધુના) ચાલુ સાલમા, ચાલુ વરસમા ૨ અર્વાચીન કાળમા, ચાલુ સમયમા

ઓણકુ, વિ૦ આ સાલનુ, ચાનુ વર્ષનુ, હાલનુ

ઓણી, સ્ત્રી૦ ઓરણી ૨ ઓઢણી

ઓતણી, સ્ત્રી૦ ધાતુ ગાળીને ઓતવુ તે ૨ ઓતવાની જે રીત તે, ભરતકામ

ઓતપ્રોત, પુ૦ (સ૦ આ+ઉત (વે-વણવુ) વણેલુ) તાણાવાણાની માફક વ્યાપી રહેલુ, સર્વત્ર ભરેલુ, એક બીજા સાથે વણાઇ ગએલું. 'થાય ભાત પણ સામગ્ર પોત, એમ અખા જાણ ઓતપ્રોત'

ઓતરગ, પુ૦ (સ૦ ઉત્+અગ) બારણાની ઉપરનો ભાગ,સોભાગવટા ઉપર જે બીજુ આડુ લાકડુ હોય છે તે (બારસાખની ઉપર)

ઓતરાતુ, વિ૦ ઉત્તર તરફનુ-બાજુનુ

ઓતવું ક્રિ૦ સ૦ કોઇ બીબા-ઓકામા રેડવુ. ૨ ધાતુનો રસ બનાવીને તેનુ બીબુ પાડવું; ધાતુનુ ભરતકામ કરવુ

ઓતળવું, ક્રિ૦ વીસરવુ, ભૂલવુ ૨ ગુમ થવુ

ઓતાડુ, વિ૦આડફેડુ,આડી બાજુનુ,અપરિચિત.

ઓતાર, પુ૦ ધ્રુજાટ, કપ.૨ ઉતાર

ઓતારી, પુ૦ ઓતનાર,ઓતવાનુ કામ કરનાર.

ઓત્તર, વિ૦ ઉત્તર

ઓત્તે, અ૦ પણે, બીજે ઠેકાણે

ઓત્તારી, અ૦ ઓહો ! વાહરે ! (બાળકને

ઉત્તેજનનો ઉદ્દગાર) [૨ મહત; આશ્રમગુરૂ
ઓતીઆરી, પુ૦ ઉપરી, ઉપરી અધિકારી
ઓથ, સ્રી૦ મદદ, સહાય ૨ આશરો, શરણ 'મારે ઓથ નથી કોઇ બીજી, અવસર ચૂકશોમા.' –દયા૦ ૨ ટેકો,ટેકણ. ૩ ઓથે, છાયડો
ઓથમીજીરૂં, ન૦ ઇસબગોલ, ઊટીંગીજીરૂ એ મરડા તથા ઝાડામા સાકર દહીં સાથે ખવાય છે
ઓથરવું, ક્રિ૦ અ૦ ભયકર સ્વપ્ન આવવુ, સ્વપ્નામા જણાએલી આફતથી ગભરાઈ જવુ
ઓથાર, પુ૦ ચત્તા સુવાથી અને છાતી પર હાથ પડવાથી છાતી બધ થઇ જાય છે, અને તેનાથી ઉઠી શકાતુ નથી એવી જે સુનાગની સ્થિતિ તે ૨ સ્વપ્નામા પડેલી આફતથી ગભરાઇ જવુ તે 'આવડી ઓખા શુ કાપી, શકે ઓથારે તુજને ચાપી.'
ઓથું, ન૦ ઓઠુ, જુઓ, ઓથો
ઓથો, પુ૦ વ્યવધાન, વચમા જે ઉભુ પડેલુ તે.૨ પડદો ૩ છાયો. ૪ સહાય મદદ, ટેકો.
ઓદન, પુ૦ (સ૦) રાધેલા ચોખા, ભાત કૂર. 'તે મધ્યે પુર્યો પ્રેમથી,પરમ ઓદનકોટ.'દ્વારકા
ઓદા, સ્રી૦ હરકત, અડચણ, (કાઠિ૦) ૨ ગાડાના ચીલામા પડેલા ખાડા
ઓદારવું, ક્રિ૦ સ૦ (અવ–નીચે+દ–ભાગવુ) ખેડવુ, જમીનમા ચાસ પાડવા ૨ ચીરવુ,ફાડવુ
ઓદીચ, વિ૦ ગુજરાતી બ્રાહ્મણોની એક જાત
ઓધ, સ્રી૦ (ઓધાન) વશ, કુળ, વેલો ૨ વારસો. ઓધે ઉતરવુ–વારમામા–વશ પરપરા ચાલ્યુ આવવુ
ઓધરવું, ક્રિ૦ અ૦ ઉદ્ધાર થવો ૨ ઉછરવુ
ઓધવાડો, પુ૦ ઓલાદ, સંતતિ, પ્રજા, વશ.
ઓધવું, ક્રિ૦ અ૦ ગમવુ, ગોઠવુ, મન મળવુ
ઓધાન, ન૦ ગર્ભ રહેવો તે, દહાડા ચઢવા તે.
ઓધાર, પુ૦ ઉદ્ધાર, જુઓ
ઓધારવું, ક્રિ૦સ૦ ઉદ્ધાર કરવો. [લાગ, સમય.
ઓધીઓ, પુ૦ (સં૦ અવધિ) વખત;તાકડો,
ઓધેલવું, ક્રિ૦ સ૦ (ખસેડવાને) ખાંધ દેવી, ખભે લેવું, મદદ કરવી, ટેકો આપવો.

ઓહ્દાવાળુ, વિ૦ જેને ઓહ્દો હોય તેવુ.
ઓહ્દેદાર, વિ૦ જેને ઓહ્દો હોય તે, અમલદાર, અધિકારી.
ઓહ્દો, પુ૦ (આ૦ ઉહ્દહ) અધિકાર; પદવી. દરજ્જો, ૨ હાથી–ઘોડા ઉપરથી નાના છોકરા પડી ન જાય તેવી રીતની કરેલી બેઠક તે,અંબાડી.
ઓનાળવું, ક્રિ૦ અ૦ દાણાને પાણીમા તરતા રાખી ધોવા તે, તારવવુ (કાઠિ૦)
ઓપ, પુ૦ (સ૦ આપ. ફા૦ આબ) ઓપવું તે ૨ ચળકાટ, તેજી, ઝલક, ૩ સફાઇ, શોભા.
ઓપટી, સ્રી૦ (સં૦ આપત્તિ) જરૂરીઆત; અગત્ય.૨ અટકાવ, રૂતુ ૩ આફતનો વખત, મુશ્કેલી.
ઓપણી, સ્રી૦ઓપ ૨ જેથી ઓપ ચઢે તે ઓજાર.
ઓપતુ, વિ૦ ચળકતુ, શોભતુ, ભભકાદાર.
ઓપદાર, વિ૦ ચળકાટવાળુ; ઝળકીવાળુ.
ઓપવું, ક્રિ૦ સ૦ માજી ઘસીને ચળકે તેમ કરવુ,૨.શોભવુ,ખલુ [મ જાવવુ ૨.શોભાવવુ.
ઓપાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ચળકાટ આવે તેમ કરવુ;
ઓબલો, પુ૦ચોબીઓ, ગુચ્છો. 'ઘન ઓબલો એક તારી મૂછનો, નાખ્યા મૂછ પર હાથ'–નરભે૦
ઓબળાહું, ન૦ ચોમાસુ [૨ ન૦ બળતણ
ઓબાળ–ળો પુ૦ નદીમા ઠરેલો કચરો–સાફી.
ઓભા, સ્રી૦ આપદા, પચાતી, પીડા.૨ સાલ; ફાસ.૩ તાણ, તગી. એક દિવસની શોભા જન્મારાની ઓભા–ઘડીનુ સુખ ને જન્મારાનુ દુઃખ.
ઓભામણ, સ્રી૦ ખટપટ, પચાતી, મુઝવણ.
ઓભાવું, ક્રિ૦ અ૦ અમુઝાવુ ;સબરાવુ ,પીડાવુ, પીડામાથી છુટવાને ફાફા મારવા તે
ઓમ, પુ૦ (સં૦ ॐ) વેદનો પવિત્ર અને પહેલો ઉચ્ચાર, પ્રણવ. (અ+ઉ+મ. ઉત્પન્ન. કરનારી, પાલન કરનારી અને સંહાર કરનારી શક્તિઓ મળી થયો છે)
ઓય, અ૦આશ્ચર્ય અને શોકદર્શક શબ્દ,અરે;હાય
ઓરણ, ન૦ઓટણ ૨.ઓરણ;ચાગણુ, ઘટીમા એક વખત ઓરાય તેટલુ. ૩. ખાવાનુ, ચર્વણ. ૪ જે કઇ ઓરવાનુ તે.
ઓર, વિ૦ તરેહવાર, વિચિત્ર. 'ઓનો વળી ઓર

સ્વભાવ છે' ૨ બીજુ અન્ય. ૩ સામુ, ઉલટુ ૪ વળી. ૫. તરફ, બાજુ

ઓ૨, સ્રી૦ ચડસાચડસી, દેખાદેખી, હરિફાઇ ૨. ગર્ભ રક્ષક આવરણ તે, જરાયુ ૩ ફેરીને પાકમા નાખવી તે

ઓર, પુ૦ ઓટ, પાણીનુ હઠી જવુ તે (કચ્છી) ૨ પાહ, છોડવાની ફરતી માટી ચઢાવવી તે.

ઓરગાણો, પુ૦ ભગિયો

ઓરણુ, ન૦ ઓઢણી. ૨. એક વખતે જેટલા દાણા ઘટીમા નાખવામા આવે છે તે.

ઓરગો, પુ૦કુસ્તીનો એક પેચ–દાવ. ૨ તરગ, બુટ્ટો

ઓરડી, સ્રી૦ નાનો ઓરડો ૨ ખોલી, કોટડી

ઓરડો, પુ૦ ઘરનો ઉંડો બખિઆર એવો જે કોઇ ભાગ તે ઓરડો કરવો ઉમ્મરે આવેલા વરવહુને સાથે રાખવા. ૨. મકાનનો કોઈ પણ ખડ, વિભાગ. ૩ અતઃપુર; જનાનો. ૪ ગજુ, સંપત્તિ; શક્તિ ઓરડા સામુ જોવુ –ઘરની સ્થિતિ તપાસવી, દ્રવ્ય સંબંધી હાલત વિચારવી ઓરડે અજવાળુ હોવુ –દ્રવ્યવાન હોવુ, ધનવાન થવુ ૨ છોકરો જન્મવો ઓરડાને પૂછવુ–પોતાનુ ગજુ જોવુ ઘરની સ્થિતિનો વિચાર કરવો ઓરડે બેસવુ–વિધવા થવુ, ખુણો પાળવો –સેવવો. ઓરડો વસાવો–ઓરડે તાળા દેવાવા, નસતાન થવુ, વશ જવો, ઘરમા વસનાર–સસાર ચલાવનાર કોઇ ન રહેવુ

ઓરણી, સ્રી૦ ખેતરમા અનાજ ઓરવાનુ જે કામ તે, પેરવુ તે, ઓરવાનો વખત ૨ ઓરતી વખત જેમા દાણા નાખે છે તે કાણાવાળુ લાકડુ, ચાવળ ઉપરનુ ચાડુ ૩ 'ઘટીમા અમુક દાણા નાખવા તે. ૪ ઓઢણી ૫ ખાખા કરવુ તે

ઓરણુ, ન૦ ઓઢણુ. ૨ ઓરવાના બી–અનાજ તે ૩ ઓરણી. ૪ ખાવાનુ, ખોરાક ૫ ચાવળનુ ચાડુ

ઓરત, સ્રી૦ (અ૦ અવરત) સ્રી, બાયડી બૈરી ૨ ધણીઆણી, વહુ, પત્ની.

ઓરતો, પુ૦ (સ આરક્ત.)ભાવ, હોસ, લાવો ઓરીઓ, અભિલાષ ૨ દાતે રંગ લગાડવો તે

ઓરમાઇ–યુ, વિ૦ (સ૦ અપરકૈમાતૃ)બીજી માતાનું, શાવકુ

ઓરમાન, ન૦શોકના છોકરા, શાવકા, ઓરમાઇ.

ઓરમુ, ન૦ જાડા લોટનો સાતળીને કરેલો કંસાર, ત્રણધારી લાપસી [અથવા દોરી, વળગણી.

ઓરવણી, સ્રી૦ લુગડા સુકવવાને લટકાવેલો વાસ

ઓરવવું, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ આર્દ્ર—ભીનુ) કઠણ જમીનને પાણી પાઇને ખેડવુ તે ૨ કરમોવવુ ભીંજવવુ ૩ છૂટું છૂટું કરીને સૂકવવુ

ઓરવું, ક્રિ૦ સ૦ આધરણમા અનાજ નાખવુ ૩ ખેતરમા અનાજ–બી વાવવુ ૪, ખા ખા કરવુ

ઓરવો, પુ૦ વહાણ લગરવાની જગા, ગોદી

ઓરસંગુ, ન૦ ક્રોસ ને વરત એ બેને જોડનાર લાકડાનો કડકો [આગળ ભરાતો વાર્ષિક મેળો

ઓરસ, પુ૦ મુસલમાન ઓલિયા–પીરની કબરે

ઓરસડી સ્રી૦ નાનો ઓરસીઓ

ઓરસીઓ, પુ૦ સુખડ વગેરે ઘસવાને પથ્થરનો ગોળ ખરસટ કકડો ઓરસીઆ જેવુ કપાળ– ટીલુ–ચાલ્લા વગરનુ, મો ઉપર તેજ ન હોય તેવુ

ઓરાઢવું–ડવું, ક્રિ૦ સ૦ બગાડવુ, માથે મારવુ, ભેરવી દેવુ, પહેરાવવુ ૨ ઉપરથી ઢાકવુ ચાદર ઓરાઢવી–(મંદિર, મઠના) મહંતે વારસ નીમવો ૨ કોઈનું જે કઈ હોય તે લુટી લેવુ ૨ નુકશાનમા આણવુ ૪ જાદુ કરવુ

ઓરિઓ, પુ૦ ગમતી વસ્તુનો ઉપભોગ કરવાથી ઉપજતું જે સુખ–આનદ તે લહાવે, હોસ. ૨ આશા, ઉમેદ ૩ કાકા ઉપરનો કુવો ઓરિઓ વીનવો–ઉમેદ બર આવવી, સંતોષ થવો, ઇચ્છીત કોડ–આનદનો ભોગવટો કરવો

ઓરી, સ્રી૦ છેક નાના સૈયડ, ગોમરૂ

ઓરૂ, અ૦ પાસે, નજીક, થડમા

ઓરે, અ૦ અરે, અરેરે. (દુખનો ઉદ્ગાર)

ઓરો, પુ૦ ઓરનાર. ૨ **અ૦** પાસે, નજીક, આતરફ. "ઓરો આવરે સલુણા પ્રભુ શામળા જો."–દયા૦

ઓલ, સ્રી૦ ઉલ, જીભ ઉપર વળગેલું વાસી થૂક. ૨ શત્રુના તરફનું માણસ, જામીનગીરીમાં સ્વાધીન રાખવુ તે.

ઓલતો, પુ૦ એક જાતનો રંગ, અળતો
ઓલાં, ન૦ કરા, હીમ
ઓલાંડવું, ક્રિ૦ અ૦ ઓળંગવું,ઉલ્લંઘન કરવું 'આમાટે તે મુરખ મારી, મર્યાદા ઓલાડી.'
ઓલા, પુ૦ આખું ચામડું, તાજી ખાલ
ઓલાણુ ન૦ કુવામાથી કોસ ખેંચવા બળદને ચાલવાનો ઢળતો ખાડો,ઉંડું ૨ ઓલાન જવું તે, દેવતાનું ઠરી જવું તે.
ઓલાદ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) કુળ, વંશ ૨ વર્ણ; જાત ૨ પેદા થએલા છોકરા, વંશજ
ઓલાહો, પુ૦ છાયડાવાળી જગા, માંડવો, મંડપ 'ઉનાળાના દિવસમા ઢોરને ઓલાહો જોઇએ'
ઓલીઉં, વિ૦ ભોળું, સાદું,ઉદાર, નિખાલસ, ઉંડી સમજ વગરનું [છેડે-પેલે છેડે.
ઓલું, સ૦ પેલું,તે ઓલીમેર-ને તરફ ઓલે
ઓલુંદોલું, વિ૦ ભોળું અને ઉદાર, ઓલીઉં અને નિખાલસ, નિષ્કપટી [વાસ
ઓવરણ, સ્ત્રી૦ વળગણી, કપડા સૂકવવાની દોરી-
ઓવારણાં, ન૦ (સં૦ અવ+વારૂ—બચાવવું) કલ્યાણ ઇચ્છવું, દુખડા લેવા, ઉપરથી વાળી લેવું તે ૨. માન,સ્નેહ અને વિનય સૂચક એક ચાલ
ઓવારવું, ક્રિ૦ સ૦ ઓવારણા લેવા,ઉતારવું રેંટીયાની ત્રાકપરનું સુતર, ફાળકા ઉપર વીંટાવવું ૩ અર્પણ કરવું બળિદાન-આહૂતિઆપવી
ઓવારો, પુ૦ કિનારો, બાજુ ૨ ઘાટ
ઓવાળવું, ક્રિ૦ સ૦ દુખ-સંકટ નિવારણાર્થે થાળીમા સળગતી દીવેટો તથા પૈસો મૂકી માણસના માથા ઉપર ઉતારવું ૨ આરતી ઉતારવી ૩ અર્પણ કરવું
ઓવી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છંદ
ઓવે, અ૦ વારૂ,ઠીક ૨ તો, એમ શું ? ૩ હા
ઓશ, પુ૦ (સં૦ ઉરસ-છાતી) છાતી.
ઓશંકવું,ક્રિ૦ સ૦ (સં૦ અવ + સદ્-બેસવું) શરમાવું, શરમિંદા પડવું,ઓશિયાળું પડી જવું
ઓશંકાવું, ક્રિ૦ અ૦ શરમાવું, સંકોચાવું, પગ ન ઉપડવો, પાછા પડવું
ઓશલો, પુ૦ છાતી કુટવી તે. ૨ રોટલો-રસોઈ.
'એને હાણુ ઓશલો કરી આપનાર છે"
ઓશિયાળું, વિ૦ ઉપકૃત, આભારી, ઋણી.
ઓશિઆળું,ન૦ (સં૦ અવશ-આચાર+આળું) પાડ, ઉપરકાર,ઉપકારથી થયેલું બંધન. ૨.વિ૦ તાબેદાર, દબાએલું ૩ આભારી, ઓશિંગણુ. ૪ શરમીંદું, ભોઠું
ઓષ્ઠ, પુ૦ (સં૦) ઓઠ, અધર
ઓષ્ઠ્ય,વિ૦ (સં૦) ઓઠ સબંધી, ઓઠસ્થાની.
ઓસ,પુ૦ ઝાકળ,ઠાર,તુષાર ૨. મૃગજળ, ઝાંઝવા.
ઓસડ, ન૦ (સં૦ ઔષધ) ઔષધ, દવા. ૨. તજવીજ, ઉપાય, ઓસડ કરવું—શિક્ષા કરવી; કાસલ કાઢવું ઉડાવી દેવું. ૨. દવા કરવી, મટે તેમ કરવું
ઓસડવેસડ, ન૦ દવાદારૂ
ઓસડીઆં, ન૦ ઓસડ તરીકે વપરાતી ચીજો, ઔષધિ, વનસ્પતિ, જડીબુટી.
ઓસણી,સ્ત્રી૦ ઓસવવાનું જે કામ તે ૨ ઉસવણ.
ઓસરવું, ક્રિ૦ અ૦(સં૦ અપ+સૃ-સરવું.) ઘટી જવું, ઉતરવું ૨ સંકોચાવું, પાછું હઠવું, ૩. ગોઠવું (કચ્છી) ૪. લજવાવું, શરમાવું, આશકાવું "અપ્સરાથી કા ઓસરે." ૫ ખૂટવું; ઓછું થવું "વાટ ઓસરી" ૬ ભૂલવું "વાતોમા તે કામ ઓસરી ગયો. ૭ દુબળું પડવું, સુકાવું.
ઓસરી, સ્ત્રી૦ [પ્રા૦દે૦ ઓસરિય સં૦ ઉપ-પાસે+સૃ-સરવું] ખડકી અથવા ઘરમા પેસવાની ચાલ, અડાળી, માડવી.
ઓસલો, પુ૦ [સં૦ ઉરસ્-છાતી] ઓશલો. ઓસલો કુટવો—જોરથી છાતી કુટવી, બદદુવા દેવી; ૨. રોટલો. (ગુસ્સામા.) ઓસલો કાઢવો— મારી મારીને રોટલો કરી નાખવો,ખૂબ મારવું.
ઓસવવું. ક્રિ૦ સ૦ વધારાનું પાણી કાઢી નાખવું, નિગાળવું, નિતારી લેવું.
ઓસવાવું. ક્રિ૦ અ૦ચીમળાવું ૨ દુબળું પડવું.
ઓસવાળ, વિ૦ શ્રાવકની એક જાત.
ઓસવું, ક્રિ૦ સ૦ સગીડીમાંના આગની અંદર કણસલાં ઓસવા, (એ શબ્દ ફક્ત જુવારને જ લાગુ પડે છે)

ઓસવુ, ક્રિ૦ અ૦ નીગળવુ, ટપકવુ ૨. વરાળનું પાણી થવુ [હામ હીંમત ૨ હોસ ૩. નિશાન
ઓસાણ, ન૦ [સં૦ અવ+સી-કાપવુ] ધૈર્ય,
ઓસામણ, પુ૦ ભાતમાથી કાઢી નાખેલુ વધારાનુ પાણી ૨ દાળના પાણીને મસાલો નાખી ઉકાળેલુ તે
ઓસાર, પુ૦ પાણીનુ ઉતરી જવુ-ઘટવુ તે, ઓટ ૨ ભીતની જાડાઇ, ભીતનુ દળ. ૩ મદદ, સહાય
ઓસાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોખા, ઇ૦ ને બફાતા વધેલુ ઊનુ પાણી કાઢી નાખવુ, નિગાળવુ ૩. રાધવુ
ઓસીકું-સુ, ન૦ સુતા માથા નીચે રાખવાનો તકીઓ, ઉપધાન ૨ માથા ભણીની દિશા-બાજુ
ઓસીજાળુ, વિ૦ વાપરવામા આવતુ ન હોય તેવુ,
ઓસીસડું, ન૦ ઓસીકુ (કવિતામાં) [અવડ
ઓહીઓ, પુ૦ [સ૦ અવ+હન-મારવુ] દાતરડુ
ઓ હો, અ૦ આશ્ચર્યસૂચક શબ્દ, અહો ૨ એમા શુ ? એવા તુચ્છકારના અર્થમા પણ વપરાય છે
ઓળ, સ્રી૦ (સ૦ **આવલી**) હાર, પક્તિ, વર્ગ, શ્રેણી ૨ લીટી ૩ બાહુ, અખાતના મો આગળ ૪. કાયેલો દડ
ઓળખ, સ્રી૦ (સ૦ **અવ+લક્ષ**) ઓળખાણ; સમધ ૨ અટક, અડક ૩ નિશાની, ચિહ્ન.
ઓળખપાળખ, સ્રી૦ ઓળખાણ પાળખાણ
ઓળખવું, ક્રિ૦ સ૦ જાણીતા થવુ, પિછાણવુ ૨ પારખવુ, પરખી કાઢવુ (ગુણકર્મ ઉપરથી) ૩ નોખુ પાડવુ જુદુ પાડવુ
ઓળખાણ, સ્રી૦ પિછાન, માહિતગારી ૨. જાણ, સમજ ૩ પરિચય, સબધ. ૪ જામીનગીરી, ખાતરી
ઓળખાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ મુલાકાત કરાવવી, પિછાણ કરાવવુ ૨ નિશાની કહી જાણીતા કરવુ, યાદ કરાવવુ
ઓળખાવું, ક્રિ૦ સ૦ ઓળખે તેમ કરવુ જણાવવુ ૨ જાહેર થવુ, નામ કાઢવુ ૩ પરખાવુ
ઓળખીતુ, વિ૦ જાણીતું, પરિચિત **ઓળખીતો** સિપાઇ હેડમા પુરે—ઓળખાણવાળો વધારે કનડે
ઓળગ, સ્રી૦ દુવા, આશીશ ૨ માનતાના દિવસે નિયમસર દેવ દેવીની પૂજા કરી પગે લાગવુ તે. "બળિયા કાકાની ઓળગ" ૩ ફેરાઆટા ખાવા તે.
ઓળગવું, ક્રિ૦ અ૦ આટા ફેરા ખાવા.
ઓળગાણી, સ્રી૦ ઓળગાણાની સ્રી, ભગડી.
ઓળગાણો, પુ૦ ભગીની એક જાત, ચકાળ.
ઓળંગવું, ક્રિ૦ સ૦ પેલે પાર જવુ, પસાર કરવુ, ઉતરવુ ૨ ઉલ્લંઘન કરવુ, લોપવુ, તોડવુ.
ઓળભો, પુ૦ ચણેલી ભીતનુ સીધાપણુ જોવા માટે ઊચેથી લટકતો રાખેલો દોરીને છેડે બાધેલો ધાતુનો ભમરડાના આકારનો કડકો ૨ ઓળભો
ઓળંભો, પુ૦ ઓળભો. ૨ મશ્કરી, ટેચ ઠઠ્ઠો ૩ હાથ હલાવી ફેકડા મારવુ મગરૂરીમા ચાલવુ તે. 'મોઢા ઉપર ગોરસ લોયુ, ઓળભા લેતી ચાલીજો'-દયા૦ ૩ ફરીયાદ, રાવ, ઠપકો 'લાડકડા નવ લાવીએ, ઘેરે ઓળભા ઝાઝા-પ્રહ્લાનદ ૪ પડછાયો, ઓળો, આભાસ
ઓળવવુ, ક્રિ૦ સ૦ છુપી રીતે ખાઇ જવુ, ઉડાવવુ ૨ સંતાડવુ, છુપાવવુ ૩ ગુમાવવુ, ખોવુ
ઓળવાવું, ક્રિ૦ અ૦ સતાવુ છુપાવુ, ઓડે ભરાઇ રહેવુ.
ઓળવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાસકીથી વાળ સાફ કરવા.
ઓળવો, પુ૦ ધર
ઓળાઓળ, અ૦ હારબધ, એકજ ઓળમા ૨ સીધી લીટીમા ૩ હાગોહાગ, પાટોપાટ
ઓળાયો, પુ૦ **ઓલાયો,** જુઓ [()]
ઓળા, પુ૦ લીલા ચણાના પોપટા
ઓળાંસવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખુશામત કરવી ૨ કાલાવાલા કરવા, (ઘણુ) સમજાવવુ ૨ માલેસ કરવુ, ચોળવુ
ઓળીઆ, પુ૦ એક જાતનુ કડોળ-વાલ, ઝાલર
ઓળીઆપટ્ટી, સ્રી૦ દાટાને વિંટાળેલી લુગડાની જે પટી તે [લાબોગોળ વિટાળેલો કાગળ
ઓળીઉં, ન૦ ટીપણુ, પચાગ ૨ ભુગળીઉ,
ઓળો પુ૦ પડછાયો છાયા, છાયડો. ૨. આશ્રય. ૩ લીલા સેકેલા ચણા ૪ શરણ, રક્ષણ
ઓળોછાળો, વિ૦ પુષ્કળ, અપાર, સૂપડે ને ટોપલે.

ઔ.

ઔ, પુ૦ (સ૦) મૂળાક્ષરનો ૧૧ મો કઠોષ્ઠાની દીર્ઘ અક્ષર-સ્વર.

ઓ, નં૦ જુઓ જીવડુ (નાના છોકરાને માટે વપરાય છે) ૨. બાઉલું, ઔલુ, અડણુ.૩ પૃથ્વી

ઔચિત્ય, નં૦ ઉચિતપણુ, ઘટિતપણુ ૨ વિવેક; વિચાર

ઔજસ, નં૦ (સં૦)બળ,તેજ; જાજરમાનપણુ

ઔઠ, વિ૦ માડાત્રણ [૨ તાલાવેલી, આતુરતા

ઔત્સુક્ય, નં૦ (સં૦) ઉત્સુકતા,ઉત્સાહ,ઉત્કંઠા

ઔદાર્ય, નં૦ (સં૦) ઉદારતા, સખાવત

ઔદાસીન્ય, નં૦ (સં૦) બેપરવા, બેતમાપણુ.

ઔદાસ્ય, નં૦ (સં૦ ઉદ્ + આસ્-બેસવુ) ઉદાસીનતા, બેપરવાઇ

ઔદીચ, પુ૦[સં૦]ઓદીચ,બ્રાહ્મણની એક જાત

ઔરસ, વિ૦ છાતી સંબંધી ૨ ખરું, અસલ ૩ પરણેલી સ્ત્રીથી ઉત્પન્ન થયેલું (બાળક.)

ઔર્ધ્વદૈહિક, વિ૦ મુએલાની પાછળ થતી ઉત્તરક્રિયા સંબંધી

ઔલુ, નં૦ ઓ,અડણુ, બાઉલુ, ઊધસ

ઔશીર, સ્ત્રી૦ (સં૦) પંખા–ચમરીનો દાંડો ૨. ઉશીરનો લેપ.

ઔષધ, નં૦ (સં૦) ઓસડ, દવા, ઇલાજ

ઔષધશાળા, સ્ત્રી૦ (સં૦) રોગીઓની સારવાર કરવાનું અને તેમને દવા આપવાનું સ્થાન, મોટું દવાખાનું, હોસ્પીતાલ. [૨ દવા ઓસડ.

ઔષધિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) વનસ્પતિ, જડીબુટ્ટી.

ઔષધિક્રિયા, સ્ત્રી૦ઓસડ તૈયાર કરવાની વિદ્યા

ઔષ્ટ્ર, વિ૦ (સં૦)ઊંટ સંબંધી,ઊંટને લગતુ

ઔષ્ઠ્ય, વિ૦ (સં૦) ઓષ્ઠ્ય, હોઠવતી બોલાતું, ઓઠથી બોલાતા અક્ષરો, ઉ,પ,ફ, બ,ભ,મ,

ઔંસ, નં૦ [અં૦] એક રતલનો સોળમો ભાગ, અઢી રૂપિઆભાર જેટલું વજન, અધોળ.

ક.

ક, પુ૦ (સં૦) મૂળાક્ષરનો બારમો અક્ષર,પહેલો કંઠસ્થાની વ્યંજન વર્ણ, ૨ વિષ્ણુ ૩ કામદેવ ૪ અગ્નિ. ૫. સૂર્ય.

ક, વિ૦ [સં૦ કુ] ખરાબ, નઠારૂ. "કપૂત, કજાત, કજોડુ ૨. વાળુ, નું 'પંચભૂતાત્મક' ૩ સહિત, સાથે ૪ પ્રત્યય રૂપે આવે તો નાનુ, સરખુ, કરનાર, લાડકુ એવો અર્થ સૂચવે છે 'બાનક, પુત્રક, દડક.' ૫. જે શબ્દ સાથે જોડાય છે તેમા તે અર્થની મર્યાદા–હદ બતાવે છે 'જરાક,' થોડુક

કંઇ, વિ (સં૦ કિંચિત્) થોડુ, જરા, લગાર. ૨ અમુક. ૩ કશુ. 'એમનાથી કંઇ થવાનું નથી.'

કઈ, સ૦ (સં૦ કિમપિ) કોઇ એક, કોઇ, કેટલાએક 'હુ નીચુ જન નીચ, કષ્ટ તુ કંઇના કાપે–' શામળ ૨ એ શબ્દ વગર અર્થનો, પણ વિસ્મય દર્શક કે પાદપૂર્તિ અથવા પ્રશ્નાર્થે વપરાય છે

કંઇએક,વિ૦ કેટલાએક, ઘણાક ૨. લગારેક.

કંઇક, વિ૦ થોડુક, જરાક.૨ કોઇઠેકાણે, કહીંક

કંઇકંઇ, અ૦કહીં કહીં, કોઇ કોઇ સ્થળે. ૨ કશુક કશુક ૩ કેટલીક,જુદીજુદી. 'કંઇકઈ વાતો કહી.'

કંઇનહિ, અ૦ થોડું પણ નહિ, જરાએ નહિ, એક પણ નહિ ૨.ફીકર નહિ, હરકત નહિ, હશે.

કંઇપણ, અ૦ જરાક, વધારે નહિ પણ કઈક તો ખરૂ, નામનુ પણ જરા. (જોઇએ, નજ ચાલે, એવા અર્થમા) ૨ નામે, કશુ પણ

કંઇભી, અ૦ કંઈ-પણ, જરાએ, લગારે.

કંસ, પુ૦ યજ્ઞનુ એક ગોળ પાત્ર. ૨ શ્રીકૃષ્ણનો મામો, મથુરાનો રાજા

કંસાર, પુ૦ ઘઉંના લોટને ગોળના પાણીમા બાફીને કરેલો ખોરાક, લાપસી.[૨. કંસારાની સ્ત્રી

કંસારી,સ્ત્રી૦ઉધઇની જાતનું કપડા ખાનારૂ જીવડુ

કંસારો, પુ૦ ધાતુનો ઘાટ ઘડનાર

કઇક, વિ૦ ઘણાએક, કેટલાક, કોઇ એક.

કઋતુ, સ્ત્રી૦ (સં૦ કુ+ઋતુ) અયોગ્ય વખત, કમોસમ, અસાધારણ કાળ

કકડતું, વિ૦ (કળકળતુ'–બડબડતું) ઉકળતુ, ઘણુ ગરમ, તાતુ ૨ મુંઝાવે તેવુ, આકરુ સખત (ટાઢ.)૩ ઇસ્રીવાળુ; ખડખડતુ (કપડું.)

કકડધજ, વિ૦ (સં૦ કડ+ધ્વજ) મજબૂત; ટટાર; નરમ ન પડેલું; અક્કડ, હોંશિઆર. ઘણું

પણ જુવાન જેટલુ કામ કરનારને આ શબ્દ લગાડાય છે ‘સાઠ ઉપરાંત વર્ષ થયા પણ ડોસો તો એવો કકડતજ હતો કે કંઈ પૂછ શોજ નહિ ”

કકડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ધ્રૂજતા કડકડ અવાજ થવો, ધ્રૂજવુ, હાલવુ ૨ ઉકળવુ, ઘણુ ગરમ થવુ.૩ એંકાચાવુ ૪ ખડખડવુ

કકડાટ, પુ૦ ખડખડાટ, કડકડવુ તે

કકડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખડખડાવવુ, કચરડવુ, પીસવુ (દાત) ૨ ઉકાળવુ, બહુ ગરમ કરવુ

કકડી, વિ૦ જરા, કરચ, છેક નાનો કકડો કકડીક—બહુ જ થોડુ

કકડીને, અ૦ ઘણા જોસથી—જોરમા, અત્યત

કકડેકકડા,પુ૦ભુકા,ચુરો [૨ બચકેબચકે,ટુકડેટુકડે

કકડેકકડે, અ૦ થોડેથોડે, રહીરહીને, હપતાવી.

કકડો, પુ૦ (સ૦ કૃત-કાપવુ) કડકો, કરચ, આખાનો એકાદ ભાગ, તકડો કડકોએ નહિ—જરા પણ નહિ, સમૂળગુ નહિ ટકડેબચકે—જરાજરા, થોડેથોડે

કકડોકોર, વિ૦ નાનો સરખો કકડો અને ભુકો હોય તેવુ,થોડુ ઘણુ,કકડાની કોર જેટલુ

કકણાટ, પુ૦ કણકણો, કંપ, ધ્રૂજારો, થરથરાટ, ગાત્રભગ ૨ કટાળો, ત્રાસ

કકણાટો, પુ૦ ટકણાટ, કણકણો ૨.કપ.૩ કટાળો

કકરાવવું, ક્રિ૦ સ૦ કરકરૂ કરવુ ૨ રેતડીથી ઘસી તીણુ કરાવવુ “ આડીઉં કકરાવવુ ” ૩ કચરડવુ, ખડખડાવવુ, પીસવુ **દાંત** કકરાવવા—દાત કચરડવા ૨ ગુસ્સે થવુ

કકરૂ, વિ૦ (સ૦ કકર) ખરબચડુ, જાડુ. ૨ ઘણુજ ઉનુ ૩ કરકરવાળુ ૪ તીવ્ર,ચચળ, આકરા સ્વભાવનું

કકળવુ, ક્રિ૦ અ૦ રીસમા બડબડવુ, ટીટિઆરો કરવો, શોક—કલેશ કરવો, રોદણા રોવા ૨ ઉનું થવુ,૩ ખળભળવુ ૪.ઝીણો અવાજ કરવો, બોલવુ ૫ કટાળવુ, મનમા દાઝવુ, ચણચણવુ

કકળાટ, પુ૦ ટીટિઆરો, ટીકટીક કરવુ તે, બડબડાટ ૨ કોલાહલ, સોરબકોર, બૂમરાણ ૩ ખેદયુક્ત ફરિયાદ,કલેશ,કકાસ.૪ રડારોળ,હાયપીટ.

કકળાણ, ન૦ રડારડ, વિલાપ, આક્રદ, કલ્પાત, બૂમ પાડીને રડવુ તે ૨ સોરબકોર બૂમરાણ,ગરબડ

કકાટીઓ, પુ૦ ચકમક [શબ્દ, બણુડો

કકુડો, પુ૦ નાના છોકરાને લાડથી બોલાવવાનો

કકુભ, સ્રી૦ [સ૦] વીણાગ, તબુરાનુ તુબુ ૨ એક જાતની રાગિણી

કક્કો, પુ૦ વર્ણમાળાના અક્ષરો ૨ કોઇ પણ ભાષાની શરૂઆત ૩ મૂળતત્વ, શરૂઆતનુ જ્ઞાન તે **કક્કેથી** માડીને—શરૂઆતથી, પહેલેથી; આરભથી. કક્કો કાઢવો—લખતા શીખવુ કક્કો કૂટી મારવો—વાચતા લખતા ન આવડવુ, નિરક્ષર હોવુ કક્કો ખરો કરવો—પોતાનાજ મતને હઠથી વળગી રહેવુ, પોતાનુજ કહેવું ખરૂ કહેવરાવવા ટક્કર લેવી

કક્ષ,પુ૦(સં૦)કાખ, બગલ ૨ બાજુ,તરફ ૩ કદોરો

કક્ષા, સ્રી૦ (સ૦) માર્ગ, માર્ગરેખા (આકાશમા ગ્રહોને ફરવાની) ૨ કક્ષ ૩ કાછડી “ કક્ષા છૂટા નર થકી, મરે જેમ કક્ષા થકી.” પ્રેમા૦

કક્ષાપટ, પુ૦ (સં૦) લગોટ, લગોટી

કક્ષાંશ, પુ૦ સૂર્યાદિ ગ્રહોની માર્ગરેખા ઉપરના અતર સૂચક અશ—ભાગ તે.

કખ, સ્રી૦ બગલમા થતો ઝીણી ઝીણી ફોલ્લીઓનો રોગ. ૨ તરણુ, સળી

કખડમાકડી, સ્રી૦એક જાતની ખડમાકડી,જીવડુ

કખાય, પુ૦ (સં૦ કષાય—ઉકાળો) કષાય, ઉકાળો, કાઢો, કવાથ. ૨ ભગવો રગ, ગેરુનો રગ ૨ ત્રિ૦ કસાણુ, તુરુ ૨ ભગવુ

કખાય, સ્રી૦ ક્રોધ, લોભ, મોહ, માન એ ચારમાનુ દરેક (શ્રાવકોમા)

કગ, અ૦ કઇ, કંઈ પણ, કશુએ “ કરતા હોયસો કીજીએ, અવર ન કીજે કગ’

કગરવુ, ક્રિ૦ અ૦ કરગરવુ, આજીજી કરવી, કાલવાલા કરવા [રજકણ, દાણો.

કગરસ, સ્રી૦ તાજની રજ—છોલ, કરગસ ૨

કઘા, પુ૦ (કુઘાત) નઠારો—ન રૂઝે તેવો ઘા. ૨ કવેળાનો ઘા ૩.અડચણ,અંતરાય.૪ કજગાનો ઘા

કંક, પુ૦ (સ૦) બગલો. ૨. એક જાતનુ પક્ષી જેની પાખના શરપંખ થાય છે. ૩. પીળા

બગાડેલાં તીર. ૪ નામધારી બ્રાહ્મણ

કંકણ, ન૦ (સં૦) કાચની કાગરાવાળી પાતળી ચપટી બંગડી, કાકણ ૨ વરૂણીમા વસયલા બ્રાહ્મણને હાથે જે નાડુ બાંધે છે તે ૩ સોના રૂપાનું, કાડા ઉપર પહેરવાનુ કાગરાવાળુ ઘરેણુ. ૪. હસ્તસૂત્ર ક્રિયા કરતી વખતે જે હાથે લાલ દોરો બાંધે છે કંકણ વેચીને શેડાણી કહેવરાવવું—દરો દૈઓ આપી બાપા કહેવરાવવું

કંકણાકાર, વિ૦ મંડલાકાર વર્તુલાકાર,વલયાકાર

કંકણી, સ્રી૦ થરથરાટ, કંપારી, કમકમી ૨ ઘુઘરીઓવાળો કંદોરો, કાચી ૩ હાથની સોના રૂપાની કે કાચની કાગરા કાગરાવાળી બંગડી,કાકણી

કંકર, પુ૦ (સં૦) કાકરો ૨ કાકરી (રેતી સાથે ભળેલી) ૩ નાના પથ્થર

કંકરીઆં,ન૦કાકરા. ૨ કાકરાની રમત [સાપ.

કંકાસુ ન૦(સં૦ કંક–બગલુ)એક જાતનો પાણીનો

કંકાલ, ન૦ (સં૦) ચામડી, માસવિનાનુ હાડપિંજર ૨ કંકોલ. [વાળી વનસ્પતિ

કંકાલી, પુ૦ શિવ, કપાલી. ૨ કાંકોલ, કાંટા-

કંકાવટી, સ્રી૦ કંકુ ઘાલવાની બેસણીવાળી લાકડાની પ્યાલી. ૨ ગાલે કુંકવાની ચલમ

કંકાસ, પુ૦ (ફા૦ કંગાશ) અણબનાવ, કજીઓ, બોલાબોલી, લડાઇ, તકરાર આજે કંકાસે ગોળીનું પાણીએ નાસે—કમનસીબનુ મૂળ કજીઓ

કંકાસીઅણ, સ્રી૦ કંકાસ કર્યા કરનારી, કલેશી, કજીઆખોર

કંકાસીઉં, વિ૦ કલહકારી, કજીઆખોર,તકરારી ૨ રોતડુ, મિથ્યાકલેશ કરી રો રો કરનારૂં.

કંકુ, ન૦ (સં૦ કુંકુમ) હળદર, ફટકડી, લીંબુ વગેરેની મેળવણીથી થએલો લાલ ભુકો, ચાંલ્લો-ટીલું કરવાનું રાતું ચૂર્ણ કંકુના કરવા—આનંદ મંગળ કરવા, ફતેહ કરવી, જશના કરવા કંકુ છાંટવુ—શુભ છે એમ જણાવવુ કંકુનાં પગલાં—શુભ પગલા, ઉન્નતિનાં ચિહ્ન. કંકુને પગલે—આદર-માન સહિત; શુભ શુકનથી,માનભેર. કંકુનો ચાંલ્લો—ફતેહ, યશ,

કંકુડો, પુ૦ભમરડો, પતંગ.

કંકોડી, સ્રી૦ કંટોલાની વેલ. ૨ એક જાતનાં સુગંધીવાળા મૂળિયાં,કપૂરકાચલી ૩ માથુ ધોવામાં વપરાતો સુગંધીદાર ભૂકો. [કંકોડીનું ફળ.

કંકોડુ, ન૦ એક જાતનુ કાકરવાળુ ફળ, કંટોલુ,

કંકોતરી, સ્રી૦ (સં૦ કુંકુમ+પત્રિકા) કંકુના છાંટાવાળી શુભ વર્તમાનની પત્રિકા, લગ્ન પ્રસંગની આમંત્રણ પત્રિકા 'કંકુ છાંટી કંકોતરી મોકલી.'

કંકોલ, ન૦ (સં૦ કક્કોલ) ચિનીકબાલા.

કંગણ, ન૦ (સં૦ કંકણ) કાગરાવાળુ સોના રૂપાનુ કાડા ઉપરનું જે ઘરેણુ તે

કંગણી, સ્રી૦ કંગણ કંગની

કંગન, ન૦ (હિં૦) કંકણ, વલય, કટક.

કંગનવા, પુ૦ (હિં૦) કાંસકો, દાંતીઓ. 'કંગનવા મોરા કરસે સરક ગયો રે.'

કંગની, સ્રી૦ (હિં૦) કાંસકી, ઓળણી

કંગાલ, વિ૦ (ફા૦) દીન, છેક ગરીબ, અનાથ ૨ સત્વહીન, તુચ્છ. ૩ દરિદ્રી, માલ વગરનું ૪. અફળદ્રુપ, રસકસરહિત.

કંગાલિઅત, સ્રી૦ કંગાલ હાલત, નિર્ધનતા, ગરીબી, ૨ હાલહવાલી; બિમાર હાલત

કંગુરો,પુ૦(ફા૦)મીનારા ઉપરની જે નકસીતે,કાગરો

કચ, સ્રી૦ (સં૦ કચ્–બોલવુ) કચકચ, ટકટક. ૨ કજીઓ તકરાર ૩ હઠ, જીદ ૪ પુ૦ માથાના વાળ; કેશ, ચોટલો.

કચકચ, સ્રી૦ વગર મતલબનુ બોલબોલ કરવુ તે, બડબડાટ. ૨ માથાફોડ, તકરાર, પંચાત ૩. પક્ષીનુ બોલવુ

કચકચવું, ક્રિ૦ અ૦ કચકચ કરવી ૨. કસવુ, ઘણુ સખત-જોરથી બાંધવુ ૪.દાંત કસવા.(રોષમાં).

કચકચાટ, સ્રી૦ કચકચ કરવી તે, બડબડાટ, લવારી ૨ ગરબડાટ; સોરબકોર. ૩ અ૦ કચકચ થાય તેમ તાણીને; સજ્જડ, ખેંચીને (બાંધેલુ)

કચકચાવવું, ક્રિ૦ સ૦ જોરથી ખેંચીને બાંધવું. કસીને બાંધવુ ૨ કચકચે તેમ કરવુ ૩ દાંત કકડાવવા. ૪ ધમકાવવુ.ધમધમાવવુ.૫.હલાવવું. ૬ હેરાન થાય તેમ કરવુ. [જીભી, લડીલુ

કચકચીઉં, વિ૦ કચકચ કરનાર, માથા ફોડીઉં,

કચકડું, ન૦ (સં૦ કચ્છપ + કડુ) કાચબાની પીઠનું ભીંગડું.
કચડકચડ, અ૦ એવો અવાજ થાય તેમ, રેતી જેવો પદાર્થ દબાયાથી જેવો અવાજ થાય તેવું
કચડવું, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ કૃત્) દાબી નાખવું, છુંદવું, ચગદવું, ચાપવું [ભીડાભીડ.
કચડાકચડી, સ્ત્રી૦ પુરતો સમાસ ન હોવો તે,
કચડાવું, ક્રિ૦ અ૦ દબાવું, ચગદાવું ૨. છુંદાવું,
કચડો, વિ૦ કુમળો, સુકુમાર [ભગાવું
કચપચ, સ્ત્રી૦ ઘણા માણસથી ભીડ તથા તેથી થતો કલબલાટ, બોલચાલ ૨. તકરાર, ખટપટ ૩ કચકચ, ટકટક,
કચપચીઉં, વિ૦ ટકટકીઉ, ચાંકણું, ધીરે ધીરે વાત કર્યા કરનાર ૨ બોલકણું [પકવ
કચરપચર, અ૦ઉપરાઉપરી,રહીરહીને ૨ અપરિ
કચબડું, ન૦ કેરીનું ગાબચું ૨. કાચબાનું હાડકું.
કચરઘાણ, પુ૦ કચરાઇ—છુંદાઇને થએલો નાશ-પાયમાલી તે **કચરઘાણ** વળવો—કચરાઈ છુંદાઇ જવું,છુંદાઈ મરી જવું, ચૂરો થવો
કચરવું,ક્રિ૦સ૦(સ૦કૃત્–પે ચવું) કચડવું,ચાપવું, છુંદવું વાટવું **કચરો** ઘાલવું—છુંદી નાખવું, ચગદવું, જોરથી દાબવું ૨ કેદ કરવું ૩ મારી-ઝૂડીને નરમ કરવું, જોરથી તાબે કરવું **કચરી** મારવું—દુર્દશામા આણવું હેરાન કરવું, રગડવું પીડવું **કચરો** નાખવું—ચગદી નાખવું, નરમ પાડવું,ફરીથી ઉભું ન થાય તેમ કરવું
કચરાપટી, સ્ત્રી૦ ઝાડુ પુંજો **કચરાપટીખાતું**—સુધરાઇ ખાતું, મ્યુનિસિપાલીટી
કચરાવું, ક્રિ૦ અ૦ દબાવું ચગદાવું, છુંદાવું
કચરીઉં, ન૦ ઘાણીમા પીલેલો તેલવાળો લોચા જેવો પદાર્થ ૨ કેરીનું કચુમર—છુંદો ૩ માર ૪ વિ૦ કચરાએલું
કચરો, પુ૦ (સ૦ કચ્ચર–ગંદુ) ધૂળ, મેલ, તરખલા, વગેરેનો ભેગ, કસ્તર, પુંજો ૨ વસ્તુમાંનું વીણામણ ૩ કાદવ, કીચડ, ૪ ચણવાના કામમા આવતો ગારો, માટી ૫ બરાબમા ખરાબ તે ઉતાર 'એતો ગામનો કચરો છે' **કચરો** કાઢવો—વાળવું, સાફ કરવું ૨ ખરાબ હોય તે દૂર કરવું **કચરાની ટોપલીમા નાખવું**—રદ્દ કરવું, ફેંકી દેવું, નકામું ગણી ઉશેટી દેવું **કચરે** કચરો વધે—જર જરને તાણે. **કચરો** વાળતા જનમ ગયો, ને ભાભાજી ઉકરડો કયો ?—ઘાંચીની છોકરી ખોળનું નામ ભૂલી ગઈ હમે-શની જાણીતી બાબતમા પૂછનાર માટે વપરાય છે.
કચવાટ, પુ૦ ચુથારો, ગભરાટ, જીવ ઘોળાવો તે ૨ ઉચું મન, અણમનાવ,બગાડ, ૩ ગરમા-બોલાબોલી, કચવાટનું કારણ
કચવાણ, સ્ત્રી૦ ચુથાઇ–બગડી જવું તે, ભેળ-સેળ, ખરાબી ૨ ગભરાટ, ઈજા, મુશ્કેલી ૩ મનની ધારણાને ધક્કો લાગવો તે મન દુખાવું તે, મુઝવણ, દુભણ ૪ વચમા ઘૂમવું તે અણ-બોલાવ્યા બોલવું તે [દુખાવવું
કચવાવવું, ક્રિ૦ સ૦ કચવાય તેમ કરવું, દીલ
કચવાવું,ક્રિ૦અ૦મન દુખાવું નારાજ થવું પુરાવું, દીલગીર થવું
કચવું, વિ૦ સફાઇ વિનાનું,ભેળસેળવાળું ૨ મેદું
કચ ટ, સ્ત્રી૦ ટકટકારો, બકબક, કચકચ ૨. જીદ્દ.
કચાટીઉં, વિ૦ કચકચ કરનાર જીદ્દી, કચકચીઉં.
કચારો, પુ૦ (કુ+ચાવવું) ખરાબ સ્વાદ, ઓછાર.
કચાશ સ્ત્રી૦નઠારી ચાલ ચલગત, ગેરવર્તણુક.
કચાલે, અ૦ ન છૂટકે, નિરુપાયે.
કચાશ, સ્ત્રી૦ અપક્વપણું ૨ કોનાઇ, ન્યૂનતા,
કચિઆણ,ન૦ભીડ ગરદી [વટ, કમર, ખામી
કચિઆરું, વિ૦ કાચું અને અપક્વ, અનપૂર્ણ, નાનું ૨ (કાચી ઈટો) [અણોસન.
કચિવું, વિ૦ ચુથી નાખેલું ભેળસેળ, ૨. ગંદુ,
કચીઉં, વિ૦કચકચ કરનાર કચાટીઉં, તકરારી ૨ હઠીલું, જીદ્દી ૩ ન૦ કાચકુ
કચુડવું, ક્રિ૦ સ૦ અંદર પાણી નાખીને ચોળવું ડહોળવું ચુંદવું કસળવું
કચુકો, પુ૦ ચિચુડો, આમલીનો ઠળીઓ
કચુડ–કચુડ, અ૦ ચીંચીં અવાજ કરતું, હીંચ-કાના ઝુલવાનો અવાજ કરતું.
કચુડો, પુ૦ હીંચકો, ઝુલો

કચુંબર–ચુંબર, સ્ત્રી૦ છેક ઝીણી પાતળી કકડીઓ તે. 'કેરી–આ઼ાની કચુમર' ૨ મેળભેળ, બગાડ
કચુરો, પુ૦ (સં૦ કચ્છોર) એક જાતની ઔષધિ
કચેરી, સ્ત્રી૦ [હિં૦] સરકારી અમલદારને બેસવાની જગા–કામ કાજ કરવાનું ઠેકાણું, કોરટ, ઓફીસ ૨ દિવાનખાનું, બેઠકનો ખંડ (કચેરી, કોરટ અને ઓફીસના સ્પષ્ટીકરણ માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ) કચેરીએ ચઢવું–દાવો બાંધવો, ફરિયાદ કરવી
કચોરી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો પદાર્થ
કચોલું-ળું, ન૦ બેઠકવાળું નકસીદાર પ્યાલું, ચ઼ાણું ૨ કકાવટી.
કચ્ચર, વિ૦ ચમદાઇ ગયું હોય તેવું, કચરાએલું 'ઝાંધર ચાલ્યું મુખ થકી, કચ્ચર થયો નિર્ધાર'
કચ્ચરઘાણ, પુ૦ કચરઘાણ, જુઓ
કચ્ચા, વિ૦ કાચું, અપકવ. ૨ અનુભવ વગરનું અકશળ કચ્ચા બાર પાકુ–ઠેવટનું નહિ એવું (પાસાની રમતમા ૬, ૫, ૧, એમ દાવ પડવા તે)
કચ્ચાં બચ્ચાં, ન૦ નાના છોકરા, ઝૈયા છોકરા, ભુડકસ, જગ્ધા.
કચ્ચાઈ, સ્ત્રી૦ કાચાપણ, કચાશ ૨ અકુશળતા
કચ્ચું, વિ૦ (હિં૦) કાચું ૨ અનુભવ વગરનું
કચ્ચુ, ન૦ કાચકુ
કચ્છ, પુ૦ (સં૦) કાછોટો, કછોટો ૨ લંગોટો ૩ એ નામનો એક દેશ ૪ જે દેશે હમેશા પાણી રહે છે તે ૫ કાચમો.
કચ્છપ, પુ૦ (સં૦) કાચબો ૨ અર્ક કાઢવાનું એક યંત્ર. [ખસનો રોગ
કચ્છપી, સ્ત્રી૦ (સં૦) કાચબી ૨ એ નામનો
કચ્છાવતાર, પુ૦ (સં૦) ઈશ્વરના ૧૦ અવતારો પૈકી એક.
કચ્છી, વિ૦ (સં૦) કચ્છદેશનું
કચ્છો, પુ૦ કચ્છ, લંગોટ ૨ કાછડી, કાછોટો
કછવું, ક્રિ૦ સ૦ કછોટો બીડવો—વાળવો, કાછડી વાળવી [અવયવ તે
કછોટી, સ્ત્રી૦ લંગોટી ૨ કચ્છમાં આવતો
કછોટીબંધ, વિ૦ જનોઇ દીધ, ફક્ત પુરુષ હોય તેવું (નોતરૂ) ૨ જેની કછોટી છૂટી ન હોય તેવું, બ્રહ્મચારી [આવતો અવયવ તે.
કછોટો, પુ૦ કચ્છ, લંગોટો, કાછડો ૨ કચ્છમાં
કછોરૂ, ન૦ નઠારુ–બગામ છોકરૂ ૨ વિ૦ બગામ, દુષ્ટ. "છોરુ કછોરુ થાય પણ માબાપ કછોરુ ન થાય" [સોકટાની એક રમત.
કજલ, સ્ત્રી૦ યુક્તિ, તદબીર, કર મત. (કાઠિ૦) ૨.
કજલી, સ્ત્રી૦ (સં૦ કજ્જલી) પારાગંધકનું મિશ્રણ
કજલો, પુ૦ (સં૦ કજ્જલ) એક જાતનું પક્ષી, કપિંજલ
કજાગવું, ક્રિ૦ અ૦ સોકટાની રમતમા મારાના નક્કી કરેલા ઘરમા પહેલું જુગ થવું ૨ છારંગામાંથી હરાવું, ઠંડુ પડી જવું 'દેવતા કાજળી ગયો'
કજા, સ્ત્રી૦ (આ૦ કઝા) સર્જિત, નસીબ. ૨. મોત, મૃત્યુ ૩ આફત, હાણ. 'પ્રજા કેરી કજા ભાળો, સજા થઇ માને સર્વ'–વલ્લભ
કજાત, વિ૦ નઠારા ગુણનું ૨ અવિવેકી, ઉદ્ધત ૩ નીચ તુખમનું, હલકા કુળનું ૪ નીચ, ખરાબ.
કજારજા, સ્ત્રી૦ (આ૦) રાજકૈવક, દૈવકોપ કજારજાએ—નઠારા ભાગ્યને લીધે ૨. મરણ થએથી, મોતથી ૩ હાણ આફતે, દૈવકોપથી
કજીઆખોર, વિ૦ [આ૦ કઝીય–તકરાર+ફા૦ ખુર્દન+ખાવું] કજીઆ કર્યા કરે તેવું, તકરારી, ટંટાખોર ૨ કલેશી, કકાસીઉ
કજીઆદલાલ, પુ૦ કજીઆ કરનારાઓનો મધ્યસ્થ, દાવો લઢવાની ગોઠવણ કરી આપનાર ૨ લઢાવી મારનાર
કજીઆ રજીઆ, પુ૦ કજીઆ કંકાસ, લઢાઇટંટો
કજીઓ, પુ૦ (આ૦ કઝીય) રાઢ, બોલચાલ, ટંટો ૨ કલેશ, કંકાસ ૩ તકરાર, વાંધો, ૪. ઇનસાફ કરવાની બાબત [જોડીનું નહિ તેવું
કજોડ, વિ૦ રૂપ, રંગ, કદમા સરખું નહિ તેવું
કજોડું, ન૦ નાનો વર ને મોટી વહુ એ બેનું જે જોડું તે, અથવા તેથી ઉલટુ જોડું તે, હિણુવરૂ. ૨ સ્વભાવ–રૂપમા મળતુ ન આવે તેવું જોડું
કજ્જલ, (સં૦) કાજળ, મેશ, મસી. [દોલત, લક્ષ્મી
કંચન, ન૦ (સં૦) ચોખ્ખુ સોનું, હેમ. ૨ ધન,
કંચની, સ્ત્રી૦ (હિં૦) નાચ બજાવી ગુજરાન

કરનાર સ્ત્રી, રામજણી, કલાવતી, ગણિકા
કુચવો, પુ૦ કમખો, કાચળી, કાપડુ, ચોળી
કુંચાવું, ક્રિ૦ સ૦ ખમવુ હેરાન થવુ, પીડાવુ,
ઠગાવુ. [કાચળી ૨ બખ્તર
કુંચુક, સ્ત્રી૦ સાપની ઉતારેલી કાચળી, ૨ કચુકી,
કુંચુકી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કચુક) કાચળી, ચોળી,
કમખો.'તુર્ક ટોપીની કલગી મારો કચુકી માટેલાવો'
કચુકી,પુ૦ (સ૦ કચુકિન્-જભ્ભાવાળો) જનાન-
ખાનાનો ચોપદાર, અતપુર રક્ષક. [સડકચોરા
*કુચોણુ, ન૦ એક જાતની સુગધીદાર વનસ્પતિ,
કુજન, પુ૦ કામદેવ,મદન. "કજન ગજન જાણુ
અમોલા"-વલ્લભ ૨ સ્ત્રી૦ મેના [ઉદર ૪ ઝાડ.
કુજર,પુ૦બ્રહ્મદેવ, બ્રહ્મા. ૨ હાથી.૩ ન૦ પેટ,
કુંજરી, સ્ત્રી૦ ઝાડ, ખજરી ૨ એક જાતનુ
પક્ષી. ૩ એક ઝાડ. ૮ કાચળી, કાપડુ (કચ્છ)
કુંજુસ, વિ૦ જેના હાથે વાપરી ન શકાય તેવુ
બખીલ, સુમ, કૃપણ
કુંજુસાઈ, સ્ત્રી૦ મખીચાઈ, કૃપણતા,કરકસર
કુઝગી, સ્ત્રી૦ લાબી ડોકનુ કાગરચિતરૂ પક્ષી
કટ, સ્ત્રી૦ (સ૦) કટિ, કમ્મર, કેડ ૨ ચટાઈ,
ઘાસની સાદડી ૩ ઘાસનો બનાવેલો પડદો ૪
આમલીના પાણીની કઢી ૫. મહેનત, મજુરી
૬ એક મતી, ઐકત. ૭ કડુ,કકણુ ૮ હાથીનુ
ગડસ્થળ. ૯ અ૦ એવો અવાજ થવો તે
કટક ન૦ (સ૦) લશ્કર, સૈન્ય, ફોજ ૨ ચઢાઈ,
હુમલો "કીડી ઉપર કટક" ૩ કકણુ કડુ ૪
લશ્કરી છાવણી ૫ કોટલુ, ખોખુ, ઘર
કટકટ,સ્ત્રી૦ કચકચ,ટકટક,ટોકણી ૨ કજીઓ,ટટો.
કટકટવુ, ક્રિ૦ અ૦ કટકટ એવો અવાજ થવો,
ખડખડવુ [કાઢી ટોકટોક કરનાર
કટકટીઉં, વિ૦ તકરારી, ટકટકીઉ, ખોતરણા
કટકટીઆપણું, ન૦ ચીઢિઓ સ્વભાવ, ટકટક
કરવાની ટેવ હોવી તે
કટકણુ, વિ૦ જલદીથી ભાગીજાય તેવુ, બરડ
કટકીઉં,ન૦ઝાપરી ૨ માગ ૩ વિ૦ બરડ,બટકણુ
કટકુ,ન૦નાનો કકડો, નાનુ ખેતર. ૨ લશ્કર, સેના
'રામ પરતાપથી કામ એતો કરે, કુભકરણ તણા
કોડુ કટકા'—પ્રેમા૦
કટકો, પુ૦ (સ૦ કર્ત-કાપવુ) કકડો, કડકો,
ટુકડો "કડકુ થયા માધવ મથુરા જઈ, કાગળ
ન લખીઓ કટકોરે"—**મીરા**
કટકોલ, પુ૦ પીચદાની
કટમ, ન૦ કુટુબ, જુઓ
કટર, સ્ત્રી૦ એક જાતની જલદી ચાલનારી તાડ
ખજુરીના લાકડાની હોડી [ગામનુ નાનુ ઝુપડુ
કટલુ, ન૦ કરાડીનો ખપેડો-કમાડ ૨ કરાડી-
કટવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગુસ્સે થવુ, કઢવુ ૨ ખાટુ થવુ
કટાકટ, સ્ત્રી૦ તકરાર, મારામાર, ૨ હારફાઈ
કટાકટી, સ્ત્રી૦ ઘણીજ દુશ્મનાઈ, શત્રુવટ ૨
મારામારી, કાપાકાપી ૩ અણીનો-બારીક સમય
૪ કસાકસી
કટાક્ષ, સ્ત્રી૦(સ૦)ભાવ કે સંકેત દર્શક આખથી
સાન કરવી તે,નેત્રસંજ્ઞા ૨ કરડી નજર, કરડાગી.
કટાટ, વિ૦ તકરારી, કજીઆખોર
કટાણુ, વિ૦ (સ૦ કષાયિત) ધાતુના કાટને
લીધે બે સ્વાદ થયેલુ કટાએલુ ૨ કટાણા ભરવુ,
ખિન્ન, અરુચવુ ૩ ન૦ કવખત
કટાર-રી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કટ્ટાર) બેપાસ ધાર
અને છેડે અણીવાળુ હથિઆર, ૨ વર્તમાન પત્રનુ
કોલમ, હાર, ઓળ ૩ કટાક્ષ
કટારડી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કટ્ટાર) વક્રતા, વાક ૨
નાની કટાર ૩ કટાક્ષ, નેત્રવિક્ષેપ **નેન** કટા
રડી-ઘાયલ કરે તેવુ આખનુ જોવુ તે
કટાવ, પુ૦ કટિબધ,એક જાતનો પદબધ-રાગ ૨
પત્તાની રમતમા એક રગના પાના ન હોવા તે
કટાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાટ ચઢે તેમ કરવુ ૨ કપા-
વવુ, વઢાવવુ [ચઢવો. ૩ કટાણુ થવુ.
કટાવું, ક્રિ૦ અ૦ કપાવુ, વઢાવુ, છેદાવુ ૨. કાટ
કટાસણુ, ન૦ (સં૦ કટ+આસન)ઈશ્વર ભજન
કરતા જે ચોરસ ઊનનો કકડો બેસવા પાથરે
છે તે (જૈન). ૨ ઘાસ-દર્ભનું આસનીઉં
કટાહ, પુ૦ (સં૦) કાચબાની પીઠના હાડકાનુ
કાટલુ, ઢાલ. ૨ સ્ત્રી૦ ચેણી, તાવડી
કટિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કમ્મર,કેડ,શરીરનો મધ્ય ભાગ.

કટિત્રાણ, ન૦ કમ્મરે પહેરવાનું નાની ઘુઘરીઓવાળું આભુષણ, કટિમેખલા ૨ કેડે બાંધવાનું વસ્ત્ર, કમરબંધ, કમરપટો

કટિબંધ, પુ૦ (સં૦) કમરપટો, કંદોરો. ૨ કટાવ, ૩. પૃથ્વીના ગોળાપર ગોળ લીટીઓથી પાડેલા જે ભાગ તે. 'શીત કટિબંધ' ૪ વિ૦ બ્રહ્મચારી

કટિમેખલા, સ્ત્રી૦ (સં૦) સ્ત્રીઓનું કમ્મરે પહેરવાનું ઘરેણું, ગરાના, કાંચી કમરપટો, કંદોરો

કટિશુળ, ન૦ કેડમાં આવતો વાનો સણકો.

કટિસ્નાન, ન૦ પગથી તે કમ્મર લગીજ માત્ર નહાવું તે. [લાગે તેવું, તિક્ષ્ણ, ૩ તીખું

કટુ, વિ૦ (સં૦) કડવું ૨ અપ્રિય, નરુચે-ખોટું

કટુક, વિ૦ (સં૦ કટુ) સહેજ કડવું, જરા કડવાશવાળું. ૨ તિખાશપર [૩ ખાર, ઝેર, નઠારાપણું

કટુતા-તાઇ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કડવાશ. ૨ તિખાશ

કટુપત્ર, ન૦ (સં૦) પિતપાપડો.

કટુંબી, ન૦ (સં૦) કારેલીનો વેલો, કારેલું ૨ કાચકું. ૩ ઇંદરવારણું ૪. ઝેરી નાળિએર

કટેરો, પુ૦ હદને સારૂ લાકડા કે લોઢાના સળિયા -ગજ બાંધેલા હોય છે તે, કઠેરો ૨ ગોખ; કોર, કિનાર ૪. માલ ભરવાનું મોટું ગાડું

કટોરી, સ્ત્રી૦ વાડકી, પ્યાલી, જામ ૨ ચલાણું. ૩ સોના રૂપાના અથવા પિત્તળના પતરાની બનાવેલી તુવેરની દાળ જેવડી ટપકી, તારાટપકી, ટીકી. ૪ કાપડાનું તાલું. [પાત્ર, પ્યાલો, વાડકો

કટોરો, પુ૦ (હિ૦) પહોળા મોંનું પડઘીવાળું

કટ્ટા-ટ્ટો પુ૦ ભાઇબંધી છોડવાની નિશાની, સંબંધ ભંગ. ટ્ટા કરવી-દોસ્તી તોડવી, જુદા પડવું

કટ્ટુ, વિ૦ વેર લેવાને અતિશય આતુર હોય તેવું. ઘણુંજ ખારીલું, સખત. ૨ આકરું, કારી, પૂરેપૂરું

કઠ, પુ૦ સાદડા-ઝાડનાની ગુણું ૨ ગોળ આમલી ને બાફેલી કેરી ઉકાળી કરેલી કઢી, કટ ૩ ઉકળાટ, ઘામ, કઠારો. ૪ અંદરથી ઘણું દુખવું તે, આંતરપીડ

કઠણ, વિ૦ (સં૦ કઠિન) જેને કાપવું કે જેમાં ઘાલવું અઘરૂ થઇ પડે તેવું. પોચું નહિ તે, સખત. ૨. મજબુત; સંગીન. ૩. સમજાય-કળાય નહિ તેવું, અઘરું (ગ્રંથ, કામ) ૪. ઉપાય ચાલે નહિ તેવું: મુશ્કેલ, અશક્ય "તે બચવા કઠણ છે" ૫. અસર ન થાય તેવું નિર્દય, "કઠણ છાતીનું" ૬ ન ખૂચે તેવું, નરમ-પોચું નહિ તેવું. 'કઠણ પથારી' ૭ કપરું, આકરું, બારીક. "હવે કઠણ વખત આવ્યો" ૮ દુખ લાગે તેવું કડવું (ભાષણ)

કઠણાઇ, સ્ત્રી૦ કઠણપણું, મજબુતાઇ ૨. સંગીનપણું ૩ આકરાપણું. ૪ નિર્દયતા, સખતાઇ ૫ [મુશ્કેલી.

કઠણાશ, સ્ત્રી૦ કઠણાઇ, જુઓ.

કઠરાક, સ્ત્રી૦ (સં૦ કઠર) અકળામણ, અમુઝણ.

કઠલો, પુ૦ ઘરનો સરમામાન, ઘરવાખરો. ૨ ઘરના માણસો, ખટલો

કઠવું, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦ કઠ્-દુખ થવું) ઘણીજ ગરમી પડવી, ઉકળાટ થવો ઘામ થવો. ૨ અમુઝણ થવી, બેચેની થવી, પેટમાં નડવું

કઠવો, પુ૦ કુવામાં ઊંડુ ખોદી લાકડાનો જે ગોળ કઠારો ઘાલે છે તે ૨. ઘી તેલ ભરવાનો ગાડવો

કઠવો, વિ૦ નડનાર, ડખનાર. (જોડો.)

કઠામ, ન૦ કઠેકાણું શરીરનો બતાવતા શરમ આવે છે તે ભાગ 'કઠામ ગુમડું ને સસરો વૈદ.' ૨ ખરાબ-અસ્વચ્છ જગા [૨ કઠેડો.

કઠારો, પુ૦ (સં૦ કઠ્) ઘામ, ઉકળાટ, ઉબારો.

કઠિન, વિ૦ (સં૦) કઠણ, સખત, મજબુત.

કઠિઆરણ, સ્ત્રી૦ (સં૦ કાષ્ટ+કાર,) લાકડાં ફાડીને વેચવાના ધંધાવાળી સ્ત્રી, કઠિઆરાની સ્ત્રી

કઠિઆરી, સ્ત્રી૦ કઠિઆરણ, ૨. કઠિઆરાનું કામ.

કઠિઆરો, પુ૦ (સં૦ કાષ્ટિક) લાકડાં કાપી વેચવાનો ધંધો કરનાર.

કઠિઓ, પુ૦ પૈસો, દોકડિયું (સંકેતાર્થે)

કઠેકાણું, ન૦ ઘણીજ કુમળી જગા, (શરીરની) છાની ઢાંકી રાખવાની જગા, ૨ ખરાબ જગા, કુસ્થાન.

કઠેડો, પુ૦ કઠેરો; અગાસી, બારી ઇંદર, ઇ૦ ઠેકાણેથી પડી ન જવાય માટે કરેલી આડ, હૈયારખી, ઘેરો. ૨ ખટારો, મોટું ગાડું. ૩ ગોખ, ઝરૂખો.

કઠેરો, પુ૦ કઠેડો, જુઓ

કઠોડી, સ્ત્રી૦ નાનું કઠોડું. [ભરવાની પેટી.

કઠોડું, ન૦ એક અથવા વધારે ખાનાની મસાલો

કઠોડો, પુ૦ ગોખ, કઠેરો ૨ વહાણનો પાછલો ભાગ
કઠોદર, ન૦ (સ૦ કષ્ટ+ઉદર) પેટમા થતી એક ગાઠ ૨ જલદર
કઠોર, વિ૦ (સં૦) કઠણ કડવુ, કર્કશ, સખત લાગે તેવુ (ભાષણ) ૨ નિર્દય, જરાએ અસર ન થાય તેવુ, કડક
કઠોરતાપણુ, સ્રી૦ કઠણપણુ નિર્દયતા
કઠોળ, ન૦ જે અનાજની દાળ-ફાડ થતી હોય તે, દ્વિદલ ધાન્ય
કડ, અ૦ એવો થતો અવાજ
કડ, સ્રી૦ કેડ, કમ્મર ૨ ગણતરી પ્રમાણે વેચાતી વસ્તુના સેકડા ઉપર ખરીદનારને જે જાસ્તી મળે છે તે ૩ કરડ, એકવાર ખાડેલી ડાગર
કડક, વિ૦ કાચુ પૂરૂ બફાએલુ નહિ તેવુ "ભાત કડક છે" ૨ જેની પાસે કઇ ન હોય તે, ખાલી ગરીબ, નિર્ધન "કડકબાળી" ૩ ભૂખ્યુ ઉપવાસી ૪ આકરુ, ગરમ, તાતુ ૫ તરત ભાગી જાય તેવુ, બરડ. ૬ મિજાજી, તોરી "મગજનો કડક" ૮ સખત, તીક્ષ્ણ, કઠોર (ભાષણ)
કડક, ન૦ કાનના વાળા ૨ બાગીની ફરેડી; તખતી
કડકડ, સ્રી૦ ગરીબાઇ [સપાટાબંધ
કડકડ, અ૦ એવો થતો અવાજ. ૨ કટકટ,
કડકડવુ, ક્રિ૦ અ૦ કડકડ અવાજ થવો ૨ ઉકળવુ ૩ ધ્રુજવુ હાલવુ ૪ ખડખડવુ
કડકડતુ, વિ૦ કડકડ અવાજ કરતુ ૨ ઉકળતું, ઘણુ તપી ગએલુ, તાતુ ૩ અતિશય, સખત, ઘણુજ (ટાઢ)
કડકડાટ, અ૦ સફાઈથી, વગર આચકે, એક સરખી રીતે ૨ જોસભેર, સપાટાબંધ
કડકડાવવુ ક્રિ૦ સ૦ કચરડવુ, ખખડાવવુ, પીસવુ (દાત) કડકડ અવાજ કરવો ૨ ખૂબ ઉકાળવુ
કડકડિત, વિ૦ સફાઇથી-બંધ કરી કરેલુ. ૨ ઘણુજ ગરમ, તાતુ [બંધ. ૨ કડકડ થઇને.
કડકડીને, અ૦ ઘણુજ જોરથી, જોસમા, સપાટા-
કડકણું, વિ૦ કરડતુ, કરડવાની ટેવવાળુ
કડકબાલી, વિ૦ ભપકામા રહેનાર પણ ખીસાનુ ખાલી, ૨ ધનહીન આડંબરી

કડકો, પુ૦ પાણી ઉકળતા જે જોસથી ઉછાળા આવે છે તે, કાકડા.
કડકી, સ્રી૦ નાનો કડકો, કરચ, રેખ
કડકીઉં, ન૦ મરદને કાને પહેરવાનુ મોતીનુ ઘરેણુ, કાન નોવાળો કડકડીયાં-કાનની આગળ પાછળ આવી રહે તેવી મોતીવાળી કડી
કડકો, પુ૦ ટુકડો, ભાગ, હિસ્સો, કટકો ૨ પચકુ, ફોળીઓ
કડકો, વિ૦ જરા જેટલુ ૨ કોગડો, ખાલી ભપકાવાળો
કડકોકોર, સ્રી૦ સહેજસાજ, કકડા અને ભુકો
કડકોચલી, સ્રી૦ કરચલી, કરચોલી
કડખા, સ્રી૦ એક રાગણી
કડચ, સ્રી૦ કરચ, કકડી
કડચલી, સ્રી૦ કરોચળી, કરચલી, વળીઉ
કડચલો, પુ૦ દરીઆમા થતુ ઘણા પગવાળુ કાચબા જેવુ એક પ્રાણી
કડછી, સ્રી૦ હલાવવામા અને પીરસવાના કામમા આવતુ, છેડે વાડકીવાળુ લાબી દાંડીનુ વાસણ.
કડછો, પુ૦ [પ્રા૦ દે૦ કડુચ્છુઓ] મોટી કડછી.
કડડડ, અ૦ ઘર-ઝાડના પડવાથી થતો અવાજ ૨ ઉપરાઉપરી જે ગર્જના થાય છે તે
કડણ, સ્રી૦ ખડકની કોર કડણ, કરાડ ૨ ટેવ, આદત ૩. કોસની કાબી
કડતલ, સ્રી૦ નકામી કુથલી ૨ કરતાલ
કડદો, પુ૦ [સ૦ કટ + દાથ-ભાગ] ઓછુ આપવુ તે, ઘટાડો, કાટલુ, ઘટ આપવી તે ૨. મિશ્રણ, ભેગ ૩ કચરો, અવશેષ, કિટ્ટ કડદો કરવો-ભેળવવુ, મિશ્રણ કરવુ ૨ કાટલુ કરવુ કડદો ઉતારવો-મેલ ધોઈ નાખવો. [૨ કડબ.
કડપ, પુ૦ (આ૦ કરમ્-દાબ) હાક, ત્રાસ, કરપ.
કડપલુ, ન૦ કઠોળના છોડ કે કપાસની કરાંઠીઓ કાપી ખેતરમા થોડે થોડે અંતરે જે ઢગલીઓ કરવામા આવે છે તે ૨ ચોટેલો ભાત કે ખીચડીનો પોપડો-કપોટી
કડબ, સ્રી૦ (હિ૦ દે૦ કડમ્બા) એક જાતનો ઢોરનો ચારો, જુવાર બાજરીના સુકા સાંઠા, રાડા ૨ (આ૦ કરબ્) કરબ, હાક, ધાક
કડલી, સ્રી૦ નાનુ ને પાતળુ કલ્લુ ૨. કલ્લી.

કડવાટ, સ્ત્રી૦ કટુતા, કડવાપણું. ૨ અંટસ, ખાર, દ્વેષ
કડવાટવું, ક્રિ૦ સ૦ કડવુ ઓસડ પાવુ
કડવાશ, સ્ત્રી૦ કટુતા, કડવાપણુ
કડવી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો, ગળો
કડવું, ન૦ એક આખ્યાનનો અકેકો ભાગ, પ્રકરણ
કડવુ, વિ૦ (સ૦ કટુ-કડવુ) એળીઓ, અથવા કરીઆતાના સ્વાદ જેવુ, કટુ ૨ અપ્રિય, પસંદ ન પડે તેવુ (ભાષણ)' કડવા હોય લીંબડા, મીઠી હોય છાય, ઘેવ હોય બોલકણા, તોય પોતાની બાણ" **કડવી** આખ-ખારીલી-દ્વેષી નજર **કડવી** જીભ-કડવા વેણ કડવુ ઝેર જેવુ ઝેર જેવુ અળખામણુ, અકારૂ, કંટાળો ઉપજાવનારૂ, ઘણુંજ અપ્રિય
કડવુ, ક્રિ૦ સ૦ કરડવુ, બચકુ ભરવુ લોથીઉ લેવુ
કડવો, પુ૦ તાબાનો નાળચાવાળો લોટો કૈડવો
કડસલો. પુ૦ પડભીંતીઉ.
કડા, પુ૦ એક જાતના ચોખા
કડા, ન૦ ઇંદ્રજવના ઝાડના ફૂલ (કઢીમા નાખવામા આવે છે) **કડાછાલ**-ઇંદ્રજવના ઝાડની છાલ. ઓસડના કામમા આવે છે
કડા-ઇ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કટાહ) શેકવા-તળવાના કામનુ રસોઇનું વાસણ, પેણી, તાવડી.
કડાક, અ૦ એવો થતો અવાજ
કડાકડ, અ૦ કડાક કડાક એવો થતો ઉપરા ઉપરી અવાજ. ૨ **સ્ત્રી૦** મારામાર, તડાતડી
કડાકડી, સ્ત્રી૦ એક બીજાથી સરસ થવાનો જે જુસ્સો તે, હોસાંતોસી, ચડસાચડસી, હરિફાઈ, સ્પર્ધા. ૨ કડાઝુડી, તડાતડી, ધડાધડી, ધમાધમી ૩. દુશ્મનાઇ, શત્રુવટ. ૪ મારામારી, કતલ ૫ નકોરડો અપવાસ, લાંઘણુ **કડાકડીનો** વખત-મરસાઇનો વખત લઢાઇનોપ્રસંગ ૩ અણીનો વ
કડાકુટ, સ્ત્રી૦ માથાકુટ, માથાફોડ કરવી પડે તેવુ કામ, પચાતી, પીડા
કડાકુટીઉં, વિ૦ માથાફોડીઉ, કડાકુટવાળુ, કંટાળા ભરેલુ, ત્રાસદાયક
કડાકો પુ૦ એકાએક મોટો કડાક એવો અવાજ થવો તે. ૨. આખો દહાડો ભૂખ્યા રહેવુ તે, ઉપવાસ, લાંઘણુ. કડાકા કોડવા હાથ પગની આગળીઓ ખેચી કડાક અવાજ બોલાવવો તે. કડાકા થવા-વાદળનુ ગાજવુ ૨. ઉપવાસ થવા.
કડાઝુડ, અ૦ ધમધોકાર, કડાબીડ, તુમુલ, બાટાચૂર. [સં૦ઝડ.
કડાબીડ, અ૦ ધમધોકારે, જોસમા, સપાટાબધ;
કડાબીન, સ્ત્રી૦ ઘોડેસ્વારની નાની બદુક
કડાયુ, ન૦ મોટી કઢાઈ, પેણો, કઢાઇ,
કડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચિઢાવુ, ખીજાવુ
કડાસન, ન૦ (સ૦ કટ + આસન) દર્ભનુ આસનીઉ, ઘાસની ચટાઈ
કડાર, વિ૦ (સ૦) માજર ૨ ગવિષ્ટ અહકારી.
કડીબધ, વિ૦ જેમા કડીઓ એક પછી એક વળગાડથી હોય તેવુ, હાર પ્રમાણે.
કડીઅણ, સ્ત્રી૦ કડીઆની સ્ત્રી
કડીઅ કોટ, પુ૦ મોઈ દડાની એક રમત
કડીઓ, પુ૦ (હે૦ દે૦ કડઇઓ) ચૂના માટીથી ભીંત ચણનાર ૨ ચણવા છોવાનુ કામ કરનારાઓની એક નાત [છોવા ચણવાનુ કામ.
કડીઆકામ, ન૦ કડીઆએ કરવાનુ જે કામ તે;
કડી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કટક-કડુ) ધાતુનો વાળેલો પાતળો કકડો આકડી ૨. કોઇ પણ જાતની સળીનો ગોળ વાળેલો આકાર, નાનુ કડુ ૩ કવિતાનુ પદ, ચરણ ટૂક ૪ બેડી, હેડ, જજીર. ૫ ઓળ, હાર ૬. વાળી
કડીતોડ, વિ૦ કડી-સાંકળને એક સપાટે તોડી નાખે તેવુ ૨ મજબુત, અકોડાબધ [૨. ત્રિ૦કડ૭.
કડુ, ન૦ (સ૦કટુકી) ઇંદરજવના ઝાડની ડાખળી.
કડુખલો, પુ૦ (સં૦ કટ + ખલ) સાકડી બાજુની જગા, ખુણો, થોડો ભાગ, કોલો.
કડચુ, વિ૦ (સ૦ કટુ + ફા૦ ચેહ) સહેજ કડવુ, કડવાશવાળુ ૨. કસાણુ, બેસ્વાદ
કડુ, ન૦ ધાતુનો કે કોઈ બીજી વસ્તુનો ગોળ વળેલો આકાર, મોટી કડી. ૨. કકણ, વલય.
કડે, અ૦ પાસે, સોડે કને. ૨. તરફ, ભણી.
કડેડાટ, અ૦ કડકડાટ સપાટાબધ. અચકા વગર.
કડેતડે, અ૦ ખબડદારીથી, ધમધોકારે; ભલુસારીરીતે.
કડો, પુ૦ (સ૦ કટજ) ઈંદ્રજવનું ઝાડ.

કડોકડું, પુ૦દેવતા પાડવાનું કડુ તથા સૂતરની દોરી.
કડોળ, વિ૦ કદરૂપુ બેડોળ, બદસુરત
કઢંગ, પુ૦ કુચાલ ગેરવર્તણૂક
કઢંગુ, વિ૦ વિલક્ષણ તરેહવાર, ૨ આડું અવળુ, નિયમ વગરનુ, ૩ બેડોળ, બદસુરત, કદરૂપુ.
કઢણ, સ્ત્રી૦ પહાડ, ખડકની સીધી કોરણ ધાર, કરાડ, કડણ ૨ આદત, ટેવ લઢણ ૩ ચિડીઓ સ્વભાવ ૩ કોસને બાંધેલુ લાકડાનુ ગોળ ચક્કર ૪ છેડે ખાપાવાળી લાકડી અ કોડી (સુરત)
કઢણ, વિ૦ ચિડીઉ, કઢાપીઉ ૨ ન૦ મસાલા સાથે ઉકાળેલુ દાળનુ પાણી, ઓસામણ
કઢવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ક્વથ્-ઉકાળવુ,) ખૂબ ઉકાળવુ ઉકાળી જાડુ ઘટ્ટ કરવુ ૨. કઢાપો કરવો.
કઢા-ઢ ઢ, સ્ત્રી૦ કડા, જુઓ
કઢાણુ, વિ૦ કઢાએલુ, બહુ ઉકાળીને જાડુ કરેલુ
કઢાપો, પુ૦ બફારો, ધામ, ઉતાપો. ૨ શોક, દીલગીરી,ગુસ્સો કરી લોહી તપાવવુ તે ૩ કઢી.
કઢામ, ન૦ બળદ-ઘોડાને પલોટવા નુ વગર પૈડાનુ જમીનને ઘસાતું તણાય તેવુ ત્રિકોણાકાર લાકડાનુ
કઢાયુ, ન૦ કડાયુ, તાવડો, પેણો [ચોકઠુ
કઢારૂં, ન૦ નીચી ઉતારેલી ઓસરી, પડારી, ઢોર બાંધવાનુ નાનુ ઘર, કોઢીઉ
કઢાગો પુ૦ઉધડ ઈજારો, ઉચક વસ્તુ લેવી દેવી તે
કઢાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચીડવવુ, કઢાપો કરાવવો ૨ ઉકાળવુ ૩ દાઢી મુકે એમ કરવુ ૪ ખેચાવવુ [ખિડીબારૂ
કઢાગી, ન૦ ખેતરમા જવા વાડમા રાખેલુ છીંડુ,
કઢિયલ, વિ૦ બહુ ઉકાળીને જાડુ કરેલુ, કઢેલુ. ' કઢિયલ દૂધ તે કોણ પીશે ? "
કઢી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ક્વથ) ચણા કે બાજરીનો લોટ મેળવી મસાલા સાથે ઉકાળેલી છાશ
કણ પુ૦ (સ૦) અનાજ, દાણો. ૨ કરચ, કડ્ડી, રજ, પરમાણુ ૩ બ્રાહ્મણ, ભીખારીને જે ભિક્ષાન્નઆપવુતે ૪ ટીપુ, ટપકુ ૫.વળ, આટણુ, સળ "ભુજ પાળે ભીડતા કડણ કણ ગડિયારે'– દયા૦ ૬ કાંગરો, શિખર ૭ ભાત, તરેહ.
કણક, સ્ત્રી૦ કણેક, રોટલી કરવા બાંધેલો લોટ

૨ કણ; ભિક્ષાન્ન માટે આપવાનુ અન્ન કણકમાં પાણી પડયુ તે પડયુ-થયુ તે થયુ, બન્યુ તે બન્યુ
કણકણ, અ૦ એવો થતો અવાજ
કણકણા, પુ૦ ભય શોક વગેરે અથવા વિક્રિયાથી રોમાચ સાથે ઓચિંતી જે ધ્રૂજારી થઇ આવે છે તે થરથરાટ, ધ્રૂજારી, થરેરી ૨ કટાળો
કણકણાટ, પુ૦ કણકણ એવો થતો અવાજ ૨. કટાળો, ધ્રૂજારો [લાગણી
કણકણી, સ્ત્રી૦ ધ્રૂજારી, કપારી ૨. કટાળાની
કણકણો, પુ૦કપ, થરથરાટ ૨ ટાઢિયા તાવનો શરીરમા પ્રવેશ થવો તે
કણકી,સ્ત્રી૦ડાગેર ખાડતા ભાગી ગએલા ચોખાનો જે ભૂકો તે, ચોખાનો ભગાર [બીનુ તેલ
કણજિયુ-જીયું, ન૦ (સ૦ કરંજ) કણજીના
કણજી-ઝી, સ્ત્રી૦(સ૦કરજ) એક જાતનુ ઝાડ
કણજ, સ્ત્રી૦ કરાઝ, મળોત્સર્ગને માટે આતરડાને જોર આવવુ તે, ઉમળો
કણદાર, વિ૦ દાણાદાર, કાગરીવાળુ
કણદીઓ, પુ૦ કાગરીવાળુ સ્ત્રીઓને હાથે ઘાલવાનુ ઘરેણુ [તે, દાણાબજાર
કણપીઠ, સ્ત્રી૦ જે ઠેકાણે અનાજ વેચાતુ હોય
કણબણ, સ્ત્રી૦ કણબીની સ્ત્રી
કણબી. વિ૦ (સ૦ કલમ-ચોખા, અથવા, કુલાવલંબિન) કુટુમ-કુળ ઉપર ઝઝુમનાર ખેતીનો ધધો કરનાર એક જાત ૨ ખેડુત ૩ તાબેદાર, સેવક, વસાવેલા, ગરજવાળ મનુષ્ય 'અમે કઇ તમારા કણબી નથી'
કણમણવુ, ક્રિ૦ અ૦ નાખુશ થવુ, બડબડવુ
કણમણાટ, પુ૦ કણકણાટ, બડબડાટ, અસંતોષ
કણવટ-ટિયું, ન૦ (સ૦ કણ + વૃત્તિ) ભિક્ષામા આવેલુ અનાજ, એકઠુ થઇ ગએલું જુદી જુદી જાતનુ અનાજ ૨ કણેકણે કરીને એકઠુ કરેલુ અન્ન
કણવતીકે, વિ૦ ભિક્ષા માગીને જીવનાર, ભિક્ષુક, માગી ખાનાર 'એ કૃપ, દ્રોણને અશ્વત્થામા, શુ વદ કણવતીઆ?' —પ્રેમાનંદ.
કણવીર, ન૦ એક જાતનું ફૂલઝાડ, કણેર.

કણવું, ક્રિ૦ અ૦ દુખના જોરથી ઉહૂ ઉહૂ કરવું. ૨. ચૂણવું, દાણે દાણે વીણવું
કણસ, ન૦ (સં૦ કણિશ) અનાજના સાંઠા ઉપરનો કણ ભરેલો દોડો, કણસલું, ડુંડું
કણસલું, ન૦ કણસ, અનાજનું ડુંડું
કણસાઇ, પુ૦ કળીદાર ચણાનો લાડુ, કળી બુંદીનો લાડુ
કણસારી, સ્ત્રી૦ એક જાતનું જીવડું ૨ કણસારાની સ્ત્રી
કણસારો, પુ૦ (સં૦ કાંસ્યકાર) તાંબું, પિત્તળ વગેરે ધાતુઓના ઘાટ ઘડનારો—વેચનારો
કણસું, ન૦ કણસલું; ડુંડું [નાના નાના બચ્ચાં.
કણા, સ્ત્રી૦ કરોડના મણકા, અંકોડા ૨ સાપના
કણાદ, પુ૦(સં૦) સોની ૨ એ નામના એક ઋષિ.
કણાયતું, ન૦ દર મહિને પગારમાં દાણા આપવા તે. ૨ વિ૦ મહેનતના બદલામાં પેટીઉ—અનાજ મળતું હોય તે [૩. ડુંડું. કણસલું ૪ ભિક્ષુક
કણિક, સ્ત્રી૦ (સં૦) ઝીણો દાણો. ૨. કણક.
કણિકા, સ્ત્રી૦ (સં૦) છેક ઝીણો કણ, બારીક કરચ ૨. આટણ [રજ હોય તેવું ૩ કણભોજી
કણીઉં, ન૦ ગોદડું, ગાદલું ૨. વિ૦ જેમાં ઝીણી કાંકરી—
કણીઓ, પુ૦ અનાજનો ધંધો કરનારો, ફેડીઓ
કણી, સ્ત્રી૦ છેક ઝીણી રજ; કણ, કરચ. " ખાલી જગા ખોળીએ, કણી મૂકવા કામ. " ૨ તેલ ઘીમાં કંઇ તળ્યા પછી જે અંદર ઝીણી ભુકી રહે છે તે, કણી. ૩ કાંટો વાગવાથી ચામડી કઠણ થઇ ગરગોલી જેવું બાઝે છે તે, કપાસી ૪ આટણ
કણું, પુ૦ કણ; અણું, ઝીણી રેખ ૨ આટણ
કણેક, સ્ત્રી૦ કણક ૨ ભિખારીને અપાતું અન્ન ૩. બારસ અમાસ ઉપર મહેતાજીને જે દાણા આપે છે તે. [અન્નવેતન, પેટીઉ
કણેતું—ણાયતું, ન૦ દર માસે મળતા દાણા,
કણેર, સ્ત્રી૦ (સં૦ કર્ણિકાર) કણવીર, એક જાતનું ફૂલઝાડ, કરેણ
કણો, પુ૦ થોડા દિવસનું જન્મેલું, વેંત દોઢ વેંતનું લાંબું પાતળું સાપનું બચ્ચું ૨. માથે બાંધવાનો ફેંટો; મોળીઉ
કણોજી, ન૦ કાંદાનાં બી.
કંટક, પુ૦ (સં૦) કાંટો. ૨. દુશ્મન, વેરી. ૩. નડનાર, ખટકે એવું તે, ફાંસ. ૪ આંકડો, બડિશ; ગલ. (માછલાં પકડવા સારૂ) ૫ રોમાંચ, શરીર ઉપરના વાળ ૬ હરકત; ખલેલ, ડખલ.
કંટલ, વિ૦ કાંટાવાળું, કંટાળી ૨ પુ૦ બાવળ.
કંટવાડ, સ્ત્રી૦ કાંટાની વાડ.
કંટારીઉં, ન૦ મડદા ઉપર ઓસાડેલું કપડું, કાંટીઉં. (શબ ઉપરથી કાઢી કાંટા કે વાડ ઉપર નાખે છે
કંટાળવું, ક્રિ૦ અ૦ ત્રાસવું, અકળાવું, અમુંઝાવું ૨ કાયર થવું ૩ થાકી જવું, હારી જવું.
કંટાળી, વિ૦ કાંટાવાળી ૨ સ્ત્રી૦ હાથીઆથોર. 'બાવળીઆ બિહામણા, કંટાળી ને થોર'—પ્રેમા૦
કંટાળુ, ન૦ (સં૦) રીંગણી. ૨ કાંટાવાળું ઝાડ.
કંટાળો, પુ૦ ત્રાસ, અરૂચિ, ચીઢ, અણગમો; અપ્રીતિ ૨ સૂગ, ધિક્કાર.
કંટીઆ, પુ૦ જમી આવ્યા પછી બીજે દહાડે નોકોડો ખેંચી કાઢવો તે, લાંઘણ.
કંટી, સ્ત્રી૦ અનાજનું ડુંડું, ડોડો, ઉંબી, લોળીઉ, લટર ૨ લીલી—તાજી ડાંગર. " કંટીના પૌંઆ."
કંટીઉં, ન૦ દોડો લોળીઉ, ડુંડું.
કંટાવાગો, પુ૦ રાંધવાના વાસણ નીચેથી બળી ન જાય તે માટે તેને લગાડેલો માટી—રાખનો લેપ
કંઠું, ન૦ વીઆયા પછી ગાય, ભેંસનું બે ત્રણ દિવસ લગી નીકળતું જાડું ચીકણું દૂધ તે, ખરેડુ.
કંઠુ, વિ૦ કડક, ઉગ્ર, મિજાજી [જેવડી કોઠી.
કંઠુડિયા, સ્ત્રી૦ બાળકને રમવાની નાની કુલ્લી
કંટેવાળો, પુ૦ કંઠીવાળો, જુઓ.
કંટેસરી, સ્ત્રી૦ એક જાતની ગળે પહેરવાની સેર, એકાવળી હાર. ૨. કાંટાસળીઓ.
કંટોડીઉં, ન૦ ઉકરડાનો ખાડો, હગણખાઇ.
કંટોલી, સ્ત્રી૦ એક વેલો, જેને કંટોલાં થાય છે.
કંટોલું—ળું, ન૦ એક જાતનું ફળ, કંકોડું.
કંઠ, પુ૦ (સં૦) બે ખભાની વચમાંનો, શરીરનો અવયવ જેમાં ખોરાક અને હવા આવવાની નળીઓ છે તે, ગળું, ડોક, કોટ. ૨. ઘાટી, હડિયો ૩. સાદ, અવાજ, સૂર, ધ્વનિ; શબ્દ, ઘાંટો. ૪ કાંઠલો. (ઘડા—લોટાનો) ૫. કિનારો; તીર; કાંઠો. કંઠે બેસી જવો—મરવાની

તૈયારી થવી ૨ ઝીણો ઘાટો નીકળવો નહિ તે કંઠ ફૂટવો-ઘાટી ફૂટવી ૨. પક્ષીને કાંઠલો આવવો કંઠ બંધ થવો-કંઠ રૂંધાવો. ૨ તકરારમાં હારવું, મો બંધ થવું કંઠે કરવું-મોઢે કરવું, ગોખીને તયાર કરવું કંઠે કાંટા પડવા-(તરસથી) કં૰ સુકાઇ જવો. ૨ અવાજ ખોખરો થઇ જઇ ગળામાં દુખવું કંઠે પ્રાણ આવવો-ન ચાલે ત્યારેજ કરવું ૨ અંત આવવો, આવી બનવું ૩ કંઠે પ્રાણ આવવા જેવી દશા થવી, છેકજ ગભરાઇ જવું ૪ ઘણીજ મુશીબત પડવી

કંઠનીલક, પું૰ (સ૦) મોટો દીવો, મશાલ

કંઠપાશ, પુ૦ (સ૦) ફાંસો, ગળે બાંધવાની દોરી ૨ કાંટી કરવી તે

કંઠમણિ, પુ૦ (સ૦) કંઠીમાં ઘાલેલો હીરો ૨ ઘાટી, હડિયો ૩ ઘણીજ વહાલી વસ્તુ

કંઠમાધુર્ય, ન૦ (સ૦) સ્વરની-અવાજની મિઠાશ

કંઠમાળ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કોટમાં ઘાલવાની જે માળા તે. ૨. ગળા ઉપર એક જાતનું દરદ સાપને આકારે થઇ આવે છે તે

કંઠસ્થ, વિ૦(સ૦ મોઢે,કંઠાગ્ર ૨ કંઠથી બોલાતું

કંઠસ્થાની વિ૦ (સ૦) કંઠ છે સ્થાન જેનું તે, કંઠથી બોલાતું,અ,ક,ખ,ગ,ઘ,હ અને વિસર્ગ

કંઠસ્નાન ન૦ (સ૦) ગળા સુધી નહાવું તે (માથે નહિ.) ૨ શિરચ્છેદ.

કંઠાગ્ર, અ૦ (સ૦) મોઢે, પાઠે

કંઠાભરણ,ન૦ગળે પહેરવાનું ઘરેણું ગળચવો,છડો 'કંઠાભરણ હીરે જડ્યા ' [યુદ્ધ ૪ કતલ

કંઠાલ, ન૦ (સં૦)સૂરણ ૨. કોદાળી ૩ લડાઇ,

કંઠાર, સ્ત્રી૦ (સ૦) દરીઆ કાંઠો

કંઠાવરોધ, પું૦ (સ૦) કંઠનું બંધ થવું તે, રૂંધાણ, શ્વાસાવરોધ

કંઠાળ, સ્ત્રી૦ (સં૦) વાસણ ભરવાનો કોથળો ૨ ઘોડા ગધેડા ઉપર ભાર નકવાની બેવડી ગુણ ૩ કમઠાળ, ફાચ , ચિનાળ

કંઠી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કંઠ-ગળું) ડોકનું ઘરેણું ૨ ગળા આગળના ભાગ ઉપરની ગોળીની સીવણ ' કંઠીદાર અંગરખું " ૩ ગુરૂએ ઉપદેશ કરી બાંધેલી માળા **કંઠી બાંધવી-શિષ્ય** કરવો, ચેલો મુંડવો ૨ ભણાવી મૂકવું બોધ આપવો **કંઠી બંધા**-એક ધર્મની જેઓએ કંઠી બાંધી છે તે બધા, (ઘણું ખરૂં વૈષ્ણવો.)

કંઠીઉં, વિ૦ ગળું પકડે એવું, લુચ્ચું, રૂક્ષ

કંઠો, પુ૦ હાર, મોટા મણકાની માળા

કંઠ્ય, વિ૦ (સ૦) કંઠ સબંધી, ગળામાંથી જેનો ઉચ્ચાર થાય તેવું

કંડ, પુ૦ (સં૦ કુંડ) ચતુષ્કોણાકૃતિ ક્ષેત્ર, કુંડ, ખાણી બાંધીને બનાવેલો ખાડો ૨ કુવો ચણવાની વાકી ઇટો

કંડીઓ,પુ૦(સ કર ડક)વાસનેતરવગેરેનોબનાવેલો ઢાકણાવાળોઉભોદાબડો ૨ વાકીઇટોએચણેલોકુવો

કંડીલ, ન૦ (આ૦ કંદીલ) દીવો કરવાનો કાચનો પ્યાલો ફાનસ [દીવા દાંડી

કંડીલીઉ, ન૦ (આ૦ કંદીલ+આલય)

કંડી, પું૰ સાપ રમાડનાર, વાદી

કંડૂ, સ્ત્રી૰ (સ૦)ચેળ,ખરજ, ખસ, ખંજવાળ

કંડૂયન, ન૦ ખંજવાળવું તે,ખણુજ [એક મુનિ.

કણ્વ, પુ૦ કશ્યપવંશી એક રાજા ૨ એ નામના

કત,સ્ત્રી૦(આ૦)કલમને જે વાંકો કાપ મુકાય છે તે

કતક, ન૦ (સં૦)એક જાતનું ઝાડ-ફળ,નિર્મળી.

કતકુ, ન૰ (આ૦ કત્ત) ભાગ પાડવાનો લાકડાનો હાથો ૨ ટુકું બુધું, ધોયકણું

કતરણી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કર્તનિ) ધાતુના પત્રા કાપવાનું ઓજાર (સોની-લુહારનું), કાતર.

કતરેઓડ, વિ૦ દાધારંગું, ઘણું આડું, વળગ્યું છૂટે નહિ તેવું, જીદ્દી.

કતરેવધીઉં, વિ૦ પોતાનાને પહેલું ને સારૂં અને બીજાને પછી ને રહ્યું સહ્યું આવે તેમ,વગીલું.

કતમા, પુ૦ (આ૦) લવા નમુ, પચાનનામું.

કતરાશ, પુ૦ આપખરેપ, દ્વેષ ૨ વિરુદ્ધતા વેર.

કતરાતું, વિ૦ વાંકું, ત્રાંસું ૨ નિર્દય, આડું જતું ૩ ઉલટું, પ્રતિકૂળ

કતરાવું, ક્રિ૦ અ૦ કોઇ કાતરતું હોય તેવું થવું, ફંટાઇ જુદું પડવું ૨ આડું જવું,વિરુદ્ધ ચાલવું.

કતલ, સ્ત્રી૦ (આ૦) નિર્દયપણે કાપી નાંખવું તે;

કાપાકાપી,ખુનરેજી ૨.મોટોનાશ,ઘણા જીવનીઘાત

કતલનીરાત-કટાકટીનો સમય, મહા દુ ખની ઘડી, અતિ ધમાલનો વખત ૨ હસન અને હુસેનનીવરસીનો દિવસ તાબુતનો આગલો દહાડો

કતલેઆમ-વર્ણ-જાતિ ન જોતા સર્વને કાપવા તે

કતાર, સ્ત્રી૦ (આ૦ કિતાર) હાર, પરપરા, પક્તિ,ઓળ ૨ (આ૦ કિતાલ) કતલ,કાપાકાપી

કતાલ-ળ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કુ+તાલ)કજીઓ,કલેશ, રડારોળ, અફસોસ 'પ્રાણ ગયા પછી પળ ન રખાયે, ફોગટ કરે કતાળ'-પ્ર૦ સ્વામી

કતોદય, પુ૦ (સં૦ કૃત+ઉદય) કિસ્મત, કર્મ ફળનો ઉદય, નસીબ

કતોદિયો, પુ૦ કુંદારો (ઝાલાવાડ,)

કત્તા, સ્ત્રી૦ (હિં૦દે૦ કત્તા-કોડી)કોડી ૨ કુકો

કત્તિ, પુ૦ કાર્તક મહિનો. (કચ્છ) [કિત્તો

કત્તો, પુ૦ (આ૦કતઅ) જાડા કતવાળી કલમ,

કથક, વિ૦ (સ૦) કથા કરનાર, પુરાણી ૨ જાહેર ભાષણ કરનાર ૩ હાવભાવથી ગાનાર નાચનાર, નાટકી ૪ ન૦ કહેવત, કહેણી

કથણી,સ્ત્રી૦કહેણી,કહેવત.૨ કથાકહેવાનીપ્રાટી-ઢબ

કથન,ન૦(સ૦) કથા-વાત કરવી તે,કહેવુ તે ૨ વચન,બોલ ૩ નિરુપણ,વિવેચન ૪ કહેવત, કહેણી

કથની, સ્ત્રી૦ (સ૦ કથ્-કહેવુ) વાત, કથા ૨ કહેવાની પ્રાટી-રીત ૩. ટાહેલુ, કુથલી, નિંદા

કથનીય, વિ૦(સ૦) કહેવાને યોગ્ય,કહેવા જેવુ

કથરોટ, સ્ત્રી૦ લાકડાનુ અથવા ધાતુનુ ઉંચા-પ્રનાવાળુ ગોળ છાછરૂ વાસણ મોટો થાળો

કથવું, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ કથ્-કહેવુ) કથા વાત કરવી. ૨. ભાષણ કરવુ ૩ કહેવુ, વદવુ ૪ વિવેચન કરવુ નિરુપણ કરવુ, ટીકા કરવી

કથળવું, ક્રિ૦ સ૦ ચુથાઇ જવુ, બગડવુ, ફરી ઠેકાણે ન આવવુ, હાથથી જવુ " ખેતી ખેડુત કરે વરસ કથળે અણધાર્યું "૨ ઉતરી જવુ (હાડકુ).

કથા, સ્ત્રી૦ (સં૦ કથ્-કહેવુ) જોડી કાઢેલી-કલ્પિત વાર્તા, હેવાલ; કહાણી.-૨. ઈશ્વરના ગુણ સંબધી દ્દષ્ટાતો સહિત જે ભાષણ-કીર્તન તે. ૩. નામાંકિત પુરૂષોનાં ચરિત્ર,વૃત્તાંત. કથા-ભટ-ગાઇ વગાડી કથા-વાર્તા કરનાર

કથાનક, ન૦ (સં૦) કથાનો ભાગ ૨ આડકથા, નાની વાત, કહાણી; કિસ્સો.

કથાનાયક, પુ૦ કથા,વાર્તાનુ મુખ્ય પાત્ર-જેના વિષે કથા વાર્તા થઇ હોય તે.

કથાનુસધાન,ન૦(સ૦) વાત-ભાષણના ભાગોનો પરસ્પર જે સબધ તે ૨ મોટી કથામા જે આડકથા હોય તે

કથાંતર, ન૦ (સ૦) વાતમા બીજી વાત, પેટા કથા.૨ કહેવાનુ રહેવા દઇ ન કહેવાનું કહેવું તે

કથાપીઠ, સ્ત્રી૦ (સ૦) કથાના પ્રસ્તાવસૂચક આમુખ, અવતરણિકા, પ્રસ્તાવના.

કથાપ્રબધ, પુ૦(સં૦) કથા-વાતની રચના તે

કથાપ્રસગ, પુ૦ (સ૦)કથા-વાર્તા માટે બનેલો અનુકૂળ સમય, દ્દષ્ટાન્ત કહેવાનો તાલ

કથામુખ, ન૦ (સ૦) કથાની શરૂઆતનુ જે લખાણ તે, ઉપોદ્ઘાત, પૂર્વપીઠિકા, વાર્તારભ

કથામૃત, ન૦ (સં૦) કથારૂપી અમૃત,વાર્તારસ.

કથાયોગ,પુ૦ (સં૦)કથા-વાર્તા માટેનો સમય

કથારભ,પુ૦(સં૦)વાર્તાની શરૂઆત, કથાનુ ડાણ

કથાળવું, ક્રિ૦ અ૦ બગાડવુ; ચુંથી નાખવુ

કથિત, વિ૦ (સં૦) કહેલુ, ભાખેલું, વર્ણવેલુ

કથિતપાઠ, પુ૦ વસ્તુ દેખાડી મોઢેથી તેના સંબધી શિક્ષણ આપવુ તે.

કથીર, ન૦ (પ્ર૦ કથીલ.) કલઇ અને સીસાની મેળવણીથી બનાવેલી ધાતુ, જસત એ ભાગ-દીથી કાળી પડી જાય છે અને તાપથી પીગળી જાય છે તેથી તે ઘણી હલકી કિમતની ધાતુ ગણાય છે.૨.નકારૂ, હલકું ૩ હલકી વસ્તુ, તુચ્છ ચીજ 'સોનુંબળીસંગ કર્યો,તે કર્યો ચીકળું કથીર '

કથીરી,સ્ત્રી૦કુતરાને [illegible] જીવ.

કથીરો, પુ૦ કથીરીથી મોટો જીવડો.

કથોલ, વિ૦ કથોલું, ભુંડો

કથોલું, વિ૦ અગવડ ભરેલું; અડચણવાળું ૨. કઢંગુ, કઘાટુ, લાગ વિનાનું.

કથ્ય વિ૦ (સ૦) કથવાને યોગ્ય; કહેવા જેવુ

કદ, ન૦ (આ૦ કદ્) બાંધો, ઉંચાઇ,ને લબાઇ

માથે જે આકાર તે,આકૃતિ, વિસ્તાર, ૨.ઉંચાઇ, ઉન્નતપણું, ૩ મોટાઇ, માન, ભારબોજ વજન, માપ ૪ રેશમી મુગટો ૫ પદ, યોગ્યતા

કદખલાઇ, સ્ત્રી૦ લુચ્ચાઇ, બખીલાઈ, શઠતા

કદખલીઉ, વિ૦ લુચ્ચુ, ધૂર્ત્ત, કપટી, શઠ.

કદબોળી, સ્ત્રી૦ બદબોઇ, નિંદા, ગીબત.

કદડો, પુ૦ રેશમ–સુતરનો કદોરો (ભીલ).

કદન,ન (સં૦કદ્–મારવુ)કતલ,હિંસા,વધ 'મદન ! કદન તારુ શંભુથી જે થયુ છે પ્રેમા.૨ પાપ.

કદમ, નં (આ૦) બે પગલાની વચમાનુ જે છેટું–અંતર તે, પગલુ, ડગલું ૨ પગલુ ભરવાની જે રીત–લક્ષણ તે, હીંડછા ૩. કદંબ

કદમનિવાજ,વિ૦મહેરબાન,ઘણુજ કૃપાળુ,દયાળુ

કદમબાજ,વિ૦ લાબા પગલાનુ,ઉતાવળે ચાલનાર

કદમબોસ, વિ૦ બેસી, માનીતો સેવક

કદમબોસી. સ્ત્રી(૦આ૦ કદમ+ફા૦ બોસીદન્ –બચ્ચી કરવી) મોટા માણુસને માન આપતી વેળા તેના પગને ચુંબન કરવુ તે, પાદ ચુંબન.

કદમી, વિ૦ અસલી, જુનું, પ્રાચીન

કદંબ, ન૦ (સં૦) એક જાતનુ ફૂલઝાડ.

કદર,સ્ત્રી૦(આ૦)સમજીને કિમત કરવીતે, ગુણ,રસ ખૂબીથી જાણીતા થવાની શક્તિ, બૂજ, તુલના, લેખુ ૨ દયા, દિલસોજી

કદરજ વિ૦ (સં૦ કદર્ય) કંજુસ,કૃપણ

કદરદાન, વિ૦ (આ૦ કદર્+ફા૦ દાનિસ્તન્–જાણવુ) ખૂબી સમાજનાર, બૂજ જાણનાર. ૨. ગુણજ્ઞ, કિમત કરી બદલો આપે તેવુ

કદરવુ, ક્રિ૦ અ૦ મુઝાવુ હોલાવુ

કદર્યો, વિ૦ (સં૦ કદર્ય) કૃપણ,કંજુસ,બખીલ

કદરૂપુ વિ૦(સં૦કુ+રૂપ) બદસુરત,બેડોળ,વરવુ

કદવા, સ્ત્રી૦(કુ+ફા૦દુઆ–આશિષ, શાપ, હાય, અંતઃકરણથી બુરુ ઇચ્છવુ તે

કદશના, સ્ત્રી૦ (સં૦ કદ+અશન) દરકાર, કાળજી, ચટ, ધ્યાન ન આપવુ તે.

કદહાડે, અ૦ અઘટિત વખતે, ખરાબ દિવસે ૨ ઋતુએ, કમોસમે. ' ક દહાડે કોડા.'

કદળી, સ્ત્રી૦ (સં૦ કદલી) કેળ,સોનેરી કેળાનું ઝાડ.૨. કેળના પાનના આકારની ધજા–પતાકા. ૩ હાથી ઉપરનો જરીનો પટકો [સોટો

કદળીનાળ, સ્ત્રી૦ કેળનો ગાભો, કેળનો થડરૂપી

કદળીપુષ્પ, ન૦ કેળનુ ફૂલ [કેળોનો સમૂહ.

કદળીવન, ન૦ કેળો ઘણી હોય તેવી જગા ૨

કદળીસ્તંભ,પુ૦ કેળનું થડ [વાર, કદાચ,કદાચિત્

કદા, અ૦ (સં૦ કિમ્) કયારે, કયી વખતે,કોઈ

કદાગરો, પુ૦ કજીઓ ૨ અટસ, અદાવત

કદાચ, અ૦ કદાચિત, કદાપિ, વખતે

કદાચિત્, અ૦ (સં૦) કોઇ વખતે, કદી,વખતે. ૨ જો, એમ બને–હોય તો

કદાપિ, અ૦ સં૦) ભોગજોગે,કોઇ વાર,કદાચ.

કદાવર, વિ૦ (આ૦ કદ્+ફા૦ આવર્દન્)કદમા મોટુ, જાડુ અને ઉંચુ, જાજરમાન, દેખાવડું, ભવ્ય, પ્રૌઢ.

કદાસણ, સ્ત્રી૦ કકાસિઅણ

કદી,અ૦કોઇ દહાડો,કોઇ વેળા ૨ કોઇદહાડો પણ. કદીમદી-કોઇ વેળા,(હમેશ નહિ)કદીક,કવચિત્ ' કદીમદી મિયા ચાલ્યા નદી '

કદીક,અ૦ કદી, જુઓ.

કદીમ, વિ૦ અસલી, જુના જમાનાનું, પુરાતન.

કુ–દૃષ્ટિ,સ્ત્રી૦નઠારી–બદ નજર.૨ બેરમહેરબાની, અવકૃપા

કદ્દુ, પુ૦ (ફા૦) કહોળું ૨ દુકો જાડો ને મજબુત લાકડાનો દંડો, બત્તો ૩ ઘોયકણું,ગુમડું. ૪ પુરૂષનોગુપ્ત અવયવ દૂંવમાં કદુ બોરવુ–ફાસમારવી.

કધાન ન૦(કુ+ધાન્ય) હલકી જાતનું–ખડધાન. 'કોદરા, બટી ઇ૦ ' ૨ બગડેલું અનાજ. "કધાનને કેળવીને ખાવુ "

કધોટુ, વિ૦ કધોણુ.

કધોણુ ણી,વિ૦રોજ બરોબર ન ધોવાયાથી બહુ મેલું થયા પછી ખૂબધોવાથી પણસાફન થાય તેવુ.

કનક, ન૦(સં૦) સોનું ૨.ધન, દોલત ૩ ધંતુરો.

કનકફૂલ, ન૦ કનફૂલ; એરીંગ ૨ ધતુરાનું ફૂલ.

કનકવી, સ્ત્રી૦ નાનો કનકવો, નાની પતંગ.

કનકવો, પુ૦ એક ઉભી તથા આડી કમાનદાર કામડીના આધારે ચોખંડો કાગળ વચમાંથી દોરી

ભાંખી આકાશમાં ઉરાડવામાં આવે છે તે,પતંગ,
કનકુડો, પુ૦ પતંગ; કનકવો
કનજર, સ્રી૦ કુદૃષ્ટિ [પીડા
કનડગત, સ્રી૦ હરકત, રગડાટ ૨ દુઃખ,સંકટ,
કનડવું, ક્રિ૦ સ૦ દુઃખ દેવું, હેરાન કરવું,પજવવું, પીડવું, સંતાપવું
કનડાટ, પુ૦ દુઃખ, રગડાટ, પજવણી, કનડગત.
કનફૂલ, ન૦ સ્રીઓના કાનનું ઘરેણું, એરીંગ
કનવાર, સ્રી૦ (મ૦ કેવાર) પંચાત, દરકાર ૨. ખણખોજ; કાળજી, લક્ષ.
કનાત, સ્રી૦ (આ૦ કનાત્) તણુની કપડાની ભીંત. ૨. જાડા કપડાનો કરેલો પડદો
કનસ્તર, ન૦ (અ૦ કેનિસ્ટર) નેતર, ઘાસ કે વાંસની ચીપોની ગુંથેલી કડીઓ ૨ (પડીઆની) સીંકી,પડો. ૩ ટીનના પતરાનો દાબડો
કનિષ્ઠ, વિ૦ (સં૦) ઉમ્મરમા સૌથી નાનું ૨ ગુણ કર્મમા ઉતરતું-ઓછું ઉત્તમ, મધ્યમ અને કનિષ્ઠ. (મુકાબલામા) [હલકી રીત
કનિષ્ઠપક્ષ, પુ૦(સં૦)નાનો-ઉતરતો પક્ષ-પાયરી
કનિષ્ઠિકા, સ્રી૦ (સં૦) સૌથી નાની આંગળી, ટચલી આંગળી. ૨ વિ૦ નાની (બેન).
કની, અ૦ (સં૦કિં+ન)કે નહિ, અથવા નહિ
કનીનિકા, સ્રી૦ (સં૦) આંખની કીકી,આંખના ડોળામા રહેલો ગોળ કાળો તારો,આંખની પુતળી
કને, અ૦ પાસે, સોડે, નજીક ૨ કબજે,તાબે
કનેરા, સ્રી૦ (સં૦) કસબણ, વેશ્યા ૨ હાથણી
કનેરી, સ્રી૦ (મ૦ કણહેરી,સં૦કણ+આહાર) કાંજી, આજારી માણસને પાવા સારૂ ચોખાને શેકી વાટી બનાવેલું પેય તે. ૨ કરાની બે પાસ ફરતી કોરણ-કાંગરી, ધાર, પાળ ૩ કોર, કોરણ.૪. (સોના રૂપાની) કાંગરી.૫ એક જાતની પુરી, ખારાપુરી. ૬. એક જાતનું પક્ષી.
કનૈયો, પુ૦ રંગીલો-છેલ જુવાન, બાલ ૨.નાનો રંગીલો કિશોર.
કનોયાં,ન૦ કાનની લાળીનો નીચલો ભાગ; બૂટ.
કનોજ, પુ૦ ચાવલની એક જાત.
કંત, પુ૦(સં૦ કાન્ત) સ્વામી; કંથ; પતિ. ૨. મન ગમતો, છબીલો, વલ્લભ.
કંતરાણુ,ન૦ (ફ્રા૦કંતાન) કેનવાસ, શણનુ કપડુ
કતરેહ, પુ૦ અણબનાવ, બગાડ, ખટપટ
કતાઇ,સ્રી૦કતામણ ૨ કાતવાનીપદ્ધતિ-ઢબ-આવડ.
કતાએલુ વિ૦ કાતેલું. ૨ દુર્બળ-બેહાલ થએલું
કંતાણ-ન, ન૦ (ફ્રા૦) શણનુ બનેલું જાડુ કપડુ, કેનવાસ,૨ શણીઉં, કતરાણુ.
કતામણ, ન૦ કતાઇ, કાતવાની મજુરી.
કતાવું, ક્રિ૦ સ૦ સુકાઇ જવુ, દુબળુ પડવુ. ૨ ઘસાઇ હાલહવાલ થઇ જવુ ૩. વળ સાથે તાર નીકળવા.કંતાઇ જવું-દુબળુ પડવુ, સુકાવુ, હાલહવાલ થઇ જવુ, ઘસાઇ જવુ, ખેંચાઇ જવુ
કંથ, પુ૦(સં૦) સ્વામી,ભરથાર, કાન્ત,ધણી,વર. ૨ વલ્લભ, પીઉ
કંથડો, પુ૦ સ્વામી, ધણી, પીઉ.
કંથવો, પુ૦ (સં૦ કંથા-ગોદડી+વહ-વહેનાર) નિર્ધન મનુષ્ય,ગરીબ માણસ,દીનજન 'દીનદુર્બળ હું કંથવો, કૃપા કરી પ્રભુ સન્મુખ જુવો." ૨ ચોમાસામા થતો વાળ કરતા પણ ઝીણો એક જાતનો જીવડો ૩ સાધુ,બાવો,વેરાગી,કંથાધારી.
કંથા, સ્રી૦ (સં૦) ઘણા વસ્રના કડકા સીવી કરેલી ગોદડી,ફાટેલી મેલી ધાબળી,કામળો.૨ થીગડાવાળો ઝબ્બો ૩ કંથ,પતિ, કંથનું સંબોધન
"કંથા ! ન કરીશ કાસદુ, જુડો લેવો ભાર;
તેથી જુદું જાચવુ, સૂમને કહેવો દાતાર "
કંથાર-રી, સ્રી૦ કંથેર, કંટેરો. (કચ્છ)
કંથારા, ન૦ કંથારનાં ફળ.
કંથાળ, સ્રી૦ ગધેડાં, ખચ્ચર,ઊંટ વગેરે ઉપર લાદવાની બેવડી ગુણ., ખડીઓ, ઝોળી.
કંથેર,સ્રી૦ તીક્ષ્ણ કાંટાવાળો એક જંગલી છોડ, કંથાર. કંથેરમાં કોઇ હાથ ન ઘાલે-વસમાને કોઇ ન છેડે.
કંદ, ન૦ (સં૦) ખાવાનો ગર હોય તેવુ મૂળ. ૨ મૂળ, કારણ, સ્થાન સૂચક શબ્દ. (સમાસમાં).
કંદમૂળ,ન૦જુદીજુદી જાતનાં ખાવાલાયક મુળીઆં.
કંદર, સ્રી૦ (સં૦) ગુફા; બોડ; બખોલ.
કંદર્પ, પુ૦ (સં૦) કામદેવ, મદન,અનંગકુમાર.

કંદીલ, ન૦ કંડીલ, ફાનસ
કંદુક, પુ૦ રમવાનો દડો, ચેંડુ [સુખડીઓ
કંદોઇ, પુ૦ મિઠાઇ બનાવનાર-વેચનારો,હલવાઈ,
કંદોરાબંધ વિ૦ કંદોરો પહેરનાર, પુરૂષ
કંદોરી, સ્ત્રી૦ કમ્મરની દોરી, રશના,કાચી,સેર
૨ ભીંતની કિનારી ૩ ચિહ્‌ન, રેખા
કંદોરો, પુ૦ કમ્મરનો દોરો, કમરબંધ, સેર, રશના ૩ ભીતમાં ચણેલી ઇંટની કિનાર ૩ ચિહ્‌ન, લીટો [કંદર્પના શર વાગીઆરે "
કંદર્પ, પુ૦ (સં૦) કામ,કંદર્પ "કાળજ કોરાણા,
કંધ, સ્ત્રી૦ સં૦ સ્કંધ) ખાંધ ૨ નાગરમોથ
કંધરા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ડોક, ગરદન, ગ્રીવા
કંધોયો, પુ૦ કંદોઇ, સુખડીઓ (કચ્છ)
કંધોડું,ન૦સરત કરી ખેડવાને ઢોર ભાડે રાખવું તે
કંધોલ, સ્ત્રી૦ (સં૦ સ્કંધ) ખભો, ખાંધ 'તેને પોતાના કંધોલા ઉપર નાખી લઇ ગયા'
કન્ના, સ્ત્રી૦ કનકવાનો ધડો અને કમાનના સાંધા આગળ પતંગ સમતોલ રહે એમ, એ સામસામેના ખુણાને જોડનાર લીટી, કર્ણ રેખા
કન્ની, સ્ત્રી૦ ઉડતા પતંગની નમતી બાજુને સમતોલ રાખવા સારૂ તેની સામેની બાજુએ જે ચીંદરડી બાંધવામાં આવે છે તે ૨ પતંગ
કન્યકા, સ્ત્રી૦ (સં૦) કુમારિકા છોડી, છોકરી
કન્યા, સ્ત્રી૦ (સં૦) કુંવારી છોડી કુમારિકા, કન્યકા ૨ પુત્રી, દીકરી ૩ બાર રાશિ પૈકી છઠ્ઠી રાશિ ૪ દુર્ગાદેવી,પાર્વતી ૫ મોટી એલાયચી ૫ કન્ના
કન્યા કલંક, ન૦(સં૦)કુમારિકાનો દોષ, કુંવારી અવસ્થામાં લાગેલું લાંછન
કન્યા કાળ, પુ૦ (સં૦) કન્યા મટીને સ્ત્રીત્વ આવવાનો સમય, કન્યાને પરણાવવાનો સમય
કન્યા કુબ્જ, પુ૦ (સં૦) કનોજ પ્રાંત
કન્યાકુમારી, સ્ત્રી૦ (સં૦) કોમોરીન ભૂશીર, હિંદુસ્થાનનો દક્ષિણ છેડો [કરવું તે' પરણવું
કન્યા ગ્રહણ, ન૦ (સં૦) લગ્ન, પાણી ગ્રહણ
કન્યાગત, ન૦ (સં૦) સ્ત્રી ધન, પહલું.૨.કન્યા રાશિમાં આવવું તે [દાનકરવુંતે:છોડી પરણાવવી તે
કન્યાદાન, ન૦ (સં૦) શાસ્ત્ર વિધિપૂર્વક કન્યાનું
કન્યાદોષ,પુ૦(સં૦)કન્યા સંબંધીજેખોડખાંપણતે
કન્યાધન, ન૦(સં૦)સ્ત્રી ધન,પહલું ૨ કન્યા રૂપી જે ધન તે 'આખરે કન્યા ધન પારકું છે'
કન્યાપુત્ર, પુ૦ (સં૦) કુંવારી છોડીને પેટે પેદા થયલો પુત્ર, કાનીન ૨ ભાણેજ, દોહિત્ર.
કન્યારત્ન, ન૦ (સં૦) કન્યા રૂપી જે રત્ન તે
કન્યારાશિ વિ૦ (સં૦) સ્ત્રીના જેવા ચાળા અને ચહેરાવાળો પુરૂષ, બાયલો, જનાની.
કન્યારાશિ,સ્ત્રી૦(સં૦) બાર રાશિઓ પૈકી છઠ્ઠી
કન્યાવિક્રય, પુ૦ (સં૦) દીકરીનું વેચાણ, વર પાસેથી કન્યાના બાપે બદલો લેવો તે
કન્યાશાળા,સ્ત્રી૦ ફક્ત બાળાઓને ભણાવવામાં આવતી હોય તેવી નિશાળ [ઉપાડી જવી તે.
કન્યા હરણ, ન૦ (સં૦) કન્યાને બળાત્કારે
કન્યાળું,ન૦વગર ચણેલો કુવા જેવો ખાડો,વીરડો 'નદીનાળા કન્યાળા,ટીંકવામાથીપાણીલે.-ડુ૦દ૦
કન્હૈયા, વિ૦ મોજી, લહેરી, વિલાસી "કાન્ કન્હૈયા સાથે રંગે રમુ છુ, પ્રેમથી ઉબટ આણીરે"
કપ, પુ૦ ચકમક ને લોઢાથી પડતો તણખો ઝીલવાની સુતર મુંજની દોરી, જામગરી, કફ ૨ (અં૦) પ્યાલો ૩ કાપ, ચીકણી કાળી માટી
કપચી, સ્ત્રી૦ સડક પુરવાનો પથ્થર,તાસ,મેટલ
કપટ, ન૦ (સં૦) લુચ્ચાઇ, ઠગાઇ, છળ પ્રપંચ ૨ ડોળ, ઢોંગ, કપટ કરવું-છેતરવું,છળ કરવો કપટ તેનું ચપટ - છળનું પરિણામ વિનાશ
કપટકોટ,પુ૦ઢોંગનો પડદો,છળ,બનાવટ, કપટબાજી
કપટનિંદા,સ્ત્રી૦ છેતરવાને કોઇની નિંદા કરવી તે
કપટતા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ઠગાઈ, છળ.
કપટબાજી, સ્ત્રી૦ ઠગબાજી, ધૂર્તતા, પ્રપંચ.
કપટભાવ, પુ૦ [સં૦] બનાવટી પ્રેમ, પ્રેમ બતાવી અંદરથી છેહ દેવાની ભાવના.
કપટરૂપ ન૦ બનાવટી, છેતરવાને બનાવેલું
કપટવિદ્યા, સ્ત્રી૦ છળવિદ્યા [કાવાબાજ
કપટી, વિ૦ ધૂર્ત, દગલબાજ, પ્રપંચી, ઠગારું,
કપડાંરી, સ્ત્રી૦ ચીતારો, કમઠાણ
કપડછાણ, વિ૦ કપડાથી ચાળેલું ૨ કપડું વિંટાળી ઉપરથી છાણમાટી ચોપડેલું.

કપડું, **ન૦** (**સં૦** કર્પટ) રેશમ, ઊ૦ના તારને વણી બનાવેલો ઘાટ લુગડું, કાપડ ૨ પોશાક, વસ્ત્ર, વસન, ચીર

કપડાંલત્તાં, **ન૦** પહેરવાના લુગડા

કપતરું, **ન૦** કેરી, કોળુ દુધી વગેરેની કાપેલી જે જાડી છાલ તે, ગાભચુ

કપતાન, **પુ૦** (**અ૦** કેપ્ટન્) વહાણ-આગબોટ ઉપરના ખલાસીઓનો ઉપરી,નાખુદા, નૌકાધ્યક્ષ, ટંડેલ. ૨ પલટણનો ઉપરી—નાયક સરદાર ૩ મુકાદમ, આગેવાન

કપરું, **વિ૦** (**ગ્ર૦ દે૦** ખપ્પરો)અઘરું, મુશ્કેલ, કઠણ "કેવી કપરી સરત ! "૨ આકરું, જલદ ઉગ્ર સ્વભાવનું, ક્રોધી ૩ કાબેલ, કોઈથી ગાજ્યુ ન જાય અને નીચેનાને સેહમા રાખે તેવુ

કપરોડ, **સ્ત્રી૦** (કુપ + **અ૦** રોડ) ખાડાની કે કુવાની અંદરનું આડુ પોલાણ, બખોલ

કપર્દિકા, **સ્ત્રી૦** (**સ૦**) કોડી, છેકજ હલકી કિમતનો સિક્કો, દમડી [તે ૨ કમાટ

કપાટ,**ન૦**(**સ૦**)બારણું,ઉઘાડવા દેવાનું જે પાટીઉ

કપાણ,**ન૦**સુરજના તડકાની ઝાળ લૂ [નઠારું

કપાતર,**વિ૦**(**સ૦**કુપાત્ર.)નાલાયક, વઢકણુ.૨ ખગાભ,

કપાલ, **ન૦** (**સ૦**) ખોપરી; માથાનુ તાળકુ ૨૬ ૨ ખપ્પર ૩ ઠીબ, ઠીકરુ

કપાલકુટીઓ, **વિ૦** માથ ફોડીઓ,ટકટક કરનાર

કપાલી, **પુ૦** (**સં૦**) મહાદેવ, શિવ ૨ ખોપરીનો હાર રાખનાર,શિવભક્ત ૩ અઘોરી બાવાઓનો એક વર્ગ [જુદુ પડાવુ, બાતલ કરવુ

કપાવવું, **ક્રિ૦અ૦**છેદાવવુ, વઢાવવુ, કટકા કરાવવા

કપાવું, **ક્રિ૦ અ૦** કોઈ કાપતુ હોય તેવુ થવુ, વઢાવુ, અંદર અંદર દ્વેષથી છેદાવુ ૨ કજીઓ-કકાસ કરવો, લઢવાડ-મારામારી કરવી

કપાસ,**પુ૦** (**સં૦** કાર્પાસ) રૂના છોડ, વણ. ૨ કપાસીઆ સહિત રૂ ૩ કપાસીઓ

કપાસી,**સ્ત્રી૦**કણી,આટણ ચામડીમાઘાનીપડેલીગાંઠ

કપાસીઆ,**પુ૦**રૂનુંબી ૨ માસના લોચા(માથામા

કપાળ, **ન૦** (**સં૦** કપલ) બે પાંપણની ઉપરનો માથાનો વાળ વગરનો ભાગ, ચહેરાનો ઉપલો સપાટ ભાગ, લલાટ, ભાલ. ૨. નસીબ; ભાગ્ય 'ઢાંકયા કપાળની ખબર પડતી નથી' ૩ કંઈ નહિ, ધુળ "તે શુ શિખવાનો છે કપાળ." ૪ મગજ, મસ્તક 'કપાળે કપાળે જુદી મતિ' **કપાળ ફૂટવુ**—અત્યંત નિરાશાને લીધે હાથથી માથામા મારવુ ૨ માથાફોડ કરવી ૩ પસ્તાવો કરવો **કપાળ ફૂટવુ**—ઘણું નુકસાન થવુ, મોટુ દુઃખ આવી પડવુ. **કપાળમા ચાંદલો કરવો** કંઈ ન આપવુ **કપાળમાં ડામ**—આપવાનું કંઈજ નથી (તિરસ્કારમા) **કપાળે ચોટવું**-નસીબે લખાવુ, પાલવે પડવુ, માથે ભાગવુ **કપાળે લખેલું**—નસીબદેવીએ નિર્માણ કરેલુ **કપાળે હાથ દેવો**—(શોકમા) કપાળે હાથ દેવા જેવી દશા થવી, આશાભંગ થવુ, નિરાશ થવુ **કપાળે લખાવી લાવવુ**—ભાગ્ય લઈને અવતરવુ, નિર્માણ થવુ [કરવી તે, મગજમારી.

કપાળફૂટ, **સ્ત્રી૦** માથાફોડ, તેની તેજ મહેનત

કપાળકુટીઉં, **વિ૦** માથાફોડીઉ, ટકટક કરે-કરાવે તેવુ ૨ ઘણી મગજની મહેનતવાળુ.

કપિ, **પુ૦** (**સ૦**) વાનર, વાંદરો; મર્કટ

કપિંજલ, **ન૦** (**સ૦**) એક જાતનુ પક્ષી, તેતર

કપિતાન, **વિ૦**(**સ૦**)સેતાન,તોફાની, વાંદરા જેવુ

કપિમુખ, **વિ૦** (**સં૦**) વાનરમુખુ, વાનરના જેવા મોં વાળુ [બદામી રંગનુ

કપિલ, **વિ૦** (**સં૦**) પીળાસ મારતું કાળુ,

કપિલ, **પુ૦** સાંખ્યશાસ્ત્રના કર્ત્તા, એક ઋષિ

કપિલા, **સ્ત્રી૦** (**સ૦**) તદન એકજ રંગની ગાય ૨ દક્ષરાજાની કન્યા ૩ એકજાતનો લાલભૂકો

કપિલા ષષ્ઠી, **સ્ત્રી૦** (**સ૦**) જે દિવસે ૭ યોગ એકઠા આવે તે-ભાદ્રપદ માસ, કૃષ્ણપક્ષ, હસ્ત નક્ષત્ર, વ્યતિપાત યોગ, મંગળવાર અને છઠ એ બારવર્ષે એક વખત આવે છે

કપીલા, **પુ૦** (કપિલા) એક જાતની વનસ્પતિ. ૨ એકજાતનોલાલ ભુકો જે ખુજલીપરકામઆવેછે.

કપુર, **ન૦** (**સં૦** કર્પૂર) સુગંધીવાળો તરત સળગી ઉઠે એવો ઝાડમાથી મળતો એક પદાર્થ. **કપુરનું વૈતરૂ**—આનંદ ઉપજે એવી મહેનત.

કપુરકાચલી, સ્ત્રી૦ એક જાતનું સુગંધીદાર મૂળિયું
કપુરચીની, સ્ત્રી૦ એક જાતની ઓષધી. ૨ ચિનાઇ સાકર
કપુરી, વિ૦ ખાવાના પાનની એક જાત.
કપુરોઆં, ન૦ કાચી કેરીના લાબા ચીરીઆ.
કપૂત, પુ૦ (સ૦ કુ + પુત્ર) નામ બોળુ છોકરો, કુળને લાછન લગાડે તેવો છોકરો
કપેચાં, ન૦ એક જાતનુ વસાણુ.
કપેચું, વિ૦ આટીઘુટીનુ, કઠણ, અટપટુ
કપોટી, સ્ત્રી૦ પોપડી [રોટલા, રોટલીની], ૨. પાતળી છાલ, ઝીણુ પડ.
કપોટું, ન૦ પોપડો, ભીંગડું, છોડુ, પોડુ.
કપોત, પુ૦, ન૦ (સ૦) ડોકે રગની છાટ હોય તેવુ કબુતર, પારેવો હોલો.
કપોતક, ન૦ સુરમો,૨ સાજીખાર ૩ નાનો હોલો
કપોતરું, ન૦ (સં૦ કુ + ફોતરૂં) જાડી છાલ; ગાભચુ ૨ ભીંગડુ ૩ કાગળીઉ
કપોતી, સ્ત્રી૦ હોલી [૩ વાણીઆની એક જાત.
કપોલ–ળ, પુ૦ (સં૦ કપોલ) ગાલ ૨ ગડ
કપોળ–કલ્પિત, વિ૦ (સં૦) બનાવટી, મનથી ગોઠવેલુ, પ્રમાણુ વગરનુ. કલ્પિત.
કપ્પડ, ન૦ કપડુ, વસ્ત્ર, કાપડ [વસમુ, આકરુ
કપ્પર, સ્ત્રી૦ ભેખડ, નદિની કરાડ.૨ વિ૦કપરુ,
કપ્પા, પુ૦ છાલ સાદડાના ગૂથેલા કોથળા, ગુણ.
કપ્પી, સ્ત્રી૦ ગરગડી, ગરેડી ૨ થીંગડુ ૩ કુલ્લી. ૪ શીશી [ગરગડી ૨ સીમો, કુપો
કપ્પો, પુ૦ સહેલાઇથી બાર ઉચકાય એવુ પત્ર,
કફ, પુ૦ [સં૦) છાતી, ગળાને રુધતો એક રોગ, ઠાસો, ઉધરસ, ખાસી, ઓખલો ૨ રસ શ્લેષ્મ. ૩ બળગમ, ગળફો, બળખો, ૪ ચકમક સ ગાવવામા વપરાતું રૂ, ગુલ, કપ, જામગરી
કફ જ્વર, પુ૦ [સં૦] કફથી આવતો તાવ ને
કફન, ન૦ (આ૦) મુડદાને ઓરાડેલું લુગડું,શબને ઢાકવાનું વસ્ત્ર ૨ શબ મૂકવાની પેટી
કફની, સ્ત્રી૦ [આ૦] ટુકી બાયનુ ઘુટી સુંધીની લબાઇનુ જે પહેરણ તે
કફલાત, પુ૦ ચુનાનો ગિલાવો ૨ મરામત
કફા, વિ૦ નારાજ, નાખુશ
કફાત, સ્ત્રી૦ [આ૦ કફારત] નુકસાન, ગેરલાભ, હાનિ. ૨ કજીઓ, ટટો.
કફોડું, વિ૦અઘરું, મુશ્કેલ,કઠણ,૨ કલાગુ, કદરૂંપુ.
કફોદર, ન૦ કફ દોષથી થતો પેટનો એક રોગ.
કબજ, વિ૦ [આ૦ કબ્જ] કબજામા હોય તેવુ, રોકાએલુ, છુટુ ન હોય તેવુ ૨. ઝાડો ન આવતો હોય તેવુ "પેટ કબજ છે," **કબજ કરવું**—પકડવુ, કબજો લેવો. ૩ જપ્ત કરવુ. ૪ કેદ કરવુ **કબજ રાજા મુલક ટેંટેં**—ધણી હાથમા તો બીજા શુ કરનાર ?
કબજાત, ન૦ કબજો, હવાલો
કબજિઆત, સ્ત્રી૦ કબજ હોય તેવી હાલત, અટકાવ, રોકાણુ ૨ બધકોશ. મળાવરોધ.
કબજેદાર, વિ૦ જેના કબજામા હોય તે, ભોક્તા.
કબજો, પુ૦ [ફા૦] ભોગવટો, ઉપભોગ, માલકી, હવાલો, તાબો ૨ દબાણુ, સત્તા. ૩ બાય વગરનુ બદન, કુડતુ **કબજો કરવો**—તાબામાં લેવુ **કબજો મેળવવો**—કોર્ટ તરફથી કાયદેસર ભોગવટો લેવો,તાબે લેવુ **કબજો છોડવો**—સત્તા ખોવી, કોઇ ચીજની માલકી છોડવી. **કબજો આપવો**—હવાલે કરવુ, સ્વાધીન કરવુ **કબજે રાખવુ** પોતાની સત્તામા રાખવુ, દેખરેખ રાખવી
કબડાવુ ક્રિ૦ અ૦ માદા પડવુ, શરીર બગડવુ, કથળવુ [રાહુ ૩ એક રાક્ષસ
કબંધ, ન૦ (સ૦)ધડ,માથા વિનાનું શરીર ૨.
કબર, સ્ત્રી૦ [આ૦ કબ્ર] દાટેલા માણસના ખાડા ઉપર કરેલુ ચણતર, ઘોર, દેરડી, સમાધ
કબરસ્તાન, ન૦ [અ૦ કબ્ર + ફા૦ સ્તાન] જ્યા કબરો હોય તે ઠેકાણુ, શ્મશાન, દખમું.
કબરી, સ્ત્રી૦ વાળની લટ, ચોટલો, વેણી.
કબાજી, સ્ત્રી૦ (સં૦ કુ + ફા૦ બાજતન્—રમવુ) ખોટનો ધધો, મૂર્ખાઇ ભરેલું કૃત્ય.
કબાટ, ન૦ (સં૦ કપાટ) સામાન મૂકવાનો ખાનાવાળો ઉભો ઘાટ. ૨. હાટિયુ.
કબાડ, વિ૦ ખરાબ, તરેહવાર, ઘાટ–ડોળ વગરનું (લાકડુ, માણસ, વગેરે); નઠારુ. ૨. પુ૦

બોર; એક ગાડાનો ભાર, (ઘાસની) ગજી ૩. ઈમારતી લાકડું [અનાવડની મહેનત
કબાડકડ, સ્ત્રી० હલકી મજુરી, ગદ્ધાવતરુ,
કબાડી, પુ० ઇમારતી લાકડા વેચનાર ૨ કઠિઆરો ૩ લાકડા કાપનાર (સોરઠ,) ૪ ગેરવર્તણુક, નઠારી રીતભાતે ચાલવું તે
કબાડી, વિ० કબાડા કરનાર, ધૂર્ત્ત, કુભાડી
કબાડીઉં,વિ०જાડું ને જોરવાળુ ૨ તરકટી કુભાડી
કબાડું, ન० ખોટું કામ, દુષ્કર્મ, સારૂં ન કહેવાય, તેવું કામ. ૨. વ્યભિચાર, અનીતિનું કૃત્ય
કબાડું, વિ० નઠારૂં, નબળું, ખોટું, અસત્ય
કબાબ, પુ० કવાબ, જુઓ
કબાબચીની, સ્ત્રી० (ફા०) ચીનીકબાલા
કબાલો, પુ० (અ० કબાલહ્) અમુક વસ્તુ આપવા લેવા સંબંધી કરાર, સાટાખત.
કબી, અ० (ફા०) કદી, કદાપિ, કોઇવાર
કબીર, પુ० (અા० કબીર્-મોટો) ભાટ, કવિ ૨. એ નામનો ધર્મ સ્થાપનાર મૂળ પુરૂષ.
કબીરપંથી વિ०(અા०)કબીરના મતને માનનાર
કબીલદાર, વિ० કુટુંબવાળો. ગૃહસ્થ, પરણેલો
કબીરો,પુ०પહોળા મોનું ભિક્ષાપાત્ર, શકોરૂં. કટોરો
કબીલો, પુ०(અા०) બૈરા છોકરા,કુટુંબ,પરિવાર
કબુદ્ધિ, સ્ત્રી० કુબુદ્ધિ, જુઓ.
કબુદ્ધિયુ, વિ० મૂર્ખ, અવળી મતિનું,કુબુદ્ધિવાળું
કબુ, અ० [હિ०] કદી, કદાપિ, કોઇવાર
કબુતર, [સ०] ખબુતર, પારાવત
કબુતરખાનું,ન०કબુતરનોમાળો.૨.મેલીગંદી જગા
કબુતરી, સ્ત્રી० કબુતરની માદા. ૨. અંગકસરત કરનારી નટડી. [કરેલુ-માનેલુ, માન્ય, સ્વીકૃત
કબુલ, વિ० [અા० કબલ્] મજુર. નક્કી
કબુલવું,ક્રિ० સ० કબુલાત આપવી, વચન આપવું, હા પાડવી, માનવું.
કબુલાત, સ્ત્રી० [અા०] ખાતરીથી કહેવું-લખી આપવું તે; ઇકરાર, ઠરાવ, કોલ, સ્વીકાર,નક્કી હા
કબુલાતનામું, ન० [અા०] લખાણથી જે કબુલાત તે; ઈકરારનામું, કરારનામું.

કબુલાવવું, ક્રિ० સ० કબુલ કરાવવું; મનાવવું; હા પડાવવી ૨ ખાતરી અપાવવી,જામીન આપવા.
કબેલુ,ન०[મ०કોલ.] મોટું કાળા રંગનું નળીઉં; મોઆરીઉ ૨ ઘાટ વગરનું ઠીકરૂં ૩ બેડોળ ઠીબ.
કબોલ, ન० ખરાબ શબ્દ ગાળ ૨ મહેણું. ટાણો
કભા, પુ० [અ० કૈબા] જરિયલ જામો. વાઘો
કભાય,પુ०જામો વ ઘો 'કભાય કોને ખાસરી પટકા, નામ ન જાગે ગણિયાજી'-પ્રેમ ०૨.મોટો.૩.સ્ત્રી० બાય. 'મોટી કભાય કરો બેસલી, છટે લ્યાં હો દોરો'-પ્રેમા०
કભારજા,સ્ત્રી (સ०કુભાર્યા)કકાસણી,કુલક્ષણી સ્ત્રી.
કભાવ,પુ०[સં०કુભાવ-]ધિક્કાર,અપ્રીતિ, કમન.
કભી, અ० કદી, કદાપિ
કમોડુ, વિ० મેલુ, ધાબાવાળુ.
કમ, વિ०[ફા०] ઓછું, થોડું, ઉણું, અલ્પસૂચક ઉપસર્ગ ૨ ખરાબ, હીણુ.
કમ અક્કલ,વિ०[ફા०]ઓછી બુદ્ધિનું,મૂર્ખ,અજ્ઞાન.
કમઅસલ, વિ०કમજાત; રાંડના પેટનું;નીચ કુળનું.
કમ-કદર, વિ० [ફા० કમ+અા० કદ્ર] કદર વગરનું, અગુણજ્ઞ.
કમકમવુ, ક્રિ० અ० ધ્રુજવું, થરથરવું. કંપવું. ૨ કમકમા આવવા,ક ટાળો આવવો. ત્રાસવુ,ડરવું.
કમકમાટ, પુ० કમકમવુ તે; થરથરાટ; કંપ. ૨. કટાળો, ત્રાસ.
કમકમાટી, સ્ત્રી० ત્રાસ, કપારી, સૂગ, જુગુપ્સા ૨ કપારો, થરથરાટ, કમકમી, એ ગકંપ.
કમકમી,સ્ત્રી० કપારી, ધ્રૂજારી,સૂગ.[શક્તિવાળુ
કમ-કૌવત,વિ.નબળું,કમજોર દુર્બળ,અશક્ત;ઓછી
કમખો, પુ० (સ०કમ્બખાબ)કાચળી,કપડું,ચોળી.
કમખોરાક, પુ० ઓછો ખોરાક હોવો તે.
કમચી, સ્ત્રી० (તુર્કી० કમ્ચી) ચાબુકને છેડે જે દોરી હોય છે તે ૨ ચાબુક કોરડો.
કમજબા ,વિ०(ફા०કમ+જબાન)થોડું બોલનાર. અલ્પભાષી ૨ તોતડુ અટકતી જીભવાળુ. ૩. બુડાબોલું ૪ ભૂંડુ ભાષણ સ્ત્રી०ગાળ,અપશબ્દ.
કમજરે, અ० (ફા० કમ+મુજરા) ઓછું; નિરર્થક, બરબાદ.

કમજાત, વિ૰ (ફા૦ કમઝાદ)હલકા કુળનું, અકુલીન, નીચા કુળનું, ૨ અધમ, વર્ણસંકર, તુકમફેર ૩ લુચ્ચું, હરામી

કમજાદે, વિ૦ ઓછુવત્તુ, કમીજાસ્તી [ગાયર

કમજુરત વિ૦ઓછી હિંમતનુ,અશક્ત ૨ બીકણ,

કમ જોર, વિ૦ અશક્ત, નબળુ, કમતાકાત

કમજોરી, સ્ત્રી૦ અશક્તિ, દુર્બળતા

કમઠ, પુ૦ (સ૦) કાચબો, કચ્છપ. ૨ વિષ્ણુનો અગિયારમો અવતાર ૩ મુનિનું જળપાત્ર ૪ વાસ

કમઠાણ, ન૦ ઝટ વ્યવસ્થા થઇ ન શકે તેવો મોટો ખટલો, રસાલો ૨ વાપરો, સરસામાન

કમઠાયો,પુ૦શીલ્પવિદ્યા પ્રમાણે સાગે માહીતગાર માણસ, શિલ્પી, મિસ્ત્રી

કમઠી, સ્ત્રી૦(સ૦)કાચબી [અસંતોષ બતાવવો

કમણવુ, ક્રિ૦ અ૦ [ક મન]કચવાવું,કણકણવુ

કમ ડળ, ન૦ (સ૦ કમ ડલુ) લાકડા અથવા ધાતુનું સન્યાસીનુ પાણી પીવાનુ નાળચાવાળુ પાત્ર

કમ ડળું, ન૦ (સ૦) કડવા નાળિયેરના ખોખાનુ સન્યાસીનુ પાણીનુ પાત્ર.

કમતર, વિ૦ (ફા૦) ઓછુ,થોડુ ૨ હલકુ ,નબળુ

કમતરીન, વિ૦ (ફા૦) પામર, ૨ક, ગરીબ દાસાનુ દાસ. " લી૰ તમારો કમતરીન સેવક " ૨ તુચ્છ, હીણુ. ૩ બહુજ કમ-ઓછુ

કમતી, વિ૦ (ફા૦) ઓછુ, થોડુ, કમી

કમન, ન૦ (સ૦કુ+મનસ્) નાખુશી અસંતોષ કટાળો, અભાવ અપ્રીતિ **કમનનું**-મન વગરનુ

કમન, વિ૦ ખુબસુરત કામુક ન ગમતુ]

કમનસીબ, વિ૦ નિર્ભાગી, અકર્મી, અભાગીઉં, ૨ ન૦ દુર્ભાગ્ય. [૨ સુદર, રૂપાળુ, મોહક

કમનીય, વિ૦ ચહાવા યોગ્ય ઇચ્છવા લાયક

કમપેશ, વિ૦ ફા૦) ઓછુવત્તુ

કમબખ્ત વિ૦ (ફા૦) કમનસીબ ભાગ્યહીન ૨ ખધુ લુચુ, ઠગ [ભોગ ૨ ધૂર્તતા ઠગવિદ્યા

કમબખતી, સ્ત્રી (ફા૦) દુર્દૈવ, વિપત્તિ, દુર્દશા,

કમર (કમ્મર), સ્ત્રી૦ (ફા૦) કેડ કટી **કમર** કસવી-બાધવી-કમરે તાણીને પટકો બાધવો ૨ કામ ભીડવી, તૈયાર થઇ જવુ **કમર** ભાગી જવી-આશા ભગ થવુ **કમર** તોડવી-ઘણી સખત મહેનત કરવી

કમરકસ, ન૦ (ફા૦) કમરમા કસ આવે તેવુ ઓસડ ૨ વિ૰ કમર કસનાર, શૂર

કમરખ, ન૦ એક જાતનુ ખટમધુરુ ફળ

કમરપટી, સ્ત્રી૰ કમરે બાધવાની પટી ૨ કોઇ વસ્તુનો લાબો ને લાબો ચીચરવટો

કમરપટો, પુ૦ કમરે બાધવાનો પટો, કમરબધ, પટો ૨ કમરનુ ઘરેણુ, સેર, મેખલા, રસના

કમરબધ, પુ૦ (ફા૦) કમરપટો વિ૦ તૈયાર, સજ્જ ૨ સાવધ, સાવધાન, તત્પર

કમરીક, ન૦ એક જાતનુ લુગડુ

કમલ, ન૦ (સ૦) કમળ જુઓ

કમલજ, વિ૦ (સ૦) કમળમા જન્મેલુ [કમળા

કમલજ, પુ૰ (સ૦) ચતુરાનન,બ્રહ્મા, **કમળજા**-

કમલા, સ્ત્રી (સ૦)કમળા,લક્ષ્મી,૨ સુંદરસુભાગી સ્ત્રી.

કમલાકર, પુ૦ (સ૦) કમળનો સમૂહ જથો ૨ કમળોવાળુ સરોવર

કમલાપતિ, પુ૦(સ૦) વિષ્ણુ લક્ષ્મીપતિ

કમલિની, સ્ત્રી૦ (સ૦) કમળની વેલ-જેના ફૂલ સૂર્યને જોઇ ખીલે છે તે

કમલોદ્‌ભવ, પુ૦ (સ૦) કમળમાથી ઉત્પન્ન થએલા તે, બ્રહ્મા, પ્રજાપતિ [ઓછી અક્કલનું.

કમસમજ, સ્ત્રી૰ ઓછી અક્કલ ૨ વિ૦ નાદાન;

કમળ, ન૰ (સ૦ કમલ) પાણીમા પેદા થતું લાબી દાડીનુ એક ફૂલ અબુજ, પદ્મ ૨ ગર્ભસ્થાન ૩ કમળકાકડીનુ ફૂલ

કમળકાકડી,સ્ત્રી૦કમળનુ બી,એક ઔષધી;ઉ૨ ૨

કમળકેશ,પુ૦કમળનો ડોડો,કમળની ન ફૂલેલી કળી

કમળતંતુ, પુ૦ (સ૦)કમળફૂલની અંદરના રેસા

કમળનાળ, સ્ત્રી૦ કમળની પોલી દાડી

કમળભૂ, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્મા

કમળ પૂજા, સ્ત્રી૰ કમળ ચઢાવી કરવાની પૂજા. ૨ માથુ કાપી દેવને ચઢાવવુ તે

કમળમુખી,વિ૦કમળવદના;કમળજેવા મુખવાળી

કમળમુદ્રા, સ્ત્રી૦ દેવસેવા કરતા કમળના જેવો આગળાનો આકાર કરવો તે

કમળ લોચના, વિ૦ (સ૦) કમળના જેવી આંખવાળી, કમળનયની [મોંવાળી કમળમુખી

કમળવદન -ની, વિ૦ (સ૦) કમળના જેવા

કમળાસન, પુ૦ બ્રહ્મા (જેમનુ આસન કમળ છે)

કમળો, સ્ત્રી૦ કમળના જેવા વા ળી રંગના એક જાતના ફૂલ ૨ પિત્તાશયના વિકારથી થતો એક રોગ, કમળો

કમળો, પુ૦ લોહી અને શરીર પીળુ થઈ જાય અને રોગી બધી ચીજ પીળીજ દેખે તેવો પિત્ત વિકારથી થતો રોગ ૨ દ્વેષ, અદેખાઇ, ઇર્ષ્યા

કમા, સ્ત્રી૦ (સ) શોભા, સુંદરપણુ,ખુબસુરતી

કમાઈ, સ્ત્રી૦ કમાવુ તે ૨ પ્રાપ્તિ, પેદાશ,ઉત્પન્ન, નફો, લાભ ૪ રોજો રળાઇ, કમાણી

કમાઉ, વિ૦ કમાતું હોય તે,પેદાગરુ,રળતુ ઉદ્યમી

કમાડ, ન૦ (સ૦ કપાટ) વાસવા-બંધ કરવાનુ ઢાકણું, બારણુ, બાર **કમાડ ભાગવાં**—ઉમરો ઘસી નાખવો, તગાજો કરવો **પગે કમાડ ઠેલવાં**—ખુપા ગોળા ગગડાવવા **કમાડ કરતા ઉલાળો ભારે**—માથા કરતા મનોહર મોટુ

કમાચણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ **કામચારી**) અનીતિએ ચાલનારી સ્ત્રી, ગુણકા, વેશ્યા

કમાડું, ન૦ ખેતરમા દરેક ક્યારામા પાણી જવા માટે ક્યારાની પાળ તોડવા બાધવામા આવે છે તે

કમાણી, સ્ત્રી૦ કમાવુ તે, કમાઇ, પેદાશ, ૨ નફો; આવક ૩ સંગ્રહ, સંચય

કમાન, સ્ત્રી૦ (ફા૦ કામઠુ, ધનુષ્ય ૨ કડીઆ સુતારે બનાવેલો ધનુષ્ય આકાર તે, આર્કુ, મહેરાબ ૩ મેઘધનુષ્ય, મચ્છ ૪ ઘડિયાળ, ગાડી કોચ વગેરેમા સ્થિતિસ્થાપક ગુણ રાખનાર પોલાદનું ગુંછળુ

કમાનદાર, વિ૦ (ફા૦) કમાન-મેહેરાબવાળુ,

કમાનાર, વિ૦ રળનાર, પેદા કરનાર,મેળવનાર

કમાલ, વિ૦ (આ૦) ખુબસુરત, સુદર.૨ ઘણુ સારૂં, ઉત્કૃષ્ટ ૩ સંપૂર્ણ, આખુ

કમાલીઆ-ળીઆ, પુ૦ બહુચરાજીને માનતામાં પોતાનું જીવન અર્પી સ્ત્રી પોશાકમા ફરનાર પુરૂષ. ૨. હીજડો, નપુસક;ફાતડો,બાયલો.

૩ બેશરમાળ સ્ત્રી ૪ પુરૂષના જેવી ઉંચી ને સુંદરતા રહિત સ્ત્રી [અધિકારી

કમવિસદાર, પુ૦ મામલતદાર,પ્રગણાનો ઉપરી

કમાવુ, ક્રિ૦ સ૦ કંઇક નવુ પ્રાપ્ત કરવુ, મેળવવ, પેદા કરવુ રળવુ ૨ નફો-લાભ મેળવવો ૩ સંચવુ સંગ્રહ કરવુ

કમિટી, સ્ત્રી૦ (અ૦) કોઇ કામનો વહીવટ કરવા જે નિમેલા માણસો તે,કાર્ય કરનારી સભા, મંડળી, પચાએત

કમિશન, ન૦ (અ૦) નિમેલા માણસો, નિયુક્તજન, પંચ, અમુક કામ માટે અખત્યાર આપ્યો હોય તે પુરૂષો.૨. અખત્યારનામુ,મનદ, શાસન પત્ર ૩ સોંપરત, ભાળવણી, નિક્ષેપ.૪ અખત્યાર અધિકાર ૫ કોર્ટમા હાજર નથઈ શકે તેવા માણસની જુબાની લેવા જે માણસને સત્તા આપેલી હોય તે ૬ અગત્યના પ્રશ્નની તપાસ માટે નિમાએલુ પંચ ૭ આડત, હકસાઇ, વળતર

કમિશનર, પુ૦(અ૦) જેને કોઇ કામ કરવાની સત્તા હોય તે ૨ સરકારી કોઇપણ મોટા ખાતાનો ઉપરી અધિકારી [બાકી, અધુરુ

કમી, વિ૦ (ફા૦) ઓછુ, કમતી ૨ ઊણું,

કમીજાસ્તી, સ્ત્રી૦ ઓછુ વત્તુ કેટલું તે બાબતની તપસીન-હિસાબની જે વિગત તે, વધઘટ

કમીટ કરવું, ક્રિ૦ સ૦ સોંપવુ, હવાલે કરવુ, ભાળવવુ. ૨ બીજા ન્યાયાધીશ પાસે ઇનસાફ માટે

કમીન, વિ૦ (આ૦) કપટી, હૈયામેલુ [મોકલવુ

કમીના, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ઓછાપણું, તાણુ, ઊણપ.

કમીનો. વિ૦ (ફા૦) છેક હલકો, પામર;કંગાલ.

કમુરતાં, ન૦ જે સમયમા શુભકાર્ય માટેના મુહૂર્તો ન આવે તેટલો સમય તે

કમોત, ન૦ (સ૦ કુ+મૃત્યુ) કુદરતી રીતે મોત ન થવુ તે અકાળમૃત્યુ (ખૂન, ડુબવુ વગેરેથી જે એકાએક મોત થાય તે)

કમોદ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કુમુદ) એક જાતના ખુશબોદાર ઉત્તમ જાતના ચોખા.

કમોસમ, સ્ત્રી૦ (સ૦કુ+ આ૦ મૌસિમ-ઋતુ) મોસમ નહિ તે, કંઢારો; કસ્ત.

કંપ, પુ૦ (સં૦) હાલવું તે થરથરાટ, ધ્રુજારો, કંપારો ૩ કણકણો કટાળો
કંપન, ન૦ [સ૦] હાલવું-ધ્રૂજવું તે થરથરાટ.
કંપની, સ્ત્રી૦ (અં) મંડળી, ટોળી, મભા ૨ ભાગીદારોનું મંડળ પેઢી પંચાળુ ૩ સંગત સોબત, સહવાસ કંપની સરકાર ઈસ્ટ ઈંડિયા કંપની, જે સને ૧૮૫૮ પહેલાં હિંદનો રાજકારભાર કરતી હતી તે
કંપવા-વાયુ, પુ૦ (સં૦) શરીર કંપ્યા કરે એવી જે વાતવિકૃતિ તે, લકવો
કંપવું, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦) ધ્રૂજવું થરથરવું ૨ હાલવું, ચળવું ૩ ડરવું, બીવું
કંપાઉન્ડ, પુ૦ (અ૦) ઘરની આસપાસની આંતરી લીધેલી છુટી જમીન, ચોકઠું, વાડો, ચોગાન.
કંપણ, ન૦ (સ૦ કંપન કાટો તુના
કંપાણી, વિ૦ તોળાટની એક જાત, કંપાણ રાખનાર, કાટાવાળા, મપારા [અસ્થિર
કંપાયમાન, વિ૦ (સં૦) ધ્રૂજતું, કાંપતું હાલતું
કંપારી, સ્ત્રી૦ ધ્રુજારી, થરેરી, ગાત્રભંગ કંપ ૨ ચીતરી ચઢવી તે, કમકમાટી; અભાવ
કંપારો, પુ૦ થરેરાટ, ધ્રુજારો.૨ તિરસ્કાર ધિક્કાર ૩ ચીતળી ચઢવી તે [ચળાવવું ૩ ડરાવવું, બીવરાવવું
કંપાવવું, ક્રિ૦ અ૦ ધ્રુજાવવું ૨ ડગમગાવવું
કંપાસ, પુ૦ (અ૦ કંપાસ) હોકાયંત્ર, મત્સ્યયંત્ર, દિઙ્નિર્ણય યંત્ર,દિશાસૂચક યંત્ર ૨ અંતર તપાસવાનું યંત્ર, ગોળ કાઢવાનું યંત્ર, કૈવાર, કર્કટ ૩ કાંટો, તુલા
કંપિત, વિ૦ (સ૦) કાંપતું, હાલતું, ધ્રુજતું
કંપુ, સ્ત્રી૦ મુકામ, છાવણી, ૨ લશ્કરની ટૂકડી, ૩ ટોળું, જૂથ
કંબલ, પુ૦ (સ૦) કામળો, ધાબળી. ૨ ગાય બળદની ગરદન નીચે જે જાડી ચામડી લબડે છે તે, ગોદડી [સુતારનો વાસનો ગજ
કંબા, સ્ત્રી૦ (સં૦ કંબી) વાસની ચીપ ૨
કંબુ પુ૦ (સ૦) શંખ." કંબુ સરખા કંઠમા." ૨.દશલાખની સંખ્યા.૩. શંખની બંગડી, વલય.
કંબુકંઠી,વિ૦શંખ જેવી ત્રણ આવલીની ડોકવાળી
કંબુગ્રીવા,સ્ત્રી૦ શંખ જેવી ત્રણ રેખાવાળી ડોક.
કંબુજ, પુ૦ શંખ
કંભૂ, વિ૦ ચોર, ચોરટું.
કંબોઇ, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડવો,જેની સોટીઓનું દાતણ કરવામાં આવે છે
કમ્મર, સ્ત્રી૦ કમર, કેડ. [કરડો, જુઓ.
કયરો, પુ૦ કનકવાની ઉભી કામડી-સળી. ૨.
કયું, સં૦ (સ૦ કિમ્) શું, કોણ
કર, પુ૦ (સં૦) હાથ; હસ્ત ૨. (હાથીની) સૂંઢ. ૩ કર, દાણ, જગાત, મહેસુલ.૪. સરકાર વેરો, આપો ૫. લાગો ૬ રશ્મિ, કિરણ."શશિકર" ૭ કરનાર, એવે અર્થ સૂચક પ્રત્યય. ૮. એવી મઝા ૯ રહેનાર, વસનાર એ અર્થસૂચક પ્રત્યય. 'દેવચાલીકર ૧૦. અપવિત્ર દિવસ,ગ્રહણનો બીજો દિવસ.]
કરકચ, પુ૦ એક યોગ (જ્યોતિષ)
કરકટી, સ્ત્રી૦ ઠાઠડી, ખાટલી જનાજો; નનામી
કરકઠોળ, ન૦ પરચુરણ કઠોળ
કરકડ, અ૦ છટાબંધ, વગર અચકે,ઝપાટાબંધ
કરકડાટ, અ૦ સપાટાબંધ, સડસડાટ
કરકર, સ્ત્રી૦ કણીઓ, કરચો, ઝીણી કાંકરી.૨ ઝેર, દ્વેષ, ઈર્ષ્યા,ખાર ૩ અ૦ કોઈ વસ્તુ કપાતા થતો અવાજ
કરકમળ, પુ૦ હસ્તકમળ.
કરકરિઆવર, પુ૦ કન્યાના લગ્ન પ્રસંગે કરેલો આપવા લેવાનો ઠરાવ, પહેરામણી રીત.
કરકરું, વિ૦ (સ૦ કર્કર)એક મેદા જેવું લીસું નહિ તેવું ઝીણી કાંકરી જેવું લાગતું જાડું; ખરબચડું ૨ તીવ્ર, ચચળ, આકરા સ્વભાવનું
કરકલગ, પુ૦ (સ૦) ખોબો અંજલી.
કર-શ, વિ૦ [મ૦] નઠારા સ્વભાવનું ૨.કડવા બોલું ૩ કઠોર, કઠણ, સખત. [શબ્દ]
કરકશા, સ્ત્રી૦ [સ૦કર્કશા] વઢવાડીયણ, કઠોર ભાષણ કરનારી, નિર્દય. 'ધન ધન રે પુરુષ તારે ભાગ્ય, કરકશા નાર મળી.'
કરકસર, સ્ત્રી૦ [સ૦ કર+કૃશ] સંભાળીને જરૂરનું ખરચ કરવું તે, ત્રેવડ, મિતવ્યય; કસર, હાથ ખેંચીને વાપરવું તે. [કણસાઈ અને કર-

કારના ભેદ માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ]
કરકસરીઉં, વિ૦ મિતવ્યયી, કરસંગીઉ, સંભાળીને ખરચ કરવાની ટેવવાળું, ત્રેવડીઉં
કરકંટક, ન૦ જેથી એનુ ગોળાકૃતિ કાઢવાનુ ઓજાર
કરકાઠીઉં, વિ૦ ફક્ત હાડકા ચામડી રહેલા હોય તેવું, ઐક પાતળું, સુકલકડી.
કરકોચલી, સ્ત્રી૦ કરચોળી, કરચલી [કોરી ખાવું.
કરકોલવું, ક્રિ૦ સ૦ ધીમે ધીમે ખોતરી ખાવું.
કરકોસર, સ્ત્રી૦ કરકસર, જુઓ
કરકોશ, પુ૦ અંજળી; સંપુટ. [મુશ્કેલી
કરખ, પુ૦ [સં૦ કૃષ્] દુખ, શોક. ૨ તાણ,
કરખી, પુ૦ [સં૦ કૃષ્] ખેડુત, કણબી.
કરગર, સ્ત્રી૦ કરકર, જુઓ.
કગરવું, ક્રિ૦ અ૦ ઘણીજ ગરીબાઈથી રડવા સરખુ મો કરીને કાલાવાલા કરવા, યાચના કરવી, આજીજી કરવી, દાઢીમા હાથ ઘાલવા
કરગરાટ, સ્ત્રી૦ આજીજી, કાલાવાલા
કરગસ, સ્ત્રી૦ કરચ ૨ મેલ, રજ, કસ્તર [આપવો તે
કરગ્રહ, પુ૦ (સં૦) લગ્ન, પાણિગ્રહણ ૨ આશ્રય
કરચ, સ્ત્રી૦ [સં૦ કર્ત્-કાપવું] છેકજ નાની પાતળી કકડી, નાનો કકડો, રેખ
કરચલી, સ્ત્રી૦ કોઈ સુંવાળી-સાફ વસ્તુનું સંકોચાવું વળી જવું તે; વળીઉં, કરચોલી ૨ કરચલાની માદા
કરચલું, ન૦ પાણીમા થતું એક બહુપગુ જળચર
કરચાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ચીરવવું, ખીજવવું ૨ કરચા રહે તેમ કપાવવું
કરચો, પુ૦ સાફ ન મુડાયાથી આછા કેશ રહી જાય તે, ખુપરો "અનાડી હજામે કરચા રાખ્યા" ૨. અક્કલ વગર, મૂર્ખ, બેવકુફ, અભણ ગામડીઓ
કરચોલી સ્ત્રી૦ કરોચલી, વળ, સળ, વળીઉં
કરજ, ન૦ [આ૦ કર્ઝ] કોઈની પાસેથી વ્યાજે લીધેલું નાણું દેવુ, ઋણ, દેણું. કરજે કાઢવું -નાણા વ્યાજે લેવા
કરજદાર, વિ૦ કરજી, દેવાદાર, દેણદાર
કરજાઉ, વિ૦ કરજે લીધેલું, વ્યાજુ ૨. દેવાદાર
કરજાળી, સ્ત્રી૦ [સં૦ કજ્જલ+જાલક] મેશ પાડવાનું કોડીઉં. ૨. ધુમાડીઉં; ચીમની.
કરજી, વિ૦ ઋણી, દેવાદાર, કરજદાર
કરંજ, ન૦ [સં૦] એક જાતનું ઝાડ.
કરજો, પુ૦ [ફા૦] ફુવારો, ફુવારાવાળી જાહેરજગા.
કરડ, સ્ત્રી૦ [કરડ] એકવાર ખાંડેલી ડાંગર ' કરડના ચોખા ' ૨. ચુલાની અંદરની બળેલી માટી ૩. કેરી, કેળા, ઘાસ વગેરે ખરીદી કરનારને સેંકડા ઉપર જે પાંચ, દશ જાસ્તી મળે છે તે ૨ ડંખ
કરડકણું, વિ૦ કરડવાની ટેવવાળું, કરડે તેવું. કરડણા કુતરાને હડકવા હાલ્યો-મૂળ વાંદરો ને તેમાં દારૂ પીધો, કાણું ઘોડું ને કરડકણું.
કરડ પાંચમ, સ્ત્રી૦ શ્રાવણ સુદ પાંચમ. એ દહાડે સ્ત્રીઓ કરડની ખીચડી ખાઈ વ્રત કરે છે
કરડવું, ક્રિ૦ સ૦ [પ્ર૦ કર્ત્] દાંતથી કાપવું ૨. ડખવું, આકડો મારવા. ૩ બચકુ ભરવું, કરડી ખાવું. કરડવા ધાવું-ચીડીયા કરવા, ખાવા ધાવું
કરડકણાપણું, ન૦ કરડવાની ટેવવાળું. ૨. તાતો મિજાજ, કરડાકી
કરડાકી, સ્ત્રી૦ મર્મવચન, વિપરીત ભાષણ વક્રોક્તિ, અવળીબોલી "હું મરખીની લક્ષ્મી સાવિત્રી, કરે મારી કરડાકી-પ્રેમા૦ ૨ છેલાઈ, અકડાઈ.
કરડાગી, સ્ત્રી૦ કરડાકી, મર્મ વચન, વક્રોક્તિ.
કરડાપાટી સ્ત્રી૦ સોનીનું એક ઓજાર
કરડી-નજર, સ્ત્રી૦ બીક લાગે તેવી-આકરી નજર ૨ ગુસ્સો ૩ ગેરમહેરબાની, અવકૃપા, ખફા
કરડું, વિ૦ (સ્ત્રી૦ કરડી) આકરું, સખત-કડક 'કરડો તાપ ' ૨ ક્રૂર, નિર્દય ૩ સહેજ કડવું, કષાય.
કરડો, પુ૦ આંગળીએ ઘાલવાનો સોના રૂપાનો આમળા વાળો વીંટલો ૨ સોનીનું એક ઓજાર
કરણ, ન૦ [સં૦] કોઈપણ ક્રિયાનું જે સાધન તે જે વડે, જેની મારફતે કંઈ કામ થાય તે, કારણ, હેતુ સબબ. ૨ સાધન, ત્રીજી વિભક્તિનો અર્થ તે ૩ ત્રીસ ઘડીનો જે કાળ તે [પંચાગ] ૪. કરવું તે, કર્મ. ૫ કિરણ. ૬ એક ફૂલઝાડ.
કરણાટ, ન૦ કાનના ઘાટનું વાજું કૈણાટ. મોટું તનકું ' ભોગ દુદુભિ શરણાઈ સ્વર, કરણાટ રણકાર '
કરણી, સ્ત્રી૦ [સં૦] જે પ્રકારે કર્મ કરવા તે. કરવું-કરેલું તે, ક્રિયા, કર્મ કર્તવ્ય ૨. કડીઆની

થાપી. ૩ જેનુ નિ શેષ મૂળ ન નીકળી શકે તેવી સખ્યા ૪ ગુણુ લાયકી, યોગ્યતા ૫ જાદુ

કરણીકા, સ્ત્રી૦ ફૂલની અ દરનો બીવાળો ભાગ

કરણીય, વિ૦ [સ૦] કરવાને યોગ્ય, કરવા જેવુ

કરંડો, પુ૦ [ન૦ કરડ]ક ડયો.૨ ચક્રવાક પક્ષી

કરત સ્ત્રી૦ કમોસમ, નઠારી ઋતુ [પ જાનુ તણુ

કરતલ, ન૦ [સ૦] હાથેળી, હાથની સપાટી

કરતલ ભિક્ષા, સ્ત્રી૦ હાથેળામા જેટલુ માય તેટલુ લેઈ ત્યાજ ખાવુ એવુ જે વ્રત તે

કરતલી, સ્ત્રી૦ હાથેળી, કરતલ [૨ જાદુ

કરતવ, ન૦ [સ૦ કર્ત્તવ્ય] કરવાનુ તે, કૃત્ય

કરતાં, અ૦ બે વસ્તુનો મુકાબલો કરતી વખત એક બીજાના ગુણુ-સખ્યામા કમી જાસ્તીપણુ બતાવવાને જે શબ્દ વપરાય છે તે, થી, થકી " પરમાર્થ કરતા બીજુ મોટુ પુણ્ય કઇ નથી " ૨ છે તોપણુ, છતા ૩ વગા, વધારામા

કરતાલ, સ્ત્રી૦ [સ૦] હાથવડે તાલ આપવી તે ૨ તાલ આપવાનુ જે સાધન તે, કાસીઆ, ઝાઝ, કાસીજોડા

કરતુ, ન૦ [સં૦ કૃ] કૃત્ય, કર્મ.

કરતુક, ન૦ કરતવ, કર્મ. ૨ આચરણુ, વર્તણુક

કરદમ, પુ૦ કર્દમ, માટી " રમતા આગણે રે, કરદમ વળગ્યો છે શ્રી અગે,—દયા૦

કરતાર, ન૦ જે કઇ કામ કરે તે, કર્ત્તા

કરનારૂં, વિ૦ ક્રિયાકારક, કરનાર

કરન્યાસ, પુ૦ [સ૦ ન્યાસ–મૂકવુ] આગળીઓ અને બીજા અવયવો ઉપર જુ'દાજુ દા દેવનુ સ્થાપન કરવુ તે

કરપ,પુ૦દાબ,રોફ,ધાક,શેહ " પડયાનો કરપ ભારે હતો અને એજ કારણુથી તે વખણુાનો "–હ૦ દ૦

કરપટ્ટ, ન૦ ઓડવુ, એક જાતનું ફળ. ૨ હાકોટો. રૂઆબ ૩ ભાર, વજન

કરપલુ, ન૦ ઉડગ, બે હાથ ઉપર જેટલું માય તેટલું [ભાલ] [રૂપી જે પલ્લવ તે

કરપલ્લવ, પુ૦ [સં૦] પજો પાચો ૨ હાથ-

કરપલ્લવી, સ્ત્રી૦ હાથની આગળીના ચાળાથી સંકેતમા વાત કરવાની રીત, હાથવડે સમજવાની ભાષા, બહેરાંમુંગાને સમજાવવાની રીત ૩. હાથનો ઇસારો

કરપવુ, ક્રિ૦ સ૦ મરનારના પુન્યાર્થે પહેલી ઉતરાણુ ઉપર અને ધરો બાઠમને દિવસે બ્રાહ્મણુને દાન આપવુ [થોડુ કરડવુ ૨ કોતરવુ.

કરપવુ, ક્રિ૦ સ૦ [સ૦ કલ્પ્-કાપવુ] થોડુ

કરપા, પુ૦ કચ્ચો, ગરજો, ખુ પરો

કરપી, સ્ત્રી૦ રાપડી, કળપી, રાપ

કંપીણુ, વિ૦ [સ૦ કૃપણુ] કજુસ મખીચૂસ, જેના હાથેથી કઇ છૂટે નહિ તેવુ ૨ કમકમાટી ભરેલુ નિર્દય

કરપુટ, પુ૦ [સં૦] ખોબો બે હાથના પજાઓ જોડવાથી થતો પડીઆ જેવો ભાગ પસલી

કરપો, ન૦ ખેતરમા કરેલો માળો. (કાઠિ૦)

કરબ,પુ૦[બા૦]હાક કરપ ૨ કડપ સુકુ વસ

કરબડી, સ્ત્રી૦ ખબુતર, ચકલા વગેરે પક્ષીઓને માટે ચણુ નાખવાનુ બારીએ લટકાવી રાખવાનુ શીંકુ ૨ કળપી, રાપી

કરબાલ, પુ૦ નખ ૨ ખડ્ગ, તલવાર

કરબોરૂં, ન૦ (સં૦ કર + બરૂ) બરૂની જાતનુ જાડુ ઘાસ, જેની કલમ થાય છે

કરભ, પુ૦ (સં૦)નાનો–જુવાનહાથી ૨. કોણીથી કાડા સુધીનો ભાગ તે કડ ૩ હથેળીનો પાછો ભાગ ૪ ઉટનુ બચ્ચુ

કરભાગ,પુ૦(સં૦કર–ખડણી)ધામ'ાણો, રાજા રૈયત પાસેથી ઉપજનો ભાગ કર તરીકે લે છે તે

કરભી, સ્ત્રી૦ સાઢ, ઊટડી ૨ હાથણી

કરભીર, પુ૦ સિંહ, કેસરી, વનરાજ

કરભૂષણ, ન૦ હાથનુ ઘરેણું, કાકણુ કડુ, ચુડી ૨ પતિ ૩ દાન

કરમ ન૦(સ૦ કર્મ) કાઈ કરવુ તે, કામ, કર્મ ૨ નસીબ,પ્રારબ્ધ,ભાગ્ય,૩ કપાળ ૪ વિધાતા, ' ચાપે પનોતી ચરણુ, કરમ કરજોડ કહે છે" ૫ ઘાતકી, નિ'દ્ય કામ " અરેરે ! શુ કરમ છે ! " ૬ બે કદમની રસ્તો માપવાની લાકડી. ૭. કરમીઆ, પેટમા થતા લાબા ધોળા જીવ તે. **કરમ** ઉઘડવુ—નસીબ ખુલવુ **કરમ** ફુટયો–અભાગીઓ **કરમ** કરવુ—ખરાબ કામ કરવુ.

કરમનો આગળો—કમનસીબવાન **કરમ** બાધવા-પ્રાપ કરવા **કરમના ભોગ**—નસીબના-સર્જિત દુ ખ **કરમ કઠણુ ને કાયા સુંવાળી**—**કરમ કઠિયારાનું ને શરીર રાજાનુ** સારૂ મળે નહિ ને ખોટુ ગમે નહિં, **કરમ કથીર ને દેહ સોનાની** **કરમ વગરનો ખેતી કરે, બળદ મરે કે સુકવણ પડે**—દુ ખ ભાગેજ એકલુ આવે છે જ્યા જાય ત્યા **કરમ આગળીનુ આગળ**—નસીબ બે ડગલા આગળનુ

કરમ કથા, સ્ત્રી૦ દીનક વાત દુ ખનુવર્ણુન [આગળ

કરમજ, સ્ત્રી૦ કિરમજ, જુઓ

કરમણવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ ૦ કુ + મન.) કચવાવુ, કણમણવુ "કરમણતી બોલી કામિની"—શામળ

કરમ ચુંક, સ્ત્રી૦ (મ૦) રમત, લીલા, વિનોદ

કરમદી, સ્ત્રી૦ (સં૦ કરમર્દ) કરમદાનુ ઝાડ

કરમદુ, ન૦ કરમદીનું ફળ એનુ અથાણુ થાય છે

કરમકુટ, સ્ત્રી૦ ખોટી માથાફોડ, નકામી પચાત ૨ વેઠ, વૈતરૂ ૩ નિત્યક્રમ, એકની એકજ વાતનુ પિજણુ તે ૪ વિતડા

કરમ બખશેસ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ભાગ્યશાળીપણુ, સારૂ નસીબ ૨ ક્ષમાશીલતા, રહેમિયત ૩ સખાવત ઉદારતા.

કરમળો, પુ૦ સાથરો, કુવેર ૨ કરમો, દહી ભાત કૂર ને કરમળો શે ન શિરાવતો "—નરસ મહેતો.

કરમવેરો, પુ૦ માથા વેરો માણસ દીઠ લેવાનો કર, જજીયો ૨. નસીબમા લખાવેલી વેઠ [વસાણુ.

કરમાણી અજમો, પુ૦ (ફા૦) એક જાતનુ કડવુ

કરમાધર્મી અ૦ (સ ૦) કર્મ ધર્મ પ્રમાણે નસીબાનુસાર "સોદો તો કર્યો, હવે નફો કરમાધર્મી છે "

કરમાવું, ક્રિ૦ અ૦ તેજ—રસવિનાનુ થવુ, વિલાવુ ચીમળાવુ. ૨ સંકોચાવુ મિડાવુ, ૩ મ્લાન થવુ શિથિલ થવુ ૪ સુકાવુ

કરમાળા, સ્ત્રી૦ (સ૦ કર+માળા) આગળીના કાપા ગણીને જપ કરવોને ૨ માળા, મેરખો તસમી

કરમી, વિ૦ (સં૦ કર્મ + ઇ) નસીબદાર, ભાગ્યશાળી ધનાઢ્ય, ધની. 'ન ગમ્યો કરમી કોઈ, ગમ્યો નહિ સામદ શરો,'—શામળ [જાતના જતુ

કરમીઓ, પુ૦ (સં૦ કૃમિ) કરમ, પેટમા થતા એક

કરમો, પુ૦ રાધેલા ભાતમા દહીં, જીરૂ, મીઠુ નાખી માતાને જે નૈવેદ ધરે છે તે

કરમોડ, પુ૦ મોચ, લચક, મરડાઈ જવુ તે.

કરમોડવુ, ક્રિ૦ સ૦ મોવુ ચોળવુ. મસળવુ

કરમોડાવુ, ક્રિ અ૦ મરડાવુ લચકાઈ જવુ; મોચ ખાવો.

કરમોડીઓ, પુ૦ ઢોરને થતો એક રોગ,

કરમોવુ, ક્રિ૦ સ૦ કરમોડવુ મોવુ પટવાળુ કરવુ

કરલ, ન૦ (સ ૦) કોડીનુ ઝાડ ૨ ચીકણી કઠણ માટી.

કરવડો પુ૦ ધાતુ અથવા માટીનો ટુકા નાળીચાવાળો લોટો, વાઢી, ઝારી

કરવત, ન૦ (સં૦ કરપત્ર) લાકડુ વહેરવાનું સુતારનુ દાતાવાળુ એક ઓજાર. **કરવત મુકાવવુ**-મોક્ષ મેળવવા તીર્થસ્થાનમા કરવતવડે વહેરાઈ મરણ પામવુ [ઘોડાગાડી ૩ આરી, નાનુ કરવત.

કરવતી, સ્ત્રી૦ સોનીનું એક ઓજાર ૨ એક જાતની

કરવતીઓ પુ૦ વહેરનાર, કરવતવાળો વેરણીઓ.

કરવતીકોર, સ્ત્રી૦ કરવતના જેવા દાતાવાળી કોર તે, કાગરીદાર—શિ ગોડા કોર

કરવતીદાવ, પુ૦ કુસ્તી કરવાનો એક પેચ.

કરવરૂ, વિ૦ ઓછા પાકવાળુ, ખરડીઉ.

કરવલા, પુ૦ (મ૦) સાળો. ૨ દિએર, જેઠ

કરવલી, સ્ત્રી૦ (મ૦) સાળી ૨ દેરાણી, જેઠાણી

કરવાલ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કરવાલિ ।) તરવાર, ખડ્ગ. 'ઉંચા આયુધ કરી રખવાળ સનાહ પહેર્યો કરવાલ.'

કરવીર, ન૦ (સં૦) ધોળા કરેણનુ ફૂલ

કરવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ કૃ) હરેક વસ્તુ ધારેલી હાલત પર લાવવા મહેનત લેવી, ધાર્યું કામ પાર પાડવુ ઉભુ કરવુ પૂર્ણ હાલતમા લાવવુ, નીપજાવવુ ૨ નવુ ઉપજાવવુ ઉભુ કરવુ, બનાવવુ ૩. ઘડવુ પાળવુ વ્રત દાખલ કરવુ "તે મગળવાર કરે છે " **અછો અછો કરવુ** લડાવવુ, ઘણી બરદાસ કરવી. **કરી લેવુ**—પોતાનુ કરવું, વશ કરવુ. **કરતો કારવતો**—મુખ્ય આગેવાન. **કરવું તેવુ પામવુ**—જેવા કર્મ તેવુ ફળ. **કરતા હોય સો કરીએ ને છાશની દોહણી ભરીએ**—કરવાનુ હોય તે કરીએ બીજામા માથુ ન મારીએ. **કર્યું તે ખરૂં, ને કરીશુ તે ખોટું**, આજની વાત કાલ

ઉપર ન રાખવી કરના સો ડરના નહિ, ડરતા સો કરના નહિ હિમ્મત સો હથિયાર

કરશણ, ન૦ (સ૦ કર્ષણ) ડુંડુ કણસલુ ૨ ખેતી ૩ વાવેતર,મોલ "ઓણુ કરશણુ સારૂ છે"

કરશણી, પુ૦ (સ૦ કર્ષક) ખેડુત, ખેડનાર

કરગલો, સ્ત્રી૦ (સ૦ કલશ) નાના કળશીઓ, નાનો લોટો, ટોયલી [રેશમનો ડુચો ૨ ચીંથરા.

કરસફ, પુ૦ (આ૦) ખડીઆમા ઘાલવાનો સુતર

કરસપુટ, ન૦ (સ૦) જોડેલા હાથ

કરા, ન૦ (સ૦ કરકા) હવામા ગઘાઇ ગયેલુ પાણી જે પત્થરના આકારમા વરસે છે તે, એક પ્રકારનો બરફ, બરફના કાકરા

કરાઈ,પુ૦ વહેરનાર,કરવતીઓ ૨ સ્ત્રી૦ધરાઈ;કોશ.

કરાંશો, સ્ત્રી૦ સુતારનુ એક હથિઆર

કરાંજવુ,ક્રિ૦ અ૦ ઝાડે ફરતા પેટને જોર આપવુ ૨. ઘણા જોરથી બોલવુ

કરાંડી,સ્ત્રી૦કપાસ તુવેરનીસુકી ડાળીઓ–સોટીઓ

કરાંડુ, ન૦ તુવેર વગેરેનુ સુકુ ડાળુ

કરામી,સ્ત્રી૦ કાપડામાનો કાખ–અગલ આગળનો ત્રિકોણાકાર ભાગ, કાખનુ ઢાકણુ

કરાડ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કરાલ) ખડક,ઉડા ખાડાની ઉભી કોરણુ ૨ પર્વતની બો-મોટો ચીરો ૩ ઉચુ શિખર ભેખડ,કિનારો,કોતરની ઉભી બાજુ

કરાડી, સ્ત્રી૦ પર્વતની સાકડી અને ઉડી ફાટ બો. ૨ નદીમા ખાડાને લીધે જ્યા ઘણું પાણી ભરાઇ રહે છે તે, ધરો ૩ સોનીનુ એક ઓજાર

કરાડીઓ, પુ૦ કરોળિઓ.

કરાડો, પુ૦ ઉચો અને છેક સીધો કિનારો,ભેખડ ૨ કરાડ; ખડક ૩.જે આડાલાકડાઉપરવહેરવાનુ લાકડુ મૂકે છે તે ૩ કોવાડો

કરાણી, પુ૦ વહાણના માલિક તરફથી વહાણમા તપાસ રાખવાને નિમાએલો માણસ એ વહાણની દરેક સફરે સાથે જાય છે ને આવે છે ૨ વહાણનો હિસાબી કારકુન–માસ્તર

કરામણ,ન૦ કરવાની મજુરી–મહેનતાણું.૨ કરવાની આવડ–ખુબી ૩ કળા ૪ યુક્તિ, કૌશલ્ય ૫. બુદ્ધિ ૬ જાદુ, મોહિની કરામણી–કરામણ

કરામત, સ્ત્રી૦ (આ૦ કરમત્) યુક્તિ; કળા ૨ કિસબ, હુનર ૩ જાદુ, ચમત્કાર ૪ હોશિયારી, ચતુરાઈ, ખુબી ૫ બનાવટ.

કરાર પુ૦ (આ૦) કબુલાત. પરસપરસનો ઠરાવ. ૨. ઠરાવ, બોલી, સાટુ સરત. ૪ ચ ન, નિરાંત, આશાએશ "હવે મારા જીવને કરાર વળ્યો" ૫ રોગથી છૂટું–સારૂ થવુ, આરામ "શ્રીકૃષ્ણ કરાર ઓ કરે" **કરાર કરવો**–ઠરાવ કરવો, સરત–બોલી કરવી, **કરાર થવો**–આરામ થવો, તબીયત સુધરવી; રોગ મટવો [અવધાની

કરામતિ,વિ૦યુક્તિવાળુ,ચતુર ૨. હુનરી;કિસબી.

કરારદાદ,પુ૦(આ૦)કબુલાતનો કાગળ ૨. સુલેહની અરજ

કરારનામું, ન૦ જે કાગળ ઉપર કરાર–સરતો લખાએલી હોય છે તે,ઠરાવપત્ર; દસ્તાવેજ,લખત. ૨. સધિપત્ર [હવે તે ખરે ખરૂ કહીશ'

કરારે, અ૦ બેલાશક ખુશીથી 'કરારે પૂછને, જે

કરાલ, વિ૦ (સં૦ કરાલ) વિકરાળ. ભયકર, બિહામણું; ૨ ઉગ્ર, તીવ્ર 'રગેરગ પ્રસરી ગઇ, કર્ણને ઝાળ કરાલ' ૨ ઉચુ "ભાલચદ્ર કરાલ શોભિત, શિર મુકુટ ઝળકાર"

કરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઇ કરે એમ કરવું. ૨. બનાવરાવવુ. (કરવુ ક્રિયાપદનો પ્રેરક ભેદ)

કરાવીલેવું, ક્રિ૦ સ૦ બનાવરાવવું. ૨ સમજાવી પટાવીકામકાઢી લેવુ 'આજેઘરનુખત કરાવીશ હુ.'

કરાવુ, ક્રિ૦ બનવુ ઉપજવુ, થવુ

કરાળ,પુ૦ કસ્તુરિયો મૃગ ૨ સ્ત્રી૦ કાળી તુળશી

કરાળ, વિ૦ કરાલ, જુઓ [વાસણ વેચનાર

કરાળીઓ, પુ૦ (સં૦ કુલાલ કુંભાર) માટીના

કરિણી, સ્ત્રી૦ (સં૦ કરિન્ હાથી) હાથણી

કરિયાણું, ન૦ (ફા૦ કિરાયા-ભાડે) ગાધીનેથેર મળતી ઓસડ,મસાલા વગેરે ચીજો ૨ ગાધિઆટુ.

કરિયાતુ, ન૦ (સ૦કિરાત.) એક જાતનીકડવી વનસ્પતિ, એ તાવ ઉપર આપવામા આવે છે

કરી, પુ૦ (સં૦ કરિન્-હાથી,) હાથી

કરી, સ્ત્રી૦અણોજો, છુરી ૨ બંધી,પહેરજી, પથ્ય

કરિઆવર, પુ૦ દીકરીને પરણાવ્યા પછી જે

કઇ આપવુ મેલવુ તે, રીતભાત.

કરી–ને, અ૦ થી, લીધે, વડે ૨ ધારીને,વિચારીને

કરીમ,વિ૦ (અા૦)મહેરબાન,સખી,ઉદાર, દયાળુ

કરીર, ન૦ (સ૦) કેરાનુ ઝાડ, કેરડો. [ભરેલુ

કરુણ,વિ૦દયાવાળુ, દયાળુ ૨ દીન, કગાલ દયા

કરુણા, સ્રી૦ (સં૦) પારકાનુ દુ ખ જોવાથી થતી લાગણી, દયા, કૃપા,અનુકપા કરુણા કરવી –દયા લાવવી, રહેમ નજર રાખવી

કરુણાત્મ, વિ૦ દયાવાળુ, દયાથી ભરપુર

કરુણાનિત્રિ,પુ૦દયાનો ભડાર,કરુણાસિધુ (ઇશ્વર)

કરુણાકર, વિ૦ દયાની ખાણુ, દયાનો ભડાર, દયાનિધિ (ઈશ્વર)

કરુણાપાત્ર વિ૦ દયા કરવાને યોગ્ય,અનુકપનીય.

કરુણામય, વિ૦ દયાળુ, કરૂણાળુ, સહૃદય

કરુણારસ, પુ૦ (સ૦) (કાવ્યશાસ્રમા) નવરસ પૈકી એક, જેથી શોક થઈ દયા ઉપજે તે,દયા વૃત્તિ, કારુણ્ય

કરુણાર્દ્ર, વિ૦ કરૂણાવડે ભીનુ થયેલુ દયાયુક્ત

કરુણા સાગર–સિધુ, પુ૦ કરૂણાનિધિ (ઇશ્વર)

કરુણાળુ, વિ૦ કરુણાથી ભરેલુ, દયાળુ કૃપાવત

કરૂપ,વિ૦ (સં૦ કુ+રૂપ) બદસુરત,બેડોળ,વરવુ

કરૂવરુ,અ૦ ફટફટ ફરવુ તે,બહુ કહે કહે કરવુતે, " ઘરના બધા મને કરૂવરૂ કરે છે "

કરેઠું, ન૦ કરેઠુ ,ખરેઠુ ૨ માતા–દેવીને વાર્ષિક ભેટ આપવી તે ૩ ઘીમાની છાશ

કરેઠી, સ્રી૦ કબોટી. ૨ કરાડી

કરેઠુ, ન૦ ગાય–ભેસનુ વિઆયા પછીનુ તરતનુ દૂધ, ખરેઠુ. ૨ વિંધનારાની સોયનો હાથો

કરેઠુ,વિ૦(સ૦ કષાય ,બે સ્વાદ, કષાય,આકરુ

કરેડો, પુ૦ રેટીઆનો ઉભો થાભલો

કરેણ,સ્રી૦(સ૦ કર્ણિકાર)એ નામનુ ફૂલઝાડ

કરેણુ,સ્રી૦ (સં૦) હાથણી.૨ એક જાતનુ ફૂલ

કરેણો, પુ૦ કરેણુનુ ફૂલ અથવા ઝાડ

કરેપ, સ્રી૦ એક જાતની ચિનાઈ રેશમી સાડી, જેમાં હીરાકણીની ભાત હોય છે તે

કરેળી, સ્રી૦ (સં૦ કરાલ) મોટી બૂમ,ચીચિઆરીઓ પાડીને રોકકળ કરવુ તે, કીકિઆરી.

૨ ગુસ્સો, રોષ 'તુ સરખો જોદ્ધો થયો રોગીઓ, દેખી મને ચઢે છે કરેળીજી '–પ્રેમા૦

કરૈ, પુ૦ પાટિયા ઉતારવા સારૂ કરવતથી જેઓ નાકડા વહેરે છે તે [કરાનુ ચણતર તે

કરૈયાં, ન૦ મોભારાથી બંને બાજુએ ઢાળ પડતુ

કરો,પુ૦ઘરની બાજુની દિવાલ [ચરી ગયોજી'(જૈન)

કરોચ,પુ૦ હસ, બગલુ ૨ તિતર. 'કરોચ જવલા

રોચલી, સ્રી૦ કરચલી

રોટી, સ્રી૦ (સ૦) માથાની ખોપરી તાલકુ

કરોઠ, સ્રી૦ શરીરનુ પાસુ

કરોઠુ, ન૦ ધર્મ, કર્મ વ્રત પાળવાનો ચાલતો આવતો ધારે , રીત, પરપરાથી ચાલતો આવેલો રિવાજ, નિયમ ૨. વિ૦ વાકુ, આડુ

કરોડ, સ્રી૦ (સં૦ કોટિ) બરડાનુ ઉભુ હાડકુ ૨ વાસો, બરડો ૩. સો લાખની સખ્યા.

કરોડપતિ–ડાધિપતિ,વિ૦ કરોડ રૂપિયાનો ધણી, ઘણોજ પૈસાદાર, તાલેવત

રોળીઓ, પુ૦ (સ૦ કૌલિક–વણકર.) એક જાતનો જીવડો, જે પોતાના શરીરમાથી લાળ કાઢીને જાળા બાધે છે ૨ શરીરનાએકાદા ભાગની ચામડી ઉપર જે આછા સફેદ ડાઘ જેવુ થાય તે (એક રોગ,) ૩. માટીના વાસણ વેચનાર.૪ એક જાતનો વેલો ને તેના બી. એ બી ચણોઠીના જેવા પણ કાળા ને મો ધોળું, એવા થાય છે

કર્ક, પુ૦ (સ૦) કરચલો, ખેકલો ૨ ધોળો ઘોડો. કાટો ૪ સ્રી૦ (સ૦)બારરાશીમાની ચોથી રાશી, કાચબાના આકારનું તારાનુ ઝુમખુ

કર્કટ, પુ૦ કરચલો.૨ બીલીનુ ઝાડ. ૩ કર્ક રાશિ.

કર્કટિ,સ્રી૦કાકડી.૨.નનામી,ઠાઠડી ૩ ખેકડી,કરચલી

કર્કવૃત્ત. ન૦ (સ૦) કર્કરાશિના મંડળનો માર્ગ

કર્કશ, વિ૦ (સ૦) કઠોર, આકરુ,સખત,કઠણ. ૨ કડવાબોલુ. ૩ ચીઢીઉં ઘાતકી, નિદય.

કર્કશા,સ્રી૦કઠોર બોલનાર નઠોર સ્રી,કડવાબોલી, ટંટાખોર, લડવાડીઆ સ્વભાવની, ચીઢીઅણ.

કર્કાર્ક, પુ૦ (સ૦) કર્ક રાશિનો સૂર્ય.

કર્કોટ–કર્કોટક,પુ૦(સં૦)આઠ નાગનાયક માંહેલો એક નાગ, નાગની એક જાત.

કર્ણ, પુ૦ (સં૦) કાન,સાંભળવાની ઈંદ્રિય,શ્રવણ
૨ કર્ણનુ ગોલક ૩ કાટખુણ ત્રિકોણમા કાટ
ખુણાની સામેની જે બાજુ તે, બે સામસામા ખુણા
જોડનાર લીટી ૩ વહાણનુ સુકાન ૪ કુમારિ-
કાવસ્થામા સૂર્યથી કુંતીને પેટે પેદા થયેલો પુત્ર
કર્ણકઠોર, વિ૦ કાનને સાંભળતા ખરાબ લાગે
તેવુ, આકરુ અપ્રિય
કર્ણધાર,પુ૦ વહાણનો સુકાની,વહાણ ચલાવનાર
કર્ણપિશાચ, પુ૦ (સં૦) મંત્રથી વશ થતો એક
પિશાચ. એમ કહેવાય છે કે એ જો તાબે થયો
તો તે ભૂત—વર્તમાન કાળની તેમ બીજાની વાતો
ઉપાસકના કાનમા અદૃશ્ય રૂપે કહે છે ૨ લોક
વાયકા, ગપાટો ૩ ભભેરણી
કર્ણફૂલ, ન૦ કાને ઘાલવાનુ સ્ત્રીઓનુ ઘરેણુ
કર્ણરેખા, સ્ત્રી૦ કાટખુણા ઉપરની લીટી
કર્ણલીટી, સ્ત્રી૦ કર્ણરેખા, જુઓ
કર્ણવેધ, પુ૦ કાનનુ વિંધવુ તે
કર્ણશૂળ,ન૦ કાનમા ચસકા—શળ મારે તેવો રોગ
કર્ણાકર્ણી, સ્ત્રી૦ કહેતાકહેતી, કાનોકાન [વાજીંત્ર
કર્ણાટ,પુ૦ કાનના આકારનુ મોટો અવાજ આપતુ
કર્ણિકા, સ્ત્રી૦ હાથીની સુંઢની અણી ૨ લેખણ
૩ વચલી આંગળી ૪ બીજકોષ, કળી, મીજ
કર્ણેદ્રિય, સ્ત્રી૦ (સં૦) કાન, શ્રોત્ર
કર્તરિપ્રયોગ,પુ૦(સં૦)જે પ્રયોગ કરતા કર્તાના
લિંગ વચનનો સંબંધ ક્રિયાપદ સાથે થાય છે તે
એ ત્રણ છે અકર્મક કર્તરિ,સકર્મક કર્તરિ અને
ભાવ કર્તરિ [યોગ્ય—લાયક
કર્તવ્ય, વિ૦ (સં૦ કૃ-કરવુ) કરવા જેવુ,કરવા
કર્તવ્ય, ન૦ (સં૦) કામ, કર્મ ૨ ફરજ,ધર્મ
૩ વર્તણુક, વર્તન [ફરજ, ધર્મ
કર્તવ્યતા, સ્ત્રી૦ (સં૦ કૃ-કરવુ) કરવાપણુ ૨
કર્તવ્યપરાયણ, વિ૦ ચુસ્ત, કર્તવ્યનિષ્ઠ
કર્તા, વિ૦ (સં૦ કૃ-કરવુ) કરનાર, બનાવનાર
૨ સત્તા ધરાવનાર,માલેક,ધણી ૩ ક્રિયા કરનાર
૪ આદિપુરુષ સ્થાપક ૫ પરમેશ્વર
કર્તાર, પુ૦ કર્તા, કરનાર, સરજનહાર
કર્તાહર્તા, વિ૦ (સં૦ કૃ+હૃ-કરવુ) ઉત્પન્ન
કરી જાણે તેમ હરી જાણે તે ૨ કરવા ન કરવાની
જેનામા સત્તા છે તે ૩ મુખ્ય ધણી,કારભારી
કર્તૃત્વ,ન૦(સં૦)કરવાની જે શક્તિ તે ૨ કર્તાપણું
કર્તૃવાચ્ય,(સં૦)કર્તાનુ પ્રાધાન્ય હોય તેવુ (વાક્ય).
કર્તૂક, ન૦ કરતુક, પાપ, નઠારા કામ દુષ્કૃત્ય.
૨ ખટપટ, પ્રપંચ
કર્દમ, પુ૦ (સં૦) કાદવ, કીચડ, ગારો, પંક
કર્પર,ન૦(સં૦)માથાનીખોપરી ૨ ઠીબ,ઠીકરું,કલેડુ
કર્પરી,સ્ત્રી૦ ખાપરીયુ (એકદવા) ૨ ઠીકરી, કલેડી.
કર્પાસ, પુ૦ (સં૦) કપાસ ૨ વેણુ
કર્પૂર, ન૦ (સં૦) કપુર, જુઓ
કર્પૂરગૌર,વિ૦કપુરના જેવુ ગોરૂ ધવલ ૨ પુ૦શિવ
કર્બુર, વિ૦ (સં૦) કાબરૂ, કાબરચીતરુ
કર્મ, ન૦ (સં૦ કૃ-કરવુ)કોઇ પણ કામ,કાર્ય
(કરવાનુ—કરેલુ તે) ૨ વ્યાપાર, ક્રિયા ૩ ધર્મ
સંબંધી ક્રિયમાણો. ૪ ચાલ, આચાર,વર્તણુક
૫ સંસ્કાર, સંસ્કરણ ૬ ફરજ,ધર્મ ૬ કર્તાની
મહેનત જેના ઉપર રહે છે તે (વ્યાકરણમાં)
૭ નરસા—અનીતિના કામ ૮ નસીબ, ભાગ્ય,
ભાવિ ૯, પૂર્વ જન્મે કરેલા નઠારા કામ,પાપ.
કર્મના ભોગ—દૈવયોગ,માઠી દશા,**કર્મ** બાંધવા
—પાપ કરવા, પાપના પોટલા બાંધવા **કર્મનાં**
કાળા—નશીબના ભૂંડા લેખ
કર્મકાર, પુ૦ લુવાર ૨ બળદીઓ
કર્મકાંડ ન૦ (સં૦) વેદના જે ભાગમા કર્મ
સંબંધી શિક્ષા છે તે, ક્રિયા વિધિનો ભાગ ૨
બ્રાહ્મણોએ કરવાના કર્મો
કર્મગતિ,સ્ત્રી૦ પાછલા કૃત્યોનુ ફળ,નસીબ,ભાગ્ય
કર્મચંડાળ, વિ૦ હલકા કૃત્ય કરનાર, અધર્મી,
કર્મે કરી ચાંડાલ જેવો, દુરાચારી
કર્મઠ,વિ૦આહ્નિક કર્મમા ચુસ્ત,કર્મકુશળ,કર્મનિષ્ઠ
કર્મણિદ્વિતીયા, સ્ત્રી૦ (સં૦)કર્મ અર્થે અથવા
કર્મરૂપ જે દ્વિતીયા વિભક્તિ તે (વ્યાકરણમા)
કર્મણિપ્રયોગ,પુ૦(સં૦)જે પ્રયોગમા કર્મના લિંગ
વચનનો સંબંધ ક્રિયાપદ સાથે થાય છે તે [લેનાર
કર્મણિવાચ્ય, વિ૦ (સં૦)કર્મ પ્રમાણે જાતિ વચન
કર્મનિષ્ઠ,વિ૦(સં૦)કર્મ ક્રિયા ઉપર આસ્થાવાળુ —

ચુસ્ત.૨ કામમા આસક્ત [નસીબ ઉપરનો વિશ્વાસ
કર્મનિષ્ઠા,સ્ત્રી૦કામમા આસક્તિ-પૂર્ણ શ્રદ્ધા ૨
કર્મન્યાસ,પુ૦ ઈશ્વર પ્રત્યર્થે કરેલા કર્મ,કર્મફળ ઈશ્વરને અર્પણ કરવુ તે
કર્મપાશ પુ૦ કર્મબધન,કર્મની જાળ,કર્મનીબેડી
કર્મબધ, પુ૦ કર્મપાશ, કર્મબધન
કર્મફલ, ન૦ કૃત્યોનુ પરિણામ, ફળ
કર્મભૂમિ, સ્ત્રી૦ આર્યાવર્ત, ભરતખડ
કર્મભ્રષ્ટ, વિ૦ (સ૦) ધર્મમા ફરમાવેલા કામ ન કરનાર, કર્તવ્ય કર્મથી વિમુખ, કર્મચ્યુત
કર્મમાર્ગ, પુ૦ (સ૦) કર્મકાડ, કર્મ કરવાથી નિઃશ્રેયસ પ્રાપ્ત થાય છે એવુ જે મતવ્ય તે (જ્ઞાનમાર્ગ નહિ) [ભાવિયોગ ૨ કર્મ સાધવા તે
કર્મયોગ, પુ૦ (સ૦) નસીબનો જોગ, બનાવ
કર્મરો, સ્ત્રી૦ (સ૦) વશલોચન
કર્મરેખા, સ્ત્રી૦ નસીબ, કર્મગતિ ૨ ભાવિસૂચક રેખાઓ-આકાઓ
કર્મવાદ,પુ૦ પ્રારબ્ધવાદ, દૈવવાદ ૨ નસીબમા લખેલું મિથ્યા થનાર નથી એવો જે મત તે
કર્મવાદી, પુ૦ પ્રારબ્ધવાદી, નસીબને માનનાર
કર્મવિપાક, પુ૦ (સ૦) કર્મનુ શુભાશુભ ફળ
કર્મસંજોગ, પુ૦ (સં૦) અચાનક મળવુ તે, નસીબનો તાકડો
કર્મસન્યાસ, પુ૦ કર્મનો ત્યાગ તે
કર્મસન્યાસી, પુ૦ (સ૦) વિધાનવડે કર્મયોગ કરનાર સંન્યાસી, પરમહસ ૨ કર્મફળનો ત્યાગી
કર્મસગ, પુ૦ (સં૦) કર્મમા આસક્તિ, કામમા મન ચોટાડવુ તે
કર્મસાક્ષી,પુ૦(સં૦)કૃત્યો જોનાર (એ નવછે સૂર્ય મગળ,યમ,કાળ,પૃથ્વી જળ,તેજ,વાયુ અને આકાશ)
કર્મસાધન,ન૦(સ૦)જેણે કરીને કર્મ સિદ્ધ થાય તે, કર્માનુષ્ઠાન
કર્મસિદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) કર્મ ફળની પ્રાપ્તિ
કર્મસ્થાન,ન૦ (સં૦) લગ્નથી દશમુ સ્થાન. (જ્યોતિષમા.)૨.કર્મ કરવાનુ સ્થાન, કાર્યાલય ૩ સસાર, જગત. ૪ દેહ
કર્મહીણુ-ણું,વિ૦અભાગીઉં,કમનસીબ.૨ કર્મભ્રષ્ટ

કર્માતીત, વિ૦ કર્મથી પણ પહોચાય નહિ તેવુ, કર્મથી પર-જુદુ
કર્માત્વર્મી,વિ૦કર્માત્વર્મી,જુઓ [કર્મવશ,દૈવાધીન
કર્માધીન, વિ૦ કર્મ ઉપર આધાર રાખનાર,
કર્માનુસાર, અ૦ કર્મ-ભાવિ પ્રમાણે. ૨ કરેલા કર્મ પ્રમાણે ["બુદ્ધિકર્માનુ સારિણી."
કર્માનુસારી,વિ૦ કર્મ પ્રમાણે, કર્મને અનુસરતુ.
કર્માન્તર, ન૦ સસ્કારાદિ ક્રિયા, કર્મનો વિધિ
કર્મિષ્ટ, વિ૦ કર્મઠ, કર્મ કરવા ઉપર પ્રીતિવાળુ ૨ કામમા હોશિયાર [કર્મી કોઈ'-શામળ.૨ ઉદ્યોગી
કર્મી, વિ૦ કર્મવાળો, વૈભવી, સુખી. 'ન ગમ્યો
કર્મેન્દ્રિય,સ્ત્રી૦ (સ૦)જે ઇંદ્રિયે કરીને કર્મ થાય છે તે એ પાચ છે (હસ્ત,પાદ,ગુદ,ઉપસ્થ અને વાચા.)
કર્ષ, પુ૦ તોલો, રૂપિઆભાર [૩ કરશણ, તુક્ષ.
કર્ષણ,ન૦(સ૦)ખેડવુ તે,ખેતી,ખેડ.૨ ખેચ, તાણ.
કલ,પુ૦(સ૦)ઝીણો શબ્દ, ગુજન, કલરવ. (પક્ષીનુ ગાનુ ભમરાનુ ગુણગુણ કરવુ વગેરે)૨ વલણ ઇચ્છા
કલઈ, સ્ત્રી૦ કલાઈ, બગ
કલકલ,પુ૦માણસ,પશુ, પક્ષી વગેરેનો મિશ્ર શબ્દ, ઘોઘાટ ૨ ગુજારવ, ગણગણાટ ૩. સપૂર્ણ ખીલી રહેવુ તે
કલકલવુ, ક્રિ૦ અ૦ કકલવુ, જુઓ.
કલકલાટ,પુ૦ઘોઘાટ, સોરબકોર, હોહો [રડાપીટ
કલકલાણ, ન૦ ઘોંઘાટ, સોરબકોર ૨ રડારોળ
કલકી પુ૦ કલ્કિ, જુઓ.
કલક્ષણ,ન૦(સ૦ કુ+લક્ષ-જોવુ)ખરાબ ચિહ્ન-નિશાની ૨ કટેવ, અપલક્ષણ, બદચાલ, કુચાલ.
કલક્ષણુ', વિ૦ દુરાચારી, અપલક્ષણુ ૨ અભાગીઉં ૩ જેમા નઠારા લક્ષણ હોય તેવુ
કલખાપકા, સ્ત્રી૦ (સં૦ કલ+ખર્પર-ઠીબ.) યુક્તિથી પકવેલી માટીની એક વસ્તુ એ દવાના કામમા આવે છે
કલગી, સ્ત્રી૦ (ફા૦)છોગુ, મજરી, મુગટ ઉપર ખોસેલુ જે મોરપીછ વગેરે તે માટે સ્વામી બનો કેસરી, કરી, જીત ઝટ અહિ આવો, તુર્ક ટોપીની કલગી, મારી કચુકી માટે લાવો.' પાણીપત. ૨. ઘોડાના માથે શોભા માટે મૂકેલો

પીંછાનો તોરો. ૩. ફૂલનો ગોટો ૪ શક્તિને ગાના રાઓની લાવણી કલગીવાળા ને તોરાવાળા
કલગીદાર, વિ૦ કલગીવાળુ, છોગાળુ
કલગેર, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ એક જાતનુ રેશમી કિમતી લુગડુ, બાટ, ઘરચોળુ
કલક, ન૦ (સં૦) નઠારૂ કાર્ય કરવાથી થતી એબ ખરૂ, બટ્ટો ૨ આળ, તહોમત, અપવાદ ૩ ડાઘ, લાઞ્છન (ચન્દ્રબિમ્બમા)
કલકી, વિ૦ (સં૦) ડાઘ-લાઞ્છન હોય એવુ બટ્ટાવાળુ, લોકાપવાદવાળુ, આળવાળુ
કલકી, પુ૦ કલ્કિ, જુઓ [હઠીલુ, લડકણુ ૩ દુષ્ટ
કલઠ, વિ૦ (કુ+લાંઠ) તોફાની, મસ્તીખોર ૨
કલત્ર, ન૦ (સં૦) સ્ત્રી, પત્ની, ભાર્યા, વહુ [રૂપીઓ
કલદાર, વિ૦ કળાવાળુ ૨ બ્રિટિશ રાજ્યનો સિક્કો,
કલજુગ, પુ૦ કલિયુગ, જુઓ [તેની ઘાસવાળી જમીન
કલણ, સ્ત્રી૦ (સં૦ કલ્-જવુ) ૧ કળણ, પોચી ખુંપી જવાય
કલતર, ન૦ કળતર, જુઓ [૨ પિછાન, તુલના.
કલના, સ્ત્રી૦ (સં૦ કલ્-જાણવુ) અડસટ્ટો, શુમાર
કલથી, સ્ત્રી૦ (સં૦ કુલિત્થ) એક જાતનુ હલકુ કઠોળ.
કલદર, પુ૦ (સં૦) વર્ણશકર, મિશ્રજાતિનો પુરુષ, પ્રાણીઓને કેળવી ખેલ કરનાર, વાદી, મદારી
કલધર, વિ૦ કલક ધારણ કરનાર (ચન્દ્ર) ૨ બેશરમ, ઉચ્છૃખલ
કલપ, પુ૦ કલેફ, વાળ કાળા કરવાનો રગ
કલપવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝુરવુ, પુવાવુ, દુ ખથી ગભરાવુ ૨ રડવુ ક્રિ૦ સ૦ મારવુ, ઉત્સર્ગ કરવો. ૨ ધારવુ, અટકળવુ
કલફ, પુ૦ (આ૦) વાળને રગ આપવાનો ખરડ.
કલબલ, સ્ત્રી૦ કલકલ, ઘોંઘાટ, સોરબકોર, ન સમજાય તેવુ ઉતાવળુ બોલવુ તે
કલબલાટ, પુ૦ કલબલ, કલકલાણ, વાવાટ
કલમ, સ્ત્રી૦ (સં૦, આ૦ કલમ) જેથી લખી શકાય છે તે, લેખણ, લેખિની ૨ અક્ષર, દસ્કત ૩. બોલી, ભાષા. "તે દશ કલમ જાણે છે" ૪ ચીતરવાની રીત-છટા, પિછી ૫ કોઇ લાબા લખાણ-વિષયનો નાનો ભાગ, પેરેગ્રાફ, પ્રકરણનો વિભાગ.-કાયદામા બાબ, કલમ, અને રકમ એમ હોય છે ૬ ઝાડની ડાળીને કલમની પેઠે ત્રાસી છરતી કાપી, જુદી રોપવી તે ૭ કરારની સરત.
કલમ કરવુ-(ઝાડની કલમ કરવામા આવે છે તે ઉપરથી) કાપી નાખવુ ખડિત કરવુ 'હાથને કલમ કરવાનો મારો હુકમ કહી સંભળાવો"
અ૦ના૦ કલમ કાપવી-હક-દાવો કાઢી નાખવો, બરતરફ કરવુ, નોકરીથી રદ્દ કરવુ, ફરીથી કોઇ દાખલ ન કરે એવી રીતે નોકરીમાથી રજા આપવી
કલમ કશ વિ૦ (આ૦ કલમ-લેખણ + ફા૦ કશીદ-ખેચનાર) લહીઓ, સુદર રીતે લખનાર ૨ મુસદ્દી, લખાણમા પાછો ન પડે તેવો
કલમ તરાશ, પુ૦ [ફા૦ તરાશીદન-કાપવુ] કલમ ઘડનાર ૨ ચપ્પુ, ચાકુ
કલમત્રાંસ, વિ૦ કલમ માફક વાકુ
કલમદાન, ન૦ (ફા૦ દાન-જગા) કલમ રાખવાની પેટી-ઘર, કલમદાનીઉ
કલમબદી, સ્ત્રી૦ (સં૦ બન્ધ્-બાધવુ) ટાચ, જપ્તિ ૨ કોઈ પણ ભાગની વ્યવસ્થા તથા કામકાજનુ ધોરણ બતાવનારૂ લખાણ-લેખ ૩ જુદીજુદી કલમો પાડીને લખેલું લખાણ કાચી કલમબદી હુકમનામુ થતા પહેલા સરકારના કબજામા રાખેલી મિલકત. [વિ૦ કલમ કરી ઉછેરેલુ
કલમી, સ્ત્રી૦ વહાણની ડોલ-કાઠી, નાનો શઢ. ૨
કલમો, પુ૦ (આ૦ કલમ) કુરાનનુ વાકય-ટૂક, આજ્ઞા સૂક્ત ૨ ઉપદેશ વચન, દીનનું ફરમાન.
કલરવ, પુ૦ (સં૦ કલ-અસ્ફુટ+રવ-ધ્વનિ.) મધુર અસ્ફુટ ધ્વનિ, કુમળો મધુરો સ્વર
કલવાર, વિ૦ દૂધીઆ સોપારી, ચેળ સોપારી કોહેલી-કાજળીવાળી સોપારી (સુરત૦)
કલવો, પુ૦ પરણનાર વરને ખાવા માટે ઉઘલ્યા પહેલા કન્યા પક્ષ તરફથી જે ખાવાનુ મોકલે છે તે.
કલસ, પુ૦ કળશ, જુઓ
કલહ, પુ૦ (સં૦ કલેશ) કજીઓ, કકાસ, લડાઇ. "નારદને કલહની ટેવ, ગયા સ્વર્ગ જ્યા બેઠા દેવ." ૨ બોનાબોલી, ઝઘડો [રનાર, નારદ.
કલહપ્રિય, પુ૦ સાચા જુઠા કરી લડાવી મા-
કલહાન્તરિતા, પુ૦ (સં૦) ધણી સાથે કંકાસ-

ઝઘડો કરી રૂસણું લઇ બેઠેલી સ્ત્રી ૨ કાવ્યશાસ્ત્ર પ્રમાણે પતિનો અનાદર કરી રિસાઇને પછીથી શોક કરતી નાયિકા અભિસંધિતા

કલાંકલાં, અ૦ સંપૂર્ણ રીતે ખીલેલું, વિકસાયેલું "ખેતરમા બાજરી કલાંકલાં કરી રહી છે.

કલાંઠી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કડ-કેડ) શરીરની પાસળી

કલા સ્ત્રી૦ કળા, જુઓ

કલાઇ, સ્ત્રી૦ કલઇ, કલે, બ ગ, ધોળી ને ઝટ ઓગળી જાય તેવી એક ધાતુ કલાઇ કરાવવી–માથું મુંડાવવું

કલાઇગરો, પુ૦ વાસણોને કલઇ કરનારો

કલાઇસમેતો, પુ૦ કલાઇની રાખ. એ કોહ,ધારા ચાદા ઉપર ઘીમા મેળવી ચોપડાય છે

કલાક, પુ૦ (અ૦ ઓ કલૉક) ઘડી, તાસ, અવર, ૨ા ઘડી જેટલે કાલ તે

કલાકેલિ, સ્ત્રી૦[સં૦]રમતગમત, કળાવાળી રમત.

કલાગું, વિ૦ (સ૦ કુ+લાગવું) કથોલું,કમોખું

કલાદ, પુ૦ સોની, હેમકૂટ. [કરનાર, ચંદ્ર

કલાધર, પુ૦ (સં૦ કલા+ધૃ) કળા ધારણ

કલાનિધિ, પુ૦ (સ૦) ચંદ્ર શશિ

કલાપ, પુ૦ સમૂહ,જથો ૨ મોરના પીછાનો જુડો ૩ બાણ રાખવાના ભાથો ૪ ઘરેણું ,ભૂષણ ૫ ઘર,મ્યાન

કલાપી, પુ૦ (સ૦) કલાપવાળો મોર "ક્યારે કલા કરિ કલાપિ પ્રતાપિ ડોલે–કાવ્ય કૌસ્તુભ

કલાપીટ, સ્ત્રી૦ રંગરોળ, રોકકલાણ, રડી કૂટી ધોધાટ કરવો તે ૨. તોફાન, ઘોઘાટ, સોરબકોર

કલાફૂલ. ન૦ (સ૦) એક જાતનું સ્ત્રીઓના કાનનું ઘરેણું "કાને કલાફૂલ ઝાલ ઝળૂકે"

કલાબતૂ, પુ૦ (ફા૦ કલાબતુન) રેશમના દોરા ઉપર વિંટાળેલો સોના રૂપાનો તાર, કસબ

કલાબો, પુ૦ (ફા૦) બાયનો કાપ

કલામ, સ્ત્રી૦ [આ૦] ભાષા, બોલી ૨ વાક્ય રચના, લખાણ ૩ ફકરો, વિભાગ

કલાર, પુ૦ એક જાતનો નાનો છોડવો ઉખિયું કરતાં વાસણનું મો બંધ કરવામા વપરાય છે એના લાલફૂલ શિવને ચડે છે

કલારસ, પુ૦ (સ૦ કલા+રસ-)સુંદર કારીગરી જોઈ થતો ભાવ–રસ પ્રેમ તે;ખૂબીઓનો આસ્વાદ

કલાલ, પુ૦ (આ૦; સ૦ કલ્યા–મદ્ય+પાલ)દારૂ ગાળનાર, ગાળનારો અથવા વેચનારો, પીઠાવાળો.

કલાવની, સ્ત્રી૦ સ૦)એ નામની એક વીણા,તુંબરુ નૃત્યાદિ કળા જાણનારી ૩ વિ૦કળા–કાંતિવાળી.

કલાલખાનું, ન૦ દારૂનું પીઠું, દારૂની દુકાન. ૨ વ્યસનીઓને ભેગા થવાનું સ્થળ

કલાલણ, સ્ત્રી૦ કલાલની સ્ત્રી

કલાલી, સ્ત્રી૦ દારૂ વેચવાનો ધંધો

કલાવતી, સ્ત્રી૦ નાચનારી, નર્તકી

કલાવવું, ક્રિ૦ અ૦ સમજાવીને પૂછવું, ભોળવવું, સમજાવવું ૨ પટાવવું, ચઢાવવું

કલાસ, પુ૦ (અ૦ કલાસ) વર્ગ

કલિ, પું૦(સ૦)કળજુગ જુઓ ૨ કલહ, કજીઓ ૩ યુદ્ધ, લડાઇ ૪ નઠારૂ, ખોટારૂ

કલિંગડું, ન૦ (સ૦ કલિંગ,) કાલિંગડું જુઓ.

કલિત, વિ૦ [સ૦] જાણેલું, સમજેલું

કલિઆર, પુ૦ હરણના ટોળામા શીંગડાવાળો મુખી હરણ તે, હરણો

કલિજુગ, (સં૦) કળજુગ, જુઓ

કલીમલ, ન૦(સ૦ કિલ્મિશ)કલિયુગની ખરાબ અસર તે,અસદ્‌વાસના 'એ તાપ કલીમલ કાપ '-સુ૦

કલુષ, ન૦ (સં૦) પાપ, અપવિત્રતા, મલિનતા "શ્રુતિ થકી શાંત થયા સકળ કલુષ જેના-"કાદંબરી

કલુષ, વિ૦કાદવવાળું ;ગંદુ ૨ દુષ્ટ, ઘાતકી ૩ પાપી

કલુષિત, વિ૦દુષ્ટ, ઘાતકી ૨ મેલું ગંદુ ૩ પાપી. ૪ કચવાએલું, રિસાએલું

કલુષી, સ્ત્રી૦ (સં૦)ભેંસ,મહિષી ૨ વિ૦પાપી.

કલેક્ટર, પુ૦(અં૦) જીલ્લાનો મહેસુલી અમલદાર

કલેજું, ન૦ (સ૦ કાલેય) કાળજું; હૃદય ૨ મન, અંત કરણ

કલેડી, સ્ત્રી૦ વેતર ન થયું હોય તેવી ગાય–ભેંસ.

કલેડું, ન૦ (દે૦ દે૦ કાહલ્લિ) માટીની લોઢી, ઠીકરાનો તવો ૨ ધાણીચણા શેકવાની ઠીબ, સાસુ ભાગે તે કલેડાં ને વહુ ભાગે તે ઠીકરા-મોટા માણસો ભૂલ કરેજ નહીં કલેડા વગર શું શ્રાદ્ધ અ-ટકે ?-નજીવી ચીજ માટે કંઈ કામ અટકે ? ૨ એક નહીં કરે તો એથી અટકી પડશે ?

કલેવર, ન૦ (સં૦) ચૈતન્ય વિનાનું શરીર,દેહ, ૨. હાડપિંજર, ખોળીઉ

કલેશ, પું૦ કંકાસ, ટંટોફિસાદ

કલૈ, સ્ત્રી૦ કલાઈ, જુઓ

કલ્લૈગરો, પુ૦ વાસણોને કલાઇ કરનાર

કલૈ સપેતો, પુ૦ કલાઇની રાખ

કલોઠું, ન૦ સાંઠો, રાડું, કરોઠું

કલોડી, સ્ત્રી૦ વાછડી,નાની ગાય, રેલ્લી.

કલોલ પુ૦(સં૦કલ્લોલ) મોટો લોઢ;મોજો,તરંગ. ૨ આનંદથી ઉભરાવું તે, હર્ષથી રમવું ખેલવું તે

કલ્ક, વિ૦ (સં૦) પાપી, પાતકી, પાપાશય

કલ્ક, પું૦ પાપ, પાતક ૨ કીચડ, પંક,કચરો ૩ ચટણી જેવો વાટેલો અથવા ઘુટેલો પદાર્થ ૪ દંભ, આડંબર, ઢોંગ ૫ કાનનો મેલ.

કલ્કિ, પુ૦ (સં૦) વિષ્ણુ ભગવાનનો દશમો અવતાર જે હવે થનાર છે તે.

કલ્પ, પું૦ [સં૦ કલ્પ્-બનાવવું) બ્રહ્માનો એક દહાડો, જગતની ઉત્પત્તિ અને તેનો નાશ એ બેની વચમાનો કાળ. ૨ છ વેદાંગ ગણાય છે તેમાંનું એક, ૩ અમલ, સત્તા. ૪. રૂઢિ, રીતભાત.૫ ધર્મકાર્યનો વિધિ, નિગમ.

કલ્પક, પું૦ (સં૦) વનસ્પતિ કચુરો ૨ વિધિ, આચાર ૩ વિ૦શોધક,તર્કબાજ, કલ્પના કરનાર

કલ્પતરુ-દ્રુમ, ન૦ ઇચ્છેલું આપે તેવું સ્વર્ગનુંઝાડ. એવા પાંચ છે-પારિભદ્ર (લિંબ), મંદાર, પારિજાતક, સંતાન, અને હરિચંદન ૨ જે ઝાડને ઘણો ફાલ આવતો હોય તે ૩ જે ધંધામાથી ઘણો લાભ થતો હોય તે

કલ્પના,સ્ત્રી૦(સં૦) હરેક વાતની મનમાં પહેલી જે રચના થાય તે મનમાં જે પ્રથમ વૃત્તિ ઉઠે તે, ધારણા પ્રથમ વૃત્તિ ઉપરથી બીજી નવી વૃત્તિ ઉત્પન્ન થાય તે, તર્ક,તુરંગ, બુટ્ટો ૩.કોઈ વાત કરવા સંબંધી મનમાં જે રચના કરી-ઘાટ ઘડ્યો હોય તે, યુક્તિ કળા, નિશ્ચય ૪ મનમાં ધારેલી મૂર્તિ ૫. અટકળ, સુમાર, અનુમાન.

કલ્પનાશક્તિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કલ્પના કરવાની જે શક્તિ તે, તર્કશક્તિ.

કલ્પનાસૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કલ્પનાથી જે કંઇ મનમાં ઉત્પન્ન થયું હોય તે, મનની બનાવટ, નવા નવા તુરંગ ઉઠાવીને રચેલી રચના તે

કલ્પનીય, વિ૦ કલ્પના કરવા જેવું

કલ્પલતા, સ્ત્રી૦ [સં૦] મનોવાંચ્છિત વસ્તુ આપનારી વેલી, સ્વર્ગની એક લતા.

કલ્પવું,ક્રિ૦સ૦કલ્પના કરવી, તર્ક કરવો, ધારવું, ચિંતવું ૨ યુક્તિકરવી, અવનવો બુટ્ટો ઉઠાવવો ૩ અનુમાનવું, અટકળવું

કલ્પવૃક્ષ, ન૦ કલ્પતરૂ

કલ્પસૂત્ર,ન૦(સં૦)કર્મકાંડને લગતા નિયમોનું શાસ્ત્ર.

કલ્પાંત, પું૦ (સં૦) કલ્પનો અંત-છેડો, જગતનો પ્રલય, મોટો નાશ ૩ ન૦ અતિશય રડવું-કકલવું-શોક કરવો તે

કલ્પાવવું, ક્રિ૦ અ૦ કકળાવવું, શોક કરાવવો, ટળટળાવવું, ૨ રોવરાવવું, પુરાવવું ૩ સરાવવું

કલ્પિત, વિ૦ (સં૦) કલ્પના કરેલું, જોડી કાડેલું, ૨ ખોટું, કૃત્રિમ, ઢોંગી, બનાવટી. ૩ અટકળેલું.

કલ્મષ, ન૦ (સં૦) પાપ, પાતક ૨ એ નામનું એક નર્ક. ૩ કાળપ,ફુંકાળીટીલી, લાંછન ૪ દોષ, ગુનો મેલ, મલિનતા [ધર્મ પુસ્તક

કલ્મેશરીફ, ન૦ (અ૦) કુરાન, ઇસ્લામીઓનું

કલ્યાણ, ન૦ (સં૦) સારૂ થવું—હોવું તે,કુશળ ક્ષેમ, સુખ, શુભ, મંગળ ૨ એ નામનો રાગ. એ રાગ દીવા થયા પછીથી ગવાય છે ૩ સૌખ્ય, ચઢતી, આબાદી, શ્રેય ૪.વિ૦ ભલું, શુભ,સારુ

કલ્યાણકરવું-ભલું કરવું, ૨ તારવું, ઉદ્ધાર કરવો **કલ્યાણ ઇચ્છવું**-સારુ ચહાવું, સારૂં થાય એમ ઈચ્છવું **કલ્યાણમસ્તુ**-સારૂ થાઓ.

કલ્યાણકારી, વિ૦ શુભ-મંગળકારી ૨ ઉદ્ધારણ-તારણ કરે તેવું

કલ્યાણી,સ્ત્રી૦ કલ્યાણવતી, કલ્યાણ કરનારી દેવી, મંગળમૂર્તી ૨ સોહાગણ સ્ત્રી, સૌભાગ્ય સુંદરી "પીડી ચોળેરે પંચ કલ્યાણી-"સ્ત્રીગીત. ૩ ઘેર ઘેર નકામી ભટકનારી સ્ત્રી બાઇ **કલ્યાણી**-સ્ત્રીવશ, સ્ત્રી કહે તેમ વર્તનાર, બાયલો. **બાઈ કલ્યાણીકરવી**-આજીજી કરવી; ખુશામત કરવી.

કલ્લા, પુ૦[હિં૦]લમણા અથવા ગાલ ઉપરના વાળના ગુચ્છા, જૂલફા

કલ્લી, સ્ત્રી૦ હાથને કાંડે ઘાલવાનુ સોનારૂપાનુ પાતળુ કડુ ૨ ચાર આગળા અને અંગુઠા વડે વાળેલી લુગડાની ગડી તે,પાટલી "ધોતીયાની કલ્લી"

કલ્લુ,ન૦પગને કાંડે ઘાલવાનુ નક્કર–પોલુરૂપાનુકડુ

કલ્લો, પુ૦ (સં૦ કવલ) બૂમ, ઘોઘાટ ૨ મુઠીમા સમાય તેટલો ઘાસ વગેરેનો જથ્થો તે, કોળો, કોળીઉ. ૩ જણનારીની ઓર બહાર નીકળતા પાછી ચઢી ન જાય માટે તેનુ પેટ જોરથી પકડી રાખવુ તે ૪ ભરાત્ર, જુડો (મુછનો)

કલ્લોલ, પુ૦ (સં૦) પાણીનુ ઉચુ નીચુ થવુ તે, મોજાં, તુરંગ, ઘોડા, ૨. ખુશીનો અવાજ; હરખમા ગાવુ પોકારવુ મઝો કરવી તે,આનંદ 'બાળકો કલ્લોલ કરી રહ્યા છે.'

કલ્હાર,ન૦ (સં૦) સુગંધ આપતું એક સફેત ફૂલ

કવ, અ૦ ક્યારે, કે દહાડે

કવખત,પુ૦ક સમય, કઋતુ.૨ વખત બે વખત ૩ અનુકૂળ ન હોય તેવા સંજોગો [કલાગુ

કવગું,વિ૦વગવગરનુ ૨ ક ઠેકાણે હોયતેવુ, કથોલુ,

કવચ, ન૦ (સં૦) શરીરનું રક્ષણ કરવા સારૂ કુદરતી અથવા બનાવેલું જે ઢાકણુ તે (ઝાડની છાલ અથવા અંગરખુ) ૨ અસ્ત્રશસ્ત્રના રક્ષણ માટે લોખંડ-ચામડાનુ બનાવેલું પહેરણ, વર્મ, બખતર,ચિલખત. ૩ ભૂત,પિશાચ જાદુ ન નડે તે સારૂ મંત્રેલા રાખવામા આવતા તાવીજ ૪ પીડા ટાળનાર દેવનો સ્તોત્ર–પાઠ 'નારાયણ કવચ "

કવચ, ન૦ કૌવચ, જુઓ. [બોલવુ તે; મહેણું.

કવચન, ન૦ અપશબ્દ, ગાળ, ૨ કુવચન,નઠારૂ

કવચા,ન૦પૌષ્ટિક અને વાજીકર ગણાતું એક ઔષધ, કૌચના બી, કાચકા [અટકાવનો સમય.

કવછટ, સ્ત્રી૦ મહેનત, વૈતરૂ ૨. ઋતુકાળ,

કવડી, સ્ત્રી૦ કોડી, એક જાતનુ દરિઆઇ જીવડાનું ઘર ૨. એક જાતનું ચલણી નાણુ "કવડી કવડી માયા જોડી, લાખ કરોડો લાખ્યા" કબીર. ૩. મોઇ દડાની રમત. (રેવાકાંઠા.)

કવર્ણ, વિ૦ (સં૦કુ+વર્ણ) નીચુ; હલકું. 'ગરજે ગળી સાકર થકી,કવર્ણને કાકા કહે–શ૦[નામ."

કવણ,સ૦કોણ "કવણ સચની દીકરી ને કવણ તેહનુ

કવણુ, ન૦ કહેણુ, કલંક, બદનામી

કવન, ન૦(સં૦ કુ–કહેવુ) કવવું, કવિતા જોડવી તે ૨ કવિતા, કવિત, કાવ્ય.

કવની,પુ૦ કવિતા કરનાર, કવિ,૨ ભાટ.૩.કહેતી, કહેવાની ઢબ

કવર, ન૦ (અ કવર) પરબીડીઉં. ૨ પૂંઠું ૩ ઢાકણુ, અચ્છાદન, ચાદર ૪ મીઠુ; લવણ પુ૦ (સં૦) પાઠક, પઠ કરનાર.

કવરક, પુ૦ (સં૦) બંદીવાન, કેદી

કવરધું,વિ૦ (સં૦ કુ + વૃધ્–વધવુ) વાકુ, આડુ, સખત, કડવુ 'કોણે વચન કહ્યુરે કવરધુ–પ્રે૦

કવરાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ કાયર કરવું, હેરાન કરવુ, સતાવવુ ૨ વર્ણન કરાવવુ, કવિતા કરાવવી

કવરી, સ્ત્રી૦ ચોટલાની લટ, કેશપાશ.

કવર્ગ,પુ૦(સં૦)ક, ખ,ગ,ઘ, ઙ એ પાચ અક્ષરોનો જે વર્ગ તે, કંઠસ્થાન

કવર્ણ, સ્ત્રી૦ કુવર્ણ, કુજાતિ, અકુલિન. 'ગરજે કવર્ણને કાકો કહે ' ૨ કવર્ગ.

કવલ, પુ૦ (સં૦) કોળીઓ, ગ્રાસ.

કવલાં, (મ૦ કૌલ) નળીઆ, નળીઆની હારો.

કવવું, ક્રિ૦ સ૦ કવિતા કરવી, બ્યાન કરવુ "કવ્યુ કવે તે શેનો કવિ, અને શિખી વાત તે શેની નવી " ૨ કહેવુ, કથવુ.

કવશ, સ્ત્રી૦ આપદી; અગત્ય, જરૂર, અડચણ. ૨ વિ૦ તાબેદાર, આશ્રિત, પરાધિન.

કવા, પુ૦ (આ૦) કેસરીનો ઉકાળો, કાવો,કાઢો ૨ વહાણને પ્રતિકૂળ પવન,કાર્યને પ્રતિકૂળ સમય, એક જાતનો રોગ, ઘાણુ, બગાડ. ૩ પ્રતિકૂળ હાલત, ઉલટો વખત–વાતાવરણ. 'એકલો જીતીને આવે, લે સવા કવાને"-વલ્લભ.

કવાયત, સ્ત્રી૦ (આ૦ કવાએત) યુદ્ધકળા.સૈનિક શિક્ષણ ૨ કળા, યુક્તિ, તરતીબ.

કવાયતી, વિ૦ કેળવાએલુ, સુધરેલું.૨ લડાઇની કેળવણી પામેલુ, રણચતુર.

કવાટ, સ્ત્રી૦ (સં૦ કુ+વૃત)નરસો માર્ગ–રસ્તો

૨. નઠારી-વિપરિત રીતભાત.

કવાણુ, ન૦ ખોડ, ખાપણ, લાછન; કહેવાપણુ. "એમા કઇ કવાણુ છે ?"

કવાબ, પુ૦ (ફા૦) છુદો, માસની એક બનાવટ.

કવારી, સ્ત્રી૦બે આબરૂ,અપકીર્તિ, ઉરવા

કવાલ,પુ૦(અા૦)ખ્યાલ ગાનારા ગવૈયો.૨.ખ્યાલ.

કવાલી,વિ૦ ખ્યાલટપ્પાનુ(ગાણુ.),કવાલ ગાનાર

કવાવુ,ક્રિ૦અ૦રોગ થવો, કથળવુ, બગડવુ 'જેવુ કવાયુ વાદળુ, તેવુ મિથ્યા શરીર '૨ વગોવાવુ, નિંદાવુ ૩ ગવાવુ ૪ ઉંચી જવુ, દૂધ દેતુ બધ થવુ **કવાયે કાંકરા**–ક કાસથી કુવાના પાણી ખૂટે

કવિ, પુ૦ (સં૦કુ–સ્તુતિ કરવી) કવિતા–કાવ્ય કરનાર, શાયર. " જ્યા ન પહોચે રવિ ત્યા પહોચે કવિ "૨ વૈદ્ય ૩ વિદ્વાન, ૫ ડિત,૪ વિ૦ડાહ્યુ શાણુ

કવિત, ન૦ (હિં૦) એક જાતની કવિતા એમા ૩૧–૩૨ અક્ષરોનુ દરેક ચરણ હોય છે,મનહરછ દ (ભાટ લોકોના કવનો કવિતમા હોય છે)

કવિતા,સ્ત્રી૦ (સ ૦) રસ ઉત્પન્ન કરનારી વાણીર અર્થ,રસરૂપી જીવવાળી અને અક્ષર-માત્રા તાલના નિયમથી કરેલી જે શબ્દ રચના તે,કાવ્ય, શાયરી ૩ નિયમવાળી શબ્દ રચના, પદબધ ૪ કવિતા કરનારો, કવિ " કહે કવિતા કરજોડ –"**શામળ**

કવિતાઈ, સ્ત્રી૦ કાવ્ય કરવાનો ધધો, કવિપણુ 'સવિતાઇ સેવકથી, કાવતાઇ કો કરત, પિતૃતાઇ પામી પ્રેમે, વેષતાઇ વામણે –**વલ્લભ** ૨ વિ૦ કવિતા સબધી [શક્તિ ૨ કવિની ચતુરાઇ

કવિતાશક્તિ, સ્ત્રી૦ કવિતા કરવાનો જુસ્સો–

કવિત્વ,ન૦(સ ૦)કવિતા કરવાની શક્તિ ૨ કવિપણુ

ક વિદ્યા, સ્ત્રી૦ (સ ૦કુ+વિદ્યા) મ ત્ર-ત ત્ર વિદ્યા. મેલીવિદ્યા ૨ ઠગાઈ, લુચ્ચાઈ, છળવિદ્યા

કવિરાજ–વર, પુ૦ સ ૦ કવિ+રાજન) કવિ ગોમા રાજા –ઉત્તમકવિ

કવીન્દ્ર,પુ૦કવિઓમા જે ઇન્દ્ર–શ્રેષ્ટ તે [સર્વોપરી ર

કવીશ્વર, પુ૦ (સં૦) કવિઓમા જે ઇશ્વર–

કવે, અ૦ ક્યારે. " હવે મળશો તે કવે રે, વેરણ પડતી ન જાત. " **દ્વારકાંદાસ**

કવેણુ, ન૦ કુવેણ, અપશબ્દ, ગાળ

ક વેળા, સ્ત્રી૦ કુવખત, કરત, અશુભ સમય.

કવ્ય, ન૦ (સં૦) પિતૃને પિંડ, ભોજન, વગેરે આપવુ તે (અગ્નિના બલિદાનને હવ્ય કહે છે)

કશ, સ્ત્રી૦ નરાજ, કૉશ, ૨. વરત

કશાકું, ન૦ કણુસુ, ડુંડું. (અનાજનું)

કશલી, સ્ત્રી૦ નાનો કળશીઓ, લોટી [પડે છે'

કશાલો,પુ૦ અચો, કડાકુટો. 'કામનો કશાલો બહુ

કશુ, વિ૦ (સં૦ કિમ્–શુ+દૃશ-પેઠે) કાઇ,કંઇ પણ, જરાએ. " જેનાથી કશુ સભળાવુ નથી, તેને બહેરો કહે છે " ૨ શેનુ, ક્યાથી 'નીર-બુદ્ધિ જેને મનવશી, લાજ મર્યાદા તેને કશી' ૩ કેવુ, કઇ જાતનુ

કશુએ, વિ૦ કશુ, કઈ પણ, કોઇપણ

કશ્મલ, ન૦ (સ ૦) પાપ, દુ ખ ૨ મોહ, ગાડુ ક્યાથી કશ્મલ લાગ્યુ આ, કવેળાએ તને અહીં '

કશ્ચિત, અ૦(સ ૦) કોઇ એક [દાનવોનો પિતા

કશ્યપ, પુ૦ (સં૦) કાચબો. ૨. એક ઋષિ, દેવ

કષાય, પુ૦(સ ૦) કાવો, ઉકાળો, કાઢો ૨.કટાણો–કડુચો સ્વાદ ૩ ગેરૂ જેવો ર ગ, ભગવો ર ગ ૪ પાપ 'જે ઈંદ્રિયે કષાય કર્યુ,તેથી કામ ત્યા તેવુ સર્યુ' અખો.૫ કાટ,મેલ,કાળક ૬ દોષ. 'અખા કૃત્યનો ચઢશે કષાય'–અખો ૭ વિ૦ ૨ ગેલુ,ભગવુ મલિન

કશ્મિર, પુ૦ (સ ૦) કાશ્મીર દેશ ૨ કેશર ૩ કાશ્મીર (લુગડુ)

કષાયિત, વિ૦ (સં૦) ર ગેલુ, ર ગવાળુ થએલુ ૨ કસાણુ, બેસ્વાદ, કટાણુ ૩ મેલુ મલિન ૪ દુભાએલુ, રિસાએલુ

કષ્ટ, ન૦ (સ ૦) મહેનત, શ્રમ ૨ દુ ખ,પીડ, વેદના,સતાપ, સકટ **કષ્ટ પડવું**—શ્રમ દુ ખ પડવુ **કષ્ટ થવુ**—પીડા થવી, કષ્ટ ખમવુ—પીડા દુ ખ ખમવુ,**કષ્ટ દેવું** દુ ખ દેવુ,સતાવવુ **કષ્ટક રવું**–મોક્ષ મેળવવા શરીરને દુ ખ દેવુ **કષ્ટરિપુ**—ઘણાજ પ્રયાસથી સાધી લેવાય તેવો શત્રુ **કષ્ટ સાધ્ય**–ઘણીજ મુશ્કેલાઈથી મટે તેવુ **કષ્ટમોચન**—દુ ખનો છુટકારો **કષ્ટહારી**–દુ ખ ફેડનાર **કષ્ટકારક**–પીડા કરનાર, દુ ખ ફેડનાર, દુ ખ દૂર કરનાર.

કષ્ટનષ્ટાષ્ટક, ન૦ (સ ૦ કષ્ટ+નષ્ટ+અષ્ટક–આઠ

પદવાળું] દુઃખ નાશ કરનારું આઠ પદનું સ્તોત્ર-સ્તવન

કષ્ટાવું, ક્રિ૦ અ૦ જણાતા પહેલાં પીડાવું, (સ્ત્રીને જનન પીડ થવી ૨ દુઃખ પામવું

કષ્ટિત, વિ૦ દુઃખી, પીડિત ૨. શ્રમથી પ્રાપ્ત થતું

કષ્ટી, સ્ત્રી૦ (સં૦) દુઃખ, પીડા; આપદા, તસ્દી. ૨. વિ૦ કષ્ટિત, દુઃખી.

કષ્ટો, સ્ત્રી૦ લેણદારના લેણા પેટે આપવાની રકમની ઠરાવેલી મુદત, કાંધા, હપતા

કસ, પુ૦ (સં૦ કષ) કસોટી ઉપરથી નક્કી કરેલી સોના રૂપાની પરીક્ષા ૨. કસોટી ૩ સાર, સત્વ, તત્વ, ૪ બળ, જોર ૫. લાભ, માલ, ફાયદો "વેપારમા કઈ કસ નથી."

કસ, સ્ત્રી૦ અંગરખા, કાચળી વગેરેનો બંધ

કસકસતું, વિ૦ એસતું, સજ્જડ, તંગ, ભીડાતું; તણાતું

કસકસવું, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦ કષ્-ઘસવું) સખત સજ્જડ બાધવું ૨ ખૂબ ઘસવું-ચોળવું ૩ પરીક્ષા જોવી ૪ પરાણે બરોબર થવું

કસકસાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ખૂબ તાણવું-ખેચવું, જોરથી બાધવું ૨ તાવવું, પરીક્ષા કરી જોવી

કસટીઓ, પુ૦ સટ્ટાનો ધંધો કરનાર; માલ ઘરાણે રાખી પૈસા ધીરનાર, એકના સવાયા કરનાર.

કસડો, પુ૦ કંદોરો, કમરબંધ.

કસણ, સ્ત્રી૦ કસોટી, ખેચવું તે. "કસણ કસ્યા વિનારે, શાથી રૂપ પ્રકાશે ?" પ્રેમા૦

કસણવું, ક્રિ૦ સ૦ (સં૦ કૃષ્-ચોળવું) ભેળવવું, મેળવી દેવું, જરા જરા ચોળતા જેવુ કરવું; ગૂંદવું, કેળવવું

કસણી, સ્ત્રી૦ ભાર-બોજો બાધવાની દોરી-દોરડું, બંધિયા. ૨ લાંબી ને સાંકડી પૈસા ભરવાની થેલી, વાસળી ૩ કસોટી, આપત્તિ, પીડા; દુઃખ. "આવી કસણી ન દેજો કોઇને રે સ્વામી એ માગું વરદાન —ભોજોભગત. ૪ (સં૦ કાસ-કફ) નાનાં છોકરાંને થતો રોગ.

કસણું ન૦ કસુંસલું; કુંડું

કસતું, વિ૦ ઓછું, ઉણું ભર્યું; તંગ્યાનું: કમ રહેલું "આપની સાટી, કંઈ કસતું લેવાની સાટી.

કસદ, પુ૦ (અ૦) વિચાર; ઇચ્છા; મકસદ; ૨૬

હેતુ ૨ કોશિશ; પ્રયત્ન.

કસદાર, વિ૦ કસવાળું; જીવવાળું, સત્વવાળું; ૨ કસોટીમા બરોબર ઉતરે તેવું ૩ રસાળ, ફળદ્રુપ ૪ ચંચળ; તેજસ્વી ૫. ચીકણું ૬ વાડવાળું, લુખુ નહિ તેવું. ૭ સારી સ્થિતિનું

કસબ, પુ૦ (અ૦) રેશમ સાથે વણેલા સોનારૂપાના તાર, જર ૨ ધંધો રોજગાર, ૩ અનીતિનું કામ ૪ હુનર, કળા, કારીગરી ૫. લુચ્ચાઈ; ઠગબાજી. ૬. હોશિયારી નિપુણતા

કસબચોર, વિ૦ પોતાનો હુનર બીજાને પુરો ન દેખાડે તે, આવડ છુપી રાખનાર ૨. ધંધામાં ઠગાઈ કરનાર

કસબચોરી, સ્ત્રી૦ કસબ ચોરવું જે કામ તે.

કસબણ, સ્ત્રી૦ અનીતિથી ગુજરાન ચલાવનારી સ્ત્રી, વેશ્યા, પાતર, રાંડ

કસબાંપણ, સ્ત્રી૦ કસબાતીની સ્ત્રી. ૨ પાતર, વેશ્યા.

કસબાતી, વિ૦ કસબને લગતું ૨ પુ૦ કસબાનો માલીક

કસબી, વિ૦ હુનરી; કળા જાણનાર, કારીગર. ૨ હોશિયાર, ચાલાક, નિપુણ ૩. કસબનું, જરીનું.

કસબો-સ્બો, પુ૦ (અ૦ કસ્બહ્) મોટું ગામ; મુસલમાની સિપાઇઓની વસ્તીવાળું ગામ. ૨. તાલુકો (ગામડું, ગામ, કસબો, શહેર એમ ચઢતા ઉતરતી અનુક્રમે છે. ભેદ માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ.)

કસમ, પુ૦ (અ૦) સમ, શપથ, સોગન.

કસમજ, સ્ત્રી૦ ઓછી સમજ; બાળક બુદ્ધિ; ગેરસમજ

કસમનામું, ન૦ એકરારનામું, સોગનનામું.

કસમો, પુ૦ (કુ+સમો-જનુ.) કવેળા; નઠારો સમય, અનુચિત કાળ.

કસમોડા, પુ૦ (સં૦ કસ-જોર+મ૦ મોડવું) થોડુંથોડું દુ:ખ તથા આકર્ષણ થયા કરવું તે "જણવાના કસમોડા." ૨ મચકોડા, આંકડા આવવા તે; અમસ વારવર મરોડવું તે. "તાણ્યા કસમોડા." [તણાવું. ૨. મચકડવું, અંગ બળવું

કસમોડાવું, ક્રિ૦ અ૦ કસમોડ આવવા; આંગ

કસર, સ્ત્રી૦ (અ૦) ઓછું થવું તે; ઘટ; નુકસાન; ખૂટ; ખોટ ૨. ત્રુટી; ખૂટ; ખોડ; ખામી; ભૂલ

કર્યા વિના નજ ચાલે તેથી પણ ઓછો ખરચ કરવો તે, કૃપણતા, કંજુસાઇ,૪ અપચો,અજીરણ. ૫ રોગનું કંઇ બાકી રહેવું તે, કચાશ, અપૂર્ણતા. ૬ ખોટ, નુકશાન

કસરત, સ્ત્રી૦ (આ૦) અભ્યાસ, મહાવરો ૨ શરીર કસવાની ક્રિયા, વ્યાયામ, તાલીમ, અંગના ચલનવલનની રમત, ખેલ

કસરત બાજ, વિ૦ તાલીમવાળો, કસરતી

કસરતશાળા, સ્ત્રી૦ કસરત કરવાનું ઠેકાણું, અખાડો, વ્યાયામશાળા. [કસરથી રહેનાર

કસરીઉં, વિ૦ કસર કરનાર ૨. કંજુસ, મખીચૂ,

કસલી, સ્ત્રી૦ કશલી, ટોપલી

કસલીઉં, ન૦ કાગળીઉં થયા પછી જે આરામ થાય તે

કસવાટ, ન૦ (સ૦ કસ-સત્વ+વાટ-રસ્તો) ઘાણીમાંનું આટાવાળું ચોકડું, જેમાં થઇને તેલ બહાર આવે છે તે

કસવેડો, પુ૦ લાકડાની લાંબી મેખ જે હળપૂણી તથા ચવડાના તુમાની નીચે ઠોકી બેસાડવામાં આવે છે તે

કસવાણ, ન૦ (સ૦ કુ+સવાણ) માંદગી, બેચેની

કસવું, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ કૃષ્-ચોળવું) ખૂબ ખેંચવું, સખત બાંધવું, તાણવું ૨ કસોટી કરી તપાસી જોવું, પરીક્ષા કરવી, કેળવવું ૩ મહેનત આપવી, કચકચાવવું ૪ પીલવું, દાબવું, ખૂબ હેરાન કરવું; સતાવવું ૫ ખેડવું. ૬ રગડવું, ઘસવું ૭ અજમાવવું ૮. ત્રાજવાના પલ્લાનું ઉંચું નીચું જવું, ઘટવું, ઓછું રહેવું શરીર કસવું-સખત કામથી શરીરને કઠણ-મજબુત બનાવવું કેડ કસવી-કેડ બાંધવી, તૈયાર થવું ૨ મનથી કામ કરવું, કસીને કામ લેવું-સખતાઇથી-ચાંપીને કામ કરાવવું

કસાઇ, પુ૦(અ૦) પશુઓને મારી માંસ વેચવાનો ધંધો કરનાર ખાટકી. ૨ ખુની, મળકટો

કસાઈ, વિ૦ નિર્દય, ઘાતકી, ક્રૂર, હિંસક

કસાંજણ, ન૦ (સં૦ કાંસ્ય+અંજન) કાંસાના વાસણમાં બનાવેલું અંજન

કસાઇવાડો, પુ૦ કસાઇ મહોલ્લો, ખાટકીવાડો

કસાકસ-સી. સ્ત્રી૦ ચઢાચઢી રસાકસી સ્પર્ધા ચડસાચડસી, હરિફાઇ.

કસાણું, વિ૦ કટાણું, બે સ્વાદ, કષાય.

કસાતું, વિ૦ કસતું, ખેંચાતું, કમ.

કસાયેલું, વિ૦ અનુભવી, પલોટાયેલું ૨ કટાયેલું.

કસારી, સ્ત્રી૦ કંસારી, જુઓ.

કસારો, પુ૦ કંસારો, જુઓ [ખાવવું કસ કઢાવવો.

કસાવવું, ક્રિ૦ સ૦ કસોટી-પરીક્ષા કરાવવી, પર૦

કસાવું, ક્રિ૦ અ૦ કસાએલું થવું, પલોટાવું દુઃખ મહેનત ખમી મજબુત થવું, અનુભવી થવું

કસીદો, પુ૦ (ફા૦ કશીદન્-ખેંચવું) કસબનું ભરત કામ, ચીકનનું ભરત, કારચોબ ૨ ઇંટ અથવા નળીઆને ભઠ્ઠીમાં તાપ લાગ્યાથી તેના રસનો જે ગઠ્ઠો બાઝે છે તે, છાગળ કીટો, [અનાડી

કસુઝ, સ્ત્રી૦ કમ-ઓછી સૂઝ પડવી તે ખોટી સમજણ,

કસુતર, વિ૦ (કુ+સુતર) સહેલું નહિ તે, અઘરું; મુશ્કેલ, વસમું.૨ સરસડાટ ન ચાલે તેવું, બગડી ગયેલું "ગાડું કસુતર થઇ ગયું."૪ સીધું-પાધરું નહિ તેવું, આડું, વાંકું, ઉલટું "આ છોકરો બહુ કસુતર છે"

કસુતરું, વિ૦ કસુતર, જુઓ

કસુંબલ, વિ૦ કસુંબી રંગનું, લાલ

કસુંબી, સ્ત્રી૦ કસુંબાના ફૂલનો રંગ ૨ વિ૦ કસુંબાના રંગનું, રાતું, લાલ

કસુંબો, પુ૦ (સ૦ કસુંભ) કોસમ નામનાં રાતાં ફૂલમાંથી નીકળતો લાલ રંગ ૨.કસુંબીનો છોડ-ફૂલ ૩ કસુંબી રંગનું કપડું ૪ પાણીમાં ઘોળેલું અફીણ કસુંબો પીવો-સલાહ કરવી, સંપ કરવો.

કસુર, સ્ત્રી૦ (આ૦) ચૂક, ભૂલ, ખામી, ખોડ ૨ વાંક, તકસીર, ગુનો

કસુવાવડ, સ્ત્રી૦(સ૦ કુ+સ્રુ-ગળવું) અધુરે મહિને -કાચો ગર્ભ પડવો-ગળવો તે ૨ એમ થયેથી શરીરને જે નુકસાન હોવું તે

કસોજ, વિ૦ બગડી ગએલું, કસુતર.

કસોજણ, ન૦ ઝટકામણ, કસ્તર; ઉપણામણ.

કસોજું, વિ૦ રજ, કરકર, કસ્તરવાળું સોજું નહિ તે; અસ્વચ્છ ૨ કડવું, આકરું, 'તારી જીભ કસોજી છે."

કસોટી, સ્ત્રી૦ (સં૦ કસ+વૃત્તિ) સોનારૂપાનો કસ

જોવાની પથરી ૨.તપાસ ૩ કસ કાઢવાની રીત,પરખ

કસ્તર ન૦ ૧ કસારા,ભાગ્યાતુટયા વાસણ સાધવા જે લેપ કરે છે તે ૨ ઝીણા તગખલા ૩ ઝીણા ભૂકો, રજકણ, કચરો

કસ્તી, સ્ત્રી૦ પારસીઓમા પુરૂષ તેમજ સ્ત્રીની કમ્મરે દીનના ફરમાન મુજબ ત્રણ આટાની ઊનની દોરી જેવી પટી રાખે છે તે, જનોઇ (બ્રાહ્મણ,ક્ષત્રી,વૈશ્યની ખાધે જનોઇ અને પારસીની કેડે કસ્તી)

કસ્તૂરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) તીક્ષ્ણ સુગંધી આપતી કાળા ભુરા રંગની એક વસ્તુ એ, એક જાતના ત્રણ ફૂટ લાંબા હરણની દુંટીમાથી મળે છે, એ ઘણીજ કિમતી ગણાય છે,ને ઔષધ તરીકે અને કપાળે બિંદી કરવામા વપરાય છે એ ઘણીગરમ છે

કસ્તૂરી ભીંડો, પુ૦ એ નામનો કસ્તૂરીના જેવી સુગંધવાળો છોડ એ વા ઉપર બહુ ઉપયોગી છે

કસ્તૂરીમૃગ, પુ૦ જે હરણની (નરની) દુંટીમાથી કસ્તૂરી મળે છે તે એને સિંગડા હોતા નથી પણ મોની બહાર નીકળતા બે અણિયાળા દાત હોય છે (માદાને હોતા નથી) એના આગલા પગના ખુટણને સાંધા હોતા નથી એ ત્રણ ફુટ લાંબા ઘનુ હોય છે

કસ્બાતણ, સ્ત્રી૦ પાતર,વેશ્યા. ૨ કસ્બાતીની સ્ત્રી

કસ્બાતી, પુ૦ કસ્બાનો ધણી, ગામધણી,મુસલમાન ગરાસીઓ

કસ્મો, પુ૦ કસબો, જુઓ

કહલાર, ન૦ સફેદ સ્વાદિષ્ટ કમળ ૨ એક જાતનો ફૂલ છોડ

કહાડવું, ક્રિ૦ સ૦ કાઢવું, જુઓ

કહાણી, સ્ત્રી૦ વાર્તા, કહેવત દંતકથા, અદ્ભુત વાત ૩ કહેણી, કહેતી

કહાર, પુ૦ ભોઇ, મ્યાનો પાલખી ઉચકનાર

કહાવવું, ક્રિ૦ સ૦ સંદેશો મોકલવો'કહેવરાવવુ.

કહીં, અ૦(સં૦ કસ્મિન્)ક્યાંક,કોઇ ઠેકાણે,ક્યા

કહીંકહીં, અ૦ કેટલીક જગાએ,કોઇ કોઇ સ્થળે

કહેણ, ન૦ તેડુ, સંદેશો ૨ નોતરૂં, આમંત્રણ ૩ વેણ, વચન. ૪ હુકમ, ફરમાન

કહેણી, સ્ત્રી૦ કહેલું તે ૨ કહેવાની રીત-બ્યાન-રત ૩. કહેવત; કહેતી, કહાણી ૪ બદનામી; લોકાપવાદ 'તેને માથે કહેણી આવી." ૫ વાર્તા; દૃષ્ટાંત 'શુકે પછી એક કહેણી કહી'

કહેવત, સ્ત્રી૦ નીતિવચન. ૨. લોકોક્તિ, કહેણી. ૩ ઉખાણો, ફૂટાર્થ વાક્ય, કોયડો, સમસ્યા ૪, દૃષ્ટાંત, ઉદાહરણ દાખલો. ૫.બદનામી,કલંક. કહેવત સંગ્રહ-ઉખાણાનો સમુદાય-સંગ્રહ.

કહેવરાવવું, ક્રિ૦ સ૦ સંદેશો મોકલવો; હુકમ ફરમાવવો, જણાવરાવવુ

કહેવાનુ, વિ૦ કહેવા યોગ્ય, જણાવવાનું;કથનીય.

કહેવાવું ક્રિ૦ અ૦ બોલાવુ, વાત થવી.૨. જાહેર થવુ, લખાવુ,નામ પડવુ ૩ લોકાપવાદ આવવો; ખોટુ બોલાવુ

કહેવું, ક્રિ૦ સ૦ બોલવું; ઉચ્ચારવુ ૨ જણાવવુ, સમજાવવુ. ૩ શિખામણ દેવી ૪ ઠપકો દેવો ૫. આજ્ઞા કરવી, હુકમ કરવો. 'હું કહુ છું કે તું જા'૬. આમંત્રણ દેવુ, નોતરવુ કહેવુ કશુ ને કરવુ કંઇ-બતાવે એક અને કરે જુદુ.કહેવા કરતા કરવુ ભલું-કહી બતાવવા કરતા કરી બતાવવુ સારૂં કહે લુડી નવાબ તો કહે નવાબ-જેની ઘડીએ બેસીએ તેના ગીત ગાઇએ;

કહો, પુ૦ કોહ; ગડગુમડ, સડો, વિકાર

કહોડ, સ્ત્રી૦ કારીગરને કામ કરવા બેસવાની જગા ૨ ઢોર બાંધવાનો વાડો,ગમાણ

કહોડીઉં, ન૦ ઢોર બાંધવાની જગા; કહોડ

કહોઅણ, ન૦ કહોએલુ તે, સડો, બગાડ; વિકાર.

કહોવરામણ, ન૦ કોહવી, સડો, સડવુ તે.

કહોવાણ,ન૦સડો,બગાડ.૨ કહોવાની ક્રિયા,કહોવાટ.

કહોવું, ક્રિ૦ અ૦ સડવુ, બદબહવું;વિક્રિયા થવી.

કહ્યાગરુ, વિ૦ હુકમ પ્રમાણે ચાલનાર,તાબેદાર, વિનીત, આજ્ઞાંકિત

કહ્યુ, વિ૦ કહેલું જણાવેલુ, સુચવેલુ. ૨. કહેલુ. ૩. વચન,શિખામણ. કહી આપવુ-તત્કાળ ઉત્તર કરવી. (દવાએ) કર્યું ન કરવુ-અકસર ન થવી. સમજણ ન પડવી (બોલવુ અને કહેવું ના ભેદ માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ).

કળ, સ્ત્રી૦ (સં૦ કલા) પેટી વગેરેને જડેલો સંચો જેમા કુંચી ફેરવવાથી પેટી, ઇ૦ ઉઘડે છે

ને વસાય છે, ચત્ર, કરામત ૨. તાલુ, આકડી, ચીપ ૩ કળા હુનર ૪. યુક્તિ, ઉપાય ૫ એકાએક વાગવાથી દુ ખ થઇ બેહોશ થઇ જવાય તે તમર "તેને કળ ચઢી છે" ૬ ચિકણો કાદવ, ગારો તરીની પોચી જમીન. ૭ અથોગ,અટકળ ૮ નીરાત, ટાઢક, ચેન. "તેને હવે કળ વળી."

કળકળ, સ્ત્રી૦ માથાઝીક, પચાતી ૨ કટકટ, ટીટિઆરો ૩ કલરવ

કળકળવુ,ક્રિ અ૦ કલેશ કરવો, ટીટિઆરો કરવો, બડબડવુ ૨ કકલવુ ગણુગણુવુ ૩ ખળખળવુ

કળજુગ, પુ૦ ચાર યુગમાનો છેલ્લો યુગ (સત્, ત્રેતા,દ્વાપર ને કલિયુગ)એનુ પ્રમાણ ૪૩૨૦૦૦ વર્ષનુ ગણાય છે ૨ અધર્મનો સમય.૩ દુર્ગુણી મનુષ્ય, અધર્મીજન."તે કળજુગનુ માણસ છે" **કળજુગ આવવો**–દુર્ગુણ ભરાવા, દોષ આવવા **કળજુગનુ** માણસ કળિના જેવુ પાપી, અધર્મી માણસ, કળજુગનો પોરો–અસતનો જમાનો **હુડહુડતો** કળજુગ–ઘણા અજુગતો બનાવ બને તેવો સમય

કળકળાટ, પુ૦ બૂમરાણ, સોરબકો ૨ ૨ હાયપીટ, કલેશ,કકામ ૩ ટીકટીક કરવુ તે,ટીટિઆરો,કટકટ

કળકળાણ, ન૦ બૂમરાણ [મનાવ, કલહ

કળણા, સ્ત્રી૦ તકરાર, કજીઓ ટરો ૨ અણ-

કળણ, ન૦ ગ્નાન, જાણવુ તે, જાણવાપણુ ૨ અદર ગળી જવાય તેવુ કાદવવાળુ સ્થાન

કળણા, સ્ત્રી૦ કલ્પના સમજ ગ્નાન

કળતર, ન૦ શરીરની શરીરની અદર થતી પીડા, દુ ખ ૨ ગુમડુ પાકતા જે મ ર દુ ખ થાય છે તે ૩ ઉભા અનાજની અજમાશ–અટકળ–શુમાર કાઢવો તે ૩ કલણુ ૪ કોસના સાધનો (વરત,ચાક, ૪૦)

કળતાણુ, ન૦ સકપાક થયેલો ખેડુતને જે રહેમ મળે છે તે ૨ કળતર કરવાનુ લવાજમ

કળથી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ધાન્ય, કઠોળ

કળપવુ, ક્રિ૦ સ મુએનાને નામે કોઇ વસ્તુનો દાન તરીકે ઉત્સર્ગ કરવો, સંકલ્પ કરી બ્રાહ્મણને દાન આપવુ ૨ ખેતરમા રાપડી ફેરવવી.

કળપવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખપવુ, ઉપયોગમા આવવુ "મારે કદમૂળ કળપવુ નથી"(જૈન)૨ તલસવુ,ઝૂરવુ

કળપી, સ્ત્રી૦ રાપડી, દતાળી, કોટિશ

કળબ, સ્ત્રી૦ મોટી કળપી, દાતાળો.

કળબવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખેતરમા કળબ ફેરવવો

કળવકળ–વિકળ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કલવિકલ)કળા, યુક્તિ, તદબીર ૨ યુક્તાયુક્ત વિચાર ૩ સમજ, સૂઝ, ગમ ૪ ચેન, શાતા.

કળવકળીઉં ન૦ તરબી થી કામ કાઢી લેનારુ યુક્તિ પ્રયુક્તિ જાણનાર

કળવુ, ક્રિ૦ સ૦ જાણી જવુ, સમજી જવુ "હુ તારી વાત કળી ગયો"૨ અટકળ કરવી ૩ દુખવુ, પીડા થવુ ૪ કાદવમા ગળવુ, ઉતરી જવુ

કળશ,પુ૦ધાતુનુ ગોળ વાસણ ૨ દહેરા ઉપર ઘડાના આકારનુ ધાતુ–છોનુ શિખર તે, ઘુમટની ટોચ.

કળશી–સી, સ્ત્રી૦ સોળ મણનુ માપ

કળશીઓ, પુ૦ પાણી પીવાનું ધાતુ પાત્ર, લોટો **કળશીએ** જવુ ઝાડે ફરવા જવુ **કળશીઓ** થવો–ઝાડો થવો, લોટો થવો. [અણઘ.

કળહીણ, વિ૦ કુળહીણ ૨ કળાહીણુ નિર્માલ્ય,

કળા, સ્ત્રી૦ સ૦ કલા) મહેનત અને ચપળતાથી થતુ ચમત્કારિક જુગતીવાળુ જે કામ તે, ઈલમ, હુનર,કિસબ,કારીગરી, વિદ્યા (પુરૂષને જાણવા જેમ ૬૪ હુનરો છે જુઓ–ગુજરાતી શબ્દકોશ) ૨ તર્કબુદ્ધિ, ગ્નાન, તદબીર ૩ યુક્તિ, હિકમત, કરામત ૪ બનાવટ, ઇલાજ, ઉપાય. ૫ ચદ્રના બ્યાબના અશો, ચદ્રબિબનો સોળમો ભાગ. ૫. સોળનો સકેત

૬ આઠ સેકડ જેટલો કાળ ૮ એક અશનો સાઠમો ભાગ. ૯ લેશ, છેક નાનો ભાગ, અશ ૧૦ કાન્તિ, તેજ, નૂર, શોભા ૧૧ માત્રા, ઉચ્ચારણકાળ (કવિતામા) ૧૨ પક્ષી પોતાના પીંછ ઉભા કરી રાખે તે 'મોર કળા" ૧૩ ગોઠવી કાઢવુ તે, યોજના, કરામત, હિકમત કરવી તે

કળાકર, પુ૦ મોર, મયૂર.

કળાકૌશલ્ય, ન૦ હુનર હોશિઆરી કસબની

ચાલાકી; હુન્નર ઉદ્યોગ, વિદ્યાઓમા નિપુણતા.
કળાણુ, ન૦ પોચી જગા, કળણુ
કળાનિધિ, પુ૦ (સ૦) ચંદ્ર, શશી [કકલવુ તે
કળાપો, પુ૦ આક્રન્દ, રડારોળ ૨. કદાપો, રોજ
કળાયલ, વિ૦ કળા કરેલીછે એવુ શોભાયમાન, ભપકાદાર "કામની જાણે કળાયલ મોર તેવી રામા લક્ષણની, 'ચોર'-શામળ ૨ કલગીદાર. "અટપટી પાઘડી કેસરીઓ વાઘો, માથે કળાયલ મોળ છે રે, બેની૦" —નૃ૦ મહેતો.
કળાવંત, વિ૦[સ૦] કળા-કાન્તીવાળુ, શકાદાર ૨ અનેક કળા-ખેલ જાણનાર, કારીગર ૩ ગાનાર, ગાઇ વગાડી જાણનાર [સ્ત્રી, રામજણી, તાયફો
કળાવંતણી—ન્તી, સ્ત્રી૦ ગાયન નૃત્ય કરનારી
કળાવાન, વિ૦ કળાવાળુ, હુન્નરી, યુક્તિબાજ
કળાહીણુ, વિ૦ કળા વગરનુ, અકુશળ
કળાહોળ, પુ૦ કલાબકોર, ઘોઘાટ, કોલાહલ.
કળિંગડું, ન૦ એક જાતનુ ફળ, તડબુચ
કળિત, વિ૦ (સ૦) જાણેલુ, સમજેલું
કળી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કલિકા) ફૂલની ખીલ્યા વગરની જે સ્થિતિ તે, ન ઉઘડેલુ ફૂલ, મુકુલ ૨ ચણાના લોટની કળીના જેવી જે સેવ તે ૩ બુંદી. 'કળીના લાડુ' ૪ ત્રિકોણાકાર જે લુગડાનો કકડો, કરાખી. ૫ જુવાનીના ચિહ્ન ૬ કલિયુગ. કળી ખીલવી જુવાનીના ચિહ્ન જણાવા. ૨ શોભવુ, દીપવુ. ૩ ખુશ થવુ લહેરમા આવવુ
કળીચુનો, પુ૦ લીસા પત્થરને બાળી બનાવેલી રાખ.૨. પાનમા ખાવાનો ચુનો
કળીજવું, ક્રિ૦ અ૦ સમજી જવુ ૨ કીચડમા દટાઇ જવુ, ગક થવુ. ૩ ઘણીજ શરદી થઈ જવી. ઠીંગરાઇ જવુ.
કળુકું, વિ૦(સ૦કળ-માટી) માટીવાળુ, કચરાળું.
કળેવગે, અ૦ તજવીજથી, તદબીરથી, યુક્તિથી.
કળો, પુ૦ (કલહ) કલેશ, કલહ, ઝઘડો ૨ કદાપો, ઉદ્વેગ ૩. સ્ત્રી૦ [કળ-દુઃખ] આવેશ, ચીળ, આકરી ગુલાટ, ઉથલો. 'કળો ખાઇને રોવું'
કળોટી—ટી, સ્ત્રી૦ એક જાતની રેતી એ સેકાયાથી ઉજળી થાય છે અને સાથિયા પૂરવાના કામમા આવે છે
કળોઠ, ન૦ પાસુ, બાજુ
કાં, અ૦ (સ૦ કિમ્-શું) (કોઇની સાથે વાત કરતા વપરાય છે) કેમ "કા ભાઇ શીદ જશો?" ૨ શા સારુ, શા માટે, શા વાસ્તે; કેમ. 'તેતો તુ તૈયાર કર, કા કરી આપે કોય?"—દલ૦
કાંઈ, ત્રિ૦ કઇ, કાક
કાંઇએક, વિ૦ કાઇ કાંઇક-થોડુ ઘણું.
કાંઇકાંઈ, સ૦ કંઈક ૨, ન કહેવાય-બરોબર ન સમજાય તેવુ કંઈક, કશુંકશુ "લાલ તમારે લાડકવાયો, મુને કાંઈકાંઇ કહે છે રે."-દયા૦ ૩. વિ૦ જરા, થોડુ લગાર કાંઇનું કાંઇ થવુ—ધારવા કરતા ઉલટુ થઇ જવુ કાંઇને કાંઇ—કંઇ-કશુ પણ નહિ
કાઉ, અ૦ શા માટે, કેમ
કાંક, સ૦ કંઇક ૨ જરા, થોડુ
કાકડ, ન૦ એક જાતનુ ફળ
કાકણુ, ન૦ કંકણ બંગડી, વલય.
કાકણદોરો, પુ૦ વરકન્યાને પરણતી વખતે હાથે જે લાલ સુતરનો દોરો બાંધે છે તે
કાંકણી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓનુ કાંગરીવાળુ ઘરેણું.
કાંકરી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કંકર) નાનો કાકરો, ઝીણો કણ, રજ, અણુ.
કાકરીચાળો, પુ૦ છેડતી, અડપલુ, ચાંદવુ.
કાંકરીદાવ, પુ૦ છોકરાની એક રમત [રસ્તો—ઘર
કાકરેટ, ન૦(અ૦) ચુનો કાકરા વગેરેનો થાપ—
કાંકરો, પુ૦ (સ૦ કંકર) પત્થર-મટોડીનો નાનો કકડો, ગાગડો ૨ ફાસ, નડતર; કંટક. ૩ સંદેહ, શક, શંકા ૪ ખટકો મનની લાગણી. ૫. ખીલ, પોપચામા થતા લોહીના નાના નાના મસા તે ૬ પેન (ભાવનગર). [જાત.
કાંકળ, સ્ત્રી૦ કાટાકાટા વાળી એક જાતની બોરની
કાંકીડો, પુ૦ એક જાતનું પ્રાણી, સરડો, કાચંડો.
કાંકે, અ૦ કારણ કે, એમ છે માટે, કેમકે. ૨. રીસમા, ગુસ્સામા (સુરત)
કાંકોલ, પુ૦ કાકળ.
કાંક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઇચ્છા, સ્પૃહા; ભાવના

કાંગ, પુ૰ (સ૰ કંગુ) એક જાતનુ પીળુ ધાન્ય
કાંગડ, પુ૰ કાડલો [જે દાણા તે
કાંગડુ-(કાંગડુ), પુ૰ કઠોળના ન બફાય તેવા
કાંઅણીઉં, ન૰ એક જાતનુ સુતરાઉ લુગડુ
કાંગરવું, ક્રિ૰ અ૰ ગુસ્સે થવુ (ઝાલાવાડ)
કાંગરી, સ્ત્રી૰ નાનો કાગરો, કિનારી, કોર, ધાર
કાંગરૂ, પુ૰ (અ૰) કાગારૂ એક ચોપગુ જનાવર
કાગરો, પુ૰ મોગરો, દાતો, ૨ ભરતની એક તરેહ ૩ શિખર, શૃંગ [દવાના કામમા આવેછે
કાંગસી, સ્ત્રી૰ એક જાતનો છોડ, કાસકી એ
કાંગાવેડા, પુ૰ કાગાઇ, કગાપણુ, રોતડાપણુ
કાગુ, વિ૰ નાકૌવત્તી દેખડાવતુ, નાજુક, કાવલુ, રોતલુ, બીકણુ, રોગી કે નિર્બળ નહિ પણ સ્વભાવે ગરીબ
કાંચન, ન૰ (સ૰) સોનુ, હેમ ૨ ધન, દોલત
કાચનાર, ન૰ (સ૰) એક જાતનુ ઝાડ, અને એનુ ફૂલ ૨ વિ૰ છેતરનાર, બદકામ કરનાર
કાચવુ, ક્રિ૰ સ૰ ડોળવુ, ડખોળવુ ૨ ભોળવવુ, છેતરવુ કમવુ ૨ શુદ્ધને અશુદ્ધ કરવુ, આણવુ
કાચળિયાપંથ, પુ૰ નીચ વરણના લોકમા એક જાતની ધર્મ ચેલાઇનો માર્ગ એ પંથના સ્ત્રી પુરુષો અમુક તહેવારને દિવસે આચાર્યને ત્યા એકઠા ઉજાણી જમે છે ત્યા આવનારી સઘળી સ્ત્રીઓની ઉતારેલી કાચળીઓ એક વાસણમા એકઠી મુકી સેળભેળ કરે છે, પછી તેમના મહંત, મંત્ર ભણીને એકેકી કાચળી લઇ એકેકા પુરુષને આપે છે જે સ્ત્રીની કાચળી જે પુરુષને હાથે આવે તે સ્ત્રીની સાથે તે પુરુષ તે રાત રહે છે ૨ બીજપંથ
કાચળી, સ્ત્રી૰ (સ૰ કંચુકી) સ્ત્રીઓને છાતીએ પહેરવાનુ બેસતુ-તંગ સીવેલુ કપડુ, કમખો, કંચુકી, કાપડુ, ચોળી ૨ ખોલ કાચળી પહેરવી-સ્ત્રીના રૂપમા આવવુ, ૨ સ્ત્રીનો વેશ લેવો.
કાચીડા, પુ૰ સરડો, કાચડો, કાકીડો.
કાંજી, સ્ત્રી [હિ૰] રાબ કનેરી, રાબડી, પેજ ૨ ચોપડવાની લાહી ૩ આર, ખેળ. (કપડા માટે)
કાંજે, અ૰ કાકે, કારણ કે, કેમકે

કાંટલી, સ્ત્રી૰ (સ૰ કંઠાલી) સ્ત્રીઓની કોટે ઘાલવાનુ ઘરેણુ, મહોર પુતળિયા હાર
કાંટનો, પુ૰ ગળાને બેસતો આવનો અંગરખાનો જે કાપ ૨ પોપટ વગેરેની ડોકના પીછાને જે નવો રંગ આવે છે તે ૩ ઘડા ગગેર વગેરેના પેટાની ઉપરનો જે ભાગ તે ૪ વણકરનું વાણો નાખવાનુ જે ઓજાર તે [ઝાડીનુ ફુક્કર
કાંટાસળિયો, પુ૰ એક જાતની વનસ્પતિ ૨
કાંટી, સ્ત્રી૰ એક જાતની માછલી
કાંચી, સ્ત્રી૰ (સ૰) મેખળા, રસના, સેર, કંદોરો
કાંટુ, ન૰ બટનનુ કાણુ, નાકુ ૨ દાગીનામા ચુની જડવાનુ ઘર ૩ સોદો, માલ આપવા લેવાનો ઠરાવ ૪ ગોતર, કઠોળના પાદડા ડાખળા વગેરે તે
કાંટો, પુ૰ (સ૰ કંટક) ઝાડની ડાળીમાથી નીકળેલો જે સખત અણીદાર ફણગો તે, અંકુર ૨ છાલ, અથવા ચામડી ઉપરની કઠણ ખુંચતી રૂવાટી વળ, ઇ૦૩ જેણેવતી વસ્તુ તોળાય છે તે, કપાણુ ૩ દાડીની વચ્ચોવચની સોય ૪ ત્રાજવુ ૫ (ઘડીયાળ-હોકાયંત્રનો) ધાતુની સળી, સોયો. ૫ કોઇ પણ દુઃખ દેતુ-વચમા હરકત કરતુ, નડતર ૬ બગડાનુ હાડકુ, કરોડ ૭ વાંકી અણીદાર પકડ આકડી (છરી કાંટો) ૮ સવારીના ઘોડાને મારવાનો પગની એડીમા ભેરવલો ખીલો ૯ જનાવરના શરીરનો ખુંચતો અણીદાર ભાગ, ડંખ (વીંછી, ભમરી વગેરેનો) ૧૦ સ્ત્રીઓને નાકે પહેરવાનુ ઘરેણુ, ચુંક, ચુની ૧૧ તીક્ષ્ણ ધારવાળુ હાડકુ ૧૨ વાંકો અને અણીદાર અંકોડો, મંકોડો ૧૩ અટકણ ઠેસ ૧૪ ગુણાકારનો તાળો મેળવતા આવો × જે આકાર પાડે છે તે, તાળો ૧૫ ઘોડાના તંગમાની કડીમા જે ખીનો જડેલો હોય તે ૧૬ શરીરમા જે એકાએક કંપારી થઇ આવે તે, ઝણઝણો ૧૭ ટાઢ અથવા રોગથી શરીરના રૂવા ઉભા થઇ બડછટ જેવા લાગે તે. ૧૮ દુઃખ દેતા છતા પણ મીઠી લાગતી એવી વસ્તુ "પ્રેમનો કાંટો" ૧૯ ઘોડાની લગામના ચોકડામાનુ ગોખરૂ ૨૦ રીસ, કિન્નો ૨૧ માછલી પકડવાનો ગલ ૨૨ શૌર્ય, જુસ્સો, પાણી, નૂર ૨૩ ટેક, મતમ, મદ, ૨૪ વહેમ, શંકા, ખતરો ૨૫

કાઠલામા તાર ન હોય ત્યારે સાળને બધ રાખનાર -અટકાવનાર ૨૬ પોપટને થતો એક જાતનો રોગ
કાંટીઉં, ન૦ વાડો, સડાસ, જાજરૂ ૨ મડદા ઉપરનુ કપડુ
કાંઠલી, સ્રી૦ કાંટલી, જુઓ
કાંઠલો, પુ૦ કાટલો, જુઓ ૨ વચન, કન્યાને પરણુતા પહેલા થોડુક જે ઘરેણુ આપવુ તે, આદરણી ૨ હાસડી ૩ કિનારો, તટ,ઘાટ
કાંઠો, પુ૦ નદી, દરિયા, સરોવર વગેરેના પાણીને લગતો જમીનનો ભાગ, કિનારો, તટ, ઘાટ ૨ કુવાનુ થાળુ ૩ ઘડા ગાગેર વગેરેનો કાઠલો, કાનો, છેક મો પરનો ભાગ ૫ ચારણા વિગેરેનુ ગોળ લાકડુ,અથવા ધાતુનુ પતરૂ, ગોળ કમાન ૬ બરડાના હાડકાની કરોડ.૭ છેડો,અત "તેના દુ ખનો કાઠો નથી."૮ ગળુ,કઠ [૯ તીર, શર
કાંડ,પુ૦પ્રકરણ, ભાગ, વિભાગ. ૨ પેર, કાતળી
કાંડવું, ક્રિ૦ સ૦દુ ખ દેવુ,સતાવવુ,
કાંડા વછોડ, વિ૦ જોરાવર, મજબૂત,૨ ધરકદર ૩ ખોટી હાસાતુસી ૪ કાડાબળની એક રમત
કાંડીઉં, ન૦સ્રીઓએ કાડે પહેરવાનુ ઘરેણુ,વલય
કાંડી, સ્રી૦ દીવાનળી
કાંડું, ન૦ (સ૦ કાંનુ) હાથના જે સાધા આગળ ૫જે પૂરો થાય તે, પહોચો કાડુ ઝાલવુ-પહોચેથી પકડવુ ૨. દાવમા લેવો ૩ હાથ ઝાલવો, પરણવુ ૪ આશ્રય આપવો ૫ નિ-ભાવી લેવાનુ માથે લેવુ ૬ મુદ્દામાલ સાથે પકડવુ કાડુ કાપી આપવુ-સહી કરી આપવી, મતુ મારી આપવુ,કબુલાત આપવી [ગોળમાટલુ
કાંણુંકોડી, સ્રી૦ બાળકને રમાડવાની એક રીત,
કાંણું, ન૦ કોઇ પણ વસ્તુમા ઝાણો આરપાર ખાડો, દર, વેહ, ૨ છિદ્ર, નાકુ, સુરાખ, ૩ સાકુ, ભગદાળુ, બાકોરૂ,૪ ભોક, શાર ૫ દોષ, ખોડ ૬ દ્વાર,રસ્તો (શાર, છિદ્ર અને કાણુ એના અર્થ ભેદ માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ.)
કાંણું, વિ૦ જેમા કાણુ હોય તેવુ છિદ્રમય કાણાવાળુ (વાસણ) ૨ આરપાર આવકાશ હોય તેવુ, એક બાજુએથી પેસી બીજી બાજુએ નીકળાય તેવુ (ઘર) "ઘર કાણુ છે." ૩.ડોળો ફુટી જવાથી અથવા ફુલુ પડવાથી એક આખે દેખાતુ ન હોય તેવુ, એકાક્ષ. ૪, અપલક્ષણુ, ખોડવાળુ.
કાંત, સ્રી૦ રેટિયાની તરાક.૨. ઓસડ.
કાંતણી, સ્રી૦ કાતવાની રીત—ઢબ.૨.કાતામણ
કાંતપાષાણ, પુ૦ (સં૦) ચકમક ૨. લોહચુબક
કાંતલોહ, ન૦લોહચુબક,અયસ્કાંત
કાંતવું ક્રિ૦ સ૦ સુતર, ઉન, વગેરેના ખેચીને વળ દઇને દોરા બનાવવા ૨ પાતળુ કરવું ૩. ઝીણાશથી કામ લેવુ, ટુકુ કરવુ, ખાટવું ૪. લબાવવુ, ગુથવુ કાંત્યુ પિંજ્યુ કપાસ થવુ—કર્યું કારવ્યુ ધૂળ મળી જવુ મહેનત ધૂળધાણી થવી; કરેલા કામને બગાડવુ કાંતેલાને કાતવુ—દળેલાને દળવુ ઝીણુ કાતવુ, કજુમાઇ કરવી [૨ લોહચુબક.
કાંતિલોહ, ન૦ કલાઇ ચઢાવેલા લોઢાના પતરા
કાંતો, અ૦ અથવા, કિંવા, અગર 'કાંતો તારી કુભારજા, કાતો કથ ગમાર' [રહે છે તે,ચમરખુ.
કાંદુ,ન૦ રેટીઆની તરાકના બે છેડા જેની અંદર
કાંદો,પુ૦(સ૦કદ)એક જાતનો ઘણા પડવાળો કદ, ડુગળી, પ્યાજ ૨ કદ, હરકોઇ વનસ્પતિના મળની ગાઠ—જડ ૩ ફાયદો, લાભ નફો [ધુસરાનુ આંટણ.
કાંધ સ્રી (સ૦સ્કધ) ખાંધ ખભો ૨ ગળુ, ખાંધ.૩.
કાંધીઓ, પુ૦ બેલ, બળદ ૨. મડદાં ઉંચક-વાનુ કામ કરનાર, પ્રેત ઉંચકનાર ૩ હફતે હફતે નાણા ભરવાની સરતે નાણા ધીરનાર ૪ સાથી, સાગરીદ, ઉતેજક
કાંધુ, ન૦ હફતો, આખી રકમનો ટુકો ભાગ.
કાંધેલી, સ્રી૦ ઝુસરી,ધુસરી,ખાધ [અમલદાર.
કાંધેવળિયો, પુ૦ નાકાવાળો દાણચોકી ઉપરનો
કાંધો, પુ૦ કીચડ, કાદવ ૨ અથાણાનો રસો.
કાંપ, પુ૦ રેલ આવવાથી તણાઈ આવેલુ મટોડુ, તરી ૨ પતગનો ઉભો સળીઓ. ૩ કપારો, ધ્રુજ ૪ (અ૦) લશ્કરી પડાવ
કાંપવું, ક્રિ૦ અ૦ હાલવુ ધ્રૂજવુ ૨.બીકંડરવું.
કાંપો, પુ૦ બે હાથ લાબા કરી તે ઉપર માય તેટલુ લેવુ તે, ઉંડળ, ભારો. ૨. એક જણથી ઉપાડી શકાય તેટલો ભાર; બોજ

કાંબ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કબા) વાસની પટી ૨ સુતારનો ગજ, આંકણી
કાંબડી, સ્ત્રી૦ વાસનુ ચિપાટીઉ—ચીપ ૨ ઢેડણુ
કાંબલેટ, સ્ત્રી૦ ઉંચુ ઊનનુ કપડુ
કાંબળી, સ્ત્રી (સં૦ કંબલ) ઊનનુ આછુ વણેલુ કપડુ ધાબળો.
કાંબળો, પુ૦ જાડી કાંબળી, ધાબળો
કાંબી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કંબ) સ્ત્રીઓના પગનુ રૂપાનું ઘરેણુ જે કલ્લાની નીચે હોય છે તે ૩. ચામડાની બોખ, ડોન ૪ કોસના મો ઉપરનો કાંઠલો ૫ સારણગાંઠને દમાવવા કેડે પહેરવાનો પટો
કાંય, અ૦ કેમ શા માટે ૨ કશુએ, કંઇપણ
કાંરે, અ૦ કેમરે, શા સારૂ
કાંસ, પુ૦ નદીમાથી ખેતરમા પાણી જવાની કરેલી નીક નહેર ૨ ગામનુ પાણી વહી જવાને કરેલી નીક, ગટર.
કાસકી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડ, કાગસી ૨ વાળ હોળવાનો દાતાવાળો એક ઘાટ,કંગની
કાંસકો, (કાશકો) **પુ૦** મોટી કાસકી, દાતીઓ
કાંસલુ,ન૦કાસાનુ કઢાઇ જેવુ વાસણ.૨ તાસળુ
કાંસવું, ક્રિ૦ અ૦હાફ્રુ ફે ફે કરવુ ૨ ખોખારવુ ૩ ઠાસવુ, ચગદીને ભરવુ (સુરત)
કાંસા, ન૦ કાસીજોડા, ઝાંઝ ૨ નીંઘણુ
કાંસાકુટ, સ્ત્રી૦ કાસાના વાસણનો ખડખડાટ ૨ કાસાનો ભંગાર
કાંસિયો, પુ૦ તામળુ, કાસાનો વાડકો
કાંસીજોડાં [કાશીજોડા], **પુ૦** કાસાની બનાવેલી મોટી ઝાઝો, કીર્તનીઆ, જમજમીઆ કાસીજોડા વગાડવા-માગી ખાવુ [સાધુ વેરાગી લોકો વગાડે છે તે ઉપરથી] [કલાઈ એની મિશ્રણ ધાતુ
કાંસું, ન૦ (સ૦ કાસ્ય) તાબુ, જસત, અને
કાઈ, સ્ત્રી૦ [સં૦ કાયા] (ચામડી જેવુ)પાતળુ પડ, અહંતા, આચ્છાદાન "કામ, ક્રોધ, મદ મોહમા માણો, ચઢીરે કર્મકેરી કાઈ'–ભોજો૦
કાઇજવુ, ક્રિ૦ અ૦કાયર થવુ કટાળીવુ ખીદી ખીદી થઇ જવુ "હુ તારાથી કાઇ ગયો."
કાઉસ્સગ,પુ૦[સં૦કાયોત્સર્ગ] દેહનો ઉત્સર્ગ તે, જૈનનો એક સમાધિ
કાઇલિ, સ્ત્રી૦ સેરડીના રસની મોટી કઢાઇ
કાઉ, પુ૦ કગ, કાગડો
કાઉકા , અ૦ કાગડાની વાણી જેવુ ન સમજાય તેવુ બોલબોલ કરવુ તે ૨ એક સામટુ ઘણા માણસોનુ બોલવુ,ઘોંઘાટ તિરસ્કારયુક્ત કલબલાટ
કાક, પુ૦ (સ૦)કાગડો,કાગ ૨ (અ)કોક, ચકલી
કાકચાં, પુ૦ કાચકા
કાકચી, સ્ત્રી૦ કાચકી, જુઓ
કાકડ, ન૦ (સ૦ કર્કટ) કાકડી ચીભડુ
કાકડકુભો, પુ૦છોકરાની એક જાતની રમત
કાકડાસીંગ, ન૦ એક જાતની ઔષધિ
કાકડી, સ્ત્રી [સં૦ કર્કટી] નાનુ કુમળુ આરિયુ, ખીરુ, ચીભડુ ૨ [સ૦ કાર્પટ–ચિથરુ] ચિંથરાને વળ દેઇ બનાવેલી લાંબી દિવેટ
કાકડીઉં, ન૦ એક જાતનુ રેશમ
કાકડો, પુ૦ ચિંથરાની કરેલી મોટી જાડી દિવેટ ૨ દીવા બત્તીની જાડી વાટ ૩. ગળાની બારી આગળ લટકતો માસનો લોચો તે, પડજીભ. ૪ ચોરીઆ, જીભના મૂળ પાસેના કાકડા જેવા અવયવ ૫ નાનુ નાળિએર કાકડા નાખવા–છોકરાની એક જાતની રમત.
કાકતાલીય, વિ૦ (સં૦ કાક–કાગડા+તાલ–તાડ) એકજ ક્ષણે બે બનાવ બન્યા હોય તેવુ, ક્ષણમા–તરતજ થએલુ, ઓચિંતુ, અણધાર્યુ
કાકદૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચચળ દૃષ્ટિ. ૨ દોષ–છિદ્રશોધક દૃષ્ટિ,નઠારી પાપી નજર
કાકધ્વજ, પુ૦ (સ૦)સમુદ્રની ગરમી, વડવાનળ
કાકનાસા, સ્ત્રી૦ (સ૦) નસોતર ૨ કાગનુ ઝાડ.
કાકપક્ષ,પુ૦કાનછેરીઆ, ઝુલફા [નિશાની હંસપદ
કાકપત્ર, ન૦ (સ૦) કાગડાના પગ જેવી ^
કાકપદ, પુ૦ (સ૦) એક જાતનો રતિબંધ ૨ કાકપત્ર, હંસપદ [રસો, શીરો
કાકમ પુ૦ ગડાકુ બનાવવાનો મહુડા ગોળનો
કાકમ, પુ૦ગ્રહેજ કાચો પાતળો શેરડીનો ગોળ.
કાકર, પુ૦ કરવતનો દાતો ૨ ચામડીનો ખુ-પરો ૩ કળીઓ ૪ કાકરો

કાકરડી, સ્ત્રી૦ઘણા ઝીણા દાતાની ધાર
કાકરણી, સ્ત્રી૦ રેતડી, કાનસ,અતરડી [સોરઠ]
કાકરવવું, ક્રિ૦ સ૦ નાતાને ધાર ચઢાવવી ૨ કરવતને તીણું કરવુ ૩ ગુસ્સામા દાત કચ કચાવવા ૪. ઉશ્કેરવુ, ચઢાવવુ,આવેશ ચઢે તેમ હુલકાવવું ૫ ખોતરવુ
કાકરીઆકુંભાર, પુ૦ એક કાબરચીતરુ પક્ષી એને માથે લાબી ચોટલી હોય છે
કાકરીઉં, વિ૦ કાકરીવાળુ ,જેમાથી મરડ–કાકરા નીકળે તેવુ (ખેતર, જમીન, ઇ૦)
કાકરી, સ્ત્રી૦ કાંકરી, જુઓ
કાકલી, વિ૦ મૃદુ, કોમળ ૨ દયામણું, કરુણ
કાકલીઆ, પુ૦ બળીઆ, સૈયડ શીતળા
કાકલુંદી, સ્ત્રી૦ આજીજી,કાલાવાલા કાકલુંદી-વેડા–કાલાવાલા કરવા તે,આજીજી કરવાની ટેવ તે
કાકવંઝા,સ્ત્રી૦ એકજ વખત ફળનાર,જેને એકજ છોકરૂં થયુ હોય તેવી સ્ત્રી "દમયતીની જ ધા દેખી, કેળ રહી કાકવંઝા"
કાકવી, સ્ત્રી૦ ગોળની રસી
કાકા, પુ૦ કાગડાનો સ્વર ૨ બાપનો ભાઇ ૨ કોઇ વૃદ્ધ પુરૂષને બોલાવવાનુ માનાર્થ સંબોધન.
કાકાકૌઆ,પુ૦ માથે કલગીવાળો કાબરચીતરો એક જાતનો પોપટ એને લોકો પોપટની પેઠે પાળે છે
કાકાજી,પુ૦ સસરાનો ભાઇ એ શબ્દ સ્ત્રીઓ વાપરે છે (પારસીઓમા કાકા માટે વપરાય છે)
કાકાપુરી, વિ૦ થોડીવાર ટકે તેવુ, તકલેદી ૨ છીનાળના પેટનુ, જારજ
કાકાબળીઆ,પુ૦ સયડ, શીતળા [જાતનું મોતી
કાકાબાસી, ન૦ હલકા પાણીનું એબવાળુ એક
કાકિની,સ્ત્રી૦(સં૦કંકણી)ઘુઘરીઓવાળી કંકણી
કાકી, સ્ત્રી૦ કાકાની સ્ત્રી ૨ વૃદ્ધ સ્ત્રીને (માનાર્થે) બોલાવવાનો શબ્દ
કાકીજી-સાસુ,સ્ત્રી૦ કાકાસસરાની વહુ,કાકીજી
કાકુ, પુ૦ છોકરો, કીકો, ગગો
કાકો,પુ૦ કાકા,જુઓ ૨ જે માણુસની બીક લાગતી હોયતે,દુશ્મન,વેરી "પેલો કાકોઆવે,જુઓ છોકુ"
કાકોલ, પુ૦ (સં૦) સાપ; સર્પ.

કાકોસસરો, પુ૦ સસર નો ભાઈ; કાકાજી
કાખ, સ્ત્રી૦ (સં૦ કક્ષા)ખભાની નીચેનો ખાડો; બગલ.કાખમા રાખવુ–બગલમા બેસાડવુ ૨ પોતાના આશ્રમા રાખવુ ૩ મભાળવુ સાચવવુ [પાક
કાખઅલાઈ, સ્ત્રી૦ બગલમા થતુ ગુમડું બગલનો
કાખબિલાડી, સ્ત્રી૦ બામલી, બામણી,
કાખલી, સ્ત્રી૦ બગલ કાખ ી કૂટવી–ખુશ થવુ; હરખવુ કોઈની મશ્કરી કરીને હસવુ [ગન કળી.
કાખી, સ્ત્રી૦ અંગરખા–કાચળીની બગલ આગ-
કાખાઈ, સ્ત્રી૦ કાસકી (બીન)
કાખોલાઇ, સ્ત્રી૦ બામલી, બામણી
કાગ, પુ૦,સ૦ કાક)કાગડો, કાક, વાયસ કાગનો વાઘ કરવો–રજનું ગજ કરવુ,તરણાનો મેરુ કરવો, અંગુડાનો રાવણ કરવો,
કાગજ,પુ૦(ફા૦)કાગળ,તાર ૨ લખેલો કાગળ;પત્ર.
કાગઝ, પુ૦ (ફા૦)કાગજ ૨ લખેલો કાગળ
કાગડા કામડી, સ્ત્રી૦ કામડી)ઇતરાજી,ખેદીલી; નાખુશી ૨ અણવિશ્વાસ
કાગડાકેરી, સ્ત્રી૦ આકડાના ડોડવા. [વાળી ટોપી
કાગડાટોપી,સ્ત્રી૦કાગડાના આકારની લાબી પુછડી
કાગડા સાણસી,સ્ત્રી૦ કાગડાની ચાચ જેવી ધાતુ ગાળવાની કુલડી ઉપાડવાની સાણસી
કાગડીઆ, પુ૦ પતંગ, કનકુડો
કાગડી, સ્ત્રી૦ ગાડાની બે ઉધોની પિતળ જડેલી અણી ૨ કાગડાની માદા, ૩ વિ૦ ચકોર.
કાગડો, પુ૦ (સં૦ કાક)કાક, કાળા રંગનુ કા કા કરતુ એક પક્ષી, વાયસ.૨ ચકોર પુરૂષ ૩ પતંગ, કાગડા ઉડવા–વસ્તીવાન જવુ,ઉછેદિયુ થવુ કાગડા કળકળવા-સત્યાનાશ જવુ,ખરાબી થાય એવા શુકન થવા કાગડો છે–ચાલાક છે, છેતરાય તેમ નથી. કાગડાની નજરે જોવુ–ચેતતા રહેવુ કાગડાની કોટે રતન–અપાત્રે દાન કાગનું બેસવુ તાડનુ પડવુ -અણચિંત્યુ; અચાનક, યોગે કાગડો દહિથરૂ લઇ ગયો–સારીવસ્તુ નઠારાના હાથ જવી, છેતરી જેવુ
કાગડોળ,વિ૦બદસીકલ,વરવુ [ન૦એકાક્ષી, કાણું.
કાગડોળીઉં, ન૦ એક જાતની રેચક વનસ્પતિ.૨.
કાગદ, પુ૦ કાગજ; કાગળ.

કાગદી, પુ૦ (ફા૦)કાગળ વેચનારો,ચોપડા બાંધનારો. ૨ કાગળ બનાવનાર ૩.વિ૦ પાતળા છોલવાળુ (એલચી,લીંબુ વગેરે) ૪ નાજુક, તકલાદી, કાવળુ. [કામ ન થઇ થઇ શકે તે.

કાગદીજુવાન, પુ૦ ઘણા નાજુક,કાવલુ (પુરૂષ -

કાગમાળ, વિ૦ ખાખા વીખી, નિર્માલ્ય.

કાગમાળો,પુ૦ કાગડાનો માળો. ૨ માલ વગરનુ, નિર્માલ્ય ૩ કામ ચલાઉ

કાગમુ, ન૦ હડા આગળનુ લાકડુ આડી.

કાગવંધ્યા, સ્ત્રી૦ એક છોકરૂ થયા પછી દહાડા ન રહ્યા હોય તે સ્ત્રી. ૨ કેળ.

કાગવાસ,પુ૦ (સ૦ કાક+વાસના) કાકબલિ પિતૃ નિમિત્ત કાગડાને બળિદાન આપવુ તે

કાગવિદ્યા, સ્ત્રી૦ પશુ પક્ષીની ભાષા સમજવાપણુ તે,પક્ષીની બોલી ઉપરથી ભવિષ્ય કહેવુ તે,

કાગળ,પુ૦ (ફા૦) ચિંથરાને પલાળી કુટી બનાવેલુ સફાઇદાર પાતળુ પત્તુ,તાવ,તાર ૨ પત્ર, ચિઠ્ઠી,પત્રિકા,સમાચાર પત્ર કાગળ લખવો—સગા સ્નેહીને ખબર અંતર લખવી " કઠણ થયા માધવ મથુરા જઈ,કાગળ ન લખીએ કટકો રે."—દયા૦ કાગળે ચઢવુ—જાહેરમા આવવુ,ગવાવુ. ૨ કોર્ટે જવુ, ૩. મરી જવુ કાગળની કોથળી—ઘણુજ નાજુક.કાગળની કોથળી જેવુ, કોમળ,તકલેદી

કાગળપત્તર-ત્ર,પુ૦ વહેવારોપયોગી લખાણ,ખત, દસ્તાવેજ ૨, પત્રવ્યવહાર [(લખેલા.)

કાગળીઆં, ન૦ કામકાજના ઉપયોગી કાગળો

કાગળીઓ, પુ૦ ટપાલ લઈ જનાર, કાસદ.

કાગારોળ, પુ૦(સ૦ કાક + આરાવ) રડાપીટ ૨ ઘોઘાટ, રડારોળ, કલકલાણ,વિલાપ

કાચ, પુ૦(સ૦) રેતી ઓગાળીને બનાવેલો લીસો ચળકતો પદાર્થ તે એની મુખ્ય ત્રણ જાત છે—બિલોરી, ચિનાઈ, અને સાદો કાચ ૨. દર્પણ, આરસો ૩ પાસાદાર ચળકતી મિશ્ર ધાતુ કાચનો કુપ્પો—જોતજોતામા નાશ પામે એવુ, જરાકજોરથી ભાગી જાય એવુ

કાચઓળીઓ, પુ૦ કાચ જેવો સ્વચ્છ ઓળીઓ.

કાચકી, સ્ત્રી૦ એક કાંટાવાળુ કાચકાં થાય છે તે ઝાડ ૨ ગળાની બારી આગળ થતો એક રોગ.૩. સંકડામણ, ગુંચવણી. [અપાય છે

કાચકુ,ન૦ કાચકીનુ ફળ.એનો ગર્ભ પેટના દરદમા

કાચડ,સ્ત્રી૦ ગુમડાની આસપાસની સુજેલી જગા,

કાચંડો, પુ૦ કાંકીડો, જુઓ [દડણુ.

કાચબી, સ્ત્રી૦ ગળે કંઇ ઉતરે નહિ તેવો એક રોગ,કાચકી ૨ કાચબાની માદા

કાચબો, પુ૦ (સ૦ કચ્છપ)પાણીમા રહેતુ એક પ્રાણી.એની પીઠની ઢાલ અને કચકડા બને છે કાચબાની આખ—ચંચળ આખ.

કાચર, સ્ત્રી૦ કકડી, કચર, કરચ

કાચરકુચર,ન૦ આકસ બાકસ, પરચૂરણ,પચરાઉ.

કાચરી,સ્ત્રી૦ મીઠાની અંદર આથી સુકવેલા ફળ, શાકના કકડા, સુકવણી. [બંગડીખાર

કાચલવણ, ન૦ કાચ બનાવવામા વપરાતો ખાર,

કાચલી,સ્ત્રી૦ નાળિએરનો ભાગેલો કકડો—ટોપરા સાથેનો અથવા ટોપરા વગરનો.૨ શાકની સુકવણી. ૩ કોઠીમડાના કડકા ૪ કડવા નાળિએરનુ કોટલુ

કાચલુ ન૦ કોપરૂ,અથવા બીજ કાઢી લીધા પછી રહેલુ કઠણ છોડુ ૨ ઠીબ,ઠીકરું ૩. કપાળ.

કાચલુ, ન૦ (સ૦ કચ્છ)નદીના ભાઠામા ખેડેલી જમીન. (તડબુચ, સકરટેટી માટે)

કાચાઇ, સ્ત્રી૦ કચાશ, અપ્રવીણતા

કાચિંડો, પુ૦ કાચંડો

કાચીકેદ, સ્ત્રી૦ પહેરામા રાખવુ તે, નજરકેદ.

કાચી જપતી-પ્તી,સ્ત્રી૦હુકમનામાની પહેલા સરકારમા માલ અનામત રાખવા સારૂ કરેલી જપતી

કાચી જમાબંદી, સ્ત્રી૦ પેદાશની કાઢેલી અજમાયશ, ઉપર ઉપરનો અડસટ્ટો

કાચી નોંધ, સ્ત્રી૦ ખરડો, ઉપર ટપકે પાકી લખી રાખેલુ તે. પાકી નોધ નહિ તે

કાચી બુદ્ધી, વિ૦ ગાફેલ, બોથડ,ભોળુ.

કાચી બુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ નાદાની,બેસમજ,બાળબુદ્ધિ; છોકરવાદી

કાચી મુદત,સ્ત્રી૦ખત થયો નહોય તે,મુદતપહેલાં.

કાચુ, વિ૦ પાકુ ન થયુ હોય તેવુ,અપક્વ; લીલુ. ૨ પૂરૂ બફાયેલુ નહિ તેવુ, કકડ, (ચોખા દાળ

ક્રિ૦).૩ રાંધેલું નહિ તેવુ (અનાજ) ૪. વિદ્યા,ગુણ, ઇ૦માં અપૂર્ણ (માણસ) ૫.નક્કી નહિ તેવુ ;અદબદ (કાચો સોદો .૬ ઉડી જાય તેવુ. (કાચો રંગ.) ૭ માપ ગણતરીમા નાનુ (કાચા આંક.) ૮ થોડીવાર ટકે તેવુ, અદઢ. ૯ પરૂ ન થયુ હોય તેવુ. (ગુમડું) ૧૦ જેવુ જોઇએ તેવુ તૈયાર ન થએલું,અધરૂ કામ) ૧૧ થોડી આવડ નુ, બીનઅનુભવી,હેલડ, નાદાન ૧૨ નવુ ,તાજુ "આ નિશાળીઓ હજી કાચો છે" ૧૨ પોચુ ,નરમ (હૈયુ)૧૨ અદઢ,ફરે તેવુ.' કાનનો કાચો" ૧૪ આળુ ,અપક્વ,લીલું "કાચુ ચામડુ" ૧૫ ગાળી શુદ્ધ કર્યા વગરનું "કાચી ધાતુ" કાચુ કપાવુ-ખરાબ થવુ ,બગડવુ ૨ ખાનગી વાતો ફુટવી ૩ બળવુ .(મનમા) કાચો કબીલો-બચરવાડ સંસાર, નાના છોકરાંવાળુ, કાચુ કચિઆરુ કાચુ હૈયુ-ઝટ પીગળે તેવું. ૨. હિંમત વગરનું કાચે તાતણે બંધાવું-તાબે થવું, કાચા કાનનું-ભોળુ, વિશ્વાસુ; શ્રદ્ધાળુ,તરત માની દે તેવુ કાચું કઢાવવુ-દેવાળુ કઢાવવુ, ૬ કાવવુ કાચું સોનું-ફળદ્રુપ,રસાળ.૨ બહુજ ઉત્તમ,ખરુ કિંમતી. કાચે ઘડે પાણી ભરવુ -મિથ્યા પ્રયાસ કરવો, મહેનત વ્યર્થ જાય એવુ કામ આદરવુ [વાડ;કાચુકચિઆરુ

કાચુંકુંવારું, વિ૦ પરણ્યા વગરનું, નાનુ ૨ બચર-

કાચુંકોરું, વિ૦ રાંધેલુ નહિ તેવુ, શેકેલુ,કોરુ અને લુખુ આચરકુચર.

કાચુંપાકું, વિ૦ ચઢ્યુ ન ચઢ્યું એવુ [કોચળ

કાચુંપોચું,વિ૦અકુશળ,હેલડ;અપાતરધુ.૨ નરમ,

કાછ, પુ૦ કાછડો, કાછોટો; કચ્છ [ખેડેલી જમીન

કાછઇ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કચ્છ) બાજુ, નદીના બેટમા

કાછડી, સ્ત્રી૦ (કચ્છ) પહેરેલા ધોતિયાનો છેડા તરફનો ભાગ જે પાછળ ખોસવામા આવે છે તે. કાછડી છૂટી જવી-ડરી જવુ,હોશકોશ ઉડી જવા કાછડી ઝાલી દોડવું-બાવરૂં બનવુ;લે ભેથ મરી

કાછડીછુટ, વિ૦ પરસ્ત્રીલંપટ, વ્યભિચારી, લફંગો, લુચ્ચો.

કાછો, પુ૦ ધોતિયા સાડીની પાટલી પાછળ ખોસવી તે; કછોટો.કાછડા વાળવો-કચ્છ ભીડવો.

કાછર, ન૦એક જાતનું ખડબચડું ઘાસ.

કાછિઅણ, સ્ત્રી૦ કાછિયાની સ્ત્રી.

કાછિઓ, પુ૦ (સ૦કચ્છપી) શાક ભાજી વેચનાર.

કાછોટો, પુ૦ કચ્છ, કછોટો.

કાજ, અ૦ માટે, સારુ, વાસ્તે, અર્થે.

કાજ, ન૦ [સ૦ કાર્ય] કામ, કાર્ય

કાજકાર, ન૦ (સં૦ કાર્ય+કર્તા)કાબેલ, શક્તિવાન,બુદ્ધિશાળી, લાયક ૨ કામગરો કામ કરનાર.

કાજગરું, વિ૦ જુવાન જોધ, નવલોહીઉ, તરુણ ૨ ઘણુ પ્યારૂં,અતિપ્રિય. ૩ લાડકુ, માનીતુ ૪ નાજુક, તકલદી ૫.શક્તિવાળુ ,કાબેલ.

કાજળ, પુ૦ (સ૦ કજ્જલ)મેશ, દીપકીટ. ૨. કાળુ અજન. કાજળની કોટડી-મેશનુ ઘર.૨ એબ-લાંછન લાગે તેવુ સ્થળ [વાઈ જવુ

કાજળવુ,ક્રિ૦અ૦મેશ પડવી,કજળી જવુ, ઓલ-

કાજળી,સ્ત્રી૦ છારી, મેશ, કાજળ ૨ રાખનું પડ. ૩. કાજળ પાડવાનું કોડીઉ ૩ સ્ત્રીઓનુ એક વ્રત. ૪ ફળફળાદિ બગડી જતા અંદરથી નીકળની ફુગ.

કાજા,પુ૦ કામ, કાજ, કાર્ય ૨.કાર્યપદ્ધતિ,કામકા-

કાજાગરી,વિ૦ લાભ કારક,કામગરુ [જની રીત

કાજી,પુ૦ (આ૦ કાઝી.) કુરાનના ફરમાન મુજબ ઇનસાફ કરનારો અમલદાર, મુસલમાન ન્યાયાધીશ ૨ ૨. પંડિત, વિદ્વાન કાજીની કુતરી-મોટાની હલકી વસ્તુ પણ મોટી. કાજીવિના હલાલ ન થાય-તીથેજ મુડાય.

કાજુ, વિ૦ સારુ, રુડું, ખાસુ, ઠીક. (કા૦)

કાજુ, ન૦ એક જાતનું તેલી ફળ

કાજે,અ૦(સ૦કાર્યે)વાસ્તે, માટે, અર્થે,સારુ

કાજો, પુ૦ પુંજો, કચરો, કસ્તર;વાસીદુ

કાજોગી, સ્ત્રી૦ રેન, લગમ

કાટ, પુ૦ ધાતુઓનો મેલ,કષાય, ધાતુનો વિકાર ૨ (સ૦કટક)નડતર: આડ. ૩ ઇમારતી લાકડા; લાકડાંનો જથ્થો. ૪ નાશ;ઘાણ. 'માંધાતાને મારો આપણ,પછે કાઢો સેનાનો કાટ"

કાટકૂટ, સ્ત્રી૦ ઘરવાખરો;સરસામાન ૨ કાપવુ તે

કાટકો, પુ૦ મોટો અવાજ; ભારે ગર્જના.

કાટકોણ, પુ૦ એક આડી સીધી લીટી ઉપર બીજી ઊભી સીધી લીટીથી કાપતા ૯૦ અંશનો જે ખુણો ,

થાય તે ૨ કાટખુણો બરાબર છે કે નહિ તે તપાસવાનુ સુતારનુ એક સાધન [સરખા હોય તે

કાટખુણ ચોખુણ, પુ૦ જે આકૃતિના ચારે ખુણા

કાટખુણત્રિકોણ, પુ૦ ત્રણ ખુણાની જે આકૃતિમા એક કાટખુણો હોય તે

કાટપીટિયો, પુ૦ઇમારતી લાકડા વચનારો

કાટરડો, પુ૦ પ્રવાહી વસ્તુનો મેલ-કચરો. ૨ કટાઇ-બગડીને ખરાબ થઇ ગએલો માલ.

કાટ ા, ન૦ વજન, જોખ

કાટલાદાસ, પુ૦વચમા પડીને ઓછુ-કાટલુ કરનાર

કાટલિયો, પુ૦અગિયારમુ સરાવનારો; કાયટીઓ

કાટલુ, ન૦ જોખ, વજન ૨ ખોટ આપવી તે, ઓછુ કરવુ તે ૩ ઘડી-ટીપી નાખવુ તે ૪ મારી નાખવુ ફાસ કાઢી નાખવી તે ૫ સદતર પાયમાલી કરવી તે ૬ કાશ, બલા, પાપ. ૬ સુવાવડમા સ્ત્રીઓને ગુદરના લાડુ વગેરેનુ જે ખાવાનુ આપવામા આવે છે તે **કાટલુ કરવુ**—નુકસાન કરવુ, ઓછુ કરવુ, કાપવુ. ૨ મારી નાખવુ (જીવથી)

કાટવુ, વિ૦ કાટના રગ જેવુ

કાટવુ, ક્રિ૦ સ૦ [સ૦ કર્ત્ત-કાપવુ) કાપવુ, છેદવુ ૨ કરડવુ ૩ વેતરવુ

કાટવો, પુ૦ એક જાતનો ઔષધી ઢોડવો

કાટાકાટ, સ્ત્રી૦ કાપાકાપી, સહાર, કતલ ૨ અટસ, અદાવત

કાટોડો, પુ૦ ચકમક ૨ કાટરડો, જુઓ.

કાટ્ટી, સ્ત્રી૦ કાયટુ ૨ કાયટીયો

કાઠ, સ્ત્રી૦ હેડ, લાકડાની બેડી (કચ્છ) ૨ લાકડા

કાઠ, પુ૦ (સ૦ કાષ્ટ) કાટ, જુઓ ૨ વિ૦ ધર્ત, પહોચેલો

કાઠડી, સ્ત્રી૦ ઘોડા અથવા ઊટ ઉપર બેસવાનુ કઠેરાવાળુ બેસણુ ખોગીર ૨ ઘોડાની પુઠનો તગ.

કાઠડો, પુ૦ ખોગીર, કાઠડી. ઊટે કર્યા ઢેકા તો માણસે કર્યા કાઠડા-થાન તેવા થઇએ તો ગામ વચ્ચે રહીએ, આડે લાકડે આડો વેહ.

કાઠલો, પુ૦ કન્યાને આપવાનુ ઘરેણુ, વમત, રીતનુ ઘરેણુ

કાઠાઘઉં, પુ૦ એક જાતના કઠણ-લાલ ઘઉં, ભાલીઆ ઘઉં. [નાખવાની ઊનની ધાબળી દળી.

કાઠાડળી, સ્ત્રી૦ (કાઠડા+દળી) કાઠડા ઉપર

કાઠાળુ, વિ૦(કાઠુ +વાળુ)મજબૂતને ઉંચાબાંધાનુ

કાઠિઆવાડી, વિ૦ [કાઠી-એક જાત + વાટ-દેશ] કાઠિયાવાડનુ સબધી

કાઠિન્ય, ન૦ [સ૦]કઠણપણું, કઠણાઇ, કઠોરતા.

કાઠી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કાષ્ટ) લાકડી, સોટી ૨ છડી, વેત્ર, રાજદડ ૩. વાવટા-નિશાનની લાકડી, સ્તભ ૪. બાળવાના લાકડા, બળતણ ૫ વાસ, ૬. ૩૫ સુડી ૧૬ાા ફુટનુ માપ ૭ એક વીઘાનો ૪૦૦ મો ભાગ, હાથ ૮ તળ કાઠિયાવાડના અસલ રહીસોની એક જાત ૯ શરીરનો બાધો-ઘાટ, કલેવર [લાકડાનો સામાન

કાઠાઓ, પુ૦ [સં૦ કાષ્ટ-લાકડુ] ગાડાનો

કાઠું, ન૦ શરીરનો ઘાટ, બાધો, કલેવર, શરીર, પિંજર ૨ હવાના, ચારણા,ડફ વગેરેનુ ખોખુ ૩ કાઠડો, ખોગીર ૪ ખોખુ, આકાર ૫. વિ૦ કડક, કઠણ ૬ આકરુ, મિજાજી. ૭ કજુસ, કૃપણ, ૮ ઉતરતુ ખરાબ.

કાઢવુ, ક્રિ૦ સ૦ [સ૦ કૃષ્-ખેચવુ] અદરથી બહાર ખેચી લેવુ, બહાર લાવવુ ૨ ખસેડવુ, દૂર કરવુ ૩ લખવુ, આલેખવુ, ચીતરવુ ૪ યુક્તિ રચવી બનાવટ કરવી ૫ બાતલ-રદ્દ કરવુ ૬ સારાશ લેવો, ફળ-હાસલ જોવુ ૭ સહન કરવુ, સહેવુ, (ઘણે દુખે) નિભાવવુ ૮. અવાજ-સાદ મોટો કરવો ૯ ઉપજાવવુ, બનાવવુ ૧૦ વણવુ ૧૧ કાતવુ, તાર કાઢવો. ૧૨ લબાવવુ, વાયદા કરવા ૧૩ ગાળવુ, ઘુટવુ 'રગ કાઢવો' ૧૪ ઉપાડવુ, છણવુ 'વાત કાઢવી' ૧૫ ફોસલાવી લઇ જવુ નસાડી લઈ જવુ ૧૬ ગણવુ (વ્યાજ) ૧૭ વાળવુ, વેર લેવુ **દહાડા કાઢવા**—વખત ગુમાવવો ૨ મુશ્કેલીથી ગુજરાન ચલાવવુ **વાત કાઢવી**—કોઇ વિષય ઉપાડવો. **કાઢી નાખવુ**—રદ્દ કરવુ, બાતલ કરવુ ૨ ખર્ચ રદ કરવો ૩. નપાસ કરવુ. 'તેને ગણિતમા કાઢી નાખ્યો' **કાઢી મૂકવુ**—રજા આપવી. ૨ હાંકી

કાઢવુ. ક. ઉતારવુ (ગુજ્હ્ય) ૪ ઝટ જડે તેમ મૂકવુ; દેવાળુ કાઢવુ—લીધેલા પૈસા ન આપવા સાર કાઢવો—મતલબ શોધવી. ૨ સત્વ ખેચવુ. ૩. નફો મેળવવો. સાદ કાઢવો—મોટેથી બોલવુ, ઘાંટો કાઢવો. શોધી કાઢવુ—ખોળવુ ઉત્પન્ન કરવુ, ચિત્રામણ કાઢવુ—લીટા લીટા કરવા, બે દરકારીથી જેમ તેમ ઘસડી કાઢવુ ચિત્ર કાઢવુ—ચિતરવુ અક્ષર કાઢવા-કોપી લખવી. ૨. લખવુ ૩.રબ્બર, ઈ૦ થી લખેલુ ભુસી નાખવુ નામ કાઢવુ—કીર્ત્તિ, આબરૂ વધારવી. દાંત કાઢવા—હસવુ, મશ્કરી કરવી મૂળ કાઢવુ—છેદન કરવુ, ઉખેડી નાખવુ ઉભરો કાઢવો—ઉચ્ચારવુ, મનમા ભરાઇ રહેલુ બહાર પાડવુ. પોતીઉં કાઢવુ—બીવુ, બાયલા થવુ કાઢવુ ક્રિયાપદ આ ઉપરાંત જુદાજુદા શબ્દો સાથે જોડતા જુદાજુદા અર્થો જણાવે છે

કાઢો, પુ૦ (સ૦ ક્વાથ) ઉકાળો, ક્વાથ, કાવો ૨ વરસાદનુ પાણી ખેતરને ખોદી નાખે માટે કરેલી નીક-ગટર તે ૩ તડકો,ગરમી [કચ્છ]

કાણ, સ્ત્રી૦ મરણ પછી રોવુ ને શોક કરવો તે કાણેજવું—પરગામથી રોવા કુટવા જવુ ૨ નુકશાન થવુ. કાણમાંડવી—રોવુ કુટવું

કાણિયાં, વિ૦કાણે આવનાર, શોક કરનારા

કાણું, ન૦ છિદ્ર, વેહ; બાકુ, ગાબડુ, શાર ૨. બખાઈ, રસ્તો, નાકુ

કાણુ, વિ૦ છિદ્રવાળું, ૨ ઘવાળુ ૨ એકજ આંખે દેખતુ હોય તેવુ ૩ ચાડિયુ ૪. ભેદ-કુભેદ-વાળુ; પોલુ 'ઘર કાણુ છે'

[કા]ત, સ્ત્રી૦ ડુટીની નીચેનો ભાગ, પેડુ ૨ આય, રાગ, કૌવત; હોમ, ૩ (સ૦ કર્ત્તની કૃત-કાપવુ) સોનીનુ કાપવાનુ ઓજાર, કાપણી

કાતણ, સ્ત્રી૦ કરોળીઆ જેવુ એક જીવડું

કાતણી, સ્ત્રી૦ કાંતેલા સુતરની કોકડી (ઝાલા૦)

કાતર, સ્ત્રી૦ [સં૦ કર્તની] જનાવરોમા વાળ ઉતરી જવાનો એક રોગ કાતરની પેઠે કાપી નાખે તેવી ધાર વાળી ઠીકરી ૩ હાથની હથેળીમાં બે લીટીઓ વચ્ચેનો ત્રિકોણાકાર ભાગ ૪ લુગડા, વાળ વગેરે કાપવાનું બે પાંખીઆં-વાળુ ઓજાર, કાપણી કાતર મૂકવી—કાપી નાખવુ, ખનામ કરવુ, ૨ નુકશાન કરવુ,ન્યૂન કરવુ, ૩ રદ્દ કરવુ ૪ કમી-ઓછુ કરવું ૫ દગો દેવો, વિશ્વાસઘાત કરવો ૬. ઊંધુ બોલવુ.

કાતર, વિ૦ બીકણ, ભીરુ ૨ દુખી "નિજ ભક્ત વિરહે કૃષ્ણ કાતર,' ૩ અધીર,ના હિમ્મત. ૪ કતરાતુ, વાકુ

કાતરણી, સ્ત્રી૦ કાપણી ૨ કાપવાની રીત ૩ કાતર ૪ ખળીમા બ્રાહ્મણોને જે વર્ષણ આપે છે તે.

કાતરવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાતરથી કાપવુ ૨. કમી-ઓછુ કરવુ 'કાતરક કાતરે'૩ ખોતરવુ, ખણવુ ૪ ઘસાતુ બોલવુ

કાતરા, પુ૦ ચીરા, લીસોટા, કાપા, વાઢીઆ. (જીભ હાથ વગેરે ઉપર પડતા) ૨. પાતળા ચન્દ્રાકાર કડકા ૩ એક જાતની આતસબાજી ૪. વાંકી ચપટી શીંગો જેવા ફળ (આમલી ઈ૦ ના). ૫ ચોમાસામા થતા રૂવાટીવાળા જીવડા.

કાતરીઉ, ન૦ ઘરનો છેક ઉપરનો છાપરાને લગનો નીચો મેડો તે ૨ એક જાતનુ લાકડાનું બને બાજુએ ધારવાળુ હથિયાર ૩ બે ચુડીની વચમાનુ પાતળી ચીપનુ કંકણ ૪ ભેજુ,મગજ ૫ કટાક્ષ, રીસમા કરડી આંખે જોવુ તે

કાતરી, સ્ત્રી૦ પાતળી કકડી,છોલ.

કાતરેલુ, વિ૦ કરડેલુ, વેતરેલું, કાપેલું.

કાતરો, પુ૦ શીંગ જેવુ લાંબુ વાકુ ફળ

કાતળ, પુ૦ અફવા, ખોટી ખબર, ગપ.

કાતળી, સ્ત્રી૦ વાસ, શેલડીની બે ગાઠ વચ્ચેનો કડકો પેરાઇ૨ ચીર ૩ કાતરી

કાતળીઓ, પુ૦ એક જાતના ઉત્તમ ચોખા. "આજ મે રાધ્યો કુતર કાતળીઓરે,કૃષ્ણ પાતળીએ મારો પરોણો રે "—ભાલણ.

કાતળું, ન૦ શેલડીના ગોળ નાના કકડા, ગડેરી ૨ જાડુ ગાભયુ, જાડી છોલ-ચીરી

કાતી, સ્ત્રી૦ બુઠી પાળી, મોટી છરી ૨ શક્ષસી, કાપવાનો દાંત ૩ દગો, પેટમા છરી-ભેલ;કુટવૃત્તિ.'પેટમા જબરી કાતી,મીઠુ મીઠુ મુખે વદે.'

કાણું, ન૦ બુઠી પાળી, ધાર વગરની છરી ૨ દગો. ૩. ધાર વગરનું–બુઠું હથિયાર (તિરસ્કારમા)

કાત્યાયન, ન૦ નિકાલ, કાશ કાઢવી તે, નાશ કરવો 'એનુ તો કાત્યાયન કાઢેજ છૂટકો'–કુસુમાવળી.

કાત્યાયન, પુ૦ એ નામનો એક ઋષિ

કાત્યાયની, સ્ત્રી૦ દુર્ગાદેવી ૨ આધેડ ઉમરની ભગવા વસ્ત્રધારી વિધવા

કાથ, પુ૦ જોર, નૂર, પાણી ૨ દૈવત, કૌવત 'લુગડામા હવે કાથ નથી' [કજીઓ, તકરાર

કાથાકબલા, પુ૦ કુથલી, નકામી ભાજગડ, ધૂળનો

કાથા ગોળી, સ્ત્રી૦ મસાલા ભેળીને બનાવેલી ગોળીઓ (પાનમા ખાવાની) [દોરી, રસી, કાથી

કાથાદોરી, સ્ત્રી૦ નાળિયેરના છોડાની બનાવેલી

કાથીઉં, વિ૦ કાથાના રંગનુ, ૨ કાથીનુ દોરડુ

કાથી, સ્ત્રી૦ નાળિયેરના છોડાની દોરી, કાથો

કાથો, પુ૦ નાળિયેના છોડાની દોરી–દોરડા ૨ ખેરની છાલમાથી કાઢેલો અર્ક જે પાનમા ચુના સાથે ખવાય છે

કાદવ, પુ૦ [સં૦ કર્દમ.] પાણી મળવાથી ધૂળ મટોડી મળી જે ગારો થાય છે તે, કીચડ, પ્ર૦ **કાદવ ફેકવો**—અપજશ મળે એવુ કામ કરવુ **કાદવ ખુંદવો**—નફા વગરનો વેપાર કરવો

કાદંબરી, સ્ત્રી૦ કોયલ, કોકિલા. ૨ સરસ્વતી શારદા ૩ મેના ૪ બાણભટ્ટે રચેલી એક વાર્તા

કાન, પુ૦ (સં૦ કર્ણ) સાભળવાની ઇંદ્રિય, કર્ણ, શ્રવણેંદ્રિય ૨ લક્ષ, ધ્યાન ૩ સાર અસાર સમજવાની શક્તિ 'મૂરખને કાન હોય' ૪. નાકુ, કાણુ, છિદ્ર. **કાન ઉઘાડવા**—સમજાવવુ, ચેતવવુ, **કાન કરડવા**—ચુપચુપ વાતો કરવી, મસલત કરવી, **કાન કાપવા**—છેતરવુ, ઠગવુ, ૨ જીતવુ, ટપી જવુ **કાન ઘરેણે મૂકવા**—જાણી જોઇને બહેરા થવુ, બે દરકારીથી–અક્કલથી ન સાભળવુ ૨ મગરૂબીથી સાભળવુ નહિ, અહંકારમા લક્ષ ન દેવુ **કાન તળે કાઢી નાખવુ**—ન લેખવવુ, ન ગણકારવુ, ઉપેક્ષા કરવી **કાનપટ્ટી પકડાવવી**—ભૂલ કબૂલ કરાવવી, **કાન ફોડી નાખવા**—બહેર કરવુ (ધોધાટથી) **કાન ઝાલવા**—ભૂલ કબૂલ કરવી **કાન દેવા**—ધ્યાન પૂર્વક સાભળવુ, લક્ષ દેવુ **કાનપર હાથ દેવા**—ઉડાવવુ, ૨ અસ્વીકાર કરવો, ૩ ના કબુલ કરવુ. **કાન ફુટવા**—બહેરા થવુ. **કાન ફુંકવા**—મંત્ર આપવો, ઉપદેશ કરવો, ૨ ચેતાવવુ ૩ ઉશ્કેરવુ **કાન ભભેરવા**—ભમાવવુ ૨ ઉશ્કેરવુ **કાન વિનાનુ**—બહેરૂં, શૂન્યકાર **કાન ફફડાવવા**—સુસ્તી ઉગાડવી (કુતરાએ) **કાને ધરવુ**—લક્ષ દેવુ, સાભળવુ **કાને હાથે દેવા**—અખાડા કરવા, ન સાભળવુ; બહેરા થવુ (જાણી જોઇને), ન ગણકારવુ **કાને નાખવુ**—સભળાવવુ, ખબર આપવી–કહી છૂટવુ જણાવવુ **કાનની બૂટ પકડવી**—શીક્ષા લેવી, બોધ લેવો **કાનનુ કાચુ**—થોડુ બહેર ૨ ભોળુ, ભરોસાવાળુ, ભોળવાઇ જાય તેવુ. [લાંબો જંતુ

કાનખજુરો, પુ૦ ઘણા પગવાળો ચપટો વેંતેક

કાનચિમડીઉ, ન૦ વાગોળ. ૨ ચામાચિડીઉ.

કાનચિમોરી, સ્ત્રી૦ વાગોળ

કાનછેરીઆં, ન૦ કાન ઉપરના વાળના ગુચ્છા, કાકપક્ષ (બહુવચનમા વપરાય છે). **કાન છેરીઆ અમળાવા**–રુવેરુવા ઉભા થવા, રોમાચ ખડા થવા

કાનટોપી, સ્ત્રી૦ કાન ઢકાય તેવી ટોપી.

કાનડી, વિ૦ કર્ણાટકની ભાષા.

કાનડુ, પુ૦ વણકરનુ એક ઓજાર

કાનડો, પુ૦ એક રાગ.

કાનઢાંકણી, વિ૦ કાનટોપી

કાનન, ન૦ [સં૦] વન, અરણ્ય

કાનપટી, સ્ત્રી૦ કાનની લાળી–બૂટ. **કાનપટી પકડવી**–કાન પકડવો ૨ જીતવુ; છેતરવુ

કાનપટો, પુ૦ કાને બાંધવાનો પટો–ફટકો

કાનફટો, પુ૦ કાનને વીંધીને અંદર મોટી મુદ્રા–કડી પહેરનાર સાધુ, ગોરખપંથી વેરાગીઓ

કાનફુસિઉં, વિ૦ ચાડીઉ, નિંદાખોર, કાનભરનાર ૨ ન૦ ચુગલી, નિંદા

કાનમૂળીઉં, ન૦ કાનના મૂળ પાસે થતું ગુમડું

કાનશિયાળ, સ્ત્રી૦ કાનસાર, એક જાતનું કાનખજુરા કરતા નાનું જીવડું. [પડતો ભાગ, કાનનું સો.

કાનશિયા, પુ૦ (મ૦) કાનનો પોલો ને બહાર
કાનસ, સ્ત્રી૦ ધાતુને ઘસી સાફ કરવાનું તીખા લોઢાનું ઝીણા દાતાનુ ઓજાર, રેતડી
કાનસીઆં પુ૦ ઢાકપક્ષ કાનછેરીઆ "દીકરીઓના ક્રામ, હૃદયે લાંગ્યા રમિયા, કરે કારમા કામ,કેશ ધરે કાનસીઆ "–કૃષ્ણારામ
કાનીન, પુ૦(સ૦)કુવારીનો છોકરો, કન્યાપુત્ર
કાનું, ન૦ એક પ્રકારનું વાજું.
કાનુડો, પુ૦ શ્રીકૃષ્ણ, યશોદાનો બાળપુત્ર
કાનુન,પુ૦(આ૦)કાયદો,ધારો.૨ રિવાજ,પ્રથા,રૂઢી.
કાનો, પુ૦ (આ૦) સ્વરની નિશાની, ા, અક્ષરની પાસે મૂકાતો જે ઉભો લીટો તે ૨ વાસણની કોર
કાનોકાન,અ૦જાતે,પંડે.૨ પર પરા,એકકાનથીબીજે
કાનોમાત્રા,ન૦ઓનુ ચિહ્ન,કાનો અને માત્ર (ો)
કાન્ત, પુ૦(સ૦ કમ–ચહાવુ)વર, પતિ, સ્વામી, નાથ ૨.શ્રીકૃષ્ણ ૩ પ્રિય,વહાલ, ૪ચદ્ર,પ.ન૦ કુંડુ ૬ ખરૂ લોઢુ ૭ લોહચુબક.વિ૦ દેખાવડુ,સુદર
કાન્તપક્ષિ, ન૦ મોર. [લલના.
કાન્તા, સ્ત્રી૦ (સં૦)પત્ની, સુદર–રૂપાળી સ્ત્રી,
કાન્તાર, ન૦ મોટુ અરણ્ય; વન, કાનન. ૨. દુર્ગમ માર્ગ. [શોભા,પ્રભા,સૌ દર્ય.
કાન્તિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) તેજ, ચળકાટ, નૂર. ૨.
કાન્તિદાયક,વિ૦(સં૦) શોભાઆપનાર,તેજવાળુ
કાન્હમ,સ્ત્રી૦કાળી જમીન.મહિ નર્મદાવચ્ચેનો મુલક
કાન્હોબા, પુ૦ (મ૦)(દક્ષિણમા) મૂર્તિનું નામ છે.
કાપ, પુ૦ કાપવુ તે ૨ કાપો, ચીરો, છેદ આંકો. ૩. કાપલી, કકડો, ચીર. ૪ સ્ત્રીઓના કાનનુ એક ઘરેણું. ૪ આકાર, ડોળ, ઘાટ. ૬ વેતરવાની રીત, વેતરણ. [ઘટાડો, કપાત, ઘટ.
કાપકુપ, સ્ત્રી૦ કાપવુ ફાડવુ તે. ૨ કરકસર,
કાપટય, ન૦ (સં૦)દગો,કપટ,પ્રપચ, છળ.
કાપડ, ન૦ (સં૦ કર્પટ)કપડું,લુગડુ, વસ્ત્ર.
કાપડીઓ, પુ૦ કાપડ વેચનારો વેપારી.
કાપડી, પુ૦ (સં૦ કાપાલિક) સંન્યાસી,જોગી. ૨ એક જાતના માગણ. ૨.સ્ત્રી૦ નાનુ કાપડુ, (નાની છોડીનું). [ચળી, ચોળી.
કાપડું, ન૦સ્ત્રીઓને છાતીએ પહેરવાનું વસ્ત્ર, કાપણી, સ્ત્રી૦ પાકેલા અનાજને કાપી લેવું તે. ૨ અનાજ હાળવાનો વખત. ૩ ધાતુના પતરા કાપવાનુ હથિયાર ,કાતર ૪ કાપવાની ઢબ–રીત.
કાપલી, સ્ત્રી૦ કાપવાથી પડેલી ચિંદરડી, કાગળ–કપડાનો કટકો
કાપલો પુ૦ મોટી કાપલી, છોગલો.
કાપવુ, ક્રિ૦ સ૦ વાઢવુ, હથિયારથી ભાગ કરવો; ચીરવુ, ખડિત કરવુ ૨ ઘડાવવુ, ઓછુ–કમી કરવુ ૪ દૂર કરવુ, ફેડવુ (દુખ). ૫ જુદુ પાડવુ, બાતલ કરવુ ૬ છેડો આણવો; વટાવવુ. ૭. કતલ ચલાવવી ૮ હુકમ કરવા પાના–પત્તા ઉપાડવા નોતરૂં કાપવુ—નહિ નોતરવુ; ન્યાત બહાર મૂકવુ રસ્તો કાપવો–માર્ગ ઓછો કરવો ૨ દૂર જવુ, ખસવુ (તિરસ્કારમા)
કાપા, પુ૦ લીસોટા,આડા અવળા લીટા, રેખા.
કાપાકાપ–પી, સ્ત્રી૦ હથિયારથી કતલ ચાલવી તે,મારામાર,ખુનરેજી,કતલ. ૨ અદાવત.
કાપાકુપ, સ્ત્રી૦વધઘટ,ઓછુ કરવુ તે.૨ કાપાકાપ.
કાપાલિક, પુ૦ અઘોરી, ખોપરીઓ રાખનાર શિવ ઉપાસક સાધુ
કાપાલી, પુ૦ શિવ, શકર.
કાપુસ, ન૦ (મ૦) રૂ, કપાસ
કાપો, પુ૦ લીટો, લિસોટો,છેકો ૨.ચીરો, કાપ.
કાફર, વિ૦ (આ૦) દીનનો ફરમાન ન માનનાર; નાસ્તિક,અધર્મી ૨ લુચ્ચુ ,ઢોગુ, ખધુ, હરામખોર. ૩ જ ગલી ૪ પુ૦આફ્રિકાના ધર્મહીન જંગલી લોક.
કાફરી,વિ૦(આ૦)આબિસિનિયન, હબસી, સીદી.
કાફલો, પુ૦ (આ૦) સમુદાય, સઘ, ટોળુ ૨. અરમાર, લડાયક વહાણનો જથ્થો, લશ્કરી માણસોનો સમૂહ, ટૂકડી.
કાફિયો,પુ૦ (આ૦) અનુપ્રાસ. [૨.એક રાગિણી
કાફી,સ્ત્રી૦(અંગ્રેજી કૉફી) બુદ,૨.બુદ દાણાનો ઉકાળો.
કાબર,સ્ત્રી૦મેના જેવડુ કાળા ભુખરા પણ ચાચને ગળા આગળ પીળા રગનુ એક પક્ષી.
કાબરચીતરું,વિ૦(સ૦ કર્બુર)તરેહવાર ૨ રગનુ; ચિત્રવિચિત્ર, બહુરગી, શબલ
કાબરીઉં, વિ૦ કાબરચીતરું.

કાબરી, સ્ત્રી૦ કસુંબીના બી ૨ ધોળાકાળાર ગની તલી
કાબરુ, વિ૦ (સ૦ કર્બુર) કાબરચિતરુ.
કાબસ, પુ૦ તેલનો કચરો.
કાબા, પુ૦ (આ૦ કર્બર-વાત્ર) ચાચિઆઓની એક જાત એ ઓખામડળમા રહે છે [વતની
કાબુલી, વિ૦ (આ૦) કાબુલ સબધી ૨ કાબુલનો
કાબુ, પુ૦ (આ૦) સત્તા, અખત્યાર, હુકમ ૨ અકુશ, ૩ વજન, વગ, ભાર ૪ કબજો
કાબુદાર, વિ૦ (આ૦) સત્તાવાળુ, ભારમોજવાળુ, વજનદાર, વગવાળુ
કાબુલ, ન૦ અફઘાનીસ્તાનનો એક પ્રાત-પાટનગર
કાબેલ, વિ૦ (આ૦ કાબિલ) પ્રવીણ, નિપુણ, હોશિયાર, પ્રબળ, વિચક્ષણ, ખધુ
કાબેલિઅત, સ્ત્રી૦ નિપુણતા, હોશિઆરી, મા-હોશપણું ચતુરાઇ, ખધાઈ
કાબો, વિ૦ ચાલાક, વિચક્ષણ, કાબેલ,
કાભા, સ્ત્રી૦ કુભારજા
કામ, ન૦ (સ૦ કર્મ) જે કઇ કરવાનુ-કરેલુ તે, કાર્ય, કૃત્ય ૨ વ્યાપાર, ધધો, રોજગાર ૩ બાબત, વિષય, પ્રકરણ ૪ કારભાર, દરજ્જો ૫ જરૂર અગત્ય. "મારે તેનુ ઘણુ કામ છે" ૬ ઉપયોગ, પ્રયોજન, માફક આવવુ તે "તેમને ઘણુ કામ લાગે છે." ૭ ફરજ, ધર્મ ૮ ઇચ્છા, અર્થ, મતલબ **કામ** પડવુ—જરૂર પડવી, પરિચયમા આવવુ **કામ** પડવુ—અનુભવ લેવો, સબધમા આવવુ **કામમાં** આવવુ— કામ લાગવુ ૨ મરી-ખપી જવુ **કામ** કર્યું તેણે કામણ કર્યું-વનો વેરીને વશ કરે **કામ** એટલોજ અર્થ—જરૂર તેટલોજ સબધ **કામ** કામને શીખવે-અનુભવથી સૌ થાય **કામ** કરે તો નામ મળે-મહેનત કરે તો ભાખરી મળે **કામ** કાઢી લેવુ-સ્વાર્થ સાધી લેવો
કામ, પુ૦ (સ૦) ઇચ્છા, અભિલાષ, પ્રીતિ, પ્યાર ૨ કામદેવ, મદન, સ્મર, અનગ મન્મથ. ૩ હિત ૪ અનુમતિ ૫ મનોરથ ૬ કોઈ પણ ઇદ્રિય ભોગ, વિષય વાસના 'ધર્મ, અર્થ, કામ ને મોક્ષ' ૭ કૃષ્ણનો દીકરો પ્રદ્યુમ્ન ૮ અ૦ વાસ્તે કાજે, માટે, સારૂ ૯ સ્ત્રી૦ પતગની વાળેલી કામડી

કામકળા, સ્ત્રી૦ કામની કળા, ૨ રતિ, કામદેવની સ્ત્રી ૩ યુક્તિ, હોશિયારી.
કામકેલિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) મૈથુન, સંભોગ, રતિરમત
કામક્રીડા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કામકેલિ, રતિક્રીડન
કામકાજ, ન૦ કોઇ પણ કામ ૩ ધધો, રોજ-ગાર, વેપાર, વ્યવસાય
કામગરુ, વિ૦ કામવાળુ, કામમાગુ થાયલું, નમાર્થી.
કામગીરો, સ્ત્રી૦ નોકરી, ચાકરી ૨ અધિકાર, સત્તા ૩ નોકરીને અગે કરવાનું જે કામ તે **કામ-ગરીથી** ઉતર્યો કોડીનો—ગાદીનુજ માન
કામચલાઉ, વિ૦ કામ પુરતુ હગામી સાધારણ, ૨ કોઇની ગેરહાજરીમા કામ ચલાવવાને રાખેલુ, એકટીંગ [કાનો આખો ૨ કસબચોર
કામચોર, પુ૦ કામ વખતે ખસી જનાર, હાડ-
કામજોગ, વિ૦ કામ પુરતુ, કામ જેટલુ.
કામજ્વર, પુ૦ (સ૦) કામના આવેશનો જે તાવ-પીડા તે, મદનસંતાપ
કામઠ, પુ૦ (સ૦) કાચબો
કામઠી, સ્ત્રી૦ નાનું કામઠુ, સાદુ ધનુષ્ય, ૨ કામ-ઠીવાળા માણસો, ભિલ્લ
કામઠીઓ, પુ૦ તીર મારનાર, તીર દાજ, ધનુર્ધારી
કામઠુ, સ્ત્રી૦ વાસ છોલી કરેલી-વાળેલી કામડી જે વડે તીર ફેકાય છે તે, ધનુષ્ય, કોદડ, શરાસન.
કામઠોડીઉ, વિ૦ (સં૦ કમઠ-વાસ+કોષ્ટ-કોટ) કામડાનુ કરેલુ (ઘર)
કામડી, સ્ત્રી૦ વાસની ચીપ, પાતળો વાસ.
કામડુ, ન૦ કામડી વળે તેવો પાતળો વાસ.
કામણ, પુ૦ વશીકરણ, મોહ ઉપજાવવાપણુ, મો-હિની, "કામણ દીસેછે તારી આખમારે"—દયા૦ ૨ ઇલમ, ધતરમતર, ચેટક, ટૂચકા
કામણગારું, વિ૦ મોહક, વશ કરે-ભોળવી નાંખે તેવુ, "કના તારી કીકી કામણગારીરે"—દયા૦ ૨ સુદર, કમનીય [વશીકરણ, જાદુ.
કામણટુમણ, ન૦ કામણ અને બીજા ટુચકા,
કામણટુમણિયુ, વિ૦ જાદુ કરનાર, વશીકરણ કર-નાર, ચેટક કરનાર
કામતાઇ, સ્ત્રી૦ (સં૦) લપટાઇ, વિષયાસક્તિ

કામતાઇ કેલિ ચહે,દામતાઈ દમે રહે,નમ્રતાઈ નામ તે શુ ? શમતાઇ શા મણે ?'—વલ્લભ
કામત્વ, ન૦ (સ ૦) કામપણુ, કામુકપણુ.
કામદ, વિ૦ (સ૦) ઇચ્છા પુરનાર, મનકામના પૂર્ણકરનાર ૨ પુ૦ ઈશ્વર કાર્તિક સ્વામી
કામદશા, સ્ત્રી૦ કામ ઉત્પન્ન થવાથી જે સ્થિતિ થાય છે તે (અભિલાષ,ચિંતા, સ્મૃતિ, ગુણ કથન, ઉદ્વેગ,પ્રલાપ,ઉન્માદ,રોગ, જડતા, મરણ એ દશ કામ દશાઓ કાવ્યશાસ્ત્રમા કહેલી છે)
કામદા, વિ૦ યથેચ્છિત વસ્તુ આપનારી
કામદા, સ્ત્રી૦ કામધેનુ ૨ નાગરવેલ, નાગવલ્લી
કામદાર, વિ૦ કામ કરનાર-અધિકારી વર્ગ ૨ પગાર લઇ કામ કરનાર, ચાકરીઆટ
કામદુર્ગા, સ્ત્રી૦ કામધેનુ
કામદૂતી, સ્ત્રી૦ (સ ૦)કોયલ, કાકિલા,મદનદૂતી
કામદૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ ૦)કામની ઇચ્છાવાળી દૃષ્ટિ, વિષયવાસના [રતિપતિ, પ્રદ્યુમ્ન, કેતન
કામદેવ, પુ૦ (સ ૦'કદર્પ,અનગ, મન્મથ,સ્મર,
કામધધો, પુ૦ ધધો,રોજગાર,ઉદ્યોગ
કામધેનુ સ્ત્રી૦(સ૦) મનકામના પૂર્ણ કરનારી સ્વર્ગની ગાય ૨ જેમાથી મુરાદ હાસલ થાય તે.
કામના, સ્ત્રી૦ (સ ૦) ઇચ્છા,મુરાદ,ઉમેદ,અભિલાષ, વાસના ["કામની કામની કામની રે "
કામની, સ્ત્રી૦કામિની ૨ અ૦જરૂરની,ઉપયોગી
કામબાણ, ન૦ કામદેવનુ તીર એ પાચ છે (રાતુ કમળ, કાળુ કમળ, આસોપાલવ, આંબો અને મોગરો) ૨ કટાક્ષ
કામભાવ, પુ૦લપટપણુ,કામની અભિલાષા
કામરૂપ, વિ૦ ઇચ્છામા આવે તે રૂપ ધરનાર ૨ ખુશનુમા, સુદર, મનોહર
કામલેટ, સ્ત્રી૦એક જાતનુ ઊનનુ કપડુ
કામવાસના,સ્ત્રી૦(સ)ઈશકની ઇચ્છા,વિષયેચ્છા.
કામવિકાર,પુ૦(સ ૦)ઇશકથી થતો વિકાર-આજાર
કામવૃદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કામનુ વધવુ તે, વિષય વાસનાનુ વધવુ તે
કામશર, ન૦ (સ ૦) કામબાણ.
કામશાસ્ત્ર, ન૦ (સં૦) ઇશક-વિલાસ કરવા સબધી રીતભાત,કોકશાસ્ત્ર,અનગરગ
કામસ, સ્ત્રી૦શેલડીના રસનો મેલ,ગોળનો કચરો.
કામસર અ૦ કામ માટે,કામાર્થે, કામને લીધે.
કામસાધુ, વિ૦ સ્વાર્થ ઉપરજ નજર રાખનાર, આપમતલબી, સ્વાર્થી
કામસૂત્ર, ન૦ વાત્સાયન મુનિએ બનાવેલા કામદેવના વ્યાપારનુ વર્ણન કરનારૂ શાસ્ત્ર
કામહીણ, વિ૦ (સ૦) નપુસક,હીજડો,નામર્દ ૨ અશક્ત,નિર્બળ
કામળ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કબલ) કામળી.
કામળીઓ, પુ૦ ચોમાસામા થતો એક જાતનો કાળો રુવાવાળો જીવડો.
કામળી, સ્ત્રી૦ હલકા ઊનનુ વણેલુ કપડુ,ધાબળી
કામળો, સ૦ (સ૦ કબલ) મોટી બે પટની કામળી,ચુમાળો ૨ કામળીઓ જીવડો
કામા, સ્ત્રી૦ (સં૦) સ્ત્રી, વામા, સુદરી
કામા, પુ૦ ઢગ 'તેનામા શુ કામા બળ્યા છે.' ૨. (અ૦ કૅામા)અલ્પ વિરામ, મિસલો (,)
કામાક્ષી, વિ૦ (સ ૦)વિષયી આખવાળી સ્ત્રી ૨ એક તાંત્રિક દેવી.
કામાગ્નિ, પુ૦ (સ૦) કામાનળ,કામ રૂપિ અગ્નિ.
કામાટી,વિ૦ (મ૦ કોમટી.)એ નામની એક જાત -એ લોક મજુરી અને ખેતીનો ધધો કરે છે
કામાતુર,વિ૦(સ ૦)કામવિહ્વલ,ઇશકના જુસ્સાથી અધીર થયેલુ
કામાદાર, પુ૦ કામદાર; કારભારી
કામાધ, વિ૦ (સં૦)કામથી આધળુ;કામ વ્યાપવાથી કર્તવ્યશૂન્ય.
કામાનલ,વિ૦(સં૦)કામ રૂપી જે અગ્નિ તે,કામાગ્નિ
કામાર્થુ, વિ૦ (સં૦)જેને ઘણુ કામકાજ હોય તે ૨ ઉદ્યોગી, ઉદ્યમી, પરિશ્રમી [તલબ
કામાવેશ, પુ૦ (સં૦) કામનો જુસ્સો, વિષયની
કામાસન, ન૦ (સ ૦)કામ મર્દન કરવા-દાબવા માટે એક આસન-બેસવાની રીત.
કામાસ્ત્ર ન૦ કામબાણ, જુઓ.
કામિની, સ્ત્રી૦ (સ ૦) પ્રેમ-હેત રાખનારી સ્ત્રી; કામી-વિલાસી સ્ત્રી.૨.કામની;સ્ત્રી,સુદરી ૩ સુરા;

મદિરા [કામુક, ઇશકી, રસિક, વિલાસી

કામી,વિ૦ (સ૦ કામિન્)ઇશકના જુસ્સાવાળુ,

કામુ, ન૦ કામ,કૃત્ય;વ્યાપાર,ક્રિયા,કાર્ય "સેવકને સન્માન કરીને સોપો કામુ"–કૃષ્ણા૦ કામુ કામને શીખવે–અનુભવ એ મોટો શિક્ષક છે

કામુક,વિ૦ (સ૦)કામાસક્ત,કામી,વિલાસી,રસિક. "કામુક આવાજ તર્ક વિર્તક કરે છે"–પ્રેમાનંદ ૨ ઇચ્છાવાળુ, ભાવનાવાળુ 'એની ઉપકાર વૃત્તિ વધારે ઉપકારના ભોગની કામુક બની"

કામુકા,સ્ત્રી૦ વિલાસિની,રસિક,બહુ કામવાળી સ્ત્રી

કામેચ્છુ, વિ૦કામની ઇચ્છાવાળુ,વિલાસી, કામી

કામેટી, સ્ત્રી૦ (અ૦ કમીટી.) વહિવટ કરવા નિમેલા માણસો,પંચ,મંડળી,પંચાએત ૨ તપાસ કરનારી મંડળી.૩ પરિક્ષા, તપાસ

કામેશ્વર, પુ૦ (સ૦) શિવ ૨ કામ ને જીતનાર.

કામેશ્વરી, સ્ત્રી૦ પાર્વતી, દુર્ગાદેવી

કામો,પુ૦ બહાદુરીનુ કામ,પરાક્રમ,શૂર કર્મ (કાઠિ)

કામોદય, પુ૦ કામના જુસ્સાનુ ઉભરાવુ–પ્રગટ થવુ તે, તારુણ્યનુ આવવુ તે,

કામોરો, પુ૦ કામદાર,જુઓ (હાલાર)

કામ્ય, વિ૦ (સ૦) રમ્ય,મનોહર, ખુશનુમા ૨ લાભ મળવાની ખાતરજ કરેલુ, બદલાની ઇચ્છાવાળુ ૨ સુંદર [ઇચ્છાથી કરેલુ શ્રાદ્ધ

કામ્યશ્રાદ્ધ, ન૦ (સ૦) અમુક મનોરથ ફળવાની

કાય, સ્ત્રી૦ (સ૦) શરીર, કાયા

કાયકષ્ટ, ન૦ (સ૦) શારીરિક શ્રમ, મહેનત ૨ શરીરની પીડા ૩ દેહને તપ વ્રતાદિથી દમવો તે

કાયચિકિત્સા, સ્ત્રી૦ (સ૦) શારીરિક પરિક્ષા, અને રોગ મટાડવાની જે સારવાર તે

કાયટીઓ, પુ૦ અગિયારમુ સરાવનાર બ્રાહ્મણ.

કાયટું, ન૦ (સં૦ કરટ) અગિયારમાના દીવસે ભોજન આપવુ તે અગિયારમુ ૨ મરનારની અગિયારમા દિવસે કરવામા આવતી ક્રિયા, શ્રાદ્ધ

કાયદાસર, વિ૦ કાયદા પ્રમાણે હોય તેવુ,કાયદાને અનુસરતુ. ૨ નિયમસર,ધારા મુજબ

કાયદેસર, અ૦ કાયદા પ્રમાણે,કાયદા રીતે

કાયદો, પુ૦ (આ૦) નિયમ;ધોરણ;ઠરાવ;ધારો ૨ શાસ્ત્ર ૩ હુકમ, આજ્ઞા. ૪ ઘોડાના ચોકડા સાથે સંબંધ રાખતી દોરી, જે તેની ડોકની હાસડીના આકડામા ભરવામા આવે છે [હીર, નૂર

કાયનાત,સ્ત્રી૦ કિંમત,વિસાત,માલ ૨ બળ,સત્તા,

કાયફળ, ન૦ ઔષધિમા કામ આવતુ એક ફળ.

કાયમ, વિ૦ (આ૦) સ્થિર, અચળ, નિત્ય, ટકી રહેનારૂ ૨ બહાલ, મંજુર,મુકરર કાયમ કરવુ–બહાલ કરવુ;નક્કી કરવુ કાયમ રાખવુ–રહેવા દેવુ,ફેરવવુ નહિ તે, જેમનુ તેમ રાખવુ

કાયમ ખરડો, પુ૦ ખેતરનુ નામ, ખુટ, માપ, દર તથા ઝાડ કુવા વગેરેની તપસીલ ખેડુતના નામ સાથે હોય તેવુ તલાટીનુ વિગતવાળુ લખાણ

કાયમદાયમ, વિ૦ હમેશનુ,નિત્યનુ

કાયર, વિ૦ (આ૦) થાકી–કંટાળી ગયેલુ ૨ નાહિમ્મત, હીચકારુ,ડરકણુ ૩ કંટાળેલુ, હેરાન

કાયરતા, સ્ત્રી૦ ભીરૂતા,હીચકારાપણુ,કાયરપણુ

કાયરોગ, પુ૦ (સ૦) શારીરિક વ્યાધિ,દેહરોગ.

કાયલી, વિ૦માંદુ, આજારી ૨ રોગથી કાયર તે

કાયા, સ્ત્રી૦ (સ૦)દેહ,શરીર,જાત ૨ જનનેંદ્રિય. કાયા વણસવી–શરીર ઘટવુ ૨ રોગ થવો કાચી કાયા–ક્ષણભંગુર દેહ,નાશવંત શરીર

કાયાકષ્ટ, ન૦ કાયાને જે કષ્ટ આપવુ તે, દેહકષ્ટ.

કાયાકુટી ન૦ એક જાતની ઔષધિ, તેનુ તેલ તે કાયાકુટીનુ તેલ (શરીરની કળતર ઉપર ચોપડે છે)

કાયિક,વિ૦ (સ૦) દેહ સંબંધી, દૈહિક,શારીરિક

કાયો, પુ૦ એક જાતની પીળી માટી (ઝાલાવાડ)

કાર, અ૦ (સ૦)કર્તૃત્વવાચક 'પ્રત્યય' ગ્રંથકાર ૨ પણુ સૂચક પ્રત્યય 'અંધકાર' ૩ અક્ષર–ઉચ્ચાર સૂચક પ્રત્યય 'અકાર,ચકાર' ૪ ઉદ્યમ,ધંધો, ઉદ્યોગ. 'કમાઈ નહિતો શાનો કાર' ૫ આબરૂ, શાખ. "આવતા રખે વાર લગાડો,ઘટશે વેપારીમા કાર"–શામળ ૬ માન,પ્રતિષ્ઠા આબરૂ ૭ ભારમોજ, વક્કર ૮ ક્રિયા,કાર્ય ૯ સંબંધ ૧૦. નિશ્ચય. ૧૧. ફેરફાર ૧૨ બોઇ,પાલખી ઉંચકનારી એક જાત.

કારક,પુ૦(સ૦)વાકયમા ક્રિયા પ્રયોજક ૨. વિભક્તિઓના જુદાજુદા અર્થ બતાવનાર,કર્તા, કર્મ, કરણ, સંપ્રદાન, અપાદાન અને અધિકરણ ઇત્યાદિ

પ્રત્યય. (છઠ્ઠી વિભક્તિ સિવાય બધી વિભક્તિના અર્થ બતાવે છે)

કારકિર્દી, સ્રી૦ (ફા૦) કારભાર ચાલુ હોય ત્યા લગીનો વખત, અમલ ૨ વહીવટ, અમલ દરમિયાન કરેલુ કામકાજ તે [નાર, મહેતો, ગુમાસ્તો

કારકુન, પુ૦ (ફા૦) દફતર-હિસાબ-કાગળો લખ

કારકુની, સ્રી૦ (ફા૦) કારકુનનુ જે કામ તે, મહેતાગીરી, ગુમાસ્તી ૨ લખનારની ચતુરાઇ-આવડત. ૩ લુચ્ચાઇ, પેચ

કારખત, સ્રી૦ મહેનત, તસ્દી

કારખાનુ, ન૦(ફા૦) મોટુ હુન્નરી કામ ચાલતુ હોય તે ૨ કોઇ પણ મોટા કામકાજનુ ખાતુ, મોટા પાયાપર કોઇ વસ્તુ બનાવવા કરવાનુ ખાતુ

કારગત, સ્રી૦ શક્તિ, કૌવત ૨ વગ, ચલણ. ૩ કામ, અર્થ ૪ કામમા આવવાપણુ, અસર

કારચબી-ચોબી, સ્રી૦ રેશમી કાપડ ઉપરનુ જરીનું ભરત. ૨ સુખડ ઉપરનુ કોતર કામ

કારજ, ન૦ (સ૦) કામ, કાર્ય ૨ વિવાહ અથવા મૃત્યુ સબધી અવસર

કારજકારી, વિ૦ ગુણકારી, પરોપકારી, કાર્ય કરનાર

કારજ-જો પુ૦ ફુવારો, હોજ, ટાકી

કારડો, પુ૦ (સ૦ કયારડો, પાણી ભરાઈ રહે તેવુ ખેતર ૨ કરવડો. "કરમા આપ્યો કારડો"

કારણ, ન૦ (સં૦) આધાર, હેતુ, નિદાન. ૨ ઉદ્દેશ, હેતુ, અર્થ ૩ ગરજ, જરૂર ૪ જેથી કાર્યની પ્રવૃત્તિ થાય તે, મૂળ, બીજ કારણના ત્રણ ભાગ છે સ્વાભાવિક (કપડામાના તાર) અસ્વભાવિક (તારનુ જોડાવુ), અને કારણ રૂપ, (સાળ). ૫ સાધન, ઇલાજ. ૬ કરનાર, ઉપજાવનાર ૭ નાટક અથવા કોઇ વ તની વસ્તુ ૮ કાર્ય ૯ જેને લીધે સારો ખોટો વિચાર બધાય તે. ૧૦ ભૂતપ્રેત, વશીકરણ, મુઠ ઇ૦ ની જે વ્યથા તે. [ખાતર; માટે

કારણ, અ૦ કેમકે, એટલા વાસ્તે ૨ વાસ્તે, અર્થે,

કારણ અવતાર, પુ૦ (સ૦) ખાસ કામને માટેજ લીધેલો ઇશ્વરી અવતાર

કારણ કે, અ૦ કેમકે, કાજે, તેથી.

કારણદેહ, સ્રી૦(સં૦)જીવને, અવિદ્યાનું જે વેષ્ટન તે; હુ, સ્થૂલ દેહથી જુદો છુ પણ કયા રૂપે છુ તેનુ જે અજ્ઞાનપણુ તે, માયિક સ્વરૂપ. (વેદાન્ત).

કારણભૂત વિ૦ (સં૦) સાધનભૂત, પ્રયોજક, સહકારી ૨ કારણ થઈ પડવુ તે

કારણ શરીર, ન૦ લિંગદેહ, સૂક્ષ્મ શરીર. [સબબે.

કારણસર, અ૦ કામને અર્થે; જરૂરને લીધે, મતલબે,

કારણી, વિ૦ યોજનાર, બનાવનાર. (સ્રી).

કારણોત્તર, પુ૦ (સ૦) જવાબ, પ્રત્યુત્તર

કારંડવ પુ૦ એક જાતનુ જળચળ પક્ષી, બતક

કારંડવ્યૂહ, પુ૦ બૌદ્ધ સાધુ ૨. બતકના આકારની સૈન્યરચના

કારતક, પુ૦ (સ૦) સંવત વર્ષનો પહેલો મહિનો. કારતક સ્નાન-આસો સુદ ૧૧ થી તે કારતક સુદ ૧૧ સુધી સવારમા કૃતિકા નક્ષત્ર અસ્ત થાય તે પહેલા નદી તળાવમા નહાવાનુ એક વ્રત

કારતકી. વિ૦ કારતક સબધી. કાર્તકી પંચાગ-કાર્તિક માસથી શરૂ થતુ પંચાગ. કારતકી પૂનેમ-કાર્તિક મહિનાની પૂર્ણિમા

કારતુસ, ન૦ (અ૦ કાર્ટ્રીજ) ચામડા, કલાઇ કે કાગળની જે પેટીમા દારૂ ગોળી ભરે છે તે. ૨ બંદુકની દારૂગોળી સાથે તૈયાર ટોટી.

કારદાન, ન૦ કળા, યોજના, રચના ૨. હીકમત, તદબીર, યુક્તિ

કારભાર, પુ૦ (ફા૦) એકાદુ મોટુ કામ કરવાનો વ્યવસાય. ૨ વહીવટ, વ્યવસ્થા, કારકિર્દી, ખટપટી કામ 'રાજકારભાર' [સ્રી

કારભારણ, સ્રી૦ કારભાર કરનાર સ્રી, કારભારીની

કારભારી, પુ૦ વહીવટદાર, વ્યવસ્થાપક ૨ દિવાન, રાજયના વતી કામકાજ કરનાર

કારભારું ન૦ કારભાર કરવો તે, વહીવટ, અમલ બજવણી (કારભારુ તિરસ્કારમા વપરાય છે)

કારમુ, વિ૦ ચમત્કારિક, અદભુત, નવાઇનુ ૨ કામરૂપ દૈવી; સુંદર. ૩ ભયંકર, બિઆમણુ.

કારમોક, અ૦ એક દમ, ઓચિંતુ [શાખ, પ્રતિષ્ઠા.

કારવહેવાર, પુ૦ વ્યવહાર-રીતભાત. ૨ આબરૂ,

કારવ, પુ૦ (સ૦) કાગડો, વાયસ.

કારવી, સ્રી૦ (સ૦) કાગડી. ૨ અજમંધા. ૩ મેથી ૪. કારેલીનો વેલો.

કારવો, પુ૦ એક તરેહનો ફેરબો ૨ વખત, તક
કારસાજી, સ્ત્રી૦(ફા૦ કારસાજ)અવેજ,અનામત, મુડી [આકડો–કકુ
કારસીઓ, પુ૦ હિચકાની સાકળ ભરવવાનો
કારસી, સ્ત્રી૦ ૩,લાકડા જોખવાનો કાંટો, ક પાણ
કારસો, પુ૦ યુક્તિ,કળા, હિકમત ૨.બેત,પ્રબ ધ ૩. મનસુબો, ઉઠાવ
કારસ્તાન, ન૦ લુચ્ચાઇનુ કામ,કાવતરૂ, પ્રપ ચ, ફ દ ૨ મસલત ૩ મસ્તી,તોફાન.
કારસ્તાની,વિ૦કારસ્તાન કરનાર,તરકટી ૨ તોફાની
કારાખર્ડીઓ,પુ૦ અશુભ ખબર લાવનાર,કાળો-
કારાગાર, ન૦ બ દીખાનુ, કેદખાનુ [નરીઓ
કારાગૃહ, ન૦ બ દીખાનુ, કેદખાનુ, તુર ગ
કારાપારા, પુ૦ ગુ થાગુ થ, સાચા જુઠા ૨ જાણી જોઇને દોષ કાઢવો તે, વાધા પાડવા તે,ચુ થણા.
કારિકા, સ્ત્રી૦ (સ ૦) સમજણ–ખુલાસો હોય તેવુ લખાણ,ટીકા, વિવરણ, ટુકામા ઘણો અર્થ બતાવનારૂલખાણ ૨ બોયરીંગણી ૩ ઊ ટડી ૪ નટી
કારિપેરી,સ્ત્રી૦ દ્વિઅર્થી બોલી ૨ જ્યા એક જવાબ જોઇએ ત્યા બે જવાબ હોવા તે
કારી, વિ૦ (ફા૦) ત્રાસદાયક,દારૂણ ૨ ઉ ડુ, પ્રાણ ઘાત 'કારીવા'૩ અગત્યનુ હોય તેવુ જુવાનનુ, 'કારી મરણ'૩.અજબ,વિચિત્ર, ભારે ૫ કરનાર 'ગુણકારી'
કારીગર, પુ૦ (ફા૦) કારીગરીનો ધ ધો કરનાર, ઝીણુ અને નાજુક કામ કરનાર ૨ કસબી,હુનરી
કારીગરી,સ્ત્રી૦(ફા૦)કસબ,કરાવત,ચાલાકી, હીકમત ૨ ઉસ્તાદી,ચતુરાઇ ૩ કળાકૌશલ્ય
કારીપારી, સ્ત્રી૦વાધાવચકા પાડવા તે,કારાપારા
કારુ, પુ૦ કારીગરીના કામ કરી આજીવિકા ચલાવનારી એક જાત,શિલ્પ કામ કરનાર
કારુણિક, વિ૦ (સ ૦)દયાળુ,કરૂણાવાળુ ૨ દયા જનક,દયા ઉત્પન્ન થાય તેવુ [થતી લાગણી
કારુણ્ય,ન૦(સ ૦)કરુણા,દયા,પારકાનું દુ ખ જોઈ
કારે, અ૦ ક્યારે, કઇ વખતે
કારેલી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો શાકનો વેલો
કારેલુ, ન૦ કારેલીનુ ફળ ૨ લિ ગ, તુચ્છ વસ્તુ
કારોબાર,પુ૦ (ફા૦) કારભાર કારોબાર મ ડળી–કારભાર કરનારી સભા, વ્યવસ્થાપક મ ડળ, મેનેજી ગ કમીટી
કાર્ડ,ન૦ (અ ૦)ગ જીફાનુ પાનુ,પત્તુ ૨ જાડો કાગળનો કડકો ૩ ટપાલનો કાગળ ૪ પિ જવાનુ ય ત્ર
કાર્ડર, પુ૦(અ ૦)પિ જારો ૨ પત્તા રમનાર
કાર્તાંતિક, પુ૦ (સ ૦)જોષી,જ્યોતિષી
કાર્ત્તિક,પુ૦(સ ૦)વિક્રમ સવત વર્ષનો પહેલોમાસ, કૃત્તિકા નક્ષત્ર યુક્ત પૂર્ણિમાવાળો મહિનો
કાર્ત્તિકેય,પુ૦ (સ ૦)કાર્ત્તિકસ્વામી,ષડાનન શિવના પુત્ર અને યુદ્ધના દેવ એ મહા બળવાન અને સદા બ્રહ્મચારી હતા [વિ૦ ક ગાલ, દીન,ગરીબ
કાર્પટ, ન૦ (સ ૦) જુનો કાપલો,જીર્ણ વસ્ત્ર ૨.
કાર્પટિક વિ૦ ચિ થરેહાલ,ક ગાલ ૨ પુ૦ યાત્રાળુ, કાપડી,સાધુ ૨ કર્મઠ
કાર્પણ્ય,ન૦(સ)કૃપણતા,દૈન્ય,ગરીબાઇ,દીનપણું
કાર્બન,પુ૦ (અ ૦) લાકડુ બળી જે કોયલો રહેછે તે, મેશ [૩ વાસ, કીચક
કાર્મુક, ન૦(સ ૦)ધનુષ્ય,કામઠુ ,બાણ.૨ ધનરાશિ
કાર્ય, ન૦(સ ૦) હેતુ,ઉદ્દેશ ૨ પ્રયોજન ૩ નિમિત્ત, સબબ ૪.કામ,કર્તવ્ય ૫ કુ ડળીમા દશમુ સ્થાન
કાર્યકારણ, ન૦ નૈમિત્તિક હેતુ આશય,મૂળઉદેશ
કાર્યકુશળ, વિ૦ કામમા હોશિયાર, કાર્યનિપુણ, કારીગર [ગોઠવણ,યાદી
કાર્યક્રમ,પુ૦(સ ૦)કામ કરવાની કરેલી અનુક્રમવાર
કાર્યપ્રયોજન,ન૦ (સ ૦)લગ્ન વગેરેનો રૂડો અવસર,પગરણ ૨ મતલબ,કામ
કાર્યભાર, પુ૦ (સ ૦)કારભાર,કારોબાર,વહીવટ
કાર્યસાધક, વિ૦ કામ કરી લેનાર [વિજય
કાર્યસિદ્ધિ,સ્ત્રી૦ (સ ૦)કામ પાર,પડવુ તે,ફતેહ,
કાલ,પુ૦ (સ ૦) કાળ,સમય,વેળા,વખત ૨ મૃત્યુ, નાશ ૩.અ ત,છેડો ૪ મોસમ,ઋતુ
કાલ,સ્ત્રી૦ચાલતા દિવસની આગળ પાછળનો દિવસ ૨ હમણા,થોડા દિવસ ઉપર કાલ ઉપર રાખવુ–મુલતવી રાખવુ કાલ ઉઠીને–ભવિષ્યમા
કાલકલાઇ સ્ત્રી૦ બચપણ,નાનપણ
કાલકૂટ,ન૦બહુજ ઝેરી એક જાતનું ઝેર ૨, અફીણ,

કાલક્રમણ, ન૦ વખતનુ જવુ તે ૨ સલાટ

કાલખંડ,પુ૦ જમણી કુખમા રહેલો માસલ અવ-યવ,યકૃત

કાલચક્ર, ન૦(સ૦)મોટી આફત

કાલજ્ઞ, વિ૦(સ૦)જોશી ૨ વખત વિચારીને કામ કરનાર

કાલધર્મ,પુ૦ (સ૦)ઋતુ,મોસમ ૨ સમય પ્રમાણે બનતુ તે ૩ મૃત્યુ,અવસાન

કાલબુટ, ન૦ જોડાની અંદર ટોકવાનુ જોડાના અથવા પગના આકારનુ લાકડુ ૨ સાચો,ઘાટ,બીબુ ૩ મૂળ પાયો,ઓઠુ (કજીઆનુ)

કાલવવુ,ક્રિ૦સ૦(સ૦ કલ્-જવુ)કોઇપણ ભુકામા ચીકણી પાણી જેવી વસ્તુ ઘુટીને મેળવવુ,એકતાર કરી દેવુ.

કાલાં, ન૦ કપાસના ખીલી ફાટેલા સુકા જિંડવા

કાલાવાલા, પુ૦ યાચના,આજીજી,કરગરવુ તે

કાલાષ્ટમી,સ્ત્રી (સ૦)કૃષ્ણપક્ષની આઠમ,વદઆઠમ

કાલિક, વિ૦ (સ૦) વખતને લગતુ, યથાકાળ

કાલિકા, સ્ત્રી૦(સ૦) દુર્ગાદેવી,અંબિકા ૨ મેઘવટા

કાલિંગુડુ, ન૦ તડબુચ,ખડબુચ

કાલિંગડો,પુ૦ (સ૦કાલિંગ)એક જાતનો રાગ

કાલિંગી, સ્ત્રી૦ એક વેલ,કાકડી

કાલિંદી, સ્ત્રી૦ (સ૦)જમના નદી,યમુના.

કાલિમા, સ્ત્રી૦(સ૦)કાળાશ ૨ ઝાંખ ૩ લાંછન. ૪ અંધારુ

કાલીન, વિ૦ (સ૦) સમયનુ,કાળનુ

કાલુ, વિ૦(સ૦ કલ-તોતળુ)અણુસમજુ,ગાડુ-ઘેલુ;બાલીશ ૩ પ્યાર ઉપજાવે તેવુ અને કુમળુ, અસ્પષ્ટ અને તોતળુ "કાલુ કાલુ બોલવુ"

કાલું, ન૦ જે ડીંડવામાથી કપાસ નીકળે છે તે

કાલુ, પુ૦ એક જાતની માછલી ૨ મોતી બનાવનારી માછલી એના કોટલાને છીપ કહેછે ૨.દરિઆઇ ખડક

કાલેરો, પુ૦ એક જાતનો રાગ,કાલિંગડો.

કાલ્પનિક, વિ૦ (સ૦) કલ્પનાથી ઉત્પન્ન કરેલુ, કલ્પિત,બનાવટી, કૃત્રિમ,શોધક

કાવડ સ્ત્રી૦ ખાંધે બોજો ઉપાડવાને બનાવેલી તુલા, વચમા કામડી ને બે છેડે શિંકા હોય છે ને જેમા ભાર મૂકે છે તે

કાવડીઓ, પુ૦ કાવડ ઉંચકનાર [લાકડુ; કાસડુ.

કાવડુ, વિ૦ધુર્ત,શઠ,ખળ,ઠગારુ. ૨ ન૦ કાવડનું

કાવતરાંખોર-બાજ,વિ૦ કાવતરુ કરનાર,કાવા-બાજ, કપટી, કારસ્તાની

કાવતરુ, ન૦ કપટ દગો,છળ,કારસ્તાન.

કાવરી, સ્ત્રી૦ કાચની બંગડી.(સુરત)

કાવરુ,વિ બાવરુ,બેબાકળુ,આકુળવ્યાકુળ;બાભરુ,

કાવલુ, વિ૦ ઘણુ નાજુક ને શોભીતુ,પણ તકલેદી, જાવળુ

કાવળ, ન૦ કૂડ કપટ, છળ,પ્રપંચ. [પાતળુ પડ.

કાવળી, સ્ત્રી૦ બંગડી ૨ પાણી,દૂધ,ઇ૦ ઉપર તરતું

કાવશ, અ૦ ખાલી,પોકળ, આકાશ ૨. કશુ નહિ. લગારે નહિ ૩ પાધર, ખાલીખમ

કાવા, ન૦ છાપરાના નળિયાની એકેકી ઓળ તે.

કાવાદાની, સ્ત્રી૦(અ૦) કૉફી-ચા-સુનનો કાવો કરવાનુ વાસણ, ચાદાની

કાવો,પુ૦ ઘોડાને ગોળ ચક્કરમા ફેરવવો-પલોટવો તે ૨,પ્રપંચ,છળ ૩ ખુનદલણાનો ઉકાળો, કાઢો

કાવોદાવો, પુ૦ છળ,ભૂલથાપ આપવી તે,કપટ ૨ નિમકહરામી,લુચ્ચાઇ ૨. ઉચાપત કરવા તે

કાવ્ય, ન૦ (સ૦) કવિતા.૨ કાવ્ય શાસ્ત્રમા કહેવા રસાલ કારવાળી ઉત્કૃષ્ટ કવિતા.

કાવ્ય ચોર,વિ૦ બીજાના લખાણમાથી અર્થભાવ, વાકયોની ચોરી કરી પોતાને નામે ચડાવી દેનાર કાવ્યચોરી—બીજાના લખાણની જે ચોરી તે, તફડામચી

કાવ્યરચના, સ્ત્રી૦ કવિતાની બનાવટ, શાયેરી.

કાવ્યરસિક,વિ૦(સ૦)કાવ્યનુ શોખીન, કવિતાના રસને જાણનાર

કાવ્યરૂપ, વિ૦ કવિતામય, પદ્યરૂપ

કાવ્ય શકિત, સ્ત્રી૦ કાવ્ય બનાવવાની આવડત.

કાવ્યશાસ્ત્ર,ન૦ (સં૦) પિંગળ, કવિતા,તેના રસ. અલંકાર વગેરે વિષે જેમા લખેલુ હોય તે ગ્રંથ.

કાશ-સ પુ૦(સ૦ કુશ)એક જાતનુ પાતળીસળીનુ ઘાસ, કસાડો

કાશ, સ્ત્રી૦ નડતર,પીડા.૨.સાલ,કંટક;આડ. કાશ કાઢવી-નડતર દૂર કરવુ; પીડા ટાળવી. [ચિટો.

કાશંદ્રી,સ્ત્રી.એક જાતનો મોટા પેટનો પડખીવાળો

કાશલ સ્ત્રી૰ નડતર,પીડા, ફાસ, સાલ **કાશળ** કાઢવુ–હમેશને માટે દૂર કરવુ, સાલ કાઢવુ, મારી ન ખાવવુ

કાશ્મીર, પુ૦ [સં૰] એ નામનો એક દેશ

કાશ્મીરી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ઊનનુ કપડુ ૨.વિ૦ કાશ્મીરનુ,કાશ્મીરને લગતુ [પ્રજા

કાશ્યપી, સ્ત્રી૦ ભૂમિ,પૃથ્વી ૨ કશ્યપની સ્ત્રી. ૩

કાષાય,વિ૦(સ૦)ભગવુ,ભુ ખરુ ૨ કટાણુ એસ્વાદ ૩ ૨ગીત. [કાટ લક્કડ.

કાષ્ઠ, ન૦ (સં૰)લાકડુ ૨ કાઠી,ઇંધણુ,બળતણુ ૩

કાષ્ટકીટ,પુ૦ (સ૦)ભમરો,લાકડા કોરનારજીવડો

કાષ્ટઘટા, સ્ત્રી૦(સ૦)લાકડાની ઘટડી ૨ ઢોરને નાસી જતા રોકવાને ગળે બાધવાનુ લાકડુ,ડહેરો, આડી,ડણુ, હેડ **કાષ્ટઘંટા** વિટબણા–શોભાને બદલે ઓભા

કાષ્ટમય વિ૰(સં૰)તદન લાકડાનુ ૨ લાકડા જેવુ, સોસાઈ ગએલુ,સુકુ ૩,કઠણુ નિર્દય, અસર રહિત ૪ મજબુત. [બોલવુ એવુ જે વ્રત તે.

કાષ્ટમૌન, ન૰(સ૦)તદ્દન મુગા રહેવુ તે,કશુએ ન

કાષ્ટાવત્, વિ૦(સ૦) લાકડાં જેવુ

કાષ્ટા,સ્ત્રી૦(સ)દિશા,હદ,મર્યાદા,સીમા ૨ સ્થિતિ, અવસ્થા **પરાકાષ્ટા**–અતિશયતાની હદ,આડોઆક

કાષ્ટૌષધ, સ્ત્રી૦(સ૦)વનસ્પતિની દવા,જડીબુટ્ટી

કાસ, પુ૰ (સ૦)કફ,ઉધરસ, ખાસી, ઠાસો

કાસકદ, પુ૦ એક જાતનો આલુ

કાસદુ, ન૦ કાયદુ

કાસદ, પુ૦(આ૦) સદેસો લાવનાર લઇ જનાર દૂત,ખેપીઓ,હલકારો, કાગળો પહોચાડવાનુ કામ કરનાર

કાસદીઉં, ન૰ કાસદનુ કામ, કાસદુ

કાસદુ, ન૦ કાસદનુ કામ, કાગળ પતર પહોચાડ-વાનુ કામ 'કથા કરીશ ન કાસદુ,તેથી ભુડો ભાર'

કાસની, સ્ત્રી૦ એક જાતની ઔષધિ

કાસન્દ્રી,સ્ત્રી૦ મોગ પેટનો પડઘીવાળો લોટો,ગડુ

કાસર,પુ૰ (સ૦) પાડો.**કાસરી**—ડોબુ , ભેસ

કાસવાસ, પુ૦ દમ, શ્વાસ

કાસળ, ન૦ કાશલ, જુઓ

કાસાર, ન૦ (સ૦) સરોવર, તળાવ

કાસીઉં, ન૰ એક જાતનો છોડ.

કાસીદારીઓ,પુ૰ એક જાતનુ સુતરાઉ કાપડ

કાસુદરો, પુ૰ એક જાતનો છોડ, સમ દરસેણુ૰

કાહુળ, ન૦(સ૦)એક જાતનુ શીંગડાના આકારનુ વાજુ,રણશીંગુ,નતુડુ ૨ ગાયનુ શીંગડુ

કાહિલી, વિ૦(ફા૦) કાયલી, આજારી, માદ ૨ કાયર, આળસુ ૩. ત્વચાગરમી.

કાળ, પુ૦ (સ૦)જારી રહેવુ તે,ચાલ્યાજ કરવુ તે વખત, વેળા,સમય; એવા કાળ ત્રણછે (ભૂતકાળ, વર્તમાનકાળ અને ભવિષ્યકાળ) ૩ નાશ,મૃત્યુ ૪ યમ,યમદૂત ૫ જેથી મોત થાય તેવુ જે તે ૬ દુકાળ (લીલો કે સુકો)૭ દુર્દશા.આફત ૮ સહારક શક્તિ, શિવ ૯ મોતની અણી,છેલ્લો વખત, જીવ જવાનો સમય ૧૦.જમાનો, વખત **કાળ આવવો**–ગુસ્સો ચઢવો,અત આવવો **કાળ કરવો**–શરીર ઉતરવુ, દેવલોક પામવુ **કન્યા કાળ**–કુમારિકાને પરણાવ-વાનો જે સમય તે **કાળે ઢોદરા મોઘા**–દુકાળના સમયમા માલ વગરની ચીજનો પણ ભાવ આવે **કાળમા અધિકમાસ**–દુખ પડે ત્યારેચારે બાજુથી આવે, પડે ત્યારે સદવડુ પડે **કાળ જાય ને કહેણી રહે**–વખત જાય પણ બદનામ ન જાય

કાળક, સ્ત્રી૰ કળપ, કાળાશ ૨ કલક

કાળકરાળ, વિ૰ કાળ જેવુ ભયકર ૨ પુ૰ મૃત્યુ

કાળકા, સ્ત્રી૦ સ૦) એ નામની એક દેવી, દુર્ગા, ચડીનુ એક ભયકર રૂપ [વછનાગ

કાળકૂટ, ન૰ (સ૦)તિવ્ર ઝેર,હળાહળ ૨.અફીણુ,

કાળક્રમણ, ન૰(સ૦)વખત–કાઢવો ગુજારવો તે

કાળક્ષેપ, પુ૦ (સં૰) નિરર્થક કાળ ગુમાવવો તે, વિલબ,રામાટામા કરવા તે

કાળગતિ, સ્ત્રી૰(સ૦)ભાવી,સમયનુ બદલાઇ જવુ તે, કર્મ વિપાક 'નર ફીટી નારી થયો, કાળગતિ કહેવાય'

કાળચક્ર, ન૰(સં૰)કાળનું ફરવુ ફરવાર થયો તે, જીદગીની સ્થિતિનો ફેરફાર તે ૨ નાશ,આફત

કાળચન્દ્ર, પુ૰ જે રાશીનોનો ચન્દ્ર નુકસાનકારક ગણાતો હોય તે, ઘાત ચન્દ્ર. (જ્યોતિષ)

કાળચોઘડીઉં, ન૦ અકેક વારનું અકેકા વારને નામે ઓળખાતુ અકેકુ ચોઘડીઉં, ને એ સાતે વારોના ચોઘડીઆમા શનિવારનું જે ચોઘડીઉં તે કાળચોઘડીઉં

કાળજ, ન૦ કાળજુ, હૃદય,છાતી

કાળજડુ, ન૦ કાળજુ,જુઓ (કવિતામા)

કાળજી, સ્ત્રી૦ કોઇ કામના પરિણામ માટે થતી લાગણી તે,ધ ખના ૨ ધ્યાન, લક્ષ ૩ ધાસ્તી ભય, બીક ૪ ફિકર ચિતા, સભાળ, હોશિયારી, સાવ ચેતી ચાનક,ખત

કાળજીભુ, વિ૦ અશુભ બોલું,અમ ગળવાણીવાળુ

કાળજવર, પુ૦ મરણ લાવે તેવો તાવ

કાળજુ, ન૦ જમણા પાસામા આવેલો માસલ અવયવ, જે લોહીને શુદ્ધ કરે છે ને પિત્ત ઉત્પન્ન કરે છે,પિત્તાશય,યકૃત ૨ જ્યા પ્રેમ,શોક,ભયની, અસર થાય છે તે ભાગ.૩ હૈયુ,અત કરણ, કાળજું ચડુ થવું-સતોષ થવો.કાળજું બળવુ—દિલગીરી થવુ કાળજુ ફટકી જવુ—ઘેલા થવુ કાળજુ કોરાવુ —હૃદય વિંધાઇ જવુ, મનમા દુ ખ થવુ કાળજા વિનાનું—બેોથડ,ઉદ્ધત ૨ સાહસિક કાળજાની કોર -ઘણુ જ વહાલુ,અત્ય ત પ્રિય,હૈયાનોવાર કાળજામા કોરી રાખવુ યાદ રાખવું, ન ભૂલી જવાય એમ કરવુ, કાળજાનો ક ખ-કારી ઘા ૨ કટ્ટી દુશ્મનાઇ કાળજુ ઠરવુ—સંતોષ થવો;નિરાત વળવી.

કાળનિદ્રા, સ્ત્રી૦ મરણ રૂપ જે ઉંઘને, મરણ, અઘોરનિદ્રા,ગાઢ નિદ્રા,સુષુપ્તિ

કાળપ, ન૦ કાળાપણુ મેશ,કાળાશ

કાળપરત્વે, અ૦ વખત પ્રમાણે,સમય જોતા.

કાળપુછી, વિ૦ પુછડાના વાળ બધાજ કાળા હોય તેવી (ભેસ)

કાળપ્રસંગ, પુ૦ જોગવાઈ, જેવો સમો તેવુ કામ ૨ મરણવેળા, નાશનો સમય. [બ ધન

કાળપાશ, પુ૦(સં૦)યમનો ફાસો,મોત,મરણ,યમ

કાળભૈરવ, પુ૦ (સં૦) શિવ,સ કર, મહાદેવ

કાળમીઢ,પુ૦ એક જાતનો ઘણો કઠણકાળો પત્થર. ૨ વિ૦ઘણુ જ કાળુ ૩ નિષ્ઠુર અ ત કરણનું

કાળમૂર્તિ, પુ૦ (સ ૦)ભ યંકર આકૃતિવાળો પુરૂષ. વિકાળ પુરૂષ,ભયાનક જન.

કાળમાન, ન૦ (સં૦)વખતનુ માપ ૨ વખતને માપવાનુ ય ત્ર. 'ઘડિયાળ, વગેરે.' [(ય ત્ર).

કાળમાપક, વિ૦ વખતનુ માપ કરનાર—દેખાડનાર

કાળમુખુ, વિ૦ કાળના જેવા મોવાળુ, જેનુ મો જોવાથી અમ ગળ થાય તેવુ ૨ કાળજીભું ૩.લાંછન —કલંકવાળુ

કાળયવન, પુ૦ કાબુલના તાલજ ઘ રાજાનો પુત્ર, અને જરાસ ઘનો મિત્ર. જે કૃષ્ણ સામા યુદ્ધ માટે આવ્યો હતો તે.

કાલયાતના, સ્ત્રી૦(સ ૦)મરણ સમયનુ દુ ખ. ૨ યમ તરફથી થતી શિક્ષા [સંવત્સર

કાળયુક્ત, પુ૦ સાઠ સવત્સર પૈકી તે નામવો એક

કાળયોગ,પુ૦ કાળનો સધિ, સજોગ.

કાળરાત્રિ,સ્ત્રી૦દરેક સિત્તોતેર વર્ષે આવતી આસો સુદિ આઠમની (અથવા શ્રાવણ વદિ આઠમ) રાત તે,કાળીની જન્મરાત્રિ.૨ કલ્પની છેલ્લી રાત, પ્રલય રાત્રિ.૩ ઘોર અધારી રાત ૪ કાળી ચૌદશની રાત. ૫.યમરાજાની બહેન.

કાળવેલીઓ,પુ૦ ભુરકી નાખનારો,છોકરા—ચોર ધુતારો બાવો, જાદુગારો [સ ધ્યાકાળ.

કાળવેળા,સ્ત્રી૦ નઠારો વખત,કુવેળા ૨.સમીસાજ,

કાળવૃદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ ૦) માસિક વ્યાજ.

કાળસ્વરૂપ, વિ૦ કાળ જેવુ,યમના જેવુ ભય કર

કાળાંજન,ન૦(સં૦) કાજળ, સુરમો

કાળામરી,ન૦ એક જાતનો વેલો અને તેના દાણા જેવા ફળ એ મસાલાની ગણત્રીમા આવે છે એનો સવાદ તીખો હોય છે

કાળા,પુ૦ નઠારા લેખ,દુર્ભાગ્ય."પણ દયો કહે,જેને ભક્તિ ન ભાવી, તેને લલાટે લખિયા છે કાળા રે."

કાળાક્ષર,પુ૦ લખાણ.૨ મીંડા કાળા અક્ષર કુટી મારવા—લખતા ન આવડવુ,અક્ષરશૂન્ય હોવુ

કાળાં, ન૦ ઉધામતા, કુકર્મ. કાળાં ઘોળા કરવા—તરકટ કરવા,પાપ કરવા

કાળાટ, સ્ત્રી૦ કાળાપણુ,કાળાશ.(ગોરાટનુ ઉલટુ)

કાળાતલ,પુ૦ કાળા ર ગના તલ.૨.શરીરની ચામડી ઉપરનાં કાળાં તલ જેવા ડાઘ તે, નાના કાળાંડાઘ.

કાળા તલ ચોરવા—નઠારા કૃત્ય કરવા, જેનુ ફળ નઠારૂ મળે તેવા કુકર્મ કરવા
કાળાંતરે, અ૦ કાળના કાળ વહી જાય તોએ ૨. કો કાળે,કેટલોક કાળ વીત્યા પછી, ઘણે વખતે ૩ કદી નહિ [પણુ ૨ કાળાટ, કાળપ
કાળાશ,સ્ત્રી૦કાળા ૨ ગનો અ શ-લેશ,થોડુક કાળા
કાળીઉં, વિ૦ કાળા ૨ ગનુ, કાળુ
કાળીઉં ન૦ અરીણુ ૨ કીડીઆની સેર કાળીક ઠી
કાળીઓસરસ, પુ૦ એક જાતનુ ઝાડ એને ધોળી ફાફડા જેવી શીંગો થાય છે
કાળી, સ્ત્રી૦(સ૦ કાલિકા) કાળકા, જુઓ
કાળી કંઠી,સ્ત્રી૦કીડીઆ સેર,દાણીઉં મ ગળસુતર, કાળીઉં
કાળીગાંઠી,સ્ત્રી૦સ્ત્રીની કોટનુ એક ઘરેણુ,બલગીરી
કાળીચૌદશ,સ્ત્રી૦ (સ ૦ કાળ+ચતુર+દશ)આસો વદિ ચૌદસ,દિવાળીની આગલી રાત્રિ,નર્કચતુર્દશી
કાળીજીરી,સ્ત્રી૦ એક જાતના કાળા ઝીણા કડવા બી જે કૃમિ અને તાવ ઉપર વપરાય છે
કાળીટીલી, સ્ત્રી૦(સ ૦ કાલ+તિલક)બદનામી, લાઞ્છન;દોષ,કલ ક
કાળીદરાખ, સ્ત્રી૦ કાળા ૨ ગની બીવાળી દરાખ.
કાળીદરાજ, સ્ત્રી૦ ચામડીપર થતો એક રોગ
કાળીનાગ, પુ૦ કાળા ૨ ગનો સાપ,એક નાગ.
કાળીપરજ,સ્ત્રી૦દુબળા વગેરે હલકી જાતનાલોકો
કાળી મુસળી,સ્ત્રી૦ એક ઔષધિ
કાળી પહાડ, સ્ત્રી૦ એક જાતનો ઔષધિ વેલો
કાળી રાત, સ્ત્રી૦ મધ્ય રાત્રિ,અધારી રાત ૨ વદિ આઠમની રાત
કાળી રોટી, સ્ત્રી૦ માલપુલા
કાળુ, વિ૦ (સ ૦ કાલ) કાજળના જેવો ૨ ગ, શ્યામ, કૃષ્ણ ૨ પાપવાળુ, ઘોર,અતિ દુષ્ટ.(કામ) **કાળામાથાનું** માનવી—માણસ જાત,મનુષ્ય **કાળી** નાગણ-નણીજ ઉગ્ર ઝેરવાળી,ડસે તો જીવ લે તેવી **કાળે પાણીએ** કાઢવુ—સમુદ્રપાર કરવુ, દેશનિકાલ કરવુ **કાળો** ચાલ્લો—કલ ક, બદનામી, અપજશ, **કાળી** ટીલી.**કાળુ કરવુ**—કાળા ૨ ગથી રંગવુ ૨ જતા રહેવુ,ખસવુ જવુ શરમના માર્યા મો સતાડવુ, દૂર જવુ

કાળુખડો, પુ૦ એક જાતની વનસ્પતિ
કાળોકહેર, પુ૦ ત્રાસદાયક—અતિભય કર બનાવ, મોટો જુલમ નાશ, ગજબ
કાળોકોપ,પુ૦મોટો જુલમ,સીતમ ૨ મોટો અનર્થ, ગજબ, કહેર ૩ દૈવકોપ
કાળોચોર, પુ૦ કાળા વેશમા અધારામા ચોરીનુ કામ કરનાર,પાકો ચોર,પ્રસિદ્ધચોર,લુચ્ચો
કાળોવાળો પુ૦ એક જાતના કાળા મૂળીઆ
કાળોસરસ,પુ૦એક જાતનો સરસ ૨ કાળીઓ સરસ
કાળો સોમલ, પુ૦ એક જાતનુ ખનીજ ઝેર
કિંકર, પુ૦(સ ૦ ચાકર,દાસ, ગુલામ.
કિંકરી, સ્ત્રી૦ (સ ૦)દાસી,ચાકરડી ગુમાલડી
કિંકિણી, સ્ત્રી૦ (સ ૦)નાની ઘટડી ૨ ઘુઘરમાળ. ૩ ઘાઘરાનુ નાકુ ૪ કદોરો,કાચી ૫ ઘુઘરી (ઝાંઝર, પુ૦ ની) ૬ કકણી
કિંગલાણ, ન૦ અતિ આનદ,મલકાટ **કિંગલાણે** ચઢવુ-ઘણા હર્ષમા આવવુ,લહેરે ચઢવુ
કિંગલાવુ,ક્રિ૦ અ૦ હર્ષ થવો આનદ પામવુ, ઘણુ ખુશી થવુ.
કિંશુક, પુ૦ ખાખરો, પલાશ
કિંવા, અ૦ (સ૦) અથવા, વા, યા.
કિચ કિચ, સ્ત્રી૦ ચેચે ,બબડાટ ૨ કચપચ,
કિચકિચાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભચરડાય તેમ કરવુ, તાણીને બાધવુ,ડસવુ ૨ દાત પીસવા [૨ ચકડોળ
કિચોડો પુ૦ આમલીનો ડળીઓ ચીચુડો, કચુકો
કિંચન,અ૦લગારેક, થોડુક, જરાપણ [લેશ,તલ.
કિંચિત્—માત્ર, અ૦ (સ ૦)થોડુક,કઇક, જરા,
કિટલી, સ્ત્રી૦(અ૦ કેટલ)ચા—કાફી ઉકાળવાનુ વાસણ, ચાદાની
કિટોડો, પુ૦ કચરો ૨ ગાંઠોવાળુ લાકડુ (ફાડતા વધેલુ)૩ સખત તાપથી નળિયા,ઇટાનો બાઝેલો ગઠ્ઠો ૪ ધાતુને ગાળતા થએલો કાટ કચરાનો ગઠ્ઠો
કિટખદુ, વિ૦ મળી ગયેલુ, ઉધઇ ખાધેલુ.
કિટ્ટ, પુ૦ (સ૦) કચરો,કાટ, મળ, બગાડ
કિતવ, વિ૦ જુગારી ખેનાડી,ખળ.૨ ઠગ,ધુતારો, ધૂર્ત "કિતવ કહાનની કીર્તિ કરતી લાજતી નથી લગાર"—**રેવા૦**

કિતાબ, સ્ત્રી૦ (આ૦)ચોપડી,પુસ્તક, ગ્રંથ
કિતાબ, પુ૦ (આ૦)ખિતાબ, ઈલકાબ, પદવી
કિતાબખાનું, ન૦ પુસ્તકાલય,લાઇબ્રેરી ૨ ચોપડીઓ વેચનારની દુકાન ૩ ચોપડીઓની વખાર
કિતિએક, સ૦ કેટલીક, કેક, કેટલાએક
કિત્તો, પુ૦ (આ૦) જાડા કાપની કલમ ૨ સારો લખેલો ખરડો,નમુનો ૩ ખેતરનો કકડો, વિભાગ ૪ અંક,ચિહ્ન ૫ અ૦ એજન,એનુ એજ,સદરહુ
કિનખાપ-બ, પુ૦ (ફ૦કિમ્‌ખાબ્) જરીબુટ્ટાના વણાટનુ રેશમી–સુતરાઉ વસ્ત્ર,કારચોબી ૨ કસબ
કિનરી,સ્ત્રી૦ (સ૦કિન્નરી)એક તરેહની સારંગી
કિનાર,પુ૦ (ફા૦) બાજુ કોર,ધાર ૨ કાંઠો, તટ
કિનારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦)કસબ અને રેશમની વણેલી પટી,ફીત,કોર ૨ કિનાર
કિનારો,પુ૦ (ફા૦) કાંઠો,પાર,બાજુ (દરિયાનો) ૨ ઓવારો,તીર,તટ કિનારે આવેલુ વહાણ ડુબવુ –નજીક આવેલુ સુખ ગુમ થઇ જવુ
કિન્ડર ગાર્ડન, ન૦ (જર્મન.) શિશુ શિક્ષણ
કિંતુ, અ૦ (સ૦ કિમ્+તુ) પણ,પરંતુ,તોપણ
કિન્નર, પુ૦ (સ૦) સ્વર્ગનો ગંધર્વ, દેવની એક જાત,એનું મુખ અશ્વ જેવુ હોય છે સ્વર્ગના ગવૈયા.
કિન્નરી, સ્ત્રી૦ (સ૦)કિન્નરની સ્ત્રી ૨ સારંગી
કિન્નાખોર,વિ૦ ઝેરીલુ,દ્વેષી, અટસ રાખે તેવુ
કિન્નો, પુ૦ દ્વેષ, ઝેર ૨ વેર, દાઝ.
કિફા, અ૦ કેણીગમ–પાસ. [પડતુ
કિફાયત,સ્ત્રી૦(ફા૦)નફો,લાભ ૨ વિ૦સસ્તું, ફાયદા
કિફાયતી, વિ૦ સસ્તુ, સોંઘુ, થોડી કિંમતનુ
કિમ્, સ૦ (સં૦) શુ, કેમ [ગપગોળો
કિંવદંતી,સ્ત્રી૦(કિમ્‌વદન્તી)જનશ્રુતિ, લોકવાયકા,
કિમ્ અધુના, અ૦ વિશેષ શુ ?, બસ,એટલુજ
કિમત, સ્ત્રી૦ (ફા૦)મુલ્ય, દામ ૨ દર,ભાવ ૩ હિસાબ, માન. ૪ કદર,બૂજ, લેખુ આંકણી
કિમતવાન,વિ૦મુલ્યવાન્, કિમતી, મોંઘુ ૨ કામનુ,
કિમતી, વિ૦ કિમતવાન, જુઓ. [ઉપયોગી.
કિયત, વિ૦ (સ૦) કેટલુ, કેવડુ, કેવુ
કિયુ,સ૦ કયું, કોણ. કિયે મોઢે–શુ મોઢુ લઇને
કિરકોલ, વિ૦ પરચૂરણ,છૂટક છૂટક, નાનાવિધ.

કિરણ,ન૦ (સ૦) સીધી લીટીમા પડતો તેજસ્વી પદાર્થનો પ્રકાશ તે, રશ્મિ, કર, મરીચિ, તેજ.
કિરણાલેખ્ય-કળા,સ્ત્રી૦ તેજની છાયા લઇ છબી ઉતારવાની કળા, ફોટોગ્રાફી
કિરત, સ્ત્રી૦ કીર્તિ, યશ
કિરતનિયાં, ન૦ કીર્તન વેળા વગાડવાના ઝાંઝ, ડફ, ખજરી, તાલ ઇ૦ સાહિત્યો ૨. કીર્તન
કિરપા, સ્ત્રી૦ કૃપા, જુઓ.
કિરમજ, પુ૦ (આ૦ કિરમિઝ) એક જાતનો ઝીણો કીડો. એ કીડાની માદામાંથીજ સારો રંગ નીકળે છે એ કીડાઓને એકઠા કરી વાસણમાં નાખી નીચે ગરમી આપવાથી કીડા મરી જાય છે ને પછી તે, રંગ અને દવાના કામમા આવે છે.
કિરમાણીઅજમો,પુ અજમાનેમળતા ઔષધિબી
કિરાત, પુ૦ (સ૦)ભીલની એક જાત ૨.જંગલી–પહાડી જાત,નિષાદ,કોળી ૩ સંસ્કૃતમાના મોટા પાંચ કાવ્યો ૪ મહા કવિ ભારવિ પ્રણીત ૧૮ સર્ગવાળુ તે નામનુ મહાકાવ્ય
કિરાતિની,સ્ત્રી૦(સં૦) જટામાસી. [સ્ત્રી, ભીલડી
કિરાતી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પાર્વતી દુર્ગા. ૨ ભિલ્લની
કિરાયાદાર, વિ૦ (ફા૦) ભાડે રહેનાર,ભાડુત.
કિરાયુ , ન૦(ફા૦) ઘર–જમીન વગેરેનુ લવાજમ,
કિરિ, પુ૦ (સ૦) ડુક્કર; ભુંડ. [ભાડું, ગણોત;વેતન.
કિરિયા. સ્ત્રી૦ (સ૦) ક્રિયા, જુઓ.
કિરિયાણુ ન૦ (ફા૦) કરીઆણુ, જુઓ.
કિરીટ, પુ૦ (સ૦) મુગટ, તાજ.
કિરીટી, પુ૦ અર્જુન. ૨ વિ૦ મુગટ ધારણ કરનાર, તાજવાળુ [નિબિડ ૩ વાસની ઝાડીવાળુ.
કિર્ર, અ૦ પક્ષીનો અવાજ, ગુંજારવ.૨.વિ૦ગીચ,
કિલ, અ૦ નિશ્ચય, નક્કી.
કિલકાર, પુ૦ ચિચિઆરી;તીણી બૂમ.૨ કિલકિલાર; સોરબકોર કોલાહોલ. ૩ મશ્કરી, ચેકડી.
કિલકારી, સ્ત્રી૦ કિલકાર, મજાક, મશ્કરી [નાદ.
કિલકિલાટ,સ્ત્રી૦ (સ૦)હર્ષનો ઉભરો,આનંદનો
કિલકિલાકાર, પુ૦ સોરબકોર, કોલાહલ "કોઈ બોનાવે તો કરે કિલકિલાકાર જો"–દયા૦[આનંદી
કિલવો, પુ૦(સ૦કીલવાહક) કિલકાર, ખખનવુ

કિલામના, સ્ત્રી૦ પીડા, દુખ (શ્રાવકોમા)

કિલાવો, પુ૦ (હિં૦) હાથીને ગળે નટકતુ દોરડુ (માવતને ચઢવા ઉતરવા માટે)

કિલ્લી સ્ત્રી૦ (સ૦ કીલ) કુચી ચાવી, કળ ઉધાડવાસ કરવાનુ ઓજાર

કિલ્લુ, ન૦ (સ૦ કીટ, અનાજમા થતુ એક જીવડુ, ધનેરૂ, ભોટવુ [નાર અમલદાર

કિલ્લેદાર, વિ૦ [ફા૦] કિલ્લાની સભાળ રાખ-

કિલ્લેબંધ, ન૦ શત્રુના હુમલાથી રક્ષણ થાય એવુ જે બાધકામ તે

કિલ્લો,પુ૦દુશ્મનથી ઝટ ન આવી શકાય તેવો આસપાસ ખાઈવાળો મજબુત કોટ, ગઢ, દુર્ગ

કિલ્વિષ-લિમષ, ન૦ (સ૦)પાપ, પાતક, 'દીન દયાળ કૃપા કરી માગ, કિલ્વિષ સર્વ નિવાર'-પ્રા૦ માળા ૨ મળ, દોષ, અપરાધ

કિશોર, પુ૦ [સ૦] ૧૫ વરસની ઉમરસુધીનો છોકરો, તરુણ, જુવાન (પાચ વર્ષનો કૌમાર, દશનો પૌગડ,ને પદર વર્ષનાનો કિશોર કહે છે) ૨ નાની ઉમરનો (કાયદામા)

કિશોરી, સ્ત્રી૦ [સ૦] જુવાન છોડી, બાળા, કુમારી, કન્યા ૨ વછેરી

કિશ્ત, સ્ત્રી૦ [ફા૦] પરાજય, શેહ ૨ ખેતી કૃષિ ૩ મહેસુલ,સરકારભરણુ ૪ ખડણી,ચાથ ૫ ઋણુ

કિશ્તિ, ન૦ [ફા૦] જહાજ, વહાણ

કિષ્કંધ, પુ૦ એ નામનો એક દેશ પર્વત

કિસ, વિ૦ (સ૦કીદશ] શુ ? કેટલુ ૨ જરા

કિસ ગણત્રીમા—શો હિસાબ ? શા લેખામા

કિસમ, સ્ત્રી૦જાત, તરેહ,પ્રકાર,ઢબ,વિધ, રીત

કિસમીસ,સ્ત્રી૦બી વગરની ધોળી દ્રાક્ષ [કુપળ,પલ્લવ

કિસલય, ન૦ [સ૦] નવાકુમળા પાનવાળી ડાળી,

કિસ્બણ, સ્ત્રી૦કસબણ,વેશ્યા ૨ ઠગાવતી

કિસ્બત, સ્ત્રી૦ મસકની નીચે રાખવાનુ ચામડુ

કિસ્મત, ન૦ [અ૦]નસીબ,ભાગ્ય,તકદીર

કિસ્સો, પુ૦ (અ૦)કલ્પિત વાતો, ગથા, કહાણી દાસ્તાન, હિકાયત ૨ યુક્તિ હીકમત, ભુકો

કી, સ૦ કેઈ, ક્યી

કી, સ્ત્રી૦ (અં૦) સમજ, ખુલાસો ૨ કુચી

કીકરો, પુ૦ પરોણો, મહેમાન (ભિલ્લ૦)૨ ફરશી ત્રિધણુ (સુતારનુ)૩ અભ્યાગત,આગતુક (સુરત) ૪ કાકરો, મરડિયો [ચીસો પાડવી તે

કીકિઆણુ, સ્ત્રી૦ કલ્પાત, કળાહોર, કકલાણ

કીકિઆરી, સ્ત્રી૦ તીણી બૂમ, ચીસાચીસ કરવી તે, સામટો ઘણા માણસોનો અવાજ

કીકી, સ્ત્રી૦ બાળક છોકરી તે, કીલી ૨ અણુસમજુ, બાળકી ૩ આખના ડોળાની અદરની ગોળ કાળી ટીપકી, પુતળી 'કહાના તારી કીકી કામણગારી રે'—દયા૦ [૨ અણુસમજુ

કીકો, પુ૦ બાળક છોકરો ૨ લાડકો છોકરો.

કીચ, પુ૦ કાદવ, ગારો, કીચડ, પક

કીચક, પુ૦ પોલો વાસ ૨. વિરાટ રાજાનો સાળો અને સેનાધિપતિ એ દ્રૌપદી ઉપર મોહાધ થતાં ભીમે (દ્રૌપદીના વેશમા) મલ્લયુદ્ધ કરી તેને મારી [નાખ્યો હતો

કીચડ, પુ૦ કીચ, કાદવ, ગારો

કીચુકો, પુ૦ કિચોડો, કચુકો, ચચુકો

કીચુડો, પુ૦ નાનો ચકડોળ

કીજે,અ૦વાસ્તે,માટે ૨ કરીને (કવિતામા)

કીટ, પુ૦ [સ૦] કીડો, જીવડો ૨ મેલ, કાટ ૩ કસ્તર,કચરો ૪ ગાંઠો,ગુજ ૫ અ૦તૈયાર,મેઢે. ૬. વિ૦કામેલ,પૂરૂ માહિતગાર, પ્રવીણ હોશિયાર

કીટનાં લાકડા-ગાઠો ઘણી હોય તેવા લાકડા, એનો તાપ ઘણો સખત થાય છે

કીટાયેલુ, વિ૦ કાટવાળુ [ચીપ.

કીટીડુ, ન૦ લાકડાનો પાતળો કડકો, લાકડાની

કીટીડુ, વિ૦ છાગવાળુ (ઘી) ૨ કપાસના પાદડા ની રજવાળુ (રૂ)

કીટી, સ્ત્રી૦ પાદડી, કપાસના પાદડાની રજ ૨ ખાજા તળતા તાવડીમા ખરેલો ભુકો.

કીટ્ટુ, ન૦ ઘીને તાવ્યા પછી નીચે જે કચરો છાશ રહે છે તે, કચરો, મેલ, કસ્તર ૨ વિ૦ કાટવાળુ, કષાય

કીટો,પુ૦ માટીના નળીઆ ઇટ પાકતા ઘણા તાપને લીધે માટી ગળી જઇને ગઠ્ઠો થઇ જાય તે (હથિયાર ઘસવાના કામમા આવે છે) ૨ ધાતુનો રસ વિકાર ૩ ગાંઠાવાળા લાકડાના કડકા, ગઠેરી,

ચેલા ૪ બગાડ, કચરો [જવાળ, ચેળ
કીડ, પુ૦ કીટ ૨ ઉધઈ, સડો ૩ ખરજ, ખ-
કીડી, સ્રી૦ [સ૦કીટિકા] એક ઝીણો જીવ એ
એ જાતની હોય છે કાળી ને લાલ લાલ કીડીનો
ચટકો વધારે હોય છે [ઉભરણુ
કીડિઆરૂ, સ્રી૦ કીડીઓનુ દર ૨ કીડીઓનુ
કીડિઆસેર, સ્રી૦કીડીઆની કડી, કાળા મણ
કાની કઠી. [રસથી કીડા મરે છે
કીડામારી, સ્રી૦ એક જાતની વનસ્પતિ એના
કીડીઉં, ન૦કાચનો ગોળ કાણાવાળો દાણો
કીડી કંથવા,ન૦નાના નાના અનેક પ્રકારના જીવ
કીડીમંકોડી,સ્રી૦કીડી મંકોડી વગેરે નાના જીવ
કીડા, પુ૦ [સં૦કીટક]પેટે ચાલનારો નાનો જીવ
કીડા પડવા - સડવુ
કીધ-ધુ, ક્રિ૦ કર્યું. કરવુ ક્રિયાપદનો ભૂતકાળ
૨ કહેવુ એનો ભૂતકાળ, કહ્યુ (કાઠિ૦)
કીમતી, સ્રી૦ કિમ્મતવાળુ મૂલ્યવાન.
કીમીઆગર, પુ૦ [સ૦] કીમીઓ કરનાર,રસા-
યણી ૨ કળાબાજ. ૩ ધુતારો
કીમીઓ, પુ૦હલકી ધાતુને કીમતી બનાવવાની
કળા તે, રસાયણ રસસિદ્ધિ ૨ યુક્તિ ૩ સહે-
જમા ઘણુ દ્રવ્ય મળે તેવી ક્રિયા-ધધો
કીંમત, સ્રી૦ મૂલ્ય, વેચાતું લેતા જે નાણુ આ-
પવુ પડે તે ૨ કદર, બૂજ, તુલના
કીંમતવાર, અ૦ વસ્તુ અને સામે તેની કીંમત
એવી દરેકની યાદી હોય તેમ, મૂલ પ્રમાણ
કીર, પુ૦ [સ૦] પોપટ, શુક
કીરત, સ્રી૦ કિર્તિ, આબરૂ,માન [ભજન
કીરતન, ન૦ કીર્ત્તિનુ ગાયન,ગુણ-યશ વર્ણન,
કીરતનીઆં, ન૦ કિરતનિયા, જુઓ
કીરતાર, પુ૦ કર્ત્તા, ઇશ્વર, પ્રભુ [વેરુ
કીરમજી, વિ૦[આ૦]કિરમજમાથી બનેલુ,લાન-
કીર્ત્તન,ન૦ [સ૦]ઇશ્વરનુ યશોગાન, ગુણવર્ણન
કીર્ત્તનભક્તિ, સ્રી૦ (સં૦)કીર્ત્તનદ્વારા જે ભક્તિ
તે, નવધા ભક્તિમાની એક
કીર્ત્તિ,સ્રી૦[સ૦] ગુણ કર્મ ઉપરથી જે વાહવાહ
બોલાવી તે,ખ્યાતિ, નામના, કીર્તિકોટ, પ્રશસા,
વાહવાહ [આબરૂદાર.
કીર્ત્તિમાન્, વિ૦ [સ૦] કીર્ત્તિવાળુ, નામાંકિત
કીર્ત્તિવંત, વિ૦ [સ૦] કિતિવાન, નામાંકિત.
કીર્ત્તિસ્થંભ, પુ૦ [સં૦] મોટા જયવિજયની
યાદગીરી માટે બધાવેલો મિનારો.
કીલ, પુ૦ ગાડાના પૈડાની અદર તેલ ઉજ્યા
પછી જે કાળો મળ થાય છે તે,મળી, ઉગ.૨.ઢોર
બાધવાનો ખીલો ૩ મેખ, ખુટો,ખીલો.
કીલકારી, સ્રી૦ મજાક, મશ્કરી, મલકાટ.
કીલી, સ્રી૦કીકી, બાળક છોકરી.૨ કુંચી
કીલીદાર, પુ૦ તીજોરીવાળો, ખજાનચી
કીલો, પુ૦ કીકો,જુઓ
કીશ, પુ૦ [સ૦] વાનર, વાદરો ૨ સૂર્ય
કીહારે, અ૦ કયારે કયે વખતે.
કીહા, અ૦ કયા, કયે ઠેકાણે
કુંકણી, વિ૦કોકણમા થતુ, કોકણનુ.'કુંકણીકેળા.'
કુંકણીકેળાં, ન૦ કેળાની એક જાત, સૂકવેલા કેળા
કુંકરી, સ્રી૦કાકરી ૨ સોગટી (બાજીમા)
કુંકરીદાવ, પુ૦ કાકરીદાવ.
કુંકરો, પુ૦ કકરો ૨ ખાગડો,કુકડો.૩ શંખલા
કુંકાપગુ,વિ૦ શુભ પગલાવાળુ,કકુના પગલાવાળુ
કુંકાવટી, સ્રી૦ કકાવટી [શુકનિયાળ.
કુંકાવટો, પુ૦ ચદન કકુ વગેરે પૂજાનો સામાન
ભરવાનુ ખાનાવાળુ પાત્ર
કુંકાવરણુ, વિ૦ કકુવર્ણુ, રાતુ
કુંકુમ, ન૦ [સ૦] કકુ, જુઓ
કુંકો, પુ૦ કુકરો
કુંગરો, પુ૦ કાંકરો, જુઓ.
કુંચડી, સ્રી૦ [સ૦ કૂર્ચ] પિંછી, કૂચડી.
કુંચલી, સ્રી૦ (સ૦ કચુક-ઝભ્ભો) ઘુગરી,
ઘૂમટી, ધાબળા-બનાતને એક છેડેથી કરચલી
વાળી સીવી લઇ માથે ઓઢે છે તે, બોચલો.
કુંચવાવુ, ક્રિ અ૦ મોંઢાચાવું; આનાકાની કરવી
અચકાવુ,કચવાવુ, કમને કરવુ
કુંચી, સ્રી૦, ચાવી, કિલ્લી. ૨ પિછી, કુચડી.
૩ ભેદ, રહસ્ય, મર્મ.૪ ઉપાય, રસ્તો, યુક્તિ,
સમજ. "રેખાની કુચીઓ."

કુંચો, પુ૦ કુચો, કૂચડો
કુંજ, સ્ત્રી૦ [સં૦]વેલા ઝાડ વગેરેથી આચ્છા-
દન પામેલુ સ્થાન, લતાગૃહ, માંડવો, ગુફા
કુંજ, પુ૦ મંગળનો ગ્રહ
કુંજ કુટીર, ન૦ [સં૦] લતાગૃહ
કુંજગલી, સ્ત્રી૦ બન્ને બાજુએ ઝાડ એક બીજાને
મળી ગયા હોય તેવી ગલી, સાંકડો ગીચ વનમાર્ગ
કુંજડો, પુ૦ શાક ભાજી વેચનારો, કાછીઓ ૨ માળી.
૩ કંજુસ, કૃપણ [૨ કૃષ્ણ
કુંજબિહારી, પુ૦ [સં૦] કુંજમાં રમતક્રીડા કરનાર
કુંજર, પુ૦ [સં૦] હાથી, ગજ ૨ હસ્ત નક્ષત્ર
૩ વિ૦ મોટું શ્રેષ્ઠ [પિંપર, ગજપિંપર
કુંજર પિંપર, સ્ત્રી૦ [સં૦] લાંબી મોટી તીખી
કુંજરાએલું, વિ૦ ટાઢથી કે વણુછાથી વધવા-
ખીલવા ન પામેલું, કુંજરાઇ ગએલું ૨ બળિ-
યલ, ધુમરાએલું [૨ ધુમરાવું સિઝાઇ જવું
કુંજવાવું, ક્રિ૦ અ૦વિકાશ ન પામવું, ન વધવું
કુંજસદન, ન૦ લતા અને વૃક્ષોનો મંડપ
કુંજાર, વિ૦ પ્રફુલ્લ, કલકલ થઇ રહેલું
કુંજો, પુ૦ કુંજો, ચણુ ભોટવો
કુંઝડો, પુ૦ [સં૦ કુબ્જ] ચડેલા મોનો તે, ગુસ્સે
થએલો હોય તે [ખાંડું ૩ અટકી ગએલું
કુંઠિત, વિ૦ જડાઈ ગએલું, રુંધાએલું ૨ બુઠું,
કુંડ, પુ૦ [સં૦] જમીનમાં ખોદી કોઇ આકૃતિમાં
બાંધેલો ખાડો, (યજ્ઞ માટે) વેદી ૨ પાણી
માટે કરેલું ખુણાઓવાળું જળાશય, હોજ ૩
કુંડના આકારનું પાત્ર ૪ બળી આપવાની જગા,
ચૈત્ય ૫ કુંડી નાનો હવાડો ૬ ખાડો, ગર્ત, 'નર્કકુંડ'
કુંડકુંવર, પુ૦ વ્યભિચારથી થએલો પુત્ર [ચોકડું
કુંડળ, ન૦ (સં૦) કાનનું મોટાવાળાવાળું ઘરેણું
કુંડળીઓ, પુ૦ [હિં] એક માત્રામેળ છંદ
કુંડળી, સ્ત્રી૦ [સં૦ કુંડલી] નાનું કુંડાળું, વ-
ર્તુલ. ૨ જે ચોકડીમાં બાર રાશિના બાર ઘર
પાડયા હોય તે, ગ્રહના સ્થાન બતાવનારૂં કુંડાળું
(જ્યોતિષ) ૩ હરવું ઇ, અજગુ
કુંડાળી, સ્ત્રી૦ કુંડળી, વર્તુલ
કુંડાળું, ન૦ ગોળ આકૃતિ, ચકરડું વર્તુલ, ગોળ
૨ ટોળું, ગુચ્છું, ગોળ બેઠેલી હાર કુંડાળું
વાળવું—દેવાળું કાઢવું, ૨ મીંડું વાળવું ૩ ઘ-
સીને ના પાડવી કુંડાળાં કરવાં—ગરબડગોટા
કરવો, લોચા વાળવા
કુંડી, સ્ત્રી૦ (સં૦ કુંડ-હોજ)તળિયું નાનું અને
મો ઘણું પહોળું એવું વાસણ, તાંબાકુંડી ૨
ઘી ભરવાનું ચામડાનું ઉભા મોનું વાસણ દબડી.
૩ ઢોરને પાણી પીવા માટે કરેલી હવાડી, ટાંકી,
ટાંકલી. ૪ વીસની સંખ્યાનો સંકેત, કોડી ૫
સોનીનું પાણી રાખવાનું વાસણ ૬ ગબ્બી બંદી
કુંડોદા, પુ૦ એક જાતની ભમરડાની રમત
કુંડાતરો, પુ૦ કામડાની ટટ્ટીનો આંતરો "શિય-
ળ તને કુંડાતરે રહેવું નહીં' (જૈન ગીત)
કુંડું, ન૦ માટીનું પહોળા મોનું વાસણ ૨ ફૂલ
છોડ વાવે છે તે ૩ ઘી ભરવાની મોટી કુંડી, દબડું
૪ કુંડાળું, ચકરડું કુંડે નાખવું-ગોળ ફેર-
વ્યાજ કરવું ૨ આડે રસ્તે દોરવું કુંડે પાડવું—આડે
રસ્તે દોરવું, છેતરવું ૨ ઠેકાણે લાવવું
કુંણુ, વિ૦ કુણું, તાજું, પાકી ન ગએલું
કુંદન, ન૦ ચોકખું સોનું, કાંચન.
કુંતલ, પુ૦ (સં૦) કેશ, વાળ, લટ ૨ હળ.
કુંતય, પુ૦ કુંતીના પુત્રો [કુંતીને ઉછેરી હતી.
કુંતિભોજ, પુ૦ કુંતી દેશનો યાદવ રાજા, જેણે
કુંતી, સ્ત્રી૦ સુરસેન નામના યાદવ રાજાની પુત્રી
પૃથા જે કુંતિભોજ રાજાના આશ્રયમાં ઉછરી
હતી પાંડવોની માતા, [જડવું ૨ કુંદી કરવી
કુંદવું, ન૦ ઘાસની ગંજી ૨ ક્રિ૦ સ૦ કુંદનથી
કુંદી, સ્ત્રી૦ ધોએલા અને આરવાળા લુગડાની
સફાઈ લાવી ગડી બેસાડવાનું એક ઓજાર, લાક-
ડાની મોગરી, ટીપણી ૨ ધોબીનું એક ઓજાર
કુંદીપાક, પુ૦ માર, ઠોક [મોગરો, ધોકો
કુંદો, પુ૦ લાકડાનો દંડુકો ૨ બંદુકનો હાથો ૩
કુંધવું ન૦ લાકડાનો ઢગલો ૨ ઘાસની ગંજી
કુંપળ-ળીઉ, ન૦ ઝાડને ફુટતી કુમળી નવી ડાળી
જેવું પાંદડું, નવપલ્લવ, નવાંકુર.
કુંપી, સ્ત્રી૦ સાંકડા મોની કાચની શીશી ૨ કુપ્પી
કુંપો, પુ૦ (સં૦ કૂપ) મોટો શીશો; માટલો 'કાયા

તારી કાયનો કુંપો'-દયા૦ ૨ કુલ્લુ
કુંભ, પુ૦ (સં૦)ઘડો, ઘટ ૨ બાર રાશિ પૈકી અગિઆરમી રાશિ ૩ હાથી, ઊંટ, આખલો,ઇ૦ ની ગરદન ઉપરનો માંસ પિંડ, ખુંધ, ગંડસ્થળ ૪ પ્રાણાયામનું એક અંગ ૫ ચૌદ શેરનું એક વજન-માપ કુંભ મૂકવો નવા ઘરમાં વાસ કરતાં પહેલાં સાથીઓ પૂરી તે ઉપર ઘડો,નાળિયેર, મૂકવા તે ૨ માતાના કુંભનું સ્થાપન કરવું [ગંડસ્થળ
કુંભસ્થળ, ન૦ (સં૦) ખુંધ,ખાંધ,સ્કંધ,ઉંચા
કુંભકર્ણ, પુ૦ એક ભયાનક ઉંઘણસી એ નામનો રાક્ષસ અને રાવણનો ભાઇ ૨ ઘણુ ઉંઘનાર
કુંભજ, પુ૦ (સં૦) કુંભમાંથી ઉત્પન્ન થયેલું તે 'અગસ્ત્ય મુનિ' [જેવડાં તુંબડાં થાય છે
કુંભતુંબી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો, જેને ઘડા
કુંભયોની, પુ૦ (સં૦) કુંભજ, જુઓ
કુંભલગ્ન, ન૦ (સં૦)દિવસના જે વખતમાં કુંભ-રાશી ક્ષિતિજ ઉપર ચઢે છે તે
કુંભાર,પુ૦ (સં૦કુંભકાર)માટીના ઘાટ બના-વવાનો-વેચવાનો ધંધો કરનાર, ઓઝો, પ્રજાપતિ. ૨ મૂર્ખ,અણઘડ,રાણો કુંભાર જેવો-મૂર્ખ,આવડ વગરનો કુંભાર કરતાં ગધેડાં ડાહ્યાં-શેઠ કરતાં વાણોતર ચઢે કુંભારને ચાકે પેડો, ઘડો ઉતરે કે ગાગર-શું થશે તેની કોઇને ખબર નથી;ન જાને જાનકી નાથ, પ્રાત કાળે કિમ્ ભવિષ્યતિ.
કુંભારણ, સ્ત્રી૦ કુંભારની સ્ત્રી
કુંભારવાડો,પુ૦કુંભાર લોકોની વસ્તી હોય તે ભાગ.
કુંભારીઉં,વિ૦ કુંભારના જેવું ૨ અડાગ; ખરાબ. ૩ માટીથી થાપેલું, પિંઢરિયું
કુંભારીઓ, પુ૦ કાકરીઆ કુંભાર, જુઓ
કુંભારીણ, સ્ત્રી૦ ઘર બનાવનાર ભમરી.
કુંભી, સ્ત્રી૦ થાંભલા નીચેની પત્થર-લાકડાની બેસણી તે ૨ સ્તંભ, થાંભલો
કુંભીપાક, પુ૦ (સં૦) એ નામનું નર્ક.૨.માર
કુંવું,ન૦ જમીનનું એક માપ;૧॥ વીઘું ,અથવા બે વીઘામાં એક વસો ઓછું (ભરુચ)
કુંવર, પુ૦ (સં૦ કુમાર)દીકરો બેટો;પુત્ર,છોકરો. ૨.રાજકુમાર,શાહજાદો.૩.માણીગર-લાડકો છોકરો.
કુંવરી, સ્ત્રી૦ (સં૦ કુમારી) દીકરી;બેટી;કન્યા ૨ રાજકુમારી, રાજકુંવરી, રાજપુત્રી, શાહજાદી 'કહો કુંવરીનો જયજયકાર, જીતો વિકટો રીઆંદ૦
કુંવળ, ન૦ ઘઉંનું પરાળ
કુંવાડીઓ, પુ૦ ચોમાસામાં થતી એક વનસ્પતિ એની શીંગીનું શાક થાય છે ને બી ઢોરને ખવરાવે છે
કુંવાર,સ્ત્રી૦ એક જાતનો કડવો છોડ એના રસનો એળિયો બને છે એના પાદડાને પાઠું કે લાબુ કહે છે
કુંવારકા, સ્ત્રી૦ કુંવારી છોકરી, કન્યા
કુંવારડું, ન૦ કુંવારા નાના બાળકના મરણને ચોથે દિવસે નાના છોકરા ખવરાવવા તે,ચોથીઉં
કુંવારૂં,વિ૦પરણેલું નહિ તે, અવિવાહિત ૨ વાટું કુંવારીને છોકરા જણાવવા-મોટા ને ખોટા તર્કટ ઉભા કરવા, રેતીમાં વહાણ ચલાવવું કુંવારો કોડે મરે-અનુભવ વગરની ભાવના
કુંણું, વિ૦ કુંળું, તાજું
કુ, અ૦ [સં૦]ખરાબ, હલકું, નિંદિત, સૂચક ઉપસર્ગ 'કુલક્ષણ,' ગુજરાતીમાં કુનો ક થાય છે 'કલક્ષણ', કજાત.' ૨ સ્ત્રી૦ પૃથ્વી
કુઇ, સ્ત્રી૦ નાનો કુઓ, ટાંકલી, વરીડો
કુઓ, પુ૦ કુવો, જુઓ.
કુક, ન૦ કુકડાનું બોલવું, ૨ અજાણના એકાએક બાળક છોકરાને રમાડવા-બીવડાવવાનો અવાજ
કુકડવેલ, સ્ત્રી૦ એક જાતની વેલ એના ફળને કુક-ડપાડા કહે છે આખો વેલો ઘણોજ કડવો હોય છે દવા તરીકે ખરડ, ઇ૦ના કામમાં આવે છે
કુકડાં, ન૦ કુકડો કુકડી, મરઘાં
કુકડી, સ્ત્રી૦ કુકડાની માદા,મરઘી ૨ રાવણનાં ફળ, કોકડી કુકડીનું મો ઢેફલે—ગરીબ માણસ થોડાથી રાજી થાય.
કુકડેકૂક, ન૦ કુકડાનું બોલવું તે
કુકડો, પુ૦ (સં૦ કુકુટ.) એક જાતનો પક્ષી, મરઘો. કુકડો હશે ત્યારેજ વહાણું વાશે—અમુક હશે તોજ થશે ? એના વગર નહિંજ ચાલે ?
કુકર, પુ૦ કુતરો [હળમાં મારેલી ફાચર
કુકરી, સ્ત્રી૦ રમવા માટે ઘસેલો ગોળ ઠીકરો. ૨
કુકરો, પુ૦ મદડિયો; મળામાનું શંકુ આકારનું

બહાર દેખાતુ હાડકુ, જે પુખ્ત ઉમરે આવતા દેખાય છે [ન્યાય, પાપ, અધર્મ

કુકર્મ, ન૦ (સં૦) નઠારૂ કર્મ, દુરાચરણ, અ

કુકર્મી, વિ૦ કુકર્મ કરનાર,દુરાચારી ૨ પાપી, અધર્મી [કલ્પના

કુકલ્પના, સ્ત્રી૦ (સં૦) ખરાબ વિચાર, નઠારી

કુકવા, પુ૦ આનાકાની કર્યા કરવી તે,ટટળાવવુ તે.

કુકવો, પુ૦ મરી ગયેલાને નામે બૂમ પાડીને રડવુ તે ૨. અવસરે ખરચ ન કરવો "એ તો બાપને નામે કુકવો કરશે"

કુકો,પુ૦ખાગડો,ઠીકરાનોગોળવાટ.૨.સિક્કો, રૂપિયો.

કુક્ષિ, સ્ત્રી૦ [સં૦ કુક્ષિ) કુખ,પેટનુ એક પડખુ, ૨. ઉદર,પેટ, જઠર ૩ ગર્ભસ્થાન

કુખ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કુક્ષિ, જુઓ 'રખે લજવતો કુખ માહરી, રખે રણે કાળુ કરતો'—હુ૦દ૦કુખ ફાટવી—છોકરા થવા, સંતતિ થવી કુખ લજવવી –માને એમ લગાડવી કુખમા ચુટી લેવી—સમજણની બે વાત કહેવી, સમજાવવુ

કુગતિ, સ્ત્રી૦ [સં૦] અસદ્‌ગતિ, અવદશા, નર્ક પામવુ તે

કુગ્રામ, ન૦ (સં૦)નાનુ ગામડુ, જ્યા જરૂરીયાતની ચીજો મળી શકતી નથી તે ગામ

કુચ,સ્ત્રી૦ એક સરખા પગ મૂકીને ચાલવુ તે (લશ્કરના માણસોએ),પ્રસ્થાન.૨ મજલ,મુકામ

કુચ, પુ૦ [સં૦] સ્તન, થાન, પયોધર

કુચકુચ, સ્ત્રી૦ ગુચપુચ,કાનમા વાતો કરવી તે.

કુચડી, સ્ત્રી૦ [સં૦ કૂર્ચ] કડણ વાળની પિછી, વાળાકુચી ૨ ચિતારાની પિછી

કુચડો, પુ૦સાવરણી, ઘાસના રેસાનુ જુડી બાધી બનાવેલુ ૨ગવાનુ–ચૂનો ધોળવાનુ એક સાધન ૨ વાસણને અંદરથી સાફ કરવાનો લીલા વાસનો એક છેડેથી છુટેલો કડકો ૩ કુચો, ભોટવો,ચણુ

કુચાલ, સ્ત્રી૦ (સં૦) અયોગ્ય વર્તણુક, બદચાલ, ૨ અનાચાર, ખોટી રીત, ગેરવહીવટ

કુચેષ્ટા, સ્ત્રી૦ [સં૦] જેથી કોઇનુ મન દુખાય તેવી મજાક–મશ્કરી

કુચો, પુ૦ કુચડો ૨ પ્રવાહી નીચે ઠરેલો કચરો, ૨મ–સત્વ લીધા પછી રહેલું તે ૩ નિંદાકર્યા કરવી તે,ભુંડું બોલવુ તે.૪ છુંદો,અધકચરાપણું.૫ બોખુ

કુછ, અ૦[હિં કુછ] જરા, કંઇ, થોડુંક

કુછંદ, પુ૦ [સં૦]ખરાબ લત, ચસકો, વ્યસન, નાદ, આડે રસ્તે ચાલવાની હેવા [વાની ટેવ.

કુછંદાઇ, સ્ત્રી૦ ખોટી લત, આડે રસ્તે ચાલ-

કુછંદી, વિ૦કુછંદવાળુ,દુરાચારી, લંપટ, વ્યસની

કુજો, પુ૦ ચણુ, ભોટવો

કુટ, સ્ત્રી૦ [સં૦ કુટ્—ભાગવુ) ભંગાર, ભાગ્યાતુટયા વાસણો. ૨ માથાફોડ, ભાજગડ,૫ ન્યાતી. ૩ કુટણી.૪ ગુચવણ [૨ માથાઝીક, કડાકૂટ

કુટણાં,ન૦ કુટતી વખત બોલવાના બોલ,રાજીઆ.

કુટણી, સ્ત્રી૦ [સં૦ કુટ્ટિની] જે સ્ત્રી નાણુ લઇ સ્ત્રીપુરૂષોનો મેળાપ કરાવે છે તે,ભડવણ,દૂતી

કુટણુ, ન૦ કુટવુ તે ૨ ભડવાઇ

કુટણો, પુ૦ ભડવો, દલાલ.

કુટબ, ન૦ કુટુંબ, જુઓ

કુટવું, ક્રિ૦ સ૦ [સં૦ કુટ]મુએલાને નામે કુટકુટ કરવુ તે,જોરથી છાતી ઉપર હાથ મારવા તે ૩ ઠોકવુ. મારવુ ૪ ખાડવુ [૨ ઠોકાઠોક,ગરબડ.

કુટાકુટ, સ્ત્રી૦ છાતીનુ જબ્બર કુટણું ચાલવુ તે.

કુટારો, પુ૦ખટખટારો, માથાકુટ, ખટપટ

કુટાવું, ક્રિ૦ અ૦ ખડાવુ ૨ માર ખાવો,પીટાવુ. ૩ અથડાવુ, રિંચાવુ ૪ અફળાવુ, પછડાવુ ૫ ગોદા ખાવા [રાધી બનાવેલો ખોરાક.

કુટિયુ, ન૦ માર, ઠોક ૨ બાજરીને ખાંડી

કુટો,પુ૦માર,ઠોક ૨ કચરાયેલુ–ખડાયેલુંતે ૩ ભૂકો

કુટિલ, વિ૦ (સં૦) વાકુ, વળેલું ૨ હઠીલું, જક્કી, ૩. કપટી, ખળ

કુટિલતા, સ્ત્રી૦ (સં૦)કુટિલપણું લુચ્ચાઇ

કુટી, સ્ત્રી૦ [સં૦] ઝુંપડી, ઉટજ.

કુટુંબ, ન૦ (સં૦)એક પુરૂષથી ચાલેલો જે વેલો તે,વંશ ૨.સ્ત્રી છોકરા વગેરેવાળો સર્વ પરિવાર તે. ૩ ઘરના માણસો

કુટુંબકલહ,પુ૦(સં૦)કુટુંબમાં જે કલહ–કંકાસ તે.

કુટુંબપરિવાર, પુ૦ (સં૦) સૈરી છોકરા, કુટુંબમા થયેલા માણસોનો સમુદાય.

કુટુંબી, વિ૦ કુટુંબનું, પિતરાઇ.૨ બૈરી છોકરાવાળો, ગૃહસ્થ, કબીલદાર, બચરવાડ,

કુટેલ, વિ૦ [સ૦કુટ્-ભાગવું] ઘડાએલું, અનુભવી, હોશિયાર

કુટેવ, સ્ત્રી૦ [સં૦] નઠારી ટેવ-આદત

કુટો, પુ૦ ભુદો, ભંગાર, કચુંબર

કુઠામ, ન૦ નઠારું ઠેકાણું, કુસ્થળ, કઠામ

કુઠાર, સ્ત્રી૦ફરશી,કુવાડો,લાકડાં ફાડવાનું હથિયાર

કુડ, ન૦ છેતરવાની વૃત્તિ, કપટ, છળ,કહેવાની-કરવાની જુદી વૃત્તિ તે

કુડતર, પુ૦ ભિંતનો આતરો

કુડાખાડુ, વિ૦વાંધા વચકાવાળું, વાંકાખાંડું

કુડાપો, પુ૦ કઢાપો, જુઓ [ખરાબ

કુડું, વિ૦ કાવતરાખોર, પ્રપંચી, કુટિલ. ૨ જુઠું,

કુણુ, સ૦ કોણ, જુઓ

કુતકારો, પુ૦ ચેકડો, ભુસકો, ફાળ; છલંગ

કુતકું, ન૦ વાસનો જાડો કડકો,ભુંધુ,દંડુકો

કુતરાની ટોપી, સ્ત્રી૦ ઉકરડા અથવા ભીની જગામાં છત્રાકાર ફુગ ફુટી નીકળે છે તે, શિલિંધ્ર

કુતરી, સ્ત્રી૦ કુતરાની માદા.૨ એક જાતની વાંકા કાંટાવાળી વનસ્પતિ, જે કપડાંને ચોટે છે તે ૩ બકબક કરનારી સ્ત્રી.

કુતરું, ન૦ કુતરો અથવા કુતરી,શ્વાન

કુતરો, પુ૦[સ૦કુકુર]એક જાતનો પશુ, ગ્રામસિંહ, શ્વાન. **કુતરાની** ઉંઘ-જરા ખખડાટ થતાં જાગી જવાય તેવી ઉંઘ. **કુતરાની** પુંછડી-કુતરાની પુછડીના જેવું વાંકું, સ્વભાવ કદી બદલાતો નથી.

કુતુહલ, ન૦(સં૦)કૌતુક વિસ્મય,અજબ.૨ નવાઇ, અચંબો ૩ હોંશ, ઉત્કંઠા, આતુરતા, જિજ્ઞાસા.

કુતી, સ્ત્રી૦ [હિં૦]કુતરી.'એક બિંદુ કેરે કારણે, કુતા કુતી ભઇ'૨. દાસી, બાંદી

કુત્તો, પુ૦ [હિં૦] કુતરો, શ્વાન

કુત્ર, અ૦ ક્યાં, ક્યે ઠેકાણે,કંઇ આગળ

કુત્સિત, વિ૦ [સં૦] ધિક્કારવા જોગ; નિંદિત; નીચ, મેલું, ગંદું,તુચ્છ,નઠારું.

કુથ, પુ૦ [સં૦] હાથી ઉપર નાખવાની ઝૂલ. ૨. વિ૦ સુંદર. [કાઠિ૦]

કુથલી, સ્ત્રી૦ નકામું ટાયલું, નિંદા, ચર્ચા, ખોટી ચકચાર

કુથલો, પુ૦ કુથો ૨ કુથલી.

કુથો, પુ૦ ગરબડગોટો, ગુંચ, ગુંચવાડો,૨ કુથલી; કડાકુટ.'મનુષ્ય જનમ પામી,કાં પડયા કર્મ કુથે'-રત્નેશ્વર ૩ કુચો, કચુંબર 'ખટશાસ્ત્ર તણો કુથો, શાને સમજી કર્યો રે.'

કુદકારો, પુ૦ કુતકારો, જુઓ

કુદકું, ન૦ કુતકું, જુઓ.

કુદકો, પુ૦ છલંગ,ચેકડો,કુદકારો. ૨ ભુસકો

કુદરત, સ્ત્રી૦ [અ૦] ઈશ્વરી શક્તિ ૨. જગતની લીલા, માયા.૩ જાતિસ્વભાવ,ખાસિયત, પ્રકૃતિ. ૪ તાકાત, જોર સત્તા

કુદરતી; વિ૦ કુદરતનું,સ્વાભાવિક;મૂળ પ્રકૃતિનું, પ્રકૃતિસિદ્ધ, સ્વતસિદ્ધ, સહજ.

કુદાકુદ, સ્ત્રી૦ વારે ઘડીએ કુદકા કરવું તે.૨ વલવલાટ, તલપાપડ, દોડાદોડ.

કુદાવવું, ક્રિ૦ કુદે તેમ કરવું, ઠેકાવવું ૨.ખીલવવું, ચઢાવવું ૩ ધમકાવવું, વઢવું. [છે તે

કુદાળિયાં, ન૦ જાનૈયાને બપોરે દાળ ભાત જમાડે-

કુદાળા, સ્ત્રી૦[સં૦]કોદાળી. [ભાવનાથી જોવું તે

કુદૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સં૦)ખોટી નજર,દુષ્ટ દાનત,કામ

કુધારો, પુ૦ ખરાબ રીત રિવાજ [ગએલું અન્ન

કુધાન્ય, ન૦(સં૦)હલકા પ્રકારનું અનાજ ૨ બગડી

કુન, વિ૦ નવની સંજ્ઞા. (વેપારીનો સંકેત.)

કુનેહ, સ્ત્રી૦ હીકમત,યુક્તિ,બાહોશી,ખબડદારી

કુની, સ્ત્રી૦ હાલી. (કચ્છ) [રસ્તો

કુપથ, પુ૦ (સં૦)અનીતિનો માર્ગ,આડો-ખરાબ

કુપથ્ય, ન૦(સં૦)પરેહજી ન પાળતા ગમે તે ખાવું પીવું તે, ક્યરી ન પાળવી તે

કુપાત્ર, વિ૦ (સં૦)ખરાબ વાસણ ૨ દાનને પાત્ર નહિ તેવું,અયોગ્ય, નાલાયક ૩ બે અદબ;વહીગયેલું.

કુપુત્ર, પુ૦ (સ૦)કપૂત,નઠારો છોકરો.

કુપ્પી, સ્ત્રી૦ નાનો કુપ્પો, કુલ્લી. ૨ શીશી

કુપ્પો, પુ૦ કુલ્લું. ૨ મોટો સીસો, બાટલો.

કુફ્રે, પુ૦ (અ૦)કાફર,નાસ્તિક;અનિશ્વરવાદી.૨. મૂર્તિપૂજક, અસધર્મી.

કુરેશાન,ન૦(આ૦)જુઠું તહોમત,આળ.ધાધલ્લ;તો-
કુબજા,સ્ત્રી૦ (સ૦) વરવી-બદસુરત સ્ત્રી [ફાન
કુબડુ,વિ૦(સ૦ કુબ્જ)વાસે ઢેકા નીકળેલો હોય તેવુ ખુધુ, કદરુપુ વરવુ, બરસુરત. 'દાસીરૂપ ધર્યું દમયતી,કુબડુ થયુ નળ ગાત્ર'
કુબી, સ્ત્રી૦ (અ૦ કેબેજ)કોબીજ,એક જાતનુ ફૂલ એનુ શાક થાય છે [લુચ્ચાઇ, કપટ
કુબુદ્ધિ,સ્ત્રી૦(સ૦)નઠારી બુદ્ધિ,કુમતિ.૨ ખોઘાઇ,
કુબેર, પુ૦ધનનુ રક્ષણ કરનારો દેવ
કુભો, પુ૦ લાબા-પાદડા વાળો એક જાતનો છોડ, દ્રોણ પુષ્પી,૨ જનાવરે પોતાને સારૂ બાધેલો માળો. ૪ ધુમ્મટવાળુ ઘાસનુ ઝુપડુ ૪ (ફા૦ કુમહુ) છો પથરાવી તેને દોરીને ખુબ સફાઇથી બેસાડવાનું ઉભી મોગરી જેવુ ઓજાર ૫.ઢોળાવી જમીન,રથડ
કુબોધ,પુ૦ (સ૦)નઠારી શિખામણ ખોટી સલાહ
કુબ્જ, વિ૦ (સ૦)ખુધવાળુ, ખુધુ.
કુબ્જા, સ્ત્રી૦ કસની દાસી,કૃષ્ણની સખી ૨ વિ૦ કુબડી,ખુધી ૨ કર્કશા ૩ વરવી,કુબડી
કુભા,સ્ત્રી૦ (સ૦)પૃથ્વીની છાયા.[ખોટી બનાવટ
કુભાડ, ન૦ (સ૦)તર્કટ,ધૂત ૨ જુઠુ તહોમત,
કુભાડી, પુ૦ (સ૦)ઢોગી,દાભિક,પ્રપચી,તરકટી.
કુભાર્જા, સ્ત્રી૦(સ૦ કુભાર્યા)નઠારી સ્ત્રી,કંકાસણી સ્ત્રી,કર્કશા, કજીઆખોર સ્ત્રી
કુભાવ, પુ૦ કભાવ, જુઓ
કુમક, સ્ત્રી૦ (ફા૦)મદદ,ટેકો ૨ પક્ષપાત,ઉપરાણુ. ૩ મદદ દાખલ મોકલેલુ લશ્કર
કુમકુમ, ન૦ (સ૦) કકુ
કુમતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦)નઠારી મતિ,કુબુદ્ધિ
કુમળાવુ, ક્રિ૦ અ૦ કરમાવુ,ચીમળાવુ ૨ તવાથ જેવુ દૂર થવુ સુકાવુ.
કુમળાશ સ્ત્રી૦ નાજુકાઇ,કોમળતા, મૃદુતા,
કુમળુ, વિ૦ (સ૦કોમલ) કઠણ નહિ તે,નરમ, ચાય-ચવાય તેવુ,૨ ઝટ અસર થાય તેવુ,પોચુ, ટાઢુ ૩ સુકુમાર,નાજુક, દયાળુ.
કુમાર, પુ૦(સ૦ કુમાર-રમવુ)પુત્ર,દીકરો,કુવર, ૨ પાચવર્ષની ઉમરનો છોકરો ૩ તરુણ જુવાન.
કુમારિકા સ્ત્રી૦ (સ૦)કન્યા,કુવારી ૨ કુવરી
કુમારી, સ્ત્રી૦ વગર પરણેલી કન્યા, બાળા ૨ દીકરી,છોડી "ધિક્કાર છે અપાર જે, કુમારી કેળવેચશે" [નાસ્તિકતા ૩ કુ૧૬
કુમાર્ગ,પુ૦ (સ૦)નઠારો-અવળો રસ્તો ૨ અધર્મ,
કુમાવિસદાર, પુ૦ (ફા૦)મામલતદાર,મહાલકરી
કુમાશ, પુ૦ (આ૦) ઘટપણુ પોત ૨. વણાટની સફાઇ, ઝલેહ
કુમિત્ર, પુ૦ (સ૦)ખરાબ ભાઇબધ,કુછદી મિત્ર.
કુમુદ, ન૦ (સ૦) ધોળુ કમળફૂલ, પોયણુ
કુમુદનાથ-પતિ, પુ૦ (સ૦)શશી,ચદ્ર, ચાદો ૨ કપુર [ઉત્પલિની
કુમુદિની, સ્ત્રી૦ (સ૦)કુમુદ ફૂલનો વેલો,પોયણી,
કુમુદ્રા,સ્ત્રી૦ ખોટો પૈસો,રાતો જ ઇ ૨ બદામ કાડી.
કુમ્મક,સ્ત્રી૦ (ફા૦) કુમક, મદદ, સહાયતા, વહાર
કુયોગ,પુ૦(સ૦) (ગ્રહનો)ખરાબ યોગ ૨ કવખત
કુર, સ્ત્રી૦ વાસની ટટ્ટી, જાફરી
કુરકુર, અ૦ ભોડીઆને બોલાવતા વપરાતો શબ્દ. કુરકુર કરવુ-મમડવુ ૨ દાત વડે થોડુ થોડુ કરડવુ.
કુરકુરીઉં, ન૦ ભોડીનુ કુતરાનુ નાનુ બચ્ચુ
કુરૂકુ પુ૦ કુકડો,મરઘડો.
કુરગ, ન૦ (સ૦) હરણ, મૃગ ૨ તારવોહ
કુરગનયના, સ્ત્રી૦ (સ૦) હરણ જેવી ચપળ આખવાળી સ્ત્રી, હરિણાક્ષી, મૃગનયના.
કુરઘોડી, સ્ત્રી૦ (મ૦) છોકરાની એક રમત.
કુરતની, સ્ત્રી૦ પતગની દોરી ઉપરથી નાખેલુ ઝીણુ કપડુ તે, મચ્છરદાની [કરવી તે
કુરનસ-નીસ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) અદબસર સલામ
કુરબાન, વિ૦ (આ૦) એકલીન, પ્રેમઘેલું અર્પણ કરેલુ એવુ ૨ આધીન ૩. ફિદા, ખુશખુશ ૪ ન૦ ભોગ બળી.
કુરબુક, ન૦ વૃક્ષ વિશેષ "કિંશુક કુરબુક પૂછિયા,વટ કહેજે શ્રી હરીની ભાળ" -મામેરુ
કુરર,સ્ત્રી૦ (સ૦)એક જાતનુ પક્ષી, ટિટોડી
કુરરી, સ્ત્રી૦ (સ૦)ટીટોડી. ૨. ઘેટી,ભેડી.
કુરાન, ન૦ (આ૦)મુસલમાન લોકનુ ધર્મ શાસ્ત્ર.
કુરીઓ, પુ૦ જુવારને ભરડીને ખારી બનાવેલો પદાર્થ ૨ જુવારનો પોક,ભુંજેલા દાણા ૩ ચોખા.

"સુદામાને દિન દુ ખના દીધા,કર વધારીને કુરીઆ

કુરીર, ન૦ (સં૦) મૈથુન, સુરત [લીધા'

કુરૂપ, વિ૦ (સં૦)નદસુરત,કદરૂપુ, બેડોળ,વરવુ

કુરરી, સ્રી૦(સં૦) એક જાતનું ઘણા તીણા સ્વ-
રવાળું પખી [કુગ, વશ૪ અસીલ

કુલ, ન૦ ખાનદાની,કુલીનતા ૨ ટોળુ ,વૃ દ,જુથ ૩

કુલ, વિ૦ (આ૦) તમામ,સઘળુ ,જુમલે

કુલકુલાં, વિ૦ (આ૦)કુલ અખત્યાર હોય તેવુ
તમામ. ૨ અંગત, ખાસ 'કુલકુલા દોસ્ત'

કુલક્ષણ,ન૦(સં૦)અપલક્ષણ, કુટેવ, ખોડ, દુશ્ચિહ્ન.

કુલક્ષણુ, વિ૦ (સ૦)ખરાબ ચિહ્નનુ ૨ કુટેવ-
વાળુ; દુરાચારી, અટકચાળુ , અવિનીત

કુલટા, સ્રી૦ વ્યભિચારિણી સ્રી,હડહતી છિનાળ

કુલડી, સ્રી૦ કસલી જેવુ માટીનુ પાત્ર. ૨ સોનુ
રૂપુ ગાળવાનુ પાત્ર. ૩ ગાડનો ભાગ

કુલમ પુ૦ એક જાતના ચોખા. ૨. એક ઔષધ.

કુલાબો,પુ૦ [આ૦]જમીનનો જે ભાગ દરીઆમા
લાબો ગયો હોય તે

કુલાલ, પુ૦[સ૦] કુભાર [રૂદાર ઘરનું, અસરાફ.

કુલીન, વિ૦ [સ૦]ઉચા કુળનું,ખાનદાન,આબ-

કુલીનતા, સ્રી૦ કુલીનપણું,ખાનદાની,અસરાફી

કુલું, ન૦ગાડની બને બાજુના ઉચા જે બે અવ-
યવો તે, હગડો, હગરૂ

કુલે, અ૦ [આ૦ કુલ્-બધુ] તમામ, બધુ ૨.
એકદર; જુમલે, ટોટલ. [લોટ.

કુલેર,સ્રી૰ ગોળ અને ઘી ચોળેલો બાજરી ચોખાનો

કુલ્લું, ન૦ ઘી તેલ વગેરે ભરવાનું ચામડાનુ વાસણ.
કુલામા હાથ ભેલાવવો-લાલચમા નાખવુ મોટી
આશાઓ આપવી.

કુવાડી,સ્રી૦ લાકડાં ચીરવાનુ એક હથિયાર,કુહાડો.

કુવાડો, પુ૦ મોટી કુહાડી, કુહાડો.

કુવાસના, સ્રી૦ [સં૦] નઠારી ઇચ્છા.

કુવેતર, ન૦ વાવણી માટે કુવાના પાણીથી તૈયાર
કરેલી જમીન, ૨. કુવા ઉપરની જમીન.

કુવો, પુ૦ (સ૦ કૂપ)જમીનમાંથી પાણી નીકળે
તેવો ખોદેલો ખાડો. ૨. ઉડો ખાડો. 'ઘોડાના
પેટમાં હાથ હાથના કુવા પડેલા હતા'. ૩. ઘણે
ઉડો ખાડો ૪. વહાણના સઢનો થાભલો. કુવામા
નાખવુ-ખ ડામા ઉતારવું, દુર્દશા કરવી કુવામા
ઉતારવુ-ફસાવવુ કુવો હવાડો કરવો-કુવામા પડી
આપઘાત કરવો.

કુશ, પુ૦ (સ૦)એક જાતનુ કઠણ ઘાસ,ડાભ. ૨
રામચદ્રજીના પુત્રનુ નામ [માથાફોડ કરવી.

કુશકા, પુ૦ ડાંગેરના છોડા કુશકા ખાડવા-ખાલી

કુશળ,વિ૦ (સ૦)ચતુર,હોશિયાર;કિસબી,ચાલાક;
પ્રવીણ ૨ સુખરૂપ, ક્ષેમ 'જગજે કરૂણાથી કુશળ
કલ્યાણ, જીવો વિક્ટોરિયા.'-દલ૦ કુશળ ઇચ્છવું
-સારૂ ઇચ્છવુ, ભલુ તાકવુ કુશળ દક્ષિણા-લગ્ન
પછી બ્રાહ્મણને અપાતી બક્ષિસ.

કુશળતા,સ્રી૦કુશળપણુ,સુખી હાલત ૨.ચતુરાઇ;
હોશિયારી, પ્રવિણતા.

કુશળ પ્રશ્ન,પુ૦ખબર અંતર,તબીયતના સમાચાર.

કુશળ ક્ષેમ, ન૦ આબાદી અને તન્દુરસ્તી.

કુશાગ્ર,ન.(સં.)કુશનો આગલો ભાગ,દર્ભની અણી.

કુશાગ્રબુદ્ધિ, સ્રી૦ (સ૦)ઘણીજ તિવ્ર બુદ્ધિ.

કુષ્ઠ, પુ૦ (સં૦) કોઢ, એક જાતનો રોગ

કુષ્માંડનવમી, સ્રી૦ (સ૦)કાર્તિક સુદિ નવમી

કુષ્માંડ, ન૦ (સં૦) કોળુ

કુસકી, સ્રી૦ ડાંગેરની કરડ ખાડવાથી જે લોટ
જેવુ પડે છે તે ૨. જમીનનો રસ્તો.

કુસંગ, પુ૦ (સ૦)નઠારો સંગ,ખરાબ સોબત.

કુસંગત-તિ, સ્રી૦ (સં૦) નઠારી સોબત.

કુસંપ, પુ૦ અણબનાવ; બિગાડ, વૃટ; ફૂટ.

કુસુમ,ન૦[સં૦],પુષ્પ,સુમન. ૨. સ્રીનો અટકાવ.

કુસુમબાણ, ન૦ (સં૦)અનંગ,કામદેવ;મદન.

કુસુમિત, વિ૦ પુષ્પવાળુ, ખીલેલુ, પુષ્પિત.

કુસુમાકર, સ્રી૦(સ૦)વસંતઋતુ.૨.બાગ,બગીચો.

કુસુમાયુધ, પુ૦ (સં૦) કામદેવ; મદન ૨ જેનું
આયુધ ફૂલો છે તે. [એક વનસ્પતિ.

કુસુંબી, સ્રી૦ (સં૦) લાલ રંગ આપનારી

કુસુંબો, પુ૦ કસુંબીના ફૂલનો રંગ.

કુસ્તી, સ્રી૦ (ફા૦) બે જણની એક બીજાને
ચત્તા પાડી નાખવાની જે કસરતી રીત તે;બાહુ-
યુદ્ધ.૨. (ફા૦ કુસ્તિ) કસ્તી, પારસીની જનોઈ.

કુસ્તીબાજી, સ્ત્રી૦ કુસ્તી ખેલવી તે, કુસ્તીની રમત.
કુસ્વભાવ, પુ૦(સં૦)નઠારો સ્વભાવ, ઝાઝી પ્રકૃતિ.
કુહર, ન૦ (સ૦) ગુફા, બખોલ. ગહ્વર
કુહાડી, સ્ત્રી૦ લાકડા ફાડવાનુ એક જાતનુ ઓજાર, નાનો કુહાડો.
કુહાડો, પુ૦[સ૦ કુઠાર] લાકડા ફાડવાનુ એક જાતનુ ભારે મોટુ ઓજાર, પરશુ પગ પર કુહાડો મારવો—પોતાનુજ ખરાબ થાય તેમ કરવુ
કુહુ, સ્ત્રી૦ કોકિલ પક્ષીનો સ્વર—આલાપ,ચાતકનો ઉચ્ચાર, 'કુહુ કુહુ પોકારે બપૈયા નાચે મોર થૈયા થૈયા "
કુહું, ન૦ (સ૦ કુક્ષિ) પાસળાની નીચેની પેટની બાજુ "આજ ભેસના કુહા બહુજ તણાયા છે" ૨ પેટ ૩ ફડચો, ફણગો "હજુ તો ગેનડીને નવા કુહા આવે છે."
કુળ, ન૦ વંશ, વેલો, ઓલાદ, ગોત્ર ૨ ખાનદાની.૩ અસીલ.૪,ટોળુ, સમૂહ; જુઓ "ગોકુળ" કુળ અંગાર—નામબોળુ, વંશને કલંક લગાડનાર કુળમાં દીવો—કુળદીપક; કુળને અજવાળનાર, કુળ ધર્મ—પિતૃપરંપરાથી ચાલતો આવેલો રીવાજ,ધર્મ, ૪૭ કુળગુરુ—વંશનો પુરોહિત, પોતાનો આચાર્ય કુળદેવતા—પોતાના વંશમાં જે દેવને માનતા હોયતે
કુળકરણી, પુ૦ (આ૦) તલાટી.
કુળક્ષય, પુ૦ કુળનો ખે—નાશ
કુળતારક,વિ૦કુળને તારનાર કુળનો ઉદ્ધાર કરનાર.
કુળદેવી, સ્ત્રી૦ વંશના લોકો પરંપરાથી જે દેવીને માનતા આવેલા તે.
[**કુળલજ્જામણુ**, વિ૦કુળ લજવાય તેવુ
કુળવધુ, સ્ત્રી૦(સ૦) સારા કુટુંબની સ્ત્રી, ઉમદા ખાવાસની વહુ—સ્ત્રી.
કુળવંત—વાન, વિ૦કુલીન,ખાનદાન.સારા કુટુંબનુ
કુળહીન,વિ.(સ.)નીચા કુટુંબનુ;અકુળવાન,કજાત.
કુળાચાર, પુ૦ કુળનો આચાર,કુળની રીતભાત
કૂક, ન૦ કુક, જુઓ
કૂચ, સ્ત્રી૦ મુકામ ઉઠાવી આગળ ચાલવુ તે,ઉપડવુ તે.૨ છુપી વાત,રહસ્ય, મર્મ ૩ પુ૦ભાટવો,કુંજો.
કૂજડો, પુ૦માટીના વાસણ વેચનાર, ડગળીઓ

કૂજન,ન૦(સ૦)પક્ષીઓનુ ઝીણુ બોલવુ તે,ગુંજન.
કૂટ,સ્ત્રી૦ (સ૦ કૂટ્—ઠગવુ)કડાકૂટ,માથાકુટ,માથાફોડ,મુશ્કેલી ગુંચવણ ભરેલો પ્રશ્ન—સવાલ,કોયડો. ૩ ઉખાણું ૪ સમજવાને મુશ્કેલ એવુ વાક્ય—કવન. ૫ શિખર,અણી, ટેકરી, કૂટ જ્ઞાની—ખોટી તકરાર કરી જ્ઞાની છુ એમ જણાવનારો, દાંભિક
કૂટવુ,ક્રિ૦સ૦ ખૂબ ખાડવુ, છડવુ ૨ ટીપવુ;ઠોકવુ ૩ બેદરકારીથી વાપરવુ અફાળવુ ૪ મારવુ,ઝાપટવું; ઠોકવુ ૫ છાતી ઉપર હાથ પછાડવા, પીટવુ ૬. સખત શિક્ષા કરવી, ખો ભૂલાવવી.
કૂટસ્થ, વિ૦ (સ૦) એક સરખુ,તેજ; એક રૂપતા વડે ઘણા કાળ રહેનાર. [નિયતા, પરમાત્મા.
કૂટસ્થ, પુ૦ (સં૦ કૂટ+સ્થા—ઉભુ રહેવુ) ઈશ્વર;
કૂડ, ન૦ (સ૦ કૂટ—કપટ)છળ,કપટ, દગો;પ્રપંચ. ૨ મેલ,આટી. ૩ વાંધો, વચકો
કૂડકપટ, ન૦ ઠગાઈ, દગો ફટકો, ઠગબાજી
કૂપ, પુ૦ (સ૦) કુવો.
કૂપી, સ્ત્રી૦ કુલ્લી ૨ શીશી
કૂર, પુ૦ (સ૦) રાંધેલા ચોખા, ભાત.
કૂર્મ, પુ૦ (સ૦) કાચબો, કચ્છપ. ૨ વિષ્ણુનો બીજો અવતાર.૨ સંધ્યા કરતી વખતે કરવામાં આવતી એક જાતની મુદ્રા
કૃત, વિ૦ (સ૦ કૃ—કરવુ) કરેલુ; બનાવેલું.
કૃત, પુ૦ (સ૦) એ નામનો એક યુગ, સત્યયુગ. ૨ કરેલા કર્મનુ પરિણામ, ફળ. ૩.ચારની સંખ્યા
કૃતકૃતાર્થ,વિ૦ (સ૦)યશસ્વી,નસીબવાન; ૨ આ દુનિયામાં જે કરવાનુ તે કરી ચુકેલુ "ખામીંના પ્રસાદ, પૂર્ણ,કૃતકૃતાર્થ થાઉ " [ઉતરેલુ.
કૃતકૃત્ય, વિ૦(સ૦)કામ કરી પરવારેલુ,તરીપાર
કૃતઘ્ન, વિ૦ (સં૦) કરેલો ઉપકાર ભૂલી જનાર. અનુપકારી, નિમકહરામ, નગણુ, નઘુરૂં.
કૃતઘ્નતા, સ્ત્રી૦ (સ૦)કૃતઘ્નપણુ નિમકહરામી.
કૃતઘ્ની, વિ૦ કૃતઘ્ન, હરામી.
કૃતજ્ઞ, વિ૦(સં૦)કરેલા ઉપકારને જાણનાર,ઉપકારી,આભારી, નિમકહલાલ; વફાદાર
કૃતજ્ઞતા,સ્ત્રી૦કૃતજ્ઞીપણુ, નિમકહલાલી; વફાદારી.
કૃતજ્ઞી, વિ૦ કૃતજ્ઞ, જુઓ

કૃતનિશ્ચય, પુ૦ (સં૦) દૃઢ ઠરાવ.
કૃતયુગ, પુ૦(સં૦) સત્યયુગ, ચારમાંનો પહેલો યુગ, ૧,૭૨૮,૦૦૦ વર્ષનો યુગ
કૃતાંજલિ, વિ૦ [સં૦ કૃત+અંજલિ) હાથ જોડી ખોબો-અંજલિ કરેલી છે તેવું ૨ જોડેલા હાથનું
કૃતાંત, પુ૦ [સં૦] યમ, દૈવ. ૨ કાળ, નાશ
કૃતાર્થ, વિ૦ [સં૦] પરવારેલું, તરી પાર ઉતરેલું, જેણે જન્મ સાર્થક કર્યો હોય તે, કૃતકૃત્ય
કૃતાર્થી, વિ૦ કૃતાર્થ, જુઓ
કૃતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦ કરવું) કરવું તે, કાર્ય, કામ. ૨. કોઇએ જે કંઇ કરેલું તે, રચના. ૩ આચરણ, કરણી [બહુલા
કૃતિકા, સ્ત્રી૦ (સં૦)૭ તારાવાળું એક નક્ષત્ર,
કૃતુ, પુ૦ (સં૦) હોમ, હવન [સિદ્ધાંત.
કૃત્ય, ન૦ [સં૦]કરેલું તે, કામ ૨. કરી બતાવેલો
કૃત્યા સ્ત્રી૦ (સં૦ કૃ-કરવું) ડાકણ, વંતરી, ચુડેલ ૨. જાદુ કરનારી સ્ત્રી ૩. શંખણી, કર્કશા. ૪ જાદુની એક દેવી, મેલડી. [બનાવટનું,
કૃત્રિમ, વિ૦ બનાવેલું, કરેલું, કુદરતી નહિ તેવું,
કૃદંત, પુ૦ (સં૦)ક્રિયાપદના ધાતુને પ્રત્યય જોડવાથી જે નવું વિશેષણ-અવ્યય પેદા થાય તે
કૃપણ, વિ૦ (સં૦) બખીલ, કંજુસ, સમ, મખ્ખીચૂસ કસરીઉ.
કૃપણતા, સ્ત્રી૦ બખીલાઇ, કંજુસાઇ,
કૃપા, સ્ત્રી૦ (સં૦) મહેરબાની, મહેર ૨. પ્રસાદ, બક્ષીસ, ૩. દયા, અનુકંપા, કરૂણા
કૃપાણ, સ્ત્રી૦ (સં૦) તરવાર, ખડગ.
કૃપાદૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦મહેરબાની, મહેર, દયાની નજર
કૃપાનાથ, પુ૦[સં૦] દયાનિધિ, પરમેશ્વર.
કૃપાનિધાન, વિ૦ [સં૦] કૃપાનો ભંડાર, મહેરબાનીવાળો, ઈશ્વર.
કૃપાપાત્ર, વિ૦ (સં૦) કૃપા કરવા યોગ્ય, કરૂણાપાત્ર, ૨. જેના ઉપર કૃપા થઇ હોય તે.
કૃપાવંત-વાન, વિ૦દયાળુ, કૃપાળુ, દયાવંત.
કૃપાસિંધુ, પુ૦ કૃપાનો સાગર, ઈશ્વર.
કૃપાળ, વિ૦ કૃપાળુ, કરૂણ; દયાવાન.
કૃપાળુ, વિ૦(સં૦)કૃપાથી ભરેલું, મહેરબાન; દયાળુ.

કૃમિ, પુ૦ [સં૦]કીડો. ૨. કરમીઆ;જંતુ.
કૃશ, વિ૦[સં૦] પાતળું; નબળું. ૨. વાળુ; દુર્બળ.
કૃશાંગ, વિ (સં૦) પાતળા-નાજુક શરીરવાળું.
કૃશાનુ, પુ૦ (સં૦) અગ્નિદેવતા.
કૃષિ સ્ત્રી૦ (સં૦) ખેતી, ખેતીવાડી.
કૃષિકાર, પુ૦ (સં૦) ખેડુત, કૃષાણ
કૃષ્ણ, પુ૦ વાસુદેવ અને દેવકીથી ઉત્પન્ન થએલો વિષ્ણુના દશ અવતાર માહેનો આઠમો લીલાઅવતાર. એમનો જન્મ દ્વાપરયુગમાં, ઈસ્વી સન પૂર્વે ૨૪૮૫ મા શ્રાવણ વદ ૮ ને બુધવારે મધરાતના રોહીણી નક્ષત્રમાં છે. [અંધારીઉ.
કૃષ્ણ, વિ૦ કાળું, ઘેરા આસમાની ૨ ગર્દું. ૨.
કૃષ્ણચરિત્ર, ન૦ કાળા કર્મ;દુષ્ટ કૃત્યો ૨.કૃષ્ણલીલા.
કૃષ્ણસાર, પુ૦ કાળુ હરણ, કાલિઆર; નર હરણ.
કૃષ્ણતુલસી, સ્ત્રી૦ કાળા પાનવાળી તુળસી.
કૃષ્ણપક્ષ, પુ૦ (સં૦) જેમાં ચંદ્રની કળા ઓછી થતી જાય છે તે પખવાડીઉં, વદિ.
કૃષ્ણલવણ, ન૦ સંચળ.
કૃષ્ણવર્ણ, પુ૦ કાળો રંગ.
કૃષ્ણશૃંગી, સ્ત્રી૦ ભેંસ, ઢોણું; પાડિયો.
કૃષ્ણા, સ્ત્રી૦ગળી. ૨ દ્રોપદી ૩. એ નામની નદી. ૪. સાટોડી; ઉપલસરી, નગોડ.
કૃષ્ણાગુરૂ, ન૦ કાળી સુખડ, અગરચંદન.
કૃસરાંશ, ન૦(સં૦) ખીચડી.
કે, અ૦ આગળ કારણ લખેલું છે એવી સૂચના કરનારો શબ્દ, એ શબ્દની પૂર્વે, કારણ-એમકેમ એ શબ્દો જોડાય છે. 'કારણ કે, એમકે કેમકે.'૨ અથવા, વા, યા. "તેં કે તું આવે તો સારૂં." ૩. ખાતરી કરવા પૂછતી વખતે વાક્યને છેડે આવે છે ૪ એટલે, તરત; પછી. [કયામત
કેઆમત, પુ૦ છેલ્લો ન્યાય ચુકવવાનો દિવસ;
કેક, સ૦ કંઈ.
કેકા, સ્ત્રી૦(સં૦)મોરનું બોલવું તે, મોરનો ટહુકાર
કેકર, પુ૦ (સં૦) વાંકુ,ત્રાંસું; ચીરવું; ટેંક.
કેકાવળ, પુ૦ (સં૦) ઘોડો, અશ્વ; ૨. ઘોડાનું જુમાટ, ઘોરબોકાર.
કેકાવળ, પુ૦(સં૦)મોર; મયૂર. કેકાવળી-ટોળ

કેકી, પુ૦ (સ૦) મોર, મયૂર

કેટલાંએક–ક, વિ૦ઘણા એક, અનેક મુકરર, ચોકસ

કેટલુ', વિ૦ (સ૦ કિયત્) સખ્યા–માપનુ પરિમાણ જાણવા એ શબ્દ વપરાય છે 'કેટલારૂપિયા' કેટલી વીસે સો થાય—ઘણુ વીતે ત્યારે અનુભવ આવે.

કેડ, સ્રી૦ (સં૦ કટિ)શરીરનો વચલો પાતળો ભાગ, કટિ, કમર કેડનુ ભાગલુ–કમર લુલી થયેલી હોય તેવુ ૨ સુસ્ત.આળસુ કેડના કકડા થઇ જવા—સખત મહેનત પડવી, કેડ ફાટવી કેડના મકોડા રહી જવા—કેડો એવડી વળી જવી, કામ કરી થાકી જવુ કેડમાં લાકડુ ઘાલવુ-લાકડુ ઘાલ્યુ હોય તેમ નીચુ ન વળી શકવુ ૨. નમીને કામ ન કરવુ, ખડણુ થવુ. કેડે લેવુ–તેડવુ કેડપૂર–કમ્મર સુધી આવે તેવુ કેડવા–કેડલગી, કેડ સમું કેડીઉં કરવુ—કમર સુધી નહાવુ

કેડ, સ્રી૦ પુઠ; કેડો, પીછો. કેડ લેવી–પાછળ લાગવુ, ખતે પડવુ ૨ પગલે પગલે ચાલવુ, પુઠ પકડવી.

કેડાફેડી, સ્રી૦ કેળા.

કેડે, અ૦ પછી, પાછળથી, વાસે

કેડો, અ૦ પછવાડે, પુઠે, પાછળથી, વાસે.

કેડો, પુ૦ પુઠ પછવાડે લાગવુ તે, પીછો ૨ માર્ગ, રસ્તો. ૨ પાર, છેડો, અત. ૪ સતાવણી, જુલમ. ૫. કાચડો. (ક૨છ) [કેઇપા, કયા

કેણીગમ–મગ, અ૦કઇ દિશાએ, કઇ બાજુએ,

કેતક, પુ૦ (સં૦) કેવડો ૨ એક જાતનુ સ્રીઓને ચોટલામા ઘાલવાનુ ઘરેણુ, ચાક, વેણીનુ ફુલ

કેતકી, સ્રી૦ (સ૦) એક જાતનુ સુગંધીદાર ફુલ ઝાડ, કેવડો. [કેતન."૨ ઘર, નિવાસ, સ્થાન.

કેતન, ન૦ (સ૦) ચિહ્ન, નિશાન, ધ્વજા. "મીન

કેતુ, પુ૦ (સ૦) (જ્યોતિષમા) નવ ગ્રહમાનો એક ગ્રહ. ૨ ધ્વજા, વાવટો નિશાન. ૩ શિખી, ધમકેતુ એ અશુભ સૂચક ગણાય છે [૨ કયા, કયાક

કેથા–થે, અ૦કોઇ ઠેકાણે, કોઇ પણ જગાએ ૨

કેદ, સ્રી૦ (આ૦) સ્વતત્રતા-છૂટ બધ પડી તે, બધી, અટકાવ, કબજો ૨ એક ઠેકાણે ગોંધી રાખવુ. તે, ૩.કેદખાનુ, બધીખાનુ, હેડ

કેદ, વિ૦ કેદમા પડેલુ–નાંખેલુ, કેદી

કેદખાનુ, ન૦ કેદ રાખવાનુ ઠેકાણુ, બંધીખાનુ, જેલ, તુરગ, કારાગૃહ.

કેદાર, પુ૦ (સ૦) હિમાલયમાનુ એક સ્થાન, ૨. આલવાલ ક્યારો, ખાણુ ૩ ખાડો.

કેદારો, પુ૦ એ નામનો એક રાગ કેદારો કરવો–મોટુ જોર મારવુ [બધીવાન. ૨ ગુનેગાર

કેદી, વિ૦ (આ૦) બધીખાને પડેલુ પકડાએલું.

કેનુ, સ૦ કોનુ, કયા માણસનુ

કેંદ્ર, ન૦(સ૦) મધ્યબિંદુ, મધ્ય ૨ નાભી. ૩ લગ્નથી ચોથુ, સાતમુ અને દશમુ સ્થાન (જ્યોતિષ)

કેફ, સ્રી૦ (આ૦) ઘેન, આળસ, જોમ, ઘેલછા, વગેરેની વિક્રિયા થાય તે, માદકપણુ ૨ ઘેન, સુસ્તી, નીશો ૩ અભિમાન, મદ, ખુમારી, તોર

કેફિઅત, સ્રી૦(આ૦ હકીકત; વિગત, વૃત્તાત, હેવાલ.

કેફી, વિ૦ (આ૦)કેફવાળુ, માદક (પદાર્થ) ૨ નીસો કરનારૂં, છાકડુ, દારુડીઉં અમલી. ૩ વ્યસની, છદી. [વાની ઓરડી, ખોલી.

કેબીન, સ્રી૦ (અ૦) વહાણુમા ઉતારૂઓને રહે-

કેમ, અ૦ (સં૦ કિમ) કયી રીતે, શી રીતે. ૨ શાસારૂં ૩ શુ, શુ છે ૪ કેવુ; કેવી રીતનુ, કયમ.

કેમકરતા–કરીને, અ૦કોઇ પણ રીતે ૨ શી રીતે.

કેમકે–જે, અ૦ કારણ કે, સબબ કે

કેમરે, અ૦ શા સારુ, શા વાસ્તે

કેમે કરતાં, અ૦ (સ૦ કિમપિ)કોઈ પણ રીતે.

કેયુર, પુ૦ (સ૦) બેરખો, બાજુબધ.

કેર, પુ૦ (આ૦ કહ્‌ર) ગજબ, મોટો નાશ, જુલમ. ૨ ક્રોધ, ગુસ્સો ૩ જબરાઇ, અતિસખતાઈ ૪ (સ૦કરીર)કેરડો. [ઓની હાર

કેરખી, સ્રી૦ કાંગરી. ૨ સોનાની ગોળ ટપકી-

કેરડો, પુ૦ કેરાનું બાટવુ એનાં ફળ તે કેરા

કેરબો, પુ૦ એક જાતનો નાચ. ૨ એ નાચમા ગવાતી જે ચીજો તે ૩ એ ગાયનો જે રાગમા ગવાય છે તે, કારવો ૪ ગુલાબદાની (કાચની)

કેરાં, ન૦ (સં૦ કરીર) એક જાતનાં ફળ, જેનુ અથાણુ થાય છે તે કેરાંબોરા—કેરાં બોરાંના જેવુ હલકુ, લેખામા નહિ એવુ.

કેરી, સ્રી૦ આંબાનુ ફળ,આમ્રફળ.
કેરીગાળો, પુ૦ પાકી કેરીની મોસમ;આંબાગાળો, રસ ખાવાનો સમય.
કેરૂ, અ૦ છઠ્ઠી વિભક્તિનો પ્રત્યય.
કેલ, વિ૦ એકની સંખ્યાનો સંકેત (વેપારી).
કેલ, પુ૦ છોનો કોલ, કેળવેલો ચૂનો. કેલનો પાયો—મજબૂત પાયો, ઉંડું મંડાણ.
કેલપડી, સ્રી૦ અગિઆરનો સંકેત
કેલિ, સ્રી૦ (સં૦) ક્રીડા, રમત, ખેલ, લીલા.
કેલિકળા, ખેલ, ક્રીડા,વિલાસ.[રતિ કલહ
કેલિકલહ, પુ૦ (સં૦) ક્રિડામાં કરાતો કજીઓ
કેવડીઓકાથો, પુ૦ કેવડાની સુગંધીવાળો કાથો.
કેવડું, વિ૦ (સં૦ ક્રિયત્)માપ પૂછવામાં વપરાતો શબ્દ, કેટલું કેટલું શબ્દ માપ અને સંખ્યા બંનેને લાગે છે પણ કેવડું તો ફક્ત માપનેજ માટે વાપરે છે [અથવા તેનુ ફૂલ
કેવડો, પુ૦ (સં૦ કેતકી) એક જાતનુ ઝાડ
કેવલી, વિ૦ કેવળજ્ઞાનવાળુ, જ્ઞાની, એકમાર્ગી
કેવળ, વિ૦ (સં૦) કંઇ પણ ભેગ ન હોય તેવુ શુદ્ધ,સ્વચ્છ,નિર્મળ ૨ એક, છેક, માત્ર, ફક્ત.
કેવળધામ, ન૦ (સં૦) ક્ષાપદ, બ્રહ્મસદન, પરમધામ
કેવળપ્રયોગી અવ્યય, પુ૦ પોતાની મેળેજ જે ઉદ્ગાર થાય તે. હર્ષ, શોક, આશ્ચર્ય, ૪૦, માટે જે શબ્દ જોસમા બોલાઇ જાય છે તે, ઓ! આહા! અરે છટ! ૪૦
કેવારે, અ૦ કયી વખતે,કે દહાડે, ક્યારે.
કેવું, વિ૦ કયી જાતનું,ક્યા પ્રકારનું (રૂપ, રંગ,ગુણ સંબંધી પૂછતા એ શબ્દ વપરાય છે)
કેશ, પુ૦ (સં૦) પ્રાણીઓની ચામડીમાથી ફૂટી નીકળેલા કાળા ધોળાતંતુ;નિમાળા;વાળ.૨.ચોટલો. કેશ કાપી લેવા—છેતરી જવુ ૨.નુકસાન કરવુ, "એ તે શા મારા કેશ કાપી લેનારો હતો?"
કેશકલાપ, પુ૦ (સં૦) વાળનો બાંધેલો જુડો, અંબોડો, વેણી. [વેણી.
કેશપાશ, પુ.(સં૦)માથાના વાળનો ગુચ્છ;ચોટલો.
કેશવાળી, સ્રી૦ સિંહ વગેરેની ગરદન ઉપરના વાળનો ભરાવો, યાળ
કેશાકર્ષણ, ન૦ કેશના જેવી ઝીણી નળીઓમાથી પ્રવાહી પદાર્થનુ ખેંચાવુ તે.
કેસ, સ્રી૦ અંગરખા, કાચળી વગેરેનો બંધ,કસ.
કેસ, પુ૦ (અં૦)મુકદ્દમો, કાયદા પ્રમાણે તપાસવાની બાબત, કામ ૨ દરદી.૩.દરદીની હકીકતનો કાગળ. ૪ પત્રક, ફારમ.
કેસર, ન૦ (સં૦) કમળફૂલના રેસા,એક જાતના છોડના ફૂલમાના તંતુ, કાશ્મીરજ
કેસરપચ્પુ, પુ૦ દ્રાવિડ દેશનો બ્રાહ્મણ જે ગુજરાતી લોકોમા ભીખ માગતા અનેક ચાળા કરે છે તે ૨ વિ૦ સહેજમાં વચકાઇ—રિસાઇ જાય તેવુ, ગાડીઉં, વેતા વગરનું
કેસરી, વિ૦ કેસરી રંગનું ૨ પુ૦ સિંહ, વનરાજ
કેસરીઆં, ન૦ મરણીઆ થઇ યુદ્ધમાં જતી વેળા છેલ્લો કસુંબો પીવો તે ૨ કેસરી રંગના વસ્ત્ર પહેરવા તે. ૩ આંધળીઆં કરવા.
કેસરીઉં, વિ૦ કેસરી રંગનુ, પીળુ ૨ આનંદી, ઉમંગી.'ગોરમાનો વર કેસરીઓ'
કેસુ—ડાં, ન૦ કેસુડી—ખાખરાના ફૂલ.
કેસુડી; સ્રી૦(સં૦ કિંશુક)કેસુડાનુ ઝાડ,ખાખરો
કેહેર, પુ૦(અા૦કહર)આવી પડેલી આફત, ભયંકર દુઃખ, મોટો નાશ—જુલમ, કોપ, ગજબ
કેળ, સ્રી૦ (સં૦ કદલી.) મોટા લીલા પાંદડાનુ કેળાનું ઝાડ. કેળના ગર્ભ જેવુ—ઘણુ નાજુક કેળ સોપારી—અંદરથી સફેદ નીકળે અને મીઠી લાગે તેવી સોપારી, ઉંચી જાતની સોપારી. કેગે કેળા અને કૌંચે કૌવચ—બાપ તેવા બેટા ને વડ તેવા ટેટા
કેળફૂલ, ન૦ કેળ ફૂલ; દોડો,કદલી પુષ્પ.
કેળવણી, સ્રી૦ (સં૦ કલ્) કેળવવાની જે રીત તે. (ઉછેર,વ્યવસ્થા અને શિક્ષણ.)૨ વિદ્યા,જ્ઞાન. ૩. કેળવવાનુ જે કામ તે, શિક્ષા, તાલીમ
કેળવણીખાતું, ન૦જાહેર શિક્ષણ ચલાવનારૂં ખાતુ
કેળવવું, ક્રિ૦ શીખવવુ,લાયક કરવુ,ભણાવવુ;જ્ઞાનશક્તિ વધારવી ૨.પલોટવુ માહીત કરવુ.૩,રાંધીને તૈયાર કરવુ.(કણેક કેળવવી.) ૪. પાણી પોસી મોટું કરવુ; ઉછેરવુ. (કેળવવું; શીખવવું; ના અર્થભેદ

મારે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ.)

કેળવાવુ,ક્રિ૦અ૦ કેળવણી લીધી હોય એવુ થવુ, પલોટાવુ,ટેવાવુ,માહીતગાર થવુ. ૨. ઉછરવુ. ૩ સુધરવુ [કાનનુ એક ઘરેણુ. (કાઠિ)

કેળીઉં, ન૦ ચુનો ભરવાનુ લોઢાનુ વાસણ. ૨

કેશુ, ન૦ કેસુનુ જે ફુલ તે. ૨. કઈ નહિ,એવા તુચ્છાર્થમા બોલાય છે.ઉ.લિ ગાડીકિળા–સારો લાભ

કૈં, વિ૦ કઈ, કયા, કોઈ જગોએ

કૈંક,વિ૦કેટલાક;"ધન હરનારી, ક્ષય કરનારી, કૈંક તણા કુળની કરનાર." ૨. કઈએક, જરાક 'કૈંક વિચારે.' ૩ અ૦ ક્યાંક,કોઈ જગાએ

કૈકેયી, સ્ત્રી૦ (સ૦) રામચંદ્રજીની અપરમાતા, ભરતની મા, દશરથના પત્નિ.

કૈતવ, ન૦ (સ૦) કપટ,છળ; દોગ.

કૈરવ, ન૦ (સ૦) પોયણી, કુમુદિની ૨ તલાવડી

કૈલાસ, પુ૦(સ૦) એ નામનો પહાડ; હિમાલયનુ એક શિખર

કૈલાસપતિ, પુ૦ (સ૦)શિવ,મહાદેવ.૨. કુબેર.

કૈલાસવાસી, વિ૦ કૈલાસ–શિવના ધામમાં વસેલુ ૨ મરણ પામેલુ

કૈવલ્ય, ન૦ મુક્તિ, મોક્ષ, ઉદ્ધાર, બ્રહ્મપ્રાપ્તિ.

કૈશિકી,સ્ત્રી૦ (સ૦)નાટક પ્રસિદ્ધ (કૈશિકી,આરભટી, સાત્વતી અને ભારતી,ચાર પ્રકારની વૃત્તિમાહેલી એક, જેમા શૃંગાર, હાસ્ય અને કરુણા એ ત્રણ રસ એકઠા મળ્યા હોય છે તે

કૈશોર, ન૦ (સ૦) જુવાની,તારુણ્ય,કૌમાર.

કૈસરેહિંદ, પુ૦ (અ૦ કૈસર–શહેનશાહ)હિંદનો શહેનશાહ,આ ઈલકાબ વિક્ટોરિઆ રાણીએ ધારણ કર્યો હતો ૨ લોકહિતાર્થ જાહેર સેવા કરનારાઓને અપાતો એક ચાંદ.

કો, (સ૦)કોઈ 'કો કાળે ફળદાયક' ૨ કોણ. ૩ પુ૦ હોલાનો સ્વર હોલો બોલે કો કો ને કોહોલો પણ કહે છે કે કોઈ ને કોઈ.

કોઈ, સ૦(સ૦ કોપિ)અમુક-ફલાણું નહિ પણ ગમે તે. નામ પાડયા વગર જેને વિષે મોઘમ બોલવુ તે ૨. વિ૦ એકાદું, અમુક નહિ તેવુ.

કોઈએક–ક, વિ૦અમુક–ચોક્કસ નહિ પણ ગમે તે એક ૨. કેટલુક, થોડુક.

કોઈકોઈ, અ૦ કોક, એકાદું

કોઈકાળે–સમે,અ૦ વખે કાળે,એકાદવાર,કવચિત, કદી ૨ ઘણે વખતે એકાદવાર,કદીમદી.

કોઈતો, પુ૦ સરપણના લાકડા ચીરવાનુ શસ્ત્ર.

કોક, વિ૦ કોઈએક, કોઈક, અમુક.

કોક, પુ૦(સં૦) હોલો. ૨ ચક્રવાક,સારસ; "આ શોકને વીસારે પાડે એવા કોકના જોડા કેવા વિહાર કરી રહ્યા છે ?"–પ્રેમા૦ ૩ એક રાજાનો વિદ્વાન પ્રધાન, જેણે રતિશાસ્ત્ર લખ્યુ છે ૪ રતિશાસ્ત્ર કેલિવિદ્યા.

કોક કોક, અ૦ કોઈ કોઈ. 'મહાવાયુ વાતો હોય ત્યારે કોક કોક અલૌકિક કોકનદ આડલા પડેલા જણાય છે,–પ્રેમા૦

કોકડી, સ્ત્રી૦ શંકુના આકારમા વિંટાળેલી સુતરની દડી. ૨ કરચલી, વળિયુ. "કોકડીવાળી બોળકેરી."૩ સુકાયેલી રાયણ.

કોકડુ, ન૦ કોકડી,સુતરનો મોટો જેવો દડો ૨. દુધ ન પચવાથી થતી વિક્રિયા તે "છોકરાને કાચા દુધથી પેટમા કોકડા બધાય."૩ ચામડી વળી જાય–ચડી જાય છે તે,કરચલી વળવી તે,સંકોચાવુ તે. ૪ સખ્ત, જડ,હાલતુ ચાલતુ બંધ થઈ જવુ તે ૫. ગુંચવાઈ જવાય તેવુ કામકાજ–રચના.

કોકણ,પુ૦(સ૦ કોંકણ.)સહ્યાદ્રી પર્વતની પશ્ચિમે આવેલો પહાડી દેશ.

કોકણી, વિ૦ કોકણ દેશનુ,

કોકનદ, ન૦ સુવર્ણ,સોનુ, હેમ ૨.કમળ;પોયણું.

કોકમ,ન૦એક જાતના ઝાડના ખાટા પાકડા અને ફળ એ ખટાસ માટે,દાળ શાકમા ન ખાય છે

કોકરવર્ણું, વિ૦ સહેજ ઉનુ, હુંફાળુ,કોકરવાયુ.

કોકરવાયુ, વિ૦ જગાજરા ઉનુ;હુંફાળુ;ઓગીલુ.

કોકરવુ ક્રિ૦સ૦ છેતરવુ, મીઠુ મોઠુ બોલી ભોળવી ઠગી લેવુ, પટાવવુ [સ્ત્રીઓનુ એક ઘરેણુ.

કોકરવુ, ન૦ કાનની નાની પટી.૨. કાને પહેરવાનું

કોકરુ, ન૦ બકરીનું બચ્ચુ, લવારુ

કોકલાલી, સ્ત્રી૦ ભડવાઈ.

કોકશાસ્ત્ર, ન૦ (સં૦)રતિશાસ્ત્ર કેલિવિદ્યા.

કોકા,પુ૦ સારા કીમતી કપડા "આજ તો ભાઈએ કોકા મહેર્યા દેખુ !"
કોકા,સ્રી૦ બચી,ચુંબન, ચુંબી, બોકી
કોકિલ, પુ૦ (સં૦) કોયલનો નર
કોકિલા, સ્રી૦(સં૦) કોયલ
કોકી,સ્રી૦દખણી પાઘડીની ટોચ ર ચકલી (રમકડું)
કોકીઆન, પુ૦ સડેલો પદાર્થ,કહોવરામણ;
કોકીલું, ન૦ કોકરવર્ણું, હુંફાળુ.
કોકીશાં, ન૦ કામઠાના છેડા, ગાળીઆ ૨. તીર–ગોળા મારવાને કિલ્લામા જે બાકા–નાળચારોકા બાખોરાં હોય છે તે, ગુબારીઆ
કોકો,પુ૦ ઝભલુ,બાળક છોકરાને સારૂ નાનુ અંગરખુ ૨ (અ૦ કોકો.) ચોકોલેટ, એક જાતની પીવાની વસ્તુ ૩ નાળિયેર
કોગળિયું,ન૦અધઓકનો જીવલેણ મરજ,અધોક કૉલેરા. વિષૂચિકા, ટપકિયુ
કોગળો,પુ૦(સ૦ કવલ)મો ભરાય તેટલુ પાણી, ઘુંટડો કોગળો કરવો–મોમા પાણી ભરી પાછુ કાઢી નાખવુ, મો સાફ કરવુ ૨ મરનારને ત્યા શોક દર્શાવવા જવુ, રડવા જવું
કોચ, પુ૦(અં૦ કોચ)અઢેલીને બેસવાનુ આસન, સુખાસન; સોફા [ચોધરી
કોચમીન, પુ૦ (અ૦) ગાડીવાળો,ગાડી હાકનાર,
કોચરાંનીસાલ, સ્રી૦ એકાદું ચોક્સ નહિ પણ ગમે તે જુના કાળનુ કોઈ વરસ
કોચરૂં,વિ૦ છિદ્રવાળુ, ખવાઇ ગએલુ,કાણાવાળું 'કાણો (શુક્ર),કુબડો (મેઘડકાકો) કોચરો(ઇંદ્ર),માકડ (હનુમાન), બટુક (વામન),બિલાડ (નરસિંહ)"એ સૌ તમ રક્ષા કરો, ભાડ(શિવ),દાઢ(નારદ),ભરવાડ (કૃષ્ણ).
કોચરી, સ્રી૦ સ્રી, (તિરસ્કારમા–સોરઠ).
કોચલું, ન૦ (સ૦ કોષ્ઠ–અંદરનો ભાગ) ફળનુ કડણ છોડું–બાકળુંકોટલુ.૨ ચઢી સંકોચાઇ વળી ગયુ હોય એવું જે કંઇ તે
કોચવું,ક્રિ૦સ૦ આરપાર ભોકવુ, વિધવું શારવું ૨. વારે વારે કહીને સતાવવુ,દુ:ખ દેવુ ૩ ખાતર પાડવું.૪ કાણું પડે તેમ ખોતરી ખાવું;ઓસરવું.
કોચ્યું, વિ૦ સડી ગયેલુ,કોહેલું,૨.સત્વ વગરનુ ૩ સુકાઇ સંકોચાઇ ગએલુ.
કોજાગરી. સ્રી૦ (સં૦ કઃ–કોણ+જાગૃ–જાગવું) આસો સુદ પૂનમ, માણેકઠારી પૂનેમ
કોટ, પુ૦ (સ૦ કોષ્ટ)શત્રુથી શહેરમા ન અવાય તે સારૂ ચારે પાસે ફરતી બાધેલી જે ઉચી મજબુત ભીંત તે, કિલ્લાને લગતી જે દિવાલ તે ૨ જેને શત્રુ ન ભેદી શકે અને જ્યાથી શત્રુના ઉપર ખૂબ મારો ચાલે તેવી સૈન્યની જે રચના તે;વ્યૂહરચના ૩ કોટની માહેનો જે ભાગ તે ૪ વડો, કોટકુ ૫.(અ૦ કોટ)ડગલો.૬.(પાનાની રમતમા) એકદમ સાતે હાથ કરી લેવા અને સામાને એકે જવા ન દેવો તે.
કોટ,સ્રી૦ (સં૦ ક્રોડ)ડોક,ગરદન,ગળુ ૨ આલિંગન, કોટી કોટ કરવી–એક બીજાની કોટે વળગીને રડવુ કોટે વળગવુ–ગળે બાઝવું ૨ બોજારૂપ થવુ કોટનું માદળિયુ–ઘણુંજ વહાલુ 'હૈયાનો હાર ને કોટનુ માદળિયુ'.
કોટ, સ્રી૦ (અં૦ કૉર્ટ)કોરટ,કચેરી
કોટડી, સ્રી૦ ઓરડી,ખોલી ૨ કેદખાનું,કારાગ્રહ 'નાયકે કાકુને કોરડીમાં પૂર્યો
કોટડુ, ન૦ નાનુ ઘર;ઓરડી, પીંઢરિયુ ઘર ૨. દિવાલ,ભીંત, પછીત,ભરો 'કોટકુ ઉભુ છે' ૩. પરા "શહેર કોટડામા વસ્તી બહુ વધી છે"
કોટલુ,ન૦ (સં૦ કોષ્ઠ)કોચલુ;છોડુ;સાર ન હોય તેવી ચીજ
કોટવાળ,પુ૦(કોટ+પાલો) શહેર–ગામની વસ્તીનો બંદોબસ્ત રાખનાર અમલદાર, શહેર ફોજદાર
કોટવાલી. સ્રી૦ કોટવાલનુ જે કામ તે
કોટાકોટ, અ૦ કોટે કોટે,ઓળાઓળ,પાટેપાટ
કોટાકોટ, વિ૦ કોટિપર કોટિ, કરોડો; લાખો (કોટાનકોટ પણ કહે છે)
કોટિ, સ્રી૦ (સં૦)સો લાખની સંખ્યા;એક કરોડ ૨. કોટ; આલિંગન ૩ પુ૦ કમાનનો છેડો "ઘણુ ઘણુ જાણે કોટિ એવા ધનુથી"–ડિ૦ ૨૧૭ કોટિધા–ગમે તે પ્રકારે; કરોડ પ્રકારે.
કોટિધ્વજ. વિ૦ (સં૦) કરોડની સમૃદ્ધિ બતાવ-

વનારૂ નિશાન જેને મંદિરે હોય તેવો,કરોડાધિપતી

કોટિયુ, ન૦ છેક નાની હોડી,હોડકુ;પનાઈ

કોટિયુ, ન૦ ગાય, ભેસ, ઇ૦નેગળે જે ગોળ લાકડુ વાલવામા આવે છે તે ૨ મોઇ દડાની એક રમત ૩ જાજરૂ,મડાસ, કાટિયુ

કોટિલી, સ્ત્રી૦ કાળા રગેલા કપડાપર ઠોકવાનો લાકડાનો જે ઘાટ તે "છીપાની કોટિલી."

કોટિલો,પુ૦તાત ઉપર મારવાનુ લાકડાનુ ઓજાર

કોટી, સ્ત્રી૦કોટિ,આલિગન, છાતી સરસુ ચાપવુ તે,ભેટવુ તે ૨ શકા નિવારણાર્થે જે યુક્તિ શોધવી અને ગોઠવવી તે, તર્ક

કોટુ, ન૦ સામો છેતરાય ને પોતાને ફાયદો થાય તેવુ કાર્ય, વચ્ચે કોઇ પણ ઉભુ કરેલુ તકરારી-ખટપટનુ કામ ૩ પક્ષીનો માળો. ૪ જાળ, ફાસો

કોટેકોટ, અ૦ કોટાકોટ, જુઓ

કોટયાવધિ, વિ૦ કરોડો, કરોડે લેખા હોય તેવુ

કોઠ,પુ૦(સ૦કુષ્ટ)એક જાતનોપીઠે આકા ને ધાબા-વાળો સાપ, ૨ ન૦ (સં૦ કોષ્ઠ) એક જાતનું ગોળ ખટમધુરૂ ફળ એની ચટણી થાય છે

કોઠમડી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો, જેના ફળને કોડીમડા કહે છે

કોઠલી, સ્ત્રી૦ નાની કોઠી, ઠાકલી.૨ નાનો કોઠાર, નાનો કોઠલો ૩ પાણીવાળી જમીનમા સાઠીઓ વાલી કરેલો કુવો,ડાભરૂ (ઝાલાવાડ.)

કોઠલો, પુ૦ માટીનો પટારા જેવો બનાવેલો ઘાટ ૨ કોઠાર,ભડા

કોઠાદાવ, પુ૦ (કોટ-કિલ્લો+દાવ-રમત)એક જાતની સાત ખાનાની રમત,નિસરણી. (નવસારી)

કોઠાર, (સ૦ કોષ્ઠાગાર) અનાજ રાખવાને જ-મીનમા કરેલો ખાડો, માટીનો ઉંચો ઉભો કરેલો પટારો, ૨ ભડાર, વખાર, ૩ ખજાનો.

કોઠારીઉ, ન૦નાનો ભડાર,વખાર ૩ ખજાનો

કોઠારી, પુ૦ કોઠારનો ઉપરી ભડારી

કોઠી, સ્ત્રી૦ માટીનુ બનાવેલુ અનાજ ભરવાનુ ગોળકાર ઘાટ, ઠીલ ૨ આતસબાજીમા વપ-રાતો કોઠીના આકારનો માટીનો ઘાટ ૩ વખાર, વેપારીની પેઢી ૪ થાણુ, ચોકી ૫ મેલા પાણીનો ઉડો ખાડો. કોઠી ધોઇને કાદવ કાઢવો—એ કહેવુ ને બે સાભળવુ, નકાવગરની મહેનત કરી છુટવી પાકી કોઠીએ કાના ન ચઢે—વખત ગયા પછી કરવુ નકામુ છે

કોંઠી, સ્ત્રી૦ એ નામનું એક ઝાડ. એના ફળને કોઠુ કહે છે.

કોઠીમડુ, ન૦કોઠમડીનું ફળ એની કાચરી થાય છે.

કોંઠુ, ન૦ કોઠ.૨ મોઢુ,ચહેરો.૩ પક્ષીનો માળો. ૪ મન,આવકાર. "એને કોઇ કોઠુ આપશેજ નહિ."૫.કોઠુ,ખટપટ કોઠુ આપવુ-મન દેખાડવુ, પરવા કરવી ૨. રજા આપવી, કાઢી મૂકવુ ૩ નકામુ આપી દેવુ. 'તને શુ આપે, કોઠુ ?'

કોઠો, પુ૦ શરીર, દેહ. 'કોઠો અપવિત્ર થયો' ૨ ખાનું,ઘર,આસન, ૩ મોટી કોઠી, વખાર, ૪ અગરખાનો ગળાની આસપાસનો જે ભાગ તે ૫. પેટ, જઠર, ઓઝરી ૬.ડબો, હરાયા ઢોર પુરવાની જગા ૭. મ્યુનિસિપાલીટીનુ મકાન-ઓફીસ. ૮ કોષ્ટક ૯ આકનો એક પાડો. ૧૦ વ્યૂહ રચના. "અભિમન્યુનો કોઠો." ૧૧ મન, અતઃકરણ ૧૨ મેટો કુવો. 'વાવનો કોઠો.'

કોડ, ન૦ હોશ,ઇચ્છાનો મલાવડો,ભાવ, ઉત્સાહ. 'મને યુદ્ધના કોડરે-બાળારાજારે.' કોડ પૂરવા-ઇચ્છાઓ પૂરી કરવી, લડાવવુ.

કોંડ, સ્ત્રી૦ ગમાણ, ગાય ભેસ બાધવાની જગા, તબેલો, 'કોડ સાફ કરવી' ૨ કારીગર લોકોને કામ કરવા બેસવાની જગા

કોડ-ઢ, પુ૦ (સ૦કુષ્ટ) ચામડીનો એક રોગ જેમા ચામડી સફેદ અથવા રતાસવાળી સફેદ થઇ જાય તે, કોષ્ટ, રગતપીત

કોંડા, ન૦ શખલા, ખાગડા

કોડામણુ, વિ૦ વરણાગીઉં, કુટડુ દેખાતું. ૨. દેખાડવુ, રૂપાળુ, મનો હર ૨. હોશીલુ કોડીલું રગે રૂડો,રૂપે પુરો દિસતો કોડિલો કોડામણો.'

કોડીઉં,ન૦દીવો કરવાનું ધાતુ-માટીનું ઠામ.૨ ગાય ભેસ બાધવાની જગા ૩. વિ૦ કોઢવાળુ, ચટાપટાવાળુ

કોડીઓશોબાન, ન૦ એક જાતનો સુદર-એ

બળવાથી સુગંધિ આપે છે
કોડી, સ્ત્રી૦ એક જાતના દરિઆઈ જીવડાનુ ઘર, શંખલી. ૨ એક જાતનુ ચલણ [૩ હોંશી
કોડી, સ્ત્રી૦ ૨૦ વીસની સંજ્ઞા ૨. વિ૦ વીસ,
કોડીજાર, સ્ત્રી૦ સફેદ જુવારની એક જાત.
કોડિલું, વિ૦ હોંશીલું ઉમંગી ૨ મોજીલું, લહેરી ૩ દેખાવડું, રુપાળું. ૪ કોઢીઉં
કાઢું, વિ૦ બોડું રીતભાત વગરનું, ૩૫, ૨ ગેને આકારે માલ વગરનુ 'મારી આ તે કન્યા કે કોઢું, કોડી કુંળુસું રિ છકું જોડ્યુ'
કોડો, પુ૦ મોટી કોડી, એક જાતનો શંખ ૨ કુહાડો
કાઢ, પુ૦ દુષ્ટ રોગ, એક જાતનો ત્વચા રોગ
કોઢારૂં, ન૦ ઢોર બાંધવાની જગા, કોઢીઉં
કોઢીઉં, વિ૦ કોઢવાળુ, દુષ્ટ રોગી
કોણ સ૦ (સં૦) ઓળખવા—જાણવાસારૂ પ્રશ્નાર્થ શબ્દ વપરાય છે, કવણુ કહ, કયુ કોણ એ માણસ માટે અને કયો-યી-યુ માણસ અને ચીજ બને માટે, અને શુ ફક્ત ચીજ માટે વપરાય છે
કોણ, પુ૦ (સં૦) ખુણો, ખાંચો વાંક
કોણી, સ્ત્રી૦ જ્યાથી હાથ નીચો ઉચો વળે છે તે સાંધો (હાડકાનો), કોપરીઉં. કોણી વિંઝવી—આગેવાની કરી આગળ પડી કામ કરવું
કોતક—તુક, ન૦ કૌતુક 'કાલ્રારે, મે કોતક દીઠું.'
કોતર, ન૦(સં૦કોટર) નદી—ખાડીને કાંઠે આવેલા ઉંડા ખાડાઓ અને બખોલો તે પહાડમાનો લાંબો પહોળો ઉંડો ખાડો
કોતરકામ, ન૦ નકસી, ખોદકામ, ઝીણુ નકસી કામ.
કોતરકું, ન૦ નાનું કોતર
કોતરણી, સ્ત્રી કોતરવાનું ઓજાર ૨ કોતરવુ તે ૩ કોતરવાની રીત—ઢબછબ.૪. કોતરેલુ તે, ખોદકામ, નકસી ૫. કોતરવાની મજુરી [કામ કરવુ.
કોતરવું, ક્રિ૦ સ૦ આછુ આછુ ખોદવુ કોરવુ, નકસીનુ
કોતરવું, ક્રિ૦ અ૦ ખવાવુ, કોરાવુ.
કોતરીખાવું, ક્રિ૦ સ૦ ધીમે ધીમે કોઇને જણાય નહિ તેમ ખરચી ખાવુ, નિર્માલ્ય કરી નાખવુ
કોતલ, સ્ત્રી૦ શણગારેલા ઘોડાઓનુ હાર.
કોતા, વિ૦ સંક્ષિપ્ત, ટુંકુ, ગુપ્તસર, અપૂર્ણ.

કોતાર, પુ૦ હાથીનો હાંકનાર, માવત.
કોતાઈ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) તંગી, ખૂટ, કસર
કોથમી—ર, સ્ત્રી૦ ધાણાની ભાજી એના બીને ધાણા કહે છે
કોથળી, સ્ત્રી૦ થેલી, ખલેચી, ૨ જેમા અંડગોળી હોય છે તે ૩ હજારની સંજ્ઞા.
કોથળીસાંથ, સ્ત્રી૦ જમીનદાર ગરાસીઆના ભરણામાથી જે વટાવ આપવામા આવતો તે, મહેસુલ વસુલ કરી સરકારને ભરતા મળતો વટાવ તે
કોથળો, પુ૦ (સં૦કોષ્ટલ) અનાજ, વાસણ વગેરે ભરવાનુ ટાટ વગેરેનો કરેલો જે ઘાટ તે, થેલો. ખડીઓ (બ્રાહ્મણનો) કોથળો કરવો—કોથળામા મસાલો ભરી વસ્તીમા કે આસપાસના ગામડામા કરી વેચી ધંધો કરવો તે
કોદંડ, ન૦ (સં૦) ધનુષ્ય, ચાપ, કામઠું
કોદરા, પુ૦ (સં૦ કોદ્રવ) એક જાતનુ ધાન્ય એના છોડામાથી જુદા પડેલા દાણા તે કોદરી
કોદાળી, સ્ત્રી૦(સં૦કૂદાલ) ખોદવાનું એક હથિયાર
કોદી, અ૦ કોઇ દહાડો, કોઇ વાર, કદાપિ
કોદુ, ન૦ વરડી ભેસ; થોડુ દૂધ આપતી ભેસ ડોણુ
કોન, પુ૦ ખુણે કોણ
કોનગ્રેસ, સ્ત્રી૦ (અં૦) જુદાજુદા ભાગના પ્રતિનિધિઓઓનુ રાજદ્વારી હક્કો માટે વિચાર કરવાનુ જે મંડળ તે, મહાપરિષદ
કોનસલ, પુ૦ (અં૦) સલાહ, મસલત, અભિપ્રાય ૨ ધારાનો હિમાયતી, વકીલ, બારિસ્ટર ૩ એલચી પ્રતિનિધિ. [લીમનો સિપાઇ, કોટવાળ
કોન્સ્ટેબલ, પુ૦ (અં૦) સુલેહનો અમલદાર, પો-
કોનફળ, ન૦ રતાળુ, સક્કરકંદ
કોનુ, સ૦ કેનુ કોણનુ
કોપ, પુ૦(સં૦ કુપ્) ભય કર-નાશકારક આફત, ગજબ. ૨. ક્રોધ, ગુસ્સો, રીસ (કોપ, ક્રોધ માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોશ)
કોપટી, સ્ત્રી૦ પાતળી ખપેટી (કંઠિ૦)
કોપરઅરાસ, ન૦ (અં૦ કોપર + એસ્સ) તાંબા-પિત્તળની મિશ્રિત ધાતુ. એના વાસણ હલકા ને ચળકતા હોય છે. ૨. વિ૦ તકલાદી, બાહ્ય, ખોટુ.

કોપરાપાક, પુ૦ ખાંડની ચાસણીમાં કોપરાની છીણ નાખી કરેલી મિઠાઈ ૨ માર

કોપરી, સ્ત્રી૦ માથાની તાળવી, ખોપરી

કોપરીઉં, ન૦ ખુણીઉં

કોપરૂં, ન૦ નાળિયેરની અંદરનો ગર, ટોપરૂં

કોપરેલ, ન૦ કોપરાનું તેલ

કોપવું, ક્રિ૦અ૦(સ૦ કુપ્) કોપાયમાન થવું રહેવું

કોપાયમાન, વિ૦ ખફા ગુસ્સે, થએલું રહેલું

કોપીન, ન૦,સ૦ કૌપીન) સન્યાસીની લંગોટી ૨ કોઈને લાંછન આળ માથે નાખવું તે

કૉપી, સ્ત્રી૦ (અં૦ કૉપી) પ્રત નકલ

કોમર, ન૦ ગપડાક વચ્ચેનો મજડો ગનો ખીલું તેનું કોનર [કોપીન ઉચાર કોપો

કોમા, પુ૦ માગ્યાને જતાના કડા માથેના લોખંડ

કોમાસાણી, સ્ત્રી૦ કુપો કરનારી સ્ત્રી

કોમો-ર, સ્ત્રી૦ (અ૦) એક જાતની પાનની ગોટાવાળી શાક ભાજી

કોમો, પુ૦ જમીન ઉપર છો પાથરી તેને સાગી પેઠે દોરી મેમાડી દેવી તે, થાપ દેવી તે ૨ ઠોક વાનું ઉભી મોગરી જેવું લાકડું

કોમ, સ્ત્રી૦ (અ૦) એકજ નામની ઓળખાતું એકઠું લોકમંડળ ૨ જુદા જુદા ધંધા-જુદી જુદી જાતના લોક 'પારસી કોમ, ૩ નાત જાત

કોમળ, વિ૦ (સ૦) નાજુક કુમળું કુણું, ડક માર ૨ સુવાળું ૩ ઘાળું કરુણાર્દ્ર સહુન ૪ નરમ પોચું ઢીલું [નરમાશ

કોમળતા, સ્ત્રી૦ કુમળાશ નજુકાઈ, મૃદુતા

કોમળતાઈ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કોમળ) કુમળાપણું, નરમાશ ૨ નાજુકાઈ

કોય, સ૦ કોઈ, કોઈ પણ

કોયડો, પુ૦ કોરડો, ચાબુક ૨ (સ૦ કૂટ) આ મગજની રીતે પકડવામાં ગુંચવણવાળી મુદ્દિલ ૩ માથાકુટની એવી તેવું જે કહે તે આંટીઘુંટી, અટપટો હિસાબ ૪ સમસ્યા

કોયલ, સ્ત્રી૦ (સ૦ કોકિલા) એક જાતનું પંખી પછી કોકિલ પંખણી ૨ દાતનું એ રમકડું

કોયલી, સ્ત્રી૦ ગળામાં થતું ગુમડું

કોયલું, વિ૦ સજેલું, બગડેલું

કોયલો, પુ૦ (હિં૦ દે૦ કોઈલા) બળેલા લાકડાનો રહ્યો પડેલો કાળો કકડો કોલસો સળગેલો કોયલો—અંગારો,દેવતા કોયલા જેવું કાળું ૨ નકામું. ૩ ખરાબ, દુષ્ટ

કોયાબોલું, વિ૦ ચીપચીપીને બોલનાર, વાતોડું, વાતને વધારવા કરનારું

કોયું, વિ૦ ચીકણું વાચાળ

કોર, સ્ત્રી૦ બાજુ, તરફ [પાસ ૨ વસ્તુનો છેડો, કિનાર, કોરણ ૩ સાડીને ચોઢવાની પટી રીત, તોઈ ૪ થોડોક ભાગ, ભૂકો "કડકી કોર"

કોરવું, વિ૦ નિર્લજ,નફટ,કડવું વજ ઉપાનું

કોરટ, સ્ત્રી૦ (અ૦) ઇનસાફ થવાનું ઠેકાણું, ન્યાય મંદિર, અદાલત કચેરી

કોરડદાર, પુ૦ વડીલીનંડા છોકરાઓની રમત

કોરડું, વિ૦ સુકું, ભીનું નહિ તેર. ગામડું ૩ વરસાદ વગરનું

કોરડો, પુ૦ સુતરનો ચામડાની માટાનો ગુથેલો દોર ચાબુક, સાટકો ૨ અમલ, દોર, સત્તા

કોરણ, સ્ત્રી૦ બાજુ કિનારી કોર ૨ છેડો, અંતકાનો સીમા ૩ ઘણું વાચાળોડું,આંખી 'છેક કોરણ કાઢી રજ વળી, ઉઝનતણા પાનજે'—પ્રેમા૦

કોરણીઓ, પુ૦ કોરીને કરવી ખોમણો—ખાચાબો તેર કોરવાનું કામ કરનાર ૩ લાકડાનો તાવ ધરાણી

કોરણી, સ્ત્રી૦ કોરવાનું ઓજાર ૨ કોરવાની રીત—કારીગરી, હથોટી

કોરનડમ, પુ૦ (અ૦)એક જાતનો પથ્થર જે કઠણ અને લીસાશદાર હોય છે, ને તીખું લોઢું પાનીપ કરવાના કામમાં આવે છે તે

કોરમું, ન૦ દાળનો ભૂકો—ચુરા

કોરવકું, વિ૦ઢાળ પડતું એક બાજુએ ઢળતું

કોરવાણ, વિ૦ સુકું સુકવણ

કોરવું, ક્રિ૦ સ૦ કાણું પાડવું લાગવું વીંધવું ૨ આકું ખાંચુ કોતરવું ૩ કાતરવું "મનિન મારક મોટા કાળ તેનેજ કોર"—રત્ને૦

કોરમણી, સ્ત્રી૦ કોરવાનું ઓજાર

કોરાડું, વિ૦ કોરું, શોષક.

કોરાણુ, ન૦ કોરું સુક, સુકવણ. ૨ કોરણ. કોર
કોરાન, ન૦(આ૦)મુસલમાનોનુ પવિત્ર ધર્મ પુસ્તક
કોરાને શરીફ, ન૦ (અ૦) કોરાન
કોરારી, પુ૦ એક જાતનો બહુ ઝેરી સાપ
કોરી, સ્ત્રી૦કચ્છકાઠિયાવાડમા ચાલતુ એક રૂપાનાણુ
કોરૂ, વિ૦ વાપર્યા વગરનુ, નવુ,તાજુ ૨ સુકુ, ભીનુ નહિ તેવુ ૩ લખ્યા વગરનુ 'કોરે કાગળે મતુ' ૪ રાંધેલુ નહિ તેવુ 'કાચુ કોરુ ૫ એકલુ, લુખુ 'કોરી કથનીથી શુ થાય'—દયા૦
કોરંમોર, અ૦તદ્દન નવુ,મીનકુલ કોર
કોરે, અ૦ બાજુએ, ધારે ૨ તરફ,અલગ્ગી કોરે મેલવુ—અટકાવ આવવો,અમડાવુ
કોલ, પુ૦ (અ૦) વચન,કબુલાત, ખાનગી ૨ ચુનાની મેળવણીનો કરેલો જે ગારો તે ક૦૩ શેરડી પીલવાનો સંચો ૪ શિયાળ, કોલ્હુ ૫ ન૦ રમકડુ "વાલી કોલ કરમા હતુ, તુટ લત કેરા કોન રે"—રત્નો૦
કોલકરાર, પુ૦ (અ૦) વચન સાથે કરેલો જે બંદોબસ્ત તે,કબાલો,સરત ૨.કબુલાત મોલીયાની ૩ સંધિ તહ
કોલતાર, પુ૦(અ૦)લાકડા વગેરે બળતા કોલ-સામાંથી નીકળતો કાળો પ્રવાહી,ચુવો,પ્રવાહી ડામર.
કોલન, ન૦ (અ૦) અર્ધવિરામ ચિહ્ન. ,
કોલમ, પુ૦ એક જાતના ચોખા, કલમ
કોલમ, ન૦ (અ૦) હાર ઓળ ૨ વિભાગ, આસન કોઠો
કોલમે, પુ૦કોલવનો,હેરવાનો ઓવાઇ ગયેલા અગારો
કોલાહલ, પુ૦ (સ૦) ઘોંઘાટ, હોહાકાર. મોટો ને ગરબડીઓ અવાજ.
કોલી, સ્ત્રી૦ (સં૦ કપિલા) ભુરી ગાય
કોલુ, ન૦ (સ૦ કોલ) શિયાળવુ ૨ [કો૦ દે૦ કોલ્હુઓ]શેરડીનો રસ કાઢવાનુ યત્ર
કોલેરા, પુ૦ (અ૦) હગઓક, કોગળીઉ, મરકી ઝેરી જતુઓ ફેલાવાથી આ રોગ ઉત્પન્ન થાય છે
કોલો, પુ૦ મે ઢિયાઓની અશક્તતાને લીધે પડેલો વાંક ખાંચો, ખુણો
કોલો, પુ૦ઝુરી ચામડીનો પુરુષ,ઝુરીઓ

કોવાડ, પુ૦ જે લાકડાને આધારે કોસનુ પૈડુ—ચાકળા રહે છે તે ૨ વિ૦ જાડી બુદ્ધિનો ને મારફાડીઓ
કોવાડી, સ્ત્રી૦ કુહાડી કોવાડો—કુહાડો
કોવાળુ, ન૦ વનસ્પતિનુ સડવુ તે સડો
કોવિદ, પુ૦ (સ૦) પડિત, વિદ્વાન, જ્ઞાની.
કોવુ, ક્રિ૦ અ૦ (કે૦ દે૦ કુહિઅ) સડવુ બગડવુ.
કોશ—ષ, પુ૦(સ૦)ભડાર, ખજાનો, તિજોરી.૨. દેહમા પાચ વર કલ્પ્યા છે તેમાનુ એક કોઠો ૩ જેમા ભાષાના અનેક શબ્દોનો અર્થસુદ્ધા સગ્રહ કરેલો હોય છે તે ગ્રથ,શબ્દસગ્રહ નિઘટુ ફરગ. ૪ તરવાર વગેરેનુ મ્યાન. ૫ કમળ વગેરે ફુલનો જે કુંપળી દોડા—મોટો તે. ૬ ફુલની કળી ૭ (પ્ર૦ કોશ) ગાઉ, કોષ ૮ કુવામા પાણી કાઢવાનો ચામડાનો કોથળો,કોસ. ૯ કોથળી 'અડકોશ'
કોશ, સ્ત્રી૦ (પ્ર૦ કુશી) ખોદવાનો અણીદાર લોઢાનો ગજ નરાજ ર હળપુણી
કોશકાર, વિ૦ કોષ બનાવનાર
કોશીર, સ્ત્રી૦ કસર, કામગ
કે શરકે, વિ૦કરકસરીકે, અમીન કબુમ
કોશાગાર, પુ૦ ભંડાર,તિજોરી દફતર
કોશાધિકારી પુ૦ ટ્રેઝરર, ભડારી,તિજોરર
કોશાધ્યક્ષ, પુ૦ ખજાનચી,ભડારી
કોશોઆગો, પુ૦ કોશ અને હળનુ લાકડુ એ બેની વચમા આવતી ફાચર [યત્ન, મહેનત
કોશીશ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ઉપાય, ઉપાયો ઉદ્યોગ,
કોશેટો, પુ૦ પ્ર૦ દે૦ કોસો)કેટલાએક કીડાઓ જે પોતાને રહેવા માટે ખારેક જેવુ જે ઘર કરે છે તે ૨ રેશમના કીડાનુ કોકડુ.
કોષ, પુ૦ ભડાર, ખજાનો સગ્રહ [વનસ્પતિ
કોષ્ઠ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉપલેટ, એક જાતની
કોષ્ઠ, પુ૦ (સ૦) પેટ ૨ કોઠો
કોષ્ટક, ન૦કોઠો ૨ હિસાબ સહેલથી ગણવા સારૂ માપ, સંખ્યાનો જે કોઠો તે:
કોસ, પુ૦ (સં૦ ગાઉ, દોઢ મૈલ. ૨. (સ૦) કુવા-માથી પાણી કાઢવાનો ચામડાનો કોથળો.

કોસ, સ્ત્રી૦ (સં૦ કુશી)એક પાસ જરા ચપટું ખોદવાનું હથિયાર,નરાજ ૨ હળપુણી

કોસણુ,સ્ત્રી૦ કૃપ,નાજુ, પાસણીઓ

કોસમાં, સ્ત્રી૦એક જાતના છોડ, જેના ફૂલમાથી રંગ નીકળે છે

કોસલ,સ્ત્રી૦મડળી ૨ ધુરી વાતચીત [એક પક્ષી

કોસીઓ, પુ૦કોસે પાણી કાઢનારો, કુવેતી ૨

કોસલું, ન૦ (સં૦ કુશી) હળપુણી

કોસું, વિ૦ હુફાળુ, કોકરવર્ણું

કોસિયા, સ્ત્રી૦ વેશ્યા

કોસીસુ,ન૦કોટમાથી બ દુક તોપ મારવાનુ બાકુ ૨.કોટ ઉપર નાના નાના શિખર તે.

કોસુ, ન૦બાજરી,જુવાર, ઈના ગાડામાથી ફૂટેનો કણુઓ ૨ બાણુનો છેડો [પીવિકાર

કોહ, પુ૦એક જાતનો ત્વચા રોગ, સામ પાકેલો

કોહપણુ, ન૦ ચીગીલાપણુ ૨ ચીકાશ, દોઢડહાપણુ

કોહમ, હુ કોણુ એવા જે ઝવે વિચાર કરવો તે

કોહિનુર, પુ૦ (ફા૦ કોહ-પર્વત + નુર-તેજ) તેજનો પર્વત-ભડાર ૨ નવ્ણો પ્રકાશિત હીરો એ હીરો જગપ્રસિદ્ધ છે હાલ બ્રિટિશ તાજમા

કોળ, પુ૦ મોટો જાડો ઉદર, ઘૂસ. [જડેલો છે.

કોળણુ, સ્ત્રી૦કોળીની સ્ત્રી ૨ દયા રહિત સ્ત્રી.

કોળવાડ, સ્ત્રી૦ ઉ૨-કોળ પકડવાનુ પાજરુ

કોળીડું, ન૦ થોડુક,ઉંડળમા માય તેટલું

કોળીઓ, પુ૦ (સં૦ કવલ) મોઢામા સમાઇ શકે તેટલો ભાગ,ભૂકકો ૨ થોડુક કે ળીઓ કરી જવો-ઉચાપત કરવું.ખાઈ પડવુ, ઓઇઆ કરી જવુ

કોળી, સ્ત્રી૦શુદ્ર લોકની એક જાત, ઠાકરડો, ભિલ ળીએક જાત ૨ દયા રહિત માણસ ૩ કોળાનો વેલો.

કોળીડુ, ન૦ ડોરણુ (ગ્રા૦)

કોળીનાળી, વિ૦ કોળી અને તેના જેવી બીજી જગલી જાતના લોક 'કોળીનાળીનો ભય ટાળી ભાળી ગયે સંસ્થાન'

કોળુ, ન૦ (સં૦ કૂષ્માણ્ડ)એક જાતનું શાક

કોળેકળ, વિ૦પુષ્કળ,દમ ન આય તેવી રીતે

કોળેકોળે, અ૦ (કળ-દુ ખ)પુષ્કળ, ખડખડાટ.

કૌઓ, પુ૦પોપટની જાતનું એક પક્ષી ૨ કાગડો.

કૌતુક, ન૦ (સં૦)આશ્ચર્ય, નવાઇ અજબ, અદ્ભુત ૨ મશ્કરી, ટિખળ, મજા

કૌતૂહલ, ન૦ (સં૦) કુતૂહલ, કૌતુક, ૨ અજાયબી, નવાઇ [ડાનો લાંબો કકડો

કૌપીન, સ્ત્રી૦ લગોટી, ઢાંકવા તેટલો લુગ-

કૌભાંડ, ન૦ તરકટ,યુક્ત,કાવતરુ,પ્રપંચ

કૌમાર, ન૦ (સં૦) બચપણુ, શૈશવ, નાનપણુ

કૌમાર્ય, ન૦ કુમારપણુ કુમારભાવ

કૌમુદી, સ્ત્રી૦ (સં૦)ચાંદની, ચાંદરણુ, ચાંદની ૨ એક સંસ્કૃત વ્યાકરણ ગ્રંથ

કૌરવ, પુ૦ કુરુવંશના રાજા

કૌવચ, સ્ત્રી૦શરીરને લાગતા ઘણો ખજવાળ પેદા થાય તેવા કાંટાવાળી વેલો, કાકડો

કૌવત, ન૦ (આ૦)શક્તિ,બળ, જોર ૨ સત્વ, તેજ ધમક ૩ મજબુતી, ટકાવ, શક્તિ

કૌશલ્ય, ન૦ (સં૦)કુશળપણુ,માહિતગારી, આવડ, ચતુરાઇ

કૌશલ્યા, સ્ત્રી૦ રામચંદ્રની માતા

કૌંસ,પુ૦ઉપન્યાસ ચિહ્ન [( ] [રત્નમાનુ એક

કૌસ્તુભ, પુ૦ (સં૦) એક જાતનો મણિ, ચૌદ

કયમ, અ૦ કેમ, શા માટે

કયાં,અ૦કયે ઠેકાણે,કઈ જગાએ ૨ (સં૦કુત્ર) કઠી.

કયાંક, અ૦ કઈક,કોઇ ઠેકાણે કદીક ૨ ગમે ત્યા, ગમે તે ઠેકાણે

કયાય,અ૦કયાંક,જુઓ [પ્રલયનો છેલ્લો દિવસ

કયામત, સ્ત્રી૦(આ૦) છેલ્લા ન્યાયનો દિવસ,

કયારડી, સ્ત્રી૦ નાનો કયારડો. [રીઆ જમીન

કયારડો, પુ૦ પાણી રહી શકે તેવુ બેતર, ડાંગ-

કયારી, સ્ત્રી૦ નાનો કયારો ૨ પાણી પાવુ પડે તેવી જમીન ૩. ખેડાણ જમીન ૪ પાણી ભરાઇ રહે તેવી જમીન [કોઇવાર.

કયારે, અ૦ કઇ વખતે, કદા.૨ કોઇ કોઈ વખત,

કયારો, પુ૦ (સં૦ કેદાર) કયારડો. ૨. ઝાડ છોડ વગેરેની આસપાસનો ખાડો

કયાસ, પુ૦ (આ૦)કલ્પના, અટકળ, ધારણા. ૨.

આંકણી;તોલ;તુલના ૩. વિચાર, પરખ

ક્રતુ, પુ૦ (સં૦) યજ્ઞ, યાગ

ક્રતુચ્છદ, પુ૦ (સં૦) જૈન ક઼દ"

ક્રન્દન, ન૦ રોવું, મોટા સાદે બોલાવવું ["આ-

ક્રમ્, ક્રિ૦ (સં૦) જવું, ચાલવું ૨ (અતિ સાથે) ઓળંગવું ૩ (અનુ સાથે) ક્રમવડે જવું, હારબંધ જવું. ૪ (અભિ સાથે) આરંભ કરવો, હલ્લો કરવો ૫ (ઉદ્ સાથે) ઉદય પામવું,ઉલંઘી જવું ૬ (ઉપ સાથે) આરંભવું ૭ (પરિ સાથે) ભમવું, ફરવું ૮ (વિ સાથે) પગે ચાલવું

ક્રમ, પુ૦ (સં૦) શ્રેણિ માળા, હાર ૨. ધારો, રિવાજ, રવૈયો. [વધારો, અભિવૃદ્ધિ

ક્રમણ, ન૦ (સં૦) જવું તે, આંટો, ફરવું તે ૨

ક્રમવાર, અ૦ હારબંધ નંબરવાર

ક્રય, પુ૦ (સં૦ ક્રી) ખરીદવું તે, ખરીદી

ક્રયવિક્રય, પુ૦ (સં૦) વેચાતું લેવું આપવું તે, વહેવાર તે, વેપાર

ક્રાંતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦ ક્રમ્–જવું)અયન,ગમન,જવું તે; ફેરફાર, ઉથલપાથલ, પરિવર્તન

ક્રાંતિવૃત્ત, ન૦ રવિમાર્ગ, અયનવૃત્ત [રમત.

ક્રિકેટ,સ્ત્રી૦(અં૦) એક પ્રકારની ગેડીદડા જેવી

ક્રિયમાણ, ન૦ (સં૦)ક્રિયાકર્મ,ધર્મક્રિયાનો વિધિ ૨. વિ૦ કરાતું થતું, બનતું

ક્રિયા, સ્ત્રી૦ (સં૦ કૃ–કરવું) કામ,કાર્ય ૨ ધર્મનો એકાદ સંસ્કાર, વિધિ ૩ કરવું તે બનાવટ કામ કરવાની રીત, રીત

ક્રિયાપદ, ન૦ (સં૦) જે શબ્દથી સ્પષ્ટ ક્રિયાનો બોધ થાય તે (વ્યાકરણમાં) "બેસવું,બોલવું,શિખવું,ઇ૦", ક્રિયા સ્થિતિ બતાવનાર શબ્દ

ક્રિયાવિશેષણ, પુ૦ ક્રિયાપદના વિશેષણ તરીકે વપરાતો શબ્દ, ક્રિયાનો ગુણ બતાવનાર અવ્યય.

ક્રિયાશક્તિ, સ્ત્રી૦ (સં૦)કામ કરવાની શક્તિ

ક્રિશ્ચિયન, વિ૦(અં૦) ઈસુખ્રિસ્તનો ધર્મ માનનાર, ખ્રિસ્તી

ક્રીડા, સ્ત્રી૦ (સં૦) રમત,ખેલ ૨ મોજ.

ક્રૂર, વિ૦ (સં૦) ઘાતકી, નિર્દય, ભયંકર, દયારહિત; જુલમી

ક્રુસેડ (ક્રુઝેડ),સ્ત્રી૦(અં૦)ધર્મની લડાઇ, ધર્મયુદ્ધ

ક્રોડ, વિ૦ (સં૦ કોટિ) સો લાખ, કોટિ

ક્રોધ, પુ૦ (સં૦) ગુસ્સો,કોપ, રોષ

ક્રોધાયમાન, વિ૦ ક્રોધવાળું,ગુસ્સે થયેલું ખફા; રોષે ભરાએલું

ક્રોધાવેશ, પુ૦ગુસ્સાનો આવેશ;ક્રોધનો ઉભળો

ક્રોધિષ્ઠ–ષ્ઠી, વિ૦ તામસી, જનુની,તમોગુણી,

ક્રોસ, પુ૦ (અં૦) એક આડી લીટી ઉપર બીજી ઉભી લીટી કાટખુણે પડેલી હોય તેવી આકૃતિ; આવી આકૃતિનો વધસ્તંભ, ખ્રિસ્તીઓનું પવિત્ર ધાર્મિક ચિહ્ન [પીલની સામી અપીલ કરવી તે

ક્રોસ અપીલ, સ્ત્રી૦ (અં૦) એકે કરેલી અ-

ક્રૌંચ, પુ૦ (સં૦)એ જાતનું પક્ષી કંક,બગલું

ક્લિષ્ટ, વિ૦(સં૦ ક્લિશ્–દુઃખ દેવું)અઘરું, ગુંચવણવાળું, સમજતાં–ભણતાં મહેનત પડે તેવું, કોયડા જેવું

ક્લીબ, ન૦ (સં૦)નપુંસક,હીજડું, નામર્દ

ક્લીમ્, ન૦ (સં૦)કામદેવના મંત્રનું બીજ

ક્લેશ, પુ૦ (સં૦) ખેદ, પીડા, વ્યથા ૨ કુસંપ, કજીઓ, કલહ, ઝઘડો [ટંટાખોર

ક્લેશી, વિ૦ (સં૦)દુઃખી,પીડિત,૨ કજીઆખોર,

ક્વચિત્ અ૦ (સં૦) કદાચ કદાપિ, કદી

ક્વાથ, પુ૦ (સં૦) ઉકાળો;કાઢો

ક્વોરનટાઇન, ન૦ (અં૦) ગમનાગમન–સંસર્ગ નિષેધ, રોગવાળાને અલગ રાખવું તે

ક્વિનાઇન, ન૦ (અં૦) એક વનસ્પતિનું અતિ કડવું સત્વ, જે તાવ ઉપર અપાય છે

ક્વીન, સ્ત્રી૦ (અં૦) રાણી, રાજપત્નિ

ક્ષણ, પુ૦(સં૦) વખતનું માપ,એકજ જુજ વખત આંખ ઉઘાડે કે થાય તેટલો વખત

ક્ષણભંગુર, વિ૦(સં૦ક્ષણ+ભંજ્) ક્ષણમાં નાશ પામે તેવું ફાની, નાશવંત,અસ્થિર

ક્ષણવાર, અ૦ (સં૦) ક્ષણ–પળ જેટલી વાર

ક્ષણિક, વિ૦ (સં૦) ક્ષણભંગુર, ઉત્પન્ન વિનાશી

ક્ષણેક્ષણે, અ૦ પળે પળે મિનિટે મિનિટે, વારે વારે, ઘડિયે પલકે.

ક્ષણું, ન૦ ક્ષણ

ક્ષત, ન૦ (સં૦)ઘા; જખમ; ઘસરકો, નખોરીઉં.

'કો ક્ષત ઢાંકે ગાલના, કો હૃદયચંદ્ર છુપાવતી' —પ્રેમા૦ ૨ વિ૦ (સ૦) ઘાયલ, જખમી.
ક્ષતિ, સ્ત્રી૦ નુકશાન, હાનિ ૨ કલંક
ક્ષત્ર, ન૦ (સ૦) ક્ષત્રિય
ક્ષત્રાણી, સ્ત્રી૦ ક્ષત્રિયની સ્ત્રી ૨ રજપુતાણી
ક્ષત્રાવટ, પુ૦ક્ષત્રિય જાતનું અભિમાન
ક્ષત્રિય, પુ૦ (સ૦) ક્ષત્રી
ક્ષત્રી, પુ૦ચાર વર્ણમાંની બીજી વર્ણ,પ્રજાનું રક્ષણ કરનારી એક શૂરવીર રાજવંશી જાત રજપુત
ક્ષપણ, પુ૦ ઉપવાસ, અપવાસ ૨ ત્યાગી, શ્રમણ
ક્ષપણક, પુ૦ બુદ્ધ બૌદ્ધસાધુ
ક્ષપા, સ્ત્રી૦ રાત્રિ રાત [૨ યથાર્થ, યોગ્ય
ક્ષમ, વિ૦ (સ૦) શક્ત શક્તિમાન, સમર્થ
ક્ષમા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ક્ષમ્—માફ કરવું) કોઇએ કરેલો અપરાધ માફી રહેવો તે, સહન કરવું તે, ખામોશ, દરગુજર, શાંતિ; ગમ
ક્ષમાવાન્, વિ૦ (સ૦) માફી રહેનાર માફ કરનારુ, સહનશીલ, નરમી
ક્ષમાવંત, વિ૦ ક્ષમાવાન્, જુઓ.
ક્ષમક્ષમણ, પુ૦ પચાગ નમસ્કાર (જૈન)
ક્ષમાશીલ, વિ૦ (સ૦) ક્ષમાવાળુ
ક્ષય, પુ૦ (સ૦ ક્ષિ—નમાવું) નમાઈ જવું તે ઘટાડો, ઘસારો ૨ નાશ, મોત ૩ શરીર દહાડે દહાડે ઘસાતુંજ જાય તેવો રોગ, ખઇ, રાજરોગ
ક્ષયવૃદ્ધિ, સ્ત્રી૦ ઘટવધ
ક્ષયી, વિ૦ (સ૦) ક્ષયવાળુ, નાશવંત, નશ્વર
ક્ષયોપશમ, પુ૦ નાશ (જૈન)
ક્ષર, વિ૦ (સ૦)નાશવંત,નશ્વર,વિનાશ પામે તેવું
ક્ષાત્ર, પુ૦ ક્ષત્રિયતા,ક્ષત્રિયવટ
ક્ષાત્રકર્મ, ન૦ (સ૦) ક્ષત્રીનું કર્મ તે
ક્ષાર, પુ૦ (સ૦) મીઠું લવણ, માર.૨ ખારા- પણું, ખારાશ ૩ રાખ, ભસ્મ ખાખ
ક્ષારભૂમિ, સ્ત્રી૦ ખારવાળી જમીન,ખારી જમીન
ક્ષાલન, ન૦[સ૦ ક્ષલ્-ધોવું) ધોવું તે,પખાળવું તે
ક્ષિતિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] પૃથ્વી, ભૂમિ
ક્ષિતિજ, ન૦ જે કલ્પિત લીટી, પૃથ્વીનો ઉપરનો ને નીચનો એવા બે ગોળાર્ધ કરે છે અને જે, દેખાતા આકાશને ન દેખાતા આકાશથી જુદું પાડે છે તે, દિગંત, દૃષ્ટિમર્યાદા
ક્ષિતિપાલ, પુ૦ (સ૦) રાજા ભૂપાળ ભૂપ
ક્ષિપ્ત, વિ૦ (સ૦)નાખી-ફેંકી દીધેલું ત્યાગ કરેલું. ૨ ઉમેરેલુ, વધારેલુ
ક્ષિપ્ર, અ૦ [સ૦] તુરત જલદી,શીઘ્ર
ક્ષિપ્રા, સ્ત્રી૦ [સ૦] ખીચડી (ક્ષિપ્ર પાકી)
ક્ષીણ, વિ૦ [સ૦]નમાઈ-ઘસાઈ ગએલું સૂકાઈ ઉતરી ગએલું ૨ દુર્બળ, નબળુ
ક્ષીણતા, સ્ત્રી૦ [સ૦] અશક્તિ કમજોરી દુર્બલતા દુર્બળતા, ઓછપ, ઘટાડો.
ક્ષીર, સ્ત્રી૦ [સ૦] દૂધ ૨ પાણી ૩ ઝાડનું દૂધ-રસ ૪ દૂધપાક [વસ્ત્ર
ક્ષીરોદક, ન૦ [સ૦] એક જાતનું ધોળું રેશમી
ક્ષુદ્ર, વિ૦(સં૦) હલકું, તુચ્છ, માલવગરનું
ક્ષુદ્રઘંટાળી, સ્ત્રી૦ઝીણી ઘુઘરીઓવાળો કંદોરો
ક્ષુદ્રતા, સ્ત્રી૦ (સ૦)હલકાઈ, અધમતા નીચતા
ક્ષુધા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ભૂખ, અન્તેચ્છા, બુભુક્ષા આકાંક્ષા, લાલસા [રહેલું
ક્ષુધાતુર, વિ૦ [સ૦] ભૂખ્યું ખાવાને તલસી
ક્ષુર, પુ૦ [સ૦] છરો,અસ્ત્રો ૨ ખરી.
ક્ષુલ્લક, વિ૦ [સ૦] થોડું જરા ૨ હલકું તુચ્છ, નજીવું
ક્ષેત્ર, ન૦ [સં૦] જમીન,ખેતર ૨ જાત્રાનું ઠેકાણું પવિત્ર સ્થળ,તીર્થ ૩ સ્થાન, જગા પાત્ર ૪ શરીર ૫ જેમાં વસ્તુ ઉત્પન્ન કરાતી હોય તે
ક્ષેત્રજ્ઞ, વિ૦ [સ૦] ડાહ્યું વિવેકી,જ્ઞાની ચતુર
ક્ષેત્રપાલ, પુ૦ ક્ષેત્રનું રક્ષણ કરનાર,રખેવાળ,ખેડુત ૨ સ્વામી, ધણી રાજા
ક્ષેત્રફળ, ન૦ ક્ષેત્રનો વિસ્તાર,લંબાઈ પહોળાઈનું માપ તે,જગાના વિભાગનું માપ ['કાળક્ષેત્ર'
ક્ષેપ, પુ૦ [સ૦ ક્ષિપ્-ફેંકવું) નાખવું ગુમાવવું
ક્ષેપક, પુ૦ઉમેરો, વધારો ઉમેરણ
ક્ષેપણ, ન૦[સ૦] ફેંકેલું ૨ માછલાં ની જાળ
ક્ષેમ, ન૦ [સં૦]કલ્યાણ,સુખ ૨ ઠીક; નારોગ, ક્ષેમ.
ક્ષેમકર, વિ૦ [સ૦] કલ્યાણકારક,સુખી કરનાર
ક્ષોણી, સ્ત્રી૦ [સ૦] પૃથ્વી, ભૂમિ.

ક્ષોભ, પુ૦ [સ૦] મનનો ગભરાટ,સંતાપ,ઉદ્વેગ, વ્યગ્રતા ૨ દબાઇ જવું તે,મનનું પાછું પડવું તે, ઓછું આવવું–શરમ લાગવી.

ક્ષોભિત વિ૦ [સ૦]ક્ષોભ પામેલું

ક્ષૌર, ન૦ (સ૦)માથું મુંડાવવું તે, મુંડન

ક્ષ્મા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૃથ્વી ભૂમિ, દેશ ૨ એકની સંખ્યા.

ખ.

ખ, પુ૦ (સ૦) તેરમો મૂળાક્ષર, બીજો કંઠસ્થાની વ્યંજનવર્ણ ૨ ગુજરાતીમાં ક્ષ ના અને કોઈ વેળા ષ ના અપભ્રંશરૂપે વપરાય છે 'ખાર (ક્ષાર), ખટ (ષટ્),' ૩ ન૦ પોલાણ, આકાશ,૪ શૂન્ય, મીંડું ૫ મીંડું દેખાડનાર સંકેત શબ્દ (કવિતમાં) ૬ હરકોઇ નક્ષત્રથી દશમું નક્ષત્ર

ખઇ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ક્ષય) શરીર દિવસે દિવસે અંદરથી ઘસાતું જાય છે તે રોગ, ધાતુનું ક્ષીણ થવું તે, ક્ષય ૨ ખાઈ, ખાણ

ખઇચો,સ્ત્રી૦કોદાળી ['ઘરડું ખખ, જુનું ખખ"

ખખ વિ૦ ખળખળી ગએલું, ખોખા જેવું,જીર્ણ

ખખડવું, ક્રિ૦ અ૦ખણખણવું ખડખડવું.

ખખડાટ, પુ૦ખડ ખડ એવો થતો અવાજ

ખખડાવવું, ક્રિ૦ સ૦ખખડે તેમ કરવું ૨ આ પવું 'તગ્ન નાણાં ખખડાવ્યાં' ૩ ધમકાવવું

ખખરવખર, વિ૦અવ્યવસ્થિત થએલું, દોદળું

ખખરવું, ક્રિ૦ અ૦ લાગતું બળાપો થવો,સાલવું, મનમાં ખુંચવા ૨ ખીન ખુંચવા ૩ આંખમાં ધૂળ–કાંકરીનું ખુંચવું ૪ ખરખર એવું બોલવું ખખરી જવું–વૃદ્ધાવસ્થાને લીધે નરમ થવું

ખખરી, સ્ત્રી૦ ગળામાં બોલનો કફ,સસણી ૨ ટાળજી, ચટપટી ૩ અવાજ, સૂર

ખખરો, પુ૦ મન દુખતા–શોક દેખાડવો તે ખેદ ૨ શક, અંદેશો ૩ પસ્તાવો પશ્ચાતાપ

ખખરવખર, અ૦જુનું થવાથી છૂટું પડી ગયેલું

ખખળતું, વિ૦ ધણુઉનું, ઉકળતું

ખખળવું, ક્રિ૦ અ૦ધણું ગરમ થવું ઉકળવું ૨ નરમ-અશક્ત થવું, બાંધાનું હાલી ઉઠવું,જીર્ણ [ખોખું થઇ જવું

ખખારો, પુ૦ ખુંખારો

ખગ, પુ૦ (સ૦) પંખી, પક્ષી ૨. ગ્રહ, તારા, નક્ષત્ર ૩ નવ સંખ્યાની સંજ્ઞા.

ખગપત, પુ૦ હંસ

ખગપતિ, પુ૦(સ૦)પક્ષીનો રાજા, ગુરડ [વિષ્ણુ

ખગવાહન, ન૦ (સ૦) જેનું વાહન ગરુડ છે તે

ખગાકાર, વિ૦ (સ૦)અજાયબીથી ટકટક જોયા કરે તેવું,આભું, ચકિત. ૨ સુંદર, ગોળમટોળ

ખગેશ–ગેન્દ્ર, પુ૦ (સ૦) ગરુડ [ગગનમંડળ

ખગોળ,ન૦ (સ૦ ખગોલ) આકાશનો ઘુમ્મટ

ખગોળવિદ્યા, સ્ત્રી૦(સ૦) આકાશ સંબંધી માહિતી આપનારું શાસ્ત્ર,નક્ષત્ર,ગ્રહ,ઇ૦ સંબંધી જે શાસ્ત્ર તે,દૈવજ્ઞવિદ્યા, જ્યોતિષ્યશાસ્ત્ર [જ્યોતિષી

ખગોળવેત્તા, પુ૦(સ૦) ખગોળવિદ્યા જાણનાર

ખગોળશાસ્ત્ર, ન૦ ખગોળવિદ્યા

ખગોળશાસ્ત્રી, પુ૦ (સ૦) ખગોળનો માહિતગાર, ખગોળવેત્તા, જ્યોતિષી

ખગ્ગા, પુ૦ ખગ, પંખી

ખગ્રાસ,પુ૦ આકાશનો ઘેરાવો ઘેરાયલો–ઢંકાયલો ભાગ ચંદ્રનું આખું બિંબ ઢંકાઇ જાય છે તે

ખખ, સ્ત્રી૦ બદલો લેવો તે, વેરની તૃપ્તી કરવી તે, ખગ, ખરાબી કરવી તે "નાદીરશાહે દીલ્લીમાં ખખ વાળી"

ખખ, વિ૦નિર્માલ્ય,સત્વહીન. ૨ ખાલી, પોકળ

ખખરોટવું, ક્રિ૦ સ૦ જરા જરા ચોપડવું, ચોપડયું ન ચોપડયું કરવું

ખખળાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ખખાળવું, જુઓ.

ખંખાર, પુ૦ ખખારો, ખુંખારો ૨ હણહણાટ

ખંખારવું, ક્રિ૦ અ૦ ગળું સાફ કરવા અથવા કોઇને ચેતવવા સારૂ ગળામાંથી ઘસાનો સાદ કાઢવો ૨ હણહણવું, ઘોડાનું બોલવું

ખખારો, પુ૦ ખુંખારો, ખુંખારવું તે

ખખાળવું, ક્રિ૦ સ૦ (સં૦ ક્ષાલ–ધોવું) ખૂબ જોરથી ધોવું,ઝબકોળીને ધોવું

ખખેરવું,ક્રિ૦સ૦(સં૦ ક્ષર–પડવું) ઉડાડી મૂકવું ઝાટકવું, ખેરવી નાખવું ઝાપટવું, ૨. ધમકાવવું,

ઉતરડુ લેવુ ૩ જોરથી ખોરવુ [શોધવા તે,ખણખોદ
ખંખોદ, સ્ત્રી૦ કોઇની પછવાડે લાગી તેના દોષ
ખંખોરવુ, ક્રિ૦ સ૦ વેરી નાખવુ ગમે ત્યાનુ ગમે ત્યા કરવુ–મેળવુ.૨ નમેરની ખોતરવુ–ઘસવુ. ૩ જોરથી ભેરવુ, દેવના જાપન કરવો
ખંખોળવુ,ક્રિ૦સ૦ ખોળના ગોઠવેલુ હોય તેમા ફેરફાર કરી નાખવો,ચુથી નાખવુ,૨ ડુબકુ ખુંપે ખોચરે ભેળવુ ૩. બહુ પાણીમા ઝાપટીને ધોવુ
ખંખોળા. ન૦ ખંખોળવુ તે ફાફા મારવા તે
ખંખોળા. પુ૦ભાંગવુ તે ખોળમખોળા તાફા
ખંખોળિયાં. ન૦ ખૂબ પાણીથી નહાવુ તે.૨ માગ ઉપર નવરાવ્યા પછી વધેલુ પાણી રેડવુ તે
ખગ. પુ૦ વેર લેવુ તે, ૨ બદનો ખત ખાન ૪ ટગલો,ગણિ ૫ **વિ૦** લગડુ લુલુ
ખગાળવુ, ક્રિ૦સ૦મો સાફ કરવુ ,કોગળો કરવો.
ખચકાવુ, ક્રિ૦અ૦ અચકાવુ અટકવુ ,ખમચાવુ ૨ પાછું પડવુ ૩ ગોચવુ
ખચકો, પુ૦ગુજ સપાટી પર પડેલો ખાડો ઘોચ
ખચખચવુ, ક્રિ૦ સ૦ પુષ્કળ–ખીચોખીચ ભરવુ
ખચખચાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ખટખટાવવુ હલાવવુ
ખચરી,સ્ત્રી૦ખચ્ચરની માદા [ખીચોખીચ,સજડ.
ખચાખચ, અ૦ખચખચ, કચકચ ભચાભચ ૨
ખચરુ, વિ૦ ખચ્ચર જેવુ, બુઠ્ઠુ,વરુ ૨ બુઠ્ઠુ દેખાતુ, નિર્માળ ૩ **ન૦** જુવાનનુ મગજુ ૪ નિર્માલ્ય ઘોડુ, ટટ્ટુ
ખચાખચી, સ્ત્રી૦ભીડ,ગીરદી,ધમધમા ઠઠ ઠઠ્ઠી
ખચિત, વિ૦ જડેલુ મઢેલુ બેસાડેલુ
ખચીત, અ૦ખરખર, નક્કી ખચ્ચાત
ખચીતાઇ, સ્ત્રી૦નક્કીપણુ નિશ્ચય
ખચુકખચુક, અ૦ ખડુકખડુક ઉછળતુ અને હેના ખાઇને ચાલતુ હોય તેમ
ખચોખચ, અ૦ ખીચોખીચ, જુઓ
ખચ્ચર, ન૦ (ફા૦)ઘોડી અને ગધેડાની અથવા ગધડી અને ઘોડાથી પેદા થયેલુ અને થોડુ થોડુ બંનેને મળતુ મિશ્ર જાતિનુ પ્રાણી ૨ જુદી જુદી જાતના નરમાદાથી પેદા થયેલુ જે પશુ તે
ખજવાળ, સ્ત્રી૦ ખંજવાળ
ખજાનચી,પુ૦(આ૦ખઝાનેહ)પીલીદાર જામદાર તિજોરર, મુનીમ, કોષાધિપતિ
ખજાનો, પુ૦(આ૦) નાણુ રાખવાની જગો, જામદારખાનુ,ભડાર, નિધિ. ૨ ધન, દોલત પેમા ગર્થ ૩ અડ ગોળી, ધાતુના જમવાનુ ઠમાણુ ૪ ચલમમા તમાકુ મૂકવાનો ખાડો **અક્કલનો** ખજાનો—મૂર્ખ, બેવકુફ
ખજીના. પુ૦ (ફા૦)હથિયાર ભરવવાનુ નાકુ વ
ખજુનો, પુ૦ મીઠાનો કચારડો, અગર
ખજુર, ન૦ (સ૦ ખર્જૂર) ખૂબ પાકેલી ખારેક
ખજુરી. સ્ત્રી૦ તાડના જેવુ એક જાતનુ ઝાડ. એના ફળ તે ખારેક–ખજુર પાંદડાની સાવરણી અને સાદડીઓ કરે છે ૨ જુવાર બાજરીના કણસલામાથીકાઢેલી ઝીણી ભુજરી,ચેળ,ખજવાળ
ખજુરુ, ન૦ખજુરીની જાતનુ એક નાનુ ઝાડ
ખચાવુ, ક્રિ૦ અ૦આચકો ખાવો, અચકાવુ, ૨ શરમને લીધે પાછા ફરવુ લજવાવુ આશંકાવુ
ખજ, વિ૦ (સ૦) લુલુ ખોડુ, લગડુ
ખજન. ન૦ (સ૦) એક જાતનુ પક્ષી એના લાભીને ઉભી પુછડી હોય છે તે વારેવારે હાલ્યાકર કરે છે,દીવાળીનો ચોનો ૨ હસતા હમના ગાલમ જે ખાડા પડે છે તે [હથિયાર જમૈયો
ખજર.ન૦ (આ૦)એક જાતનુ બે તરફ ધારવાળુ
ખંજરી, સ્ત્રી૦ ઘુઘરીઓવાળી નગારી નાની ડફ
ખજવાળ, પુ૦સ્ત્રી૦ જેમા ખણુજ આવ્યા કરે તેવો રોગ,ઠુખસ, ચુટર ચેળ વલુર [વલુરવુ
ખજવાળવુ, ક્રિ૦અ૦ નખથી ચામડી ખણવી,
ખજાછદ, પુ૦ એક જાતનો માત્રામેળ છદ
ખજરી, સ્ત્રી૦ ખજરી, એક દેશી વાદ્ય
ખંજોળવુ, ક્રિ૦ અ૦ વલુરવુ,ખણુવુ, પપાળવુ
ખટ પુ૦ ઠગ, લબાડ ૨ સવારે ગાવાનો એક રાગ ૩ **વિ૦** ષ. ૬
ખટક, સ્ત્રી૦ રહી રહીને કાકરીની પેઠે ખુંચવુ તે. ચણુકો, ખટકો.૨ ખટકવુ ખુચવુ,ચણચણાટ ''ખટક

રહી એ મૃગનયનીને ચીજું કુવરને જે અર્પી"
–વાઘજી ૨ ખત ચાનક [અવાજ
ખટકખટક, અ૦ ખટખટ એમ થવું તે, અથડાવાનો
ખટકરમ–કર્મ, ન૦ (સં૦ ષટ્કર્મ) બ્રાહ્મણે કરવાના ધર્મ સંબધી ૭ કર્મો તે, (યજન, યાજન, અધ્યયન, અધ્યાપન, દાન, પ્રતિગ્રહ) ૨ ધર્મ સંબંધી કરવાના નિત્યકર્મ
ખટકવું, ક્રિ૦ અ૦ કાકરીની પેઠે ખુંચવુ, સાલવુ, પીડા થવી ૨ હૃદયમા ભોકાવુ, પશ્ચાતાપ થવો, લાગણી થવી
ખટકો, પુ૦ ઝાટકો લાગવો તે, સણકો ૨ અફળાયાનો અવાજ ૩ અડચણ, પ્રતિબંધ, હરકત ૪ વહેમ, શક, શંકા દગદગો ૫ ચાનક, ખંત, કાળજી
ખટખટ, સ્ત્રી૦ સામસામે અથડાતા થતો અવાજ ૨ હરકત, નડતર ૬ પંચાતી, માથાકુટ, તકરાર
ખટખટારો, પુ૦ ખાલી માથાકુટ, કચકચાટ, તકરાર
ખટગુણ, પુ૦ ૭ ખાસીયતો "ઉદ્યોગ, સાહસ, ધૈર્ય, બળ, બુદ્ધિ, અને પરાક્રમ"
ખટચક્ર, ન૦ (સં૦ ષટ્ચક્ર)(યોગશાસ્ત્રમા) શરીરની અંદર કલ્પેલા જે છ ચક્ર તે–એ ઉપરથી સધાતો એક જાતનો યોગ (આધારચક્ર, લિંગચક્ર નાભિચક્ર, અનાહતચક્ર, કંઠચક્ર, મૂર્દ્ધચક્ર)
ખટદર્શન, ન૦ ખટશાસ્ત્ર, જુઓ
ખટનટ, વિ૦ હગામી, ખરાબ, નટખટ
ખટપટ, સ્ત્રી૦ ગુંચવણ, દાવપેચની જાળ ૨ જંજાળ, પંચાતી, હલામણ કડાકુટ, મહેનત ૩ કજીઓ, અણબનાવ, બબાડ, તકરાર ૪ યુક્તિપ્રયુક્તિથી કામ કાઢી લેવાની હીનચાલ તે, પ્રાપંચિક ગોઠવણ
ખટપટવું, ક્રિ૦ અ૦ ખટપટ થવી, અથડાવુ ગુંચવાવુ, જોસમા વધવુ [સ્તાની, તરકટી
ખટપટિયુ, વિ૦ ખટપટવાળુ કડાકુટિયુ ૨ કાર
ખટપટી, વિ૦ ખટપટિયું કારસ્તાની, નટખટિયુ
ખટપદ પુ૦, ભમરો ૨ જુ
ખટમધુરું, વિ૦ સ્વાદમા ખાટુ અને મીઠુ.
ખટમલ, પુ૦ માકણ, ખાટલામા રહેનારો જીવ. ૨. હિમાયતી, મદદગાર 'રાણીનો ખટમલ'.
ખટમાસી, વિ૦ ૭ માસિક, ૭ મહિના રહેતું

ખટમીઠુ, વિ૦ ખાટા ને મીઠા સ્વાદનુ
ખટરસ, પુ૦ (સં૦) ૭ રસ (ખાટો, ખારો, કડવો, કટાણો, તીખો ને મીઠો) ૨ અણબનાવ
ખટરાગ, પુ૦ (ષડરાગ) ૭ રાગ. (ભૈરવ, હિંડોળ, મેઘ, માલકોશ, દીપક અને શ્રીરાગ, અથવા સંગીત રત્નાકર પ્રમાણે શ્રી, વસન્ત, ભૈરવ પંચમ, મેઘ, બૃહનાટ) ૨ અણબનાવ, કજીઓ ૩ જંજાળ, ખટપટ, સંસાર ઉપાધિ
ખટરાગી, વિ૦ જંજાળી સાંસારિક વ્યવસાયવાળુ. ૨ પંચાતિયુ, કજીઆખોર, માથાકુટિયુ
ખટલો, પુ૦ કુટુબ કબીલો, સામાન સરંજામ, રસાલો, પરીવાર ૨ મુકદ્દમો કજીઓ, ફરિયાદ.
ખટવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખટાશ ચઢાવવી, ખાટું કરવુ. ૨ રળાવવુ, કમાવરાવવુ
ખટવુ, વિ૦ સ૦ ખાટવુ, કમાવુ, લાભ થવો.
ખટશાસ્ત્ર, ન૦ તત્વજ્ઞાનના ૭ ગ્રંથો તે બે ન્યાય, બે મિમાસા, સાંખ્ય અને યોગ ગૌતમકૃત ન્યાય (એમા કાર્યરૂપ જગતથી તત્કારણરૂપ જે ઈશ્વર. તેનો શોધ છે), કણાદકૃત ન્યાય (એમાં, પરમાણું વગર બીજુ કંઈજ નથી. અતિસૂક્ષ્મ તેજ ઈશ્વર તેજ નિત્યવ્યાપક છે ઇ૦ નુ વર્ણન છે), જૈમિનિકૃત પૂર્વમિમાસા (એમા વેદના આધારથી કર્મજ સત્ય છે ઇ૦ વર્ણવેલુ છે.), વેદવ્યાસકૃત ઉત્તરમિમાસા અથવા વેદાન્ત (એક બ્રહ્મ સત્ય છે ને જગત મિથ્યા છે એ વિષે વર્ણન છે), કપિલકૃત સાંખ્ય (પ્રકૃતિ અને પુરૂષ અનાદિ સિદ્ધ છે તેથીજ જગતની ઉત્પત્તિસ્થિતિ અને લય ઇ૦ થાય છે એનુ વર્ણન છે), પાતાજ્જલીકૃત યોગ (એમા સર્વશક્તિમાન સર્વજ્ઞ જે ઈશ્વર તેની જોડે એકપણુ કરવુ ઇ૦ નુ વર્ણન છે એ મતમા ઈશ્વરવાદ સિદ્ધ કર્યો છે)
ખટાઈ, સ્ત્રી૦ ખાટો રસ ૨ ખાટાપણુ [થતી પેદાશ
ખટાઉપેદાશ, સ્ત્રી૦ હરાવા ઢોરની હરાજીમાંથી
ખટાખટ, સ્ત્રી૦ ખટખટ થવુ તે, ખટપટ,
ખટાટોપ, પુ૦ દભ, ખોટો મોટો દેખાવ
ખટાપટી, સ્ત્રી૦ ગરબડ, ખટપટ, કજીઓ, તકરાર
ખટારો, પુ૦ ભાર ભરવાનુ મોટુ ગાડુ, ભાર ભરેલુ ગાડુ ૨ ઘરવાખરો [કમાવરાવવુ. ૨. ખટવવું.

ખટાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફાયદો કરી આપવો, રળાવવુ,
ખટાવું, વિ૦અ૦ ખાટુ થવુ, ખટાઈ ચઢવી ૨.કમાવુ
ખટાશ-સ, સ્ત્રી૦ ખાટાપણુ, ખટાઇ
ખટુમડું, વિ૦ થોડુક ખાટુ મીઠુ
ખટ્ટુ, વિ૦ ખાટુ ખટ્ટુ થઇ જવુ-ખાટુ, થઇ જવુ, ઉતરી જવુ, દીલ ઉઠી જવુ
ખડ, ન૦ ઘાસ, કડબ ૨ ચારો,લીલી ચાર ૩ ખેતરમા ઉગેલુ નિરુપયોગી ઘાસ નીંદામણુ ૪ પુ૦ ખરડ,લેપ. ૫. ખોળ ૬ વિ૦ મોટુ , પારસ 'ખડચ પો'ર વઢીલ.'ખડદાદો'
ખડક, પુ૦ સ્ત્રી૦ પાણીમા અથવા જમીન ઉપ ગનો પત્થરનો ટેકરો ૨ ખરાબો, ધારદાર ભેખડ ૩ રજા,સુકુ નાળિયેર (ઝાલાવાડ)
ખડકલો, પુ૦ ખડકેલી વસ્તુઓનો જથો
ખડકવુ, ક્રિ સ૦એકપર એક મકવુ, ઉપરા ઉપરી ગોઠવવુ-સિંચવુ
ખડકી સ્ત્રી૦ નાની શેરી, બે અથવા વધારે ઘરોની આગળ બાંધેલી જે ડહેલી તે ૨ મહોલ્લો,ફળિયુ ૩ ઘરના બારણા આગળની બાંધેલી છુટી જગા
ખડકુ, ન૦ પથરાનો નાનો ખડક
ખડખડ, અ૦ વસ્તુઓના ટીચાવાથી કે અથડાવાથી જે અવાજ થાય તે "એવે ગરૂડજી પામે આવ્યા,ખડ ખડ પાંખો વાગી"-પ્રેમા૦ ૨ અટ્ટહાસ્ય ૩ પીડા, ઉપાધિ ખડખડાટ હસવુ-પુષ્કળ હસવુ દાંતેદાંત કાટવા [ટટાનો પ્રસંગ
ખડખડજોગ, પુ૦ ક્ષય,કાસ,કજીઓ થાય તેવો સંજોગ,
ખડખડતુ, વિ૦ અવાજ કરતુ ૨ સુકુ (નાળિયેર)
ખડખડ ભડભડ, સ્ત્રી૦ ગડમડ,ખટપટ,વિટંબના
ખડખડવુ, ક્રિ૦અ૦ ખખડવુ,અવાજ થવો વાગવુ
ખડખડાટ, અ૦ ખડખડ ૨ પુ ખડખડ એવો અવાજ
ખડખડિયા, ન૦ મુઠ્ઠીને તળેલી પુરી ૨ કેળાના તળેલા કડકા ૩ ઝાંઝ
ખડખડિયું, ન૦ ખડખડે એવુ જે તે ૩ સુકુ નાળિયેર ૪ રજા, રૂખમઃ ૫ ઝાંઝ
ખડગ, ન૦ સમશેર, તરવાર ૨ ગેંડાનું શિંગડુ
ખડગ, અ૦ એવો થતો અવાજ
ખડગું, સ્ત્રી૦ બિલાડાની જાતનુ એક હિંસક પ્રાણી
ખડણુ, વિ૦ જાણીબુઝીને કામ ન કરે તેવુ, આખા
ખડતર, વિ૦ લુચ્ચો ૨ નકામુ [હાડકાનું
ખડતલ, વિ૦ (સ૦ કષ્ટતર) દુખ ખમી શકે તેવુ, ઘડાયેલુ સહનશીળ ખરવાણુ ૨ તરણાને તોલે હોય તેવુ, તુચ્છ
ખડતાલ, સ્ત્રી૦ લાત,પાટુ ૨ ગાયનમા જે છ તાળ તે ઠેકા ૩ લાકડાની ફડે તાળ (કાષ્ઠ૦)૪ કાંસી જોડા
ખડતાળવુ, ક્રિ૦સ૦(ખરી+તાડવુ)પગની ખરીઓથી-જમીન ખોતરવી (ઘોડા, ગધેડા, ઇ૦ ની)
ખડદાં, ન૦ગચિયા,થીજેલા લોચા ૨ છિદ્ર,ખોડ,દોષ
ખડધાન, ન૦વાવ્યા વગર ઉગી નીકળતુ જે અનાજ તે,હલકી જાતનુ અન્ન
ખડધામણી, સ્ત્રી૦એક જાતનુ ઝાડ, મોટી ધામણી
ખડધાયેલુ વિ૦ કીડ લાગેલુ, ખવાએલુ ૨ મેલુ, ઓત્રગળા વગેરેથી ગંદુ ૩ ગોમાએલુ
ખડધાલ, વિ૦ ખવાઇ ગયેલુ,વસાઇ ગયેલુ
ખડપવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉખેડી કાઢવુ,ખોતરી કાઢવુ
ખડપુ, ન૦ ખડપો,ખરપડી
ખડપો, પુ૦ મોટી ખરપડી,ખરપો ૨ તમેથો
ખડબચડુ, વિ૦ ખાડાખબચાવાળુ, વિષમ, ઉંચુનીચુ,કરકરુ,ખાડા બેયાવાળુ,સફાઇ વગરનુ
ખડબડાટ, પુ૦ અવાજ,ઘોંઘાટ ૨ તોફાન,ગડમડ
ખડબા-બુ, ન૦ ચિકણા પ્રવાહીનુ મંધાઈ ગયેલુ ચોસલુ જાડુ ટુકડુ, દડબુ [કિનીગડ
ખડબુચ-બુચુ, ન૦ (ફા૦ ખરબુઝહ) તડબુચ'
ખડબુચી, સ્ત્રી૦ખડબુચનો વેલો
ખડભડ, સ્ત્રી૦ ગરબડ, ઘાંધલ ૩ કજિયો, બોલાચાલી ખડભડ જોગ-ટંટો ફસાદ થાય તેવો સબબ
ખડભડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખડખડાટ થવો,ખડખડવુ ૨ તકરાર થવી
ખડભડાટ, પુ૦ ખખડાટ ૨ ધાંધલ, ખડભડ
ખડમઘ, સ્ત્રી૦ એક ઔષધિ વેલો
ખડમાકડી, સ્ત્રી૦ (સ૦ખડ મર્કટી) એક જાતનું વાસમા થતુ લીલુ જીવડુ
ખડમોસાળ, ન૦ માનુ-બાપનુ મોસાળ
ખડવહેવણુ, સ્ત્રી૦ વડ વહેવણ, **ખડવહેવાઇ-વહે** વાઇનો બાપ

ખડશિંગી, ન૦ (સ૦ ખડ્ગશ્રુંગિકા.) આ ઝાડ ઘણુંજ મોટુ થાય છે એને હાથ સવાહાથ લાંબી શિંગો થાય છે તેનુ શાક અને અથાણુ થાય છે

ખડવું, ક્રિ૦ સ૦ ચોપડવુ, લેપ કરવો, ખરાબ કરવુ ૨ ઉતરી જવુ, અખડાવુ, ઉતરી પડવુ ૩ સંડોવવુ, આળ મુકવુ

ખડસલ, પુ૦ ઘરનો પાયો

ખડસલિયો, પુ૦ પીનપાપડો

ખડા, સ્ત્રી૦ પાવડી, ચાખડી, પાદુકા ૨ જોડાનો પાની આગળનો ઉભો ભાગ

ખડાઈ, સ્ત્રી૦ વાઝરડી, રેતી (સોરઠ) ૨ શઠતા, જાણી જોઇને કામ ન કરવુ તે

ખડાઉ, સ્ત્રી૦ ચાખડી, પાવડી ૨ સુકુ ઘાસ

ખડાઉતાર, વિ૦ જોડા ઉતારતા વાતજ સીકારાય તેવી (હુંડી), તરત મુદતની

ખડાઉપાડ, વિ૦ ઉભા ખડાનો, ખડાદાર (જોડો)

ખડાખડ, અ૦ જોરમા ખડખડ અવાજ થાય તેમ ૨ ચાલાકીથી, ઉતાવળથી

ખાડાખાસ્ટકુ, ન૦(સં૦ ષટ્ક+અષ્ટક)૭ અષ્ટક વાળો યોગ, સામી પ્રીત, અણબનાવ, વિરોધ, રાશ ન આવવી તે જ્યોતિષમા વર અથવા કન્યા એમની પરસ્પરની રાશી થકી પરસ્પરની રાશી છટ્ઠે અને આઠમે હોય તો તેને ખડાખાસ્ટકુ કહે છે

ખડવો, પુ૦ લાકડાનો જોડો

ખડિયાખડખડ, સ્ત્રી૦ બિસ્માર હાલત ૨ જ જાગ, માથાઝીક ૩ ભાગીતુટી હાલત ૪ વિ૦ ભ ગીતુટી હાલતવાળુ, અખગડખગ, બિસ્માર

ખડિયુ, ન૦ ખરડિયુ ૨ જોટકુ, જુવાન ભેશ.

ખડિયો, પુ૦ શાકી રાખવાનુ પાત્ર, દોત ૨ ઘણા પડવાળી ઝોળી, કોથળો ૩ ખતવો, વાટવો ખડીયા ભરવા-ઉપડી જવુ, ઉચાળા ભરવા, પોટલા બાધવા

ખડિયો કલમ, ન૦ દોવત કલમ, લખવાના સાહિત્ય

ખડિયોખાર, પુ૦ એક જાતનો ખારુ ટંકણખાર

ખડિયોસાપ, પુ૦ ચિત્તો દીપડો.

ખડી, સ્ત્રી૦(સં૦ખટિકા) ઉજળી ચીકણી માટી, ૨. પથ્થરના નાના નાના કકડા. (રસ્તે નાંખવામા આવે છે તે) ૩ વગર વિયાએલી ભેશ, જોટડી.

ખડુ, વિ૦ ઉભુ, ટટાર ૨ તત્પર, તૈયાર, હાજર.

ખડુ, ન૦ પાણી ચુવીને તેનુ ઈટનુ ઢેખુ, ડીકરૂ.

ખડેધાટ, ત્રિ૦ ટટાર, મગરૂર, અનમ્ર. ૨ ભઠ્ઠીમા બાફ્યા વગર ધોએલુ (કપડુ) ૩ સજ્જ, તત્પર

ખડેચોક, અ૦ જાહેર રીતે, છચોક

ખડેજોડે, અ૦ ચડે ઘોડે, આવતાવાંતજ, ઉભેઉભે.

ખડેલુ, વિ૦ ભાગી ખરી પડેલું

ખડો, પુ૦ (ખડુ—ઉભુ) એડીને લગતો જોડાનો ઉંચો ભાગ. ૨ કુકડા કબુતરને રાખવાનુ પાંજરું.

ખણુ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ક્ષણુ) પળ, ક્ષણ જરા વાર ૨ ટેબલ-કબાટનુ ખાનુ ૩ વલુર, ચેળ, ખરજ. ૪ એક જાતની ગરોળી, જે કરડવાથી માણસ તરત મરી જાય છે (કચ્છ)

ખણકો, પુ૦ રણકો રણકારો ૨ ખટકો, સણકો.

ખણખણ, અ૦ એવો થતો અવાજ, ઝણઝણ. ૨ સ્ત્રી૦ છદ, નાદ, ખંત

ખણખણવું, ક્રિ૦ અ૦ ખણખણ એવો અવાજ થવા, રણકારો થવો, ખડખડવું

ખણખણાટ, પુ૦ ખડખડાટ, રણકો

ખણખણતુ, વિ૦ ખખડતું, રણકારતું

ખણખોજ-ત, સ્ત્રી૦ ખત રાખી જોવું તે, બારીક તપાસ ખણખોતર [ઉલટસુલટતપાસ, અર્થેનિપજપુ૦

ખણખોતર, સ્ત્રી૦ ખાખાખોળા, બારીક શોધ

ખણજ, સ્ત્રી૦ વલુર, ચેળ.

ખણવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉઝરડવુ ખોતરવુ ૨. ખોદવુ. ૩ તોડવુ, ચુટી ભરવી. ૪ વલુરવું, ખજવાળવુ.

ખણસ-હ, સ્ત્રી૦ (હિં૦ દેં૦ ખણસા) વહેમ, શકા, સંશય ૨ ચડસ, દંશ, અટસ, ખુનસ. ૩ ખત, ભાવ હોસ ૪. હાજત ૫ આદત, ટેવ

ખણસાવું, ક્રિ૦ અ૦ દુભાવુ, વાંકુ પડવુ, દાઝે બળવુ ૨ વહેમાવુ, ખાલી શકા કરવી.

ખણિક, વિ૦ (સ૦ ક્ષણિક) ક્ષણભગુર

ખણું, સ્ત્રી૦ ક્ષણ, નિમેષ

ખડ, પુ૦(સં૦ ખંડ્—ભાગવુ,) ભાગ, કકડો. અ શ. ૨ પ્રકરણ બાબ. ૩ એક ચોળી—ચોળી થાય તેટલું મોળિયાં સાથે વણેલુ કપડુ, રેજો ૪. ભાગ્ર ખાનું. ૫ ઓરડો: ઘરનોં એક ભાગ. ૬ પૃથ્વીના

મોટા ભાગોમાનો એક (ઓશયા ઇ૦) ૭.તગ્ડ,ફાટ ૮ વિ૦ વિભાગી, એક ભાગ હોય તેવુ, ખડકાવ્ય

ખંડણી, સ્રી૦ ઉપરી રાજા તાબાના રાજાપ સેથી જે ઉપરીપણાનો હિસ્સો લેવો તે,ઘાસ દાણો, કર, ખિરાજ, ચોથાઇ ૨ હિસ્સો, ભાગ.

ખડન, ન૦ (સ૦)ભાગી–તોડી–પાડવુ તે,રદિયો, નિરાકરણ છેદન, પ્રત્યાખ્યાન

ખડાખડી, સ્રી૦ ભીડાભીડ, કચરાકચરી

ખંડવુ ક્રિ૦ સ૦ ખડી લેવુ, માગના લહેણામા અમુક કિમતે લેવુ આપવુ તે ૨ કિમત ઠરાવવી, આકવુ ૩ ઉચક–ઉધડુ સામટુ ઠરાવવુ

ખંડી, વિ૦રહેવાસી "વનખંડી" ખડા અપવુ –જથાબંધ માલ ઓછી કિંમતે આપવો ૨ દેવાને પેટે અમુક કિમત ઠરાવીને વસ્તુ આપી પતાવવુ ખડી રાખવુ–જથાબધ માલ ઉચક કિમત ઠરાવીને સામટો લઈ લેવો ૨ માગના પેટે અમુક માલ ઉચક કિમતે લઇને પતાવવુ, માંડી વાળવુ ખંડીલેવુ–ખડી રાખવુ

ખંડાવવુ,ક્રિ૦સ૦કોઇ ખાડે તેમ કરવુ, કચરાવવુ

ખડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભુકો થવો, કચરાવુ ૨ નુકશાનમા આવવુ ૩, પીડાવુ, ભીડમા હેરાન થવુ

ખંડિત, વિ૦ ભાગેલુ ટૂટેલુ, ખાડુ

ખડિતા, સ્રી૦ (કાવ્યશાસ્રમા)અષ્ટ નાયિકામાની એક,પોતાનો પ્રીતમ સપત્નીને ત્યા રહી આવેલો જોઇને મનમા બળી જાય તે [ઘરનુ ખોખુ

ખંડિયેર, ન૦ભાગેલી તુટેલી ઈમારત, પડી ગયેલા

ખંડિયું,વિ૦ખડણી ભરનાર, તાબેદાર ૨ ખડિત

ખંડું, વિ૦ ખડિત, ભાગેલુ, ટૂટેલુ

ખડેર, ન૦ખડિયેર, પડી ગયેલા ઘરનુ ખોખુ

ખત, ન૦ (આ૦) લેખ દસ્તાવેજ,લખાણ ચિઠ્ઠી– "વેચાણખત, ગીરોખત" ખત ફાટવુ જોખમ જતુ રહેવુ, ખરચમાથી બચી જવુ

ખતપત્તર, ન૦ ખત ને એવા બીજા કિમતી કાગળિયા, લેખી મુદ્દો [ખલાસ, સમાપ્ત

ખતમ, સ્રી૦ (આ૦)આખર,છેડો, હદ ૨ અ૦

ખતરવટ, સ્રી૦પુરૂ કરવાનો દૃઢ નિશ્ચય તે,ક્ષત્રિયધર્મ, ૨. અ૦ એ સરખા ઉત્સાહથી, આગ્રહપૂર્વક

ખતરાં, ન૦અડચણ આફત ૨ ખોડ છિદ્ર

ખતરી,પુ૦ ક્ષત્રી,રજપુત ૨ એક નાત [આચકો

ખતરો, પુ૦ (આ૦) વેહેમ, શક, ડચકો, ૨ બીક,

ખતવણી, સ્રી૦ ખતવવુ તે, રોજમેળ ઉપરથી જુદેજુદે ખાતે ઉતારવુ તે [વાર ઉતારવી

ખતવવુ, ક્રિ૦ સ૦ રોજમેળમાથી રકમો ખાતા-

ખત–ત, સ્રી૦ (આ૦) ઠોકર થાપ, ગોદા

ખતામ, સ્રી૦ (આ૦) ભૂલ, ખામી ૨ આરોપ, દુષણ ૩ શ્રાપ, બદદુવા

ખતો, પુ૦ કામળી, ધાબળી [થતો અવાજ

ખદખદ, અ૦ જાડા પ્રવાહી પદાર્થનો ઉકળતા

ખખદવુ, ક્રિ૦ અ૦ તળે ઉપર થવુ ઉકળવુ

ખંડવુ, ક્રિ૦ સ૦ દાબાવવુ તગેડવુ,નસાડવુ ૨ બહુ મહેનત આપવી [નકામી અથડામણ

ખદડામણ, સ્રી૦ ખૂબ દોડાવવુ તે, તગેડ ૨

ખદડુ,વિ૦ઘર પોતાનુ, જાડુ [વાથી થતો અવાજ

ખદડુકખ-ડુક, અ૦ ઘોડાની દોડ, અથવા દોડ

ખદબદ, અ૦તળે ઉપર થતુ હોય તેમ, સડતુ હોય તેવુ, કીડાઓનુ ઉભરાવુ તે

ખદબદવુ, ક્રિ૦ અ૦ સડવુ, કહોવુ, જીવડા પડવા, ઉભરાઈ આવવુ

ખદવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ખદ્–દૃઢ થવુ) સાથે સાથે ચાલવુ દોડવુ તગડાવુ, આગળ વધવુ

ખદિર, પુ૦ (સ૦) ખેરનુ ઝાડ.

ખદિરસ૨, પુ૦ (સ૦ ખેરમાળ કાથો

ખદિરિકા,–ખદીરી, સ્રી૦ (સ૦) રીસામણીનો વેલો, લાજાળુની વેલ ૨ લાખ

ખદુશાખદુશા,અ૦ ટુકા પગલે દોડવુ તે, ખદુક ખદુક

ખંડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખદડવુ,વાર વાર ફેરા આટા ખવરાવવા ૨ મહેનત કરાવવી ૩ કાઢી મુકવુ હાકી કાઢવુ

ખદ્દડ, વિ૦ ઘર પોતાનુ, ખદ્દુ ધિંગુ, જાડુ

ખદ્યાત, પુ૦ (સ૦) પતગિયો ૨ એક જાતનો ચળકતો કીડો આગિયો ૩ તારો, સૂરજ, ઇ૦

ખનખન સ્રી૦ શકા, હાજત ૨ ખત,લાગણી.

ખની, સ્રી૦ (સ૦) ખાણ ૨ ખોદેલો ખાડો.

ખનીજ, વિ૦ (સ૦) ખાણમાથી નીકળેલુ જમીનમાથી ખોદી કાઢેલું.

ખત, સ્ત્રી૦ પાછળ લાગ્યા રહેવુ તે ૨ કાળજી, ચાનક. ૩. છીટ, ચીઢ, કટાળો [ખતવાળુ
ખતી—લું, વિ૦ પાછળ લાગુ રહેનાર,ચાનકદાર,
ખતે પડવુ, ક્રિ૦ સ૦ પછવાડે લાગવુ,કેડો લેવો, કાયર કરવુ, સતાપવુ ૨ ચાનક રાખવી ૩ ભૂલ ખોળ્યા કરવી,ખણખોજ કરવી
ખધાઇ, સ્ત્રી૦ લુચ્ચાઇ, દોગાઇ, ઠગવેડા
ખધું, વિ૦ ખધાઇ કરનાર ધર્ત, પક્કુ, ખળ
ખધોલો, પુ૦ (સ૦ સ્કંધ) ખાધ સ્કધ
ખન્તું, ન૦ અથાણુ (ભીલુ)
ખપ,પુ૦ બજારની માગણી, ઉપાડ, ઉઠાવ,ખપત ૨ વાવર, વપરાશ ૩ કામ,ઉપયોગ ૪ તગી, ખોટ ખપ આવવુ—માર્યા જવુ ખપ લાગવુ—કામ આવવુ ખપ જાગવો—માગણી થવી, રાખવુ ૪ સ્ત્રી૦ ખત, "ખપ કરી ખોળજો"
ખપજોગું, વિ૦ જરૂર જેટલુ,કામ જેટલુ,
ખપત, સ્ત્રી૦ ઉપાડ, વપરાશ, વાવર, ખપ
ખપતુ, વિ૦ વેચાતુ, માગણી જેટલુ ઉપયોગી, જરૂરતુ, જોઇતુ. ૩ કામનુ, ઉપયોગનુ ૪ વ્યવહારમા આવતુ
ખપરડો,પુ૦ વાસની ચીપોની સાદડી, ટટ્ટી
ખપરેલ, વિ૦ છાપરે નળિયા ગોઠવ્યા હોય તેવુ
ખપવું, ક્રિ૦ અ૦વેચાવુ,ખપી જવુ ૨ વવરાવુ, વપરાવુ, ખરચાઇ જવુ ૩ અકાવુ,મણાવુ,ગણતરી થવી. ૪ કામમા આવવુ, ઘટતુ થવુ—હોવુ ૫. (વસ્તુ) ઇચ્છવુ,માગવુ ૬ ટળવુ, મરવુ "તુ પ્લેગમા કા ન ખપી ગયો !" ખપીજવુ—ખપવુ, વેચાઈ જવુ ૨ પુરુ થવુ, સીલીક ન હોવી ૨ માર્યા જવુ, ભોગ થઈ પડવુ 'ખપ્પરમા સૌ ખપી ગયા.' [૨. કામઠુ. ૩ એક જાતનું ઝાડ
ખપાટ, પુ૦ લાકડાનો વહેરેલો ચીરો, કાટ,ચીપ
ખપાટિયુ, ન૦ વાસની ચીપ,ખપાટ,કામઠુ
ખપાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ખપે તેમ કરવુ, વેચવુ ૨. વાવરવુ, વાપરી દેવુ
ખપુકલી, સ્ત્રી૦ ઝુપડી. ૨ વિ૦ નાજુક.
ખપુવો,પુ૦એક જાતનુ શસ્ત્ર "ખપુવા ખજર"
ખપૂંસવું,ક્રિ૦સ૦ ખોખર કરવું,મારવુ (કાઠિ૦)
૨ પાછળ પડવુ [૨ ગુગુ, છોડ, પોપડો.
ખપેડી, સ્ત્રી૦ઉગતા છોડ ખાઇ જનાર એક જીવડુ.
ખપેડો, પુ૦ ખપરડો, ટટ્ટી [પડ, કપોટી.
ખપોટી,સ્ત્રી૦એક જાતની રેતી ૨ ભિગડુ,પોપડી,
ખપોટુ, ન૦ પડ, પાતળુ છોડુ, ભિગડુ
ખપ્પર, ન૦ (સં૦ખર્પર) જેમા આવેલુ બધુએ ખપી જાય તેવુ નાશકારક પાત્ર. (દેવીનુ) ૨ ઝેરી નારિયેળનુ હોડીના આકારનુ ભિક્ષા પાત્ર. ખપ્પરમા લેવુ—ખાઇ જવુ, ચૂસી લેવુ.૨ મારી નાખવા—નુકશાન કરવાને પોતાના કબજામા લેવુ
ખફગી, સ્ત્રી૦ ઇતરાજી, નાખુશી
ખફા,વિ૦(ફા૦)ગુસ્સે હોય તેવુ,નાખુશ,ક્રોધાયમાન
ખબકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોરવુ,સટી જવું.
ખબડદાર, વિ૦ (કા૦) ચોક્સ, સાવધ ૨.ઘણી વાતની માહિતી ધરાવનાર, કુશળ, હોશિયાર, કામેલ ૩ બે પૈસાની પુજીવાળુ, સધન
ખબડદાર, અ૦ સાવધાન, સભાળપૂર્વક.
ખબડદારી, સ્ત્રી૦ સાવધાની, સાવચેતી, ૨ ક.એલિયત હોશિયારી ૩ સભાળ, ફિકરીપણુ.
ખબર, સ્ત્રી૦(અા૦)દેશાવરમા બનેલી હકીકતની જે જાણ તે, સમાચાર વર્તમાન ૨ સંદેશો,કહેણ, પેગામ ૩ ઉડતી વાત, ગપ ૪ જાહેર કરવુ તે, ચેતવણી ૫ નજર,લક્ષ, મઝાળ,નીઘા ૬. બાતમી, હકીકત. (છુપી.) ૭ જ્ઞાન,માહિતી ૮, વિ૦માલમ, જાણીતુ ખબર આપવી—જાણ કરવી જણાવવુ. ખબર રાખવી—ચોકસી—સભાળ રાખવી ખબર લેવી—સભાળ રાખવી. ૨ સમાચાર જાણવા.૩ વેર લેવુ ખબર કાઢવી—પૂછ પાછ કરવી,સમાચાર જાણવા બેખબર-અજાણુ.
ખબરઅતર, સ્ત્રી૦ (ફા૦) કોઇની તદુરસ્તી સબધી પડપુછ તે,સભાળ ૨ માહીતી, સમાચાર.
ખબરદાર, વિ૦ ખબડદાર, જુઓ
ખબરદારી, સ્ત્રી૦ ખબડદારી, જુઓ
ખબાખબ, સ્ત્રી૦ ધોધાટ, ધાધલ ૨ ધાટાધાટ તકરાર. (કાઠિ૦)
ખબુતર, ન૦ (ફા૦) એક જાતનુ પક્ષી,કબુતર
ખબુસવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખપુસવુ, જુઓ.

ખઓચિયુ, ન૦ ખાઓચિયુ
ખભળવુ, ક્રિ૦અ૦ આમ તેમ હાલવુ ૨ ડહોળાવુ (પેટમા) ૩ ઓચીંતા ગભરાવુ ૪ ગુર ગુર થવુ, ગડગડાટ થવો [ઉપર થવુ તે
ખભળાટ, પુ૦ ખળભળવુ તે ઉથલપાથલ, તળે
ખભો, પુ૦ (હિં૦ દે૦ ખમ્મો) હાથનુ શરીર સાથે જ્યા જોડાવુ થાય છે તે, બગલ ઉપરનો ભાગ ખાધ કાધ ખભે હાથ મૂકવા—સોગન ખાવા ખભો ચઢાવવો—ના કહેવી ૨ શરમાવુ ખભો ઠોકવો—ઉત્તેજન આપવુ, શાબાશી આપવી
ખભ, પુ૦ (સ૦ સ્થભ) કેળનો થાભલો
ખમ, સ્ત્રી૦ ભુજ, બાહુ ભુજનો નીચલો ભાગ ખમ ઠોકવી—બાહુ થાબડવી (કુસ્તીમા)
ખમખમવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાગવુ, ખખડવુ
ખમચાવુ, ક્રિ૦અ૦ ખચવુ અટકવુ, અચકાવુ
ખમણ, ન૦ લીલાકળનો છુદો, છીણ
ખમણવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખમણીથી સોરવુ છીણવુ
ખમણી, સ્ત્રી૦ ખમણવાનુ ઓજાર, છીણી.
ખમતખામણ, ન૦ માફ માગવી તે (જૈન)
ખમવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાખવુ, સહન કરવુ વેઠવુ ભોગવવુ, અનુભવવુ, સોસવુ ૨ ખમણવુ, છીણવુ
ખમા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ક્ષમા,) સાખી રહેવુ તે, ખામોશ, દરગુજર ૨ સબુરી ધીરજ અ૦ કઈ દુખ ન થાઓ એવા અર્થમા વપરાતો ઉદ્ગાર
ખમાચ-ચી, પુ૦ રાતે ગાવાનો એક રાગ
ખમાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ક્ષમા કરવુ માફ કરવુ, સાખવુ (જૈન).
ખમીર, ન૦(આ૦) ખટાશવાળુ ઉભરણ, આથો, ઉભરો, ખીરૂ ૨ તાકાત, કસ, જોરવવાની શક્તિ
ખમીરી, વિ૦ ખાટુ, જોમદાર
ખમીસ, ન૦(પોર્ટુ૦ કેમીસ) મોટુ, ખુલતુ અને બાયે હાપવાળુ પહેરણ
ખપાલી-ળી, સ્ત્રી૦ ખેડુતનુ એક ઓજાર, પજેટી
ખમ-ભ, (સ૦ સ્તભ) થાભલો, ખામ
ખભાતી, વિ૦ ખભાત શહેરનુ ખભાતી તાળા દેવાવા—નિરાશ જવો
ખમો, પુ૦ ખમો ખાધ સ્કધ

ખય, પુ૦ ક્ષય, જુઓ
ખર, પુ૦ [સં૦] ગધેડો, રાસભ ૨ વિ૦ મૂર્ખ, બેવકુફ ઠોઠ ૩. ઉનુ, તાતુ, ગરમ. ૪. તીખુ. તીક્ષ્ણ ૫ ખોખરુ
ખરકલો, પુ૦ ઢગલો, ગોઠવેલી વસ્તુઓનો ઢગ
ખરખબર, સ્ત્રી૦ સરસમાચાર, હકીકત [એવુ
ખરખડિયુ, ન૦ સુકુ નાળિયેર ૨ વિ૦ ખડખડે
ખરખર સ્ત્રી૦ ખરખરી, કફ ૨ અ૦ એક પછી એક ખરતુ હોય તેમ "ખરખર આસુ ચાલ્યા"
ખરખરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખખરવુ જીર્ણ થવુ, દરળી જવુ ૨ ખરખર પડવુ, ખરવુ ૩ ગળામા કફ બોલવો [ખરચ, લાગત
ખરખરાજાત, સ્ત્રી૦ કોઈ વસ્તુ પાછળ થવુ
ખરખરી, સ્ત્રી૦ ગળામા બોલતો કફ સસણી ૨ કાળજી, ચટપટી
ખરખરો, પુ૦ ખખરો, શોક બતાવવો તે ૨ ખટકો, ખેદ, શોચ. ૩ શકા, અંદેશો
ખરખલો, પુ૦ ખરકલો, ઢગલો, ઉતરડ "દાદે આવ્યા દાથરિયોના દાન તાવડીઓનો ખરખલો રે"
ખરચ, પુ૦ [ફા૦] ખરચવુ—વાપરવુ તે, વ્યય. ૨ મૂલ, કિમ્મત, લાગત ૩. જેમા ખરચ થાય તેવુ કાય—અવસર તે ખરચ ખાતે લખવુ—માડી વાળવુ ૨ ખર્ચના હિસાબમા લેવુ ખરચ પાણી—જમણવાર ખરચ ખાવા—વગર કારણે ભથ્થા ખાવા [૨ અવસરનુ ખરચ, વરો
ખરચખુટણ, પુ૦ પરચુરણ ખરચ, ફાલતુ ખરચ
ખરચવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખરચ કરવો વાપરવુ ૨ ગાળવુ.
ખરચાઉ-ળ, વિ૦ (ફા૦) ખરચ કરે તેવુ હાથનુ છુટુ, ધૈતાળ ૨ ખરચ થાય તેવુ ૩ કિમતી, મોઘુ.
ખરચી, સ્ત્રી૦ ખરચવાને માટે જોઈતી વસ્તુ (અન્ન, નાણુ), વાપરવાની રકમ ૨ ગુજરાનનુ સાધન, ખાવાનુ **ખરચીખાવુ**—વાપરી નાખવુ વટાવીને ખાવુ **ખરચીચુનો**—સાધારણ કામમા વાપરવાજોગ ચુનો **ખરચીપાણી**—આજીવિકાના સાધન, ખરચખુટણ [જવુ, હગવા જવુ
ખરચુ, ન૦ હગણ, ઝાડો. **ખરચુ જવુ**—ઝાડે ફરવા
ખરચો, પુ૦ કાપતા જમીન ઉપર રહેલુ ઠુઠુ

ખાપો. ૨. સપાટી ઉપરનો અંકુર, ફણગો, વાળ ઈનો ખાપા ૩.પતરાળા સીવવાની રાડાની છોતં
ખરજ, સ્ત્રી૦ચામડીનો એક રોગ ૨ ખજવાળ, ચેળ,વલુર. ૩ ગાયનમા જે પહેલો (ઠેક નીચો સ્વર) સૂર તે
ખરજવું, ન૦પાણી ઝરપતો ચામડીનો રોગ
ખરડ, સ્ત્રી૦ [ક્ષલ્-ધોવુ)જાડા રગડો ઉનો લેપ
ખરડકું, ન૦ વહેળીઉં (ઝાલાવાડ)
ખરડવું, ક્રિ૦ સ૦ચોપડવુ, લેપ કરવો ૨.ખરાબ કરવુ, બગાડવુ ૩ સંડોવવુ [વાવુ ફમાવુ
ખરડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ બગડવુ, લપગડાવુ ૨ ગડો-
ખરડિયુ, ન૦ ખૈડિયુ,કરવરૂ વર્ષ, સુકવણુ.
ખરડો, પુ૦ (સ૦ ક્ષર્-ટપકવુ) નમુનો,છુટવાના અક્ષરોનો કાગળ.૨ મુસદ્દો,અસલ લખાણ ડોળિયુ ૩ ખેતરો સંબંધી હકીકત લખેલી હોય તેવુ તલાટીનું પત્રક ૪ ઉઘરાણીની યાદી, ટીપ ૫. ખરડ, લેપ
ખરતરગચ્છ,પુ૦(સં૦)જૈન સાધુઓની એક જાત
ખરતું કરવું,ક્રિ૦સ૦દૂર કરવુ ૨ વહી જવા દેવુ
ખરપડી, સ્ત્રી૦ ખરપી તબેથાના આકારનુ નીંદવાનુ હથિયાર [નો પાવડો
ખરપડો, પુ૦ ખરપો જુઓ ૨ રેલવે એન્જીન-
ખરપવું, ક્રિ૦ સ૦ ખણવુ; ઉખાડવું, સોરવુ,
ખરપી, સ્ત્રી૦ ખરપડી [નીંદણ ખણી લેવુ
ખરપો, પુ૦ સપાટીપરથી ઉઝરડીને સોરવાનુ ઓજાર, ખડપો.૨ દુધપાક વગેરે હલાવવાનો મોટો તાવેથો ૩ કમઅક્કલ ગામડિયો, ગમાર
ખરબચડું,વિ૦સપાટ નહિ તેવુ,ખાડા ખૈયાવાળુ
ખરમચી, સ્ત્રી૦ આદત, ટેવ
ખરલ, પુ૦ (ખલ,) મુસળી, દસ્તો [ગયેલા છોડ
ખરવડ, સ્ત્રી૦ આબલીના થડના સુકા તરડાઇ
ખરવાડ,સ્ત્રી૦ખળા કરવાની જગા, પરવાડ,પાદર
ખરવા, પુ૦ ઢોરના પગે થતો એક કીડ રોગ
ખરવાણુ, વિ૦ સહનશીલ, ચીવટ, કઠણ દુઃખ ખમીને રીઢુ થએલું
ખરવું, ક્રિ૦ અ૦ વળગી રહેલી વસ્તુનુ છૂટી જુદુ પડવુ; ગરવુ, સુકાઇને પડી જવુ; ૨ જવુ, દૂર થવુ ૩ ઉતરી જવુ ઉખડવુ, ખરતું કરવુ—દૂર કરવુ, પડતુ મૂકવુ ખરતુ આપવુ—ખડખડીઉં આપવુ, રજા આપવી ખરી પડવું—પડી જવુ ૨ વાળ) ઉતરવુ, ઉખડી પડવુ.
ખરસટ,વિ ખડબચડુ બરસટ,બરડ,તકલેદી કાવલુ
ખરસલી, સ્ત્રી૦ ઘાસનુ પાનુ ૨ ઘોડાને ખવરાવવાનુ ઘાસ
ખરસલુ, ન૦ઘાસ, ખડ ખરસલાનો તાપ ને મા વિનાનો બાપ—ખરસલીનો તાપ થોડી વારજ રહે છે, તેમ મા વગરના બાપનુ હેત હોય છે
ખરસાડી-ણી સ્ત્રી૦ પાન વગરની પાતળી લીલી ડાખલીઓવાળુ ને અંદરથી દૂધ નીકળતુ એવુ એક ઝાડ,એક જાતની થુવર [૨ વિ૦ ખરેખરુ
ખરાખર,અ૦ આખર, હદ ઉપરાત, અણી ઉપર
ખરાખરી, સ્ત્રી૦૨ ખરાપણુ સાચવટ, સચ્ચાઇ ૨ ખરેખરુ કરાવવુ તે, મોઢામોઢ કરાવવુ તે, પુરવારી,સાબીતી ૩ અડી વેળા,આપત્કાળ, સંકટ
ખરાજાત,સ્ત્રી૦માલ ઉપરની જે લાગત તે મજુરી બગાડ, વગેરેનુ માલ પાછળ થતુ ખરચ તે
ખરાડ,સ્ત્રી૦છોડ, ઝાડ નીચે પડેલા સુકા પાદડા, ડાખળા તે, ગર ૨ ખોટ, ઘટ, ઘસારો
ખરાદ, સ્ત્રી૦ જે યંત્રથી લાકડુ, હાથીદાત, ધાતુ વગેરેની ચીજો ગોળ ઉતરે છે તે, સઘેડો, ચરખી.
ખરાદી,પુ૦ખરાદ-સઘાડા ઉપર ઘાટ ઉતારનાર
ખરાપણુ, ન૦ સચ્ચાઇ, વાજબીપણુ, સત્ય
ખરાબ, વિ૦ અ૦) સારાનુ ઉલટુ,ભુડુ નઠારૂ, નરસુ ૨ ઉલટુ વિપરીત. ૩ નાપસદ, અરુચિકર. ખરાબ કરવુ—બગાડવુ, અનીતિમાન કરવુ ૨ નુકશાન કરવુ, ૩ પાયમાલ કરવુ,૪ ઉરાડવુ
ખરાબખસ્ત, વિ૦ ઘણુ જ ખરાબ, પાયમાલ પડતી હાલતમા આણી મૂકેલુ
ખરાબપોર,પુ૦સૂર્ય બરોબર માથે આવે તે સમય, મધ્યાહ્ન ૨ પૂર્ણ આબાદાની, ખરેખરી ચડતી
ખરાબી, સ્ત્રી૦ બગાડ નુકસાન,જોખમ ૨. નાશ. પાયમાલી.૩ આપત્તિ, દુઃખ. ખરાબીનો ખાટલો—અસત દુઃખ.
ખરાબેહાલ, વિ૦ બહુ ખરાબ હાલતવાળુ,માઠી

દરામા આવેલુ અવદશાવાળુ

ખરાબો, પુ૦ પાણીથી ઢંકાયેલો ખડક ૨ ખેડવા લાયક નહિ તેવી જમીન [ડરે કહી દે તેવુ

ખરાબોલુ, વિ૦સત્યવાદી સાચુ બોલનાર ૨ વગર

ખરાવાડ, સ્ત્રી૦ ગામના પાદરે કરેલી ખળીઓ

ખરાવાદી, સ્ત્રી૦ સત્યવાદી સાચુ બોલનાર ૨ પ્રમાણિક, સીધુ

ખરી, સ્ત્રી૦ (સ૦ક્ષુર–ખુર) વાગોળનારા પશુને પગના આગળા ને ઠેકાણે જે નખ જેવુ હોય છે તે, ખુર, સુમ [ગોબીલુ (નવસારી)

ખરીખો, સ્ત્રી૦ એક જાતની છોકરાની રમત,

ખરીતો, પુ૦સરકારી કામકાજનો લખોટો,ખલિતો

ખરીદ, વિ૦ (ફા૦)વેચાતુ લીવેલુ, ખરીદેલુ ૨ સ્ત્રી૦ ખરીદવાનુ કામ, ખરીદી ખરીદભાવ–જે ભાવે લીવેલુ હોય તે મળ કિમત ખરીદ કરવુ–મૂલ્ય આપીને લેવુ, ખરીદવુ

ખરીદદાર, વિ૦ ખરીદ કરનાર, વચાણ લનાર

ખરીદવુ, ક્રિ૦ સ૦ નાણુ આપીને લેવુ, વેચાતુ લેવુ, સોદો કરવો

ખરીદી, સ્ત્રી૦ખરીદ કરવુ તે ૨ વેચાતુ લીધેલુ તે

ખરેપટ્ટી, સ્ત્રી૦ ગામને દેવામાથી મુક્ત કરવા માટેનુ ઉઘરાણુ [ચોમાસુ પાક

ખરીફ, સ્ત્રી૦ (આ૦) ચોમાસામા વવાતા ધાન્ય,

ખરૂ, વિ૦ સાચુ,સત્ય,કદી ફેર ન પડ તેવુ ૨ ઘણુ શેકેલુ ૩ પાકુ મોઢે–પાઠે–તૈયાર કરવુ ૪ કડક, તીખુ આકરુ **ખરા કરવા**—મંદવાડમાથી બેઠા થવુ, બચી જવુ **ખરૂ કરવુ**—મોઢે કરવુ પાકુ કરવુ, **ખરા પરસેવાનુ**–ખરી મહેનતથી પેદા કરેલુ, પરસેવો ઉતારી પેદા કરેલુ

ખરૂ, અ૦ હા સાચુ, ઠીક, વારુ, અલબત

ખરે, અ૦ સાચે, નક્કી, ખરેખાત

ખરેખર, અ૦ સાચેસાચુ, ખચીત

ખરેખરુ, વિ૦સાચેસાચુ ખરુ જરૂર અગત્ય,સખત મુશ્કેલ ૨ કસોટી થાય તેવુ શિરમહ્રાનુ 'ખરે ખરો ખેલ આ તો, ખેલવુ ખાડાની ધારે'

ખરેખાત અ૦નક્કી ખચીત ૨ વિ૦સાચુ,આમેહુબ

ખરેટા, પુ૦નામણ ઉપર પડતા પ્રવાહોના ગાર

ખરેટી, સ્ત્રી૦ સુકાઇ ફાટી ગએલી તરીવાળી જમીન

ખરેડુ, ન૦ તરત વિયાયલી ગાય–ભેંશનુ જાડુ દૂધ

ખરેડી, સ્ત્રી૦ગરેડી, ગડગડી, ફપ્પી

ખરેરો, સ્ત્રી૦ગળામા બાઝેલો ચીકણો મળ–કફ શ્વાસ નળીમા સોજો આવવાથી શ્વાસ લેતાં જે અવાજ થાય છે તે ગળામા ખરખર થવુ તે

ખરરો, પુ૦ ખરેડો, બળદ ઘોડાના શરી ઉપરથી મેલ કાઢવાનુ લોઢાનુ ઓજાર હાથિયો

ખરેટો, પુ૦ ઓઘરાળા, ચૂલના ડાઘ ૨ દાઝી ગયેલા અન્નના પોપડા

ખરેડુ ન૦ ખરેડુ,જુઓ ૨ વાંકુ પડવુ, આડુ પડવુ 'દેવનુ કામ કઈ ખરેડુ પડે

ખરેખર, અ૦ ખચિત,ખરેખર, અવશ્ય,

ખર્વ, ન૦(સં૦)હજાર કરોડ ૧૦૦૦,૦૦,૦૦૦ ૦૦૦

ખર્વ, વિ૦ (સ૦)ઠિંગણુ, નીચુ, વામન

ખર્વટ, ન૦ (સ૦) પર્વતની તળેટીનુ ગામ 'ખેટ, ખર્વટ વાટિકા,વન, અને ઉપવન જાણુ"–રત્ને૦

ખલ, પુ૦ (સ૦)ખળ,શઠ,ધૂર્ત, કૃપણ

ખલ, પુ૦ ઓસડિયા કુટવાનો વચમા ખાડાવાળો પથરો [માણસ જાત, સસાર

ખલક, સ્ત્રી૦(આ૦) દુનિયા, જગત, આલમ ૨

ખલતો, પુ૦ખાનાખાના વાળી કપડાની કોથળી,

ખલઅત્તો, પુ૦ સુમળી પરાર,દન્તો, ઉપરવટણો

ખલલ, સ્ત્રી૦ (આ૦) ખલેલ, નડ, હરકત

ખલવાડ, સ્ત્રી૦ ખરાવાડ,ખળા કરવાની જગા

ખલવા, ન૦ નાના રુમળા વેગણના ભજિયા

ખલવુ, ન૦ ગાડા ઉપરના પાજરા માટે ઘાલેલો લાકડાનો ટોચો–દંડિકો

ખલવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખલમા બારીક કરવુ, કુટવુ

ખલવુ ક્રિ૦અ૦ખીલવુ શોભવુ ૨ જોમમા આવવુ

ખલાસ, અ૦ (આ૦) પુરુ,તમામ, છેડો આણેલો

ખલાસ, પુ૦ ખલાસી, ખારવો [હોય તેવુ

ખલાસણ, સ્ત્રી૦ ખલાસની સ્ત્રી ખારવણ

ખલાસી, પુ૦ (ફા૦) વહાણમા કામ કરનારો ખારવો,માછી, વહાણવટી ૨ છાપરા સચારનાર

ખલિત, વિ૦ [સ૦ સ્ખલ]ખરેલુ,ગરેલુ, પડેલુ

ખલિતો, પુ૦ (આ૦ ખલિતા–નાની કોથળી.) દસ્તાવેજનો બીડો, પરબીડિયુ

ખલી, સ્ત્રી૦ખીસકોલી. ૨ છોકરાની એક રમત

ખલીચક, ન.એક જાતની છોકરાની રમત,ખોભિલુ.

ખલીફ, પુ૦ [આ૦ ખલીફ-ફા (ત્રુ) મુસલમાનના મહમદ પેગબરના કુટુબનો ઇસ્લામ ધર્મ રક્ષક

ખલીફાત, સ્ત્રી૦ [આ૦] ખલીફની સત્તા તે

ખલુ, અ૦ [સ૦] નિશ્ચે, નકી જરૂર

ખલુલો, પુ૦છોકરાની એક રમત, ખોભીલુ, ખલી.

ખલેચી, સ્ત્રી૦ ઉપયોગની વસ્તુઓ રાખવાની ખાનાવાળી કોથળી, ઝોળી.

ખલેડી-રી, સ્ત્રી૦ ખીસકોલી

ખલેલ, સ્ત્રી૦ (આ૦) નડ, હરકત, અડચણ

ખલેલું, ન૦ ખારેક, ખજુર ૨ ખજુરી

ખલેળવું, ક્રિ૦ અ૦ મૂતરવુ,પેશાબ કરવો

ખલો, પુ૦ ખાસડુ ૨ એક રમત,ખોભીલુ.

ખવડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ મોમા ખાવાનુ ઘાલવુ જમાડવુ ૩ પાળવુ, પોષણ કરવુ ૪ (ઝેર) ખાવામા આપવુ ૫. ચટાડવુ, લાચ આપવી.

ખવળવુ, ક્રિ૦ અ૦ભોય-બિછાનાપર ગબડવુ, આળોટવુ ૨ વલુરવુ ૩ ખળભળી ઉઠવુ

ખવાઇજવુ, ક્રિ૦ અ૦ કાટ ચઢી નાશ પામવુ, ક્ષીણ થવુ ૨ ખરીને ગરી જવુ ૩ જરજર થવુ (લુગડુ) ૪ ભૂલમા-અજાણે ખવાવુ

ખવાડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખવડાવવુ

ખવાબ, પુ૦ સ્વપ્નુ, સાણુ.

ખવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખાઈ શકાવુ, જમાવુ ૨ દુરુપયોગ થવો ૩ કોઇ જાતના વિકારથી જરજર થઇ જવુ

ખવાસ, પુ૦ (આ૦) ચીજની ખાસિયત,પદાર્થનો ધર્મ, સ્વભાવ, પ્રકૃતિ, મિજાજ ૩ હજુરિયો, સેવકોની એક જાત. [દાસી ૨ ખવાસની સ્ત્રી

ખવાસણ, સ્ત્રી૦ હજુરમા રહેનારી, અનુચારિકા,

ખવાસી, સ્ત્રી૦ પરિચારિકા, દાસી

ખવીસ, પુ૦ (આ૦) અવગતીને પામેલો જે જીવ ભૂત થયો હોય તે,જબરો ને માથા વગરનો ભૂત.૨ આકૃતિથી ને જોસ્સાથી બિહામણો પુરષ, રાક્ષસ.

ખશિઆણું,વિ૦શરમાઈ-ઝ ખવાઈ ગયેલું. માન-ભગ થયેલું. ઝુદ્દુ પડી ગયેલું, ફીકુ, ખષ્ટ.

ખષ્ટ, વિ૦ (સ૦) ઝ ખવાણુ, વીલુ, છોભુ.

ખસ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ખરજ, ખુજળી.

ખસ, ન૦ એક જાતના સુગધી મૂળિયા,વીરણનો વાળો એના પખા તથા ટટ્ટીઓ બને છે

ખસકો, પુ૦ ખાચો, ખચકો, ખસરકો.

ખસખસ,સ્ત્રી૦(સ૦ ખસ્ખસ)જેમાથી અફીણ કાઢવામા આવે છે તે છોડવો ૨. એ છોડના જિડવામાથી નીકળતા ઝીણા ધોળા બી તે.

ખસખસિયુ, વિ૦ ખસખસ જેવુ ઝીણુ-રવનુ.

ખસડફસડ, વિ૦ ઘસડાતુ હોય તેવુ, તણાતુ ૨ ધમડપસડ, લથડતુ, જેમ તેમ, રગડદગડ.

ખસતુ, વિ૦ આઘુ, દૂર

ખસબો, વિ૦ સ્ત્રી૦ ખુશબો,વાસ,પરિમળ

ખસમ, પુ૦ (આ૦) ધણી, પિયુ, ખાવિદ,પતિ. ૨ રીતભાત, રૂઢિ

ખસર, સ્ત્રી૦ નિશાની,આંકો, કાપો.

ખસરકો, પુ૦ લીટો, આંકો. ૨. ઉઝરડો,ખસરો

ખસરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ક્યારા કરવા, જુદુ જુદું વાવવા ખેતરમા ભાગ પાડવા.૨.નિશાની કરવી, આંકા પાડવો

ખસરિયો,પુ૦ (સુતારનુ) લીટા પાડવાનુ હથિયાર.

ખસરો, પુ૦ નિશાની, આંકો,ઘસરકો, લીટો.

ખસલત, સ્ત્રી૦ (આ૦)ટેવ; આદત ૨ ખાસિયત.

ખસલું, વિ૦ સડેલુ; ખસિયલ.

ખસલુ, ન૦ ઘાસ, ઘાસનુ પાનુ ૨ કસ્તર.

ખસવુ, ક્રિ૦ અ૦ સરકવુ,દૂર આઘે જવુ ૨ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે જવુ ૩ ફાંદામાથી નીકળવુ. ૪ લપસવુ

ખસિયાણું,વિ૦ શરમિંદુ, છોભુ પડેલુ,માનભગ.

ખસી,વિ૦(આ૦)જેના આડ-વૃષણ કાપી નાખેલા હોય તે, ખાસી કરેલુ.(બળદ,ઘોડા.)

ખસિયુ, વિ૦ ખસિયલ, ખસવાળુ.

ખસુસ,અ૦ (આ૦) જરૂર ખચીત;નક્કી,નિસંદેહ.

ખસેડવું, ક્રિ૦ સ૦ દૂર કરવુ ખસતુ કરવુ,ફેરવવું.

ખસોટી, સ્ત્રી૦ કમ્મર આગળના કપડાની ગેડમાં કંઇ રાખવા કરેલી ખોસ; ઓટી.

ખસોટે, અ૦ ખસોટીમા કેડે, ઓટીમાં

ખસોરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખસેડવુ, દૂર કરવુ
ખળ, વિ૦ દોગુ, લુચ્ચુ, ઠગ, કપટી
ખળકવુ, ક્રિ૦ અ૦ શોભવુ,દીપવુ, સારું દેખાવુ ૨ અવાજ થવો, ખડખડવુ,
ખળકો,પુ૦ ઉચક રકમ, અમુક સખ્યા, ૨ ખળળ એવો અવાજ કરીને ધસતો પાણીનો રેલો,પ્રવાહ, ૩ સમૂહ- જથો [તેમ
ખળખળ-ળાટ, અ૦ અટકયા વગર વહેતુ હોય
ખળખળવુ, ક્રિ૦ અ૦ઘણુ ઉકળવુ, ખખળવુ ૨ ઘસાઇ ઢીલુ થવુ, જીર્ણ થવુ
ખળતા, સ્ત્રી૦ દુષ્ટતા, લુચ્ચાઈ, ધૂર્તતા
ખળભળ-ળાટ, સ્ત્રી૦ ગરબડ, ધોધાટ,ધમ્મા ચકડી, ધમાલ ૨ મનનો ગભરાટ, ઉદ્વેગ
ખળભળવું, ક્રિ૦ અ૦ દુ ખથી પાસુ મરડયા કરવુ ૨ જીવને ગભગામણ થવી, ડરી કપી ઉઠવુ, ગભરાવુ ૩ તોફાન થવુ, હાલી ઉઠવુ ઉચુ નીચુ થવુ [૨ ઉશ્કેરણી, ધોધાટ, તોફાન
ખળભળાટ,પુ૦ વ્યાકુળતા, ઉદ્વેગ,મનનો ગભરાટ
ખળવું, ક્રિ૦ સ૦ અચકાવુ, થોભવુ ૨ લાખોટવુ
ખળાવાડ,સ્ત્રી૦ખળીઓની જગા,ખરવાડ [લુટવુ
ખળી, સ્ત્રી૦ ખળુ. ૨. અનાજ સગ્રહ કરવાની જગા "દાળની ખળી"
ખળું,ન૦ખેતરમા કે વાડામા કણુસલામાથી અનાજ ઝુડવાની જગો, ખળી ૨ ખળામા અપાતુ દાન
ખા, પુ૦ (ફા૦ ખાન)મુસલમાન ગૃહસ્થો અને અમીરોને બોલાવવાનો ખિતાબ,સરદાર,શાહજાદો, સાહેબ ૨ ખૂબી પિછાનનાર, સમજુક, કદર બુજનાર "એ ભાઇ તો ગાયનના ખા છે"
ખાખડિયુ, ન૦ ફદ, ઉધરસ, ઠામો
ખાંખણ,ન૦ ચોળવાનુ એક ઓસડ, વરખડીનુતેલ
ખાખત,સ્ત્રી૦ચાનક,ખત,ધ્યાન.ગ છીટ, અણખત
ખાંખતી, વિ૦ચાનકવાળુ, ખતીલુ
ખખરેટવુ, ક્રિ૦ સ૦ જેવુ તેવુ ચોપડવુ, થોડુ થોડુ ચોપડવુ
ખાખાં, ન૦ ફાફા ખાંખાંખોળા-ખુણેખોચરે-બધેથી આમતેમ ખોળવુ-શોધવુ તે [બોલવુ
ખાંખારવું, ક્રિ૦ અ૦ ડાચવુ ખુ ખારવુ ૨ ધોકડુ

ખાખારો પુ૦ખ ખારો, ખુ ખુ કરવુ ૨ હણુહણાટ.
ખાંગ, પુ૦ ખાગડો, કુકો ૨ અતિ ગરમીથી પીગળી ગએલો ઇટ નળિયાનો કડકો, લોઢ
ખાગડી, સ્ત્રી૦ નાનો ખાગડો
ખાગડો, પુ૦ સીપ, શ ખલા, કોડી, ઇ૦ જિવડાના ઘર તે ૨ છોકરીઓને રમવાનો કુકો
ખાગું, વિ૦ જાણભેદુ, મળતિયો,અંદરની વાતનો જાણીતો ૨ (રમતમા) પાસાનુ-કોડીનુ એક બાજુ વાકુ રહેવુ તે
ખાચ, સ્ત્રી૦ (ખાચો.) સાકડ, ગુચ,ગુચવણ ૨ ખોટ, ટોટો, નુકસાન.૩ ખાચો, ખોભણ, ખોલ ૪ હિસાબનો તાળો ન મળવો તે
ખાચકો, પુ૦ ખાચો ૨ આચકો,પાછા પડવુ તે
ખાંચખુચ,સ્ત્રી૦ઝીણવટ ૨ ભૂલચૂક, વાધો સાધો
ખાચખુચવાળુ, વિ૦ ગુચવણવાળુ, ગહન,ગૂઢ, ૨ વાકુ,ઉચુ નીચુ ૩ ઝીણવટવાળુ ઝીણી નજરનુ
ખાચડ,સ્ત્રી૦ટેકરીની બાજુએ આવેલી ગલી,ખીણ
ખાચવુ. ક્રિ૦ સ૦ ખેચી રાખવું, પાછુ હડાવવુ
ખાંચાખુચો, સ્ત્રી૦ ખુણા ખેચરા, ગલીકુચી
ખાચો,પુ૦ સાકડો રસ્તો ગલી ૨ ખુણો,ખોભણ ૩ કોઇ વસ્તુનો વાકો વળેલો ભાગ. ૪ અટકાવ, બધી ૫ વાધો, હરકત [વાળુ ૨. મુશ્કેલ, ગૂઢ
ખાચાળુ, વિ૦ ખુણા ખોચગાવાળુ, ગલી કુચી-
ખાજણ, સ્ત્રી૦ જ્યા દરિયાનુ પાણી આવી ભરાઇ રહેતુ હોય તેવી જગા, ભાડાની જમીન
ખાજરૂ, ન૦ ખુણો, જાહેર નહિ તેવુ સ્થાન. ૨. કુટણીનુ સ્થાન.
ખાડ, સ્ત્રી૦શેરડીના રસને ઉકાળીને સ્વચ્છ કરી રેતી જેવી કરેલી વસ્તુ, શર્કરા
ખાડણિયું, ન૦ સાબેલુ,મુસળુ
ખાડણિયો, પુ૦ ખાડવા માટેનુ લાકડા-પત્થરનુ
ખાડણી, સ્ત્રી૦ ખાયણી. [ગચિયુ, ખાયણિયો.
ખાંડણું, ન૦ ખાડવાની વસ્તુ "ખાડણુ ખાડયું બેય જણે રે, દૃઢ કરીને મન"
ખાંડવુ, ક્રિ૦ સ૦ વસ્તુના કડકા કરી ઝીણી થાય તેમ કરવુ, કૂટવુ, કચરવુ ૨ કડકેકડકા કરવા 'અમોક ગડી પાડી કરી ૩. અકળાવવુ'; રગડવુ.

ખાંડિયું, ન૦જેટકુ નાની બેશ [૨૦ મણનું માપ
ખાંડી,સ્ત્રી૦(સ૦ખ ડ—ઢગલો) એક જાતનુ તોલ,
ખાંડોબંધ, વિ૦ પુષ્કળ, ઘણુ ૨ અ૦ સામટુ,
જથાબંધ. ૩ ખાડીના હિસાબે
ખાંડું, વિ૦ ખાણુ પડેલુ, ખ ડિત,ભાગેલુ [જાન
ખાંડું,ન૦ બે ધારની સીધી તરવાર ૨ વર વગરની
ખાંડેરૂં, ન૦ ઊંટ "ચાર હજાર ખાડેરૂ મારે,
કહેતા નાવે પારરે' [ખાય" ૩ લાલસા,સ્પૃહા.
ખાંત, સ્ત્રી૦ખ ત ૨ હોશ, ઉમ ગ."ખાતે સૌ જન
ખાંત્ર,સ્ત્રી૦ (સ૦ સ્કધ.) ખભાનુ હાડકુ અને
ડોકી એ બેની વચમાનો ભાગ,ગરદન ૨ ખુધ
ખાંત્ર દેવી—મદદ કરવી, ઉચકાવવુ ખાંત્ર મારવુ
—ગરદન મારવુ
ખાંત્રિયો,પુ૦મડદુ ઉચકનાર, ખાધે ઉચકીને લઇ
જનાર ૨ ખુશામતિયો ૩ મદદ કરનાર સાથી
ખાંધુ, ન૦ થોડી થોડી મુદતને અતરે અને કકડે
કકડે નાણુ આપવાની ગોઠવણ તે, હફ્તો
ખાંપણ, સ્ત્રી૦ ખોડ, ખામી, એબ, દોષ. ૨.
શબ ઉપર ઓરાઢવાનુ લુગડુ, કફન
ખાંપવુ, ક્રિ૦ સ૦ થોડુ થોડુ ખોદવુ ૨ સોરવુ,
ખાંપા કાઢી નાખવા, સાફ કરવુ [ખુ પરો
ખાંપો,પુ૦સપાટી ઉપર રહી ગએલો કરચો, મરજો,
ખાંભ, પુ૦ થાભલો; સ્તભ.
ખાંભી, સ્ત્રી૦ પાળિયો, ચોતરો ૨. ખોભણુ,
પાટિયા બેસાડવા લાકડામા પાડેલી ખાચ
ખાંભુ, ન૦ ખાતરપૂજો નાખવાનો ખાડો
ખાંયણિયો, પુ૦ ખાડણિયો. ૨. ખલ.
ખાંયણી, સ્ત્રી૦ ખાડણી
ખાંસવુ,ક્રિ૦અ૦ઉધરસ ખાવી,ઠાસવુ,ખુ ખારવુ
ખાંસી, સ્ત્રી૦ (સં૦ કાસ) ઉધરસ, ઠોસો ૨
વાછરડા વગેરેના વૃષણ કાપવા તે.
ખા, અ૦ જમ, લેતો જા, કાઢ કાઢા (ટાણામા)
ખાઇ, સ્ત્રી૦ (સં૦ ખનિ) ખાણ. ૨ કોટની
પડખે ખોદેલી ખાડી, નહ; પરિખા. ૩. ગામનુ
પાણી જવા કરેલી ઉંડી વાટ, નીક ૪ આજી-
વિકાનું સાધન.૫. ખાવાની ચીજ; 'આઇ વહાલી
કે ખાઇ ?'

ખાઈ જવુ ,ક્રિ૦ સ૦ ખાવુ. ૨. ગટ્ટ કરી જવું;
હજમ કરવું, કોઈનુ કઇ લઇને તે પાછુ ન
આપવુ ૩ મારવુ, સપડાવવુ ૪. ન લેખવવુ;
દરકાર ન કરવી ૫. સહન કરવુ, ખામોશ ખાવી.
૬ લાચ લેવી,૭ પડતું મકવુ;છોડી દેવુ ૮. કમાઇ
જવુ ખાઈ પી લેવુ—ભોગવવુ, ઉપભોગ કરવો;
મોજ મઝા માણી લેવી ૨ પરવારવું, સમેટવુ.
ખાઈ બગાડવુ—ખાઈને ખોદવુ, નિમકહરામ થવુ.
ખાઇને ખોદવુ—લુણહરામ થવુ, કૃતઘ્ન થવુ.
ખાઇ જોવું, ક્રિ૦ સ૦ ચાખવુ, નાણી જેવુ
ખાઉ વિ૦ ખાનાર, સહન કરનાર. 'લાચખાઉ,
મારખાઉ' ૨. ન૦ ખાવાનુ. [ખાઉધર.
ખાઉકડ, વિ૦ ખાખાં કરનાર, ખાવાની દાઢવાળુ.
ખાઉકણુ, વિ૦ ખાઉકડ, જુઓ
ખાઉકી,સ્ત્રી૦ લાચ,રૂશ્વત ૨ ખાવાનુ તે,ખોરાકી.
ખાઉવર, વિ૦ ખાતા ધરાયજ નહિ તેવુ; અક-
રાંતિયુ.૨ ખાઉકર ૩ લાચીઉ
ખાએશ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) મનનુ વલણ, રૂચિ;ભાવ,
ઇચ્છા, મરજી ૨ જરૂર, અગત્ય
ખાક, સ્ત્રી૦(ફા૦) રાખ, ધૂળ ૨.રસાયન,મારેલી
ધાતુ ૩ નાશ, પાયમાલી
ખાકટી, સ્ત્રી૦ નાની કેરીઓ, ખાટા મરવા.
ખાકસાર, વિ૦(ફા૦)આજ્ઞાકિત,નમ્ર,રાક;વિનયી.
૨ નીચુ, હલકુ, પામર, અધમ
ખાકાન, પુ૦ (અ૦) સુલતાન, પાદશાહ.
ખાકાની, વિ૦ (અ૦) પાદશાહી, શહેનશાહી.
ખાકી, વિ૦ મેલુ, રાખ જેવા રગનુ
ખાખ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) બળી ગયાપછી જે શેષ રહે
તે, રાખોડી, શેલી. ૨ ધાતુની ભસ્મ.
ખાખર, પુ૦ (સ૦ ખદિર) એક જાતનુ ઝાડ,
ખાખરો, પલાશ એન પાદડાના પડિયા પતરાળા
થાય છે. એના ફૂલને કેસુડા કહે છે.
ખાખરી, સ્ત્રી૦ નાનો ખાખરો, રોટલી. ૨.તમા-
કુના સુકાઇ ગયેલા કુમળા પાદડા,સુકેટ.
ખાખરો પુ૦ ઉપસીને સારી પેઠે સેકાયલી રોટલી.
૨ ખાખર, પલાશ [સુ ક્રાયેલુ;છિન્ન ભિન્ન
ખાખાવીખી,વિ૦હેરાન, દુ:ખી. ૨, ધૂળધાણી,

ખાખી, વિ૦ જેણે ખાખ-રાખ ચોળી હોય તેવુ, ૨ જેની પાસે કઇજ ન હોય તેવુ, કોરડુ ૩ રાખોડીના રંગનુ ૪ પુ૦ જોગી બાવો
ખાખીબંગાલી-ળી, વિ૦ પાસે કઇ ન હોય ને બેફીકરો થઈ ફરે તેવુ, ફક્કડ, ડાંડ, કોરડો
ખાચર, પુ૦ કાઠી લોકોની એક જાત
ખાજ, ન૦(સ૦ ખાદ્ય)ખાવાની વસ્તુ, ખાવાનુ ભક્ષ ૨ ખુજલી (સુરત)
ખાજલી, સ્ત્રી૦ નાનુ ખાજુ, જાળીદાર પૂરી
ખાજલુ, ન૦ ખાજુ ૨ ચરકડુ, કુડાળુ
ખાજવણી, સ્ત્રી૦ ખંજવાળ, ખુજલી
ખાજુ,ન૦પુસ્કળ મોયણવાળી પૂરી,એક પકવાન
ખાટ,સ્ત્રી૦ (સ૦ ખટ્વા)હિંચકા પેઠે લટકાવી શકાય તેવો ખાટલો, છપરખાટ ૨ લાભ,ફાયદો
ખાટકી, પુ૦ જનાવરોને કાપી તેના માસને વેચે તે,કસાઇ, સૌનિક ૨ વિ૦ નિર્દય, હિંસક, ક્રૂર
ખાટકીવાડો પુ૦ જ્યા કસાઈ રહેતા હોય અથવા જનાવરોને કાપતા હોય તે મહોલ્લો,કસાઇખાનુ, કસાઇવાડો. ૨ ગંદવાડો ૩ કલેશ કંકાસને માર ઝુડ થતી તે [એક જાતનુ ફળ
ખાટખટુમડુ, વિ૦ ખાટુ અને મીઠુ ૨ ન૦
ખાટખટુમડો, પુ૦ એક જાતનો વેલો
ખાટલી, સ્ત્રી૦ ઠાઠડી, કરકટી, નનામી ૨ નાનો ખાટલો, ઢોલડી, પલંગડી, માચી
ખાટલો, પુ૦ (સ૦ ખટ્વા) ચાર પાયાવાળુ ઉંચુ સુવાનુ પાટી,દોરી ભરેલી હોય તે,ઢોલિયો, પલંગ ૨ મંદવાડ
ખાટવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાયદો મેળવવો,કમાવુ,રળવુ
ખાટિયુ,ન૦(ખાટુ) કાચી કેરીનુ બનાવેલુ પેય ૨ વિ૦ખટાશવાળુ [નારાજ, દીલગીર થએલુ
ખાટુ, વિ૦ ખટાશવાળુ, આમ્લ ૨ કચવાયેલુ,
ખાટુવડુ,ન૦ છોકરો પરણ્યાની નાત, લગ્નના આગલા દિવસનુ જમણ
ખાટોડી, સ્ત્રી૦ એક જાતની ખાટી ભાજી
ખાડ, પુ૦ ખાડી, ખાઇ, ખાડો, ખાણ
ખાડી, સ્ત્રી૦ નદીના જેટલા ભાગમા ભરતી આવે તેટલો ભાગ ૨ દરિયાનો ભાગ સાંકડો થઇને જમીન તરફ ગયો હોય તે ૩ ગામનું પાણી બહાર કાઢવા ખોદેલી નીક, ગટર
ખાડુ,ન૦(સ૦ખંડ-ટોળુ) ભેંસોનુ ટોળુ, ઢાક.
ખાડો, પુ૦ સપાટી ખોદાઇ થએલું ઉંડાણુ તે, કોતર ૨ નુકશાની, ખોટ
ખાણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ખન્-ખોદવુ) જમીનમાં ખોદેલો ખાડો અનાજ ભરી રાખવાને જમીનમા ખોદેલો ખાડો,ભોંયરું,કોઠલો ૩. જે ઠેકાણેથી પુષ્કળ મળે તેવુ ઠેકાણુ,ભંડાર, નિધિ, આગાર ૪ મૂળ, ઉત્પત્તિ, યોનિ ૫ બાફેલુ અનાજ, જે ઢોરને ખાવાનુ તે ૬ (ચપ્પુ કે છરીની) ધાર ઉપર પડેલો ખાડો
ખાણિયું, ન૦ ખાડણિયુ ૨ ડોણુ
ખાણી, સ્ત્રી૦ ખાણુ, ખાડો ૨ ભંડાર,રાશિ
ખાણુ,ન૦ ખાવાનુ તે; જમણુ, ભોજન ૨ જમણવાર ૩ મરણની નાત **ખાણુ ખરાબ થવુ**-ખાવે પીવે હેરાન થવુ ૨ રોજી ટૂટવી
ખાણ્યાં, ન૦ સામસામા વાતચીત પ્રમાણે ગાયન ગાય છે તે, ચબોલા
ખાત, વિ૦ ખોદેલુ ખણેલુ
ખાતમુરત(મુહૂર્ત), ન૦(સ૦)ઘર, હવેલી વગેરેનો પાયો નાખવાનુ જે રૂડુ મુહૂર્ત તે ખોદકામની ક્રિયા
ખાતર, ન૦ ઘાસ છાણુ વગેરેનો એકઠો થયેલો કચરો ૨ પાક સારો થવા ખેતરમા ઘાસ છાણુ વગેરેનો જે કચરો નાખે છે તે ૩ ચોરનુ ભિંતમા પાડેલુ બાકોરૂ,ચોરી **ખાતર પાડવુ**-ચોરી કરવી, ઘર ફાડવુ **ખાતર ઉપર દિવેલ**-દાઝયા ઉપર ડામ.
ખાતર, સ્ત્રી૦ (આ૦) આગતા સ્વાગતા, સરભરા, બરદાસ ૨ તરફદારી, પક્ષ
ખાતર, અ૦ વાસ્તે, કાજે, માટે
ખાતરજમા,સ્ત્રી૦ ખાતરી કરવી તે,સાબીતી સાથે મનનુ સમાધાન કરવુ તે, સંપૂર્ણ ખાતરી,પતીજ
ખાતરણી,સ્ત્રી૦ ભરેલા છાણા, માલ વગેરે પડી ન જાય માટે કરેલી આડ, પાંજરી [દરકાર.
ખાતરદારી, સ્ત્રી૦ તરફદારી, પક્ષ. ૨ શરમ,
ખાતરનિશા,સ્ત્રી૦(આ૦ખાતર+ફા૦નિશા-નક્કી) સંપૂર્ણ ખાતરી, ખાતરજમા.

ખાતરપડો. પુ૦ ઘર ફોચી ચોરી કરનાર,ચોર
ખાતરપાડું, પુ૦ ઘરફાડુ
ખાતરપુંજો, પુ૦ ધામ છાણુ ને વાસીદાનો કચરો
ખાતરવું, ક્રિ૦ સ૦ ગાળ દેવી, ભાંડવુ
ખાતરિયુ, ન૦ ઘર ફાડવાનુ હથિયાર,ગણેસિયુ
ખાતરિયો,પુ૦મેલી વિદ્યામા નિપૂણ,ભુવાનો સાથી
ખાતરી, સ્રી૦(ફા૦) ખાતરજમા,નક્કી, નિશ્ચય ૨ વિશ્વાસ, ભરુસો, પતીજ
ખાતરી, પુ૦ વણકરની એક જાત.
ખાતરીદાર,વિ૦ વિશ્વાસુ, વિશ્વાસપાત્ર,ખાતરીનુ
ખાતાંપીતાં,અ૦ગુજરાનકરતા,આજીવિકાચલાવતા
ખાતાપાતા, ન૦ હિસાબ કિતાબ, લેવડદેવડ.
ખાતાબંધી, સ્રી૦અમુક ખેડુતે સરકારને આટલુ ભરણુ ભરવુ એવી જે ગોઠવણુ તે, જમાબંધીની ગોઠવણુ ૨ ખાતા પાડી આપવા તે
ખાતાબાકી, સ્રી૦ ખાતામા જમે ઉધાર બાદ કરતા જે બાકી રહી હોય તે; બાકી
ખાતાવહી, સ્રી૦ રોજમેળમા જમે ઉધાર થયેલી રકમો, તિથિ અને મેળના પાના જે ચોપડીમા, ખાતાવાર ટાકવામા આવે છે તે,ખતવણી
ખાતાવાર, અ૦એકએક ખાતુ પાડયુ હોય તેમ, ખાતાદીઠ
ખાતુ,ન૦ ખાતાવહીમા આસામીવાર પાડેલો જમે ઉધાર હિસાબ તે ૨ લેણદેણનો હિસાબ. ૩.પ્રકરણ, કામ,વિષય ૪ મોટા વહીવટમા કરેલી કામ કાજની વહેચણુ
ખાતુંપત્રુ,ન૦લેવડદેવડ;લેણદેણને લગતુ લખાણુતે
ખાતે, અ૦ હિસાબે, નામે, નામ ઉપર
ખાતુંપીતુ,વિ૦સારીપેઠે ગુજરાન કરી શકે તેવુ, સુખી, સાધનસંપન્ન [કપડુ,ઉતરતી જાતની દોટી
ખાદી, સ્રી૦ એક જાતનુ ઘણુજ જાડું સુતરાઉ
ખાદ્ય, વિ૦ ખાવા લાયક. ૨. ન૦ ખાવાનું
ખાધ, સ્રી૦ ખોટ, ટોટો, નુકસાન. ૨ ખોરાક, ખાવાનુ ૩ ખોડ, ખાપણ. ૪ આહાર
ખાધરો, વિ૦ ખાઉધર ખાઉ ખાઉ કરનાર.
ખાધરો,પુ૦ ઉંડો ખાડો ૨ નુકસાન
ખાધાગળો, પુ૦ ખાઉકણપણું. ૨. ખાધા દાદ.
ખાધાવેધ, પુ૦ શત્રુવટ, વેર. "ઇદ્રરાય એમ વાણી ભણે, ખાધાવેધ માડી આપણે"–પ્રેમા૦
ખાધેલપીધેલ,વિ૦ સારી સ્થિતિનુ,તં દુરસ્ત,જાડું.
ખાન, પુ૦ (ફા૦)મુસલમાનમા શાહજાદા,અમીર, ગૃહસ્થ વગેરેને અપાતુ ઉપનામ; ખા
ખાનગી વિ૦(ફા૦ ખાને–મકાન) છુપુ, જાહેર–નહિ તેવુ,મનમા રાખવાનુ ૨ સરકારી નહિ તેવુ, ૩ ગુહ્ય, અપ્રગટ
ખાનદાન, ન૦ (ફા૦) વંશ, કુટુબ. ૨. વિ૦ કુળવાન, ખાનદાની, સારા ઉંચા ઘરનુ, ઉદાર
ખાનદાની, સ્રી૦ મોટાઇ, કુલીનતા
ખાનપાન,ન૦ખાવુ પીવુ તે; ખાવાપીવાની તજવીજ
ખાનુ, ન (ફા૦) વિભાગ,જગા ઠેકાણુ.૨ ભડાર, સચય સ્થાન ૩ પડ,ખાનુ,ઘર.૪. કોઠો,ઘર,આસન. ૫ ખાણુ,ખાવાનુ, જમણુ. ખાને આબાદ–ખાવે પીવે સુખી. ખાને ખરાબ–ખાવેપીવે હેરાન.
ખાપ, પુ૦ સ્રી૦ (સ૦ ખર્પર) ચાટલુ,આરસી, મો જોવાનો કાચ, દર્પણ. ૨.અબરખનું પડ,સફાઇદાર ચળકતી પતરી. ૩ સ્વચ્છ, નિર્મળ
ખાપણ, ન૦ ખાપણ, જુઓ
ખાપરિયું, ન૦ દુખતી આખમા ભરવાનુ જસતનુ ભરણુ.૨ બાળકને આપવાનુ એક ઓષધ.
ખાપરી, સ્રી૦લિટનો પોપડો, છોડ, સુંગુ
ખાપરો કોડિયો, પુ૦ એક બીજાથી ઠગાય નહિ તેવા ધૂર્ત ૨ સરખે સરખા હરીફોમાનો પ્રત્યેક.
ખાપરો ઝવેરી, પુ૦ મહા ઠગ, બહુ પહોચેલો ને પકો ૨ હોશિયાર હીરા પારખુ
ખાપવુ,ક્રિ૦સ૦(સં૦ ખુપ)ઉપર ઉપરથી છોલવુ, તાસવુ, થોડુ થોડુ ખોદવુ, ખોદી એકત્ર કરવુ
ખાબડુ, ન૦ નાનુ ખાબોચિયુ
ખાબોચિયુ,ન૦(સં૦ખન્–ખોદવુ+ફા૦ આબ+ચેહ) પાણીથી ભરાયલો નાનો ખાડો, જળાશય,ખાબડુ.
ખામ, પુ૦ ટેકો, સ્તભ,થાભલો. ૨ ખભો.
ખામચી, સ્રી૦ (ફા૦ ખામોશ) ગરજ, દરકાર ૨ ખામોસી, ધૈર્ય
ખામણિયું,ન૦વરત; કોસ કાઢવાનો ચામડાનો દોર.
ખામણું, ન૦ પાણિયારાપર ભાયવા -ચોકડીની

ક્યાર ઉપર ગોળ તળિયાવાળુ પાણીનુ વાસણ મૂકવા સારૂ કરેલો ગોળ આછો ખાડો ૨ ઝાડની આગળ પાછળ કરેલો છાછરો ક્યારો,આલવાલ.

ખામણો,પુ૦ખાનુ,ખ ડ ૨ નાનો ઠિ ગણો માણસ ૩ ભડવો

ખામી, સ્ત્રી૦ (ફા૦)ખોડ, કસર, અપૂર્ણતા ૨ કાચી સમજ, મૂર્ખાઇ ૩ ઘટ, ઓછ, ખોટ ૪ ભૂલ, દોષ

ખામુખા, અ૦ (ફા૦ ખાહમખાહ) નક્કી, ખરેખર, ખચીત, નિશ્ચે, ૨ ખસુસ,ખાસ, મુદ્દામ, બુદ્ધિપુર સર

ખામોશ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ખમી–સાખી રહેવુ તે, ગમ, સહશીલતા, ધીરજ, સબુરી

ખામોશી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સહનશીલતા, સબુરી

ખાયકી, સ્ત્રી૦ પેદાશ, મળતર ૨ કોઈના માલમાથી છાની રીતે ખાવુ તે,હકનુ મળતર નહિ તે

ખાયો, પુ૦ અ ડ,વૃષણ

ખાર, પુ૦ (સ૦ ક્ષાર) ખારાશવાળો પદાર્થ, મીઠાના ગુણનો પદાર્થ ૨ વેર, અદાવત,કિન્નો, દ્વેષ ૩ ઈર્ષ્યા, અદેખાઇ [જમીન, ખારોટ

ખારપાટ, પુ૦ખારવાળી–મીઠુ પાકતુ હોય તેવી

ખારપાટિયુ, વિ૦ દ્વેષથી બળનારુ, બળકણુ

ખારભાજણુ, ન૦ અજીર્ણ ખાવા ઉપર જે કુ ગો કરવો તે,મો સ્વાદ કરવાને જે કઈ ખાવાનુ તે

ખારવુ, ન૦ તળાઇ ગોદડાનુ જાડુ કપડુ,ખોળિયુ

ખારવો, પુ૦ ખલાસી, નાવિક, વહાણવટી ૨ છાપરા ચાળનારો ૩ ખાગટવાળો ગોળ

ખારવણ, સ્ત્રી૦ ખારવાની સ્ત્રી

ખારાજ, સ્ત્રી૦ ખારાટ, ખારાશ

ખારાટ–શ, સ્ત્રી૦ ખારાપણુ, થોડુક ખારૂ એવુ

ખારિયા,ન૦ચીભડા,કલિ ગડાના મીઠામા આથેલા કકડા ૨ ભુખે મરવુ તે લાઘણો કરવી

ખારીલુ, વિ૦ ખાર–વેર રાખનારૂ,ઝેરીલુ, દ્વેષી,

ખારી, સ્ત્રી૦ ભરભરુ મીઠુ ૨ ખારા સ્વાદની ભાજી (ગોરોમા જોડીઓ ખાય છે)

ખારી, સ્ત્રી૦ (સ૦) દોઢ મણીકે વજન (ભાલ)

ખારીવલા, સ્ત્રી૦(સ૦+ફા૦ બલા)એક જાતનુ પક્ષી એમ કહેવાય છે કે જે માણસના માથા ઉપર તે થઇને જાય તેની પાઘડી બળી જાય છે

ખારુ, વિ૦ ખારો સ્વાદ હોય તેવુ,ખારાશ પડતુ; ૨ અપ્રિય, અકારુ, અણગમતુ ૩ ઇર્ષ્યાળુ, ઝેરીલુ, અદેખુ **ખારી માટી થવી**–બગડવુ;નાશ થવો **ખારુ ખારુ ઉસ**—વણજ ખારુ

ખારુઇ, સ્ત્રી૦ વિધવાને પહેરવાનુ એક વસ્ત્ર.

ખારેક,સ્ત્રી૦ સુકુ ખજુર [બદરી ફળ

ખારેકી બોર,ન૦ખારેક જેવા મોટા બોર, મોટા

ખારો, પુ૦ સચોરો, પાપડખાર

ખારોડ, વિ૦ ખારવાળુ (જમીન) [જમીન

ખારોપાટ, પુ૦ છોકરાની એક રમત. ૨ ખારી

ખારોલો, ન૦ મોળુ લોઢુ (કચ્છ) [છાલ, છોલ

ખાલ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ખલ્લ) ચામડી, ત્વચા ૨

ખાલડી, સ્ત્રી૦ ચામડી, ત્વચા, છાલ

ખાલપો, પુ૦ (સ૦ ખલ+પૂ–સાફ કરવુ)જનાવરોની ખાલને સાફ કરનાર, ચમાર, ચામડિયો

ખાલવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખાલી કરવુ,ઠાલવવુ

ખાલસા વિ૦ (અ૦) સરકારના વહીવટનુ,સરકારી ૨ પોતાની કુલ માલકીનુ, આગવુ.

ખાલી, સ્ત્રી૦ શરીરનુ એકાદુ અ ગ દબાણમા આવવાથી લોહીનુ ફરવુ બ ધ થઈ તેનુ થોડીક વાર જે બહેર મારી જવુ તે ઝણણી

ખાલી, વિ૦ (અ૦) જ્યા કઇજ ન હોય તેવુ ૨ ભરેલુ ન હોય તેવુ, ઠાલુ. ૩ નકામુ, ફોકટ, અમસ્તુ, વ્યર્થ ૪ માત્ર, ફક્ત ૫ પૈસા વગરનુ **ખાલી કરવુ**–ઠાલુ કરવુ ૨ વાસ ઉઠાવવો ૩ નિર્ધન કરવુ **હૈયુ ખાલી કરવુ**–હૃદય ઉપરનો ભાર (બોલીને–રડીને) ઓછો કરવો **ખાલી હાથે જવુ**–પૂણ્યનો સ ચય વિના જેવા જન્મ્યા હતા તેવા મરી જવુ ૨ પૈસો લીધા વગર **ખાલી ચણો વાગે ઘણો**–ખાલી વાસણ બહુ ખખડે

ખાલીખમ, અ૦ તદ્દન ખાલી, ઠાલુ ઠમ.

ખાલી પડવું, ક્રિ૦ અ૦ કોઇ ન વાપરે તેવુ હોવુ, ન વપરાવુ ૨ પુરાયા–ભરાયા વગર રહેવુ ૩ શરીરે નબળુ થઇ જવુ, ન ખાઇ જવુ.

ખાલીપીલી, અ૦ વગર કારણે, વ્યર્થ.

ખાલું, ન૦ જોડાનું ઉપલું ચામડું ૨ ડાઠલામા રાખવાનો નેતર કે બરૂનો કકડો, બોબીન ૪ ખળામા અનાજ ઉપર ઢાંકેલું ઘાસ તે "ખાલા વાળ્યા" ૫ ક્યારો "તમાકુનું ખાલુ" ૬ પડતર રાખેલું ખેતર (કસ માટે) [વગરનુ

ખાલેશ, વિ૦ (આ૦) સાફ, નિર્મળ, કુડકપટ

ખાવડી, સ્રી૦ છોકરાની એક રમત, નિસરણી

ખાવદ, પુ૦ ખાવિદ, ધણી, સ્વામી.

ખાવરુ વિ૦ (સ૦ ખાદ્–ખાવુ) ખાઉધરુ, જે તે ખાયાજ કરે તે, વૃકોદર, ખાવાની વિશેષ લલુતાવાળુ [૨ ખોરાક, ખાનપાન

ખાવાનું, ન૦ ખાવાની કંઇ ચીજ, ખાઉ ખાઉ

ખાવિદ, પુ૦ (આ૦) માલીક, શેઠ, સરદાર ૨ ઈશ્વર. ૩ ધણી, પતિ, વર, સ્વામી

ખાશું, ન૦ કાચુંકોરૂં ખાવાનું, ટીમણુ, ભાથુ

ખાવુ, ક્રિ૦સ૦ (સં૦ખાદ્–ખાવુ) ચાવી ગળી જવુ, જમવુ, ભોજન કરવુ, (ખાવુ અને જમવુ એના ભેદ માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ) ૩. હક વગર છુપી રીતે લેવુ 'લાચ ખાવી.' ૪. ઉચાપત કરવુ ૫. ગેરઉપયોગ કરવો, ઉડાવવુ (માલમીલકતનો) ૬. વાપરવુ, ભોગવવુ "બાપદાદાનું રળેલું છે તે બેઠો બેઠો ખાય છે" ૭ ખરચ લાગવુ, 'ઘરે બહુ રૂપયા ખાધા' ૮ ખમવુ, સહન કરવુ, વેઠવુ "માર ખાવો, ખોટ ખાવી". ૯. ખુલ્લી હવા લેવી "તે હવા ખાવા ગયા છે" ૧૦ મોથી સુકન બોલવા "કસમ ખાવા" ૯ ઓસડ લેવુ "તે દવા ખાય છે" પૈસા ખાવા–વગર હકના પૈસા લેવા, લાચ લેવી. થાક ખાવો–આરામ લેવો ગમ ખાવી–માફ કરવુ, ધીરજ પકડવી વધામણી ખાવી–ખુશીની ખબર પહેલી કહેવી, ખુશીની ખબર કહી બક્ષીસ મેળવવી શરમ ખાવી–નમ્ર થવુ, તાબેદાર બનવુ ખાઈ બગાડવું–નિમક હરામ થવુ. ૨ માંદાને માંદા રહેવુ. ખાઇને ખોદવુ–નિમક હરામ થવુ ખાવા ધાવુ–ભયકર લાગવું, ભય ઉપજાવવો. ૨. ચીઢીઆં કરવા, ઘુરકવુ, ગુસ્સે થવું. ખાવા લેવુ–કન્યા બદલે પૈસા લેવા. ખાઈ જવું–ગળવુ; ઓહિયા કરવુ ૨ ઉચાપત કરવુ ૩ મન ઉપર ન લેવુ ખાઈ પીને મડવુ–પાછળ પડવુ, ખંતથી કરવુ ખવાય તેટલુ ખાવુ નહિ ને બોલાય તેટલુ બોલવુ નહિ–અતિશય સર્વ અસાર, અતિશે તે થોડા સારૂ ખાઈ જાણે તે પચાવી જાણે–ખાય તે ધાય. ૨ લાચ લે તે સાચવી પણ જાણે ખાનાર ત્યા ધાનાર નહીં ને ધાનાર ત્યા ખાનાર નહીં–ધન ત્યા છોકરૂ નહિ ને છોકરા હોય ત્યા ધન નહિ સાથે ખાવુ–આડો વ્યવહાર રાખવો

ખાવો, પુ૦ ઘણા ઉડા મૂળવાળુ ઘાસ.

ખાશ, સ્રી૦ ખાઉકી, ખાવાનો જથો.

ખાસ, વિ૦ (ફા૦ ખાસ્તન્)પોતીકુ જ, પોતાનુંજ ૨ અગત્યનુ, મુદ્દાનુ ૩ ખરૂં, અસલ, શુદ્ધ

ખાસગત–ગી, વિ૦ (આ૦)પોતીકુ જ ૨ ખાનગી,

ખાસડકુટો, વિ૦ ખાસડા–ઠપકા ખાયા કરે તેવુ ૨ પાજી ૩ માથાકુટનુ, કુચાલુ

ખાસડાબાજી, સ્રી૦ એક બીજાપર ખાસડા નાખી ગમ્મત કરવી તે, ગદ્ધામસ્તી ૨ અસભ્ય ખોટી લઢાઇ

ખાસડાખોર, વિ૦ ખાસડકુટો [ધારી કેળા

ખાસડિયાંકેળાં, ન૦ એક જાતના લાંબા ત્રણ-

ખાસડુ, ન૦ જુનો જોડો, જુતી; પગરખુ ખાસડાં ખાવા–ખત્તા ખાવા, ઠોકરો ખાવી.

ખાસડાં મારવા–ઠોક દેવા, ડામ દેવા, કડણ વચન કહેવા, ધમકાવવુ [ચર. ૨ ઘોડાવાળો

ખાસદાર, પુ૦ સાથે રહેનારો માણસ, સેવક, અનુ-

ખાસદોસ્ત, પુ૦ ઘણોજ વહાલો દોસ્ત, ખાનગી મિત્ર, પ્રિયમિત્ર [ફરનાર

ખાસબરદાર, પુ૦ સરદારના હથિયારો લઇ સાથે

ખાસાનુંબીડુ, ન૦ મંદિરમા ઠાકોરજીને માટે અથવા મહારાજને માટે ખાસ બનાવેલું બીડુ તે

ખાસિયત, સ્રી૦ (આ૦) પદાર્થનો ગુણ–ધર્મ, મનુષ્યનો સ્વભાવ, પ્રકૃતિ ૨ ટેવ, આદત

ખાસિયું, ન૦ ગધાડા ઉપરની ગુણ નીચે રાખેલાં જે ગાદલાં તે, આછર

ખાસુ, વિ૦ (આ૦) મજેનુ, સારુ, સુંદર; ખાસું દીવા જેવુ–ચોખ્ખુ ચટ

ખાસુ, **અ૦** વા વા, સાર ૨ સાબાશ 'ભલે'
ખાળ, **પુ૦** પાણી ઢોળવા માટે કરેલી ચોકડી ૨ ગટર, મોરી, નીક **ખાળે** જવુ–પિશાબ કરવા જવુ **ખાળે** બેસવુ–પિશાબ કરવો ૨ ઝાડે ફરવુ (માદા માણસે) [રહેવા કરેલા ખાડો–કુંડી
ખાળકુંડી, **સ્રી૦** ખાળની પાસે પાણી ભરાઇ
ખાળકુવો, **પુ૦** જાજરૂ–સંડાસ માટે કરેલો કુવો ૨ પાણી ભરાઇ રહેવા કરેલો ખાડો–કુવો
ખાળવુ, **ક્રિ૦ સ૦** અટકાવવુ, રોકવુ, વચમાથી બંધ પાડવુ, થોભાવવુ
ખાળુ, **ન૦** હામી, જામીનદારી, જમાની, બાહેધરી
ખાળો, **પુ૦** અટકાવ, રોકાણ ૨ ખોટી થવુ તે, વિલંબ, વાર ૩ બંદર, મુકામ, વિસામો ૪ **વિ૦** રોકનાર, ખાળનાર
ખિચખિચ, **અ૦** ખિચાખિચ, જુઓ
ખિચગાલ્લુ **ન૦** માલ ભરવાનુ મોટુ ગાડુ, ખટારો
ખિચાખિચ–ચોખિચ, **અ૦** છેકજ પાસ પાસે આવી ગયેલુ હોય તેમ, ચિકાર, સજડાસજડી. ૨ **વિ૦** લગોલગ, અડોઅડ, ભરચક, ગીચ,
ખિજડો, **પુ૦** (**સં૦** ખદિર) એક જાતનુ કાટાવાળુ ઝાડ, સમડો
ખિદમત, **સ્રી૦** (**ફા૦**) તાબેદારીથી સરભરા કરવી તે, ચાકરી, સેવા.
ખિન્ન, **વિ૦** (**સં૦** ખિદ્) દીલગીર, મનોભંગ થઇ પાછુ પડેલુ, નિરુત્સાહ, દુખી, નાસીપાસ
ખિન્નતા **સ્રી૦** નાઉમેદી, નાસીપાસી, નિરાશા
ખિમણુ, **ન૦** દાગીનામા નંગ બેસાડવાનુ ખાનુ, વાળીના ચાપામા જડેલો હીરો–નંગ
ખિમા, **સ્રી૦** ક્ષમા. (જૈન)
ખિયાલા, **વિ૦** ખુશ, મત્ત, આનંદી, 'પિયા પિયાલા, ને હુવા રે ખિયાલા'–ભોજો
ખિરોદક, **ન૦** એક જાતનુ ભાતીગર રેશમી લુગડુ
ખિચકોડી **સ્રી૦** ખિસકોલી, જુઓ.
ખિલત, **પુ૦** (**આ૦**) માનનો પેશાક, સરપાવ
ખિલવત, **પુ૦** (**આ૦**) ખાનગી સલાહ, છુપી મસલત.
ખિલાડી, **પુ૦** રમત કરનાર, ખેલ કરનાર, નટ ૨ **વિ૦** મતલબ સાધનાર, ખિલાવીને કામ કાઢી લેનાર, ચતુર, કિસબી, મુસદ્દી
ખિલાવવુ, **ક્રિ૦ સ૦** ખીલે એમ કરવુ, ફુલાવવું, ચઢાવવુ, ઉશ્કેરવુ
ખિલોડી, **ખી૦** ખીસકોલી, જુઓ
ખિલોણુ **ન૦** (**હિ૦**) રમકડુ, નજીવી વસ્તુ.
ખિસમિસ, **સ્રી૦** (**ફા૦** કિશ્‌મિશ) ઠળિયા વગરની સુકી નાની દ્રાક્ષ
ખિસર, **સ્રી૦** સંક્રાંત, ઉતરાયન
ખિસવુ, **ક્રિ૦ અ૦** ખસવુ (સુરત) [હસવુ તે
ખીખી, **અ૦** દાત કાઢીને હસવુ તે, ખડખડ
ખીચ, **સ્રી૦** ખીચડી ' કુંભકર્ણ એક આળસ તજી ઉઠશે, લાખ સવામણો ખીચ ખાતો "–શામળ. ૨ **વિ૦** ગીચ, ભરચક, ભરપુર
ખીચડી, **સ્રી૦** ચોખા દાળને એકઠા કરી રાધેલો પદાર્થ ૨ એકઠુ કરેલુ જુદીજુદી જાતનુ અન્ન ૩ સીધુ ૪ મિશ્રણ, રોળભેળ
ખીચડીઉં, **વિ૦** પચરાઉ, શેળભેળિયુ [૨ સીધુ
ખીચડુ, **ન૦** ખીચડીનુ તુચ્છ રૂપ, હલકો ખોરાક
ખીચડો, **પુ૦** આખા મગ ચોખાનો એક પદાર્થ ૨ ગોટાળો, શેળભેળ
ખીચી, **સ્રી૦** બાફેલો જુવારનો લોટ.
ખીજ, **સ્રી૦** ચીઢ, રીસ, ગુસ્સો ૨. જેથી કોઇને ચીઢ ચઢે તેવો શબ્દ
ખીજમત, **સ્રી૦** ખિદમત, જુઓ
ખીજમતદાર, **પુ૦** (**ફા૦**) ચાકર, સેવક, હજુરિયો, ખવાસ ૨ લુડો [સતાવવુ
ખીજવવુ, **ક્રિ૦ સ૦** ચીઢવવુ, ગુસ્સે કરવુ પજવવુ,
ખીજાવુ, **ક્રિ૦ અ૦** ચીઢાવુ, ગુસ્સે થવુ, ઉશ્કેરાવુ
ખીજવુ, **ક્રિ૦ અ૦** ચિઢાવુ, ગુસ્સે થવુ, ધમકાવવુ,
ખીટલિયાળુ, **વિ૦** અણીદાર કરચાઓવાળુ, વિંધી નાખે તેવુ, કારસુ
ખીંટી (ખીંટી) **સ્રી૦** પાઘડી, લુગડા ઇ૦ ભરવવા સાર ભિંતમા ઘાલેલો લાકડા કે લોખંડનો ખીલો, લોઢાનો આંકડો **ખીંટીએ** પોતીઉ–લેવા દેવા
ખીંટો **પુ૦** ખુટો, મેખ, મોટો ખીલો [નહિ તે
ખીડકી, **સ્રી૦** ખડકી. [કાતર, ખો.
ખીણ, **સ્રી૦** બે ટેકરીઓ વચ્ચેની સાંકડી વાટ,

ખીમો, પુ૦ (અા૦) છુદેલુ-કચુમર કરેલુ માસ

ખીર, સ્ત્રી૦(સ૦ ક્ષીર) પાણીમા ચોખા બાફી તેમા થોડુ દૂધ, ખાંડ નાખી બનાવેલો પદાર્થ

ખીરું, ન૦ પુડા ભજિયા કરવાને તૈયાર કરેલુ વેસણ, ખમીરવાળો આથો ૨ એક જાતની કુમળી કાકડી. ૩. એક જાતનુ જાડુ કપડુ (કાઠી૦)

ખીરોદક, ન૦ ખિરોદક, જુઓ ૨ દૂધ જેવુ ધોળુ પાણી

ખીલ, પુ૦ (સ૦ કીલ.) જુવાનીમા આવતા મનુષ્યના મોઉપર થતી જે ફોલ્લીઓ તે ૨ આખના પાળાની અદર જે બધાય છે તે, કાકરા. ૩ ઘટીના હેઠલા પડમા વચ્ચોવચ જે ખીલી હોય છે તે (ખિલ માકડી) [ડાનો ખીલો.

ખીલડો, પુ૦ ઘટીના નીચલા પડમા આવેલો લાક-

ખીલમાંકડી, સ્ત્રી૦ ઘટીના ઉપલા પડમા ખીલ-ડાવાળુ જે લાકડુ તે [જે દોઢસાધો કરવો

ખીલવટ, સ્ત્રી૦ ખીનવણી, ખેડાણુ ૨ કપડામા

ખીલવણી, સ્ત્રી૦ શોભાવવુ તે ૨. બહલાવવુ તે, ઉશ્કેરણી

ખીલવવું, ક્રિ૦ સ૦ ખીલે એમ કરવુ ૨ ચઢાવવુ ફુલાવવુ ૩ કેળવીને સારુ બનાવવુ ૪ ફાટવુ સાથે સીવવુ

ખીલવું, ક્રિ૦ અ૦ ઉઘડવુ, ફૂલવુ, વિકસવુ ૨ શોભવુ, દીપવુ ૩ ખુશીમા આવવુ ગમ્મતે ચઢવુ ઉશ્કેરાવુ, ચઢવુ, ફાટવુ, વિફરવું ૫ ફાટવુ ૬

ખીલાપાટી, સ્ત્રી૦ પેચ પાડવાનું ઓજાર [પ્રકાશવુ.

ખીલારખુ, વિ૦ ખીલાએ બાધ્યુ રહેવાની ટેવ-વાળુ ૨, ખીલારોકુ

ખીલી, સ્ત્રી૦ ચુક, મેખ, નાનો ખીલો

ખીલીખટકો, પુ૦ ખીલી ખુચવા જેટલી જે પીડા તે, હરકત, ઈજા, અલવલ, નડતર

ખીલીપસિયારાં, ન૦ જેમા ખીલી રાખવાથી ઉઘાડવાસ થાય તેવા બારણા.

ખીલો, પુ૦ (સ૦ કીલ) ઉપર ચપટુ માથુ અને નીચે અણી હોય તેવો ધાતુ લાકડાનો કકડો. ૨

ખીસર, પુ૦ ઠંડીનો નિવસ [લાકડાની મેખ.

ખીસાકાતરું, વિ૦ ગજવાચોર, માલમ ન પડે તેમ ખીસા કાતરનાર, શાહુચોર.

ખીસાખરચ, ન૦ હાથ ખરચી, ખીસામા રાખેલું જૂજ નાણુ તે [કગાળ, ભિખારી.

ખીસાખાલી, વિ૦ પાસે કઇ ન હોય તેવુ,

ખીસિયાણુ, ન૦ ખાસિયાણુ જુઓ.

ખીસુ, ન૦ (ફા૦ બગિલ્હ) અગરખા ડગલા, બદન વગેરેને જે કોથળી ટાંકેલી હોય છે તે; ગજવુ; ગુજુ [હણહણવુ. (ઘોડાએ)

ખુખારવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખોખારવુ, ખખારવુ. ૨.

ખુખારો, પુ૦ ખખારો, હણહણાટ.

ખુચ, સ્ત્રી૦ ખાચો, ખુણો ૨. ચીરો, કઈ ભરા-વાથી ફાટવુ તે ૩. અદાવત, વેર, અદેખાઇ, ખાર ૪ બારી, બારીકી (કાયદાની) ૫. ભૂલ, ચૂક, ખોટ. ૬ ખટકો, ગુચવણ

ખુચખાંચ, સ્ત્રી૦ ખુચ, ભૂલચૂક, વાધોવચકો.

ખુંચવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ક્ષુદ્)અણીદાર ચીજ અથવા કાકરી ચામડીમા લાગવાથી દુખ થવુ, કળતર થવુ, ખટકવુ ૨ વળગી રહેવુ, "ખોટા ખેતમા શુ રે ખુચી રહ્યો" ૩ મનમા ખટકયા કરવુ, દુભાવુ

ખુચાવવુ ક્રિ૦ સ૦ ખુચવી લેવુ, ઝુંટાવી લેવુ.

ખુટ, પુ૦ હદનુ નિશાન. ૨ અ૦ બરોબર, માપસર.

ખુંટડી, સ્ત્રી૦ પગનુ ઠેસણુ [ચીપિયો, ચીમટો.

ખુંટણ, ન૦ ખુંટવાનુ કામ તે ૨ ખુંટવાનુ ઓજાર;

ખુટડો, પુ૦ ખીલો.

ખુટવુ, ક્રિ૦ સ૦ વીણી વીણીને નિર્મૂળ કરવુ, જડમૂળથી ઉખેડી કાઢવુ ૨ કુપવુ; ચુટવુ.

ખુટાડિ, ન૦ ભોયણુ, બળતા લાકડાનો કકડો.

ખુટિયો, પુ૦ સાઢ ૨ બાજીગર, જાદુગર, ખેલાડી.

ખુટી, સ્ત્રી૦ ખીંટી, ચોટી ૨ કપાળની બે બાજુ એથી વાળ દુપાવી કરાવેલો ખુણો ૩. અંગર-ખાની કળી ૪ લાકડાની મેખ

ખુઠુ, ન૦ ઝાડનુ કાપતા રહેલું થડ, કરચો, ઠુઠું

ખુટો, પુ૦ (સ૦ ક્રુ-અટકાવવું)ભોયની અંદર દાટેલી ખીલી, મેખ. ૨ ઝાડનો ભોયમા રહેલો થડનો ભાગ, ઠુઠુ ૩ બદરમા વહાણો ઉપર લેવાતો કર. ૫ ઘટીનો ખીલડો.

ખુંતવું, ક્રિ૦ અ૦ કળવુ, કાદવમા ઉતરી જવુ.

ખુંદણુ, ન૦ આમ તેમ કૂદતા ફરવુ તે,ધિંગાણુ.
ખુંદવુ, ક્રિ૦ સ૦(સ૦ક્ષુદ્-ક્ષુદવુ) પગ ઉંચકી ઉંચકીને દાબવુ,ગુંદવુ,કચરવુ. ૨ ગાતા ને તાળી વગાડતા કુદતા કુદતા ફરવુ ૩ હેરાન કરવુ,ચિતાડવુ.
ખુદાખુદ,સ્રી૦ગુદાગુદ,ચગડાચગડી ૨ કુદાકુદ
ખુદાવવું,ક્રિ૦ અ૦ ખાઇ પી મોજ મારવી.
ખુંધ, સ્રી૦ વાસે નીકળેલો ઢેકો
ખુંધુ, વિ૦ ખુંધ નીકળેલી હોય તેવુ
ખુંપ, પુ૦ પરણવા જતા વરનુ માથુ અને ચહેરો ઢકાય તેવી રીતે નાખેલા ફૂલ ૧ હાર
ખુંપડી, સ્રી૦ નાની છત્રી, નાનો ખુંપડો.
ખુંપડો, પુ૦ મોટી છત્રી,ટોપ, વરસાદથી બચવાને માટે કરેલો છત્રીનો ઘાટ.
ખુંપરો, પુ૦ ઝાડ-છોડ કાપ્યા પછી રહેલો થોડો ભાગ, ખરચો ૨. ખીલા વગેરેથી લુગડામા જે ફાટ કે ચીરો પડે તે [ઉતરવુ ૨. કળવુ
ખુંપવું, ક્રિ૦ સ૦ ભોંકાવુ, વાગવુ,પેસવુ, ઉંડુ
ખુંપાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘોંચવુ, પેસાડવુ
ખુઆર, વિ૦ ખુવાર, જુઓ
ખુજલી-ળી,સ્રી૦ ખરજ, ખસ, લુખસ ૨ વલુર, ચેળ, ઘસડાટ, ખજવાળ ૨ ખજુળી.
ખુટકો, પુ૦ ઘટ, કસર; ખોટ, અપૂર્ણતા
ખુટડો, પુ૦ બળતા લાકડાનો જુદો પડેલો ધગધગતો કકડો, લાળો ૨ ખોયણુ
ખુટવુ (ખૂટવુ), ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ક્રુટ્-બંધ કરવુ) ઓછુ થવુ, ઘટી પડવુ,ટાંચ પડવી ૨ આવી રહેવુ, ખપી જવુ
ખુટાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખૂટે-ઘટે તેમ કરવુ,ઓછુ કરવુ ૨ ફોડવુ ફિટાડવુ
ખુટેલ,વિ૦દેવાળિઉ, નાદાર ૨ ફુટેલ,વિશ્વાસઘાતી
ખુડ, સ્રી૦ અગાસી- ધાબુ (કાઠિ૦)
ખુડી, અ૦ બાળકને ઉધરસ ચડે ત્યારે વાસે હાથ ફેરવતા બોલે છે તે.
ખુણ, સ્રી૦ નિશાની,ચિહ્ન.૨ ખુણો,કોણ,દિશા.
ખુણિયાળુ, વિ૦ ખુણાવાળુ, ખુણેદાર
ખુણો,(ખૂણો)પુ૦ જ્યા બે દિશા-લીટી મળતી હોય તે જગા,ખાંચો ખુણે બેસવુ-ખુણો પાળવો,ગરૂ લીએ ઘરમા રહેવુ ૨ ઘરમા ભરાઇ રહેવું.
ખુત, સ્રી૦ ન૦ હરકત, અડચણ, વાંધો
ખુદ, ત્રિ૦ ખરૂ, અસલ,શુદ્ધ ૨ સ૦(ફા૦) પોતે; જાતે ખુદનુ પોતાનુ, નિજ
ખુદા, પુ (ફા૦) દુનિયાનો માલિક,ઇશ્વર; સર્વશક્તિમાન પરમેશ્વર [મેશ્વર
ખુદાતાલા,પુ૦ પ્રભુ, ઇશ્વર, સર્વ શક્તિમાન પર-
ખુદાઈ, વિ૦ ઇશ્વરી, ઇશ્વર સબંધી, ખુદાનુ. ૨ પવિત્ર, પાક. ૩. કુદરતી; દૈવી ૪ ભોળુ,છળકપટ રહિત [માનનાર પ્રભુપરાયણ
ખુદાપરસ્ત,વિ૦(ફા૦)આસ્તિક,ખુદાને પૂજનાર-
ખુદાવંત, વિ૦ (ફા૦) ઇશ્વર તુલ્ય,ખુદા સમાન.
ખુધરાં કાઢવાં, ક્રિ૦અ૦ ભૂલો શોધી કાઢવી અદેખાઇથી), વારવાર તજવી ભૂલો માટે ચીઢવુ
ખુન, ન૦ ખૂન, જુઓ
ખુનકી, સ્રી૦ (ફા૦) લહેર, ઘેનવાળી આળસ
ખુનખાર, વિ૦ (ફા૦ ખૂન+ખાર-દ્વેષ) લોહી રેડાય એવુ, રક્તસ્રાવી.૨ ઘાતકી;પ્રાણહારક,ક્રુર.
ખુનરેજી,સ્રી૦ (ફા૦ખૂન+રીખતન્-રેડવું) કાપાકાપી, કતલ, જીવની હાણ થાય તેવી મારામારી, પ્રાણહાનિ [કિન્નો.
ખુન્નસ, ન૦ ખૂન કરે તેવો ગુસ્સો, ઝેર, હાડવેર,
ખુન્નસી, વિ૦ ખારીલુ, દ્વેષી, ઝેરીલુ, કિન્નાખોર
ખુન.મરકી, સ્રી૦ખુનરેજી, કાપાકાપી.
ખુની,વિ૦ (ફા૦)ખૂન કરનાર, હત્યારુ, ૨ ખૂનના જુસ્સાથી ભરેલુ, ઘાતકી
ખુબ, વિ૦ ફા૦) બહુ, પુષ્કળ ૨ સુંદર
ખુબસુરત, વિ૦ (ફા૦) સારા ચહેરાવાળુ, દેખાવડુ, રૂપાળુ, ફુટડુ, સુંદર, રળિયામણુ.
ખુબસુરતી,સ્રી૦(ફા૦)સુંદરતા, રૂપ, ફુટડાપણુ. ૨ શોભા, સુંદરતા, સૌન્દર્ય
ખુબાફોડ, ન૦ સીપો ફોડી ખાનારુ એક પક્ષી.
ખુબી, સ્રી૦ (ફા૦)વસ્તુની અંદરનો સારો ગુણ; રહસ્ય ૨ મઝા,લહેજત ૩ ચતુરાઇ યુક્તિ. ૪. ખાસગુણ,ચમત્કાર, ૫. નેકી,ભલાઈ,સદ્ગુણ
ખુબીદાર, વિ૦ (ફા૦) ખુબીવાળુ,ચમત્કારિક.૨. ઉમદા, ઉત્કૃષ્ટ

ખુમચો, પુ૦ (ફા૦ ખુમચેહ) ઢળતી કોરણની મોટી થાળી, ટાટ ૨. ભેટની વસ્તુ

ખુમારી, સ્ત્રી૦ (આ૦) કેફથી આંખમાં લહેર આવે છે તે, ઘેન ૨ અહંતા, ધન દૈલતનો ગર્વ

ખુમારદ, સ્ત્રી૦ (આ૦) મ છીફાના પાનાના ૨ ગની ઝળક ૨ કુમાસ્ત્રા.

ખુર, (સં૦ ખુર.) ખરી, ઢોરના પગનો નખ, ડાબલો

ખુરચન, ન૦ કાચું કોરું ખાવાનું તે; થવેલુ. ૨ ભુકો, દાઝ, ખપોટી

ખુરદો, પુ૦ કિમતી સિક્કાને વટાવી ઉતરતી કિંમતનું નાણું લેવું તે. ૨ તોડી ફોડી પુરું કરવું તે

ખુરદો કરવુ – વેચીને નાણાં કરવા ૨, કાઢી નાખવું

ખુરમું, ન૦ એક જાતની મિઠાઇ, લોથાપુરી "ખાજા ને ખુરમા રે, ચુરમા ગોળના છે"

ખુરશેદ, પુ૦ (ફા૦) સૂરજ, આફતાબ; ભાણુ.

ખુરસી, (ફા૦) ચાર પાયાવાળી અઢીંગીને બેસવાની નેતરની ભરેલી બેઠક; ચાચી

ખુરસુ, ન૦ અંગુઠીની ઓટલી

ખુરાસા–સાની, વિ૦ ખોરાસાનથી આવેલું

ખુરાસાની અજમો, પુ૦ અજમાની એક જાત

ખુલતુ, વિ૦ સારું દેખાતું, શોભતુ; ઉઘડતું. ૩. ઢીલું; તંગ નહિ તેવું.

ખુલવું, ક્રિ૦ અ૦ શોભવું, સારું દેખાવું, દીપવું ૨. ઉઘડવું, ખીલવું. ૩. ખસી જવું; જવું રહેવું,

ખુલાસો, પુ૦ (આ૦) ખુલ્લું ઉઘાડું થઇ જવાપણું, ભેદ જણાવવો તે, સમજણ. ૨ સાર; ભાવાર્થ ૩. નિકાલ, રસ્તો. ૪. મોકળાશ, છુટ

ખુલ્લુ વિ૦ (ફા૦) ઉઘાડું, મોકળું ૨ ઘુમ્મટ ન હોય તેવું ૩ નિર્મળ, ચોકખું, (મન) ૪ નિષ્કપટી, ભોળું ઉદાર, ૪ સ્પષ્ટ, સાફ સમજાય ને સંભળાય તેવું (અવાજ) ૬ ન ઘેરાયેલું; સાફ. ૭ ઢાંકેલું ન હોય તેવું, ઉઘાડું, ૮. જુદું અલગ, નાગું ૯ ખાતરી પૂર્વક નિશ્ચય.

ખુવાબ, પુ૦ (ફા૦) સ્વપ્નું; સાણુંદ. ૨. ખ્વાબ

ખુવાર, વિ૦ (ફા૦) દુઃખી દુખી, હેરાન, બેજાર

ખુવારી, સ્ત્રી૦ પાયમાલી, હાનિ. ૨. નાશ, ક્ષય: હાણ [દુઃખી.

ખુશ, વિ૦ (ફા૦) આનંદી, હર્ષિત, આરોગ્ય,

ખુશકી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) જમીનનો રસ્તો.

ખુશખબર, સ્ત્રી૦ ખુશ કરે તેવી ખબર, વધામણી.

ખુશનુમા, વિ૦ (ફા૦) ખુશ લાગે તેવું, આનંદકારક; સુંદર; રમણીય, મનોહર.

ખુશમખતી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ખુશી થવાનો વખત; હાસ્યવિનોદ, હર્ષ [મશ્કરી.

ખુશબો, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સુગંધી, વાસના; સુવાસ,

ખુશમિજાજી, વિ૦ (ફા૦) રંગીલું, આનંદી, [હસમુખું, રમુજી

ખુશાર, સ્ત્રી૦ ચીબડી.

ખુશામત, સ્ત્રી૦ (ફા૦) મતલબને સાધવા માટે હદથી જાદે તારીફ કરવી તે, હાજીહા, પલ્લવી; શુશ્રૂષા.

ખુશામતખોર, વિ૦ (ફા૦) હાજી હા કરનાર, ખુશામતિયું [કરનાર, પ્રિયવાદી.

ખુશામતિયું, વિ૦ ખુશામત કરનાર હાજી હા

ખુશાલ, વિ૦ સુખી, ખુશી; આરોગ્ય.

ખુશી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) મરજી, ઇચ્છા, ભાવ, રૂચિ. ૨ આનંદ, હર્ષ, રાજીપો.

ખુશી, વિ૦ તંદુરસ્ત, સુખરૂપ, રાજી.

ખુસરો, વિ૦ જેને મુછ ન હોય તે; બડમુછીઓ; ખોજો.

ખુસિયો, પુ૦ [illegible], ચેળિયો, ખાયો.

ખૂંચ, સ્ત્રી૦ ખુંચ, જુઓ.

ખૂંટ, સ્ત્રી૦ જમીનની હદ બતાવવા દાટેલો પત્થર. ૨. વિ૦ પુરેપુરૂ, બરોબર

ખૂંપ, પુ૦ ખુંપ, જુઓ.

ખૂટ, સ્ત્રી૦ કમી, ઓછપ, ખોટ; ઘટ.

ખૂટકો, પુ૦ કમી; ખોટ, ન્યૂનતા, અપૂર્ણતા.

ખૂટવું, ક્રિ૦ અ૦ ખુટવું, જુઓ.

ખૂણો, પુ૦ ખુણો જુઓ.

ખૂન, ન૦ (ફા૦) જાનથી મારી નાખવું તે, હત્યા, ઘાત. ૨. મારી નાખ્યાનો જે ગુનો તે. ૩ વેર લેવાની તરસ, ઝેર ૪. લોહી, રક્ત; રુધિર.

ખૂપવુ ક્રિ૦ સ૦ પેસવું, અંદર દાખલ થવું ૨ જમાવવું [અતિશય; ઘણું.

ખૂબ, વિ૦ (ફા૦) સુંદર, સરસ. ૨. [illegible]

ખૈરો, પુ૦ (સં૦ [illegible]) કાથો.

ખેખલી. વિ૦ નકામી, તુચ્છ; અંદરથી પોલી

ગયેલુ, ક્ષયથી ખુ ખુ કરતુ
ખેંખે, સ્ત્રી૦ ઉધરસ આવતા થતો અવાજ
ખેંચ, સ્ત્રી૦ આગ્રહ, તાણ ૨ ખેચવુ તે, તાણ, ખેચાણ [આગ્રહ
ખેંચતાણ, સ્ત્રી૦ ખેચાખેચ, બાઝબાઝા ૨
ખેંચવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોર કરીને પોતાની તરફ આણવુ, તાણવુ ૨ કસવુ, તગ કરવુ (ઢીલુ હોય તે) ૩ આકર્ષણ કરવુ ૪ આગ્રહથી વળગી રહેવુ ૫ શોષી લેવુ, ચૂસવુ ૬ વહેવુ, વહોરવુ ૭ આકવુ, દોરવુ ૮ સત્વ કાઢવુ ૯ તોડવુ, ઉખાડી નાખવુ ૧૦ કાઢવુ (પાણી) ૧૧ નિભાવવુ ૧૨ લબાવવુ, મોટેથી બોલવુ (રાગ) ૧૩ તૈયાર કરવુ, સજ થવુ (તરવાર ઈ૦)
ખેંચમખેંચા, સ્ત્રી૦ તાણાતાણ ૨ તગી ભીડ.
ખેંતાળવું, ક્રિ૦ અ૦ નાસી જવુ, ભાગી જવુ
ખેંચાખેંચ-ચી, સ્ત્રી૦ તાણાતાણી, સામાસામુ ખેચવુ તે; ઘણા જણે ઘણી બાજુથી ખેચવુ તે ૨ તાણ, ભીડ, તગી
ખેંચાણ, પ૦ આકર્ષણ, આગ્રહ, તાણ
ખેંચાવું, ક્રિ૦ અ૦ ખેચાઈ જવુ, તણાવુ
ખે,પુ૦ (સ૦ ક્ષય) નાશ, પાયમાલી ક્ષય.
ખેચર, ન૦ (સ૦) આકાશમા ફરનારુ પક્ષી ૨ દેવ ભૂતપ્રેતાદિ તે ૩ તારા, ચદ્ર, વગેરે ૪ વિ૦ ઉડતુ, આકાશ પથી
ખેચરી, સ્ત્રી૦ સમડી (પક્ષી) ૨ એક જાતની યોગમુદ્રા, યોગીઓનુ એક આસન ૩ દેવી,જોગણી
ખેટ, પુ૦ (સ૦) ગામ ૨ શિકારી
ખેટક, પુ૦ (સ૦) શિકારી ૨ **ન૦** વ્યસન, ચડસ, ગાડુ, ચોહ ૩ નાનુ ગામડુ ૪ વળગાટ
ખેટકી,વિ૦ શિકારનો ચોહ હોય તેવુ ૨ **પુ૦** શિકારી ૩ ખેડુત [લીટી તે, સેથી
ખેટલી, સ્ત્રી૦ ગુંથેલા ચોટલા વચ્ચેની ખાલી
ખેડુ, ન૦ છેડુ, અતર
ખેટે, અ૦ છેટે, દૂર, આઘે
ખેડ, સ્ત્રી૦ ખેતરને ખોદી, ચાસી, સાફ કરવાની ક્રિયા તે,ખેડવુ તે ૩ ગામ ૪ કાટા વાળો એક રોપો
ખેડણ, પુ૦ ખેડૂત ૨. ખેડવુ તે, ખેડ
ખેડણહાર, પુ૦ખેડૂત. ૨ હાકેડુ [પડતર નહિ)
ખેડતર, ન૦ ખેતી થાય-ખેડાય તેવી જમીન
ખેડવુ, ક્રિ૦ સ૦ જમીન હળવતી ચાસી ખોદી પોચી કરવી. ૨ સુધારવુ, કેળવવુ ખીલવવુ ૩. ધધો કરવો ૪ મેહેનત લેવી, ચલાવવુ, વહેવુ ૫ મુસાફરી કરવી, સફરો કરવી
ખેડહક,પુ૦ખેતર ખેડવાનો હક (માલકીપણુ નહિ.)
ખેડાણ, ન૦ ખેડાતી હોય એવી જે જમીન તે. ૨ ખેડાવુ તે, ખેતી, ખેડેલુ તે
ખેડું, ન૦ ગામડુ ૨ ખેડુત
ખેડુત, પુ૦ ખેડનારો, કૃષીકાર, ખેતીકાર
ખેડો,પુ૦ નટ,વેશ લેનાર પાત્ર,ખેળો ૨ છેડો,અત.
ખેત, ન૦(સ૦ ક્ષેત્ર) ખેતર
ખેતર, ન૦ (સ૦ ક્ષેત્ર) અનાજ વાવવાને ખેડી સાફ કરેલો જમીનનો જે કકડો તે ૨ ધધો; જે ઉદ્યોગથી રળાતુ હોય તે
ખેતરપડી, સ્ત્રી૦ ઠગાઇ, છળ, છેતરપડી.
ખેતર પાદર, ન૦ (પદ-ગામ) સ્થાવર મિલકત
ખેતરપાળ, પુ૦ ખેતરનુ રક્ષણ કરનારો દેવ. ગામને પાદરે રહેતો દેવ તે, ગ્રામદેવતા [અંતરનુ.
ખેતરવા અ૦(+ વત્) ખેતરની લબાઇ જેટલા
ખેતરવુ, ક્રિ૦ સ૦ છેતરવુ, ઠગવુ, ફસાવવુ
ખેતરા, ન૦ નાના નાના ખેતરો ૨ ઘણા ખેતર
ખેતરાઇ, સ્ત્રી૦ ઘણા ખેતર એક બીજાની સાથે લગતા હોય તે બધી જમીન પાટ, એક સેઢે વણા ખેતર હોય તે [જતો. (રસ્તો)
ખેતરાઉ, વિ૦ ખેતર સંબધી. ૨. ખેતરમા થઇને
ખેતરામણ, સ્ત્રી૦ ભૂલાવો, છેતરામણ
ખેતી, સ્ત્રી૦ (સ૦ કૃષિ) ખેડવાનુ કામ ૨ વણજ ૩ ખતથી મહેનત લેવી તે
ખેતીવાડી,સ્ત્રી૦ અનાજના ખેતર અને ફળોની વાડી. ૨ જમીન ખેડવાનો ધધો, ખેડુતનો ધધો.
ખેદ, પુ૦ (સ૦) વહાલી વસ્તુના વિયોગથી અથવા અણગમતી વસ્તુ મળી આવેથી મનમા જે દુ ખ થાય તે, શોક દીલગીરી ૨. નિરાશા-દુ ખ ની લાગણી, સતાપ, પસ્તાવો
ખેદન, ન૦ છેદન.

ખેદા, પુ૦ કેડો, પાછળ પડવુ તે, પુઠ પકડવીતે.
ખેદયુક્ત, વિ૦(સ૦)ખેદવાળુ, દુ ખથી ભરેલું.
ખેદાનમેદાન,વિ૦ખરાબખસ્ત,તારાજ પાયમાલ.
ખેન, ન૦ (સ૦ ખિદ્) નડતર,આડ,કંટાળો આવે-માથું ફોડ વે તેવું જે તે (માણસ–કામ), દુ ખ, પીડા ૨ મુસીબત ૩ સ્ત્રી૦ (સ૦ ક્ષય) ક્ષય
ખેપ, સ્ત્રી૦(સં૦ ક્ષેપ) કોઇ દૂરની જગાએ જઇને પાછુ આવવુ તે, ફેરો ૨ પર્યટન, સફર,લાંબી મુસાફરી.૩ આટા ફેરાના અપાતા પૈસા, ફેરાનુ મહેનતાણુ ૪ ધોબીને ધોવા આપેલા લુગડાની ગાસડી.૫ દરેક મોસમમા વેપારની ચીજોનુએક દેશથી બીજેદેશ આવવું તે ૬.એકેક વારી, હપતો, વખત ૭.પછવાડે લાગવુ તે,મહેનત,અભ્યાસ,ચાનક, ખત.
ખેપટ, સ્ત્રી૦ ધળ, કચરો, છિયાડી (કાઠિ૦)
ખેપન, ન૦ (સ૦ ક્ષેપન) કાઢવુ–નાખવું તે
ખેપિયો, પુ૦ એક જગાનો બીજી જગોએ ઝડપથી સંદેશો લઇ જનારો, દૂત, કાસદ, હલકારો
ખેપી, વિ૦ આક્ષેપી, ખેપ–ચાનકવાળુ
ખેમ, ન૦ કુશળ, શુભ
ખેમકુશળ, વિ૦ આરોગ્ય, સુખી
ખેમખુશાલી,સ્ત્રી૦સુખી હાલત, આરોગ્ય, તંદુરસ્તી
ખેર,ન૦ (સ૦ ખદિર) એક જાતનું ઝાડ. એની છાલમાથી કાથો નીકળે છે ૨ સ્ત્રી૦ પીડા, બલા ખેરગુજરી–બલા ગઈ, દુ ખ ટળ્યુ.
ખેર,અ૦,આ૦) કંઇ ચિંતા નહિ, હશે, હોય
ખેરખટ, અ૦ એકદમ, જોતજોતામા
ખેરખાહ, વિ૦ (આ૦) ભલુ ચહાનાર, શુભેચ્છક, સંભાળ લેનાર, ખેરખા
ખેરચો,પુ૦ (ફા૦ ખેગ–ધૂળ+ચેહ) ધાતુની રજ-ધૂળ, જેર, ધાસ.
ખેરંટો,પુ૦ ધૂળ, રજ
ખેરણ,વિ૦ ખરી–છુટુ પડેલું,વેરણખેરણ,વેરાયેલું.
ખેરવું,ક્રિ૦ સ૦ ખંખેડવુ. દૂર કરવુ, કાઢી મૂકવુ. ૨. ખરી પડે તેમ કરવુ. .માથુ ફોડાવવુ, કંટાળો આપવો પજવવુ.
ખેરસલ્લાહ,ન૦(આ૦)સમાધાન, સુખરૂપતા. કંઇ કજીઓ ફિતુર નથી પણ બધુ સ્વસ્થ–સુલેહવાળું હોય તેવી હાલત ૨ અ૦ હશે, હોય, બન્યુ એવો મન વાળવાનો ઉદ્ગાર [એક ગુંદ.
ખેરસાર–લ, પુ૦ ખેરના લાકડામાથી નીકળતો
ખેરાત,સ્ત્રી૦(આ૦) ગરીબને આપી જે ધર્મ કરવો તે, ભીખ,દાન, ધર્માદા
ખેરિયત,સ્ત્રી૦ (આ૦) સુખરૂપતા તે,ક્ષેમ ૨. સમાધાન, સ્વસ્થતા, આનંદ, સુલેહ, સ્વાસ્થ્ય.
ખેરીયુ ,વિ૦ તરત બુઝાઇ જાય તેવુ,ઝર્ઝરિયુ "જેવુ ચાદરણુ ખેરીયુ, જેવી વેળુની ભિંત."–જીવરામ.
ખેરી, પુ૦ મેદો, ઘેટો. [ખેરી ખાઈ ગઇ."
ખેરી, સ્ત્રી૦ કમારી, ઉધઈ "બધા ગરમ કપડા
ખેરો–રો, સ્ત્રી૦ પુ૦ ધૂળ, રજ
ખેરોજ,વિ૦(આ૦)વધારાનું, અંદર આવી ગયેલું ન હોય તે. ૨.અ૦ વગર,વિના, સિવાય, વધારાનું
ખેરૂ, વિ૦ ખેરીયુ, જુઓ.
ખેરો, પુ૦ ચોખાના લોટની વડીઓ. ૨ ડાંગેરના છોડમા આવતો રોગ.૩ બાજ, સિંચાણો ૪.પોખ પાડવાનો ડાંડિયો દોરીથી ગુંથેલી ઝોળી–કોથળો. ૬ અડાયાનો ભુકો,ગોર ૭ વિ૦ ખવાઇ ગયેલુ.
ખેલ,પુ૦ (સં૦)રમત, ગમ્મત, ક્રીડા, લીલા ૨ તમાસો, જોવાનું ૩ નાટક, ભવાઇ ૪. બનાવટ, રચના, ૫ ધતિંગ, ઉધમ
ખેલખાના.પુ૦(ફા૦)લશ્કરનો અસબાબ–સામાન. ૨ ઘોટાળો,ખરાબી, પાયમાલી.
ખેલણુ–વણુ, ન૦ રમકડુ
ખેલવુ,ક્રિ૦અ૦ (સં૦ ખેલ્–રમવુ.) રમવુ,ક્રીડા કરવી ગમ્મત કરવી ૨ યુક્તિ–પ્રપંચમા ફરવુ.
ખેલાડી, વિ૦ રમત કરનાર, નટ ૨ વિ૦ચતુર; કસબી, મુસદ્દી
ખેવ પુ૦ સ્ત્રી૦(સ૦ ક્ષણ) વખત, પળ, વેળા.
ખેવટ, પુ૦ સુકાની, દોરનાર, માર્ગદર્શક
ખેવડો, પુ૦ એક જાતનું ઘાસ
ખેવના.સ્ત્રી૦ કાળજી, ચાનકા, સંભાળ.
ખેસ, પુ૦ખભે નાખવાની પિછોડી,દુપટ્ટો,અંગવસ્ત્ર.
ખેસી, વિ૦નજીકનું સોબતી,અંતરનુ.
ખેહ, સ્ત્રી૦ ધૂળ રજ.૨. પુ૦ ખઇ,ક્ષય.
ખૈ, સ્ત્રી૦ ખઇ, ક્ષય રોગ; રાજ્યક્ષ્મા; ધાતુનું ક્ષીણ

થવુ તે ૨ ખાઈ, ખાડો

ખેડ, સ્ત્રી૦લેપ, ખરડ ૨ વાસણમા ચોટી રહેલી પ્રવાહી વસ્તુ ૨ પાણી ન પાવુ તે, સૂકાવા દેવુ તે ૨ સુકવણુ, સૂક. ૩ દોરડીને વળ ચઢાવવાનુ ઓજાર

ખેડિયુ, ન૦ વરસાદની તાણ હોય તેવુ વર્ષ.

ખેળ સ્ત્રી૦ઘઉના લોટનુ સત્વ–શાહી, આર,કાંજી

ખેેલો, પુ૦ નાટક–ભવાઇમા વેશલેનારો,ભવાયો, ભાંડ ૨ ભવાયા જેવી દેખાતી સ્ત્રી ૩ ખેસ ૪ વિ૦ જીર્ણ, જુનુ [કાઢી ખોલવુ

ખોખારવું, ક્રિ૦ સ૦ ખંખારવુ. ૨ સોરમા વાસો

ખોખ રો,પુ૦ ખુંખારો;વાટો

ખોચ,સ્ત્રી૦ખાણુ, છીછરો ખાડો.૨ કમીના, કસર ૨ ખોભણુ ખાચો ૪ મુ ચવણુ, મુશ્કેલી

ખોસ્ત્રી૦(ફા૦) આદત, ટેવ,રસમ ૨ હવસ,પેધુ ૩ અદાવત; વેર ૪ બખેડો, કોતર, ખાડો, ગુફા.

ખોં પુ૦વ શ,મૂળ,'પવને ઝાડેલો ખોં કાઢી નાખ્યો.'

ખો, ન૦ એક જાતની છોકરાની રમત, ખોખિલુ

ખોઇ, સ્ત્રી૦ છોકરાંને સુવાડવાને થોડીએ દોરડાથી બાધેલો કપડાંનો કકડો, ઝોળી, ખોઇયુ

ખોખ, ન૦ ખખ, જુનુ ને ખાલી મોટુ ખોખુ

ખોખરી, સ્ત્રી૦ ડાગેર (વેપારીઓનો સ કત)

ખોખરાટ, પુ૦ ખોખરો અવાજ, બેસૂરતા

ખોખરૂ ,વિ૦ ફૂટેલુ, ભાગેલુ,જાડો ને પોલો અવાજ નીકળે તેવુ ખોખરૂ કરવુ–મારી હલકુ કરવુ

ખોખલી, સ્ત્રી૦ચરડી શિયાળ.૨ વિ૦ પડી ગયેલા દાંતવાળી વૃદ્ધા [ખળખળી ગયેલો.

ખોખલો, પુ૦ (મ૦) ઉધરસ, ઠાંસો ૨.વિ૦ વૃદ્ધ,

ખોખાવુ, ક્રિ૦અ૦ઝર–અઢાવ તરાખવી (કાઠી૦)

ખોખુ ,ન૦છોકરાની એક રમત. ૨ ભરપાઇ થએલી હુંડીનો કાગળ ૩ ડોળિયુ નમુનો, ખીખું. ૪ મુસદ્દો,કાચુ લખાણ ૫ કલેવર, ખોળિયુ,હાડપિંજર ૬ કાગળ અને લુગડુ લાહીથી ચોપડી કરેલો પાઘડીનો આકાર ૭ રસકસ જતો રહ્યા પછીનો રહેલો ભાગ તે, કુચો ૮ ગર કાઢી લીધા પછી રહેલા છોડા ૯ અદરથી પોલુ જે હોઇ તે

ખોગીર,ન૦જીન,ઘોડા ઉપર મૂકવાની ગાદી, ડળી.

ખોચ ડે, અ૦ ખુણે, કઠેકાણે

ખોચરૂ , ન૦ કોતર;ખો.૨. જુનો જમાનો.

ખોચરેલ,વિ૦ ખાડા ખેચાવાળુ ,ખવાઇ ગયેલુ.

ખોજ,પુ૦ શોધ;ખોળ

ખોજવું, ક્રિ૦ સ૦ ખતથી શોધવુ. ખોળવુ

ખોજો, પુ૦ (ફા)હીજડો, ખ ડળ, ખ૭ કન્યા રાખી ૨ જેને અડ ન હોય તે પુરૂષ ૩.હિદુ મટી મુસલમાન થયેલી એક જાત

ખોટ,સ્ત્રી૦ ચૂક,ભૂલ.૨ નુકસાન ટોટો ૩ કમીપણું, ઘટ, અપૂર્ણતા ૪ અછત 'ખોટનુ છોકરૂં'

ખોટકો, પુ૦ ખોટ, ખુટકો, ઘટ [અસત્યતા.

ખોટાઈ, સ્ત્રી૦ આળસાઇ, હરામીપણુ ૨ જુઠાણુ,

ખોટારવો, પુ૦ ધગધગતો કોયલો,જીવતો સળો

ખોટારું ન૦ જુઠાણુ, અસત્ય, તરકટ. બનાવટ.

ખોટારો, પુ૦ ઇટાળો;પોપૈયો ૨ સળો, બળતો કોયલો [વિ ઘ્ન.

ખોટી સ્ત્રી૦ વાટ–રાહ જોતા રહેવુ તે,ઢીલ,વાર,

ખોટીલું, વિ૦ ખોટા હાડકાનુ, આળસુ

ખોટુ, વિ૦ ખરાનુ ઉલટુ, અસત્ય,જુઠુ ૨ ભૂલ ચૂકવાળુ 'હિસાબ ખોટો છે,૩, ભેળવાળુ, શુદ્ધ નહી તે,હિણુ, મિશ્રિત થયેલુ 'રૂપિયો ખોટો છે' ૪ ફરી જાય તેવુ, બેવફા ૫ આળસુ; 'હાડકાનો ખોટો' ૬ ન૦ માઠુ, ખરાબ

ખોડ, ન૦ લાકડાનો મોટો ભારે કડકો,ગાઠ,

ખોડ, સ્ત્રી૦ ટેવ, આદત, ખો ૨ કસર, ખામી, એબ. 'તેને ખોડ છે'૩ ડાઘ,કલ ક, બટ્ટો, લાછન

ખોડખાંપણ, સ્ત્રી૦ ભૂલચૂક, ખામી,દોષ,એબ

ખોડંગાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખોડાતુ ચાલવુ, લ ગડાવુ

ખોડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખોડુ ચાલવુ, લ ગડાવુ

ખોડીબારું,ન૦ ખેતરમા જવા આવવા બે પાખી- આ વાળુ દાટેલુ લાકડા નુ છિંડુ

ખોડિયું, વિ૦ ખોડવાળુ , અપ ગ,

ખોડિયોપાડો, પુ૦ છોકરાની એક રમત

ખોડીઅમચી, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત,ખોડં- ગતા ખોડ ગતા ચાલવુ તે [ચાલનારું.

ખોડુ , વિ૦ ખોડવાળુ, અપગ, ખોડ ગાઇને

ખોંડો, પુ૦ ઢાઢર કે છીંકણીનો માથાનો એક રોગ. ૨ ભંડાર, વાણુ;નાણું.

ખોળિયું, ન૦ બળતા લાકડાનો કટકો.૨.કાટખુણો.
ખોતરણાં, ન૦ પાછલી ભૂલચૂક ખોળવી તે છિદ્ર, વાક. 'દેવ, એવા ખોતરણા કાઢવાની જરૂર નથી.'
ખોતરણી, સ્રી૦ કોતરણી,નકસી ૨. ખોતરવાની મજુરી. ૩ દાંત ખોતરવાની સળી.૪ ટાંકણું, ખોતરવાનું ઓજાર, ખરપડી.
ખોતરવું, ક્રિ૦ સ૦ ખણવું,ખોદવું,ઉખાડવું, ટાંકવું ૨. મૂળ ખોદી કાઢવું,ઉખાડી ફેંકી દેવું ૩. થોડે થોડે કરડી ખાવું
ખોતરામણ, સ્રી૦ ખોતરવાની મજુરી,ખોતરણી.
ખોદકામ,ન૦જમીન ખોદવાનું કામ તે.૨ કોતર કામ
ખોદણી,સ્રી૦ નિંદા,બદબોઇ, ગીબત.૨ ખોદકામ.
ખોદવું, ક્રિ૦ અટબોય ઉખેડવી,ખણવું ૨ કોતરવું, નકસી પાડવી.૩.ભુંડું બોલવું,ખોદણી કરવી.
ખોદા, પુ૦ પ્રભુ, ઇશ્વર.
ખોદાઇ, વિ૦ ઇશ્વરી; દેવતાઇ, દૈવી.
ખોદાઇ, સ્રી૦ ખોદામણ ૨ નકસી, કોતરણી.
ખોદાણ, ન૦ ખોદાયેલું તે,ખોદકામ ૨ પાણીથી ખોદાઇ ગયેલી જમીન
ખોદાવવું, ક્રિ૦ સ૦ કોઇ ખોદે તેમ કરવું.
ખોદું-ધું, વિ૦ જાડો ભારે લાકડાનો કકડો. [દેવું
ખોપ, પુ૦ (સં૦ ક્ષુપ) નેતર;બરૂ. ૨ વાદળું ૩
ખોપડું, ન૦ ઝુપડું; ખોરડું
ખોપરી, સ્રી૦ માથાનું તાલકું,ખપ્પર ૨ મગજ. ખોપરીમાં પવન ભરાવો—મિજાજ વધવો;ફાટી
ખોપરું, ન૦ કોપરુ, ટોપરુ [જવું,ભાગી જવું
ખોફ, પુ૦ ફા૦) ગુસ્સો, દ્વેષ ક્રોધ
ખોબલો, પુ૦ પોશ; ખોબો.
ખોબો, પુ૦ બે પોસ જોડવાથી થતો આકાર.
ખોભણ, સ્રી૦ ખો, ગુફા;બેખડ.૨.ખાડો;ખાચો, ઠેસ ૩ કોરણી;રેખા.
ખોભરવું.ક્રિ૦ અ૦ અટકાવું,થોભવું;ખોટી થવું.
ખોયણી, સ્રી૦ વઘાર;વઘારણી.
ખોયણું,ન૦ બળતું લાકડું,ખોરણું. ૨ ચાટવું,સળી.
ખોયું, ન૦ ઝોળી, ખોઇયું.
ખોરંભે, અ૦ ખુણેખોચરે; ઉંચું. [રચક પ્રત્યય.
ખોર, વિ૦ (ફા૦) ભોગવનાર, ખાનાર, ઇ૦
ખોરડું, ન૦ નાનું ઘર, ઝુપડું, ખોરડું
ખોરવું, ક્રિ૦ સ૦ ખણેરવું, સંકેલવું, ખોતરવું. તળે ઉપર કરવું
ખોરસું, ન૦ ત્રણ પગની ઘોડી; ત્રિપાઇ.
ખોરાક, પુ૦ (ફા૦) ખાવાનો પદાર્થ, ખાજ.
ખોરાકી, સ્રી૦ ગુજરાનની વસ્તુઓ; ખાવાનું.
ખોરાકીપોશાકી, સ્રી૦ (ફા૦) ખાવાનું ને પહેરવાનું, અન્નવસ્ત્ર, ગુજરાન, જીવાઇ, આજીવિકા, નિર્વાહ.
ખોરાશ, સ્રી૦ ખોરાપણું.
ખોરું, વિ૦ સ્વાદ વગરનું અને ગંધાતું.
ખોલ, સ્રી૦ કપડા, ઇ૦ બરોબર બેસતું ન આવવું તે, સીવણની ખામી ૨. જીર્ણ ત્વચા, ચામડી ૩ ખોલી, ટોટી ૪ પડ, પુડું
ખોલકી, સ્રી૦ નાની ગધેડી.
ખોલકો, પુ૦ ગધેડો, ખોલો. ૨ મૂર્ખ, ૯
ખોલણહાર, પુ૦ ખોલનાર, ઉઘાડનાર.
ખોલવણ, ન૦ બેસાડેલા રહુ કાઢવાનું ઓજાર.
ખોલવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉઘાડવું; ખુલ્લું કરવું. ૨. સમજાવવું, સ્પષ્ટ કરવું. ૩. ફોડવું, ચીરવું. ૪ પડદો ખસેડવો, દેખાય એમ કરવું ૫. કાઢવું, સ્થાપન કરવું. [ઓરડી ૩. ગધેડી
ખોલી, સ્રી૦ ધાતુનું જે ઢાંકણુ તે. ૨ નાની
ખોલો, પુ૦ ગધેડો, ખર
ખોવરાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ખોવાય તેમ કરવું
ખોવું, ક્રિ૦ સ૦ માલમ ન પડે તેમ જતું રહેવું; ગુમાવવું ૨. ખોટ—નુકશાન આવવું. ૩ મિથ્યા જવું, એળે જવું ૪ ચૂકવું, ભુલા પડવું
ખોસવું ક્રિ૦ સ૦ જોરથી દાખલ કરવું; ભોંકવું. ઘાલવું, પેસાડવું
ખોહ, સ્રી૦ ગુફા, કદ્ગ; ખો
ખોહો,પુ૦બહુ આળસુ માણસ;લઠીંગો.૨.ખોસનારો
ખોજ, સ્રી૦ પુ૦ શોધ, તપાસ તજવીજ ૨. ગલેફ, પડ, ઢાંકણ.
ખોળ, પુ૦ તેલી બી ને પીલતા કુચો રહે તે.
ખોળંખોળા, સ્રી૦ શોધાશોધી; ખોળાખોળ.
ખોળંબો, પુ૦ વાર, વિલંબ; કાળક્ષેપ.
ખોળવું ક્રિ૦ સ૦ શોધવું; તપાસવું; ઢુંઢવું.

ખોળાખખોળાં, ન૦ ખુણે ખોચરે છાની રીતે જોવુ તે, ફાફા મારવા તે

ખોળાખોળ, સ્ત્રી૦ શોધમશોધા, તપાસ, તલ્લાસ.

ખોળાધર, પુ૦ જામીન, હામી, ઓળખાણનો માણસ

ખોળાભરણું, ન૦ ખોળો ભરવાની ક્રિયા, અધરણી, સીમત. [ખોલ. ૨. દેહ, શરીર

ખોળિયુ, ન૦ તળાઈ વગેરે ભરવાનુ બેવડુ લુગડુ,

ખોળો, પુ૦ પલાઠી મારી બેસતા બને જાધ ઉપરનો ઘુંટણ લગીનો જે ભાગ તે. ૨ એ ઉપર રાખેલુ જે કપડુ તે, ઝોળી, અક ખોળે બેસાડવુ—નિર્ભય કરવુ ૨ દત્તક લેવુ ખોળો પાથરવો—આજીજી કરવી, કાલાવાલા કરવા, કરગરવુ

ખૌખૌ, અ૦ અસત ભૂખનો ઉદ્‌ગાર

ખ્યાત, વિ૦ (સ૦ પ્રસિદ્ધ, નામીચુ, પકાયેલુ

ખ્યાતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કીર્તિ, પ્રસિદ્ધિ.

ખ્યાલ, પુ૦ (ફા૦) વિચાર, ક્યાસ, કલ્પના. ૨ તર્ક ૩ કેડો, પૂઠ, ધ્યાન ૪ ગવૈયાનુ એક ગાયન

ખ્યાલી, પુ૦ ખ્યાલ-લાવણી જોડનાગે ૨ તર્કબાજ

ખ્યાલીખુશાલી, સ્ત્રી૦(ફા૦) નાચરગ, ગાનતાન ઈ૦ થી ખુશ રહેવું તે, ઠઠ્ઠા, મશ્કરી, રાગરગ, હાસ્યવિનોદ.

ખ્રિસ્તી, વિ૦ ઈસુખ્રિસ્ત સબધી

ખ્વાબ, પુ૦ (ફા૦) સ્વપ્નુ, શમણુ.

ખ્વાર, વિ૦ ખુવાર, જુઓ.

ગ.

ગ, પુ૦ (સં૦) ચૌદમો મૂળાક્ષર, ત્રીજો કઠસ્થાની વ્યજન વર્ણ ૨ (ગાયનમા) ત્રીજો (ગાધાર સુર.

ગ, વિ૦(સં૦ગમ)જનાર, ગતિ કરનાર, 'ખગ, ઉરગ'

ગઈ, વિ૦ ગયેલી, ભૂતકાળની, વીતેલી.

ગઈ કાલ, અ૦ અચિર, હમણાજ, થોડા વખતનુ

ગઈ ગુજરી, સ્ત્રી૦ બની ગયેલી હકીકત

ગઉ, સ્ત્રી૦ ગૌ, ગાય ૨ ગાઉ.

ગઉચર, ન૦ ઢોરને ચરવાની જગા, ચરો, ગોચર

ગઉદાન, ન૦ ગાયનુ દાન.

ગગડવું, ક્રિ૦ અ૦ ગડગડવુ, ગોટીમલા ખાવા ૨ ગાજવુ, વાગવુ ૩ હિમ્મત ખોવી

ગગડાટ, પુ૦ ગડગડાટ, ધડાકો, ગર્જના ૨. મેઘનાદ, કડાકો

ગગડાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગગડાવવુ ૨ ગુડગુડ કરવુ, પીવુ.

ગગન, ન૦(સં૦) આકાશ, આભલુ, નભ, વ્યોમ ગગન સાથે વાત કરવી—અસભવિત વાતો કરવી, બડાઇ મારવી ઘણુ ઉચુ હોવુ ગગનમા ઉડવુ—અલોપ થઇ જવુ, અદૃશ્ય થવુ ૨ વ્યર્થ જવુ ૩ ફુલાવુ, આકાશમા ઉડવુ ગગનમા ચઢાવવુ—ફુલાવવુ

ગગનગાંઠિયા, પુ૦ ઘઉના લોટના તળીને કરેલા ગાઠિયા, એક જાતની મિઠાઇ

ગગરી સ્ત્રી૦ નાની ગાગર

ગગરુ, વિ૦ દાણાદાર, કકર, ભભરુ.

ગગરો, પુ૦ પાણી લાવવાની મોટી ગાગર.

ગગળવુ ક્રિ૦ અ૦ ગળગળવુ, જુઓ

ગગળુ, વિ૦ ગળી ગયેલુ ઢીલુ, નરમ

ગગી, સ્ત્રી૦ છોડી, દીકરી, પુત્રી.

ગગો, પુ૦ છોકરો, પુત્ર, બેટો.

ગગ્ગો, પુ૦ ગ અક્ષર, ગકાર

ગગ, સ્ત્રી૦ ગંગા નદી, ગગલી ઘાંચણ—એ નામની એક જાદુગર સ્ત્રી

ગગા, સ્ત્રી૦ ગગા નદી, જાહ્નવી ૨. નદી, સરિતા.

ગગાગોળી, સ્ત્રી૦ જે ગોળીમાથી ઘણા જણે એકજ પાત્રથી લઈ પાણી પીધુ હોય તે ૨ સદા પવિત્ર ગણાય એવુ તે.

ગગાજમની, વિ૦ જુદા જુદા ૨ગની કોરવાળુ

ગગાજળ, ન૦ (સ૦) ગગાનુ પાણી, પવિત્ર પાણી. ૨ વિ૦ શુદ્ધ, નિર્મળ, પવિત્ર

ગગાજળી સ્ત્રી૦ ગગાજળ ભરી રાખવાનુ પાત્ર, ગાગર. ૨ ઘોડાની એક જાત, ૩. તામાકુડી.

ગગેડી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ઝાડ

ગંગેરીપાન, ન૦ એક જાતના ધોળા નાગરવેલના પાન

ગગોદક, ન૦ ગગાનું પાણી, ગગાજળ.

ગચ, અ૦ પમદ, માફક. ૨ વિ૦ સજડ, ખાઝી ગયેલુ.

ગચકડુ, ન૦ અજીર્ણનો ખાટો ને તીખો ઓડકાર; ઉદ્‌વમન, ડકાર

ગચન વિ૦ મસ્ત, મગ્ન, ભરાએલુ.

ગચરકું, ન૦ ઓડકાર, ઉદ્‌વમન, ડકાર

ગચાગચ, વિ૦ ખિચોખિચ, ભરચક, ગીચ.
ગચિયું, ન૦ ઈંટ, ચુનો ઈ૦ નુ બાઝી ગયેલુ ઢેફું, ચોસલુ ૨ આડ નડતર, હરકત, પથરો
ગચેટો, પુ૦ ગઠ્ઠો, બાઝી ગયેલુ ઢેફુ
ગચ્ચ, અ૦ સખત, સજડ, ટૂટે ફૂટે નહિ તેવુ
ગચ્ચી, પુ૦ વર્ગ, પ્રકાર ૨ અગાસી, ધાબુ ૩ કાકરા ચુનાનુ બાઝી જવુ તે
ગચ્છ, પુ૦ [સ૦] પ્રમાણુ અને શ્રેઢીમા કહેલા અકોની જે સમુદાય, સખ્યા તે, વર્ગ ૨ સઘ જથો, તડ, સમુહ [જવું—છટકી જવુ
ગચ્છંતી, સ્રી૦ નાસી જવુ તે ગચ્છન્તિ કરી
ગજ, પુ૦ [સ૦] હાથી, હસ્તિ, કરી, માતગ
ગજ પુ૦ [ફા૦] લબાઈ ભરવાનુ માપ, ચોવીસ તસુ ૨ આડી, બારણાની ભુંગળ ૩ ધાતુનો નક્કર સળિયો ૪ બદુકનો સળિયો
ગજકણુ, ન૦ એક જાતનુ રેશમી કાપડ.
ગજકરણ, પુ૦ દગાજ, દાદર
ગજકરણી, સ્રી૦ ઘણું પાણી પી, તેને પાછુ વમન કરવુ તે, નોળીકર્મની એક ક્રિયા ૨ એક જાતની વનસ્પતિ
ગજગામા, સ્રી૦ ગજગામિની,
ગજગામિની, સ્રી૦ (સ૦) હાથીના જેવી લટકાળા ચાલવાળી સ્રી
ગજઘટ, પુ૦ હાથી આવતો જણાય તે માટે તેની બે બાજુએ જે ઘટ બાધે છે તે ઘટ વાગે છે તે
ગજછાયા, સ્રી૦(સ૦)ભાદરવા મહિનામા હસ્ત નક્ષત્રમા વાદળા થતા હોય એવામા મહાલય શ્રાદ્ધ કરવાનુ મોટુ મહાત્મ્ય છે, હસ્ત નક્ષત્રના વાદળાની છાયા
ગજદંત, પુ૦ (સં૦) હાથીદાત, દતુશળ
ગજદળ, ન૦ હાથીઓનુ લશ્કર, હસ્તિદળ
ગજધર, પુ૦ દરજી, મેરઇ, સૈ.
ગજપતિ, પુ૦ મોટો હાથી, હાથીઓમા ઉત્તમ
ગજપિપર, સ્રી૦ એક જાતની ઔષધિ
ગજબ, પુ૦ (આ૦) મોટો જુલમ, કહેર ૨
ગજબી, વિ૦ જુલમી, ત્રાસદાયક, ગજબવાળુ

ગજર—ઝર, પુ૦ પહોર પહોરને અંતરે ચોકી બદલાતા ઘડીનો જે ટકોરો થાય તે, ચોઘડિયા
ગજરાજ, પુ૦ (સ૦) મોટો હાથી.
ગજરૂ ન૦ ફૂલનો ગેરખો, કાડે ઘાલવાનો ફૂલનો હાર ૨ કાડે પહેરવાનુ સોનામોતીનુ ઘરેણુ.
ગજરો, પુ૦ ગજરુ, ૨ ફૂલનો હારડો.
ગજલ, (ગઝલ) સ્રી૦ એક જાતની ફારસી રાગની કવિતા એમા પાચથી વધારે બેતો હોય છે રેખતા (ઉર્દુમા).
ગજવદન, પુ૦ (સ૦) ગણુપતિ, ગજાનન.
ગજવવુ ક્રિ૦ સ૦ બૂમ પાડીને કહેવુ, જાહેર કરવુ, ડકો વગાડવો
ગજવુ ન૦ ખીસુ, ગુજુ ગજવા ભરવા—લાચ લેવી, બદદાનતથી પુષ્કળ પૈસા એકઠા કરવા ગજવાનો વર—પહેગમણીનો વર, કુળવાન.
ગજવા કાતરુ, પુ૦ ખીસાચોર, ગઠિયો.
ગજવેલ, સ્રી૦ ખરૂ લોહુ, પોલાદ. ૨ એક જાતના ઉચા ચોખા ૩ નક્કર
ગજાનન, પુ૦ ગણેશ, ગણુપતિ.
ગજાર, (ગોજાર) સ્રી૦ ઓરડાની ડાબી બાજુનો ખડ.
ગજાવવુ ક્રિ૦ સ૦ ગોઘાટ કરી મેલવો, ગજવવુ
ગજિયાણી, સ્રી૦ એક જાતનુ ગજ પનાનુ રેશમી લુગડુ [જાડા સુતરનું કપડું.
ગજિયુ, વિ૦ માપમા ગજ હોય તેવુ ૨. ન૦
ગજિયો, પુ૦ લોઢાનો સળિયો ગજ
ગજી, સ્રી૦ એક જાતનુ ગજ પનાનુ રેશમી કપડુ
ગજુ ન૦ શક્તિ, તાકાત, ગુજાશ, સામર્થ્ય ૨ યોગ્યતા, પહોચ, પાત્રતા
ગજેન્દ્ર, પુ૦(સં૦) સૌથી મોટો હાથી, ઉત્તમ હાથી.
ગજ્જર, પુ૦ સુતારનો ઉપરી, મિસ્રી ૨ વખત સૂચક ઝકાર ઘટ તે ૩ સમય, કાળ.
ગંજ, પુ૦ (ફા૦) ઢગલો, રાશિ ૨ એકજ તરેહનો જે જથો તે. 'વાડકીનો ગજ'
ગજન, ન૦ (સં૦) જુલમ, જબરાઇ, પીડન. ૨ શેહમા ચાપ દઈ કામ કરાવી જવુ તે
ગજવું, ક્રિ૦ સ૦ જુલમ કરવો, ત્રાસ દેવો, પીડવુ. ૨ છેતરવુ, ધૂતવુ

ગંજાવર, વિ૦(ફા૦)મોટુ,જબરૂ ૨ વિસ્તારવાળુ વિશાળ ૩ અડાબીડ,ગરિષ્ટ
ગંજિયુ, ન૦ ગજમાનું એક પાત્ર, છાલિયુ
ગજી, સ્ત્રી૦ ઘાસનો ઢગલો, ઓઘલો
ગજીફરાક, પુ૦ ઊન–સુતરનું ગળેથી પહેરવાનુ એક જાતનુ ગુથેલુ કપડુ [રમત
ગજીફો, પુ૦(ફા૦)રમવાના પાના, પાનાની એક
ગજેટી,વિ૦ ગાજો પીનાર, ગજેરી.
ગટ, અ૦ (હિં૦ ઘુટ્ટ) પીતા થતો અવાજ
ગટક, અ૦ ગટ લઈને, ઝટ, એકદમ
ગટકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખાવુ, ઓહિયા કરવુ, ગળી જવુ ગટકાવી જવુ–ખાઈ જવુ,પચાવી પડવુ
ગટકગટક,અ૦ઝપાટાબંધ,તરત ૨ ઉપરા ઉપરી
ગટગટ, અ૦ ઝપાટાબંધ,ઝટ
ગટપટ, સ્ત્રી૦ કોઈ ન સાભળે તેમ છાનીછાની વાતો કરવી તે,ગોઠ ૨ ખાનગી વાતો,ઘાલમેલ
ગટર, સ્ત્રી૦ (અં૦) ગદુપાણી જવાની મોરી, નીક, ખાળ [આડુ અવળુ
ગટરપટર, સ્ત્રી૦ ગટપટ ૨ ઉધુચતુ,ગમે તેમ,
ગટુચી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો, કડુ
ગટ્ટ, અ૦ ગટ, ગટક
ગટ્ટી, વિ૦ ગટ્ટુ, ઠિગણુ, ટુકી બાધણીનુ
ગટ્ટુ, વિ૦ ઠિંગણુ પણ હૃષ્ટપુષ્ટ, ગેટકી [લુચ્ચો
ગઠિયો, પુ૦ ગઠિયો ગજવા કાતરુ ૨ વિ૦ઠાએલ,
ગઠ્ઠો, પુ૦ ધાતુનુ બાઝી રહેલુ ચોસલુ, ગચિયુ ૨ લાકડાની ગાઠ,વેઢો, ગાઠો. ૩ જાડુ બાઝી ગયેલુ લોહી,ખડવુ ૪ કલાઈ સીસુ ભરેલી કોડી
ગડ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ગ્રંથિ)ગાઠ,ગ્રથિ ૨ ગઢ
ગડગચ્ચો,પુ૦ ભેળસેળ થઇ પડેલુ એવી હાલત, ખીચડો, ભીડ, મકડાસ
ગડગડ, અ૦ એવો થતો અવાજ ૨ તોપ ફૂટ વાથી થતા અવાજ જેવુ [૨ ગાજવુ,વાગવુ
ગડગડવું, ક્રિ૦ અ૦ ગડબડવુ ગોઠીમડા ખાવા
ગડગડાટ,પુ૦ગડગડ થતો જે અવાજ,તે,ગર્જના
ગડગડાટ,અ૦ ઝડપ ને જોમ બતાવે છે, સપાટા બધ, ત્વરાથી, વગર હરકતે
ગડગડાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ગડબડાવવુ, ખડખડાવવુ
૨ ગડગડ થાય તેમ ખેચવુ–પીવુ
ગડગુમડ, ન૦ નાના મોટા ગુમડા, ત્વચારોગ
ગડડગફ, અ૦ અદશ્ય થવુ તે, અલોપ થવુ તેમ, ટપ, સપાટાબધ 'ગડડગફ ગયા, પહોચ્યાના પરમાણુ કોઈએ મોકલ્યા નહિ' [ગડદા મુક્કી
ગડદાગડદી, સ્ત્રી૦ ભીડાભીડ ૨ મારામારી,
ગડદાપાટુ, ન૦ હાથ પગથી પ્રહાર કરવા તે,મુક્કી અને લાતનો માર
ગડદાપેચ, વિ૦ ગડદાના મારથી છેક નરમ થઇ ગયેલુ, મારથી અધમુવુ થયેલુ, શિથિલ
ગડદામુક્કી સ્ત્રી૦ ઠોસો,મુક્કી, ફટકો
ગડદી, સ્ત્રી૦ (ફા૦ ગિર્દ) ભીડ, ઠઠ, દટ્ટી
ગડદો, પુ૦ મુક્કો, ધોક્કો,ધીમકો
ગડબ, સ્ત્રી૦ ગડ,ગાઠ,ચોસલુ, સોજો
ગડબડ,સ્ત્રી૦ અવ્યવસ્થા, બેતાલહાલત ૨ ઘાલ-મેલ, ઉથલપાથલ ભૂલ, અધેર ૩ તોફાન,દગો, ૪ માથાફોડ, ખટપટ ૫ ૫ ઘોઘાટ કલબલ
ગડબડગોટો, પુ૦ ગોટાળો, લોચો વાળવો તે, અસ્તવ્યસ્ત
ગડબડવુ, ક્રિ અ૦ ગડબડી પડવુ, લોટવુ
ગડબડાટ, પુ૦ ગડબડ, સોરબકોર, ઘોઘાટ
ગડબડ સડબડ, સ્ત્રી૦ ગડમડગોટો, ગોટાળો
ગડબડિયુ, ન૦ ગોથુ,અડમડીઉ, ઝોકુ ૨ વિ૦ વાલમેલિયુ, ધાધલિયુ,ખટપટી,માથુ મારનાર
ગડમવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉપરથી દાબી દાબીને ભરવુ, ઠાસવુ ૨ મારીને અદમુવુ કરવુ
ગડભાગ,પુ૦ વિચારનું અનિશ્ચિતપણુ, ઢચુપચુ, વિચારોની ડહોળાડહોળ
ગડમથલ, સ્ત્રી૦ ઘાલમેલ, ફેરફાર ૨ ખટપટ, યત્ન, ફાફા મારવા તે
ગડવુ, ક્રિ૦ અ૦ અદર પેસવુ–જવુ ૨ ઢળવુ, ગડબડવુ ૩ ગડગડવુ,વાગવુ 'ગડિયા મારે નિરભેના નીશાન'
ગડવો,પુ૦નીચે ગોળ ઘાટનો મોટો લોટો,ગાડવો
ગડાકુ, પુ૦ ગોળ કે મહુડાની રસી ભેળવી બના-વેલી તમાકુ ૨ અસ્વસ્થ–બેભાન થવુ,તન્મય થવુ, લોથપોથ બનવુ

ગડારો,પુ૦જેમા શેરડીના બી રાખે છે તે ખાડો ૨ બે ચીલા વચ્ચેની જગા ૩ ઢોરના શરીરનો નીચલો ભાગ, પેટ ને છાતીનો વિસ્તાર
ગડિયુ, ન૦ તમાકુનો પડો–પડિયુ.
ગડી,સ્રી૦ ગેડ, થર,પડ. ૨ કલી ૩ ગાઠ,આટી ૪ ભજિયાની કણી ૫ દક્ષણી ચાકર, ધાટી
ગડુચી, સ્રી૦ ત્રણ પૈયાની ઘોડી ૨ એક જાતની વનસ્પતિ
ગડુડુડુ, અ૦ મોટા અને ભારે અવાજનુ અનુકરણ
ગડો,પુ૦ મોટો ગાગડો, કાકરો ૨ હાસલ,જકાત.
ગઢ, પુ૦ (હિ૦ દે૦ ગઢો) પહાડ ઉપર બાધેલો કિલ્લો ૨ કોટ ગઢ જીતવો–મુશ્કેલ કામ પાર પાડવુ ગઢ ઉથલાવવો–મોટુ પરાક્રમ કરવુ,મોટો ફેરફાર કરી નાખવો.
ગઢપતિ, પુ૦ કિલ્લાનો વડો–ઉપરી, કિલ્લેદાર
ગઢવી, પુ૦ ચારણ ભાટ. [માટલુ
ગઢવું, ન૦ દાણા ભરવાની કોઠી, નાની કોઠી,
ગઢી, વિ૦ ગઢમા રહેનાર ૨ નાની કોઠી,ઘડુ
ગઢાણ, ન૦ જ્યા ઘાસ થતુ હોય તે જમીન,બીડ.
ગઢેરો, વિ૦ મોટેરો, મુખ્ય, વૃદ્ધ
ગણ, પુ૦ (સ૦ ગણ્–ગણવુ)ટોળુ જથ્થો,ઝુડ, સમુદાય.૨ જાત,વર્ગ.૩ દેવના સેવકો, દૂત 'શિવના ગણ' ૪ ૨૭ રથ, ૮૧ ઘોડા અને ૧૩૫ પાય દળ એટલુ લશકર તે ૫ તારાઓના ઝુમખાનો અકકેકો (નક્ષત્ર) ૬ છદ શાસ્ત્રમા લઘુ ગુરૂના નિયમથી ત્રણ ત્રણ અક્ષરનુ જે માપ તે, વર- ન્યાના ગ્રહની જે જાતિ તે ૮ (ગણિતમા)સંખ્યા, રકમ ૯ ગુણ, લાભ, ફાયદો [વુ, પત કરવુ
ગણકારવુ, ક્રિ૦ સ૦ માનવુ, માન આપવુ,લેખ-
ગણગણ,અ૦માખીની પાખનો અવાજ,બણબણ
ગણગણતુ, વિ૦ જેમા આનાકાની–હા ના હોય તેવુ, અસ્પષ્ટ ૨ બડબડતુ
ગણગણવું,ક્રિ૦ અ૦ માખી–ભમરાની પાખનો અવાજ થવો ૨ નાકમા બોલવુ,મનમા બડબડવુ ૩ આનાકાની કરવી ૪ બબડવુ;બરફડવુ
ગણગણાટ, પુ૦ ગણગણ એવો જે અવાજ તે ૨ નારાજ થયા પછી બબડવુ તે,ટીકટીક.
ગણગારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગણકારવુ
ગણગેટી, સ્રી૦ એક જાતનુ ઝાડ. [કામ
ગણતર, ન૦ ગણવુ તે, ગણતરી ૨ ગણવાનુ
ગણતરી, સ્રી૦ ગણવુ તે ૨ ગણવાનીરીત.૩ ગણીને હિસાબથી કાઢેલી સખ્યા ૪ લેખુ; દરકાર, તમા, હિસાબ
ગણતી, સ્રી૦ ગણતરી, હિસાબ. [લેખુ, હિસાબ.
ગણના, સ્રી૦ (સ૦)ગણતરી ૨.માન,પ્રતિષ્ઠા.૩
ગણપતિ, પુ૦ મહાદેવનો પુત્ર,ગણેશ ૨.જાડો અને મોટી દુદ વાળો
ગણપતિ ચોથ, સ્રી૦(સં૦)પ્રત્યેક માસની વદિ ૪, જે ચોથે ગણપતિનુ વ્રત થાય છે તે.
ગણરવ,પુ૦ગુજારવ, ગુંજન,ગણગણાટ [ફગર
ગણવટ, ન૦ ગણોત, જમીન ભાડાનો–સાંથનો
ગણવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ગણ્–ગણવુ) એક બે ત્રણ એમ સખ્યા કહેવી–માડવી ૨.ગણતરી કરવી, હિસાબ કરવો.૩ દરકાર કરવી,લેખવવુ ૪.કિંમત કરવી ૫ માન આપવુ,માનવુ ૬ અનુભવી થવુ
ગણસારો, પુ૦ અવાજની ચેતવણી, ઇસારો,ભાસ,
ગણિક, પુ૦ જ્યોતિષી, જોશી [સાન
ગણિકા, સ્રી૦ (સ૦) ગુણકા, વેસ્યા,પાતર
ગણિત, ન (સ૦) આકડાથી ગણતરી કરવાની વિદ્યા ૨ ગણેલુ તે
ગણિત પ્રમાણ, ન૦(સ૦)ચાર સખ્યાનુ પ્રમાણ તે એમા ૧ લી ૨ જી ની બાદબાકી ૩ જી ને ૪ થી ની બાદ બાકીની બરોબર હોય છે
ગણિત શ્રેઢી, સ્રી૦ (સ૦) જેમા બબ્બે આક- ડાની સખ્યા તેની તેજ આવ્યા કરે તે
ગણ, વિ૦ અમુક જેટલુ ગુણિત, 'ચારગણ'
ગણેશ,પુ૦(સ૦ગણ–ટોળુ +ઈશ–પ્રભુ.)ગણપતિ. ગણેશ બેસાડવા–શરૂઆત કરવી, આરભ કરવો,
ગણેસિઉ,પુ૦ઘર ભાગવા–તોડવાનુ એક હથિયાર.
ગણોત, ન૦ (સ૦ ગણ+પત્ર) વજે,સોથ ૨ જમીનની ભાડા ચિઠ્ઠી, ગણવટ. [ખાતાદાર
ગણોતિયો પુ૦ ગણોતે રાખી ખેડનાર, ખેડુત;
ગણ્ણુંગાંઠયુ, વિ૦ જુજ, થોડુક, ગણતરીનુ.
ગંઠણ, ન૦ગાઠણ, ગાઠવાની કળા. ૨. ગુંથણી. ૩

ગુથવાનો દોરો, ગઠામણ [લઇ લેવુ
ગઠવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગાઠવુ, જોડવુ, ૨ છેતરી
ગંઠામણ, ન૦ગુથવા–જોડવાથી મજુરી ૨ બાંધવા –જોડવાની કળા ૩ ગુથવાનો દોરો
ગઠાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ગુથાવવુ
ગઠાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સાથે ગુથાઇ રહેવુ ૨ કઠણ–સજડ થઈ જવુ ૩ જોડાઈ જવું [ધુતારો
ગંઠિયો, પુ૦ (સ૦ ગ્રથિ) ગઠીછોડો, ઠગ,
ગઠીછોડો, પુ૦ ગઠિયો, ખીસાકાતરુ
ગંઠો, પુ૦ (સ૦ ગ્રથિ) કોટે પહેરવાનો કઠો ૨ દભી વાળીને કરેલો વિંટો ૩ બચકો, ગાસડો ૪; આઠ ફૂટની લંબાઇનુ માપ ગુઠો
ગંઠોરો, પુ૦ સાકળુ, તોડો ૨ અકોડો,આકડો ૩ હાથના સોનાના સાકળામાનુ એક. ૪ પેર, ગાઠો 'પિપળામૂળના ગઠોડા '૪ એક જાતનીમિઠાઈ
ગડ, પુ૦ (સ૦)ઝમણો ૨ ખુધ ૩ વિ૦ ગાડુ
ગંડક, વિ૦ ગાડુ ઘેલુ ૨ મસ્ત, અંધ,બાવરૂ
ગંડમાળ, સ્રી૦(સં૦)ગળે ગાંઠો ગાંઠો થઇ હોય તેવો રોગ, કઠમાળ
ગંડવો, પુ૦ ગાડો ૨ ભડવો.
ગડસ્થળ,ન૦ (સ૦) હથીના કાનની પાસેનો ભાગ, ઓચી,કુભ સ્થળ ૨ ખુધનો ભાગ
ગડુ, વિ૦ ગાડુ, ઘેલું
ગંડેરી,સ્રી૦નાના નાના કડકા (શેરડી,લાકડાના)
ગત, સ્રી૦ (સ૦ ગતિ) સ્થિતિ,અવસ્થા,હાલત ૨ યુક્તિ કળા,ચતુરાઇ,ખુબી ૩ શક્તિ, બળ. ૪ રાગ,ઢાળ, ચાલ ૫ જાતિનો જે સ્વભાવ–ગુણ –ખાસિયત તે 'વાણિયા ગત' ૬ પરિપાક,મુઆ પછીની જીવની સ્થિતિ તે **ગતે** ઘાલવુ–શ્રાદ્ધ કરી સદ્‌ગતિ પહોચાડવુ ૨ ઠેકાણે કરવુ
ગત, વિ૦ (સ૦) ગયેલુ ૨ મરી ગયેલુ ૩ અ૦ સુધી, લગી, "પૈસા પેઢીઓ ગત કોઇના પહોચતા નથી "–હ૦ ૬૦ [ટિંખળ
ગતકડુ,ન૦ મસ્કરી, ટોળ ૨ હસવા લાયક ખેલ,
ગતાગત, વિ૦ આવ્યુ ગયુ
ગતાગમ, સ્રી૦(સ૦) સમજણ, જ્ઞાન,સમજ
ગતાનુગતિક, વિ૦ (સ૦) પુઠે ચાલનાર, ચીલે ચીલે ચાલનાર
ગતિ, સ્રી૦ (સ૦)હાલત,અવસ્થા,દશા ૨ શક્તિ બળ ૩ બુદ્ધિ, સમજ,મતિ ૪ ચાલ,ગમન, વેગ ૫ જીવની મુઆ પછીની હાલત તે,મુક્તિ,મોક્ષ 'જો વિચારી, જીવ, તારી શી ગતિ થશે'
ગતિભંગ, વિ૦ (સ૦)શક્તિહીણુ, કામ કરવાને અશક્ત હોય તે, લગડુ [હોય તેવુ
ગતિમંત–માન, વિ૦ (સ૦) ગતિવાળુ ગતિમા
ગતિયું,વિ૦ ગતે ગયેલું,સદ્‌ગત ૨ ગત રમનારુ, યુક્તિ પ્રયુક્તિથી સ્વાર્થ કાઢી લે તેવુ
ગતેગતુ, ન૦ ચરની મૂડી,ઘરઘરનુ "આ વેપારમા ગતેગતુ થાય એટલે બસ " [દેવુ
ગતે ઘાલવુ,ક્રિ૦ અ૦ ઠેકાણે કરવુ,દાટી–માળી
ગદ, સ્રી૦ રમતમા હાર થવી તે, હાર ૨ રોગ, દુખ ૩ છાની વાત, ગુહ્ય વાર્તા
ગદકુ, ન૦ બહારનુ, મિષ, નિમિત્ત
ગદગદ અ૦ કઠ ભરાઈ ગયો હોય તેમ, ગળામાથી અચકાતો ગગળતો શબ્દ નીકળે તેમ
ગદગદુ, વિ૦ અદરથી કાચુ અને પોચુ,પાણી પોચુ, ઢીલુ ૨ કહોયેલુ
ગદડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોળવુ, ખુદવુ, ક્ચરવુ ૨ પગવતી દબાવવુ, ખુદવુ ૩ હેરાન કરવુ
ગદબદ,વિ૦પુષ્કળ જીવ પડયા હોય તેવુ,ખદબદ
ગદબદિયાં, ન૦ નાણાની રેલછેલ પૈસાની પુરતી
ગદલુ, વિ૦ મેલુ,ગદુ,વટાયેલુ
ગદવુ, ક્રિ૦ અ૦ ટટાર ઉભુ રહેવુ ૨.ખુદવુ ૩ ઉતાવળુ ચાલવુ, દોડવુ
ગદા, સ્રી૦ (સ૦)એક જાતનું લોઢાનુ આયુધ, એને ઉપરથી નાળિયેર જેવુ કમરખના જેવા કાગરા વાળુ માથુ હોય છે ૨ ચોસલુ,શિલા
ગદારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉભુ રાખવુ, ટેકો દેવો,
ગદાવવું, ક્રિ૦ સ૦ થકવવુ, રેતમા દોડાવવુ.
ગદિયાણી,સ્રી૦ પીળા ફૂલનો એક છોડ,કાસકી
ગદિયાણો, પુ૦અડધા તોલાનુ વજન,સોળ વાલ.
ગદેલુ,ન૦ખૂબ રૂવાળુ એકલીઉ ગોદડુ,જાડી ગાદી
ગદ્‌ગદ, વિ૦ (સ૦) ગદગદ, ઢીલું, પોચું
ગદ્ધામસ્તી,સ્રી૦ લાતો મારી તોફાન કરવુ તે,

ધાધલવાળી મસ્તી
ગદ્ધાપચીસી, સ્ત્રી૦ મુખાઇ ને ઉદ્ધતાઈવાળા કામ થાય છે તે સમય, પુખ્ત વિચાર હોતો નથી
ગદ્ધાવૈતરુ, ન૦ અણુસમજનુ ખોટુ વૈતરુ [તિ કાળ
ગદ્ધૈયુ, ન૦ ધણામા થતો એક જીવ ૨ જાડુને બેડોળ તે.
ગદ્ધો, પુ૦ ખર, ગધેડો **ગદ્ધી**–ગધેડી
ગદ્ય, ન૦ (સં૦) સાદુ લખાણુ,ગાથા,નસ્ર
ગદ્યપદ્યાત્મક, વિ૦ જેમા ગદ્ય પદ્ય બને હોય તેવુ
ગધાડિયુ, ન૦ જે ચપટા અને મોટા લાકડામા ગાડીના પૈડાના લઠ્ઠા ઘાલે છે તે
ગધેડી, સ્ત્રી૦ ગધેડાની માદા,ગર્દભી,
ગધેડુ, ન૦ ગધેડો અથવા ગધેડી,ખર,રાસભ
ગધેડા, પુ૦ ખર,રાસભ,ગદ્ધો ૨. સુસ્ત, હઠીલો ને અક્કલ વિનાનો માણુસ ૩ મૂર્ખ, ઠોઠ ગધેડા બનવુ–મૂર્ખ ગણાવુ
ગધેવાન, પુ૦ ગધેડા હાકનાર,કુંભાર.૨ ગમાર
ગનીમત, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ઇશ્વરી કૃપા, સુભાગ્ય, સંતોષસૂચક ઉદ્ગાર, બસ, ઘણુએ [શત્રુ.
ગનીમ, પુ૦ (આ૦)મોગલ મુસલમાન ૨ દુશ્મન,
ગનેસને, અ૦ ગણુસારે, કાનોકાન, ચેચે પેચે
ગંદકી, સ્ત્રી૦ કાદવ કીચડવાળી જગા ૨ ગંદવાડ, વાસ મારતો કચરો [પડેલો જે કચરો તે
ગંદવાડ, પુ૦ ગંદકી, અસ્ચ્છ જગા, જ્યા ત્યા
ગંદુ, વિ૦ ગંદકીવાળુ, અસ્વચ્છ મેલુ ગોબરૂ
ગંધ, સ્ત્રી૦(સં૦)વાસ,બો,સોડમ ૨ ચંદન,ચાલ્લો
ગંધક, પુ૦(સં૦)પીળા રંગની બરડ અને ગરમીથી રસ થઇ જાય તેવી એક ધાતુ બળતા જવાળા આસમાની રંગની અને વાસ આકરી હોય છે
ગંધઘાણુ, સ્ત્રી૦ નઠારા વાસનુ ચોપાસ ફેલાવુ તે
ગંધપુષ્પ, ન૦ (સં૦) ચંદન અને ફૂલ
ગંધરપ પુ૦ (સં૦ ગંધર્વ) ગવૈયાની એક જાત –એને જનોઇ હોય છે, કિન્નર ૨ ગંધક
ગંધર્વ પુ૦ (સં૦) સ્વર્ગનો ગવૈયો, કિન્નર
ગંધર્વનગર, ન૦ (સં૦)ગંધર્વનુ નગર ૨ આકાશમા ઘડીમા દેખાય ને ઘડીમા જતુ રહે વળી બીજી જગાએ દેખાય એવુ જે માયાવી નગર તે ૩ જાડી પાતળી હવાને લીધે સૂર્યના કિરણોના આડાતેડા પ્રસરણોને લીધે પૃથ્વીપરના ચિતારો હવામા દેખાય છે તે
ગંધર્વવિવાહ, પુ૦ (સં૦) સ્નેહ લગ્ન,વરકન્યા અન્યોન્યમા સમજી પરણે છે તે
ગંધર્વવેદ, પુ૦ (સં૦) ગાયન શાસ્ત્ર
ગંધવા, પુ૦ મહવાસ,બોબત,સગ. [અત્તર
ગંધસાર, ન૦ સુખડ,ચંદન ૨ સુગંધીવાળી વસ્તુ
ગંધાક્ષત, પુ૦ (સં૦) ચંદન અને ચોખા
ગંધાતુ–ચલુ, વિ૦ નઠારા વાસવાળુ, ગંધ મારતુ, બદબોવાળુ
ગંધાર, પુ૦(સં૦)ગાયનના સાત સૂરમાનો એકસૂર
ગંધાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાસ મારવી,બદબો નીકળવી ૨ કહોવુ ૩ મનમાનુ મનમા ન રહેતા કઇક વાત બહાર આવવી. [વાસમારતુ
ગંધીલુ, વિ૦ ચીકણુ, લડકણુ. ૨ અદેખુ,દ્વેષી.૩
ગપ, સ્ત્રી૦ (હિં૦) ઉડતી–પાયાવિનાની લોકમા ચાલતી વાત–ખબર,લોકવાયકા,ગુમાટો ૨ જુઠાણુ, વાતના ખોટા તડાકા
ગપગપ, અ૦ ટપટપ,એક પછી એક,ઉપરાઉપરી
ગપતાલિયુ, ન૦ ચોરી ૨ ડગળુ, ગચિયુ
ગપસપ, સ્ત્રી૦ ગપ,નવિન સમાચાર, ટાઢા પહોરના તડાકા
ગપાશ, સ્ત્રી૦ ખોટી ગપ ૨ વખત ગુજારવા કે મનરંજન કરવા જે વાત ચલાવવી તે
ગપાગપ, અ૦ એક પછી એક,વગર અટકે,સપાટાબંધ,ગબાગબ, ઉપરાઉપરી. [પડવો તે.
ગપાગપી, સ્ત્રી૦ ઉપરાઉપરી મુક્કીનો માર
ગપાટો, પુ૦ ગુમ,ગપ, અફવા [તડાકા, ગપ
ગપાષ્ટક, ન૦ (સં૦ ગપ+અષ્ટક) જુઠાને ખોટા
ગપોડુ, ન૦ ગપ્પુ,અફવા
ગપોલિયુ, ન૦ વ્યભિચાર ૨ કઇ ભરાઇ બેસવુ તે ૩ ધીમે ધીમે કાણુમા ઘાલવુ તે
ગપ્પા, ન૦ ગપ,સાધારણુ વાતો,પાયાવિનાના તડાકા
ગપ્પાંગોષ્ઠી, સ્ત્રી૦ વાતચીત,સાચાજુઠા કિસ્સાઓ–કહાણીઓના દાખલાઓ સાથે વાત કરવી તે
ગપ્પી–ગપ્પીદાસ, વિ૦ જુઠા તડાકા મારનાર, ગપ

મારનાર,વાતોડિયો

ગપ્પુ, **ન૦** ગપ, જુઓ

ગફલત, **સ્ત્રી૦**(આ૦) બેપરવાઈ કે વિસ્મૃતિથી, બરાબર ધ્યાન ન અપાવું તે,બેદરકારી ૨ ભૂલ, ચૂક

ગફલતી, **વિ૦** ગાફેલ, બેદરકાર ગફલત કરે તેવું ૨ **સ્ત્રી૦** ભૂલ, સરત ચૂક

ગફલું, **વિ૦** સુંદર અને હૃષ્ટપુષ્ટ, ગબરૂ

ગફા, **સ્ત્રી૦** ગુફા, ગુહા

ગફ્ફો, **પુ૦** બુક્કો,મોમા માય તેટલું,મોટો કોળિયો

ગબ, **અ૦** ચટ, ઝટ, ઓચિંતું

ગબગબ, **અ૦** ઉપરાઉપરી, ગપાગપ ૨ **સ્ત્રી૦** કોઇ વાત કરતું હોય ત્યા વચમા બોલવું તે

ગબડગંડ,**વિ૦** કાન હોય તેવું, ભોળિયું, સાહસિક,

ગબડગંદુ, **વિ૦** મલિન, સાબડભોથું [ઉદ્ધત

ગબડવું,**ક્રિ૦ અ૦** ગોથું ખાવું,નથડવું ૨ લોટવું, આળોટવું ૩ પેટમા અમળાવું,તળે ઉપર થવું ૪ ચાલ્યા કરવું,ગુજરવું 'એમને કેટલાએ દિવસ ગબડ્યા "

ગબડાવવું,**ક્રિ૦ અ૦** ગોથું ખવરાવવું ૨ ફેરવવું,

ગબડ્ડી, **સ્ત્રી૦** એકદમ દોડી જવું તે, નાશી જવું, તે સટ્ટી જવું તે ૨ **વિ૦** માસથી ભરેલું અને દેખાવડું ૨ ભરેલું (પૈસા વગેરેથી) ૩ **પુ૦** માસથી ભરેલો ગોરો ને ફુટડો જુવાન

ગબાગબ, **અ૦** ટપોટપ. ૨ ધોળાધોળ

ગબાગબી, **સ્ત્રી૦**મુક્કામુક્કી, મારામાર,ધોળાધોળ

ગબાર, **સ્ત્રી૦** ખાડો ૨ કપરોટવાળો ખાડો

ગબારો,**પુ૦**નાનું વિમાન,હવાઇ, કાગળની કોથળી

ગબી, **સ્ત્રી૦** અગલ, બદી

ગબોગબ,**અ૦**ઉપરાઉપરી મુક્કાનો માર પડે તેમ

ગબોળો **પુ૦** ગપગોળો,ખોટા બુમાટો ૨ ફજેતો,

ગભ્ભ, **અ૦** જોરથી, ધબ્બ લઇને [ભવાડો

ગભ્ભર, **વિ૦** ભરેલું, ભરપુર,પૂર્ણ ૨ તર,જબ્બર, સંગીન [વિહીન,મૂર્ખ ૪ મુક્કો,ગોદો

ગભ્ભો, **પુ૦** મોટી ગબી ૨ શેરડીની ગાંઠ ૩ બુદ્ધિ

ગભરાટ, **પુ૦** અકળામણ,મનની ગુંચવણ સૂઝ ન પડે તેવી સ્થિતિ.૨ દુઃખ,વેદના ૩ ધ્રાસકો,દહેશત.

ગભરામણ, **સ્ત્રી૦** અકળામણ,મુઝવણ,ગભરાટ

ગભરાવું, **ક્રિ૦ અ૦** ગુંચવાવું, બાવરા થવું. અકળાવું ૨ દુઃખી થવું

ગભા, **પુ૦** બળખા, ગળફા

ગભાણ, **સ્ત્રી૦** ઢોરના ખીલા આગળ આડું લાકડું મૂકી ચાર નાખવાની જગા, ગમાણ ૨ **ન૦** ગામને પાદરે આવેલી ગોચર જમીન, ચરો

ગભારો,**પુ૦**મંદીરની અંદરનો ભાગ,જેમા મૂર્તિઓ હોય તે ભાગ

ગમ,**સ્ત્રી૦**બાજુ,પાસું,તરફ ૨ વલણ,પસંદ પડવું તે ૩ ભાન,સૂઝ,સમજણ ૪ સાખી રહેવું તે ખામોશ ૫ શક્તિ, બળ,૬ (આ૦) શોક,દીલગીરી,હાય, અફસોસ ૭ **અ૦**તરફ,ભણી,દિશામા [દુઃખી

ગમગીન, **વિ૦** (આ૦)દીલગીર,શોકાતુર,ઉદાસ,

ગમગીની, **સ્ત્રી૦** દીલગીરી,ખેદ,શોક,ગમ

ગણુચાં, **ન૦**(આ૦) બોલતા બોલતા અચકાવું, આનાકાની કરવી,વિચારી વિચારીને ના મરજીથી બોલવું. [રમુજ, વિનોદ, રમત, ખેલ

ગમત, **સ્ત્રી૦** (ફા૦) ખુશીમા વખત કાઢવો તે

ગમતિયાળ-તી **વિ૦** ખુશી કરે તેવું રમુજી

ગમતું **વિ૦** પસંદ પડતું,ગમે તેવું, રૂચિકર

ગમન,**ન૦** (સં૦) ચાલવું તે, ચાલ, ગતિ

ગમનાગમ, **ન૦** (સં૦) જવું આવવું તે,આવજા

ગમવું,**ક્રિ૦અ૦**પસંદ પડવું,ભાવવું,મન માનવું,

ગમા, **પુ૦** હાજા,ગાત્ર, શક્તિ [ગોઠવું

ગમાણ,**સ્ત્રી૦**ઢોરને ધાસ નાખવાની જગા ગભાણ.

ગમાણિયું, **ન૦** ખીલા આગળ ચાર અને બેસ એ બેની વચ્ચે જે આડું લાકડું નાખે છે તે

ગમાનક, **ન૦** ગવાનિક, ગોગ્રાસ [રોચું.

ગમાર,**વિ૦**અવિવેકી,અસભ્ય,જંગલી ૨ ગામડિયું,

ગમાવવું, **ક્રિ૦ સ૦** ગુમાવવું,જુઓ

ગમી, **સ્ત્રી૦** દીલગીરી,શોક.૨ **અ૦** તરફ,ભણી

ગમે તેમ,**અ૦** કોઇ પણ રીતે,ઇચ્છા પ્રમાણે મરજી મુજબ [મપણું ૨ ઉંડો વિચાર ૩ ધીર.

ગંભીરતા, **સ્ત્રી૦**અગત્યતા,ગૌરવ,મહિમા,ભારેખ

ગંભીરતાઈ, **સ્ત્રી૦** ભારેખમપણું મહિમા, અગત્યતા, ગૌરવ. ૨ ધીર ૩ ઉંડો વિચાર.

ગંભીર, **વિ૦** (સં૦) ભય ને આશ્ચર્ય ઉપજાવે

તેવુ મોટુ,પ્રૌઢ.૨ પુખ્ત,ઠરેલ,ભારેખમ, (માણસ–વિચાર).૩ ધીર,સહનશીલ (સ્વભાવ)
ગમ્ય, વિ૦ (સ૦ ગમ્)જવાય–સમજાય તેવુ
ગયઢેરો,પુ૦ગામનો વૃદ્ધ અને દાબવાળો આગેવાન
ગયંદ, પુ૦ હાથી 'ગતિ ગયંદ ઓપિત અધિક'
ગયવર, પુ૦ મોટો હાથી [–શામળ
ગર, પુ૦ (સં૦ ગર્ભ) ફળની અંદરનો વચલો પોચો–રસ ભર્યો ભાગ, અંદરનો માવો, મગજ, ૨ મનનો ભેદ, મર્મ, ભરમ, ૩ ઝેરી અધાર, ગલ ૪ વિ૦ (ફા૦) કરનાર
ગરક–ર્ક, વિ૦ (આ૦) ડૂબી ગયેલુ, ડૂબેલુ, ૨ લીન, મગ્ન
ગરકવુ, ક્રિ૦ અ૦ કાદવ વગેરેની અંદર પેસી જવુ ૨ ડૂબી જવુ ૩ લીન થઈ જવુ
ગરકાવ, વિ૦ ભરપૂર, ભરેલુ તલ્લીન, મશગુલ
ગરગટ, પુ૦ ઠીંગણો પુરૂષ, વામનજી.
ગરગડવુ,ક્રિ૦અ૦પેટમા અવાજ થવો ૨ ગાજવુ
ગરગડી, સ્રી૦ ગરેડી, નાનુ પૈડુ
ગરચવુ,ક્રિ૦ સ૦ અકરાંતિયાની પેઠે ખાવુ,ઘચવુ.
ગરજ, સ્રી૦ (આ૦) ખપ, અગત્ય, દરકાર ૨ અડીવેળા, ભીડ.૩.મતલબ, સ્વાર્થ
ગરજણ, સ્રી૦(સ૦)એક જાતનું પક્ષી, ગડઘણ
ગરજના, સ્રી૦ ધ્વનિ,ગગડાટ ૨ હોકારો,બરાડો
ગરજવંત–વાન, વિ૦(આ૦)સ્વાર્થનિષ્ટ,સ્વાર્થી
ગરજવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ગર્જ્) ગાજવુ ૨ ગર્જના કરવી, બરાડવુ તડુકવુ
ગરજાઉ–જુ, વિ૦ ગરજવાન, જેને ગરજ હોય તે ૨ આપમતલબી, સ્વાર્થી
ગરજો, પુ૦પરોહ,અંકુર ૨ ખીલો ૩ કાંટો
ગરડગપ–ફ, અ૦ ઝટ દઈને,અચાનક, અલોપ થયેલુ હોય તેમ,
ગરડવું, ક્રિ૦ અ૦(અક્ષર) ઘુંટવુ ૨ ખેંચવુ, તાણવુ ૩ ઘુરકવુ,લહેકાવવુ,લંબાવવુ. 'ગાયે ગીત ગરડી, અંગ મરડી, અંગે અનંગ જગાડતી'–પ્રે૦
ગરડો, પુ૦ ખરડો
ગરઢ, પુ૦ ઘરડ, જુઓ
ગરણી, સ્રી૦ઝીણાં કાણાંવાળી વાડકી, ગળણી.
ગરણીજી, સ્રી૦ જૈન સ્રી સાધુ,જૈન આરજા.
ગરણુ, ન૦ગળણુ, પાણી, ઈ૦ ગાળવાનુ સાધન
ગરણુ, ન૦એક જાતની ધર્મ ક્રિયા
ગરથ, પુ૦ નાણુ, પુંજી ગર્થ
ગરદ, વિ૦ (ફા૦) સાકડે આવી ગયેલુ, ભીડવાળુ ૨ ખૂબ મચેલુ, મસ્ત બનેલુ
ગરદ, સ્રી૦ ધૂળ, રજ
ગરદન, સ્રી૦ (ફા૦) ગળાનો પાછલો ભાગ, બોચી,ડોકી ગળચી ગરદન મારવુ—જીવ લેવો મારી નાખવુ,૨ ઘણુજ નુકસાન કરવુ
ગરદી, સ્રી૦ ભીડ,ઠઠ,ગીરદી
ગરદો, પુ૦ તમાકુના પાદડાનો ભુકો, જરદો
ગરનાળ, સ્રી૦ છરાના ગોળા ભરવાની ખાયણી જેવી તોપ
ગરનાળુ, ન૦ પાણી આવવા જવાને માટે કરેલો માર્ગ તે, પાણી જવાનો સાંકડો બાધેલો માર્ગ
ગરબડ, સ્રી૦ ગડબડ, જુઓ
ગરબડગોટો, પુ૦ઘોટાળો,અવ્યવસ્થા,
ગરબડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગબડવું, જુઓ
ગરબડસરબડ, સ્રી૦ ઉંધુચતુ, ગડબડગોટો
ગરબડાટ,પુ૦ ગડબડાટ, જુઓ
ગરબી, સ્રી૦ સ્રીઓમા લહેકાવીને ગવાતી એક જાતની દેશી કવિતા
ગરબો, પુ૦ મોટી ગરબી,રાસડો ૨ ગાતા અને સાથે તાળીઓ પાડતા દીવા અથવા માંડવીની આસપાસ ફરવુ તે 'ગરબો ખુંદવો.' ૩ નોરતામા અથવા માતા વાવે છે તે પ્રસંગે જે કાણાવાળી માટલીમા દીવો રાખી રાતે ગવરાવવુ તે.
ગરભ, પુ૦ (સં૦ ગર્ભ.)નર માદાના સંયોગથી માદાના ઉદરમા જે જીવરૂપે પિંડ બંધાય છે તે, હમેલ, દહાડા ૨ બર, મગજ, માવો, અંદરનો કુમળો ભાગ તે.૩ ક્ષેત્રફળ ૪ મધ્ય,વચ.
ગરભછાંટ, સ્રી૦ છરા ભરેલો દારૂનો ગોળો.એ પોલો હોય છે એમા ખીલા, પત્થરા, છરા અને સળગી ઉઠે તેવા પદાર્થો ઘાલેલા હોય છે તે.એ ગોળો જ્યા પડે છે ત્યા ઘણા જોરમાં ફાટે છે અને ઘણુ નુકસાન કરે છે.

ગરભસૂતર, વિ૦ તાણામા રેશમ ને વાણામા સુતર હોય તેવા વણાટવાળુ
ગરમ, વિ૦ (સ૦ ઘર્મ)ઉનુ, ઉષ્ણ,તપેલુ ૨ જોસમા આવેલુ,આતુર ૩ જલદ,તીખુ **ગરમ** કપડા—ઊનના લુગડા **ગરમ** થવુ—મીજાજ ખોવો ૨ તપી જવુ, ગુસ્સે થવુ **ગરમ** આગ—ઘણુ જ ગરમ ૨ બહુ તીખુ
ગરમર, ન૦એક જાતના મૂળીયા
ગરમમસાલો, પુ૦ તજ લવિંગ વગેરે તેજાનાનો ભૂકો જે રસોઇના પદાર્થમા નાખવામા આવેછેતે
ગરમાઈ, સ્ત્રી૦ ઉષ્ણતા, ગરમી [તાજુ
ગરમાગરમ, વિ૦ ઉનુઉનુ, તરતનુ ઉનુ કરેલુ,
ગરમાવો, પુ૦ ઉષ્ણતા, ગરમી
ગરમાળો, પુ૦ એક જાતની શિંગ (ઔષધિ.)
ગરમી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) દાહ, ઉષ્ણતા, ધામ ૨ તાપ,ગરમાવો, ઉતાપ ૪ તોર, જોસ,જુસ્સો મદ, આવેશ ૫ ટાકી પરમિયાનો રોગ
ગરમુ, ન૦તપેલી જેવુ છાછરૂ વાસણ.
ગરમેલ, સ્ત્રી૦ રૂવાટીવાળો એક જાતનો નાનો છોડ, એના મૂળના ભાગનુ અથાણુ કરે છે,ગરમર
ગરલ, ન૦ વિષ, ઝેર
ગરવ, પુ૦ ગર્વ, જુઓ
ગરવુ, વિ૦ (સ૦ ગુરૂ)મોટુ,ગારવવાળુ, 'ગરવી ગુજરાત' ૨ ભારે, ભપકાવાળુ 'બચકે બાખ્યા વસ્ત્રને વાગા, વણુ વરેણુ ગરવુ રે'
ગરવું, ક્રિ૦ અ૦ખરી પડવુ, ખરવુ પડવુ ૨ અંદર પેસવુ
ગરાડ, વિ૦ મોટુ ૨.પુ૦ખાડો,ચીલો,ઢાળ
ગરાડી, વિ૦ વણોજ વ્યસની, વ્યસનમા ચકચૂર
ગરાડો, પુ૦ ઈમારતનો પાયો નાખવા માટે ખોદેલો લાંબો ખાડો
ગરાસ, પુ૦ (સં૦ ગ્રાસ)ગામનુ રક્ષણ કરવાના બદલામા કાઢી આપેલી જમીન અથવા ઉચક રકમ ૨ ગુજરાન માટે આપેલી જમીન (રાજ્યકર્તાના કુટુંબીઓને)
ગરાસણ—ણી સ્ત્રી૦ ગરાસિયાની સ્ત્રી ૨ ગરાસિયા જાતની સ્ત્રી
ગરાસિયો, પુ૦ રાજવંશી ભાયાત, ગરાસવાળો રજપુત,હિસ્સે આવેલી જમીનોની ઉપજ ખાનાર
ગરિમા, સ્ત્રી૦ સં૦)મોટાઇ, પ્રૌઢતા ૨ આઠ સિદ્ધિઓ પૈકી એક
ગરીબ, વિ૦ (આ૦) નિર્ધન, પૈસા વગરનુ ૨ કંગાલ, દરિદ્ર, બાપડુ,દુ ખી ૩ ભલુ, સાલસ, સહનશીલ, ઠંડા મિજાજનુ [ભિખારીઓ
ગરીબગરબા—ગુરબાં, ન૦ કંગાલ માણસો ૨
ગરીબનિવાજ, વિ૦ (+ ફા૦નવાખ્તન્—આપવુ) ગરીબ ઉપર દયા કરનાર, દયાળુ
ગરીબપરવર, વિ૦ (ફા૦ પરવર—રક્ષણહાર) ગરીબની સભાળ લેનાર (મોટા દરજ્જા વાળાઓને માનાર્થે એ વિશેષણ જોડવામા આવે છે)
ગરીબી(ગરીબાઇ), સ્ત્રી૦નિર્ધનપણુ, કંગાલિયત, દળદર ૨ ભલાઈ, સાલસાઇ
ગરીષ્ઠ, વિ૦ મોટુ 'આતે ગરીષ્ઠ ગિરિ કે ગજગજ એ છે'૨ ભારે, સગીન
ગરુડ, પુ૦ (સ૦) એક મોટુ માસાહારી પક્ષી એ બહુ મોટો ને જોરાવર હોવાથી રાજા કહેવાયછે
ગરુડગામી, વિ૦વિષ્ણુ, ગરુડની સ્વારી કરનાર
ગરૂડધ્વજ, વિ૦જેની ધ્વજા ઉપરગરુડનુ ચિહ્ન છે તે
ગરુડો, પુ૦ ઢેડનો ગુરુ, અત્યજ ગોર
ગરુર, વિ૦ (ફા૦) મગરૂર, અહકારી, મિજાજી
ગરુરી, સ્ત્રી૦ (અ૦) ગર્વ,મગરૂરી પતરાજ
ગરુવુ, ન૦ ગરવુ મોટુ, સમય
ગરો—ડો, પુ૦ગુરડો,ઢેડનો ગોર
ગરોદર, વિ૦ ભારેવાઈ, દહાડાવાળી, ગર્ભવતી
ગરોળી, સ્ત્રી૦વરોડી, ચિચી, અધીલુ
ગર્જના, સ્ત્રી૦ (સ૦ ગર્જ્) ગાજવુ તે ૨ તડુકવુ તે, તાડુકો (સિંહ)
ગર્ત, પુ૦ ખાડો.
ગર્થ, પુ૦ (સ૦) પસો,નાણુ, પુજી
ગર્દ, સ્ત્રી૦ ઝીણી ધળ રજ છિયાડી
ગર્દભ, પુ૦ (સં૦) ગધેડો **ગર્દભી**-ગધેડી.
ગર્ભ, (સ૦) ગરભ ગાભ ઉદરમા રહેલો જીવ બાળક ૨ ગભ માત્રો. ૩ ભેદ
ગર્ભપાત, પુ૦ગર્ભ પાડવો તે ૨ ગભસ્રાવ,કસુવાવડ.

ગર્ભયાતના, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગર્ભને જે દુઃખ સહન કરવુ પડે છે તે
ગર્ભવતી, સ્ત્રી૦ (સ૦)ભારેવાઇ દહાડાવાળી.
ગર્ભવાસ, પુ૦ (સ૦)ઉદરમા ગર્ભનુ રહેવુ તે
ગર્ભશ્રીમત, વિ૦ (સ૦) જન્મથી શ્રીમન્ત, ધનવાનને ઘેર જન્મેલુ ગભ્ભર
ગર્ભસ્થાન, ન૦ (સ૦) ગર્ભ જ્યા રહે છે તે ઠેકાણુ, કૂખની અંદરનો ભાગ
ગર્ભસ્રાવ, પુ૦ (સ૦) ગર્ભનુ ગળવુ તે,અધુરે જવુ, ગર્ભપાત [એ નામનો એક સસ્કાર
ગર્ભાધાન, ન૦ (સ૦) ગર્ભનુ બી રોપાવુ તે ૨
ગર્ભાશય, ન૦ (સ૦) ગર્ભસ્થાન, ગર્ભકોશ
ગર્ભિણી (સ૦) ગર્ભવતી
ગર્ભિત,વિ૦(સ૦)જેમા કઈ બીજી વસ્તુ ઉડાણમા રહી હોય તેવુ ૨ જેમા અર્થ–ભાવ રહ્યો હોયતે
ગર્વ, પુ૦ (સ૦) અભિમાન,અહંકાર,મગરૂરી
ગર્વિષ્ઠ–ર્વી, વિ૦ (સ૦)અહંકારી, મગરૂર
ગલ, પુ૦ માછલા પકડવાનો આકડો ૨ કુવામા પડેલી ચીજ કાઢવાને આકડીઓનો જથો તે બિલાડી. ૩ સાપ, ગરોળી વગેરેની ઝેરી અવાર–લાળ ૪ લાચ, લાલચ ૫ ગુલબાસ ૬ મન, ૭ બાતમી, ખબર ૮ બળેલી બત્તી, મોગરો ૯ હુકાની ચલમમા બળી ગયેલી તમાકુ ૧૦ ગર, માવો ૧૧. સત્વ, તત્વ
ગલકી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો શાકનો વેલો
ગલકુ, ન૦ ગલકીનુ ફળ
ગલખોડ, સ્ત્રી૦ ઢોરના ગાળીએ, ઘાલેલો લાકડાનો કડકો ૨ નિવેડો, છેવટ
ગલગલિયા, ન૦ ગલીપચી
ગલગોટા, પુ૦ (ફા૦)એક જાતનો છોડવો
ગલજીભી, સ્ત્રી૦એક જાતનો વેલો
ગલત, વિ૦ (આ૦) પાયાવનાનુ, ઠામ ઠેકાણા વગરનુ ખોટુ, જુઠુ
ગલધાણી, સ્ત્રી૦ ધાણી અને ગોળની સુખડી
ગલથુથી, સ્ત્રી૦ ગલહુતી, જુઓ [ગળેબંધ-
ગલપટો, પુ૦ ગળે રાખવાનો ઊનનો પટો,
ગલપાપડી, સ્ત્રી૦ગોળની બનાવેલી એક મીઠાઇ

ગલબલ, સ્ત્રી૦ ડલબલ,ગળામા બોલે તે
ગલબા, પુ૦ (આ૦વલબા)ફટાકા,પલીતા, ટેટા
ગલબુ, ન૦ અફવા,ગપ, બૂમ
ગલબો, પુ૦ ગપ ૨ એક જાતનો ફૂલછોડ
ગલમેંદી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો સુગધી છોડવો.
ગલહુતી, સ્ત્રી૦ (ગોળ+સ૦ ચ્યુતિ(ચ્યુ–ટપકવુ) ટપકુ, અથવા, ગોળ+સ૦ હુતિ (હુ–અર્પવુ) ભોગ) ગોળ,ઘી, તથા પાણીનુ તર્ત જન્મેલા બાળકના મોમા મૂકવાનુ મિશ્રણ
ગલાલ, ન૦ એક જાતનો રાતો ભૂકો
ગલાસ, ન૦ (અ૦) બિલોરી કાચનો પ્યાલો
ગલિત, વિ૦પડેલુ,ટપકેલુ
ગલી, સ્ત્રી૦સ્પર્શથી ચામડીને થતી અસર, ચમક
ગલી, સ્ત્રી૦ ધોરી રસ્તાપરથી આડી નીકળતી સાકડી વાટ,સાકડી શેરી–પોળ, ખીણુ
ગલીકુચી, સ્ત્રી૦ આડાઅવળા ને સાકડા રસ્તા
ગલીચ, વિ૦ (આ૦) ગદુ, મેલુ, કચરાવાળુ
ગલીચી, સ્ત્રી૦ મળ, ગદવાડ, ગદકી
ગલીચો, પુ૦ ગાલીચો, જુઓ
ગલેફ, પુ૦ (ફા૦) કપડાનુ ઢાકણુ,ખોલ,પડ.
ગલેફી, સ્ત્રી૦ એક તરેહના ભજિયા
ગલેફુ, ન૦ ગાલની માહેનો ભાગ
ગલેલી, સ્ત્રી તાડના ફળની અદરનો કુમળો ભાગ
ગલોલ, સ્ત્રી૦ કાકરા અથવા ગોળા ફેકવાનું દોરી–ચામડાનુ ગુથણુ
ગલોલો, પુ૦ ગોળો, ૨ ગોળમટોળ
ગલ્લ, પુ૦ (સ૦) ગાલ
ગલ્લાતલ્લાં, ન૦ ગાગાતલ્લા
ગલ્લો, પુ૦ (ફા૦) પૈસો–નાણુ રાખવાનુ ઠામ, ખજાનો ૨ દુકાનદારની વકરાના પૈસા નાખવાની પેટી–વાસણ [પેલુ લુગડુ, છાયલ
ગવન, ન૦ (અ૦ ગાઉન) સુતરાઉ બારીક છા-
ગવરનર, પુ૦ (અ૦)ઈલાકાનો વડો હાકેમ.
ગવરનરજનરલ પુ૦(અ૦)આખા દેશનો હાકેમ,
ગવડાવવુ, ક્રિ૦સ૦ ગાય તેમ કરવુ, ગાવા લાગવુ. ૨ નિંદા–ચર્ચા કરાવવી [ગોરી ૨. ગૌરી, જુઓ.
ગવરી, વિ૦ ધોળી અને સહેજ લાલ ધાબાવાળી;

ગવલી, પુ૰ ગોવાળિયો
ગવાક્ષ, ન૰ (સ૰) બાકું, જાળિયું,વાતાયન
ગવાનિક, ન૰ (સ૰ ગવાન) જમતા પહેલા ગાયને માટે જુદું કાઢેલું રાંધેલું અન્ન
ગવાર, સ્ત્રી૰ પુ૰ એક જાતનો છોડ તેની શિંગ ને ખી ઢોરને ખવરાવે છે
ગવારફળી–શીંગ, સ્ત્રી૰ ગવારની શિંગ
ગવાવું, ક્રિ૰ અ૰ ચરચાવું,વગોણું થવું,નિંદાવું ૨ ગવાય તેમ કરવું
ગવાહી, સ્ત્રી૰ (આ૰) સાક્ષી, પુરાવા.
ગવાળો, પુ૰ સારો ખોટો તેમ કામનો ને નકામનો સેળભેળ થઇ ગયેલો સામાન રાખવાનો કોથળો ૨ ઢાંકણું, આચ્છાદન
ગવેહ, સ્ત્રી૰કીનો,વેર, ખાર (હાલાર)
ગવૈયો, પુ૰ (સ૰ ગાયક) ગાયન કરનારો, ગાનારો, ગંધર્વ [છાણ,મૂત્ર.
ગવ્ય, ન૰ (સ૰) ગાયનું દુધ, દહીં, માખણ,
ગસીયો, પુ૰ લોટ સાથે ઘી ગોળ મેળવી કરેલો ફાકવાનો ખોરાક
ગસ્ત, સ્ત્રી૰ (ફા૰) રોન, ચોકી, રખવાળી.
ગહન, વિ૰ (સ૰) જવા, પહોંચવા,સમજવાને અઘરું, ગંભીર 'ગહન તાહરી છે, પ્રભુ ગતિ '
ગહ્વર,ન૰ (સ૰)પહાડની અંદરની બખોલ,ગુફા.
ગળ, ન૰ ગલ, જુઓ
ગળકેરી, સ્ત્રી૰ગોળકેરી ગોળમાં આથેલી કેરી
ગળકો,પુ૰ જીભના સ્વાદ,લળકો, ૨ રૂચિ, ભાવ
ગળગળવું, ક્રિ૰ અ૰ ગળગળું થવું, ગગળી જવું
ગળગળું, વિ૰ પાણી જેવું, ઢીલું, નરમ ૨ દીન, ગરીબ ૩ રડતું " ગળગળો સ્વર "
ગળગોટિયો, વિ૰ ગોળ, ગોળ મટોળ
ગળચકું, ન૰ ગચકડું, જુઓ
ગળચટું, વિ૰ જરાક ગળ્યું–મીઠું હોય તેવું
ગળચવાં, ન૰ ગળચા, ગમચા
ગળચવું, ક્રિ૰ અ૰ ખાવું, જમવું, (તુચ્છકારમાં)
ગળચવો, પુ૰ પુરૂષને ગળે પહેરવાનો સોનાના તારનો ગુંથેલો બેમેરાનો દોરો
ગળચિયું ન૰ ગળચી ડોકી ૨ ડુબતા માણસનું ઉપર નીચે આવવું જવું તે, ડૂબકા ખાવા તે
ગળચી,સ્ત્રી૰ગળાનો પાછલો ભાગ, ડોકી ગરદન
ગળણી, સ્ત્રી૰ ઝીણાં કાણાંવાળો વાડકો, જેથી ઘી, દૂધ, વગેરે પ્રવાહી પદાર્થો ગાળે છે તે ગાળવાનું સાધન, ગળણું
ગળણું, ન૰ પાણી, ઇ૰, ગાળવા માટેનો કકડો
ગળત, વિ૰ ગલત, જુઓ
ગળતકોડ, પુ૰ [સ૰ ગલિત+કુષ્ટ–કોડ] એક જાતનો ભયંકર ચેપી રોગ જેમાં શરીરની ચામડી સડી જઇ આંગળા વગેરે ગરી જાય છે પત
ગળતી, સ્ત્રી૰ જેમાંથી ટીપે ટીપે પાણી ગળ્યા કરે તેવું વાસણ **ગળતી** ગોદડીએ–લીલે મોઢે લીલે તોરણે, અધવચ
ગળથુથી, સ્ત્રી૰ ગલથુતી જુઓ
ગળવરી, સ્ત્રી૰ પિત્ત વિકારથી ગળામાં થતી તિખાશની અસર [સ્વાદ, મિઠાશ
ગળગણ, ન૰ મિઠાશવાળી ચીજ ૨ ગળ્યો
ગળફો, પુ૰ ઉધરસ ખાતા મોમાંથી જે જાડો ચિકણો પદાર્થ બહાર નીકળે છે તે, બળખો, બલખમ
ગળમાણું–વાણું, ન૰ ઘઉના લોટને શેકીને તેમાં ગોળ ખાંડનું પાણી રેડી ખૂબ ઉકાળી કરેલું પેય.
ગળવું, ક્રિ૰ અ૰ [સ૰ ગલ–ગળવું] વાસણમાંના પ્રવાહી પદાર્થનું કાણાંમાથી ધીમે ધીમે બહાર નીકળવું ઝમવું, નીતરવું ૨ ચૂવું ૩. ઢીલું થવું, પાકવું (ફળનું) ૪ ઓગળવું, પીગળવું ૫ ચઢીજવું બફાવું, એક રસ થવું 'દાળ હજુ ગળી નથી ' ૬ સુકાવું, તવાઇ જવું ૭ ઠળવું ઉતરી જવું ' કાદવમાં ગળી ગયો ' ૮ શુદ્ધ કરવું, મળ રહિત કરવું ૯ પીગળવું, દયા આવવી ૧૦ ક્રિ સ. ગળામાં ઉતારી જવું 'ગોળી'
ગળામણ, સ્ત્રી૰ ગાળવાની રીત ૨ ગાળવાની મજુરી ૩ ગાળતા નીકળેલો મેલ
ગળાવું, ક્રિ૰ અ૰ ધાતુનું અગ્નિથી રસરૂપ થવું ૨ સુકાઇ જવું, ઘસાવું ૩ ગાળ્યું હોય, ગાળી શકાય તેવું થવું
ગળિયારો, પુ૰ ગળીથી કપડાં વગેરે રંગનારો

ગળિયુ, **વિ૦** ઢીલુ, નિર્માલ્ય બેદિલ, વિમુખ
ગળિયેલ, **વિ૦** ગળીના ર ગનુ, ભુરૂ, નીલુ
ગળિયો, **પુ૦** કાટાનો જથો-ઉપાડો ર કાદવ કચરાનો પિંડો
ગળી, **સ્ત્રી૦**[સ૦ નીલી] એક જાતની વનસ્પતિ એના પાદડાના રસમાથી નીકળતો રગ તે ૨ અવાજ, કઠ, હલક, ગળુ
ગળુ **ન૦** (સ૦ ગલ્) બે ખભાની વચમાનો ભાગ જેની ઉપર મો છે અને જેમા હવા જવાની અને ખોરાક ઉતરવાની નળિયો છે તે, કઠ, કોટ ગરદન ૨ સૂર, સાદ, અવાજ ગળા લગી-ઘણુ, પુષ્કળ, પૂરેપૂર, સપૂર્ણ 'તારો ગળા લગી ભરોસો છે' ગળામા જીભ ઘાલવી-બધ રહેવુ, બોલતા અટકવુ, બહુ બોલ બોલ કરી કટાળો આપતુ હોય ત્યારે તેને કહેછે કે, 'ગળામા જીભ ઘાલ હવે' ગળામા જોતરૂ ઘાલવુ-કોઇ નવા કામમા કે જજાળમા પહેલ વહેલુ નાખવુ, પીડા વળગાડવી, પોતાના કામમા કે જજાળમા પહેલવહેલુ નાખવુ, પીડા વળગાડવી, પોતાના કામમા નડે એવુ બીજુ કોઈ કામ કરાવવુ ગળામા ટાટીઆ-ગળે ટાટીઆ ભરાયા હોય એવી સાકડમા આવી પડવુ તે, ઘણીજ મુસીબત, જીવ જોખમાય એવી સ્થિતિમા આવી પડવુ તે, માથે જોખમ 'ગઢવી તમે તો ઉલટા મારે ગળેજ ટાટીયા ભરાવ્યા ને, હુ તમને કહુ છુ, ત્યારે ઉલટા તમે મનેજ લઇ પડો છો "—મુદ્રારાક્ષસ ગળુ પડવુ-ત્રણ રડવાથી, પડવાથી કે ગરમીથી બાળકને થતો એક રોગ ગળેપડવુ-તહોમત મૂકવુ, આળ ચઢાવવુ ૨ કોઇ કામ કરાવી લેવાને બાઝી પડવુ ૩ બથાવી પડવુ, પારકુ તે પોતાનુ છે એમ દાવો કરવો ગળે ઘાલવુ બીજાને સોપવુ, ઓરાઢી દેવુ જવાબદારી બીજાને માથે નાખવી ૨ ઘોચવુ ગળું કરવુ-વિશ્વાસઘાત કરવો ગળુ રહેંસવુ —ગળુ કાપવુ, ગળુ કરવુ ગળે ઉતરવુ—મનમા વાત ઠસવી, સમજવું. ગળે છરી મૂકવી—નુકસાન કરવુ ૨ વિશ્વાસઘાત કરવો ગળે ફાંસી આવવી—જોખમમા આવી પડવુ, ફસાવુ, સપડાવુ ગળે હાથ મૂકવો—ગળાના સોગન ખાવા
ગળેપડુ, **વિ૦** પારકુ પોતાનુ કહી દાવો કરનાર, બથાવી પડનાર [૩ પાકેલુ, ઢીલુ.
ગળેલુ, **વિ૦** સ્વચ્છ, ચોકખુ ૨ એક રસ થએલુ.
ગળો, **સ્ત્રી૦**(મ૦ગુળવેલ)એક જાતની કડવી વેલ. દેશી વૈદ્યકમા બહુ ઉપયોગી હોઇ એના અર્ક, હિમ, સત્વ અને ઘન કાઢે છે
ગળ્યુ, **વિ૦** મીઠુ, ગળપણવાળુ, મિઠાશવાળુ
ગાગડી, **સ્ત્રી૦** નાનો ગાગડો, કાકરી, કણુ
ગાગડુ,**વિ૦** કઠણુ, ન બફાય, ન ચઢે તેવુ ૨ **પુ૦** ડોળ, ન પલળે કે નરમ ન થાય તેવો દાણો.
ગાંગડો, **પુ૦** નક્કર વસ્તુનો કકડો ૨ ન ફુટેલુ રૂનુ જીડવુ
ગાંગરવુ **ક્રિ૦ અ૦** બરાડવુ, ધાધડવુ
ગાગલુ **વિ૦** નબળુ, કાગલુ, માલ વગરનુ, મો પરથી માખે ન ઉડે તેવુ
ગાંગાતલ્લા, **ન૦** હા ના કર્યા કરવી તે, આનાકાની.
ગાગેડવુ, **ક્રિ૦ અ૦** બરાડવુ ધાધડવુ
ગાગુ, **વિ૦** રાક, નમળુ, ગરીબ [નારો.
ગાગો, **પુ૦** ગરીબ, ટોપલામા મૂકી તેલ દિવેલ વેચ-
ગાંજવુ, **ક્રિ૦ સ૦** [સ૦ ગજ] છેતરવુ ફેરા લાવવુ, ઠગવુ ૨ હાથ મારી જવો, હરાવવુ ૩ તોડવુ, ખડિત કરવુ 'જેણે શરાસન શભુનુ ભાગ્યુ, અલ અખડિત ગાજ્યુ.'
ગાજાખોર, **પુ૦** ગાજો પીનાર, ગજેરી
ગાજો, **પુ૦** [હિ૦] એક જાતનો ભાગના જેવો છોડ અને તેની કળી
ગાંઠ, **સ્ત્રી૦** (સ૦ ગ્રથિ] આટીવાળો બધ ૨ ઝાડને જ્યાથી ડાળા ફુટે છે તે ભાગ ૩ લાકડાના થડનો ભમરાવાળો ભાગ. ૪. અંટસ, આંટી, દુશ્મનાઇ, વેર, કીનો ૫ શરીરમા લોહી ગઠાઇ જઇ ગોળી બાઝવી તે, ગડબ ૬ સપ, ઐક્ય 'એની એક ગાઠ છે' ગાંઠનુ-જાતનુ મડા ગાંઠ-મડદાના જેવી સખ્ત ગાઠ, પડેલી ગાઠ ન છુટે તેવુ ગાઠનુ ગોપીચદન-ખાનગી ખરચ; જેરફાયદો. ગાઠ કરવી-પૈસો એકઠો કરવો ગાંઠ પડવી-વેર બધાવુ, અટસ પડવો ગાંઠ બાધવી-સ્મર-

ણુમા રાખવુ ૨. નિશ્ચય કરવો, નક્કી કરવુ

ગાઠગળફો, પુ૦ સશય વહેમ ખટકો

ગાઠડી, **સ્ત્રી**૦ ગાસડી, બચકી ૨ ધન પેમો

ગાંઠડો, **પુ**૦ ગાસડો, બચકો

ગાંઠણુ,**ન**૦સાધો.૨ બે તાર જોડાયલા હોય તે ૩ ગાઠવાના દોરા–તાર તે ૪ ગાઠવાની રીત–ઢબ

ગાંઠવુ, **ક્રિ**૦ **સ**૦ દોરી તાર વગેરેને એક બીજા સાથે સાધવા, એક બીજા સાથે ગઠાઠ રહે તેમ કરવુ, ગુથવુ ૨ તાબે રહીને હુકમ માનવો, બદલુ, પત કરવુ, લેખવવુ ૩ મેળવવુ, પ્રાપ્ત કરવુ

ગાંઠાળુ, વિ૦ ગાઠાવાળુ,

ગાંઠિયો, **પુ**૦ સુકવેલી હળદરનો લાબો કકડો ૨ ચણાના લોટની તળેલી સેવ ૩ ગાઠ ૪ ગઠિયો,ધૂર્ત્ત

ગાઠિયોતાવ, **પુ**૦ ગાઠ નીકળીને આવતો તાવ

ગાઠો, **પુ**૦ ગાઠ, વેઢો, પેરાઈ આગળનો ભાગ

ગાડ, **સ્ત્રી**, [સ ૦ ગુદા] જ્યાથી શરીરનો મળ–નર્ક બહાર નીકળે છે તે,અપદ્વાર ૨ ચપટુ તળિયુ, બેસણી ગાડપર હાથ મકવો–બેફિકર–નચિત રહેવુ ગાંડમા ભરાવુ–ખુશામત કરી વહાલા થવુ ગાડ આગળી કરવી–છેડયા કરવુ ચિઢવવુ ગાડતળે રેલો ને પાગફી વાત મેલો–પોતાનો દોષ હોય તો પારકો દોષ ન કાઢવો ગાડના વેઠ લગી ડહાયુ–દોઢ ડહાયુ, ઝીણુ

ગાંડગમચાં, **ન**૦ મરડાટ, ચામોદિયા, આનાકાની

ગાડછા–પણુ **સ્ત્રી**૦ ઘેલછા ગાડાઇ

ગાડાઇ, **સ્ત્રી**૦ ઘેલાઇ, ગાડપણુ

ગાડિયુ, **વિ**૦ ગાડુ,ઘેલુ,નાદાન

ગાડીવ, **ન**૦ અર્જુનનુ ધનુષ્ય

ગાડુ, **વિ**૦ ભેજાનુ ખસેલુ,ડાગળી ચસકેલ,ચળેલુ, ઘેલુ,દિવાનુ,સાડીત્રણુ પાસળીનુ ૨ બેવકુફી ભરેલુ ગેરફાયદો થાય તેવુ (કામ)

ગાડુઘેલુ,**વિ**૦ ગાડુ ૨ સાદુ,પદ્ધત વગરનુ જેમ આવડે તેમ. ૩ અતિ આનદવાળુ

ગાડુતુર, વિ૦ પ્રેમઘેલુ, મોહાધ, બહુજ ગાડુ

ગાદરુ, **ન**૦ ગામનો ઝાપો, ભાગોળ,પરવાડ

ગાધિયાટુ,**ન**૦ ગાધીવટું ૨. ભેળસેળ,ગુચવાડો, ગોલ.

ગાધિયાણુ, **ન**૦ કરીયાણું વેચવાનો ધધો ૨ ગુચવાડો

ગાધી **પુ**૦ કરિયાણુ–વસાણુ–ઓસડ વગેરે વેચનારો વેપારી **ગાંધીનો** ગાધી ને પેઢીનો પેઢી–શેઠનો શેઠ ને નોકરનો નોકર

ગાધીવટુ, **ન**૦ ગાધીનો ધધો તે ૨ થોડુ થોડુ પણ બધી જાતનુ જ્ઞાન હોવુ તે

ગાયજો, **પુ**૦ હજામ,વાળદ,નાપિત **ગાંયજા** જેવો –બેશરમ,અવિનીત **ગાયજણુ**, **સ્ત્રી**૦ગાયજાની સ્ત્રી

ગાંસડી,**સ્ત્રી**૦કોઇ ચીજોનો બાધેલો જથો,પોટલી, બચકો ૨ વૃષણુ ૩ દરનો, પુજી "તેનો બાપ ગાસડી મૂકી ગયો છે"

ગાસડી પોટલો,**સ્ત્રી**૦લૂગડા લત્તાની બચકી

ગાસડો,**પુ**૦મોટી ગાસડી **ગાંસડાં** પોટલા બાધવા –ઉચાળો ભરવો, સ્થાન બદલવુ

ગા, **સ્ત્રી**૦ ગાય, ગૌ

ગાઉ, **પુ**૦ (સ૦ ગવ્યૂતિ) અતર,છેટુ, લબાઇનુ માપ, કોસ, દોઢ માઇલ

ગાગર (ગાગેર),**સ્ત્રી**૦ (સ૦ગર્ગરી)સાકડા મોનુ માટી કે તાબા પિત્તળનુ પાણીનુ વાસણુ ગાગર–બેડિયુ–બે ત્રણુ ગાગરોની ઉતરડ, બેડુ,શિકી

ગાગરડી, **સ્ત્રી**૦ નાની ગાગર

ગાજ, **પુ**૦ એક જાતનુ ઝીણુ સુતરાઉ રેશમી કપડુ ૨ બટન–બોરિયુ ઘાલવાનુ બોટેલુ નાકુ

ગાજર, **પુ**૦ (ફા૦ગાઝર) એક જાતનો છોડ તથા તેનો કાદો, રાતડીઉં ગાજરની પીપી વાગી તો વાગી નહિ તો કરડી ખાધી–નુકશાન જાય કે નફો થાય એ બનેમા જેને સરખુ છે એવા માટે વપરાય છે ગાજર તાણુવુ–મોટુ ટીલુ કરવુ

ગાજરિયો, **પુ**૦ ઉભુ મોટુ ટીલુ

ગાજવીજ, **સ્ત્રી**૦ ગગડાટ અને વીજળીઓ થવી તે ૨ ખૂબ ધામધુમ કરવી તે

ગાજવુ, **ક્રિ**૦ **અ**૦ (સ૦ ગર્જ) ગરજના કરવી, આકાશમા ગડગડ અવાજ થવો ૨ મોટી બુમ પાડવી, તડુકવુ ૩ વાગવુ, અવાજ થવો ૪ મોટુ નામ કરવુ ૫. ધાટા પાડી ઠપકો દેવો ૬ ધામધુમ કરવી, ફુલાવુ ૭ તુમાખીમા રહેવુ.

ગાજતું વાજતુ માડવે આવશે એની મેળે જાહેર થશે–જણાશે. ગાજતા મેઘ વરસે નહિ–બોલે તે કઇ ન કરે ગાજે તેનુ વાજે–બોલે તેના બોર વેચાય
ગાજીમરદ, પુ૦ (આ૦) બહાદૂર લડવૈયો, પહેલવાન
ગાઠવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠગાવવુ, છેતરાવુ ૨ ઘસાવુ
ગાઠુ વિ૦ ઘસાયેલુ,નબળુ પડી ગયેલુ ૨ આછુ ૩ હારેલુ.
ગાડદી, પુ૦ (અ૦ ગાર્ડ,) સિપાઇ, પહેરેગીર
ગાડર, ન૦ (સ૦ ગડ્ડર)ઘેટુ, મેઢુ
ગાડરિયુ, વિ૦ ગાડરા જેવુ, બીકણુ
ગાડરિયો પ્રવાહ,પુ૦ ગાડરની પેઠે વિચાર કર્યા વિના એકની પાછળ બીજાએ દોરાવુ–ઘસડાવુ તે
ગાડરુ ન૦ ઘેટુ, મેઢુ
ગાડલી, સ્રી૦ આકાશમા જે છ તારા ગાડીના આકારે દેખાય છે તે,રોહીણી નક્ષત્ર ૨ ગાડલુ ,ગાડુ
ગાડવુ, ક્રિ૦ દાટવુ,ખાડો કરીને મૂકવુ
ગાડવો, પુ૦ માટીનુ ઘડા જેવુ વાસણ.
ગાડી,સ્રી૦ (દે૦ ગડ્ડી,સ૦ ગન્ત્રી) જેમા બેસીને દૂર જવાય છે તે વાહન, બે અથવા ચાર પૈડાનુ યાન, રેકળો, દમણી, ચારઠ, બગી, ઇ૦ ૨ રેલવે, આગગાડી
ગાડીત, પુ૦ ગાડી હાકનાર, ગાડીવાન
ગાડીવાન, પુ૦ ગાડી હાકનાર
ગાડુ, ન૦ માલ ભરવાની જે મોટી બળદની ગાડી તે ગાડુગરીડુ–ગાડુ અને એવુ બીજુ ગાડુ હાકવુ–વાહન ચલાવવુ ૨ જેમ તેમ કામ ચલાવવુ ૩ વ્યવહાર ચાલુ રાખવો ગાડે ગાડા–પુષ્કળ,ઢગલાબધ ગાડાવાટ–ધોરી રસ્તો, રાજમાર્ગ ગાડે ચઢીને આવવુ–ખુલ્લી રીતે, ઉઘાડે છોગે ગાડાના હડા જેવડુ (નાક)–ઘણુજ મોટુ
ગાઢ, વિ૦ (સ૦) ભારી,ઘોર, (ઉંઘ) ૨ અત્યત, ઘણુજ (અધારૂં)૩ અતિશય, છેકજ (અજ્ઞાન)
ગાઢું, વિ૦ ઘાડુ, બહુજ
ગાણું, ન૦ ગાયન, ગીત
ગાત, ન૦ ગાત્ર, શરીર, અંગ
ગાતડી, સ્રી૦ઓઢણુ ઓઢી છાતીપર ગાઠ વાળવી તે, ઘાટડી [જુદાજુદા અવયવ.
ગાતર, ન૦ (સ૦ ગાત્ર)અગ,શરીર ૨ શરીરના
ગાત્ર, ન૦ (સ૦) શરીરના સ્નાયુ 'તેના ગાત્ર શિથિલ થઈ ગયા છે' ૨ અગ,અવયવ.
ગાથા, સ્રી૦(સ૦ગૈ–ગાવુ)એક તરેહની કવિતા ૨ કવિતામા લખેલી વાર્તા તે કથા, વાર્તા
ગાદલુ,ન૦ ભારે મોટુ ગોદડુ
ગાદી,સ્રી૦ઉચી બેઠક,ગળદાર બિછાનુ ૨ આસન, તખ્ત, સિહાસન [૩ વારસ
ગાદીપતિ,પુ૦ગાદીનો ધણી,રાજા.૨ મહત,ઉપરી
ગાન, ન૦ (સ૦ ગૈ) ગાયન. [ખુશાલી
ગાનતાન, ન૦ ગાવુ બજાવવુ તે ૨ ચેનબાજી,
ગાન્ધર્વ, વિ૦ ગધર્વને લગતુ,ગધર્વ પ્રમાણેનુ
ગાન્ધર્વ વિવાહ, પુ૦ વર કન્યા પોતાની મેળે લગ્ન કરે તે [કૌરવોની માતા.
ગાન્ધારી, સ્રી૦ગન્ધારદેશના રાજાની પુત્રી અને
ગાફેલ, વિ૦ (આ૦)અસાવધ, બેખબર,બેભાન
ગાબડી,સ્રી૦ નાનુ કાણુ, નાનુ ગાબડુ ૨ કપતરુ ઉખેડી ગયેથી પડેલો આછો ખાડો.૩ એકાએક ગેરહાજર રહેવુ તે, બહાનુ કાઢીને જતુ રહેવુ તે
ગાબડુ,ન૦ગાબડી,કાણુ બાકોરુ ૨ સટકી જવુ તે
ગાભ,પુ૦ગરભ,જુઓ 'આભ,ગાભ ને વર્ષા તારા'
ગાભણી સ્રી૦ (સ૦ ગર્ભિણી) ગર્ભવાળી
ગાભરુ, વિ૦ અકળાયેલુ,ગુચવાયેલું, ચિત્ત શાત ન હોય તેવુ ,બહેબાકળુ
ગાભલુ, ન૦ પિંજેલા રૂનો ગોટો ૨ વાદળ જેવુ તે ૩ નાજુક ને પોચુ એવુ જે તે,કડકો,ગાભો
ગાભાચુથા, પુ૦ ફાટેલા તુટેલા કપડા–કાગળના ટુકડા, મેલાકુચા
ગાભો,પુ૦ પાઘડીમા ઘાલવાનુ બોતાનું;ચુથરુ ૨ મઢેલા ઘરેણામા તાબા પિતળની જે સળી મૂકવામા આવે છે તે ૩ લુગડાનો નકામો કુચો, રદ્દી કપડુ ૪ ગર ગાભા કાઢી નાખવા–મહાત કરવુ, આટો કાઢી નાખવો
ગામ, ન૦(સં૦ગ્રામ)કેટલાક ઘરો અને થોડીક વસ્તીવાળુ ગામડુ, ખેડુ [આજીવિકા તે
ગામગરાસ,પુ૦ માલમિલકત,ગામની આવકરૂપી

ગામગોર, પુ૦ પરોત ગામોટ
ગામઠી, વિ૦ (સ૦ ગ્રામસ્થ) ગામડા સબધી, ગામડાની રીતભાતનુ, દેશી
ગામડિયુ, વિ૦ ગામડાની રીતભાતનુ, જગલી, સફાઇ વગરનુ ર અનાડી,અણુંકસબી ૩ અસભ્ય, તોછડુ.
ગામડિયો, પુ૦ ગામડાનો રહેનાર, રાચો, રાબો
ગામડુ, ન૦ નાનુ ગામ [ગ્રામદેવતા.
ગામદેવી સ્રી૦ ગામનુ રક્ષણ કરનારી દેવી તે,
ગામપચ,ન૦ ગામના આગેવાનોનુ મડળ [દુ ખ
ગામવખો,પુ૦ ગામથી જુદા પડવુ તે,ગ્રામત્યાગનુ
ગામસારણી,સ્રી૦ આખુ ગામ જમવા નોતરવુ તે, શમુમેળો
ગામી, પુ૦ ગામનો માલીક,મુખી ર.માળી
ગામી, વિ૦ જનાર 'ક્ષેત્રગામી'
ગામેતી, પુ૦ ગામનો કોટવાળ,ગામ ધણી
ગામોટ,પુ૦ ગામડાના લોકને શુભાશુભ કર્મ કરાવનાર, ગામગોર.
ગામોટુ, ન૦ ગામોટનો જે ધધો તે
ગામોતર, પુ૦ ગામનો બહારવટિયો
ગામોતરું, ન૦ (સ૦ ગ્રામાન્તર) પરદેશ ફર્યા કરવુ તે, દેશત્યાગ, વિવાસન
ગામ્ભીર્ય ન૦(સ૦) ગભીરપણુ, ગભીરતા
ગાય, સ્રી૦(સ૦ ગૌ) જેને ગળે જાડી ચામડી લબડતી હોય તેવી પશુની માદા, ધેનુ, ગૌ ર સાલસ ગાયના ભાઇ જેવુ-મૂર્ખ, બુડથલ, બેલ જેવુ ગાયનુ ભેસ તળે અને ભેસનુ ગાય તળે સમજ્યા વગરનો ફેરફાર તે, ગરબડ સરબડ
ગાયક, પુ૦ (સ૦) ગાનારો,ગવૈયો
ગાયકવાડ,પુ૦ એક રાજવશી અટક વડોદરાના રાજાઓ ગાયકવાડ કહેવાય છે
ગાયકવાડી, વિ૦ અધેરવાળુ,સોસણુ
ગાયકા, સ્રી૦ ગાનારી
ગાયત્રી, સ્રી૦ (સ૦) એક વદનો મત્ર ॐ तत्सवितुर्वरेण्य । भर्गोदेवस्य धीमहि । धियो यो न प्रचोदयात् ।એ મત્રનો ઉપવીત દેવાયા પછી બ્રાહ્મણ,ક્ષત્રિય અને વૈશ્યને રોજ જપ કરવાનો હોય છે એને શક્તિ (દેવી) રૂપે કલ્પી સ્તુતિ કરે છે ર ચોવીસ અક્ષરનો એક વૈદિક છદ એમા છ છના ચાર ને આઠ અક્ષરના ત્રણ ચરણ હોય છે
ગાયન, ન૦ ગાવુ તે, ગીત ગાવાની વિદ્યા-કળા
ગાર, સ્રી૦ છાણ માટીનો લીપવાનો ગારો
ગાર, વિ૦ ગાર જેવુ ર. ઘણુજ ઠડુ ૩ પુ૦ (ફા૦) કરનાર, અર્થ સૂચક પ્રત્યય 'મદદગાર'
ગારદી, પુ૦ (અ૦ ગાર્ડ) પહેરેગીર, ચોકીદાર
ગારવો,પુ૦ગર્વ,અહકાર.'માનવતી મા કર ગારવો'
ગારિયુ,ન૦ ગાર ર રાધેલા અન્ન ઉપર ઢાકવાનુ ટોપલા જેવુ માટીનુ ઠામ ૩ ગારો વહેનાર મજુર
ગારુડી, પુ૦ (સ૦ ગારુડિક) બાજીગર,મદારી, વાદી,જાદુગર ર મેલી વિદ્યા જાણનારો ૩ ચિકિત્સક ભિષક [ચાલાકી
ગારુડીવિદ્યા, સ્રી૦ નજરબધી, ઇદ્રજાળ, હાથ
ગારો, પુ૦ ગાર કાદવ કચરો ર પલાળી કસણેલુ મટોડુ ૩ કોલ,કહોવડાવેલો ચુનો [ગૃહસ્થપણું.
ગાર્હસ્થ,ન૦ (સ૦) પરણેલી જીદગીની સ્થિતિ,
ગાલ, સ્રી૦ જમવા બેઠેલી પગત,હાર,ધાલ
ગાલ, પુ૦(સ૦ ગલ્લ) ચેહેરાની બાજુનો આખની નીચેનો જે ભાગ તે
ગાલમશુરિયુ,ન૦ (આ૦ મશરૂ) ગાલ નીચે મૂકવાનુ મશરૂનુ ગોળ નાનુ ઓસીકુ
ગાલમારૂ,વિ૦ બડાઈખોર,ગપાટા હાકનાર.
ગાલાવેલુ, ન૦ દાધારેગુ, અડધુ ગાડા જેવુ
ગાલી,સ્રી૦મે ડુગરો વચ્ચેની જગા,ખીણુ ર ગાળ
ગાલીચો, પુ૦(ફા૦)ફૂલ વેલબુટ્ટાવાળુ પાથરવાનું બિછાનુ, ઉંચી જાતની સેતરજી
ગાલ્લી,સ્રી૦ગાડી,ડમણી ર.ત્રીસ મણનુ એક માપ
ગાલ્લુ, ન૦ મોટુ ગાડુ, ખિજગાલ્લુ
ગાવડી, સ્રી૦ ગાય, ગૌ, ધેનુ [મૂર્ખ
ગાવદી,વિ૦ ગોબુ,ગદુ ર જગલી, અણસમજુ,
ગાવલી, સ્રી૦ (ગામડી) દલાલી,આડત
ગાવુ, ક્રિ૦ સ૦ (ગૈ-ગાવુ) કાનને પ્રિય લાગે તેવા રાગ કાઢવો, અલાપવુ ર કવિતા બોલવી ૩ કોઈના વખાણ કરવા,બણુગા ફુકવા, ઉપકાર કર્યો હોય તે કહી બતાવવુ.

ગાસ-ઉ,પુ૦ધાણીની આસપાસનો વટાયલો કચરો, ૨ તુવેરો ઈ૦ ના ઝીણા છોડા

ગાળ, સ્રી૦ (સ૦ ગાલિ)રીસ ચઢે તેવુ ભાષણ, અપશબ્દ,ભુડુ ભાષણ ૨ પુ૦ કુવામાનો ગાળતા નીકળેલો કચરો

ગાળવુ,ક્રિ૦ સ૦ કુવા વગેરેમાથી કચરો કાઢવા ૨ ધાતુનો આચ દઇ રસ કરવો,ઓગાળવુ ૩ પાણી વગેરેને ગળી શુદ્ધ કરવુ, છણવુ ૫ ચાળવુ, નિતારવુ ૬ ઘટાડવુ,પાતળુ કરી નાખવુ,સુકવવુ ૭ વખત કાઢવો ગુજારવુ

ગાળાગાળી,સ્રી૦અરસપરસ અપશબ્દ કહેવા તે

ગાળિયુ, ન૦ છાશના કુચા ૨ કામનુ બધન ૩ ગળણી ૪ ઢોરની ડોકમા ઘાલવાનો દોરડાનો ગાળો ગાળિયુ કાઢી નાખવુ–વચમાથી છટકી જવુ, કામમાથી ખસી જવુ,બહાનુ કાઢી ન કરવુ

ગાળી,સ્રી૦ ગાળ

ગાળુ, ન૦ વચમાનો વખત, છેડુ

ગાળો, પુ૦ બૈરાને પહેરવાનુ એક જાતનુ કપડુ ૨ પિજેલુ રૂ ૩ અવધિ, વેળા, અવકાશ ૪ ફેર, વટાવ,વચ્ચેનો તફાવત ૫ છેડુ,અતર ૬ આખા ઘરના લબાણ ભાગમાતો દરેક ખડ,વિભાગ.૭ મોસમ, રત "લગન ગાળો" ૮ ફાસો,દોરડાની સરકાવાય તેવી આટી ૯ ઘડીનુ મો ૧૦ સાધા, શરીરસધ ૧૧ ઓસાર, પહોળાઇ, પનો

ગિદુ, પુ૦ ગેદ, ફૂલનો દડો. [સજડ, ઘટ

ગિચ્ચ,વિ૦ભીડાયલુ, સકડાઈ રહેલુ ભરપુર ૨ અ૦

ગિદ્દડ, વિ૦ આળસુ,સુસ્ત,પડી રહેનાર ૨ ન૦

ગિન્ન, પુ૦ ઘા, ચોટ ૨ હડસેલો,ધક્કો [શિયાળ

ગિબ્બો, પુ૦ મુક્કોનો માર તે, ઠોસો,ગડદો

ગિરજા, સ્રી૦ પાર્વતી, ગિરિજા

ગિરદ, સ્રી૦(ફા૦) ધૂળ, રજ ૨ હવામા ધૂળની જે કણો ઉડે છે તે [બોલી, જબાન.

ગિરા, સ્રી૦ (સ૦ ઉદ્+ગિર્)વાણી, સરસ્વતિ,

ગિરાસ, પુ૦ ગરાસ, જુઓ

ગિરિ,પુ૦ (સં૦) પહાડ, ડુગર, પર્વત.

ગિરિવર, વિ૦ પર્વતને ઉંચકનાર,શ્રીકૃષ્ણ

ગિરિધારી, પુ૦ શ્રીકૃષ્ણ.

ગિરિરાજ પુ૦ મોટો પર્વત, પર્વતોનો રાજા.

ગિરિશૃગ, ન૦ (સ૦) પર્વતની ટોચ,શિખર

ગિરીશ,પુ૦ (સ૦) મોટો પર્વત,હિમાલય પર્વત

ગિરેબાજ,ન૦(હિ૦ગિરના)એક જાતનુ ગુલાટ ખાનારુ કબુતર [ઢાકે તે ભાગ, ગળુબધ

ગિરેબાન, પુ૦ (ફા૦) પોશાકનો ડોક ગરદનને

ગિલાખોર, વિ૦ (ફા૦)નિંદાખોર, બદબોઈ કરનાર ૨ ચાડિયો [મોજે થાય છે તે,વળ.

ગિલ્લી, સ્રી૦ ગીલી,મોઇ ૨ દરદને લીધે કકણ

ગિલ્લીદડો, પુ૦ મોઈદડાની રમત.

ગિલ્લો, પુ૦ (ફા૦) કોઇની આબરૂ જાય તેવી વાત ઉરાડવી તે, ગીબત, નિંદા,

ગિસોડા, ન૦ તુરિયા [ગયો.'—**શામળ૦**

ગિસ્ત વિ૦ નકામુ,ફોગટ 'તે ગિસ્ત બોલ માર્યો

ગીગલાવુ, ક્રિ૦ અ૦ મકળાવુ,ગભરાવુ ૨ ખુશી થવુ, કીલકારીઓ કરવી

ગીગી, સ્રી૦ કીકી, નાની છોકરી,બાળકી

ગીગો, પુ૦ કીકો, નાનો છોકરો

ગીચ, વિ૦ સકડાયેલુ, ભિડાયેલુ,ભરચક,ભરપુર

ગીત,ન૦(સ૦) રાગમા ગવાય તેવા પદ, ગાયન ૨ ઘોળ, ગરબી ૩ માણા

ગીતા, સ્રી૦ (સં૦)ઉપદેશાત્મક કથા, જેમા જ્ઞાન બોધ હોય તેવો ગ્રથ

ગીતાર્થ, પુ૦જૈન સિદ્ધાતના અર્થ જાણનાર

ગીતિ,સ્રી૦(સ૦) આર્યા છદનો એક ભેદ. એમા પહેલા ને ત્રીજા ચરણમા ૧૨, અને બીજાને ચોથા ચરણમા ૧૮ માત્રા હોય છે

ગીદ,ન૦ગીધ, જુઓ. [મોટુ એક પક્ષી, ગડધન

ગીધ, ન૦ (સ૦ ગૃધ્ર) માસ ખાનારુ સમડીથી

ગીની, સ્રી૦ (પો૦,અં૦) સોનાનો એક બ્રિટિશ સિક્કો, ૧૫ રૂપિયાનો સિક્કો

ગીબત, સ્રી૦ (આ૦)બદબોઇ, નિંદા ૨ તહોમત; આળ. ૩ ચાડી.

ગીબતખોર, વિ૦નિંદાખોર, ચાડીઓ.

ગીબવુ, ક્રિ૦ સ૦પીટવુ,ધીબવુ,ગડદા મારવા.

ગમોગીમ, અ૦ ઉપરાઉપરી, ધમોધમ.

ગીર, અ૦ ગોસાઇઓની જાત બતાવનાર પ્રત્યય,

૨ (ફા૦) લેનાર, વાળુ, જોનાર, એવો અર્થ સૂચક પ્રત્યય ' દસ્તગીર,તમાસગીર'૩ ન૦ ગીરનારનુ જગલ
ગીરદેશી, સ્ત્રી૦ બલિહારી ખુબી
ગીરદો, પુ૦પ્રવાહીનો ઠરેલો કચરો,ગાળ,બગદો
ગીરનાર, પુ૦ એ નામનો એક પર્વત, રૈવતાચળ
ગરનારો, પુ૦ ગીરનાર પાસે રહેતા બ્રાહ્મણો
ગીરફતાર, વિ૦ (ફા૦)તલ્લીન ગર્ક થયેલુ એકતાર
ગીરફતારી, સ્ત્રી૦ તલ્લીનતા, એકતારપણુ.
ગીરવી,વિ૦(ફા૦)ઘરેણે આપેલુ–લીધેલુ હોય તેવુ
ગીરો, વિ૦ ઘરેણે પાસે રાખેલુ હોય તેવુ
ગીરોખત,ન૦(ફા૦)ઘરેણિયાત દસ્તાવેજ,સાનખત
ગીરોનું, વિ૦ પોતીકુ,પોતાનુ,ગાડનુ,૨ ઘરેણિયાત
ગીર્વાણ,વિ૦(સ૦)દેવ સબધી,દેવતાઇ ૨ સસ્કૃત
ગીલતાન,પુ૦(ફા૦)ચીતરેલો ચીકલવટ, વેલડિયાટ
ગીલી, સ્ત્રી૦ગલી,કોઇનો હાથ અડતા થતી શરીરની ચમક તે ૨ મોઇ
ગીસલુ, ન૦ધુસરુ, જેસલુ (કાઠિ૦)
ગુગણુ,વિ૦નાકમાથી બોલતુ, ગુગુ [ગભરામણ
ગુગળાટ, પુ૦ શ્વાસારોધ, શ્વાસના રોકાણની
ગુગળાવુ, ક્રિ૦ અ૦ અકળાવુ ગભરાવુ, શ્વાસના અટકવાથી અમુઝાવુ
ગુગુ, ન૦નાકનો જાડામળ,ગુગો,લિંટનો લોચો
ગુગુ, વિ૦ ગુગણુ.૨ મુગુ
ગુંગો, પુ૦નાકના મળનો લોચો,પોપડો,૨ એક જાતનો જીવડો ૩ વિ૦નાકમા બોલનારો ગુગણો ૪ [ફા૦] બોબડો.
ગુચ, સ્ત્રી૦ આટી,પેચ 'દોરાની ગુચ' ૨ બારીકી, પેચ, આટીઘુટી [તેવુ જે તે
ગુચવણ,સ્ત્રી૦ બારીકી, આટી,પેચ,ઉકેલ ન થાય
ગુચવણી, સ્ત્રી૦ગુચવાડા,ગુચવણ
ગુચવવુ, ક્રિ૦ સ૦ અકળાવવુ, ગુચાય તેમ કરવુ, પેચમા આણવુ
ગુચવાડો–રો, પુ૦ ગુચવણ, જુઓ
ગુચવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગભરાવુ અકળાવુ, ચિત્તની વિકળતા કરવી ૨ સેળભેળ થવુ,ગુચાઇ જવુ.
ગુછળી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ગુચ્છ) દોરીની આટી ૨ પતગની કાચ પાયેલી દોરી,માજો
ગુછળુ, ન૦ગોળ આકારમા વિટેલુ હોય તે
ગુજ, સ્ત્રી૦ છાનીવાત, છાની અને ધીમી વાતો, રહસ્ય ૨ ચણોઠી ૩ ગાઠ, આટી. ૪ ગુજારવ
ગુજવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગણગણવુ અવ્યક્ત મધુર અવાજ કરવો તે ૨ ગોટાવુ
ગુજા, સ્ત્રી૦ચનોઠી ૨ રતિ [૨ ગણગણાટ, ઝકાર
ગુજાર પુ૦ભમરા–મધમાખની પાખોનો અવાજ
ગુજારવ, પુ૦ ગુજાર
ગુજાશ, ન૦ (ફા૦) શક્તિ,સામર્થ્ય,બળ,ગજુ
ગુંજીયુ, ન૦ ગજવુ,ખીસુ ૨ ધુમાતો દેવતા
ગુજુ, ન૦ ગજવુ, ખીસુ
ગુઠન ન૦ ગુથણ, ગાઠણ
ગુંઠો, પુ૦ જમીનનુ એક માપ
ગુણસુ, વિ૦જાડુ ને ઠીંગણુ,ગદાલુ
ગુતાવુ, ક્રિ૦અ૦કામકાજમા રોકાવુ–હોવુ
ગુતો પુ૦ અટસ, ગાઠ ૨ ગુચ, આટી ૩ ડપકો, મમરો શક
ગુથણ, ન૦ ગુથવાની કળા–કામ તે, ગુથાવુ તે
ગુથણી, સ્ત્રી૦ ગુથવાની મજુરી ૨ ગુથવાની આવડત, ગુથણનુ જે કામ તે
ગુથવુ, ક્રિ૦સ૦ (સ૦ ગ્રથ્–વણવુ)દોરા અથવા તારને એક બીજા સાથે જોડી સાકળી–જાળી કરવી
ગુથાવુ, ક્રિ૦અ૦ ગુથેલુ થવુ,જોડાવુ, ગઠાવુ ૨ ગુચવણમા પડવુ,રોકાવુ,ગુચવાવુ, ભરાવુ
ગુદ, પુ૦ મ૦ગોંદ)ગુદર.
ગુદડો,પુ૦એક જાતનુ ઘાસ [રસ, નિર્યાસ, ગાળ
ગુદર, પુ૦ ઝાડની છાલમાથી નીકળતો ચીકણો
ગુદરપાક, પુ૦ ગુદરની સાથે મસાલો મેળવી તૈયાર કરેલો પુષ્ટિકારક પાક તે ૨ ટાઢો માર
ગુદરિયુ, ન૦ ગુદર પલાળવાનુ પાત્ર [જાણુ
ગુદવડુ,ન એક જાતની ખાવાની ચીજ, ગુલાબ
ગુદવુ, ક્રિ૦ સ૦ દાબી મસળીને નરમ કરવુ,કેળવવુ ૨ મારવુ ઠોકવુ,૩ ખુદવુ, કચરવુ
ગુદાવવું, ક્રિ૦ સ૦ગદડાવવુ, ખુદાવવુ
ગુદાવુ, ક્રિ૦ અ૦ખુદાવુ,કચરાવુ, ચગદાઈ જવુ ૨ હેરાન થવુ, રગડાવુ.

ગુદિયું, વિ૦ ચીકણું, ગુંદરવાળું ૨. ગુંદરિયું
ગુદી, સ્ત્રી૦એક જાતનું ઝાડ
ગુદીપાક, પુ૦ માર ૨ ગુંદરપાક
ગુદું, ન૦ગુદીનું ફળ [જાતનો ગુંદર
ગુગળ, પુ૦ (સં૦) બળતા સુગંધ આપતો એક
ગુગળી, પુ૦બ્રાહ્મણની એક જાત ૨ વિ૦બખીલ, કંજુસ ૩ ગંદું, મેલું ૪ ન૦ ગુગળનું ઝાડ
ગુચપુચ, વિ૦ ગુપ્ત, છાનુંમાનું, ધીરુંધીરું ૨ અ૦ ચૂપચાપ, છૂપી રીતે
ગુચ્છ, પુ૦ (સં૦) ગુચ્છો.ગુચ્છેદાર–ગુચ્છાવાળું
ગુચ્છો, પુ૦ ગોટો, કલગી, વસ્તુનો સમુદાય ૨ વાળનો જથો, જુલ્ફા [અણીદાર ખીલો
ગુજ, સ્ત્રી૦બે પાટીઆ સાંધવાનો ખીલો, બે બાજુ
ગુજર, પુ૦ ગુજ્જર, જુઓ
ગુજરડા ગોરમટી, સ્ત્રી૦ ગ્રહશાંતિ કરવા સારૂ ચોરી કરવા માટે માટી લાવે છે તે
ગુજરડું, ન૦ ગણપતિની પાસે મૂકવાનું માટીનું વાસણ,માટીની ગાજર જેવી આકૃતિ
ગુજરવું, ક્રિ૦ અ૦(ફા૦ ગુઝશ્તન્)જવું, વહી જવું,વીતવું,ક્ષય થવો, વટવું ૨ નાશ પામવું, મરી જવું ૩ બનવું, માથે આવી પડવું
ગુજરાત, સ્ત્રી૦ (ગુર્જર+રાષ્ટ્ર) હિંદની પશ્ચિમે આવેલો ગુર્જરોનો દેશ
ગુજરાતી, વિ૦ ગુજરાત સંબંધી,ગુજરાતમાં રહેનાર ૨ ગુજરાતની ભાષા–લોક સંબંધી
ગુજરાન, ન૦ (ફા૦) નિર્વાહ, જે ઉપર જીવન નિભે તે,૨ જેથી જીંદગી સલામત રહે તેવી ખોરાકી પોશાકીની તજવીજ, આજીવિકા
ગુજરી, સ્ત્રી૦(સં૦)સ્ત્રીને હાથે પહેરવાનું કંકણ. ૨ શહેર–કસ્બામાં સાંજ સવાર ભરાતો બજાર ૩ ગુજરાત દેશની સ્ત્રી
ગુજરી જવું, ક્રિ૦ અ૦મરી જવું,નાશ થવો ૨ બનવું વહી જવું, વિતવું, વટવું.
ગુજાર ટોલ્લો,પુ૦મોઇ દંડાની એક રમત
ગુજારત, સ્ત્રી૦ (ફા૦)સાક્ષી,રૂબરૂ.
ગુજારવું, ક્રિ૦ સ૦(ફા૦)રજુ કરવું દાદ માગવી. ૨.વિતાડવું, ગાળવું,નિર્ગમન કરવું, બરબાદ કરવું. ૩ સતાવવું, પીડવું, પજવવું. **જુલમ ગુજારવો**— દુઃખ દેવું પજવવું **દિવસ ગુજારવા**–દિવસ વ્યતિત કરવા–ગુમાવવા **અરજ ગુજારવી**–રોદણાં રોવા, દાદ માગવી
ગુજારો, પુ૦ (ફા૦) નિભાવ, નિર્વાહ.
ગુજ્જર, પુ૦ (સં૦) એક જાતનો ગુંદર ૨ બાવળની એક જાત [ઓની બાંધેલી ચોપડી.
ગુટકો, પુ૦ આડા લખેલા નાના કદના પાનાં-
ગુટિકા, સ્ત્રી૦ (સં૦)ગોળી,ગરગોલી.
ગુડ, પુ૦ (હિં૦) ગોળ
ગુડવું, ક્રિ૦ સ૦ કાપવું, વાઢવું,૨ દાટી ઘાલવું.
ગુડાકેશ, પુ૦ શિવ ૨ અર્જુન
ગુડી, સ્ત્રી૦(મ૦ગુઢ) ખુશીનો ઝુંડો,માણેકસ્તંભ.
ગુડી પડવો, પુ૦ ચૈતર શુદ ૧,બેસતું વર્ષ
ગુડો, પુ૦ મરનારને રોવા જવું તે, કાણ.૨.પગનો નળો. ૩. બળ,શક્તિ, હાડ.૪.વિ૦લુચ્ચું ,શઠ.
ગુણ, પુ૦(સં૦) ખાસિયત તે,ધર્મ ૨ લક્ષણ,શક્તિ, કાબેલિયત,ડહાપણ,આચરણ. ૩. ફાયદો,લાભ.૪. તબિયત ઉપર થતી સારી અસર, અનુકુળ આવવું ૫.ખાસિયત,પ્રકૃતિ,સ્વભાવ ૬ માણસની પ્રકૃતિના પ્રકાર (સત્વ, રજ ને તમ) ૭ દોરી,પણછ (ધનુષની) ૮ ગણેલું, ગુણીને વધારેલુ "શતગુણ,અષ્ટગુણ"૯. (ભૂમિતિમાં) કૌંસની જમા. ૧૦ ત્રણ સંખ્યાની સંજ્ઞા ૧૧. દોર, દોરડુ, રસો. ૧૨ સ્ત્રી૦ છાલકુ, લગડુ ૧૩ કોથળો, થેલો ૧૪ ચાર મણનું માપ, ગુણી [કારી, આભારી
ગુણઓશિંગણ, વિ૦ ગુણથી દબાએલું, ઉપ
ગુણક, વિ૦જેથી ગુણવું તે,ગુણનાર,આવર્તક.
ગુણકથન, ન૦ગુણ કહેવા તે;વખાણ, ગુણાનુવાદ.
ગુણકા, સ્ત્રી૦ ગણિકા
ગુણકાંક, પુ૦ જે આકડાથી ગુણવાનું હોય તે.
ગુણકારક, વિ૦ફાયદો કરનાર,હિતકર, ઉપયોગી, ફળદાયક
ગુણગાન, ન૦ ગુણકથન,કથા, આખ્યાન
ગુણગુણ, અ૦ ગણગણ ૨ બડબડ.
ગુણગુંજ, વિ૦ (સં૦) ગુણ જાણનાર, ગુણજ્ઞ; ૨ સ્ત્રી૦ ખ્યાતિ

ગુણગ્રાહક, વિ૰ (સ૰)ગુણ જાણનાર,ગુણલેનાર

ગુણગ્રાહી, વિ૰ ગુણજ્ઞ, ગુણલેનાર

ગુણજ્ઞ, વિ૰ (સ૰) ગુણ જાણનાર કદરદાન.

ગુણનિધિ, પુ૰(સ૰) ગુણનો ભંડાર, ગુણસાગર.

ગુણપાટ,ન૰(સ૰)તાટ,શણ સુતળીનો વણાટ—તાપડું

ગુણપાડ, પુ૰ સપાડું, આભાર, ઉપકાર

ગુણવંત-વાન, વિ૰ (સ૰) સારા લક્ષણવાળું, ગુણી, ગુણવાળું

ગુણવાચક,વિ૰ (સ૰) જે ગુણ બતાવે છે તે

ગુણવિશેષણ, ન૰ (સં૰)ગુણ દેખાડનાર શબ્દ, કોઈ વસ્તુ—નામનો સારો ખોટો ધર્મ બતાવનાર વિશેષણનો એક ભેદ 'રાતો ઘોડો'

ગુણવું, ક્રિ૰ સ૰એક સંખ્યાને,બીજી સંખ્યાના પ્રમાણે વધારવી, એક એકથી વધારવું

ગુણસાગર, પુ૰ ગુણનો ભંડાર, ગુણનિધિ

ગુણહીન,વિ૰યોગ્યતા વગરનું,ગુણ વગરનું,નાલાયક

ગુણાકાર, પુ૰ (સ૰ ગુણ+આ+કૃ—કરવું) એક સંખ્યાને બીજી સંખ્યાએ ગુણવાથી જે રકમ ઉપજે તે ૨ એક સંખ્યાને બીજીએ ગુણવાની,ટુંકી રીતે સરવાળો કરવાની જે રીત તે, ઘાત, ગુણતા

ગુણાતીત, વિ૰(સં૰અતિ+ઈ—જવું)ત્રણે ગુણોની કલ્પના રહિત—નિરાકાર ઈશ્વર તે

ગુણાન્વિત, વિ૰ (સ૰)ગુણયુક્ત, ગુણવાળું

ગુણિયલ, વિ૰ ગુણવંત, જુઓ

ગુણિયો પુ૰મોટો ઘડો ૨ ગુણ,થેલો

ગુણી, વિ૰ ગુણવાળું, સદ્‌ગુણી,સદાચારી

ગુણી, પુ૰ભૂતપ્રેતકાઢનારો, ભુવો ૨ થેલો, કોથળો

ગુણીજન, પુ૰ સજ્જન,ગુણવાળું માણસ વિદ્વાન

ગુણોત્તર, ન૰ એક જાતની બે સંખ્યાને પરસ્પર ભાગ્યાથી ભાગાકારની જે સંખ્યા આવે તે ભાગે આવતું

ગુણ્ણું, ન૰પાપડનો લુવો, ગુલ્લું

ગુણ્ય, વિ૰ ગુણવાને યોગ્ય

ગુણ્યાંક, પુ૰ (સ૰) જે આંકડાને બીજા કોઇ સાથે ગુણીને વધારવા હોય તે

ગુત્તો, પુ૰ ફા૰ ઈજારો, એક હત્થુ વપાર મક્તો

ગુદરત, ન૰ (ફા૰) ગત પામવું

ગુદા, સ્ત્રી૰ (સ૰ ગુદ)ગાંડ, મળદ્વાર

ગુનેહગાર,વિ૰(ફા૰)અપરાધી,તકસીરવાન ૨ પાપી

ગુનેહગારી, સ્ત્રી૰ તકસીર, વાંક, અપરાધ, દોષ સજા, દંડ.

ગુનો, પુ૰ તકસીર, વાંક, અપરાધ, દોષ

ગુપચૂપ, અ૰છાનામાના, કોઇ ન જાણે તેમ

ગુપ્ત, વિ૰ (સં૰) છાનું, કોઇ જુવે—જાણે નહિ તેવું, છુપાવેલું

ગુણો, પુ૰ કોથળો, ગુણ ૨ સરસામાન ગુણા ભરવા—સરસામાન લઈ જવું રહેવું, નાશી જવું, પોબારા ગણવા,ઘર વાખરો ઉપાડી જવો,ખડીયા ભરવા 'અધિકારીની બદલીની સાથેજ જડભરત આશ્રિતોને ગુણા ભરવા પડેછે'—ગર્દ્ધવસેન

ગુપ્તી, સ્ત્રી૰(સં૰ગુપ્તિ—બચાવ) લાકડીની અંદર રહે તેવી બેધારી લોઢાની ચીપ

ગુફતેગુ, સ્ત્રી૰ (ફા૰) છાની વાત, મસલત,ગુંજ

ગુફા સ્ત્રી૰ [સ૰] પહાડમાનું પોલાણ ઉંડો—અંધારો ખાડો તે. [હોય તેવું ૩ ચકચુર એકતાર

ગુમ, અ૰ (ફા૰] ચૂપ, સ્તબ્ધ,સજડ ૨ ખોવાયું

ગુમજ, પુ૰ (ફા૰, અ૰ઘુમટ) કળસના આકારની કમાનદાર બાંધણી તે,ઘુમટ,ઘટાટોપ.

ગુમડું, ન૰ લોહીના બગાડથી થતો કઠણ ફોલ્લો, ગોડ ગુમડે ઘસી ચોપડવાનું—નકામું ૨ કિમ્મત વગરનું ગુમડું ફાટયું ને વૈદ વેરી—ગરજ સરી કે થયા સર્વ વેરી

ગુમાન, ન૰ (ફા૰) અહંકાર, ગર્વ ૨ તોર, પતરાજ, ફાંકો [રાખનાર, ડોળી.

ગુમાની, વિ૰ અહંકારી,ગર્વિષ્ટ ૨ તોરી, ફાંકો

ગુમાર, વિ૰ (ફા૰)જંગલી,ઉદ્ધત,. અણસમજુ, સભ્યતા રહિત.૨ ડાચું,અણઘડ ૩ સુસ્ત

ગુમાવવું, ક્રિ૰ સ૰ ખોવું,પાસેથી જવું રહે તેમ કરવું, પાડી નાખવું ૨ નકામું કાઢવું, વ્યર્થ જવા દેવું ૩ ધૂળધાણી કરવું,ઉડાડી દેવું, ખરચી નાખવું

ગુમાસ્તી, સ્ત્રી૰ (ફા૰) મહેતાગીરી ગુમસ્તાનું કામ તે ૨ પગાર, વેતન

ગુમાસ્તો પુ૰ (ફા૰) વેપારીનો મહેતો,કારકુન આડતિયો, મુનીમ, સોદો લાવનાર તથા હિસાબ

ગુમ્મો,પુ૰ મુચી, ગઠ્ઠો,મુક્કી [રાખનાર

ગુમ્ફિત, વિ૦ (સં૦ ગુમ્ફ્) ગુંથેલું, સાંકળેલું
ગુર, સ્ત્રી૦ ગર, માવો
ગુરગુરવું, ક્રિ૦ અ૦ ઘુરકવુ, ગુરકાયુ કરવુ
ગુરજ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) મુદ્ગર, મુદ્ગળ, સાગ
ગુરજી, વિ૦ પુષ્કળ વાળવાળા ઠિંગણા કુતરાની એક જાત
ગુરથમાની, વિ૦ મૃત, મહૂમ, સ્વર્ગવાસી
ગુરદો, પુ૦ લોઢાનો મુગદળ ર મૂત્રપિંડ, મૂત્રાશય
ગુરવુ, ક્રિ અ૦ ઘુરકવુ, ઘુઘુ કરવુ
ગુરા, પુ૦ પગ. (બહુવચન)
ગુરાબ, ન૦ એક જાતનુ વહાણુ
ગુરુ, પુ૦ (સ૦) વિદ્યા ભણાવનાર, ઉસ્તાદ, શિક્ષક,મહેતાજી,આચાર્ય,પુરોહિત ર એ નામનો ગ્રહ. એને ચાર ચંદ્ર અથવા ઉપગ્રહ છે ૩ (કવિતામા) બે માત્રાનો અક્ષર ૪ ઈંદ્રાદિ દેવતાઓનો પંડિત, બૃહસ્પતિ.(દાનવોનો ગુરૂ શુક્ર છે) ૫ વિ૦ મોટુ, ભારે, અઘરુ ૬ દીર્ઘ
ગુરુગમ, સ્ત્રી૦ ગુરુ પાસેથી મેળવેલું જ્ઞાન ર વિ૦ ગુરૂ દ્વારા પ્રાપ્ત થાય તેવુ
ગુરુતલ્પગ, વિ૦ (સ૦ ગુરુ + તલ્પ–બિછાનુ+ ગમ્–જવુ)ગુરુની સ્ત્રી સાથે સંગ કરનાર 'ચોર, ગુરૂતલ્પગ, મધુપાની'—દયા૦ [પ્રભાવ
ગુરુતા, સ્ત્રી૦ભારેપણું. ર મહતા,મહત્વ, ગૌરવ,
ગુરુતાઇ, સ્ત્રી૦ ગુરુતા. ર શિક્ષકપણું
ગુરુત્વ, ન૦ (સ૦)ગુરુતા, મોટાપણું ર વજન, ભાર,બોજ ર ગૌરવ,પ્રતિષ્ઠા.
ગુરુત્વમધ્યબિંદુ, ન૦ [સ૦]હરકોઈ ભારનુ વચલુ બિંદુ,જ્યા સઘળો ભાર ઝીલાઈ રહેતો હોયતે
ગુરુત્વાકર્ષણ, ન૦ (સ૦)સઘળા પદાર્થના વજનનુ તેના મધ્યબિંદુ તરફ ખેચાવુ તે, નાના વજનનું મોટા તરફ ખેચાવુ તે,આકર્ષણ શક્તિ
ગુરુત્વરેખા–ત્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આકર્ષણ બિંદુની લીટી
ગુરુદક્ષિણા, સ્ત્રી૦ (સ૦)આચાર્ય દક્ષિણા.
ગુરુદ્રોહ, પુ૦[સ૦]શિક્ષકનોઅનાદર,ગુરૂનો અસત્કાર
ગુરુપત્ની, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગુરુની સ્ત્રી.
ગુરુમંત્ર, પુ૦ (સ૦) છાનુમાનુ સમજાવવુ તે છુપી સલાહ આપવી તે, કાન ફુંકવા તે.
ગુરુભાઈ, પુ૦ (સ૦) એકજ ગુરુના શિષ્યોમાંનો દરેક, શાળાનો ગોઠિયો, સહાધ્યાયી
ગુરુમાન, ન૦વડીલ પ્રત્યેની અદબ ર અહંકાર, માન ૩ પ્રિય પ્રિયાનુ લાડમા એક બીજા ઉપર રીસાવુ થાય, અને તે રૂશણુ ઘણીવાર ટકી વાંકા વેણ નીકળે છે તે (કાવ્યશાસ્ત્ર)૪ વિ૦મોટુ
ગુરુવાર, પુ૦ (સ૦) બૃહસ્પતિવાર [ગ્રહીશ
ગુર્જર, પુ૦ (સ૦) ગુજરાત દેશ ર ગુજરાતનો
ગુર્જરી, સ્ત્રી (સ૦) ગુજરાતણ ર. ગોવાલણી ૩ એક રાગ
ગુલ, ન૦ (ફા૦) ફૂલ, પુષ્પ ર દીવાનો મોગરો, બત્તીની ઉપરનો બળેલો ભાગ. ગુલ થવુ–બુઝાવુ, હોલાવુ ગુલ કરવુ–હોલવી નાખવુ,વકુ કરવુ.
ગુલકંદ, પુ૦ (ફા૦) ગુલાબના ફૂલ ને સાકરની એક બનાવટ
ગુલખાર, પુ૦આસમાની લાલ રંગ
ગુલખેરી,વિ૦ આસમાની લાલ પીળા રંગનું.
ગુલ ગુલાટિયો, પુ૦ કસરતની એક રમત
ગુલછડી,સ્ત્રી૦(ફા)એક જાતનુ ફૂલ, ગુલાબનો ગોટો
ગુલજાર, વિ૦(ફા૦)સુંદર,મનોહર,શોભિતું ર પુ૦ વાડી, બાગ, ગુલસ્તાન
ગુલ તરાશ, સ્ત્રી૦ (ફા૦ ગુલ+ તરાશ) દીવાનો મોગરો કાતરવાની કાતર
ગુલતાન, વિ૦ (ફા૦)લીન,મસ્ત, રસમગ્ન
ગુલતોરો, પુ૦ એક જાતનુ ફૂલવાળું ઝાડ.
ગુલદાન, ન૦ (ફા૦)ફૂલ મુકવાનુ શોભીતું પાત્ર
ગુલદાવરી, સ્ત્રી૦(ફા૦)એક જાતનો ફૂલનો છોડ.
ગુલબાન,ન૦ (ફા૦ગલબા] ધોંધાટ,શોરબકોર ર ગામગપાટા,તડાકા ૩ થેકડીની વાતો
ગુલબાસ, ન૦ (ફા૦)એક જાતનો ફૂલનો છોડ.
ગુલબુ, ન૦ ગપાટો, ગપગોળો
ગુલમેહેરી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ જળચર પક્ષી. 'અજબ ગુલમેહેરી જળ વસે, પ ખણી રટે હરિ નામ '–દયા૦
ગુલર, ન૦ (ફા૦)ઉમરડુ ર. એક કાનનું ઘરેણું
ગુલરું, ન૦ પાપડનો લુવો.ર ઉમરડુ ૩ પોઠિયે લટકાવેલુ રમકડુ

ગુલસ્તાન, સ્ત્રી૦ [ફા૦]ફૂલવાડી,બાગ, ચમન

ગુલાંટ, સ્ત્રી૦ જમીન ઉપર માથુ ટેકવી પગ ઉંચા કરી ઉલટાઇ જવુ તે, ગોટીમડુ, ઉલટુ ફરી પડવુ તે ગુલાટ મારવી-ફરી જવુ [તેનુ ફૂલ

ગુલાબ, ન૦ (ફા૦) એક જાતનુ ફૂલઝાડ અને

ગુલાબજળ, ન૦ગુલાબની વાસવાળુ પાણી

ગુલાબદાન-ની, સ્ત્રી૦ (ફા૦)ગુલાબજળ છાંટવાની સીસીના આકારની કાણા વાળી ઝારી ૨ ગુલાબ રાખવાની છાબ.

ગુલાબી, વિ૦ ગુલાબના જેવા રગનુ (એ રગ બે જાતનો છે ઘેરો ગુલાબી ને આછો ખુલતો ગુલાબી.)૨ મીઠુ ,ખુશનુમા 'ગુલાબી ઉંઘ."

ગુલામ,પુ૦(આ૦)લખતથી બધાયેલો વગર પગારનો નોકર ૨ અધમ-નીચ પુરૂષ ૩ વેસ્યા પુત્ર

ગુલામગીરી, સ્ત્રી૦(આ૦) દાસપણુ, લુડાપણુ ગુલામી, ગુલામની જે હાલત તે ૨ છેકજ હલકી તાબેદારી. ૩ ખુશામત,

ગુલામડી, સ્ત્રી૦ દાસી, લુડી.

ગુલામડો,પુ૦ગુલામ ૨ નીચ માણુસ. [૩ ખુશામત

ગુલામી,સ્ત્રી૦દાસપણુ,ગુલામગીરી ૨ પરાધીનતા

ગુલાલ, ન૦ (ફા૦) ગલાલ [ખીલ છે

ગુલાલા,પુ૦ એક જાતનુ ફૂલ એ માહા-ફાગણમા

ગુલી, સ્ત્રી૦ ગળી ૨ જીવડાનુ સફેદ યા કામરુ નાનુ ઘર, ગુલીગાય

ગુલ્ફ, સ્ત્રી૦ ઘુટી, ઘુટણુ ૨ ઢિચણુ

ગુલ્મ, ન૦ (સ૦) પેટમા ગોળો, ગાઠ ૨ ઢીમણુ

ગુલ્લર, ન૦ ઉમરડો, ધુલેર

ગુલ્લાલા, પુ૦ એક જાતનુ ફૂલ, ગલાલા [લુવો.

ગુલ્લુ , ન૦ પાપડ વણુવાનો કરેલો લોટનો નાનો

ગુવાર, સ્ત્રી૦ એક જાતની શિંગ, ગવાર

ગુસ્સો, પુ૦કોઈની મામા થવા અથવા વર લેવાનો મનમા આવનો ઉભરો,ક્રોધ રોષ,રીસ.

ગુહા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પહાડનુ પોલાણુ, ગુફા ૨ ઝાડની બખોલ

ગુહ્ય, ન૦ (સ૦ગુહ્-સતાડવુ)છાના રાખવા જેવી વાત,રહસ્ય,મર્મ,ભેદ.૨ વિ૦ છુપુ, ગુપ્ત,છાનુ , ગૂઢ.

ગૂ, ન૦ (સ૦) વિષ્ટા,નર્ક

ગૂઇ, સ્ત્રી૦ગળી, બદી [ન સમજાય તેવુ,ઉંડુ

ગૂઢ, વિ૦ (સ૦) છુપુ છાનુ ૨ અઘરુ કઠણુ

ગૂણ, સ્ત્રી૦ અનાજ, વગેરે ભરવાનો થેલો,કોથળો, ઊંટ, ઘોડા, ગધેડા ઉપર માન ભરવાનો બે પાસ ઝુલતો કોથળો

ગૂસણુ, ન૦ નર્ક ઉસરડવાનુ ઠીકરુ

ગૃહ, ન૦(સં૦)ઘર,રહેઠાણુ,મુકામ,રહેવાનુ સ્થાન

ગૃહપ્રવેશ, પુ૦ ઘરમા દાખલ થવુ તે

ગૃહસ્થ, પુ૦ (સ૦) ઘર સંસાર માડીને રહેલો પુરુષ, સંસારી ૨ સારાકુળનો પ્રતિષ્ઠીત પુરુષ ૩. સજ્જન,નાગરિક ૪ વિ૦ ધનવાન [સધનતા

ગૃહસ્થાઇ, સ્ત્રી૦ ગૃહસ્થપણુ, કુલીનતા, સભ્યતા,

ગૃહસ્થાવટ, પુ૦ ગૃહસ્થાઈ, કુલીનતા

ગૃહસ્થાશ્રમ, પુ૦ (સ૦)સસારીના ધર્મ.૨ ચાર આશ્રમમાનો બીજો આશ્રમ

ગૃહસ્થી, વિ૦બૈરી છોકરાવાળુ, સસારી

ગૃહિણી, સ્ત્રી૦(સ૦) ગૃહસ્થની સ્ત્રી, ઘર ચલાવનાર સ્ત્રી, ઘરધણીયાણી

ગૃહી, વિ૦ ગૃહસ્થાશ્રમી, સસારી

ગેગટ, વિ૦ મસ્ત, ચકચુર, તલ્લીન

ગેગાટ, વિ૦શોરબકોરિયુ, કોલાહલવાળુ

ગેડી, સ્ત્રી૦ ગેંડાની માદા

ગેંડો,પુ૦(ધ૦દે૦ ગેડ)પગે ખરી છતા વાગોળે નહિ તેવુ, જાડી ચામડીનુ , નાક ઉપર એક શિગડુ હોય તેવુ જનાવર એના ચામડાની ઢાલ બને છે

ગેંણા-ણિયા, ન૦ નાના શિગણા બળદ

ગેદ,સ્ત્રી૦(હિ૦)દડી (ફૂલ-રેશમની) [વતુ લાકડુ

ગે, સ્ત્રી૦ નગ, ઘરના છાપરામા અને છતમા આ-

ગેગડુ, ન૦એક જાતનુ ગોળ કડણુ ફળ (ઝાલા)

ગેડ, સ્ત્રી૦ પડ, થર, ગડી ૨ સળ,આંકો ૩ બધન 'ગોવિદા ગજરાજ ગુણુવત ગડ છોડાવી -ઓજો

ગેડી, સ્ત્રી૦ એક પાસેથી વાકી વાળેલી દડાને મારવાની લાકડી.

ગેડીદડો, પુ૦એક રમત ૨ દડો અને ગેડી

ગેણી-ની,સ્ત્રી૦(અ૦)સોનાનો એક સિક્કો, ગીની.

ગેહળ, ન૦ હાથીનુ સૈન્ય [જાતનુ ઘરેણુ

ગેન, ન૦પગની આગળીએ પહેરવાનુ રૂપાનુ એક

ગેબ,વિ૦(આ૦) ન દેખાય તેવુ, અણુછતુ, ગુપ્ત
ગેબી, વિ૦ (આ૦) છુપુ, ન સમજાય તેવુ ગેબી અવાજ—આકાશ વાણી ગેબી માર—છુપો માર, જણાય નહિ પણ અંદર સાલે તેવો માર ગેબા ગોળો—ગપ
ગેબર,ન૦(સ૦ ઘૃતવર)પરસુદીના લોટને કેળવી ચાસણી પાઇ કરેલુ પકવાન
ગેય, વિ૦ ગાવા લાયક, ગવાય તેવુ
ગેર, (ફા૦)નહિ,નિષેધ,અભાવ,સૂચક ઉપસર્ગ.
ગેરઆબરૂ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) અપમાન, બદનામી, ફજેતી, નામોસી.
ગેરઇનસાફ, પુ૦ વાજબી ન્યાય નહિ તે અન્યાય
ગેરકાયદે, અ૦ અન્યાયે, કાયદા વિરૂદ્ધ
ગેરખુશી, સ્ત્રી૦ અરાજીપો,નાખુશી
ગેરત, સ્ત્રી૦આબરૂ રાખવાની સમજ લાજ,શરમ
ગેરફાયદો, પુ૦ ખોટ, તોટો,નુકસાન, બગાડ
ગેરબંદોબસ્ત, પુ૦ અંધેર,અવ્યવસ્થા,ગોટાળો ગરબડ સરબડ [રાજી,ગેરમહેરબાની
ગેરમરજી, સ્ત્રી૦(ફા૦)નાખુશી,અપ્રસન્નતા ૨ ઇત-
ગેરમહેરબાની, સ્ત્રી૦ અકૃપા,ઇતરાજી
ગેરમાહીત, વિ૦અજાણ, બીનવાકેફગાર
ગેરમાહુતી, સ્ત્રી૦ અજાણતા, બેખબર
ગેરરસ્તે, અ૦ આડે માર્ગે, ખોટી રીતે, બે કાયદે, રીતથી ઉલટુ
ગેરરીતે, અ૦ગેરકાયદે,નિયમ વિરૂદ્ધ
ગેરવલ્લે, અ૦ ચોકસ ઠેકાણે નહિ પણ ગમે ત્યા હોય તેમ, ખોવાયેલુ હોય તેમ
ગેરવવું, ક્રિ૦ સ૦પાડવુ,ખ ખેરવુ,ગરે તેમ કરવુ
ગેરવહીવટ, પુ૦ અવ્યવસ્થા,ગેરબંદોબસ્ત, અંધેર કારભાર, અરાજકતા
ગેરવાજબી, વિ૦અઘાટત,અયોગ્ય, અણઘટતુ.
ગેરવાટે,અ૦આડ રસ્તે,ખોટે—અનીતિને માર્ગે
ગેરવો, પુ૦શિયાળુ પાકને થતો એક રોગ
ગેરસમજુત, સ્ત્રી૦ સમજફેર,ભૂલ, ભ્રમ
ગેરસાવધ, વિ૦ગાફેલ,બેફામ, અસાવધ
ગેરસોઇ, સ્ત્રી૦અડચણ ભરેલુ,સોઇ વિનાનુ
ગેરશિરસ્તે, અ૦કાયદા વિરૂદ્ધ, રસમથી—ચાલતી રીતથી ઉલટી રીતે;બેકાયદે [અસાવધ ગાફેલ.
ગેરહાજર, વિ૦હાજર નહિ તે, અવિદ્યમાન.૨
ગેરહાજરી, સ્ત્રી૦ હાજર ન થવુ હોવુ,અપ્રત્યક્ષતા.
ગેરુ, ન૦ ઘઉંને લાગતો એક રોગ, ગેરવો
ગેરુ, પુ૦ (સ૦ ગૈરિક)એક જાતની ગોરમટી, લાલ મટોડી
ગેલ, સ્ત્રી૦ લાડવુ તે, લાડ,રમત, ગમત.
ગેલ અ૦ પાછળ. 'આવીશ હુ અલબેલડા, વારી ગિરધર તારી ગેલ.'—પ્રહ્લા૦
ગેસુ-ડી સ્ત્રી૦ ધળ,રજ (કાઠિ૦)
ગેહિની, સ્ત્રી૦ ઘરધણીઆણી, ગૃહિણી,ભાર્યા
ગૈર, વિ૦ પહાડમા રહેનાર,પહાડી,ગીરનુ
ગેહ, ન૦ ઘર, મુકામ, સ્થાન.
ગેહપતિ,પુ૦ ઘરનો ધણી
ગો, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગૌ, ગાય.૨ ઇંદ્રિય,
ગોકર્ણ, ન૦ (સ૦)ગાયના કાન જેવા કાળા ફૂલ થાય છે તે ૨ ગાયના કાન. ૩ સપ,સાપ. ૪ એક જાતનો મૃગ
ગોકર્ણી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો, દૂર્વા
ગોકળગાય, સ્ત્રી૦ ચોમાસામા થતુ લાલ જીવડુ ૨ ગાયના જેવા શિંગડાવાળો જીવ, પરમેશ્વરની ગાય [જન્મ દિવસ.
ગોકળ આઠમ, સ્ત્રી૦ શ્રાવણ વદ ૮ કૃષ્ણનો
ગોકળિયુ, ન૦ ગોકુળી
ગોકીલ,પુ૦ હળ, ખેતરમા ઢેફા ભાગવાનુ મુશળ
ગોકીરો, પુ૦ સોરબકોર, ઘોઘાટ
ગોકુળ,ન૦ ગાયોનુ વૃંદ—ટોળુ ૨ જમના નદીના કાંઠા ઉપરનો એક પ્રદેશ
ગોકળપુરી, સ્ત્રી૦ અત્યાનંદ
ગોખ, પુ૦(સ૦ગવાક્ષ)છજુ,ઝરૂખો ૨ ગોખલો
ગોખણપટ્ટી,સ્ત્રી૦ ગોખી મોઢે કરવુ તે ગોખણિયું—ગોખનાર
ગોખર, પુ૦ ગાયોમા ઉછરેલો ગધેડો
ગોખરુ, ન૦ (સ૦ ગોક્ષુર) ગાયની ખરી જેવો એક જાતનો કાંટાવાળો છોડ.૨ એક તરેહની ચીલ
ગોખલી, સ્ત્રી૦ નાનો ગોખલો
ગોખલો, પુ૦ કઇ ચીજ મૂકવાને, અથવા દેવદેવી

વગેરેને બેસાડવાને ભિતમા જે પોલાણ રાખેલુ હોય તે,બારણા વગરનુ નાનુ તાકુ
ગોખવુ, ક્રિ૦ સ૦ સ્મરણ રાખવા સારૂ પાઠે કરવુ,વારેવાર યાદ કરવુ,મોઢે કરવુ ૨ માગવુ,ધીબવુ
ગોખો, પુ૦ પક્ષીનુ ઘર—માળો,ગોઠો
ગોગ્રાસ, પુ૦(સ૦) ગવાનેક [માતેલુ
ગોઘર,પુ૦ મોટો વકરેલો બિલાડો ૨ વિ૦ જાડુ
ગોચર, ન૦ ગાય ઢોરને ચરવાને માટે રાખેલો જમીનનો કિત્તો, ગૌચર. ૨ વિ૦ ઇદ્રિયગમ્ય, ઇદ્રિયોથી સમજાય તેવુ
ગોચરી, સ્ત્રી૦ ભિક્ષા,મધુકરી (જૈન)
ગોચલુ, ન૦ ટોળુ, ધધોલીઉ ગોચલા ગણવા—વામાટામા કરવા
ગોચવું, ક્રિ૦ સ૦ બેસવુ, ભોકવુ,વિંધવુ
ગોજુ, વિ૦ ગદુ,ચુથાએલુ
ગોઝાર, સ્ત્રી૦ ઓરડા પાસેની નાની ઓરડી.
ગોઝારૂ, વિ૦ પાપી,ઘાતકી,ખુની ૨ હત્યા થઈ હોય તેવુ, અપવિત્ર
ગોઝારો, પુ૦ ગાયને હણનારો હત્યારો
ગોટ,પુ૦ ધુટડો, એક વખતે—એકજ દમે જેટલુ પીવામા આવે તેટલુ તે ૨ ગોટો (ધુમાડાનો)૩ નાના છોકરાને હાથે પહેરવાનુ એક ઘરેણુ ૪ પાણીની છાલકનો જથો ૫ વર (કચ્છ)
ગોટપોટ, અ૦ ટુટિયા વાળીને માથે મોઢે ઓઢી સુતેલુ હોય તેમ [બીજ
ગોટલી,સ્ત્રી૦ફળની અદરનો કઠણ ભાગ,બીજની
ગોટલો, પુ૦ મોટી ગોટલી ૨ માસનો સખત થયલો લોચો ગોટલા બાઝવા—પગની ફેચમા કળતર થવુ
ગોટાકોર,સ્ત્રી૦ ગોટા ગોટા કાઢેલી હોય તેવી કોર
ગોટાવુ ક્રિ૦અ૦ ગુચાવુ ૨ ગુછળા વળવા,ધુમાવુ, ૩ ગુગળાવુ
ગોટાળો, પુ૦ ગુચવણ,ગરબડ,ભૂલ,ગરબડસરબડ
ગોટિમડુ—ડુ, ન૦ ગોટિમડુ,ગુલાટ
ગોટિયુ, ન૦ પાઘડીની અદર વાલવાનો કકડો બોતાનુ ૨ બોયણુ, ધુમાડો નીકળતો હોય તેવુ ઉમાડિયુ
ગોટીલો, પુ૦ રૂ પિજવાનુ લાકડાનુ ઓજાર, મોગરી. ૨. નક્કર ગોળો દડો ૩ ફાકલો ૪ કપડાનો વણેલો સાટકો
ગોટી, સ્ત્રી૦ કસબ બળ્યા પછી રહેલી ગોળી તે ૨. નાની સરખી ગાઠ ૩ નાનો ગોટો. [તેવુ
ગોટેગોટ,અ૦ ઉપરા ઉપરી ધુમાડાના ગોટા થાય
ગોટો,પુ૦ સળી સાથે બાધેલા ફૂલનો ગુચ્છ,તોરો, કલગી ૨ ગલગોટો ૩ ધુમાડાનુ ઉપરા ઉપરી ઉંચુ ચઢવુ તે ૪ નાળિયેરમા સુકાઇને દડા જેવુ થએલુ કોપરૂ ૫ ઉધુચતુ કરી નાખવુ તે ૬ બોલવામા લથડવુ તે ગોટો ઘાલવો—ભૂલ કરવી ૨ ઉચાપત કરવુ ૩ દેવતા મૂકવો ૪ પાયમાલ કરવુ ૫ વચ્ચે ફાસ મારવી,કુસપ કરાવવો ગોટો વાળવો—ઉધુચતુ કરી નાખવુ ,ગોટ બો કરી મૂકવો. ૨ બોલવામા લથડવુ
ગોટોપોટો, પુ૦ ગોળોપિડાળો,લોચો, ગોટપોટ
ગોઠ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ગોષ્ઠી) છાની વાત, અતરની વાતચિત.૨ ઓચ્છવ ૩ મિજબાની, ઉજાણી ૪ મિત્રતા, યારી ૫ ભેટ,ખાનગી મુલાકાત
ગોઠ, ન૦ ગામ (કચ્છ) "ગામડા ગોઠડા"
ગોઠડી, સ્ત્રી૦ ગોઠ,છાનીવાત ગુહ્ય,ગુજ
ગોઠણી,સ્ત્રી૦હાલ્લાની નીચે મૂકવાનુ ઉઢણુ,સુથિયુ ૨ ગોઠવણ,ભાજગડ [પસંદ પડવુ
ગોઠતુ, વિ૦ માફક, અનુકુળ આવતુ ૨. ગમતુ,
ગોઠવણ—વણી, સ્ત્રી૦ ગોઠવવાની રીત તે, રચના, વ્યવસ્થા ૨ સોઈ, સગવડ, તજવીજ, જુક્તિ, ૩ બદોબસ્ત
ગોઠવવુ,ક્રિ૦ સ૦ વસ્તુઓ પડી ન જાય તેમ મૂકની,બરોબર મૂકવુ ૨ યુક્તિ શોધી કાઢવી,તજવીજ કરવી ૪ બધ બેસતુ કરવુ , ટાળો મળે તેમ કરી મેલવુ ૫ કોઇ બાબતની વ્યવસ્થા—રચના કરવી
ગોઠવુ, ક્રિ૦ અ૦ અનુકૂળ—માફક આવવુ,બધ બેસવુ ૨ ચેન પડવુ,ગમવુ, કરાર વળવો
ગોઠાઇ, સ્ત્રી૦ અનાદર, લોકાઇ 'પ્રભુ રઘુનાથ ન ન કીજે મળતાસુ ગોઠાઇ'—ભાલણ
ગોઠીમડુ,ન૦ માથુ નીચુ રાખી પગને ઉચા કરી

ફરી જવુ તે, ગુલાટ
ગોઠિયણ, સ્ત્રી૦ સહીપણી,સાહેલી, સખી
ગોઠિયો,પુ૦સાથે ફરનારો, દોસ્ત,સોબતી અતરની વાતચીત સાભળનારો
ગોઠી, પુ૦ જૈન દહેરાસરનો પૂજારી-નોકર
ગોઠીમડી, સ્ત્રી૦ એક જાતની વેલ એના ફળ તે ગોઠીમડા [૨.જપ, નિરાત ૩ પક્ષીનો માળો
ગોઠો, પુ૦(સં૦ ગોષ્ઠ)ગાય ઢોર બાધવાનું સ્થળ
ગોડ, ન૦ શરીર ઉપર રસ વિકારથી થતી ગાઠ, ગુમડુ ૨ ઢીમણુ
ગોડવુ,ક્રિ૦ સ૦ તમાકુ, વતાક મરચા વગેરેના કયારાની જમીન ખોદી પોચીકરવી,ખોદવુ,ખણુવુ
ગોડસારગ,પુ૦સારગ રાગનો એક ભેદ [ગુદામ
ગોડાઉન, સ્ત્રી૦ (અ૦)માલ ભરવાની વખાર,
ગોડિયો, પુ૦ જાદુગર,મદારી. 'ગોડિયો વશ કરે માકડો, રામાથી રાજવી રાકડો.'–શા૦
ગોડી, સ્ત્રી૦ પાછલે પહોરે ગાવાનો એક રાગ ૨ (મ૦) મિઠાશ, મધુરતા
ગોડીપડવો,પુ૦ચૈત્ર માસનો પહેલો દિવસ, શાલીવાહન શકનો પહેલો દિવસ
ગોડે, અ૦ પેઠે માફક, તેમ, મિસાલે, જેવું
ગોત, સ્ત્રી૦ ખોળ,શોધ ૨ ગોત્ર,કુળ
ગોતડી, સ્ત્રી૦ કઠ,વટી, ગળુ [જુઓ
ગોતર, ન૦ કઠોળની શિગો અને પાન વગેરેનો
ગોતરજ,સ્ત્રી૦કુળદેવી,રનાદેવ ૨ કુળમા જન્મેલુતે
ગોતરી, વિ૦ એકજ ગોત્રનુ,કુટુબી.
ગોતવણ, સ્ત્રી૦ શોધ,ખોળ
ગોતરડાં,ન૦ગોત્રજની પૂજા માટે કરવામા આવતો માટીનો એક આકાર ૨ ગોત્ર દેવતાની પૂજાવિધિ
ગોતવું, ક્રિ૦ સ૦ શોધવુ, ખોળવુ ઢુઢવુ
ગોતીત,વિ૦સમજ બહાર,ગૂઢ 'મન વાણી ગોતીત અગોચર '–ગિરધર
ગોતુ,ન૦ ઢોરને માટે બાફેલુ ખાવાનુ; ખાણુ ૨ વિ૦ ટાઢુને સ્વાદ વગરનુ ૩ છાડેલુ,ગદુ
ગોત્ર,ન૦ (સ૦) ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલા જે મનુષ્ય સમુદાય તે,કુટુબ,ઓધવાડો. ૨ કુટુબની ઓળખ કૌટુંબિક નામ [૨ ગોત્ર દેવતા
ગોત્રજ, વિ૦ એકજ–તેજ ગોત્રમા જન્મેલુ,ગોત્રી
ગોત્રબધુ,પુ૦(સ૦) એક ગોત્રમા ઉત્પન્ન થયેલો,
ગોત્રી, વિ૦ એક ગોત્રજ, કુટુબી [પિતરાઈ
ગોથ, સ્ત્રી૦ (આ૦ ગોતા–ડૂબકી મારવી) કનકવાનુ ઉંધે માથે નીચુ વળી જવુ–ફરી જવુ તે, ગુલાટ ૨ ચૂક, ભૂલ, થાપ ૩ ચારની સખ્યાનો સકેત
ગોથણો, પુ૦ ધુસરી નાડવાનો ખીલો.
ગોથપડા, વિ૦ ચૌ-ની સખ્યાનો સંકેત
ગોથુ, ન૦ અથડાવુ તે, ફાફા મારવા તે ૨. છેતરાવુ,ભૂલ કરવી તે ૩ ઉંધે માથે પડી રહેવુ તે ૪ ઢોર માથુ મારે છે તે
ગોદ, સ્ત્રી૦ (હિ૦) ખોળો, અક 'સતી થઇ લઇ પિયૂ ગોદમા,મળે લાભ બળિ મરવાનો '–હું૦દ૦
ગોદડ,વિ.(મ૦)ખડબચડુ ૨ કથાવાળુ,ગોદડીવાળુ
ગોદડિયું, ન૦ શીતળાની એક જાત [પાથરણુ.
ગોદડી,સ્ત્રી૦નાનુ અને પાતળુ ચિથરાનુ બનાવેલુ
ગોદડુ, ન૦ પાથરવા ઓઢવાનુ, કપડાના ખોળિયામા રૂ ભરી કરેલુ તે,પાથરણુ
ગોદાટવુ, ક્રિ૦ સ૦ વારંવાર ગોદા મારવા તે, ટોકવુ
ગોદાન, ન૦ ગૌદાન, જુઓ
ગોદાવરી,સ્ત્રી૦એકનદીનુ નામ છે, જે નાસિક પાસે વહે છે. ૨ બારની સખ્યાનો સંકેત
ગોદાવવુ, ક્રિ૦સ૦ધક્કા ખવરાવવા, અથડાવવુ ૨ ખોદાવવુ,પોચુ કરાવવુ ૩ સગ કરાવવો
ઘોદાવુ,ક્રિ૦ અ૦ ખોદાવુ,ખોદાય તેવી સ્થિતિમા હોવુ, ખોદાઈ ઉડુ જવુ
ગોદી, સ્ત્રી૦કામ પડે ત્યારે ખાડીનુ પાણી અદર આવે એવી ગોઠવણવાળુ વહાણો બાધવા-સમારવાનુ બદર
ગોદો, પુ૦ ડાસો, મુક્કો ૨ આચકો,ધક્કો ૨ બળદને જોરથી પરોણો મારવો તે ૩ નુકસાન
ગોંધવુ,ક્રિ૦સ૦ કેદ કરવુ, રોકવુ ૨. બધનમા –બંધ જગામા રાખવુ
ગોધણ, ન૦ ગાયનુ ચરવા જતુ ટોળુ,ગોવાડે
ગોધન, ન૦(સ૦) ગાય, બળદ રૂપી ધન.૨.ગાયોનુ

ગોધરિયુ, વિ૦ગોધરાથી આવેલુ ગોધરિયુ વાજુ–નર્મદનુ ટોળુ
ગોધલિયુ, ન૦ નાનો બળદ,વાછરડો
ગોધુલગન, ન૦(ગો+ધૂલિ+લગ્ન) ગાયો ચરીને ઘેર આવે તે વખતનુ લગ્ન, મમી સાજનુ જે લગ્ન તે
ગોધ્રમ, પુ૦ (સ૦) ઘઉ
ગોધે આવવુ,ક્રિ૦અ૦ ગાયનુ આધાને આવવુ
ગોધો, પુ૦ ગાયનો નર સાઢ,આખલો,ખાસી ન કરેલો બળદ. [એક ઘરેણુ,દોરો,ગોફ
ગોપ, પુ૦ (સ૦) ગોવાળિયો ૨ પુરુષની કોટનુ
ગોપકન્યા, સ્ત્રી૦ ગોપી, ગોપિકા [ખાડો.
ગોપદ, ન૦ (સ૦)ગાયનુ પગલુ ખરીથી પડેલો
ગોપન, ન૦ (સ૦) સરક્ષણ ૨ ગુપ્ત રાખવુ તે
ગોપવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સતાડવુ ,છુપાવવુ
ગોપહાર, પુ૦ સ્ત્રીના કોટનુ એક ઘરેણુ
ગોપાલ, પુ૦(સ૦ ગો+પા પાળવુ) ગાય ઢોર પાળનારો, ગોવાળિયો ૨ શ્રીકૃષ્ણ ૩ રાજા
ગોપાલિકા,સ્ત્રી૦ગોવાલણ ૨ ઉપલસરી(વનસ્પતિ)
ગોપાષ્ટમી, સ્ત્રી૦ કાર્તિક શુદિ આઠમ એ દિવસે કૃષ્ણે ગોવાળનો વેષ લીધો હતો
ગોપિકા સ્ત્રી૦ ગોવાળણી, ગોપી
ગોપી, સ્ત્રી૦ ગોવાળણી, ગોપિકા
ગોપીચદન,ન૦ (સ૦) દ્વારકાની ગોમતી નદિની પીળાશ પડતી સફેદ અને ચિકણી ટીલુ કરવાની માટી ૨ વિત્ત પૈસો 'ગાઠનુ ગોપીચદન'
ગોપુર,ન૦(સ૦)શહેરનો દરવાજો ૨ છજુ,જાળિયુ
ગોપ્ય, વિ૦ (સ૦) ગુપ્ત રાખવા જોગ (મત્ર, વિચાર, ઈ૦)
ગોફણ, સ્ત્રી૦(સ૦ ગુમ્ફ–વણવુ)વચમા ગોળો ને બે પાસ છેડા એવી સુતર–ચામડાના ગુથેલી ગોળા ફેકવાની જે દોરી તે
ગોફણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્ત્રીઓને અબોડે લટકતુ રહે તેવુ ઘુઘરીવાળુ ઘરેણુ, ગોફણો
ગોફણો, પુ૦ ગોફણી ૨ તુગાની ઉપર જડલા લાકડાનો એક ભાગ
ગોબર, ન૦ (ગાયનુ) છાણ કચરો, પુજો
ગોબરુ, પુ૦ છેક ઝીણા ખિચોખિચ શીતળા
ગોબરુ વિ૦ ગદુ, મેલુ,અસ્વચ્છ
ગોબરો, પુ૦ ધુસરી બાધવાની હળની દાડી
ગોબાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગોબો પડવો, ખાડો પડવો
ગોબો–બો,પુ૦આછોખાડો,ખાચ ૨. વ્રણ ચિહ્ન
ગોમ, સ્ત્રી૦ ખોડ, (ઘોડાના)આગલા બે પગ નીચે તગ તળે ભમરી દખાય તે "ગોમ તજાવે ભોમ" ૨ આનાકાની
ગોમટો, પુ૦ વણવાના તાર જુદા જુદા રહે તે માટે દોરાને ગુથી બનાવેલી જાળી, રાચ
ગોમડળ, ન૦ પૃથ્વી ચક્ર
ગોમળ, ન૦ (સ૦) ગાયનુ છાણ
ગોમાસ, ન૦ (સ૦) ગાય–બળદનુ માસ
ગોમાયુ, ન૦ (સ૦) શિયાળ, કોલુ
ગોમુખ, ન૦ ગાયનુ મુખ ૨ એક જાતનુ નગારુ ૩ એક જાતનુ વાજુ [આકારની કોથળી
ગોમુખી, સ્ત્રી૦માળા જપવાની ગાયના મુખ જેવા
ગોમૂત્ર, ન૦ (સ૦) ગાયનુ મૂતર
ગોમૂત્રિકા, સ્ત્રી૦ [સ૦] ગાયના મુતરવાથી જે આકાર થાય છે તે, લહેર ૨ લહેરના આકારમા રચેલી જે કવિતા તે,એક પ્રકારનુ ચિત્રકાવ્ય
ગોમેદ, પુ૦ (સ૦)પીળા રગનો હીરો,પોખરાજ
ગોમેધ, પુ૦(સ૦)જેમા ગાયનો ભોગ આપવામા આવતો હોય તે યજ્ઞ
ગોયણી સ્ત્રી૦ ગુરુની સ્ત્રી, બ્રાહ્મણી ૨ સૌભાગ્યવતી, સોવાશણ સ્ત્રી, વ્રતનિમિત્ત જમનારી સોવાસણ સ્ત્રી
ગોર, પુ૦ છાણાનો ભુકો ૨ કોઈ વસ્તુનો ભુકો "રોટલાનો ગોર" ૩ ઢોરનો સમૂહ
ગોર, પુ૦ (સ૦ ગુરૂ) ક્રિયા કર્મ કરાવનારો બ્રાહ્મણ, કુળગોર, પુરોહિત ૨ તીર્થક્ષેત્રનો ગોરપદુ કરનારો બ્રાહ્મણ
ગોર, સ્ત્રી૦(સ૦ ગૌરી)પાવતી દેવીનુ એક વ્રત
ગોરક્ષ, વિ૦ ગાયનુ રક્ષણ, રખવાળુ ૨ ઇદ્રિયોને વશ રાખની તે ૩ ગાયોથી રક્ષાયેલુ
ગોરખઆમલા, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ઝાડ
ગોરખપથ,પુ૦શિવમાર્ગી સાધુઓનો એક સંપ્રદાય
ગોરજ, સ્ત્રી૦ગાયોના ચાલવાથી ઉડતી ધુળ

ગોરજ, વિ૦ (સ૦) સમીસાજના મુહૂર્તવાળુ (લગ્ન.) ૨ ગાયના પગે ઉડેલી જવાળુ
ગોરજી, પુ૦ (સ૦)જૈન સાધુ,જૈન ધર્મોપદેશક
ગોરટિયું, વિ૦ ગોરુ ગોરટી-ગોરી,ધઉ વરણી 'ચિત્ત ચોરટી, કો ગોરટી,કો શામળી સોહામણી'
ગોરટુ, વિ૦ ગોરુ
ગોરડી, સ્ત્રી૦ ગોરી, ગૌરવર્ણની. 'ફૂટફટ રે ઘેલી ગોરડી,વિપ્ર ગરીબને કેમ વરે'—શામળ.
ગોરતો,પુ૦સાભાગ્યવતીઓને જમાડવાનું એકવ્રત
ગોરધન પર્વત, પુ૦પર્વત આકારે કરેલો અન્નનો મોટો જથો (કાર્તિક શુદ ૧ ને દિવસે ગોવર્ધન પર્વતને નિમિત્તે અન્નના સમુદાયનો ગોવર્ધન કરી **શ્રી કૃષ્ણ પ્રીત્યર્થે ગોવર્ધન પૂજન ગોપાલ-પૂજનાત્મક મહોત્સવ કરિષ્યે।** એવો સંકલ્પ કરી ગોવાળોની પૂજા કરવાની તે
ગોરપદુ, ન૦(સ૦ગુરૂ+પદ)યજમાનને કર્મ ક્રિયા કરાવવાનો જે ધધો તે, ગોરનુ કામ તે
ગોરમટી, સ્ત્રી૦લાલ-પીળી મટોડી
ગોરંભાવું, ક્રિ૦અ૦ રસ્તો ન નીકળે-કામમા સૂઝ ન પડે તેવી હાલતમા આવવુ ૨ ધુમરાવુ,ધુધવાવુ ૩ વાદળા થવા, વરસાદનું ચઢી આવવુ ૪ ધુમાવુ. (ધુણીનુ) [સુથારો
ગોરભો, પુ૦ નીકાલ ન થાય ને ખોટી થવુ તે,
ગોરમા, સ્ત્રી૦ છોકરીઓનું એકવ્રત, જવારા વાવી જે ગોરી પૂજન કરે છે તે [આપે છે તે
ગોરવ, પુ૦ વર અને કન્યાવાળાઓ જે જમણ
ગોરસ, ન૦ (સ૦ ગો+રસ) ગાયના દૂધનુ દહીં ૨ દૂધ આખરવાનુ પાત્ર,ગોરસુ ૩.ઇદ્રિયનો રસ
ગોરસિયુ, ન૦ ગોરસુ. ૨ વિ૦ ગોરસવાળુ
ગોરસી-સુ, સ્ત્રી૦ દહોણી, દહિ દૂધ રાખવનુ સાધન
ગોરાડ-ડુ,વિ૦પોચી રેતાળ લાલાશવાળી જમીન.
ગોરાણી, સ્ત્રી૦ ગોરની સ્ત્રી. [વાળી સ્ત્રી
ગોરાંદે, સ્ત્રી૦ (સ૦ગૌર દેહા) ગોરી, ગૌરદેહ-
ગોરાશ, સ્ત્રી૦ ગોરાપણુ. [સુદર રૂપાળી સ્ત્રી
ગોરી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રી, ત્રિયા,ઐરી ૨ ગોરી સ્ત્રી,

ગોરીલો, પુ૦ વાદરાની એક જાત
ગોરુ, વિ૦ (સ૦ ગૌર) ધોળુ,ઉજળુ;ધઉવર્ણુ
ગોરુચંદન, ન૦ (સ૦ ગોરોચના) ગાયના પેટમાથી મળી આવતો પીળા રગનો એક પદાર્થ. એ ઔષધમા વપરાય છે
ગોલ, પુ૦ (સ૦) ગોળ. ૨ વર્તુલાકાર
ગોલક, પુ૦ (સ૦) લોઢા-લાકડાનો જે ગોળો તે ૨ કન્યા-વિધવાને જારકર્મથી પેદા થયેલો છોકરો તે,ગોલા ૩ ખજાનો,ગલ્લો
ગોલણ, સ્ત્રી૦ ગોલાની સ્ત્રી, ગોલો
ગોલ દાજ, પુ૦(ફા૦)તોપ ભરી ફોડનાર, તોપચી
ગોલવાડ, સ્ત્રી૦ગોલાઓનો મહોલ્લો.
ગોલવુ, ક્રિ૦ સ૦ પગથી છુદવુ-દબાવવુ.
ગોલાં, ન૦ જનાનામા નોકરી કરનારા માણસ. ૨ ધિલોડા [અડધો ગોળ
ગોલાર્દ્ધ, પુ૦ (સ૦) ગોળનો જે અર્ધ તે;
ગોલી, પુ૦ ગોલણ. ૨ જનાન ખાનાની ચાકરડી, દાસી [હરાયુ, પડતું મૂકીને ખાનારુ
ગોલૈયો, પુ૦ વગર નોતરે જમતો ફરનાર ૨
ગોલોક, પુ૦ (સ૦) સ્વર્ગનો એક વિભાગ, વિષ્ણુનુ નિવાસસ્થાન
ગોલો સ્ત્રી૦ગોલણ ૨.જનાનાનો નોકર, કંચુકી. ૨ ડાગર ખાડીને ચોખા કરવાનો ધધો કરનારી એક જાત ૩ પાનાની રમતમાનુ એક ચિત્ર, હલકો માણસ ગોલો ગોલી વઢે ને ગધેડાના કાન ચિબોળે-પાડાની લઢાઈમા ઝાડનો ખોડો, મોટાની લડાઇમા નાનાનો મરો
ગોવધ, પુ૦ (સ૦)ગાયનો ઘાત કરવો તે
ગોલ્લો, પુ૦ વાછડો, રેલ્લો
ગોવરુ, ન૦ ગોઅરું, જુઓ
ગોવર્દ્ધન, પુ૦વૃદાવન માહેનો એક પર્વત
ગોવાગરી,વિ૦(મ૦ગોવેકરી)ગોવા તરફનુ,ગોવાનુ
ગોવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વગોવાવુ, નિદાવુ ૨ સોધુ ને સફરૂ વેચાવું.
ગોવાંદરુ, ન૦ ગો દરુ, પાદર, ભાગોળ
ગોવારું, ન૦ ગાય-ઢોરનુ ટોળું, ઠાઠ.
ગોવાળ, પુ૦ગાય-ઢોર ચરાવનારો.

ગોવાળણી, સ્ત્રી૦ ગાય-ઢોર ચરાવનારી સ્ત્રી, ગોવાળની સ્ત્રી [રાની ઝાઝર.
ગોવાળબકરી, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત,બક
ગોવાળિયો, પુ૦ ગોવાળ, ગાય-ઢોર ચરાવનાર ૨ મૂર્ખ, અજ્ઞ માણસ.
ગોવિંદ, પુ૦ કૃષ્ણ ૨ વિષ્ણુ
ગોવૃંદ, ન૦ ગાયોનુ ટોળુ, ગોવારુ
ગોષ્ઠી, સ્ત્રી૦ (સં૦) વાતચીત, ભભાષણ, ગોઠ, મસલત ૩ મૈત્રી.
ગોસ, ન૦ માસ ૨ અ૦ જમણી તરફ
ગોસાઇ, પુ૦ (સં૦ ગો+સ્વામી)બાવો, ત્યાગી, વૈરાગી ૨ વલ્લભાચાર્યના વંશનો પુરૂષ ૩ સસારી માયાથી વિરક્ત તે
ગોહ, સ્ત્રી૦ (સં૦ ગુહા) ખાડો,ગુફા,બખોલ
ગોહત્યા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગાયને મારવી તે એ મોટા પાચ પાપમાનુ એક ગણાય છે
ગૌહત્યારુ, વિ૦ (સં૦)હત્યા લાગેલી હોય તેવુ
ગોહાવુ, ક્રિ૦ અ૦અંધારે અથડાવુ, ગુચાવુ
ગોહોર,પુ૦(આ૦ગેવર)ઉંડો વિચાર, નીધ્યા,મનન
ગોળ, પુ૦ મંડળ, ટોળુ, ૨ કુંડાળુ, ચક્કર
ગોળ, વિ૦ચક્રાકાર, વર્તુલાકાર ગોળગોળ-મતલબ ન સમજાય તેવુ, અડધુ પડધુ
ગોળ, પુ૦ (સં૦ ગુડ) શેરડીનો રસ ઉકાળી ઘાડો-કઠણ કરેલો પદાર્થ ગોળ ખાધા સાથે કામ—અર્થની સિદ્ધિ સાથે કામ, ફાયદો જેવી થતો હોય તેવુ કામ "આપણે ગોળ ખાધા સાથે કામ રાખવુ"
ગોળકેરી, સ્ત્રી૦ ગોળની કેરીનુ કરેલુ અથાણુ.
ગોળાગોળ, વિ૦ નરમ પોચુ ૨ અનુકૂલ ગોળ ગાળ કરી નાખવુ—મીઠુ મીઠુ બોલી સામાનુ મન પીગળાવી દેવુ, મન પલાળવુ, ૨ લલચાવવાને મીઠુ નીઠુ લાગે તેવુ બોલવુ
ગોળધાણા પુ૦ ગોળ અને ધાણાનુ મિશ્રણ (વધામણીમા કે મારા કાર્યના આરંભમા ગોળધાણા વહેચવામા આવે છે) ગોળ ધાણા વહેચવા-ગળ્યા મોઢા કરવા, આનદ દર્શાવવો
ગોળપાપડી, સ્ત્રી૦ ગોળ ઘીની લોટ ભેગી કરેલી મિઠાઈ તે [અણસમજુ
ગોળભમરડો, પુ૦ મોટુ મીઠુ,બાતલ,૨ મૂર્ખ,
ગોળવો, પુ૦ ગોફણે ફેકવાનો ગોળો ૨ ટુકો ગોળ મોભિયાનો કડકો ૩ ગોળો, ગોળ આકૃતિ
ગોળવા, પુ૦સ્ત્રીઓને હાથે પહેરવાનુ ઘરેણુ.
ગોળાઇ,સ્ત્રી૦ગોળાકૃતિ, ગોળપણુ [વર્તુલ જેવુ
ગોળાકાર, પુ૦ ગોળ આકાર ૨. વિ૦ ગોળ,
ગોળાર્ધ, પુ૦ અડધો ગોળ
ગોળિયાકેરી, સ્ત્રી૦ કેરીની ચાર ફાડ કરી તેમા મસાલો ભરી બનાવેલુ અથાણુ
ગોળિયો, પુ૦ ગોળનુ માટલુ (ખાલી)
ગોળી, સ્ત્રી૦ (સં૦ ગુટિકા) ગોળ નાની વસ્તુ, ગરગોલી, દડી ૨ પિસ્તોલમા ભરવાની સીસાનો ગરગોલી ૩ પાણી ભરી રાખવાનુ ગોળ વાસણ ૩ દહિ વલોવવાનુ પાત્ર ૫ વૃષણ, બાડ
ગોળો, પુ૦ તોપમા ઘાલી મારવાનો સીસાનો ગોળ આકાર ૨ પાણી-અનાજ ભરવાનુ માટીનું મોટુ વાસણ ૩ પેટમા પવનનુ ભરાવુ તે, પેટમા કરમનુ ભેગુ થવુ તે ૪ પૃથ્વીનો કૃત્રિમ ગોલ ૫ ગપ, જૂઠો ગપાટો "ગોળો ગબડાવવો" ૬ ઉંધુચતુ કરી નાખવુ તે ૭ કોઇપણ ગોળ ચીજ
ગોળો પિંડાળો, પુ૦ ઉંધુચતુ-સથરવથર કરી નાખવુ તે [ગરીબ.રક્ષણ કરવા જેવુ
ગૌ, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગાય ૨ વિ૦ ગાય જેવુ,દીન,
ગૌચર, ન૦ ગામને સીમાડે ઢોરને ચરવા સારૂ રાખેલી જમીન, ગોચર
ગૌડ, વિ૦ બંગાલાનો એક પ્રાન્ત છે તેના રહેવાસી સંબંધીનુ. ગૌડ બંગાળી —(ગૌડ અને બંગાળાના લોકો જાદુઇ કળાને માટે પ્રખ્યાત છે તે ઉપરથી) જાદુગર, ૨ ઝટ ન સમજાય અને અચંબો લાગે એવી કૃતિઓ જાણનાર
ગૌડસારંગ, પુ૦ સારંગ રાગનો એક ભેદ
ગૌડિયો, પુ૦ ગારૂડી "ગૌડિયાને વશ વરતે કાષ્ટની યમ પુતળી"
ગૌણ, વિ૦(સં૦)મુખ્ય-પ્રધાન નહિ તેવુ, ઉતરતુ
ગૌતમ, પુ૦(સં૦) નામનો ઋષિ ૨ બૌદ્ધ ધર્મનો મૂળ પુ.૫

ગૌતમી, સ્ત્રી૦ પાર્વતી દેવી ૨ ગોદાવરી નદી
ગૌતરાટ-ત્રાટ, ન૦ (સ૦ ગા+ત્રિ+રાત્રિ) ત્રણ રાત પાળવાનુ ગાય પૂજવાનુ એક વ્રત
ગૌદાન, ન૦ (સ૦ +દા-આપવુ) ગાયનુ દાન
ગૌધન, ન૦ (સ૦) ગાયોરૂપી જે મીલકત તે
ગૌબ્રાહ્મણ પ્રતિપાળ, પુ૦ (સ૦) ગૌ બ્રાહ્મણનુ રક્ષણ કરનાર ૨ હિંદુ રાજાનો એક ઈલકાબ
ગૌમુખ, ન૦ (સ૦) ગાયનુ મો
ગૌમુખી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગાયના મોંના આકારની માળા ફેરવવાની કોથળી ગૌમુખો વાઘ-ઉપરથી દેખાતું ગરીબ પણ અંદરથી વાઘ જેવુ ક્રુર
ગૌમૂત્ર, ન૦ (સ૦) ગાયનુ મુતર તે
ગૌર, વિ૦ (સં૦) ગેરુ, ફીકુ રાતુ
ગૌરવ, ન૦ (સ૦) ભારબોજ, મોટાઈ,પ્રતિષ્ઠા, ૨. વજન, ભાર ૩ શોભા,આબરૂ,માન
ગૌરવર્ણ, વિ૦ સફેત-ઉજળો રંગ હોય તેવુ
ગૌરીપુત્ર, પુ૦ ગણપતિ, ગણેશ
ગૌરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પાર્વતીદેવી ૨ આઠ વર્ષની બાળા ૨ સ્ત્રીઓના નામ સાથે માનાર્થે વપરાતો શબ્દ 'મોતીગૌરી' ૩ પૃથ્વી, ભૂમિ [અબરખ
ગૌરીજ, પુ૦ (સં૦) ગણેશ, કાર્તિક સ્વામી ૨
ગૌરીશિખર, ન૦ હિમાલય પર્વતનું ઉંચુ શિખર
ગૌશાળા, સ્ત્રી૦(સં૦) ગાયો બાંધવાની જગા
ગ્યાલન, ન૦ (અ૦ ગેલન.) પ્રવાહીનુ એક માપ
ગ્યાસ, પુ૦ (અ૦) સ્થિતિસ્થાપક ગુણનો વાયુ
ગ્રથલ, વિ૦ દિઙ્મૂઢ [રૂપી એક પદાર્થ
ગ્રથિત, વિ૦ ગુંથેલુ, પ્રણીત, રચેલુ
ગ્રંથ, પુ૦ (સ૦ ગ્રથ્-ગુંથવુ) એક બીજાની સાથે સંબધવાળા વાકયો અને વિચારોનો જે સમુદાય તે, પુસ્તક ૨ પુસ્તકનો એક ભાગ,ખંડ. ૩ શ્લોક, જેમ 'ભાગવતમા ૧૮૦૦૦ ગ્રંથ છે.'
ગ્રંથકર્ત્તા-કાર, પુ૦ (સં૦) પુસ્તક બનાવનાર
ગ્રંથી, સ્ત્રી૦ (સં૦ ગ્રંથ્-ગુંથવુ) ગાંઠ ૨ સાંધો
ગ્રસવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભક્ષ કરી જવુ,ગળવુ,પકડવુ ૨ ઢાંકવુ,આવરવુ.
ગ્રસ્ત, વિ૦ (સ૦ ગ્રસ્-ખાવુ) ખાધેલુ-ગળેલુ, ગ્રહાયેલુ, સપડાયેલું

ગ્રહ, પુ૦ (સ૦ ગ્રહ્-પકડવુ) રવિ, ચંદ્ર, મંગળ, બુધ ગુરૂ,શુક્ર શનિ,રાહુ,ને કેતુ એ મુખ્ય નવમાંનો એકેકો ૨ આકાશમા સૂર્યની આસપાસ ફરતા તારા ૩ ગ્રહથી માણસની હાલતઉપર થતી જે અસર તે ગ્રહ કઠણ થવા-પ્રતિકૂળ થવુ ગ્રહ વાંકા હોવા-સિતારો પાધરો ન હોવો, નસીબ અનુકૂળ ન હોવુ
ગ્રહણ, ન૦ (સ૦) લેવું તે,સ્વીકાર, અંગીકાર ૨ ધરવુ તે,પકડવુ તે ૩ પૃથ્વીની છાયા સૂર્ય ચંદ્ર-પર પડવાથી બિંબનો જેટલો ભાગ પ્રકાશ આપતો બંધ પડેછે તે ૪ સમજવુ તે,ધ્યાનમાં લેવુ તે ગ્રહણ વખતે સાપ કાઢવો-એક કામ કરતા વચમા નવુ કામ ઉભુ કરવુ તે
ગ્રહણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) મરડો, આમ, અતિસાર
ગ્રહદશા, સ્ત્રી૦(સં૦)ગ્રહની અસરથી થતી પ્રાણીની જે સ્થિતિ તે
ગ્રહભાવ, પુ૦(સ૦)ગ્રહથી થતી અસર,ગ્રહનું ફળ.
ગ્રહશાંતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગ્રહોની ખરાબ અસર દૂર કરવા જે ધર્મ ક્રિયા કરવામા આવે છે તે
ગ્રહસંગમ, પુ૦ (સ૦) ગ્રહોનુ મળવુ તે.
ગ્રહવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝાલવુ, ધરવુ પકડવુ.
ગ્રામ, ન૦ સ૦) ગામ, ગામડુ ૨ ગાયનમા સરનુ એક માપ,સપ્ત સ્વરમા જે ત્રણ મુખ્ય અવધિ તેમાનો એકેક ૪. (પ્રત્યય રૂપે સમુદાય વાચક અર્થ થાય છે) સમૂહ,જેમ "ગુણગ્રામ,પુણ્યગ્રામ"
ગ્રામકંટક, પુ૦ (સ૦) આખા ગામને દુઃખ દેનાર માણસ, ગામનું પાપ-ઉતાર.
ગ્રામણી, વિ૦ પ્રધાન,મુખ્ય ૨ ગોરપદુ કરનાર
ગ્રામદેવતા, પુ૦(સ૦) ગ્રામનુ રક્ષણ કરનાર(દેવ
ગ્રામસિંહ પુ૦ કુતરો [-દેવી)
ગ્રામાચાર, પુ૦ ગામના રીતરિવાજ.
ગ્રામાધ્યક્ષ, પુ૦ ગામનો વડો, મુખી
ગ્રામાન્તર, ન૦ ગામોતરુ
ગ્રામ્ય, વિ૦(સ૦)ગામ સંબંધી,ગામનુ ૨ જંગલી, સુધરેલુ નહિં તે ૩ ગામઠી, અણઘડ.
ગ્રાસ, પુ૦ (સ૦) જેટલો ખોરાક એક સપાટે મોમા ઘાલી શકાય તેટલો,કોળિયો.૨.ગ્રહણને લીધે

સૂર્ય ચદ્રના બિંબનો જે ભાગ ઘેરાયેલો હોય તે
ગ્રાહ, પુ૦ (સ૦) મગર, સુસવાટ ૨ પકડ.
ગ્રાહક-હી, વિ૦ (સ૦) લેનાર,ગ્રહણ કરનાર, સ્વીકારનાર ઘરાક,ખરીદ કરનાર ૨ કદર કરનાર, જાણનાર,સમજનાર "ગુણ ગ્રાહક"
ગ્રાહી, વિ૦ (સ૦ ગ્રહ)પકડી રાખનાર,ઝાડાને સરતો બધ કરે તેવુ
ગ્રાહ્ય, વિ૦ (સ૦) ગ્રહણ કરવાને યોગ્ય
ગ્રીવ-વા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગરદન,ગળાનો પાછલો ભાગ, ડોક
ગ્રીષ્મ, પુ૦ (સ૦) વૃષભ અને મિથુન રાશિમા સૂર્ય હોય તેટલો સમય,ઉનાળો
ગ્લાનિ, સ્ત્રી૦(સ૦) દુખ, રોગ, મહેનત, શોક, લાજ વગેરે કારણથી મોની કાન્તિમા ફેરફાર થવો તે, નિસ્તેજપણુ, ફિકાસ,ચહેરો ઉતરી જવો તે,
ગ્વાલ, પુ૦ (હિ૦) ગોવાળિયો
ગ્વાલન, સ્ત્રી૦ (હિ૦) ગોવાળણ

ઘ.

ઘ, પુ૦(સ૦)ગુજરાતી ભાષાનો પદરમો મૂળાક્ષર, ચોથો કઠસ્થાની વ્યજન વર્ણ
ઘઈ, સ્ત્રી૦.ધાઈ, ઉતાવળ
ઘઉં, પુ૦(સ૦ ગોધૂમ) શિયાળામા પાકતુ એક અનાજ એની માળવી, કાઠા, પોપટિયા,વાજિયા, વણજાર, હાસિયા વગેરે જાતો છે ઘઉં-ભરવા જવુ-માળવે જવુ, મરી જવુ ઘઉંપુર-ઘઉંના એક દાણાના વજન જેટલું ઘઉ ખેતમા ને બેટા પેટમા-શેખશલ્લીના વિચાર
ઘઉલો, પુ૦ એક જાતનો સુગધી પદાર્થ એનો ચદનમા ઉપયોગ કરે છે ૨ ઘાસમા ઉગતો એક જાતનો છોડ ૩ એક જાતનો ઘઉંના રગનો સાપ
ઘઉંવરણ-ર્ણુ, વિ૦ ઘઉંના રગ જેવુ, ગોરુ
ઘખવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ઘુષ-ઘુમ પાડવી)દપકો દેવો, ભાડવુ, ભઠવુ ૨ ધબેડવુ, મારવુ
ઘગ્ઘો, પુ૦ ઘ અક્ષર ૨ ઠોઠ, બેવકુફ, મૂર્ખ ૩ ઝબ્બો, જામો [માડવુ તે
ઘઘરણું, ન૦ નાતરુ, પુનર્લગ્ન, વિધવાએ ફરી ઘર
ઘઘરવુ, ક્રિ૦ અ૦બીજુ ઘર કરવુ, નાતરે જવુ ૨ ગળામા ઘરઘર થવુ
ઘઘોલિયુ, ન૦ ખરાબ સ્થિતિ-ધૂળધાણી થઇ જવુ તે ૨ રમતમા નાના છોકરા લુગડાનું ઘર બનાવી તેમા સતાઈ રહે છે તે ૨ ઘોઘો, ગંદુ સ્થળ, નાનુ માલ વગરનુ જેવુ તેવુ ઘર અવ્યવસ્થિત, ૩ મોઢે માથે ઓઢવુ તે
ઘચ, અ૦ ભોકાતા અવાજ થાય તેમ.
ઘચઘચ, અ૦ ઉપરાઉપરી, વારા ફરતી
ઘચડવુ, ક્રિ૦ સ૦ કચડવુ,ઘચરડવુ
ઘચડાઘચડી, સ્ત્રી૦ ભીડાભીડ ગીરદી
ઘચડાવુ, ક્રિ૦ સ૦ પિલાવુ,ભિડાવુ ૨ જોરથી હિંદોળાવુ [નીકળતો રોગ
ઘચરકાવિકાર, પુ૦ અપચાના ઓડકારથી ફૂટી
ઘચરકુ, ન૦ અપચાનો ખાટો તીખો ઓડકાર તે.
ઘચરડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘચડઘચડ હિંદોળવુ,બાળકને રોતુ ને રોતુ હિદોળવુ તે
ઘચુમલ, વિ૦ ગુચવાડો હોય તેવુ, ભરાવદાર
ઘચુમલો, પુ૦ જમાવ, ભેગુ થઈ જવુ તે, ટોળે વળવુ તે
ઘટ, પુ૦(સ૦)ઘડો, દોરિયો,કુભ (ધાતુનું અથવા મટોડીનુ વાસણુ) ૨ (ઈશ્વર)ઘડેલા કોઇ પણ ઘાટ ૩ હૃદય,કોશ,૪.પાણી ભરીને પૂજેલો ઘડો તે,કુભ
ઘટ, સ્ત્રી૦ નુકશાન,ટોટો ૨ ખોટ,કસર
ઘટ-ઘટ્ટ,વિ૦ પાસે પાસે દોરા હોય તેવુ જાડુ, ઠાસીને વણેલુ (લુગડુ . ૨ જાડુ, રગડા જેવુ,ઘન
ઘટક, વિ૦ મધ્યસ્થ રહેનાર, બેને મેળવનાર,સયોજક, ઘડનાર,રચનાર ૨ પુ૦ યોજક, વિભાગ, અવયવ, અશ
ઘટકા, પુ૦ (મ૦) ૨૪ મિનિટ,ઘડી ૨ ઘટા. ૩ ઘડી,વખત માપવાનો વાડકો
ઘટકી, સ્ત્રી૦ પાણીનો કોગળો,ઘુટડો "કરી ચરણામૃત પી ગઈ મીરા, અમૃતકી જેસી ઘટકી"
ઘટકો, પુ૦ સજીને પાકતા કાટા ભોકાતા હોય તેવુ જે રહીરહીને દરદ થાય છે તે, સણકો,ચટકો
ઘટતુ, વિ૦ (સ૦ ઘટિત) લાયક,જોઇયે તેટલું ને તેવુ,ઘટારથ, યોગ્ય,માફક.૨ અપૂર્ણ,ખૂટતું, કમી,

ન્યૂન. ઘટતું કરવુ–જેટલુ જરૂરનું હોય તે કરવુ
ઘટના, સ્ત્રી૦ (સ૦) યોજના, એકઠુ મેળવવુ તે, બનાવટ, કારીગરી, બનાવ, પ્રસગ ૩ વ્યવસ્થા, ગોઠવણ. ૪ ગણના, ગણતરી 'દૈવ જેની અયોગ્યમા ઘટના કરે, તેણે યોગ્ય થવુ કયા ઘટારત છે'—પ્રેમા૦
ઘટપાટ, ન૦ (સ૦) દઢાસન
ઘટમાન, વિ૦ (સ૦) ક્રિયા ચાલતી હોય તેવુ, બનતુ, થતું ૨ બને તેવુ,સભવિત ૩ યોગ્ય,ઘટતુ ૪ ઓછુ,કમી,ખૂટતુ
ઘટમાળ, સ્ત્રી૦(સ૦)માટીના ઘડા અથવા 'ઢોચકાની કુવામા ચક્કરની માફક ગોળ ફરતી જે રચના તે,રેંટ ૨ ક્રમ, પ્રમાલિકા, પ્રણાલિ
ઘટવત, સ્ત્રી૦ વધઘટ,વધતુ ઓછુ
ઘટવવું,ક્રિ૦સ૦ બેસતુ કરવુ, ઠીક લાગે ને શોભે તેમ કરવુ ૨ ઘટાડવુ
ઘટવુ,ક્રિ૦ અ૦ યોગ્ય લાગવુ,લાયક થવુ ૨.ઓછુ પડવુ,કમી થવુ,ખૂટવુ
ઘટસ્થાપન, ન૦ વાસ પૂર્તા અથવા શુભ કામના આરભ પહેલા પહેલવહેલો ઘડો મૂકવો તે. ૨ નવરાત્રિમા જે કળશ સ્થાપન થાય છે તે
ઘટસ્ફોટ, પુ૦(સ૦) મડદાને બાળી ચિતા છાંટયા પછી છેલ્લીવારે તે ઠેકાણે મો ફેરવી ઘડો ફોડવો તે ૨ તોડ લાવી દેવો તે, છેડાછુટકા કરવા તે ૩, છુપીવાત ફોડી દેવી,ભેદ ભાગવો તે
ઘટા, પુ૦ (સં૦) વાદળાઓનુ છેક પાસેપાસે આવી ઝુમી રહેવુ તે, વરસાદ ચઢી આવ્યાથી જે કાળો રમણીય દેખાવ થાય છે તે, ઘટાટોપ, મેઘાડબર. ૨ ઝાડના ડાળાનો ભરાવો ૩. ઘણા ઝાડનો સમુદાય–ભરાવો. ૪ છાયા
ઘટાટોપ, પુ૦ (સ૦) આડબર,ઘેરભો; ઘનઘટા, ડાળા પાદડાનો ભરાવો તે
ઘટાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઓછુ–કમી કરવુ ૨ ઉતારી, તોડી પાડવુ (માન) [ઘટ,ખુટકો,ન્યૂનતા
ઘટાડો, પુ૦ ઓછુ–થોડુ હોવુ તે, ખોટ, કસર,
ઘટારત,વિ૦યોગ્ય,ઘટતુ ;લાયક;વાજબી, શોભે તેવું
ઘટિકા, સ્ત્રી૦ (સં૦ઘટ–ઘડો,) ૬૦ પળ અથવા ૨૪ મિનિટનો જે કાળ તે,ઘડી ૨ ઘડિયાળ
ઘટિત,વિ૦ (સ૦) યોગ્ય,લાયક,ઉચિત,ઘટતુ
ઘટી, સ્ત્રી૦ ઘડી,ઘટિકા 'ઘટીમા ઘડી જાય આયુષ્ય અલ્પ' ૨ પાણીમા વખતના પ્રમાણ માટે મૂકવાનો વાડકો.
ઘટીયત્ર,ન૦ ઘટમાળ,રેંટ,ઉદઘાટન ૨ ઘડિયાળ
ઘટોત્કચ, પુ૦ ભીમસેન અને હિડબા રાક્ષસીનો પુત્ર [અગસ્ત્યઋષિ.
ઘટોદ્ભવ, પુ૦ ઘડામાથી ઉત્પન્ન થએલુ તે,
ઘટ્ટ, વિ૦ ઘન, ત્રિગુ ૩ ઘટ,જાડુ (પોતમા) ૩. અ૦ ખીચોખીચ, પાસેપાસે.
ઘટ્ટપણુ,ન૦ જાડાઈ,જાડપણુ.૨ ગાઢ સ્નેહ,ઘરવટ ૨ કજુસાઇ, કૃપણતા
ઘડ, પુ૦ ગઢ, જુઓ [થવો
ઘડઘડવુ,ક્રિ૦સ૦ ઘડઘડ વાગવુ,ઘડઘડ અવાજ
ઘડતર, ન૦ જે કઇ ઘડેલુ તે;બનાવટ,રચના ૨ ઘડવાની જે રીત તે ૩ ઘડવાની મજુરી,ઘડામણી
ઘડનાળુ, ન૦ ગરનાળુ, જુઓ
ઘડપણ, ન૦ વૃદ્ધાવસ્થા, જરા.
ઘડભાંગ, સ્ત્રી૦ ગડભાગ,જુઓ
ઘડમાચી, સ્ત્રી૦ પાણીની ગોળી મૂકવાની ઘોડી.
ઘડવી, સ્ત્રી૦ ૨૦–૨૫ બેડાની પાણીની ટાકલી, નાની કોઠી ૨ પુ૦ ગઢવી,ચારણ
ઘડવુ, ક્રિ૦ સ૦ આકાર લાવવો,ઘાટ બનાવવો, રૂપ આણવુ,ડોળ લાવવો,બનાવવુ,રચવુ ૨ ઉત્પન્ન કરવુ,સરજવુ ઇશ્વિરે નાના પ્રકારના ઘાટ ઘડયા છે'૩ ગોઠવવુ સકલના કરવી 'તેણે ખરડો ઘડી કાઢયો' ૫ ટીપવુ, મારવુ
ઘડવો, પુ૦ સાકડા મોના ઘડાના ઘાટનો લોટો
ઘડાબૂડ, વિ૦ ઘડો બૂડે તેટલુ
ઘડામણ–ણી, સ્ત્રી૦ ઘડાઈ, ઘડવાની મજુરી
ઘડાઈ,સ્ત્રી૦ઘડવાની મહેનત,ઘડામણ ૨ ૨ બનાવટ
ઘડાયેલુ,વિ૦ઠોકરો ખાઇ પાકુ થયેલુ,કસાએલુ ૨ અનુભવી, માહિતગાર
ઘડાવવું,ક્રિ૦ સ૦ બનાવરાવવુ, તૈયાર કરાવવુ.
ઘડાવુ,ક્રિ૦ કોઇએ ઘડેલુ હોય તેવુ હોવું, બનવુ ૨ ઠોકર ખાઇ ખાઇને ઠેકાણે આવવુ, સુધરવુ

અનુભવી બનવુ પાકા થવુ ૩ મારખાવો પિટાવુ

ઘડિયા લગ્ન, ન૦ ગમે તે વખતે થતા લગ્ન ૨ એકદમ લગ્ન લેઇ લેવા તે વિવાહ અને લગ્ન એ બને સાથે થાય તેવુ લગ્ન [૨ ઘડી ૩ ઝાલર

ઘડિયાળ, સ્ત્રી૦ન૦ વખત જણાવનારુ એક યત્ર

ઘડિયાળી, પુ૦ ઘડિયાળ વેચનાર–દુરસ્ત કરનાર ૨ પાણી ભરવાની છોબધ કોઠી–ઘડી

ઘડિયાળા, ન૦ અમુક વખત થયો તેમ જણાવવાને વગાડવાની ધાતુની તખતી, ગજરાં બ.વ મા વપરાય છે) 'ઘડિયાળા વાગ્યા'

ઘડિયુ, ન૦ નાળિયેરી–ખજુરીની તાડી કાઢવા સારૂ તેમા છેદ પાડી નીચે લાબી ડોકનુ દોચકુ બાધી રાખે છે તે. ૨ નાની કોઠી, નાનુ ઘડુ

ઘડિયો, પુ૦ આકનો પાડો.

ઘડી, સ્ત્રી૦(સ૦ ઘટિકા)દિવસનો ૬૦ મો ભાગ તે, ૨૪ મિનિટનો કાળ,ઘટિકા ૨ ધાતુની જાડી તખતી,ઝાલર ૩ તળે ઝીણા છિદ્રવાળો વખત માપવાનો વાડકો ૪ કાચની રેતી ભરેલી શીશી, ઘડિઆળ ૫ નાનુ ઘડુ કોઠલી ૬ સમય,વખત, તક, કાળ **ઘડીઓ** ગણવી–ઘણીજ આતુરતાથી વાટ જોવી ૨ વખત જોવો ૩ મરવાની તૈયારી પર આવવુ' ઘડીએ ઘ્રુટ ભરાય–વિલબ ન ખમાવો તે **ઘડીના** છઠ્ઠા ભાગમા–સહજ વારમા,જોતજોતામા, પલકવારમા

ઘડીએક–ક, અ૦ આસરે ૧ ઘડી જેટલો વખત, સહેજવાર [હરઘડી, રોજ

ઘડીઘડી, અ૦ વારેવારે, ઘણી વખત નિરતર,

ઘડીતાળી વિ૦ મરવાની અણીપર

ઘડીભર, અ૦ એક ઘડી સુધી થોડીવાર

ઘડુ, ન૦મોટીકોઠી, દાણા ભરવાની માટીની કોઠી ૨ દોચકુ, જાડો બેડોળ ઘડો

ઘડુડાટ, અ૦ ઘડુડુડુ,એવોથતોઅવાજ, ઘડઘડથવુ તે.

ઘડુલી, સ્ત્રી૦ છેક નાનો ઘડો.

ઘડુલો, પુ૦ નાનો ઘડો

ઘડો, પુ૦ [સ૦ ઘટ્–બનાવવુ] સાકડા મોનુ પાણી ભરવાનુ ધાતુનુ અથવા માટીનુ વાસણ, કુભ,ઘટ અધુરો ઘડો છલકાય–થોડુ ભણેલો બહુ અભિમાન રાખે **ઘડો** ગાગર થવી-સારો નરતો નિકાલ થવો; આખરનુ પરિણામ આવવુ **ઘડો** ફૂટવો–ઘટસ્ફોટ થવો ૨ ખોટુ ઉઘાડુ પડવુ, જાહેર થવુ 'પાપનો ઘડો ફૂટયો ' ૩ ખરાબખસ્ત થવુ પડી ભાગવુ, ધબાયનમ થઈ જવુ "ડકો વાગ્યો આજ ખુબ સુધારા તણો જો, ઘડો ફૂટી ગયો ટપ વલ્લભ મતનો જો " **ઘડા** જેવડુ માથુ જજો પણ ચણા જેટલુ નાક ન જશો–આબરૂ જાય તે કરતા મોત આવે તે સારૂ **ઘડોલાડવો**-પ્રેત શ્રાદ્ધ કર્યા પછી ઘડા ઉપર લાડવો મૂકીને બ્રાહ્મણને આપવામા આવે છે તે, છેવટનુ પતાવી દેવુ તે **ઘડો** લાડવો થવો–મોત થવુ, ૨ ખરાબ થવુ,મોટી નુકશાનીમા આવી પડવુ, ૩ પાર પડવુ–થવુ

ઘડોઘાટ, પુ૦ નિકાલ, ફેસલો **ઘડોઘાટ** કરવો–મારી નાખવુ, ઠેકાણે કરી દેવુ, નિકાલ આણવો 'એ દુષ્ટરાયને માલમ પડવાથી એનો ઘડોઘાટ કરવાનો વિચાર થયો ' ૨ આયતુ, તૈયાર માલ.

ઘઢાણુ, ન૦ ઉભુ ઘાસ ગઢાણુ

ઘણ, પુ૦ કાષ્ટમા પેદા થતો કીડો ૨ ગ્રહણ ૩ મોટો ભારે હથોડો. ૪ લક્કડ ખોદ

ઘણઘણ, અ૦ગાડી,ઘટડી વગેરેનો અવાજ,ઠણઠણ

ઘણઘણાટ, પુ૦ ખણખણાટ

ઘણાક, વિ૦ અનેક, કેટલાક

ઘણાખરા અ૦ બહુધા મુખ્યત્વે કરીને

ઘણાંવાના, ન૦ ઘણી ઘણીચીજો,બહુ વાના ૨ ઘણી રીતે સમજાવવુ તે, ઘણુ કહેવુ તે

ઘણાક, વિ૦ કેટલાક, બહુ [અને સંબધ

ઘણાઘણી, સ્ત્રી૦ ઘણો સ્નેહ હોવાપણુ, ગાઢ મૈત્રી

ઘણુ, વિ૦ [સ૦ ઘન–જાડુ] બહુ, પુષ્કળ, બસ માપ વજનનુ ઝાઝુ પરિમાણુ બતાવે છે. (થોડાથી ઉલટુ) ૨ બસ, પુરતુ 'ઘણુ થયુ ' ૩ પુષ્કળ, મોટા જથામા.

ઘણુક, વિ૦ ઘણાથી જરાક ઓછુ.

ઘણુકરીને, અ૦ વિશેષ કરીને ઘણે ભાગે, બનતા સુધી, ખસુસ જરૂર,સોવસા

ઘણુંખરું, અ૦ ઘણુ કરીને, સાધારણ રીતે જોતા, બહુધા, મોટે ભાગે. ૨. અવર નવર, કોઈવાર.

૩ સોવસા [તિથી ઝાઝુ

ઘણુંજ, અ૦ અતિગે, વધારે, બહુજ, જોઇએ

ઘણેરુ, વિ૦ (કવિતામા) ઘણુ, બહુ

ઘટ, પુ૦ [સ૦ ઘટ,] દેવમદિરોમા ઉચે લટકતો મિશ્ર ધાતુનો જે ઘાટ વગાડવામા આવે છે તે, ચગ ઘટ જેવો–પાકુ, શઠ, ધૂર્ત ૨ બોલકણો ઘરમા ઘટ ફરે છે–ઘરમા કઇ પણ નથી. ઘટ વાગવો—ખાલી થઈ જવુ, ખપી જવુ શખ વાગવો. ‘ તેના ઘરમા વટ વાગે છે ’

ઘંટડી, સ્રી૦ ઘણોજ નાનો ઘટ, ટોકરી, ઘટા

ઘટરવાળ ન૦ એક જાતનુ શિકારી વાજુ

ઘટા, સ્રી૦ [સ૦] ઘટડી, ટોકરી ‘કાષ્ટ ઘટા વિટ બણા ’૨ કઇજ નહિ તે,ધક્કા, ડૈયો [ખણિયા

ઘટારવ, પુ૦ [સ૦] ઘટનો અવાજ–રણકો,ખણુ-

ઘટિયો, પુ૦ થાળા વગરની છૂટી ઘટી

ઘટી, સ્રી૦ અનાજ દળવાનો પત્થરના બે પડવાળો યત્ર ૨ કોઇ પણ ફરતો યત્ર, ચક્કી ઘરના છોકરા ઘટી ચાટે ને ઉપાધ્યાયને આટો–ઘરના બાળક ભૂખે મરે ને પારકાને પકવાન. ઘટીના સો ને ઘટાનો એક–સો સાસુના તો એક વહુનો ઘટી પ્રમાણે ઓયણુ ને ચુલા પ્રમાણે ખોયણુ–જેવી જેની શક્તિ તેવુ તેને શોભે ઘટી ટકારો કરવા–વારવાર ટોક ટોક કરવુ.

ઘટીચોર, પુ૦ [સં૦ ગ્રથિચ્છેદક] ગજવા કાતરુ ૨ ચાલાક, ચબરાક

ઘટુ, ન૦ હાથીનો ઘટ

ઘડ, પુ૦ [સ૦] ભમરો, ભ્રમર.

ઘન, પુ૦ [સ] વરસાદ, મેઘ ૨ એક સખ્યાને ત્રણવાર ગુણવાથી જે સખ્યા થાય તે (૮ નો ઘન ૮ × ૮ × ૮=૫૧૨) ૩ છ સરખી ચોરસ બાજુઓની આકૃતિ

ઘન,વિ૦[સ ૦]ભરેલુ નક્કર, ૨ નિબિડ, ઘાડુ, ઘણી ઝાડીવાળુ ‘વસ ને વાસતી કુસુમ ઘન વને–ગીત ગો૦ ૩ ઘણુ, પુષ્કળ, ‘ અતરનો ઉરૂ રાગ પ્રકાશે ઘેને ઘન ઘેરાતા—ગીત ગો૦ ૪ લંબાઇ પહોળાઇ અને ઉચાઈવાળુ [ઘોર ભો.

ઘનઘટા, સ્રી૦ વાદળાનો ઘેરાવો, મેઘાડબર,

ઘનઘોર, વિ૦ [સં૦] વરસાદ ચઢી આવેથી અધકાર થઇ રહ્યો હોય તેવુ, અંધગયેલુ

ઘનચક્કર, વિ૦ ઉઘાનપાયાનુ, વલવલતુ ચસ્કેલુ.

ઘનફળ ન૦ લબાઇ × પહોળાઇ × ઉચાઇ અથવા ઉડાઇનુ પરિમાણ તે [ઘનનુ મૂળ.

ઘનમૂલ–ળ, ન૦ ત્રિઘાતવડે કાઢેલુ સખ્યાનુ મૂળ,

ઘનરવ, પુ૦ [સ૦] મોર, મૂર ૨ મેઘગર્જના

ઘનરસ પુ૦ [સ૦] જળ પાણી ૨ કપુર ૩ સત્વ, સાર, કાઢો.

ઘનવલ્લિકા, સ્રી૦ [સ૦] વીજળી, વિદ્યુત

ઘનવાત, ન૦ [સં૦] પાતાળ માહેનું એક નર્ક

ઘનશ્યામ, પુ૦ [સ ૦] વિષ્ણુ,રામ, કૃષ્ણ ૨ વિ૦ પાણી ભર્યા વાદળાના રગ જેવુ, કાળા રગનુ

ઘનસાર પુ૦ [સ ૦] કપુર ૨ જળ,પાણી ૩ પારો

ઘમકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘમઘમ થવુ, ઘુઘરાનુ વાગવુ

ઘમકાર–રો, પુ૦ ઘમકો [ઠોક તે

ઘમકો, પુ૦ ઘમકાર ઘુઘરાના અવાજનો દરેક

ઘમકારીઉ, ન૦ ખેતરમા જનાવર ઉરાડવા માટે હાલ્લામા પીંછી પરોવી કરેલુ વાજુ,ખોખરુ નગારુ

ઘમકાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘમઘમ થાય તેમ કરવુ, ૨ મારવુ, ઠોકવુ ૩ દબડાવવુ

ઘમઘમ, અ૦ ઘમકારાનો પ્રતિઘોષ.

ઘમઘમવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખણખણવુ,

ઘમઘમાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોરથી મારવું, ધબોવવુ ૨ ધમકી આપવી

ઘમંડ, પુ૦ દભ, આડબર, શેખી, પતરાજી

ઘમડી, વિ૦ અહકારી, ગર્વી, દભી,આડબરી

ઘમરડીચકરડી, સ્રી૦ છોકરાઓની એક રમત, ૨ ચક્કર ખવડાવવા તે

ઘમરઘમર, અ૦ ફેર–ફુદડી ફરવી, તે.

ઘમ્મસઘમા, સ્રી૦ભીડાભીડ,ધાધલ, હોસાતુસ

ઘમશાણ, ન૦ ઉધુચતુ-ભેળસેળ કરી કામને બગાઢી નાખવુ તે, ધૂળધાણી કરી મૂકવુ તે, રમણ ભમણ કરી નાખવુ તે ૨ કાપાકાપી,કતલ,નાશ.

ઘમાઘમ અ૦ ઉપરા ઉપરી મુક્કાનો માર મારવો તે ૨ ધમાલ, ધાધલ, ધમ્માચકડી

ઘર, ન૦ [સ૦ ગૃહ] માણુસ રહેવાને માટે જે

મકાન બાધે છે તે, ઝુપડુ, હવેલી, બગલો, મહેલ ૨ ઘરના માણુસ, કુટુબ ૩ કુળ,વશ, ખાનદાન ‘ઘર સારૂ છે ’ ૪ દર, બોડ, માળો ૫ ભુવન સ્થાન (જન્મ કુડળીમા) ૬ સસારે વ્યવહાર ચલાવવો તે ૭ મનની હાલત, “ તે ઉદાસીના ઘરમા છે ” ૮ સ્થાન, ખાનુ (સોગટાનુ ઘર) ૯ મૂળ, કારણુ, ઉત્પત્તિસ્થાન, ‘આળસ દરિદ્રનુ ઘર છે ’ ૧૦ માલીકી, કબજો, ‘ મારે નડીયાદમા ઘરનું ઘર છે ’ ૧૧ સૂર–રાગની જાત “તે ઘણા રાગના ઘર ઓળખે છે ’ ૧૨ શક્તિ,બળ,સ્થિતિ, “ ઘર જોઈ પગલા ભરવા ” ૧૩ બચાવ, નીકળી જવાનુ બારૂ “ પોતાનુ ઘર રાખી વાત કરવી ” ૧૪ વાજાના સૂરનુ ખાનુ ૧૫ કોઇ ચીજ મૂકવાને જે પોલી વસ્તુ તે,માન “ચશ્માનુ ઘર ” **ઘર ભરવુ**–બીજાની માલમતા, પૈસો, સામાન વગેરે પોતાના ઘરમા લાવવુ **ઘર આગણુ કરવુ**–ઘરમા જવુ ને બારણે આવવુ,કોઇની વાટ ઘણીજ અધીરાઇથી રાહ જોવી **ઘર ઉખડી જવુ**–નખોદ જવુ, નમતાન થવુ, **ઘર ઉખેડી નાખવુ**–પાયમાલ કરવુ **ઘર ઉઘડવુ**–પરણુવુ અથવા છોકરૂં થવુ ૨ દ્વાર ખુલવુ **ઘર ઉજળુ કરવુ**–ઘર શોભાવવુ, **ઘર ઉજાડવુ**–ઘરનો નાશ કરવો, ઘરનુ ઘધોલિયુ કરવુ **ઘર ઉપાડી લેવુ**–ઘર ચલાવવુ,સસાર વહેવાર ચલાવી રૂડી રીતે દહાડા કાઢવા **ઘર ઉભુ રહેવુ**–ઘરનો મોભો જળવાવો ૨ ધણીનુ નામ રહેવુ **ઘર કરવુ**–રહેઠાણુ કરવુ, નિવાસ કરવો રોગે શરીરમા ઘર કર્યું ’૨ નાતરુ કરવુ **ઘર કાણુ હોવુ** ઘરની વાત ઘરનાજ કોઇ માણુસે જાહેર કરવી, ઘરની ફૂટ, **ઘરકુકડો**–ઘરમા ભરાઈ રહેનાર **ઘર ઘાલવુ**–નુકસાન કરવુ ૨. ગોત્રગમન કરવુ,વિશ્વાસઘાત કરવો **ઘર જમાઇ થઈ પડવુ**–ઘરમા પડયા રહેવુ, માથે પડવુ **ઘર તપાસવુ**–ઓરડો તપાસવો સ્થિતિ જોવી **ઘર ફોડવુ**–ખાતર પાડવુ, ચોરી કરવી ૨ છાનીવાત કાઢી લેવી ૩ ચોરી કરવા પેસવુ **ઘર બેસવુ**–ખોટ નુકશાન આવવુ ૨ પાયમાલી થવી ૩ નિરઘમી થવુ નોકરી ચાકરી જવી ૪ સ્ત્રીનુ મૃત્યુ થવુ **ઘર ભરવુ**–તાલેવન થવુ ૨ કોઈનુ લાવીને પોતાના ઘરમા એકઠુ કરવુ ૩ છૈયા છોકરાથી વસ્તાર વધારવો **ભર્યું પુર્યું ઘર**–સરસામાનથી ભરપુર ઘર ૨ આબાદ કુટુબ, સુખી **ઘરનું માણુસ**–ખાનગી, વિશ્વાસુ **ઘરનો સુખી**–ગૃહસ્થ. **ઘરમાં આડો વાસ ફરવો**–ખાવાપીવાનુ કાંઈ ન હોવુ, માલમત્તા ન હોવી **ઘરના બળ્યા વનમા ગયા તો વનમા લાગી લાય**– કર્મ બે ડગલા આગળનુ આગળ **ઘર કહે તોડી જો, ને વિવાહ કહે માડી જો**–એ બનેમા ધાર્યા કરતા ઘણુ ખર્ચ થાય છે **ઘર ઘરનો ઉદર**–ઘરનો ભોમિયો,ઘેર ઘેર રખડનાર **ઘરનુ**–ઘરમા રહેનારૂ, પોતીકુ **ઘરવાળો**—ઘરનો ધણી ૨ વર **પાણી પીને ઘર પૂછવુ**–વગર વિચારે કામ કરીને પછી પસ્તાવુ **ઘર તો બૈરાનુજ**–ઘર ચલાવવાની માથાકુટ બૈરાજ કરે **ઘરના જડીયા ને ઘરના ઘડીયા**–ઘરના ભુવાને ઘરના જતી **ઘરની ગત પરને કહેવી નહિ**–ઘરનુ દુખ બીજાને કહેવુ નહિ, કહેવાથી ઉલટી ફજેતી થાય **ઘર ફૂટયુ તેનુ કરમ ફૂટયુ**–ઘર ફૂટે ઘર જાય **ઘરમા અધારૂ ને બહાર દીવો કરવો**–ઘરના છોકરા ઘટી ચાટે ને ઉપાધ્યાયને આટો. **ઘરમા બોલે ડોકરા તો બહાર બોલે છોકરા**–આપણુ દેખી આપણા છોકરા શીખે [દૂર નહિ તેવુ,નજીક પાસે.

ઘરઆગણુ, ન૦ ઘર અને આગણું તે ૨ અ૦

ઘર કરવુ, ક્રિ૦ અ૦ નાતરે કરવુ,બીજીવાર લગ્ન કરવુ (સ્ત્રી પુરૂષે) ૨ કાયમના રહેવુ, વાસ કરવો (રોગે) ૩ અનુકૂળ થવુ

ઘરકવુ, ક્રિ૦સ૦ ઘુરકવુ,મોટા સાદે ઠપકો આપવો

ઘરકિયુ, ન૦ ઘુરકિયુ, તાડુકો

ઘરકામ, ન૦ કુટુબનુ કામકાજ, ઘર સબધી કાઇ કામકાજ, ખાનગી કામ

ઘરખટલો, પુ૦ ઘરને લગતો સરસામાન ૨ સંસાર ભાર, સંસાર વ્યવહારનુ કામકાજ ૩ છોકરા છૈયા વગેરે સમુદાય

ઘરખરચ, પુ૦ ઘર ચલાવવામા થતો ખર્ચ

ઘરખુણિયુ, વિ૦ ઘરમા બેશી રહેનારુ, ૨. ઘર કુકડુ, શરમાળ

ઘરખુણે, અ૦ અંદર અંદર, ખાનગી, માહોમાહે
ઘરગતુ-થુ, વિ૦ ઘરમા વપરાતુ સાધારણ ૨ ઘરાવરાઉ, ખાનગી અકૃત્રિમ [વસ્ત્ર, પીતાંબર
ઘરગોટી, સ્ત્રી૦ ઘરમા જમતી વખત પહેરવાનુ
ઘરઘરથવુ, ક્રિ૦ અ૦ શ્વાસ લેતા મૂકતા અવાજ થવો ૨ અંતકાળનો શ્વાસ બોલવો
ઘરઘરાઉ, વિ૦ ખાનગી, અંદર અંદરનુ, ઘરનુ
ઘરઘાલુ, વિ૦ પોતેજ પોતાની આબરૂ બગાડનાર, ઘરમાને ઘરમા દુષ્ટ કામ કરનાર
ઘરચોળુ, ન૦ સ્ત્રી ઉપયાગી રેશમી કપડુ, કલગર
ઘરજમાઈ, પુ૦ સાસરામાજ સંસાર માડી રહેલો તે
ઘરડ, સ્ત્રી૦ ગાડા ગાડીના અવર જવરથી પડેલી ઉંડી વાટ, ચીલો, ગરીડો ૨ ધારો, રાહ ૩ આમલીની સુકી છાલ, ખગ્વટ
ઘરડપણ, ન૦ જરા, વૃદ્ધાવસ્થા ૨ ઘરડાપો મોટાઇ
ઘરડવુ, ક્રિ૦ સ૦ તાણવુ, ખેચવુ ૨ જોરથી વલુરવુ ૩ ઘરેડો બોલવો
ઘરડાપો, પુ૦ દોઢ ડહાપણ, ઘરડાના જેવુ ડહાપણ બતાવવુ તે ૨ ઘરડપણ, વૃદ્ધાવસ્થા.
ઘરડુ, વિ૦ ઉમ્મરે પહોચેલુ, વૃદ્ધ ૨ જુનુ, પુરાણુ. ૩. વડીલ, મોટુ ૪ પાકી ગયેલુ, કઠણુ ૫ મોટુ, મુખ્ય, 'ઘરડે ઘેર'
ઘરડેરુ, વિ૦ વડીલ, ઘરડુ, ગુરુજન
ઘરણ, ન૦ [સ૦ ગ્રહણ] પૃથ્વીની છાયાથી સૂર્ય-ચંદ્રનો પ્રકાશ ઝાખો થવો તે ૨ અડચણ, હરકત
ઘરણુ ગેલુ—દાધારેંગુ, ત્રણ પાયાનુ, અદકપાસળુ
ઘરણી સ્ત્રી૦ સ્ત્રી, પત્ની, ગૃહિણી
ઘરધણી, પુ૦ ઘરનો માલિક, ઘરવાળો ૨ ઘર ચલાવનારો મુખ્ય પુરૂષ ૩ ધણી, સ્વામી ૪ શેઠ
ઘરધણિયાણી—ઘરની મુખ્ય સ્ત્રી ૨ વહુ, પત્ની ૩ શેઠાણી
ઘરધંધો, પુ૦ ઘરનુ કામકાજ
ઘરનાળુ, ન૦ ગરનાળુ, પાણી જવાનુ દ્વાર
ઘરપ્રવેશ, પુ૦ ઘરમા પેસવુ તે ૨. નવા ઘરમા રહેવા જતા કરાતો વિધિ, વાસ્તુ ૩ પરણીને આવેલી વહુનુ ઘરમા દાખલ થવુ તે ૪ વગર રજાએ કોઇના ઘરમા દાખલ થવાનો ગુનો તે
ઘરબાર, ન૦ માલમીલકત અને રાચરચિલુ વગેરે. ૨ કુટુંબ, કુળ, ખાનદાન
ઘરબારી, પુ૦ સંસારી, કુટુંબકબીલાવાળો, ગૃહસ્થ.
ઘરમેળે, અ૦ માહોમાહે, અંદર અંદર, ખાનગી રીતે ૨ દોસ્તીની રાહે, ઘરનો-પોતીકો જાણીને ૩ ખાનગી, ઘરમા
ઘરફાડુ, વિ૦ ખાતર પાડનાર, ચોર
ઘરરખુ, વિ૦ ઘર સંભાળે તેવુ, ઘરની લાગણીવાળુ
ઘરવખુ, વિ૦ કુટુંબ ઘરની તરફેણ કરનારુ
ઘરવટ, સ્ત્રી૦ એક ઘરને બીજા ઘર સાથે એક કુટુંબના હોય તેવો જે સ્નેહ ભરેલો પરિચય તે, ગાઢ સ્નેહનો સંબંધ ને ઓળખાણનો વહેવાર ૨ આપલેનો સંબંધ [સરસામાન તે
ઘરવાખરો, પુ૦ રાચરચીલુ, ઘરને લગતો જે
ઘરવાળો, વિ૦ ઘરનો માલીક ૨ પતિ, વર
ઘરવાળી, વિ૦ પત્ની, વહુ, ઘરધણિયાણી [વ્યવહાર.
ઘરસંસાર, પુ૦ ઘર ને તેમા રહેતુ કુટુંબ ૨ સંસાર
ઘરસંસારી, વિ૦ પરણીને ઘર સંસાર ચલાવનારો પુરૂષ, ગૃહસ્થાશ્રમી ૨ બચરવાડ
ઘરસાન્તક, ન૦ ગ્રહશાન્તિ
ઘરસૂત્ર, ન૦ (ગૃહસૂત્ર) ગૃહસ્થાશ્રમ ચલાવવાનુ સાધન, પત્ની, ૨ કુટુંબ કબીલો વગેરે
ઘરાક, ન૦ (ગ્રાહક) ખરીદ કરનાર-લેનાર ૨ ખુબી પિછાનનાર, ગુણ-રસ સમજનાર
ઘરાઉ, વિ૦ ખાનગી, ઘરઘરનુ, અંદરનુ, ઘરગતુ.
ઘરાકી, સ્ત્રી૦ ઘણા ઘરાક હોવા તે, વકરો, ખપત, ઉઠાવ
ઘરાણિયુ, વિ૦ ઘરેણે-ગીરો મૂકેલુ-રાખેલુ ૨ અવેજની આટમા લીધેલુ-મૂકેલુ તે
ઘરાણુ, ન૦ અલંકાર, શણગાર, ઘરેણુ, દાગીનો
ઘરાર, અ૦ સાતફેરા, અલબત
ઘરુણી, સ્ત્રી૦ [સ૦ ગૃહિણી] સ્ત્રી, વહુ
ઘરે, પુ૦ ગ્રહ, જુઓ ૨ અ૦ ઘેર, ઘરમા.
ઘરેડ, સ્ત્રી૦(સ૦ ઘૃષ્-ઘસવુ) ચીલો, ગાડા જવાનો રસ્તો ૨ કુવાના મો ઉપરના પત્થર ઉપર દોરડાના ઘસારાથી પડેલો કાપો, આંકો ૩ ઓળખાણ ૪ રાહ, ધારો

ઘરેડી, સ્ત્રી૦ નાનો કપ્પો ૨ ઘરડઘરડ એમ બોલતો શ્વાસ, મરતી વખતનો દમ
ઘરેડો, પુ૦ મરતી વખતનો શ્વાસ,છેલ્લા શ્વાસથી થતો અવાજ, ૨ ચીલો
ઘરેણાઉ, વિ૦ ગીરો સબધી ૨ ગીરો રાખેલુ
ઘરેણુ, ન૦ દાગીના, અલકાર, આભૂષણ ૨ શોભા, ભૂષણ, શણગાર
ઘરેણે, વિ૦ આટમા આપેલુ લીધેલુ હોય તેમ, ગીરો, જમાનીમા, બદલે [હોય તેમ
ઘરબારે, અ૦ કુટુબ કબિલાવાળુ, કર્ત્તા કાવરતા
ઘરોબો, પુ૦ ઘરવટ,મિત્રાઈ,એકકુટુબજેવોસબધ
ઘરોળી, સ્ત્રી૦ ઘિલોડી
ઘર્મ પુ૦ [સ૦] ઘામ, ગરમી ઉકળાટ
ઘર્ષણ, પુ૦ [સ૦] ઘસાવુ તે, ઘસારો, ઘસરકો, ૨ બોલાચાલી, રકઝક
ઘલાઈજવુ, ક્રિ૦ અ૦ લેણુ ખોટુ થવુ, નાણા જતા રહેવા ૨ દબાવુ, ફસાવુ (નાણા)
ઘલાવુ, ક્રિ૦ અ૦ દબાવુ, ન નીકળે તેમ થવુ ૨ પહેરાવુ, પરોવાવુ
ઘલોડુ, ન૦ ઘિલોડુ, ટિંડોરુ [ખણવુ
ઘવડવુ, ક્રિ૦ સ૦ નખેવતી ઘસવુ, ખજવાળવુ,
ઘવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘાયલ થવુ, ઘા પડવો
ઘસઘસાટ, અ૦ ગાઢ ઉઘે, નિરાંતે, નચિતરીતે ૨ લસલસાટ
ઘસરકો, પુ૦ લીટો, ઉઝરડો, ઘસારો, આંકો
ઘસડવુ, ક્રિ૦ અ૦ નિર્જીવ અથવા સજીવ પદાર્થને જોરથી ખેચવો, ઘસાય તેમ તાણવુ ૨ જલદીથી જેમ તેમ લખી કાઢવુ
ઘસડાવુ, ક્રિ૦અ૦પાછળ તણાવુ,ખેચાવુ.૨ જમીન સાથે ઘસાતુ તણાવુ [પહેલ પાડનાર,માજનાર
ઘસનાર, વિ૦ ઘસવાનુ કામ કરનાર, ઉતારનાર
ઘસરપસર, અ૦ ઘસડાય અને પછડાય તેમ જેમતેમ, રડાકુટાએ, પગાણે
ઘસવુ, ક્રિ૦ સ૦ [સ૦ ઘર્ષ–ઘમવુ] એક વસ્તુને બીજી સાથ જોરમા ખેચવી ૨ માજવુ ઉટકવુ, ૩ ધાર ચઢાવવી, ઉતારવુ ૪ રગડવુ, ચોળવુ, મમળાવુ ૫ સાફ કરવુ ઉજાળવુ, ,
જેમ તેમ લખી કાઢવુ ૭ કાઢી નાખવુ, ભુસવુ **ઘસીપીવુ** નલેખવવુ ન ગણવુ ૨ અદર અદર સમજી જવુ **ઘસીને ગુમડે ચોપડ-અણીને** પ્રસગે કામમા ન આવે ત્યારે પછી કામનુ શુ?
ઘસાઘસ, સ્ત્રી૦ વારવાર ઘસવુ તે ૨ એક બીજાનુ ભુડુ બોલવુ તે
ઘસારણ, ન૦ ઘસવાથી પડેલી રજ, ઘાસ ૨ ઘમારો ૩ ઘસાયાની ખોટ, નુકસાન, તોટો ૪. ઘસારવા, ઘસીને પાવાનુ ઓસડ (બાળકોને)
ઘસારવાં, ન૦ નાના બચ્ચાને ઘસીને પાવાનુ ઓસડ (હરડ, કરિયાતુ, વગેરે)
ઘસારો, પુ૦નુકસાન,ખોટ,ઘાસ ૨ આંકો ઘસાયાની નિશાની ૩ ઘસવાથી પડેલી રજ, ભુકો,ઘામ
ઘસાવવુ, ક્રિ૦સ૦ મજાવવુ,ઉડકાવવુ ૨ માલેસ કરાવવુ, ચોળાવવુ ૩ છોલાવવુ ૪ ભુકો પડાવવો, લેપ કરાવવો, ૫ ધાર કઢાવવી, વધારાનુ ઘસી ઓછુ કરાવવુ
ઘસાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘસારો પડે તેમ થવુ ૨ ઘસાઈ ઓછુ થવુ 'સુખડ ઘસાય છે, પણ ઓરસિયો ઘસાતો નથી' ૩ દુબળુ પડવુ, અશક્ત થવુ ૪ પૈસાની ભીડમા આવવુ, ખરચમા આવવુ ૫ કામમા આવવુ **ઘસાતુ બોલવુ**—બદબોઈ કરવી, ભુડુ બોલવુ, ૨ આબરૂને ધોકો લાગે તેવુ બોલવુ **પૈસે ટકે ઘસાવુ**—ગરિબાઇ આવવી
ઘસિયુ, વિ૦ ઉઝરડી લીધેલુ, કરકરુ, ભુકા જેવુ
ઘસિયો, પુ૦ બાજરી ઘઉ વગેરેનો દૂધથી કરમોની ગોલો લોટ ૨ ઘસવાનુ કામ કરનાર
ઘસોટિયો, પુ૦ ઘઉના શેકેલા લોટનો,કરેલો પદાર્થ
ઘળીકો, પુ૦ ગળકો, છેલ્લા સ્વાદ [રોવુ, આરડવુ
ઘાંઘરડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભારે ઘાટાએ રડવુ, ખૂમ
ઘાઘલુ, ન૦ ઓવારણુ ૨ ગાડા જેવા આચરણ
ઘાઘરી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ વાજુ. [ભૂત ભરાવુ તે
ઘાઘ્રુ, વિ૦ ઉતાવળુ ૨ ગભરાયેલુ, ૩ સાવાતુલુ ૪ રોતડુ, ગરીબ
ઘાચ, સ્ત્રી૦ ખાડો ૨ ચીલામા પડેલો ખાડો. ૩ હરકત, અડચણ, ફાસ ૪ મુશ્કેલી, ગુચવણ
ઘાંચણ, સ્ત્રી૦ ઘાંચીની સ્ત્રી

ઘાંચી, પુ૦ [સં૦ ઘર્ષ] તલ દિવેલી વગેરેને ઘાણીમા પીલી તેલ કાઢનારો, ૨ તેલ વચનારો, તેલી ૨ ઘાણી રાખનારાઓની એક જાત **ઘાંચીની ઘાણી જેવુ**–ઘણુ મેલું, ચીકટવાળુ **ઘાંચીનો બળદ**–એકજ રીતે મહેનત કર્યા કરનારો, એકજ ઘરડમા ચાલનારો, સસારની ધુસરીમા ફસાયલો પુરૂષ. **ઘાચી મોચી**–ઉતરતી જાતના લોક,હલકાલોક

ઘાચો, પુ૦ વાસફોડો, ટોપલા સાદડી બનાવનાર ૩ વાચી (વક્રોક્તિમા) [બોલવુ તે, સોરબકોર

ઘાંટાઘાટ, સ્રી૦ બૂમાબૂમ, ઘણાનુ સાથે જોરથી

ઘાંટી, સ્રી૦ ગળાના વચલા ભાગમા નાનુ સરખુ હાડકુ બહાર પડતુ દેખાય છે તે, હરડિયો ૨ સૂર, અવાજ ૩. બારીક સમય, વિડબના ૪ ઘાત **ઘાટી ફુટવી**–જુવાની આવવી. **ઘાંટી આવવી**–હરકત નડવી,અડચણ આવીપડવી **ઘાંટી વટાવવી**–અડચણ દૂર કરવી **મરણની ઘાટી**–મૃત્યુનો સમય, ઘાત.

ઘાંટો, પુ૦ ગળામાથી નીકળતો અવાજ, સાદ, સૂર ૨ બરાડો. બરકો, મોટો સાદ **ઘાંટો પાડવો**–બોલાવવુ ૨ ખીજવુ, બીવડાવવુ **ઘાટા કાઢવા**–મોટેથી બોલવુ ૨ ઠપકો દેવો

ઘા, પુ૦ ઉંચેથી જોરમા પડી અથડાવુ તે, પ્રહાર, ચોટ, ૨ જખમ, કાપ, ઝટકો ૩ ચોવીસ તારનો જથો, દસ્તો. (કાગળનો) **ઘા પડયો** ..અશક્ત થવુ ૨ જખમ થવો **ઘા મારવો**–નુકસાનકરવુ ૨ ઝટકાનો પણ બધ બેસતો બોલ બોલવો **ઘા લાગવો**-જબરી અસર થવી **ઘા કરવો**–હથિયારથી મારવુ, ૨ વખતસર કામ કરવુ **ઘા ખમવો**–સકટ–નુકસાન સહન કરવુ **ઘા ભેગો ઘસરકો**–એટલુ ત્યારે તેટલુ [ભીડ ભરાવો

ઘાઈ , સ્રી૦ ઉતાવળ, ત્વરા, દોડાદોડી, ધાધલ ૨

ઘાએલ, વિ૦ **ઘાયલ,** જુઓ

ઘાઘરી, સ્રી૦ નાનો ઘાઘરો ૨ વીણા રાખવાની કોથળી. **ઘાઘરી પહેરવી**–બાયલા બનવુ ,ચુડીપહેરવી ૨. નર્તક બનવુ **ઘાઘરી ફાડવી**–ઝાટકીનાખવુ, પિંખવુ **ઘાઘરિયો વસ્તાર**–છોડીઓ બહુ હોય તેવુ.

ઘાઘરો, પુ૦ [હે૦ દે૦ ઘગ્ઘરં.] સ્રીઓને કેડથી તે પગ સુધી પહેરવાતુ સિવેલુ લુગડુ, ચણિયો.

ઘાટ, પુ૦ [સં૦ ઘટ્–બનાવવુ] એક જાતનું રેશમી કપડુ ગાળો, કલગેર ૨ આકાર, આકૃતિ, ડોળ ૩ મીકલ, સૂરત, ચહેરો, સીનો. ' મોનો ઘાટ ' ૪ જગા, ઓવારો, આરો, તીર " વાટેને ઘાટે, વળગો છો વાતે ' ૫ માર્ગ,રસ્તો (પહાડી) ૬ પ્રસગ, લાગ. તાલ 'ઘાટ આવે જણાવીશ "૭. રીત, રિવાજ, ચાલ ૮ વટ શાખ ૯ બે દેશની વચમા જે લાબો પડેલો પહાડ તે ૧૦ સહ્યાદ્રિ પર્વતની તળેટીનો પ્રદેશ ૧૧ પહાડ ઉપર ચઢવા ઉતરવાનો રસ્તો " પુનાથી ઘાટ ઉપર ચઢવાને રેલવેટ્રેનને બએ એન્જીન લગાડે છે " ૧૨ યુક્તિ, ગોઠવણ, તજવીજ, એકાદુ કામ પાર પાડવાનો ઇલાજ 'ઘડીએ મનમા ઘાટ તે, જાણે જમનો તાત ' **ઘાટ ઘડવો**–યુક્તિ–તજવીજ કરી મૂકવી, મનસૂબો કરી રાખવો, તર્ક બાધવો ૨ ઘણુ નુકસાન કરવુ ૩ મારી નાખવુ, ખરાબ ખસ્ત કરવુ, પાયમાલ કરવુ ૪. આકાર બનાવવો ૫ તક લાવવી **ઘાટ ઘાટના પાણી પીવા**–ફરી ફરીને દેશ દેશનો અનુભવ લેવો. **ઘાટ ઉતારવો**—આકાર કરવો ૨ યુક્તિ રૂચવી, ફતેહમદ થવુ **ઘાટ રચવો**–ઘાટ ઘડવો, યુક્તિ કરવી, મનસુબો કરવો **ઘાટ આણવો**–પ્રસગ લાવવો. ૨. તક લાવવી **ઘાટ લાવવો** યુક્તિ રચવી,દાવ–આણવો. **ઘાટ બેસવો**—સરસ યુક્તિ થવી, જોઇતું, બનવુ

ઘાટડી, સ્રી૦રાતા ૨ગનુ બાધણીની ભાતનું રેશમી લુગડુ,ચુદડી ૨ સોવાસણ સ્રીના મડદા ઉપર જે લુગડુ ઓરાડવામા આવે છે તે ૩ છાતીને પીઠ ઢકાય તેમ લુગડુ વિટાળવુ તે

ઘાટણ, સ્રી૦ ઘાટીની સ્રી, ઘરકામ કરનારી ચાકરડી

ઘાટપોત ન૦ (સ૦ ઘટ+પ્રોત–વણેલુ) એક જાતનુ હલકુ રેશમી કપડુ.

ઘાટી, વિ૦ ઘાટમા રહેનાર સબધી ૨ કઠણ, મજબુત મનનુ ૩ પુ૦ ઘાટના રહેનાર દખણી શદ્રની એક જાતિ ૪ ઘરનુ કામકાજ કરનારો ચાકર

ઘાટીલું, વિ૦ દેખાવડુ, રુપાળુ , ઘાટવાળુ.

ઘાટું,વિ૦ ઘાડુ ખીચોખીચ. ૨ કઠણ, નિર્દય.

ઘાડ, વિ૦ ઘાડુ, ગાઢ
ઘાડણુ, ન૦ ગોળ ભરવાનુ માટીનુ ઠામ-માટલુ
ઘાડવો, પુ૦ ઘી-તેલ ભરવાનુ માટીનુ પાત્ર
ઘાડુ,વિ૦લચકા-માવા જેવુ ૨ જાડુ ઘટ (પોતમા) ૩ દુ ખ સહીસહીને કઠણુ (છાતીનુ) થયેલુ,રીઢુ ૪ ઘટ,ભરાઉ ૫ ગાઢ,ઘણુ,અતિ ૬ દળદાર,ભરાઉ
ઘાણ, પુ૦ અમુક જથાનો વિભાગ, ભાગ ૨ ધૂળધાણી, ખરાબી, ભાગી કચરી ભેળસેળ કરી મૂકવુ તે. ૩ ઘાણીમા પીલવાની હાજતમા આણી મૂકવુ તે, કચરી-છુદી નાખવુ તે,સહાર, દાટ ૪ મોટો ભારે હથોડો ૫.(સ૦ ઘ્રાણ) બદબો, દુર્ગંધ ૬ લાકડાને કોરી ખાનાર એક કીડો **ઘાણ** કાઢવો-સહાર કરવો **ઘાણ** નીકળી જવો-સહાર થવા, છુદાઇ જવુ ૨ નરમ થઇ જવુ (કામ કરીને-માર માર ખાઇને) ૩ ખરાબખસ્ત થવુ (ખર્ચ-કરીને) **ઘાણ** પેસવો-રોગનુ ફેલાઇ જવુ, રોગે ઘર કરવુ **ઘાણ** વાળવો-નુકસાન કરવુ,ધૂળધાણી કરવી ૨ ભેળસેળ કરી નાખવુ
ઘાણી, સ્ત્રી૦ (સ૦ઘૂર્ણી)જે ય ત્રથી તેલી બી પીલાય છે તે ૨ કઠણને કટાળા ભરેલુ કામ 'ઘાચીની ઘાણી' ૩ સસાર **ઘાણીમા** ઘાલીને પીલવુ-ઘણુજ રીબાવવુ,કનડવુ,મુગોમાર મારવો ૩ સખત શિક્ષા કરવી **ઘાણીનો** બળદ-એક માર્ગી ૨ કઠણ અને કટાળા ભરેલુ કામ કરનાર
ઘાત, સ્ત્રી૦ (સ૦ હન્-મારવુ) મારી નાખવુ -ઠાર કરવુ તે, હત્યા,ખૂન ૨ અકાળમૃત્યુ ૩ પુ૦ ઝટકો, ઘા ૪ પ્રહાર, ફટકો ૫ એક સખ્યાને તેજ સખ્યાથી ગમે તેટલીવાર ગુણીને વધારવી તે [૪ એનો દ્વિઘાત ૪×૪ ૧૬, ત્રિઘાત ૬૪, ચતુર્ઘાત ૨૫૬ છે] ૬ અનર્થ, ખરાબી
ઘાતક, વિ૦ ઘાત કરનાર ૨ ઘાત કરે તેવુ,હાનિકારક ૩ ખૂની ૪ ક્રૂર ૫ પુ૦ મારો, જલાદ
ઘાતકી, વિ૦ (સ૦) ઘાત કરનાર,ખુની, ખરાબી કરનાર ૨ નિર્દય, દુષ્ટ, ક્રૂર, ડમકમાટી છૂટે તેવુ
ઘાતચન્દ્ર, પુ૦ (સ૦) નુકશાનકારક ચદ્ર, નબળો ચદ્ર
ઘાતતિથિ, સ્ત્રી૦ અશુભ દિવસ
ઘાત નક્ષત્ર, ન૦ હાનિકારક નક્ષત્ર
ઘાતવાર, પુ૦ અશુભ દિવસ
ઘાતસ્થાન, ન૦ વધભૂમિ
ઘાતી, વિ૦ હિંસા કરનાર, ઘાતકી ૨ કસાઇ
ઘાતેલ, ન૦ જે તેલથી ઘા રૂઝાય છે તે (કારબોલિક ઑઇલ)
ઘાપહાણ,પુ૦ એક જાતનો પત્થર ઘા ઉપર મૂકવાથી ચોટી જાય છે, અને ઘા રૂઝાયે ઉખડે છે તે
ઘાબરૂ, વિ૦ અમુઝાયલુ,આકુળવ્યાકુળ
ઘાબાજરિયુ ન૦ એક જાતનુ બાજરીના ડુડા જેવુ ઘા રૂઝવનાર પાણીમા થતી વનસ્પતિનુ ડુડુ
ઘામ, પુ૦ (સ૦ ઘર્મ) પરસેવો,સ્વેદ ૨ ઉકળાટ, ગરમી,બાફ ૩ તાપ
ઘામછ, ન૦ તડમાથી વહાણના પેટામા જે થોડુ થોડુ પાણી ભરાય છે તે ૨ પસીનો, પરસેવો
ઘાયપાત, પુ૦ એક જાતનો રેસાવાળો છોડ,જેના દોરડા બને છે
ઘાયડમલ,વિ૦ બહાદુર,શૂર, પહેલવાન [-દુખી
ઘાયલ-ચેલ,વિ૦ઘસાયેલુ જખમી, ૨ કામ પીડિત
ઘાયાબુડયા, વિ૦ કમોતે મુએલા, અકાળ મૃત્યુવાળા ભાદરવા વદિ ચૌદશે તેમનુ શ્રાદ્ધ થાય છે
ઘાયો, પુ૦ ચોવીશ કાગળનો જથો તે, દસ્તો, ઘા ૨ ઘાયલ થયલો તે ૩ હૈયુ ભેદાય-દીલપર અસર થાય તેવુ લખાણ, મર્મનુ લખાણ
ઘારણ, ન૦ ગાઢ ઉંઘ, ઘોર નિદ્રા ૨ ઉઘમા ઘેરાવુ તે ૩ ઉંઘ આવે તેવુ ઔષધ
ઘારી, સ્ત્રી૦ કોપરાને ખાડના પૂરણ વાળી જાડી પૂરી,પુરણ પોળી ૨ અડદ, મગની દાળનુ વડુ ૩ ચોટલીની ચારે બાજુએ ફરતા રખાવેલા થોડા થોડા કેશ તે,ઘેર ૪ પાણીમા છરતી ઠીકરી મારવાથી પાણી ઉપર ચકરડા થાય છે તેમાનું એકેક
ઘારૂ,ન૦ રોગથી શરીરમા પડેલુ ઉડુ કાણુ,નારુ ૨ બકરી, ઘેટીનુ બચ્ચુ,ગાડર, લવારૂ (કાઠિ૦)
ઘાલ, સ્ત્રી૦ જમવા બેઠેલી પગત,ઓળ, હાર ૨ નુકસાન,વલાત, ખોટ
ઘાલખાદ, સ્ત્રી૦ ઘાલ,ખોટ
ઘાલઘુસેડ, સ્ત્રી૦ વાર વાર ઘાલકાઢ કરવુ તે,અવ્યવસ્થા, ઉથલપાથલ

ઘાલણુદાસ, પુ૦ દેવાળિયો,નાદાર
ઘાલમેલ,સ્ત્રી૦ ગોટાળો, ગડમડ ૨ ભેગ,બગાડ. ૩ ખલેલ,અવ્યવસ્થા ૪ ઉતાવળ,ધાધળ ૫ ખટપટ, પ્રપચ, ૬ આવજા,પેસ નીકળ,આપવનો સબધ
ઘાલમેલિયુ', વિ૦ ગરબાડયુ ૨ પ્રપચી, પેચી, ખટપટિયુ ૩ ઉતાવળિયુ ૪ ઘુસણુદાસ.
ઘાલવુ, ક્રિ૦ સ૦ અદર–માહે મૂકવુ, પેસાડવુ, ખોસવુ ૨ ધારણ કરવુ,વળગાડવુ,પહેરવુ ૩ ખતથી મચવુ, માથુ મારવુ "તેણે તે કામમા જબરૂ માથુ ઘાલ્યુ છે" ૪ (કોઇના નાણા)ખાઇ જવુ, લઇને પાછુ ન આપવુ, "દલાલ નાણા ઘાલીને નાસી ગયો" ૫ મેળવવુ ભેળવવુ 'ખુશ થઇ ઝેર ઘાલેલી મીઠાઈ ખાધી' ૬ પીરસવુ,મૂકવુ **ઘર** ઘાલવુ–ખરાબ કરવુ **કોઠી** ઘાલવી–પેઢી સ્થાપવી, પડાવ નાખવો. **ખોળે** ઘાલવુ–આશ્રયે મૂકવુ ૨ ખોળામા નાખવુ **નાણા** ઘાલવા–દેવાળુ કાઢવુ,ફુકવુ **માથે** પાણી ઘાલવુ–નહાવુ (મ દવાડમાથી ઉઠયા પછી) **નજર** ઘાલવી–ધ્યાન પૂર્વક જોવુ ૨ ખાસ જોવુ **માથે** ધૂળ ઘાલવી–મૂર્ખ બનવુ ,ફજેત થવુ
ઘાવ, પુ૦(હિ૦)હથિયારનુ લાગવુ તે ૨ જખમ, ઘા ૩ કોયડો,સમસ્યા
ઘાવેડી, વિ૦ ચતુર, ચચળ. (કાઠિ૦)
ઘાશિયો, પુ૦ સાથરો, ઘાસનો પથારો.૨ ઘોડાની પીઠ ઉપર નાખવાની ડળી **ઘાશીઓ** ગુડાળવો –ઉચાળા ભરવા
ઘાસ, ન૦ (સ૦) પોતાની મેળે ઉગી નીકળતા એક જાતના છોડવા, ખડ, ચાર ૨ ચારો જનાવરોને ખાવાનો ખોરાક ૩ ઘસારો **ઘાસ** કાપવુ –ન લેખવવુ ,ન ગણુવુ, ઉપેક્ષા કરવી
ઘાસચારો, પુ૦ઘાસ, ખાણુ વગેરે (જનાવરો માટે)
ઘાસતેલ, ન૦ જમીનમાથી નીકળતુ વાસવાળુ જવાળાગ્રાહી તેલ ઘાસલેટ [ખડણી
ઘાસદાણો, પુ૦ ઘાસ ને ઢોરને અપાતો દાણો ૨
ઘાસપુજો, પુ૦ વાસીદુ ,ઓગાટ ૨ છાડણુ
ઘાસવુ ક્રિ૦ અ૦ ઘસાવુ ૨ નુકસાન ભોગવવુ, કામ કરી છૂટવુ ['ઘાસિયુ સોનુ'
ઘાસિયુ, વિ૦ ઘાસનુ. ૨ સત્વ રહિત, ઉતરતુ
ઘાસિયો, પુ૦ ઘાશિયો, જુઓ
ઘાસોટિયુ, ન૦ ઘરમા પહેરવાની ચુડી.
ઘિમેલ,સ્ત્રી૦ કીડીના આકારના પણ જરા મોટા ને રતાસ પડતા જીવડા [(ગાય–ભેસ)
ઘિયાળ,વિ૦જેના દૂધમાથી ઘણુ ઘી થતુ હોય તેવુ.
ઘિલોડી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ગૃહાલિકા.) સરડા જેવુ પણ ચપટુ ને રાખના રગ જેવુ એક પ્રાણી.૨ ઘીલોડાનો વેલો
ઘિલોડુ, ન૦ ઘિલોડીના વેલાનુ ફળ ૨ સાન, ફાસ **ઘીલોડુ** પેસવુ–મલા વળગવી, પચાતી આવી પડવી
ઘિસલુ,ન૦ છેડે બે પાખાવાળુ બળદ પલોટવાનુ યાન, જેસનો ૨ છોકરાને રમવાનુ એક રમકડુ,
ઘિસવુ,ક્રિ૦ સ૦ મુક્કીનો માર મારવો,ધીબવુ
ઘિસ્સો, પુ૦ માજાની દોરી ઉપર જે ઘસારો પડે તે, દાતિ **ધીસ્સો** દેવો–વસરકો દેવો ૨ થાપ દેવી.
ઘી, ન૦(સ૦ઘૃત)માખણુને તાવવાથી જે ચીકણો પ્રવાહી નીકળે છે તે, ઘૃત, તુપ. **ઘી** ઢળ્યુ તો ખીચડીમા–માહોમાહે લાભ થાય તે નુકસાન ન કહેવાય. **ઘી કેળા**–સારો લાભ, પૈસા ટકાની પ્રાપ્તિ
ઘી ગળણી,સ્ત્રી૦ ઘી ગાળવાનુ જાળીવાળુ પાત્ર
ઘી કાંટો, પુ૦ ઘીનુ બજાર, જ્યા ઘી જોખાતુ–વેચાતુ હોય તે સ્થળ.
ઘીચ, વિ૦ ગીચ, જુઓ.
ઘીટ, વિ૦ (ઘટ્ટ) જાડુ, ઘટ્ટ ૨ ગીચ ૩ (સ૦ ધૃષ્ટ–ઘસેલુ) તફ્ટ નિર્લજ ૪ મહાદુર,હિંમતવાન.
ઘીટ,સ્ત્રી૦ હિમ્મત, બહાદુરી ૨ નફટાઈ,નિર્લજતા
ઘીતાવણી,સ્ત્રી૦ માખણુને કકડાવીને ઘી કરવાનુ
ઘીતેલુ,ન૦ પોયણીનુ ફળ [વાસણ
ઘીમ, પુ૦ વહેમ, શકા (ગોહિલવાડ)
ઘીયો, પુ૦ ઘી વેચનારો
ઘીસ, સ્ત્રી૦ (ફા૦ ગસ્ત), તપાસને માટે સિપાઇયોએ સાથે ફરવુ તે, રોન, ફેરી ૨ હોળીનો વરઘોડો ૩ માર, ઠોક, કુદી
ઘીસરૂં, ન૦ ધુસરુ
ઘીસવું,ક્રિ૦ અ૦ મારવુ , ઠોકવુ
ઘીસાઘીસ,સ્ત્રી૦ કજિયો, ઝગડો.૨. ઉપરાઉપરી

ઝીકા મારવી તે, ૩ ધમ્માચકડી [ભુરખો
ધુઘટ-ટો પુ૦ ધુમટો મો ઢકાય તેવો પડદો ૨
ધુઘટા, સ્ત્રી૦ માથે ઓઢાય તેવી સિવેલી કામળી.
ધુચ, સ્ત્રી૦ આટી ગુચવણ ૨ ઝટ નિકાલ ન થાય તેવી સ્થિતિ તે મુશ્કેલી
ધુચવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગુચવાય એમ કરવુ, અકળાવવુ
ધુચળુ, ન૦ ગુછળુ, ગોળ આટાવાળુ
ધુચાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગુચવણમા પડવુ, માર્ગ ન સૂઝવો ૨ ગુથાઇ જવુ ૩ અકળાવુ
ધુજવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ગુજ) ફરતા અવાજ કરવો (ભમરડાએ) ૨ બણબણવુ, ગણગણવુ
ધુજુ ન૦ ખીસુ, ગજવુ **ધુજામા મૂકવુ**–દરકાર રાખવી, ન લેખવવુ ન ગણકારવુ ૨ ધુઘરો, મસાલાવાળી અર્ધગોળ પૂરી [આવેશ, ગુસ્સો
ધુટ, પુ૦ ધુટડો, ગોટ **લોહીનો ધુટ**–ક્રોધનો
ધુટડો, પુ૦ એકજ વખત એકજ દમે જેટલુ પીવાય તેટલુ, ગોટ, કોગળો **ધુટડો ગળી જવો**–સહન કરવુ, ખમી ખાવુ **ધુટડો ઉતારવો**–ગળી જવુ **ધુટડો ભરવો**–કોગળો પીવુ
ધુટણ, ન૦ (સ૦ ઘુટિકા) પગનો નળો અને જાઘ એ બેનો સાધો, ઢીંચણ
ધુટણિયા, ન૦ બાળક છોકરા ધુટણે ખસી ફરે છે તે **ધુટણિયા ભરવા**–ભાખોડિયે ચાલવુ
ધુટવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ઘષ્-ગમડાવવુ) કંઇ વસ્તુને ઝીણી કરવા સારૂ તે ઉપર ભાર દઇ ઘસવુ, ૨ કોઇ વસ્તુ સાફ ઉજળી ચળકતી કરવા સારૂ જોરથી ઘસવી, ઓપવુ, ઝનઙ આણવી ૩ ખરડા ઉપર વારવારે લખ્યા કરવુ, દસ્કત વાળવા ૪ બડોવુ ગચુ ૫ જોરથી ચોપડવુ, મર્દન કરવુ
ધુટી, સ્ત્રી૦ પગની પાટલી અને પગના નળાને જોડનાર સાધા આગળનુ હાડકુ ૨ ગળથુથી ૩ ગુચવણ, મુશ્કેલી ૪ આટી, છાનીગુચ
ધુટો, પુ૦ લાદો, અવલેહ ૨ રગડો ધુટવાનુ ઓજાર બત્તો ૩ ઓપ, ઝલેહ
ધુઘરમાળ, સ્ત્રી૦ ધુઘરાની માળા
ધુઘરી, સ્ત્રી૦ ધાતુના પતરાનો પોલો ગોળ ખણખણતો નાનો દાણો તે ૨ રેશમની પાટી ઉપર ધુઘરી જડેલી હોય તે ઘરેણુ (સ્ત્રીના હાથનુ) ૩. એક જાતનુ રમકડુ ૪ બાફેલી જુવાર–બાજરી, ટોઠા [(વક્રોક્તિમા) ફાટેલુ
ધુઘરિયાળુ વિ૦ ધુઘરીઓ હોય તેવુ, ખખડતુ ૨.
ધુઘરો, પુ૦ (સ૦ ઘુર્ઘરા.) ધાતુ, લાકડા વગેરેનુ પોલુ અને કાકરા વગેરેથી ખખડે તેવુ રમકડુ ૨ મોટી ધુઘરી ૩ ધુઘરીઓનો ઝુમખો ૪ ધુઘરાના આકારનો ખાવાનો પદાર્થ "માવાનો ધુઘરો" ૫. દાળ કરવા સારૂ પલાળેલુ કઠોળ ૬. છોને વાસ્તે પકવેલા મરડિયા. **ધુઘરીઓ લટકે છે**–ફાટેલા લૂગડાની ચીંદરડીઓ લટકતી રહેતી હોય ત્યારે મશ્કરીમા બોલાય છે કે એને પોતીએતો ધુઘરીઓ લટકે છે **ધુઘરા બાધવા**–નાચવુ, નિર્લજ્જ થવુ, શરમ મૂકવી **ધુઘરા મૂકાવવા**–સુદર બનાવવુ **ધુઘરો બનવુ**–રમકડુ થઇ રહેવુ, આધીન રહેવુ ૨ તાનમા આવવુ
ધુઘવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગર્જવુ, ગળામાથી અવાજ કાઢવો. 'રાફમા સાપજ ફુફવે, માહિ ધુઘવે ધાય'
ધુઘવાટ, પુ૦ ધુઘુઘુ એવો જોરમા થતો અવાજ ૨, બરાડો, ધાટા, ૩ ધુરકવાનો અવાજ
ધુઘુ, અ૦ એવો થતો અવાજ દેખાડે છે "દરિયો ધુઘુ કરે છે" ૨ હોલાનો ન સમજાય તેવો અવાજ.
ધુમચો, પુ૦ ટોળુ, જથો
ધુમટ, પુ૦ (ફા૦ ગુબદ) અડાકૃતિ જેવો ધાબાનો આકાર ૨ ગર્ભાગાર, દેરાની અદરનો ભાગ, શિખર
ધુમટી, સ્ત્રી૦ તાડ અથવા ખાખરાના પાદડાની બનાવેલી માથુ અને પીઠ ઢકાય તેવી ગુથેલી છત્રી, વાસની ચીપની બનાવેલી છતરી ૨ (તાણુતની ઉપરનો) ગોળ ઘુમ્મટ જેવો આકાર
ધુમટો, પુ૦ ધુગટ, લાજ, અદબ દેખાડવાસારૂ માથા પરનો છેડો ખેચી મોને ઢાકવુ તે
ધુમડવુ, ક્રિ૦ સ૦ હિદોળવુ, હિચકા વાલવા ૨ તળે ઉપર થાય તેમ ફેરવવુ ૩ ચકરચકર ફરે એમ કરવુ [સુવાડી હિચકા નાખવા તે
ધુમડી-ણી, સ્ત્રી૦ બાળક છોકરાને ઘોડિયામા
ધુમરડી, સ્ત્રી૦ હિચકા ૨ ફેર, ચક્કર
ધુમરાઇ, સ્ત્રી૦ મગરૂરી, ધુમડી, ગર્વ.

ઘુમરાયેલું, વિ૦ ઘુઘવાયેલુ
ઘુમરાવું, ક્રિ૦ અ૦ રીસથી મો ચઢવુ,ગુસ્સામા દેખાવુ ઘુઘવાવુ ૨ વરસાદનુ ચઢી આવવુ, અંધરાવુ.(આકાશમા) ૩.ડહોળાવુ,વિકારી થવુ
ઘુમરી,સ્ત્રી,૦ વમળ, ભમરો ૨ ઘુમણી,ઘુમંડી ૩ માથુ ફરવુ તે, ચક્કર, મૂર્ચ્છા ૪ ઘેરી
ઘુમલડી, સ્ત્રી૦ હિંચકો નાખવો તે, ઘુમરડી.
ઘુમાઘુમ, ન૦ મહાનામહાલ, હરફર, તોરથી ને હોસમા જવુ આવવુ તે " પેની વાદળીઓએ ઘુમાઘુમ માડી રે'–નવલ૦
ઘુમેડવું, ક્રિ૦ **અ૦**ગોળ ફેરવવુ ૨ હલાવવુ (જોર થી) ૩ (બાળકને) હિંચકા નાખવા
ઘુરકવું, ક્રિ૦ **સ૦** પોપચા ન મિચાય તેવી રીતે ફાટી આખે ગુસ્સામા કોઇની સામે જોયા કરવુ, તાકીને ડોળા કાઢવા ૨ ઘુઘવાટ કરવો,ઠપકો દેવો
ઘુરકાવવું, ક્રિ૦ **સ૦**ધમકાવવુ,ઠપકો દેવો
ઘુરકિયુ, ન૦ ધમકી, બીક, ૨ ઘુરકાયુ
ઘુરઘુર. ન૦ ગુરગુર અવાજ થવો તે
ઘુલર–રૂ, ન૦ કાનનુ ઘુઘરીઓવાળુ લોળીયુ ૨ ઉમરડુ ૩ હાલરુ, બાળકની કોટનુ એક ઘરેણુ
ઘુવડ, ન૦(સ ૦ઉલૂક)રાતેજ દેખે તેવુ એક પક્ષી
ઘુસણિયુ, વિ૦વગર નોતરે આવેલુ,માથુ મારનાર
ઘુસાડવુ, ક્રિ૦ **સ૦** ઘાલવુ કોઈ પણ તદબીરે દાખલ કરવુ [જે મધ બનાવે છે તે
ઘુસીઉંમધ, ન૦ઝીણી માખો ઝાડના પોલાણમા
ઘૂડ, ન૦ ઘુવડ, ઉલૂક
ઘૂમ, અ૦ગર્ક–ડૂબી ગયેલો (તર્કમા) ૨ બેભાન, આઘળો ૨ ચકિત, આભો
ઘૂમવુ, ક્રિ૦ **અ૦** ચારે પાસ ફેલાઇ ઝીણો ઘોર– અવાજ કરવો ૨ તલ્લીન થવુ; મસ્ત બનવુ,મચવુ ૩ કારભાર કરવો, મહાલવુ ૪ ગરબો ગાતા ગોળ ફરવુ ૪ ગોટાવુ,વ્યાપ્ત થઇ રહેવુ
ઘૂસ, પુ૦ ઉદર, કોળ
ઘૂસવું, ક્રિ૦અ૦જોરથી અદર પેસવુ,માથુ મારવુ ૨. જોડાઇ જવુ સામેલ થવુ
ઘૂસિયુ, ન૦ કોળવાઈ, કોળ પકડવાનુ છટકુ
ઘૃણા, સ્ત્રી૦(સં૦) તિરસ્કાર ૨ દયા, અનુકપા

ઘૃત, ન૦ (સ ૦) ઘી, તૂપ
ઘેઘત, વિ૦ મસ્ત, તલ્લીન, મગ્ન, ચકચુર.
ઘેશ, સ્ત્રી૦ છાસમા જુવાર–બાજરીનો જાડો લોટ મીઠુ નાખી ઉકાળી જે રાબ કરે છે તે ઘેશ ખાય તે ઘોઘર થાય—પથ્ય ખોરાકથી ફાયદો થાય આવડે નહિં ઘેશ ને રાધવા પેસ–સેહેલુ કામ થાય નહિં ને વળી મોટા કામમા હાથ ઘાલવો
ઘેટી, સ્ત્રી૦ ઘેટાની માદા, મઠી ૨ **વિ૦** જાડી, માસલ ભરેલા શરીરની ઠિંગણી સ્ત્રી
ઘેટુ, ન૦ એક જાતનુ ચોપગુ જાનવર, મેંઢુ, ગાડરુ ઘેટો–મેઢો, મેષ ૨ જાડો ભરાઉ છોકરો
ઘેડ, સ્ત્રી૦ નાનો ઘડો, ઢોચકુ, લોટુ
ઘેન, ન૦ (ફા૦ ગેન) આખનુ ભારી થવુ–મીચાઇ જવુ તે,તદ્રા ૨ ખુમારી,કેફ, ૩ સુસ્તી,આળસ ૪ મદ, અભિમાન
ઘેબર–ભર, ન૦ (સ ૦ ઘૃતવર) ગેવર, જુઓ
ઘેબરિયુ, વિ૦ ઘેબરના જેવુ, રસકસદાર
ઘેર, પુ૦ ગોળ ફરતી હદ, પરિઘ, ૨ અગરખુ, ઘાઘરા, વ૦ નો છેક નીચેનો ચોમેર ફરતો ગોળ ભાગ ૩ ચોટલીની આસપાસના નાના વાળ, વારી ૪ ઘીસ, હોળીની ટોળી
ઘેર, ન૦ ઘર, મકાન
ઘેર, અ૦ ઘરમા, ઘર તરફ **ઘેર** જવુ–ઉતારે જવુ ૨ જવુ રહેવુ **ઘેર** કરવુ—ગુજવવુ, હોલવવુ, **ઘેર** બેસવુ–રોજગારવગર થવુ,ચાકરી જવી, રજા મળવી **ઘેર** મૂકવુ—પાસે ન રાખવુ ન લેખવવુ **ઘેર** કાટા પડવા–ઘર ઉજડ થવુ,ઉછેદીઉ થવુ ઝાખરા ઝીટાવા **ઘેર** ગોળી બેસવી–નુકસાન થવુ, ધોક્કો પહોચવો **ઘેર** બેઠા–કામ કર્યા વગર, આયતુ, વગર મહેનતે **ઘેર** બેઠા ગગા થવી— અનાયાસે લાભ મળવો, સાધન અનુકૂળ થવા
ઘેરણુ, ન૦ ઘેરવુ તે, ઘેરો ૨ ઘારણુ.
ઘેરવુ, ક્રિ૦ **સ૦** ચારે તરફથી કબજ કરવુ વિંટાઇ વળવુ ૨ ઢાકવુ, છાવુ ૩ ઝપડાવવુ,ફસાવવુ ૪ રોકવુ આતરવુ ૫ ખાળવુ અટકાવવુ.
ઘેરાવ–વો. પુ૦ પરીઘ, ઘેર ગોળ ફેરાવો **૨.** રોકાણ, પ્રતિબધ ૩ વિસ્તાર

ઘેરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સંકટમા આવવુ, અંતરાઇ જવુ ૨ ઘેરાઇ જવુ,વચમા આવી જવુ
ઘેરી, સ્ત્રી૦ચોટલીની આસપાસના નાના વાળ તે
ઘેરુ, વિ૦ ભરપુર ભરેલુ,ગાઢ, પાકુ (રંગ) ૨ ચકચુર, ખુમારીવાળુ (આંખ)
ઘેરૂ, ન૦લાકડાનો કીડાએ કોરીને પાડેલો લોટ
ઘેરઘેર, અ૦ મધળે ઘેર,દરેક ઘેર, ઠામેઠામ
ઘેરૈયો, પુ૦ હોળૈયો, ઘેરમાનો છોકરો **ઘેરૈયા ચૌદશ**–ફાગણ સુદિ ૧૪
ઘેરો પુ૦ ચારેપાસથી ઘેરી લેવુ તે, ૨ ઘેરાવ, ઘેરાવો ૩ રોકાણ, પ્રતિબંધ
ઘેલચંદુ, ન૦ ઘેલો, જેની ઘેલછા ચંદ્રની વધઘટ પ્રમાણે હોય તેવુ, ગાડુ ને ડાહ્યુ થતુ
ઘેલછા, સ્ત્રી૦ ઉન્માદ, ગાડપણ ૨ તરંગ
ઘેલડી, સ્ત્રી૦ ગાંડી, પ્રેમઘેલી, હલેતી (લાડમા)
ઘેલસંફુ, વિ૦ (ઘેલુ+શષ્પ–ઘાસ) ઢંગ વગરનુ, ગાડાઇના અંશવાળુ
ઘેલાઇ, સ્ત્રી૦ ઘેલછા ગાડપણ, ગાડાઇ.
ઘેલુ, વિ૦ ચળેલુ,પાગલ, ગાડુ દિવાનું ૨ મસ્ત, અંધ, ઝનુની, આવેશી **ઘેલા કાઢવા**—ગાડા બનવુ ૨ લાડમા ઘેલાઇ કરવી **ઘેલાં સાથે ઘેલુ થવુ**—થાય તેવા થવુ **ઘેલી સાસરે ન જાય ને ડાહીને શીખામણ દે**—પરોપદેશે પાંડિત્ય
ઘોકવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોણી મારવી, મુક્કી મારવી ૨ મારવુ, જોખવુ
ઘોકો,પુ૦કોણીનો ગોદો ૨ મુક્કો [મોટો અવાજ
ઘોંઘાટ, પુ૦ કળકળાણ શોરબકોર, ભેગો થયલો
ઘેઘટ, વિ૦ ગુલતાન, મગ્ન ૨ ઘનઘોર
ઘોંચ, સ્ત્રી૦ખાડો,ગાડાના અવર જવરથી પડેલો ખાડો ૨ નુકસાન, “બિચારાને ઘોચમા ઉતાર્યો”
ઘોચવુ, ક્રિ૦ સ૦ પેસાડવુ, ભોકવુ
ઘોંટવુ, ક્રિ૦ અ૦ નિંદ્રામા પડવુ, ઉંઘવુ
ઘો, સ્ત્રી૦ (સં૦ ગોધા) કાચંડાના જેવુ પણ ચપટુ એક પ્રાણી એને ભિંગડા અને ચાર પગ હોય છ એનો અવાજ બિહામણો હોય છે એની બે જાત છે ચંદનઘો ને પાટલાઘો
ઘોકવુ, ક્રિ૦ સ૦ મારવુ ઠોકવુ, લડવુ ધપકા દેવો
ઘોઘર, પુ૦ બીક આપવાને કલ્પેલો એક બિહામણો મોટો જાડો પુરૂષ, બાહુક, બાવો ૨ જંગલી બિલાડો.
ઘોઘરરાણો (ઘોઘો રાણો) પુ૦ ઘોઘરમા જે મોટો તે નવરાત્રીમા જે મોટા બિહામણા જાડા પુતળા પાસે છોકરાઓ રમે છે તે,માતાનો ઘાચી
ઘોઘરો–જો, પુ૦ ઘાંટો, અવાજ ૨ ગળાના હૈડીઆ ઉપરનો ભાગ, ૩ જે ભાગમાથી ઘ અક્ષર બોલાય છે તે
ઘોઘારી, વિ૦ઘોઘા બંદરનુ–સબંધી
ઘોઘો, વિ૦ અભણ, મુર્ખ,ઢ
ઘોચવુ, ક્રિ૦સ૦ અંદર ઘાલવુ , પેસાડવુ ,ભોકવુ ૨ બળાત્કારે અંદર નાખવુ “એને ઘોડીઆમા ઘોચ”
ઘોઘો, પુ૦ મો ને માથુ ઢંકાય તેમ ઓઢવુ તે
ઘોટ, પુ૦ ઘુંટડો
ઘોટક, પુ૦ નાનો ઘોડો ટટ્ટુ
ઘોડદોડ, સ્ત્રી૦ ઘોડાઓની દોડવાની હરિફાઈ–સરત ૨ સરતનુ મેદાન ૩ ધમાલ, ઉતાવળ
ઘોડમહાત, સ્ત્રી૦ સેતરંજમા ઘોડાની શેહથી પાદશાહ મહાત થાય તે
ઘોડમુખુ, ન૦ ઘોડાના જેવુ માં વાળુ
ઘોડલી, સ્ત્રી૦ ઘોડી ઘોડલા–ઘોડો (કવિતામા)
ઘોડવેલ, સ્ત્રી૦ ઘોડાગાડી
ઘોડાગાઠ, સ્ત્રી૦ બેવડી સરકા ગાઠ ૨ સેતરંજની રમતમા બને ઘોડાઓએ એક એકના જોરમા રહેવુ તે
ઘોડાગાડી, સ્ત્રી૦ઘોડા જોડાતા હોય તેવી ગાડી
ઘોડાપૂર, અ૦ ઘણા વેગથી–ઓચિંતુ આવતુ, સપાટાબંધ ચઢતુ (પાણી)
ઘોડાર, સ્ત્રી૦ ઘોડા બાધવાની જગો, અશ્વશાળા તબેલો ઘોડારિયો–ઠાણિયો [નુ વાજુ.
ઘોડાલિયુ, ન૦ ભીલ લોકનુ એક જાતનુ વાસ-
ઘોડાવેગ, પુ૦ ઘોડાના જેટલી ઝડપ–ગતિ
ઘોડાવજ, સ્ત્રી૦એક જાતનુ મુળિયુ
ઘોડાવાળો, પુ૦ ઘોડાની ચાકરી કરનારો–હાંકનારો, ચરવાદાર, રાવત
ઘોડિયુ, ન૦ સામગામા બબ્બે પાયા ઓ ઉપર

એક મોભ એવો લાકડાનો બનાવેલો ઘાટ તે, પાયણુ. એને બે છેડે બે ડોલણા રાખી ઝોળી બાંધી બાળકને સુવાડે છે ૨ તાડછાનો દાડો **ઘોડિયામાંથી** ઝડપાવુ—છેક નાનુ બાળક હોય ત્યારથી વિવાહ થવો

ઘોડી, સ્ત્રી૦ ઘોડાની માદા ૨.જેના આધારે ત બુરાના તાર ઉંચા રાખે છે તે, ટેકણુ ખીટી ૩ ઉંચી બેસણી, ત્રિપાઇ ૪. નાની ભારે નિસ રણી ૫ જેના આધારે અદ્ધર રખાય કે ટ ગાય તેવી બનાવટ ચોકઠુ 'નિશાળમા પાટિયુ મૂકવાને કે નકશો ટાગવાને ઘોડીએ નથી' ૬ લહેર, ખુમારી ૭ છોકરાના હાથ બાધી તે ઉપર પા- ટીઓ ખડકવી તે ૮.ટેકો મૂકી ચાલવાની લાકડી ૯ લુગડા મૂકવાની ખીંટીઓ વાળી બનાવટ ૧૦ સેતર જમા એક મહોરૂ જે અઢી ઘર ચાલે છે તે ૧૧ છોકરાની એક રમત 'મિયાભાઈની ઘોડી" **ઘોડી** ઉપર ચઢવુ—ખુમારીમા હોવુ, લહેરમા હોવુ **કાળી** ઘોડીએ ચઢવુ-અફીણની કેફ ચ ઢવી. **ઘોડી** કુદાવવી—લાકડીના ટેકાથી ચાલવુ (લ ગડાએ) **ઘોડી** પલાણવી—ઘોડી પલોટવી ૨ સ્ત્રી સબધ થવો **ઘોડી** છુટી કે ઘોડો છુટયો- કોને ખબર છે કે શુ બનશે ?, સારૂ થયુ કે નરસુ થયુ, લાભ થયો કે ગેરલાભ થયો **લીલીઘો ડી**—ભાગની ખુમારી.

ઘોડુ, ન૦ નાનો ને દુર્બળ ઘોડો અથવા ઘોડી, ટટ્ટુ. ૨. ઘોડેસ્વાર, હયદળ

ઘોડેસ્વાર, પુ૦ ઘોડા ઉપર સ્વારી કરનાર ૨ ઘોડે બેસનાર પોલીસનો અથવા લશ્કરી સિપાઇ ૩. એવા સિપાઈઓનુ લશ્કર.

ઘોડો, પુ૦ (સ૦ ઘોટક) એક સુદર ચોપગુ પશુ, અશ્વ, તુરગ, હય, એને ખરીને બદલે આખો નખ હોય છે એની પીઠ ઉપર સ્વારી થાય છે, તેમ ગાડીમા જોડાય છે **ઘોડા થાકી જવા**—(ગૂડા=પગ) થાકી જવુ,હારી જવુ આ- ગળ વધવાની હિંમત જતી રહેવી **ઘોડાપર ઘોડા વધવા**—વ્યાજ ઉપરાઉપરી વધવુ. **ઘોડાગાંઠ પડવી**—મજબૂત રીતે બધાવુ (ગૂઢગ્રંથિ=છુપી ગાઠ એ ઉપરથી) **ઘોડાના ગાઉ**—થાક લાગે એવા લાબા ગાઉ **ઘોડાની ચાલે**—ઘોડા જેટલી ઝડપથી, ઉતાવળે **ઘોડે ચઢીને આવવુ**—હદથી જાદે ઉતાવળમા આવવુ, ઉઘાડી રીતે,૭ ચોક, ખુલ્લી રીતે. **ઘોડો ગંદરો**—છાની ગોઠવણુ—મસલત કરવી **ઘોડો ચઢાવવો**—ત્રાજવાના નાથણાને ચઢાવી જેવી વધતુ લેવાય અને ઓછુ અપાય એવી યુક્તિ કરવી ૨. બદુકની ચાપ ચઢાવવી

ઘોડો, પુ૦ નદી દરિયામા આવતો મોજો તરગ લોઢ. ૨ ચાર પાખડીનુ કાલુ, કાઠીઆવાડમા તેને રૂપીઓ કહે છે ૩ એક જાતનુ રૂપાનુ અગુ- ઠાની જોડની આગળીએ પહેરાતુ ઘરેણુ. ૪ લુગડા ભરવવા માટે લોઢાના હુક—આકડો જે ભીંતમા ઘાલેલો હોય છે તે ૫.લાકડાનુ ચોકઠુ જેને લુગડુ જડી પડદો કરે છે તે ૬ ચાપ, કળ 'બદુકનો ઘોડો'

ઘોઢલયો, પુ૦ બળદિયો, સાઢ

ઘોણુ, પુ૦ મોટો હથોડો, ઘણ.

ઘોણિયુ, ન૦ બાયુ, ટેકો

ઘોણિયો, પુ૦મોટી તાબાની વટલોઈ (કાઠિ૦)

ઘોતુ, ન૦ ગોતું, જુઓ

ઘોદાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગોદાવવુ. (કાઠિ૦)

ઘોબો-ભો, પુ૦ ગોબો, જુઓ.

ઘોયુ, ન૦ ઘા, ખાડો (ભમરડા ઉપરનો)

ઘોર, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઘોષ.) ઉઘમા નાક વાટે આવતા જતા શ્વાસનો જોસથી નીકળતો અવાજ તે, નસકોરા બોલવા તે ૨ (ફા૦) મડદાને દાટ- વાનો ખાડો,મડદુ દાટી ઉપર કરેલુ બાધકામ, કબર ૩ **પુ૦** તબુરામા પિત્તળના તારથી જે જાડો-ખરજનો સ્વર નીકળે છે તે ૪ (આ૦) દરિયાફત,ક્યાસ ૫ (સ૦ ગણ) ટોળુ સમૂહ ૬ **વિ૦**(સ૦) બિહામણુ, ભયકર "ઘોર જ- ગલ' ૨ કમકમાટ ભરેલું ક્રૂર, 'ઘોર કૃત્ય' ૩ ગાઢ, અલત 'ઘોર અધારુ' [(રાત)

ઘોરઅંધારી, વિ૦ બિહામણી કાળી અધારી

ઘોરભાવું, ક્રિ૦ અ૦ અધરાવુ, વાદળા ચઢી આવવા, ઘેરાવુ

ઘોરતર, વિ૦ ઘણું ભયંકર [બોલાવવા

ઘોરવું ક્રિ૦, અ૦ ઘસવસાટ ઉંઘવું, ઉંઘમાં નાક

ઘોર્યું, અ૦ બળ્યું, મુઉં, ઓછું, ઉંધ્યું

ઘોલુ, ન૦ ધિલોડું ૨ ફાસ, આડખીલી, ડખલ

ઘોલૈયું, વિ૦ઘોલ્લો,વગર નોતરે જનારું તે (જમવા)

ઘોલ્યું, ન૦ ખાસી ન કરેલો નાનો બળદ

ઘોલ્લો, પુ૦ વગર નોતરે-તેડે જમવા બેસે તે ૨ દિવાળીનો એક પક્ષી

ઘોષ, પુ૦ (સં૦) ગોખવું તે, પાઠે-મોઢે કરવું તે ૨ ગોવાળિયાનું રહેઠાણ, આહીરનું ઝુંપડું ૩ સ્વર, ધ્વનિ, શબ્દ, " મંડપમાં વેદ મંત્રનો ઘોષ થઇ રહ્યો "

ઘોળ, પુ૦ ગભરાટ, વવરો, આમ કરવું કે તેમ કરવું એ કંઇ સૂઝે નહિ તે ઘોળ ઘાલવો-ડખલ આણવી ઘોળ પડવો-વાંધો આવવો

ઘોળવું, ક્રિ૦ સ૦ (સં૦ ઘૂર્ણ-ભમવું) હલાવી હલાવીને મેળવવું, મેળવી દેવું ૨. જોરથી હલાવવું ૩ (દવા ઇ૦) પીંગાળવું, ઓગાળવું, ઘુંટવું ૪ ચુંથવું, ચકચાર કરવી ૫ ચોળીચોળીને નરમ કરવું "કેરી ઘોળવી ૬ એકનો એક વિચારકર્યા કરવો

ઘોળાઘોળ, સ્ત્રી૦ આમતેમ વિચાર કર્યા કરવો તે, સંકલ્પવિકલ્પ ચોળાચોળ, પંચાત ઘાલમેલ

ઘોળાવું, ક્રિ૦ અ૦ અંદરને અંદર આમ તેમ થયા કરવું, આઘુંપાછું થવું ૨ વલોવાવું, ચર્ચાવું, ચુંથાવું

ઘ્ન, પુ૦ (સં૦) હણનાર, નાશ કરનાર

ઘ્રાતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) નાક, નાસિકા,

ઘ્રાણ, ન૦ (સં૦] નાક ૨ ગંધ, વાસ

ઘ્રાણેન્દ્રિય, સ્ત્રી૦ (સં૦) સુંઘવાની ઇંદ્રિય, નાક

ઙ.

ઙ, (સં૦) પાંચમો કંઠસ્થાની વ્યંજનવર્ણ એ ઙ અથવા અનુસ્વારથી લખાય છે.

ચ.

ચ, પુ૦ (સં૦) સત્તરમો મૂળાક્ષર, છઠ્ઠો વ્યંજનવર્ણ

ચ, અ૦ (સં૦) અને, ને ૨ પુન

ચઇતર પુ૦ સંવત વર્ષનો છઠ્ઠો, અને શાલિવાહન વર્ષનો પ્રથમ માસ.

ચઉદું, ન૦ ચૌદું, જુઓ

ચઉદ, વિ૦ દસ અને ચાર ૧૪

ચઉદસ, સ્ત્રી૦ ચૌદસ [પડદો, અંતરપટ

ચક, પુ૦ (ફા૦ ચિક્) વાંસની પાતળી સળીઓનો

ચક, વિ૦ છક, આભું

ચકચક, અ૦ ચળકતું હોય તેમ, ઝગઝગાટ હોય તેવું, તગતગતું

ચકચક, વિ૦ ચીં ચીં કરતું, ચકલાના જેવા અવાજનું ૨ ઝગઝગાટ, તગતગતું ૩ ન૦ વગર સમજે બોલબોલ કરવું તે ૪ ચકલી, ચકલું

ચકચકતું, વિ૦ ચળકતું, ઝગઝગતું, તેજસ્વી, ઉજ્વલ

ચકચકવું, ક્રિ૦ અ૦ ચળકાટ મારવું, ઝળકવું, પ્રકાશવું ૨ દીપી આવવું, ૩ ચીંચીં કરવું

ચકચકાટ, પુ૦ પ્રકાશ, તેજ, ઝગઝગાટ

ચકચકિત, વિ૦ ભભકાદાર, ઉજ્વળ, તેજસ્વી ૨ સાફ, નિર્મળ, સ્વચ્છ

ચકચાર, સ્ત્રી૦ પૂછપાછ કરવાની ટેવ, પડપૂછ. ૨ તપાસ, તજવીજ, ખંત

ચકચૂંથ સ્ત્રી૦ ખાચખૂચ, ચોળાચોળ, ચામોદી

ચકચૂર વિ૦ ગર્ક થયેલું તલ્લીન, મસ્ત, મગ્ન

ચકડોળ પુ૦ પારણા જેવો હિંચકો, એક પછી એક ઉપર નીચે જા આવ કરે તેવો ઝુલો ૨, ભ્રમ, ફેર તમ્મર ચકડોળે ચઢવું-જીવ ભમતો હોવો, મન અસ્થિર હોવું ૨ બેભાન થવું ૩ છાકટા થવું ૪ ભ્રમિત થવું, ઘેલછા થવી ૫ પાર ન પડવું સિદ્ધિ ન થવી 'એ કામ તો બે માસથી ચગડોળે ચઢ્યું છે' [પતરી, થીગડી. ૨ કાગલનો કડકો

ચકતી, સ્ત્રી૦ ગોળ જેવી ચપટી નાની ચીજ; પટી,

ચકતું, ન૦ ગોળ કે ખુણાદાર પાતળું ઢેકું ૨ ચપટું દળદાર પડ ૩ ચકામું, ચનોઠું.

ચકતું, વિ૦ સાવધ, ચોક્સ ૨ ચળકતું

ચકડવું, ક્રિ૦ સ૦ ડચગ્નું હુંદવું, ચાંપવું ૭ મનાવવું,

દમવુ. ૩ દાબીને ઘાલવુ, જોરથી પેસાડવુ
ચકંદન, પુ૦ ફોલ્લો, ફફોલો
ચકંદુ, વિ૦ હોશિયાર,ચોકસ,ગાજ્યુ ન જાય તેવુ
ચકંદો, પુ૦ સંચો,પ્રેસ (રૂની ગાસડી બાધવાનો)
ચકબિદ્દલુ, ન૦ છોકરાની એક રમત, ખોબીલુ, [બમચીકુકુ
ચકભૂલ, સ્રી૦ બેશુદ્ધિ.
ચકમક, પુ૦(ફા૦ ચકગાક.) એક જાતનો પત્થર એની સાથે લોખડનો કડકો ઠોકયાથી દેવતાના તણખા પડે છે ૨ ટટો;તકરાર **ચકમક ઝરવી**–તકરાર થવી, બોલાચોલી થવી
ચકમડળ,ન૦ (સ૦ ચક્ર+મડળ) ચકર ચકર ફરતુ જે કઈ તે ચક્રોનો સમૂહ.૨ અતિ ખટપટથી વધી ગયેલી અવ્યવસ્થા. "ચકમડળ પર ચઢયુ રાજ તે, ચકરી ખાઈ પડશે નિર્વાણ"
ચકમો, પુ૦ બનાત,જાડુ ઊનનુ કપડુ, જે ઊનનુ કપડુ વરાળની નળીઓ ઉપર બાધવામા આવેછે તે
ચકર, સ્રી૦ ફેરફુદડી. ૨. ચક્કર, જુઓ.
ચકરચકર, અ૦ ગોળ ફરતુ
ચકરભમર, અ૦ ચકરની પેઠે ફરતુ હોય તેમ
ચકરડી, સ્રી૦ ગોળ ફરે તેવુ કમકડુ ૨ ફીરકી, નીચે અણીવાળી ફરકડી. ૨ ગોળ ચકરચકર ફરવુ તે, ફુદડી. ૩ માથુ ફરવુ તે, અધારા આવવા તે, ફેર, ચકરી **ચકરડી ભમરડી**–લોલ ખાવા,ફુદડી ફરવી, છોકરાની એક રમત. **ચકરડી ભમરડી રમાડવી**–ચાકની પેઠે ભમાવવુ, ભોળવીને ફસાવવુ, ઉંધુચત્તુ સમજાવી ફાફા મરાવવા.
ચકરડુ, ન૦ ગોળ આકાર, કુડાળુ, ૨ મીંડુ, શૂન્ય.૩ બપરડુ ૪. વચમા કાઇ હોય નહિ એવુ વર્તુલ,ગોળ.**ચકરડા જેવુ**–ગોળ મટોળ અને મોટુ
ચકરદા,વિ૦ હૃષ્ટ પુષ્ટ–જાડો, ઢોલો
ચકરવકર, અ૦ આખનુ ડહોળાવુ તે
ચકરાકાર, પુ૦ ગોળાકાર
ચકરાવો,પુ૦ ફેરાવો,લાબો રસ્તો ૨ પરીઘ,ઘેર ૩ કોઠાયુદ્ધ, ચક્રવ્યૂહ.
ચકરી,સ્રી૦ચકરડી,આટો."ચકરી મારી આવવી" ૨. અધારા આવવા તે,ફેર,તમ્મર ૩.ચક્કર,ઉપરા ઉપરી આટા ચઢાવેલી પાઘડી.

ચકરૂ,ન૦ જાડો રોટલો,રોટલાનો કડકો ૨.આટાદાર પાઘડુ [નળની કુચી.
ચકલી, સ્રી૦ ચકલાની માદા, ઠોક ૨ પાણીના
ચકલુ, ન૦ ચકલો અથવા ચકલી. ૨ નાનું પક્ષી, ચલ્લુ ૩ નાકુ,મહોલ્લાની પાસેની છુટી જગા.
ચકલેદાર પુ૦ મહોલ્લા–ચકલાની સભાળ રાખનારો સિપાઇ
ચકલો, પુ૦ મહોલ્લાના નાકા આગળની છુટી જગા ૨. નાનુ બજાર ૩ ચકલીનો નર ૪ જ્યાથી ચાર રસ્તા ફટાતા હોય તેવુ નાકુ **ચકલે મૂકવું**–ઉઘાડુ પાડવુ, જાહેર કરવુ ૨ ઉતાર મૂકવો.
ચકવી, (સ૦ ચક્રવાકી) ચકવાની માદા,ચક્રવાકી.
ચકવુ, ક્રિ૦ સ૦ લણી જવુ, સમજી જવુ. ૨. લાગ જોવો તકાસવુ
ચકવે, અ૦ (સ૦ ચક્રે) સર્વોપરીપણે, એક હાકે. 'નાગવર્ગને સ્વર્ગ જીતી, એક ચકવે રાજ કીધુ'
ચકવો, પુ૦(સ૦ ચક્રવાક) જળાશય ઉપર રહેનારા બતક જેવા પણ હોલા જેવડુ એક પક્ષિ, ચકવીનો નર આ જોડુ દિવસના સાથે રહે છે, પરતુ આખી રાત એક બીજાથી જૂદા રહી સામ સામેના કિનારા ઉપર વિયોગમા ગાળે છે **ચકવાચકવી**–વિયોગમા ઝૂરતા આશકમાશુક.
ચકા, સ્રી૦ સરખટ કે સાઠાની ચીપો
ચકાચક, અ૦ તરબોળ, લચપચ, જાસકિયા.
ચકાસુ, ન૦ સોળ, લોહી બધાઇ પડેલુ ચાઠુ
ચકાચુ, ન૦ ચામડી ઉપર પડેલુ ચાઠુ,ચકાસુ.
ચકાસવુ, ક્રિ૦ સ૦ પ્રકાશવુ ૨ તપાસવુ,અવાણુ જોવા (જનાવરની)ચાલ ખોડખાપણ વગેરે જોવુ તે.
ચકાર, પુ૦ ચ એ અક્ષર, અને ઉચ્ચાર.૨ મોઢામાથી નીકળતો કોઇ પણ એકાદ અક્ષર, સુચા.
ચકારી સ્રી૦ ચાડી ચુગલી
ચકિત,વિ૦છક થઈ ગયેલુ,આશ્ચર્ય પામેલુ, બાવર થએલુ ચોકેલુ, દગ
ચકતરી, સ્રી૦ કોડી કોડ (કચ્છ).
ચકોતરૂ,ન૦ (ફા૦ચકોતર.) એક જાતનું મોટા લીંબુ જેવુ ફળ, મધુકર્કટી મ તુલગ.
ચકોર, પુ૦ (સ૦) એક જાતનુ પક્ષી (એ તેતર ને

મળનુ પણ નાનુ, લાલ આખ ને લાલ ચાચવાળુ હોય છે) એમ કહેવાય છે કે તે ચ દ્રકીરણ પીને જીવે છે એ બહુ ચચળ છે **ચકોરી**—ચકોરની
ચકોર,વિ૦ચચળ,ચાલાક,ચપળ હોશિયાર [માદા
ચક્કર, ન૦ (સ ૦ ચક્ર,) લાણું ગોળ ફરવુ તે, આટો ૨ પરીઘ ફેર, ઘેર ૩ પૈડુ,પૈડાના આકારની ગોળ ફરતી ચીજ ૪ માથુ ફરવુ તે; તમ્મર ચાકરી, જીવ ડહોળાવો તે, "કેટલાકને વહા ણમા ચક્કર આવે છે" ૫ લોઢાનુ ગોળ હથિયાર ૬ દુ ખ,પીડા,દુઃખા "એ ચક્કરમાં કય મને નાખુ છુ ' **ચક્કર ફરવુ**—રૂપાતર થવુ,અસ્તો દય થવો,સ્થિત્યતર થવુ ૨ કામ થવુ ૩ ફાવવુ, સુતર પડવુ [ચાકી ૨ ઘાણી (તેલની)
ચક્કી, સ્ત્રી૦ ગોળ આકારમા ફરતી વસ્તુ;ઘટી
ચક્ર, ન૦ (સ ૦) પૈડુ, પૈડાના આકારની ગોળ ફરતી ચીજ, ચાક,કુભારનો ચાકળો ૨ દરિયાઇ જીવડાનુ ઘર, શ ખ એ વિષ્ણુના ચાર આયુધમા એક છે ૩ ગોળ ચપટુ ધારવાળુ લોઢાનુ હથિયાર ૪ આગળીઓને છેડે ચક્ર આકારની જે રેખાઓ હોય છે તે (જેને ઘણા ચક્ર હોય છે તે ભાગ્યશાળી ગણાય છે) ૫ ઘણુ મોટુ રાજ્ય, મોટો દેશ ૬ ગોળ આકારમા ગોઠવેલુ સૈન્ય, ચકરાવો 'ચક્રવ્યૂહ' ૭ શરીરમા આવેલા છ મ ડળો માનુ દરેક ૮ ગ્રહાદિકનો જે માર્ગ તે,"રાશિ ચક્ર" ૯ વર્ષ,યુગ "કાળચક્ર' ૧૦ છની સજ્ઞા (નાસ્ત્ર ૬ છે અને શરીરમા ચક્ર ૬ કલ્પેલા છે તે ઉપરથી) [તેમ દડ પીલવા તે
ચક્રદ ડ, પુ૦ એક જાતની કસરત,શરીર ગો ળ વળે
ચક્રધારા, સ્ત્રી૦ પરિધ ઘેરાવો
ચક્રધર, વિ૦ (સ ૦) ચક્રધારણ કરનાર, વિષ્ણુ
ચક્રપાણિ,પુ૦ (સ ૦+પાણિ—હાથ)જેના હાથમા ચક્ર છે એવો જે દેવ તે, વિષ્ણુ
ચક્રપાદ, પુ૦ (સ ૦) હાથી ૨ રથ
ચક્રવર્તી, પુ૦ (સ ૦ +વૃત—થવુ) મોટો રાજા, શહેનશાહ,વણા રાજ્યો ઉપર રાજ કરનાર,સાર્વભૌમ રાજા ૨ એક જાતની વનસ્પતિ, જટામાસી
ચક્રવાક, પુ૦ (સ ૦) ચકવા ચકવી [ઘુઘવાટુ તે
ચક્રવાત, પુ૦ (સ ૦) વ ટોળિયો, પવનનુ ગોળ
ચક્રવૃદ્ધિ, વિ૦ (સ ૦) મુદ્દલ ને વ્યાજ એ બેને એકઠા મેળવી તેને નવુ મુદ્દલ ગણી વ્યાજ કાઢવુ તે
ચક્રવ્યૂહ, પુ૦ (સ ૦) ચક્રના આકારમા ગોઠવેલી સૈન્ય રચના, કોઠાયુદ્ધ, ચકરાવો
ચક્રાકાર, વિ૦ (સ ૦) ચક્રના જેવા આકારનુ
ચક્રાંકિત, વિ૦ (સ ૦) ચક્રના ચિહ્નવાળુ
ચક્રી, પુ૦ સાર્વભૌમ રાજા, શહેનશાહ ૨ વિષ્ણુ ૩ કુભાર [સત્ય—નજરે જે જોયુ તેજ સાચુ
ચક્ષુ, ન૦ (સ ૦) આખ, નયન, નેન **ચક્ષુભિ-**
ચક્ષુરાગ, પુ૦ (સ ૦) દર્શન માત્રથીજ પ્રીતિ થઇ આવે તેવુ [છે તે, સાપ
ચક્ષુશ્રવા, પુ૦ (સ ૦) આખો વડેજ જે સાભળે
ચખ, ન૦ (સ ૦ ચક્ષુ) આખ, નયન; ચક્ષુ
ચખાડવુ, ક્રિ૦સ૦ સ્વાદ કઢાવવો, ચખાડી જોવુ
ચખાર,પુ૦હરામખોર 'ન કરે ચોરી ચોર ચખાર' (ચોરની સાથેજ આ શબ્દનો ઉપયોગ થાય છે)
ચગદવુ,ક્રિ૦સ૦છુદવુ,ચાપવુ,ચકદવુ,દાબીનેલાલવુ
ચગદાવુ, ક્રિ૦ અ૦ દબાવુ, છુદાવુ ૨ ભચડાવુ, પિલાવુ, કચરાવુ
ચગવુ, ક્રિ૦ અ૦ આકાશમા ઉડવુ, ઉંચે ઉડતુ જણાવુ ૨ સંજ્ઞામા સમજી જવુ, શણવુ
ચગળવુ, ક્રિ૦ સ૦ પેઢાથી દાબી દાબીને ચૂસવુ.૨ ધીમે ધીમે મોમા ચાવ્યા કરવુ, મોમા ફેરવવુ ને
ચગાવવુ,ક્રિ૦સ૦હવામા ઉરાડવુ [ચૂસવુ,મમળાવવુ
ચગીજવુ, ક્રિ૦ અ૦ સકેતમા સમજી જવુ—ચેતવુ, પામી જવુ, ૨ બહેકી જવુ, ફાટી જવુ, વહી જવુ
ચગુ, વિ૦ ચચળ, ચાલાક ૨ જલદીથી સમજી જાય તેવુ
ચગું, ન૦ રેલ ઉતરી ગયા પછી કિનારાપર ઠરી રહેલો કાદવ, ધસડાઇ આવીને ઠરી રહેલી મ-ટોડી, કાપ
ચંગ, વિ૦ (સ ૦)સ્વચ્છ, શુદ્ધ,પવિત્ર ૨ આનદી; રગીલુ ૩ તદુરસ્ત, સ્વસ્થ ૪ કજુસ, બખીલ.
ચંગ, પુ૦ (ફા૦) મોરચગ; મોથી પકડીને વગાડવાનુ એક વાજુ. ૨ તાળ, વગાડવાની ત્રિલ-ળની ચકતીઓ " વજાડશે મ ડપમા ચંગ નાગરી

નાતમા રહેશે રગ " ૩ પતગનુ પુછડુ, ૪ ગંજીફાનો એર રગ ૫. પાક, પવિત્ર અ૦ ડૈયા, ધંટ, કઈ નહિ
ચગા, વિ૦ (હિં) ચગ, સ્વચ્છ, પવિત્ર, શુદ્ધ, 'મન ચગા તો કથરોટમા ગગા'૨ સ્વસ્થ,નીરોગ
ચગારી, સ્ત્રી૦ ચીણગારી, તણખો
ચગી, વિ૦ રાગી, મસ્ત રહેનાર, વ્યસની
ચગુ, વિ૦ નીરોગી, તદુરસ્ત
ચગુસ, વિ૦ ચિંગુસ, કજુસ, બખીન
ચગોટી, સ્ત્રી૦સોડ,સુતા મોઢે માથે લુગડુ ઢાકવુ તે
ચચણવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચણચણવુ, ચામડી ઉપર બળતા જેવુ દુખ થવુ, લાહ્ય લાગવી ૨ દાઝવુ, ચણચણુ થઇ બળવુ, ચોટવુ."શાક ચચણે છે"
ચચરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચચણવુ (ચચરવુ કરતા ચચણવામા સખત લાગણીનો અર્થ રહ્યો છે), ચણચણવુ
ચચુકો,-ડો, પુ૦ આબલીનો ઠળિયો, ચીચુડો
ચચ્ચાર, વિ૦ ચાર ચારનો જે થોક તે, ચારચારનો સમૂહ
ચચ્ચોમચ્ચો, પુ૦ સામેન સમાણી ગાળો દેવી તે
ચચ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ચચુ.) ચાચ
ચંચવાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખજવાળવુ, પપાળવુ ૨ હાથમા રમાડવુ, સાચવવુ
ચચળ, વિ૦ (સ૦) આમતેમ ફરતુ, ડગમગતુ, અસ્થિર ૨ હોશિયાર, ઝટ સમજી-ચેતી જાય તેવુ, તીક્ષ્ણ બુદ્ધિનુ, ચાલાક, શાણુ. ૩ અધીર ૪ ચપળ, ચળ ૫ ગભરાયેલું ૬ ક્ષણિક, ફાની
ચચળતા, સ્ત્રી૦ ચપળતા,અસ્થિરતા,ચપળપણુ
ચચળા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ચચલા) વિજળી વિદ્યુત ૨ લક્ષ્મી, ધન ૩ એક જાતનુ વૃત્ત કવિતામા)
ચચળાઈ, સ્ત્રી૦ ચચળપણુ, ચાલાકી, હોશિયારી
ચંચુ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચાચ. ૨ ચપટી ભરાય તેવુ અણિયુ,
ચટ, પુ૦ (સં૦ કટ્-સાદડી) શ્રાદ્ધમા દેવને સ્થળે આઠ વાળેલી દર્ભની જે સળી પૂજે છે તે ૨ ખત, કાળજી ૩ જિદ, હઠ, બોસ ૪ અ૦ ઝટ, ટાંકીદે. ૨ ગટ કરવુ તે, ખાઇ જવુ "બહુચગમાત મહાકાળ રૂપે થયા, દુષ્ટનુ સૈન્ય તે ચટ કીધુ "-હરિ૦
ચટ, સ્ત્રી૦ રૂચી,મઝા ૨ આદત,ટેવ.૩. ખાલીખમ.
ચટઈ સ્ત્રી૦ (ફા૦) સાદડી.
ચટક, વિ૦ સ્ત્રી૦ દીપતુ, સુદર, ચકચક થવુ, 'અટક મટક ને રાતુ ચટક' ૨ સ્ત્રી૦ લહેઝત
ચટકચાંદની—ઠાઠમાઠથી મોહ ઉપજાવે તેવી સ્ત્રી, ચાદની પેઠે ચમકારા મારતી (સ્ત્રી).
ચટકતુ, વિ૦ ભપકાદાર, ચટકદાર " શોભે અટકતી લટકતી, ચટકતી ચાલ "-કાળીદાસ.
ચટકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ડખ લાગવો, ડખ દેવો, ખુચવુ ૨ ખુલવુ,દીપવુ,ખીલવુ, "ચદની ચટકી." ૩. તૂટવુ, ફાટવુ તરડાવુ
ચટકદાર, વિ૦ ડખતુ, મનમા બળબળ થાય તેવુ ૨ મોહક,ચિત્તહારક,૩ રસોત્પાદક, લહેઝતદાર, તીખુ,રૂચિકર ૪ ઉશ્કેરે તેવુ,લાગણી કરેતેવુ(લખાણુ).
ચટકમટક, વિ૦ ફાકડુ, વર્ણાગિયુ, નખરાબાજ ૨ હાવભાવ, નાચનખરા
ચટકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ દશ મારવો, ડખવુ
ચટકી, સ્ત્રી૦ ચટકો, મહેણાની આકરી લાગણી, ઝાટકો ૨ ચુટકી,રીસ.૩ ચુટી,ચપટી ૪ મોહિની
ચટકીદાર,વિ૦ રીસ ચઢે તેવુ ૨ સુરેખ, મજેનુ ૩ સ્વાદવાળુ, રુચિકર ૪ તીખાસ્વાદનુ
ચટકુ, ન૦ બુદ, છાટો, ટિપુ
ચટકો, પુ૦ દશ, ડખ ૨ મહેણાથી લાગતુ દુ.ખ, ઝાટકો, રીસ ૩ ડામ ચટકો દેવો— ડખ મારવો ૨ ડામ દેવા ૩ લાગણી થાય તેવુ કહેવુ ચટકો લાગવો—ચચરવુ ૨ મનમા બળવુ-ખુચવુ, માઠુ લાગવુ
ચટચટ, અ૦ ઝટપટ, ઉતાવળે
ચટણી, સ્ત્રી૦ (સં૦ ચટ્-ચોળવુ) મરચા આદુ કોથમીર મીઠુ વગેરે ભેગા વાટી બનાવેલો પદાર્થ ૨ નહિ જેવો તુચ્છ પદાર્થ
ચટણો, વિ૦ દક્ષિણિ, ચટણી ખાનારો
ચટપટ, અ૦તત્કાળ,અવિલંબે,તાબડતોબ,ઝટપટ
ચટપટ-ટી, સ્ત્રી૦ કાળજી, ખત ૨ તાલાવેલી; ગભરાટ, ઉતાવળ. ૩ અકળામણ,સતાપ;તળવળ

ચટાઈ, સ્ત્રી૦ (ફા) સાદડી, તૃણાસન.
ચટાકો, પુ૦ ચટકો, તીવ્ર લાગણી ૨ રુચિકર તેમજ સ્વાદ ઉત્પન્ન કરે તેવુ રાઇવુ,સ્વાદ લાગવોતે
ચટાચટ, અ૦ જલદીથી, ઝટપટ
ચટાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખાય-ચાટે તેમ કરવુ ૨ લાભ લેવા દેવો ૩ લાચ આપવી મો ચટાડવુ-લડાવવુ, માથે ચઢાવવુ
ચટાપટા, પુ૦ રગબેરગી આડાઅવળા પટા
ચટાપટી, સ્ત્રી૦ ચટપટી ૨ ટાપટીપ
ચટિયુ, વિ૦ જિદ્દી, મમતી, હઠીલુ
ચટુડ (ચાટુડુ),વિ૦લાલચુ, બુભુક્ષિત.[ઝપઝપ.
ચડપ-ચડપચડપ, અ૦ જલદીથી, એકેસપાટે,
ચડપવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝપટવુ ઝટ લઈ લેવુ
ચડબડ, સ્ત્રી૦ બકબક, ટેટે
ચડભડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગુસ્સે થવુ, ઠપકો દેવો, વઢવુ ૨ લઢી પડવુ, બોલચાલ થવી
ચડભડાટ, પુ૦ ગુસ્સાની બોલચાલ, તકરાર ૨ ફાટફુટ, ખટાપટ
ચડવો, પુ૦ માટીનું નાનુ વાસણ, ચરુડો.
ચડસ, પુ૦ લલુતા, ભાવ. ૨ ચસકો, લત ૩ ગાજાનો અર્ક ૪ મમત, હઠ, બાહોશ
ચડસાચડસી, સ્ત્રી૦ હરિફાઇ, સ્પર્ધા,દેખાદેખી
ચડસીલુ, વિ૦ ચડસવાળુ, મમતી, આગ્રહી.
ચડસુ, ન૦ તળાવનુ પાણી ચઢાવવાનો સચો, સુપડા જેવી લાકડીની પરનાળ, જે વડે ખેતરમા પાણી લે છે તે, ચોપાલી, ઢેકુડી, ચટીલુ.
ચડીચોટ, અ૦ જલદીથી, ઝપાટામા ૨ એકદમ, સપાટામા ૩ લગારે લગાર
ચડેડાટ,અ૦ ચડડડ અવાજ કરતુ, "એવુ કહેતામા દનજુગ નાડો ચડેડાટ ટોડલો ફાટયો "-પ્રેમા૦
ચડ્ડી, સ્ત્રી૦ ઝાગેજ ઢકાય તેવડી પાટલુન
ચઢઉતાર, ન૦ ચઢવુ ને ઉતરવુ તે ૨ વધઘટ (ભાવમા) ૩ બોલાચાલી, વિવાદ, સામસામુ વત્તુઓછુ બોલવુ તે ૪ વિ૦ એકએકથી ચઢતુ કે ઉતરતુ હોય તેવુ, ઢાળપડતુ.
ચઢણ, ન૦ ચઢાવવાળો માર્ગ, ઢોળાવ
ચઢતી, સ્ત્રી૦ સારી સ્થિતિ, આબાદી, ઉત્કર્ષ ૨ બઢતી, વૃદ્ધિ
ચઢતુ, વિ૦ ઉપર જતું, વધતું જતું, ખીલતું. ૧ શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ
ચઢવુ, ક્રિ૦ અ૦ નીચેથી ઉપર જવુ, ઉચે જવુ (ઉતરવાથી ઉલટુ)૨ ધીમેધીમે ક્ષિતિજની ઉપર આવવુ, ઉદય થવો, ઉગવુ 'ચંદ્ર, તારા વગેરેનુ' ૩ વધારે વાકુ વળવુ, નમવુ ૪ સૂરમા વધારે ઉચુ થવુ-જવુ, ખીલવુ ૫ ભાવ વધવો, વધારો થવો ૬ વધારે માગણી કરવી, 'હરાજીમા ચઢવુ' ૭ પૈસા-પદ્ગિમા વધવુ ૮ સારી હાલતમા આવવુ, ઉત્કર્ષ થવો ૯ મમત-મદ વગેરેમા વધવુ ૧૦ ઘેન આવવુ, અસર થવી 'ભાગ ચઢી' ૧૧ ફુલાવુ, ખીલવુ, બડાશ મારવી ૧૨ બેસતુ-માફક આવવુ 'જોડો પગે ચઢતો નથી' ૧૩ જોઇએ તેના કરતા વધારે મુદત થવી. "પગાર ઉપર વીસ દહાડા ચઢયા છે" ૧૪ સૈરાએ મોડુ અળગુ બેસવુ,અટકાવ મોડો આવવો ૧૫ દરદનુ જોર વધવુ "તેને સોજા ચઢયા છે" ૧૬ વળગવુ, ચોટવુ 'મેલ ચઢવો' ૧૭ ધરાવુ, અર્પાવુ પસદ આવવુ 'વિષ્ણુને તુળસી ને મહાદેવને બીલી ચઢે છે' ૧૮ પાસ બેસવો, રગ આવવો "કપડાને રગ ચઢયો છે" ૧૯ સિઝાવુ, પોચુ થવુ, બફાવુ 'ભાત ચઢયો છે' ધસવુ, સામે થવુ, કૂચ કરવી 'લશ્કર ચઢયુ છે' ૨૦ ૨૧ ઘેરાવુ, ફેલાવુ 'વરસાદ ચઢયો છે' ૨૨ પીઠ ઉપર બેસવુ, સ્વારી કરવી. ૨૩ ગુસ્સે થવુ, ક્રોધ કરવો ૨૪ સકોચાવુ ઘટવુ 'ધોવાથી ગરમ કપડા ચઢેજ' ફરફરવુ 'વાવટો ચઢયો' ૨૬ ઉચાઇમા વધવુ "મારાથી બે આગળ ચઢે છે" **ચઢતા દહાડા**—આબાદીના દિવસ, ઉદય ૨ (ગર્ભિણી સ્ત્રીને) ગર્ભ રહ્યા પછીના દિવસ. **ચઢી વાગવુ**—મહેકી જવુ,છાકી જવુ, **કીડીઓ ચઢવી**-કામ કરવાનુ મન ન થવુ અભાવ બતાવવો 'તેને કામ કરતા કીડીઓ ચઢે છે' **ચડે ઘોડે**-એક શ્વાસે ને શ્વાસે **પાણી ચઢવુ**-ભરતી આવવી. ૨ ફુલાવુ, ઉશ્કેરાવુ, શૂરાતન આવવુ, **ચઢે તે પડે** દરેક ચીજને અસ્તોદય છે

ચઢાઈ, સ્ત્રી૦ લઢાઇની સ્વારી, હુમલો ૨ ચઢાવ

ચઢાઉ,વિ૦જરા જરામા ફુલાઇ જાય તેવુ,ફુલણજી ૨ ઉદ્ધત, સાહસિક, રીસાળ, ૩ જમીનને માફક આવે તેવુ, ગુણકારી, તેજ ' આ કુવાનુ પાણી ચઢાઉ છે " ૪ બેસવા લાયક " વછેરી ચઢાઉ નથી. " ૫ બીન ઉપયોગી, પડી રહેલુ ' ચઢાઉ જોડો '

ચઢાચઢી, સ્ત્રી૦ સરસાઇ, હરિફાઈ, સ્પર્ધા

ચઢાવ, પુ૦ ઉચુ ચઢવાનુ હોય એવી જગો ૨ ચઢતી, ઉપાડ

ચઢાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ચઢે તેમ કરવુ, એકની ઉં-પર બીજુ મૂકવુ, વધારવુ, લાધવુ ૨ અતિશય ખાવુ પીવુ ૩ ઉશ્કરવુ, ઉત્તેજન આપવુ ૪ ખીલાવવુ, ફુલાવવુ ૫ ખેચવુ,તગ કરવુ ૬ વધારે છુટ આપવી,બહેકાવવુ ૭ કબૂલ કરવુ,સ્વીકારવુ. "તમારૂં બોલવુ હુ માથે ચઢાવુ છુ " ૮ અર્પણ કરવુ, ધરાવવુ "દેવને ફૂલતો ચઢાવ્યા નથી "

ચઢાવો,પુ૦ઉપાડ,વધારો, વૃદ્ધિ ૨ સ્વારી,ચઢાઇ ૩ ઉશ્કેરણી, સીત્કારવુ તે ૪ ઉધલાવો (વરનો)

ચઢિયાતું, વિ૦ વધારે સરસ; ચઢતુ, ઉત્કૃષ્ટ.

ચણકબાબ, ન૦ ચિનિકબાબ, એક જાતના મરી જેવા કદના, લીસા અને ડીંટીઆવાળા ફળ

ચણકચીભડી, સ્ત્રી૦ છોડીઓની એક રમત, બેકી કે કરી [છોડવા ઉપરથી લીધેલુ ઝાકળ

ચણખાર, પુ૦ ચણાનો ખાર. સવારમા ચણાના

ચણગારી-ગી, સ્ત્રી૦ ચીણગારી, તણખો

ચણચણ, અ૦ ચણચણ થાય તેવુ

ચણચણ,, અ૦ તેલપાણીનો પદાર્થ બળતા થતો અવાજ ૨, ગુમડા ઈ૦ મા થતુ દુખ ૩ સ્ત્રી૦ અંતઃકરણમા થતી પશ્ચાતાપની લાગણી તે

ચણચણવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચચણવુ, જુઓ

ચણચણાટ, પુ૦ ચચણવુ તે, બળતરા, દાહ

ચણતર, ન૦ ચઢવાની રીત, ચણવાનુ કામ ૨ ચણવુ તે, બનાવટ, રચના, કૃતિ, ઇમારત

ચણવું, ક્રિ૦ સ૦ ઈંટ પથરા વગેરેને એકપર એક ચુના માટી સાથે બેસતા ગોઠવવુ, કડીઆ કામ કરવુ ૨ નવુ ઉઠાવવુ, બાધવુ, રચવુ ૩ વિણી વિ-ણીને ખાવુ, કણ ચુગવા

ચણા, પુ૦(સ૦ ચણક) કઠોળની એક જાત ૨ દાળીયા (શેકેલા વગર છોડાના ચણા) ચણાના ઝાડ પરથી કૂદી પડયો-(મશ્કરીમા) મોટુ પરાક્રમ કરવુ **વેચીને** ચણા કરવા-વેચી -વટાવી ઉડાવી દેવુ ૨ છેતરી જવુ **ચણા** ચવગાવવા-છેતરવુ, ઠગવુ "તે તને ચણા ચવરાવે તેવો છે " ૨ સતાપવુ, હેરાન કરવુ **ચણા** લઇ ખાવા-જતુ કરવુ, જવા દેવુ. **પાણીમા ચણો** ઓગળવો-પાણીમા ચણો ડૂલે તેમ ડૂબવુ

ચણાદાળ, સ્ત્રી૦ ચણાની દાળ [(વિક્રોક્તિમા)

ચણાપણી,સ્ત્રી૦ચણાના છોડની પોપટાવાળી જુડી

ચણાપાપડી, સ્ત્રી૦ચણાની દાળમા ચાસણી મેળવી બનાવેલી મિઠાઇ

ચણિયારૂ,ન૦ જે ખાડામા બારણા-દરવાજાના ખુણાનો અણિયાળો ભાગ ફરતો રહે છે તે, મિજાગરૂ, લુઓ ૨ કેન્દ્ર, મધ્યબિંદુ **ચણિયારા** ઠેકાણે રાખવા-જીભ વશ રાખવી સભાળીને બોલવુ **ચણિઆયારા** નચાવવા-કટાક્ષ કરવી, આખ મારવી **ચણિયારૂ** ખસી જવુ-ગાડા થવુ, ડાગળી ખસવી ૨ મીજાજ જવો, ગુસ્સે થવુ

ચણિયો,પુ૦ છોડીઓને તથા બાયડીઓને કમ્મરે પહેરવાનુ વસ્ત્ર, ઘાઘરો.

ચણી, સ્ત્રી૦ નાના ચણાની એક જાત

ચણીબોર, ન૦ ચણાના જેવડા નાના બોર

ચણો, પુ૦ ચણાનો દાણો ૨ આછા પીળા અને લીસા છોડાવાળુ અનાજ

ચણોઠી, સ્ત્રી૦એક જાતના વેલાનુ રાતુ ને કાળા મોનુ બી, ગુંજા ચણોઠી કાળી પણ હોય છે ૨ માસાનો આઠમો, ને વાલનો ત્રીજો ભાગ, રા શ્રેન

ચંડ, પુ૦ એ નામનો એક દૈત્ય, ભૈરવ ૨ તાપ

ચંડ, વિ૦ (સ૦) ગુસ્સામા આવી ગયેલુ, ક્રોધાયમાન, તુન્દમિજાજી, ક્રોધી ' ચોગી રાવણ ચંડ. ચોળી યમુના, બહોળી દયા વિસ્તરી ' ૨ ઉગ્ર,ગરમ આકરુ ૩. ઘોર, કઠોર

ચંડાળ,પુ૦(સં૦ ચંડાલ)મા બ્રાહ્મણી ને બાપ શૂદ્ર એ થી થયેલી જાતનો પુરૂષ ૨ ઢેડ,ભંગી

૩ મારો જલ્લાદ ૪ વિ૰ નિર્દય, ઘાતકી ૨ દુષ્ટ, નીચ, પાપી

ચ ડાળચોકડો, સ્ત્રી૰ કાળા કામ કરનારાઓની ટોળી, નઠારા પાપી માણસોનુ ટોળુ

ચ ડાળણ–ણી, સ્ત્રી૰ ચ ડાળની સ્ત્રી, ૨ ઘાતકી કામ કરનારી સ્ત્રી, પાપીણી

ચ ડિકા, સ્ત્રી૦ (સ ૦) ઉગ્રશક્તિ, દુર્ગા દેવી ૨ ભય કર ઘાતકી સ્વભાવની સ્ત્રી, કક શા

ચ ડી સ્ત્રી૰ ચ ડિકા ૨ કર્કશા, તુ દમિજાજી સ્ત્રી, અવળચ ડી

ચ ડીપાઠ, પુ૰ દુર્ગાદેવીનો સ્તોત્ર, સપ્તસતી.

ચ ડુલ, પુ૦ (આ૰સ દ્રક.) અફીણમાથી તૈયાર કરેલો રસ દીવાની ઉપર રાખી નળીની મારફતે એનો ધુમાડો ખેચાય છે ચ ડુલ પીનારને પીતા પીતા લાળ વણી ગળે છે અને પછી તે ઘેનમા બેભાન પડે છે

ચ ડોલ–ળ, પુ૦ એક જાતનુ પક્ષી એ કાળા ર-ગનુ ચકલા જેવડુ હોય છે ૨ ચકડોળ

ચતર ગ, પુ૦ એક જાતનુ વાજુ ૨ એક જાત-નુ ગીત–રાગ ૩ **વિ૦** ચાર ભાગવાળુ

ચતાપાટ, અ૰ બરડો જમીન ઉપર હોય તેમ છતે મોએ

ચતુ –ત્તુ, વિ૦ (ધ૦ દે૰ ચત) વાસો નીચે અને છાતી ઉપર હોય તેવુ, પીઠપર પડેલુ, છતુ ૨ પાધરૂ, મવળુ, ફાયદો થાય તેવુ ચતુ પાટ–પાટલા જેવુ ચતુ

ચતુર, વિ૰ (સ ૰) ચાર ૨ સહેજમા સમજી જાણી જાય તેવુ, હોશિયાર, કાબેલ ૩ આવડત-વાળુ, કાર્યકુશળ ૪ રસિક, ખુબી પિછાનનાર ૫ પક્કુ, લુચ્ચાઇ પારખનારૂ ૫. ધર્ત્ત, ચાલાક

ચતુર ગ–ગી, વિ૦ (સ ૦) તેને ચાર અગ હોય તેવુ (સૈન્ય–ગાયન) ૨ સેતર જ

ચતુરસીમા, સ્ત્રી૰ (સ ૰ચતુ સીમા.) ચારે બાજુની હદ ચારે બાજુઓ

ચતુરસુજાણ, વિ૰ (ચતુર+સુજ્ઞ) 'ચતુર અને ઘણી ઘણી વાતથી જાણીતુ, સમજુક, બુદ્ધિવાળુ, [વિચક્ષણ

ચતુરા, સ્ત્રી૦ (સ ૰) ચતુર સ્ત્રી

ચતુરાઇ, સ્ત્રી૦ (ચાતુર્ય) કામેલિયત, હોશિયારી ૨ યુક્તિ શોધવાની અને રસ સમજવાની જે શક્તિ તે ૩ પક્કાઇ, ખધાઇ.

ચતુરાનન, પુ૦ (સ૦ ચતુર+આનન–મો) ચાર મુખ જેને છે તે, બ્રહ્મા

ચતુર્ગુણ, વિ૰ (સ ૦) ચોગણુ, ચારગણુ.

ચતુર્ઘાત, પુ૦ કોઇ સખ્યાને તેજ સંખ્યાએ ત્રણ વાર ગુણ્યાથી જે નવી ચોથી સંખ્યા થાય તે, (૨ એનો ચતુર્ઘાત ૨×૨×૨×૨=૧૬)

ચતુર્થ, વિ૦ (સ ૦) ચોથો ભાગ ૨ ચોથુ.

ચતુર્થાંશ, પુ૰ (સ ૦) ચોથો ભાગ–હિસ્સો પાભાગ

ચતુર્થાશ્રમ, પુ૰ સ ૰) ચોથો આશ્રમ, સ ન્યાસાશ્રમ

ચતુર્થી, સ્ત્રી૦ (સ ૰) પખવાડિયાનો ૪ થો દહાડો, ચોથ, ૨ ચોથી વિભક્તિ (વ્યાકરણમા)

ચતુર્દશ, વિ૰ (સ ૰) ચાર ને દશ, ચૌદ.

ચતુર્દશી, (સ ૰) ચૌદશ [ચારગણુ

ચતુર્દળ વિ૰ ચાર પાનનુ–પાખડીવાળુ. ૨

ચતુર્ધા, અ૦ (સ ૦) ચાર પ્રકારે–ચાર રીતથી

ચતુર્ભુજ, વિ૰ (સ ૰) જેને ચાર હાથ હોય તેવુ (વિષ્ણુ દેવદેવી ઇ૰) ૨ જેના હાથ પીઠ તરફ બાધેલા હોય તેવુ, બદી ચતુર્ભુજ કરવુ–કેદ કરવુ, બ દીવાન બનાવવુ [ચોમાસુ

ચતુર્માસ, પુ૦ (સ ૦) વરસાદના ચાર મહિના,

ચતુર્મુખ, વિ૰ ચારમુખને ચારહાથવાળું, ૨ વિષ્ણુ

ચતુર્વર્ણ, સ્ત્રી૰ (સ ૦) ચાર જાતના લોક

ચતુર્વેદી, વિ૦ ચારે વેદને જાણનાર.

ચતુર્વિધ, વિ૰ (સ ૦) ચાર પ્રકારનુ ૨ બહુ પ્રકારનુ

ચતુષ્કોણ, ન૦ (સ ૦) ચાર ખુણા વાળી આકૃતિ ૨ **વિ૦** ચોખુણુ, ચોરસ, ચોખ ડુ

ચતુષ્ટય, ન૦ (સ ૦) ચારનુ ઝુમખુ, ચારનો સમુદાય.

ચતુષ્પદ, ન૦ (સ ૰) ચાર પગનુ પ્રાણી, પશુ ૨ ચાર ચરણનુ વૃત (કવિતામા) ૩ એ નામનુ એક કરણ

ચત્રભુજ, વિ૰ ચતુર્ભુજ, જુઓ

ચનમનિયાં, ન૦ ગદબદિયા ૨ લહેર, ચેનબાજી.

ચનિક, અ૦ ક્ષણિક " વળી ધરેણા ધર, ચનિક કરી ચણાવે"–કૃષ્ણ

ચનોઠી, સ્ત્રી૦ ચણોઠી

ચન્ત, પુ૦ (સં૦)સ્વામી, પ્રીતમ ૨ સ્ત્રી૦ ચિંતા, ધ્યાન,કાળજી ૩ ન૦ ચિત્ત,જુઓ "જે સુણ્યેથી જન દયા પ્રીતમ, કૃષ્ણપદ રહે ચંત"–દયા૦

ચંતની,સ્ત્રી૦ વલ્લભા પ્રિયા, લલના 'ચંતની કેરા ચોર કહેવાણા, તેની માથે કરો ઝીણી તાડો'

ચંદ, પુ૦, ચંદ્ર,ચાંદો ૨ ચાલ્લો.

ચંદ, વિ૦ (ફા૦) થોડુંજ જૂજ ૨ થોડીવારનું ક્ષણભંગુર "જોબન ચંદ રોજકા ચટકા"

ચંદન, ન૦(સં૦)સુખડનું ઝાડ–લાકડું ૨ ઘસેલી સુખડ ૩ ટીલું, તિલક ૪ સુગંધીવાળો લેપ

ચંદનઘો, સ્ત્રી૦ ટાચકા જેવું પણ મો પાતળું ને ઉછળીને કરડે છે તેનું જાનવર

ચંદનચુડી, સ્ત્રી.પુ૦ નકસીદાર ચુડી

ચંદનહાર, પુ૦ એક જાતનું કોટનું ઘરેણું

ચંદની સ્ત્રી૦ (સં૦ ચંદ્ર–પ્રકાશવું) અજવાળું, જ્યોત્સના કૌમુદી, ચાંદરણું ૨ ચંદરવો વિતાન છત ૩ ચંદન ભરવાની કટોરી, તગકડી ૪ બારમાસી ફૂલ છોડ

ચંદરવો, પુ૦ છતનું ૨ંગબેરંગી જાડું કપડું છત
ચંદરવો બાંધવો—જાહેર કરવું,ચારે તરફ પ્રખ્યાતિ કરવી, અમુક બાબતની કીર્તિ ગજાવી મૂકવી ૨ ફજેત કરવું, ભવાડો કરવો

ચંદ્રસ-રૂસ, પુ૦ ચંદ્રુસ, જુઓ

ચંદા, સ્ત્રી૦ ચંદ્રની, ચાંદરણું ૩ ચંદ્રના જેવા દેખાવનું તે, સુંદર ગોળ આકાર **ચંદાવા ચઢવું**–કાંઇક અંશે વધવું (સરસાઈમાં) 'એના કરતા ચંદાવા ચઢે એવો છે' [હલ્લો પડવો

ચંદાવું, ક્રિ૦અ૦ કહોવાણ લાગવું સડાનો ચાં-

ચંદી, સ્ત્રી૦ ઘોડા બળદને અપાતો સુકો દાણો **ચંદી ચઢવી**–ખૂબ ખાઇપી અલમસ્ત બનવું ૨ લાંચ મળવી [પાઘડી, ઈ૦)

ચંદેરી, વિ૦ એ નામના શેહેરમાં બનેલું (માલ,

ચંદો,પુ૦(સં૦ચંદ્ર)ચંદ્ર, ચાંદો ૨ ધાતુના પતરા ઉપર લખી આપેલું મક્ષીસનામું ૩ ચહેરો,મુખવટો ૪ ચંદ્રમા જેવો ગોળ આકાર 'ટોપીનો ચંદો' ૫, મહોર, છાપ, ચાલ્લો

ચંદ્ર, પુ૦ (સં૦) સૂર્ય મંડળનો નવગ્રહમાંનો એક શશી ૨ ઉપગ્રહ ગ્રહની આસપાસ ફરનારો નાનો ગ્રહ ૨ ક્ષુદ્રણું,ટપકું બિંદુ ૩ ચાંદલો ૪ એકની સંજ્ઞા

ચંદ્રક, પુ૦(સં૦)ચાંદો,ચાંદલો ૨ મોરના પિંછાની આંખ ૩ મહોર છાપવાળો સિક્કો ૪ ટીલડી, બિંદુ, ટપકું, કીકી

ચંદ્રકળા,સ્ત્રી૦(સં૦)એક ગોળ-બિમ્બનો સોળમો ભાગ તે,૨ સ્ત્રીઓને પહેરવાનું એક જાતનું કાળું સુતરાઉ કપડું ૩ કિરણ,જ્યોતિ ૪ ચાક

ચંદ્રકાન્ત, પુ૦ (સં૦) એક જાતનો પત્થર એમ કહેવાય છે કે તે,ચંદ્રના કિરણો કરી બંધાઇ ગયેથી બને છે અને તેને ચંદ્રપ્રકાશમાં લાવવાથી તેમાંથી પાણી ઝરે છે. [પંદર અક્ષરનું એક વ્રત

ચંદ્રકાંતા, પુ૦ (સં૦) ચંદ્રની સ્ત્રી ૨ રાત્રિ ૩

ચંદ્રગ્રહણ, ન૦(સં૦)ચંદ્રનું ગ્રહણ જ્યારે પૃથ્વી ફરતી ફરતી સૂર્ય ચંદ્રની વચમાં આવી જાય છે અને સૂર્યનો પ્રકાશ ચંદ્રપર પડતો બંધ થાય છે ત્યારે ચંદ્રગ્રહણ થયું કહેવાય છે ૨ મુખ ઉતરી જવું તે, ગમગીનીની છાયા દેખાવી તે

ચંદ્રચૂડ,પુ૦(સં૦) શિવ, મહાદેવ

ચંદ્રજ્યોતિ,સ્ત્રી૦(સં૦)ચંદની, ચંદ્રપ્રભા ૨ બપોરિયું, એક જાતની આતસબાજી

ચંદ્રદ્યુતિ, પુ૦ ચંદન, સુખડ ૨ ચંદ્રનો પ્રકાશ

ચંદ્રપુત્ર, પુ૦ (સં૦) બુધ

ચંદ્રપ્રભા, સ્ત્રી૦(સં૦)ચંદ્રજ્યોતિ,ચંદની,ચંદ્રિકા

ચંદ્રબિંદુ, ન૦ (સં૦) અનુનાસિક અવાજની નિશાની ँ, ગોળ ટપકું

ચંદ્રબિંબ, ન૦ (સં૦) ચંદ્રનું પરિઘ ૨ ચંદ્રમંડળ

ચંદ્રમણિ, પુ૦ ચંદ્રકાન્ત ૨ સ્ફટિકનો મણકો

ચંદ્રમંડળ,ન૦ ચંદ્ર અને તેની આસપાસના તારા ૨ ચંદ્રનો આકાર

ચંદ્રમા, પુ૦ (સં૦) ચંદ્ર,ચાંદો, ચાંદ, શશી

ચંદ્રમુખી, વિ૦ (સં૦) ચંદ્રના જેવા મોવાળી, ચંદ્રવદની ૨ ચંદ્રપ્રકાશમાં ખીલતા ફૂલની વેલ

ચંદ્રમૌલિ, પુ૦ (સં૦) શિવ,મહાદેવ, ચંદ્રચૂડ.

ચંદ્રલેખા, સ્ત્રી૦ (સં૦) એક જાતનો છોડવો.૨.

ચ દ્રની કોર ૩ એક રાગ-વ્રત

ચ દ્રવદના, વિ૦ (સ ૦) ચ દ્રના જેવુ સુ દર છે વદન જેનુ તે ચ દ્રમુખી

ચ દ્રવાર, પુ૦ સોમવાર [ભાગ,

ચ દ્રશાળા, સ્ત્રી૦ અગાશી ધાબુ વગ ઉપરનો ખુલ્લો

ચ દ્રશેખર, (સ ૦) શિવ, મહાદેવ

ચ દ્રસ, ન૦ રાળ, એક ઝાડનો સુગ ધીદાર ગુ દર

ચ દ્રાવળા, પુ૦ કવિતાની એક રચના

ચ દ્રાવળી, સ્ત્રી૦ છ દ, કવિતાની એક રચના

ચંદ્રિકા, સ્ત્રી૦(સ ૦) ચાદરણુ, ચાદની ચ દ્ર પ્રકાશ ૨ ટીલડી, ફીકી ૩ મોરપિછની આખ

ચ દુસ, ન૦ (**આ૦ સન્દીક**) એક જાતના ઝાડનો ગુ દર, રાળ એ પાણીમા ઓગળતુ નથી પણ તેલમા ઓગળે છે [વાળુ રસાયણ

ચ દ્રોદય, પુ૦ (સ૦) ચ દ્રનુ ઉગવુ તે ૨ પારા-

ચપ, અ૦ (**સ ૦ ચપ્**) મુગુ રહે, છાનુ રહે, ન બોલ, એમ જે કહેવુ તે ૨ ચૂપ રહેવાની નાકે આગળી અડકાડી કરેલી મજ્ઞા-ઉદ્ગાર [કલુ ચાદવુ

ચપકલુ, વિ૦ માટીની થાળી-વાટકો ૨ છમ

ચપકાવવુ ક્રિ૦ સ૦ મીણુ વગેરેને ઉનુ કરી દાબવુ ચાપવુ ૨ દાળ વગેરેમા કડછી ઉની કરી બોળી, વઘાર કરવો

ચપકો, પુ૦ ડામ ૨ ફૂટકાનુ દુ ખ ૩ દ ડા ચાટકો

ચપચપ, અ૦ ઝડપથી, એકદમ, ટપટપ ૨ એલગામ

ચપચપુ, વિ૦ ચીકણુ ને ભીનુ, ગદગદુ

ચપટ, વિ૦ ચપ્પટ, જુઓ **ચપટ** થવુ—દબાઈ જવુ, પડી ભાગવુ જમીન દોસ્ત થવુ, ખરાબ થવુ, પાયમાલ થવુ

ચપટવુ, ક્રિ૦ સ૦ સજડ કરવુ, બેસી જાય તેમ કરવુ

ચપટાવુ, ક્રિ૦ અ૦ દબાવુ ૨ નુકસાનમા આવવુ

ચપટી, સ્ત્રી૦ (સ ચપેટિકા) અગુઠો અને તેની પાસેની આગળી એ બેની વચમા દબાયેલુ તે, ચમટી 'તપખીરની ચપટી ' ૨ એ બે ભાગની અદર માય તેટલુ તે, જરાક " ચપટી ધૂળ " ૩ અગુઠા સાથે વચલી આગળીનુ ટેરવુ દબાવી ઘસવાથી જે અવાજ થાય છે તે ૪. જેટલી વારમા એ અવાજ થઈ જય તેટલો સમય, આખના પોપચાનુ હાલવુ થાય તેટલો વખત, પલક ૫ ચુગલ, દાવ પેચ **ચપટીમા**—સહજમા, જરા વારમા, ૨ ચુગલમા ૩ સપાટાબ ધ, સત્વર **ચપટીમાં** ઉરાડવુ—ન લેખવવુ, હસી કાઢવુ ૨ મશ્કરીમા કરવી પી જવુ **ચપટી** વગાડવી—ઝટપટ કરવા મજ્ઞા કરવી **ચપટીમાં** લેવુ—કબજે કરવુ, દાવમા આણવુ

ચપટીયાગળુ, વિ૦ જરાક, થોડુ.

ચપટુ, વિ૦ (**સ ૦ ચપટ**) બેઠેલુ-દબાયેલુ 'ચીના લોકોના નાક ચપટા હોય છે' [કરવુ

ચપડવુ, ક્રિ૦ સ૦ (તાર, ઇ૦) ટીપી ચપટુ

ચપડાલાખ, સ્ત્રી લાખને શુદ્ધ કરી ચપટી લાકડીઓ કરેલી તે [ચોરી જવુ ૩ ચપડે તેમ કરવુ

ચપડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સપાટાબ ધ ખાઇ જવુ ૨

ચપડિયો, પુ૦ બાલ્યુ ચપડનારો સોના રૂપાને એકઠુ કરી ટીપનારો

ચપડી, સ્ત્રી૦ લાખ ૨ વિ૦ ચાર પડવાળુ

ચપણ, ન૦ ચપણુ બટેરુ, ચપણિયુ

ચપણુ, ન૦ બટેરુ, મકોરુ રામપાતર, કાદલો,

ચપરાસ, સ્ત્રી૦ (**ફા૦ ચપ+રાસ્ત**) બડાઇ, ફૂલ પતરાજ ૨ (**હિ ૦**) સિપાઇના પટાની પિત્તળની તખતી, પટો ૩ મિજાગરુ, બરડવુ

ચપરાસી, સ્ત્રી૦ બડાઇ, પતરાજ, ફૂલ ૨ નોકર પટાવળો, સિપાઈ ૩ દૂત, કાસદ [મોટુ કોડિયુ

ચપસવુ, ક્રિ૦ સ૦ (**ફા૦ ચપસીદન્**) સખત બાધવુ ચગદવુ, ચાપવુ

ચપળ, વિ૦ (સ ૦) ચાલાક, ચ ચળ, તેજ, ઉદ્યોગી

ચપળતા, સ્ત્રી૦ ચ ચળાઈ, તેજી, ચાલાકી ચ ચળતા 'ચપળાની પેઠે ચપળતાથી ત્રણે અલોપ થયા" —**પ્રેમા૦** [ખલા, કટાક્ષ

ચપળો, ન૦ આખ મિચામણા આખના ફરૂ-

ચપળા, સ્ત્રી૦ (**સ ૦**) વીજ, વિદ્યુત, વીજળી, દામિની ૨ ચપળ સ્ત્રી ૩ લક્ષ્મી

ચપળાઇ, સ્ત્રી૦ ચપળપણુ, ચ ચળતા

ચપાચપ, અ૦ મુગામુગા પણ ઝટઝટ. ૨ ઝડપથી ૩ અનાજ ન થતો હોય તેવી સ્થિતિમા

ચપાટવુ-ટી જવુ, ક્રિ૦ સ૦ સપાટાબ ધ ખાઇ

જવુ, ઝપાટવુ, ખૂબ ખાવુ
ચપાટી, સ્ત્રી૦ ચાર પડવાળી રોટલી, ભાખરી, રોટલો
ચપેટી, સ્ત્રી૦ ઝપાટો, સક્ર ૨ ધક્કો, નુકસાન, આફત, દબાણ ૩ કબજો, ઝપાટો, દોડ, સપાટો
ચપોચપ, અ૦ ઉપરા ઉપરી, સપાટાબંધ, વારાફરતી
ચપ્પ, અ૦ ચૂપ, ચપ
ચપ્પટ, અ૦ ગાડ ગોઠવી ખુલાસેથી બેઠેલુ હોય તેમ, પલાંઠીવાળીને ૨ દબાઈ ગયુ હોય તેમ
ચપ્પણ–ણિયું, ન૦ ચપણુ, જુઓ [કલમતરાસ
ચપ્પુ, ન૦ કલમ ઘડવાની ધારવાળી છરી ચાકુ,
ચમકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચમકવુ ઝબકવુ
ચમકારો, પુ૦ ઝબકારો, ચમકારો
ચબકાવવુ, ક્રિ૦સ૦ ડામ દેવો ચોપવુ ચપકો દેવો, બાળવુ ૨ ચોટાડવુ, ચોઢવુ ચપકાવવુ
ચબકો, પુ૦ ડામ ચપકો
ચબડચબડ, વિ૦ જેમતેમ, વગર વિચાર્યું, ચપચપ
ચમરકી, (ખી), સ્ત્રી૦ છમરકી, કાગળનો નાનો કડકો, ચિઠ્ઠી [કણુ, વાચાળ
ચમરાક, વિ૦ ચપળ, ચચળ, ૨, હોશિયાર બોલ
ચમાં, સ્ત્રી૦ જુબાન, શબ્દ, જીભ ચબા ઉપડી નહિ—એક શબ્દ પણ બોલાયો નહિ ચમાં કરવુ—ચે ચુ કરવુ, બોલવુ
ચમાવલુ, વિ૦ દોઢડહાપુ, ચાપલુ ચિબાવલુ
ચબુતરી, સ્ત્રી૦ ભવાયાની એક જાત, એક જાતના માગણ.
ચબુતરો, પુ૦ પોલિસના સિપાઈઓ રહેતા હોય તે જગો ચાવડી ગેટ, ચોકી ૨ કર લેવાની ચોકી, માડવી ૩ બેઠક માટે કરેલો ઓટલો, ચોતરો ૪ પરવડી, પરબની બેઠક.
ચબુરિયો, પુ૦ હિંચકો ૨ હિચકાવાળી ખાટ
ચબોલા, પુ૦ સામસામા ટાણાના વચન કહેવા તે, ધાવ, સમસ્યા, પૂરતીઓ.
ચબોળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગાળો ભાડવી ૨ ઝબકોળવુ
ચભડચભડ, અ૦ કણુકીદાર વસ્તુ ખાતા થતો અવાજ [બોલચાલ થવી
ચભડવુ, ક્રિ૦અ૦ ખીજવુ, ગુસ્સે થવુ, સામસામા
ચભડાટ, પુ૦ કાસ લડાઈ, બોલચાલ

ચમક, સ્ત્રી૦ ચળકાટ, તેજનો ઝબુકો, ઝબકારો ૨ એકાએક ધ્રુજારી થવી, સાધા ખેચાવા, દાત પિસાઈ જવા, મોઢે ફીણ આવા, ઇ૦નો જે આજાર તે ૩ ચોકી એકાએક ગભરાઈને ઉઠવુ તે ૪ ગભરાટ "બાજીરાવની ચમક હજી ભાગી ન હતી" ૫ ચમક પત્થરની લોઢુ ખેચવાની શક્તિ, આકર્ષણનો ગુણ ૬ ફાટ, બહેક, તનમનાટ
ચમકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભટકવુ, ઝબકવુ, ચોકવુ ૨ ઝગમગવુ, ચકચકવુ, તેજ મારવુ, ઝબુકવુ ૩ તગતગવુ પ્રકાશવુ ઝળકવુ ૪ પ્રસિદ્ધિ થવી, વધવુ ૫ ફાટી જવુ, દુર્ગુણે ચઢવુ, વકવુ [ચાપાકળી
ચમકળી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓની કોટનુ એક ઘરેણુ,
ચમકાટ, પુ૦ ચમકારો, ઝબકારો ૨ ગાડપણુ, બેભાનપણુ ૩ વકવુ તે, ફાટ, તોર, તનમનાટ
ચમકારો, પુ૦ દેખાઈને જતો રહે એવો પ્રકાશ, ઝબકારો, ઝગીકાટ ૨ ચમચમ થતો અવાજ
ચમકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ બિવરાવવુ, ધમકાવવુ ૨ મારવુ શિક્ષા કરવી. ૩ ચમકે તેમ કરવુ, ભડકાવવુ ૪ ફટાડવુ, ચમકી જાય તેમ કરવુ
ચમકી, સ્ત્રી૦ છડી, નેતર
ચમચક, પુ૦ પતગના એક ખુણે જુદા રગનો જે ચોખડો કાગળ ચોઢી પુછડી વળગાડે છે તે
ચમચમ, સ્ત્રી૦ ચમચમવુ તે બળતરા, ઝમઝમ, રવરવ ૨ જોડાનો અવાજ
ચમચમવુ, ક્રિ૦ અ૦ રહી રહીને બળતરા થવી ૨ ચમચમ અવાજ થવા
ચમચમાટ, પુ૦ બળતરા દાહ. ૨ ચમચમ થવુ તે ૩ તનમનાટ, ચમકાર
ચમચી, સ્ત્રી૦ (મ૦ ચચી) સોપારી, તમાકુ ઇ૦ રાખવાની ખાનાવાળી કોથળી, ખલેચી, વાટવો ૨ નાનો ચમચો ૩ ચુનો અત્તર ચોપડવાની સળી
ચમચો, પુ૦ (સ૦ ચમસ) ધાતુનો–કાચનો ચાડુ અને દાડી વાળો એક ઘાટ, નાની કડછી
ચમટી, સ્ત્રી૦ ચપટી, ચુટી ૨ થોડીક ચામડી બેપાસના દબાણમા આવવી તે
ચમટો, પુ૦ અગુઠો અને તેની જોડેની આગળી એ બેથી ચામડી ખેચી આબળવી તે ચુટલો ૨,

વેરાગી લોકોનો લાંબો ડંડીવાળો ચીપિયો ૩ જે ઓજારથી હજામ વાળ કુપે છે તે.

ચમડપોસ, ન૦ ચામડાનુ આચ્છાદાન-ઢાકણુ

ચમડી, સ્ત્રી૦ ચામડી, ત્વચા ખાલ

ચમત્કાર, પુ૦ (સ૦) આશ્ચર્ય નવાઇ, કોતુક ૨ આશ્ચર્ય-નવાઇ લાગે તેવો દેખાવ-વિચાર અદ્દભુત બનાવ ૩ કૈવત, ગુણ, અસર ૪ કરામત અલૌકિક ક્રિયા

ચમત્કારિક-રી, વિ૦ (સ૦) અજબ પમાડે તેવુ આનંદ ઉપજાવે તેવુ નવાઈનુ, અદ્દભુત અજાયબ જેવુ, આશ્ચર્યકારક, વિસ્મયોત્પાદક

ચમત્કૃતિ, સ્ત્રી૦ આશ્ચર્ય પમાડે તેવી રીત-કૃતિ, આશ્ચર્ય, વિસ્મય [૨ ગરાગ, આનંદ, ચેનબાજી

ચમન, ન૦ (ફા૦) બાગ, બગીચો, ફૂલવાડી ૨ ખુશાલી,

ચમનબંદી, સ્ત્રી૦ બાગાઇત બાગકામ

ચમર પુ૦ **ચમ્મર,** જુઓ

ચમરકઠા, વિ૦ જરા ગાતા ધોળા (વઉ)

ચમરખુ, ન૦ રેંટીઆમા જે ચામડાના કડકામા ત્રાક ઘાલેલી હોય છે તે

ચમરબંધ-ધી, વિ૦ ગરીબ, ચામડાનો પટો બાંધનાર વેયવાન નજરછોટો વાળનાર

ચમરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગેમાવાળી જાતની માજર, મજરી મકાઈ, ઘઉ વગેરેના છોડ ઉપર કે ઘાસ ઉપર ફુમતી જેવુ જે આવ છે તે ૨ ફૂલ-રેશમનો બનાવેલો ચાટ જે હિંડોળા ઉપર લટકતો હોય છે તે ૩ અમોડ ઘાલવાની નાડાછડી ૪ માખી વગેરે ઉગાડવાની ઘોડાના વાળની બનાવેલી ચામર [પલાશના લાકડાનો)

ચમસ, પુ૦ (સ૦) સોમરસ પીવાનો પ્યાલો

ચમાર, પુ૦ (સ૦ ચર્મકાર) જનાવરની ખાલને સાફ કરનારા ખાલપો ૨ એક ગદ્દ જાત

ચમૂ, સ્ત્રી૦ સેના ફોજ, લશ્કર

ચમેલી, સ્ત્રી૦ **ચંપેલી,** જુઓ

ચંપક, (સ૦) ચંપો

ચંપ-વર્ણું, વિ૦ ચંપાના રંગનુ

ચંપત થવુ, ક્રિ૦ અ૦ નાસી જવુ, છટકી જવુ

ચંપલ, ન૦ એક જાતનો જોડો-એને પાનીએ અને અંગુઠો આગળા ભેરવવાના નાકા હોય છે

ચંપાવરણુ, વિ૦ ચંપાના ફૂલના રંગ જેવુ, પિળાશ ઉપર ગોરુ ચપકવણુ

ચંપાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ દબાવવુ, ચંપી કરાવવી ખુંદાવવુ, મસળાવવુ ૨ પિસાવવુ, કચરાવવુ

ચંપી, સ્ત્રી૦ પગ અથવા આખા શરીરને હાથથી દબાવરાવવુ તે, ચાકરી, સવાહન

ચંપૂ, ન૦ (સં૦) લાંબા લાંબા પ્રૌઢ ગદ્યના ફકરા અને વચમા વચમા પદ્ય હોય એવી જે ગ્રંથ રચના તે ૨ ચંપો [ધોળા ફૂલ અથવા તેનો વેલો.

ચંપેલી-બેલી, સ્ત્રી૦ એક જાતના સુગંધિવાળા

ચંપો, પુ૦ (સ૦ **ચમ્પક**) એક જાતનુ ખુશબોદાર પીળુ ફૂલ ભ્રમરો આ ફૂલો ઉપર જતા નથી

ચંબુ, પુ૦ (સ૦ કમ્બૂ) ઉંચી સાંકડી ડોકવાળુ લેલા પેટનુ વાસણુ ૨ લોટવો કુંજો

ચંબુડી, સ્ત્રી૦ નાનો લોટવો

ચમ્મડ, વિ૦ ચામડા જેવુ, ચીકણુ, મજબુત

ચમ્મર, ન૦ (સ૦ **ચામર**) હિમાલયમા થતી એક ગાયના પુછડાના વાળની જે દેવગુરૂ ઉપર ફેરવવામા આવતી ચમરી તે ૨ મચ્છર ઉરાડવાની વાળની બનાવેલી ચમરી ૨ હાજા, ગાત્ર

ચમ્મરબંધ, પુ૦ કમ્મરબંધ, પટો ૨ વિ૦ શરીર, કમ્મરે પટો બાંધનાર

ચમ્મરબંધી, વિ૦ બહાદુર, શૂરવીર "ચમ્મરબંધીના ચમ્મર વછોડી નાખે એવો નાર"

ચય, પુ૦ (સ૦) ઢગલો, રાશિ

ચચણવુ, ક્રિ૦ સ૦ કચણવુ, ઉંઘમા દાત કકડાવવા

ચર, સ્ત્રી૦ કિલ્લાની આસ પાસ ખોદેલી ખાઈ, ખાડી (પાણી ભરેલુ હોય અથવા જોઈએ ત્યારે દરિયાનુ પાણી તેમા આવી શકતુ હોય તે) ૨ ભાઠુ ૩ ચૂલ તમાણુ

ચર, ન૦ પૃથ્વી ગતિ કરતા કરતા આકાશ વખતો નિરાઈ થવાનુ કારણ, મધ્ય રેખાથી યામ્યોત્તર અન્તર તે ૨ ચરવાનુ તે 'ગૌચર'

ચરુ, પુ૦ હોમ નિમિત્ત રાંધેલુ જે અન્ન તે ૨ દૂત બાતમીદાર ચાર

ચર વિ૦ (સ૦) જતુ ફરતુ ગમન કરનાર, ફરનાર,

"જલચર" ૨ જંગમ ૩ ચચળ
ચરક, ન૦ કોલ, ગેરડી પીલવાનો સચો ૨ **સ્ત્રી૦** છોકરાંની એક રમત, ખોબીલુ, ૨ પક્ષીની હગાર
ચરકણુ, વિ૦ બીકણુ,ચરકી જાય તેવુ ડરકણુ
ચરકણુ, વિ૦ વારે વડીએ ચરકે-હગે તેવુ સરકણુ, હગાળવુ
ચરકલુ, ન૦ ચકલુ ચલ્લુ [રહી રહીને હગવુ
ચરકવુ,ક્રિ૦અ૦ વારવાર જરા જરા મળ કાઢવો,
ચરકીડો,પુ૦(ફા૦ ચરખ) ચરખો 'સુણ સાહેલી, ચરકીડો તારો રે રુણઝુણ બોલે ' ૨ મચાડો ૩ કપાસ લોઢવાનો સચો [તીખુ લાગે તેવુ
ચરકુ, વિ૦ સ્વાદમાં ખરાબ થયેલુ કડવુ આકરુ
ચરખ, પુ૦ (ફા૦) સરેડો ૨ રેંટ
ચરખો, પુ૦ (ફા૦ ચરખ) કપાસ પીલવાનો રેંટિયો ૨ રૂમાથી સુતર કાપડ બનાવવાનો મોટો સાચો ૩ ખરાદીનુ ચાક ખરાદ,મચાડો
ચરખી, સ્ત્રી૦ નાનો ચરખો ૨ પવનચક્કી ૩
ચરચર, અ૦ એવો અવાજ [ફરતી, ફરકી
ચરચર, ન૦ બળતરા,ચામડી ઉપર થતી બળતી પીડા ૨ ચિંતા, કાળજી ફિકર
ચરચરવુ, ક્રિ૦ અ૦ બળવુ બળતરા થવી ૨ ચરચર અવાજ થવો
ચરચવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ચર્ચ)ચુંથવુ,ચહેરવુ ૨ ચર્ચા કરવી,વાદવિવાદ કરવો ૩ ચોપડવુ લેપ કરવો ૪ પૂજા કરવી
ચરચા,સ્ત્રી૦(સ૦ચર્ચા)ઉહાપોહ, વાર્તાલાપ,ચર્ચા સારી પેઠે વાત ચાલવી-ચુંથાવી તે "આજકાલ સ્વદેશી માલના ઉત્તેજનની ચરચા ચાલે છે" ૨ એક બીજા સાથે સામસામી તકરાર ચાલવી-વાદ વિવાદ થવા તે, વાદ ૩ ટીકા, નિંદા ગીબત ૩ લેપ, અર્ચા [નાર, વિવેચક, ટીકાકાર
ચરચાપતરી (ચર્ચાપત્રિ,), **વિ૦** ચર્ચાપત્ર લખ-
ચરચાપત્ર, (ચર્ચાપત્ર), **ન૦** ટીકારૂપ લેખ,વિગતવાર ઊહાપોહવાળુ વર્તમાન પત્રમા લખેલુ લખાણુ
ચરચાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચર્ચા ચલાવરાવવી, ચર્ચા થાય તેમ કરવુ [થવી, ગવાવુ ૨ ચર્ચા થવી
ચરચાવુ, ક્રિ૦ અ૦ લોકોમા વગોવાવુ, નિંદા

ચરડકો, પુ૦ ફિકર, ચિંતા, ત્રાસકો, મનમાં બળે તેવી લાગણી, ચેડકો
ચરડવુ, ક્રિ૦ સ૦ પટે ફાડવુ, ચીરવુ
ચરડવો, પુ૦ માટીનો લોટો,ચૈડવો.
ચરડાવુ,ક્રિ૦અ૦ઉભુ પટે ફાટવુ, ચિરાઈ જવુ
ચરણ, પુ૦ (સ૦) પ્રાણીઓને જે ચાલવાનો અવયવ તે, પગ, ટાટિયો **ચરણની** રજ-કંઈ લેખામાનહિ તેવુ, અધીન,તાબેદાર **ચરણે** લાગવુ -પગે લાગવુ નમન કરવુ ૨ કવિતા-શ્લોકની કડી,ટૂક,પદ ૩ ચોથો ભાગ, ચતુર્થાંશ **ચરણે** લાગવુ -પગે પડવુ, સાષ્ટાંગ નમન કરવુ **ચરણ** સેવવા -ચરણની પૂજા કરવી ૨ તાબેદાર થઈ રહેવુ
ચરણવુ, ક્રિ૦ સ૦ આકવુ,ડામવુ ૨ ઉનવાવુ ચચણવુ, દુખનો ટહકારો કરવો [તિ, પાદવંદન
ચરણસ્પર્શ, પુ૦ (સ૦) પગે અડી વંદન કરવુ
ચરણામૃત,ન૦ (સ૦) ચરણનુ અમૃત-દેવગુરુના પગ ધોયલુ પાણી ૨ દૂધ, દહિં, ઘી મધ અને પાણી વગેરેમા મૂર્ત્તિને સ્નાન કરાવ્યુ હોય તે
ચરણારવિંદ,ન૦ (સ૦) ચરણકમળ, પાદાબ્જ "જનક ઋષિના ચરણારવિંદમા પડયો."
ચરણીઓ-ણો, પુ૦ ઘાઘરો
ચરણોદક, ન૦ (સ૦)પગ ધોયલુ પાણી, પાદોદક
ચરન્દ,ન૦ ચોપગુ જનાવર,પશુ
ચરપણ, ન૦ ચિકાશ,કૃપણતા. [જેવી વૃત્તિ
ચરપણવેડા, પુ૦ કંજુસાઈ,મખીલપણુ, કૃપણતા
ચરપી, વિ૦ કંજુસ, બખીલ, કૃપણ
ચરફડાટ, પુ૦ ચડભડાટ, જુઓ
ચરબી, સ્ત્રી૦(ફા૦) પ્રાણીઓના માસમા રહેલો તેલી ચીકટ પદાર્થ, ચિકાશ ૨ મદ, પતરાજ, ચામોદી ૩ મેદ **.ચરબી** ચઢવી -મદ થવો,ચામોદી વધવી ૨ મેદ થવો
ચરભક-ક્ષ, ન૦(સ૦) લગ્નને બીજે દિવસે વર કન્યા કંસાર જમે છે તે ૨ હોમ માટે રાંધેલુ અન્ન વરકન્યાએ એક બીજાને જમાડવુ તે
ચરભડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચડભડવુ, જુઓ
ચરમ,સ્ત્રી૦ચર્મ ૨ **પુ૦** કરમ,પેટમા થતા જીવનો ગોળો ૩ **ન૦** મમદળિયો "વળતો ખડગ,ચરમ

લેઇ દોડિયો,રીસે કાપ્યો છે અત્ય"—દયા૦
ચરરર, અ૦ કપડું, કાગળ જોરથી ફાડતા થતો અવાજ ૨ પ્રેમ શોક, ભય,વગેરેના જોસ્સાથી જે ચિચરવટો પેદા થાય છે તે
ચરવળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચળવળવું,જુઓ
ચરવાદાર, પુ૦ ઘોડાની ચાકરી કરનારો,રાવત
ચરવી, સ્ત્રી૦ નાનો ચરૂ ૨ દેગડી
ચરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘાસ વગેરે ખાવું (પશુએ) ૨ દાણા ખાવા (પક્ષીએ)૩ ગુજરાન કરવું,પેદા કરવું, રળવું 'ફરે તે ચરે'
ચરસ, પુ૦ ગાજાનો અર્ક ૨ છંદ,ભ્રમન, નાદ
ચરસાચરસી, સ્ત્રી૦ ચડસાચડસી
ચરાઈ, સ્ત્રી૦ ઢોર ચારવાની મજુરી ચરામણી
ચરાગ, પુ૦ (ફા૦) દીવો, બત્તી, ચિરાગ
ચરાચર, વિ૦ (સ૦) જંગમ અને સ્થાવર ૨ ચેતન અને જડ.
ચરાચર,ન૦ સ્થાવર જંગમ રૂપે જગ સૃષ્ટિ
ચરામણી, સ્ત્રી૦ ચરાઇ [૨ ચરાઇ
ચરાણ, ન૦ (ચાર=ઘાસ+અરણ્ય)ચરો,ગોચર
ચરાવવુ, ક્રિ૦સ૦ ઘાસ ખવરાવવું,ઢોર ચરે તેમ કરવું ૨ આપવું (લાચ)
ચરાળ, વિ૦ જોઇએ તેથી ઘણુંજ ઉંચુ, ઉભુ, ટેડુ ૨ અસર ન થાય તેવું 'ચરાળ ચામડી'
ચરિત, ન૦ (સં૦) ચરિત્ર, વર્તણુક, વૃતાત, હેવાલ. ૨ કૃત્ય, લીલા [કૃતકૃત્ય, કૃતાર્થ
ચરિતાર્થ, પુ૦ (સ૦) ગુજરાન, નિર્વાહ ૨
ચરિત્ર, ન૦(સ૦) લખી રાખવા જોગ જે ગુણ કર્મ તે, આચરણ, વર્તન ૨ કપટ,ચાતુરી,પાખંડ, કાવાદાવા પેચ,"સ્ત્રીચરિત્ર" ૩ વૃતાત,હેવાલ
ચરિત્રનિરૂપણ,ન(સ)જન્મવૃતાત,ચરિત્રાખ્યાન
ચરી, સ્ત્રી૦ બેહક બેઠેલા ઢોરને ઉઠાડવા જે લાકડા દોરડાની ઘોડી કરે છે તે ૨ કરી, પરહેજી
ચરીતર, ન૦ ચરિત્ર,કાવાદાવા,પાખંડ
ચરૂ, પુ૦ (સ૦)ભાત દૂધ,ઘી વગેરેનુ હોમદ્રવ્ય, હવિષ્યાન્ન ૨ પહોળા મોંનુ વાસણ, હાંડો,ચરૂડી.
ચરૂડો, પુ૦ ચૈડવો,માટીનો લોટો
ચરેડાટ, અ૦ ચરરર થવું તે,ચરડકો
ચરેડો, પુ૦ ચરડકો, ધ્રાસકો ૨ ચીરો
ચરો, પુ૦ ગૌચર,ઘાસ ઉગતુ હોય તેવી જમીન
ચરોતર, પુ૦ગુજરાતનો મહી અને સાબર વચ્ચેનો રસાળ પ્રદેશ [દિવળ.
ચર્ચ, ન૦ (અં૦) ખ્રિસ્તીઓનું પ્રાર્થના મંદિર,
ચર્ચરિકા,સ્ત્રી૦(સ૦) નાટકમા બે પ્રવેશની વચ્ચે મૂકવામા આવતા ગાયન
ચર્ચરી, સ્ત્રી૦ ચિંતાની લાગણી, ચરેડો ૨ આનંદ ઉત્સવ. ૩ એક છંદ
ચર્ચવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચરચવું,જુઓ.
ચર્ચા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચરચા, જુઓ
ચર્ચાપત્ર, ન૦ (સ૦) ચરચાપત્ર, જુઓ
ચર્ચિત, વિ૦ (સ૦) લગાડેલુ ૨ ચવાયેલુ ચહેરાયેલુ, લોકમા ગવાયેલુ
ચર્પટ, પુ૦ થાપડ, ધોલ ૨ વિ૦ અધિક
ચર્મ, ન૦ (સ૦) ચામડી,ખાલ,૨ ત્વચા,અજીન
ચર્મપત્ર,ન૦(સ૦)ભોજપત્ર, ભુર્જપત્ર ૨ ચામડા જેવો ચીકણો કાગળ
ચર્ય, વિ૦ કર્તવ્ય, આચરવા જેવુ
ચર્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચાલવુ રીતભાત, વર્તણુક, આચાર ૨ દેખાય તેવુ ચિહ્ન.૩ ચાલચલગત ૪ મખચર્યા ચહેરો
ચર્વણ, ન૦ (સ૦) વાગોળવુ તે,ચાવવુ તે ૨ ફરી ફરીને કરેલો વિચાર,મનન ૩ ચાવણ
ચલ,વિ૦ચળ,અસ્થિર ૨ અ૦ ચાલ,ખસ,દૂર થા
ચલકચલાણુ, ન૦ એક જાતની છોકરાની રમત, બાઇબાઈ ચાળણી (કાઠિ૦) [ઝટ કર
ચલચલ, અ૦ જાજા દૂર થા,ખસ ૨ વહેલો થા
ચલણ, ન૦ ચાલવુ તે ૨ કર્યું થવુ તે સત્તા, અંકુશ,દોર ૩ વ્યવહાર, ઉપભોગ, પ્રચાર, 'કચ્છમા કોરીનુ ચલણ છે' ૪ રિવાજ, રીતભાત, રસમ ૫ ચાલવુ તે ખપ
ચલણી, વિ૦ વ્યવહારમા રોજ વપરાતુ હોય તેવુ
ચલન, ન૦ (સ૦) ચાલવુ તે.' ચલનો ભલો ન કાશકો, દુહિતા ભલી ન એક ' ૨ ગતિ.
ચલનવલન,ન૦ હાલચાલ,ગતિ, હરફર. 'બાળકના શરીરને ખીલવવા માટે પ્રકૃતિ જે ઉપાય લે છે તે

શારિરીક ચલનવલન છે' –કેળ૦
ચલમ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) હુક્કા ઉપરનુ માટીનુ પાત્ર જેમા દેવતા મૂકે છે તે ૨ ધતુરી
ચલવિચલ,વિ૦અસ્થિર, ડગમગતુ [તેવુ ૨ ટકાઉ
ચલાઉ, વિ૦ નિભ્યુ જાય તેવુ, કામ જોગુ, ચાલે
ચલાખો, પુ૦ જાડો લુગડાનો ચોખડો કટકો
ચલાણી, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત, બાઇબાઇ ચાળણી ૨ ચલાણુ, જુઓ. [(તેલ ધૂપેલ માટે)
ચલાણુ, ન૦ કાચનો પડઘીવાળો નાનો પ્યાલો.
ચલામણી, સ્ત્રી૦ જાનૈયાને સગપણ પ્રમાણે કન્યા-વાળા તરફથી અપાતી બક્ષીસ
ચલાયમાન, વિ૦ (સ૦)ડગુમગુ,ચ ચળ, હાલતુ
ચલાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચાલે તેમ કરવુ ૨ નિભા-વવુ, આગળ ચાલવુ ૩ અમલમા લાવવુ " નવો કાયદો ચલાવ્યો "૪, ગતિમા મૂકવુ,ફરે તેમ કરવુ ૫ ગુજારો કરવો ૬ ફેરવુ, ફેકવુ ૭ એકની વતી કામ બીજાએ કરવુ ૮ ટકાવવુ વ્યવહારમા મૂકવુ ૯ હાકવુ (ગાડી.) ૧૦ શરૂ કરવુ મો **ચલાવવુ**—ગાળ દેવી ૨ ખાવુ
ચલિત, વિ૦ (સ૦ ચલ્–ચાલવુ) હાલેલુ,ચળેલુ, એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે ગયેલુ ૨ વિચાર બદ-લ્યો હોય તેવુ
ચલિતકુડળી, સ્ત્રી૦ (સ૦)જન્મોત્રીમા જેકુડળીમાથી ગ્રહ ચળ્યા કે નહિ એ માલમ પડે છે તે
ચલિયુ, ન૦ ચલ્લુ, પખેરૂ
ચલુકુ, ન૦ કચોલુ, પ્યાલી. ૨ લોટુ.
ચલેધો, પુ૦ કડછો, તવેથો (સુરત)
ચલો, અ૦ ચાલો, ઝટ કરો વહેલા થાઓ
ચલોઠો, પુ૦ ખેસ, ઉપરણો
ચલ્લી, સ્ત્રી૦ ચકલી ચલ્લો—ચકલો [અંજળી
ચલ્લુ, ન૦ કોઇપણ નાનુ પખેરૂ ૩ (ફા૦)ચાગળુ,
ચલ્લુ વિ૦ ચાલુ, ચાલતુ, જારી
ચલ્લુક, વિ૦ (સ૦ ચુલુક–ચાગળુ) હલકુ,માલ વગરનુ 'ધૃતરાષ્ટ્રે મોકલ્યો ઉલ્લુક,તેતો બોલ્યોવાણી ચલ્લુક '—હરિ૦
ચવ, પુ૦ મોતીનુ એક તોલ છે (૧૩॥ ટકાની ૧ રતી, ને ૨૪ રતીનો ૧ ટાક. એ હિસાબે મોતીના દાણાનુ જે વજન હોય તેના ટકા કરવા એંટકા તે દાણાના ચવ મોતીની કિંમત ચવને હિસાબે થાય છે) ૨. હોશ, રામ, સકાર ૨. આવડત, ગમ ૩ ઢગ, ઠેકાણુ
ચવચવ, સ્ત્રી૦પરચરણ,ફુટકળ,ચુટીકાદેલીબાબતો
ચવક, પુ૦ એક જાતનો ચવડ વેલો
ચવડ, વિ૦ હવાવાળુ, તૂટે ફાટે નહિ તેવુ ૨. લાચ આપવી ૩ બળાત્કારે કામ લેવુ
ચવડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચાવે તેમ કરવુ, ખવરાવવુ
ચવડુ, વિ૦ ઝટ કકડો ન થાય ને દાંતે ચાવતા અઘરૂ પડે તેવુ ચીકણુ, ચવડ
ચવડુ, ન૦ હળનો ભોયમા પેસતો જે દાતો તે
ચવદાર, વિ૦ સ્વાદિષ્ઠ, લહેજતદાર
ચવલા, પુ૦ ડાંગેરના છોડમા થતા રાતા જીવડા
ચવલી, સ્ત્રી૦ બે ચાર આનાનો રૂપાનો સિક્કો
ચવલીયુ, વિ૦ પાપણે વાળ ધોળા હોય તેવુ. 'ચવલીઓ બળદ '
ચવલો, પુ૦ જતીની સુતરની સાવરણી, ઓઘો, રજોહરણો ૨ શેલડીમા થતો રોગ
ચવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કહેવુ, વર્ણવુ, કથવુ' 'ચવ્યુ ચવે તે શાનો કવિ '—**વલ્લભ.** ૨ મરી જવુ. (**શ્રાવકોમા**) ૩ પક્ષીઓએ દાણા ખાવા
ચવવેરો,પુ૦ઘર તથા જમીનનો કર [ચવળે છે '
ચવળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચળવળવુ, ચેળ આવવી 'હાથ
ચવળાટ, પુ૦ચળવળવુ તે,ખ જવાળ,ચેળ,તન્મનાટ
ચવાણુ, ન૦ ચવેણુ. [વગોવાવુ
ચાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ લોકમા નિંદા થવી, ગવાવુ,
ચવેણુ, ન૦(સ૦ ચર્વણ) કાચુ કોરૂં સેકેલુ ખાવાનુ તે, ધાણી, ચણા, મમરા, સેવ, વગેરે
ચવૈયા, પુ૦ ચાળા પાડવા તે છદૈયા
ચવો, પુ૦ પગને તળિયે જે ફોલ્લો થાય તે.
ચવ્વડ, વિ૦ ચવડ
ચશ્મ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) આખ, નેન, નેત્ર
ચશ્મપોશી, વિ૦ જાણ્યુ અજાણ્યુ કરવુ, આખ આડા કાન કરવા
ચશ્માં, ન૦ (ફા૦ ચશ્મ–આખ) જે કાચ વડે આખે વધારે દેખાય તે, ઉપનેત્ર. **ચશ્માં આવવા**–

આખે ઝાખ મારવી. ૨ મઢ ચઢવો ચશ્મા ફરી જવા—ગુસ્સે થવુ કોપવુ ચશ્મે ધબ—ચશ્માસિવાય કામ અટકી પડે તેવુ ચશ્મે ગુલાબ—કાણુ

ચશ્મીકોર, સ્ત્રી૦ લાબી ચોકડી ભાતવાળી કોર

ચસ, ન૦ અતિભાવ [ખેચાવુ તે

ચસક, સ્ત્રી૦ વાયુથી શરીરમા નસોનું એકાએક

ચસકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખસવુ, હાલવુ, છટકવુ ૨ ચસવુ ૩ ડાગળી—પાસળી ખસવી, ગાડા થવુ

ચસકાવુ, ક્રિ૦ અ૦ મોચાવુ, મચકોડાવુ, લચકાવુ ૨ એડાવુ, લગડુ ચાલવુ.

ચસકો, પુ૦ સળક, ઠણકો ભસક ૩. ગુમડુ પાકતા થતુ દુ:ખ ગટકો ૪ ચાળો, નખરાબાજી, અભિનય ૫ (સ૦ ચષ્—પીવુ.) ખરો, મગરુબી ૬ ચસ્સ, ભાવ, છંદ વાઢિયો. ૭ લત, ખો, હવસ

ચસચસાટ, અ૦ ખૂબ મક્કમ, કસકસીને, તગ, ચસી ન જાય તેવુ ૨ મોઢે લગાર ખેચીને

ચસમ, પુ૦ રેશમના દોરાની ગુચ્છળી, ધાસનાતાર

ચસાચસી, સ્ત્રી૦ હકિકાઇ, કસાકસી ૨ ખેચતાણ

ચસવુ, ક્રિ૦ અ૦ દબાઇનેબેસી જવુ (પુળાકડબ) ૨ મરી જવુ, ધમી જવુ ૩ ટોટામા આરી પડવુ, ડુબવુ ૪. ફરવુ, બદલાવુ ૫ ખસવુ ચળવુ

ચહટાળીઓ, વિ૦ સવાદીઓ, જીભના સ્વાદવાળો

ચહા, સ્ત્રી૦ ચા, જુઓ.

ચહાવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચાહવુ. [પમદગી.

ચહાયના, સ્ત્રી૦ ભાવ, ઇચ્છા. ૨ હેત, પ્રીતિ ૩

ચહુ, વિ૦ ચાર

ચહુદા, અ૦ બધી બાજુએ, ચારે દિશાએ

ચહુવાણ, વિ૦ રજપુતોની એક જાત—અટક

ચહેબચો, પુ૦ હોજની અદરની પાણી ને લીલવાળી જગા, જળાશય

ચહેરવુ, ક્રિ૦ સ૦ છેકવુ રદ કરવુ, લીટા બચવા ૨ ભૂસવુ ૩ છેડવુ ચર્ચવુ છણવુ, ચુથવુ

ચહેરચુથ, સ્ત્રી૦ છેડાછેક ડાવા ચુથાચુથ,

ચહેરો, પુ૦ (ફા૦) મોનો ઘાટ, મિકલ સુરત ૨ આકૃતિ, છબી ૩ ચુથાચુથ ચર્ચાવુ તે

ચળ, વિ૦ હાલે તેવુ, ડગમગતુ, સ્થિર નહિ તેવુ જગમ ૨ **સ્ત્રી૦** ચેળ વલુર ખંજવાળ

ચળક, સ્ત્રી૦ તેજ, પ્રકાશ ચળકાટ.

ચળકચળક, અ૦ ચળક્યા કરતુ હોય તેમ

ચળકતું, વિ૦ ઝળકતુ, તેજમારતુ પ્રકાશિત

ચળકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝળકવુ, તેજ મારવુ દીપવુ, શોભવુ ચકચકવુ

ચળકાટ, પુ૦ ઝળકાટ, રોશની, તેજ, પ્રકાશ

ચળકારો, પુ૦ ઝબકારો, ભભુકો

ચળકી, સ્ત્રી૦ તેજ, પ્રકાશ ૨ ઓપ શોભા

ચળવણી, સ્ત્રી૦ ચાળવુ તે, ચાળવાની આવડત, ફેરફારી [વલવલ. ૨ કાળજી, ફીકર

ચળવળ, સ્ત્રી૦ નિરાત નહિ એવી હાલત, ચટપટી

ચળવળવુ, ક્રિ૦ અ૦ કઇ કરવાને માટે આમ તેમ ફરવુ, સળવળવુ, તલમવુ ૨ સાલવુ, મનમા ખુચવુ

ચળવળાટ, પુ૦ તલપ, આતુરતા ૨ કકુ, ખજવાળ

ચળવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ચલ્—ચાલવુ) એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે ખસવુ હાલવુ, ડગવુ. ૨ વકી જવુ, ફાટી જવુ, વહી જવુ

ચળાચળ, વિ૦ ચળ ને અચળ, સ્થાવર જગમ

ચળાઇ, સ્ત્રી૦ ચળામણી [રહેલુ ભુસુ

ચળામણ, ન૦ ચાળવાની મજુરી ૨ લોટ ચાળતા

ચળામણી, સ્ત્રી૦ છાપરુ, ઈ૦ ચાળવાની મજુરી.

ચળાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચાળે તેમ કરવુ ૨ સચરાવવુ ૩ વિચાર ફેરવવો, ખસેડવુ આડે રસ્તે ઉતારવુ

ચળિત, વિ૦ ચલિત ચળેલુ, સ્થાનભ્રષ્ટ થયેલુ

ચળુ કરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખાઇને મો ધોવુ ચળુ પાણી —એઠુ મો ધોવાનુ પાણી

ચળેલ, વિ૦ જેનુ મન સ્થિર નહિ તે, ખસેલુ, ચલિત, ગાડુ ૨ ફાટેલુ, વઠેલુ

ચળેલુ, વિ૦ ચળેલ, વઠેલુ ગાડુ

ચાઈ, સ્ત્રી૦ તિલક, ચાદ્લો, બિંદી

ચાઈ, વિ૦ ખસિયાણુ ફીકુ છોભુ, શરમિંદુ.

ચાકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચોકવુ, જુઓ

ચાખડ, વિ૦ ગરીબ શીળુ (ઝાલા૦) [દીગ્ફલ.

ચાખડાઇ, સ્ત્રી૦ ગરીબી, નિધનતા ૨. ગરીબીનો

ચાગી, વિ૦ (ફા૦ ચગા) ઘોડાઓની એક જાત.

ચાગળુ, ન૦ ચાર આગળાની અંજલી, ચાર આગળામા માય તેટલુ તે.

ચાંગળુ, વિ૦ થોડુક, જરાક, લગારેક
ચાંચ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ચ ચુ) પક્ષીઓનુ અણિવાળુ મો, ચ ચુ ૨ પક્ષીઓની ચાચ જેવો કોઈ વસ્તુનો અણીદાર ભાગ તે 'પાઘડીની ચાચ' **ચાચ** મારવી –ખાવુ ૨ માથુ મારવુ, વચ્ચમા પડવુ **ચાચ** ખુપવી–પ્રવેશ થવો દાખલ થવુ **ચાચે** ચઢવુ–અવાવુ, નિ દાવુ. **ચાચમા** લેવુ–ધ્યાનમા રાખવુ, [કબજામા લેવુ
ચાડાળ, પુ૦ ચ ડાળ, જુઓ.
ચાચડ, પુ૦ દુર્ગંધથી ઉત્પન્ન થતો એક જાતનો બે આખ, છ પગ અને ડ ખની સુ ઢવાળો જ તુ
ચાચવો, પુ૦ જમીન ખોદવાનુ ચપટા ફળનુ અણિદાર હથિયાર, એ હવો એને બેતરફ પાખા હોય છે
ચાચિયો પુ૦ વહાણને લુટનાર, દરિઆઈ લુટારો ૨ લાબી ચાચની પાઘડી પહેરનાર
ચાચુ, ન૦ કઇપણ બોલવુ તે, ઉચ્ચાર 'ચા કે ચુ બોલ્યો તો તારી વાત છે'
ચાટી, સ્ત્રી૦ ખાલી બડાશ ૨ ચુટી
ચાદ, પુ૦ ચ દ્ર, ચાદો. ૨ ખિતાબ, કીર્તિમુદ્રા, માનચિહ્ન.
ચાદની, સ્ત્રી૦ ચ દની. ૨ અજવાળી રાત ૩ [છત, ચ દરવો
ચાંદબીજ, સ્ત્રી૦ જે સુદિ બીજે નવો ચાદ દેખાય છે તે
ચાદરડુ–ણુ, ન૦ ચ દ્રનો પ્રકાશ, ચાદની. ૨ તારાઓનુ અજવાળુ ૩ ઝાકઝાળિયુ અજવાળાનુ ચાદુ
ચાંદરાત, સ્ત્રી૦ અમાસ પછી જે રાતે નવો ચાદ ઉગે છે તે, ચાદબીજ. (મુસલમાનો જે દહાડે ચાદ દેખાય છે તેને બીજે દહાડેથી નવો મહિનો ગણે છે)
ચાદરણી, સ્ત્રી૦ તારો ૨ ચાદની
ચાદરુ, વિ૦ ધોળા ચાદાવાળુ ૨ નિર કુશ, મસ્તાની, [આકેલુ
ચાંદલિયો, પુ૦ ચાંદો ચ દ્ર **ચાદલિયો ચુ ટવો**–સારામા સારી ચીજ પસ દ કરવી
ચાંદલો, પુ૦ સ્ત્રીઓને કપાળે જે જડાવ ઘરેણુ હોય છે તે ૨ સ્ત્રીઓને કપાળે કકુ, અબરખ, વગેરેનો જે ગોળ આકાર તે, ચાલ્લો. ૪. શુભ પ્રસંગે જે ભેટ આપવામા આવે છે તે
ચાંદલુ, ન૦ વિ૦ અટકચાળુ, અડપલુ, છેડતી
ચાંદી, સ્ત્રી૦ શુદ્ધ રૂપુ. ૨. ગરમીનો એક જાતનો રોગ, ટાકી, ઉપદ શ. ૩ ગોળ ચાઠું–ચાઠુ **ચાદી** કામ–રૂપાનુ નકસીકામ
ચાંદુ, ન૦ દરદથી ચામડી જતી રહી માસ દેખાય તેવુ ગોળ ચાઠુ, ચાદ ૨ કલ ક, લાછન, ડાઘ, એબ ૩ દોષ, છિદ્ર **ચાંદાં** ખોળવા—છિદ્ર ખોળવા
ચાદો, પુ૦ ચદ્ર શશી ૨ ચ દ્ર જેવો ગોળ આકાર તે
ચાદ્રમાન, સ્ત્રી૦ ચ દ્રથી જે ગણત્રી થઈ હોય તે
ચાદ્રમાસ, પુ૦ ચ દ્રની ગતિ પ્રમાણેનો મહિનો
ચાદ્રાયણ, ન૦ એક જાતનુ વ્રત. એમા વદિમા એકેક કોળિઓ રોજ અનાજ ઓછુ કરી શુદિમા એકેક કોળિઓ અનાજ વધારવાનુ હોય છે
ચાપ, સ્ત્રી૦ બ દુક પિસ્તોલનો ઘોડો ૨ કમાન, જેનાથી વસ્તુ દબાય ને પાછી આપોઆપ ઉચ કાય તે, કળ, પેચ, ઉલાળી, કરામત ૩ ઠેબી, અટકણુ ૪ અટકાવ, લગામ ૫ દાબ, ધાક, સત્તા ૫ સાન, ચેતવણી. ૬. ધ્યાન ખત 'ચાપ રાખવી"
ચાપણ, સ્ત્રી૦ ચાપવુ તે, દાબ ૨ ઉશ્કેરણી, છુપી મદદ ૩ તાકીદ, સખતાઈ ૩ ન૦ સાળનો જે ભાગ નીચે દબાય છે તે ૪ દાબવાનો સચો–લાટ
ચાપણી, સ્ત્રી૦ ચાપણ ૨ તગાદો ૩ દાબવાનુ જે [કામ તે
ચાપતુ, વિ૦ આકરૂ, સખત ભીડાતુ
ચાપલુ, વિ૦ દોઢડહાપુ, વાતડહાપુ, ચિબાવલુ
ચાપવુ, ક્રિ૦ સ૦ (ફા૦ ચસ્પીદન) ધીમેધીમે દાબવુ, ઓળાસવુ "પગ ચાપવા" ૨ સારી પેઠે–જોરથી દાબવુ, ગુ દવુ, કચરવુ, ખુદવુ ૩ લાચ–રૂશ્વત આપવી, શરમમા નાખવુ ૪ સાનમા કહેવુ, ચેતવવુ ૫ પુ ગરાવવુ, ઉશ્કેરવુ ૬ ઠાસવુ, દાબીને ઘાલવુ, ૭ ડામ દેવો, દઝાડવુ ૮ ચાપી જોવુ, કહી જોવુ "જરા ચાંપી જોજે" ૯ દાબીને ખાવુ
ચાંપુ, ન૦ ફણસનો ગોઠલીવાળો ગર–પેશી ૨ નાકની નથમાનો એક ભાગ ૩ માથાના ચાક ઉપરનુ એક ઘરેણુ.
ચાંલ્લાવહેવાર, પુ૦ ચાલ્લો આપવા લેવાનો [સમ ધ.
ચાલ્લો, પુ૦ કપાળમા કરેલુ કકુનુ ગોળ ટપકુ, ટીલુ, ઝીણી ટપકી. ૨ વિવાહ કરતા જે રકમ વરના હાથમા આપે છે તે ૩, મોરપિંછનો ચાદલો. ૪ અપરિપકવ દાણો ૫ ડામ (તિરસ્કારમા). ૬ ચાદલો
ચા, સ્ત્રી૦ (ચિનાઈ) એ નામના છોડના સુકવેલા

પાદડા **ચા** પીવી-બધ હોવુ, (ઘડિયાળ)
ચાઉર,સ્ત્રી૦ ચાઓળ અનાજ ઓરવાનુ ઓજાર
ચાઉસ, પુ૦ (આ૦)લશ્કરમા ડંકો નિશાન વગેરેની ટુકડીનો જમાદાર,સુબેદાર.
ચાક પુ૦ (અ૦ ચૉક)એક જાતની સફેત નરમ માટી-ખડી સફેતો
ચાક, ન૦(સ૦ **ચક્ર**) પૈડુ,ચક્કર ૨ ચાકળો,કુભારનો ચાક ૩ સ્ત્રીના અબોડાનુ ઘરેણુ ૪ કુદડી, ઘુમરી વમળ કુવાની ગરેડી ૬ મગણનુ પૈડુ **ચાક** થવુ-જાગૃત થવુ,ચુસ્તી ઉડી જવી **ચાક** ચઢવુ-ફજેત થવુ,ગવાવુ,૨ ડામાડોળ થવુ,ડોલવુ
ચાક, વિ૦ આરોગ્ય, આનદી, તેજ દઢ
ચાકણ, સ્ત્રી૦ ચાકળ, જુઓ [નોકર, મેનક
ચાકર, પુ૦(ફા૦)પરનુ કામકાજ કરનારો માણસ,
ચાકરડી,સ્ત્રી૦પરનુ કામકાજ કરનારી સ્ત્રી,દાસી
ચાકરિયાટ-ત,વિ૦નોકરીવાળુ-કરનાર ૨ ચાકરનુ
ચાકરિયુ, વિ૦ચાકરીના બદલામા મળેલુ, ઇનામી
ચાકરી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ચાકરનુ જે કામ તે, સેવા, ખિદમત,નોકરી ૨ ચાકરની જે હાલત તે,દાસત્વ ૩ ફરજ, ધર્મ, કર્તવ્ય ૪ (**માંદાની**)માવજત સારવાર ૫ પગાર,મહેનતાણુ. [તરેહ-ભાત
ચાકલો, પુ૦ કાચળી ઉપર પાડેલી રેશમ-કસબની
ચાકળ-ળણ, સ્ત્રી૦ બે મો વાળો આઘરો સાપ
ચાકળી, સ્ત્રી૦ નાની ગાગર, ઘડુલી
ચાકળો, પુ૦રોટલી,પુરી,વણવાની બેસણી, આખળિયો, આડણી ૨ રેંટ, ચક્ર,મોટી ગરગડી ૩ ચામડાની ગોળ ગાદી, માગામાચી પરની ગાદી
ચાકી,સ્ત્રી૦ મખન બેસી રહે એવી પેચવાળી ગોળ ચકતી ૨ પટી,થીગડી ૩ ચક્રાકાર ગોળની ગાસડી ૪ કોઇપણ વસ્તુનો ગોઠવી કરેલો ઢગલો,મોઢવું
ચાકુ ,ન૦ચકતુ,ચકામુ, ઢીમણ ૨ ખજુરનુ વાઢિયુ
ચક્કુ, પુ૦ સ્ત્રી૦ કલમ-પેન ઘડવાની છરી,ચપ્પુ
ચાખડી, સ્ત્રી૦ પાવડી,ખડા
ચાખણ ન૦ અથાણુ, આચાર
ચાખવુ ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ચષ્-ખાવુ) જીભથી સ્વાદ જોવો, રસ સમજવો, સ્વાદ લેવો ૨ થોડુક-જરા ખાવુ ૩ થોડા ઘણો અનુભવ કરી લેવો ૪ લહેજત લેવી [આડણી
ચાખળિયો-ળો, પુ૦ ચાકળો. ૨ આખળિયો,
ચાચર, પુ૦ (સ૦ **ચત્વર**) મડપની બહારનો ખુલ્લો ચોક, મદિર અગાડીનુ ચોકઠુ ૨ ચકલુ
ચાચરીયા, ન૦ ચકલાના ગણો
ચાચરૂ, ન૦ કપાળ, ભાલ
ચાચા-ચો,પુ૦ બાપનો ભાઇ, કાકો
ચાટ, પુ૦ વિશ્વાસુ થઇ હળી જઈ ચોરી કરનાર -ઠગનાર ૨ **વિ૦** શરમિદુ, છોભુ
ચાટ, સ્ત્રી૦ કુતરાને ખાવાનુ ઠામ ૨ લપડાક, તમાચો ૩ મહેણુ,ટાણો ૪ ચસકો, ખાવાનો ગળકો **કુતરાની ચાટ**-નઠારી ખરાબ સ્ત્રી કુલટા
ચાટણ, ન૦ નાના બચ્ચાને ચટાડવાનો ખોરાક, ચાટો [લાચિયુ ૩ ખુશામતિયુ
ચાટણિયુ, વિ૦ ચાટવા-ખાવાની લલુતાવાળુ ૨
ચાટકો, પુ૦ચટકો, ટાચકો, માનભગની સખત અસર ૨ ટાણો, મહેણુ
ચાટલુ, ન૦મો જોવાની ખાપ, આરસી, દર્પણ
ચાટલો, પુ૦ રૂપિયો (તિરસ્કારમા)
ચાટવુ, ક્રિ૦સ૦ ઢીલા-ગાઢા પદાર્થને આગળીવતી જીભ પર મૂકવા, જીભે કરીને રસકસ મોમા લેવો ૨ સ્વાદ લેવો,ચાખવુ ૩ ખુશામત કરવી
ચાટવો, પુ૦ લાકડાનો કડછો ૨ હલેસુ
ચાટુ સ્ત્રી૦ પ્રિય ભાષણ ખુશામત, મલાવડા
ચાટુક, વિ૦ ડહાપણ ડોળનાર, દોઢડાહ્યુ, ચિબાવલુ, મલાવડુ ૨ ખાવાની લલુતાવાળુ,લાચિયુ, ખાઘરૂ [કાનમાથી મેલ કાઢવાનુ ઓજાર
ચાટુડી, સ્ત્રી૦ કાટામા નગ બેસાડવાનુ ઘર ૨
ચાટૂક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ખુશામત, મીઠુ મીઠુ-સામાને પ્રિય લાગે તેવુ બોલવાની આવડત
ચાટો, પુ૦ ચાટણ ચાટવાનું તે [ચકામુ
ચાઠુ, ન૦ (**ચામઠુ**,) ઘા-ગુમડાની ગુજ, ડાઘ;
ચાડ, સ્ત્રી૦ ખત, ચાનક, ચીવટ, કાળજી
ચાડખુ, ન૦ જાસુસ, છુપી બાતમીદાર
ચાડસરી, સ્ત્રી૦ તણુ બાધવાની ખુટીઓ
ચાડિયુ, વિ૦ ચુગલીખોર **ચાડી ચુગલી કરનાર**
ચાડિયો, પુ૦ ચાડી ચુગલી કરનાર,**ચુગલીખોર** ૨ સુકલો ને હાડપિંજર જેવો બિયામણો લાગે

તેવો માણસ-પુતળુ ૩ ખેતરમા પખીઓને બીત રાવવા એક ઉભી લાકડીને બીજી નાની લાકડી આડી બાધી તેને લુગડા વિંટાળી માણસનો આકાર કરી માથે ચુનાથી ધોળેલુ માટલુ મૂકેલુ હોય તે ૪ ગામ-મહોલ્લાનો નઠારો માણસ તે

ચાડી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ચાટુ-પ્રિય) કારણસર અથવા વગર કારણે કોઈનુ ભુડુ બીજાની આગળ બોલવુ તે ૨ ભુડુ બોલવાની ટેવ ચુગલી, નિંદા, બદબોઇ ૩ ગોફણમા ગોળો મૂકવાને સારૂ છછરા ખાડા વાળો જે ભાગ તે

ચાડીખોર, વિ૦ ચાડિયુ, ગીબતખોર

ચાડુ, ન૦ (ડાચુ) ગોફણની ચાડી ૨ ખાડાવાળુ દીવાનુ માથુ ૩ મો, ચહેરો ડાચુ ૪ ખામણુ

ચાતક, પુ૦ (સ૦) એક જાતનુ પક્ષી બપૈયો (એને વિષે એમ કહેવાય છે કે, વરસાદના પડતા પાણી સિવાય બીજુ પાણી પીતો નથી, તેથી એ હમેશનો તરસ્યો કહેવાય છે વળી કોઇ કહે છે કે એને કંઠ આગળ કાણુ છે માટે બીજુ પાણી પીવાતુ નથી, માત્ર ઉપરથી વરસાદનુ પાણી પડે તેજ તેના પેટમા જાય છે આતુર માણસને એ પક્ષીની ઉપમા આપવામા આવે છે, તેમા વિરહિણીની આતુરતાની ચાતકની આતુરતા સાથે સરખામણી થાય છે)

ચાતરમ, ન૦ ૧ ચાયત, લવાદી ૨ લવાદોનો ચુકાદો

ચાતરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફેરવવુ ચલાવવુ ખમેડવુ

ચાતરી સ્ત્રી૦ (રેંટિયાની) તરાક [ચાનાકી

ચાતુરી, સ્ત્રી૦ ડહાપણ, ચતુરાઇ ૨ ધર્ત્તતા

ચાતુર્માસ, પુ૦(સ૦) ચોમાસાના ચાર મહિનાનો કાળ, ચોમાસુ અશાડ સુદિ ૧૧ થી કાર્તિક સુદિ ૧૧ સુધીનો કાળ

ચાતુર્ય, ન૦(સ૦) ચતુરાઇ, ડહાપણ [અને શુદ્ર"

ચાતુર્વર્ણ્ય, સ્ત્રી૦ ચાર જાત, "બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિ વૈશ્ય

ચાતુર્વેદી, વિ૦(સ૦) ચાર વેદનો જ્ઞાતા, ચારેવેદનુ

ચાથી, સ્ત્રી૦ મલમવાળી પટી

ચાદર, સ્ત્રી૦ (ફા૦ ચાદર) ઓછાડ, ઢાકણુ, બિછાનાપર પાથરવાનુ સફેત કપડુ ૨ મડદાને ઓઢાડવાનુ કપડુ, કફન, ૩ સ્થિર તે પથરાયેલુ દેખાતુ પાણી ચાદર ઓઢાડવી-ચાદરથી ઢાકવુ ૨ મહંત તરીકે સ્થાપના કરવી ૩ પાયમાલ કરવુ ચાદર ઓઢવી-મધુ ગુમાવવુ, રોવુ, દેવાળુ કાઢવુ. ચાદરમા પાચશેરી વાલી મારવુ-ગેબી-ગુપ્તમાર મારવો,

ચાદાની, સ્ત્રી૦ ચા ઉકાળવાનુ વાસણ

ચાનક, સ્ત્રી૦ કાળજી, ખત, ચૈકડો ૨ બોધ શિક્ષા,

ચાનકી, સ્ત્રી૦ નાની જાડી રોટલી ભા મરી.

ચાનકુ, ન૦ ચાનકી ૨ નાનુ છોકરૂ

ચાપ, ન૦(સ૦) ધનુષ્ય, કામઠુ મહેણુ ૩ ચપકો.

ચાપકો પુ૦ (ફા૦) ચાબુક, સાટકો ૨ ટાણો

ચાપચિપ, સ્ત્રી૦ ચાપી ચીપી મરોબગ રાખવાની ટેવ, ટાપટીપ ૨ ચિંતાશ ૩ માથાફોડ, દોઢડહાપણ

ચાપટ, સ્ત્રી૦ તમાચા ૨ ચોપડુ ૩ ચપટી ખપાટ

ચાપડો, પુ૦ સાધા-સાલને સજ્જડ રાખે તેવો બધ, લાકો, પટો ૨ ડબ્બેકના બે લુલાને તેલ દઇ કરેલો મોટો એક લુવો

ચાપલુસી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ખુશામત, ચામી, ૨. પતગાજી, શેખી ૩ દોઢડહાપણ, ચિબાવલાપણુ.

ચાપાચિપિયુ, વિ૦ ચીપીચાપીને બોલનાર, દોઢ ચતુર, ચાવળુ ૨ કજુસ.

ચાપુ, ન૦ ચાકુ ચપ્પુ ૨ ચાગળુ ૩ પાટલી, આગળા પાસેનો ચપટો ભાગ (હાથ પગના)

ચાબક, સ્ત્રી૦ લાકડી સાથે ગુથેલી લાબી દોરી ૨ કોરડો સાટકો ૩ ચાનક લાગે તેવી શિખામણ, ઠોક, મહેણુ ૪ ઉત્તેજન આપનાર વસ્તુ

ચાબખો, પુ૦ ચાબક [ઘોડાને કેળવનાર

ચાબુક, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ચાબક, જુઓ ચાબુકસ્વાર-

ચામ, ન૦ (સ૦ ચર્મ) ખાલ, ત્વચા, ચામડી.

ચામખેડુ, ન૦ મદારીની ઝોળી, જાદુગરની પેટી.

ચામચીબડિયુ, ન૦ વાગોળની જાતનુ રાતે દેખતુ કાણુ પક્ષી ૨ વિ૦ કજુસ ચીકણુ

ચામચોરી, સ્ત્રી૦ વ્યભિચાર

ચામજૂ, સ્ત્રી૦ શરીરની ચામડીને ચોટી રહેતી જૂ ૨ જ્યા ચોટયુ ત્યાથી ઉખડેજ નહિ તેવુ જે તે, ચિબ્બડ

ચામઠુ, ન૦ ચામડીપર માર પડવાથી તે પર જે નિશાની રહે તે, મારના ચાઠા-નિશાન, સોળ.રૂ.

ચાટુ ૩ વિ૦ વાધાઓરિયું, ચીકણું
ચામડ, વિ૦ તૂટેફાટે નહિ તેવુ ચામડા જેવુ ચીકણુ
ચામડિયો, પુ૦ જાનવરનુ ચામડુ ઉકેલનાર, ચમાર, ખાલપો **ચામડિયેણ**—ચામડિયાની સ્ત્રી
ચામડી, સ્ત્રી૦ પ્રાણીના માસ હાડકાને ઢાકનારૂ ઢાકણુ, ત્વચા ૨ ચામડુ, ખાલ ૩ સ્પર્શેન્દ્રિય જેથી કાંઈ અડક્યાનુ જ્ઞાન થાય છે તે **ચામડી આવવી**—ઘાનુ રૂઝાવુ **ચામડાની જીભ**—ચામડાની પેઠે જેમ વાળીએ તેમ વળે એવુ **ચામડી ઉતરડી નાખવી**—ચામડી ઉતારવી ૨ ખૂબ મારવુ ૩ ચાણુકે ચાણુકે ઠોકવુ
ચામડુ, ન૦ (સ૦ ચર્મ) પશુ પક્ષીઓની ત્વચા ખાલ ૨ ઝાડ, ઈની છાલ ઢાકણુ **ચામડા ચુથવા**—વલખા મારવા, સત્વ વગરમા મથવુ **ચામડુ ખરાબ કરવુ**—ખૂબ માર મારવો **ચામડાનુ તાળુ**—સખત ચોકી, ઘરનુ ઘરડુ માણસ
ચામર, ન૦ (સ૦) ચમરી ૨ એક વૃત–૭૬
ચામરસ, પુ૦ રતિરસ, સ્પર્શદ્વારા મળતો આનદ
ચામાચીડિયુ, ન૦ ચામાચીમડિયુ જુઓ
ચામીકર, ન૦ સોનુ સુવર્ણ હેમ ૨ ધતુરો
ચામાચેણ, સ્ત્રી૦ છછુદર ચેણ
ચામુડા, સ્ત્રી૦ (સ૦) શબવાહનવાળી એક ઉગ્ર દેવી એણે ચડ, મુડ રાક્ષસોને માર્યા છે ૨ ક્રોધી સ્ત્રી, તામસી સ્ત્રી
ચામોદિયુ, ન૦ ચાદવુ, અડપલુ ૨ ચેષ્ટા ચાળો
ચામોદિ, સ્ત્રી૦ પતરાજ, ફુલાશ, મોટાઈ, બડાઇ ચિબાવલાપણુ ચાદના કરવાની ટેવ
ચાયણી, સ્ત્રી૦ ચારણી, જુઓ
ચાયના, સ્ત્રી૦ પ્રીતિ, વહાલ ૨ ઇચ્છા, ભાવ
ચાર, વિ૦ (સ૦ ચતુર્) ત્રણ અને એક ૪ ૨ ઘણુ બહુ ૩ થોડુ જૂજ નહિ જેવુ **ચાર આખો કરવી**—ગુસ્સે થવુ તપી જવુ ઉતરી પડવુ **ચાર નેત્ર થવા** (ઘણા પ્રેમને લીધે) **ચાર દહાડાનુ**—થાડા વખતનુ, ક્ષણિક **ચાર દાણાએ નથી**—સાધારણ અક્કલ પણ નથી **ચાર માણસમા માગ મૂકાવે એવુ**—પ્રતિષ્ઠિત આબરૂદાર, **ચાર હાથ કરવા**—હર્થી જાદે ઉતાવળ કરવી **ચારે હાથ હેઠા પડવા**—આશાભગ થવુ **ચારે ચાૈદે**—પ્રસગ આવે ૨ જયારે ત્યારે **ચારે હાથ**—કૃપાદષ્ટિ, મહેરબાની
ચાર, પુ૦ [સ૦ ચર્-જવુ] જાસુસ, ભેદુ, છુપી બાતમી લાવનારો ૨ ખેપિયો, કાસદ ૩ **સ્ત્રી૦** લીલુ કુમળુ ઘાસ, ચારો ૪ **ન૦** આચરણુ ગીતભાત **ચારક**—ચલાવનાર ૨ ગોવાળિયો
ચારકણુ, ન૦ મોટુ જોડુ, ભરડેલુ
ચારખાની, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ચોકડી ભાતનુ કપડુ
ચારખુણિયુ, વિ૦ ચારખુણાવાળુ, ચોખડુ
ચારગણુ, વિ૦ ચોગણુ ચારવાર વધારે એવુ
ચારજામો, પુ૦ ચાર છેડે ઝુમતાવાળી દળી
ચારટ-ઠ, સ્ત્રી૦ [અ૦ ચેરિઍાટ,] ચાર પૈડાનો રથ, ચાર પૈડાની સુદર ઘોડાગાડી
ચારણ, પુ૦ [સ૦] રાજાના આશ્રિત વર્ગમાની એક જાત, બદીજન, કીર્તિ પ્રસિદ્ધ કરનાર ભાટ
ચારણી, સ્ત્રી૦ [સ૦ ચાલની] લોટ, ઇ૦ ચાળવાને માટે બારીક વહેવાળો ગોળ ઘાટ ૨ ઢોરની ચરામણી ૩ ચારણ લોકની ભાષા
ચારણો, પુ૦ (ઘઉં, ચોખા વગેરેની) મોટી ચારણી
ચારપાઇ, સ્ત્રી૦ ખાટલો, માચો
ચારવાલી, સ્ત્રી૦ ચાર વાલના વજનનુ માપ
ચારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચરે તેમ કરવુ, ઢોરને ચારવા લઇ જવુ ૨ લાચ આપવી
ચારસે, વિ૦ ચાર સો, ૪૦૦
ચારસો, પુ૦ ચોરસ સફેત અથવા ૨ ગદાર જાડુ કપડુ ચોફાળ ૨ **વિ૦** ચારસે
ચારિત્ર-ત્ર્ય, ન૦ [સ૦] આચરણ, વર્તણુક, રીતભાત, ચાલચલગત [ભરવાનુ કપડુ
ચારીગુ, ન૦ લીલુ ઘાસ કાપી લાવનાર ૨ ચાર
ચારી, સ્ત્રી૦ રસોઇ કરવા માટે ખોદેલો લાબો ચુલો, ચર તમાણુ
ચારી, વિ૦ [સ૦] ચાલનાર જનાર [મનોહર
ચારૂ, વિ૦ [સ૦] સુદર, શોભિતુ, રળિયામણુ
ચારૂગાત્રિ, વિ૦ મનોહર સ્ત્રી, સુદરી
ચારૂતર, વિ૦ ઘણુજ સુદર, સારામા સારુ
ચારૂતા, સ્ત્રી૦ સુદરતા, મનોહરતા ૨ તાજગી
ચારુ, ન૦ ખોદીને પડતર રાખેલુ ખેતર ૨ ગુજ, આટણુ

ચારેક, વિ૦ આશરે ચાર, ચારની લગભગનુ
ચારેગમ, અ૦ ચોતરફ ચામેર,આસપાસ
ચારેતરફ, અ૦ ચોતરફ, ચોગમ
ચારેવેળા, સ્ત્રી૦ દિવસનો છેલ્લો ભાગ ૨ સમીસાંજ
ચારેવેળા, અ૦ સાંજે, સનીસાંજે
ચારો, પુ૦ વર્તવા-રહેવાની રીત,સબધ 'ભાઇ-ચારો' ૨ પશુપક્ષીનુ જે ખાવાનુ તે, ખોરાક, શિકાર. ૩ (ફા૦) ઇલાજ, ઉપાય
ચારોળી, સ્ત્રી૦ એક જાતના ઝાડનુ ગવાર જેવુ
ચારોળુ, ન૦ ધૂળ, રજ, જેહુ [પણ પોચુ બી
ચાર્વાક, પુ૦ નાસ્તિક, અનીશ્વરવાદી
ચાર્વાક, વિ૦ વાતોડિયો,તડાકી
ચાલ, સ્ત્રી૦ [સ૦ ચલ-ચાલવુ] ચાલવુ તે, ગતિ ૨ ચાલવાની કુદરતે બક્ષેલી અથવા શિખવેલી પદ્ધતિ-રીત, હિંડછા. ૩ (નીતિ સબધી) આચાર, રીતભાત, વર્તણૂક ૪ પર પરાથીચાલતી આવેલી રીત,રૂઢી,રસમ,રિવાજ ૫.ટેવ, આદત ૬. ધારો કાયદો,પ્રકાર ૭ ઘણી નાની ઓરડીઓવાળી લાબી ઇમારત, ચાલી, માળો ૮ ઝડપ,વેગ, ગતિ
ચાલક, વિ૦ [સ૦] નિયતા. શાસ્તા, પ્રવર્તક; ચલાવનાર
ચાલચલગત, સ્ત્રી૦ એક બીજા સાથે વ્યવહારમા વર્તવાની જે રીત તે, વર્તણૂક, રીતભાત
ચાલચલણ, સ્ત્રી૦ રીતભાત, વર્તણૂક,રહેણી
ચાલચલાઉ, વિ૦ કામચલાઉ, હગામી
ચાલચલાકી, સ્ત્રી૦ ઝડપ ૨ હોશિયારી
ચાલણગાડી, સ્ત્રી૦ નાના બાળકને ચાલતા શીખવાની ગાડી, ઠેલણગાડી
ચાલતાંલગી-સુધી, અ૦ જ્યા સુધી નિભાવી -ચલાવી શકાશે ત્યા સુધી,બનશે તેટલુ,બનશે તો
ચાલતું, વિ૦ ચાલ્યા કરતુ હોય તેવુ, જારી, જારી રહેલુ ૨ હમણાનુ, વર્તમાન ૩. કામ કરે તેવુ, ઉપયોગી **ચાલતુ** કરવુ—જારી રાખવુ **ચાલતી** ગાડીએ બેસવુ—ઉગતા સૂર્યને નમવુ, મોટાની બાજુ પકડવી ૨ ચાલતા વિચારમા ભળી જવુ **ચાલતુ** થવુ—જારી થવુ,શરૂ થવુ ૨. જતુ રહેવુ ખસી જવુ **ચાલતો** બોલતો-સાજોતાજો, ત દુરસ્ત.

ચાલવુ, ક્રિ૦ અ૦ [સ૦ ચલ્] એક જગાએથી બીજી જગાએ જવુ, હિંડવુ હાલવુ, જવુ, ૨. પ્રવૃતમાન હોવુ, કામ થયા કરવુ 'પ્રેસનુ કામ ચાલે છે' ૩ નિર્વાહ થવો, નભવુ.૪. ઝડપ અને સફાઈવાળુ હોવુ 'કલમ ઠીક ચાલે છે' ૫.હદથી વધારે બોલવુ, જ્યાદે બડબડવુ "તેનુ મો બહુ ચાલે છે" ૬ ઉપડવુ 'ગાડી ઉપડી' ૭ ટકવુ, પહોચવુ "એક ધોતી જોડો ૭ માસ ચાલે છે" ૮ વહી જવુ, વિતવુ, ગુજરી જવુ 'વર્ષના વર્ષ ચાલ્યા જાય છે' ૯ વ્યવહારમા હોવુ "બાબાશી રૂપિયા ચાલતા નથી." ૧૦ વ્યવહારમા માન્ય-કબૂલ થવુ ૧૧ અમલમા આવવુ "હિંદના લોક બડબડતા બેસી રહ્યા ને કમાઇ ઉપરનો કર ચાલવા લાગ્યો" ૧૨ (યત્ર વગેરે) ગતિમા હોવુ, ને જારી રહેવુ "ઘડિયાળ ચાલે છે "૧૩ સત્તા હોવી, અમલ થવો, ઉપજવુ. "મારૂ કઇ ચાલતુ નથી." ૧૪ વર્તવુ ;અનુસરવુ ૧૫ મુસાફરી કરવી "હુ રોજ ત્રણ ગાઉ ચાલુ છુ"૧૬ બસ થવુ, પુરૂ થવુ, સતોષ વળવો. "મને સુકો રોટલો ચાલશે" (ચાલવુ શબ્દ જુદાજુદા શબ્દો સાથે જોડાઇ જુદાજુદા ઘણા અર્થ બતાવ છે)
ચાલાક, વિ૦ ચચળ, ચપળ, હોશિયાર, ચતુર દક્ષ,વર્ત [ધૂર્તતા.
ચાલાકી, સ્ત્રી૦ ચચળાઇ, ચપળતા, હોશિયારી,
ચાલી, સ્ત્રી૦ ચાલ,માળો
ચાલુ, વિ૦ ચાલતુ, વર્તમાન, હમણાનુ, જારી.
ચાલ્યુ અ૦ હશે, નીભશે, મરજી, જરૂર નથી, ચાલશે, એવા અર્થમા વપરાય છે
ચાવડી, સ્ત્રી૦ પોલીસના સિપાઈઓને બેસવાનુ ઠેકાણ, ચબુતરો, થાણ. ૨ ચોરો દેવડી વિસામાનુ સ્થાન ૩ ચાવડા રજપુતની સ્ત્રી
ચાવણિયાં, ન૦ દાઢ દાંત, જડબા
ચાવડ, ન૦ અનાજ વાવવાનુ-ઓરવાનુ સાધન, ફડકો ૨ વિ૦ વાતોડુ,વાત ચતુર. [રાન.૩ લાચ.
ચાવણુ, ન૦ કાચુ કારુ ખાવાનુ ૨ ખાવાનુ,ગુજ-
ચાવરો, પુ૦ માકણ, માકડ. [પ્રેરણી, ચાઉર
ચાવલ-ળી, પુ૦ [હિં] ચોખા. ૨ આર કળની,

ચાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ [સ૦ ચવ્—ખાવુ] મોમો એ દાઢ તળે વાલી જીભ અમળાવતા દાત વડે ચૂરો કરવો ૨ કરડવુ બચકુ ભરવુ ડખ મારવો ૩ નિંદા કરવી, ચર્વવુ એકની એક બાબતપર ટીકા કર્યા કરવી **ચાવી** નાખવુ—વગોણુ કરવુ, ચરચાવવુ **ચાવીને** કૂચો કરવો—રસકસ ચૂસી લેવો અનુભવ કરી પુરતી લહેજત મેળવવી

ચાવવુ,ક્રિ૦સ૦કથવુ 'ચગ્યુ ન ચવે અખો અજાણુ'

ચાવલા, ન૦ લટકા,હાવભાવ નખરા ૨.મલાવડા

ચાવળુ, વિ૦ વચ્ચે ચીપીચીપીને બોલનારૂ ચાપલુ દોઢડહાપણિયુ, ચિબાવલુ

ચાવી, સ્ત્રી૦ કુચી,કૂંચી

ચાપ, પુ૦ [સ૦] એક જાતનુ લીલુ પક્ષી

ચાસ, પુ૦ ખેતરમા હળ કે ચાવળથી પડેલા લીટા ૨ અનાજના છોડની હાર ઓળ ૩ **સ્ત્રી૦** ઓછુ આપવુ તે ઘટ ૪ ટોટો નુકસાન

ચાસણી, સ્ત્રી૦ ગોળ ખાડના પાણીને ઉકાળી તાર નીકળે તેવુ જાડુ કરવુ તે ૨ ચાસવુ તે, ૩ નમુના માટે જુદુ રાખવુ તે ૪ કસોટી કસ તપાસ

ચાસવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચાસ પડે તેમ ખેડવુ

ચાહ, પુ૦ પ્યાર, હેત પ્રેમ ૨ ઇચ્છા ભાવ ઉમળકો ૩ આદર ૪ ચા

ચાહક, વિ૦ પ્રેમી ચાહનાર,આશક

ચાહન,વિ૦ ઉઘાડુ ખુલ્લુ પ્રસિદ્ધ

ચાહના, સ્ત્રી૦ ચાહ પ્યાર હેત ૨ ઇચ્છા

ચાહવુ,ક્રિ૦સ૦પ્રેમ કરવો, સ્નેહ કરવા ૨ ઇચ્છવુ ૩ ગમવુ, પસદ કરવુ [ભાગ-ફેર તે

ચાળ, સ્ત્રી૦ અગરખાનો છાતી નીચેનો પહોળો

ચાળણ, ન૦ ચાળતા રહેલુ જે કસ્તર યુલુ તે ચગામણુ ૨ મચરામણી [તે ૨ સચગામણી

ચાળણી, સ્ત્રી૦ચારણી જેનાથી લોટ, ઇ ચળાય છે

ચાળવણી, સ્ત્રી૦ ચાળવવુ તે ૨ યુક્તિમર ફેરવવુ તે ૩ ફેરફારી, ઉથલપાથલ

ચાળવવુ, ક્રિ૦ સ૦ અવાર નવાર ફેરવ્યા કરવુ ફેરબદલ કરવુ ૨ સચારવુ (છાપરુ) ૩ ભરવુ, ભેલવુ (સોગટી) ૪ ઉથલાવવુ

ચાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ છાણવુ, ગાળવુ ૨ અનાજ, ઇ ગરાવવુ ચોકખુ કરવુ ૩ ઉથલાવવુ,મચારવુ.

ચાળા, પુ૦ કોઇની નકલ કરવી તે ૨ લટકા ગેલ, અભિનય, વિભ્રમ નખરા ૩ ચેષ્ટા છ૬ ૪ હા ના કહેતા લાડવુ તે **ચાળા** પાડવા—નકલ કરી મજાક કરવી **ચાળા** કરવા—હાવભાવ બતાવવો ૨ ચાળા પાડવા ૩ કામ ન કરવાના બહાના બતાવવા

ચાળાખોર, વિ૦ ચાળા કરનાર, ટિખળી

ચાળાચસકા પુ૦ નખરા લટકા, હાવભાવ ૨ આનાકાની, મરડાટ

ચાળી, સ્ત્રી૦ બકરી ૨ **વિ૦** ૪૦

ચાળીસ,વિ૦ચાર દસ ૪૦ [ચાળીસમા નબરનુ

ચાળીસમુ, વિ૦ ચાળીસમા દિવસનુ (નહાવણુ)

ચાળુ, ન૦ વેટુ ગાડરુ

ચાળો,પુ૦હાવભાવ,અગવિક્ષેપ, અગચેષ્ટા નખરા ૨ આખનુ મિચવુ તે "આ ગો આખલડીનો ચાળો રે, સાહેલી, આતો કાનુડો કામણગારો" ૩ ચિહ્ન, તરેહ, ડોળ "મોનો ચાળો કર્યો છે, માટે હવે ચેતતા રહેજો" ૪ ચેષ્ટા, ક્રિડા છ૬ ૫ ટોળ, નખરા ૬ છાપરુ મચારનાર

ચિગટ, વિ૦ કજુસ ૨ ચીકણુ, ચિગુ ૩ મીઠુ

ચિગારી, સ્ત્રી૦ તણખો, સ્ફુલિંગ ચણગારી

ચિગાસૂવુ,ક્રિ૦ અ૦ જાગ્રત છતા ઉઘમા છે એમ જણાવવુ, ખોટુ ઉઘવુ

ચિગુ,વિ૦ બહુ કરકસરિયુ મખીલ,ચીકણુ ૨ મીઠુ

ચિચ સ્ત્રી૦ (મ૦) આબલી [કણુકણુાવવુ

ચિચવાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટટળાવવુ, રગરગાવવુ,

ચિચિ, અ૦ ચકલી વગેરેનો અવાજ, ઝીણો ને તીણો દુખનો અવાજ ૨ ચુચા કરવુ

ચિત, સ્ત્રી૦ ચિતા, ધ્યાન

ચિતક, પુ૦ (સ૦) મનન કરનાર,વિચાર કરનાર

ચિચવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ટટળવુ [ફાટુતુટુ

ચિથરિયુ, વિ૦ માલ વગરનુ, તુચ્છ, નકામુ ૨

ચિથરી, સ્ત્રી૦ ચિંદરડી, કાપલી

ચિથરુ, ન૦ મેલા જુના કપડાનો કકડો, ફાટયુ તૂટયુ મેલુ લુગડુ, ધાગો

ચિથરૂ, ન૦ ફાટેલા લુગડાનો કકડો

ચિથરેહાલ, વિ૦ છેક જ ગરીબ કગાલ જેવી

સ્થિતિ તે " ફેશનેબલ ચીજો ઉપર મોહીને, થઇ ગયા છો છેકજ ચિથરેહાલ જો " [૨ લંગોટી

ચિંદરડી, સ્ત્રી૰ લુગડાની સાંકડી લાંબી ચીર–પટી

ચિંદરડુ, ન૰ સાંકડો લાંબો લુગડાનો પટો–કાપલો.

ચિંદરી, સ્ત્રી૰ ચિંદરડી

ચિંધવુ, ક્રિ૰ સ૰ ફરમાવવુ, કહેવુ સોંપવુ ૨ દેખાડવુ, બતાવવુ ૩ જાણવુ, ઓળખવુ

ચિંબોળવુ, ક્રિ૰ સ૰ ચીમટી દેવી, આમળવુ(કાન)

ચિકાખાઈ, સ્ત્રી૰ એક જાતની વનસ્પતિ

ચિકાર, અ૰ ભરપુર, છલાછલ, ટાકોટાક, સંપૂર્ણ

ચિકારી, ન૰ એક જાતનુ વાજીંત્ર

ચિકાશ, સ્ત્રી૰ ચીકણાશ વળગી રહેવાનો જે ગુણ તે ૨ બખીલાઇ ૩ દોઢ ડહાપણ

ચિકિત્સક, પુ૰ ચિકિત્સા કરનાર વૈદ્ય, હકીમ ૨ પરીક્ષક ૩ વિ૰ ચાલાક, બારીક તપાસી જોનાર

ચિકિત્સનીય, વિ૰ ચિકિત્સા કરવા યોગ્ય, જેની પરીક્ષા થઈ શકે તેવુ ૨ દવા કરવા જેવુ

ચિકિત્સા, સ્ત્રી૰ (સ૰) રોગની પરિક્ષા–સમજ, ઔષધોપચાર ૨ ગુણ દોષ પારખવાની જે શક્તિ તે ૩ ખોડ જોવાની ટેવ

ચિકી, પુ૰ છોકરાઓને ખાવાનો એક પદાર્થ

ચિકુર, પુ૰ (સ૰) કેશ, વાળ

ચિકોટી, સ્ત્રી૰ પહોંચાની પકડ, કાંડુ

ચિકોર, વિ૰ (સ૰) ઉદ્ધત, બટકબોલો [કહેવુ

ચિકોરવુ, ક્રિ૰ અ૰ ટકોરવુ, ટોકવુ, ફરી ફરીને

ચિક્ખલ, પુ૰ કાદવ, પંક, ગારો, કિચ્ચડ

ચિચાડી, સ્ત્રી૰ ભયની તીણી બૂમ, કીકિયારી

ચિગોટી, ન૰ સોડ, મોઢે ને માથા ઉપર લુગડુ ઢાંકીને

ચિડિયાં, ન૰ એક જાતના કાચના મોતી [સૂવુ તે

ચિટકી, સ્ત્રી૰ (મ૰) ચપટી

ચિઠ્ઠી, સ્ત્રી૰ થોડી મતલબનો નાનો કાગળ, ચબરખી ૨ તરત નાણા આપવાનો દસ્તાવેજ 'ચિઠ્ઠી પાડી આપવી' ૩ નામ નિશાન નંબર વગેરે લખેલુ હોય એવી કાપલી, પતાકડુ ૪ દવાનુ નામ લખી શીશી ઉપર ચોઢવાની પટી ૫ કાળોતરી, મરણના સમાચારનો કાગળ. ૬. તેડુ, નોતરૂં, હુકમ **ચિઠ્ઠી** આપવી–ભલામણપત્ર આપવો શાહજોગ ચિઠ્ઠી–હુંડી **ચીઠ્ઠીનો** ચાકર –ચીઠ્ઠી પહોંચાડવા જેટલોજ જોખમદાર **ચિઠ્ઠી** ફાટી જવી–પરણવાનુ ખરચ બચવુ (કન્યાના મરણથી) **ચઠ્ઠીચપાટી**–પત્રવ્યવહાર, કાગળપત્તર

ચિઠ્ઠીપતરી, સ્ત્રી૰ ચિઠ્ઠી ચપાટી, નાનો કાગળ

ચિઠ્ઠીદોરો, પુ૰ ભૂત પિશાચ કે કોઇ વળગણ દૂર કરવા ગળે કે હાથે રાખેલુ મંત્રવાળુ લખાણ કે ગાંઠોવાળો દોરો તે

ચિડિયુ, ન૰ ચકલુ, પક્ષી ૨ મણકો.

ચિડડી, સ્ત્રી૰ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ કાળુ–રાતુ સુતરાઉ કપડુ [અને ચીકણુ

ચિડાણુ, વિ૰ સાફ ન થઈ શકે તેવુ ચીકટવાળુ

ચિડાવુ, ક્રિ૰ અ૰ રીસે ભરાવુ, ખીજવાવુ ૨ બળવુ

ચિતા, સ્ત્રી૰ (સ૰) જે ગોઠવેલા લાકડા પર મડદાને મૂકી બાળવામા આવે છે તે, ચેહ

ચિતાર, પુ૰ ચિત્ર, તસબીર, આલોક, દેખાવ. ૨ આમેહુબ વર્ણન [કરનાર

ચિતારો, પુ૰ ચિત્ર પાડનારો આલેખક, પ્રતિકૃતિ

ચિતાળ, સ્ત્રી૰ ચીતળ, કમઠાળ, લાકડાનો ફાડેલો કડકો

ચિત્, ન૰(સ૰) સમજ, જ્ઞાન, ચૈતન્ય, જ્ઞાનરૂપ ઈશ્વર ૨ અ૰ હરકોઈ એવા અર્થસૂચક પ્રત્યય.

ચિત્ત, ન૰ (સ૰) વિચાર કરવાની જે શક્તિ તે, અંતઃકરણ, હૃદય ૨ સંકલ્પ, લક્ષ, ધ્યાન. **ચિત્ત** ઘાલવુ—ધ્યાન આપવુ, મન દેવુ. **ચિત્ત** લગાડવુ—કાળજી રાખવી, ચિત્ત પરોવવુ **ચિત્ત** ઠેકાણે રાખવુ–દૃઢ રહેવુ, પૂર્ણ લક્ષ રાખવુ એક **ચિત્તથી**–ધ્યાન પૂર્વક, લક્ષ દઈને

ચિત્તચોર, પુ૰ (સ૰) ચિત્ત હરણ કરનાર, દિલ ને ખેંચનાર ૨ મનોહર, ચિત્તાકર્ષક

ચિત્તભ્રમ, પુ૰ (સ૰) ચિત્તનુ ફરવુ તે, ગાંડપણ ઉન્માદ, ઘેલછા [ઇચ્છા–વલણ

ચિત્તવૃત્તિ, સ્ત્રી૰ મનની જે હાલત તે, મનની

ચિત્તવિક્ષેપ, પુ૰ (સ૰) ચિત્તની અસ્થિરતા, ચંચળતા

ચિત્તવેધ, વિ૰ (સ૰) ચિત્ત વિંધનાર; દિલ ખેંચનાર.

ચિત્તવેધક, વિ૰ મનોવેધક ૨ કરૂણામય, મન પીગળી જાય તેવુ, હૃદયગમ.

ચિત્તહર, વિ૰ (સ૰) મનોહર, સુંદર.

ચિત્તાકર્ષક, વિ૦[સ૦ચિત્ત+આકર્ષક]મનોહર
ચિત્તો, પુ૦ વાઘની એક જાત
ચિત્ર, ન૦ (સ૦) સપાટી ઉપર લીટી અને છાયા એ બેથી પાડી બતાવેલો સાદો અથવા રંગ પુરેલો જે આકાર તે નકશો પ્રતિકૃતિ તસબીર, છબિ ૨ માટી પત્થર, વગેરેનો બનાવેલો કોઇ માણસ જેવો જે આકાર તે, પ્રતિમા પુતળુ બાવલુ ૩ જેવુ હોય તેને તેવાજ રૂપ રંગમા બરાબર બતાવવુ તે ૪ રંગવાળી આકૃતિ ૫ આશ્ચર્ય ઉપજાવે તેવી ચીજ ૬ આશ્ચર્ય નવાઇ વિસ્મય **ચિત્ર**-કાઢવુ પાડવુ-છબિ પાડવી તસબીર પાડવી
ચિત્ર, વિ૦ (સ૦) અદ્‌ભુત અજાયબ જેવુ
ચીત્રક, પુ૦ એક વનસ્પતિ છોડવો,ચીતરો
ચત્રકંઠ, ન૦ પારેવુ કબુતર [વાનો હુન્નર
ચિત્રકળા, સ્ત્રી૦ છબી પાડવાનો હુન્નર ચિતર-
ચિત્રકાર, પુ૦ (સ૦) ચિતારો ચિત્ર કાઢનારો
ચિત્રકાવ્ય, ન૦ (સ૦)ચિત્રમા વચાય તેવી કવિતા
ચિત્રગ, વિ૦ (સ૦) ચિત્રવત્
ચિત્રગ્રીવ, પુ૦(સ૦)સારસ પક્ષી [વિચિત્ર પ્રકારે
ચિત્રધા, અ૦ (સ૦) અદ્‌ભુત રીતે,અજબ રીતે,
ચિત્રપટ, પુ૦ (સ૦) છીંટ ચીતરેલુ કપડુ ૨ ફલક, નાટકનો પડદો
ચિત્રરથ,પુ૦(સ૦)સૂર્ય રવિ ૨ આકડો [એક દેવી
ચિત્રલેખા, સ્ત્રી૦ (સ૦)ચિત્રની રેખા ૨ વિધાતા
ચિત્રલોચના, સ્ત્રી૦ (સ૦)મેના સારિકા
ચિત્રવત્, વિ૦ ચિત્રજેવુ ૨ હાલે ચાલે નહિ તેવુ, મૂર્તિમય સ્તબ્ધ
ચિત્રવિચિત્ર, વિ૦ (સ૦) તરેહ તરેહવાર રંગનુ રંગબેરંગી ૨ સુદર મનોહર, નકશીદાર
ચિત્રવિદ્યા, સ્ત્રી૦ ચીતરામણ કાઢવા સબધી માહિતી તે, ચિત્રકળા [મુ નક્ષત્ર
ચિત્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સત્તાવીશ નક્ષત્રોમાનુ ચૌદ-
ચિત્રાંગ,સ્ત્રી૦ હડતાળ ૨ હિંગળોક, ૩ મજીઠ
ચિત્રામણ, ન૦ નકાશ ચિત્ર, આડીઅવળી ગમેતેમ લીટીઓ દોરીને બનાવેલો આકાર
ચિત્રિણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સુંદર, ચતુર, ગુણવાન અને મનોહર મુખવાળી સ્ત્રી, સ્ત્રીઓના ચાર પ્રકાર છે (પદ્મિની, ચિત્રિણી, સખિની અને હસ્તિની)
ચિત્રો,પુ૦ચિત્રક,ચીતરો [વર્ણવેલા છે તેમાની એક
ચિત્સ્વરૂપ, ન૦ (સ૦) બ્રહ્મરૂપ, ઘટઘટ વ્યાપી
ચિડુ, ન૦ ચિથરૂ
ચિદાકાસ,ન૦ આકાશ જેવુ નિર્લેપ તે શુદ્ધ બ્રહ્મ
ચિદાભાશ, પુ૦ આત્માનુ બુદ્ધિમા પ્રતિબિંબ, જીવને બુદ્ધિથી આત્માનો ભાસ થવો તે
ચિદ્દઘન વિ૦ (સ૦) જ્ઞાનથી ભરેલુ, જ્ઞાનસ્વરૂપ
ચિદાનન્દ,વિ૦(સ૦) જ્ઞાન અને આનંદ એજ રૂપ છે જેનુ તે, બ્રહ્માનંદ ૨ જ્ઞાનમા એક તાનતા તે
ચિદ્રૂપ, વિ૦ મહાજ્ઞાની, બ્રહ્મરૂપ [જેનો તેવુ
ચિદ્વિલાસ, વિ૦ (સ૦) જ્ઞાનમાજ વિલાસ છે
ચિન, સ્ત્રી૦ (સ૦) નાત, સમજણ, ઓળખ "આપ કર્તાકી ચિન ના પાવે, અન્ય દેવને નમતુ"-નિરાત
ચિનાઉ, વિ૦ ચીનમા બનેલુ, ચીનદેશનુ
ચિનાઈ, સ્ત્રી૦ રેશમી સાડી
ચિનિકબાલા, પુ૦ એક જાતના ઓષધી બી
ચિન્તન,ન૦(સ૦) વિચારવુ તે, ધ્યાન ધરવુ તે ૨ યાદ, સ્મરણ ૨ વિચાર, વિવેચના
ચિન્તનીય, વિ૦ (સ૦) વિચારવા મનન કરવા જોગ, યાદ કરવા-ધ્યાનમા લેવા જોગ
ચિન્તવન, ન૦ (સ૦) ધ્યાન, વિચાર, ધારણા
ચિન્તવુ, ક્રિ૦ (સ૦) ધારવુ, વિચારવુ, કલ્પવુ ૨ સભારવુ, યાદ કર્યા કરવુ
ચિન્તા, સ્ત્રી૦(સ૦) મનનો ગભરાટ, કાળજી, ફિકર, ચિત્તની અસ્વસ્થતા, બેચેની, ધાસ્તી ૨ વિચાર ધ્યાન, ભાવના ૩ ફિકર, શોચ
ચિન્તાગ્નિ, પુ૦ (સ૦) ફિકર રૂપી અગ્નિ ૨. ઘણીજ ફિકર [ગયેલુ, ફિકરમદ
ચિન્તાતુર, વિ૦ (સ૦) ચિન્તાથી ગભરાઇ ગ
ચિન્તામણિ પુ૦ સ્વર્ગનો મણિ (કહેવાય છે કે જેની પાસે એ મણિ હોય તેને જે જોઇએ તે મળી આવે છે) ૨ ઇષ્ટદેવ મહાદેવ [નો દરિયો
ચિન્તાર્ણવ, પુ૦ (સ૦) ઘણીજ ચિંતા, ચિન્તા-
ચિન્તિત, વિ૦ (સ૦) ધારેલું, વિચારેલુ, મનન કરેલુ ચિન્તાયુક્ત [લેવા જેવુ.

ચિન્ત્ય, વિ૦ (સ૦) વિચારવા લાયક, ધ્યાનમા
ચિન્મય-માત્ર, વિ૦ (સ૦) સર્વ બ્રહ્મમય એવુ,
કેવળ જ્ઞાનજ એવુ જ્ઞાનથી ભરપુર
ચિપાચિપ, સ્ત્રી૦ ચાપાચીપ, ચિપાસિયાવેડા
ચિપાસિયુ, વિ૦ કંજુસ, ચિંગુ ૨ ચાપીચીપીને
લખાવ્યા કરવાની ટેવવાળુ ૩ હરેક વાત વિષે વારે
ચિબડી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ પક્ષી [વારે પૂછનાર
ચિબાવલુ, વિ૦ દોઢડહાયુ, ચાપલુ, વચમા ડહાપણ
ડહોળનાર ૨ છોકરવાદિયુ, બાળક બુદ્ધિનુ ૩
હલકુ, તુચ્છ, પાજી ૪. ખરાબ
ચિબુક, સ્ત્રી૦ હડપચીની વચમાનો છાછર ખાડો,
જ્યા સ્ત્રીઓ છુદણુ છુદાવ છે તે 'એક બિંદુ
અનુપમ ચિબુક વિષે, જ્યમ અંબુજમા અલિ
સુતો સુખે'
ચિમોટી, સ્ત્રી૦ ગળચી, ડોકી, બોચી, ગરદન
ચિમોડી, સ્ત્રી૦ એક જાતના વેલાના કાળા છો
ડાવાળા બી, ચીમડ [કંજુસ, લખીલ
ચિમ્મડ, વિ૦ તાણ્યુ તૂટે નહિ તેવુ, ચીકણુ ૨.
ચિર, અ૦(સ૦ ચિરમ્) શાશ્વત, નિત્ય રહે તેવુ
ચિરજીવ-વી, (સ૦) પુત્ર, દિકરો, બેટો
ચિરંજીવી, વિ૦ ઘણુ જીવનાર, લાંબા આવરદાવાળુ
ચિરાઈ, સ્ત્રી૦ ચિરામણી, ફડામણી
ચિરાગ પુ૦ (ફા૦) ચરાગ, બત્તી, દીવો ૨ શગ,
દીવાની જોત [બો કકડો.
ચિરાડો, પુ૦ ચીરો, ફાડ, ફેડકો ૨ કપડાનો લા-
ચિરામણ, ન૦ લાકડા ફાડવાની મજુરી, ચિરાઇ
ચિરાયતુ, ન૦ કરિયાતુ [કાળ જીવનાર, દીર્ઘાયુ
ચિરાયુ વિ૦ (સ૦) લાંબા આવરદાવાળુ, ઘણા
ચિરોડી, પુ૦ એક જાતનો સફેદ પોચો પત્થર.
ચિચ્ચડ, વિ૦ ચિમ્મડ, જુઓ [છીલટા
ચિષ્ટાં, ન૦ રેસા, નાળિયેર ઉપરના તાતણા,
ચિષ્ડુ, વિ૦ સુકાઇને ચચ્ચડ થઇ ગયેલુ.
ચિહ્ન, ન૦ ઓળખાણ આવે તેવી કરેલી નિશા-
ની, આંકો, છાપ ૨ ઘસરકો, ખસુરો, રેખા ૩
માન પ્રતિષ્ઠા સૂચક નિશાન, ઉપાધિ. ૪ ધ્વજા,
પતાકા ૫ લક્ષણ ૬ લાંછુ, લાંછન, ગુંજ, ક્ષત
ચિહ્નિત, વિ૦(સં૦) નિશાનીવાળુ, અંકિત, લાંછિત

ચીંઉ, ન૦ સિતાફળનો ઠળિયો
ચીઓ, પુ૦ એક જાતનુ ઘાસ જેના મૂળને મોથ
કહે છે ૨ કાળો કઠણ પત્થર
ચીક, પુ૦ ઝાડના ફળ, ડાખળા વગેરેમાથી ની
કળતુ ચીકણુ પાણી-દૂધ તે, ચીલ.
ચીકટ, ન૦ વસ્તુનો ચીકણો ગુણ તે, ચીકણુ
એવુ જે તે ૨ વિ૦ ચીકણુ, ચોટી રહેવાના
ગુણવાળુ, ગુંદર જેવુ ૩ તેલ ઇ૦ ના પાસવાળુ
ચીકટપણુ, ન૦ મજબુતાઇ, વદ્દપણુ ૨ ચોટવાપણુ
ચીકટવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચીકટવાળુ કરવુ ચીકટાવુ ૨
ચોઢવુ; ચોટાડવુ [ખરડાવુ ૨ ચોટવુ, ચોઢવુ
ચીકટાવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચીકટવાળુ થવુ, તેલ, ઇ થી
ચીકટુ, વિ૦ ચીકટવાળુ
ચીકટો, પુ૦ શણનુ કપડુ-મુગટો ૨ ૫૦ વાર
લાંબો કસબી તાર ૩ એક જાતનુ ઘાસ
ચીકણ, સ્ત્રી૦ એક જાતની કાકડી
ચીકણાઈ, સ્ત્રી૦ ચીકણાપણુ, ચીકણાશ ૨. બ-
ખીલાઈ. ૩ મજબુતાઇ
ચીકણાશ, સ્ત્રી૦ ચીકણાપણુ, ચીકણાઇ
ચીકણુ, વિ૦ (સ૦ ચીક્કણ) વળગી-ચોટી રહે-
વાના ગુણવાળુ, ચિબ્બટ ૨ ભાગે તૂટે નહિ તેવુ,
ચમ્મડ, ટકાઉ ૩. કંજુસ, કૃપણ ૪ ચાપાચિ-
પિયુ, દોઢડહાયુ ૫. ચીકણા પદાર્થથી ચીકટા-
યેલુ ચીકણુ લાટ-કેમે વછૂટે નહિ તેવુ, ઘણુંજ આ-
ગ્રહી. ચીકણુ વાઘરુ-ઘણુંજ ચમ્મડ. [કાકડી
ચીકન, ન૦ (ફા૦) કસીદો, ભરતકામ ૨ કુમળી
ચીચરવટી, સ્ત્રી૦ જમીનનો સાકડો ને લાંબો કડકો
૨ તીખી અને ઠંડી વસ્તુ ખાતાપીતા અન્નનળ-
મા થતી જે અસર તે શેરડો ૩ ધ્રાસકો, ચિંતા.
ચીચરવટો, પુ૦ ધ્રાસ્કો, ફાળ ૨ ચિંતા, કાળજી,
ચિરાડો ૩ લાંબો પટવાળો કકડો.
ચીચરકો, પુ૦ પીચકારી ૨. હિચકો, ચીચવો.
ચીચવાડો, પુ૦ ચીસ ઘુમાટો, હોકારો.
ચીચવાવું, ક્રિ૦ સ બૂમ પડાવવી ૨ ચિચવાવવું
ચીચવો, પુ૦ ઉભુ અણીદાર લાકડું દાટી તે ઉપર
આડુ લાકડુ મૂકી ગોળ ફેરવવાનુ યંત્ર, એક જાતનું
ચકડોળ. ૨ હિંચકો, ચીચુડો.

ચીચિયારી, સ્ત્રી૦ ચીસ, દુ ખની તીણી બૂમ
ચીચુડો, પુ૦ ચીચવો ૨ કચુકો
ચીચુ, ન૦ શેલડીનો ટોચ તરફનો છોટાવાળો ભાગ.
ચીચોડો, પુ૦ આંબલીનો ઠળિયો, કચુકો ૨ કોલુ
ચીચો, પુ૦ ઘણોજ કઠણ અને કાળો પત્થર
ચીજ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) કોઇ પણ બનેલો-બનાવેલો ઘાટ, વસ્તુ, પદાર્થ ૨ તરેહ, વાની ૩ જેમા કાંઇ ગુઢ અર્થ રહ્યો હોય તેવુ ગાયન. ૪ સામાન, અસબાબ [માનમાનુ કંઈ પણ
ચીજવસ્ત, સ્ત્રી૦ સામાન, મુસાફરીના સરસા
ચીટનીસ, પુ૦ (મ૦ ચીટનવીસ, ચિઠ્ઠી+ફા૦ નવીસ-લખનાર) મોટા અમલદારોનો મુખ્ય કારકુન, અવલકારકુન, શિરસ્તેદાર ૨ કારભારી
ચીટનીસી, સ્ત્રી૦ શિરસ્તેદારી
ચીટુ, વિ૦ ચીકણુ, છાશ અને ચીકટવાળુ
ચીટિયુ, ન૦ લાકડાની ચીપ ૨ ઇધન, બળતણુ ૩ ત્રરમા પહેરવાની નાની પટીની ચુડી.
ચીડા, ન૦ મુખીને જમીનદારો તરફથી ઉપરાત માટે અપાયેલુ લવાજમ ૨ જમીનદારોએ વેચી નાખેલા જમીનના ટુકડા ૩ છિદ્ર, દોષ ૪, ચીઢિયા
ચીઢ, સ્ત્રી૦ ગુસ્સો લાગવો તે, ચિઢાવુ તે ૨ સ સહેજ સહેજમા તપી જવાની-ઉશ્કેરાવાની જે ટેવ તે ૩ બળતરા, કટાળો
ચીઢવવુ, ક્રિ૦(સ૦) ગુસ્સે કરવુ ખીજવવુ, પજવવુ
ચીઢવુ, ક્રિ૦(સ૦) ખીજવુ રીસ ચઢાવવી, કટાળવુ
ચીઢિયા ન૦ ગુસ્સો બતાવવો તે, દાતિયા
ચીઢિયુ, વિ૦ સહેજ સહેજમા રીસે ભરાય તેવુ, ખિજાનારૂ ૨ **ન૦** છણકો, દાતિયુ
ચીઢિયલ, વિ૦ ચીઢિયુ
ચીણ, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીની કોટનુ એક જાતનુ ઘરેણુ ૨. ચાવરાના નેફા આગળની કરચલી ૩ પખી ઓનો ખોરાક
ચીણ, ન૦ એક જાતનુ જમીન ખોદવાનુ હથિયાર
ચીણવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચીણ દેવી. ૨ કણે કણે ખાવુ ચુગવુ [છાસમા રાધીને ખવાય છે
ચીણો, પુ૦ એક જાતનુ અનાજ એના તાદળા કાઢી
ચીત, ન૦ કુસ્તીનો એક દાવ
ચીતણિયો, પુ૦ સોના રૂપા ઉપર ચિત્ર કામ કરનાર
ચીતડુ ન૦ ચિત્ત, મન, લક્ષ
ચીતરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચિત્ર કાઢવુ-દોરવુ, આલેખવુ ૨ જેમ તેમ લખી કાઢવુ, ઘસરડી વાળવુ ૩ ઘણી જગાએ કહી વળવુ, નોતરવુ [ત્રાસ, કટાળો
ચીતરી-ળી, સ્ત્રી૦ કપારી, કણકણો, સુગ. ૨
ચીતરો, પુ૦ વાઘની એક જાત, ચિત્તો ૨ ચિત્રક, એક જાતનો છોડ. [યાદ કરવુ
ચીતવુ, ક્રિ૦ (સ૦) ધારવુ, કલ્પવુ ૨ ઇચ્છવુ,
ચીતળી, સ્ત્રી૦ ચીતરી, જુઓ
ચીત્કાર, પુ૦ ચીસ, સીત્કાર
ચીતળ-જો, પુ૦ એક જાતનો ચિત્રવિચિત્ર સાપ, જે થોરનુ દૂધ પી રહે છે ૨ **સ્ત્રી૦** ચપટી પહોળી બગડી પાટલી ૩ લાકડાની ફાચર, કમઠાળ ૪. એક જાતનુ સ્ત્રીઓની કોટનુ ચીપ જેવુ ઘરેણુ
ચીન, ન૦ એ નામનો એક દેશ
ચીનગારી, સ્ત્રી૦ તણખી, સ્ફુલિંગ **ચીનગારી** મકવી -ઉશ્કેરવુ, સળગાવવુ
ચીનગી, સ્ત્રી૦ તણખારી, તણખો
ચીનવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઓળખવુ, જાણવુ
ચીનાશુક, ન૦ (સ૦) ચીનનુ રેશમી કાપડ.
ચીનીકામ, ન૦ ચીનમા થતુ કાચનુ કામ. ૨ ચકમક મિશ્રિત માટીનુ કામ
ચીનીખાનુ, ન૦ ચિનાઈ કામ ભરેલુ હોય તેવુ સ્થળ
ચીપ, સ્ત્રી૦ લાકડા, વાસ, ધાતુની લાબી પણ જરા પહોળી પાતળી પટી
ચીપડો, પુ૦ આખનો મેલ, પિયો
ચીપટી-ટો, સ્ત્રી૦, પુ૦ ચપટી, ચપટો ૨ ચોમટો
ચીપવુ, ક્રિ૦ સ૦ કપડાની કલી કરવી, પાટલી કરવી ૨ ધાર્યા પ્રમાણે થાય તેમ પહેલેથી ગોઠવવુ ૩ ચોળી ચોળીને લાબુ કરવુ (વાત)
ચીપાસોનુ, ન૦ ઉચા ટચનુ સોનુ, કુંદન
ચીબડી, સ્ત્રી૦ ચપટા નાકનુ એક પક્ષી, ઘુવડના ઘાટનુ નાનુ જાનવર
ચીબડુ, વિ૦ ચપટુ, ચીબુ [હોય તેવુ
ચીબુ, વિ૦ જેનુ નાક બેસી ગયલુ- ચપટું હોય
ચીભડુ, ન૦ એક જાતનુ શાક, આરિયુ, મોટી કાકડી.

ચીમટી, સ્ત્રી૦ ચીપટી, ચુટી, ચપટી
ચીમટો, પુ૦ ચમટો, ચીપિયો ૨ ચુટલો
ચીમડ, સ્ત્રી૦ એક જાતના છોડ એની શીંગો-
માંથી ઘી નીકળે છે તે ચીમડ (દુ ખતી આખમા
ભરણુ ભરે છે)
ચીમડી, સ્ત્રી૦ જુવાર બાજરીના નાજુક છોડવા
ચીમની, સ્ત્રી૦ (અ૦) ધુમાડિયુ, ધુણી જવાનુ,
પોલુ ભુંગળુ
ચીમળાવુ, ક્રિ૦ સ૦ કરમાવુ,નિસ્તેજ થવુ,સુકાઈ
જવુ ૨ મનમા બળ્યા કરવુ ૩. ઝુરવુ, તવાઇ જવુ
ચીમાવુ, ક્રિ૦ અ૦ મનમા બળવુ ૨ છુપાઇને
તાકીને જોવુ
ચીરમુઠ, વિ૦ બત્તી. (સુરત)
ચીર, ન૦(સ૦)સ્ત્રીને પહેરવાનુ ઝીણુ રેશમી લુગડુ
૨ સ્ત્રી૦ ચીરી, કકડી ૩ ફાડ, તરડ, ૪ વલ્કલ
ચીરડાં, ન૦ ગરાસિયા કે, પટેલે બીજાને વેચી
દીધેલા જમીનના કકડા તે [પૈસા પડાવવા
ચીરવું, ક્રિ૦ સ૦ ફાડવુ, કકડા કરવા, ૨ ખૂબ
ચીરાવવું, ક્રિ૦ અ૦ ફડાવવુ, કપાવવુ [ફાડ
ચીરિયુ, ન૦ અથાણાનો કકડો ૨ ચીરી, કકડો,
ચીરી, સ્ત્રી૦ ચીર, નાની ફાડ
ચીરો, પુ૦ મોટો લાબો કકડો, ફાડ. ૨ ફાટ, તડ
૩ લુગડાનો પટકો ૪ ઘાટ, કિનારો
ચીલ, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડ ૨ સમડી ૩ ચીક
ચીલખત, ન૦ કવચ, બખતર
ચીલો, પુ૦ ગાડા વાટ, ધરડ. ૨ જાહેર માર્ગ,
રસ્તો, રિવાજ, શિરસ્તો **ચીલે** પડવુ–રાગે પડવુ,
રસ્તે પડવુ, રીતમા આવવુ, ધરડમા પડવુ 'હવે
એ કુટુબનો સસાર ચીલે પડ્યો "
ચીવટ, સ્ત્રી૦કાળજી, પરવા ચાનક [બૌદ્ધ ભિક્ષુ
ચીવર, ન૦ વસ્ત્ર, લુગડુ ૨ ચીર,વસ્કલ. **ચીવરી**–
ચીસ, સ્ત્રી૦ તાણીને પાડેલી તીણીબૂમ,કીકિયારી
ચીસ ખાવી–બો ભૂલવી, ત્રાસી જવુ
ચીસુ', વિ૦ ચોળી ચોળી–વિચારી વિચારીને કામ
કરનાર;ચીકણુ, દોઢડહાયુ ૨ કજુસ;બખીલ,કૃપણ.
ચુંક, સ્ત્રી૦ ખીલી, નાનો માથાવાળો ખીલો. ૨
સ્ત્રીના નાકનુ એક ઘરેણુ, જડ, ચુની. ૩. શૂળ,
આકડી, પેટનો દુખાવો
ચુ ખળુ, વિ૦ મદ દૃષ્ટિનુ, ઝાખુ દેખનાર,ચુચળુ.
૨ આધળુ, ધુધળુ
ચુગલ, સ્ત્રી૦ મડડામણુ, કબજો. ૨ છટકુ. ૩.
સાણસો,પેચ,સકચો.૪ પક્ષીઓના લાબા આગળા.
ચુંગા, પુ૦ દાવ, પેચ, કબજો, સકડામણ.
ચુગી, સ્ત્રી૦ તમાકુ પીવાની નળી ૨ ચલમ,
લુખિયુ ૩ કર, મુઠી
ચુચળું, વિ૦ ચુખળુ, આવામીચુ
ચુંચી, સ્ત્રી૦ ધાઇ, થાન,સ્તન. ૨ સ્તનાગ્ર, ડિટડી
ચુચુની, સ્ત્રી૦ એક જાતની ખાડ.
ચુચુ, ન૦ પક્ષીઓનુ બોલવુ, ઉદરનો અવાજ
ચુટ, સ્ત્રી૦ ખરજ, વલુર, ચેળ.
ચુટણી, સ્ત્રી૦ પસદગી, વીણી કાઢવુ તે ૨ નિયો-
જન, પસદગીથી કરેલી નિમણુક
ચુટલી–લો, સ્ત્રી૦ ચુટી.
ચુટવુ, ક્રિ૦ સ૦ વીણવુ, ઉપાડી લેવુ ૨ તોડવુ,
ખુટવુ, ટુપવુ ૩ પીંજવુ, છુટુ પાડવુ ૪ પસદ
કરવુ, ગોધી કાઢવુ. ૫ સમારવુ, સુધારવુ, **ચુટી**
ખાવુ—કરડવુ, ચટકા ભરવા ૨ ઘણા જણે ટપકા
દેવો ટુપી ખાવુ
ચુટી, સ્ત્રી૦ ચીમટી, ચુંટલી
ચુથ, સ્ત્રી૦ ચુથારો, ચોળ
ચુથવુ, ક્રિ૦સ૦ હાથ ઘાલી ડહોળી નાખવુ, ચોળવુ
ફેદવુ ૨ છણવુ ચર્ચવુ ૩ ભ્રષ્ટ કરવુ. બગાડવુ
ચુંથાચુથ, સ્ત્રી૦ આમથી તેમ ચુથ્યા કરવુ તે.
૨ બારીક તપાસ, ફેદાફેદ ૩ ચર્ચા, વગોણુ.
ચુંથારો(ડો), પુ૦ ચુથાચુથ, ડહોળડહોળા ૨
ધોટાળો, ખીચડો. ૩ ગભરાટ, પચાતી. ૪.
માસપિડમા થતી પીડા, દુ ખ (હાથ પગમા).
ચુંથાણ, ન૦ ચુથારો, જુઓ.
ચુથાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચુથી નાખેલુ હોય તેવુ થવુ
વેરણછેરણ થવુ ૨ પેટમા દુ ખ થવુ ગભરાવુ,
જીવ બળવો, અકળામણુ થવી ૩ માસ પિડમા
કળતર થવુ ૪ આમરૂ જવી (સ્ત્રીની) ૫. ચોળાવુ,
બગડવુ (લુગડા) ૬ ફેદાવુ, ચીરાવુ (ઘાસ).
ચુથો, પુ૦ ગાભો. ૨. લુગડાનો ફાટેલતુટેલ કકડો,

ધાગો [ધરચોળુ, ફલગર

ચુદડી, સ્ત્રી૰ ભાતવાળુ રેશમી લુગડુ, ઘાટડી,

ચુંધળુ, વિ૰ પચપચી ચુંખળી આંખનુ,ચુંખળુ

ચુંધી સ્ત્રી૰ ખણુખોદ, ચાપાચીપ

ચુંબક, પુ૰ (સં૰) ચકમક, અયસ્કાંત.૨ કંજુસ, બખીલ, કૃપણ ૩ વિ૰ ચુંબન કરનાર, પોતા તરફ ખેંચનાર

ચુંબન, ન૰ (સં૰) ચુમી, બોકી, બચી, સ્નેહના ઉમળકાથી ચૂચવુ તે **ચુંબન** કરવુ—બચી કરવી ૨ અડવુ, સ્પર્શ કરવો

ચુંબિત, વિ૰ (સં૰) સ્પર્શ કરતુ, અડકેલુ

ચુંવાળ, પુ૰ ૪૦ ગામોનો જથો તે (અમદાવાદ, પાટણ અને કડી વચ્ચેનો)

ચુંવાળા, ન૰ ચશ્મા આવવા તે, બહેતાળા

ચુંવાળી–સ, વિ૰ ચાળીસને ચાર ૪૪

ચુંવાળુ, વિ૰ ૪૪ શેરનો મણ ગણાય તેવુ તોલ.

ચુંવાળો, પુ૰ મોટો ને જાડો કામળો, ધાબળો.

ચુંવોતર, વિ૰ સિત્તેર ને ચાર [૨. ૪૪ શેરનુ

ચુઓ, પુ૰ ઉંદર, મૂષક ૨ નાળિયેર, ઈ૰ નો તાપ દઇ કાઢેલો અર્ક

ચુકતેહિસાબે, અ૦ પુરેપુરૂ,ભરપાએ, બાકીવગર.

ચુકવવુ, ક્રિ૰ સ૦ ભુનવવુ, ગોથુ ખવરાવવુ, ૨ ટાળવુ ચોરવવુ, ઉડાવવુ (નજર) ૩ નિવેડો લાવવો, ફેસલો કરવો,નિકાલ કરવો ૪ નાણા અદા કરવાં લેણુ દેણુ પતાવી દેવુ [ફેસલો

ચુકાદો, પુ૦ નિકાલ નિવેડો, છેવટ ૨ હુકમનામુ,

ચુકાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ચૂકવવુ, જુઓ

ચુકો, પુ૰ એક જાતની ભાજી

ચુગઠી,સ્ત્રી૰ ચપટી ૨ પગફૂલ, છીટિયા, જોટવા

ચુગલી,સ્ત્રી૰ચાડી,પીઠ પાછળ નિંદા કરવી તે ૨ રાવ

ચુગલીખોર,વિ૰(ફા૰) પુઠ પાછળ ચાડી–નિંદા કરનાર, ચાડિયો

ચુડગર, પુ૰ ચુડા ચુડી વહેરનાર–ઉતારનાર

ચુડાઉતાર, વિ૰ ચુડીની પેઠે એકથી એક નાનુ હોય તેવુ [વાની ક્રિયા તે

ચુડાકરમ, ન૰ પતિના મરણ પછી ચુડો ભાગ-

ચુડાદાન, ન૰ હેવાતન, સૌભાગ્ય.

ચુડી સ્ત્રી૰ સ્ત્રીઓને હાથે પહેરવાનુ બલૈયુ. ૨. ગોળ કડા જેવો ઘાટ [ફોડવી તે.

ચુડીકર્મ, ન૦ ધણીના મૃત્યુ પછી સ્ત્રીએ ચુડીઓ

ચુડેલ, સ્ત્રી૰ ડાકણ, વંત્રી, એક ઘણુજ બિહામણુ સ્ત્રી ભૂત ૨ દુષ્ટા, ક્રૂર સ્ત્રી ૩ બદશિકલને ખરાબ સ્વભાવની સ્ત્રી, કુબજા

ચુડો, પુ૰ સ્ત્રીઓને હાથે પહેરવાનો ચુડીઓનો સટ ચુડો પહેરવો—નામર્દ બનવુ ૨ સ્ત્રીએ નાતરૂ કરવુ, ઘર કરવુ.

ચુણ, સ્ત્રી૦ ખોરાકની શોધ (પક્ષીની)

ચુણી, સ્ત્રી૰ બાયની કરચલીઓ, ચીણ

ચુનખડી, પુ૦ ચુનો ફોડવાનો કાંકરો,મરડિયા

ચુનવણી, ન૰ ચુનાનુ પાણી

ચુનારો, પુ૰ ચુનો પકવનાર ૨ ચુનાથી ધોળનાર,કડિયો [નું મજબુત ચણતર

ચુનાગચ્ચી, વિ૰ ચુનાના કેલની જમાવટ,ચુના-

ચુનાળવો, પુ૰ ચુનો ઘાલવાની ડબી.

ચુનાળુ, વિ૰ ચુનો દીધેલુ, ધોળેલુ ૨ ચુનાનુ

ચુની, સ્ત્રી૰ હીરાકણી,રત્નકણી ૨ ચુંક,નાજુક કાંટો

ચુનો, પુ૰ સફેદ પત્થરને ભઠ્ઠીમા પકવી કરેલો ભૂકો. ૨ અસંત ખાટુ તે

ચુપાચુપ, અ૰છાનુમાનુ, ગુપચુપ,શાંતપણે,નીરવ

ચુમાવુ, ક્રિ૰ અ૰ ચુંબન કરાવવુ ૨ મરજી વિરૂદ્ધ સહેવુ, રોઇને રહેવુ, **ચુમાઇને–હારીને,** જખ મારીને, ગરજાઉ થઇને

ચુંમી–મ્મી, સ્ત્રી૰ બોકી, ચુંબન

ચુમ્મોતેર, વિ૰ ૭૪

ચુરાડો, પુ૰ ભૂકો,ભંગાર,૨ ચીરો,ફાટ,તરડ.

ચુરી, સ્ત્રી૰ ચુરો, ભુકી, પિષ્ટ.

ચુરેચુરા, અ૰ભુકા જેવી હાલત,કડકેકડકા

ચુરો, પુ૰ (સં૰ચૂર્ણ) ભુકો,ધુદો,જેર ભંગાર

ચુલડી, સ્ત્રી૰ નાની ચુલી

ચુલબુલિયુ, વિ૰ રમતિયાળ, મોજીલુ

ચુલાશગડી, સ્ત્રી૰ ચુલા તરીકે વપરાય તેવી શગડી.૨ હમેશ જેને માટે સંતાપ થાય તે.

ચુલેતરૂ, ન૰ એક જાતનું પક્ષી

ચુલેતરો, પુ૦ સુડો

ચુલો, પુ૦ (સ૦ ચુલ્લી.) જેના ઉપર રસોઇ કરવામા આવે છે તે ધાતુ-માટીનો બનાવેલો ઘાટ મોટી શગડી, **ચુલામા** પડવુ--દેવતામા પડવુ, બળી મરવુ ૨ કાળુ કરવુ, ફાવે તેમ કરવુ **ચુલામાંથી** નીકળી હોલ્લામા પડવુ—એકથી બીજી વધારે મુશ્કેલીમા આવવુ, ઘરના બળ્યા વનમા ગયા ત્યારે વનમા લાગી લાહ્ય, **ચુલા** શગડી સળગવી—અત્યત ચિતા થવી, કાળજુ બળવુ, **ચુલામા** નાખવુ—દૂર કરવુ,દીસ્તું કરવુ (તિરસ્કારમા.) ચુલામા પેસવુ—રસોઈ કરવી, રાધવુ "વહુ તો શ્રીમતની છોકરી, તે વળી ચુલામા પેસવાની કે?" **ચુલામા** તો બિલાડા આળોટે છે—ચુલો ઠડોજ છે, રસોઇની તૈયારી કઇજ નથી, **ચુલો** ફુકવો—રાધવુ **ચુલા** અ બોટ કરવો—એઠવાડ કાઢી ચુલો લીપી પગ વારવુ. ઘેર ઘેર માટીના ચુલા—બધે સરખુ છે, દરેક જગાએ એનુ એજ

ચુવાચદન, ન૦ વસેલી ઢીલી સુખડ (ચુવા એ એક સુગધિત દ્રવ્ય છે તે ચદન વગેરે સાથે વપરાય તે)

ચુવો, પુ૦ (સ૦ ચ્યુ—ટપકવુ) છાપરામાથી પાણીનુ ટપકવુ તે, જે ઠેકાણેથી પાણી ગળે તે ૨ નાળિએરની કાચલીનો કાઢેલો અર્ક ૩ તેલ ધૂપેલનો કુવો, ડહોળો, રગડો. ૪ ઉદર સો સો ચુવા મારી મીનીબાઈ પાટે બેઠા—ઘણા પાપ કરી પછી સાધુતા બતાવવી તે

ચુસ્ત, વિ૦ (ફા૦) કોઈ મતને હઠથી વળગી રહેલુ, આગ્રહી, પ્રયત્નવાન

ચૂં-ચૂંચૂ, અ૦ પક્ષીઓનો થતો અવાજ

ચૂક, સ્ત્રી૦ નાના ખીલો "ચૂક મારવી" ૨, એક જાતનો નાકનો કાટો,જડ ૩ આકડી સૂળ પેટમા ખુચે એવુ જે દુખ થાય છે તે ચૂક આવવી—આનાકાની કરવી, કટાળો થવો, ૨ વાકુ પડવુ'નાખુશ થવુ ચૂંક મટાડવી—મનકામના પૂર્ણ કરવી

ચૂઈ, સ્ત્રી૦ ઘાસેદ્રિય ૨ પક્ષીની ચાંચની નીચે લટકતી માંસની ઝુલ. ૩. માછલીના દમ લેવાના કલ્લા, ફુક્કો.

ચૂક, સ્ત્રી૦ ભૂલ, દોષ, ખોટ. ૨ તફાવત ૩ ભ્રમ, મતિવિભ્રમ, ખોટાણુ. ૪ વાક, કસુર, અપરાધ, ૫ અશુદ્ધિ, ગળતી ૬ ગફલત, વિસ્મરણ

ચૂકણ, પુ૦ દરજી, સઈ, મેરાઇ (ભાલ)

ચૂકર, પુ૦ હલકામા હલકો ચાકર;ચાકરનો પણ ચાકર તે "ચાકરને ઘેર ચૂકર ઘણા ને તેને ઘેર પેજખાના"

ચૂકવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભુલાવવુ ૨ લેણુ દેણુ પતાવી દેવુ ૩ ઉડાવવુ, ચોરવવુ ૪ નિકાલ કરવો, તોડ કાઢવો

ચૂકવુ , ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ચ્યુ-પડવુ.) વિચાર હિસાબમા ગફલત કરવી, ભૂલવુ, વિસરવુ ૨. ફેસલો આપવો, તોડ આણવો, ફડચો થવો ૪ ધધામા કસર કરવી ૫ ધારેલા નિશાનથી આઘુ પાછુ જવુ ૬ તક ખોવી 'અણિ ચૂક્યો સો વરસ જીવે' ૭ આડુ અવળુ ખસી જવુ

ચૂગડો, પુ૦ મોતીની સેરોની પોટલી

ચૂગણી, સ્ત્રી૦ પક્ષીઓનો ખોરાક, ચણ

ચૂગલ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ચાડી, નિદા

ચૂગવું, ક્રિ૦ સ૦ ચાચથી વીણી ખાવુ

ચૂટકી, સ્ત્રી૦ ચપટી, આગળાથી વગાડેલી ટીચકારી, ટીચકી. 'રામ મદીરમા મિરાબાઇ નાચત, તાલ બજાવત ચૂટકી' ૨ લવ થોડુક, ચપટી.

ચૂટકો, પુ૦ (હિ૦) થોડામા ઘણો મર્મ બતાવ્યો હોય તેવુ, ટુકુ ભાષણ; ચાબખો ૨ જાદુ, ટુચકો ૩ થોડુક, લેહેજે ૪ લવ, છાંટો. 'રગના ચૂટકા, કુડા ન હોય.'

ચૂડલો, પુ૦ ચુડો

ચૂડ, સ્ત્રી૦ ચુડાના ઘાટનુ સોનારૂપાનુ વિધવાઓ પહેરે છે તે ૨ એક જાતની મોતીની ચુડી.(છોકરા માટે.) ૩ આટી, ભીડ "સાપે ચૂડ ભેરવી" ૪ ફાસો,ફાદો પેચ

ચૂડગર, પુ૦ ચુડગર, જુઓ.

ચૂડાકર્મ, ન૦ (સં૦) સોળ સંસ્કારમાનો એક, નાના બાળકના વાળ ઉતારવાની જે ક્રિયા તે, ચૂડાકરણ, મુડન

ચૂડા, સ્ત્રી૦ (સ૦) શિખા ચોટલી. ૨ શિખર, ટોચ ૩ મસ્તક.

ચૂડામણિ, પુ૦ (સં) મુગટમાં જડેલો મણી;તર-

સેથીયુ, ૨ સૌથી ઉત્તમ પુરૂષ ૩ કાકમાચીનુ ફૂલ. ૪ ચાક, વેણીનુ ઘરેણુ [ચુટવુ

ચૂણવુ, ક્રિ૦ સ૦ કળી કરવી ૨ ચુનવુ ૩ વિણવુ,

✓**ચૂત, પુ૦** (સ૦) આંબો, કેરી ૨ **સ્ત્રી૦** સ્ત્રીની ગુહ્યેન્દ્રિય, યોનિ.

ચૂતિયુ, વિ૦ મૂર્ખ,બેવકુફ ૨ હલકુ,માલ વગરનુ

ચૂનચુની, સ્ત્રી૦ એક જાતની સફેદ ખાડ,બુરુ, ચુચુની

ચૂનવુ, ક્રિ૦ સ૦ વીણવુ,ચુટવુ ૨ પસદ કરવુ

ચૂવડો, વિ૦ બખીલ, સૂમ, (કચ્છ)

ચૂન, પુ૦ ખોરાક ૨. ચુનો (કચ્છ)

ચૂપ, વિ૦ શાન્ત, અવાજ ન સભળાય તેમ

ચૂપ, અ૦ મુગુ રહે, છાનુ રહે, એવી સૂચના બતાવે છે

ચૂપકી, સ્ત્રી૦ કઈજ અવાજ કાઢવો નહિં તેવી હાલત,૨ મૂકભાન,મૌન,ચૂપકીદી. **સ્ત્રી૦**ચૂપકી

ચૂપચાપ, અ૦ છાનામાના,કઇપણ અવાજ નકરતાં

ચૂપવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘોચવુ,ખોસવુ,ઘાલવુ

ચૂમવુ, ક્રિ૦ સ૦ બોકી લેવી, ચુમ્બન કરવુ, બચ્ચી કરવી

ચૂર, સ્ત્રી૦ ચૂરો, ભુકો ૨ **વિ૦** તલ્લીન,ગર્ક

ચૂરણ, ન૦ (સ૦ ચૂર્ણ) હરકોઇ ચીજનો ભુકો તે, પિષ્ટ, લોટ

ચૂરમુ, ન૦ ભોજનનો એક પદાર્થ,છુટો લાડુ

ચૂરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભચરડી નાખવુ,ભુકો કરવો

ચૂરો, પુ૦ નાળિયુ, નહેળિયુ (કચ્છ) ૨ ભુકો

ચૂર્ણ, ન૦ (સ૦) ભુકો, લોટ,આટો ૨ ચુનો

ચૂર્ણિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ચૂર્ણ-લોટ કરવો) જે ગદ્યમા કવિતાની મતલબ સમજાવી હોય તે, સાર, સક્ષેપ, નાનુ ભાષ્ય ૨ ભુકો,રજ

ચૂલ, સ્ત્રી૦ મોટો ચુલો,,તમાણુ

ચૂલિયુ, ન૦ શાક સમારવાનુ લાકડાનુ જડેલુ હથિઆર, નાનો સુડો

ચૂલેતરો, પુ૦ કેરીઓ કાપવાનુ ઓજાર,સુડો.

ચૂવુ, ક્રિ૦ અ૦ ટપકવુ, ગળવુ, ઝરપવુ (વાસ ણુમાથી—છાપરામાથી.)

ચૂસણિયુ, ન૦ નાના બચ્ચાનુ રમકડુ,ધાવણી

ચૂસવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ચુષ્-રસ ખેચવો) ખેચવુ,તાણવુ, દાતે પકડી ઓઠ વડે રસ ખેચવો. ૨ ધાવવુ ૩ નરમ કરવુ, તાવી નાખવુ, **ચૂસી** ખાવુ—વિત્ત વગરનુ કરી નાખવુ, લોહી ચૂસવુ—પજવવુ, વિતાડવુ

ચે કે ચૂ, ન૦ ચે કે ચા, જરાપણ અવાજ ૨ વિરુદ્ધ કે સામુ બોલવુ તે

ચેગટ, વિ૦ (મ૦)ધીમુ,ઢીલુ,ટાઢુ,મદ,૨.ચીકણુ

ચેચીં,સ્ત્રી૦ પતરાજ, ગર્વ ૨ વિરુદ્ધતા,આનાકાની

ચેચે, સ્ત્રી૦ લવારી,બકબક.૨,પક્ષીના બચ્ચાનુ બોલવુ તે [ચેપેચે વાત ચાલી છે"

ચેપેચે અ૦ માહેમાહે, કર્ણોપકર્ણ " ગામમા

ચેચેપેચે સ્ત્રી૦ ઢચુપચુ, અચકાઇને બોલવુ તે.

ચેદુ, પુ૦ દડો ૨ હાથીદાતનો મજો [કરચલી

ચેણ, સ્ત્રી૦ છછુદર ૨ ધાવરા અગરખાના ઘેરની

ચેંપે, સ્ત્રી૦ ચેચુ, ગણગણાટ, બડબડાટ ૨ સામે થવાની હીલચાલ, વિરુદ્ધતા

ચે, સ્ત્રી૦ ઢગલો ૨ ચેહ

ચેક, સ્ત્રી૦ (અ૦ ચૅક)પેઢી યા સરાફ ઉપર નાણા આપવાની ચીટ્ઠી, નાણા મળવાનો રૂક્કો,હુડી

ચેટક, ન૦ (સ૦ ચિત્-જાણવુ) વળગણ મેલુ ભૂત ૨ ગાડપણ, ઘેલુ, તાન ૩ ચાનક, ધ્યાન

ચેટકી, પુ૦ જાદુગર,વાદી

ચેટી સ્ત્રી૦ દાસી, ચાકરડી (અતપુરની)

ચેડા, ન૦ ગાડા, ઘેલાઈ ૨ ચાદવા, અડપલા ૩ છિદ્ર, દોષ

ચેડા, પુ૦ થવાની વાતનુ આગળથી માલુમ પડવુ તે, ચેતવણી, ચેતા, ભવિષ્ય " મને તે વાતના ચેડા આગળથી પહોચ્યા હતા"

ચેણ, ન૦ ચેણુ, જુઓ

ચેત, સ્ત્રી૦ જ્ઞાન, સજ્ઞા ૨ હોશ,સુધ સ્મરણ

ચેતન, ન૦(સ૦) પ્રાણ જીવ,ચૈતન્ય ઓજ,જીવન શક્તિ ૨ તેજી, વીર્ય ૩ બાતમી, સમજ

ચેતન, વિ૦ સજીવ જીવતુ ૨ ચેતનાવાળુ

ચેતના, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રાણ, જીવ, ચૈતન્ય ૨. બુદ્ધિ, સમજશક્તિ, સ્મૃતિ ૩ અક્કલ [છરાયેલુ

ચેતરડ, વિ૦ દાધારેગુ, ઢગ વગરનુ, ઘેલુ ૨

ચેતનતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચેતનત્વ, ચૈતન્ય

ચેતવણી, સ્ત્રી૦ સૂચના,ઇશારો, ખબર ૨ ઉશ્કેરણી ૩ તાકીદ

ચેતવવું, ક્રિ૦ સ૦સળગાવવુ, પેટવવુ ૨ ઈશારો કરવો, ખબર આપવી, સૂચવવુ ૩ ઉશ્કેરવુ, તેજ કરવુ

ચેતવુ, ક્રિ૦ અ૦ સળગવુ,લાગવુ,પેટવુ "દેવતા ચેતતો નથી"૨. ઇશારતમા સમજી જવુ,જાણી જવુ ૩ હોશિયારીમા રહેવુ, સાવધાન રહેવુ

ચેતા, પુ૦ખબર,સુચના, ઇશારત.(બહુવચનમા)

ચેતાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સળગાવવુ,પેટવવુ ૨ ખબર કરવી, તાકીદ કરવી, ધમકી આપવી

ચેન, સ્ત્રી૦ (ચેતન) આરામ, કરાર,આશાએશ શાતિ,ચિત્ત સમાધાન ૨ સુખ, આનન્દ, ગમ્મત. ૪ કરાર, કળ ૫ નિશાની, લક્ષણ, ચિહ્ન

ચેનકાં, ન૦ (સ૦ ચિહ્ન) ચાળા, ૨ ચિહ્ન ૩ બહાના [વિનોદ

ચેનબાજી, સ્ત્રી૦ મોજમઝા, ૨ ગરાગ, વિલાસ,

ચેનો, પુ૦ અભિલાષ લાલસા, સ્પૃહા ૨ કાળજી

ચેપ,પુ૦(ફા૦ ચસ્પીદન્) ભગતી, દોષ, સસર્ગની અસર,સોબતની અસર ૨ દર્દની અદરનુ પાણી, પરૂ, રસી ૩ અડકવાથી એકનો રોગ બીજાને લાગવો તે ૪ પીડા હરકત, અડચણ. ચેપ કાઢવો—પીડા ટાળવી, નડતર દૂર કરવુ ચેપ છોડવો—સોબત ટાળવી, છોડી દેવુ

ચેપવુ, ક્રિ સ૦ (ફા૦) દાબવુ, નિચોવવુ ૨ ખોસવુ, ધોચવુ,રોપવુ

ચેપી, વિ૦ ચેપ લાગે તેવુ, ઉડતુ, ઝટ બીજાને થાય તેવુ ૨ ચીકણું, દોઢડહાપુ ૩ કૃપણ,કજુસ

ચેપુ, વિ૦ કૃપણ, કજુસ, મખ્ખીચુસ

ચેર, ન૦ લાકડા ૨ (અ૦)ખુરસી

ચેરમેન, પુ૦ (અ૦) સભાપતિ, અધ્યક્ષ

ચેરચુંથ,સ્ત્રી૦ ડાબા છેકવાથી પડેલો ડાઘ,છેકાછેક

ચેરાગ, પુ૦ દીવો, બત્તી,જ્યોત

ચેરીમેરી, સ્ત્રી૦ કામ કર્યા બદલ ખુશીથી કઇ આપવુ તે, લાચ, બક્ષીસ, પાનસોપારી.

ચેલકી, સ્ત્રી૦ નાની હોશિયાર છોડી. ૨ દાસી.

ચેલકો, પુ૦ નાનો છોકરો. ૨ ચેલો, દાસ

ચેલિયુ, ન૦ તાજવાનુ પલ્લુ

ચેલી,સ્ત્રી૦ ઉપદેશ લેનારી ઓરત સાગિર્દ,શિષ્યા

ચેલીઓ, પુ૦ કેડનો સુતરનો કદોરો. (કચ્છ)

ચેલો, પુ૦ શિષ્ય,વિદ્યાર્થી, નિશાળિયો, સાગિર્દ ચેલો મુડવો-શિષ્ય કરવો ૨ છેતરવુ,ધૂતવુ

ચેવલી, વિ૦ કોકણમા ચેવલી ગામ છે ત્યાનું

ચેવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સેકવુ, ચપકા દેવા.૨ કોઇનુ ખાનગીમા સારૂ યા ભુડુ કહેવુ, ભભેરવુ.

ચેષ્ટા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મશ્કરી, ઠઠ્ઠો, કોઇ ખીજાય તેમ તેના ચાળા પાડવા તે, ટિખળ, હાસ્યવિનોદ ૨ નિંદા, બદબોઇ, અપમાન કરવું તે ૪ સતાવણી, પજવણી ૪ ચાળા

ચેષ્ટાખોર, વિ૦ (સ૦) નિંદક, ચેષ્ટાકરનાર

ચેષ્ટાળી, સ્ત્રી૦ મજાક, થેકડી મશ્કરી

ચેહ, સ્ત્રી૦ ચિતા, મડદુ બળતુ હોય તે આગ

ચેળ, સ્ત્રી૦ ખરજ, ખજવાળ, કડુ. ૨ ઉત્કઠા, હોશ ૩ અજપો ૪ દાઝ, રીસ.

ચેળવાળુ, વિ૦ ખુજલીવાળુ ૨ હોશીલુ

ચેંડકો, પુ૦ (ચરડકો) ફિકર, કાળજી ૨ ખત, ચાનક ૩ ચીરો, ફાટ

ચેંડવો, પુ૦ માટીનો લોટો, ઉલેચણો

ચૈતન્ય, ન૦ (સ૦) જીવ, પ્રાણ ૨ સમજ, જ્ઞાન. ૩. આત્મા. ૪ પરમાત્મા બ્રહ્મ. ૫ ચેતના, ચેતનપણુ ૬ બળ, પ્રતાપ, વિક્રમ, હોશ.

ચૈતન્યઘન, વિ૦ (સ૦) જ્ઞાનનો ભડાર, અપૂર્વ શક્તિનો સમુદાય ૨ બ્રહ્મ

ચૈત્ર, પુ૦ (સ૦ચિત્રા.) (વિક્રમ) સવત વર્ષનો ૬ઠ્ઠો માસ,(શાલિવાહન) શાક વર્ષનો પ્રથમ માસ.

ચૈત્રી સ્ત્રી૦ ચૈત્રમાસનુ "ચૈત્રી પૂર્ણિમા"

ચૈત્ય, ન૦ પાળ, હદ બતાવનાર પત્થર ૨. મોટો પાળિયો ૩ દેવાલય, મઠ, ૩. બૌદ્ધ દેરાસર.

ચૈત્યવદન, ન૦ (સ૦) દેરામા મૂર્તિની આગળ નમવુ તે (જૈન)

ચોઇંં. ન૦ ખાટલાની દોરી-વાણ.

ચોલ, ન૦ (સ૦) વસ્ત્ર, કપડું.

ચોક, સ્ત્રી૦ બીક-ગભરાટથી એકાએક શરીરમાં

કપ થઇ આવે તે, આચકો, ધક્કો, ચમક.
ચોંકવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભડકવુ, બીકથી-માઠી ખબરથી એકાએક જોસમા ચમકવુ, આચકો ખાવો, બીવુ, ઝબકવુ ૨ અંગ સંકોચાવુ, પાછુ હઠવુ, શરીર એકાએક મરડાવુ, કંપવુ ૩ નવાઈ જેવુ લાગવુ
ચોંચલુ, વિ૦ ઉછાછળુ, તોફાની ૨ સુખણુ
ચોંચલા, ન૦ નખરાં, ચાળા
ચોંટ, સ્ત્રી૦ [ચોટવુ] કાચો અને ચિકણો પદાર્થ ખાવાથી અપચો થવો તે ૨ વનુર, ચુટ
ચોટવુ ક્રિ૦ અ૦ ચીકણી વસ્તુએ બીજા સાથે વળગી રહેવુ વળગવુ, ચોટવુ, લાગવુ
ચોંટાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોટે તેમ કરવુ, ચોડવુ ૨ વળગાડવુ, લગાડવુ [તે, બાચકા.
ચોટીઉ-યુ, ન૦ પોચે હાથે લાડની ચુટિઓ લેવી
ચોંપ, સ્ત્રી૦ [ફા૦] ખંત, ચાનક ૨ અ૦ ઉતાવળ જલદી ૩ ઠેસ, કળ ૪ ઢોલ વગાડવાની સળી, ડંકો
ચો, સ્ત્રી૦ રામ, હોશ, સકાર, ચવ ૨ લઘુતા ભાવ આફત, અભખરો, ચોહ 'બીડી પીવાની બહુ ચો છે
ચોક, પુ૦ ચોરસ, ચોખંડી આકૃતિ ૨ વાડા અથવા આગણામા થાપી લિંપી તૈયાર કરેલી જગા, આગણુ ૩ ચોગાન ચોકઠુ, વર બહારની ખુલ્લી જમીન ૪. ખુલ્લી જગામા-મેદાનમા ભરાતુ બજાર, ગુજરી ૫ ચારની સંખ્યા એ ગુણવુ' તે 'છચોક (૬×૪) ૨૪" ૬ ચારનો દાવ ૭ છોબંધ-ફરસબંધીની ટાકા કુવાને લગતી જગા ૮ ચાર ટુકડાનો સમવાય ૯ સાથિયા રંગ પુરી જે ચિત્રામણ કાઢવામા આવે છે તે, વેદી ૧૦ ઘરબાર, ગભાણ ૧૧ દેવળનો ચોક, ચાચર. ૧૨ નિમિષ, પળ, ક્ષણ **મોતીએ ચોક પુરવા**—હવાઇ કિલ્લા બાંધવા ૨ મંગળ કાર્ય કરવુ, શુભ કરવુ ૩ બહારથી શોભા અથવા સ્નેહ બતાવવો, ઉપલક ભાવ દર્શાવવો
ચોક, વિ૦ ચોકસ, વશ, સ્થિર, દઢ
ચોકઠુ ન૦ (સ૦ ચતુષ્ક) ચાર લાકડાનો બનાવેલો ઘાટ જેમા બારણા રહે છે તે ૨ રૂપ ઘાટ, આકાર, ૩. ખોખુ, ઘર 'સ્લેટનુ ચોકઠુ' ૪ માચો, માચડો, ઘોડી "પેલા ચોકઠા ઉપર ચોપડીઓ ગોઠવો" ૫ યુક્તિ કળા, બુટ્ટો, કરામત ૬ ચોક ચોગાન, વર બહારની ખુલ્લી જમીન **ચોકઠુ બેસી જવુ**—યુક્તિસર બંધ બેસતુ થવુ સમય પ્રમાણે વર્તતુ થવુ ૨ અનુકૂળ આવી જવુ **ચોકઠુ બેસાડવુ**—બંધબેસતુ કરવુ, ગોઠવી દેવુ ૨ વિવાહ કરાવવો, મેળ મેળવવો
ચોકડા ન૦ પુરૂષના કાને પહેરવાના મોતીવાળા વાળા ૨ ચાર ચારનો સમુદાય તે
ચોકડિયુ ન૦ ચોકડી ભાતનુ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ વસ્ત્ર, (રેશમી અથવા સુતરાઉ)
ચોકડી, સ્ત્રી૦ એક લીટી ઉપર બીજી લીટી દોરવાથી ચાર ખૂણા પડે તેવી નિશાની ×, + ફુલી, ફુદડી ૨ એવી પાડેલી ભાત. 'ચોકડી ભાતની છીંટ' ૩ ચારનો સમુદાય, ટોળી, મંડળી 'ચંડાળ ચોકડી' ૪ પાણી ઢોળવાનો પાળવાળો ઢાળ પડતો ખાળ ૫ ચાર યુગનો સમુદાય, મન્વન્તર 'ચૌદ ચોકડી રાજ મિલે પણ તૃષ્ણાકો નહિ પાર' ૬ ભાત, સળ, ૭ ખુણ, ચિહ્ન, નિશાની **ચોકડી મૂકવી**—ખોટુ ઠરાવવુ, રદ્દ કરવુ ૨. ગેરહાજરની નિશાની કરવી **ચંડાળ ચોકડી**—લુચ્ચાઓની ટોળી, સોનેરી ટોળી
ચોકડુ, ન૦ કાને ઘાલવાનુ એક જાતનુ ઘરેણુ ૨ સોનાની બેવડી કડીનો વાળો, કુંડળ ૩ ગાડા ઉપર માન ભરવા મૂકવામા આવતુ લાકડાનુ ચોકઠુ ૪ ઘોડાના મોમા લગામનો જે લોઢાનો ભાગ ઘાલવામા આવે છે તે ૫ લગામ, અંકુશ. "એના મોને ચોકડુ નથી" ૬ રેશમના ભરતની એક તરેહ ૭ ચારનો સમુદાય, ચોસરિયુ [૨ ચકલુ
ચોકવટી, સ્ત્રી૦ જ્યા ચાર રસ્તા મળે છે તે સ્થળ
ચોકવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોંકવુ, ચમકવુ. ૨ ભરવુ, લાબુ પહોળુ માપવુ "માડવો ચોકવો" ૩ ઉભુ કરવુ રોપવુ
ચોકસ, વિ૦ [સ૦ ચોક્ષ] નક્કી, ખાતરીનુ ૨ સાવધાન, હોશિયારીથી વર્તનાર, ચતુર, ૩ યથાર્થ, બરોબર, ખાસ ૪ નિઃસંશય, નિશ્ચય, નિશ્ચયાત્મક ૫ ફલાણુ, અમુક ૬ ખણખોદ-

વાળુ **ચોકસ** કરવુ—નક્કી કરવુ," ખાતરી કરી લેવી ૨ ઠરાવવુ **ચોકસ** ઠરવુ—નક્કી થવુ **ચોકસ** રહેવુ—સાવચેત રહેવુ, જાગ્રતીમા રહેવુ

ચોકસાઈ, સ્ત્રી૦ બારીક તપાસ, તજવીજ ૨ તલાસ, ખબડદારી, સભાળ, હોશિયારી

ચોકસી, પુ૦ સોનારૂપાનો કસ કાઢનાર ૨ સોના રૂપાનો ધધો કરનાર [તપાસ

ચોકસી, સ્ત્રી૦ ચોકસાઇ, સાવધાની, ખબડદારી,

ચોકીઆટ, પુ૦ ચોકી કરનાર, રખવાળ

ચોકચાટી, સ્ત્રી૦ મકતો, દાણ ૨ રખેવાળી

ચોકિયું, વિ૦ બે ઉપરાત મળદો વળગાડી જોડેલુ

ચોકી, સ્ત્રી૦ સભાળ, રખેવાળી, તપાસ રાખવી તે ૨ જ્યા સરકારી સિપાઇઓ રહેતાહોયતે સ્થળ, ચાવડી, ચબુતરો, દેવડી, ગેટ, કોટ 'તેઓ મારામારી કરી ચોકી ઉપર ગયા' ૩ જ્યાથી સઘળે દેખરેખ રખાય તેવુ સ્થળ, ચાવડી ૪ એક જાતનુ ચોરસ તખતીનુ ઘરેણુ ૫ ટોલ-જકાત લેવાનુ સ્થળ ૬ નાની બાજઠ

ચોકીદાર, પુ૦ રખવાળ, ચોકી કરનાર

ચોકીપહેરો, પુ૦ પહેરો ને ચોકી કરવી તે, જાપતો, સખત તપાસ

ચોકીવાળો, પુ૦ રખેવાળ,,શૈન ફરનાર સિપાઈ,

ચોકો, પુ૦ ચાર ખુણાવાળી જગા ૨ રસોઈ કરવા માટે છાણ મટોડીથી લિપેલી જમીન, રાધવાની જગો ૩ અબોટ, છાણ મટોડીથી લિપી જમીન પવિત્ર કરવી તે ૪ મરનારને સુવાડવા માટે લિપી તૈયાર કરેલી જમીન, મરણ પથારી **ચોકે** નાખવુ—મરણ પથારીએ સુવાડવુ, ભોયે નાખવુ **ચોકો** કરવો—રસોઇ કરવાની જગા કરવી ૨ મરનારને સુવાડવાની જગા કરવી **ચોકો** વાળવો—ગોટાળો વાળવો

ચોખ, સ્ત્રી૦ સ્વચ્છતા ૨ ચોખવટ, સ્પષ્ટતા.

ચોખડિયાટ, વિ૦ ચોકખુ ,ઉત્તમ વર્ણના ખાધામા આવે તેવુ ,વટાળવિનાનુ

ચોખ ડ, વિ૦ ચારે સરખા ભાગવાળુ, ચોરસ, ચતુષ્કોણ ૨ વિશાળ,પહોળુ ૩ ચારે ખડવાળુ.

ચોખડુ, વિ૦ ચોરસ, ચારે સરખા ખુણાવાળુ, ૨ ચારખડવાળુ

ચોખળુ ન૦ આસપાસના ગામડાનો જથો તે

ચોખવટ, સ્ત્રી૦ સ્પષ્ટતા, ચોકખુ કહી દેવું તે ૨ સાચવટ, ઘાનતદારી

ચોખા, પુ૦ (સ૦ ચોક્ષ—ચોકખું) ડાગરમાથી છોડા જઇ બાકી જે ધાન્ય રહે છે તે, તડુલ **ચોખા** ચઢાવવા—સેવા—ખુશામત કરવી **ચોખા** ચોઢવા—ડકુનો ચાલ્લો કરી ઉપર ચોખા ચોટાડવા ૨.આશીષ દેવી,ભલુ વાંચ્છવુ **ચોખા** મકવા—નોતરુ માગી લેવુ **ચોખા** નાખવા—નાતરૂ કરવુ ૨. ખોળો ભરવો સીમતનો મસ્કાર કરવો **ચોખાપુર**—એક ચોખા જેટલુ(વજનમા), ૨ ચોખા જેટલી લબાઇ **ચોખાભર**—ચોખા જેટલુ. (વજનમા) ૨ લગારે ઘેર ઘેર ચોખા મૂકવા—ઉમરે ઉમરે ફરવુ, વર ઘર ભટકવુ **ચોખા** ખાવા—બારસુ ખાવુ (કોળી વાવરીની ગાળ).

ચોખાની, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ભાતીગર લુગડુ

ચોખાઇ, સ્ત્રી૦ પ્રમાણીકપણુ, નેકી, સાચવટ, ૨ સ્વચ્છતા

ચોખાળવું, ક્રિ૦સ૦ સાફ કરવુ, વીંછળવુ, માજવુ ૨ ચોકખુ કહેવુ, ખુલ્લે ખુલ્લુ કહેવુ ૩ મો સાફ કરવુ, કોગળા કરવા

ચોખુણ, વિ૦ ચાર ખુણાવાળુ, ચોરસ,

ચોખુંટ, વિ૦ ચારે ખુણા, ચારે બાજુ, દિશા. ૨. ચારે ખુણા—દિશાની મર્યાદાના નિશાનવાળુ

ચોકખાઈ, સ્ત્રી૦ સ્વચ્છતા, સુઘડતા, ૨ પ્રમાણિકપણું, સાચવટ, ધાનતદારી ૩ પવિત્રપણુ.

ચોકખુ વિ૦ સ્વચ્છ મેલ—કચરા વગરનુ, નિતરૂ, નિર્મળ. ૨ ખાધા વગરનુ, ૩ નિષ્પાપ, નિષ્કલક, પવિત્ર ૪. શુદ્ધ, ખોડખાપણ, ભૂલચુક કે દોષ વગરનુ ૫ ઉઘાડુ, ખુલ્લુ, સ્પષ્ટ, પ્રસિદ્ધ ૬. નિર્વિઘ્ન, અડચણ—હરકત વગરનુ, ૭ ભેળ વિનાનુ, શુદ્ધ ૮ ખરૂ, અસલ. ૯ શ્રેષ્ટ, ઉત્કૃષ્ટ ૧૦.સાચુ ૧૨ પ્રમાણિક. **ચોકખો** હાથ રાખવો—પ્રમાણિકપણુ સાચવવુ **ચોકખુ** કરવુ—સ્પષ્ટ કરવુ. ૨ ગડચુચો ન રાખવો, પાછળથી બોલવાપણું ન રહે તેમ કરવુ **ચોકખુ** રહેવુ—સ્વચ્છ રહેવું ૨

પવિત્ર જીદગી ગાળવી **ચોફખે** ચોફખુ કહેવુ–જેવુ હોય તેવુ સાચુ કહેવુ ૨ ઉઘાડુ કહેવુ **ચોકખુ** ચણક–સાચુ અને ખુલ્લુ

ચોગઠ, સ્ત્રી [ચોર+ગાંઠ] ચોરીની આસપાસ બાધેલી દોરીની ગાઠ ૨ ચારે છેડે ગઠાવુ તે,લગ્નની ગાઠ

ચોગડો, પુ૦ ચારનો આકડો ૪

ચોગણુ, વિ૦ ચારગણુ, ચારે ગુણીને વધારેલુ,

ચોગમ, અ૦ ચારે બાજુએ, ચારે તરફ [ફરતુ

ચોગર્દમ, અ૦ [ફા૦] ચારે બાજુએ, ચાર પાસ

ચોગાન ન૦(ફા૦ચવગાન)ખુલ્લી જગા,મોટુ મેદાન

ચોઘડિયુ, ન૦ ચાર નગારાનુ વાજુ જે ચાર ચાર ઘડીએ રાજમહેલમા અથવા મદિરમા વાગે છે તે, ટકોરખાનુ ૨ ચાર ઘડીનો વખત, પ્રહર "અમુક ચોઘડિયામા અમુક ગ્રહ સારુ નરસુ ફળ આપે છે" (**અમૃત, કાળ, શુભ, ચળ, રોગ, લાભ, ઉદ્યોગ** એ ચોઘડિયાના નામ છે)

ચોઘલો, પુ૦ ગામડાનો અમલદાર ૨ નાતનો પટેલ, નાયક

ચોજાવો પુ૦ લવિગ, ઇલાયચી તજ ને જાયફળ એ ચાર વસ્તુઓ જાવાથી આવે છે તે ૨ ગરમ મસાલો

ચોટ, સ્ત્રી૦ ઘા, જખમ ૨ લપટ, ઝપટ, લાગ, પટક ૩ પેચ, ફાદો ૪ લાગ, દાવ ૫ એક જાતનુ જાદુ, મારણ, ઉચ્ચાટન ૬ નિશાન "હજુ એકે મૃગ + + + ચોટમા આવ્યો ન હતો" ૭ સફાઈની તજવીજ–રીત (આપવા, કાપવા ઇ ની) ૮ નુકસાન, ટોટો ૯ ભારે ને ચીકણી વસ્તુ ખાધાથી બાળકના પેટમા દુખ થાય છે તે ચોટ, મળવિકાર ૧૦ ઠોસો, મુક્કી

ચોટકુ, વિ૦ ચોટી રહે તેવુ, ખસે–જાય નહિ તેવુ

ચોટણુ, વિ૦ ચીકણુ, ચોટી જાય તેવુ

ચોટણુ, ન૦ ચીકણા કાદવવાળુ તે

ચોટલી, સ્ત્રી૦ માથા ઉપર વધારેલા વાળ તે શિખા ૨ વસ્તુનો તતુમય ગુચ્છ તે "નાળિયેરની ચોટલી" **ચોટલી** મતરવી–છેતરવુ, ઠગવુ **ચોટલી** હાથમા આવવી-દાવમા આવવુ, પેચમા આવવુ.

ચોટલો, પુ૦ આખે માથે વધેલા વાળ તે, વેણી 'સ્ત્રીને ચોટલો ને પુરુષને ચોટલી હોય છે" **ચાર** મળે ચોટલા ત્યા વાળે ઓટલા-ચાર સ્ત્રીઓ મળે એટલે એક બીજાના છિદ્ર ખોળી લઢી ઉઠે

ચોટવુ, ક્રિ૦ અ૦ વળગવુ, વળગી રહેવુ, બાઝી રહેવુ, ૨ ચોડાવુ ઉખડે નહિ તેમ થવુ 'પરબીડીઉં હવે ચોટ્યુ" ૩ લાગવુ, નિષ્ઠા બેસવી, પસદ પડવુ "વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયા પછી જ્ઞાનીનુ ચિત્ત કોઇ પણ વિષય ઉપર ચોટતુ નથી"

ચોટવુ, ક્રિ૦ સ૦ નિશાન મારવુ; તીર આબાદ ચોટ્યુ [ચોટી જવુ

ચોટાવુ, ક્રિ૦ અ૦ નુકસાનમા આવી પડવુ ૨

ચોટાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોડવુ, વળગાડવુ

ચોટી, પુ૦ નિશાન મારનાર, ૨ **સ્ત્રી૦** ચોટલી ૨, નાળિયેર ઉપરના રેસા ૩ રાશ, બળદને બાધવાનુ દોરડુ

ચોટ્ટાઇ, સ્ત્રી૦ ચોરી, તસ્કરી, ચોટ્ટાપણુ

ચોટ્ટુ, વિ૦ ચોરી કરવાની ટેવવાળુ ૨ લુચ્ચુ, દગલબાજ

ચોડ, સ્ત્રી૦ ચોંડો, વસ્તુઓનો જથો [દગલબાજ

ચોંડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોટાડવુ વળગી રહે તેમ કરવુ, વળગાડવુ 'કાગળ ચોડવો' ૨ મારવુ, ઠોકવુ "માગ દેખતા બે સોટીઓ ચોડી કાઢી" ૨ બેસાડવુ, જડવુ

ચોંડાણ, ન૦ પહોળાણુ, વિસ્તૃતતા, પનો

ચોંડુ, વિ૦ પહોળુ, ૨ વિસ્તીર્ણ ૩ ચોવડુ

ચોંડો, પુ૦ એક ઉપર એક એમ મૂકી કરેલો જથો,

ચોઢણુ, ન૦ચાલ્લો,ટીલડી,ટીલી ૨ ખાપ [ખડકલો

ચોઢવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોડવુ, જુઓ

ચોતરક–મેર અ૦ ચારે બાજુએ, ચોગમ, ચોમગ,

ચોતરીસ, વિ૦ ત્રીસ ને ચાર

ચોતરો, પુ૦ મોટો ઓટલો, ઉચી કરેલી બેઠક ૨. પોલિસ ચોકી, ચબુતરો, ચાવડી ૩ થાભલાની આસપાસ કરેલી બેસવા જેવી જગા ૪ રગભૂમિ ૫ મદિરમા કરેલી ઉચી જગા.

ચોતારુ, વિ૦ ચાર તારવાળુ (વાજીત્ર) ૨ ચાર તારથી વણેલુ (કપડુ) [જાડુ કપડુ.

ચોતારો, પુ૦ એક જાતનુ ચાર તારનુ વણેલુ

ચોતાળ, વિ૦ ચાર તાલ–ઠોકવાળુ (ગાયન)
ચોથ, સ્ત્રી૦ (સં૦ચતુર્થી) મહિનાની શુદિ અથવા વદિનો ચોથો દિવસ, ચતુર્થી ૨ વદિ ચોથે કરવાનુ વ્રત ૩ ચોથો હિસ્સો, ચોથાઇ ૪ ઉપજનો ચોથો ભાગ, ચોથાઇ [ભાગ તે
ચોથ, ન૦ પગના કલ્લાનો પખિયારાનો નાનો
ચોથાઈ, સ્ત્રી૦ચોથો ભાગ–હિસ્સો ૨ ચોથ,ખડણી
ચોથિયુ, ન૦ ચોથો ભાગ ' ચોથિયુ રોટલો ' ૨. નાના બાળકના મરણ પછી ચોથે દિવસે કરવામા આવતી ક્રિયા તે
ચોથિયો તાવ, પુ૦ દર ચોથે દિવસે આવતો તાવ (ત્રીજે દિવસે આવતો તાવ તે એકાત્રિયો)
ચોથુ, વિ૦ ચાર એ સંખ્યાનો ક્રમ બતાવે છે. ચતુર્થ ચોથો પાયો ન મળે–ઢગાધડા વગરનુ છે
ચોદવુ, ક્રિ૦ સ૦ પુરૂષે સ્ત્રી સાથે સંગ કરવો, ધાલવુ, પ્રેરવુ, ચલાવવુ
ચોદિશ, અ૦ [સ૦] ચોગમ, ચારે તરફ ૨ વિ૦ ચાર દિશાઓવાળુ
ચોધરી, પુ૦ મુખ્ય ગાડીવાન, સારથી. ૨ બગી ચારડનો હાકનાર ૨ સીમના રક્ષણને બદલે પસાયતુ ખાનાર ૪ ડુગરામા વસનારી એક જાત.
ચોધાર, વિ૦ (ચોર+ધારા) ચારે ધારામા વહેતુ. હોય તેમ ૨ પુષ્કળ, ખૂબ
ચોધારૂં, વિ૦ ચાર ધારવાળુ
ચોધારે, અ૦ સારી પેઠે, પોકેપોક મૂકીને
ચોપ, સ્ત્રી૦ ઇચ્છા,ચાહ ૨.શોખ,ઉમગ, ઉત્સાહ ૩. લાકડી,સોટો, છડી, ચોબ ૪ તબુનો વાસ
ચોપગું,ન૦ ચાર પગવાળુ ૨ ન૦ જનાવર, પશુ, ઢોર [કબાલા
ચોપચીની, સ્ત્રી૦ એક જાતની ઔષધિ, ચીની
ચોપટ, સ્ત્રી૦સોકટાની રમત ૨ સોકટા રમવાની બાજી ૩ બારોબાટ
ચોપટ, વિ૦ ચારગણું ૨. સ્ત્રી૦ બાજી
ચોપડ, ન૦ ઘી, તેલ ઇ૦ ચીકણો પદાર્થ
ચોપડવું,ક્રિ૦સ૦એક વસ્તુ ઉપર બીજી ચીકણી નરમ વસ્તુ લગાડવી.૨ લિંપવુ, ખરડવુ ૩. ચોળવુ લપડવુ ૪. ગાળદેવી, ભાડવુ

ચોપડા–ડુ, ન૦બેથી વધારે પડ હોય તેવી રોટલી
ચોપડી, સ્ત્રી૦ બાજુ ઉપર સીવી એકઠા રાખેલા છાપેલા અથવા કોરા પાનાનો જથો, પુસ્તક, વહી ૨ ચાર પડવાળી (રોટલી)
ચોપડુ, વિ૦ તેલીઉં, ચીકટુ ૨ ચાર પડવાળુ
ચોપડો, પુ૦ લાબી મોટી ચોપડી. (હિસાબ માટે રાખવામા આવતી માથે બાધણુની) ૨ વહી,દફતર. ૩ જમીન ખોદતા નીકળતો કાળો ચીકણો માટીનો થર [સુક્તિ
ચોપણ, ન૦ ભોય ટીપવાનુ લાકડુ ૨ સ્ત્રી૦ ફળ
ચોપદાર,પુ૦ અધિકારીની આગળ છડી લઇ ચાલનાર, છડીદાર
ચોપન, વિ૦ ૫૪
ચોપવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધોચવુ, અગુઠા વડે કાદવમા દાબવુ, વાવવુ, ખોસવુ ૨ ઠોકવુ ૩ ઝુડી બેસાડવુ, ટીપવુ
ચોપાઇ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ચતુષ્પદી) ચાર ચરણવાળુ જે વૃત્ત તે એમા દરેક ચરણમા પદર પદર માત્રા અને ચાર તાલ હોય છે " જે કરી છદ બરાબર જોય, અને ગુરૂ લઘુ અક્ષર હોય, તે તો છદ તણુ આ ઠામ,ચતુર કહે ચોપાઇ નામ ' ૨ ન૦ (અ૦) ગરોળી ૩ નાનો ખાટલો
ચોપાટ, સ્ત્રી૦ ચોપટ,સોગટા રમવાની બાજી ૨ સુધારેલી જમીન ૩ અ૦ ચતાપાટ.
ચોપાનિયુ, ન૦ ચારથી ઓછા નહિ એવા પાના વાળુ જે વર્તમાન પત્ર તે માસિક (દ્વિમાસિક અથવા ત્રિમાસિક પણ હોય છે)
ચોપાયા, પુ૦ એક જાતનુ માત્રાવૃત્ત. દરેક ચરણમા માત્રા ૨૮ હોય છે
ચોપાયો, પુ૦ ખાટલો (સુરત) [ચારેપાસ
ચોપાસ, અ૦ (સં૦ ચતુર્+પાર્શ્વ) ચારેગમ,
ચોપાળી, સ્ત્રી૦ ક્યારડામા નાળા કે ખાડામાથી પાણી લાવવા માટે કરેલી એક ડળા, એક જાતની પરનાળ, નાની ઢેકુડી, ઝીલુ
ચોપાળો, પુ૦ ઝુલતો કઠેડાવાળો હિચકો; ઝોલો
ચોફાળ, પુ૦ ચાર ફાળ હોય તેવી પિછોડી,મોટી જાડી ચાદર ચોફાળ ઓઢવો–પોક મૂકીને રોવુ, દેવાળું કાઢવુ

ચોફેર, અ૦ ચારે બાજુ ગોળ, ચોગર્દમ
ચોફુલુ, ન૦ ચોકડી × + *
ચોફુલો, પુ૦ પાન સોપારીઇ૦ મૂકવાની દાબડી
ચોબ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) નાની લાકડી, દડ ૨ છડી, ધાતુથી મઢેલો દડ. ૩. તબુનો વચલો વાસ.
ચોબવુ, ક્રિ૦સ૦ ડામવુ (કાઠિ૦).૨ વાવવુ, રોપવુ
ચોબદાર. પુ૦ (ફા૦) છડીદાર
ચોબો, પુ૦ નગારા અથવા ઢોલપર મારવાનો ડાડિયો, ડફુકો ૨ ડકાના મારથી ઢોલપર પડેલુ નિશાન–સળ ૩ વ્રિજવાસી બ્રાહ્મણની એક જાત ૪ ડામ,ચપકો ૫ છુદણુ, કોચવાથી પડેલા ડાઘ **ચોબા** દેવા–છુદણા છુદવા ૨ ઉના ઉના ડામ દેવા "શિલ સતોષના ચોબા દીધા વિના, જન્મ ને મરણનો રોગ વાધે"–ભોજો [વાઇ ગયેલુ
ચોભીલુ, વિ૦ શરમિદુ થયેલુ, ભુઠુ પડેલુ, લજ-
ચોમગ, અ૦ ચારે તરફ,ચારેકોર
ચોમટિયુ, વિ૦ ચારે છેડે પહેરેલુ
ચોમાસુ, ન૦(સ૦ચાતુર્માસ,) વરસાદ આવવાનો સમય, વર્ષાકાળ (આશાડ, શ્રાવણ,ભાદરવો ને આસો), ચાતુર્માસ
ચોમુખુ, વિ૦ ચાર મુખવાળુ ૨ ચોરસ
ચોમેર, અ૦ ચારે તરફ, સઘળી બાજુએ
ચોયણો પુ૦ ચોરણો, લેઘો
ચોર, પુ૦ (સ૦ચુર્–ચોરવુ) વગર હકે બીજાની મિલકત છાનીમાની લઇ જનાર, ચોટ્ટો, તસ્કર, ઠુગો ૨ પારકાની વિદ્યાકળા છાનીમાની શીખી અને બીજાને શીખવે નહિ તે "કસબ ચોર "૩ બીજાને પટાવી ફોસલાવી તેનુ દિલ પોતા તરફ વાળનાર 'ચિત્ત ચોર "૪. લુટારો ૫ વિ૦ ગુપ્ત, છુપુ 'ચોર બારણુ.'કાળોચોર–ઘોર કૃત્ય કરનાર, કાળુ કર્મ કરનાર **ચોરનારને** ચાર આખ–ચોરી કરનાર ઘણી સભાળથી ચારે બાજુ નજર રાખી ચોરી કરે છે **ચોરનો** ભાઇ ગઠી ચોર–મોટી ચોરી કરનાર નહિ તો ખીસાકાતરુ પણ ખરો **ચોરનુ** રળ્યુ સીઝે ન ચડે–ચોરને પોટલે ધૂળની ધૂળ, ચોરી ધણીએ કરે પણ પાપને લીધે ઉગ્યુ ન આવે **ચોરની** મા કોઠીમા મો ઘાલી રૂએ–ચોરની માથી પોતાનુ દુ ખ ઉઘાડુ ન પડાય. **જાણીતો** ચોર ઘર ઘાલે–જાણીતો હોય તેજ મોટી ચોરી કરે–કરાવે,ઘરનો ભેદુજ મોટી ચોરી કરે **ચોરને** પોટલે ધૂળની ધૂળ–ઠગાઇનો પૈસો ટકેજ નહિ **ચોર** પેસવો–(શરીરમા) રોગે પ્રવેશ કરવો, ઘાણ પેસવો
ચોરઆમલી, સ્ત્રી૦ એક જાતની આમલી
ચોરખાનુ, ન૦ છુપુખાનુ, સચ ૨ ચોરને ભરાઈ રહેવાની જગો
ચોરખાસુ, ન૦ ચોર ગજવુ [દેવાનો આગળો
ચોરખીલી સ્ત્રી૦ છુપી ચુક–ખીલી ૨ બારણુ
ચોરગજવુ, ન૦માલમ ન પડે તેવુ રાખેલુ ગજવુ
ચોરગલી, સ્ત્રી૦ છુપી ગલી,ચોરખાનુ,ગુપ્ત શેરી
ચોરગાઠ, સ્ત્રી૦છુપી ગાઠ, કરામતથી વાળેલી ગાઠ
ચોરચખાર, પુ૦ચોર અને એવા લુચ્ચા હરામખોર
ચોરટુ, વિ૦ ચોરી કરવાની ટેવવાળુ, ચોટ્ટુ
ચોરણી સ્ત્રી૦ લેઘી, સુથણી [સુથણ.
ચોરણો, પુ૦ચોયણો,સાથળ આગળ ખુલતો લેઘો,
ચોરદાનત, સ્ત્રી૦ મૂળથીજ છુપો–ખરાબ વિચાર, મનમા કપટ હોય તેવો સ્વભાવ
ચોરબારી, સ્ત્રી૦ નાની બારી;છુપો રસ્તો
ચોરવિદ્યા, સ્ત્રી૦ ચોરી કરવાની કુશળતા.
ચોરવુ, ક્રિ૦સ૦ વગર હક કોઇનુ કઇ લેવુ,હરવુ, હરણ કરવુ ખાતર પાડવુ ૨ છુપાવવુ ૩ આકર્ષવુ
ચોરસ, પુ૦ ચારે બાજુ અને ચાર કાટખુણા સરખા હોય તેવી આકૃતિ ૨ લબાઇને પહોળાઇએ ગુણેથી જે સખ્યા થાય તે. [હોય તેવુ
ચોરસ, વિ૦ ચાર બાજુ અને ચાર ખુણા સરખા
ચોરસી, સ્ત્રી૦ ચોરસ આકારની તખતી ૨ સુતારનુ એક ઓજાર. ૩ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ એક જાતનુ ઘરેણુ ચોકી [બાજુનો કઠણ કડકો
ચોરસુ, ન૦ ચોખડો કડકો ચાકુ, ચોસલુ ૨. ૭
ચોરસો, પુ૦ એક જાતનો જાડો ચોરસ લુગડાનો કડકો,અગુચો (કાઠિ૦)
ચોરાઉ, વિ૦ ચોરાયેલુ, ચોરાઈ આવેલુ
ચોરાણુ, વિ૦ નેવુ ને ચાર, ૯૪
ચોરાવવુ, ક્રિ૦સ૦ કોઇ ચોરે તેમ કરવુ,ચોરવામા ઉત્તેજન આપવુ

ચોરાવું, ક્રિ૦અ૦ ચોરીમા જવુ,ખાતર પડવુ ૨ છેતરાવુ, ભુલાવો ખાવો, ઠગાવુ

ચોરાસી, વિ૦ એશીને ચાર, ૮૪ ૨ સ્ત્રી૦ચોરાસી જાતનો બ્રાહ્મણોને સમગ્ર જમાડવા તે **ચોરાસી** આસન–યોગાભ્યાસ સબધી અથવા સ્ત્રી વિલાસ સબધી ૮૪ આસનો **ચોરાસીનો** ફેરો–અવતારોની ઘટમાળ, જન્મમરણનો ફેરો (ચોરાસી લાખ અવતાર જીવને ધરવા પડે છે એમ કહે છે તે ઉપરથી)

ચોરિયા, પુ૦ ગળાની બારી નજીકના માસપિંડો

ચોરિયુ, વિ૦ લુટારૂ [દરિયાઈ ચોર, ચાચિયો

ચોરિયો, પુ૦દરિયામા ચાલતા વહાણને લુટી લેનાર,

ચોરી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ચૌરી) ચોરવુ તે, સ્તેય, તસ્કરી ૨ ચોરનો ધધો ૩ ચોરાવુ તે ૪ ગુપ્ત કામ,છાનુ–છુપુ કાર્ય **ચોરીનો માલ ચડાળે જાય**–ખરાબ રસ્તે મળેલો માલ ખરાબ રસ્તે જાય.

ચોરી, સ્ત્રી૦ માયરૂ, લગ્ન વેદિકા, વર કન્યા પરણવા બેસે છે તે મડપ

ચોરીચખાડી, સ્ત્રી૦ચોરી કરી અથવા જબરાઈથી લઈ લેવુ તે [ચોરીચખાડી.

ચોરી ચપાટી, સ્ત્રી૦ ચોરવુ ને છિનાવવુ તે,

ચોરો, પુ૦ ગામમા સૌને બેસવાની જગા ૨ ચબુતરો દેવડી, ગેટ ૩ મોટો ઓટલો ૪ ખુલ્લી જાહેર જગા, ચોકઠુ ૫ પાળિયો 'સતીનો ચોરો

ચોર્યાસી, વિ૦ ચોરાશી, જુઓ

ચોલ, પુ૦દક્ષિણ હિન્દમાનો એક ભાગ, તાનજોર ૨ મજીઠ ૩ વલ્કલ ૪ વિ૦ચોળ,ઘણી લાલીવાળુ, કસુબી ભભક

ચોલાઇ, સ્ત્રી૦ ચોળી ૨ રાતા મૂળિયાની ભાજી

ચોવટ, ન૦ ચાર રસ્તા જયા મળે છે તે જગા, મેદાન, ચકલુ ૨ બજાર

ચોવટિયુ, ન૦ પચે આપેલો ઠરાવ, લવાદી

ચોવટિયો, પુ૦ આગેવાન પુરૂષ, લવાદી કરનાર

ચોવડુ, વિ૦ ચાર પડવાળુ, ચારઘણુ [આસપાસ

ચોવાટ–ટે, અ૦ બારેવાટ,ખુલ્લુ,મેદાનમા, ગમે ત્યા,

ચોવાડ, વિ૦ ચારે બાજુએ વાડ વાળુ "ખેતર જોઇએ ચોવાડ ને બાઈડી જોઇએ કોબાડ."

ચોવાડો, પુ૦ જયા ઢોર બકરા ચરતા હોય તે સ્થળ.

ચોવીસ, વિ૦ ૨૪, વીસને ચાર

ચોવુ ક્રિ૦ સ૦ ઘોચવુ,ખોસવુ, રોપવુ (કાદવમા)

ચોવ્યાહાર, પુ૦ સૂર્ય આથમ્યા પછી અન્ન,પાણી મુખવાસ ને સૂખડી એ ચાર બધ કરવા તે વ્રત

ચોશવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચૂસવુ, ખેચવુ, શોષવુ

ચોશિયુ, ન૦ રઇના દાણા જેટલુ વજન.

ચોસટ–સેટ વિ૦ ૬૪

ચોસર, સ્ત્રી૦ બાજી, ચોપટ ૨ ચાર દોરી વાળો ગળચવો **ચોસર ગુથવુ**–રજનુંગજ કરવુ, કાગનો વાઘ કરવો 'સાસુ મારી અતિ સાપણ,નણદલ નાર ઠગારી રે,ફૂલ પહેલા ચોસર ગુથે,કેડ ન મેલે મારી.'

ચોસલુ, ન૦ ચાકુ,ભારે ગચિયુ ૨ ચોરસ ઢેફુ, ,જાડુ ચકતુ

ચોસિયું, ન૦ ૧૬ મણનું વજન. (ઝાલા૦)

ચોહ, પુ૦ ચાહ, ભાવ, હવશ, ચડસ

ચોળ, વિ૦ ચોલ, જુઓ

ચોળ, સ્ત્રી૦ એક જાતની શિંગો. [ચુથ,ઉહાપોહ.

ચોળ ચોળા, સ્ત્રી૦ વારવાર ચોળવુ તે, ચુથા-

ચોળવચોળ, સ્ત્રી૦ સકલ્પ, મનની ચોળાચોળ

ચોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ હાથેવતી ઘસવુ,મસળવુ,રગડવુ. ૨ ચુથવુ ૩ ચાપવુ,દબાવવુ ૪ બગાડવુ, કરચલી પાડવી ૫ લગડવુ, ચોપડવુ ૬ માલેસ કરવુ ૭ લબાવવુ,ચર્ચા કર્યા કરવી, **પેટ ચોળવુ**–પેટ દબાવવુ–મસળવુ ૨ નકામો સતાપ કરવો **રાખ ચોળવી**–સાધુ થવુ,અતિત બનવુ ૨ સઘળુ ગુમાવી ભિખારી બનવુ **પેટ ચોળીને પીડા કરવી**–દુખ માગી લેવુ

ચોળા, પુ૦ (બહુવચનમા) એક જાતનુ કઠોળ.

ચોળાઇ, સ્ત્રી૦ એક જાતની સિંગ, ચોળી

ચોળાચોળ–ળી, સ્ત્રી૦ હરેક વાત ચોળ્યા કરવી તે, પિંજવુ–ચર્ચાવવુ તે ૨ ગરબડ, ધાધલ;ચુથાચુથ. ૩ સંકલ્પ વિકલ્પ,ગડભાગ

ચોળી, સ્ત્રી૦ (સ્ત્રીઓની) કચુકી, બાયવાળો નાનો કબજો ૨ ચોળાઈ

ચોળો, પુ૦ અંગરખાનો કોઠો, ૨ કોઇ પદાર્થને પ્રવાહીમા ઉકાળી ચોળી કરેલું પેય, ધાડો

રસ, ખીચડીને પાણી કે દૂધમા ચોળી કરેલુ પાતળુ પેય ૩ ઉજાગરો,જિજ્ઞાસા,ગભરાટ, ફિકર

ચૌટુ, ન૦ ચાર રસ્તા ઉપરનુ બજાર, સોદા વેચવા લેવાનુ જાહેર ઠેકાણુ ગુજરી

ચૌદ વિ૦ [ચતુર્+દશ] ૧૪ **ચૌદ ચોકડી રાજ્ય**–સતયુગ, ત્રેતાયુગ દ્વાપરયુગ, અને કલિયુગ, આ ચાર યુગની એક ચોકડી, એવી ચૌદ ચોકડી ચાલે તેવુ રાજ્ય **ચૌદ ભુવન એક થવા**–ગજબ થવો, કેર વર્તાવો ૨ મહા મુશ્કેલી પડવી, **ચૌદ રત્ન**—ચંદ્ર, લક્ષ્મી, સુરા, સાત મોનો ઘોડો, કૌસ્તુભમણિ, પારીજાતક ઝાડ, કામદુઘા ગાય, ધન્વંતરી વૈદ્ય, ઐરાવત હાથી, પાંચજન્ય શંખ, સારંગ ધનુષ્ય,વિષ, રંભા અને અમૃત એ રત્નો

लक्ष्मी कौस्तुभ पारिजातक सुरा धन्वंतरी चन्द्रमा।
गाव कामदुघा सुरेश्वर गजो रंभादि देवांगना ॥
अश्व सप्त मुखो विषहरि धनु शंखोऽ
मृत चाम्बुधे रत्नानाति चतुर्दश ।

ચૌદમુ, વિ૦ ૧૪ થતુ હોય તેવુ

ચૌદમુ રતન,ન૦માર, પ્રહાર,શિક્ષા,૨ અમૃત,સુધા

ચૌદલોક, પુ૦ **ચૌદભુવન**, જુઓ

ચૌદવિદ્યા, સ્ત્રી૦ વિદ્યાના ચૌદ ભાગ કરેલા છે તે (ચાર વેદ, છ અંગ, પુરાણ મીમાંસા, ન્યાય અને ધર્મ શાસ્ત્ર) **ચૌદ વિદ્યા ગુણ જાણ**—સર્વ ગુણ સંપન્ન

ચૌદ યમ, પુ૦ બિડયમ, બાલયમ, કુચરણ યમ, નલયમ, સોમયમ, ધર્મયમ, મેતુંયમ, અધકુરભ યમ, દધિનૈયમ પરમસર યમ, વિકેદર યમ, કાલુયમ, ચિત્રગુપ્ત યમ, એમ મલી ૧૪ યમ છે.

ચૌદશ, સ્ત્રી૦દર પખવાડીયાની ૧૪મી તિથી તે, [ચતુર્દશી

ચૌદેક, વિ૦ આશરે ચૌદ

ચૌર્ય, ન૦ (સ૦) ચોરી ૨ વિ૦ છુપુ, છાનુ

ચૌલ, ન૦(સ૦)બાળકને પહેલવહેલા વાળ લેવગાવવાની જે ક્રિયા તે

ચ્યુત, વિ૦ (સ૦ ચ્યુ–પડવુ) પડેલુ,ગરેલુ,સ્થાન ભ્રષ્ટ થયેલુ, પતિત **પદચ્યુ**–પદ્વીથી ભ્રષ્ટ થયેલુ **અચ્યુત**—પડેજ નહિ,નાશ પામે નહિ તેવુ

ચ્યુતિ, સ્ત્રી૦ પાત, પતન. ૨ ખામી, દોષ ૩ કસર, અભાવ, ગળતી

છ.

છ, પુ૦ (સં૦) ૧૮ મો મૂળાક્ષર સાતમો તાળુ સ્થાની વ્યંજન વર્ણ

છ, વિ૦ (સં૦ ષટ્) ૬ ૨ નિર્મળ, સ્વચ્છ, ૩ છવાળુ, 'છપગુ, છરસ છ ઋતુ'

છ, ક્રિ૦ **અ૦** સંસ્કૃત અસ્ અને હો ધાતુનુ વર્તમાનકાળમા વપરાતુ રૂપ છુ, છે, છીએ [ઉદ્ગાર

છ, **અ૦** છટ, છિ (અવગણના કે તુચ્છકાર દર્શક

છઇઉ, ન૦ છોકરૂ, બાળક

છક, **અ૦** દિઙ્મૂઢ,સ્તબ્ધ થયેલુ હોય તેમ

છક, **પુ૦** છક્કાના આંકનો પાડો

છકછકાટ, પુ૦ આશ્ચર્ય,તાજુબી,અચંબો, અચરતી ૨ છાક,તોર મદ, અહંકાર,ગરૂરી

છકછકાટ, પુ૦ ભભકો, ઠાઠ ૨ ગર્વ, તન્મનાટ, તોર, મદ [દેલુ. ૨ તોરી

છકછુંદુ, વિ૦ભેળસેળ કરી ચુંથી નાખેલુ, ચકુ-

છકડી,–ડુ **સ્ત્રી૦** એક જાતની છ વસ્તુનો જથો

છકડુ ન૦ છનો જથો છની થોકડી.

છકડો, પુ૦ (સં૦શકટ–ગાડુ)ગાડુ (ભાર ભરવાનુ), છ જણ બેસી શકે તેવુ ગાડુ, ખટારો ૨ છનો જથો

છકબુક, **સ્ત્રી૦** લુટફાટ (કચ્છ)

છકવુ–**કી જવુ**, ક્રિ૦ **અ૦** બહેકી જવુ, વહી જવુ ન લેખવવુ, ફાટી જવુ ૨ મદથી હદની બહાર બોલવુ ૩ ધરાવુ, તૃપ્ત થવુ

છકાય,સ્ત્રી૦સાથે લાગા છ દિવસના અપવાસ(જૈન)

છકાય, સ્ત્રી૦ છ જાતના જીવ (પૃથ્વીકાય, અપકાય (પાણીના), તેઉકાય (અગ્નિના), વાયુકાય, વનસ્પતિકાય, ત્રસકાય –જૈન૦)

છકિયુ, ન૦ છ બળદ જોડેલુ ગાડુ. [ગયેલુ

છકેલ, વિ૦ ફાટેલુ, છાકેલુ, વહી ગયેલુ **હાથથી**

છક્કડ, સ્ત્રી૦ તમાચો, ધોલ લપડાક ૨ ભૂલથાપ, ઠોકર,નુકસાન, છેતરામણુ **છક્કડ ખાવી**—ધોલ–લપડાક ખાવી ૨ ઠોકર ખાવી, ઠગવુ, **છેતરવુ છક્કડ મારવી**—ધોલ મારવી, ૨ **નુકસાનમા** આણુવુ, થાપ મારવી, ૩ સ્પર્ધામા ચઢી જવુ

છક્કલ, સ્ત્રી૦ સોકઠા રમવાની એક રીત–દાવ.

છક્કો પુ૦ (સ૦ ષટ્ક-છનો જથો) છ નો સમુદાય,એક જાતના ૬ ચિહ્ન હોય તેવુ પાનુ ૨ પાસા ઉપર ૬ દાણા હોય તે છક્કા છુટી જવા-ના ઉમેદ થવું, હિમ્મત હારી જવી

છક્કોપંજો, પુ૦ (સ૦ ષટ્ક+પચક)કાવાદાવા,ભૂલથાપ ખવરાવવાનો દાવ રમવો તે,ફરેબ, દાવ-પેચ, છળભેદ ૨ પાનાની એક રમત.

છખુણિયું, વિ૦ છ ખુણાવાળુ

છગ, પુ૦ (સ૦)બોકડો,બકરો, છાગ

છગડગ, વિ૦ ઢચુપચુ, અસ્થિર "મારૂ મન છગ-ડગ થવા લાગ્યુ"

છગડો, પુ૦ છનો આંક, છનુ ચિહ્ન તે

છગલ, ન૦(સ૦)છગ,બકરૂ બોકડો.૨ ભુરૂ વસ્ત્ર.

છગણુ, વિ૦ છ પટ, છ વખત

છગાર, સ્ત્રી૦ ટોચ, મથાળુ, શિખર

છચોક, અ૦ઉઘાડુ,ખુલ્લી રીતે, સૌના દેખતા,જાહેરમા ૨ અમર્યાદ

છચોર, પુ૦ લુચ્ચો, ઠગ, ચોરની છાપવાળો

છછઇ,સ્ત્રી૦દરિયા કાઠાની વાવેતર થાય તેવી જમીન

છછણવું, ક્રિ૦ અ૦બબડયા કરવુ, બબડવુ,ગણગણવુ ૨ છનછન થવુ

છછણાટ, પુ૦બડબડવુ તે,તન્મનાટ કરવો તે ૨ ધમધમાટ,ખણખણાટ, ઘણી ઘુઘરીઓનો અ-વાજ થવા તે [ઉપરછલુ

છછરુ, વિ૦ છમછમીઉં,ઉતળુ, છાછરૂ, ઉત્તાન,

છછુંદર, ન૦ (સ૦છુછુંદર)ચેણુ,એક જાતનો આ ધળો ઝીણી પુછડીનો ભુરો નાનકડો ઉંદર, ચેણુ ૨ ફડફુ, ટુચકુ, ચર્ચા થાય તેવુ ગપ્પુ તે. ૩ એક જાતની આતસબાજી છુંછુંદરીના છએ સ રખા—રૂપ ગુણમા સરખાં હોય તેવુ, એકેમા વિશ્વાચુટા ન હોય તેવુ

છછુંદરી, સ્ત્રી૦ છછુંદરની માદા

છછુંદરી, વિ૦અટકચાળી,અડપલી,છછુંદર જેવી.

છછેકાઇ, સ્ત્રી૦સુઘડતા,ચોકખાઇ, ચોખવટ

છછોરી, વિ૦આછકલી,છછુકલુ ૨ છોકરવાદ, ૩ છોકરા ન થવાથી નાની, ઉછાછળી

છછોરૂં, વિ૦ છોકરવાદ, નાદાન,બાળકબુદ્ધિનુ.'ન-રપતિ છછોરા ન થઇએ, પર પત્ની શુ તલખા—પ્રેમા૦ ૨ આછકલુ,છછુકલુ ૩ છોકરા ન થવાથી.

છજાવટી, સ્ત્રી વાછટિયુ, છજાનો કઠેડો

છજું, ન૦ (દે૦ સજ્જિઓ) ઘરની બારીઓની આગળ-રવેશથી બહાર પડતા, વરસાદનુ પાણી અંદર ન આવે તેવી રીતે, જે પાડીઆ જડેલા હોય છે તે, વાછોટિઉં ૨ કઠેરો, ઝરૂખો ડાખલી

છછેડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ આગળી કરવી, અટકચાળુ કરવુ, ચિડવવુ, ખીજવવુ, ઉશ્કેરવુ

છછન, અ૦ ઠસ્સામા ૨ ન૦ છનછન.

છછનાટ, પુ૦ ઠમકો,આડબર ભરેલી ચાલ,ઠસ્સો.

છટકાવ, પુ૦ પાણી છાટવુ તે, છાટારૂપે જમીન ઉપર પડેલુ પાણી [ઓલવવુ

છટકોરવુ, ક્રિ૦ સ૦ છાટવુ ૨ પાણી છાટી

છટાવ, પુ૦ છટકાવ.

છટાવુ ક્રિ અ૦ છટાયલી સ્થિતિમા આવવુ, પાણી પડયુ હોય તેમ થવુ ૨ બુઝાવુ, હોલવાવું. ૩ કપાવુ, છેદાવુ ૪ ખરાબ સગતનો દોષ લાગવો,-ના છાટા ઉડવા. ૪ વેતરે આવવુ, સુવાણે આવવુ (ગાય ભેસ, ઇ) ૬ થોડુ મળવુ, શાત થવુ, ટાઢા પડવુ. [પરહરવુ

છડવુ ક્રિ૦ સ૦ છોડી દેવુ, તજવુ, ત્યાગ કરવુ,

છડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ તજાવુ, ત્યાગ થવો, ૨ છણાવુ ઇનસાફ થવો ૩ જમતા ભાણામા વધવુ—બાકી રહેવુ

છદ્ર, અ૦ (છ) છિ, છિદ્ર

છટ, સ્ત્રી૦ વાસ, ગધ (કચ્છી)

છટકવુ, ક્રિ૦ અ૦સટકવુ, નાસી જવુ, છટકી જવુ ખસી જવુ,૨ સરી જવુ લપસી જવુ ૩ ફાસા-પેચમાંથી નીકળી જવુ ૪ નિસાન ચૂકવુ, ખાલી જવુ ૫ વકી-બહેકી જવુ

છટકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ખસેડી નાખવુ, ચુકવવુ,ભુ-લવવુ ૨ નસાડવુ ૩ સેરવવુ, ચટ દઇને પડે તેમ કરવું ૪ ફટાડવુ, [ફટકો. ૨ પેચ; ફાસો.

છટકિયું,ન૦લુગડાનો નાનો કડકો, ટુવાલ;અગુછો;

છટકી જવુ, ક્રિ૦ અ૦ જવુ, સરી જવુ. ૨. ખસી જવુ,નીકળી જવુ,વકી જવુ;વળી જવુ.

છટકું, ન૦ ફદિા પેચ સટકિયુ, સાપણુ, ચાપ,

ચુગલ, ભળ, પ્રપચ

છટા, સ્ત્રી૦ શોભા,તેજ,કાંતિ,પ્રભા ૨ ઢબ, રીત ખૂબી (બોલવા ચાલવાની સફાઈ ભરેલી) ૩ વક્તૃત્વ, શબ્દ-વાક્ય ચાતુરી [કરવો તે

છટા, સ્ત્રી૦અર્ચા, કપાળ ઉપર ચદન, ઇ, લેપ

છટાદાર, વિ૦ તેજ જમાનવાળુ,સફાઈદાર, અસ્ખલિત ૨ વિલક્ષણ છટાદાર, તરેહવાર ૩ સાલકારિક, વાક ચાતુરીવાળુ

છટેલ, વિ૦ છકેલ, જુઓ

છટાછટ, અ૦ સડાસડ, છટછટ બોને તેમ

છટારો, વિ૦ ખરાબ વાસ આવે તેવુ દુર્ગધમય

છટાંક, ન૦ છ પૈસાભાર છટાકનુ વજન

છઠ, સ્ત્રી૦ (સ૦ષષ્ઠી) પખવાડીઆનો છઠ્ઠો દિવસ **છઠની** સાતમ કોઈ કરનાર નથી—લિખિત કદાપિ કાળે, કોથી મિથ્યા ન થાય

છઠ, પુ૦ બે ઉપવાસ લાગલાગટ કરવા તે (જૈન૦)

છઠિયાત, પુ૦ બે ઉપવાસ લાગલાગટ કરનારને જમાડવુ તે (જૈન૦) [ઓરાઢવામા આવે છે તે

છઠિયુ, ન૦ છઠ્ઠીના દિવસે જે લુગડુ બાળક ઉપર

છઠ્ઠી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ષઠી) બાળકના જન્મ પછીનો છઠ્ઠો દિવસ ૨ છઠ્ઠીના દિવસે કરવામા આવતી ક્રિયા તે **છઠ્ઠીના** લેખ-વિધાતાના લખેલા લેખ, બધાયેલુ-નિર્માયલુ ભવિષ્ય 'છઠ્ઠીના લખીઆ લેખ તે કેમ મટશે રે' **છઠ્ઠીનુ** ધાવણુ કાઢવુ—ઘણી ઉલટી થવી, ઘણુ ઓકવુ **છઠ્ઠીનો** ઉખડેલો—ઉદ્ધત, જન્મથી તોફાની ૨ લુચ્ચો

છઠ્ઠુ, વિ૦ અનુક્રમે છ ઉપરનુ **છઠ્ઠો ખુણો**—ઘણોજ દુરનો અને ખુણા ખોચરાનો ભાગ, ઝટ માલમ ન પડે તેવી દુરની જગો

છડ, પુ૦ લાબો બરૂ ૨ ભાલાનો હાથો-લાકડી પ્રપચ ૩ વાસ ૪ ઝાડની છાલ, છોડુ ૫ તાણુ, પ્રવાહનુ જોર (કચ્છ,)

છડકવુ, ક્રિ૦ સ૦ છટકાવ કરવો પાણી, છાટવુ

છડવુ, ક્રિ૦ સ૦ખાડવુ, કુટવુ (ડાગેર, ઢઠોળ,ઇ૦ ને)૨ ઠોકવુ,મારવુ **છડીનાખવુ**—મારી વાણ કાઢવો, ટાઢોમાર મારવો

છડા, પુ૦ (છટા)ઠ કુવાળા પજા કરી બારણાની સાખ, લુગડા, ઇ૦ ઉપર થાપા મારવા તે ૨ બાળકને પગે પહેરવાના પાતળા કડા

છડાણુ, ન૦ છડતા નીકળેલો કચરો,કુશકી,

છડામણ, ન૦ ડાગેર ઇ૦ને ખાડવાની મજુરી, ખડામણ છડયાનુ છડામણ-પાકી મહેનતનો બદલો [મરાવવુ

છડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ખડાવવુ કુટાવવુ ૨ ખૂબ

છડિયા, પુ૦મુસાફરો(બેલ ગાડીમા જનારા),ઉતારૂ

છડિયાત, વિ૦ એકલુ સાથ વગરનુ ૨ કુવારૂ,૩ છડુ, છોકરુ છૈયુ ન હોય તેવુ

છડી, સ્ત્રી૦ (સ૦ યષ્ટિ)સળી વાળી કલગી,ફૂલનો ગોટો ૨ એક જાતનુ ફૂલ,ગુલછડી ૩ સોટી,નેતર ૪ લોઢાની કડીઓ ગુથેલી સાકળ ૫ દડ,રાજદડ ૬ **વિ૦**એકલી,જેની સાથે છોકરૂ નથી એવી **છડી પોકારવી**—નેકી પોકારવી, રાજા, ઈ૦ નુ આગમન જાહેર કરવુ

છડીદાર, પુ૦ અધિકારીની આગળ છડી રાખી નેકી પોકારનાર, ચોપદાર, કચુકી

છડીસ્વારી, સ્ત્રી૦ સાથે માણસો અથવા રસાલો ન હોય તે,એકલા એકલી જવુ આવવુ તે,પડોપડ

છડુ, વિ૦ એકલુ, સાથ વગરનુ ૨ કુવારૂ ૩ જેને છોકરૂ ન હોય તેવુ વાઝિયુ ૪ સાથે છોકરૂ ન હોય તેવુ

છડો, પુ૦ મોતીનો કઠો, એકાવળ હાર ૨ છોકરાને કાડે પહેરવાનુ મોતીવાળુ ઘરેણુ ૩ પાણીનુ છાટવુ તે, છટકાવ ૪ વાઢો ૫ કાળકો, સૂતરની આટી (કચ્છ) ૬ હળના તુગા ઉપર જડેલો હોય તે. [છણકા કરે તેમ

છણકછણક, અ૦છણછણાટ ૨ વારવાર રીસથી

છણકવુ, ક્રિ૦ સ૦છણકો કરવો, તરછોડવુ, ગુસ્સામા બોલવુ ૨ સુપડાથી લોટ સોવા,

છણકપાટુ, સ્ત્રી૦ છણકા, હરડોડા તરફોડા

છણકારવું, ક્રિ૦ સ૦ તરછોડવુ, છણકો કરી દૂર ખમી જવુ ૨ સુપડાથી લોટ સોવો

છણકો, પુ૦ [દે૦ દે૦ છણય] ગરમ તેલમા પાણીનો છાટો પડવાથી થતો અવાજ ૨ મિજાજથી બોલવુ તે ૩ તુચ્છકાર, તરછોડ ૪ ખોટો અથવા ખરો ગુસ્સો ૫ ઠસ્સો, દમામ

છણછણ, અ૦ ખણખણ. [છણકા કરવા
છણછણવું, ક્રિ૦ અ૦ ખણખણવું ૨ બડબડવું,
છણકણાટ, પું૦ છમછમાટ ૨ ગુસ્સામાં બબડવું તે. ૩. પત ન કરવું તે, બેદરકારી બતાવવી તે
છણણ, અ૦ છણછણ એવો અવાજ
છણવું ક્રિ૦ સ૦ [છિણવું]કોઇ પ્રવાહી અગર ઢીલા પદાર્થને કપડામાં નાખી ગાળી કાઢવું ચાળવું ૨ સત્વ કાઢવું, સાર કાઢવો રસ કાઢવો. ૩ બારીકીથી તપાસવું, શોધવું, તલ્લાસ કરવું ૪ ખણવું, નખથી વલુરવું, ચર્ચવું, ચહેરવું, છેડવું ૫ ખોતરવું, ઉકેલવું, ' પાછલી વાતો છણવામાં માલ નથી' ૬ બારીક તપાસ કરી સત્ય શોધીકાઢવું
છણાવું, ક્રિ૦ સ૦ ગળાવું, ચળાવું ૨ સોરાવું છોલાવું, ૩ તપાસવું, સત્ય શોધાવું ૩ ચર્ચાવું
છત, સ્ત્રી૦ હયાતી, અસ્તિત્વ ૨ ઉત્પન્ન, પેદાશ ૨ વધારો, પુષ્કળપણું, ભરતી સૌ છતના ચાળા બધી પેદાશ ઉપર ધામધુમ ૩ [સ૦છત્ર]ચાદની, ચદરવો, વિતાન ૪ ગૃહસ્થાઈ
છતરાયું, વિ૦ ખુલ્લું, ઉઘાડું, ચાહન.
છતરી, સ્ત્રી૦(ફા૦ છતર્-છત્રી) તડકા વરસાદથી બચવાને લુગડું, સળિયા ને દાંડીવાળો બનાવેલો ઘાટ તે, નાનું છત્ર.૨ પલંગની ઉપરના દાંડા જેની ઉપર મચ્છરદાની નાખવામાં આવે છે તે ૩ ગાડી ઉપરનું ઢાંકણું, ઘુમટ, આચ્છાદન.
છતરીસ, વિ૦ ૩૬ ત્રીસને છ
છતવાડ, સ્ત્રી૦ છત, પુષ્કળતા, બહુ હોવાપણું,
છતાં અ૦ એમછે તોપણ, છતે
છતાળા, વિ૦છતવાળા, શક્તિવાન, બળવાન "સુણી વાત એવી આવ્યા, સભા મધ્ય ભીષ્મ દ્રોણ, જોઇ રહ્યા રોઈ રહ્યા, છતાળા છ છેડિયા"-વલ્લભ,
છતું, વિ૦ ઉઘાડું, ખુલ્લું, જાહેર ૨ સવળું, પાશરું ૩ ચતું ૪ જીવતું, નીભતું વહેતું
છતે, અ૦ (સ૦સતે) તથાપિ, તોપણ, છતાં પણ
છત્તર, ન૦ મોટી અને ભારે છત્રી, ટોપ ૨ દેવ ઉપર રાખવામાં આવતી છત્રી તે ૪ આશ્રય, ઓથ, ૫.રક્ષણકર્ત્તા, પાલક મુરબ્બી ૬ ઓઢો, ઢાંકણું. કાગ છતર-કુતરાની ટોપી, શિલીંધ્ર

છત્ર, ન૦ છત્તર, જુઓ
છત્રચામર પું૦ (સ૦)છત્રી અને ચમરી.(રાજ્યદ્વારી માનની નિશાની)
છત્રપ, પું૦ (સત્રપ) સૂબો, પ્રાન્તનો અધિકારી.
છત્રપતિ, પું૦ (સ૦) રાજા, શહેનશાહ.૨ છત્રના અધિકારી.
છત્રબંધ, વિ૦ છત્રીના આકારમાં રચેલી કવિતા.
છત્રભંગ, ન૦ રાજ્યનું ખોવું તે ૨ પરતંત્રતા ૩. વિધવાપણું
છત્રી, સ્ત્રી૦ છતરી, જુઓ ૨ વિ૦૩૬. છત્રીસ.
છંદ, પું૦(સ૦છંદ્-ઢાંકવું.)અક્ષર અથવા માત્રાના નિયમથી થયેલી જે કવિતા તે, વૃત, રાગ માત્રામેળ અને અક્ષરમેળ એમ બે પ્રકાર છે (જુઓ પિંગળ અથવા ગુજરાતી શબ્દકોષ)૨ વ્યસન, આદત, નઠારી ટેવ ૩ ચેષ્ટા, રમ ઢંગ.૪ પ્રપંચ, છળભેદ, હીકમત ૫, નાદ લત, શોખ ૬ અભિલાષ, હેતુ, ઇચ્છા.૭ મરજી મુજબ આચાર વ્યવહાર, નઠારી વાતનો શોખ. ૮ સ્ત્રીઓને હાથે પહેરવાનું ઘરેણું ૯ ઉમંગ, શરભેર હોવું તે." છંદે મોરલી વાજે "છંદ લાગવો-લત પડવી, ગળકો લાગવો. છંદ હોવો-શોખ હોવો. "એને કવિતા કરવાનો બહુ છંદ છે" છંદે પડવું-પાછળ પડવું, ખોતરણાં કાઢયા કરવા
છંદશાસ્ત્ર, ન૦ [સં૦] વેદના ૭ અંગ કહેવાય છે તેમાનું એક ૨ કવિતા કરવાના નિયમોનું શાસ્ત્ર, પિંગળ
છંદી, વિ૦ શોખી, નાદે લાગેલું-પડેલું, જેને લત પડી હોય તે ૨ દુર્વ્યસની, છંદીલું, તોરી
છંદીલું વિ૦ નાદીલું; મોજી ૨ ચાવળું, સ્પર્ધાની
છંદોબદ્ધ, વિ૦[સ૦]પદ્યરૂપ, શ્લોકબદ્ધ .[ખંતવાળું
છન્નાછન્ની, અ૦ ઉપરાઉપરી, છણછણ થતું હોય તેમ, ખનખન (રૂપિયાનો અવાજ) **છન્નાછન્ની** થઈ રહેવી-પુષ્કળ પૈસા હોવા.
છન્નુ, વિ૦ ૯૬
છપગું, વિ૦ છ પગવાળું, (પ્રાણી, ભમરો, જુ).
છપડી, સ્ત્રી૦ લુચ્ચાઈ, ઠગાઇ.
છપ્પતરું, વિ૦છાછરૂં, ઊંડું નહિ તેવું; છેદ્દ.ચાતળું.

છપતરુ, ન૦ છબતરુ, ઘસાઇને છેક પાતળુ થઇ ગએલુ છીછુ, અત્યંત ઘસાઇ ગયેલો સિક્કો
છપય, પુ૦ એક જાતની છ ચરણ કે છ પદની કવિતા, છપ્પો
છપરુ, ન૦ છાપરુ, મથાળુ ૨ છત્રી
છપરપગુ, વિ૰ ચાલતા જમીન ઉપર આખુ પગલુ પડે તેવુ (અભાગિયાની નિશાની ગણાય છે)
છપરપલંગ, પુ૦ છાપરખાટ, છત્રીવાળો પલંગ
છપરબંધ, પુ૦ છાપરુ છાજનાર ૨ વિ૰ છાપરાવાળુ
છપવું, ક્રિ૰ અ૰ છુપાવુ, સંતાવુ ૨ શરમાવુ, પાછુ પડવુ દબાવુ (ભય–શરમથી)
છપાંચ ગણવા, ક્રિ૰ અ૰ નાસી જવુ, પલાયન કરવુ, અગિયારા ગણવા
છપાઈ, સ્ત્રી૰ છાપવાની મજુરી, છપામણી ૨ છાપવાની રીત, છાપ, છાપણી
છપામણ–ણી, સ્ત્રી૰ છપાઇ, જુઓ
છપાયુ, વિ૰ છ પગુ ૨ છુપાયેલુ, સતાયેલુ
છપાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ પ્રસિદ્ધ કરવુ, જાહેર કરવુ ૨ છાપે તેમ કરવુ
છપોસાત, પુ૦ પાસા ઉપર છ અને એક દાણા હોય તે
છપ્પન, વિ૰ પચાસને છ, ૫૬ ૨ અ૰ પુન પુન, ફરી ફરી, વગીવાર વારવાર **છપ્પન વખત–વાર** વાર, ફરી ફરીને. **છપ્પનનો દેવાળવો**–(છપ્પન જગોએ જેણે દેવાળુ કાઢ્યુ હોય તે) હમેશનો નામીચો દેવાળવો **છપ્પનપર ભુંગળો વાગવી** –(લોકમા મનાય છે કે જ્યા છપ્પન કોટી રૂપિયા હોય છે તે ખજાનામાથી એક જાતનો ગેબી અવાજ નીકળ્યા કરે છે)પુષ્કળ પૈસો હોવો, અઢળક ધન હોવુ **છપ્પનમે ખૂણે**–ઝટ જડે નહિ એવી સ્થિતિમા, ખોચદે, કોઈક ઠેકાણે, ખુણે-ખોચરે **છપ્પન વેપારી**–ઉદ્યુક્તપણે ગુંથાયેલો, ઘણો વ્યવસાયી, જેને ઘણે ઠેકાણે નજર રાખવી પડતી હોય તે. **છપ્પન વખારી ને ભારો કુચીઓ** –કરવુ કઇ નહિ ને દમામ ઘણો **નહિ ત્રણમા નહિ તેરમા, નહિ છપ્પનના મેળમા**–કશી ગણતરીમા નહિ, કશામા ગણના નહિ તેવુ, હિસાબ વગરનુ **છપ્પનના વિતાડવા**–ઘણુ દુ ખ દેવુ, પજવવુ
છપ્પનભોગ, પુ૦ ૫૬ જાતની રસોઇ કરી ઠાકોરજીને ધરાવે છે તે, અન્નકૂટનો ઓચ્છવ.
છપ્પય, પુ૦ છપ્પો
છપ્પર, ન૦ છાપરુ ૨ શિખર, મથાળુ ૩ મચ્છરદાની, છત્રી
છપ્પરબંધ, પુ૦ છાપરુ છાજનાર ૨ વિ૰ છાપરાવાળુ
છપ્પો, પુ૦ **છપય**, જુઓ
છબ, સ્ત્રી૰ (હિ૰)છબી, પ્રતિમા, ચિત્ર
છબકછબક, અ૰ પાણીમા હાથ અફાળવાથી અવાજ થાય તેમ ૨ છબછબ થાય તેમ
છબકડા, વિ૰ સુંદર; સેહામણુ
છબછબ, અ૰ છબકછબક
છબછબાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ પાણીમા લુગડુ બોળી છબછબ થાય તેમ ધોઈ નાખવુ, (ઝીકવુ નહિ), મચમચાવવુ
છબછબતુ–છબુ, વિ૰ થોડુ, તળીઉ ઢંકાય તેટલુ
છબતરું, વિ૰ છપતરુ, વમાયેલુ પતરુ ૨ ગંદુ, ગોબ્જુ, ચુથાયેલુ
છબરકી, સ્ત્રી૰ કાગળનો કડકો, ચમરકી
છબવુ, ક્રિ૰ અ૰ પહોચવુ, લાગવુ, ઠરવુ ૨ અડકવુ 'જો ઉપજે, તો ભલો વૈરાગ, બીજા કૃત્યનો ન છબે પાગ' ૨ છુપાવુ, છપવુ, સતાવુ 'ઓરા આવોની, ઉંચુ ભાળોની, રંગીના રસમાતા, છમતા-છમતા શાને પીયુજી, જાઓ લજવાતા રે –દયા૦
છબિ, સ્ત્રી૦ (સ૦ છવિ) માણસની ચીતરેલી આકૃતિ, તસવીર, પ્રતિકૃતિ (સાદી અથવા રંગીલી) ૨ માણસના રૂપ ગુણનુ મન ઉપર પડતુ ચિત્ર
છબિદાર, વિ૰ સુંદર, મોહક, શક્કાદાર, દેખાવડુ
છબિલુ, વિ૰ સુંદર છબી–સુરતવાળુ, ફુટડુ, રૂપાળુ,
છબોતરુ, ન૦ ઘસાયેલુ પાતળુ પતરુ, પાતળું છોડુ ૨ નાનો નજીવો કાગળનો કડકો
છમ, અ૦ એવો થતો અવાજ (ઘુઘરીનો, વત્રારનો)
છમકછમક, અ૰ ચાલતા ઘુઘરીથી અવાજ થાય તેમ ઠમકઠમક, રૂમઝુમ
છમકલી, સ્ત્રી૰ દહીં વલોવવાની ગોળી.(કાઠિ૰)
છમકલુ, ન૦ અટક્યાળુ, ચાદવુ ૨ જરા સળગી ઝબુકી રહી જતુ એવુ જે તે
છમકારવુ, ક્રિ૰ સ૰ ઠિકરીને તપાવી પાણીમા બોળી દેવી "આદુ કુદીનો છમકારીને પી." ૨.

વધારવુ,વઘાર દેવો
છમકારો,પુ૦ ગ્હીરહીને છમ એવો થતો અવાજ
છમછમ અ૦ એવો થતો અવાજ (ઘુઘરીનો,)
છમછમતું, વિ૦ છમછમ અવાજ કરતુ, વાગતુ ૨ ઉનુ, તાતુ
છમછમિયા, ન૦ કાસીજોડા ૨ ઝાઝર, ઝાઝરિયા
છમછરી,સ્ત્રી૦સવત્સરી ૨ પચુસણનો છેલ્લો દિવસ
છમાસી ન૦ મરણ પછી છટ્ઠે મહિને શ્રાદ્ધ, બ્રહ્મભોજન વગેરેની જે ક્રિયા કરવામા આવે તે ૨ વિ૦ છમાસે થતુ "છમાસી પરીક્ષા"
છર, પુ૦ બહેકીને ઘણુ બોલવાનો જે જુસ્સો તે, તાન,મસ્તી, ઘેલછા,વેળ ૨ મદ,તોર,અભિમાન ૩ વાઢિયો,ચસકો,લલુતા ૪ (સ ક્ષુર) અસ્ત્રો, સજૈયો છર ફેરવવો–બગાડવુ,નાશ કરવુ,પાળી મકની ૨ (નામપર)–કીર્તિ ગુમાવવી, આબરૂ ધૂળ મેળવવી
છર, સ્ત્રી૦ બરૂની અદરનો રેસો
છરતુ ,વિ૦ જરાતરા અડકીને આડુ ઉતરી ગયેલુ, છોલાતુ ૨ આડુ કતરાતુ
છરા, પુ૦ નાની નાની સીસાની ગોળીઓ (બદુક પિસ્તોલને સારૂ), પારો ૨. ખીલા, પથરા, કાકરો વગેરેનો મારો [આવેશ ઘેલુ
છરાયેલુ ,વિ૦ છર આવતો–હોય તેવુ,ઉચ્છૃખળ,
છરી, સ્ત્રી૦ શાક સમારવારનુ ઓજાર, પાળી ૨ હૈયામેલ, વેર, કીનો ૩ દગલબાજી
છરેલ, વિ૦ છરાયેલુ, આવેશઘેલુ, ક્રોધી
છરો, પુ૦ મોટી પાળી,મોટી છરી ૨ એક શસ્ત્ર, સીધો જમૈયો ૩ પારો, સીસાની ગોળી
છર્દી, સ્ત્રી૦ વમન,ઉલટી,અધઓક
છલકછોળિયા,અ૦છલકછલક થતુ હોય તેમ,છલકાતુ
છલકાવુ,ક્રિ૦અ૦ (સર્–હાલવુ) હાલવાથી પ્રવાહી પદાર્થનુ ઉછળી બહાર પડવુ 'અધુરો ઘડો છલકાય.૨ ન જીરવાવુ, ઉભરાઇ જવુ "તળાવ છલકાઇ ગયુ "૩ ફુલાશ મારવી,મિથ્યા ગર્વ કરવો
છલગ, સ્ત્રી૦ એક જગેથી ઉછળી બીજી જગેએ પડવુ તે,થેકડો,કુદકો,ફલગ, ફાળ.૨ સાહસ કરવુ, જોખમનું કામ કરવુ [છલબલ જવા દેજે "
છલબલ, ન૦ પ્રપચ."જગત બાજીગરીના તુ,બધા
છલર, સ્ત્રી૦ ધ્રો, દરો, દુર્વા.
છલા, સ્ત્રી૦ ૬. (સાકતિક) [ભરપુર
છલાછલ, વિ૦ છેક મથાળા સુધી ભરેલુ;ટાંકોટાક,
છલાવુ ક્રિ૦ અ૦ છલકાવુ 'છિલ્લર છલાઇ જાય, જળ આવી મળે જ્યારે'—**વલ્લભ.**
છલી, સ્ત્રી૦ છામડીનો એક રોગ.
છલુડી, સ્ત્રી૦ નાની વાડકી–પવાલી, કચોલુ.
છલ્લા,સ્ત્રી૦ કાનનો વહે વધારવા જે ઘાલે છે તે, વાળો, કડી
છલ્લો, પુ૦ આગળીએ ઘાલવાની આરસી ને ઘુઘરીઓવાળી વિટી.૨.છપેલવાળી એવડી વિટી. ૩. પૂજાના સામાનની છાબડી ૪.વાળો, લોઢાની કડી
છવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉપરથી ઢંકાવુ, ઘેરાવુ.
છવિંટિયાં,ન૦ સ્ત્રીને પગની આગળીએ ઘાલવાનુ રૂપાનુ ઘુઘરાવાળુ ઘરેણુ, જોટવા
છવ્વીસ, વિ૦ વીસ ને છ, ૨૬
છસે –સો, વિ૦ ૬ વખત ૧૦૦, ૬૦૦.
છળ, પુ૦ (સ ૦ છલ)છેતરવુ તે,ઠગાઇ,કપટ. ૨. ખોટો વેષ, લેબાસ ૩ બહાનુ, મિષ. [ખળકો
છળકો, પુ૦ પાણીની છોળ–છાલક,તરગ;લોઢ ૨.
છળકપટ, ન૦ દગોફટકો,છળ પ્રપચ.
છળકારા, વિ૦ કપટી,દુ ખ દેનાર 'તે ન વિચારી અવિચારી તો, નાઠો આવ્યો છળકારી'–**પ્રેમા૦**
છળના,સ્ત્રી૦ દગલબાજી;છેતરપિંડી
છળભેદ, પુ૦ ભેદ રાખીને ખોટુ સમજાવવુ કે કરવુ તે 'છળભેદે છાની રીતે છેતરીને છેડે બાધ્યુ, છે તે પાપ છોડયુ કેમ કરી છુટશે'–**દલ૦**
છળપ્રપંચ, પુ૦ દગોફટકો, છળકપટ
છળવિદ્યા, સ્ત્રી૦ ઠગબાજી, કપટકળા
છળુબો, પુ૦ છાશ દહિંનો રગડો, છળો,
છળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચમકવુ, ઝમકવુ 'હૈયો મારો છળશે' ૨ હબકી જવુ, ત્રાસથી થરથરી જવુ
છળવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઠગવુ છેતરવુ, દગો દેવો
છળો, પુ૦ પ્રવાહીનો રગડો, ચળો.
છાંઈ, સ્ત્રી૦ છાયા
છાંકું, ન૦ ખોટી ને મોટી વાતો કરનારો;ગપ્પી.
છાંગળ, પુ૦ કીરા,ઘંટના રસનો ગઠ્ઠો

છાંછવુ, વિ૰ ઉછાછળુ, ચિબાવલુ, ઉદ્ધત ૨ ન૰ છણકો
છાંછળમાંછળ, અ૰ ઉપરઉપરનુ, ઉપલકિયુ
છાછળુ, વિ૰ છોકરવાદ, અણસમજુ, આછકલુ, હલકુ
છાંછુ, અ૰ મત્ર ભણીને ફુક મારવી તે ૨ વિ૰ મુજી, આધામીચુ ૨ ગદ્દ, મેલુ ૩ વગર સમજે માથુ મારે તેવુ
છાંટ, સ્ત્રી૰ ઝીણા ઝીણા છાટા, ફરફર. ૨ પીછી તરછોડીને કપડાપર નાખેલા રગના ટપકા તે, ભાત ૩ ઝડપ, ઉતાવળ ૪ ગપ, અફવા, ગતકડા કરવાની કળા ૫. ગુણપાટની ભરેલી કોથળી છાટ નાખવી–પાણીના છાટા નાખી શુદ્ધ કરવુ છાંટા ઉડવા–ડાઘ લાગવો, કુસ ગતિનો દોષ બેસવો
છાંટણા, ન૰ કપડાપર ઝીણી ઝીણી રગદાર ભાત પડેલી હોય તે ૨ કકુ–કેસરથી આછુ છાટવુ તે
છાટવુ, ક્રિ૰ સ૰ દેવતા ઉપર પાણી રેડવુ, છીપવુ ૩ ભૂઠા ઉરાડવો–કે કવો "ગલાલ છાટવુ" ૪ આછુ આછુ પડે ન પડે તેમ નાખવુ ૫ ઉપર ઉપરથી કાપી નાખવુ 'ખરસાણીનુ ઝાડ ઘણુ વધી ગયુ છે માટે તેને છાટી નાખો' ૬ લાચ આપવી "તેને કઈંક છાટી આવેતો તારી તરફનો ફેસલો થાય ૭ ગપ મારવી, જુઠ્ઠા તડાકા મારવા, હાકવુ
છાંટિયુ, ન૰ સ્નાન, નહાવુ તે (કોઈદૂરના મરણથી) ૨ છ સેરોવાળુ સ્ત્રીની કોટનુ એક ઘરેણુ, મગળ સુતર ૩ ફૂલઝાડ ઉપર પાણી છીપવાની ઝારી
છાટી, સ્ત્રી૰ બિદુ, નાનુ ટીપુ ૨ વરસાદની ઝીણી ફરફર
છાંડુ, પુ૰ ગપમાર, ગપ્પી
છાટો, પુ૰ પાણી અને એવા બીજા પ્રવાહીનુ ટીપુ, ટપકુ બુદ 'છાટો ઉડવો' ૨ ડાઘ, કુસ ગતિનો દોષ, બદનામી, નુકસાન "તેના છાટા મને લાગ્યા"
છાટોપાણી, ન૰ ચાર જણે બેસીને ખુશાલીમા દારૂ પીવો તે, ૨ ગપાણી
છાડણ, ન૰ છાડવુ તે ૨ છાડેલુ તે કચરો, મેલ
છાડવુ, ક્રિ૰ સ૰ તજવુ, છોડવુ, મૂકી દેવુ, બાતલ કરવુ "આજ કાલ તેણે તેની સગત છાડી છે" ૨ છેડો ફાડી આપવો, તલાક-ફારગતી આપવી, દૂર કરવુ ૩ જમતા ભાણામા વધે–પડી રહે તેમ કરવુ
છાડેલુ, ન૰ ખાતા વધેલુ તે ૨ તજી દીધેલુ, તજેલુ [સકાત, છ ડામણુ
છાડયુ, ન૰ છાડેલુ–ભાણામા વધેલુ તે, સાહુકારી,
છાદવુ, ક્રિ૰ અ૰ જાડુ લિપવુ, થેપવુ, જોરથી લોચો મારીને પુરવુ ૨ છાવરવુ, ઢાકપિછોડો કરવો
છાદો, પુ૰ જાડુ લિપણુ, ગારો ૨ છ ડામણુ
છાય, સ્ત્રી૰ છાયા
છાયડી, સ્ત્રી૰ નાનો ઓળો, છાયા,
છાયડો–યો, પુ૰ છાયા, ઓળો
છાક, સ્ત્રી૰ દારૂની વાસ, દુર્ગંધ ૨ નીશા–કેફની અદર ગમે તેમ એલફેલ બોલવુ તે ૩ મિજાજ, હેકાર, પતરાજ, મદાધતા ૪ દારૂ તાડી પીધા ઉપર સવૈ લેવી તે
છાકટ, વિ૰ દારૂ પીને ઘેલુ બનેલુ, છાક મારતુ, પીધેલુ, મસ્ત ૨ ઉછાછળુ, ગમે તેમ બોલે ચાલે તેવુ.
છાકવું,–કીજવુ, ક્રિ૰ અ૰ છલકાઇ ફુલાઇ જવુ, ૨ બહેકી–વઠી–વહી જવુ, ફાટવુ
છાકોટો, પુ૰ છાક, ગર્વભર્યો જુસ્સાદાર છણકો
છાગળ, સ્ત્રી૰ મુસાફરીમા સાથે પાણી ભરી રાખવાની ચામડાની બતક, નાની મસક ૨ બકરુ
છાગળિયુ, વિ૰ શક્તિ કરતા વધારે ખરચ કરનારુ, ઉડાઉ
છાછર–રૂ, વિ૰ (હિ૰ દે૰ છિ છાલી) જરાક ઉડું ને ઘણુ પહોળુ હોય તેવુ, ચપટુ તથા પહોળુ ૨ ઓછુ, થોડુ, છબછબિયુ
છાજ, સ્ત્રી૰ (સ છદ્–ઢાકવુ) ઓરડાની ઉપર પાટિયા જડેલા હોય તે ૨ ગામડાના ઝુપડા ઉપર સુંથા-ડિયા (જાડુ ને લાબુ ઘાસ), ચીપા (કડબના ચિરેલા સાઠા) નાખેલા હોય તે. ૩ એક જાતનુ પોલુ ને કકરૂ ઘાસ ૪ ઢાકણુ, આચ્છાદન
છાજલી, સ્ત્રી૰ નાનુ છજુ "આખની ઉપર કમા-નના જેવી ભમર છે તે છાજલીનું કામ સારે છે" ૨ છજા ઉપરની નાની અગાસી, ગોખ ૩ સામાન મૂકવાને ભિંત સાથે જડેલુ પાટીયુ, અભરાઇ ઉપરનુ પાટિયુ
છાજવુ, ક્રિ૰ સ૰ ઘટાટોપ આવી રહેવુ ૨ છાવુ, ઢાકવુ છાયા કરવી ૩ લાયક હોવુ, ઘટવુ, અનુકૂળ

આવવુ, ૩ શોભવુ,સારૂ દેખાવુ ૪.ઘણીવાર ચાલ્યા કરવુ, ટકવુ, નીભવુ

છાજિયું,ન૦ શોકના જોરમા હાથ ઉંચકી ઉંચકીને છાતીપર કુટયા કરવુ તે,કૂટણુ

છાજું,ન૦ વ ડી ઉપર છાયેલુ તે, ઘાસ જવાસાનુ ઢાકણુ [પહોળો કડકો.

છાટ,**સ્રી૦** ટાકાની અદરની છત ૨ પત્થરનો લાબો

છાણ, **ન૦** ગાય,ભેસનો મળ,ગોબર, પોદળો. ૨ હોસ,શૌર્ય,રામ,દમ "એનામા છાણ કયા છે ?" **છાણ પુજે**–વાસીદુ **છાણમા તરવાર મારવી**–ખોટી ડફાસ મારવી. [ફરીને કરવુ, ખ ખોળવુ

છાણવુ, **ક્રિ૦ અ૦** છણવુ, ૨ એકનુ એક ફરી

છાણિયુ,**ન૦** કાદવ ને છાણ એકઠા કરી બનાવેલો ટોપલો;ઢુઓ, ગારીઉ એ ઢાકવાના કામમા આવે છે ૨.વિ૦ પોચુ,દમ રહિત ૩ છાણ ખાઈ રહેનાર.

છાણુ, **ન૦** ઘાસના ભુકા સાથે છાણ ચોળી બનાવેલા ચપટા અથવા ગોળ આકાર **છાણાં થાપવા**–બહેકી જઈને દુઃખ દેવુ, માથે ચઢી વાગવુ. ન લેખવવુ **છાણાં સેકારવા**–મદદ કરવી,પૂણ્યનુ કર્મ કરવુ ૨.ઉશ્કેરવુ, ચઢાવવુ **છાણે વિંછી ચઢાવવો**–સાસણી કરવી,ઉત્તેજન આપવુ ૨ એક ઉપાધિમા બીજી અનેક ઉપાધિઓ એકઠી કરવી (જાણી જોઇને)

છાતરક, **સ્રી૦** મોટો કુદકો, ફાળ, છલગ

છાતરાં, **પુ૦** છોતરાં, છોડા (સુરત)

છાતી,**સ્રી૦** (**સં૦ છાસ**) ખભા અને ગળુ એની નીચેનો અને પેટની ઉપરનો શરીરનો ભાગ. ૨ કુચ,સ્તન,ધાઇ,ઉરજ, થાન ૩ પશુ પખીના શરીરનો ગરદન નીચે અને બે આગલા પગની વચલો ભાગ ૪ (**લાક્ષણિક**) અન્ત કરણ હૃદય, કાળજુ, હૈયુ,જ્યા જુસ્સાની અને લાગણીઓની અસર થાય છે તે ૫.હૃદયબળ,હિ મત,હામ, ધૈર્ય "વહેવાર કરવામા છાતીનુ કામ છે સરકારની સામે થવામા અક્કલ અને છાતીની જરૂર છે' **છાતી કાઢીને ચાલવુ**–અકડ ચાલવુ,ભભકામા દમામભેર ચાલવુ, મરદ છુ એમ બતાવવુ **છાતી ચલાવવી**–હિંમત રાખવી;હિંમતથી કામ કરવુ. **છાતી કૂટવી**–ઘણા શોકને લીધે છાતીને હાથેવતી ઠોકવી. ૨ પશ્ચાતાપ કરવો, **છાતી કુટવી**–(સ્રીને) જોબન આવવુ ૨ આનદિત થવુ, હરખથી કુલવુ **છાતી તોડવી**–સખત મહેનત કરવી, બહુ વૈતરુ કરવુ 'તે છાતી તોડ કામ કરે છે' **છાતી ઠોકીને કહેવુ**–ખાતરીથી–હિ મતથી કહેવુ ૨ હિ મત આપવી, ઉત્તેજન આપવુ ૩ શાબાશી આપવી **છાતીપર બેસવુ**–કુસ્તીમા હરાવવુ,ચીત કરવુ ૨ સતાપવુ ૩.જોરથી કામ લેવુ, બરાબર કામ લેવુ ૪.કામ કરતી વખતે કામ કરનારની સમક્ષ બેસવુ **છાતીપર હાથ નાખવો**–સ્રીની આબરૂ લેવા જવુ, સ્તન પકડવા, **છાતી ભરાઈ આવવી**–શોકની ભારે અસર થવી, ડીબો ચઢી આવવો,છાતીમા મુઝવણ થવી. (રોણુ આવતા અથવા પ્રમના આવેશમા) **છાતીનો આધો**–સાહસિક, હિ મતવાન **છાતીપર રાખવુ**–કાળજીપૂર્વક પાસેનુ પાસે રાખવુ, લાડથી ને બહુ સભાળથી રાખવુ 'છૈયા છાતીપર રાખ્યુ' તો એ, ભાભી કહેશે શુ ડી"

છાતીચલું,**વિ૦** સાહસિક,હૃદય બળવાળુ, છાતીવાળુ, હિમ્મતવાન. [સમાણુ

છાતીપૂર, **વિ૦** છાતી સુધી આવે તેટલુ, છાતી

છાતીફાટ, **અ૦** છાતી ફાટી જાય તેમ, પુષ્કળ

છાતીભેર, **અ૦** હિમ્મતથી ૨ ઉભેડુ હોય તેમ

છાત્ર, **પુ૦** (**સં૦**) વિદ્યાર્થી, શિષ્ય

છાનાછાની,**સ્રી૦** ખાનગીપણુ,કામકાજની ચોરી ૨ વિ૦ છાનુ હોય તેમા પણ ગુપ્ત એવુ ૩ **અ૦** ગુપ્તપણે, ખાનગી રીતે [કામકાજ

છાનાંછપનાં, **ન૦** ગોઠ, મ ત્ર,ગુ જ,ગુફતેગુ,ખાનગી

છાનાંમાના, **અ૦** છુપી રીતે, જાણે નહિ તેમ, ગુપચૂપ, મુગુ મુ ગુ

છાનુ,**ન૦**ખાનગી-ગુપ્ત વર્તન,એકાત ચરિત 'બાઈજી છાના ન જોશો અમારા, રાખો કઇક તો બોજ'

છાનુ, **વિ૦** કોઇ ન જાણે તેવુ,ગુપ્ત,ખાનગી ૨ ચૂપ, મૂગુ ૩ ઢાકયુ, સંતાયલુ

છાપ, **સ્રી૦** વસ્તુ દબાયાથી તેનાપર જે ચિહ્ન, નિશાની, સળ, આકાર, અક્ષર પડે છે તે; સિક્કો; મહોર ૨ જે બીબાથી છાપ પાડવામા આવે તે. ૩ કોઈ વસ્તુ વારેવારે જેવાથી તેની જે આકૃતિ-

પ્રતિબિબ મનમા પડી રહે તે ૪ અમુક વસ્તુ માટે બધાયેલો અભિપ્રાય ૫ કવિતાને છેડે બનાવનારે પોતાનુ નામ અથવા નિશાની મૂકી તે, અભોગ ૬ શાખ,આબરૂ, પ્રસિદ્ધિ, લોકમત ૭ શેહ, દાબ, અકુશ. ૮ છાપવાની સફાઇ સુદરતા ૯ ડામ 'દાર-કાની છાપ' **છાપ પડવી**–લોકમા સારો કે નરસો અભિપ્રાય બધાવો તે **દાગકાની છાપ**–ખાતરી લાયક પુરાવો

છાપખાનુ,ન૦ (ફા૦ચાપખાના) પુસ્તકો છપાતા હોય તે ઠેકાણ, મુદ્રાલય,છાપવાનુ કારખાનુ

છાપગર, પુ૦કપડા છાપનાર, છીપો, ભાવસાર

છાપણી, સ્ત્રી૦ છાપવુ તે,છાપવાની રીત–સફાઇ

છાપત, સ્ત્રી૦ છાપ શાખ, આબરૂ [ઉપરી

છાપનાર,પુ૦છાપવાનુ કામ કરનાર, છાપખાનાનો

છાપટ,સ્ત્રી૦પાણીની છાલક–છોળ

છાપરિયા, વિ૦ છાપરાના ઘરનુ ૨ છાપરા બાધી રહેનાર ૩ છાપગ જેવુ

છાપરી, સ્ત્રી૦ નાનુ છાપરુ, ઝુપડી મઢુલી

છાપરૂ, ન૦ ટાઢ,તડકા,વરસાદથી બચાવ કરનારો ઘરની ઉપરનો ભાગ, ૨ આચ્છાદાન ઢાકણુ ૩ નાનુ ઘર, ઝુપડુ. **છાપરૂ સડવુ**–માળણ કહેવુ માળણુ આવી રહેવુ. **છાપરેચઢવુ**–ભાવ પૂછાય ત્યારે માથા થવુ મોટાઈ લેવી, ખીલવુ, મગરૂર બનવુ

છાપવુ,ક્રિ૦ સ૦ છુટા પાનારૂપે અથવા ચોપડીના આકારમા રાખવાનો કોઇ પણ હાથનો લેખ યત્રના દાબથી કાગળપર આણવો ૨, લાકડાના કોતરેલા કકડાઓમા રગ ભરી કપડાપર મૂકી ઉપરથી ઠોકી તરેહ–ભાત પાડવી ૩ સિક્કાપર છાપ મારવી ૪ અમુક આમ છે તેવુ ખુલ્લુ–જાહેર કરવુ ઓળખાવવુ ૫ મર્મ ઉઘાડો કરી ફજેતી કરવી

છાપુ, ન૦ દેશ પરદેશની હકીકતો છાપેલી હોય તે પત્રિકા, વર્તમાન પત્ર ૨ ચામાચેણ

છાપેલુ,વિ૦ અકિત,ચિહ્ન કરેલુ,જાહેર,નામાકિત 'છાપેલુ કાટલુ'

છાપો, પુ૦ છાપ,છપાવુ તે,૨ ઘણા માણુસે એકઠા એકદમ તૂટી પડવુ તે, ઓચિતો હુમલો "લશ્કરે છાપો માર્યો" ૩ તિલક,ચિહ્ન ૪ લાગો,કર,વરો,દાપુ

છાબ, સ્ત્રી૦ નીચે પડઘીવાળી અથવા વગર પડઘી-ની વાસની ચીપની છાછરી ટોપલી મોસાળાની રીતમા લુગડા ભરવાના કામમા આવે છે તે મોટી છાબડી ૨ ધાતુની છછરી થાળી, ટાટ

છાબડી, સ્ત્રી૦ પડઘી વગરની વાસની ટોપલી

છાબડુ, ન૦ છાબડી 'છાબડે સૂરજ ઢાકયો ન રહે'

છાયલ, વિ૦ [હિ૦ દે૦ છાઇલો]છાયેલ, જુઓ

છાયા, સ્ત્રી૦ (સ૦)પ્રકાશ–રોશનીના કિરણોનો અટકાવ થયેથી અટકાવ–બધ કરનારી વસ્તુના આકાર જેવુ જે અધારૂ પડે તે,ઓળો,પડછાયો ૨. પ્રકાશ–રોશનીને અટકાવ કરનારી વસ્તુનુ વચમા ઝુમી રહેવુ તે "વડની છાયા"૩ નૂર, તેજ, કાન્તિ ૪ છત્ર, આશ્રય, ઓથ ૫ ભાવ મળતાપણુ, ભાસ ૬ ગેહ, દાબ, પ્રતાપમા દબાઇ જવુ તે ૭ ચિત્રમાનો આછી લીટીઓવાળો ભાગ, ઝાખો દેખાતો ઓળાનો આકાર ૮ ભૂત, પિશાચ

છાયાનટ, પુ૦ એક જાતનો રાગ

છાયાપુરૂષ, પુ૦ (સ૦) તડકામા અથવા ચાદરણામા ઉભા રહીને પોતાની છાયા તરફ ઘણી વાર જોયા કર્યા પછી એકદમ આકાશમા જોતા ઉચે જે પુરૂષાકૃતિ દેખાય છે તે

છાયાયત્ર, ન૦ છાયા માપવાનુ યત્ર. ૨ છાયાના પ્રમાણ ઉપરથી વખત કાઢવાનુ ઓજાર ૩ છાયા ઉપરથી છબિ પાડવાનુ યત્ર

છાયેલ,ન૦ છાપીને રગ ચઢાવેલો એવુ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ સુતરાઉ કપડુ, સાલો ૨ વિ૦ ઢાકેલુ, છવાયેલુ

છાયો, પુ૦ છાયા, ઓળો, પડછાયો,છાયડો

છાર, પુ૦ ઇટવાડાનો ભુકો, ખાખ,પાકતા ખરેલા રાખ જેવો ઇટોનો ભુકો ૨ ફુગ ૩ ધળ ૪ રાખોડી ૫ છારી

છારી, સ્ત્રી૦ ઝીણી ધૂળનો બાઝેલો થર,છિયા ડીનુ પડ ૨ આખના ડોળાપર થતુ પાતળુ પડ ૩ કેટલીક વસ્તુઓમા વિકાર થતા ઝીણી રૂવાટી કે મુવાળા જેવુ જે બાઝે છે તે ૪ કેટલાક તાજા શાકની ચામડાની ઉપર થતી ઝીણુ

છારોડિયુ, વિ૦ વાસી, પિત્તને લીધે તીખુ, અને

વિકારી એવુ, 'છાગેડિયા ઓઢકાર'

છારવુ-રી વાળવુ,ક્રિ૦સ૦ માટી-ભુસી વાળવુ, ઢાંકી નાખવુ, ઢાંક પીછોડો કરવો ૨ ઉનુ કરી પાણીમા બોળવુ,છમકારવુ ૨ છાર ફબાવવુ ૩ ખાખ કરવી [કુચો, કુચડો

છારિયું,ન૦ વાસણ ઘસવા માટે વપરાતો ઘાસનો

છારો, ન૦ ભીત કરામાથી ઇટ ચુનાનો જે ભુકો ભુકો પડે છે તે, નીમાનો ભુકો ૨ ધૂળકાકરીવાળુ મટોડુ ૩ બકરુ,ભોકડુ ૪ વિ૦ આકરુ,કડક,તીખુ

છારોડિયા, ન૦ મરનારના તેરમાને દીવસે ત્રણ માટીના ઘડા પીળુ વસ્ત્ર ઢાકી ચકલે મેકે છે તે

છાલ, પુ૦ કેડો, પુઠ, 'હજુ છાલ છોડતો નથી' ૨ સોબત,સગ ૩ ખ્યાલ, એનાએજ વિચાર

છાલ,સ્ત્રી૦ઝાડ ફળની ચામડી,ત્વચા, ચિતાશવાળુ ટાકણુ (સુકાઈ ગયેલી છાલને છોડુ,અને અદરની છાલને અન્તરછાન કહે છે) [તિ, છોળ

છાલક, સ્ત્રી૦ જોરમા પાણીનુ ઉચુ થઇ પડવુ

છાલકબાજી, સ્ત્રી૦ જોરથી પાણી ઉરાડી ગભરાવવાની જે રમત તે

છાલકુ, વિ૦ છાછરૂ, ઉતળુ ૨ જેના પેટમા રહે નહિ તે, બીજાને કહી દે તે,હલકુ, આછકલુ, ગભીર નહિ તેવુ,પુજી નછતા મોટુ ડોળ રાખનાર ૩ બેઅદબ ૪ હલકુ, પાજી

છાલકુ,ન૦ગધેડાની ઉપર નાખવાનો ખુલ્લો કોથળો, ગુણ, લગડુ ૨ ચાર મણનો સતોલો ૩ ફાદ, કોથળા જેવુ ઝુલતુ પેટ

છાલાં, ન૦ છોતરા, છોડા, ફોતરા ૨ ભિગડા, બરછટ ચામડી ઉપરનો ભાગ ૩ અસાર વસ્તુ છાલા કુટવા—જેમાથી કઈ ફળ-સાર ન મળે તેવી ખોટી માથાફોડ કરવી પાણી વલોવવુ, ફોતરા ખાડવા ૩ રેસાવાળા છોડાને કૂટી રેસા જુદા પાડવા [છાલુ

છાલિયુ, ન૦ પતરાની પહોળા મોની વાટકી,

છાલીયુ,સ્ત્રી૦ચુડી,બલૈયુ 'આ લે તારી છાલી ને હુ તો મારે ચાલી' ૨ નાની છછરી વાટકી

છાલુ,ન૦ છોડુ-છોતરુ,ફોતરુ,કુશકા ૨ ઘટીમાથી લોટ વાળવાનુ નાળિયેરનુ ખુદેલુ છોડુ ૩ છાછરી વાટકી

છાવણ, ન૦ જેથી છાવુ તે, માળણુ, છાજ

છાવણી, સ્ત્રી૦થોડા વખત માટે લશ્કરી લોક, તાડછા વગેરેથી છાયલા જે મકાનો બાંધે છે તે, અથવા તબુઓ તાણે છે તે, લશ્કરનો પડાવ ૨ લશ્કરનો મુકામ, શિબિર, સૈન્યનુ મથક ૩ કોઇ સમૂહનુ કોઇ જગાએ તળ નાખી રહેવુ તે

છાવર,પુ૦ઢાકણુ,આચ્છાદન,ઓઢો ૨ ઢાક પિછોડો

છાવરવુ, ક્રિ૦ સ૦ વાક-ગુનો ઢાકવો, ઉપર ઉપરથી હશે એમ કહી ઉડાવી દેવુ ઢાકપિછોડો કરવો ૨ કુમક-તરફદારી કરવી, ઉપરાણુ લેવુ

છાવુ,ક્રિ૦ સ૦ ઉપરથી ઢાકવુ,આચ્છાદન કરવુ

છાશ, સ્ત્રી૦ દહિમા પાણી રેડી વલોવવાથી જે ખાટો પ્રવાહી બને છે તે,તક્ર છાશ પીવી-સવારમા શિરામણી કરવી છાશ પીવા ટાણુ-સવાર છાશ બાકળા થઇ ગયા-બગડી ગયુ, ખાટુ થઇ ગયુ ૨ ઢીલુ પડી ગયુ,ફીકકુ પડી ગયુ (મો)

છાસટ, વિ૦ છાસેટ [જુવાર

છાસટિયો, પુ૦ જેઠ માસમા પાણી પાઈ ઉગાડેલી

છાસી, વિ૦ છયાસી; ૮૬

છાસેટ, વિ૦ સાઠ ને છ, ૬૬

છાળ, સ્ત્રી૦ ૨ છોળ, ઓડો.

છિક, સ્ત્રી૦ (સ૦ છિકા) નાકમા સળવળાટ થઇને પાણી અને વાયુનુ જોરમા નીકળવુ તે,છિકવુ તે છક ખાવી-છિકવુ ૨.(છિકીને અપશુકન કરવા

છિકણી, સ્ત્રી૦ તપખીર,સુઘવાની તમાકુ, નસ

છિકવુ,ક્રિ૦અ૦ છિક ખાવી, નાકમાથી અવાજ સાથે વાયુ કાઢવો

છિકારડુ,ન૦સરડા જેવુ એક પ્રાણી એના છિંકવાથી બીજા પ્રાણીને ઝેર ચઢે છે ૨ નાનુ હરણ, પિયેણુ [હરણ, મૃગ.

છિકારવુ-રુ, ન૦ નાનુ હરણ,વારવાર છિકનારુ

છિટ, સ્ત્રી૦ ૨ ગિત ભાત પાડેલુ સુતરાઉ કપડુ.

છિટલો,પુ૦કાટાનો ભારો ઉપાડવાનો બે મોવાળી લાકડી, છેટલો [-ગલી, નેવાળી.

છિડી, સ્ત્રી૦ પછીત તરફનાં નેવા પડવાનો ભાગ

છિડુ, ન૦ વાડમા થઇને જવા આવવા રાખેલુ

ફાડું તે,ભોડીબારુ ,ઝાપો,ફાટક ૨ દોષ,છિદ્ર બહાનુ
છિપો, પુ૦ છીપો,છાપવા રંગવાનુ કામ કરનારી એક જાત [ફાડ
છિપોલી, સ્ત્રી૦ છીપ, માછલીના કોટલાની એક
છિ, અ૦ ધિક્કાર દર્શક ઉદ્દગાર, છટ ૨ છિ કનો અવાજ ૨ વિ૦ છી, ગંદુ, મેલુ નાના બાળકને સમજાવવાનો ઉદ્દગાર ૩ સ્ત્રી૦ ગૂ, નરક.
છિટછિટ, અ૦ છટ, છિ
છિદ્ર, ન૦ (સ૦) કાણુ બાકુ ,સુરાખ, વેહ વિંધ, ૨ ખોડ, ખાપણુ ૩ દોષ,છાના ઢાંકણુ
છિનાળ, સ્ત્રી૦ (હે૦ દે૦ છિણ્ણાલિ.) વ્યભિચારિણી, જારિણી, કુલટા
છિનાળવાડો, પુ૦ વેશ્યાવાડો,ભડવાનુ ઘર [ચારી
છિનાળવું, વિ૦ છિનાળુ—જારકર્મ કરનાર,વ્યભિ
છિનાળી, સ્ત્રી૦ છિનાળુ
છિનાળુ ન૦ પુરૂષે પરસ્ત્રી સાથે અથવા સ્ત્રીએ પર પુરૂષ સાથે સંગ કરવા તે, જારકર્મ, વ્યભિચાર
છિન્ન, વિ૦ (સ૦) કાપેલુ, જુદુ પાડેલુ, છેદેલુ
છિન્નભિન્ન,વિ૦હાલહવાલ,ભાગીકપાઇવેરાઇ ગયેલુ
છિયાડી, સ્ત્રી૦ ઉડી પડેલી ઝીણી રજ, છારી,ધળ
છિયાડો,, પુ૦ વાથી ઉડી પડેલો કચરો
છિરકવુ, ક્રિ૦ સ૦ છાટવુ , છાટી નવરાવવુ "યુવતીએ જદુપતીને જળે છિરકયા રે"—રત્ને૦
છી, સ્ત્રી૦ હાથમા લેવી ન ગમે તેવી ગંદી ચીજ, નરક, ગુ ૨ લિંટ, લાળ નાના બાળકને સમજાવવાનો ઉદ્દગાર. છી કરવી—હગવુ છી ગધાવી—લિંટ કે લાળ દદડવી,૨ અણુસમજુ કે બાળક હોવુ 'એને મોએ છી ગંધાય છે,કે તેને સમજાવવુ પડે'
છી, અ૦ માલવગરનુ કે ગણુતરીમા લેવા જેવુનથી એવા રૂપમા વપરાતો ઉદ્દગાર ૨ વિ૦ મલિન,ગંદુ
છીએ, ક્રિ૦ પ્રથમ પુરૂષ અનેકવચનમા હો ધાતુનુ સ્વાર્થ વર્તમાન રૂપ " હમે—આપણે છીએ
છીછકલુ, વિ૦ છિછલુ, હલકા પેટનુ, છાછર
છીછી, સ્ત્રી૦ ખીચડી. ૨ અ૦ છટછટ, છિ
છીટ, સ્ત્રી૦ તિરસ્કાર, અભાવ, ચીઢ, અણુગમો
છીટ, અ૦ છટ, છિ , વતકારી કાઢવુ
છીટી, સ્ત્રી૦ છાપેલી નાની પોતડી.
છીછલુ, વિ૦ તોછડું,બેઅદબ, વિવેક વગરનુ ૨ છોકરવાદ, નાદાન [છાટવુ
છીટકોરવુ,ક્રિ૦ સ૦ પાણી સીપવુ ,ઝારીથી પાણી
છીડુ, ન૦ બહાનુ, દલીલ ૨ બારી, રસ્તો "બોલવામા છીડુ રાખે છે " ૩, છિદ્ર, મર્મ, દોષ ૪ રેસાવાળુ છોડુ
છીડુ, ન૦ છિડુ, જુઓ છીડુ પાડવુ—જવા આવવાનો રસ્તો કરવો, માર્ગ કરવો ૨ દોષ કાઢવો, વાંકુ પાડવુ ૨. છીડે ચઢયો તે ચોર—જે પહેલો પકડાય તે ગુનેગાર
છીણવુ, ક્રિ૦ સ૦ છણવુ બારીક થઇ ગળે તેવુ કરવુ ૨ સમારવુ, મોળવુ (શાક) ૩ છુંદો, કરવો, ખમણવુ
છીણી, સ્ત્રી૦ છીણવાનુ ઓજાર ૨ કાપવાનુ લોઢાનુ વિધણુ, નાની માથાવાળી ફરશી ૩ મેખ, ખીલી, ફાચર ફાસ
છીત,સ્ત્રી૦ચટ, કંટાળો, છીટ, અભાવ [નવેળી.
છીતરી,સ્ત્રી૦ બે ઘર વચ્ચેની સાકડી ગલી,છિંડી,
છીતવુ,ક્રિ૦અ૦છછરા પાણીમા વહાણનુ ચોટવુ , લાધવુ , છીપી જવુ
છીદરી, (ડી) સ્ત્રી૦પોલા દાણાની ભાતવાળુ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ એક કપડુ ૨ દાણાનુ વેરાવુ તે, દાણાનો દરેડો થવો તે
છીદરુ, વિ૦ છાછરુ, આછુ ૨. ભભરુ ,છુટુછુટુ
છીદવુ, ક્રિ૦ સ૦ છેદવુ , કચરવુ
છીનવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝુટવી લેવુ, ખુંચવી લેવુ જોરથી તાણી લેવુ ૨ હરીલેવુ છળકપટથી લઇલેવુ
છીનવુ, ક્રિ૦ સ૦ છીણવુ , જુઓ
છીપ, સ્ત્રી૦ એક જાતનીમાછલીનુ કોટલુ,છિંપોલી.
છીપકળી, પુ૦ એક જાતનો સાપ
છીપણુ, ન૦ રામપાતર, મકોરુ, ૨ પાણી છિંપવાનુ પાન, છછરુ, લોઢી જેવુ કોડિયુ.
છીપર, સ્ત્રી૦ પત્થરની મોટી છાટ, શિલા
છીપરુ, વિ૦ ગંદુ, ગોબ્જુ મેલુ, સુથાયેલુ.
છીપવુ, ક્રિ૦ સ૦ [સ૦ સિંચ] પાણીનો છંટકાવ કરવો, આછુ આછુ નાખવુ, છાટવુ ૨ દાણાની ભાત પાડવી.

છીપવું, ક્રિ૦ અ૦ સતાવુ, લપાવુ, ૨ શરમાવુ, લજવાવુ ૩ શાતપડવુ, મટવુ 'તરસ છીપવી'

છીલડુ, ન૦ છોડુ, ભિ ગડુ, છોતરુ [ખાબોચિયુ

છીલર, ન૦ છાછરુ તલાવડુ, આછા પાણીવાળુ

છીલવું, ક્રિ૦ સ -ડા કાઢવા, છોલવુ

છીપો, પુ૦ કપડા છાપનારો.

છીપોલી, સ્ત્રી૦ છીપ, માછલીના કોટલાની ફાડ

છીબુ, ન૦ તપેલી ઉપર ઢાકવાનુ છાછરુ ઢાકણુ, તાસક [વર્તમાનરૂપ.

છુ, ક્રિ૦ પ્રથમ પુરૂષ એકવચનમા હો ધાતુનું

છુછાં, ન૦ વગર વણેલા તાર, દશી.

છુછુ, ન૦ (જાનવરનુ) મો ૨ ચહેરો

છુદણી, સ્ત્રી૦ છુદવુ તે, છુદવાની રીત, ભાત

છુદણુ ન૦ શરીરની ચામડીને છુદીને પાડેલી ભાત, ટોચણુ, લાછન, ચિહ્ન. **છુંદણા** છુદવા–એકનો એક દોષ આગળ લાવીને ટાણો માર્યાકરવો

છુદવું, ક્રિ૦ સ૦ [સ૦ છિદ્] સોય કે તેવા અણીવાળા હથિયારથી ટોચ ટોચ કરવુ ૨ કચરવુ, પગતળે દાબવુ–ગદડવુ. ૩ ખૂબ મારવુ ૩. ખાંડી–કૂટી લોચા જેવુ કરવુ, વાટવુ ૮ ઘા ઝટકા મારી કડકે કડકા કરવા

છુદાવવુ ક્રિ૦ સ૦ કચરાવવુ, ખડાવવુ

છુદાવું, ક્રિ૦ અ૦ કચરાવુ, ખડાવુ

છુંદો, પુ૦ છુદેથી જે હાલત થાય તે કચુબર, ખીમો

છુ, અ૦ ફુકનો અવાજ, ફુત્કાર મ ત્રની ફુક, દૂર કરવુ–ઉડાવવુ તે

છુટક, અ૦ જથાબધ નહિ પણ કકડે કકડે, જેમ પાલવે ને ખપે તેમ તેમ, પરચુરણ, અકેકુ

છુટક, વિ૦ જુદુ જુદુ, સ્ફુટ, પરચુરણ, વિખરાવુ પડયુ હોય તેવુ [છુટકારો, નિકાલ

છુટકબારો, પુ૦ અડચણમાથી દૂર થવુ તે, છુટકો,

છુટકારો, પુ૦ નિકાલ, તોડ, મુક્તિ, મોક્ષ.

છુટાછેડા, પુ૦ સ્ત્રીને પ્રસવ થવો તે, માદાએ ગર્ભભારથી છુટા થવુ તે. ૨. છેડો ફાડી આપવો તે, ફારગતી, તલાક. ૩ ભાગીદારીના કામમાથી હાથ કાઢી નાખવો તે, મુક્ત થઈ જવુ તે

છુટાપણું, ન૦ છૂટ હોય તેવી હાલત, સ્વત ત્રતા, છૂટ

છુટી, સ્ત્રી૦ કામ–બધનથી છુટુ પડવું તે ૨ રજા, કામ કરતા વચમા થોડો વખત બધ રહેવું તે, આરામ ૩ નવરાસ, ફુરસદ, અવકાશ, પરવાર. ૪ પાકી, અકતો, અણોજો

છુટુછવાયુ, અ૦ વખતો વખત

છુટુ, વિ૦ બધનમુકત, કેદમા ન હોય તેવુ. ૨. સાધામાથી જુદુ પડી ગયુ હોય તેવુ, ન જોડાયલુ. 'પાટિયુ છુટુ પડી ગયુ' ૩ ઝુલતુ, લટકતુ, પસરતુ "ખેસ ખભાપર છુટો રાખ.' ૪. વચમા વચમા અતર હોય તેવુ, ખુલ્લુ. "છોકરાઓ છુટાછુટા બેસજો." ૪ જુદુ થઇને પડેલુ હોય તેવુ, અલગ રહેલુ. 'એક છુટો કાગળ હોય તો આપો" ૬. કરજ–પાપથી મુક્ત થયલુ ૭. સખી, ઉદાર, ખરચાળ "તે હાથનો છુટો છે" ૮ કાબુમા ન રહેનાર હદની બહાર બોલનાર, 'તે મોઢાનો છુટો છે,' **છુટુ મેલવુ**–બધનથી દૂર રાખવુ ૨ નજરમા આવે તેમ કરવા દેવુ, વહી જવા દેવુ ૩ વિખરાતુ–ઉડતુ રાખવુ **છુટા છેડા થવા**–માદાએ ગર્ભના ભારથી છુટા થવુ, ૨ અરસ્પરસ સ્ત્રી પુરૂષનો લગ્નનો સબધ તુટવો **છુટે મોઢે**–પોક પોક મૂકીને, ખુલ્લે ઘાટે. **છુટો હાથ**–ઉદારતા, સખીભાવ, ખરચાળપણુ. -**છુટી પડવુ**–વ્યર્થ જવુ, રદ થવુ, નિરર્થક થઇ પડવુ; બરબાદ જવુ "વિલાયતી માલ તકલાદી છે, તે એક વાર વાપર્યો કે ધોયો એટલે પૈસા છુટી પડે છે"–દે૦ કા૦ ઉ૦

છુપછુપામણ, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત, સતાકુકડી, એણુગેણુ દીવાગેણુ (સુરત.) [છુપુ, છાનુ

છુપાછુપ, અ૦ છુપી રીતે, છાનુ માનુ. ૨ છુપુ

છુપાયુ, વિ૦ છાનુ, ખાનગી, ગુપ્ત, ઢાંકેલુ

છુપાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સતાડવુ, છાનુ રાખવુ, બેમાલમ રાખવુ

છુપાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સતાવુ, ભરાઈ રહેવું. [રહેલુ.

છુપુ, વિ૦ છાનુ, ગુપ્ત, ખાનગી ૨ સંતાડેલુ, સતાઈ

છુમછુમ, અ૦ એવો થતો ઘુઘરીનો અવાજ–ઝ કાર.

છુમંતર, પુ૦ છાની તાંત્રિક વિદ્યા, મ ત્રપ્રયોગ;

છુરી, સ્ત્રી૦ પાળી, છરી. [જાદુમ તર.

છુવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ અપવિત્ર થવુ, અભડાવુ
છૂટ, સ્ત્રી૦ બધી-અટકાવ-દાબ દૂર હોવુ તે, સ્વતંત્રતા ૨ સત્તા, હક ૩ રજા, પરવાનગી ૪ ઘટાડો, ઓછુ કરેલી રકમ, 'તેણે દશ રૂપિયા છૂટ મૂકયા' ૫ મોકળાશ, મગતાશ, છુટી જગા
છૂટવુ, ક્રિ૦ અ૦ કોઈપણ બંધનથી દૂર-મોકળુ થવુ, છુટા થવુ, બંધન મૂક્ત થવુ ૨ કાણા-છિદ્રમાથી ઝરપી બહાર આવવુ "પરસેવો છૂટવો' ૩ જુદા પડવુ, અળગા થવુ ૪ જોરથી ઉડવુ, ફૂટવુ, બહાર નીકળવુ ૫ જાનવરે દોડી-નાસી જવુ ૬ જોરમા ઉડવુ, ભડાકો થવો ફૂટવુ ૭ મળવી, ઘેર જવુ
છૂટકારો, પુ૦ કોઈપણ બંધન-ફાસામાથી છુટી જવુ તે, મુક્તિ ૨ પતી જવાથી મોકળુ થવુ-છુટ્ટુ પડવુ તે, નિકાલ, તોડ. ૩. છેડો, અંત
છૂપવુ, ક્રિ૦ અ૦ બેમાલમ-ગુપ્ત રહેવુ ૨ નતાઈ રહેવુ [૨ અભડાવુ, સ્પર્શ થવો
છૂવુ, ક્રિ૦ સ૦ છોવુ, અડકવુ, અપવિત્ર કરવુ
છેટલો, પુ૦ જેસલો, કાટાનો ભારો ઉપાડવાની બે પાખિયાની લાકડી [કરતા અડકીને છેડવુ
છેટાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ છેડવુ, ઉશ્કેરવુ, કોઇને કામ
છેતાલીસ, વિ૦ ચાળીસને છ ૪૬
છે, ક્રિ૦ હો ધાતુનુ બીજા અને ત્રીજા પુરૂષના એકવચનનુ રૂપ 'તે છે, તુ છે" ['છે! છે!"
છે!, અ૦ ધિક્કાર-તિરસ્કાર બતાવનાર અવ્યય
છેક, અ૦ છેડાલગી, અંત સુધી, ૨ તદ્દન તમામ, બીલકુલ, નરાતાળ, નરદમ, ૩ ઘણુજ, પુષ્કળ હદથી જ્યાદે
છેકણી, સ્ત્રી૦ જેથી લખેલુ છેકાય-રદ થાય તે, ૨ છેંદો, ખસરકો, લીટો કરવાનુ ઓજાર ૩. છેકછાક કરવી તે ૪. ચહેરવાની રીત
છેકવુ, ક્રિ૦ સ૦ રદ છે એમ જણાવવાને લીટો ખેચવો, છેંકો મારવા ચહેરવુ, ભુસવુ ૨ રદ કરવુ
છેકાછેક, અ૦ તદ્દન, સાવ, ઠેઠ સુધી, છેડા-લગી
છેકાછેકી, સ્ત્રી૦ જ્યા ત્યા છેકા-લીટા પાડયા હોય તેવુ, ચહેરાચહેર, ચહેરચુંથ
છેકો, પુ૦ છેકવુ તે, લીટો, ખસરો, રદ કરવાનુ ચિહ્ન કરવુ તે, ૨ લાછન, ડાઘ ૩ રદ કરવુ તે.
છેટી, સ્ત્રી૦ છીટી, નાની પોતડી-મુગટી
છેટુ, ન૦ બે જગાની વચ્ચેનુ અંતર, ટપ્પો, પલ્લો, ગાળો, "નડીયાદથી બોરીઆવી ચાર ગાઉનુ છેટુ છે" ૨ અશકયતા "પૃથ્વીમા આના જેવી અન્ય જોવી, તેના તો છેટાજ!—પ્રેમા૦
છેટે, અ૦ દૂર, આઘે, લાબે, વચમા અંતર હોય તેટલે. છેટે બેસવુ-ઋતુ આવવો, અભડાવવુ, અળગુ બેસવુ [વચમા બોસેલી હોય છે તે
છેડ, સ્ત્રી૦ લાબી ચપટી લાકડાની પાટલી તુગાની
છેડણી, સ્ત્રી૦ છેડવુ તે ૨ ચાદવુ, અડપલુ, અટકચાળુ ૩ વચમા હાથ ઘાલવો તે
છેડતી સ્ત્રી૦ છીડા, દોષ, છિદ્ર છેડતી શોધવી-છિદ્ર ખોળવા, ભૂલો કાઢવી ૨ અડપલુ, અટકચાળુ
છેડવુ, ક્રિ૦ સ૦ અડકવુ, હલાવવુ ૨ વગર કારણે અડકી ખરાબ કરવુ, વચમા હાથ ઘાલવો ૩ કોઈની કેડે પડી તે ચિઢાય તેમ કરવુ, ચિઢવવુ, વતાવવુ. છેડી જોવુ-પૂછી સામાનુ મન જોવુ. છેડયા કરવુ-અટકચાળુ કરવુ, રગડવુ મતાપવુ
છેડાગાઠણુ-ણુ, ન૦ જે લુગડાવતી વરકન્યાના લુગડાને ગાઠ વાળે છે તે
છેડાછૂટકો, પુ૦ છૂટા છેડા, તલ્લાક. [કરવા તે
છેડાછેડ, સ્ત્રી૦ સતાવણી, પજવણી, અડપલા કર્યા
છેડાછેડી, સ્ત્રી૦ વરના જામા સાથે વહુની ગાટ-ડીની ગાઠ બાવે છે તે ૨ સતાવણી
છેડો, પુ૦ હરકોઈ વસ્તુ-વાત-બનાવનો જે છેલ્લો ભાગ તે, સમાપ્તિ, અવધી, હદ, અંત ૨ હદ, સીમા ૩ મોત, મૃત્યુ, અંત. ૪ ટોચ, શિખર ૫ છેલ્લો ઠરાવ, ચુકાદો, નિકાલ ૬ નિદાન, પરિણામ, ફળ ૭ લુગડાનો પલ્લો, પાલવ ૭ મો ઉપર લુગડુ ઢાકવુ તે, મો ઢકાય તેમ ઓઢવુ તે, પડદો છેડો તાણવો-લાજ કાઢવી, ઘુઘટો તાણવો છેડો છોડવવો-પતાવીને દૂર કરવુ, ફરીથી નામ ન લે તેવુ કરવુ ૨ નિકાલ કરવો છેડો ફાડવો—રાજી ખુશીથી લગનનો સબંધ તોડવો; ફારગતી આપવી, તલાક આપવો. છેડા ઝોડી નાખવા-હિંમત હારી જવી, આશા મૂકવી. ૨,

તોડી નાખવુ,મુક્ત થઇ જવુ છેડે ગાઠવાળવી-સ્મરણમા રાખવુ નિશ્ચય કરવો, છેડે બાધવુ-વહોરી લેવુ,ભેગુ કરવુ, સચય કરવો "છેડે બાધ્યુ છે તે પાપ છોડયુ કેમ છૂટશે ?"-દલ૦ ૨ (ઉચ્ચાર) બોલ પાછો ખેચી લેવો ૩ (વ્યસન) વળગવુ કોઇ ખરાબ બાબતની આદત પડવી છેડો છુટકો કરવો-તલાક આપવો છેડો ઝાલવો-પછવાડે લાગવુ, આગ્રહ કરી માગવુ,૨,આશ્રય લેવો, જોડાવુ ૩ મુદામાલ સાથે પકડવુ છેડો પાથરવો-કાલાવાલા કરવા,આજીજી કરવી છેડો વાળવો-મોઢુ ઢાકી મોટે ઘાંટે રડવુ, ઘુઘટામા રડવુ છેડો માથે નાખવો-ભય-લજ્જા દૂર કરવી. છેડો લાવવો-અત લાવવો

છેતરપિંડી, સ્ત્રી૦ ઠગાઇ;લુચ્ચાઈ,કપટ

છેતરવુ, ક્રિ૦સ૦ આડુ અવળુ સમજાવવુ; ભુલાવામા નાખવુ, ગફલત થાય તેમ કરવુ, છળવુ ૨ ઠગવુ, ફસાવવુ [વચના

છેતરામણ, ન૦ ઠગામણ,ફસામણ, છેતરાવાપણુ;

છેતરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠગાવુ,ધુતાવુ, ધાપ ખાવી, [ગફલત ખાવી

છેતાલીસ, વિ૦ચાલીસ ને છ, ૪૬

છેદ,પુ૦ કાણુ,નાકુ,છિદ્ર ૨ કાપ;ચીરો,ઘા.૩ ભાજક, જે સંખ્યાએ ભાગવુ હોય તે,એક આખી વસ્તુના અમુક ભાગ કરવા એવુ દેખાડનારો અક તે ૪ નાશ,ક્ષય છેદ ઉડાડવો-સક્ષિપ્ત કરવુ

છેદક, વિ૦ (સ૦) છેદનાર કાપનાર ૨ ભાજક, છેદરૂપે રહેનાર ૩. દ્રોહી, ઘાતક

છેદન, ન૦ (સં૦) છેદવુ-કાપવુ તે ૨ ખંડન, સામાનુ ખરાબ થાય તેમ બોલવુ તે,કાપવુ તે

છેદનબિંદુ, ન૦ જ્યા બે અથવા વધારે લીટીઓ એક બીજીને કાપતી-મળતી હોય તે બિંદુ

છેદવું, ક્રિ૦ સ૦(સ૦ છિદ્)કાપવુ,ચીરવુ,ભાગ-કકડા કરવા ૨ કાણું-છિદ્ર પાડવુ ૩. એક બીજાને કાપવુ-મળવુ."એ લીટી એક બીજાને છેદે છે "૪ છેદ રૂપે થઇને ભાગવુ સંક્ષિપ્ત કરવુ, ઘટાડવુ ૫ નિકંદન કરવુ,નાશ કરવો ૬ અટકાવવુ."મારો લખોટો છેદીશ નહિ."

છેણાં, ન૦ છિદ્ર; કાણા (બહુવચનમા)

છેર, સ્ત્રી૦ નરમ ઝાડો,પાણી જેવુ અધાણુ,ચરકેલું તે ૨ કચરો, જેર

છેરટો,પુ૦ અઘામણુ,પાતળો ઝાડો.૨ ચૂળ,કચરો.

છેરવુ, ક્રિ૦ અ૦ પાતળો ઝાડો થવો,પાણી જેવુ અગવુ, ચરકવુ છેરી ભરવુ-(કામ)અધુરૂં-રઝળતું [મૂકવુ.

છેરાટો-રો, પુ૦ છેરટો, કચરો પુંજો

છેલ,પુ૦ અકડબાજ ફાકડો, વરણાગિયો

છેલ,વિ૦ કોડીલુ,રૂપાળા થઇ ફરવાની હોશવાળું

છેલકડી,સ્ત્રી૦મોતીની લોલકવાળી કડી,ભીખવાળી

છેલછબિલુ,વિ૦વરણાગિયુ,ફાકડુ ૨.ફુટડુ,શોભીતુ, રૂપાળુ, સુદર [છેલડો રે"

છેલડો, પુ૦ છેલ, ફક્કડ 'મને ભૂલી ગયો છે મારો

છેલપડી, સ્ત્રી૦ (વેપારીઓમા)૧૬ નો સંકેત.

છેલબટાઉ, પુ૦ છેલ અને લુચ્ચાઈ સોદાઈ કરી જાણનારો ફાકડો ફક્કડ માટીડો, ખુબસુરત,શરીરે ભરેલો એવો જુવાન,શોખી જીવડો

છેલાઇ, સ્ત્રી૦ છેલપણુ;વરણાગી,ઠશ્કી; ભપકો

છેલાણી, વિ૦ મોજી,લહેરી,સહેલાણી;સહેલસપાટા મારવાને ફરવુ એજ સમજવાળુ

છેલવહેલું,વિ૦ છેલ્લું,આખરનુ પહેલુ અને છેલ્લું

છેલારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોરવુ (સોનીની મજ્ઞા)

છેલી, સ્ત્રી૦ છેલાઇ, વરણાગી

છેલો, પુ૦ છોકરો કૈયો ૨ છેલ જુવાનિયો

છેલ્લીવારે, અ૦ આખર વખતે, અન્તે

છેલ્લુ વિ૦ છેક પછવાડેનુ,છેડાનું,છેવટનુ, અન્તનુ છેલ્લા દહાડા-પ્રસવકાળને થોડી મુદત બાકી હોય તે ૨ જીદગીનો પાછલો ભાગ છેલ્લી ઘડી -મરવાની અણી, અંતકાળ, આખર છેલ્લી-લાબી ઉંઘ-મોત છેલ્લી સનદ-છેલ્લો જન્મ, મનુષ્યાવતાર છેલ્લુ ઓસડ છાશ-હવે બીજુ કોઇ ઓસડ કામ નહિ આવે છેલ્લી સલામ-છેલ્લા રામરામ, છેલ્લા નમસ્કાર. છેલ્લે પગથીએ-છેક નીચી પાયરીમા 'હુ જન્મ્યો ત્યારે જનમડળમા હુ છેક છેલ્લે પગથીએ પડયો હતો" ૨ અતે,છેવટે પરિણામે છેલ્લે પાટલે બેસવુ-જાત કે સ્વભાવપર જવુ, હાડજવુ "વસ્યા,તેમા તે આટલી બધી છેલ્લે પાટલે જઈ શુ બેસો છો?"

–પ્રેમા૦ **છેલ્લો** અક્ષર–સો વાતની એક વાત, સારભૂત વચન,છેવટની શિખામણ ૨ રામનામ "તેમા શુ તુ મોહી રહ્યો,છેલ્લો અક્ષર ભૂલી ગયો" —ભોજો **છેલ્લો** પરોણો–મરવાની તૈયારીપર આવી ગયેલો માણસ **છેલ્લો** શ્વાસ મૂકવો–છેવટ નો શ્વાસ મૂકી મરણ પામવુ

છેલ્લે સરવાળે, અ૦ આખરે, છેવટે

છેવટ, સ્ત્રી૦ આખર, છેડો, અત, છેવટ પરિણામ

છેવાડુ, વિ૦ છેલ્લુ,આખરનુ ૨ છેક છેડા ઉપરનુ, પરવાડનુ [આવેથી શરમાવુ–ઝ ખવાવુ

છેવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ છેલ્લુ આવી પહોચવુ ૨ છેલ્લુ

દેહ, પુ૦ (હિં૦દે૦ છેહો)દગો,વિશ્વાસઘાત,દ્રોહ.૨ છોડીદેવુ–રઝળતુ મૂકવુ–ત્યાગ કરવો તે ૩ અત, છેડો, છેવટ. ૪ પુઠનો ઘા, કાપ, છેદ

છૈયુ, ન૦ છોકરૂ, બાળક, સતાન છૈયો–છોકરો

છો, ક્રિ૦ અ૦ દ્વિતીયપુરૂષ અનેકવચનનુ હો ધાતુનુ વર્તમાનકાળનુ રૂપ "તમે છો."

છો, સ્ત્રી૦ મરડિયા પત્થર વગેરેને પકવી ચુના જેવો પણ ઝાખો જે સફેત પદાર્થ બનાવે છે તે ચુનો,કેલ.૨ એનુ કરેલુ બાધ કામ, 'છોનો કુવો' **છો કરવી**–કોલ કરવો ૨ છોલાણ કરવુ ૩ સખ્યા ૬ છો ફેરવવી–છો ફેરવી ઢાકી દેવુ,બગાડી નાખવુ, ધૂળ મેળવવુ,પાણી ફેરવવુ, વ્યર્થ કરવુ, બરબાદ કરવુ, નકામુ કરી મૂકવુ "રે,દી વાળે તે દીકરો એ કહેવત ખોટી નથી જેટલા આપેલી જીવિકા ઉપર જીવશે તેમના સતાન બાપ દાદાઓના નામ ઉપર છો વાળે એવાજ થશે"–**પ્રતાપ**

છો–છોને, અ૦ ભલે, ભલેને, જે હાલતમા હોય તે હાલતમા હોવા દેવુ 'છોને રહે, મારૂ શુ જવાનુ છે' છો કરતો–કરે છે તેને કરવા દે

છોઈ, સ્ત્રી૦ પતરાવળી કરવાની સળી. ૨ છો ૩ ચીપ, છાલ

છોએલુ, વિ૦ છો દીધી હોય તેવુ

છોકરમત-વાદ, વિ૦ બાળક છોકરાના જેવા આચરણ હોય તે, નાદાન ૨ બાળકબુદ્ધિ, બાળક જેવી હઠ–આગ્રહ

છોકરવાદી, સ્ત્રી૦ બચ્ચા જેવુ આચરણ નાદાની, "પ્રિય કુમાર ! ખરેખર તે છોકરવાદી ચેષ્ટા હતી'

છોકરી, સ્ત્રી૦ બાળક,બાળકી, (બાર વરસ સુધી) ૨ કન્યા, દીકરી, દુહિતા ૩. બીકણ, નામર્દ

છોકરૂ, ન૦ બચ્ચું,સતાન, છૈયુ, બાળ, ફરજદ. છોકરો અથવા છોકરી

છોકરો, પુ૦ પુરૂષ બાળક (૧૬ વર્ષ સુધી) ૨ પુત્ર, દીકરો ૩ પુક્ત નહિ પણ કાચા–ફરી જાય તેવા વિચારનો નાદાન જુવાન

છોગલો, પુ૦ લુગડાનો કડકો, અગુચો ૨ માથે છોગા તરીકે ઘાલવાનો કડકો

છોગાળો, પુ૦ છોગા રાખનારો, છેલ જુવાનીઓ છેલછબીલો, ફક્કડ તરુણ 'નદના છોગળા'

છોગુ, ન૦ ફૂલનો લટકતો નાનો ગુચ્છો ૨ જરા કુદતો ઉડતો રાખેલો મોળ–ફાળિયુ કે પાઘડીનો કસબી તોરો–છેડો ૩ કપાળ ઉપર ઉડતાવાળનો ગુચ્છો

છોગલુ, ન૦ છોગુ (કવિતામા.) 'મૂકી છોગલુ વાસે બાધિશ,પથારીએ રોળીશ સદા'–**પાણીપત**

છોછ, સ્ત્રી૦ ચોકખાઈ કે આચારની ચટ, શકા, વેહેમ, સકોચ

છોછત, સ્ત્રી૦ ખણખોદ, ખાખત, કાળજી

છોછુ, વિ૦ બહાર પડતુ ન હોય તેવુ ઉતળુ, છાછરુ ૨. આછુ,ઉઘાડુ 'ઉપમા દીજે તે ઓછી રે, થાયે વાણી છોછી રે'–દ્વારકા ૩ અસહાય, એકલુ 'કહે દુર્યોધન ખટ રથીને, ભાઇઓ શુ વિચારો,આવો છોછો નહિ મળે માટે,સર્વ મળીને મારો'—પ્રેમા૦

છોજ, સ્ત્રી૦ છોછ [(ભિડીનુ).

છોડુ, ન૦ છોડુ, છોડિયુ ૨ રેસાદાર ફેલુ, લટિયુ.

છોટુ, વિ૦ (હિં૦) નાનુ, લઘુ, કનિષ્ઠ

છોડ, પુ૦ રોપો,પીલો પ્રરોહ ૨ છોડવો,કરસણ ૩ ગર્ભનુ સુકાઈ જવુ તે ૪ **ન૦** નાકનુ સુકાઇ ચોટી ગએલુ લીંટ ૫. છોડુ, છોલ

છોડણહાર, પુ૦ મુક્ત કરનાર, બચાવનાર.

છોડબાધ, સ્ત્રી૦ વારેવારે છોડવુ ને બાધવુ તે.

છોડવવુ, ક્રિ૦ સ૦ છોડે તેમ કરવુ,છુટે તેમ કરવુ, મુકાવવુ, રજા અપાવવી.

છોડવુ, ક્રિ૦ સ૦ વળગેલુ હોય તેને છુટુ કરવુ,

કાઢી નાખવુ ૨ અડચણ-કબજામાથી છુટું કરવુ ૩ હાથમાથી મુકી દેવુ ૪ પાસેથી દૂર કરવુ ત્યાગ કરવુ ૫ (છોડવુ)સસારના પાસથી મૂકાવવુ, મુક્ત કરવુ ૬ ફોડવુ બહાર કરવો ૭.હવામા ઉરાડવુ,મારવુ ૮ રહેવા દેવુ, જવા દેવુ

છોડવો, પુ૦ છોડ, રોપો,પીલો

છોડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ છોડવવુ, મુકાવવુ

છોડિયુ, ન૦ છાલ, છોડુ ફોતરુ ૨ અથાણાની ચીરી ૩ બળતણનો કડકો છોડિયા પાડવા—લાકડાની છાલના કડકા પાડવા ૨ દોષ બતાવવા, સખત ટીકા કરવી

છોડી, સ્ત્રી૦ છોકરી

છોડુ, ન૦ છાલ, છોતરુ, ઉપરનુ આચ્છાદન ૨ ઝાડની સુકી છાલનો કકડો, છોલ

છોત, સ્ત્રી૦ છોડ

છોતરૂં, ન૦ છોડુ, છાલ,ફોતરુ

છોતેર-ત્તેર, વિ૦ સિત્તેર ને છ ૭૬

છોતો, પુ૦ કુચડો

છોબંધ, વિ૦ છો અને ઇટથી ચણેલુ, છોવાળુ

છોભવુ, ક્રિ૦ અ૦ જ ખવાવુ,ખસિયાણા પડવુ, ઓસરવુ, શેહ પડવી [શરમિંદુ

છોભીલુ,વિ૦છોભુ પડેલુ, ખસિયાણુ,ઝ ખવાણુ

છોભો, વિ૦ જ ખવાણુ,ખસિયાણુ "છોભો પડયો ને પાછો ફર્યો રે, રાણો આવ્યો પોતાને ઘેર'

છોયલુ, ન૦ ચુનાવાળી ઇંટ, ગચિયું

છોર, પુ૦ છોરુ, અઓ [છોડી

છોરૂ,ન૦ બચ્ચુ,બાળક,નાનુ છોકરૂ છોરી-છોકરી,

છોલ,સ્ત્રી૦ફળની ઉપરનો જે કઠણ ભાગ તે ૨ છેક જ પાતળુ ને બારીક છોડુ તે ૩ ઉપરની ચામડી.

છોલવુ, ક્રિ૦ સ૦ છોલ કાઢવી ૨ ઘસવુ,તાછવુ ૩. નિંદા કરવી,પાછળ ખોટુ બોલવુ ૪ ઉપરના છોડા કાઢવા

છોલાં, ન૦ છાલા, છોડા

છોલાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠપકો દેવો ૨ ગુસ્સે થવુ

છોલાણુ,ન૦છોલવુ કામ ૨ વિ૦છોલેલ, છોલાયેલુ

છોલાવુ,ક્રિ૦ અ૦છોલેલુ થવુ ૨ સોરાવુ ચામડી ઉખડવી; ઘસાવુ

છોવરાવવુ,ક્રિ૦ સ૦ છો દેવડાવવી,ચુનો કરાવવો,

છોવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ અડકાયાથી અપવિત્ર થવુ, અભડાવુ [છો દેવી

છોવુ, ક્રિ૦ સ૦ અપવિત્ર કરવુ, અભડાવવુ ૨

છોહ,પુ૦વિયોગ,ત્યાગ. "રાજા ગૃહના સુખ તજ્યા, પડયો સ્વજનનો છોહ."૨ છેહ.

છોળ, સ્ત્રી૦ પાણીની મોટી છાલક. ૨ હોડો, મોજો, તુરંગ ૩ પુષ્કળપણુ [કરવી

છોળવુ,ક્રિ૦ અ૦ બાળકે ધાવેલુ દૂધ કાઢવુ,ઉલટી

છૌં, ક્રિ૦ છઉં. (નાગરો વાપરે છે)

—o—

જ.

જ, પુ૦ (સં૦) ઓગણીસમો મૂળાક્ષર, આઠમો વ્યંજનવર્ણ [વપરાય છે 'વ શજ'

જ, વિ૦ જન્મેલુ, ઉત્પન્ન થએલુ પ્રત્યય તરીકે

જ, અ૦ નિશ્ચય, આગ્રહ, ઇ૦ બતાવે છે "તમેજ આવજો" ૨ પોતે, એકલુ, માત્ર.૩ તેજ એવો અર્થ રાખે છે "ચાકર તે ચાકરજ" ૪ પુષ્કળ અતિશય "તેને ત્યા બહુજ પૈસા છે" ૫ કામમા ન આવે એવો અર્થ રાખે છે "જોડો મારે પગે ઘણોજ મોટો પડે છે" ૬ ખુટતી માત્રા પૂરવાને વપરાય છે (કવિતામા)

જઇં, પુ૦ (સ૦ જયિન્) પૈસો, જનાવાદી.

જઇફ, વિ૦(ફા૦)વૃદ્ધ,ઘરડુ ૨ નાતવાન, અશક્ત

જઇફી, સ્ત્રી૦ (આ૦) વૃધાવસ્થા, ઘડપણુ ૨ અશક્તિ [પચાત, માથાફોડ

જક, સ્ત્રી૦ જીદ,હઠ; ઓસ ૨ તકરાર, ભાંજગડ,

જકડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખેંચીને પકડવુ ખૂબ દાબવુ, ખૂબ કસીને બાધવુ ૨ નિચોવવુ,કચરી નાખવુ, હાલે ચાલે નહિ તેમ ચપટ કરી નાખવુ

જકર, સ્ત્રી૦ જીદ, હઠ, જીકર

જકાત સ્ત્રી૦ (આ૦) દેશમા આવતા જતા માલ ઉપર સરકાર જે હકસાઇ લે છે તે, મહેસુલ, નાકાવેરો, દાણ, ટોલ ૨ કમાણી ઉપરનો ધર્મ વેરો

જકાતદાર પુ૦જકાત લેનારો અમલદાર; નાકાદાર

જકાતી વિ૦ જેના ઉપર જકાત લેવાતી હોય તેવુ.

જકાર, પુ૦ જ અક્ષર અને તેવો ઉચ્ચાર

જફૂખડ, વિ૦ ચીકણુ, ચીવટ, ખડતલ, ફાટીતૂટી

ન જાય તેવુ ૨ જડસુ, વછુટે નહિ તેવુ
જકી,વિ૦હઠ કરનાર,હઠીલુ, તકરારી, માથાકુટિયુ
જક્ષ,પુ૦(સ૦ યક્ષ) એક અર્દ્દેવ કહેવાતી જાતિ ગણુદેવ ૨ વિચિત્ર પ્રચડ પુરૂષ **જક્ષિણી–જક્ષની** સ્ત્રી ૨ વિચિત્ર ભયકર દેખાવની સ્ત્રી ભૂતડી
જખ, સ્ત્રી૦[સ૦ઝષ] જખ માછલુ **જખમારવો**–હારી થાકીને કામ કરવુ, ન છૂટકે કરવુ **ખાઇને જખ મારવી**–એઠવાડો કાઢવા
જખમ, ન૦ [ફા૦ જખ્મ]કઇ વાગવાથી ચામડી તથા માસમા જે કાપ–ચીરો પડે તે, ઘા, ઝટકો ૨ ધોકો,બદનામી, બટ્ટો ૩. ન ખવાય તેવુ લાગવુ તે,મન દુખાવુ તે 'એકના એક જુવાનજોધ છોકરાના મરણથી તેને મોટુ જખમ લાગ્યુ છે' ૪ નુકસાની, ખોટ, હાનિ, એકદમ ટોટામા આવી પડવુ તે "તેને શેરના સટ્ટાથી મોટુ જખમ લાગ્યુ" ૫ સળેખમ **જખમ** કરવુ–ઘાયલ કરવુ, લાગણી દુખવવી **જખમ થવુ**–સળેખમ થવુ ૨ ઘા
જખમાયલુ, વિ૦ જખમી થયેલુ, ઘાયલ [વાગવો
જખમી, ત્રિ૦ જખમાયલુ ઘાયલ ૨ સખત લાગણી થયેલી હોય તેવુ
જખવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખાઈ જવુ, ભરખવુ
જખ્ખડ, વિ૦ કઠણને મજબૂત શરીરનો પણ થોડી અક્કલનો, જડસો
જગ,ન૦જગત,વિશ્વ,દુનિયા ૨ જગા (કવિતામા)
જગકર્ત્તા, પુ૦ [સ૦] પરમેશ્વર,જગતનો કરનાર
જગજીવન, ન૦ જગતનુ જીવન અથવા જગતને જીવાડનાર, ઇશ્વર
જગણ, પુ૦ [સ૦] (કવિતામા) આઠ ગણમાનો એક (વચમા ગુરૂ ને આસપાસ લઘુ) "ગણેશ"
જગત, ન૦ (સ૦) ઈશ્વરે જે આ સઘળુ ઉત્પન્ન કર્યુ છે તે વિશ્વ, બ્રહ્માડ ૨ પૃથ્વી, મૃત્યુલોક, સસાર **જગત પાણી**—રગપાણી, ગાજે **જગતની** ગાળ—બટ્ટો, બદનામ, કલક, કહેવત **જગતનો** વા વાવો—સુખ દુખનો અનુભવ થવો, વ્યવહારિક બાબતના ભોમિયા થવુ, ચઢતી પડતી વીતવી ૨ અહકાર–મમત્વ હોવુ
જગતજેતા, પુ૦ વિશ્વવિજેતા, ચક્રવર્તી રાજા.
જગતજનેતા, સ્ત્રી (સ૦) જગત્‌ને ઉત્પન્ન કરનારી જગદબા [જાહેર, નામાકિત
જગતપ્રસિદ્ધ, વિ૦ (સ૦) જગપ્રસિદ્ધ, જગ
જગતી, સ્ત્રી૦ પૃથ્વી, દુનીઆ 'જગતી પર જળધર કગો, સાહિત તરણી તૃર્ણરે'—પ્રેમા૦
જગત્રય, ન૦ (સ૦) ત્રણ જગત–સ્વર્ગ, મૃત્યુ, અને પાતાળ, ત્રિભુવન, ત્રણેલોક
જગત્પતિ, પુ૦ (સ૦) જગતનો સ્વામી, પરમેશ્વર 'શ્રી જગત્પતિ, પ્રભુ આપ સન્મતિ, દેશદાઝ કાર્ય કરવા દે સબળ ગતિ' [ઈશ્વરી.
જગદબા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જગતની માતા, દુર્ગા,
જગદીશ-શ્વર, પુ૦(સ૦)જગતનો ધણી, ઈશ્વર
જગદ્‌ગુરૂ, પુ૦ પ્રાણીઓના મનને જ્ઞાનથી પ્રકાશિત કરનારો, જગતનુ કલ્યાણ કરનારો ગુરૂ
જગદાત્મા, પુ૦ (સ૦) જગતનો આત્મા, ઈશ્વર
જગદુદ્ધાર, પુ૦ (સ૦)જગતનોછુટકારો, તારણ, મુક્તિ મોક્ષ ૨ તારનારો
જગદ્વન્દ્ય, વિ૦ જગતમા સૌએ પૂજવા યોગ્ય
જગન, પુ૦ (સ૦ યજ્ઞ) વૈદિક ધર્માનુસાર દેવોને સતુષ્ટ કરવા હોમ કરવાની ક્રિયા તે, યજ્ઞ હવન **જગન** ભડાકો કરવો—યજ્ઞ કરી નામના મેળવવી, મોટુ યશસ્વી કામ કરવુ
જગન્નાથ, પુ૦(સ૦) વિષ્ણુનો નવમો બુદ્ધાવતાર ૨ જગત્પતિ, પરમેશ્વર ૩ પૂર્વ તરફ ઓરીસા પ્રાતમા મહા નદીના મુખ આગળનુ જાત્રાનુ સ્થળ
જગન્નાથી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ઝીણુ ધોળુ સુતરાઉ કપડુ, વગર ધોએલી મજલીન એના ધોતિયા, સાળુ, પહેરણ વગેરે બને છે [એવુ.
જગન્નિંદ્ય,વિ૦ સર્વેએ નિંદવા જોગ, સૌથી નિંદાતુ
જગન્નિવાસ, પુ૦ (સ૦) જગતમા રહેલા છે એવા પ્રભુ ૨ જગતનો નિવાસ છે જેમા (જગત જેવડે ચાલ્યુ–નિભ્યુ જાય છે) તે ઇશ્વર
જગન્નિયતા, પુ૦ (સ૦) જગતની વ્યવસ્થા રાખનારો, સૌને જે જોઇયે તે પુરૂ પાડનારો.
જગન્મિત્ર, પુ૦ (સ૦) જગતબધુ, સૌનો મિત્ર.
જગપતિ, પુ૦ (સ૦) પરમેશ્વર
જગબી, ન૦ અણખેડ જમીન, ઘાસ ઉગતુ હોય તે ખેતર, બીડ, ચરો

જગા (ગ્યા), સ્ત્રી૦(ફા૦) ઠેકાણુ,ઠામ,સ્થાન,સ્થળ. ૨. એકાદુ કામ, ચાકરી, પદ્દી, હોદ્દો ૩. કારણ, પ્રયોજન ૪ બારૂ રસ્તો, છિદ્ર, માર્ગ ૫ આસન, બેસણુ. ઉભુ રહેવાની જગા—આશરો, આધાર જગે જગે—ઠેકાણે ઠેકાણે

જગાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ જાગે તેમ કરવુ ઉંઘમાંથી ઉઠાડવુ ૨ ચેતવવુ, જાણ કરવી, સાવધાન કરવુ ૩ ઉશ્કેરવુ, મચાવવુ

જગાત, સ્ત્રી૦ જકાત, જુઓ

જગાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ હોકારા પાડી જાગ્રત કરવુ, ગજાવવુ "તે ધણી ધણીઆણીએ મહોલ્લો જગાવી મૂક્યો" ૨ ઉભુ કરવુ, મચાવવુ, ઉશ્કેરી સામે કરવુ "બંડ જગાવવુ"

જગુ (ક્રુ), પુ૦ ગિલ્લીદંડાની રમતમા એક દાવ

જગો, સ્ત્રી૦ જગા, સ્થાન, સ્થળ

જગ્ધુ, ન૦ નાનુ છોકરૂ બાળક.

જઘન, સ્ત્રી૦ (સ૦) જાંઘ, સાથળ

જઘન્ય, વિ૦ (સ૦) હલકુ,ખરાબ, ૨ પાછળનુ

જઘાત, સ્ત્રી૦ મરી ગયેલા બાળક તથા કુંવારા પુરૂષના શ્રાદ્ધ નિમિત્ત ઠરાવેલો ભાદવા વદ તેરસનો જે દિવસ તે જઘાતિયો—કુંવારો, વાંઢો

જંખના, સ્ત્રી૦ ઝાંખુ જોવુ તે, કંઇ કંઈ યાદ-આવવુ-વિચાર થવો તે સ્વમા જેવો ભાસ ૨ કલ્પના ૩ સ્વપ્નુ, સાણુ, ૪ ધ્યાન, રટન ૫. કાળજી, ખંત.

જંખવાઈજવુ-વુ, ક્રિ૦ અ૦ ચહેરો ફીકો પડવો, ઝાંખુ પડવુ, લજવાવુ, શરમ આવવી

જંખવું, ક્રિ૦ જંખના કરવી, યાદ કરવુ, રટવુ

જંખાણા પડવુ, ક્રિ૦ અ૦ છોભા પડવુ, ભુંઠા પડવુ, ઝંખવાવુ

જંખાણું, વિ૦ છોભુ, શરમિંદુ, ઝંખાણુ

જંખવાણુ, વિ૦ શરમિંદુ, લજવાતુ, છોભુ

જંગ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) મોટી લડાઇ, યુદ્ધ, સંગ્રામ ૨. મોટુ ધિંગાણુ. જંગ મચાવવો—લડાઇ ઉભી કરવી, યુદ્ધ કરવુ ૨ કંકાસ કરવો (ઘરમા) "તેણીએ ઘરમાં જંગ મચાવવા માંડ્યો" જંગબહાદુર—લડાઇમા બહાદુર. ૨ નેપાળના રાજાઓનો એક ઇલ્કાબ.

જંગડિયા, પુ૦ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે તિજોરી સાચવી લઈ જનારા સિપાઇઓ

જંગમ, વિ૦ (સ૦) એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે ખસેડાય-લઇ જવાય તેવુ (ઉલટુ સ્થાવર)

જંગમ, પુ૦ એક પંથના જોગી એ શિવલિંગને પૂજે છે અને બ્રાહ્મણોને માનતા નથી

જંગલ, ન૦ (સ૦) માણસની વસ્તી કે ખેતી ન હોય તેવો પ્રદેશ, વન, અરણ્ય, વગડો જંગલજવુ— ઝાડે ફરવા-દિશાએ જવુ, હગવા જવુ જંગલમાંનુ રોઝ—(રોઝ મૂળે તો અક્કલ હીન અને તેમા પાછુ જંગલનુ) કંઇ ન સમજે તેવુ, બુદ્ધિ ને વિવેક વિનાનુ જંગલ વસાવવુ-વનવાસ કરવો

જંગલી, વિ૦ જંગલનુ, અણખેડ ઉગેલુ ૨ જેને કંઇ સમજ ન હોય તે, બેસમજ, મૂર્ખ વિવેક રહિત, રીત-ભાતથી અણવાકેફ

જંગલીજટ, પુ૦ વિવેકમા કંઇજ સમજે નહિ તેવુ, સાવ જંગલી ગામડિયુ,રોચુ,જડ, અણઘડ

જંગલો, પુ૦ એક રાગ, સૂરનો ઢાળ

જંગાલ, પુ૦ તાંબાનો ખારરૂપ લીલો ને ભૂરો કાટ શુદ્ધ કરેલો જંગાલ ઓસડમા વપરાય છે, તેમ રંગમા ઉપયોગ કરે છે 'જંગાલથી સરસ ચોસર ચિત્રિ જાણે'-બુલાખી.

જંગી, વિ૦ (ફા૦) લડાઇમા ઘુમનાર' બહાદુર ૨ મોટુ, જબરૂ,ભારે 'જંગી ઢોલ' [બાંકોરુ

જંગી, સ્ત્રી૦ નાની બારી,કોટની સરીલમા પાડેલુ

જંગોટો, પુ૦ તંગીઓ 'જઘોટા કછોટા કંથા ગોદડી, શંખ ને શિંગી ફૂંકારે.'—નર

જંગોડી, સ્ત્રી૦ ઈતરડી, નાનો જંગોડો. [જીવ.

જંગોડો, પુ૦ ઢોર કુતરાને કાને બાઝે છે તે એક

જંઘ-ઘા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જાંઘ, સાથળ [છે તે

જંઘડિયા, ન૦ ચોવડીયાવાળા જે ઢોલડુમકા વગાડે

જજમાન, પુ૦ (સં૦ યજમાન) યજ્ઞ-હોમ, અનુષ્ઠાન આદિ કર્મનુ ફળ પામનારો.

જજમાનવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ જજમ નો ઉપર ગુજરાનો જે આધાર હોવો તે, ગોરપદું, ક્રિયાકર્મ કરાવવાનો જે ધંધો તે.

જજમાનિયુ, વિ૦જજમાનવૃત્તિવાળુ,જજમાનો પર આધારવાળુ ૨ ભાડુતી
જજિયો, પુ૦ (ફા૦ જિજયા) શિર ગણુતીનો કર, માથા દીઠ લેવાનો જે વેરો તે,હરડિયા વેરો
જજાર, સ્ત્રી૦ ખાયણીના આકારની નાની તોપ
જજાળ, પુ૦ (જન + જાળ) ઘર સસાર ધધારોજગાર સબધી જે ગુચવાડો-ખટપટ-લફરુ તે, ઉપાધિ, જળોજથા, પ્રપચ
જજાળી, વિ૦ જેને જજાળ હોય તે, સસાર ઉપાધિવાળુ ૨ ખટપટી,બહુ કામના રોકાણવાળુ
જજીર, ન૦ સ્ત્રી૦ (ફા૦) સાકળ, ઝાઝરિયા, બેડી 'જોર કરીને તોડવા જનાનાની જજીર' ૨ ઘડીયાળની કમાન ૩ લઘર, ઝાઝર ૪ નાની તોપ, મોટી બદુક
જજીરો, પુ૦ (ફા૦) પાણીમા બાધેલો કિલ્લો ૨ ટાપુ, બેટ ૩ પૈડાવાળી નાની તોપ, જખુરો ૪ હનુમાનની સાધનાનો મત્ર, જતર ૫ નક સીદાર કસબી વણેલી કીનાર
જટ-ટલ, વિ૦સમજે નહિને હઠ કરે તેવુ, હઠીલુ, અનાડી, માથુ ફોડાવે તેવુ. 'જગલીજટ.'
જટા, સ્ત્રી૦ (સ૦) માથા ઉપર ગુથેલી લાબી લટોનો ચુડીઉતાર જે ઉભો આકાર તે, લાબો ચોટલો 'જટામા ઘાલીને કોઇ નથી લાવ્યુ નારી'— **નરસિહ,** ૨ મરસટ થઇ એક બીજા સાથે બાઝી ગયેલા વાળનો જથો તે ૩ વડ પિંપરના ઝાડના લાબા લટકતા મૂળિયા ૪ વેદના મત્ર ભણવાનો એક પ્રકાર (પદ, ક્રમ, ઘન) [મુગટરૂપ આકાર તે
જટાજુટ, પુ૦ (સ૦) જટાનો બનાવેલો જે
જટાધર-ધારી, પુ૦ જેને માથે જટાભાર હોય તે, તપસ્વી ૨ શિવ ૩ વડવૃક્ષ
જટામાસી, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક જાતની ઔષધિ, વજ, વલદ. [નાના છુટા વાળ, લટ
જટિયુ, ન૦ બરસટ વાળ, અબોડો વાળ્યા, ર-
જટિલ, વિ૦ (સ૦)જટાવાળો,જટાધારી,તપસ્વી, બ્રહ્મચારી "જટિલ જોગી ને ભસ્મ ભોગી, દીસતો અવધૂત"—**પ્રેમા૦**

જઠર, ન૦ પેટ, હોજરી, ઉદર
જઠરાગ્નિ, પુ૦ (સ૦) જે ગરમીથી ખાધેલુ પચી જાય તે, પાચન કરનારી શક્તિ
જડ, વિ૦ (સ૦) ભારે વજનવાળુ નક્કર,સગીન ૨ હાલે ચાલે નહિ તેવુ, જીવ-ચૈતન્ય વગરનું ૩ પચે નહિ તેવુ,ભારે અપચો કરે તેવુ ૪ સુસ્ત, આળસુ, ધીમુ, ઠડુ ૫ કમ અક્કલ, અજ્ઞાન,જાડી બુદ્ધિનુ ૬ ઉદાસી, ગમગીન, ૭ મૂક, મુગુ ૮ સ્તબ્ધ,ચકિત ૯ ઇંદ્રિયો તેજ ન હોય તેવુ,બહેરુ
જડ, સ્ત્રી૦ મૂળ, મૂળિયુ ૨ ખીલી, મેખ ૩ નાનો કાટો, ચુની ૪ જડતા "હૃદયા તણી જડ [મોડ"
જડજ, પુ૦ (અ૦) ન્યાયાધીશ
જડતર, ન૦ મળતર, પ્રાપ્તિ ૨ જડવા-બેસાડવા-મઢવાની રીત ૩ જડાવ કામ
જડતા, સ્ત્રી૦ જડપણુ ૨ અજ્ઞાનતા
જડતુ, વિ૦ બધબેસ્તુ લાયક
જડત્વ, ન૦ (સ૦) જડતા ૨ પદાર્થના પાચ સામાન્ય ધર્મ કહ્યા છે તેમાનો એક (**નિર્ભેદ્યતા,** પરિમેયતા, આકાર, વિભાજ્યત્વ અને જડત્વ) હોય તે સ્થિતિ ન બદલવાનો પદાર્થ માત્રનો જે ધર્મ તે, જે હાલતમા હોય તેજ હાલતમા રહેવુ તે
જડત્વાકર્ષણ, ન૦ ગુરૂત્વાકર્ષણ
જડનાર-રો, પુ૦ પચ્ચીગર, નગ બેસાડનાર
જડપણુ, ન૦ જડત્વ
જડબુદ્ધિ, વિ૦ મદબુદ્ધિનુ
જડબુ, ન૦ મોના હાડકા જેમા દાત હોય છે તે ડાચુ **જડબુ ફાટવુ—મો પહોળુ થવુ ૨** બોલાવુ, જીભ વધવી, હદ ઉપરાત **બોલવુ. જડબુ ભાગી નાખવુ—ધોલ મારવી ૨ બો-** લતા બધ કરવુ
જડબેસુલાખ, અ૦ (આ૦ જર્બ-મારવુ+તુ૦ સલાક-તમાચા) એકદમ,વગરવિલબે,તાબડતોબ ૨ (જડ + બેસુલાખ-કાણુ ન દેખાય તેમ) મજબ, ચપટ, બધબેસતુ
જડભરત, વિ૦ અણુસમજુ, જેને કઇ જ્ઞાનબુદ્ધિ ન હોય તેવુ (પુરૂષ), મૂઢ (એ નામનો

ઋષભદેવ રાજાનો પુત્ર ભરત એક જ્ઞાની હતો તેની વૃત્તિ ઉપરથી)

જડમૂળ, ન૦ રોપાના મૂળિના તતુ, જમીનમા ચોટેલો મૂળનો પાતળો છેડો તે જડમૂળથી–આરભથી માડીને તે બધુજ, તળિયાઝાટક "તેણે તેને જડમૂળથી ઉખેડી નાખ્યો" જડમૂળ જવુ —સમૂળ નાશ થવો. ૨ ઉખડી જવુ, વશ જવો 'જુલમી રાજાની જડમૂળ ઉખડી, નાદિર સરખા પામ્યા નાશ'–દલ૦ જડમૂળ કાઢવુ–નિર્મૂળ કરવુ,ક્ષય કરવો

જડવુ, ક્રિ૦ સ૦ સજડ બેસાડવુ–જોડી દેવુ, મઢવુ, લગાડવુ "વીંટીમા નગ જડવુ"

જડવુ, ક્રિ૦ અ૦ પ્રાપ્ત થવુ ,મળવુ ,હાથ લાગવુ

જડસો, વિ૦ જડ જેવો ૨ મજબુત પણ મૂર્ખ ૩ ગામડીઓ, વિચાર વિવેક આચાર વગરનો

જડાઈ, સ્ત્રી૦ જડામણી ૨ જડવાની રીત–આવડ.

જડાઉ, વિ૦ જડાવેલુ, જડિત્ર. ૨ જડવા જેવુ જડવાના કામનુ–ઉપયોગી

જડામણ,સ્ત્રી૦જડાઈ;જડવાની મજુરી ૨ જડતર

જડામૂળ, ન૦ જડ અને મૂળ બને ૨. નખોદ, નમતાન. ૨ અ૦ તળિયાઝાટક. ૩ વિ૦ જડિત

જડાવ, પુ૦ રત્નજડિત તે, જડવાનું કામ ૨

જડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ જડે તેમ કરવુ, બેસડાવવુ, ગોઠવાવવુ ૨. મારવુ, ચોઢવુ, ઠોકવુ

જડિત, વિ૦ જડેલુ,મઢેલુ,ખચિત,કુદન કરાવેલુ

જડિત્ર, વિ૦ જડિત, મઢેલુ.

જડિમા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જડતા

જડિયુ, ન૦ કુમળુ મૂળ, જડ

જડિયો,પુ૦હીરા માણક વગેરે જડનારો,પચ્ચીગર

જડી, સ્ત્રી૦ છોડ, ઝાડ વગેરેના મળિયા, ઔષધિ જડીબુટ્ટિ–મૂળિયુ

જણ, ન૦ (સ૦ જન) સખસ, આસામી, માણસ એ શબ્દની સાથે સખ્યાવાચક વિશેષણો જોડાય છે. "એક જણ" જણદીઠ—એકેક જણને. (જણ શબ્દ મનુષ્યને માટે વપરાય છે) [પ્રસવ

જણતર,ન૦ઓલાદ;પરિવાર,છોકરા ૨ જણવુ'તે;

જણતી, સ્ત્રી૦ જન્મ આપનારી, મા

જણવવુ, ક્રિ૦ સ૦ જણાવવું, જુઓ.

જણવુ, ક્રિ૦ સ૦ સ્ત્રીએ બાળકને જન્મ આપવો, પ્રસવવુ ૨ બહાર કાઢવુ,પેદા કરવુ

જણશ, સ્ત્રી૦ (આ૦ જિન્સ્) જનસ, જુઓ

જણશભાવ, સ્ત્રી૦ દરદાગીના, કિંમતી વસ્તુઓ, સરસામાન

જણાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ જાણ કરવી, જાણીતુ કરવુ, ખબર આપવી, કહેવુ ૨. ઇશારત કરવી; ચેતવવુ, સૂચવવુ ૩ સ્ત્રીને જણવામા મદદ કરવી

જણાવુ, ક્રિ૦ અ૦ જાણ પડવી, માલમ પડવુ, ખબર થવી, સમજવામા આવવુ ૨ ઝાખુ દેખાવુ, ભાસ થવુ, લાગવુ ,કઇક કઇક સમજાવુ

જત, અ૦ (સ૦ યત્) જેને લખવુ હોય અને જે કઈ લખવુ હોય તે બેનો સબધ દેખાડનાર શબ્દ, જે, કારણ કે, આથી જાણવુ કે, અપરચ ૨ હવે, બીજુ

જતન, ન૦ (સ૦ યત્ન) પાળવા, રાખવા, સાચવવા, બગડે કે ખરાબ ન થાય તે માટે તજવીજ રાખવી તે, સભાળ, રક્ષણ સાચવણી

જતરડુ–ડો, ન૦ સોના રૂપા વગેરેના તારને મોટા કાણા વાળી લોખડની ચીપમાથી ખેચી લાબો કરવામા–વધારવામા આવે છે તે

જતી, પુ૦ [સ૦ યતિ.] જૈન સાધુ, જૈન ત્યાગી ધર્મોપદેશક, ગોરજી, આત્મજ્ઞાન લેનારો, મુમુક્ષુ પારકા છોકરાને જતી કરવા ખોટી સલાહ આપવી

જતી, સ્ત્રી૦ કવિતા વાચતા વચ્ચે વચ્ચે અટકવાનુ ઠેકાણુ, વિરામ, વિશ્રામ

જતીમતી,સ્ત્રી૦દરેકની જુદી અથવા સામટી જે જવાબદારી તે એકાજતી એકામતી–સર્વાનુમતે

જતુ, સ્ત્રી૦ (સ૦) લાખ. જતુગૃહ–લાક્ષાભવન. જતુરસ–અળતો, લાખમાથી બનાવેલો એક રગ

જત્રુ, સ્ત્રી૦ (સ'૦) ગળાની હાસડી,કાઠલો.

જથરવથર, અ૦ ઠિકઠાક નહિ પણ જેમ તેમ કહિનુ કહિ, અવ્યવસ્થિત. ' તેનુ લુગડુ જથરવથર, તથા ચોટલો × × હતો. "—કરણઘેલો.

જથા, અ૦ (સ૦ યથા) જેમ; જે રીતે,જેપ્રમાણે જથા રાજા તથા પ્રજા–જેવો રાજા તેવી પ્રજા.

જથાબંધ, અ૦ એકેએકે નહિ તેમ, છુટક નહિ તેવુ, જથામા, થોકવાર, સામટી રીતે, ટોળાબંધ
જથારથ, વિ૦ (સ૦ યથાર્થ) વાજબી, ઘટતુ, જોઇયે તેવુ
જથો, પુ૦ [સ૦ યૂથ] એકઠુ હોવુ તે, ઢગ, સમુદાય, સમૂહ, ૨. થોક, ગજ, સટ ૩ ટોળુ, મંડળ, ૪ વર્ગ, પક્ષ [અગરજો
જદપી-દ્યપિ, અ૦ [સ૦ યદિ+અપિ] જોકે,
જદા, અ૦ [સ૦ યદા] જ્યારે
જદાતદા, અ૦ કોઈ વખત
જદુનાથ, પુ૦ યાદવપતિ, શ્રીકૃષ્ણ 'સદા શેન સેવો જદુનાથ મોટો' [ફાવે તેમ
જદ્દાતદ્દા, અ૦ ગમે તેમ, વિપરીત એલફેલ,
જન, ન૦ (સ૦ જન) માણસ, મનુષ્ય. (સ્ત્રી અથવા પુરૂષ) માનવી ૨ રૈયત, પ્રજા ૩ લોક, જગત, દુનિયા [જાવનાર 'હાસ્યજનક'
જનક, વિ૦ (સ૦) પેદા—ઉત્પન્ન કરનાર, ઉપ
જનક, પુ૦ બાપ પિતા, તાત ૨ પરમેશ્વર ૩ સીતાજીના પિતા, મિથિલા નગરીનો રાજા
જનકથા, સ્ત્રી૦ લોકમા પરપરાથી ચાલતી આવેલી દંતકથા, લોકમા ચાલતી વાત [નસીબ કરે
જનત, ન૦ (ફા૦) સ્વર્ગ 'ખુદા મરહુમને જનત
જનતા, સ્ત્રી૦ રૈયત સાથેનો એકભાવ ૨ લોકપણુ
જનન, ન૦ (સ૦) જન્મવુ તે, જણવુ તે, વેતર ૨ જન્મ ૩ દેખાવ, જીવન **જનનમરણ**—જન્મવુ ને મરવુ તે [જણતી
જનની સ્ત્રી૦ (સ૦) મા, માતા, જનમ આપનારી,
જનપદધર્મ, પુ૦ (સ૦) દેશાચાર, દેશ રૂઢિ
જનપદ, પુ૦ દેશ, મુલક "જનપદ હિતકર્ત્તા નૃપ તેને તજે છે"
જનપ્રવાદ, પુ૦ (સ૦) લોકાપવાદ, વચનીયતા
જનપ્રવાહ, પુ૦ (સ૦) લોકાચાર, રૂઢી ૨ માણસોનુ ટોળુ
જનમ, પુ૦ (સ૦ જન્મ) જનમવુ—અવતરવુ તે ૨ ઉત્પત્તિ, ઉદય, સંભવ, પ્રભવ ૩ જનમારો, જીદગી, ભવ ૪ જન્મથી મરણ સુધીનો વખત, હયાતીનો કાળ **જનમ થવો**—અવતરવુ, સભવવુ **જનમ આપવો**-જણવુ, ઉત્પન્ન કરવુ, ઉપજાવવુ, પેદા કરવુ **જનમની** રોટલી-પેદાશ. જીવાઈ (મરતા લગી મળ્યા કરે તેવી) **નવો જનમ** થવો—મરતા બચવુ, ઘાત જવી **પેલે જનમ**—બીજે અવતારે **પુનર્જન્મ**—બીજો અવતાર, ફરીને જન્મ થવો તે ચોર્યાશીનો ફેરો
જનમત, ન૦ પ્રજામત, લોકમા બધાયેલુ મત
જનમવુ, ક્રિ૦ અ૦ અવતરવુ, પેદા થવુ ૨ પ્રગટ થવુ જાહેરમા આવવુ, હયાતિમા આવવુ.
જનમગાંઠ, સ્ત્રી૦ જન્મનો વાર્ષિક દિવસ તે, વરસગાઠ, સાલગીરી [જિંદગી (આખો) ભવ
જનમારો, પુ૦ જનમથી મરણ લગીનો કાળ તે,
જનમોતરી, સ્ત્રી૦ (સ૦ જન્મ+ઔતરી) જે તિથિ, વાર, ઘડી, નક્ષત્રમા જન્મ થયો હોય તે ઉપરથી કાઢેલા ગ્રહોના યોગથી આખી જીદગીમા જે લાભ હાનિ થવાની તે બતાવનારી પત્રિકા તે ૨ આગળથી જાણી લખી કે કહી રાખેલી વાત, ભવિષ્ય ભાખવુ તે
જનરલ, પુ૦ (અં૦) સેનાનો નાયક, અનીકપતિ
જનરંજન, વિ૦ (સ૦) માણસો ખુશી થાય તેવુ
જનરીત, સ્ત્રી૦ લોકમા ચાલતી જે રીત તે લોકરૂઢી
જનલોક, પુ૦ (સ૦) સપ્તલોકમાનો પાચમો, સ્વર્ગ
જનવાદ, પુ૦ (સ૦) અફવા, ગપ ૨ લોકમા થતી અપકીર્તિ [દંતકથા
જનવાર્ત્તા, સ્ત્રી૦ (સ૦) લોકમા ચાલતી વાર્તા,
જનસ, સ્ત્રી૦ (આ૦ જિનસ) ચીજ, વસ્તુ, ૨ સામાન, માલ, સોદો ૩ દાગીનો, નગ ૪ જમેમાથી ઉધાર બાદ કરતા બાકી રહેલુ તે, સિલક, અવેજ, રકમ ૫ ઉપયોગી મહત્ત્વવાન ચીજ ૬ અર્પણ
જનસપડી, સ્ત્રી૦ વેપારીઓમા ૧૯નોસંકેત.
જનસમુદાય, પુ૦ લોકસમૂહ
જનસમૂહ, પુ૦ લોકોનુ ટોળુ [ઘરેણાઉ.
જનસાઉ, વિ૦ સાનમા જણશ રાખીને આપેલુ,
જનહિત, ન૦ મનુષ્ય કલ્યાણ, લોકહિત
જનહિતકારી, વિ૦ પરગજુ, જનહિતેચ્છુ
જનાકારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦ ઝન—સ્ત્રી) છિનાળુ, જાર

કર્મ, વ્યભિચાર [વાથી લાગતો થાક તે

જનાખ, સ્ત્રી૦ સત્વ, બળ, દુ ખ ને મહેનત વેઠ-

જનાજો, પુ૦ (ફા૦ જનઝા)મુસલમાનમા મડદાને દાટવા લઇ જવાની ઠાઠડી, ખાટલી, કર્ફ઼ી ૨ ડાઘુ

જનાદી, પુ૦ પૈસો, દોઢિયુ

જનાનખાનું, ન૦ (ફા૦) સ્ત્રીઓને બેસવા ઉઠવા નો ખ ડ, ઓઝલ, અ ત પુર ૨ સ્ત્રી વર્ગ, કુટુબ કબીલો [રાંડવુ ૨ કાયર, હિંમત વગરનુ

જનાની, વિ૦ બૈરાના જેવી રીતભાતનુ, બાયલુ,

જનાનો, પુ૦(ફા૦) ઓઝલમા રહેનાર સ્ત્રી વર્ગ ૨ ઓઝલ, પડદો ૩ કુટુબકબીલો

જનાબ, વિ૦ (ફા૦) ઉંચા દરજ્જાવાળાને સબો-ધીને વપરાતો માનનો શબ્દ, માનવ ત, મહેરબાન જનાબઆલી એ ઘણા માનમા બોલાય છે જ**નાબમાં**-ખિજમતમા, સેવામા, હજુરમા

જનાવર, ન૦ (ફા૦ જાનવર) માણસ સિવાય બીજુ જે પ્રાણી તે પશુ, પક્ષી, જીવજન્ત, બુદ્ધિ વગરનુ પ્રાણી [કાવડિયો

જનાવાદી, પુ૦ હલકી કિમ્મતનો સિક્કો, જંઈ,

જનિત, વિ૦ (સ ૦) જન્મેલુ, ઉત્પન્ન-પેદા થ-યેલુ, ઉપજેલુ, લીધે થયેલુ [લાગણીનો જોસ

જનુન, સ્ત્રી૦ ગાડો જુસ્સો, ક્રોધનો ઉભરો,

જનુની, વિ૦ ઝનુન હોય તેવું, ક્રોધી, આકળુ

જનુની-નેતા, સ્ત્રી૦ (સં૦ જનની)જણતી મા

જનોઇ, ન૦ બ્રાહ્મણ ક્ષત્રી ને વૈશ્ય એ ત્રણ જાતિના પુરૂષના ડાબા ખભાની ઉપર અને જ-મણાની નીચે લટકતો ત્રણ તારનો સુતરનો તાતણો, ઉપવિત ૨.દ્વિજપણુ પામવાનો સસ્કાર

જન્ત, પુ૦ ક્ષુદ્ર જીવ, જીવડો "જીવજન્ત"

જંતર, પુ૦ (સં૦ ય ત્ર) ધાતુ કે ભોજપત્ર ઉપર ખાના અક્ષર વગેરે પાડી લખેલુ અમુક સાધના માટેનુ પત્ર

જંતુ, પુ૦ નાનો જીવ, ક્ષુદ્ર જીવ, જીવડો

જંત્ર, ન૦ (સ ૦) ય ત્ર, સાચો ૨. ઓજાર, હથિ-યાર ૩ રચના, ગોઠવણ, યોજના ૪. કોઠો, કોષ્ટકની તખતી ૫ એક જાતનું ત તુ વાદ્ય. 'જ ત્રની જુક્તિ જ ત્રીજ જાણે' ૬ પ્રખર; તીવ્ર

જંત્રી, સ્ત્રી૦ જ ત્ર વગાડનાર, ' જેવો જ ત્ર વગાડે જ ત્રી, તેવો સ્વર નીસરે'-દયા૦ ૨ જા-દુગર, ખેલાડી ૩ તૈયાર ગણી ગખેલા હિસાબની ચોપડી ૪ તારીજ, ૫ સાકળીઉ, અનુક્રમણિકા.

જંદ, સ્ત્રી૦ સસ્કૃતને મળતી અસલ ઇરાની ભાષા, અવસ્તાની ભાષા [સીઓનુ ધર્મ પુસ્તક

જંદઅવસ્તા, ન૦ જંદ ભાષામા લખાયેલુ પાર-

જંદો, પુ૦ ફક્કડ પુરૂષ, વિદુષક

જન્મ, પુ૦ (સ ૦ જન્-જન્મવુ)જનમ, જુઓ.

જન્મકુડળી, સ્ત્રી૦ (સં૦) લગ્ન સમયના ગ્રહો દેખાડનારૂ બાર રાશિઓનુ પત્ર તે, જન્માક્ષર

જન્મચરિત્ર, ન૦ (સં૦) જીદગીનો હેવાલ, જીવન, વૃત્ત, વર્ણન

જન્મદિવસ, પુ૦ જે દિવસે જન્મ થયો તે તિથિ, જન્મનો વાર્ષિક દિવસ

જન્મનામ, ન૦ (સ ૦)જન્મ નક્ષત્રના ઉપરથી રાખેલુ-પાડેલુ નામ તે

જન્મપત્રિકા-ત્રી, સ્ત્રી૦(સ ૦)જનમોતરી, જુઓ

જન્મપ્રભતિ, અ૦(સં૦)જન્મથી માડીને

જન્મભાષા, સ્ત્રી૦ (સ ૦) જન્મથી જે ભાષા બોલતા હોય તે, માતૃભાષા

જન્મભૂમિ, સ્ત્રી૦ (સ ૦) જે ભૂમિમા જન્મ થયો હોય તે, સ્વદેશ, વતન

જન્મસ્થાન, ન૦ (સ ૦) જ્યા જન્મ થયો હોય તે સ્થાન ૨ જન્મ કુડળી, લગ્નભુવન

જન્માક્ષર, પુ૦ જન્મ સમયે મ ડેલા ગ્રહોનુટિપણ, જન્મપત્રિકા [જન્મ લેવો તે, પુનર્જન્મ

જન્માન્તર, ન૦ (સ ૦)એક જન્મ છોડી બીજો

જન્માંધ, વિ૦ (સ ૦) જન્મથીજ આધળુ

જન્માષ્ટમી, સ્ત્રી૦(સ ૦) જન્મ સમયની અષ્ટમી ૨ કૃષ્ણજયતી, ગોકુળઆઠમ

જન્મોજન્મ, અ૦ (સં૦) એક પછી બીજો, બીજા પછી ત્રીજો એમ જે અવતાર લેવા પડે છે તે, ભવોભવ

જન્મોતરી, સ્ત્રી૦ (સ ૦) જનમોતરી, જુઓ

જન્ય, સ્ત્રી૦ જાન, (કચ્છ) ૨ વિ૦ જન્મેલુ; ઉપજેલુ

જપ, પુ૦ (સં૦ જપ્) નામ, મંત્ર, ઇ૦ નુ રટન

તે એકનુ એક જપવુ તે, જાપ **જપ** કરવો—આળસમા વખત ગુમાવવો ૨ વારવાર એકનો એક વિચાર કરવો,રટન કરવુ ૩ ઇચ્છીત વસ્તુની આશામા રાહ જોવી

જપત, વિ૦ (આ૦ જપ્ત) માલીકની સત્તા છીનવી લઈ સરકારે પોતાના કબજામા રાખેલુ હોય તેવુ **જપત** કરવુ—સરકારે પોતાની સત્તામા રાખવુ (થોડીવાર સુધી અથવા હમેશને માટે)

જપતી,સ્ત્રી૦જપત-કબજ કરવુ તે ટાચ,કલમબધી

જપમાળા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જપ કરવાનો બેરખો, માળા, તસબી

જપવુ, ક્રિ૦ સ૦ જપ કરવો, વારે વારે ઈષ્ટનુ નામ લેવુ, રટન કરવુ, ૨ સ્મરવુ, યાદ કર્યા કરવુ, ધ્યાન ધરવુ ૩ ધખવુ ન વિસરવુ

જફા,સ્ત્રી૦(ફા૦)જુલમ,સખતી,જબરજસ્તી

જબર-બ્બર,વિ૦ (આ **જબ્ર-સખતી**)જોરાવર, બળવાન (પ્રાણી) ૨ ઘણુ, મોટુ, ભારે ૩ અઘરૂ, મુસ્કેલ (કામ) ૪ ઘણુજ દુ ખ દે તેવુ, રિબાવે તેવુ ૫ કઠણુ,સખત,મજબુત

જબરજસ્ત, વિ૦ જોરાવર, મજબુત, અજરાલ ૨ જુલમગાર, જુનમી, ક્રુર

જબરજસ્તી, સ્ત્રી૦ જબરાઇ,જોર-બળ વાપરવુ તે ૨ જુલમ ગેરઈન્સાફની વાપરેલુ જોર

જબરી-રાઈ, સ્ત્રી૦ જબરજસ્તી, જુઓ

જબરૂ, વિ૦ જબર, જુઓ **જબરૂ** લાકડુ—મોટોપક્ષ, જબરો આધાર, ટેકો સબળ આશ્રય 'બદરૂદીનને ન્યાયાધીશમા જબરૂ લાકડુ હતુ, તેથી તે જેમ કરતો તેમ ફાવતો"

જબલગ, અ૦ જ્યા સુધી "જબલગ સામ તબલગ આસ" [બોલી ભાષા

જબા,-જબાન, સ્ત્રી૦ (ફા૦ **ઝબાન**) જીભ ૨

જબાની, સ્ત્રી૦બોલીને આપેલી સાક્ષી ઇકરાર સોગન ઉપર કહેલુ-લખાવવુ તે

જબાબ, પુ૦ જવાબ, જુઓ

જબે-હ કરવુ, **ક્રિ૦ સ૦** (**આ૦ ઝબાહ્**) ઝટકો મારીને કાપી નાખવુ, કાપીને મારી નાખવુ ઠાર કરવુ, કતલ કરવુ

જબ્બર, વિ૦ જબર, જુઓ

જબ્બો, પુ૦ (**ફા૦ જુબ્બા**) ઢીલો લાબો ઝુલતો સુદર ડગલો. વિદ્વતા અને પદવીના ચિહ્ન તરીકે સરકાર તરફથી અપાતો ડગલો ૨ ખુલતુ ને બધબેસ્તુ ન હોય તેવુ પહેરણુ

જભકવુ-કી ઉઠવુ, **ક્રિ૦ અ૦** (ઝડપ ઉઠવુ.) બીક લાગેથી ચમકવુ,ઝમકવુ, ચમકીને જાગી ઉઠવુ.

જભકોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝબકોળવુ, પાણીની અદર બોળી કાઢવુ

જમ, પુ૦ (**સ૦ યમ**) મરણ પછી જીવનો ન્યાય કરી શિક્ષા કરનારો દેવ, મોતનો દેવ ૨ મોત,મરણ, કાળ, અત ૩ બિયામણો-વિકાળ પુરૂષ ૪ દુ ખ દેનારો, ત્રાસ આપનારો **જમ** જેવો—મજબુત,જોરાવર, ભયકર **જમનું** તેડુ સાડ પણ કોરટનુ તેડુ ખોટુ—સરકારમા વારવાર ધક્કા ખાવા પડે તે ખોટુ **જમનો** દૂત—નિર્દય અને કઠોર હૈયાનો

જમ, અ૦ જેમ (કવિતામા) [માણસ

જમડો, પુ૦ જમ, યમનો દૂત ૨ ક્રૂર બિયામણો

જમણ, ન૦ જમવાના પદાર્થો ૨ જમાડવુ તે, નાત, વરો ૩ એક વારનુ જમવાનુ તે "દશ જમણ થયા'

જમણવાર, સ્ત્રી૦ ઘણા લોકને સાથે બેસાડી જમાડવા તે, ન્યાત, વરો, ભોજન સમારભ ૨ નાતનો દિવસ

જમણુ, વિ૦ (**હિ૦ દે૦ જેમણય**) પૂર્વ દિશા સામુ મુખ કરી ઉભા રહીએ તો દક્ષિણ દિશા તરફનુ, વામેતર, અપસવ્ય **જમણો હાથ**—જે હાથે કામ કરવુ વધારે ફાવે છે તે, મુખ્ય માણસ મદદગાર, સહાયક, ખરો મદદનીશ, જેના વિના કઇ કામ થાય નહિ તે **જમણો** હાથ તે મો તરફ-જેનુ જે તરફ વલણ હોય

જમદૂત પુ૦ યમદૂત, કાળ [તે તરફ

જમરૂખ, ન૦ એક જાતનુ ફળ, પેર, જામફળ

જમરૂખડી-ખી,સ્ત્રી૦ જમરૂખનુ ઝાડ, જામફળી

જમલો, પુ૦ જુમલો,એકઠો થયેલો જથો,મરાવો 'જમલો છે જોજે જગદીશ,તુ પડછો ને તે પક્ષ'

જમવુ, ક્રિ૦ સ૦(સ૦ જમ્-જમવુ) રાધેલુ ખાવુ, ભોજન કરવુ, ખોરાક લેવો ૨ ગળવુ, ઉચાપત કરવુ, સારી રીતે હાથ મારવો 'ફરિયાદી અને દાદી મને પાસેથી ખૂબ જમે છે"

જમવુ, ક્રિ૦ અ૦ જામવુ, ઘનીકરણ થવુ ૨ ઠરવુ, બધાવુ

જમા, સ્ત્રી૦ (આ૦) આવક, પેદાશ, વસુલ,નીપજ ૨ આવકનુ ભરણુ જેમા એકઠુ થતુ હોય તે, ભડાર, ખજાનો, તિજોરી ૩ ચોપડામા આવક લખવાની બાજુ તે, એવી જે આવેલી રકમ તે ૪ એકઠુ થવુ તે ૫ ભેગુ, એકઠુ ૬ સરવાળો, જુમલો, એરીજ **જમા** કરવુ— આવકના ખાતામા લખવુ ૨ એકઠુ કરવુ ૩ વ્યાજે રાખવુ ૪ અનામત રાખવુ

જમાઇ, પુ૦ (સ૦ જામાતૃ) દિકરીનો વર

જમાઉધાર, ન૦ આવક જાવકનો રીતસર લખાતો હિસાબ તે ૨ મેળવવુ ને ગુમાવવુ, ભેગુ કરવુ ને તેનો વ્યય કરવો

જમાખરચ, પુ૦ આવક ને ખરચ,જમા ખરચ પાડવુ—હિસાબમા ન ગણેલી રકમોની વ્યવસ્થા કરવી

જમાડવું, ક્રિ૦ સ૦ જમે તેમ કરવુ, ભોજન કરાવવુ, ખવડાવવુ ૨ લાભ કરાવી આપવો ૩ લાચ આપવી, બક્ષીસ આપવી

જમાત, સ્ત્રી૦ (આ૦) જથો, સમુદાય,સમવાય ૨ મંડળ,નાત ૩ નાતના મડળનુ પચ

જમાદાર, પુ૦ (ફા૦)થોડા સિપાઇઓનો ઉપરી, એક ટોળીનો નાયક [રીપણુ,હુકમ બજવણી.

જમાદારી, સ્ત્રી૦ જમાદારનું જે કામ તે ૨ ઉપ-

જમાન, પુ૦ જામીન, જુઓ

જમાની, સ્ત્રી૦ જામીનગીરી

જમાનો, પુ૦(ફા૦ જમાન.) લાબો વખત, જુગ, એક પેઢી જેટલો સમય, કાળ, વખત

જમાબંદી-ધી, સ્ત્રી૦ સરકારી કરોની ઠરાવણી; કરનો ઉચ્ચક ઠરાવવો તે. ૨ મહેસુલ વસુલ. ૩.લશ્કર માટે રૈયતમાથી ભરતી કરવાની ગોઠવણ

જમાલગોટો, પુ૦ (આ૦) નેપાળો. એ, જુલાબ આપવા દવામા વપરાય છે

જમાવ, પુ૦ એકઠુ-એક જથ્થે થવું તે, ભીડ ૨ મેળાવડો, મેળો ૩ ઠઠ, ટોળુ, સમુદાય.૨ એક ઠેકાણે હોવુ તે સગ્રહ, ઢગ "વસ્તુઓનો જમાવ." ૩ એક બીજા સાથે મળતુ રહેવુ તે, અથવા મળીને રગ ઉપજાવવો તે ૪ એકમત, મેળાપ, સમતિ.

જમાવટ, સ્ત્રી૦ મેળવણી, બનાવટ, શોભતે શોભતુ આવી રહેવુ તે (રગ,અવાજ, ઇ૦ નો)

જમાવસૂલ, સ્ત્રી૦ (આ૦) દેશ—ગામોની ઉપજ માથી જે રકમ સરકારમા ભરાતી હોય તે

જમાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ એકઠુ-ભેગુ કરવુ ૨ જુદી જુદી જાતની સામગ્રી એકઠી મેળવી સારૂ લાગે ને મઝા પડે તેમ કરવુ ૩ દહિ કરવા સારૂ દૂધમા ખટાશ નાખવી, મેળવવુ, અંધરવુ;આખરવુ ૪ પૈસા ભેગા કરવા. ૫ (કામ ધધો) ખીલવવુ, વધારી દેવુ, સ્થાપવુ ૬ મજબુત બેસાડવુ, દઢીકરણ કરવુ.

જમી જવુ, ક્રિ૦સ૦ ખાઈ જવુ.૨ બધાઈજવુ દહિ થવુ ૩ એક બીજા સાથે મળી રગ ઉપજાવવો ૪ અનુકૂળ આવવુ, ચોકઠું બેસી જવુ, બધબેસ્તુ આવવુ

જમીન, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ધરતિ, ધરા, ભૂમિ ૨. પચતત્વમાનુ એક, પૃથ્વી ૩. નક્કર પૃથ્વીનો હરકોઇ કોરો સપાટ ભાગ, ધરાતલ ૪ ભોય (પથારી ન હોય તે) ૫ પાકને માટે સાફ કરેલી ભોય-ભૂમિ તે, ખેતર ૬ વિશ્વ,દુનિયા જગત 'જમીનપર જન્મેલુ તે જવાનું જ' ૭ માસ,અંકુર.'જમીન આવશે તેમ તેમ ઘા પુરાશે '૮ તલ, ભોય, સપાટી ' જમીન ધોળી ને ઉપર ફૂલવેલ લાલ રગના કરજો ' ૯. જગા, આધારભૂત સ્થળ. આ દુનિયામા હવે મારે પગ મૂકવા જેટલી જમીન રહી નથી ' જમીન આવવી—રૂઝ આવવી,માસના અંકુર આવવા,ઘા પુરાવો જમીન મરવી—ઘા ઊંડો જવો.૨.પાણીના વહેણથી આસપાસની જમીન કપાવી. જમીન ખણવી—શરમાવું,પસ્તાવા

પની અસર થવી જમીન માપવી–લપસી પડવુ ૨ નાસી–ખસી જવુ જમીનમા પેસવુ–ભોયમા ઉતરવુ ૨ ઠિંગણા રહેવુ ૩ છોભા–શરમિંદા પડવુ જમીન કરવી–મિલ્કતમા જમીન રાખવી.૨ જમીન–ભોય દુરસ્ત કરાવવી ૩ થાપ દેવરાવવી ૪ ઘણી મુદતે દરિયાઈ મુસાફરી કરી બદર કરવુ કાઠે આવવુ **જમીન આસ્માન એક થવુ**–પ્રલય થવો, ગજબ થઇ જવો, મોટો અનર્થ થવો, "જમીન આસ્માન એક થાય તોયે શુ, હવે તે એકનો બે થવાનો છે?" ૨ મોટી આફત આવી પડવી "આ કામ કરતા તો જમીન આસ્માન એક થશે." જમીન આસ્માનનો તફાવત–ઘણોજ મોટો તફાવત

જમીનદાર, પુ૦ (ફા૦) જમીનની પેદાશ ઉપર ગુજરાન ચાલતુ હોય તે, જેની મિલકત જમીન–ખેતર રૂપે હોય તે, જાગીરદાર ૨ ખેડુત,પાટીદાર

જમીનદારી, સ્રી૦(ફા૦)જમીનદારની જે સ્થિતિને

જમીનદોસ્ત, વિ૦ ભાગી તોડી ભોય બરાબર કરી નાખેલુ, ફનાફાતિયા કરેલુ, જડમૂળમાથી ઉખેડી નાખેલુ, પાયમાલ, હતા ન હતા જેવુ

જમે, અ૦ જમા, જુઓ

જમેઉધાર, વિ૦ જમા ને ઉધાર કરવુ તે ૨ નફો-તોટો જમે ઉધાર કરવુ–ચોકખુ કરવુ,પતાવી દેવુ

જમેમર્દ, વિ૦ બહાદુર, પહેલવાન [વાકો છરો

જમૈયો, પુ૦ (આ૦) એક તરેહનુ હથિયાર,

જપ, સ્રી૦ (સ૦ યમ) નિરાત, નિવૃત્તિ, આરામ, શાતિ

જપલાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ એકદમ યાહોમ કરી કૂદી પડવુ, વગર વિચારે કરવુ, ઝપલાવવુ

જપવુ, ક્રિ૦ અ૦ શાન્ત થવુ, નિરાત વાળવી, વિરમવુ ૨ ઉઘવુ.

જપાપાત, પુ૦ કૂદકો, ભુસકો, પડતુ મૂકવુ તે

જબીર, ન૦ કર્પટીનુ ઝાડ, કર્પટા (ફળ) 'નારિકેલ ફણુસ જબીર ને ફોફળી રે'–રામાયણ

જબુદ્વીપ, પુ૦ પૃથ્વીના સાતદ્વીપમાનો એકદ્વીપ

જબુરો, પુ૦ (ફા૦) એક જાતની તોપ ૨ બાજીગરનો મદદગાર છોકરો

જબુક પુ૦ (સ૦) શિયાળ, કોલુ

જબૂર, પુ૦ ખીલા ખેચી કાઢવાનુ એક ઓજાર

જબે, અ૦ જે અબે, જય જય અબે જબે જબે કરવુ–નાચી કૂદીને આનદ મેળવવો ૨ છુટે હાથે વાપરવુ ૩ કાખલીઓ કૂટવી, જાવસોઇ કૂટવી ને ધમાલ મચાવવી.

જભા, ન૦ (સ૦) આળસ આવવાથી મો ઉઘાડી જોરથી શ્વાસ મૂકવો તે, બગાસુ

જમોર, પુ૦ (ફા૦ જહુમર) જમ્મર, ચિતામા પડી આપઘાત કરવો તે, કમકમાટી વછુટે તેવુ મરણ

જમ્મર, પુ૦મોટુ દુખ,કાળોકહેર, કમકમી છૂટે તેવુ મરણ, જમોર " કુટનારી કહેતી જમ્મર થયો, તમે રહો હવે રોઇ રે " —બાપુસાહેબ

જય, પુ૦ (સ૦ જિ–જીતવુ)જીત, ફતેહ, બીજાને હરાવી નમાવી ચઢિયાતા થવુ તે ૨ બઢતી, સૌભાગ્ય, કલ્યાણ, શ્રેય જય જયકાર–જીતની ખુશાલીનો પોકાર, આનદનાદ

જયકામી, વિ૦જયની સ્પૃહાવાળા ૨ કીર્તિલોભી

જયન્તિ, સ્રી૦ મહાન્ પુરુષના મસ્મરણ નિમિત્તે ઉત્સવાદિ કરવા તે ૨ દિગ્વિજય પત્રિકા. ૩ પતાકા, ધ્વજા.

જયમગળ, પુ૦રાજાને બેસવાનો હાથી, ઉત્તમહાથી

જયશાલી, વિ૦ જયવત, ફત્તેહમદ, જયી

જયાનદ, પુ૦ (સ૦) જયથી ઉપજેલો જે આનદ તે [વિજયી ૨ જીતેલુ

જયી, વિ૦ (સ૦) જય મેળવનાર, ફતેહમદ,

જર, પુ૦ (સ૦) રેશમ સાથે વણેલા સોના રૂપાના પાતળા તાર, કસબ ૨ કસબનુ વણતર ૩ એવા વણતરનો પાલવ, તોરો,ઈ૦ ૪ (ફા૦)પૈસો,નાણુ, દોલત, સોનુ 'જર ચાહે સો કર'

જર, સ્રી૦ ઓર, મેલી ૨. જળો (કચ્છ)

જરકસી, વિ૦ કસબી,જેમા કસબી ભરત હોય તેવુ, જરીનુ " જરકસી સાડી રેશમી, લખો કોડી બાર વહુ જી'–આમેર

જરકોસ, પુ૦ ખોટા કસબની બનાવટ

જરખ, પુ૦ ગધેડા જેવુ પણ અત્યત આળસુ

ગંદુ એક હિંસક પ્રાણી, ઘોરખોદિયો, તરસ (મ૦); લક્કડવાઘ, જીરાક (હિં૦)

જરજર-રિયું, વિ૦ જીર્ણ, છેકજ ઘસાઈ ગયેલુ, ખખળી ગયેલુ. ૨ ગરગરિયુ, આછા પોતનુ, કાકા પુરી, ઘસાઇને નીકળી પડે તેવુ થયેલુ.

જરજરિયાન, ન૦ રોકડ, ધન, અને ઘરેણા ૨ કસબી ભરત. [જે તે

જરજોખમ, ન૦ જર અને જોખમ, સાચવવા યોગ્ય

જરઠ, વિ૦ વૃદ્ધ, વરડુ ૨ મજબુત; કઠણ. ૩ રીઢું, પાકુ

જરતોસ્તી, વિ૦ (ફા૦ જતાસ્ત) જરતોસ્ત પેગબરના ધર્મને માનનાર (પારસી લોક)

જરદ, વિ૦ (ફા૦ જર્દ) પીળુ, ઝાખુ પીળુ

જરદાળુ, ન૦ એક જાતનુ ફળ [તમાકુનો ભુકો

જરદો, પુ૦ (ફા૦) તમાકુની પતરી; પીળાસ પડતો

જરદોજ, પુ૦ (ફા૦ ઝરદુજ) કસબી ભરત કામ કરનારો, જરીવાળો

જરબ, પુ૦ (ફા૦ જર્બ–મારવુ) ભય, ધાક, દહેસત (મોટપણનો)૨ માર ૩ દાબ, હાક, ત્રાસ.

જરવજર, (અ૦) જરા, અણુ, લેશ. [(સત્તાથી)

જરવું, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦ જૄ–જુનુ થવુ) પચવુ, હજમ થવુ (ખોરાક) ૨ જીર્ણ થવુ, ઓગળી ગળી જવુ. ૩. ચઢવુ, નરમ થવું ૩ તણાઇને છુટુ–તારેતાર જુદુ પડી જવું

જરાયુ, ન૦(સં૦જરા–ઓર)ગર્ભને રક્ષણ કરનાર પાતળી ચામડીનું પડ.

જરાયુજ, વિ૦ (સં૦ જરા + જન્)ઓરમાથી જેનો જન્મ થાય છે તે, જન્મતાજ ચેતનવાળુ

જરા, સ્રી૦ (સ૦) ઘડપણ, બુઢાપો, વૃદ્ધાવસ્થા વૃદ્ધપણામા થતી કમતાકાત. " જેમ દેવને જરા જાય, તેમ સતી કૃપાએ થાય. "૨ જીર્ણતા, જુના પણું. ૩ સાપની કાંચળી, જીર્ણ ત્વચા

જરા, અ૦ (ફા૦) થોડુ, લગાર 'એક કોરે જરા ધાર જેવુ ' ૨ થોડીવાર, જરાવાર " 'જરા ઉભરહો'. ૩. સહેજ, કિંચિત્, લગાર [પણ

જરાએક, અ૦ લગાર પણ, થોડુએ ૨ થોડીવાર

જરાજરા, અ૦ અમથું અમથુ; લગારેક

જરાતરા, અ૦ કંઇક, લગારેક, સહેજસાજ

જરાયત, વિ૦(ફા૦ જરાઅત્) વરસાદના પાણીથી જેમા પાક થાય છે ને જેને કુવા વગેરેના પાણીની મદદ નથી તેવી (જમીન), કોરાટ, આકાશિયા (જરાયત ને બાગાયત.)

જરિયન, વિ૦ કસબી "કોઇ ધરે જરિયન હીરાગળ, કોઇક કથાધારી ' [કસબી વસ્રો વગેરે

જરિયાન, ન૦ સોના રૂપાના જડાવ ઘરેણા વગેરે,

જરી, વિ૦ કસબથી વણેલુ તે, કસબ.

જરી–ક, અ૦ જરા, લગાર

જરી જરી, અ૦ જરાતરા

જરીપટકો, પુ૦ પેશ્વાના સૈન્યનો જરીનો વાવટો કસબી પતાકા ૨ મોટા લશ્કરી સરદારને કમરે બાધવાનો જરીનો પટકો (પેશ્વાઇમા)

જરીપુરાણુ, વિ૦ જુનુ–ફાટીતૂટી ગયેલુ કાઢી નાખવા જેવુ [કામ. ૨, માપણી કરનાર.

જરીફ, સ્રી૦(અ૦ જરીવ) જમીનની માપણીનુ

જરીફખરડો, પુ૦ માપણી લખેલી હોય તે નોધ, માપણી પત્રક

જરીમરી, સ્રી૦ કોગળીઉ, માતાનુ, કોલેરા

જરુખો, પુ૦ ઝરુખો, છજુ, ડાખલી ૨ બાકુ

જરૂર, સ્રી૦ (આ૦) જેના વિના નજ ચાલે તે, ઘણીજ અગત્ય, ગરજ મતલબ [ખા, અચૂક

જરૂર, અ૦ ગમે તેમ કરીને, ખચીત, નક્કી, ખાસુ-

જરૂરિયાત, સ્રી૦ જરૂર, અગત્ય, આવશ્યકતા

જરૂરી, વિ૦ જરૂરનું અગત્યનુ.

જરોઇયું, ન૦ જળોયુ, જુઓ

જર્જર, વિ૦ જરજર ખખળી ગયેલુ, જીર્ણ

જર્જરિત, વિ૦ બહુ જુનું ને જીર્ણ થયેલુ, સખળડખળ થઇ ગયેલુ

જલ, ન૦ જળ, પાણી ૨ ઝલ, વાંદો, વંદો

જલજ, ન૦ (સં૦) જલમા ઉત્પન્ન થયેલુ તે કમળ, શંખ ૨ વાદળુ, મેઘ.

જલજા, સ્રી૦ (સ૦) લક્ષ્મી

જલદ, વિ૦ (ફા૦ જલદ) ઉતાવળુ, ચાલાક. ૨. તીખુ, તેજ, ગરમ, આકરૂં.

જલદ, પુ૦ વરસાદ, મેઘ વાદળ [તે, જળસમાધ

જલદાહ, પુ૦ (સ૦) શબને પાણીમાં નાખવુ

જલંદર, ન૦ (સ૦જળોદર) પેટમા પાણી ભરાયુ હોય તે રોગ

જલદી સ્રી૦(ફા૦) ઉતાવળ, ઝટપટ, તાકીદ

જલદી,અ૦ઝટપટથી, ત્વરાથી, તાબડતોબ,સત્વર

જલધી, પુ૦ (સ૦) સમુદ્ર, દરિયો, સાગર

જલાદ, પુ૦ (ફા૦) મારો, ગળકટ્ટો, ફાંસિયો ૨ કસાઇ, જાનવર કાપનારો

જલાલ, વિ૦ ઉજ્વળ ઝગઝગતુ 'જાહોજલાલ'

જલાલી સ્રી૦ (ફા૦જલાલ–ભપકો) ભભકો, આજી નાખે તેવી ટાપટીપ ને રોફ

જલેબી,સ્રી૦ ચાર મોટા પકવાન પૈકીનુ એક. (ખાજા ,ઘેબર લાડુ (કણીના) ને જલેબી) ચાસણી પાયેલી એક મિઠાઈ

જલાશય, ન૦ (સ૦)નવાણ, જળ રહેવાનુ સ્થાન.

જલ્પ, પુ૦ (સ૦ જલ્પ્–બડબડવુ) ગણગણવુ તે, લવારો, બડબડાટ, અર્થ રહિત બોલ્યા કરવુ તે ૨ ચાલુ ધીમો અવાજ ૩ ભાષણ

જલ્પક, વિ૦ બટકબોલુ , વાચાળ, મોઢછુટ્ટુ

જલ્પવુ, ક્રિ૦ અ૦ બડબડવુ , લવારો કરવો, ગણગણવુ 'જગા ખગ જલ્પે ઘણુ, લેતા વરવર વાસ'–ગિરધર

જવ, પુ૦ (સ૦ યવ) એક જાતનુ શિયાળાનુ ધાન્ય,યવ, સાતુ ૨ એક જવની લબાઈ જેટલુ માપ તે, આગળીની પહોળાઈ જેટલુ માપ.૩ ત્વરા, ઉતાવળ " ચોમાસુ તરતનુ ગયેલુ હોવાથી ચાલુ કચ ધારેલા જવે પ્રયાણ કરી શકયો નહિ " ૪ અગુઠા ઉપર કુદરતી દોરાયેલો લીટો ૫ જવના આકારનો સોનાનો મણકો, જવલો

જવ, અ૦ (હિ) જ્યારે, જે વખતે (કવિતામા.)

જવઈ, સ્રી૦ જવૈ ૨ જીવાઈ

જવખાર, પુ૦ જવનુ ઘાસ બાળી તે રાખને ગાળવાથી જે ખાર પેદા થાય છે તે

જવન, પુ૦ (યવન) વેદધર્મથી ઉલટા ચાલનાર, અનાર્ય, યવન, જગલી ૨ ખાટકી

જવનિકા, પુ૦ પડદો, અતરપટ,ચક ૨ નેપથ્ય

જવરઅવર, પુ૦આવજા,વાર વાર જવુ આવવું તે ૨ પરિચય, એઠકઉઠક

જવલો પુ૦ જવના આકારનો સોનાનો દાણો, મણકો, નાનો પોટલિયો ૨ જવના જેવા બી.

જવલ્લે, અ૦(ફા૦) કોઇક વખત;કદાચ; ક્વચિત, ભાગ્યેજ, રડ્યુખડ્યુ.

જવવુ , ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ જીવ્–જીવવુ) જીવતુ થવુ , રોગ વિકારથી ખરી ન પડતા ખીલી રહેવું, અને ફૂળી રહેવુ ઉછરવુ,બાઝવુ "આબે કેરીઓ જવી" ૨ ઉત્પન્ન થવુ [બળવાળો પુરૂષ,બહાદુર

જવાંમર્દ, પુ૦ (ફા૦) જુવાન મરદ, હિંમત ને

જવાંમર્દી, સ્રી૦ બહાદુરી, પરાક્રમ ૨ હિમ્મત

જવાદેવુ, ક્રિ૦ સ૦ જાય તેમ થવા દેવુ, જતા ન ખાળવુ, ન અટકાવવુ ૨ છોડી દેવુ, મૂકી દેવુ, જતુ કરવુ ૩ માફ કરવુ, ક્ષમા આપવી ૪ રજા આપવી ૫. આખ આડા કાન કરવા,ઉપેક્ષા કરવી ૬ ન મતાપવુ, ન છેડવુ ૭. ન ચર્ચવુ.

જવાન, વિ૦ જુવાન. **જવાન** પટ્ટો–જુવાન શરીરે ભરેલો–કદાવર અને છાતીવાળો પુરૂષ, મજબુત બાધાનો.

જવાની, સ્રી૦ જુવાની,તારૂણ્ય, જોબન **જવાની** આવવી–જુવાનના ચેનચાળા કરવા (વૃદ્ધે) ૨ નવો ઉત્સાહ ઉત્પન્ન થવો **જવાનીનુ** જોર–તોર, ઉદ્ધતાઇ,અહકારની મસ્તાની **જવાની** તે જવાની -યુવાનપણુ જઈ વૃદ્ધાવસ્થા આવવાની છે

જવાબ, પુ૦ (ફા૦) કોઇ કઇ પુછે તો તે બાબત જે કહેવુ–જણાવવુ તે, ઉત્તર ' સવાલ ને જવાબ " ૨ આડતિયાના ઉપર લખેલા જે કાગળથી નાણા મળે તે ૩ પડઘો,પ્રતિધ્વનિ જવાબ દેવો–ઉપયોગી થઈ પડવુ , કામ આવવુ , ખપમા આવવુ ,, દુ ખમા કામ પડે તો જવાબ દે એવો આ હાર તમને આપુ છુ " ૨ ઉત્તર આપવો ૩ જોખમ ભરી આપવુ આપ લેનો હિસાબ આપવો ૪ સામે ટક્કર ઝીલવી,સામે ઉત્તર દેવો, બરોબર ઉતરવુ તેનુ શરીર જોયુ હોય તો જમને પણ જવાબ દે એવુ હતુ. " "માગશે જમરાજા જવાબ, અગ્નિમા ઉભાડશે." - ભોજોભક્ત ૪ સાક્ષી આપવી–પૂરવી જવાબ આપવા જવુ–ઇશ્વરને ત્યા જવુ , મરી જવુ . જ-

વાબ લેવો—ઉત્તર માગવો ૨ જુબાની લેવી, તપાસ કરવી, નુકશાની ભરી લેવી
જવાબદાર, વિ૦ (ફા૦) જવાબ દેનાર, જોખમદાર, જુમ્મેદાર ૨ જોખમ ભરેલુ જવાબદારીવાળુ
જવાબદારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) જવાબ દેવાનુ જે જોખમ તે, ફરજ, જોખમ, જુમ્મો.
જવાબી, વિ૦ જવાબ લખ્યો હોય તેવી (હુંડી). ૨ જવાબદારી ૩. હાજર જવાબી
જવારઅવાર, સ્ત્રી૦ પરિચય, એકકઉઠકનો સંબધ
જવારા, પુ૦ જવ વગેરેના નાના તાજા ઉગેલા અંકુર, જવારા વાવવા-દેવીનુ આવાહન કરી શુભ કામ કરવુ તે, માતા વાવવા
જવાસો, પુ૦ રેતાળ ને સુકી જમીનમા થતા કાટાવાળા એક જાતના છોડવા એ ચોમાસામા સુકાઈ જાય છે, ને ઉનાળામા પાલોવે છે, જ્યારે તમામ વનસ્પતિ સુકાઇ જાય છે જવાસાને તેથી અદેખાની ઉપમા આપે છે
જવાહીર, ન૦ [અા૦] હીરા માણેક વગેરે કિંમતી નગ ૨ જડાવ, દાગીના, જેવર ૩ કિંમતી—એ મુલ ચીજ
જવાળી, સ્ત્રી૦ અગુઠા ઉપરની એક રેખા લીટી. ૨ જવના જેવા સોનાના દાણાની માળા તે.
જવુ, ક્રિ૦ અ૦ [સ૰ યાન.] એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે કોઈ રીતે પહોચાય તેમ થવુ, (જવાનુ ઉલટુ આવવુ એક ઠેકાણેથી જવુ. એટલે જયા જઇ પહોચવુ ત્યા આવવુ કહેવાય) ૨ પાસેથી જતુ રહેવુ, ખોવાવુ, ગુમાવવુ " કાલે પાચ નોટમાથી એક ગઈ," ૩ ગુજરવુ, વટવુ, વીતવુ 'બોલવુ હોય તો બોલી દે, મારો વખત થઇ જશે " ૪ સમાવુ, માવુ. ૫. આડે રસ્તે ઉતરી પડવુ, ખરાબ થવુ, પાયમાલ થવુ 'છોકરો હાથથી જશે ' ૬ વાત બનવી; અઘટિત કામ થવુ (ઘણુ કરીને નજર ચૂકથી) 'મારાથી બોલાઇ તો ગયુ' ૭. ઘટવુ, બાદ થવુ, ઓછુ થવુ 'ચારમાથી અઢી જાય તો દોઢ રહે " ૮. ગુણ અસર—શક્તિ ખોવી "ઓસડનો ગુણુ જતો રહ્યો છે " ૯. એકપરથી બીજા પર બેસવુ—કોઇની પછવાડે લાગવુ. "હવે તેનુ દીલ પૈસા તરફ ગયુ છે " ૧૦ વચન તોડાવુ—મૂકાવુ 'દેશીઓ ! સ્વદેશી કપડા પહેરવા એ લીધેલુ શુ તમારૂ પણુ જશે ? ' ૧૧ ગુલ થવુ, ગુમ થવુ, ઓલાવુ; ન દેખાવું "દીવો ગયો ' ૧૨ સગ કરવો, સોબત કરવી. ૧૩. નાસી જવુ, નીકળી જવુ ' પેલી વાણિયેણુ મુસલમાન સાથે નીકળી ગઇ ' જુદા જુદા ક્રિયાપદ સાથે જુદા જુદા અર્થ બતાવે છે જવાનું—નુકસાન થવાનુ.'મારૂ શુ જવાનુ છે ? ' ૨ મરવાનુ 'જવાનું તો છેલ્લો, જીવ્યા તે ખરુ 'ગયુ તે ગયુ—ગઈ ગુજરી તે પાછી બનતી નથી. જવા બેસવુ—જવાનીતૈયારી થવી-જતુ રહેવુ " તેનું હવે સરવસ જવા બેઠુ છે. " જવુ, જ્યારે સહાયકારી ક્રિયા બતાવે છે ત્યારે તેમા ઉતાવળનો અર્થ હોય છે. જતુ કરવુ—જાય તેમ કરવુ, દીસતુ રહે તેમ કરવુ જતુ રહેવુ—પાસેથી ચાલી જવું ૨ ખોવાવુ જતું—જનાર "જતાના જાનૈયા ને વળતાના માંડવિયા.
જવેર, ન૦ જવાહિર, ઝવેર, રત્ન.
જવેરાત, ન૦ જવાહિર, જડાવ દાગીના.
જવેરી, પુ૦ઝવેરી, જવાહિર વેચવાનો ધધો કરનાર
જવૈ, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડ—એના બર, સરિયા ભાલા થાય છે
જશ, પુ૦ [સ૰ યશ] મોટુ—અઘરૂ કામ કરવાથી જનસમુહમા જે કીર્તિ—આબરૂ મળે છે તે;વખાણુ માન, શાબાશી, લોકમા સારૂ બોલાવુ તે. ૨ ફતેહ, વિજય, જય.
જશન, પુ૦[ફા૦] ખુશીનો દિવસ. [એક ધાતુ
જસત, ન૦ સહેજ ધોળા આસમાની રગની
જસતા, પુ૦ ડાઘા.
જસું, અ૦ (સ૰ યાદશ) જેવુ (કવિતામા)
જહદાજહદ, વિ૦ જડ ચૈતન્ય.
જહા, અ૦ જે ઠેકાણે, જ્યા, જહિ.
જહાંગીર, પુ૦ [ફા૦ જહાન્—દુનિયા + ગીર્—જીતનાર] દુનિયાનો જીતનાર, જગતજેતા. ૨. એ નામનો મોગલ પાદશાહ.
જહાંગીરી, વિ૦ દુનિયાના જીતનારને લાયક. ૨. સત્તાએ ભરેલુ, અહંકારી, કડક. ૩ ખરી સત્તાથી

હુકમ ચલાવતુ ૪ ઉછૃંખલ, નિરંકુશ, અપ્રતિબંધ
જહાંગીરી, સ્ત્રી૦ જુલમ, નિર્દયતા, જબરદસ્તી, કડક અમલ બજવણી, જોહુકમી, સખ્તાઈ **જહાંગીરી** ચલાવવી–અવળો સવળો, ખરો ખોટો જેમ આવ્યો તેમ સોટો બજાવવો, નિરંકુશપણે સત્તા ચલાવવી, જોહુકમી ચલાવવી (જહાંગીર બાદશાહ ઘણોજ જૂલમી હતો અને હુકમ તત્કાળ ન માનનારાઓને ઘાતકી સજા કરતો હતો તે ઉપરથી) **જહાંગીરી** ફકીરી-દોરી લોટો કે ગાદીતકિયો, જાહોજલાલીથી રહેવુ કે ફકીર માફક રહેવુ.
જહાંપન્નાહ, વિ૦ [ફા૦] દુનિયાનુ રક્ષણ કરનાર (રાજા અમીરને બોલાવતા સંબોધતા વપરાયછે)
જહાલ, વિ૦ ઉચ્છૃંખલ, ઉદ્ધત, ઉદ્દામ, આકળુ, તીવ્ર તરવરિયુ.
જહાન, સ્ત્રી૦ [ફા૦] દુનિયા, વિશ્વ, જગત
જહાન્નમ, ન૦ [આ૦] નર્કકુંડ, દોજખ, **જહાન્નમમા** જવુ–દીસતુ રહ્યુ, બળ્યુ, મુઉં.
જહાજ, ન૦ [અ૦] મોટુ વહાણ.
જહીં, અ૦ જે ઠેકાણે, જ્યા.
જહુ, સ્ત્રી૦ ધૂળ, રેત, જેહુ ૨. રાખ, ભસ્મ
જહેજ, ન૦ કન્યાદાન દેવું તે
જળ, ન૦ [સ૦ જલ] પાણી, ઉદક, નીર ૨ પણ, નિયમ ૩ પાણી, હીર, બળ ૪, આસુ. **જળ** જંપવુ –(રાત્રીને સમયે નદી, તળાવ, કુવાના પાણી સ્થિર થાય છે તે ઉપરથી) રાત્રે કોઈ જાગતુ ન હોય અને સઘળે શાતિનુ સામ્રાજ્ય હોય એવો સમય, ઉંધી જવુ **જળપોતીઆ** કરવા– નાગા નહાવુ **જળ** મૂકવુ –અમુક કામ ન કરવાનો સંકલ્પ કરવો, પ્રતિજ્ઞા લેવી, નિયમ લેવો
જળકમળ, ન૦ પાણીમા થતુ સુદર લાલ ધોળી પાખડીઓવાળુ એક પુષ્પ
જળકમળવત્, અ૦ જળમા ઉગતુ કમળ જળથી જુદુ રહે છે તેમ, જળના સ્પર્શથી કમળ ભિંજાતુ નથી તેમ
જળકુંડ, ન૦ આછા પાણી ભર્યા વાદળથી ઢંકાયેલા ચંદ્ર અથવા સૂર્યના બિંબની આસપાસ ફરતુ જે કુંડાળુ થાય છે તે ૨ પાણી રેડી કરેલુ વર્તુલ તે ૩ પાણીમા પત્થર નાખવાથી થતી ગોળ લહરીઓ તે
જળકુકુડી, સ્ત્રી૦ પાણીમાના જીવડા ખાઇને જીવતુ એક પક્ષી, એક જળચર પક્ષી, બતક
જળકેલિ સ્ત્રી૦ (સ૦) જળમા ઉતરી નહાતા નહાતા સ્ત્રી પુરૂષે રમતગમત કરવી તે
જળક્રીડા, સ્ત્રી૦ પાણીમા ક્રીડા રમત કરવી તે નાના પ્રકારે તરવુ–નહાવુ–હોડી ચલાવવાની સરત કરવી વગેરે રમત કરવી તે [ફરતી ઘટી
જળચક્રી, સ્ત્રી૦ પાણીના જોરથી ચક્કર ફરતા
જળચર, ન૦ (સ૦) પાણીમા રહેનારૂ પ્રાણી, પાણીમા વસનાર
જળજંતુ, પુ૦ પાણીના જીવ ૨ માછલી
જળજંત્ર, પુ૦ જળચક્રી ૨ ફુવારો "જળજંત્ર ઉરાડે તોય, અબળાના ઉચ્છવ સહુ જોય"
જળજળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભડકે બળવુ, લાલ થવી, ચરચરવુ, ઝળઝળાટ દેખાવો
જળજળુ, વિ૦ આસુથી ભરાયલુ (આંખો) "જળજળા લોચન જુએ અરૂપર, માથે બાધ્યુ ફાટયુ ચીથરૂ"—પ્રેમાનંદ [છોડવો
જળજાબુવો, પુ૦ નદી કિનારાપર થતો એક
જળઝળિયુ, ન૦ આખમા પાણી ભરાઇ–ઝરી આવવુ તે, આસુ પડવાની તૈયારી થવી તે ૨ દિનાત્મ, ઝળઝળુ
જળણ, ન૦ લાકડા, ઇંધન, ૨ બળવુ તે
જળતરંગ પુ૦ [સ૦] પાણીનો ઘોડો–મોજો, લોઢ, લહેરી ૨ પાણી ભરેલા પાત્રને થરકાવી તેમાથી રાગ–સૂર નીકળે તેમ કરવુ તે [તે, જળસમાધ
જળદાહ, પુ૦ (સ૦) મડદાને પાણીમા નાખી દેવુ
જળધર, પુ૦ મેઘ, વાદળુ ૨ સમુદ્ર. ૩. નાગરમોથ.
જળધિ, ન૦ દરિયો, સાગર
જળદર, ન૦ [જલોદર] પાણી ભરાયાથી પેટ મોટુ થયુ હોય તે રોગ
જળનિધિ, પુ૦ દરિયો, સાગર, સમુદ્ર.
જળનિધિ, વિ૦ ચારની સખ્યા
જળનીલિકા, સ્ત્રી૦ (સં૦) શેવાળ
જળપટલ, પુ૦ મેઘ, વાદળાનો ઘેરબો, વાદળાં.

જળપતિ, પું૦ વરૂણ. ૨ સમુદ્ર ૩ પૂર્વષાઢા નક્ષત્ર
જળપર્યટન, ન દરિયાની મુસાફરી,સફર,સમુદ્રયાત્રા
જળપાત્ર, ન૦ પાણીનુ વાસણ
જળપાન, ન૦ પાણી પીવુ તે
જળપ્રલય, પું૦ મોટીરેલ-પુર [હોય તેવુ
જળમય, વિ૦ પાણીથી વિંટલાયલુ પાણી ફરી વળ્યુ
જળમાણુસ, ન૦ પાણીમા રહેતુ વે તિયુ માણુસ (પાતાળમા વેત વેત જેટલા પણુ શુદ્ધ માણુસના આકારના પ્રાણીઓ વસે છે એવુ લોકો માને છે)
જળમાર્ગ, પું૦ પાણીનો રસ્તો, વહાણુમા બેસી જવાય એવો જે દરિયાનો રસ્તો તે (એનુ ઉલટુ પગ રસ્તો અથવા ખુશકી) ૨ જળને નીકળવાનો રસ્તો, નળ
જળયાન, ન૦ વહાણુ, મછવો.
જળવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ ૦ જ્વલ્-બળવુ)બળવુ સળગવુ, લાગવુ ૨ લાગણી થવી. ૩ દાહ ઉઠવો, બળવા જેવી પીડા થવી, દાઝવુ (ધિક્કારમા જળો બળો એમ વપરાય છે) **બળ્યુ** જળ્યુ—બળેલુ ને ઝલાઇ ગયેલુ
જળશાયી, વિ૦ પાણીમા ડુબાડેલુ હોય તેવુ ૨ પાણીમા શયન કરનાર. (વિષ્ણુ ભગવાન) ૩ **સ્ત્રી૦** પાણીમાની શેવાળ
જળસ ન૦ મરડો થવાથી ઝાડામા જે ધોળો ચીકણો, પાચ જેવો પદાર્થ પરે છે તે ન પચેલો પરૂ જેવો ચીકણો મળ
જળસમાવ-ધિ, **સ્ત્રી૦** જળમા બુડી મરી જવુ તે, સદાને માટે પાણીમા વાસ કરવો તે
જળસોઈ સ્ત્રી૦ [સ ૦ જળશાયિન્] જળવાસ કરવો તે, જળમા છેલ્લુ સઇ જવુ તે જળસોઇ કરાવવી-અ તની ઘડીવાળા સાધુ સન્યાસીને ગળે પથરો ને ચોખા બાધી પાણીમા પધરાવી દેવો તે, પાણીમા પધરાવી અ ત આણવો તે [ચક થતુ
જળહળ, અ૦ જ્વાળા નીકળતી હોય તેમ, ચક-
જળહળવુ, ક્રિ૦ અ૦ પ્રકાશવુ,ઝળાઝળા થઈ રહેવુ,તકતકવુ "તેના વસ્ત્ર રત્ન જળહળી,દેખી આભ મા પેસે વીજળી "—નળાખ્યાન
જળહળાટ, પું૦ ઝગાઝળા.
જળાઉ, વિ૦ બાળવાના ઉપયોગી (લાકડા),બાળવા લાયક, બળતણુ તરીકે વપરાતુ
જળાધારી, સ્ત્રી૦ પત્થર -ધાતુ વગેરેનો ઘાટ,જેમા શિવલિ ગ બેસાડવામા આવે છે તે
જળાપો, પું૦ બળાપો, કઢાપો, સંતાપ, દુ ખ ૨ અદેખાઇ, ચીકર, ચિ તા. [મૃગજળ.
જળાભાસ, પું૦ પાણી છે એવુ ખોટુ દેખાવુ તે,
જળાશય, પું૦ (સ ૦) પાણી રહેવાનુ ઠેકાણુ.(કુવો, વાવ, તળાવ, સરોવર, કુ ડ, નદિ ઈ૦)
જળો, **સ્ત્રી૦** (સ ૦ જલૂકા) એક જાતનો કાદવમા રહેતો જીવડો (નઠાર લોહી ચુસાડી લેવાસારૂ વૈદ એ જ તુને દરદ ઉપર મૂકે છે) ૨. એક જાતના વેલા
જળોઇયુ ન૦ ગુમડુ મટી ગયા પછી જે ચાઠુ રહે છે તે ૨ બે પીઢપર પાટિયા જડે છે ત્યારે તેની તડ પુરવા સારૂ જડવાનુ પાતળુ ચિપાટિયુ
જળોજથા, **સ્ત્રી૦** સ સારની ધુ'ચવણુ-ખટપટ, જ જાળ ૨ ફાફડફોદા, વીખેરી નાખવુ તે.
જાખવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝાખા દર્શન કરવા; થોડું ઘણુ જોઈ લેવું ૨ ઝાખુ જોવુ, જોવુ ન જોવું કરવુ ૩ ઝીણી નજરે જોવુ, ધ્યાનથી જોવુ. ૩. નજર કરવી, સામુ જોવુ, દર્શન કરવા
જાખાશ, **સ્ત્રી૦** ઝાખાપણુ, તેજનુ કમીપણું. ૨ મેલાપણુ
જાખી, **સ્ત્રી૦** દર્શન, નજર કરી લેવી તે, દષ્ટિપાત **જાખી** જોવુ-કૃપા દષ્ટિએ જોવુ,સંભાળલેવી.
જાંખુ, વિ૦ બરોબર-સાફ-ખુલ્લુ ન દેખાતુ હોય તેવુ " મારી આખે જાખુ દેખાય છે." ૨ ઉડી ગયુ હોય તેવુ; તેજહીન,ફીકુ ૩. શરમિંદુ; છોભુ ઉતરી ગયેલા મોનુ " સભામા તે જાંખો પડી ગયો."
જાંગ, **સ્ત્રી૦** જાઘ, જુઓ
જાગડ, વિ૦ મૂલ્ય આપેલુ નહોય, સોદો કરેલો નહિ પણુ જોવા દેખાડવા આપેલુ હોય તેવુ, અદબદ રાખેલુ તે
જાગડ, અ૦ ખૂબ અવાજથી "ધજા પતાકા કળશ બિરાજે, જાગડ, જાગડ દુ દુભિ વાજે —પ્રેમા૦
જાંગલો, પુ૦ ગોરી ચામડીનો ટોપીવાળો, યુરોપિયન ૨, જ ગલી.

જાંગિયો, પુ૦ તગડી, જાંઘ લગી રહે તેવો સુરવાળ
જાંગી, પુ૦ [જંગી] મોટુ ઢોલ
જાંઘ, સ્ત્રી૦ (સં૦ જંઘા) કમ્મરનુ હાડુ અને પગનો નળો એ બેની વચમાનો જાડો માસવાળો ભાગ તે, સાથળ
જાંઘિયો, પુ૦ જાંઘો ઢંકાય તેવુ અને તંગબેસતો તગિયો, લંગોટ [વેલી સ્ત્રી.
જાંદરણી, સ્ત્રી૦ જાનરડી, વરને પરણાવવા આ-
જાંબુ, ન૦ (સં૦ જમ્બુ) કાળુ પણ અંદરથી લાલ સુરખી મારતુ એક જાતનુ ફળ ૨ કાળો રતુબડો રંગ
જાંબુડી, સ્ત્રી૦ બાળક છોકરાને હાથમા આપવાનુ એક રમકડુ ૨ જાંબુનુ ઝાડ [જાંબુના રંગનુ
જાંબુડો, પુ૦ જાંબુનુ ઝાડ ૨ જાંબુડી. ૩ વિ૦
જ્યાં, અ૦ જે ઠેકાણે, જે જગોએ
જ્યાલગી–સુધી,અ૦જગા વખતની હદ બતાવેછે
જા હે જવુ ક્રિ૦ નાશ પામવુ
જાઆવ, સ્ત્રી૦ જવુ ને આવવુ તે, આવજા ફેરો આંટો, ધક્કા ખાવા તે ૨ નકામી મુસાફરી ૩ ઘાલમેલ, પરિચય, સહવાસ
જાઈ, સ્ત્રી૦ (સં૦ જાતિ) એક જાતની ફૂલવેલ એનેજ મળતી એક બીજી જાત છે તે જુઈ કહેવાય છે [જણી ' મા જાઈ બહેન '
જાઇ, સ્ત્રી૦ મા,માતુશ્રી ૨ દેવી, માતા, ૩ વિ૦
જાકડસીકલુ,વિ૦તકલદી–નમળા બાંધાનુ,દુર્બળ ઘડીમા સાજુ ઘડીમા માદુ, જાવળુ
જાગ, પુ૦ (સં૦ યાગ) યજ્ઞ, જગન, હોમહવન ૨ માતા, રન્નાદેવ જાગ વાવવા–માતા વાવવા
જાગતુ, વિ૦ ઉંઘમા ન હોય તેવુ, જાગ્રત, ૨ હોશિયાર, ખબરદાર, સાવધ ૩. તરત પારખુ બતાવીદે તેવુ, હજુરા હજુર 'જાગતી દેવી ' ૪ ચાલાક ઉત્સાહી, તેજદાર જાગતો દહાડો–ઉદયનો દિવસ, ભાગ્યોદય ૨ ખરાબ લડવાડિયો દિવસ
જાગડિયો, પુ૦ જાગરિયા ડાખલુ વગાડનારા, સાગરીદ, પાવળીઆ "વરના ભૂવા અને ધગના જાગરિયા, '
જાગતીજોત, વિ૦ જેની જ્યોતિ–આખ બંધ ન થાય એવી દેવી, તરત પારખુ બતાવે તેવી માતા. ૨ તરત ફળ આપનાર–ગુણ કરનાર. ૩ ઉંઘતુ ન હોય તે ૪ હોશિયાર, સાવધ
જાગરણ, ન૦ (સં૦ જાગૃ) જાગવુ તે ૨ જાગતા રહેવુ, અને પ્રભુ ભજન કરવુ તે
જાગરણિયો–રિયો, પુ૦ જાગડિયો, ૨ જાગનાર.
જાગરૂત–ગૃત, વિ૦ જાગતુ, ઉંઘતુ ન હોય તેવુ ચાક; હોશિયાર, સાવધાન
જાગરૂતી, સ્ત્રી૦ (સં૦ જાગર્તિ) જાગતાપણુ ૨ સાવધપણુ. ૩, ખંત, ધ્યાન
જાગર્તિ, સ્ત્રી૦ સાવધાની, જાગતાપણુ
જાગવુ, ક્રિ૦ અ૦ ન ઉંઘવુ, ન સૂવુ. ૨ ઉંઘમાથી ઉઠવુ ૩ હોશિયાર–સાવધ થવુ, ચાક થવુ, પોતાના કામપર તત્પર થવુ ૪ અજ્ઞાન ટળી જ્ઞાન પામવુ ૫ દબાઈ–ભુલાઈ ગયેલુ તાજુ થવુ.
જાગા, સ્ત્રી૦ સ્થાન, જગા
જાગામીઠુ, સ્ત્રી૦ ઉઘતી જાગતી દશામા થોડુ જાગતુ ને થોડુક ઉઘતુ એવુ
જાગીર, સ્ત્રી૦ (ફા૦) લશ્કર રાખવાના અને એવા કોઈ ખરચ માટે સરકાર જે જમીન ગામ બક્ષીસ માટે આપે છે તે ૨ જમીન, ભોયભાઠા, વજીફો ૩ કોઈ ખાસ કામને માટે ઇનામ તરીકે આપેલી જમીન તે જાગીરની પેદાશમાથી ખરચ કરવાને ફરજ પાડી શકાતી નથી.
જાગીરદાર, પુ૦ (ફા૦) જેને જાગીર હોય–મળી હોય તે ધણી
જાગ્રત, વિ૦ [સં૦] જાગતુ ૨ હોશિયાર,સાવધ
જાગ્રત્અવસ્થા, સ્ત્રી૦ જાગતી હાલત, સર્વ વસ્તુનુ જ્ઞાન થતુ હોય તે અવસ્થા
જાગો, વિ૦ ગૃહસ્થ, પૈસાદાર, જાગીરદાર 'જાગો ઘૂમે કે નાગો ઘૂમે ' ૨ હોશિયાર, સાવધ, જાગનાર
જાચક, વિ૦, પુ૦ (સં૦ યાચક) માગનાર, ભીખ માગનાર, ભિક્ષુક ૨ અભ્યાગત, અતિથિ,માગણ
જાચના, સ્ત્રી૦ (યાચના) માગવુ તે, ભીખ માગવી તે, ભિક્ષુકી

જાચવું, ક્રિ૦ સ૦ (સં૦ યાચ્) માગવુ, ભિખવુ, ભીખ માગવી ૨ વિનતિ કરવી, માગણી કરવી

જાચાવેડા, પુ૦ જાચાપણુ, ભિખુકી ૨ આજીજી, [ખુશામત કરવી તે.

જાચીક, વિ૦ જાચક

જાચું, વિ૦ ભિખારી, ભિક્ષુક ૨ કરગરી–કાલાવાલા કરી, આડુ અવળુ મમજાવી કામ કાઢી લેનાર, ધાર્યું પાર પાડે ત્યારેજ કેડો મૂકે તેવુ, અત્યાગ્રહી, ૩ ગરીબ, દીન.

જાજમ, સ્ત્રી૦ [ફા૦] ભોયપર પાથરી બેસવાનુ પહોળુ જાડુ રગીન કપડુ, સેતરજી, પાથરણુ.

જાજરમાન, વિ૦ [સ૦ જાજવલ્યમાન–પ્રકાશતુ] જાગતુ, પરતાવાળુ, તરત પારખુ દેનારૂ "દેવ દેવી ર્૦" ૨ આકરા મિજાજનુ, ગફલતમા ન રહેતા ગફલત કરનારને ધમકાવી નાખે તેવુ, કરડુ, તીખુ ૩. પરાક્રમી, પ્રતાપી, જોતાજ શેહ પડે તેવુ, રૂવાબદાર, ભભકા–દબદબાથી ભરેલુ, ૪. પ્રકાશતુ, દેદીપ્યમાન

જાજરૂ, વિ૦ [સ૦ જર્જર.] બચારૂ, પામર, જાવરૂ 'જાજરો જીવ જુગત શુ કરે, પ્રકૃતિ પાપીણી પૂઠે ફરે "—અખો.

જાજરૂ, ન૦ [ફા૦ જાય–જગા + આ૦ જરૂર જરૂર] તાજખાનુ, પાયખાનુ, સંડાસ,

જાજુલમાન, વિ૦ જાજરમાન 'તે કરે સોમવલ્લીના પાન તેજેશ્વરી ઋષિ, જાજુનમાન'–પ્રેમા૦

જાટ, પુ૦ રજપૂતોની એક જાત છે

જાટ, સ્ત્રી૦ બકરાના વાળ, જાડુ ઊન

જાડ–જાડાઈ, સ્ત્રી૦ જાડાપણુ; જાડાશ ૨ બુદ્ધિમાદ્ય, મૂઢતા, અવિવેકપણુ

જાડાશ, સ્ત્રી૦ જાડાપણુ. ૨ અવિવેકપણુ, અશિષ્ટતા, જાડ્ય, અજ્ઞાન.

જાડુ, વિ૦ [સ૦ જડ] અંગે ભરેલુ, લોહી માસવાળુ, ફુલેલુ (માણસ) ૨ દળવાળુ, સગીન, ભારે હોય તેવુ (લાકડુ) ૩ ઘટ, ભરેલા કુમાસનુ (કપડુ) ૪. ખરબચડુ, બરછટ, સફાઇ વગરનુ. ૫. કઠણ થઇ ગયલુ, (ઝાડ ર્૦ નુ છોડુ) ૬ પ્રવાહી પણ ઘણી ચિકાશવાળુ, લોંદા જેવુ (દૂધ શિખડ વગેરે) ૭ ખોખરૂ; ભરેલુ, ભારે. 'જાડો અવાજ.' ૮ (લાક્ષણિક) જલદીથી સમજે નહિ–શિખે નહિ તેવુ, કમ અક્કલ, સ્થૂલ બુદ્ધિનુ "જાડી બુદ્ધિ" ૯ ગમાર, અસભ્ય. ૧૦ અણકસબી, રાનવુ, અશિષ્ટ; જગલી, ગમાર જાડો ભમ–બહુ જાડો, જાડુ પાતળુ–યથાસપજ ગજા પ્રમાણે, જેવુ મળે તેવુ [બુદ્ધિમાદ્ય.

જાડ્ય, ન૦ (સ૦) જડતા, સ્થૂલતા, અજ્ઞાન,

જાણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ જ્ઞાન) જાણવુ તે ૨. ખબર, જ્ઞાન, માહિતી ૩ પરિચય, સહવાસ. ૪ વિ૦ કદર કરનાર, કિમ્મત કરે તેવુ ૫ ભોમિયુ જાણીતુ

જાણ, પુ૦ અજમો (કચ્છ)

જાણણહાર–રો, વિ૦ જાણનારો. [દાન; કિમ્મતવાળુ

જાણનાર, વિ૦ જાણતો–સમજતો હોય તે ૨ કદર-

જાણપણુ, ન૦ માહિતી, જાણવાપણુ. ૨ આવડ

જાણપિછાન, સ્ત્રી૦ માહિતી, ખબર ૨ ઓળખાણ, પરિચય

જાણભેદુ, પુ૦ અંદરથી જાણનાર, ભેદનો માહીતગાર

જાણવાજોગ, વિ૦ જાણવા જેવુ, જ્ઞાતવ્ય ૨ સાભળવા જેવુ, સમજવા જેવુ, રસિક.

જાણવામા અ૦ જેટલી જાણ છે તે ઉપરથી–તે પ્રમાણે, સાભળવા–સમજવા પ્રમાણે.

જાણવુ, ક્રિ૦ સ૦ [સ૦ જ્ઞા–જાણવુ.] હરકોઈ ચીજ વિષે ગુણ દોષ વગેરે સમજવુ જ્ઞાન પામવુ. ૨ યાદ કરવુ, સભારવુ, પિછાણવુ વિસરી ન જવુ માનવુ "ઉપકાર જાણવો." ૩ અનુભવ હોવો ઓળખવુ. ૪ સમજવુ, ભણેલા હોવુ. ૫ કલ્પવુ ધારવુ.

જાણીજોઇ–બુજી, અ૦ ખાતરી હોવા છતા, પૂરૂ જ્ઞાન છતા, ઇરાદાથી, બુદ્ધિપુરઃસર, વિચાર પૂર્વક, પરિણામ જાણવા છતા

જાણીતુ, વિ૦ જાણવાળુ, ૨ ઓળખીતુ. ૨ વિદ્યા હુનર શીખેલુ ૩ હોશિયાર, કાબેલ, ભોમિયુ

જાણે–કે, અ૦ આમ હોયની શુ, આમ ધારિયે કે એ ઉત્પ્રેક્ષા દેખાડનારો શબ્દ છે

જાણે અજાણે, અ૦ સમજીને અથવા વગર સમજમાં, બે ખબરપણામા ભૂલચૂકથી,

જાણ્યો, પુ૦ જાણનારો, જાણકાર. ૨. ડાહ્યો, શાણુ.

જાણોવાણો, અ૦ અડધુ પડધુ જાણવામા આવે તેમ ૨ થોડુ ઘણુ જાણમા હોય તે
જાત, સ્ત્રી૦ [જાતિ જન્-જન્મવુ] દેશ ધર્મ ઉપરથી લોકના જે જુદાજુદા વર્ગ તે. (બગાલી, ગુજરાતી, ઇ૦) ૨ ધર્મને લક્ષીને પડેલા વર્ણ વિભાગ (હિદુ મુસલમાન) ૩ કર્મ ઉપરથી પડેલા વર્ગ ૪ રૂપ રગ ઇ૦ થી વસ્તુઓના જે જુદા જુદા જથા બધાયલા હોય તેમાનો દરેક ૫ જન્મ સ્વભાવ, ખાસિયત ૬ તુકમ બીજ, બાપની જાત "વળી તુ તારી જાતપર ગયો ? " ૭ શરીર, તન, બદન દેહ **જાતે** ને જીવે–એકલુ, એક પોતેજ (કુટુબમા બીજુ કોઈ નથી) **જાત**–જાતનુ "તે જાતે બ્રાહ્મણ છે" **જાત** ચોરવી—જોર ન વાપરવુ, કામ કરતા આળસ રાખવુ **જાત** તોડવી—છાતી તોડ મહેનત કરવી **જાત** બોળવી—વટલાવવુ, ધર્મભ્રષ્ટ થવુ **જાતનુ** અડધુ–કમતાકાતવાળુ, માદુ, તકલાદી શરીરવાળુ
જાત વિ૦ [સ૦] ઉત્પન્ન–પેદા થયલુ
જાતકર્મ ન૦ [સ૦] સોળ સસ્કારમાનો એક, તરતના જન્મેલા બચ્ચાને તેની નાળ વધેર્યા પહેલા સોનાને ચમચે જીભ ઉપર ઘી ચોપડવુ તે.
જાતજમાત, સ્ત્રી૦ આખી નાત, આખુ પચ
જાતભાઈ, પુ૦ સ્વજાતિનો જે પુરૂષ તે, નાતીલો ૨ ધર્મબધુ
જાતરા, સ્ત્રી૦ (સ૦ યાત્રા) જાત્રા
જાતવત–વાન, વિ૦ઉચા વીર્ય–બીજનુ ૨ સારા કુળનુ કુલીન, આબરૂદાર
જાતિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] વર્ણ વર્ગ, જ્ઞાતિ જથો ૨ કુળવશ ૩ સરખો આકડો (ગણિતમા)
જાતિભેદ, પુ૦ વર્ણભેદ, જ્ઞાતિભેદ, નાત નાતનો તફાવત [મહાર હોય તેવુ
જાતિભ્રષ્ટ, વિ૦ જાતિથી ભ્રષ્ટ થયેલુ, પતિત, જાત
જાતિવેર, ન૦ સ્વાભાવિક દ્વેષભાવ, દુશ્મનાઇ, કુદરતી વેર [ખાધા પીધાનો સબધ હોય તે
જાતિવહેવાર, પુ૦ એક જાતને બીજી જાત સાથે
જાતિવાચક, વિ૦ [સ૦] વર્ગિય, જાત બતાવનાર
જાતિસ્વભાવ, પુ૦ [સ૦] જાતનો સ્વભાવ ૨ જન્મનો સ્વભાવ તે, ખાસ ગુણ
જાતી, સ્ત્રી૦ જાત, જાતિ.
જાતીય, વિ૦ [સ૦] જાતિ સબધી, **સ્વજાતીય**—પોતાની જાતનુ **વિજાતિય**-પર જાતનુ
જાતે, અ૦પોતે ૨ જાતે ૩ સ્વભાવથી [–નાતનુ.
જાત્યધ, વિ૦ (સ૦) જનમથી આધળુ હોય તે, પ્રજ્ઞાચક્ષુ [અભિમાન તે
જાત્યભિમાન, ન૦ [સ૦] પોતાની જાતનુ જે
જાત્રા સ્ત્રી૦ [સ૦ યાત્રા યા–જવુ] તીર્થોમા પવિત્ર સ્થળોએ જવુ તે ૨ દેવ–મહાપુરૂષ નિમિત્તે જે મોટો સમારભ થાય છે તે, ૩ મોટો મેળો ભરાય તે ૪ ભરણ પોષણનો માર્ગ **લોકયાત્રા**-લોક વ્યવહાર, રીતરિવાજ [પ્રવાસી
જાત્રાળુ,વિ૦જાત્રા કરવા જનાર, તીર્થ ફરનાર,
જાથુ–કે, અ૦ હમેશ રહે–ચાલ્યા કરે તેમ **જાથુનુ**–હમેશ ચાલ્યા કરે તેવુ.
જાદ, સ્ત્રી૦ યાદ, ખબર
જાદર, ન૦ આછા વણાટનુ એક જાતનુ ધોળુ રેશમી કપડુ **જાદરનુ** કાપડુ—પરણતી વખતે કન્યાને જે ધોળુ રેશમી આછાવણાટનુ કાપડુ પહેરાવે છે તે (વલ્કલ જેવુ હોયછે) [કરેલો પદાર્થ
જાદરિયુ, ન૦ ઘઉનો પોકમા ગોળ ઘી નાખી
જાદરણી, સ્ત્રી૦ જાનમા વરની તરફથી ગયેલી સ્ત્રી જાનૈડી, જાનરણી
જાદવ, પુ૦ (સ૦ યાદવ) યદુકુળનો પુરૂષ.
જાદવાસ્થળી, સ્ત્રી૦ (જાદવોની અદર અદરની લઢાઈ, તે ઉપરથી) ઘર કે કુટુબના માણસોની લઢાઇ, વઢવાડ ભારે તોફાન તે
જાદા, અ૦ [આ૦] વધારે જ્યાદા, ખૂબ
જાદી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) દિકરી, બેટી "શાહજાદી"
જાદુ, ન૦ [ફા૦] મરી ગયેલા જીવોની (ભૂત, પિતૃ વગેરે) પાસે અથવા દેવોની પાસે અજાયેબ જેવા મોટા કામો કરાવવાની વિદ્યા–સાધના ૨ મોહિની, કામણ, ચેટક, મારણ જારણ, નજરબધી, ટુચકો ટોણો. ૩ સાધારણ બુદ્ધિના લોકથી ન સમજાય–અચબો લાગે તેવી કૃતિઓ,

કારણ ન આ જુક્તિ ન માલમ પડે તેવા અજા યેબ જેવા પ્રયોગો–ખેલો, ગારૂડીવિદ્યા

જાદુઈ, વિ૦ ચમત્કારિક, જાદુવાળુ

જાદુખોર–રો, પુ૦ [ફા૦] જાદુ મંત્ર જાણનારો ૨ અજાયેબ ચાલાકીના ખેલ કરનાર

જાદુગર, પુ૦ [ફા૦] જાદુ કરનાર, બાજીગર ગારૂડી.

જાદુગિરી, સ્ત્રી૦ જાદુની વિદ્યા, ઇલમ, ટુચકા

જાદુટોણા, ન૦ સહેજસાજ કામને માટે ટુકા ટુકા પ્રયોગ કરવા તે, જાદુનો નાનો ચમત્કાર.

જાદુમંતર, પુ૦ જાદુ સબંધી મંત્ર

જાદે, અ૦ (આ૦) વધારે, ખૂબ

જાદો, પુ૦ (ફા૦)દિકરો,બેટો "શાહજાદો"

જાન, પુ૦ (ફા૦) જીવ, આત્મા, પ્રાણ ૨ આશુકમાશુકમા પ્યારો પ્યારી એ અર્થમા વપરાતો શબ્દ 'મારા જાન' ૩ માલ, દમ, પાણી, રસ, જીવ.૪ પ્રેમ, સ્નેહ **જાનપર** કરવુ—જીવ જોખમાય તેવુ છતા પણ કરવુ **જાનથી** મારવુ—જીવ લેવો, ઘાયલ નહિ પણ પૂરેપૂરૂ મારી નાખવુ **જાન** આપવો—જીવ આપવો,પ્રાણ કાઢી નાખવો.૨ કુરબાન–ફિદા ફિદા થઇ જવુ **જાનથી** બેજાન કરવુ–મારી નાખવુ **જાન** પર આવવુ—પ્રાણ ઉપર સંકટ આવતા સામા થવુ તે, જીવપર આવવુ [જે સગા સબંધીઓ તે

જાન, સ્ત્રી૦ પરણવા જનાર વરની સાથે જનારા

જાન, ન૦ [ફા૦ જિયાન] નુકસાન, ટોટો,નાશ, હાનિ "નાદાનકી દોસ્તી જીવકા જાન"

જાનકી,પુ૦ (સં૦) જનક રાજાના પુત્રી, સીતાજી

જાનપિછાન,પુ૦ જાણતા અને ઓળખતા હોઈએ એવો જે સ્નેહ સબંધ તે.

જાનમ,ન૦(જાહુન્નમ)નરક,દોજખ [માલમતા બેઉ.

જાનમાલ,પુ૦જાત અને મિલકત બંને,પ્રજા અને

જાનરડી, સ્ત્રી૦ જાદરણી, જુઓ

જાનવર, ન૦ (ફા૦જાન–જીવ+વર–વાળું)જનાવર, ચૈતન્યવાળુ પ્રાણી, ઢોર પશુ. ૨. મૂર્ખ.

જાનાં, સ્ત્રી૦ (ફા૦)માશુક,પ્રિયા, પ્યારી

જાનિ, પુ૦ (સં૦) પતિ,સ્વામી

જાની, વિ૦ (ફા૦) પોતાના જાન જેવુ પ્યારૂ, ઘણુજ વહાલુ, પરમ પ્રિય **જાની** દોસ્ત–જીવલગ મિત્ર **જાની** દુશ્મન–કટ્ટો દુશ્મન

જાની,પુ૦જાનૈયા,જાનમા જનાર.૨ યાજ્ઞિક

જાનીવાસો, પુ૦ જાનનો ઉતારો **જાનીવાસો** કાણો થવો—પોતાના મળતીઆઓમા ફાટફુટ થવી ઘરના માણસે ગુહ્ય વાત ઉઘાડી–બહાર પાડવી.

જાનુ, પુ૦ (સં૦) જાંઘ

જાનૈયો, પુ૦ વરની જાનમા જનારો.

જાનૈડી, સ્ત્રી૦ જાનરડી ૨ જે ગાય કે ભેંસનુ દૂધ વલોવવામા આવતુ નથી તે (જ્યારે કોઈ ગાય કે ભેંસ ઝાભણી થતી નથી ત્યારે તે વિયાય તો તેને જાનૈડી રાખવાની બાધા રાખે છે)

જાનોતર, પુ૦જાન,અને નોતર. 'જાનોતર ગઇ દ્વારકા,એક રહ્યો છે સૌભદ્રરાય'–પ્રેમા૦

જાન્યુઆરી,પુ૦(અં૦)ઈસ્વીસનનો પ્રથમ માસ

જાપક, પુ૦ જપ કરનારો, જપિયો.

જાપ, પુ૦ (સં૦) જપ

જાપતો,પુ૦(ફા૦જબ્ત) સખતાઈ વાળી સાવચેતી, ચોકસી, તકેદારી, પાકો બંદોબસ્ત

જાપાની, વિ૦ જાપાન દેશનુ જાપાનમા બુદ્ધધર્મ ચાલે છે.જાપાનીઓ ૨ગે પીળા છે જાપાન ઉગતા સૂર્યની ભૂમિ કહેવાય છે.

જાફત,સ્ત્રી૦(આ૦જિયાફત)મીજબાની, ઉજાણી.

જાફરમાની, વિ૦ (ફા૦)કેસરના રંગનુ,કેશરિયુ

જાફરાન, ન૦ (ફા૦)કેસર.

જાફાટ, ન૦ બેદરકારીપણુ.

જાબજા, અ૦ બહુ થઈ જાય તેમ, જોઈએ તે કરતા વધારે, ભર્યો ભર્યો થઇ રહે તેમ

જાભણુ, વિ૦ ગાભણું; પશુની માદાએ ગર્ભવંતું થવુ તે. [ભાગ,ત્રણ કલાક,એક પહોર.

જામ, પુ૦ (સં૦ યામ)રાત દહાડાનો આઠમો

જામ, ન૦ (ફા૦)પડઘીવાળુ નાનુ પ્યાલુ, કટોરો ૨. જમરૂખ, જામફળ. ૩. દારૂપીવાની રત્ન જડિત પ્યાલી ૪. પુ૦ જામનગરના રાજાનો ઇલકાબ અટક.

જામગરી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સણ–કાથો–સુતરનો બનાવેલો જે કાકડો બંદુક તોપના દારૂને સળગા-

વવાના કામમા આવે છે તે,પલીતો જામગરી ચાપવી–સળગી ઉડે તેમ કરવુ,પલીતો મૂકવો, ઉશ્કેરવુ
જામણુ,ન૦જામવુ–બ ધાવુ તે ૨ અધ્રકણુ,મેળવણુ
જામદાની, સ્ત્રી૦ (ફા૦ જામે+દારત–રાખવુ) અદર ભાત વણેલી હોય તેવુ ઉંચા વણાટનું એક જાતનુ સુતરાઉ લુગડુ ૨ ચામડાનો થેલો
જામદાર, પુ૦ (ફા૦) જામદારખાનાનો ઉપરી, ખજાનચી,કીલીદાર, તિજોરીનો દારોગો
જામદારખાનુ, ન૦ (ફા૦)જવાહીર,ઘરેણા, રોકડ ઇત્યાદી રાખવાનુ સ્થળ ૨ નિધિ, તિજોરી, રાજભડાર [રજની ૨ સ્ત્રી.
જામની, સ્ત્રી૦ (સ૦ જામિની) રાત, રેન,
જામફળ, ન૦ જમરૂખ.
જામવુ, ક્રિ૦ અ૦ વિખરાયલુ હોય તે એકઠુ થઈ રહેવુ બધાવુ, બાઝવુ, બરોબર ચાલવુ,ખૂબ મચવુ,ખીલવુ 'હવે જુદ્ધ જામ્યુ, ૨ગ જામ્યો " ૩ બધાઇ જવુ ,અખરાવુ ૪ વવી ફેલાઇ બહાર આપવો "આજ કાલ તેનું કામ બહુ જામ્યુ છે" ૫ ઠરવુ ,તળિયે બેસવુ , ચોટવુ ધધો જામવો—વેપાર ખીલવો અને સારો ચાલવો ધધામા જામવુ—વેપારમા ફાવવુ જામી ગઇ—ઠરી ગઇ,બની ગઇ,ટપાટપી થવી.
જામાત્ર, પુ૦ (સ૦) જમાઇ
જામિની, સ્ત્રી૦ (સ૦)જામની,રજની,રાત
જામીન, પુ૦ (આ૦) અમુક કામ કરી કરાવી આપવા હુ જોખમદાર થાઉં છુ, એવી ખાતરી આપનાર જવાબદાર, બાયધર
જામીનગરી, સ્ત્રી૦જામીન થવુ તે, કબુલત આપવી તે જવાબદારી,૨ વિશ્વાસ,ખાતરી,કબુલત.
જામો, પુ૦ (ફા૦) વાઘો,મોટા ઘેરવાળો ઘણોજ નીચો અગરખો (પહેલા આબરૂદાર શેઠ સાહુકાર અને સરકારી અમલદાર જામા પહેરતા)
જામ્બુક, ન૦(સ૦) એક જાતનુ ભૂત ૨ શિયળ
જાયનિશીન, પુ૦ પાછળ ગાદી ઉપર બેસનાર, વાલી વારસ,વ શજ "જાયનિશીનો સાથે તમોએ ઇમાનથી તથા ખરેખર પ્રજા ધર્મ પ્રમાણે ચાલવુ '—ગૂ પાચમી

જાયપત્રી, સ્ત્રી૦ (સં૦જાતીપત્ર) પીળા ૨ગનો તેજાનો,જાવ તરી,જાયફળનુ તૈલી સુગધીદાર છોડુ
જાયફળ, ન૦ એક જાતનુ લબગોળ તૈલી સુગધિદાર ફળ–તેજાનો, મસાલાના કામમા આવે છે.
જાયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્ત્રી, પત્ની, વહુ
જાયુ , વિ૦ જન્મેલુ, ઉત્પન્ન થયેલુ "જાયુ તે જવાનુ, જો જાયા હો ક્ષત્રાણી કૂખે, ખરો ક્ષત્રિ ગુણ દીલ ખરો'—**પાણીપત**
જાયી, સ્ત્રી૦ દિકરી, બેટી, પુત્રી ૨ છોકરુ ,બચ્ચું.
જાયો, પુ૦ દિકરો, બેટો, છોકરો 'સાસુજાયો–વર, પતિ માડીજાયો–ભાઈ
જાર, સ્ત્રી૦ જુવાર
જાર, પુ૦ (સ૦) જે પર પુરૂષ સાથે સ્ત્રીએ પ્રીતિ બાધી હોય તે, યાર, આશક ઉપપતિ
જારકર્મ, ન૦ સ્ત્રીએ પર પુરૂષ સાથે અને પુરૂષે પર સ્ત્રી સાથે આડી પ્રીત કરવી તે, એકપત્નિ વ્રત અથવા એકપતિવ્રતનુ ભ ગ કરવુ તે,વ્યભિચાર
જારકર્મી, વિ૦ વ્યભિચારી
જારજ, વિ૦ (સ૦) વ્યભિચારથી જન્મેલુ બાળક
જારત, સ્ત્રી૦ મુસલમાનોમા મરણને ત્રીજે દિવસે કરવામા આવતી જે ક્રિયા તે, ઉઠમણાની ક્રિયા
જારણ, ન૦ (સ૦) માણસ રોગી થઈ જાય તેવો જાદુ પ્રયોગ ૨ વશીકરણ, વશ થઈ જાય તેવુ જાદુ
જારિણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) જારકર્મ કરનારી સ્ત્રી, વ્યભિચારિણી
જારી, સ્ત્રી૦ જારકર્મ, વ્યભિચાર, છિનાળુ
જારી, અ૦ ચાલુ, જાર, શરૂ, ગતિમાન ૨ ચાલ્યા–તીબ્યા કરે તેમ **જારી** રાખવુ—ચલાવવુ, ચાલુ રાખવુ **જારી** કરવુ–ફરી શરૂ કરવુ.
જારીવિજારી, સ્ત્રી૦ પકડાય નહિ અથવા શક ન પડે તેવા વ્યભિચાર
જારૂ, ન૦ જારકર્મ, છિનાળુ
જારૂ, અ૦ જારી, ચાલુ
જાલ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જાળ ૨ છટકુ **કેશજાલ**–ગુથેલો ચોટલો **વર્ણજાલ**–મૂળાક્ષરો. **વૃક્ષજાલ**–ઝાડી 'ધૂમજાલ–'ધુમાડાનાગોટા **ભવજાલ**–દુનિયા.
જાલમ, વિ૦ (આ૦) ક્રૂર, જુલમગાર, નિર્દય.

૨ સહન ન થાય તેવુ, અસહ્ય, જુલમી
જાલિંદર, પુ૦ સાધુઓની એક જાત
જાલી, વિ૦ ક્રૂર, જુલમી નિર્દય ૨ સખત ૩ અસહ્ય
જાવઆવ, સ્ત્રી૦ જવા આવવાનો વહિવટ તે, પગરવ ૨ જવુ આવવુ તે, જાઆવ
જાવક, વિ૦ બહાર જતુ, બહાર મોકલવાનુ-રવાના કરવાનુ (કાગળ, હુકમ, વગેરે)
જાવક, સ્ત્રી૦ બહાર મોકલેલુ તે 'જાવકમાલ' ૨ ખરચ, ઉધારેલુ તે " નાણાની જાવક "
જાવક, પુ૦ લાલરગ 'ગજા સોળ ઓપીતો અગ, જાવક રાગ રૂડેરા રગ'-સામળ
જાવકબારનીશી, સ્ત્રી૦ ખાતાની બહાર મોકલવાના કાગળોની નોધપોથી
જાવજીવ, અ૦ જીદગી પર્યંત
જાવડભાવડ, અ૦ જેવુતેવુ, આછુપાતળુ 'ઓણુ તો વરસાદ જાવડભાવડ થયો છે ' ૨ તકલેદી, ફાસકુસિયુ, ન ટકાઉ
જાવત, અ૦ (સ૦ યાવત્) જ્યા સુધી
જાવતચદ્ર દિવાકરૌ, અ૦ સૂર્ય ચદ્ર તપે ત્યા સુધી, હમેશને માટે (દસ્તાવેજમા લખાય છે)
જાવતરી-ત્રી, સ્ત્રી૦ (જાયપત્રી) જાયફળ ઉપરની તીખી ને પોચી છાલ.
જાવરી, સ્ત્રી૦ ચોખા અને દાળનું પાણી (વૈદો તાવ ઉપર ખાવા માટે ભલામણ કરે છે), થોડા વખતમા પચી જાય તેવુ ખાણુ
જાવરૂ, વિ૦ જીર્ણ, ઝાઝી મુદત ટકે નહિ તેવુ, દોદળુ " કુભ કાચો કાયા જાવરી, જોઇને કરજો જતન " ૨ ઘસાઈ ગયેલુ ૩ નાજુક
જાવલી, સ્ત્રી૦ ખજુરીના પાદડાની સાદડી-ટાટુ
જાવળુ, વિ૦ જાવરૂ, દોદળુ, તકલેદી, જીર્ણ
જાવળુ, ન૦ કાજરી, છારુ, પાતળી રાખ
જાવુ, ક્રિ૦ જવુ તે " જાવાનુ જરૂર તો, તૈયારી તેની કાઇ કરો " ૨ જન્મવુ "એવા ચતુરાનન પકજ જાતા "-પ્રીતમ [તેવુ ૨ નવી દુનિયા
જાવેદાન, વિ૦ (ફા૦) હમેશનુ નિરતર નીભે
જાવેદાની, સ્ત્રી૦ (ફા૦) હમેશગી સર્વકાળ ૨ અનાશવતતા; છેડો નહિ તે, નિત્યતા.

જાસક, વિ૦ પુષ્કળ, જોઇએ તે કરતા વધુ
જાસકિયા, ન૦ જાહકિયાં, જુઓ
જાસવેણ, સ્ત્રી૦ જાસ્વદ, જાસુદ, એક ફૂલવેલ
જાસુદ, સ્ત્રી૦ એક જાતના ૨ગબેરગી ફૂલની વેલ, કલેશડીની વેલ
જાસુસ, પુ૦ (આ૦ જાસૂસ) સદેશા લઇ જનારો, કાસદ, ખેપિયો, ટપાલી. ૨ શત્રુનો છુપો ભેદ લાવી આપનારો, ચાર, બાતમીદાર, ગુપ્ત દૂત
જાસો, પુ૦ જાહો, જુઓ [ઘણુજ, અતિશય
જાસ્ત-સ્તી, અ૦ જોઇએ તેના કરતા વધારે,
જાસ્તી, સ્ત્રી૦ સખતાઇ, જુલમ, બળજોરી કરવી તે, બળાત્કાર
જાસ્વન્દ, ન૦ એક જાતનુ ફૂલ, ને તેનો છોડ.
જાહકિયાં, ન૦ પુષ્કળપણુ, અત્યતપણુ સૂચક શબ્દ
જાહેર, વિ૦ (આ૦ જાહિર) લોકને જાણીતુ એવુ, ખુલ્લુ, ઉઘાડુ, પ્રગટ, છાપેલુ, છતુ જાહેર થવુ—ઉઘાડુ-પ્રગટ કરવુ, સૌની જાણમા આવવુ જાહેરમાં આવવુ—પ્રસિદ્ધ થવુ લોકમા જાણીતા-પ્રખ્યાત થવુ.
જાહેરખબર, સ્ત્રી૦ સૌના જાણ્યામા આવે એવી ખબર ૨ સૌને રોશન થાય તેવો લખેલો કાગળ, જાહેરાત
જાહેરનામુ, ન૦ (આ૦ જાહિર્ + નામ:-પત્ર) સરકાર, કોઈ સસ્થા કે વ્યક્તિ તરફથી નીકળેલી એવી જુદા કાગળપર અથવા ન્યુસપેપરમા છપાયેલી જાહેરખબર, ઢઢેરો, પડો વગડાવવો કે સાદ પડાવવો તે, ચેતવણીનો લેખ તે.
જાહેરાત, સ્ત્રી૦ જાહેરખબર, નોટીસ [ચાહન
જાહેરાત, અ૦ જાહેરમા ઉઘાડે છોક, ખુલી રીતે,
જાહેલ, વિ૦ (આ૦) ઝટ તપી જાય-ચિડાઈ જાય તેવુ, આકળુ, ક્રોધી, ઉગ્ર, તુન્દમિજાજી
જાહો, પુ૦ (ફા૦ જાહ-ભપકો) ભપકો, દમાક ૨ જાસ્તી ગુજારનાર, આતતાયી, બહારવટિઓ ગામ-સરકાર ઉપર ચિઢાઈ લોકોના જાનમાલને ખરાબ કરનાર ૩ " હુ તમને ખરાબ કરીશ, તમારૂ ઘરબર બાળી નાખીશ, તમને મારી નાખીશ ' એવા શબ્દો બોલી યા લખી બીવરા-

વવુ તે ૪ જીવપર જોરાવરી કરવી તે
જાહોજલાલી, સ્ત્રી૦(ફા૦જાહ્ + આ૦જલાલ્) મોટાઇ, અધિકાર, પૈસો, વિદ્યા, ગુણ ઈ૦ નો દબદબો તે ૨ ભપકો, પ્રતાપ, વિભૂતિ, વૈભવ
જાળ, સ્ત્રી૦ (સ ૦ જાલ , માછલા, પક્ષી વગેરે પકડવાનો સુતળી અથવા દોરીનો આછો ગુથેલો એક ઘાટ ૨ વચમા વચમા ઝીણા કાણા એવુ વણતર તે, જાળી ૩ (લાક્ષણિક) ગુચવણ, જેમાથી ઝટ રસ્તો ન સુઝે તેવી અડચણ, કાદો પેચ, છટકુ ૪ ફસી જવાય તેવો બનાવ–પ્રસગ. ૫ જથ્થો,સમહ,પક્તિ ૬ કૂટબાજી ૭ ભમરડાની દોર [બચાવ, નરક્ષણ, રક્ષણ
જાળવણી, સ્ત્રી૦ જાળવવુ તે, સભાળ ૨ પાલન,
જાળવવુ, ક્રિ૦ સ૦ નાશ ન થાય તેવી રીતે સભાળી રાખવુ, સાચવવુ, બચાવવુ, રક્ષણ કરવુ, લક્ષ રાખીને કરવુ [ઝીણુ કપડુ
જાળવાળિયુ, ન૦જાળિયુ ૨ અગ દેખાય તેવુ
જાળાવાળા,વિ૦ આછુ–અગ દેખાય તેવા વણાટનુ ૨ જરી ગયેલુ, કતાઇ ગયેલુ
જાળાંઝાખરાં, ન૦ એક બીજા સાથે ગુચવાઈ ગયેલા ડાળાવાળા છોડવા, બાટવા વગેરે, જેમા કરોળિયાની જાળો વગેરે બાઝેલા હોય તે
જાળિયુ,વિ૦જાળીવાળુ,આછાવણાટનુ, જાળીદાર
જાળિયુ, ન૦ એક જાતની વનસ્પતિ એના પાદડાનો રસ છોકરાને વરાધ ઉપર પાવામા આવે છે, તેથી ઉલટી થાય છે ૨ છાપરામા કે ભિતમા અજવાળા માટે જે બાકુ તે, તિરકસ, ધુમાડિયુ, બલાડિયુ, મગરિયુ [ળીદાર ઘરેણુ
જાળિયો, પુ૦ કોટે પહેરવાનુ એક જાતનુ જા-
જાળી, સ્ત્રી૦ ઝીણા ઝીણા કાણાવાળુ જે ગુથણ તે ૨ ઉભા અથવા આડા ઉભા સળિયાવાળી બારી તે ૩ બાકા પાડેલા એવી ધાતુની તખ્તી "બારીની જાળી" ૪ પાળમા તથા ઉભા એ નરમા ફરતા બળદો ખાઇ ન શકે તેને સારૂ તેઓને મોઢે ઘાલી રાખલી કાણાવાળી જે ગુથેલી કોથળી તે, શિકી ૫ ભમરડાની દોરી તાર કે સળિયાનાવાડ,આનગે ૭ ગળણી ૮ કેરીમા ગોટલી થાય છે તે, જીણુ.
જાળીદાર, વિ૦ જાળીવાળુ.
જાળુ, ન૦કરોળિયો અને તેની જાતના જીવડાએ લાળના તતુઓની માખી મચ્છર, ઈ૦ પકડવાને કરેલી ગુથણી–જાળ તે, બાવુ ૨ આખના ડોળા ઉપર બાજતી છારી–પાતળુ પડ ૩ કજિયા કકાસથી કોઇને કામકાજ સુઝવા ન દે તે 'તેને ઓસાવીશ નહિ, તે તો કકાસનુ જાળુ છે" ૪ ખજુરી તાડના નવા પાતરા પરનુ જે પડ તે ૫ છોડ અથવા નાના ઝાડની ડાળીઓનુ ગુથાઈ રહેવુ તે ૬ ફાસો,પેચ,છટકુ ૭ ગુચ, ગુચવણ
જિગોડુ, ન૦ ઢોર, કુતરા, ઈ૦ ને વાળમા થતુ
જિંઘા, ન૦ નાના નાના માછલા [એક જીવડુ
જિંડવુ, ન૦ રોપ-છોડવાનુ બી હોય તેવુ ગોળ છોડાવાળુ ફળ, ડિડવુ, કાલુ 'કપાસ અશાણના જિડવા" ૨ જોડુ, ફળની જોડ, જોડકુ
જિકર, સ્ત્રી૦ (આ૦) હઠ, ઓસ, માથાઝીક ૨ ઘણુજ કરગરવુ તે, આજીજી કાલાવાલા ૩ ભાજગડ,રકઝક, તકરાર ૪ આશય,વાદ,તકરારની બાબત, મજકુર ૫ જીવ, અગત્ય, દમ, સત્વ
જિગર (જીગર), ન૦ (ફા૦) કલેજુ, કાળજુ. ૨ હૈયુ, દિલ મન ૩ પ્રાણ, પ્રિય 'પણ જિગર' તારા માટે તેની જરાકે દરકાર કરત નહિ'
જિજ્ઞાસા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જાણવાની ઈચ્છા આતુરતા, પૃચ્છા, જાણવાનુ મન થવુ ૨ શોધકબુદ્ધિ, પુછપાછ [શોધક,પૃચ્છક, પડપૃછિયુ
જિજ્ઞાસુ, વિ૦ (સ ૦) જાણવાની ઈચ્છાવાળુ;
જિણકી,સ્ત્રી૦તગતનીજનમેલીછોડી ૨ છોડી,છોકરી
જિણકો, પુ૦ નાનો બાળક, નાનો છોકરો
જિત, વિ૦ (સ૦) જિતેલુ-જિતાયુ હોય તેવુ, જિતકામ—જિત્યો છે કામ જેણે **જિત ક્રોધ**-જિતાયો છે ક્રોધ જેનાથી વગેરે એ શબ્દને છેડે જોડાયાથી ઉલટો અથ કરે છે **કામજિત**-કામે જેને જીત્યો હોય તે **સ્ત્રીજિત**—સ્ત્રીએ જેને જીત્યા હોય તે, સ્ત્રીને વશ હોય તે
જિત, સ્ત્રી૦ (સ૦) જય ફતેહ, ફાવવુ તે.
જિતવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ જિ) હરાવવુ, જયુ-

ફતેહ મેળવવી, પરાભવ કરવો ૨ સરતમા-રમતા કમાવુ ૩ પોતે વશ ન થતા સામાનેવશ રાખવુ ૩ ક્રિ૦ અ૦ ફાવવુ, પાર પડવુ

જિતેન્દ્રિય, વિ૦ (સં૦) જીતી છે ઇંદ્રિયો જેણે તે, શાત, સંયમી

જિદ્દ, સ્રી૦(આ૦) હઠ, આગ્રહ, તકરાર, જક

જિદ્દી,વિ૦જિદ કરનાર, તકરારી, હઠીલુ, આગ્રહી

જિન, પુ૦ (સ૦)અર્હંત, બુદ્ધ. ૨ ન૦ કપાસ લોઢવાનો મચો

જિનસ, સ્રી૦ જણસ.

જિન્દગાની, સ્રી૦ (ફા૦) જન્મારો, જીવનકાળ, આયુષ્ય ૨ જીવન, જિંદગી ૩ જીવન ગુજારવાની ગીતભાત તે

જિંદગી, સ્રી૦ (ફા૦) જીવનનો કાળ, જન્મથી મરણુ સુધીનો વખત ૨ જીવતચર્યા,આયુષ્યક્રમ, જીવન જોગવવાની રૂઢિ ૩ અસ્તિત્વ,ચૈતન્યાવસ્થા

જિમ, અ૦ જેમ (કવિતામા)

જિયાફ્ત, (સ્રી૦) ફા૦ ઉજાણી, મિજબાની

જિયાવર, પુ૦ વર રાજા

જિરવવુ, ક્રિ૦ સ૦ પચવવુ, હઝમ કરવુ,જેરવવુ

જિરાકેરી,સ્રી૦જીરૂ ભરેલી કેરી (અથાણાની)

જિરાયત, વિ૦ જરાયત, આકાશીઆ.

જિરાસાળ, ન૦ (સ૦ જિરક + **શાલી**–ચોખા) એક જાતની ઝીણા દાણાની ડાગર.

જિરિયા,વિ૦જીરાનો સ્વાદ-વાસઆવે તેવી (કેરી)

જિલ્લો, પુ૦ (આ૦) રાજના બંદોબસ્તને માટે દેશના પાડેલા ભાગમાનો દરેક ૨ ઇનસાફ માટે પાડેલા પ્રાત-ભાગ ૩ રાજધાનીના મુખ્ય શહેર સિવાયનો તાબામા રહેલો પ્રદેશ ૪ પોલીસને વહેચી આપેલા શેહેર–ગામના જે ભાગ તેમાનો એકેક લત્તો ૫ બે અથવા વધારે રાગ મળીને થયેલો એવો જે મિશ્ર–સંકર રાગ તે

જિવાઈ, સ્રી૦ જિંદગી ગાળવામા અડચણ ન આવે એવુ જે તે, આજીવિકા ચલાવવાનુ સાધન ગોઠવણ તે, રોટલા ખરચ ૨ નક્કી કરેલી આવક; પગાર, કાયમની મળેલી બક્ષીસ

જિવાત,સ્રી૦ નાના નાના જીવજતુઓનો સમૂહ તે; જીવડાં; સળવાથી જે જીવ પડે છે તે(ધાન્ય વગેરે),૨ ધામા પડતા જીવ,નાના મોટા કીડા,કૃમિ.

જિવાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ (પ્રાણી) બચાવવુ,ઉગારવુ ૨ પાળીપોષી મોટુ કરવુ, ઉછેરવુ. ૩ જીવતુ રાખવુ ૮ જીવ આપવો, સજીવન કરવુ

જિવારી, સ્રી૦તબલું, તાલ–ઠોક દેવાનું નરણુ.

જિવારો, પુ૦ જન્મારો, જિંદગી, જીવન

જિવાળ, વિ૦ (જિવ+વાળુ) જીવવાળુ, સજીવન, જીવતુ, ૨. તેજદાર, કૌતક–દમવાળુ. ૩ સુખી,લીલું,પાસે ધન હોય તેવુ.

જિહાન, સ્રી૦ દુનિયા, જગત

જિહવા, સ્રી૦ (સ૦) જીભ, જીભડી

જિહુવાગ્રે, અ૦ (સ૦) જીભની ટોચપર, પાઠે

જી, અ૦ વડીલ ઉપરીનુ માન તેમજ વિવેક બતાવવા વપરાતો પ્રત્યય.'પિતાજી, શેઠજી,સાહેબજી ૨ વિશેષનામની સાથે પણ જોડાય છે 'બાપુજી, બાળાજી, ૩. હાકબૂલ છે, એ અર્થમા પણ વપરાય છે ૪ હુકારાનો તાન ભર્યો ઉદ્દગાર, અદબથી જવાબ દેતા વપરાય છે ૫ સાસરિયાની સગાઇ બતાવનારો પ્રત્યય. 'કાકીજી'

જી, સ્રી૦મા,જેને પેટે અવતાર લીધો હોય તે;બા

જીઓ, અ૦(હિં૦) ઘણુ જીવો ને રૂડા કામ કરો એ અર્થમા વપરાય છે ૨ સાબાશ, વા વા

જીક, સ્રી૦ જક,હઠ, જીદ ૨ ઝીક,કસબ, જર

જીક, સ્રી૦ પત્થર ઉપર પછાડવુ તે ૨ ઘો

જીકવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝીકવુ, જુઓ

જીટ્ટ, ન૦ કાટાવાળુ ડાળખુ

જીતાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ જીતે તેમ કરવુ

જીતાવુ,ક્રિ૦અ૦હસાવવુ,જીત થવી

જીતેલા, ન૦ કમળની ગાઠો એ દવાના કામમા આવે છે

જીજાત, ન૦ (આ૦) સ્વર્ગ

જીજી, સ્રી૦ જી, બા, માતા ૨ દાદી નાની

જીજીબા–બેન, સ્રી૦ નણદ, વરની મોટી બહેન

જીજો, પુ૦ માનો બાપ, આજો ૨ બાપનો બાપ, દાદો.

જીટવું, ક્રિ૦ સ૦ ઝિટવુ

જીડવુ, ન૦ જિંડવુ ૨. સાથે જન્મેલા છોકરા તે

જીણુ, સ્રી૦ કેરીની અદરનું ગોટલીપરનું રૂવાટીવાળુ છોડુ–પડ છે તે, ઝીણુ.

જીતવુ, ક્રિ૦ સ૦ જિતવુ, ફાવવુ, સામાને હ- [રાવવો
જીદ, સ્ત્રી૦ જક, તકરાર, હઠ
જીન, ન૦ (ફા૦) ઘોડાની પીઠપર બેસવા સારૂ બનાવેલી ચામડાની એક તરેહની ગાદી, સાજ
જીન, પુ૦ શ્રાવક, જૈન ૨ કપાસ લોઢવાનુ યંત્ર ૩ મરીને ભૂત થયેલો મુસલમાન, ખવીસ [મીડી
જીનો, પુ૦ (ફા૦) દાદરબારી, અલગ કાઢેલી
જીભ, સ્ત્રી૦ (સ૦ જિહ્વા) પ્રાણી માત્ર માસના જે ચપટી પટી જેવા લોચા રૂપી અવયવવડે ખાય છે, પીએ છે, ચાટે છે અને અવાજ કાઢી બોલી શકે છે તે, જીહ્વા ૨ જીભની પેઠે લટકતી ધાતુની જે લગડી તે, લાળી. (ઘંટની જીભ) ૩ ઢોરની ગરદન પર લટકતી જાડી ચામડી ૪ બોલવુ, તે ભાષણ, વાચા **જીભ** ન હોવી–મુગુ હોવુ, બોલી ન શકવુ,બોલતા ન આવડવું **જીભ** હલાવવી–સહેજ–જરા બોલવુ ૨ ભલામણ કરવી **જીભ** ઉપડવી–બોલવા માડવુ ૨. છૂટથી બોલવુ, કહેવા હિમત આવવી **જીભ** આડી વાળવી–ટેકો આપવાને બદલે વચ્ચે વાકુ બોલવુ અજુકતુ બોલવુ, વિરૂદ્ધ બોલવુ **જીભ** કઢાવવી–થકવવુ, હેરાન કરવુ તોબા પોકરાવવી ૨ અચબો ઉપજાવવો **જીભ** ઘાલવી–ટુકી કરવી, બોલતા બધ થવુ, ગમ ખાઈ જવી, મર્યાદાસર બોલવુ, જપવુ **જીભ** છૂટી હોવી–ગાળો દેવાની ટેવ હોવી **જીભ** ટુકી થવી–બોલતા અચકાવુ, તોતળુ બોલાવુ,બોલી ન શકાવુ (મરતા મરતા) **જીભ** બધ કરવી–બોલતા અટકાવવુ ૨ ચુપ રહેવુ **જીભે** કાટા પડવા–(ગરમીથી અથવા તરસથી) જીભ લુખી પડવી **જીભનુ** છૂટુ બોલવામા અંકુશ વિનાનુ, અમર્યાદ ભાષણ કરનાર **જીભ** કરડી મરવુ–આપઘાત કરવો
જીભડી-લડી, સ્ત્રી૦ જીભ 'જીભલડી રે, તને, હરિ ગુણ ગાતા, આવડુ આળસ ક્યાથી રે'
જીભાજોળી, સ્ત્રી૦ તકરાર, આડી તેડી વાત, લવારી, બોલાબોલી, વાદ 'એને વારો કે મારી સાથે જીભાજોળ કરે નહિ'
જીભાળુ, વિ૦ અસભ્ય, ખરાબ, ભુડુ
જીભી, સ્ત્રી૦ જીભના આકારનો વહાણનો આગળનો ભાગ ૨ દેશી વહાણોમા ત્રણ સઢ હોય છે તેમાનો વચલો સઢ તે ૩ ઉલ, દાતણ કરતા જીભ ઉપરથી મેલ ઉતારવાની પટી
જીમૂત, પુ, (સ૦) પર્વત ૨ વરસાદ, મેઘ
જીરણ, વિ૦ (સ૦ જીર્ણ) છેકજ જુનુ થઈ જઇ ખવાઇ ગયેલુ (વસ્ત્ર, લાકડુ, કાગળ વગેરે)
જીરણતાવ, પુ૦ જીર્ણજવર, માલમ ન પડે તેમ શરીરમા રહેતો તાવ [વેઠવુ, સાખવુ, ખમવુ
જીરવવુ, ક્રિ૦ (સ૦) પચવવુ હઝમ કરવુ ૨
જીરૂ, ન૦(સ૦)રસોઇનો મસાલો,એક જાતના બી
જીર્ણ વિ૦ (સ૦) ખખળી-ઘસાઈ ગયેલુ, જરજર થયેલુ ૨ જુનુ, ફાટુ તૂટુ ૩ લચી ગયેલુ
જીર્ણોદ્ધાર, પુ૦ (સ૦) જુના ખખળી ગયેલાની મરામત કરવી તે, સમરામણી ધર્માદા આશ્રમો અને દેવસ્થાનોની મરામત, સારોદ્ધાર
જીલબ્બે, અ૦ તાબે, અતિશય વશ–તાબે હોય તેમ, કહે તેમ કરે તેવી હાલત હોય તેમ
જીવ, પુ૦ (સ૦) જે ચૈતન કે શક્તિ વડે પદાર્થ આપોઆપ મોટા થાય છે–હાલવા ચાલવા વગેરે કામો કરે છે તે, શરીર અને તેમાનુ ચૈતન જે હાલતમા એકઠા કામ કરતા રહે છે તે, પ્રાણ આત્મ, અસુ ૨ જ્ઞાનથી જોતા શરીરથી જુદુ પણ મળી ગયેલુ દેખાતુ ઇશ્વરને અંશ રૂપ માનેલુ જે ચેતન તે (અહી જીવ જીવાત્મા કહેવાય છે) ૩ જીવ ચૈતનવાળો જે પદાર્થ તે, પ્રાણી ૪ જે વડે જીવો-પ્રાણી જીવે છે તે આધાર, જીવન ૫ જીવજતુ, છેક નાના પ્રાણી ' કીડા, પતગીઆ વગેરે " ૬ ઉપયોગમા આવે–લાભ કરે તેવો વસ્તુમા રહેલો તેનો જે-ગુણ તે, રસ દમ,શક્તિ તેજ ૭ ધ્યાન, લક્ષ, ઇચ્છા પુર્વક મડયા રહેવુ તે ૮ પૈસો, પુંજી દોલત ૯ જીવના સરખુ વહાલુ માણસ ૧૦ ઈચ્છા મરજી ચાહના મન ૧૧ નજર **જીવ** અડધો થઇ જવો–હરખાઈ જવુ, આતુર બનવુ ૨ બાવરા બનવુ **એક જીવ** થવુ–મળતા થવુ, મન મળવા, એક દીલ થવુ **જીવ** દઈ કરવુ–એકચિતે–ધ્યાને કરવુ **જીવ** ઠેકાણુ

ન રહેવો–ચિત્તનુ ભમી જવુ ગભરાવુ જીવ ઠરવો –નિરાત થવી, સતોષ થવો જીવ ચાલવો–હિમત થવી. જીવ બગડવો–શરીરે અસુખ થવુ, તબિયત બગડવી જીવથી મારવુ–ઠાર મારવુ, કઇપણ જીવવાની આશા ન રહે તેવુ મારવુ જીવ થવો–પુજી થવી, પૈસો એકઠો થવો જીવથી જવુ–મરવુ, પોતે જાતેજ મરી જવાય તેમ કરવુ જીવ લાગવો–ધ્યાન લાગવુ ૨ પ્રેમ થવો, મન થવુ જીવ લેવો–મારી નાખવુ ૨ દુ ખ દેવુ સતાવવુ જીવ બાળવો–ચિંતા કરવી ૨ અદેખાઈ કરવી (ઉચાટને લીધે) જીવ અદ્ધર લટકી રહેવો–કોઇ ઇચ્છિત વસ્તુની પ્રાપ્તિ માટે અધીરા થવુ જીવ આપવો–અગ તોડીને કામ કરવુ ૨ દુ ખ–જુલમથી આપઘાત કરવા તૈયાર થવુ ૩ કુરબાન થવુ, વ્હાલાને માટે ભોગ આપવો, આતુર રહેવુ જીવ ઉડી જવો–(ખોળિયામાથી) મરી જવુ ૨ એકાએક બાવરા થવુ, ફાળ પડવી, ધાસકો પડવો જીવ ઉચો થવો–ધ્યાન જતુ રહેવુ, દિલ ન લાગવુ, ચિંતાતુર થવુ જીવ એક છે–ઐક્ય છે " મારોને તેનો જીવ એકછે માત્ર દેહ જૂદા છે " જીવ કાઢવો–જીવ આપવો, મરવુ ૨ અતિશય આગ્રહ કરી થકવવુ, કાયર કરવુ, પાછળ લાગવુ, સંતાપવુ, કટાળવુ, કટાળો આપવો જીવ ખાટો થવો–દિલગીર થવુ ઉત્સાહ જતો રહેવો જીવ ખાવો ચીઢવ્યા કરવુ, ખૂબ કટાળો આપવો, સતાપવુ, પાછળ લાગવુ સતાવ્યા કરવુ જીવ ગતે જવો–જીવની સદ્દગતિ થવી, મોક્ષે જવુ જીવ ઘેરાવો–મન મળવુ, સ્નેહ થવો મન એક થવા 'તમે મારથી મોટા ને આપણો જીવ ઘેરાયેલો નહિ તેથી મારી જીભ ઉપડી નહિ" જીવ ચગડોળે ચઢવો–આકુળ વ્યાકુળ થવુ, ગભરાવુ, અજપો થવો ૨ બુદ્ધિ–અક્કલ ખોવી, મર્યાદા બહાર જવુ જીવ જતો રહેવો–લાગવુ, અદેખાઈથી ન રુચવુ, જીવ જવા જેટલુ દુ ખ થવુ જીવ જોવો–પાણી જોવુ, પરીક્ષા કરવી, કસી લેવુ જીવ ઝાલ્યો ન રહેવો–તૃપ્તિ ન થવી. ૨ મન ઉપરનો અકુશ જતો રહેવો. જીવ ટાઢો પડવો –નિરાત થવી, શાત થવુ, સતોષ વળવો: જીવ ટુકો થવો–કરકસરિયુ થવુ, કજુસ થવુ જીવ ઠરવો–નિરાત થવી, ઠડક થવી, ગભરામણ દૂર થવી, શાત થવુ જીવ ઠેકાણે પડવો–નિરાત થવી, જીવ ઠરવો, આત્માને સતોષ થવો. જીવ ઠેકાણે રાખવો–સાવધ રહેવુ, એક ચિત્ત થવુ, ચિત્ત સ્થિર રાખવુ, ખબરદાર–હોશિયાર રહેવુ જીવ તલપાપડ થઈ રહેવો–અધિરાઇ ઉત્પન્ન થવી,બહુ આતુર થવુ એક પગે થઇ રહેવુ, ઉતાવળુ–અધીરૂ બનવુ, જીવ તાળવે ટગાવો–જીવ અતરિયાળ રહેવો જીવને ગભરાટ ઉપજવો, મન ન ચોટવુ, જીવ તોડી નાખવો–ઘણી જ મહેનત કરવી, ૨ આતુર રહેવુ, સ્નેહથી, તલસવુ, ટળવળવુ ૩ ઘણુજ ચહાવુ, કુરબાન થવુ, ૪ મન લગાડીને કામ કરવુ જીવ નીચો બેસવો–શાતિ વળવી નિરાત થવી, જીવમા જીવ આવવો, ઠડુ પડવુ, ઉભરો શમવો જીવને જનાખ નીકળી જવી–મહા મુશીબત પડવી, જીવ નીકળી જવા જેટલી મુશ્કેલી પડવી, જીવ પડીકે બધાવો –એકાએક તાલાવેલી થવી, ચટપટી થવી ૨ એકાએક ગભરાટની સાથે જીવ ઉચો થવો, ઉદ્વેગ થવો ગભરાઇ જવુ જીવ બળવો–ચિંતા થવી, ૨ કોઈનુ દુ ખ જોયાથી દયાની લાગણી થવી ૩ અદેખાઈ થવી જીવ ભડકે બળવો–અદેખાઇ–શોક–ચિંતા કે એવી કોઇ મનની લાગણીથી કાળજુ ચરચર બળવુ, કાળજુ બળીને ખાખ થવુ જીવ ભરાઇ રહેવો–વાસના ભાવના રહેવી, જીવ વળગી રહેવો ' પાવલીની ધૂળ જેવી વિસાતમા તારો જીવ ભરાઇ રહ્યો. ' જીવ લઇને નાસવુ –ધારતીનુ માનુ ઘણીજ ઉતાવળથી દોડવુ બીકમાથી નાસી છુટાય એવી ત્વરાથી નાસી છુટવુ જીવ લબુક લબુક થવો—ગભરાઇ જવુ, ગાભરા બનવુ પોતિયા છુટી જવા, જીવ લપ લપ થવો જીવ લેવો—મારી નાખવુ ૨ ખીજવવુ, પાછળ લાગી કાયર કરવુ ૨ અત્યત આગ્રહથી માગવુ, સંતાપવુ, થકવવુ ખતે પડવુ. જીવ સટોસટનુ–જીવ જોખમાય એવુ;જીવના જોખમનુ

જીવપર આવવુ- ઘણા આવેશથી કોઇના પર તૂટી પડવુ જીવ જોખમાય એવી સ્થિતિએ આવી પહોચવુ **જીવમાં જીવ આવવો**—ભય ટળવાથી સતોષ થવો, ચિ તા મટવાથી જીવને ટાઢક વળવી, નિરાત વળવી,મન ઠેકાણે બેસવુ **જીવતી ડાકેણ**-ડાકેણ જેવા સ્વભાવ ને રૂપની અને મેલી વિદ્યા જાણનારી સ્રી ૨ ડાકેણની પેઠે વળગેલી છૂટે નહિ એવી દુષ્ટ સ્રી.**જીવતુ પાણી કાઢવુ**—પાતાળ ફોડી પાણી કાડવુ **જીવતુ મારવુ**—દુર્દશા કરવી, ભારે સ કટમા નાખવુ, **જીવતો લાળો**—ઉનો ધીકધીકતો લાળો **જીવતો જાગતો**—જીવતો અને વળી સાવધ

જીવજન્ત-ન્તુ, **ન૦** છેકજ નાનુ,પ્રાણી, ક્ષુદ્રજ તુ, જિવડુ કીડો, એરુ ઝાઝર [અસ ત પ્રિય

જીવજાન, **વિ૦** જી દગી જેટલુ વહાલુ, કિમતી,

જીવડુ, **ન૦** નાનો ક્ષુદ્ર જીવ, જિવાન

જીવડો, **પુ૦** જીવ ૨ કીડો

જીવણ, **ન૦** જીવનાધાર, વહાલો 'જીવણ જમવાને આવજો,મારે દસરાનો છે દહાડો રે '(કૃષ્ણ માટે ગોપીઓથી યોજાયલો શબ્દ) [પર્યંત

જીવત જાગત, **અ૦** જીવેને જાગે ત્યા સુધી હયાતિ

જીવણજી, **પુ૦** ધણી, પતિ, વહાલો [રવો તે

જીવતચરા, **સ્રી૦** જીવતા પોતાના ક્રિયા-વરો ક

જીવતદાન, **ન૦** મરણમાથી ઉગારવુ તે, ઘાતમાથી બચાવવુ તે [અવતાર ૩ જીવવુ તે

જીવતર, **ન૦** જી દગી, જનમારો, ભવ ૨ મનખો

જીવતુ, **વિ૦** હાલતુ ચાલતુ, જીવવાળુ ૨ જેમા પ્રાણ, તેજ, ઇ૦ જીવપણાનો સ ચાર હોય તેવુ ' જીવતુ ઝાડ-ફોયલો ' ૩ અખૂટ, વહેતુ ૪ તેજદાર, જાગતુ ૫ લાયક, ઉમદા ૬ મજબુત **જીવતુ કરવુ**—જાગ્રત કરવુ તાજુ કરવુ ૨ જગાડવુ, તેજ કરવુ સળગાવવુ **જીવતો મુઓ**-જીવવા છતા મુઆ જેવો [રાખવી તે

જીવદયા, **સ્રી૦** અહિ સા ધર્મ, પ્રાણી ઉપર દયા

જીવન, **ન૦** [સ ૦] જીવ-પ્રાણ રાખી રહેવુ તે, જીવવુ તે ૨ જે સાધને જીવતુ રહેવાય તે, આજીવિકા, ગુજરાન, ગુજારો નિર્વાહ ૩ જે વસ્તુવડે બીજી વસ્તુ ટકી શકે છે તે " દીવાનુ જીવન તેલ, અગ્નિનુ જીવન લાકડુ " ૪ પાણી, ઉદક ૫ જીવતર, જિ દગી, આયુષ્ય. ૬. પ્રિયજન, જીવ જેવુ બીજુ જે પોતાનુ તે

જીવનગાળો, **પુ૦** ગુજરાન કરવાનુ સાધન, જીવનનો આધાર

જીવ ત, **વિ૦** (સ ૦) જિવતુ, જીવવાળુ ૨ જાગતુ, બળતુ, ૩ તેજ

જીવ ન્મુ, **વિ૦** (સ ૦) મુવા પછી નહિ પણ જીવતાજ બ્રહ્મજ્ઞાન થઇ જન્મ મરણથી, ત્રિવિધ તાપથી મૂકાયેલો-છુટેલો એવો પ્રાણી

જીવલગ, **વિ૦** જીવની સાથે લાગેલુ, જેમ શરીરને જીવ એકઠા છે તેવુ, ઘણુજ વહાલુ, પ્રાણપ્રિય

જીવવુ, **ક્રિ૦ અ૦** સજીવ-રહેવુ, જીવવાળુ હોવુ મરણ ન થવુ હયાત રહેવુ ' જીવ્યો નર તે જાણ, સ્વજનને જેણે તાર્યા "—**પ ચત ત્ર** ૨ નાશ ન પામતા ટકવુ, ઉગરવુ, બચવુ ૩. ઉછરવુ, વધવુ ૪ શ્વાસ લેવો [મુશ્કેલ

જીવસટોસટ, **વિ૦** જીવ જોખમાય તેવુ, બહુ

જીવહત્યા, **સ્રી૦** જીવની હત્યા, પ્રાણીની હિ સા

જીવા, **સ્રી૦** શાસ્ત્રના પાનામા ઉપલાને હેઠલા ભાગમા કોરી મૂકેલી જગા (જૈન)

જીવારો, **પુ૦** જીવાઇ

જીવાત્મા, **પુ૦** જીવ, ચેતન, દેહમા રહેલો જે જીવ તે, હુંપણાને માનનાર ૨ કર્મ કરનાર ને ભોગવનાર જીવ તે, માયાના આવરણવાળો આત્મા

જીવાળ, **વિ૦** સજીવ હોય તે, જીવતુ ૨ કૌવત પાણી-દમ-તેજવાળુ [નની તજવીજો,ઉદ્યોગ

જીવિકા, **સ્રી૦** (સ ૦) જીવન, જીવતર, ગુજરા

જીવિત, **વિ૦** (સ ૦) જીવતુ ૨ જીવન

જીવી, **વિ૦** (સ ૦) જીવવાળુ ૨ ગુજરાનને માટે બીજાનો આધાર રાખનાર ૩ જીવ,પ્રાણી

જીવી સ્રી૦ મુજ ઈ નો ખાટલો ભરતા વચમા જે બે સેરો વારા ફરતી મુડાડે અને તારે છે તે એ ચીરામા નહિ પણ બે સાથે જોડકુ રહે છે

જીવેજાન, **વિ૦** જીવના જેવુ વહાલુ, જીવની સાથે લાગેલુ, જીવલગ, પ્રાણપ્રિય.

જુઆળ, પુ૦ ભરતી, વીળ, પાણીનુ ચઢવુ તે
જુઇ, સ્રી૦ (સ૦ યુતિકા) એક જાતના સુગધીદાર ફૂલ અથવા તેનો છોડ
જુઓ, પુ૦એક જીવડુ જુઓ ૨ જુગાર, દ્યત
જુક્તી સ્રી૦ (સ૦ યુક્તિ) કરામત કળા, તદબીર, હિકમત ૨ ઉપાય, ઇલાજ યોજના.
જુખામ, ન૦ સળેખમ
જુગ, પુ૦ (સ૦યુગ) લાબો કાળ ૨ કાળ,સમય (કૃત, ત્રેતા, દ્વાપર, ને કલિ એ ચાર જુગ કહેવાય છે) ૩ એ ચારે મળીને થતો સમય તે, ૪ જોડુ, જોડ, બે ૫ સોક્ટાની રમતમા સાથે મળી જોડેજ ચાલનારી બે સોકટી તે
જુગજુગ, અ૦ (યુગાનુયુગ) ઘણા એકજુગોમા, ઘણા લાબા કાળ સુધી, એક પછી એક યુગમા
જુગટુ'. ન૦જુગાર, દ્યૂત, સટ્ટો. [જન્મમા.
જુગત, સ્રી૦ જુકતી, કળા, ખેલ, દાવ ૨ વિ૦ એકઠુ, સાથે હોય તેવુ ૨ ઘટતુ, માફક, અનુકૂળ
જુગતો સ્રી૦ જુક્તિ 'દેહ તારી નથી, જો જુગતે કરી,રાખતા નવ રહે નિશ્વે જાયે-"નર
જુગતુ, વિ૦ (સ યુક્ત ઘટતુ, અનુકૂળ, માફક
જુગત બા, સ્રી૦જગદ બા,જુઓ [બધ બેસતુ
જુગદીશ, પુ૦ જગદીશ, જુઓ
જુગમ, ન૦ (યુગમ) જોડી, જોડુ
જુગલ, ન સ્રી૦ [યુગલ] સાથે-જોડાયલા એવા બે ૨ જોડી, જોડ, જોડુ, જુગલ સ્વરૂપ-સ્રી પુરૂષ સજોડે-સાથે હોય તેવુ [સટોરિયુ
જુગટિયું, ન૦ દ્યૂત, જુગટૂ ૨ વિ૦ જુગારી,
જુગલકિશોર, વિ૦ કિશોર વયના બે, જુવાન દપતી, વહુવર
જુગાર, પુ૦ (સ૦ દ્યુતકાર) પૈસા રૂપિયા પણ તરીકે મૂકી હારજીતની સરતવાળી રમત તે, દ્યૂત, જુગટુ, જુવુ સટ્ટો, આપલેનું સાટુ કરી કરેલો ઉપલક સોદો. [ધધો કરનાર
જુગારી, વિ૦ જુગાર રમનાર, જુગારના જેવો
જુગોજુગ, અ૦ જુગજુગમા, ભવોભવ, સદૈવ, જાવેદાન [૨ ચાલાકી
જુગાઈ સ્રી૦ જબરાઇ, બળજોરી, બળાત્કાર.
જુખું, વિ૦[ફા૦] જબરૂ, લઠ ૨.ચાલાક, ચતુર
જુફવુ, ક્રિ૦ અ૦ બેઠા બેઠા ઉંઘવુ-ઝોકા ખાવા.
જુજવી, વિ૦ (આ૦) જુજ ૨ નકામુ નજીવુ
જુજવુ, વિ૦ જુદુ જુદુ, નોખુ નોખુ, અલગ
જુઠ, સ્રી૦ અસત્યતા, જુઠુ તે.
જુઠડુ વિ૦અસત્યવાદી,જુઠુ બોલનાર. [એટેલુ તે
જુઠણ, નિ૦ ખાતા વધેલુ તે, છોડયુ, છડામણ,
જુઠણ, પુ૦ ભવાઇમા જુઠુ જુગતું પણ સમયને અનુસરીને બોલનારો, વિદુષક, મસ્કરો. લૌઓ
જુઠાણુ, ન૦ જુઠુ એવુ જે કઇ તે, અસત્ય ૨ ઠગાઈ, મિથ્યાપણુ, ખોટારુ; ઠગાઈ
જુઠાબોલુ, વિ૦ જુઠુ બોલનાર, અસત્યભાષી
જુઠુ, વિ૦ ખોટુ, અસત્ય ૨ બનાવટી કલ્પિત, ખોટુ, ૩ એઠુ, અજીઠુ
જુઠુ, ન૦ જુઠાણુ, લબાડીપણુ. ૨ ઢોગ.
જુઠેજુઠ, અ૦ખોટેખોટુ, નરદમ-સાવજુઠુ એવુ
જુઠો, પુ૦ જુઠુ બોલનારો.
જુડી, સ્રી૦ એકઠા બાધેલા રેસા, ડાળિયો વગેરે તે
જુડો, પુ૦ ઘણી ચીજોનો બાધેલો જથો,ઝુમખુ, સમૂહ ૨ અબોડો, વાળનો બાધવા તે, જટાજૂટ
જુત, વિ૦(યુત) જોડે હોય તેવુ જોડેલુ.૨ વાળુ.
જુતિયા, ન૦ પગરખાં; જુના ખાસડા-ટપટપિયા ૨ સખત બોલનો ઠપકો દેવો તે, ટપલો, મહેણુ જુતિયાં મારવા-સખત શબ્દોમા ઠપકો દેવો ૨ ખાસડાનો માર મારવો
જુતી સ્રી૦ પેજાર પગરખી, હલકી મોજડીઓ
જુતીખોર, વિ૦ ખાસડાખાઉ, નઠોર ૨. જ્યારે ઠપકો મળે ત્યારેજ સમજે તેવુ
જુતુ, ન૦ ખાસડુ, પગરખુ, જુના ટપુસિયા જોડા ૨ અપમાન સાથે ના પાડવી.
જુથ, ન૦ ટોળુ, જૂથ.
જુદાઇ, સ્રી૦ જુદાગીરી, જુદાપણુ. ૨. વિયોગ. ૩ ભેદ, અતર, પડદો, ભિન્નભાવ
જુદુ, વિ૦ (ફા૦જૂદ) છુટુ, વેગળુ, નોખુ, પૃથક, ભિન્ન અલગ ૨. અન્ય બીજુ, ઓર
જુધ ન૦ (યુદ્ધ) લડાઇ સંગ્રામ. ૨ વઢવાડ, મારામારી, અસલનું, આગલુ

જીનુ, વિ૰વપરાયલુ, ઘસાયલુ, જીર્ણ. ૨ આગલા વખતનુ
જીનુ ખખ, વિ૰ ઘણુજ જુનુ—છેક ઘસાઇ ગયેલુ અતિવૃદ્ધ [યેલુ, ફાટયુ તૂટયુ
જીનુ પુરાણુ, વિ૰ જુનુ ઘણુ વપરાયેલુ, ઘસા-
જીનોપાપી, પુ૰ ઘણા દહાડાના વહિવટવાળો—અનુભવી, ખુણા ખોચરાની વાત જાણનારો, ૨ ઘણા જણના પાપ-કાવતરા જાણનારો
જીબાન (જીબા), સ્ત્રી૰ જીભ ૨ બોલી
જીબાની, સ્ત્રી૰ જબાની, સાક્ષી
જીમખુ, ન૰ ઝુમખુ, [એકદર કુને
જીમલે–હ્લે, અ૰ (આ૰ જીમલ) બધુ મળીને
જીમલો, પુ૰ (આ૰ જીમૂલ) જુદી જુદી ઘણી રકમો મળીને થએલી સખ્યા તે સરવાળો, એક દર આકડો, બેરીજ, મેળવણી
જીબીલી, સ્ત્રી૰ (અ૰) હરખનો ઉત્સવ, રાજ્ય પ્રાપ્તિ ૪૦ નો પચાસમા વર્ષનો ઉત્સવ તે
જીમલ્લો, પુ૰ કુલ રકમ, સરવાળો
જીમેરાત, સ્ત્રી૰ ગુરુવારની રાત, મોટી બદ ગીનો દિવસ
જીમ્મો, પુ૰ (આ૰ જીમ્મ) જોખમદારી, જવાબદારી,આપેલો વિશ્વાસ પાળવાનો ભાર–બોજો
જીરત–રિયત, સ્ત્રી૰ (આ૰) છાતી, હિંમત વૈર ૨ રામ, હોમ
જીલમ, પુ૰ (આ૰ ઝુલમ) જબરજસ્તી સખતાઈ બળાત્કાર, જોરાવરી,બરજોરી ૨ મત્તાનો દોર ચલાવવો તે,અન્યાય, અધર્મ [પિડક
જીલમગાર, વિ૰ જુલમ કરનાર જુલમી, પ્રજા
જીલમાટ, સ્ત્રી૰ જુલમ, જબરજસ્તી
જીલમી, વિ૰ જુલમ કરનાર ૨ જેમા જુલમ ચાલતો હોય તેવુ ૩ નિર્દય કઠોર
જીલાઇ, પુ૰ (અ૰) ઈસ્વીસનનો સાતમો મહીનો
જીલાબ, પુ૰ (ફા૰ ગુલ+આબ) જેથી ઝાડા થાય તેવુ ઓસડ રેચ, વિરેચન ૨ દસ્ત, ઝાડા થવા તે **જીલાબ** આપવો–ગભરાવવુ લે મેલ થાય તેમ કરવુ
જીલ્ફા ન૰ (ફા૰) વમણાપર લટકતી આકડા ૨ વાળની લટો તે, વાળના ગુચ્છા કાકપક્ષ
જીવતી, સ્ત્રી૰ (સ૰ યુવતિ)નારી, જુવાન સ્ત્રી
જીવા, પુ૰ ગલીચ જગોમા પાકતા એક જાતના જીવડા ૨ જુગાર દ્યૂત
જીવાખાનુ, ન૰ જ્યા જુગાર રમાતો હોય તે, ઠેકાણુ ૨ જ્યા જુવા હોય તે ઠેકાણુ, ઢોરનો તબેલો–કહોડિયુ
જીવાખોર, વિ૰ જુવુ રમનાર જુગારી
જીવાન, વિ૰ તરુણ જવાન ૨ ખીલેલુ મજબુત બાધાનુ અને ઉત્સાહવાળુ ૩ ઉમ્મરે આવેલુ ૪ ઉમરવાળુ પણ સ્થિર વિચારનુ નહોય તેવુ પાકી સમજ વગરનુ ૫ પુ૰પુરૂપ જન,માણસ
જીવાનજોદ્ધ, પુ૰ ભરજુવાન મજબુત કદાવરને ઉત્સાહવાળુ માણસ
જીવાની સ્ત્રી૰ જોબન તરૂણાવસ્થા યુવાવસ્થા **જીવાનીનો** વખત—તરૂણાવસ્થા **જીવાનીનુ** જોર-યુવાવસ્થાનો તોર
જીવાર, પુ૰ જુહાર, જુઓ
જીવાર, સ્ત્રી૰ એક જાતનુ ધાન્ય [ફણગા તે
જીવારા, પુ૰ જવારા ધાન્યના નાના ને નવા
જીવારી, પુ૰ જુગારી, દ્યૂત રમનાર
જીવારુ, ન૰ જુદુ ઘર નવુ માડેલુ ઘર નવો ગૃહસ્થાશ્રમ ૨ દ્યૂત જુગાર
જીવાળ, પુ૰ ભરતી ઓટ "અમાસ ને પૂનમે મોટા જુવાળ આવે છે"
જીવુ૦ ન૦ જુગાર, જુગટુ દ્યૂત
જીવો, પુ૰ (સ૰ યૂકા) ઢોરના શરીર ઉપર થતી જૂ ઢોરોના તબેલામા મતગચળામા થતો એક છ પગો જીવ
જીસરી, સ્ત્રી૰ ગાડીનો જે ભાગ બળદોની ખાધ-પર મૂકવામા આવે છે તે ૨ ભાર બોજો "હવે ઘરની જુસરી તારે માથે છે"
જીસ્સા, પુ૰ (આ૰ જુસ્સ) લાગણીનો ઉછાળો, મનનો ઉભરો લાગણી મનોવિકાર જોશ બળ, ૨ ઝનન ઝાળ ૩ સપાટો સુસવાટો ૪ ઇચ્છા, લાલસા હવસ
જીહાર, પુ૰ વણિકોમા એક બીજાનો મેલાપ થતા

વિવેક ભર્યા વંદનમા વપરાતો ઉદ્‌ગાર, નમન, સલામ, પગે પાગણુ

જુહાર પટોળા, ન૰ બેસતા વર્ષે સારા વસ્ત્ર પહેરી સગાવહાલાઓની પરસ્પર ભેટ લેવી તે ૨ એ દહાડે જમાઇને સાસરે જમવા તેડે છે

જૂ, **સ્ત્રી૰** (સ૰ યૂકા) પરસેવો ને મેલને લીધે વાળમા અથવા લુગડામા જે ઝીણો જીવ થાય છે તે ઇંડા તે લીખ કેહેવાય એની બે જાત હોય છે કાળી અને ધોળી. ચામડીને વળગી રહે નારી ગોળ જૂને ચામજૂ કહે છે

જૂઇ, **સ્ત્રી૰** એક જાતની ફૂલવેલ

જૂજવુ, **વિ૰** જુદુ અલગ, નોખુ [મરવુ

જૂઝવું, **ક્રિ૰અ૰** લડવુ, યુદ્ધ કરવુ રણમા પડીને

જૂટ, **ન૰** સમૂહ, કલ્લો જુડો (વાળનો)

જૂડ, **ન૰** ઝૂડ મગધર ૨. બળાત્કારે પણ વછૂટે

જૂત, **ન૰** બળદની જોડ [નહિ તેવુ પ્રાણી

જૂતવું, **ક્રિ૰ સ૰** જોડવુ [વગરનુ

જૂજ, **વિ૰** થોડુ, જરા, સહેજ. ૨ હલકુ, વિસાત

જૂન, **પુ૰** (અં૰) અંગ્રેજી વર્ષનો છઠ્ઠો મહિનો

જૂમ, **સ્ત્રી૰** કેફથી ઉસકેરાયેલી હાલત, ઝૂમ, જોમ, આંધળો ઉત્સાહ [ધિપવુ

જેંસલો, **પુ૰** બળદ પલોટવાનુ બે પાખાનુ લાકડુ

જે, **સ૰** દર્શક સર્વનામ,વસ્તુને દેખાડી તેનો બીજા સાથે સબધ બતાવે છે જેની સાથે તે આવે છે

જે, **અ૰** વાક્યના બે ભાગને અથવા બે અર્થ ને જોડે છે જે કે ના અર્થમા અવ્યય રૂપે વાપર્યો હોય ત્યારે પછવાડે તે આવે નહિ

જે, **સ્ત્રી૰**જય,ફતેહ, જિત ૨ જય થાઓ એવો આશીર્વાદાત્મક ઉદ્‌ગાર. ૩ નમસ્કાર–વંદનાત્મક ઉદ્‌ગાર. જે નારાયણ-ધમાયનમ પડી ભાગવુ

જેગોપાળ, **પુ૰** એક બીજાને મળતી વખત એ શબ્દ બોલાય છે (વૈષ્ણવ–વાણિયાઓમા)

જેજેકાર, **પુ૰** જયજયનો ઉદ્‌ગાર, વખાણ; સરસ્વરા પાર પડવું તે, પૂર્ણ થઇ રહેવુ તે

જેજેવંતી, **સ્ત્રી૰** એક રાગણી ૨ એક જાતની

જેજે, **અ૰** દરેક, પ્રત્યેક. [વેલ

જેટલુ, **વિ૰** સંબંધી અર્થમા માપ–વજન દેખાડે છે ' જેટલો ગોળ ઘાલશો તેટલુ ગળ્યુ થશે. ' ૨. સંખ્યા પણ બતાવે છે "વર્ગમા જેટલા (છોકરા) હોય તેટલાને મોકલજો." **જેટલો બહાર છે તેટલો અંદર છે**—બહુ પહોંચેલ છે

જેટલે, **અ૰** જેટલાના અર્થમા અંતર–છેટુ બતાવે છે, અમુક હદ હોય તેમ ' પાણી જેટલે ઉંચેથી આવતુ હોય તેટલે ઉંચે પાછુ ચઢી શકે ' ૨ જે સમયે, જેવારે,કર્મ થતુ હોય તે વખતે. ' મહિપતિ આવે છે જેટલે, સભા સકળ બોલી તેટલ ' **જેટલે લગી–સુધી**—જ્યા સુધી, જ્યા લગણ.

જેઠ, **પુ૰** (સ૰ જ્યેષ્ઠ) વરનો મોટો ભાઈ ૨ (સ૰જ્યેષ્ઠ) સંવત વરસનો છઠ્ઠો મહિનો.૩ **વિ૰** મોટુ, પૂર્વે જન્મેલુ [તે. ૨. વિ૰ મોટુ

જેઠાણી, **સ્ત્રી૰** જેઠની–વરના મોટા ભાઈની વહુ

જેઠી, **સ્ત્રી૰** જેઠ મહિનાની પૂનેમ.

જેઠીપુત્ર,**પુ૰**વડો છોકરો, પહેલા ખોળાનો છોકરો

જેઠીમધ,**ન૰**(મધુ + યષ્ટિ) એક જાતના ઝાડનું ગળચટુ લાકડુ–છોડુ એ ઓસડમા કામ આવે છે

જેઠીમધનોશીરો, **પુ૰** જેઠીમધના મૂળનો શીરો. એક ઔષધ છે [હિણુની એક જાત.

જેઠીમલ, **પુ૰** વડો મલ, પ જાબી મલ. ૨. પ્રા-

જેઠો, **પુ૰** ગુદી કાઢ્યા પછીનો કસુબાનો રંગ.

જેઠાણુ,**ન૰**પરણ્યા પછી કન્યાવાળાએ વરવાળાને જમવા તેડવાની એક રીત, નાનો ગોરવ

જેડલ, **સ્ત્રી૰** ગોઠણ, સહીયર (કચ્છ)

જેણા, **સ્ત્રી૰** જીરણા, ધીરજ (કચ્છ.)

જેણી, **સ૰** જેનુ સ્ત્રીલિંગ (પારસીઓ વાપરે છે)

જેડો, **અ૰** જેવો (કચ્છ)

જેણીગમ, **અ૰** જે તરફ, જે ભણી, જે બાજુ

જેતે, **અ૰** ગમે તે, હરકોઈ

જેપ્રમાણે, **અ૰** જે રીતે–પ્રકારે.

જેબ, **સ્ત્રી૰** (આ) તેજ, પ્રકાશ, ૨ શોભા, યોગ્યતાની શાબાશી, ઉત્તમતા ૨ જુલમ. " મત્રિ મલેક, જેબ, અમલ કરવા રૂચિ જોડી " ૩ પુષ્કળ જથાબંધ ઝરવુ તે "પસીના । જેબેજેબ વળ્યા."

જેમ, **અ૰** જે રીતે–પ્રકારે, પેઠે, માફક. ૨ હોય તેવુજ. ૩ રૂચે તેમ, ઠીક પડે તેમ [પ્રમાણે.

જેમકે, **અ૰** આ રીતે કે; દાખલો કે, આમ, ...

જેમતેમ, અ૦ ગમે તેમ, હરકોઈ રીતે, પરાણે, મુશ્કેલીથી ૨ યથાવત [હાલતમા,ફેરફાર વગર
જેમનુ તેમ, અ૦ જેમ અસલ હતુ તેમજ, તેજ
જેયણુ, ન૦ છાણુ, અડાયુ, ઘાસનો જેર ને છાણુનુ થાપેલુ તે
જેવરી, સ્ત્રી૦ (સં૦ જ્યા) ધનુષની દોરી,દોરડી
જેર, ન૦ ઝેર, જુઓ
જેર, વિ૦ (ફા૦) વશ, તાબે, અધીન ૨ હારેલુ, પરાજિત, પાયમાલ ૩ નબળુ–કમજોર
જેરકડી, સ્ત્રી૦ તાબામા રાખવા સારૂ રાખેલી જે કડી તે (ઘોડાના મોમા હોય છે),ચોકડુ, લગામ
જેરદસ્ત, વિ૦ (ફા૦) કમજોર,નબળુ, નમાવેલુ ૨ ઢીલુ કરેલુ, વશ કરેલુ
જેરબ દ–ધ, પુ૦ (ફા૦) ચામડાની કે જાડી બનાતની જે પટી લગામને તંગ સાથે જોડે છે તે ૨. ચામડાનો કોરડો, ચાબુક, સાટ
જેરવવું, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ જૄ) જીરવવુ પચાવવુ, હજમ કરવુ ૨ સહન કરવુ, ખમવુ, વેઠવુ ૩ ટકાવવુ, ધારણ કરવુ, [૩ ઘણુ બલો,ટોળે મળવુ તે
જેરો, પુ૦ આગ, લાય ૨ તંબાકુનો ભુકો,જરદો.
જેલ, સ્ત્રી૦ (અ૦) બંદીખાનુ, કેદખાનુ, તુરંગ
જેવડુ, વિ૦ માપ–પ્રમાણુ બતાવે છે "તે છોકરી છે તો ચૌદ વરસની પણુ ૨૦ વરસ જેવડી દેખાય છે "એ શબ્દ ઉંચાઈમોટાઈને વિષે ઘણો પ્રવર્તેછે
જેવર, ન૦ જડિત દાગીના, જવાહીર ૨ અલંકાર, ભૂષણુ ૩ ઘુઘરિયાળા ઝાંઝર
જેવાણી, ન૦ રસોડાનુ એઠુ પાણી, એંઠવાડ
જેવારે, અ૦ જે વખતે, જ્યારે, જે ટાણે.
જેવું, વિ૦ રૂપ, ગુણ, જાત વગેરે બતાવેછે માફક પેઠે ૨. અ૦ જેમ, જેવુ, જેવુ કે જેમકે
જેવુતેવુ, વિ૦ કોઈ પણ–રીત–જાત–રૂપ–ગુણનુ ૨. અ૦ ગમે તેવુ
જેવે, અ૦ જે વારે, જે વખતે, જયારે
જેષ્ઠ, પુ૦ જ્યેષ્ઠ, જેઠ
જેષ્ઠા, સ્ત્રી૦ જ્યેષ્ઠા, ૧૮ મુ નક્ષત્ર.
જેષ્ટિકા, સ્ત્રી૦ (યષ્ટિકા) લાકડી, મોટી, દંડુકો
જેસલી, સ્ત્રી૦ ખેતરમા ચાસ પાડવાનુ ઓજાર
જેસુ, સ્ત્રી૦ જેહુ, ધૂળ
જેહ, સ૦ જે (કવિતામા)
જેહુ, સ્ત્રી૦ ધૂળ, રજ, [છિયાડી ૨ રાખ ભસ્મ
જોળ, ન૦ દેવત, તેજ, પ્રકાશ, પ્રભાવ ૨ નામ અવશેષ જોળ ગયુ—દૈવત ગયુ,બધુય બગડયુ
જૈન, પુ૦ (સ૦) જિનનો ઉપાસક ,શ્રાવક ૨ એક ધર્મ, બુદ્ધ ધર્મનો એક ભેદ, શ્રાવકનો ધર્મ.૩ વિ૦ જૈન ધર્મનુ–સંબંધી, જૈનનું
જેવારો, પુ૦ જયનો વખત, ફતેહ, વિજય
જૈ, પુ૦ પૈસો,કાવડિયો,ફદિયુ,દોઢિયુ ૨ ધન,સંપત્તિ
જૈસાતૈસા, અ૦ જેવુ તેવુ
જોસણ,ન૦બાળવુ તે જ્વલન [જાસવુ, નાખવુ
જોસવુ, ક્રિ૦ સ૦ બાળવુ ૨ પીરસવુ, આપવુ
જો, અ૦ સંશયરૂપ સંબંધી અવ્યય, સરત બતાવે છે, યદિ, "જે તુ કાલે આવશે તો હું સાથે આવીશ." જોતી સાથે તો નો સંબંધ છેજ એ ઉભયાન્વયી અવ્યય કહેવાયછે ૨ જોવુ એ અર્થમા,દેખ,નિરખ " જો તેણે કેવુ નામ મેળવ્યુ ' જો વર્સ પૂર્વા, તો કણબી બેસે ઝૂરવા." ૩ ધ્યાન દે, લક્ષ રાખ 'જો આ વળી ભૂલિશ નહિં ' ૪ હે, અરે, હે અયિ 'જો વચમા બોલ્યો '
જોઈતુ, વિ૦ જરૂર હોય તેટલું, ખપ પુરતુ, માફકસર "જોઈતી વસ્તુ મંગાવજો," ૨ ઘટતું,લાયક.
જોઇલેવુ, ક્રિ૦ (પ્રસંગ આવે) અનુભવ ઉપર મુલતવી રાખવુ, વિચારપર રાખવુ ૨ મારવાની તજવીજમા રહેવુ, નુકસાન કરવાની તક ખોળવી, અંટસ રાખવો. ૩ કસી જોવુ, અનુભવ કરી જોવો, તપાસવુ
જોક, સ્ત્રી૦ જળો, જોખ "દોષ હિંદુ ઉમંગે ગ્રહે, ગુણુ ન ગ્રહે ખળ લોક, પિયે રૂધિર પય ના પીયે, લગી પયોધર જોક " ૨ વાડો, જૂથ
જોખસે, અ૦ અલબત્ત બેધડક, અવશ્ય નક્કી.
જોખ, ન૦ જેથી જોખવુ તે, કાટલા, વજન. ૨. તોલ, જોખવાની રીત. ૩ કાંટો, તાજવુ.
જોખ, સ્ત્રી૦ (સ૦ જોષ) આનંદ, સુખ મોજ મઝા "જીવે તેને જોખ ' ૨ જળો.
જોખમ, ન૦ (હિં૦) ભવિષ્યમા થવાના નુકસા-

નની ધાસ્તી ૨ નુકસાન, ધોકો, ખરાબી "વહાણને જોખમ લાગ્યુ છે" ૩ નુકસાનની ધાસ્તીવાળી વસ્તુ. 'તેની પાસે જોખમ છે માટે તપાસ રાખજે' ૪ વેપારમા છાતી ચલાવવી તે ૫ જુમ્મો, જવાબદારી "માથેથી જોખમ ઉતારવુ" ૬ ભય, ધાસ્તી

જોખમકારી, વિ૦ ભયકર ૨ જોખમવાળુ

જોખમદાર, પુ૦ જેને શિર જોખમ હોય તે, નુકસાન ભરી આપનાર, જવાબદાર

જોખમાપ, ન૦ માપવુ ને ભરવુ તે માપ અને ભરતના પ્રમાણો

જોખમાવું, ક્રિ૦ અ૦ જોખમમા આવવુ, નુકસાન થવુ જોખમ લાગવુ, ખરાબી થવી

જોખવું, ક્રિ૦ સ૦ (સં૦ જુષ્) તોળવુ, વજન કરવુ, ૨ ખૂબ મારવુ–ઠોકવુ. ૩ ગાળો ભાડવી ૪ સુખ માણવુ.

જોખો, પુ૦ (સં૦ જુષ્–ખુશી થવુ) આનદ ખુશાલી. 'રમી જમી જોખો કરી જજે તમારે ઘેર'—શામળ. ૨ સુખ; જોખ

જોગ, પુ૦ (સ૦ યોગ) મેળાપ, સંજોગ, સબધ, સંગતિ "સદાકાળતો કર્મનો કોણુ જોગ" ૨ બનાવ, જોગવાઈ અણધાર્યો પણ અનુકૂળ સમો, એકાએક આવેલો યોગ્ય પ્રસંગ "દૈવ જોગ" ૩ બંદોબસ્ત, તજવીજ, જોગવાઈ ૪ ઉપાય, સાધન, દ્વાર, મારફત, "જ્ઞાનના જોગથી" ૫ વૈરાગ લેવો તે, ભેખ, બાવા વેરાગી થવુ તે ૬ ઈશ્વર સાથે એકત્રપણુ કરવાનુ જે શસ્ત્ર તે "જોગાભ્યાસ, જોગાસન" ૭ તાલ, પ્રસંગ, તાકડો. ૮ (જ્યોતિષમા) સૂર્ય ચંદ્રના રેખાંશ જાણવા સારૂ સૂર્ય માર્ગ–ક્રાન્તિવૃતનો (૩૬૦ અંશનો) ૨૭ મો જે ભાગ તે એના જુદા જુદા નામ છે ૯ માફક આવવુ, અનુકૂળ આવવુ તે, મેળ, મેળાપ, સંબધ.

જોગ, વિ૦ (સં૦ યોગ્ય.) ઘટતું, લાયક, યોગ્ય ૨. ઘટારથ, લાયક, માફક, દુરસ્ત. ૩ એ શબ્દ ક્રિયાની પછવાડે મૂકવામા આવે છે ત્યારે માફકપણું, ઘટારતપણું–ગુ જાસ વિગેરે અર્થ થાય છે, "પરણુવાજોગ, ખાધાજોગ, કામજોગ."

જોગ, અ૦ પ્રતિ પ્રત્યે, તરફ, ઉપર; ના નામ ઉપર, "+ + + ખુશાલદાસ ગોકળદાસ. જોગ લખીતગ લલ્લુભાઈ ગોકળદાસ.ઇ૦". નામજોગ –જેનુ નામ હોય તેનેજ

જોગટી, સ્ત્રી૦ જોગણુ, બાવી, વેરાગણુ (તુચ્છકારમા)

જોગટો, પુ૦ જોગી, બાવો (તુચ્છકારમા); વેશથી બિહામણોને ગુણથી ભુરકી નાખનારો પુરૂષ, ધૂર્ત્ત માગણ

જોગણ, સ્ત્રી૦ [યોગિની] જે સ્ત્રી સસાર છોડીને ભગવા પહેરી ઈશ્વર ભજનમા જીવન ગાળે છે તે ૨ વેગગણુ, સાધુડી ૩ બાવાની સ્ત્રી

જોગણી, સ્ત્રી૦ (સં૦ યોગિની) ઇશ્વરશક્તિની કલ્પેલી સ્ત્રી;દેવી,માતા. એ ૬૪ કહેવાય છે એમાની ઘણી ખરી વિકરાળ ને ભય કર કલ્પેલી છે

જોગનિદ્રા, સ્ત્રી૦ (યોગનિદ્રા) સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ અને લય એ બેની વચમાંનો જે કાળ તે, એ દરમિયાનમા બ્રહ્માની જે મોટી નિદ્રા તે. ૨ લાગી ને ચિતા રહિત શાંત ઉંઘ ૩ નાશ; પ્રલય.

જોગમાયા, સ્ત્રી૦ ઇશ્વરી, દેવી; જગતના કારણુરુપ સૃષ્ટિને ઉત્પન્ન કરનારી ઇશ્વરની મોટી શક્તિ

જોગવટો, પુ૦ જોગીપણુ, જોગીની સ્થિતિ,જોગી થઈ ને ફરવુ તે

જોગવવું, ક્રિ૦ સ૦ મેળવી દેવુ, મેલાપ કરવો ગોઠવવુ, શોભે તેમ કરવુ ૨ વિવેકથી ભોગવવુ, માણવુ

જોગવાઈ, સ્ત્રી૦ ગોઠવણુ.બંદોબસ્ત; તજવીજ ૨ અનુકૂળ વખત, ટાકણુ, સમય, અવસર, તક

જોગાણુ, ન૦ ઘોડા બળદને ખવડાવવાનુ અનાજ,

જોગાનજોગ, પુ૦ બનવાકાળ, ભાવિ [ચદી

જોગાભ્યાસ, પુ૦ [યોગ+અભ્યાસ] જોગ સાધવાનો અભ્યાસ પ્રાણુવાયુનુ રૂધન કરવાનો અને નાના પ્રકારના આસન માડવાનો અને બ્રહ્મ ચિન્તનમા રહેવાનો અભ્યાસ.

જોગિયો, પુ૦ એક જાતનો રાગ.

જોગી, પુ૦(યોગી) જોગ સાધનથી સમાધિ ચઢાવી બ્રહ્મનુ ચિંતન કરવામા નિરંતર કાળ ગુજા-

રનારો,તપસ્વી ૨ મહાદેવની ભક્તિ કરનારા ભગવા પહેરનારા વેરાગી ૩ વૈરાગી, ત્યાગી, જેણે સંસાર વિષય ઉપરથી ભાવ ઉઠાડયો હોય તે ૪ એક જાતની રાગણી, 'જોગી અસાવરી '૫ એક નીચ જ્ઞાતીના લોક, રાવળીયા. આજ કાલનો જોગી ને ગાડ લગી જટા—નાની વય છતા અભિમાનથી મોટી મોટી વાત કરનાર જોગી વજીર ત્યા તુમડુ—યથા રાજા તથા પ્રજા

જોગી અસાવરી, સ્ત્રી૦ એક રાગિણી

જોગુ, વિ૦ લાયક,યોગ્ય ૨ તરફ, પ્રતિ

જોજન, પુ૦ (યોજન) ચાર કોસ—ગાઉ જેટલુ જે અતર—માપ તે [રાખજે, સભાળજે

જોજે, ક્રિ૦ જોવુ ક્રિયાપદનો આજ્ઞાર્થ ૨ યાદ

જોટડી—ટુ, સ્ત્રી૦ જુવાન ભેંસ પહેલવેતરી ભેંસ. 'ભાભીએ આલ્યા જોટડીઓના દાનરે.'—અભિ૦

જોડ્ડુ, વિ૦ કાચી સમજનુ,અણસમજુ, બોથડ.

જોટુ, ન૦ જોટડી, જુવાન ભેંસ, ડોણુ

જોટ—વાં, ન૦ સ્ત્રીઓને પગની આગળીએ પહેરવાના રૂપાના બબ્બે કરડા તે, વેઢ.

જોટો, પુ૦ બે સરખી વસ્તુની જોડ ૨ એક વસ્તુ ને ભળતી આવતી બીજી કોઇ વસ્તુ તે,જોડી,યુગ્મ

જોડ, સ્ત્રી૦ બે જણુ, એક જાતની બે ચીજ ૨ સરખી જે બે વસ્તુઓ તે "જોડ ને કજોડ" ૩ સમોવડિયુ, બરોબરિયુ સરખુ ઉતરનારુ ૪ સાથે અવતરેલા જે બે છોકરા તે ૫ તબુરાના ચાર તારમાના વચલા બે તાર ૬ મેળાપ, જોડણી "મનને જોડ માયાની ધણી"—અખો

જોડકણુ, ન૦ તરત જોડી કાઢેલુ તે, નવી કલ્પનાનુ ગીત તે ૨ જોડકણા ૩ અફવા,ગપ,કપોળ કલ્પિત વાત ૪ બધબેસ્તી બાબતને ખરા રૂપમા ઘડાની દેવી તે,સાચા જુઠા ૫ પ્રપચ,તરકટ,છળ, કલ્પનાથી યુક્તિ સર કરેલી બનાવટ

જોડકણા, ન૦ લગ્નમા વહેવણો સામસામા વખાણના અને કોઇ વાર મેણાના જે બોલ જોડી ગીત રૂપે ગાય છે તે

જોડકુ, ન૦ જોડુ,જોડ, સાધીને બેવુ એક કરેલુ તે ૨ કુદરતી સાથે જોડાયેલી બે વસ્તુ તે

જોડણી, સ્ત્રી૦ જોડવાની ગોઠવવાની જે રીત તે ૨. જોડેલુ તે,મેળવણી, ૩ વર્ણ વિન્યાસ, અક્ષરો,શબ્દો અને વાકયોને જોડીને લખવાની રીત તે,દીર્ઘ હ્રસ્વ ઉચ્ચાર પ્રમાણે લખવાની ધરા

જોડલા, વિ૦ બાર ૧૨ (દલાલોમા)

જોડવુ,ક્રિ૦સ૦(સ૦યુજ્—જોડવુ)બે અથવા વધારે વસ્તુને એકઠી મેળવી દેવી, ગોઠવવુ,સાધવુ, ભેગુ કરવુ ૨ એકની સાથે બીજાને લગાડવુ યોજવુ, બઝાડવુ,વળગાડવુ 'બળદને જોડવા '(૩ નાણુ, ઈ૦) એકઠુ કરવુ,સચય કરવો, સચવુ, જમાવવુ ૪ નવો સબધ કરવો,સ્નેહ બાધવો "પ્રીત જડવી "૫ કોઇની પર આળ ચઢાવવા સારૂ બહાનુ શોધવુ ૬ રચના કરવી, ગોઠવવુ, અક્ષરોને શબ્દમા યોજવા ૭ બે અથવા વધારે વાકયો એક બીજાના સબધમા આવે તેમ ગોઠવવા ૮ નવી કલ્પનાથી ગુથણી કરવી રચવુ, બનાવવુ, બનાવટ કરવી ૯ કવિતા રચવી ૧૦ ભરી આપવુ, ખોટ પુરી પાડવી, ગાઠનુ કાઢી પૂરૂ કરવુ "મેં ચૌદમેં જોડયા " ૧૧ જોડી, જુગલ, બેલ 'દેરાણી જેઠાણીનું જોડવુ' ૧૨ જેટવુ, વેઢ જોડી કાઢેલુ—બનાવટનુ, કલ્પિત વાતો જોડી—વાતો રચવી, વાતો બનાવવા

જોડા, પુ૦ પગે પહેરવાના ચામડાના બનાવેલા ઘાટ તે,પગરખા, ખાસડા જોડા મારવા—જોડાથી મારવુ ૨ ઠપકો આપવો જોડા ખાવા—ઠપકો મળવો જોડા ઘસવા-ધક્કા ખાવા

જોડાક્ષર, પુ૦ (યુક્તાક્ષર) બે અથવા વધારે અક્ષરનુ કરેલુ જોડાણુ હોય તે દર્શક ચિહ્ન, જોડેલા અક્ષરો,અક્ષરો જોડાઇ થયેલો ભારે અક્ષર તે

જોડાજોડ, અ૦ પાસે પાસે, સાથે સાથે, જોડાયલા હોય તેમ [થવો, સામેલ થવુ મળી જવુ

જોડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભેગા થવુ, ભળવુ, સબધ

જોડિયો, પુ૦ સાથે રહી પોતાના જેવુજ કામ કરનારો, ભાગિયો, સાથી,બરાબરીઓ ૨ સહાધ્યાયી, સહચર, મિત્ર

જોડી, સ્ત્રી૦ જોડ ૨ નાના છોકરાનુ પગરખુ ૩ ગાડીએ જોડેલા સરખા બે ઘોડા—બળદ તે

જોડીકાઢવુ, ક્રિ૦ સ૦ નવુ બનાવવુ, રચવુ ૨ ખોટુ-બનાવટી ઉભુ કરવુ, તરકટ કરવુ બેસતું રૂપ આપવુ [કામ કરનાર, સાથી

જોડીદાર, પુ૦ મિત્ર, દેસ્તદાર ૨ ભાગિયો, જોડે

જોડું, ન૦ લગ્ન સબધથી મળેલા જે સ્ત્રીપુરૂષ તે, દપતી "વહુવરનુ જોડુ" પુરૂષ સાથે રોય ત્યારે સજોડુ કહેવાય છે ૨ રૂપ ગુણ કર્મ-ધધામા સરખે સરખા એવા જે બે મનુષ્યો તે,જોડુ૩ એકજ વખતે અવતરેલા બે જીવો ૪ નર માદા (એ શબ્દ પ્રાણીઓને લાગે છે)

જોડે, અ૦જોડીને,જોડયાથી ૨ સાથે,સગે 'જોડે તેડતો આવજે' ૩ પાસે,નજીક, "તેની જોડે બેસ"

જોડો, પુ૦ પગરખા, જુતિયાની જોડ, ખાસડુ **જોડા ફાડવા**—ફોગટ ફેરા મારવા, ધક્કા ખાવા. '**ભાઈના જોડા ભાઈના પગમા**—એકના જોડા બીજાના પગમા, એકનું બીજાને બીજાનુ ત્રીજાને એમ ગરબડ-ગુચવણ કરી મૂકવી **જોડા ખાવા**—ખત્તા ખાવા, ટપલા-ઠોકરો ખાવી, નુકસાન ખોટ-હાની ભોગવવી ૨ ઠપકો સહન કરવો **જોડા ઘસવા**—ફાડવા-ખુશામત કરવી, ફેરા ખાવા,ધક્કા ખાવા. **જોડા મારવા**—કાળજામા વાગે એવા ઠોક દેવા,ઘણો સખત ઠપકો આપવો, કડવુ વચન કહેવા "આજે તમે તેને ઠીક જોડા માર્યા, એતો એજ દાવનો છે"

જોણુ, પુ૦ જોવુ તે 'મો જોણુ.' ૨ જોવાનુ-હસવાનુ તે, ફજેતી,તમાસો 'જોણુ જગતને થાય'

જોત, સ્ત્રી૦ (સ૦જ્યોતિ) બળતી તેજદાર વાટ, સળગેલો કાકડો દીવાની જોત ૨ પ્રકાશ,તેજ, ચળકાટ, રેશની, કિરણોનો સમૂહ ૩ ચળકાટ, તેજ, કાન્તિ, ઝગઝગાટ

જોતજોતામાં, અ૦આખ ઉઘડે અને દેખાય તેટલામા,ક્ષણમા,પળમા; લગારવારમા, જોતાજોતામા

જોતર, ન૦ (યોત્ર, યુજ્-જોડવુ) જે ચામડાનો પાટો બળદને ગળે આવી જુસરી સાથે બને પાસથી બધાયલો હોય છે તે,

જોતરવુ, ક્રિ૦ સ૦ જુસરીએ જોતરનો એકેકો છેડો બાધવો,વળગાડવુ,જોડવુ, ૨. ચાલુ કરવુ,કામ શરૂ કરવુ ૩ (લાક્ષણિક) કોઈને કોઈ નવા કામમા-જ જાળમા નવુ-તાજુ નાખવુ, યોજવુ

જોતરવુ, ક્રિ૦ અ૦ જોતરેલી હાલતમા આવવુ, જોડાવુ ગુથાવુ, ફરજમા પડવુ

જોતરૂ, ન૦ જોતર,ધુસરીની સાથે બળદને જોડી રાખવાનો પટો ૨ લફરૂ **જોતરૂ ઘાલવુ (ગળે)**—લફરૂ વળગાડવુ, પીડા વળગાડવી ૨ કોઈ નવાસવા કામમા પહેલુ નાખવુ. **જોતરે જોડાવુ**—કોઈ નવા અજાણ્યા-કટાળા ભરેલા કામમા ગુથાવુ જજાળમા ભરાવુ મસારની ધુસરીમા જોડાવુ ૨

જોતિષ, ન૦ જ્યોતિષ, જુઓ [સગત કરવી.

જોતી, સ્ત્રી૦ જોત, જ્યોત.

જોતી,પુ૦ વદીદાદ પ્રમાણે એક ગોરને મદદ કરનાર તેનો મદદનીશ ગોર. (પારસીઓ.)

જોતુ, વિ૦ જોઇતુ કરતું, જરૂરનુ, અગત્યનુ.

જોધ, પુ૦ [સ૦ યોદ્ર] સૈનિક, સિપાઇ,લડવૈયો **જુવાન જોધ**—હષ્ટપુષ્ટ મજબુત જુવાન.

જોદ્ધો, પુ૦ (સ૦ યોદ્ધો) લડવૈયો સૈનિક, શૂરવીર,શારીરિક બળને તાકાદવાળો મરદ.

જોનાર, પુ૦ તમાસગીર,પ્રેક્ષક, દ્રષ્ટા

જોની, સ્ત્રી૦ (યોનિ) જાત અવતાર. "મનુષ જોની' ૨ સ્ત્રીની ઈંદ્રિય ૩ વર્ગ, ભાગ.

જોબન, ન૦ (સ૦ યૌવન) જુવાનીનો સમય, પ્રાણીને ત્રણ અવસ્થા છે તેમાની વચલી ૨ જુવાની,તારુણ્ય (પુરૂષને ૧૬,અને સ્ત્રીને ૧૩ વરસે જોબન આવવા માડે છે) ૩ જોબનનો જે બહાર તે,જોબનનુ ખિલવુ-શોભવુ તે **ભરજોબન**—જે સમયે પ્રાણીના શરીરના અવયવો પૂરી રીતે ખીલે છે તે સમય, તારુણ્ય, યૌવન. **જોબન આવવુ**—ઉમરે આવવુ.

જોબનવતી, સ્ત્રી૦ જોબન આવેલુ એવી સ્ત્રી, ભરજોબનવાળી સ્ત્રી, તરુણી, યુવતી, જોબના.

જોબના સ્ત્રી૦ જોબનવતી,જુવાન સ્ત્રી,તરુણી.

જોબનિયુ, ન૦ જોબન, તારુણ્ય, યૌવન

જોબાવુ-ઈજવુ, ક્રિ૦ અ૦ જોમો આવવો, ૨ પુષ્કળ પરસેવો થવો. ૩. બેભાન થવુ અચેતન થવુ.

જોબો, પુ૦ એકદમ બધે શરીરે પરસેવો થઇ આવવો તે. ૨ બેભાનતા,અચેતનપણુ, જડતા, નિ સજ્ઞતા, જીવ ઉંડો જતો રહેવો તે

જોમ, પુ૦ સ્ત્રી૦ શરીર-મનની ઉશ્કેરાયલી હાલત, આવેશી બળ, જુસ્સો, ઉત્તેજ નથી આવેલુ બળ. ૨ ન૦ બળ, શક્તિ 'તે તો સઘળા તે રચ્યા, જબરૂ તારૂ જોમ "–દલ૦ [રવાળુ

જોમી, વિ૦ જોમવાળુ, ખાલી ચઢાવાની અસ-

જોયાજેવુ, વિ૦ જોવા લાયક ૨ ખરાબ, હસવા લાયક, ધિ કારયુક્ત

જોર, ન૦ (ફા૦) શરીર સબધી જે શકિત તે, બળ, પરાક્રમ, કૌવત, સામર્થ્ય ૨ માનસિક બળ, મનશકિત, પહોચ ૩ એકાદુ કાર્ય નિપજે તેવી પદાર્થની શક્તિ, ગુણ, દમ, તેજ "વાયુનું, નાણાનુ જોર" ૪ કસ, મજબુતી, ટકાવ ૫ દરિયાનુ સારી પેઠે ઉછળવુ તે ૬ શરીરને મજબુત કરવા સારૂ કસરત કરવી તે, (દડ કાઢવા, મગદળિયા ફેરવવા, વગેરે) ૭ ભાર, વજન "જમણી ખાધપર જોર વધારે આવે છે" ૮ ટકી રહેવાની–સહન કરવાની સામે થવાની જે શક્તિ તે, આધાર ૯ ધસારો, દોડ, જોસ્સાનુ આગળ વધવુ તે ૧૦ પરાક્રમ, સત્વ, ડસ. ૧૧ જુલમ, ગેરઇનસાફ, જબરજસ્તી ૧૨ રોગ–જોસ્સા વગેરેનુ વધવુ તે ૧૩ વગ-વસીલો, સિફારસ, તરફદારી ૧૪ આશ્રય, પુષ્ટિ, ટેકો ૧૫ દબાણ, આગ્રહ.

જોરકસ, વિ૦ જેણે તાલીમ કસરત કરેલી હોય તે, જોરવાળુ, કસરતી, કસાયેલુ ૨ જોર કરવુ પડે તેવુ

જોરજબરી, સ્ત્રી૦ જબરદસ્તી, જુલમ ૨ દબાણ

જોરભેર, અ૦ જોરથી ૨ જબરજસ્તીથી, ઉત્સાહથી બળપૂર્વક

જોરવાન, વિ જોરાવર; જોરવાળુ

જોરાવર, વિ૦ (ફા૦) જેનામા ઘણુ જોર–બળ હોય તે, શક્તિમાન જબરૂ, મજબુત (કામ, માણસ), ૨ પરાક્રમી, પ્રતાપી. ૩ ગુણકારી, સત્વવાળુ ૪ જુલમગાર ૫. બળ–જોરવાળુ

જોરાવરી, સ્ત્રી૦ જુલમ, જબરજસ્તી, ઘણી સખતાઇ, બળાત્કાર આગ્રહ, બોજ

જોરાળુ, વિ૦ જોરાવર, બળવાન, જોરવાળું

જોરાળાપણુ, ન૦ જોર હોવાનો મદ

જોરી, વિ૦ મદદવાળુ, કુમક હોય તેવુ (સેતરજમા) [પત્નિ.

જોરૂ, સ્ત્રી૦ (હિ૦) પરણેત બૈરી, વહુ, ભાર્યા,

જોરો, પુ૦ સત્તા, હુકમ, ચલણ. ૨ દબાણ, આગ્રહ, જોર ૩ જુલમ, સખતાઈ "પહાણ તારી આવ્યો પરપચે, જનાવર સંઘાતે જોરો છે!"

જોવડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઇ બીજો જુવે તેમ કરવુ, દેખાડવુ, જોવરાવવુ, બતાવવુ, તપાસરાવવુ "ગ્રહ જોવડાવવા"

જોવાજેવુ, વિ૦ નવાઇનુ અજાયબ જેવુ જોવા જેવુ કરવુ–જોવાનુ મન થાય એવુ કરવુ, (ખરાબઅર્થમા) 'ભાડ ભવાયા ચારણ ગાંધ્રવ એ વળિ બોલ્યા એવુ, અમે ફજેત ફજેત કરીને, કરીશુ જોવા જેવુ રે'–દલ૦ ૨ જોવા લાયક (સારા અર્થમા)

જોવુ, ક્રિ૦ સ૦ આખથી કોઇ વસ્તુના રૂપ, રગ, આકાર જોવા, દેખવુ,દર્શન કરવુ ૨ જોવા લાયક કોઇ પણ ઈંદ્રિયવડે કોઇ પણ વિષયનુ જ્ઞાન પામવુ, જાણવુ ૩ દરિઆફ કરવુ,વિચારવુ. 'તે વિશે જરા જોજે' ૪ તપાસવુ,શોધવુ, ખોળવુ 'તે મુકરદમો કોણ જુવે છે'" ૫ ધ્યાન દેવુ,લક્ષ આપવુ 'બરાબર જો' ૬ અદરનું જાણી લેવુ "તારૂ મન મારે જોવુ હતુ" ૭ અનુભવ લેવો, અજમાશ કાઢવી, પ્રયોગ કરીને જાણી લેવુ **જોઇએતો**–વિચાર ઉપર વાત, વિચાર કર્યા બાદ **જોતા**–વિચારતા **જોઇ લેવુ**–તપાસવુ. **નજરે જોવુ**–ખાત્રી કરવી ૨ પોતાની આખે જોવુ, **જોઇને ચાલવુ**–વિચારીને પગલુ ભરવુ, પોતાની શક્તિ જોઇ કામ કરવુ **જોઈ લેવુ**–વિચાર ઉપર રાખવુ ૨. મારમારવાની ધમકી આપવી **ઘર જોવું**–ગજુ તપાસવુ ૨ કુટુબની પ્રતિષ્ઠાની તપાસ કરવી **માથુ જોવુ**–માથામાથી જૂ કાઢવી, માથુ ઓળવું **હિસાબ જોવો**–ખાતું તપાસવુ. **જોઇને ચાલવુ**–

વિચારીને પગલું ભરવુ, ડહાપણથી વર્તવુ જોઇને ડગલાં ભરવા—જોઇને ચાલવુ, કામ કરતા પહેલા ખૂબ વિચાર કરવો

જોશ, પુ૦ (ફા૦, સ ૦ જુષ્) ઉકળવુ તે, ખળખળવુ તે ગરમીથી પ્રવાહીના પરમાણુઓનુ ઉચુ નીચુ થવુ તે ૨ ઉકળેલી—ગરમ થયેલી હાલત, ઉભરો, ઉછાળા ' ઉકાળાને ત્રણ જોશ આપજો. " ૩ જોસ્સો, વ્યાકુળતા, ઉશ્કેરણી, જોર, આવેશ ૪ આગળ વધવાનો વેગ,જોર ૫ નીશો,જોસ,મદ

જોષ, પુ૦ [જ્યોતિષ] ગ્રહ, ગ્રહફળ, મુહૂર્ત, વગેરે જોવા તે, ભવિષ્ય—નસીબ જોવુ તે

જોશી-ષી, પુ૦ [જ્યોતિષી] ભવિષ્યનો જોનારો, ટીપણું, જનમાક્ષર ૪૦ જોનારો " જોશી, ડોશી ને વટેમાર્ગુ એ ત્રણે ફોગટિયા." ૨ જ્યોતિષ જાણનારો, ખગોળ વેત્તા.

જોષિતા, સ્રી૦ જોષ જોનાર સ્રી.

જોસ, પુ૦ (ફા૦) જોશ

જોસતાન-દાન, ન૦ [ફા૦] ચોપડી, કાગળ, સ્લેટ વગેરે રાખવાની કોથળી—પાકીટ, દફતરની થેલી જે નિશાળે જતા છોકરાઓ રાખે છે તે.

જોસ્સો, (પુ૦ ફા૦) ઉશ્કેરાયલી લાગણી, પ્રસગ પરત્વે મનની ઉભરાતી હાલત, મનોવિકાર—ભાવ. ૨ જોમ; જોર.

જોસ્તજુ, ન૦ (ફા૦) તપાસ, શોધ, તજવીજ જોસ્તજુ કરવુ—ગોતવુ, ખોળવુ, શોધવુ.

જોહાર, પુ૦ જુહાર, નમન કરતા વપરાતો માનનો ઉદ્ગાર. [૨ ચર્ચા ઉહાપોહ.

જોહુકમ, પુ૦ દોર, હુકમનો અમલ ૨ અ૦ જેવો હુકમ હોય તેમ, હુકમ પ્રમાણે

જોહુકમી, સ્રી૦ કડક અમલ ચલાવવો તે, દોર તોરનું જોર. [તે, જોડ, જિંડવાના બાળક

જોળ, સ્રી૦ (જોડ) સાથે અવતરેલા જે બે બાળક

જોળિઆ, વિ૦ જોડિઆ, સાથે જન્મેલા—અવતરેલાં, જિંડવાના (બાળક)

જ્ઞ, પુ૦ (સં૦) જ્ ને ઞ્ મળીને થયેલો જોડાક્ષર.

જ્ઞ, વિ૦ જાણનાર, જ્ઞાની. " શાસ્ત્રજ્ઞ, સર્વજ્ઞ. "

જ્ઞ, પુ૦ જાણનારો,જ્ઞાની, ડહાયો. ૨. વેદાતી;બુધ.

જ્ઞપ્તિ, સ્રી૦ (સં૦) સમજશક્તિ, બુદ્ધિ.૨ બુદ્ધિથી પદાર્થ જાણવામા આવવો તે ૩ તોષણ

જ્ઞા, અ૦ જાણવુ દર્શક પ્રત્યય

જ્ઞાત, વિ૦ (સ ૦) સમજેલુ, જાણેલુ, જ્ઞાન, પામેલુ, ભોમિયુ

જ્ઞાત, સ્રી૦ જ્ઞાતિ, જુઓ. [મેલુ, ભોમિયુ

જ્ઞાતિયૌવનામુગ્ધા, સ્રી૦ (સ ૦)(કાવ્યશાસ્ત્રમા) નવુ જોબન આવે છે—આવ્યુ છે, એમ જાણવામા છે—જાણેલુ છે તેવી સ્રી

જ્ઞાતવ્ય, વિ૦ (સ ૦) સમજાય—જ્ઞાન પામી શકાય તેવુ, જાણવા જોગ, સમજવાલાયક

જ્ઞાતા, વિ૦ (સ ૦) જાણનાર, સમજનાર વિદુર, જ્ઞાનશીલ ૨ જેને સારી પેઠે જ્ઞાન હોય તે, બુદ્ધિમાન ને ડાહ્યુ

જ્ઞાતિ, સ્રી૦ (સ ૦) જાત ૨ ન્યાત

જ્ઞાન, ન૦ (સં૦) જાણવું તે, હરકોઇ વાતની જાણ, માહિતી, સમજણ, બુદ્ધિ. ૨. (જીવાત્મા પરમાત્મા સબધી) સમજણ—જાણ; બ્રહ્મજ્ઞાન. ૩ જ્ઞાનશક્તિ, સમજશક્તિ, વિચારશક્તિ, માહિતી, ઓળખ,૪ સમજશક્તિ—બુદ્ધિથી આપણા મનમા જે છાપ પડે તે, મનમા જે મૂર્તિ—ચિત્ર પડે તે ૫ વસ્તુઓનું અનિત્યવાદી યથાર્થ દર્શન.

જ્ઞાનકળા, સ્રી૦ બુદ્ધિપ્રકાશ,સમજશક્તિનો વિકાશ

જ્ઞાનકાડ, પુ૦ (સં૦) વેદના ત્રણ કાડ (કર્મકાંડ, ઉપાસનાકાડ અને જ્ઞાનકાડ) માનુ એક જ્ઞાનથી જ ઇશ્વર પ્રાપ્તિ છે એમ કહેલુ છે.

જ્ઞાનઘન, વિ૦ (સ ૦) જ્ઞાનથી ભરપુર—ભરેલું.

જ્ઞાનચક્ષુ, વિ૦ (સ૦) જ્ઞાનથી ઉઘડી છે આખ જેની તે, જ્ઞાનશક્તિરૂપી આખવાળું

જ્ઞાનચક્ષુ, ન૦ જાણશક્તિની આંખ, શરીર ઉપરની નહિ પણ વિચારની આખ.

જ્ઞાનતતુ પુ૦ મગજને લગતી નાની નાની રગો.

જ્ઞાનદીપ, પુ૦ (સં૦) જ્ઞાનનો દીવો.

જ્ઞાનદૃષ્ટિ, (સં૦) જ્ઞાનની દૃષ્ટિ; સાર

જ્ઞાનપરંપરા, સ્રી૦ (સ ૦) ઉત્તરોત્તર જ્ઞાનની માળા, તર્ક—વિચાર કરતા કરતા જે જ્ઞાન થાય તે.

જ્ઞાનપ્રસારક, વિ૦ (સં૦) જ્ઞાનનો પ્રસાર—ફેલાવો કરનાર.

જ્ઞાનમય, વિ૦ (સ૦) જ્ઞાનવાળુ, જ્ઞાનયુકત
જ્ઞાનમાર્ગ, પુ૦ (સ૦) જ્ઞાનથીજ ઇશ્વરપ્રાપ્તિ મોક્ષ મેળવવાનો રસ્તો તે તત્વચિંતનનો રસ્તો
જ્ઞાનમાલા-ળા, સ્ત્રી૦ અનેક વિષયોના અનેક જે જ્ઞાન તે ૨ અનેક જ્ઞાન જે પુસ્તકમા માળા-રૂપે ગોઠવી બનાવ્યા હોય તે [એક નિષ્ઠા
જ્ઞાનયોગ, પુ૦ બ્રહ્મપ્રાપ્તિ માટે જ્ઞાનના અર્થની
જ્ઞાનલક્ષણ, સ્ત્રી૦ પ્રત્યક્ષ સાધન સન્નિકર્ષણનો એક ભેદ [ચિહ્ન જિજ્ઞાસા,જાણવાની વૃત્તિ
જ્ઞાનલક્ષણ, ન૦ જ્ઞાન મેળવવાની ઇચ્છા સૂચક
જ્ઞાનરજ્જુ, સ્ત્રી૦ જ્ઞાનતતુ
જ્ઞાનવલ્લી, સ્ત્રી૦(સ૦) જે વેલો ખાવાથી જ્ઞાન શક્તિ વધે તે ૨ ભાગ
જ્ઞાનવાન, વિ૦ (સ૦) જેને જ્ઞાન-ડહાપણ હોય તે, જ્ઞાની. ૨ ડહાયુ સમજુ.
જ્ઞાનવિજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) ઈશ્વર સબધી અને પચતત્વ સબધી જે જ્ઞાન તે, ઇહલોકિકને પરલોકિક જ્ઞાન. ૨. પદાર્થોના ધર્મ સબધી જે સામાન્ય અને વિશેષ જ્ઞાન તે [જુ, બેવકુફ
જ્ઞાનહીન, વિ૦ જ્ઞાનરહિત, અજ્ઞાન, અણસમ
જ્ઞાની, વિ૦ ખરૂ ખોટુ સમજવાની શક્તિ ધરાવનાર, જ્ઞાનવાન, ખરૂ ખોટુ સમજી વિવેક-ડહાપણથી આચરણ કરનાર, વિવેકી, ડહાપણવાળુ જાણકાર મોક્ષ વિષય જાણનાર તથા અનુભવ કરનાર, મુમુક્ષુ
જ્ઞાનેન્દ્રિય, ન૦ (સ૦) જે ઇન્દ્રીઓવડે બહારના પદાર્થનુ જ્ઞાન થાય છે તે ત્વગિન્દ્રિય [ચામડી] ચક્ષુરિન્દ્રિય (આખ), શ્રોતેન્દ્રિય (કાન), રસનેન્દ્રિય (જીભ), અને ઘ્રાણેન્દ્રિય (નાક), બીજી પાચ ઇન્દ્રીઓ છે તે કર્મેન્દ્રિય કહેવાય છે, (હાથ, પગ, મો ગાડ અને ઉપસ્થ) ૨ મગજ
જ્ઞાનોપાસના, સ્ત્રી૦ ત્રણ પ્રકારની ઉપાસનામાની એક (કર્મોપાસના, આત્મોપાસના અને જ્ઞાનોપાસના) વેદશાસ્ત્રના અભ્યાસથી જે જ્ઞાન-ડહાપણ મેળવવુ તે [ગુરૂ,શિક્ષક, ૨ સમજાવવુ
જ્ઞાપક, વિ૦ (સ૦) જાણી શકાય તેવુ, બોધક,
જ્ઞાપક, ન૦ અનુશાસન, વિધાન.
જ્ઞાપન, ન૦ (સ૦) જાણ કરવુ તે, જ્ઞાન આપવુ તે, શિક્ષા
જ્ઞેય, વિ૦ (સ૦) જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા જેવુ, જાણવા જોગ, જાણી શકાય તેવુ, જે પદાર્થને જાણવો તે જ્ઞેય, જાણનાર તે જ્ઞાતા ને જાણવુ તે જ્ઞાન. એ ત્રણને ત્રિપુટિ કહે છે
જ્યાત્યા, અ૦ દરેક જગાએ,જહિ નહિ. ૨ પરાકાષ્ટાએ, મુસ્કેલાઇથી, જેમતેમ
જ્યાદે, અ૦ જાદે, જોઇએ તેથી વધારે ખૂબ.
જ્યારે, અ૦ જે વખતે, જે કાળે [દહાડો
જ્યારે જ્યારે, અ૦ વારવાર, દરેક વખતે, આખો
જ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધનુષ્યની પણછ-દોરી, મૌર્વી ૨ (ગણિતમા) ગોળના કૌસને જોડનારી લીટી
જ્યેષ્ઠ, પુ૦ વિક્રમવર્ષનો ૮ મો મહિનો, જેઠ ૨ વડિલ ભ્રાતા વિ૦ મોટુ વડુ, પહેલુ
જ્યેષ્ઠા, સ્ત્રી૦(સં૦)સત્તાવીસમાનુ અરાઢમુ નક્ષત્ર.
જ્યોતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જોત, પ્રકાશ, જ્વાળા, તેજ ૨ અગ્નિની શાખા ૩ ઝગઝગાટ, તેજ; તેજોમય તીવ્ર સ્વરપ સૂર્ય, ચદ્ર, નક્ષત્ર ઇ૦
જ્યોતિર્લિંગ, ન૦ (સ૦) શકર તરીકે પૂજાતુ લિગ ચિહ્ન સ્વરુપ તે હિદમા બાર જ્યોતિર્લિંગો છે
જ્યોતિર્વિદ, પુ૦ (સ૦) જ્યોતિષનો જ્ઞાતા.
જ્યોતિશ્ચક્ર, ન૦ (સ૦) ખગોળ, ગ્રહમડળ. ૨ રાશિચક્ર, જન્મકુડળી.
જ્યોતિષ, ન૦ (સ૦) આકાશમાના ગ્રહાદિકો સબધી (તેઓના મહત્વ, ગતિ, અતર, તેથી થતા ચમત્કારિક ફેરફારો વગેરેનુ) જે વિદ્યા-શાસ્ત્ર તે ૨ આકાશના તેજોમય પદાર્થોનુ વર્ણન. ૩ એ ગ્રહાદિકોની ગતિ ઉપરથી પ્રાણીઓની સ્થિતિ ઉપર થતી અસર સબધી-ગ્રહોના શુભાશુભ ફળ સબધી જે વિદ્યા તે જ્યોતિષના ત્રણ ભાગ છે ગણિત, ફળ અને મુહૂર્ત.
જ્યોતિષી, પુ૦ જ્યોતિષ વિદ્યા જાણનારો, જોશી
જ્યોતિષ્મતી, વિ૦ ચાદનીવાળી, જ્યોતિવાળી ૨ ન૦ અજવાળી રાત ૩ એક ઔષધિ.
જ્યોતિષ્માન, વિ૦ (સં૦) પ્રકાશ આપતુ, કાન્તિમય, ઝગઝગતુ.

જ્યોત્સ્ના, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચાદરણું, ચાદની ૨ ચાદની રાત

જ્વર, પુ૦ (સં૦) તાવ, તાપ

જ્વરઘ્ન, વિ૦ જ્વરનાશક, તાવનો નાશ કરનાર ૨ સ્ત્રી૦ ગળો [ચિહ્ન

જ્વરાંશ, પુ૦ (સ૦) તાવની ઝળકી, તાવના

જ્વરાંકુશ, પુ૦ (સ૦) તાવ ઉપર આપવાનુ ઓસડ. [ચિત્રો (વનસ્પતિ) ૪ કોડીખાર

જ્વલન, ન૦ (સ૦) બળવુ તે ૨ અગ્નિ ૩

જ્વલિત, વિ૦ (સ૦) બળતુ, સળગતુ, સળગેલુ. ૨ પ્રકાશિત [જાય તેવુ,સળગી ઉઠે તેવુ

જ્વાલાગ્રાહી, વિ૦ (સ૦) જલદીથી સળગી

જ્વાળા, સ્ત્રી૦ (સં૦) બળતુ, ભડકો, ઝાળ, ધગધગતો અગ્નિ, તાપ ૨ અતિક્રોધ

જ્વાળામુખી, વિ૦(સ૦જ્વાલામુખી) જેની અંદરથી અગ્નિ બહાર નીકળતો હોય તેવુ, જેના શિખરમાંથી ધુમાડો, બળતા, બળેલા પદાર્થ નીકળતા હોય તે **જ્વાળામુખી પર્વત**—બળતો પહાડ

ઝ.

ઝ, પુ૦ (સ૦) વીસમો મૂળાક્ષર, નવમો તાળુસ્થાની મહાપ્રાણ અક્ષર. જ ને હ મિશ્ર ઉચ્ચાર

ઝઇડ, સ્ત્રી૦ ઝૈડ, કાંટાવાળા ઝાડવાની સુકી ડાળખીઓ ૨ અ૦વેગ સૂચક શબ્દ, 'ઝઈડ લેતુ ફાડી નાખ'

ઝઈડકો, પુ૦ ફાટ, ચીરો

ઝઈડવું, ક્રિ૦ સ૦ ફાડવુ, ચીરવુ

ઝઇડવું, ન૦ નાનું કાંટાળુ ઝાડ, ઝાંખરું

ઝકાર, પુ૦ (સ૦) ઝ અક્ષર અને તેવો ઉચ્ચાર

ઝકઝક, ન૦ લખલખ, તેજ, પ્રકાશ [મારતુ

ઝકઝકતું, વિ૦ ઝગઝગતુ, ચળકતુ, પ્રકાશતુ, તેજ

ઝકોર, સ્ત્રી૦ ફરફરવુ-ઉડી રહેવુ તે, લહેર, ઝપાટો "રમણીય કુસુંબલ પતાકાઓ પવન વેગથી ઝકોરો મારી રહી છે" ૨ ખટારો ૩ ગાળી, સમૃદ્ધિ. [વાવું તે

ઝકોળ, સ્ત્રી૦ ઝકોર; ફરફરાટ. ૨ પવનનું

ઝકઝકોળ, સ્ત્રી૦ તરબોળ, લદબદ, ભરપુર, મશગુલ

ઝખ, ન૦ (સ૦ ઝષ) મચ્છ, માછલુ

ઝગઝગ, અ૦ (સ૦ ઝગઝગાટ.) ઉપરાઉપરી કિરણ નાખતુ હોય તેમ, પ્રકાશ આપતું, ઝગઝગાટ (ચકચકમા નરમાસ તથા સફેતાઇ અને ઝગમગમા તીવ્રતા તથા પિળાશ હોય છે)

ઝગઝગતુ, વિ૦ ઝગમગ કરતુ, ચળકતું, ઉજ્વળ, તગતગતુ, પ્રકાશિત, તેજસ્વી

ઝગઝગવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝગમગ થવુ, પ્રકાશવુ, ચળકવુ, આંજી નાખે તેમ થવુ

ઝગઝગાટ, પુ૦ ઝગમગ થતો પ્રકાશ ચળકાટ, તેજ, પ્રકાશ, ભભક, સ્ફુરણ

ઝગમગ, અ૦ ઝગઝગ. [રહેવુ.

ઝગમગવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝગઝગવુ, લખલખ થઇ

ઝગવુ, ક્રિ૦ અ૦ તેજ મારવુ, પ્રકાશવુ ૨ દીપવુ શોભવુ

ઝગર, વિ૦ ઉજડ, નિર્જન [૨ પંચાતી, કલહ.

ઝગરણ, ન૦ ઝઘડો, જોરમા ટંટો ચાલવો તે

ઝઘર, વિ૦ કચ્ચર કચરાઇ પિલાઇ ગયેલ. ૨ ૨ અ૦ ચપટ, જડ થઇ ગયેલ તેવુ

ઝઘડવુ, ક્રિ૦ અ૦ લડવુ, ટંટો કરવો, બોલચાલ કરવી, લડાલડી–મારામારી કરવી 'વઢો ઝઘડો કે સાજ પરો, પણ દાણ ગોરસનુ લેશુરે"–પ્રેમા૦

ઝઘડાખોર, વિ૦ ટંટાખોર, લડવાડિયો, કલહકારી.

ઝઘડો, પુ૦ કજિયો, ટંટો, વઢવાડ, લડાઇ, રોળ, બખેડો [ખૂબ પ્રકાશ પડે તેવુ બાળવું તે

ઝઘારે જવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝગઝગ થઈ રહેવુ

ઝંકાર, પુ૦ ઝણઝણ થવુ તે, ધાતુમાથી નીકળતો ઝીણો રવ તે, રણકાર, ગુંજારવ, ગણગણાટ

ઝંખના, સ્ત્રી૦ જોયેલા કે સાંભળેલાનો સ્વપ્નામા જે ભાસ થવો તે. ૨ રટન, વલોપાત, સ્મરણ થયા કરવુ તે ધ્યાન, મનન, વિતર્ક ૩ ફિકર ચિંતા, કાળજી, ખખારો

ઝંખવાણુ, વિ૦ ખશિયાણુ, શરમિંદુ ભોઠું

ઝંખવાણું, ક્રિ૦ અ૦ ઝંખવાણું પડવુ, શરમથી મો ઉતરી જવુ, શરમાઈ જવુ, ભોંઠા પડવુ.

ઝંખવું, ક્રિ૦ સ૦ ઝંખના કરવી, રટવુ, વારે

વારે યાદ કર્યા કરવુ ૨ જોવાનેતલપવુ,ચિંતા કરવી

ઝંખાણુ, વિ૰ ઝાંખુ, શરમિંદુ, ખસિયાણુ

ઝગ, પુ૰ (જગ.) યુદ્ધ, લડાઈ ૨ ધોંધાટવાળુ

ઝઘ–ઘા, સ્ત્રી૰ જાઘ, જુઓ [તોફાન

ઝજઝો, પુ૰ ઝ અક્ષર [૩ ધુજારો, રોમાચ

ઝઝણાટ, પુ૰ ઝણુઝણાટ ૨ ઝીણી બળતરા

ઝઝણી, સ્ત્રી૰ હાથ, પગ ઘણી વાર દબાણમા હોવાથી અથવા નબળાઇથી તે ભાગમા લોહીનુ ફરવુ બરોબર ન થવાથી જે કપારી–કમકમી જેવુ થાયછે તે ૨ જોમ, ઝાજ, ગુસ્સો

ઝઝુમવુ માવુ, ક્રિ૰ અ૰ કોઈપણ આધાર ઉપર ટેકી બહાર લટક્યા કરવુ, ટમટમી રહેવુ ૨ (લાક્ષણિક) તલપ્યા કરવુ, મતલબને સારૂ એકને એક ઠેકાણે ભમ્યા કરવુ ૩ જોર મારવુ, શેહ બતાવવી "પુજી ઉપર ઝઝુમતા પૈસાના પૂજરી ××× કશુ કરી શકતા નથી" ૪ ઝઘડવુ,લડવુ

ઝજણી, સ્ત્રી૰ ઝઝણી

ઝંજેટો–ઝેટો, પુ૰ (સ૰ ઝઝા–તોફાની પવન) એક જાતનો છોડવો, અપામાર્ગ, અઘેડો એ યજ્ઞકર્મમા કામ આવે છે, એનો ખાર, ધોવાના કામમા આવે છે ૨ ઠપકો ૩ ધમકી

ઝજેડવુ–ઝેડવુ, ક્રિ૰ અ૰ તરછોડતુ હલાવવુ ૨ તરછોડી નાંખવુ, ધિક્કારવુ, ધમકાવી નાખવુ ૩ ઠપકો આપવો

ઝઝણાટ, હિ૰ ઝણુઝણાટ, તગ તાર તરછોડવાથી નીકળતો અવાજ ૨ અણુગમાનો બડબડાટ

ઝઝા, સ્ત્રી૰ ધ્વનિ, સુસવાટથી થતો અવાજ ૨ ફરફર

ઝઝાવાત, પુ૰ વટોળિયો, તોફાની પવન, પવન સાથે વરસાદનુ ઝાપટુ પડવુ તે ૨ ધૂળના વરસાદ સાથે થતુ વાયુનુ તોફાન

ઝડાઝુલણુ, પુ૰ ઝદો

ઝડિયો, વિ૰ મોટુ, ખૂબ ઉડુ ને પહોળુ એવુ ૨. પુ૰ મોટો ભયકર કુવો

ઝડો, પુ૰ ધ્વનીવાળો લાબો લાકડાનો સોટો–દડ, ધ્વજાદડ, મોટો વાવટો ૨ લટ્ટ

ઝટ, અ૰ (સ૰ઝટિતિ) જલદીથી, ઉતાવળે, તાકીદે, વહેલુ. ૨. તરત, હમણાનુ હમણા **ઝટકરીને**—ઝટ લઇને, તરતજ તાબડતોબ **ઝટ લઇને**–ઝટ કરીને,ઝટદઇને–તરતજ, તાબડતોબ

ઝટક, સ્ત્રી૰ ઝડપથી પાડી નાખવુ–ફેરવી પાડવુ તે ૨ કુસ્તીનો એક દાવ ૩ ઝાપટ,ઝાટક;આંચકો

ઝટકવુ, ક્રિ૰ સ૰ ઝડપથી ઉરાડી-નાખી દેવુ, ઝાટકવુ, ઉઠાવી ફેકી દેવુ, ઝાપટ મારવી, ઉડાડવુ

ઝટકામણ, ન૰ ઝાટકણુ,૨ ઝાટકવાની જે ક્રિયા તે

ઝટકો, પુ૰ તલવાર વગેરે હથિયારને ઉગામી જોરમા મારવુ તે, ચીરો, જખમ ૨ આચકો, ધક્કો, હડસેલો ૩ દિલને એકાએક લાગેલુ જે મોટુ દુખ તે ૪ અડચણ હરકત ૫ ચીરો, કાપ (લુગડાને) ૬ ચાટકો,દુભણુ,રીસ ચઢવી તે

ઝટઝટ–પટ,અ૰ ઘણીઉતાવળથી,તાકીદે, ઝટપટ

ઝટવુ, ક્રિ૰ સ૰ ઝુટી લેવુ, ખુચી લેવુ, છીનવી લેવુ

ઝટાપટી, સ્ત્રી૰ કજીયો, બોલચાલ, મારામારી

ઝડ, સ્ત્રી૰ (હિ૰) (કવિતામા એક શબ્દાલકાર) સ્વર–અક્ષર તેના તેજ આવ્યા કરે તેવી રચના, ઝડઝમક ૨ એક જાતનો તાલ ૩ લેહ, લગન, એક ધ્યાન, તાલ

ઝડકામણ, ન૰ ઝાડકણુ, ઝાડકવાની મજુરી

ઝડકામણી, સ્ત્રી૰ ઝાડકવાની મજુરી

ઝટકાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ ઝાડકીને ચોકખુ કરાવવુ, ઝટકાવવુ ૨ ઠપકો દેવરાવવો

ઝડકો, પુ૰ કપડુ ફાટી પડલો, ચીરો ઝરડકો

ઝડઝમક, સ્ત્રી૰ (કવિતામા) એક શબ્દાલકાર

ઝડતી, સ્ત્રી૰ બારીક તપાસ ૨ ટાચ માલ મિલકતનુ જપ્ત થવુ તે, જપતી ૩ પોલીસની તપાસ **ઝડતી લેવી**–ઝાડો જોવો–તપાસવો ૨ ધમકાવવુ, ઠપકો દઈ શરમિદુ કરવુ ૩ સોપેલુ કામ સખતાઇથી જોવુ, **ઝડતી લઇ નાખવી**–ધૂળ કાઢી નાખવી

ઝડપ, સ્ત્રી૰ ઉતાવળ, જલદી, તાકીદ. ૨ દોડ, ઉતાવળી ચાલ, ૩ ચાલાકી, છટા, ફાકડી ૪ ઉતાવળ અને જોરથી ઝુટવી લેવુ તે ઝપટ, ૫. અડફટ, સપાટો.

ઝડપપંખો, પુ૦ મોટો ઉચે લટકાવેલો, ઝડપે ચાલનારો પખો ઝડપલુ ન૦ ઝોટ, ચોટ

ઝડપવું, ક્રિ૦ સં૦ એકદમ ઝડપથી પકડી–ઝીલી લેવુ. ૨ ઝડપથી ઉડાવી લેવુ ૩ ઝપટ મારીને છીનવી લેવું ૪ લાગવુ, ભડકો લઇ ઉઠવુ, ૫ ૫ અદ્ધર ઉઠાવી લઈ ગળી જવુ

ઝડપાઝડપી, સ્રી૦ ઘણાજણે એકજ વખતે ઝડપ મારવી તે' એકી વખતે લેવાની ઉત્કંઠા, થોડા ઘણા માણુસોમા થતી લઢાઈ–મારામારી

ઝડવઝડ, અ૦ સહેજસાજ અજવાળુ હોય તેમ. 'ઝડવઝડ દહાડો જણાતા તે ચાલ્યા'–દલ૦

ઝડિયું, ન૦ ઝાપટુ (વરસાદનુ) ૨. ઝુડિયુ, વગર છોલેલી ખાચાવાળી લાકડી, સોટો

ઝડાકો પુ૦ એકદમ જોસમા ચાલેલી તકરાર ૨ વાણીનો માર મારવો તે, સપાટો, ચાટકો ૩ જોરભેર કઇ કરવુ તે ૪ રપેટી

ઝડી, સ્રી૦ વચમાં વચમા રહી ન જાય તેવો વરસાદ, ઉપરાઉપરી ઝાપટા આવ્યા કરે તે, રમઝટ. આતુર. "ચિત્ત અચિત્ત હરે ઝઝુમી ઝઝુમી ઝડીના ઝબકારા"

ઝણકાર–રો, પુ૦ રણકો, રણકાર

ઝણઝણ, અ૦ એવો થતો અવાજ તે ૨ ઘસાગથી અથવા ગરમાગરમી તીખુ તમતમુ ખાધાથી જે અસર થાય તે બળતરા, ચરચરાટ, ૨ ખળખળ,ત્વરાથી, ઘણું જોસમા [તમાટી

ઝણઝણી, સ્રી૦ ઝઝણી, ખાલી. ૨ રીસ, તમ

ઝણઝણાટ, પુ૦ મોટો ઝણકાર ૨ ઝમઝમાટ બળતરા ૩ ધમધમાટ, ખૂબ અસર થવી તે

ઝણઝણવું, ક્રિ૦ અ૦ ઝઝણી આવે તે વખતે જે અસર થાય છે તે, તમતમવુ ૨ ઝણઝણ એવો થતો અવાજ.

ઝણણણ, અ૦ તારના થરકારથી થતો અવાજ

ઝંડિયોકુવો, પુ૦ મોટો અને ઉંડો કુવો

ઝંડો, પુ૦ ઝુંડો. [ઉગ્ર ગુસ્સો.

ઝનુન, ન૦ સ્રી૦ જનુન, ગાંડો ગુસ્સો, ક્રોધનો

ઝનુની, વિ૦ ઝનુનવાળુ, ઉગ્ર ક્રોધને લીધે ગુસ્સાથી ગાંડુ થયેલું હોય તેવુ

ઝન્દ, એ નામની ભાષા જેમા પારસીઓનાં ધર્મપુસ્તકો લખાયલા છે તે

ઝપ–બ, અ૦ એકાએક, ઝટ લઇને, તરતજ. ઝપઝપ—ઝટઝટ, ચપચપ, ટપોટપ.

ઝપટ, સ્રી૦ ઉતાવળ, જલદી ૨ ચાલાકી ૩. દોડ, વેગ ૪ ભૂતપ્રેત ઈ૦ની ઝાપટ. ૫. અડફડ, અંટવાળી, આચકો હડસેલો **ઝપટમાં** આવવુ—અડફટ–આટીમા આવવુ

ઝપટપંખો, પુ૦ લાબી દાડીવાળો મોટો પખો.

ઝપટાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝપટમા આવવુ, પકડાવુ, કબજામા–અડફેટમાં–આટીમા આવવુ ૨ ધૂળ નીકળવી, ઠપકામા આવવુ, ઠોક–મહેણા સાભળવા ૩ મરજી ઉપરાત નાણા આપવા પડે તેવી હાલતમા આવવુ, સકંજામા આવવુ, ભિડાવુ તગ થવુ ૪ માદગીમા સપડાવુ

ઝપાઝપી, સ્રી૦ કાપાકાપી,કતલ.૨ નાની લડાઇ.

ઝપાટવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉતાવળથી ઘણુ ખાવુ, સારી પેઠે ખાઇ જવુ ૨ ચાપીને ખાવુ, ગળચવુ ૩ ઠોકવુ, માર મારવો ૩ મહેણા ટોણા મારવા, વાણી પ્રહાર કરવો

ઝપાટો, પુ૦ ઝપટની સાથે આવી લાગતુ જે જોર તે, સપાટો, જોરનો આઘાત. ૨ જોરમા માર પડવો તે ૩ થપડાક, તમાચો. ૪ અડફેટ, આચકો ૬ કાર્ય કરવાની હોશિયારી, આવડત ૫ વચમા અટક્યા સિવાય કાર્ય પુરૂ કરી નાખવુ તે, તડાકો **એકઝપાટે**–વચમા બધ રાખ્યા વગર, એકદમ, એક તડાકે, ઝડપથી

ઝપેટો, પુ૦ ઝપાટો, સપાટો, તડાકો [લેવાય તેમ

ઝપોઝપ, અ૦ ટપટપ, ઝડપથી–ઝટઝટ લઇ

ઝબ, અ૦ ઓચિંતુ, એકદમ, સાહસિક થઇને.

ઝબકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચોકવુ, એકદમ જાગી ઉઠવુ ૨ ઝમકવું

ઝબકારો, પુ૦ રહી રહીને ઓચિંતો ચળકાટ દેખાવો તે, ચમકારો, ભડકી ઉઠવુ તે

ઝબકોળવું, ક્રિ૦ સ૦ ઝબોળવુ

ઝબકોળાં, ન૦ પાણીમા બુગાડવુ ને પાછુ કાઢવુ

ઝબુકવુ, ક્રિ૦ પ્રકાશવુ જણાવુ, રહી રહીને ચ-

મકવુ, ચળકવુ, તે "જેમ ઝમુકે વીજ અશાડી, ચળક ચળક તલવાર કરે—**પાણીપત.**

ઝએકરવુ, ક્રિ૦ મારી નાખવુ, કતલ કરવુ "પણ રાજ્યમા ગુલામગીરી ભોગવતા માણસો નિ પ્ર યોજને ઝએ થતા××—**હિં૦ બ્રિ૦**

ઝબુકો, પુ૦ ઝબકારો, રહી રહીને જે અજવાળુ થાય તે 'રાત્રે વિજળીના ઝબુકા થઈ રહ્યા હતા"

ઝબોઝબ, અ૦ ઉપરાઉપરી, તરતજ, ઝપોઝપ

ઝબોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ પાણીમા બોળ્યા કરવુ ડુબાડયા કરવુ [બોળવી તે, ડુબકી

ઝબોળિયુ, ન૦ કોઈ વસ્તુને પ્રવાહી પદાર્થમા

ઝભલું, ન૦ નાનાં બાળકનુ પહેરણુ

ઝભ્ભો, પુ૦ જભ્ભો

ઝમક, સ્ત્રી૦ (યમક) એક જાતનો શબ્દાલકાર તેના તેજ શબ્દ એક અથવા જુદાજુદા અર્થમા વપરાયા હોય તે,શબ્દાવૃતિ લાટાનુપ્રાસ.

ઝમકવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાગવુ, ખડખડવુ ૨ ચરચ-રવુ ઝીણુ ઝીણુ બળવુ

ઝમકાર-રો,પુ૦ઝમઝમ થતો અવાજ,ઠણકો,રણકો

ઝમઝમ, અ૦ ધાતુ વગેરેનો થતો અવાજ ૨ તીખુ તમતમુ ખાવાથી મોમા ગરમીની જે અસર થાય છે તે ૩ માર પડવાથી શરીરની ચા-પર થતી અસર, ઝીણી વેદના

ઝમઝમવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝમઝમ થવુ, ધાતુમાથી ધીમો ને ઝીણો અવાજ નીકળવો તે. ૨ તમત-મવુ, ચણચણવુ ૩ ઝરવુ, ઝીણો ઝીણો વર-સાદ પડવો, ટપકવુ [ઝમઝક

ઝમઝમાક, અ૦ એવો થતો અવાજ ૨

ઝમઝમાટ, અ૦ તીખી કે ઉની વસ્તુથી જીભ ઉપર થતી અસર ૨ ઝમઝમ અવાજનુ ગણ-ગણી રહેવુ તે

ઝમરૂખ, ન૦ જમરુખ જામફળ ૨ બિલોરી કાચના લોલકોવાળો કાચની હાડીઓનો દીવો, અદ્ધર લટકાય એવી દીવાઓની કાચની બનાવટ

ઝમવુ, ક્રિ૦ અ૦ ટપકવુ ઝરવુ, ટિપેટિપે પા ણીનુ ફૂટી નીકળવુ **ઝમીજવુ**—ટપકી જવુ, ધીરે ધીરે નીતરી જવુ ૨ બાઝવુ, ઝામી જવુ

ઝમાઝમી, સ્ત્રી૦ સામસામા વાણીપ્રહાર ચાલવા અથવા હાથ ઉછળવા તે ૨ દ્વંદ્વયુદ્ધ

ઝમોર, પુ૦ કહેર, કમકમી ઉપજે તેવુ મરણ, અગ્નિમા પડી જીવતા બળી મરવુ તે

ઝમ્પ, સ્ત્રી૦ નિરાત, કામમાથી પરવારી નિરાતે બેસવુ તે નિવૃત્તિ, આરામ

ઝપ-ક, પુ૦ (ગાયનમા એક તાલ.)

ઝપલાવુ, ક્રિ૦ અ૦ એકદમ યાહોમ કરીને કૂદી પડવુ, સાહસ કરવુ, ઝોકાવુ, ઘસી પડવુ ૨ દઝાવુ,ઝડપાવુ [આરામ લેવો,શાન્ત થવુ.

ઝપવુ,ક્રિ૦અ૦જ પવુ,શાત થઈબેસવુ,ઠરીને બેસવુ,

ઝપાપાત, પુ૦ઝપલાવુ તે,કૂદકો,ભૂસકો [દિયો.

ઝરખ, ન૦ શિયાળ જેવુ એક જાતનુ પશુ,ઘોરખો-

ઝમ્મર, પુ૦ મોટી આફત, ભયકર દુ,ખ "કેર થયો ઝમ્મર થયો ઈ૦" ૨. એકજ ચિતા ઉપર ઘણા જણે જીવતા બળી મરવુ તે

ઝમ્મરપૂછો, પુ૦ બાઉ, બાહુક, હાઉ. (કચ્છ)

ઝરડ, સ્ત્રી૦ કાટાવાળા ઝરડાનો ભુકો, સુકી ડાળ ખીઓના નાના કડકા [ચીરો તે, ફાટ, ચીરો

ઝરડકો, પુ૦ ઉતરડો, લુગડામા પડેલો ઉભો

ઝરડીનાખવુ, ક્રિ૦ સ૦ નખથી વલુરવુ, ઘસડવુ, ઉઝેડવુ. ૨ ફાડી નાખવુ, કડકે કકડા કરવા.

ઝરડુ, ન૦ ઝાખરૂ, કાટાવાળા છોડ ઝાડની લીલી-સુકી ડાળી, વાકીચુકી ઝાખરા જેવી ડાળી

ઝરણ, ન૦ ઝરવુ તે, ટપકવુ તે. ૨ ઝરેલુ તે ૩ જમીન પહાડની તડોમાથી થોડુ થોડુ નીકળી વહેતુ પાણી, ઝરો, વહેળો, નિર્ઝર ૪. જીર્ણ થઈ જવુ તે, નાશ પામવુ તે 'મરણઝરણ'

ઝરણુ, વિ૦ જુનું, પ્રાચીન ૨ ઘરડુ જીર્ણ.

ઝરણુ,ન૦બળવુ તે,દહન "મામી રૂદન શાને કરોછો, મરણા ઝરણા સસાર રે" ૨ ઝરણ, ઝરો.

ઝરદોશ, પુ૦ કસબનુ ભરતકામ કરનાર જરદોશ.

ઝરપવુ, ક્રિ૦ અ૦ ધીમે ધીમે ઝરવુ-ઝરીને એકઠુ થવુ ૨ ગળવુ "કાચો કુભ જળે ભર્યો, ઝરપતા કેટલી વાર રે?—**જીવરામ.** ૩ પચવુ, હજમ થવુ ૪ ખીલવુ, ઉઘડવુ, ફૂલવુ

ઝરમર, ન૦ એક જાતનુ ઝીણું લુગડુ ૨ ઝીણા

છાટે પડતો વરસાદ ૩ પગના સાકળા ૪ એક જાતનુ સ્ત્રીઓની કોટનુ ઘરેણું. [હોય તેમ
ઝરમરઝરમર, અ૦ ઝીણે છાટે વરસાદ આવતો
ઝરમરિયુ, ન૦ એક જાતનુ બારીક-પાતળુ રેશમી કપડુ, ગાજ ૨ આછુ પાતળુ હળવુ વસ્ત્ર. ૩ વિ૦ આછુ, ધીરૂ, થોડુથોડુ. ૪ આછા વણાટનુ, મુલાયમ, પાતળુ, વાવલુ 'અગ ઉપર માત્ર એકજ વસ્ત્ર, તે પણ ઝરમરિયુ હોવાથી અગ સગ લપટાઈ ગયેલુ હતુ'
ઝરવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ જૄ) કોઇ પ્રવાહીનુ ધીમે ધીમે બહાર નીકળવુ, સ્રવવુ, દ્રવવુ ગળવુ ૨ પિગળીને બહાર નીકળવુ ૩ ઘસાઇ જવુ, નબળું થવુ. ૪ પચવુ, જરવુ
ઝરીજવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝરવુ, નીતરવુ, દ્રવી જવુ. ૨ કપડુ ઘસાવાથી તારદોરા આઘાપાછા થઇ જવા, ફસકી જવુ ૩ સ્રવી જવુ [છજ્જુ, કઠેરો.
ઝરૂખો, પુ૦ બારી આગળનો ગોખ, ડાખલી, અટારી,
ઝરેળી, સ્ત્રી૦ કણુકણી, તાવની ધ્રુજારી, તાવની ધીકડી
ઝરો, પુ૦ જમીન-પહાડમાથી ઝરીને બહાર નીકળતુ પાણી (કેટલેક ઠેકાણે ઉના પાણીના ઝરા હોયછે એ પાણીને બાધી લેવામા આવે છે ત્યારે તેને કુડ કહે છે) ૨ નદીનુ મૂળ, જે ઠેકાણેથી નદી વહેતી હોય તે ૩ અખૂટ ભડાર, કુપો. ૪ એક જાતનો જીવડો
ઝલ, પુ૦ વડો અક જાતનો ઉડતો જીવડો
ઝલક, સ્ત્રી૦ ચળકાટ, પ્રકાશ, તેજ, ઝલે, શોભા
ઝલકાવું, ક્રિ૦ અ૦ છલકાવુ ૨ પ્રકાશવુ, દીપવુ
ઝલાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઈ ઝાલે-ધરે તેમ કરવુ, પકડાવવુ [ખડેપગે, આધીન
ઝલુ, વિ૦ ઝલ્યુ, તૈયાર ને તૈયાર રહેવુ તે,
ઝલે-લેહ, સ્ત્રી૦ (હિં૦) ચળકાટ, તેજ, ઓપ, પ્રકાશ, શોભા, (સ૦ ઝના) ખુબસુરતી, સુદરતા.
ઝલેદાર, વિ૦ ચળકાટ આપતુ, ઓપતુ, તેજસ્વી.
ઝલેમલે, વિ૦ શોભા, તેજ, ઉત્તમતા
ઝલો, પુ૦ ભોગ, વિટબણા (કચ્છ)
ઝલ્લક, ન૦ (સ૦) કાસીજોડા; કરતાલ
ઝલ્લરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઝાઝ, મજીરા
ઝહાવુ, ક્રિ૦ અ૦ થોડુ બળવુ દાઝવુ, ઝાળથી બળવુ
ઝવેર, ન૦ જવાહીર, રત્નાદિક ૨ સત્વ, હીર, જાત હોશિયારી, પાણી
ઝવેરખાનું, ન૦ ઝવેરાત રાખવાનો ઓરડો, ભડાર ૨ ઘણુ એક ઝવેરાત તે
ઝવેરાત, ન૦ હીરા, માણેક, વગેરે, જડાવ દાગીના ૨ બળ સત્વ.
ઝવેરી, પુ૦ ઝવેરનો વેપારી. ૨ ઝવેરાતનો પરીક્ષક, હીરાપારખુ, પરીક્ષક.
ઝષ, ન૦ (સ૦) માછલુ, મત્સ્ય.
ઝળક, સ્ત્રી૦ ઓપ, પ્રકાશ, તેજ ૨ પ્રભા, ચળક.
ઝગકવુ, ક્રિ૦ અ૦ પ્રકાશ આપવો, તેજ મારવુ, ચળકવુ, ઓપવુ, શોભવુ. ૨ દીપવુ. ૩. ઝળઝળવુ, ઝબુકવુ
ઝગકાટ, પુ૦ ચગકાટ, તેજનો ભબુકો
ઝગકારો, પુ૦ તેજનો ભભુકો, ચળકાટ, ભળક, આભા.
ઝગકી, સ્ત્રી૦ ગરમીનુ થોડુ થોડુ બહાર દેખાવુ તે, બરાગળ "તાવની ઝળકી." ૨ કોઇપણ વસ્તુનુ થોડુ થોડુ જણાવુ-માલમ પડવુ તે. ૩ ઝળક, ભળક, તેજસ્વિતા
ઝળકો, પુ૦ ઓપ, ચળક, ચકચકિતપણુ.
ઝગઝગ, અ૦ તેજીદાર, ચકચકિત; ભડકે બળતુ, ઝળઝળાટ
ઝગઝળાટ, પુ૦ મોટો પ્રકાશ-ઉજાસ પડવો તે, ઝગઝગાટ ચળકાટ જ્વાળાનો ભભુકો. ૨ વિ૦ ખૂબ પ્રકાશ આપતુ, તેજદાર, ઝળહળાટ
ઝળઝળિયાં, ન૦ આખમા પાણી ભરાઇ આવવા તે, આછા આસુ, જે પાણી-આસુથી ડોળો ઘણો ચળકાટ મારે તે
ઝળઝળિયું-ળુ, ન૦ સુરજ ઉગતા પહેલા અને આથમતા પછીનુ ઝાખુ અજવાળુ તે, આથળુ ધુધળુ, ભગભાખળુ
ઝળવુ, ક્રિ૦ (એ શબ્દ બહુ વપરાતો નથી પણ બળવુની સાથે બોલાય છે) જળવુ બળવુ, બળ્યો ઝળ્યો-ઉશ્કેરાયેલી પ્રકૃતિમા
ઝળહળવું, ક્રિ૦ અ૦ તેજ મારવુ; પ્રકાશ આપવો.
ઝળાંઝળાં, ન૦ અજવાળા અજવાળાં; તેજતેજ-

નો ભડાર [છે તે ઝાળણુ; રાય

ઝળામણુ, ન૦ ઝાળવાની મજુરી ૨ જેથી ઝાળે

ઝળેળો, પુ૦ દાઝવાથી જે ફોલ્લો થઇ આવવો તે ૨ ઉગ્ર ઔષધથી ચામડીમા પાણી ભરાઇ ઉપસવી તે, ફફોલો

ઝાંખ, સ્ત્રી૦ ઝાખુ દેખાવુ તે, છારી, પટલ, નિસ્તેજતા 'આખે ઝાખ વળે છે ૨ છાયા, આભાસ ૩ લાછન ડાઘ, કાળીટીલી

ઝાખટુ, ન૦ વરસાદનો ધુમરાટ અને હવાને લીધે નિસ્તેજ દેખાવ લાગે તે, ઝાકટુ

ઝાંખરૂ, ન૦ ઝાડનુ કાટાવાળુ લીલુ સૂકુ ડાળુ, કાટાવાળા નાના ઝાડવા તે ૨ તુચ્છ નમાલી વસ્તુ 'ઊટને મોઢે ઝાખરા' ૨ હરકત કરનાર, લફરૂ, પાપ **ઝાખરૂ ઝીંટવુ**—નામ ટાળવુ, જેમ તેમ કરીને દૂર કરવુ, નિર્મૂળ કરવુ, જે જોઇએ તે આપીને કાઢવુ ૨. સત્યાનાશ જવુ, નિર્વંશ જવો. "એને ઘેર ઝાખરા ઝીંટાય "

ઝાખવુ, ક્રિ૦ સ૦ તાકી તાકીને જોવુ ભાવપૂર્વક જોવુ "ઝીણુ ઝાખ મારે"—**દયારામ** ૨ છુપુ જોવુ ૩ અજાયબ પામીને જોવુ "જાળીએથી સર્વે ઝાખિયુ, ત્યા નહિ મીન મેખ"

ઝાખાશ, સ્ત્રી૦ મદતા, ઝાખપણુ, મલિનતા

ઝાખી, સ્ત્રી૦ દર્શન કરવુ તે, ભાવથી જોવુ તે.

ઝાખુ, વિ૦ બરોબર-સાફ ખુલ્લુ-ચળકતુ ન દેખાતું ધુધળુ,આછુ 'આખે ઝાખુ દેખાય છે ' ૨ મલિન મેલુ ૩ શરમિંદુ,અજાઈ ગયેલુ ઉતરી ગયેલા મોનુ, નિરુત્સાહ વીલુ ' બહુ દેશપતિ થયા ઝાખારે, જે કોઇ વિશ્વમા ચાલતા વાકારે

ઝાગ-ઘ, સ્ત્રી૦ જાઘ, સાથળ

ઝાજ-ઝ, સ્ત્રી૦ એક વાદ્ય ૨ છબલીકા, કાંસીજોડા ૨ ગુસ્સાનો આવેશ તામસ, ખીજવાઇ તે, ક્રોધી ઉશ્કેરણીની લાગણી

ઝાઝર, ન૦ સ્ત્રીઓને પગે પહેરવાનુ ઝીણી ઝીણી ઘુઘરીનુ રૂપાનું એક ઘરેણુ,નુપુર ૨ સીસાની ગોળીઓ ભરેલી પિતળની કલી (ગાયને પગે ઘાલવામા આવે છે ૨ બેડી,જજીર. **ઝાઝર પહેરવા**—કેદી થવુ,બેડીઓ પહેરવી

ઝાઝરિયાં, ન૦ ઝાઝરની જોડી ૨ બેડી, કડી, જજીર ૩ ખણુખણિયા

ઝાઝરી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ઘરેણુ, ઝાજર ૨ લાકડીમા ભેરવી રાખેલી પોલી ઝાઝર જે ઉંચીનીચી કરવાથી અવાજ કરે છે ૩. નાની ઝરણુની નદી

ઝાંઝવાં, ન૦ ખારવાળી જમીનપર મેદાનમા તડકી વખત પાણી જેવુ જે દેખાય છે તે, મૃગજળ ૨ રાતાપીળા દેખાવા તે ૩ આખમા આવેલા આછા આસુ ૪ અંધારા, ઝાખ "આખે ઝાઝવા વળે છે" **ઝાઝવાનું નીર** —દૂરથી લાભદાયક જણાય પણ પાસે જઇએતો તેમાનુ કાઇ ન હોય એવુ જે મિથ્યા તે,ફાંફા,૨ મૃગજળ

ઝાઝી, વિ૦ ક્રોધી, તીખુ, આકળુ, ઝટ ચડી જાય તેવુ

✓**ઝાટ, સ્ત્રી૦** તુચ્છ વસ્તુ, કઇ નહિ એવો પણ અર્થ રાખે છે ૨ ન૦ ઝાટુ, ગુહ્યનો વાળ

✓**ઝાંટાં,** ન૦ સ્ત્રીપુરૂષને ગુહ્યે જે વાળ ઉગે છે તે, પચ કેશમાંનો એક [૩ નાની છાબડી

ઝાંપ, સ્ત્રી૦ ઝાખ, ૨. કાઠલાવાળી જાળ,પાશ,

ઝાપડો, પુ૦ ભગિયો ૨ જે ભગિયો ભૂત થયો હોય તે [નાનો રસ્તો, છીંડુ કટલુ.

ઝાપલી, સ્ત્રી૦ વાડ વડીમાથી બહાર નીકળવાનો

ઝાપી. સ્ત્રી૦ વાસની પાતળી ચીપ, ઘાસ કે ખજુરીની પાતરીનો ગુથેલો દાબડો ૨ બીડી તમાકુ ભરી રાખવાની નાની દાબડી

ઝાપો, પુ૦ ગામમાથી કે ખેતરમાથી બહાર નીકળવાનો જે રસ્તો તે, મોટુ છિંડુ ૨ રસ્તા ઉપરનુ જે બારણુ તે ૩ પાદર,ગામની ભાગોળ **ઝાપો ઝૂડવો**—ટાયલું કર્યા કરવુ, વાત લબાવ્યા કરવી તે, બડાઇ મારવી, પિજણુ કરવુ

ઝાય, સ્ત્રી૦ પ્રતિબિંબ,પડછાયો ૨ ઝલક,તેજ

ઝાસવુ, ક્રિ૦ સ૦ નારાજ થઇને તરછોડીને આપવુ, નાખવુ, અભાવથી આપવુ ૨ ખાવા આપવુ ૩ ખાવુ, ખૂબ આરોગવુ

ઝાસાચીઠ્ઠી, સ્ત્રી૦ બહારવટિઓ જે ચિટ્ઠી લખીને ઝાડે બાધી જાય છે (કે મારૂ સમાધાન નહિ

કરે તો હુ આ પ્રમાણે નુકસાન કરીશ) તે, ધમકી, ત્રાગાની ચેતવણી

ઝાંસો, પુ૰ ગુસ્સાથી તરછોડવુ તે, ગુસ્સો કરી-કઢાળી બોલવુ-આપવુ તે ૨ ત્રાગુ ૩ હઠ, આડો, બોસ

ઝાંહે, સ્રી૰ તેજ, કાંતિ, ચળકાટ ઝાંહે જતુ રહેવુ,-ઘસાઈ જવુ, જીર્ણ થવુ, નાકૌવત થવુ, ખરાબ થવુ ૨ અ૰ ખરાબ રીતે, ત્રાગુ કરીને

ઝાઇ, પુ૰ વકીલ, હિમાયતી, આગળ વાત વિચાર રજુ કરનારો

ઝાઉસ, પુ૰ મુકાદમ, નાયક, ચાઉસ, જમાદાર

ઝાકઝમાળ, વિ૰ સાફ ચકચકતુ, સ્વચ્છ; શોભીતું (વર વગેરે) ૨ પ્રકાશવાળુ, ચળકતુ, પ્રકાશમાન

ઝાકટુ ન૰ ઝાખો દિવસ, ઘેરાયલા આકાશનો અને હવામા ભેજવાળો દિવસ તે, ઝાબટુ

ઝાકમઝોળ, પુ મહાલવુ તે, આનંદ "છીકુ ખોળતા લાધી પોળ, હવે અખા કર ઝાકમઝોળ"

ઝાકરિયો, ન૰ માટીનુ નાનુ પહોળામોનુ વાસણ

ઝાકળ, ન૰ હવાની અંદરની ભીનાશ, હવાથી જુદી પડી પાણી રૂપે પદાર્થ ઉપર ઠરે તે, ઠાર, ઓસ, હિમ, તુષાર [કતુ, ચાસિઉ

ઝાકળિયુ, વિ૰ ઝાકળવાળુ ૨ ઝાકળથી પા-

ઝાકળી, પુ૰ ઝાકળ સબધી ઝાકળી વા—જે વા વાયા પછી ઝાકળ પડે તે

ઝાઝ, ન૰ (ફા૰ જહાઝ) વહાણ, બતેલો, ફતેહમારી ૨ મોટુ, વિશાળ, ૩. ઝાઝુ

ઝાઝી, પુ૰ ખલાસી, નાવિક, વહાણવટી

ઝાઝુ, વિ૰ વધારે, ઘણુ, પુષ્કળ, બહુ

ઝાઝેરૂ, વિ૰ પુષ્કળ, ઘણુ [ચરો તે, ફોફા

ઝાટકણ, ન૰ ઝટકામણ, ઝાડકતા નીકળેલો ક-

ઝાટકણી, સ્રી૰ ઝાડકવુ તે ૨ ઠપકો; ઠોક. ૩. ઝડકામણ.

ઝાટકવું, ક્રિ૰ સ૰ અનાજમાનો કચરો વગેરે ઉડી જાય તે સારૂ સુપડાથી સારી પેઠે હલાવવુ, ઝાડકવુ; ઉપણવુ, સોવુ ૨. જોરથી હલાવવુ, ખખેરવુ, ઝાપટવુ ૩ સારી પેઠે ઠપકો આપવો, સપડાવવુ ઝાટકી નાખવુ—સારી પેઠે ઠપકો આપવો, સપડાવવુ, ધુમાડો કાઢી નાખવો; ખૂબ ધમધમાવવુ ૩ માર મારીને હલકુ—પાધરૂ કરી નાખવુ

ઝાટકો, પુ૰ ઝાટકવુ તે ૨ જનાવરના કરડવાથી જે એકાએક અસર થાય છે તે ૩ ઠપકો, મહેણા વગેરેથી મનમા જે દુખ થાય છે તે; રોષ, રીસ. ૪ પાકતા રહી રહીને ચવી તીવ્ર વેદના, પાકશૂલ

ઝાડ, ન૰ જમીનમાથી ફૂટી નીકળી વધેલો છોડ, વૃક્ષ, તરુ ૨ ઝાડના આકારનુ દીવાનુ ઝુમ્મર. ૩ ઝાડના આકારમા ચિત્તરેલી વશાવળી. ઝાડ ઉગવા બાકી છે—દુખ તો ઘણુ પડયુ, એટલુ પડી ચુકયુ કે માથે દુખના ઝાડ ઉગતા હોય તો નિશાની રહી જાય. ઝાડ થવુ—ઉભુ થવુ, બે પગે ઉભા થવુ (જનાવરે.) "ઘોડો ઝાડ થયો." ૨ ક્રોધથી તપી જવુ, રાતાપીળા થવુ ઝાડપર ચઢવુ—છાપરે ચઢવુ; બહેકી જવુ, ફુલાઇ જવું, મગરૂર બનવુ, વઠી જવુ.

ઝાડકઝુડક, ન૰ દાણાદુણી વગેરેને ઝાડકી વીણી સાફ કરવા તે, ઝાપટીને સાફ કરવુ તે

ઝાડકણ, ન૰ અનાજ વગેરે ઝાડકયાથી નીકળેલો જે કચરો, કસ્તર તે.

ઝાડકવુ, ક્રિ૰ સ૰ ઝાટકવુ.

ઝાડકો, પુ૰ ઝાડકવુ તે ૨ ઝાડકેલો કચરો.

ઝાડઝૂડ, ન૰ વાળવુઝાડવુ તે, સાફસુફ કરવુ તે

ઝાડિયું, ન૰ ઝાડવેલવાળુ પહેરવાનુ લુગડુ, એક જાતનો સાલ્લો

ઝાડપાન, ન૰ ઝાડ, વેલા અને ડાળા, પાદડા, ફૂલ વગેરે, વનસ્પતિ. ઝાડપાનની વિદ્યા—ઉદ્‌ભિજ વિદ્યા ઝાડની જાત, તેને માફક આવતી જમીન, તેના જુદા જુદા ભાગની રચના, વગેરેનુ જ્ઞાન તે. [વનસ્પતિ.

ઝાડપાલો, પુ૰ ઝાડ તથા પાલો વગેરે, બધી

ઝાડપિપળી, સ્રી૰ છોકરાની એક રમત.

ઝાડવુ, ન૰ નાનુ ઝાડ. ઝાડવા—ઘણાંક નાના ઝાડ જે પાસપાસે હોય તે.

ઝાડવુ, ક્રિ૰ સ૰ સાવરણી–બુતારાવતી સાફ ક- રવુ, વાસીદુ વાળવુ ૨ ઝાપટવુ, ખખેરવુ ૩ ભૂતપિશાચ વગેરે મેલાની પીડા દૂર કરવા સારૂ મત્ર ભણી ઉજણી નાખવી ૪ સખત ઠપકો દેવો, ધૂળ કાઢવી ૫ સામાને અસર થાય તેવી રીતે કહેવુ. ૬ માર મારવો

ઝાડપટોળાં, ન૰ બેસતાવર્ષનો દિવસ એ દિ- વસે નોકર અને બીજા નાના માણસો મોટા માણસને ઘેર જુહાર–વન્દન કરવા જય છે અને મોટા માણસો તેમને પટોળા–પટકુળ ભેટ આપેછે

ઝાડબીડ, ન૰ વનસ્પતિથી ભરપૂર પ્રદેશ, જ્યા ઘાસ ઝાડ પુષ્કળ હોય તે

ઝાડાવાટ, સ્ત્રી૰ ગુદા, ગાડ

ઝાડી, સ્ત્રી૰ નાના મોટા ઝાડ વેલા, ઝાડવાનો ઘચુબલો તે, વનસ્પતિનો ભરાવો ૨ એવી ગુચાયલી જગો. ૩ જગલ, વન, અરણ્ય

ઝાડુ, ન૰ સાવરણી, બુતારો. ૨ પુજો, કચરો, ધૂળ, ઝાડુખાવુ–નાઉમેદ થઈ જવુ, અજાઈ જવુ, હાર ખાઇ જવી, ન ફાવવુ

ઝાડો, પુ૰ ગાડની વાટે નીકળતો મળ, ગૂ દસ્ત, વિષ્ટા, નરક, પુરીષ ૨ અઘવુ તે, અઘામણ ૩ ખોવાયલી–ચોરાયલી વસ્તુ માટે જેનાપર શક આવે તેના શરીરની–વસ્ત્રની બારીકીથી જે શોધ કરવી તે, ખાતથી કરેલી ખોળ, બારીક તપાસ–ચોકસી "ઝાડો લેવો" ૪ જેને મેલુ વળગ્યુ હોય તેના ઉપર મત્ર ભણી ઉજણી નાખવી તે ઝાડો લાગવો–ઘણીવાર ઝાડો થયા કરવો. ઝાડે ફરવુ–અઘવુ, ઝાડે જવુ–ઝાડે ફરવા જવુ, અઘવા જવુ ઝાડો છૂટી જવો– ઝાડો બધ હોય તે એકદમ થઇ જવો ઝાડો ઝપટો–ઝાડે જવુ, હાથપગ ધોવા, દાતણ કરવુ ઈ સવારે ઉઠીને કરવાનુ જે કામ તે

ઝાતકાર, વિ૰ ઝળઝળાટવાળુ, ચકચકિત ૨ શરીરમા ગરમી કરનારૂ, ૩ હોશિયાર, ખબ રદાર, જાગ્રત [આવેશ ૩ ચમત્કાર, જાગ્રતિ

ઝાતકાર, પુ૰ ચળકાટ, પ્રકાશ, ૨ વિહ્વળતા,

ઝાપટ, સ્ત્રી૰ ઝપટથી અથડાવુ–લાગવુ તે. "લુગ- ડાની ઝાપટ" ૨ ઝપટ, અડફટ, ઝપાટો ૩ લપ- ડાક, થાપટ, ફટકો ૪ પાણીની છોળ

ઝાપટવુ, ક્રિ૰ સ૰ ઝાપટ મારીને સાફ કરવુ, ખખેરી સાફ કરવુ ૨ ફટકારવુ, ઝાપટ, ફટકા મારવા ૩ ઠોક મારવા ધમકાવી નાખવુ, સપ- ડાવવુ ૪ ખૂબ ખાવુ

ઝાપટિયો, પુ૰ મદીરમા દર્શન વખતે થતી લોકોની ભીડ દૂર કરવાસારૂ કપડાથી ઝાપટ મારનારો કોરડાબાજ [સરવડુ

ઝાપટુ, ન૰ વરસાદનુ એકદમ તુટી પડવુ તે

ઝાબ, સ્ત્રી૰ છાબ ૨ દૂધ ભરવાનુ મોટુ વાસણ

ઝાબસોઇ, સ્ત્રી૰ કૂદતા કૂદતા ગગડા કાઢી કૂ- દવુ તે, ઉછળીને કૂદવુ તે, ધિગાણુ મચાવવુ તે

ઝાબો–બો, પુ૰ કુલામા તેલ ભરવાનુ લાબા મો વાળુ નળાકાર વાસણ [ળવણુ, આધ્રકણુ

ઝામ, સ્ત્રી૰ ઝમ, લગભગપણુ

ઝામણુ, ન૰ દૂધને આધ્રકવા માટેનુ જે તે, મે

ઝામર, પુ૰ માથા અને આખમા થતો રોગ, નજલો

ઝામરઝોળ, વિ૰ ગડથોલા ખાતુ, પડુ પડુ થઈ રહેલુ ડામાડોલ, ઝંજતુ પુ૰ ખોટુ ડોળ, આડબર

ઝામરી–રો, સ્ત્રી૰ હથેલીમા થતો ફોલ્લો, શરીર ઉપર પાણીભર્યા મોટા ફોલ્લા ફૂટી નીકળે છે તે.

ઝામવુ, ક્રિ૰ સ૰ (સ૰ ઝામક) ઇટ–ઠીકરી તપાવી પ્રાણી અથવા ઓસડમા બોળવી, છમ- કારવુ, ૨ ક્રિ૰ અ૰ ઝરપવુ, ઝરવુ, ગળવુ ૩ મળવુ, ઠરવુ, ભેગા થવુ ૪ મચવુ, બાઝવુ 'લ- ડાઇ ખૂબ ઝામી છે' [હવામા ફરકતી ડાળીઓ

ઝામોરો, પુ૰ વૃક્ષની ટોચ, છગાર, ઝાડની ટોચની

ઝાયલ, વિ૰ તામસી, ચીડિયુ, આકરા મિજાજનું

ઝાર, પુ૰ રૂશિયાના રાજાનો ઇલકાબ ૨. ભરતી.

ઝારપટોળા, ન૰ નવા વર્ષનો પ્રથમ દિવસ, કા ર્તિક સુદિ પડવે

ઝારવુ, ક્રિ૰ સ૰ સૂજેલા અથવા દુખતા ભાગને ઉનુ પાણી રેડી શેકવુ, દરદવાળા ભાગને ગરમ પાણીની ધારથી ધોવુ ૨. ઝાડને વધવા ને ફાલવા ફુટવા સારૂ તેના ડાળા સોરવા, ૩ રેણુ દેવુ; સાધવુ, રાણ મૂકવી.

ઝારી, સ્ત્રી૦ નાળચાવાળુ પાત્ર,વાટી. ૨ ગોળ ને કાણા કાણા વાળા લાબા હાથાનો તવેથો
ઝારૂ, ન૦ મોટુ ડાળુ ૨ ધાડુ, ટોળુ
ઝારો, પુ૦ મોટી ઝારી ૨ પાણી છાટવાનુ મોટા નાળચાવાળુ વાસણ ૩ તબુરાના તુમડા ઉપરની ઘોડીપર તારની નીચે મૂકેલો જે દોરો ૨ વગેરે તે (અવાજના ઘોરને માટે) ૨ તબુરાનો પિત્તળનો તાર ખરજ સૂરનો તાર
ઝાલ, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓને કાને ઘાલવાનુ એક ઘરેણુ, [કર્ણફૂલ,એરીંગ
ઝાલક, સ્ત્રી૦ છાલક,છોળ
ઝાલર, સ્ત્રી૦ (સ૦ ઝલરી) ઝૂલ ૨ કિનારી, બાધેલી કોર ૩ મોગરીથી વગાડવાનુ ઘડિયાળ
ઝાલર, પુ૦ એક ડફોળ,વાલ
ઝાલરી, સ્ત્રી૦ ઘડિયાળી, નાની ઝાલર
ઝાલવુ, ક્રિ૦ સ૦ પકડવુ, ધરવુ, ગ્રહવુ,સહાવુ, વેગને અટકાવવુ. **હાથ** ઝાલવો—મદદ કરવી, સભાળ લેવી ૨ પરણવુ,પાણી ગ્રહણ કરવુ
ઝાલાં, ન૦ જહાલ હુકમો, ચીઠિયા, આમ કરો ને તેમ કરો,આ નહિ ને તેમ નહિ, એવા ત્વરિત હુકમોતે, મહેણા, સખત વચનો 'ઝાલા ઝીલવા'
ઝાવલી-ળી, સ્ત્રી૦ નાળિયેરી ખજુરીની સુકી ડાળિયો, તાછડા વગેરે એ ઝુપડા ઉપર છાપરાને ઠેકાણે છાયેલા હોય છે ૨ નાળિયેરી વગેરેના પાદડાની ટટ્ટી.
ઝાવસોઈ, સ્ત્રી૦ ઝનુનમા કૂદવુ ને બુમો પાડવી તે,ઝાબસોઇ ૨ હુલ્લડ થાય તેવી સ્થિતિ.૨ લઢાઈ મારામારી ઝાવસોઇ ઉડવી—કુસ્તી થવી,લઢાઇ જાગવી, મારામારી થવી
ઝાવાં, ન૦ આધારના વલખા,તડફડિયા,પાણીમા ડુબતા આધાર માટે માણસ જે ફાફા મારે છે તે
ઝાહી,વિ૦હિતેચ્છુ,હેતસ્વી,શુભેચ્છક કલ્યાણચિતક
ઝાળ, સ્ત્રી૦ (જ્વાળા) અગ્નિ દીવા વગેરેની દૂરથી લાગતી ગરમી, આચ ૨ ભડકો,જ્વાળા, શિખા.૩ ઉગ્રલ ાગણી,ક્રોધનો આવેશ [રેણ,સાધ
ઝાળણ,ન૦ ઝાળવુ તે.૨ જેણે વતી ઝાળેલુ તે,
ઝાળવું, ક્રિ૦ સ૦ ધાતુની બે સપાટીને વચમા રેણ મૂકી ગરમ કરેલે ઓજારે જોડવી. વાસણના જુદા પડેના ભાગને સાધવા,રેણ દેવુ.
ઝિક, સ્ત્રી૦ ઝીક; પછાડ, પાણીમા બોળી પથ્થર ઉપર પછાડવુ તે. ૨ પટકી નાખવુ તે, હરાવવુ તે ૩. કડાકુટ, માથાફોડ. ૪ કટાળીને કોઇ વસ્તુ નાખી દેવી તે
ઝિકવુ, ક્રિ૦ સ૦બોળીને પથરા ઉપર પછાડવુ, પછાડીને ધોવુ ૨ હરાવવુ, ઉચકીને નાખવુ, મારી નીચે પાડી નાખવુ
ઝિકો, પુ૦ ઝિકાળવો,ઈટ રોડાનો ભૂકો.
ઝિજોટી, સ્ત્રી૦ એક રાગિણી,ઝિંઝોટી
ઝિઝવો, પુ૦ એક જાતનુ ઝાડ,એક જાતનુ ઘાસ
ઝિટવુ ક્રિ૦ સ૦ ખડકવુ, હમલો કરવો;સીંચવુ. ૨ બઝાડવુ, કાટાને વળગી—માઝી રહે તેમ કરવુ
ઝિકાળવો, પુ૦ ઈટ રોડાનો ભૂકો
ઝિણાશ, સ્ત્રી૦ બારીક,ઝીણપણુ ૨.હોઠડહાપણુ.
ઝિઝોટી, સ્ત્રી૦ એક રાગણી.
ઝિમોલ,સ્ત્રી૦ ઝીમોલ,સતાર વગેરેએકજાતની ઝોડી.
ઝિયાણુ, ન૦પ્રસવ પછીનુ આણુ તે.
ઝિરાયણું,ન૦ પ્રથમ પ્રસવ પછીનુ આણુ,બાળકને લઇ સાસરે જતા પિયેર તરફથી જે સરસામાન આપવામા આવે છે તે
ઝિલાણુ, ન૦ ઠેકુડી, પાણી ઉલેચવાની સુપડા જેવી જે કરામત તે ૨ ઝિયાણુ
ઝિલ્લી, સ્ત્રી૦ તમરા, રાતના તીણા અવાજ કાઢનારા જીવડા
ઝીઝી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ઝાડ, જેના પાદડાની બીડીઓ વાળે છે,આસોતરી
ઝીટ-ટુ, ન૦ લફરૂ;વળગણ,પીડા,પુછડુ "મારી પછવાડે તો વૈરીનુ ઝીટ વળગ્યુ છે" [પરાજય
ઝીક, સ્ત્રી૦ઝિક ૨ કસબી તારનુ ભરત. ૩ હાર,
ઝીકણું, ન૦ ૨કુ કરવુ, તારે તાર મેળવી સાધ મેળવવી ૨ પરાજય,હાર,ઝિક.૪ ક્લેશ કરવી તે.
ઝીકવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝિકવું, પછાડવુ, અફાળવું. ૨ હોમવુ,ઝોકાવવુ,૩ રેડવુ,ઠોકવુ.૪.સંડોવવુ, સામેલ કરવુ ૫ હરાવવુ પાડી નાખવુ
ઝીણુ, સ્ત્રી૦ કેરીની ગોટલી ઉપર બધાયલુ જાડું પડ, જાળી, જુણુ

ઝીણપણુ, ન૦ ડહાપણ,ચતુરાઇ.૨ બારીકીથી-સભાળપૂર્વક કામ કરવુ તે [ચતુરાઇ,દોઢડહાપણુ
ઝીણવટ, સ્ત્રી૦ ઝિણાશ, બારીકી ૨ ઝીણપણુ,
ઝીણુ, વિ૦ (સં૦ ક્ષીણ) બારીક, ૨ આછુ, છેકજ પાતળુ ૩ કારીગરીનુ, નાજુક (કામ) ૪ તીણુ, અણીદાર,ધારવાળુ ૫ નાનુ,નાજુક 'નાના જીવ' ૬ ધીમુ, હળવુ, નહિ ઉતાવળુ ૭ ઠરેલ, ચતુર, ડહાયુ
ઝીપરો, પુ૦ જેઠીમધ
ઝીપવુ, ક્રિ૦ અ૦ પડતી-આવતી વસ્તુને અદ્ધરથી પકડી લેવી ઝડપી લેવુ ,ઝીલવુ
ઝીમી, સ્ત્રી૦ મુલાયમ અને કાળો સુદર ભાત વાળો સાલ્લો [હિરાવવુ
ઝીભ, સ્ત્રી૦ જીભ. ઝીભ કઢાવવી-થકવવુ,
ઝીભી, સ્ત્રી૦ જીભી.૨ ગાય ભેસની જીભના આકારનુ એક વાજીત્ર
ઝીમેલ, સ્ત્રી૦ કીડીથી મોટા એક જાતના જાનવર "કાળા કાળા મંકોડાને રાતી રાતી ઝીમેલો"
ઝીલ, સ્ત્રી૦ એક જાતનો રોપો. એની રાખ, વાગેલા ઉપર, ચાદા ઉપર દાબવામા આવે છે, એનુ દાતણ થાય છે, 'દાતણ કરીએ ઝીલનુ તો પાપ જાય દીલનુ'. ૨ સામો લણવાનુ વાસનુ એક ઓજાર ૩ તબુરાનો તાર ૪ લાખેલી પાર-બરણી અનાજ ભરવાના કામમા આવે છે તે ૫ ઉડા પાણીની જગો, કરાડી, હોડ ૬ છોળ,છાલક. 'રસની ઝીલ ઝીલનાર'
ઝીલવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉચેથી પડતુ કે સામે આવતુ નીચે ન પડવા દેતા અદ્ધર પકડી લેવુ,ઝીપવુ ૨ એક જણનું બોલવુ બીજાએ ઉપાડી લેવુ ૩ એકે ગાયેલુ બીજાએ ઉપાડી લઈ ફરીથી ગાવુ ૪ ભોગવવુ, માણવુ, આનદથી અનુભવવુ ૫ પસદ કરવુ, કબુલ કરવુ, સ્વીકારવુ 'તેણે માગુ ઝીલ્યુ' ૬ ક્રિ૦ અ૦ નહાવુ, જળક્રીડા કરવી, પાણીમા રમવુ 'જમુનાજી જળ ઝીલવુ, માહેલી રે,' પ્રેમ નદીમા પછી ઝીલતા દીનરાત સૌ વહી જાશે'
ઝીલુ, ન૦ ઉચા ખેતરમા પાણી લેવાની એક જાતની ડગામત, ઢેકુડી
ઝીલો, પુ૦ મોટુ માટીનુ વાસણ ૨ બરણી, લાખેલી કોઠી
ઝુટવુ-ટી લેવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખુચાવવુ, જોર કરીને ખેચી લેવુ, આચકી લેવુ [લેવુ તે
ઝુંટ, સ્ત્રી૦ ઝડપ, ઓચિંતી ઝપટ મારી ખેચી
ઝુટાઝુટ, સ્ત્રી૦ સામસામી ઝુટ ચનાવવી તે, લુટાલુટ, ખેચાખેચ [કાવી લેવુ
ઝુંટાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝુટ મારીને લઇ લેવુ, પ-
ઝુંડ, ન૦ ટોળુ, યૂથ, ઘણુ મલો, સમૂહ
ઝુંડો, પુ૦ નિશાન, વાવટો, ધ્વજા ૨ વાવટાની કાડી-વાસ ૨ મોટુ કામ,દિગ્વિજયના કાર્યનુ
ઝુપડુ, ન૦છાપરુ, નાનુ સાધારણ ઘર [મડાણ
ઝુપડી, સ્ત્રી૦ છાજથી છાયલુ-છાપરીવાળુ નાનુ ઘર, મઢૂડી મઢુલી ઉટજ
ઝુકે-ઝુકેણુ, ન૦ (અ૦ ઝોપ) ઝુકવુ તે, ડોલા
ઝુકેલુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉઘ, કેફ, સુસ્તીને લીધે ઝોકા ખાવા, ડોલા ખાવા (અફીણીઆએ)
ઝુસરી, સ્ત્રી૦ ધુસરી, ધર, ધુર
ઝુસરુ, ન૦ મોટી ઝુસરી, ધર
ઝુકડો, પુ૦ જમવા ઉપર કે મોજમઝા ઉપર ખૂબ પડવુ તે, કઇપણ વિચાર કર્યા વગર તાનમા લાગ્યા રહેવુ તે,ઝોકડો [વવુ, ઉટને બેસાડવુ
ઝુકારવુ, ક્રિ૦ સ૦ઝકે-નમે તેમ કરવુ, નમા-
ઝુકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ નમાવવુ, લચી જાય તેમ કરવુ ૨ લબડાવવુ, ઝોલા ખાતુ કરવુ ૩ ક્રિ૦ અ૦ યાહોમ કરીને પડવુ કૂદી પડવુ સાહસ કરવુ
ઝુઝાર, પુ૦ જોદ્ધો, લડવૈયો
ઝુઝાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ હફાવવુ, થકવવુ ૨ લડાવવુ
ઝુડિયુ, ન૦ ઝુડવાનો દાડિયો, દડુકો
ઝુડો, પુ૦ અબોડો બાધવાનો વાળનો-રેશમનો જે જાડો દોરો તે, ૨ જુડો, ઝુમખો
ઝુણઝુણ અ૦ એવો થતો અવાજ
ઝુપકી, સ્ત્રી૦ ડોલુ, ઝોકુ
ઝુમ, સ્ત્રી૦ જોમ, કેફ, અસર.
ઝુમખડા, ન૦ તુરિયાના જેવા એક જાતના ફળ
ઝુમખડુ, ન૦ ટોળુ, જથો, સમૂહ, ઝુમખુ
ઝુમખુ, ન૦ ટોળુ, જથો, લહેરખુ, જૂથ, એક

જગાએ વળગી રહેલો વસ્તુઓનો સમૂહ તે.
ઝુમખો, પુ૦ જથો, જુડો, ઝુમખુ
ઝુમણુ, ન૦ એક જાતનુ કાનનુ ઝુલતુ રહેતુ ઘરેણુ
ઝુમ્મર, ન૦ ઘણા દીવા સાથે ઝુમખાના આકારમા બળે તેવી રચનાનો ધાતુ કે કાચનો પાખડી ડાળીવાળો ઝાડ જેવો જે ઘાટ તે, ઝાડ
ઝુરણુ, ન૦ ઝુરાપો; બળાપો, વલોપાત
ઝુરાપો, પુ૦ અફસોસી, ઉદ્વેગ, બળાપો, શોક ૨ નાઉમેદી, નિસાસો ૩ સોચના, ફિકર, ચિંતા
ઝુલડી, સ્ત્રી૦ બાળકને પહેરવાનુ ઝભલુ
ઝુલણહાર, વિ૦ ઝુલનાર, હિચકા ખાનાર
ઝુલણાછંદ, પુ૦ એક માત્રાવૃત્ત.
ઝુલણાં, ન૦ હિચકા, હિંચ ૨ હિંદોળા,પાલણુ, ઝુલો ૩ ડોયણા, દોલણા ૪ લડાવવુ તે, રમાડવુ તે,લાડ.૫ ઝુલતુ રહે તેવુ બાળકને સ્ત્રીનુ ઘરેણુ.
ઝુલણિયુ, વિ૦ ઝુલ્યા કરે તેવુ ૨ મનમોજી મોજીલુ ૩ લાડકોડનુ, મોજનુ ૪ ન૦ લટકણિયુ, ઝુલતુ રહે તેવુ ઘરેણુ
ઝુલણાં,ન૦હિચકો,હીંચ ૨ હિંડોળો,પારણુ, ઝુલો
ઝુલાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝૂલે તેમ કરવુ, હિચકા નાખવા, હિચકા નાખવા ૨ હલાવવુ, લડાવવુ
ઝુલો, પુ૦ ઝોલો; હિચકો ૨ હીચ ૩ ડોળી ૪ નુકશાન ખાધ
ઝુસ્તી, સ્ત્રી૦ લડાઈ, સામી તકરાર, ટટો
ઝૂકવુ ક્રિ૦અ૦વાંકુ વળવુ,નમવુ, ઝૂલી રહેવુ,ઝૂમવુ
ઝૂજવું-ઝવુ, ક્રિ૦ અ૦ જુદ્ધ કરવુ, લડવુ ૨ જોશથી મચ્યા રહેવુ,ઝઝુમવુ "અમે ખાડુ લઇ રણે ઝૂઝશુ મારી પાડશુ શત્રુ સહુ "–પાણીપત.
ઝૂડ, ન૦ ન છૂટે તેવુ જળચર, મોટો મગર, ગ્રાહ. ૨ ચૂડ, પકડ ૩. વળગણુ, ન છૂટે તેવી બલા
ઝૂડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝુડિયાથી મારવુ, મારી મારી નરમ કરવુ ૨ ઝાપટવુ, અફાળવુ ૩ ખખેરવા પછડાવુ ઝાપટવુ, ગેરવવુ ૪ ઝાપટવુ, દાબીને ખાવુ. ૫. સતાવી સતાવીને લેવુ ૬ પૈસા કઢાવવા;દબાણથી ખીસુ ભરવુ,લાંચ લેવી. [ઝુમખુ.
ઝૂમ, સ્ત્રી૦ જોમ, ધુધવાતો જુસ્સો ઝુમ ૨
ઝૂમવું, ક્રિ૦ અ૦ પડુ પડુ થઇ રહેવુ, ટિંગાવુ, ઝઝુમવુ ૨ ટાંપી રહેવુ, આતુરતાથી આસપાસ વિટલાઇ રહેવુ
ઝૂરવુ, ક્રિ૦ અ૦ કલ્પાંત કરવુ, બળાપો કરવો, તલસવુ, વલોપાત કરવો
ઝૂલ, સ્ત્રી૦ શોભા માટે રાખેલો કિનારીપરનો ઝુલતો ભાગ તે, ઝુલતી-ફરફરતી ચીજ઼ુ તે ૨. ગાયનની અંદર આવતી નાની નાની કડીઓ તે
ઝૂલતુ, વિ૦ ઝોલા ખાતુ, લબડતુ, ફરફરતુ. ૨. લબડતુ, છુટુ ૩. મોકળુ, ખુલ્લુ.
ઝૂલવુ, ક્રિ૦ અ૦ હિચવુ; આમતેમ હાલ્યા કરવુ ૨ લટકવુ, લબડવુ ૩ પાછળ રહી જવુ, આશામા નિષ્ફળ જવુ ૪ વાકું વળી જવુ ૫ ફરફરવુ, ડગમગવુ.
ઝેબેઝેબ, અ૦ શરીર ઉપર વારવાર પરસેવાના મોતિયા વળવા તે, ઉપરાઉપરી પરસેવો વળવો તે
ઝેણ, સ્ત્રી૦ કોઇપણ વસ્તુમાંથી ઉડતી ઝીણી ઝીણી રજોટી, છિયાડી, ગર્દ ૨ તમાકુની ધૂળ ૩ કમકમી, ક્રોધની ધ્રુજારી
ઝેર, ન૦ (ફા૦) ડખની અસરથી જે દુખ થાય તે ૨ ખાવાની વસ્તુમા રહેલા ગુણથી જીદગી જોખમમા આવી પડે છે તે, વિષ, ગરલ ૩ ઈર્ષ્યા, અદાવત, અદેખાઈ, દ્વેષ. "ઝેર ગયા ને વેર ગયા વળી કાળા કેર ગયા કરનાર "૪ વેર, હાનિ કરવાની લાગણી ૫. પ્રીતિભંગ, કુસંપ, કડવી લાગણી 'સૂરજે અમારા કુટુબમા ઝેર રેડયુ ' ૬ ગુસ્સો, ક્રોધ, કોપ "એની આખમા ઝેર વરસી રહ્યુ છે." **ઝેરથવું**–ઝેર જેવુ અળખામણુ થવુ, ઝેર ખાવા જેવુ ત્રાસદાયક થવુ **ઝેર** આપવુ વિષ ખવરાવવુ, મારી નાખવામા પ્રયત્ન કરવો **ઝેર** વરસાવવુ–(આખમા) સામાનુ સારૂ જોઇ બળવુ, ઈર્ષ્યા ઉત્પન્ન થવી; અદેખાઇ થવી ઝેર વાટવુ–કોઇને નુકશાન કરવાની તજવીજ કરવી. ૨ અદેખાઇ-ઇર્ષ્યા કરવી.
ઝેર, સ્ત્રી૦ પથ્થરની કિનારી જે ઓટલે મૂકવામા આવે છે તે ૨ વેર, હોળીના દિવસમા નીકળતા ટોળા ૩ ન૦ ઝાંઝર "પગનું ઝેર."(કવિતામા)
ઝેરકચુરો, પુ૦ એક જાતનું કડવુ બી; ઝેરકચોળુ

ઝેરકાજળી, સ્ત્રી૦ પરસેવા રૂપે બહાર નીકળી આવતુ શરીરમાનુ વિષ ૨ મરણાત પરસેવો તે
ઝેરણી, સ્ત્રી૦ દહિ વલોવવાની નાની હાથ રવઇ
ઝેરી, વિ૦ ઝેરવાળુ ઝેર ચઢે તેવુ ૨ અદેખુ, [દ્વેષી
ઝેરૂ, ન૦ ઝાપટુ "ઝાઝુ ઝેરૂ આવ્યુ"
ઝેસુ, સ્ત્રી૦ ધળ, રજ
ઝૈડકો, પુ૦ ઝરકડો, ચીરો, લાબો કાપ ૨ એકદમ આચકા સાથે વનોવાવુ તે સરકરો, લાબે લસરકે નેતરા ખેચીને વલોવવુ તે
ઝોટવુ-ટીલેવુ, ક્રિ૦સ૦ ખુ ચાની લેવુ,ઝુટવુ [ઝીકવુ
ઝોસવુ, ક્રિ૦ઝાસવુ,રીસ કરીને આપવુ, અભાવથી
ઝોક, સ્ત્રી૦ આખની અદર એકાએક અજાણતા વાગવુ તે, "ઝોક લાગવી—ઉતરવી" ૨ વાકુ વળવુ તે, વલણ, વાક, રાટ, ફેર ૩ સીધી લાબી લીટીથી સહેજ ઢળતુ–આડુ પડવુ તે ૪ ભરવાડો બકરા ઘેટાને જેવાડામા રાખે છે તે ૫ બકરા ગાડરાનુ ટોળુ ૬ નુકસાન, ખાધ ૭ ઝુલતુ હોય તેવી સ્થિતિ
ઝોકડા, પુ૦ જમવા ઉપર એકદમ સારી પેઠે પડવુ તે ૨ સારી પેઠે મોજમઝા મારવી તે
ઝોકવું, ક્રિ૦ સ૦ એકદમ ફેકવુ નાખવુ,ઉસેટવુ ૨ વળવુ ઝૂકવુ, લચવુ, અદ્ધર ઝૂલ્યા કરવુ ક્રિ૦ અ૦ એકદમ ઉપડવુ–ધસવુ, સાહસ કરવુ, કૂદી પડવુ,યાહોમ કરવુ ૨ ઉઘ-કેફથી ઝોલા ખાવા, નીચુ વળવુ, ડોલા ખાવા [યાહોમ, ધસારો
ઝોકાવડા, પુ૦ એકદમ અદર પડવુ—ધસવુ તે,
ઝોકાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝપલાવી પડવુ યાહોમ કરી કૂદી પડવુ ૨ ક્રિ૦ સ૦ સાહસ કામ કરવુ
ઝોકુ, ન૦ ઉઘ–કેફથી નીચુ વળે તે ૨ ઉઘ,નિદ્રા 'ઝોકુ આવવુ [ડવો તે,ઝુકવવુ તે
ઝોકો, પુ૦ ઝોક, ઝોલો, ગોદો ૨ ઝોલો ખવા-
ઝોટ, સ્ત્રી૦ઝોટડી,પહેલ વેતરી ભેશ ૨ ઝપટ
ઝોટડી-ડુ, સ્ત્રી૦ પહેલવેતરી ભેશ [ઝાપોટ
ઝોટિગ, પુ૦ મરી ગયેલા મુસલમાનનો ભમતો જીવ, ભૂત ૨ ઘરબાર અને બૈરા છોકરા વગરનો રખડતો માણસ, ડાઉ ૩ ફુવેડ, મેલુ કટાળો આપે તેવુ માણસ ૪ લુટફાટને જોર-જુલમ ચલાવવા તે ઝોટિગ પાદશાહી–તોફાની અને જુલમી કારોબાર,અધાધુધીનુ રાજ્ય
ઝોડ, ન૦ ભૂત, પિશાચ, મેલુ વળગણ,ભૂત સચાર, પીડા ૨ કટાળો આપતુ માણસ, કેડો ન મૂકે તેવુ માણસ, લફરૂ ઝોડ ઝપટ–ભૂતની ચોટ લાગવી તે ૨ વળગાટ, આરણકારણ
ઝોરણો, પુ૦ કપડા વગેરે ભરવાનો કોથળો
ઝોલણો, પુ૦ મોટી ઝોળી ઝોરણો
ઝોબો-ભો, પુ૦ જોબો, મૂર્ચ્છા, મોહ [કોથળી
ઝોયણી, સ્ત્રી૦ ઝોળી ખડિયો, પેટાવાળી લાબી
ઝોલુ, ન૦ ટોળુ સમુદાય, ઝુડ ૨ ડોલુ,ઝોકુ. ૩ અતર, અવકાશ, છેટુ ખાચો 'કામમા ઝોલુ પડવા ન દેતો' ૪ ડોલવુ–ઝૂલવુ તે, ઝોકુ 'વહાણ ઝોલા ખાય છે'
ઝોલો-લ્લો, પુ૦ હિડોળાનુ આમતેમ હાલવુ તે, નકામુ રખડયા કરવુ તે, ફાફા માર્યા કરવા તે, કામનો પાર ન આવતા વાર લાગવી તે "તે બીચારો ઝોલા ખાયા કરે છે" ૩ આમતેમ ડોલ્યા કરવુ તે ૪ હિચકો, ઝુલો, હિદોળો, ચોપાળો ૫ કટાક્ષ, મોહબાણ
ઝોસવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝાસવુ
ઝોળ, સ્ત્રી૦ ભૂત, હરકોઈ મેલુ—આડુ તે,આરણકારણ,ઝોડ ઝોળઝપટ–ભૂત વગેરેની ચોટ
ઝોળ, સ્ત્રી૦ જ્વાળા, ઝાળ,અગ્નિશિખા
ઝોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ બાવડુ ભુજ પકડીને સારી પેઠે હલાવવુ, પીખી નાખવુ લબડતુ રાખીને હલાવવુ [અદબદ રહી જવુ 'કામ ઝોળાયુ'
ઝોળાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘોળાવુ, વિલબે પડવુ,
ઝોળાવો, પુ૦ ઢોળાવ ઉતરતી ભોય. ૨ નમણુ, ઝોક, ઝોલો નીચો નમેલો ભાગ
ઝોળી, સ્ત્રી૦ ચારે છેડા બાધી લઇ વચમા ઝુલતો રાખેલો એવો લુગડાનો એક ઘાટ, નાનો ખડિયો ૨ ખોયુ, છોકરાને સુવાડવાની ઝોળી ' ઝોળીમાથી ઝડપાવુ—ઘોડીયામા રમતા નાના છોકરાનો વિવાહ થવો ઝોળી ફેરવવી—ભીખ ઉમાગવી, ઉઘરાવી ખાવુ ઝોળી લેવી—ભિક્ષા માગવી ૨ સાધુ થવુ ૩, ગરીબ સ્થિતિમાં આવવું.

ઝોળીપોળી, સ્ત્રી૦ છોકરાનુ નામ પાડતી વખત બૈરા છોકરા એકઠા થઇ બાળકને ઝોળીમા સુવાડી 'ઝોળીપોળી પીપળ પાન, ફોઇએ પાડયુ × × નામ'એમ બોલી ઝોળીને હલાવવી તે

ઝોળો, પુ૦ ઝોળીની પેઠે લચી–નમી પડવુ તે,ઝોલો, લચક 'ચદરવો ઝોળો ખાઈ ગયો છે' જમીનને પણ એ શબ્દ લગાડવામા આવે છે ૨ મોટી ઝોળી,કોથળો

ઞ.

ઞ, પુ૦ (સ૦) એકવીસમો મૂળાક્ષર અને દશમો વ્યજન અને અનુનાસિક વર્ણ કિઞ્ચિત્, અઞ્ચળ, વગેરે આનાથી શરૂ થતો કોઇ શબ્દ નથી

ટ.

ટ, પુ૦ (સ૦) અગિયારમો મૂર્દ્ધસ્થાની વ્યજન વર્ણ, જીભનો છેડો જોરથી તાળવે લગાડયાથી એ ઉચ્ચાર થાય છે

ટઈ પડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગદગદી ટસટસ થઈ જવુ, ભરાઈ દદડવુ (ખસ, ફોલ્લા વગેરેનુ)

ટક, અ૦ અ૦ ટીક એવો થતો ટકોરાનો અવાજ

ટકટક, અ૦ એવો થતો અવાજ 'ટક ટક ટક થાયે ઘડિયાળ, જો હુ ચાલ્યો કહે છે કાળ.' ૨ સ્ત્રી૦ નકામુ ટાયલુ, બકવા, લવારી,બડબડાટ ૩ એકી નજરે જોયા કરવુ તે, ટગરટગર 'ટકટક જોયા કરવુ '

ટકટકિયુ, વિ૦ ટકટક કરનાર, તકરારી, ચીકણુ

ટકટકારો, પુ૦ ટકટક, લવારો, બડબડાટ

ટકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝાઝી વાર ચાલવુ,પહોચવુ, નીભવુ, ' આ જોટો ટકવામા ઘણો સારો છે" ૨ જારી રહેવુ, નીભ્યા કરવુ ૩.ખોટી થવુ થોભવુ,ઝાઝીવાર રહેવુ [મજબુત,ધિગુ

ટકાઉ, વિ૦ ટકે તેવુ–ચાલે–નિભે તેવુ, ચિકણુ,

ટકાવ, પુ૦ટકવાપણુ મજબુતાઇ,ટકાઉપણુ,ચીકણાશ

ટકાવવુ, ક્રિ૦સ૦ટકે–પહોચે તેમ કરવુ,નિભાવવુ.

ટકો, પુ૦ ત્રણ પૈસા.૨.રૂપિયો; છાપવાળો સિક્કો ૩ સોમો ભાગ તે (પ્રમાણ અને વ્યાજમા એનો વ્યવહાર થાય છે) ટકા કરવા—વેચીને પૈસા કરવા ૨ પૈસા એકઠા કરવા પુજી કરવી, દ્રવ્યનો સગ્રહ કરવો ટકા ચઢાવવા–દલાલી તરીકે વધારીને કહેવુ, અતિશયોક્તિ કરવી, મીઠુ મરચુ ભભરાવીને બોનવુ ટકાના ત્રણ શેર-સસ્તામા ગણી કાઢેલુ તેવુ, કઇ લેખામા નહિ તેવુ. ટકાની પિજારી—ગરીબ, નબળુ, હલકુ અને માલ વિનાનુ ટકાનુ માણસ-ઓછુ પાત્ર,વિવાહનુ બારમુ કરે એવુ, લાખી અક્કલ વિનાનુ, હલકું, પાજી

ટકોટક, અ૦ ભરપુર, પૂરૂ, ટકોટક, છલકાઇ જાય તેમ

ટકોર, સ્ત્રી૦ મરોડની બોલી, બ્યાજોક્તિ,અન્યોક્તિ, મશ્કરીમા ઠોક દેવા ને ૨ ટોક, ટોકણી ૩ દાબ, ચોકસી [બધાવેલી ઉચી જગો

ટકોરખાનુ, ન૦ ચોઘડિયા ગળા ઢોલીને બેસવાની

ટકોરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઈશારત કરવી;ગોદો મારવો, ચેતવવુ,ટોકવુ,તેજ–જાગ્રત કરતા રહેવુ

ટકોરી, સ્ત્રી૦ ઘટડી, ટોકરી નાનો ઘટ ૨ ધાતુ ઉપર જરા ઠોકર વાગતા નીકળતો ઝીણો રણકો. ૩ મોગરી ૪. આગળી તરછોડી કરાતો આઘાત તે, ઠોક ધીમો હડસેલો

ટકોરો, પુ૦ ઘડિયાળનુ વાગવુ તે, રણકો ૨ પિત્તળની ગોળ ચપટી ઝાલર ઉપર ઠોકવાથી જે અવાજ થાય તે ૩. આગળી ઠોકયાથી જે અવાજ થાય તે ૪ થાપડ, ઠોક, ઠોકર, ઠેસ ટકોરો મારે એવુ-આટે એવુ, ચઢિયાતુ વધે એવુ

ટકોળ, સ્ત્રી૦ મશ્કરી, મજાક, ઠઠ્ઠો, ટોળ

ટકોળિયુ, વિ૦ ટોળી, મજાકી, ઠઠ્ઠાખોર મશ્કરો

ટક્કર, સ્ત્રી૦ માથેમાથુ અફાલવુ તે,માથુ મારવુ તે, ગોથુ "ઘેટાની ટક્કર" ૨ (લાક્ષણિક) તકરારમા બરાબર ટકી રહેવુ તે ૩ માથુ દુખવુ ૪ ઠોકર [તે

ટગટગ, અ૦ એકી નજરે,ટમટમ

ટગમગ, અ૦ ટગટગ, ટગરટગર ૨ ડગમગ, ટગુમગુ, મુશ્કેલીએ સ્થિર રહેવુ " ટગમગ પગ ટકતો નહિ, ખાઇ ન શકતો ખાજ'

ટગર, સ્ત્રી૦ કટાક્ષ મોહનુ એકી નજરે જોવું તે.

ટગરડી, સ્ત્રી૦ ઉતરડ ચઢાવી હોય તેવુ, તગરડી ૨ તગતગ થતુ હોય એવુ ને ચઢેલુ તે

ટગરટગર, અ૦ એક નજરથી, ટગટગ મીટ માડીને

ટગુમગુ, અ૦ અસ્થિર, વચમા વચમા તૂટી જાય વળી જરા ટકે એવી હાલતમા હોય તેવુ ડગમગતું,૨ ઘડીમા ઠીક રહે વળી થોડીવારમા માદુ થાય તેવી હાલતનુ. ૩ જેમતેમ, મુશીબત થી,જરાતરા ચાલતુ હોય તેવુ

ટક, સ્ત્રી૦ (સ૦ ટક્—બાધવુ)વખત, વેળા,વાર એમુક એક વેળા ૨ અ૦ એકજવાર એકચોકસ વખતજ, "એક ટક ખાવુ " ૨ એકી ફેરે ૩ પુ૦ ટકા, રૂપિયો "ન આણસો મનમા આશક, તમ આવ્યે પામ્યા લાખ ટક"—પ્રેમાનંદ૦ ૪ એક પૈસાભાર જેટલુ વજન ટાક "નરસિયા ૨ કને ટક કરૂણા કરો દીનબધુ વળ્યો આક આડો"

ટકણખાર, પુ૦ (સ૦) એક જાતનો ખાર એ ઓસડના અને ધાતુ ગાળવાના કામમા આવે છે 'પ્રીત ઐસી કીજિયે, જૈસો ટકનખાર,આપ જલ પર રીઝવે,ભાગ્યા સાધે હાડ'

ટકશાળ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જ્યા રૂપિયા,પૈસા, વગેરે સિક્કા પડતા હોય તેવુ સરકારી કારખાનુ

ટકાર, પુ૦ (સ૦)ધનુષ્યની પણછના તરછોડનો અવાજ "ધનુષનો ટકાર " ૨ લડાઈની તૈયારી સૂચવનારો હથિયારોનો ખણખણાટ, સૂચના

ટકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટાકણાથી ટાકવુ ૨ ચોઢાવવુ (બટન,કાગળ ઈ૦) ૩ નોધાવવુ અક્ષરે ટુકામા લખાવવુ, ટપકાવરાવવુ

ટકેટક—ટકોટક, અ૦ વારવાર વખતો વખત ૨ એક વખતથી બીજા વખત સુધી,એક ફેરે ૩ પૂરૂ, છેડાલગી ૪ છલોછલ, ભરપૂર, ટોચ—મો લગી

ટગડી, સ્ત્રી૦ પગથી ઘુટણ લગીનો અવયવ તે, નળો,પગ ચરણ ૨ સુથણી, ચોરણી

ટગાવુ, ક્રિ૦ અ૦ લટકી રહેવુ,લમડવુ.૨ ચોઢવુ લટકાવવુ ૩ ફાસી દેવી લબડાવીને મારી નાખવુ ૪ આશ્રિત થઇ રહેવુ,આધારે હોવુ

ટટાખોર, વિ૦ કજિયાખોર, લડકણુ, જ્યા ત્યાથી કજીયો ઉભો કરે તેવુ

ટટેર—લ, વિ૦ મોટુ, બહુ ઉંચુ

ટટેલ, પુ૦ વહાણનો મુખ્ય ખલાસી

ટચ, અ૦ વગર વિચારે એકદમ ૨ કટ, લગાર વારમા,ઘા કરતા વાતજ [વર્ણાક્ષ

ટચ, સ્ત્રી૦ કસોટી, કાપ તપાસી કસીને પાડેલો

ટચકડી, સ્ત્રી૦ ટુચકી ૨.નાની,ઠિંગણી

ટચકારી, સ્ત્રી૦ ટુચકી ડચકારી

ટચકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટચકા-ઘા મારીને કાપવુ છુદવુ,મારી—કાપી નાખવુ

ટચકિયુ, ન૦ કમ્મરનુ રહી જવુ તે તે, કમ્મરના સાધાનુ પકડાઈ જવુ તે ૨ ટુટિયુ

ટચકુ, ન૦ નાનુ ટાણુ (ટાણાની સાથેજ વપરાય છે) ટાણુ ટચકુ "૨ છેડો, ગોળ ટેરવુ—નાકનુ

ટચકો, પુ૦ ઝટકાનો અવાજ ૨ ઘા,જખમ ૩ માન ભગની લાગણી,ઝાટકો લાગવો તે

ટચટચ, અ૦ એવો થતો ઘાની ત્વરાનો અવાજ

ડચરો, વિ૦ બુઢ્ઢો,ઢચ્ચરો

ટચલીઆગળી, સ્ત્રી૦ હાથ પગની છેલ્લી નાની આગળી,કનિષ્ઠિકા, ટચકુ

ટચાક, વિ૦ ખોટો ભપકો કરનાર,છીછલ્લો,શેખીખોર, દોઢડાહ્યો ૨ અ૦ અવાજ થાય તેમ

ટચાકડી, સ્ત્રી૦ ટુચકી વાગવી તે,ચપટીનો અવાજ ૨ ટચાક સ્ત્રી ૩ ફટાકડી, નાની બદુક

ટચાકો, પુ૦ સાધાનો કડાકો

ટટવાણી, ન૦ ટટ્ટુ જેવી નાની ઘોડી

ટટવુ, ન૦ ખચ્ચર ૨ વિ૦ ઠિગણુ

ટટળવુ, ક્રિ૦ અ૦ આશામા ને આશામા આમ તેમ ઇચ્છિત વસ્તુ મેળવવા જોયાક રવુ ૨ ટિબાવુ પીડાવુ, વલખા મારવા ૩ તલપવુ, ઝખવુ, કકામ ફર્યા કરવા ૪ ટકવુ, લબડવુ ૫ નિષ્ફળ જવુ રહી જવુ

ટટળાટ, પુ૦ ટટળવુ તે, ટળવળાટ, વલોપાત.

ટટળાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝખાવવુ, કણકાણાવવુ, તલસાવવુ આશામાને આશામા રાખવુ

ટટાર, વિ૦ સીધુ, પછવાડે ખુધ ન નીકળી હોય તેવુ,અક્કડ ૨ હોશિયાર,સશક્ત ૩ તેજ, સાવધાન

ટટ્ટી, સ્ત્રી૦ વાસ, કામડાંની ભિત, કામડાનો પડદો, વાસની ચીપોથી ભરી લીધેલો આતરો,અંતરપટ,

ચઢ ર જાજરૂ,પેશાબખાનુ
ટટ્ટ, ન૦ ટાટુ, વાસનો પડદો,ટટ્ટી
ટટ્ટુ, ન૦ ઘોડુ, નાનો ને ગટકી ઘોડો, બટ ૨ ઉપાય,ટેકી;ઇલાજ ૩ ચલણુ,દોર ૪ કામકાજ,ધધો
ટટ્ટુ ચાલવુ–કામ ચાલવુ,કામ નીભવુ ૨ ચલણુ હોવુ ૩ ઉપાય–ઇલાજ ચાલવા
ટડપડ, સ્ત્રી૦ ખાલી દોરતોરનો દેખાવ, ડફાસ મારવી તે.૨ દિમાક, ઉદ્ધતાઇ, છાક ૩ દોડધામ, ઉતાવળ [૨ શેખી,દિમાક,ઉદ્ધતા)
ટડપડાટ વિ૦ પ્રતિકાર,વારણુ,નિવારણુ અવરોધ,
ટણુક, વિ૦ કહ્યા છતા ચાનક ન લાગે તેવો ઢોઢ ૨ ભટકણુ.
ટણુકો પુ૦ ખૂબ રીસ ચઢવી તે,ઝટકો,ક્રોધ
ટણુચ, સ્ત્રી૦ એક જાતનો ઉડણુ સાપ,તણુછ
ટણિયો–ણો,પુ૦ સ્ત્રીની જનનેંન્દ્રયમા કપાસિયા જેવડો કુમળી ચામડીનો દાણો દેખાય છે તે લીલવો, મદનછત્ર
ટન, પુ૦ (અ૦ ટન) એક વજન, ૫૪ મણુ
ટપ, ન૦(અ૦) પાતળા પાટિયાંનુ બનાવેલુ ઢાંમ તે,પીપ ૨ ગાડીની સુપડી,ગાડીની છત્રી ૩ દીવાનુ ઉપરનું છત્ર, ઢાકણુ
ટપ, અ૦ ઝટ લઈને ટપકુ પડે તેવી રીતે. ૨ એવો અવાજ થાય તેમ ૩. ઝટ,તાબડતોબ,
ટપકટપક, અ૦ એક પછી એક ટપકે તેમ
ટપકવુ,ક્રિ૦ અ૦ પ્રવાહી પદાર્થે ટીપા રૂપે ધીમે ધીમે નીચે પડવુ ૨ છાપરામાથી ગળવુ,ચૂવુ
ટપકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટીપા પાડવા ૨ સળગાવવુ (દાવો) ૩ ટુકામા નોધી લેવુ, ઉપર ટપકે લખી રાખવુ (સ્મરણને માટે) [રોગ,ટપ મરવુ તે
ટપકિયું, મરકી, ન૦ ઝટ મરણુ થાય તેવો એક
ટપકી, સ્ત્રી૦ ગોળ ઝીણો એક ઘાટ ૨ ટીલડી, મિનાકારી અબરખની પતરી ૩. કપાળમા ઝીણો ચાલ્લો, બિંદુ
ટપકું, ન૦ નાનું સરખુ ગોળ ચિહ્ન, બિંદુ, છુદણુ. ૨ ટોપુ, છાંટો, ફેરુ,કણુ ૩ મીંડુ, અનુસ્વાર ૪ જરા, થોડું.

ટપકો, પુ૦ જન્મપત્રિકા,જન્માક્ષર.
ટપટપ, અ૦ ટીપા પડેથી થતો અવાજ ૨ હજામની ટપટપી ઉપર અસ્ત્રાથી થતો અવાજ ૩ ઝટ, ચટચટ, એકદમ, સપાટાબધ. ૪. બડબડાટ, કનડાટ
ટપટપાટ, પુ૦ ખટરાગ, બોલાબોલી. ૨ ચાપલ્ય ૩ ટપટપ એવો અવાજ [ચામડાની સલાડી
ટપટપિયુ, વિ૦ ટપટપ કરનારૂ ૨ ન૦ ટપટપી,
ટપટપી, સ્ત્રી૦ ચામડાના જે કકડાપર હજામો અસ્ત્રાને ઘસેછે તે
ટપલી,સ્ત્રી૦હલકી થાપટ ધીમેથી હાથના આગળા મારવા તે ૨ મહેણું મારવુ તે,ટોણો.૩ દીવાને ઓલવવા ઝપટ મારવી તે
ટપલુ, ન૦ હાલા ઘડવાનુ કુભારનુ ઓજાર. ૨ ફાટો તૂટો ઘસાઇ ગયેલો જોડો
ટપલુ, વિ૦ બેસી ગયેલુ,અકડાઇ ગયેલુ.
ટપલો, પુ૦ જોરની ટપલી ૨ તહોમત,આળ,બદનામી,દોષ, કહેણી ટપલા ખાઇ ખાઇને ઘડાવુ –ઠોકરો ખાઇને રીતમા આવવું,દુખ વેઠી ઠેકાણે આવવુ. [કૂદી જવુ, ટપી જવુ.
ટપવુ, ક્રિ૦ અ૦ વધવુ વધારે સારા–ખોટા થવુ,
ટપસટપસ, અ૦ ટપુસટપુશ
ટપસિયા, ન૦ ઘસાઇ ગયલા ખાસડા, ટપુશિયાં.
ટપાટપ, અ૦ ઉપરા ઉપરી ટીપા પડતા હોય તેમ. ૨ ઝટપટ ટપટપ,
ટપાટપ, સ્ત્રી૦ બોલચાલ, લડાલડી ટપાટપી.
ટપાટપી, સ્ત્રી૦ બોલચાલ, લઢાલઢી ૨ લાપોટઝાપોટ કરવી, ચઢાઉતરી કરવી [ઠોકવુ.
ટપારવુ, ક્રિ૦ અ૦ વારેવારે કહેવુ ૨ મારવુ;
ટપાલ, પુ૦ એક ઠેકાણે કાગળપત્રો બીજે ઠેકાણે મોકલવાની વ્યવસ્થા, ડાગ. ૨ એવી રીતે રવાને કરેલા અથવા આવેલા જે કાગળપત્રો તે ૩. પત્રવ્યવહાર
ટપાલી પુ૦ ટપાલવાળો,કાસદ, ટપાલના કાગળો વહેચનારો.
ટપાવવુ,ક્રિ૦ અ૦ આગળ વધવુ,સરસ નીવડવુ; ટપી જવુ

ટપુશટપુશ, અ૦ ખડા વગરનો ફાટયોતૂટયો જોડો ઘસડાતો ખેચવાથી થતો અવાજ ૨ ધીમે ધીમે ૩ ધીમેથી ટપલી મરાય ને કામ થતુ જાય તેમ

ટપુશિયા, ન૦ ફાટયાતૂટ્યા ખડા વગરના જોડા, ઢીલા પડતા ખાસડા ૨ અનાજમાથી કચરો ઉરાડી દેવા સુપડાને જે ઠોક મારે છે તે.

ટપેરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઠોકવુ,મારવુ ૨ મઠેરવુ

ટપોટપ, અ૦ ઝટઝટ, ટપટપ, ઉપરાઉપરી

ટપ્પ, અ૦ ટપ, ઝટ લઇને

ટપ્પો, પુ૦ લાબા રસ્તે વચમા લેવાતો વિસામો, મુકામ, પડાવ, મજલ ૨ એક રીતનુ ગાયન ૩ અતર છેટુ ૪ ગપાનો સપાટો "ટપ્પો મારવો" ૫ તાકીને મારવુ 'લખોટાને ટપ્પો માર્યો" ૬ ઉપર ચોટિયુ કહેવુ તે, સહેજ કહેવુ તે ૬ મહેણા ટાણાના શબ્દો, ચોકડા

ટબારો પુ૦ ઘરખર્ચ ૨ ઘરગતુ સામાન ૩ અચો

ટબુકડિયુ,ન૦ ધીમા કાલવેલો જલેબી લાડુ વગેરેનો ભુકો, કેલ ૨ નાજુક,નાનુ,ઠિગણુ

ટબુડી, સ્ત્રી૦ કળશલી લોટી ૨ નાની ઠિગણી સ્ત્રી

ટબો, પુ૦ જૈન સૂત્રોમા પાઠ ઉપર જે ઝીણા અક્ષરથી પાઠ પ્રમાણે અર્થ લખેલા હોય છે તે, ટીકા ૨ પાનાનો હાસિયો

ટમટમવુ, ક્રિ૦ અ૦ આતુરતાથી ઝઝુમી રહેવુ, આશાભેર જોયા કરવુ,વિટલાયા કરવુ

ટમટમવુ, ક્રિ૦ અ૦ તટી પડે તેમ થઇ પડવુ, ટપક ટપક થઈ રહેવુ

ટમટમાટ, પુ૦ ઉતાવળ, ત્વરા

ટરપનટાઇન, ન૦ (અ૦) એક જાતના ઝાડના ગુદરનુ તેલ. એ દવાના કામમા તેમ રગો બનાવવામા વપરાય છે

ટલ્લો, પુ૦ આટો, ફેરો, ટોલ્લો ધક્કો, વાયદો

ટવળવુ,ક્રિ૦ અ૦ ટળવળવુ, ઝખવુ ૨ રિબાવુ

ટશિયો, પુ૦ લોહીની ટસર, ફણગો, ઝરીને બહાર નીકળેલુ ટીપુ ૨ તરડ, છેદ, કાપ

ટસ, સ્ત્રી૦ બાજુ, કોર ૨ મીટ, સરત

ટસટસ, અ૦ ટગર ટગર,એકી નજરે ૨ ચુસતા થતો અવાજ

ટસટસવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફાટુફાટુ થઇ રહેવુ, તગ થઇ જવુ ૨ અવાજ સાથે ખેચાવુ, ચુસાવુ ૩ ગદ્દગદ્દ થઈ જવુ

ટસટસાટ,અ૦ચસચસાટ,તમામ ચુસાઈ જાય તેમ

ટસટસાવવુ,ક્રિ૦ સ૦ ખેચીને તમામ લઈ લેવુ, ગળી જવુ [૧ છાટો, ટશિયો

ટસર, સ્ત્રી૦ આખમા દેખાતી ઝીણી લાલ રગ

ટસજા, સ્ત્રી૦ સધ્યાકાળ, સમીસાજ [ટહુકો

ટહુકારો, પુ૦ દુખને લીધે થતો ઉદ્દગાર ૨

ટહાડુ, વિ૦ ટાઢુ,ઠડુ ૨ મદ, ધીમુ

ટહુકો, પુ૦ ટૌકો, ઘાટો ૨ ચાલતી વાતમા હાજિયો પૂરવો તે, ટૌકો, હુકારો પૂરતી, વધારો ૩ લલકાર,લહેકો

ટહેલ, સ્ત્રી૦ ટેલ, આટા ફેરાફાટા કરવા તે

ટહેલવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફેરા આટા ખાવા.

ટહેલિયો, પુ૦ ટેલિયો

ટળવળવુ, ક્રિ૦ અ૦ તરફડિયા મારવા,તરફડવુ ૨ ભૂખ કે દુખથી પીડાવુ,હેરાન થવુ,રિબાવુ ૩ ઝખવુ, આતુર રહેવુ,

ટળવળાટ, પુ૦ વલોપાત ઝખના ૨ આમતેમ વલખા મારવા–માથોડિયા ભરવા તે ૩ અફસોસ, શોક

ટળવુ, ક્રિ૦ અ૦ મટવૂ, સારૂ થવુ, દરદ જવુ, ફેર પડવો ૨ દૂર થવુ, ખસવુ, જતુ રહેવુ "હમે શુ સગામાથી પણ ટળ્યા?" ૩ તિરસ્કારથી ખસવુ, દીસતુ રહેવુ "હવેઅહીથી ટળો '૪ છૂટવુ જવુ

ટાક, સ્ત્રી૦ (સ૦ ટક)એક શેરનો ૭૨ મો ભાગ, પૈસાભાર ૨ રૂપિયો ટકો ૩ વડેની કનમની અણી,કત,ચાચ ૪ ટક વેળા, વખત,વાર ૫ સિક્કો, પૈસો, ૬ લખાણ, લિખિત 'નદકુવર માહારા કથ થવાનો, એણે શેના લખિયો ટાક" દયા૦

ટાકણી, સ્ત્રી૦ કાગળ ઇ૦ મા ખોસવાની માથાવાળી ઝીણી ખીલી, ટાચણી ૨ સુતારનુ એક ઓજાર ૩ ટાકવાનુ કામ

ટાકણુ, ન૦ કોતરકામ કરવાનું ઓજાર ૨ સપરમો દહાડો, રૂડો અવસર, ટાણુ ૩ જોગવાઇ, સધિ, જોગ, અમુક સમય તે

ટાંકર, વિ૦ (સ૦) સોદો, લુચ્ચો, રંડીબાજ
ટાંકલી, સ્ત્રી૦ ટાકણી ૨ નાનુ ટાકુ ૩ પળી
ટાંકલુ, ન૦ નાનુ ટાકુ [૪ ચાદી
ટાંકવું, ક્રિ૦ સ૦ લીસા થઈ ગયેલાને ખડબચડુ બનાવવુ, ખાડા પાડવા "ઘટી ટાકવી" ૨. સીવી સધાડીને વળગાડવુ, ચોઢવુ "ખીસુ ટાકવુ" ૩ ટાકા ભરવા, ટેભા દેવા, દોરા ભરવા ૪. સામેલ રાખવ, પછવાડે વળગાડવુ–જોડવુ "અરજીની સાથે યાદી પણ ટાંકેલી છે" ૫. નોધી રાખવુ, ઉતારો કરવો, ટપકાવવુ.
ટાકી, સ્ત્રી૦ પાણીનુ નાનુ ટાકુ ૨ સ્ત્રી પુરૂષની ઇન્દ્રિય ઉપર થતો એક ચેપી રોગ, ચાદી ૪ અસર, ટેકી, ગુણ.
ટાંકુ, ન૦ [સં૦ ટક્–ખોદવુ] વરસાદનુ અથવા કુવાનુ પાણી ભરી રાખવાને તળિયે છો દીધેલો જે ખાડો–કુવો તે ૨ ઘી પાચી એકઠા મેળવી બનાવેલો ખાવાનો પદાર્થ તે, ઠારેલુ ઘી ૩ મોટો ગોખલો, તાકુ
ટાંકો, પુ૦ એકેકવાર સોયને કપડામા ઘોચવી તે, ટેભો, બખિયો. ૨ સીવવુ તે, સીવણ, સાધો
ટાંગ, સ્ત્રી૦ પગનો એડીથી તે ઘૂટણ લગીનો જે ભાગ તે, ટગડી, નળો ૨ પગ, ચરણ પાદ
ટાંગણ, ન૦ ટટ્ટુ, નાનુ ઘોડુ.૨ ઘણુ ઠિગણુ માણસ
ટાંગવુ, ક્રિ૦ સ૦ [સ૦ ટક્–બાધવુ.] ઝુલતુ રહે તેમ વળગાડવુ–બાધવુ, લટકાવવુ
ટાગાટોળી, સ્ત્રી૦ બે પગ ને ખભો પકડી માણસને અદ્ધર લટકતુ રાખી લઇ જવુ તે.
ટાંગો, ન૦ ટાંગ ૨ હલકી ઘોડાગાડી, ટપ્પાગાડી.
ટાંચ, સ્ત્રી૦ જપતી, કલમબધી ૨ કલમની અણીનો વાંકો કાપ, કત ૩. ઘટ, ખોટ, કસર, ૪ ટચોકા, ટાકણાનો ઘા
ટાંચણ, ન૦ ટુકી નોધ, ઉપર ટપકાનુ લખાણ
ટાચણી–ણી, સ્ત્રી૦ ટાંકણી ૨ ટુકી નોધ.
ટાચવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટેભા દેવા, ટાકા મારવા. ૨ ટાકવુ, ખાડા પાડવા. ૩ કલ મારવી, છેડો કાપવો, છાલવુ; ઘુદવુ. ૪ કસરથી વાપરવુ, ઓછુ આપવુ
ટાંચુ, વિ૦ ઓછુ, કમી, ઉણુ. ૨. ન૦ વાંકુ, આડુ, દુભણુ 'માતાને ટાચુ ન પાડવુ.'
ટાંટાટરડુ, વિ૦ હિડતા પગ મરડાઇ જતા હોય તેવુ, રાડુ ૨ ચિબાવલુ
ટાંટિયો પુ૦ [સ૦ ટગા–જાઘ] પગનો નળો, પગ, ચરણ, ટાંટિયો ટકવો–એક ઠેકાણે સ્થિરતા વાળી રહેવુ, નિરાત વાળી થોભવુ ટાંટિયો વાળવો–થાક ઉતારવો, વિસામો લેવો
ટાડર, સ્ત્રી૦ તકરાર, કજિયો ૨ ફુલજારી, ક૫.
ટાંડુ, ન૦ પોઠ, પ્રાણીઓની હારક્તાર, 'વણજારાનુ ટાડુ' ૨ ટોળુ, ધાડ ૩ મુકામ, પોઠનો ઠાઠ, પડાવ. ૪ ટાણુ, રમત ગમતનો અવસર. 'વણજારાની મા ટાડા જોઇ રહી છે'
ટાંડો, પુ૦ દેવતા, અગ્નિ (કચ્છ)
ટાણુ, ન૦ પવિત્ર દહાડો, સપરમો દહાડો, તહેવાર "ટાણે ટચકે કકળાટ કરવો તે સારૂ નહિ" ૨ રૂડો અવસર. ૩ જોગવાઇ, ૪ સધિ, તક. ૫ એકાદો ચોક્કસ વખત. ૬ ખાસ અવસરનુ ખરચ, નાતવરો કરવો તે ટાણાસર–બરોબર વખતે, યોગ્ય સમયે. ટાણુ ટચકુ–નાનો અવસર
ટાંપ, સ્ત્રી૦ મીડા જેવુ ચિહ્ન, પૂર્ણ વિરામ. ૨ ચિહ્ન કરવુ, ટાપ મૂકવી
ટાંપવુ ક્રિ૦ સ૦ તાકવુ, ટીકી રહેવુ, તલપી રહેવુ
ટાપાટરડુ, વિ૦ રાડુ, ટાટાટરડુ,
ટાંપાટૈયુ, ન૦ ફેરો આંટો ખાવાનું કામ તે
ટાપુ, ન૦ અમુક અતરે જઇ આવવુ તે, મળવા જવુ તે, ૨ ફેરો, આંટો
ટાંસ, પુ૦ તાસ, છોલની ઝળકી
ટાઊંટાઊં, અ૦ કુતરાના ભસવાનો અવાજ, બહુ બકવાદ કરવો તે
ટાકણુ ન૦ ટાણુ, સધી, વખત ૨ ટાકવાનુ ઓજાર, છીણી [તેવુ, કામ પુરતુ
ટાચકટુચક, વિ૦ પરચુરણ, અડફાઉ; મુદ્દાનુ નહિ
ટાચકો, પુ૦ શરીરના અવયવોને સાધા આગળથી ખેચતા કે મરડતા જે અવાજ થાય છે તે. ૨. ઘોડીયા–પારણા ઉપર સોપારી ઘાટના જે લટકતા રમકડા હોય છે તે. ૩ જુવાનુ, આડવો; ગોળી. ૪. મહેણા ટોણાની લાગણી, ખોટુલાગવુ તે.

ટાચમ, સ્ત્રી૦ ઘટ, ખોટ

ટાટ, ન૦ શણના જાડા દોરાનુ વણેલુ કપડુ, ગુણ-પાટ ૨ મોટી થાળી તાસક જેવો થાળ

ટાટ, વિ૦ લહેરમા હોય તેવુ, મસ્ત ચકચૂર ૨ બે શરમ, નિર્લજ 'નાગોટાટ ' ૩ અક્કડ, સકસ,

ટાટપટી, સ્ત્રી૦ ટાટ-સુતળીનુ કપડુ [સજડ

ટાટલુ, ન૦ વાસણ ઠામ, ટાટલુ કરવુ-એઠા વાસણ માજવા

ટાટવુ, ન૦ નબળુ ઘોડુ ટાયડુ

ટાટિયા, ન૦ ગાડામા સાલિયાની સાથે વાસની ચીપના ગુથેલા કકડાની આડ-આતરો ૨ કામ-ડાના બારણાં

ટાટુ, ન૦ કામડાની ચીપોની ગુથેલી માદડી ૨ વાસકામડાની ભિત-આતરો તે, ફુડેતાળ ૩ કામડાનો ઝાપો ૪ ઘાસનુ આસનિયુ ૪ ઘાસની ભિતોવાળુ ઝુપડુ ટાટુ ભરવુ-મઢુલી-ઝુપડુ કરવુ ૨ આતરો ભરી લેવો

ટાઢ, સ્ત્રી૦ હવામાની ગરમી ઓછી થવાથી ઠડીની અસર થાય તે, ઠડી ૨ શીતળ હવા, ઠડ "શિયાળાની ટાઢ" ૩ તાવ આવતા પહેલા જે ઠડી અસર થઈ કણકણી ચઢી આવે છે તે, શીતતા, શૈત્ય ૪ કટાળો આવવો તે, અરુચિ, ન ગમવુ તે ટાઢ ચડવી-અણગમો થવો, દુખ લાગવુ ટાઢ તડકો-સુખદુખ તડકા છાયડો ટાઢ ફેરા મારે-ટાઢ પાસે આવી શકે નહિ

ટાઢક, સ્ત્રી૦ પાણીના અશથી ઠડુ લાગવુ, તે, ટાઢી અસર તે, શીતળતા, ઠડક ૨ નિરાત,સતોષ

ટાઢકિયુ, ન૦ ટાઢક કરે તેવુ લુગડુ-ચીજ તે, ગોળી ઉપર પાણી ટાઢુ રહેવા જે લુગડુ વિટાળે છે તે, છટકિયુ [બાળી મૂકે તેવા વચન.

ટાઢા, પુ૦ ટાઢા ડામ, મર્મવચનના બોલ અદરથી

ટાઢિયો તાવ, પુ૦ ટાઢ વાઈને આવતો તાવ, શીતજ્વર ૨ અણગમો-અભાવ થવો તે

ટાઢી સ્ત્રી૦ રાખ ભસ્મ, શેલી, વાની **ટાઢી** વાળવી-ચિતાની રાખને ઉપાડી નદી વગેરેમા નાખી દેવી

ટાઢી શિયળ, સ્ત્રી૦ શીતળા સાતેમ, શીળી સાતેમ, (એ દિવસે ટાઢુ ખાવાનુ અને ટાઢે પાણીએ નહાવાનુ મહાત્મ્ય છે)

ટાઢુ, વિ૦ ગરમ રહેલુ નહિ તેવુ, ઠડુ, ૨ ગરમી સમાવનારૂ ઠડક કરનારૂ. ૩ પાણીના અશથી શીતલ, ઠડુ ' ભોય ટાઢી લાગે છે " ૪ ધીમુ, રસળતુ, મદ, ધીરુ ૫ ચચળ નહિ તે ૬ શીળુ, ભોળુ, ગરીબ ૭ ઓછી તેજી મારતુ, ઝાખુ, ફીકુ ૮ ધરાયેલુ, સતુષ્ટ, શાત ૯ શાત નરમ, ધીમો ' તેનો મીજાજ ટાઢો પડયો. ' ટાઢુ કરવુ-શાત પાડવુ, સતોષવુ ' ટાઢુ પડવું'-શાંત થવુ, શમવુ, નરમ પડવુ, જોર કમી થવું ૨ ઝાખુ થવુ ૩ બુઝાવુ ટાઢા પહોરનુ-નવ-રાશનુ, ગમ્મતના વખતનુ, ગપ જેવુ ટાઢુ લોહી-શાત મિજાજનું, ઉશ્કેરાય નહિ તેવુ ૨ ઉદ્ધતુ, નિદ્રામા પડેલુ 'કેટલાકને તો ટાઢા લોહી-માજ વધેરી નાખ્યા ' ટાટો માર-દેખાય નહિ તેવો માર, છુપો માર, ગડદાપાટુનો માર. ટાઢાં ઉના-ઘરવટના ૨ સસારના સુખદુખ ટાઢુ શીળુ-આગલા દિવસનુ રાધેલુ, ટાઢુ ને વાસી

ટાઢો, પુ૦ ડામ, મહેણુ, મસરકાના બોલ

ટાઢોડિયુ, ન૦ ઠડકિયુ ઠડક માટે ઓઢવાનુ ભીનુ લુગડુ, છટકિયુ ૨ પાણી ટાઢુ કરવાનુ પાત્ર ૩ ઝાકડુ, ભેજવાળો-શરદીનો વખત.

ટાણુ પુ૦ વખત, સમય, ૨ વાર તહેવાર, અવ-સર, સારો યા માઠો પ્રસગ ૩ સધિ, લાગ.

ટાણુટચકુ, ન૦ નાનુ ટાણુ.૨ વાર તહેવારનો પ્રસંગ

ટાપટીપ, સ્ત્રી૦ ભાગ્યુ તૂટયુ ઠીકઠાક કરવુ—સમારવુ તે, સારૂ દેખાય તેમ કરવુ તે. ૨. તાલમેલથી શણગારવુ તે ૩ ડોળ, દભ,ખાલી ભપકો ૪ ચાપચીપ, ટીલા ટપકા કરવા ને રૂપાળુ દેખાવુ તે ૪ ટપાટપી, બોલચાલ, લઢાલઢી " મતભેદને લીધે + + + ઘરમા ટાપટીપ થતી "

ટાપટીપિયુ, વિ૦ ખાલી દેખાવ કરનારૂ, ડોળી,

ટાપલી, સ્ત્રી૦ ટપલી [દભી ૨ તકલાદી

ટાપસી, સ્ત્રી૦ ચાલતી વાતમા વચમા ઉમેરો કરવો તે, પુરતી, હાજીયો, હુંકારો, અનુમોદન

ટાપી, સ્ત્રી૦ ટપલી, આગળાની હલકી થાપ. ૨.

ઠો બેસાડવા ટીપવાનુ ઓજાર

ટાપુ, પુ૦ ચારે પાસ સમુદ્રથી વિંટળાયલી જમીન; બેટ

ટાપુવા, પુ૦ રોટલા

ટાબોટો, પુ૦ બને હથેલીઓ અફાળી કરેલો અવાજ, ભારે અવાજની તાળી [થાય છે

ટામેટા, ન૦ એક જાતનું શાક ફળ એના વેલા

ટાયડું, ન૦ નાનુ ઘોડુ, તવાઈ ગયેલું ઘોડુ ૨ થોડા ઘોડેસ્વારવાળો ગરાસિયો, મનસબદાર

ટાયલુ, ન૦ વગર જરૂરનુ બોલબોલ કરવુ તે, કુથલી ૨ હુ ડાહ્યાપણુ, પોતાની વડાઇનુ બોલ્યા કરવુ તે. ૩ વિ૦ માલ વગરનું, ખાલી બકવાદ જેવુ ટાયલુકુટવુ — લ બાવીને આપ વડાઇ કરવી, વગર જરૂરનુ બોલબોલ કરવુ

ટાલ, સ્ત્રી૦ દાભડો અથવા ખાવો ઉગી જડ બાઝયાથી જેટલી જમીન ખેડવામા આવતી નથી તે ભાગ ૨ તાલ, માથાના જેટલા ભાગ પરથી વાળ જતા રહ્યા હોય તેટલો ભાગ.

ટાલકી, સ્ત્રી૦ નાની તાલ, માથાની વચલી ખોપરી

ટાલકું, ન૦ તાલકું.

ટાલી, સ્ત્રી૦ અર્ધા રૂપીયાનો સંકેત, ૨ ચદરવામા સાંધેલા જુદાજુદા રંગના કડકા, ગોળ ચોરસ કાપલી.

ટાહુકો, પુ૦ પુરતી, ઉમેરો ટાહુકો પૂરવો—પુરતી કરવી, ઉમેરવુ ૨ ટુહુકાર, સાદ, ઘાટો ૩ હુકારો

ટાળણ, ન૦ ચાળી—ઘોળી કાઢી નાખેલુ તે, ચળામણ, થોથ, છોડા. ૨ ટાળી મૂકેલુ તે, અવશેષ

ટાળણટોળણ, ન૦ વિણીને લેતા તોલતા રહેલુ તે, છાડેલુ

ટાળવું, ક્રિ૦ સ૦ દૂર કરવુ, આવતુ બધ થાય તેમ કરવુ, રદ્દ કરવુ, બાતલ કરવુ. ૨ મટાડવુ; સારૂ કરવુ ૩. સારૂ વિણી લેઇ ખરાબ રહેવા દેવુ.

ટાળેલું, વિ૦ છાડેલુ, પડયુ રહેવા દીધેલુ.

ટાળો, સ્ત્રી૦ મજાક મશ્કરી; ટોળ, થેકડી કરવી તે

ટાળો, પુ૦ વહાવુ તે, વાયદા કર્યા કરવા, ઉડાવ્યા કરવુ તે. ૨. ટાળવુ, અતર ગણવો તે. ૩ ખેલ, તમાસો, ચમત્કાર 'ભાષા ભેદના ઘણા' ૪ તાલ, સજોગ, તાકડો, અવસર

ટિંખળ, ન૦ હસવુ આવે અને ગમ્મત થાય તેવુ બોલવુ ચાલવુ તે, હાથમોના ચાળા અથવા શબ્દો, મજાક, મશ્કરી, ૨ ગતકડુ, ઢોંગ સોંગ.

ટિંખળી, વિ૦ ગમતી, ગતકડાખોર, ઠઠ્ઠાબાજ, [મશ્કરો

ટિંગાટોળી, સ્ત્રી૦ ટાંગાટોળી.

ટિંગાવુ, ક્રિ૦ અ૦ કોઇ આધારને ટેકી લબડવુ, લટકવુ ઝુલવુ, ટકવુ.

ટિંટિં, અ૦ દુખ—કાયરતાનો ઉદ્દગાર

ટિંટોડી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ કાબર જેવડુ જળાશય નજીક રહેનારૂ પક્ષી ટિંટોડો-ટિટોડીનો નર કહે છે કે એ પક્ષીને ભવિષ્યની અગમચેતી થાય છે

ટિંડોરુ, ન૦ ઘિલોડુ, મીઠા ઘોલા (શાક ફળ)

ટિંપુ, ન૦ બિંદુ, ટપકુ, બુંદ, ફોરુ

ટિંબરવાં, ન૦ ટિંબરુનુ ફળ

ટિંબરુ, ન૦ એક જાતનુ ઝાડ એના પાનની બીડીઓ વળે છે

ટિંબો, પુ૦ ઢગલો, માટીનો ઢગ ટેકરો. ૨ રાફડો, દર ૩ ખડકલો, વસ્તુઓનો જમાવ

ટિહુક, અ૦ મોરનો અવાજ તે ૨ કોઇને ચીઢવવાને ડૈયો દેખાડી ઓઠથી અવાજ કરવો તે.

ટિકાયત, વિ૦ મુખ્ય, વડો, પાટવી

ટિકિટ, સ્ત્રી૦ (અં૦) કાગળની કકડી ૨ દાખલ થવાની ચિઠ્ઠી પરવાનગીની કાપલી. ૩ સરકારી મહોરવાળી છાપ ૪ નામઠામ વાળી કાપલી

ટિકી, સ્ત્રી૦ ટિલડી, ટપકી ૨ બિંદી, નાનુ છુંદણુ

ટિકો, પુ૦ ચાદલો (કચ્છ)

ટિક્કડ, પુ૦ જાડો રોટલો, તિક્કડ

ટિક્કી, સ્ત્રી૦ ઠેકાણે—ઠામ પડવુ તે, ધારેલુ પાર પડવુ તે, જે વસ્તુને માટે ઉદ્યમ કર્યો હોય તે પ્રાપ્ત થવી તે ૨ ગુણ—અસર થવી, ટેકી ૩ વગ, સિફારસ ૪ બિંદી, ટીલડી, નાનો ચાદલો

ટિક્કો, પુ૦ ટિકો, ચાલ્લો, મોટુ ટીલુ, ગાજરિયુ ૨ ડામ

ટિચાવુ, ક્રિ૦ અ૦ અફળાવુ, કુટાવુ, ગોભાવુ ૨. આમતેમ રખડવુ અથડાવું, ફેરા આંટા

ખાવા પડવા, ઘણી મહેનતે પ્રાપ્ત થવુ

ટિપ્પણ, ન૦ (સ૦) ટુકામા નોંધી રાખેલુ તે, ટાચણ, યાદી, ટુકી નોધ, સમજુતી માટે લખેલી નાની ટીકા

ટિપ્પણી, સ્ત્રી૦ ટિપ્પણ ૨ અછત, તગી તાણ ૩ સારી પેઠે ટીપવુ તે ટીપી બેસાડવુ તે ૪ ઈંટોના સાંધામા છો ભરવી તે ૫ થાપી, ટાપી

ટિમ્બ, ન૦ (સં૦) અનુસ્વાર ૨ ચિહ્‌ન, નિશાની ( ) વાચતા થોભવાની નિશાની

ટિલાયત, વિ૦ પાટવી કુવર, વડો રાજપુત્ર યુવરાજ

ટીકવું ક્રિ૦ સ૦ ધારીધારીને જોવુ, ઝીણી આખે ધ્યાનથી જોવુ

ટીકા, સ્ત્રી૦ એકાદા અઘરા વિષયપદ ઉપર વિસ્તારથી સમજણ આપવી તે, ખુલાસો, વિવરણ "મૂળ ગ્રન્થને ટીકા" ૨ અવગુણ–દોષ દેખાડવા તે, ઊહાપોહ, વિવેચન ૩ મજાક, મશ્કરી વ્યગમા બોલવુ તે, થેકડી ૪ વગોણુ, નિંદા

ટીકાકાર—ટીકા કરનાર ભાષ્ય કરનાર, વિવેચક

ટીકી, સ્ત્રી૦ સોનેરી—રૂપેરી ટપકી ૨ ઝીણો ચાંલ્લો, બિંદી ૩ ટિલડી, છુદણુ

ટીકો, પુ૦ ટિકો, ટીલુ

ટીચકારી, સ્ત્રી૦ મશ્કરી, મજાક ૨ અડાઇ

ટીચકારો, પુ૦ મસ્તાઇ મકરકુદીઓ ૨ ડચકારો

ટીચકુ, ન ટેરવુ, પાતળો નાજુક છેડો–શિખર ૨ વિ૦ નાનુ, ઠિંગણુ, વામનજી.

ટીચવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગળચવુ, ખાવુ (તિરસ્કારમા) ૨ બે વસ્તુ સામસામે અથડાય એમ કરવુ, અફાળવુ ૩ છુદવુ ઘા મારવા, ગોબા પાડવા ૪ મારવુ, ઠોકવુ

ટીચો, પુ૦ ગોબો ટીચા–રૂપિયા (સંકેતાર્થ)

ટીટિયારો, પુ૦ કકળાટ, કકાસ, કજીઓ ૨ ગરબડ સાધારણ તકરાર, બોલચાલ, ખડખડ ભરભડ

ટીટિયાણ, ન૦ કકળાણ, ક્લેસકકાસ, રોકટ

ટીપ, સ્ત્રી૦ નોધ પત્રક, યાદી, સામાનની ટીપ ૨ સ્મરણ ચોપડી, નોધ, ટાચણ ૩ નામ અને રકમ, જે કાગળમા લખ્યા હોય તે, ઉઘરાણાનો કાગળ–ખરડો, લખણી ૩ ગ્રન્થના પૃષ્ઠમા ટુકી ટીકા, સક્ષિપ્ત વિવેચન; સૂચના. ૪. ગુનેગારને થયેલી સજા, શિક્ષા ૫ તગ, તાણ ૬ ઘણોજ ઉચો સૂર (ગાવામાં). ૭ ચુનો પુરવાનુ કામ, થાબડી, ટીપણી ૮ નાની ગોળ ચાલદી. ૯ અનુક્રમણિકા [પુરનારો, ટિપ ભરનારો

ટીપણિયો, પુ૦ જોશી ટીપણુ રાખનારો ૨ સાધ

ટીપણી સ્ત્રી૦ ટિપ્પણી

ટીપણુ, ન૦ પચાગ, પચાગવાળો કાગળ, ૨ મોટી જન્મોતરી, ભુગળભટિયુ, લબાણ હકીકતનો કાગળ ૩ ઘણી બાબતોનુ ટુકુ ટાચણ ૪ વશાવળી, પેઢીનામુ

ટીપરી, સ્ત્રી૦ અરધા શેરનુ (ભરવાનું) માપ.

ટીપવું, ક્રિ૦ સ૦ ઘડવુ, ઉપર ઠોકવુ, 'સોનુ ટીપવુ' ૨. ઠોકી બેસાડવુ ચોટી જાય તેમ મારીને બેસાડવુ. ૩ મારવુ, ઠોકવુ. ૪ ભુકો કરવો, વાટવુ

ટીપી નાખવુ–ખૂબ મારવુ, ઠોકવુ ૨ ચપટ, કરી નાખવુ

ટીપુ, ન૦ ટિપુ, જુઓ **ટીપે ટીપે** સરોવર ભરાય ને કાકરે કાકરે પાળ બધાય–થોડું થોડુ કરતા

ટીબ, સ્ત્રી૦ ઝ ઝેગી, એક જાતનું ભરત [ઘણુ થાય

ટીમણુ, ન૦ લગ્નને આગલે દહાડે સગા સંબધીઓને જમાડવા તે, ખાટુવડુ ૨ ખાવાનું ભાથુ, ખાવુ ૩ થોડું ખાઈ લેવુ તે

ટીમર, સ્ત્રી૦ ટેકરી, ડુગરી, ટિંબો. [આખ

ટીલડી, સ્ત્રી૦ નાનો ચાદલો, બિંદી ૨ ચદ્રક,

ટીલી, સ્ત્રી૦ મોતી, નગ, ઇ૦ નો નાનો મિનાકારી ચાદલો, નખલો, આડ ૨ ચોંટેલુ આળ, કલક

ટીલિયો, પુ૦ બ્રાહ્મણ ટીલીયા ભગત—ટીલાં ટપકા કરી ભક્તિનો ખોટો આડબર કરનાર.

ટીલુ, ન૦ [સ૦ તિલક] ચદન–કકુથી જે ચિહ્‌ન કરેલું તે, ચાંદલો, ત્રિપુંડ્ર **ટીલુ ચાટી જવુ**–છેતરવુ, ઠગવુ, સામાનુ ખાઈ જવુ. [આંકો.

ટીલો, પુ૦ ઉભુ ટીલુ, તિલક ૨ ડામ ૩. તસિયો,

ટીશી, સ્ત્રી૦ ટોચ, શિખર ૨ ડાળીમાથી નવે ફૂટેલો ફણગો, કુપળ, કળી ૩ પતરાજ, શેખી, મગરૂરી, લાયરી

ટીસીખોર, વિ૦ પતરાજ, શેખીખોર
ટીસો-હો, પુ૦ ગેડીદડાની એક રમત ૨ કોઈને ખિજવવા ટૈયો બતાવી ડચકારો કરવો તે
ટુંક, સ્ત્રી૦ ટોચ, છેડો. ૨ લાજ, શરમ. ૩ હુંપદ ટેક ૪ કડી (કવિતામા)
ટુક, વિ૦ સંક્ષિપ્ત, ટુકુ ૨ નાનુ
ટુંકડુ, વિ૦ નાનુ, છોટુ ૨ ટુકુ
ટુંકારો, પુ૦ (તમે ને બદલે તુ કહી બોલાવવુ તે. ૨. ધિક્કાર યુકત ભાષા, હલકી બોલી
ટુકી નજર, સ્ત્રી૦ બુદ્ધિ ન દોડવી તે, લાબી પહોચ નહિ તે ૨ ઉદારવૃતિ નહિ તે, કજુસાઈ કૃપણતા.
ટુકુ, વિ૦ લાબુ-મોટુ ન હોય તેવુ. ૨ થોડુ,ઓછુ નાનુ ૩ ઠીંગણુ ' ટુકુ માણુસ. ' ૪ સરભર થઈ રહે તેવુ નહિ પૂરતુ, ' ટુકો પગાર ' ૫ નજીકનો, પાસેનો ' ટુંકો રસ્તો. ' ૬ સાકડુ, બેસતુ ન આવતુ ૭ ઓછુ, કમ. 'ટુકુ' જીવવુ.
ટુંટમુડ, વિ૦ ભાગેલુ તૂટેલુ. ૨ ટુટિયા વાળીને વગર હાલેચાલે પડી રહેલુ. [ભુંડા હાથવાળુ
ટુટણુ, વિ૦ હાથની ખોડવાળુ, ટુઠિયુ, ટુકા
ટુટિયાં, ન૦ ઢીચણુમાથી પગ વાળી રાખવા તે, ટાઢ, રોગથી પગને ટુકા કરી રાખવા તે ૨. સકોચ કરવો તે. [રોગ
ટુટિયું, ન૦ સાધા રહી જાય ને તાવ આવે તેવો
ટુડી, સ્ત્રી૦ કૂવામા લાકડાનું ચક્ર બેસાડી તેના ઉપર પાચ છ હાથ ચણી જમીનમા જે ચક્ર ઉતારે છે તે એ કૂવાના પાયા રૂપે હોઇ કૂવાનુ બીજુ ચણતર એની ઉપર આવે છે, કઠવો
ટુડું, વિ૦વાકા હાથવાળુ ,લુલું,વળી ગયેલાહાથનુ
ટુંપ રહિ જવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાયુથી શરીરસાધે સાંધામાથી રહી જવુ, અકડાઇ જવુ.
ટુપવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચિપિયાથી અથવા ચપટીથી વાળ ખેંચી કાઢવા. ૨. રૂને ચુટી ચુટી છુટુ કરવુ, ૩. મહેણા મારી શરમિન્દુ કરવુ, નીચુ જોવરાવવુ, ઠોક મારવા, પીખી નાખવુ. ૪ મસાળાને ડુમા વડે ગદડવુ. [ગળચવો, ગોપ
ટુંપિયો, પુ૦ કોટે પહેરવાનું સોનાનુ એક ઘરેણું,
ટુંપો પુ૦ ગળાનો હડિયો દાબી સજ્જડ કરવુ તે, ફાસો,દાબ,પકડ ૨ કોઇને લાભ થતો હોય તેમા આડુ આવવુ, વચ્ચે હરકત કરવી.
ટુંબો, પુ૦ મહેણુ, ટોણુ, આક્ષેપ
ટુમ્બા, પુ૦ ટપકા;બિંદુ,બાળકની આખમા તેલનુ ટપકુ મૂકે છે તે [ટોચ.
ટુક (ટૂક),સ્ત્રી૦ કડી, શ્લોક; કકડુ,બેત.૨.શિખર,
ટુકડાખાઉ, વિ૦ ઘેર ઘેર રખડી કકડો કકડો રોટલો માગી ખાનાર, ભિખારી. ૨.તુચ્છ, હલકુ
ટુકડી, સ્ત્રી૦ સમુદાયરૂપ જે એક આખુ તેમાંનો એક ભાગ,સૈન્યદલ 'લશ્કરની ટુકડી '૨ જથો;વર્ગ
ટુકડો, પુ૦ કડકો ૨. ગ્રાસ, બચકુ, ભુક ટુકડા માગી ખાવા-ઘરેઘર ભટકી રોટલાના કકડા ખાવા, ભીખવુ. ટુકડે ટુકડે બિસમિલ્લા-થોડે થોડે બધુ હજમ કરી જવુ તે [કમાનનો પતગ.
ટુક્કલ, સ્ત્રી૦ મોટો પતગ, એક જાતનો ગોળ
ટુચકો, પુ૦ રસ ઉપજે તેવી ટુકી વાતો, ફકરા "૨ગના તે ટુચકા '૨. ધતરમતર સંબધી ભણવાના નાના વાક્ય તે અથવા કરવાના નાના નાના પ્રયોગ તે, જાદુ ૩. સૂચના, અણુસારો;ઈસારો, સકેત ૪ નાનો કડકો, આખાનો નાનો ભાગ.
ટુચકી, સ્ત્રી૦ ચપટી, અગુઠો ને મોટી આગળી એ બેથી થતો અવાજ ૨. એ અવાજ થતા લાગે તેટલો વખત, ક્ષણ ૩ ચીમટી,ચુટી,ચપટી.
ટુટક, વિ૦બરાબર મળતુ ન હોય તેવુ; સબંધ-અનુસધાન ન હોય તેવુ છુટુ છુટુ; આખુ ન હોય તેવુ ૨ ખડિત, તૂટેલુ
ટુટફાટ, સ્ત્રી૦ ફાટી જુદુ થઇ જવુ તે. ૨. કુસંપ, ફૂટ, મતભેદ, અણુબનાવ વિગ્રહ, ૨ ભાગી તરડાઇ જવુ તે ૪ નુકસાન.
ટુટવું, ક્રિ૦ અ૦ આખી વસ્તુના કકડા થઈ જવા, ભાગવુ; તુટી જવુ, ભાગોનુ છુટુ પડી જવુ ૨ તરડાવુ ચિરાવુ ૩ શક્તિ ઘટવી, બધનુ નરમ પડવુ ૪ અણુબનાવ થવો, કુસંપ થવો, કજિયો થવો ફૂટ થવી. ૫. એકદમ જોરથી કોઇના ઉપર પડવુ, ધસી જવુ.
ટુટીઆર, પુ૦ એક પાસાપર ત્રણને બીજાપર એક

એવી રીતનો જે દાવ તે ૨ મૈત્રિમા વાધો પડવે તે, ફુટફાટ, અણુબનાવ ૩ કમજોર, જીર્ણ શરીરવાળુ માણસ.
ઢુટીચાર, વિ૦ છેકજ કમજોર થઈ ગયલુ
ઢુમઢુમી, સ્ત્રી૦ ઢોલની જોડે વગાડવાની નાની નગારી, ડુગડુગી [ણુઢુમણુ"
ઢુમણુ, ન૦ ૫ તર મ તરનો જે ટુચકો તે "કામ
ઢુવા, પુ૦ ખાડા, ગોબા. ૨ નારા, ઉંડા દર ૩ ઢુઆ, ટપકા, બિંદુ
ઢુવાલ, પુ૦ (અ ૦ ટોવેલ) ભીના હાથ, અંગ લુછવાનો જે જાડો મોટો પહોળો રૂમાલ તે
ટૂટ, સ્ત્રી૦ ફાટ, તરડ, ચિરો ૨. અણુબનાવ વિગ્રહ, કુસંપ, ઉંચુ મન, બગાડ, ખટપટ ૩ અંતર, જૂદાપણું, ભેદ ટૂટ પડવી–દોસ્તી ટૂટવી ૪ તંગી, અછત, ખોડ, કસર
ટે, અ૦ ધાક–બીકનો અવાજ ૨. વિ૦ થાકીને લોથ થઇ ગએલુ, ઠે, સાવ બેહાલ
ટેઢુ, વિ૦ ઠે, થાકી ગયેલું ૨ બેહાલ, ફેફથી ચકચૂર, ઘેધટ ૩ કામ થઇ શકતુ નહોય તેવુ, દરિદ્રી.૪ વ્યસન–ખરચોમા પોલા ઢઢ થઇ ગયેલુ.
ટેંઢુ, ન૦ અફીણીઓ ૨ એક જાતની ઔષધિ
ટેંટેં, સ્ત્રી૦ પતરાજ, તોરનુ બોલવુ તે ૨ અણુગમાનો બડબડાટ, ચેંપે ૩ દુ ખની કાયરતાને લીધે બાળકનુ રો રો કરવુ તે, રેકવુ, આરડવુ
ટેબો, પુ૦ ટેકરો, ટિંબો, મોટો ઢગ,
ટેક, પુ૦ પણ, વટ, બોલેલુ પાળવાનો આગ્રહ તે ૨ આબરૂ, શાખ, ભારબોજ ૩ દઢતા, નિશ્ચલતા ૪ કવિતાનો રાગ બતાવનારી ટૂક, આસ્તાઈ, ધ્રુવપદ ટેકનુ પુતળુ–અડગ નિશ્ચયવાળુ, મૂર્તિમાન ટેક જેવુ
ટેકણુ, ન૦ ટેકો આપવો તે ૨. ટેકવવાની વસ્તુ, અટકણુ, ઠેસી ૩ આધાર, આશ્રય, અઠિંગણુ
ટેકરી, સ્ત્રી૦ સપાટી કરતા વધારે ઉંચી જગા, નાનો ઢગલો. ૨ કુદરતી ઉંચી જગો, ડુંગરી,
ટેકરો, પુ૦ મોટી ટેકરી કુદરતી અથવા માણસે કરેલી ઉંચી જગ્યો, ડુંગરો ૨ નિભાવવુ
ટેકવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટેકો આપવો, આધાર આપવો.
ટેકવું, ક્રિ૦ અ૦ અઠિંગવુ. ૨ શોભવુ ૩. કોઈના આધારે રહેવુ [આપવો, નિભાવવુ; ચલાવવુ
ટેકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટેકો આપવો, આધાર–આશરો
ટેકી, સ્ત્રી૦ આધાર, આશરો. ૨ ટીકી; ગુણુ.
ટેકી, વિ૦ ટેકીલુ, આગ્રહી, એક નિશ્ચયવાળુ.
ટેકીલુ, વિ૦ ટેકવાળુ, પણુવાળું, ટેક રાખનાર
ટેકો, પુ૦ ટેકણુ, અઠિંગણુ, સ્તંભ, ૨ આશરો, મદદ આધાર ૩ એકમત થવુ તે, કોઇના બોલવાને સમતી આપવી તે, પુરતી, અનુમોદન
ટેચ, સ્ત્રી૦ કચકચ, તકરાર ૨ ગર્વ; મગરૂરી
ટેટી સ્ત્રી૦ એક જાતનું મીઠુ ફળ, શકરટેટી.
ટેટું, ન૦ બરૂનુ મૂળ ૨ નળાનો માસલ ભાગ
ટેટો, પુ૦ વડનુ ફળ ૨ ફટાકો ૩ એક જાતનુ વનસ્પતી ફળ જે શુકવાળું કરી તડકે રાખવાથી ફૂટે છે તે ૪ ફૂલેલો પોકળ આકાર.
ટેડુ, વિ૦ મદવાળુ, મિજાજી, ગર્વી. ૨ વળેલુ, વાંકુ, મરોડદાર, આડુ
ટેડાઈ સ્ત્રી૦ વાંક, વક્રતા ૨ હઠીલાપણુ, અભિમાન ને મમત, બેપરવાઇ, ગુમાન, શેખી
ટેપ, સ્ત્રી૦[અ ૦]માપવાની પટી. ૨ સળ,ટીપ.
ટેબલ, ન૦ [અ ૦] મેજ, ઉંચી પાટ
ટેભો, પુ૦ ટાંકો, બખિયો, ગોટણુ.
ટેરવવું, ક્રિ૦ સ૦ ટેકો આપવો, સહાય કરવી (મુશ્કેલ કામમા) ૨. અનુમોદન આપવુ, ભલામણ કરવી, બેસતુ કરવુ, ઠેરવવુ ૩ ખાટલો ભરતા પાયાને વારવાર ઉંચો નીચો કરવો.
ટેરવું, ન૦ નાક, જીભનો પાતળો છેડો, અણી
ટેરો, પુ૦ પડદો, અંતરપટ
ટેલ (ટહેલ), સ્ત્રી૦જોઇતુ મળે તોજ બોલતાં બંધ રહે એવા આગ્રહથી જાચક નગરમા ફરી ફરી જે એકજ એકવચન બોલે છે તે
ટેલભટ, પુ૦ ટેલિયો, ટેલ નાખનારો.
ટેલટકોરો, પુ૦ઉપર ચોટિયુ કામકાજ; ફેરો આંટો.
ટેલવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફેરા ખાવા, ટાંપા ખાવા, ગાતાં ગાતા ફરવુ, ટહેલવુ
ટેલિયો, પુ૦ ટેલ નાખનારો જાચક, ટેલભટ.
ટેલિગ્રાફ, પુ૦ (અ ૦) બિજળીક તારનો સંદેશો,

તાર મારફતે સંદેશા મોકલવાનુ યંત્ર
ટેલિફોન, ન૦ (અ૦) એક છેડેથી બોલેલુ બીજે છેડે સભળાય તેવુ યંત્ર.
ટેવ, સ્ત્રી૦ એકજ રીત પ્રમાણે ચાલ્યા કરવાથી અથવા તેનું તેજ કામ વારવાર કર્યાથી મનની જે હાલત ઘડાઈ જાય છે તે મહાવરો, આદત, ઓ, વહીવટ, હેવા ૨ ચાલ, વ્યસન, ૩ લત ખાસિયત, વૃત્તિ, ગુણ
ટેવવું, ક્રિ૦ સ૦ જોયા કરવુ ૨. ધારવુ, અટકળ કરવી ૩ સહવાસ કરાવવો પરિચયમા લાવવુ ૪ ટેવ પાડવી [થવુ, હળવુ.
ટેવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ટેવ પડવી, લત પડવી, પરિચિત
ટેવાળી જવું, ક્રિ૦ એકદમ મોઢે માંડી પી જવુ
ટેસી૦ સ્ત્રી૦ પતરાજી, ટીસી, શેખી
ટેઠકો, પુ૦ રીસ, ક્રોધ, ગુસ્સો (તિરસ્કાર રૂપે)
ટેડપડ, સ્ત્રી૦ ઝમઝમાટ, ઉતાવળ; તાકીદ
ટૈડો, પુ૦ ઘરડો (તિરસ્કાર રૂપે) ૨ વાંકો, વક્ર
ટોંચ, સ્ત્રી૦ ટાણો, મહેણુ ૨ ફાચર, ફાંસ ૩ ટકોર, ઠોકર, અકુશ ૪ પડપૂછ; તકેદારી, જાપતો ૫ ખાડો, ભોક. આઘાત
ટોંચણું, ન૦ ટોંચવાનુ ઓજાર, ટાકણુ.
ટોંચવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટોકવુ, વારેઘડીયે કહ્યા કરવુ ૨. ઠપકો આપવો ૩ કાગળમાંઝીણુ કાણુ પાડવુ.
ટોક, સ્ત્રી૦ નજર; દૃષ્ટિ ૨ ઠોક; વારવાર કહેવુ તે.
ટોકણી, સ્ત્રી૦ ઠોક, ટોક. ૨ ટોકાવુ; તે.
ટોકર, સ્ત્રી૦ ઠોકર, હડફેટ; ઠેસ; ઓચિંતો આઘાત.
ટોકરી, સ્ત્રી૦ ઘટડીની જીભ. ૨ ઘટડી; ઘુઘરી.
ટોકવું, ક્રિ૦ સ૦ ચીઢવવુ ૨ ઉશ્કેરવુ, પ્રદર્શ કરવુ ૩ ખેચતાણ કરવી, આગ્રહ કરવો. ૪ દૃષ્ટિ લગાડવી. ૫. વારવાર કહેવું; પૂછવુ, પચારવુ, પડપૂછ કરવી ૬. ઉઘરાણી કરતા રહેવું
ટોકણુ, ન૦ ટોક, ટોકણી.
ટોકલો, પુ૦ મોટી જૂ
ટોચ, સ્ત્રી૦ છેક ઉપરનો ભાગ, મથાળું, શિખર.૨ ટુંઓ; ઠોક; મહેણુ. ૩. કાણુ, ભોક-
ટોચકી, સ્ત્રી૦ નાનું ટોચકુ
ટોચકુ, ન૦ કોઈ પદાર્થનું ઉપલું નાનું ગોળ માથું, મોગરો ૨ માથુ, મસ્તક ૩. બુઠુ અણિયું, ટીચકુ
ટોચવુ, ક્રિ૦ ટોચવુ, જુઓ [ધા, ચીરો
ટોચો, પુ૦ મહેણું, ટુબો. ૨ ઠોકર ૨. કાપો,
ટોટી, સ્ત્રી૦ બદુક-પિસ્તોલમા મૂકી ફોડવાની તાબાની ખોળી ૨ હુક્કાની નેહની રૂપાની ખોળી ૩ કાનનુ ઘરેણુ, ત્રોટી.૪ રબ્બરની ડિટડી.
ટોટો, પુ૦ ધધામા થયેલુ જે નુકસાન તે, ખોટ ૨ ગળાનો હર્ડિયો.૩ એક જાતની આતસબાજી, હવાઇ ટોટો પીસવો-ગળેથી પકડી દબાવવું ૨ ગુગળાવી મારી નાખવું. ૩ ગુનામા પકડવુ. ટોટો આવવો-નુકસાન જવુ ટોટો પડવો-અછત થવી, તગી જણાવી [દાણુ, ઘુઘરી
ટોઠા, પુ૦ ઘઉં, બાજરી, જુવારના આખા બાફેલા
ટોડર, પુ૦ ડમરો, ડમરાની માજર
ટોડલો, પુ૦ ટોડ્લો.
ટોડા ગરાસ, પુ૦ કોથળી સાથ. [રાગણી.
ટોડી, સ્ત્રી૦ સવારના સાત વાગે ગાવાની એક
ટોડો, પુ૦ સ્ત્રીઓને પગે પહેરવાનુ રૂપાનુ એક ઘરેણુ, કલ્લા. ૨ રજપૂત, બ૦ જે સોના રૂપાનુ જમણે પગે સાકળા ઘાટનું પહેરે છે તે. ૩ બદુક સળગાવવાની જાડી લાંબી જામગીરી ૪ એક હજાર રૂપિયા, કોથળી. ૫. ટોડાગરાસ. ૬ ટોડ્લો. ૭ મિનારો, ઉંચી શિખરબંધી, ઝરુખાદાર સ્તભ ૮ મોખરો, આગોળ. 'આમને તોડે તોરણ બાધ્યા.'
ટોણો, પુ૦ મહેણુ, ઠોક, ટાણો.
ટોપ, પુ૦ (તોપ) લશ્કરમા ઘોડેસ્વારને માથે ઘાલવાની ધાતુની એક તરેહની ટોપી સજ્યા કવચ આયુધને ટોપ'-ગિરધર ૨ વરસાદમા ઘાલવાની બનાતની ટોપી ૩ રાધવાનું પહોળા મોંનુ વાસણ-તપેલું અથવા ઓગલું ૪ મોટી છત્રી, ખુપડો. ૫ કુતરાની છત્રી, શિલીન્ધ્ર. ૬ તોપ
ટોપચી, વિ૦ કોટીનું, દમવગરનુ, હલકું, તુચ્છ
ટોપરૂ, ન૦ કોપરું; નાળિયેરના અંદરનો ભાગ.
ટોપલી, સ્ત્રી૦ નાનો ટોપલો; સુડલી, ઓચિયું.
ટોપલો, પુ૦ વાંસની ચીપ-નેતરનું બનાવેલું પાત્ર, સુડલો. ૨. ભાર, બોજ, જોખમ, જોખમદારી.

ટોપી, સ્ત્રી૦ માથે ઘાલવાનુ સીવેલુ કપડુ, ગોળ યા લાબા ઘાટનુ એ ઘણી જાતની હોય છે, ૨ ટોપીજ ઘાલનારી પ્રજા. ટોપીવાળો–યુરોપિયન ૩ હુકાની ચલમ (કચ્છ) ટોપી ઘાલવી–દેવાણુ કાઢવુ. ૨ નિર્લજ્જ થવુ ૩. ખાખી થવુ, સંસારમાથી નીકળી જવુ

ટોપુ, ન૦ ભમર ૨ ખગાબ દેખાવની ટોપી

ટોયલી, સ્ત્રી૦ કથલી, લોટી [વાસણ

ટોયલુ, ન૦ પહોળા મોનુ ઘી તેલ ભરવાનુ

ટોયુ, ન૦ ટીપરી, દાણાનું માપિયુ [સાચવનારો

ટોયો, પુ૦ બૂમ પાડી પક્ષીઓને ઉરાડી ખેતર

ટોરપિડો, સ્ત્રી૦(અ૦) વિજળીના બળે પાણીની અદર ચાલનારુ ગિલ્લીના આકારનુ નાશ કરનારુ યત્ર [ઘરેણુ (કચ્છ)

ટોલ, પુ૦ (અ૦ ટોલ) કર, દાણ, વેરો ૨

ટોલ્લો, પુ૦ બારણાની શાખની બહાર નીકળતા જે એ ભાગ તે ૨ ઘડિયાળનો ટકોરો. ૩ ગિલ્લિપર દડો માર્યાથી થતો જે અવાજ તે ૪. વાયદો, ઉડાવવુ તે, ધોખો. ૫ ઘેર, આગણે, ‘ એને ટોલ્લે કોઈ સુખી થયુ નથી ’ ૨ કોરે મૂકવુ, વિસારી મેલવી, ઉંચે મેલવુ ટોલ્લો મારવો, લબાવવુ, મુલતવી રાખવુ, વાયદો કરવો, ઉડાવવુ

ટોવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વગોવવુ, નિદાવુ “ખાય બધા જનાવરને ટોવાય સૂડો”

ટોવુ૦ ક્રિ૦ સ૦ બૂમ પાડી પક્ષી ઉરાડવા, ખેતર સાચવવુ ૨ બાળક–માદા માણસના મોમા પાણીનુ પુમડુ નીચોવવુ, ટીપે ટીપે પાણી પાડવુ, છીપવુ, સિચવુ

ટોળ, સ્ત્રી૦ મશ્કરી, મજાક, ઠઠેરો. ૨ અડપલુ. ઠેડ. ૩ બનાવટ નકલ ૪ ટોળુ, જથ્થો, સમૂહ ૫ ગમ્મત, હસવાનુ તે

ટોળકી, સ્ત્રી૦ ટોળી, મડળ, ચોકડી

ટોળકિયા, પુ૦ અવદીચ બ્રાહ્મણની એક જાત

ટોળિયો, પુ૦ મશ્કરો, નકલી, બટકબોલો, ટિખળી.

ટોળી, સ્ત્રી૦ નઠારૂં કામ કરનારો એવો જે વર્ગ તે, જમાવ; સમુદાય “જુગારીની ટોળી.”

ટોળુ, ન ઘણા જણનુ એકઠુ થવુ તે, સમુદાય જથો, જમાવ, સઘ, સમૂહ “લોકનું ટોળુ” ૨ ધચુબલો [જે ટોળા તે.

ટોળેટોળા, ન૦ ઘણા ટોળા, ઉપરાઉપરી આવતા

ટૌકાર, પુ૦ ટૌકો, ટૌ એવો ઉચ્ચાર

ટૌકારવ, પુ૦ ટૌકા, ટહુકાર.

ટૌકો, પુ૦ કોયલ–મોરનો પોકાર. ૨ લાબો સાદ, બૂમ ૩ ચાલતી વાતમા હાજિયો ભણવો–રગ પુરવો તે ૪ ઘાટો, સાદ. બરકો

ટૌટૌ, અ૦ બોલબોલ કરવુ તે, કુતરાના ભસવાનો અવાજ

ઠ.

ઠ, પુ૦ તેવીસમો મૂળાક્ષર, બારમો વ્યજન વર્ણ, મૂર્ધસ્થાની મહાપ્રાણ [રહી જવુ

ઠગરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠરી જવુ અકડાઈ જવુ,

ઠઠેરવું, ક્રિ૦ અ૦ ઢીલુ કરી નાખવુ, ઝાલી ખૂબ હલાવવુ, ખખેરવુ, જઝેડવુ ૨ ઠોકવુ, ઠાઠા ભાગી નાખવા, ઝાપટી નાખવુ, ખૂબ ભાડવુ ઠઠેરી કાઢવુ–હડસેલી મૂકવુ, કાઢી મૂકવુ

ઠઠોરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઠાઠા ભાગે એમ કરવુ, ખોખરુ કરવુ ૨ છેતરવુ ૩ મારીને કાઢી મૂકવુ. ૪ શોધી વળવુ

ઠઠોળી, સ્ત્રી૦ મજાક, હાસ્ય, હસવા જેવી મશ્કરી

ઠંડ, સ્ત્રી૦ ટાઢ ૨ શીતળતા, ટાઢક ૩ હીકળ, શરદી.

ઠડક, વિ૦ ઘણુજ ઠડુ થવુ તે, ટાઢક, શીતળતા ૨ શાતિ, શાંતતા ઠડક કરવી–ધીમુ–ટાઢુ પાડી યુક્તિથી સમજાવવુ મધુર શબ્દોથી શાત કરવુ ૨ ટાઢક કરવી, સામોપચાર કરવા

ઠડકિયું, ન૦ ઠડક આપે તેવુ લુગડુ [શાતતા

ઠડાઇ–શ, સ્ત્રી૦ ધીમાપણુ, ટાઢક ૨ સુસ્તાઈ,

ઠડિલ ન૦ (સ૦ સ્થંડિલ) યજ્ઞ માટે કરેલી ઓટલી, વેદિ, ચોતરો ઠડિલ જવુ–લોટો લઇ જવુ, ઝાડે ફરવા જવુ (જૈન.)

ઠડી, સ્ત્રી૦ શિયાળાની અથવા હવાના ફેરફારથી પડેલી ટાઢ, ગૈલ. ૨. શરદી. ૩. ઠડક કરે તેવી ચીજ. ૪ ભાંગ.

ઠંડું, વિ૦ ટાઢું, શીતળ ૨ ધીમું, મંદ,મોળું, શાંત સ્વભાવનું. ૩ સુસ્ત, આળસુ. ઠંડા લોહી-નું—નિરાંતનું, ઉચાટ વગરનું, સુખચેનનું ઠંડી મશ્કરી—ઠાવકું મો રાખી કરેલી મજાક ઠંડું-ગાર-ઘણુંજ ઠંડુ (ગાર ઘણી ઠંડી હોય છે તે ઉપરથી) ઠંડું પાણી રેડવું-શાંત પાડવું ૨ નિરાશ કરવું અસર ઓછી કરવી ઠંડુ પડવું —ટાઢું પડવું ૨ રોગને આંખ લાગવી "માલ ઠંડો પડ્યો છે." ૩ શાંત થવું, ધીમું પડવું ઠંડે પેટે—નિરાંતે,ટાઢા લોહીએ,સંતોષ રાખીને.૨ મોઢું ઠાવકું રાખીને

ઠંસાવું, ક્રિ૦ અ૦ દબાઈને છેક પાસે પાસે જો-ડાઈ રહેવું; સજ્જડ થવું ૨ એકદમ પીવાઈ જવું, ગળામાં ઉતરી પડવું

ઠકઠક, અ૦ ઠોકવાથી થતો અવાજ

ઠકરાઈ, સ્ત્રી૦ ઠાકોરપણું. ૨. શેઠાઈ; મોટાઈ ૩ જોહુકમી, અમલ બજવણી

ઠકરાણો, પું૦ ઠાકોર જુઓ

ઠકરાણાં, ન૦ ઠાકોરની સ્ત્રી, ગરાસણી, ઠકરાળાં, ઠાકોરનો જનાનખાનાનો સ્ત્રીવર્ગ.

ઠકરાણી, સ્ત્રી૦ ઠાકોરની સ્ત્રી, ગરાસણી, નાની રાણી ૨ શેઠાણી, અમલ ચલાવનારી જાજર-માન સ્ત્રી

ઠકરાત, સ્ત્રી૦ ઠકરાઈ, ઠાકોરની સત્તા ૨ જાગીર

ઠકરાળાં, ન૦ ઠકરાણાં ૨ નાની નાની જાગીરો

ઠકરાળું, ન૦ જાગીરના વહીવટવાળું નાનું રાજ્ય

ઠક્કર, વિ૦ ભાટિયા લુવાણાની અટક.

ઠગ, પું૦ આડું અવળું સમજાવી-ભૂલથાપ આપી ધનમાલ લુંટી લેનાર છળ કરનારો, ધુતારો, ઠગારો ૨. વિ૦ લુચ્ચું, ખધું, શઠ, ધુતારૂં

ઠગણું, વિ૦ ઠગારું,લુચ્ચું,ઢોંગી,કુતવાખોર

ઠગબાજી, સ્ત્રી૦ ઠગાઈનો ધંધો, પ્રપંચ, કપટ, દગો.૨.ઠગવાની કળા—આવડત

ઠગવિદ્યા, સ્ત્રી૦ ઠગવાની કળા,ઠગબાજી

ઠગવું, ક્રિ૦ સ૦ આડું અવળું સમજાવી કોઈનું કંઈ હરી લેવું, કપટથી લેવું, છેતરવું, ભોળવવું. ફોસલાવવું,મુડવું.

ઠગવેડા, પું૦ ઠગના ચાળા,ઠગપણું-ઠગવૃત્તિ.

ઠગાઈ, સ્ત્રી૦ ઠગવું તે,ઠગવિદ્યા,ધૂર્તતા.

ઠગારૂં,વિ૦ ઠગનાર,ઠગાઈથીભરેલું,પ્રપંચી,લુચ્ચું.

ઠગાવું, ક્રિ૦અ૦ છેતરાવું,ધુતાવું, ફસાવું

ઠઠ, સ્ત્રી૦ જમાવ,ભીડ,ગીરદી,ટોળું,જથો

ઠઠકારવું,ક્રિ૦સ૦ ઠોકદેવા;ધધડાવવું,ઠપકો દેવો.

ઠઠણવું,ક્રિ૦અ૦ઠણઠણવું,ખડખડવું.૨ રીસનું રોવું

ઠઠમઠ, સ્ત્રી૦ ખટપટ, સરભરા, કામકાજ," નાની વહુ એના હૈયા છોકરાની અને ભાવડાની ઠઠ-મઠમાં ને ઠમઠમાં રહે છે' ૨. મહેમાનગીરી, ચાકરી, બરદાસ. [થરથરવું મુજવું.

ઠઠરવું, ક્રિ૦ અ૦ ઠઠારો કરવો, શણગારાવું. ૨.

ઠઠવું, ક્રિ૦ અ૦ રચવું ઠાઠ કરવો.

ઠઠળવું, ક્રિ૦ અ૦ ન બફાતા અફળાયા કરવું. ૨ ખખળી જવું,વૃદ્ધાવસ્થા આવવી, જીર્ણ થવું. ૩ નકામું રઝળવું રખડવું

ઠઠવેઠ, સ્ત્રી૦ સરભરા,ખટપટ બરદાસ;ચાકરી.

ઠઠાડવું, ક્રિ૦ સ૦ અડાડી દેવું,ઘુસાડી દેવું.

ઠઠારવું, ક્રિ૦ અ૦ ખૂબ શણગારવું,લુગડાં ઘરે-ણાંથી દેખાવડું કરવું,ઠાઠ કરાવવો તે

ઠઠારો,પું૦ ઠઠારવું તે,શણગારવું તે ૨ ઠાઠમાઠ.

ઠઠ્ઠાખોર, વિ૦ મશ્કરો,ટોળી,વિનોદી

ઠઠ્ઠો, પું૦ મજાક,મશ્કરી,ઠેકડી.

ઠણક, સ્ત્રી૦ ઠણકારવું તે ધબકારો,સ્ફુરણ, ફરક ૨ પગના જોટવા ઠણકે તેવી ચાલવાની છટા.

ઠણકવું, ક્રિ૦ અ૦ રણકો થવો ઠેકાથી ખડ-ખડવું ૨ પીડા થવી,દુખવું ૩ રહી રહીને ગાવું.

ઠઠોરી-ળી, સ્ત્રી૦ ઠઠ્ઠો મજાક મશ્કરી "કરે ઠઠોરી સહુ માહેમાહે, નાગરી નાત મોઝારજી."

ઠણકારવું, ક્રિ૦ અ૦ પગે પહેરેલા ઘરેણાંનો અવાજ થાય તેમ જોરમાં પગ મૂકી ચાલવું.૨. ઠપકો દેવો ૨ મારવું

ઠણકો, પું૦ અવાજ,રણકો ૨.રોવાનો અવાજ; ઠણકલો. ૨ ટાઢની ધ્રુજારી, કંપ ૩ ધબકારો, સ્ફુરણ,ખટકો,સણકો.

ઠણઠણ, ન૦ ખાલી વાસણનો અવાજ ૨.ખાલી-પણું, ખાલીખમ ઠણઠણ પાળને મદનગોપાળ—

ખીરસા ખાલી દમભારી

ઠણઠણ, અ૦ ખાલી વાસણના અવાજ જેવુ

ઠણઠણપાક, પુ૦ માર ૨ વગાડવુ–ઠોકવુ તે [કરવા

ઠણઠણવુ, ક્રિ૦ અ૦ રહી રહીને રડવુ,ઠણકલા

ઠણઠણાટ, પુ૦ ઠણઠણવુ તે

ઠણતકાર, પુ૦ ઠમકો, ઠમકારો

ઠપ, અ૦ ટપ, ધબ [અથડાવુ (વાસણ

ઠપકવુ ઠપકાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠોકાવુ, અફળાવુ,

ઠપકારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઠોકવુ, અફાળવુ ૨ સારી પેઠે ઠપકો દેવો,ખીજવુ ૩ મારવુ,ટીપવુ

ઠપકો, પુ૦ વાક ગુના માટે જે કડવા શબ્દ કહેવા –સંભળાવવા તે,ધમકી,ઠોક દેવો તે ૨ ખીજવુ તે, શિખામણ દેવી તે ૩ કલક, બટ્ટો, આળ, આક્ષેપ ૪ ખોડ, દોષ [આથડવુ

ઠબકવુ-કાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠપકવુ ૨ રખડવુ,

ઠબકારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઠપકારવુ

ઠબલાવું, ક્રિ૦ કુટાવુ, પિટાવુ,ધક્કા ખાવા

ઠમક, સ્રી૦ લટકામા ઘુઘરા વગાડતા કઈક કુદતુ ચાલવુ તે, લહેકો, વરણાગી, મરોડ

ઠમકઠમક, અ૦ લટકો કરતા ચાલવુ તે-

ઠમકવું, ક્રિ૦ અ૦ ઠમક ઠમક ચાલવુ રહી રહીને

ઠમકારો, પુ૦ ઠમકો, લટકો [ખડખડવુ

ઠમકો, પુ૦ પગના ઘરેણાનો ચાલતા જે અવાજ થાય તે ૨ લટકો

ઠમઠમ, અ૦એવો થતો અવાજ તે [ઠમઠમ થવુ

ઠમઠમવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠોક ખાઈ ખાઇને વાગવુ,

ઠમઠમાટ, પુ૦ એવો અવાજ ૨ આડબર,ખાલી ભભકો ૩ ફુલાસ, પતગાજ,ખાલીદમ ૪ છનછનાટ, થનથનાટ

ઠમણી, સ્રી૦ વાચતા નીચુ નમવુ પડે નહિ માટે બે પાટલીઓ ભેગી કરી કરલી ઘોડી x આકારની ત્રિપાઈ [વિગતવાર કરાર

ઠરઠરાવ, પુ૦ છેલ્લો ઠરાવ નક્કી આંકડો–દર

ઠરઠામ, ન૦છેલ્લે ઠરવાનુ–ઠરીને રહેવાનુ ઠેકાણુ,જગા

ઠરઠેકાણુ, ન૦નક્કી ઠેકાણુ ૨ ગોઠવણ,બદોબસ્ત, વ્યવસ્થા ૩ તજવીજ, પત્તો, ઠામઘધે લાગવુ તે

ઠરડ, સ્રી૦ ઠુરા,ઠડ, ઠુસ,ઢીલા થઈ જવુ તે ૨ થાકી જવુ તે ૩ ઠરડાઇ જવુ તે,મરડાઈ જવુ તે ૩ થાકી જવુ તે,પાણી પાણી થઈ જવુ,૪. પુ૦ વાક મરડાટ

ઠરડાવુ, ક્રિ૦અ૦ વકાવુ મરડાવુ,વાકુ વળી જવુ ૨ રિસાવુ, વાગવાથી વાકુ ચાલવુ

ઠરવુ, (ક્રિ૦ અ૦ હિ૦) ધીરૂ પડવુ,સબુરી રાખવી ૨ ઉભા રહેવુ,ખોટી રહેવુ,ટકવુ “જરા ઠર, હુ આવ્યો ’ ૩ મુકરર–નક્કી થવુ, લગન માગશરમા ઠરશે ’૪ તળિયે બેસવુ,જામવુ,એકઠુ થવુ,ઉતરવુ. તળે કચરા ઠર્યા છે ’ ૫ થિજવુ જામવુ,ઘટ થવુ ‘ઘી ઠરવુ.’૬ સીઝવુ ટાઢુ થવુ ૭ બધાઇજવુ, કઠણ થવુ ૮ મૂલ–કિમત નક્કી થવી “તેના સો રૂપિયા ઠરે છે ” ૯ બદોબસ્ત થવો, ગોઠવણ થવી, ૧૦ પ્રસન્ન થવુ, સતોષ પામવો, ખુશી થવુ, છાતી ઠરી ૧૧ મિચાવુ લીન થઇ જવુ ૧૨ ઘર માડીને–ઠાર પડને રહેવુ, દૃઢ થવુ, કાયમ થવુ ૧૩ ઘરસ્રસાર માડવો ૧૪ ધધે રસ્તે પડવુ–વળગવુ ઠરી ઠામ બેસવુ—નિરાત વાળીને બેસવુ, નિવૃત્ત સ્થિતિમા રહેવુ, હારી થાકી નિરાત વાળીને રહેવુ “ પચાસે જઇ પહોચ્યોરે ઠેકાણે ન બેઠો ઠરી ”—દયા૦ પેટ ઠરવુ–સતોષ પામવુ, ખુશી થવુ ૨ ભુખ મટવી,પેટમા ટાઢુ થવુ આખ ઠરવી–ખુશી થવુ, રાજી થવુ

ઠરાવ, પુ૦ નક્કી–મુકરર થવુ તે, ઠરાવવુ તે,નિર્ણય, સિદ્ધાત ૨ કરાર સરત,સાટુ બોલી ૩ ફડચો, તોડ, નિકાલ, બદોબસ્ત

ઠરાવપત્ર, પુ૦ કરારપત્ર, સાટુ

ઠરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ નક્કી કરવુ ૨ જમાવવુ ૩ ઠરવા દેવુ ૪ સમાધાન કરવુ

ઠરીઠામ, અ૦ નક્કી અસલ ઠેકાણે ૨ નિવૃત્ત સ્થિતિમા, સ્થિર એમ

ઠરેલ, વિ૦ ડગે નહિ તે,પુખ્ત,ડાહ્યુ,ગંભીર.

ઠલવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખાલી થવુ,એકમાથી બીજા પાત્રમા પડવુ,નીકળી જવુ

ઠસ, અ૦ છેક પાસે આવી રહેલુ સંકડાયેલુ,ઠસા થવુ ૨ ડબ,જડ, મક્કસ ‘ઘણુ ખાધેથી પેટ ઠસ થઇ ગયુ છે ’૨ નરમ, લોથ, શિથિલ.

ઠસકબાજ, વિ૦ અભિમાની,રોફદાર ૨ દીપતું પ્રકાશિત,શોભતુ,ભભકાવાળુ ,ઠસ્સાદાર
ઠસકદાર, વિ૦ અવાજ આવે તેવુ ૨ ઠસકબાજ, દીપતું; ભભકાદાર ૩ રૂપ વૈભવના તોરવાળુ, જાજરમાન.
ઠસકો, પુ૦ ઠમકો,ઠસ્સો ૨ છર, તોર ૩ ભભક
ઠસવુ, ક્રિ૦ અ૦ સારી પેઠે મનમા ઉતરવુ,ધ્યાનમા આવવુ,વિસરી ન જવાય તેવુ સમજમા આવવુ, સજડ ચોટવુ
ઠસાઠસ, અ૦ સજ્જડ,ઠાસીને ભરેલુ હોય તેમ, ઠસોઠસ [આવે તેમ કરવુ,છાપ પાડવી
ઠસાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ મનમા ઉતારવુ, ધ્યાનમા
ઠસોઠસ, અ૦ ઠાસીને ભરેલુ હોય તેમ,ઠસાઠસ
ઠસ્સાદાર, વિ૦ મન ઉપર અસર કરે તેવુ ૨ ભભકાદાર,છટાદાર ૩ ઝલેહદાર, જાજરમાન રૂપ વૈભવના ગર્વવાળુ [દમભેર, તોરમા, મરોડમા
ઠસ્સાબંધ, વિ૦ રોફભેર, ભપકાબંધ ૨ અ૦
ઠસ્સો, પુ૦ બોલવા ચાલવામા મદ અભિમાનથી જે ભારે લટકો દેખાડવો તે ૨ ડોળ,શિકલ, લટકો ૩ તોર,છર
ઠળિયો, પુ૦ ફળની અંદરનો જે કઠણ ભાગ તે, બી ૨. સ્ત્રી૦ સ્ત્રી અંડ. [થાળી, ભાણુ
ઠાંગુ (ઠાગુ), ન૦ છળ, કપટ. ૨ પીરસેલી
ઠાંઠું, ન૦ હાડપિંજળ, ખોખુ, ચોકઠુ ૨ હાડકુ
ઠાડુ, ન૦ ખીટી, ખુટો
ઠાંસ, સ્ત્રી૦ ઠાસવુ તે ૨ દમ, અભિમાન, દંભ ૩ અકડાઇ ૪ લુખી ઉધરસ
ઠાસવુ, ક્રિ૦ સંદાબીને ભરવુ ગડબવુ ૨ મનમા ઉતારવુ, ઠસાવવુ ૩ બંધ કરવુ, બેસાડવુ ૪ ઢિચવુ, ગળચવુ ૫ પીવુ,ગટ્ટ કરવુ ૬ ઉધરસ ખાવી, ખે ખે કરવુ
ઠાંસો, પુ૦ કફ; ઉધરસ ૨ ગુમ્મો મુક્કો [ઠેકાણુ
ઠા, પુ૦ ઠરઠેકાણું,રહેઠાણુ ૨ બંધ ૩ સ્થિરતા,
ઠાઉકું વિ૦ ઠાવકુ, ગંભીર,શાણુ
ઠાકઠીક, વિ૦ વ્યવસ્થિત, સફાઇ-સુઘડવાળુ.
ઠાકર-ઠાકરો, ન૦ રજપૂત, ગરાસિયા,ભિલ્લ વગેરે, ઠાકોર. ૨. ઠાકોરના વંશજ. ૩. ઠકરાણુ.
ઠાકરડા, પુ૦ થોડી ઘણી રાજસત્તા ભોગવનારા અને જમીનદાર અસલ ભિલ્લ લોકોના વંશજો, નાના નાના ગામના ભિલ્લ રાજાઓ ઠાકરડી–ઠાકરડાની સ્ત્રી
ઠાકરિયા, પુ૦ એક જાતનો વિંછી. ૨ ઠાકોર ૩ છેલ છબીલો, રૂપાળો, વરણાગિયો. "સુંદરપાક સુંદર રે, જમજો ઠાકરિયા"–પ્રેમા.
ઠાકોર, પુ૦ (સં૦ઠક્કુર) કેટલાક રજપૂત-કોળીને એ શબ્દ જોડવામા આવે છે. ૨. નાનો રાજા, ગરાસિયો ૩ દેવની મૂર્તિ. ઠાકોર ગયા ને ઠગ રહ્યા–અસલ ગયુ ને નકલ રહી, સારા ગયા ને નઠારા રહ્યા
ઠાકોરજી, પુ૦ દેવ, વિષ્ણુ-કૃષ્ણની મૂર્તિ
ઠાગલી, સ્ત્રી૦ મોઇનો દારો ઉડયા પછી તેને ડંડો મારવો તે, અદ્ધરને અદ્ધર મારેલી ઠોકર
ઠાગુ, ન૦ ઠેકુ કરનાર લુટારો, ઠાગો,
ઠાગો, પુ૦ ઠરાવ, સંતલસ,સંકેત, એકઠા મળવાની છુપી ગોઠવણ ૨ ઠાગલી.
ઠાઠ, પુ૦ દમદબો; દિમાક, ભભકો. ૨ શોભા, ઠઠારો, ટાપટીપ ૩ ખૂબ ભભકાવાળી તૈયારી, ધામધમ ૪ ધાંધલ,ડોળ ધિંગાણુ.
ઠાઠડી, સ્ત્રી૦ શબને ઉચકી લઈ જવાની વાસ કામડાની કરકટી,ખાટલી,નનામી જનાજો.
ઠાઠમાઠ, પુ૦ઠાઠ,ધામધુમ,આડંબર,દબદબો,શોભા
ઠાઠીયુ ન૦ ભાગીતૂટી ગયેલુ;જર્જર,સાલપોલિયુ.
ઠાઠી-લુ, વિ૦ દાંભિક, ડોળી ૨ ઠાઠવાળુ. ૩ ભભકાદાર, શણગારેલુ
ઠાઠુ, ન૦શરીર ૨. કલેવર, કમ્મર—છાતીના મોટા હાડકાનું ખોખુ, હાડપિંજર ૩. હીકળ,વરસાદના દહાડામા ઘણી ઠંડી લાગવી તે. "ઠાઠુ વાય છે" ૪ જુની ભાગીતૂટી હાલ. ૫. ખળખળી ગયેલી વસ્તુ,જીર્ણ ચોકઠું'-ખોખુ ૬ બાજરિયાને બેઉ છેડેથી નીકળેલા ફણગા તે. ઠાઠા બેસવા–દુર્દશામા આવી પડવુ, આશાભંગ થવુ, હિંમત હારી જવી.ઠાઠાં ભાગવા–રગવા–એકદમ ઉંચેથી પડવાથી કે મારથી હાડકા ભાગવા ઠાઠિયું બેસી જવુ –પડી ભાગવુ; દુર્દશામા આવી પડવુ, જે આધારે

કામ નભ્યુ જતુ હોય તે આધાર પડી ભાગવો

ઠાણુ, ન૦ (સ૦ સ્થાન) તબેલામા ઘોડો બ- ધાઇ રોકાતી હોય તેટલી જગો, સ્થાન ૨ ઘોડાનુ ઘોડી ઉપર ચેકવુ તે, આસગ,આધાન

ઠાણુ, સ્ત્રી૦ મિજાજ, ટાપટીપ, નખરા,લટકા " ઉતાવળ હાય પણુ તુ તો ઠાણુમાની ઠાણુમા '

ઠાણુ,ન૦સ્થળ, જગા. 'જેટલા સાધુ તેટલા ઠાણુા '

ઠામ, વિ૦ જાણીતુ,માલમ હોય તેવુ

ઠામ, ન૦ વાસણુ, પાત્ર, ભાડ ૨ રહેવાનુ ઠેકાણુ મુકામ ૩ પતરાળી, ભાણુ, થાળી ' અમે નાહી લઇએ એટલામા ઠામ માડી તૈયારી કરો ' ૪ બેસવાની જગા આસન, ૫ વિ૦ સ્થિર, ચોક્સ ઠેકાણે. **ઠામ**—માડવુ આસન રાખવુ ૨ ભાણુ માડવુ **ઠામ** બેસવુ—૨ ડાયલી સ્ત્રીએ નાતરે જવુ ૨. હારી થાકી નિરાત વાળીને રહેવુ 'હવે ઠરીને ઠામ બેઠો ' **ઠામ** ઠેકાણા વગરનુ— પાયા વિનાનુ, વાયેલ ૨ ગોટાળા ભરેલુ, અવ્યવ સ્થિત,ડામાડોળ 'આ કામ ઠામ ઠેકાણા વગરનુ છે '

ઠામપાલટો, પુ૦ રહેવા સુવાની જગામા થયેલો ફેરફાર, ઠામ બદલો

ઠામુકુ, વિ૦ મુકરર ૨ તદ્દન, સાવ, તમામ

ઠામેઠામ, અ૦ ઠેરઠેર, ઠેકાણે ઠેકાણે

ઠાર, પુ૦ ન૦ ઓસ, ઝાકળ ૨ ટાઢી હવા, હીમ- ફળ ૩. ઠામ, ઠેકાણુ (કવિતામા) ૪ સુતાર ૫ અ૦ જીવથી, તદ્દન ૬ સજડ નિસત્વ થયુ હોય તેમ **ઠાર** કરવુ—તરતજ જીવ જાય તેમ કરવુ, મારી નાખવુ [નાર, આભરામ

ઠારક, વિ૦ ઠડક કરે તેવુ, હ્રદયને સતોષ આપ-

ઠારકો, પુ૦ સતોષ,નિરાત, જોઇને ઠરવાપણુ તે

ઠારવુ ક્રિ૦ સ૦ બધાઇ જાય ઘટ્ટ થાય તેવુ કરવુ ૨ ઠડુ પાડવુ ૩ કચરો નીચે બેસે તેવુ થવા દેવુ ૪ ટાઢુ પાડવુ, હોલવવુ બુઝાવવુ, સતોષવુ, પ્રસન્ન કરવુ, કાળજુ ઠડુ કરવુ જેવાં કાર્યો તેવા ઠરો—ઠરો તેવુ ભોગવો

ઠારોઠાર, અ૦ ઠામેઠામ

ઠાલવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખાલી કરવુ, ઓછુ કરવુ

ઠાલિયુ, ન૦ ૨ ઘડી લીપેલુ કાલુ

ઠાલુ, વિ૦ અમથુ, નકામુ, ફોગટ " ઠાલી મન- રાજ કેમ કરે છે " ૨, ખાલી,ભરેલુ નહિ તે, ૩ બધ ન કરેલુ વાસ્યા વગરનુ. [નકામુ

ઠાલુમાલુ વિ૦ તદ્દન ખાલી ૨ ઠાલુ, ખાલી,

ઠાવકાઈ, સ્ત્રી૦ ઠાવકાપણુ, ડહાપણુ, ગભીરાઇ,

ઠાવકુ વિ૦મર્યાદા—અદબથી બોલતુ—વર્તતુ,વિવેકી, ગભીર, ડાહ્યુ, મલાજાદાર

ઠિકરુ, ન૦ ઠીકરૂ, જુઓ

ઠિગણુ, વિ૦ પ્રમાણસર ઉચાઇ ન હોય તેવુ, નીચુ ને જાડુ, ઠુકુ, વામન સ્વરુપ ૨ ઠરીને ગઠાઇ ગયેલુ

ઠિગરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠડીથી સકાચાવુ, બ ધાઇ જવુ, ચઢી જવુ ૨ ઠરી જવુ ખૂબ ટાઢ લા- ગવી ૩ તેજી ઉડી જવી, ટાઢુ પડવુ ૪ ગાગડુ થઈ જવુ [બીજાની મશ્કરી કરવી.

ઠિગાઠોળી, સ્ત્રી૦ ઠઠ્ઠાબાજી, અડપલા કરી એક

ઠિઠિયુ,વિ૦ ભાગ્યુતૂટ્યુ,ઠીકુ, ખડેર

ઠિઠુ, ન૦ ઠીકુ, જુઓ

ઠિઠાળી, સ્ત્રી૦ મશ્કરી,ઠેકડી

ઠીક, વિ૦ ઘણુ સારૂ નહિ તેમ નઠારુ એ નહિ તેવુ, સાધારણ જોઇએ તેવુ અ૦ વારૂ ભલે. (હોકારો દેવામા વપરાય છે) ૨ શાબાશીનો કઇક અર્થ રાખે છે **ઠીક** છે—ખબર લઈશ— જોઇ લઇશ એવા અર્થમા વેર લેવાના સબધ- મા વપરાય છે ' ઠીક છે, યાદ રાખજો.' ૨ જોઈશ—વિચાર કરીશ ૩ સારૂ છે 'ઠીક છે'

ઠીકઠાક, ન૦ બરાબર; જેવુ જોઇએ તેવા તેવુ, વ્યવસ્થિત ૨ તાલમેલથી જેમ તેમ કરી મૂ- કેલુ **ઠીકઠાક** કરવુ—સુધારવુ, સમારવુ, વ્ય વસ્થિત ગોઠવવુ

ઠીકરનાથ, પુ૦ ગોસાઈની એક જાત.

ઠીકરી સ્ત્રી૦ઘણુજ નાનુ ઠીકરૂ,ઠીમનો નાનો કકડો

ઠીકરૂ, ન૦ માટીના વાસણનો ભાગેલો કકડો, કપાળ, ઠીમ ૨ નસીબ, ભાગ્ય. ઠીકરુ ફુટી ગયુ ' ૩ ભાણુ, થાળી ભિક્ષાપાત્ર. **ઠીકરુ** ફોડવુ—થોડો થોડો પણ ઘણો અનુભવ લેવો, માથુ મારવુ, ૨ કોઇની આજીવિકાનુ સાધન તોડવુ ૩ મોપાળુ

ખુલ્લું કરવું ઠીકરામાં ધૂળ પડવી—ખાધા પીધાપર ધિક્કાર પડવો, બળ્યુ એનું ખાધુ પીધુ અને બળી એની અક્કલ. ૨ ચાલતું ગુજરાન અટકી પડવુ ઠીકરું મોકલવુ—કાળોતરી મોકલવી ઠીકરૂં ફૂટવુ —ખાણુ ખરાબ થવુ ૨ રોજી તૂટવી.

ઠીકાઠીક, વિ૦ જેવુ તેવુ, કામચલાઉ, વાહવાહ

ઠીગડું, ન૦ થીગડુ, જુઓ

ઠીઠિયુ, વિ૦ ઠિઠિયુ, જુઓ

ઠીઠી, અ૦ દાત કાઢીને હસવુ તે, અટ્ટહાસ્યનો અવાજ 'ઠીઠી હસે છે શુ ' " [તેવી ચીજ

ઠીઠુ, ન૦ ભાગી તૂટી વાપરવામાં ન આવે

ઠીબ, સ્ત્રી૦ ભાગેલા હાલ્લાનો તળિયાનો ભાગ ૨ કલેડુ;કટાહ, મોટુ ઠિકરૂં

ઠીલો, પુ૦ ઠળિ । કળિયો [૨ ઠીઠુ

ઠીસરૂં, ન૦ મશ્કરી, હસીને અડપલું કરવુ તે

ઠીંસિયારી, સ્ત્રી૦ મશ્કરી, ચેષ્ટા

ઠુંગણુ, ન૦ અફીણ ખાધાઉપર સારૂ ખાવાનું તે

ઠુંગવું, ક્રિ૦ અ૦ અમલ ઉપર થોડુક કાચુ કોરૂ ખાવુ. ૨ ઠાંસીને ખાવું, એકલુ એકલુ ખાવુ

ઠુંગો, પુ૦ ઠુંગણુ, અફીણી અમલ કરી તે ઉપર જે કંઈ કાચુ કોરૂ ખાય છે તે ઠુંગાપાણી કરવાં—નાસ્તો કરવો, થોડુંક ખાઈ લેવુ

ઠુંઠવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ટાઢથી ઠરી જવુ—સંકોચાઇ જવુ; ટૂંકુ વળી જવુ, ધ્રુજવુ.

ઠુંઠું વિ૦ આગળા વનાના—થોડા ઘણા કપાઈ ગયલા હાથવાળુ, ધાર વગરનુ, બુઠ્ઠું ૨ ડાળિયો કાપી નાખેલુ બોડુ ઝાડ, થડ ઠુંઠામા ઠેલવુ—ન ગણકારવુ, ઉડાવવુ, ન લેખવવુ

ઠુંડી, સ્ત્રી૦ હડપચી.

ઠુંબરો, પુ૦ બાકળા, જારના ટોઠા ૨ ધોળો મણકો

ઠુંશ, સ્ત્રી૦ બડાઇ, ડાશ, ખાલી મમત, ગર્વ. 'મારી બાબીને બહુ ઠાશ છે '

ઠુંસલો સો, પુ૦ (બહુવચનમા વપરાય ') ઠોસા; ગડદો; હડસેલો ૨ મહેણા; ગોદા 'આ પણે કાંઈ ભાઇ ભાભીના ઠુંસા ખાઇ રહેવાના નથી.'

ઠુંઠવો, પુ૦ એકદમ મોટેથી રોવુ, પોક. ઠુંઠવો મૂકવો—મોઢુ ફાડી મોટેથી રડવુ

ઠુમકો, પુ૦ પતગને ગોઠ મારવી તે, ઝોલો દેવો તે, આચકો દોરી ખેચવી (કનકવાની) અને ઢીલી મૂકવી તે

ઠુમરી, સ્ત્રી૦ એક તરેહનુ ગાયન "દાદરો ઠુમરી"

ઠુમરો, પુ૦ જારનુ ભરડકુ, છડેલી જારના ટોઠા. ૨ જારના દાણા જેવો પત્થરનો મણકો

ઠૂશ, સ્ત્રી૦ હાડકા પાસળા નરમ થવા તે;ઘાણ. અડદાળો, ઠુશ ઠૈડ [તરેહનો અવાજ

ઠુસકી, સ્ત્રી૦ વાયુ સ્રાવથી—પાદતા થતો એક

ઠુસકુ, ન૦ ડુસકુ, ઠુઠવો મૂકીને રોવુ તે

ઠે, વિ૦ આણુ છક્ક, દિડમૂઢ ૨ થાકીને લોથ થયેલુ.

ઠેકડી, સ્ત્રી૦ મશ્કરી મજાક, ૨ કુદકો, ફલગ

ઠેકડો, પુ૦ કુદકો, છલગ, ઠેકડી ૨ કલ્લા નીચેના નાના પાયા, નાના મોગરા

ઠેકવુ, ક્રિ૦ સ૦ કૂદવુ, પાછલા પગ ઉપર જોર રાખી આગલા પગ લબાવી ફાળ મારવી "ઉડે ન તોય ઠેકવા, શીખે વસી વિહગમા " ૨ ઠોકવુ, મારવુ ૩ બીજાથી છાપવુ

ઠેકાણુ, ન૦ રહેવાની જગા, મુકામ, ઘર ૨ સ્થાન, સ્થળ, જગા ૩ આસન, મુકર્ર જગા બેઠક ૪ પગરણુ, પત્તો પ્રારભ, 'હજુ રસોઈનુ ઠેકાણુ નથી' ૫. ધ્યાન, દરકાર, કામ કરવાનું મન 'હુતો તૈયાર છુ પણ તારૂ ઠેકાણુ ક્યા છે?" ૬ પાયો, સાબેતી, મૂળ. ' ગપનુ કઇ ઠેકાણુ નથી " ૭. સ્થિરતા દૃઢતા. ૮. વિશ્વાસ; ખાતરી નિશ્ચય. "તેના આવવાનુ ઠેકાણુ નહિ.' ૯ બોલવા કરવામા ધડ માથુ નહિ તે ૧૦. હદ, સીમા, આંકો 'પીવામા ઠેકાણુ રહેતુ નથી.' ઠેકાણે કરવુ—જ્યાનુ ત્યા મૂકવુ ૨, ઝતાડવુ, દાટવુ ૩ ઉડાવી દેવુ (પૈસા) ૪. ઠાર કરવુ, મારી નાખવુ, ૫. વગે પાડવુ, યોગ્ય સાથે જોડવી દેવુ. ઠેકાણે જવુ—પોત પોતાની જગાએ જતા રહેવુ. ૨ ગુમ થઇ જવુ, મરી જવુ ઠેકાણે પડવુ—મુકામે પહોચવુ રોજગારે લાગવુ; વગે લગાવવું ૩ પાધરૂ થવુ, રાગે પડવુ ૪ ખોવાયેલી વસ્તુ જડવી—હાથ લાગવી. ઠેકાણે રહેવુ—છકી ન જવું, વિવેકથી—મર્યાદામા રહેવુ ઠેકાણે રાખવુ—ચોક્કસ

ગખવુ સાવધ રાખવુ ઠેકાણે લાવવુ મર્યાદામા આણવુ, સમજાવીને રીતમા આણવુ

ઠેકો, પુ૦ ગાતી વેળા જોરથી તાલ દેવો તે,ઠોક ૨. થેકડો ૨ આચકો,ઝોક

ઠેઠ, અ૦ છેડાલગી, ઠેરવેલે ઠેકાણે ૨ સળગ, આરપાર ૩ સીધુ, નાકસામી વાટે ઠેઠ પહો-ચાડવુ—ધારેલે ઠેકાણે લઇ જવુ,ખરેખરૂ, વિતા-ડવુ, પાશરુ કરવુ

ઠેઠનુ, વિ૦ ચાલાક,પહોચેલુ,કાવાદાવાબાજ

ઠેઠુ, પુ૦ વટેમાર્ગુની સાથે ચાલી વખત આવે લૂટી લેનારો,ચારખુ,જાણકાર ભોમિયો ચોર

ઠેપલી, સ્ત્રી૦ ગળી જાડી રોટલી ૨ થેપલી

ઠેપાડુ, ન૦ ખાદીનુ જાડુ કપડુ ૨ ધોતિઉ

ઠેબુ, ન૦અડબાડિયુ લથડિયુ [ઠેર" ૨ ઠાર

ઠેર, અ૦ ખરી જગાએ, અસલ સ્થળે "ઠેરના

ઠેરઠેર, અ૦ ઠેકાણે ઠેકાણે,દરેક જગાએ ઠેર ઠેર કુતરા ભસાવવા—ઠેકાણે ઠેકાણે લઢાઇના મૂળ રોપવા, ઠેરઠેર નિદા કરાવવી ૨ જયા ત્યા ભટકયા કરવુ ઠેરના ઠેર—હતા તેમને તેમ

ઠેરવવુ, ક્રિ૦ સ૦ નક્કી–મુકરર કરવુ ઠરાવવુ ૨ દસક્ત વાળવા, સ્થિર કરવુ, ચાપીને માડવુ ૩ અટકાવવુ,રોકવુ

ઠેરવુ, ક્રિ૦ અ૦ બનવુ, થવુ, ઝગડો થવો ૨ જામવુ, બાઝી જવુ

ઠેરાવ, પુ૦ મુકરર કરેલુ તે, નિશ્ચય, નિર્ણય, સિદ્ધાત ૨ બદોબસ્ત,ઠરાવ ૩ કરાર,કબાલો સાટુ

ઠેલમઠેલ, સ્ત્રી૦ સામાસામી ઠેલવુ તે,ધકાધકી, હડસેલા, ગીરદી ૨ હોસાતુસી

ઠેલવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધક્કેલવુ,ધક્કો મારવો હડસેલવુ

ઠેલાઠેલ, સ્ત્રી૦ ઠેલવુ તે ધક્કા મારવા તે

ઠેસ, સ્ત્રી૦ ચાલતા ચાલતા પગે કોઇ સાથે અ-થડાવુ તે, ઠોકર ૨ હલકી લાત ૩ ખત્તા, છક્કડ, નુકસાની ઠેસવે ચઢાવવુ—ધક્કે ચઢા-વવુ, વાયદા કરવા ૨ ન લેખવવુ, ન ગણકારવુ ૩ ખત્તા–છક્કડ ખવરાવવી

ઠેસણિયુ, ન૦ ધરમા કામ કરતા પહેરવાનો જાડો સાલ્લો ૨ અટકણિયુ,ઠેસી ફાચર ૩ વિ૦ કામચલાઉ

ઠેસલુ, ન૦ ઠેસ પગનો ગોદો ૨ ઠોકર, ચાલતા કોઇ વસ્તુ સાથે પગ અથડાવો તે ધક્કો

ઠેસી, સ્ત્રી૦ અટકણ ફાચર, ઠેસણિયુ, ઉધડી–છટકી ન જાય માટે ગખેલુ ટેકણ ઉલાળી.

ઠૈડ, સ્ત્રી૦ ઠૂસ, અડદાળો

ઠોસવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉધરસ ખાવી,ઠાસવુ ૨. થ ગદીને ભરવુ [ધક્કો, ગોદો

ઠોસો, પુ૦ ઉધરસ,ઠાસો,ખોખલો ૩ હડસેલો,

ઠોક, પુ૦ અફાળઝીક,૨ સપાટો, ઝપાટો, પ્રહાર ૨ ટપલો,ટાણો, મહેણા ૩ ડપકો,બોલના ફટકા ૪ રણકો,ઘટનો અવાજ [ખડખડાટ

ઠોકઠાક, સ્ત્રી૦ ઠોકવુ–અફાળવુ તે, ભાગફોડ.૨

ઠોકર, સ્ત્રી૦ ઠેસ, હડસેલો ૨ નુકસાન, ખોટ, હાનિ. ૩ ખત્તા, શિક્ષા,નસિયત મળે તેવી થા પટ ઠોકર વાગવી—અડચણ ખમવી ખત્તા ખાવા ૨ અથડાવુ ઠોકર ખાવી—ખત્તા ખાવા નુકસાન ખમવુ ૨ અથડાઈ પડવુ

ઠોકરાવું, ક્રિ૦ અ૦ ઠોકર ખાવી, ઠેસ વાગવી, ઠેસે ચઢવુ ચાલતા એકાએક પગે વાગવુ

ઠોકવુ, ક્રિ૦ સ૦ એક વસ્તુને બીજી સાથે જો-રમા પછાડવી, અફાળવુ ૨ મારવુ, માર મા રવો ૩ વગાડવુ બમ–મજાવવુ ૪ નસિયત કરવી ૫ ગપ ચલાવવી, ખોટુ ઉડાવવુ ૬ બેસાડવુ, અદર જાય તેમ કરવુ ૭ સગ કરવો ઠોકી બેસાડવુ–યુક્તિસર ગોઠવી દેવુ, બધ બેસતુ આણવુ 'તે જગોએ તેમણે કોઈ નીચ જાતના કુવરને ઠોકી બેસાડયો –ગર્વવસેન

ઠોકાઠોક, સ્ત્રી૦ ઉપરા ઉપરી ઠોકયા કરવુ તે, ઠોકમઠોકા

ઠોકારવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠોકવુ, બેસાડવુ

ઠોકો પુ૦ એકવાર જે ઠોકવુ–ઠોકાવુ તે ૨ ઠોક-વાથી થતો અવાજ, રણકો. ૩ જાર પુરૂષ

ઠોઠ, વિ૦ જેનામા અક્કલ ન હોય તે, જડ, જડસો, જડભરત મૂર્ખ, બેવકુફ ૨ અભણ.

ઠોઠિયુ, ન૦ કુલ્લાનુ ફડશિયુ

ઠોબરૂ, ન૦ સાધારણ ઉપયોગનુ વાસણ, હાલ્લુ

ઠોબલુ, ન૦ ઠોબરૂ ૨ વિ૦ બેડોળ, ઘાટ વ-

ગરનુ, શાબડભોથુ ૩ ભોળુ, અચતુર
ઠોબારી, પુ૦ મૂર્ખ, ઠોઠ
ઠોયો, પુ૦ ગરજો બહાર નીકળી આવેલો ખુટો, કરચો, ખગચો, બુઠ્ઠો ખીલો, ખીલડો
ઠોર, ન૦ ઠેકાણુ, સ્થળ, જગા 'અકર્મી એક અભાગિયો, બીજુ લે તે ઠોર' ૨ પુ૦ પૈસો તળીને ખાડ પાયલો જાડો રોટલો
ઠોર, અ૦ ઠાર, તરતજ ૨ જમીનદોસ્ત હોય તેમ ઠોર કરવુ-જીવથી મારી નાખવુ
ઠોરમુઠી, સ્રી૦ એક જાતની છોકરાની એકી બેકી જેવી રમત [પડાવી લેવુ,૨ જીતી લેવુ
ઠોગી લેવુ, ક્રિ૦ અ૦ ડઠોરવુ, ખુચી લેવુ,
ઠોલવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચુટી ખાવુ તોડી ખાવુ.
ઠોલિગો, પુ૦ મજાક ઠઠ્ઠા કરનારો ૨ ઉડેલ, ડાડગો, દોડિયો ૩ ધધા રોજગાર વગરનો રખડતો માણુસ ૪ વાદો ૫ આબરૂ વિના નો માણુસ ઠોલયાત્ર જુ-મશ્કરી ઠઠ્ઠા કરનાર ઢગ વગરના માણસોની ટોળી.
ઠોવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ અટકવુ, થોભવુ
ઠોવુ, ક્રિ૦ સ૦ રોકવુ. અટકાવવુ
ઠોળિયાં, ન૦ લોળિયા
ઠોળિયુ, વિ૦ અટોળકાટલુ, મૂર્ખ ને રખડાઉ ૨ મજાકી, ઠઠ્ઠા કરનારૂ ૩. ઢગધડા વગરનું, ઉડેલ તબિયતનુ

ડ.

ડ, પુ૦ (સ૦) ચોવીસમો મૂળાક્ષર, તેરમો મૂર્ધસ્થાની વ્યજનવર્ણ
ડશ-સ, પુ૦ દશ, દખ ૨ કીનો, ઉંડુવર
ડસવુ, ક્રિ૦ સ૦ દશદેવા, ડખવુ,કરડવુ
ડઇયા, ન૦ ડૈયા ટીકા મુઠીવાળી અગુઠો ઉચો કરી કઇ નથી મળવાનું એમ સૂચક ચિહ્ન
ડકડક, અ૦ સાપ, ધરોળીના મોમાથી નીકળતો અવાજ
ડકાર, પુ૦ ડ અક્ષર અને તેવો ઉચ્ચાર
ડકાળ, પુ૦ દુકાળ, તગી, ખોટ
ડક્કો, પુ૦ [અં૦ ડૉક] વહાણમા માલ ચઢાવવા ઉતારવા બાધેલો ઘાટ તે, ફુરજો, ગોદી.
ડખલ, સ્રી૦હરકત,નડતર, ૨ ફાસ, આડખીલી ૩ પચાત, વાલમેલ
ડખળિયુ, વિ૦ હરકત કરનાર, આડખીલીરૂપ તે
ડખળિયું, ન૦ શાકના કડકા નાખી ઉકાળેલી કઢી, દાળ, ડખુ
ડખુ, ન૦ શાક વગેરે નાખી કરેલી તુવેરની દાળ.
ડખો, પુ૦ડખુ ૨ વાધો ઝઘડો, આડખીલી ૩ ગોટાળો, અવ્યવસ્થા, ગરબડ, ખીચડો
ડખોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ હલાવીને મેળવવુ, એકઠુ કરવુ, ડહોળી નાખવુ, હાથ ઘાલી એકમેક કરવુ તે, ૨ ચુથી નાખવુ, ઘુમરડવુ, વલોવવુ
ડગ, ન૦ ડગલુ પગલુ
ડગડગ, અ૦ બરાબર ન ગોઠવાયાથી હાલ્યા કરવુ તેમ, ડગમગતુ એવુ [ઢચુપચુ થવુ
ડગડગવુ, ક્રિ૦ અ૦ આમતેમ હાલવુ ૨
ડગડગો, પુ૦ મનમા ખતરો હોવો તે, ઢચુપચુ પણુ, વહેમ ૨ દગદગો, અવિશ્વાસ
ડગમગ, અ૦ ડગડગ, હાલતી સ્થિતિ, ડોલમડોલા, અસ્થિર
ડગમગવું, ક્રિ૦ અ૦ ડોલવુ, વાકુચુકુ થવુ, ૨ ઢચુપચુ થવુ, એક નિશ્ચય ન હોવો
ડગર, સ્રી૦ વાટ રાહ, ૨ ધરડ, ચીલો
ડગરું, ન૦ વૃદ્ધ. ડોસાડગરા-વૃદ્ધ સ્રી પુરૂષો ડગરો-ડોકરો, ડોસો.
ડગલી, સ્રી૦ અગરખી ૨. છીટ વગેરેની અસ્તરવાળી બડી, જાકુ બદન.
ડગલુ, ન૦ [પગલુ.] ચાલતા બે પગની વચમા જે અતર તે ૨ કદમ, પગલુ ડગ ડગલે ડગલે-પગલે પગલે ૨ ધીમે ધીમે થોડે થોડે ક્રમે ક્રમે ડગલું ઓળખવુ-લક્ષણ જોવુ, સ્વભાવ ઓળખવો ડગલું ભરવુ-કઇ કામ કરવા તત્પર થવુ, આગળ ચાલવુ [અગરખો, કોટ.
ડગલો, પુ૦ અસ્તરવાળો સાદો અથવા ગરમ
ડગવુ, ક્રિ૦ અ૦ હાલવુ, ચસકવુ, ધ્રુજવુ ૨. ખસવુ દૂર જવુ ૩ પાછુ ફરવુ, હઠવુ ૪. તાબે થવુ, હારવુ

ડગળી, સ્ત્રી૦ લાકડા લુગડાની નાની થીગડી, ચકતી, કોરી કાઢેલી પટી, ગાબડી ૨ ડાગળી, મગજની શક્તિ [મચકુ, મોટો કકડો
ડગળુ, ન૦ લાકડાનો જાડો કકડો, ચીગે ‹
ડગુમગુ, અ૦ ટગુમગુ
ડંકો, પુ૦[સ૦ ઢક્કા] નગારા વગેરેથી કરેલો યશ-જયનો શબ્દ, ફતેહનો અવાજ. ૨ મોટુ નામ થવુ તે, નામના, જયજયકાર, પ્રખ્યાત ૩ ડમકો, નગારૂ, ઢોલ ૪ ટકોરો પ્રહાર ૫ દાડિયો, એક ગાઠાથી બીજા ગાઠા સુધીનો કકડો, પેરાઈ ૫ એક જાતનુ ડંકાથી વગાડવાનુ વાજુ ૬ ધાક, હાક ૭ ઢઢેરો, જાહેરાત. ડંકો વગાડવો—છાપ બેસાડવી, નામના મેળવવી, કીર્તિ ફેલાવવી, હાક વગાડવી, વિજય થવો.
ડંખ પુ૦ ચટકો, દશ ૨ કીનો, વેર ૩ આકડા, ઝેરવાળી અણી
ડંખવુ, ક્રિ૦ અ૦ દશ દેવો, કરડવુ, આકડા મારવો "વિછી માણસને ડખે છે " ૨ ચપટી ભરાવી લાગવુ (જોડો) ૩ સાલવુ, મન દુખાવુ, ખટકવુ
ડંગ, અ૦ આશ્ચર્યથી દિઙમૂઢ બનવુ તે સ્તબ્ધ
ડંગો, પુ૦ દગો; બડ, તોફાન [ડાગ ધોકો
ડંગોરૂ, ન૦ જાડી મજબુત ટુકી લાકડી, નાની
ડંગોરો, પુ૦ જાડી મજબુત ટુકી લાકડી, ડાગ, ધોકો
ડંડ, પુ૦ દડ.
ડંડાઈ, સ્ત્રી૦ ડાડાઈ, લુચ્ચાઇ, દોગાઈ
ડંડાબજી, સ્ત્રી૦ તોફાન, લાકડીથી મારામારી કરવી તે ૨ દાડાઈ [શિક્ષા થવી
ડંડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ દડ થવો, નુકસાન આવવુ,
ડંડિયો, પુ૦ સફેદ લીટીઓ અને રાતી સોયવાળુ સ્ત્રીઓનુ લુગડુ ૨ બે કડકે જોડીને કરેલો સાલ્લો.
ડંડિયુ, વિ૦ દડ-થાભલા ઉપરનુ
ડંડુકો, પુ૦ જાડીને નાની લાકડી, સોટો, લઠ્ઠ ૨ દાડિયો (નગારુ ઢોલ વગાડવાનો) ૩ બે ગાંઠા વચ્ચેનો કકડો [નાગો, ફૂગદડ, બેશરમો
ડંડો, પુ૦ નાની-ટુકી લાકડી ડાડિયો ૨ લાઠ,
ડંબુ, ન૦ ડહેરા, તોફાની ઢોરને તેના આગલા બે પગ વચ્ચે રહે તેમ ગળે બાધેલુ લાકડુ.
ડચ, અ૦ નકાર, પેરક, આશ્વાસક ઉદ્ગાર. ડચકારો [૨ ઉશ્કેરવુ, પ્રેરવુ,]
ડચકારવુ, ક્રિ૦ અ૦ હાકોટવુ, ડચકારી વગાડી હાકવુ. ૩ ઉશ્કેરવુ [તે, ડાખલી.
ડચકારી, સ્ત્રી૦ મોઢેથી ડચ એવો શબ્દ કરવો
ડચકારો, પુ૦ જીભને તાળવે અડાડવાથી 'ડચ' એવો થતો અવાજ ૨ સનો, ઉશ્કેરણી.
ડચકિયુ ન૦ ડચકુ
ડચકુ, ન૦ પાણીમા ડુબતા, ગુગળાતા મોમાથી નીકળતો શબ્દ ૨ રડવાથી ગળામાથી જે ગગળતો શબ્દ થાય છે તે. ૨ અવાચી, શ્વાસ લેતા મૂકતા હરડિયો ને ગળુ ખેચવા તે
ડચકો, પુ૦ થોડો પોચો પણ કઠણ એવો ૨ધાતા રહેલો પદાર્થ, લોદા ૨ ગાઠ દડણુ, ગડબ.
ડચુરો, પુ૦ ગળુ ભરાઈ જઇ શ્વાસ શુકની આવજામા મુશ્કેલી પડે તે, રૂધામણ.
ડચ્ચો, પુ૦ ડટ્ટો, ડૂચા, ડણુચો.
ડજન, વિ૦ [અ૦ ડઝન] બાર, બારનો જથો.
ડટ્ટો, પુ૦ શીશી કે સાકડામોના વાસણનુ મો જે વસ્તુથી બધ કરવામા આવે છે તે, ડાટો.
ડટણ, ન૦ જમીનમા પાણી જવાને કરેલો ખાડા ૨ વિ૦ જમીનની અદરનુ, દટાયેલુ.
ડટતર, ન૦ દુનિયા ડટાઈ જાય એવો ઇશ્વરી કોપ, દાટી દે તેવો આપત્તિનો અવસર, કહેર
ડડ્ડો, પુ૦ ડકાર, ડ અક્ષર
ડણુ, ન૦ જાડુ ડફણુ નાના ધોકા જેવુ ટુકુ બેડોળ લાકડુ ૨ ડણુ, ડહેરો ૩ જાડુ ઢોકળુ
ડપકાણુ—મણુ, ન૦ દબડાવવુ તે, બીક, ડર બતાવવો તે, ધાક, " તુ તો તારા ધણીનુ ડપકામણુ બતાવતી હોઇશ ' [બતાવવો.
ડપકાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ધમકાવવુ, બીવડાવવુ, ભય
ડપકી, સ્ત્રી૦ ડુપકી, ડુબકી, બુડકી ૨. ખસી જવુ તે.
ડપકુ, ન૦ ડુપકી, બુડકી, ઝબકોળિયુ
ડપકો, પુ૦ કોઇ પ્રવાહીનો મોટો છાંટો, લચકો ૨. ધાબુ, ડાઘો ૩ ફાળ, ધ્રાસકો, ચરેરો. ૪. દહેશત, ડાકા, ભય. ૫. એકલા લોટનાજ કરેલા ભજિયા.

ડપટવું, ક્રિ૦ સ૦ લુચ્ચાઇથી હાથ કરી લેવુ, સંતાડી દેવુ, દબાવી બેસવુ, ગાડતળે ઘાલવું

ડપોટો, પુ૦ [ડુપટ્ટો] ખાડ વગેરે ભરવાનો બે પડનો કોથળો,

ડફ, પુ૦ [ફા૦ દફ] એક ઘુઘરીઓવાળુ વાજુ. એમા ગોળ કાઠાએ ચામડુ મડેલુ હોય છે

ડફ, અ૦ પટ ગફ,ત્વરાથી "માથુ રે' ધડ પર ચોટયુ પણ,પડે પાઘડુ ડફ હેઠળ !'–પાણીપત.

ડફડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ઠ ડારવુ (હોડીવાળા બોલે છે) ૨ દમ ભરાવવો, બીવરાવવું ૩ સંભોગ કરવો ૪ દફડાવવુ; કોઇના લખાણુની ચોરી કરવી

ડફણાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ (આ૦ દફન્) દાટવુ, ભૂમિદાહ દેવો ૨ સગ કરાવવો. ૩ ડફણે મરાવવુ

ડફણું, ન૦ નાનો જાડો લાકડીનો કકડો. ગધેડા હાકવાની લાકડી ૨ વગર ઉપયોગનો લાકડાનો કડકો, હમેશ હાથમા રાખવાનું હથિયાર

ડફલાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ડફડફ કરવુ, વિતાડવુ, હેરાન કરવુ ૨ ભોદાટવુ, સોબત કરવી.

ડફાસ, સ્ત્રી૦ જુઠી ગપ, જુઠી વાતનો તડાકો ૨ બડાઈ ફૂલ.

ડફોળ, વિ૦ જડભરત, જડસો, બેવકુફ ૨ ન ફરતો (ભમરડો)

ડફ્ફુલ, વિ૦ વાથી ફૂલી ગયેલુ

ડબકાણું–મણુ ન૦બીક બતાવવી તે, રોફ, ધાક

ડબકી, સ્ત્રી૦ ડુપકી, ડુબકી

ડબકીઆળ, વિ૦ [ડબકી+વાળુ] કુવા વગેરે-માથી ડુબકી મારી રેત વગેરે કાઢવામા કુશળ.

ડબકું ન૦ ડુપકી. ડબકાં ખાવાં–(પાણીમા) ડુબવુ વળી જરા ઉપર આવવુ

ડબકો, પુ૦ ડપકો, ડાઘો.

ડબગર, પુ૦ નગારાપર ચામડા મઢનાર, ૨ ગ રોગાનનુ કામ કરનાર.

ડબડબ અ૦ ડુબતા ઝટઝટ પાણી પીવાય તેમ. ૨. એકદમ મોટે કોળિયે ખાઇ જવાય તેમ, ડબાડબ. ૩. એકપછી એક ટપકે

ડબડી, સ્ત્રી૦ નાનું ડબડું; ડેપલી, કુલ્લી.૩ દાબડી.

ડબડું, ન૦ કુલેલા પેટનું ને સાંકડા મોંનું ચામડાનુ વાસણુ, કુલ્લું. ૨ દબડુ, ઢેપું.

ડબડો, વિ૦ ડબડાં જેવો ફુલેલો; પોદળા જેવો

ડબરુ, ન૦ પાતળા ચામડાનું કુલ્લું. ૨ વિ૦ ફીકુ, ડેફરાયલું, ભોથરવાળુ ૩ મદ; અચંચળ.

ડબરો, પુ૦ તાંબા પિત્તળનો ડબો.

ડબલુ, ન૦ કુલ્લુ ૨ વગર પકવેલું હાંલ્લુ,લોટું.

ડબાડબ, અ૦ એક પછી એક એમ ઝપોઝપ, ઝટ લઇને

ડબાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચપાવવુ; દબાય તેમ કરવું ૨ ચગદવુ ૩ ધમકાવવુ, ભય દેખાડવો ૪ દાબીને ખાવુ ૫ પચાવી જવુ, હોઈયા કરવુ

ડબી સ્ત્રી૦ દાબડી, જુઓ

ડબુચો પુ૦ ડુચો, ફાટેલો મેલો કકડો–લોચો.

ડબુસો, પુ૦ વહાણનો પાછળનો ભાગ

ડબેલ, વિ૦ ઉપકાર–સત્તામાં દબાણમા હોય તેવુ, ઓશિયાળુ, તાબેદાર

ડબો, પુ૦ ડબ્બો, જુઓ ૨ હરાયાં ઢોર પુરવાનુ સ્થળ ૩ કોળિયો, ગ્રાસ ૪ નાનું ઘડિયાળ.

ડબોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ બોળવુ, ઝબકોળવુ ૨ અપવિત્ર કરવુ

ડબ્બી, સ્ત્રી૦ નાનો ડબો નાની દાબડી.

ડબ્બો,પુ૦દાબડો, ડબો. ૨. તકિયા જેવુ કાગળનું ફાનસ ૩.ગોળ આકારનું ખડિયાઘાટુ તેલ ભરી દીવો બળે તેવુ ઠામ ૪ કોળિયો, ગુક.૫.ડબા ઘાટુ ઘડિયાળ ૬. આગગાડીનું ગાડુ. ડબ્બો મારવો –એકદમ મોટે કોળિયે ખાઈ જવુ ૨ નાસી જવુ

ડભાયણું, ન૦ જેનાથી ડામ પડે તે, ખોયણુ. ૨ મહેણુટોણાનુ કામણુ થઇ પડે તેવો ઉપકાર

ડમકો, પુ૦ ઉપર ડાંડિયો મારી વગાડવાનું બાડા ચામડાનુ વાજીત્ર, નાનો ઢોલ, સવારીમા મોખરે ઘોડા ઊટપર ઢોલ રાખવામાં આવે છે તે.

ડમખળ, ન૦ તોરસ્તાન, ભભકો અને સગવડ માટે સ્વારીમા રખાતો સરસામાન, પશુ વગેરે નો સમુદાય તે ૨ ધમાલ, ધાંધલ; ધોધાટ અને મોટાળો થઈ રહે તેવુ જે કઇ તે.

ડમડમ, અ૦ડમકો વગાડેથી થતો અવાજ,ડમડમ– ૨. ન૦ સૂર ઉત્પન્ન કરે તેવુ લાકડી ઠોલું.

ડમણિયું, ન૦ બે બળદની નાની ગાડી, ડમણી
ડમણી, સ્ત્રી૦ એક્કો, કઠેરાવાળી નાની ખુલ્લી ગાડી ૨ નાની લાકડી
ડમણુ, ન૦ જાડી નાની લાકડી ડફણુ ૨ ડેમચુ
ડમરવુ, ક્રિ૦અ૦વનસ્પતિનુ પ્રફુલિત થવુ,ફાલવુ
ડમરું, ન૦ ડુગડુગી, ડાખલુ
ડમરો, પુ૦ એક જાતનો સુગંધીવાળો છોડ
ડમાકદાર વિ૦ ભપકાદાર, ઠાઠમાઠવાળો
ડમાક,પુ૦ પોશાક,અધિકાર–મોટાપણાનો ભભકો, ઠાઠમાઠ, ખોટો ભપકો, આડબર, રોફ.
ડફાણ, સ્ત્રી૦ ડફાસ, બડાઈ મારવી તે, નિરૂપયોગી વિસ્તાર [ખોટી ડફાસ ન માર"
ડફાસ, સ્ત્રી૦ બડાઇની વાત " ચુપ, મુગી રહે,
ડભાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ડામ દેવરાવવો, ચપકા દેવરાવવા, લાછા લેવા.
ડબર, ન૦ (સ૦ આડબર.) ખોટુ ડોળ, આડબર, ફુલાવો, દભ, ૨ ઘટા ઘેરાવો
ડશ, પુ૦ દશ, કીનો.
ડર, પુ૦ બીક, ભય, ભો, ધાસ્તી,
ડરકણ વિ૦ બિકણુ, ડરપી ભીરુ
ડરપવુ, ક્રિ૦ અ૦ બીવુ, ડરવુ
ડરપી, વિ૦ ડરકણુ, બિકણુ, ભીરુ
ડરવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦દર્પ્) બીવુ, ભય પામવુ, ભો લાગલો, ડરપવુ
ડરામણુ વિ૦ભયકર, બિયામણુ [શેહ રાખવી
ડરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ બીવડાવવુ, ધાસ્તી આપવી,
ડરૂ, વિ૦ સ્તબ્ધ, અવયવ હાલતા બધ થઈ જાય તેવી હાલતનુ. ૨ ડરપી ભીરુ
ડલી–ળી, સ્ત્રી૦ ઘોડા ઉપર ઊનની જે ગોદડી નાખવામા આવે છે તે
ડલ્લો, પુ૦ દલ્લો, પુજી ૨ ઢગલો, ઢગ
ડસડસવુ, ક્રિ૦ અ૦ મનમા ને મનમા ફેંદાવુ, પિલાવુ ૨ ગદ્ગદ થઇ રહેવુ, અકડાઈ રહેવુ ૩. ડસકા રોકવા
ડસકડસક, અ૦ ડચકા ખાઇને. ૨ રહી રહીને, અટકી અટકીને. ૩ ડબકડબક, ઉપરા ઉપરી
ડસકલાં, ન૦ રડતા ડચકા ખાવા તે ૨. હેડકી કડી "બેડી, ડસકલા ધાલ્યા ચર્ણુ, પ્રાણ તજીને નાખ્યા ધર્ણુ "–શામળ
ડસકુ, ન૦ રડતા ગળામાથી આચકો આવી નાકમાથી જે શ્વાસ નીકળવો તે.
ડસવુ ક્રિ૦ સ૦ બચકુ ભરવુ, કરડવુ,દશ દેવો. ડશ્યે વિખ ના વળે એવુ'–ઘણુજ ખારીલુ, ઉડા દ્વેષવાળુ, ડસીલુ
ડહાપણ, ન૦ ડાહ્યાપણુ, વકુફ, વિવેક વિનય વાળી ચાલ ચલગત, શાણપણુ. ૨. અક્કલ, સમજ ચતુરાઈ ડહાપણ ડહોળવુ–પતરાજી કરવી, સમજ વિના માથુ મારવુ, ડહાપણ ચલાવવુ
ડહાયું, વિ૦ શાણુ, પ્રમગ વિચારી કામ કરનાર, દુનિયાદારી જાણનાર ૨ વિવેકી મર્યાદશીલ. ૩ આવડવાળુ, હોશિયાર, ભણેલુ ગણેલુ દોઢ ડહાયુ–પોતાનુ ડહાપણ બતાવવા આગળ પડનાર, વચમા માથુ મારનાર [ઉપરા ઉપરી
ડળકડળક, અ૦ ટપટપ ટીપેટીપે ગળે તેમ,
ડળકવુ ક્રિ સ૦ સળકવુ, લાલચ થવી. " દામે ડળકી દાઢ, મન માને તેમ મહાલે "૨ પ્રેમમા લીન થવુ
ડળવુ, ક્રિ૦ અ૦ સળી જવુ, ખોખા થઈ જવુ અદર ધસી પડવુ 'કુવો ડળ્યો'૩ લાલચમા ગદ્ગદ્ થવુ એકતાર થવુ. ૪ ડગવુ અધીન થઇ જવુ ' મોટા મુનિઓના મન ડળી જાય એવી પ્રાણપ્યારી રે' ૫. ફસકાઈ જવુ,અદરના બળથી ફાટી પડવુ 'કોઠી ડળી'
ડળી, સ્ત્રી૦ ડલી
ડાંક, પુ૦ લીલી મોટી માખી ૨ વીટીની નીચે નગને વધારે પ્રકાશ આપવા જે પતરૂ મૂકવામા આવે છે તે ૩ ધાતુના બે કકડા જોડી દેવાને જે ભુકી મૂકવામા આવે છે તે, રેણુ,રાળ.
ડાખલી–ળી, સ્ત્રી૦ ઝાડછોડની નાજુક ડાળી, કિસલય. ફણગો, શણગો ૨. જેને ફૂલ–ફળ લાગે છે તે ૩ ડાળીના કડકા, ગૅાતર.
ડાખલુ–ળુ, ન૦ ડાંખલી.
ડાગ, સ્ત્રી૦ લાબી જાડી, અથવા બે છેડે લોઢાની કડિયો ઘાલેલી લાકડી.

ડાંગર, સ્ત્રી૦(સ૦ કડંગર)ફોતરાંસુદ્ધા ચોખા, શાળી.
ડાંડ-ગો, પુ૦ છડો, વૈરી છોકરા વનાનો પુરૂષ, વાંઢો. ૨ નફ્ફટ, લુચ્ચો, બે દરકાર, જુઠો
ડાંડગાઈ, સ્ત્રી૦ લુચ્ચાઈ, ઠગવિદ્યા; નાગાઈ; દોંગાઈ
ડાંડલી, સ્ત્રી૦ ડાળી, ડાળખી, કુમળી કુંપળ ૩
૨. ડાંડી; નાનો હાથો. [રિસો ૩. હાથો ડંડો; પકડ
ડાંડલો, પુ૦ ડાંડો, ડાળખી ૨ અંકુર, ફણગો;
ડાંડી, પુ૦ લીલા સાંઠાના કકડા, પેરાઈઓ
ડાંડાઈ, સ્ત્રી૦ લુચ્ચાઈ, ઠગવિદ્યા; દોંગાઈ ૨. નાગાઈ ૩ ડાંડાઈ, ડાંડપણ.
ડાંડિયાટોળું, ન૦ લુચ્ચા લફંગા ઠગલબાજોની ટોળી, ડાંડ માણસોનું ટોળું [ગમે છે તે
ડાંડિયારાસ, પુ૦ રાસ, સ્ત્રીપુરૂષો મળી ડાંડિયા
ડાંડિયું વિ૦ ઠગારૂં, ધૂર્ત્ત, લફંગું
ડાંડિયું, ન૦ લુગડાનો ફાટેલો ભાગ કાઢી નાખી બે આખા કકડા સાંધી લઈ પહેરવા જેવું કરેલું જે લુગડું તે.
ડાંડિયો, પુ૦ લાકડીનો કકડો, ડંડૂકો. ૨. ડાંડી વગાડી લોકની ચોકી કરનારો, ચેન કરનારો. ૩ વાંઢો, છડો ૪ લુચ્ચો, ઠગ ફક્કડ.
ડાંડી, સ્ત્રી૦ તાજવાની બે બાજુએ પલ્લાં ટાંગવાની જે લાકડી તે ૨ વિંજણાની લાકડી. ૩ વહાણને નિશાની બતાવવા સારૂ ઉંચી ટેકરી ઉપર રોપી રાખેલું લાકડું, વાવટાકાઠી ૪ દીવાદાંડી. ૫ ડાંડિયાથી વગાડવાનું એક વાજીત્ર ૬ નાની લાકડી, ડંડુકી ૭. સીધી કિનારી
ડાંડો, પુ૦ લોઢા લાકડાનો લાંબો ને જાડો કકડો, પકડ, હાથો, ૨ જાડો ને ટુંકો ડંડૂકો, ડંડો ૩ લાટ, ધરી, લઠ્ઠો ૪ પગાઈ, મુસળ ૫ ફણગો, અંકુર; પ્રરોહ.
ડાંભવું ક્રિ૦ સ૦ ડામવું દઝાડવું ૨ વધવા કે ખરાબ થવા ન પામે માટે બાળવું (ફરદ)
ડાંભો, પુ૦ એક જાતની ભાજી અને તેનું શાક
ડાંસ, પુ૦ [સં૦ દંશ] મચ્છર, દ ખદેતા જીવડાં
ડાહ, સ્ત્રી૦ સલાહ, સંધિ; સુલેહ
ડાહ્યો ઘોડો, પુ૦ બાળકની એક રમત
ડાક, પુ૦ ટપાલ.૨. ડુગડુગિયું; ડાકલું. ૩ ટપ્પાઓની બેઠક.

ડાકચોકી, સ્ત્રી૦ રસ્તામાં રાખેલી સરકારી ચોકી
ડાકટર, પુ૦ (અં૦) વૈદ, ચિકિત્સક; હકીમ ૨ પંડિત, વિદ્વાન, શાસ્ત્રી, ભટ્ટ.
ડાકડમાક, પુ૦ મોટો ઠાઠ, ભપકો.
ડાકડમાળ, પુ૦ ઘરનો પરચુરણ સામાન
ડાકણ, સ્ત્રી૦(સં ડાકિની) ભૂતની એક જાત, વિચિત્ર, ભયંકર ને હઠીલું સ્ત્રી ભૂત ૨. મેલી વિદ્યા જાણનારી કુવડ સ્ત્રી ૨ ગાજરનું ડીંટું ને તેનો કઠણ રેસો
ડાકણી, સ્ત્રી૦ ડાકણ ૨ વિ૦ ડાકણ જેવી, ખાઉધરી
ડાકલી, સ્ત્રી૦ ડાખલી, છાજું.
ડાકલું, ન૦ એક જાતનું વાજીંત્ર, ડુગડુગીયું.
ડાકિયું, વિ૦ દૃષ્ટિ વિકાર ઉત્પન્ન કરનારૂં, વળગે એવું ૨ ખાઉધરું
ડાકુ, પુ૦ લુટારો ૨ ન૦ લુટ, ધાડ પાડવી તે
ડાકો, પુ૦ લુટારો ૨ લુંટ [વાજું, ડુગડુગીયું
ડાખલું, ન૦ ડાકલું, ભુવા વાઘરીને વગાડવાનું
ડાગ સ્ત્રી૦ ડાક, ટપાલ. ૨ ડાઘ, ધાબું
ડાગડુક, સ્ત્રી૦ ડાકડમાક ૨. વસ્તુને ઠેકાણે મૂકવું તે
ડાગવું, ક્રિ૦ અ૦ નોંધવું, લખવું (કોર્ટ માં વપરાય છે)
ડાગળી, સ્ત્રી૦ મગજ; ભેજું, અક્કલ, સમજશક્તિ ૨ પટી, થીગડી, બાબડી ડાગળી ચસકવી–ગાંડુ બનવું, મગજ ભમી જવું [ગાડાનો વાંસો
ડાગળો, પુ૦ વિદૂષક; જુઠણું ૨ ગલો ૨ દાંટો. ૨
ડાઘ, પુ૦ (સ૦ દાગ) રંગ—મેલનો છાંટો. ડાઘો; ડપકો ૨ કલંક, બટ્ટો, લાંછન, આળ. ૩ કીનો, વેર, ખાર
ડાઘાડુઘી, સ્ત્રી૦ છેકછાક, મલિનતા ચહેરાયેલું. "ડાઘાડુઘી ન દેખીએ, ખરેખરી શુદ્ધ ખાપ."
ડાઘિયું-ઘી, વિ૦ ખારીલું, વેરીલું.
ડાઘિયો, પુ૦ મોટો જબરો ફાડી ખાય તેવો દેખાતો મસ્તાન કુતરો.
ડાઘુ, પુ૦ મડદાંને ઉંચકનારો, ખાંધિયો
ડાઘો, પુ૦ ડાઘ ૨ ડાઘિયો
ડાચું, ન૦ મુખ, મોં ૨ ગાલમાં ખાડા પડેલા એવું કદરૂપું બહાર નીકળેલું દેખાતું મોં; મોઢું.
ડાચાબળિયું, વિ૦ બોલતાં આવડે નહિ તેવું, ભૂંડું

બોલકણુ ડાચાકુટ—માથાઝીક

ડાટ, પુ૦ ઉંધુ વળી જવુ તે, સત્યાનાશ વળવુ તે, મોટુ નુકશાન થવુ તે.૨ દટ તર ડાટ વાળવા —ખરાબ કરવુ, ધૂળ ધાણી કરી નાખવુ. 'ડોશીએ ડાટ વાળ્યો રે.'

ડાટણુ, ન૦ બારસાખની ઉપરનુ લાકડુ ૨ ડાટવુ તે

ડાટવુ, ક્રિ૦ સ૦ જમીનમા ખોદી તેમા કંઈ મેલવુ,છુપાવવુ,જમીનમા સંતાડવુ ૨ ન ચર્ચવુ ૩. ભૂમિદાહ કરવુ, દાબી રાખવુ "હવે તે વાત અહીંજ ડાટી મૂકો "

ડાટી, સ્ત્રી૦ ભરાવો, ભીડ, ઠઠ્ઠી, ગીરદી

ડાટો, પુ૦ બરણી શીશી વગેરેનુ મો બંધ કરવા સારૂ તેમા જે ઘાલેલુ હોય તે, ડુચો, ડટ્ટો ડાટો દેવો—બંધ કરવુ ડાટા કરવા—ઉપવાસને આગલે દિવસે સારી પેઠે ખાઈ લેવુ

ડાઢ, સ્ત્રી૦ દાઢ,ખોરાક ચાવવાના દાત ૨ પકડ

ડાઢારખી, સ્ત્રી૦ અવાળુ ૨ ડાઢી આગળ થતુ એક ગુમડુ.

ડાઢિયાળો, પુ૦ પુખ્ત ઉમરનો મરદ, દાઢીવાળો

ડાઢિયુ, પુ૦ રોજદાર, દનૈયુ મજુર

ડાઢી, સ્ત્રી૦ દાઢી ૨ હડપચી

ડાઢુ, ન૦ પુખ્ત વયના પુરૂષને ગાલ ગળા ઉપર ઉગતો વાળનો જથો.

ડાફરિયા, ન૦ ફાફા, કોઈ વસ્તુને માટે શોખ્યા કરવુ તે, રામાટામા કરવા

ડાફુ, ન૦ ડાચુ ફાડી એકદમ કરડવા જવુ તે, પહોળુ કરેલુ મો ૨ લોતિયુ, બચકુ

ડાફોડિયાં, ન૦ ડાફરિયા, ફાફા

ડાબ, પુ૦ દાબવુ તે, દાબ, દબાણુ. ૨ અંકુશ,ધાક

ડાબડિયુ, વિ૦ દાબડી ઘાટનુ

ડાબડી, સ્ત્રી૦ ડબી, ઢાકણાવાળુ નાનુ પાત્ર

ડાબડો, પુ૦ ડબ્બો ૨ ગોળ પડઘી ઘાટનો નખ

ડાબણ, સ્ત્રી૦ દાબવુ તે ૨ દાબવાનુ યંત્ર ૩ દબાણુ,બોજો. [૨ બારસાખ ઉપરનું પાટિયુ

ડાબણિયુ, ન૦ દાબનાર, જેવી દબાય તે યંત્ર

ડાબરિયુ ન૦ પહોળા મોંનુ વાસણ. ૨ ડાબણિયુ

ડાબવું, ક્રિ૦ સ૦ સચાથી દાબવુ, ચાપવુ, ચગદવુ, પીલવુ ૨. લાચ આપવી ૩ ઇસારત કરવી. ૪ નરમ પાડવુ ૫ ઘાલવુ, મૂકવુ. ૬. ઠેલવુ, જોરથી આગળ કરવુ ૭. છુપાવવુ, સતાડવુ. ૮ અટકાવવુ, થતુ બંધ પાડવુ.

ડાબલિયાળુ, વિ૦ દબાણુ માટે સ્પ્રિંગ હોય તેવુ, કમાનવાળુ "ડાબલિયાળી સુડી. ' ૨ ડાબોડિયુ.

ડાબિયલ, વિ૦ ડાબી બાજુથી કામ કરે તેવુ

ડાબાજમણી, અ૦ ડાબી તરફ ને જમણી તરફ, વારાફરતી બને બાજુએ ૨. ડાબાને જમણી તરફ ને જમણાને ડાબી તરફ " મળદને ડાબા જમણી કરો ' ડાબા જમણી કરવુ—વહાલુ અળખામણુ કરવુ ૨ આખ આડા કાન કરવા

ડાબુ વિ૦ પૂર્વ દિશા તરફ ઉભા રહેતા ઉત્તર દિશા તરફનો જે ભાગ તે ડાબાનું ઉલટુ જમણુ. ૨ અળખામણુ, અણમાનીતુ,અળગુ 'મને તેણે ડાબો કરી મૂક્યો છે " ડાબી આખ ફરકવી— ડાબી આખ ફરકે ત્યારે પુરૂષો અપશુકન અને સ્ત્રીઓ શુભ શુકન માને છે

ડાબોડી, વિ૦ ડાબે હાથે કામ કરનાર, ડાબોડિયુ, ડાબી બાજુ રહી હિંડનાર

ડાભ-ડો, પુ૦ (સ૦ દર્ભ) ઢોરથી ન ખવાય એવુ બે ધારવાળુ એક જાતનુ ઘાસ, કુશ

ડાભોડિયુ, વિ૦ ડાબોડી

ડામ, પુ૦ (સ૦ દાહ) ચામડી ઉપર તપાવેલી વસ્તુ લાગવાથી જે નિશાની–ડાઘ પડે છે તે, ચપકો ૨ કલંક, બટ્ટો, લાછન, ડાઘ ૩ ચાઠુ, ચકામુ ૪ કંઈ નહિ,ટીકો, ચપકો.(ધિક્કારમા) ટાડો ડામ—ઘણીજ ઠંડી વસ્તુ અડકયાથી થતી અસર તે ૨ ઠાવકે મોએ મહેણા મારી જીવ બાળવા તે [ક્વાની ઘોડી ૨ ડાસ,મચ્છર

ડામચિયો, પુ૦ લાબી ને ઉંચી ગોદડા વગેરે મૂ-

ડામણુ, ન૦ ઘોડા ગધેડા નાસી ન જાય તેને માટે લાકડાનો ઘડેલો બે છેડે કાણાવાળો જે કકડો તે જે બે પગની વચ્ચે બાધે છે ૨ રેટિયાના આરાએ બાધવાની દોરી તે. ૩. સુકાનને ડાબી તરફ ફેરવી વહાણને જમણું વાળવુ તે. "ગોસને ડામણુ " ૪ અંગરખાના છેડાનું ઓટણુ.

ડામર, પુ૦ રાળની જાતની વસ્તુ. એને ચોપડ-વાથી સાંધા પુરાઇ રહે ને પાણીથી લાકડુ સડે નહિ ૨. સાટો અને ધરી એ બેનુ અંતર રા-ખનારૂં જાડું પાટિયુ.

ડામવું, ક્રિ૦ સ૦ ઘોડા ગધેડાને પગે ડામણુ બાંધવુ.૨.ડામ દેવા, ચપકા દેવા, દઝાડવુ

ડામાડોળ, વિ૦ આમ તેમ ડોલ્યા કરતુ હોય તેવુ, અસ્થિર, ચંચળ, ડોલાયમાન, ડોલતું

ડામીસ, વિ૦ (અ') જેને કોઇ કામથી બદ નામી મળી હોય તેવુ ૨ નઠારુ ૩ નીચ, નાપાક

ડામેલ, વિ૦ ડામ દીધેલુ. [ગવણુ

ડાયરો, પુ૦ નાત, જમણુ ૨ ડાહ્યાઓનો સમુદાય,

ડારો, પુ૦ ધમકી, દહેશત, બીક, ધાક

ડાલુ, ન૦ ખાણુનો ટોપલો.૨ વાસ કે ઘાસનો

ડાહપણ, ન૦ શાણપણ, ચતુરાઇ [ઉભો કગ ડિયો

ડાહ્યુ, વિ૦ વિચાર કરી બોલનાર, પ્રસંગ વિચારી કામ કરનાર, વિવેકી, સમજુ, શાણુ. ૨ ભણેલુ ગણેલું, હોશયાર, "ડાહ્યો દીકરો દેશાવર વેઠે." ૩ ચિબાવલુ, દોઢ ચતુર

ડાળ, સ્રી૦ ઝાડનો અવયવ, આડો ઉભો ગયેલો જે ફાંટો તે, શાખા. ડાળે વળગાડવુ—ધંધે રોજગારે વળગાડવુ [ફાંટાઓ.

ડાળખુ, ન૦ ડાળ અને તેના નાના પાદડા વાળા

ડાળાંપાંખડા, ન૦ નાનુ ડાળુ, ડાળ

ડાળી, સ્રી૦ પાતળી ડાળ; શાખા, કિસલય.

ડાળાં, ન૦ ડાળનો એકાદો ભાગ, શાખા.

ડિંગ, સ્રી૦ ગપ, છાંક, જુઠી વાત. ૨ બડાઇની વાત ડિંગ મારવી—જુઠી ગપ ચલાવવી ડિંગ મારુ—ગપ ઉડાવનાર

ડિંગરી, સ્રી૦ એક જાતનુ શાક

ડિંગલુ, ન૦ માથુ, મથાળુ, ટોચ. 'લડાઇમા હજારોના ડિંગલા ઉડી ગયા!' ૨ થોરીઆનો કડકો, નવો દૂધ ભરેલો અંકુર.

ડિંગળ, ન૦ જૂઠો તડાકો, બનાવટી વાત ૨. ગાણુ જોડકણુ.

ડિંટુ, ન૦ મૂળ, બીજ. ૨. જડ, ડિંટુ ડિંટે જાણુ— જડમૂળથી ખાસ ખબર; નખોદ વાળવુ

ડિંટડી ટી સ્રી૦ સ્તનનું ટોચકુ, ચુચુક, થાન—થા-ઇનો અગ્ર ભાગ. [કરવુ.

ડિંટવુ, ક્રિ૦ સ૦ ડિંટામાંથી તોડવુ, તોડી જુદુ

ડિંટુ, ન૦ મૂળ, જેમાથી નવો ફણગો નીકળે છે તે ભાગ ૨ શાખાનો—ફલનો અગ્ર ભાગ, ડિચકુ.

ડિંડવાણુ, ન૦ અવ્યવસ્થા, ગડબડિયુ, ગોટાળિયુ ગેર વહીવટ, ગોલમાલ, ગોટાળો. ૩ ખાલી લપ-કાવાળુ જે કઇ કામકાજ તે, દમેદમ—જુદે જુદુ ચાલતુ હોય તે

ડિંડવું, ન૦ માવાવાળુ ફળ, ડોડવુ જિંડવુ. ૨. વનસ્પતિની કમળી શાખા 'થોરના ડિંડવા'.

ડીચકું, ન૦ ફળ—પાદડાને ડાખળી સાથે જોડી રાખનારો જે ભાગ તે; ડિંટુ ૨ ઉપસી આવેલી ગાંઠ જેવો લોચો ૩ ટોચકુ ટેરવું

ડીચો, પુ૦ એક જાતનુ પક્ષી, કિલકિલા

ડીફવું, ક્રિ૦ સ૦ મહા મહેનતે પુરૂ કરવુ; મુશ્કે-લીથી પુરૂં કરવુ ડીફી નાખવુ—જેમ તેમ કરી પાર મૂકવુ કરી નાખવુ

ડીકું ન૦ નાની જાડી લાકડી; પરોણી; કફણી. ૨ લાકડાનો ટુંકો કડકો ૩ ડિચકુ, ડિંડવુ

ડીબુ, ન૦ બહાર નીકળેલો અવયવ—ભાગ તે (શરીર વસ્તુનો); ઢેકા ૨ બીણુ

ડીબો, પુ૦ શોકના આચકાથી રડાય—બોલાય નહિ તેમ છાતી ભરાઇ આવવી તે, ડચુરો, ડુમો ૨, મોટો લખોટો

ડીમચુ, ન૦ ઢીમચુ, લાકડાનો બેડોળ કડકો.

ડીલ, ન૦ (ફા૦) મન, કાળજુ, ૨ દીલ, શરીર

ડુંખ સ્રી૦ વનસ્પતિનો છેક ટોચનો ભાગ

ડુંખરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભય દેખડાવવો, બીવરાવવુ

ડુંગર, પુ૦ ડુંગરો, જુઓ.

ડુંગરાળ, વિ૦ પહાડી ૨ ડુંગરનું

ડુંગરી, સ્રી૦ નાનો ડુંગર, ટેકરી. ૨ વિ૦ ડુંગરનુ

ડુંગરો, પુ૦ જમીનની સપાટીથી ઘણો ઉંચો ને લાંબો પથરાયેલો જે મોટો ટેકરો તે, પૃથ્વી ઉપર નાના નાના ટેકરા જે એક બીજા સાથે જોડા-યેલા હોય છે તે ૨. મોટો ઢગ; નાનો પર્વત ૩ એક જાતની વનસ્પતિ. ડુંગરો નવડાવવો—દૂર

લગાડવો, ડુંગર ઉપરની વનસ્પતિ બાળી મૂકવી
ડુંગરવટ, વિ૦ પહાડી, ડુંગરાળ. ૨ ડુંગરમાંનો રસ્તો [આટકવી, ડુજરાઇ જવું, ચીમળાવું
ડુંગળાવું ક્રિ૦ અ૦ છોડ વેલા કે ફૂલોની વૃદ્ધિ
ડુંગળી, સ્ત્રી૦ કાંદો, પ્યાજ રાજગરી, પલાંડુ
ડુંગો, પું૦ માટીનો હોક્કા, હુક્કો ૨. ધતુરી ચલમ, ૩ ચોર, ૪ વિ૦ ધૂર્ત્ત, લુચ્ચો ૫ મસ્તેલું
ડુચવું, ક્રિ૦ સ૦ મોટે કોળિયે ખાવું, ડુચવું ૩ ડુચા ભરવા,ગડબવું ૨ પાણીનું પાત્ર મોઢે માડવું
ડુચું, ન૦ ઘાસનો પુંજો, પગતળે વટાયલું ઘાસ. વિ૦ ડુચા જેવું, ગાઆડિયું, આદું [નો પ્રેમ
ડુંટી, સ્ત્રી૦ નાભી ડુંટીનો ઉમળકો—અંત:કરણ
ડુંટો,પું૦ તરી આવેલો ગાઠ જેવો ભાગ,ડચકો,ઢેકો
ડુંડ, સ્ત્રી૦ ફાંદો, પેટનો લબડતો થોલો.
ડુંડાળું, વિ૦ ફાંદવાળું
ડુંડાળો, પું૦ મોટી ફાંદવાળો ગણપતિ
ડુંડી, સ્ત્રી૦ ડાંડી, પડો પટહ ડુંડી પિટવી—જાહેરકરવું,પ્રસિદ્ધકરવું,વગાડીને લોકોને જણાવવું
ડુંડું, ન૦ કણસલું કણનો ડોડો. ડુંડુ વધવું—
ડુંડો, પું૦ ફરમો યત્તો.૨ ડુંટો [હજામત વધવી
ડુંમી, વિ૦ કપટી,મનમા ગાઠ વાળે તેવું,મીંઢું
ડુંસવું, ક્રિ૦સ૦ મોએ અરકાડીને પીવું ૨ ડુચવું
ડુઓ, પું૦ તેલ દિવેલની નીચે ઠરેલો મેલ ૨ તેલ મસાલાનો રગડો અથાણાનો રસકસ,૩ ડુયો
ડુકરી, સ્ત્રી૦ ડુક્કરની માદા,ભુંડણ.
ડુકાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ભૂલાવવું ચુકાવવું
ડુકીજવું, ક્રિ૦ તાકી જવું
ડુક્કર, પું૦ જાડું ગદ્દુ ને મોટી દાઢવાળું ચોપગું જાનવર, વરાહ સૂવર, ભુંડ
ડુગડુગિયું,ન૦ એક જાતનું વાજીત્ર,ડમરૂ,ડાખલું
ડુયો, પું૦ ટુંકા ડાંડાવાળું માટા વાડકાના જેવું વાસણ,પ્રવાહી પદાર્થ પીરસવાનો ઓઘરાળો,ડુઓ
ડુચવું, ક્રિ૦ સ૦ પાણીના પાત્રને હોઠે અરકાડવું મોઢે માડવું ૨ ડુચવું
ડુચો, પું૦ ચિંથરાનો લોચો, ગાભાનો દાટો ૨ ચિંથરું, ફાટયો તૂટયો કકડો, ગાભો ૨ મોટો કોળિયો,ગ્રાસ ૪ ડુચો; નાના કડકા ૫ વિ૦ અશિક્ષિત,રાભો ૬ ગામડિયો કણબી ડુચા કાઢવા—થકવી નાખવું ૨ ધમધમાવવું, ધમકાવવું ૩ મારી મારીને અશક્ત કરવું,હલકું કરવું
ડુણાઇજવું, ક્રિ૦ અ૦ રાખતાં હાલવાની વાસ મારવી [બળવું,ચણચણવું
ડુણાવું, ક્રિ૦ અ૦ દુણાવું ૨ મનની અંદર
ડુપકી, સ્ત્રી૦ પાણીની અંદર પેસવું તે;ડુબકી.
ડુપટ્ટો,પું૦અંગરખા ઉપર ખભેથી બે પાસ ઝુલતું રાખવાનું જે વસ્ત્ર તે, દુપટ્ટો, પિછાડી;ખેસ;ચલોટો
ડુબકી, સ્ત્રી૦ ડુપકી, માથા ઉપર પાણી ફરી વળે તેમ થોડીવાર અદૃશ્ય થવું તે
ડુબકુબાં, વિ૦ ડુબ્યા જેવું થઈ રહેલું
ડુબવું, ક્રિ૦ અ૦ પાણીની અંદર પેસી જવું ૨ પાણીમા બુડી ગુંગળાઇ મરવું ૩ પાપી થવું, કરમ બાધવા.૪ સંસારની દુઃખાથી રિબાવું. ૫ નુકશાનમા આવવું,પડતીમાં આવવું ૬ તલ્લીન થઈ જવું, ગરક થઇ જવું ડુબકી મારી જવી —નજર ચુકાવી સટકી જવું
ડુબળું, વિ૦ (દુર્બળ.) નિર્બળ,પાતળું;દુબળું
ડુબળો, પું૦ દુબળો, એક જાતનો રાની માણસ
ડુબાડવું, ક્રિ૦ સ૦ કોઇ ડુબે તેમ કરવું,બુડાડવું ૨ તલ્લીન કરવું ૩ નુકસાન કરવું
ડુબાડુબ, વિ૦ ડુબે ને જરા દેખાય એમ થવું, લગભગ ડુબ્યા જેવું. [ફરીવળે તેટલું ઉંડું.
ડુબામણ, વિ૦ ડુબી જવાય એવું;માથે પાણી
ડુબાસ, પું૦ વહાણનો દલાલ,પારસ્કૃતિયો
ડુમકો, પું૦ નાનુ ઢોલ,નગારૂ
ડુમચી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ઘોડાની પીઠ ઉપરથી સાજ ખસી ન જાય માટે જે સાટ કે દોરી પૂંછડીમા ભેરવી રાખે છે તે ૨ ઘોડાનો થાપો ૩. વિ૦ કુજરાયેલું
ડુમડુમ, અ૦ એવો થતો ઢોલનો અવાજ.
ડુમાસ, ન૦ એક જાતનું કમડું.
ડુમો, પું૦ બીકથી—શરમથી કોઇ બોડે બોલતા છાતી ધડકવી તે ૨ મન ભરાઈ આવવું તે, ડુસકું.
ડુલવું, ક્રિ૦ અ૦ ગરક થવું—ડુબી જવું,૨ જાતું રહેવું,ખતમ થઈ જવું,કિંમતે ભરપાઇ થવી.

ડુચો, પું૦ રગડો.
ડુચકુ, ન૦ ડચકુ, ડચકુ
ડુચવુ, ક્રિ૦ અ૦ મોટે કોળિયે ખાવુ, ખુબ; ચાપીને ખાવુ. ' લાડો તો ડુચે ડુચે ડુસેરે '
ડુરૂ, ન૦ પરાળ, ડાગરનુ ઘાસ
ડુલ, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ કાનનુ ઘરેણુ, મરચી, અકોટીનુ ઝુમખુ. ૨ એક જાતનુ ઘાસ ૩ ડુલી જવુ તે,કિમ્મતની મયાદા બહાર જવુ ૪. કુરબાન
ડુશ, સ્ત્રી૦ અડદાળો· ઘાણ, ડુશ
ડેંડવુ, ન૦ પાણીમા રહેનાર સાપ
ડેગ, પું૦ (ફા૦) પહોળા મોનુ પણ તળિયેથી ઘણુજ પહોળુ એવુ મોટુ વાસણ.૨ કાદવ,ચિકલ
ડેગડી, સ્ત્રી૦ દેગડી, જુઓ.
ડેગચું, ન૦ મોટુ ભારે ડગણુ, ગચિયુ
ડેફરાવું, ક્રિ૦ અ૦ પેટ ઉપસી આવવુ ૨ લોહીનુ પાણી થઇ જવુ.લાલી ઉડી જવી;ફેફર ચઢવી
ડેર, પું૦ ગોળીના કાઠા પરના જે લાકડા રવૈ ફરે છે તે. ૨ સ્ત્રી૦ (ફા૦)વિલબ,વાર, ખોટી
ડેરાવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉંઘથી ઘેરાવુ, આંખો ઉંઘથી ડહોળાવી–મિ ચાઈ જવી. [સુધેલો દેવ–મેલી દેવતા
ડેરૂં, ન૦ દેરૂ, દેવસ્થાન. ૨. અનાર્ય લોકોનો
ડેરો, પું૦ (હિ ૦) તબુ, કપડાનુ ઘર.૨. મુકામ, ઘર, છાવણી, પડાવ. ડેરા દેવા—મુકામ કરવો, ૨. અડગ પથારી. [છે તે,ડબુ,હરેડી,હેરો
ડેરો, પું૦ તોફાની ઢોરને ગળે જે લાકડુ બાધે
ડેલી, સ્ત્રી૦ ડહેલી, ખડકી, પડાળીનો ભાગ. ૨. દેવડી, પોલીસ ચોકી
ડેલુ, ન૦ મોટા બારણા–દરવાજાવાળુ ગાડીઘોડો રહે તેવુ મકાન, તબેલો.૨ ખડકી;નાની પોળ
ડેલો, પું૦ ડેલુ [મૂરખ, જગલા માણુસ.
ડેહેકાણી, પું૦ (ફા૦ દિહકાન) ગામડિયો. ૨
ડૈયાં, ન૦ કંઇ નથી મળવાનુ એમ કહેવા મૂઠી વાળી અંગુઠો બતાવી 'ડૈયા"કહે છે તે;ઠામ
ડોઇ, સ્ત્રી૦ લાકડાના અથવા લોખડના ઉભા દાડાવાળો તાબા પિત્તળનો જે મોટો ચાડવો લે
ડોઇયો, પું૦ નાળિયેરને કાતરી કરેલુ જે ઠામ,તે. ૨. નાળિયેરના,જે ખોખામાં હુક્કાનો મેર મૂકવામા આવે છે તે, ઉલેચો ૩. ગોળીમાથી પાણી લેવાનો ઉલેચણો,ડોઇ,ડોયો. ૪ હાથો,મોટો ખીલો, ગગજો [ગળુ,ગરદન;કોટ
ડોક, સ્ત્રી૦ ધડ અને માથા વચ્ચેનો અવયવ તે,
ડોકરી, સ્ત્રી૦ ડોશી,ઘરડી સ્ત્રી(તુચ્છકારમા).
ડોકરો, પું૦ બુઢ્ઢો,ડોસો. [ની ચમચી
ડોકલી, (ડોખલી) સ્ત્રી૦ પળી; ઘી તેલ કાઢવા
ડોકાબારી, સ્ત્રી૦ દરવાજાના એક બારણામા નાની બારી હોય છે તે. ૨ ડોકાવીને જોવાય તેવી બારી
ડોકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ડોકુ બહાર કાઢીને જોવુ.
ડોકાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વારંવાર ડોકિયા કરવા,ડોકા કાઢીને જોવુ
ડોકિયુ, ન૦ ડોકુ બહાર કાઢીને જોવુ તે,નજર.
ડોકી, સ્ત્રી૦ ડોક, ગળુ,ગરદન. ડોકી ધુણાવવી —માથુ હલાવવુ, હા અથવા ના કહેવી.
ડોકુ, ન૦ માથુ, મસ્તક, શિર, ખભાથી માથા સુધીનો ભાગ. ૨ ડોકિયુ, નજર. ડોકું ઘાલવુ–
ડોકો,પું૦ ડબનો સાંઠો, મલોખુ. [માથુ મારવુ.
ડોખલ, સ્ત્રી૦ નાના બાળકોનુ ટોળુ;ભરકુથ, ગુજરવાડ, વેજા. [ઉભા ઘાટનો ઘડો,ઢોચકુ.
ડોઘલુ ન૦ (ફા૦ડોગ) માટીના પહોળા મોનો
ડોઘલુ,વિ૦ અણસમજુ, ભોળુ;બહુ ઉંડી ચતુરાઈ
ડોઘો, વિ૦ મૂરખો; રાભો, બોથડ. [વગરનુ.
ડોચકુ, ન૦ ડોકું; માથુ ૨. ટોચ; શિખર
ડોટ, સ્ત્રી૦ દોડ,ઉતાવળે દોડવુ તે.
ડોટાવવુ,ક્રિ૦સ૦ઢોકાવવુ,ફટકા,મારીઉડાવવુ.(દડો)
ડોટી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ જાડુ કપડુ.
ડોટો, પું૦ ફટકો,ઝપાટો,દડાને ગેડીનો માર
ડોડકુ, ન૦ તુરિયાની એક જાત. એ ફળ ટુકુ ને આછા લીસા ૨ ગનુ હોય છે. ડોડકાં ફોલવા– નિરૂદ્યમી બેસી રહેવુ, ધંધો રોજગાર ન હોવો
ડોડ, પું૦ અમબ્બાટ, મૈડ, રીસ. "આવડા બધો વહુજી ડોડ કોડ કોના ઉપર રાખો છો ?" ૨ સ્ત્રી૦ હોશ, કોડ
ડોડવુ,ન૦ કોઇપણ વેલાનુ ઉગતુ ફળ.૨.જિંડવું, કાલુ.૩. એક જાતનુ ડોડકાં જેવું ફળ.

ડાડવો, પુ૦ લહેર ભાતનુ ભરત ~~~~
ડાડળવાં, ન૦ ફૂલી ગયેલા આખના પોપચા
ડાડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ કણુસલુ નીકળવુ,ડોડા આવવા
ડાડિયુ, ન૦ દોડિયુ,પૈસો,જનાદિ,જૈ
ડાડી, સ્ત્રી૦ આકડાનુ ફળ ૨ એક જાતનુ શાક ૩ કુવારની વચમાની ડાડી ૪ કોણીની ઉપર પહેરવાનુ નાના પોટલિયાવાળુ ઘરેણુ ૫ પોટલિયો
ડાડુ, ન૦ ડોડીનુ ફળ.
ડાઢી, સ્ત્રી૦ મદિર અથવા મોટાઓને ઘેર પહેરાના માણસોને બેસવાની પડાળી, દેવડી.
ડાડો, પુ૦ કેળ કેવડા વગેરેના ફૂલનો જથો પાખડીમા બિડાયલો હોય તે, કેળ કેવડા વગેરેનુ ફૂલ ૨ મકાઇ ૩ જુવારનુ કણુસલુ
ડાણી, સ્ત્રી૦ દોણી
ડાબરૂ, ન૦ ભાગેલુ ફુટેલુ માટીનુ વાસણ
ડાબુ, ન૦ ભેશ,મહિષી ૨ વિ૦ બોથડ,અણુસમજુ,કઈ ન સમજે તેવુ, બુચટ ડાબા ચારવા -બિન આવડતનુ કામ કરવુ
ડાયણુ, ન૦ કોળીકુ, દોતણુ, ડોરણુ.
ડાયો, પુ૦ ડોઇઓ
ડારણુ, ન૦ બોરિયુ(અગરખાનુ),૨ જોલણુ
ડાલ, પુ૦ [ફા૦] કુવામાથી પાણી કાઢવાનુ ઉપર આકડો હોય તેવુ વાસણ તે, ચામડાની બોખ ૨ વહાણની વચમાનુ ઉભુ લાકડુ, કુવો
ડાલકાચિડો,પુ૦રાતા ગળાવાળો કાચિડો,કાકીડો.
ડાલચી, સ્ત્રી૦ ટોપલી, સુડલી ૨ નાની ડોલ
ડાલવુ, ક્રિ૦ અ૦ [સ૦ દુલ્] હાલવુ ઝુલવુ, ઝોલા ખાવા ૨ પવન પાણીના જોરથી આમતેમ હાલ્યા કરવુ, ધુણાવુ, નમવુ ને ઉભુ થવુ ૩ વાકુ બોલવુ ફેરવવુ "બોલ્યા પછી દુખ થાય, નર ડોલીએ જો" ૪ ચળવુ ખસવુ, 'મારૂં મન કોઇને દેખી ના ડોલે રે'
ડાલણિયુ, વિ૦ ઝોલા ખાતુ, અસ્થિર, ઝુનતુ
ડાલમડોલા, અ૦ આમતેમ ઝુલતુ હોય તેવુ, ઝુનતુ ડગુમગુ, અસ્થિર
ડાલર, પુ૦ એક જાતના ફૂલ
ડાલરિયો, પુ૦ જેની મજરી ડોલી રમણીયતા ઉત્પન્ન કરે તેવુ ફૂલઝાડ, હવાથી ઝુલતા રહેતા બિજડવા કે ફૂલવાળુ ઝાડ.
ડાલુ, ન૦ ઝોકુ, ડળી જવાનુ તે, ઝુકીને નીચુ નમી જવુ તે ૨ ગોથુ, છક્કડ [૩ તાણુત
ડાલો, પુ૦ પેદાશ, નફો ૨ જરૂરનુ કામ.
ડાલું, ક્રિ૦ સ૦ રગડા જેવા પદાર્થમા ભેળી દેવુ, એકમેક કરી નાખવુ, બહુ હલાવી રગડો કરી મેલવો, ફેણવુ
ડાસલા,ન૦ પૂર્વજોની યાદગીરી માટે પારસીઓ જે વાર્ષિક ક્રિયા કરે છે તે,સાવત્સરિક ક્રિયા ડાસલાં બેસવા-પડતી હાલતમા આવવુ,નુકસાનીમા આવવુ ૨ નાઉમેદ થવુ, હિમ્મત હારી જવી
ડાસી, સ્ત્રી૦ વૃદ્ધ સ્ત્રી, બુઢી બૈરી, ઘરડી સ્ત્રી ડાસી શાસ્ત્ર-ઘરડાં બૈરાએ પાડેલી સાસારિક રૂઢિઓ, બૈરક શાસ્ત્ર ડાસી મારવી-સહેલુ કામ કરવુ ૨ લાબશી કરવી, લોટ બાફવો ડાસીનો રેટિયો-ધીમુ ધીમુ પણ નિયમિત ચાલતું કામ
ડાસીવાણિયો, પુ૦ કપડાનો વેપારી
ડોસુ, વિ૦ ઘરડુ, વૃદ્ધ
ડાસુડગરૂ, ન૦ ડાસો-ડોસી જે ઘરડુ હોય તે ૨ વિ૦ છેક અશક્ત ને ઘરડુ, ઘરડુવરડુ
ડાસો, પુ૦ ઘરડો પુરૂષ, બુઢ્ઢો, વૃદ્ધ
ડાહ, પુ૦ [સ૦ સદોહ] ઉંડા પાણીનો ખાડો, ધરો ૨ પાણી ભરાઇ રહેવુ હોય તેવો ખાડો, મોટુ ખાબોચિયું
ડૅાળ, ન૦ આકાર, ઘાટ, ઠાઠુ ૨ ચહેરો, છબી, સુરત, આકૃતિ ૩. તરેહ, રીત ૪ ચિહ્ન નિશાન ૫ ઢોગ સ્વાગ, ભભકો, આડબર
ડાળ, પુ૦ [ડાળો] તુવેર-વગેરે કઠોળ ભરડતા રહેલો જે આખો દાણો તે ડાળ કાઢવા-અધમખોખરૂં કરવુ, અધમુઉં કરવુ, થકવી દેવુ, ૨ મહુડાનુ બી ૩ વિ૦ મૂર્ખ, અભણ ૪ ગાગડુ, નહિ સુધરેલો
ડૅાળદમાક, પુ૦ ભભકો ઠાઠમાઠ, આડબર
ડૅાળઘાલુ, વિ૦ ડૅાળી, બેડસાઇ કરનારૂં ૨ દભી, દાભિક કપટી, ઢોગી [ચાળવાની ચારણી.
ડાળચાળણી, સ્ત્રી૦ દાળમાથી આખા દાણા

ડૅાળદાર, વિ૦ સારી આકૃતિવાળુ, સારૂ દેખાતુ
ડાળવા, પુ૦ ધાણીમા ફુટયા વગરના જે દાણા તે, ઓગણા ૨ બાળવાના વગર ચીરેલા કડકા
ડૅાળવવું, ક્રિ૦ અ૦ આકાર કરવો, ઘાટ લાવવો, ડોળિયુ કરવુ
ડૅાળવું, ક્રિ૦ સ૦ ઘુમરડવુ, વલોવવુ, ડહોળવુ ૨ આખને બહુ ચોળવી, છણવુ ૩ બહુ ચુ-થવુ, ફેલાવવુ, વધારવુ, " તેણે બહુ વેપાર ડોળ્યો છે " [ડાવી કાઢવુ, નિડોળવુ.
ડોળવું, ક્રિ૦ સ૦ હલાવીને ઉપર ઉપરથી ગબ-
ડોળિયું, ન૦ મહુડાના ડોળનુ તેલ ૨ રૂપરેખા, નમુનાનો નકશો ૩ મુસદ્દો
ડોળી, સ્ત્રી૦ [સં૦ દોલા] ઉનકી લઇ જવાની એક તરેહની ઝુલતી માચી. ૨ મોંકાણ, કાણ, માઠા સમાચાર ૩ વિ૦ દભી, આડબરી
ડોળો, પુ૦ [હેં૦ દે૦ ડોલ્લ] આખનો વચલો ભાગ, આખનો કાચ ૨ આખ, ચક્ષુ ૩ દૃષ્ટિ, નજર ૪ ધ્યાન,નિધા,લક્ષ.પ.પિંછામાનો ચાહ્લો.૬ દોહદ ૭ ઓઝણુ, પહેલુઆણુ. ડોળા ઉઘડવા–ચાનક લાગવી, અક્કલ આવવી, આખ ઉઘડવી, ભાન આવવુ ડોળા ઉચે-જવા–મગરૂરીમા રહેવુ, તોર આવવો ડોળા ખેચાવવા–વાટ જોવડાવવી, ખોટી કરવુ,આખ તણાવવી ડોળા કાઢવા–ગુસ્સો કરવો, કોપાયમાન થવુ. ડોળો ચસકવો–કોઇનુ સારૂ દેખી તે લેઈ લેવાની દાનત થવી " દ્રવ્યથી દેશના રાજાનુ મન ચમકે છે, અને પરદેશના રાજાનો ડોળો ચસકે છે. "—સરસ્વતીચંદ્ર
ડોહોળો, પુ૦ રગડો, જાડુ પ્રવાહી.

ઢ.

ઢ, પુ૦ પચ્ચીસમો મૂળાક્ષર, ડ નો મહાપ્રાણ. ૨. ઠોઠ, કંઈપણ ન આવડતુ હોય તેવા માણ-સને ઢ કહે છે, જડસો, ભુચટ, અક્ષર શૂન્ય
ઢઉઓ, પુ૦ રાડનો દલાલ,ભડવો,મધ્યસ્થ,કુટણો
ઢઉઓ, વિ૦ બાયલો, નામર્દ.
ઢકાર, પુ૦ ઢ અક્ષર ને ઉચ્ચાર
ઢગ, પુ૦ ગંજ, ઢગલો, ટેકરો

ઢગરા–રં, ન૦ કુલ્લાં, નિતબ, થાપા.
ઢગરો, ન૦ કમ્મરની નીચે ગાડની આજુબાજુ-ના માસવાળા બે અવયવોમાંનો એક, કુલો, નિતમ્બ. ૨ સિપાઈ (હલકા પગારનો)
ઢગલી, સ્ત્રી૦ નાનો ઢગલો. [થોકથોક
ઢગલેઢગલા, વિ૦ ઘણુએ; પુષ્કળ, જથાબંધ,
ઢગલો, પુ૦ કોઈ વસ્તુનો એક ઠેકાણે કરેલો ઢગ, અબાર, જથો ૨ ટેકરો ૩. પુષ્કળ, બહુ, ઘણુ ઢગલો થઈ પડવુ–થાકીને લોથ થઇ જવુ, અશક્ત થઇ જવુ ઢગલો વળી જવો–ઢગલો થઇને અચેતન પડવુ, નખાઇ જવુ
ઢકાવું, ક્રિ૦ અ૦ ઉઘાડુ હોય તે બધ થવુ, વસાવુ, 'બારી ઢકાઇ ' ૨ ઉઘાડુ–જાહેર–ચાલતું હોય તે બધ પડવુ, ચર્ચાતુ બધ પડવુ; ૩ છાનુ રહેવુ, વિસારે પડવુ ૪ ગુપ્ત રહેવુ; ઓઠે પડી જવુ ૫ આચ્છાદન થવુ
ઢગ, પુ૦ જેમાંથી નિયમ, સુઘડતા, આવડ ને ચારિત્ર જણાઇ આવે તેવી વર્તણૂક, રહેણી કરણી ૨ ચાલ, વર્તન, આચરણ. ઢગ ધડા વગરનુ–ઠામ ઠેકાણા વગરનું,વાદડી, પાયા વગરનુ.
ઢગો, પુ૦ બેવકુફ, મૂર્ખ, કમ અક્કલનો. ૨ બેલ
ઢચરો, પુ૦ ઘરડો માણસ ૨ ડોસો; ખડુસ
ઢચુપચુ,વિ૦ઘચુપચુ,અનિશ્ચિત, અધ્ધર રાખેલુ
ઢચ્ચર, વિ૦ બહુ ઘરડું, ખોખાજેવુ, 'ઘરડુ ઢચ્ચર'
ઢઢણાવવુ,ક્રિ૦સ૦ધમકાવવુ,૨ ગજાવવુ;વગાડવું.
ઢઢો–ઢ્ઢો, પુ૦ ઢ, અક્ષર શૂન્ય; જડસો, ઠોઠ. ૨ પતગનો વચલો સળિયો
ઢણકવું, ક્રિ૦ અ૦ રઝળવુ, વગર કામે ભટકવુ, હરાયા ઢોર જેવુ રખડવુ.
ઢણઢણ, અ૦ ઢોલનો થતો અવાજ
ઢણઢણવું,ક્રિ૦ અ૦જોશમા ને જોરથી બધુ સાથે હાલવું. ૨ વાગવુ.
ઢણઢણાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ઢણઢણે તેમ કરવુ, જોર-મા હલાવવુ ૨ જોશમા વગાડવુ, ધમધમાવવું; ગજાવવુ, કંપાવવુ [ટડેલ, ઢેર.
ઢંઢાર, વિ૦ મોટુ, ખાલી ને ભિડામણું; ગમાવર;
ઢંઢેરો, પુ૦ ડાડી થાળી પીટીને લોકમાં જાહેર

કરવુ તે ૨ (રૈયતને માટે સરકાર તરફનુ) જાહેરનામુ. ૩. ડાંડી,પ્રખ્યાપન ઢંઢેરો પીટવો-જાહેર કરવુ, ખુલ્લુ કરી દેવુ ૨ ફજેતી કરવી

ઢંઢોળવું, ક્રિ૦ સ૦ પકડીને આમ તેમ ખૂબ હલાવવુ ઉંઘતાને હચમચાવવુ

ઢબ, સ્ત્રી૦ કોઇ પણ ક્રિયા સબધી ખાસ રીત, છટા, તરેહ, વલણ, ૨ ઘાટ, દેખાવ [ચાળો

ઢબછબ, સ્ત્રી૦ રીતભાત, પદ્ધતિ, લછણ છટા,

ઢબવુ, ક્રિ૦ અ૦ પાણીમા તરતા હાથ પગ હલાવવા. ૨. ડુબવુ, બુડી જવુ ૩ મરી જવુ

ઢબુ, સ્ત્રી૦ ઢિંગલી, ઢબુડી, બાળકી

ઢબુ(ઢબ્બુ), પુ૦ તાબાનો બેવડિયો પૈસો 'ટકાની ડોસી ને ઢબુ મુડામણ ' ૨ માયલો, નામર્દ

ઢબુકવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાગવુ, ઢોલનુ ઢમઢમ થવુ

ઢબુડી, સ્ત્રી૦ ઢબુ, ઢિંગલી

ઢબુડવુ, ક્રિ૦ સ૦મારવુ, ઢીબવુ પીટવુ. ૨ થાબડવુ (વહાલમા). ૩. લુગડાથી ઢાંકવુ, ઓઢાડવુ

ઢબુલો, પુ૦ ઢિંગલો ૨ ભોટ, ઢોઠ, ઢબુના જેવો

ઢબુવો, પુ૦ ભડવો, ફૂટણો, ૨ ઢબુ ૩ જાડોને જડ એવો જે તે

ઢબાઢુડી, સ્ત્રી૦ એક જાતની રમત

ઢબો, પુ૦ ભડવો ૨. મૂર્ખ, બેવકુફ

ઢમકવું, ક્રિ૦ અ૦ ઢોલનુ વાગવુ-ખડખડવુ

ઢમકારો, પુ૦ ઢોલનો અવાજ, ધમકારો

ઢમકો, પુ૦ ઢોલની ગર્જના, નાદ

ઢમઢમ, અ૦ પડઘમ વગેરેનો અવાજ, ડમડમ

ઢમઢોલ, વિ૦ બહારથી મોટુ દેખાતુ પણ અદરથી પોલુ " ૨. ઉપ ના દેખાવનુ ખાલી

ઢરડવુ ક્રિ૦ સ૦ ઘસડવુ, ખેચવુ તાણવુ

ઢસરડવુ, ક્રિ૦ સ૦ [illegible] ખેચવુ ૨. પરાણે લઇ જવુ. ૩. ઘસડવુ [નો ભાર

ઢસરડો, પુ૦ કામનો બોજો;નિત્ય કરવાના કામ

ઢસલુ, વિ૦ ભોળુ, નિષ્કપટી, કાચા કાનનુ;ઢસોર

ઢસુ, ન૦ રેતીનો દડ, ઝીણી રેતી.

ઢસોર, વિ૦ લાગણીઓ બહેર મારી ગયેલી હોય તેવુ, લાગણી રહિત, નિર્લજ ૨ એદી, આળસુ ૩ ભોળુ, નિર્અભિમાની.

ઢહુ, વિ૦ પોચુ, ઢીલુ. ૨ દમ વગરનુ, રામ વિનાનુ "હિસાબમા ઢહુ છે "

ઢળકતુ, વિ૦ વાકુ, આડુ પડતુ, ઝુલતું, લબડતુ

ઢળકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઢળતુ રહેવુ, લટકવુ, ૨ નમતુ હોવાથી સુદર દેખાવુ

ઢળવું, ક્રિ૦ અ૦ પ્રવાહી પદાર્થે બહાર નીકળી જવુ, ૨. નીચે પડવુ ૩ વાકુ વળવુ, નમી-ઝુલી જવુ ૪ બીબાથી અમુક આકારમા ઉતરવુ ૫ લલચાવવુ ૬ સરવુ,લપસવુ [ઢોળાય તેમ કરવુ

ઢળાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ભરાવવુ,આકાર પડાવવો ૨

ઢળિયુ, ન૦ ઢેફુ ૨ રોડુ

ઢળ્યા, વિ૦ છોકરાને તેની મા લાડમા એ શબ્દે ગાળ દે છે મુઆ, રડ્યા, પીટ્યા

ઢાકણ, ન૦ જેથી વસ્તુ ઢંકાતી હોય તે ઢાકણુ ૨ (લાક્ષણિક) દોષનુ સવરણુ કરનાર, રક્ષક " બાપનુ ઢાકણ બેટડો ને ઘરનુ ઢાકણ નાર " ૩ આચ્છાદન, આવરણ, પટલ.

ઢાકણિયું, વિ૦ જેના પૂછડાના ગુચ્છાની અદર ધોળાવાળ હોય તે 'ઢાકણીઓ બળદ ' ૨ ઢાકનારૂ

ઢાકણી, સ્ત્રી૦ [હે૦ દે૦ ઢકણી] માટીના વાસણ ઉપર ઢાકવાનુ છાજરૂ કોડિયુ, શકોરૂ ૨ ઢીચણની ખોપરી ૩ ઢાકણ, આચ્છાદન

ઢાકણુ, ન૦ ઢાકવા કરેલો ઘાટ,ઢાકણ, આવરણ, આચ્છાદન ૨ સરક્ષણ, રક્ષણ

ઢાકપિછોડો, પુ૦ વાતને ચર્ચાતી બધ કરવાની જે યુક્તિઓ-કાવાદાવા તે, દોષને ઢાકવાની તજવીજ સબબ બતાવી ઉડાવી દેવુ તે, છાવરવુ તે ૨ છોકરાઓની ટપલાબાજીની એક રમત

ઢાકવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉઘાડુ હોય તેને બધ કરવુ, આવરવુ ૨ ઓરાડવુ ઉપર પાથરવુ ૩ છુપાવવુ, સતાડવુ દૃષ્ટિએ પડવા ન દેવુ ૪ ચર્ચા ' ધ પાડવી,દાબી દેવુ. ૫ હશે એમ કરી ઉડાવી દેવુ, માડી-ભૂસી વાળવુ, ઢાકી નાખવુ.

ઢાંકોઢુમો, પુ૦ [ઢાંકવુ + ઢુડવુ] બધ કરવુ વગેરે કામ તે, ઉઘાડુ હોય તે ઢાકવુ

ઢાકયુ, ન૦ ઢાકેલુ, છુપુ ' ઢાકયુ ભાણુ. '

ઢાખર, અ૦ ઢોગની સાથે વપરાતો નિરર્થક શબ્દ

ઢાંગડું, ન૦ મોટી જાડી કાકડી, આરિયું.
ઢાંઢું, ન૦ મરી ગએલુ ઢોર (જેમ બળદ)
ઢાઢો, પુ૦ મોટો બળદ, મોટો એખ બળદ
ઢાકઢોળ, પુ૦ ડોળ, આકાર, ઘાટ.
ઢાકળો પુ૦ડહાપણ, સમજદારી ૨ શરમ, નમ્રતા, લાજ, વળોક, વિવેક ૩ વર્તણુક, ઢગ, ભલી વાર, ઠેકાણું
ઢાઢી, પુ૦ ચાળા પાડી વખાણ–નિંદા કરી ગાઈ બજાવી પેટ ભરનારા એક જાતના લોક "ભાટ, ચારણ, ઢાઢી વગેરે." ૨ સરણાઈ વગાડનારો ૩ એક પ્રકારનો (ભવાઈમા) માગણનો વેશ. ૪ સ્ત્રી૦ દાઢી
ઢાલ, સ્ત્રી૦ (સ૦) કાચબાની પીઠનુ અથવા ગેંડાના ચામડાનુ બચાવ કરનાર હથિયાર ૨ સહાય કરી શત્રુથી રક્ષણ કરનાર ' સજ્જન એસા કીજિયે ઢાલ સરીખા સોય, સુખમે રેહવે પીઠપે, દુઃખમે આગે હોય " [એક જાત
ઢાલગર, પુ૦ ઢાલ બનાવનાર, ડબગર, મોચીની
ઢાળ, પુ૦ ઉંચેથી થોડી થોડી નીચે જતી જમીન, ઢળતી જગા–ઉતાર, ઢોળાવ. ૨. એવો ઢોઇપણ ઘાટ. "છાપરાનો ઢાળ" ૩ ઢાળકી; ઢાળકો (અખામા). ૪ કળતર, અદાજ; થોડા ચાસ કાપી જોઇ આખા ખેતરના પાકનો અડસટો બાધવો તે ૫ ઢબ, રાહ (કવિતામા) ૬. ઢગ ૭. કોઇપણ જાતની લેવડદેવડ કે ખાધા ખવરાવ્યાનો વ્યવહાર, સભા, સબધ ૮ ચાલ; રીતભાત. ૯ યોગ, તાલ, સધિ ' ઢાળ ઉતરવો તાલ બેસવો, પ્રસગ મળવો [લગડી તે
ઢાળકી, સ્ત્રી૦ સોના રૂપાને ગાળીને પાડેલી જે
ઢાળકો, પુ૦ મોટી ઢાળકી ૨. ઢગ, બુદ્ધિ, સમજણ "એનામાતો કશોએ ઢાળકો નથી" ૩. કામકાજની સફાઈ–આવડ.
ઢાળણી, સ્ત્રી૦ અનાજને ઢાળવુ તે, કાપણી
ઢાળવું, ન૦ ઢોણી વગેરેના પૈરાઓ સાલા ઉપર જે લુગડું બાધે છે તે
ઢાળવું, ક્રિ૦ સ૦ પાકેલા કરસણને નીચે પાડવા; કાપવુ, કાપણી કરવી. ૨. ટીપા રૂપે પાડવુ, રેડવુ " આસુ ઢાળવા. " ૩ નીચે નાખવુ પાથરવું " ખાટલો ઢાળવો " ૪ ગાળીને ઢાળકી પાડવી; ૫ કળતર કરવુ, ઉભા પાકનો અદાજ કાઢવો ઢાળી દેવુ–રસ ઠારવો
ઢાળિયુ ન૦ઢાળવાળુ છાપરું, ઢાળિયુ ૨. ઢાળકી.
ઢાળિયો, પુ૦ કાપણી કરનારો. ૨. [illegible] પાણીનો નળ, પાણીને જે ઢાળથી લઇ જવામા આવે તે ૩. પાસલો
ઢાળો, પુ૦ ઢગ, અક્કલ ૨ આરામ, વિસામો ઢાળો કરવો—વિશ્રામ લેવો, મુસાફરીમાં વિસામો
ઢિંક, સ્ત્રી૦ ગોથુ ૨ ઢીકો, આઘાત. [-ઘસારો કરવો.
ઢિંકણી, સ્ત્રી૦ પૌવા ખાડવાની ખાંડણી.
ઢિંકણુ, વિ૦ અમુક ફલાણુ, કોઈ એક.
ઢિંકપાટુ, ન૦ તમાચા અને લાતોનો માર ઘસારો તે
ઢિંકવો, પુ૦ નદી કે તલાવમાં ઢિંચણપુર કરેલો ખાડો ૨. ખેતરમા પાણી લેવા કરેલો ઢિંકલિયો ઢીલો [ઢિંચણ સુધી.
ઢિંગડમલ, પુ૦ જાડો મજબુત માણસ, જોરાવર
ઢિંગઢિંગી, સ્ત્રી૦ ઢુગઢુગી; એક વાદ્ય.
ઢિંગલી, સ્ત્રી૦ પુતળી, છોડીઓને રમવાનુ રમકડુ, બાવલી ૨ ઢિંગલી નાજુક બાંધાની સ્ત્રી.
ઢિંગલો, પુ પુતળુ, બાવલું ૨ ગટકો, ઢિંગણો પુરુષ.
ઢિંચ, સ્ત્રી૦ પીવામાં આકરાતિયાપણું; ઢાંસવુ તે
ઢિંચણ, પુ૦ જાઘ ને પગનો નળો એ બેને જોડનાર હાડકુ, ઘુંટણ
ઢિંચણપૂર, વિ૦ ઢિંચણ જેટલું ઊંડું. [ઢિંચણિયુ.
ઢિંચણિયુ, ન૦ ઢિંચણ નીચે મુકવાનો તકિયો,
ઢિંચણિયું, વિ૦ જેના પુછડાની દોડી ઢિંચણે અડતી હોય તે ૨ ઢિંચણ જેટલું.
ઢિંચવું, ક્રિ૦ સ૦ ખૂબ પીવુ, પીધી કરવું; ઢાંસવુ.
ઢિંચો, ન૦ સાકાચારનો આક.
ઢીક, સ્ત્રી૦ હડકો ઠુંસો–ગડદો, મુક્કી. ૨ ગોથુ; ઢોરનો માથાનો હડસેલો
ઢીકડું–ડું, વિ૦ ફલાણુ, અમુક
ઢીકલી, સ્ત્રી૦તોપના જેવુ અસલના વખતનું દુશ્મન ઉપર પથરનો મારો કરનારું યંત્ર.
ઢીકો, પુ૦ મુક્કી; ગડદો.

ઢીગાર, પુ૦ ઢગ, ઢગલો

ઢીચ, વિ૦ ઢીમચા જેવુ જાડું ને કઠણુ તે

ઢીઠ, વિ૦ ધીટ, બેશરમ, દઢ

ઢીમા, સ્રી૦ સોનાની લગડી–ગોળી

ઢીમચુ, ન૦ ઘેર થાપેલી કચરાની જાડી કોઠી ૨ ઢીમસુ ૩ ઢીંગણુ ૪ ઢીમણુ

ઢીમણુ, ન૦ વાગવાથી કે જીવડાના કરડવાથી ઉપસી આવી થયેલો જે કઠણુ ભાગ તે ૨ ધુદવાનો લાકડાનો કડકો

ઢીમર, પુ૦ માછી, માછલા પકડનારો, ૨. ખારવો

ઢીમસુ, ન૦ લાકડાનો જાડો ને પહોળો કકડો, [ખોડચુ, ઢીમચુ

ઢીસુ, ન૦ ઢીમણું, જુઓ

ઢીલ, સ્રી૦ વાર, વિલબ, ખોટી ૨ ઢીલુ મૂકવુ કરવુ તે 'ઢીલ મૂક' ૩ ઠડાશ, આળસ, સુસ્તાઇ, બેપરવાઇ, બેદરકારી [૨ પોચુ, નરમ સ્વભાવનુ.

ઢીલગડુ, વિ૦ બીકણુ, હિમતવગરનુ, ભડકણુ,

ઢીલું, વિ૦ તગ ન હોય તેવુ, નરમ, ઝુલતુ ૨ રગડા જેવુ, પ્રવાહી ૩ કમજોર, સુસ્ત, નરમ. ૪ પોચુ, સજડ નહિ તેવુ ૫ હિમત રહિત, પોચી છાતીનુ, **ઢીલી** દોરી–રહેમ નજર, મરજી મુજબ કરવાની થોડી છૂટ

ઢુકડુ, અ૦ પાસે, નજીક, કને.

ઢુકવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઢુઢવુ, શોધવુ, ખોળવુ

ઢુગ, પુ૦ ઢોગ, ફેલફતવા

ઢુંગલુ, ન૦ નાના રોપા–છોડની આસપાસ કરેલી ઝાખરાની વાડ તે, ઝરડાઝાખરાની ગુફા.

ઢુગવું ક્રિ૦ સ૦ ખાવુ

ઢુગુ, ન૦ (રમતમા) બે પક્ષમાનો એક.

ઢુડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઢુકવુ, શોધવુ, ખોળવુ

ઢુડી, સ્રી૦ છોકરાની એક રમત, ઘટી ખીલડો

ઢુઢિયો, પુ૦ શ્રાવક ધર્મનો એક સપ્રદાય ૨ એ ધર્મનો પુરૂષ. ૩ મેલો, ગદો રહેનારો માણુસ

ઢુઢણી, સ્રી૦ એક જાતની રમત, ખોડિયો પાડો

ઢુઢવું, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ઢુઢ્) શોધવુ, ખોળવુ, શોધી કાઢવુ, તપાસવુ

ઢુઢસાં, ન૦ બાજરીના દાણા વગરના કણુસલા

ઢુઢુ, ન૦ બાજરીનુ ખાલી કણુસલુ

ઢુણુસા, ન૦ ઢુઢા. થોથા, કણરહિત કણુસલું. ૨ ધૂળ, કઇ નહિ (એ અર્થમા). [ફોતરા

ઢુસાન, ન૦ થોથ, ઝીણા ઘાસનો જથો, પોચ,

ઢુસો, પુ૦ ઢુઢા ૨ ભુકો, લાકડાનો ગર; વહેર. ૩ ઘઉંનો જાડો મોટો ભાખરો ૪ જાડો કામળો, ગરમ ઓઢવાનું જાડુ કપડુ

ઢુકવુ, ક્રિ૦ અ૦ પાસે જવુ, નજીક જવુ

ઢુડાં, ન૦ ઢુઢસા, કણુ વગરના થોથા

ઢૂસ, સ્રી૦ ડૂસ, શક્તિ ગળી જવી તે. ૨ ફૂસ, પોચું

ઢુકડુ, અ૦ પાસે–નજીક હોય તેવુ [બોલે તેવુ

ઢેક, વિ૦ તાજુ, ગબ્બર, પૈસેટકે ભરપૂર.

ઢેકવો, પુ૦ કુવામાથી થોડી મહેનતે પાણી કાઢવાનો યત્ર

ઢેકુડી, સ્રી૦ નાનો ઢેકવો

ઢેગી, વિ૦ આળસુ, સુસ્ત, એદી

ઢેચલો, પુ૦ કાળુ ને લાબી પૂછડીવાળુ એકપક્ષી

ઢેક, વિ૦ છેલ્લુ. (રમતમા વપરાય છે)

ઢેકલી, સ્રી૦ નાનો ઢેકો, ગડબ, નાની ગાઠ ૨ નાની ટેકરી ઢેકલો—ઢેકો, ખુધ

ઢેકાઢૈયા, પુ૦ ખાડાખુબડા, ખાડાખૈયા, ઉચાનીચી જમીન

ઢેકુટ, સ્રી૦ માથાકૂટ, માથાફોડ ૨ પચાત [જમીન

ઢેકો, પુ૦ સપાટી ઉપર એકાદ ઠેકાણે ઉપસેલો દેખાતો જે ભાગ તે, ખુધ ૨ કમ્મરના આંકોડા; કુલો, હાડકુ "કામમા ઢેકો તો નમતોજ નથી"

ઢેડ, પુ૦ ગલીચ ધધો કરનારી એક જાત ૨. ખરાબ નીચ સ્વભાવનો માણુસ હલકો પાજી મલિનવૃત્તિનો માણુસ, લડવાડિયો ૩ ક્રોધ. ૪ વિ૦ અશુદ્ધ, ભ્રષ્ટ, સકર 'ઢેડગુજરાતી'

ઢેખાળી, સ્રી૦ ઇટનો ભુકો, નાની ઇટ

ઢેખાળો, પુ૦ ઇટનો કકડો, જુની કઠણુ પણુ ખડિત એવી ઢોચાતી રહેલી ઇટ તે, રોડુ ૩ કઇ નહિ, ધૂળ (એ અર્થમા) ઢેખાળા મારેક અથડાવુ–કઈ પણુ ફળ વગર ટીચાવુ

ઢેડફજેતી, સ્રી૦ ઢેડ જેવી નીચ જાતની પેઠે ઘડીમા લઢી ઘડીમા એકઠા થવાથી લોકમા જે વગોણું થવુ તે, સહેજસાજમા ગાળો ભાડી લઢવુ ને વળી એક થઈ જવુ

ઢેડવાડો, પુ૦ ઢેડ લોકોને રહેવાનો મહોલ્લો. ૨.

ગદી—અસ્વચ્છ જગા, ૩ તકરારી,જપવા ન દે
તેવુ માણસ ૪ ગદકી, કચરોપુજો
ઢેડાઉ, વિ૦ ઢેડ સબધી, ઢેડે વણેલુ, જાડુ, ગામઠી સાદી બનાવટનુ
ઢેંડિયાવાજુ, ન૦ હલકી જાતનુ ટોળુ ૨ નીચ લોકની પેઠે ગાળાગાળી કરનાર
ઢેડી, વિ૦ ઢેડાઉ ૨. સ્રી૦ ઢેડની સ્રી
ઢેડિયો, પુ૦ ઢેડ. [૨ ધાડુ, ટોળુ
ઢેડુ, ન૦ (વાડુ) એઠી બાજ લુટનારા ભિખારી
ઢેડું, વિ૦ ઢેડલોકે વણેલુ ઢેડાઉ
ઢેડો, પુ૦ ઢેડ. ૨ હલકો, પાજી
ઢેપલી, સ્રી૦ થેપલી, ચપટુ ઢેફુ
ઢેપલુ, ન૦ નાનુ ઢેપુ—ચોસલુ, ચકતુ,દબકુ ૨ સુજેલો શરીરનો ભાગ [દગડુ, રોડુ
ઢેપુ, ન૦ બાઝી ગયેલુ મટોડુ, ચોસલુ, ગડબ,
ઢેફુ, ન૦ દબાણુથી બાઝી ગયલી જે મટોડી તે. ૨. પથરો, રોડુ ૩. ચકતું
ઢેબરિયો, વિ૦ ઘેરથી એક ટક જેટલુ ખાવાનુ ભાથુ—ઢેબરા લઇ આવેલો લોક સમુદાય
ટેબરૂ, ન૦ તળીને કે સેકેલો જાડો રોટલો ૨. મોટી જાડી તળેલી રોટલી. ઢેબરાં બાધીને—ખાઇપુચીને, ગાઠનુ ગુમાવીને.
ઢેબો, પુ૦ સોજો ગડબ,ટેકરો [ઉપર પાય છે)
ઢેમણો, પુ૦ એક જાતનો છોડ (તેનો રસ રતવા
ઢેયડી, સ્રી૦ ઢેડની સ્રી.
ઢેર, પુ૦ ઢગલો. "દ્રવ્ય અધર્મે કીધો ઢેર, ઉપમા
ઢેરી, સ્રી૦ ઢગલી. [દેવા એક કુબેર"—દયા૦
ઢેલ, સ્રી૦ મોરની માદા, મોરડી.
ઢેશાકું, ન૦ જાડો રોટલો ૨ લોળિયુ ૩.પોદળો
ઢેસરો—લો, પુ૦ ઢોરે જે પોદળો મૂકયો હોય તે
ઢેઠ, વિ૦ છેલ્લો. ૨ ઘણુંજ વાકુ "વાકુ ઢેઠ"
ઢેસુ, ન૦ મોટુ ઢેફુ, ગડબ, ભેખડ. ૨ પા ણીમાનો ખાડો [ખાચો. 'ઢેકાઢૈયા.'
ઢેયો, પુ૦ ટેકરો; ભેખડોનો ઢગ ૨ ખાડો—
ઢોગ, પુ૦ ખરેખર હોય તેના કરતા બહાર જુદુ બતાવવું તે, ખોટો દેખાવ, દભ, આડબર ૨ પ્રપચ, ધુતારાપણું; કપટીપણું. ૩. મજાક,ઠઠ્ઠા; ચાળા. ૪ રમત, ખેલ, વેશધારીપણું. ૫ બહાનુ, મિષ. ૬. ધતિંગ, ખોટારૂ [૨. ધુતારો
ઢોગી, વિ૦ ઢોગ કરનાર દાભિક, કપટી, દભી.
ઢોચ, વિ૦ ખખળી—જીર્ણું થઈ ગયેલું, ખખ
ઢોંચરૂં, ન૦ ટાઢુ અને સ્વાદ રહિત ખાવાનુ તે, ગોતું, ખાણુ. ૨ વિ૦ વાસી,બેસ્વાદ,ગોતા જેવુ
ઢોડફોડો, પુ૦ પત્થર ફોડનારો, સલાટ
ઢોંડો, પુ૦ પત્થર, પહાણો ૨ મોટો ઘરડો ખખ બળદ ૩ વિ૦ મૂર્ખ, જડસો, બેવકુફ ૩.ખૂબ મોટો, મોટા હાડવાળો
ઢોકડું, ન૦ પોચી બાધેલી રૂની ગાસડી. "રૂનું ઢોકડુ" ૨ કાયા, ખોળિયુ, શરીર, ધોકડુ
ઢોકળા, પુ૦ અડદનો અને ચોખાનો લોટ ભેગો પલાળી આથી બનાવેલો પદાર્થ, ઇદડા. ૨ જાડા દમડા [વચ્ચેથી જાડુ વેલણુ
ઢોકળિયુ વેલણ, ન૦ પૂરી, રોટલી વણુવાનુ
ઢોકળિયો, સ્રી૦ મોટી જાડી સાકડી ઇટો ૨ કોલેરાના રોગમા પગે ચઢતી ગોઠલીઓ, ગોટલા.
ઢોકળી, સ્રી૦ દાળ સાથે બફાયલી નાની ભાખરી, બાટી દાળ સાથે બફાયલી નાની ભાખરી,બાટી.
ઢોચકી, સ્રી૦ નાનુ ઢોચકુ, નાનો ઘડો.
ઢોચકું, ન૦ સાકડા મોનુ મટોડીનુ વાસણ; નાનો દોરિયો ૨ માથુ "ઢોચકુ ઉડાવી દેવુ"
ઢોડુ, ન૦ શાળમા વણુવા સારૂ દોરા વિંટેલો
ઢોઢો,પુ૦સ્રીની જનનેંદ્રિય [સાઠાનો નાનો કડકો
ઢોયણું, ન૦ છોકરાને સુવાની ઝોળી પહોળી રાખવાને માટે સામસામી લાકડાની કે વાસની કાણુાવાળી ડીંગોરી ઘાલવામા આવે છે તે, ડોલણુ
ઢોર, ન૦ [સ૦ ધુર—ધુસરી] ગાય ભેસ બળદ ઘોડા બકરા વગેરે ચાર ખાતા પશુ, જેને માણુસ પોતાના ઉપયોગને માટે પાળી શકે છે તે, જનાવર. ૨ મૂર્ખ, અક્કલ વિનાનુ; ભરોડ, ગતાગમ વગરનુ ૩ માલ, મિલકત, ધન. "ચોર ઢોર મળ્યા ટોળે, હવે જુદું ચાલશે ?"—વલ્લભ
ઢોરઢાંક, ન૦ ઢોર વગેરેનો ખટલો, ઢોરઢાખર
ઢોલ, પુ૦ [સં૦] ઢમઢમ અવાજ કરનારૂ, ગોળ ચામડુ મઢેલુ એક જાતનું વાદ્ય; નગારૂં; પટહ.

ઢોલ વાગવુ—ઢમઢમ થવુ, જાહેર થવુ બન્ને તરફની ઢોલકી વગાડવી—બન્ને પક્ષમા ભળીજવું, ઉભય પક્ષનું મન સચવાય એમ કરવુ વાગતે ઢોલે જવુ—ફજેતી થવી,ફજેતી ફાળકે ચઢવી,વર ઘોડે ચઢવુ

ઢોલક, સ્રી० એક વાદ્ય, પખાજ લાકડાના ખોખાની બન્ને બાજુએ ચામડુ મઢેલુ હોય તે વાદ્ય

ઢોલકી, સ્રી० નાનુ ઢોલ નગારી ઢોલકી વગાડવી—નાચનારની પછવાડે ઉભા રહી વગાડવુ ૨ હાજી હા કરવુ, ખુશામતમા વખાણ કરવા

ઢોલકુ, ન० ઢોલકી જેવુ તેવુ ઢોલ

ઢોલડી, સ્રી० ૨ગેલો નાનો ખાટલો, પલગડી

ઢોલિયો, પુ० ખાટલો પલગ [ડનારો

ઢોલી, સ્રી०લગ્ન વગેરે શુભ કાયમા ઢોલ વગા

ઢોલો પુ० ધણી, વર, પ્રિયતમ, નાયક

ઢોલો, વિ० બેવકુફ, ખૂચટ, અઘટિત વાત જુએ સાભળે તો પણ જેના મનમા કંઈ લાગેજ નહિ તે.

ઢોસુ, ન० કુસકુ

ઢોંસો, પુ० ઠુસો ૨ જાડો ભાખરો.

ઢોળ, પુ० તાબા પિત્તળના ઉપર સોના રૂપાનુ પાણી ચઢાવેલુ હોય તે ૨ થર ચઢાવવો તે

ઢોળવું, ન० ઢોચકુ, બેસણી વગરનુ લોટુ બાડ વગરનુ ઢોળવુ—અનિશ્ચિત સ્વભાવનુ,ફરી,જાય તેવુ.

ઢોળવુ, ક્રિ० સ० પ્રવાહીને બહાર નાખી દેવુ, માહીથી બહાર પડે એમ કરવુ, વહેવરાવવુ ૨ વહેતુ મૂકવુ, ન ગણકારવુ, ધ્યાન પર લેવુ દરકાર ન કરવી, દૂર ખસેડી દેવુ, 'ધર્મ કર્મને મૂક્યો ઢોળી, વાળી વૈશ્ય કૃષિકારે ઝોળી.' ૩ વિઝવુ, પખો નાખવો મારા કાળજડાની કોર હુ તમને વિઝણુલે વા ઢોળુ '૪ ઉશેટી દેવુ, બરબાદ કરવુ નિરર્થક ફરી કાઢી નાખવુ 'ખાટી છાશ ઉકરડે ઢોળવી' ૫. લિંપવુ, લેપવુ

ઢોળાણ, પુ० ઢળતો પ્રદેશ, ઢાળ ગરાડ, ઉતાર (જમીનનો) ૨ ઉતરતો ઘાટ

ઢોળાવ, પુ० ઢોળાણ ઢાળ, ગરાડ

ઢોળાવું, ક્રિ० અ० રેડાવુ ઢળવુ. ૨ છટાવુ ૩ ઉડવુ, વિઝાવુ.

ઢોળી પાડવુ, ક્રિ० સ० ઢળી પડે તેમ કરવું; ઉપરથી નીચે નાખી દેવુ ૨ બીજાને શીર ઓળવવુ, જોખમ ઓઢાડવુ, ગળે ઘાલવુ ૩ નાશ કરવુ, જમીનદોસ્ત કરવુ, બરબાદ કરવુ

ઢોળો, પુ० ઢોળાવ, કઢણ, ઢાળ

ઢોઓ-વો, પુ० નામરદ, અશક્ત, પોતાની બૈરીને પોતાના હુકમમા ન રાખી શકે તેવો પુરૂષ, પોતાની સ્રીને ખોટે માર્ગે ચાલતી જોયા કરે તે માણસ, ભડવો, ઢોલો

ણ.

ણ, પુ० છવ્વીસમો મૂળાક્ષર, પદરમો વ્યજનવર્ણ એથી શરૂ થતો કોઈ શબ્દ નથી

ત.

ત, પુ० સત્તાવિસમો મૂળાક્ષર, સોળમો દ તરથાની વ્યજનવર્ણ.

તઉ, વિ० તૌ, તીખુ, જલદ, આકળુ.

તક, સ્રી० (ફા०) સધિ, જોગવાઈ, યોગ, અવસર, વખત ૨ લાગ, દાવ ૩ મોસમ, રત.

તકતક, અ० તેજ મારવુ, દીપવુ, ચકચક

તકતકતુ, વિ० તકતક થતુ, ચકચકતુ

તકતકવુ, ક્રિ०સ०ચકચકવુ,દીપવુ [પાતળી ચીપ

તકતી, સ્રી० નાની ચોખુણ આકૃતિ; ચોકી ૨.

તકતો,પુ०આઇનો, દર્પણ ૨ કાચનો મોટો કડકો

તકદીર,સ્રી०(આ०)નસીબ,સર્જિત, છઠ્ઠીના લેખ

તકરાર, સ્રી० (આ०) સામ સામુ બોલવુ તે, ટટો, વઢવાડ, ઝઘડો વિવાદ, ભાજગડ, ચર્ચા ૨ કારણ હેતુ, દલીલ, સબબ ૩. વાદવિવાદ કરવાની રીત ૪ વાધો, વિરુદ્ધતા ૫ માથા ફોડ, આગ્રહ

તકરારિયો, વિ० તકરાર કરનારો, માથાફોડિયો.

તકરારી, વિ० તકરાર કરનાર માણસ ૨ જેમા તકરાર હોય તેવુ (કામ)

તકલાદી-લેદી, વિ० (આ० તકલીદી) મજબુત નહિ તેવુ, જરાક અફળાયાથી ભાગી જાય તેવુ,

કમજોર, નાજુક, કાચલુ ૨. કાચુ, ઉપરના ભભ
કાવાળુ, સોહામણુ. ૩ મ દ્દાડીઉ,દુર્બળ,નબળુ
તકલીફ, સ્ત્રી૦(ફા૦) તસ્દી [ચૂક, ભૂલ, કસૂર
તકસીર, સ્ત્રી૦ (આ૦) અપરાધ, ગુનો, વાક,
તકાજો-દો, પુ૦ (આ૦) આપીને ઉઘરાણી કરવી
તે. ૨ જબરદસ્તી કરવી તે, લાઘીને લેવુ તે.
તકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ નજરમા ઘાલવુ, તાકવુ ૨.
લાગ જોયા કરવો, તક જોયા કરવી, ટમટમી
રહેવુ. ૩ નિશાન માડતા શિખવવુ
તકાવી, સ્ત્રી૦ તગાવી [નજર રાખવી
તકાસવુ, ક્રિ૦ સ૦ લેવા-પચાવી પડવા ઉપર
તકિયો, પુ૦ (ફા૦) માથા તળે અથવા વાસા
પછવાડે મૂકવાનો-અઢેલવાનો રૂ કાથો ભરેલો
ખોળીયાનો કરેલો ઘાટ,ઓસીકુ. ૨ ફકીરને રહે-
વાનો ચોતરો, પીરનુ મકાન ૩ ઓટલા ઉપર
છેડે અઢેલવાને ચણીને કરેલો ઉચો ઘાટ
તકેલક અ૦ વખતસર, સમે ઉપરજ.
તકેદારી, સ્ત્રી૦ ધમધોકાર કામ થાય તેવી કરડી
નજર રાખવી તે, જાપતો; આગ્રહ ને ખતથી
કામ લેવુ તે, જાગતી ચોકી-સભાળ
તક્ષક, પુ૦ એક નાગ. નાગવલિ
તક્ર, ન૦ (સ૦) છાશ, ભાંગેલુ દહિ
તખત (ખ્ત) ન૦ (ફા૦) સિહાસન, રાજગાદી
૨.અગ્રસ્થાન, મોખરો તખતે તાઉસ મયૂરાસન
તખતનશીન,વિ૦તખતે-ગાદીએબેઠેલો(બાદશાહ)
તખતી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) અમુક માપની ચોખુણુ
સપાટ વસ્તુ. ૨ બીબુ; જે ઉપરથી તેવી બીજી
છાપ પડે તે ૩.કાગળનો એક તાવ ૪ કાગળનુ
એક પાન. ૫.ફળી, પાટી
તખતો, પુ૦.(ફા૦ તખતહ્) પાટીયુ, ફળી ૨
પાટ, છાટ ૩. આરસી, આયનો, દર્પણ ૪
ચિત્ર કાઢયુ હોય તેવો કાચ.
તગડ, સ્ત્રી૦ ઉપરાઉપરી કામ કરવાથી મહેનત
તે. ૨. ઉપરા ઉપરી કરવાના કામ. ૩ પચદોડ,
રખડપટ્ટી,અથડામણ,રઝળ ૪ ધમાલ,દોડધામ.
તગડવું, ક્રિ૦ સ૦ રખડાવવુ, આમ તેમ ફેરા
આટા ખવરાવવા, હાંકે તેમ કરવુ. ૨ દોડાવવુ
તગેડવુ ૩ ઘસરકવુ; તાણવુ.
તગડીઓ,વિ૦ ત્રણ સેરોનુ ભરત (ખાટલામાં)
તગડો, પુ૦ ત્રણ એ સખ્યાનુ ચિહ્ન, ૩.
તગણ, વિ૦ ત્રણ ગણુ, ત્રમણુ.
તગતગ, અ૦ ચકચક, ઝગમગ. [ચળક થવુ.
તગતગવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝગમગવુ, દીપવુ, ચળક-
તગર, ન૦(સ૦) એક જાતનુ ઝાડ,એક ઔષધી
તગવુ, ક્રિ૦ અ૦ તેજ મારવુ; ઝળકવુ; દીપવુ
તગાજો(દો), પુ૦ તકાજો, ચાપતી ઉઘરાણી.
તગારૂ, ન (ફા૦) માટી અથવા ચુનો ભરવાનુ
લોખડનુ પાત્ર કટાહ. ૨ મોટુ ફુલેલુ પેટ,હોજરૂ
' જમ્યા જમાયુ જેટલુ, જદુરામ ભટ નેટ,
વધ્યુ તગારૂ દેખીને,હસતા દુખે પેટ "—બુલાખી
તગાવી, સ્ત્રી૦ (આ૦ તકાવી) ખેતી કરવાનુ
સાધન ન હોવાથી સરકારે ખેડુતને ખત લખાવી
લઇ જે નાણુ અથવા સાધન આગાઉથી ધીરેલુ
તગેડવુ, ક્રિ૦ સ૦ તગડવુ. જુઓ, [હોય તે
તગેડો, પુ૦ રખડ અથડામણ; મહેનત પડવી
તે. "હમણા બળદને બહુ તગેડો પહોચે છે "
૨ ધમાલ પગતો'.
તગ, પુ૦ (ફા૦) ઘોડાની પીઠ ઉપરનો સામાન
ખસી ન જાય માટે તેના પેટને લગતો કસીને
બાધેલો પટો તે, બંધ, પટો, કમરબધ
તગ, વિ૦ છૂટ વગરનુ, તગી હાલતનુ, વિસમ
૨ કઠણ, બેસતુ, ચુસ્ત, તણાતુ, સખત. ૨.
ખૂબ કસીને બાધેલુ; સીકડાતુ,ભિડાતું. [ચોરણી
તંગડી,સ્ત્રી૦પગ, ટાંટિયો. ૨ નાની બધ બેસતી
તંગાશ,સ્ત્રી૦ તગી, તોટો ભીડ, સંકોચ, અછત
તગિયો, પુ૦ તગડી, સુથણી. ૨. તગ કબજો
તગી, સ્ત્રી૦ તાણ, ન્યૂનતા, અછત ૨. ભીડ,
તગાસ;સંકોચ. ૨ નાણાની ભીડથી અથવા મો
ઘવારીથી જે મુઝવણ તે,માઠી હાલત,લાચારી.
તજ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ત્વચા છાલ) એક જાતનો
તેજાનો, ૬.લચીની. જાયફળ-તમાલના ઝાડની
છાલ એનો સ્વાદ તીખો ને મીઠો હોય છે. [વિચાર.
તજઅરો, પુ૦ હિસાબ,ઉપરઉપરથી તપાસ લેવી
તજવીજ, સ્ત્રી૦ ખોળ; શોધ,તપાસ. ૨ યુક્તિ

કરામત ૩ કોશીશ, મહેનત, યત્ન ૪ ચોકસી સભાળ, બંદોબસ્ત [અમલદાર તે

તજવીજદાર, પુ૦ તપાસ કરી ચોકસી રાખનાર

તજવું ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ત્યજ્) છોડી દેવુ, ત્યાગ કરવુ, વરજવુ ૨ દૂર કરવુ, છાડવુ

તજાગરમી, સ્ત્રી૦ ચામડી ઉપરની ગરમીની અસર દેખાવી તે,ચામડી લુખી પડે તેવો એક રોગ

તજાવવુ, ક્રિ૦સ૦ છોડે તેમ કરવુ, ત્યાગ કરાવવુ

તટપટ, પુ૦ બે કિનારા વચ્ચેનુ તળુ

તટ, ન૦ (સ૦) સમુદ્રનો અથવા નદીનો કાઠો, કિનારો, તીર ૨ ઢાળ પડતો ભાગ, તળેટી 'કુચતટ' ૩ આડ, બાધ, કિનારા ઉપરનુ બાધ કામ ૪ અ૦ પાસે, સમીપ

તટસ્થ, વિ૦ નિરપેક્ષ, દૂર ઉભેલુ, ઝઘડામા નહિ પડેલુ ૨ જડરૂપ જેવુ, દિંગ, આભુ [ઝરણુ

તટિની, સ્ત્રી૦ નદી, સરિતા ૨ ઉચા કિનારાવાળુ

તડ, સ્ત્રી૦ ફાટ, ચીર ચીરો ૨ રેતીના રણમા જયા પાણી ને થોડાક ઝાડ હોયતે જગા શાદ્વલ ૨ ન્યાત મડળીમા પડેલા પક્ષ તે, ભાગ, વિભાગ, તફો

તડક, સ્ત્રી૦તણખ, દરદ પાકતા થતી પીડા, સણકો ઝાટકો ૨ તરડાઈ જવાપણુ, બરડપણુ, ફાટ

તડકછાયડો, પુ૦ એક જાતની છોકરાની રમત

તડકવુ, ક્રિ૦ અ૦ બીવુ, ડરવુ ગભરાઇ જવુ ૨ તડ એવા અવાજ સાથે ફાટ પડવી, નકાવુ ૩ ફાટી જવુ, ચિરાવુ [ડગાવવુ બીવરાવવુ

તડકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધમકી દેવી, ઠપકો આપવો,

તડકુ, ન૦ તડકો,

તડકો, પુ૦ સૂર્યના પસરી પડેલા કિરણ, સૂર્યનો પ્રકાશ ૨ તાપ ૩ મુશ્કેલ સમય, આકરો વખત તડકો છાયરો–સુખદુખનો વખત, ચઢતી પડતી 'તડકો છાયડો તો સર્વ માણુસને એકવાર આવે'

તડતડ, અ૦ ફાટતા, શેકાતા કે તળાતા થતો અવાજ ૨ ઝટપટ, વગર વિચારે ' તડતડ સામુ બોલે છે'.

તડતડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફાડુ ફાડુ થવુ, તસતસવુ, તંગ હોવુ ભચરડાવુ ' ચોળી તડતડે છે ' ૨ શેકાતા અવાજ થવો ૩ તણખા ઉડવા

તડતડાટ અ૦ વગર અચકાયે, સપાટાબંધ

તડતડાટ, પુ૦ છાકોટો, છણકો, મિજાજનો તોછડાઈ ભર્યો જુસ્સો [જાય તેવુ

તડતડિયું, વિ તડતડ થાય તેવુ. ૨ બરડ,તૂટી

તડતડિયો પુ૦ દેવતાનો તણખો, તડતડ થતો કોલસો–લાકડુ ૨ ઘસતા અવાજ કરતું દારૂખાનુ ૩ એક જીવડુ

તડદઈને, અ૦ ઝટલઇને તરતજ, સપાટાબધ

તડપડ, સ્ત્રી૦ ટૈડપૈડ, તડીને સામો જવાબ દેવો તે ખાલી મિજાજ કરવો તે ૨ શેખાઈ, ચિબાવલાવેડા ૩ ખોટી બહોશ

તડપડાટ, પુ૦ ખોટુ બળ બતાવી શેખાઈ કરવી તે, ટૈડપૈડ, ગુસ્સા સાથે છણછણાટ ૨ ચાલાકી દોઢડહાપણુ [હાથપગ પછાડવા

તરફડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ધમપછાડા કરવા તરફડવુ,

તડફડાટ, પુ૦ ધમપછાડ, વલખા, ફાફા ૨ ગભરાટ, વિણાચુટા, હાથપછાડવાથી થતો અવાજ

તડબુચ, ન૦ એક જાતનુ ફલ, કલિગડ

તડભડ, અ૦ કોઇ વાધાનો જલદીથીજ નિકાલ આવે તેમ, ખરેખરૂ, જેવુ લાગે તેવુ

તડવી, પુ૦ તડનો આગેવાન, અગ્રેસર

તડવુ, ક્રિ૦ અ૦ મારવા દોડવુ ૨ હુમલો કરવો, સામા થવુ [૨ ઝટ અસર કરે તેવુ

તડાક, અ૦ તડાકભડાક, તાબડતોબ, તડદઈને

તડાકભડાક, અ૦ એકદમ મોઢામોઢ તરત

તડાકાબંધ અ૦ તડાકાબધ, જરાએ અસર વગર

તડાકિયુ, વિ૦ ગપ્પી, વાતોડુ, ફૂલણજી

તડાકી, વિ૦ મોટી મોટી ફૂલની વાતો કરનારૂં, જેના કહેવામા સત્યાસ થોડો હોય તેવુ, ખોટી બડાઇ કરનાર

તડાકો, પુ૦ વધારી વધારીને મોટેથી વાત કરવી તે ૨ વખત કાઢવાની જમાનાની વાતો તે ૩ જુઠ્ઠી વાત, ગપાટો મપાટો " ચડા પહોરના તડાકા " ૩ લાભ, પેદાશ 'તેને ખૂબ તડાકો પડે છે ' ૪ ધાપ,અણધાર્યો લાભ ૫ અવાજ,થડાકો.

તડાગ પુ૦ તળાવ, જળાશય

તડાતડ-ડી, સ્ત્રી૰ સામાસામી બોલચાલ, કજીઓ ૨ સરસાસરસી, હોસાતુસી ૩ ધાઈ, ઉતાવળ ૪ ભીડ, જરૂર, ધમચકડ ૫ સ્પર્ધા, હરીફાઇ

તડાતડ-ડી, અ૰ ઝટઝટ, એકદમ, ઉપરા ઉપરી

તડાતુમ, અ૰ અતિશય મોટુ ને તસતસતુ, ફૂલી તણાઇ તગ થયેલુ અદરના ભરાવાથી ઉપસેલુ

તડામાર, અ૰ ઝપાટાબધ, ઘણી ત્વરાથી

તડાપીટ, સ્ત્રી૰ પડાપડી, ઉપરાઉપરી પડવુ તે ૨ ધમધોકાર ૩ ધમ્માચકડી, ધાધલ

તડામારી, સ્ત્રી૰ ઉતાવળ, ત્વરા, ધાઇ

તડિત, સ્ત્રી૰ [સ૰ તડ-મારવુ] વિદ્યુત્ વિજળી

તડિગો, પુ૰ મસ્ત રહેનારો, ખાઇપી તાજો રહેલો, જાડો મજબૂત માણસ ૩ બાવો, એફિકરો, જોગી

તડી, સ્ત્રી૰ ઉપરાઉપરી પડવુ તે, દરેડો, ઝડી, ૨ માર, ઠોક ૩ ધારા **તડીને**-ધસીને

તડુકવું, ક્રિ૰ અ૰ ક્રોધમા મોટો સાદ કાઢવો ગરજવુ, બરાડવુ, ગાજવુ, બુતાળવુ

તડુકો, પુ૰ હુગ્કિયુ, ધાટો, બરાડો; ગર્જના

તડુશતડુશ, અ૰ તગડતગડ દોડે ને ધીમુ પડે તેમ

તડુસવુ, ક્રિ૰ સ૰ મારવુ, ધીબવુ, ૨ ખૂબ ખાવુ ગળચવુ ૩ ખખેરવુ ઝાટકવુ

તડેડાટ, પુ૰ તડતડ થવુ તે

તડેમ કોડે, અ૰ તત્પર, આતુર, એક પગે

તડોતડ, અ૰ તડતડ, ઉપરાઉપરી

તડોવડ, વિ૰ સમોવડ, સરખેસરખુ સમોવડિયુ

તણ, વિ૰ ત્રણ, ૩ [બળતો ઝાટકો

તણખ, સ્ત્રી૰ રહી રહીને બળબળ થતુ દુ ખ,

તણખલુ-ખુ, ન૰ ઘાસનો કકડો, ઘાસની સળી ૨ નજીવુ-નકામુ, તુચ્છ [હોય તેવુ

તણખિયો, વિ૰ ચસક મારે તેવુ, તણખ આવતી

તણખો, પુ૰ દેવતામાથી ઉડતી ચીનગારી, સ્ફુલિંગ

તણછ, સ્ત્રી૰ એક જાતનું ચીકણુ લાકડુ જેના ગાડાના સોટા ધોરિયા, અને ડાવડ બને છે ૨ ઉડતો સાપ ૩. ઝાટકો, નસ ખેચાવાથી આવતો

તણછિયુ, ન૰ નપકા તોડનો છણકો [ઝાટકો

તણછાવુ, ક્રિ૰ અ૰ વાયુના રોગથી પગનું ખેચાવુ-લગડાવુ. ૨ ઝાડનો છાયો પડવો.

તણછો, પુ૰ છાયો, શીળો, વણછો

તણાવો, પુ૰ રથની સાગી નીચેનો દોર

તણાવુ, ક્રિ૰ અ૰ વહેતા પાણીમા ઘસડાવુ, ખેચાવુ ૨ (નસ-રગોનુ) ખેચાવુ,-સંકોચાવુ તસતસ થવુ ૩ ઘણો ખરચ કરી દુર્દશામા આવવુ, પરાણે કરવુ ૪ રોગથી લોહી માસ સુકાઇ નબળુ થવુ, કૃષ થવુ, તવાઈ જવુ ૫ કોઈ શક્તિના જોરમા ઘસડાવુ, શરમમા લેવાવુ ૬ વધવુ, ઉંચુ જવુ (ભાવ) ૭. ઉડી જવુ, નિષ્ફળ થવુ 'હસવામા તણાઇ જાય છે'

તણુ, સ૰ (કવિતામા) છઠ્ઠીનો પ્રત્યય, નુ

તણી, સ્ત્રી૰ કુડાળામા ફરતા બળદ બહાર ન જાય માટે નાથે જે દોરી બાધવામા આવે છે તે ૨ છઠ્ઠી વિભક્તિનો પ્રત્યય, ની [તોબ

તતકાળ, અ૰ (સ૰) તેજ વખતે, તાબડ-

તતક્ષણ, અ૰ (સ૰) તેજપળે, તરતજ.

તતખેવ, અ૰ તુરતજ, તેજ વખત, સદ્ય

તતડવુ, ક્રિ૰અ૰ કણનુ શેકાતા તડતડ અવાજ થઇ ઉછળવુ ૨ સળગતા લાકડા-કોયલામાથી તડતડ અવાજ નીકળવો ૩ ચોપડેલા લેપના સુકાવાથી ચામડી ખેચાવી-તણાવી ૪ ગુસ્સે થઇ તાણીને બોલવુ તે

તતડાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ તતડે તેમ કરવુ, શેકવુ ૨ ખેચીને બાધવુ (ગાસડી વગેરે) ૩ જોરથી બોલીને ધમકી દેવી

તતડિયુ, ન૰ બળતા બહુ તતડિયા ઉડે તેવુ લાકડુ

તતડિયો, પુ૰ તણખો સ્ફુલિંગ

તતથેઈ, અ૰ ભવાઇના તાનનો ઉદ્ગાર

તતબર, અ૰ તત્પર

તતિ, સ્ત્રી૰ (સ૰) શ્રેણી, પક્તિ ૨, વિસ્તાર.

તતિગ, ન૰ ટિખલ, ધતિગ

તતુડી, સ્ત્રી૰ એક તરેહનુ નાનુ રણશિગડુ

તતુડુ, ન૰ મોટુ રણશિગડુ **તતુડુ** ફુકવુ-જાહેર કરવુ, ઢઢેરો પીટવો ૨ દેવાળુ કાઢવુ

તત, પુ૰ (સ૰) બ્રહ્મ, પરમાત્મા ૨ સ૰ તે

તત્પરતા, સ્ત્રી૰ તૈયારી ૨ દક્ષતા, હોશિયારી

તત્કાળ, અ૰ તતકાળ, તરત, તાબડતોબ.

તત્ક્ષણ, અ૦ તાબડતોબ, તતક્ષણ
તત્પદ, ન૦ સ૦ ઇશ્વરપણુ, દૈવત્વ ર પરમાત્મા
તત્પર, અ૦ (સ૦) તૈયાર, સજ્જ ર આતુર ૩ વિ૦ હોશિયાર [રણમા) ર ઈશ્વર
તત્તપુરૂષ, પુ૦ (સ૦) એ નામનો સમાસ(વ્યાક-
તત્ર, અ૦ (સ૦) ત્યા, તે ઠેકાણે
તત્રભવાન, વિ૦માનનીય,શ્રેષ્ઠ (મોટા દરજ્જાના માણસને માનાર્થે વપરાય છે)
તત્રાપિ, અ૦ તથાપિ, પરતુ તોપણ
તત્વ, ન૦ (સ૦) કેવળ, સત્ય, માયા રહિત, મૂળ અસ્તિત્વ ર પ્રથમ ઉત્પન્ન થયલી જે પાચ મુખ્ય વસ્તુ, સૃષ્ટિના બધારણમા આવે છે તે પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ ને આકાશ, તેમાની દરેક ૩ મૂળ, બીજ વસ્તુ ૪ પચ્ચીસની સખ્યા ૫ માલમિલકત ૬ બ્રહ્મ પરમાત્મા ૭ તોર, સાર, અર્ક
તત્વગ્રાહી,વિ૦ (સ૦) સત્ય–તત્વને ગ્રહણ કરનાર
તત્વજ્ઞ, વિ૦ (સ૦) તત્વ જાણનાર, બ્રહ્મજ્ઞાની, ફિલસુફ [કાર્ય કારણ શાસ્ત્ર, ફિલસુફી
તત્વજ્ઞાન, ન૦(સ૦) તત્વ સબધી શાસ્ત્ર–જ્ઞાન,
તત્વજ્ઞાની, વિ૦ તત્વજ્ઞાન–શાસ્ત્ર જાણનારો,તત્વ દર્શી, બ્રહ્મજ્ઞાની વેદાંતી
તત્વદર્શી, પુ૦ (સ) તત્વ જોનારો તત્વજ્ઞાની
તત્વમસિ, (સ૦) આ દશ્યમાન જગતમા જે કઇ દેખાય છે તે બધુ તુજ છે, એવુ યજુર્વેદનુ મહાવાક્ય છે
તત્વવેત્તા, પુ૦ તત્વજ્ઞાની, ફિલસુફ, તત્વજ્ઞ
તથા, અ૦ (સ૦) તેમ તે પ્રમાણે ર અને, ને
તથા, સ્ત્રી૦ સ્પૃહા, દરકાર, ગરજ, તમા "એને હવે તમારી શી તથા છે " ર વિસ્તાર, લબાણ 'હવે તથા કરવી મૂકી દે' [થયુ છે તે, સુદ્ધ
તથાગત, વિ૦ (સ૦) જીવન્મુક્ત,જેને જ્ઞાન પ્રાપ્ત
તથાપિ, અ૦ (સ૦) તોપણ, તોયે,છતા, પણ
તથાસ્તુ, અ૦ (સ૦ તેમ થાઓ એવુ હો
તથાસ્વરૂપ, અ૦ ઢચુપચુ,નક્કી નહિ તે ,અચોકસ
તથી સ્ત્રી૦તિથિ ['મારે જવાનુ તથાસ્વરૂપ છે"
તથ્ય, વિ૦ સાચુ, ખરૂ ર ગુણકારી

તદનતર અ૦ (સ૦) ત્યાર પછી, ત્યાર કેડે
તદ્દન, અ૦ બિલકુલ, તમામ, ર નર્યું, હુબેહુબ.
તદનુસાર, વિ૦ તે પ્રમાણે એવુ
તદપિ, અ૦ તોપણ, તોય, એમ છતા
તદબીર, સ્ત્રી૦ [આ૦] યુક્તિ,તજવીજ, ત્રેવડ ર યત્ન, ઉપાય
તદા, અ૦ (સ૦) ત્યારે તે વખતે, તે વેળા
તદાકાર, વિ૦ (સ૦) તેના સરખુ , એક સરખા આકારનુ ર તદ્રૂપ, તન્મય એકાગ્ર
તદ્વત, અ૦ (સ૦) તેના જેવુ , માફક
તદ્ભવ, પુ૦ સસ્કૃતનુ અપભ્રશ રૂપ તે, વિકૃત થયેલો શબ્દ [કાર સમાન સદૃશ
તદ્રૂપ, વિ૦ (સ૦) એક સરખા રૂપનુ, તદા-
તદ્રૂપતા વિ૦ સમાનતા, સાદશ્ય
તદ્ધિત, વિ૦ પ્રત્યય લાગી બનેલુ તે ર સાધિત શબ્દ બનાવવાનો એક પ્રકાર ને પ્રત્યયો વગેરે (વ્યાકરણ) [તે ધન–સર્વસ્વ, બહુજ પ્રિય
તન, પુ૦ (સ૦ તનુજ) પુત્ર છોકરો. **તન મન**
તન, ન૦ (સ૦ તનુ)શરીર, દેહ, કાયા, વપુ ર
તનક,વિ૦થોડુ,નાનુ,નાજુક [મહેનત ૩ મન,દિલ
તનખ સ્ત્રી૦ગુમડુ પાકતા થતી બળતરાનો ચટકો, સળક સણકો ર ભેસ સળદની એક જાતની ખોડ
તનખો, પુ૦ તણખો, ચીનગારી ર.અગાર,ગુસારો
તનડુ , ન૦ તન શરીર
તનદુરસ્ત, વિ૦ નીરોગી, આરોગ્ય, શરીરે સુખા-કારી હોય તેવુ ર દોગુ પુષ્ટ
તનદુરસ્તી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) નીરોગીપણુ, આરો-ગ્યતા, સુખાકારી, કરાર [ર તાનબાજી
તનનન, અ૦ તતુ વાદ્યના રણકારની ઝણઝણી.
તનબદન, વિ૦ વિશ્વાસુ, વફાદાર, જીવજાન
તનમન, અ૦ બહુજ ઉત્સુક એવુ, નાચી કુદી રહેલુ, એક પગેને એક તાર
તનમનિયા, ન૦ એક જાતના સુદર ફૂલ,તબેડો ર કાનના ઝુમણા [દર્શક ઉતાવળાપણુ.
તનમનાટ, પુ૦ થનથનાટ, આવશ, આતુરતા-
તનય,પુ૦ [સ૦] દીકરો, પુત્ર **તનયા**–દીકરી,પુત્રી
તનિયો, પુ૦ વાગો, જભલુ, અગરખી (કવિતામા)

'ગોપી તનિયા ટોપી લાવી, બાળ મુકુંદને કાજેરે'
૨ લંગોટ; કૌપીન
તની, પુ૦ દોરો તાતણો, તાર ૨ કસ ૩ કોકડી
તનુ, ન૦ [સં૦] દેહ, શરીર ૨ વિ૦ કોમળ, નાજુક ૩ વિરલ, આછુ, ૪ સુદર ૫ નાનુ, થોડુ ૬ કૃશ, પાતળુ
તનુજ, પુ૦ [સં૦] પુત્ર, છોકરો **તનુજા**– પુત્રી, કન્યા [જાતનુ ઘરેણુ
તનોડો, પુ૦ સ્ત્રીને કાનની લાળીએ પહેરવાનુ એક
તન્દુલ, પુ૦ [સં૦] ચોખા, ચાવળ
તન્ત, પુ૦ મમત, ચડસ, હઠ, જીદ્ ૨ કજીયો, લાબી તકરાર ૩ તાર, લાબો દોરો, સબધ ૪. વિ૦ અગમ નિગમ, થવાનુ તે ૫ એક-સરખુ, ચાલુ ને ચાલુ, લાબુ, અનત
તન્તની, સ્ત્રી૦ તુનતુની "તીનુ હેકે ત તની બજાઇ"
તન્તર, ન૦ તન્ત્ર
તન્તરવુ, ક્રિ૦ સ૦ છેતરવુ, આજવુ, ભોળવવુ
તન્તુ, પુ૦ [સં૦] દોરો, તાતણો, રેસો ૨ ઝીણો ને લાબો પાતળો કીડો, વાળો ૩ ઝીણી નસ "જ્ઞાન તન્તુ" ૪ મૂળ, બીજાકુર
તન્તેતન્ત, અ૦ એક પાછળ બીજુ ચાલુજ હોય તેમ, હારોહાર બરોબર, લગભગ સરખુ
તન્ત્ર, ન૦ [સં૦] મન્ત્ર શાસ્ત્રનો એક ભાગ જેમા દેવદેવીની ઉપાસના સબધી શિક્ષા આપી હોય છે તે ૨ અર્થસિદ્ધિ સાધનાઓનો એક યૌગિક પ્રકાર ૩ હસ્તક્રિયા, ઔષધીની મેળવણીથી એકાદો ચમત્કાર કરી દેખાડવો તે, ૪. વિસ્તારવાળુ કામ ૫ ખટલો ૬ મારણ જારણ મોહન વગેરેની એક વિદ્યા ૭ સિદ્ધાત હેતુ ૮ સબબ ૯ યુક્તિ ૧૦ પ્રબધ રચનાવાળી ઘટના, નિભાવ માટે કરેલી ગોઠવણ
તન્ત્રી, પુ૦ તત્ર ચલાવનાર, વ્યવસ્થાપૂર્વક કાર્ય ચલાવનાર, અધિપતિ ૨ એક વાદ્ય
તન્દ્રા, સ્ત્રી૦ (સં૦) માનસિક શારીરિક થાકથી આવતુ આળસ, સુસ્તી, મદપણું, થોડી ઉંઘ
તન્દ્રાળું, વિ૦ આળસુ, નિદ્રાવાળુ
તન્મય, વિ૦ [સં૦] એક તાર, તદાકાર તદ્રુપ
તન્માત્ર, ન૦ (સં૦) પંચમહાભૂતના ગુણની સત્તા
તન્માત્ર, અ૦ તલમાત્ર, સહેજસાજ
તન્વગી, સ્ત્રી૦ નાજુક સ્ત્રી
તન્વી, સ્ત્રી૦ નાજુક સ્ત્રી ૨ સાલ વૃક્ષ
તપ, ન૦ (સં૦) મનની ઇચ્છા પૂરી પડે માટે દેવને પ્રસન્ન કરવાને જે દેહકષ્ટ કરવુ તે,વ્રતચર્યા ૨ કષ્ટ વેઠવુ તે ૩ તપોબળ,૪ ધીકવુ તે,તાવ
તપખિરિયા, વિ૦ તપખીરના રગનુ
તપખીર, સ્ત્રી૦ તમાકુનુ ચૂર્ણ, છિકણી, સુઘણી ૨ મકરિયનો લોટ, શિગોડાનો લોટ
તપગચ્છ, પુ૦ જૈનધર્મનો એક ફાંટો–વિભાગ
તપત, પુ૦ તાવ, જ્વર, ધીકડી
તપન, પુ૦ સૂર્ય, રવિ ૨ ઉષ્ણતા, ગરમી, ધૂપ. ૩ એ નામનુ એક નર્ક
તપલોક, પુ૦ સાતલોક પૈકી છટ્ઠો,
તપવવુ, ક્રિ૦ સ૦ તપાવવુ, ગરમકરવુ,ઉનું કરવું ૨ ગુસ્સે થાય તેમ કરવુ ૩ વાટ જોવરાવવી
તપવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગરમ- ઉનુ થવુ ૨ બેસી રહેવુ, વાટ જોયા કરવી, ખોટી થવુ, તપ્યા કરવુ ૩ પુર બહારમા પ્રકાશવુ ૪ ગુસ્સે થવુ
તપશ્ચર્યા, સ્ત્રી૦ (સં૦) તપ કરવુ તે તપનુ
તપસી, પુ૦ તપસ્વી,જોગી [આચરણ તે,તપસ્યા
તપસીલ, સ્ત્રી૦ (આ૦) અકેકેકી ચીજ બાબતનો જુદો જુદો ફોડ તે, વિગત વૃતાત, વિવરણ, કેફિયત [હોય તેવુ, વિગતવાર
તપસીલવાર, વિ૦ જેમા દરેક બાબતનુ બ્યાન
તપસ્વી, પુ૦ તપ કરનાર,તાપસ, યોગી,તપોધન
તપસ્વિની, સ્ત્રી૦ તપ કરનારી સ્ત્રી, જોગણ ૨ જટામાસી
તપાડવુ–તપાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગરમ કરવુ, તાપ લાગે તેમ કરવુ ૨ તાપમા મૂકવુ ૩ ગુસ્સે કરવુ ૪ રાહ જોવરાવવી ખોટી કરવુ
તપાસ સ્ત્રી૦ (આ૦) ખરાખોટાપણાની ચોકસી પૂછપરછ, તજવીજ, ૨ શોધ, ખોજ ૩ પરીક્ષા
તપાસણી, સ્ત્રી૦ તપાસવાનુ જે કામ તે, ચોકસી તજવીજ ૨ પરીક્ષા, નિરીક્ષણ ૩. શોધ
તપાસનાર, પુ૦ પારખનાર, પરીક્ષક, ચોકસી રાખનાર.

તપારુવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખરૂખોટુ ખોળવુ–જોવુ, ચોકસી કરવી, પૂછપાછ કરવી ૨ મેળવવુ, મુકાબલો કરવો ૩ સભાળી જોવુ, તજવીજ રાખવી ૪ પરીક્ષા લેવી, આકવુ, કસી જોવુ

તપીજવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગુસ્સે થવુ, ગરમ થવુ [ઉનુ થવુ

તપેલી, સ્ત્રી૦ નાનુ તપેલુ

તપેલુ, ન૦ રાધવાનુ તાબા પિતળનુ વાસણ

તપેલુ, વિ૦ ગરમ-ઉનુ થયેલુ ૨ ગુસ્સે થયેલુ

તપેસરી, વિ૦ **તપસ્વી,** તપના ઐશ્વર્યવાળુ

તપોધન, પુ૦ (સ૦) તપ એજ છે ધન જેનુ તે, તપસ્વી, યોગી બ્રાહ્મણોમા એક જાત છે એ મહાદેવ અને જૈનના દેરામાં સેવાપૂજા કરે છે

તપોનિધિ, પુ૦ તપશ્ચર્યા કરનાર, ઋષિ, તાપસ

તપોબળ, ન૦ (સ૦) તપનુ જે સામર્થ્ય તે, તપનો પ્રભાવ [ઋષિનો આશ્રમ

તપોવન, ન૦ (સ૦) તપ કરવાનુ વન–ક્ષેત્ર. ૨

તપ્ત, વિ૦ (સ૦) તપેલુ, ઉનુ, ગરમ ૨ ક્રોધે ભરાયેલુ, સતાપ પામેલુ ૩ દુખી

તપ્તમુદ્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ભગવાનના આયુધના ચિહ્ન વાળી ગરમ છાપ લેવી તે, છાપનો ડામ

તફરકે, અ૦ ઉચાપત થયેલુ હોય તેમ, અદ્ધર ઉડી ગયુ હોય તે રીતે ૨ નાશ થયો હોય તેવુ **તફરકે** થવુ–ગુમ થવુ **તફરકે** કરવુ ગુમ કરવુ, ઉચાપત કરવુ

તફારિક, વિ૦ (આ૦) ફાલતુ, ઉપલગ, વધારાનુ

તફાવત, પુ૦ (આ૦) જગા અથવા વખતની વચમાનુ જે છેટુ તે, અતર, છેટુ ૨ જુદાપણુ, ભિન્નત્વ ૩ ઓછુ વધતુ હોવુ તે, ફેર, ફરક ૩ ભૂલચૂક, હેરફેર, ભેદ

તફો, પુ૦ (આ૦) જથો, વિભાગ, પક્ષ

તબક, સ્ત્રી૦ (આ૦) રકાબી, તાસક, છીબુ ૨ માળ, છજ્જો મજલો

તબકડી, સ્ત્રી૦ નાની તબક, નાની રકાબી, તાસક

તબક્કો, પુ૦ મજલો, માળ ૨ સ્થિતિ, દશા, હાલત ૩ પાયરી, ધોરણ ૪ ખડ, વિભાગ

તબડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ અનાજ કઠોળ વગેરેને પાણીમા નાખી ખદબદે તેમ કરવુ, જેસ તૈયાર કરવી, ઉકાળવુ ૨ દમ ભરાવવો ધમકી આપવી

તબડુક, વિ૦ મૂઢ, ભોટ, કમઅક્કલ ૨ ફૂલેલુ

તબલચી, પુ૦ તબલા–નરધા વગાડનાર,

તબલા, ન૦ કુડી ઉપર ચામડુ મઢી વગાડવાનુ ઢોલક-દોકડિયા એની સાથે નરધુ હોય છે.

તબિયત, સ્ત્રી૦ [આ૦] તન્દુરસ્તી, સુખી હાલત, પ્રકૃતિ ૨ બાધો, કાઠુ ૩ મિજાજ, સ્વભાવ. ૪. મનની સ્થિતિ [ફરે તેવુ વાયલ, તરગી

તબિયતી, વિ૦ ઘડીએ ઘડીએ જેની તબિયત

તબીબ, પુ૦ [આ૦] વૈદ્ય, દાકતર, હકીમ

તબીબી, વિ૦ વૈદ્યક સબધી ૨ ન૦ વૈદુ

તબેલો, પુ૦ [આ૦] ઘોડા બળદ બાધવાની તથા ગાડી રાખવાની જગા તે ૨ ઓરડા વગરનુ મોટુ ઘર, કોઢિયુ

તમ, ન૦ [સ૦] અધારૂ, અધકાર ૨ તમોગુણ.

તમણ, સ્ત્રી૦ તમેણુ, ચારી

તમણુ, વિ૦ ત્રણુ ગણુ, ત્રિપટ

તમતમુ, વિ૦ બહુજ તીખુ, તમતમે તેવુ

તમર, સ્ત્રી૦ તમ્મર ૨ એક જાતનુ લાકડુ

તમરિયા, ન૦ એક જાતના બાળવાના લાકડા

તમરૂ, ન૦ રાતે ઝીણાઝીણા અવાજથી બોલતુ એક જાતનુ જીવડુ [૨ કચાશ, ખોટ, કમીના

તમા, સ્ત્રી૦ [આ૦] દરકાર, કાળજી, પરવા ગરજ.

તમાકુ, [ફા૦] તબાકુ

તમાચો, પુ૦ [ફા૦] ચપટા હાથનો ગાલ ઉપર જે માર તે, થપડાક, લાપટ ૨ ફટકો, થાપટ, સપટો પ્રસગે લાગણી થાય તેવા બોલ મારવો તે

તમાણ, સ્ત્રી૦ તમેણ, મોટો લાબો ચુલો, ચર

તમામ, અ૦ [આ૦] બધુએ, જરીએ જરી, લગારે રહે નહિ તેમ ૨ આખુ ૩ વિ૦ પુરૂ, સપૂર્ણ ૪ તદ્દન બિલકુલ, ખલાસ [સાડી

તમામી, ન૦ રેશમ અને કસબી તારથી વણેલી

તમામીઅત, સ્ત્રી૦ પૂર્ણતા

તમાલ, ન૦ [સ૦] એક જાતનુ ઝાડ એની છાલ તે તજ ને પાદડા તે તમાલપત્ર કહેવાય છે

તમાસગીર, વિ૦ [ફા૦] પ્રેક્ષક, ખેલ–તમાસો જોનાર ૨ તમાસો કરનાર

તમાસો,પુ૦[ફા૦] હાથ ચાલાકી ઇ૦ના જે ખેલ રમત તે ૨. જે જોઇને ઘણા જણ ખુશ થાય તે. ૩ ફજેતી,ફતવો, તાણાતાણ, ગડબડ.
તમે-તમો, સ૦ તુ નું બહુવચન, આપ. [ચર
તમેણુ, સ્ત્રી૦ લોય ખોદીને બનાવેલો મોટો ચુલો,
તમોગુણ, પુ૦ (સ૦) પ્રકૃતિનો એક ગુણ માયાના ત્રણ ગુણમાનો ત્રીજો, સહાર શક્તિનો ગુણ, અધકારનો ગુણ ૨ ક્રોધ,આકળો સ્વભાવ,તામસ,
તમોગુણી, વિ૦ તામસી, ક્રોધી, ઝાઝી, આકળુ
તબાકુ, પુ૦ સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડવો એના પાદડાનો ભૂકો બીડી-ચલમમા પીવામા આવે છે ૨ સુ ઘણી 'તેજાનામા તબાકુને વરણાગીમાવાળ'
તબુ, પુ૦ (હિ૦) જાડી દોટીનુ જે ઘર તે
તબુરી, સ્ત્રી૦ એક તારો ૨ નાનો તબુરો,કીનરી
તબુરો, પુ૦ (આ૦) તુમડાને લાકડાનો દાડો સાધેલો અને તેના ઉપર ત્રણ લોઢાના ને એક પિત્તળનો એવા ચાર તાર હોય એવુ જે વાજુ તે, એક તતુવાદ્ય ૨ જાડુ ને ફૂલેલુ એવુ જે તે, જાડુ ને બેડોળ.
તબોળ, પુ૦ (સ૦ તામ્બૂલ) નાગરવેલના ખાવાના પાન, ચાવેલા પાન સોપારીનો રગ. ૨ ગળાનો એક રોગ ૩ લાલ રગ
તબોળી, પુ૦ ખાવાના પાન સોપારી વેચનારો.
તબોળિયો, પુ૦ પાનના વેલા ઉપર થતો તતુમય જીવડો ૨ પાનસોપારી વેચનાર
તમ્મર, ન૦ (સ૦ તિમિર) રોગ, સખત માર, નબળાઈ કે કોઇ બનાવથી મગજ ઉપર અસર થઈ જે અધારા આવે છે તે, માથુ ફરવુ તે, ચક્કર, ફેર, ઘુમરી
તર, સ્ત્રી૦ પહોળી હોડી, તરાપો ૨ નાની ખાડી ૩ દહી દૂધ પર તરી આવી ઠરેલી જે મીઠી પોપડી તે, મલાઈ, સત્વ
તર, વિ૦ રસકસથી ભરેલુ, સત્વવાળુ ૨ મસ્ત, તૃપ્ત, ચકચુર ૩ પૈસાદાર, માતબર, તાલેવન "તે પૈસે તર છે." ૪. સરસ, તાજુ, ભરેલુ (મગજ) ૫ અ૦ ત્યારે, તેવખતે (કવિતામા)
તરક, પુ૦ તર્ક ૨. યવન, તુરક.
તરકચો પુ૦ (ફા૦) ટપકુ, બિંદુ ૨ ફુવારો ૩ ટપકીદાર ભાતવાળુ કપડુ
તરકટ, ન૦ ઠગવા ફસાવવાની બાજી,પ્રપચ રચના, કાવતરૂ, ખોટી બનાવટ, જાળ, લુચ્ચાઇ
તરકટી,વિ૦તરકટ કરનાર,કુભાડી,પ્રપચી [વિદૂષક
તરકટિયો,પુ૦ભવાઇમા મશ્કરાનો વેશ લેનાર,જુઠણુ,
તરકડી, સ્ત્રી૦ હલકી મુસલમાન સ્ત્રી,(તિરસ્કારમા)
તરકડો, ન૦ પુ૦ છેકજ હલકી જાતનો મુસલમાન ૨ ઉદ્દત,દાડ, નિર્લજ્જ ને બેશરમ મનુષ્ય
તરકવુ, ક્રિ૦ અ૦ તર્ક કરવો, અટકળ કરવી,
તરકસ, ન૦ તીરનો ભાથો [કયાસ કરવો
તરકારી, સ્ત્રી૦ શાકભાજી, ભાજી પાલો
તરકી, ન૦ કાળા રગનુ સારસ જેવુ એક પખી.
તરકીબ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) યુક્તિ, વ્યવસ્થા, ગોઠવણ
તરકોશી, ન૦ ત્રણ થાભલાનુ વહાણ
તરખટ-ડ સ્ત્રી૦ માવજત,ઠઠવેઠ,ચાકરી ૨. તજવીજ, સભાળ ૩. ભાજગડ, પચાત
તરખલુ, ન૦ તણખલુ, તૃણ.
તરગ, પુ૦ (સ૦) પાણીની છોળ, મોજો, લોઢ, ધોડો ૨ મનનો બુટ્ટો, ખ્યાલ, કલ્પના.
તરગિણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) નદી, સરિતા
તરગી, વિ૦ મોજી, લહેરી ૨ જેમ વિચાર આવે તેમ વર્તનાર, ખ્યાલી મનસ્વી, વાયેલ.
તરગાળો, પુ૦ એક જાત છે જે ગાવાનો અને નાચવાનો ધધો કરે છે, ભવાઇયો.
તરઘટ, પુ૦ ઉમરો.
તરઘાયો, પુ૦ પહોળા મોની દેગ. ૨ મોટુ પહોળુ ઢોલ ૩ જાડુ ભારે ને ઉચકતા ન ફાવે તેવુ બાળક ૪ મોટો બેડોળ જે આકાર તે
તરછ, સ્ત્રી૦ અહકાર, તોર, તોછડાઇનો મદ
તરછટ, અ૦તદ્દન,સર્વ,બધુ [વાથી થયેલી અસર.
તરછોડ, પુ૦તિરસ્કાર,છીટકાર. ૨ જોરથી વિઝા-
તરછોડવું, ક્રિ૦ સ૦ જોરથી છીટકારી દૂર કરવુ ૨. ધિક્કારવુ, તુચ્છકારવુ,અપમાન કરવુ
તરજ પુ૦ ત્રાસ, ભય. "જનમ તરજ મોટો, સર્વ સસાર ખોટો." ૨ જોર, આવેશ;તરછ.
તરજુમો, પુ૦ (આ૦) એક ભાષામાથી બીજી

ભાષામા કરેલો શબ્દાર્થ, ભાષાન્તર
તરડ, સ્ત્રી૦ તડ,ફાટ,ચીરો [ગર્વ,મરડાટ,કડકી
તરડાટ, પુ૦તરડડ થઈ ફાટવુ તે ૨ અભિમાન,
તરડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ તડ પડવી, ફાટી જવુ, ફાટવુ ૨ ગુસ્સામા આવી તાણીને બોલવુ ૩ વાકુ થઇ જવુ, ખેચાવુ કતરાવુ "આખ તરડે, દાત કરડે, માર્યો ખડકની મ્હે" ૨ વકાવુ
તરણ, વિ૦ ત્રણ ૩ [૨ તૃણ, તરણુ
તરણ, ન૦ (સ૦) તરવાનુ સાધન, હોડી
તરણતારણ, વિ૦ ઉદ્ધારનાર, તરવાનુ સાધનરૂપ ને વળી તારનાર [કશો,સહિત તર્ણિ ચૂર્ણ રે'
તરણિ, પુ૦ (સ૦) સૂરજ "જગતીપર જળધર
તરણુ, ન૦ તૃણ, તરખલુ ૨ તુચ્છ વસ્તુ ન માલુ જે કઈ તે તરણાને તોલે-લેખામા નહિ એવુ, નમાલુ, ગણતરી વિનાનુ તરણાનો મેરૂ-રકનો રાજા ૨ કાગનો વાઘ, રજનુ ગજ
તરત, અ૦ તેજ વખત, તાબડતોબ, તુરત
તરતપાસ સ્ત્રી૦ બારીક શોધ,તજવીજ, પૂછપરછ
તરતવ, ન૦ (સ૦ તારતમ્ય) સાર, મુખ્ય અર્થ
તરતીબ, વિ૦ (આ૦) રૂડી રીતે તૈયાર કરેલુ, સરસ 'ત્રણ અક્ષર તરતીબ, તેર ગુણ શોભા સારી'
તરતીબ, સ્ત્રી૦ વ્યવસ્થા, ગોઠવણ ૨ ચાતુરી આધાર, વિવેક 'નહીં ટકે તરતીબ 'અહકાર મન આણે" ૩ સભાળ, માવજત, સારવાર
તરતુ, વિ૦ સપાટી ઉપર રહેલુ, ઉચુ રહેલુ ૨ વધતુ, ચઢતુ, આબાદ ૩ સુભાગી, સારૂ
તરધારુ, વિ૦ ત્રણ સરખા ભાગવાળુ ૨ મોટે ડડકે ભાગેલુ કે દળેલુ
તરપત, સ્ત્રી૦ તૃપ્તિ, સતોષ ૨ વિ૦તૃપ્ત, ધરાયેલુ
તરપલુ, વિ૦ દુબળુ પાતળુ [પખી કમોદ
તરપખો, વિ૦ ત્રણ પાખડીવાળુ ઠુઠુ ૨ તર-
તરપિડી સ્ત્રી૦ ત્રણ પિડનુ શ્રાદ્ધ ને તેની ક્રિયા
તરપેટ, સ્ત્રી૦ જ્યા ત્રણ ગામની સીમ-રસ્તા એકઠા થતા હોય તે તરભેટો
તરફ, સ્ત્રી૦ (આ૦) બાજુ, પક્ષ.
તરફ, અ૦ બાજુએ, ભણી, મેર
તરફડવુ, ક્રિ૦ અ૦ તડફડવુ,દુ ખથી આણીમેર તેણીમેર ગોથા ખાવા, આકળવિકળ થવુ,લોથવુ ૨ કોઇ મુશ્કેલ કામ પાર પાડવા ફાફા મારવા
તરફડાટ, પુ૦ વેદના કે ચિતાથી ગોથા ખાવા તે, તરફડવુ તે
તરફડિયુ, ન૦ તરફડાટ થાય તેવુ દુ ખ, ગોથુ
તરફણ, સ્ત્રી૦ દાણા વાવવાનુ ઓજાર તે,દાતી
તરફદાર, વિ૦ (ફા૦) પક્ષ ખેચનાર, પક્ષપાતી
તરફદારી સ્ત્રી૦ પક્ષ,તરફેણ વગ, સહાય,પક્ષપાત
તરફાળ, સ્ત્રી૦ ત્રણ ફાળવાળી પીછોડી.
તરફી, વિ૦ તરફ ખેચનાર, બાજુનુ, તરફનુ
તરફેણ, સ્ત્રી૦ તરફ, બાજુ, પક્ષ ૨ તરફણ,દાતી
તરફોડવુ, ક્રિ૦ સ૦ છણકા કરવા,છાકોટા કરવા
તરફોડા, પુ૦ છાકોટો, છણકો, ધુત્કાર, ધુરકિયા
તરબડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખદખદવુ, જાડા પ્રવાહીનુ ઉકળવુ ૨ લઢવુ, કજીઓ કરવો
તરબિયત, સ્ત્રી૦કેળવણી,તાલીમ,શિક્ષણ ૨ વર્તન
તરબુચ, ન૦ (ફા૦) તડબુચ, કલિગડ
તરબોળ, વિ૦ તદ્દન ભિનુ, પાણીથી રચીપચી ગયેલુ ૨ લાથ, સાવ, તદન
તરભાણી, સ્ત્રી૦ નાનુ તરભાણુ
તરભાણુ, ન૦ દેવને નવરાવવાનુ, તર્પણ કરવાનુ તાબાનુ થાળી ઘાટનુ નાનુ વાસણ
તરભેટો, પુ૦ (ત્રિ+ભેટવુ) ત્રણ ગામના સીમાડા જ્યા મળે તે જગા, તરપેટ
તરમતરા, અ૦ રસ-પાણીથી ભરપૂર "જમીન તરમતરા થઈ છે" ૨ ફાટુ ફાટુ થઇ રહેલુ,તસતસ
તરલ, વિ૦ (સ૦) ચચળ, ચાલાક ૨ અસ્થિર
તરલતા, સ્ત્રી૦ ચચળતા અસ્થિરતા
તરવક, ન૦ વકતા
તરવર, ન૦ (સ૦) તરવર ૨ અ૦ એક સાથે ઘણાનુ તળેઉપર થવુ તે,ચ ચળાઇને ત્વરા બતાવવુ.
તરવરવુ, ક્રિ૦ અ૦ તળે ઉપર થવુ, તલપાપડ થવુ ૨ ઉપર તરી આવવુ, ઉભરાવુ, પુષ્કળ-ઘણુ હોવુ "માથામા જુઓ તરવરે છે"
તરવરાટ, પુ૦ અધીરાઈ, ચચળતા, ધમપછાડ, તરફડાટ ૨ સરફરાઝી, મદ
તરવાડી, પુ૦ ત્રણ વેદનો જાણનાર

તરવાડો, પુ૦ તાડ-ખજુરી છેદી તાડી કાઢનાર.
તરવાયો, પુ૦ ત્રણ પાયાની ઘોડી, માચી
તરવાર, સ્ત્રી૦ (સ૦ તરવારિ) સમશેર, અસિ, ખડ્ગ, કૃપાણ **તરવારની ધારપર રહેવુ**— ઘણીજ સભાળથી રહેવુ, સખત અમલ નીચે રહેવુ, ઘણા જોખમમા રહેવુ **લાકડાની તરવારે** મહિનો ખાવો-દમથી કામ ચલાવવુ
તરવારિયો, પુ૦ સહેજમા ઝટલઇ તરવાર વાપરે તે. ૨ વીર; યોદ્ધો, તરવારથી લઢનારો ૩ શૂરો છાતીવાળો લડવૈયો, સિપાઇ
તરવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગાય ભેસને કાચો ગરભ પડવો, અધુરે જવુ ૨ તણાઇને તૂટી જવુ ૩ રોગ વગેરેની ગરમીથી ગળી જવુ
તરવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ તૃ) પાણીની ઉપર રહેવુ 'નદીમા તરે છે" ૩ પાણી ભરાઇ આવેથી ચળકવુ 'આખ તરે એ તાવની નિશાની' ૪ ઉપર નીકળી આવવુ 'કાટો તરી આવ્યો' ૫ સારી સ્થિતિમા આવવુ, આબાદ થવુ "તે આજ કાલ તર્યો છે" ૬ મુક્ત થવુ, મોક્ષ પામવો
તરવુ, ક્રિ૦ સ૦ તરી જવુ,ઓળગવુ,પાર કરવુ
તરવેણી, સ્ત્રી૦ ત્રિવેણી [જરખ
તરસ, ન૦ એક જાતનુ ઘાતકી વિકાળ પશુ,
તરસ, સ્ત્રી૦ પાણી પીવાની ઇચ્છા, ધખ, સોસ, પ્યાસ ૨, ઇચ્છા,લાલસા,ભૂખ [વાનુ ઘરેણુ
તરસતિયુ, ન૦અઘરણીવાળી સ્ત્રીના માથે પહેર
તરસવુ, ક્રિ૦ અ૦ તલસવુ, આતુર રહેવુ ૨ વેર લેવાને ટાપી રહેવુ, ટમટમી રહેવુ, ઝખવુ
તરસાડ, સ્ત્રી૦ તાડના પાદડા, જાવલી
તરસાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ રાહ જોવરાવવી, ઝુરાવવુ
તરસાળુ,ન૦તળિયુ,અત,પરિણામ ૨ અદાજ
તરસાળો, પુ૦ અદાજ, તળિયાનો સુમાર-અત
તરાક, સ્ત્રી૦ સુતર કાતવાના રેટિયાની લોઢાની અણીદાર સળી, ત્રાક.
તરાગડો, પુ૦ જનોઈ. ૨ દોરડો, તાર
તરાજવુ, ન૦ ત્રાજવુ, તોળવાનો કાટો
તરાડ, સ્ત્રી૦ તરડ, ફાટ ૨ ગર્જના, બરાડ, રાડ
તરાડ, પુ૦ તક, તાકડો, લાગ, જોગ
તરાડવુ ક્રિ૦ સ૦ બરાડો પાડવો, બુમ પાડવી.
તરાણા,પુ૦ એક તરેહનુ ગાયન
તરાપ, સ્ત્રી૦ ઝપટ, તલપ ૨ કુદકો, છલગ
તરાપો પુ૦ બે હોડીને દોરડાથી સાથે બાધીને તરતી કરી હોય તે ૨ વાસ અથવા લાકડાને દોરડાથી સાથે સીકડી બનાવેલો પાણી પર તરાવવાનો જે ઘાટ તે ૩ ખટલો, મસાર **તરાપો ડુબવો**-મસાર ભાગવો, જેના આધારથી બધો વ્યવહાર ચાલતો હોય તે ટળી જવો [તેટલુ
તરામણુ, વિ૦તરવુ પડે તેટલુ ૨ તરી શકાય
તરાવવુ,ક્રિ૦સ૦તરે તેમ કરવુ ૨ તરના શિખવવુ
તરાહ, સ્ત્રી૦ તરેહ પ્રકાર, જાત
તરિયા, પુ૦ ચોખાની અદર ડાગરના આખા રહેલા દાણા તે, બટિયા ૨, બીજ, તરુ "તાપીને તેડે તગિયા વાવ્ય રત્નાદેવ" ૩ વિ૦ ક્રમબના તાર હોય તેવા ત્રણ પ્રકારના 'તગિયાતોરણુ બાવિયા'
તરિયો, પુ૦ ત્રીજે દહાડે આવતો તાવ
તરી, સ્ત્રી૦ જળમાર્ગ ૨ તગ, મનાઈ ૩ કાપ, ચીકણી કાળી માટી
તરીકે, અ૦ પ્રમાણે, પેઠે, માફક ૨ સામાન,રૂપે
તરીર, અ૦અનુક્રમે,ઉતરતા [બોજો,સસારભાર
તરીલુ, ન૦ વધારાનુ ધુસરુ, જાુસરુ ૨ કામનો
તરૂ, પુ૦ (સ૦) વૃક્ષ, ઝાડ રૂપ
તરૂ ન૦ ડાગર, તબાકુ, વેગણ, મરચી વગેરેના જે મૂળ છોડ તે, મરૂ, [આવેલુ
તરૂણ, વિ (સ૦) જુવાન, જુવાની આવેલુ, ઉમરે
તરૂણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) જુવાન સ્ત્રી, યૌવના ૨ સ્ત્રી
તરૂવર,ન૦(સ૦) મોટુ ઝાડ
તરેરાટ, પુ૦ બુમ, ધાટો ૨ ક્રોધ, ગુસ્સાનો આવેશ, તણતણી ૩ ચપળતા, તરવરાટ
તરેરી, સ્ત્રી૦ ગુસ્સાના જુસ્સાની ધુજારી, રોમાચ, એકદમ કપ થવો તે
તરેરૂં,વિ૦કોપાયમાન, આકરો, જલદ 'પ્રગટ ઘાટે ખુમારી બોલ્યો, તીખો ને તરેરો રે'—પ્રેમા૦
તરેહ, સ્ત્રી૦ (આ૦) ભાત, જાત ૨ રીત, પ્રકાર
તરેહવાર,વિ૦ વિવિધ પ્રકારનુ,ભાત ભાતનુ, વિચિત્ર,

તરોઇજવુ, ક્રિ૦ અ૦ તરવાનુ, તરવૈ જવુ, ઢોરને ગર્ભપાત થવો. ૨ સુકાઇ જવુ
તરોદત, સ્ત્રી૦ (આ૦) કળા, હીકમત
તરોપણુ, ન૦ સુતારનુ ઓજાર, ટોપણુ
તરોપો, પુ૦ નાળિયેર
તરોવડ, સ્ત્રી૦ ત્રેવડ, ખુલાસો
તરોવડ, વિ૦ સરખે સરખા, સમોવડ
તર્ક, પુ૦ (સ૦) અનુમાન કરવુ તે, ખ્યાલ, નવુ રૂપ ઉપજાવી શકવુ તે, ધારણા ૨ જે કઇ મનમા નવુ કલ્પેલુ–ઘડેલુ તે,કલ્પના ૩ લક્ષણ–ચિહ્ન ઉપરથી ભવિષ્યનો વિચાર સુઝવો તે ૪ બુદ્ધિની પહોચ, અટકળ ૫ ઉટાગ,અનુમાન, અડસટ્ટો ૬ કેટલીક અનુભવ સિદ્ધ વાતો ઉપરથી બીજી નવી વાતોનક્કી કરવાની જે વિદ્યા તે કાર્ય ઉપરથી કારણને કારણ ઉપરથી કાર્ય નક્કી કરવાનુ શાસ્ત્ર, તર્કશાસ્ત્ર
તર્કટ, ન૦ પ્રપચ, તરકટ, કાવતરુ
તર્કબાજ, વિ૦ અટકળ–કલ્પના કરવામા હોશિયાર ઝીણી નજરવાળુ
તર્કશકિત, સ્ત્રી૦ (સ૦) તર્ક કરવાની શક્તિ
તર્કશાસ્ત્ર,ન૦(સ૦) ન્યાયશાસ્ત્ર,અન્વીક્ષિકા વિદ્યા
તર્જન, ન૦ (સ૦) તરછોડી નાખવુ તે,તિરસ્કાર, તરછોડી દૂર કરવુ તે ૨ બીજાને તુચ્છ ગણાવી પોતાની સરસાઈ જણાવવી તે
તર્જના, સ્ત્રી૦ તિરસ્કાર, તરછોડ, અવગણના
તર્જવુ, ક્રિ૦સ૦ તરછોડી નાખવુ, તુચ્છ ગણવુ
તર્જની,સ્ત્રી૦ (સ૦)અગુઠાની પાસેની આગળી
તર્ત, અ૦ (હિ૦) તેજ વખત, તરત,જલદીથી
તર્પણ, ન૦ (સ૦) પિતૃઓને તૃપ્તિ જળ આપવુ તે, પાણીની અજલિઓ આપવી તે ૨ તૃપ્તિ
તર્પવું, ક્રિ૦ સ૦ તૃપ્ત કરવુ, સંતોખવુ
તર્પિત, વિ૦ (સ૦) સતોષ પામેલું, પ્રસન્ન થયેલુ
તલ, પુ૦(સ૦ તિલ) એક જાતનુ બી અને તેનો છોડ એનુ તેલ નીકળે છે ૨. શરીરની ચામડી ઉપર તલના આકારનુ જન્મથી જે ચિહ્ન હોય છે તે ૩ તલ જેટલુ માપ **તલમાત્ર**—તલ જેટલું **તલપૂર**–તલના તોલ જેટલુ
તલ, ન૦ (સ૦) તળિયુ ૨ સપાટી 'ભૂતલ'
તલક, અ૦ સુધી, લગી ૨ તરલ, જોતજોતામા ખસતુ ૩ પુ૦ તડકો, અજવાળુ
તલકછાંયડો, પુ૦ છોકરાની એક રમત
તલખ, સ્ત્રી૦ ઝખના, તલપ, ઈતિજારી ૨ આકુળ વ્યાકુળતા ૩ પ્યાસ, સોસ ૨ વિ૦ તિવ્ર
તલખવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝખવુ, ઇચ્છવુ, તલસવુ
તલખા, ન૦ આતુરતા, ઝખના "છત્રપતિ, છછોરા ન થઇએ, પર પત્ની શુ તલખા ?"–પ્રેમા
તલપ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઝડપ, ઉછાળો, કુદકારો, ઠેકડો ૨ ઉત્કટ ઇચ્છા, તલબ " બીડી પીવાની તલપ આવી છે ' [સવુ ૨ એકદમ કુદકો મારવો
તલપવું, ક્રિ૦ અ૦ આતુરતાથી ટમટમવુ, તલ-
તલપાપડ, વિ૦ આકળુ, અધીરુ, આતુર
તલબ, સ્ત્રી૦ (આ૦) ઉત્કટ ઇચ્છા, તાલાવેલી, આતુરભાવ. [પદાર્થ.
તલવટ, પુ૦ તલ ખાડી ગોળ નાખી બનાવેલો
તલહવલહ, અ૦ તલપાપડ અત્યાતુર આકળુ "પાણીને માટે મારો જીવ તલહવલહ થઇ રહ્યોછે"
તલવાર, સ્ત્રી૦ તરવાર, જુઓ
તલસરાં, ન૦ તલ ખખેરી લીધેલા તલના છોડવા ૨ જેમા તલ થાય છે તે શિંગ
તલસવુ, ક્રિ૦ સ૦ અતિ આતુર રહેવુ,તરફડવુ, ખાલી વલખા મારવાં
તલાટી, પુ૦મહેસુલ વસુલ કરનાર સરકારી મહેતો, કુલકરણી ૨ તળેટી [કરેલી સુખડી
તલસાંકળી, સ્ત્રી૦ તલમા ઘી ગોળ નાખી
તલાક, સ્ત્રી૦ (આ૦) પરણેલા સ્ત્રી પુરૂષે અદર અદરની સમજુતીથી એકમેકનો સબધ હમેશને માટે છોડી દેવો તે, છેડો ફાડી આપવો તે, છેડા છુટકો, ફારગતી
તલાતલ, ન૦ (સ૦) સાત પાતાળમાનુ ચોથુ.
તલાબત, સ્ત્રી૦ બરોબરી, સ્પર્ધા,દામી,હરિફાઇ
તલી, સ્ત્રી૦ બરોળની ગાઠ ૨ ઝીણા તલ ૩ શેલડીમા થતો રોગ
તલાવ, ન૦ તળાવ, નાનુ સરોવર
તલાશ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) તપાસ, તજવીજ, શોધ

તલ્લાક, સ્ત્રી૦ એ શબ્દ ગાળમા વપરાય છે "જણુતીપર તલ્લાક"
તલ્લીન, વિ૦ (સ૦) કોઈ કામ-વિચારમા ગુ થાઇ ગયુ હોય તેવુ, ગર્ક થયેલુ, એકતાર
તવ, વિ૦ [સ૦] તારૂ ૨ અત્યારે (કવિતામા)
તવગર, વિ૦ [ફા૦] પૈસાદાર,ધનવાન, શ્રીમત, તાલેવન [એકાદ કવિતા
તવન, ન૦ (સ૦ **સ્તવન**) સજાય, જૈનમતની
તવાઈ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ધાડ, ભીડ ૨ કમબખ્તી, આફત, સકટ, પીડા
તવારિખ, સ્ત્રી૦ (આ૦) ઇતિહાસ, રાજાઓની કારકીર્દિની હકીકત, વૃતાત, આખ્યાન
તવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ધાતુનુ અગ્નિમા શુદ્ધ થવુ ૨ રોગથી નબળા થવુ, સુકાવુ, પાતળુ પડવુ ૩ રિમાવુ, પિલાવુ **તવાઇજવુ**—ગળવુ ૨
તવી, સ્ત્રી૦ નાનો તવો, લોઢી [નબળા થવુ
તવેથો,પુ૦ રસોઈમા ઉપયોગી લાબા સળિયાવાળુ એકપાસ ચપટા પાનાવાળુ ઓજાર
તવો, પુ૦ લોઢાના જે ચકરડા ઉપર રોટલી રોટલા સેકવામા આવે છે તે, મોટી લોઢી. ૨ ચલમમા મૂકવાની ગોળ ચપટી ઠિકરી
તસ, સ્ત્રી૦ લીટી,રેખ,બારીક ફાટ ૨ **સ૦** તેનુ
તસકો,પુ૦(સ૦ત્રસ) તુચ્છકાર, ઝાસો, ઠોક,ઠપકો
તસતસતુ, વિ૦ અગને બધબેસતુ, ભચરડાતુ, તગ,તણાઇને ફાટુફાટુ થતુ 'તસતસતી કાચળી'
તસતસવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભચરડાવુ, તગ પડવુ ૨ ફાટફાટ થવુ (ગુમડાએ)
તસબી, સ્ત્રી૦ માળા (જપવાની) બેરખો
તસમો, પુ૦ ચામડાનો પટો તગ
તસર, સ્ત્રી૦ છાટ, રેખ, ઝીણી ધાર, રૂધિરની રેખ તે "આખમા લોહીની તસર આવી"
તસલમાત, વિ૦ (ફા૦) વચગાળેનુ ઉપલકિયુ ૨ તાબાનુ ૩ **સ્ત્રી૦**કાબુ કબજો ૪ ભોગવટો
તસવીર, સ્ત્રી૦ (આ૦) ચિત્ર પ્રતિમા, છબિ
તસિયો, પુ૦ ફાટ, ચીરો ૨ લીટો, રેખા,આંકો ૩. (આખમા) છાટો, ધ્રાગો
તસુ, અ૦ તેવુ (કવિતામા)
તસુ ,પુ૦ગજનો ચોવિસમો ભાગ,બે આગળનુમાપ
તસ્કર, પુ૦ ચોર, ચોટ્ટો, ઠુગો. [રણુ કરવુ
તસ્કરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોરવુ, પરહરવુ, અપહ-
તસ્ત, પુ૦(ફા૦)એક જાતનુ ગરમા જેવુ વાસણુ
તસ્દી, સ્ત્રી૦ (આ૦) મહેનત, શ્રમ
તસ્તાનુ, ન૦ ધાતુનુ મૂત્ર ઝીલવાનુ વાસણુ
તસ્માત્, અ૦ (સ૦) તેટલા માટે,તે કારણથી
તહ,પુ૦(ફા૦) સલાહનો કોલ કરાર, સાવધીક મધિ
તહકીખ, વિ૦ ચોક્કસ નક્કી
તહકુબ, અ૦ (આ૦) થોડીવાર બધ હોય તેવુ, મોકુફ, મુલતવી રાખવુ તે [સલાહ
તહનામુ, ન૦ સધિપત્ર, વિગ્રહની શાતિનો કરાર,
તહસીલ,સ્ત્રી૦(આ૦)જમાબધી,મહેસુલ,સલામી
તહસીલદાર, પુ૦ જમાબધી ઉઘરાવનાર; મા-મલતદાર, રેવન્યુ અધિકાર
તહસીલનામુ, ન૦ જમાબધીનો ચોપડો
તહાં, અ૦ ત્યા, તે સ્થળે **તહિ**-ત્યા
તહેનાત, સ્ત્રી૦ (આ૦) સેવાચાકરીમા હાજર રહેવુ તે, હજુર ૨ સેવાચાકરી, તાબેદારી [દિવસ
તહેવાર,પુ૦(ફા૦) ટાણુ ખુશાલીનો દિવસ, પાક
તહોમત, ન૦ દોષ, આરોપ, બટ્ટો, આળ ૨ ગુનો,તોહમત,અપરાધ **તહોમતદાર**—અપરાધી, ગુનેગાર આરોપ [અભિપ્રાય જણાવવો તે
તહોમતનામુ,ન૦આરોપ સાબીત થયો છે એવો
તળ, ન૦ તળિયુ, મૂળ,અસલસ્થિતિ "તારૂ તળ તપાસીને બોલજે"૨. પાયો ૩ ઠામ,અસલ જગા
તળગટ,પુ૦જે લાકડાપર ચોકઠુ મૂકે છે તે,ઉમરો
તળધર, પુ૦ સાથી,ખેડુત ૨ વસવાયુ,વસાવેલો ૩ દેવાદાર, દબાયેલુ, ઓશિયાળુ
તળપ, સ્ત્રી૦ તલપ, જુઓ
તળપદ, ન૦ ગામતળની જમીન, ગામતળુ ૨ અસલ જગા, વસ્તીવાળો જમીનનો ભાગ.
તળપદુ, વિ૦ સ્થાનિક, મળ વતનનુ 'તળપદી ભાષા' ૨ ગામડી,દેશી
તળવટ, પુ૦ તળગટ
તળવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ થાકથી કે તાપથી પગના તળિયાનુ શેકાઇ જવુ ,રૂક્ષ થઇ જવુ ,લખલખ થવુ
તળવુ, ક્રિ૦ સ૦ કકડાવેલા તેલ ઘીમા પકવવુ ૨ નર તાડ

તળવુ, **ન૦** તળિયુ
તળાઇ, **સ્ત્રી૦** વધારે રૂથી ભરેલુ બિછાનુ, ગદેલુ
તળાટી, **પુ૦** તલાટી ૨ તળેટી
તળાતાદળા, **પુ૦** શેકેલા ચોખા મમરા ૨. **અ૦** છુટેછુટુ, લગારે વળગણુ ન રહે તેમ
તળાવ, **ન૦** (સ૦ તડાગ) તલાવ, નાનુ સરોવર
તળાવટ, **ન૦** ઢોંગ ખોટી યુક્તિ, તજવીજ
તળાવિયા, **પુ૦** એક જાતના કોળી (કાનમ)
તળાવડી, **ન૦** નાનુ તળાવ
તળાવા, **પુ૦** જેની અંદર પૈડા રહે છે તે બે આડીને જડેલા લાકડાના બે ખીલા તે તણાવો, 'કોના તળાવા ને કોની પિંજણિયો, બળદ આણ્યા બે માગીજી —**પ્રેમા૦** [ચપી કરવી
તળાસવુ, **ક્રિ૦ સ૦** ધીમે ધીમે ચાપવુ-દાબવુ,
તળિયાઝાટક, **અ૦** તળે સુધી ખતમ કર્યું હોય તેમ, કઈપણ રહેવા ન પામ્યુ હોય તેમ, ખાલીખમ, ૨ સાવ ખતમ
તળિયારૂ, **ન૦** તળુ, તળિયુ **તળિયારૂ** ટાઢુ હોવુ-નિરાત હોવી સતોષ થવો તૃપ્તિ થવી
તળિયુ, **ન૦** કોઇ ચીજનો છેડ નીચેનો ભાગ, બુધુ, પાયો, પરથાર, મંડાણનો ભાગ ૩ ઉંડાણનો ભાગ ૪ પગનો છેક નીચેનો ભાગ
તળી, **સ્ત્રી૦** જોડાની અંદરનો બેસતો ચામડાનો છુટો કડકો જે ઉપર પગ રહેછે તે, સુખતળી
તળુ, **ન૦** તળિયુ, જોડાનુ નીચલુ પડ ૩ પાયો, બેસણી
તળે, **અ૦** નીચે તળિયે **તળે** ઉપર થવુ-બહુજ આતુર થવુ, તાલાવેલી થવી, અધીરા થવુ
તળેટી, **સ્ત્રી૦** ડુંગરનો નીચલો ભાગ, તળાટી
તાડવ, **પુ૦** પુરૂષનુ ઉદ્ધત નૃત્ય, શિવનો નાચ
તાત, **સ્ત્રી૦** ૨ પીંજવાની પિંજણીને બાંધવાની ચામડાની દોરી ૨ સારંગીનો તાર ૩ રેંટિયાની દોર
તાંતણો, **પુ૦** સુતરનો તાર, તંતુ, દોરો **જીવ** તાતણે ટંગાવો-જીવ ઉંચો રહેવો, ઉચાટ થવો, અધિરા થવુ [જાળથી ગુંચવવુ
તાતરવુ, **ક્રિ૦ સ૦** તંતવુ વશ કરવુ ૨ તંતુ
તાતરડી (તાતેડી), **વિ૦** કૃશ, નાજુક બાંધાનુ, હાથપગ દોરડી ને પેટ ગાગરડી એવુ

તાંત્રિક, **પુ૦** મંત્રતંત્રાદિક જાણનાર.
તાતો, **પુ૦** તાતણો, તાર, તંત ૨ બે સેરી વણેલી દોરીને ઉમેળી ત્રીજી સેર મેળવવી ૩ પંક્તિ,
તાદળજો, **પુ૦** એક જાતની ભાજી [લ્હાર, હાર
તાદળા, **પુ૦** (સ૦ તંડુલ) કાંગ બાવટા કોદરા વગેરેમાથી નીકળેલા ચોખા તે ૨ ભરડેલા મરીના
તાદુલ, **પુ૦** તંડુલ, તાદળા, ચોખા [કકડા
તાબડ, **ન૦** દેવપૂજન કરવાનુ વાસણ, તરભાણુ
તાબડી, **સ્ત્રી૦** તાબાનુ પડાળા પેટાનુ વાસણ, વટલોઈ [દેધડો
તાબડો, **પુ૦** પાણી ભરવાનુ મોટુ વાસણ, હાડો,
તાબાકુડી, **સ્ત્રી૦** કડાવાળુ તાબાપિતળનુ પહોળા માનુ વાસણ [૩ તાબાનો સિક્કો પૈસો
તામિયો, **પુ૦** તાબાનો વાડકો કાસિયો ૨ લોટો
તાબુ, **ન૦** (સ૦ તામ્ર) આછા રાતા રંગની એક ધાતુ **તાબાનો** રૂપિયો-ખોટા રૂપિયા જેવુ, બાહલુ, ઝાઝુ ટકે નહિ તેવુ
તાબૂલ, **ન૦** (સ૦) નાગરવેલના પાન, કાથો ચુનો સોપારીવાળી પાનપટ્ટી [વાડકો
તાસણુ, **ન૦** નાનો તામિયો, છાછરો કાંસાનો
તાસિયો, **પુ૦** કાંસાનો મોટો વાડકો
તાહા, **અ૦** ત્યા (કવિતામા)
તા, **અ૦** (સ૦) વિશેષણનુ નામ બનાવવાનો સંસ્કૃત પ્રત્યય, પણુ સૂચક પ્રત્યય 'યોગ્યતા'
તા, **પુ૦** (હિં૦) એક કાગળ, તાવ ૨ તાપ, ગરમી
તાઇ, **પુ૦** પિંજારો, રૂ પીંજનાર ૨ વણકર, તાઇપિંજારા-હલકા લડવાડિયા લોક
તાઉ, **વિ૦** ગરમ-આકરા મિજાજનુ
તાઉસ, **ન૦** (અ૦) એક છેડે મોરનો આકાર હોય તેવુ એક વાજુ ૨ મોર [૩ નેમ, ચોટ
તાક, **સ્ત્રી૦** (સ૦ તર્ક) છાશ ૨ રેંટિયાની સોય
તાકવુ, **ક્રિ૦ સ૦** એકી નજરે જોયા કરવુ ૨ નિશાન બાંધવુ, સરત જોડવી ૩ અમુક લાભને અર્થે તે તરફ પૂર્ણ લક્ષ રાખ્યા કરવુ ૪ ઇચ્છવુ, ધારવુ ચિંતવુ
તાકડી, **સ્ત્રી૦** તરાક, પરદિટો [દોરો
તાકડો, **પુ૦** નક, નવિ ટાકણુ, ટાણુ, ૨ તાતણો,

તાકત, સ્ત્રી૦ (આ૦)શક્તિ, જોર ૨ મગદુર, સામર્થ્ય, ૩ હિમ્મત

તાકીદ, સ્ત્રી, (ફા૦) ઉતાવળ, જલદી, ત્વરા ૨ તરત કરવાનુ કહેણુ,આજ્ઞા ફરમાન ૩ ધમકી, મનાઈ હુકમ

તાકુ, ન૦ ભિંતમા મોટો ગોખલો, હટારિયુ

તાકોડુ, વિ૦ તાકવામા નિષ્ફળ ન થયો હોય તે, તાકયુ નિશાન પાડનાર

તાકો, પુ૦ ફાડયા વિનાનુ લાબુ એક સરખુ લુગડુ

તાગ, પુ૦ પાર, છેડો અત ૨ નીવેરો નિકાલ ૩ જાન વિદાય કરતા ભાગોળે જે દક્ષિણા બ્રાહ્મણોને આપે છે તે ૪ છૂટકારો **તાગ કાઢવો** –આશરો કાઢવો

તાગુ, ન૦ દેણદાર નાણા ન આપતો હોય તો તેને બારણે બેસી લાઘણ કરવી તે, પોતાના જીવપર જોરાવરી કરવી તે ૨ તોફાન, ઢોગ, રીતુર

તાગડો, પુ૦ તાર તાતણો, દોરો ૨ લાગ

તાગડધિન્ના, સ્ત્રી૦ (तृक्द् धिन्ना) મોજ મઝા, ગાનતાનમા મશગુલ રહેવુ તે, રગરાગ, મઝા, લહેર ખાનપાનની નચિંતાઇ [દેવુ,છોડી દેવુ

તાગવુ. ક્રિ૦ અ૦ છુટા થવુ, પરવારવુ, ૨ મૂકી

તાગિયો, પુ૦ રેશમને તણનાર–સુધારનાર

તાગી, પુ૦ ત્યાગી સન્યાસી

તાછ, સ્ત્રી૦ (સ૦ तक्ष) ટાકણાથી પડતી પત્થરની રેખો, કરચો, છોલ, ૨ છોલતા પડતા (દાગીનાને) હાસા તે ૩ છોલનો ઓપ

તાછવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટાકણાથી છોલવુ ખોદવુ ૨ છોલી ઝળકી આણવી, હાસા–પાસા પાડવા

તાજ, પુ૦ (ફા૦) રાજાના માથાનો મુગટ, રાજમુગટ–ચિહ્ન ૨ રાજ્ય ૩ ગજીફામા જે પાનામા તાજ હોય તે રગ ૪ ત્યાગ

તાજખાનુ, ન૦ જાજરૂ, સડાસ, કાટીઉ

તાજગી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) તદુરસ્તી, આરોગ્યતા, ૨ તાજાપણુ, નવી સ્ફુર્તિ, લીલાશ

તાજણ, સ્ત્રી૦ ઘોડી

તાજણો, પુ૦ સાટકો, કોરડો, ચાબુક

તાજમ, સ્ત્રી૦ (આ૦ તાજીમ) સલામ

તાજવુ, ન૦ ત્રાજવુ ૨ છુદણુ

તાજાકલમ. સ્ત્રી૦ (ફા૦) એક લખાણુ બધ કર્યા પછી વધારામા જે બીજુ લખવુ તે, ઉમેરો

તાજિયો, પુ૦ ઘુમટદાર કબરનો આકાર, તાબુત

તાજીમ, સ્ત્રી૦ (આ૦) માન, વિવેક અદબ

તાજુ, વિ૦ (ફા૦ તાઝા) નવુ, તરતનુ ૨ લીલુ, વાસી ન હોય તેવુ ૩ પૈસાથી ભરેલુ, તર

તાજુબ, ન૦ (આ૦) અચરતી, અચરજ,નવાઈ

તાજુબ, વિ૦ અદ્‌ભુત, છક્ક થઇ ગયેલુ, દગ

તાજુબી, સ્ત્રી૦ નવાઈ, વિસ્મયતા

તાજેતર,વિ૦તરતનુ તાજે તાજુ, બિલકુલ વખત

તાજેસ, ન૦ પ્રાયશ્ચિત [ન થયો હોય તેવુ

તાટ ન૦ ટાટ, શણનું કપડુ, જેના કોથળા–ગુણો બને છે તે ૨ નાના કાનાવાળી મોટી થાળી, ખુમચો [અક્કડ, કડક, ૩ કઠણ, સખત

તાટ, વિ૦ (અ૦) તગ, બેસતુ, સકડાતુ ૨.

તાટપત્રી સ્ત્રી૦ તાડનુ પાદડુ ૨ એક જાતનુ વરસાદમા પલળે નહિ તેવુ લુગડુ

તાટુ ન૦ ટાટુ, કામડાનો પડદો, ૨ ઝાપો. ૩ નાનુ ઝુપડુ, પર્ણકુટી

તાડ, ન૦ (સ૦ તાલ) એક જાતનુ સીધુ ને ઘણુજ ઉંચુ ઝાડ **તાડનો** ત્રીજો ભાગ–ઘણો ઉંચો –ટ ડલ માણસ **તાડગોળા**–તાડના ફળ, ગલેલી

તાડછુ, ન૦ તાડપત્ર, તાડનુ પાદડુ ૨ પાતળી ચીપનુ લાકડુ [ઠોક, માર

તાડન, ન૦ (સ૦) સોટી વગેરેથી મારવુ તે,

તાડપત્ર, ન૦ તાડછુ, તાડનુ પાદડુ

તાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ તાડ) ઠોકવુ, મારવુ ૨ તાણીને બોલવુ તાડુકવુ [ફડસિયુ

તાડિયુ, ન૦ રેટિયાનો આરો ૨ ચીપ ફાડિયુ,

તાડી, સ્ત્રી૦ તાડ, નાળિયેરી ખજુરી છેદવાથી નીકળતુ પાણી–રસ

તાડુકવુ, ક્રિ૦ સ૦ તાણીને બોલવુ, ગર્જવુ, બરાડવુ ૨ ગુસ્સે થઇ ખીજવુ, ગાજી બરાડીને ઠપકો દેવો [ધાંટે ઠપકો દેવો તે

તાડુકો, પુ૦ ગર્જના, મોટો ઘાટો, હાકોટો, મોટે

તાડો, પુ૦ ફાટ, ચામડી તણાઇ થતી પીડા તે.

૨ ધમકી, જોરો ૩ આગ્રહ, હઠ
તાઢી, સ્ત્રી૦ રાખોડી, ભસ્મ, શેલી રાખ
તાણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ તન્-ખેચવુ) શરીરની ર-ગોનુ ખેચાવુ તે ૨ ફેફરુ, વાઇ ૩ તગી, અછત ૪ પાણીનુ ઘણાજ જોરથી વહેવુ તે એચ ૫ આગ્રહ, એચ, ખેચપકડ, હઠ, દબાણ
તાણવુ, ક્રિ૦ સ૦ આકર્ષણ કરવુ, જોરથી ખેચવુ ૨ પક્ષ કરવા, તરફેણ કરવી ૩ હોય તેટલુ જોર વાપરવુ ૪ પરાણે લાગુ કરવુ, મારી મચ-ડીને બેસાડવુ, અર્થનો અનર્થ કરવો ૫ ઘસ-રડવુ, જોરથી ખેચવુ, ઉઠાવી જવુ ૬ લાબુ કરવુ, લબાવવુ ૭ કાઢવુ, ભરવુ (પાણી) ૮ દોરવુ, આકવુ (લીટી) ૯ નભાવવુ, ચલા વવુ 'એક વર્ષ તાણો તો ઠીક'
તાણમતાણા, સ્ત્રી૦ ખેચાખેચ, લુટાલુટ
તાણાતાણ, સ્ત્રી૦ ખેચાખેચ
તાણિયો, પુ૦ ખેચીને ધાતુના તાર વધારનારો
તાણ, વિ૦ ત્રાણ ૯૩
તાણો, પુ૦ વણવાના સાળ પરના જે લાબા તાર તે આડા દોરા તે વાણો ૨ તાનો
તાત, પુ૦ (સ૦) બાપ, પિતા, જનક
તાતા, અ૦ બે હથેલી એક ઉપર એક પડવાથી થતો જે અવાજ તે [ઉદ્ગાર 'તાતાથૈ"
તાતા, પુ૦ રોટલો, ભાખરી ૨ નાચવાના તાનનો
તાતુ, વિ૦ ગરમ, ઉનુ તપેલુ ૨ આકળા સ્વ ભાવનુ, ગરમ મિજાજનુ ૩ તરતનુ, તાજુ ૪ જલદ, ઉગ્ર 'તાતુ તેલ' ૫ ઓપેલુ હોય તેવુ, પ્રકાશિત તાતે વાએ-એકદમ એક સપાટે તર તજ, યોગ્ય પ્રસગે [ને ભરેલુ, એવુ
તાતુમાતુ, વિ૦ શરીરે આરોગ્ય-પુષ્ટ, તાજુ
તાત્કાળ, અ૦ તત્કાળ, તેજ વખતે
તાત્પર્ય ન૦ (સ૦) ભાવાર્થ, આશય, મત-લબ હેતુ, ધારણા, ૨ સાર, ટુકામા બતાવેલી જે નસિયત તે, નીતિસાર [દેખાવનુ
તાદશ, વિ૦ (સ૦) તે સરખુ, તેના જેવા
તાન, સ્ત્રી૦ ગાવામા જે પલટા લેવા તે ગાવાની એક તરેહ, ૨ ધુન, લેહ, કોઇ કામ કરવામા દિલ લાગી રહેવુ તે રઢ, ખૂબ આસક્તિ, ૪. મસ્તી તોફાન ૫ તોર ગર્વ
તાનો, પુ૦ ક્રોધ તામસ ૨ ટાણો, મહેણુ
તાપ, પુ૦ (સૂર્યની) ગરમી, તડકો, ૨ અગ્નિની ગરમી, આચ ૩ શરીર ગરમ થઈ આવે તેવો રોગ, જ્વર, તાવ ૪ ઉકળાટ, ઘામ, ઉકળાટ ૬ પ્રતાપ, દોર હાક, ડર કરપ
તાપડિયા, ન૦ તાપને લીધે થતા ગુમડા
તાપડુ, ન૦ શણનુ જાડુ કપડુ
તાપણી, સ્ત્રી૦ ઘાસ, સરોડા ડગાળી બાળી જે બળતુ કરવામા આવે છે તે, તાપવા માટે જે દેવતા બળતુ કર્યુ હોય તે ૨ દેવતાવાળી સગડી
તાપણુ, ન૦ તાપણી
તાપત્રય, પુ૦ (સ૦) ત્રણ દુખ-સતાપ તે, આધિ, વ્યાધિ ને ઉપાધિ, અને આધિભૌતિક, આધિદૈવિક ને આધ્યાત્મિક
તાપવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ તપ્) અગ ગેકવુ, તાઢ ઉરાડવી, ગરમ થવુ, ૨ તપ કરવુ ૩ સતાપવુ, પીડવુ
તાપસ, પુ૦ (સ૦) તપસ્વી, યોગી
તાપોટો પુ૦ તાપથી થયેલો ફોલ્લો તે ૨ ઘામ, કઠારો
તાપોડિયા, ન૦ ઉનાળામા ગરમીથી થયેલા ગુમડા
તાબડતોબ, અ૦ તરતજ જલદી, સત્વર
તાબુત, ન૦ (આ૦) પેગમ્બર મહમદની છોક-રીના છોકરા હસનને હુસેન લડાઈમા કપાઈ ગયા હતા તેની યાદગીરી માટે મોહોરમ મહિ-નામા જે તરેહ તરેહના કમર જેવા ઘાટ બ-નાવે છે તે તાજીયો ૨ શમરૂપ-ન હાલે ન બોલે તેવુ-પુતળા જેવુ માણસ ચૈતન્ય રહિત
તાબે, અ૦ (આ૦) કબજામા, વશ, સત્તા તળે
તાબેદાર, વિ૦ તાબે હોય તેવુ, હુકમમા રહેનાર, ઉતરતા દરજ્જાનુ ૨ પરાધીન ૩ દબેલ
તાબેદારી, સ્ત્રી૦ તાબેદારની જે હાલત તે, કોઈની સત્તા તળે કામ કરવુ તે, આધીનતા, પર-તત્રતા ૨ નોકરી, સેવકધર્મ
તાબો, પુ૦ (આ૦ તબઅ) કબજો હવાલો, [ઇલાકો અધિકાર.
તામડી, સ્ત્રી૦ તાબડી

તામડો, પુ૦ દેધડો, તાબડો, હાડો
તામસ પુ૦ (સ૦) ઝનુન, ગુસ્સો, ગરમ મિજાજ
તામસી વિ૦ ક્રોધી ૨ ગરમ મિજાજી, ઝનુની
તામ્ર, ન૦ (સ૦) તાંબુ
તામ્રપટ, પુ૦ (સ૦) તાંબાનુ પત્રુ ૨ તાંબાના પત્રા ઉપર લેખ કોતર્યો હોય તે
તાયફો, પુ૦ (આ૦ તવાયફ) ગાનાર બજાવનારનુ મંડળ, રામજણી અને તેના સાજન્દા ૨ ટોળુ, સમૂહ ૩ ટોળામા રહેતી પ્રજાઓનો સમૂહ
તાર, પુ૦ [ફા૦] ધાતુનો ઘડીને ખેંચીને લાંબો ને પાતળો કરેલો આકાર, વાળો ૨ રૂને કાંતીને કરેલો પાતળો અને લાંબો આકાર,તાતણો, દોરો ૩ કસબ, રેશમ વગેરેનો તાતણો ૪ ગોળ ખાંડની ચાસણીમાથી નીકળતો ચીકણો પાતળો દોરા જેવો જે ભાગ તે ૫ કોઈ પણ ચીકણી વસ્તુનો લાંબો ને ઝીણો ભાગ તે "કરોળિયાના તાર" ૬ કેફની ઘેન,તાન, ખુમારી,લેહ. ૭ વિજળીના યોગે જે મિશ્ર ધાતુની મારફતે એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે સદેશો મોકલાય છે તે ૮ [અ૦ ટાર] પ્રવાહી ડામર રાળ જેવો એક પદાર્થ ૯ એક કાગળ, તાવ,તા ૧૦ કિનારો, કાંઠો ૧૧ છેડો, ઉદ્ધાર, અંત
તારક, વિ૦ [સ૦] રક્ષણ કરનાર, તારનાર, બચાવનાર ૨ પાપથી છોડાવનાર,મુક્તિ આપનાર
તારક, પુ૦ તારો, ચાંદરણી [કરનાર
તારકસ, પુ૦ તાર ખેંચનાર ૨ કસબ તૈયાર
તારક્ષ, પુ૦ગરૂડ [નુકસાની બદલ આપેલી રકમ
તારણ, ન૦ [સ૦] રક્ષણ,છુટકારો ૨ બહાનુ,
તારતમ્ય, ન૦ [સ૦] ઓછુ વધતુ,ફેર,તફાવત ૨ ભાવાર્થ, મુદ્દો, સારાંશ
તારનાર, પુ૦ બચાવનાર,રક્ષણ કરનાર
તારવવુ, ક્રિ૦સ૦ જમે ઉધારનો આકડો ખાતાવાર નક્કી કરવો ૨ દબાઇ ગયલી વસ્તુને ઉંચી આણવી "જમીનને તારવવી" ૩ ઉપર ઉપરથી લઇ લેવુ ૪ પાણીમા છુટુ કરી ઓળવુ ૫ નફો તોટો કાઢવો
તારવુ, ક્રિ૦ સ૦ભવબંધનથી મુક્ત કરવુ,ઉદ્ધાર કરવુ, બચાવવુ,પાપથી છુટુ કરવુ ૨ સંકટમાથી કાઢવુ, નરમ સ્થિતિમાથી ઉંચે આણવુ
તારા, પુ૦ તારો, ગ્રહમંડળ. ૨ ટીપકીઓ,ગોળ ચકતી ૩ આંખની કીકી
તારામૈત્રક,ન૦ (સં૦) ગ્રહની અનુકૂલતાને લીધે થયેલો સબંધ ૨ આંખે આંખ મળતા થયેલી પ્રીતિ,આંખના અણસારાથી થયેલી પ્રીતિ
તારાજ, વિ૦ (ફા૦) ખરાબેહાલ,પાયમાલ,ફના, નષ્ટપ્રાય [જેવો આકાર
તારાટપકી સ્ત્રી૦ ટપકી ૨ રૂપેરી-સોનેરી તારા
તારીખ, સ્ત્રી૦(આ૦)રોજ,તિથિ ચંદ્રગતિ મુજબ ગણાતા મહિનાનો અમુક દહાડો (હિંદુની તિથિ, પારસીના રોજ અને અંગ્રેજી ને મુસલમાની મહિનાની તારીખ)
તારીજ, સ્ત્રી૦ જમે ઉધારના હિસાબનુ તારણ
તારીફ, સ્ત્રી૦ (આ૦) વખાણ, સ્તુતિ, કીર્તિ ૨ શાબાશી [વચન
તારૂં, સ૦ તુ સર્વનામનુ છઠ્ઠી વિભક્તિનુ એક
તારુણી,સ્ત્રી૦ (સ૦) જુવાન સ્ત્રી, તરૂણી
તારુણ્ય, ન૦ (સ૦) જોબન, જુવાની
તારે, અ૦ તે વખતે, ત્યારે
તારો, પુ૦ આકાશમા રાત્રે જે ચળકતો ઝીણો પદાર્થ દેખાય છે તે, તારક એ ત્રણ તારાનો ઝુમખો તે નક્ષત્ર ૨. ગ્રહ."બ્રહસ્પતિનો તારો" ૩ આંખમાનુ તેજાળ જે નાનુ ટપકુ તે,કીકી "નેનનો તારો "૪ હોશિયાર તરનારો ૫ સીતારો, નસીબ તારો અસ્ત થવો પડતી થવી, દહાડા વાંકા થવા 'તેનો તારો અસ્ત થવા બેઠો છે'
તાર્કિક, વિ૦ તર્ક કરનારો,તર્કશાસ્ત્ર જાણનારો.
તાલ, પુ૦(સ૦) રાગ ગાવામા સૂરની સરખી માત્રાને અંતરે જે જોર-ભાર આપવામા આવે છે તે, અવાજનુ માપ ૨ કોઈ કામમા પડતી મઝા, રસ, લહેજત ૩ ખુલાસ, મગરૂબીમા મૂછના વાળ ઉંચા ચઢાવવા તે. "મૂછે તાલ દેવો"
તાલ, સ્ત્રી૦ (તાલુ) માથાના જે ભાગ ઉપરથી વાળ એની મેળે જતા રહ્યા હોય તે, ટાલ ૨ કાંસાજોડી, છબલીકા ૩ તાલમેલ, જુક્તિ, ખેલ

૪ દાવ, પ્રસંગ, સોઇ, સગવડ
તાલકી, સ્ત્રી૦ તાલકુ ઢકાય તેવી ટોપી
તાલકુ, ન૦ માથાનો ભાગ, તાળવુ ૨ ટોપીનો ઉપરનો ભાગ, ચંદો [ઢાળસર
તાલબંધ, વિ૦યુક્તિસર,લાગસર ૨ તાલ સાથે,
તાલમેલ, સ્ત્રી૦સારી જુક્તિથી રચેલો ઠાઠ,અચ્છી તરેહની ગોઠવણ-સોઈ ૨ ઉપરથી સફાઇ પણ અંદરથી પ્રપંચ હોય તેની દેખાડવાની જુક્તિ ૩ બહાનુ, નિમિત્ત [ઉપરના ભભકાવાળુ
તાલમેલિયુ, વિ૦ જુક્તિસર રચેલુ, ખટુ,ઉપર
તાલવ્ય, વિ૦ (સં૦)તાળવા સંબંધી,તાલુસ્થાનનુ
તાલાવેલી, સ્ત્રી૦ જીવ તલપાપડ થવો તે,ચટપટી "તાલાવેલી લાગી છે તનમા બિહારીલાલ !" ૨ ગભરાટ, ઉદ્વેગ
તાલુ, પુ૦ (સં૦) તાળવુ, મોનો ઉપલો ભાગ
તાલુક, પુ૦ સંબંધ, લાગતુ વળગતુ તે
તાલુકદાર, પુ૦ ગામ પ્રગણાનો વહિવટ ચલાવનાર સરકારી કારભારી ૨ ગામનો મુખી-રાજા, ગરાશિયો
તાલુકદારી, સ્ત્રી૦ તાલુકાના વહીવટનુ કામ ૨ તાલુકાના મહેસુલના ઇજારાનુ કામકાજ ૩ તાલુકદાર સંબંધી
તાલુકો, પુ૦ (આ૦) મહેસુલની ઉઘરાત માટે સરકારી ગોઠવણથી ઠેરવલા પ્રાંતના પાડેલા ભાગ તે, પરગણુ ૨ સંબંધ,કબ્જો,તાબો
તાલે, ન૦ (આ૦) નસીબ, પારબ્ધ,ભાગ્ય
તાલીમ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) અંગ વાળવાની કસરત શારીરિક કેળવણી ૨ કસરત કરવાનુ ઠેકાણુ, અખાડો ૩ ગુરૂ પાસે શિખવુ-અભ્યાસ કરવો તે ૪ શીક્ષણ,અભ્યાસ કેળવણી,ઉપદેશ શિક્ષા "તમે ધંધાની તાલીમ મને આપી ન હતી"
તાલીમબાજ, વિ૦ (ફા૦) કસરત જાણનારો, કસરતી ૨ ધૂર્ત્ત,ઠગ,ખેલાડી [લેવાનીકળા,ઠગબાજી
તાલીમબાજી, સ્ત્રી૦યુક્તિને ધૂર્ત્તતાથી કામ કાઢી
તાલેવંત-વાન, વિ૦ પેસાદાર, તવંગર, શ્રીમંત ૨ નસીબદાર ભાગ્યશાળી
તાવ, પુ૦ રોગથી શરીર ધીકી આવવુ તે,જ્વર, બોખાર, તાપ એ ઘણી જાતનો હોય છે ટાઢિયો, એકાંતરિયો, ચોથિયો, વગેરે ૨ તપાવવુ તે, તાપ દેવો તે ૩ (ફા૦) કાગળનો લાંબો પહોળો કકડો તે ૪ મૂછનો વાંક-આંકડો [પેણી,કઢાઈ
તાવડી, સ્ત્રી૦ રોટલી કરવાનો નાનો તવો ૨
તાવડો, પુ૦મોટી તાવડી ૨ કઢા,પેણો,મોટુ કઢાયુ
તાવણી, સ્ત્રી૦ તાવવુ તે, કકડાવવુ તે,માખણનુ ઘી કરવાની ક્રિયા તે
તાવતરિયો, પુ૦ રોગ દોગ, તાવ વગેરે રોગ
તાવદાન, ન૦(ફા૦)બારીનો કાચ ૨ કાગળો રાખવાની ખાનાવાળી પેટી ૩ ખુરસી ઘાટની પાલખી
તાવરખુ, વિ૦ તામસી, આકળા સ્વભાવનુ
તાવરસુ, ન૦ નવી ખેડાયલી જમીનનું પ્રથમ વર્ષ ૨ પહેલી ખેડનુ ખેતર
તાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધાતુના ઘાટ ઘડવાને ધાતુને અગ્નિમા તપાવવી ૨ હીણી વસ્તુના ભેગમાથી ચોકખી વસ્તુ જુદી કાઢવાને તે વસ્તુને ઘણી ગરમ કરવી, તપાવવુ ૩ ખરૂ ખોટુ તપાસવુ, કિમ્મત કરવી, કસી જોવુ તાપ દઇ નાણી જોવુ ૪ ખરૂ ખોટુ કઢાવવા દમ દેવો
તાવી, સ્ત્રી૦રોટલી શેકવાનુકલેડુ,નાનો તવો,લોઢી
તાવીજ ત, ન૦ (આ૦) મંત્ર લખેલો અથવા જંત્ર પાડેલો એવો ભોજપત્ર, કાગળ,અથવા પતરૂ તે, માદળિયુ
તાવિત, વિ૦ શુદ્ધ,ચોકખુ,રોકડુ 'તાવિત ,તાણુ.'
તાવેથો, પુ૦ તવેથો, ચપટા પાનાવાળુ રસોઈનુ ઓજાર ૨ ચામોઠા, ચાદા
તારોરો, પુ૦ તાન, ઘાટ, તાસીરો
તાસ, પુ૦ (આ૦) કલાક,અઢી ઘડી ૨ કાસાની ગોળ ઘડીયાળ, ઝાલર ૩. સ્વાદ, મઝા ૨ ગ. ૪ એક જાતનુ કપડુ, તાસતો ' ચાર ચોકડી તાસ વહુજી "-મામેરૂ ૬ ચળકાટ, ઓપ
તાસ, સ૦ તેને, તેનુ
તાસક, સ્ત્રી૦ ધાતુના પતરાની છાછરી થાળી તાટ ૨ છીબુ ૩ ચા પીવાની તબકડી ૪. પાન વગેરે મૂકવાનો તાટ [રાઉ કપડુ
તાસતો, પુ૦ [આ૦] એક જાતનુ રેશમી સુત

તાસીર, સ્ત્રી૦ [અ૦] છાપ, પ્રતિબિબ, તરેહ, સિકલ 'તુકમે તાસીર ને સોબતે અસર'ર સ્વાદ ઉપજે તેવી જુક્તિ તદબીર, મઝા "રસોઇની તાસીર" ૨ આકાર,ઘાટ

તાસીરો, પુ૦ તાસ,ઘાટ,મઝા, લહેઝત.

તાસુ, ન૦ [આ૦] માટી અથવા તાબાની કુડી ઉપર ચામડુ મઢી બનાવેલુ નગારૂ તે ર તેને

તાળ, પુ૦ તાલ ૨ ઝાઝ, છમલીકા

તાળવુ, ન૦ મોની અદરનો ઉપલો ખાડા પડતો ભાગ ૨ માથા ઉપરનો વચલો ભાગ, ખોપરી **તાળવે ગોળ ચોટાડવો**–મીઠુ મીઠુ બોલી મોટી આશાઓ આપવી

તાળી, સ્ત્રી૦ [તાલ] એક હાથેળી ઉપર બીજી હાથેળી માગ્વાનો અવાજ, તાલ ર હા–કબુલાત–કોલની નિશાની ૩ તાબોટા ૪ લગન, લેહ, ૨ગ "આસન વાળીને લાગી તાળી, જપે ભોળો રૂઢ મન" **તાળી** પાડવી–હર્ષનાદ કરવો જે બોલાવવી ૨ ફ્જેતી કરવી, હાસી કરવી

તાળાકુચી, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત

તાળુ, ન૦ (સ્ત્ર૦ તાલક) બારણા પેટી વગેરે બધ કરવા વપરાતો લોઢા પિતળનો ઘાટ એમા કળ હોય છે ૨ મર્યાદા,શરમ,બોલવુ બધ થવુ તે **તાળા** દેવાવા –ઉછેદિયુ થવુ,મોઢુ બધ થવુ

તાળુ, ન૦ તાલુ,તાળવુ

તાળો, પુ૦ હિસાબ ખરો છે કે ખોટો એ જાણુવાની જે જુક્તિ તે, ટાળો મેળ, દાખલો, સાબીતી ૨ જોગ,સજોગ ૩ મળતાપણુ તે

તાળોટા, પુ૦મોટી ભારે તાળી, તાબોટો

તિકટ–કિટ, સ્ત્રી૦ (અ) રજાચિઠ્ઠી, પાસ. ૨. ટપાલની નાની ચિઠ્ઠી

તિક્કડ, પુ૦ જાડો રોટલો,ભાખરો

તિખટ,વિ૦ તીખુ, આકરુ ૨ ન૦ મરી મરચા

તિખાશ, સ્ત્રી૦ તીખાપણુ, થોડુ તીખુ હોય તે ૨ સ્વભાવની ઉગ્રતા,આકરાપણુ

તિજોરર, પુ૦ (અ) જેના હવાલામા નાણા રહેતા હોય તે, કીલીદાર,ભડારી

તિજોરી, સ્ત્રી૦ (અ૦, નાણા રાખવાની જગા, ભડાર' ખજાનો ૨ માલમતા રાખવાની મજબુત પેટી (લોઢા લાકડાની) ૩ નગદ નાણુ,રોકડ

તિતાલીયુ, વિ૦ ઉછાછળુ, છોકરવાદિયુ,નાદાન

તિતિક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધીરજ, સબુરી,ખામોશ, સહનશક્તિ

તિથિ, સ્ત્રી૦ મહિનાનો ચદ્રની ગતિને અનુસરતો દિવસ, તારીખ,મિતિ ૨ જે દિવસે મવસ્તરી આવતી હોય તે દિવસ

તિતિર, ન૦ તેતર,મરઘાના જેવુ એક પક્ષી

તિમિગલ,પુ૦ (સ૦) મોટુ માછલુ,મગરમચ્છ ૨ મગર [જ્ઞાન ૩ તમ્મર,અધારા

તિમિર, ન૦ (સ૦) અધારૂ, અધકાર ૨ અ-

તિરસ્કરિણી,સ્ત્રી૦ (સ૦) પડદો,અતરપટ, ચક

તિરસ્કાર, પુ૦ (સ૦) ધિક્કાર, તુચ્છકાર,તરછોડી નાખવુ તે, ફિટકાર (ધિક્કાર, તિરસ્કારના ભેદ માટે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોશ).

તિર્યક્, વિ૦ વાકુ,તીરછુ,આડુ [૨ પક્ષીઓ

તિર્યચ,ન૦ હલકી જાતના પેટે ચાલનારા પ્રાણી

તિરાહિત, વિ૦ ત્રાહિત,પરાયુ

તિરોભાવ, પુ૦(સ૦)અભાવ,ગેરહાજરી,અદૃશ્યતા

તિરોહિત,વિ૦(સ૦,અવિદ્યમાન,અદશ્ય અગોચર

તિલ, પુ૦ તલ

તિલક, ન૦ (સ૦) ધર્મપથ સૂચક કપાળે જે ચિહ્ન કરવામા આવે છે તે, ટીલુ, ત્રિપુડ ૨ ભૂષણ રૂપ એવુ જે તે

તિલકિયુ, ન૦ તિલક–ટીલુ કરવાનુ બીબુ–છાપ.

તિલાણો, પુ૦ જેમા ત, લ, ન, મ, દ, ર, એવા કોમળ ને રણકો કરતા અક્ષર વારે વારે આવ્યા કરે તેવુ ગાયન [ગાદી વારસ ૩ પૂજ્ય

તિલાટ, વિ૦ મુખ્ય મોટુ ૨ પાટવી કુવર,

તિહાં, અ૦ ત્યા (કવિતામા)

તી, અ૦ ત્રણ ૨ સ૦ તે

તીકમ,પુ૦(સ૦ ત્રિ+ક્રમ–જવુ) ત્રિવિક્રમ ૨ બે તરફથી ખોદાય તેવી કોદાળી,એહવો.

તીક્ષ્ણ, વિ૦ (સ૦) આકરૂ, કડક તીખુ(ભાષણ) ૨ તરત સમજી જાય તેવી બુદ્ધિનુ, ચપળ, ચકોર, ચાલાક. ૩ છેદવાની શક્તિ વિશેષ હોય

તેવુ, ધારવાળુ (હથિયાર)
તીખાં, ન૦ મરી
તીખુ, વિ૦ (સ૦) ધમધમાટ, ચચરાટ થાય તેવુ,જીભને સખત લાગતુ ૨ પાણીવાળુ,તેજદાર, જલદ ૩ ઉગ્ર ગરમ મિજાજનુ, આકરૂ
તીખુ, ન૦ખરૂ લોઢુ,પોલાદ [ત્રીજો દહાડો
તીજ, સ્ત્રી૦ (સ૦ તૃતીયા) પખવાડિયાનો
તીજુ,વિ૦ત્રણ એ સખ્યાનો ક્રમ બતાવે છે,ત્રીજુ
તીટ, ન૦ મેશ,કાજળ 'તીટનો ટુચકો કરવો'
તીડ, પુ૦ એક જાતનો લાબો ટાટિયાનો ને ટુકી પાખનો જીવડો [અણીવાળુ,ઝીણુ
તીણુ, વિ૦ છેડે છેક પાતળી ધાર હોય તેવુ,
તીતીઘોડો, પુ૦ એક જાતનો ઉડતો લીલા પીળા રગનો જીવડો ૨ હરેક કામમા ઉતાવળ
તીતી, સ્ત્રી૦ ચકલી [કરનાર માણસ
તીન,વિ૦(હિ૦)ત્રણ **તીનપાચ**–પતરાજી,શેખી
તીર, ન૦ (સ૦) નદીનો આરો, કાંઠો, કિનારો ૨(ફા૦) બરૂ સરકટની સોટીમા એક છેડે લોઢાનું તીણુ ધારવાળુ ફળ જે કામઠાવડે દૂર ફેકાય છે તે,બાણ ૩ ચાપણુની ઉપરનો ઉભો ભાગ ટેકો તે(ઘર સીધુ કરવાનો) ૪(ફા૦)મુસલમાની ચોથો મહિનો ૫ દરેક માસની તેરમી તારીખ
તીરકસ, વિ૦ વક્ર,આડુ વાકુ ૨ ન૦ભિંતમા આડી વાકી ઈંટો મૂકી કરેલુ નાનુ જાળિયુ ૨ ગોળનો એકાદો ભાગ
તીરછુ, વિ૦ વાકુ, આડુ,કતરાતું
તીરથ, ન૦ તીર્થ
તીરથવાસી, વિ૦ તીર્થસ્થાનમા ફરતુ, યાત્રાળુ ૨ તીર્થમા રહેલુ,વાનપ્રસ્થ
તીરન્દાજ, પુ૦(ફા૦) તીર મારવામા કુશળ તે, બાહોશ,નિશાનબાજ,તીરબાજ [ટેબલ
તીરપાઇ, સ્ત્રી૦ ત્રણ પાયાની બેસણી–ઘોડી,નાનુ
તીરબાજ, પુ૦ ધનુર્ધર,આબાદ તીર મારનાર
તીરબાજી, સ્ત્રી૦ તીર મારવાની વિદ્યા, ધનુર્વિદ્યા ૨ અસલ થતી એક ક્રૂર શિક્ષા,પચ ઇટાળી
તીર્થ,ન૦ (સ૦) ધર્મક્ષેત્ર,પુણ્યસ્થળ, પુણ્યભૂમિ પવિત્રસ્થાન,સ્નાન કરવાથી પાપ જાય એવા જે ભાગીરથી, ગોદાવરી વગેરેના ઉદક તે ૨ વિષ્ણુ-સ્નાનોદક ૩ બ્રાહ્મણ,સન્યાસી ઇત્યાદિનુ પાદોદક
તીર્થંકર, પુ૦ (સ૦) જૈન મતમા મનાતા મોટા અવતારી આચાર્ય ૨ તત્વજ્ઞાની
તીર્થયાત્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) તીર્થ કરવાના ઉદ્દેશે જે જાતરા તે,તીર્થોમા ફરવુ તે
તીર્થરાજ, ન૦ જાત્રાનુ મોટુ સ્થળ ૨ પ્રયાગ, જ્યા ગગા, જમના અને સરસ્વાત એ ત્રણે નદીઓ મળે છે તે સ્થળ [વડીલ
તીર્થરૂપ, પુ૦ (સ૦) પિતા,બાપ, તીર્થ સમાન
તીર્થસ્વરૂપ,વિ૦(સ૦)તીર્થ સમાન,પુણ્યસ્વરૂપ
તીવ્ર, વિ૦ (સ૦) તીખુ, આકરૂ ૨ તેજી,ઉતાવળુ ૩ તીક્ષ્ણ,તીણુ ૪ કડણુ,ગરમ, ઉનુ ૫ દુ સહ
તીવ્રતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગરમી ઉષ્ણતા ૨ આકરાપણુ, તીક્ષ્ણતા,ઉતાવળ ૩ દુ સહતા
તીસ,વિ૦(સ૦) ત્રીસ ૩૦
તીસમારખા, વિ૦ જાહેલ,ગરમ મિજાજનુ, તમોગુણી ૨ બડાઇખોર,ફુલણજી
તુ, સ૦ [સ૦ ત્વમ્] ઉમ્મરે–દરજ્જે નાનુ એવા માણસને સબોધવાનો શબ્દ દ્વિતીય પુરૂષ એકવચન ૨ અપમાનવાચક શબ્દ 'તુ શુ કરવાનો હતો?' ૩ વહાલ અને ભક્તિમા બાળક, માતા, સ્ત્રી, પ્રભુ માટે તુ વપરાય છે 'બાપુ, હજી તું બાળક છે, 'મહા હેતવાળી દયાળીજ મા તુ' 'અખિલ બ્રહ્માડનો ઈશ દિન નીશ તુ, ઉર વિષે આ સ્તુતિ ધર અમારી' ૪ ઘણાજ સહવાસવાળા માણસને માટે તુ વપરાય છે ૫ પર, બીજુ 'તુ તે તુ' [૨ તુચ્છકાર
તુકાર–રો, પુ૦ અપમાનવાચક શબ્દ, તુકારો
તુંગ, વિ૦ (સ૦) ઉચુ, ઉન્નત
તુગુ, ન૦ જેની નીચે ક્રોસ અને ચવડુ ઘાલવામા આવે છે તે હળનો ભાગ ૨ ફુલેલુ પેટ ૩ વિ૦ જાડુ, ભરાઉ, સ્થૂલ
તુડ, ન૦ (સ૦) વદન, મુખ ૨ ગુડ ૩ ચાચ
તુડાઈ, સ્ત્રી૦ હલકાઈ, માથાફરેલપણુ, ઉદ્ધતાઇ 'તારા યોદ્ધાઓ મિથ્યા ગર્વી, પતરાજખોર અને

તુડાઈખોર છે'—હિ૦ પ્રિ૦ [સ્વભાવનુ, ઉદ્ધત
તુંદ, ન૦ તુંડ વિ૦ ઉતાવળિયુ ને ગરમ
તુંતા, અ૦ તુંકારો, તુચ્છકાર, ગાળ દઈ લડવુ તે, પતરાજ કરવી તે
તુંબડી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો ૨ નાનુ તુમડુ ૩ પાણી ભરવાનુ ઠામ ૪ ચોર આમલાનુ ફળ
તુંબડુ, ન૦ તુબડીના વેલાનુ ફળ, નહી ૨ માથુ, ખોપરી (તુચ્છકારમા), ૩ તુબડીના ઘડા જેવા ફળનુ કરેલુ પાત્ર ૪ **વિ૦** જાડુ ફુલેલુ, પોતાને તુમડે તરવુ—આપબળથી કામ કરવુ
તુંબર, પુ૦ વીણા, કીનરી ૨ એક ગધર્વ
તુંબલી-લુ, ન૦ માથાની ખોપરી
તુહિ, (સ૦) એક તુજ
તુઇ, સ્ત્રી૦ તોઈ, રીત ૨ તઈ
તુએર, સ્ત્રી૦ તુવર દ્વીદલ અનાજ [ટોળી ટુકડી
તુકડી, સ્ત્રી૦ લશ્કર વગેરેનો નાનો ભાગ ૨
તુકડો, પુ૦ કકડો, વિભાગ **તુકડેતુકડે**-થોડેથોડે, કકડેબચકે [વિશ, કુળ
તુકમ, ન૦ (ફા૦) વીર્ય, બીજ, ઉત્પત્તિ ૨
તુકમરિયા, ન૦ (ફા૦) એક જાતના મરી જેવા બી જે ઓસડમા કામ આવે છે
તુકલ, સ્ત્રી૦ મોટી પતગ, ટુક્કલ
તુક્કો, પુ૦ ટચકારો, ટક્કો ૨ બુઠુ તીર, ફળાની જગાએ ડગોરૂ ઘાલેલુ હોય તેવુ બાણ 'લાગ્યુ તો તીર નહિતો તુક્કો'
તુખમ, ન૦ તુકમ, જુઓ
તુચ્છ, વિ૦ (સ૦) માલ વગરનુ, સત્વ વગરનુ ૨ જેને ધિક્કારીએ તેવુ છેક નીચી જાતનુ,અધમ, હલકુ, ધિક્કારપાત્ર [અનાદર, અવગણના
તુચ્છકાર, પુ૦ તુકારે બોલવુ તે, તિરસ્કાર, ધિક્કાર,
તુચ્છકારવુ, ક્રિ૦ સ૦ તુચ્છ ગણવુ, ઉપેક્ષા કરવી, તિરસ્કાર કરવો, હલકુ ગણવુ, ઉતારી પાડવુ
તુજ વિ૦ તારૂ (કવિતામા) [૩ અપૂર્ણ
તુટક, વિ૦ ખડિત, તટેલુ ૨ છુટક, કડકે કડકે
તુટફાટ, સ્ત્રી૦ સપ તૂટવો તે, બગાડ, ફાટફુટ, વિરોધ ૨ તુટવુ ફાટવુ તે ફાટ, ચીરો ૩ ઘાસ, ખગાજા, નુકસાની

તુટવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ ત્રુટ્) ખેચવાથી જુદુ થવુ, તતુઓના સબધ છુટા થઈ જવા ૨ ભાગી પડવુ, જુદુ પડી જવુ ૩ કલહ થવો સારાસારી ન રહેવી, સબધ બધ પડવો ૪ આધળિયા કરવા, એકદમ પડવુ (વરસાદ, સૈન્ય, ઇ૦) ૫ નાશ પામવુ, છિન્નભિન્ન થવુ
તુટીચાર, પુ૦ ટુટીચાર ૨ **વિ૦** અશક્ત, નિર્બળ
તુઠવુ, ક્રિ૦ અ૦ ત્રુઠવુ, પ્રસન્ન થવુ
તુણવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઘસાઇ-કતાઇ ગયેલા વાણાતાણાના તાર નવા નાખવા, સમારવુ [તુનિયાર
તુણિયાર, વિ૦ તુણવાનુ કામ કરનાર ૨
તુત, ન૦ કાવતરૂ, તર્કટ ૨ બનાવટ, જુઠાણુ ૩ ગપ, અફવા ૪ ભવાડો, તોફાન, ધતિગ ૫ નખરા, ચેષ્ટા
તુતક, ન૦ વહાણમા ભડાર ઉપર પાટિયા જડી બનાવેલી જમીન, વહાણનો ઉપલો ભાગ
તુતગ, ન૦ તુત, ખોટારૂ ૨ પ્રપચ, કાવતરૂ
તુતી, સ્ત્રી૦ નાનુ પખી, પોપટી ૨ મેના
તુતુ ન૦ કુતરુ ૨ **અ૦** કુતરાને બોલાવવાનો શબ્દ
તુનીઆટ, વિ૦ પરચુરણ વેપાર કરનારો
તુમડુ, ન૦ (સ૦) તુબડુ ૨ તુમડીના ફળનુ જળપાત્ર (સાધુ બાવાનુ) ૩ માથુ **તુમડીમા** કાકરા-સમજ ન પડે તેવુ કાર્ય
તુમલુ, ન૦ માથાનુ ઉપલુ હાડકુ ખોપરી,તાલકુ
તુમાન, સ્ત્રી૦ (ફા૦) લેઘી, ચોરણી, મોટી ઢીલી સુરવાળ
તુમાર, પુ૦ સરકારી કામકાજ માટે અધિકારીઓમા અથવા અધિકારી અને અરજદાર વચ્ચે જે લખાણ ચાલ્યુ હોય તે કાગળો ૨ લાંબો પત્રવ્યવહાર
તુમુલ, વિ૦ (સ૦) સખત, કપરુ, ઘોંઘાટને ધમ્માચકડીવાળુ
તુરગ, પુ૦ (સ૦) ઘોડો, અશ્વ ૨ મોજો, તરગ ૩ તર્ક, બુટ્ટો, કલ્પના વિચાર, ઈરાદો
તુરગ ન૦ કેદખાનુ, બધીખાનુ
તુરગી, વિ૦ સ્વચ્છદી, મનમોજી, સ્વેચ્છાચારી.
તુરત, અ૦ તરત, તે સમયે, સત્વર
તુરા, પુ૦ તોરા, છોગા ૨ તુવેરના દાણા.

તુરાઇ, સ્ત્રી૦ ફુકીને વગાડવાનુ એક વાજુ ૨ કાહલો, તુરી
તુરાશ, સ્ત્રી૦ કઈક તૂરો સ્વાદ [થાય છે
તુરિયુ, ન૦ એક જાતના વેલાનુ ફળ એનુ શાક
તુરી, પુ૦ સાળનો ડાહલો ૨ બે છેડે અણીવાળો ખીલો ૩ ઘોડો, અશ્વ 'તેને તુરી આ આપજો તે યત્ન રાખશે તમ તણો.'—**પ્રેમા૦** ૩ તુરાઈ, ભવાઇનુ વાજુ ૪ નાટકી ઢેડ
તુરીયા,સ્ત્રી૦(સ૦) તત્વજ્ઞાનીઓને મતે આત્માની જે ચોથી અવસ્થા તે (જાગૃત,સ્વપ્ન, સુશુપ્તિ—ઘાડ નિદ્રા, ને તુરીયા) જાગૃતમા જે જ્ઞાનાવસ્થા તે
તુરીયાતીત, વિ૦ ચોથી અવસ્થાને પસાર કરી ગયેલુ ૨ બ્રહ્મ ઈશ્વર
તુરુ, વિ૦ મિશ્ર સ્વાદનુ, કષાય, બેસ્વાદુ, લુખુ
તુર્કી વિ૦ તુર્કસ્તાનનુ ૨ એક કાળા રગનુ મોરથી નાનુ પક્ષી **તુર્કી ચાલ**—ટુકા ટુકા પણ ઉચા ઉચા પગલાથી પાણીના રેલાની પેઠે ઘોડો દોડતો હોય તેવી ચાલ
તુર્ત, અ૦ તરતજ, તાબડતોબ
તુર્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) તુરીયા, જુઓ
તુલ (તૂલ) **ન૦** કરસણ, મોલ, ૨ છોડ, પાનડ ૩ કરસણના ડુડા ઉપર ફોતરા જેવા ફૂલનો ભરાવો [બરોબરી ૫ ઉપમા
તુલના, સ્ત્રી૦ (સ૦) સરખાપણુ, સમાનતા
તુલા-ળા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ત્રાજવુ, કાટો ૨ સાતમી રાશિ ૩ વજન, માપ ૪ તુલના, સરખાપણુ, સમાનતા ૫ તોળા પુણ્ય માટે પોતાના ભારોભાર સોનુ રૂપુ જોખી દાન આપવુ તે
તુલાદાન, ન૦ પોતાના ભારોભાર વસ્તુ તોળાવી
તુલી-,અ૦સુધી,લગી, પર્યંત [દાન આપવુ તે
તુલુ વિ૦ ગાડુ, ભોળુ ૨ પ્રેમઘેલુ
તુલ્ય,વિ૦(સ૦) સરખુ, સમોવડ,સદશ, બરોબર
તુવર-વેર, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ દ્વીદલ ધાન્ય જેની દાળ, ભાત સાથે ખાવામા આવે છે
તુષ, ન૦ દાણાના છાલા,ફોતરા,કુશકા
તુષમન, વિ૦ પ્રસન્ન ખુશી થયેલુ
તુષાર, પુ૦ [સ૦] હિમ કરા ૨ ઓસ,ઝાકળ
"યથા છે તૃણે અગ્ર તુષાર બિદુ"
તુષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રસન્નતા,ખુશાલી,સતોષ
તુશી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓનુ એક ઘરેણુ,તુશી પાટિયા
તુષ્ટ, વિ૦ [સ૦] સતુષ્ટ,પ્રસન્ન થયેલુ
તુળસી, સ્ત્રી૦ (તુલસી) એક જાતનો સુગધીવાળો છોડ,વૃદા,મજરી,બહુપત્રી
તુળસીક્યારો, પુ૦ તુળશીનો આલવાલ-ક્યારો
તુળસીવિવાહ, પુ૦ તુળશી વિષ્ણુને પ્રિય હોવાથી તેને પરણાવવાની એક ધાર્મિક ક્રિયા
તૂઇ, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ પોપટને મળતુ ચચળ પખી એનુ માથુ લાલ હોય છે પોપટ જેવુ બોલે છે ૨ તોઇ
તૂટ, સ્ત્રી૦ ભગ ફુટ,ફાટફુટ, કુસપ,અણબનાવ ૨ વિગ્રહ,વિરોધ ૩ ખોટ,તગી
તૂણ, ન૦ તીર રાખવાનુ ખોખુ, ભાથો
તૂણવુ, ક્રિ૦સ૦ તુણવુ, જુઓ
તૂત,ન૦ તુત, જુઓ
તૂપ,ન૦ ઘી, ઘ્રુત
તૂર, સ્ત્રી૦ (સ૦) સીમળો, ડાડી અને આકડાની ડોડીમાથી જે બારીક રૂ જેવો પદાર્થ નીકળી ઉડે છે તે ૨ તુરાઇ ૩ એક જાતનુ વાજુ
તૂલ, ન૦ કરસણ, મોલ ૨ કપાસના છોડ,વેણુ
તૃણ, ન૦ (સ૦) ઘાસ, ખડ ૨ હલકો પાલો
તૃણવત, અ૦ ઘાસ જેવુ ૨ હલકુ ૩ નકામુ, કોડીનુ નજીવુ
તૃણસાથરો, પુ૦ ઘાસની બનાવેલી પથારી
તૃતીય, વિ૦ (સ૦) ત્રીજુ
તૃતીયાંશ, પુ૦ (સ૦) ત્રીજો હિસ્સો
તૃતિયા, સ્ત્રી૦ ત્રીજ ૨ ત્રીજી વિભક્તિ
તૃપ્ત,વિ૦ (સ૦) ધરાયેલુ, તોષાયલુ, સતુષ્ટ
તૃપ્તિ,સ્ત્રી૦(સ૦) ધરાયેલી હાલત, સતોષ, મન ઠરવુ તે [મનકામના, આકાક્ષા
તૃષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) તરસ, પિપાસા ૨ ઇચ્છા,
તૃષાતુર, વિ૦તરસ્યુ આકાક્ષી ઇચ્છાવાન
તૃષાર્ત, વિ૦ તરસ્યુ, તૃષાતુર આકાક્ષી
તૃષ્ણા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મનની ઇચ્છા, લાલસા, કામનો લોભ ૨ તરસ, તૃષા

તેગળ પુ૦ એક કડીનો વાળો-વરેખુ
તેટુ અ૦ અભિમાનના બોલને એ શબ્દ લગાડવામા આવે છે ૨ ટેટુ,નિર્માલ વ્યસની, આળસુ
તેતાળીસ, વિ૦ ચાળીસ ને ત્રણ ૪૩
તે, સ૦(સ૦ તદ્)મે જણુ વાત કરતા જે ત્રીજા વિષે બોલાતુ હોય તે તૃતીયપુરૂષ સર્વનામ ૨ જે નો સબધ બતાવનારો શબ્દ "જે કાલે આવ્યો હતો તે આજ આવ્યો છે" ૩ પેલુ, પ્રાણી અથવા વસ્તુને ઓળખાવનારો શબ્દ "તે ચોપડી લાવ" તે કરતા-તોપણુ, એમ છતા પણુ, એમ હોય તો [ભાઇ છે" ૨ તેખડુ
તેખડ, સ્ત્રી૦ તજવીજ, કરકસર "તેખડ ત્રીજો
તેખડુ-ળુ, ન૦ ત્રણ જણ વચ્ચે જે સાટુ તે એકે બીજાને કન્યા આપવી ને તેણે એ બીજાના વગની કન્યા બદલામા લેવી તે 'સાટા તેખડા'
તેગ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) નાની તરવાર, ખડગ,કટાર.
તેગા, સ્ત્રી૦ (ફા૦) નાની તરવાર કટાર તેગ
તેગાર, પુ૦ ચિત્ત,જીવ
તેજ, ન૦ (સ૦) પ્રકાશ રોશની ૨ પચતત્માનુ એક ૩ ગરમી, ઉનાશ ૪ દબદબો, ભભકો. ૫ શોભા ૬ રોહ શરમ છાયા ૭ બળ જોસ ૮ હોશ, ઉત્સાહ
તેજ, વિ૦તીક્ષ્ણ તીખુ ૨ ચપળ ચ ચળ સ્ફુતિવાળુ
તેજ, સ૦ તે ખરૂ, એજ તેજપ્રમાણે—તેમ
તેજણ, સ્ત્રી૦ ચચળ ઘોડી [એ પ્રમાણે
તેજસ્વિતા, સ્ત્રી૦ તેજી,ચળકાટ,ભભકો,રૂઆબ
તેજસ્વિની, સ્ત્રી૦ તેજસ્વી સ્ત્રી, ૨ જ્યોતિષ્યતી
તેજસ્વી વિ૦ (સ૦) પ્રકાશિત તેજદાર ૨ ભપકાદાર, શોભીતુ,૩ ઉમદા સુદર ૪ બળવાન, રૂઆબી ૫ ચચળ,ઉત્સાહી
તેજાનો, પુ૦ જે વસાણા શરીરને તેજી આપે તે
તેજાબ, પુ૦(ફા૦) ગધક સુરોખાર વગેરેનો ગરમ
તેજાળ, વિ૦ તેજવાળુ, પ્રકાશતુ [રસ,એસિડ
તેજી, સ્ત્રી૦ ભાવનુ આકરાપણુ, ચઢતો ભાવ ૨ ચળકાટ,ઉજળામણુ ૩ હોશ, ઉત્સાહ ૪ ચઢતી, આબાદી ૫ પુ૦ઘોડો,અશ્વ,તુરગ ૬ ઝળકાટ ૭ વિ૦
તેજીમદી, સ્ત્રી૦ ભાવની વધઘટ. [તેજ

તેજોમય,વિ૦(સ૦)તેજથી ભરેલુ તેજરૂપ,તેજસ્વી
તેટલામાં, અ૦ તે વખતમા તે દરમિયાન
તેટલુ, વિ૦ સબધી અર્થમા માપ, વજન, સખ્યા બતાવે છે
તેટલે, અ૦ તેટલામા તે વખતે ૨ દરમિયાન
તેડ, સ્ત્રી૦ કિનારો, તીર,તટ ૨ પક્ષ,બાજુ, તરફ
તેડવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઇને આવવાને કહેવુ બોલાવવુ, નોતરવુ ઇજન દેવુ ૨ ઉંચકવુ કમરે બેસાડવુ સાથે-જોડે લેવુ
તેડાગર, વિ૦ તેડી લાવનાર,તેડા કરનાર
તેડુ, ન૦ આવવાને કહેવુ તે, બોલાવવુ તે ૨ નોતરૂ, ઇજન ૩ આણુ
તેડુ, વિ૦ વાકુ, આડુ ૨ છેલાઇવાળુ બાકુ
તેડુહકારૂ, ન૦ હોકારીને બોલાવવુ તે
તેણીગમ-મેર, અ૦ તે તરફ,તે બાજુ
તેતર, ન૦ તીતર તિત્તર
તેત્રીસ, વિ૦ ૩૦ ત્રીસને ત્રણ
તેથી, અ૦ તે માટે,વાસ્તે,સારૂ,તેને લીધે
તેથી કરીને, અ૦ એટલા માટે
તેનાઈ જવુ, ક્રિ૦સ૦ પાકુ થવુ,તૈનાર થઇ જવુ
તેપન, વિ૦ પચાસ ને ત્રણ ૫
તેમ, અ૦ તે રીતે,તે પ્રમાણે
તેર, વિ૦ (ત્રયો-દશ) દશને ત્રણ ૧૩
તેરમુ, ન૦ માણસના મૃત્યુથી તેરમો દહાડો
તેરસ, સ્ત્રી૦ પખવાડિયાની તેરમી તિથિ
તેરીખ, સ્ત્રી૦ વ્યાજ ગણવાના દહાડા તે ૨
તેરીજ, સ્ત્રી૦તારીજ ૨ તેરીખ [વ્યાજનો દર.
તેરીમેરી, સ્ત્રી૦ ગાળ, બોલાબોલી ૨ જોહુકમી
તેલ, ન૦ તલ વગેરેમાથી જે ચીકણો પ્રવાહી નીકળે છે તે ૨ સત્વ, કસ, અડદાળો તેલ કાઢવુ-પીલવુ કનડવુ,ઘણીજ મહેનત કરાવી થકવવુ સત્વ કાઢવુ,અપુશ કાઢવી નરમ કરી નાખવુ, હફાવવુ તેલ ઘાલવુ-(માથે) શોક મૂકવો તેલ નીકળવુ-ડોળ નીકળી જવા,અતિશય કામ કરી થાકી જવુ તેલ પૂરવુ-બે કનકવાના પેચમા ત્રીજાએ પોતાનો કનકવો નાખી પેચ કરવો તે ૨ ઉશ્કેરવુ તેલ રેડાવુ-કાળજામા ચરેડો પડવો,કાળજુ બ-

ળવુ ૨ (પેટમા) ધાસ્તી ઉપજવી, ફ્રાસકો પડવો, ૩ અદેખાઇ થવી તેલમાં માખ બૂડવી –દબાઇ જવુ ચૂપ થઇ જવુ

તેલણુ, સ્ત્રી૦ તેલીની બૈરી, ઘાચણુ [વ્રત તે

તેલા-લુ, ન૦નવરાત્રિમા કરવાનુ ત્રણુ અપવાસનુ

તેલિયુ, વિ૦ તેલવાળુ,ચિકટુ

તેલિયોરાજા, પુ૦ તેલમા જોઇ ગુજરેલી વાત કહેનારો, તેલથી નહાનાર જાચક–માગણુ

તેલી, પુ૦ તેલ દિવેલ વેચનારો,ઘાચી

તેલુ, ન૦ નવરાત્રિમા કરવાનુ ત્રણુ અપવાસનુ વ્રત ૨ ત્રણુનુ ઝુમખુ

તેવડ, સ્ત્રી૦ ત્રેવડ સોઈ, મગવડ ૨ કરકસર

તેવડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ત્રણુ પડ થાય તેમ કરવુ ૨ લેખવવુ, ગણુવુ, ગણુના કરવી, " હુને તેવડે તૃણુ માત્ર."૩ વ્યવહારિક રીતભાત કરવી,નોતરી સત્કાર કરવો

તેવડુ, વિ૦ સબધી અર્થમા માપ—પ્રમાણુ બતાવે છે ૨ ત્રણુ પડવાળુ ૩ ત્રિપટ,ત્રણુગણુ.

તેવામા, અ૦ તેટલામા

તેવારે, અ૦ ત્યારે, તે સમયે

તેવાસ્તે, વિ૦ તેમાટે,તેને લીધ,તે કારણુથી

તેવીસ, વિ૦ ૨૩ [–મરખુ

તેવુ, વિ૦ (સ૦ તવત્) તે પ્રકારનુ,તેના જેવુ

તેવે, અ૦ તેજ વખતે તરત

તેહ, સ૦ તે (કવિતામા)

તેહેનાત, સ્ત્રી૦ (અ૦) તાબેદારી, સેવા,સેવામા રહેવુ તે ખીજમત હજુર

તેહેવાર, પુ૦ મુસલમાની દીનનો પાક દહાડો ૨ ટાણુ,ખુશાલીનો દહાડો

તેહેસીલ, સ્ત્રી૦ (અ૦) જમીનનુ વસૂલ–મહેસૂલ એકઠુ કરી તિજોરીમા ભરવાનુ કામ ૨ મહેસૂલ, કર ૩ મહાલ, પ્રાંત તાલુકો

તેહેસીલદાર, પુ૦ વસૂલ ઉઘરાવનાર અમલદાર, [મામલતદાર મહ લકારી

તૈં, અ૦ તહીં,ત્યા

તૈજસ, વિ૦ (સ૦) તેજસ્વી,પ્રકાશવાળુ,રૂપાળુ

તૈડ, સ્ત્રી૦ તડ ચીરો, કાપ ફાટ [વિરહ્દ હોવુ

તૈડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફાટવુ, ચીરાવુ ૨ વકાવુ,

તૈડિયો, વિ૦ તરડાઇ ગયેલો, જુદો પડેલો. ૨ ફાટી–ચીરાઈ જાય તેવો (પત્થર) ૩ આકરા સ્વભાવનો,અતડો

તૈણુ, વિ૦ તરખલુ,તૃણુ. ૨ તુચ્છ વસ્તુ

તૈણુ, સ્ત્રી૦ ઘરોના જેવુ એક ઘાસ જેની રાખ દીવેલ સાથે ચોપડવાથી ખરજવુ મટે છે તે

તૈયાર, વિ૦ (ફા૦) પૂર્ણુતામા આવેલુ, પૂરૂ,પરિપક્વ 'નથી લટકતા લૂગડા, તે ઝાડે તૈયાર " ૨ તત્પર,સજ 'હુ તો તૈયાર છુ' ૩ હાજર, તરત રજુ થાય તેવુ

તૈયારી, સ્ત્રી૦ તત્પર સજ થઈ રહેવુ તે ૨, કાર્ય થવાનો-બનવાનો છેક નજીકનો વખત તે ૩ તજવીજ, આગળથી કરેલી સામગ્રી ૪ મરણુ સમય 'ડોસા હવે તૈયારીમા છે'

તૈલ, ન૦ (સ૦)તેલ, ચીકટ

તૈલગી, વિ૦ તિલગ દેશનુ ૨ બ્રાહ્મણુની એક નાત

તૈલાભ્યગ, પુ૦ (સ૦) શરીરે તેલનુ મર્દન કરવુ તે [ચીકટુ ૩ ઘાચી તેલી

તૈલી, વિ૦ તેલવાળુ, જેમા તેલ હોય તેવુ ૨

તૌતેર, વિ૦ સિત્તેરને ત્રણુ ૭૩

તો, અ૦ (સ૦ તુ)સામે થવાના ભાવમા, હવે 'તો, ચાલશે કેમ નહિ' ૨ ત્યારે "એમ છે તો લાવો" ૩ જેના સબધી અર્થનો અવ્યય "જો તેમ થયુ હોત તો ખાસ ન વેઠવુ પડત" ૪ નિશ્ચયના અર્થમા 'તારી પાસે રૂપિયા છે તો ખરા.'૫ લાડ મશ્કરીના ભાવમા "પાસે તો આવ'

તોઈ, સ્ત્રી૦ કસબની કિનારી [હાંસડી

તોક, સ્ત્રી૦કોશ,હળપુણી ૨ બેડી,જજીર,લોઢાની

તોકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ટોકવુ

તોકે, અ૦ તો,એટલે,તોપણુ

તોખાર, પુ૦ ઘોડો

તોછડાઇ, સ્ત્રી૦ તોછડાપણુ અવિવેક,હલકાઇ

તોછડુ, વિ૦ અસભ્ય, ઉદ્ધત, અમર્યાદ ૨ ટુકુ

તોજી, સ્ત્રી૦ વિલોટી સાથ ૨ સાર,કસ,સત્વ

તોટક, પુ૦ (સ૦) ચાર સગણુના એક ચરણુવાળુ વૃત્ત

તોટાવુ, ક્રિ૦અ૦ખુટીપડવુ,ઓછુ પડવુ,ટાચુ રહેવુ

તોટી, સ્ત્રી૦ ટોટી,ચૂસણી,ડિટડી

તોટો, પુ૦ ટોટો,નુકસાન ૨ ગળાનો કુડરો હરડિયો

તોડ, પુ૦ નિકાલ, ફેસલો ૨ સમાધાની માડી વાળવુ તે ૩ પગની ફેચોનુ દુખાવુ તે,પગની કળતર ૪ ઉપાય, રસ્તો

તોડજોડ, સ્ત્રી૦ ચુટવુ, છુટુ પાડવુ ૨ ફોડવુ ભગી નાખવુ ૩. મૂકી દેવુ,છોડી દેવુ "દોસ્તી તોડવી' ૪ બોલેલુ ખોટુ કરવુ "વચન તોડવુ' ૫ ઉખાડી નાખવુ, ખુટવુ 'વાળ તોડવા' ૬ સમારવુ, ડિટવુ, મોળવુ (શાક, ઈ૦')

તોડમ'ફોડ, અ૦ એક પગે, તૈયાર ઉભેલુ એવુ, તત્પર ને આતુર એવુ

તોડી, સ્ત્રી૦ એક જાતની રાગણી, ઢોડી

તોડો, પુ૦ ટોડો ૨ પૂણીઓ કાતતા જે ફોદો પડે છે તે ૩ હજાર રૂપીઆની કોથળી ૪ ટોલો ૫ મિનારો, કગુર,શિખર ૭ મોખરો,ભાગોળ.

તોતડુ, વિ૦ બોલતા અચકાતુ,તોતળુ

તોતલુ-ળુ, વિ૦ અડધા ને કાલા બોલવાળુ

તોતો, પુ૦ પોપટ, શુક

તોપ, સ્ત્રી૦[ફા૦]ગોળા ફેકવાનુ લોખડનુ હથિયાર, ૨ ગપ, અફવા ૩ ધાતુની ટોપી,બખ્તર

તોપચી, પુ૦ [ફા૦] તોપ ફોડનાર ગોલદાજ ૨ ગપાટી, ગપ્પી [સગ્સ

તોફા, વિ૦ [આ૦]સુદર,કિમતી,ભારે ૨ સુદર

તોપણ, અ૦ તેમ છતા,તથાપિ, તોય

તોફાન, ન૦ [આ૦] વાદળ વાવાઝોડુ વટોળિયો ૨ મસ્તી ધિગાણુ ઉદ્ધત વર્તન

તોફાની,વિ૦ તોફાન કરનારૂ,મસ્તીખોર ૨ ઉજળવુ ૩ હુલ્લડી ખટપટી ૪ મારામારી–કજીયો કરનાર

તોફારી, વિ૦ સેળભેળિયુ, ખીચડો ૨ પરચૂરણ

તોફે–ફો, વિ૦ [આ૦]સરસ,ઉમદા, સર્વોત્કૃષ્ટ

તોબરો પુ૦(ફા૦ તુબર્) જે ચામડાની કોથળીમા ઘોડાને ચદી ખવાડવામા આવે છે તે ૨ રીસમા ધુમરાયેલુ–ચઢેલુ મો **તોબરો** ચઢવો–દાથરો ચઢવો,રીસ ચઢવી,નાખુશ થવુ,ગુસ્સે થવુ

તોબા, સ્ત્રી૦ (આ૦) ત્રાસ–કટાળાનો ઉદ્ગાર, પસ્તાવાનો શબ્દ માફ માગવાના અર્થમા, પ્રભુ રક્ષણ કર એ અર્થમા,ત્રાહિ 'પડે તાપજ બપોરે તોબા તે થકી જો' [ભારે કડીયાળી લાકડી

તોમર, ન૦ (સ૦) એક જાતનુ આયુધ ભાલો,

તોય, ન૦ (સ૦) પાણી, જળ

તોય, અ૦ તોપણ તે છતા તથાપિ

તોયદ, પુ૦ (સ૦) મેઘ વરસાદ,પાણી આપનાર

તોયનિધિ, પુ૦ (સ૦) સમુદ્ર

તોયપણ, અ૦ તોપણ તથાપિ છતા

તોર, પુ૦ (આ૦)ભભકો, ઠાઠ,દમામ ૨ મિજાજ, અહકાર ૩ મત્ત તર મલાઇ

તોરડી, સ્ત્રી૦ તોલડી

તોરણ ન૦ (સ૦) મગળ પ્રસગે ઘરને બારણે, દરવાજે અથવા ચકલે આસોપાલવના પાનનો જે હાર બાધવામા આવે છે તે ૨ ચોરી,માડવો **તોરણે** આવવુ–છેક નજીકમા આવી પહોચવુ,-લગ્નોનગ આવવુ **લીલે** તોરણે–તોરણ કરમાતા પહેલા ફળ વગર

તોરણીયા, પુ૦ એક જાતનુ ઘાસ–જેના કણુસ લામા એક નીચે એક દાણા થાય છે [તરગી

તોરી,વિ૦તોરવાળુ,મિજાજી,પતગજી ૨ વાયલ,

તોરી, પુ૦ ઘોડો "તીખા તોરી પલાણીઆ"

તોરી, સ્ત્રી૦ રીસ ઝાળ, છાક ૨ અહકાર ૩ તુરીઓ,એક જાતના રાત્રે કસારી પેઠે બોલતા જીવડા ૪ તરગી, વાયલ, મિજાજી

તોરો, પુ૦ (આ૦) ઘણા ફૂલ એક સળી સાથે એકઠા બાધેલા તે, ગોટો ૨ પાઘડીનો કસબ, પાલવ ૩ અહકાર મિજાજ,ગર્વ "શત્રને રહે શરણ, તેહ ઉપર શો તોરો "૪ શિરપેચ, કલગી, છોગુ ૫ રૂઆબ,દમામ, ભપકો ૬ લાવણીનો એક ભેદ, જેમા શિવનો મહિમા હોય છે

તોલ, ન૦ (સ૦)કાટે કરેલુ વજન ૨ તોળવાના વજન,કાટલા ૩ કિમત તુલના, પરીક્ષા "નક્કી થશે નરનારમા તેનો તેવો તોલ ' ૪ સમાન, બરોબરપણુ " એની તોલે કોઇએ નવી " ૫ ભાર વકર આબરૂ સાખ બોલે વધતા બોલ, તોલ ખુવે છે તારૂ "

તોલુ , ન૦ ઘીનુ નાનુ વાસણ, પાટુડુ ૨ દસશેર

જેટલુ વજન તે ૩ ઉધનુ ઝોકુ, ડોલુ
તોલે, અ૰ બરોબરી કરે તેમ સરખુ, સમાનતામા
તોલડી સ્ત્રી૰ હલી, કાળી માટીનુ વાસણ "ટકાની તોલડી તેર વાના માગે" ર મડદાને અગ્નિ સરકાર કરવા માટે જે માટીના ઠામમા અગ્નિ લેઇ જવામા આવે છ તે [ભારનુ વજન તે
તોલો, પુ૰ બે ગદિયાણા, એક રૂપિયાભાર, ૩ર
તોશાખનું, ન૰ (ફા૰) સરકારી તિજોરી, ભડાર
તોમદાન, ન૰ (ફા૰) વધારાનો દારૂ ગોળી ગ ખવાની ચામડાની સિપાઇની કોથળી ર ચોપ ડીઓ રાખવાની થેલી [ર આળ, બટ્ટો
તોહમત, ન૰ (આ૰) અપરાધ, ગુનો, આરોપ
તોળવુ, ક્રિ૰ સ૰ તોલ કરવુ, વજન કરવુ ર સરખાવી જોવુ, માપવુ ૩ ઉપાડવુ ઉચકવુ ભાર
તોળા, સ્ત્રી૰ તુલા, જુઓ [ઝીલવો
તોળાટ, પુ૰ તોળનારો જોખનારો મપારો
તોળામણી, સ્ત્રી૰ જોખામણી તોળામણ
તોળાવુ, ક્રિ૰ અ૰ જોખાવુ ઉચકાવુ
ત્યમ, અ૰ તે પ્રમાણે, તેમ
ત્યા, અ૰ તે ઠેકાણે તે જગાએ
ત્યાગ, પુ૰ (સ૰) છોડવુ—મૂકી દેવુ તે ર સસારી સુખને છોડી દઇ વૈરાગ્યધર્મ પાળવા તે
ત્યાગવુ, ક્રિ૰ સ૰ છોડવુ તજ કરવુ
ત્યાગી, વિ૰ (સ૰) સસારસુખનો ત્યાગ કરનાર બાવો, જતિ વરાગી ર દાન દેનારો દાતા
ત્યારથ, અ૰ તે વખતથી—ત
ત્યારે, અ૰ તે વખતે ર તો, હોવ તો
ત્યાશી, વિ૰ એશી ને ત્રણ ૮૩
ત્રબક, પુ૰ શિવ ત્ર્યબક [વાજિત્ર
ત્રબાળુ, ન૰ તાબાની મોટી નોબત તાબાનુ
ત્રગડો, પુ૰ ત્રણનો આક, તગડો
ત્રગણુ, વિ૰ ત્રણ ગણુ [લેખામા નહિ એવુ
ત્રણ, વિ૰ બે ને એક ૩ ત્રણ ટકાનુ—હલકુ
ત્રણેક, વિ૰ આશરે ત્રણ
ત્રપા, સ્ત્રી૰ (સ૰) લજ્જા, શરમ
ત્રસાળુ, ન૰ તર્પણ કરવાનુ ત્રાબાનુ વાસણ
ત્રમઝટ, ક્રિ૰ વિ૰ ઝપાટેઝપાટા, ખૂબ ઝપાટે
ત્રમણુ, વિ૰ ત્રણ ગણુ
ત્રય, વિ૰ ત્રણ, ૩ [તેરમુ
ત્રયોદશા, સ્ત્રી૰ (સ૰) મરણનો તેરમો દહાડો,
ત્રવડુ, ન૰ ત્રણ વાટનો ચકલો, તરભેટ
ત્રયોદશી, સ્ત્રી૰ (સ૰) તેરસ, તેરમી તિથિ તે
ત્રવાડી, વિ૰ (ત્રિવેદી) બ્રાહ્મણોની એક અટક
ત્રષ્ણા, સ્ત્રી૰ તૃષ્ણા [એવા પ્રાણીઓ
ત્રસ, પુ૰ જગમ, પોતાની મેળે હાલી ચાલી શકે
ત્રસકો, પુ૰ ઝાટો ડબકો લોચો ર તસિયો, ચીરો ૩ નિસાસો ૪ નિરાત, જપ
ત્રાબટ, વિ૰ તાબાનુ ર ન૰ તાબાપાત્ર, તાસક, ત્રાસ ૩ એક ઔષધિ
ત્રાબડી, સ્ત્રી૰ તાબાની વટલોઇ, ગગરો
ત્રાબાકુડી, સ્ત્રી૰ તાસાકુડી
ત્રાબારાય, સ્ત્રી૰ તાબારાય તાબાની રેણ—ઝાળણ
ત્રાબિયો, પુ૰ તાબાનો લોટો ર પૈસો
ત્રાસ, પુ૰ ત્રાસ, ફાસો ર વજન, કાટલુ ૩ છેહ ૪ તાસાનો વાડકો, તાસળી ૫ આડ, આતરો ૬ તાબાની રકાબી, તાસક ૭ વાક, વક્રતા
ત્રાસણુ, ન૰ તાસળુ, ર કાસાનો વાડકો
ત્રાસા, ન૰ તાસા, નગારા [ર બાકુ કતરાવુ
ત્રાસુ, વિ૰ આડુ વાકુ ખુણા પડતુ, આડકતરાવુ
ત્રાક, સ્ત્રી૰ તરાક, સુતર કાતવાની સોય
ત્રાકડી, સ્ત્રી૰ સુતર કાતવાની ફરકડી અને સળી તે
ત્રાગડુ, ન૰ તળેલી પુરી કાઢવાનો સોયો
ત્રાગડો, પુ૰ તાતણો, દોરો, તતુ ર જનોઇ ૩ વળ દેવાની ફરકડી
ત્રાગુ, ન૰ બીજાને ઠપકો મળે તેવુ કરવાને પોતે દુ ખ વેઠવુ તે, પોતાના જીવપર જોરાવરી કરવી તે, લહેણુ લેવાને લાવવુ તે ર જબરદસ્તી, બળાત્કાર
ત્રાજવુ, ન૰ જોખવાનુ સાધન, કાટો ર કાટાનુ પલ્લુ ૩ છુદણાની ગોળ આકૃતિ
ત્રાજુડી, સ્ત્રી૰ નાના તાજવા
ત્રાટુ, ન૰ ચામડાનો પડદો, ટટ્ટી, આતરો
ત્રાડ, સ્ત્રી૰ બૂમ ભારે ચીસ, ગર્જના
ત્રાડવુ, ક્રિ૰ અ૰ મોટો ઘાટો કાઢવો, તતડીને અવાજ કાઢવો, ર ગર્જવુ, મોટેથી ઘુરકવુ

ત્રાડો, પુ૦ તાડો,સોજાથી ચામડી ખેંચાઇ થતુ દુ ખ
ત્રાણ, ન૦ (સ૦) રક્ષણ બચાવ ૨ શરણ, [આશ્રય ૩ કવચ
ત્રાણુ, વિ૦ ૯૩ તાણુ
ત્રાતા, પુ૦ (સ૦) રક્ષણ કરનાર, બચાવનાર, તારનાર, તારક, પાલક
ત્રાપો, ન૦ તરાપો ૨ વેન, કાચુ નાવ, વહેવાર
ત્રાસ, પુ૦ (સ૦) ચીડ, કટાળો, ૨ કમકમાટી, ધ્રુજારો, ૩ જુલમ, કહેર ૪ ધાક ડર ૫ તાસક, કથરોટ
ત્રાસદાયક, વિ૦ કટાળા ભરેલુ કમકમાટી ભરેલુ
ત્રાસવુ, ક્રિ૦ સ૦ ત્રાસ થવો કટાળવુ ૨ થર થરવુ, ધ્રુજવુ બીવુ, ૩ હબકી જવુ
ત્રાસુ, વિ૦ ડોળો તરડાઇ ગયો હોય તેવુ
ત્રાહિ, અ૦ (સ૦) રક્ષણ કરો-બચાવો એ અર્થમા વપરાય છે [એવુ, અજાણ્યુ, પરાયુ
ત્રાહિત, વિ૦ જેને સબધ કે ઓળખાણ નથી
ત્રાહિમામ, અ૦ મને બચાવ, મને તાર
ત્રિ, વિ૦ ત્રણ
ત્રિક, ન૦ ત્રણનો સમુદાય, ત્રણનુ જોડુ
ત્રિકટુ, ન૦ (સ૦) સુઠ મરી ને પિપરનુ સમ ભાગે મિશ્રણ તે
ત્રિકાડ, વિ૦ (સ૦) ત્રણ કાડ-પ્રકરણવાળુ
ત્રિકમ, પુ૦ (ત્રિવિક્રમ) વિષ્ણુ
ત્રિકાળ, પુ૦ ભૂત વર્તમાન ને ભવિષ્ય એ ત્રણ કાળ ૨ સવાર, બપોર ને સાજ એ ત્રણ કાળ
ત્રિકાળજ્ઞાની વિ૦ ત્રણ કાળનુ જેને જ્ઞાન છે તે, સર્વવેત્તા, સર્વજ્ઞ
ત્રિકાળદર્શી, વિ૦ જ્ઞાની, ત્રણ કાળના જ્ઞાનવાળુ
ત્રિકુટ, વિ૦ ત્રણ શ્રૃગવાળુ [આકૃતિ
ત્રિકોણ, પુ૦ (સ૦) જેને ત્રણ ખુણા હોય તેવી
ત્રિકોણમિતિ, સ્ત્રી૦(સ૦)બાજુઓ અને ખુણા ઉપરથી માપ લેવાની એક ગણિત પદ્ધતિ [જથો
ત્રિગુણ, પુ૦(સ૦)રજ,તમ ને સત્વ એ ત્રણગુણનો
ત્રિગુણાત્મક, વિ૦ ત્રણે ગુણવાળુ
ત્રિજ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મધ્ય બિન્દુથી તે પરીઘ સુધીની લીટી તે ૨ પણછ
ત્રિતાપ, પુ૦ (સ૦) ત્રણ પ્રકારના તાપ તે આધિદૈવિક, આધિભાૈતિક, આધ્યાત્મિક ૨ આધિ, વ્યાધિ ને ઉપાધિ
ત્રિદડી, પુ૦ (સ૦) ત્રણ દડ (જેણે બુદ્ધિથી વાગ્દડ, મનોદડ અને કાયદડ એ ત્રણને હડાવ્યા છે તે) ધારણ કરનાર સન્યાસી
ત્રિદોષ, પુ૦ કફ, વાત, અને પિત્ત એ ત્રણના સયોગથી થતો રોગ, મુઝારો સન્નિપાત
ત્રિધા, અ૦ ત્રણ પ્રકારે ત્રણ રીતે [શ્રાદ્ધ તે
ત્રિપક્ષી, ન૦ત્રીજે પખવાડિયે મરનારનુ કરવાનુ
ત્રિપાત, વિ૦ સાડી ત્રણપાયાનુ તેકલ,વાયક લેખુ
ત્રિપુટી, સ્ત્રી૦(સ૦)ત્રણનો સમુદાય તે બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને શિવ, જ્ઞાતા,જ્ઞેય અને જ્ઞાન કર્તા, કર્મ ને ક્રિયા) ૨ જેને ત્રણ પટ દીધેલા હોય તે
ત્રિપુરારિ, પુ૦ (સ૦) ત્રિપુર અસુરનો અને એના નગરનો નાશ કરનાર, શિવ, મહાદેવ, શભુ "મને સહાય થાઓ મોરારીરે, મારી લજ્જા રાખો ત્રિપુરારિ"
ત્રિપુડ્ર, ન૦ (સ૦) ત્રણ લીટીનુ તિલક
ત્રિફલા, (સ૦) હરડા, બેડા ને આમળા એ ત્રણનુ સમભાગે ચૂર્ણ તે
ત્રિભગી, વિ૦ (સ૦) ત્રણ ઠેકાણેથી વળેલો ૨ ત્રણ ઠેકાણે યતિ આવે તેવુ વૃત્ત
ત્રિભુવન, ન૦ (સ૦) ત્રિલોક ત્રણ ભુવન-સ્વર્ગ મૃત્યુ ને પાતાળ
ત્રિયા, સ્ત્રી૦ સ્ત્રી, પત્ની
ત્રિરાશી, સ્ત્રી૦ ત્રણ સખ્યા ઉપરથી ચોથી સખ્યા કાઢવાની જે રીત તે [ત્રિભુવન
ત્રિલોક, ન૦ ત્રણ લોક (સ્વર્ગ, પૃથ્વી ને પાતાળ)
ત્રિલોચન, પુ૦ જેને ત્રણ આખ છે તે, મહાદેવ
ત્રિવર્ગ, પુ૦ ધર્મ અર્થ અને કામ તે ૨ ક્ષય, સ્થિતિ, અને વૃદ્ધિ એ ત્રણ તે
ત્રિવલી, સ્ત્રી૦ પેટ ઉપર જે ત્રણ ચામડીના વાટા પડ છે તે [ભુવન આવરનાર તે
ત્રિવિક્રમ, પુ૦ (સ૦) વિષ્ણુ ત્રણ ડગલાથી ત્રણ
ત્રિવિધ, વિ૦ (સ૦) ત્રણ પ્રકારનુ 'વિવિધ તાપ'
ત્રિવેણી સ્ત્રી૦ સ૦ ગગા, યમુના ને સરસ્વતી એ ત્રણ નદીઓનો સગમ થાય છે તે સ્થળ-ધામ ૨. ઇડા, પિંગલા ને સુષુમ્ના એ ત્રણ નાડીઓ

નો સમુદાય [એક અટક

ત્રિવેદી, વિ૦ ત્રણ વદ જાણનારો ૨ બ્રાહ્મણની

ત્રિશંકુ, પુ૦ સૂર્યવંશીય પૃથુરાજાનો પુત્ર ૨ અધ્ધર-ચાળ સ્થિતિ, નહિ ઘરના કે ઘાટના તેની સ્થિતિ

ત્રિશૂળ, ન૦ (સ૦) છેડે ત્રણ અણીવાળા ફળો હોય તે, પિનાક, ત્રિશીર્ષક [સમયનો મધિકાળ

ત્રિસંધ્યા, સ્ત્રી૦ સવાર, બપોરને સાંજ એ ત્રણ

ત્રીજ, સ્ત્રી૦ પખવાડિયાનો તીજો દહાડો, તીજીતિથિ

ત્રીઠ સ્ત્રી૦ પીડા, દુઃખ 'આપ્યુ તો કંઇ નહિ, ત્રીઠ જાણી નહિ, તે તણો સોચ રૂદિયેજ ધરતો

ત્રૂટવુ, ક્રિ૦ અ૦ રીઝવુ, પ્રસન્ન-કુરબાન થવુ

ત્રેખડ, સ્ત્રી૦ તેખડ, જુએ।

ત્રેખડુ, ન૦ તેખડુ, જુએ।

ત્રેતા, પુ૦ (સ૦) ચાર યુગ પૈકી બીજો (કાર્તિક સુદિ ૯ થી શરૂ થાય છે) ૧૨૯૬૦૦૦

ત્રેધા, સ્ત્રી૦ હોશકોશ [વર્ષનો જે યુગ તે

ત્રેપન, વિ૦ પચાસ ને ત્રણ, ૫૩

ત્રેવટી, વિ૦ ત્રણ કઠોળની ભેગી દાળ

ત્રેવડ, સ્ત્રી૦ તજવીજ ગોઠવણ, ૨ કરકસરથી ઘર ચલાવવાની આવડ-ચતુરાઇ

ત્રેવડુ, વિ૦ ત્રણ પડ-સમધવાળુ ૨ ત્રણગણુ

ત્રેવડવુ, ક્રિ૦ સ૦ સત્કાર કરવો ઘટિત પ્રમાણે

ત્રેત્રીસ, વિ૦ તેત્રીસ ૩૩ [આપવુ મોકલવુ તે

ત્રેસઠ, વિ૦ સાઠ ને ત્રણ ૬૩

ત્રેતાળિસ, વિ૦ ચાળીસ ને ત્રણ ૪૩

ત્રેહેકાવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભરાયલુ હોવાથી ફાટફાટ થવુ "ઉન્મત ઉર ત્રેહેકાવતી"

ત્રૈલોક્ય, ન૦ (સ૦) ત્રણ લોકનો સમુદાય

ત્રોટી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીના કાનની બુટનુ ઘરેણુ

ત્રોડ, પુ૦ તોડ નિકાલ

ત્રોફવુ, ક્રિ૦ છુંદવુ રમથી છુંદણા પાડવા

ત્રોફો, પુ૦ સોપારીનો કોડો

ત્રોવુ, ક્રિ૦ અ૦ શરીર ન ખાઇ—દુબળુ થઇ જવુ કાચો ગર્ભ (પશુનો) પડવો

ત્વ, (સ૦) પણુ ના અર્થમા વપરાતો પ્રત્યય

ત્વક્, સ્ત્રી૦ ત્વચા, ચામડી [ત્વગિન્દ્રિય

ત્વગિન્દ્રિય, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્પર્શની ઇન્દ્રિય, ચામડી

ત્વચા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચામડી, ત્વક્ ૨ છાલ

ત્વદીય, સ૦ (સ૦) તમારૂ

ત્વરા, સ્ત્રી૦ [સ૦] ઉતાવળ, ઝપટ, તાકીદ

ત્વરિત, વિ૦ (સ૦) ઝટ જલદી, તાકીદે

થ.

થ, પુ૦ (સ૦) ૧૪ મો વ્યંજન ત્ નો મહાપ્રાણ

થઇ ચુકવુ, ક્રિ૦ અ૦ પુરૂ થવુ, બાકી ન રહેવુ, ૨ પતી જવુ ૨ મરી જવુ, પ્રાણ જવા ૩ નિકાલ આવવો

થઇને, અ૦ આરપાર, વિંધીને ને રસ્તે 'સુરત થઇને મુંબાઇ જવાય' ૨ બનીને 'કાલા થઇને કહેવુ એ ઠીક ન કહેવાય'

થઇ રહેવુ, ક્રિ૦ સ૦ થઇ ચુકવુ, બાકી ન હોવુ સમાપ્ત થવુ ૨ પતી જવુ, મરી જવુ ૩ વશ થઇને રહેવુ, મળતા રહેવુ

થકવવુ, ક્રિ૦ સ૦ થાકે તેમ કરવુ મહેનત આપવી, હરાવવુ, પજવવુ હેરાન કરવુ

થકિત, વિ૦ ચકિત, દિઙ્મૂઢ.

થકી, અ૦ પાંચમી વિભક્તિનો પ્રત્યય થી લીધે માટે ૨ માંથી અંદરથી

થકુ, વિ૦ વતીનુ તરફનુ ૨ અ૦ મારફત, દ્વારાએ.

થટ, સ્ત્રી૦ જમાવ ભીડ ૨ ટોળુ, જથો

થડ, ન૦ મૂળની ઉપરનો અને જ્યાંથી ડાળા ફૂટે તેની નીચેનો જાડો ભાગ ૨ મૂળ ઉત્પત્તિ ૩ પાસેની જગા પડોશ 'તે મારી થડમા રહે છે' ૫ સ્ત્રીઓના વાળ ગુંથવાની દોરી

થડકવુ, ક્રિ૦ અ૦ અચકાવુ, અચકી અચકીને બોલવુ 'એની જીભ થડકે છે' ૨ રચના સરળ ન હોવી થરડાવુ—ભાર આવવો 'કવિતા થડકે છે' ૩ ચમકવુ, ભયથી કંપવુ ૪ ઉછળતા ચાલવુ

થડકો, પુ૦ બોલ કે અક્ષર ઉપર પડતુ જોર તે, થડકીને થતો અટકાવ તે

થડથડવુ, ક્રિ૦ અ૦ થડથડ અવાજ થવો ૨ ધ્રુજવુ તરડાતુ ફરવુ, 'ભમરડો બહુ થડથડે છે'

થડવુ, ક્રિ૦ સ૦ વળ દેવો, આમળવુ ૨ વળ ચઢવો, અમળાવુ

થડાથડ, અ૦ ઉપરા ઉપરી, વગર વિલબે ૨ થડથડ અવાજ થાય તેમ'

થડિયુ, ન૦ થડના મૂળને લગતો ભાગ, મૂળિયાનો ગટ્ટો ૨ થડ [મોઢવુ, ગજ

થડી, સ્ત્રી૦ ઉપરા ઉપરી ગોઠવી કરેલો ઢગલો

થથડવુ, ક્રિ૦ અ૦ કાપવુ, ધ્રુજવુ થરથરવુ

થથડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધમકાવવુ ઠપકો દેવો

થથરડો, પુ૦ જાડો થર, જાડુ પડ-લેપ

થથેડવુ, ક્રિ૦ સ૦ જાડો થર કરવો, લપડવુ

થથેડો, પુ૦ થથરડો, જાડો લેપ

થથૈડો, પુ૦ખૂબ જાડો લેપ ૨ ભરાવો, ઘણુ બલો ઉપરાઉપરી ચઢાવેલુ હોય તેવુ

થત્થો, પુ૦ થ અક્ષર અને તેવો ઉચ્ચાર

થનકથનક, અ૦ **થનથન,** જુઓ

થનથન, અ૦ ભોય પર પગ ટકે નહિ એમ ઉતાવળે નાચવુ કુદવુ તે, તાનમા મલકાવુ તે 'ઘોડી થનથન કરી રહી છે' ૨ શિરજોરી કરવી, કહ્યુ ન માનવુ 'શુ થનથન કરી રહ્યા છો'

થપડાક, સ્ત્રી૦ લપડાક, થાપટ, ધોંપો

થપેલી, સ્ત્રી૦ થપોલી

થપોલિયુ, ન૦ હાથે થાપેલુ તે, થપોલી

થપોલી, સ્ત્રી૦ હાથથી દબાવી કરેલી ગોળ ચપટી વસ્તુ, પાથરેલી ઢગલી

થભ, પુ૦ (**સ્તભ**) ભાર ઝીલવાનુ ઉભુ જાડુ લાકડુ,થાભલો ૨ ઘર-કુટુબમા જે પુરુષ સૌનુ ભરણપોષણકરતો હોય તે મુખ્ય આધાર ટેકો

થભન, ન૦ થભી-ઉભુ રહેવુ તે, ધારણ

થંભવુ, ક્રિ૦ અ૦ અટકવુ, થોભવુ, ઉભા રહેવુ ૨ બધ પડવુ વિસામો લેવો,થાક ખાવો, અટકવુ

થમણી, સ્ત્રી૦ થાપણ,મુડી [બસ રહેવા દો એમ

થયુ, અ૦ થવુનુ ભૂતકાળ રૂપ,બની ગયુ ૨ પૂર્ણ

થર, પુ૦ ઈટચુના માટીની ચણેલી જે હાર તે ઓળ ૨ પડ, વળુ ૩ એકસરખુ પાથરણુ પથારો ૪ સ્ત્રીને હાથે પહેરવાની ચડતા ઉતરતી ચુડીઓ તે ૫ મેલ, કચરો

થરક, સ્ત્રી૦ બીક, ભય ધાક ૨ કપારો, ધ્રુજ

થરકવુ, ક્રિ૦અ૦ ભયથી ખમચાવુ થરથર થવુ બીકથી ધ્રુજવુ

થરડ, પુ૦ થરડવાની ક્રિયા ૨ વાકાપણુ

થરડવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાચા દોરા બે સેરા કરીને કાતવા તે ૨ વાકુ કરવુ [વાકાપણુ

થરડાટ, પુ૦ મગરૂબી, ગર્વ, દર્પ ૨ વક્રતા,

થરડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાકુ થવુ, રાડુ થવુ

થરથર, અ૦ પાદડાની માફક ધ્રુજવુ તે, રહી રહીને કપતુ હોય તેમ ૨ થરેરી, કપ

થરથરવુ, ક્રિ૦ અ૦ કાપવુ, ધ્રુજવુ

થરથરાટ, પુ૦ કપ, થડકારો, ધ્રુજારો ૨ ત્રાસ, ભયની લાગણી [જારી, કપારી

થરથરી, ન૦ કબુતરની એક જાત ૨ **સ્ત્રી૦** ધ્રુ-

થરમામિટર, ન૦ (અ૦) ગરમી માપવાનુ યત્ર

થરમો, પુ૦ એક જાતનુ કપડુ દપોટો

થરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખાણમા અનાજ ન બગડે માટે નીચે અને ચોમેર જુવાર બાજરીના પુળા ભરી લેવા ૨ **થર** ચડાવવો

થરી, સ્ત્રી૦ કાચી કોડીના પડની ઉપર નીચેની બાજુએ જે ઉડા કાપા હોય છે તે

થરેરી, સ્ત્રી૦ કપારી, ધ્રુજ ૨ ધાક, બીક

થરેરવુ, ક્રિ૦ અ૦ કપવુ, ધ્રુજવુ, ડરવુ, બીવુ

થવુ, ક્રિ૦અ૦ કોઇ પણ ક્રિયા ચાલવી ૨ બનવુ, ઘાટ બનવો ૩ ઉત્પન્ન થવુ, જન્મવુ, નીપજવુ 'આ આબે કેરી સારી થાય છે' ૪ પ્રકૃતિ બદલાવી ૫ બનાવ બનવો, અતિમ ફળ આવવુ 'ફેશનથી મોટી ખરાબી થઈ' ૬ ગુજરવુ, વહી જવુ. 'ચાર વરસ થયા' **થઈ ચુકવુ**—ખુટી પડવુ, પૂરુ થવુ, મરી જવુ **થવુ નથી**—થઈ શકવુ નથી ૨ રજસ્વળા હોવી

થળ, ન૦ સ્થળ, ઠેકાણુ, જગા, સ્થાન

થળી, સ્ત્રી૦ સોની કસારાનુ એક પિત્તળનુ ઓજાર ૨ જગા, જમીન

થાથુ, વિ૦ સુસ્ત,મદ, સહેજ કામ કરતા વાર લગાડે તેવુ ૨ ગોબરુ હોય તેવુ, સફાઈ વગરનુ ૩ ભોળુ ને સાદુ, બોથડ, આયાસી

થાદલો, પુ૦ બહાર ધસી આવી લબડતો પેડુનો ભાગ, ફાદ ૨ ભારે અને દુધાળા પયોધર, ધાઇ

થાભલી, સ્ત્રી૦ નાનો ટેકો, પાતળો થાભલો.

થાંભલો, પુ૰ થભ, સ્તભ, ઉભો ટેકો

થાભો, પુ૰ થાભલો, સ્તભ ૨ વર કન્યાને નવરાવતા ચારે બાજુ ચાર હહિંથરા ઉતારે છે તે

થાક, પુ૰ ઘણી મહેનત કરવાથી શરીરના ગાત્ર ઢીલા થવા તે, સુસ્તી તદ્રા ૨ વિરામ, આરામ ૩ થાગ, તળિયુ, છેડો ૪ અભાવ કટાળો

થાકલો, પુ૰ આરામ, આસાએસ ૨ કામ કરતા થોડી વાર વિસામો લેવો તે, રહી રહીને કામ કરવુ તે

થાકવુ, ક્રિ૰ અ૰ મહેનત કરતા શરીર દુખાવુ ૨ થોડી વાર અટકવાની જરૂર પડવી, હારી જવુ ૩ કટાળવુ ૪ લાગવુ વળગવુ 'તેમા તારૂ શુ થાકે છે?'

થાક્યુપાક્યુ, વિ૰ કટાળેલુ, ખિન્ન શ્રમિત

થાગ, પુ૰ તળિયુ ૨ પાર, છેડો, અત

થાટ, પુ૰ ઠાઠ, ભભકો, દબદબો

થાણદાર, પુ૰ થાણાનો અમલદાર, ફોજદાર

થાણુ, ન૰ (સ૰ સ્થાન) પોલિસને રહેવાનુ સ્થાન, ચોકી, નાકુ ૨ ખામણુ (વાવવા માટે)

થાથા થાબડી, સ્રી૰ થાબડીને શાત કરવુ તે, પપાળવુ, લડાવવુ જેમ તેમ પ્રસન્ન રાખવુ તે ૨ ઢાક પિછોડો

થાન, ન૰ વણાઇ તૈયાર થયેલુ લાબુ કપડુ તે, તાકો ૨ સ્તન, સ્રીની છાતી, ધાઇ ૩ સ્થાન, સ્થળ, ૪ આસન જગા ૫ નાકુ

થાનક, ન૰ (સ્થાનક) આસન સ્થાનક, બેઠક ૨ જગા, ઠામ

થાપ, સ્રી૰ નરઘા ઉપર જોરથી હાથ મારવો તે થાપડ ૨ રથડ કરવો તે, માટીનો થર ૩ છેતરવુ તે ભુલવવુ તે, છેતરપીડી, ધોખો 'થાપ દેવી' ૪ ચૂક, ભૂલ તે થાપ ખાઇ ગયો' ૫ મોજાની છોળ ૬ સ્થાપવુ તે ૭ થાપટ, થબડાક

થાપટ, સ્રી૰ થબડાક, લપડાક, ખુલ્લા હાથની ઝપટ

થાપડી સ્રી૰ થાપી, કડિયાનુ લાકડાનુ ઓજાર ૨ ચપટ બેસાડેલી ઢગલી

થાપો, પુ૰ હોડીમા માલ ચટાવવાનુ જે પાટિયુ તે ૨ હોડી ૩ ચણાના લોટની જાડી પુરી ૪ કટાળાના છોડનો પજો

થાપણ, સ્રી૰ મુડી, પુજી, દલ્લો ૨ ઉખડી ગયેલી ભીંયને કાચ મારી જાડી લીંપવી તે

થાપન, ન૰ દેરામા કોઇ દેવ દેવીની મૂર્તિ બેસાડવી તે, પ્રતિષ્ઠા કરવી તે ૨ વાદ વિચારથી પુરવાર કરવુ તે

થાપના, સ્રી૰ પ્રતિષ્ઠા કરવી તે, સ્થાપના

થાપવુ, ક્રિ૰ સ૰ કાદવ ઇ૰ નાખી જગા સરખી કરવી, રથડ કરવો, થાપ દેવી ૨ છાણને દાબી ચપટા છાણા કરવા 'છાણા થાપવા' ૩ મોટુ કરી બેસાડવુ, સ્થાપવુ, નિર્માણ કરવુ ૪ અમુક વાતને પ્રમાણથી ખરી કરવી પુષ્ટી આપવી, માનવુ 'તુ તારી વાતનેજ થાપ્યા કર' ૫ આપવુ, અર્પણ કરવુ 'અર્જુન કુવર અભિમન્યુ બળિયો તેના વેરે કન્યા થાપી'

થાપી, સ્રી૰ થાપડી, ટાપી, થાપી,

થાપેડુ, ન૰ ધાબળા થેપાડાને બદલે જે જાડુ કપડુ કમ્મરે વિટાળે છે તે

થાપો પુ૰ કમ્મરની નીચેનો ને કુલાની પાસેનો જાઘનો જે ભાગ તે, ઢગરા ૨ મોભારિયુ ૩ કકુવાળા હાથના છાપા, હાથો, પજો

થાબડવુ, ક્રિ૰ સ૰ ચપટે પજે ઠોકવુ, પોચા હાથે દાબવુ પપાળવુ ૨ સમજાવી પટાવી શાત કરવુ ૩ ચોળીને ચપટ બેસાડવુ, ઠારવુ

થાબડી, સ્રી૰ થાબડવુ તે ૨ થાપડી, ૩ થપોલી

થામલો, પુ૰ થભ, થાભલો

થાવર, વિ૰ (સ્થાવર) એક જગાપરથી બીજી જગાએ ખસેડાય નહિ એવી જે વસ્તુ તે

થાળ, સ્રી૰ (સ૰ સ્થાલી) મોટી પણ નાની કિનારની થાળી, કથરોટ ૨ થાળીમા ખાવાના પદાર્થ મૂકેલા હોય તે નૈવેદ્ય

થાળી, સ્રી૰ ધાતુનુ ગોળ ચપટુ ને કોરવાળુ વાસણ, ભોજનપાત્ર, ટાગ, ખુમચો **થાળી** જેવડુ કપાળ-મોટુ કપાળ સૌભાગ્ય સૂચવે છે **થાળી** વગાડવી-ઢંઢેરો પીટવો, લોકમા જાહેર કરવુ

થાળુ, ન૰ લાકડાના જે ચોકઠામા ઘડી રહે છે તે ૨ કુવાના મો ઉપર કોસ ઠાલવવાની ઢાળ

પડતી જગા. ૩ કુવા ટાકાનુ ચણી લીધેલુ મો ૪ મૂળિયા એકમેક સાથે બાઝી ગયેલા હોય તે ભાગ ૫ સ્થળ, ઠેકાણુ થાળે પડવુ–સ્થિર થવુ,
થાળો, પુ૦મોટી થાળી, ખુમચો [ઠેકાણે પડવુ
થિગણુ, ન૦ મોટી જગાના ઉખડી ગયલા ભાગને કાદવથી દુરસ્ત કરવુ તે [વિદ્યા
થિયોસોફી, સ્ત્રી૦[અ૦]તત્વમિમાસા, અધ્યાત્મ
થી, અ૦ કરતા 'ધીરૂથી મનુ ચાર મહિને નાનો છે"
થીગડથાગડ,ન૦ મગામત,ગાબડગુબડ સાધવુ તે
થીગડી,સ્ત્રી૦ નાનુ થીગડુ,પટી [લીધેલી કાપલી
થીગડુ,ન૦ મોટી કાપલી,પટી, ફાણુ ઉપર સીવી
થીજવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ સ્થા) ઠરી જવુ, ચોસલા બધાવા,પ્રવાહી મટી કઠણ થવુ,જામવુ
થીનુ, વિ૦ ઠરેલુ, જામેલુ, ઘટ્ટ થયેલુ
થીર, વિ૦ હાલે નહિ તેવુ સ્થિર, અચલ, દઢ
થીરથુમડુ, ન૦ કણુસલાનો જથો
થીવર, વિ૦ મોટુ, ઘરડુ. (શ્રાવકોમા)
થુ, અ૦ થુકવુ તે ૨ ફિટકાર, ધિક્કાર
થુઈ, સ્ત્રી૦ફોગ, રદ, બાતલ, ના મજુર (રમતમા)
થુએર, પુ૦ થુવર [માલ વગરનું, તુચ્છ ગણાયલુ
થુથુ, અ૦ થુકવાનો અવાજ ૨. ફિટકાર,ફટફટ,
થુથો પુ૦ ફુચો, કચરો, સત્વહીન કચરો
થુલિયો, પુ૦ બાળકનો મુખ રોગ, બાળકના મોમા થતી ઝીણી ધોળી ફોલ્લીઓનો રોગ
થુલી, સ્ત્રી૦ છોલાવાળો લોટ ૨ કણુકીદાર લોટ
થુલુ, ન૦ છોડા સાથેનો રવો,જાડો લોટ છોડાનો ભુકો, ચમામણ [તે, લાળ, રસ
થુંક, ન૦ જીભ ઉપર છુટતુ જે ચીકણુ પાણી
થુકવુ, ક્રિ૦ અ૦ થુક બહાર કાઢવુ ૨ મોમા નાખેલા પદાર્થને થુક રૂપે બહાર કાઢવો ૩ ધિક્કાર –કટાળાના અર્થમા અવગણુના કરવી થુકેલુ ગળવુ–વચન ભગ થવુ, વેણુ ન પાળવુ
થુવર–વેર, સ્ત્રી૦ આમળાદાર કાટાવાળી ચોધારી દાડીનુ એક જાતનુ ઝાડ
થૂ, અ૦ ધિ,ક, ધિકાર, ફિટકાર. થૂ તેના નામ મોપર–ધિક્કાર છે એના મોને.

થૂલ, ન૦ બાજરીના કણુસલા ઉપરની રૂવાટી
થેઇકાર, પુ૦ નાચતાનનો ધ્વનિ ૨ થેઈ થેઇ, પગે બાધેલા ઘુઘરાનો રણુકારો-અવાજ
થેઈથેઇ, અ૦ નાચરગ ઉડી રહેવા તે, નાચની રમઝટ ૨ આમતેમ ડોલતુ ઝુલતુ ઉભુ થવુ તે
થેક, સ્ત્રી૦ જુવાર જેવો એક પદાર્થ ૨ કુદકો
થેકડી, સ્ત્રી૦ ઠેકડી,મજાક, ચેષ્ટા ૨ થોકડી
થેકડો, પુ૦ છલગ, ફાળ, કુદકો ૨ થોકડો.
થેકવુ ક્રિ૦ અ૦ કુદવુ, ઉછળવુ ૨ ચઢવુ,આધાન કરવુ. ૩ તપવવુ, કુદીને ચઢવુ
થેકવુ ક્રિ૦ સ૦ છાપ પાડવી,બીબાવતી છાપવુ
થેપ, ન૦ જાડુ લિપણુ જાડો લેપ ખરડ,રથડ
થેપડો પુ૦ પોપડો, ઉખડેલુ લેપનુ પોડુ ૨ લાદ –માટીનુ કુભારનુ કુડુ
થેપણી,સ્ત્રી૦ થેપવાની ક્રિયા
થેપલી,સ્ત્રી૦ થપોલી, ચોમલુ, થાબડી [દાબવી
થેપવુ, ક્રિ૦ સ૦ જાડુ લીપવુ, ગારને જાડી જાડી
થેપાડુ, ન૦ ડેપાડુ ૨. સુતરાઉ ધોતિયુ
થેભો, પુ૦ થોભિગો ૨ ટેકો [થેરૂ જાય છે'
થેરૂ, અ૦થી, તરફ બાજુ 'નદીનુ પાણી ગામ
થેલી, સ્ત્રી૦ કોથળી (નાણાની)
થેલો, પુ૦ કોથળો, ગુણુ [નાચગાનની ધુન
થૈનાર, પુ૦ નાચ ગાયનથી ખશાલીનો અવાજ,
થોક, પુ૦ જથો, સમૂહ, ખરકલો, જુડો
થોકડી, સ્ત્રી૦ થેલી, કોથળી ૨ જુડી બડલ, સરખો જથો તે
થોકેથોક, અ૦ પુષ્કળ, જથાબધ
થોકડો, પુ૦ જથો, સમુહ, ટોળુ, ઢગલો
થોડુ, વિ૦ ઘણુ વધારે ન હોય તેવુ લગાર, જરા, જૂજ થોડુ ઘણુ–કેટલુક, થોડાક ભાગ થોડે થોડે—કટકે બચકે, જરા જરા કરીને થોડા સો મીઠા—દરેકમા હદ હોવી જોઇએ
થોડુક, વિ૦ જરાક, વધારે થોડુ
થોથ, સ્ત્રી૦ પોચ, કણુ વગરની ડાગેર
થોથડી, સ્ત્રી૦ અગારામા શૈલી નાની ભાખરી
થોથર, સ્ત્રી૦ નમળાઈમા ખટાશ ખાવાથી મો સુણી આવવુ તે, નમળાઇની ફિકાશ

થોથરિયુ, ન૦ લબાણુ પણુ નમાલુ લખાણુ, લાબા ટાયલાવાળુ કાગળનુ ભુગળુ

થોથુ, ન૦ જેમા કઈ માલ-સાર ન હોય તેવુ લખાણુ ૨ સળેલા ને પોલા થયેલા કણુ ૩ બુઠુ તીર

થોથો, પુ૦ કેળનુ થડ, પાદડા વગરનો કેળનો થાભલો

થોભ, પુ૦ પાર છેડો; અ ત "તેને લોભનો થોભ નથી" ૨ અટકાવ, પ્રતિબધ

થોભણુ, ન૦ ટેકણુ, અઢિગણુ, અટકણુ

થોભવુ, ક્રિ૦ અ૦ અટકવુ, ઠરવુ ખોટી થવુ, દમ ખાવો ૨ ક્રિ૦ સ૦ પકડવુ, ઝાલવુ

થોભા, પુ૦ મૂછના છેડા આગળ ગાલના ભાગ ઉપર વધારેલો વાળનો જે ગુચ્છો તે ૨ સ્ત્રીના કલ્લાના ટેકણુ તે

થોભાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ અટકાવવુ, બધ પાડવુ ૨ ખોટી કરવુ, રાહ જોવડાવવી, ૩ પકડી રાખવુ

થોર વિ૦ (અ૦) જુનુ, ઘરડુ ૨ મોટુ

થોર-રિયો, પુ૦ ચુનર થોરીઆ રોપવા-કાટા

થોરો, પુ૦ ઢગ [વિરવા, લઢાઈના મળ રોપવા

થોલ, પુ૦લાગ, દાવ,ઘાટ,મોખ, અનુકુળ સમય ૨

થોલથાપડ, સ્ત્રી૦ ધમકી, ઠપકો [થોલ, થપ્પડ.

થોલો પુ૦ શરીરનો માસવાળો ને બહાર લબડતો જે ભાગ

દ.

દ, પુ૦ (સ૦) ૧૮ મો વ્યજન ૨ વિ૦ આપનાર, દેનાર અર્થ સૂચક પ્રત્યય "સુખદ"

દશ, પુ૦ (સ૦ દશ) ડખ, કરડ, કાટો મારવો તે ૨ મર્મ, સાર, ભાવાર્થ ૩ મનમા મેલ રાખવો તે, કીનો, વેર ૪ હૃદયમા સાલે તેવી ઝેરી લાગણી

દશિત, વિ૦ કરડેલુ, ડખેલુ

દશી, વિ૦ ઝેરીલુ, કીનાખોર, મેલુ (મનનુ)

દઇ, સ્ત્રી૦ દવાઇ, આણુ ૨ પીડા, દુખ

દઇ, પુ૦ ભાગ્યનો દેવ, ઈશ્વર, ભાગ્યદેવી

દઇત, પુ૦ દૈત, રાક્ષસ.

દઈતા, સ્ત્રી૦ દયિતા, સ્ત્રી વહુ

દકાળ પુ૦ દુકાળ [મોંઘુ

દકાળિયુ, વિ૦ ભૂખથી પીડિત, દુખી ૨ ભુક્ષિત,

દક્ષ, વિ૦ (સ૦) ચતુરાઈ ભરેલુ, યુક્તિવાળુ ૨ ચતુર, પ્રવીણુ, ચાલાક, જેના હાથમા કિસબ રમી રહ્યો હોય તે

દક્ષણ, વિ૦ દક્ષિણુ દિશા ૨ જમણુ [પૈસાનુ દાન

દક્ષણા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દક્ષિણા, બ્રાહ્મણને અપાતુ

દક્ષણાતુ, વિ૦ દક્ષિણુ બાજુનુ, જમણા હાથ પરનુ

દક્ષણી, વિ૦ મહારાષ્ટ્ર સબધી ૨ દક્ષિણનો રહેનાર

દક્ષતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચતુરાઇ કાબેલિયત ૨ ચપળતા, ચચળાઇ ૩ ડહાપણુ

દક્ષિણુ, સ્ત્રી૦ સૂર્ય તરફ મો રાખતા જમણા હાથ તરફની જે દિશા તે ૨ વિ૦ જમણુ સવ્ય

દક્ષિણાયન, ન૦ (દક્ષિણ+અયન) સૂર્યની દક્ષિણ તરફની ગતિનો સમય તે, કર્કરાશિમા સૂર્યનુ જવુ તે ૨ કર્કથી, ધન એ ૭ રાશિમા સૂર્ય હોય ત્યા સુધીનો જે કાળ તે

દક્ષિણી, વિ૦ દક્ષણી, દખણી

દક્ષિણાભિમુખ, વિ૦ દક્ષિણ તરફના મોનુ.

દખ, ન૦ દુખ

દખણા, સ્ત્રી૦ દક્ષણા [દક્ષિણ તરફનુ

દખણાતુ, વિ૦ દક્ષિણ તરફ, જમણુ ૨ અ૦

દખણી, પુ૦ દક્ષણી, દક્ષિણ દેશનો રહેનાસી

દખમુ, ન૦ (ફા૦ દખ) પારસીઓના શબ ઠેકાણે પાડવાનુ સ્થળ [આડખીલી, ફાસ, વવરો

દખલ, સ્ત્રી૦ (અ૦) આડે આવતી હરકત,

દખ્ખણુ, સ્ત્રી૦ દક્ષિણ ૨ મહારાષ્ટ્ર દેશ

દગડ, ન૦ (અ૦) પત્થર પહાણો ૨ ભારે ને જડ વસ્તુ, ભારે ગચિયુ ૨ગડ દગડ-જેમ તેમ ઠીક ઠાક, ધીમે ધીમે

દગડા ચોથ, સ્ત્રી૦ ભાદરવા સુદિ ચોથ, એ દિવસે ચદ્ર જોનારને માથે આળ ન આવે માટે લોક છાપરે પત્થરા નાખી ગાળ ખાય છે

દગડુ, ન૦ ભારોટિયાના થાભલાની ઉપરનુ આધારરૂપ જે નાનુ લાકડુ-પત્થર તે ઢેખુ, ચોસલુ ગચિયુ

દગડો, પુ૦ પથરો ૨ મોટુ ઢેફુ [અવિશ્વાસ

દગદગો, પુ૦ (ફા૦) શક, વહેમ, ખતરો, ઢચુપચુ,

દગલબાજ, વિ૦ (ફા૦) ઠગાઇ કરનાર, કપટી

૨. વિશ્વાસઘાતી [વિશ્વાસઘાત

દગલબાજી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ઠગાઈ, કપટ, દગો,

દગાખોર–બાજ, વિ૦ કપટી, દગો રમનાર, ઠગ.

દગાખોરી–બાજી, સ્ત્રી૦ છળબાજી, કપટ,ઠગાઇ

દગો, પુ૦ [ફા૦] કપટ, છળ, ફેટો ૨ ફરેબ,

દગ્ધ, વિ૦ [સ૦] બળેલુ દાઝેલુ [વિશ્વાસઘાત

• **દગ,** વિ૦ચકિત, વિસ્મય પામેલુ,દિઙ્મૂઢ,ચક્ક,છક્ક

દગડી સ્ત્રી૦ ઘાસ વેચવાની લાટી, ઘાસબજાર

દગલ, પુ૦ ટટો, તકરાર, કજિયો

દગો પુ૦ [હિં૦] બડ, તોફાન, ફિતુર, ફિસાદ

દગોફિસાદ, પુ૦ લડાઈ ટટો, ફિતુર

દજન, વિ૦ [અ૦] ૧૨ બારનો જથો

દઝાડવું, ક્રિ૦અ૦દાઝે તેમ કરવુ ડામવુ, બાળવુ

દઝાડો,પુ૦જીવ દાઝે એવુ જે તે,બળતરા 'અબળાને આધાર તમારો, ઘણો ન કરશો દઝાડો રે '

દઝાપો,પુ૦બળતરા, મનસ્તાપ, દઝારો, ઉડો સતાપ

દઝોડિયુ, ન૦ અડધુ બળેલુ તે, બળ્યુ ન બળ્યુ એવી સ્થિતિ ૨ ખોરણુ

દટતર, ન૦ મોટાને ભયકર વાવાઝોડાથી ઉડતી ધૂળથી ગામો દટાઈ જવા તે, દટાવાની આફત

દટાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઇ દાટે તેમ કરવુ, જમીનમા ખોદી ઘાલવુ, દફનાવવુ, દાટવુ

દટાવુ, ક્રિ૦ અ૦ જમીનની અદર પુરાવુ, માટીથી ઢકાવુ, દફનાવુ ૨ ઢકાવુ, ગુમ થવુ ૩ પુષ્કળ કામમા ભરાવુ–ગુથાવુ

દફન, ન૦ દટાયલુ હોય તે, દાટેલુ તે

દટ્ટો, પુ૦ દાટો ડુચો, સખત ઢાકણુ ડટ્ટો

દડ, ન૦ પોચી જમીન ૨ ઝીણી ધૂળ ૩ રેતાળ

દડકો, પુ૦ લચકો, લોદો ૨ પોદળો [જમીન

દડઘો, પુ૦ ઘણુ જાડુ ને ભારે વાસણુ

દડદડ–ડાટ, અ૦ ઉપરાઉપરી રેલા ચાલતા હોય તેમ, ખળખળ,ચાલુ વહેતુ વહેણુ [નિતરવુ, ઝરવુ

દડદડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉપરાઉપરી રેલા ચાલવા,

દડદડી,વિ૦નરમ નહિ તેમ ઘાડી નહિ એવી દાળ

દડબ, સ્ત્રી૦ જમીનનુ ઢેફુ, ચોસલુ ૨ લુગડાની ગાઠ ગડબ, ગડી

દડવુ, ક્રિ૦ સ૦ અનાજની ખળાને ટીપી પાણી રેડી છાણુ માટીથી લીપી સાફ સરખી કરવી

દડબડ, અ૦ દડમજલ, અવાજ થાય તેમ ઉતાવળે ચાલવુ, ધડમડ ધડબડ ધડમડ–જોરથી પગ પછાડતા ચાલવુ, ડુકે અને ઉતાવળે પગલે

દડબડવુ, ક્રિ૦ અ૦ દોટ મકીને દોડવુ

દડબલુ, ન૦ લાદમાટીની કોઠી. [કઠણુ કરવુ

દડબવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠાસીને પુરવુ, દાબીને ભરવુ–

દડબુ, ન૦ ઢેફુ, ચોસલુ ૨ લચકો, લોદો

દડમજલ, સ્ત્રી૦ કોઈ સ્થળે જરાએ અટકયા વિના ચાલચાલ કરવુ તે

દડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગડબડવુ, ગડવુ ૨ થેપવુ, ઠોકીને માટી બેસાડી જમીન સરખી કરવી ૩ ખળી કરવી [૨ ગડબડવુ, રગડવુ

દડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સાફ–સરખુ થવુ (ખળીનુ)

દડિયો, પુ૦ [સ૦ દ્રોણ]પડિયો,પાદડાનો વાડકો

દડી, સ્ત્રી૦ ચિથરા ચામડા વગેરેનો કરેલો ગોળ આકાર ૨ સુતરનુ ગોળ પિલ્લુ

દડુક,અ૦ડુકે ડુકે પગલે દોડતુ હોય તેમ, ડોલતુ

દડુલી સ્ત્રી૦ દડી ૨ ધાણી વગેરે સેકતા હલાવાનુ તવેથા જેવુ જે નાનુ હથિયાર તે

દડુલો પુ૦ મોટી દડો, ગોળો (કવિતામા)

દડો,પુ૦મોટી દડી ૨ લાડુ જેવો ગોળ આકાર, ગોળો

દણુ, ન૦ [સ૦ દામન] ડહેરો

દડ, પુ૦ (સ૦) હાથમા રાખવાની લાકડી,લાઠી, જેષ્ટિકા ૨ શિક્ષા, સજા, નસિયત, શાસન ૩ શિક્ષારૂપ જે દ્રવ્ય તે અપરાધી પાસેથી જે પૈસા લેવામા આવે છે તે ૪ ખભાથી તે કોણી લગીનો શરીરનો જે અવયવ તે, ભુજ દડ ૫ ચાર હાથની લબાઇ જેટલુ જે માપ તે ૬ કસરતનો એક પ્રકાર ૭ છત્રની લાકડી ૮ છડી,નેત્ર 'રાજદડ'

દડફેરોઈ, સ્ત્રી૦ અપરાધીઓના દડની રકમ, દડ

દડવત, અ૦ (સ૦) દડની પેઠે લાબા થઈને

દડનીતિ,સ્ત્રી૦આચારનીતિ,અર્થશાસ્ત્ર નીતિ વિદ્યા

દડવુ ક્રિ૦ સ૦ (ગુનેગારને) દડ કરવો,શિક્ષા–નશિયત આપવી, સજા કરવી ૨ નુકસાન–હાનિ કરવી, પીડવુ હેરાન કરવુ

દંડિત, વિ૦ દડ થયેલો હોય એવુ (જન)

દંડિયો, પુ૦ ચોકડી ભાતનું બૈરાને પહેરવાનું સુતરાઉ લુગડું ચિટ્ઠી ૨ વિ૰ એક થાંભલા ઉપર હોય તેવું "દંડિયો મહેલ" ૨ ઠગ,ધૂર્ત
દંડી, પુ૦ (સં૦) દંડધારી, સન્યાસી
દંડીકો, પુ૦ નાની લાકડી,ધોકો ૨ પેર,નાનો કડો
દંડુકો, પુ૦ લાકડાનો જાડો કકડો, ડંગોરો
દંડેરો, પુ૦ દાંડી નગરપડો, જાહેરાત
દંડેલ, વિ૦ ઉદ્ધત, બેશરમ, નિર્લજ, દાંડ, ધૂર્ત
દંડો, પુ૦ ગિલ્લીને ઉરાડવાનો દાંડો તે ૨ ટુંકી ને જાડી લાકડી ૩ લુચ્ચો, ધૂત, ઉદ્ધત વર્તન વાળો માણસ [આવવું
દતવું, ક્રિ૦ સ૦ આપવું, દેવું ૨ રળવું લઈ
દત્ત, વિ૦ [સં૦] આપેલું, બક્ષેલું ૨ દત્તક લીધેલું, સ્વીકારેલું
દત્તક, પુ૦ [સં૦] બીજાના છોકરાને વિધિપૂર્વક લઇ પોતાનો કરી રાખ્યો હોય તે, દત્તપુત્ર
દત્તવિધાન, પુ૦ બીજાને છોકરો આપી દેવાની જે વિધિ તે [નિગળવું
દદડવું, ક્રિ૦ સ૦ રેલા ચાલવા, દડદડવું, ચૂવું,
દદા, સ્ત્રી૦ ચાકરડી ૨ કર્કશા ૩ કૂટણી, દૂતી
દદામું, ન૦ [સં૦ ડિંડિમ] લડાઈની સ્વારીમાં સૌની આગળનું જે નગારૂં તે, મોટો ડમકો
દદુડી, સ્ત્રી૦ નાનો દદુડો, ધાર, રોઢ
દદુડો, પુ૦ ઉંચેથી જોરમાં પડતું પાણી, રેલો ધાર.
દદો, પુ૦ દ અક્ષર અને તેવો ઉચ્ચાર
દદ્રુ, સ્ત્રી૦ ગોળ ચકામાં પડતો ચામડીનો ખણજનો રોગ, દાદર ગજકરણ
દધિ, ન૦ (સં૦) દહિં ૨ ઉદધિ, સમુદ્ર
દધિજા, સ્ત્રી૦ લક્ષ્મી
દન, પુ૦ દિન [નરન ૨, જીવે છે અન્નને જોરે'
દનુજ, પુ૦ (સં૦) દાનવ, દૈત્ય 'દેવ, દનુજ,
દનૈયું, ન૦ રોજનું ડાચું નામું, કાચો રોજમેળ ૨ એક દિવસનું લવાજમ, રોકડી,રોજ ૩ રોજના મજુર, રોકડી મજુરી લઇ કામ કરનાર ૪ રોજ પ્રકટ થતું, રોજિંદું [તીણું ફળી
દંત, પુ૦ (સં૦) દાંત ૨ હાથીદાંત ૩ દાંતો,
દંતકથા, સ્ત્રી૦ (સં૦) જનવાર્ત્તા, આખ્યાયિકા
દંતધાવન, ન૦ (સં૦) દાતણ, દાંત સાફ કરવાનું સાધન 'દંતધાવન કરી, સ્નાન સંધ્યા કરી.' પ્રે૦
દંતપત્ર, ન૦ (સં૦) દાંતવાળું કર્ણભૂષણ, ઝાંન,
દંતવું, વિ બહાર નીકળેલા દાંતવાળું [ધુલેર, એરીંગ
દંતસ્થાની, વિ૦ દાંતની મદદથી બોલાતું, દંત્ય
દંતાળ, સ્ત્રી૦ સુકાં પાંદડાં, ખાતર વગેરે ઉસેડવાનું ઓજાર, પંજેઠી ૨ દંતાળું
દંતાળી, સ્ત્રી૦ પંજેઠી, દંતાળ [દાંતવાળું
દંતાળું, વિ૦ દાંતા ફળાવાળું ૨ બહાર દેખાતા
દંતિયો, પુ૦ દાંતિયો મોટો કાંસકો ૨ ખરેરો
દંતી, વિ૦ (સં૦) બહાર નીકળેલા દાંત–દાંતા હોય તેવું ૨ દાંત સંબંધી ૩ દંતસ્થાની ૨ પુ૦ દાંતવાળો મોટો હાથી
દંતુડી, સ્ત્રી૦ કૂટતો નાનો દાંત (બાળકનો)
દંતુશ, પુ૦ બહાર પડતો મોટો દાંત (હાથીનો)
દંતુશળ, પુ૦ દંતુશ, હાથીનો દાંત
દંતૈયું, ન૦ દાંતિયું, ચીઢિયા, કરડવા ધસવું તે. ૨ તરફેડો, તુચ્છકાર
દંત્ય, વિ૦ (સં૦) દાંત સંબંધી ૨ દાંતથી બોલાય તેવા (અક્ષરો) ત થ, દ, ધ, ન, લ, સ
દબડામણ, સ્ત્રી૦ દબડામણું ધમકી, ડરામણી, કરેલો ઉપકાર કહી દબાવવું તે
દપટ સ્ત્રી૦ બમણું પુષ્કળ, ભરચક ૨ દાટેલું, જમીનમાં ઉંડું બંધ કરેલું 'દપટ જાજરૂ'
દપટવું–ટાવવું, ક્રિ૦ સ૦ લુચ્ચાઇથી મતાડી રાખવું ૨ ધરી રાખવું ૩ દાટી દેવું
દપટકુવો, પુ૦ ખાળકૂવો, દટણ
દપોટો, પુ૦ ઉન્ના લુગડાં જેમાં બાંધ્યાં હોય તેવી ગાસડી ૨ દમોટો, એક જાતની ખાડ
દફણાવવું, ક્રિ૦ સ૦ (આ૦) હોડી ચલાવવી ૨ મૈથુન કરવું ૩ દાટવું, ગાડવું
દફતર, ન૦ (ફા૦) સરકારી કે ખાનગી કામકાજના કાગળિયાં, ચોપડા, નોંધ, પત્રક વગેરે, ૨ વિદ્યાર્થીની ચોપડીઓ રાખવાની થેલી, બુગચી, પાકીટ
દફતરખાનું, ન૦ (ફા૦) દફતરો રાખવાની જગા ૨ પુસ્તકાલય, કિતાબખાનું, લાઇબ્રેરી

દફ્તરદાર,પુ૦સરકારી દફ્તર ખાતાનો અમલદાર, જમાબદીનો વહીવટદાર ને હિસાબ રાખનાર
દફ્તરી, પુ૦ (ફા૦) દફ્તર રાખનારો–લખનરો
દફન, ન૦ (આ૦) શબને દાટવુ તે, ભૂમિદાહ
દફનાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ દાટવુ, ગાડવુ જમીનમા ખાડો ખોદી ઘાલવુ
દફે, વિ૦ (આ૦) વિખેરી નાખેલુ, માડી વાળેલુ, પતાવેલુ ૨ અ૦ જથે, સાથે ૩ આમ તેમ પડેલુ દફે કરવુ—દફન કરવુ ૨ પુરૂ કરવુ, પાયમાલ કરવુ, વેરી નાખવુ
દફેદાર, પુ૦ (ફા૦) લશ્કરી સ્વારોના રસાલાનો એક અમલદાર, જમાદાર ૨ ઉચા દરજ્જાનો સિપાઈ, પોલિસ અમલદાર
દફોળ, પુ૦ અક્કલ વનાનો, ઢઠ્ઠો, જડસો, મૂર્ખ
દબડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધમકી આપવી, દમ આપવો, બીવડાવવુ (તોર–સત્તાથી) ૨ હલકુ પાડવુ ૩ દાબીને ખાવુ
દફેદારી, સ્ત્રી૦ દફેદારનો અધિકાર
દબદબો, પુ૦ (ફા૦) દરજ્જો અથવા મોટાઇને શોભતો ઠાઠમાઠ તે, જાહોજલાલી, દમામ, ભપકો ૨ પ્રભાવ, વિભૂતિ, ગૌરવ ૩ પેટ–પેઢુની અપચાવાળી હાલત, અપચો, દબદબ
દબવુ, ક્રિ **અ૦** નરમ પડવુ, દબાઇ જવુ, તાબે થવુ દબી જવુ–નરમ થઇ જવુ, શેહમા પડવુ ૨ દબાવુ ૩ જોસ ઉતરી જવો
દબાણ, ન૦ દબાવુ તે, દાબ, આભાર તળે હોવાપણુ ૨ આગ્રહ, દબાવીને કહેવુ તે ૩ કોઇ પણ અકુશથી દબાવુ તે ૪ વજા, ભાર, બોજો
દબામણ,સ્ત્રી૦ધમકી,દાબ,આગ્રહ ૨ દબાવવાનો બોજ, ભાર ૩ દબાવવાની મજુરી દબામણી
દબાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધમકી આપવી, દબડાવવુ, ધુરકાવવુ ૨ દબવુ–તાબે રાખવુ, આબરૂ લેવી, હલકુ પાડવુ ૩ દાબીને ખાવુ, ઇચવુ ૪ નીચુ બેસાડવુ, ચાપવુ, ચગદવુ ૫ શરમમા નાખવુ ફરજ પાડવી [અધીન.
દબેલ, વિ૦ ઓશિયાળુ, તાબેદાર, ઓશિગણુ,
દમ, પુ૦ (ફા૦) પ્રાણી મો–નાક વાટે જે હવા અદર લે છે તે, શ્વાસોશ્વાસ ૨ પ્રાણવાયુ, જીવ ૩ હાફણુ, શ્વાસ, છાતીની અમૂઝણનો રોગ ૪ ગુણ, સત્વ ‘ એ બુટ્ટીમા બહુ દમ નથી ’ ૫ જોર, શક્તિ, પાણી ૬ જોરમા ધુમાડો ખેચવો તે (હુક્કા ગાજાનો) ૭ અહકાર, હુપદ ૮ શેહ, રૂવાબ, ભભકો ૯ પળ, મિનિટ ૧૦ હિમ્મત ‘ દમભેર કામ કરે છે ’ ૧૧ શ્વાશોશ્વાસ ઘુટવાની જે શક્તિ તે ૧૨ ખામોશ, સબુરી, ધીરજ, ધૈર્ય ‘ જરા દમ ખા ’ ૧૩ શાતિ, ધૃતિ
દમકવુ, ક્રિ૦ અ૦ પ્રકાશવુ, તેજ મારવુ ૨ વાગવુ, અવાજ થવો
દમડી, સ્ત્રી૦ છેક હલકી કિમતનો પૈસો
દમડો, પુ૦ દમ, જીવ ૨ પૈસો, નાણુ
દમણી, સ્ત્રી૦ બળદ જોડવાની નાની ગાડી
દમણુ, ન૦ મોટુ ગાલ્લુ, ડમણિયુ
દમદમાટ, પુ૦ દબદબો, ઠાઠમાઠ ૨ **અ૦** સડસડાટ, દમભેર [‘ઇદ્રિયદમન’ ૨ પીડા, સતાપ
દમન, ન૦ વશ કરવુ, તાબે રાખવુ, જીતવુ
દમગોટીલો, પુ૦ છોકરાની એક રમત
દમપરદમ, અ૦ વારેવારે, ઉપરા ઉપરી
દમરો, પુ૦ (સ૦ દમનક) ડમરો
દમલુ, વિ૦ દમના રોગવાળુ, દમિયલ [મારવુ
દમવુ ક્રિ૦ સ૦ દુ ખ દેવુ, સતાવવુ, નડવુ ૨ મન
દમાક–મ, પુ૦ દમદમો, ભપકો, રોફ
દમિયલ, વિ૦ દમના રોગવાળુ
દમોદમ, અ૦ (ફા૦) સરસાઇથી ૨ સરખુ–બરાબર થયલુ હોય તેમ [ધણીયાણી, વરવહુ
દમ્પતી, ન૦ (સ૦) સ્ત્રી પુરૂષનુ જોડુ, ધણી
દમ્ભ,પુ૦(સ૦)ડોળ, ખોટો દેખાવ, પ્રપચ, ઢોગ
દમ્ભી, વિ૦ ઢોગી, ડોળી
દયણુ, ન૦ દળણુ, દળવાના જે દાણા તે
દયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એકનુ દુ ખ જોઈ બીજાના દીલમા જે લાગણી થાય છે તે, દાઝ, અનુકપા, કરૂણા ૨ રહેમ નજર દયાભાવ [ગરીબ
દયામણુ, વિ૦ દયા ઉપજે તેવુ, દયાપાત્ર; દીન,
દયાવન્ત-વાન્, વિ૦ (સ૦) દયાળુ, કૃપાળુ
દયાસિન્ધુ, પુ૦ (સ૦) ઘણોજ દયળુ

દયાળ-ળુ, વિ૦ કૃપાળુ, દયાવંત
દયિત, પુ૦ (સં૦) ધણી વલ્લભ ૨ પ્રિય
દયિતા, સ્ત્રી૦ (સં૦) પત્નિ,સ્ત્રી,૨ પ્યારી, પ્રિયા
દર, પુ૦ ભાવ, કિમ્મત, ૨ જ્યા ઉસ-ખાર થાય છે તે જગા ખારોટ
દર, ન૦ કોઇ પ્રાણીએ જમીનમા રહેવાને કરેલુ કાણુ-પોલ ગાબુ ૨ માર્ગ, રસ્તો
દર, અ૦ પ્રત્યેક, હરેક ૨ મા " માલિકામાઆ ઝમા દર ઇજ્લાસ કાઉન્સિલનુ જાહેરનામુ "
દરએક, વિ૦ જુદુ જુદુ, અકેકુ, દરેક
દરકાર, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ગરજ, જરૂરિયાત, તમા ૨ કાળજી, ફિકર, ચિંતા
દરખાસ-સ્ત સ્ત્રી૦ (ફા૦) નમનતાઇથી કરેલી અરજ. ૨ હુકમનામુ અમલમા આણવાને સારૂ કરેલી અરજ ૩ નમનતાઈથી કહેવુ, માગણી તે
દરગા-ઘા, સ્ત્રી૦ (ફા૦) પીરને પૂજવાનુ ઠેકાણુ ૨ મુસલમાન મત જનનુ ધામ ૩ આગણુ, બારણુ ૪ મઠી
દરગુજર, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ક્ષમા કરવુ માડી વાળવુ તે, સાખી રહેવુ તે, અખાડા કરવા તે
દરજણ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) દરજીની બૈરી, કપડા સિવનાર સ્ત્રી
દરજી, પુ૦ (ફા૦) કપડા સિવનારો તે, મેરાઇ
દરજ્જો, પુ૦ (આ૦) અધિકાર, પદ્દી, મરતબો ૨ વર્ગ, પાયરી ૩ લાયકાત, યોગ્યતા
દરડ, સ્ત્રી૦ દોડ ૨ દડ
દરણુ, ન૦ દળાણુ, દયણુ
દરદ, ન૦ (ફા૦) શરીરને થયલુ દુખ, રોગ, વ્યથા, પીડા ૨ મનનુ કાંઈ દુખ, ઉદ્વેગ, ચિન્તા, ૩ મર્મ, છુપો ભેદ, ખૂબી
દરદાવો, પુ૦ (ફા૦)અધિકાર,હક્ક-દાવો, ઇનાકો
દરદાગીનો, પુ૦ પૈસો ટકો અને ઘરેણુ ગાઠુ
દરદી, વિ૦ (ફા૦) દુખી ૨ રોગી, માદુ ૩ દરદની બૂજ કરનાર, અનુભવી, ઘાયેલ, પીડિત
દરપણ, પુ૦ દર્પણ, આયનો, આરસો
દરબાર, સ્ત્રી૦ પુ૦ (ફા૦) રાજસભા, બાદશાહની કચેરી ૨ રાજા, બાદશાહ ૩ જ્યા સરકારની તરફના મુખ્ય અધિકારીએ લોકને એકઠા મેળવ્યા હોય તે ઠેકાણુ, એવો જે મેળાવડો તે ૪ ન્યાયમંદિર, સરકાર ૫ ભોળો, ઉદાર
દરબારી વિ૦ (ફા૦) દરબારને લગતુ, દરબાર
દરભ, પુ૦ દર્ભ, એક જાતનુ ઘાસ [સબધી
દરમાયો, પુ૦ (ફા૦) મહિને જે પગાર આવતો હોય તે, મહિનો, પગાર
દરમિયાન, અ૦ (ફા૦) વચમા, વચગાળે, મા
દરમિયાનગીરી, સ્ત્રી૦ વચ્ચે પડવાપણુ તે
દરરોજ, અ૦ હમેશ, રોજ નિત્ય
દરવાજો, પુ૦ (ફા૦) મકાન શહેરમાથી બહાર જવા આવવાનુ મોટુ બારણુ,૨ રસ્તો વાટ, માર્ગ
દરવાણી, પુ૦ (ફા૦) દ્વારપાળ, દરવાન
દરવાન, પુ૦ (ફા૦) દરવાજો સાચવનારો સિપાઇ-નોકર, દ્વારપાળ, દરવાણી [મુસલમાન માગણ
દરવેશ, પુ૦ (ફા૦) દેશોદેશ ફરનાર ફકીર ૨
દરશન, ન૦ દર્શન
દરશનિયુ, ન૦સ્ત્રીઓ અને બાળકને કાંડે ઘાલવાનુ કાચ અને સોનાના મણકાનુ એક ઘરેણુ
દરસવું, ક્રિ૦ અ૦ દેખાવુ, નજર પડવુ
દરસલ, અ૦ હરવર્ષ વર્ષોવર્ષ
દરાખ, સ્ત્રી૦ દ્રાક્ષ
દરાજ-ઝ, સ્ત્રી૦ દાદર દદ્રુ ખુજળીનો રોગ ૨ (આ૦) સુતાર લોકોનુ લાકડામા ખોભણુ પાડવાનુ ૨ દાથી લાબુ એક ઓજાર ૩ ખાનુ
દરાજિયુ, વિ૦ દરાજના રોગવાળુ
દરિદ્ર, વિ૦ ગરીબ કગાળ દીન ૨ એદી,આળસુ
દરિદ્ર, ન૦ (સં૦) નિર્ધન તેમ નિરુત્સાહી માણસ.
દરિદ્રતા, સ્ત્રી૦ ગરીબી, નિર્ધનતા, દરિદ્રાવસ્થા
દરિદ્રી, વિ૦ (સં૦) આળસુ, દરિદ્ર ૨ ગરીબ, કગાળ ૨ ખરી ગરીબાઇ ન છતા કજુસાઇથી ગરીબાઇ દેખાડનાર
દરિયાઇ, વિ૦ (ફા૦) દરિયા સમધી, દરિયાનુ ૨ એક જાતનુ રેશમી કપડુ
દરિયાફ, પુ૦ (ફા૦) વિચાર, કારણ સાથે મનમાં નક્કી કરવુ તે ૨ તર્ક, ધારણા
દરિયાવ, પુ૦ (ફા૦) દરિયો

દરિયો પુ૦ (ફા૦) પૃથ્વી ઉપરનો ખારા પાણીનો વિસ્તાર તે, સાગર, નિધિ, સમુદ્ર
દરી, સ્ત્રી૦ ગુફા ૨ ખીણુ
દરીખાન, પુ૦ અમલદારને રહેવાની જગા, બગલો,
દરેક, અ૦ દરએક, પ્રત્યેક
દરેડવુ, ક્રિ૦ અ૦ દાણા પ્રેરવા, ચાવળમા અનાજના બી મુઠી મુઠી નાખવા ૨ દરેડે પડવુ,
દરેડો, પુ૦ ધાર, ધોધવો, રેલો [ચ્રવુ, નિગળવુ
દરો, સ્ત્રી૦ (સ૦ દૂર્વા) દ્રો, ધરો
દરો, પુ૦ નદીમા પાણીનો મોટો ખાડો, ધરો
દરોગો, પુ૦ (ફા૦ દારોગાહ) કોઇ પણ સરકારી ખાતાનો મુખ્ય કામદાર
દરોડો, પુ૦ [દ્રોડવુ] ધાડ, લુટ, દરેડો
દરોબસ્ત, વિ૦ (ફા૦) કઇ પણ બાકી–કસર વગરનુ, પુરેપુરૂ, બરાબર
દર્દ, (ફા૦) દરદ, પીડા, દુ ખ
દર્દુર, પુ૦ (સ૦) દેડકો, દાદુર
દર્પ, પુ૦ (સ૦) ગર્વ અહકાર ૨ બેતમા
દર્પણ, સ્ત્રી૦ [સ૦]આયનો,આરસી, મોઢુચાટલુ
દર્ભ, પુ૦ [સ૦] એકજાતનું પવિત્ર મનાતુધાસ
દર્શક, વિ૦ [સ૦] દેખાડનાર, બતાવનાર
દર્શન, ન૦ [સ૦] જોવુ તે, ૨ દેખાવ,આલોક, મુખવટો ૩ નજર, દષ્ટિ, ૪ દેવ, સાધુ, ઇત્યાદિ ને ભાવ સાથે જોવા તે ૫ તાર્કિક વિચારના લખાણો તે ૬ મેલાપ, મુલાકાત, મિલન
દર્શનિક, વિ૦ જોવા જેવુ, દેખાવડુ, ૨ ખુલ્લુ ઉઘાડુ [દર્શનિક, દેખીતુ
દર્શનીય, વિ૦ દેખવા જેવુ, દેખવા લાયક ૨
દર્શાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ દેખાડવુ, બતાવવુ ૨.સૂચવવુ
દર્શી, વિ૦ (સ૦) જોનાર “ દીર્ઘદર્શી ”
દલ, ન૦ (સ૦) પાદડુ, પાન, પર્ણ ૨ સૈન્ય, લશ્કર ૩ દળ, જાડાશ, ઘનતા ૪ (ફા૦) દિલ, મન ૫ એક જાતની મિઠાઈ.
દલવાડી, પુ૦ ઈટો માટી લાવનાર તથા પકવનાર
દલવાડુ , ન૦ ચમારને ત્યાથી મફત જોડાતુ ચામડુ લાવવુ તે (મરેલુ ઢોર લઈ જવાના બદલામા)
દલાડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ધીરજ આપવી, મન વળાવવુ ૨ જેમ તેમ નિભાવવુ, વિ ઢાળવુ
દલાલ, પુ૦ (આ૦ દલ) વેપાર ધધામા આપનાર લેનારની વચમા સાદુ કરાવનાર, મારફતિયો, આડતિયો ૨ ભડવો, કુટણો
દલાલી, સ્ત્રી૦દલાલનુ કામ તે ૨ દલાલની આડત,
દલાલુ, ન૦ દલાલી [હકસાઈ, મારફત
દલીલ, સ્ત્રી૦ (આ૦) તકરાર, સબબ, કારણ
દલ્લો, પુ૦ થાપણ, પુજી, મુડી
દવ, પુ૦ (સ૦) જગલ બળવુ તે, લાકડે લાકડા ઘસાયાથી એની મેળે જે આગ લાગવી તે, દાવાગ્નિ, દાવાનળ ૨ વન, જગલ, અરણ્ય ૩ સતાપ, બળતરા ૪ ગરમી. “ દવે વીંટી લીધી દહે દેહ જવાળા ” ૫ ઓસ, ઝાકળ, ધુમ્મસ.
દવરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ બીજ નખાવવુ, આધાન કરાવરાવવુ (પશુમા)
દવલુ , વિ૦ અળખામણુ, અણુમાનીતુ
દવા, સ્ત્રી૦ (અ૦) ઔષધ, દવાદારૂ ૨ દુવા, આશીર્વાદ [આણ
દવાઇ, સ્ત્રી૦ દવા, ઓસડ ૨ દુવાઇ, આજ્ઞા,
દવાખાનુ, ન૦ જ્યા દવા મળતી હોય તે ઠેકાણુ,
દવાડ, પુ૦ દવ, દાવાગ્નિ, દાવાનળ [ઔષધશાળા
દવાડિયુ , વિ૦ અર્દ્ધદગ્ધ, દઝોડિયુ.
દવાત, સ્ત્રી૦ રૂશનાઇનો ખડિયો ને કલમદાન
દવાદારૂ, પુ૦ ઓસડવેસડ, સારવાર.
દશ, વિ૦ (સ૦) પાચ ને પાચ ૧૦
દશઉઠણુ, ન૦ સ્ત્રીને છોકરૂ સાપડયા પછીથી દસમે દિવસે જે અશુદ્ધિ કાઢવી તે
દશક, પુ૦ દસકો, દસનો જથો ૨ આખી રકમનો દસમો ભાગ. [આકાશ તથા પાતાળ
દશદિશા, સ્ત્રી૦ ચાર દિશા, ચાર ખુણા અને
દશન, પુ૦ (સ૦) દાન
દશનવસન, પુ૦ અધર, હોઠ
દશનાવળિ, સ્ત્રી૦ દાતની હાર
દશધા, અ૦ (સ૦) દસ રીતે–પ્રમાણે
દશમ, સ્ત્રી૦ પખવાડિયાનો દસમો દહાડો [પુરી.
દશમી, સ્ત્રી૦ દશમ ૨ દૂધે બાધી કરેલીરોટલી–
દશસુ , ન૦ મરનારની દસમે દિવસે કરવાની ક્રિયા.

દશમૂળ, ન૦ દશ જાતનાં ઔષધિ મૂળની કરેલી દવા
દશમોઢ, વિ૰ ગભરાયલુ, દિઙમૂઢ ૨ દિશાભ્રમ
દશાવતાર, પુ૦ વિષ્ણુના દશ અવતાર (મત્સ્ય, કુર્મ, વરાહ, નૃસિંહ, વામન, પરશુરામ, રામ, કૃષ્ણ, બુદ્ધ, કલ્કી)
દશાંશ, પુ૦ (સ૦) દશ દશના ભાગ લેઇ ગણિત થાય છે તે (અપુર્ણાંક રીતે ૧/૧૦ અને દશાશ રીતે '૧ લખાય છે)
દશા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્થિતિ, હાલત ૨ પડતી હાલત "દશા કરે તે કોઈ ન કરે" ૩ જન્મકાળ ઉપરથી ગ્રહાદિકના સબધને લીધે ભોગવવાના સુખદુ ખનો અમુક કાળ તે ૪ (દશાહ) મરનાર માણસનો દશમો દિવસ, દશમુ. "દશા સરાવવી"
દશા, સ્ત્રી૦ ગાડી ઉજવા માટે પૈડામા ઘાલવાની તેલવાળી આતરી ૨ લુગડાના છેડાએ આવતી આતરી, દસીઆટ, દશી
દશી, સ્ત્રી૦ આતરી, દસીઆટ
દશીવીશી, સ્ત્રી૦ સુખદુ ખ, તડકોછાયડો
દશેરા, પુ૦ વિજયાદશમી, આસો સુદિ ૧૦
દશૈયાં, ન૦ પરણેલા વરવહુને સાસરા તરફથી વારાફરતી જે દશ જમણ આપે છે તે
દશોંદ, પુ૦ દશમો ભાગ દસુદ
દશ્શેરી, સ્ત્રી૦ વજનમા દશશેરનુ કાટલુ
દશ્શેરો પુ૦ દશશેર જોખાય એવુ માપનુ કાટલુ
દસ, વિ૦ દશ [૩ સહી
દસકત પુ૦(ફા૦)હરફ, અક્ષર ૨ હાથનુ લખાણુ
દસકો, પુ૦ દશની સખ્યાનો જથો ૨ દશ વર્ષ
દસરા, સ્ત્રી૦ આસો સુદિ દસમ, વિજયાદશમી
દસી, સ્ત્રી૦ દશ વર્ષનો જે કાળ તે ૨ આતરી દશી
દસીવીશી, સ્ત્રી૦ દશ ને વીસ વર્ષનો કાળ ૨ ચઢતી પડતી ૩ તફાવત, ફેર
દસુદ, સ્ત્રી૦ દશાશ, દશમો ભાગ
દસુદી, પુ૦ બારોટ, ભાટ [બારોટ
દસોંદી, પુ૦ દસમો ભાગ ઉઘરાવનાર ૨ ભાટ,
દસ્તક, પુ૦ હરફ, અક્ષર
દસ્કતશિક્ષક, પુ૦ અક્ષર સારા લખતા શિખવનાર
દસ્ત, પુ૦ (ફા૦) હાથ, કર. ૨ સત્તા, અખત્યાર, કાબુ ૩. ઝાડો, જુલાબ
દસ્તાન, ન૦ (ફા૦) બૈરાને મહિને મહિને જે અટકાવ-અળગુ આવે છે તે
દસ્તાનું, ન૦ તસ્તાનુ
દસ્તાવેજ, પુ૦ (ફા૦) લખત, લેણદેણ સબધી લખાણુ, લખેલો આધાર-દાખલો
દસ્તાવેજી, વિ૦ લેખી [૨ દાપુ કર, વેરો
દસ્તુર, પુ૦ (આ૦) રીત, રિવાજ, ચાલ,ધારો,
દસ્તુર, પુ૦ (ફા૦ દસ્તોબર) પારસીઓનો ગોર
દસ્તુરિ, સ્ત્રી૦ (હિ૦) હકસાઈ, સુખડી, દાપુ
દસ્તો, પુ૦ (ફા૦) ખાયણીનો દાડો, પરાર ૨ હાથો ૩ ચોવીસ કાગળની થોકડી
દહન, ન૦ બળવુ તે, જ્વલન
દહનક્રિયા, સ્ત્રી૦ પ્રેતને બાળવાની જે ક્રિયા તે.
દહવુ, ક્રિ૦ સ૦ બાળવુ, સળગાવવુ
દહાડાવાળી, વિ૦ ગર્ભવતિ, ભારેવાઇ
દહાડી, અ૦ રોજ, હમેશ, વારવાર ૨ દાઢી
દહાડો, પુ૦ દિવસ, દિન, તિથિ, તારીખ ૨ મરનારની પાછળ જે ક્રિયા કરવામા આવે છે તે ૩ ભાગ્ય, સિતારો ૪ ગર્ભ, ઓધાન ૫ વાર, વખત, સમય દહાડા કાઢવા-કાળ ક્ષેપ કરવો દહાડા ભરાઈ જવા—આયુષ્ય પુરૂ થવુ, મોત આવવુ દહાડા ભાગવા—વખત ગુમાવવો દહાડા રહેવા—ગર્ભ રહેવો દહાડે લાગવુ—ધધે વળગવુ દહાડો આથમવો-પડતી દશામા આવવુ દહાડો ઉઘડવો-સારી સ્થિતિમા આવવુ દહાડો ઉઠવો—અસ્ત થવુ, પડતી દશા આવવી
દહિ, ન૦ (સ૦ દધિ) જામેલુ દૂધ, બાઝેલુ,પ્રવાહી.
દહિથરું, ન૦ પરસુદીના લોટમા ઘણુ મોવણનાખી ઘીમા તળેલી જાડી પુરી, દહિં જેવી પોચી પૂરી
દહિવડુ, ન૦ દહિમા બોળેલુ વડુ
દહોવું, ક્રિ૦ સ૦ દૂધ કાઢવુ, સત્વ ખેચવુ, તત્વ કાઢવુ ૨ કમાવુ, ખાટવુ [ધિસોટ
દળ, પુ૦ લોટને ઘીમા સાતળી બનાવેલો પદાર્થ,
દળ, ન૦ (સ૦ દલ) સૈન્ય, લશ્કર, ફોજ ૨ કાડિયુ, અડધો ભાગ ૩ જાડાપણુ, અદરનો માવો, પડ ૪. પાદડુ, પાન ૫ ભરાવો, જથો,

દળણુ ન૦ દયણુ **દળણુ દળવુ**–સખત મહેનત કરવી, માથાફોડનુ અને કંટાળા ભરેલુ કામ કરવુ

દળદર, ન૦ દરિદ્ર ગરીબાઇ ૨ આળસ,ટાઢાપણુ

દળદાર, વિ૦ દળવાળુ, જાડુ, માવાદાર ૨ ભારે

દળદ્રી, વિ૦ દરિદ્રી, આળસુ

દળવાદળ, ન૦ તોફાનનુ વાદળ ૨. લશ્કર, સૈન્ય

દળવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ દલન) ઘંટીથી અનાજનો આટો કરવો, બારીક કરવુ, ભચરડવુ ૨ ક્ચરી નાખવુ ૩ કંટાળા ભરેલુ કામ કરવુ

દળાઇ, ન૦ દળવાની મજુરી ૨ જેટલુ દળ્યુ હોય તેટલુ ૨ ભુસુ, થોથ

દળામણુ-ણી, સ્ત્રી૦ દળાઇ

દળાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ દળે તેમ કરવુ અનાજનો લોટ કરાવવો ૨ અઘરૂ કામ કરાવવુ

દળી, સ્ત્રી૦ દલી, જુઓ

દાંડ, પુ૦ શઠ, ડાંડ ૨ લુચ્ચો, દોગો ૩ નપરણેલો પુરૂષ, વાંઢો, નફિકરો

દાંડિયો, પુ૦ ડાંડિયો, જુઓ

દાડી, સ્ત્રી૦ ડાડી, જુઓ

દાડો, પુ૦ (દ ડ) જાડો દડુકો, ૨ દસ્તો, પરાઇ ૩ મોટી વસ્તુને ઉંચકવાનો તેનો બહાર નીકળેલો જે ભાગ તે "પાલખીનો દાડો" ૪ હાથો

દાત, પુ૦ (દ ડ) માણસ પશુ ઇ૦ ને ચાવવાના હાડકાનો ખીલા તે દત ૨ કાસકીનો ફણો ૩ દાતો,વેર,કીનો **દાત આવવા**–બોલવાનુ શૌર્ય આવવુ **દાત ઉઠવા**–(કરડવાથી) દાતના ચિહ્ન થવા. **દાત કકડવા**–તાઢ ચઢવી **દાત કકડાવવા**–ગુસ્સો કરવો **દાત કરડવા**–હારી થાકવુ,હબક થવી ૨ શરમની લાગણી થવી **દાત કાઢવા**–ખડખડ હસવુ ૨ દાંતિયા કરવા ૩ કોઈનુ કહેલુ હસી કાઢવુ ઉડાવવુ **દાંત હોવા**–(પેટમા) વેર હોવુ ૨ શૌર્ય–જુસ્સો હોવો (ખાઈ જવાનો) મારવા–સપડાવવા જુસ્તો હોવો. **દાતમાં છેડો ઘાલવો**–આબરૂ સાચવવી મર્યાદામા રહેવુ **દાતે ચઢવુ**–ચરચાવુ, વગોણુ થવુ **દાતે તરણા લેવડાવવા**–સતાપવુ, નરમ પાડવુ, ત્રાસ આપી હલકુ પાડવુ [નીકળ્યા હોય તેવુ

દાંતરૂ-લું, વિ૦ જેના એક બે દાત મો બહાર

દાંતિયાં, ન૦ કુકરા, બાજરી કાઢી લીધા પછીથી કણુસલાની અંદરની જે દાડી બળદને ખવરાવવામાં આવે છે તે ૨ ચીઢિયા

દાંતિયુ, ન૦ કોઇને ચિઢવવા મો પહોળુ કરી દાત દેખાડવા તે, તરફોડા ૨ ચીઢવુ તે.

દાંતિયો, પુ૦ મોટી ચંદ્રાકાર કાસકી

દાંતી, સ્ત્રી૦ કાસકીના દાતાની વચમાના અતરને ઓછુ કરવા તુવેરની દાળ ડાગેર વગેરે ઘાલી સજ્જડ કરવુ તે (લીખ વગેરે કાઢવા સારૂ) ૨. નવા દાત આવતા બાળકને પહેરાવવાનુ ઘરેણુ, જેમા વાઘનખ, ઘુવડનો પગ, વજ્જર બુટ્ટુ વગેરે હોય છે તે ૩ તડ, ફાટ ૪ ધારીયુ ૫ ચાવળ.

દાંતો, પુ૦ દાત–કાટા સરખી અણીદાર જે ચીજ તે છો–મટોડુ ગરીપડેથી દાત સરખો દેખાતો ભિતનો જે ભાગ તે ૩ વેર, કીનો. ૪ કાકર.

દાદરો, ન૦ શરીરની ચામડી કરકરી થવી તે

દાભિક, વિ૦ (સ૦) દભી, ડોળી, ઢોગી

દાભો, પુ૦ એક જાતની લાલ દાડીની ભાજી

દા, પુ૦ દાવ, વારો ૨ પાસાનુ પડવુ ૩ લાગ, અનુકૂળ વખત ૪ અ૦ દેનાર,આપનાર

દાઈ, સ્ત્રી૦ (હિ૦) જણાવનારી સ્ત્રી, સોયાણી ૨ પીડા, દુખ. ૩ વિ૦ દેનાર, આપનાર. [‘સુખદાઇ’

દાઇએણ, સ્ત્રી૦ દાઇ, સોયાણી

દાઇદુશ્મન, પુ૦ કોઇપણ જાનતો વેરી, દુશ્મન ઇ

દાઉદી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડ, ગુલદાવરી

દાકતર, પુ૦ ડાકટર, જુઓ

દાખલ, અ૦ [આ૦]આવી પહોચેલુ,પ્રવેશ કરેલો હોય તેવુ, હાજર થયલુ, પસાર ૨ નોધેલુ ૩. સારૂ માટે, બદલે, પેટે.

દાખલો, પુ૦ ચાલતી વાતને મળતી આવતી વાત તે, ઉદાહરણ દષ્ટાત ૨ અનુભવ,નસિયત ૩ એક વાતની સાબીતીમા તેને મળતી બીજી વાત બતાવવી તે, પુરાવો,નિશાની. ૪ ગણિતમા એકાદિ બતાવેલી રીત પ્રમાણે ગણવાનો જે હિસાબ તે. **દાખલો,** ખાવો–મેળ મળવો, જોગ આવવો, પત્તો લાગવો ૨ પુરાવો મળવો

દાખવવુ, ક્રિ૦ સ૦ દેખાડવુ, બતાવવુ ૨ જાહેર

કરવુ ૩ દાખલો આપી કહેવુ, સમજાવુ ૪

દાગ, પુ૦ શબને બાળવુ તે [અસર થવી

દાગળી, સ્ત્રી૦ ઢીગડી, ગાબડી, ગોળ પતરી ૨ બુદ્ધિ, શુદ્ધિ, મતિ ૩ કેન્દ્ર, ચણિયારૂ દાગળી, ખસવી-ઘેલુ થવુ, દીવાના થવુ

દાગીનો, પુ૦ (ફા૦) ઘરેણુ, અલકાર ૨ કિમતી વસ્તુ ૩ રકમ,એક સાથે બાધેલી રકમ,નગ

દાઘ, પુ૦ ડાઘ, ડામ, દઝાવાથી પડેલુ ચિહ્ન, નિશાની ૨ દહન ૩ લાછન, કાળાટીલી દાઘ દેવો-અગ્નિ સસ્કાર કરવો

દાજ-ઝ, સ્ત્રી૦ (સ૦ દાહ) મનમા બળવુ તે, દયા, અનુકપા ૨ સતાપ, બળતરા ૩ ચીઢ, ગુસ્સો ૪ વેર, કીનો. ૫ બાઝેલુ તે, ખરપડુ ૬ ઈર્ષ્યા, અદેખાઇ [મધ્યાહ્નનો સમય

દાઝણુ, ન૦ દઝાય તેવુ તપી જવુ તે ગરમ ૨

દાઝવું, ક્રિ૦ અ૦ ઉની વસ્તુના સ્પર્શથી બળવુ, ઉનુ લાગવુ ૨ કોઈનુ દુ ખ જોઇ મનમા બળવુ, દયા આવવી, ૩ સતાપવુ, બળતરા થવી ૪ અદેખાઇ થવી

દાઝીલુ વિ૦ અદેખુ, ઇર્ષ્યાળુ, દ્વેષીલુ

દાટ, વિ૦ ગજબ ૨ પુષ્કળ, ભરપુર

દાટવું, ક્રિ૦સ૦ ડાટવુ, સતાડવુ

દાટી, સ્ત્રી૦ડટ્ટી, ભીડ, ઠઠ

દાટો, પુ૦ ડટ્ટો, ડાટો

દાડમ, ન૦ (સ૦ દાડિમ) એક જાતનુ અંદર રાતા દાણાવાળુ ફળ, અનાર

દાડમડી, સ્ત્રી૦ દાડેમનુ ઝાડ [વારવાર

દાડી, અ૦ દાઢી ૨ રોજ હમેશ, નિત્ય ૩

દાઢ, સ્ત્રી૦ (સ૦ દષ્ટ્રા) ખાવાનો પદાર્થ ચાવ નાર બન્ને છેડાના જે મોટા દાત તે દાઢે લાગવુ-ખાવાનુ મન થવુ, સ્વાદ લાગવો દાઢ ગળી થવી-મિષ્ટાન્ન મળવુ

દાઢા, પુ૦ લોઢાના દાતા

દાઢિયો, પુ૦ રોજિંદો મજૂર

દાઢી, સ્ત્રી૦(સ૦ દાઢિકા) હડપચી ઉપર ઉગી લટકતા વાળ તે ૨ નીચલા ઓઠની નીચેનો જે ભાગ તે, હડપચી. દાઢીમા હાથ ઘાલવા-અતિશય આજીજી કરવી, કાનાવાલા કરવા

દાઢી, અ૦ દરરોજ, હમેશ

દાઢુ,ન૦ દાઢીએ વધેલા કેશ

દાડો, પુ૦ દહાડો

દાણ, ન૦ માલ ઉપર સરકાર તરફથી જે લવા-જમ લેવામા આવે તે, જકાત,હાસલ,ટોલ, વેરો,

દાણ, ન૦ જાનવરને જે બાફણ ખવરાવવામા

દાણા, પુ૦ (ફા૦) અનાજ, કણ [આવે છે તે

દાણાદાર, વિ૦ દાણાદાણાવાળુ, કણમય

દાણિયુ, ન૦ કોટમા ઘાલવાની કીડિયા સેર ૨ અડધી બાજરી ને ઢુણસા મળેલુ એવુ

દાણિયુ, વિ૦ ઢોરને ખવરાવવાને જે વાસણ-ટોપલામા દાણ કાઢે છે તે

દાણી, પુ૦ દાણ લેનારો

દાણો, પુ૦ અનાજનો કણ ૨ અનાજ,ધાન્ય. ૩ મોગરો, ગાઠ, કાગરો ૪ કણ, મણકો 'મોતીનો દાણો' ૫ નગ, છુટી વસ્તુ દાણા વાળવા-ટુચકો ઉતારી દાણા બાધી રાખવા, વળગણ તપાસવા કરવામા આવતો ટુચકો

દાણોદુણી, પુ૦ અનાજ વગેરે તે અનાજને બીજો સામાન [સર્જિત, નસીબ

દાણોપાણી, ન૦ ખાવાપીવાનુ, અન્નજળ. ૨

દાતણ, ન૦ (સ૦ દત+ધાવન) બાવળ,આવળ, લીમડા વગેરેની સોટીના કકડા જેનો કુચો દાત ઘસવાના કામમા આવે છે તે દાતણ કરવું-દાતણથી દાત ઘસી કોગળા કરી મો સાફ કરવુ દાતણની ચીરીએ-મીલકુલ ખાધુ નથી એવુ

દાતણિયો, પુ૦દાતણ વેચનારો ૨ દાતણ કરનારો

દાતરડી, સ્ત્રી,૦ નાનુ દાતરડુ [હથિયાર

દાતરડુ,ન૦ ઘાસ વગેરે વાઢવાનુ લોઢાનુ દાતાદાર

દાતા, પુ૦ (સ૦) આપનાર, ધર્મી,ઉદાર,સખી

દાતાર, વિ૦ આપનાર, ધર્મી,ઉદાર

દાથરી, સ્ત્રી૦ ઠિકરાની નાની કથરોટ ૨ કોથળી

દાથરિયુ, ન૦ ઠિકરાનુ ઠામ, માટીની કથરોટ

દાથરો, પુ૦ સુઢિયા,પતરવેલિયા બાફવા સારૂ તેની નીચે ઘાલેલુ જે ઘાસ વગેરેનુ પડ તે ૨ ચઢેલુ મો, તોબરો

દાદ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ફરિયાદ,દુ ખની અરજ કરવી તે, વ્યાજબી હક–દાવો. ૨ સભાળ, ખબર ૩ ઇનસાફ, ન્યાય [નિસરણી ૨ દરાજ
દાદર,પુ૦ માળપર ચઢવાની પગથિયાવાળી સીડી,
દાદરબારી, સ્ત્રી૦ દાદરનું બારણુ.૨ જીનો
દાદરો, પુ૦ ગાયનની એક તરેહ ૨ નિસરણી, સીડી ૩ તાળાની અદરની કળ
દાદી, સ્ત્રી૦ માબાપની મા ૨ પુ૦ ફરિયાદી,વાદી,
દાદુર, પુ૦ (દર્દુર) દેડકો [દાદ માગનાર
દાદો, પુ૦ માબાપનો બાપ [દાધીજી"
દાધવુ, ક્રિ૦ અ૦ બળવુ "જળને નિંદો, પ્રેમદા
દાધાબળ્યુ ,વિ૦ધુધવાતુ, ધુમરાયલુ, રડતી સુરત
દાધારગુ ,વિ૦ બળિએલ.૨ આધાપલીત,ગાડુઘેલુ
દાધેલ, વિ૦ બળેલુ (તેલ ઘી વગેરે)
દાન, ન૦ (સ૦) ધર્મ બુદ્ધિથી આપી દેવુ તે, પુણ્યાર્થે આપવુ તે ૨ ભીખ,ભિક્ષા ૩ બક્ષીસ, ઇનામ ૪ હાથીના લમણામાથી ઝરતો ચીકણો પદાર્થ, મદ, જળ,૫ (ફા૦) ધરનાર, રાખનાર પાનદાન ૨ જાણુનાર–સમજનાર 'કદરદાન'
દાન, સ્ત્રી૦ વારી, વારો, વખત ૨ નવ ઘડિયા પછી દસનો ઘડિયો
દાનત, સ્ત્રી૦ (ફા૦ દિયાનત) નિષ્ટા,અત કરણની ઇચ્છા, ચિત્તવૃત્તિ ૨ ન્યાયબુદ્ધિ
દાનપાત્ર, વિ૦ (સ૦) દાન આપવાને યોગ્ય
દાનવ, પુ૦ (સ૦) દૈત્ય, રાક્ષસ
દાનવીર, વિ૦ સખી, ખૂબ દાન આપનાર
દાનશીલ, વિ૦ દાનેસરી, સરખી ઉદાર.
દાનસ્તુ,વિ૦પ્રમાણિક, સમજુ ૨ સારી દાનતવાળુ
દાનાઈ, સ્ત્રી૦ (ફા૦**દાનિસ્તન્**)ડહાપણુ, વિવેક ૨ ભલમનસાઇ ૩ પ્રમાણિકપણુ,નેકી,ઈમાનદારી
દાનાવ–દાનો, પુ૦ (ફા૦) ડાહ્યુ, વિવેકી, સમજુ ૨ ઉદાર
દાનિશમદ, વિ૦ (ફા૦) ડાહ્યુ વિવેકી, સમજુ
દાનેશરી, પુ૦ (સ૦) દાતા, દાનવીર
દાનો, પુ૦ ડહાયો, સમજુ, પ્રમાણિક
દાપુ, ન૦ હકનુ માગણુ, કર, લાગો
દાબ, પુ૦ ઉપરથી થતો અટકાવ મના,દબાણુ ૨ આગ્રહ, જોરો ૩ ધાક, રોફ
દાબડદીબડ, અ૦ છુપુ, એમનુ એમ, દાબેલુ
દાબડી, સ્ત્રી૦ નાનો દાબડો
દાબડો, પુ૦ ગોળ અથવા લાબા આકારનું ઢાકણાવાળુ ધાતુનુ વાસણ
દાબણ, સ્ત્રી૦ દાબવુ તે,દાબનારૂ જોર, દબાણુ, ભાર ૨ સખતી, અકુશ
દાબવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચાપવુ, ચગદવુ ૨ નીચોવવુ, ચોળવુ ૩ સકોચવુ, ઘટ્ટ કરવુ ૪ (વહાલથી) ભેટવુ ૫ કનડવુ, પીડવુ દુ ખ દેવુ ૬ જોરથી ઠેલવુ, ધકેલવુ ૭ (જાનવરને) ચાપીને ચલાવવુ,
દાભ, પુ૦ દર્ભ, જુઓ [ઉતાવળે હાકવુ.
દાભડી, સ્ત્રી૦દર્ભની એક નાની જાત ૨ દાબડી.
દામ, પુ૦(ફા૦)પૈસા,ગર્થ,ધન ૨ કિમ્મત, મૂલ
દામણ, ન૦ (સ૦ **દામન્**) ઘોડા–ગધેડાને પગે બાધવાનુ દોરડુ ૨ (વહાણની) ડાબી બાજુ
દામણી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓના કપાળનુ ઘરેણુ
દામણુ , વિ૦ ઓશિયાળુ ૨ ગરીબડુ,દયામણુ. ૩ પરવશ ૪ નેતરુ , જાડી દોરી
દામતાઇ, સ્ત્રી૦ પૈસા હોવા તે
દામની,સ્ત્રી૦ વિજળી ૨ દામણી [ગૃહસ્થ, ધની
દામી, ન૦ બરોબરી જોટો, જોડ, સમોવડિયુ.૨
દાય,પુ વડીલોપાર્જીત મીલકતમાનો ભાગ,હિસ્સો
દાય, પુ૦ દાવ, વખત ૨ દા "જે પાસા પડે તે દાય, જે રાજા બોલે તે ન્યાય "
દાયક, વિ૦ (સ૦) આપનાર 'સુખદાયક'
દાયકો, પુ૦ દશનો જે જથો તે, દસકો
દાયચો–જો, પુ૦ સ્ત્રી ધન, પુરત ૨ દાયભાગ, ભાઇઓ ભાગ
દાયણ, સ્ત્રી૦ સોયાણી, દાઈ
દાયતુ ,ન૦ દાયજામા આપેલુ ખેતર ઇ૦, પસાયતુ
દાયભાગ, પુ૦ ભાગ, હિસ્સો, વહેચણી
દાયરો, પુ૦ (ફા૦) સમુદાય, ટોળુ, જથો
દાયા, સ્ત્રી૦ ધાત્રી, બાળકને ઉછેરનારી ૨ દાઈ
દાયી વિ૦ (સ૦) દાયક, આપનાર
દાર,વિ૦(ફા૦)વાળુ , રાખનાર, અર્થસુચક પ્રત્યય
દારવુ , ક્રિ૦ સ૦ ચીરવુ, ફાડવુ.

દાર–રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્ત્રી, પત્ની
દારિદ્ર, ન૦ (સ૦) દળદર, ગરીબાઇ, દરિદ્રતા
દારુ, ન૦ (સ૦) એક જાતનુ લાકડુ,દેવદાર
દારૂ, પુ૦ (ફા૦) પાણી જેવો કેફી પદાર્થ,મદ્ય, સુરા ૨ સુરોખાર ગધક ને કોયલાની મેળવણીથી બનતો એક પદાર્થ જે અગ્નિના મયોગથી ઝટ સળગી ઉઠે છે તે
દારૂખાનું, ન૦ સળગી ઉઠે તેવી વસ્તુ, દાહક પદાર્થ ૨ આતસબાજી, દારૂકામ
દારૂખાનુ, વિ૦તામસી, જલદ, તીખુ
દારૂગોળો, પુ૦ યુદ્ધસામગ્રી,લઢાઇનો સામાન
દારૂડિયો, વિ૦દારૂ પીનારો, મદ્યપ [કરાવે તેવુ
દારૂણ વિ૦ (સ૦) વિકરાળ, ભયકર, તોબા
દારૂહળદ–દર, સ્ત્રી૦એક જાતની ઔષધિ
દારો, પુ૦ મોઇને વાગેલો ટોલ્લો
દારોગો, પુ૦ દરોગો, જુઓ
દાલચીની, સ્ત્રી૦ તજ, તેજાનાની એક વસ્તુ
દાવ, પુ૦ (રમતમા) વારો, વખત, દા ૨ સોકટાની રમતમા–જુગારમા પાસા ઉપરના ટપકાનો આક તે ૩ લાગ, વખત, અનુકૂળ વખત
દાવદી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ફૂલ, દાઉદી
દાવાદળ, ન૦ મોટુ કાળુ વાદળ થઈ આવવુ તે, પવનનુ તોફાન, વાવાઝોડુ
દાવપેચ, પુ૦ યુક્તિ, કપટકળા,પ્રપચ, વેત
દાવાઅરજી, સ્ત્રી૦ ફરિયાદનામુ
દાવાગ્નિ, પુ૦ દાવાનળ
દાવાદળ, ન૦ વાવાઝોડુ પવનનુ તોફાન
દાવાનળ,પુ૦ (સ૦) દવ, જગલ બળવુ તે
દાવુ ,ક્રિ૦(ઢોરને) મભોગ થવો, ગર્ભ ધારણ કરવુ
દાવો, પુ૦ (અ૦) હક, માલીકીપણુ,અખત્યાર ૨ હક મેળવવા સારૂ સરકારમા ફરિયાદ કરવી તે
દાસ, પુ૦ (સ૦) સેવા, ચાકરી ૨ ગુલામ,લુડો
દાસત્વ, ન૦ (સ૦) સેવા ચાકરી ૨ વેઠ
દાસી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્ત્રી સેવક, ચાકરડી ૨ ગુલામડી, લુડી ૩ રાખ [આખ્યાન, પોથુ
દાસ્તાન, ન૦ (ફા૦) મોટી વારતા, કિસ્સો,
દાસ્ય, ન૦ (સ૦) દાસપણુ, દાસત્વ
દાહ, પુ૦(સ૦) બળવુ તે,આગ ૨ ઘણી ગરમી ૩ કકડીને ભૂખ લાગવી તે
દાહ્ય, વિ૦ (સ૦) બાળવા જેવુ બાળી નાખે તેવુ
દાળ, સ્ત્રી૦ [સ૦ દાલ્] કઠોળને ભરડેથી જે ફાડ પડે છે તે ૨ તુવેરની દાળ ૩ ઇડાની અદરનો જે પીળો રસ–માવો તે.૩ સૈયડ કરમાયા પછી છોડા–પોપડા વાળવા તે
દાળીઆ, પુ૦ સેકેલા ચણા,છોડા વગરના ચણા
દિઅર–યર, પુ૦ (સ૦દેવર) વરનો નાનો ભાઈ
દિક્, સ્ત્રી૦ (સ૦) દિશા, બાજી
દિકત, સ્ત્રી૦ (અ૦) આનાકાની,શક,હરકત
દિકામાલી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ઓસડ,રાજગધ વનસ્પતિના દોડાનો રસ
દિક્પાલ,પુ૦દિશાનુ રક્ષણ કરનાર દેવ દિગપાલ
દિગલુ, ન૦ ડિગલુ [પાડુ
દિડલુ, ન૦ જિડવુ, ડોડો ૨ પેર, તાજો કડકો,
દિડી, સ્ત્રી૦ એક રાગ (મરાઠી)
દિડુ, ન૦ ડિડુ
દિગત પુ૦ (સ૦) દિશાનો અત ક્ષિતિજ
દિગતર, ન૦ દિશાઓ વચ્ચેનુ છેટુ ૨ દિગત
દિગતરેષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દિશાનો છેડો બતાવનારી લીટી, દૃષ્ટિમર્યાદા, આકાશકક્ષા, ક્ષિતિજ.
દિગબર, વિ૦ (સ૦) નાગુ, નિર્વસ્ત્ર
દિગબર, પુ૦ નાગો સાધુ ૨ જૈનનો એક ભેદ ૩ શકર [બર મતનુ ૨ સ્ત્રી૦ દુર્ગા
દિગબરી, વિ૦ (સ૦) જૈન સાપ્રદાયિક,દિગ-
દિગ્ગજ, પુ૦ (સ૦) એકેકી દિશાનો જે પુરાણુ પ્રસિદ્ધ હાથી તે ૨ પ્રચડ પુરૂષ, પ્રૌઢ પડિત ૩. ખેતરપાળ ગ્રામ દેવી
દિગ્દર્શન, ન૦ (સ૦) ઉપર ચોટિયુ અવલોકન તે, દિશા દર્શાવવી તે સૂચન
દિગ્વિજય, પુ૦ (સ૦) રાજાએ અનેક બીજા રાજ્યોને જીતવા તે ૨ મોટી ફતેહ,મોટો જય
દિગ્વિજયી, વિ૦ (સ૦) દિગ્વિજય કરનારો, ચક્રવર્તી [આલુ.
દિઙમૂઢ, વિ૦ ચકિત છક્ક, વિસ્મયાપન્ન, તદ્રુપ,
દિદાર, પુ૦ (ફા૦) ચહેરો, સુરત, સ્વરૂપ ૨.

આડાઘેલો હાલ, ઢગ, હાલત
દિદારી, સ્ત્રી૦ ચહેરો,સુરત,સ્વરૂપ, દેદાર
દિન, પુ૦ (સ૦) દિવસ, દહાડો
દિનકર, પુ૦ (સ૦,સૂર્ય, દિવાકર, આદિત્ય.
દિનમણી, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય,રવિ,ભાનુ
દિનમાન, ન૦ (સ૦) દિવસનુ માપ. ૨ ગ્રહ 'તેનો દિનમાન આજે ઘેર નથી" **દિનમાન** ઉઠવો-નમતો દહાડો થવો, દુર્ભાગ્ય થવુ
દિનાન્ત, પુ૦ (સ૦) દિવસનો અંત, સાજ
દિનાર, પુ૦ (ફા૦) સોનાનો સિક્કો, સોનૈયો
દિનેશ, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય [નાનો વાઘ
દિપડુ, ન૦ એક જાતનુ ફાડી ખાનારૂ પશુ
દિપાવડુ, વિ૦ સુદર,શોભીતુ
દિપાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ શોભાવવુ, સુદર દેખાય તેમ કરવુ ૨ આબરૂ ઇજ્જત વધારવા ૩ ઝગઝગાટ કરવુ
દિબાચો,પુ૦(આ૦)શરૂની પ્રસ્તાવના, ઉપોદ્‌ઘાત
દિમાખ, પુ૦ અહકાર, ગર્વ, અભિમાન ૨ ભભકો, રૂઆબ
દિમામ, પુ૦ ઠાઠ,ભભકો દમામ ૨ દભ
દિમેટી,સ્ત્રી૦એક જાતનુ ઝીણી બુટ્ટીવાળુ લુગડુ.
દિયર, પુ૦ દિએર, વરનો નાનો ભાઈ
દિયરવટુ, ન૦ સ્ત્રીએ દિયર સાથે ગૃહસ્થાશ્રમ માડવો તે, નિયોગ
દિયોર, પુ૦ દિએર ૨ સાળો (ગ્રામ્ય)
દિલ, ન૦ (ફા૦) કાળજુ, હ્રદય ૨ મન, ચિત્ત, અતકરણ ૩ ઇચ્છા, મરજી.૪ પ્યાર,ચાહેના ૫ શરીર, તન **દિલ આપવુ**—મનના વિચાર જણાવવા **દિલ** ઉડી જવુ—મન ન રહેવુ નારાજ થવુ ૨ સ્નેહ તૂટવો **દિલ થવુ—**મન થવુ, મરજી-ઇચ્છા થવી **દિલ ભારે થવુ**—તાવના ચિહ્ન જણાવા ૨ ડુમો-ડીઓ જાગવો, ગળગળુ થવુ, **દિલ લેવુ**—શરીરે પુષ્ટ થવુ લોહી લેવુ **દિલ સાફ છે**—નિષ્કપટી છે, પ્રમાણિક છે
દિલગીર, વિ૦[ફા૦] નાખુશ, ઉદાસ, શોકાતુર
દિલગીરી, સ્ત્રી૦ [ફા૦] ઉદાસી, નાખુશી, બેચેની, શોક
દિલદાર, વિ૦ [ફા૦] પ્રાણપ્રિય; જીવજાન, ૨. ઉદાર, ખુલ્લા દિલનુ ૩ આશુકમાશુક [ઉદારતા
દિલદારી, સ્ત્રી૦ જીવજાનપણુ, પ્રાણપ્રિયતા ૨
દિલભર,વિ૦હ્રદયમા ઉમળકો આણે તેવુ, વહાલુ
દિલાવર, વિ૦ (ફા૦) મોટા દિલનુ ૨ હિમ્મતવાન ૩ સુખી, ઉદાર [રતા, મનની મોટાઇ
દિલાવરી, સ્ત્રી૦ બહાદુરી ૨ સખાવત, ઉદા
દિલાસો, પુ૦ ધીરજ આપવી તે, મનનુ સમાધાન, આશ્વાસન, સાત્વન
દિલોજાન, વિ૦ (ફા૦) જીવજાન, પ્રાણિપ્રિય **દિલોજાનથી**-દિલથી ને જાનથી, હોસથી, અતકરણપૂર્વક, ખરા ભાવથી
દિવસ, પુ૦ (સ૦) દિન, દહાડો, વાર ૨ સૂર્યોદયથી તે સૂર્યાસ્ત સુધીનો જે સમય તે ૩ એક સૂર્યોદયથી તે બીજા સૂર્યોદય સુધીનો જે સમય તે ૪ સુભાગ્ય, ચઢતીનો સમય ૫ બારમુ, ઉત્તરક્રિયા, ખરચ **દિવસ** ગણવા— કાળની ગણત્રી કરવી ૨ રાહ જોવી **દિવસ** ઘેર નથી—નસીબ અનુકૂળ નથી, ગ્રહ વાકા છે **દિવસ** ફરવો—નસીબ બદલાવુ, ભાગ્ય ખુલવુ
દિવા, અ૦ દિવસે, દિવસના વખતમા
દિવાકર, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય પ્રભાકર, રવિ
દિવાન, પુ૦ (ફા૦) મુખ્ય પ્રધાન, વજીર, વડો કારભારી ૨ ન૦ પ્રકરણ, બાબ ૩ મોટો ઓરડો, ખડ
દિવાનખાનુ, ન૦ (ફા૦) મુલાકાતને સારૂ જે જે મોટો ઓરડો તે ૨ એક જડાવહાર (કાઠિ૦)
દિવાનગિરી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) પ્રધાનવટુ, વજીરાત
દિવાનાપણુ, ન૦ ઘેલાઈ, ઘેલછા ગાડપણુ
દિવાની, વિ૦ (ફા૦) લેણદેણના ઇનસાફ સબધી
દિવાનુ, વિ૦ (ફા૦) ગાડુ, ઘેલુ, મગજ ખસી ગયુ હોય તેવુ
દિવારાત, અ૦ રાત દિવસ, હરહમેશ
દિવાલ,સ્ત્રી૦(ફા૦)ઇટછોનુ ઉચુ ને લાબુ ચણતર તે, ભિત. ૨. મોટો સુંદર ને મોઘા મૂલનો ઘોડો
દિવાલગીરી,સ્ત્રી૦(ફા૦)ભિતે ટગાય તેવો દીવો તે
દિવાસો, પુ૦ અષાડ વદિ અમાસની જે પર્વણી

તે 'દિવાસો એ સો પર્વનો માસો'
દિવાળી, સ્ત્રી૦(દીપ+આવલી) દીવાની હાર ૨ સંવત વર્ષનો છેલ્લો દહાડો, આસો વદિ અમાસ ૩ કોઇ પણ ઓચ્છવ–આનંદનો દિવસ
દિવેટ, સ્ત્રી૦ (સં૦ દિપ+વર્તિ) દીવાને સારૂ ગોળ ચપટી બનાવટ તે, વાટ, બત્તી [જ્ઞાન
દિવેલ,ન૦દીવે બાળવાનુ જાડુ તેલ.૨ દમ, સત્વ,
દિવેલિયુ, વિ૦ દિવેલવાળુ, ચીકટુ ૨ **ન૦** દિવેલ ભરવાનુ પાત્ર, ધાતુનું કોડિયુ ૨ જાનવરની અગીથી પડેલા ખાડા તે [એરંડી
દિવેલી, સ્ત્રી૦જેમાથી દિવલ નીકળે છે તે બીજ,
દિવેલો પુ૦ દિવેલીનુ ઝાડ, એરંડો.
દિવ્ય,વિ૦(સં૦)સ્વર્ગ સંબંધી, દેવતાઈ, અદ્દભુત ૨ સુંદર, રળિયામણુ ૩ તેજસ્વી ભભકાદાર
દિવ્યજ,વિ૦ધીજ, અઘરી પ્રતિજ્ઞા "કૃષ્ણ કહે હુ દિવ્યજ કરૂ, તાતા તેલ માહિ કર ધરૂ" [જ્ઞાન
દિવ્યજ્ઞાન,ન૦ઈશ્વર સંબંધી જે જ્ઞાન તે, સ્વર્ગીય
દિવ્યાંગના, સ્ત્રી૦ અપ્સરા પરી, સુંદર સ્ત્રી.
દિવ્યામ્બર, ન૦ ઘણુજ કિંમતી વસ્ત્ર
દિશ, સ્ત્રી૦ દિશા, બાજુ
દિશા, સ્ત્રી૦ (સં૦) કોઇપણ એક બાજુ, પાર્શ્વ, તરફ ૨ કોઇ પણ ઉદ્દેશિત એવો જે માર્ગ તે, રસ્તો ૩ ઝાડો, ઝાડે ફરવા જવુ તે "દિશાએ જવુ" **દિશા** બાધવી–રસ્તે ભૂલા પડયા હોઇએ તો દિશા સંબંધી વિચાર કરવો ૨ અમુક હદમા ચાલે તેવુ કરવુ
દિષ્ટયા, અ૦ પ્રભુ કૃપાએ
દિસતુ, વિ૦ દેખાતુ, ભાસતુ, નજરે પડતુ **દિસતો રહ્યો**–ભલે નજરે પડતો દૂર રહ્યો **દિસતુ** કરવુ–પડતુ નાખવુ, છુપુ રાખવુ ૨ મૂકી દેવુ, છોડી દેવુ [૨ ભાસવુ, લાગવુ
દિસવુ, ક્રિ૦ અ૦ દેખાવુ, નજરે પડવુ, જણાવુ
દી, પુ૦ દિવસ, દહાડો ૨ વખત, અવસર ૩ સીતારો, દશા **દી** ઉઠવો–રૂઠવો—દહાડો ઉઠવો **દી** વાળવો–દી ઉજાળવો, કીર્તિ વધે એમ કરવુ
દીકરી, સ્ત્રી૦ (સં૦ દારિકા) છોડી, બેટી, પુત્રી દીકરીએ દીવો રહેવો–દીકરીના મતાનથી ઘર ઉઘાડૂ રહેવુ
દીકરો, પુ૦ (સં૦ દારક] પુત્ર, છોકરો, બેટો
દીક્ષા, સ્ત્રી૦ (સં૦) કોઇ પણ ઉદ્દેશે કોઈ અમુક ક્રિયા–નિયમ પાળવો તે. ૨ બોધ, ઉપદેશ
દીક્ષિત, વિ૦ (સં૦) દીક્ષા લીધેલુ એવુ. ૨
દીઠ, અ૦ દરએક, પ્રત્યેક [બ્રાહ્મણની એક અટક
દીન, વિ૦ (સં૦) ગરીબ, કંગાળ ૨ ગરજાઉ, લાચાર, રાંક, નરમ સ્વભાવનુ, શીળુ
દીન, સ્ત્રી૦ (અ૦) ધર્મ, મજહબ ૨ મુસલમાની ધર્મને માનનારા લોક ૩ ધાર્મિકતોફાન તે
દીન પુ૦ દિવસ, દહાડો [કરનાર, પ્રભુ
દીનદયાળ, વિ૦ (સં૦) ગરીબના ઉપર દયા
દીનતા, સ્ત્રી૦ ગરીબાઇ, લાચારી
દીનદાર, વિ૦ ધર્મના ફરમાન મુજબ ચાલનાર
દીનપણુ, ન૦ ગરીબી, કંગાલિયત ૨ લાચારી
દીનબંધુ, વિ૦ ગરીબનો બેલી
દીનવાણી, સ્ત્રી૦ કાલાવાલા, આજીજી
દીનાનાથ, પુ૦ (સં૦) દીનબંધુ, ગરીબનો બેલી
દીપ–ક, પુ૦(સં૦) દીવો ૨ હાથી "એક માલવ દેશ અધીપ, તેણે તેણે લીધો વેચાતો દીપ" ૩ વિ૦ ઉત્તેજક, દીપન
દીપકલ્યાણ, પુ૦ સંધ્યાકાળે ગાવાનો એક રાગ
દીપમાળ, સ્ત્રી૦ દીવાઓની હાર, દીપ ઝાડ
દીપવુ, ક્રિ૦ અ૦ શોભવુ, સુંદર દેખાવુ ૨ ચળકવુ ૩. ઝળકવુ, તેજ મારવુ,
દીપન, વિ૦ જગાડનાર, તેજ કરનાર, દીપક.
દીપિકા, સ્ત્રી૦ (સં૦) દીવી ૨ મશાલ
દીપોત્સવ, પુ૦ દીવા સળગાવી ઓચ્છવ કરવો તે
દીપોત્સવી, સ્ત્રી૦ દીવાળી
દીપ્ત, વિ૦ (સં૦) પ્રકાશિત, તેજસ્વી
દીપ્તિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) પ્રકાશ, પ્રભા
દીબો, પુ૦ એકદમ છાતી રૂંધાઈ જઈ બોલવુ બંધ થવુ તે, ડુમો
દીર્ઘ,વિ૦(સં૦) લાંબુ,મોટુ, જબરૂ. ૨ લાંબો એ માત્રાનો સ્વર આ, ઈ, ઊ [૨ ડાહ્યુ, ચતુર.
દીર્ઘદર્શી,વિ૦ લાંબે લગી જોઈ–વિચારી શકે તેવુ
દીર્ઘદૃષ્ટિ,સ્ત્રી૦અગમચેતી, ભવિષ્ય દર્શન,દુરંદેશી
દીર્ઘદૃષ્ટિ, વિ૦ લાંબી નજરવાળુ, ચતુર

દીર્ઘસુત્રી, વિ૰ ચીકણુ, દોઢડહાપુ ૨ ઢીલુ, ટાપટીપિયુ ૩ આળસુ [આવરદાનુ
દીર્ઘાયુ, વિ૰ (સ૰) ઘણા વર્ષ જીવે તેવુ લાબા
દીલ, ન૰ ડીલ, શરીર ૨ મન, હૃદય
દીવડુ, ન૰ કણકના લોચાનુ કરેલુ કોડિયુ
દીવાદાંડી, સ્ત્રી૰ દૂરથી દીવો દેખાય તેવો સમુદ્રમા જ્યા ખડક હોય ત્યા કરેલો દીવો રાખવાનો મિનારો [૨ દીવો ધપ વગેરે
દીવાબત્તી, સ્ત્રી૰ દીવો ને બત્તી (વાટ) વગેરે
દીવાસળી, સ્ત્રી૰ ગધક વગેરે જ્વાળાગ્રાહી મેળવણી લગાડેલી સળી, જે ઘસવાથી દીવો થાય છે તે [ડાનો ઘાટ
દીવી, સ્ત્રી૰ દીપિકા, દીવો મૂકવાનો ધાતુ-લાક
દીવેટિયો, પુ૰ મશાલચી
દીવો, પુ૰ દીપ, તેલમા દિવેટ બોળી તેને સળગાવવાથી જે પ્રકાશરૂપ થાય છે તે ૨ ગુણુ વિદ્યાથી
દીસ, ન૰ દિવસ [પ્રસિદ્ધ પામેલુ જન
દીસવુ, ક્રિ૰ સ૰ દેખાવુ, જણાવુ ૨ સૂઝવુ
દુટી, સ્ત્રી૰ પેટના ભાગમા જે મધ્યબિંદુ તે, આત્રગુજ, નાભી
દુટો, પુ૰ ઉપસી બહાર નીકળી આવેલી દુટી
દુડ, સ્ત્રી૰ ફાંદ, પેટનો થેલો
દુડુ, ન૰ કણુસલુ, ડુડુ
દુદાળુ, વિ૰ ફાંદવાળુ, દુડવાળુ, ૨ ગણુપતિ
દુડિયો, પુ૰ ડાડી પિટનારો
દુડી, સ્ત્રી૰ ડાડિયાથી વગાડવાની થાળી, ડાડી ૨. ડાડીની મારફતે અપાતી ખબર તે
દુદુભિ, ન૰ (સ૰) ભેરી, આનક [પ્રલય
દુ, અ૰ (સ૰) ખરાબ, નઠારૂ, એવા અર્થસૂચક
દુઃખ, ન૰ (સ૰) શરીરની અથવા મનની જે પીડા-વ્યથા તે, કષ્ટ ૨ બેદરકારી અસુખ ૩ હરકત, અડચણુ, સકટ [સતાપકારી
દુખદ-દાયક, વિ૰(સ૰)કષ્ટ દે એવુ, ક્લેશકર,
દુખમય,વિ૰દુખ પડે તેવુ, કષ્ટકારી, તાપકારી,
દુસહ, વિ૰ (સ૰)ન ખમાય તેવુ [દુખદાયી
દુખિત, વિ૰ (સ૰) દુખી, પીડાયલુ [બમણુ
દુ, ન૰ (સ૰દ્વિ) બેનો ગુણાકાર, દુના આક ૨

દુઆ, સ્ત્રી૰ આશીર્વાદ, આશિષ **દુઆગીર-** શુભેચ્છક
દુઓ, પુ૰ જેમા બે ટપકાં હોય છે તે [જગા
દુકાન,સ્ત્રી૰(ફા૰)વેપારીની માલ વેચવા રાખવાની
દુકાનદાર, પુ૰ (ફા૰) દુકાન ચલાવનારો, વેપારી
દુકાનદારી, સ્ત્રી૰ (ફા૰) દુકાન ચલાવવા સબધી જે આવડત, માહિતી, કામ તે
દુકાની, સ્ત્રી૰ બે પાઈ ૨ દાઢી ને કાન ઢકાય એવી રીતે માથુ બાધવુ તે, બોકાની
દુકાળ, પુ૰ (સ૰ દુષ્કાલ) વરસાદની તગી અથવા વધારે વરસાદથી અનાજ ઘાસ વગેરેની તાણુ પડે છે તે, કાળ (લીલો કે સુકો)
દુકાળી, સ્ત્રી૰ એક સાથે ઘણા કાળ પડવા તે
દુકૂળ, ન૰ (સ૰) રેશમી સુદર વસ્ત્ર
દુકૃત, ન૰ (સ૰) પાપ
દુખણુખાઈ, સ્ત્રી૰ એક જાતનુ જીવડુ, ઝીમેલ
દુખડુ, ન૰ દુખ ૨ ઓવારણા, મીકડા
દુખણા, ન૰ મીકડા, ઓવારણુ
દુખણુ, ન૰ દુખવુ તે (ચુક વગેરેથી) ૨ પ્રસવ થતા પહેલા પેટમા સાધારણુ દુખ થવુ તે
દુખવવુ, ક્રિ૰ સ૰ દુખાવવુ, માઠુ લગાડવુ
દુખાવ પુ૰ દુખાવો [માઠુ લાગે તેવુ કરવુ
દુખાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ દુખ થાય તેમ કરવુ ૨
દુખાવુ,ક્રિ૰અ૰દુખ થવુ ૨ માઠુ લાગવુ
દુખાવો, પુ૰ દરદ, પીડા, વેદના ૨ વેણુની પી-
દુખિયારૂ, વિ૰ જેને દુખ હોય તે, દુખી
દુખિયુ-ખી, વિ૰ દુખી [મદારીની નગારી
દુગદુગી, સ્ત્રી૰ સ્ત્રીનુ કાનનુ એક ઘરેણુ. ૨
દુગન, વિ૰ (હિં૰) જેટલા વખતમા એક ચીજ ગવાતી હોય તેથી અડધા વખતમા ગાવાની ઝડપવાળુ ૨ બમણુ, ઉતાવળુ
દુગ્ધ, ન૰ (સ૰) દૂધ
દુગ્ધા, સ્ત્રી૰ જેમાથી નીકળવાને મુશ્કેલી પડે એવી જે હરકત-અડચણુ તે પીડા, આપદા; [ધર્મસંકટ.
દુજુ, વિ૰ બીજુ
દુઝણુ, વિ૰ દૂધ આપતુ દુઝનારુ.
દુઝણુ, વિ૰ દુઝે તેવુ

દુઝતુ, વિ૦ વહેતુ, ઝરતુ, થોડે થોડે ગળતુ 'દુઝતા અર્શ' ૨ દૂધ દેતુ, દૂઝનાર, લાભ કરનાર, ફાયદાકારક [૩ કમાણી–ઉપજ મળ્યા કરવી
દુઝવુ, ક્રિ૦ સ૦ દૂધ દેવુ ૨ નીગળવુ, ઝરવુ
દુઝાણુ,ન૦દૂધ દેતુ ઢોર, દુઝણુ [અદર બળી ગયાવુ
દુણવુ,ક્રિ૦ અ૦ બળવુ દાઝવુ, ચોટવુ ૨ અદર ને
દુણવુ, ક્રિ૦ સ૦ રગડવુ, સતાપવુ, સતાવવુ
દુણાવુ, ક્રિ૦ અ૦ મનમા ને મનમા બળવુ ૨ દાઝવુ, ચોટવુ ૩ મુઝાવુ, સિદાવુ, મનમા બળવુ
દુણો, પુ૦ બળવુ–ચોટવુ તે
દુદડા, પુ૦ નાના જોડા બાળકની જોડીઓ
દુધાળ-ળુ, વિ૦ ખૂબ દૂધ દે તેવુ, દૂધવાળુ
દુધિયુ, ન૦ તુમડા જેવી ગોળ દુધી તે
દુધિયુ, વિ૦ દૂધના રગનુ ૨ દૂધથી થયેલુ
દુધી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો અથવા તેનુ ફળ
દુધેલ, વિ૦ દુધાળ, બહુ દૂધ દે તેવુ
દુધેલી,સ્ત્રી૦શેરડીના રસમા ચોખાનો લોટ મેળવી દૂધમા ઉકાળી કરેલો પદાર્થ ૨ એક જાતનો વેલો
દુનિયા, સ્ત્રી૦ (ફા૦) જગત, વિશ્વ સૃષ્ટિ. ૨ મૃત્યુલોક, માણસજાત ૩ આલમ, લોક **દુનિયા પાર કરવુ**—દેશનિકાલ કરવુ **દુનિયાપારનુ**–અલૌકિક, સમાજથી વિચિત્ર **દુનિયામાથી જવુ**—સમાજમાથી નીકળી જવુ અમર્યાદ થવુ
દુનિયાદારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) લોકાચાર, લોકવ્યવહાર ૨ વહેવારૂ રીતભાત, નીતિરીતિ
દુપડ-ડ્પટ, વિ૦ બે પડવાળુ, બેવડુ બમણુ
દુપટ્ટો, પુ૦ ખભે લબડતુ રાખવાનુ ઉપવસ્ત્ર,બેસ
દુબળુ, વિ૦ અશક્ત, નબળુ કમજોર ૨ સુક લકડી, પાતળુ ૩ ગરીબ, દીન [દુબળી કહે છે
દુબગો, પુ૦ ભીન જાતનો પુરૂષ, નચડો સ્ત્રીને
દુભણ, સ્ત્રી૦ નાખુશી મન દુભાવુ તે
દુભવવુ-ભાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ જીવ બાળવો, પજવવુ ચીઢવવુ ૨ મન દુખવવુ નારાજ કરવુ
દુભાવો, પુ૦ દુભણ દુ ખ
દુભાષિયો, પુ૦ બે ભાષા જાણનારો, એક ભાષાની મતલબ બીજીમા બોલી સમજાવનારો
દુમ, સ્ત્રી૦ (અા૦) પુછડી
દુમચી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ઘોડાનુ જીન–સાજ તગ રાખવાનુ ચામડુ, પટો ૨ અફીણ, ગડાકુ રાખવાની ચામડાની કોથળી
દુમદુમ, અ૦ એવો થતો અવાજ બતાવે છે
દુમવુ, ક્રિ૦ સ૦ દમવુ, દુ ખ દેવુ ૨ દુભાવવુ, મન બાળવુ, ખિન્ન કરવુ [મનોભગ થયેલુ
દુમાયેલુ, વિ૦ મનમા બળબળ કરતુ, ખિન્ન,
દુમાસ, ન૦ એક જાતનુ કપડુ
દુમેલો, પુ૦ આઠ સગળાવાળુ પદ
દુમો, પુ૦ ડુમો, ડચુરો [અત આવે તેવુ
દુરત, વિ૦ ઝટ બની ન શકે તેવુ, મુશ્કેલીથી
દુર દેશો, પુ૦ (ફા૦ પરિણામનો વિચાર ક- કરવો તે ૨ અગમચેતી, દીર્ઘદૃષ્ટિ ૩ સાવચેતી
દુરબીન, સ્ત્રી૦ (ફા૦) દૂરની વસ્તુ પાસે દેખાય તેવો કાચનો યત્ર
દુરસ્ત, વિ૦ (ફા૦) જવુ જોઇયે તેવુ, ઘટતુ, લાયક, બરોબર ૨ ખરૂ, વાજબી ૩ ઠીક, વારૂ **દુરસ્ત** કરવુ–સુધારવુ, સમારવુ
દુરાગ્રહ,પુ૦આડાઇ,જીદ, જડ, મમત હઠીલાઇ
દુરાત્મા, પુ૦ દુર્બુદ્ધિ દુષ્ટ માણસ [ચાલ, કુટેવ
દુરાચરણ, ન (સ૦) નઠારૂ આચરણ, ખરાબ
દુરાચરણી, વિ૦ દુર્ગુણી, અધર્મી, દુરાત્મા
દુરાચારી, વિ૦(સ૦) પાપાત્મા અધર્મી,દુર્ગુણી
દુરિજન, વિ૦ દુર્જન [મદ્ય ભાસે મુરારિ "
દુરિત, પુ૦ (સ૦) પાપ 'સહજ દુરિત નાસે
દુરી, સ્ત્રી૦ દુઓ, બે ટપકાવાળુ પત્તુ તે
દુર્, અ૦ (સ૦) ખરાબ, નઠારૂ એવો અર્થસૂચક ઉપસર્ગ (એનુ કોઈ ઠેકાણે દુષ ને કોઈ ઠેકાણે **દુ** એમ રૂપ થાય છે) [કપરી વાટ
દુર્ગ, પુ૦ (સ૦) કિલ્લો, કોટ ૨ ખીણમાની
દુર્ગધ-ધી, સ્ત્રી૦ નઠારી ગધ, ખરાબ વાસ,બદબો.
દુર્ગા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પાર્વતી, ભવાની
દુર્ગતિ, સ્ત્રી૦(સ૦) અસદ્‌ગતિ, નર્કમા જવુ તે
દુર્ગમ, વિ૦(સ૦) ન સમજાય તેવુ, ન જવાય તેવુ
દુર્ગાચકલી, સ્ત્રી૦ કાળી રાતી ગાડવાળી ચકલી
દુર્ગુણ, પુ૦(સ૦)નઠારો ગુણ કુટેવ, અપલક્ષણ.
દુર્ગુણી, વિ૦ દુર્ગુણવાળુ, વ્યસની [કઠણ
દુર્ઘટ,વિ૦(સ૦)મુશ્કેલીથી પાર પડે તેવુ વિષમ,

દુર્જન પુ૦ (સં૦) અનીતિમાન, નઠારૂ માણુસ
દુર્જય, વિ૦ (સં૦) જીતવાને મુશ્કેલ એવુ
દુર્જર, વિ૦ નપચે તેવુ, દુખે પચે તેવુ
દુર્દશા, સ્ત્રી૦ (સં૦) નઠારી–પડતી હાલત
દુર્દર્શી, વિ૦ લાબી નજર પહોચાડનાર, દીર્ઘદૃષ્ટિ
દુર્દૈવ, ન૦ કમનસીબ, દુર્ભાગ્ય
દુર્બળ, વિ૦ (સં૦ અશક્ત, કમજોર નાતવાન ૨ ગરીબ,લાચાર ૩ સુકલકડી [લાચારીૐ ગરીબાઇ
દુર્બળતા, સ્ત્રી૦ (સં૦) કમજોરી, નમળાઇ ૨
દુર્ભર, ન૦ પેટ [તેવો (કાળ)
દુર્ભિક્ષ, વિ૦ (સં૦) ઘણુજ થોડુ અન્ન મળે
દુર્મતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કુબુદ્ધિ, દુ શીલ, દુર્બુદ્ધિ
દુર્ભાગ્ય, વિ૦ હતભાગ્ય, કમનસીબ ૨ ગરીબ, દીન [સારી વાણી ન હોય તેવુ
દુર્મુખ, વિ૦ કાળા મોનુ, અમગળ,જેના મોમા
દુર્લક્ષ, ન૦ (સં૦) ગફલત, બેદરકારી
દુર્લભ, વિ૦(સં૦)દુખે પ્રાપ્ત થાય તેવુ,વિરલુ ૨ ભારે, મુશ્કેલ, અઘરૂ ૩ કીમતી
દુર્વચન, ન૦ (સં૦) ખરાબ ભાષણ, ગાળ
દુર્વ્યસન, ન૦ (સં૦) નઠારૂ વ્યસન,કુછદ,કુટેવ
દુર્વ્યસની, વિ૦ દુરાચારી, અવગુણી, કુછદી
દુલવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગીરો મૂકેલી જણસ તેના વ્યાજમાને વ્યાજમા ડુલી જવી,ધીમે ધીમે જતુ રહેવુ,
દુલારી, સ્ત્રી૦ (હિં૦) છોકરી, પુત્રી [ડુબવુ
દુલીચો, પુ૦ ચદરવો, વિતાન
દુલો વિ૦ ધીતાળ, ખરચાળ, હાથનુ છુટુ,સખી, ૨ કૂડકપટ રહિત, ભોળુ
દુવા, સ્ત્રી૦ (આ૦) કોઇનુ ભલુ ઇચ્છવુ તે, આશીર્વાદ ૨ કોઇનુ કલ્યાણ થવા સારૂ ઈશ્વર પ્રાર્થના કરવી તે [સમ, આણ
દુવાઈ, સ્ત્રી૦ જાહેરનામુ, પડો, રાજાજ્ઞા ૨
દુવાત, સ્ત્રી૦ (આ૦) સાહીનો ખડિયો
દુશાલો, પુ૦ (ફા૦) શાલજોટો
દુશ્મન, પુ૦ (ફા૦) શત્રુ, અદાવતિયો, વેરી
દુશ્મનાઇ–ની, સ્ત્રી૦શત્રુવટ, અદાવત, વેર
દુષ્કર, વિ૦ (સં૦) કઠણુ અઘરૂ, મુશ્કેલ
દુષ્કર્મ, ન૦ (સં૦) નઠારૂ કર્મ, પાપ.

દુષ્કાળ, પુ૦ દુકાળ; તગીનો વખત
દુષ્ટ, વિ૦ (સં૦) અધમ, નઠારૂ ૨ પાપી
દુષ્ટતા, સ્ત્રી૦ નઠારૂ કર્મ, અધમપણુ
દુષ્ટા, સ્ત્રી૦ નઠારી સ્ત્રી, પાપી સ્ત્રી
દુષ્ટા, વિ૦ નઠારી, પાપી
દુસરૂ, વિ૦ બીજુ, ન ધારેલુ, અન્ય, **દુસરી** નીપજવી–જોવા જેવુ થવુ, ખરાબી થવી
દુસ્તર, વિ૦ (સં૦) મુશ્કેલીથી તરાય તેવુ ૨ મુશીબતથી પારપડે તેવુ, કઠણુ, મુશ્કેલ
દુહાગણુ, વિ૦ અણુમાનીતી, અળખામણી
દુહિતર–તા, સ્ત્રી૦ છોકરી, દીકરી.
દુહો, પુ૦ દોહરો, અનુષ્ટુપ જેવુ બે ચરણુનુ પદ્ય
દૂજુ, વિ૦ બીજુ
દૂત, પુ૦ (સં૦) સદેશો પહોચડનારો, હેર, જાસુસ, ચાર ૨ સિપાઈ, છુપી બાતમી લાવનાર
દૂતિકા–દૂતી, સ્ત્રી૦(સં૦)આશુક માશુકનો મેળાપ કરાવી આપનારી સ્ત્રી, કુટણી
દૂધ, ન૦ (સં૦ દુગ્ધ) સ્ત્રી–માદાના થાનમાથી જે ઉજળો પ્રવાહી પદાર્થ બાળકના પોષણુને માટે નીકળે છે તે ૨ વનસ્પતિમાથી નીકળતો ધોળો ચીકણો રસ ૩ કણુ બધાવા ડુડામા ભરાતો રસ **દૂધમાં** કાળુ હોવુ–કઈક કલક–કાળુગોરૂ હોવુ, છૂપો મર્મ–ભેદ હોવો **દૂધમાથી** પોરા કાઢવા–ભૂલ ન હોય તેમાથી ભૂલ કાઢવાનો યત્ન કરવો, ગેરવ્યાજમી રીતે બારીક તપાસવુ દૂધે ધોઈને આપવુ–શુદ્ધ ભાવથી–ઉભી આબરૂએ આપવુ (દેવુ) દૂધે મેહ વરસવા–સર્વત્ર આનદ ફેલાવો, ન્યાલ થવુ
દૂધપીતુ, વિ૦ છેક નાનુ (બાળક), ખાઈ ન શકતુ પણુ ફક્ત દૂધ ઉપરજ રહેતુ દૂધ પીતુ કરવુ–મારી નાખવુ [કરેલો પદાર્થ, ખીર.
દૂધપાક,પુ૦ ઉકળતા દૂધમા ચોખા નાખી ઉકાળી
દૂધપાણી, ન૦ તેલમા સચોરો તથા પાણી નાખી દૂધ જેવુ કરેલુ તે (શાકમા છાટવા)
દૂધભાઇ, પુ૦ એકજ સ્ત્રીને ધાવી ઉછર્યા હોય તેવા બે બાળકો તે ૨ આગગીઆટ, કોઠાઈ,મા એક ને બાપ જુદાજુદા હોય તે [પીને ઉછરેલુ

દૂધમલ, વિ૦ દૂધનોજ આહાર હોય તેવુ, દૂધ
દૂધવાગો, પુ૦ દૂધ વેચનારો [દિનારૂ
દૂધાળ, વિ૦ દૂધથી ભરેલુ દૂધવાળુ, વધારે દૂધ
દૂધાળુ, વિ૦ દૂધવાળુ દૂધનુ ૨ દુઝણુ ૩ દૂધનુ બનાવેલુ [દૂધનુ ૨ **ન૦** તુમડા જેવી દૂધી
દૂધિયુ, વિ૦ જેમાથી દૂધ જે । રસ નીકળે તેવુ,
દૂધી, સ્ત્રી૦ નહ, દુધી ફળ
દૂયમ, વિ૦ (**સ૦ દ્વિતીયમ**) બીજી પક્તિનુ, બીજા નબરનુ ૨ અધિકારમા ઉતરતુ
દૂર, અ૦ (સ૦) આઘે, વેગળે, છેટે
દૂર્વા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક જાતની કુમળી ચાર,ધ્રો
દૂલ ન૦ બૈરા અથવા છોકરાના કાનનુ ઘરેણુ
દૂષક, વિ૦ (સ૦) દોષ કાઢનારો,છિદ્ર ગોધક
દૂષણ. ન૦ (સ૦,દોષ,ખોડ ખાપણ ૨ અપરાધ, વાક ૩ ભૂલ, ઠપકો ૪ એબ, અપલક્ષણ
દૂષિત, વિ૦ દોષવાળુ, બગડેલુ, લાછનવાળુ ૨ અભડાયેલુ ૩ ગુનેગાર
દૃગ્, સ્ત્રી૦ (સ૦) દૃષ્ટિ, નજર ૨ આખ, નેત્ર
દૃઢ, વિ૦ (સ૦) પાકુ, મજબુત, ફરે નહિ તેવુ ૨ સિદ્ધ નક્કી થયેલુ [બુતી, સ્થિરતા
દૃઢતા, સ્ત્રી૦ વૈર્ય, ધીરજ,હામ હિમ્મત ૨ મજ-
દૃઢભાજક, વિ૦ (સ૦) બાકી શૂન્ય રાખે તેવો અથવા ભાગ ન જ જાય તેવો જે ભાજક તે
દૃઢીભૂત, વિ૦ સજડ, ડગે નહિ તેવુ કરેલુ
દૃશદ, પુ૦ (સ૦) પત્થર પહાણુ
દૃશ્ય ન૦દેખાવ, ચિત્ર, આલોક [દેખાતુ, જણાતુ
દૃશ્ય–માન, વિ૦ (સ૦) જોવા–દેખવા જેવુ ૨
દૃષ્ટ, વિ૦ જેેલુ દીઠેલુ ૨ સમજેલુ જાણેલુ
દૃષ્ટા, વિ૦ જોનાર, દેખનાર જેને સૂઝયુ હોય તે
દૃષ્ટાન્ત, ન૦ (સ૦) દાખલો, ઉદાહરણ
દૃષ્ટાંતિક, વિ૦ (સ૦) દાખલો આપવા જોગ દાખલામા મુકાય તેવુ [શક્તિ ૩ ધ્યાન લક્ષ
દૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] નજર જોવુ તે ૨ જોવાની
દૃષ્ટિગોચર,વિ૦[સ૦]નજરે પડે તેવુ, દૃષ્ટિ પહોચી
દૃષ્ટિપાત, પુ૦ નજર, જોવાતુ તે [વળે તેવુ
દૃષ્ટિમર્યાદા, સ્ત્રી૦ ક્ષિતિજ, આકાશકક્ષા
દૃષ્ટોદૃષ્ટ, અ૦ આખે આખ મળતી, નજરોનજર, પ્રત્યક્ષ થતુ [ટાચકુ, ડિચવુ
દેડવુ, ન૦ પાણીમાનો સાપ ૨ નાનો સાપ.૩
દે, અ૦ દેહવાળી, 'ગોરાંદે'
દેખણહાર, વિ૦ દેખનાર, જોનાર
દેખત, અ૦ જોતજેતામા, તરતજ ૨ જોતા, નજર આગળ ૩ દેખાડે કે તરત, ખડાઉતાર
દેખરેખ,સ્ત્રી૦ સભાળ તપાસ ૨ જાપતો તકેદારી
દેખવુ,ક્રિ૦સ૦જોવુ,નજર કરવી ૨ દૃષ્ટિએ પડવુ,
દેખા,સ્ત્રી૦નજરે પડવુ તે, દેખાવુ તે [સમજવુ
દેખાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ દેખે તેમ કરવુ, બતાવવુ, ૨ સમજાવવુ [કરવુ–રાખવુ તે
દેખાડો પુ૦ દેખાવ કરવો તે બીજા જુએ તેમ
દેખાદેખી, સ્ત્રી૦ એકમેકનુ જોઇ બીજાએ કરવુ' તે, હરિફાઇ સરસાઇ ૨ અનુકરણ
દેખાવ, પુ૦ આલોક, રૂપ, ડોળ, આકાર
દેખાવડુ, વિ૦ દેખાવામા સારૂ સુદર, રઢિયાળુ, ફૂટડુ સુશોભિત [૩ સમજમા આવવુ
દેખાવુ,ક્રિ૦ અ૦ નજરે પડવુ સૂઝવુ ૨ જણાવુ
દેખીતું, વિ૦ ખુલ્લુ, સ્પષ્ટ, પ્રત્યક્ષ
દેગ, પુ૦ (ફા૦) દેગડો
દેગડી, સ્ત્રી૦ (ફા૦ નાનો દેગ,નાનો ઉનામણો
દેગડો, પુ૦ દેગ, હાડો
દેજ, સ્ત્રી૦ કન્યાને વરવાળા તરફથી જે જમણ આપવામા આવે છે તે ૨ આપવાનુ તે
દેડકી, સ્ત્રી૦ દેડકાની માદા
દેડકો, પુ૦ પાણીમા રહેતુ ચાર પગનુ પુચ્છવિનાનુ પ્રાણી,દર્દુર કુવાનો દેડકો–ટુકી નજરનો માણસ
દેણ, ન૦ (આ૦)કરજ, ઋણ દેવુ ૨ ઉપકારનુ દબાણ ૩ પૂર્વજન્મનુ માગતુ તે ૪ ગણોત,સાથ,
દેણુ, વિ૦ આપનાર દેનાર [મહેસુલ
દેણદાર, વિ૦ કરજદાર, ઋણી દેવાદાર
દેણુ, ન૦ દેણુ દેવુ, કરજ, ઋણ
દેદાર, પુ૦ દિદાર, દેખાવ
દેન, પુ૦ દહન, અગ્નિસસ્કાર
દેન, સ્ત્રી૦ ગાય, ધેનુ ૨ હિમ્મત, હામ,તાકાદ, જોર **દેન** દોઈ નથી–મગદુર નથી, શક્તિ નથી "પ્રત્યક્ષ વાસવતી પણ દેન દોઈ નથી કે આ

માર્ગે થઈ લઇ જઇ શકે !'—પ્રેમા૦

દેર, પુ૦ દિયર ૨ **સ્ત્રી૦** ખોટી, વાર,વિલબ ઢીલ

દેરડી, **સ્ત્રી૦** ઉપરા ઉપરી મુકેલી વામણોની હાર

દેરાણી, **સ્ત્રી૦** દિએરની સ્ત્રી [ઉતરડ

દેરાસર, **ન૦** ઘરમા દેવને રાખવાનુ તાકુ ૨ મદિર, દેરૂ

દેરી, **સ્ત્રી૦** નાનુ દેરૂ ૨ દેવડી ૩ વાર,ઢીલ

દેરૂ, **ન૦** જેમા દેવ–દેવીનુ સ્થાનક હોય તેવુ ઘુમ- વાળુ મકાન, દેવળ ૨ ખાડનુ રમકડુ

દેલ્લી, **સ્ત્રી૦** તમેલા જેવી બાધેલી જગા ૨ બારણા આગળ હજુરિયાને બેસવાની જે ઓસરી–ચોરા તે, દેવડી, ડેલી.

દેલુ, **ન૦** ડહેલુ, ગાડીઘોડા બાધવાનુ મકાન

દેવ, **પુ૦** (સ૦) વિશ્વેશ, પરમેશ ૨ અમર ઈશ્વરી અશરૂપ, જે પ્રાણી સ્વર્ગમા રહે છે તે, ૩ મૂર્તિ ૪ સ્વામી, શેઠ, રાજા ૫ રૂપગુણે પૂર્ણ એવુ જન **દેવ** કાશીએ જવા–પુરૂષાતન રહિત થવુ, દૈવત જવુ, **દેવના** દર્શન–ભાગ્યેજ મળી શકતુ તે [વગેરે આપવાનુ તે

દેવઋણ, **ન૦** (સ૦) મનુષ્યે દેવોને પૂજન બલિ

દેવચકલી, **સ્ત્રી૦** દુર્ગાચકલી, બુલબુલ પક્ષી

દેવડ, **સ્ત્રી૦** આપવુ તે ૨ આપવાનો વહિવટ **લેવડદેવડ**–લેણદેણ

દેવડાવવુ, **ક્રિ૦ સ૦** આપે તેમ કરવુ, અપા- વવુ ૨ લેવુ, ભરાવવુ "છાપ દેવડાવવી" ૩ બધ કરાવવુ 'બારણુ દેવડાવ'

દેવડી, **સ્ત્રી૦** દરવાજા આગળ જે ઉચો ઓટલો છાપરી સિપાઇને બેસવા માટે હોય છે તે ૨ ચોટી, ચણુતરો ૩ સાધુ સન્યાસી, સતી જયા દાટયા-બાળ્યા હોય ત્યા કરેલુ જે ચણતર તે,

દેવતરસ્યો, **પુ૦** બપૈયો, ચાતક [સમાધ

દેવતા, **પુ૦** [સ૦] દેવ ૨ અગ્નિ, વસ્તેવ, આતસ **દેવતા** કરવો–અગ્નિ સળગાવવો **દેવતા** જાગવો-ભાગ્યોદય થવો **દેવતા** ઝરવો –લઢાઇ થવી, કજીઓ થવો **દેવતામાં** ઘી હોમવુ –ઉશ્કેરવુ ૨ બળતુ વધારે કરવુ **દેવતા** ઉઠવો –બળી જવુ, વ્યર્થ જવુ ૨ દેવ રૂઠવો, નસીબ પ્રતિકૂળ થવુ **દેવતા** ઉઠી ગયા–શરીરમાથી ઇન્દ્રિયોની શક્તિ નાશ પામવી, નિસ્તેજ થવુ દીવો દેવતા બધ–વ્યવહારિક આપલે બધ થવી તે

દેવતાઇ, **વિ૦** દેવ સબધી ૩ અદ્ભુત, અજબ, અસાધારણ, અલૌકિક, અમાનુષી [તેનુ લાકડુ

દેવદાર, **ન૦** (સ૦) એક જાતનુ ઝાડ અને

દેવદાય, **ન૦** દેવ સ્થાનનુ ખર્ચ 'દેવદાયમા બાર ગામ આપ્યા' [લગ્નનો દિવસ

દેવદિવાળી, **સ્ત્રી૦** દેવઉઠી અગિયારસ, તુળસીના

દેવદૂત, **પુ૦** (સ૦) ફિરસ્તો, સ્વર્ગદૂત, પાર્શ્વદ

દેવનગરી, **વિ૦** (સ૦)સસ્કૃત લિપિ બાળબોધ

દેવર, **પુ૦** દિયર, દેવરિયો (કવિતામા)

દેવલા, **ન૦** પૂજવાના મૂર્તીમાન જે દેવ તે

દેવલી, **સ્ત્રી૦** દેવચકલી **દેવલી**બેઠી—મોટુ નુ- કસાન થયુ ૨ હિંમત જતી રહી

દેવલોક,**પુ૦** જયા દેવ રહેછે તે સ્થળ,સ્વર્ગ **દેવલોક** પામવુ–મરણ પામવુ, દેવલોકમા વાસ કરવો

દેવસ્થળ–સ્થાન, **ન૦** (સ૦) મદિર, દેવળ ૨ પવિત્ર ભૂમી [૨ દેરૂ, મદિર

દેવળ, **ન૦** ઇશ્વર સ્તુતિ–પ્રાર્થના કરવાનુ સ્થાન

દેવાશી, **વિ૦** (સ૦) જેમા દેવનુ તેજ રૂપ હોય તેવુ ૨ સુદર, કાન્તિમાન [૨ દેવી, અમરી

દેવાગના, **સ્ત્રી૦** (સ૦) સ્વર્ગની અપ્સરા, પરી

દેવાડવુ, **ક્રિ૦ સ૦** અપાવવુ ૨ ખાવુ ૩

દેવાદાર, **પુ૦** દેણદાર, કરજદાર [ચોકવુ મારવુ

દેવાધિદેવ, **પુ૦**(સ૦) પરમેશ્વર દેવોનો પણ દેવ

દેવાલય, **ન૦** (સ૦) દેવળ, દેરૂ

દેવાવુ, **ક્રિ૦ અ૦** અપાવુ ૨ બધ થવુ, ભિડાવુ ૩ ખૂટી જવુ નાશ થવુ

દેવાળિયો, **પુ૦** જેણે દેવાળુ કાઢયુ હોય તે,નાદાર

દેવાળુ, **ન૦** દેવુ ન આપી શકાવુ તે ૨ સાખ બુડવી તે,નાદારી ૩ આપવાને પાસે કઈજ ન હોવુ તે

દેવી, **સ્ત્રી૦**(સ૦) ઈશ્વરની સ્ત્રી રૂપ માનેલી શક્તિ, ઈશ્વરી, માતા ૨ દેવની સ્ત્રી ૩ રાજાની પટ- રાણી **દેવી** આવવા—ધ્રુજવુ, કપવુ **થરથરવુ**

દેવુ, **ક્રિ૦ સ૦** આપવુ, પોતાનુ તે બીજાનુ કરવુ ૨ રજા–રૂટ આપવી 'તેને જવા દે' ૩, બધ

કરવું, વાસવુ 'તાળુ દેવુ'
દેવુ, ન૦પાછુ આપવાનું તે,કરજ,દેણુ, ઋણુ
દેશ, પુ૦ (સ૦) અમુક હદવાળો એક સરખી બોલી, ધર્મ,જાતિથી વસાએલો જમીનનો ભાગ તે, મુલક, કુદરતી હદવાળો ભૂ ભાગ ૨ દેશનો જે વિભાગ તે,રાજ્ય ૩ કોઇ પણ વસ્તુનો ભાગ–અવયવનુ ઠેકાણુ ૪ જન્મભૂમિ, વતન,સ્વભૂમિ ૫ વાત, વિષય [૨ ચાલતો રીતરિવાજ
દેશકાળ, પુ૦ વર્તમાન કાળ, ચાલતો જમાનો
દેશદાઝ, સ્ત્રી૦ સ્વદેશાનુરાગ, સ્વદેશાભિમાન
દેશના, સ્ત્રી૦ ઉપદેશ,બોધ (શ્રાવકોમા) [દેશવટો
દેશનિકાલ, પુ૦ જન્મભૂમિ બહાર કાઢી મૂકવુ તે,
દેશવિદેશ, અ૦ ગમે ત્યા, દેશમા અથવા પરદેશમા
દેશવટો, પુ૦ દેશનિકાલ, વિવાસન, પરદેશ ફર્યા કરવુ તે
દેશાઈ, પુ૦ દેશના રક્ષણના બદલામા રાજ્ય તરફથી મળેલી જમીનનો માલિક, વતનદાર, જાગીરદાર. ૨ રબારી, ભરવાડ
દેશાઇગીરી, સ્ત્રી૦ દેશાઇની જે પદ્વી તે ૨ દેશાઈપણાનો હક તે ગરાસ, તોડો, સરકારમાથી મળતુ લવાજમ તે
દેશાખ, પુ૦ એક રાગનુ નામ [આચાર
દેશાચાર, પુ૦ [સ૦] દેશની રીતભાત, દેશનો
દેશાટન, ન૦ (સ૦) જુદા જુદા દેશોમા પ્રવાસ કરવો તે, મુસાફરી, દેશેદેશ ફરવુ તે
દેશાણ, વિ૦ દેશી, દેશનુ ૨ સ્ત્રી૦ દેશાઇની સ્ત્રી
દેશાતર, ન૦ (સ૦) દૂર દેશ તે, પરદેશ,દેશાવર
દેશાભિમાન, ન૦ દેશનુ અભિમાન તે, દેશપ્રીતિ,
દેશાવર, પુ૦ દેશાતર, ૫ દેશ [સ્વદેશાનુરાગ
દેશી, વિ૦ દેશનુ, દેશ સબધી ૨ ગામઠી
દેશી, સ્ત્રી૦એક રાગની રાગણી જે દેશના લોકને ગમતી રીતે ગવાય છે તે,ઢાળ ૨ સ્વદેશનો રહીશ
દેશીજન, ન૦ પોતાના દેશનુ માણસ
દેશેદેશ–શોદેશ, અ૦ઘણા દેશોમા ૨ સઘળેસ્થળે
દેહ, સ્ત્રી૦ પુ૦ (સ૦) શરીર, તન, કાય,બદન દેહ છોડવો—મરી જવુ દેહ પડવો—મરણ પામવુ,જીવ ઉડી જવો
દેહદશા, સ્ત્રી૦દેહનુ ભાન ને, દેહસ્થિતિ.
દેહદડ, પુ૦ દેહકષ્ટ કરવુ તે ૨ શરીરને દુ:ખ થાય તેવી જે શિક્ષા તે, દેહાંતદડ.
દેહરુ, ન૦ દેરુ, મદિર, દેવસ્થાન
દેહવટ, અ૦ સઘળી દિશામા, ચારે બાજુ ૨. વરમછેરા 'કનકના કોટ ઓટ, દપેટી દેહવટ કરૂ'
દેહાત, પુ૦ દેહનો અત, મોત, મરણ
દેહાતદડ, પુ૦ (સ૦) દેહનો અત આવે–જીવ જાય તેવી શિક્ષા
દેહાતર, ન૦ (સ૦) એક દેહમાથી બીજામા જવુ તે, અવતાર [શરીરી
દેહી, વિ૦ શરીરવાળુ, દેહવાળો કોઇ પણ જીવ તે,
દેહેશત, સ્ત્રી૦(ફા૦,બીક,ધાસ્તી,ડર ૨ ધાક, કરપ
દૈ, પુ૦ દૈવ 'દૈજાણે' ૨ દુખ, પીડા
દૈત્ય, પુ૦ [સ૦] દાનવ, અસુર,રાક્ષસ ૨ કર્મ ચડાળ ૩ વિકરાળ, મોટુ ને ભયકર
દૈતા, સ્ત્રી૦ સ્ત્રી, પ્યારી 'રામસિગ રાઠોડ ઘેર, દૈતા સુદર દેહ—શામળ
દૈનિક, વિ૦ નિત્યનુ, રોજનુ [૨ રાકડા પણુ
દૈન્ય, ન૦ [સ૦] દીનપણુ, ગરીબાઇ, લાચારી
દૈવ, ન૦ (સ૦) પ્રાણીના સુખ દુખ વિષે આગળથી જે નિર્માણ થએલુ તે,હોનાર,નસીબ,ભાગ્ય
દૈવગતિ, સ્ત્રી૦ યદૃચ્છા, દૈવજોગ, અકસ્માત
દૈવજોગ–યોગ, પુ૦ ઈશ્વરેચ્છા,યદૃચ્છા,અકસ્માત
દૈવજ્ઞ, પુ૦ (સ૦] જોશી, ભવિષ્યવેત્તા
દૈવત, ન૦ (સ૦) દૈવપણુ સિદ્ધાઇ ૨ સાર,ફળ, જીવ ૩ સત્વ,જોર, બળ
દૈવિક–દૈવી, વિ૦ દેવસબધી, દેવ જેવી બુદ્ધિવાળુ ૨ અલૌકિક, દેવતાઇ, અદ્ભુત, અસાધારણ ૩ આધ્યાત્મિક, પારમાર્થિક
દૈહિક, વિ૦ શરીર સબધી, શારીરિક, દેહનુ
દો, વિ૦ બે, દુ [ચ્ચેનો પ્રદેશ
દોઆબ, પુ૦ બે અથવા વધારે નદીઓ વ-
દોઈતર પુ૦ માના માબાપની પાછળ નાત કરવી તે, દોહિત્ર તરફનુ જમણ ૨ ભાદરવા સુદિ ૮ ના રોજ મરનાર પાછળ જે ક્રિયા કરે છે તે
દોકાન, સ્ત્રી૦ દુકાન, હાટ

દોખમુ, ન૦ (ફા૦) દખમુ
દોગોટીલો, પુ૦ લુગડાનો કોરડો કરી રમવાની એક રમત દોગોટીલો કરવો—નકામુ ફર્યા કરવુ,
દોકડો, પુ૦ રૂપિયાનો સોમો ભાગ [રઝળવુ
દોંગાઇ,સ્ત્રી૦લુચ્ચાઇ, ઠગાઈ ૨ બેઅદબી,ઉદ્ધતાઇ
દોગુ,વિ૦જાડુ, ફુલેલા શરીરનુ ૨ લુચ્ચુ, ઠગ ૩ બેઅદબ, ઉદ્ધત
દોગાયની, સ્ત્રી૦ બદનામી આળ, તહોમત
દોજખ, ન૦ (ફા૦) નર્ક, પાપીને સારૂ ઠેરવેલુ ત્રાસદાયક ઠેકાણુ
દોટ, સ્ત્રી૦ ગબરડી, દોડ ૨ દોડવાની ત્રાપ
દોટવુ, ક્રિ૦ અ૦ લોટવુ, આળોટવુ
દોટાદોટ, સ્ત્રી૦ દોડાદોડ ૨ ધાઇ ઉતાવળ ૩ અ૦ જલદી, તાબડતોબ
દોટી,સ્ત્રી૦ એક જાતનુ જાડુ કપડુ ૨ કન્યાના બાપને વેવાઇની તરફથી મળતી બક્ષીસ
દોઠા, ન૦ પરસુલીની જાડી પૂરીઓ
દોડ, સ્ત્રી૦ દોડવુ તે, ગબરડી ૨ દોડવાની ઝડપ
દોડ (ઢ), વિ૦ એકને અડધો [૩ વાઈ
દોડકાં,ન૦દોડકીના ફળ ૨ દોડી બાજુનાં બારણાં
દોડકી, સ્ત્રી૦ તુરિયાના વેલાની એક જાત
દોડાધામ સ્ત્રી૦ દોડાદોડ, ધમાચકડી, આમતેમ ઉતાવળા જવુ તે, ઉતાવળ, ધાઇ
દોડમદોડા, સ્ત્રી૦ ગાભરાગાભરા આમતેમ દોડવુ ને ઉતાવળ કરવી તે, દોડાદોડી
દોડવુ, ક્રિ૦ અ૦ લાબા પગલા ભરી વણુજ ઉતાવળુ ચાલવુ, જોરભેર આગળ ધસવુ—નધવુ ૨ નાસવુ ધાવુ [દોડમદોડા
દોડાદોડ—ડી, સ્ત્રી૦ આમતેમ દોડવુ તે ૨
દોડાવુ, ક્રિ૦અ૦ દોડા આવવા, કણસલા ફુટવા
દોડિયું,ન૦ત્રણ પઈ પા આનો [૨ દોડી શકવુ
દોડી, સ્ત્રી૦ એક જાતની વેલ ને તેના ફળ ૨ ઝુમખે થતા ફળ, આકાદોડી ૩ પોટલિયો
દોડુ, ન૦ ડોડીનુ ફળ
દોઢુ (ઢુ), વિ૦ એક ને અડધુ તે
દોડો, પુ૦ કેળફૂલ, ડોડો, જેની પાતરી ઉઘડવાથી કેળા દેખાય છે તે

દોઢ, વિ૦ દોડ ૨ વધારે, હદ ઉપરાત દોઢડહાપુ—ચિબાવલુ દોઢપાયો—દાધારગુ, વૈકલ, ઓલિયુ દોઢ મણથી ચોપડની—ભુંડી ગાળ દેવી
દોઢવવુ, ક્રિ૦ સ૦ દોઢ ગણુ કરવુ વધારીને વાત કરવી [૨ સીવવુ, દોરવવુ
દોઢવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોઇએ તેથી વધારે સીવવુ
દોઢસો, વિ૦ સો ને પચાસ ૧૫૦
દોઢી, સ્ત્રી૦ દેહુલી, દેવડી, માડવી
દોણી, સ્ત્રી૦ દોહણી, છાશ ભરી રાખવાનુ માટીનુ વાસણ, પાટિયો, પાહુડી
દોત, સ્ત્રી૦ (આ૦ દૌત) ખડિયો, દુવાત
દોતીઓ, પુ૦ અરજીઓ રાખનારો
દોથો, પુ૦ ખોબો, મુઠો
દોદશા,અ૦ બધી બાજુએ, આમતેમ, ચારે દિશાએ
દોદરૂ—ણુ, વિ૦ જીર્ણ ખળખળી ગયેલુ ૨ કકડા થયલા હોય તેવુ ઝીણુ ખડાયલુ નહિ તેવુ
દોધક, પુ૦ (સ૦) ૧૧ અક્ષરનો એક છદ, તેમા ત્રણ ભગણ ને છેલ્લા બે ગુરૂ આવે છે 'તે ધનના ધણિ ધર્મ તમારો '
દોપિસ્તા, ન૦ (ફા૦) કાગળને એક સાથે એક એમ ચોટાડીને બનાવેલુ જાડુ પુઠુ તે
દોમડુ, ન૦ એક જાતનુ વાજિત્ર
દોય, વિ૦ (ફા૦) બે
દોયમ, વિ૦ બીજી પ્રતની (જમીન)
દોરંગુ, વિ૦ જુદાજુદા રગનુ, બહુ રગુ
દોયલુ, વિ૦ મુશકેલ, અઘરૂ, દુખે કરીને મેળનાય તેવુ
દોર,પુ૦જાડુ દોરડુ, રસો ૨ કરપ, અમલ, રોફ
દોરડી, સ્ત્રી૦ દોરી, પાતળુ દોરડુ, રજ્જુ
દોરડુ, ન૦ નાળિએરી, ભીડી, સણ વગેરના બારીક તાતણાઓને વણીને બનાવેલો જાડો લાબો આકાર તે ૨ વરેડુ, રાઢવુ, રાશ
દોરડો, પુ૦ હાથે, કોટે બાધવાનો ઉન—નાડાની વણેલી દોરીનો કકડો ૨ લગ્નમા મીંઢળ પરોવી જે નાડુ બાધવામા આવે છે તે ૩ પાતળો દોરડો, તાર
દોરવુ, ક્રિ૦ સ૦ અશક્તને રસ્તો દેખાડવા માટે

તેનો હાથ ઝાલી પોતે આગળ ચાલવુ, ધીમે ધીમે આવ્યા કરે તેવુ કરવુ ૨ સિવવુ ૩ આકવુ 'લીટી દોરવી' ૪ ચિહ્ન કરવુ, ડામ દેવો, રેખાટવુ
દોરવવુ, ક્રિ૦ સ૦ રસ્તો બતાવવો, હાથ પકડીને લઇ જવુ ૨ સિવવુ ૩ સ્વમતે ચલાવવુ
દોરાટવુ, ક્રિ૦ અ૦ સિવવુ, દોરા ભરવા
દોરિયો, પુ૦ પાણી ભરવાનુ વાસણુ ૨ એક જાતનુ સુતરાઉ કપડુ ૩ સોગૈયાથી જાડુ પણ તેનાથી ટુકુ જે લાકડુ તે ૪ ગળે પહેરવાનો ગળચવો
દોરી, સ્ત્રી૦ સુતર–રેશમને વણીને બનાવેલો લાબો આકાર તે, રસી, પાણી કાઢવાની સુતરની વણેલી ઝીણી દોરડી ૨ સત્તા, ચલણુ, સુકાન ૩ આધારભૂત વસ્તુ, આયુષ
દોરીછટ, અ૦ સીધી લીટીમા
દોરો, પુ૦ સુતર–રેશમનો તાર, તતુ ૨ તતુઓને વણી કરેલો વાટ, રસી ૩ ગુથેલી સેરોનુ સોનાનુ ઘરેણુ ૪ મત્રેલો તાર ૫ કદોરો, કટિસૂત્ર.
દોલ, સ્ત્રી૦ તગી, કમીના ૨ ઝુલો, હિચકો
દોલત, સ્ત્રી૦ (ફા૦) પૈસો, પુજી, ગર્થ ૨ માલમિલકત, એકદર સપત્તિ તે **દોલતજ્યાદા**–દોલત વધો [ધનવાન
દોલતમદ–વાન, વિ૦ દોલતવાળો પૈસાદાર,
દોલસોલ, સ્ત્રી૦ ગરીબાઇ, નિર્ધનપણુ
દોલાબ, પુ૦ ભિતમાનુ ભડારિયુ, તાકુ
દોલો, વિ૦ ઉદાર, સખી ૨ ભોળો
દોલા, સ્ત્રી૦ (સ૦) હિચકો, ઝુલો
દોલાયત્ર, ન૦ (સ૦) હિચકા જેવી બનાવટ ૨ ઔષધિ બનાવવાની એક ક્રિયા
દોલાયમન, વિ૦ (સ૦) હાલતુ, ઝુલતુ ૨ ચચળ મનનુ, ભ્રમિત [૨ ફેરીઓ
દોશીવાણીયો, પુ૦ કાપડનો વેપારી, કાપડીઓ
દોષ, પુ૦ (સ૦ દુશ) ભૂલ, ચૂક દૂષણુ ૨ ખોડખાપણુ, કસુર, ખામી ૩ લાછન, કાળાટીલી ૪ વાક, તકસીર ૫ પાપ "પછે બોલ્યા મુનિવર ત્યારે, વક્તા દોષ અષ્ટાદશ નિવારે"–પ્રેમા૦ (બોલવામા અઢાર પ્રકારના દોષ થાય છે એમ પાતજલ મહાભાષ્યમા કહ્યુ છે)
દોષપાત્ર, વિ૦ દુષણીય ખોડવાળુ
દોષવાન, વિ૦ દોષિત, દોષવાળુ ૨ ગુનેગાર, અપરાધી ૩ પાપી, ૩ ખામીવાળુ, અપૂર્ણ
દોષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાત્રિ, રજની
દોષિત, વિ૦ દોષવાન, જુઓ [તિ, ગુનેગાર
દોષી, વિ૦ (સ૦) દોષવાળુ, જેનામા દોષ હોય
દોસ્ત, પુ૦ (ફા૦) ભાઇબધ, સ્નેહી, ૨ સાથી,
દોસ્તદાર પુ૦ દોસ્ત, જુઓ [સોબતી, ૩ યાર
દોસ્તદારી, સ્ત્રી૦ ભાઇબધી, દોસ્તી, સ્નેહ. ૨
દોસ્તી, સ્ત્રી૦ દોસ્તદારી [ઘરોબો, ઘરવટ.
દોહણી, સ્ત્રી૦ (સ૦ દ્રોણી) છાશ ભરી આણવાનુ માટીનુ વાસણુ ૨ મડદાને બાળવાની આગ જેમા લઇ જાય છે તે વાસણુ ૩ પાટુડુ, ગોરસિયુ
દોહણુ, ન૦ દૂધ દહિ જમાવવાનુ વાસણુ, ગોરસિયુ
દોહદ, પુ૦ (સ૦) ગર્ભિણી સ્ત્રીએ ને થતા અભાવા તે, લાલસા
દોહન, ન૦ (સ૦) દોહવુ તે ૨ સત્વ, સાર, ચુટી કાઢેલા ફકરા. 'કાવ્ય દોહન'
દોહરો, પુ૦ એક જાતનુ માત્રાવૃત, દુહો
દોહલ, ન૦ દુખ, હરકત, માથાકુટ
દોહવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગાય ભેસવગેરેના આચળમાથી દૂધ કાઢવુ ૨ થોડે થોડે સાર રૂપ સત્વ ખેચાવુ
દોહિત્ર, પુ૦ (સ૦) દિકરીનો દીકરો, દૌહિત્ર
દોહેલુ, વિ૦ અઘરૂ મુસ્કેલ દુખે પાર પડે તેવુ
દૌત, સ્ત્રી૦ (આ૦) ખડિયો
દૌત્ય, ન૦ (સ૦) દૂતનુ કામ તે, દૂતપણુ
દૌર્બલ્ય, ન૦ (સ૦) દુર્બળતા, કમજોરી
દૌર્ભાગ્ય, ન૦ કમનસીબ, દુર્દૈવ
દૌહિત્ર, પુ૦ દોહિત્ર **દૌહિત્રી**–દીકરીની દીકરી
દ્યુતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) તેજ, પ્રભા, કાન્તિ
દ્યૂત, ન૦ (સ૦) જુગાર, જુવુ, જુગટુ.
દ્યોત, સ્ત્રી૦ જોતિ, તેજ, ઝાળ, જોત
દ્યૌ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગગન, આકાશ ૨ સ્વર્ગ.
દ્રઢિમા, પુ૦ (સ૦) મજબુતાઇ, મક્કમપણુ.
દ્રઢીભૂત, વિ૦ મજબુત, સ્થીર

દ્રવ, પુ૦ (સં૦) રસ, ઝરણું, નિગાળ
દ્રવવું, ક્રિ૦ સ૦ પીગળવું, ગળવું, ઓગળવું ૨ ગદ્‌ગદ્‌ થવું, ઢીલું થવું, લાગણીઓથી હૈડું ભેદાવું ૩ ઝરવું, સ્રવવું, ગળી પડવું
દ્રવિત, વિ૦ ઓગળેલું,ગળેલું ૨ નરમ,પોચું ,ઢીલું
દ્રવ્ય, ન૦ (સ૦) પૈસો, ધન, નાણું, ૨ નવ-તત્વ–પદાર્થમાંનો પ્રત્યેક (પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ, આકાશ, કાળ, દેશ (સ્થળ), આત્મા, અને અને બુદ્ધિ) ૩ સત્વ, અર્ક ૪ પદાર્થ, ચીજ
દ્રવ્યવાન, વિ૦ (સ૦) પૈસાદાર, ધનવાન
દ્રાક્ષ, સ્ત્રી૦(સ૦)એક જાતનો વેલો અને તેનું ફળ
દ્રાવક, વિ૦ ઓગાળી નાખે તેવું ૨ ઢીલું કરે તેવું, ગદ્‌ગદ્‌ કરે તેવું ' હૃદય દ્રાવક '
દ્રાવણ, ન૦ રસમય તત્વ તે, પ્રવાહી કરેલું તે, બેજાતની રજકણોનું મિશ્રણ
દ્રાવિડ, વિ૦ દ્રવિડ દેશનું
દ્રુ, ક્રિ૦ અ૦ ગળવું, ટપકવું, ઝરવું [ગણમેળ છંદ
દ્રુતવિલંબિત, ન૦ (સ૦) બાર અક્ષરનો એક
દ્રુમ, પુ૦ (સ૦) વૃક્ષ, ઝાડ, તરૂ " પૂછ્યું-ઉંચા દ્રુમને તારી ગગને ડાઈ ડાળ "
દ્રોણ,પુ૦(સ૦) દડિયો, પડિયો. ૨ કૌરવ પાંડવનો શિક્ષક–ગુરૂ ૩ મુડો, એક માપ
દ્રોહ, પુ૦ (સ૦) પેટમાં પેસીને દગો દેવો તે ૨ પાણી ભરાયલો ઉંડો ખાડો,ધરો, ૩ અરિષ્યા, ઈર્ષા, 'કોઇ પ્રાણી ઉપર મિથ્યા દ્રોહ ન કરવો'
દ્રોહી, વિ૦ (સ૦) કપટી લુચ્ચું , દ્રોહ દેનાર
દ્વંદ્વ, ન૦ (સ૦) બેનું જોડું, જોડકું, જુગલ ૨ એ નામનો સમાસ (વ્યાકરણમાં) ૩ બીરૂબી-રૂની એકલાની લડાઇ તે
દ્વંદ્વયુદ્ધ, ન૦ (સં૦) સરખેસરખા બેનુંજ યુદ્ધતે.
દ્વાદશ, વિ૦ (સ૦) બારની સંખ્યા, ૧૨
દ્વાદશા, સ્ત્રી૦ બારમું, મરનારની બારમે દિવસે કરાતી ક્રિયા તે [દિવસ, બારશ
દ્વાદશી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પખવાડિયાનો બારમો
દ્વાપર, પુ૦ (સં૦) ચાર પૈકી ત્રિજો યુગ
દ્વાર, ન૦ (સં૦) બારણું, બાર, દરવાજો ૨. આગળું. ૩ માર્ગ, રસ્તો
દ્વારકાં, ન૦ એ નામનું પવિત્ર સ્થળ. **દ્વારકાંની** છાપ–સર્વ માન્ય કીર્તિ, સારી પ્રસિદ્ધિ
દ્વારપાળ, પુ૦ (સ૦) પોળિયો, દરવાન, પ્રતીહાર
દ્વારા, અ૦ મારફતથી
દ્વિ, વિ૦ (સ૦) બે [ર્થ, અસ્પષ્ટ
દ્વિઅર્થી, વિ૦ જેના બે અર્થ થાય તેવું, સદિ-
દ્વિજ, પુ૦ (સ૦) બેવાર જન્મેલું. ૨. બ્રાહ્મણ, વિપ્ર ૩ અંડજ
દ્વિતિય, વિ૦ (સ૦) બીજું, બીજા નંબરનું
દ્વિતિયા, સ્ત્રી૦ બીજ, બીજી તિથિ ૨ બીજી,
દ્વિદળ, વિ૦ બે ફાડવાળું [વિભક્તિ
દ્વિધા, અ૦ બે પ્રકારે, બે રીતે
દ્વીપ, પુ૦ (સ૦) બેટ, ટાપુ, જેની ચારે પાસ પાણી હોય તે ૩ જમીનના સાતદ્વીપ પુરાણમાં વર્ણવેલા છે તે પૈકીનો જંબુદ્વીપ, જેમાં આપણે વસીએ છીએ તે ૪ હાથી, ગજ
દ્વીપકલ્પ, પુ૦ (સ૦) જેની ત્રણ બાજુએ પાણી હોય તે જમીનનો ભાગ
દ્વીપી, પુ૦ બરફનો વાઘ–ચિત્તો
દ્વેષ, પુ૦ (સ૦) વેર, ખાર, કીનો, ઇર્ષ્યા
દ્વેષભાવ, પુ૦ વેરભાવ, અદાવત
દ્વેષી, વિ૦ (સ૦) ખારીલું, કીનાખોર, વેરી
દ્વૈત, ન૦ (સ૦) ભિન્નતા, બેપણું ૨ ભેદભાવ જુદાપણું. ૩ કજિયો અણબનાવ
દ્વૈતમત, ન૦ (સ૦) ઇશ્વર અને સૃષ્ટિ એ બે જુદા છે એવું જે મત તે ૨ એકથી વધારે દેવને માનવાનું મત.
દ્વૈધીભાવ, પુ૦ (સ૦) દ્વૈત ૨ શંકા, સંશય

ધ.

ધ, પુ૦ (સ૦) વ્યંજન પૈકી ૧૯ મો અક્ષર ૨ કુબેર [દાબીને કામ લેવું તે, ત્વરા
ધક, સ્ત્રી૦ તરસ, સોસ ૨ ધ્યાન, મન ૩
ધકધકતું, વિ૦ ધગધગતું, જુઓ
ધકાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ઝડપથી કામ ચલાવવું, ત્વરાએ કામ લેવું, ધકેલવું ૪. ખુબ ગરમ કરવું
ધકેલવું, ક્રિ૦ સ૦ ધક્કો મારી ખસેડવું, હડસે-

લવુ, આગળ જાય તેમ કરવુ, મોકલવુ
ધકોરો, પુ૦ બુઠ્ઠુ તીર, તીરને બદલે ઈંગોરો કે ગોળ કઠણુ ગોળો હોય તેવુ તીર
ધક્કધક્કા, સ્ત્રી૦ ધક્કાધક્કી, હડસેલા હડસેલી
ધક્કામુક્કી સ્ત્રી૦ ઘણી ગરદી હોવાથી મારામારી થાય તે, ધાધલ, હાથોહાથની મારામારી
ધક્કાધક્કી, સ્ત્રી૦ સામા સામી ધક્કા મારવા તે
ધક્કો પુ૦ પીઠ કે ખભાથી ખસેડવુ તે, હડસેલો, ઠેબલો ૨ આફત, નુકસાન, તોટો ૩ ફેરો, ચક્કર, આંટો, જઈ આવવુ તે ૪ ડકો, ઘાટ, ઓવારો ૫ રેલવેમા માલ ચઢાવવા ઉતારવાનુ સ્થળ ૬ વિકાર, "શરીરને ધક્કો પહોચ્યો છે"
ધખ, સ્ત્રી૦ તરસ, સોસ ૨ ગરમી તપારો ૩
ધખમખ, સ્ત્રી૦ ત્વરા, વેગ,ઉતાવળ [ધખના
ધખારો, પુ૦ બાફ, ગરમી, તપારો ૨ શોચના,
ધખવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખિજાવુ, ભ'વુ. ૨ ધીકવુ, ખૂબ ઉનુ થવુ ૩ ગુસ્સે થવુ [ઝખના.
ધખાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખૂબ લગાડવુ, સળગાવવુ ૨ ખૂબ ઉનુ કરવુ, ભડભડાવવુ
ધગડો, પુ૦ કુલો, થાપો ૨ બાવો, સાધુ
ધગડુ, ન૦ સિપાઇને માટે તુચ્છકારમા વપરાય છે ૨. ગાડનુ એક પાસુ, કુલુ
ધગધગતુ, વિ૦ બળતુ, સળગતુ, ગરમાગરમ
ધગધગવુ, ક્રિ૦ અ૦ જોરથી બળવુ ૨ ઘણુ
ધગા, સ્ત્રી૦ તાપ, ગરમી [જ ગરમ થવુ
ધગારી, સ્ત્રી૦ થોડુ થોડુ ગરમ રહેવુ તે, ધીકડી
ધચુપચુ, અ૦ કરવુ કે ન કરવુ એવો અનિશ્ચય તે, સકલ્પ વિકલ્પ, ગડભાગ [ખબડદાર
ધજ, વિ૦ શીકાર, તોફા, સરસ ૨ ટટાર,સશક્ત
ધજા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ધ્વજા) લાકડી ઉપર લુગડાનો ત્રિકોણ આકૃતિનો ૨ ગેલો કકડો જે હવામા ઉડે છે તે નેજો, વાવટો ઝુડો, પતાકા, ધજા બાધવી–જાહેર કરવુ, કબજે કરવુ,ધજા ચઢાવવી
ધજાગરો, પુ૦વાવટો પકડનાર ૨ ધજાનો ડાડો
ધટ્ટી, સ્ત્રી૦ નગોટી, કૌપીન ૨ ગર્ભાધાન પછી સ્ત્રીને એક જાતનુ આપવાનુ વસ્ત્ર
ધડ, ન૦ માથા વગરનુ શરીર, કબધ ૨ પાયો, મૂળ ૭ અ૦ સ્પષ્ટ રીતે, એકદમ, એક સપાટે; તરત ૨ મૂળથી, પ્રથમ, શરૂઆતથી
ધડક, સ્ત્રી૦ થડક,કપ, હૃદયની ધ્રુજ તે ૨ ફટકારો, સોક, બીક
ધડકણુ, વિ૦ કાયર, બીકણુ ભડકણુ
ધડકધડક, અ૦ ફટકફટક, ધમધબ
ધડકવુ, ક્રિ૦ અ૦ જોસમાને ઝડપમા ઉચુનીચુ થવુ ૨ બીવુ ધાસ્તી હોવી [ધડ થઇને તરત
ધડધડીમ, અ૦ ઓચિતુ તૂટી પડે તેમ, ધડ-
ધડાધડ, અ૦ ધડકધડક ૨ એકદમ, જોસભેર, ધારાબધ, ૩ ઉપરાઉપરી
ધડવડવુ, ક્રિ૦ અ૦ એકદમ જોસમા તુટી પડવુ
ધડધડાટ, પુ૦ ઉપરાઉપરી પડતી વસ્તુઓનો અવાજ ૨ રોફ, સપાટો ૩ અ૦ એકદમ જોસમા કામ ચાલતુ હોય તેમ, ઝપાટા બધ, સપાટામા
ધડધડીત, અ૦ ધડધડાટ, ઝપટાબધ [અવાજ
ધડબડધડબડ, અ૦ ધબધમ, જોરમા ચાલવાનો
ધડમધડમ, અ૦ ધડોધડ, ધડધડ
ધડમધડા, સ્ત્રી૦ લડાઇ મારામાર ૨ અ૦ ઉપરાઉપરી, એક પછી એક [૨ એકદમ
ધડાકાબધ, અ૦ સાપાટાબધ, ગરગડાટ સાથે
ધડાકો, પુ૦ જોરથી થતો મોટો અવાજ ભડાકો, મોટો ધ્વનિ ૨ બડાશ ૩ કામનો ઝપાટો
ધડાધડ, અ૦ ઉપરાઉપરી અવાજ થતો હોય તેમ, તડાતડ
ધડાધડી, સ્ત્રી૦ જોરમા ચાલેલી મારામારી–ઓલામોલી ૨ ઉતાવળ, ધમાલ ૩ અગત્ય, જરૂર
ધડી, સ્ત્રી૦ કાયમનુ વજન, અમુક બાધેલુ તોલ સતોલો 'બે મણની ધડી બાધી છે' અડસટ્ટો, આશરો [તેમ, ઉપરાઉપરી.
ધડીમધડીમ, અ૦ તડાતડ, ધમ અવાજ થાય
ધડીમલો, પુ૦ જોરથી છાતી કુટવી તે ધડીમલો લેવો–ધડધડ કુટવુ તે
ધડુકવુ, ક્રિ૦ અ૦ રહી રહીને ગાજવુ 'મેઘ ધડુક્યો' ૨ ધાટા કાઢી બીવરાવવુ, દમ ભરાવવો, ગર્જના કરવી
ધડુસવુ, ક્રિ૦ સ૦ મારવુ, પીટવું

ધડો, પુ૦ (સ૦ ઘટ) તાજવાની દાડી અથવા તેનો કાંટો એક સરખો રાખવા સારૂ પલ્લામા જે કાંઇ ભાર મૂકેલો તે ૨ જે વાસણમા ચીજ આપવાની હોય તે વાસણની બરોબરનો ભાર બીજા પલ્લામા મૂકી તાજવુ બરોબર કરવુ તે ૩ નિત્ય એકજ સરખી જે સ્થિતિ તે ૪ ટેક, સમતા, નિયમ. ૫ રોજ રોજ નિયમિત શીખવુ તે, પાઠ, લેસન ૬ નિશ્ચયપણું, દૃઢતા "એના બોલવાનો ધડોજ કયા છે?" ૭ નશિયત, શીખામણ, "આ ઉપરથી આપ ધડો લેશો" ધડે બેસવુ–ઠેકાણે–હદમા રહેવુ ધડો લેવો–શીખામણ લેવી ધડે બેસવુ–પડી ભાગવુ, પાયમાલ થવુ, ખરાખરત થવુ [પોલો અવાજ

ધણ, ન૦ ટોળુ, સમૂહ ૨ અધરણિયાત ૩

ધણધણવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોશમા બળવુ, જોશમા બળવાથી અવાજનો ઘોર થવો ૨ અવાજ સાથે ધ્રુજવુ અને ગાજવુ

ધણધણાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ધણધણે તેમ કરવુ ૨ જોશમા કામ કરવુ. ૩ ધધડાવવુ, ધમકાવવુ

ધણિયાણી, સ્ત્રી૦ પરણેતર બૈરી, વહુ, સ્ત્રી ૨ જેની માલીકી–સત્તા હોય તે સ્ત્રી, શેઠાણી

ધણિયાતુ, વિ૦ જેનુ ધણીપણ–સ્વામિત્વ હોય તે, ધણીપણાવાળુ, માલીક હોય તેવુ ૨ ખાનગી

ધણિયાપુ, ન૦ ધણીપણુ, સ્વામિત્વ

ધણી, પુ૦ (સ૦ ધની) માલીક, જેની સત્તા હોય તે ૨ ઉપરી, મુખી ૩ પતિ, વર, સ્વામી ૪ ઈશ્વર "ધણીનુ ધાર્યું થાય" [(હુડી).

ધણીજોગ, વિ૦ વેચાણુ લેનારનેજ પૈસા મળે તેવી

ધણીધોરી, પુ૦ રક્ષક, સભાળનાર, વાલી ૨ માલિક

ધણીરણી, પુ૦ કુલ માલિક

ધત, અ૦ તુચ્છકારનો શબ્દ ૨ પુરૂષની ગુહ્યેંદ્રિય ધતપર મારવુ ન લેખવવુ, ન ગણકારવુ

ધતવું, ક્રિ૦ અ૦ ધુતવુ, ધુતી લેવુ

ધતિંગ, ન૦ તોફાન, મસ્તી ૨ જુઠો ઢોગ, ફેલફતવો, ખાલી ધામધુમ. [જોરથી ધમકાવવુ, ઠપકો દેવો.

ધધડાવવું, ક્રિ૦ સ૦ જોશમા કામ ચલાવવુ. ૨.

ધધણાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધણધણાવવુ, જુઓ.

ધઢો, પુ૦ પતગની વચમા જે ઉભી વાસની સળી ચોટાડેલી હોય છે તે. [લકત, દ્રવ્ય.

ધન, ન૦ (સ૦) દોલત પૈસો, નાણુ, માલમિ-

ધન, વિ૦ સારૂ, રૂડુ, સુભાગી, ધન્ય.

ધન, અ૦ ધન્ય, શાબાશ

ધન, સ્ત્રી૦ (સ૦) નવમી રાશિ. એ રાશિમા સૂર્ય હોય ત્યારે ધન સક્રાન્તિ કહેવાય છે

ધનંજય, પુ૦ અગ્નિ ૨ ચિત્રાનુ ઝાડ. ૩ અર્જુન

ધનતેરશ, સ્ત્રી૦ આસો વદિ તેરસ એ દહાડે ધનની પૂજા કરવામા આવે છે

ધનતર, વિ૦ ધનેતર, ઘણા પૈસાવાળુ ૨ બળવાન, મોટો ધનુર્ધર હોય તેવો ૩ સર્વોપરી

ધનદ, પુ૦ કુબેર, ધનદાતા ઈશ્વર

ધનધન, અ૦ ધન્ય, અહોભાગ્ય, ભલે ભલે

ધનપાળ, પુ૦ ખજાનચી, ધનાધ્યક્ષ, કોશાધિપતિ

ધનરેખા, સ્ત્રી૦ નસીબમા ધન બતાવનારી હથેળીમાની રેખા તે

ધનવત-વાન, વિ૦ પૈસાદાર, શ્રીમન્ત, માતબર.

ધનાઢ્ય, વિ૦ (સ૦) માતબર, ધનવાન, ધનવત

ધનાધ્યક્ષ–ધિપતિ, પુ૦ ખજાનચી

ધનારખ ન૦ ધન રાશિમા સૂર્યનુ પસાર થવુ તે.

ધનાશ્રી સ્ત્રી૦ એક જાતની રાગણી, જે પાછલી રાત્રે ત્રણેક વાગે ગવાય છે

ધનિક વિ૦ ધનવાળુ, પૈસાદાર ૨ ગૃહસ્થ

ધનિક, ન૦ ધાણા, કોથમીર

ધનિષ્ઠા, ન૦ (સ૦) ચોવીસમુ નક્ષત્ર

ધની, વિ૦ (સ૦) ધનવાન, પૈસાદાર

ધનુ, ન૦ (સ૦) કમાન, ધનુષ્ય, કામઠુ ૨ ચાર હાથનુ પ્રમાણ [ધાયુ'

ધનુર, ન૦ એક જાતનો વાતરોગ, સનેપાત. 'ધનુર

ધનુર્ધર, વિ૦ ધનુષ્યથી લડનાર, ધનુર્ધારી ૨ શૂરવીર

ધનુર્ધારી વિ૦ (સ૦) ધનુર્ધર, ધન્વી

ધનુર્માસ, પુ૦ (સ૦) ધન સક્રાન્તિનો મહિનો ૨ એમા પરોઢીઆમા જમવુ તે. [વાની વિદ્યા.

ધનુર્વિદ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કામઠુ ખેચી તીર માર

ધનુર્વેદ, પુ૦ યજુર્વેદનો ઉપવેદ.

ધનુષ્ય, નo (સo) કામઠું, ચાપ, કમાન ૨ આકાશમાં જે અર્ધગોળાકાર કામઠું તણાય છે તે
ધનેત્તર, વિ૦ (સ૦) સૌથી સારૂ, સરસ
ધનેરૂ, નo દાણામા સળો કરનારો જીવડો, કિલ્લુ
ધનેશ, પુ૦ ધનપાળ, કુબેર
ધતર, નo જાદુટોણું, ૨ ધુતી લેવાની કળા-પેચ
ધતરમતર-જાદુ ચમત્કાર ઉપજાવે તેવું જે તે
ધતુરો, પુo એક જાતનો ઝેરી છોડવો
ધવ, પુo (દ્વન્દ્વ) ધમસાણ, યુદ્ધ ૨ ઉપાધિ ૩ ચકચૂર-મસ્ત એવું [કારીગર, કસબી
ધધાદાર, પુo ધધો કરનારો, ધધાવાળો ૨
ધધાદારી, સ્ત્રી૦ ધધો ચલાવવાનું જે કામ તે
ધવાવારો, વિ૦ કામકાજવાળું [૨ ઉદ્યમ
ધધાર્થી, વિ૦ ઉદ્યોગી, વ્યવસાયી, કામગરુ
ધધો, પુ૦ (હિ૦) પ્રવૃત્તિ, રોજગાર, ઉદ્યમ ૨ કામ, મહાવરો
ધન્ય, વિ૦ (સ૦) પુણ્યવાન, ભાગ્યશાળી, કૃતાર્થ શુભ મગળ ૨ વખાણવા યોગ્ય, શ્લાઘ્ય
ધન્ય, અo સાબાશ, વાહવાહ
ધન્યભાગ્ય, નo (સo) આહોભાગ્ય, સુભાગ્ય ૨ સુદૈવ, મગળ પ્રસગ
ધન્યવાદ, પુo સાબાશી, વહવાહ
ધન્યા, વિ૦ સ્ત્રી૦ સુખી, સુભગા
ધન્વતરી, પુo (સ૦) દેવતાઓનો વૈદ્ય, અતિ કપરો રોગ મટાડે તે વૈદ
ધન્વી, પુ૦ (સ૦) ધનુર્ધર ૨ શિકારી, પારધી
ધપકારો, પુo ધબકારો [વધવુ
ધપવું, ક્રિ૦ અ૦ જોરથી આગળ ધસવું, આગળ
ધપ્પાબાજી, સ્ત્રી૦ સામાસામી ધપ્પા મારવા તે
ધપ્પો, પુ૦ ધબ્બો થબડાક ૨ ખત્તા, ઠોકર,
ધફો, પુo ઢગલો 'ધૂળનો ધફો' [નુકસાન
ધબ, અo પોલી થાપટનો અવાજ, અવાજ થઇ બધ પડવું તે સમાઇ જવું, શાત થઇ જવું તે
ધબકવું, ક્રિo અo ધબધબ થવું, ધડકવું
ધબડકો, પુo ગોટાળો ઉંધુ કરી નાખવું તે ૨ શૂન્યકાર, અધારૂ
ધબધબ, અ૦ એક પછી એક ધબાકારા થાય તેમ
ધબકારો, પુo ભારે વસ્તુ ઉચેથી પડતા થતો અવાજ ૨ ઉછાળો, ધબધબ થવું તે
ધબવું, ક્રિo અo પડવું, દેવાળુ કાઢવું ૨ ઢબવું, જીવ જવો ને ખોળિયું ભોય ઉપર પડવું, મરી જવું ૪ ધીબવું, મારવું
ધબાકો, પુo ધબકારો
ધબાધબી, સ્ત્રી૦ મારામારી (હાથથી)
ધબાયનમ, અo અટકી પડયું-પડી ભાગ્યું હોય તેમ, શૂન્યકાર [ઓળવવું-વાલવુ
ધબોડવું, ક્રિo સo હાથથી મારવું ૨ ગળે
ધબોધબ, અ૦ ઉપરા ઉપરી ધબધબ થાય તેમ
ધબ્બાબાજી, સ્ત્રી૦ સામસામા ધબ્બા મારવા તે
ધબ્બો, પુo ધપ્પો, થાપડ
ધમ, નo નગારૂ, વાજું
ધમ, અo નરઘાના બાયાનો અવાજ ૨ ઢોલ પડઘમના અવાજ જેવું ૩ જોશમાં, ઉતાવળથી "નાડી ધમધમ ચાલે છે" ૪ ધબ
ધમક, સ્ત્રી૦ જોશ, આવેશ, શૌર્ય ૨ તેજી, ઝળકી, પ્રભા ૩ ભપકો, દબદબો, ભવ્ય દેખાવ.
ધમક, વિ૦ તેજદાર "પીળું ધમક" ૨ અ૦ ધમ-
ધમક, પુo લુહાર, ૨ ધમનાર [કારાબધ
ધમકવું, ક્રિo અo ધમકવું, ગાજવું, ઢમકવું ૨ ઝળકી મારવી, તેજ મારવું ૩ કપવું, ધ્રુજવું
ધમકાવવું, ક્રિo સo શિક્ષા કરવાનો ભય બતાવવો, ઠપકો દેવો બીવરાવવું ૨ જોશથી કામ
ધમકી, સ્ત્રી૦ બીક, ધાસ્તી, સોક. [ચલાવવુ
ધમકારો, પુo ધબકારો
ધમચકડ, સ્ત્રી૦ ગરબડ, મસ્તી, તોફાન ૨ અ૦ ખૂબ ઉતાવળે, ઝપાટાબધ
ધમણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ધમની) પવન ભરાઇને તે પાછો ફુકાય એવું ચામડાનું યત્ર (સોની લુહારના કામનું) ૨ બગીની ઉપરનો ચામડાનો જે પડદો તે ૩ નાડીઓ, શ્વાસોશ્વાસ
ધમણવું, ક્રિ૦ સo ધમણથી પવન ફુકી અગ્નિ સળગાવવો ૨ ફુગગાવવું ચઢાવવું
ધમધમ, અo વેગથી, ખૂબ જોરથી
ધમધમવું, ક્રિ૦ અ૦ ધમણ હલાવવી. ૨ ગર-

મીનો જોશ વધી જવો, ધુવાપુવા થઇ જવુ ૩ કપવુ, ધજવુ
ધમધમાટ, પુ૦ ભપકો,દોર દબદબો ૨ તેજી,દમ પાણી ૩ તિખાશ ૪ ગરમડ, ધાટાબાટ
ધમધમાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ અગ્નિ વધારવો ૨ જોર થી કમ ચલાવવુ ૩ ધમકાવવુ,ઠપકો દેવો
ધમધોકાર, અ૦ જોશથી ને ઝડપથી,સપાટાબધ ઉતાવળુ [નાની નળી
ધમની, સ્ત્રી૦ ઝીણી નાડી, નસ ૨ ભુગળી ૩
ધમપછાડા, પુ૦ નકામુ વૈતરૂ,૨ સખત મજુરી ૩ બૂમ બરાડા ને પછાડા ખાવા તે
ધમપાચ્છેરી, સ્ત્રી૦ છાતી કૂટવી ને રડવુ તે, કૂટીને કઢાપો કરવો તે [થઇ જવો તે
ધમરોળ, પુ૦ ભારે ગભરાટ, રો કકળ, ગજબ
ધમલો, પુ૦ ધમપાચશેરી
ધમવુ, ક્રિ૦ સ૦ અગ્નિ વધારવાને ધમણ ચાપવી,વિજણેવતી વા નાખવો ૨ ચોરવુ,સટોરવુ
ધમાચકડી, સ્ત્રી૦ ટટો ફિસાદ, બોલચાલ,મારામારીનુ કલકલાણુ, ટટો મચવો તે ૨ ઉધમાત, ગરમડ,ધાધલ
ધમાધમી સ્ત્રી૦ મારામારી, લડાલડ
ધમાર, પુ૦ એક તાલે ગવાતુ ગાયન
ધમારવુ, ક્રિ૦ સ૦ પશુને નવરાવવુ
ધમાલ, સ્ત્રી૦ બીડ,ધાધલ
ધમાલુ, ન૦ મોટી ને બેડોળ બાધલી પઘડી
ધમાસા, પુ૦ એક જાતનિ ઐાષધિ,ખડસલિયો
ધમ્મિલ, પુ૦ (સ૦)જુડો બાધેલો ચોટલો–કેશ
ધમેલા, ન૦ સળગ વગર સાધાના તગારા અખડ લોખડની ટોપલીઓ
ધર, વિ૦ (સ૦) ધરનાર-રાખનાર એવો અર્થ સૂચક પ્રત્યય ‘મણિધર–ધરણીધર’
ધર, સ્ત્રી૦ (સ૦ ધુર) હળ ગાડા વગેરેનો જે ભાગ બળદની ખાધપર રહે છે તે ૨ જ્યારથી બળદ જોડાતો થાય ત્યારથી ગણાતુ વર્ષ ‘બે ધરનો બળદ’ ૩ એનો સકેત ૪ ધોરણ, નિશ્ચય, ભરોસો ૫ મૂળ, શરૂઆત ૬ અ૦ પહેલેથી, મૂળથી,શરૂઆતથી

ધરખવુ, ક્રિ૦ અ૦ હારી જવુ હિમત હારવી, ૨ ધડકવુ ‘રખે ધડ તારૂ જાય ધરખી’–ધીરો.
ધરણ, સ્ત્રી૦ ઢાળ, ઢબ, ગાવાની રીત ૨ ન૦ આડવાળીનુ વજન ૩ સહાય,આશ્રય ૪ પાગ,પૂલ
ધરણી, સ્ત્રી ધરા,પૃથ્વી ૨ જમીન,ભોય
ધરણીધર, પુ૦ પૃથ્વીને ધારણ કરનાર, કચ્છપ, શેષનાગ ૨ પર્વત
ધરણુ, ન૦ ત્રાગુ, જબરદસ્તી ૨ બાયધરી;ધીર
ધરદહાડો, પુ૦ પ્રથમનો દિવસ, શરૂઆત, જેવો ને તેવો વખત
ધરતી, સ્ત્રી૦ પૃથ્વી ૨ જમીન, ભોય **ધરતીપર પગય ન મૂકવા**—અદ્ધર ચાલવુ,ન લેખવવુ **ધરતીનો છેડો**—આડો આક, હદ **ધરતીમા પેસી જવુ**—અદ્રશ્ય થવુ, ૨ શરમાઇ જવુ
ધરતીકપ,પુ૦ ધરતી ડોલવી તે,પૃથ્વીનુ કાપવુ તે
ધરપકડ, સ્ત્રી૦ પકડાપકડી, ઝાલાઝાલ, કાયદાથી ઘણા માણસોને પકડવા તે
ધરપચ, સ્ત્રી૦ ખોટી ધાસ્તી ૨ ખોટી ધામધુમ, પતરાજ ૩ ઉતાવળ કરવી તે ૪ ધરાવાપણુ ‘ધાન્ય ધરપત અને ઘી સપત [મારવુ તે
ધરમોળ, ન૦ ધરાબોળ, સત્યાનાશ, સાવ ઉંધુ
ધરમખાતુ, ન૦ પરમાર્થ-દાનમા આવેલા નાણા સબધી પ્રકરણ–ખાતુ [ફોગટ ફેરો
ધરમધક્કો, પુ૦ વગર ફાયદાનો આટો નકામો–
ધરમૂળ, ન૦ શરૂઆત,પ્રારભ
ધરવવું,ક્રિ૦ સ૦ સતોષ પમાડવો,શાન્તિ પમાડવી.
ધરવુ, ક્રિ૦ સ૦ પકડવુ, ઝાલવુ ૨ પહેરવુ, વેષ લેવો, ધારણ કરવુ ૩ પાસે મૂકવુ,નૈવેદ કરવુ ૪ રૂપ લેવુ,જન્મ લેવો “ધરિયો ભમરા કેરો વેષ’ ૫ યાદ રાખવુ, લક્ષ પર રાખવુ ‘ધરી યાદ અમદાવાદથી એકાદ વસ્તુ લાવજો’
ધરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૃથ્વી,ધરણી ભૂમિ
ધરાધર, પુ૦ (સ૦) શેષનાગ ૨ પર્વત ૩ કચ્છપ
ધરાધરી, અ૦ સાથે,જોડે ૨ ધરાર,બેશક,અનબત. ૩ તમામ,અમુક સુદ્ધા
ધરાબોળ, ન૦ સત્યાનાશ ૨ પ્રલય **ધરાબોળ જવુ**—પ્રલય થવો, પૃથ્વી રસાતાળ જવી,ગજબ થવો ૨ ઉછેદિયુ થવુ

ધરાર, અ૦ અલબત,બેશક,સાત ફેગ

ધરાર—ળ, વિ૦ આગળથી ભારે થતુ તે,નમતુ "ધરાર ને ઉલાળ"

ધરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઓશિયાળા થયા જેવુ કો ઇનુ કઇ પોતાની પાસે રાખવુ દરકાર રાખવી ૨ પકડાવવુ, ઝલાવવુ, ૩ પાસે મૂકવુ, નૈવેદ કરવુ ૪ સતોષ પમાડવો, તૃપ્ત કરવુ ૫ ધરવુ

ધરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ તૃપ્ત થવુ,સતોષ પામવો

ધરી, સ્ત્રી૦ લોઢાની જે પેચવાળી દાડીમા પૈડા ઘલાય છે તે, નાડી, આસ ૨ ધોરિયો ને ઝુસરી જયા એકઠા નાડેલા હોય છે તે જગા ૩ આધાર, જેની ઉપર અથવા જે મધ્યબિંદુની આસપાસ ચાક ફરે છે તે

ધરૂ, ન૦ ડાગેર, તમાકુ ઇ૦ ને રોપવા માટે પહેલા જે નાજુક છોડ ઉગાડવામા આવે છે તે. ૨ અ૦ અચળ, નક્કી, ધ્રુવ

ધરૂવાડિયુ, ન૦ ધરૂ છાટવાની જમીન,જેમા ધરૂ ક્રવામા આવે છે તે જગા

ધરો, પુ૦ ગાડા ગાડીની વચલી આડી, નાડી ૨ નદીના જે મોટા ઉડા ખાડામા હમેશ પાણી રહેતુ હોય તે, ઝદોહ ૩ ઇચ્છા, મનનો ભાવ **ધરામા** નાખવુ–ઉશેટી દેવુ, નાશ કરવુ, દૂરકરવુ **ધરામા** પડવુ–ઉડા ખાડામા પડવુ

ધરો, સ્ત્રી૦(ધ્રો) દરો ગધેડા પાસે ધરો ભેલાવવી–સારી ચીજ અયોગ્ય અપાત્રને આપવી

ધર્મ, પુ૦ (સ૦) ઈશ્વરને ઓળખવાનો અને તેનુ ભજન ઇ૦ કરવાનો માર્ગ, પુણ્યમાર્ગ ૨ સસારમા વર્ત્તવાનો જે માર્ગ તે ૩ જુદા જુદા સપ્રદાયમાનો એક, પથ ૪ નીતિ, ફરજ 'પૂત્રનો ધર્મ માતપિતાની સેવા કરવી તે છે' ૪ પદાર્થમા રહેલો તેનો ખાસ ગુણ તે, સ્વભાવ ૬ ગરીબ, અનાથ, વિદ્વાનને જે દાન કરવુ તે, ૭ ન્યાય ઇન્સાફ ૮ શાસ્ત્ર પ્રમાણેનુ આચરણ સદાચરણ ૯ પ્રાણીઓને કરેલા પાપ પુણ્યના ફળ આપનારો દેવ, યમ, ૧૦ પાડવાનો મોટા ભાઇ યુધિષ્ઠિર ૧૧ (જૈન) પદરમો તીર્થકર **ધર્મનો** કાટો—જેની ઉપજપુણ્ય દાનમા જતી હોય તેવો કાંટો–જોખ તે

ધર્મકર્મ, ન૦ પુણ્યનુ કૃત્ય તે, સુકૃત

ધર્મક્રિયા, સ્ત્રી૦ ધર્મનુ કામ, શાસ્ત્રને અનુસરતી કરેલી વિધિ

ધર્મક્ષેત્ર, ન૦ પવિત્ર ધામ, કુરૂક્ષેત્ર, પાણીપત

ધર્મગુરૂ, પુ૦ (સ૦) ધર્મ સબધી ઉપદેશ કરનાર, આચાર્ય

ધર્મજ્ઞ,વિ૦ ધર્મશાસ્ત્ર જાણનાર

ધર્મદાન, ન૦ (સ૦) પુણ્યદાન ૨ ધર્મ અર્થે [દાન આપવુ તે

ધર્મધુરધર, વિ૦ મોટો ધર્મ કરનાર, દાનશીળ,

ધર્મપરાયણ, વિ૦ ધર્મ પ્રમાણે, ધર્મનિષ્ટ

ધર્મપુત્ર, ન૦ (સ૦) દયા–ધર્મથી પાળેલો છોકરો, ઔરસપુત્ર

ધર્મપુસ્તક ન૦ ઈશ્વર સબધી ને મનુષ્ય કર્તવ્ય સબધી શિક્ષાનુ જે પુસ્તક તે, ધર્મને લગતો ગ્રથ

ધર્મભગિની, સ્ત્રી૦ ધર્મની બહેન, ગુરૂ કન્યા

ધર્મયુદ્ધ, ન૦ ધર્મને અર્થે જે યુદ્ધ તે ૨ સાચવટથી–સત્યને માર્ગે જે યુદ્ધ કરવુ તે, મનુષ્યજાતિને શોભે તેવી લડાઇ

ધર્મરાજ, પુ૦ યમ ૨ યુધિષ્ટિર

ધર્મશાળા, સ્ત્રી૦ મુસાફરખાનુ, સરા

ધર્મશાસ્ત્ર, ન૦ ધર્મ પુસ્તક, માણસે કેમ રીતે વર્તવુ તેની જેમા આજ્ઞા કરેલી છે તે, વ્યવહાર શાસ્ત્ર ૨ વેદ

ધર્મસકટ, ન૦ ધર્મને ધોક્કો લાગે તેવો પ્રસગ, કર્તવ્ય ભગ થવુ પડે તેવી મુશ્કેલી

ધર્માઉ, વિ૦ ધર્માદા, ધર્મવાળુ

ધર્માધ્યક્ષ, પુ૦ (સ૦) ધર્માચાર્ય

ધર્માત્મા, વિ૦ (સ૦) દાનશીળ, ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધાવાળો

ધર્માદા, વિ૦ દાનમા અથવા દેવનિમિત્ત અર્પણ [કરેલુ

ધર્માધિકારી પુ૦ ન્યાયાધીશ ઇન્સાફદાર ૨ આચાર્ય,

ધર્મારણ્ય,ન૦ ઋષિઓનો આશ્રમ,પુણ્યભૂમિ

ધર્માંધ, વિ૦ ધર્મઘેલુ, ધર્મચુસ્ત [ગુરુ

ધર્માંધતા, સ્ત્રી૦ ધર્મચુસ્તપણુ

ધર્માર્થ, વિ૦ લોક કલ્યાણ અર્થે, પુણ્યદાન માટે.

ધર્માસન, ન૦ ન્યાયાસન, ઇનસાફની ગાદી

ધર્મિષ્ઠ-ધર્મી, વિ૦ દાન કરનાર, ધર્મબુદ્ધિવાળું ૨. આચાર વિચારવાન ૩ સદ્‌ગુણી, નીતિમાન
ધર્મોપદેશ, પુ૦ ધર્મનો ઉપદેશ, ધર્મબોધ
ધર્વ, પુ૦ સંતોષ, તૃપ્તિ
ધવ, સ્રી૦ પુષ્ટિ, તેજ ૨ સંતોષ ૩ અ૦ધબધબ
ધવ, પુ૦ (સ૦) ધણી, સ્વામિ, " વૈકુંઠપતિ શાનુ વિશ્વનો, ધવ થઇ ધવ ધાયો "
ધવત, સ્રી૦ ધવ, તેજ, કાન્તિ ધવત વળવી-તેજ આવવુ, તબીયત સુધરવી ૨ સ્થિતિ સુધરવી(ધનની)
ધવડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધવાડવુ, માતાએ સ્તનમાથી દૂધ ચુસાવવુ
ધવલ, વિ૦ (સ૦) ધોળુ, સફેત ૨ સ્વચ્છ, નિર્મળ.
ધવળ, ન૦ ધોળ, " ધવળ મંગળ ' ૨ બગલો, શંખ [બાળક પાસે ચુસાવવુ
ધવાડવું, ક્રિ૦ સ૦ સ્રીએ પોતાની છાતીનુ દૂધ
ધવા, સ્રી૦ શાંતિ, ચેન, આરામ ધવા વળવી-આરામ થવો, સ્થિતિ સુધરવી
ધસકો, પુ૦ ધાસકો, ઉચાટ, ચીવટ
ધસમસતુ, વિ૦ ગાભરૂ, શ્વાસ ભર્યું, ધસીને આવતું
ધસવુ, ક્રિ૦ અ૦ જોસથી આગળ ચાલવુ, સામે થવુ ૨ નમવુ, ખસીને નીચે પડવુ 'કરો ધસ્યો'
ધસારો, પુ૦ એકદમ જોરમા ધસવુ તે, આગળ
ધસાવડો, પુ૦ ધસારો, [વધવુ તે, હુમલો
ધાંખડી, સ્રી૦(ધાખવુ) ઝંખના " સખી મોહન મળવાની એક અંતર મારે ધાંખડી "
ધાખના, સ્રી૦ ઝંખના, કાળજી, ધ્યાન
ધાખવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝંખવુ, ધારી ધારીને જોવુ, નિહાળવુ, ટગરટગર જોવુ " જસોદા થઇ મન માહી ઝાંખી, જોતી હરિનુ વદન ધાખી ધાખી "
ધાખો, પુ૦ કાળજી, ફિકર ૨ શક, વહેમ
ધાંગવું, ન૦ બારણાના ચોકઠાની વચલા આડા લાકડા તે, ભુસો.
ધાંગો, પુ૦ છાટો, નાનો લોદો. ૨ રેખા, રેસો
ધાધલ, સ્રી૦ ગડબડ, તોફાન
ધા, અ૦ રીતે, પ્રમાણે, ' બહુધા ' ૨ ગણુ.
ધાઇ, સ્રી૦ સ્તન, થાન. [શેહ. ૩ બહેરાશ
ધાક, સ્રી૦ બીક, દહેસત, ડર, ૨. અંકુશ, દાબ,
ધાગડી, સ્રી૦ ગોદડી
ધાગડિઓ, પુ૦ તોફાન
ધાગવુ, ક્રિ૦અ૦ધાકમા હોવુ. [ફાટેલુ લુગડુ
ધાગો, પુ૦ દોરો, દોરડો, જુની રસી ૨ જુનું
ધાટી, સ્રી૦ લઢણુ, ચાલ, રીત.
ધાડ, સ્રી૦ લુટારાની ટોળી. ૨ એકદમ કરેલો ધસારો-હુમલો તે. ૩ દરોડો, ઘણાનુ સામટુ ધસવુ તે ૪ ઉતાવળ, તડામાર, ઝપટ ૫ હાર, સમૂહ.
ધાડપાડુ, પુ૦ લુટારો, ધાડ પાડનાર
ધાડાધાડ, સ્રી૦ ઉતાવળ, દોડાદોડી, ઝડપ.
ધાંડું, ન૦ ટોળુ, જથો ૨ લુટારાનુ ટોળુ
ધાણા, પુ૦ (સ૦ ધાના) એક જાતનો રસોઇનો મસાલો ધાણાની ભાજી તે કોથમીર
ધાણિયાઘઉં, પુ૦ થોડા કસ વાળા ઘઉં, [શુદર
ધાણિયોગુદર, પુ૦ ચિકાશ રહિત-વાક વગરનો
ધાણી, સ્રી૦ સેકયાથી ફૂટેલા-ફુલેલા અનાજના કણ, જુવાર, ડાંગર, મકૈ, વગેરેની ધાણી. ધાણી ફૂટવી-ફૂલીને ફાટતા ફડફડ થવુ ૨. ઉપરાઉપરી શબ્દો નીકળવા ધાણી શેકવી-જુલમ કરવો, સંતપવુ, થકવવુ
ધાત, સ્રી૦ (ધાતુ) માણસના શરીરમાનુ એક ચિકણુ બળવૃદ્ધિ કરનારૂ સત્વ, વીર્ય. ૨ અનુક્રમે આપેલી વિગત, યાદી, કોષ્ટક
ધાતકાર, વિ૦ઝાતકાર " જોયુ કામ ધામ ધાતકાર, દીઠો મેડીએ કામ કુમાર —પ્રેમા
ધાતવું, ક્રિ૦ અ૦ ફાવવુ, અનુકૂળ આવવુ, સવડ પડવુ ૨ છાજવુ,
ધાતા, પુ૦ ઈશ્વર, બ્રહ્મા [૨ હરડે
ધાત્રી, સ્રી૦ દાઈ, ધાવ, છોકરા સંભાળનાર
ધાતુ, પુ૦(સ૦) ક્રિયાપદનુ જે મૂળભૂત ટુકુ રૂપ તે ૨ વીર્ય ૩ જમીનમાથી મળતુ દ્રવ્ય તે સોનુ રૂપુ લોઢુ વગેરે ધાતુસાધિત-ધાતુ ઉપરથી થયલુ.
ધાતુક્ષય, (સ૦) ધાત-વીર્યનું ઘટી જવુ તે.
ધાતુપાત્ર, ન૦ ધાતુનું બનાવેલુ વાસણુ તે.
ધાતુપુષ્ટ, વિ૦ (સ૦) વીર્યને પુષ્ટ કરે તેવુ પુષ્ટીકારક, પૌષ્ટિક, (ઓસડ, ખાનપાન વગેરે.)

ધાન, ન૦ (ધાન્ય) રાધેલુ અન્ન ૨ અનાજ
ધાનમુઊ વિ૦ ધાનને સારૂ ટળવળતુ, ભુખેમરતુ ૨ કોઇને ખવડાવવુ પડે ત્યારે જીવ જાય તેવુ ૩ કંજુસ, કૃપણ [તગી ન હોય તે
ધાના, પુ૦ ખાવાનુ પુષ્કળ હોય તે, ખાવા પીવાની
ધાનિયુ, વિ૦ અન્ન ખાનારૂ (બાળક) ૨ પોચુ અન્ન ખાઇ જીવનાર ૩ ગરમુ,ડબા ધાતુ ઢાકણુ
ધાન્ય, ન૦ (શ૰) અનાજ [વગરનુ વાસણ
ધાન્યાભ્રખ,સ્ત્રી૦ એક જાતની મારેલી અમરખ
ધાપ, સ્ત્રી૦ ઉતાવળમા ચૂક થવી તે,ભૂલી જવાવુ તે ૨ લપટ ઝપટમા છળભેદ કરી પોતાનો લાભ લઈ લેવો તે ૩ ફરેબ, ખોટો વિશ્વાસ
ધાપલા ન૦ થાબડી મલાવડા કરવા તે, ૨ સમજાવટ,અલાવડુ [જોરાવર
ધાબડવિણુ, વિ૰ લઠ્ઠ, પુષ્ટ, શરીરે ભરેલુ ને
ધાબડવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઇની પાસેથી લુચ્ચાઈથી લઇ લેવુ,છેતરવુ ૨ માથે મારવુ,પહેરાવી દેવુ
ધાબળી,સ્ત્રી૦પાતળો ધાબળો,કાબળી [૩ ઢાંકવુ
ધાબળો, પુ૦ જાડા ઊનનુ કપડુ,બનુસ
ધાબુ–ભુ, ન૰ મોટી અગાસી ૨ ૨ગ–દિવેલ વગેરેના ડાઘ તે.૩ છટકુ,ફાંદો ૪ દૂધનુ બેઢુ–હેલ
ધામ, ન૦ (સ૦) જગો, સ્થાન, રહેઠાણુ, ઘર, મદિર, મકાન ૨ પવિત્ર ભૂમિ, તીર્થસ્થાન
ધામણ, સ્ત્રી૦ (હિ૦) એક જાતનો જાડો સાપ,
ધામણી, સ્ત્રી૦ જાડી જબરી ભેસ [ધામરોળુ
ધામધુમ, સ્ત્રી૦ ઉતાવળે ને ધોધાટ સાથે ચાલતુ કામ તે,ગરબડ ૨ ૨ગ રાગ ને ઉત્સાહવાળો
ધામધુમિયુ, વિ૰ધામધુમવાળુ,દમામી [દિખાવ
ધામરોળુ, ન૰ એક જાતનો જાડો આળસુ સાપ
ધામા, પુ૦ કાયમનો પડાવ,સ્થિતિ કરવી તે
ધામેણુ, ન૦ પહેલા આણા વખતે કન્યાને આપેલો સામાન, કરકરિયાવર, દાયજો
ધામો, પુ૦ ધામા,પડાવ,કાયમનો વસવાટ.
ધાર, સ્ત્રી૦ (સ૰ ધારા) કોઇપણ હથિયારની પાતળી તીણી કોર ૨ પાણીની દદુડી.૩ વસ્તુનો છેડો, કોરણુ, હદ, સીમા.
ધાર–ક, વિ૦ ધારણુ કરનાર, ધરનાર
ધારણ, ન૰ ધરવુ–રાખવુ તે સજવુ પહેરવુ સ્ત્રી૦ તોળવાનો બાધેલો સતોલો,ઘડી ૩ થાભલો ૪ ભારોટિયો, પાટડો ૫ ધૈર્ય,હિમ્મત,આશ્વાસન
ધારણા, સ્ત્રી૰ (સ૦) ભાવ,ઇચ્છા ૨ માન્યતા, મતવ્ય, ૩ સકલ્પ, હેતુ, ૪ તર્ક, કલ્પના ૫ ખ્યાલ, વિચાર, મનસુબો [વ્રત, એકાતરા
ધારણાપારણા,ન૦એકાતરે ઉપવાસ કરવાનુ એક
ધારણાગત સ્ત્રી૦ ઢોર વગેરે વેચાતુ આપી તેની કિંમતમાથી માલ ધણી કાંઇ ઓછુ લે તે, છુટ
ધારણિયો, પુ૦ ધારણ થાભલો ૨ પાટડો
ધારવુ,ક્રિ૦સ૰(સ૰ ધૃ)મનમા આણવુ,વિચારવુ, સુમાર બાધવો, જોવુ ૨ કલ્પના કરવી,અટકળ કરવી ૩ પછવાડેથી ખરૂ જાણવાને પ્રથમ ખોટાને માનવુ ૩ ઇચ્છવુ,ભાવના રાખવી ૫ માનવુ 'મારો ધારો તારો ત્રિકમ, જેમ તેમ પાર ઉતારો'–પ્રેમાનદ
ધારવવુ ક્રિ૦ અ૦ ફરીથી ઉપણવુ,ઝાટકવુ
ધારા સ્ત્રી૦ (સ૦) દદુડી,ધાર,શેઢ ૨ હાર,ઓળ
ધારાળુ, વિ૰ ધારવાળુ [તેવો માણસ
ધારાળા, પુ૦ કોળીની એક જાત ૨ ઉશ્કેરાય
ધારાડી સ્ત્રી૰ ગામ અથવા કોઈ સ્થળની આસપાસ પવિત્ર જગ રેડી ભૂત પિશાચાદિને અદર આવતુ બધ કરવા કરેલી જે પાણીની ધાર તે
ધારાશાસ્ત્રી૰ પુ૰ કાયદાનો ખા, કાયદાકાનુન જાણનારો બાહોશ સનદી વકીલ
ધારિયુ, ન૰ દાતરડા જેવુ પણ વગર કાકરનુ ટુંકા હાથાનુ કાપવાનુ હથિયાર નાની વાસી, દાતી ૨ કસબી આડી ઉભી લીટીઓવાળુ કપડુ
ધારાસભા, સ્ત્રી૰ કાયદા બાધનારી મડળી તે પ્રજાકીય અને સરકારી સભાસદોની પરિષદ
ધારિષ્ટ,ન૰(સ૰)સહન કરવાની શક્તિ કરેલ વૃતિ, દુખ આફતમા ન ગભરાતા ધીરજ રાખવી તે
ધારી, વિ૰ ધારનાર 'વેશધારી'
ધારો,પુ૰(સ૰ધારા) કામકાજ માટે કરી રાખેલા જે નિયમોની રચના તે, કાનુન, કાયદો ૨ રીત, રિવાજ, પ્રથા.
ધાર્મિક, વિ૰ ધર્મશીળ,ધર્મનુ આચરણ કરનાર.

ધાવ, સ્ત્રી૰ બાળકને ધવડાવવા સારૂ રાખેલી સ્ત્રી
ધાવણ, ન૰ સ્ત્રીની છાતીમાંથી નીકળતુ જે દૂધ તે
ધાવણી, સ્ત્રી૰ ધાવતા બાળકને ધાવવાનુ લાકડાનુ જે રમકડુ તે, ચુસણી [રહેતુ, નાનુ
ધાવણુ, વિ૰ ધાવતુ હોય તેવુ ૨ ધાવણ ઉપર
ધાવણું, ન૰ નાનુ બાળક છોકરૂ
ધાવરી સ્ત્રી૰ એક જાતની વનસ્પતિ
ધાવરૂ, ન૰ લોહી વિકારથી હાથ મો સુજી આવવુ તે ૨ રણસિંગુ, તુરાઇ (ભયમા વગાડવાનુ)
ધાવવું, ક્રિ૰ સ૰ બાળકે છાતીનુ દૂધ ચુસવુ
ધાવુ, ક્રિ૰ અ૰ દોડવુ, ઉતાવળથી ચાલવુ ૨ ભજવુ, ધ્યાન ધરવુ ૩ ધાઈ આવવુ, દોડતા આવવુ, ૪ થવુ, ઉત્પન્ન થવુ "એવી દુષ્ટને દુર્મતિ ધાઇ, મુઓ વિસરી ગયો નિજ ભાઇ"
ધાવું, વિ૰ સરખુ, દામીનું, બરોબરીનુ
ધાસકો, પુ૰ એકદમ બીક લાગવી તે, ફાળ, ચીચરવટો
ધાસતી-સ્તી, સ્ત્રી૰ બીક, દહેસત. ૨ કાળજી, ફિકર
ધિંગડમલ, વિ૰ ધિંગુ અને મલ જેવુ, ખડતલ, થાકે કટાળે નહિ તેવુ [તોફાન, ઉદમાત
ધિંગાઇ, સ્ત્રી૰ ધટ્ટ કુમાશ, ચીવટપણુ ૨ મસ્તી-
ધિંગાણું, ન૰ ધાડુ મચેલુ યુદ્ધ ૨ લડાઇ, કજીયો ૩ તોફાન, મસ્તી ૪ કુદાકુદ, વળગાવળગી
ધિંગામસ્તી, સ્ત્રી૰ તોફાન, મસ્તી
ધિંગું, વિ૰ જબરદસ્ત, સમર્થ, સત્તા-ઐશ્વર્યથી ભરેલુ "ધિંગો ધણી માથે રે તારાથી હુ કેમ ડરૂ?" ૨ ખડતલ, મજબુત બાધાનું ૩. જાડા વણાટનુ, ચીકણુ, ચીવટ [શરમ
ધિક્, અ૰(સ૰)તુચ્છકારના અર્થમા-ફટ, લાજમ,
ધિકાવવુ, ક્રિ૰સ૰ ખૂબ સળગાવવુ, ભડભડ બાળવુ
ધિક્કાર, પુ૰ (સ૰) તિરસ્કાર, ફિટકાર [ગણવુ
ધિક્કારવું, ક્રિ૰ સ૰ ધિક્કાર કરવો, તુચ્છ-હલકુ
ધિણોજો, પુ૰ ધુધવાયલો, અદેખો ૨ લુચ્ચો, ઠગ.
ધિબોવવું, ક્રિ૰ સ૰ મારવુ, પીટવુ, કુટવુ
ધિમાશ, સ્ત્રી૰ મંદતા, ઠંડાશ
ધી, સ્ત્રી૰ (સ૰) બુદ્ધિ, અક્કલ, મતિ.
ધીકડી, સ્ત્રી૰ ઉનાશ, બશગળ, ઝીણો તાવ.
ધીકધીકતુ, વિ૰ ધગધગતુ, ગરમાગરમ
ધીકવુ, ક્રિ૰ સ૰ ધગધગ થઇ રહેવુ, ભડભડાટ બળવુ ૨ પૂર્ણ આબાદીમા હોવુ, બઢતીમા હોવુ.
ધીગુણ, પુ૰ શુશ્રૂષા, શ્રવણ, ગ્રહણ, ધારણ, ઉહ, અપોહ, અર્થ વિજ્ઞાન તથા તત્વ વિજ્ઞાન એવા બુદ્ધિના આઠ ધર્મ પૈકીનો એક
ધીજ, સ્ત્રી૰ માણસ અપરાધી કે નિરપરાધી છે એ જાણવાની એક રીતની પરીક્ષા, અઘરી પ્રતિજ્ઞા, દિવ્ય, અવરા સોગન આપવા-લેવા તે
ધીટ, વિ૰ (ધૃષ્)સંકટ-દુઃખ વખતે કઠણ છાતીનુ; સહનશીલ ૨ બહાદુર, હિમ્મતવાન, ડગે, ડરે કે ન શરમાય તેવુ
ધીબકારો, પુ૰ ધમકારો, જુઓ
ધીબકો, પુ૰ મુક્કો, ગડદો [મુક્કીથી મારવુ
ધીબવુ, ક્રિ૰ સ૰ ધીબ ધીબ મારવુ, ઠોકવુ,
ધીમંત, વિ૰ (સં૰)બુદ્ધિમાન, અકલમંદ પંડિત
ધીમર, પુ૰(સ૰ ધીવર)માછી, મચ્છીમાર, ઢીમર.
ધીમુ, વિ૰ સુસ્ત, ઠંડુ, મંદ, ટાઢું ૨ શાન્ત સ્વભાવનુ.
ધીમે, અ૰ આસ્તે, હળવે, રફતે રફતે
ધીર, સ્ત્રી૰ ભરોસો, સાખ, પતીજ ૨ ધીરધાર. ૩ ધીરજ ધૈર્ય [૨ શાણુ, હોશિઆર, સાવધ.
ધીર, વિ૰ (સ૰) ધૈર્ય રાખનાર, ઠરેલ વૃત્તિનુ.
ધીરગડુ, વિ૰ ભીરૂ, ડરકુ ૨. વેત વગરનુ
ધીરજ, સ્ત્રી૰ ઠરેલ વૃત્તિ, ધૈર્ય, સબુરી. ૨ હિમ્મત.
ધીરતા, સ્ત્રી૰ ધૈર્ય, શાન્તતા, સબુરી ૨. ડહાપણ
ધીરધાર, સ્ત્રી૰ લેવડદેવડ, આપલેનો સબંધ
ધીરપ, સ્ત્રી૰ વેપારમા સાખ, પતીજ
ધીરવુ, ક્રિ૰ સ૰ પાછુ આપશે, એવે ભરોસે ઉછીનુ-વ્યાજે આપવુ તે. ૨ ભરોસા ઉપર સોપવુ, વિશ્વાસે રહેવુ
ધીરૂ, વિ૰ ધીમુ, શાન્ત, ઠંડુ ૨ ધીરા સ્વભાવનુ.
ધીરે, અ૰ ધીમે, આસ્તે, હળવે
ધીરો, પુ૰ ટેકો, થાભલો
ધીવર, પુ૰ ઢીમર, માછી
ધીશ, પુ૰ મોટો વિદ્વાન માણસ, અધિપ
ધુંખાળવુ, ક્રિ૰ સ૰ ખૂબ ધોવુ, સ્વચ્છ કરવુ.
ધુંવ, સ્ત્રી૰ ઝાખ [ધુંમાવુ તે.
ધુંધવાટ, પુ૰ દબાઇ રહેલો ગુસ્સો, બળાપો. ૨.

ધુંધવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ દેવતામાંથી ધૃણી નીકળવી, ધુમાડો થવો, ગોટાવુ ૨ ગુસ્સો દબાવી મૂકવો. ૩ અકળાયા કરવુ

ધુંવળકુ—ધુંવળુ,ન૦ ઝાંખુ અસ્વચ્છ ૨ અધરા થયુ, કંઇક ઉજાસ ને ઘણુ અધારૂ એવો દેખાવ

ધુંવાપુંવા,વિ૦ગુસ્સે થયલુ, અતિ ઉતાવળા થવુ તે

ધુંવો, પુ૦ ધુમાડો, ધુણી ૨ ચુઓ.

ધુંશ, સ્રી૦ રમઝટ પડે રે નગારાની ધુશ,'૨ તાપ

ધુંશળ, ન૦ ધુસરી

ધુંસરી-રૂ, સ્રી૦ જુસરૂ, ધુર

ધુંસો, પુ૦ જાડા વણાટનુ ગરમ કપડુ કાબળો

ધુજવુ, ક્રિ૦ અ૦ થરથરવુ, કપવુ, ટાઢ, રોગ, ઇ૦ ની અસરથી હાલના કરવુ ૨ કાપવુ, થરકવુ

ધુજારી, સ્રી૦ (સં૦ધુન્) એકાએક ધુજવુ તે ધુજારો, કપારો, ગાત્રભગ. ૨ શરીર ધુજ્યા કરે તેવો રોગ ૩ ધૃણા, ચીતળી, થરથરી

ધુજારો, પુ૦ ધુજારી, કપારો ૨ ભય,ત્રાસ

ધુજાવવુ,ક્રિ૦ સ૦ ધુજે તેમ કરવુ ૨ ગભગાવવુ, થરથરાવવુ ૩ ધાટા કાઢી બીવરાવવુ

ધુડકાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ધુતકારવુ, ઠપકો દેવો

ધુણવુ, ક્રિ૦ અ૦ આવેશથી શરીર ને માથુ હલાવવુ ૨ ભૂત આવવુ ૩ વાકુ બોલવુ,નાપાડવી

ધુણાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધુજાવવુ, ધુણે તેમ કરવુ ૨ કોઈ તદબીરથી નાણુ કઢાવવુ ૩ ઉશ્કેરવુ,ચઢાવવુ

ધુણાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ધુણીના ગોટા થઇ ફેલાવુ

ધુણી, સ્રી૦ ધુમાડો ૨ ગોસાઈ પોતાની પાસે જે ધુમાતો દેવતા રાખે છે તે

ધુત, અ૦છટ, એશુ, છિ ૨ કુતરાને હાકતા વપરાય છે ધુત એ કરવુ—તિરસ્કાર કરવો, કાઢી મૂકવુ

ધુતકારવુ, ક્રિ૦સ૦ તરછોડી નાખવુ, ધિક્કારવુ, [તુચ્છકારવુ

ધુતારણ, સ્રી૦ ઠગણી સ્રી

ધુતવુ', ક્રિ૦ સ૦ છળ કરી લેઇ લેવુ ,ઠગવુ

ધુતારૂ, વિ૦ ઠગ, ધૂર્ત્ત ઠગારૂ

ધુતારો,પુ૦ કપટ—ખંધાઇથી હરી લેનારો,ઠગનારો

ધુતાવુ, ક્રિ૦ અ૦ છેતરાવુ , ઠગાવુ

ધુધુ, અ૦એવો થતો જોરમા અવાજ (નગારાનો)

ધુધુ, ન૦ નગારૂ, ઢોલ

ધુન, સ્રી૦ નિમગ્નતા, રઢ, ગરકાવ, લેહ, લગની. ૨ તરગી ભાવના ૩ ચાલુ ગાનની પરપરા

ધુની, સ્રી૦ નદી, સરિતા ૨ ધુન, ધ્વનિ

ધુપડુ, ન૦ ધુપેલ

ધુપવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધુપ દેવો, ધુમાડો કરવો

ધુપિયુ, ન૦ ધુપ કરવાનુ પાત્ર, નિરજન

ધુપેલ, ન૦ સ્રીઓને માથે વાલવાનુ સુગધીવાળુ તેલ, પાકુ તેલ, ધુપેલિયુ=કચોળુ, પ્યાલુ

ધુપેલિયો, પુ૦ ધુપેલ બન વવારો—વેચનારો

ધુમ,અ૦ઝડપ ને જોસમા ૨ બેસુમાર,પુષ્કળ,બહુ

ધુમધામ સ્રી૦ ઝડપ ને જોસ ભરી હિલચાલ, ગડબડ ૨ ભભકો,ઠાઠ, ધમધુમ [ધાડી હવા

ધુમર, ન૦ ઝાકળવાળી ધુમાડા જેવી દેખાતી

ધુમસ પુ૦ ઓસ, ઝાકળ, ઠાર.

ધુમાડિયુ, ન૦ ધુમાડો આજુબાજુએ ન ફેલાતા સીધો ઉચો જાય એવુ ભિતમા રાખેલુ પોલાણુ, ધુમાડી જવાનો રસ્તો, ચીમની

ધુમાડી, સ્રી૦ (સં૦ ધુમ્ર) બળતી વસ્તુમાથી નીકળતી કાળી ને હલકી હવા, ધુણી

ધુમાડો, પુ૦ ધુણી, ધુમાડી ૨ બગડેલા ફળો વગેરેમાથી નીકળતી રજોટીવાળી હવા તે ધુમાડાના બાચકા—વ્યર્થ પ્રયાસ, મિથ્યા યત્ન, ફાફા ધુમાડો કાઢી નાખવો—મારવુ, ઝાપટવુ ૨ ખખેરવુ, ધમકાવી નરમ પાડવુ

ધુમાતુ, વિ૦ ધુમાડો થતો હોય તેવુ, ધુધવાતુ ૨ બળિયલ, કણકણતુ, ચીઢિયુ

ધુમાવુ,ક્રિ૦અ૦ બળતા ધુમાડો થવો ૨ ધુધવાવુ

ધુમો,પુ૦ સરકારીઆ જમીનનુ મહેસુલ ૨ ધુમાડો.

ધુર, ન૦ (સં૦) જુસરૂ, ધુસરૂ

ધુરંધર, વિ૦ (સં૦) મુખી, આગેવાન,અગ્રેસર, ૨ ભવ્ય, ભભકાવાળુ, મોટુ ૩ સર્વોપરી, શ્રેષ્ઠ

ધુરપત, સ્રી૦ ધરપત તૃપ્તિ, સતોષ

ધુશળ,ન૦ધુસરૂ [(ધુશળ,મુશળ,ત્રાક, રવૈયો વગેરે)

ધુશળમુશળ, ન૦ પાખનાની ઉપયોગી વસ્તુઓ

ધુસકો, પુ૦ એકાએક જોસમા રડવુ તે, ભેકડો

ધૂગકટ, પુ૦ ધૂળકોટ, કોરણુ.

ધૂખગ,પુ૦ધૂળકોટ,ધૂળકટ ૨ ધૂળ ઉડી ઝાખુ થયેલુ.

ધૂન, સ્ત્રી૦ (સ૦ ધ્વનિ) શબ્દ-સ્વર, અવાજનો ઘોર, ધ્વનિ ૨ સાંભળેલા અવાજનું કાનમાં ઘુમી રહેવું તે ૩ ધ્યાન, ચિન્તન ૪ શૂર, લત, લેહ
ધૂપ, પુ૦ (સ૦) બળતાં સુગંધિવાળો ધુમાડો નીકળે છે તે દ્રવ્ય ૨ તડકો, તાપ
ધૂપછતરી, સ્ત્રી૦ તડકાની છતરી [તિ, અગરબત્તી
ધૂપસળી, સ્ત્રી૦ જે સળી બળ્યાથી સુગંધિ આવે છે
ધૂપદાની, સ્ત્રી૦ ધુપિયું, ધૂપ કરવાનું પાત્ર
ધૂમ, વિ૦ ખૂબ, પુષ્કળ, પારવિનાનું ૨ પુ૦ ધુમાડો, ધુણી [એક તારો
ધૂમકેતુ, પુ૦ પુછડિયો તારો ૨ ધૂમાડાની કાંતિવાળો
ધૂમ્ર, પુ૦ શીલારસ ૨ કાળો રતાશ પડતો રંગ. ૩ તે નામનો એક યોગ
ધૂમ્રપાન, પુ૦ ધુમાડો પીવો તે, બીડી,હુ૦ પીવા તે
ધૂમ્રલોચન, ન૦ કબુતર, હોલો ૨ વિ૦ લાલ આંખવાળું
ધૂર્ત્ત, વિ૦ (સં૦) આડું અવળું સમજાવી પોતાનું કાર્ય સાધનાર, લુચ્ચો, ઠગ ૨ વિચક્ષણ,કાબેલ
ધૂર્ત્તતા, સ્ત્રી૦ ઠગાઇ, લુચ્ચાઇ, કપટ [ચતુર
ધૂસર, વિ૦ તપખીરિયું, બદામી; કપિલ ૨ ધુધળું
ધૂસમૂસ, અ૦ દોડતું
ધૂળ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ધૂલિ) રસ્તામાંનો ઝીણો ભૂકો (મટોડું, છાણું, તણખલાં વગેરેનો) જેહું 'ઘરમાંનો કચરો ને રસ્તામાંની ધૂળ" આડી વાટની ધૂળ-કંઇનહિ ધૂળ નાખી-બળ્યું, હશે, દીસતું રહ્યું ધૂળ વળવું-બગડવું, ખરાબ થઇ જવું ધૂળ ઉડવી-ઉજડ થવું 'જ્યાં પ્રથમ હવેલીઓ હતી તે જગાએ હાલ ધૂળ ઉડે છે "ધૂળ કરવું-બગાડી દેવું, ધૂળ જેવું નકામું કરવું, જવા દેવું ધૂળ કાઢી નાખવી-ખૂબ ધમકાવવું, ગભરાવવું પત્તર રગડી નાખવી ૨ માર મારી હલકું કરવું ૩ (માથાની) માથેથી જોખમ ઉતારી નાખવું ધૂળ ખાવી-અઘટતું આચરણ કરવું, જખ મારવી ધૂળ ઘાલવી-ઝાંખ લગાડવી, વણસાડવું. ૨ ફજેત થવું, કજિયો કરવો ધૂળ ચાટતું કરવું-પરાભૂત કરવું; મરણતોલ કરી નાખવું ધૂળ જવું-વ્યર્થ જવું; બગડવું. ધૂળધાણી કરવું-ધૂળ મેળવવું, ખરાબ કરવું ધૂળધાણી થઇ જવું-બગડી જવું; ખરાબ થવું ધૂળ નાખવી-બળ્યું કરવું, દીસતું કરવું, જતું કરવું ૨ (પાટી) ભણતાં આવડવું. ૩ (ભાણામાં) ખાણું ખરાબ કરવું.૪. (ઘોડામાં) ઘડપણને લાંછન લગાડવું ધૂળને પાડે-નજીવી કિંમતે, ધૂળ જેવા મૂલે,ધૂળની કિમ્મતે ધૂળને પેટે ઘાલવું-મહેણાં દઇ ધમકાવી હલકું પાડવું, ઉડતાવી નાખવું ઉતારી પાડવું, ધૂળ ફાકતું થઇ જવું-ખરાબખસ્ત કરવું,બેહાલ કરવું,ખાવાના સાંસા પડે એવી દશાએ પહોંચવું ધૂળ ફાકવી -ટેક ખોવો કે જતો રહેવો
ધૂળકોટ, પુ૦ ખૂબ ધૂળ ઉડીને આકાશ ભરાઇ જવું તે, કારણ [જમીનદોસ્ત, બરબાદ થઇ જવું તે.
ધૂળધમાસ, અ૦ નજીવું,માલવગરનું
ધૂળધાણી, સ્ત્રી૦ ખરાબી, પાયમાલી, ૨ ખંડેર,
ધૂળધોયો, પુ૦ કંઇક જડવાની આશામાં ધૂળને ધોનાર.
ધૂળીપડવો, પુ૦ ફાગણ વદિ પડવો
ધૂળાડો, પુ૦ ઘણી ધૂળ ઉડવી તે, ધૂળકોટ
ધૂળેટી, સ્ત્રી૦ ધૂળીપડવો
ધૃતિ, સ્ત્રી૦ સંતોષ, તૃપ્તિ ૨ ધૈર્ય, ધીરજ ૩ દમ,જોર.
ધૃષ્ટ, વિ૦ (ધૃષ્) બહાદુર, નિડર, હિંમતવાન, છાતીચલું ૨ નિર્લજ્જ, અવિચારી
ધેગું, વિ૦ મજબુત, ધિંગું [સાસરીએ"
ધેડી, સ્ત્રી૦ કન્યા. "ચાલો ધેડીને વળાવો હવે
ધેણ, સ્ત્રી૦ પહેલીજ વારની ગર્ભવંતી ને શણગારેલી
ધેન-નુ, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગાય [સ્ત્રી, અધરણિયાત.
ધેરવાવું, ક્રિ૦ સ૦ ઘોડાને પાણી ચઢવું
ધૈર્ય, ન૦ (સ૦) ધીરજ, સબુરી, હિંમત, ધૃતિ
ધૈવત, પુ૦ (સ૦) ગાયનના સપ્ત સ્વરમાંનો છઠ્ઠો સ્વર
ધોંડો, પુ૦ (મ૦) પત્થર, પહાણ ૨ ઉમરમાં વધેલો પણ અક્કલનો બારદાન. ૩ પત્થરફોડો.
ધોંસરી, સ્ત્રી૦ ધુસરી, ઝુસરી
ધોંસો, પુ૦ ધુંસો, કાબળો ૨ ઝાંસો, તસકો
ધો, પુ૦ એક કપડું જેટલો વખત ધોવાય તે, ધોણ "બેજ ધોમાં કોટ ફાટ્યો" ૨ દોડ
ધોઇલો, પુ૦ અડદિઓ લાડુ ૨ અડદાલો;ઢુંસ. ધોઇલો આપવો-ખૂબ ટીપવું, મારવું [પીચકણું

ધોકડું, ન૦ રૂની મોટી ગાસડી ૨ દેહ, કાયા ૩
ધોકરણુ,ન૦ ધોવાનો જાડો દડીકો,પાયો, ધોયકણુ
ધોકારે, અ૦ સપાટાબંધ, ઝપાટાબંધ ઉતાવળે
ધોકારાબંધ, અ૦ ઝડપ ને જોસમાં, સપાટાબંધ
ધોકાવવું,ક્રિ૦ સ૦જલદી કરવું,ઉતાવળે ચલાવવું
ધોકો,પુ૦જાડી લાકડી, સોટો,લઠ ૨ નુકસાન,ધક્કો ૩ આપદ, અડચણ "ધન હરે પણ ધોકો ન હરે, એ ગુરૂ કલ્યાણ શું કરે?" ૪ માર, ગડદો, આઘાત
ધોખ, પુ૦ (થોક) ઢગલો
ધોખવું,ક્રિ૦અ૦ભુખ્યા તરસ્યા બેસી રહેવું,ઝુરવું
ધોખો, પુ૦ નુકસાન, ધક્કો ૨ અડચણ,નડતર ૩ ખોટું લગાડવું તે, દુ:ખ "ધરશો નહિ મન ધોખો" ૪ ધાસકો,ફિકર,ચિંતા ૫ દગો, દ્રોહ
ધોગવું, ન૦ કમાડના પાટીઆ ઉપર આડો જડવાનો લાકડાનો કડકો, ભુંહો
ધોડવું, ક્રિ૦ સ૦ દોડવું, ધાવું, નાસવું
ધોણ, ન૦ધો ૨ ધોવાની આવડ ૩ ધોવાનાં લુગડાં
ધોત, વિ૦ સ્વચ્છ ૨ ઉજ્વું, ધોળું
ધોતપનોત,અ૦રફેદફે થઇ જવું તે ૨ વિ૦ઉદાર, મનોતા ગણાવાને ધોવાઇ જાય તેવા સ્વભાવનું
ધોતર, ન૦ ધોતિયું, પોતિયું [૩ કોરડું.
ધોતલી, સ્ત્રી૦ બાળકનું નાનું ટુંકું ધોતિયું
ધોતાળ, વિ૦ ઉદાર, સખી, ખરચાળ, ઉડાઉ
ધોતાળપણું, ન૦ ઉડાઉપણું, ઉફાંદ, ઉદારતા
ધોતિયું,ન૦પુરૂષને કમ્મરે પહેરવાનું વસ્ત્ર, પોતિયું થેપાડું ધોતિઆં ઢીલાં થઇ જવાં–ડરી જવું થરથરી જવું ગભરાઇ જવું
ધોતી, સ્ત્રી૦ ધોતલી, નાનું પોતિયું ધોતીપોતી-લુગડાંલત્તાની ટાપટીપ
ધોતીજોડો,પુ૦રેશમી–કસબી કિનારવાળું ધોતિયું
ધોધ–ધોધવો, પુ૦ એકી વખતે ઘણે ઉંચેથી પડતું ઘણું પાણી, દદુડો
ધોધો અ૦ પાણીના પડવાનો અવાજ,ધોધમાર
ધોન, સ્ત્રી૦(ધેનુ) પૃથ્વી, ધરતી "ધોન ધખે ને લા, જેવી લૂ વાયજો"—દલ૦
ધોનારવું, ક્રિ૦ સ૦ મારવું, ટીપવું, ઝાપટવું
ધોપો, પુ૦ દમ "ધોપો કસવો"
ધોબણ, સ્ત્રી૦ધોબીની સ્ત્રી,લુગડાં ધોનારી સ્ત્રી.
ધોબાં ન૦ ઇંટ, રોડું
ધોબી પુ૦ મેલા કપડાં ધોવાનો ધંધો કરનારો, રજક ૨ મૂર્ખ, અક્કલ વિનાનો પુરૂષ. [છે તે
ધોબીગટ્ટો–ઘાટ,પુ૦ જે ઠેકાણે ધોબી કપડાં ધુવે
ધોબુ, વિ૦કંઈજ ન આવડે–સમજે તેવું માણસ, બેવકુફ, ૯, ભોળું, અણકિસમી
ધોબો પુ૦ હથેલીમાં પાડેલો કમુબો ભરવાનો ખાડો, અંજલી. ૨ હથેળીના ખાડા જેવું પાત્ર તે ૩ વિ૦ ઠોઠ મૂર્ખ
ધોમ, પુ૦ મારમારનો તડકો, બપોરનો તાપ ૨ ક્રોધથી રાતા પીળા થવું તે "દિલ્લીથી કોપ્યો દિલ્લીનોપાદશાહ,ધોમ ધખિયો અપાર રે"–ભોજો
ધોયલો, પુ૦ ધોઇલો, જુઓ
ધોરણ, ન૦ નિયમિત જે રીત તે, વહિવટ,પદ્ધતિ. ૨ નિશ્ચય, ખાતરી ૩ માપ, પરિમાણ, ધડો, શિખામણ ૫ કાળજી,ધ્યાન,૬ પ્રમાણ, આધાર ૭ વલણ ૮ વર્ગ ૯ અંદાજ
ધોરિંધર, વિ૦ ધુરંધર, જુઓ
ધોરિયો,પુ૦(સં૦ધુર) ગાડીને જોડેલા બે બળદની વચમાનું જે લાબું લાકડું તે, પોલ, ઉધ ૨ પાણી જવાની નીક ૩ ધોરી, બળદ ૪ કઠેરો, ધોરો.
ધોરી વિ૦ મોટું, સરિયામ, સીધું "ધોરી રસ્તો" ૨ મોટો,જબરો ૩ મોટી, મુખ્ય "ધોરી નસ."
ધોરી, પુ૦ છોકરો,પુત્ર, દીકરો ૨ આખલો
ધોરો,પુ૦અગાસી–ધાબાની કોરાણે જે થોડી ઉંચી ભિંત તે, હૈયારખી ૨ ઓટલાને છેડે અઢિંગવા માટે બનાવેલું જે ઉંચું ચણતર તે, તકિયો
ધોલ, સ્ત્રી૦ ટપલો, થાપટ, તમાચો [તેમ કરવું
ધોવડાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ધોયલું કરવું ૨ કોઇ ધુવે
ધોવણ, ન૦ નિગાળ, ધોએલું પાણી, ધોવરામણ ૨ ધો, ધોવું તે [જવું તે ૨ ધોવરામણ
ધોવણ,ન૦ધોવાઈ જવું તે,પાણીથી ધોવાઇ તણાઇ
ધોવરામણ,ન૦ધોવણ,નિગાળ ૨ ધોવાની મજુરી.
ધોવું, ક્રિ૦ સ૦ મેલ કાઢવો, સાફ કરવું, નિખારવું ૨ પવિત્ર કરવું, નાતમાં લેવું ૩. કુંદીપાક આપવો, ઠોકવું, ધોઇ નાખવું—માર મારવો,

૨ પાણી ફેરવવુ;વ્યર્થ જાય એમ કરવુ,નકામુ પડવુ, રાખી મૂકવુ ૨ ન લેખવવુ, ન ગણુ-કારવુ,ધોઇ વાળવુ–માડી વાળવુ, ભૂસી વાળવુ, વેરી સારવુ, પતાવવુ

ધોળ,પુ૦સ્ત્રીઓને ગાવાનુ ગીત.૨ ગીતનો ઢાળ

ધોળવુ, ન૦ ચુ આયલો રગડો, મઠો 'પાણી વિના જેમ દહિં ડોળવુ, તે ભાગે ખરૂ પણ થાય ધોળવુ.'—અખો ૨ ઢોળવુ,ગોરસ,માલવુ.

ધોળવું, ક્રિ૦ સ૦ ભિતને ચુનો લગાડી ધોળી કરવી ૨.બજાવવુ ધોળકુ ધોળવુ–અજવાળું કરવુ.

ધોળાશ, સ્ત્રી૦ જરાક ધોળાપણુ, સફેતી.

ધોળિયો, પુ૦ ધોળો બળદ

ધોળીમુસળી, સ્ત્રી૦ એક જાતના ઔષધિ મૂળ

ધોળુ, વિ૦ દૂધના રગનુ, સફેત, ઉજળુ ૨ ફીકુ, નિસ્તેજ સ્વચ્છ

ધોળુફગ, વિ૦તદ્દન ધોળુ, સાવ ધોળુ

ધોળેદહાડે, અ૦ ખુલ્લી રીતે, ઉઘાડુ ૨ દિવસના

ધોળેશરી સ્ત્રી૦ રૂની અધિદેવતા. [પ્રકાશમા.

ધોતી, સ્ત્રી૦ હઠ યોગનુ એક અગ. ૨ ધોતિયુ.

ધૌત, વિ૦ (સ૦) ધોયલુ, ઉજળુ, સ્વચ્છ

ધ્યાતા, (સ૦) ધ્યાન ધરનારો

ધ્યાન, ન૦(સ૦) ઉડો વિચાર, મગ્ન હોવુ તે ૨ મન,લક્ષ,ચિત્ત ૩ ખત,કાળજી ૪ સ્મૃતિ, સ્મરણ ૫ પસંદ પડવુ તે, પસદગી.૬ ભજન.૭ સમાધિ

ધ્યાની, વિ૦ઉડો વિચાર કરનાર, ધ્યાન પરાયણ.

ધ્યાવું, ક્રિ૦ અ૦ ધ્યાન ધરવુ, ચિંતવુ,વિચારવુ

ધ્યેય, વિ૦ (સ૦)વિચાર કરવા જોગ, ચિંતનીય.

ધ્રાંગલું, ન૦ કમાડને જડેલો આડો કકડો,ભુહો.

ધ્રાગો, પુ૦ તસિયો, છાંટો [પહેરે છે

ધ્રાંઠ,ન૦એક જાતનુ ઘાસ જેની વૈષ્ણવો કઠીઓ

ધ્રાગો, પુ૦ દોરો, દોરડો ૨ ધાગો [સંતોખાવુ

ધ્રાવુ, ક્રિ૦ સ૦ અઘરકવુ, આખરવુ ૨ ધરાવુ,

ધ્રાશકો, પુ૦ ફાળ, ઓચિંતો ત્રાસ લાગવો તે.

ધ્રુજવું, ક્રિ૦ અ૦ હાલવુ ડોલવુ, ૨ કાપવુ ધ્રુજવુ.

ધ્રુજારો, પુ૦ કપારો, થરથરાટ, કપ.

ધ્રુપદ, વિ૦ (સ૦) એક જાતનું ગાયન.

ધ્રુવ, પુ૦ (સ૦)પૃથ્વી જે (કલ્પેલા) આસ ઉપર પશ્ચિમથી પૂર્વ તરફ ફરે છે તે ૨. એ નામનો તારો ૩ એ નામનો એક ભક્ત. ૪. ૧૨ મો યોગ ૫ વિ૦ અચળ, દૃઢ. [ટેક, મોરો.

ધ્રુવપદ, ન૦અચળપદ–ધામ ૨.(ગાવાના પદમા)

ધ્રુવવૃત્ત, ન૦ (સ૦) ઉત્તરધ્રુવ ને દક્ષિણધ્રુવથી સાડીતેવીસ અક્ષાસમા આવી રહેલો જે અકો પ્રદેશ તે એ પ્રદેશની સીમા દેખાડનારી જે રેખા તે.

ધ્રુશકો, પુ૦ પોક, મોટે ઘાંટે રડવુ તે.

ધ્રોલિયુ, ન૦ જાશ ભરવાનુ મોટુ ઢોહણું.

ધ્વસ, પુ૦ (સ૦) નાશ, વિનાશ, અધ પતન.

ધ્વજ, પુ, (સ૦) ધજા, પતાકા ૨ ગર્વ,અહં-કાર ૩ અગ્ર, ટોચ, શિખર ૪ ગુહ્યસ્થાન.

ધ્વનિ, સ્ત્રી૦(સ૦)સ્પષ્ટ ન સમજાય તેવો સ્વર તે, શબ્દ, નાદ. ૨ આઘેના સ્વરનો ગણગણાટ –ઘોર તે ૩ વાક્યનો હેતુ–ભાવાર્થ તે, રહસ્ય. ૪ (કવિતામા) રસની સૂચના કરનારી જે વાક્યાર્થ શક્તિ તે

ધ્વનિત, વિ૦ અવાજના ઘોરવાળુ, ગર્જિત.

ન.

ન, પુ૦(સ૦) એકત્રીસમો મૂળાક્ષર, વ્યજનમાનો ૨૦ મો દતસ્થની અક્ષર, ત વર્ગીય પાચમો વર્ણ

ન, અ૦ નકાર સ્વરૂપ વર્ણ, નકાર–નિષેધમા વપરાય છે, નહિ. " ન જા ".

નઇ, સ્ત્રી૦ દુધી [પાકે, મોટે

નઇડે, અ૦ પાસે, નજીક, આખ આગળ ૨

નઇડો, પુ૦ બીલ્લની એક જાત

નઇયુ ન૦ ટેરવુ ને નખની ચામડીનો ભાગ,નૈયુ.

નકટુ, વિ૦ નાક વગરનુ, નિર્લજ્જ, બેશરમ નકટાની નાત–ખોટુ ખોટુ સમજાવી પોતાના જેવા બીજાને કરવાનો પ્રયત્ન કરનારૂ મડળ. નકટાનું નાક કાપે એવુ–બુઠુ, ધાર વિનાનુ.

નકતો, પુ૦ચમત્કારી તર્ક,મુદ્દો,તમાસો ૨ નુકતો.

નકરામણ, ન૦ હુંડી ન સ્વીકારવાથી જે નુક-સાની આપવી પડે તે

નકરૂં, વિ૦ નર્યું, માત્ર તેજ,કેવળ, સાવ. ૨.વિ૦ ધારો આપવો ન પડે તેવુ; ચોકખુ, કાંઇ પણ ભાર

ખરાજાત વગરનુ નકરી જમીન—જેની ઉપર કઈ ઋણુ કે મહેસુલ આપવાનુ ન હોય તેવી જમીન

નકલ, સ્ત્રી૦ (આ૦) એક ઉપરથી જે બીજુ ઉતારેલુ લખાણુ તે ૨ આબેહુબ ઉતારો ૨ એકનું જોઇ તેવુ બીજુ (કઇ વધઘટ સાથે) જે આચરણ તે, ચાળા, મશ્કરી ૩ જોડી કાઢેલી વાર્તા, હેકાયત

નકલખોર, વિ૦ (આ૦) મશ્કરો, નકલી

નકલંક, વિ૦ લાછન—કલંક વગરનુ, શુદ્ધ, સચ્ચરિત

નકલી, વિ૦ નકલ કરનાર, વેષધારી ૨ મશ્કરો ૩ બનાવટી ૪ કસબી, કારીગર

નકવેસર, સ્ત્રી૦ નાકની વાળી, નથ

નકશી, સ્ત્રી૦ કોતરેલુ ચિત્રામણ, કોતરણી, તક્ષણ, મુદ્રા **નકશીદાર**—નકશીવાળુ

નકશીગર, પુ૦ નકશી કોતરનાર, તક્ષણ,સલાટ

નકશો-સો પુ૦ (આ૦ **નકશ**) કાગળ કપડા વગેરે ઉપર કોઇ પણ પદાર્થનો જે આકાર—દેખાવ ચિતરી બતાવેલો તે. "પૃથ્વીનો નકશો" ૨ છબી તસવીર, ચિત્ર, આલેખ્ય ૩ પ્રતિમા, વર્ણવેલુ સ્વરૂપ

નકસ, સ્ત્રી૦ પાણી, નોખ, નાક, ટેક; માન

નકામુ, વિ૦ અમથુ, નિષ્પ્રયોજન, વ્યર્થ. ૨ બીનરોજગારી, નવરૂ, નિરૂદ્યમી ૩ ફળ—લાભ ન થાય તેવુ, નિરર્થક, નિષ્ફળ, ૪. નિર્જીવ, નિ સત્વ ૬ બીન ફાયદાનુ

નકામુ, અ૦ અમથુ, વિના કારણે, ફોગટ

નકાર, પુ૦ ના કહેવી તે, નકારો, નનો

નકારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ના કહેવી, નહિ કરૂ એમ બોલવુ, ના પાડવી ૨ ન સ્વીકારવુ [હુડી]

નકારૂ, વિ૦ નરસુ, ખરાબ, નઠારૂ, ૨ મમતી

નકાસ, પુ૦ કસાઇવાડો, ઢોરનુ માસ વેચવાનુ બજાર ૨ ફાસી દેવાનુ ઠેકાણુ

નકીબ, પુ૦ (અ૦) છડીદાર, ચોપદાર

નકોર, સ્ત્રી૦ લીટી [વાળેલો આકડો. ૨ કાંટો

નકુચો, પુ૦ જેમા સાકળ ભરવવામા આવે છે તે

નકુલ, પુ૦ (સ૦) નોળવો

નકો, પુ૦ નાક **નકો** ઘાલવો-ઢોર નાસી ન જાય માટે તેને મોઢે મહોરી ઘાલી તેને આગલે પગે દોરીથી બાધે છે તે [ખરેખરો અપવાસ

નકોડા-રડો, વિ૦ કઇ પણ ખાધુ ન હોય તેવો

નક્કર, વિ૦ જડ, ઘન ભારે, વજનદાર ૨ સગીન, પોલુ નહિ તેવુ ૩ કઠણુ

નક્કારૂ, વિ૦ નકારૂ, ખરાબ, નઠારૂ

નક્કી, વિ૦ ખરૂ, ખાતરી કરેલી હોય તેવુ "નક્કી તોલ" ૨ ચોખ્ખુ, પાકુ ૩ અ૦ ખચીત, જરૂર ખાતરીવાળુ ખરેખર, નિશ્ચય

નક્ર, પુ૦ મગ્ગર, ૨ મકરરાશી

નક્ષત્ર, ન૦ તારાઓનુ ઝુમખુ, એવા સત્તાવીશ છે તે પૈકી પ્રત્યેક ૨ ૨૭ સખ્યાની સજ્ઞા ૩ તારો

નક્ષત્રી, વિ૦ ક્ષત્રિય ન હોય તેવી 'પરશુરામે પૃથ્વી નક્ષત્રી કરી"

નખ, પુ૦ (સ૦) આગળાના છેડા પરનુ તીણુ ને વાકુ હાડકુ, જે કાપ્યા છતાં પણ ફરી થાય છે ને જે કપાતા દુ ખ થતું નથી તે 'મનુષ્ય, પશુ અને પક્ષીને નખ હોય છે' ૨ પજો ૩ ૨૦ની સખ્યાની સજ્ઞા ૪ ખડ, ભાગ, અશ **નખ, ખુ પવો**—કાણુ બેસવો, પ્રવેશ થવો **નખ જેટલુ**—ઘણુ નાનું, હલકુ, વિસાત વિનાનુ (વસ્તુ, કામ, ઇ) **નખથી** તે શિખા સુધી—આખે શરીરે, સર્વાગે, રૂવે રૂવે **નખમા** રોગ નથી—તદુરસ્ત

નખનેલ, ન૦ (આ૦ **નફત**) પીળો ઉગ્ર વાસનો હવામા ઉડી જાય તેવો, પારદર્શક, તેલના જેવો પ્રવાહી પદાર્થ, ટરપનટાઇન [ચાળાચસકા, અદા

નખરાં, ન૦ (ફા૦) લટકા,હાવભાવ, શૃંગારચેષ્ટા,

નખરાબાજ, વિ૦ લટકાળી, લહેકાળી લીલાવતી.

નખલો, પુ૦ (નખ+લો) નખના આકારનો—ચદ્રાકાર જડાવ ચાલ્લો ૨ ચહેરો મુરત ૩ નખથી કાતેલુ રેશમ ૪ સુતારનુ એક હથિયાર ૫ નખનો ઘા, વલુરો ૬ કાનનુ ઘરેણુ તે

નખશિખ, અ૦ પગના નખથી શિખા સુધી,સર્વાગે

નખિયા, ન૦ નખનો આકાર ૨ શાક કરવા સારૂ પાપડીની નસ ઉતારી એક બાજુથી ફાડી જોઈ હોય તે ૩ નખથી પડેલા ક્ષત—ઉજરડા.

નખી, વિ૦ મોટા નખ—પઝાવાળુ (જનાવર).

નખી, સ્રી૦ સોના રૂપામા મઢેલો વાઘ, રીછનો
જે નખ બાળકની કોટના હાલરામા ઘાલે છે તે
૨. વાજીત્ર વગાડનારની લોઢાની વીંટી
નખેતર, ન૦ નક્ષત્ર ✓ વિ૦ અશુભ, નખેદ
નખોદ, ન૦ વશમા કોઇ ન રહેવુ તે, વંશનો
ઉચ્છેદ ૨ સત્યાનાશ, નાશ
નખોદપાટી, સ્રી૦ સત્યાનાશ, ઉજડપાટી
નખોદિયુ, વિ૦ નાશકારક ૨ વાંજિયુ, અપુત્ર
નખોરિયુ, ન૦ નખથી પાડેલો લીટો તે, ઉઝરડો
નગ, પુ૦ (સ૦) પર્વત, પહાડ. ૨ સાતની સંજ્ઞા
નગણુ, વિ૦ અવગુણીઉં, નગુણુ.
નગદ, વિ૦(આ૦નકદ) રોકડ (ધન) ૨ કિમતી,
મૂલ્યવાન ૩ લફંગુ, 'નગદ ઘરાક' ૪ વજનવાળુ,
સંગિન ૫. સરસ શ્રેષ્ઠ. ૬ રોકડુ 'નગદ જવાબ'
નગદી, સ્રી૦ કિમતી માલ ૨ રોકડ, અવેજ
નગર, ન૦ (સ૦) શેહેર, પુર
નગરચર્ચા, સ્રી૦ લોકવાર્તા ૨ ગપ, અફવા
નગરચો, પુ૦ એક જાતની છોકરાની રમત
નગરપડો, પુ૦ નગરમા ડાંડી પિટાવવી તે,
લોકને ખબર આપવી તે [જનનો મુખી
નગરશેઠ, પુ૦ નગરમા સૌથી મોટો શેઠ, મહા-
નગરી, સ્રી૦ પુરી, નાનુ શહેર [૩ નગણુ
નગરૂ, વિ૦ બેશરમ, નવરોળ ૨ ગુરૂ વનાનુ,
નગારખાનુ, ન૦ નગારા વાગતા હોય તે ઠેકાણુ. ૨
નગારચી, પુ૦(ફા૦)નગારા વગાડનારો [ટકોરખાનુ
નગારૂ, ન૦ પટહ, દડો ઠોકતા અવાજ કરે તેવુ વાદ્ય.
૨ ડમકો ૩ જાડું ને માસથી ભરપુર એવુ તે
નગીનો, પુ૦ (ફા૦) જડાવ દાગીનો ૨ કિમતી
નગ, હીરો. ૩ દેખાવડો માણસ. ૪ ચતુર,
હોશિયાર. ૫ ઠોડ, શંખ
નગુણુ, વિ૦ કરેલા ઉપકારને ગણે નહિ તેવુ,કૃતઘ્ની
નગોડ, ન૦(સ૦ નિર્ગુણ્ડ)એક જાતની વનસ્પતિ
નગ્ન, વિ૦ (સ૦) નાગુ, વસ્ત્ર રહિત ૨ ખુલ્લુ.
ઉઘાડુ, ૩ નિર્લજ્જ, બેશરમ. [જડભરત
નઘરોળ, વિ૦ કાળજી વગરનુ બેફિકરૂ નઠોર,
નંકાવું, ક્રિ૦અ૦ કાચનુ ભાગવુ, ફૂટી જવુ, નંદાવુ
નખાવું, ક્રિ૦ અ૦ દુર્બળ થઇ જવુ, નખાઇ
જવુ ૨ ઉલટી થવી, ઓકવુ
નગ, ન૦ પહેલ પાડેલો હીરો ૨ ચીજ, દા-
ગીનો ૩ એકેક વસ્તુ, રકમ ૪ વિદ્યાકલાથી
શોભતો માણસ ૫ લુચ્ચુ, હોશિયાર
નચાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ નાચે તેમ કરવુ ૨. રમા-
ડવુ, ખિલાવવુ ૩ કુદાવવુ, ઉછાળવુ ૪ જેમ
કહે તેમ કરવુ
નચિંત, વિ૦ ચિંતા રહિત બેફિકર, બેપરવા
નચુકો, પુ૦ નકુચો [૨ નાદાન
નછોરવું, વિ૦ જેને કંઇ છોકરૂ નથી તે, વાંજિયું.
નજદીક, અ૦ (ફા૦) પાસે, પડોસમા;નજીક;કને
નજર, સ્રી૦ (આ૦) જોવુ તે, દૃષ્ટિ ૨ ઝાંખી,
દર્શન ૩ ધ્યાન, લક્ષ ૪ દેખાવ ૫ મહેરબાની,
કૃપા ૬ ભેટ, બક્ષીસ ૭ અભિપ્રાય, વિચાર,
"તમારી નજરમા કેમ બેસે છે" ૮ ભાવ, મન
નજર ઉતારવી—નઠારી દૃષ્ટિ પડી હોય તે
ટુચકાથી મટાડવી. **નજર ઉતારી નાંખવી** મહેર-
બાની કમી કરવી, કૃપાદૃષ્ટિ ઓછી કરવી **નજર**
ટુંકી છે—નાખી પહોચ નથી ૨ ઉદાર વૃત્તિ નથી
નજર ઘાલવી—ચિત્ત પરોવવુ, દાનત બગાડવી
નજર ચૂકાવવી—ભૂલથાપ દેવી **નજર ન**
પહોચવી—દૃષ્ટિમર્યાદાની બહાર હોવુ ૨. બુદ્ધિ
ન ચાલવી, તર્ક ન પહોચવો. **નજરમાં ઘાલવું**
—કોઇને નુકસાન કરવાની તજવીજમા રહેવુ
નજરકેદ, વિ૦ (આ૦) મુકરર કરેલી જગાએથી
ખસાય નહિ તેવી કેદ, દૃષ્ટિબંધન [દૃષ્ટિદોષ
નજરચુક, સ્રી૦ ધ્યાન ન હોવાથી થયેલી ચુક,
નજરચોર, પુ૦ નજર ચોરાવનાર
નજરબંધી, સ્રી૦ તંત્રખેલથી—જાદુથી લોકોની
નજર બાંધવી તે, લોકની આંખને ભુલાવામા
નાખવી તે, હાથ ચાલાકી
નજરબાજ, વિ૦ ચારેપાસ નજર રાખનાર,
સાવધાન સાવચેત ૨ તર્કશક્તિવાળુ ૩ ઝટ
સમજી જાય તેવુ
નજરબાગ, પુ૦ ઘરની પાસે આવેલો બાગ.[ઉપહાર
નજરાણુ, ન૦ નજર આગળ મુકેલી ભેટ, બક્ષીસ;
નજરિયુ, ન૦ નજર ન લાગે માટે ગાલ ઉપર

કાળુ મેશનુ ટપકુ કરે છે તે
નજરેનજર, અ० સમક્ષ, નજર સામે, દેખતા
નજળો, પુ० (આ०) મસ્તકની ગરમીથી થતો એક રોગ. એથી આખે ઝાખ વળે છે, નિમાળા સફેત થાય છે, અને દાત પડે છે
નજીક, અ० (ફા०) પાસે, નજદીક સમીપ
નજીવુ, વિ० દમવિનાનુ માલ વગરનુ, નકામુ ૨ સામાન્ય, સહેજ
નજીસ, વિ० (આ०) ખરાબ, ગદુ ૨ નીચ દુષ્ટ, નઠારા સ્વભાવનુ, અઠકલુ [કહેવુ તે
નજુમ, પુ० (આ०) જ્યોતિષ, ગ્રહ જોઇ ફળ
નજુમી, વિ० જ્યોતિષી, જોશી
નટ. પુ० (સં०) વેષ ભજવનારો, નર્તક, ખેલ કરનારો ૨ એ નામનો રાગ ૩ દોરડા ઉપર ખેલ કરનાર બજાણિયો.
નટડી, સ્ત્રી० નટનુ કામ કરનારી સ્ત્રી.
નટખટ, વિ० બાહોશ,કોઇથી ગાજ્યુ ન જાય તેવુ
નટવર, પુ० (સ०) છેલબટાઉ, ફક્કડ
નટવુ, ક્રિ० સ० નાચવુ, નૃત્ય કરવુ
નટવો, પુ० નટ, જુઓ [સુત્રધારની સ્ત્રી
નટી, સ્ત્રી० (સ०) નટની સ્ત્રી, નટડી ૨ નાટકમા
નટેશ્વર, પુ० મહાદેવ, શિવ.
નઠારૂ, વિ० ખરાબ, નરસુ ૨ ગાળ જેવુ, અસભ્ય
નઠોર, વિ० (નિષ્ઠુર) જેને શિખામણ–ચાનક ન લાગે તે, નિર્લજ, નફટ
નડ, સ્ત્રી० હરકત, અડચણ, વિઘ્ન
નડતર, સ્ત્રી० હરકત, અતરાય, વિઘ્ન
નડવુ, ક્રિ० સ० વચમા આવી હરકત કરવી, વિઘ્ન કરવુ, અટકાવવુ ૨ પીડા કરવી, સતાવવુ
નણદલ, સ્ત્રી० નણદી, નણદ.
નણદી, સ્ત્રી० વરની બહેન, નણદલ
નણદોઈ, પુ० નણદનો વર
નણદ, સ્ત્રી० વરની બહેન, નણદી
નતવાળિયો, પુ० મુએલાની પછવાડે વરસ દિવસ સુધી દરરોજ એક બ્રાહ્મણ જમાડવો તે
નથ, સ્ત્રી० નાકનુ ઘરેણું, વેસર, વાળી
નથ, ક્રિ० અ० નથી, છે નહિ (કાઠિ०)
નથડી–ની સ્ત્રી० વાળી, નકવેસર, વિટલી
નથાવુ, ક્રિ० અ० નાથવાળુ થવુ, અકુશ–લ-
નથી, ક્રિ० અ० છે નહિ [ગામમા આવવુ
નદ, પુ० (સ०) મોટી નદી–શોણ, સિધુ, બ્રહ્મપુત્રા ઈ० માથી પ્રત્યેક ૨ સમુદ્ર
નદાત–નદાતીઉ, વિ० નાદાર લઇ પાછુ ન આપે
નદારત–દ, અ० પાસે નથી–કઇ નથી [તેવુ.
નદાવા, અ० હવે પછી માગ્યુ નહિ મળે એમ, હક–દાવો નથી એમ
નદી, સ્ત્રી० (સ०) પાણીનો જે પ્રવાહ પર્વતમાથી નીકળી સાગર, કે સરોવરને મળે છે તે નદીનાવ સજોગ–એક બીજાને મળવાનો થયેલો યોગ
નધણિયાતુ, વિ० ધણી–માલીક વગરનું ૨ નવારસુ
નધાર, વિ० અદ્ધર, કોઈપણુ આધાર–ટેકા વગર
નનડવુ, ક્રિ० અ० કનડવુ પજવવુ, દુખ દેવુ
નનામુ, વિ० લખનારનુ નામ–સહી વગરનુ
નનામી, સ્ત્રી० ઠાઠડી, શબ વાહિકા, ખાટલી
નનૈયો, પુ० નકાર, ના, નન્નો
નન્દ, (નદ) વિ० નવ ૨ પુ० મગધનો એક મોટો રાજા ૨ વાણીઓ "નદના ફદ ગોવિંદ જાણે" ૩ દેડકો ૪ આનદ
નદન, પુ० (સં०) દીકરો, છોકરો, પુત્ર ૨. ઈદ્રનો બાગ ૩ એ નામનો ૧૮ અક્ષરનો છદ.
નદવવુ, ક્રિ० સ० ખડિત કરવુ, કકડા કરવો.
નદવુ, ક્રિ० અ० નદવવુ, ૨ નિદા કરવી
નદવાવુ, ક્રિ० અ० ખડિત થવુ, કકડા થવા.
નદા, સ્ત્રી० દુર્ગા ૨ નણદ ૩. પડવો, અગીયારશને છઠ એ દરેક તિથિ. ૪ આનંદ, મઝા.
નદિની, સ્ત્રી० છોકરી, દુહિતા, પુત્રી.
નદી, પુ० (સ०) શિવનો પોઠિયો, આખલો.
નન્નો, પુ० નકાર, ન એ અક્ષર [વગરનું, ઉટાગ
નપગુ વિ० પગ વગરનુ, લગડુ ૨ ખોડુ, મૂળાઅડ
નપાટ, વિ० નબળુ, નઠારૂ નકારૂ
નપુસક, વિ० (સ०) પુરૂષ અથવા સ્ત્રી જાતિનું ચિહ્ન જેને નથી તે ૨ જેનામા વશવૃદ્ધિ કરવાની શક્તિ નથી તે, હિજડો, ખોજો. ૩ પાણી વગરનુ, કાયર, નમર્દ

નફકરૂ, વિ૰ દરકાર વગરનુ,કાળજી-ચિતા વિનાનુ
નફટ, વિ૰ બેશરમ, બેઅદબ, નિર્લજ
નફટાઈ, સ્ત્રી૰ બેશરમપણુ, નઠોરપણુ.
નફરાન, પુ૰ (આ૰) ચાકર, લોડો, ગુલામ 'ક્યા કહેતા હે બે નફરાન ?''-અ ૦ગ૦
નફેરી, સ્ત્રી૰ (ફા૰) એક જાતનુ વાદ્ય.
નફો, પુ૰ (આ૰) ખરચ બાદ કરતા રહેલી જે કમાણી તે; ફાયદો, લાભ [લોડો, ગુલામ
નફ્ફેર, પુ૰ (આ૰) હલકુ કામ કરનારો ચાકર,
નબદવુ, ક્રિ૰ અ૰ ન ગાઠવુ, પત ન કરવુ
નબદુ, વિ૰ ઉચ્છૃખળ, બેપરવા
નબળાઇ, સ્ત્રી૰ નબળી હાલત,અશક્તિ,કમજોરી
નબળુ વિ૰ દુર્બળ ૨ અશક્ત, કમજોર ૩ નરમ, માઠુ ૪ નામર્દ, બાયલુ
નબાપુ, પુ૰ (આ૰) અનાથ ૨ બાપ વગરનુ
નબાબ, પુ૰ (આ૰) સુબો, નવાબ
નભ, ન૰ (સ૰) આકાશ.
નભરસુ, વિ૰ ખરાબ, બેસ્વાદ ૨ બેડોળ,વરવુ
નભવુ ,ક્રિ૰ અ૰ટકવુ,જારી રહેવુ,ઘણા કાળ રહેવુ
નભાવ, પુ૰ ટકાવ ૨ ગુજરાન, ગુજારો
નભાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ ગુજારો કરી લેવો, ચલાવવુ
નમણ, ન૰ દેવ પૂજાનુ પાણી. ૨ તોલમા વ-ધારો, નમવુ તે
નમણી, સ્ત્રી૰ બળદ ચાલતા નીચુ જોઇ રહે માટે આગલા પગે અને શિગડે જે દોરી બાધે છે તે
નમણુ, વિ૰ નમેલુ, ઢળતુ ૨ વાકુ, આડુ
નમતુ, વિ૰ ઢાળ પડતુ,ઢોળાવમા ૨ વિવેકી, સભ્ય,નમી પડતુ ૩ તોલમા વધારે હોવાથી નીચે આવતુ (પલ્લુ) ૪ ઢીલુ, નરમ
નમન, ન૰ (સ૰) નમવુ તે, નમીને માન આ-પવુ તે,નમસ્કાર ૨ ગ્રથને આરભે જે ઇશ્વરસ્તુતિ તે
નમતાઈ, સ્ત્રી૰ નમ્રતા, નરમાશ ૨ ગરીબાઈ, સાલસાઇ નમનતાઇ=નમ્રતા
નામર્દાઇ, સ્ત્રી૰ નપુસકતા, હીચકારાપણુ
નમવુ, ક્રિ૰ સ૰ નીચુ વળવુ,મરડાવુ. ૨ નમ-સ્કાર કરવા, વદન કરવુ ૩ તાબે થવુ, નીચુ થવુ, હલકુ પડવુ

નમસ્કાર, પુ૰ વદન, નમન, નમવુ તે
નમાજ, સ્ત્રી૰ ખુદાની બદગી. **નમાજી**-ભક્ત.
નમાયલુ, વિ૰ રાક, સત્વહીન, નિરૂત્સાહી.
નમાયુ, વિ૰ મા વગરનુ
નમાર, પુ૰નીવાર,એની મેળે ઉગેલી ડાંગરના ચોખા
નમારમુકુ, વિ૰ કામ ધધા વગરનુ, નવરૂ ૨. સ્વચ્છદી, નિરકુશ ૩ કુટુબ પરિવાર વગ-રનુ, એકલવાયુ
નમાલુ, વિ૰ વિત્ત વગરનુ કોડીનુ, નજીવુ.
નમાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ વાકુ-નીચુ વાળવુ ૨. તાબે કરવુ, હલકુ પાડવુ, હફાવવુ
નમુનો, પુ૰(ફા૰) વાનગી, ખાવાપીવાના પદાર્થનો જુજ ભાગ ૨ માસલો, અનુકરણીય વસ્તુ ૩. ઉત્તમ પ્રકારની વસ્તુ ૪ તરેહ, જાત, પ્રકાર ૫ બોકુ, ફરમો, બિસુ ૬ દાખલો, દષ્ટાત, ઉદાહરણ.
નમુનેદાર-નેદાર,વિ૰સરસ,ઉત્તમ. ૨ વાનગી લાયક.
નમેરૂ, વિ૰ મહેર વનાનુ, અપકારી, નિર્દય, ક્રુર
નમ્યુ, ન૰ નમવુ,નતિ, નમન 'એ નમ્યુ ન આપે'
નમ્ર, વિ૰ (સ૰) નમી પડેલુ, વળેલુ ૨. આ-જ્ઞાકિત, તાબેદાર, હુકમસર ૩ રાક,ગરીબ,સાલસ.
નમ્રતા, સ્ત્રી૰ (સ૰) નરમાશ, તાબેદારી, આજ્ઞા-કિતપણુ ૨ સાલસાઇ, વિવેક
નયણુ, વિ૰ ખાધ' વગર, અપવાસી. ૨ એકલુ.
નયન, ન૰ (સ૰) આખ, નેત્ર
નર, પુ૰ (સ૰) મનુષ્ય ૨ પુરૂષ, મરદ,ભાયડો ૩ મિજાગરૂ, ખીલાવાળુ બરડવુ નરમાદા.૪. પાણીવાળો-પરાક્રમી-શૂરવીર પુરૂષ, મર્દ
નરક, ન૰ (સ૰) પાપીને તેના મરણ પછી શિક્ષા પામવાને રહેવાનુ ઠેકાણુ, દોઝખ, જહા-ન્નમ, દુખ પડે તેવુ, ખરાબ સ્થળ ૩ માણસ અથવા જનાવરના મળમૂત્ર, વિષ્ટા, દુર્ગન્ધવાળો પદાર્થ નરકનો ટોપલો=અપજશનો ટોપલો
નરખ, સ્ત્રી૰ (ફા૰) તપાસ, પરીક્ષા, કસ ૨. દર ૩ ભાવનો ઠેરવેલો આક.
નરખવુ, ક્રિ૰ સ૰ નિરખવુ જોવુ, તપાસવુ.
નરવા ન૰ ગાવાની સાથે તાલ રાખવાનું એક વાદ્ય, જેને સાહી લગાડેલી હોય છે તે.

નરજાતિ, સ્ત્રી૰ પુલ્લિંગ ૨ પુરૂષના ગુણવાળુ
નરડી-ડો, પુ૰ગળુ, ગળાની નળી ૨ શ્વાસ નલિકા
નરણું૰ વિ૰ ભુખ્યા, અભુક્ત ૨ નર્યું, એકલુ ૩ નકોરડુ 'ઓકી દાતણુ જે કરે, નરણે હરડે ખાય, દૂધે વાળુ જે કરે, તે ઘેર વૈદ્ય ન જાય"
નરતુ, વિ૰ નઠાર, ખોટુ ખરાબ
નરદમ, અ૰ (ફા૰) નર્યું, તેજમાત્ર ૨ વિ૰ ચોખ્ખુ, ભેળસેળ વગરનુ, શુદ્ધ ૩ કિમતી,ભારે, તત્વવાળુ
નરપત-તિ, પુ૰ નૃપતિ, રાજા,લોકોને પાળનાર
નરપલુ, વિ૰ પાતળુ, દુબળુ ૨ અટકચાળુ
નરભે, વિ૰ નિર્ભય, નચિંત
નરમ, (ફા૰) કઠણુ-ખરબચડુ ન હોય તેવુ, સુવાળુ, મુલાયમ ૨ ધીરૂ, આકળુ ન હોય તેવુ ૩ રાંક, સાલસ ૪ સહેજ વાતમા ગભરાઇ જાય-પિગળી જાય તેવુ, પોચુ ૫ વાંકુ વળે-મરડાય તેવુ ૬ ધાડુ નહિ, પણ રગડા જેવુ, ઢીલુ ૭ ઓછુ, કમજોશવાળુ 'તાવ નરમ છે"
નરમાદા, ન૰ પુરૂષ ને સ્ત્રી ૨ બરડવાની જોડ
નરમાશ, સ્ત્રી૰ ભલમનસાઇ, સાલસાઇ, નમ્રતા ૨ સુવાળાપણુ, કુમાશ
નરમો, પુ૰ એક જાતનો કપાસ
નરવર, વિ૰ ઉત્તમ પુરૂષ ૨ રાજા
નરવા, પુ૰ (સ૰ નિર્વાહ) જમીન સબંધી વંશપરંપરાનો એક જાતનો વહીવટ, જે જમીન ઉપર મહેસુલી કર હમેશનો એક સરખોજ નક્કી થયેલો હોય તે, ભાગીદારી (ભરૂચ)
નરવી, સ્ત્રી૰ કુવરી [શુદ્ધ, ચોકખુ
નરવુ, વિ૰ તંદુરસ્ત, સાજુ તાજુ, આરોગ્ય ૨
નરવો, પુ૰ છડેછાટ
નરસ-સુ, ત્રિ૰ રસ વિનાનુ ૨ નઠારૂ, ખરાબ
નરસાઇ, સ્ત્રી૰ નબળાઈ,નિર્બળતા ૨ નઠારાપણુ
નરાજ, સ્ત્રી૰ ખોદવાનુ હથિયાર, કોશ
નરાણી, સ્ત્રી૰ નખ કાપવાનુ ઓજાર, નરેણી
નરાતાળ, અ૰ નરદમ, બિલકુલ, તદ્દન
નરાંધમ, પુ૰ કંગાળ, દુરાત્મા
નરાળવુ-નરાળુ, વિ૰નિરાળુ,૨ અભુક્ત,નિરાહાર
નરૂ, વિ૰ તેજ એકલુ, શુદ્ધ ૨ એકલુ, નકરે
નરેડાટ, વિ૰ ઉજડ, વેરાન
નરેણી, સ્ત્રી૰ નખ લેવાનુ એક ઓજાર
નરેન્દ્ર, પુ૰ (સ૰) રાજા, નૃપતિ
નરો વા કુંજરો વા, અ૰ નર અથવા હાથી અસ્પષ્ટ વચન, ખાતરીનો નહિ પણ ઉડાવવાનો જવાબ
નર્તક, પુ૰ નટ, ભવૈયો
નર્તકી, સ્ત્રી૰ નટી ૨ નાચનારી
નર્તન, ન૰ (સ૰) નાચવુ તે નૃત્ય, નાચ
નર્મ, ન૰ (સ૰) રમતગમત ૨ મોજ, મશ્કરી ૩ પોચુ, નરમ
નર્યું, વિ૰ મળતુ આવે તેવુ આબેહુબ
નલિકા, સ્ત્રી૰ (સ૰) નળી, ભુંગળી
નલિકાયંત્ર, ન૰ દૂરબીન નળીવાળુ યંત્ર
નલિન, ન૰ (સ૰) કમળફૂલ **નલિની**-કાળા કમળની વેલ ૨. કમળની દાંડી
નવ, વિ૰ (સ૰) નવુ તાજુ, તરૂણ, નૂતન ૨ દશમા એક ઓછુ તે ૩ કેટલાક, અમુક. ૪ સુંદર, મધુર' 'મન રમણુ કરવા વીણા વાતા નવ રવે' ૫ અ૰ નહિ **નવ** ગજના નમસ્કાર-હારી છૂટયુ, થાકવુ, **નવ** ગજની જીભ-ચાવળુ બોલનારી લાંબી-સલખણી ન રહે એવી જીભ, બહુ બોલવાપણુ **નવ** નેજા થવા-મહા મુશ્કેલી પડવી અડચણુ-હરકત વેઠવી **નવનું** માડીતેર વેતરવુ-ગમે તે કરવુ, અવળુ કરવુ, ઉંધુ કરી બેસવુ
નવખંડ, પુ૰ પૃથ્વીના નવે ભાગ, (હિંદુશાસ્ત્રમા પૃથ્વીના નવ ભાગ કર્યા છે) આખી પૃથ્વી
નવગ્રહ, પુ૰ સૂર્ય, ચંદ્ર, મંગળ, બૃહસ્પતિ, શુક્ર, શનૈશ્ચર, રાહુ અને કેતુ એ ગ્રહો
નવગ્રહુ, ન૰ નવગ્રહના નગ જેમા જડેલા છે તે દાગીનો ૨ કમખી મહોળિયુ-ફેંટા
નવચંડિ, સ્ત્રી૰ શૈલપુત્રી બ્રહ્મચારિણી ચંદ્રઘંટા, કુષ્માંડા, સ્કંધમાતા, કાત્યાયની, મહાગૌરી, કાલરાત્રિ, અને સિદ્ધિદા ૨ તેમને સંતોષવાને કરવામા આવતી સ્તુતિ પૂજન હોમ વગેરે તે
નવજોત, સ્ત્રી૰ જરથોસ્તી બાળકને સદરો કસ્તી પહેરાવવાનો સંસ્કાર

નવજોબના, સ્ત્રી૦ નવુ જોબન-યુવાની જેને આવી છે તેવી,નવયૌવના,જુવાન સ્ત્રી [નવ પૈસારભા
નવટાંક, વિ૦ શેરના આઠમા ભાગ જેટલુ વજન,
નવટાકી, સ્ત્રી૦ નવટાક જેટલુ જે તોલ-માપ તે
નવડી છકડી, સ્ત્રી૦ દાવપેચ, કપટ, છળભેદ
નવડો, પુ૦ નવ એ સખ્યાનો આકડો, ૯
નવતર-તેરૂ વિ૦ નવુ,નવાઇ જેવુ ૨ તાજુ,નવુ, નવીન,અજાણ્યુ ૩ નવ પહોળુ અને ૧૩ લાબુ એવુ "નવતેરો ઓરડો" [નવરીતની ભક્તિ તે
નવધા, અ૦ નવપ્રકારે, નવરીતે **નવધાભક્તિ-**
નવનવુ, વિ૦ નવુ નવુ નવીન [રીતે ભરપુર
નવનિધિ, અ૦ જે જોઇએ તે હોય તેમ, સર્વ
નવનીત, ન૦ (સ૦) માખણ
નવનેજા, સ્ત્રી૦ મહામુશ્કેલી પુષ્કળ મહેનત
નવપચમ, પુ૦ વરકન્યાના વિવાહના સબધમા એક જાતની રાશિ કૂટ
નવપલ્લવ, પુ૦ નવા પાનવાળી ડાળી, કુપળ
નવમાલિકા, સ્ત્રી૦ જૂઇનુ ફૂલ [નોમ
નવમી, સ્ત્રી૦(સ૦)પખવાડિયાનો નવમો દિવસ,
નવયૌવન, ન૦ (સ૦) નવી જુવાની, જોબન
નવયોવના સ્ત્રી૦ તારૂણી, સાસરે રહેવા જોગ સ્ત્રી
નવરગ, વિ૦ નવા રગવાળુ,સુદર, મોહક, લલિત
નવરગી, વિ૦ નવા રગનુ ૨ છેલછબીલુ.
નવરત્ન, ન૦ (સ૦) નવ જાતના કિમતી નગ તે
નવરસ, પુ૦ (સ૦) શૃગાર, હાસ્ય, કરૂણા, રૌદ્ર, વીર, ભયાનક, બીભત્સ, અદ્ભુત ને શાત, એ નવરસ તે
નવરાત સ્ત્રી૦ (નવરાત્ર) ચૈત્ર, અને આશ્વિનની શુકલપક્ષની નવતિથિઓ તે, માતાના પૂજાનાદિવસ
નવરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ નહાય તેમ કરવુ ૨ ઠગવુ, છેતરવુ
નવરાશ, સ્ત્રી૦ અવકાશ, ફુરસદ, પરવાર
નવરૂ, વિ૦ જેને કામધધો ન હોય તેવુ, કામ કરવુ બધ રાખ્યુ હોય તેવુ
નવરો, પુ૦ (મ૦) પતિ ધણી
નવરોજ, પુ૦ રાતદિવસ સરખા હોય તે વસત-ઋતુમાનો દિવસ ૨ પારસીઓનો એક તહેવાર
નવલ, વિ૦ (સ૦) નવુ ૨ અદ્ભુત, વિચિત્ર.
નવલકથા, સ્ત્રી૦ કલ્પિત વાર્તા, કાદબરી
નવલખી, વિ૦ નવ લાખની પુજીવાળો **નવલખી** હવેલી-કેદખાનુ, વગર ભાડાની કોટડી, જેલ
નવલનિચોર, વિ૦ નવા નવા વસ્ત્ર પહેરનાર
નવલશા હીરજી, પુ૦ શેઠાઇનુ ડોળ ઘાલનાર, પૈસે ટકે પુરો એવો, ધોતાળ
નવલુ, વિ૦ નવુ (કવિતામા) [રવુ ૨ ઉદ્ધત
નવલોહું, વિ૦ ઉછળતા લોહીનુ, જુવાન, ઉછ-
નવલો, પુ૦ ધણી, વર
નવવધુ, સ્ત્રી૦ નવી પરણેલી સ્ત્રી
નવશક્તિ, સ્ત્રી૦ પ્રભા, માયા, જયા, સૂક્ષ્મા, વિશુદ્ધ, નદિની, સુપ્રભા, વિજયા, સર્વસિદ્ધિદા એ નવ શક્તિ
નવશાયક, પુ૦ ગોવાળીઓ, માળી, તેલી, કુ-ભાર, કર્મકાર, વાળદ, હલવાઇ, કોષ્ટી અને તત્રી, એ નવ જાત
નવશ્રાદ્ધ, ન૦ પ્રેતના મરણ દિવસથી વિષમ દિવસે એટલે ત્રીજે, પાચમે, સાતમે, નવમે, અને અગિયારમે દિવસે થતુ શ્રાદ્ધ
નવસર, વિ૦ નવ સેરનુ
નવસાર, પુ૦ ધાતુ ગાળવાનો એક જાતનો ખાર
નવસો, પુ૦ વરરાજા (ભરૂચ)૨ વિ૦ ૯૦૦
નવસ્ત્ર, વિ૦ નાગુ, શરીરે કપડુ ન હોય તેવુ
નવાકુર, પુ૦ ફણગો પ્રરોહ
નવાઇ, સ્ત્રી૦ નવુ લાગે એવુ તે, વિસ્મય ઉપ-જાવે તે, અચરત, નવુ એવુ જે તે
નવાજવુ, ક્રિ૦ સ૦ કૃપા બતાવવી વખાણવુ, પદ્વી આપવી, માન આપવુ બક્ષીસ આપવુ
નવાજસ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) કૃપા, પ્રસન્નતા ૨ ભેટસોગાત, બક્ષીસ
નવાજુની, સ્ત્રી૦ નવી અથવા જુની ખબર, નવા સમાચાર, નવુ જુનુ જાણવા જેવુ [જિલાશય.
નવાણ, ન૦ કુવા વાવ વગેરે પાણીના ઠેકાણા તે,
નવાણુ, વિ૦ સોમા એક કમ, ૯૯ ૨ એક. (સકેતાર્થે) **નવસે નવાણુ**—ઘણુંજ,અસખ્ય. **નવાણુનો વકો**—આશાને અગે થતુ દુખ-

લાગણી ૨ ખરી કસોટી નવાણુ ટકા બાદ-તદ્દન ખોટુ

નવાબ, પુ૦ (આ૦) બાદશાહની તરફનો અમલદાર,સુબો ૨ એક ઇલાકાબ **નવાબી**—નવાબનો જે દરજ્જો-હાકમી તે ૨ આપખુદી

નવાર, પુ૦ એક જાતના ચોખા [નિધણિયાતુ

નવારસી-સુ, વિ૦ વારસ-ધણી ન હોય તેવુ,

નવાલો, પુ૦ કોળિયો, કવલ

નવીજુની, વિ૦ નવુ અથવા જુનુ

નવીનોરી, વિ૦ નવાઇનુ, તરતનુ પાકેલુ 'નવી

નવીન, વિ૦ નવુ નૂતન [નોરી ચીજ'

નવીસદો, પુ૦ (ફા૦) નવી નવી કલ્પનાથી લખનારો ૨ કારકુન, લહિયો

નવુ, વિ૦ થોડાજ વખત ઉપર બનેલુ, તાજુ, તરતનુ ૨ ફેરફારથી બદલાયલુ, ફરી ગયેલુ ૩ રોજ જોવામા ન આવતુ હોય તેવુ, નવીન ૪ તાજુ, તરતનુ, લીલુ 'નવુ ચણુતર-અન્ન' ૫ આરભ-શરૂ થતુ, મડાતુ બદલાતુ 'નવુ વરસ' ૬ વગર ટેવવાળુ, મહાવરા વિનાનુ

નવુજુનુ, વિ૦ જાણ્યામા ન આવેલુ એવુ તરતનુ અથવા પહેલાનુ, નવાજુની ૨ નવા રૂપમા બદલાયલુ ૩ હળીમળી ગયલુ હોય તેવુ, નવાનુ જુનુ થઇ ગયુ હોય તેવુ

નવુનક્કોર,વિ૦તદ્દન નવુ જરાએ બગડેલુ નહિ તેવુ

નવુમવુ, વિ૦ નવુજ તરતનુ તાજુ અપરિચિત

નવેણ, સ્ત્રી૦ રસોડુ રસોડાની ધુણીવાળી ભિંતો વગેરેને પોતુ દેવુ તે ૩ જમની વેળા કોઇને ન અડકાય તેવી જે હાલત તે, અમોટ **નવેણિયો**—રાધણિયો, પીરસનાર **નવેણિયુ**—રસોઇ કરતા પહેરવાનુ કપડુ ૨ શુચિ, સ્વચ્છ

નવેનામે, અ૦ બીજે નામે ૨ નવેસર, ફરીથી

નવેલી, સ્ત્રી૦ જુવાન સ્ત્રી, નવોઢા

નવેલો, પુ૦ નહિયુ

નવેળુ,ન૦ઘરની પછવાડે આવેલી છિંડી, ખચાળી

નવેસર-થી, અ૦ ફરીથી, નવુ મડાણ માડીને

નવોઢા, સ્ત્રી૦ (સ૦) નવી-તરતની પરણેલી સ્ત્રી, નવવધુ ૨ એ નામની એક નાયિકા

નવ્વાણુ, વિ૦ નવાણુ, ૯૯

નવ્વાશી, વિ૦ ૮૯ એશી ને નવ [હોય તે

નવ્વો, પુ૦ ગજીફાના જે પાના ઉપર નવ આક

નષ્ટ વિ૦ (સ૦) ખરાબ થઇ ગયેલુ, નાશ પામેલુ ૨ હીણુ, ખરાબ

નશીકવુ, ક્રિ૦ અ૦ જોર દઈ નાકમાથી લિંટ કાઢવુ ૨ લિંટ કાઢીને નાખી દેવુ.

નશીબ, ન૦ નસીબ, જુઓ

નસ, સ્ત્રી૦ (આ૦) રક્તવાહિની, સ્નાયુ, રગ, શિરા ૨ નસના આકારનો પાન-ફળનો રેસો તે **નસ પકડવી**—ભેદ-મર્મ જાણવો (કોઈનો), મૂળ કારણ ઓળખવુ **નસેનસ જુઠો**—હાડે હાડ જુઠો, રૂવે રૂવ જુઠુ

નસકોરી,સ્ત્રી૦નસકોરાની અદરની કુમળી ચામડી

નસકોરૂ, ન૦ નાકના બે કાણામાનુ એકેકુ ૨ નાક

નસતાન, ન૦છોકરૂ-વારસ ન હોય તેવી સ્થિતિ, [નિર્વંશ જવુ તે કુળનુ નિકંદન થવુ તે,ઘર બેસવુ તે

નસલ, સ્ત્રી૦ (આ૦) મૂળ, જડ, ઉત્પત્તિ સ્થાન ૨ વંશ ૩ પગલુ, નિશાની, પત્તો

નસવાન, વિ૦ નિર્બળ, અશક્ત, કમજોર

નસાડવુ,ક્રિ૦સ૦હાકી કાઢવુ નાસી જાય તેમ કરવુ

નસાણુ, ન૦ નાસરકુ [૩ સજા, શિક્ષ

નસિયત,સ્ત્રી૦(આ૦) બોધ શિખામણ ૨ ઠપકો

નસિયુ, વિ૦ હઠીલુ આગ્રહી

નસીકવુ, ક્રિ૦ સ૦ નાકસાફ કરવુ,લિંટ કાઢવુ

નસીજવુ ક્રિ૦ સ૦ બળદને બહુ હાકવાથી તેની ડોકની નસ બધાઇ જવી તે

નસીબ, ન૦ (આ૦) દૈવ ભાગ્ય કર્મ, કિસ્મત **નસીબ** ઉઘડવુ—ભાગ્યનો ઉદય થવો, સારૂ થવુ **નસીબ** જાગવુ—ભાગ્ય ફળવુ, **નસીબ** ફરવુ **નસીબનો** આગળો—કમનસીબ, અભાગી

નસીબદાર, વિ૦ ભાગ્યશાળી, ૨ પૈસાદાર

નસીબો, પુ૦ નસીબ, ભાગ્ય, થવાકાળ

નસેસલો પુ૦મડદાનેઉચકનાર,ખાધિયો (પારસીમા)

નસો, પુ૦ બદમો

નસોતર, ન૦ એક સારક ઔષધિ

નસ્તર, ન૦ (ફા૦) તીણી ધારવાળુ ને અણીદાર

એવુ હથિયાર જે વાઢકાપના કામમા આવે છે તે
નહાણુ-હાવણુ ન૦ સ્નાન, નહાવુ તે ૨ અટકાવ, ૠતુ (સ્ત્રીને) ૩ આશૌચ
નહાનપણ, ન૦ બચપણુ, બાલ્ય
નહાનુ, વિ૦ નાનુ, જુઓ
નહાર, ન૦ વરૂ, નાહર
નહાવણિયુ ન૦ નહાવા બેસવાનુ સ્થળ
નહાવુ, ક્રિ૦ અ૦ શરીર પાણીથી સાફ કરવુ સ્નાન કરવુ,અઘોળ કરવુ નહાઈ ધોઇને ઉઠવુ-(સુવાવડમાથી સ્ત્રીએ) પ્રસૂતિમાથી મુક્ત થવુ સાજાતાજા ઉઠવુ નહાઇ ધોઇને બેસવુ-ઉડાવી દઇ-ખાલી થઇને બેસવુ, રડી ઉઠવુ, ખોટ ભોગવવી ૨ આશા છોડી દેવી મનનુ સાંત્વન કરી નિરાતે બેસવુ,નહાતી ધોતી-અટકાવ આવતો થયો હોય તેવી
નહિ, અ૦ ન, ના, નિરોધ સૂચક અવ્યય
નહિતર-તો, અ૦ નહિ તો, અથવા તો
નહિયુ, સ્ત્રી૦ દૂધી, નૈયુ ૨ ન૦ નખનેલગતી ચામડીનો ભાગ
નહિ, સ્ત્રી૦ દૂધી [પાણીનો ફાટો, કામ
નહેર, સ્ત્રી૦ (આ૦)સરોવર કે નદીમાથી કાઢેલો
નહોર, પુ૦ પજાના નખ ૨ નખના ઉઝરડા
નળ, પુ૦ (સં૦) પાણી લેવા કાઢવાને માટે કરેલી નળી,ખાળ જેવી નીક ૨ ધાતુ-માટીનો ગોળ પોલો ઘાટ ૩ પેટમાનુ પોલુ આતરડુ જે મળ-ઝાડાની વાટ આગળ આવે છે તે નળ છૂટી જવા-હિમત હારી જવી જોસ્સો કમી થયો
નળવાઇજવુ, ક્રિ૦ અ૦ શરીરે છેકજ અશક્ત થઇ જવુ
નળિકા, સ્ત્રી૦ (સં૦) નળી. [વાટ, તેવુ
નળિયુ, ન૦નળના આકારનો અર્ધગોળ માટીનો
નળી, સ્ત્રી૦(સં૦નલિકા)અદરથી પોલો એવો વસ્તુનો જે લાબો ઘાટ તે ૨ ચાડુ ૩ પવાલી
નળો, પુ૦ ઘુટણથી તે પગની પાટલી લગીનો જે લાબો અવયવ તે ૨ પેઢુથી તે છાતી સુધીનો ભાગ તે 'પેટનો નળો'૩ મોટી નળી-પવાલી
નળોકડી, સ્ત્રી૦ સાકડી વાટ, નેળ નાળ,ગલી.
નાંગર, ન૦ લગર, વહાણુની બિલાડી
નાગરણુ, ન૦ ગાળો, ફાસો, નાગૈણુ.
નાગળ, સ્ત્રી૦ લગર,નાગર ૨ અટકાવ,અવરોધ
નાંગળવુ,ક્રિ૦ સ૦ બદર કરવુ,વહાણુ થોભાવવુ
નાગળુ, ન૦ નાકુ, ગાજ [૨ જોતરવુ
નાદિયો, પુ૦ (નન્દી)પોઠિયો ૨ મહાદેવનો નદી
નાદી,સ્ત્રી૦નાટકના પ્રારભમા મગળાચરણુ માટે બોલવા યોગ્ય આશીર્વચન યુક્ત સ્તુતિવાળા શ્લોક
નાધડિયુ, વિ૦ નાનુ, નાનડિયુ
નાવલી, સ્ત્રી૦ છોડી, છોકરી
ના, અ૦ (ફા૦) પૂછેલા સવાલના જવાબમા નકાર તે હા થી ઉલટુ ના ૨ નિષેધ, અપ્રસન્નતા -અશિક્ત-ગેરહાજરી બતાવવાના અર્થમા વપરાય છે 'નાખુશ, નાદાર, નામરજી' ૩ એમાનુ એકે નહિ એવા અર્થમા પણુ વપરાય છે 'ના આમ ને ના તેમ,હવે કરવુ કેમ?' ૪ નહિ,મા
નાઇ, પુ૦ હજામ, ગાયજો, રાત
નાઈડી, સ્ત્રી૦ નારખુ, નાભી, પૈડાની ધરી
નાઈલાજ,અ૦જેનો ઇલાજ ન હોય તેવુ,નિરુપાય
નાઉમેદ,વિ૦(ફા૦)નિરાશ આશાભગ,નાસીપાસ
નાઉમેદી, સ્ત્રી૦ નિરાશા નાસીપાસી
નાક, પુ૦ સ્વર્ગ ૨ આકાશ
નાક, ન૦ (સં૦ નાસિકા)મો ઉપરનો ચહેરાનો બહાર પડતો અવયવ, સુઘવાની ઇદ્રિય, ઘ્રાણેદ્રિય ૨ આબરૂ, ટેક, માન, શોભા ૩ માન-શોભા અપાવનાર, (મુખ્ય મનુષ્ય-સ્થળ તે) નાક જવુ=આબરૂ-શોભા જતી રહેવી નાક ઉચુ રહેવુ-માન જળવાઇ રહેવુ, ટેક રહેવો નાક કાપવુ-ટેક ઉતારવો, આબરૂ ને કલક લગાડવુ નાક કાપે એવુ-બુઠુ,ધાર વિનાનુ નાક ઘસવુ-પસ્તાવો કરવો, નાકની દાડી સામુ-સીધે રસ્તે, સીધાને સીધા નાકમા ઊંટ પેસે છે-બહુ ગર્વ છે નાકમા તીર ઘાલવુ-રીબાવવુ, ખૂબ સતાપવુ નાકલીટી ખેચવી-ક્ષમા માગવી ૨ પસ્તાવો કરવો નાકે મોતી આવવા-ત્રીટ આવવુ
નાકકટુ,વિ૦નાક કપાયુ હોય તેવુ ૨ બેશરમ.
નાકબુલ, વિ૦ નામજુર ૨ કબુલાતમા ન હોય તેવુ અમાન્ય [ત્રાસીને પગે લાગવુ તે
નાકલીટી, સ્ત્રી૦ જમીન સાથે નાક ઘસવુ તે;

નાકુ, ન૦ જ્યા ઘણા રસ્તા મળતા હોય તે સ્થળ, બારૂ ૨ કર, હાસલ, જગાત ૩ જ્યાથી રાજ્ય—ગામની અંદર જવાય તેવુ મુખ્ય સ્થળ દરવાજો ૪ છેડો, અંત, હદ ૬ કાણુ, છિદ્ર, વેહ ૭ જગાત લેવાનુ ઠેકાણુ ચોકી, થાણુ
નાકા, ન૦ દાળ ચોખાના ઘણા ઝીણા કડકા
નાકેદાર, પુ૦ થાણદાર, જકાત ઉઘરાવનાર
નાકેબંધી, સ્ત્રી૦ નાકા બંધ કરવા તે વેરો
નાકેસ, વિ૦ અધુરૂ, અપૂર્ણ [વાલવો તે
નકૌવત, વિ૦ કૌવત ન હોય તેવુ, અશક્ત, નિર્બળ, કમજોર **કૌવતી—અશક્તિ,** નબળાઈ.
નાખવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોરથી દૂર ફેંકવુ, ઉગાડવુ, ઉશેટવુ. ૨ નીચે ભોય ઉપર પડે તેમ કરવુ ૩ ભોય ઉપર બિછાવવુ—પાથરવુ ૪ પેટમાથી પાછુ કાઢવુ, ઓકવુ ૫ લગાડવુ, ભરવુ ૬ નીરવુ ખાવા મૂકવુ ૭ આરોપવુ, પહેરાવવુ ૮ ઢાકવુ ૯ હવાલે કરવુ, સોપવુ નાખવુ શબ્દ જયારે કૃદંતની સાથે આવે છે, ત્યારે ક્રિયાની પૂર્ણતા બતાવે છે "કાપી નાખવુ, મારી નાખવુ" **નાખી** મૂકવુ—પડી રહેવા દેવુ, રઝળાવ્યા કરવુ **નાખ્યાં** ન પહોચવા—દૃષ્ટિમર્યાદાની—વિચાર શક્તિની બહાર હોવુ, નાખી નજર ન પહોચવી
નાખુદા—ખોદા, પુ૦(ફા૦)વહાણચલાવનારો, ટંડેલ,
નાખુશ, વિ૦ (ફા૦) અપ્રસન્ન,
નાખુશી, સ્ત્રી૦ ખુશી નહિ તે અપ્રસન્નતા, ગેરમરજી ઈતરાજી, કરડી નજર
નાગ, પુ૦ (સં૦) એક જાતનો સાપ, ફેણુ ૨ ઉપદેવ ૩ દશીલો, દેશી, ૪ હાથી
નાગકન્યા, સ્ત્રી૦નાગનીકન્યા ૨ પાતળી સુંદર સ્ત્રી
નાગકેસર, ન૦એક વનસ્પતિ ઝાડ ૨ કબાબચીની
નાગાઈ, સ્ત્રી૦ બે અદબી, નિર્લજ્જતા, ૨ લુચ્ચાઇ
નાગડુ, વિ૦એકવડાશરીરનુ, નાજુક, નિર્બળ ૨ નાગુ
નાગડો, પુ૦ બાવો, સાધુ ૨ લુચ્ચો લફંગો તે
નાગણી, સ્ત્રી૦ સાપણ ૨ હાથણી ૩ એક જાતનુ ગળે પહેરવાનુ ઘરેણુ
નાગદંત, પુ૦ ભિંતોમા મારેલો ખીલો ૨ ટોડો
નાગપાચમ, સ્ત્રી૦ શ્રાવણ સુદિ પાચમ
નાગપદ, પુ૦ એક જાતનો રતિબંધ
નાગપાશ, પુ૦ નાગના ગુંછળા જેવો ફાસો ૨ એ પ્રકારની સૈન્યની રચના, જેથી શત્રુનુ સૈન્ય ફાસામા આવી જાય ૩ ફાસો, ગાળો, સરકાગાઠ ૪ એક જાતનો રતિબંધ
નાગરણુ, ન૦પશુને બાધી મૂકવાનુ દોરડુ દામણુ ૨ ફાસો, ગાળો ૩ હળને ધુંસરી બાધવાનુ દોરડુ
નાગરતા, સ્ત્રી૦ ચાલાકી, લુચ્ચાઇ, મુસદ્દીપણુ
નાગરમોથ, સ્ત્રી૦એક જાતની વનસ્પતિ—ઔષધિ
નાગર, વિ૦(સં૦)નગરનો રહેનાર ૨ ચતુર સભ્ય, શાણુ ૩ સ્ત્રી૦ સુંઠ ૪ બ્રાહ્મણોની એક જાત
નાગરણ, સ્ત્રી૦ નાગરની સ્ત્રી [પાનનો વેલો
નાગરવેલ—લી, સ્ત્રી૦ એક જાતના ખાવાના
નાગરી, વિ૦ (સં૦) નાગર સબંધી ૨ સુધરેલુ, સારૂ ૩ સંસ્કૃત ભાષા, બાળબોધ લિપિ **નાગરી** ગોઠ—ચાતુરીથી છેતરવાની વાત ૨ આપવા લેવામા નિયમિત વહેવાર રાખવો તે
નાગલા, ન૦ નાના સાપ ૨ નાગપાચમને દહાડે
નાગલી, સ્ત્રી૦ બાવટો [નાગના ચિત્ર પાડે છે તે
નાગલોક, પુ૦ પાતાળ
નાગળ, ન૦લંગર ૨ હળને ધુંસરી બાંધવાની રાશ
નાગુ, વિ૦ કમ્મરે વસ્ત્ર ન હોય તેવુ ઉઘાડા શરીરનુ ૨ ઉઘાડુ ખુલ્લુ ૩ લાજવગરનુ, બે શરમ ૪ ભુંડાળુ ૫ લુચ્ચુ, દોગુ, સાખ વગરનુ, દેવાળિયુ
નાગુપુગુ, વિ૦ તદ્દન નાગુ, ન વસ્ત્ર
નાગેન્દ્ર, પુ૦ ઐરાવત, શ્રેષ્ઠ હાથી ૨ શેષનાગ
નાગેલુ, ન૦ ગાળો ફાસો સરકા ગાઠ
નાઘોરી, વિ૦ ઢોર પાળનાર
નાચ, પુ૦નાચવુ તે, નૃત્ય રામજનીનુ નાચવુ ગાવુ તે ૩. જ્યા નાચ થાય તે મેળાવડો બેઠક, મિજલસ **નાચ** નચાવવો—જેમ નજરમા આવે તેમ
નાચકો, પુ૦ગર્વનો છણકો [ખેલવવુ, રમાડવુ
નાચણ—ચેણ, સ્ત્રી૦ નાચનારી સ્ત્રી, વેશ્યા, રામજની, ૨ નખરાખોર જુવાન સ્ત્રી, લીલાવતી,
નાચણવેડા, પુ૦ વશ્યાના ચાળા, નખરા
નાચણિયો, પુ૦ નટ, નાચનાર, ખેલાડી
નાચવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગાયનના તાલસહ તરેહ તરેહથી પગ ઠોકી થનથનાટ કરવો તે ૨ કુદા કરવુ, ઠેકવુ

નાચાર, વિ૦ (ફા૦) લાચાર, નિરાશ્રિત ૨ ગરીબ, દીન ૩ નિરુપાય
નાચારી, સ્ત્રી૦ લાચારી, નિરુપાયપણુ, ગરીબાઇ દૈન્ય
નાજર, પુ૦ (અ૦) અદાલતનો એક અમલદાર જે કેદીઓનો અને કચેરીના ખરચ વગેરેનો હિસાબ રાખે છે તે ૨ હિજડો, ખોજો
નાજુક-કડુ, વિ૦ (ફા૦) દુ ખ સહન ન થાય તેવી પ્રકૃતિનુ, કોમળ, સુકુમાર ૨ પાતળુ, નરમ, સુવાળુ ૩. બારીક, ઝીણી કારીગરીનુ, ૪ તકલાદી, જરા જોર લાગતા ભાગી જાય તેવુ ૫ અશક્ત, નબળુ ૬ તરત ભાન ઘઇ જાય તેવુ
નાજુકાઇ-કી, સ્ત્રી૦ નાજુક હાલત, કોમળતા, ૨ દુર્બળતા [આટી દઇ બાધવાનુ દોરડુ
નાઝણા સાંકળ, સ્ત્રી૦ સેલો વાળવાનો દોર,
નાટ, ન૦(સ ૦)નૃત્ય ૨.યુક્તિ,રચના ૩ એક કપડુ
નાટ, અ૦ નક્કી, નેટ, નિશ્ચય " મારીચ કહે છે કે મરવા ભાગો, નથી બી'તો નાટ "-ઉદ્ધવ
નાટક, ન૦ (સ ૦ નટ-નાચવુ) કવિતાની એક જાત, જેમા ગદ્યરૂપ સવાદ અને કવિતા બને હોય છે તે ૨ સાગ-વેશ કાઢી જે ખેલ કરવો તે, ભવાઇ, રૂપક, પ્રહસન ૩ મનુષ્યના જે રસો અને તેઓની રીતભાત એ એને મનુષ્યના વેશ કાઢી આબેહુબ બતાવવા તે દશ્ય કાવ્યરૂપે રૂપકનો તે નામનો એક ભેદ ૪ ભવાડો, ફજેતો
નાટકકાર, પુ૦ (સ ૦) વેશ ભજવનાર, નાટક બનાવનાર-લખનાર, કવિ-સૂત્રધાર
નાટકચેટક, ન૦ હાસ્યવિનોદ, ટિખળ
નાટકશાળા, સ્ત્રી૦ નાટક કરવાની જગા-મડપ
નાટકી, વિ૦નાટક સબધી ૨ નાટક કરનાર ભાડ
નાટયાંગ, પુ૦ નાટકના દશ અગ પૈકી એક
નાઠાબારી, સ્ત્રી૦ છુટવાનો માર્ગ, પેચ, છટકવાની ખુચ, છુપો રસ્તો
નાટારગ, પુ૦ નાટક, નૃત્ય વગેરેના રગ તે
નાડ, સ્ત્રી૦ (સ ૦) જેથી ગશી ઉપર લોહીની હીની ગતિ સમજાય છે તે, રક્તવાહિની ૨ મળ બળ, આધાર ૩ આળા ચામડાનુ દોરડુ, નાડી. ૪. કમળ, ઇ૦ ની પોલી નળી ૫. ભાવ, વલણ, સ્વરૂપ **નાડી જોવી-માણુમનુ વલણ કે** સ્વભાવ ઓળખવો, રોગની તપાસ કરવી, **નાડ હાથમા આવવી**=રોગ પારખવો, કારણ જાણવુ સ્વભાવ ઓળખવો **નાડ હાથમા હોવી**=બળ બળ-ચોટલી હાથમા હોવી
નાડણુ, ન૦ ધુસરૂ બાધવાનુ દોરડુ
નાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ દોરડીથી જકડીને બાધવુ
નાડાછડી, સ્ત્રી૦ રગબેરગી સુતરનો દોરો
નાડાછોડ, સ્ત્રી૦નાડુ છોડવુ તે ૨ પેસાબ કરવો, લઘુશકા [૨ ધુસરૂ બાધવાની રાશ ૩ નાડુ કસ
નાડી, સ્ત્રી૦(સ ૦) નાડ, રક્તવાહિની, રગ, શિરા
નાડુ, ન૦ સુતર-ઉન-રેશમનો રગેલો દોરો નાની દોરી ૨ ચોટલે બાધવાનો દોરો, નાડાછડી ૩ લેવા-સુરવાલમા ઘાલવાની પાટી ૪ આડો, હદ
નાણવુ, ક્રિ૦સ૦ માપવુ તપાસવુ ૨ અજમાવવુ, અનુભવ કરીને જાણી લેવુ
નાણાવટ, ન૦ જે બજારમા નાણાની ઉથલપાથલ થતી હોય તે ૨ શાહુકાર, નાણાવટી, ચોકશી વગેરેની દુકાનો હોય તે ઠેકાણુ, શરાફ બજાર
નાણાવટી, પુ૦નાણાનો વેપારી, ધીરધાર કરનારો તે, શરાફ ૨ સાખવાળો, પૈસાદાર
નાણાવટુ, ન૦ શરાફનો ધધો
નાણુ, ન૦(સ ૦નાણક)અમુક મૂલના સરકારી છાપના ધાતુના કકડા જેનુ બજાર-લોકમા ચલણ હોય તે, સિક્કા ૨ ધન પૈસો, દોલત ૩ મૂલ્ કિમ્મત
નાત, સ્ત્રી૦ જ્ઞાતિ ધર્મ-આચાર ઉપરથી હિદુઓમા પડેલા નાના જથા તે ૨ જ્ઞાતિભોજન, જમણવાર ૩ જાત (જાત, નાતના તફાવત માટે જુઓ **ગુજરાતી શબ્દકોષ**) **નાત** ગગા છે-નાત પવિત્ર છે **નાત બહાર**-પોતાની નાતના લોકની સાથે જેનો વ્યવહાર બધ થયો હોય તે **નાતનુ** બધારણ-નાતના રીતરિવાજ **નાતનુ** નોતરૂ ને પરબનુ પાણી એમા સપાડુ શેનુ ?-જમવુ ને જમાડવુ તેમા કોઇનો ઉપકાર ચઢતો નથી **નાતભાઇ**-નાતીલો **નાતમેળો**-નાતનામાણુ-
નાતરસ, વિ૦ઘાતકી,ક્રૂર,દયાહીન [સોનો મેળાવડો
નાતરિયા, વિ૦ નાતરા થતા હોય તેવી (નાત)

૨ નાતરા કરનાર [તેવુ ૩ એભથુ, વિજાતીય
નાતરિયુ **ન૦** નાતરૂ કરનાર ૨ નાતરૂ થતુ હોય
નાતરૂ, ન૦ ધણી મરી ગયેથી સ્ત્રીએ બીજા પુરૂષ સાથે પરણુવુ તે ૨ ધણી સાથે ન બનવાથી છેડો છૂટકો લઇને બૈરીએ બીજા પુરૂષ સાથે ઘર કરવુ તે, ઘઘરણુ, પુનર્લગ્ન (રાડેલી સ્ત્રી લગ્નની વિધિ સાથે પરણે તે પુનર્લગ્ન અને વિધિ સિવાય બીજો ધણી કરે તો નાતરૂ કર્યું કહેવાય છે) ૩ જોડકામાથી એક બદલાયુ હોય તે [જ્ઞાતિ ભોજન
નાતવરો, પુ૦ નાતના લોકને જમાડવા તે,
નાતવાન, વિ૦ (ફા૦) અશક્ત, નિર્બળ, નબળુ ૨ લાચાર, નિરાશ્રિત, તરવાઈ ગયેલુ.
નાતાલ, સ્ત્રી૦ (અ૦) ડિસબરની પચીસમી તારીખથી આખર સુધીના જે દહાડા ક્રિશ્ચિયન લોકના તહેવારના આવે છે તે,ઇસુના જન્મ સબધી
નાતિલુ, વિ૦ નાતનુ
નાતીધોતી, વિ૦ અટકાવ આવતો થયો હોય તેવી (સ્ત્રી), જુવાનીમા આવેલી
નાતુ-તો, પુ૦ સબધ, ઘરવટ, નિસબત, મેળ
નાથ, પુ૦ (સ૦) ધણી,સ્વામી ૨ માલીક, ઉપરી ૩ જોગીઓની એક અટક ૩ ઇશ્વર "હે નાથ !" ૪ **સ્ત્રી૦** ઢોરને વશ કરવા તેમના નાક કોચી તેમા દોરી ઘાલવામા આવે છે તે, નથ, અકુશ
નાથણુ, ન૦ ત્રાજવાની ડાડીના કાણામા પરોવેલી દોરી તે [નાખવુ ૨ પરણાવવુ ૩ પળોટવુ
નાથવુ, ક્રિ૦સ૦નાથ ઘાલવી, વિધવુ, અકુશમા
નાદ, પુ૦ (સ૦) અવાજ,સૂર, ઘોર ૨ વ્યસન, છદ, ટેવ, રસ ૩ ગર્વ, અભિમાન, તોર
નાદર, વિ૦ (આ૦) ઘણુ સરસ, કિંમતી, શ્રેષ્ઠ
નાદાન, વિ૦ (આ૦) અણુસમજુ અજ્ઞાન ૨ મુર્ખ, બેવકૂફ ૩ અવિચારી, છોકરવાદ
નાદાનપણુ, ન૦ છોકરવાદી, અજ્ઞાનતા
નાદાનિયત, સ્ત્રી૦અવિચાર, છોકરવાદી, નાદાની ૨ મૂર્ખાઇ, બેવકુફી [૩ છોકરવાદી
નાદાની, સ્ત્રી૦ અજાન ૨ મૂર્ખાઇ, બેવકુફી
નાદાર, વિ૦ (ફા૦) જેની પાસે કઇ નથી તેવુ ગરીબ, દેવાળિયો

નાદારી, સ્ત્રી૦ નાદારની હાલત તે, ગરીબી, નિર્ધનતા ૩ દેવાળુ
નાદી, વિ૦ તોરી, અભિમાની ૨ છદી, વ્યસની
નાન્હ, વિ૦ નાનુ (કવિતામા)
નાન, ન૦ (ફા૦) મુસલમાન ભઠિયારા જે મોટી રોટલી બનાવે છે તે ૨ નાનમ,કમીપણુ, ઓછપ
નાનકડુ, વિ૦ નાનુ
નાનડિયુ, વિ૦ આકળુ, ઉતાવળુ ૨ નાનુ
નાનપ, સ્ત્રી૦ હલકાશ, ગૌણુતા, ઓછપ
નાનપણુ, ન૦ બાળપણુ, નાની ઉમર, બચપણુ
નાનમ, સ્ત્રી૦ હલકાઇ, લાછન, ખોડ ૨ ગરીબી
નાની, સ્ત્રી૦માની મા ૨ વિ૦ નાનુ [જેવુ તે
નાનો, પુ૦ માનો બાપ ૨ વિ૦ નાનુ
નાના, વિ૦ ઘણાએક, વિધવિધ, તરેહ તરેહના, ૨ નહિ નહિ, ના
નાનું, વિ૦ વયે થોડુ, બાળક ૨ લબાણુ પહોળાણુમા થોડુ ૩ થોડી મહેનતનુ ને થોડીવાર ચાલે તેવુ ૪ સાકડુ, ટુકુ ૫ આકારમા થોડુક, જરાક, ઝીણુ ૬ નાજુક, સુકુમાર ૭ હલકુ ,ભારે નહિ તે ૭ સાધારણુ,સામાન્ય નાના છોકરાની રમત=સહેલુ અને ઝટ થયા કરે એવુ કામ નાના બાપનુ—નીચા કુળનુ, હલકુ
નાનુંધાપુ, ન૦ નાથ (બળદની)
નાનુ સુનુ, વિ૦ નાનુ સરખુ, જેવુ તેવુ, નજીવુ
નાનેરૂ, વિ૦ નાનુ નોધકુ
નાનો બો, પુ૦ જુવાનનો સમવાય તે
નાન્યતર,વિ૦(સ૦)નપુસક લિગનુ (વ્યાકરણુ)
નાપસદ, વિ૦ (ફા૦) પસદ ન હોય તેવુ, અમાન્ય ૨ અપ્રિય, અણુગમતુ
નાપાક, વિ૦ (ફા૦) અપવિત્ર, ભ્રષ્ટ, પાપી
નાપાકી, સ્ત્રી૦ નાપાક હાલત તે, અપવિત્રતા
ના પાડવી, ક્રિ૦ સ૦ ના કહેવી, નકાર વાળવો
નાપાસ, વિ૦ **નાપસદ**, પસદ ન થવાવુ તે
નાપિણી, સ્ત્રી૦ હજામડી, વાળદણુ
નાપિત, પુ૦ (સ૦) હજામ, વાળદ, રાત
નાપીક, પુ૦ (નાપિક) હજામ, વાળદ
નાફરમાની, વિ૦ (ફા૦) જાણુડિયા ૨ ગર્નુ.

નાફરમાની સ્ત્રી॰ (ફા॰ના+ફર્માઇશ) અવજ્ઞા, હુકમ ન માનવો તે, અવગણના, અનાદર
નાબુદ, વિ॰ (ફા॰) હોયજ નહિ તેવુ કરી મૂકેલું હોય તેવુ સમૂળો નાશ કરી નાખ્યો હોય તેવુ, પાયમાલ, ખેદાનમેદાન
નાભ, સ્ત્રી॰ નાવ, હોડી
નાભિ, સ્ત્રી॰ (સ॰) દુટી, ૨ ચક્રનો મધ્ય ભાગ, કેન્દ્ર ૩, પૈડાનુ મધ્ય જેમા ધરી રહે છે તે
નામ, ન॰ (સ॰) કોઇ પણ પ્રાણી અથવા વસ્તુને જે શબ્દે ઓળખાય તે, સંજ્ઞા, અભિધાન ૨ વ્યાકરણમા શબ્દના મુખ્ય પાચે વર્ગ છે તેમાનો એક ૩ કીર્તિ, પ્રતિષ્ઠા, નામના જશ, પ્રસિદ્ધિ ૪ ખ્યાતિ-પદ્વિથી મળેલુ જે ઉપનામ તે **નામે** રડવુ=કોઇના ઉપર દોષ મૂકવો **નામ** કાઢવુ—જશ મેળવવો, ઓળખાવુ **નામ** તારવુ—આબરૂ વધારવી, કીર્તિ અજવાળવી **નામ** પાડવુ—અમુક આંક ઠરાવવો, જે તે નક્કી ઠરવુ ૨ જેથી કોઈ ચીડાય તેવુ તેનુ બીજુ નામ ચલાવવુ, મશ્કરીનુ નામ ઠરાવવુ
નામ અ॰ નામ પાડવા જેટલુ, લગારે, થોડુ કે
નામક, વિ॰ નામનુ
નામકરણ, ન॰ (સ॰) બાળકનુ પ્રથમ નામ પાડવુ તે, તે સબધિ જે વિધિ તે, ૧૬ સસ્કાર પૈકી એક સસ્કાર [પછી ફરી જવુ તે
નામક્કર, વિ॰ નાકબૂલ, નામુકર, હા કહી
નામજાદુ, વિ॰ (ફા॰) પ્રસિદ્ધ પામેલુ, પ્રખ્યાત, મશહૂર, લોકપ્રસિદ્ધ, જાહેર.
નામજોગ, વિ॰ જેનુ નામ લખ્યુ હોય તેનેજ નાણા મળે તેવી (હુડી), નામજોગ ને શાહજોગ હુડી. [**નામજુરી**—ન સ્વીકારવુ તે
નામંજુર, વિ॰ (ફા॰) નાકબૂલ, રદ, બાતલ
નામઠામ,ન॰નામ અને રહેવાનું સ્થાન એઉ,પત્તો
નામણદીવો,પુ॰ રામણદીવો [પ્રખ્યાત, માનવત
નામદાર, વિ॰ (ફા॰) મશહૂર થયલુ, પદવીધર,
નામદારી, સ્ત્રી॰ પ્રસિદ્ધિ, પ્રખ્યાતિ
નામધારી, વિ॰ કોઇનુ નામ ધારણ કરનાર ૨ ખોટુ, બનાવટી, ઢોગી. [પ્રખ્યાતિ, આબરૂ
નામના, સ્ત્રી॰ (સ॰)મોટુ નામ, પ્રસિદ્ધિ, કીર્તિ,
નામનિવેશ, પુ॰ નામઠામ, નામનિશાન.
નામનિશાન, ન॰ નામ અને બીજી ઓળખાણ પડે તેવુ ચિહ્ન-વરધ ધા વગેરેનું
નામનું, વિ॰ખોટુ મિથ્યા, નકામુ,માત્ર દેખાવનું
નામરાશિ, વિ॰એકજ નામના બે જણ તે, સરખુ નામ ધરાવનાર ૨ એક રાશિના નામવાળા.
નામર્દ, વિ॰ (ફા॰) વિર્યહીન, શક્તિહીન. ૨. જનાની, બાયલો, કાયર ૩ બીકણ, હીચકારો.
નામર્દાઇ-દી, સ્ત્રી॰ નાકૌતી. ૨ બાયલાપણુ, હિચકારાપણુ, શુરાતન ન હોય તેવુ
નામવર, વિ (ફા॰)પ્રખ્યાત, નામ મેળવેલું એવુ.
નામવુ, ક્રિ॰ સ॰ રેડવુ ૨ ઢોળવુ, ધાર કરવી. ૩ ઢાળવુ, નીચુ નમાવવુ 'ભાળે કામની કથ, નેણ તે નીચા નામે'—**શામળ** ૪ વળવુ, ફરવુ. 'જોઇ ગ્રહસ્થને આનદ પામ્યા, પુત્ર જોવાને ઘર ભણી નામ્યા'—**મુકુન્દ**.
નામાંકિત, વિ॰(સ॰) પ્રખ્યાત, પ્રસિદ્ધ, જાણીતું.
નામાવળી, સ્ત્રી॰ એક પછી એક નામ લખ્યા હોય તે, નામની ટીપ, યાદી.
નામી,વિ॰પ્રખ્યાત, નામાંકિત ૨ સુદર, શોભીતુ.
નામીચુ,વિ॰ નામાંકિત, પ્રસિદ્ધ, ૨ ઉત્તમ, સરસ
નામુ,ન॰(ફા॰) જુદેજુદે નામે જમે ઉધાર થએલા નાણાનો જે હિસાબ તે ૨ કોઇપણ રીતના જમે ઉધારનુ ખાતુ ૩ હક, દાપુ ૪ વાર્તા, ખબર ૫
નામુકર,વિ॰ (ફા॰) નાકબુલ [નામ લખવા તે
નામુનાસિબ,વિ॰(અ॰)અઘટતુ,નાલાયક,અયોગ્ય
નામુરાદ,વિ॰(ફા॰) આશાભગ, નિરાશ, નાઉમેદ
નામે, અ॰ નામ ઉપર ૨ નામથી.
નામેનામ, અ॰ એકજ નામનુ એવુ
નામોશી-સી, સ્ત્રી॰ (અ॰) લોકમા આબરૂ જવી તે, બેઆબરૂ ૨ ગેરિયત, શરમ,લાજ. ૩ આળ, કલક, હીણપદ
નામ્ય, વિ॰ કબામા આધિન, વશ
નાયક, પુ॰ (સ॰) કોઇપણ મડળનો ઉપરી, અગ્રેસર, મુખી, નેતા, આગેવાન. ૨ નાટક-ભવાઇ કરનારાઓમા જે મુખ્ય આગેવાન તે:

સૂત્રધાર ૩ (રસ શાસ્ત્રમા) શૃગાર વૈભવ-દાન-શૌર્ય ઈ૰થી પ્રસિદ્ધિ પામેલો ઉત્તમ પુરૂષ ૪ આશક,પ્રિયપુરૂષ ૫ સરદાર,જમાદાર,વડો સિપાઈ
નાયકડા, પુ૦ ભિલ્લ, જગલી લોકની એક જાત
નાયકણ-કેણ, સ્ત્રી૰ રામજની ૨ વેશ્યા
નાયડી, સ્ત્રી૰ **નાઈડી,** નાળી, આરા ઘાલવાનુ ઢીમચુ ૨ ચામડાનો દોર ૩ તાત,ચામડાની ઝીણી [દોરી
નાયકણી, સ્ત્રી૰ રામજની, વેશ્યા
નાયકા, સ્ત્રી૰ **નાયિકા,** ૨ વાતમા મુખ્ય સ્ત્રીપાત્ર
નાયબ, પુ૰ તાબાનુ, હાથ નીચેનુ
નાયિકા, સ્ત્રી૰(સ૰) રસ શાસ્ત્રમા વર્ણવેલી સ્ત્રી પ્રેમરસમા પાવરધી, હોશિયાર, જુવાન સ્ત્રી એ આઠ પ્રકારની છે (સ્વાધિન પતિકા, ખડિતા, અભિસારિકા, કલહાતરિતા, વિપ્રલબ્ધા પ્રોસિક ભર્તૃકા, વાસક સજ્જા અને વિરહોત્કંઠિતા) ૨ પ્રિય,માશુક,પ્યારી ૩ ગાનારી સ્ત્રી, રામજની ૪ મુખ્ય સ્ત્રી, અગ્રેસર સ્ત્રી, નાયકા
નાર, સ્ત્રી૦ નારી, સ્ત્રી, બૈરી ૨. પાણી, સત્વ
નારકી, વિ૰ નરક સબધી, નરકનુ
નારખુ, ન૰ નાઇડીમા લોખડની ગોળ ચુડી હોય છે તે, ચમરખુ [ખટમધુરૂ ફળ
નારગી, સ્ત્રી૰એક જાતનુ રતુબડા પીળા છોડાનુ
નારદ, પુ૰ એક વિષ્ણુભક્ત ઋષિ ૨ મમરો મૂકી આઘા ખસી જાય તેવો માણસ
નારદવેડા, પુ૰ બે જણને લડાવવાની કળા, મમરો મકી ખસી જવાની યુક્તિ
નારાચ, ન૰ (સ૰) તીર, બાણ ૨ ભાલો
નારાચ, પુ૰ (પિંગળમા) એક જાતનુ વૃત્ત
નારાજ,વિ૰(ફા૰) નહિ રાજી,અસતુષ્ટ, અપ્રસન્ન,
નારાજી,સ્ત્રી૰નાખુશી ઇતરાજી,કમન [કોપાયમાન
નારાયણ,પુ૰(સ૰) શેષશય્યી વિષ્ણુ ૨ સન્યાસી
નારાયણબલિ, સ્ત્રી૰ પિતૃની તૃપ્તિ માટે આપવાનો જે બલિદાન તે [શક્તિ તે
નારાયણી, સ્ત્રી૰ લક્ષ્મી, દુર્ગા ૨ નારાયણની
નારિયળ,ન૰શ્રીફળ **નારિયળી**=નારિયળનુ ઝાડ
નારી, સ્ત્રી૰પાણીમા થતો એક વેલો,વાળો ૨ સ્ત્રી, બૈરી, બાઈડી ૨ અબળા, વનિતા
નારીકુજર, પુ૦ હાથીનો દેખાવ દેખાય તેવી સ્ત્રીઓના ચિત્રની ગોઠવણી [તે, વહે, શારૂ
નારૂ, ન૰ ગુમડા ઇ૰ પાકી અદર કાણુ પડે
નારૂ, પુ૰ ગામમા વસાનેલો હલકા ધધા કરનારનો સમુદાય તે, વસવાયા તેમને ગામની પેદાશમાથી કેટલીક હકસાઇ મળે છે (કડીઇ કાછિયા, કુભાર, માળી, હજામ, સુતાર, ઢોર પાળનાર, તબોળી, સોની, લુહાર, ચમાર, ખાલપા, ઢેડા, ધોબી, ને કોળી)
નારૂકારૂ, વિ૰ હલકી જાત, લવારા
નાલ, વિ૰ ન્યાલ [માનો એક ૨ નાળ,જુઓ.
નાલ, સ્ત્રી૰ મોઈદડાની રમતમા સાત ફટકા-
નાલકી, સ્ત્રી૰ (હિ૰) ખુરસી વાટી પાલખી
નાલાયક, વિ૰ (ફા૰)લાયક નહિ તેવુ, અયોગ્ય, અઘટિત તે, કામમા ન આવે તેવુ [અક્ષમતા
નાલાયકી, સ્ત્રી૰ નાલાયક ચાલ ૨ અયોગ્યતા,
નાલાસ-લેસી, સ્ત્રી૰ (ફા૰ નાલશ) બદગોઈ, ગીમત, નિન્દા, શરમ લાગે એવુ તે
નાવ, સ્ત્રી૰ ન૰ (સ૰ નૌ) હોડી, વહાણ
નાવડી, સ્ત્રી૰ નાની હોડી
નાવડુ, ન૰ હોડકુ છેક નાની હોડી
નાવણ, ન૰ નહાવુ તે, સ્નાન ૨ ઋતુસ્નાન
નાવણિયુ, ન૰ નહાવાની જગા-પાટલો ઇ૰,
નાવલિયો-લો, પુ૰ ધણી, વર, પતિ
નાવકેફ, વિ૰ અણવાકેફ, જાણીતુ નહિ તે, અણજાણ અપરિચિત
નાવારસ, વિ૰ ન ધણિયાતુ ૨ વારસ વગરનુ
નાવિક, પુ૰ (સ૰) વહાણ ખેડનારો, ખલાસી ૨ સુકાની, ટડેલ
નાવી, પુ૰ સ૰) હજામ, વાળદ, રાત,ઘાયજો
નાશ, પુ૰ (સ૰) કોઇ વસ્તુને ભાગીતોડી તેનુ નામનિશાન રહે નહી તેમ કરવુ તે ૨ નુકસાન
નાશક, વિ૰(સ૰) સહારક, વિનાશક [તોટો
નાશન, વિ૰નાશકારક 'તેજ પોતે કર્મ કયમ, સસારનુ નાશન થશે ?'
નાશવત, વિ૰ નાશ પામે તેવુ,અસ્થિર, નશ્વર
નાશી, વિ૰ નાશ કરનાર 'કફનાશી'

નાશેહ, સ્ત્રી૦(ફા૦)શેહમાથી રાજાને ખસેડવો તે
નાસ, પુ૦ ન૦ ધુણી અથવા વરાળ નાકે લેવી તે ૨ ઠેકાણુ તપાસ 'તેમ શત્રુના ચાર ફરે, કરા
નાસણું,ન૦નાસવુ તે,નાસરકુ [જેવો તેનો નાસ'
નાસતપાસ, પુ૦નાણી જોવુ તે,તજવીજ કરવી તે ખાતમી કાઢવી તે, ભાળ [તે, શિરામણ
નાસતો, પુ૦ (ફા૦) સવારમા જે થોડુક ખાવુ
નાસભાગ, સ્ત્રી૦ નાસાનાસ, ભાગાભાગ
નાસરકુ, ન૦ કોઇ ત્રાસથી લોકને પોતાનુ વતન છોડી નાસી જવુ પડે તે ૨ નાસણુ,પુઠ બતાવી નાસવુ તે,ભાગવુ તે [એની બાર બદામ ગણાય છે
નાસરી,સ્ત્રી૦ગુજરાતી હિસાબમાની એક ગણતરી
નાસવાબ, વિ૦ ખોટુ પાપી
નાસવુ,ક્રિ૦ અ૦ ભયથી દૂર ખસી જવુ બીકથી દૂર જતા રહેવુ, સતાવુ છુપાવુ,૩ ઉતાવળે દોડવુ,
નાસાનાસ, સ્ત્રી૦ દોડાદોડ, ભાગાભાગ
નાસા-સિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) નાક, ગંધગ્રાહક ઇંદ્રિય ૨ દરવાજાનો ઉપલો ભાગ જ્યા ગણપતિનુ ચિત્ર કાઢેલુ હોય છે તે ૩ અરડુસો.
નાસાગ્ર, પુ૦ (સ૦) નાકની અણી-ટેરવુ
નાસીપાસ, વિ૦ (ફા૦) નાઉમેદ,નિરાશ
નાસીપાસી, સ્ત્રી૦ નાઉમેદી, નિરાશા
નાસુર, ન૦ (આ૦) નાક,આખ, ગળુ વગેરેમા પડતુ સડાનુ છિદ્ર તે, રસી દ્રવતુ નારૂ
નાસ્તિ, અ૦ (સ૦)નહિ પણુ,અભાવ ૨ નાશ
નાસ્તિક, વિ૦ (સ૦) જગતનો કોઇ કર્તા નથી એમ માનનાર ૨ વેદ અને શાસ્ત્ર ઉપર જેને આસ્થા ન હોય તે ૩.પુ૦ આસ્થા વગરનો માણસ,ચાર્વાક
નાસ્તો, પુ૦ હાજરી, હુંગો, નાસતો
નાહ, પુ૦ ધગધગતો અંગારો
નાહક, અ૦ (ફા૦) ખાલી અસમતુ વૃથા.
નાહર, પુ૦ નહાર, વકરેલુ વરૂ
નાહવણુ, ન૦ અટકાવ,ઓપટી ૨ સ્નાન,અંઘોળ
નાહી, અ૦ નહિ નહી (કવિતામા)
નાળ, પુ૦ (નાલ) ગર્ભની ડુંટી સાથે જોડાયલી રગોની લાબી નળી જેની મારફતે ગર્ભને પોષણ મળે છે. ૨. અંદરની પોલી લાબી નળી
નાળ, સ્ત્રી૦(સ૦ નાલ)ઘોડા બળદના પગની નીચે તેના આકારનુ લોઢાનુ જે પતરૂ જડવામા આવે છે તે ૨ બૂટની એડીએ ચોડવાની લોખંડની પટી. ૩ ખેતરમા અથવા ગામમાં જતા આવતો સાકડો રસ્તો, નેળ, નાળિયુ ૩ પરનાળ. ૪ નેવુ, નળિયુ [નાળવુ, ભુંગળી
નાળકુ-ચુ, ન૦ નળી જેવુ સાકડુ ને લાબુ મે,
નાળબંધ, પુ૦ ઘોડાને નાળ જડનારો
નાળવુ, ન૦ અબખોરા, ઝારી વગેરેની કૂખે વળગાડેલી વાકી નળી તે, નાળચુ
નાળિયુ, ન૦ નાળ, નેળ, લાબો સાકડો રસ્તો, બે ખેતરો વચ્ચેનો માર્ગ
નાળિયેર, ન૦ (સ૦ નારિકેલ) પાણીવાળી જગાએ ઉગનાર ઝાડ,એ નામનુ એક ફળ જેમાથી કોપરૂ નીકળે છે તે, શ્રીફળ **નાળિયેર આપવુ** -નોકરીમાથી રજા આપવી, રૂખસદ આપવી ૨ વિવાહ કરવો **નાળિયેર મળવુ**-વિદાયગીરી થવી, રજા મળવી, ખડખડિયુ મળવુ **નાળિયેર મોકલવુ**—વિવાહનુ માગુ કરવુ
નાળીયેરી, સ્ત્રી૦ નાળિયેરનુ ઝાડ
નાળીયેરો, પુ૦ નાળિયેરને છોલી અંદરથી ટોપરૂ કાઢી લીધેલુ આખુ કોટલુ, ઉલખો, ડોયો
નાળુ ન૦ ખાડી,નદીનો જે આડો અવળો ફાંટો તે, વોકળો, વહેળો. ૨ ઝરો નાની નદી
નાળો પુ૦ એક જાતનો પાણીમા થતો વેલો
નિ, અ૦ (સ૦) નિરૂના આપભ્રંશરૂપે. નિશ્ચય, નિષેધ અભાવ અતિશયપણુ એવો અર્થ સૂચક [ઉપસર્ગ.
નિગાળો, પુ૦ નિગળતી વસ્તુ
નિંદક, વિ૦ નિંદા કરનાર, નિંદાખોર ૨ નિંદ્ય
નિંદણુ, ન૦ નીંદી કાઢેલુ ઘાસ તે, નીંદણુ
નિંદવુ,ક્રિ૦(સ૦)નીંદવુ ૨ વખોડવુ, નિંદા કરવી
નિંદા, સ્ત્રી૦ બદગોઇ, ચુગલી,ગીબત
નિંદાખોર, વિ૦ ગીબતખોર, નિંદક
નિંદિત, વિ૦ (સ૦) નિંદા થાય તેવુ,જેને માટે લોકમા સારૂ ન બોલાય તે ૨ હલકુ, વગોવાયલુ
નિંધ, વિ૦ નિંદા થવા જોગ ૨ નઠારૂ, ખરાબ.
નિંબ, પુ૦ લીમડાનુ ઝાડ, લીંબોળી.

નિંબુ, પુ૦ ડગદી લીંબુ
નિઃશંક, અ૦ (સ૦) શંકાવગર, બેધડક, બેશક
નિઃશેષ વિ૦ સ૦ શેષ-બાકી કંઈજ ન હોય તેમ, તમામ, બિલકુલ [કમજોર ૨ ગરીબ, કુચા જેવું
નિઃસત્વ, વિ૦ (સ૦) માલ વગરનું, નિર્માલ્ય,
નિઃસંદેહ, વિ૦ નિઃશંક, જરૂર, ખચીત [બેશક
નિઃસંશય, વિ૦ સંશય વગરનું, અસંદિગ્ધ, બેધડક,
નિઃસંગ, વિ૦ સંગ સાથી વગર, એકલું, અતડું
નિસાણ, ન૦ (સ૦) નગારૂં, ડંકો 'તારે મસ્તકે મર્ણ નિસાણ વાગે છે' [સાધન, શ્રીહરિ "–દયા૦
નિસાધન, વિ૦ સાધન રહિત "ન સાધનના
નિકટ, અ૦ (સ૦) પાસે, સમીપ, ઢુંકડે, નજીક
નિકંદન, ન૦ (સ૦) જડમૂળથી ઉખડી જવું તે સમૂળો નાશ, નિર્વંશ [નિધિ
નિકર, પુ૦ (સ૦) જથો, ટોળું, સમૂહ ૨ ભંડાર,
નિકર, અ૦ નહિતો, નહિતર [કમોટી
નિકષ, સ્ત્રી૦ સરાણ, ધાર કાઢવાનો પત્થર ૨
નિકસવું, ક્રિ૦ અ૦ નીકળવું, સરી જવું
નિકળવું, ક્રિ૦ અ૦ અંદરથી બહાર આવવું "વનમાથી નિકળ્યો" ૨ પ્રસિદ્ધ થવું, બહાર પડવું પંકાવું ૩ પરિણામ આવવું, નિવડવું ૪ બંધનથી મુક્ત થવું, છૂટવું "કેદમાથી નિકળ્યો' ૫ જડવું, જણાવું, માલમ પડવું 'એક રૂપિયો તાંબાનો નિકળ્યો" ૬ જડવું "કચરામાથી વીંટી નિકળી"૭ કોઈ પણ ગુણથી પ્રસિદ્ધિમાં આવવું જાહેર થવું 'તે નઠારો નિકળ્યો' ૮ ઉત્પન્ન થવું, ઉઠવું "હોલ્ડરથી અક્ષર સારા નિકળતા નથી" ૯ મનમાથી બહાર આવવું "પછી તેની વાત નિકળી ' ૧૦ છોડી-તજીને જવું, નાસી જવું નિકળી જવું-સ્ત્રીએ પતિનું ઘર છોડી યાર સાથે નાસી જવું ૨ ગદ જવું ખતમ થઈ જવું ૧૧ ઉગવું, દેખાવું "વાદળામાથી સૂર્ય નિકળ્યો" ૧૨ સામા થવું, બહાર પડવું [લગ્ન કરવા
નિકા, પુ૦ (આ૦) વિવાહ, લગ્ન નિકા પઢના'
નિકાની કાચરી, સ્ત્રી૦ નિકા નામના ફળના મીઠું લગાડી સુકવેલા કડકા, કાચલી
નિકાય, પુ૦ ઘર, રહેઠાણ, મુકામ
નિકાલ, પુ૦ છુટકો, ફડચો, નિર્ણય, ગુંચવણમાથી બહાર નિકળવું તે ૨ ફેંસલો,'રાવ ચુકાદો, નિવેડો, છેવટ ૩ બંધ પડેલું ખુલ્લું થવું તે
નિકાસ-સ, સ્ત્રી૦ માલ પરદેશ જવો તે, દેશાંતર મોકલવું તે, જે મોકલવામાં આવે છે તે
નિકુંજ, સ્ત્રી૦ (સ૦) લતાગૃહ, વનસ્પતિની ઘટા
નિકૃષ્ટ, વિ૦ (સ૦) હલકું, તુચ્છ, અધમ.
નિકેતન, ન૦ (સ૦) ઘર, મંદિર, મહેલ ૨ ડુંગળી
નિકોરી, સ્ત્રી૦ નીક મોરી ૨ કોસનું પાણી ખેતરમાં જે રસ્તે જાય છે તે
નિખરવું, ક્રિ૦ અ૦ ધોવાઈ સાફ થવું, ખેળ જવી
નિખર્વ, વિ૦ સ૦) સો અબજ, અથવા ૧૦૦૦ કરોડ
નિખાર, પુ૦ પાણીનું ઘણામાં ઘણું ઓસરી જવું તે, મોટી ઓટ ૨ ખેળ કાજી, કપડાં નીખારના પાણીથી ધોઈ ખેળ કાઢી નાખવી તે
નિખારવું, ક્રિ૦ સ૦ ખેળ નીકળી જાય તેમ કરવું, કોરૂં લુગડું ધોવું
નિખાલસ, વિ૦ (નિ+ખાલિસ્ સ્વચ્છ) જેના દિલમાં કપટ ન હોય તેવું, ખુલ્લા મનનું ૨ શુદ્ધ, અકલુષિત, સાલસ
નિખિલ વિ૦ બધું, સર્વ તમામ [જંજીર ૩ હેડ
નિગડ, સ્ત્રી૦ (સ૦) હાથીના પગની સાંકળ ૨ બેડી,
નિગમ, પુ૦ (સ૦) વેદ ૨ ઈશ્વર
નિગમવું, ક્રિ૦ સ૦ ટાળવું, નાશ કરવો
નિગમવું, ક્રિ૦ અ૦ વહી જવું, ગુજરવું
નિગળવું, ક્રિ૦ અ૦ ઝરવું, ઝમવું, ટપકવું
નિગાળ, પુ૦ ગાળતાં પડેલો કચરો, ગળ, ૨ ટપકીને પડેલું તે 'જનાવરનો નિગાળ'૩ રસ, સત્વ, ગાઢો રસ
નિગાળો, પુ૦ ઉતરેલા રેલાના ડાઘ, ઓઘરાળો
નિગીન, ન૦ [ફા૦] વીંટીનું નંગ
નિગુ, સ્ત્રી૦ બેડી, જંજીર
નિગૂઢ, વિ૦ [સ૦] ગુહ્ય, છુપું, ગુપ્ત ૨ ઊંડું
નિગેહબાની, સ્ત્રી૦ તપાસ, ચોકસી, નજર, દેખરેખ
નિગ્રહ પુ૦ [સ૦] સીમા, હદ ૨ બંધન, રોધ, અટકાવ ૩ દંડ, વારણ ૪ નાશ, માગણું, મારવું તે ૫ અસ્વીકાર [દાણા બાઝવા.
નિઘલવું, ક્રિ૦ સ૦ કરસણને ડુંડાં આવવાં, છોડ

નિઘર્ષણ ન૦ (સ૦) ઘસારો, મર્દન, સંઘર્ષ
નિઘટ, પુ૦ વૈદક કોષ
નિઘટુ, પુ૦ (સ૦) કોષ, શબ્દભંડાર,ફરહંગ
નિઘા, સ્ત્રી૦ સાવચેતી, સંભાળ ૨ મહેરબાની, કૃપાદૃષ્ટિ [સંભાળ, તપાસ, દેખરેખ
નિગેબાની, સ્ત્રી૦ (ફા૦) મહેરબાની કૃપા ૨
નિઘોષ, પુ૦ (સ૦) અવાજ
નિચિંત, વિ૦ નિશ્ચિત, ચિંતા રહિત, બેફિકર
નિચોલ,ન૦આચ્છાદન ઉપવસ્ત્ર,પિછોડી ૨ ચોળી
નિચોવવું,ક્રિ૦સ૦ દાબીને તેમાથી પાણી બહાર કાઢી નાખવુ ૨ કોઇની પાસેથી દબાણુ કરી ધન કઢાવવુ ૩ સત્વહીન કરવુ ,દમાવીને નિતારવું
નિછવણિયું,ન૦પાણીનુ માટલુ વીંછળવાનુ લુગડુ.
નિછામણુ, ન૦ માટલી વીંછળામણુ
નિછાળવુ,ક્રિ૦સ૦ વીછળવુ , પાણી ઉછાળી ધોવુ
નિછારો, પુ૦ ગંદુ પાણી જવાનુ ઠેકાણુ, મોરી
નિજ, વિ૦ [સ૦]પોતાનુ,જાતનુ, ખાસ,સ્વકીય
નિજાનંદ, પુ૦ પોતાનામાજ આનંદ હોય તે ૨ પરબ્રહ્મ ૩ પ્રભુની એકયતાથી મળતો આનંદ "નંદલાલ નિજાનંદ આપો રે એ વર માગુ "–દયા૦
નિજવુ , ક્રિ૦ અ૦ સુવુ , ઉંઘવુ ,નિદ્રાવશ થવુ
નિટોળ,અ૦ નક્કી, નિશ્ચે
નિઠ,અ૦ નક્કી
નિઠવુ , ક્રિ૦ અ૦ ખુટવુ ખુટી પડવુ ૨ વીતવુ, પસાર થવુ ૩ અંત આવવો, છેડો આવવો, નીભવુ, ગુજરવુ [વરનો આજ નાગરી નાત રે"
નિઠિયો, પુ૦ તગી, ખોટ. "નિઠિયો નથી પડયો
નિઠાડવું, ક્રિ૦ અ૦ ખુટાડવુ ૨ છેડો લાવવો
નિડર,વિ૦ નિર્ભય, છાતીવાળુ ,બહાદુર
નિત,વિ૦ નિત્ય, હમેશ, રોજ
નિતબ, પુ૦ (સં૦) કુલા, ઢગરા થાપો
નિતબિની,સ્ત્રી (સ૦) પોષાતા થાપાવાળી સ્ત્રી, ભારે ને ઢળતા ઢગરાવાળી સ્ત્રી
નિતરવું, ક્રિ૦ અ૦ (હિં૦) ટુવુ, ટપકવુ, પાણી ઝીણી ધારે ઝર્યા કરવુ **નિતારવુ** –નિતરે તેમ કરવુ, ઉપર ઉપરથી ચોકખુ પાણી લઇ લેવુ
નિતરાણુ, ન૦ નિતરેલુ પાણી

નિતર્યું,વિ૦ નિતરેલુ, સ્વચ્છ,નિર્મળ [તન, જારી.
નિત્ય, અ૦ (સ૦) દરરોજ,હમેશ,૨ ચાલુ,સના-
નિત્યકર્મ, ન૦ (સ૦) દરરોજ કરવાના જે કર્મ તે, શાસ્ત્ર બોધિત આહ્નિક કર્મ
નિત્યતા, સ્ત્રી૦ અવિનાશીપણુ,કાયમપણુ,
નિત્યાનંદ,પુ૦ સદનંદ પરબ્રહ્મ [અવિનાશી
નિત્યાનિત્ય,વિ૦ નિત્ય અને અનિત્ય,વિનાશી અને
નિત્યાન્ન,ન૦ નિત્યે અન્નદાન આપવુ તે.
નિત્યે અ૦, રોજ, હમેશ
નિદર , સ્ત્રી૦ ઉંઘ, નિદ્રા [કવિતામા].
નિદર્શન, ન૦ (ફા૦) ઉદાહરણ, દૃષ્ટાંત
નિદાઘ, પુ૦ (સ૦) ગ્રીષ્મ, ઉનાળો ૨ ધામ
નિદાણુ, ન૦ નિંદેલી ચાર [નિરંતર ચિંન
નિદિધ્યાસ, પુ૦ શ્રવણ તથા મને જાણેલી વસ્તુનુ
નિદાન,ન૦ (સ૦)પરિણામ,છેવટ ૨ રોગ નિર્ણય ૨, અ૦ જરૂર, ખચીત,
નિદેશ, પુ૦ (સ૦) હુકમ, આજ્ઞા, ફરમાન
નિદ્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦)ઉંઘ,થાકથી આખ મિચાવી તે.
નિદ્રાયમાન, વિ૦ નિદ્રાવશ, સુતેલુ, ઉંઘતુ
નિદ્રાવશ, વિ૦ નિદ્રાને વશ-તાબે હોય તેવુ
નિદ્રાળુ, વિ૦નિદ્રાથી ભરેલુ,ઉંઘતુ, નિદ્રાયમાન
નિધડક, અ૦ બેધડક. [કંગાળ ગરીબ.
નિધન, ન૦ (સ૦) મોત, મૃત્યુ ૨ વિ૦ દરિદ્રી,
નિધાન, ન૦ (સં૦) નિધિ, પાત્ર ૨ આધાર
નિધિ, સ્ત્રી૦(સ૦)ભંડાર, કોઠાર (નિધિ નવ છે– મહાપદ્મ, પદ્મ, શંખ, ચક્ર, કચ્છપ, મુકુંદ,કુંદ, નીલ અને ખર્વ) ૨ કુદરતી ખાણુ ૩ દાટેલુ ધન ૪ સમુદ્ર [ઉત્પત્તિ ૪ ફળ પાક
નિપજ, સ્ત્રી૦ ઉત્પન્ન પેદાશ ૨ લાભ,નફો ૩
નિપજવુ, ક્રિ૦ અ૦ પેદા થવુ ઉત્પન્ન થવુ ૨ પ્રાપ્તિ થવી, લાભ થવો,ફળ થવુ
નિપજાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉત્પન્ન કરવુ , નવુ કરવુ, બનાવવુ, તૈયાર કરવુ, પકાવવુ
નિપનવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉત્પન્ન થવુ , નિવડવુ
નિપટ, વિ૦ બેશરમ ૨ અત્યંત, છેક, તદન.
નિપડ, અ૦ છેક, નિપટ "હું મદમાતી આહીરડી, હું નિપડ નાનુ બાળ."–પ્રેમા૦

નિપાત, પુ૦ (સ૦) પતન, પાત, પડવુ તે. ૨ મરણ પામવુ તે, મરણ

નિપાવુ, ક્રિ૦ અ૦ નિપજાવવુ

નિપાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ બનાવવુ, ઉત્પન્ન કરવુ, નિપજાવવુ ૨ રાંધવુ, પકાવવુ

નિપાળો, પુ૦ નેપાળો ૨ નિગ [ચતુર, પાવરધુ

નિપુણ, વિ૦ (સ૦) કુશળ, પ્રવીણ,શીકાએલ ૨

નિપુણતા, સ્ત્રી૦ કામેલિયત,પ્રવિણતા,જેહેકગારી, હોશીઆરી, આવડ

નિબંધ, પુ૦ (સ૦) એકાદ વિષય ઉપર મુદ્દાસર થયેલુ જે લખાણ તે ૨ કાયદો, ખરડો,વારો

નિબંધન, પુ૦ બેડી, શૃંખલા ૨ અટકાવ, રોધ

નિભવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘણો કાળ ચાલ્યા કરવુ, ટકવુ, જારી રહેવુ ૨ જેમ તેમ કરીને ચાલવુ

નિભાઉ, વિ૦ નભે–ટકે તેવુ ૨ થોડા દહાડા ટકે તેવુ,કામચલાઉ

નિભાડો, પુ૦નિમાડો [આધાર, ટકાવ

નિભાવ-વો, પુ૦ ગુજરાન, ભરણપોષણ ૨

નિભાવણ, વિ૦ ચલાવનાર,નિભાવનાર

નિભાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ટકાવવુ ૨ રસ્તે પાડવુ, કેળવવુ ૩ ચલાવવુ, વહિવટ–કારભાર કરવો, –ની વ્યવસ્થા કરવી

નિભ્ભર, વિ૦ ભારે, મજબુત, સંગીન, ભરેલુ

નિભૃત, વિ૦ (સ૦) એકાંત, નિર્જન

નિભ્રાન્ત, વિ૦ ભ્રાન્તિ–શક વગરનુ ૨ નિશ્ચિંત, [બેફિકર

નિમ, પુ૦ નિયમ ધારો

નિમક, ન૦ (ફા૦) મીઠુ,લુણ

નિમકહરામ, વિ૦(ફા૦)જેનુ અન્ન ખાધુ હોય તેનેજ અપકાર કરનાર,લુણહરામ,બેઇમાન,દગાખોર

નિમકહરામી, ન૦ લુણહરામી, કૃતઘ્નતા

નિમકહલાલ, વિ૦ (ફા૦) જેનુ અન્ન ખાધુ હોય તેને ન ભૂલનાર, ઉપકાર જાણનાર કૃતજ્ઞ

નિમગ્ન, વિ૦ (સ૦) ડુબેલુ મચેલુ,ખુંદેલુ,રચીપચી રહેલુ ૨ મસ્ત, એકતાર

નિમજ્જન ન૦ (સ૦) સ્નાન, પાણીમા ડુબકી મારી નહાવુ તે ૨ ડુબવુ તે

નિમડવુ, ક્રિ૦ અ૦ નિવડવુ સિદ્ધ થવુ

નિમણુક, સ્ત્રી૦ વહેંચણ,સોંપણ,કામકાજ કે જગાની યોજના ૨ ગોઠવણ,બંદોબસ્ત દરમાયો, સાલિયાણુ.

નિમંત્રણ, ન૦ (સ૦) ઇજન,નોતરૂ,આમંત્રણ

નિમવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઇ પણ નિયમે સોંપવુ, ઠેરવવુ, યોજના કરવી કામ પર બેસાડવુ ૨ વહેંચણ કરવી, ધોરણ બાંધી આપવુ ૩ ગોઠવણ કરવી, બંદોબસ્ત કરવો ૪ નિયોજવુ અધિકાર સોંપવો

નિમતાણો, પુ૦ તપાસ [૨ હાલ્લાનો ઢગલો

નિમા, પુ૦ કુંભારની ઇંટો,હાલ્લા પકવવાની ભઠ્ઠી.

નિમાજ, સ્ત્રી૦ (અ૦) બંદગી કરવી તે,પ્રાર્થના

નિમાજી, વિ૦નિમાજ ઉપર બહુ લક્ષ આપનાર

નિમાડો, પુ૦ નિમા, જુઓ

નિમાળા, પુ૦ ચામડીમાથી જે કાળા તંતુઓ બહાર નીકળી વધ્યા કરે છે તે કેશ, વાળ

નિમિત્ત, ન૦ (સ૦) ઉદ્દેશ, ધારણા, હેતુ ૨. કારણ, સબબ ૩ યોગ, સાધન, લાગ ૪ બહાનુ, આળ, તહોમત, ઓઠાનુ ૫ માખ બેસણ,છિદ્ર

નિમિષ–મેષ, પુ૦ આંખનો પલકારો મટકુ ૨ આંખ મિચાય ને ઉઘડે એટલો વખત, ક્ષણ પળ લહેજો, ૩ જરાક, જેટલુ, લગાર

નિમીલન, ન૦ (સ૦) આંખના પોપચાનુ મીચાવુ તે ૨ આંખનો પલકારો [ભાગે પડતુ

નિમે, વિ૦ (સ૦) અર્ધુ એવુ, અરધે ભાગે,

નિમ્ન, વિ (સ૦) નીચુ, ૨ ગંભીર

નિમ્નગા, સ્ત્રી૦ નદી,સરિતા,ઢોળાવમા વહેનારી તે

નિયત, વિ૦ (સ૦] નક્કી કરેલુ,નીમી આપેલુ ૨ નિયમિત મળતુ, ૩ જોડેલુ, આસક્ત.

નિયતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) નિયમ ૨ ભાગ્ય, દૈવ

નિમ્બ, પુ૦ (સ૦) લિમડો

નિયમન, પુ૦ અટકાવ, દાબ [ક્રમશ

નિયમસર, અ૦ ધારા પ્રમાણે, રીતસર, ક્રમવાર,

નિયંતા, પુ૦ (સ૦) પ્રાણી—પદાર્થને નિયમે ચલાવનાર,નિયમબાંધી આપી સરજાવનારો,સારથિ, દોરનારો,ઇશ્વર,બધા બ્રહ્માંડને નિયમમા રાખનાર "નિયંતા નાથરે, તને નમી નમી કરીએ પ્રણામ"

નિયમ, પુ૦ (સ૦)ધારો, કાયદો ૨ રીત, ચાલ

૩. ઠરાવ, નક્કી કરેલું તે ૪ ધર્મમા કહેલી શિક્ષા પ્રમાણે કેટલીક જે બધી પાળવી તે, વ્રત ૫ પ્રતિજ્ઞા ૬ આચાર,આચરણ ૭ મર્યાદા ૮ સયમ

નિયમિત, વિ૦(સ ૦ ઠેરવેલુ,નિયમસર [અનુશાસક

નિયામક, પુ૦સુકાની, નાવિક, નિયમમા રાખનાર,

નિયુક્ત, વિ૦ (સ) જોડેલુ,ગોઠવેલુ

નિયુત, વિ૦ દસ લાખ

નિયોગ, પુ૦ આજ્ઞા, હુકમ ૨ યોજના કરવી તે, અપુત્ર વિધવાએ પુત્ર માટે દિયેરવટુ કરવુ તે

નિર્, અ૦ (સ ૦) નિષેધ, અભાવ, વિયોગ વાચક ઉપસર્ગ. **નિરક્ષર**—અભણ મૂર્ખ

નિરંકુશ, વિ૦ (સ૦) અંકુશ દાબ વિનાનુ સ્વતન્ત્ર, ઉચ્છૃંખલ, ઉદ્ધત

નિરખ, પુ૦ (ફા૦) ફલાણે ભાવે વેચવુ એમ જે ઠેરવી મૂકેલુ તે, ૨ તપાસ,પરીક્ષા,કસ

નિરખવું, ક્રિ૦ સ૦ (નિરીક્ષણ) ધારી ધારીને જોવુ નિહાળવુ ૨ પરીક્ષા કરવી,કસવુ

નિરગમવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગુજારવુ, કાઢવુ

નિરંજન, વિ૦ (સ ૦) અંધકાર—અજ્ઞાન વિનાનુ, પ્રકાશરૂપ, તેજોમય ૩ કાજળ વિનાના નેત્ર

નિરંજન, પુ૦ પરમાત્મા, બ્રહ્મ

નિરધાર, અ૦ નિર્ધાર,નક્કી,નિશ્ચયપૂર્વક,ખાત્રીથી

નિરધારવુ,ક્રિ૦ સ૦ નિર્ધારવુ ઠેરવવુ, નક્કી કરવુ

નિરન્તર, અ૦ વિ૦ (સ૦) વચમા અંતર ન પડે તેમ, જારી, ચાલુ, હમેશ, નિત્ય અવિચ્છિન્ન, અખંડ [દોષ એ કસુર

નિરપરાધી, વિ૦ (સ ૦) અપરાધ વિનાનુ, નિ-

નિરર્થક, વિ૦ (સં૦) નકામુ, અર્થ—માલ વગરનુ નિષ્ફળ ૨ વૃથા ફોકટ

નિરક્ષેપ, વિ૦ સ્વતંત્ર,નિસ્પૃહ સ્વાર્થ વિનાનુ

નિરમવુ, ક્રિ૦ અ૦ નિર્મવવુ,નક્કી કરવુ ઠરાવવુ.

નિરાત, સ્ત્રી૦ કામ કરવાનુ ન હોય તેવી સ્થિતિ, પરવાર, ફુરસદ, નિવૃત્તિ, ૨ સુખ,ચેન

નિરાતે, અ૦ ફુરસદે,નચિંતતાએ ૨ સુખે

નિરાકરણ, ન૦ (સ ૦) ના કબૂલ-રદ કરવુ તે ૨ પરિણામ, છેવટ, ફેસલો નિવેડો, તોડ

નિરાકાર,વિ૦(સ ૦)આકાર-ડોળ વગરનુ ૨ બ્રહ્મ.

નિરાધાર, વિ૦ (સં૦) આધાર વિનાનુ, પુષ્ટિ-આશ્રય વગરનુ,ટેકા વગરનું

નિરામય, વિ૦ (સ ૦)રોગ વગરનું તંદુરસ્ત

નિરાલંબ, વિ૦ (સ૦) અનાથ,દીન, અશરણ,

નિરાશ, વિ૦ આશાભંગ, નાઉમેદ [અદ્દર

નિરાશા, સ્ત્રી૦ (સ ૦) નાઉમેદી, નાસીપાસી

નિરાશ્રય-શ્રિત, વિ૦ (સ ૦) જેને કોઈનો આશરો ન હોય તેવુ, અનાથ, લાચાર

નિરાહાર, વિ૦ અપવાસી,ભુખ્યુ

નિરાળુ, વિ૦ (સ૦) જુદુ ,ન્યારૂ,અલગ,આઘુ

નિરીક્ષણ ન૦ (સ ૦) બારીક તપાસ, અવલોકન.

નિરીક્ષા, સ્ત્રી૦ બારીક તપાસ

નિરુત્તર, વિ૦ ઉત્તર-જવાબ ન દેવાય તેવુ,મૌન.

નિરુત્સાહ, વિ૦ આળસુ,ઉત્સાહ વિનાનુ

નિરુદ્યોગ-ગી, વિ૦ ઉદ્યોગ—કામ ન હોય તે, બેકાર, આળસુ, નવરૂ [કરે તેવુ

નિરુપકારી, વિ૦ કૃતઘ્ન, અપકારી ૨ ઉપકાર ન

નિરુપદ્રવ-વી,વિ૦ઉપદ્રવ ન કરે તેવુ,ગરીબ,શાત

નિરુપમ, વિ૦ અપ્રતિમ,અદ્વિતિય,અનુપમ

નિરુપયોગી,વિ૦ ઉપયોગ-કામમા ન આવે તેવુ

નિરૂ, વિ૦ નર્યું, સ્વચ્છ, ખરૂ [બેઇલાજ

નિરુપાય, વિ૦ ઉપાય ન થઇ શકે તેવુ, લાચાર,

નિરૂપણ, ન૦ (સ ૦) વર્ણવવુ તે, વ્યાખ્યાન, ૨ ચરિત્ર વર્ણન, વાર્તાકથન ૩ અવલોકન, જોવુ તે શોધ નિરૂપણ કરવુ=ચર્ચા કરવી વર્ણવવુ નિવેદન કરવુ, તપસીલવાર કહેવુ

નિરો, પુ૦ ખજુરનો રસ, તાજી તાડી.

નિરોગી, વિ૦ રોગ વનાનુ, તંદુરસ્ત, આરોગ્ય

નિરોપ, પુ૦ સદેશો, પેગામ,કહેણ. 'બીજા કોઇનો નિરોપ તમારી પાસે છે ?'—સર૦ [નિગ્રહ

નિરોધ,પુ૦(સ ૦) અટકાવ રોકાણ ૨ પ્રતિબંધ,

નિર્ગમ, પુ૦ (સ ૦) અસ્તિત્વ

નિર્ગમન, ન૦ (સ ૦) ગુજારવુ, ગાળવુ તે,વિતાવવુ, પુરૂ કરવુ તે ૨ પ્રસ્થાન બહાર જવુ તે

નિર્ગમવુ , ક્રિ૦ સ૦ ગાળવુ, ગુજારવુ, કાઢવુ

નિર્ગુણ, વિ૦ [સં૦] ગુણહીન, ગુણ વગરનુ, ગુણની કલ્પના ન થઈ શકે તેવુ. ૨. નિમક

હરામ, કૃતધ્ની
નિર્ગુંડી, સ્ત્રી૦ નગોડ [૨ ગુણ વગરનુ
નિર્ગુણી, વિ૦ નિર્ગુણ, કૃતધ્ની, નિમકહરામ
નિર્ઘોષ,પુ૦ [સ૦] અવાજ, શબ્દનો ઘોર ૨ નીરવ
નિર્જન, વિ૦ જે સ્થળે કોઈ માણસ નજરે ન પડે તેવુ વિજન,ઉજડ [અજર,અમર ૨ દેવ
નિર્જર, વિ૦ [સ૦] જરા-ઘડપણ નથી તેવુ,
નિર્જળ, વિ૦ પાણી ન હોય તેવુ ૨ પાણી પણ ન પિવાય તેવુ [ઉપવાસ]
નિર્જીવ, વિ૦ [સ૦] જીવ-પાણી વિનાનુ,જડ, અચેતન ૨ નિર્બળ, કમજોર, અશક્ત ૩ જેમા કઇ લાભ ન હોય તેવુ,નકામુ અસાર,નિર્માલ્ય, નજીવુ [માથી નીકળતા પાણીનો પ્રવાહ
નિર્ઝર, ન૦ [સ૦]ઝરો,વહેળો ૨ ઝરણુ, પર્વત
નિર્ણય, પુ૦ (સ૦) છેલ્લો વિચાર નિશ્ચય ૨ નક્કી કરેલી ગોઠવણ ૩ ફેસલો હુકમનામુ,ઠરાવ
નિર્ણીત, વિ૦ ઠરાવેલુ તોડ આણેલો હોય તેવો,
નિર્દય વિ૦ (સ૦) ઘાતકી, ક્રૂર, દયાહીન
નિર્દેશ, પુ૦ (સ૦) દેખાડવુ-બતાવવુ તે,વર્ણન ૨ આજ્ઞા, હુકમ ૩ ઉચ્ચાર
નિર્દોષ-ષી, વિ૦ (સ૦) દોષ વિનાનુ, નિખાલસ, ભલુ નિરપરાધી, બેકસુર [રહિત
નિર્ધન, વિ૦ (સ૦) દીન, ગરીબ, કગાલ, ધન
નિર્ધનતા, સ્ત્રી૦ દીનતા ગરીબાઇ, દૈન્ય
નિર્ધાર,અ૦નક્કી,ખાતરીથી ૨ પુ૦ નિશ્ચય,ઠરાવ
નિરધારવુ,ક્રિ૦ સ૦નક્કીકરવુ ઠરાવવુ નિશ્ચય કરવુ
નિર્બળ,વિ૦ શક્તિ વનાનુ, કમજોર ૨ અશક્ત દુર્બળ ૨ ગરીબ દીન
નિર્ભય, વિ૦ (સ૦) ભય વિનાનું,બીક વગરનુ
નિર્ભર, વિ૦ (સ૦) ભરેલુ, ભરપુર ૨ અતિશય, પુષ્કળ [૨ તુચ્છકાર ૩ લાખ, અળતો
નિર્ભર્ત્સના, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઠપકો અભાવ
નિર્ભાગ્ય, વિ૦ (સ૦) અભાગિયુ, કમનસીબ
નિર્ભ્રાન્ત, વિ૦(સ૦)ભ્રાન્તિ વગરનુ,વહેમ વગરનુ ૨ ખચીત, નક્કી
નિર્ભેદ્ય, ક્રિ૦ (સ૦) ન ભેદાય તેવુ
નિર્મવવુ, ક્રિ૦ અ૦ નક્કી ઠરવુ, ઠગાવવુ
નિર્મળ, વિ૦ (સ૦) મળ વનાનુ, સ્વચ્છ સાફ
નિર્મળતા, સ્ત્રી૦ સ્વચ્છતા, ચોકખાઇ
નિર્મળી, સ્ત્રી૦ એક ઔષધિ વનસ્પતિ
નિર્માણ,વિ૦(સ૦)ઠરેલુ, સર્જીત, ક્રમે,લખાવેલુ
નિર્માલ્ય,વિ૦માલ વગરનુ,કમજોર,કાગલુ દુર્બળ
નિર્માળ,ન૦દેવ ઉપરથી ઉતરેલુ ૨ દેવને અર્પેલુ તે
નિર્મિત,વિ૦(સ૦)નિર્માણ કરેલુ સર્જીત ઠેરવેલુ
નિર્મુખ, વિ૦ ખાવા આવ્યુ છતા ખાધા વગર પાછુ ગયુ હોય તે, નિરાશ થઇ પાછુ ગયેલુ
નિર્મૂળ, વિ૦ મૂળ વિનાનુ ૨ મૂળ ઉખડી ગયુ હોય તેવુ, નિર્વંશ
નિર્યાણ, ન૦ (સ૦) પ્રયાણ, મુસાફરી
નિર્યાસ,પુ૦(સ૦)રસ,સાર સત્વ, પાણી, ગુદર
નિર્લજ્જ, વિ૦ (સ૦) બેશરમ, બેઅદબ, અવિવેકી, ધૃષ્ટ
નિર્લજતા, સ્ત્રી૦ બેશરમપણુ, ધૃષ્ટતા
નિર્લેપ,વિ૦લેપ લાગ્યો ન હોય તેવુ, લાગે વળગે નહિ તેવુ, અસંગ
નિર્લોભી, વિ૦ જેને લોભ નથી તે
નિર્વર્તન,ન૦(સ૦) નિશ્ચયપૂર્વક કહેવુ તે, પ્રશસા
નિર્વર્તક, વિ૦ નિવારનાર, ટાળનાર [હોય તે
નિર્વંશ, વિ૦ (સ૦) જેના વશમા કોઇ ન રહ્યુ
નિર્વંશ, પુ૦ વશમા કોઇ ન હોય તે, નખોદિયુ
નિર્વાણ,વિ૦(સ૦)નિશ્ચય, નક્કી, ખચીત, બેશક
નિર્વાણ ન૦મનુષ્યની છેલ્લી સ્થિતિ, ઉદ્ધાર,મુક્તિ, મોક્ષ ૨ લય થવુ તે [પોષણ, ગુજારો
નિર્વાહ,વિ૦ (સ૦)ચલાવવુ તે, ટકાવ ૨ ભરણ
નિર્વાણી, વિ૦ મોક્ષ પામેલુ ૨ મુનિ, જેણે વાણી સયમ કરેલો છે તે, 'બોલો બાવા નિર્વાણી'
નિર્વિકલ્પ, વિ૦ વિકલ્પ વિનાનુ, ભેદ વગરનુ
નિર્વિકાર, વિ૦ (સ૦) વિકાર-બગાડા વિનાનુ
નિર્વિઘ્ન, વિ૦ (સ૦) વિઘ્ન-અડચણ વિનાનું
નિર્વિવાદ,વિ૦(સ૦)વાદ વગરનુ બીનતકરારી, અબાધિત ૨ નક્કી, જરૂર, ખચીત
નિર્વિષ, વિ૦ (સ૦) જેમા ઝેર ન હોય તેવું ૨ ગરીબ, સાલસ. ૩ ભોળુ, નિખાલસ
નિર્વીર્ય, વિ૦ સત્વહીન,નપુસક,બાયલુ, નમાલું.

નિર્વેદ, પુ૦અણુગમો,અભાવો,કંટાળો.૨ વૈરાગ્ય.
નિવ્યસની, વિ૦ (સં૦) વ્યસન વનાનુ
નિલય, ન૦ (સ૦) રહેઠાણુ, મુકામ, ઘર.
નિલવટ, ન૦ કપાળ ભાલ.
નિલામ, ન૦ ઉછળામણી, હરાજી, લિલામ
નિવડવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦) કેળવાઈ પ્રસિદ્ધિમા આવવુ, નિકળી આવવુ નક્કી થઈ પ્રગટ થવુ ૨. ઘડાઇને રીઢુ થવુ, પાકુ થવુ, કેળવાવુ ૨ ચુટવુ, પસદ કરવુ ૩ વિણવુ
નિવર્તવું, ક્રિ૦ અ૦ ટળવુ મટવુ " નિવર્ત્યો સંદેહ ' ૨ પાછા હઠવુ, છોડી ખસી જવુ, ફરાગત થવુ [બતાવવી
નિવાજવુ, ક્રિ૦ સ૦ બક્ષીસ કરવી, મહેરબાની
નિવારણુ, ન૦ (સ૦) નિવારવુ તે, વારવુ, રોકાણુ
નિવારવુ ક્રિ૦ સ૦ (સ૦) આવતાં અટકાવવુ, દૂર કરવુ, રોકવુ [વાસ, મુકામ, પડાવ
નિવાસ, પુ૦ (સ૦) રહેવાનુ ઠેકાણુ, ઘર ૨
નિવેડવું, ક્રિ૦સ૦પસદ પડતુ વીણી કાઢવુ,જુદુ પાડવુ, ૨ નિવેડો આણવો.
નિવૃત્તિ, સ્ત્રી (સ૦) પ્રપચ–ઉપાધિથી દૂર હોવુ તે, ફરાગત થવુ તે, છુટકારો ૨ નિરાત,પરવાર, ફુરસદ, વિરામ, ૩ સસાર ઉપાધિથી દૂર થઇ એકાત વાસ કરવો તે [નિકાલ.
નિવેડો, પુ૦ છેવટ પાર, છેડો ૨ ફેસલો, તોડ,
નિવેદન, ન૦ (સ૦)નમ્રતાથી જણાવવુ તે,વિનયથી કહેવુ તે ૨ અરજ [પડાવ મુકામ
નિવેશ, પુ૦ પ્રવેશ, દાખલ થવુ તે ૨ છાવણી,
નિશ, સ્ત્રી૦ નિશા, રાત્રિ "અહર્નિશ "૨ હળદર
નિશદિન, અ૦ રાત દહાડો, હરહમેશ
નિશભોર, અ૦ રાત્રિ દિવસ
નિશવાસર, અ૦ રાત્રિ દિવસ, દરરોજ,વારવાર
નિશા, સ્ત્રી૦(ફા૦)કેફ, ખુમારી, ઘેન ૨ નિશાનરો ૩. રાત, રાત્રિ, રજની
નિશાં, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ખાત્રી, વિશ્વાસ
નિશાકર, પુ૦ (સ૦) ચદ્ર, રજનીકર.
નિશાચર, પુ૦ (સં૦) રાક્ષસ, ચોર ભૂત ૨ રાતે ફરનારા હિસક પ્રાણીઓ તે.
નિશાણુ, ન૦(ફા૦)નિશાન. ૨ વાવટાવાળી નોબત.
નિશાતરો, પુ૦ જે નીચા ઉપર પથરાવી દાળ વાટવામા આવે છે તે, ઉપરવટણો
નિશાન, ન૦ (ફા૦) ધજા, વાવટો, ઝુંડો. ૨. સાબીતી, સજ્ઞા, ૩ ઇશારત, સાન. ૪ બદુક–તીર મારવાનું તાકેલુ ઠેકાણુ. ૫. લાછન,લાખુ, ઓળખાવાનુ ચિહ્ન ૬ લીટો ઘસરકો રેખા. ૭. ચોઘડિયાં, ઘડિયાળા ૮ ઊંટ ઉપરની નોબત. ૯ ચોટ,ધારણા **નિશાનનો હાથી**–વાવટાવાળો હાથી, આગેવાન, અગ્રેસર
નિશાનબાજી, સ્ત્રી૦ નિશાન મારવાની સરત તે; નિશાનપર તાકવાનો મહાવરો તે.
નિશાની, સ્ત્રી૦ ચિહ્ન, છાપ,ઓળખવાનુ લક્ષણ, ખૂણુ ૨ આંકો, ઘસરકો લીટો, રેખા ૩ યાદગીરી સારૂ આપેલી જે ચીજ તે ૪ લાખુ, લાછન ૫ સાબીતી, સજ્ઞા
નિશાપતિ, પુ૦ (સ૦) ચદ્ર, શશી
નિશારદ, પુ૦ પડિત, વિદ્વાન, હોશિયાર
નિશાળ, સ્ત્રી૦ છોકરા–છોકરીઓને ભણવાની જગા, શાળા મદ્રેસા, વિદ્યાલય
નિશાળગણુ, ન૦ નિશાળે દાખલ થતી વખતે જે વિધિ કરે છે તે ૨. છોકરાને પહેલવારકુ નિશાળે બેસાડવુ તે [શિષ્ય, છાત્ર
નિશાળિયો, પુ૦ નિશાળે જનારો છોકરો,વિદ્યાર્થી,
નિશિ, સ્ત્રી૦ નિશા, રાત્રિ.
નિશો, સ્ત્રી૦ કેફ, ઘેન
નિશોતર, ન૦એક જાતના ઝાડના સારક મૂળિયા
નિશ્ચય, પુ૦ (સ૦) નક્કી કરેલુ તે, ઠરાવ, નિર્ણય, સંકલ્પ ૨ ખાતરી, પતીજ, ભરોસો ૩ તોડ, નિવડો [સ્થિર
નિશ્ચલ, વિ૦ (સં૦) ડગે નહિ તેવુ, અચળ
નિશ્ચિન્ત, વિ૦ (સ૦) ચિતા વગરનુ, બેફીકર.
નિશ્વાસ, પુ૦(સ૦)નિસાસો. [નિર્વિઘ્ન,સ્વતંત્ર.
નિષ્કટક, વિ૦ (સ૦) હરકત વિનાનુ,કાંટાવગરનુ,
નિષાદ, પુ૦ (સં૦) ગાયનનો એક સ્વર ૨ ભિલ, હલકી જાતના લોક ૩ માછી, ધીવર ૩ ચડાળ.
નિષિદ્ધ, વિ૦ (સ૦) મના કરેલુ, અટકાવેલુ. ૨.

નઠારૂ, ખરાબ [ના કહેવી તે
નિષેધ, પુ૦ (સ૦) અટકાવ, મના, પ્રતિબંધ ૨
નિષેધક, વિ૦ (સ૦) નિષેધ કરનાર,ના પાડનાર,
નિષ્ક, પુ૦ (સ૦) દીનાર, મહોર [વિરૂદ્ધ મતનુ
નિષ્કપટ, વિ૦ ખુલ્ના મનનુ,નિખાલસ,સરળ
નિષ્કપટી, વિ૦ભોળુ,કપટી નહિ તે ખુલ્લા દિલનુ
નિષ્કરૂણ, વિ૦ દયાહીન, કઠોર હૃદયનુ [પવિત્ર
નિષ્કલંક, વિ૦ (સ૦) કલંક–ડાઘ વગરનુ, શુદ્ધ,
નિષ્કામ, વિ૦ (સં૦) ઇશ્વર પ્રાપ્તિ સિવાય બીજા કોઈ ફળની ઇચ્છા ન હોય તેવુ "નિષ્કામ ભક્તિ"
નિષ્કારણ, અ૦ વગર કારણે, બીન જરૂર, ફજુલ ૨ અમસ્તુ, કારણ વિના
નિષ્ણાત, વિ૦ (સ૦) નિપુણ, હોશિયાર
નિષ્ઠા, સ્ત્રી૦ (સ૦)પૂર્ણ ભાવ ને વિશ્વાસથી વળગી રહેવુ તે, આસ્થા ૩ ધારણા, વિચાર, આશય
નિષ્ઠાળુ, વિ૦ આસ્થાવાળુ, ભાવવાળુ
નિષ્ઠુર, વિ૦ કઠોર, સખત ૨. ક્રુર, નિર્દય
નિષ્પક્ષપાતી, વિ૦(સ૦) જે કોઈની તરફદારી કરતો ન હોય તે, નિસ્પૃહી, સ્વતંત્ર વિચારનુ
નિષ્પાવ, પુ૦ વાલ
નિષ્પાપ, વિ૦ (સ૦) નિર્દોષ, પવિત્ર
નિષ્પ્રયોજન, અ૦ કારણ વગર, નકામુ
નિશ્ચળ,વિ૦(સ૦)સ્થિર, દૃઢ ૨ ખસે નહિ તેવુ
નિષ્ફળ, વિ૦(સ૦) ફળ વિનાનુ ૨ અ૦ ફોકટ,
નિસંડી,સ્ત્રી૦ નિસરણી [મિથ્યા વ્યર્થ, વૃથા
નિસબત, (આ૦) સંબંધ, વળગણ, નાતો ૨ હવાલો, સભાળ, અખત્યાર ૩ અ૦ મારફત
નિસરણી, સ્ત્રી૦ ઉંચે ચડવા ઉતરવાને સારૂ પ ગથિયા વાળો બનાવેલો વાટ, સીડી, સોપાન ૨ છોકરાની એક જાતની રમત
નિસરવુ, ક્રિ૦ અ૦નીકળવુ,જવુ ૨ ઉત્પન્નથવુ
નિસાતરો, પુ૦નિશાતરો. [૩ આગળ ચાલવુ
નિસાસો, પુ૦ નિરાશા કે દિલગીરીમા શ્વાસ નીચો મૂકવો તે, નિશ્વાસ નાખવો તે, આર્તનાદ, ૨ અકળામણુમા દુ ખદેનારને દેવામા આવતો શ્રાપ, બદદુવા, હાય [પાર પડવુ, તરવુ
નિસ્તરવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦) પુરૂ થવુ, ખૂટવુ,
નિસ્તારો, પુ૦ (સં૦) ઉદ્ધાર, મોક્ષ ૨ સામે પાર જવુ તે ૨ છુટકો, નિકાલ [મંદ, દમવિનાનુ
નિસ્તેજ, વિ૦ (સં૦)તેજ વિનાનું, ફીકુ ૨ સુસ્ત,
નિસ્પૃહ,વિ૦(સ૦) જે કોઈની સહાયની ઇચ્છા રાખતુ ન હોય તેવુ, બેદરકાર, બેતમા, બેપરવા.
નિહન્તા, પુ૦ હણનારો મારનારો.
નિહાલ, વિ૦ ન્યાલ, ૨ સુખી [જોવુ
નિહાળવુ, ક્રિ૦સ૦ ધારી ધારીને જોવુ, બારીકીથી
નીક, સ્ત્રી૦ પાણી જવાનો રસ્તો,મોરી,નળ,ગટર
નીકર, અ૦ નહિં તો, જો એમ નહિ કરે તો
નીકા, પુ૦ (આ૦) થોડા જણને શાહેદ રાખી ધણીધણિયાણીની પેઠે રહેવા બધાવુ તે, ગા-ધર્વ વિવાહ [પડે તેવુ
નીકુ, વિ૦(હિ૦) ચોકખુ, સ્વચ્છ ૨. સારૂ,પસંદ
નીગળવુ, ક્રિ૦ અ૦ રેલા રૂપે વહેવુ, ઝરવુ,ટપકવુ
નીઘા, સ્ત્રી૦ (ફા૦)નજર, કૃપાદૃષ્ટિ ૨ સભાળ
નીચ, વિ૦ (સ૦) જાતે અને સ્વભાવે હલકુ–નઠાર ૨ હીણી જાતનુ,કુજાતનુ ૩ અપજશ મળે–દુખ થાય તેવુ, અધમ, પામર, હલકુ, ક્ષુદ્ર
નીચલુ, વિ૦ નીચે હોય તેવુ નીચેનુ,તળેલુ ૨ ૨ ઉતરતુ. ઢાળ પડતુ
નીચુ, અ૦ અધમ, પામર, નીચ (માણસ). ૨ હલકુ, નઠારૂ દુષ્ટ (કામ) ૩ નીચાણમા હોય તેવુ, ઢળતુ ૩ થોડી ઉચાઇનુ, બેઠી બાધણીનુ ૪ બેઠુ, મદ, ગભીર ૫ સોધુ. **નીચું ઘાલવુ–** (શરમનું માર્યુ) નીચુ જોવુ, શરમાવુ,લજાવુ **નીચા** જોવુ—શરમાળ, લાછનવાળુ
નીચે, અ૦ હેઠળ, તળે
નીતરવુ, ક્રિ૦ અ૦ નિતરવુ, જુઓ
નીણ, પુ૦ ઢોરનો ચારો
નીત, અ૦ નિત્ય, જુઓ ૨. સ્ત્રી૦ નીતિ (કવિતામા) 'ભૂલે ભણતા વ્યાસ ન નીતમા—પ્રેમા૦
નીડ, પુ૦ (સ૦, પક્ષીઓનો માળો, ગોખો
નીતર, અ૦ નહિ તો
નીતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પરસ્પર વર્તનના નિયમો તે ૨ વ્યવહારને સત્યને બાધ ન આવે તેવી રીત તે, સદાચાર, નય ૩ રાજા પ્રજાના વર્તન સબધી

તેમ રાજ્યના ઉત્કર્ષ માટેની રૂડી રીતિતે,રાજનીતિ.
નીતિમાન, વિ૦(સ૦)સદાચરણી,સદ્ગુણી,ન્યાયી
નીદણુ, ન૦ઉખાડી નાખેલુ નકામું ધાસ
નીદવુ, ક્રિ૦ સ૦ અનાજના ખેતરમાથી નકામુ ઉગેલું ધાસ તાણી ખોદી કાઢવુ
નીમ, ન૦ નિયમ **નીમસર**=નિયમ-ક્રમ મુજબ
નીમા, પુ૦ નીભા, નિભાડો
નીમી, સ્ત્રી૦ હુંડી,ચેક. [મોટા ઘેરનું અગરખુ
નીમો, પુ૦(ફા૦)બુટીદાર કપડાનું કમ્મરે પટીવાળુ
નીર ન૦ (સં૦) પાણી,જળ,ઉદક ૨ ધન પુણ્ય ૩ દમ, જીવ, પાણી, કસ
નીરજ, ન૦ કમળ ૨ વિ૦(સ૦) સ્વચ્છ,સાફ
નીરણુ, ન૦ નીરો, નીરેલુ ધાસ
નીરવું ક્રિ૦ સ૦ આગળ મૂકવુ, નાખવુ
નીરસ, વિ૦ (સ૦) રસ-સ્વાદ વનાનું
નીરો, પુ૦ચાર, ધાસ, ૨ તાજી તાડી
નીરોગી, વિ૦ રોગ વગરનું, તદુરસ્ત
નીલ, વિ૦ (સં૦) ઘેરો, આસમાની, કાળુ.
નીલ, પુ૦ વાદગાની એક જાત, જેને આખે ડીલે કાળા વાળ હોય છે તે ૨ મોરથુથુ ૩ ગળી.
નીલકંઠ, પુ૦ શિવ ૨ મોર, શિખડી. ૩ એ નામનું એક પખી, દાત્યૂહ ૪ ચકલો, સારસ પક્ષી, ખજન પક્ષી
નીલમ, ન૦(નીલમણિ) આસમાની રગનોહીરો.
નીલમણિ, પુ૦ કાળો મણિ. ૨ કૃષ્ણ
નીલી, સ્ત્રી૦ ગળી.
નીલુ-ળું, વિ૦ ઘેરૂ, આસમાની ૨ લીલુ
નીવાર, પુ૦ (સ૦) વગર ખેડેલુ ધાન્ય, નીમાર
નીવી, સ્ત્રી૦ (સ૦ નીવિ) સ્ત્રી કમ્મરે પહેરવાના લુગડાની જે ગાઠ વાળે છે તે ૨ (નિવીગય)શ્રાવકોનું એક વ્રત જેમા ગોળ,ઘી,તેલ, દૂધ, ઇ૦ ખાવાનું બધ હોય છે તે.
નીશા, સ્ત્રી૦ (આ૦) કેફ, અમલ ૨ (ફા૦) ખાતરી, પતીજ, ભરોસો "ખાતરનીશા" ૩ મસાલો વગેરે વાટવ.નો પત્થર.
નીસાસ, પુ૦ નિશ્વાસ, નિસાસો.
નીહાર, પુ૦ (સં૦) ધુમ્મસ, ઝાકળ,
નુકતી,સ્ત્રી૦રાજગરાના લોટની ખાડ પાયેલી ચિચો.
નુકતો, પુ૦ (આ૦) નવો મુદ્દો-તર્ક. ૨. ટુચકો, નક્તો ૩ છુપી મતલબ હોય તેવુ કોઈ લખાણ, કોયડો ૪. ફારસી, આરબી હરફ ઉપર સ્વગનાં જે ચિહ્ન તે ૫ ટિખળ, હસવા જેવી વાત. ,
નુકસાન, ન૦ (આ૦) નાશ, હાનિ, ધક્કો. ૨. તેટો, ગેરફાયદો, ખોટ ૩. બગાડ, ખગાબી ૪ વાધો, અડચણ, જાન.
નુકસાનકારક, વિ૦ દુ ખકારક, હાનિકારક [બદલો
નુકસાની, સ્ત્રી૦ નુકસાન. ૨. નુકસાનનો અવેજ;
નુગરૂ, વિ૦ ઉપકાર ન માનનાર, કૃતઘ્ની ૨ નબળુ, બેશરમ. ૩. ગુરૂ વગરનુ
નૂતન, વિ૦ (સં૦) નવુ,તરતનું, તાજુ, નૌતમ.
નૂતર, વિ૦ નૂતન, નવિન, નવતર.
નૂતિ, સ્ત્રી૦ નમસ્કાર, પ્રણામ ૨ સ્તુતિ;વખાણ, પ્રશસા. "એના એ મત્રે આહુતિરે, આપવી કરી પિતૃ નૂતિ રે—પ્રેમા૦ [ઝાઝર, નેપુર.
નૂપુર, ન૦ ઘૂઘરાવાળુ એક જાતનુ પગનુ ઘરેણું;
નૂર, ન૦ (આ૦) તેજ,પ્રકાશ, ચળકાટ 'ચેહેરાનુ નૂર "૨ શૌર્ય,પાણી, હોશ. ૩ ભાડુ (વહાણનું).
નૂરી,સ્ત્રી૦(હિ૦)પોપટની જાતનું લાલ રગનુ પક્ષી
નૂસકો, પુ૦ ઔષધવિધિ, ચિકિત્સાલેખ.
નૃત્ય, ન૦ (સં૦) નાચવુ તે નાચ
નૃપ-તિ, પુ૦ (સં૦) અધિરાજ, નૃપાળ, રાજા
નૃપાળ, પુ૦ નૃપ [તાર. ૨. શ્રેષ્ઠ પુરુષ.
નૃસિંહ, પુ૦ વિશ્નુ, નર ને સિહનો મિશ્ર અવ-
ને, અ૦ અને, તથા. ૨. દ્વિતીયા વિભક્તિનો પ્રત્યય ૩ પ્રતિઇચ્છાના ભાવમા ક્રિયાપદની સાથે જેમ ની, તેમ ને જોડાય છે "આવને, બેસને."
ને, વિ૦ એવુ. (કવિતામા), 'ગોરમા ધરડો ને ભરથાર કે આપ્યો મૂજને રે લોલ'
ને, સ્ત્રી૦ નેહ, હુક્કામા ઘાલવાની નળી.
ને લલવુ, ક્રિ૦ અ૦ પાકવાપર આવવુ.
નેઉ, વિ૦ નેવુ ૯૦. ૨ ન૦ નળિયુ, નેવુ.
નેક, વિ૦ (ફા૦) પ્રમાણિક, સાચું, ઇમાનદાર, ૨ નીતિમાન,સદાચરણી, ભલું.૪. ધાર્મિક,સખી.
નેક,પુ૦ભાવ, દર ૨. હદ, આંકો. [ભલા નામવાળો.

નેકનામ, વિ૦ નેકીથી પ્રખ્યાત **નેકનામદા**.૨–

નેકી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ઈનામદારી, સાચવટ ૨ નીતિ, સારી ચાલ, સદ્‌વર્તન, ૩ ભલમનસાઈ, સીધાપણુ, ૪. કોઇનુ ભલુ થાય તેવી બુદ્ધિ ને તેવી વૃત્તિ તે

નેકો, પુ૦ આંકો, અમુક હદનો નેક ૨ ધારો, નિયમ, પ્રમાણુ

નેગ, પુ૦ (સ૦ સ્નેહ) પ્રીતિ, પ્યાર, સ્નેહ

નેગવુ, ક્રિ૦ સ૦ જમવુ, ખાવુ

નેચો, પુ૦ (ફા૦) હુક્કાની નેહ

નેજવું, ન૦ વાઢ, દાઢો, બે ચીકલવટની વચમા આવતો લાકડાનો ચોરસ કડકો, મોતિયાનો ટેકો, ફાસડો

નેજારા,પુ૦(ફા૦) કટાક્ષ,નેત્રબાણુ [ઉપરની ધજા

નેજુ, ન૦ ભાલાનુ ફળ,બરછીનુ પાનુ ૨ બરછી

નેજો, પુ૦ વાવટો ૨ બરછી, ભાલો

નેટ, અ૦ નિશ્ચય, ખચીત, નક્કી

નેટી, ન૦ પુઠ, કેડો, ખણખોદ, પડપૂછ

નેડે,અ૦પાસે,કને ['સાસુ વહુના નેડા લે છે'

નેડો, પુ૦સ્નેહ,પ્રેમ ૨ નેટા,બારીક તપાસ,કેડો.

નેણ, ન૦ (સ૦નયન) આખ, ચક્ષુ, નયન નેણ કટારી=કટાક્ષ [૨. આખ, નેત્ર.

નેતર, સ્ત્રી૦ એક જાતના વેલા અને તેની સોટી

નેતરૂ, ન૦ (સ૦ નેત્ર) દહીં વલોવવાની રવૈને બાધેલુ દોરડુ, વલોણાની રસી

નેતા, પુ૦ (સ૦) આગેવાન, અગ્રેસર ૨ બળ–પ્રમાણ જણાઈ જવુ તે, પોતાનું સામર્થ્ય સમજાવુ તે 'હવે તેના નેતા પહોચ્યા'

નેતિ, અ૦ એ નહિ પણ વધારે અનંત,અપાર

નેતીયોગ, પુ૦ તે નામનો એક હઠયોગ, જેમા નસકોરાદ્વારા ઝીણુ સૂત્ર દાખલ કરી મોંમા લાવી બે છેડા પકડી ઘર્ષણ કરવામા આવે છે

નેત્ર, ન૦ (સ૦) આખ, ચક્ષુ, નયન

નેત્રપલ્લવી, સ્ત્રી૦ આખનો અણુસારો

નેત્રવૈદ્ય, પુ૦ આખનો દાક્તર

નેન, ન૦ નયન,નેણ

નેનસુખ, ન૦ ઝીણા વણાટનુ સુતરાઉ કપડુ

નેપથ્ય, ન૦ રંગભૂમિ, વેશસ્થાન ૨ પડદો.

નેપાળો, પુ૦(સ૦ નેપાલ) એક જાતની રેચક ઔષધી [ચરેણુ, ઝાઝર

નેપુર, ન૦ (નૂપુર) સ્ત્રીઓના પગનુ ઘુઘરાવાળુ

નેફો, પુ૦(ફા૦ નેફ) ચણિયાના જે ભાગની અંદર પટી–દોરી–નાડુ ઘાલવામા આવે છે તે

નેમ, પુ૦ (સ૦,નિયમ ૨ સ્ત્રી૦ નિશાન ૩ ધારેલુ બિંદુ તે ૪ સમય, વેળા,વાયદો ૫. એ નામના તિર્થંકર ૬ અમુક આશય–હેતુ તે ૭ હદ,મર્યાદા [ગરગડી તે ૨ પૈડાનો પરિધ

નેમી, ન૦ પાણી કાઢવા માટે કૂવા ઉપરની જે

નેરૂ, વિ૦ ન્યારૂ ૨ ન૦ચોમાસામા પાણી વહેતુ હોય કે નાનુ કોતર, વહેળો

નેવ–નેવા, ન૦ છાપરાના છેડા ઉપરના નળિયા, જ્યા ધાધોડો પડે છે તે ૨ નળિયામાથી પડતુ પાણી **નેવે** મૂકવુ—વિસારી મૂકવુ, ભૂલી જવુ, છોડી દેવુ.**નેવના** પાણી મોભે ચઢવા–અસભવિત હોય તે બનવુ, અવળે રસ્તે જવુ 'મૂકયુ સહુ નેવેરે, ગુરૂ ધીર જ્યારે મળ્યા'

નેવર, ન૦ નેપુર, ઝાઝર

નેવલ, સ્ત્રી૦ બેડી ૨ ઘરેણુ

નેવલે, અ૦ નેવે 'આવરે વરસાદ નેવલે પાણી'

નેવાણી, સ્ત્રી૦ નેવ પડે તે જગા, નવેળી

નેવુ,વિ૦ સોમા દશ ઓછા,૯૦ ૨. નેવ,નળિયુ

નેવ્યાસી, વિ૦ નેવુમા એક ઓછો ૮૯

નેશ–નેસ,વિ૦ખરાબ, દુષ્ટ ૨ હીણુ, કમનસીબ

નેસડો, પુ૦ ભરવાડ–ગોવાળિયાને રહેવાની જગો, રબારીવાડો ૨ આહીર લોકો કામ ચલાઉ છાપરા બાધીને એક ગામડા જેવુ બનાવે છે તે

નેસ્તી પુ૦ મો૦, પરચુરણ ઘરગતુ સામાન વેચનારો વેપારી [નિશ્રા સારી છે'

નેશ્રા, સ્ત્રી૦ આસ્થા, આકીન 'એની ધર્મ ઉપર

નેહ, પુ૦ સ્નેહ, પ્રેમ, પ્યાર ૨ ને.

નેહરી, સ્ત્રી૦ નેફો

નેહેર, સ્ત્રી૦ નીક, કૃત્રિમ નદી, મોટો વહેળો

નેહમી, અ૦ હમેશ, દરરોજ, સદા

નેળ, સ્ત્રી૦ નળોકડી, નળી, નાળ,સાકડો રસ્તો

નૈઋત, વિ૦ (સ૦) દક્ષિણ ને પશ્ચિમ વચ્ચેની દિશા–ખુણો

નૈડ, પુ૦ પુરૂષેન્દ્રિય, લિંગ
નૈયત, સ્ત્રી૦ દાનત,ચિત્તવૃત્તિ, નિષ્ટા [આગંતુક
નૈમિત્તિક, વિ૦ (સં૦) નિમિત્તજન્ય, પ્રાસંગિક
નૈયાયિક વિ૦ ન્યાયશાસ્ત્ર ભણેલો
નૈયુ, ન૦ નખને લગતી ચામડી ૨ દૂધી
નૈવેદ, ન૦ દેવને ધરાવવાનુ જે ખાવાનુ તે,પ્રસાદ
નૈષ્ટિક, વિ૦ (સં૦) કર્મક્રિયા કરવામા તત્પર, આસ્થાવાળો ૨ મરણ સુધી બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળી ગુરૂકુલમા રહેનાર (બ્રહ્મચારી)
નૈસર્ગિક, વિ૦ કુદરતી, સ્વાભાવિક, સહજ
ના, અ૦ નહિ, મા ૨. છઠ્ઠી વિભક્તિનો પ્રત્યય ૩ રૂપ-રૂપી
નૅાક, સ્ત્રી૦ (ફા૦) અણી, ટોચ ૨ ટેક,પણ,વટ
નૅાક, વિ૦ સુંદર, શોભાયમાન 'ભ્રમર દિસે છે શોભીતા, નોક દિસે છે નેન'—શામળ
નોકર, પુ૦ (ફા૦) મહેતો, ચાકર ૨ દાસ,સેવક, ખિદમદગાર [પરસ્વાધીન
નોકરીયાટ, વિ૦નોકરી કરનાર, નોકરીવાળુ ૨
નોકરી સ્ત્રી૦ ચાકરી ૨ સેવા, ખિદમદગારી
નોકાર, પુ૦ એક દીક્ષા મંત્ર (જૈનમા)
નોકારવાળી, સ્ત્રી૦ નોકાર કરવાની માળા
નોકારશી, સ્ત્રી૦ જૈન મત વાળાની ચોરાશી જૈનોનુ મોટુ જમણુ
નોખ સ્ત્રી૦પુ૦ ધાટ, ડોળ ૨ ટેક, વટ ૩ છટા, ખુબી ૪ મોખરો, મુખવટો, આગળની શોભા
નોખદાર, વિ૦ છટાદાર, ખુબીવાળુ, મોખરાનું
નોખુ, વિ૦ જુદુ, ઇલાયદુ, અળગુ
નોઝણુ, ન૦ ગાયને દોહતીવેળા પાછલા બે પગે જે દોરડુ બાધવામા આવે છે તે, સેલો
નોઝળાસાંકળ, સ્ત્રી૦ કમાડને બારસાખ સાથે જોડનારી સાકળ, સરડિયા સાકળ
નોટ, સ્ત્રી૦(અં૦) જે ચલણી કાગળ સિક્કાને બદલે વપરાય છે તે ૨ ચિઠ્ઠી ૩ પાનાના લખાણમા આવેલા શબ્દની સમજ આપવાને પાનાની નીચે આપેલી ટીપ, ટિપ્પણ, નોધ, ઉતારો
નોતર, સ્ત્રી૦નોતરેલાં—આમંત્રણ કરેલા માણસો.
નોતરવું,ક્રિ૦ સ૦ જમવા તેડવુ, બોલાવવુ;ઇજન દેવુ, આમંત્રણ કરવુ. [નારો ગોર
નોતરિયો, પુ૦ નોતરૂ કરનારો, ઇજન દેવા જ-
નોતરૂ, ન૦ઇજન ૨ બોલાવવુ તે,આમંત્રણ,નિમંત્રણ
નોધ—નોંધ,સ્ત્રી૦ યાદદાસ્તને સારૂ જે લખી રાખેલુ તે, ટાચણ, ટિપ્પણ ૨ જે ચોપડીમા માલ આપેલો વિગત સાથે નોધાય છે તે. ૩. જેમા યાદીને વાસ્તે હુંડી વગેરેની રકમો લખાય છે તે ૫.મોટા થાભલાને ટેકો આપવા સારૂ જે સાકટાઓ સાથે ખીલાથી જડે છે તે
નોધડિયો, પુ૦ છોકરો, છોરો
નોધડી, સ્ત્રી૦ છોકરી, છોડી.
નોધવુ—નોંધવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટુંકામા લખવુ, દાખલ કરવુ, ટપકાવવુ ૨ નોધ જડવી
નોધલુ, વિ૦ નાનકડુ [લવાયુ. ૩ અદ્ધર.
નોધારૂ, વિ૦આધાર વિનાનું ૨ નિરાશ્રિત, એક-
નોબત, સ્ત્રી૦ (અ૦) મોટુ નગારૂ (ગાડામા કે ઊંટ ઉપર રાખી વગાડે છે તે)
નોમ, સ્ત્રી૦ પખવાડિયાનો નવમો દહાડો
નોય, ક્રિ૦ અ૦ નહોય, નથી
નોર, ન૦ ભાડુ, નુર ૨ ઉઝરડો, નહોર
નોરતુ, ન૦ નવરાત્રિમાનો અકેકો દિવસ.
નોરપડવુ, ક્રિ૦ અ૦ હારપડવુ, ચાલતુ થવુ.
નોરા, પુ૦ કાલાવાલા, આજીજી, નહોરા
નોહોર, પુ૦ નખથી પડેલા ઉઝરડા તે,નખક્ષત
નોળ, પુ૦ નોળિયો ૨ ભાડુ, નૂર,
નોળવુ ક્રિ૦સ૦ ગોરસાને કાથાની દોરડી પરાળ વગેરેના કુચાથી ઘસી સાફ કરવુ
નોળિયો, પુ૦ (નકુલ) એક જાતનુ ચોપગુ નાનુ પ્રાણી, જે ઉંદર સાપને મારે છે
નોળીકરમ, ન૦ યોગમાર્ગની એક ક્રિયા (નાકે પાણી પીવુ વગેરે) ૨ લુચ્ચાઈ, કાવતરૂ
નોળીનોમ, સ્ત્રી૦ શ્રાવણ સુદિ નોમ
નોળુ, ન૦ નાનુ સાપોલિયુ, જેને સીતાજીનું ઉઢણુ કહે છે ૨ ગોરસિયા ધોવાનો કુચો.
નૌકા, સ્ત્રી૦ (સં૦ નૌ)વહાણ, મછવો, હોડી
નૌકાગમન, ન૦સમુદ્રયાત્રા, સફર [નાવિક વિદ્યા
નૌકાશાસ્ત્ર, પુ૦ વહાણો હંકારી જવાનો હુન્નર,

નૌકાસૈન્ય, ન૦ દરિયાઇ લશ્કર
નૌતમ, વિ૦ નવુ, નૂતન, તાજુ ૨ નવુ શોભીતુ
ન્યાત-તિ, સ્ત્રી૦ નાત, જ્ઞાતિ
ન્યાતિલુ, વિ૦ નાતિલુ, નાતનુ
ન્યાય, પુ૦ (સ૦) ઇનસાફ,ખરાખોટાની તુલના, ફેસલો, ૨ સાચવટ, રાસ્તી, વાજબીપણુ ૩ કારણ ઉપરથી કાર્ય, પ્રતિજ્ઞા ઉપરથી અનુમાન શોધવાની વિદ્યા ૪ ધારો,નિયમ,કાયદો, રિવાજ, રવૈયો ૫ અમુકની પેઠે છે એવી જે કહેતી તે 'કીડીને ન્યાયે'
ન્યાયાગાર, ન૦ કોર્ટ, અદાલત, કચેરી
ન્યાયાધિકારી, પુ૦ ન્યાય કરનાર, ઇનસાફદાર, જડજ [ઇનસાફદાર
ન્યાયાધીશ, પુ૦ (સ૦)ન્યાય કરનાર અધિકારી,
ન્યાયાસન, ન૦ ઇનસાફદારની બેઠક-સ્થાન
ન્યાયી, વિ૦ (સ૦) ન્યાયવાળુ, વાજબી,રાસ્ત
ન્યારૂ, વિ૦ (હિ૦) જુદુ, નિરાળુ, અલગ ૨ અજાએબ જેવુ [પડી હોય તેવુ, કૃતાર્થ
ન્યાલ, વિ૦ દ્રવ્યથી ભરપૂર,પૂર્ણ ૨ ઇચ્છા પાર
ન્યાસ, પુ૦(સ૦) મૂકેલુ એવુ જે તે, સ્થાપન,
ન્યાસી, પુ૦ વૈરાગી, ત્યાગી [મૂકવુ તે
ન્યાળવું, ક્રિ૦ સ૦ ધારી ધારીને જોવુ,નિહાળવુ
ન્યુસ, ન૦ (અ૦) સમાચાર, બાતમી ૨ અખબાર, વર્તમાન [બાર, વર્ત્તમાન પત્ર
ન્યુસપેપર, ન૦ (અ૦) ખબરનો કાગળ,અખ-
ન્યૂન, વિ૦ (સ૦) ઓછુ, ઉણું,કમ **ન્યૂનાધિક**-
ન્યૂનતા, સ્ત્રી૦ ઓછાપણુ,કમીના [ઓછુવત્તુ

પ.

પ, પુ૦ (સ૦) એકવીસમો ઓષ્ઠસ્થાની વ્યંજન વર્ણ, ૨ વિ૦(સ૦પા-પાળવુ)પાળનાર 'ભૂપ' પીનાર 'મધુપ' [ખીચડો.' ટાઇપની પઇ'
પઇ, સ્ત્રી૦ પઇસાનો ત્રીજો ભાગ,પૈ ૨ ભગાર,
પઇડુ, ન૦ ચાક, પૈડુ
પઇડો, પુ૦ બાવળની શિંગ
પઇતુ, ન૦ગોળ નાનો પાતળો કડકો,કાતળી,પીતો
પઇસો, પુ૦ પા આનો, ત્રણ પાઇની કિંમતનો સિક્કો, જનાદી
પકડ, સ્ત્રી૦પકડવા-ઝાલવાનો એક દાવ (કુસ્તીમા). ૨ કબજો,પંજો,ચુંગલ,દાબ.૩ ભૂલ શોધી કાઢવાની ચાલાકી તે (તકરારમા) ૩ કોઇ વસ્તુ સજડ ઝાલવાનુ હથિયાર, સાણસી,ચાપ ૪ કાડાબળ.
પકડવુ, ક્રિ૦ સ૦ બાઝવુ ઝાલવુ, વળગવુ કોઇ વસ્તુ પડી કે સરી ન જાય તેમ ઘણા જોરથી ઝાલવુ તે ૨ સરકાર હુકમથી કોઇ માણસને કબજ કરવુ કેદ કરવુ ૩ શોધવુ, ખોળવુ,પેદા કરવુ 'ચોર પકડાતો નથી" ૪ રોકવુ,અટકાવવુ. કાન પકડવો=ભૂલ કબુલ કરવી ૨ બળજોરી કરવી ૩ ઠપકો દેવો
પકડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કબજે કરાવવુ,ઝલાવવુ.
પકડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝલાવુ, પોતાની મેળે તાબે થવુ, ઝલાઇ જવુ ૨ ઉઘાડા પડવુ ૩ જડવુ, મળી આપવુ
પકતુ, વિ૦ મોકળુ,પહોળુ,વિશાળ, પોકતુ
પકવવુ,ક્રિ૦ સ૦ પાકે તેમ કરવુ ૨ રાધવુ,ચઢવવુ ૩ તપવવુ,ખોટી કરવુ
પકવાન, ન૦ [સ૦] તળીને બનાવેલો ભોજનમા ઉંચો પદાર્થ ૨ મીઠાઇ ૩ રાધેલું અન્ન
પકવાસા,પુ૦છાપરાના સાકટા સાથે જડેલી ચીપ,
પકવાસી,સ્ત્રી૦સધાડો,ચરખ [ખપરડા
પકાર, પુ૦ પ અક્ષર ને ઉચ્ચાર, પપ્પો
પક્કાઈ,સ્ત્રી૦ ખધાઇ, ભેદ-પ્રપંચ સમજવો તે, કાબેલિયત, પક્કાપણું
પક્કુ,વિ૦ કાબેલ,પાકુ,છેતરાય નહિ તેવુ ૨ પુખ્ત ૩ ખરેખરૂ, નક્કી ૪ પાકુ, જર્જરિત, વરડુ, જીર્ણ ૫ મજબુત, તૂટે ભાગે નહિ તેવુ
પક્વ, વિ૦ [સ૦] પાકેલુ ૨ રધાયેલું ૩ તૈયાર,
પક્વાશય, ન૦ ઓજરી, પેટ [જીર્ણ
પક્ષ, પુ૦ (સ૦) પાખ ૨ પખવાડિયુ ૩ બાજુ, પાનુ, પડખુ ૪ બેની તકરારમા એકની તરફના થવુ તે, તરફેણ, ઉપરાણું, બાજુ ૫ મત,વિચાર, અભિપ્રાય ૬ તડ, વર્ગ, સમૂહ. ૭ તકરારી બાબત, વાદવિષય ૮ બળ

પક્ષકાર, પુ૦ તરફદાર, એકાદા-પક્ષનું માણસ. ૨ સામાવાળિયુ

પક્ષઘાત-પક્ષાઘાત, પુ૦ (સ૦) શરીરનુ એક પાસુ મરી ગયુ હોય-નિરૂપયોગી થયુ હોય તે રોગ,એક જાતનો વાત રોગ.

પક્ષપાત, સ્ત્રી૦ એકાદા પક્ષ તરફ ઢળી પડવુ તે, તરફેણુ ખેચવી તે, તરફદારી, ઉપરાણું

પક્ષપાતી, વિ૦પક્ષપાત કરનાર,એકતરફી, ૦ગિયુ

પક્ષવાદી, પુ૦ (સ૦) વકીલ, એલચી

પક્ષા, સ્ત્રી૦ પક્ષ, તરફેણુ

પક્ષાતર, ન૦ પક્ષભેદ, તરફદારી

પક્ષાપક્ષી, સ્ત્રી૦ રાખરખાવટ,તરફદારી,લાગવગથી કામ કરવુ તે

પક્ષિણી, સ્ત્રી૦ [સ૦] પખીની માદા

પક્ષી, ન૦(સ૦)પાખવાળુ ઉડતુ પ્રાણી,પખી

પક્ષી, વિ૦ [સ૦] પક્ષ કરનારો, મળતિયો

પક્ષે-ખે, અ૦પડખે,બાજુએ ૨ એકાદ બાજુએ

પખ, પુ૦ પક્ષ, જુઓ.

પખવાજ, સ્ત્રી૦ [સ૦ પક્ષ+વાદ્ય] બે પાસ વગાડવાનુ હોય તેવુ એક વાદ્ય, મૃદગ,પખાજ

પખવાડિયું-ડુ, ન૦ પદર દિવસનો કાળ તે, પક્ષ

પખવાની, સ્ત્રી૦ કાનનો વેહ વધારવા વપરાતી [સળીઓ-ભુગળી.

પખાજ, સ્ત્રી૦ પખવાજ

પખાજી, પુ૦ પખાજ વગાડનારો

પખાલ, સ્ત્રી૦ [પય+ખલ-ચામડુ] પાણી ભરી લાવવાનુ ચામડાનુ ઠામ, મસક ૨ પ્રક્ષાલન, શિવના નિર્માળ ઉતારી દેવસ્થાનને પાણીથી ધોવુ તે ૩ મોટુ, ભારે અને માંસલ પેટ

પખાલચી-લી, પુ૦ જે પોતાની ખાધ ઉપર અથવા બળદ પાડા ઉપર પખાલ નાખી પાણી ભરવા છાટવાનો ધધો કરે છે તે

પખાળવું, ક્રિ૦ સ૦ ખૂબ પાણીથી ધોવુ-સાફ કરવુ, ખખાળવુ 'શ્રી હરિચરણુ પખાળતાં,મારો જન્મ સાર્થક થાય'

પખિયારું, ન૦ સાધો, પસિયારૂં મેંડવુ,ચાખિયારૂં

પખું, ન૦ પક્ષ, બાજુ "પ્રીતિ ઘણી મોસાળ, પ્રીત ઘણી શ્વશુર પખાની"-શામળ

પખે, અ૦ વિના, સિવાય.

પખોડવું, ક્રિ૦ અ૦ પછાડવુ

પગ, પુ૦ [પાદ] ઉભા રહેવામા અથવા ચાલવામા પ્રણીનો જે અવયવ કામમાં આવે છે તે; ચરણુ, પાદ ટાટિયો ૨ કોઈ વસ્તુ જેના આધારે ઉભી રહે છે તે, પાયો 'મેજનો પગ"૨ મુદ્દાની વાત,આધાર **પગ આવવા**=ચાલવા-હિંડવા માડવુ, ૨ પોતાના ઉપર આધાર રાખવાનું બળ આવવુ ૩ ખસી જવુ **પેટમા પગ છે**-કાવતરુ-મેલ છે. **પગ ઉઠાવવા**-ચાલવામા ઉતાવળ કરવી,જલદી ચાલવુ **પગ કાઢવો**-અમુક કામમાથી મુક્ત થવુ-ખસી જવુ ૨ ખસેડવુ, દૂર કરવુ, જતુ આવતુ બધ કરવુ ૩. ચલણુ બધ કરવુ,જોર ટાળવુ **પગ છુટા કરવા**-સાકડમાંથી મુક્ત થવુ ૨ ચાલીને પગને કસરત આપવી. **પગ ઘાલવો**=પેસવુ,માથુ મારવુ,ધસી જવુ **પગ ટકવે-ઠરવો**=એક જગાએ ઠરી નિરાત વાળી બેસી ન રહેવુ ૨ જારી રહેવુ **પગ ટાળવો**=જતુ આવતું બધ કરવુ દૂર કરવુ ૨ ચલણુ બધ કરવુ, સત્તા જાય એમ કરવુ **પગ થવા**=શક્તિ-સમજ આવવા માડવી ૨ ઉપડી જવુ ૩ અવરજવર થવો **પગ ધોઇને પીવા**=પૂજ્યબુદ્ધિ-ભાવ રાખવો ઘણો આભાર માનવો **પગ નીકળી જવો**-જતુ આવવુ બધ થવુ, દૂર થવુ, ચલણુ બધ થવુ **પગપર પગ ચઢાવી બેસવું**-નિષ્કાળજીથી ગપ્પાં મારતા બેસી રહેવું;નવરૂ બેસી રહેવુ **પગ પાછા પડવા**-શરમાવુ, જવાનો ભાવ ન થવો,આચકો ખાવો, **પગ વેસવો-થવો**=આવતુ જતુ થવુ, દાખલ થવુ, ઘુસવુ ૨ ચલણુ થવુ **પગ બાધીને રહેવુ**-લાબા વખત સુધી ટકી રહેવુ; નિશ્ચ્યા કરવુ **પગ ભાગવા**-અશક્તિ આવવી ૨ હરાવવુ, આગળ વધતા અટકાવવુ ૩. લગડુ કરવુ. ૪ નિરાશ થવુ, આશાભગ થવુ **પગ ભારે થવો**-વસગાળે મહાવરો મૂકી દીધાથી આચકો ખાવો, શરમાવુ,**પગ પાછો હઠવો**;સંકોચાવુ. **પગ માંડવો**-સ્થિર ઉભા રહેવુ (બાળકે) ૨. નિરાત ધરવી ૩. શરૂઆત કરવી. ૪ દાખલ થવું. **પગમાં**

માથુ નાખવુ–પગે પડવુ **પગ વધારવા**–ધીમે ધીમે આગળ ધસવુ ૨ લાગવગ વધારવી **પગ વાળવો**–થાક ખાવો, વચમા અટકી શરીરને સુખ આપવુ, વિરામ લેવો **પગથી તે માથા સુધી**–નખથી શીખા સુધી, આખે શરીરે,સર્વાગે **પગે કમાડ ઠેલવા**=એ માલુમ રીતે કામ કરવુ, પલીતો મૂકવો **પગે ટરવુ**-બાળકને અધાડવુ **પગે કીડીઓ ચઢવી**-કામ કરતા કટાળો આવવો **પગે પડવુ**–નમવુ ૨ આજીજી કરવી ૩ નમીને પ્રણામ કરવા **પગે મેદી ચોપડવી**=હિંડવાનુ આ-આળસ. **પગે લાગવુ**–નમવુ, કગરવુ

પગચ પી, સ્ત્રી૦ પગ ચાપવા તે, ચપી

પગતુ, વિ૦ મોકળુ ,મકતુ,વિશાળ [ધક્કા

પગતોડ, સ્ત્રી૦ નકામા ફેરા આટા ખાવા તે,

પગથાર,સ્ત્રી૦ થોડા પગથિયા પછીનુ એક પહોળુ

પગથારિયુ ,ન૦મોટુ પહોળુ પગથિયુ [પગથિયુ

પગથિયુ , ન૦ ચઢવા ઉતરવા સારૂ પગ મુકવાનુ પત્થર અથવા ઇટનુ જે ચણુતર અથવા લાકડાનુ જડેલુ જે પાટિયુ તે

પગથી,સ્ત્રી૦મોટા રસ્તાની બાજુનો નાનો રસ્તો, શેરડી ખેતરમા પડેલો રસ્તો, એક જણુથી જવાય તેટલો રસ્તો, પગલા પડીને થયેલી વાટ

પગદ ડો, પુ૦ થોડુ પણુ ઉભુ ઉભુ ફરાય તે, ૨ થોડુ ઘણુ મદદગાર [દાખલ થવાનુ તે

પગપેસારો, પુ૦ લાગવગ ૨ આવજાનો પરિચય,

પગપાળો, પુ૦પગે ચાલનાર,પાળો,પેદલ સિપાઇ

પગર, પુ૦અનાજનો પાર,પગોર [૨ કાસદ

પગરખુ ,ન૦ (સ૦ પાદ રક્ષણ)પગના રક્ષણુ અર્થે જે પહેરવામા આવે છે તે,જોડો,મોજડી, ખાસડા **પગરખામા પગ વાલવો**—બરોબરી કરવી, હરિફાઇ કરવી

પગરણુ,ન૦જનોઇ, લગન,વગેરેનો જે રુડો દિવસ તે,સારૂ ટાણું, અવસર, રૂડુ કારજ ૨ શરૂઆત **પગરણુ માડવુ**–શરૂઆત કરવી [હિલચાલ

પગરવ,પુ૦ચાલતા થતો અવાજ ૨ જવર અવર,

પગરવટ, સ્ત્રી૦ પગના ઘસારાથી પડેલી વાટ-માર્ગ, પગનો ધમારો તે [૩. શેરડી, પગથી

પગરવટો, પુ૦ જવર અવર ૨ પગનો ઘસારો

પગરસ્તો, પુ૦ખુશકીનો રસ્તો ૨ પગથી નાનો, રસ્તો [પાદપક્તિ ૨ પગથી

પગલી, સ્ત્રી૦ ચોરના પગલા ૨ પગલાનીહાર,

પગલુ ,ન૦ ચાલવાથી જમીન ઉપર પડેલો પગનો આકાર, ડગલુ ૨ પગના તળિયાના ચિહ્નવાળી તખતી ૩. ચોરના ચાલવાથી પડેલુ ચિહ્ન ૪ બે ડગલા વચ્ચેનુ અતર તે **પગલુ ભરવુ**–આગળ વધવુ **પગલાં કરવા**–પધારવુ, આવવુ (માનાર્થે) **પગલે ચાલવુ**–અનુકરણુ કરવુ,અનુસરવુ આગળ પ્રમાણે વર્તવુ **પગલાં લેવા** ઉપાય લેવો–ફરિયાદ કરવી

પગલે પગલે, અ૦ વારવાર, ઘણુ ખરૂ,હરદમ

પગવાટ, સ્ત્રી૦પગલાએ પડેલી પગથી, ગાડી ન ચાલે તેવો રસ્તો ૨ ખુશકી

પગાર,પુ૦(પોર્ટુ૦)નોકરીના બદલામા આપવાનો બદલો ૨ **વિ૦** મોકળુ , વિશાળ "ત્રીશ યોજન નગરી વિસ્તાર, ચૌટા ચોવટા પોળ પગાર"

પગારદાર,વિ૦પગાર લઇને કામ કરનારો,પગાર ખાનારો, નોકર ભાડુતી

પગી, પુ૦ પગલા પારખી ચોર શોધી કાઢનારો, પગલુ કાઢનારો, "કુટી મુવા પગીઓ સહુ,પગલુ ઘેરનુ ઘેર"–શામળ ૨ **વિ૦**જન્મતા જેના પગ પહેલા બહાર આવ્યા હોય તે

પગેપડવુ, ક્રિ૦ અ૦ પ્રણુામ કરવુ, નમવુ ૨ નમી પડવુ,આજીજી કરવી,પગે લાગી માફ માગવી

પગેપરણુ ,ન૦પગે લાગતા મુકવાની ભેટ,નજરાણું

પગેરૂ , ન૦ પગલુ,પગલુ કાઢવુ તે ૨ પગખાડુ

પગેલાગણુ , ન૦ પગે પડવુ તે,પ્રણુામ,પ્રણિપત ૨ પગે લાગી ભેટ મૂકવી તે.

પગો, પુ૦સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ પુતળી ભાતનુ કપડુ.

પગોર, પુ૦ ડુડા તથા ઉબીનો હાલરૂ ફેરવવાને

પઘડબધ, પુ૦પાઘડી બાધનરો [કરેલો ઢગલો

પક, પુ૦ કાદવ, કીચડ ૨ પાપ, દોષ

પકજ,ન૦(સ૦)કમળફૂલ ૨ કાદવમા પેદા થનાર.

પકાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠામ ઠામ ઓળખાવુ, પ્રખ્યાત થવુ, જાણીતા થવુ, વખણાવુ

પંકાયેલું, વિ૦ નામીચું, પ્રખ્યાત; વખણાયેલું
પંક્તિ, (સં૦) હાર, ઓળ, ૨ પંગત ૩ વર્ગ,
પંખ, સ્ત્રી૦ પાંખ, ૨ પક્ષી. [ટુકડી, ટોળી
પંખઘાત, પું૦ પક્ષાઘાત
પંખાળિયું-ળી, ન૦ એક જાતની ડાગર
પંખિયું, વિ૦ પાંખવાળું ૨ એક બાજુનું ૩
પંખીડું, ન૦ પક્ષી, વિહંગમ [ન૦ પાંખિયું
પંખેરૂ, ન૦ (ફા૦) પક્ષી, નાનું નાજુક પંખી
પંખો, પું૦ હવાને હિલવી પવન લેવાનું સાધન વિંઝણો ૨ પૈડા ઉપરનું ઢાકણું
પંગત-તી, સ્ત્રી૦ પંક્તિ, હાર, ઓળ, ધાલ.
પંગુ, વિ૦ (સં૦) લંગડું, ૨. પાંગળું
પચાક, પું૦ રસોઇયો, ૨ ધવારો
પચકડી, સ્ત્રી૦ પિચકારી
પચકલું, સ્ત્રી૦ વિ૦ બીકણું, પોચું, ઢીલું
પચકાણું, ન૦ જૈનોમા અપવાસ કરવાનુ એક વ્રત
પચકારી, સ્ત્રી૦ પિચકારી
પચન, ન૦ પાચન થવું તે, ખાધેલું હઝમ થવું તે
પચપચ-ચું, અ. છેક જ પોચું; ગદગદું; ઢીલું, કુચાપાણી.
પચરંગ-ગી, વિ૦ પાંચ રંગવાળું ૨ રંગબેરંગી
પચવવું, ક્રિ૦ સ૦ પચે તેમ કરવું
પચારવું, ક્રિ૦ સ૦ વારે વારે કહેવું, ટંકાર કરવી, ઇસારો કરવો ૨. ફેલાવવું; પસારવું.
પચાવવું, ક્રિ૦ સ૦ જઠરાગ્નિમાં પચે તેમ કરવું. ૨. દબાવી બેસવું "તેણે તે માલ પચાવ્યો"
પચવું, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦ પચ્) ખાધેલું હઝમ થવું ૨. ઘણીવાર ટકવું; નિરાતે ભોગવાવું ૩. રસબસ થવું, એકતાર થવું, લીન થવું. 'આ જીવ અવિદ્યા પ્રપંચમાં પચેલો છે' ૪ વ્યાપી રહેવું
પચાશ-સ, વિ૦ બે પચ્ચીસ, ૫૦.
પચીસી, સ્ત્રી૦ પચીસ વર્ષની ઉંમરનો સમય.
પચુલાં, ન૦ આપલાંધાપલાં, ફુલવણાં
પચુસણ, ન૦ (સં૦ પર્યુષણ) જૈનોના ઉપવાસના [દિવસ.
પચ્ચીસ, વિ૦ વીસ ને પાંચ, ૨૫.
પચ્ચીસી, સ્ત્રી૦ જેમાં પચ્ચીસ વાના હોય તે. ૨ પચ્ચીસ વર્ષની આસપાસનો જુવાનીનો સમય.
પચ્છમ, સ્ત્રી૦ પશ્ચિમ. ૨ વિ૦ આથમણું. ૩. પાછળનું, પચ્છમ બુધિયું=કર્યા પછી ખરી બુદ્ધિ સુઝે તેવું, અગમચેતી વિનાનું "અગમ બુદ્ધિ વાણિયો, પચ્છમ બુદ્ધિ બ્રહ્મ.' [રોગથી સપડાવું.
પછડાવું, ક્રિ૦ અ૦ અફળાવું; કુટાવું ૨. માંદા પડવું;
પછવાડી, સ્ત્રી૦ પાછળ લાગવું તે; પુઠ; કેડો. ૨ પછાડી, પાછળ.
પછવાડી-ડે, અ૦ પુઠે, પાછળ પછવાડે લાગવું= પાછળ પડવું ૨ ચીઢવવું, કાયર કરવું; ૩ ખતે પડવું.
પછવાડુ, ન૦ પાછળનો ભાગ, પૃષ્ઠ ભાગ; પુઠ; કેડો.
પછાડવું, ક્રિ૦ (સ૦) જોરથી પટકવું, નીચે નાંખવું, અફાળવું ૨ રોગે સપડાવું. ૩. હરાવવું.
પછાડી, સ્ત્રી૦ ઘોડાના પાછલા પગે બાંધવાનુ [દોરડું.
પછાડી, અ૦ પછવાડે.
પછાડું, ન૦ પાછળનો ભાગ; પુઠ.
પછાડો, પું૦ ઉથલો, ફરીથી પછડાવું તે (રોગથી). ૨ ગોથ, ગુલાટ, જોરથી આમતેમ અફળાવું તે. ૩ કુટવાના ફાંફાં મારવા તે
પછાત, અ૦ (સં૦ પશ્ચાત્) પાછળ, પુઠે.
પછાત, વિ૦ પાછળ રહી ગયેલું
પછી, અ૦ કેડે; પાછળથી, થોડીવાર રહીને
પછીત, સ્ત્રી૦ ઘરની પછવાડેની ભિંત. [પાટિયું.
પછીતિયું, ન૦ ગાડાના માચડા પછવાડે બાંધવાનું
પછેડી, સ્ત્રી૦ પિછોડી. જુઓ "સોટીમાં શું, એવું કહીને પછેડી પણ લીધી વાળા."
પછેડીવા, અ૦ પછેડીની જાડાઇ જેટલું; આશરવા.
પછેડો, પું૦ જાડો ચોફાળ, મોટો ઓછાડ, પિછોડો ઢાંક પછેડો=છાવરવું તે; ઢાંકઢીબડ કરવું તે.
પજવવું, ક્રિ૦ સ૦ ગભરાવવું; અકળાવવું; ચીઢવવું, દુ:ખ દેવું, વિતાડવું.
પજાવો, પું૦ ઇંટ નળિયાની ભઠ્ઠી, નીભા.
પંચ, વિ૦ (સં૦) પાંચ ૨. ન૦ પાંચ ડાહ્યા માણસોની મંડળી. ૩ એ પંચમાંનો એક. ૪. જેને કોઇનો પક્ષ નથી એવો ત્રાહિત પુરુષ. ૫. ફાળો પાડવાનું ઓજાર. પંચ ઇંટાળી=સમસ્ત લોક તરફથી ઇંટોનો માર મારવો તે.
પંચક, પું૦ (સં૦) ધનિષ્ઠાના ઉત્તરાર્ધથી-તે રેવતીના અંત સુધીના જે પાંચ નક્ષત્ર તે; પાંચ

દિવસનો કાળ તે. ૨ પાચનો સમુદાય
પંચકડુ, ન૦ પાચનો સમહ, પચક.
પચકલ્યાણ–ણી, વિ૦પાચ શુભચિહ્ન હોય તેવુ.
પચકાર, પુ૦ વણકરનુ એક ઓજાર
પંચકેશ, પુ૦ મનુષ્યને પાચ જગાએ ઉગતા વાળ (માથુ મુછ, બે બગલ,દાઢી અને ગુહ્યેન્દ્રિય)
પચગુણ, પુ૦ શબ્દ, સ્પર્શ રૂપ, રસ, ને ગધ એ પાચ ગુણ [પચની કસોટી
પંચકયાસ, સ્ત્રી૦ પચાતનામુ, જાહેર પરીક્ષણ,
પચકોણ, વિ૦ પાચ ખુણાવાળુ
પચકોશ, પુ૦ (સ૦) દેહના જે પાચ પડદામા આત્મા રહ્યો છે તે, અન્નમય, પ્રાણમય, મનોમય, વિજ્ઞાનમય, ને આનદમય એવા પાચ કોષ
પચગવ્ય, ન૦ (સ૦ પચ+ગવ્ય–ગાયનુ) ગાય થી ઉત્પન્ન થયેલા પાચવાના દુધ, દહિ, ઘી, મૂતર ને છાણ એ પાચ દેહશુદ્ધિ માટે વપરાય છે
પચતત્વ, ન૦ (સ૦) પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ ને આકાશ એ પાચ મહાભૂત, જગતની ઉત્પત્તિના કારણરૂપ પાચ મુખ્ય બીજ તે [શાસ્ત્ર.
પચતત્ર, ન૦ વિષ્ણુશર્મા રચિત એ નામનું નીતિ
પચતિર્થ, ન૦ પ્રયાગ, પુષ્કર, નૈમિષ, વિશ્રાતિ સૌકર એ પાચ તીર્થનો સમુદાય
પચત્વ, ન૦પાચપણુ.૨ મરણ,મૃત્યુ **પચત્વ** પામવુ –પાચ તતવપણાને પામવુ ,મરી જવુ , ગુજરી જવુ
પચપાત્ર, ન૦ સન્ધ્યાદિક કર્મમા કામ લાગતુ પાણી ભરવાનુ ઉભા ઘાટનુ પવાલુ, એમા બો ળવાની વસ્તુને આચમની કહે છે
પચપ્રાણ, પુ૦ (સ૦) જે પાચ વાયુ પ્રાણીની જીદગીને જરૂરના છે તે પ્રાણ, અપાન, સમાન, ઉદાન, વ્યાન
પચબાણ, ન૦ (સ૦) પાચપ્રકારના જેના બાણ છે તે દેવ, કામદેવ, મદન (કમળ, અશોક, આબાનો મોર, નવમલિકા, ધેરા આસમાની ૨ ગતુ કમળ) [કેડ ઉપર ભમરો હોય તેવો ઘોડો
પચભદ્ર, પુ૦ કાળજુ, મો, પીઠ, પડખુ અને
પચભાગ, પુ૦ ભૂતયજ્ઞ ભાગ ઘરમાં રોજ થતા નાના દોષોના નિવારણાર્થે અપાતું દાન, રસોઇ કરતા ચપટી ચપટી અન્ન કઢી લઈ દાન તરીકે આપે છે તે [આકાશ, પચતત્વ
પચભૂત, પુ૦ પૃથ્વી, જળ, તેજ, વાયુ અને
પચમ, પુ૦ (સ૦) સપ્ત સ્વરમાનો પાચમો સ્વર તે ૨ વિ૦ પાચમુ [ને મૈથુન)નો સમુદાય
પચમકાર, પુ૦પાચ મકાર (મદ્ય માસ, મત્સ, મુદ્રા
પચમાસી, સ્ત્રી૦ગર્ભવતી સ્ત્રીના પહેલા ગર્ભના સબધી પાચમે માસે કરવામા આવતો સસ્કાર.
પચલવણ, ન૦ સૈધવ, બિડ લવણ, સચળ, ટકણ અને સમુદ્રનું મીઠુ
પચસુગધક, પુ૦ કપુર, લવિંગ, કકોલ,જાયફળ, અને અગર એ પાચ ખુશબોદાર પદાર્થ
પંચમી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પાચેમ ૨ પાંચમી વિભક્તિ (વ્યાકરણમા)
પચમુખી, વિ૦ પાચ મો વાળુ, પચાનન.
પચરગી, વિ૦પાચ ૨ગનુ, પચરગી,૨ગ બેરગી ૨ મિશ્ર જાતિનુ સેળભેળિયુ, સકર ૩. આડુઅવળુ
પચરત્ન, ન૦ (સ૦) પાચરત્ન સોનુ, મોતી, હીરો માણેક ને પાનુ
પચરસિયુ,વિ૦પાચ અથવા વધારે રસનુ મિશ્રિત
પચરાઉ, વિ૦ મિશ્ર, બેચાર જાતનુ, સેળભેળિયુ ૨ છુટક વેચાતુ
પચવટી, સ્ત્રી૦ જ્યા પાચ રસ્તા મળતા હોય તેવુ ચકલુ ૨ ગોદાવરી નદી ઉપરનો એક પ્રદેશ.
પચવાયકા, સ્ત્રી૦ લોક મત, ગામગપાટો,અફવા
પચરાશિ, સ્ત્રી૦ પાચ પદ ઉપરથી છઠ્ઠુ પદ કાઢ વાની રીત, બેવડી ત્રિરાશીની રીત
પચવક્ત્ર, વિ૦ પાચ મોનું 'શિવ, હનુમાન,ઈ૦'
પચાગ્નિ, (સ૦)ચારપાસ ધુણી ને ઉપર સુર્યનો તાપ એવુ એક કઠિન વ્રત.
પચાંગ, ન૦ (સ૦) તિથિ, વાર, નક્ષત્ર, યોગ ને કરણ એ પાચ વાના જણાવનાર જે ગ્રથ– ટિપણ તે.
પચાજીરી, સ્ત્રી૦ ખસખસ, ટોપરુ, આરોળી, અજમો ને ખાડ એ પાચનુ ચૂર્ણ.
પચાણુ, વિ૦ તેવુ ને પાચ, ૯૫
પચાત, સ્ત્રી૦ પાચ અથવા વધારે સભ્ય પુરુષો

પાસે નિર્ણય—ફેસલો કરાવવો તે,ભાંજગડ,ઊહાપોહ ૩ તકરાર,ખટપટ ૪ ફિકર,ચિંતા ૫ મુશ્કેલી; ગુંચવાડો

પંચાતખોર, વિ૦ ભાજગડ કરનાર, ભાજગડિયું. ૨. ચર્ચામાં માથુ મારનાર—રસિયો

પંચાતનામુ, ન૦ પંચાતનો ઠરાવ ૨ પંચાત કરવાની સત્તાનો લેખ

પંચાતિયુ, વિ૦ તકરારી, ગુંચવણિયુ, પંચાત થવી જોઇએ તેવુ ૨ પંચાત કરનારૂ

પંચાતી,સ્ત્રી૦ તકરાર, ભાજગડ ૨ પીડા; દુ:ખ ૩ મુશ્કેલી. ૪ ભાજગડિયો.

પંચાનન,પું૦સિંહ ૨ પાંચ મુખવાળો દેવ, શિવ

પંચામૃત, ન૦ (સં૦) દહિં દુધ, ઘી, મધ ને ખાંડ, એ પાંચ અમૃતનું મિશ્રણ તે. એ પાંચેથી દેવને સ્નાન કરાવ્યા પછી એ નવાણનું આચમન તે

પંચામૃતયોગ, પું૦ ગળો, ગોખરૂ, મુશળી,મુંડિકા અને શતાવળ એ પાંચ ઔષધીનો યોગ

પંચાયત, સ્ત્રી૦ મંડળી,સભા,૨.પંચાત,ભાંજગડ

પંચાયતન, ન૦ (સં૦) પાંચ દેવોનો સમુહ તે

પંચાવન, વિ૦ પચાસ ને પાંચ, ૫૫.

પંચાશી—ચ્યાશી, વિ૦ એંશી ને પાંચ, ૮૫

પંચાળ પું૦ ઠગ, લુચ્ચો

પંચિયું, ન૦ નાનું ધોતિયુ(ઘરમા પહેરવાનું)

પંચી,સ્ત્રી૦ મશ્કરી, મજાક. ૨ કાંટાની ચુની.

પંચીકરણ, ન૦(સં૦) આકાશાદિ પાંચ તત્વોનુ દેહ આદિમા જે પરસ્પર અનુકૂળ સંમિશ્રણ તે. ૨. પાંચ તત્વને એકઠા કરવા તે.

પંચીગર, પું વિંટી,કાંટા વગેરેમા ચુની—નગ બેસાડનાર, જડિયો.

પંચેંદ્રિય, સ્ત્રી૦ કાન, ચામડી, આંખ, જીભ અને નાક એ પાંચ ઇંદ્રિયો તે

પંચોતેર, વિ૦ સિતેરને પાંચ. ૭૫

પંજર,ન૦(સં૦) પિંજર, પાંજરૂં.

પંજાબી, વિ૦ પંજાબ દેશનું. ૨. કદાવર, મજબુત; ઉંચુ અને કદાવર, પહેલવાન.

પંજીરી, સ્ત્રી૦ પંચાજીરી.

પંજેગો, પું૦ બનાવો;ફજેતો.૨. જાહેર તોફાન.

પંજો—જો, પું૦(ફા૦)પાસા અથવા પાનામા પાંચીઓ જે સમુદાય તે ૨ આંગળાં ને હથેળી એટલો કાંડાનો ભાગ ૩ સહીને ઠેકાણે હાથનો જે છાપો તે ૪ પશુઓના પગનો અવયવ.૫.પકડ; કબજો. પંજામાં આવવુ=સપડાવુ, ફસાવું. પંજામા લેવુ=કબજે લેવુ, સપડાવવુ;દાવમાં લેવુ;

પંઝેટવુ, ક્રિ૦ સ૦ નિભાવવુ,સહન કરવુ; વેઠવુ.

પંઝેટી,સ્ત્રી૦વાડમાથી સુકા કચરો તાણી લેવાનું ખેડુતનું ઓજાર, દાતાળો; કળાપવ, પંજેટી.

પટ, પું૦ ઘણા રંગના ખાના ચિત્રેલુ પાટિયું અથવા કપડું ૨ નકશો. "ચિત્રપટ" ૩ યાદી; નોંધ ૪. વસ્ત્ર, લુગડુ ૫. પડદો. ૬ થર, પડ; ૭. નદીની પહોળાઇ ૮ (જમીનનો) ચીચરડો; લાકડાને લાબો ચીરો. ૯ અસર રંગ; પાસ. ૧૦ છાપ, ચિહ્ન

પટ, વિ૦ઘણુ, વધારે, પડવાળુ "દુપટ;ત્રિપટ"

પટ, અ૦ તરત, ઝટ ૨ નક્કી, ખચીત,જરૂર.

પટક, સ્ત્રી૦ પટકવુ તે, ઝીક;ઝાપટ; પતન.

પટકવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉંચુ કરી જોરથી નીચે નાખવુ ૨. ધુતવુ, ચીરવુ; ફોસલાવવુ,પટાવવુ

પટકાવવું, ક્રિ૦ સ૦ પછડાય એમ કરાવવુ,અફળાવવુ ૨ હરી લેવુ; ધૂતવુ [અફળાવું

પટકાવું, ક્રિ૦ અ૦ ધૂતાવુ,ઠગાવુ ૨ પછડાવું,

પટકૂળ, ન૦ સુંદર કપડા, પટોળુ [કચ્છો.

પટકો, પું૦લુગડાનો ટુકો કકડો;છોગલો ૨. કાછો;

પટંતર, પું૦ લુગડાનો પડદો, આંતરો; અંતરપટ ૨ અંતર, જુદાઇ પટંતરે=પરોક્ષે, આડકતરી રીતે.

પટંતરો, પું૦ આંતરો,પડદો.૨ ભેદભાવ, ભેદદષ્ટિ.

પટપટ, અ૦એક પછી એક પડતી ચીજનો ચાલુ અવાજ ૨ ચટપટ, ટપોટપ; ઝટપટ, ટપટપ.

પટપટ, સ્ત્રી૦ બડબડાટ; લવારો.

પટપટવું, ક્રિ૦ અ૦બડબડ કર્યા કરવું;કણકણવું.

પટપટારો, પું૦ નિર્થક વાક્ચાતુરી ૨. લવારો, બડબડાટ, કણકણ. ૩ પલકારો.[કરવું.(આંખ.)

પટપટાવવું, ક્રિ૦ સ૦ મચમચાવવુ; ઉઘાડમીંચ

પટપટિયુ, ન૦ લાકડાનું રમકડું. ૨.ટપટપિયું.૩. વિ૦ લવરીખોર.

પટપીત, ન૰પીળુ વસ્ત્ર, પીળો વાગો, પીતાંબર
પટરાણી,સ્ત્રી૰જેની સાથે રાજા પ્રથમ પરણ્યો હોય તે રાણી, મુખ્ય રાણી,માનીતી રાજપત્ની
પટલ, પુ૰ (સ૰) ટોળુ,જથો ૨ પડળ,આંખમાં વળતી છાયા ૩ પટેલ. ૪ ઢાંકણુ,આચ્છાદન
પટલાઇ,સ્ત્રી૰ પટેલાઇ, પટલની કામગીરી તે
પટલાણી, સ્ત્રી૰ પટેલની સ્ત્રી.
પટવારી, પુ૰ તલાટી ૨ મહેસુલ ઉઘરાવી આપનાર,જમીનની પાટ રાખી તેની મહેસુલ ભરનાર
પટવાસ,પુ૰ (સ૰) તણુ, રાવટી
પટવો, પુ૰ રેશમ ગુંથવાનો ધંધો કરનારો
પટહ, ન૰ (સ૰) ઢોલ, નગારૂ [લેનાર,
પટાઉ, વિ૰ પટાવનાર, ધૂર્ત, પટાવી કામ કાઢી
પટાકડી, સ્ત્રી૰ ચપટી ૨ પિસ્તોલ, તમંચો.
પટાકો, પુ૰ પટ, એવો થતો અવાજ ૨ ફટાકો. ૩ તમાચો, ધોલ, લપડાક
પટાર, પુ૰ ઘોડાનો તંગ
પટાટા, પુ૰ (અં૰ પોટેટો) ગાંગડી બટાટા
પટાદાર, વિ૰ પટા હોય તેવુ અટાપટાદાર,
પટાદાર,પુ૰ જેણે અમુક વર્ષની બાંધણીથી કોઈ ચીજ રાખી હોય તે ૨ પટાવાળો સિપાઈ ૩ જમીનદાર, પાટોપાટ જમીન રાખી હોય તે, પાટીદાર [ટપટપ
પટાપટ, અ૰ ઝટઝટ, પટપટ, ઉપારા ઉપરી ૨
પટાપટી,સ્ત્રી૰ આમ તેમ મોટા નાના લિસોટા પાડેલા હોય તે ૨ બોલ બોલા,ઝઘડો.
પટાબાજ, વિ૰ પટો ખેલનાર ૨ ઠગ, ખેલાડી, દાવપેચ જાણનાર
પટામણી, સ્ત્રી૰ ફોસલામણી, પટામણુ
પટામણુ, વિ૰ પટાવનાર, પટાવે તેવુ
પટારો, પુ૰ મોટી પેટી, પેટારો
પટાવત, સ્ત્રી૰ નાના નાના જમીનદાર, લશ્કરી મદદ આપવાની સરતે જમીન ભોગવનારા, રાજ્યમાં ભાગ ને લાભ ધરાવનારાઓ
પટાવવુ, ક્રિ૰સ૰ સામાને મીઠુ લાગે તેવુ તજવીજથી સમજાવવુ, ભરમાવવુ, ફોસલાવવુ ૨ વહાવુ, છેતવુ, ઠગવુ
પટાવાળો,પુ૰સરકારી કે અમુક સંસ્થાનો નોકર, ચપરાસી. [હોળેલા વાળ.
પટિયા ન૰ સારા દેખાવાને કપાળની બે બાજુએ
પટી, સ્ત્રી૰ લાકડા કાગળ વ૰ નો થોડો લાંબો પહોળો કકડો તે, ચિંદરડી, ચીપ ૨ ખપોટી ૩ મલમવાળી કકડી, થીગડી.
પટુ,વિ૰(સ૰)પ્રવીણ, ચતુર, કસબી, ૨ ચંચળ, ચાલાક ૩ ડાહ્યુ, શાણુ. ૪ સ્ફુટ
પટુકાણી, સ્ત્રી૰ ડાહપણની વાત ૨ પટપટારો
પટુડાવેડા, ન૰ ડહાપણવેડા, શાણપણ
પટુત્વ, ન૰ ચતુરાઇ, ડહાપણ, ચાલાકી
પટેલ, પુ૰ તલાટીની સાથે રહી ગામનો વહીવટ કરનારો, મુખી ૨ કોઇ પણ વર્ગનો અગ્રેસર, ૩ પાટીદાર મોટો જમીનદાર ખેડુત—કણબી.
પટો, પુ૰ લાંબો પહોળો રંગનો લીટો ૨ કમ્મરે બાંધવાનો પટો, કમરબંધ ૩ ખભે રાખવાની ચપરાસની પાટી ૩ કોઈ વહીવટ કરવાનો જે લેખ કરાર તે, સનદ, દસ્તાવેજ ૫ બચાવ માટે લાકડી અથવા તરવારને આમતેમ ફેરવવી તે, સામાને મારી પોતાનો બચાવ કરવો તે, એનો જે અભ્યાસ કરવો તે “ પટો રમવો ” ૬ મોટી પટી, થીગડી ૭ લુગડાનો ચિંદરડો, લાંબો પણ સાંકડો કકડો ૮ બે ધારી તરવાર,ગુપ્તી
પટોધર, વિ૰ પટો ધરનારી,પટરાણી, ‘યા રાવણની પટોધર નાર’ [વારાફરતી, તરતને તરત.
પટોપટ, અ૰ ઝટપટ, પટપટ, સપાટાબંધ. ૨
પટોળ, ન૰ એક જાતનો છોડવો અને તેના ફળ.
પટોળુ ન૰ એક તરેહનુ રેશમી કપડુ
પટ્ટ, અ૰ ઝટ, તરતજ, પટ ૨ વિ૰મોટુ, વડુ;
પટ્ટણ-ન, ન૰ (સ૰) શહેર, નગર ૨ પાટણ.
પટ્ટાભિષેક,પુ૰(સ૰) રાજા—અધિકારીને પોતાનો અધિકાર લેતી વેળા થતો સંસ્કાર—ક્રિયા તે.
પટ્ટિકા, સ્ત્રી૰ (સ૰) ચિંદરડી ચીપ, પટી
પટ્ટો, પુ૰ ખાઇ પીને અલમસ્ત બનેલો તે. ૨ વિ૰ કદાવર, મસ્ત, મજબુત. [રિવાજ;ચાલ.
પટ્ઠગ, પુ૰ સહવાસ, પરિચય. ૨ વગસગ ૩.
પટ્ટી, સ્ત્રી૰ પટી, પડવાળી પટી ‘પાન પટી’ ૨.

લાંબો કકડો—ચીરો. 'ફાકણુપટ્ટી'
પટ્ટુ, પુ૦ ઓઢવા પહેરવાનુ ઊનનુ કપડુ, ધાબળો
પઠન, ન૦ પાઠ કરવુ તે ૨ વાચન
પઠનીય, વિ૦ પાઠ્ય, ભણવા યોગ્ય
પઠણ, સ્ત્રી૦ પરઠવુ તે, સાટુ, બોલી, શરત; કરાર
પઠવું, ક્રિ૦ સ૦ શરત કરવી, પરઠવુ, બોલી કરવી
પઠાણ, પુ૦ (સં૦ પુષ્ટ) એક જાતના મુસલમાન ૨. મુસલમાનોમા એક અટક ૩ કાબુલનો વતની ૪ વહાણની પીઠ
પુઠે, અ૦ પેઠે, માફક
પડ, ન૦ (સં૦ પટ) આખી વસ્તુના બે ભાગમાનો એક ભાગ. 'ઘટીનું પડ' ૨ ગડી, કલી ૩ અસ્તર, ૪ થર, વણુ 'પૃથ્વીના પડ.' ૫ પડદો, આતરો ૬ દળ, પાતળુ આચ્છાદન, ફોતરૂ
પડખુ, ન૦ પાસુ બાજુ ૨ કોઈ પણ ચીજનો બાજુનો ભાગ.૩ પક્ષ તરફેણુ, તડ ૪ સહાય, મદદ
પડખે, ન૦ પાસે, પડોશમા.
પડઘમ, સ્ત્રી૦ ડાડિયાથી વગાડવાનુ એક વાદ્ય
પડઘી, સ્ત્રી૦ કળશિયા વાડકા ઇ૦ વાસણના તળિવાની બેસણી ૨ લાકુની તળેનો પછડાવાથી દબાયેલો ભાગ.૩ ઘોડાનો જોરમા પગલા પડવાથી જે અવાજ નીકળે તે, ઘોડાના પગની તબડકી
પડઘો, પુ૦ પ્રતિ ઘોષ, પડછંદો, શબ્દનો ઘોર તે. પડઘો પડવો=ડંકો વગાડવો
પડછંગ, પુ૦ આકાર, ઓળો ૨ ભયકર, કદાવર
પડછંદ–દો, પુ૦ પડઘો, પ્રતિધ્વનિ ૨ પડછાયો, ઓળો. [પ્રતિરૂપ.
પડછાયો, પુ૦ પડેલો છાયડો, ઓળો, પ્રતિબિંબ,
પડછો, પુ૦ દષ્ટાત, દાખલો. ૨ મુકાબલો, સગ ખામણી. ૨ ઉંચો ને સીધો માણુસ
પડતર, વિ૦ વાવ્યા વગરની પડી રહેલી જમીન ૨ ન ખેડાય તેવી જમીન, ખરાબો. ૩ પડેલી કિંમત, મૂળ કિંમતનું, ૪ પડી રહેલુ, વગર વેચાયેલુ [કોથળી, પદડી.
પડતલી, સ્ત્રી૦ ગડાકુ ભરવાની ચામડાની લાંબી
પડતાળવું, ક્રિ૦ સ૦ ખોદી નાખવુ, ફેરવી તળે ઉપર કરવુ; ૨ ચીપવુ (પાના) ૩ અફાળવું, ઝીકવું ૪. સરખાવવુ મેળવવુ

પડતી, સ્ત્રી૦ નઠારી હાલત, ઉતરતી સ્થિતિ કે; નમતી, અપકર્ષ, નબળી દશા, અસ્ત; ઉત્તરાવસ્થા
પડતીદશા, સ્ત્રી૦ નબળી હાલત, અવદશા, આપત્કાળ.
પડતીરાત, સ્ત્રી૦ મોડી રાત; ભાગીગત
પડતુ, વિ૦ નમતુ, ઢળતું, ૨ ખરતું ૩ ન૦ પડવુ ૨ ઝપલાવુ તે, આધળિયા કરી ઘુસી જવુ
પડતો, પુ૦ પરતો, પડછો, બળ, શક્તિ.
પડથાર, પુ૦ ચોક–ઓટલો, પરથાર [અંતરપટ
પડદી, સ્ત્રી૦ ઇંટથી ચણેલી ભિંત. ૨. આતરો;
પડદુ, ન૦ લુગડે બાધેલુ ઘાસ
પડદેનશીન, વિ૦ પડદાનુ, ઓઝલવાળુ, પડદે રહેનાર
પડદેપોશ, વિ૦ (ફા૦) પડદાવાળુ, પડદે નશીન.
પડદો, પુ૦ (ફા૦ પર્દહ) આડ, આતરો. ૨ સૂર્યનો તાપ, પાણી, અટકાવવાને ગાડી ઉપરનુ જે કપડું તે છત્ર, ઢાકણુ ૩ કોઈની નજર ન પડે માટે જે વચમા રાખેલુ કપડુ તે, ચક, ટટ્ટી ૪ જે જે આડા વળગાડેલા તારને દાબવાથી જુદા જુદા અવાજ નીકળે તેમાનો એકેક 'સતારના પડદા' ૫ કાનની ચામડીના જે પડની મારફતે અવાજ સભળાય છે તે " કાનનો પડદો " ૬ ઓઝલ, જનાનો ૭ ઢાકણુ, આવરણુ, આચ્છાદન ૮ બુરખો, અવગુઠન ૯ આખડી, છાલનુ પડ ૧૦ લાજ, મલાજો. ૧૧. વિવેક, અદબ ૧૨ રહસ્ય, ગુહ્ય ૧૩ અતરપડ પડદા પાછળ હોવુ–ખબર ન પડે એવુ હોવુ, ગુપ્ત હોવુ. પડદામાં રાખવુ=છાનુ–છુપુ રાખવુ, બેમાલુમ રાખવુ પડદો ખોલવો –ફોડવો=ખુલાસાથી અતરની વાત કહેવી, મન ઠાલવવુ નિખાલસપણે વિચાર જણાવવા 'પ્રિયા વિના કયા પડદો હું ફોડુ' ૨ છાની વાત ઉઘાડી કરવી પડદો ફૂટી જવો–કપટ ખુલ્લુ થઈ જવુ પડદો રાખવો–છુપાવવુ ૨ શરમાવુ પડદો પડવો–ખેલ બધ થવો, પડદો ઉઘડવો–ગુહ્ય વાત જણાઈ આવવી ૨ (નાટકમા) ખેલ શરૂ થવો પડદો ઉઘાડો કરવો–પડદો ફોડવો; ગુહ્ય વાત કહી દેવી [વહીવટની પરવશ.
પડનાળ, સ્ત્રી૦ પાણી ઝીલી તે કાઢવાની નીક. ૨.
પડપ, સ્ત્રી૦ શરમ.

પડપડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફડફડવુ, પડપડ એવો અવાજ થવો
પડપડાટ, પુ૦ તડતડાટ ૨ ઝટપટ,સડસડાટ
પડપડિયા, ન૦ પડપડ અવાજ સાથે ઝાડો થવો તે, ઝાડાના રોગથી દુખી થવુ તે
પડપુ, વિ૦ દુબળુ અશક્ત
પડપૂછ, સ્રી૦ ફરીફરી પૂછવુ તે, પૂછપાછ, તપાસ
પડબીડિયુ, ન૦ લખેલો કાગળ બીડવાની કાગળની
પડબીડા, પુ૦ બીડેલા કાગળનો લખોટો [ક્રાથળી
પડભિતિયુ, ન૦ભિતનો અંદરનો સચ, બે ભિતોની વચ્ચે રાખેલી જગા ૨ પુસ્તો, માદર
પડવરસી, સ્રી૦ બરદાસ, ચાકરી, પરોણાગત
પડવાયો, પુ૦ખાટલાના પાયા તળે મૂકવાનો લાકડાનો ગોળ ઘાટ ૨ જમવા બેસતી વખત પગને ટેકણુ આપવાનો લાકડાનો ઘાટ તે
પડવાસ, પુ પિછોડીથી પવન નાખવો તે,ખળામાના ફોતરા-ફુણસાને ઉપણવાને પવન નાખવો તે
પડવુ, ક્રિ૦અ૦(સ૦ પત્)કોઇ ચીજનુ ઉચેથી જોરમા નીચે આવવુ, ખરવુ, ગરવુ ૨ ઉભુ હોય તે આડુ થવુ, વાકુ વળવુ ૩ ખપવુ, માર્યા જવુ "તે લડાઇમા પડયો" ૪ નરમ-ઓછુ થવુ, બધ થવુ "પવન પડી ગયો" ૫ ખસિયાણા પડવુ, લેવાવુ 'તેનો ચહેરો પડી ગયો' ૬ ઘટી જવુ,'શેરનો ભાવ પડયો છે' ૭ દુર્દશામા આવવુ-અપમાન થવુ, દ્રવ્ય જવુ,શોભા રહિત થવુ 'પડયા ન ઉઠયા ભાઇ, રાજ મોટા મોટાઓ'। ૮ વચમા નડવુ, હરકત થવી " ૯ હોવુ, બનવુ " તમે શેઠ પડયા ને હું ચાકર " ૧૦. આળસુ રહેવુ, નકામુ બેસી રહેવુ ૧૧ કામમા ગુથાવુ, માથે લેવુ ૧૨ કયા વગર ન ચાલવુ, તાબે થવુ ૧૩ વરાડે-ફાળે આવવુ "એક શાલ તેને સો રૂપિયે પડી " ૧૪ છાયા રૂપ બનવુ, સ્વરૂપે દેખાવુ " ગમે તે કરો પણ ઢાળાસ તો પડશેજ " ૧૫ દૈવજોગે બનવુ આવી પડવુ, પ્રાપ્ત થવુ 'માથે પડી ભોગવવી' ૧૬ ઝપલાવુ,નિર્ભયપણે વૂમવુ " તે મેદાન પડયો " ૧૭ ઉઠવુ, પ્રકટવી 'ફોટોગ્રાફ આબેહૂબ પડે છે "૧૮ પૂઠે લાગવુ ૧૯ દુર્દશામા આવવુ **સમજ પડવી**-સમજાવુ **ઉજડ પડવુ**-વેરાન થઈ જવુ. **ધાડ પડવી**-એકદમ એક સાથે ધસારો કરવો, ઉધટવુ **ખાતર પડવુ**-ચોરી થવી **રસ્તો પડવો**-નવો રસ્તો થવો. **ગળે પડવુ**-વગર હકે બાઝવુ, વળગવુ, આળ મૂકવુ **નામ પડવુ**-અમુક મલ એવુ નક્કી થવુ ૨ જેથી ચિઢાય તેવુ બીજુ નામ ચાલવુ, **ગળુ પડવુ**-ગળામાહેનો કાકડો ઢીલો થવો, તાળવુ બેસવુ **પડુ પડુ થઇ રહેવુ** પડવાની તૈયારી પર આવવુ, **હમણા પડશે એવી** ધાસ્તી થવી **ફીકુ પડવુ**-શરમ લાગવી **પડી ભાગવુ**-અત આવવો, ધબાયનમ થઈ જવુ **પડયા ઉપર પાટુ**-ખાતર ઉપર દિવેલ. **ખાસડા પડવા**-ઠપકો મળવો
પડવૈયો, પુ૦ પડવાયો, પાયાનો ટેકો
પડવો, પુ૦ પખવાડિયાનો પહેલો દહાડો
પડસુદી, સ્રી૦ મેદો
પડળ, ન૦ આખમા આવેલી છારી, ઝાખ ૨ અતરપટ, અધારી **પડળ ઉતરવાં**=ભાન આવવુ
પડા, પુ૦ હથેળી અને આગળાનુ નિશાન છાપો 'આજ આનદનો ઓઘ, કકુ કેરા પડા પડયારે'
પડાઇ, સ્રી૦ પતગ (ઝાલાવાડ) [મછવો
પડાઉ, પુ૦ કિનારે ચાલતો માલ લઈ જવાનો
પડાઉ, વિ૦પડાવી લીધેલુ,હરામનુ ૨ ઠડુ,પડી રહેલુ
પડાક, અ૦ ઝટ, એકદમ, ચટ લઇને
પડાપડ-ડી, સ્રી૦ ઉપરા ઉપરી પડવુ તે ૨. સરસાઈ, હોસાતુસી ૩ આપવા લેવાનો મસારો
પડાવ, પુ૦ મુકામ ૨ છાવણી
પડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ પડાવી લેવુ, ખુચવી લેવુ
પડાળ, ન૦ મોભની દરેક બાજુનો છાપરાનો ઢાળ
પડાળી, સ્રી૦ એક પડાળની છાપરી, અડાળી.
પડિવુ, ન૦ પડ (ઘટીનુ) ૨ સાપ, પૈડવુ
પડિયો, પુ૦ દડિયો, પાદડાની વાડકી
પડિયાણ, વિ૦ પડતર, નહિ વાવેલુ તે
પડી, સ્રી૦ જેમા વસ્તુ બાધેલી હોય તે.
પડીકુ, ન૦ અંદર વસ્તુ મૂકી ઉપર કાગળ-પાદડુ વિટાળેલો હોય એવી નાની મોટી પડીકી, પુડી

પડીકે બંધાવું–તાણું હોવી, આવી રહેવું
પડીક્રમણું, ન૰ શ્રાવકો, સાંજ સવાર પાપ માફ થવા ઈશ્વર પાસે જે માફી માગે છે તે
પડીકાર, પુ૦ દાડી પીટનાર
પડો, પુ૦ ઉપલે છેડે અણી ને તળિયેથી ચપટું–ગોળ લાંબું પડીકું તે ૨ જુડો, ૩.(પટહ) ઢોલ, નગારૂં ૪ ઢંઢેરો 'નગર પડો વજડાવિયો'
પડોપાંદડી, સ્ત્રી૰ એક જાતનો સુગંધીદાર છોડવો અને તેના પાન. [રહેનાર ૩ નજીક, પાસે
પડોસ, પુ૰નજીકનો વસવાટ, પાસેનો વાસ ૨ નજીક
પડોસણ, સ્ત્રી૦ પાસે રહેનારી સ્ત્રી
પડોસી, વિ૦ ઘરની પડખે–પાસે રહેનાર ૨ એક મહેલ્લાનું, નજીક રહેનાર
પઠ, પુ૰ વડો ભીરૂ, આગેવાન
પઠવું, ક્રિ૰ સ૰ ભણવું, અભ્યાસ કરવો ૨ બોલવું, ઉચ્ચાર કરવો ૩. ગોખવું, પાઠે કરવું
પઢેલું, વિ૰ ભણેલું. **પઢેલ** પણ કઢેલ નહિ–ભણેલો પણ ગણેલો નહિ
પણ, ન૰ (સ૰) વચન, સોગન, પ્રતિજ્ઞા ૨ નીમ, ટેક, મમત્વ "પરમેશ્વર કયા પેઠા પણ, પણ રખાવજો રે' ૩ પ્રતિજ્ઞા, હોડ, સરત ૪ અ૰ વધ, ઘટ, વિરોધ બતાવનાર શબ્દ ૫ પરંતુ લેકીન, તોપણ, છતાં ૬ પણું અર્થ સૂચક પ્રત્યય 'બાળપણ'
પણઘટ, ન૰ પાણીનો ઘાટ, જ્યાં બૈરાં પાણી ભરવાને જાય છે તે. [ચીપ તે, મૌર્વી, ચાપ.
પણછ, સ્ત્રી૰ કામડીના બે છેડા જોડનારી દોરી–
પણતર, ન૰ પરિણય, પરણેતર
પણવ, ન૰ તુરાઇ "મૃદંગ તાલ પ્રણવને વીણા, પટહ વેણુસ્વર તાનજી"
પણી, સ્ત્રી૰ (ભાજીની) ભારી, જુડી ['બાળપણું.'
પણું, અ૰ ગુણ, સ્થિતિ, દેખાડનાર પ્રત્યય
પણે, અ૰ ત્યાં, પેલે ઠેકાણે, તહિં [૨ પનો.
પણો, પુ૰ રેતી ને ધૂળ એ બેનો ભેગ તે, દડ,
પંડ, પુ૦ (સં૰ પિંડ) શરીર, જાત દેહ. 'પટ પહેરે નહીં પંડપર' ૨. પાંડુરોગ, લોહીનું ફીકું [illegible] તે. ૩. માટી–કણકનો ઢીલો ગોળો, પેંડો. ૪ કણક ભાતના નાના નાના ગોળા. 'પંડ મૂકવો' પંડ સુધીની પથારી=મરતા સુધીની પથારી, આગળ પાછળની ચિંતા વગરની સ્થિતિ.
પંડાણી, સ્ત્રી૰ પંડયા–પંડિતની સ્ત્રી, ગોરાણી
પંડિત, પુ૰ (સ૰) શાસ્ત્રનું જ્ઞાન ધરાવનારો. ૨ વિદ્વાન, બુદ્ધિશાળી પુરૂષ [કુશળતા, ચતુરાઇ
પંડિતતા, સ્ત્રી૦ (સ૰) પંડિતાઇ, આવડત,
પંડિતા, સ્ત્રી૰ ભણેલી ગણેલી ચતુર સ્ત્રી, વિદુષી,
પંડિતાઈ, સ્ત્રી૦ પંડિતપણું, વિદ્વતા [વિદ્વાન સ્ત્રી.
પંડુ, વિ૰ ફીકું, પાંડુ ૨ ન૰ પંડરોગ
પંડે, અ૦ જાતે, પોતેજ, ખુદ
પંડેપંડ, અ૰ જાતોજાત, પોતેજ ૨ આપોઆપ.
પંડોળું, ન૰ (સ૰ પટોલ) એક જાતનું ભુરૂ સાપ જેવું લાંબું ફળ એનું શાક થાય છે
પંડયો, પુ૰ પંડિત, પુરોહિત, ગોર ૨ ગામઠી નિશાળનો મહેતાજી
પણ્ય, વિ૰ વેચાઉ, બજારૂ **પણ્ય** સ્ત્રી–વેશ્યા.
પત, સ્ત્રી૰ (સ૰ પ્રતીતિ) આબરૂ, પણ, ટેક ૨ સાખ, ધીર ૩ પતીજ, વિશ્વાસ, ૪ પંડરોગ, ગળત, કોઢ [માનવું, ગાંઠવું
પત કરવું, ક્રિ૰ સ૰ માન રાખવું, ગણકારવું
પતંગ, પુ૰ (સ૰) એક જાતનું સુંદર મોટી પાંખવાળું જીવડું પતંગિયું ૨ કનકવો ૩ એક જાતનું લાકડું, જેનું ગલાલ થાય છે તે અથવા તેનો રંગ ૪ સૂરજ ૫. પંખી ૬ તીતીઘોડો, તીડ
પતંગિયું, ન૰ સુંદર પાંખોવાળું એક જીવડું, ફુંદું
પતંજલિ, પુ૦ યોગશાસ્ત્ર કરનાર તે નામનો એક ઋષિ ૨ પાણિનિ વિરચિત અષ્ટાધ્યાયી સૂત્ર ઉપર મહાભાષ્ય કરનાર મુનિ.
પતજડી, સ્ત્રી૰ પાનખર ૠતુ
પતન, ન૦ (સ૰) પડવું તે, પાત, ગ્રહના અક્ષાંસ
પતરડી, સ્ત્રી૰ પત, આબરૂ, પત્તર [પાનના ભજિયાં
પતરવેલિયાં, ન૰ અળવીના પાન ૨. પાતરાં,
પતરાજ, સ્ત્રી૦ શેખી, ફુલ, બડાઇ
પતરાજી, સ્ત્રી૰ ખોટી બડાઈ ડુંપદ, ગર્વ, શેખી, ફુશ.
પતરાજખોર. વિ૦ બડાઇખોર, ફુલણજી, ડોળી;
પતરાવળી, સ્ત્રી૦ પતરાળાની હાર, પતરાળું
પતરાવળી, સ્ત્રી૰ પતરાળી [ભાણું; પીરસણું.

પતરાળી, સ્રી૦ પતરાળાની હાર ૨ પતરાળુ,
પતરી, સ્રી૦પાતળી ફાતરી-છોલ ૨ નાનુ પતરૂ
પતરૂ, ન૦ (પત્ર) ધાતુને ટીપી બનાવેલો પાતળો ઘાટ ૨ મોટી કથરોટ, છાછર, તાસ
પતવવુ, ક્રિ૦ અ૦ માગતુ આપવુ, ચુકવવુ,સમજુતી કરવી [આવવો, ભરપાઇ થવુ
પતવુ, ક્રિ૦અ૦ સમાધાન થવુ,તોડ આવવો,અત
પતળવુ,ક્રિ૦અ૦ ગુસ્સે થવુ ૨ ફરી જવુ, પલટાવુ, વચન તોડવુ ૩.પલળવુ,નરમ થવુ,ગળવુ, પિગળવુ
પતાકા, સ્રી૦ (સ ૦) નિશાન, ધજા, વાવટો,નેજો
પતાકડુ,ન૦પત્તુ,કાગળનો કકડો ૨ કાગળ, ચીઠ્ઠી
પતાવવુ,ક્રિ૦સ૦સમાધાન કરવુ,માડીવાળવુ,ટુકાવવુ, સતોખવુ
પતાસા-સુ, ન૦ ગોળ ચપટા ઘાટની મિઠાઇ
પતાળ, ન૦ પાતાળ, જુઓ [શેઠ, રાજા
પતિ, પુ૦ (સ ૦ ધણી, વર, કથ ૨ માલીક,
પતિત,વિ૦(સ ૦)પડેલુ ૨ નીકળી ગયેલુ ૩ નીતિભ્રષ્ટ,વ ઠેલ ૪ પાપી, દુષ્ટ [નાર, ઉદ્ધારનાર
પતિતપાવન, વિ૦ પતિતને પવિત્ર કરનાર,તાર
પતિપરાયણ, વિ૦ ધણી ઉપરજ પ્રેમ ધરાવનાર
પતિયાર, પુ૦વિશ્વાસ, પતીજ ૨ શ્રદ્ધા દઢ ભાવ
પતિરા, ન૦ ઘોળાં નાના બકરા, ઘોળા લવારા
પતિવ્રત, ન૦ પતિભક્તિ તે, શિયળ,સતીપણુ.
પતિવ્રતા, સ્રી૦ (સ૦) સાધવી સ્ત્રી, સતી
પતીજ, સ્રી૦ (સ ૦) પ્રતીતિ, ખાતરી, ભરોસો ૨ શ્રદ્ધા ૩ સાખ, આબરૂ
પતુણો, વિ૦ પોણુ,પૂણુ (સકેતાર્થ)
પતેલી-લુ, સ્રી૦ ન૦ તપેલી,તપેલુ,ટોપ
પત્તન,ન૦ શહેર,નગર
પત્તર, સ્રી૦પત, આબરૂ ૨ વાસણ,પાત્ર ૩ તોનડી, શકોરૂ, ભિક્ષા પાત્ર. **પત્તર** રગડી નાખવી=ધમધમાવવુ, ધૂળ કાઢી નાખવી ૨ થકવવુ,કાયર કરવુ
પત્તરવડિયા, ન૦ અળવીના ભજિયા
પત્તુ, ન૦ પાદડુ ૨ રમવાનુ પાનુ ૩ લખેલો કાગળ, કાર્ડ [ખબર, ભાળ, શોધ
પત્તો, પુ૦ ઠામઠેકાણુ નામનિશાન, સરનામુ ૨
પત્થર, પુ૦ (સં૦પ્રસ્તર)પથરો,પહાણો, ૪ ટાળો
પત્ની, સ્રી૦ (સ ૦) વહુ સ્ત્રી, ભાર્યા.
પત્ર, પુ૦ (સ ૦) કોઈને લખેલો કાગળ, પત્રિકા. ચીઠી ૨ લેખ 'માનપત્ર.'
પત્ર, ન૦ પાદડુ, પાન ૨ ધાતુનુ પાતળુ પતરૂ, પાનુ. ૩ પાતરી છાલ 'ભોજપત્ર' ૪ છાપુ.
પત્રક, પુ૦ (સ૦) પાનુ ૨ એક આખો કાગળ ૩. હિસાબનો કાગળ, ટીપ-યાદીનો કાગળ
પત્રકાર, પુ૦ વર્તમાન પત્રનો માલિક
પત્રાધિપતિ, પુ૦અખબારનો માલિક,ન્યુસ કાઢનાર
પત્રાળી, સ્રી૦ બાજ,પતરાવળી,ભાણુ.
પત્રિકા, સ્રી૦ (સ ૦) ચીઠ્ઠી,રૂક્કો.૨ જન્મપત્રિકા
પત્રી,સ્રી૦ પતરી, ખપોટી ૨ પત્રિકા
પથ, ન૦ માર્ગ, રસ્તો
પથરણુ, ન૦ પાથરણુ, જાજમ, સેતરજી,પાથરવાનુ તે ૨ મરણ પામેલાનો શોક દર્શાવવા આવનાર માટે બેસવાનુ પાથરણુ તે,શોક સમય
પથરાવુ, ક્રિ૦અ૦કોઈ વસ્તુનુ વિસ્તારથી ફેલાવુ, પ્રસરવુ (પાણી વગેરેનુ) ૨ વિખેરાવુ, છુટુ છુટુ પડી જવુ, વ્યાપવુ ફરી વળવુ
પથરી સ્રી૦ નાનો પત્થર, કાકરી ૨ જે કાચા પત્થરના કકડા ઉપર હજામ અસ્રો ઘસે છે તે, સલાડી ૩ મૂત્રપિ ડમા બધાતો ક્ષાર વગેરેનો ગઠ્ઠો તે ૪ ચકમકનો કકડો ૫ રમવાનો ગોળ લખોટો
પથરો,ન૦ પાષાણ,પહાણો, મટોડી-ધાતુનો બાઝી ગયેલો કઠણ કકડો ૨ ચચળતા વગરનો પુરૂષ, ટાઢો, ધીમો ૩ જડ વસ્તુ ૪ અડચણ,હરકત,વાંધો "તેણે વચમા પથરો નાખ્યો" ૫ કાઇ નહિ,ધૂળ (એવા અર્થમા) **પથરો** નાખવો-વાંધો નાખવો, ફડચો થઇ શકે નહિ એવી આડ નાખવી,આડખીલી નાખવી.
પથાણુ, ન૦ પથરણુ, જુઓ [ખીલી નાખવી.
પથાર, ન૦ પથારો, જુઓ
પથારી, સ્રી૦બિછાનુ બિસ્તરો, સાથરો, સેજ ૨ મુકામ,પડાવ,ધામા ૩ માદગી, મ દવાડ **પથારી** સેવવી-માદગીને લીધે ન ઉઠાવુ, ખાટલે પડવુ. **પથારીએ** પડવુ =પથારીવશ થવુ,નઠાગ કાર્યના ફળ ભોગવવા
પથારો, ન૦ કોઇ પણ વસ્તુનો મોટો વિસ્તાર, પ્રસાર, ફેલાવો ૨ મોટી પથારી, સાથરો.
પથિક-થી ન૦ (સ ૦) વટેમાર્ગુ,પ્રવાસી,મુસાફર.

પથિરો,પુ૰ફેલાવો, ઢગ ૨ વિષય, બાબત,પદાર્થ
પત્થર, ન૰ પથરો, પાષાણ પત્થર એટલા દેવ કરવા–શ્રદ્ધાથી જ્યા ત્યા દેવને પ્રસન્ન કરવા ફરવુ, ભૂલા ભમવુ, સઘળા યત્ન અજમાવી જોવા,બને તેટલુ કરવુ પત્થર ખેચવો–મહા મુશીબતે ઘર ચલાવવુ, ઘંટી તાણવી પત્થરની છાતી–કઠણ છાતી પત્થરનો ભમરડો–મૂઢ,જડસો, ૯, કંઇજ ભણેલુ નહિ તેવુ બોલે નહિ પણ ટકટક જોયા કરે તેવુ આવ પત્થરા પગ પર–હાથે કરી દુઃખ વહોરી લેવુ પત્થર કરતા ઇટ કુણી–ન મામા કરતા કહાણા મામા સારા, કંઇક સારૂં
પત્થરિયો, ન૰ પત્થરનો વાડકો [પહરેણી, કચરી
પથ્ય, ન૰(સં૰) ખાવા પીવાની ઘટતી તજવીજ,
પદ, ન૰ (સં૰)પગ,ચરણ, પાય ૨ પગનુ ચિહ્ન, પગલુ ૩. પદ્દી, દરજ્જો ૪ જગા, સ્થળ,ઠેકાણુ ૫ વ્યંજનમા સ્વરો ભળવાથી જે અક્ષરો થાય છે તે, બારાખડી "કકા કિકી કુકૂ"૬ શબ્દના અવયવમાનો એકાદો ભાગ તે ૮ મરનારની પાછળ થાળી વાડકો, પચ ભાગ વગેરેનુ જે દાન આપે છે તે. ૯ કવિતાનો એક ભેદ, ભજન. પદ ઘણી તરેહના હોય છે ૧૦ શ્લોક અથવા વૃત્તનો ચોથો ભાગ, ચરણ,પાદ,ટુક,કડી ૧૧ (ગણિતમા)શ્રેઢીના સંખ્યા અંકો અથવા એમાનુ એક. ૧૨ વર્ગ અથવા ઘનનુ જે મૂળ તે
પદક, ન૰ (સં૰) પગલુ, લોલક, ચોકી ૨ ચાદ
પદચ્છેદ, પુ૰ (સં૰)વાક્યમાં કર્ત્તા, કર્મ, ક્રિયાપદ, અવ્યય, વિશેષણ વગેરેને જુદા પાડી બતાવવુ તે, વ્યાકરણ કરવુ તે [કાઢેલુ, પદભ્રષ્ટ.
પદચ્યુત, વિ૰ (સં૰) અધિકાર–પદ્દી ઉપરથી
પદડી,સ્ત્રી૰ ગડાકુ રાખવાની ચામડાની કોથળી
પદપંકજ, ન૰ (સં૰)ચરણકમળ,પગરૂપી કમળ
પદબંધ, પુ૰ ન૰ (સં૰) પદ્યરચના, કાવ્ય
પદભ્રષ્ટ, વિ૰ (સં૰)પદચ્યુત, અધિકાર ઉપરથી
પદમ, ન૰ પદ્મ, જુઓ. [ઉતરેલુ તે
પદમણી, સ્ત્રી૰ પદ્મિની, જુઓ.
પદર, ન૰ (સં૰ પલ્લવ) લુગડાનો છેડો,પાલવ ૨ સ્ત્રી૰ગાંઠ પદરનું=ગાંઠનુ,પોતાનું ૩. આશરો, શરણ: આશ્રય.

પદરખાનું, ન૰ ભઠિયારખાનુ,રસોડુ,વીશી.
પદરજ, સ્ત્રી૰ (સં૰) ચરણરજ; પદરેણું
પદરેણુ, ન૰ પદરજ
પદલાલિત્ય, ન૰ (સં૰) કાનને મધુર લાગે તેવી સુંદર શબ્દ રચના, મધુર લાગે તેવો સ્વરાનુક્રમ.
પદવી–વ્હી,સ્ત્રી૰ (સં૰)માનવાળી જગા,દરજ્જો, પાયરી હોદ્દો. ૨ મર્તબો, પ્રતિષ્ઠા. ૩ ઈલકાબ.
પદાતી, પુ૰ પાળો,પગવાળો સૈનિક ૨ પાયદળ સૈન્ય ૩ પેદળ, પગે ચાલનાર.
પદારથ–ર્થ, પુ૰ દુનિયાની કોઇ પણ વસ્તુ, ચીજ. (જડ અથવા ચેતન)૨ સાર,વાક્યાર્થ.૩ ખાવાની ચીજ વાની ૪ સોનુ રૂપુ હીરો વગેરે જે ધાતુ તે.
પદાર્થવિજ્ઞાન, ન૰ (સં૰) પદાર્થના ગુણ ધર્મની શિક્ષા આપતુ જે શાસ્ત્ર તે
પદાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ પાદે તેમ કરવુ ૨ ધાસ્તી–ધમકીથી ગભરાવી નાખવુ, દમ દઇ બીવરાવવુ.
પદી, વિ૰ (સં૰) જેમા પદ હોય તેવુ
પદુ,ન૰કામ–ધંધો (પણુના અર્થમા)"ગોરપદુ."
પદેડવુ, ક્રિ૰સ૰ તગેડવુ, દોડાવવુ. [રગદોળવુ.
પદોડવુ, ક્રિ૰ સ૰ બગડી જાય તેમ વાપરવુ,
પદ્ધતિ, સ્ત્રી૰ (સં૰) કામ કરવાની રીત, ધાટી, ઢબ. ૨ વિધિ, તરેહ ૩ શ્રેણિ, ધોરણ,ગોઠવણ, રસ્તો–માર્ગ ૪ પંક્તિ,ક્રમ, ઓળ, હાર
પદ્મ, ન૰ (સં૰) રાતુ કમળ ફૂલ. ૨. સો કરોડ અબજ જેટલી જે સંખ્યા તે ૨ અંગુઠો–આગળીઓના ટેરવા ઉપર જે રેષા ચિહ્ન તે ૪ એક જાતનો સેનાવ્યૂહ.૫ શરીરમા રહેલુ નાડી ચક્ર ૬.સ્થાન, જગા "પદ્માસન" ७. એ નામનો રતિબંધ. ૮. કુબેરના નવભંડારમાંનો એક.
પદ્મરાગ, ન૰ (સં૰) માણેક [(ધન સૂચક.)
પદ્મરેખા, સ્ત્રી૰ હથેળીમા કમળના જેવી રેખા તે.
પદ્માસન,ન૰(સં૰)૮૪ આસનમાનું એક આસન, ૨ બેસવાની એક રીત ૩ જોગનુ એક આસન.૪ ભોગનુ એક આસન
પદ્મિની, સ્ત્રી૰ (સં૰) શૃંગાર શાસ્ત્રમા ચિત્રિણી *ઇ૰ ચાર પ્રકારની સ્ત્રી વર્ણવી છે તેમાની એક. રૂપ, રંગ નાજુકાઇ સુઘડતા વિવેક ચાતુરી વગે-

રેથી પહેલા વર્ગમા મૂકવા જેવી જે સ્ત્રી તે ૨ ઘણી સુદર સ્ત્રી ૩ રાતા કમળની વેલ

પદ્મ, ન૦ (સ૦) કવિતા રચના, કાવ્ય, ગાયન

પધરામણી, સ્ત્રી૦ પધરાવવુ તે ૨ મહાન્ પુરૂષોને આમત્રણ કરવુ તે ૩ વદાયગીરી

પધરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ માનભેર તેડી લાવી બેસાડવુ, ભક્તિભાવથી તેડી લાવી માન આપવુ ૨ પ્રતિષ્ઠા કરવી ૩ માનથી વદાય કરવુ. વળાવવુ ૩ ન ખપતો માલ માથે મારવો, ઓરાડવુ

પધારવું, ક્રિ૦ અ૦ માન સાથે આવવુ-આવી બેસવુ ૨ માન માથે વિદાય થવુ

પનઘટ, ન૦ પણઘટ, જળાશયનો કિનારો

પનડો, ન૦ સ્ત્રીઓના કાનનુ ઘરેણુ

પનાદાર, વિ૦ (ફા૦) પહોળાઈવાળુ

પનારો, ન૦ મૈત્રી, ભાઈબધી, પિછાન, પરિચય

પનાહ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સરક્ષણ, આશ્રરો, ઓથ ૨ દેખરેખ, સભાળ

પનિયાં, ન૦ ખાસડા, જોડા જુતિયા, પીંજાર

પનિહાર-ણ, સ્ત્રી૦ પાણિયારી, પાણી ભરનારી સ્ત્રી

પનીર, ન૦ દૂધમા સરકો કે તેજાબ નાખી આખરી બનાવેલું દહિ

પનું, ન૦ ગોળ ને આમલી, અથવા કાચી કેરીનો મસાલા સાથે ઉકાળેલો ખિચડી સાથે ખાવામા આવતો પદાર્થ, કેરીનુ બાફણુ

પનો, ન૦ (ફા૦) લુગડાની પહોળાઇ, પહોળાપણુ

પનોતી, સ્ત્રી૦ શનિ કે રાહુની દશા ૨ પડતી દશા. ૩ ભાગ્યશાળી, સુભાગી ૪ જેનુ એક પણ છોકરૂ ગરી ગયુ નથી તેવી સ્ત્રી 'પનોતીએ પહેર્યા સોળ શણગાર' **પિયર પનોતી**-બહોળા કુટુબવાળા પિયેરની અને પિયેરવખુ

પનોતુ, વિ૦ સુભાગી, ભાગ્યશાળી, બહોળા કુટુબનુ

પનોળી, સ્ત્રી૦ મગની દાળને પલાળી, વાટી વરાળથી કરેલો પદાર્થ, ઢોકળા

પંતિયાળુ, ન૦ ઘણા જણનુ સહિયારૂ, જેમા ઘણાની પાતી-ભાગ હોય તેવુ ધધાનુ ચાલતુ કામ તે, ભાગિયા ભાગનું કામ તે [ભાગિયો

પંતિયાળો, ન૦ ભાગીદારીનુ જે તે, પાતી હોય તે,

પથ, ન૦ [સ૦] રસ્તો, માર્ગ, વાટ. ૨. ધર્મ, માર્ગ, સપ્રદાય ૩ અભિપ્રાય, વલણ, માર્ગ, વર્ત્તવાની રીત 'તેનો પથ વળી ન્યારોજ છે'

પથ, વિ૦ પ્રથમ, પહેલુ, શરૂઆતનુ 'પથવર'

પથી, ન૦ પથનુ, મતનુ "નાનક પથી" ૨ [પ્રવાસી, વટેમાર્ગુ

પદર, વિ૦ પાચ ને દશ, ૧૫

પન્નગ, ન૦ સાપ, અહિ ભૂજગ વ્યાલ, ભોગી

પન્નાળિકા, સ્ત્રી૦ પરનાલિકા ૨ સિરસ્તો

પપનસ-પાઉ, ન૦ લિંબુની જાતનુ એક ફળ

પપેટી, સ્ત્રી૦ પારસી નવા વષનો પહેલો દહાડો

પપૈયો, ન૦ બપૈયો, ચાતક ૨ પાણીનો ફોલ્લો, ફફોલો ૩ સીતારના મધ્યનો પાતળો તાર તે, ખીટી ૪ પપૈયુ

પપ્પો, પુ૦ પકાર ૨ પાટીદાર, કણબી

પબેડો, પુ૦ પવાડો, રાસડો

પબ્લિક, વિ૦ (અ૦) જાહેર ૨ સ્ત્રી૦ વેસ્યા.

પમરવુ, ક્રિ૦ અ૦ પ્રસરવુ, ફેલાવુ ૨ સોઢવુ ગધાવુ

પમાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાઇ કઇ પામે તેમ કરવુ, પહોચાડવુ

પપોયો, ન૦ ઇટનો કકડો, ઇટાળો

પપાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ શરીર ઉપર ધીમે હાથે સુવાળુ લાગે તેમ ઘસવુ, હાથ ફેરવવો ૨ હેત કરવુ, લાડ લડાવવુ ૩ છાવરવુ, ઢાકવુ, ખોટુ લાગવા ન દેવુ

પપોળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફાફા મારવા, ફ ફોસવુ.

પય, ન૦ (સં૦) પાણી ૨ દૂધ

પયુ, ન૦ બળદને કોશ ખેચી ચાલવાની જગા, ઓલાણુ, ઉરૂ

પયોધર, ન૦ (સ૦) દરિયો, સાગર ૨ મેઘ, વરસાદ ૩ સ્તન, થાન, આગળ.

પયોધિ-નિધિ, ન૦ (સ૦) દરિયો, સમુદ્ર

પર, વિ૦ (સ૦) બીજુ, અન્ય, અવર, ભિન્ન ૨ પારકુ. પરાયુ ૩ ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ

પર, અ૦ આઘે, દૂર, ઉપરાત ૨ કેવળ ૩ અવળુ, ઉલટુ ૪ ઉપર 'પાટપર બેસો'

પર, ન૦ (ફા૦) પીછ, પીછુ **પર મૂકવાં**-પિછા ફૂટવા ૨ હદ વગરનુ પરાક્રમ કરવુ ૩ શક્તિ, હોસ, ગરૂરી.

પરઈ, સ્ત્રી૦ ખાયણીનો દસ્તો, પરાઇ

પરઇ, વિ૦ (પરાયુ) પારકી, બીજાની.

પરકમણા-મા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચક્કર, પ્રદક્ષિણા.

પરકમ્મણુ, ન૦ પ્રદક્ષિણા પરકમા

પરકર, ન૦ (પરિકર) સ્ત્રીનો કદોરો કમરપટો

પરકાયપ્રવેશ, ન૦ જીવે બીજા ખોળિયામા પ્રવેશ કરવો તે

પરક્રિય, વિ૦ પારકુ, પરાયુ, બીજાનુ

પરકીયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પરસ્ત્રી, પારકાની સ્ત્રી રસશાસ્ત્રમા સ્વકીયા, પરકીયા, સામાન્યા એમ ત્રણ નાયિકા ભેદ છે

પરખ, સ્ત્રી૦ પરીક્ષા પારખ

પરખવુ, ક્રિ૰ પારખવુ, પરીક્ષા કરવી

પરખાણુ, ન૦ વહાણના કુવા ઉપરનુ સઢ બાધવાનુ આડુ લાકડુ

પરખાવવું, ક્રિ૦ સ૦ તપાસરાવવુ, પરીક્ષા કરાવવી ૨ દતવુ, આપવુ

પરખાવું, ક્રિ૦ અ૦ જાહેર થવુ, ઓળખાવુ ૨ સમજાવુ, પરીક્ષા થવી

પરખિયો, ન૦ પારખનાર, પારેખ

પરગજુ, વિ૦ પારકાની ગરજ સારનાર, પરોપકારી, ઉદાર, પોતાનો લાભ ન જોતા બીજાનુ ભલુ કરનાર

પરગણુ, ન૦ (ફા૦) એક રાજ્યનો નાનો વિભાગ.

પરગમન, ન૦ (સ૦) જારકર્મ, છીનાળુ, વ્યભિચાર

પરગામ, ન૦ બીજે ગામ, વિદેશ, બહારગામ

પરઘર, ન૦ બીજે ઘેર, પરગૃહ

પરચુટણ–રણ, વિ૦ (સં૦ પ્રચૂર્ણ) જુદુ જુદુ, છુટક ૨ ખુરદો સિક્કાનુ હલકુ ચલણી નાણુ તે

પરચો–છો, પુ૦ ચમત્કાર, પરતો. ૨ શક્તિનો દેખાડો

પરછદ–દો, પુ૦ પડઘો, પ્રતિધ્વનિ

પરજ, પુ૦ એક રાગ, રાજિયો, પગજિયો

પરજ, સ્ત્રી૦ પહાડી લોકની એક જાત, 'કાળી પરજ'

પરજ, પુ૦ હાથના રક્ષણ માટે તરવારની મુઠ આગળનો ટોપલી જેવો જે ભાગ તે, ઢાલની મુઠ–પકડ

પરજક, પુ૦ (સ૦) પર્યંક, સુવાનો ખાટલો, પલગ.

પરજળવુ, ક્રિ૦ અ૦ બળવુ, સળગવુ ૨ દુ ખ થવુ, લાગણી થવી, ચરચરવુ ૩ પ્રસરવુ 'દવા પરજળવી'

પરજાન, સ્ત્રી૦ વરઘોડો, જાન "જોજન એક પરજાન વળાવી, મદન મહેતો આવ્યા જી"

પરજાપત, પુ૦ પ્રજાપતિ ૨ ઓઝો, કુભાર

પરજાળવું, ક્રિ૦ અ૦ ભડકો કરવો, બાળવુ, સળગાવવુ

પરજિયો, પુ૦ પરજ, રાજિયો

પરઠણ, સ્ત્રી૦ કરાર, સાટુ, બોલી

પરઠવુ, ક્રિ૦ સ૦ પઠવુ, નક્કી કરવુ, ઠરાવવુ. ૨. હોડ વદવી, સરત બકવી ૩ સાટુ કરવુ, કરાર કરવો. ૪ જવુ, વદાય થવુ, પ્રયાણ કરવુ 'તરૂણી તારે આશરે, પરઠુ હુ પરદેશ.'

પરઠો, પુ૦ કરાર, સરત, ઠરાવ

પરડ, અ૦ એવો થતો અવાજ (પેટનો વા છુટતા)

પરડ, સ્ત્રી૦ મુશ્કેલી, પંચાત, પીડા; લમણાઝીક, માથાફોડ.

પરડુ, ન૦ પૈડુ, ચાક

પરડો, પુ૦ બાવળની શિગ.

પરણ, ન૦ પરણવુ તે, લગ્ન ૨ પાદડુ, પાન

પરણવું, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ પરિણય) સસારનો લાવો લેવાને સ્ત્રી પુરૂષે શાસ્ત્ર વિધિ પ્રમાણે પરસ્પર સબધ કરવો, લગ્ન કરવુ, લગ્નથી જોડાવુ ૨ સરતથી બધાવુ પરણ્યા પહેલી અધરણી=મુવા પહેલા પોક. પરણે તેના ગીત=વખત પ્રમાણે વર્તવુ

પરણીયુ, ન૦ ચપણિયુ, મોટુ શકોરૂ

પરણાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ છોકરી-છોકરો પરણે તેમ કરવુ, વિવાહ કરવો. ૨ વધારવાને પાણી રેડવુ 'દાળને પરણાવી' ૩ છેતરીને આપી દેવુ, ગળે ઘાલવુ

પરણિયત, વિ૦ પરણેલુ, લગ્નથી જોડાયલુ ૨.પતિ.

પરણેત, ન૦ લગ્ન "સાસરો પહેલા પરણેતનો, જાણે સઘળો મર્મ"–શામળ.

પરણેતર, ન૦ પરણત ૨ લગ્નવિધિ

પરતત્ર, વિ૦ (સ૦) બીજાના તાબામા હોય તેવુ, પરાધીન, પરવશ, તાબેદાર

પરત, અ૦ (સ૦) પાછુ.

પરતક્ષ, વિ૦ પ્રત્યક્ષ, હાજરાહજુર

પરતવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખૂબ ઝીણુ વાટવુ, ઘુટવુ; લસોટવુ, ખરલ કરવુ

પરતી, સ્ત્રી૦ નાની ફાળકી, ફીરકી

પરતીત, સ્ત્રી૦ પ્રતીતિ, પતીજ, ખાતરી ૨ ભરોસો, વિશ્વાસ.

પરતો, પુ૦ (પ્રતાપ) હજુરા હજુર હોવુ તે, તરત પારખુ દેખાડવુ તે, ચમત્કાર ૨ છાયા, પડછો. ૩. મનુષ્યથી નજ બને તેવી લીલા

પરત્વે, અ૦ (સ૦) લીધે, યોગે, થી.

પરદાદો, પુ૦ દાદાનો બાપ

પરદાર, **સ્ત્રી૦** (પરદારા) પારકાની સ્ત્રી
પરદુ ખભ જન, પુ૦ પારકાના દુ ખ માટે શ્રમ લેનાર, પરોપકારી, ઉદાર
પરદેશ, પુ૦ (સ ૦) પારકો દેશ, વિદેશ
પરદેશી, વિ૦ પારકા દેશનુ ૨ વિદેશી, અજાણ્યુ
પરધર્મ, પુ૦ પોતાના કુળ–દેશના ધર્મથી બીજો [ધર્મ તે
પરધામ, ન૦ઉત્કૃષ્ટ ધામ, મોક્ષપદ, વૈકુઠ
પરનાતી, વિ૦ બીજી નાતનુ,પરનાતનુ
પરનાળ, સ્ત્રી૦નેવનુ પાણી ઝીલવા અને તેજવા બનાવેલી લાકડા–લોઢાની નીક તે
પરનાળિકા, સ્ત્રી૦ વ શપરપરાથી ચાલતી આવેલી જે રૂઢિ–રીત, પદ્ધતિ, તે ૨ પરનાળ.
પરતુ, અ૦ (સ ૦)પણ,તો પણ ૨ અને, તથા
પરથાર, પુ૦ સરખી કરેલી ઓટલી જેવી જગા ૨ રથડ,તળ ૩ પથારી,શય્યા
પરનિ દા, સ્ત્રી૦ જુઠી બદબોઈ, પારકી નાલેશી
પરદુ, ન૦ (ફા૦ પર) પખી, પક્ષી
પરપ ચ, પુ૦ પ્રપ ચ, કાવાદાવા [અન્ય મનુષ્ય
પરપુરૂષ, પુ૦ ધણી નહિ તેવો બીજો મરદ ૨
પરપેઠ, સ્ત્રી૦ ત્રીજીવારની લખેલી હુડી તે
પરપોટો, પુ૦ પાણીપર થતો હવાથી ભરેલો કુક્કો, બુદબુદ ૨ ફોલ્લો,ફફોલો ૩ ભરમ, ફટાટોપ
પરબ, ન૦રસ્તામા મુસાફરને મફત પાણીપાવાની જગા તે ૨ પર્વ, તહેવાર, રૂડો દિવસ
પરબડી, સ્ત્રી૦ ઉચા થાભલા ઉપર ચકલા કબુતરને માટે દાણા પાણી રાખવાનુ કરેલુ તે
પરબીડિયુ, ન૦ લખેલો કાગળ ઘાલવાની કાગળની કોથળી, કવર
પરબિયો, પુ૦ પરબમાથી પાણીપાનાર
પરબુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ પારકાની બુદ્ધિ ૨ બીજાની બુદ્ધિ પ્રમાણે વર્તનાર
પરબ્રહ્મ, ન૦ (સ૦) જ્ઞાનબ્રહ્મથી પણ પર તે, પરમાત્મા [જન્મ ૨ પ્રભવ
પરભવ, પુ૦ આગલો કે પાછલો અવતાર,બીજો
પરભવવું, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦) કાયર કરવુ, થકવવુ ૨ ઉપજવુ, ઉત્પન્ન થવુ ૩ ન લેખવવુ,અનાદર–તિરસ્કાર કરવો.

પરભા, સ્ત્રી૦ પરવા, દરકાર, સ્પૃહા ૨ પ્રભા
પરભાતિયું, ન૦કીર્ત્તન,પ્રભાતિયુ, ૨ મળસકામા ગાવાનો એક રાગ
પરભાર્યું, વિ૦ પારકુ, અજાણ્યુ ૨ ત્રાહિત, સબ ધ પિછાન વગરનુ ૩ અ૦ બારોબાર, ઘેર [આવ્યા વિના
પરભુ, પુ૦ પ્રભુ, ઇશ્વર
પરભોગી, વિ૦ બીજાની વસ્તુનો ભોગ લેનાર
પરમ, વિ૦ (સ ૦) શ્રેષ્ટ, ઉત્તમ, મુખ્ય ૨ ત્રીજુ.
પરમ, અ૦ ઘણુજ,અતિશય, પુષ્કળ, પરિપૂર્ણ
પરમપદ, વિ૦ (સ ૦) શ્રેષ્ઠપદ ઉત્તમસ્થિતિ, મોક્ષપદ, મુક્તિ
પરમપ્રિય, વિ૦(સ ૦) ઘણુ જ વહાલુ, અતિપ્રિય
પરમહ સ, પુ૦ (સ ૦) પરમાત્મા, બ્રહ્મ ૨ ભિન્નભાવ કે વ્યવહારાદિકની સ્પૃહા વગરનો એક [જાતનો સાધુ
પરમાટી, સ્ત્રી૦ માસ
પરમાણ, ન૦ પ્રમાણ,પુરાવો ૨ વિ૦ ખરૂ, ધન્ય, લાયક ૩ અ૦ નિશ્ચે, નક્કી
પરમાણવુ, ક્રિ૦ સ ૦સાચુ માનવુ [માણપત્ર
પરમાણા, ન૦ ખાત્રીપત્ર, દાખલો, પુરાવો, પ્ર
પરમાણુ, પુ૦ (સ ૦) અતિ સૂક્ષ્મ–ઝીણામા ઝીણો અશ તે, સૂર્ય કિરણમા ઉડતી દેખાતી રજકણના ત્રીસમા ભાગ જેટલુ તે
પરમાણે, અ૦ પ્રમાણે, માફક, રીતે
પરમાત્મા, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્મ, સર્વ સૃષ્ટિના આત્મારૂપ જે જગદીશ તે
પરમાન દ, પુ૦(સ ૦) પૂર્ણ આનદ ૨ બ્રહ્માનદ
પરમાર્થ, પુ૦ (સ ૦) મોક્ષ પ્રાપ્તિ–નુ સાધન ૨ પ્રાણી માત્રનુ હિત કરવુ તે,પરોપકાર બુદ્ધિ–કર્મ, ધર્મ, પુણ્ય [હિતાવહ
પરમાર્થી, વિ૦ પરમાર્થ કરનારો ૨ ઉપકારી,
પરમિયો, પુ૦ (સ૦ પ્રમેહ) પિશાબની વાટે બગડેલી ધાતનુ જવુ તે, મધુમેહ
પરમેશ–શ્વર, પુ૦ (સ ૦) જગદીશ, બ્રહ્મ, પ્રભુ, ભગવાન, ઈશ્વર, જગત્–સૃષ્ટિ વિગેરે કરનાર **પરમેશ્વર માથે રાખીને**—પ્રતિજ્ઞા પૂર્વક, પરમેશ્વરનો ડર રાખીને **પરમેશ્વરના ચોર ઠરવુ**–ઈશ્વરના ગુનેગાર થવુ **પરમેશ્વરને ઓળે બે.**

સવુ—પરમેશ્વરનુ માનીતુ થવુ **પરમેશ્વર** વ્હાલા હોય તો-ઈશ્વરપર આફીન હોય તો
પરમેશ્વરી, સ્ત્રી૦ દેવી આદ્યશક્તિ
પરમોદવું, ક્રિ૦ સ૦ બહુ સમજાવી કહેવુ
પરમેષ્ઠિ, પુ૦ બ્રહ્મદેવ.૨ વિષ્ણુ શાલગ્રામ
પરંપરા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ઘણા કાળથી ચાલતી રીત, ધારો, નિયમ, પરીપાટી
પરંપરા, અ૦ ચાલતુ આવેલુ હોય તેમ
પરંપરાગત, વિ૦ (સં૦) પરંપરાથી ચાલતુ આવેલુ, રિવાજ પ્રમાણે
પરરાજ્ય,ન૦ (સં૦)જે રાજ્યમા પોતે હોય તેથી બીજુ રાજ્ય. ૨ પરદેશીનુ રાજ્ય
પરલી, સ્ત્રી૦ (સં૦ **પલ્લી**) ધિલોડી, ધરોળી
પરલોક, પુ૦ (સં૦) મુવા પછી જીવની સ્થિતિ તે ૨ મુઆ પછી જે લોકમા જઈ વસવુ થાય તે, સ્વર્ગ, દેવલોક,બ્રહ્મલોક ૩ બીજા પારકા લોક 'પરલોક તણે બહુ વાત કહે, સુધરે નહિ કાજ જરા અહિયાનુ' **પરલોક** જવુ—ગુજરી જવુ, મૃત્યુ પામવુ
પરવ, ન૦ પર્વ ૨ પરબ
પરવડવું,ક્રિ૦અ૦પાલવવુ, ઓજવુ, પોષાવુ, રૂચવુ
પરવડતુ, વિ૦ પાલવતું, ઓજતુ, પોષાતુ
પરવણી, સ્ત્રી૦ દાન ધર્મનો અવસર, તહેવાર
પરવરતાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચાલુ કરવુ, ફેલાવવુ
પરવરદેગાર, પુ૦ (ફા૦) પ્રાણી માત્રનુ પાલન કરનાર, દુનિયાનો સાહેબ, ઇશ્વર
પરવરવુ, ક્રિ૦ અ૦ જવુ, સિધારવુ
પરવરશી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) પાલણ પોષણ, બરદાશ
પરવશ, વિ૦ (સં૦) પરાધીન, પરતંત્ર
પરવશતા-પણુ, ન૦ પરાધિનતા
પરવસી, સ્ત્રી૦ બરદાશ, સેવા ચાકરી સારવાર ૨ પપાળવુ તે
પરવળ, ન૦એક જાતનુ શાક, પંડોળુ—ધીલોડા
પરવા, સ્ત્રી૦ (સં૦) તમા, દરકાર, કાળજી
પરવાડ, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગામની છેવટનો ભાગ, ગામની નજીકનો ભાગ.
પરવાનગી, સ્ત્રી૦ (ફા૦)રજા,છુટ ૨,હુકમ,આજ્ઞા
પરવાનો, પુ૦ (ફા૦) રજા ચિઠ્ઠીર લેખી હુકમ
પરવાર, પુ૦ નવરાસ,ફુરસદ ૩ પરિવાર, વસ્તાર.
પરવારતુ, વિ૦ બેરોજગારી, નમાગ્મુદ્દુ, નિરુદ્યોગી, નવરૂ
પરવારવુ, ક્રિ૦ અ૦ કામ કરી રહેવુ, કામ કાજ કરી નવરા થવુ
પરવારી, વિ૦ (સં૦) ભરવાડ જેવી એક જાત.
પરવાળુ, ન૦ (પ્રવાલ) લાલરંગનો એક પથ્થર. હોઠની રતાશ માટે એની ઉપમા આપે છે
પરવિંટો, પુ૦ રેંટિયાપરનુ સુતર ઓવાળવા (ઉતારવા)નો ફાળકો
પરસાળ,સ્ત્રી૦ઘરના ચોકની પાસેનો પહેલો ખંડ તે
પરશી, સ્ત્રી૦ (સં૦) પરશુ ફરસી
પરશુ, પુ૦ (સં૦) કુહાડીના ઘાટને મળતુ એક હથિયાર ફરસી, કુહાર
પરશુદી-સુદી, સ્ત્રી૦ધોયલા ઘઉંનો લોટ,મેંદો.
પરશુરામ, પુ૦ રેણુકાને પેટે પેદા થયેલો જમદગ્નિનો પુત્ર ૨ વિષ્ણુનો છઠ્ઠો અવતાર
પરસ, સ્ત્રી૦ ઝાકળ, ઓસ. ૨ મોટુ મળસકુ **પરસ** ચરાવવા-મળસકે બળદ ચરાવવા તે.
પરસન, વિ૦ પ્રસન્ન
પરસવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઓળખવુ,પરખવુ,જાણવુ 'પાસે છે પિયુ અલ્યા તેને નવ પરસિયો, હાથથી બાજી ગઈ થયો રે ખોટી" **ન૦ મહેતો.** ૨ અડકવુ, સ્પર્શ કરવો."દરશનથી દુકરિત ટળે રે, પરસતા પાવન થાય"-**અખો૦** ૩ ભજવુ
પરસંગ, પુ૦ (સં૦ **પર્યંક**) ખાટલો, પલંગ ૨ દોરીને ત્રણ સેરી કરવી તે ૩ પ્રસંગ, લાગ.
પરસાદ, પુ૦ દેવ દેવીને ધરાવેલુ નૈવેદ ૨ ભોજન, જમવુ તે. ૩ કૃપા, મહેરબાની ૪ દેવતા ઇ૦ એ પ્રસન્ન થઈ આપેલુ ફળ ૫.(વક્રોક્તિમા) માર, ઠોક, કુટીપાક જેવા ફળ થાય છે તે.
પરસેવ, સ્ત્રી૦ બીજાની સેવા, નોકરી, ચાકરી.
પરસેવો, પુ૦ (સં૦ **પ્રસ્વેદ**) શરીરની ચામડીના છિદ્રમાથી ઝરતુ પાણી **પરસેવો** ઉતારવો—મહેનત કરવી.
પરસ્ત, વિ૦ પરાયણ ૨ પૂજક
પરસ્તશ, સ્ત્રી૦ પૂજા, આરાધના ૨ અધીનતા
પરસ્તી, સ્ત્રી૦ સ્તુતિ, પ્રાર્થના ૨. ખુશામત, પરાયણતા.
પરસ્ત્રી, સ્ત્રી૦ પરદારા, પરનાર

પરસાકડે, અ૦ [મ૦ પરસ-વાડો] બાજરૂ
પરસ્મૈપદ, ન૦ (સ૦)કર્મકભેદ [વ્યાકરણમાં]
પરસ્પર, અ૦ માહોમાહે,એકમેકમા,અન્યોઅન્ય, આપસઆપસમા [પરતત્ર, પરાધીન
પરસ્વાધીન, વિ૦ બીજાને તાબે હોય તેવુ,
પરહરવુ, ક્રિ૦ સ૦ તજવુ, દૂર કરવુ
પરહસ્તગત, વિ૦ બીજાના હાથમા ગયેલુ
પરહેજ, વિ૦ (ફા૦) કેદ, બધી, પરવશ કેદી ૨ કચરી, ખાવાપીવા સબધની બધી તે
પરહેજ-જી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) કચરી, પથ્ય ૨ અટકાવ, પ્રતિબધ [કચરી પાળનાર
પરહેજગાર, વિ૦ (ફા૦) બધી પાળનાર,
પરાં, અ૦ આઘે, દૂર, આમતેમ.
પરાગના, સ્ત્રી૦ [સ૦ પર+અગના] પરસ્ત્રી
પરાગમુખ, વિ૦ અવળી બાજુ મો હોય તેમ, વિમુખ ૨ ઉલટ, વિરૂદ્ધ
પરાત, વિ૦ શેષ, બાકી રહેલુ [ફરંગગત થવુ
પરાતવુ, ક્રિ૦ અ૦ પરવાગ્વુ, કામથી નચિંત થવુ,
પરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) શબ્દનુ આદિરૂપ, નાદનુ મૂળ સ્વરૂપ ૨ ઉચ્ચ ગતિ ૩ ગાયત્રી
પરા, અ૦ પાછુ, તરફ, ભણી ૨ દૂર
પરાઇ, સ્ત્રી૦ ખાડણીનો દાડો-દસ્તો ૨ વિ પારકી
પરાકાષ્ઠા, સ્ત્રી૦ (સ૦) છેલ્લી મર્યાદા-હદ ૨ અતિશ્રમ, મોટી મુસીબત, મુશ્કેલી
પરાક્રમ, ન૦ (સ૦) લોકમા જશ મળે એવુ કામ, શૌર્યથી નામના કરવી તે,સામર્થ્ય,બળજોર
પરાક્રમી, વિ૦ (સ૦) જશ ગવાય એવા સામર્થ્યવાળુ ૨ બળવાન, જોરાવર [વામ, સુગન્ધ
પરાગ, પુ૦ (સ૦)ફૂલોમાની કુસુમરેણુ ૨ સોડમ,
પરાજ-ત, સ્ત્રી૦ કથરોટના જેવી ઉભી કોરણની
પરાજય,પુ૦(સ૦) હાર, પરાભવ [મોટી થાળી
પરાજુ, ન૦ ત્રીસ વીઘાનુ માપ (કાઠિ૦)
પરાટ, સ્ત્રી૦ ગધેડા ઉપર નાખેલી ગોદડી ખસી ન જાય માટે મકરાના વાળની નવસેરી જે દોરી બાધે છે તે [નાની લાકડી
પરાણી-રૂણી, સ્ત્રી૦ બળદ હાકવાની આરવાળી
પરાણે, અ૦ બળાત્કારે,મરજી ઉપરાત,જોરાવરીએ

પરાણો, પુ૦ આરવાળી લાકડી (બળદને હાકવાની) ૨ પરોણો [પાણી, પરાશ.
પરાત, સ્ત્રી૦ લોખડની કથરોટ ૨ છાશનુ
પરાત્પર, વિ૦ (સ૦) સૌથી ઉચો,શ્રેષ્ટ ૨ માયાથી જુદુ હોય તેવુ ૨ બ્રહ્મ
પરાધીન, વિ૦(સ૦) પરસ્વાધીન,પરતત્ર,પરવશ
પરાન્ન, ન૦ પારકુ અન્ન, મફતનુ ખાવુ તે
પરાપૂર્વ, વિ૦ અસલ, જુનુ, ચાલતુ, આવેલુ ૨ આગલુ પાછલુ [સ્કાર, પરિભવ
પરાભવ, પુ૦ (સ૦) પરાજય, હાર ૨ તિર-
પરાભૂત, વિ૦ (સ૦) હારેલુ, પરાજિત
પરાય, સ્ત્રી૦ ખાયણીનો દસ્તો, પરાઇ
પરાયણ, વિ૦ (સ૦) વળગી રહેલુ,સબધી,અનુરક્ત, લગતુ, વિષે 'તેની વૃત્તિ ઇશ્વિર પરાયણ થઇ " ૨ આશ્રિત, તાબેદાર, અર્પું
પરાયુ, વિ૦ પારકુ બીજાનુ,
પરાર, અ૦(સ૦ પરારિ) ત્રીજે વર્ષે, ગયે કે આવતે
પરાર્ધ, વિ૦ (સ૦) એકના ઉપર સત્તર મીંડા વાળી સખ્યા ૨ વિ૦બ્રહ્માના અર્ધા આયુષ્યજેટલુ
પરાવર્તન, ન૦ (સ૦) પાછુ ફરવુ તે, પ્રતિક્ષેપ ૨ પડછાયો, પ્રતિબિબ
પરાવૃત્ત, વિ૦ ઉલટાવેલુ, પાછુ વળેલું ૨ પાછુ આપેલુ, પ્રતિબિબ પડેલુ ૩ કટાળેલુ
પરાશ, સ્ત્રી૦ છાસનુ પાણી
પરાળ, ન૦ ડાગરનુ ખસલુ પેડા
પરિ, અ૦ (સ૦) ચારેમેર ૨ વિશેષ, ઘણુજ
પરિક્રમ, પુ૦ (સ૦) પગથી ચાલીને જવુ પગ વતે ચાલવુ પ્રદક્ષિણા, વિહાર
પરિક્રમણ, ન૦ ગોળ ફરવુ તે, પ્રદક્ષિણા
પરિક્રમા, સ્ત્રી૦ પ્રદક્ષિણા
પરિખા, સ્ત્રી૦ શહેરની આસપાસ કરેલી ખાઇ
પરિચર્યા, સ્ત્રી૦ નોકરી સેવા,ચાકરી, તહેનાત ૩ શુશ્રૂષા, ખુશામત [આદાન ૩ સ્ત્રી, પત્ની
પરિગ્રહ, પુ૦(સ૦) દાન લેવુ તે ૨ સ્વીકારવુ તે,
પરિઘ, પુ૦ [સ૦] ગોળ આકૃતિને ફરતી કોર ઘેરાવો ફરતો ઘેર ૨ ૧૯ મો યોગ ૩ ગદા
પરિચય, પુ૦(સ૦) ઓળખાણ, પિછાન,સહવાસ, અભ્યાસ, મહાવરો

પરિચારિકા, સ્રી૦ (સં૦) દાસી
પરિચિત, વિ૦ જાણીતુ,ઓળખીતુ,પરિચયવાળુ
પરિચ્છિન્ન, વિ૦ (સં૦) નિરૂપણ કરેલુ, જુદુ પાડેલુ, છુટુ કરેલુ
પરિણય, પુ૦ લગ્ન, વિવાહ
પરિચ્છેદ, પુ૦ અવધિ, સીમા, ૨ ભાગ, પ્રકરણ
પરિજન, પુ૦ (સં૦) ચાકર લોક, પોષ્યવર્ગ ૨ પરિવાર, ખટલો
પરિણામ, પુ૦ (સં૦)તોડ, નિકાલ, ફેસલો, છેવટ, ઠેડો, અતફળ ૨ નતિજો
પરિતાપ, પુ૦ (સં૦) અતિશય તાપ–બાફ ૨ બળતરા,અકળામણ, પીડા ૩ પ્રતાપ,ભય ઉપજાવે તેવો દોર–હાક. ૪ દુખ, શોક, મનની અવ્યવસ્થા
પરિતોષ, પુ૦ (સં૦) સતોષ, આનદ, તુષ્ટિ.
પરિત્યાગ, પુ૦ (સં૦) તજીદેવુ, છોડીદેવુ તે
પરિત્રાણ, ન૦ કવચ ૨ વારણ, નિવારણ,રક્ષણ
પરિધાન, ન૦ (સં૦)પહેરવુ તે ૨ વસ્ત્ર, લુગડુ
પરિધિ, પુ૦ (સં૦) ઘેરાવો ૨ પરિવેશ, સૂર્યચદ્રની આસપાસ થતુ તેજનુ કુડાળુ તે
પરિપકવ, વિ૦ (સં૦) પાકેલુ–સિઝેલુ ૨ પુખ્ત
પરિપાટી, સ્રી૦ પદ્ધતિ, ધાટી, કામ કરવાની રીત ૨ અનુક્રમ
પરિપાલન, ન૦ (સં૦) પાળવુ તે,સાચવી જાળવી રાખવુ તે ૨ ચાલતુ હોય તેમ ચલાવવુ તે
પરિપૂર્ણ, વિ૦ (સં૦) ભરપુર, સંપૂર્ણ, પુરેપુરુ, સારી પેઠે, પૂરતી રીતે
પરિબ્રહ્મ, પુ૦ (સં૦) જ્ઞાન બ્રહ્મથી પણ પર તે, જગદીશ્વર, પરમેશ્વર
પરિભાવ, પુ૦ (સં૦) અપમાન, અવગણના
પરિભાષા, સ્રી૦ શાસ્રીય વિષયમા જે સંક્ષિપ્ત શબ્દ કે વાક્યથી અમુક અર્થ ઘટાવ્યો હોય તે શબ્દ અથવા સૂત્ર તે ૨ શૈલી ૩ પ્રસ્તાવના, શરૂઆતનુ પ્રકરણ
પરિભ્રમણ, ન૦ (સં૦) પ્રદક્ષિણા કરવી તે, ગોળ ફરવુ તે, ભટકવુ તે
પરિમળ, પુ૦ (સં૦) સુગધ, સૌરભ, પીમળ
પરિમાણ, ન૦ (સં૦) માપ, જથો, વજન, કદ ૨ સંખ્યા ગણન ૩ વર્તુલનો ઘેરાવો, ૪ આશરો, અંદાજ ૫ ખાતરી પ્રમાણ
પરિમિત, વિ૦ માપવાળુ, ઘટિત, માફકસર,હદમા
પરિમિતિ, સ્રી૦માપ, પ્રમાણ ૨ હદ, મર્યાદા ૩ ઘેર, ફેરાવો
પરિયંક, પુ૦ પર્યંક, પલગ, ખાટલો.
પરિયટ, પુ૦ ધોબી, લુગડા ધોનાર
પરિયાણ, ન૦ પ્રયાણ, ગમન, પ્રસ્થાન
પરિયો, પુ૦ પૂર્વજ,પેઢીનામુ વશાવળિ. ૨ વશજો.
પરિરભણ, ન૦ (સં૦) ભેટવુ તે, ક્રોટિ, આલિગન. 'પછે પુત્રને પરિરભણ કરી,વદે ભૂપ વચન.'
પરિવર્તન ન૦ (સં૦) ભ્રમણ, આવૃત્તિ, આવર્તન ૨ ફેરફાર, ફરી જવુ તે ૩ વિનિયમન.
પરિવાદ, પુ૦ (સં૦) ઠપકો, તિરસ્કાર ૨ નિદા, આરોપ, અપવાદ, કહેતી
પરિવાર, પુ૦ (સં૦)છોકરા છૈયાને કુટુ બકબીલો તે, વસ્તાર, નોકર ચાકર, આશ્રિત વગેરે પોષ્ય વર્ગ, પરિજન
પરિવેષ, પુ૦ ચદ્ર સૂર્યની આસપાસ ઉડતો ગોળ પ્રકાશ, તેજનું મડળ, પરિધિ
પરિવેષ્ટન ન૦ (સં૦) આચ્છાદન, ઢાકણ, બારદાન, બાધણ, ૩. કોટલુ, પરબીડિયુ
પરિવ્રાજક, પુ૦ (સં૦) સસાર અને માયાનો જેણે ત્યાગ કર્યો છે તે, સન્યાસી.
પરિશિષ્ટ વિ૦ (સં૦) બાકી–વધારાનુ લખાણ, ઉમેરણ, પુરવણી
પરિશેષ, પુ૦ વધેલુ તે, બાકી, સિલક, અવશેષ.
પરિશ્રમ, પુ૦ (સં૦) ઘણો શ્રમ લેવો તે, તસ્દી.
પરિષદ, સ્રી૦પાઠશાળા ૨ સભા, બેઠક, મેળાવડો; ૩ મડળી ૪ સેવક, અનુચર,
પરિસખ્યા, સ્રી૦ (સં૦) ગણના, ગણતરી ૨ સરવાળો
પરિસરણ, ન૦ (સં૦) વહેવુ તે
પરિસીમા, સ્રી૦ (સં૦) હદ, અવધી, છેડો અંત. ૨ સરહદ
પરિહાર, પુ૦ (સં૦) દૂર કરવુ તે,તજવુ તે,ત્યાગ.
પરિહાસ, પુ૦ (સં૦) મશ્કરી, ઠઠ્ઠો, મજાક
પરી, સ્રી૦ (ફા૦) મો માણસનુ શરીર ઘોડાનુ ને પાખવાળી એવી એક કલ્પિત સુદર સ્રી, કિન્નરી, અપ્સરા
પરીક્ષક, વિ૦ (સં૦) પરીક્ષા કરનાર–લેનાર, પારેખ, તપાસનાર, નિરૂપક
પરીક્ષા, સ્રી૦ [સં૦] સામાના જ્ઞાનની તપાસ કરવી તે, તપાસ, તજવીજ.૨ શોધ,પ્રયોગ. ૩. જ્ઞાન. સમજશક્તિ 'વૈદને રોગની પરીક્ષા નથી.". ૩ પારખ, પરખ
પરીક્ષાપત્ર, ન૦(સં૦) પરિક્ષાના સવાલોનુ પત્રક.

પરીઘ, પુ૦ ઘેરાવો, ઘેર [સાખ ૨ પરીક્ષક
પરીખ, વિ૦ નાણા પારખનાર, શરાફી ધધાની
પરીઘરો, પુ૦ માલમતા, મિલકત ૨ પાયમુ
પરીસવુ, ક્રિ૦સ૦ પીરસવુ [પાપ (જૈન)
પરીસો, પુ૦(પરિશ્રમ)દરદ, દુખ ૨ અડચણ
પરૂ, વિ૦ દૂર, આઘુ ૨ જુદુ, અળગુ ૩ આડુ, અવળુ
પરૂ, ન૦આઘે પડેલુ એવુ કામ ૨ શહેર–કસબાની બહાર લગોલગ જે વસ્તી પ્રદેશ તે, પુર
પરુ, ન૦ગોડ ગુમડા પાકેથી જે સફેદ ઘટ પ્રવાહી નીકળે છે તે [સત્ય છે' (શ્રાવકોમા)
પરૂપવુ, ક્રિ૦ સ૦ કહેવુ,બોલવુ, 'આપનુ પરૂપવુ
પરૂષ, વિ૦ કઠોર, નિષ્ઠુર (વચન) ૨ ક્રુર,નિર્દય
પરે, સ્ત્રી૦ પરોઢ, મળસકુ, પ્રભાત, સુર્યના કિરણ ફૂટવા તે "પરે ફુટવી" ૨ અ૦ પેરે, પેઠે, રીતે
પરેજ, વિ૦ પરહેજ, જુઓ
પરેજી, સ્ત્રી૦ કરી, પથ્ય,
પરેશાન, પુ૦ પરીઓનો મુલક "એટલી જેને મળતી હોય, પરેશાનની રાણી સોય"
પરેશાન, ન૦ (ફા૦) ધૂર્ત,ચાલાક, ચતુર
પરેસ્તાન, ન૦ (ફા૦) પરીઓનો દેશ, સ્વર્ગ
પરોક્ષ, અ૦ (સ૦) નજર ન પડે તેમ, પુઠ પાછળ, પછવાડે ૨ ગુપ્તપણે, છાનીરીતે, ગેર હાજરીમા, પડદા પાછળ, બીજાની દ્વારા
પરોગ, ન૦ છેડો, અત
પરોઢ, ન૦ પુ૦ પ્રભાત, મળસકુ, વહાણુ
પરોણાગત, સ્ત્રી૦ આગતા સ્વાગતા, આતિથ્ય, અતિથિ સત્કાર, બરદાશ
પરોણાચાકરી, સ્ત્રી૦ પરોણાગત
પરોણાચાર, પુ૦આગતા સ્વાગતા, બરદાશ
પરોણી, સ્ત્રી૦ આર ખોસેલી લાકડી ૨ સ્ત્રી મહેમાન ૩ સોયમાનો દોરો
પરોણો, પુ૦ (સ૦) અજાણ્યુ અથવા ઓળખીતુ માણસ થોડા દિવસ રહેવા આવ્યુ હોય તે,મહેમાન, અતિથિ ૨ આર ખોસેલી મોટી લાકડી, અકુશ
પરોત, પુ૦ પુરોહિત, ક્ષત્રિઓનો ગોર, પ્રોત
પરોપકાર, પુ૦ (સ૦) ઉપકાર કરવો તે, પારકાનુ ભલુ કરવુ તે, પરહિત કરવુ તે [હિતૈષી
પરોપકારી, વિ૦ બીજાને ઉપકાર કરનાર,પરગજુ,
પરોવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સોયના નાકામા દોરો ઘાલવો ૨ ઘાલવુ, અદર નાખવુ ૩. મનપર લેવુ, ચિત્ત ચોટાડવુ, લગાડવુ, મનથી કરવુ ૪ ભરવવુ ખોસવુ, ટાગવુ
પર્જન્ય, પુ૦ વરસાદ મેઘ ૨ ઈદ્ર વિષ્ણુ
પર્ણ, ન૦ (સ૦)પાદડુ, પાનુ ૨ કાગળ, પત્ર.
પર્ણકુટી, સ્ત્રી૦ પાદડાથી છાયેલી ઝુપડી,મઢી
પર્યંક, પુ૦ (સ૦) પલગ, ખાટલો ૨ વીરાસન
પર્યટન, ન૦ (સ૦)પ્રવાસ કરવો તે, મુસાફરી,
પર્યન્ત, અ૦ સુધી, લગી [પ્રવાસ, ભ્રમણ
પર્યવસાન, પુ૦ અન્ત, આખર, છેવટ, છેડો
પર્યાણ, ન૦ પલાણ ૨ પ્રયાણ, નીકળી પડવુ તે
પર્યાપ્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૂર્ણતા ભરપૂરપણુ ૨ તૃપ્તિ,સતોષ, ૩ સીમા, અત
પર્યાય,પુ૦(સ૦) રીત, રસ્તો ૨ યુક્તિ, બહાનુ, ઉપાય ૩ એક અર્થના બે ત્રણ શબ્દોમાનો એકાદ
પર્યાલોચન,ન૦(સ૦)ફરીને બરોબર વિચારવુ તે
પર્યુષણ, ન૦ પચુસણ
પર્યેષણ, ન૦ (સ૦) તજવીજ, તપાસ
પર્વ, ન૦ (સ૦ પર્વ–સાધો.) દાન ધ૦ પુણ્ય કર્મ કરવાના શાસ્ત્રોક્ત દિવસ ૨ તહેવાર, શુભ દિવસ ૩ સાઠાનો એક ગાઠાથી બીજા ગાઠા સુધીનો જે ભાગ તે, પેરિયુ પેર ૪ ભાગ, પ્રકરણ" ૫ આગળાના સાધા વચ્ચેનો ભાગ, ટેરવુ
પર્વણી, સ્ત્રી૦ પર્વનો દિવસ,તહેવાર
પર્વત, પુ૦ (સ૦) પૃથ્વીની સપાટીથી ઉપસેલો ટેકરો, ડુગર,પહાડ, ગિરિ ૨ સાતની સજ્ઞા
પલ, સ્ત્રી૦ પળ, પક્ષ ૨ માસ
પલક, સ્ત્રી૦ (ફા૦) આખ બધ થઈ ઉઘડે એટલો જે જરાક વખત તે,પળ, ક્ષણ
પલકદરિઆવ, પુ૦ એકદમ વરસાદ તૂટી પડી રેલમ રેલા થઈ રહેવુ તે, હેલી ૨ ઈશ્વર, પ્રભુ
પલકવુ–કાવુ, ક્રિ૦ અ૦હસવુ, ખુશી થવુ ૨ ઝબુકવુ, ચમકવુ, રહીરહીને પ્રકાશવુ
પલકારો, પુ૦ પલક, ક્ષણ, પળ ૨ ચમકારો, ઝબ-

કારો ૩ અણસારો નેત્રપલ્લવી

પલકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ પટપટાવવુ, આખ ઉઘાડ મીચ કરવી તે, ઝબકાવવુ

પલકો, પુ૦ સ્પદ, મીચકારો ૨ તેજનો ભભુકો

પલગ, પુ૦ [પર્યંક] ઢોલિયો, છતરીવાળો ખાટલો

પલગડી, સ્ત્રી૦ નાનો ઢોલિયો–ખાટલો

પલગપોષ,પુ૦ઓઢાડના જેવુ એક જાતનુ કપડુ

પલટણ-ન, સ્ત્રી૦ [પોર્ટું૦] પાયદળ લશ્કરનો એક સમૂહ એમા ૫૦૦ થી તે ૮૦૦ માણસ હોય છે એ ત્રણ પલટન મળીને એક રીજમીટ થાય છે ૨ પાયદળ–ઘોડેસ્વાર લશ્કરનો એક વિભાગ ૩ હારનીહાર એક પછી એક આવતુ ટોળુ

પલટવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉટલવુ, ફેરબદલ કરવુ ઉધુચતુ કરવુ ૨ પાછુ વાળવુ ૩ (વચન) ભગ કરવુ

પલટાવુ, ક્રિ૦ અ૦ બદલાવુ,ફરી જવુ,૨ બદલી નાખવુ ફરવી નાખવુ

પલટો, પુ૦ ઉથલો સ્વરને ઉતારવો ને ચઢાવવો તે ૨ આડા અવળા સવળા પટા ખેલવાની રીત

પલવટ, સ્ત્રી૦ વાટડી, લબડતુ વસ્ત્ર કેડે કે છાતીએ કસીને બાધવુ તે,પાલવ કમ્મરે બાધવો તે

પલવવુ, ક્રિ૦ સ૦રીઝવવુ, વિનવવુ

પલવાડ, સ્ત્રી૦ વાડ, પરવાડ

પલળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભિજાવુ,પાણીવાળુ થવુ

પલાખા,ન૦દરેક આકના પાડાના ગુણાકાર પૂછવા તે

પલાખી,સ્ત્રી૦આકના પાડામાની દરેક હાર,આકના જે અનુક્રમે ગુણાકાર હોય છે તેમાનો અંકેકો

પલાઠી, સ્ત્રી૦ પગ ઉપર પગ ચઢાવીને બેસવાની જે રીત તે [નિરાતે નિડરતાથી બેસવુ

પલાંઠો, પુ૦ મોટી પલાઠી પલાઠો મારીને બેસવુ=

પલાણ,ન૦સ્વારીના ઘોડા ઉપર નાખવાનું ગાદલુ આસન ખોગીર,જીન **પલાણ** કરવુ–સ્વારી કરવી

પલાણવુ, ક્રિ૦સ૦ ઘોડા ઉપર સ્વારી કરવી ૨ પલોટવુ કામમા લેવા માડવુ

પલાણો,પુ૦ છાપતી વખતે ટાઇપ બરાબર બેસાડવા જે જાડો લાકડાનો ચપટો ઠોકો ઠેકે છે તે

પલાંડુ, પુ૦ (સ૦) કાદો, ડુગળી, પ્યાજ

પલાયન,ન૦સ૦ નાસીજવુ તે,પોબારા ગણવા તે,

પલાવ, પુ૦ ચોખા મશાલો અને માસનો મિશ્રિત રાધેલો પદાર્થ, નાનપલાવ

પલાવટ, સ્ત્રી૦ ભિલની એક જાત

પલાશ, પુ૦ (સ૦)ખાખરો,ખાખરાનુ ફૂલ

પલાશપાપડો, પુ૦ ખાખરાનુ ફળ, પીતપાપડો

પલાળવુ, ક્રિ૦સ૦ પાણીવાળુ કરવુ, ભીનુ કરવુ ૨ સમજાવવુ, ગળે ઉતારવુ

પલિત,વિ૦(સ૦) પળિયાવાળો,ધોળા વાળવાળો

પલીત, ન૦ [ફા૦] પ્રેત ભૂત ૨ મેલુ, ગદુ,બિહામણુ ૩. વૃદ્ધ, ઘરડુ

પલિતો, પુ૦ (ફા૦) તેલ–દિવેલમા બોળેલો ચીથરાનો કકડો ૨ પુ૦ બળતો કાકડો, જામગરી, ટેટા ફટાકાનો સળગાવવાનો દોરો ૩ સળી, ફદફુ, સળેખડુ,પલીતો મુકવો=જગાડવુ,સાસણી આપવી, પ્રેરણા કરી દૂર રહેવુ, ૨ જક મૂકવો

પલેવણ, ન૦ જીવ જતુના રક્ષણાર્થે લુગડા, રજોહરણા વગેરેને પહોળા કરી તપાસવા તે [જૈન]

પલોટવુ, ક્રિ૦ સ૦ કેળવવુ, શીખવી તૈયાર કરવુ પાવરધુ કરવુ ૨ ચાપવુ 'શ્રમિત છો, આવો લગારેક પોઢોપલોટુ પાયે, શ્રમ મટે થોડો "–પ્રેમા૦

પલ્લવ,પુ૦(સ૦) ઝાડના નવા પાનવાળી ડાળી કિસલય, કુપળિયા ૨ લાખનો રગ, અળતો

પલ્લી, સ્ત્રી૦(સ૦) ઘીલોડી ઢેડી ૨ નવરાત્રિમા આસપાસ ગાવાની દીવડી ૩ નાનુ ગામડુ ૫૨

પલ્લુ, ન૦ તાજવાનુ દરેક છાબડુ, તાજુડુ ૨ વર તરફથી કન્યાને અપાતી જણસ–રોકડ, સ્ત્રીધન

પલ્લો,પુ૦ (**પલ્લવ**) છેડો,પદર,પાલવ ૨ છેડુ,ટપ્પો

પવઇ, પુ૦ પાવૈ, હીઝડો, નામર્દ ૨ બાયલો

પવન, પુ૦ (સ૦) આપણી ત્વચાને જે સ્પર્શ થાય છે તે તત્વ,વાયુ **પવનપર** ચઢવુ–વાદડી બનવુ, હવાઈ વિચાર કરવા **પવન** ભગવો—મિજાજ વધી જવો, ખીલવુ **પવન** લાગવો–વાયરો વાવો, પ્રસરી જવુ ૨ મગતિદોષ લાગવો ૩ સુખ દુખ અનુભવવા **પવનમાં** ઉડી જવુ –વ્યર્થ જવુ પાર ન પડવુ, તણાઈ જવુ

પવનચક્કી, સ્ત્રી૦ પવનના જોરથી ફરતુ ચક્કર તે

પવનપાવડી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ અદ્ધર ઉડવુ યાન.

પવનવેગી, વિ૦ પવન જેવી ગતિવાળુ, વાયુવેગી
પવાડવુ, ક્રિ૦ અ૦ પાવુ
પવાડી, સ્ત્રી૦ અભરાઇ [૩ નિંદાત્મક કવિતા
પવાડો,પુ૦ (મ૦) વીરરસ કાવ્ય ૨ નિંદા,આક્ષેપ
પવાલુ, ન૦ ૨ પાણી પીવાનુ પ્યાલુ, જામ ૨ એક જાતનુ મોટુ ઉભા ઘાટનુ વાસણ
પવિ, સ્ત્રી૦ ઇંદ્રનુ વજ્ર
પવિત્ર, વિ૦ (સ૦) દોષ રહિત, શુદ્ધ નિર્મળ ૨ સસ્કાર પામેલુ, પાવન ૩ જેની સેવા કરવાથી પુણ્ય થાય તેવુ ૪ પાક
પવિત્રતા, સ્ત્રી૦ ચોક્ખાઈ ૨ પાકપણુ શુદ્ધપણુ
પવિત્રાબારસ, સ્ત્રી૦ ઠાકોરજીને પવિત્રા ધરાવવાનો દહાડો, શ્રાવણ સુદિ બારસ
પવિત્રી સ્ત્રી૦ (સ૦) દર્ભની વીટી ૨ 'શ્રીનાથજી' એવા શબ્દોવાળી હીરની પાટી
પવિત્રુ , ન૦ ઠાકોરજીને ધરાવેલી હીરની ગુથેલી દોરી તે ૨ કોટે ઘાલવાની મોતીની સેર
પશમ,ન૦ (ફા૦ પશ્મ) ઝીણાવાળ, ઝાટ ૨ ઊન
પશમી, વિ૦ ઉનવાળુ, ગરમ
પશમીના, પુ૦ ઊનનો પોશાક, ગરમ લુગડા
પશલી, સ્ત્રી૦ પોશ, પસલી ૨ શ્રાવણ માસમા ભાઇ, બેનને બક્ષીશ આપે છે તે
પશુ, પુ૦ (સ૦) ચાર પગનુ પ્રાણી, ઢોર હેવાન
પશુતુલ્ય, વિ૦ હેવાન જેવુ, પશુ સરખુ
પશુપતાકા, ન૦ (સ૦) પશુના ચિહ્નવાળી ધજા
પશુપતિ, પુ૦ (સ૦) મહાદેવ, શિવ ૨ ગોવાળ
પશુપખી, ના૦ પશુ અને પખી ચાલતા અને ઉડતા પ્રાણીઓ
પશ્ચાત્, અ૦ (સ૦) પછી પાછળથી, છેલ્લે
પશ્ચાતાપ, પુ૦ (સ૦) પસ્તાવો, અનુતાપ,શોક
પશ્ચિમ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જે તરફ સૂર્ય અસ્ત પામે છે તે દિશા ૨ વિ૦ પાછલુ, છેવટનુ, પૃષ્ઠભાગનુ
પશ્ચિમબુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ પાછળથી સ્ફુરેલો વિચાર
પશ્યતી, સ્ત્રી૦ (સ૦) શબ્દ સ્વરૂપની ચાર સ્થિતિમાની બીજી પરા, પશ્યતી, મધ્યમા, વૈખરી
પસ્તા, ન૦ (ફા૦ પિસ્ત) એક જાતનોસુકો મેવો
પસ્તાગિયો, પુ૦ શાકભાજી વેચનારે, કાછિયો

પસંદ, વિ૦ (ફા૦) ખુશ, રાજી પ્રસન્ન ૨.ચુટી વીણી કાઢેલુ ૩ રૂચતુ, ગમતુ, ભાવતુ
પસંદગી, સ્ત્રી૦ સમ્મતિ મજુરી, કબુલાત ૨ રાજીખુશી ૩ ચુટણી, વરણી
પસર, સ્ત્રી૦ મસળકામા ઢોરને ચરના લઇ જવા તે, વહાણામા ચરવુ તે
પસરવુ, ક્રિ૦ અ૦ (પ્રસર) ફલાવુ, વિસ્તાર પામવા, પથરાવુ ૨ ખીલવુ, ફૂલવુ
પસલી, સ્ત્રી૦ પોશ, અજલી ૨ પોશમા સમાય તેટલુ ૩ વીટી ૪ ભાઇ, બેનને જે બક્ષીસ
પસલો, પુ૦ ખોબો [આપે છે તે
પસવારવુ, ક્રિ૦ સ૦ પપાળવુ, ધીમે ધીમે હાથ ફેરવવો, શાતપાડવુ ૨ ચાપવુ
પસાય, પુ૦ (સ૦) બક્ષીસ, પસાયતુ
પસાયતુ, ન૦ ચાકરીના બદલામા અથવા ધર્માદા આપેલી જે જમીન–ગામ તે, વસવાયાને કામ કાજ કરવાના બદલામા આપેલી જમીન
પસાર, પુ૦ પ્રવેશ પેસારો ૨ ફેલાવો, પ્રચાર
પસાર, વિ૦ પાર ઉતરેલુ, પાસ (પરીક્ષામા) ૨ પ્રવેશ થયેલો હોય તેવુ, દાખલ (કોઇ કામમા) **પસાર** થવુ—પાસ થવુ, પરીક્ષામાથી પાર ઉતરવુ ૨ દાખલ થવુ ૩ નાસી જવુ, જતા રહેવુ ૪ અલપાઇ જવુ, મરી જવુ ૫ મજુર થવુ બહાલ થવુ **પસાર** કરવુ–એકાદા મુકામ વટાવી આગળ વધવુ ૨ પાસે થઇ કાઢવુ–મોકલવુ ૩ વ્યતિત કરવુ નિર્ગમન કરવુ ૪ ન ગણકારવુ, પત ન કરવુ
પસારવુ,ક્રિ૦સ૦ફેલાવવુ,વિસ્તારવુ ૨ લબાવવુ, આગળ ધરવુ વધારવુ ૩ અદર થઇને જવા દેવુ–
પસારો, પુ૦ફેલાવ, વિસ્તાર, લબાઇ [કાઢવુ
પસારો, પુ૦ ફેલાવ ૨ ધીમે ધીમે પેસવુ તે
પસિયાઉ, ન૦ ખીલી વાલવવાનુ નાકુ, ગૈડવુ,પખિયુ
પસીનો, પુ૦ પરસેવો, સ્વેદસ્રાવ, ઘામ
પસ્તાનુ, ન૦ (સ૦ પ્રસ્થાન) ગામ જવા ઉપડવાનુ મહુરત સાચવવુ તે, બહાર ગામ જવા ઉપડવુ ત, જવુ તે [ઉપરી ઠોક પડવા તે
પસ્તાળ, સ્ત્રી૦ગાળોનો વરસાદ ૨.પીટણી,ઉપરા-

પસ્તાવુ, ક્રિ૰ અ૰ પશ્ચાત્તાપ કરવો, ખેદ પામવો, દિલગીર થવુ [શોક, પશ્ચાતાપ
પસ્તાવો, પુ૰ (સ૰) ખેદ, અફસોસ, દિલગીરી,
પસ્તી, સ્ત્રી૰ બીજા તરફથી લઢનાર ૨ ઉપરાણુ
પસ્તુ, ન૰ (પૃષ્ઠી) પક્ષી, ઉપરાણુ ૨ પસ્તા
પહર, ન૰ મળસકામા ઢોર ચારવુ તે, પસર
પહાડ, પુ૰ ડુગર, પર્વત, ગિરી **પહાડ જેવુ**–મોટુ અને સગીન, દુર્ગમ્ય, દુસ્તર ૨ જુવાન જોધ, જબરો પુરૂષ "જુવાન પહાડ જેવો ફાટી પડ્યો" ૩ આધારણ પ્રમાણ કરતા મોટુ 'પહાડ જેવડુ ગુમડુ,' [પહાડી લોહી–ઉગ્ર જોસ્મા
પહાડી, વિ૰ ડુગરી, પર્વતવાસી ૨ વિશાળ, કદાવર
પહાણ, પુ૰ પત્થર, દગડ ૨ જડ, મદ 'ટાઢો પહાણ' ૩ ભારે ને સગીન તે [નિખારવુ
પહાણવુ, ક્રિ૰ સ૰ કોરૂ લુગડુ રગવા માટે ધોવુ,
પહુઆ, પુ૰ પૌઆ, જુઓ
પહેડી, સ્ત્રી૰ પેઢી દુકાન
પહેરણ, ન૰ ગળાથી ઝાંઘ સુધી આવતુ પહેરવાનુ ઢીલુ વસ્ત્ર ૨ પહેરવાની રીત, પહેરવાનુ તે
પહેરણુ, ન૰ પહેરવાનુ તે ૨ પહેરવાની રીત
પહેરવુ, ક્રિ૰ સ૰ સજવુ ધારણ કરવુ ૨ ઘાલવુ, અદર દાખલ કરવુ, ઘોચવુ, પેસાડી દેવુ
પહેરવેશ, પુ૰ વસ્ત્ર પહેરવાની રીત–તરેહ ૨ વસ્ત્ર પહેર્યા પછીનો દેખાવ, લિબાસ ૩ વસ્ત્ર, કપડા
પહેરામણી, સ્ત્રી૰ સ્ત્રી ધન પલ્લુ ૨ પરણ્યા પછી કન્યાને ઘેરથી તેના સસરા, સાસુ ઇ૰ ને જે ભેટ આપવામા આવે છે તે
પહેરાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ સજાવવુ, ધારણ કરાવવુ, પહેરે તેમ કરવુ, ૨ ઘાલવુ, શણગારવુ, ૩ ગળે ઘાલવુ, બઝાડવુ, ઓરાઢવુ ૪ ઘાલી દેવુ
પહેરેગીર, પુ૰ ચોકીઆટ, ચોકીદાર, ગારદી, રખવાળ, [બાની ૩ હવાલો
પહેરો, પુ૰ જાપતો, ચોકી, રક્ષણ ૨ સભાળ, નિઘે-
પહેલ, સ્ત્રી૰ પ્રારભ, મડાણ, શરૂઆત ૨ જે કઇ પ્રથમજ–નવુ કરેલુ તે ૩ પેલ, રૂની પોચીગાદી
પહેલવહેલુ, વિ૰ પ્રથમનું, આરભનુ, પહેલપ્રથમ
પહેલવાન, પુ૰ (ફા૰) લઢાઇમા સૌથી આગળ ધસનાર બહાદુર, શૂરવીર ૨ મલ્લ, કુસ્તીબાજીમા જે જબરો તે, તાલીમખાનાનો ઉસ્તાદ
પહેલવી, સ્ત્રી૰ (ફા૰) જુની ફારસી ભાષા
પહેલા, અ૰ અસલ, જુના વખતમા, અગાઉ, અગાડી ૨ આરભે, શરૂઆતમા
પહેલુ વિ૰ પ્રથમ આરભનુ ૨ જરૂરનું, મુખ્ય **પહેલા** ખોળાનુ–અત્તરણીનુ સતાન **પહેલા** નબરનુ=સૌથી સરસ, ઉત્તમ **પહેલે** ઘરથી–ઘર દહાડેથી, શરૂઆતથી
પહોચ, સ્ત્રી૰ પહોચવુ તે,–સુધી અડકવુ તે ૨ સમજ શક્તિ, ચતુરાઈ, પ્રપચ સમજી જવાની હોશિયારી ૩ નાણુ–માલ મળ્યા બાબતની ચિઠ્ઠી તે, પાવતી, રસીદ ૪ શક્તિ, તાકાત, બળ
પહોચવુ, ક્રિ૰ અ૰ ધારેલે ઠેકાણે જવુ, પુગવુ ૨ અમુક જગાએ અડકી શકવુ ૩ હાથમા આવવુ, મળવુ પ્રાપ્ત થવુ ૪ બુદ્ધિ દોડાવવી, સમજવુ ૫ પકડી પાડવુ, પાસે જઇ લાગવુ, ૬ પુરા પડવુ, ટક્કર લેઇ શકાવી
પહોચી, સ્ત્રી૰ કાડે ઘાલવાનુ જડાવવાળુ ઘરેણુ
પહોચેલુ, વિ૰ છેતરાય નહિ તેવુ, ખદુ પકકુ, કારસ્થાની ૨ કુશળ, શાણુ **પહોચેલી** બુટ્ટી–પાતાળ જત્રી, જેની મસલત–યુક્તિ જાણવામા ન આવે તે, પહોચેલી માયા ૨ પ્રસન્ન કરે એવુ ૩ ગાજ્યુ–છેતરાયુ ન જાય એવુ, બહુ ચતુરાઇવાળુ
પહોચુ, ન૰ હાથનુ કાડુ, પહોચો,
પહોચો, પુ૰ હાથનુ કાડુ, મણીબધ **પહોચા** કરડવા–ઘણો પસ્તાવો કરવો
પહોર, પુ૰ (સ૰ પ્રહર) ત્રણ કલાકનો કાળ- ૨. અ૰ ગયે–આવતે વર્ષે
પહોરો, પુ૰ જાપતો, ચોકી ૨ પહોર પહોરને અતરે તપાસ લેવાય ને નવા માણસ રોકાય એવો જાપતો તે
પહોળાઇ, સ્ત્રી૰ પહોળપણુ, પનો, વિસ્તાર
પહોળાશ, સ્ત્રી૰ પહોળાઇ, પનો [રૂપિયો
પહોળિયુ, ન૰ પહોળો રૂપિયો, કલદાર, મુબઇગરો
પહોળુ, વિ૰ પનાદાર, મગતુ, ચોડુ ૨ ખુલ્લુ, મોકળુ ૩ છુટુ, ઢીલુ, રમતુ ૪. નહિ બિડેલુ ખીલેલુ

પળ, ન૦ (સ૦પલ) ઘડીનો સાઠમો ભાગ ૨ ક્ષણ
પળકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખાવાની આશાએ વારવાર આવવુ, પેધવુ 'ડોસી મરવાનો ભો નથી પણ જમ પળકવાનો ભો છે'
પળવુ, ક્રિ૦ અજ્જવુ, નાસવુ ૨ પળાવુ, ખારવુ બરદાશ થવી, પોષણુ થવુ 'તેને ઢોર પળતા નથી" ૩ અમલમા આવવુ ખરૂ થવુ-કબુલ કરવુ 'વચન પળવુ' ૪ કેશ પાકી જવા, ધોળુ થવુ 'માથુ પળ્યુ' ૫ પ્રગટ થવુ ૬ મટી જવુ 'વિના કારણે હુ પિડાઉં બધાથી! બળે ના કળેરે પળે કાઇ કશાથી"—કુજવિહાર [ધાપલાં
પળસી, સ્ત્રી૦ ખુશામત, છેક્જ હલકી તાબેદારી,
પળાસવુ, ક્રિ૦સ૦ પગ ચાપવા ૨ ચાકરી કરવી સેવા બજાવવી ૩ હદ ઉપરાત પળસી કરવી
પળા, સ્ત્રી૦ચાકરી, સેવા,ખીદમતગારી,૨ કટાળો ઉપજાવે તેવુ કામ,પાલન પીડા ૩ પાલવવુ પડે એવુ જે તે
પળિયાં, ન૦(પલિત) પાકી ગયલા-ધોળા વાળ
પળી, સ્ત્રી૦ બરણી ઇ૦ માથી ઘી તેલ દિવલ કાઢવાનુ લોઢાનુ સાહિત્ય **પળો**=મોટી પળી
પળોટવુ, ક્રિ૦ સ૦ કેળવવા માડવુ, થોડે થોડે માહિતગાર કરતા માડવુ પાવરધુ કરવુ, કામ શીખવાડવા પહેલવહેલા કામમા જોડવુ [લુખુ
પાકડ, વિ૦ વાઝિયુ ૨ ઉજડ, વેરાન અફળદ્રુપ
પાક, પુ૦ તાજા શેકેલા દાણા [ધાન્યુ
પાકવુ, ક્રિ૦ સ૦ પહોચવુ ૨ ધરવુ લેવુ ૩ ઇચ્છવુ,
પાકે, અ૦ વિના, વગર, પાખિ
પાંક્યુ, વિ૦ ધારેલુ ઇચ્છેલુ
પાખ, સ્ત્રી૦ (પક્ષ)શરીરને લગતા જે અવયવથી પખી, ઇ૦ ઉડે છે તે ૨ કાઇ પણ ઉડવાનુ સાધન ૩ બાજુ, આજુબાજુનો જે વિસ્તાર-ભાગ તે ૪ છાપરાની બહાર નીકળેલી બાજુઓ તે છાપરાનો બે તરફનો ઝુલતો ભાગ ૫ છાયા આમરો ઓથ, સોડ **પાખમા** ઘાલવુ-ઓથમા રાખવુ, હુફ આપવી, સોડમા લેવુ **પાખમા** ભરાવુ-આશ્રરે જવુ. **પાખો** આવવી-સ્વાશ્રયી થવુ, પુખ્ત ઉમરનુ થવુ **પાખો** કાપી નાખવી-જોર ઓછુ કરવુ, આધાર તોડી નાખવો**'પાંખો** વીઝવી-મહાનવુ ૨ ધમાલ મચાવવી ફાફા મારવા
પાખડી, સ્ત્રી૦ નાજુક પાનવાળી ફુલની ડાળી ૨ પાદડી, પુષ્પદલ ૩ પાગોડુ,પાખ ૪ વ્રશની શાખા ૫ નજીવી દક્ષણા-મેટ "લ નહિ તો ફૂલની પાખડી"
પાખડુ, ન૦ શાખા, ડાળી ૨ કુટુબની શાખા ૩ પાખ ૪ એક બાજુનો વિસ્તાર
પાખલડી, સ્ત્રી૦ પાખ ૨ પાખડી
પાખવુ, ક્રિ૦ સ૦ અક્ષત વગેરે ઉછાળી વધાવી લેવુ, સત્કાર કરવો
પાંખાવુ,ક્રિ૦ અ૦માન પામવુ,વધાવુ ૨ કણુ સલાનુ દાણાથી ભરાવુ [૩ ડાળીવાળુ
પાખાળુ, વિ૦ પાખવાળુ ૨ દાતાળુ ફળાવાળુ
પાખિયુ, ન૦ શાખા ડાળી ૨ કુટુમની શાખા ૩ પાખ ૪ એક બાજુનો વિસ્તાર
પાખી, અ૦ પાખી, જુઓ
પાખુ, ન૦ દાતો પાનુ, અકુર ૨ છોગુ, શિખર ૩ **વિ૦** આછુ છુટુ 'ફુટ વિરલ [ભાગ
પાખોટુ, ન૦ ખભાથી તે કોણી સુધીનો હાથનો
પાગત-થ, સ્ત્રી૦ ખાટલા-પથારીનો પગ તરફનો ભાગ ૨ ખાટલાને તગ કરવાની દોરી
પાગરણ,ન૦ (સ૦ પ્રાવરણ)નાનુ ટુકુ ધોતિયુ, પોતડી 'પાગરણ નાનુ પહેરીને, ભુવન બેઠો ભર થાર' ૨ પગ આગળ નાખવાનું લુગડુ તે
પાગરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખીનવુ નવા અકુર આવવા ફાલવુ ડોડાવુ ખીલી નીકળવુ
પાગરો, પુ૦ ગોફણની બે બાજુની ઝુલતી દોરી ૨ જે દોરીવડે ધોડિયુ, ઝાડે અથવા કોઈ પણ ઠેકાણે બાળકને સુવાની ઝોળી બાધે છે તે ૩. ત્રાજવાના પલ્લાની સેરો એકઠી કરી નાથણે વળગાડવામા આવે છે તે
પાગળાગાડી, સ્ત્રી૦ બાળક છોકરાને ચાલતા શિખવવાની એક સાદી ગાડી ઠેલણગાડી
પાગળુ, વિ૦ [સ૦ પગુ] પગે ખોડવાળુ, પગુ, લુલુ, લુગડુ ૨ આધાર રહિત,ટેકા વગરનુ ૩ અપૂર્ણ, તુટક, ન્યન

પાંગુ, **ન૦** ઢોર (સંકેતાર્થે) ૨ **વિ૦** પાંગળુ,
પાગોઠુ, **ન૦** ખભાથી કોણી સુધીનો ભાગ તે, પાખોટુ ૨ હાલવા ચાલવાના અવયવોના સાધા
પાચ, **વિ૦** **(પચ)** ચાર ને એક ૫ ✓ કેટલાક, થોડાક **પાચ** ગેરની-જીભાળી **પાચ** વરસનો-જુવાન **પાચશેરી** કુટવી-નકામી માથાફોડ કરવી **પાચશેરી** બાધવી-ગળે જોતરૂ વળગાડવુ,જ જાળમા પડવુ **પાચે** આગળીએ પૂજવુ-ઘણી ભકિત કરી ઈશ્વરની મહેરબાની મેળવવી **પચ** કહે તે પરમેશ્વર-ઘણા કહે તે ખરૂ
પાચડો, પુ૦ પાચનો આકડો
પાચદસ, **અ૦** થોડાક [જાતના પટાવાળુ લુગડુ
પાચપટો, **પુ૦** રેશમી પટાવાળુ સુતરાઉ લુગડુ પાચ
પાચમ, **સ્ત્રી૦** પખવાડિયાનો પાચમો દિવસ
પાચુ, **ન૦** પાચનો પાડો-પડિયો
પાચાળી, **સ્ત્રી૦** દ્રૌપદી,પાચાળ દેશની સ્ત્રી
પાજણ-ણી, **સ્ત્રી૦** નિયમીત ટેવ તે, હેવા ૨ તાણાને પાવાની ખેળ ૩ ખેળ પાવાનો મચો
પાજર, **સ્ત્રી૦** પાંજર, જુઓ
પાજરાપોળ, **સ્ત્રી૦** અશકત થયેલા જનાવરોને રાખવાનુ ધર્મનુ ઠેકાણુ, અનાથાશ્રમ [ગાડુ
પાજરિયુ, **વિ૦** પાજરીવાળુ પાજરી હોય તેવુ
પાજરી, **સ્ત્રી૦** ગાડામા ભરેલો માલ પડી ન જાય માટે રાખવાની કામડાની ટટ્ટી
પાજરૂ, **ન૦** [પિંજર] પાળવાના પક્ષિઓને જેમા રાખવામા આવે છે તે, પિજર ૨ જગલી જનાવરોને ગોંવી રાખવાનુ ઘર, હેડ, ડમો ૩ અદાલતમા સાક્ષીને અને ગુનેગારને ઉભા રાખવામા આવે છે તે કઠેરો. ૪ ખોખુ, કલેવર
પાજી, **સ્ત્રી૦** પાજણી, ટેવ, હેવા [કમળાવાળુ
પાડુ, **વિ૦** **(સ૦)** ફીકુ, તેજી રહિત ૨ ધોળુ ૩
પાત, **સ્ત્રી૦** પાગત ૨ પગત પકિત, હાર
પાતરી, **સ્ત્રી૦** મગ, મઠ, જુવાર બાજરીના છોડના પાનનો કડકો ૨ નાના પાદડા
પાંતરા-સ, **વિ૦** ત્રીસને પાચ, ૩૫
પાતી, **સ્ત્રી૦** ભાગે આવતો હિસ્સો,ભાગ,વાટણી ૨ પતિયાળુ, ભાગીદારી ૩ બાજુ, પક્ષ ૪ ગણિતમા એક જાતના હિસાબ ૫ રીત, દસ્તુર "રાજા રાજ કરે જુગ જીતી, ન્યાયની પાતીએ નર નાનારે"-ભોજો૦
પાથ, **પુ૦** **(સ૦)** મટેમાર્ગુ, મુસાફર
પાથી, **સ્ત્રી૦** માથાની વચ્ચે હોળતા પડતો જે મારગ તે, સેથી, સીમત
પાદડી, **સ્ત્રી૦** પાન ફૂલની પાખડી ૨ જુવાર બાજરીની પાતરી, ચીટી ૩ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ કાનનુ એક ઘરેણુ,મોતીનુ ઝુમણુ ૪ સોળ, દબાયાથી પડેલી ભાત
પાદડુ, **ન૦** પાન, પત્ર **પાદડુ** ફરવુ-ભાગ્યોદય થવો, નસીબ જાગવુ, **પાદડે** પાણી પાવુ= ઘણુ દુખ દેવુ, સતાપવુ, હેરાન કરવુ
પાપણ, **સ્ત્રી૦** આખના પોપચાની કિનારી ઉપરના વાળ તે
પાપલુ, **વિ૦** શીળુ, બાયલુ, બહુ ગરીબ.
પાસરૂ, **વિ૦** પાધરૂ, સીધુ ૨ ડાહ્યુ, સદાચારી ઠાવકુ, સરળ ૩ ચાદવા ન કરે તેવુ, શાત ૪ દોષરહિત ઠીક,સારૂ ૫ સીધુ, વાકુ ટુકુ નહિ તેવુ ૬ લાયક, બધ બેસતુ ૭ કાયદાસર, નિયમ પૂર્વક
પાસળી, **સ્ત્રી૦** છાતીના ઠાડાની આજુબાજુની જે દરેક હાડકી તે ૨ અક્કલ, સમજ **સાડીત્રણ પાસળી**—ઘેલછાવાળુ ,વાયેલ,છિદરા પેટનુ
પાસળુ, **ન૦** છાતીનુ ચપટુ ગોળ વળેલુ હાડકુ,
પાસુ, **સ્ત્રી૦** **(સ૦)** ધૂળ, રજ [હાડકા
પાસેઠ, **વિ૦** સાઠને પાચ ૬૫ [ઘડિયો, પાયા
પા, **પુ૦** **(પાદ)** ચોથો ભાગ, ચતુર્થાંશ. ૨ પાનો
પાઈ, **સ્ત્રી૦** **(પા)** પૈસાનો ત્રીજો ભાગ, અડધી
પાઠકા, **પુ૦** છાપવાના બીબાની એક જાત
પાઠન, **ન** **(અ૦)** એક જાતનુ ઝાડ, જેમાથી ટરપનટાઇન નીકળે છે તે, શરૂ
પાઈયો, **પુ૦** પાયો પગ ૨ મૂળ, તળ, તળિયુ
પાઉ, **ન૦** **(ફ્રે૦ પેન)** એક જાતનો પોચો રોટલો
પાઉડ, **પુ૦** **(અ૦)** એક સોનાનો સિક્કો,ગીની, [મહોર ૨ રતલ
પાઉડર, **પુ૦** ભુક્કો, જેર, ચૂર્ણ
પાક, **પુ૦** **(સ૦ પચ્)** રાધેલી રસોઇ-મિઠાઈ ૨ પેદાશ, નીપજ ૩ સુકાઇ-ચઢી જે તૈયાર થયેલુ

તે ૪ દૂધ, ઘી, ચાસણી વગેરેમા રાધી પકવી તૈયાર કરેલો પદાર્થ તે 'દૂધપાક' ઇ૦ ૫ પાદડા, ઘાસ, અનાજની ગરમીથી ફળ પકવવા તે ૬ ગોડ ગુમડ ઇ૦ પાકવુ તે, સડવુ

પાક, વિ૦(ફા૦) પવિત્ર, શુદ્ધ ૨ પ્રમાણિક, ચોકખુ

પાકચટ, વિ૦ થોડુ પાકેલુ

પાકટ, વિ૦ પાકેલુ

પાકડુ–ગડુ, પુ૦ વગ, પક્ષ, તરફેણ

પાકણુ, વિ૦ મહેજ મહેજમા પાકી ઉઠે તેવુ પાકવાની ખાસિયતવાળુ

પાકદોસ્તી, સ્ત્રી૦ નિસ્વાર્થ દોસ્તી ખરીદોસ્તી

પાકમહોબત, સ્ત્રી૦ પવિત્ર પ્રેમ, સ્વાર્થ વગરની પ્રીતિ

પાકવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ પચ્–રાધવુ) ઉગીને ફળવુ, પેદા થવુ, નિપજવુ ૨ ઝાડે ફળ આવવા ૩ પોચુ થઇ મીઠુ થવુ, પરિપકવ થવુ ૪ સડવુ, વિકાર થવો ૫ કામ પાર પડવુ લાભ થવો, વળવુ 'તેમા તારૂ શુ પાકયુ?' ૬ કાયર થવુ અકળામણ થવી, થાકવુ "હવે તો મારૂ માથુ પાકી ગયુ" ૭ મુદત થવી, ઠરાવેલો વખત આવી પહોચવો 'હુડી આજે પાકે છે' ૮ ઉત્પન્ન થવુ નીકળવુ ૯ હારીને તાબે થવુ 'થાકશે ત્યારે પાકશે' ૧૦ ઘડપણ કે રોગથી કેશનુ ધોળુ થવુ

પાકશાળા, સ્ત્રી૦ રાધવાની જગા રસોડુ

પાકશાસ્ત્ર, ન૦ રસોઈ સબધી શાસ્ત્ર તે

પાકી, સ્ત્રી૦ તહેવારનો દિવસ ૨ જે દિવસે બજારમા વેચવા સાટવાનુ બધ હોય તે અણોજો, બધી અકતો, પ્રતિબધ [પક્ષનુ

પાક્ષિક, વિ૦ પખવાડિયાનુ, પખવાડિક ૨ એક

પાકુ, વિ૦ તગીને પોચુ ને મિઠાશવાળુ થયલુ પરિપકવ ૨ જેનુ ઘાટુ છેવટ આવ્યા વિના રહે નહિ તેવુ પુરૂ પૂર્ણ, સિદ્ધ (કામ–બદોબસ્ત). ઠરેલા વળેના 'પાકા અક્ષર' ૪ તૈયાર, સિદ્ધ, હમણા ચાનુ થાય એવુ ૫ સમજણ આવી હોય તેવુ, આધેડ, પુખ્ત, 'પાકી ઉમ્મર' ૬ કાયમનુ, વણો વખત ટકે તેવુ મજબૂત ૭ છેતરાય નહિ તેવુ હોશિયાર, કાબેલ, ખધુ 'પાકુ માણસ' ૮ વાયદામરનુ, મુદત આવી રહી હોય તેવુ 'પાકી મુદત' ૯ ઉડી ન જાય તેવુ, ઘણીવાર રહે–ટકે તેવુ 'પાકો રગ' ૧૦ વૃદ્ધ, ઘરડુ 'પાકુ પાન' ૧૧ ઠગણુ, લુચ્ચુ ધૂર્ત્ત

પાખ, સ્ત્રી (સ૦) પક્ષ, તરફેણ

પાખડ, ન૦ (સ૦) બનાવટ, ઢોગ, કૃત્રિમ ધાધન, ખોટુ રોવુ ફનવો

પાખડી, વિ૦, ઢોગી ફતવાખોર ૨ ડોળી નાસ્તિક

પાખર, સ્ત્રી૦ સોના રૂપાના ફૂલોવાળી બનાવેલી ઘોડા ઉપર નાખવાની ઝૂલ ૨ ઘોડા હાથીની ઉપર નાખવાનુ લોઢાનુ બખતર ૩ સાજ, સામાન

પાખરિયા, વિ૦ ઘોડાની એક જાત "પાણી પથાને પાખરિયા, ઉજ્વળ જેની કાય રે"–**લજ્જા૦**

પાખાડો, પુ૦ ગસડો નિદાયક કવિતા "ભૂડો જે પાખાડા પઢે, ભૂડો જે વણુ વાકે વઢે"–**શામળ**

પાખલ, અ૦ પાસે, પૂઠે–પાછળ પણ નજીક 'તમ પાખલ ભમે માહરૂ મનરે"

પાખી, અ૦ સિવાય, વગર

પાખરવુ, ક્રિ૦ સ૦ હાથી ઘોડાને લશ્કરમા લઇ જવા તૈયાર કરવા બખ્તર ચઢાવવુ ૨ સ્વારી માટે ઘોડો તૈયાર કરવો–શણગારવો

પાખુ, અ૦ પાસે ૨ **વિ૦** આછુ છુટુ છુટુ

પાખે, અ૦ વિના, વગર, સિવાય

પાખો, પુ૦ કટેવાળો

પાગ, પુ૦ પગ, પાય, ૫ (કવિતામા)

પાગડુ, ન૦ પક્ષ, વગ, ઓળખાણ 'તેના પાગડા મોટા હતા' ૨ પાગડુ રકાબ, પેગડુ ૩ પગ મુકવાનુ

પાગડુ, ન૦ રકાબ, પાવડુ પેગડુ [સ્થાન

પાગર, સ્ત્રી૦ હોડીને ધમરડીને લઇ જવાનુ દોરડુ દોરડુ બાધવાનો ખીનો–અકોડો તે

પાગરણ, પુ૦ પથારીનો સામાન, બિસ્તરો ૨ શોભા અલકાર, શણગાર "પાગરણુ સર્વે પ્રીતે પરહરો દહાડો કરો છો તેવુ કરો"–**શામળ**

પાગલ, વિ૦ પોલુ, પોકળ ૨ ગાડુ, ઘેલુ

પાગલદાણા, ન૦ પગનુ ઘરેણુ (રૂપાનુ)

પાગલાગણુ, ન૦ પગે પડવુ તે, નમન ૨ પગે પડતા જે બક્ષીસ વડીલને નાની વહુએ આપવી તે

પાગા, સ્ત્રી૦ (ફા૦) પાયગા, અશ્વસેનાની ટુકડી

૨ લશ્કરી ઘોડાઓને રાખવાનો તબેલો
પાગિયો, પુ૦ મલાહકાર મન્દ કરનાર, પડખે રહેનાર ૨ ચીપ મઢવાની રેખો તારણીઆ
પાઘ, સ્ત્રી૦ પાઘડી (કવિતામા)
પાઘડી, સ્ત્રી૦ કસબી છેડાવાળુ માથે બાધવાનુ કુણા પનાનુ ને લાબુ વણેલુ વસ્ત્ર ૨ બાધેલો ઘાટ, શિરોભૂષણ **પાઘડી** ઉતારવી—કાલાવાલા કરવા, આજીજી કરવી, કરગરવુ **પાઘડી** ફેરવવી—દેવાળુ કાઢવુ ૨ બોલેલુ ફેરવુ, ફેરવી બોલવુ **પાઘડી** બધાવવી—સરપાવ આપવો, ઇનામ આપવુ ૨ ગોક મુકાવવો
પાઘડુ, ન૦ જેવી તેવી વિટાળેલી પાઘડી [પરૂ
પાચ, ન૦ ગડગુમડમાથી નીકળતી જાડી એરગી રમી
પાચક, વિ૦ (સ૦) પચાવનારૂ ૨ રમોઇયો
પાચન, ન૦ હજમ કરવુ,પચવુ–પચાવવુ તે,જઠરાગ્નિ
પાચનશક્તિ, સ્ત્રી૦ ખાધેલુ હજમ કરવાની શક્તિ
પાછટવુ, ક્રિ૦ સ૦ પછાડવુ
પાછલુ, વિ૦ પાછળનુ, પછવાડનુ ૨ ગુદસ્ત, ગયેલુ ૩ છેવટનુ, છેવટનુ **પાછલી ચાર ઘડી**—છેલ્લી અવસ્થા, પાછલો પહોર દહાડા
પાછળ, અ૦ પુઠે, પછવાડે
પાછુ, અ૦ ફરીથી, બીજીવાર, વળી ૨ જ્યાથી આવ્યુ ગયુ હોય તે તરફ ૩ પુઠે, પછવાડે **પાછા** થવુ–મરી જવુ, ગત થવુ **પાછી ધરતી**—કાઠિયાવાડ **પાછી પાની** કરવી–કાઢવી=પાછા હઠવુ, નબળુ પડવુ, હારવુ **પાછુ નાખવુ**–ઉલટી કરવી **પાછુ** વળવુ=મગડી જવુ, ઉતરી જવુ ૨ મરણ પામવુ **પાછુ** વાળીને જોવુ—ભવિષ્યનો વિચાર કરવો, દીર્ઘદ્રષ્ટિ પહોચાડવી ૨ આચકો ખાવો,સંકોચપામવો
પાછોટિયુ, ન૦ કપડાની અદરનુ ગજવુ તે ૨ ગાડાની પાજરીને છેડે જે પાટિયુ રાખવામા આવે છે તે
પાછોતરૂ, વિ૦ પાછળથી થયેલુ "પાછોતરો વરસાદ."
પાજ, સ્ત્રી૦ પાળ, પૂલ, સેતુ ૨ એક જાતનુ ઝીણા પોતનુ રેશમી કપડુ [કાજી, ખેળ
પાજણી, સ્ત્રી૦ આદત, ટેવ ૨ સુતરને પાવાની
પાજી, વિ૦ (ફા૦) બેશરમ, બદમાસ ૨ કજુસ, બખીલ ૩ નીચ વૃત્તિનુ, હલકુ, નજીસ
પાટ, સ્ત્રી૦ ભોયથી ઉચે બેસવાનો લાકડાનો એક તરેહનો પાટ, બાક, પાટલી ૨ સિહાસન ગાદી, આસન 'રાજપાટ' ૩ જમણવાર કરનારને માન આપવા આવનારાઓ માટેની બેઠક **પાટ** બેસવુ–રૂતુ આવવું, અભડાવુ **પાટે** બેસવુ—ગાદીએ બેસવુ, ઉચ્ચાસને બેસવુ
પાટ, પુ૦ આખુ થાન,તાકો, અમુક પહોળાઈનુ આખુ વસ્ત્ર ૨ અવરણીરાતને પહેરવાનુ ૧૬ હાથનુ મલમલનુ લુગડુ ૩ ચણીયાનુ લુગડુ 'ચણિયાપાટ' ૪ ચાદરનુ લુગડુ 'ચાદરપાટ' ૫ જેટલા કકડા જોડીને ચાદર, ઇ૦ બનાવ્યુ હોય તે દરેક, ફાળ ૬ હારબધ કપડાના ફાળ પાથરવા તે.
પાટડી, સ્ત્રી૦ ચોખડો ઘડેલો લાકડાનો લાબો કકડો, ભારવટિયો [નાખવાનો ભારવટિયો
પાટડો, પુ૦ મોટી પાટડી,મેડાના ટેકા માટે આડો
પાટનગર, ન૦ મુખ્ય શહેર,રાજધાનીનુ શહેર
પાટલ, વિ૦ ગુલાબી, લાલ ૨ પુ૦ ગુલાબ
પાટલાઘો, સ્ત્રી૦ પાટલા જેવી ચપટી એક જાતની ઘો
પાટલાસાસુ, સ્ત્રી૦ મોટી સાળી
પાટલી, સ્ત્રી૦ બેસવાનુ પાટિયુ, લાબી સાકડી પાટ, બાક ૨ નાનો પાટલો ૩ ગાડીવાનને બેસવાનુ પાટિયુ તે ૪ ઘુટીથી આગળી સુધીનો પગનો ચપટો ભાગ તે, પગનો પજો ૫ સ્ત્રીઓને હાથે પહેરવાની ચપટી બગડીઓ ૬ પહેરેલા વસ્ત્રની ગેડના પડ ૭ નાની ગેડ, ૮ કટભી વૃક્ષ
પાટલો, પુ૦ ભોયથી ત્રણેક આગળ ઉચુ રહે એવુ લાકડાનુ આસન તે **પાટલે** બેસાડી પૂજા કરવી=હુલાવી ફુલાવી નવરૂ બેસાડી રાખવુ **પાટલો** ગોઠવો=નિરાત વળવી,ગમવુ, કરાર વળવો **પાટલો** પડવો=ફાવવુ નભવુ, ૨ રોફ પડવી, વગ ચાલવી, પૂજાવુ **પાટલો** ફરવો–ન ચાલવુ, જરૂર પડવી
પાટવ, ન૦ (સ૦)ચાલાકી, ચચળાઈ ૨ ચતુરાઇ,
પાટવણ, સ્ત્રી૦ પાટવીપુત્રની વહુ, મોટી વહુ [તિજી
પાટવીકુવર, પુ૦ રાજાનો વડો છોકરો,જે રાજગાદીપર બેસવાનો હોય તે, યુવરાજ
પાટિયા, ન૦ બૈરાની કોટનુ ઘરેણુ, તુસી

પાટિયુ, ન૦ લાકડાને વહેરવાથી જે ચપટા ને લાબા પાટા ઉતરે તેમાનુ એકેકુ ૨ એમાનો જે એકાદો કડકા તે ૩ ઘોડો કરી બેસીને જે ઉપર સેવો વણાય છે તે ૪ નિશાળમા છોકરાને શીખવવાનુ કાળુ પાટિયુ ૫ પાસળી, છાતીની પેટીના હાડકા તે **પાટિયા** ગોઠવવા=મધ બેસતુ કરવુ **પાટિયા** દેવાવા=હબકી જવુ, છાતી બેસી જવી, દેવલી બેસવી, ભારે નુકસાન થવુ, ૨ દેવાળુ કાઢવુ ૩ ચાલતુ કામ વચ્ચેથી અટકી પડવુ, **પાટીયાં** માજવા=ખાઇપી એઠવાડો કાઢી પરવારવુ પાટીયા વાળી દેવા=કામ બધ કરવુ, ભાગી પડવુ

પાટિયો, પુ૦ તપેલી જેવા પહોળા મોઢાનુ માટીનુ વાસણ જેમા શાક કઢી વગેરે થાય છે ૨ દહિ આધ્રકવાનુ પહોળા મોનુ માટીનુ વાસણ, ગોરસુ ૩ એક જાતનો ખાર

પાટી, સ્ત્રી૦ સુતરનો વણેલો એકથી ત્રણ આગળ પહોળો ને લાબો જે વાટ તે 'ખાટલો ભરવાની પાટી' ૨ ચણિયાની પાટી, નાડુ, ૩ છોકરા પાટિયા ઉપર, અથવા સપાટ લીસા પત્થરની તખતી ઉપર, લખે છે તે, સ્લેટ ૪ ટોપલો, સુડલો ૫ ટોળી, નાની ટુકડી "પોલીસની પાટી" **પાટી** વાળવી=ધૂળધાણી કરવુ, બગાડવુ **પાટીપર** ધૂળ નાખવી—ભણવુ,

પાટિગણિત, ન૦ અકગણિત, આકડાથી ગણતરી કરવાની રીત તે [ખેડુત ૨ ખાતેદાર

પાટીદાર, પુ૦ [પટાદાર] જમીનદાર વતનદાર

પાટીર, ન૦ (સ૦) સુખડ, ચદનવૃક્ષ ૨ ખેતર

પાટુ, સ્ત્રી૦ લાત પગ મારવો ને પગની હડફટ

પાટુડી, સ્ત્રી૦ ઘી તેલ ભરવાનુ નાનુ વાસણ,

પાટુડુ, ન૦ મલકુડુ, પાટુડી [નાનુ મટકુ

પાટો, પુ૦ બે ત્રણ આગળ પહોળાઇનો અને વધારે લાબો લોઢાનો–ચામડાનો કડકો ૨ પૈડા ઉપરનો લોઢાનો ગોળ વિટલો ૩ દરદ ઉપર બાધવાનો લુગડાનો સાકડા લાબો કકડા ૪ લાબો સાકડો લોઢાનો પટો 'રેલનો પાટો' ૫ નજર બધ કરવાને આખે બાધેલુ લુગડુ ૬ ગાઢ, અનુકૂળતા **પાટો** ગોઠવો–બનવુ, ફાવવુ, મેળ મળવો **પાટો** જામવો–ચલણ થવુ ૨ સ્નેહ થવો

પાટોડી, સ્ત્રી૦ ચણાના લોટને છાસમા ઉકાળી કરેલા ઢોકળા ૨ પાટુડી [સબધમા ચાલેલુ

પાટોપાટ, અ૦ ઓળાઓળ, હારોહાર, એકબીજાના

પાઠ, પુ૦ (સ૦) નક્કી કરેલુ મોઢેથી ભણવાનુ તે ૨ દેવ દેવીનુ સ્તવન ૩ દરરોજનુ વાચવા ભણવાનુ હોય તેટલુ, લેસન ૪ પાઠાતર ૫ શિક્ષા, નસિયત, બોધ ૬ વાચી–ભણીને તૈયાર કરેલુ **મુખપાઠ**–મોઢે હોય તેવુ

પાઠશક્તિ, સ્ત્રી૦ મોઢે રાખવાની શક્તિ, સ્મરણશક્તિ

પાઠક, પુ૦ વેદનો પાઠ કરનારો, વેદિયો ૨ પૌરાણિક

પાઠવવુ, ક્રિ૦ સ૦ મોકલવુ, રવાના કરવુ

પાઠશાળા સ્ત્રી૦ (સ૦) ભાષા, શાસ્ત્ર ભણાવવામા આવતા હોય તે શાળા, કૉલેજ

પાઠાન્તર, પુ૦ (સ૦) અસલ પાઠ–પદથી જુદુ લખ્યુ હોય તે, ભળતુ જ પદ–લખાણ તે

પાઠાફેર, વિ૦ અસલથી ફેર–જુદુ હોય તેવુ, થોડાક ફેરફારવાળુ [કરનાર અભ્યાસી

પાઠી, વિ૦ જેને પાઠ મોઢે હોય તે, ૨ પાઠ

પાઠુ, ન૦ (પૃષ્ઠ) પીઠ ઉપરનુ ગુમડુ ૨ કુવામાથી મટોડુ કાઢવાની દોરડા બાધેલી જે ટોપલી તે "પાઠુ ખેચવુ" ૩ ગેલડીનો કોલમા ઘાલી પીલેલો કુચો ૪ પાતળુ લાબુ પાદડુ

પાડ, પુ૦ આભાર, ઉપકાર, એહસાન **પાડ ચઢવો**=ઉપકાર થવો **પાડ** માનવો=આભાર માનવો

પાડપરોશ–પાડાપડોસ, પુ૦ ઘરની જોડાજોડ અથવા જરાક દૂર પણ સબધવાળા રહેવાસીઓ તે ઘરની આપાસપાસેનો વાસ તે

પાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ પડે તેમ કરવુ ૨ ગેરવવુ, ખરાવવુ ભોયપર નાખવુ ૩ ઉગાવવુ ૪ આકૃતિ બનાવવી, કોતરવુ, વાટ બનાવવો **રસ્તો** પાડવો=નવો રસ્તો કાઢવો **નામ** પાડવુ=નામ આપવુ **ભાવ** પાડવા=ભાવ ઓછો કરવો ૨ દર ઠગાવવો **ના** પાડવી=ના કહેવી

પાડસી, સ્ત્રી૦ ફડાકી, પતરાજ

પાડાખાર, પુ૦ પાકુ વેર, અદસ

પાડાપડાસી, વિ૦જેના પાસપાસે ઘર હોય તે
પાડી, સ્ત્રી૦ ભેંશનુ માદા બચ્ચુ ૨ નાની ભેંશ
પાડીલુ, વિ૦ પાડ ઉપકાર થયો એમ સમજે તેવુ, આભારી, કૃતજ્ઞ, ગુણગ્રાહી,
પાડુ, ન૦ ભેંશનુ બચ્ચુ
પાડુવા, વિ૦નબળા,કમજોર,અશક્ત ૨ નઠારા,દુષ્ટ
પાડો, પુ૦ ભેંશનો નર, મહિષ ૨ પાઠ, લેસન ૩ ઘડિયો, ઘડો કોઠો ૪ રૂઢિ, રીત ૫ વાસ,પોળ, મહોલ્લો શેરી પાડા મુડ એવુ=આવડત વિનાનુ
પાડોવાડિયુ, વિ૦ નજીકનુ પસેનુ [અણુવડ
પાડોશણ, સ્ત્રી૦ પાસેના ઘરમા રહેનારી સ્ત્રી
પાડોશ, પુ૦ પાડોશ
પાડોશી, પુ૦ અડખે પડખે રહેનાર
પાઢીહારૂ, ન૦ અન મત (શ્રાવકોમા)
પાણ, ન૦ ખેતરમા પાણી પાવુ તે, પાન 'કેટલા પાણ થયા=કેટલી વખત પાણી પાયુ' ૨ **સ્ત્રી૦** ચતુર્થાંશ, ચોથિયુ ૩ પા દેખાડનારી ઉભી લીટી ૪ પુ૦ પાણિ, હાથ, હસ્ત ૫ પત્થર, પાષાણ
પાણકો, પુ૦ પાણી પાનાર
પાણકોરૂ, ન૦ ગજીઆ જેવુ કપડુ ૨ પાણી પડે ને ખરી જાય તેવુ લુગડુ
પાણતી, પુ૦ પાણીને ખેતરમા વાળનાર
પાણિ, પુ૦ (સ૦) હાથ કર [ઝાલવા તે
પાણિગ્રહણ, ન૦ (સ૦) પરણવુ તે લગ્ન, હાથ
પાણિયુ,વિ૦પાણી હોય તેવુ (નાળિયેર) પાણિયુ આપવુ=રજા આપવી, વિદાય કરવુ પાણિયુ મળવુ=રજા મળવી વેર બેસવુ [મુનિ
પાણિનિ, પુ૦ વ્યાકરણ શાસ્ત્રના સુત્રપાઠ રચનાર
પાણિયારી સ્ત્રી૦ પાણી ભરનારી સ્ત્રી,પનીહારી ૨ નાનુ પાણિયારૂ
પાણિયારૂ, ન૦ પાણીના વાસણ મૂકવાનુ ખાટને લગતુ જે ઉચુ ઠેકાણુ તે **પાણિયારાનો** મુનશી=ઘરમા બેઠા મોટી મોટી વાતો કરનાર બહાર બોલી શકે નહિ તેવો જે તે, ઘરકુકડો
પાણી, ન૦ (**પાનીય**) પ્રાણી માત્ર તેમજ ઝાડ પાલાને જીવવા માટે જરૂરનુ, જે પચ તત્વમાનુ એક તે,જળ,ઉદક, એક જાતનો રંગ, સ્વાદ,ગધ વગરનો એક કુદરતી પદાર્થ ૨ તેજ,નૂર,લાવણ્ય "મોતીનુ પાણી" ૩ આબરૂ, યશ,માન ૪ શૌર્ય, જોસ્સો દમ ૫ ટેક,વટ, સાખ ૬ ઢોળ, સોના રૂપા ઈ૦ નો રસ ૭ ધાર,વાઢ "તરવારનુ પાણી" ૭ વીર્ય રેત, ધાતુ **પાણી** કરવુ–ગમાડી નાખવુ, ગુમાવવુ, ખાલી કરવુ **પાણી ચઢાવવુ**–ઉશ્કેરવુ ઉત્તેજન આપવુ ૨ ધાર આણવી **પાણી ચઢવુ**–ઉશ્કેરાવુ, જોસ્સો વધવો **પાણી** છાટવુ–ઠડુ પાડવુ શાત કરવુ **પાણી** છૂટવુ–ખાવાની ભાવના થવી, મન થવુ **પાણી** જવુ–ટેક જવો, આબરૂ જવી **પાણી** કરવુ–થકવવુ, નરમ પાડવુ ૨ પરસેવો આણવે (ઘોડાને) ૩ **પાણીને માટે** ઝખવુ **પાણી પાણી** થઇ જવુ–તામે થઈ જવુ, નરમ થઇ જવુ ૨ ઓગળી જવુ (ખાર વગેરેનુ) **પાણી** પાય એટલુ પીવુ-(કોઇ)કહે તેટલુ ને તેમ કરવુ **પાણી** પાવા જવુ-મરી જવુ **પાણી** પાવુ–ઢોળ દેવા ૨ ધાર આણવાને હથિયાર ગરમ કરી પાણીમા બોળવુ ૩ ઉશ્કેરવુ,પાણી ચઢાવવુ ૪ ઝાડના મૂળમા પાણી રેડવુ **પાણી** ફરી વળવુ–ફોકટ જવુ ધળ મેળવવુ **પાણી** ભરવુ–ગણતીમા નહિ હોવુ,૨ શરમીદુ પડવુ,ઝાખુ થવુ અજાઈ જવુ **પાણી** મરવુ–એટાદ ઠેકાણે પચવુ ૨ પ્રેમ લાગવો ૩ લાગવગ લાગવી ૪ નરમ પડવુ, શાત પડવુ **પાણી** મૂકવુ–પ્રતિજ્ઞા લેવી,સંકલ્પ કરવો, પણ લેવુ ૨ પાણી ઉનુ કરવુ **પાણી** લાગવુ–પાણી વિકાર થઇ રોગ થવો **પાણી** લેવુ–આબરૂ લેવી ૨ નીમ લેવો **પાણી** વલોવવુ–પાણી વલોવવા જેવો મિથ્યા યત્ન કરવો, મિથ્યા ફાંફા મારવા **પાણીને** મૂલે–જુજ કિંમતે, ઘણેજ સસ્તે ભાવે **પાણીથી** પાતળુ કરી નાખવુ-છેકજ ઉતારી પાડવુ ,માનભંગ કરવુ **પાણીથી** પાતળુ થવુ બહુ કરકસર કરવી ૨ શરમાઇ જવુ **પાણીના** રેલાની પેઠે–ઉતાવળે, તરત થોડી વારમા **પાણીમાં** જવુ–બરબાદ જવુ છૂટી પડવુ ,નિષ્ફળ જવુ **પાણીમાં** બોળવુ રદ કરવુ,ડુબાવવુ ,વ્યર્થ જવા દેવુ ,વણસાડવુ, ધળ મેળવવુ
પાણીછલ્લુ, ન૦ નાળિયેર **પાણી** છલ્લુ આપવુ -

(છલ્લોછલ પાણીથી ભરેલુ) શ્રીફળ આપવુ, રજા આપવી **પાણીછલ્લુ** કરી નાખવુ–ઉતારી પાડવુ, માનભગ કરવુ, ઉડતાવી નાખવુ

પાણીદાર, વિ૦ પાણીવાળુ, તેજદાર ૨ કડક

પાણીપત્રક, ન૦ ખેતરપર જઇ તુલ–કરમણુ–ઝાડ જોઈ તેની વિગત જે પત્રકમા લખી રાખી હોય તે (તલાટીનુ પત્રક) [ચાલનાર

પાણીપથુ, વિ૦ પાણીના રેલાની પેઠે ઝડપથી

પાણીપોચુ, વિ૦ પાણીનો અ શ હોય તેવુ ગદ ગદુ, પચપચુ

પાણીફેર, પુ૦ પાણી બદલો ૨ સ્થલાતર

પાણો, પુ૦ પથરો, પાષાણ ૨ ઠાઠ વિદ્યાથા

પાણ્ડવ, પુ૦ (સ૦) પાડુ રાજાના પુત્રો ૨ પાચ

પાણ્ડિત્ય, ન૦ પડિતાઇ, વિદ્વતા

પાણ્ડુ, વિ૦ ફીકુ, તેજી રહિત ૨ ધોળુ, કમળાવાળુ

પાણ્ડુ, પુ૦ કમળો ૨ એ નામનો રાજા

પાત, પુ૦ (સ૦) પડવુ તે, પતન [૨ અન્યાય

પાતક–તિક, ન૦ (સ૦) પાપ, અનુતાપ, દોષ

પાતકી, વિ૦ પાપી, દોષી અન્યાયી

પાતજલ, ન૦ પાણિની મૂનિના સૂત્ર તથા કાત્યાયનના વાર્તિક ઉપર પતજલિ મુનિએ રચેલુ નવાહ્નિક મહાભાષ્ય ૨ પતજલિ પ્રણિત યોગશાસ્ત્ર

પાતર, સ્ત્રી૦ છીનળ, વેશ્યા ૨ ખાટલામા ચાર ચાર શેરની પાતી તે

પાતરવડિયા, ન૦ અળવીના પાનને તેના ભજિયા

પાતરા, સ્ત્રી૦ (સ૦ પત્ર) પાતરવડિયા ૨ અળુના પાન **પાતરા** પાડવા–જાત મહેનત કરવી

પાતરી, સ્ત્રી૦ પાત્રી, જુઓ

પાતરૂ, ન૦ પાદડુ ૨ સાધુનુ લાકડાનુ ઉતારેલુ ને રગેલુ ખાવાનુ વાસણ (જૈન)

પાતળ, સ્ત્રી૦ પત્રાવળી, ખાજ, ભાણુ ૨ ન૦ ઝીણુ અને હલકુ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ લુગડુ ગવન

પાતળપેટુ, વિ૦ નાના પેટવાળુ ૨ થોડુ ખાનાર

પાતળિયો, પુ૦ પાતળોને ઉચો દેખાવડો પુરૂષ

પાતળુ, વિ૦ દળ–જાડાશ ન હોય તેવુ (જાડાથી ઉલટુ) ૨ ઝીણુ, સૂક્ષ્મ ૩ સુકાઇ ગયેલુ, ક્ષીણ દુર્બળ ૪ પ્રવાહી ૫ કટ પોતાનુ નહિ તેવુ ગારીક ૬ આછુ વિખરાતુ, છુટછુટુ

પાતાળ, ન૦ [સ૦] પૃથ્વીની નીચનો જે પ્રદેશ તે અધો લોક, નાગ લોક [આકાશ, પૃથ્વી ને પાતાળ] ૨ ઉડા ખાડા **પાતાળ પાણી**–પૃથ્વીના ઘણા ઉડા ભાગમા રહેલુ પાણી તે, જીવતુ પ્રાણી **પાતાળ ફોડવુ**–જમીનના ઉડા ભાગમાથી ન ખુટે એવુ પાણી કાઢવુ **પાતાળના** પુતળા હલાવવા–ગજબ કરવા, ઉડાને કાબેલ મનનુ **પાતાળમા** પગ છે–બહાર છે તેટલો અદર છે **પાતાળમા** પેસી જવુ–ધરતીમા ઉતરી જવુ, અદૃશ્ય થવુ ૨ નીચુ જોઇ જવુ

પાતાળજત્રી, વિ૦ ગમે તેમ કરીને કામ પાર પાડી આપ તે ૨ પહોચેલી બુટ્ટી **પાતાળદેડકી**=બહુ ખટપટીને ઉડા હૃદયની સ્ત્રી

પાતિક ન૦ પાપ, અનુતાપ

પાતિવ્રત્ય, ન૦ (સ૦) પતિ એજ સર્વસ્વ માની તેનામાજ અનુરાગ રાખી તેની સેવા કરવાનો જે સ્ત્રી ધર્મ તે, પતિ સેવાનુ વ્રત તે

પાતી, પુ૦ કાગળ "દયાના પ્રીતમને આપી પાતી, દુતી નુતિમા જેની ખ્યાતિ"

પાતેલી, સ્ત્રી૦ (સ૦ પાતિલી) તપેલી

પાતેલુ, ન૦ તપેલુ

પાત્ર, ન (સ૦) ઠામ, ભાડ, ૨ નદી, સમુદ્ર વગેરેના તળિયાની જમીન, તળુ તળ ૩ નાટકમા વેશ [લેનાર જન

પાત્ર, વિ૦ (સ૦) યોગ્ય, લાયક

પાત્રતા, સ્ત્રી૦ લાયકાત, યોગ્યતા, લાયકી [પડીકી

પાત્રી, સ્ત્રી૦ લીલા પાદડામા દેવસવા માટેના ફૂલની

પાથરણ, ન૦ પાથરવાનુ લુગડુ, પાથરણુ

પાથરણુ, ન૦ સતરજી, જાજમ વગેરે ૨ શોક કરવા આવલાઓ માટે જે પાથરેલુ તે

પાથરવુ, ક્રિ૦ (સ૦) લાબુ પહોળુ વિખેરી મૂકવુ, ફેલાવવુ બિછાવવુ ૨ વરવુ, નાખવુ

પાથરો, પુ૦ વાઢેલી ફડબ, કાપણી કરેલો પાક

પાથેય, પુ૦ ભાથુ રસ્તામા ખાવાનુ તે

પાદ પુ૦ (સ૦) ચરણ ટાટીઓ, પગ ૨ ચોથો ભાગ પા ભાગ ૩ કવિતાની એક કડી, ચરણ

પાદ, ન૦ ગુ થી છુટેલો વા વાયુસ્ત્રાવ

પાદપ, ન૦ (સં૦) ઝાડ વૃક્ષ
પાદપૂર્તિ, સ્ત્રી૦ ખુટતું ચરણ પુરૂં કરવું તે
પાદર, ન૦ (સં પદ્ર-ગામડું) ગામની બહારની ખુલ્લી જમીન ૨ ચરો
પાદરી, પુ૦(પો૦પાદ્રી) ખ્રિસ્તી ધર્મનો ઉપદેશક
પાદવું ક્રિ૦ અ૦ (પર્દ્) ગુદાથી વા છુટવો
પાદશાહ, પુ૦ (ફા૦ મોટો મુસલમાન રાજા, બાદશાહ **પાદશાહજાદો**-રાજકુંવર
પાદશાહી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) પાદશાહની હાકમી-સત્તા
પાદશાહી, વિ૦ પાદશાહનું સંબંધી (મહોર,સિક્કા)
પાદુકા, સ્ત્રી૦ (સં૦) પાવડી લાકડાના ખડાં ૨ પગલાં, દેવ-ગુરૂના પગલાંની તખતીઓ
પાદોદક, ન૦(સં૦) પગ ધોયેલું પાણી ચરણોદક
પાદ્ય ન૦ (સં૦) પગ ધોવાનું પાણી
પાધર, વિ૦ સપાટ મેદાન ઉજડ, ઝાડ બીડ ન હોય તેવું **પાધર થવું**=ખેદાનમેદાન થવું
પાધરૂં, વિ૦ આડું અવળું નહિ પણ સીધું,પાંસરૂં ૨ સરળ,સીધે રસ્તે જનારૂં ૩ બારોબર, કંઇ પણ અટકયા વગર ૪ તાબડતોબ, એકદમ ૫ સીધું સનમુખ ૬ કોઇની મારફત વગર પરભાર્યું
પાધરૂંદાર, વિ૦ ડાહ્યું, ડાવકું ૨ પાંસરૂં, સરળ, વાંકું ચુકું નહિ એવું
પાન, ન૦(સં૦) પાંદડું પત્ર 'પીપળ પાન ખરંત, હસંતી કુંપળિયાં' ૨ નાગરવેલનું પાન ૩ સ્ત્રીના માથાની અંદર ગુંથેલા વાળ ૪ પાનના આકારનું કાંઇ પણ ગુંથણું ૫ પીવું તે 'અમૃતપાન, મધુપાન' ૬ પીણું,પીવાની વસ્તુ ૭ પીવાનું પાત્ર ૮ ઉપભોગ, ભોગવટો [ઋતુ, વસંત
પાનખર, વિ૦ ઝાડનાં પાંદડાં ખરી જાય છે તે
પાનચાળચણી, સ્ત્રી૦ ઉધુંચતું રમતાં આવડવું તે, પ્રપંચ ખેલી જાણવો તે, દાવ, ચતુરાઇ ૨ વસ્તુને આઘી પાછી કરી ફેરવવી તે ૩ હોશિયારી,ચતુરાઇ
પાનડ, સ્ત્રી૦ પાનોઠ, જુવાર બાજરીના છોડનું લાંબું પાંદડું [કાનનું ઘરેણું ૦ કુમળાં નાનાં પાંદડાં
પાનડી, સ્ત્રી૦ નાનું ને પાતળું પાનડું ૨ સ્ત્રીના
પાનડું, ન૦ પાંદડું,પત્ર,પાનું [પાનનો દાબડો
પાનદાન, ન૦[ફા૦]ખાવાના પાન રાખવાનું પાત્ર,
પાનફૂલિયું, વિ૦ લાડકોડમાં ઉછરેલું, સુકુમાર, કાલુંઘેલું જેણે ઉનો વા પણ અનુભવેલો નથી તેવું.
પાનબાજરિયું, ન૦ વા બાજરિયું
પાનબીડાં, સ્ત્રી૦ પાનપટી, પાનને કાથો ચુનો લગાડી કરેલી પટી
પાનસોપારી, સ્ત્રી૦ પાન અને સોપારીની ચુરી આપવા તે, મુખવાસ,તાંબુલ ૨ ચેરીમેરી,બક્ષીસ
પાના ન૦ રમવાના પત્તા,ગંજીફો ૨ પુસ્તકના પૃષ્ટ ૩ સોના રૂપાના વરખ
પાની, સ્ત્રી૦પગના તળિયાનો એડીને લગતો ભાગ 'ઇંદુ બિંબને આકારે એડી પાનિયો રે લોલ' **સ્ત્રીની** બુદ્ધિ પાનિયે—જેને આગળ પાછળનો વિચાર સૂઝે નહિ તેવું
પાનું, ન૦(સં૦ પર્ણ)ચોપડી-પુસ્તકનો અક્કેકો જે છુટો કાગળ તે ૨ કાગળની અક્કેકી બાજુ,પૃષ્ટ, અંકુ ૩ ગંજીફાનું એક પત્તું ૪ સોના રૂપાના વરખનું એક પત્ર ૫ હાથામાં બેસાડેલું ધારવાળું પાતળું પતરૂં તે "ચપ્પુ-સુડીનું પાનું" ૬ લીલા રંગનું મણિ નવ રત્નમાનું એક ૭ નસીબ, જીવન સંબંધ **પાનું પડવું**—સંબંધ થવો, માથા સરસા જડવા **પાનું શોધવું**—મોત મોકલવું, મૃત્યુ પમાડવું ૨ પાછલી વાત ખોળવી
પાનેતર, ન૦ કન્યાને પરણતી વખતે પહેરવાનું મોસાળ તરફથી આવેલું ધોળું રેશમી વસ્ત્ર
પાનો પુ૦ (સં૦)બાળકને જોઇ માતાના થાનમાં દૂધ ભરાઇ આવવું તે ૨ પોરસ ૩ જુસ્સો, પાણી, શૌર્ય **પાનો ચઢાવવો**-ઉશ્કેરવું
પાનોઠ સ્ત્રી૦ જુવાર બાજરીની પાતરી, પાનડ
પાન્થ, પુ (સં૦) મુસાફર, વટેમાર્ગુ
પાન્ય, સ્ત્રી૦ રહેંટમાં થતી એક પેચ.૨ જેમ જેમ વળ આવે તેમ ભિંડીના ફેલા મુકવા તે,લહેણા આપીને વણેલી દોરી તે ૩ પલીતો, ફેલું, ફદકું
પાપ, ન૦ (સં૦) ઇશ્વરી નિયમ તોડવો તે ૨ ધર્મશાસ્ત્રની આજ્ઞા ઓળંગવી તે, અધર્મ કરવો તે ૩ અનીતિ બદ કામ ૪ દોષ, ગુનો, અપરાધ; પાતક ૫ દુષ્ટ વાસના, કુડો ભાવ, પ્રપંચ,કપટ ૬, હત્યા, હિંસા **પાપ ગયું**—કંટક ટળ્યું ,કાશ ગઇ,

પાપ ફરી વળવુ–કરેલા પાપ આવી નડવા,પાપનુ ફળ મળવુ પાપનો ઘડો ફુટવો છુપુ રહેલુ પાપ જાહેર થવુ–ઉઘાડુ પડવુ [નારા ગ્રહ

પાપગ્રહ, પુ૦ (સ૦)દુખ દેનાર–નુકશાન કર-

પાપઘ્ન, વિ૦ પાપ હણનાર,પાપ નાશ કરનાર

પાપડ, પુ૦ અડદના લોટ વગેરેનો બનવેલો પદાર્થ

પાપડખાર,પુ૦પાપડમા નાખવાનો ખારો,સચોરો

પાપડ પાછુ, વિ૦ નિર્બળ, કૌવત વિનાનુ

પાપડી, ન૦વાલની શિગ ૨ ચોખાના લોટનો એક પદાર્થ ૩ પર્પટી 'ગોળપાપડી=સુખડી

પાપણી, સ્ત્રી૦ પાપી સ્ત્રી, પપિણી [લવુ તે

પાપા, પુ૦ રોટલો, તાતો ૨ નાના બાળકનુ ચા

પાપિષ્ટ–પાપી, વિ૦ (સ૦) પાપથી ભરેલુ દુષ્ટ દુરાચારી, અધર્મી, દુરાત્મા [૩ અશકત, નીર્બળ

પામર, વિ૦(સ૦)કગાલ, રાક ૨ અજ્ઞાન, મૂર્ખ

પામરી, સ્ત્રી૦ (પામીર, અફઘાનીસ્થાનમા એક શહેર છે જે રેશમ માટે પ્રખ્યાત છે તેનુ)ઉન–રેશમનુ વણેલુ ખભે ઓઢવાનુ કપડુ

પામવું, ક્રિ૦ સ૦ પ્રાપ્ત કરવુ, મેળવવુ ૨ સહન કરવુ, ખમવુ "તે બહુ દુખ પામે છે" ૩ તાબે થવુ ૪ જાણવુ,સમજવુ "વાતડી ગઇ છુ હુ પામી'

પાય, પુ૦ (સ૦ પાદ) પગ, ચરણ

પાયકિસ્ત, વિ૦ ઉજડ વેરાન, ખેદાનમેદાન

પાયખાનુ, ન૦ (ફા૦) સડાસ,જાજરૂ, કાટિયો

પાયગા, સ્ત્રી૦ (ફા૦)ઘોડેસ્વારની ટુકડી,લશ્કરી ઘોડાઓનો તબેલો

પાયજામો, પુ૦ (ફા૦) સુરવાલ, બને પગેથી પહેરવાનુ કમર લગી આવતુ સીવેલુ કપડુ,ચોરણો

પાયતખ્ત,ન૦(ફા૦) રાજધાનીનુ સ્થાન ૨ સિંહાસન, રાજપાટ, રાજગાદી

પાયદળ, ન૦ પગે ચાલનારૂ લશ્કર, પેદળ

પાયમાલ, વિ૦નાશ પામેલુ, ખરાબેહાલ, તારાજ ૨ નાદાર, ગરીબ

પાયમાલી, સ્ત્રી૦ ખરાબી,દુર્દશા,વિનાશ

પાયરી,સ્ત્રી૦ સીડી,પગથિયાની હાર. ૨ પગથિયુ ૩ ઓદ્દો,પદ્દી ૪ દરજ્જો પ્રતિષ્ઠા (પો૦પાએરી) એક જાતની કેરી ૫. વર્ગ પકિત ૬ હાર, ઓળ

પાયલ, પુ૦ પગના ઘુઘરા

પાયલી, સ્ત્રી૦ પાવલી ૨ પાલી, ચારશેરનુ માપ

પાયલુ, ન૦ પાવલુ

પાયસ, ન૦ દૂધની એક બનાવટ [પાયસાન્ન'

પાયસાન્ન, સ્ત્રી૦ ખીર, દુધપાક બાસુદી પુરી

પાયુ, પુ૦ (સ૦) ગુદા ગાડ ૨ અપાન

પાયો, પુ૦ ખાટલા, ખુરશી, ઈ૦ નો જે આધાર રૂપ પગ તે ૨ ઘોયકણુ ૩ જે મૂળ ચણતર ઉપર કામ થાય છે તે 'ઇમારતનો પાયો' ૩ આધાર, આશ્રય ૪, તળિયુ ૫ નીચેની બાજુ (ત્રિકોણની) ૬ મૂળ, આધાર ૭ ચોથો ભાગ ૮ ઘી ગોળને કકડાવવા તે પાયો ટેરવો–ઉત્તેજન આપવુ, ટેકો આપવો પાયો રોપવો-મડાણ કરવુ ૨ મૂળ ઘાલવુ

પાર, પુ૦ છેડો,અત ૨ હદ, સીમા ૩ ચાલીને જવાય તેવો નદી–ખાડીનો જે પાણીવાળો ભાગ તે ૩ કાંઠો, તીર, કિનારો ૪ જુવાર બાજરીના કણુસલામાથી દાણા છુટા પાડવા તેને છુદાવના તે. ૫ અદરનો ભેદ,મર્મ,ગુપ્ત ભાવ ૬ આશ્રય, ઉમરો, આગણુ 'જેને ઇચ્છા હોય તે આવે તેને પારેરે' ૭ કાપેલુ કરસણ સુકાવા કરેલો ઢગલો પાર પમાડવુ–છેડા ઉપર લઇ જવુ ૨ છુટકો કરવો વારના પાર થયા–ઘણીજ વાર થઈ ૮ અ૦પુરૂ, તમામ ૨. વચમાનુ ઓળગીને મુકામે સલામત પહોચેલુ હોય તેવુ "પાર ઉતારવુ"

પાર, સ્ત્રી૦ બરણી,લાખેલુ માટલુ

પારકુ, વિ૦ પોતાનુ નહિ પણ બીજાનુ, પરાયુ, પરકીય પારકુ ધન–દિકરી,પારકુ ઘર ચલાવનાર.

પારખ,સ્ત્રી૦પરીક્ષા, ખરૂ ખોટુ જાણવાની શકિત, કદર, બૂજ [કરવી ૨ ઓળખવુ.

પારખવુ, ક્રિ૦ સ૦ પરીક્ષા કરવી તપાસવુ,કદર

પારખુ, ન૦ પરીક્ષાથી જાણવુ તે 'ખરા ખોટાનુ પારખુ" ૨ પરીક્ષા,બુજ,કદર ૩ વિ૦ પરીક્ષક.

પારગત,વિ૦ સપૂર્ણ માહિતગાર,પુરેપુરૂ જાણકાર, પાર પામેલુ તે, કુશળ, કાબેલ.

પારણા, ન૦ (સ૦) અપવાસ મુકવો તે, વ્રતને અતે ભોજન કરવુ તે, અપવાસને બીજે દહાડે

જમવુ તે "એકાદશીના ઉપવાસ ને દ્વાદશીના પારણા" ૨ સમાપ્તિ ૩ તૃપ્તિ ૪ પાલણુ
પારણું, ન૦ નાના બ ળકને માટે લાકડાનુ ઝૂલા વાય તેવુ બનાવેલું ઘોડિયુ
પારદ, પુ૦ (સ૦) પારો,રસરાજ
પારદર્શક, વિ૦ (સ૦)આરપાર દેખાય તેવુ
પારધ, પુ૦ શિકાર ૨ મૃગયા ૩ પારધી.
પારધી, પુ૦ (સ૦) શિકારી
પારમાર્થિક, વિ૦ પરહિતનુ, પરમાર્થ સબધી
પારલૌકિક, વિ૦ સ્વર્ગીય,દિવ્ય,પરલોક સબધી
પારપાર-રા, અ૦ પૂરૂં,સપૂર્ણ, આ પારથી પેલે પાર
પારવતું, અ૦ પુષ્કળ
પારવુ, ક્રિ૦ સ૦ નીંદવુ,મૂળથી ઉખાડી નાખવુ
પારસ, વિ૦ મોટુ 'પારસ જાણું' ૨ ઉત્તમ પારસ બેસવુ=મોટા થઇ બેસવુ,પાટ ચઢી બેસવુ
પારસણ, સ્ત્રી૦ પારસી સ્ત્રી
પારસનાથ, પુ૦ મોટા જૈન તીર્થંકર
પારસપિપળો, પુ૦ (સં૦પારસ-ઇરાન દેશનુ+ પિપ્પલ) એક જાતનો પિપળો ૨ કોઇની પણ સ્પૃહા વિનાનો ૩ મિત્ર વિનાનો
પારસમણિ, પુ૦ (સ૦) એક જાતનો મણિ, જેના સ્પર્શથી લોઢુ સોનું થઈ જાય છે એમ કહેવાય છે, અયસ્કાન્ત
પારસાત, અ૦ (પાર્શ્વાત) પાસેથી, થી (લેખમા લખાય છે "પા મુળચદ ત્રિકમલાલ પારસાત"
પારસાલ, ન૦ ગયુ સાલ-વરસ,પોર
પારસી, પુ૦ જરતોસ્તી ધર્મ માનનારા ૨ સ્ત્રી૦ ઇરાનીઓની ભાષા 'મદ ભર્યો બકતો બહુ પારસી'
પારસે આવવુ, ક્રિ૦ સવાણે આવવુ (ઢોરે)
પારસો મૂકવો, ક્રિ૦ પાનો મૂકવો (ઢોરે)
પારસોવુ, ક્રિ૦ અ૦ પાનો મૂકવો દૂધે ભરાવુ
પારા, પુ૦ દાતના મૂળ આગળનુ-પેઢાનુ માસ ૨ એક જાતનુ ઘરેણુ (બાળકના હાથનુ)
પારાપાર, અ૦ સંપૂર્ણ,આ પારથી પેલેપાર
પારાયણ, ન૦ (સ૦) વેદ-પુરાણ કે કોઈ ધર્મ ગ્રથનુ અથેતિ વાચન તે, શ્રીમદ્ ભાગવતનો પાઠ
પારાવત, ન૦ (સં૦) કબુતર, પારેવો
પારાવાર, પુ૦(સ૦) સમુદ્ર,દરિયો ૨ વિ૦ અગાધ, પુષ્કળ
પારિજાત-ક, ન૦ (સ૦) એ નામનુ ઝાડ, અને તેનુ ફૂલ,હારસગો, એ ફૂલ સુદર નાજુક રાતી દાડીનુ સફેત હોય છે એ શ્રાવણ ભાદરવામા થાય છે
પારિતોષિક, અ૦(સ૦) ઇનામ,સંતોષ થાય તેવી બક્ષીસ
પારિપત્ય, ન૦ (સ૦) શિક્ષા,સજા ૨ હાર.
પારિપાર્શ્વક, પુ૦(સ૦) સુત્રધારનો સહાયક,નટ
પરિભાષિક, વિ૦અર્થ બોધક; સાંકેતિક વાકય-શબ્દ તે
પારી, સ્ત્રી૦નરાજ(પથ્થર ખોદવાની) ૨ રેલ,પૂર.
પારે, પુ૦ શુકન 'તારા પારે સારા છે'
પારેખ,પુ૦પરીક્ષા કરનારો,સિક્કા જોનારો શરાફ
પારેડ,વિ૦ ઘણા દિવસની વિયાયેલી ભેસ,બાખડી.
પારેવુ-વો,ન૦(સ૦પારાવત)આકાશમાની કબુતર 'પારેવો કાણે રે ઉગડિયો રે'
પારો,પુ૦ બદુકમા ભરવાની સીસાની ગોળી,છરો
પારો, પુ૦(પારદ)એક જાતની પ્રવાહીરૂપ ભારી ધાતુ ૨ સ્ત્રીઓને કોટે ઘાલવાનુ ઘરેણુ ૩ શરીરમાની ધાતુ ૪ દાતની આસપાસનુ માસ
પારોઠ, વિ૦ઘણા દિવસ અવાવરૂ પડી રહેવાથી બરડ થયેલુ ૨ બોદાઇ ગયેલુ, પોચુ પડી ગએલુ
પારોપાર, અ૦પારાપાર ૨, કાંઠોકાંઠ
પાર્ચમેન્ટ, ન૦(અ૦)ચામડા જેવો ચીવટ કાગળ, ચર્મપત્ર.
પાર્થિવ, પુ૦ રાજા, ભૂપતિ ૨ મટોડીના બનાવેલા શિવલિંગ ૩ વિ૦ પૃથ્વીને લગતુ, માટીનુ ૨ જડ.
પાર્લામેન્ટ, સ્ત્રી૦ (અ૦)રાજ ચલાવવા લોકોએ ચુટી કાઢેલા પ્રતિનિધિઓની સભા.
પાર્વતિ,સ્ત્રી૦ દુર્ગા, ઉમા ૨ ગજપીપર
પાર્શ્વ, ન૦ (સ૦) પાસુ,બાજુ,પડખુ
પાર્શ્વનાથ, પુ૦ (સ૦) જૈનોના આદિ તીર્થંકર.
પાર્ષદ, પુ૦ (સ૦) સેવક, હજુરિયો ૨ પોળિયો.
પાલ, (સ૦પલ્લવ) કેટલાક ઠેકણાના પાણી ઉપર જે ચીકણો પદાર્થ તરતો હોય છે તે (વનસ્પતીના કોવાણથી થાય છે, જે પાલિયા પાણી કહેવાય છે તે). ૨ રક્ષણ કરનાર. 'ગોપાલ, ધનપાલ' ૩,

તણુની દીવાલ–કનાત ૪ પાલખ
પાલક, વિ૦ રક્ષણ કરનાર પાળનાર
પાલક, સ્ત્રી૦ એક જાતની ભાજી
પાલખ, સ્ત્રી૦ કડિયા, મજુર, સુતારને ઉંચી જગાએ કામ કરવા માટે ઉભાઆડા વળાનો કરેલો ઘાટ
પાલખી, સ્ત્રી૦ ઉપર કમાન જેવા દાંડાવાળુ માણસો ઉચકી ચાલે તેવુ એક તરેહનુ બેસવાનુ યાન તે, નરવાહન, સુખપાલ, મેનો
પાલટ, સ્ત્રી૦ ફેર, ઉલટુ 'ઉલટપાલટ તપાસ'
પાલટવુ ક્રિ૦ **અ**૦ પાસુ બદલવુ ફેરવવુ, ઉલટાવવુ, ફેરવી લેવુ
પાલણ, **ન**૦ પાળવુ તે
પાલટો **પુ**૦ બદલો, પ્રત્યાઘાત સામોઉથલો, ગોથ
પાલણપોષણ, **ન**૦ પાળવુ તે, બરદાસ
પાલવ, **પુ**૦(સ૦પલ્લવ)સ્ત્રીના સાલ્લાનો ભાતવાળો છેડો ૨ દુપટા પાઘડીનો કસબી છેડો ૩ આશરો, શરણુ ૪ ફાટ, પલ્લો
પાલવડો, **પુ**૦ પાલવ, છેડો ફાટ
પાલવવુ, **અ**૦ અનુકૂળ આવવુ ૨ પરવડવુ પોષાવુ, બોજવુ ૩ પાળવુ, સંભાળવુ ઉછેરવુ
પાલિયા, **વિ**૦ પાલનુ ભેજવાળી જમીન અને તે ઉપર લીલવાળુ
પાલી, સ્ત્રી૦ ચારશેરનુ માપ તે (મુબઈમા) ૨ લતાગ્ર, ઝાડની નાની પાતરી અને શિંગો વગેરેનો ભુકો ૩ પવાલી, નાનો પ્યાલો ૪ ઓળ, હાર
પાલીશ, **ન**૦ (**અ**૦ પૉલીશ) સાફ, લીસુ
પાલુ, **ન**૦ ઝરાની વગેરેની ટટ્ટી ૨ પવાલુ
પાલો, **પુ**૦ (પલ્લવ)ઝાડ–વેલાના પાદડા ૨ બરફ
પાલોરિયુ, **ન**૦ થોરિયા–કાંટાનુ ઝુમખુ
પાલોવવુ, **ક્રિ**૦ **અ**૦ નવા પાન આવવા, ફાલવુ, પ્રફુલ્લ થવુ.
[પાવડો, પેગડુ
પાવટકુ, **ન**૦ પગ મૂકવાનુ ઠેકાણુ, પગથિયુ
પાવડિયુ, **ન**૦ લાંબા હાથાનો લાકડાનો પાવડો
પાવ, **પુ**૦ પગ ૨ પા, ચોથો ભાગ
પાવક, **પુ**૦ (**સ**૦)અગ્નિ વન્હિ, દેવતા ૨ સૂર્ય ૩ ભિલામુ, પાવકિંગ વિ૦ શુદ્ધ કરનાર પવિત્ર કરનાર
પાવડિયો, **પુ**૦ ભવાયાના ટોળામા ઝાડુ, પાણી વગેરેનુ કામ કરનારો ૨ એ નામનો એક ધર્મ-પથ
પાવડી, સ્ત્રી૦ (પાદુકા) ખડા, જે વાટ ઉપર પગ મૂકી ચલાય છે તે, પવનપાવડી
પાવડુ, **વિ**૦ પાવડો પેગડુ
પાવડો, **પુ**૦ પેગડુ ૨ કચરો ઇ૦ ખેંચી કાઢવાનુ ઓજાર ૩ કાચો બાંધેલો લાકડાનો પૂલ ૪ વહાણ હોદારવાની બે પાખાની હોદારણી
પાવન, **વિ**૦ (**સ**૦) શુદ્ધ, પવિત્ર નિર્મળ
પાવરધુ, **વિ**૦ જાણીતુ હોશિયાર કાબેલ
પાવરો, ૫૦ તોબરો (ઘોડાનો)
પાવલા, **ન**૦ પગે પહેરવાના ટપુસિયા, હલકા ખાસડા.
પાવલિયો, **પુ**૦ પગ, ચરણુ
પાવલી–લુ, સ્ત્રી૦ **ન**૦ પા રૂપિયો, ચાર આના
પાવલોપા, **પુ**૦ પગ ઉપર બાળકને ઉભુ રાખી હીંચકો ખવડાવવો તે
પાવસ, **ન**૦ ચોમાસુ 'રૂતુ પાવસમા પરદેશ પતિ, શુભ વેશથી ચીત્ત મળે ભડકે'૨ (**અ**૦) વરસાદ
પાવળિયો, **પુ**૦ ડાખલુ વગાડનાર
પાવુ, ક્રિ૦ **સ**૦ પીએ તેમ કરવુ ૨ સિંચવુ
પાવુ, **ક્રિ**૦ **અ**૦ જડવુ મળવુ પ્રાપ્ત થવુ
પાવૈ, સ્ત્રી૦ પુરૂષ અથવા સ્ત્રીમા ન ખપે તેવુ માણસ હિજડો, નપુસક
પાવૈ, **પુ**૦ હિજડો, નપુશક ષંઢ, ફાતડો
પાવો, **પુ**૦ વાસની ભુંગળીનુ એક વાજુ વેણુ વાસળી
પાશ, **પુ**૦ (**સ**૦) ફાસો, આંટો ૨ ફાંદો, જાળ, બંધન ૩ લાલચ ૪ રંગ, અસર ૫ સાંકડ ૬ કળપી કળબ વગેરેમા લોઢાનુ હોય છે તે ૭ દોરી, રજજુ
પાશલી, સ્ત્રી૦ નાની પાશ, ટુકી દોરડી
પાશિયુ, **ન**૦ રાપડી, નાનો પાશ ૨ નાનુ દોરડુ
પાશેર, **વિ**૦ શેરનો ચોથો ભાગ
પાશેરો (રી), **પુ**૦ પાશેરનુ વજન-કાટલુ
પાશો, **પુ**૦ રૂપાનો ઢાળકો પાસલો
પાષાણ, **પુ**૦(**સ**૦)પત્થર, પહાણો [ઉપરનો ખાર
પાષાણભેદ, **પુ**૦ એક વનસ્પતિ ઔષધિ ૨ પત્થર
પાષો કરવો, **ક્રિ**૦ **અ**૦ અનાજમાની કાકરી ભૂકો નીચે રહી જાય તેમ સોવુ
પાસ, **પુ**૦ (**અ**૦) રજાચિઠ્ઠી ૨ રંગ, સોબતની

અસર ૩ પગાર, ફતેહમદ નીવડવુ તે, પસાર થવુ તે ૪ અ૦ નજીક, પાસે, સાડે

પાસલો, પુ૦ ધાતુનો લબચોરસ કડકો, પાસો

પાસવાન, પુ૦ પાસે-સાથે રહેનારો નોકર હજુરીઓ ૨ સોબતી [નરમ કરવુ

પાસવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખટવવુ અસરવાળુ કરવુ,

પાસાતાણિયો, પુ૦ ચાદી ઉપર સોનાનુ પતરૂ ચઢાવી તાર ખચનાર, તાર તાણનાર

પાસુ, ન૦ કરોડ, બાજુ, પડખુ ૨ પક્ષ,તરફેણ **પાસુ વાળીને સુવુ**=નિરાત વાળીને સુવુ, ઠરીને સુવુ **પાસુ સેવવુ**=સેવના કરી મહેરબાની મેળવવી,તાબેદારી ઉઠાવવી 'ભાઇ,મોટા પુરૂષના પાસા સેવ્યા કઈ મિથ્યા જાય છે' ૨ અનુભવ મેળવવો

પાસે, અ૦ સોડે, નજીક ૨ હાથમા સત્તામા ૩ આગળ **પાસેનુ**-નજીકનુ, જગા-સગપણનુ છેટુ થોડુ હોય તેવુ ૨ ગાઢનુ

પાસો, પુ૦ જુગાર કે સાગટાની રમતમા મીડાની નિશાનીવાળો હાથીદાત કે ધાતુનો વાટ તે ૨ ચોરસ કડકો ૩ ભાગ્ય, કિસ્મત ૪ અવસર, પ્રસગ **પાસો ચઢતો હોવો**-દહાડો સિકદર હોવો, ભાગ્યોદય હોવો **પાસો નાખવો**-સાહસ કરી જોવુ, નસીબ અજમાવવુ સવળો પાસો=સુભાગ્ય ઉલટો પાસો=દુર્ભાગ્ય

પાહડી, સ્ત્રી૦ નાની બકરી, છાગી

પાહન, વિ૦ મોડુ, પછવાડે

પાળ, સ્ત્રી૦ પાણી ફેલાય નહિ માટે બાધેલી તટબધી, નીક, ખાળની કોરણ, આડ, બાજુ ૨ હદ, સીમા ૩ કાઠો, કિનારો ૪ 'કરનાર' 'વાળુ' ઇ૦ સુચક પ્રત્યય

પાળક, વિ૦ પાલન કરનાર, પાળનાર

પાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભરણપોષણ કરવુ ઉછેરવુ મોટુ કરવુ ૨ બરદાસ લેવી ૩ વિધિ પ્રમાણે આચરવુ-કરવુ (વ્રત) ૪ સસારી રીત પ્રમાણે વર્તવુ (શોક) ૫. વળગી રહેવુ, બજાવવુ (વચન) ૬ હેળવવુ, પોષવુ ને કેળવવુ

પાળિયો, પુ૦ શુરવીરની મરણભૂમિ ઉપર તેની યાદગીરી માટે મૂકેલો લેખ-પથરો ૨ બાવ, આતરો ૩ નિશાન,હદ બતાવનારો ટેકરો, ખૂટ

પાળી, સ્ત્રી૦ શાક સમારવાનુ કાતુ છરી ૨ મુકરર કરેલો દિવસ, વારી. ૩ કીનો, વેર

પાળુ, ન૦ પગે ચાલવુ, ચાલીને જવુ

પાળો, પુ૦ આખની નિમાળાવાળી જે બાજુ-કોરણ તે ૨ પગે ચાલી લઢનારો સિપાઇ, પદાતિ ૩ ગોળ ફરતી ચીજ-લીટી ૪ ઝાકળ. ૫ ટોળુ

પિખવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચુટવુ, વેરવુ, વેરમછેરા કરવુ ૨ ફેદવુ ચુથવુ ૩ ગભરાવી દેવુ

પિગળ ન૦ કવિતા રચવા સબધી શાસ્ત્ર, છદશાસ્ત્ર ૨ છદશાસ્ત્રનો ગ્રથ રચનાર એક ઋષિ. ૩ એ નામનો એક સવત્સર ૪ લાબુલચ, લબાણ ટાયલુ **પિગળ કરવુ**-લાબુ લાબુ વર્ણવી ટાયલુ કરવુ, અતિશયોક્તિથી વધારવુ

પિગળા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એ નામની એક નાડી ૨ માલકાકણી, ગોરોચન.

પિગાણી, સ્ત્રી૦ ધુપેલના વાડકી, કચોલુ

પિંછ-છુ, ન૦ (સ૦) પિચ્છ, પક્ષીઓના ઉડવાના અવયવોના દરેક પિચ્છ તે ૨ પુછડી

પિછી, સ્ત્રી૦ વાળની જુડી, ચામર ૨ ચિતારાની કલમ ઝીણા રૂવા-વાળની જુડી તે ૩ નાનો કુચો ૪ ચિત્રકામની આવડ

પિજણ, સ્ત્રી૦ રૂ પિજવાનુ ઓજાર ૨ કટાળા ભરેલી વાત, ટાયલુ ૩ પગનુ ઘુઘરીઓવાળુ ઝાઝર ' પાગે પિજણ રણઝણે"-ભાલણ.

પિજણિયો પુ૦ રથના પૈડા બહાર નીકળી ન જાય માટે જે લાકડુ પૈડા સાથે બાધે છે તે ૨ પિજનારો ૩ પિજણને થરકાવવાનો મોથવો

પિજણી, સ્ત્રી૦ પિજવુ તે, પિજવાની ચતુરાઈ

પિજણુ, ન૦ પિજવુ તે, ચર્ચા, કુથલી, ટાયલુ.

પિજર-રુ, ન૦ (સ૦) પાજરૂ ૨ દેહ, શરીર

પિજવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ પિજ) રૂને પિજણથી છુટુ પાડવુ-સાફ કરવુ ૨ ચર્ચવુ, ચુથવુ ૩ ડોળવુ

પિજાર, સ્ત્રી૦ પિજણ

પિજારી, સ્ત્રી૦ પિજારાની સ્ત્રી ૨ એક જાતનુ પક્ષી

પિજારો, પુ૦ (સ૦ પિજા-કપાસ) રૂ પિજવાનો ધધો કરનારો.

પિંડ, પુ૦ (સ૦)રાંધેલા ચોખા કે લોટનો ગોળો તે (શ્રાદ્ધમાં) ૨ દેહ શરીર ૩ ધાતુ માટીનો ગોળો ૪ ગ્રાસ, કોળિયો [દાન આપવું તે

પિંડદાન, ન૦ શ્રાદ્ધ કરવું તે, શ્રાદ્ધ કરી અન્ન-

પિંડરોગી, વિ૦પાડુ રોગવાળું ,ફિક્કુ ,કમળાવાળું

પિંડારો, પુ૦(સ૦) આહીર 'મૂકયા પિંડારિયા પ્રેરી,તેણે રાધાને લીધી ઘેરી ' ૨ લુટારો,પિંઢારા

પિંડી સ્ત્રી૦ ગોળાકાર થેપલી ૨ ઘુંટી ને ઢિંચણના સાંધાની નાની ગોળ હાડકી ૩ લબ-ગોળ ઘાટ, શિવલિંગ ૪ દડી, નાનું પિલ્લું

પિંડું, ન૦ દોરા–સુતળીનું પિલ્લું, નાની દડી

પિંડો, પુ૦ પિંડ, ગોળો,લાડવો (માટી, ઇં નો)

પિંઢેરી, વિ૦ માટીની ભિંતોનું (ઘર)

પિંઢોરિયું , વિ૦ પિંઢેરી માટીનું

પિક, પુ૦ (સ૦)એક જાતનું પક્ષી,કોયલ,કોકિલા

પિક, સ્ત્રી૦પાન સોપારી તંબાકુ ૨ પાનના થુંકની પીચકારી તાંબૂલનો રસ

પિકદાની, સ્ત્રી૦ પિચદાની થુંકવા માટેનું વાસણ

પિખવું, ક્રિ૦ સ૦ પિંખવું

પિગળવું, ક્રિ૦ અ૦ રસરૂપ થવું, ઓગળવું ૨ પોચું–નરમ થવું " મન પિગળવું "

પિચકારી, સ્ત્રી૦ પાણી ખેંચી ઉરાડવાનું યંત્ર

પિચદાની, સ્ત્રી૦ પિકદાની, જુઓ

પિચોડી, સ્ત્રી૦ અડ અને આતરડાં

પિચ્છ, ન૦ (સ૦) પિંછું ૨ પૂંછડું

પિછો, પુ૦ કેડો, પાછળ પડવું તે પિછો લેવો= ખણખોજ કર્યા કરવી, કેડો લેવા, ખંતે પડવું

પિછાન, ન૦ ઓળખાણ, પરિચય માહિતી

પિછોડા, સ્ત્રી૦ ખેસ ૨ ઓઢવાનું સફેદ પહોળું કપડું ચાદર **પિછોડી** ઓઢની=દેવાળું કાઢવું સર્વસ્વ ગુમાવી રોવા બેસવું

પિછોડો, પુ૦ મોટી પિછોડી, ચાદર

પિજન, ન૦ પિંજણ [મારવું, ધબોનવું

પિટવું , ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ પિટ્) છાતી કુટવી ૨

પિટાપિટ, સ્ત્રી૦ કુટાકુટ, કુટી કુટીને રોવું તે

પિટાવવું , ક્રિ૦ સ૦ મરાવવું ,ઠોકાવવું ૨ કુટાવવું ૩ લોકોને જણાવવું, ગગડાવવું 'થાળી પિટાવવી '

પિતર, પુ૦ (સ૦ પિતૃ) જેના શ્રાદ્ધ કરવામાં આવે છે તે, પૂર્વજ ૨ બાપ, પિતા

પિતરાઈ, પુ૦ કાકાના છોકરા,સાત પેઢી સુધીના વંશજો [રાઈની સ્ત્રી, પિત્રાણી

પિતરાણ, સ્ત્રી૦ પિતરાઇ કાકાની પુત્રી ૨ પિત-

પિતા,પુ૦(સ૦)બાપ,જનક **પિતાપુત્ર**=બાપ દીકરો

પિતામરી, સ્ત્રી૦ બાળકનું નાનું પીતાંમર તે

પિતામહ, પુ૦ (સ૦)બાપનો બાપ, દાદો ૨

પિતૃ, ન૦ માબાપ ૨ પૂર્વજ [પૂર્વજ ૩ બ્રહ્મા

પિતૃઋણ, ન૦ (સ૦) પિતા પ્રતિ છોકરાની જે ફરજ તે ૨ બાપે કરેલું કરજ છોકરાને આપવું પડે તે ૩ બાપદાદાને શ્રાદ્ધથી સંતોખવા દીકરાએ આપવાનું દેણ

પિતામહી, સ્ત્રી૦ (સ૦) દાદી બાપની મા

પિતુ, પુ૦ બાપ, તાત જનક

પિતૃતર્પણ, ન૦ પિતૃઓની જલદાનની તૃપ્તિ તે ૨, તર્જની અને અંગુઠા વચ્ચેનો મધ્ય પ્રદેશ

પિતૃપક્ષ, ન૦ (સ૦) ભાદરવા વદ જે પખવા-ડિયામાં પિતૃઓના શ્રાદ્ધ થાય છે તે ૨ બાપ તરફના સગા વહાલા તે

પિતૃભક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) બાપ ઉપર પુત્રની જે ભક્તિ તે,બાપની સેવા ચાકરી [પૂર્વજોનું વાસસ્થાન

પિતૃલોક, પુ૦ (સ૦) પિતરને રહેવાનું ધામ

પિત્ત, ન૦ (સ૦) કાળજામાં લોહીથી જુદો પાડેલો એક પીળો પ્રવાહી, વાત, પિત્ત અને કફ એ ત્રણ પૈકી એક સત્વ

પિત્તજ્વર, પુ૦ પિત્તવિકારથી આવતો તાવ

પિત્તપ્રકૃતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦)ગરમ મિજાજ,આકળો સ્વભાવ [થી બનેલી પીળી ધાતુ

પિત્તળ, ન૦ (સ૦) તાંબુ ને જસતની મેળવણી-

પિત્તળ, વિ૦ માલ વગરનું, અસલ નહિ તેવું ૨

પિતળિયું , ન૦ છાલિયું, વાડકો [ઓછું પાત્ર

પિત્તાશય, ન૦ કાળજું, પિત્ત રહે છે તે અવયવ

પિત્તો, પુ૦ મિજાજ, સ્વભાવનું આકળાપણું **પિત્તો** ઉછળવો–મિજાજ તપી જવો

પિધેલ, વિ૦ પિધેલું હોય તે, છાકટું, મત્ત.

પિનાક, પુ૦ (સ૦)શિવજીનું ધનુષ્ય ૨ ત્રિશૂળ.

પિનાકી, પુ૦ (સ૦) શિવ, મહાદેવ.
પિપર, સ્ત્રી૦(સ૦ પિપ્પલી)પિપર, એક જાતના છોડની માજર-ફળ ઓસડ અથાણામા વપરાય છે
પિપરમિંટ, પુ૦ (અ૦) પિપરોનુ તેલ-અર્ક.
પિપરીમૂળ, ન૦ પીપરના છોડના મૂળ
પિપળો, પુ૦ (સ૦ પિપ્પલ)એક જાતનુપવિત્ર મનાતુ મોટુ ઝાડ, અશ્વત્થ ભૂતનો વાસ પિપળે=જેનુ જ્યા બેસવાનુ વધારે થતુ હોય તે સ્થળ પિપળે દીવો કરવો=જાહેર કરવુ પિપળો ઉગવો-ઉછેદિયુ થવુ, ન મતાન જવુ પિપળો ફાટવો-ઘણા જણનુ ઉભરાવુ, દરોડો પડી એકઠા થવુ
પિપાસા, સ્ત્રી૦ (સ૦) તૃષા, તરસ, પીવાની ઇચ્છા.
પિપીલિકા, સ્ત્રી૦ કીડી. પિપીલિકા માર્ગ=કોઇ કામ ધીમે ધીમે પૂરૂ કરવાની જે રીત તે ૨ સગ્રહ કરવાનુ વલણ
પિમળ, સ્ત્રી૦ (પરિમલ) સુવાસ, ખુશબો, ફોરમ
પિમળવુ, ક્રિ૦ અ૦ સુવાસ આવવો,ફોરવુ,સોડવુ
પિયર, ન૦ (સ૦ પિતૃગૃહ) સ્ત્રીને માબાપનુ ઘર મહિયેર પિયર પનોતી=મહોળા પિયરવાળી, સુખી પિયરની ૨ પિયરવણુ હોય તે
પિયળ, સ્ત્રી૦ કપાળમા કકુ ચદનનો લેપ તે,આડ,
પિયાજ, ન૦ ડુગળી, કાદો [પત્રલેખા
પિયારૂ, વિ૦પ્યારૂ,વહાલુ ૨ પારકુ, પરાયુ [નારો
પિયાવો, પુ૦ખેતરમા પાણીપાવાનો કર ૨ પાણીવાળ
પિયુ, પુ૦ (સ૦) ધણી, સ્વામી. ૨ પ્યારો, પ્રિય
પિયુખ-ષ, ન૦ અમૃત, પીયૂષ, સુધા
પિયુડો, પુ૦ પિયુ (કવિતામા)
પિયેર, ન૦ પિયર, મહિયર
પિયેરિયાં, ન૦ સ્ત્રીને માબાપ તરફના સગા તે
પિયો, પુ૦ આખનો પીયો તે
પિરસવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ પરિ+વિષ્-ખાવુ) ભાણામા ભોજન મૂકવુ થાળીપુરવી,ખાવાઆપવુ
પિરોજ-જો, પુ૦ (ફા૦) આસમાની રગનો કિમતી પથરો, વૈડૂર્યમણિ
પિરોજી, વિ૦ આસમાની, નીલુ
પિલવણ, સ્ત્રી૦ એક જાતનું ઝાડ; પિલુડી.
પિલવુ, ક્રિ૦ સ૦ દબાવવુ,નીચોવવુ ૨ રિબવુ, કનડવુ [૩ એક રાગ.
પિલુ, ન૦ પિલવણનુ ફળ ૨ મરઘીનુ બચ્ચુ
પિલોડિયુ, ન૦ થડમાથી ફૂટેલો ફણગો
પિલ્લુ ન૦ દોરીની ગોટી; દડો પિડો
પિશવી, સ્ત્રી૦ (ફા૦ પેશ-અંદર) કોથળી. ૨ મુસલમાન સ્ત્રીઓ પહેરે છે તે ખુલતો સુરવાળ
પિશાચ, પુ૦ (સ૦) અસન્તોષથી મરેલો જીવ જે રૂપ ધરે છે તે.ભૂત,પ્રેત ૨ નઠારો-દુખદાયક માણસ
પિશાચી, સ્ત્રી૦ ભૂતડી.૨ જ ગલી લોકોની ભાષા
પિશાબ, પુ૦ (ફા૦) મૂત્ર, મૂતર
પિશુન, વિ૦ (સ૦) ચાડિયુ દ્રોહી.૨ ઘાતકી, ક્રૂર
પિષ્ટ, વિ૦ દળેલું, પિસેલુ, લોટ કરેલુ ૨ પુ૦ લોટ, આટો. [વાત વારવાર કહેવી, પુનરૂક્તિ
પિષ્ટ, પેશણ, ન૦ દળેલાને દળવુ તે, એકની એક
પિંટુ, ન૦ ખાંખડુ, છીટુ
પિસવી, સ્ત્રી૦ કોથળી, થેલી.
પિસવુ, ક્રિ૦ સ૦ દળવુ, વાટવુ, ભૂકો કરવો. ૨ જોરથી દાબવુ ભીડવુ ૩ લસોટવુ, ઘુટવુ
પિસવો, પુ૦ સિસોટો ૨ પાવો
પિસ્તાળીસ, વિ૦ ચાળીસ ને પાચ
પિસ્તોલ, સ્ત્રી૦ (અ૦) નાની બદુક, તમચો.
પિહેર, ન૦ વહુના માબાપનુ ઘર
પિળ-પીળ, સ્ત્રી૦ આડ, પિયળ.
પિળચટુ, વિ૦ પિળાશ પડતુ
પિળવુ, ક્રિ૦સ૦ કુના રગડાથી રંગવુ. ૨ ખરડવુ
પિળાટ-શ, સ્ત્રી૦ કઇક પીળો રગ, પિળપણ.
પિળિયુ, ન૦ હળદરથી રગેલુ લગડુ, જે લગ્ન પ્રસંગે કન્યા પહેરે છે તે ૨ પીળી ઈંટ [છે; ફટ, ધિક
પી, અ૦ એ શબ્દ ફજેતી તુચ્છકાર કરતા વપરાય
પીઆજ, સ્ત્રી૦ ડુગળી, કાદો, રાજગરી, કસ્તુરી
પીક, ન૦ અનાજ વગેરેનો પાક, મોલ, પેદાશ. ૨ તબોળનો રસ, એ રસની પીચકારી
પીછ, ન૦ (સ૦ પિચ્છ) પીછુ, પુછડી.
પીછી, સ્ત્રી૦ પિછી, જુઓ
પીછું, ન૦ (પિચ્છ) પિછુ, પુછડુ. પીછાંનું પારેવુ કરવુ=નજીવી વાતને મોટી કરી આપવી, અતિશયોક્તિથી વધારવી, રજનું ગજ કરવુ. પીછુ

ખેચવુ-મારવુ=સહીનુ બિલાડુ ખેચવુ
પીછા, પુ૦ પછવાડે લાગવુ તે કેડો
પીટણી, સ્ત્રી૦ પિટવુ તે, કુટણુ ૨ માર, ઠોક
પીટયું, વિ૦ જેનુ નામ દઇ કુટયુ તે, રડવુ ૨ જીવતા મુઆ સમાન, એક ગાળ
પીઠ, સ્ત્રી૦ (સ૦ પૃષ્ઠ) ચૌટુ,બજાર ૨ બજાર-ભાવ, રૂખ ૩ બરડો, કરોડનો ભાગ, વાંસો ૪ પડથી, બેસણી ૫ બેઠક, જગા, આસન **પીઠ** ઉઘાડી પડવી=સહાયકારક ન હોવુ, ભેદ ઉઘડી જવો **પીઠ** ચોરવી=બીવુ પાછુ પડવુ **પીઠ** ઠોકવી=શાબાશી આપવી ૨ મદદે રહેવુ **પીઠ** ઢાકવી=ઉઘાડુ ન પડવા દેવુ,આશરો આપવો **પીઠ** થાબડવી=ઉત્તેજન આપવુ **પીઠ** દેખાડવી=નાસવુ **પીઠ** પાછળ મૂકવુ=ઓળવવુ મતાડવુ **પીઠ** પુરવી=મદદ કરવી **પીઠ** ફેરવવી=તજી દેવુ તરછોડવુ, ના પાડવી, ફરી જવુ **પીઠ** બતાવવી=પુઠ ફેરવવી, હાર ખાઇ નાસી જવુ, પાછા પગલા કરવા **પીઠ** લેવી=પાછળ પડવુ, પુઠ પકડવી **પીઠનું** જોર=મદદનીશ બળ, પાછળ રહેલાનુ જોર
પીઠ, પુ૦ (સ૦ પિષ્ટ) લોટ [ટિંગલ, સ્ટુલ
પીઠ, ન૦ સ્થળ, મંદિર 'શારદાપીઠ' ૨ નાનુ
પીઠિકા, સ્ત્રી૦(સ૦) વંશાવળી ૨ મૂળથી વિગતવાર હેવાલ તે ૩ બાજઠ ૪ વર્ગ, ધોરણ, ભૂમિકા
પીઠી, સ્ત્રી૦ (સ૦ પિષ્ટ) સુગંધી યુક્ત હળદર વર કન્યાને શરીરે પરણતા પહેલા ચોપડે છે તે
પીઠું, ન૦ દારૂ તાડીની દુકાન,કલાલખાનુ ૨ બજાર
પીડ, સ્ત્રી૦ પીડા, દુખ ૨ ચુક, આકડી ૩ આપદા, મુશ્કેલી. ૪ દાને મુકવાની રંગની લુગડી
પીડવુ, ક્રિ૦ સ૦ પીડા કરવી, દુખ દેવુ, કષ્ટ દેવુ
પીડા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દુખ, વેદના ૨ કલેશ, વ્યથા ૩ કાળજી, ચિન્તા ૪ પંચાત, માથાફોડ ૫ ગ્રહ-ભૂત વગેરેથી થતુ દુખ
પીડાકારી-કારક, વિ૦ દુખ દેનાર,અડચણ કરનાર
પીડાવું, ક્રિ૦ અ૦ પીડા પામવી, રિબાવુ
પીડિત, વિ૦ પીડા પામતુ દુખી, હેરાન
પીઠ-ઢિયા, સ્ત્રી૦ જેની ઉપર મેડાના પાટિયા જડી લેવામા આવે છે તે.

પીટીયા, ન૦ દાઢના પેઢા ૨ પીઢો [શાક વગેરે
પીત, ન૦ પિત્ત ૨ પાણીથી થતુ જે કરસણ
પીત, વિ૦ (સ૦) પીળુ, પીળા રંગનુ
પીતકોડી, સ્ત્રી૦ ચકલીથી નાનુ ને કાળુ એક પક્ષી એની ગુદા રાતી હોય છે
પીતપાપડો, પુ૦ ખડસલિયો
પીતવાડો, વિ૦ દર વર્ષે શિયાળુ ઉનાળુ વાવેતર થયુ હોય એવુ, કુવાનુ પાણી પાવામા આવ્યુ હોય
પીતળ, ન૦ (સ૦) પિત્તળ [તેવુ (ખેતર)
પીતળિયુ, ન૦ પીતળની વાડકી
પીતાંબર, ન૦ (સ૦) પીળુ રેશમી પહેરવાનુ વસ્ત્ર
પીતુ, ન૦ લખોટીઓ રમનારને ઉભા રહેવાની નિશાનીવાળી જગા
પીન, વિ૦ (સ૦) ભરેલુ, પુષ્ટ, જાડુ
પીનસ, પુ૦ (સ૦) સળેખમ જખમ
પીપ, ન૦ (પોર્ટુ૦) પ્રવાહી ભરવાની લંબગોળ
પીપર, સ્ત્રી૦ પિંપર [લાકડાની કોઠી, ગોળ નળો
પીપળ, સ્ત્રી૦ (સ૦ પિપ્પલ) એક જાતનુ ઝાડ.
પીપિયો, પુ૦ રાઢ,બૂમ, ચીસ ૨ લેવાલીની ધમાલ
પીપી, સ્ત્રી૦ એવો અવાજ કરતુ વાજુ (ઢોલીનુ)
પીમળાટ, પુ૦ પરિમલ, ગંધ, સોડ, ફોર
પીયળ, સ્ત્રી૦ શુભ કારજમા સ્ત્રીઓને કપાળે હિંગળોક કંકુથી જે ચિતરવામા આવે છે તે
પીયષ, ન૦ (સ૦) અમૃત, સુધા
પીયો, પુ૦ આખનો મળ, ચિપડા ૨ ગુમડા ખીલ વગેરમાથી નીકળતી કણિ ૩ કોદરા ભરડવાને ઘટીના પડ ઉપર કરેલો રાખનો થર
પીર, પુ૦ (ફા૦) દેવત્વને પામેલો મુસલમાન સંત વલી, ઓલીઆ ૨ અમીર, ઉમરાવ.
પીલવુ, ક્રિ૦ સ૦ પિલવુ, જુઓ
પીલુડા, ન૦ પીલુડીના ફળ
પીલુડી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ઝાડ ૨ એક જાતનો રાગ.
પીલો, પુ૦ છોડનો અંકુર, ફણગો ૨ થડમાથી ફૂટેલુ કુમળુ ડાળુ
પીવર, વિ૦ (સ૦) જાડુ પુષ્ટ ૨ ઘટ્ટ, ગાઢુ.
પીવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ પા-પીવુ) ગળવુ, પ્રવાહી પદાર્થ ગળામા ઉતારવો, પ્રાસન કરવુ ૨ ચૂસવુ,

ધાવવું. ૪. દારૂ પીવા ૫ સમાવું, અંદર પચવું, શોષવું ૬ મોમા ધૂમાડો લેવો, દમ લેવો ૭ સહન કરવું. ગમ ખાવી ૮ ન ગણવું પી જવું=સહન કરવું. ૨ ન ગણકારવું, ન લેખવવું ૩ ગળી જવું
પીસવું, ક્રિ૦ સ૦ દળવું ૨ કચરવું
પીલતન, વિ૦ હાથીના જેવું
પીસુ, ન૦ ઝીણું પ્રાણી
પીળક, સ્ત્રી૦ પીળું ફીકું
પીળવું, ક્રિ૦ સ૦ પીળું કરવું, ૨ ગવું, ખરડવું
પીળું, વિ૦ (સ૦ પીત) હળદરના રંગ જેવું **પીળો** દેડકો=લોહી ઉડી ગયું હોય અને શરીર ફીકું જણાતું હોય તેવું
પીળુંધમક, વિ૦ ઘણુંજ પીળું
પુંખ, પુ૦ પોખ ૨ સ્ત્રી૦ ઘરના કરાના ઉપરનો છાપરાનો ઢળતો ભાગ, ઘરની પાખ ૩ પુંખડું, તીરની પણછનો પિંછાવાળો ભાગ [૨ પાખડું
પુંખડું,ન૦તરંગ, લેરખું 'વાનું પુંખડું પણનથી'
પુંખવું, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ પ્ર + ઉક્ષ) ખેતરમા અનાજ વગેરેના બી હાથે વતી છુટાછુટા વેરવા તે 'વઉ પુંખવા' ૨ વધારી લેવું 'વરકન્યા પુંખવા
પુંગવ, પુ૦ (સ૦) આખલો,ગોધો ૨ શ્રેષ્ટ,ઉત્તમ
પુંગીફળ, ન૦ (સ૦) સોપારી, ફોફળ
પુંછડિયું, વિ૦ પુંછડાવાળું ૨ ચાદતું,વાદરા જેવું
પુંછડું, ન૦ (સ૦ પુચ્છ) પ્રાણીઓની પુઠનો અવયવ, પુચ્છ ૨ લફરૂ,પાછળને પાછળ વળગ્યુ રહે તેવુ માણસ, પીડારૂપ તે, પાપ ૩ છેડો અંત ૪. ગુદા, અપદ્વાર ૫ પદવી, ઇલકાબ પુંછડું છુટી જવું=ગભરાઈ જવું ૨ ઝાડા થવા પુંછડું પકડવું=હઠ ધરવી પુંછડું પછાડવું=ગુસ્સામા બખાળા કરવા પુંછડામા પેસવું=ઘુસવું, ખુશામત કરી વળગતા જવું પુંછડું બળવું=ખોટું લાગવું
પુંછ-છડી, સ્ત્રી૦ પુંછડું, દુમ.
પુંછવું, ક્રિ૦ સ૦ લોવું, લૂછવું
પુંજ, પુ૦ (સ૦) રાશિ, ઢગલો
પુંજવું, ક્રિ૦ અ૦ પૂજવું, જુઓ ૨ જીવજતુના રક્ષણાર્થે પુંજે વાળવો તે (જૈન)
પુંજણી, સ્ત્રી૦સુતરની મુલાયમ સાવરણી (જૈન)
પુંજી, સ્ત્રી૦ દોલત, અર્થ, ધન
પુંજો, પુ૦ વાસીદું ,ઝાડું
પુંઠ, સ્ત્રી૦ પીઠ, વાંસો ૨ કેડો, પીછો.
પુંઠળ, અ૦ પાછળ, પરોક્ષે, પછવાડે. [ઢાંકણું.
પુંઠા, ન૦ દાળમા રહેલા છોડા ૨.પુઠું , ચોપડીનું
પુંઠિયું, ન૦(પૃષ્ઠ) પાછલો ભાગ, પુઠ ૨ પીઠ. ૩. ગાડાની પાજરીનું કમાડ ૪ જેમા આરા ઘાલે છે તે પૈડાનો ભાગ
પુંઠું, ન૦ છોતરૂ,છોડું ૨ ચોપડીનું ઢાકણું.
પુંઠે, અ૦ પાછળ, પરોક્ષે [છિવટનું.
પુંઠેવાળ, વિ૦ પાછલી વયમા થયેલું બાળક;
પુંડરીક, ન૦ (સં૦) ધોળું કમળ.
પુંડ્ર, ન૦ (સ૦) ટીલું, તિલક
પુંઢયું ન૦ દાઢિયું ધોતર ૨. કોસ હાકનારની બેસણીએ બાધવાનું ચામડું.
પુંનાગ,પુ૦(સ૦) નાગકેસરનું ઝાડ.૨ મોટો હાથી.
પુંપરો, પુ૦ છોકરો, દીકરો
પુંબડું, ન૦ પુમડું ૨ નાજુક ગાભલું
પુંભડી, સ્ત્રી૦ છોડે વળગી રહેલું રૂ.
પુંલિંગ, વિ૦ નર જાતિનું
પુંવા, પુ૦ પૌંઆ, ચપટા મમરા
પુંશ્ચલી, સ્ત્રી૦ વેશ્યા, ગુણકા, પાતર.
પું કરવું,ક્રિ૦અ૦ હિહિ કરી નાખવું;હસી કાઢવું
પુકાર, પુ૦ પોકાર, બૂમ, ધાટો
પુખરાજ, પુ૦ પોખરાજ,
પુકારવું, ક્રિ૦ અ૦ પોકારવું, બોલાવવું, બરકવું
પુખ્ત, વિ૦(ફા૦) પાકી બુદ્ધિનું,સમજુ, અનુભવી.
પુગતું, વિ૦ પહોચે-ચાલે તેટલું ૨ પુરતું.
પુગવું, ક્રિ૦ સ૦ પહોચવું,પુરતું થવું ૨ ચાલવું; નભવું ૩ મળવું [૨ સ્વાધીન કરવું.
પુગાડવું, ક્રિ૦ અ૦ પહોચે તેમ કરવું,પહોચાડવું.
પુચકારી, સ્ત્રી૦ બાળકને શાંત કરવા હોઠ વતી પુઉ એવો અવાજ કરવો તે
પુચ્છ, ન૦ (સ૦) પુંછડી, દુમ
પુછગાછ, સ્ત્રી૦ પુછપરછ, તપાસ
પુછપરછ, સ્ત્રી૦ પુછવું તે, ખોળ; તપાસ.
પુછવું,ક્રિ૦સ૦ કોઇ વાત જાણવા માગવી, સવાલ

કરવો ૨ તપાસ કરવી.૩ માગવુ.૪ ગણવુ,લેખવુ

પુછાપુછ,સ્ત્રી૦વારેવારે પૂછવુ તે,તપાસ, તજવીજ

પુછાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઇ પૂછે તેમ કરવુ ૨ પૂછાવી જવાબ મ ગાવવો, તપાસ કરાવવી.

પુટ, પુ૦ (સ૦ પટ) ઔષધ પકાવવા માટે બે કોડિયા ઉપર નીચે મૂકી તેને કપડછાણુ કરી બનાવેલુ પાત્ર,સપુટ ૨ પાસ,અસર ૩ પડિયો, દડિયો ૪ ખાડો, ગબી ૫ કાચલુ [પાણી

પુટોદક, ન૦ નાળિએર ૨ કાચલાની અદરનુ

પુડલો, પુ૦ પુડો, ખારો માલપુવો

પુડી, સ્ત્રી૦ પડીકુ, પડી

પુડો, પુ૦ મધમાખીનુ કાણા કાણા વાળુ મીણનુ ઘર ૨ લોટનુ ખીરૂ કરી લોઢી ઉપર તેલ ઘીથી તળેલો પદાર્થ તે ['હુ કાઇ પુર્ણચૌદુ કહુ છુ ?'

પુણચૌદુ ,વિ૦ વાકુ, અયોગ્ય, જુઠુ ,ગેર વાજબી

પુણવુ, ક્રિ૦અ૦ કાતવુ ૨ દુ ખદેવુ, પજવવુ ૩ નઠારૂ ફળ આવવુ,પરિણામે પીડારૂપ થઇ આવવુ.

પુણિયુ , વિ૦ પોણુ ૨ ન૦ મોટાથી સહેજ નાનુ (સુડી,જુડી વગેરે) ૩ લહેચી

પુણી, સ્ત્રી૦ રૂનો વેતકનો લાબો ને આગળી જેવો જાડો જે આકાર કાતવાને માટે તૈયાર કરેલો હોય છે તે **પુણીનો** વાઘ–રજનુ ગજ

પુણ્ય, ન૦ (સ૦) ઇશ્વર પ્રાપ્તિની શુભાશા, ધર્મબુદ્ધિ,સવાબ, નેકી ૨ દાન, ધર્મ ૩ સુકૃત, ફળ, સુફળ ૪ મસ્તી વેળા કરેલુ દાન ૫ પવિત્ર સ્થાન ૬ વિ૦શુદ્ધ, પવિત્ર,પાવન **પુણ્યક્ષેત્ર**–જ્યા વાસ કર્યાથી સત્કર્મનો લાભ થાય તે સ્થળ. [થાય એવુ

પુણ્યશ્લોક, વિ૦(સ૦)જેના નામ સ્મરણથી પુણ્ય

પુણ્યાત્મા, વિ૦ (સ૦) ઉત્તમ આચરણ કરનાર, ધર્મી, પરમાર્થી [એક કર્મ

પુણ્યાહવાચન,ન૦ વિવાહાદિ શુભ કર્મના અ ગનુ

પુતળ,ન૦ શબ ન જડવાથી તેનુ બનાવેલુ પુતળુ.

પુત્તળવિધાન,ન૦ (સ૦) મરનારનુ શબ હાથ ન લાગવાથી તેના પ્રતિનિધિરૂપ જે પુતળુ બનાવી બાળવામા આવે છે તે કર્મ

પુતળિયુ, ન૦ જેમા પુતળુ–ચહેરો હોય તેવો સિક્કો ૨ જેમા પુતળિયા પરોવેલા હોય તેવુ ઘરેણુ ૩ ૧૫ રૂપિઆની કિમતનો સિક્કો, મોહોર.

પુતળી,સ્ત્રી૦(સ૦પુત્તલી)સ્ત્રીના આકારનો ઘાટ, મૂર્ત્તિ, બાવલી ૨ આખમા જે પ્રતિબિમ્બાકૃતિ દેખાય છે તે, કીકી ૩ ઉચી ને ખુબસુરત સ્ત્રી

પુતળુ, ન૦ માટી–ધાતુ–લાકડા ઇ૦નો બનાવેલો જન જનાવરનો આકાર, મૂર્તિ ૨.ભોટ, અણસમજુ–જડ તે

પુત્ર, પુ૦ (સ૦) દીકરો,બેટો,તન પુત્રના લક્ષણ પારણામાથી=લક્ષણ શરૂઆતથીજ જણાય

પુત્રવતી, વિ૦ પુત્રવાળી ૨ છોકરાવાળી

પુત્રદા, વિ૦ પુત્ર આપનાર, દીકરો દેનાર

પુત્રપૌત્ર, પુ૦ દીકરા અને દીકરાના દીકરા

પુત્રી, સ્ત્રી૦ (સ૦) દીકરી, બેટી, કન્યા

પુત્રીજ, પુ૦ દીકરીનો દીકરો, ભાણેજ [ઇષ્ટિ

પુત્રેષ્ટિ,સ્ત્રી૦ પુત્રની ઇચ્છા માટે કરવા યોગ્ય એક

પુત્રૈષણા,સ્ત્રી૦ (સ૦) પુત્રની ઇચ્છા,પુત્રકામના

પુદ્ગળ, ન૦ શરીર ૨ જીવ, મનુષ્ય

પુદ્ગળ, વિ૦(સ૦)સુદર આકાર વાળુ, શોભિતુ

પુનમ, સ્ત્રી૦ પૂર્ણિમા, પુનેમ

પુનમિયુ, વિ૦ પુનેમને લગતુ,દર પુનમે અમુક કરવાનો જેને નિયમ હોય તેવુ

પુનમિયા,પુ૦ પોપટા જેવા છોડામા થતા ઘઉ

પુનર્–ન , અ૦ ફરીથી, બીજીવાર, વળી

પુન પુન , અ૦ વાર નાર, ઘડીઘડી, ફરીફરીને

પુનરપિ, અ૦(સ૦) ફરીથી, બીજીવાર, ફેર

પુનરાગમન, ન૦ ફરીથી આવવુ તે

પુનરાવર્ત્તન, ન૦ બીજીવાર આવવુ તે

પુનરૂક્તિ, સ્ત્રી૦ વારવાર તેનો તે શબ્દ અથવા વાકય બોલવુ તે

પુનર્જન્મ, પુ૦ (સ૦) મુવા પછી ફરી જન્મ લેવો તે, બીજો અવતાર ૨ સખત મંદવાડમાથી ઉઠવુ તે [બીજો અવતાર ૨ ફરી પેદા થનાર.

પુનર્ભવ, પુ૦ (સ૦) બીજીવાર પેદા થવુ તે,

પુનર્ભૂ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જેણે પુનર્વિવાહ કરેલો છે તે સ્ત્રી, નાતરાની સ્ત્રી.

પુનર્વસુ,ન૦(સ૦)સાતમુ નક્ષત્ર. [પુનર્લગ્ન, નાતરૂ.

પુનર્વિવાહ, પુ૦ (સં૦) બીજીવાર પરણવુ તે;

પુનિત, વિ૦ સુંદર ૨ પવિત્ર, શુદ્ધ
પુનેમ, સ્ત્રી૦ પૂર્ણિમા;પુનમ
પુપલી,સ્ત્રી૦ નાના છોકરાની ઇંદ્રિય,વઉલી,પપુલી
પુમ, સ્ત્રી૦ઉડતી ઝીણી રજ ૨ રૂવાટી
પુમડું, ન૦ચપટીમા રહે તેટલુ રૂ ૨ અત્તર, ઘ૦મા ભિંજવેલા રૂનો લોચો ૩ પૂજનમા દીપને સારૂ રૂની કરેલી ડુમસી વાટ તે ૪ વિ૦ લગાર
પુમાન, પુ૦ પુરૂષ, માણુસ ૨ નરજાતિ
પુંસવન, પુ૦ગર્ભને સંસ્કાર કરવાનો એક વિધિ
પુર, ન૦ (સં૦) શહેર, નગર પુરપતિ=રાજા ૨ વિ૦ ભરેલું ૩ અ૦ આગળ, અગ્રે
પુરજો, પુ૦ (ફા૦) કકડો, ટુકડો "તેણે કાગળના પુરજે પુરજા કરી દીધા "૨.ડક્કો, કુરચો
પુરણ, ન૦ અંદર ભરવાનો માવો ૨ પુરણી ૩. વિ૦ પૂર્ણ, ભરેલુ [વેડમી ગળી રોટલી
પુરણપોળી, સ્ત્રી૦ અંદર પુરણ હોય તેવી પોળી,
પુરણી,સ્ત્રી૦ પુરવાનુ તે ૨ વધારો, ઉમેરણ ૩. ઉશ્કેરણી, ચઢાવો [અ૦ આગળ
પુરત, સ્ત્રી૦ પહેરામણી,રીત,દેણગી ૨ પુરાત ૩
પુરતલ, વિ૦ ઇચ્છા પૂર્ણ કરનાર,સંતોષનાર
પુરતુ, વિ૦ જોઇયે તેટલુ, પૂર્ણ
પુરંદર, પુ૦ (સં૦) ઇન્દ્ર, દેવનો રાજા
પુરપાટ,અ૦ સપાટાબંધ,પ્રવાહ પ્રમાણે
પુરબિયો,પુ૦ઉત્તર હિંદુસ્તાનનો માણુસ, ચોબો
પુરવણી, સ્ત્રી૦ વધારો, પરિશિષ્ટ, સાધણ ૨ પુરણી, ઉશ્કેરણી [સાબીત
પુરવાર,વિ૦પ્રમાણ આપીને સિદ્ધ કરેલુ ૨ સિદ્ધ,
પુરવારી, સ્ત્રી૦ સાબીતી,પુરાવો આપવો તે
પુરવી, સ્ત્રી૦ એક જાતની સાંજે ગવાતી રાગણી
પુરવીદાણા, પુ૦ ઇલાયચી જેવા સુગંધિવાળા તેજાનાના દાણા
પુરવું,ક્રિ૦સ૦ (સં૦પૃ-ભરવુ) ખાડામા મટોડુ, પત્થર વગેરે નાખવા, બીજી કોઇ વસ્તુથી પુરી સપાટીએ સરખુ કરવુ ૨ કોઇ પાત્રમા પ્રવાહી રેડવો ૩ ભોંય લીંપી તે ઉપર ચિત્રામણ કાઢવા "ચોક પુરવા." ૮. પવન ભરી વગાડવુ, વાવુ, ૫ વધારવુ ઉમેરવુ ૬, ઉત્તેજન આપવુ, ઉશ્કેરવુ. 'તેણે વાતમા રંગ પુર્યો '૭ દાટવુ,મટોડાથી ઢાકવુ ૮ કેદ કરવુ,બંધ કરવુ ૯ જોડે બોલવા લાગવુ 'તેણે સાદ પુર્યો " ૧૦ અધુરૂં પુરૂં કરવુ "ખામી પુરવી" ૧૧ આપવુ,રજુ કરવુ."સાહેદી પુરવી "
પુરવું, ક્રિ૦ અ૦ પાર પામેલુ થવુ, પહોચાવુ, પુરૂ પડાવુ
પુરશ્ચરણ, ન૦ (સં૦) મન્ત્રસિદ્ધિને માટે અમુક સંખ્યાનો જપ કરવો એવુ જે અનુષ્ઠાન તે ૨ આગળથી આચરણ કરવુ તે [પુછપરછ, તલાસ.
પુરસીસ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) શાહેદોને સવાલ પૂછવા તે;
પુરઃસર, અ૦ (સં૦) આદિલઇને, પૂર્વક, સાથે.
પુરા, અ૦ (સં૦) પૂર્વે, અગાઉ, પહેલા
પુરાણ, ન૦ (સં૦)ઇશ્વર લીલાનો અને રાજાઓના ઇતિહાસનો ગ્રન્થ ૨ લાણુ ને કંટાળો ઉત્પન્ન કરે
પુરાણુ, વિ૦ જુનુ, અગાઉનુ, પ્રાચીન. [તેવુ ટાયલુ.
પુરાણિક, વિ૦ પુરાણને લગતુ ૨ પુરાણી.
પુરાણી, પુ૦ (પૌરાણિક)પુરાણ વાચનારો
પુરાણુ, વિ૦છેક જુનુ-અસલનુ, આગલુ
પુરાત, સ્ત્રી૦ સીલક,વધારો,બાકી
પુરાતન વિ૦ જુનું, અસલનુ
પુરાવુ, ક્રિ૦ અ૦સરખુ થવુ, ભરાવુ. [જુબાની
પુરાવો, પુ૦દાખલો,૨ પ્રમાણ, સાબીતી, ૩ સાક્ષી,
પુરી, સ્ત્રી૦ (સં૦)નગરી,મુખ્ય શહેર ૨ પૂરી
પુરીષ, ન૦ (સં૦)વિષ્ટા,નરક,મળ.
પુરૂં, વિ૦ પૂર્ણ, ભરપુર
પુરૂષ, પુ૦(સં૦) મરદ, ભાયડો,નર ૨ ધણી,વર
પુરૂષત્વ, ન૦ (સં૦) પુરૂષપણુ,મર્દાઇ,શૌર્ય ૨ બળ, પરાક્રમ
પુરૂષાતન, ન૦ પુરૂષત્વ, મર્દાઇ, શૌર્ય. ૨. પ્રજા ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ ૩ બળ, પરાક્રમ.
પુરૂષાર્થ, પુ૦ (સં૦) પુરૂષે જન્મ ધરીને સાધ્ય કરવા જોગ જે ઉદ્દેસ તે એ ચાર છે ધર્મ અર્થ કામ,ને મોક્ષ. ૨ ન૦ પુરૂષપણુ ૩ પરાક્રમ, બળ
પુરૂષાર્થી, વિ૦ પુરૂષાર્થવાળો. ૨ બહાદુર, વીર.
પુરૂષોત્તમ, પુ૦ (સં૦) વિષ્ણુ, ઉત્તમ પુરૂષ
પુરૂષોત્તમ માસ, પુ૦અધિકમહિનો,મળમાસ.
પુરેપુરૂં,વિ૦સંપૂર્ણ,કંઇજ બાકી નહિ તેવું;તમામ,

પુરોડાસ, પુ૦ (સં૦) હવિષ. યજ્ઞમાંનો બાકી રહેલું હુતદ્રવ્ય, યજ્ઞનો પ્રસાદ

પુરોહિત, પુ૦ (સં૦) કુળગોર

પુલક, ન૦ રૂવાડુ, રૂવુ, રોમાચ [તિવુ, રોમાચિત

પુલકિત, વિ૦ (સં૦) શરીરના રૂવાટા ઉભા કરે

પુલાક, પુ૦ (સં૦) ચોખાનુ ઓસામણુ

પુલિન ન૦ (સં૦) દ્વીપ, બેટ, ભાઠુ

પુલિંગ, વિ૦ (સં૦) નરજાતિનુ, પુરૂષ વાચક

પુલ્લી, સ્ત્રી૦ (સં૦) ગરગડી

પુષ્કર, ન૦ (સં૦) ભુરૂ કમળ ૨ સપ્તદ્વીપમાંનો એક દ્વીપ. ૩ આકાશ ૪ તળાવ

પુષ્કળ, અ૦ (સં૦) ઘણુ, બહુ, અતિશય

પુષ્ટ, વિ૦ (સં૦) જાડુ, શરીરે ભરેલુ, ખાધેલ-પીધેલ ૨ રસકસથી ભરેલ

પુષ્ટિ, સ્ત્રી૦(સં૦) શરીર વળવુ-ભરાવુ તે,ભરાવો, વધારો. ૨ ઉત્તેજન,મદદ ૩ બળ

પુષ્ટિકારક, વિ૦પુષ્ટિકરનાર, પૌષ્ટિક, કૌવતદાર.

પુષ્ટિમાર્ગ, પુ૦વલ્લભાચાર્યના પથનો એક માર્ગ

પુષ્ઠુ, ન૦ (સં૦) જાડુ

પુષ્પ, ન૦ (સં૦)ફૂલ,કુસુમ,સુમન ૨ સ્ત્રીની ગુહ્યેન્દ્રિય, જ્યાથી અટકાવ નિકળે છે તે અવયવ ૩ ફળની ઉત્પત્તિ પહેલા થતા વિકાસ ૪ અટકાવ, સ્ત્રીરજ પુષ્પવતી—અટકાવવાળી સ્ત્રી

પુષ્પધન્વા, પુ૦ કામદેવ, મદન

પુષ્પાંજલિ, સ્ત્રી૦(સં૦) ખોબામા પુષ્પ લઇ હરખથી ઉછાળી નાખવા તે, ફૂલે વધાવવુ તે ૨ માર પુષ્પાંજલિ આપવી-મારવુ, ઠોકવુ

પુષ્પિત, વિ૦ પુષ્પથી આચ્છાદિત, ફુલેલુ

પુષ્પિતાગ્રા, ન૦ એક જાતનુ વૃત્ત (પિંગળ)

પુષ્ય, ન૦ (સં૦) આઠમુ નક્ષત્ર

પુસ્તક, ન૦ (સં૦)ગ્રથ,ચોપડી,પોથી, કિતાબ

પુસ્તકશાળા-કાલય, સ્ત્રી૦ ન૦ જ્યા અનેક પુસ્તકોનો સગ્રહ હોય તે ઠેકાણુ,કિતાબખાનુ

પુસ્તો, પુ૦ (ફા૦)પાણીનો ધક્કો ઝીલે તેવુ બાંધેલુ-ચણેલુ કામ તે, ડકકો, ઘાટ હાથણી

પુસ્તી, સ્ત્રી૦ કાગળની કાપલીઓ-કરચો ૨ હાથણી,ભિંતની કમ્મરની મજબુતીનુ બાધ કામ

પુળી, સ્ત્રી૦ ઘાસની જુડી-ભારી.

પુળો, પુ૦ઘાસનો જુડો પુળો મૂકવો=ખરાબ કરવુ. ૨ દૂર કરવુ (નજર આગળથી). ૩ સળગાવવુ પુળો ઉડવો=સળગવુ ૨ લાગી જવુ, નામ દેવાનુ બધ થવુ [એવો અવાજ કાઢવો.

પૂ કરવું, ક્રિ૦ અ૦ મુતરવુ, ભૂ કરવુ ૨.પૂઉઉ

પૂછવુ, ક્રિ૦ સ૦ પુછવુ, જુઓ

પૂજ, ન૦ મીંડુ,શૂન્ય,૨ વિરામ ચિહ્ન. ૩ અનુસ્વાર

પૂજ, પુ૦ જૈન સાધુ

પૂજક, વિ૦ (સં૦)પૂજનાર, પુજારી, અર્ચક

પૂજન, ન૦ (સં૦)પૂજવુ તે,સેવા,બરદાસ અર્ચન.

પૂજનીય, વિ૦ પૂજ્ય, પૂજવા લાયક

પૂજવુ, ક્રિ૦સ૦પૂજા કરવી,સેવા કરવી ૨ ભજવુ

પૂજા, સ્ત્રી૦ (સં૦) દેવ ગુરૂનો પ્રસાદ પામવા ચદન પુષ્પ વગેરે અર્પવા તે, સેવા, અર્ચન ૨. માર, કુદીપાક પૂજા લેવી=આતિથ્ય સ્વીકારવુ

પૂજાપો, પુ૦ દેવની પૂજાના દ્રવ્યો તે

પૂજારી, વિ૦ પૂજક, સેવા કરનાર, સેવક

પૂઠે, અ૦ પાછળ, પછવાડે.

પૂજિત, વિ૦ (સં૦) પૂજેલુ [૨ મોટુ, વડીલ.

પૂજ્ય, વિ૦ (સં૦) પૂજવા યોગ્ય,માનનીય,માન્ય

પૂઠ, સ્ત્રી૦ શરીરનો પાછલો ભાગ ૨ પરોક્ષ.

પૂત, પુ૦ પુત્ર,છોકરો ૨ વિ૦ શુદ્ધ, પવિત્ર.

પૂપ, ન૦ પરૂ, પાચ

પૂર, વિ૦ પૂર્ણ, જોઇયે તેટલુ ને કઇક વધારે. 'આજ પેટપૂર ખાવાનુ મળ્યુ" ૨ ભરેલુ,તર

પૂર, ન૦ (સં૦) નદીમા પાણી વધી વિસ્તાર પામે તે, રેલ ૨ મોટાઇ, કદ "ગ્રથનુ પૂર ૩ જથો, અમુક પ્રમાણુ જેટલુ 'રતિપૂર' ૪ પુરૂ, ભરેલુ, ટાકોટાક [દાળનો માવો.

પૂરણ, વિ૦ પૂર્ણ,બસ,થયુ ૨ ન૦ ગોળ મેળવેલી

પૂરત, સ્ત્રી૦ પલ્લુ, પહેરામણી

પૂરવુ, ક્રિ૦ અ૦ વધારવુ, ઉમેરવુ. સૂર પૂરવો.' ૨ બદલે આપવુ,ભરી આપવુ ૩ પોષવુ,ભરવુ.

પૂરિત, વિ૦ (સં૦) ભરેલું, પુરૂં ૨ સંતુષ્ટ.

પૂરી, સ્ત્રી૦ઘઉં વગેરેનો વણેલો નાનો ગોળ આકાર.

પૂરૂં, વિ૦ (પૂર્ણ)આખુ, સઘુ,તમામ,૨. થાકેલ,

પ્રવીણ, "તે બધી વાતે પૂરો છે '
પૂરું, અ૦ સમાપ્ત, અંત, સંપૂર્ણ
પૂર્ણ, અ૦ (સ ૦) પૂરૂ, સપૂર્ણ, આખુ, તમામ પૂર્ણકળાએ=પૂર્ણ આબાદીએ
પૂર્ણચંદ્ર પુ૦ (સં૦)પૂનેમનો સર્વકળા સપૂર્ણ ચદ્ર
પૂર્ણાંક, પુ૦ (સ૦)ભાગ–કકડો નહિ પણ આખો, પૂર્ણ અક
પૂર્ણાહુતિ, સ્રી૦ (સ૦) યજ્ઞ–હોમદિકમા છેલ્લા બલિદાનનો દિવસ ને સમય તે, હોમની સમાપ્તિ
પૂર્ણિમા, સ્રી૦ (સ ૦)શુકલપક્ષની ૫દરમી તિથિ, પૂનમ
પૂર્ણોપમા, સ્રી૦(સ૦) એ નામનો અર્થાલકાર જેમા ઉપમેય, ઉપમાન, વાચ્ય ને સામાન્ય ધર્મ, હોય છે તે. 'પૂનેમના ચદ્ર સરખુ ગોભિતુ મુખ '
પૂર્તિ, સ્રી૦ (સ ૦) વધારો, ઉમેરણ, ખુટતુ પુરૂ કરવુ તે [ઉગમણ. ૨ વિ૦ આગલું, અસલનુ.
પૂર્વ, સ્રી૦ (સ ૦)જે દિશા તરફ સુર્ય ઉગે છે તે,
પૂર્વક, અ૦ (સ ૦) સાથે. "આગ્રહ પૂર્વક"
પૂર્વજ,પુ૦(સ ૦પૂર્વ+જન્–જન્મેલુ) બાપ દાદા, વડવા ૨ વિ૦ પ્રથમ જન્મેલુ અગ્રજ, મોટુ
પૂર્વજન્મ,પુ૦(સં૦)આ જન્મની પહેલાનો જન્મ
પૂર્વજિયુ, ન૦ પૂર્વજના ઉદ્ધાર માટે જે ધાર્મિક ક્રિયા કરવામા આવે છે તે.
પૂર્વદત્ત,વિ૦(સ ૦)પૂર્વજન્મમા–આગળ આપેલુ
પૂર્વદિશા, સ્રી૦ જે દિશામા સૂર્ય ઉગે છે તે ૨ ઉગતા સુર્યના જેવુ ફળદાતા, સવાવીસ, જોઇએ તેવુ, ઉત્તમ [૨ આગલુ બારણુ
પૂર્વદ્વાર, પુ૦ (સ ૦) પૂર્વ દિશા ભણીનુ બારણુ.
પૂર્વપશ્ચિમ, વિ૦ પૂર્વથી પશ્ચિમ લગીનુ
પૂર્વપક્ષ, પુ૦ (સ ૦) પહેલુ પખવાડિયુ, સુદિ ૨. કોઇ વાતને સિદ્ધ કરવા સારૂ વાદનો પ્રથમ પાયો તે, ઉત્તર આપવાની જરૂર પડે તેવો બુદ્ધિથી કલ્પેલો પ્રશ્ન, સિદ્ધાત વિરૂદ્ધ કોટિ તે
પૂર્વરંગ, પુ૦ મગળાચરણ, નાદી વગેરેનો પાઠ
પૂર્વરાગ, પુ૦ નાયક નાયિકાનો પ્રીતિયુક્ત ભાવ તે
પૂર્વરાત્ર, સ્રી૦ (સં૦) આગલી રાત,પહેલી રાત
પૂર્વવત્, અ૦ (સ ૦) પ્રથમની માફક.
પૂર્વાપર, વિ૦ યથાનુક્રમ, ક્રમાનુસાર
પૂર્વાફાલ્ગુની, સ્રી૦ (સં૦) ૧૧ મુ નક્ષત્ર.
પૂર્વાભાદ્રપદા, સ્રી૦ (સ ૦) ૨૫ મુ નક્ષત્ર
પૂર્વાર્દ્ધ, વિ૦ (સ ૦)આગળનું,પહેલાનુ અરધુ
પૂર્વાવલોકન, ન૦ (સ ૦) દીર્ઘદૃષ્ટિ, અગમચેતી.
પૂર્વાષાઢા, ન૦ (સ ૦)એ નામનુ ૨૦ મુ નક્ષત્ર.
પૂર્વી, સ્રી૦ એક રાગિણી. [વખતમા, પહેલા.
પૂર્વે, અ૦ પ્રથમ, આગળ કહ્યુ તેમ. ૨ અસલના
પૂર્વોક્ત, વિ૦ પૂર્વે કહેલુ, અગાઉ કહેવાયલુ.
પૂર્વોત્તર, વિ૦ (સ૦) પૂર્વથી ઉત્તર લગીનુ, આગલું ને પાછલુ ૨ ઇશાન તરફ
પૂલ પુ૦ (ફા૦) નદી–ખાડી–તળાવ ઓળગીને જવા સારૂ તેના ઉપર પાટિયા, લોઢાના પાટા, પત્થર, ઈંટનો જે રસ્તો બાધ્યો હોય તે
પૃચ્છક, વિ૦ (સ ૦) પ્રશ્ન કરનાર, પૂછનાર ૨ શોધક જિજ્ઞાસુ; ખણખોદિયુ
પૃચ્છા, સ્રી૦ (સ૦) પ્રશ્ન,પુછપાછ, જિજ્ઞાસા.
પૃથક, અ૦ (સ ૦) જુદુ, નોખુ, અલગ.
પૃથક્કરણ, ન૦ (સ ૦) જુદુ પાડવુ તે, જુદુ જુદુ કરી બતાવવુ તે (એનું ઉલટુ સયોગીકરણ).
પૃથા, સ્રી૦ રિવાજ, રવૈયો, નિયમ
પૃથુ, વિ૦ (સ ૦) પહોળુ, મોટું, વિસ્તીર્ણ
પૃથ્વી, સ્રી૦ (સં૦) જમીનનો મોટો ગોળો, ભૂ ધરા, મહી ૨ જમીન, ભોય ૩ પચતત્વ પૈકી એક તત્વ ૪ અકુર ૫ ખેતર
પૃથ્વીનાથ, પુ૦ રાજા, ભૂપતિ.
પૃષ્ઠ, ન૦ (સ ૦) પત્રની એક બાજુ પાનુ,સફો. ૨ પીઠ, વાસો ૩. ઉપલી સપાટી. ૪ વિ૦ પાછલુ પછવાડેનુ [સાકરપે ગળી. '—પ્રેમા
પે, અ૦ થી કરતા " કહે વાણી છાની વાત,
પેંગડુ, ન૦ ઘોડાના જીનનો પાવડો
પેંગું, વિ૦ અશક્ત, માઈ કાગલું
પેચેપેચે, અ૦ ગુસપુસ, ચે ચે પે ચે, છાનુ માનુ,
પેંજાર, સ્રી૦ (ફા૦) જુતુ, પગરખુ, મોજડી.
પેંઠ, સ્રી૦ હુડી ગેરવલ્લે પડેથી બીજીવાર લખેલી જે હુડી તે
પેંડો, પુ૦ ખાડ ને માવાની બનાવેલી મીઠાઈ. ૨,

ડાંગરનું પરાળ ૩ માટીનો લોચો, જે ચાક ઉપર હોય છે તે ' શું ઘડો કે ઘેડ ઉતરશે, ચાક ઉપર હજી પેડો છે ૪ મુક્કીનો માર

પેથી સ્ત્રી૦ સેથી

પેદાગરૂ, વિ૦ કમાતુ, ગળતુ

પેધવુ, ક્રિ૦ અ૦ પળકવુ, ટેવાવુ, ફાવવુ 'તમે પેધવ્યા વિદેશિઓને, પછી ઉલટયો ઘણો યુરોપ'

પેધુ ન૦ ટેવ, આદત, ખો, લત, હવસ

પેપી, સ્ત્રી૦ પતરાજ, મગરૂબી

પેખવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોવુ, નિહાળવુ

પેખામાખોર, ન૦ ફતવાખોર ફિતુરી

પેગમ્બર, પુ૦ (ફા૦) ઇશ્વરપ્રેરિત જ્ઞાનવાન પુરૂષ જે ઇશ્વરની આજ્ઞાનો લોકોને બોધ કરે છે ૨ [અવતારી પુરૂષ

પેગામ, પુ૦ (ફા૦) સદેશો, ખબર

પેચ, પુ૦ (ફા૦) આંટો, આમળો, 'પાછડીનો પેચ' ૨ ફેર, આમળાવાળી ખીલી ૩. મનમા જે આમળો–આટો તે ૪ છુપી યુક્તિ, કરામત, કળા, પ્રપચ પ છળ, ફાંદો, જાળ, કાવત્રુ 'પેચમા આવવુ'૬ એકમેકમા ભરવાવુ તે 'કનકવાના પેચ'

પેચદાર, વિ૦ આટાવાળુ ૨ પેચી

પેચી, વિ૦ ખટપટીયુ,પોકેલ્લુ,લુચ્ચુ

પેચોટી, સ્ત્રી૦ આબોઈ

પેજ, સ્ત્રી૦ ચોખાની કાજી–રાબ

પેટ, ન૦ (સ૦) શરીરનો છાતી અને પેઢુની વચમાનો ભાગ, જેમા ખાધેલુ પીધેલુ પાચન થાય છે તે, ઉદર ૨ જઠર, કોઠો, અન્નાશય, ઓજરી ૩ દુટીની ને પેઢુની વચમાનો ભાગ, જેમા સ્ત્રીને ગર્ભ રહે છે, ગર્ભસ્થાન ૪ સતાન, બાળક ૫. આજીવિકા, ગુજરાન. ૬ ઝાડો, દસ્ત ૭ એકાદા ધાટનો બહાર નીકળેલો પોલાણુ ભાગ તે, પેટુ ૮ અતર, મન. "એના પેટની ખબર પડે નહિ" ૯ એક કુટુબ, ગોત્ર, ઘર **પેટ** અવતાર લઈએ એવુ=બહુ ભલુ, સારા સ્વભાવનુ **પેટ** આવવુ–જનમવુ ૨ ઝાડો થવો **પેટ** ચઢવુ=ન જીરવાવુ **પેટ** ખોલવુ–પેટની વાત કહેવી, મર્મભેદ કહેવો. **પેટ** ફૂટી જવા—વણો ઝાડો થવો **પેટ** ટાઢુ થવુ—ધરાવુ, મતોષ પામવુ **પેટ** પર છરી મૂકવી–ચાલતા ગુજરાનમા અટકાવ–હરકત નાખવી, જીવ જોખમમા નાખવો, **પેટ** પર પાટુ મૂકવુ **પેટ** પાણી પડવા ન દેવુ–જપીને બેસવા–ઠરવા ન દેવુ, હેરાન કરવુ, મતાપવુ, કાયર કરવુ **પેટ** કુલવુ–જલધર થવુ ૨ ગર્ભ રહેવો **પેટ** ફોડવુ=ગુપ્ત વાત ઉઘાડી કરવી ૨ મનની વાત કહેવી **પેટ** બળવુ=અદેખાઇ થવી, ઇર્ષા થવી **પેટનો** બળ્યો =નિરાશ થયેલો, ગુસ્સાથી અકળાયલો **પેટ** બાળવુ=પેટ પુરતુ ન ખાવુ, પૂરૂ ન ખાવુ **પેટની** પુજા કરવી=ખાવુ પેટ ભરવુ ૨ લાચ આપવી **પેટનો** પડદો=મનની વાત,છાનો–ગુપ્ત વિચાર, ભેદ **પેટનો** મેન=ભેદ, મર્મ, મનનો પાર **પેટમાં** આમળો=વળ, આટી, કીનો, વેર ૨ ટેક **પેટમા** તેલ રેડાવુ=ફાળ પડવી, ધ્રાસકો પડવો, પેટમા ચરેડો પડવો ૨ ધાસ્તીથી ચોકી ઉઠવુ ૩ અદેખાઇ થવી. **પેટમાં** દુખવુ=કામ કરવાની આનાકાની કરવી ૨ નજીક,પાસે એમ દર્શાવવામા વપરાય છે 'શનિવાર આ આવ્યો, કઈ પેટમા દુખે છે'' ૩ કોઈનુ સારૂ જોઇ ન ખમાવુ **પેટમા** પગ–ટાટિયા=દેખીતી નરમાશ પણ અદરથી હરામી, મીઢા અને ઉડા ડાવતરા કરના તે. **પેટમા** પાળી=કપટ, વૈર બુદ્ધિ, છુપુ તર્કટ **પેટમાં** પેસવુ=મળી જવુ ૨ કોઇનો વિચાર જાણી લેવો. **પેટમા** પેસી નીકળવુ=મન–અતરની વાત જાણવી પાર પામવો **પેટમાં** બિલાડા આળોટવા =ઘણી ભૂખ લાગવી **પેટમા** રાખવુ=ગુપ્ત રાખવુ, ૨ સહન કરવુ, ખમી ખાવુ ૩ સમજવુ, જે કહે તે સાભળ્યા કરવુ "પેટમા રાખવી વાત પડદા તણી." **પેટમા** ઉતારવુ=મહન કરવુ,ખમવુ ૨ ગળે ઉતારવુ **પેટે** પાટા બાધવા=ભૂખ્યા રહેવુ, ભૂખે પીડાવુ **પેટે** પોટલુ બાધવુ =પોટલુ બાધ્યુ હોય એમ પેટ તણાતા સુધી ખાવુ **પેટનું** છોકરૂ=પોતાનું બાળક **પેટ ભરીને** =ધરાઇને, ઠ ડે પેટે–નીરાતે, સંતોષથી

પેટપુર, વિ૦ પેટ ભરાય તેટલુ,જોઈએ તેટલું.

પેટબેસણું, ન૦ અગ્રામણુ, ઝાડો.

પેટભરૂ, વિ૦ પોતાના પેટનીજ જેને દરકાર છે તે, સ્વાર્થી,એકલપેટું
પેટવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સળગાવવુ, ચેતવવુ
પેટવુ, ક્રિ૦ અ૦ સળગવુ,લાગવુ,ભડકો થવો
પેટારો, પુ૦ મોટી પેટી
પેટિયુ વિ૦ ખાવાનાજ બદલામા કામ કરનાર 'ધાસિયો ઘોડો ને પેટિયો ચાકર' ૨ રોજ, રોજનુ ખાવાનુ, પેટનુ ખરચ.
પેટી, સ્ત્રી૦ (સ૦ પેટિકા) જેમા વસ્તુઓનો ઢગલો માય એવો માલ સામાન મૂકવાનો લાકડા-ધાતુનો ઢાકણુ ઉઘાડ દે કરાય તેવો આકાર ૨ અમુક જથો 'અફીણની ૧૫૦ પેટી વહાણમા ચઢી' ૩ ફટાકાની લુમની ચોમેર કાગળ લપેટી જે આકાર બનાવવામા આવે છે તે ૪ પહેરવાનો બાય વિનાનો કબજો ૫ કાચળીનો ચોત્રલાની નીચનો ભાગ તે પેટી જેવુ=ચારે તરફથી બધ
પેટુ, ન૦ મોટી રકમની વિગતમા લખેલી નાની રકમ ૨ જમા રકમો અદ્દરથી દબાતી લખી હોય તે ઠકાણુ "પેટુ પાડવુ" ૨ મોટાના સંબધમા હોય તે 'તે તેના પેટામા આવી ગયો' ૩ સાટુ, બદલો ૪ ઉપસી આવેલો ભાગ
પેટે, અ૦ પેટામા, બદલે, અવેજમા, વતી
પેઠે-પેઠમ, અ૦ રીતે જેવુ માફક, ગોડે
પેઢુ,ન૦ ગુહ્યેન્દ્રિયની ઉપરનો ભાગ ૨ દાંતના પારા
પેઢી, સ્ત્રી૦ શરાફની દુકાન ૨ વશના પુરૂષોનો ચડતો અનુક્રમ તે, વેલો
પેઢીઓગત, વિ૦ વશપરપરા, પેઢી દર પેઢી
પેઢીનામુ, ન૦ વશાવળી
પેઢીપચક,ન૦વશ નિકદન 'મલ્લ સહારી આઘેરા ચાલ્યા, પેઢીપચક પર કસરે'
પેણી, સ્ત્રી૦ જે વાસણમા પૂરી ભજીયા વગેરે તળાય છે તે લોઢીયુ, તાવડી, કઢાહ
પેણો, પુ૦ મોટી પેણી, તાવડો, કટાહ
પેત, વિ૦ સાતનો સકેત ૨ પહેલો (રમતમા)
પેંતાન, ન૦ પાખડ, ઢોંગ, ચાળા, ફતવા
પેદ, સ્ત્રી૦ શરીરનુ બળ, પગની શક્તિ ૨ કુમ, કામ કરાવી થકવી નાખવુ તે.

પેદળ, ન૦ પાયદળ ૨.અ૦ ચાલીને, પગપાળુ
પેદા, વિ૦ (ફા૦) ઉત્પન્ન થયેલુ, બનાવેલુ, તૈયાર કરેલુ,મેળવેલુ પેદા કરવુ=ઉત્પન્ન કરવુ, ઉપજાવવુ. ૨. કમાવુ, રળવુ [૩ ફળ, વસ્તાર ૪ લાભ, નફો.
પેદાશ,સ્ત્રી૦જન્મ,ઉત્પત્તિ ૨ પ્રાપ્તિ,ઉત્પન્ન,આવક
પેધુ, ન૦ આદત, ટેવ, લગો.
પેન, સ્ત્રી૦ (અ૦) પત્થરની સળી,લેખણ,કલમ.
પેનસીલ, સ્ત્રી૦ (અ૦) સીસાપેન [મતનો સિક્કો
પેની, સ્ત્રી૦ (અ૦) પેન્સ, એક આનાની કિ-
પેય, વિ૦ પીવા જેવુ તે ૨ કાજી, રાબડી.
પેર, સ્ત્રી૦ પ્રકાર, રીત ૨ તજવીજ, ગોઠવણ, જુગતી ૩ સ્થિતિ,હાલત, ખબર "કહો ઋષિ પૃથ્વીની પેર' ૪ હદ ૫. ન૦ જમરૂખ,જામફળ.
પેરણ, ન૦ પહેરવાનુ તે, વસ્ત્ર, લુગડુ 'પેરણ છાલો પાદડા, ખાવા વનફળ ફૂલ' ૨ પહેરવુ તે ૩ ગળેથી પહેરવાનુ ખુલતુ બદન-
પેરણુ, ન૦ કમ્મરેથી પહેરવાનુ વસ્ત્ર,લગોટ
પેરવી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સોઇ તજવીજ, ગોઠવણ
પેરવુ, ન૦ પેરિયુ, જુઓ [૨. યત્ન, યુક્તિ.
પેરવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાવવુ (દાણા) ૨ પ્રેરણા કરવી. ૩ મોકલવુ [શેલડીના કકડા, પેરાઈઓ.
પેરા, ન૦ (સ૦ પર્વ-સાંધો) બે ગાઠાની વચમાના
પેરાઈ, સ્ત્રી૦ કાતરી,બે ગાઠાઓ વચ્ચેનો ભાગ.
પેરિયુ, ન૦ સાઠાનો બે ગાઠાની વચ્ચેનો ભાગ.
પેરે, અ૦ પેઠે,માફક, રીતે [૨ ગુહ્યેન્દ્રિય પેળ
પેરો, પુ૦ પહેરો ૨ ફકરો [-થપોલી.
પેલ, સ્ત્રી૦ પહેલ, મડાણ,૨ ન૦ રૂનો લોચો,
પેલીગમ-મેર-તરફ, અ૦ તે તરફ, ત્યા
પેલુ, સ૦ અમુક, ફલાણુ આગલુ, ઓલ્યુ, તે.
પેલે દહાડે, અ૦ ચોથે દહાડે.૨ તે દિવસે
પેશ, વિ૦ (ફા૦) આગળ.૨ પ્રતિષ્ઠિત,વજનદાર, મુખ્ય. ૩ પાર પડેલુ,બર પેશજવુ=બર આવવુ પેશ પહોચાડવુ=ઠેકાણે લાવવુ,ભાન કરાવવુ
પેશ, પુ૦ પેશો,ધધો,ઉદ્યોગ
પેશકશ,સ્ત્રી૦(ફા૦) ખડણી, મહેસુલ, આગળથી નક્કી કરેલો કર ૨. કર વસુલ કરનાર [કામ લે.
પેશકશી,સ્ત્રી૦પેશકશ,ખડણી ૨ ખડણી કરાવવાનુ

પેશકાર, પુ૦ (ફા૦) ખવાસ,હજુરિયો ૨ મહેસુલ ઠરાવનાર અધિકારી [અપાતુ લવાજમ
પેશગી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) કોઈકામ ચાલતુ કરવાને
પેશવા, પુ૦ (ફા૦)મુખ્ય પ્રધાન ૨ સતારાના રાજાના જે બ્રાહ્મણ પ્રધાનો પુનામા સત્તાધારી થયા હતા તે [ઠાઠ, પ્રભાવ.
પેશવાઇ,સ્ત્રી૦ પેશવાની જે રાજ સત્તા તે ૨ વૈભવ,
પેશવાજ,પુ૦(ફા૦) રામજનીઓ જે લાબો ઝુલતો જભ્ભો પહેરીને નાચે છે તે
પેશાબ, ન૦ (ફા૦)મૂતર, લઘુશ કા
પેશી, સ્ત્રી૦ કળી,ગડી.૨ અડદની દાળ ૩ ગર્ભને વિંટાઇ રહેનારી ચામડી,બીજની આસપાસ વિ ટા ચેલુ પડ ૪ પીતો, ફોડવુ ૫ લુગદી
પેશો, પુ૦(ફા૦)ધધો,ઉદ્યોગ,કામ [નિશાનરો
પેષણ,ન૦ (સ ૦) દળવુ તે,ચૂર્ણ કરવુ તે ૨ વટી,
પેસવુ, ક્રિ૦ અ૦ અદર જવુ,દાખલ થવુ, ઘૂસવુ
પેસનીકળ, ન૦ જવુ આવવુ તે વારવાર જવુ આવવુ તે ૨ ઘાલમેલ, ઘરવટ, સહવાસ
પેસાર, પુ૦ પરિચય સહવાસ,પેસવાપણુ.
પેસારવુ, ક્રિ૦ અ૦ દાખલ કરવુ,પેસાડવુ
પેસ્તર, વિ૦(ફા૦)આવતુ "પેસ્તર સાલ"
પેળ-વો, પુ૦ વૃષણ,પેરિયુ,અ ડ [ભ ગાર
પૈ, સ્ત્રી૦ આનાનો ૧૨ મો ભાગ, પાઇ ૨ પઇ,
પૈકી, વિ૦ માહેલુ,-માનુ,અદરનું
પૈઠણ, સ્ત્રી૦ કરાર, બોલી,સાટુ
પૈઠવુ, ક્રિ૦ અ૦ પરઠવુ,કરાર કરવો,ઠરાવવુ
પૈતુ, ન૦ ફળનો ગોળ પાતળો કકડો ૨ છોકરા રમતમા લોઢાનુ કે માટીનુ ગોળ પૈડુ રમે છે તે [ઓઢુ
પૈઠો, પુ૦ ચૂલ ઉપર ઉભા લાકડા વાલી ઢગેલુ
પૈડુ, ન૦ નાભિથી તે પરીત્ર સુધી આરા જડી બનાવેલો ગોળ ઘાટ, ચાક, ચક્ર ૨ ચક્કર (યત્રનુ) ૩ સાપોલિયુ.૪ ચાક (કુભારનો) પેડુ ફરવુ=કામ થવુ,નભવુ,પાર પડવુ ૨ ફાવવુ,સહેલુ પડવુ
પૈડો, પુ૦ બાવળની શિગ,કાતરો
પૈશાચ, વિ૦ પિશાચ સબધી-વાળુ ૨ પુ૦ધર્મશાસ્ત્રમા વર્ણવેલા આઠ વિવાહ પૈકી એક, કન્યાને છળકપટથી ઉપાડી જઈ પરણવુ તે

પૈશુન,ન૦(સ ૦)ચાડીઓ,પિશુન ૨ ચાડી ચુગલી ૩ શ્રાવકોનુ ૧૪ મુ પાપસ્થાનક
પૈસો, પુ૦ તાબાનો ચલણી સિક્કો,જ'ઇ પા આનો ત્રણ પાઇ,(સુરતમા)સવાકો ૨ લક્ષ્મી, ધન, દોલત **પૈસા** ખાવા=માલમિલકત ભોગવવી ૨ લાચ લેવી **પૈસા** ખાવા લેવા=કન્યાના પિતાએ કન્યા સાટે પૈસા લેવા **પૈસા** ખોટા થવા=પૈસા ડુલવા **પૈસાના** કાકરા કરવા=ઉડાઉપણે ખર્ચવુ **પૈસાનું** પાણી કરવુ=ઉડાઉપણે ખર્ચવુ ૨ ખરીદ કરતા છેતરાવુ ૩ પૈસા છીનવી લેવા **પૈસાને** બચીઓ કરવી= પૈસાને સાચવી રાખવા, કજુસપણુ કરવુ **પૈસાનું** પુતળુ=પૈસાનોજ સગ્રહ કરી જાણનાર
પોક-ખ,પુ૦ જુવાર બાજરીના લીલા તાજા ડુડાના સેકાયલા દાણા તે
પોકવુ-ખવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોરીના માડવા આગળ વરને વધાવવો તે ૨ ઘરમા દાખલ થતા વરવહુને
પોકિયુ, ન૦ લીલુ કણસલુ [વધાવવા તે
પોખણા, ન૦ પોખવાના સાધનો [તીરનુ મૂળ
પોખલુ,ન૦ડુડુ,તાજુ કણસલુ ૨ પણછ પર માડવાનુ
પોખિયુ,ન૦ફાટો,અગ,વસ્તુના અવયવો 'તાળાનુ પાખિયુ' ૨ શાખા,ડાળુ. [પોકાર.
પોક, સ્ત્રી૦ મોટે ઘાટે રડવુ તે,ધ્રસકો મૂકવો તે ૨
પોકરાણ, ન૦ કકલાણ, બુમાબુમ ૨ ઘણા જણે સાથે મોટેથી રડવુ તે
પોચ, સ્ત્રી૦પહોચ,રસીદ ૨ અક્કલ,ઉ ડી સમજ
પોચી, સ્ત્રી૦ કાડે પહેરવાનુ ઘરેણુ,પહોચી
પોચો, પુ૦ કાડુ ૨ કાડાથી આગળા સુધીનો ભાગ **પોચા** કરડવા=દીલગીર થવુ ૨ હારવુ ૩ ત્રાસ
પોદવુ, ક્રિ૦ સ૦ કચરવુ,છુદવુ [બતાવવો
પોદો, પુ૦ છુદાયલી ચીજ
પો, પુ૦ એક (પાસા દાવમા) ૨ બાજીમા ૧૦,૨૫, ૩૦ ઉપર એક વધારે ગણાય છે તે,વધાઇનો અંક
પોઇ, સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો ૨ ગાડરાની લીંડી.
પોઇસ, સ્ત્રી૦(ફા૦) ગાડીના રસ્તામાથી દૂર ખસો, એવો ગાડીવાનનો પોકાર
પોકળ, વિ૦ અદર પોલાણ હોય તેવુ,ખાલી,પોચુ. ૨ અર્થ વગર,અમથુ ૩ ખોટુ,જુઠ્ઠુ **પોકળ શ્રાદ્ધ**

કરવુ–મોટેથી પોક મકવી
પોકળી, સ્ત્રી૦(મ૦) અવકાશ,આકાશ ખાલી તે
પોકાર, પુ૦ બૂમ,મોટો સાદ, રાડ, ચીસ, ધાટો ૨ મોટેથી નામ દઇ બોલવુ તે
પોકારવુ, ક્રિ૦ સ૦ મોટો ધાટો પાડી બોલાવવુ, બૂમ પાડવી, આરડવુ, બરાડવુ બરકવુ ૨ શરણુ [માગવુ
પોકેપોક, સ્ત્રી૦ રડારડ, બુમેબુમ
પોખરાજ, પુ૦ પીળા રગનો હીરો
પોખવુ, ક્રિ૦સ૦ પોષવુ,પાળવુ ૨ ઉત્તેજન આપી વધારી તૃપ્ત કરવુ સતોષવુ
પોગળ, ન૦ ખોટાપણુ જુઠાણુ.૨ પોકળ,ભોપાળુ
પોગળી, સ્ત્રી૦ ગામડી
પોચ, સ્ત્રી૦ દાણા વગરની ડાગર ૨ ઢીલાપણુ. ૩ પહોચ, હોશિયારી ૪ પાવતી, પહોચ [૨ ઢીલુ
પોચકણુ, વિ૦ પોચુ,બીકણુ,દમ વગરનુ, બાયલુ
પોચકુ, ન૦ છાણનો લચકો, થોડુ પડેલું છાણુ પોચકા નાખવા-બીવુ ડરવુ,ડરથી પાછા હઠવુ
પોચુ, વિ૦ ઢીલુ, દાબવાથી દબાય તેવુ,નરમ ૨ કુમળી છાતીનુ ૩ બીકણુ ધીરજ–હિમત વગરનુ. ૪ ગરીબ,સાલસ ૫ નબળુ કોમળ,મૃદુ
પોટકી–લી, સ્ત્રી૦ નાની ગાસડી,પોટલી
પોટકુ–લું, ન૦ ગાસડી,ગચકો [જવુ
પોટલિયેજવુ, ક્રિ૦ અ૦ જગલ જવુ,ઝાડે ફરવા
પોટલિયો, પુ૦ ઘોડે સ્વારની નાની ચામડાની મસક ૨ કુલ્લુ ૩ પોલો સોનાનો મણકો
પોટલો, પુ૦ મોટો બચકો,ગાસડો
પોટીસ, સ્ત્રી૦ (અ૦પોલ્ટિસ)વગેરે,અળસી ઇ૦ ની ખદખદાવી કરેલી લુગદી [કાફલો,સાથ, સંઘ.
પોઠ, સ્ત્રી૦ વણજાર,ટાડુ ૨,ગુણુ બેવડો કોથળો ૩
પોઠિયો,પુ૦મહાદેવનો બળદ,નદી [પોઠ લાવનાર.
પોઠી, પુ૦વણજારાનો બળદ ૨ સાઢ ૩ વણજારો,
પોડવુ–ઢવુ, ક્રિ૦ અ૦ સુવુ, ઉઘવુ
પોડુ, ન૦ પોપડો,લીંપણનુ પડ.૨ છોડુ, ફોતરૂ
પોઢણુ, ન૦ પોઢવુ,સુવુ તે ૨ પોઢવાનુ જે કઇ
પોઢાડવું, ક્રિ૦ સ૦ સુવાડવુ [તે, ખાટલો.
પોણ, ન૦ પાણ,પાણીનુ સિચન,પાણી પાવુ તે
પોણિયુ, ન૦ પોણું એવુ જે કઇ તે. ૨ પોણું.
પોણિસો, વિ૦ નવાણુ ને પોણો, ૯૯ાા
પોણુ, વિ૦ એકમા પા કમ,ત્રણ ચતુર્થાશ પોણા આઠ=રાડવો, બાયલો પોણુ ચૌદુ=વાકુ ગેરવા-
પોણોસો, વિ૦ પચોતેર ૭૫. [જબી, બોકુ
પોત, ન૦ (સ૦પ્રોત–વણેલુ.) વણાટનુ ઘટપણુ, કુમાસ ૨ કાપડ, સ્વચ્છ નરમ કપડુ. ‘સાળુનું પોત ”૩ ફ્રરદ ૪ વિધવા થનાર સ્ત્રીને તેના પિયેર તરફથી જે લુગડા આવે છે તે ૫ શરીરમાથી લોહી કાઢી ન ખાવવુ તે,ફ્સ ખોલાવવી તે ૬ પાણી, શક્તિ ૭ જાત જાતિસ્વભાવ,રૂપ. ‘પોત પ્રકાસ્યુ ’ ૮ બાળક,બચ્ચુ ૯ મછવો, બતેલો ૧૦ કાચના મણકા ૧૧ ૭ (સકેતાર્થ.)
પોતડી, સ્ત્રી૦ નાનુ પોતિયુ
પોતપોતાનુ, વિ૦ સાૈ સાૈનુ
પોતાનીમેળે, અ૦ ખુદ, પોતે, જાતે સ્વસત્તાથી.
પોતાનું, (સ૦) પોતીકુ,ખાસગત,સ્વકીય પોતાનું કરી રાખવુ=માનીતુ કરી રાખવુ,અંતરનુ બનાવવુ
પોતાપણું, ન૦ સ્વત્વ, વ્યક્તિત્વ, હુપણું.
પોતપોતામા, અ૦ માહોમાહે, આપસઆપસમા.
પોતિયુ, ન૦ પુરૂષને કેડે પહેરવાનુ વસ્ત્ર, ધોતિયુ. ૨ પોતડી, ૫ચિયુ. પોતિયા કાઢવા–ગભરાવુ, ડરી જવુ પોતિઆં છુટી જવા–હિંમત જતી રહેવી,લે મેલ થવી પોતિયા લેવાવા–ગભરામણ થવી,લે મેલ થવી.
પોતી, સ્ત્રી૦ પોતિયુ “ધોતીપોતી ”
પોતીકુ, વિ૦ પોતાનુ,પારકુ નહિ તે,અંગત
પોતુ, ન૦ (ફા૦) વસુલ થએલી મહેસુલનો સરકારી તિજોરીમા ભરવાનો અવેજ તે.૨,પાણીમા બોળેલો લુગડાનો કકડો ૩ મસોતું, નાનુ ચિથરૂ. ૪ હદ,પિતું,પોયુ. ૫ પુડા કરતા તેલમા બોળી લોઢી ઉપર ફેરવવાનું ચિથરૂ ૬ ધોળવાનો કુચડો. પોતુ ફેરવવુ -ભૂસી નાખવુ ,ધૂળ મેળવવુ
પોતે, સ૦ જાતે, ખુદ, આપ
પોથી, સ્ત્રી૦ લુગડાના કકડામા બાધેલુ પુસ્તક –પાના ૨ પુસ્તક બાધવાનો કકડો. ‘ પોથી ફાટી ગઈ છે ’ ૩ બળતામા બોળેલુ રૂનું પોલ તે.
પોથુ, ન૦ મોટી પોથી, પુસ્તક ‘ પોથા તે થોથા

ને ડાચા તે સાચા ' ૨ કાઈપણ લખેલુ તે
પોદળો પુ૦ (સ૦ પુદ્ગલ) ગાય ભેસ ઇ૦ એ કરેલુ ઢગલા રૂપ છાણુ ૨ પોચો ઢગલો ૩ ટાઢુ, ધીમુ, બેસે ત્યાથી ઉઠી શકે નહિ તેવુ
પોપચુ, ન૦ આખની ઉપરની ચામડીનુ ઢાકણુ ૨ ધુવરીની ફાડ તે ૩ ભાખરા-મુઠિયાના ચાળ્યા પછીના કાકરા 'લાડુના પોપચા' ૪ ખાલી દાણા વગરની જે શિગ તે
પોપટ, પુ૦ લીલા ૨ ગનુ, રાતી વાકી ચાચનુ એક પક્ષી, શુક, તોતા **પોપટ** કરી નાખવુ-ભણાવીને હોશિયાર કરવુ, **પોપટજી** કરી રાખવુ= કબ્જામા રાખવુ, આધીન કરવુ, વશ કરવુ **પોપટ** પાળવો= ૫ પાળીને મોટુ કરવુ
પોપટા-ટો, પુ૦ ચણાની શીગ પોપટો
પોપટિયુ, વિ૦ પોપટના ૨ ગનુ ૨ ગોખણિયુ
પોપટી, સ્ત્રી૦ પોપટની માદા ૨ એક જાતની વેલ જેને પોપટા થાય છે ૩ એરડાને થતો એક રોગ
પોપટો, પુ૦ ચણાની શિંગ [૪ વિ૦ લીલુ
પોપડી, સ્ત્રી૦ નાનો પાતળો પોપડો, ઢપોટી, પડ ૨ નાનો સુડો ૩ ઘાસનુ ખેતર, પોપડુ
પોપડો, પુ૦ કોઇ ચીજ ઉપરનુ પાનળુ પડ ૨ તપેલીમા ચોટેલુ ભાતનુ પડ
પોપનસ, ન૦ એક જાતનુ ફળ, પપનસ
પોપલા, ન૦ફાફા,ખાલીમાથાકુટ ૨ લાડના કાલા
પોપળગાળુ, વિ૦ કાચુ માઇ કાગલુ
પોપલુ, ન૦ વનસ્પતિનો ટોચવાળો ભાગ,નાજુક ફણગો ૨ વિ૦ પોચુ, નરમ ૩ લડાવેલુ, કાલુઘેલુ ૪ કઇ બને નહિ અને ખાલી ફાફા મારતુ
પોપા, પુ૦ છોકરાને કાજળ આજ્યા પછી હથેળીમા જે કાજળના ટપકા કરે છે તે, નજરિયુ ૨ એક અજાણ વ્યક્તિ **પોપા** લઈ ગયા કોઈ વસ્તુ બાળકને ભુલાવવા વપરાતો શબ્દ
પોપાબાઈનુ રાજ, ન૦ પોચા-નબળા હાકેમની સત્તા 'ખરે બપોરે બણગુ ને પોપાબાઇનુ રાજ'
પોપાગાળુ, વિ૦ પોચુ, કાચુ, માઈ કાગલુ
પોપૈયો, પુ૦ એક જાતનુ ઝાડ-ફળ ૨ ફેટલો ૩ ઇટનો કડકો
પોબાર, પુ૦ પો ને બાર એવો ત્રણ પાસાનો જે દાવ તે ૨ વિજય, ફતેહ **પોબારા** ગણવા-છાનામાના નાસીજવુ સટકી જવુ પલાયનકરી જવુ
પોમલો, પુ૦ દક્ષણી હિંદુઓમા એક જાત છે
પોમલુ, વિ૦ પોચુ ૨ પોમાઇ જાય તેવુ હર્ષઘેલુ
પોમાવુ, ક્રિ૦અ૦હર્ષીત થવુ,પલટૈ જવુ મલકાઈજવુ
પોયણ-ણી, સ્ત્રી૦ પાણીમા થતો એકવેલો, કુમુદિની
પોયણુ, ન૦ પોયણનુ ફૂલ, કુમુદ ફૂલ એ રાતે ખીલે છે તે સુરજ ઉગતા કરમાય છે
પોયુ, ન૦ પૈતુ, પિતુ, હદ (રમતમા)
પોર, અ૦ (સ૦ પુરા) ગયે વર્ષે આવતે વર્ષે
પોર, પુ૦ પ્રહર ત્રણ કલાકનો કાળ ૨ બાળક
પોરસ, પુ૦ ઘણા હર્ષની વાત સાભળી પ્રફુલ્લિત થવુ
પોરવવુ, ક્રિ૦ સ૦ પરોવવુ [તિ, તૃપ્તિનો આનદ
પોરિયો, પુ૦ છોકરો **પોરી**-છોકરી
પોરૂકુ, વિ૦ ગયા વર્ષનુ, ગુદસ્તનુ
પોરેગીર, પુ૦ પહેરેગીર, ચોકીદાર
પોરો, પુ૦ પાણીમા થતો બારીક જીવ ૨ પહેરો ૩ કુવામાથી પાણી કાઢવાની ડોલ ૪ કાળ, સમય "સાચુ બોલવાનો પોરો નથી"
પોર્ટુગીઝ, વિ૦ પોર્ટુગાલનુ ૨ ફિરગી
પોર્યો, પુ૦ છોકરો **પોર્યુ**-છોકરૂ
પોલ, સ્ત્રી૦ પોલુ તે, પોલાણ, બખુ, દર ૨ ગપ
પોલ, ન૦ નરમ બીછાનુ, પોચુ ગોદડુ 'પોલ રૂડેરા પાથર્યા, આવળમા ભારી એહ'-**શામળ.** ૨ ફના ડરેલા થપોલા
પોલકાર-રૂ, ન૦ પોલુ, પોલાણ, બકુ
પોલકારવુ, ક્રિ૦ અ૦ પોલુકરવુ,કોચવુ,પોલારવુ
પોલકારિયુ, ન૦બોડ, પોલુ કરવુ તે, પાડેલુ બાકુ
પોલકુ, ન૦ કુડતુ, ફૂલેલુ બદન
પોલ પોલા, ન૦ નરદમ ખાલી, અધેર, પોલેપોલ
પોલરૂ, વિ૦પોલુ અમાર ૨ કાચુ, ખરૂ નહિ તે ૩ ગેલડીના સાઠાની આખો, બિચારૂં
પોલાણ, ન૦ પોલુ તે, ૨ અદરથી ખવાયેલું કે ખોદાયેલું હોય તે
પોલાદ, ન૦(ફા૦)તીખુ લોઢુ
પોલારવુ, ક્રિ૦અ૦પોલકારવુ, ખાતર પાડવુ, કોચવુ
પોલારૂ, વિ૦ પોલુ ૨ ન૦ બખારૂં, પોલ

પાલાળ, સ્ત્રી૦ પોલાણ
પોલેપોલ, ન૦ તદ્દન ખાલીપણું, અંધેર,
પોલીસ, સ્ત્રી૦(અં૦) શેહેર—ગામનું રક્ષણ કરવા તથા વ્યવસ્થા રાખવાને સરકારે રાખેલા માણસો, તે સંબંધી જે ખાતું તે ૨ ગુનેહગારોને પરેજ રાખવાની ચોકી [૨ બહારનાજ ભભકાનું
પોલુ, વિ૦પોકળ અંદર કંઇ ન હોય તેવું, ખાલી
પોલુવાં,ન૦પોચી ગાદી
પોવુ, ક્રિ૦ સ૦ પરોવવું ૨ ઇચવું, ગબીમાં નાખવું (રમતમાં) [ત્રીજો મહિનો
પોશ, સ્ત્રી૦ ખોબો, પશલી ૨ શેષ ૩ કારતકથી
પોશા, પુ૦ પોષણ ૨ જૈનોનું એક વ્રત
પોશાક, પુ૦ (ફા૦) પહેરવાના કપડા, વસ્ત્ર ૨ વેષ, પહેરવેશ. ૩ લેબાસ, ખીલત
પોશાકી, સ્ત્રી૦ પહેરવાના લુગડા વગેરે આપવાને
પોશાગીર, પુ૦ (ફા૦) તાલીમબાજ, પહેલવાન ૨ ફાકડો થઈ ફરનારો ઠગ, ઉજળો ચોર
પોશાળ—ળા,સ્ત્રી૦જૈનોનું સેવા પૂજા કરવાનું સ્થળ, અપાશરો [મુરબ્બી ૨ કદર બુજનાર, ગ્રાહક
પોશિન્દુ, વિ૦ (ફા૦) આશરો—મદદ આપનાર,
પોશી, વિ૦ પોષ મહિનાની (પુનેમ) [પાલનકર્તા
પોષક,વિ૦મદદ કરનાર, ટેકો આપનાર ૨ પાળનાર,
પોષણ,ન૦(સં૦)ગુજરાન,ખોરાકી ૨ ટેકો મદદ
પોષણીય, વિ૦(સં૦) પોષવા લાયક,પાળવાજેવું
પોષત્રશાળા, સ્ત્રી૦ અપાસરો, ઉપાશ્રય
પોષવુ, ક્રિ૦સ૦ પોષણ કરવું, ખવરાવી પિવરાવી જતન કરવું, પ્રતિપાલન કરવું, પાળવું
પોષાવુ,ક્રિ૦અ૦પોષણ થવું ૨ પરવડવું,પાલવવું ૨ કદર થવી, કિંમત જણાવી ૪ વધવું પુષ્ટ થવું ૫ મદદ મળવી, ખાનપાનને માન મળવા
પોષ્યવર્ગ, પુ૦(સં૦) જેનું પોષણ અવશ્ય કરવું જોઇએ તે, કુટુંબના માણસો, આશ્રિતજન
પોસ, પુ૦ (ફા૦) અફીણનું જીડવું ૨ વધાઈની બક્ષીસ ૩ પોશ માસ [રેલું ૪ યોગ્ય ઘટિત
પોસાતુ, વિ૦ પરવડતું, પાલવતું ૨ શરીરે ભ
પોસાવુ,ક્રિ૦અ૦ પોષાવું ૨ ઘટવું, યોગ્ય હોવું
પોસ્ટ, સ્ત્રી૦(અં૦)ડાગ,ટપાલ પોસ્ટમેન=ટપાલી
પોસ્તી, વિ૦ પોચું, ઢીલું, નરમ
પોહ, સ્ત્રી૦ પરોઢ, બામદાદ 'પાહ ફાટવી'
પોહ, અ૦ ઢોરને પાણી પાતા બોલતો શબ્દ
પોહરો, પુ૦ પહેરો
પોહાલય, સ્ત્રી૦ નવી ખેડાયલી જમીન
પોહોર, પુ૦ (સં૦ પ્રહર) ત્રણ કલાકનો કાળ
પોહોર, અ૦ ગયે વરસે, આવતે વરસે
પોળ, સ્ત્રી૦ (સં૦ **પ્રતોલી**)ખડકી બારણાં હોય તેવો મહેલ્લો, શેરી [૨ મોકળાશ
પોળાઈ, સ્ત્રી૦ પહોળાપણું, પનાનો વિસ્તાર
પોળિયુ,ન૦પહોળો રૂપિયો,કલદાર રૂપિયો [રહેનારો
પોળિયો,પુ૦ પ્રતિહાર,દરવાન ૨ પોળની ખડકીએ
પોળી, સ્ત્રી૦ પાતળા પડવાળી રોટલી,ગળીપૂરી
પોળુ, વિ૦ પહોળું, જુઓ
પૌંઆ—વા, પુ૦ડાંગેરને પલાળી સેકી ખાંડી તૈયાર કરેલા જે ચપટા ચોખા તે [દિકરીની દિકરી.
પૌત્ર, પુ૦ (સં૦) દીકરાનો દીકરો **પૌત્રી=**
પૌનર્ભવ,પુ૦વિધવાએ પુનર્લગ્ન કર્યા પછી થયેલો
પૌર, વિ૦(સં૦) શહેરમાં રહેનાર,શહેરી [પુત્ર તે.
પૌરક, પુ૦(સં૦)ઘરની પાસેનો બાગ,નજરબાગ
પૌરાણ, વિ૦ (સં૦) પુરાણ સંબંધી
પૌરાણિક, પુ૦ (સં૦)પુરાણી,૨ વિ૦ પુરાણનું
પૌરૂષ, ન૦ (સં૦) પુરૂષપણું મર્દાઈ ૨ પરાક્રમ, બળ ૩ વિ૦ પુરૂષ સંબંધી
પૌર્ણમાસ, પુ૦ પુનમના દિવસે કરવાનો યજ્ઞ તે
પૌર્ણમાસી, સ્ત્રી૦ (સં૦)પુનમ પૂર્ણિમા
પૌષ, પુ૦ પોશ મહિનો
પૌષ્ટિક,વિ૦(સં૦)શરીરને પુષ્ટ કરે તેવું પુષ્ટિકારક.
પ્યાજ,ન૦એક જાતનું કપડું ૨ (ફા૦)કાંદો ડુંગળી
પ્યાજી, વિ૦સહેજ વાતમાં ઉતરી પડે તેવું,મિજાજીને હલકા સ્વભાવનું [પ્યાદાથી મહાત થવો તે
પ્યાદીમહાત,સ્ત્રી૦સેતરંજની રમતમાં બાદશાહ
પ્યાદુ, ન૦ (ફા૦) સેતરંજનું મહોરૂં ૨ પગે ચાલી લડનારો સિપાઇ
પ્યાર, પુ૦ પ્રીતિ, પ્રેમ, વહાલ, સ્નેહ.
પ્યારી, સ્ત્રી૦ પ્રિયા વહાલી ૨ માશુક
પ્યારૂ, વિ૦ વહાલું, પ્રિય

પ્યાલી-લુ, સ્ત્રી૦ નાનો પ્યાલો, પવાલી.
પ્યાલો, પુ૦ (ફા૦)પવાલુ, કટોરો **પ્યાલો પીવો**= અગતિમા જોડાવુ, મતમા મળી જવુ
પ્યાસ, સ્ત્રી૦ તરસ, તૃષા [ઇ૦ સૂચક ઉપસર્ગ
પ્ર, ઉ૦(સ૦)આગળ, બહાર, દૂર,વિશેષ,અતિશય,
પ્રકટ, વિ૦ (સ૦) સ્પષ્ટ ખુલ્લુ, ઉઘાડુ ૨ જાહેર,
પ્રકપ, પુ૦ (સ૦) ધ્રુજારો, કપારો [પ્રસિદ્ધ
પ્રકર, પુ૦(સ૦) ઢગલો, સમૂહ ૨ અગરૂ ચદન
પ્રકરણ, ન૦ (સ૦)વિષય, બાબત 'રાજ્ય પ્રકરણ' ૨ ગ્રથનો ભાગ સર્ગ, અધ્યાય ૩ કામ, વાત,પ્રસગ ૪ પ્રસ્તાવના, ઉપોદ્ઘાત
પ્રકાણ્ડ, વિ૦ (સ૦) પહોળુ, વિસ્તીર્ણ ૨ ઉત્તમ, પ્રશસ્ત ૩ **ન૦** થડ
પ્રકામ, વિ૦ અત્યત ૨ મનગમતુ, કામનાવાળુ
પ્રકાર, પુ૦ (સ૦) જાત, ભેદ ૨ રીત, તરેહ ૩ બાબત ૪. નમુનાનો ઘાટ, ફરમો
પ્રકાશ, અ૦ખુલ્લી રીતે, ચાહન
પ્રકાશ, પુ૦ (સ૦) રોશની,તેજ, ઉજેશ, અજવાળુ ૨ ચળકાટ, ભભક. ૩ પ્રસિદ્ધિ, જાહેરાત ૪ (ફૂલનો) વિકાસ ૫ આતાપ, તડકો
પ્રકાશક, વિ૦ (સ૦)પ્રકાશ કરનાર, પ્રસિદ્ધ કરનાર ૨ અજવાળુ કરે તેવુ
પ્રકાશવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉજેશ આપવો, ચકચકવુ, દીપવુ ૨ તેજ જણાવુ ૩ મળવુ,ઝગઝગવુ ૪ તપવુ ૫ બહાર પાડવુ, જાહેરમા આણવુ, દીપવુ
પ્રકાશિત, વિ૦ (સ૦) પ્રકાશેલુ ખુલ્લુ, ઉઘાડુ,૨ તેજદાર, ચળકતુ ૩ જાહેરમા આવેલુ
પ્રકાશી, વિ૦ પ્રકાશ કરનારૂ પ્રકાશવાળુ
પ્રકીર્ણ, વિ૦ વિસ્તૃત, ખુલ્લુ ૨ પરચૂરણ
પ્રકૃતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦પ્ર+કૃ) સ્થિતિ,હાલત ૨ મૂળ સ્વભાવ,જન્મ સ્વભાવ, પદાર્થ માત્રનો સ્વાભાવિક ગુણ ધર્મ ૩ અનાદિ માયા,૪ આધાર શક્તિ. ૫ શરીર,તબીયત,જીવ "તેની પ્રકૃતી સારી નથી" ૬ પ્રજાજન, રૈયત [ઇ૦ રાજ્યાગ
પ્રકૃતિમડળ, ન૦ (સ૦) રાજા, પ્રધાન, પ્રજા
પ્રકૃતિજન્ય, વિ૦ (સ૦) સ્વભાવ જન્ય
પ્રકોપ પુ૦ (સ૦) વાત, કફ અને પિત્તનો અસત બગાડો ૨ ગુસ્સો
પ્રકોપિત,વિ૦ગુસ્સે થયેલુ, કોપાયલુ, ખીજવાયલુ
પ્રક્રમણ, ન૦ ગમન, ફેરો, આટો આવો તે.
પ્રક્રમા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રદક્ષિણા
પ્રક્રિયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) વ્યવસ્થા, ગોઠવણ ૨ કર્મ, ક્રિયા ૩. ચાલ, રીતિ, રૂઢિ
પ્રક્ષાલન, ન૦ (સ૦) ધોવુ-પખાળવુ તે,માર્જન
પ્રખદા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સભા, મડળી
પ્રખર, વિ૦ (સ૦) ઘણુજ ગરમ, આકરૂ ૨ તીખુ, સખત કઠોર ૩ બખતર
પ્રખ્યાત, વિ૦ (સ૦)પ્રસિદ્ધ,નામાકિત જાહેર
પ્રખ્યાતિ, સ્ત્રી૦ નામના, પ્રસિદ્ધિ, વિખ્યાતી
પ્રગટ,વિ૦ (સ૦) જાહેર, ખુલ્લુ,ચાહન ૨ પ્રત્યક્ષ
પ્રગટવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખુલ્લુ પડવુ, જાહેરમા આવવુ ૨ સળગવુ, લાગવુ ૩ પેદા થવુ, ઉત્પન્ન થવુ, નિપજવુ
પ્રગતિ, સ્ત્રી૦વધારો,ઉત્કર્ષ, અભિવૃદ્ધિ
પ્રગમવુ, ક્રિ૦ ગોઠવુ, રૂચવુ ગમવુ "ભુડાને શી બામણ અવળી પ્રગમે" ૨ પ્રસરવુ, ફેલાવુ, પ્રજળવુ 'ઓસડ પેટમા હજુ પ્રગમ્યુ નથી'
પ્રગલ્ભ, વિ૦(સ૦) ઉદ્ધત ઉછાછળુ ૨ બેશરમ, ભકભોલુ, વાચાળ ૩ છાતીવાળુ,શૂર બાહોશ
પ્રગલ્ભતા સ્ત્રી૦ ઉછાછળાઇ, નફટપણુ ૨ ચીબાવલાપણુ, અલેતાઇ [ઉત્સાહી સ્ત્રી
પ્રગલ્ભા, સ્ત્રી૦ અલેતી નાયિકા વાચાળ પણ
પ્રઘળ, વિ૦ પ્રફુલ્લિત થયલુ પરિપક્વ, પૂર્ણ, નિશ્ચયાત્મક (બુદ્ધિ) ૨ ખુલ્લુ, નિર્વિકાર, પ્રસન્ન, ઉદાર (ચિત્ત)
પ્રઘાત, પુ૦ (સ૦) ચીલો, રીત, રિવાજ
પ્રઘૂર્ણ, પુ૦ (સ૦) પરોણો, અતિથિ
પ્રચડ, વિ૦ (સ૦) તીખુ, આકરૂ, ગરમ ૨ ઉગ્ર, તીવ્ર ૩ અતિશય, વધારે "પ્રચડ વાયુ" ૪ મોટુ ને જાજરમાન
પ્રચ્છન્ન, વિ૦ (સ૦) ઢાકલુ, ગુપ્ત, છાનુ
પ્રચલિત, વિ૦ લોક રૂઢિનુ ચાલુ,ચાલતું આવેલુ
પ્રચાર, પુ૦ (સ૦) રિવાજ, રૂઢિ, રીત ૨ ફેલાવ, પ્રસાર

પ્રચારવું, ક્રિ૦ સ૦ કહી દેખાડવું (ટાણારૂપે), નાણી જોવું, ટાણો મારવો. ૨ સિંચવું છાંટવું, રેડવું ૩. પ્રસારવું, ફેલાવવું
પ્રચાલક, વિ૦ ચલાવનાર, પ્રવર્તાવનાર
પ્રચુર, વિ૦ બહુ, પુષ્કળ, મસ
પ્રચ્છતા, સ્ત્રી૦ પૂછાપૂછ, પડપૂછ
પ્રચ્છાદક, વિ૦ ઢાંકેલું, સતાયલું
પ્રજળવું, ક્રિ૦ અ૦ બળવું, લાગવું, સળગવું
પ્રજા, પુ૦ રાજ્યના લોક, રૈયત "પ્રજા તે પ્રજા" ૨ છોકરાં, સંતતિ ૩ ભાવ, વિચાર 'એના મનના પ્રજા બગડયા છે" (જૈનમાં)
પ્રજાગર, વિ૦(સ૦)ઉજાગરો, જાગરણ ૨ જાગતું
પ્રજાપતિ, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્મા ૨ રાજા, નૃપ ૩ પરજાપતિ, કુંભાર ૪ દેવનો સુતાર ૫ સંવત્સર એક
પ્રજાવતી, સ્ત્રી૦ છોકરાવાળી ૨ ભોજાઇ
પ્રજાસત્તાક, વિ૦ પ્રજાની સત્તા હોય તેવું, પ્રજાનો બહુમત એજ સત્તા તેવું **પ્રજાસત્તાકરાજ્ય**= દેશના સર્વ લોક પોતાના એકત્ર વિચારથી ધારા બાંધી, એ ધારાનીજ સત્તાને માનનાર રાજ્ય
પ્રજાપાલ, પુ૦ રાજા, નૃપ ૨ વિષ્ણુ
પ્રજાળવું, ક્રિ૦ સ૦ બાળવું, સળગાવવું
પ્રજ્ઞ, વિ૦ જ્ઞાની બુદ્ધિશાળી ૨ સમજુ, ડાહ્યું ૩ ન૦ પંડિત, વિદ્વાન
પ્રજ્ઞા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સમજ શક્તિ અક્કલ
પ્રજ્વલિત, વિ૦ (સ૦)બળતું, લાગી ગયેલું
પ્રણત, વિ૦ (સ૦ પ્ર+નમ્) નમેલું નત ૨ વાંકું વળેલું ૩ વિનયવાળું, વિનયી
પ્રણમવું, ક્રિ૦ અ૦ પ્રણામ કરવા, પગે લાગવું
પ્રણય, પુ૦ પ્રેમ, પ્રીતિ, સ્નેહ ૨ પ્રેમયાચના
પ્રણયિની, સ્ત્રી૦ પ્રિયા, ભાર્યા
પ્રણયી, વિ૦ પ્રીતિવાળું, સ્નેહાળ ૨ પુ૦ વહાલો સ્વામી, પ્રિયવર
પ્રણવ, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્મની ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ, લય એ ત્રણ શક્તિનું જ્ઞાન પમાડનારો સંકેત શબ્દ ૐકાર
પ્રણામ, પુ૦ (સ૦) નીચા નમી પગે લાગવું તે નમસ્કાર પ્રણિપાત [પરા, રૂઢિ, પદ્ધત
પ્રણાલિકા, સ્ત્રી૦ પરનાળિકા, પગનાળ ૨ પર
પ્રણિધિ, પુ૦ (સ૦)છુપો દૂત, જાસુસ, ચાર
પ્રણિપાત, ન૦ કાલાવાલા આજીજી, પ્રણામ
પ્રણીત, વિ૦ કરેલું, બનાવેલું,
પ્રત, સ્ત્રી૦ નકલ, ફરદ ૨ જાત
પ્રતવારી, સ્ત્રી૦ જાતવારી
પ્રતાપ, પુ૦ (સ૦) પદ્વિ સત્તાનું તેજ, કાંતિ ૨ યશ, કીર્તિ, મોટાઇ ૩ પરાક્રમ, હૈવત, શૌર્ય ૪ (ઓસડનો) ગુણ ૫ વગવસીલો, લાગવગ
પ્રતાપી, વિ૦ પ્રતાપવાળું, પરાક્રમી ૨ તેજોમય કાંતિવાળું, શેહ પડે તેવું
પ્રતિ, અ૦ પાછું, સામું, તરફ, ભણી, ઉલટું, વિરૂદ્ધ વગેરે અર્થસૂચક ઉપસર્ગ ૨ દરેક, પ્રતિદિન
પ્રતિઉત્તર, પુ૦ સામો ઉત્તર, સામો જવાબ
પ્રતિકૂળ, વિ૦(સ૦)માફક ન આવે તેવું ઉલટું, વિપરિત, વિરૂદ્ધ
પ્રતિગ્રહ, પુ૦ (સ૦) દાન લેવું તે ૨ સ્વીકાર
પ્રતિજ્ઞા, સ્ત્રી૦ (સ૦) નિયમ, પણ ૨ પૂર્વપક્ષ ૩ સોગન, કસમ ૪ સિદ્ધાંત–પ્રમેય
પ્રતિદિન, અ૦ (સ૦) દરરોજ, નિત્ય, હમેશ
પ્રતિધ્વનિ, પુ૦ (સ૦) પડઘો, પડછંદો
પ્રતિનાયક, પુ૦ મુખ્ય આગેવાનનો સાથી ૨ ૨ પ્રતિપક્ષી સામાવાળિયો
પ્રતિનિધિ, પુ૦ વકીલ, મુખત્યાર ૨ અવેજી
પ્રતિપક્ષ, પુ૦ (સ૦) શત્રુ દુશ્મન ૨ વિરૂદ્ધ પક્ષ
પ્રતિપક્ષી, પુ૦ સામાવાળિયો ભીરૂ, પ્રતિવાદી
પ્રતિપદા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પખવાડિયાની પહેલી તિથિ, પડવો
પ્રતિપાદન, ન૦ (સં૦) પ્રમાણ આપી પુરવાર કરવું તે, સાબીત કરી આપવું તે, સિદ્ધ કરવું તે.
પ્રતિપાળપુ૦(સ૦)પાલનપોષણ કરનાર, પાળનારો.
પ્રતિબંધ,પુ૦(સ૦) અટકાવ, મના, બંધી, બાધ
પ્રતિબિંબ, ન૦ (સ૦) આરસી–પાણી વગેરેમાં જે સામે આબેહૂબ ચિત્ર દેખાય તે, છાયાકૃતિ
પ્રતિબોધવું, ક્રિ૦સ૦સામોબોધ કરવો, સમજાવવું, શિખામણ આપવી [૨ કાંતિ. દીપ્તિ
પ્રતિભા, સ્ત્રી૦ (સ૦) બુદ્ધિ, અક્કલ સમજણ
પ્રતિભાગ, પુ૦ પેટા ભાગ ફાળો પાતી

પ્રતિભાન, ન૦ તાત્કાળિક બુદ્ધિ, સમયસૂચકતા, એકદમ ભાન થવુ તે
પ્રતિભાવ, પુ૦ સમભાવ, તુલ્યભાવ તે
પ્રતિભાસ,પુ૦(સ૦) પ્રકાશ,તેજ ૨ પ્રતિચ્છાયા, પ્રતિબિબ ૨ મન ઉપર જે એકદમ અસર થવી તે
પ્રતિમ,વિ૦સમાન, સરખુ, તેજ [સરખાપણુ
પ્રતિમા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મૂર્તિ, ચિત્ર ૨ નકલ ૩
પ્રતિયોગી, પુ૦ (સ૦) શત્રુ, સામાવાળિયો ૨ અવેજી ૩ ભાગિયો, સમોવડિયો ૪ ધુરી,જોડિયો
પ્રતિરૂપ,ન૦પ્રતિમા,સરખુ રૂપ,પ્રતિકૃતિ,સરખાપણુ
પ્રતિરોધ, પુ૦(સ૦) અટકાવ,રોકાણુ ૨ તિરસ્કાર
પ્રતિલોમ, વિ૦ (સ૦) હલકુ, કનિષ્ઠ, ઉતરતુ
પ્રતિવચન, ન૦ ઉત્તર,જવાબ [પ્રતિપક્ષી
પ્રતિવાદી, વિ૦ (સ૦)સામો ઉત્તર દેનાર,દાદી
પ્રતિવાર્ષિક, વિ૦ દર વર્ષે,વાર્ષિક
પ્રતિવારણ, ન૦ નિવારણ [વૃત્તાત તે
પ્રતિવાર્ત્તા, સ્ત્રી૦ પ્રત્યુત્તરમા જણાવેલી હકીકત
પ્રતિવાસર, અ૦ દરરોજ,હમેશ,રોજ
પ્રતિવિધાન,પુ૦પ્રતિકાર,ઈલાજ ૨ રચના,ઠાઠમાઠ
પ્રતિશબ્દ, પુ૦ પડઘો,પડછદો
પ્રતિષ્ઠા, સ્ત્રી૦ (સ૦)માન,આબરૂ ઇજ્જત, કીર્તિ, ૨ વિધિપૂર્વક મૂર્તિ ઉપર કરવામા આવતો સસ્કાર ૩ ગૌરવ [કીર્તિવાળુ,વિખ્યાત,જાણીતુ
પ્રતિષ્ઠિત, વિ૦ (સ૦) માનવ ત, આબરૂદાર,
પ્રતિસ્પર્ધા, સ્ત્રી૦ (સ૦) હરીફાઈ, સરસાઈ, ચડસાચડસી [વાળો,દુશ્મન, હરીફ
પ્રતિસ્પર્ધી, વિ૦ (સ૦)સરસાઇ કરનાર ૨ સામા
પ્રતિમ, વિ૦ સમાન,સરખુ,તેજ
પ્રતીત, સ્ત્રી૦ ખાત્રી,ભરોસા,પતીજ,પ્રતીતિ
પ્રતીતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પતીજ ખાતરી, વિશ્વાસ ૨ સપૂર્ણ જ્ઞાન સમજણ તે
પ્રતીપ, પુ૦ (સ૦) એ નામનો અલકાર જેમા ઉલટી ઉપમા અપાય છે "તેની કાતિ જોઇ ચદ્ર લજવાઇ ગયો તેથી આજ ઉગ્યો નથી"
પ્રતિકાર, પુ૦ (સ૦) ઉપાય,ઈલાજ,ચિકિત્સા
પ્રતિક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦)આજ્ઞા ૨ રાહ,વાટ
પ્રતીહાર, પુ૦ (સ૦)દ્વારપાળ,પોળિયો, દરવાન
પ્રતિહારી,સ્ત્રી૦(સ૦)દ્વારપાલિકા,અત પુરની દાસી
પ્રતોદ, પુ૦ (સ૦) પરોણો ૨ ચાબુક
પ્રત્યક્ષ, અ૦(સ૦)નજર આગળ,હાજરીમા,પ્રગટ
પ્રત્યક્ષપ્રમાણ, ન૦ જેની ખાતરીને માટે બીજુ પ્રમાણ જોઇતુ નથી એવુ ઇદ્રિય ગ્રાહ્ય પુરાવો તે, ખુલ્લુ પ્રમાણ
પ્રત્યક્ષસિદ્ધિ, સ્ત્રી૦(સ૦) તરત નજરે પડે તેવી સિદ્ધિ, હાજરા હજુર જે ફળ તે
પ્રત્યચા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પણછ,કામઠાની દોરી
પ્રત્યય, પુ૦ (સ૦) અત્યાક્ષર, અત્યવર્ણ ૨ ખાત્રી,વિશ્વાસ,ભરોસો ૩ પ્રતિજ્ઞા ૪ હેતુ,સબબ
પ્રત્યાખાન, ન૦ પચ્ચખાણુ,સકલ્પ,નિયમ (જૈન)
પ્રત્યવાય, સ્ત્રી૦ હરકત,બાધ,અડચણ
પ્રત્યાખ્યાન,ન૦ (સ૦)ઠપકો,મહેણુ ૨ નિરાકરણ
પ્રત્યાઘાત, પુ૦ સામો ધક્કો–માર,સામુ જોર
પ્રત્યાહાર, પુ૦ સયમ, ઇદ્રિયોને કબજે રાખવી તે ૨ પાછુ ખેચી લેવુ તે સક્ષેપ શબ્દ
પ્રત્યુત્તર, પુ૦ જવાબ,વળતો ઉત્તર તે [ઉપકાર
પ્રત્યુપકાર, પુ૦ ઉપકારના બદલામા સામો–પાછો
પ્રત્યે, અ૦ પ્રતિ, ને, તરફ, સાથેના અર્થમા
પ્રત્યેક, વિ૦ (સ૦) દરેક એકેકેક
પ્રથમ, વિ૦ (સ૦) પહેલુ ૨ સારૂ, શ્રેષ્ઠ
પ્રથમ, અ૦ પહેલે, આરભમા, આદિ, પ્રધાન
પ્રથમા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પહેલી વિભક્તિ
પ્રથા, સ્ત્રી૦(સ૦) રૂઢિ રીત,વહીવટ,માર્ગ, ધારો
પ્રદક્ષિણા, સ્ત્રી૦ આસપાસ ફરવુ તે, આગળ પાછળ ગોળ ફરવુ તે, ફરા ફરવા તે
પ્રદર,પુ૦(સ૦)સ્ત્રીને થતો એક જાતનો યોનિરોગ, અસુગ્દર ૨ પાલવ [દેખાવ, દશ્ય
પ્રદર્શન, ન૦ (સ૦) જુદીજુદી કારીગરીનો
પ્રદાન, ન૦ (સ૦) દાન ૨ બક્ષીસ આપવુ તે
પ્રદીપ, પુ૦ (સ૦) દીવો,બત્તી
પ્રદીપન, ન૦ દીપાવનાર, તેજ કરનાર ૨ ઉધાડનાર, ચેતવનાર, રૂચી કરાવનાર
પ્રદીપ્ત, વિ૦ (સ૦) સળગેલુ, ભડભડાટ બળતુ હોય તેવુ, પ્રકાશિત ૨ તેજ, જાગ્રત, ઉત્સાહિત
પ્રદેશ, પુ૦ (સ૦) વિસ્તીર્ણ જગા, દેશ–મુલક,

પ્રાત ૨ પરદેશ, વિદેશ ૩ અગુઠો અને તર્જની એ બે પહોળા કર્યાથી થતું પ્રમાણ ૪ હદ, સીમા ૫ સ્થાન, જગા

પ્રદોષ, પુ૦ (સ૦) દર તેરસે સાજે કરવાનુ શિવનુ વ્રત ૨ સધ્યાકાળ ૩ દોષ, ગુનો

પ્રદ્યુમ્ન,પુ૦(સ૦) કામદેવ ૨ શ્રીકૃષ્ણનો પુત્ર

પ્રધાનવટુ,ન૦વજીરાઇ,કારભારીપણુ દિવાનગીરી

પ્રધાન, પુ૦ (સ૦) વજીર, દિવાન, મત્રી

પ્રધાન, વિ૦ મુખ્ય, વડુ, ઉત્તમ, શ્રેષ્ટ

પ્રપચ,પુ૦(સ૦)સસાર દુનિયા ૨ કપટ,દગો,છળ, કારતરૂ, ફ્રમાત્રટ ૩ માયા, ભ્રમ ૪ વિસ્તાર

પ્રપચી, વિ૦(સ૦)લુચ્ચો, કપટી, ઠગ, ખટપટી, [દગલબાજ,ધૂર્ત

પ્રપિતા,પુ૦ સ૦)દાદાનો બાપ

પ્રપૌત્ર, પુ૦ (સ૦) પૌત્રનો છોકરો

પ્રફુલ્લ-લ્લિત, વિ૦ (સ૦) ફુલેલુ, ખીલેલુ, પ્રકાશેલુ ૨ પ્રસન્ન, આનદી, ખુશાલ

પ્રબધ, પુ૦ (સ૦) એક તરેહનુ પદ્ય ૨ નિબધ ૩ ગ્રથ રચના ૪ બધ, બાધેલો આટો તે

પ્રબળ, વિ૦ (સ૦) જોરાવર, બળવાન, સશક્ત

પ્રબધ, વિ૦ પડિત ૨ ભણેલુ

પ્રબુદ્ધ, વિ૦ (સ૦) જાગેલુ જાગ્રત ૨ જાણીતુ

પ્રબોધ, પુ૦ (સ૦) જાગૃતિ, હોશિયારી ૨ સાવચેતી ૩ નસિયત,શિક્ષા, શિખામણ ૪ જ્ઞાન, ખરેખરી સમજ [દેવદિવાળી, કાર્તિક શુદ ૧૧

પ્રબોધિની, વિ૦ જાગવાની, ઉઠવાની

પ્રભા, સ્ત્રી૦(સ૦)પ્રકાશ, દ્યુતિ, તેજ ૨ કાન્તિ, ઓજ ૩ દરકાર, તમા, સ્પૃહા, ગરજ ૪ વડાઈ, પ્રભુતા, મોટાઈ ૫ ઝગઝગાટ, લખલખાટ

પ્રભાકર, પુ૦(સ૦) સૂર્ય ૨ ચદ્ર અગ્નિ, વગેરે

પ્રભાત,ન૦(સ૦)પ્રાત કાળ,મળસ્કુ,ઉષા પરોઢ ૨ પુ૦ એ નામનો એક રાગ ૩ સવારનો વખત

પ્રભાતિયુ, ન૦ પ્રભાત રાગમા ગવાતુ પદ

પ્રભાવ, પુ૦ (સ૦) પદનો દોર, હાક, તેજ, શેહ. ૨ ગુણ, અસર ૩ રૂવાબ, દમામ ૪ સામર્થ્ય, પ્રતાપ, શક્તિ, દૈવત

પ્રભુ, પુ૦ (સં૦) જગતનો નાથ, ઈશ્વર, પરમેશ્વર ૨. રાજા. ૩ ધણી, સ્વામી. ૪ શેઠ, માલીક

પ્રભુનું માણસ-ભોળુ માણસ

પ્રભુતા, સ્રી૦ (સ૦) પ્રભુપણુ, ઈશ્વરતા ૨. શેઠાઇ, મોટાઇ, વડાઇ ૩ વૈભવ, જાહોજલાલી ૪ સત્તા દાબ, દોર [૨. ઈશ્વરને ભજનાર

પ્રભુભક્ત, વિ૦ ધણીનો વિશ્વાસપાત્ર, સ્વામિભક્ત

પ્રભૃતિ, અ૦ (સ૦) આદિ લેઇને, આરભીને

પ્રમત્ત, વિ૦ ઘેલુ, ગાડુ ૨ ઉન્મત્ત.૩ છાકટુ નિશા વાળુ ૪ પ્રમાદી,ધ્યાનરહિત [અભિમાનની ગરૂરી

પ્રમત્તતા, સ્ત્રી૦ ગાડાઇ, ઘેલછા ૨ છાક, તુડાઈ,

પ્રમદા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મદવાલી સુદર સ્ત્રી

પ્રમાણ, ન૦ સ૦) સાબીતી, પુરાવો ૨ દાખલો, ઉદાહરણ, પડછો ૩ નક્કી-ખાતરીથી કહેવાતુ તે, ભરોસો, વિશ્વાસ, ખાતરી ૪ અદાજ, આધાર ૫ સખ્યા ૬ માપ ૭ વિસ્તાર, જથો

પ્રમાણ, વિ૦ સત્તાવાળુ, માન્ય, કબુલ, ખરૂ,સિદ્ધ

પ્રમાણપત્ર, ન૦ ખાત્રીપત્ર, સર્ટીફીકેટ દાખલો

પ્રમાણવુ, ક્રિ૦ અ૦આધાર રાખવો ૨ ગણવુ ૩ જાણવુ ૪ માપવુ [દાનતદારીવાળુ

પ્રમાણિક, વિ૦ સાચુ ઇમાનદાર, વચની,અદલ,

પ્રમાણિકા, પુ૦ એક અક્ષરમેળ છદ

પ્રમાણિકપણુ, પુ૦ નેકી,ઇમાનદારી,નિષ્ઠા,સત્યતા

પ્રમાણે, અ૦ રીતે, સરખી રીતે, પેઠે, ગોઠે

પ્રમાતામહ, પુ૦ (સ૦) માના દાદાનો બાપ

પ્રમાદ, પુ૦ (સ૦) બેદરકારી, બેપરવાઇ ૨ મગરૂબી ૩ અસાવધપણુ, ગાફલપણુ

પ્રમાદી, વિ૦ પ્રમાદવાળુ, મગરૂર ૨ બેદરકાર, અસાવધ, એદી ૩ એ નામનો એક સવત્સર

પ્રમિતિ, સ્રી૦ (સ૦) પ્રમાણ

પ્રમુખ, વિ૦ (સ૦)મુખી,મુખ્ય, વડુ ૨ સરનશીન, પ્રધાન, અધ્યક્ષ

પ્રમુદિત, વિ૦ (સ૦)પ્રસન્ન, થયેલુ હર્ષપામેલુ

પ્રમેય, વિ૦ (સ૦)માપવા યોગ્ય ૨ અનુમાન કરવા લાયક ૩. સિદ્ધ-પુરવાર કરવા લાયક

પ્રમેહ, પુ૦ (સં૦) પરમિયો

પ્રમેથી, પુ૦(સ૦) મહાદેવના અનુચર ; ગણ

પ્રમોદ, પુ૦ (સ૦) આનદ, હર્ષ.

પ્રમોહ, પુ૦ (સં૦)મૂર્ચ્છા-મોહ, ભ્રમ

પ્રયત્ન, પુ૦(સ૦)પ્રયાસ, પરિશ્રમ ૨ મોટી તજવીજ
પ્રયાણ, ન૦ (સ૦)જવું તે, ગમન, પ્રસ્થાન, કુચ
પ્રયાસ, પુ૦ (સ૦)શ્રમ, મહેનત, યત્ન
પ્રયુક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિશેષ જે યુક્તિ તે ૨ [પ્રયોગ, પ્રયોજન
પ્રયુત, વિ૦ (સ૦) દશ લાખ
પ્રયોગ, પુ૦ [સ૦] અજમાયેશ, અખતરો ૨ કાયદો, ધારો નિયમ ૩ યુક્તિ, તજવીજ ૪ વા ક્યમાં કર્તા ક્રિયાનો અથવા કર્મ ક્રિયાનો સબંધ દર્શાવનારી જે રચના તે "કર્તરિ-કર્મણિ પ્રયોગ ૫. ફળસિદ્ધિ માટે અમુક રીતે મંત્ર જપવો તે, અનુષ્ઠાન વિધિ, સાધના
પ્રયોજક, વિ૦(સ૦)યોજનાર, પ્રયોગ કરનાર, પ્રેરક,
પ્રયોજન, ન૦ [સ૦] સબબ, કારણ ૨ મતલબ, અર્થ હેતુ ઉદ્દેશ ૩ જરૂર આવશ્યકતા
પ્રરોહ, પુ૦ [સ૦] કણગો, અંકુર
પ્રલય, પુ૦ (સ૦)સૃષ્ટિનો અંત-નાશ ૨ મોટી આફત, મોટો કહેર
પ્રલાપ, પુ૦ [સ૦] શોક-મદ-નિદ્રા ઇ૦ થી જે વિન્હળ ભાષણ તે બડબડાટ. ૨ વિલાપ
પ્રલેહ, પુ૦ ચાટણ, ચાટવા યોગ્ય પદાર્થ
પ્રલે પુ૦ [સ૦] **પ્રલય**, જુઓ
પ્રવચન, ન૦ [સ૦] વિવેચન, વ્યાખ્યાન
પ્રવર, પુ૦ગોત્ર કુટુંબ 'જોવા ભિન્ન ગોત્ર પ્રવર રે'
પ્રવર, વિ૦ મુખ્ય, આગેવાન
પ્રવર્તક, વિ૦ પ્રવર્તાવનાર
પ્રવર્તમાન, વિ૦ ચાલુ, ચાલતુ ૨ ફેલાયલુ
પ્રવર્તવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચાલુ થવુ પ્રસરવુ જામવુ
પ્રવર્તાવવુ, ક્રિ૦સ૦ચલાવવુ, ફેલાવવુ ૨ આપી દેવુ
પ્રવાસ, પુ૦ (સ૦) મુસાફરી
પ્રવાસી, વિ૦ (સ૦) મુસાફર, વટેમાર્ગુ, પાંથ
પ્રવાહ, પુ૦(સ૦) પાણી ઇ૦ નુ જે વહેવુ તે રેલો, ધારા, સ્રોત્ર ૨ હમેશ ચાલ્યો જતો એવો સંસા રનો વહેવાર વગર આયકે ધસારો ૪ ક્રમ, મકલના
પ્રવાહી વિ૦ વહે તેવુ, ફેલાય એવુ
પ્રવાળ, ન૦ પરવાળુ ૨ કોમળ પાદડુ
પ્રવિષ્ટ, વિ૦ (સ૦) દાખલ થયેલું, ઘુસેલુ
પ્રવીણ, વિ૦ (સ૦) નિપુણ, પૂરો, માહિતગાર, હોશિયાર, કાબેલ, ચતુર
પ્રવૃત્ત, વિ૦ (સ૦) ચાલુ, ચાલતુ
પ્રવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) વ્યાપાર, વ્યવસાય ૨ ઉદ્યોગ (એથી ઉલટુ નિવૃત્તિ) [(નાટકના)
પ્રવેશ, પુ૦(સ૦) દાખલ થવુ-તે ૨ વેશ, દેખાવ
પ્રવેશક, પુ૦ (સ૦) સૂચના રૂપ પ્રકરણ તે, ઉપો દ્ઘાત ૨ નાટકને આરંભે તેના ઉદ્દેશ અર્થે જે ભાષણ-ક્રિયા તે
પ્રવ્રજિત, વિ૦ (સ૦)ત્યાગી, સંન્યાસી, વૈરાગી
પ્રશંસનીય, વિ૦ વખાણવા લાયક.૨ ઉત્તમ
પ્રશંસક, વિ૦ વખાણનાર, સ્તુતિ કરનાર
પ્રશંસા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્તુતિ, વખાણ, તારીફ
પ્રશસ્ત, વિ૦ (સ૦) સ્તુતિપાત્ર, વખાણવા લા યક ૨ શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ ૩ વિશાળ, મોકળુ
પ્રશસ્તિ, સ્ત્રી૦ પ્રશંસા, સ્તુતિ, વખાણ
પ્રશ્ન, પુ૦ (સ૦ પૃચ્છ-પૂછવુ) સવાલ, પૂછેલુ તે, પૃચ્છા ૨ શંકા, સંદેહ
પ્રશ્નોત્તરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રશ્ન ને ઉત્તર હોય તેવા ગ્રંથ, સવાલ જવાબની રચના
પ્રસંગ, પુ૦ (સ૦) અનુકૂળ સમય, વટતો વખત સંધિ, જોગવાઈ, લાગ ૨ સહવાસ મેળાપ, સબંધ, પરિચય ૩ પ્રકરણ, બાબત વિષય, વાત
પ્રસંગવશાત્, અ૦ પ્રસંગને અનુસરીને
પ્રસંગોપાત, અ૦ (સ૦) પ્રસંગે
પ્રસન્નતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાજીપો, ખુશી, મરજી ૨ રૂચી, અભિરૂચી, ભાવ
પ્રસન્ન, વિ૦ (સ૦) ખુશ રાજી, આનંદિત, ખુશનુમા, હસતુ ખુશીમાં હોય તેવુ (વદન)
પ્રસર, પુ૦ (સ૦ પ્ર+સૃ) ફેલાવો, વિસ્તાર
પ્રસરવુ, ક્રિ૦ અ૦ પથરાવુ ફેલાવુ, રેલાવુ.
પ્રસવ, પુ૦ (સ૦) જનન ૨ જન્મ, ઉત્પત્તિ ૩ અવતરવુ-જન્મવુ તે (બાળકનુ)
પ્રસાદ-દી, પુ૦ સ૦) આશીર્વાદ, કૃપા, મેહેરબાની, અનુગ્રહ ૨ દેવતા ગુરુ ઇ૦એ ખુશી થઈ આપેલુ જે કંઇ તે ૩ દેવતાની આગળ ધરાવેલુ નૈવેદ ૪ ભોજન, જમવુ તે "પ્રસાદ લીધો" ૫ ઠોક, માર ૬ મંદિર 'આના અબા તથા પ્રસાદ."

પ્રસાર, પુ૦ ફેલાવો, વિસ્તાર
પ્રસારક, વિ૦ પ્રસાર કરનાર, ફેલાવનાર
પ્રસારવું, ક્રિ૦ સ૦ ફેલાવો કરવો, ઘણુંમાં પથરાવવું ૨ પહોળું કરવું [૨ ઉઘાડું, ખુલ્લું.
પ્રસિદ્ધ, વિ૦ (સ૦) જાહેર, વિખ્યાત, જાણીતું
પ્રસિદ્ધિ, સ્ત્રી૦(સ૦) જાહેરપણું ૨ પ્રસાર, ફેલાવો ૩ વિખ્યાતિ, કીર્તિ, પ્રતિષ્ટા, નામના
પ્રસૂત, વિ૦ (સ૦) જણેલું, પેદા થયલું
પ્રસૂતા, સ્ત્રી૦ જેણે જણ્યું હોય તે, જણનારી "પ્રસૂતાની પીડા રે, વંધ્યા તે શું જાણે ?"
પ્રસૂતિકા, સ્ત્રી૦ સ૦)સુવાવડી, જણનારી, પ્રસૂતા
પ્રસૂતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સુવાવડ, પ્રસવ, ગર્ભમોચન ૨ પ્રસવ, જનન ૩ છોકરા, સંતતિ
પ્રસ્તાર, પુ૦ (સ૦) પ્રસાર, ફેલાવો ૨ સાથરો, ઘાસની પથારી
પ્રસ્તાનું, ન૦ પરદેશ જવા માટે સારા મુહૂર્તમાં સામાન સાથે અન્ય સ્થળે જઇ ઉતરવું તે, પ્રયાણે નીકળવું તે, પ્રયાણ
પ્રસ્તાવ, પુ૦ પ્રસંગ, વખત, અવસર ૨ કારણ હેતુ ૩ પ્રકરણ બનાવ
પ્રસ્તાવના, સ્ત્રી૦(સ૦) ગ્રંથનો હેતુ, ઇ૦ સંબંધી વર્ણન, ઉપોદ્ઘાત, દિબાચો, આરંભ, શરૂઆત
પ્રસ્તાવિક, વિ૦ (સ૦)પ્રસંગને લગતું, પ્રસંગે ઉપયોગમાં આવે તેવું, પરચૂરણ
પ્રસ્તુત, વિ૦ (સ૦) ચાલતું, વર્તમાન, પ્રાસંગિક ૨ ન૦ અવસર, ટાણું ૩ અ૦ હાલમાં અત્યારે
પ્રસ્થાન, ન૦(સ૦)પ્રદેશ જવા નીકળવું તે, ગમન, કુચ, પ્રયાણ
પ્રસ્રવ, પુ૦ (સ૦) ઝરણું, વહેણું, ગળવું તે
પ્રસ્વેદ, પુ૦ પરસેવો, પસીનો, ઘામ
પ્રહર, પુ૦ (સ૦) ત્રણ કલાક, પહોર, યામ
પ્રહર્ષણ, ન૦ ખુશી આનંદ, હરખ
પ્રહસન, ન૦ હાસ્ય, ૨ ઠઠ્ઠો; હાસ્ય રસનું નાનું નાટક, ઉપહાસ, ટોળ [ઝટકો, ફટકો
પ્રહાર, પુ૦ (સ૦) માર, ઘા ૨ આઘાત
પ્રાકામ્ય, ન૦ જક, મમત ૨ આઠસિદ્ધિ પૈકી એક
પ્રાકાર, પુ૦ કોટ, કિલ્લાની દિવાલ,
પ્રાકૃત, વિ૦ (સ૦) લોકવ્યવહારમાં ચાલતી બોલીભાષા ૨ વિ૦ નીચું હલકું, ૩ સામાન્ય લોકમાં વપરાતું તે ૪ પ્રકૃતિ સંબંધી
પ્રાકૃતિક, વિ૦ કુદરતી, સામાન્ય લોક સંબંધી
પ્રાગડ, સ્ત્રી૦ (સ૦) મળસકું પ્રાગડવાસી=મળસકું થયું, પ્રભાત થયું [નિર્લજપણું, બેઅદબી
પ્રાગલ્ભ્ય, ન૦ (સ૦ પ્રગલ્ભતા, ઉદ્ધતાઇ ૨ નિ-
પ્રાઘુણ, પુ૦ (સ૦)પરોણો, અતિથિ
પ્રાચી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૂર્વ દિશા, ઉગમણું.
પ્રાચીન, વિ૦ પૂર્વનું, અસલનું, જુના કાળનું
પ્રાજે, પુ૦ પરાજય, હાર ૨ પ્રલય
પ્રાજ્ઞ, વિ૦ શાણું, ચતુર હોશિયાર કુશળ
પ્રાણ, પુ૦ (સ૦) જીંદગીને આધારરૂપ એવો શરીરમાં વાયુ તે (એ પાંચ છે હૃદયમાં રહેલો વાયુ મુખ્ય હોવાથી તેને પ્રાણવાયુ કહે છે બીજા અપાન, વ્યાન, ઉદાન ને સમાનવાયુ છે) ૨ જીવ ચૈતન્યાત્મા ૩ જીવનના આધારરૂપ તે
પ્રાણજીવન, ન૦ સ૦)જેથી જીંદગીનો ટકાવ રહે છે તે, પ્રાણની પેઠે જીવનને ટકાવનાર
પ્રાણનાથ-પતિ, પુ૦ પ્રાણ રાખનારો, પ્રીતમ, ધણી
પ્રાણપ્યારી, સ્ત્રી૦ પ્રાણસમાન પ્રિય એવી જે સ્ત્રી તે, પ્રિયા
પ્રાણાધાર, પુ૦(સ૦) પ્રાણનો આધાર ૨ ધણી વર.
પ્રાણાન્ત, પુ૦ (સ૦) પ્રાણનો અંત, મૃત્યુ ૨ અ૦ પ્રાણ જાય તોપણ
પ્રાણાયામ, પુ૦ (સ૦) શ્વાસને શરીરમાં લઈ રોકવા અને તેને છુટવા સંબંધી જે ક્રિયા તે, પ્રાણવાયુને કબજે રાખવો તે તેના ત્રણ ભેદ છે કુમ્ભક, પૂરક ને રેચક [પ્રાણાર્પણ તે
પ્રાણાહુતિ, સ્ત્રી૦ પ્રાણને આહુતી આપવી તે,
પ્રાણિયા, પુ૦ પ્રાણી, પ્રાણ-જીવવાળું
પ્રાણી, ન૦ (સ૦) જેનામાં પ્રાણ હોય તે, જીવ-ચેતનવાળું જે તે
પ્રાણીવિદ્યા, સ્ત્રી૦ પ્રાણીઓ સંબંધી જ્ઞાન તે
પ્રાણેશ, પુ૦ પ્રિયપતિ **પ્રાણેશ્વરી**=પ્રિયા
પ્રાત કાળ, પુ૦ (સ૦) મળસકું, પ્રભાત; વહાણું
પ્રાત સંધ્યા, સ્ત્રી૦(સ૦)પ્રાત કાળે કરવાનું સંધ્યા

કર્મ (બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રી, વૈશ્યને) ૨ ઉદય થતા સૂર્ય પહેલા એક મુહૂર્તનો કાળ
પ્રાતીભ, સ્ત્રી॰ બુદ્ધિનો પ્રકાશ
પ્રાથમિક, વિ॰ આરંભનું, શરૂઆતનું, પહેલું
પ્રાદુર્ભાવ, પુ॰ (સ॰) બહાર નીકળી દેખાવું તે, ઉદય, આવિર્ભાવ [ગિવાની, પ્રધાનતા
પ્રાધાન્ય, ન॰ (સ॰) મુખીપણું, મુખ્યત્વ, આ-
પ્રાન્ત, પુ॰ (સ॰) મોટા દેશનો એક ભાગ (નદી પર્વતથી થયેલો અથવા સત્તાથી ગણેલો) ૨ દેશ, મુલક, જિલ્લો ૩ ખુણો, છેડો, કોર, અણી
પ્રાન્તિક, વિ॰ પ્રાન્તને લગતું, અમુક દેશવિભાગનું
પ્રાપ્ત, વિ॰ (સ॰) મેળવેલું, પેદા કરેલું, સંપાદન કરેલું, ૨ પહોંચેલું, મળેલું
પ્રાપ્તિ, સ્ત્રી॰(સ॰) પેદાશ, ઉત્પન્ન, આવક, લાભ ૨ ધર્મની વૃદ્ધિ ૩ આઠ સિદ્ધિ પૈકી એક સિદ્ધિ
પ્રાબલ્ય, ન॰ (સ॰) બળ, સામર્થ્ય ૨ પ્રતાપ ૩ ઘણું જોર-ચનણું હોવું તે [સાચું
પ્રામાણિક, વિ॰ (સ॰) નેક, અસલ, ઇમાનદાર,
પ્રાય, વિ॰ (સ॰) સરખું સમ, સમાન ૨ અ॰ બહુધા, ઘણું કરીને ખસુસ.
પ્રાયશ્ચિત્ત, ન॰ (સ॰) પાપનો જે પસ્તાવો તે, પશ્ચાતાપ ૨ દોષ અથવા પાપથી મુક્ત થવાને શાસ્ત્રોક્ત વિધિથી જે કંઇ ક્રિયા કરવી તે ૩ પાપ
પ્રારબ્ધ, ન॰ (સ॰) થએલા વા થતા કર્મનું સારૂં કે માઠું ફળ જે ભોગવ્યા વિના છૂટકો નહિ એવું જે નિર્મિત તે,બ્રહ્મલેખ,કર્મફળ ૨ નસીબ, અદૃષ્ટ ભાવી
પ્રારબ્ધવાદી, વિ॰ (સ॰) નસીબને માનનાર
પ્રારંભ, પુ॰ (સ॰) આરંભ, શરૂઆત
પ્રાર્થના, સ્ત્રી॰ (સ॰)ઈશ્વરની સ્તુતિ ૨ યાચના, સ્તુતિ કરીને માગવું તે ૩ વિનતિ,કાલાવાલા,આજીજી
પ્રાર્થવું, ક્રિ॰ અ॰ માગવું, પ્રાર્થના કરવી, યાચવું ૨ સ્તવવું, સ્તુતિ કરવી
પ્રાવૃષ, પુ॰ ચોમાસુ, વર્ષાકાળ
પ્રાશન, ન॰ (સ॰) ખાવું પીવું તે
પ્રાસ, પુ॰ અનુપ્રાસ ૨ જખમ કરવો તે ૩ જાડો, (બાગવટીઆનો) ૪ ભાલો, સાગ
પ્રાસંગિક, વિ॰ સમયાનુસારી, પ્રસંગને શોભતું
પ્રાસાદ, પુ॰(સ॰) દેવમંદિર ૨ રાજમંદિર, મહેલ.
પ્રાસાદિક, વિ॰ (સ॰) પ્રસાદથી પ્રાપ્ત થયેલું, પ્રસાદવાળું ૨ મનોહર, સુંદર [જેવું, સાધારણ
પ્રાસ્તાવિક, વિ॰ પરચૂરણ, ઉદાહરણ આપવા
પ્રાહુણો, પુ॰ (સ॰) પરોણો, મેમાન, અતિથિ
પ્રિછવું, ક્રિ॰ અ॰ (સ॰ પ્રચ્છ્-પૂછવું) સમજવું, જાણવું, ઓળખવું ૨ સોંપવું ભળાવવું
પ્રિન્સ, પુ॰ (અ॰) રાજકુમાર, શાહજાદો
પ્રિન્સિપાલ, પુ॰ (અ॰) પાઠશાળાનો વડો આચાર્ય, મુખ્ય ગુરૂ.
પ્રિવિકાઉન્સિલ, સ્ત્રી॰ (અ॰) રાજાનું સલાહકારી મંડળ, ખાનગી મંત્રીઓની મંડળી, રાજાની ખાનગી અદાલત
પ્રિય, વિ॰ (સ) વહાલું, પ્યારું ૨ લાડકું, પસંદ ૩ પુ॰ ધણી, વર પતિ
પ્રિયકર, વિ॰ પ્રિય લાગે તેવું મનગમતું
પ્રિયજન, ન॰ સ્નેહીજન, આપ્તજન [૩ લાલ
પ્રિયતમ, પુ॰ વહાલો, ધણી ૨ અત્યંત વહાલું.
પ્રિયતમા, સ્ત્રી॰ વ્હાલી, પ્યારી, વલ્લભા
પ્રિયવદા, સ્ત્રી॰(સ॰)વહાલું લાગે તેવું, મીઠું ભાષણ કરનારી સ્ત્રી ૨ બારઅક્ષરના ચરણવાળો છંદ
પ્રિયા, સ્ત્રી॰ (સ॰) વહાલી સ્ત્રી, પ્યારી
પ્રિસણુ, ન॰ પીરસેલું તે ભાણું, પીરસવાની રીત
પ્રીત, સ્ત્રી॰ પ્રીતિ, વહાલ, હેત
પ્રીતમ, પુ॰ પ્રિયતમ, પ્યારો, વહાલો, વર પતિ
પ્રીતિ, સ્ત્રી॰ વહાલ, હેત, માયા, પ્યાર ૨ પ્રસન્નતા, કૃપા મહેરબાની ૩ અનુરાગ, ચાહ ૪ આનંદ, હર્ષ ૫ સ્નેહ, પ્રેમ ૬ રૂચિ, ભાવ
પ્રિતિકર, વિ॰ (સ॰) પ્રેમ ઉપજાવે તેવું, વહાલું, ૨ મનોહર, રમણીય, સુંદર
પ્રીતિપૂર્વક, અ॰ હેતથી, વહાલથી
પ્રેક્ષક, પુ॰ (સ॰) જોનાર, તમાસગીર
પ્રેત, પુ॰ (સ॰) મડદું, શબ, લાસ, ૨ સપિંડી કર્મ થાય ત્યાં સુધી મુએલાની જે સ્થિતિ તે ૩ અવગતિયો જીવ, ભૂત, પિશાચ
પ્રેતલોક, પુ॰ જીવનો ઉદ્ધાર થતા સુધી અવગતિયા જીવનું જે ઠેકાણે રહેવું થાય છે તે ઠેકાણું, ભૂતલોક.

પ્રેમ, પુ૰ (સ૰) પ્રીતિ, સ્નેહ, પ્યાર ૨ અંતરનો અનુરાગ
પ્રેમક્રીડા, સ્રી૰ (સ૰) હાવભાવ, ગતિવિલાસ
પ્રેમદા, સ્રી૰(સ૰) પ્રેમ આપનારી સ્રી,સુંદર સ્રી
પ્રેમપાશ,પુ૰(સ૰)પ્રેમનું બંધન, પ્યારનો ફાંસો
પ્રેમપત્રિકા. સ્રી૰આશુકમાશુકનો કાગળ,મદનલેખ
પ્રેમળ, વિ૰ પરિમળ યુક્ત ૨ પ્રેમાળ [પડવાં તે
પ્રેમાશ્રુ, ન૰(સ૰)પ્રેમ ઉભરાઇ આવેથી જે આંસુ
પ્રેમાળ,વિ૰માયાળુ, અનુરાગી, આસક્ત, સ્નેહાળ
પ્રેમી, વિ૰ પ્રેમાળ, માયાળુ ૨ અનુરાગી
પ્રેરક, વિ૰ ઉશ્કેરનાર, ઉત્તેજન આપનાર ૨ પ્રયોજક, મોકલનાર
પ્રેરણા, સ્રી૰ અંતરની ઉશ્કેરણી, જાગૃતિ, સૂચના, આંતરિક સૂચના, ભાવના, ઇચ્છા
પ્રેરવું, ક્રિ૰ સ૰ મોકલવું ૨ અંદરથી ઉશ્કેરવું, ઉભું કરવું, ગોદવું ૩ પ્રેરણા કરવી, સુચવવું ૪ વાવવું જમીનમાં નાખવું, ફેંકવું [લિલું ઉશ્કેરેલું
પ્રેરિત, વિ૰ (સ૰) પ્રેરણા કરેલી એવું, મોક-
પ્રેસ, ન૰ (અ૰) છાપવાનું યંત્ર ૨ છાપખાનું, મુદ્રાલય ૩ દબાણ કરવાનું યંત્ર–સંચો.
પ્રેસીડન્ટ, પુ૰ (અ૰) પ્રમુખ,અધ્યક્ષ,સભાપતિ.
પ્રોક્ષણ, ન૰ (સ૰) કોઇ ચીજને પવિત્ર કરવા મંતરેલું પાણી છાંટવું તે
પ્રોત, ન૰ (સ૰) વસ્ત્ર, પોત
પ્રોત્સાહ, પુ૰ (સ૰) ઉમળકો, અંતરનો ઉત્સાહ
પ્રોત્સાહક, વિ૰ ઉત્તેજક, હોંશ કરાવે તેવું
પ્રોત્સાહન, ન૰ હોંશ, ઉમેદનો ઉછાળો.
પ્રોત, પુ૰ (પુરોહિત) ક્ષત્રિયોનો કુળગોર
પ્રોવું, ક્રિ૰ સ૰ નાકામાં દોરો પાલવો પરોવવું
પ્રોષિતભર્તૃકા, સ્રી૰ વિયોગી નાયકા, વિજોગણ.
પ્રૌઢ, વિ૰ (સ૰) ઉમરે આવેલું, વૃદ્ધ, પુખ્ત ઉમરનું, આધેડ પાકી સમજનું, બુદ્ધિમાન ૨. ઉચ્ચભાવ તથા ઉચ્ચ ભાષાવાળું ૩ વિવેકથી ભરેલું, ડાહ્યું ૪ વિદ્યા–પદવીથી માનવંતુ ૫. દેખાવમાં મોટું, ગંભીર, ભારેખમ
પ્રૌઢા, સ્રી૰ (સ૰) રસ શાસ્ત્રમાં ત્રણ પ્રકારની નાયિકામાંની ઉમરે પહોંચેલી,સમજવાળી ને પ્રેમને જાણનારી સ્રી ૨ ૩૦ થી ૫૦ વર્ષની અંદરની સ્રી ૩ મદની અવસ્થાથી જેની લાજ ગયેલી છે એવી તે નામની ગણિકા
પ્રૌઢી, સ્રી૰ (સં૰) મોટાઇ, પુખ્તપણું. ૨ વેશ રીત વાણી લેખમાં ગૌરવવાળું જે સૌંદર્ય તે ૩ ઉત્કંઠા, ઉત્સુકપણું, રીઢું ૪ ગંભીરતા, શરીર–મનનું પુખ્તપણું તે
પ્લવંગ, પુ૰ (સ૰) વાંદરો ૨ મૃગ
પ્લવંગમ, પુ૰ એક રાગ ૨ વાનર, કપિ
પ્લુત, વિ૰ (સ૰) હ્રસ્વ સ્વરથી ત્રણગણો, અથવા વિશેષે લાંબો એવો ત્રણ માત્રાનો (સ્વર)
પ્લાસ્ટર, ન૰ (અ૰) મુલ્મો સલ્લો, કેલ, છો, કફલાત ૨ (બ્લિસ્ટર) ફોલ્લો ઉડાવવા મારેલી પટી ૨ ફોલ્લો, ઝરોળો, ફફોલો
પ્લીહા,સ્રી૰ડાબી કુખમાંનો એક અવયવ, બરોળ.
પ્લેગ, પુ૰ (અ૰) મરકી, મહામારી, ગાંઠિયો તાવ

ફ.

ફ, પુ૰ (સં૰) વ્યંજન પૈકી ૨૨ મો અઘોષ અક્ષર
ફઈ, સ્રી૰ ફોઇ, બાપની બહેન. ફઇબા–રાડવો,
ફઉડી, સ્રી૰ ફાલુ, ફાઉડી [બાયલો
ફકડી, સ્રી૰ ફજેતી, હાંસી ૨ ફરકડી.
ફકત, અ૰ (આ૰) તેજ એક, માત્ર, કેવળ
ફકડંડ, વિ૰ ઉડાઉ ૨ લુચ્ચો, ફાટેલો, બેફિકરો
ફકર, સ્રી૰ ફિકર, કાળજી, દરકાર
ફકરડી સ્રી૰ ચકરડી, ફીરકી, ફરકડી.
ફકરો, પુ૰ પ્રસંગને અનુસરતો દાખલો આપવા જેવું નાનું વાકય–લેખ તે. ૨ પેરેગ્રાફ, પેરો
ફકાવવું, ક્રિ૰ સ૰ બારીક ભુકી ખવરાવવી ધૂળ ફકાવવી=નાસીપાસ કરવું,હરાવવું
ફકીર, પુ૰ (આ૰) જે મુસનમાન દુનિયાદારી છોડી અલ્લાની બંદગી કરવામાં મચ્યો રહેતો હોય તે ૨ ફકીરનો વેષ(તાણુતમાં). ૩ જેની પાસે કંઇ ન હોય ને આવે તો ઉડાવી દે તેવો માણસ "મળ્યા તો મીર નહિ તો ફકિર" ૩ ભિખારી, ગરીબ ફકીરફકર=માગી ખાનારું, ભગતભિખારી.
ફકીરી, સ્રી૰ ફકીરની હાલત, ગરીબી, દરિદ્રા-વસ્થા. "કયા ફકીરી, કયા દિલગીરી, સદા મગન

મે રહેના રે" ૨ ફકીરનો વેષ ૩ ફકીરને મળેલી ભીખ, ભિક્ષાવૃત્તિ ૪ ભાગ, ભેખ
ફકોરા, પુ૰ ખીરાનો તળેલો ગાઠિયો,ફૂલવડી
ફક્કડ વિ૰ લોકલાજને ન લેખવતા સ્વચ્છંદે વર્તનાર ૨ સુંદર વેશથી ફાકડુ થઇ ફરનાર, છેલ, લાલ, વરણાગિયુ ૩ ઉડાઉ, નફિકરૂ ૪ સુદર મજેનુ, સરસ
ફક્કડાઈ, સ્રી૰ ફક્કડપણુ, છેલાઈ, ઉડાઉપણુ
ફક્કફક્કા, પુ૰ ખાઇ પી ઉડાવી દેવુ તે,ખાલીપણુ
ફગદડ, વિ૰ ફગદડ, ખાખી બ ગાળી, ઉડાઉ ૨ અભી બોલ્યા અભી ફોક કરનાર, લુચ્ચો, વિશ્વાસ ન રખાય તેવો. [૨ રખડવુ ૩ ફદફદવુ
ફગફગવું, ક્રિ૰ અ૰ ફરફરવુ, આમતેમ ઉડવુ
ફગર, સ્રી૰ પરાગ પુષ્પ રજ, રેણુ ૨ ફૂલોની મ જરી ૩ ફાલ, ગશિ, ઢગ
ફગવવુ, ક્રિ૰ સ૰ છેતરવુ,ખોટુ સમજાવવુ ભુ ન-વાડવુ ૨ ફરી જાય તેમ કરાવવુ
ફગવું, ક્રિ૰ અ૰ આડુ ફટાવુ,પલટાવુ,બદલાવુ ૨ વાકુ બોલવુ બોલતા ખસવુ 'બાઇજી એમ બોલતા શુ ફગો, દુર્બળ પણ પોતાનો સગો' ફગી જવુ=બોલીને ફરી જવુ,વાકુ બોલવુ
ફગવો, પુ૰ હોળીમા રગ છાંટી ભેટ લેનરો, ઘેરૈયો ૨ ફાગ
ફગાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ છેતરવુ પટાવવુ,ભુનવાડવુ "નિશ્ચેકારી દઢ મન તણો આજ દેશે ફગાવી" ૨ બોલ્યુ ફેરવાવવુ ૩ ફેકવુ, ઉશેટવુ ફગાવી દેવુ=નાખી દેવુ, ઉરાડી દેવુ ૨ ફેરવી નાખવુ
ફગેરો, પુ૰ પજેલુ
ફગોટવુ, ક્રિ૰ સ૰ ફેકી દેવુ, ફેકવુ, પછાડવુ
ફચફચ, અ૰ કાદવમા અથવા પોચી જમીનમા પગ મૂકતા થતો અવાજ
ફજર, સ્રી૰ મળસકુ, વહાણુ, સવાર
ફજલ, વિ૰ આનદી,સુખી ૨ **સ્રી૰** મહેરબાની, કૃપા ૩ આમાદી
ફજેત, વિ૰ (ફા૰) માનભ ગ,કલ કિત,વગોવાયલુ
ફજેતખોર, વિ૰ જેની તેની ફજેતી કરનાર ૨ નિંદ્ય, અપમાનકારક

ફજેતી, સ્રી૰ (અા૰) ભવાડો, વગોણુ, નિંદા નામોશી ૨ બેઆબરૂ અપયશ, અપ્રતિષ્ઠા ફજેતીનો ફાળકો=વગોણુ, બે આબરૂ, નિંદા થવી તે
ફજેતો, પુ૰ કેરીના ગોટલા છોતરા ચોળી તેના પાણીની કરેલી કઢી ૨ ફજેતી, ભવાડો,વગોણુ
ફટ, અ૰ એવો થતો અવાજ તે ૨ તિરસ્કારનો ફીટકાર ૩ તત્રોક્ત એક મ ત્ર 'ફટ ફટ સ્વાહા'
ફટક,સ્રી૰ખળીમાના દાણા ઉપણવાને વા નાખવા
ફટક, સ્રી૰ સફેત પથર, બિલોર [ની ચાદર
ફટકફટક, અ૰ ધમધમ ૨ ભયની હૃદય ઉપર થયેલી અસર તે
ફટકડી, સ્રી૰ એક જાતનો ખાર એ ઓસડ અને રગની મેળવણીના કામમા આવે છે
ફટકવુ, ક્રિ૰ અ૰ બુદ્ધિભ્રષ્ટ થવુ, બહાવરૂ થઇ જવુ, ચળી જવુ, ડાગળી ખસવી 'કાળજુ ફટકયુ' ૨ એક વાત પરથી બીજી વાત પર ઉતરી પડવુ ૩ (રગનુ) ઉડી જવુ
ફટકાર, પુ૰ ફિટકાર ૨ ચમક, ચોક
ફટકારવુ,ક્રિ૰ મ રવુ ,ઝાપટવુ ,ઠોકવુ ૨ ફિટકારવુ
ફટકારૂ, વિ૰ ચિત્ત ફટકી ગયુ હોય તેવુ, ઘેલુ
ફટકારો, પુ૰ ચાબુકનો અવાજ ૨ ચિત્તભ્રમ,દિવાનુ
ફટકિયુ, વિ૰ ઝટ ભાગી-ફૂટી જાય તેવુ ૨ ફૂટકળિયુ, સ્થિર ન રહે તેવુ, ફટકિયો દલાલ =માથે જોખમ ન રાખે તેવો દલાલ ૩ ફટફટ અવાજ કરે તેવુ ફટકિયુ બારણુ=બે નહિ પણ એકજ બારણુ ૪ ફૂટેલુ,ચુના જેવુ 'ફટકિયો સોમલ'
ફટકી, સ્રી૰ ફટકડી [ફાટેલુ, ચળેલુ
ફટકેલ, વિ૰ કાળજુ ફટકયુ હોય તેવુ,ઘેલુ ૨
ફટકો, પુ૰ સપાટો "ફટકામા કર્યું જાણજો હો!" ૨ સપાટો,ઠોક ૩ ધક્કો, ખોટ. ૪ નસિયત મળવી તે, થાપ, સપ ટો લાગવો તે ૫ છોગલો, અ ગુછો ૬ પૈસાનો ધમકારો ફટકો ખાવો=નુકસાન ખમવુ ૨ માર ખાવો
ફટફટ, અ૰ ફટાકા વગેરેનો અવાજ ૨ ધિકધિક ૩ ઝટઝટ, વગર વિચાર્યું 'ફટફટ જવાબ દે છે'
ફટાકડી, સ્રી૰એક જાતનો છોડ,તરણુ ૨ બ દુકડી ૩ ટચાકડી

ફટાકો–કડો, પુ૦ ટેટો, આતસબાજીની એક વસ્તુ
ફટાટોપ, પુ૦ સાપની ફેણ ૨ આડંબર
ફટાડવું, ક્રિ૦ સ૦ ફાટે તેમ કરવું ૨ પટાડવું ચળાવવું, મોઢે ચઢાવવું
ફટાણાં, ન૦ ભુંડા નિર્લજ ગીત ૨ અપશબ્દ
ફટાણું, ન૦ ભુંડા શબ્દ 'મોઢું કટાણું ને બોલો ફટાણું' [પડેલો ગરાસિયો–ઠાકોર, ફટાયો
ફટાયો, પુ૦ વારસાનો ભાગ લેઈ ભાઈથી જુદો
ફટાર, વિ૦ ઉઘાડું, ખુલ્લું, બેફામ
ફટારવું, ક્રિ૦ સ૦ ડોળા કાઢવા, બહેબાકળી આંખે જોવું તાણીને આંખ પહોળી કરવી
ફટાશી, સ્ત્રી૦ મોટાઈ, બડાઈ ગર્વ
ફટારૂ, વિ૦ ખુલ્લું, ફટાર
ફટારેલું, વિ૦ ખુલ્લું, પહોળું કરેલું, બેબાકળી રીતે
ફટાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ખસેડી મૂકવું, ભગાડી દેવું ૨ ફટાડવું વકાડવું ૩ છેતરવું ઠગવું
ફટૈયો, પુ૦ ફટાયો
ફટો વિ૦ ફાટેલું વેધવાળું 'કાનફટો'
ફટોફટ, અ૦ ઝપાટાબંધ, ઝટોઝટ, તરતજ
ફટોગ, વિ૦ પોચું ને મીઠું (સોપારી)ર પછડાયેલું
ફટોળ વિ૦ પવનથી ખરી પડેલું અથડાવાથી કચરાએલું, ન પાકે ને બગડી જાય તેવું (કેરી, ઇ૦)
ફડ, ન૦ દારૂની ભઠ્ઠી ૨ એક પક્ષનું ટોળું ૩ બજાર, માર્કેટ ૪ અ૦ તડાક ઝટ લઈને, અવાજ સાથે
ફડક, સ્ત્રી૦ સદ ૨ ફૂંકતો પવનથી ફડફડ કરતો છેડો ૩ ફડકિયું
ફડકાવવું, ક્રિ૦ સ૦ આસરડવું, મબડાવવું
ફડકિયું, ન૦ છેડો, પાલવ, ફડક ૨ દાણા ઉપણવા માટે ચાદરને પકડી કરેલો પંખો
ફડકો, પુ૦ ફડકાવવું તે ૨ સમડકો ૩ ખેતરમાં અનાજ [ઓરવાનું એક સાહિત્ય
ફડચ, સ્ત્રી૦ ફડશ, કડકો
ફડચો, પુ૦ ગુંચવણ મટાડી કંઈ નક્કી કરવું તે, નિકાલ, તોડ, દેવાની માંડવાળ–પતાવટ [ગચિયું
ફડદું, ન૦ ફાસ, વાંકું, નિકાલ ન થાય તેવી બાબત,
ફડનવીસ–નીસ, પુ૦ (હિ૦) મનદો આપવાનું અને મહાલોના હિસાબ તપાસવાનું કામ હોય તે અમલદાર, ડેપ્યુટી એકાઉન્ટન્ટ ૨ મુખ્ય કામદાર

ફડફડ, અ૦ ઉડતી ચીજનો અવાજ તે, ફરફરવું તે ૨ ઉપરાઉપરી, તડોતડ
ફડફડવું, ક્રિ૦ અ૦ ફડફડ અવાજ થવો ૨ પાછળ બબડવું, નાખુશી–ગુસ્સામાં ફરિયાદ કરવી, ૩ ઉડવું ૪ બીવું, ધ્રુજવું, થરથરવું
ફડફડાટ, પુ૦ ફડફડ થતો અવાજ તે ૨ બડબડાટ ૩ પતરાજી, તેર ૪ બીક, ભય
ફડફડાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ફડફડ થાય તેમ હલાવવું ૨ કંપાવવું, થરથરાવવું ૩ ભયભીત કરવું કાન ફડફડાવવા=જાગ્રત–સાવધ થવું, તૈયાર થવું
ફડબખતર, વિ૦ ચોકખું, ખુલ્લું, છાતીમાં વાગે તેવું
ફડશ, સ્ત્રી૦ કકડો, ફાડિયું, લગભગ અડધું
ફડાકી, સ્ત્રી૦ બડાઈ હાંકનાર, તોપચી, ગપ્પી
ફડાકો, પુ૦ મિથ્યા બડાઈ, ખોટી પતરાજ ૨ તોપ, ગપ ૩ ટેટો, ફટાકિયો ૪ ધબાકો
ફડાફડ, અ૦ તડાતડ, ભડોભડ, તાબડતોબ
ફડિયો, પુ૦ દાણા વેચનાર, કણિયો
ફડેતાળ, સ્ત્રી૦ પાટિયાની ભિંત, પડદી ૨ નવો ઉદ્ભવ તે, ધતિંગ, બનાવ
ફણગી–ગો, પુ૦ અંકુર, પીલો
ફણસ–નસ, ન૦ પનસ, એક જાતનું ફળ, એની છાલ ઉપર કાંગરા જેવું, અંદર ખાવાના ચાપા ને તેની અંદર ગોટલીઓ હોય છે
ફણસી, સ્ત્રી૦ એક જાતની વાલોળ જેવી શિંગ
ફણા, સ્ત્રી૦ (સં૦) ફેણ, ફુંડ [૨ ફણસનું ઝાડ
ફણી, સ્ત્રી૦ (સં૦) કાંસકી ૨ વણતા જેમાં તાણાના તાર પરોવી સીધા રાખે છે તે ૩ ફેણ
ફણીધર, પુ૦ (સં૦) નાગ, ફેણવાળો સાપ
ફંટાવું, ક્રિ૦ અ૦ રસ્તો બદલવો, આડું જવું ૨ જુદું પડવું ૩ ફંકું પડવું ૪ છેડાવું, અવળું ફરવું, (વિચારમાં) બદલાવું
ફડ, ન૦ (અ૦) ઉઘરાણું, ટીપ ૨ મુડી
ફતવો, પુ૦ (ફા૦) ઢોંગ, ફીતુર, પાખંડ, ફેલ. ફતવાખોર=ઢોંગી, પાખંડી. [ચાલનારૂં વહાણ
ફતેહમારી, સ્ત્રી૦ એક જાતનું કિનારે કિનારે
ફતેહ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) જશ મળે તેમ પાર પડવું તે, જય, જીત ૨ જશ, આબરૂ

ફતેહમદ, વિ૦ વિજયી, જેતા, જયશાલી

ફતેહમદી, સ્ત્રી૦ ફતેહ, જીત, જય [ઝડપમા

ફેડફેદડક, અ૦ ભરદોડમા ચારે પગે દોડવુ,ઘણી

ફેદફેદ,અ ફદફદી ગયુ હોય તેવુ પોચુ ને ગગદી ગયેલુ

ફેદફેદવુ, ક્રિ૦ અ૦ કોહીને ચિમળાવુ,કોહીને ગદગદુ થવુ ૨ પાકીને પોચુ થવુ પાકીને ફુટવાની

ફેદફેદાટ, પુ૦ કહોવાટ, સડો [તૈયારીપર આવવુ

ફેદિયુ, ન૦ ત્રણ પૈ દોઢિયુ ૨ ચારપૈ (મુબઈમા)૩ નાની ગળી ભાખરી, સુવાળી

ફેનસ ન૦ ફણસ, પનસ

ફેના, વિ૦ (આ૦) સમૂળો નાશ થયો હોય તેવુ, પાયમાલ, નાશ. ફનાફાતિયા થઇ જવુ=સમુળો નાશ થવો, પાયમાલ થવુ, સહાર થવો

ફેન્દ, પુ૦ (હિ૦) કારસ્તાન, કાવતરૂ ૨ ફાંદો જાળ ૩ ફેન, ફિતુર ઢોગ

ફેન્દી વિ૦ કારસ્તાની ખટપટી, ફિતુરી, ઢોગી

ફેફડવુ, ક્રિ૦ અ૦ધ્રુજવુ કપવુ ૨ પાછળ બડબડવુ ૩ ફડફડ થવુ

ફેફડાટ, પુ૦ ફડફડાટ, જુઓ

ફેફૈયો-ફેલો, પુ૦ ફોલ્લો

ફેફેરોસવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખોળવુ અને તપાસવુ, બારીકાઇથી શોધ કરવો,ખાખાખોળા કરવા

ફેરક, પુ૦ (આ૦) જુદાપણુ, ફેર,અતર, તફાવત ૨ ઓછપ, કમીપણુ

ફેરકડી, સ્ત્રી૦ દોરો વીંટવાનુ લ કડાનુ ઓજાર ફીરકી ૨ ફરણી ૩ ખોડીબારૂ, ઢોર ન જઈ શકે પણ માણુસ જઈ શકે તેવો રસ્તો

ફેરકવુ, ક્રિ૦ અ૦ થરકવુ ધ્રૂજવુ કપવુ ૨ પાછુ આવવુ, મો દેખાડવુ,જણાવુ દેખાવુ "તે ગયો છે તે પાછો ફરકવાનો નથી" ફરકી જોવુ=પાછી નજરે જોવુ પાછુ ફરી જોવુ

ફેરકારો, પુ૦ ધ્રૂજ, કપ,ધ્રૂજવુ તે

ફેરજ, સ્ત્રી૦) (આ૦) માણુસને કોઇ કામ કરવ ની જે જરૂરિયાત તે, કર્તવ્ય, ધર્મ

ફેરજન્દ, ન૦ (ફા) છોકરૂ, સન્તાન, સન્તતિ

ફેરણી, સ્ત્રી૦ ત્રાક ઉપરની ફરકડી

ફેરતુ, વિ૦ ગોળ આકારમા, આસપાસનુ,વિંટાતુ ૨. ચાલતુ, ગતિમાન [તિ, વશ પરપરા

ફેરજદારી, સ્ત્રી૦વારસે ઉતર્યાજ કરે તેવી પદ્ધતિ

ફેરદ, ન૦ (અ૦)જોડ-જોડીમાનુ એક, એક નગ

ફેરદુ, વિ૦ ભટકેલ, રખડેલ, હરાયુ, ૨. કાબેલ, પહોચેલુ ૩ લુચ્ચુ

ફેરફેર,સ્ત્રી૦ ધીમો વરસાદ,વરસાદની ઝીણી છાટ ૨ અ૦ પવનની ધીમી ગતિમા, લહરીએ

ફેરફેરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફરકવુ, ધ્રૂજવુ ૨ એક સરખી ગતિએ ધીમુ વાવુ

ફેરફેરિયુ વિ૦ ઉડવુ ફરે તેવુ ૨ ન૦ નજીવો કાગળ, નમાલો લેખ,અરજી ૩ ચીઠી ચપાટી ૪ ફરકડી ૫ સખત તાવ, મોત [ચરમીદાર

ફેરમે, વિ૦ માતેલુ પુષ્ટ, જાડુ ૨ તાજુ

ફેરમાન, પુ૦ (ફા૦) હુકમ, સરકારી સનદ ૨ હુકમ, આજ્ઞા, ફરજિયાત ફરવુ પડે તેવુ સરકારી

ફેરમાનબરદાર, વિ૦ તાબેદાર [લખાણ

ફેરમાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ (ફા૦) સત્તાવાળી આજ્ઞા કરવી, હુકમ કરવો ૨ ઇચ્છા જણાવવી, સૂચવવુ ચિંધવુ.

ફેરમાસ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) (ઉપરીએ) ઇચ્છા જણાવવી તે ૨ ભલામણ, સિફારસ ૩ સોપેલુ કામ ૪ હુકમ, આજ્ઞા

ફેરમાસી-સુ, વિ૦ભાવથી-ચાહનાથી આપ્યુ હોય તેવુ, બક્ષીસનુ ૨ સરસ નવાઈનુ ઉમદા, ઉતમ

ફેરમો, પુ૦ નકશો નમુનો ૨ ફારમ ૩ રચનાકૃતિ

ફેરવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ સ્ફુર્) આમતેમ વળવુ ૨ જઈ પાછુ વળવુ-આવવુ ૩ મનફાવે ઠેકાણે જવુ ઠામ ઠામ જવુ "કોપ બુક કમિટિમા ફરે છે" ૪ ગોળ આકારમા ગતિમાન થવુ ૫ ફેર આવવા, ચક્કર આવવા ૬ બદલાવુ, અસલથી જૂદુ પડવુ, ફેરવાવુ ૭ હવા ખાવા જવુ "તે સવારે રોજ ફરવા જાય છે" ૮ સામા થવુ, વિરૂદ્ધ પડવુ ૯ દિશા બદલવી ૧ ભ્રમણ કરવુ, રખડવુ ૨. ૧૧ પ્રદક્ષિણા કરવી ગોળ આટા મારવા **ફેરી** જવુ—પાસુ મરડી બેસવુ ૨ બોલી-કબૂલાત તોડવી, ઉતરુ કરવુ પાઘડી ફરવી ફેરા ફરવા=પરણવુ ૨ પ્રદક્ષિણા કરવી દિવસ ફરવો=ભાગ્ય ઉઘડવુ

ફરી વળવુ=પુરાપડવુ, બધે પહોચી વળવુ ૨ વ્યાપી જવુ, પથરાઈ જવુ
ફેરશી-સી, સ્રી૦ (સ૦પરશુ) કુહાડીના ઘાટનુ એક હથિયાર ૨ સુથારનુ ઓજાર
ફેરસ, પુ૦ (ફા૦) પત્થરની શીલા-છાટ [જમીન
ફેરસબ દી, સ્રી૦ પત્થર બેસાડેલી જમીન,છોવાળી
ફેરસાદ, પુ૦ કઇક ફેરમો સ્વાદ
ફેરસીપુરી, સ્રી૦ ચણા અને ઘઉંના લોટમા જીરૂ મીઠુ મરી નાખી બનાવેલી પુરી, ખારી પુરી
ફેરસીખ, સ્રી૦ આજ્ઞા, ધારો નિયમ, કાનુન,રીત
ફેરસુ, વિ૦ કઠોળ ખાધાથી જે સ્વાદ લાગે તેવા સ્વાદવાળુ, મિઠાસ વગર
ફેરસુદ, સ્રી૦ (ફા૦) પરવાર નવરાશ, ફુરસદ ૨ આરામ, વિશ્રાતિ ૩ સગવડનો વખત
ફેરહ ગ, પુ૦ [ફા૦] શબ્દ તથા તેની જોડે તેના અર્થ લખ્યા હોય તેવો સગ્રહ, શબ્દાર્થ કોષ
ફેરાગત, વિ૦ (સ૦) કામથી પરવારેલુ, ફુરસદ હોય તેવુ, નવરૂ
ફેરામોસી, સ્રી૦ ઉંચી જાતનુ લોખડ
ફેરાવી, ન૦ફાલુ, શિયાળ જેવુ એક જગલી પ્રાણી
ફેરાસ, પુ૦ (આ૦) જેનુ કામ બિછાના પાથરવા, સામાન ગોઠવવો, દીવાબત્તીનુ હોય તેવો નોકર
ફેરાસખાનુ, ન૦ (અ૦) બિછાના, દીવા ઇ૦ રાખવાનો ઓરડો. [ખાતા ફળ ખાઇને રહેવુ તે
ફેરાળ, પુ૦ સ૦ ફળનો આહાર, વનમા અન્ન ન
ફરિયાદ-દી, સ્રી૦[ફા૦] નુકસાન-ઇજા માટે સજા કરાવવા અને તેનો બદલો લેવા માટે જે અરજ કરવી તે,દાવો, મુકરદમો ૨ રોદણા બડબડાટ, દુ ખોદ્દગાર [૨ ફરિયાદ, દાવો, મુકરદમો
ફરિયાદી, સ્રી૦ ફરિયાદ કરનાર,અરજદાર વાદી
ફરીથી-ફેરી, અ૦ બીજી વાર, પાછુ, વળી
ફેરરફુશ, અ૦ ફરરર અવાજ સાથે પડી જવુ તે, ધમાયનમ થઈ જવુ તે, ભાગી પડવુ તે, ભડ વેરાવી તે, ભોપાળુ નીકળવુ તે
ફેરેકાળ. સ્રી૦ પાટિયાની ભિંત, ફડેતાળ.
ફરેડી, સ્રી૦ ઉંચી નીચી થાય એવી ચીપો જડીને બનાવેલુ બારણુ ૨ લશ્કરની કવાયત પછી બ દુક-ના જે અવાજે કરવામા આવે છે તે.
ફેરેમુકામ, અ૦ ફનાફાતિયા, ખલાસ, પાર ફેરે-મુકામ થવુ=ખપી-વપરાઇ જવુ ૨ પાયમાલ થવુ, ખરાબ દશામા આવી પડવુ
ફેરેબ, પુ૦ (ફા૦) ધોખો, ઠગબાજી,દગો,ભૂલથાપ
ફેરેબી, વિ૦ ફરેબ દે તેવુ ૨ વિશ્વાસઘાતી, દગલબાજ.
ફેરેલ, વિ૦ ઘણે ઠેકાણે ફરીને અનુભવી થયેલુ, કાબેલ ૨ તામસી,મિજાજી,હઠીલુ. 'માથાનો ફરેલ'
ફેરેસ્તો, પુ૦ (ફા૦ફરિશ્ત) દેવદૂત દેવતાઈ પુરૂષ ૨ સુદર મનોહર પુરૂષ ૩ નિષ્કપટી માણસ
ફેરો, પુ૦ (સ૦ ફેલક) અનાજનુ માપ (મુબાઇમા) ૧૬ પાલી
ફેલક, ન૦(સ૦) તખતી, સપાટ પાટિયુ [નિખાલસ.
ફેલકુડી, સ્રી૦ પૈસો, નાણુ. ૨ ભલકુડી, ભોળી,
ફેલ ગ, સ્રી૦ કુદકો, ઠેકડો,ફાળ [અમુક, ચોક્કસ.
ફેલાણુ, વિ૦(ફા૦) નામ-ગુણથી ઓળખાય તેવુ,
ફેલાલી, સ્રી૦ (અ૦ ફ્લેનલ) ઝીણા પોતનુ ઉનનું
ફેલિત, વિ૦ (સ૦) ફળેલુ ૨ ફતેહમદ [કપટુ
ફેલ્ગુ, વિ૦ તુચ્છ, માલ વગરનુ [નિખાલસ.
ફેલ્લુ, વિ૦ છાછરૂ,પહોળુ,વાકુ વલ્લુ ૨ ભોળુ,
ફેશ, સ્રી૦(ફા૦)હાર,પરાજય, છુ થઇ જવુ
ફેસ, સ્રી૦ (આ૦) નસ,રગ ૨ નસ ખોલાવવી તે.
ફેસકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખસીજવુ સરીને છુટી જવુ ૨. નપાર પડવુ,અધુરૂ છોડી દેવુ ૩ પાછા હઠી જવુ, દબાઇ જવુ, વાકુ બોલવુ ૪ ફાટી જવુ, ચિરાવુ.
ફેસલ, સ્રી૦ (આ૦) ધાન્યનો પાક, પીક ૨.તુલ. ૩ મોસમ
ફેસલી, વિ૦ મોસમનુ,પાક તૈયાર થાય તે સમયનું.
ફેસવવુ-સાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખોટુ સમજાવી ફાદામા નાખવુ,ભૂલથાપ આપવી, ઠગવુ [દબાવુ, ઠગાવુ
ફેસવુ-સાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સપડાવુ, ફાદામા આવવુ,
ફેળ, ન૦ (સ૦ ફેલ્-ફળવુ) ઝાડની પેદાશ જેમા બી હોય હોય છે તે ૨ જે કઇ ઉત્પન્ન થયલુ તે.૩ પરિણામ,અત,છેવટ ૪.સિદ્ધ,લાભ,પ્રાપ્તિ ૫ પરિ-ણામ ૬ પાનુ,ફળુ. ૭ ઉદ્દેશ,પ્રયોજન, સબબ. ૮. સતાન,પ્રજા ૯ સ્રીને આવતો અટકાવ.૧૦ ત્રિરાશી વગેરેનું ઇષ્ટફળ. ૧૧.સોપારી, મદન ફળ. ફળ

આવવા=ફાયદાકારક નીવડવુ,ફળીભૂત થવુ, લાભ
ફળદાતા, વિ૰ ફળ આપનાર [થવો
ફળદાયક, વિ૰ ફાયદો થાય તેવુ,ફળદ્રુપ
ફળદ્રુપ, વિ૰ (સ૰)ફળ આપે તેવુ ૨ રસાળ ૩ ઉત્પાદક, ફળવત [ફતેહમદ ૩ રસાળ
ફળવત, વિ૰ (સ૰) ફળવાળુ ૨ વિજયી,
ફળવાન, વિ૰ ફળદ્રુપ, ફળદાયક
ફળાઉ, વિ૰ ફળ આવતા હોય તેવુ ફળનારૂ
ફળવું, ક્રિ૰ અ૰ ફળવાળુ થવુ, પાકવુ ૨ ફળ-લાભ આપે તેવુ થવુ 'શ્રમ ફળ્યો '૩ બદલો મળવો
ફળાહાર, પુ૰ ફળ ખાઇને રહેવુ તે
ફળાર-હાર, પુ૰ ફળનો આહાર, ફરાળ
ફળિયુ, ન૰ મહોલ્લો વાડો, શેરી, વાસ
ફળીભૂત, વિ૰ (સ૰)ફળ મળ્યુ હોય તેવુ, સફળ
ફાક, સ્ત્રી૰ ચીર, ફાટ, તરડ
ફાકડાઇ, સ્ત્રી૰ છેલાઇ, વરણાગી, લાલાઇ
ફાકડુ, વિ૰ શરીરના બાધાથી અથવા લુગડાલ-તાની ટાપટીપથી શોભતુ,દેખાવડુ,વરણાગિયુ,છેલ ૨ રસિક,રંગિલુ, ખુશમિજાજી ૩ સુદર, દેખાવડુ
ફાકડુ, ન૰ લખેલી લીટી, વાકય ભેદ ન લહ્યો વાચ્યા ફાકડા"-અખો
ફાકુ, ન૰ જાદુ હાથ ચાલાકી ૨ લીટા
ફાકો, પુ૰ તોર,અભિમાન,ગુમાન ૨ ટેક
ફાગો, વિ૰ એક આખે ત્રાસુ જોનાર
ફાગડુ-ળુ, ન૰ ફંદો,ફાસો,પેચ ૨ પ્રપચજાળ ફાગળામા નાખવુ=ફસાવવુ, સપડાવવુ [પરિખા
ફાટ, સ્ત્રી૰ અગરખાની ચાળનો છેડો ૨ ખાઇ,
ફાંટ, પુ૰ દવાને પન્નાળી રાખીને બનાવેલુ પેય
ફાટ, સ્ત્રી૰ ખોઇ,ઝોળી ૨ મરદ ખેતરમા વીણતા પીઠે જે ઝોળી જેવુ લુગડુ બાધે છે તે [સેરવુ
ફાટવુ, ક્રિ૰ સ૰ દોરવવુ, વેતરીને કાચુ લાબે દોરે
ફાંટો, પુ૰ દરિયા-નદીનો આડો ગયલો ભાગ તે ૨ જોસ્સો, તુરંગ, કલ્પના, બુટ્ટો ૩ આટો, મેલ, ફીનો ૪ આડકથા ૫ શાખા, ડાળ
ફાદ, સ્ત્રી૰ મોટુ પેટ,પેટનો ઝૂલતો ભાગ [ઠગાઇ
ફાદો, પુ૰ (ફંદ) ગુચવણુ,પ્રપચ જાળ ૨ કપટ,
ફાફરડવુ, ક્રિ૰ સ૰ ફરડીને ફાડવુ,પીખી નાખવુ
ફાફાં, ન૰ આમ તેમ-જ્યા ત્યા ખાલી ધક્કા ખાવા તે, અધારામા ફુટાવુ તે ૨.ખોટી આશા,વળખા ૩ કઇ નહિ તે, મિથ્યાપણુ ૪ડાગેરની ધાણી
ફાફુ, અ૰ પતરાજી, ખોટુ જોર બતાવવુ તે ૨. ધતરમતર
ફાસ, સ્ત્રી૰ લાકડાની ઝીણી કરચ-રેખ ચામડીમા પેસી જાય છે તે "ફાસ ભાગવી" ૨ ચણુતરનો કાઢી નાખવાનો ભાગ ૩ ગુચવણુ, ગભરાટ ૪ નુકસાન કરવા સારૂ વચમા આડ નાખવી તે,ગચિયુ હરકત કરવી તે ૫ ગાળો, ફાસો, સરકા ગાઠ ૬ ફાટ,ચીરાડો ફાંસ કાઢવી-અડચણુ દૂર કરવી ફાસ કાઢતા પેસે સાલ=સારૂ કરતા ભુડુ થવુ,લેને ગઇ પુત ને ખોઇ આવી ખસમ
ફાસવુ, ક્રિ૰સ૰કુવા-ટાકામા દોરડા વતી ઉતારવુ ૨ ધડાને ગાળો ઘાલવો ૩ ચણુતરનો એકાદો ભાગ ખોદી કાઢવો ૪ ખેચીને જુદુ પાડવુ, તોડવુ (ઝાડની ડાળી) ૫ પડતર જમીનમા ખેતી કરવા સારૂ ખોદવી ૬ ફાસામા લેવુ, લપટાવવુ
ફાસિયુ, વિ૰ ફાસામા આણે તેવુ, તરકટી
ફાસી, સ્ત્રી૰ ફાસો, સખ્ત દોરીથી ગળાને સીકડી નાખવુ તે ૨ ગુગળાવીને મારી નાખવાની સજા "ફાસી દેવી" ૨ પાશ ૪ રૂધાઈ અકળાઈ મરણુ
ફાસુ, વિ૰ ફાસિયુ [થાય એવી જે યુક્તિ તે
ફાસુ અ૰ ફોગટ, અમસ્તુ,વગર કારણે ૨ મફત
ફાસોટિયુ, ન૰ ફાટ,ખોઇ,ઝોળી ૨ ઉડળ [પકડ
ફાસો, પુ૰ જાળ,પાશ, ફાદો ૨ ફાસી ૩ ગાળો ૪
ફાક, સ્ત્રી૰ ભૂકો (ચુનાની) ૨ ફાકી,ફાકડો
ફાકડો, પુ૰ ફાકો,ફાકવાનો જે ભૂકો તે
ફાકવુ, ક્રિ૰ સ૰ ભભરી વસ્તુ મોમા નાખવી, ફાકડો મારવો ધૂળ ફાકવી=જખ મારવી,હારીજવુ
ફાકી, સ્ત્રી૰ ફાકવાનો જે ભૂકો તે
ફાકો, પુ૰ ફાકવુ તે ૨ ફાકવાનો ભૂકો.૩ અપવાસ ૪ બુકો ફાકો મુઠી=થોડુ ઘણુ
ફાગ, પુ૰ વસતઋતુ ૨ હોળીમા ગવાતા શૃગારના ગીત,હોરી ૩ હોળીમા બોલાતુ જે ફટાણુ ભુડુ તે
ફાગણ, પુ૰ (ફાલ્ગુન) સવત વરસનો પાચમો મહિનો, વસત માસ

ફાગણિયું, ન૦ એક જાતનો ઝીણા પોતનો સાલ્લો
ફાચર, સ્રી૦ કુહાડા, વાસલા, ઇ૦ ઓજારના ઢીલા પડેલા હાથામા ખોસવામા આવતી લાકડાની ચીર, ફાડ ૨ આડખીલી, ફાંસ, હરકત. ૩ સુતારનુ ઓજાર ૪ કમઠાળ, ચિતાળ, ફાચર મારવી=ફડચો નિકાલ ન થાય એવી આડ નાખવી, વચમા અડચણ નાખવી
ફાચરૂ વિ૦ પહોળુ, છાછરૂ ૨ રાડુ, વલ્લુ
ફાચરો, પુ૦ લાકડાનો ચિરેલો કડકો, ચિતાળ
ફાજલ, વિ૦(આ૦)વધારા ખાતાનુ, બાકી રહેલુ ફાલતુ ૨ નકામુ, નિરૂપયોગી
ફાજેલ, વિ૦ વિદ્વાન, પડિત ૨ શાણુ
ફાટ, સ્રી૦ ફાટવાથી જે ચીરો પડવો તે તડ, ચીરો ૨ સપ તુટવો તે, તૂટ, ફૂટ, ભેદ, આતરો ૩ છાક, બહેક, તોર ૪ ફાટવુ તે
ફાટક, પુ૦ દરવાજો, બારણુ ૨ બખારૂ
ફાટફુટ, સ્રી૦ વિરોધ, સ્નેહભગ, કુસંપ, ફાટાફાટ
ફાટવુ, ક્રિ૦ અ૦ આખી વસ્તુના બે ભાગ પડવા, તડ પડવી, તરડાવુ ૨ પહોળુ થવુ, ખીલવુ 'જુવાની ફાટવી' ૩ વહી જવુ, બહેકવુ, છકીજવુ, ચળવુ 'જરના જોરથી તે આજ કાલ બહુ ફાટયો છે" ૪ મર્યાદાની બહાર જવુ ૫. મસ્તીમા આવવુ, વિફરવુ ૬ ભય ચિતાથી અકળાવુ, મુઝાવુ, ના હિમ્મત થવુ ૭ ઢાકેલુ ઉઘાડુ પડવુ. "વાત ફાટી" ૮ આચકામેર ફૂટી જવુ ફાટી પડવુ=ઓચિતુ મરી જવુ, છિન્નભિન્ન થઇ જવુ "જુવાન જોધ ફાટી પડયો" ફાટી જવુ= વહી જવુ, ચળી જવુ, છાકી જવુ
ફાટાફાટ, સ્રી૦ ફાટફુટ, કુસપ [ભુડુ, અપશબ્દ
ફાટુ, વિ૦ ફાટેલુ હોય તેવુ "ફાટુ તૂટુ" ૨
ફાટેલ, વિ૦બેમર્યાદ, અવિવેકી ૨ દિવાનુ, ખસેલુ, વાયલ. ૩ ફાટેલુ, તૂટેલુ
ફાડ, સ્રી૦ ફાટ, તડ. ૨ કકડો, ચીરી ૩ જુદા પડેલા સરખા ભાગનો પ્રત્યેક ભાગ. ૪. અડધો રૂપિઓ (સંકેતાર્થ) એક મગની બે ફાડ=એક બાપના બે છોકરા
ફાડવું, ક્રિ૦ સ૦ હથિયાર વગેરેથી બે ભાગ જુદા કરવા, ચીરવુ. "લાકડા ફાડવા" ૨ કકડા કરવા; ચીરા પાડવા ૩ પહોળુ કરવુ, ઉઘાડવુ, વિકાસવુ ૪. તોડવુ, ફાડવુ. છોડાં ફાડવા=ઠપકો દેવો, મેણા મારવા બેહુમત કરવું જોડા ફાડવા=વાર વાર જવુ ૨ પૈસાની ઉઘરાણી કરવી ફાડી ખ વુ= ચીરી ફાડીને ખાઇ જવુ
ફાડિયુ, ન૦ આખાનો અડધો ભાગ, ફડસ. ૨. અડધો રૂપિયો [પુરૂષ જેવી સ્રી
ફાતડો, પુ૦ હિજડો, બાયલો ૨ કદાવાર ચહેરાવાળી
ફાતિયા, પુ૦ ફના, પાયમાલ
ફાતિયો, પુ૦ કોરાનનો મરનારની શાતિ માટે પઢવામા આવતો ફકરો ફાતિયા પઢવા—મરનારની શાતિ માટે ઇશ્વર પ્રાર્થના કરવી
ફાનસ, ન૦ (ફા૦) પવનથી દીવો ન બુજાય તેવુ કાચનુ—પતગાનુ દીવો રાખવાનુ ખોખુ, કડિલ.
ફાની, વિ૦ ક્ષણભગુર, નાશ પામે તેવુ
ફાફડો, પુ૦ કટાગના ઝાડનો પજા જેવો જે અવયવ તે. ૨ એક જાતની પહોળી શિગ ૩ ચાપડો
ફામ, સ્રી૦ (આ૦) સ્મરણ, યાદ, ફોમ.
ફાયદાકારક, વિ૦ કિફાયતી, લાભકારક.
ફાયદેમંદ, વિ૦ કિફાયત, લાભકારક [અસર, ગુણ
ફાયદો, પુ૦ (આ૦) લાભ, કમાઇ, પ્રાપ્તિ ૨
ફાયો, પુ૦ સુગંધી તેલ અત્તરમા બોળેલુ પુમડું.
ફાર, અ૦ (મ૦) વધારે, પુષ્કળ. ૨ વાસણમા ન સમાયાથી ઉંચે ચઢી ગયેલુ, ઘણું વધી પડેલુ, 'તપેલું નાનુ હોવાથી ચોખા ફાર થયા.'
ફારક, વિ૦ ગુચવણથી છુટુ—મોકળુ થયેલુ ૨. નવરૂ, પરવારેલુ, ફુરસદ પામેલુ ૩ છુટુ, મુક્ત
ફારગ, વિ૦ (આ૦) ફારક.
ફારગત, સ્રી૦ છુટકારો, મુક્તિ, નવરાશ
ફારગત, વિ૦ ફારગ; નવરૂ, ૨ મોકળુ.
ફારગતી, સ્રી૦ આ૦) છેડા છુટકો, કોઇ બંધનમાથી પતાવટ કરી છુટુ થવાનો લેખ તે. ફારગતી આપવી=છુટકારો કરવો; છેડા છુટકા કરવા.
ફારમ, પુ૦ (અં૦ ફોર્મ) પાના ગોઠવેલા હોય તેવો છપાયલો કાગળ ૨ કાગળો છાપવાના બીબાનો ગોઠવેલો સંગ્રહ. ૩. કેફિયત; હકીકત; મજકૂર ૪ વેરો, કર, ટેક્સ, ૫. વાડો; ખેતર.

ફારસ, ન૦ (અ૦) ગતકડુ, ગમ્મત કરાવનારો નાનો ખેલ-લેખ તે, પ્રહસન ૨ ભવાડો,હસવા મશ્કરી કરવા જેવુ કાર્ય [પરશિયન, પારસી ભાષા
ફારસી, વિ૦ ઇરાની, ઇરાન સબધી ૨ ન૦
ફારસી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) પારસી,છુપી ભાષા (વેપારી)
ફાલ, પુ૦ શુકન ૨ ઝાડને ફળ આવવા તે ૩ ઝાડને નવા પાન ફૂલફળ આવે છે તે
ફાલતુ, વિ૦વધારાનુ,ફાજલ,નિરૂપયોગી ૨ પરચુરણ
ફાલવુ, ક્રિ૦ અ૦ પોષાવુ, પુષ્ટ થવુ, પ્રફુલ્લ થવુ
ફાલસા, ન૦ એ નામના ફળ [પલ્લવિત થવુ
ફાલુદો, પુ૦ એક જાતની લાપસી, બાટ
ફાલુ-લુ, ન૦ શિયાળ જેવુ એક પ્રાણી, જબુક
ફાલ્ગુન, પુ૦ (સ૦) ફાગણ
ફાવતુ, વિ૦ ફાવે તેવુ, અનુકૂળ, બધબેસ્તુ,રૂચતુ
ફાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ અનુકૂળ પડવુ, ગોઠવુ, માફક આવવુ ૨ કોઈ કામમા આગળ વધવુ, સફળ થવુ, મહેનતમા પાર પડવુ, ચાલવુ ૩ લાગ-જોગવાઇ મળવી ૪ સુગમ પડવુ
ફાસફરસ, ન૦ (અ૦) હાડકામાથી મળી આવતો પીળા રગનો હવામા પોતાની મેળે બળે તેવો મીણ જેવો પદાર્થ [નકામુ, નિરર્થક જેવુ
ફાસફુસ, અ૦ વિ૦ પોચુ,પાતળુ ને પોલુ ૨
ફાસફુસિયુ, વિ૦ પોચુ, પોલુ ૨ સત્વહીન ૩ માલ વગરનુ તુચ્છ
ફાળ, સ્ત્રી૦ કુદકો, ફલગ,ઠેકડો ૨.મોટુ જોખમ ખેડવુ, સાહસ કરવુ ૩ ધાસ્તીની એકાએક ગભરામણ, ધ્રાસકો, ત્રાસ, હેબક ફાળ મારવી-કુદકો મારવો ૨ મોટુ જોખમ વહોરવુ, સાહસ કરવુ, ફાળ પડવી=ધ્રાસ્કો લાગવો, ચોકવુ
ફાળકુ ન૦ સુતરની આટી ૨ ફાળકો
ફાળકો, પુ૦ કામડીના જે ઘાટપર કાતેલુ સુતર વિટાળવામા આવે છે તે, પરવિટો ફીરકી
ફાળવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભાગ પાડવા,વહેચણ કરવી, -ના તફા કરવા [જડેલા હોય છે તે
ફાળવા, પુ૦ લોઢિયાના દાતાની આળી સાથે જે
ફાળિયુ, ન૦ માથે વિટાળવાનો ફેટો, નાની પાઘડી ૨ જમતી વખતે પહેરવાનું પચિયુ ૩ લુગડાનો લાબો પટ [રણુ ફાળી જો.'
ફાળી, સ્ત્રી૦ સાલ્લો,સાડી 'મારી અબામાને પહે-
ફાળો, પુ૦ ભાગ, પાતી, હિસ્સો ૨ વહેચણી, વાટણી, ભાગે પડતુ આવે તે [કાળજી, દરકાર
ફિકર, સ્ત્રી૦ (આ૦) કાળજી, ચિંતા, ઉદ્વેગ ૨
ફિકાશ, સ્ત્રી૦ કઇક ફીકુ હોય તે, વિવર્ણતા ૨ નિસ્તેજપણુ, ઝાખ ૩ સ્વાદરહિતપણુ, નીરસતા
ફિટકાર, પુ૦ ધિક્કાર, તુચ્છકાર ૨ અનાદર ૩ અનિષ્ટ ચિંતન, શાપ. [ગણવુ
ફિટકારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધિક્કારવુ, ધુતકારવુ ,તુચ્છ
ફિટણ, વિ૦ નાશવત, જોતજોતામા લય પામે, તેવુ, વિનાશી ફિટણકાળ=પ્રલયકાળ
ફિટફિટ, અ૦ ધિક્ ધિક્, થુથુ, છટ્
ફિટવવુ, ક્રિ૦ સ૦ આપી-પતાવી દેવુ ઓછુ, કરવુ ૨ લાચ આપવી,લલચાવવુ ૩ ઉશ્કેરવુ ફટાડવુ
ફિતનો, પુ૦ ફિતુર ૨ ઢોંગ ફેલ
ફિતુર, ન૦ હુલ્લડ, દગો, બડ બળવો ૨ રાજ-દ્રોહ ૩ ઝઘડો, તોફાન, બખેડો ૪ ઢોંગ, ફેલ
ફિતુરી, વિ૦ રાજદ્રોહી ૨ હુલ્લડી તોફાની, બળવાખોર ૩ બદમાશ, તોફાની, ફેલખોર
ફિદવી, પુ૦ (ફા૦) ચાકર, સેવક, દાસ
ફિદા, વિ૦ (આ૦) આસક્તિમા ઘેલુ થઇ ગયલુ, પ્રાણ આપવાને તત્પર એવુ ૨ બહુ ખુશ,પ્રસન્ન
ફિયો, પુ૦ બરોળ, તાપતલ્લી
ફિરકી, સ્ત્રી૦ ચારેમેર ફરતી એકેકી પાદડી હોય તેવુ ફૂલ ૩ નાનો ફાળકો,પરતી, ફરકડી, ચકરડી
ફિરકો, પુ૦ એક દેશ-રાજ કે ધર્મના લોક, કોમ
ફિરગી, વિ૦ એ નામની એક જાત, પોર્ટુગીઝ ૨ કોઇપણ ટોપીવાળો, ગોરો ' ફરતી ફિરગીની ફોજરે મલ્હારરાવ શહેરનો સુમો કયારે આવશેરે'
ફિરસ્તો, પુ૦ દૂત, ફરેસ્તો
ફિરાવન, વિ૦ માથા ફરેલ, મિજાજી, હઠીલુ
ફિલ્ટર, ન૦ (અ૦) છિદ્રવાળા પોચા પત્થરની પાણી અને બીજા પ્રવાહી ગાળવાની ગળણી
ફિલસુફ, પુ૦ તત્વજ્ઞાની, તત્વશોધક
ફિલસુફી, સ્ત્રી૦ તત્વજ્ઞાન, વિજ્ઞાન, તત્વશાસ્ત્ર
ફિસાદ, પુ૦ (આ૦) બડ, હુલ્લડ, ફિતુર ૨ તોફાન,

મસ્તી ૩ ઢોંગ, ધિંગાણું
ફિસાદખોર, વિ૰(આ૦)ફિસાદી,ફિતુરી,તોફાની
ફિસિયારી, સ્ત્રી૰ પતરાજ, બડાઇ ફૂલ
ફિસોટો, પુ૰ શ્રમ થાક અને ભયથી પ્રાણી માત્રના મોઢે ને નાકે જે ફીણુ આવે છે તે, ફીણનો લોચો ફિસોટો કાઢવો=થકવવુ, હંફાવવુ
ફી, સ્ત્રી૰ (અ૰) હકના રૂપિયા, દસ્તુરી ૨ લવાજમ, મહેનતાણું [અમી વિનાનુ મો
ફીક, સ્ત્રી૰ મોમા ફિકુ–મોળુ લાગ્યા કરે છે તે,
ફીકુ, વિ૰(સ૰ સ્ફીત) આછુ ઝાંખુ,નિસ્તેજ ૨. સ્વાદ વિનાનુ, મોળુ ૩ રોગ–શરમથી મદ થયેલુ, નિસ્તેજ, ઉતરેલુ (મો) ૪ ઉત્સાહ વગરનુ
ફીટવુ, ક્રિ૰ અ૰ અપાઇ રહેવુ, પુરૂ થઇ જવુ પતવુ 'દેવુ ફીટી ગયુ ' ૨ લય પામવુ, નાશ થવુ નહિ સરખુ થવુ 'પડી પટોળે ભાત, ફાટે પણ ફીટે નહિ ' ૩ મટવુ, ઉડી જવુ ૪ છુટવુ, છુટા થવુ ૫ સરવુ, મટવુ.
ફીણ, ન૰ (સ૦ ફેન) કોઇ પ્રવાહી, (અફળાયાથી કે ગરમ થવાથી તેના) ઉપર જે તરતો સફેદ પદાર્થ તે ફીણ આવવુ=થાકી જવુ ,હારી જવાવુ
ફીણવુ, ક્રિ૰ સ૰ મસળવુ, જોરથી ઘસીને એકતાર કરવુ 'રાઇ ફીણવી ' ૨ ફાયદો કાઢવો, લાભ મેળવવો 'એમા તળે શુ ફીણ્યુ '
ફીત, સ્ત્રી૰ (પોર્ટુ૰) બાદલુ ને કસબની દોરી એ બેની ગુથેલી કાગરાદાર જે પટી તે, કોર
ફીત, સ્ત્રી૰ (અ૰)નાડુ, પાટી.૨ માપવાની પટી
ફીસી, સ્ત્રી૰ પતરાજી, ફિસિયારી, બડાઈ
ફીસુ,વિ૦નરત તૂટી જાય તેવુ, કોહ્યુ (કપડુ)૨ ફીકુ
ફુ, અ૦ જોરથી બહાર નીકળતા પવનનો થનો અવાજ, ઉંડાને મોટા શ્વાસથી થતો અવાજ ૨ ફુંકવુ ને સુંઘવુ એવુ 'ભુંડ ફુ ફુ કરતુ દોડે છે
ફુંક, સ્ત્રી૰મો સાકડુ કરી ઓઠ જરા પોના રાખી પેટમાથી પવન જોરમા બહાર કાઢવો તે ૨ સમજાવવુ તે, ચડાવવુ "તેને કંઇક ફુંક મારી ખરી " ૩ પ્રાણ, જીવ ૪.ફુફવાડો. ફુંક નીકળી જવી= એકાએક મરી જવુ, દમ નીકળી જવો ફુંક મારવી=છાની સલાહ આપવી; ચેતવવુ. સમજાવવી દેવુ ઉશ્કેરવુ ફુંકે ફાટવુ=બીવુ,ડરવુ થરથરી જવુ.
ફુંકણી, સ્ત્રી૦ ફુંકવાની લાકડાની અથવા ધાતુની નળી, ભુંગળી ૨ ફુંકવુ તે
ફુંકવુ, ક્રિ૦ સ૦ મોઢેવતી વા કાઢવો ૨ સળગાવવુ, ચેતવવુ "ચૂલો ફુંકવો ૩ હોલવવુ, શાંત કરવુ 'દીવો ફુંકવો ૪ બજાવવુ, વગાડવુ 'તતુડી ફુંકી '૫ પંપાળવુ, થાબડવુ, ફુંક મારી સંવાહન કરવુ ૬ ઉગાડી દેવુ 'બધુ બાપનુ ધન ફુંકી બાધુ ' ૭ ઉશ્કેરવુ ભભેરવુ ૮ વાવુ.૯ છાની વાત ઉઘાડી કરવી, જાહેર કરવુ ફુંકી ખાવુ=ઉડાડી દેવુ, ભોર મૂકવુ ૨ સમજાવી પટાવી ને ખાઇ જવુ
ફુંકારવુ, ક્રિ૰અ૰ ફુંકારો કરવો.૨ મોમા પાણી ભરી ફુંક મારવી ૩ ફુફવાડો કરવો
ફુંકારો, પુ૰ ફુફવાડો, ફુંક [વવુ, ફુલાવવુ
ફુંગરાવવુ, ક્રિ૦ સ૰ઉશ્કેરવુ, ચઢાવવુ, બહેકા-
ફુંફવાટો–ફુંડાડો, પુ૦ ફુફવાડો, જુઓ
ફુઆરો, પુ૰ (આ૦) ફુવારો
ફુઈ, સ્ત્રી૰ ફોઇ, બાપની બહેન
ફુએડ, વિ૦ ફુવડ.
ફુઓ, પુ૦ ફોઇનો વર, ફુવો.
ફુક્કો, પુ૰ દડા આકારની ફુલેલી વસ્તુ ફુગારો ૨ કેટલાક જળચર પ્રાણીના ગળા આગળ વા ભરવાની કોથળી હોય છે તે ૩ પરપોટો ૪ જેમા પેશાબ ભરાય છે તે કોથળી, મૂત્રાશય
ફુગ, સ્ત્રી૦ ઉબ, છારી
ફુગવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સુજે તેમ કરવુ ૨ પવનથી ફુલાવવુ ૩ ગર્ભવતુ કરવુ, ગાભણુ કરવુ
ફુગારો, પુ૰ કોંટો, ઉપસેલુ તે, પરપોટો, ફુક્કો.
ફુગાવવુ, ક્રિ૦ સ૰ ફુલાવવુ ઉશ્કેરવુ,ચઢાવવુ
ફુગાવુ, ક્રિ૰ અ૰ ભીની હવાથી કોઇ વસ્તુ ઉપર રૂવા જેવો મેલ બાઝવો, છારી વળવી, ઉબ વળવી ૨ ફોગાઇ જવુ
ફુટકળ, વિ૦ નકામુ ભાગ્યુ તુટ્યુ ૨ ફીરકોશ; પરચુરણ ૩ છાછર, માન વગરનુ
ફુટડિયુ, વિ૰ ફુટડુ, જુઓ
ફુટડી, વિ૰ ગાઢી, જાડી. (હાળ.) ૨ રૂપાળી.

ફુટડુ, વિ૦ શોભિતુ,દેખાવડુ, ખુબસુરત ૨ સફાઇદાર
ફુટાફુટ, સ્ત્રી૦ ફાટફુટ, કુસપ થવો તે ૨ ઉપરા-
ઉપરી ફૂટવુ તે [તરતો પરપોટો
ફુણગી, સ્ત્રી૦ ઝીણી ફોલ્લી ૨ પ્રવાહી ઉપર
ફુત્કાર, પુ૦ ફુકારો, ફુફવાડો, ફુફાટો
ફુત્કારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફુકારવુ ૨ ફુગરાવવુ
ફુદડી, સ્ત્રી૦ અકેકના કાંડા ઝાલી ગોળ ચક્કરમા
ફરવાની એક રમત (છોકરીઓની) ૨ તારાના
જેવુ જે ચિહ્ન તે * ૩ ફૂલની પાદડી જેવા
ઘાટની ચકતી [જાતનુ ઘાસ
ફુદડો, પુ૦ એક જાતનુ ગદુ જીવડુ, વદો ૨ એક
ફુદનો-દીનો, પુ૦(આ૦)એક જાતનો છોડ (મસા-
લામા અને ઓસડમા કામ આવે છે)
ફુદુ, ન૦ પતગિયુ, નાનુ પાખોવાળુ જીવડુ ૨
ડાગરમા પડતો ઉડતો જીવ
ફુફવાટો, પુ૦ જોરથી ફુક સાથે બોલવુ તે, ફુત્કાર
ફુફવાડો, પુ૦ ફુફવાટો સામો માણુસ ડરી જાય તેમ
ઘાટો કાઢી બોલવુ તે [ફુલતુ
ફુમતી, સ્ત્રી૦ અબોડે લટકતુ રાખવાનુ ઘરેણુ નાનુ
ફુમકુ, ન૦ ફુમતુ "મોતીડે જડીયા ફુમકા, માહી
સોના કેરા બોર "–બ્રહ્માનદ,
ફુમતુ, ન૦ (ફા૦ પુમ્વ–રૂ)રેશમ–કસબનો લટ
કતો ગુચ્છો, નાનુ છોગુ, ઝુલ ૨ ઘુઘરીઓનો ઝુમખો
–લચકો ૩ માજર, કલગી
ફુરજો, પુ૦(આ૦)વહાણો પાસેથી મહેસુલ લેવાનુ
સ્થળ, માડવી, વહાણુમા માલ–ઉતારૂને ચડવા માટે
બાધેલો પુલ–ભિંત, વહાણો થોભાવવાનુ મથક
ફુરવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ્ફુર)ધબકવુ, સ્ફુરવુ, જોરમા ધડ
કવુ ૨ યાદ આવવુ
ફુરસદ, સ્ત્રી૦(આ૦) પરવાર, નવરાસ, અવકાશ
ફુર્તી, સ્ત્રી૦ (સ૦ સ્ફુર્તી) જાગૃતિ, તેજી, હોશિ-
યારી ૨ ઉત્સાહ [બળે છે ત્યારે ફૂલ ખરે છે તે
ફુલકર–ખર, ન૦ એ જાતની આતમસમાજી જે
ફુલકરણી, સ્ત્રી૦ ફુલકર
ફુલકુ, ન૦ ફુલેકુ ૨ નાની ફૂલેલી રોટલી
ફુલકુ, વિ૦ ફુલાઈ જાય તેવુ, વાદડી
ફુલડુ, ન૦ધાણીનો ફૂટેલો કણ ૨ પુષ્પ, ફૂલ ૩ ફુદડી,
ખીલેલા ફૂલ જેવી બનાવટ તે
ફુલણજી, વિ૦ ફુલાવ્યાથી ફુલી જાય તેવુ, ચઢાઉ,
વખાણુથી ઘેલુ ઘેલુ થઈ જાય તેવુ
ફુલતોડો, પુ૦ સ્ત્રીઓને પગે ઘાલવાનુ એક ઘરેણુ.
ફુલફટાકીઓ, વિ૦ ફક્કડ, છેલ "ફુલફટાકીઆને
ફાટમા છાણુ, ઘેગ આવે ત્યારે કલેડુ કણુ"
ફુલદારૂ, પુ૦ દારૂનો અર્ક, આલકોહોલ
ફુલવાર, વિ૦ ફૂલ મૂકાય તેવુ, ચોફુખુ
ફુલમરડો, પુ૦ સોપારીની એક જાત
ફુલબાગ, પુ૦ફક્ત ફૂલોજ થાય તેવો બાગ [ગોળીઓ
ફુલવડી, સ્ત્રી૦ તળેલી લોટની મસાલાદાર ગર-
ફુલવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફૂલે તેમ કરવુ
ફુલસાંકળા, ન૦ ફૂલની ભાતના સાકળા
ફુલારો, પુ૦ સ્ત્રી૦ ફુલાશ બડાઈ, પતરાજી
ફુલાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉચુ કરવુ, ઉપસાવવુ ૨ પવન
ભરવો ૩ તારીફ કરી મોટે માને ચઢાવવુ, મોટાભા
કરવુ, છાપરે ચઢાવવુ ૪ ઉશ્કેરવુ, ખીલે તેમ કરવુ
ફુલાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વખાણથી મોટાઇ માનવી,
ફુલાસ, સ્ત્રી૦ ફુલારો, બડાઈ, પતરાજી [ખીલવુ
ફુલિયુ, ન૦એક જાતની વનસ્પતિ ૨ નાનો પ્યાલો
ફુલી, સ્ત્રી૦ ફુદડી
ફુલુ, ન૦ ફૂલુ, ફૂલના જેવુ નાનુ ચાદુ
ફુલેકુ, ન૦ વરઘોડો ૨ વરકન્યાને લગનને આગલે
દિવસે ઘોડાપર બેસાડી સગા વહાલા ફેરવે છે તે
(કાહિ૦)ફુલેકુ ચઢવુ=ફજેતી થવી, વરઘોડે ચડવુ
ફુલેલ, ન૦ ફૂલના પાશવાળુ તેલ, સુગધીવાળુ તેલ.
ફુલેવર, ન૦ ફૂલ જેવી ભાતવાળુ [ઘુપેલ.
ફુલ્ય, સ્ત્રી૦ બડાઇ, ફુલારો
ફુલ્લસ, પુ૦ નાણુ, રૂપિયા
ફુવડ, વિ૦ મેલુ, ગદુ ૨ એદી, આળસુ, અચચળ.
ફુવારો, પુ૦ પાણી ઉચે ચઢી વારારૂપે પડે તેવી
ફુવો, પુ૦ ફુઓ, જુઓ [બનાવટ
ફુસફાસ, વિ૦જીવ–દમ–કસ વનાનું, નકામુ, નજીવુ
ફુસફુસિયુ, વિ૦ જીવ–દમ વગરનુ, નકામુ, હલકુ,
નજીવુ, સહેજમા ઉડી જાય તેવુ
ફુસલાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફોસલાવવુ
ફુસિયુ, વિ૦ ફુસફુસિયુ, જુઓ ૨ આળ, બટ્ટો

ફૂ, અ૦ મોવડે પવન ફુકતા થતો અવાજ ૨ ફુક ૩ ધૂળ,આખરે કઇ નહિ તેવુ [જે બાઝે છે તે, ઉબ

ફૂગ,સ્ત્રી૦ વસ્તુ ફુગાયાથી તેના ઉપર રૂવા જેવુ

ફૂગવું, ક્રિ૦ અ૦ ફૂલવુ, ઉપસવુ ૨ સૂજવુ, સોજો આવવો ૩ ચઢવુ, ખીલવુ, બહેકવુ ૪ ઉબ વળવી

ફૂટ, પુ૦ (અ૦) બાર ઇંચની લબાઇનું માપ, અડધો ગજ ૨ સ્ત્રી૦ ફૂટચ, તૂટ, ભેદ ભગાણુ ૩ અણબનાવ,અદાવત ૪ ભગાર ૫. ફાટ, ૫ ફી ફાટી જવુ તે ૬ વારવાર ભાગવુ–ફૂટવુ તે

ફૂટવુ,ક્રિ૦અ૦ (સ૦ સ્ફૂટ) કોઇ વસ્તુમાથી તેના અવયવનુ બહાર આવવુ,ઉગવુ,અકુર આવવો ૨ ખીલવુ, વિકસવુ, નિઘલવુ ૩ ભાગવુ,કડકા થઈ જવા, નકાવુ ૪ જોરથી ફાટવુ 'પરપોટો ફૂકવો' ૫. પ્રસરવુ,આરપાર જવુ, બીજી પાસ દેખાવુ 'પાતળા કાગળ ઉપર અક્ષર ફૂટે છે' ૬ જોરમા ફેલાવુ, પ્રસરવુ 'કોલેરા ફૂટી નીકળ્યો' ૭ જાહેરમા આવવુ, ઉઘાડુ પડી જવુ 'વાત ફૂટી' ૮ છુટા પડવુ, કુસપ થવો 'ઘર ફૂટવુ ૯ માઠુ થવુ, નઠારૂ નીકળવુ' ૧૦ જોરજોર અવાજ સાથે ફાટવુ, ધડાકો થવો 'તોપ ફૂટવી' ૧૧ ફરી જવુ 'સાક્ષી ફૂટયો'

ફૂલ, ન૦(સ૦ફુલ્લ) ઝાડ વેલીનો સુગધિ આપતો પાખડીઓવાળો એક નાજુક અવયવ,ઉઘડેલી કળી, કુસુમ,પુષ્પ,સુમન ૨ ફૂલના જેવો ઘાટ ૩ આતસબાજીમાથી ખરતો ફૂલ સરખો જે આકાર ૨ તે ૫ આખમા છારીનુ ટપકુ બાઝયુ હોય તે ૬ સોપારીનો ઉતારેલો ભુકો ૭ જેમા ગર્ભ બધાય છે તે અવયવ, કમળ ૮ પગની આગળિયે ઘાલવાનું ઘરેણુ,છવિટિયુ ૯ નાકનો કાટો, ચુક. ૧૦ દહિં વલોવવાની રવૈનો પાખિયાવાળો છેડો ૧૧ પુરૂષની ગુહ્યેન્દ્રિયનો આગલો ભાગ–માથુ ૧૨. સ્ત્રીને અટકાવ આવવો તે, રજ ૧૩. ઔષધિને અગ્નિની આચ દીધાથી જે પહેલ પડે છે તે "અજમાના ફૂલ" ૧૪ ઘણુજ હલકુ અને નાજુક તે

ફૂલવું, ક્રિ૦ ઉપસવુ, ઉચુ થવુ 'પુરી ફૂલવી" ૨ ખીલવુ,જોબનમાં આવવુ ૩.વીકાસવુ ખીલવુ, મોર–ફૂલ આવવા ૪ સુઝવુ, સોજો આવવો ૫ વખાણથી રાજી થવુ,હરખાવુ ૬ ચઢવુ, બહેકવુ, છાપરે ચઢવુ ૭, પેટુ નીકળવુ, ઉપસી બહાર આવવુ ૮ પવન ભરાવાથી કદમા મોટુ ઉચુ થવુ ૮ રોગથી જાડુ થવુ "વાથી શરીર ફૂલી ગયુ છે" ૯ આનદી થવુ "હરખમા ફૂલીને ફાળકો થવો" ૧૦ ગર્ભ રહેવો, દહાડા રહેવા [પરાજય.

ફુસ,અ૦ તુચ્છ, કઇ નહિ એમ ૨ સ્ત્રી૦ હાર,

ફે, અ૦ થાકી ગયા જેવુ,ડસ."ફે ફે થઇ ગયો."

ફેકવું,ક્રિ૦ સ૦ દૂરથી નાખવુ,ઉશેટવુ ૨ દોડાવી મૂકવુ,પૂરપાટ જવાદેવુ ૩ ગરબડવુ નાખવુ 'પાસો ફેકવો' ૪ લાગ્યુ તો તીર નહિ તો તુકકો એમ સમજી ગુજારવુ 'અરજી ફેકવી" ૫ દૂરથી જોવુ, ઉપ૨ ઉપરથી જોઇ લેવુ "નજર ફેકવી"

ફેટ,સ્ત્રી૦ વિટાળેલુ હોય એવી બાધેલી કમ્મર ૨ ચાળ, પાલવ. ૩ પાલવની ઝોળી, ફાટ

ફેટો,પુ૦ માથે આટા દઇ બાધવાનુ કપડુ, મોળ, કસબી ફાળિયુ ૨ તાડ અને તરસાડના પાતરાની વચમાની નસ–રેસો તે ૩ કપટ,ઠગાઇ,છળભેદ.

ફેદવુ, ક્રિ૦સ૦ છુદવુ,કચરવુ ૨ ચુથી નાખવુ, વખેરી નાખવુ, ખરાબ કરી નાખવુ ૩. છુટુ–ખુલ્લુ કરી જોવુ

ફેફાટ,અ૦ચારે ગમ,જેમ આવ્યુ તેમ ૨ પૂરદોડમા પુરપાટ ૩ ગમે તેમ, મરજી મુજબ, બે મર્યાદપણે.

ફેફે, અ૦ ઢીલુઘેશ, થાકીને લોથ થયેલુ

ફેસલો,પુ૦ચુકાદો;નિવેડો, તોડ ૨ હુકમનામુ ૩ [છુટકો,ખુલાસો

ફેહુ,વિ૦ ફીસુ ૨.લીસુ,સુવાળુ.

ફેહુ, ન૦એક જાતના ઝીણા જીવનુ બનાવેલુ ઘર, જે ઔષધના કામમા આવે છે [ખરાબી.

ફેજ,પુ૦ સ્થિતિ,હાલત ૨.વલે,કરેલા કર્મની થયેલી

ફેડવું,ક્રિ૦અ૦અદા કરવુ,વાળવુ ૨ ફેડવુ, ભાગવુ ૩ ટાળવુ,મટાડવુ

ફેણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ફેણા) સાપની પહોળી કરેલી ગરદન ૨ તાબાના કોડિયા ઉપરની તાબાની ચીપ.

ફેણ, ન૦ (સ૦ ફેન) ફીણ, [૩. ફીણુ.

ફેફર,સ્ત્રી૦ થેથર, આછો સોજો, શરીર ઉપર આવેલી ફિકાશ.

ફેફરી, સ્ત્રી૦ ફરફર શ્વાસ સાથે બોલાવુ તે
ફેફરૂ, ન૦ મોઢે ફીણુ આવે, હાથ પગ તણાય ને ચક્કર ખાઇને નીચે પડી જાય તેવો રોગ, વાઈ
ફેફસુ, ન૦ શ્વાસોચ્છ્વાસનો અવયવ એને બે છિદ્ર હોય છે, એક વડે હવા અંદર લેવાય છે ને બીજી વડે બહાર કઢાય છે [મહિનો
ફેબ્રુઆરી, પુ૦ (અં૦) અંગ્રેજી વર્ષનો બીજો
ફેર, પુ૦ અંતર, ફરક, તફાવત, ફારફેર ૨ ચક્કર, તમ્મર (રોગ) ૩ ઘેનાવો, વેર ૪ હાલત બદલાવી તે, ફરક ૫ કાણામાં ફરીને પેસતી આંટાવાળી પેચવાળી ખીલી ૬ બાકી, શેષ, અંતર ૭ લુગડાનો નીચેનો ભાગ ફેર પડવો=આરામ થવો ૨ તફાવત પડવો
ફેર, અ૦ ફરીથી ફેર પાઘડી બાંધવી=બોલીને ફરી જવુ, વચનભંગ કરવુ, આડુ બોલવુ
ફેરકુડાળુ, ન૦ ગુંચવણ, ઘોટાળો ૨ ચકરડુ ફેરકુંડાળામાં પડવુ=રપેટીમાં આવવુ,ટીચાવુ
ફેરણી, સ્ત્રી૦ રખડપટ્ટી, ફરવુ તે ૨ વેચવાને ફરવુ તે
ફેરફૂટક, અ૦ અવળુસવળુ, આડુઅવળુ [સુધારો
ફેરફાર, પુ૦ અદલાબદલી, ૨ તફાવત, અંતર ૩
ફેરબદલ વિ૦ ફેરવેલુ-બદલેલુ હોય તેવુ, અદલબદલ, કોઇને ઠેકાણે કોઇ હોય તેવુ
ફેરબદલી, સ્ત્રી૦ ફેરફારી, સ્થાનાંતર
ફેરવવુ, ક્રિ૦ સ૦ બદલવુ,ફારફેર કરવુ ૨ ચનાવવુ,અહિં તહિં લઇ જવુ ૩ ગોળાકારમાં ચલાવવુ ૪ ફેરફાર કરવો, દુરસ્ત કરવુ ૫ રદ્દ કરવુ, નામંજુર કરવુ ૬ જુનુ રદ્દ કરી નવુ દાખલ કરવુ ૭ ધીમે રહીને ધસવુ ૮ પાળવુ, આમળવુ ૯ અદલબદલ કરવુ ૧૦ ઉલટાવવુ, ઉથલાવવુ ૧૧ ... ૧૨ વાળવુ,તરફ લઇ જવુ ૧૩ -ને નામે ચઢાવવુ, ઉતારવુ ૧૪ પક્ષ બદલાવવો ૧૫ ઉંધુ વાળવુ, બગાડવુ ૧૬ સ્થળાંતર કરવુ
ફેરાવો, પુ૦ લાંબે ફરવુ-જવુ પડે તે,ચક્કર ૨ પરીવર્તન, ફેરાવો.
ફેરિયો, પુ૦ રસ્તે ફરી ફરીને વેચનારો
ફેરિસ્ત, સ્ત્રી૦ (ફા૦) યાદી,ટીપ. [વાર 'બે ફેરી'
ફેરી, સ્ત્રી૦ ફેરો મારવો તે,આંટો, ચક્કર ૨.વખત,

ફેરેજવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝાડે-દિશાએ જવુ, અઘવુ
ફેરો, પુ૦ જવુ આવવુ તે,આંટો, ચક્કર, ૨ લાંબે જવુ તે, લાંબો ચકરાવો ૩ ઝાડો,અવામણુ ૪ ખેપ, વેળા, વારો
ફેલ, પુ૦ (આ૦) પાખંડ, ખોટો દેખાવ, ઢોંગ ૨ બહાનુ, નિમિત્ત, ૩ અપરાધ, ગુનો
ફેલખોર, વિ૦ પાખંડી, ઢોંગી, ડોળી
ફેલજામીન, પુ૦ ફરીથી નઠારૂ આચરણ ન કરે અને સારી ચાલ રાખે તેને સારૂ જે જામીન તે
ફેલવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફેલાવુ,પસરાવુ ૨ વધવુ, ફાલવુ
ફેલાવ, પુ૦ વિસ્તાર, પ્રસાર ૨ વધારો
ફેલાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ પ્રસરે તેમ કરવુ,જાહેર કરવુ ૨ વધારવુ, લંબાવવુ વિસ્તારવુ
ફેલાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વધવુ,પસરવુ, ફેલાવુ
ફેલાવો, પુ૦ વિસ્તાર,પ્રસાર ૨ વધારો વૃદ્ધિ
ફેલુ, ન૦ લપ, ગુંચવણ ૨ ગુચ્છુ ૩ ભિંડીના તારની લટ ૪ ફાંસ આડ ખીલી
ફેસલ, અ૦ અંત આવ્યો હોય તેમ, છેવટનુ -
ફેસવુ, ક્રિ૦ સ૦ તોડવુ, ઉતારી પાડવુ હણવુ 'સાત દિવસ ગોવરધન ધરીઓ,મઘવાનો મદ ફેસી'
ફૈ, સ્ત્રી૦ ફોઇ [પાલવનો વિંઝાટ
ફૈડકો,પુ૦ ફેરો,ધુમાધુમ, ૨ ઉતાવળે ચાલતા થતો
ફૈણુ, સ્ત્રી૦ દરદનુ શમવુ તે, સુવાણ આરામ.
ફોઇ, સ્ત્રી૦ બાપની બહેન
ફોઇયારૂ ,ન૦ ફોઇએ આપેલી બક્ષીસ ૨ ફોઇ તરફનુ
ફોક,વિ૦ રદ "વિવાહ ફોક થયો" ૨ વ્યર્થ,મિથ્યા
ફોકટ-ગટ, વિ૦ અમસ્તુ, નકામુ વ્યર્થ જાય તેવુ ૨ મફત, પૈસા ખરચ્યા વગરનુ ફોકટ ફાસુ= વ્યર્થ, નકામુ, અમસ્તુ
ફોગટિયુ. વિ૦ પૈસા ખરચ્યા વિના ઉપભોગમાં આવે તેવુ ૨ કામ લાગે નહિ તેવુ, મફતિયુ
ફોજ, સ્ત્રી૦ (આ૦) લશ્કર,સેના ૨. ટોળુ, ધાડુ
ફોજદાર, પુ૦ શેહેર-ગામની રૈયતની સભાળ રાખનાર પોલીસ અમલદાર, કોટવાળ [કરનારૂ
ફોજદારી, વિ૦ ગુના સંબંધી ૨ જોરથી અમલ
ફોજદારી, સ્ત્રી૦ ગુનાને સારૂ ફરિયાદ તે ૨ ગુનાને સારૂ જે ઇનસાફ ખાતુ તે.

ફોટો, પુ૦ (અં૦) છબિ; ચિત્ર
ફોટોગ્રાફ, પુ૦(અં૦) પ્રતિકૃતિ, છબિ. છાયાચિત્ર.
ફોડ, પુ૦ નિકાલ, નિર્ણય. ૨. વહેંચણ. ૩ છુટી-
ફોડણી, સ્ત્રી૦ વઘાર [છુટી વિગત દેખાડવી તે
ફોડલો, પુ૦ ફોલ્લો ફરોલો
ફોડવું, ક્રિ૦ સ૦ ભાગવું, તોડવું; ચુરા કરવા. ૨ તોડવું; ઉઘાડવું, ઉકેલવું. ૩ અગ્નિની આંચ દઈ અવાજ કરવો;બહાર કરવો, છોડવું ૪. અફાળવું. "માથું ફોડવું." ૫.શસ્ત્રથી ફાડવું-ઉઘાડવું;ચીરવું. "ફોલ્લો ફોડવો" ૬ છાની વાત ઉઘાડી કરવી,કહી દેવું,ખુલ્લું કરવું "વાત ફોડી દીધી" ૭ સામા-વાળાને લાંચ આપી ફેરવવો ૮. અંદરથી જોર કરી ફાટે તેમ કરવું "સુરંગ ફોડવી" ૯.મરડી-વાળીને અવાજ કરવો "ટાચકા ફોડવા." ૧૦ કોઈ અવયવને ઈજા કરી તેને કામ કરતાં બંધ કરવું 'આંખ ફોડવી".૧૧ ઘણા અવાજથી કાનમાં દુઃખ થાય તેમ કરવું.
ફોડવું, ન૦ ચકતું. (શાક, ઈ૦ નું)
ફોત, વિ૦ (અા૦) કતલ કરી મારી નાખ્યું હોય તેવું ૨ સ્ત્રી૦ પોચી ડાગર; પોચ.[ગળનો ટુકડો
ફોતરું, ન૦ અનાજનું ઉપલું છોડું, છોતરું, ૨ ક-
ફોદો, પુ૦ ગડખું દહિંના કુચા-કણ તે
ફોદુ, વિ૦ પોચું,ઢીલું (માણસ)
ફોફળ, ન૦ સોપારી. ફોફળી=સોપારીનું ઝાડ
ફોફૈયો, પુ૦ પાણીથી ભરેલો ફોલ્લો, છાગરો.
ફોમ,સ્ત્રી૦ફામ,સરત,યાદ ["પ્ર્યો વિશ્વમાં ફોર."
ફોર, સ્ત્રી૦ (અા૦) ગંધ, વાસ.૨ જશ, આબરૂ.
ફોરવું, ક્રિ૦ અ૦ ફોરમવું, વાસ આવવી,સોડવું, 'હૈયે હાર ગુલાબી ફોરે, ચિતડું રોકી રાખ્યું ચોરે.'
ફોરાઈ, સ્ત્રી૦ચંચળાઈ, સ્ફૂર્તિ;ચપળતા.૨ હાથનું છુટાપણું; ઉદારતા
ફોરું, ન૦ ટપકું, છાંટો.૨. ફલ્લો (રગનો).
ફોરું, વિ૦ મોકળું, ખુલતું, ઝભ્ભા જેવું 'વળી ફોરી પહેરી ઝાંઝરી ને, પાની રાતી ચોળ'-ભાલણ. ૨.ચંચળ;ચપળ.૩ ઉદાર.
ફોલ, પુ૦ ભાગેલી ભાળવી (કસુંબ વિનાની).
ફોલવું, ક્રિ૦ સ૦ છોડાં કાઢવાં. ૨. ફોસલાવી સ-મજાવીને ખાવું ૩ ચુંટવું. "કપાસ ફોલવો." ફોલી ખાવું-ચુંટી ખાવું, ૨ સમજાવી પટાવી ખાઈ જવું, વિત્ત વગરનું કરવું
ફોલ્લી, સ્ત્રી૦ નાનો ફોલ્લો.
ફોલ્લો, પુ૦ લોહી બગડવાથી ગોળ આકારમાં ઉપસેલી ચામડી,ફરોલો. ફોલ્લો ફુટી જવો-બલા જવી, પીડા ટળવી. ૨ ખટપટ મટવી ૩. નિકાલ.
ફોસલામણું, સ્ત્રી૦ પટામણ [થવો, ફડચો થવો.
ફોસલાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ખોટું સમજાવવું,પટાવવું, ૨ છેતરવું, આજવું
ફ્રેંચ, પુ૦ ફ્રાન્સ દેશનો વતની
ફ્રેંચ પેપર, પુ૦ (અં૦) ઝીણો કાગળ આ કાગળ ઘણો સફેત, ને સુવાળો હોય છે.
ફોસ્ફરસ, ન૦ (અં૦)ફાસફરસ, જુઓ
ફૌડી, સ્ત્રી૦ ફાઉડી, શિયાળ જેવું એક જનાવર.

બ.

બ, પુ૦ (સં૦) તેવીસમો વ્યંજન ઓષ્ઠાક્ષર.
બંસરી, સ્ત્રી૦ વાંસળી, મોરલી, વેણુ.
બંસી, સ્ત્રી૦ વાંસળી. બંસી બજાવવી-ખાવા કરવું, રાધવું (મજાકમાં)
બંસુરી, સ્ત્રી૦ (સં૦) વાંસળી
બઈ, સ્ત્રી૦ બાઈ, બી. (સંબોધતાં વપરાય છે)
બઈજી, સ્ત્રી૦ સાસુમા, બાઈજી 'હવે બઈજી,એમ શું કહો જે, વહુ તો ધમ્મર ઘોડો રે'
બઇયર, સ્ત્રી૦સ્ત્રી,બાઇડી, મોટી ઉમ્મર લાયક તે
બઇરી, સ્ત્રી૦ બૈરી; બાઇડી ૨. પત્નિ; વહુ
બઉ-બઉઓ, પુ૦ બાઉ, હાઉ; ગળ્યુગળ્યુ
બઉલું, ન૦ બાઉલું; અડણું
બઉવું, ન૦ બાઉવું,કરોળિયાનું જાળું.
બકવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) બગલા જેવું વર્તન તે;લાગ આવતા સુધી મૌનધરી ચૂપ બેસી રહેવાનો સ્વભાવ
બક, પુ૦ (સં૦) બગલો, બગ.
બકધ્યાન, ન૦દંભ,ઢોંગ.૨.બગલાના જેવું ધ્યાન
બકધ્યાની, વિ૦ દંભ, બગભગત, ઢોંગી
બકબક, સ્ત્રી૦ નકામું ઘણું બોલવું તે; બકવા; લવરી, લવલવ ૨ બકરીનો અવાજ.

બકબકાટ–રો, પુ૰ **બકબક**, જુઓ
બકબકિયુ, વિ૰ બકબક કરનાર, લવગોખોર, તકરારી
બકરકુદી, સ્ત્રી૰ બકરાની પેઠે ગેલતાનની મસ્તી તે, તાનબાજી, તાગડધિન્ના, ઉછાંછળાપણુ ૨ એક જાતની કસરત બકરકુદી કરવી=બકરાની પેઠે નિષ્કાળજીથી ફાવે તેમ કુદકા કરવા તાગડધિન્ના કરવા
બકરી, સ્ત્રી૰ બકરાની માદા, બોકડી, પાહડી, છાગી **બકરી** જે થઇ જવુ—અતિશય ગરીબ નરમ થઇ જવુ, આધીન થવુ
બકરીઇદ, સ્ત્રી૰ મુસલમાનનો એક તહેવાર
બકરૂ, ન૰ બકરી અથવા બકરો, બોકડુ છાગ
બકરો, પુ૰ એક જાતનુ ચોપગુ જાનવર બોકડો ૨ દોગુ, માતેલુ, પુષ્ટ [ભાષણ
બકવા–વાટ, સ્ત્રી૰ બકબક, લવારી, ટાયલુ મિથ્યા
બકવાદ, પુ૰ મિથ્યા ભાષણ, લવારો, વિતંડા
બકવુ, ક્રિ૰ સ૰ વગર વિચારે જેમ તેમ બોલવુ લવારો કરવો ૨ જુઠુ બોલવુ ૩ બોલવુ, વદવુ ૪ સરત કરવી [હરીએ ખાધી બકાઇ'
બકાઇ, સ્ત્રી૰ મગાસુ 'જસોદા માતાનુ દુધ જાણી
બકાત, વિ૰ બાકી–સિલક રહેલુ
બકારી, સ્ત્રી૰ ઉલટી, વમન, ઓક
બકારો, પુ૰ ઘાટો સાદ, બૂમ ૨. બકમકાટ, લવારો
બકાલ, પુ૰ (આ૰) જેમ તેમ કરી દુકાન માંડી બેઠેલો કાછીઓ–વાણિયો ૨ ખરચમા ચીકણો, કંગાલ દેખાતો ને બીકણ માણસ ૩ (તિરસ્કારમા) —વાણિયો
બકાલાપીઠ, સ્ત્રી૰ શાકમાર્કેટ, શાકબજાર
બકાલુ–લુ, ન૰ લીલુ શાક, શાકભાજી
બકાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ બકે તેમ કરવુ ૨ ચઢાવવુ, ઉશ્કેરવુ ૩ ખીજવવુ [છે લાડકુ, લાડકડુ
બકુડી, સ્ત્રી૰ (લાડમા બાળકને રમાડતા વપરાય
બકુલ, ન૰ (સ૰) બોરસળીનુ વૃક્ષ ફૂલ
બકોર, પુ૰ ઘોંઘાટ, કોલાહલ. દિવો, હાકોલવુ બરકવુ
બકોરવુ, ક્રિ૰ સ૰ વાગે કાઢી બોલાવવુ, અવાજ
બક્ષવુ, ક્રિ૰ સ૰ પ્રસાદી આપવી, ભેટ આપવી, દાન આપવુ ૨ માફી આપવી, ક્ષમા કરવી
બક્ષી, પુ૰ (ફા૰) ફાજના માણસોને પગાર આપનારો અમલદાર ૨ ઘોડેસ્વાર લશ્કરનો સરદાર
બક્ષીસ, સ્ત્રી૰ (ફા૰) ઇનામ, ભેટ, પારિતોષિક
બખતર, ન૰ (ફા૰) ઝીણીઝીણી કડીઓનો જાળીવાળો ડગલો યુદ્ધ પ્રસંગે યોદ્ધાઓ પહેરે છે તે, ચિલખત, કવચ
બખતાવર, વિ૰ (ફા૰) નસીબદાર, સુખી, શ્રીમંત
બખર, ન૰ ઇતિહાસ, તવારીખ ૨ વૃત્તાંત, હકીકત
બખરવુ, ક્રિ૰ અ૰ લાગવુ, સાલવુ ૨ પચવુ, ભોગ પડવુ
બખાબખી, સ્ત્રી૰ લડાલડી, ટંટો. ૨ બખેડો ફિસાદ
બખારૂ, ન૰ પોલ, દર, ગામડુ
બખાળો, પુ૰ મોટો અવાજ, ભારે ઘાટો ૨ હોહા, ઘોંઘાટ. ૩ મોટેથી ખુંખારવુ તે
બખિયો, પુ૰ (ફા૰) ટુંકો ને ઝીણો આંટો લઇ દીધેલો ટાંકો [૨ શઠતા
બખીલાઇ, સ્ત્રી૰ કંજુસાઈ, કૃપણ, કંગાલિયત
બખીલ, વિ૰ (આ૰) કંજુસ, કૃપણ, ૨ કંગાલ, ગરીબ ૩ મખ્ખીચૂસ ૪ શઠ, ધૂર્ત્ત
બખેડો, પુ૰ મારામારી, ફિસાદ ધાંધલ, કજીઓ
બખોલ, સ્ત્રી૰ ઝાડના થડનુ પોલાણ ૨ બોડ, ખાણુ
બખ્ત, ન૰ (ફા૰) નસીબ, દૈવ, ભાગ્ય
બખ્તાવર, વિ૰ નસીબદાર, ભાગ્યશાળી, પનોતુ
બગ, પુ૰ બગલો, બક
બગડવુ, ક્રિ૰ અ૰ ખરાબ થવુ, ૨ ભ્રષ્ટ થવુ ૩ સડી જવુ, કોહી જવુ ૪ ચુંથાવુ, મેલુ થવુ
બગડિયુ, વિ૰ જોડીનુ બેપણુ હોય તેવુ બગડિયો ખાટલો=જેમા બેસેરો ગુંથાડેલી ને બે તારેલી હોય તે ૨ બંને બાજુ ઢોળી પડે તેવુ
બગડો, પુ૰ બેનો આંક બગડે બે થવુ–ખરાબ થવુ, નિર્વંશ જવો
બગદો, પુ૰ કચરો, ધળ, પુંજો, કાદવ
બગધ્યાન, ન૰ એકાગ્ર ધ્યાન, સ્તબ્ધ થઇ તાકયા કરવુ તે ખોટી સાધુતા
બગબગુ, ન૰ મળસકુ, આંધળુ ધુંધળુ, ભળભળુ
બગભગત, પુ૰ અંદરથી સ્વાર્થ સાધનારો પણ બહારથી સાધુ દેખાતો પુરૂષ ૨ ભક્તિનો ઢોંગ કરનારો, બગલા પેઠે મૌન ધારણ કરી સ્વાર્થ સાધવાની જોગવાઈ ખોળનાર

બગરું, ન૦ ઘી ગરમ કર્યાથી ઉપર તરી આવતો જે મેલ તે, વીટું ૨ ઘી–તેલનો રગડો

બગલ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ખભાની નીચેનો ખાડો તે, કાખ ૨ આશરો, શરણ ૩ બગલ આગળ આવતો અગરખાનો ત્રિકોણ આકાર નો કાપ તે ૪ બાજુ **બગલમા ઘાલી ઉડી જવુ**=છેતરીને સટકી જવુ, ન ગણકારવુ, તુચ્છ ગણી કાઢવુ **બગલમા રાખવુ**=પાખમા ઘાલવુ, હુફ આપવી, સભાળવુ, છાયામા રાખવુ **બગલમા હોવુ**–કબજામા હોવુ ૨ સભાળ નીચે હોવુ **બગલો ઉચી કરવી**=નિર્લજ્જ થવુ, દેવાળુ કાઢવુ' નાદારી બતાવવી **બગલો ફૂટવી**—રાજી રાજી થઇ જવુ હરખાવુ

બગલદાણા, પુ૦ પગે ઘાલવાના તોડા

બગલગીરી, સ્ત્રી૦ કોટી, છાતી સરસુ ચાપવુ તે

બગલભાવાર્થી, વિ૦ બગલા જેવી મતલબ રાખ[નારો, ઢોગી

બગલુ, ન૦ બગલો કે બગલી

બગલો, પુ૦ (સ૦ બક લાબી ગરદન,ધોળી પાખ અને લબા પગવાળુ મચ્છાહારી પક્ષી ૨ એક તરેહનુ વહાણ **બગલો પાવસ બેઠો**–હારી થાકી બેસવુ. ૨ દેવાળુ કાઢવુ

બગવા, પુ૦ બાળકના કાનનો મેલ

બગાઇ, સ્ત્રી૦ ઢોર–કુતરાના શરીર ઉપર રહેતી એક જાતની માખ, ચિમોડી, ગોચડી ૨ કાનમા થતો એક રોગ

બગાડ–ડો, પુ૦ ખરાબ થવુ તે ૨ નુકસાન, કસર ૩ વિકૃતિ, રોગ ૪ કજિયો, અણબનાવ ૫ સડો, સળો ૬ પાચ, પરૂ ૭ મલિનતા ભ્રષ્ટતા ૮ લાચ, રૂશવત

બગાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખરાબ કરવુ, મલિન કરવુ ૨ નુકસાન કરવુ ૩ રોગ આણવો ૪ અણબનાવ કરવો ૫ ભ્રષ્ટ કરવુ ૬ દૂષિત કરવુ,સડાવવુ

બગાડો, પુ૦ બગાડ, ખરાબી

બગાસુ, ન૦ સુસ્તી–ઉઘથી એકાએક મો ફાટે છે તે, મોનો વિકાશ, અવાચી

બગી, સ્ત્રી૦ (અ૦) સુદર ઘોડાગાડી ૨ નજર ૩ ઉચ્ચારનુ સ્થાન, મો

બગીચો, પુ૦ (ફા૦) વાડી; ઉપવન, બાગ

બગો, પુ૦ સ્ત્રીઓને શોકમા પહેરવાનુ ગળીના રગનુ વસ્ત્ર, કાળો સાલો

બગુ, ન૦ દિવાનમા પડેલુ કાણુ, બાકુ, બખોરૂ, પોલ.

બઘાર, વિ૦ સુના કોઠાનુ, હૈયાસુનુ, બે બાકળા [જેવુ, ભ્રમિત

બકેરાવ, પુ૦ છેલ, ફાકડો

બખારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઘાટા પાડવા, બખાળવુ.

બખારો, પુ૦ મોટે ઘાટો, હોહા ૨ એક જાતનો ખાર સગ

બગ, પુ૦ તરેહ, રીત ૨ બુટ્ટો, તર્ક, ૩ કલ્પના; જુક્તિ. ૩ એક જાતનો ખાર ૪ નમુનો,ભાત

બગડી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીને કાડે પહેરવાનુ કાચનુ–ઘાતુ[નુ ગોળ ઘરેણું

બગલી, સ્ત્રી૦ નાનો બગલો

બગલો, પુ૦ વાડીની વચમા બાધેલુ સુદર મકાન.

બગાળી, વિ૦ બગાળ દેશનુ–સબધી

બગાળુ, ન૦ એક જાતનુ ઘાઘરા માટે વપરાતુ (લીલી ભોયને રાતા ટપકાવાળુ) લુગડુ

બચકબચક, અ૦ બાળકને ધાવતા થતો અવાજ

બચકવા, પુ૦ હડકવા, એક જાતનુ ગાડપણ

બચકી, સ્ત્રી૦ પોટની, નાની ગાસડી [૩ નાનો કકડો

બચકુ, ન૦ કરડવુ તે, ડાકુ ભરવુ તે ૨ પોટલુ

બચકો, પુ૦ પોટલુ,ગાસડી ૨ ખલેચી, કોથળો

બચકોરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ડુબાવવુ, બોળવુ ૨ મોથી અવાજ કરીને ઢોરને હકારવુ ૩ ઢોરને પપાળી [શાત કરવુ

બચકોરૂ, ન૦ ડુબકી, બુડકી

બચગી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) બાળપણ, નાનપણ શૈશવ

બચડવાળ, વિ૦ છૈયા છોકરાવાળુ

બચપણ, ન૦ બાળપણ,નાનપણ, બચગી

બચબચ, અ૦ બચકબચક [ચસચસાટ

બચબચાટ, પુ૦ બચબચ એવો અવાજ ૨ અ૦

બચરવાડ, વિ૦ છોકરા છૈયાવાળુ

બચવુ, ક્રિ૦ અ૦ સકટમાથી ઉગરવુ, સલામત રહેવુ ૨ જતુ અટકાવુ ૩ વધવુ, સીલક રહેવુ

બચાઇ, સ્ત્રી૦ બચત, બચાવ

બચારવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઢોર હાકતા મોઢેથી બચબચ કરવુ [તવુ, બાપડુ

બચારૂ, વિ૦ રાક, ગરીબ, કમજોર, દયા આવે

બચાવ, પુ૦ સકટમાથી ઉગરવુ તે, સંભાળ,સંર-

ક્ષણ, ખરાબી થતી અટકાવવી તે ૨ ખરચ જતા બાકી રહે તે, ઉગારો ૩ રદીઓ, ઉત્તર
બચાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉગારવું રક્ષણ કરવું. ૨. તારવું,મોક્ષ કરવો ૩ ઉગારવું, કસર કરી ફાજલ પાડવું, સચય કરવો ૪ વારવું, અટકાવવું.
બચી, સ્ત્રી૦ મો,બગી ૨ બોકી, ચુમી, બચ્ચી
બચોળિયું, ન૦ નાનું છોકરૂં, બચ્ચું
બચ્ચાંકચ્ચાં, ન૦ છૈયાં છોકરાં
બચ્ચી, સ્ત્રી૦ બોકી, ચુમી, ચુબન.
બચ્ચું, ન૦ નાનું બાળક, છોકરૂં [વપરાય છે)
બચ્ચો, પુ૦ દિકરો,પુત્ર (લાડના તેમજ તિરસ્કારમાં
બચ્છટ, વિ૦ જાડું, ખડબચડું બરછટ
બજર, પુ૦ તમાકુ ભાગ
બજરબટ્ટુ, ન૦ પોયણીનું ફળ ૨ રિછના મોમાં ઘાલી કાઢી લીધેલો કાળો મણકો (એ નજર ન લાગે માટે બાંધે છે).
બજવણી, સ્ત્રી૦ અમલમાં મૂકવું તે, બજાવવું તે.
બજવવું, સ્ત્રી૦ અમલમાં મૂકવું, બજાવવું [વાગવું
બજવું, ક્રિ૦ અ૦ અમલમાં આવવું, પાર પડવું.૨
બજવૈયો, પુ૦ મૃદંગ—નરઘાં વગેરે વગાડનારો
બજાખ, વિ૦ બેવકુફ
બજાજ, પુ૦ (આ૦) કાપડનો વેપારી, કાપડીઓ
બજાજી, સ્ત્રી૦ (આ૦) વેચવાની ચતુરાઈ, રગ ઝગ,હાના કરવી તે ૨ છેતરવાની તજવીજ
બજાણિયો, પુ૦ મલ્લ નટ, દોરડા ઉપર નાચનાર.
બજાર, પુ૦ (ફા૦) માલ વેચાય લેવાય તે ઠેકાણું, ગુજરી ૨ નાણાંની લેવડ દેવડ થાય તે જગા ચૌટું, હાટ ૩ વેચવા લેવાને મળેલો લોકનો જે સમુદાય તે ૪ દુકાનદારોએ ઠેરવેલો ભાવ તે, પીઠ, કિંમત ૫ માગણી, માગ, ખરીદ [વાત, અફવા.
બજારગપ, સ્ત્રી૦ બજારમાં ચાલતી ખોટી ખબર
બજારભાવ, પુ૦ બજારમાં જે ભાવે સોદો થતો હોય તે, પીઠભાવ, નિરખ [અનિશ્ચિત
બજારૂ, વિ૦ સાધારણ, હલકું ,બજારનું ૨ ઉડતું,
બજાવણી, સ્ત્રી૦ ટાચ, જપતી, કલમબંધી, અમલમાં મૂકવું તે ૨ બજાવવું-વગાડવું તે
બજાવનાર, વિ૦ વગાડનાર ૨ અમલમાં લાવનાર. ૩. બનાવનાર, કરનાર
બજાવવું, ક્રિ૦ સ૦ અમલમાં લાવવું, પાર પાડવું (કામ).૨ પાળવું (વચન) ૩ વગાડવું (વાજું). ૪ ટાચ લાવવી ૫ ઠોકવું, મારવું ૬ રાખવું.
બજીદ, વિ૦ (આ૦) ચીકણું, આગ્રહી, હઠીલું.
બજેરો, પુ૦ ફળશિયો, લોટો.
બજોઠો, પુ૦ એક જાતનું હાથનું ઘરેણું
બઝરંગબલી, પુ૦ મારૂતિ, હનૂમાન.
બઝાડવું, ક્રિ૦ અ૦ ચોટાડવું ૨ લઢાવવું ૩ ઓરાઢવું, ગળે ઘાલવું
બઝોડવું, ક્રિ૦ સ૦ મારવું, ઠોકવું, રગડવું
બટ, વિ૦ ભારવદાર, પોષાતું 'બટ મોગરો' ૨ તીખું 'તોટું' ૩ જડ, નફ્ફટ. ૪ તદ્દન, સાવ. ૪ ન૦ નાનો સુદર ભરાઉ ઠિંગણો ઘોડો,ટટ્ટુ [કડક
બટક, વિ૦ બરડ,નમે વળે નહિ તેવું ૨ ખરાબોલું,
બટકબોલું, વિ૦ ખરાબોલું,જેવું લાગે તેવું ટુંકું ભાષણ કરનાર, વિનોદી
બટકણું, વિ૦ બટકણું, બરડ ૨ કરકણું.
બટકણું, વિ૦ તરત ભાગી જાય તેવું, બગ્ડ,ભાગણું.
બટકવું, ક્રિ૦ અ૦ સહેજમાં ઉડી જવું ,ખરી જવું
બટકી, સ્ત્રી૦ ઠિંગણી ભરાઉ બૈરી
બટકું, ન૦ બચકું, ડાકું, ૨. કકડો
બટન, ન૦ બોરિયું [ભરાઉ ફૂલ-છોડવો, કુદ
બટમોગરો, પુ૦ એક જાતનું ઘણી પાંખડિવાળું
બટવો, પુ૦ વાટવો,ખલેચી ૨ બેઠા ઘાટનોલોટો.
બટાઉ, વિ૦ ઉડાઉ ૨ છેલ, લહેરી, ફક્કડ
બટાકિયાં, ન૦ ઝટ ભાગી જાય તેવાં મોતી, ખોટાં મોતી ૨ કેરીનું બારીને કરેલું અથાણું
બટાટા, પુ૦ એક જાતનો કદ, પટેટો
બટાવું, ક્રિ૦ અ૦ ઘણો વખત રાખ્યાથી બેસી જવું, ભેજથી બગડવું
બટાશિયાં ન૦ દાણાના બોખા
બટુક, પુ૦ (સ૦ બટુ-છોકરો) જનોઇ દીધા વિનાનો છોકરો ૨ ઠિંગણો, વામનજી.
બટેરૂં ન૦ થલાવડું, રામપાતર, મોટું કોડિયું
બટેરો, પુ૦ માટીનો મોટો વાડકો
બટ્ટો, પુ૦ આળ, તહોમત, કલંક; "બટ્ટો મૂકવો,

૨. ડાઘ, લાછન, બદનામ “બટ્ટો લગાડવો.” ૩. (અ૦ બૉટલ) દારૂનો સીસો [બેઠેલુ, બોખરૂ
બઠસ, વિ૦ જોરથી ઠાસીને ભરેલુ ૨ ભારે,
બડ, વિ૦ (વડુ) મોટુ, સારૂ ‘બડભાગી ’ ૨ કઠણુ, બરડ.
બડઘા, પુ૦ કપાસ ઇ૦ ના ટુકડા, કરચા [એવુ તે
બટઘો, પુ૦ જાડો લઠ્ઠ માણસ, સંગીન મજબુત
બડછટ, વિ૦ કઠણુ ને ખડબચડુ, બરસટ
બડફાં, ન૦ તબડકા; છણકા, મિજાજમા તરછોડી નાખવુ તે ૨. કુતરાનુ ડાકુ બફડા નાખવા=છણકા ક૦
બડબડ, સ્રી૦ બકબક, લવલવ
બડબડવુ, ક્રિ૦ સ૦ બકબક કરવી, લવલવ કરવુ. ૨ રીસમા કંઈ કંઈ ધીમે ધીમે બોલ્યા કરવુ
બડબડાટ, પુ૦ બકબક, બકબકાટ, લવારી
બડબડિયું, વિ૦ બડબડ કરનાર, કકણાટિયુ
બડબવુ, ક્રિ૦ સ૦ અફળાવુ, ઝિકવુ; ઝાપટવુ ૨ કણસલા ઉપર ધુંબા મારી દાણા જુદા પાડવા. ૩ દબાવવુ, ગડબવુ, દબાવીને ભરવુ
બડભાગી, વિ૦ મોટા નસીબવાળુ, સુભાગી.
બડમુછિયુ, વિ૦ મુછરહિત, મુછ ન હોય તેવુ
બડમુછો, પુ૦ જેને મૂછ આવી ન હોય તે પુરૂષ,
બડવુ, ન૦ મિજાગરૂ, બરડવુ. [ખુસરો.
બડવું, ક્રિ૦ સ૦ જાડુ સુતર કાતવુ, થરડવુ
બડવો, પુ૦ (સ૦ બટુક) દ્વિજ વર્ણનો નાનો છોકરો બ્રહ્મચર્યની દીક્ષા અપાયેલો બાળ, બાળ-બ્રહ્મચારી બડવો ઉઠાડવો=દીક્ષા લઈ ગુરૂને ત્યા જતા પરણાવવાની લાલચ આપી પાછો વાળવો તે, સાસુ ભિક્ષા આપે છે તે ૨ બાળ બ્રહ્મચારી અને તેની વહુનો વરઘોડો કાઢે છે તે. બ વો દોડા-વવો=ઉપનયન દીધા પછી ગુરૂને ત્યા મોકલવો તે બડવો ધૂણાવવો—ભૂવા ધૂણાવવા. (કોળીભીલમા
બડવા, પુ૦ શેલડીને છોલીને કરેલા કડકા, શરમા ગ ડેરી
બડવો, વિ૦ (બોડુ) માથુ મુડાવેલો, મુડેલો “ઉભો રહે બડવો કરૂ, બડવો કરૂ હવે.” ૨ કદરૂપુ
બડાઈ, સ્રી૦ (હિ૦) વડાઈ, મોટાઈ ૨ પતરાજ; મગરૂરી. ૩. ફુલાશ. [ફુલણજી
બડાઈખોર, વિ૦ બડાઈ કરનાર; સ્વ વખાણ કરનાર,
બડાબુટ–ડ, અ૦ જેમનુ તેમ, સધરવધર; અવ્યવ-સ્થિત. “નારે બેહેન, મારૂ કામ બડાબુટ પડેલુ છે.”
બડાશ, સ્રી૦ ફુલ, મોટાઈ; બડાઈ
બડીફજર, સ્રી૦ પ્રભાત, અજવાસકું
બડુકો, પુ૦ કઠણુ વસ્તુ ચાવતા થતો અવાજ તે.
બડેજાવ, ઘણુ જીવો, ચઢતી કળા થાઓ. ૨ સુસ્થિતિ.
બડેલોક, પુ૦ ઉમરાવ; અમીર લોક.
બડુ, વિ૦ હિ) વડું, મોટુ
બઢતી, સ્રી૦ ચઢતી દશા-કળા; ઉત્કર્ષ; અભિવૃદ્ધિ
બણગુ, ન૦ બ ડ, ઢુલડ. ૨ તતુડુ, રણશિગુ. ૩ ગપ-ગોળો, ડિંગ ૪ વખાણ-ગુણ ગ.વા તે
બણબણવુ, ક્રિ૦ અ૦ માખીએ પાખથી અવાજ કરવો, ગણગણવુ, ઉપરને ઉપર ભમ્યા કરવુ.
બણબણાટ, પુ૦ ગણગણાટ, ગુ જાર ૨ ભ જવાડો ગ ડુ ૩. બકબકાટ,
બણવું, ક્રિ૦ અ૦ બનવુ (કવિતામા) [થાય છે તે.
બણિયો, પુ૦ ચોખાની અંદર એક જાતના દાણા
બણટી, સ્રી૦ એક જાતનુ ડાગરમા થતુ અનાજ.
બ ઙઠ, વિ૦ બુઠુ, અક્કલ વગરનુ
બણ્ડ, પુ૦ (ફા૦) ઢુલડ, ફિસાદ, બળવો.
બણ્ડખોર, પુ૦ બ ડ કરનાર, તોફાની; ફિસાદી.
બણ્ડિયુ, ન૦ બદન, બ ડી
બણ્ડી, સ્રી૦ કેડ સુધી આવતુ પહેરવાનુ વસ્ત્ર; બદન.
બતક, ન૦ (સ૦ વર્તક.) પાણીવાળી જગામા રહેતુ એક પક્ષી એ ડુબકી મારીને માછલી પકડે છે.
બતક, સ્રી૦ બતકના આકારનુ પાણી ભરવાનુ માટી—ધાતુનુ વાસણ-
બતકી, સ્રી૦ નાનુ બેઠુ કુલ્લુ—કુડું
બતરીસ, વિ૦ ત્રીસ ને બે, ૩૨ બતરીસ લક્ષણ—માણસને સંપૂર્ણ થવાના જે ગુણો તે (જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ) બત્રીસ કોઠે જીવ—હોશીઆરી, ચોતરફની સાવચેતી. બત્રીસ કોઠે દીવા=અત કરણમા અજવાળુ થવુ તે ૨ આનંદ થવો, ખટપટ ટળવી.
બતરીશી—સી, સ્રી૦ જડબા, જેમા ૩૨ દાત જડા-યેલા છે તે. બત્રીશીએ ચઢવુ=દાતે ચઢવું-ચવાવુ; નિંદા થવી, વગોણુ થવુ. [વવુ; સીખવાડવું.
બતલાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ જણાવવુ; દેખાડવું. ૨. સમજા-

બતાવવુ,ક્રિ૦ સ૦દેખાડવુ,દર્શાવવુ ૨.—ની આગળ ચાલવુ, દોરવુ. ૩ સાબીત કરવુ,સ્પષ્ટ કરવુ ૪ કહેવુ, —થી જાણીતુ કરવુ, જાહેર કરવુ ૫.હાથના ચાળા કરવા, સાન કરવી ૬ વર્ણન કરવુ ૭ સમજાવવુ. **આખ** બતાવવી—ખીવરાવવુ, ડરાવવુ **હાથ** બતાવવો=મારવુ મો બતાવવુ=મળવુ [વહાણુ

બતેલો, પુ૦ (પોર્ચુ૦) એક જાતનુ કિનારે ફરતુ

બત્તી, સ્ત્રી૦ (સ૦ વર્તિ)વાટ,દિવેટ ૨ દીવો, મશાલ ૩ પલીતો, કાકડી ૪ ઉશ્કેરણી, ઉત્તેજન, સાસણી ૫. જીભ, બચી ૬ ફાયર, આડ **બત્તી** આપવી=ઉત્તેજન આપવુ, ઉશ્કેરવુ, **બત્તો** ફાટવી =બોલવાની શક્તિ ધરાવવી, જીભ ઉપડવી

બત્તો, પુ૦ દસ્તો, મુસળી

બત્રીસ, વિ૦ બતરીસ, ૩૨ [માટે)

બત્રીસુ, ન૦ બતરીસ વસાણાનુ ચૂર્ણ (સુવાવડી

બથાવવુ,ક્રિ૦સ૦ હ ફારવુ,મથવવુ, થકવી નાખવુ બથાવી પડવુ=બળાત્કારે છીનવી લેવુ,પચાવી પડવુ, પડાવી લેવુ.

બથવો, પુ૦તાદળજા—ચીલની ભાજી [સકેત

બદ, વિ૦ (ફા૦) ખરાબ, ભુડુ, નિંદ્ય ૨ પાચનો

બદ, સ્ત્રી૦ (હિ૦) જાઘના ખુણામા થઇ આવતુ ગરમીનુ એક દરદ [છિનાળુ

બદકામ, ન૦ (ફા૦)ખરાબ કામ ૨ વ્યભિચાર,

બદખસલત, સ્ત્રી૦ ખરાબ ચાલ, કુટેવ

બદબોઈ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ચાડી ૨ નિદા, ગીબત

બદચાલ, સ્ત્રી૦ નઠારી ચાલ,દુરાચરણ અનાચાર

બદજબા, સ્ત્રી૦ ગાળ, ખોટી ભ ષા

બદદવા,સ્ત્રી૦શ્રાપ, અનિષ્ઠ ચિન્તન, શાપ ન [નજર

બદદાનત, સ્ત્રી૦ હરામ દાનત બેઇમાની, ખોટી

બદન ન૦(ફા૦)અગ, શરીર,કાયા ૨ ડોકથી કમર લગી પહેરવાનુ વસ્ત્ર,કુડતુ

બદનજર, સ્ત્રી૦ કુદષ્ટિ, દુષ્ટભાવના

બદનસીબ, ન૦ દુર્ભાગ્ય, અભાગીયાપણુ

બ નામ, વિ૦ બદનામીવાળુ, નિદ્ય, કલકિત

બદનામી,સ્ત્રી૦નામોશી, અપજશ ૨ બટ્ટો,આળ

બદનુ, ન૦ ચણુતા ઘટ કોલપર રેડવાનુ પાણી ભરી રાખવાનુ વાસણ, પાણીનું તગારૂ

બદફેલ, વિ૦અનીતિમાન ૨ દુષ્ટ,દ ડેલ [ધિ ગાણુ

બદફેલી, સ્ત્રી૦ બદચાલ અનીતિ ૨ તોફાન,

બદબખ્ત,વિ૦ અભાગિયુ, કમનસીબ ૨ હરામી,

બદબાત્તિન, વિ૦ (ફા૦) બદદાનતનુ [દુષ્ટ.

બદબો—ઈ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) દુર્ગંધ, નઠારી વાસ ૨ ગીબત, નિદા ચાડી [છોડ

બદરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) બોરડી ૨ વેણ કપાસનો

બદલ,ન૦ (આ૦) બદલવુ—લેવુ તે

બદલ,અ૦ બદલે સાટે અવેજે, ઠેકાણે

બદલવુ,ક્રિ૦સ૦ એકના અવેજમા બીજુ આપવુ લેવુ,સાટાપાટી કરવુ,બદલો કરવો ૨ ફેરફાર કરવો ૩ એક કાઢી બીજુ રાખવુ, અથવા જુનામા ફેર ફાર કરવો, ફેરવી નાખવુ ' વેશ બદલવો "૪ અદ લબદલ કરવુ **બદલી** જવુ=એક મૂકી તેને બદલે બીજુ લઇ જવુ

બદલામ, ન૦ બદનામ [તે બદલે બીજુ લેવુ

બદલાવવુ,ક્રિ૦સ૦ ફેરવાવવુ, સુધરાવવુ ૨ એક

બદલાવુ, ક્રિ૦અ૦ એકને ઠેકાણે બીજુ આવવુ, ફેરફાર થવો ૨ ફરી જવુ, ખસી જવુ ૩ ઉલટ સુલટ થવુ [બીજે ઠેકાણે જવુ તે ૩ અવેજી.

બદલી, સ્ત્રી૦ ફેરફા સ્થાનાતર ૨ એક ઠેકાણેથી

બદલે, અ૦અવેજમા, સાટે, એકને અભાવે બીજુ ઠેકાણે

બદલો,પુ૦ અવેજ, સાટુ ૨ અવેજમા આપેલુ તે ૩ ઉપકાર,આભાર ૪ વેર,ખાર ૫ બદલાવવા જોગ

બદવુ, ક્રિ૦અ૦ મોટાની મરજી પ્રમાણે ચાલવુ મર્યાદામા વર્તવુ, ગાઠવુ, હુકમ માનવો [કદરૂપુ

બદશિકલ, વિ૦ ખરાબ ચહેરાનુ, વરવુ, બેડોળ,

બદસુરત, વિ૦ વરવુ, કદરૂપુ.

બદહજમી, સ્ત્રી૦ અજીરણ,અપચો

બદામ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) એક સુકો મેવો ૨ એક હલકુ ચલણ (હિસાબમા)

બદામડી, સ્ત્રી૦ બદામનુ ઝાડ

બદામી, વિ૦ બદામના રગનુ, ભુખરૂ લાલ

બદિયાન, ન૦ કુડતુ બદન

બદી,સ્ત્રી૦ (ફા૦)દુરાચણ,અનીતિ,અધર્મ "નેકી ને બદી" ૨ નિન્દા, ચુગલી ૩ કુટેવ, કુછદ ૪,

ગિલ્લી દંડાની અને મંજાની રમત રમતા જે જરાક ખાડો કરે છે તે, ગબી

બદુ, વિ૦ માલ વનાનો, ગંદુ [પરવશ

બદ્ધ, વિ૦ (સ૦) બાંધેલુ, સજ્જડ ૨ પરતંત્ર,

બધિર, વિ૦ (સ૦) બહેરૂ સાભળે નહિ તેવુ

બધુ, વિ૦ સઘળુ, આખુ, તમામ, સધુ

બધે, અ૦ સઘળે ઠેકાણે સર્વત્ર

બનડી, સ્ત્રી૦ નવી પરણેલી કન્યા, નવવધુ

બનડો, પુ૦ પરણવા જતો છોકરો વર ૨ વિવાહમા ગાવાનુ ગીત

બનવુ, ક્રિ૦ અ૦ એકદમ આવી પડવુ થવુ, નિપજવુ ૨ ૨ વાટમા આવવુ, જેવુ જોઇએ તેવુ થવુ "ઘર ઠીક બન્યુ છે" ૩ અનુકૂળ આવવુ, તાકડો મળવો ૪ થવુ નિકળવુ, નિવડવુ ૫ સ્નેહ-મેળાપ હોવો, એક સંપ રહેવો-હોવો, ૬ હળીમળીને રહેવુ ૭ નિશાના રંગમા આવવુ ૮ સાફસુફ થઈ સણગરાવુ ૯ થઇ શકવુ, કરી શકાવુ ૧૦ મશ્કરી થવી **બનવાજોગ**=સંભવિત **બનવાકાળ**=ભવી

બના, સ્ત્રી૦ લાજ, આબરૂ, ઈજત [કપડુ

બનાત, સ્ત્રી૦ (ફા૦) પહોળા પનાનુ જાડુ ઉનનુ

બનાવ, પુ૦ (હિં૦) હોનારત, પ્રસંગ, ઘટના, એકા એક-ઓચિંતુ બનવુ તે, પ્રસંગ ૨ મેળાપ, સ્નેહ,

બનાવટ, સ્ત્રી૦ બનાવવાની રીત-તરેહ, રચના ૨ પોત, કુમાશ ૩ અસલ નહિ પણ જુદુ જ, નવુ બનાવેલુ તે, તરકટ, કાવતરૂ ૩ ફજેતી મશ્કરી

બનાવટી, વિ૦ ખોટુ, જુઠુ ૨ તકલેદી, પોકળ ૩ બનાવેલુ, કૃત્રિમ, ઢોંગી

બનાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કરવુ, ઘડવુ, રચવુ, જોડવુ ૨ ઉત્પન્ન કરવુ, પેદા કરવુ ૩ બનાવટ કરવી, જોડી કાઢવુ ૪ કહેવુ, ચિતરવુ ૫ ઘાટ ઘડવા ૬ મજાક કરવી, બેવકુફ બનાવવુ ૭ શણગારવુ, ફક્કડ દેખાય તેમ કરવુ ૮ દોરવુ, કાઢવુ

બન્નુસ, ન૦ (અ૦) કામળો, ધામળો, બોરો

બનેવી, પુ૦ બેનનો વર

બન્ને-ન્નો, અ૦ બે, બેઉજણ

બંદ(બન્દ) પુ૦ (ફા૦) જેથી કોઇ ચીજ બંધ થાય તે, આડ ૨ બંધાણુ, બંધ ૩, બેડી, હેડ ૪ હદમા રાખવુ તે, કેદ કરવુ તે ૫ પાણી અટકાવવાનો પુસ્તો, બાધ ૬ પટો [૨ હુકમ, આજ્ઞા

બંદગી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ઇશ્વર પ્રાર્થના, ભક્તિ નિમાજ

બંદર, ન૦ (ફા૦) જ્યા વહાણો તરતા રહે તેવો દરિયાનો-નદીનો કિનારો, બારૂ ૨ એને લગતુ જે શહેર-ગામ તે ૩ ફુરજો, માડવી, ડક્કો. **બંદર** કરવુ-વહાણો નાગર ૨. ઝાડે જવુ

બંદરી, વિ૦ એક જાતનું ઝાખી બુટ્ટીવાળુ કપડુ છીંટ (પાત્રડી માટે) ૨ બંદરને લગતુ

બંદી, પુ૦ સ્તુતિ પાઠકો, ચારણો ૨ કેદી, બંદીવાન

બંદી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) અટકાવ, મના, મંધી ૨ જોડવુ તે, દોસ્તી. "ભાઇબંદી" ૩ ગુલામડી, હઠથી પકડી આણેલી સ્ત્રી 'વિષયાસક્ત પુરૂષની પ્રમાણે તેણે બહુ બંદીઓનો પરિગ્રહ કર્યો હતો"-કાદંબરી.

બંદીખાનુ, ન૦ (ફા૦) કેદખાનુ, તુરંગ, જેલ

બંદીજન, પુ૦ વખાણ કરનારા, ભાટ, ચારણ

બંદુક, સ્ત્રી૦ (આ૦) દારૂ ભરી ગોળી મારવાનુ નળીવાળુ એક હથિયાર, અગ્ન્યસ્ત્ર

બંદો, પુ૦ (ફા૦) સેવક, ગુલામ, દાસ, ફિદવી. ૨ ફુલાસમા પોતાને વિષે બોલતા વપરાય છે, હુ પોતે. બંદાના બહાર જોઇ લેવા=પરાક્રમ જોજો બંદા ખાય કે તાપે જ્યાં પડયા ત્યા ખેમ ને કુશળ

બંદોબસ્ત, પુ૦ (ફા૦) ગોઠવણ, સગવડ, તજવીજ ૨ કરાર, ઠરાવ, કબુલાત ૩ વ્યવસ્થા, સુલેહ શાંતિ જાળવવી તે, જાપતો

બંધ, પુ૦ (સ૦) બાધવુ-બાધેલુ તે ૨ નિયમ, ધારો ૩ અટકાવ, રોકાણ ૪ રચના, ગુંથણી "પદબંધ" ૫ જે વતી કાઇ બાધેલુ તે, પટો, પાટો, ગાઠ, બેડી. દેહ ૬ દોરડુ, દોર ૭ પાળ, પુસ્તો. ૮ શરીર, દેહનુ બંધારણ તે.

બંધકરવુ, ક્રિ૦ સ૦ અટકાવવુ, વાસવુ (બારણુ) ૨ મીચવુ, બીડવું, સંકોચવું (આખ). ૩. પ્રતિબંધ કરવો, મના કરવી. ૪ બીડવુ, વાળવું, અંદર ઘાલવુ "કવર બંધ કર્યું." ૫. આટોપવું, પુરૂ કરવું, સમાપ્ત કરવુ "લખવનુ બંધ કરો."

બંધકી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વેશ્યા, છિનાળ ૨ વાંઝણી,

બંધકોશ, પુ૦ ઝાડો ન આવે તેવી પેટની જે સ્થિતિ

તે, કબજીયાત
બંધન, ન૦ (સં૦) બાંધવું તે, બાંધણી ૨ પાશ, જાળ ૩ અટકાવ પ્રતિબન્ધ ૪ નિયમ, ધારો ૫ કેદ કરવું તે, કેદ, ૬ પટો દોર ૭ મના, બંધી
બંધબેસતું, વિ૦ અનુકૂળ, ગોઠતું, માફક આવતું
બંધવ, પુ૦ભાઇ, સહોદર, બાંધવ [૨ બેસતું, યોગ્ય
બંધાણુ, ન૦ ગાંઠ, પાશ, જાળ ૨ અટકાવ, પ્રતિબન્ધ, બંધન. ૩ બાંધણી ૪ ટેવ, આદત ૫ બાંધવાનું તે, દોરડું [વાની રીત
બંધામણ-ણી, સ્ત્રી૦ બાંધવાનો કિમ્મત, બાંધ-
બંધારણ, સ્ત્રી૦ બંધારાની સ્ત્રી
બંધારણ, ન૦ બાંધણી, રચના, બનાવટ ૨ બે વસ્તુનું સાથે જોડાવું તે ૩ ગ્રંથના વિષયની ગોઠવણ ૪ જેથી બાધો પડે તેવી વસ્તુ ૫ ખાધા વિના નજ ચાલે તે, વ્યસન ૬ બાધો, શરીરની બાંધણી. ૭ ઘાટ, યોજના
બંધાણી, વિ૦ વ્યસની, હેળ-ટેવવાળું
બંધારો, પુ૦ રંગવાનો ભાગ જુદો બાંધી જુદા જુદા રંગ કરનારો ૨ રેશમી કપડા ધોઇ કુંદી કરી આપનાર
બંધાવવું, ક્રિ૦ સ૦ બંધન કરાવવું, સાથે જોડાવવું ૨ ઘાટસર વિંટળાવવું ૩ શાબાશી આપવી, સરપાવ આપવો
બંધાવું, ક્રિ૦ અ૦બંધન થવું, કબુલ થવું ૨ નક્કી થવું, ઠરવું ૩ અકડાઇ જવું, રહી જવું ૪ મળી જવું, ઘટ થવું [તેવું (પાણી)
બંધિયાર, વિ૦ બંધાયલું (હવા) ૨ વહેતું નહિ
બંધી, સ્ત્રી૦ મના, અટકાવ ૨ પરેજી, કરી ૩ કરાર, બોલી, સરત. ૪ પાકી, અણોજો. **બંધી** કરવી=કરાર કરવો ૨ મના કરવી, વારવું ૩ કરી
બંધીખાનું, ન૦ કેદખાનું, તુરંગ, જેલ. [પાળવી
બંધીવાન, વિ૦ કેદી, બંધાયેલું, અટકાવેલું
બંધુ, પુ૦(સં૦)બાન્ધવ, ભાઇ ૨ સોબતી, સાથી ૩ મિત્ર, ભાઇબંધ, દોસ્ત. ૪ સગપણ કે જાતનો કોઇ એક બંધુજન=ભાઇભાંડુ, આપ્તજન
બંધુતા, સ્ત્રી૦ ભાઇચારો, મિત્રભાવ, દોસ્તી
બંધુર, વિ૦સુંદર, પ્રીતિ ઉપજાવે તેવું, રમણીય

બન્ને-ન્નો, અ૦ બેઉ, બેજણ [પડથાળું
બપડું, ન૦ લાકડાનું ગોળ રમકડું ૨ વિ૦ બે
બપૈયો, પુ૦ એક જાતનો પક્ષી, ચાતક, દેવતરસ્યો.
બપોર, અ૦ દિવસના બીજા પહોરનો સમય, દહાડાનો મધ્ય ભાગ, મધ્યાહ્ન
બપોરિયું, ન૦ આતસબાજીની એક બનાવટ ૨ બપોર સુધી કામ કરનારું ૩ બપોરે કરવાનું તે ૪ એક જાતનું ફૂલ, જે બપોરે ખીલે છે
બફો, પુ૦ ઘામ, બફારો, બાફ
બફાકરવું, ક્રિ૦સ૦(અ૦) ફાયદો-ગુણ કરવો
બફાણું, ન૦ બાફેલો, તરત ખાવા માટે બાફીને રાઇ ચઢાવેલી કેરીનું અથાણું.
બફારો, પુ૦ ઉમારો, ઘામ, બાફ
બફાવું, ક્રિ૦ અ૦ બાફથી-ગરમીથી પોચું ને મીઠું થવું, ૨ ઘાવું, સીઝવું ૨ ઘામથી અકળાવું [કરવો
બબડવું, ક્રિ૦ અ૦ ચીડમાં બોલ્યા કરવું-લવારો
બબડાટ, પુ૦ બબડવું તે, લવારો
બબરચી, પુ૦(ફા૦)રસોઇયો, ૨ ધવારો. [ભંજવાડ
બબરચીખાનું, ન૦ રસોડું, રાંધણી ૨ ગંદકી,
બબુચક, પુ૦ મૂર્ખ, કમ અક્કલ. ૨ ખાઉબરો
બબ્બે, વિ૦ બેબેના જોડકા, બેને જથે.
બમ, અ૦ (બમ્બ) એવો થતો ભારે અવાજ ૨ મહાદેવને પ્રસન્ન કરવા કરાતો અવાજ "બમ બમ મહાદેવ" ૨ જંગી, કદાવર
બમ્હસ, વિ૦ સારી પેઠે ભરેલું ૨ ખોખરૂં
બમણવું, ક્રિ૦ અ૦ પાંખનો અવાજ થવો. ૨ આશામાં વારવાર ભટકવું [ગંદકી.
બમણાટ, પુ૦બમણવું તે, ગણગણાટ ૨ ભંજવાડ,
બમણું, વિ૦ દુપ્પટ, બેવડું, બેગણું. **બમણી મારસ**=બેવડી પીડા, બેવડી માથાફોડ
બમ્બ, પુ૦ નરવામાંનું બાયું, મૃદંગના જે પાસામાં ખરજના સૂર વાગે છે તે ૨ ડંકો ૩. બાવળ. 'આબે અમૃતફળ નિપજ્યા, ને બબે આવી શૂળ' વિ૦ કદાવર, વિશાળ, મોટું **બંબ** બજાવવું=ઠોકવું, માર મારવો **બંબે** બંબ-કંઈ ન હોય તેવું, પોલું, અંધેર તૂત, ખોટે ખોટું
બમ્બો, પુ૦(અ૦ પમ્પ)પાણીની ધાર ઉરાડવાનો

યત્ર આગ હોલવવાનો-પાણી કાઢવાનો સંચો ૨ પાણીનો નળ ૩ ઉનામણો [વિવેચન.
બયાન, ન૦ (ફા૦) વર્ણન, વિગતવાર હકીકત,
બર,અ૦પુરૂ પડ્યુ હોય તેવુ,અમલમા આવ્યુ હોય તેવુ ૨ પ્રમાણે, મુજબ 'બર હુકમ "૩ બરાબર -સરખુ-સમોવડિયુ થવુ તે ૪ વિ૦ માફક,ઘટતુ,
બર,પુ૦ પનો, પહોળાઇ ૨ જાત ૩ માલ [લાયક
બ ક,પુ૦(ફા૦) ઉંટના વાળ
બરકત, સ્ત્રી૦ (અ૦) ફાયદો, લાભ, હાસલ ૨ ફતેહ,શુભ, કલ્યાણ,સિદ્ધિ ૩ અધિકતા,ભરપુરતા
બરકદાજ પુ૦ બંદુકવાળો, બંદુકચી [પાડવી
બરકવુ,ક્રિ૦સ૦ સાદ કાઢી બોલાવવુ, બકારવુ,બૂમ
બરકી,સ્ત્રી૦ રૂડીની ગાસડી
બરકો, પુ૦ મોટો સાદ,ઘાટો, બૂમ, બરાડો
બરખાસ્ત, વિ૦ (ફા૦) વિખરાયેલુ, વિસર્જન મિજલસ બરખાસ્ત થઇ=સભા ઉઠી ગઇ
બરછટ,વિ૦ કઠ્ઠણુ ને ખરબચડુ ૨ કઠણુ, સખત
બરછી, સ્ત્રી૦ નાનો ભાલો [હાડનુ-માણસ
બરછો,પુ૦ ભાલો ૨ કડંને સીધો ઉભો સાડો
બરજાત, વિ૦ નીચ તુકમનુ, હીણુ, બીજનુ
બરજોરી,સ્ત્રી૦(ફા૦) જોરાવરી,જુલમ,જબરજસ્તી, બળાત્કાર, સખતી
બરડ,અ૦ ચાવતા દાંતથી અવાજ થાય તેમ
બરડ,વિ૦ ઝટ ભાગી જાય તેવુ, કડક, કઠણુ
બરડવુ, ન૦ મિજાજગરૂ, ઐંડવુ
બરડકબોલુ, વિ૦ સખત, કડક ૨ ભડભડિયુ "એટલે એક જણુ બોલિયો, બરડકબોનો બોલ"
બરડો,પુ૦ વાંસો, પીઠ ૨ સોપારીની એક જાત ૩ કરોડ બરડો થાબડવો=હિંમત આપવી,ઉશ્કેરવુ બરડો ભારે થવો-માર ખાવાના ચિન્હ જણાવા [વાસણ (અથાણા ભરવાનુ)
બરણી, સ્ત્રી૦ ચિનાઇ અથવા લાખોટેલુ માટીનુ
બરતરફ, વિ૦ (ફા૦) કાઢી મૂકેલુ રજા આપેલી, દૂર કરેલુ (નોકરીમાથી)
બરતરફી, સ્ત્રી૦(ફા૦) બરતરફ કરવુ થવુ તે [પણુ.
બરદ,ન૦ ભક્તને વરદાન આપવુ તે, બિરૂદ, વચન,
બરદાશ-સ્ત, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સંભાળ, તજવીજથી પાળવુ તે, ખાતર
બરદિયો,પુ૦ બંદિજન, ભાટ
બરફ, ન૦ (ફા૦) હિમ, કરા ૨ હવામા ઠંડીથી અથવા કૃત્રિમ રીતે બંધાયેલુ પાણી, વાચ,પાલો
બરફી, સ્ત્રી (ફા૦) દૂધનો માવો,ખાંડ અને મસાલાની બનાવેલી એક મીઠાઇ [ચુરમુ
બરફીચુરમુ, ન૦ ઠારેલો લાડુ, ચોસલા પાડેલુ
બરબડ,સ્ત્રી૦ લવલવ,બડબડાટ, લવારી
બરબાદ,અ૦(ફા૦) રદ,નકામુ 'વેપારને આબાદને બહાને બરબાદ કર્યો " ૨ મિથ્યા, ખાલી
બરબાદી,સ્ત્રી૦ખરાબી, પાયમાલી, સર્વ જવુ તે
બરમર,સ્ત્રી૦ દયા,દાઝ. ૨ કાળજી
બરલવુ, ક્રિ૦સ્ત્રી૦ ઉંઘમા બલવુ-બકવુ
બરસટ,વિ૦બરડ,ઝટ ભાગી જાય તેવુ ૨ બરછટ
બરાગળ,સ્ત્રી૦ ઝીણો તાવ,ધીકડી
બરાડ,સ્ત્રી૦ બૂમ, બરકો, રાડ
બરાડવુ,ક્રિ૦સ૦ બૂમ પાડવી આરડવુ,ગરજવુ
બરાડો,પુ૦ બરાડવુ તે, મોટો ઘાંટો, ગર્જના
બરાત,સ્ત્રી૦ (ફા૦) વરની જાન ૨ વરઘોડો ૩ ગંજીફાનો એક રંગ
બરાબર-રોબર, વિ૦(ફા૦) સમાન, સરખુ ૨ ખરૂ, વાજબી,અદલ, યથાર્થ ૩ ઉચિત, લાજીમ, લાયક, ઘટતુ ૪ અનુકૂળ, માફક ૫ સમતોલ, સરખા જેવુ ૬ સપાટ, સરખુ, વાંકુ ચૂંકુ નહિ તેવુ ૭ એકાકાર, એકરૂપ, એકતારૂ ૮ ઠીક ઠીક ગોઠવેલુ ૯ દુરસ્ત, ભૂલચૂક વગરનુ ૧૦ પુરૂ, સંપૂર્ણ બરાબર થવુ=પતી રહેવુ, થઇ રહેવુ
બરાબરિયુ-રોબરિયું, વિ૦ સરખેસરખુ, સમોવડિયુ [૨ સરસાઇ, સ્પર્ધા
બરાબરી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સમાનતા, સરખાપણુ
બરાસ,ન૦ કપુરમા મસાલો નાખી બનાવલો એક સુગંધીદાર પદાર્થ [૩ પત્થર માપવાનુ માપ
બરાસ,પુ૦ (અ૦) કુચો, કુચડો ૨ કલમ પિંછી
બરી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) અંગરખાનો એક ભાગ ૨ બળી
બરૂ, ન૦ એક જાતનુ ચમરીવાળુ ઘાસ એની સોટીની કલમ થાય છે
બરો, પુ૦ ઘણા તાપથી હોઠના ખુણા આગળ જે ઝીણી ફોલ્લીઓ થઇ આવે છે તે ૨ ચામોદી,પત-

રાજી ૩ ગર્વ,તોર,અભિમાન,મગરૂરી ૩ ચસકો, તનમનાટ હોશ
બરોડુ, ન૰ જુવાર બાજરીનુ સરોડુ ૨ બરૂ
બરોળ, સ્ત્રી૰ શરીરના ડાબા પાસામા આવેલો એક અવયવ
બર્બર, વિ૰ અનાર્ય, જંગલી લોક ૨ મૂર્ખ
બલકે,અ૰(આ૰,એટલુજ નહિ પણ વધારે,વિશેષ
બલખમ-ગમ, પુ૰(આ૰) બળખો કફ,ગળફો
બલગરી,સ્ત્રી૰ સ્ત્રીની કોટનુ એક તરેહનુ ઘરેણુ
બલજાવુ, ક્રિ૰ અ૰ વારી જવુ
બલમ, સ્ત્રી૰ બાફેલી ડાંગેર
બલવણ, ન૰ એક જાતનો ખાર, આમળાના પાણીમા ઉકાળેલુ મીઠુ મીઠાની બાધાવાળા એ ખાર વાપરે છે
બલવો, પુ૰ (આ૰) બંડ, ફિસાદ, તોફાન
બલા, સ્ત્રી૰ (આ૰) પીડા કરતુ, મેલુ, ભૂત પ્રેત, ચટક ૨ દુખ આવી પડે તેવો બનાવ, આફત ૩ પીડા, માથાફોડ, માથુ ફોડાવવુ ૪ દૈવ્ય
બલાક, પુ૰ (સ૰) બગલો **બલાકા**-બગલી
બલાડી, સ્ત્રી૰ બિલાડી
બલાલ, વિ૰ હરામ નીચ કર્મ કરનાર
બલિ, પુ૰ (સ૰) ભોગ ૨ પૂજા ૩ ભેટ
બલિદાન, ન૰ (સ૰) દેવ દેવતાને જે ભક્ષ અર્પણ [થાય છે તે, ભોગ
બલિષ્ટ,વિ૰ બળવાન,જોરાવર
બલિવર્દ, પુ૰ (સ૰) બળદ
બલિહારી,સ્ત્રી૰ જશની વાહવાહ, સાબાશી,ધન્ય, રૂપ પ્રતાપ જોતા જે સ્તુતિ-આસક્તિનો ભાવ થવા તે, ફિદા થવુ તે, વારી જવુ તે [વહન
બલુન, ન૰ (અ૰) વિમાન, હવામા ઉડતુ યાન
બલૈ, સ્ત્રી૰ કાખમા જે ગાઠ થઇ આવે છે
બલૈયા, ન૰ ઓવારણા, હર્ષમા આશિર્વાદ દેતા બે હાથ લમણે અરકાડી ટાચકા ફોડવા તે દુખડા ૨ ચુડીઓ **બલૈયા** પહેરવા=નાતરૂ કરવુ
બલૈયાખે ચવા, ક્રિ૰ સ૰ હીસાબ માંડી વાળવો, [ખાતા બંધ કરવા
બલૈયુ, ન૰ ચુડી, બલોયુ
બલોયુ, ન૰પહોળી ચીપની ચુડી [કે બટલો છો."
બલ્લવુ,ક્રિ૰ અ૰ ઉત્તમા બોલવુ 'તમે બકો છો.
બવાડુ, ન૰ નવી ખેડાયલી જમીનનુ બીજુ વર્ષ
બવાસીર, પુ૰ હરસ મસાનો રોગ
બશેર, પુ૰ બે શેર
બશેરી, સ્ત્રી૰ બશેર વજનનુ કાટલુ
બસ, અ૰ (ફા૰) પૂરૂ, થયુ, પૂર્ણ ૨ ઘણુ, પુષ્કળ.
બસી, સ્ત્રી૰ રકાબી, છાછર
બસે-સો, વિ૰ ૨૦૦ [તે, પિચકારી
બસ્તી, સ્ત્રી૰ (સ૰) ગુદા વાટે પિચકારી આપવી
બસ્તો, પુ૰ (ફા૰ **બસ્ત**) ગાસડી, પોટલી
બહલાવવું, ક્રિ૰સ૰ ફુંગરાવવુ, ખીલવવુ ૨ ફેલા[વવુ, વધારવુ
બહવવુ, ક્રિ૰સ૰ બોલવુ ૨ વહેવુ
બહાદુર, વિ૰ (ફા૰)હિંમતવાન, સાહસિક,છાતી ચલુ, મર્દ, શૂરવીર [મર્દાઇ
બહાદુરી,સ્ત્રી૰(ફા૰) સાહસ, હિંમત ૨ પરાક્રમ,
બહાનુ, ન૰ નિમિત, મિષ,મસ,ઢોંગ, જુઠુ કારણ
બહાર, પુ૰ (ફા૰) ખુબસુરતીનુ ખીલી રહેવુ તે, શોભા, ખુબી, રંગ 'શા હતા આપણા બહાર' ૨ આનંદ, મઝા, ખુશી ૩ બંદુકનો અવાજ
બહાર,અ૰(સ૰**બહિર**) અંદર નહિ તેવુ,બારણે બહાર જવુ=ઝાડે ફરવા જવુ,જંગલ જવુ ૨.ફરવા કે કામને અર્થે ઘરની બહાર જવુ
બહારવટિયો, પુ૰ બારવટિયો, જુઓ
બહારવટુ, ન૰ બારવટુ, જુઓ
બહારવુ,ક્રિ૰સ૰ ઝાડુ કાઢવુ,સાફ કરવુ, વાળવુ
બહાલ, વિ૰ (ફા૰) કાયમ, જાયુનુ રાખેલુ હોય તેવુ, સ્થાયી ૨ કબુલ, મંજુર
બહાલી, સ્ત્રી૰ કાયમી ૨ મંજુરી [આપવી તે
બહાલીબરતરફી, સ્ત્રી૰ નીમણુક કરવી ને રજા
બહાવુ, ક્રિ૰ સ૰ પથરાવુ ૨ ગભરાવુ
બહાવરૂ, વિ૰ વિહ્વળ, ગાભરૂ [પેલીપાર
બહિર, અ૰ (સ૰) બહાર (અંદર નહિ) ૨
બહિર્લાપિકા, સ્ત્રી૰ (સ૰) પદની બહારના અક્ષર બમણી જે રચના-ચાતુરી તે (ઉલટુ અંતર્લાપિકા)
બહિષ્કાર,પુ૰(સ૰)દેશવટો,ત્યાગ,બહાર કાઢવુ તે
બહિષ્કૃત, વિ૰ (સ૰)બહાર કાઢી મૂકેલુ, તજેલુ, તરછોડી નાખેલુ
બહુ, વિ૰ ઘણુ, પુષ્કળ, બમ જાસ્તી, વિપુલ.

૨ મોટુ, ખૂબ **બહુજ થઇ**=બહુ વીત્યુ, ઘણુ દુ ખ પડ્યુ, અવધિ થઇ

બહુગંધા, વિ૰ (સ૰) પીળી જુઇ ૨ શાહજીરૂ ૩ ચપાની કળી

બહુધા,અ૰(સ૰) બહુ પ્રકારે જોતા, વિશેષે, ઘણુ કરીને, અનેક રીતે

બહુબોલુ, વિ૰ બોલકણુ, દોડડાહ્યુ, વાચાળ

બહુરૂપી,વિ૰નાના રૂપ વેશ ધારણ કરનાર,નાટકી

બહુવચન, ન૰ (સ૰) (વ્યાકરણમા) વસ્તુનુ જે અનેકપણુ તે

બહુવાર,અ૰(સ૰) ઘણી વખત, વારવાર

બહુવિધ,અ૰ (સ૰) બહુ પ્રકારે, અનેક રીતે

બહુવ્રીહિ, પુ૰(સ૰) (વ્યાકરણમા) બે અથવા વધારે શબ્દોનો બનતો સમાસ

બહુશ્રુત, વિ૰(સ૰) જેણે સાભળી સાભળી ઘણુ જ્ઞાન મેળવ્યુ હોય તે

બહુસારૂ, અ૰ ઠીક, વારૂ, હા એમજ

બહેન, સ્ત્રી૰ બેન,ભગિની, માજાયી

બહેરૂ,વિ૰ જેનાથી કશુ સંભળાય નહી તે,બધિર

બહોળુ, વિ૰ મોટુ,વિશાળ, ખુલ્લુ ૨ ઉદાર **બહોળે હાથે**–ઉડાઉપણે, છૂટે હાથે,ઉદારતાથી

બળ, ન૰ (સ૰)શક્તિ, સામર્થ્ય, જોર, ૨ તાકાત, તાકાદ ૩ પ્રભાવ, પ્રતાપ, ગૌરવ ૪ જુલમ બળાત્કાર ૫ સૈન્ય, દળ,ફોજ, લશ્કર, ૫ દમ, જીવ, જીગર

બળકટ, વિ૰ બળવાન

બળખો, પુ૰ ગળામાથી જે જાડો ચિકણો કફ બહાર પડે છે તે

બળજોરી, સ્ત્રી૰ (ફા૰) બરજોરી, જોરજુલમ, બળાત્કાર ૨ જોરો, બહોશ, બહુ આગ્રહ

બળતણ, ન૰બાવળાના પદાર્થ, ઇધણા, સરપણ ૨ (હિ૰) રાધવાના વાસણ

બળતરા, સ્ત્રી૰ લાય ચરચરાટી ૨ મનમા ઈ ઝરાવુ તે, બળાપો ૩ ફિકર, ચિંતા ૪ ઇર્ષ્યા, અદેખાઈ, દાઝ

બળતુ, ન૰ ભડકુ, તાપ ૨ વિ૰ સળગતુ,લાગતુ. ૨ અદેખુ, ઝેરીલુ ૩. મનમા દુ ખ પામતુ.

બળદ, પુ૰ (સ૰ **બલીવર્દ**) કામમા લીધેલો ખાસી કરેલો વાછરડો તે,ઢાઢો, બેલ ૨ અક્કલ વગર મહેનત કરી જાણનારો, વૈતરો

બળદાર, વિ૰ બળવાન, બળવત મજબુત

બળધારી, વિ૰ બળવાન

બળબળ, સ્ત્રી૰ બળતરા, મનસ્તાપ ૨ ફિકર,કાળજી, ચિંતા ૩ દાઝ, ઇર્ષ્યા

બળબિમ્બ, ન૰ એક જાતનુ ફળ

બળબીજ, સ્ત્રી૰ એક જાતની ઓષધિ,

બળવત્તર, વિ૰ વધારે બળવાન, બળિયુ

બળવન્ત, વિ૰ જોરાવર, સમર્થ, બળવાળુ

બળવુ, ક્રિ૰ સ૰ અગ્નિથી ગરમીથી ખાખ થવુ, દાઝવુ, સળગવુ ૨ જોસ્સાથી અકળાવુ,ગભરાવુ ૩ અદેખાઇ કરવી, સારૂ જોઇને દાઝવુ ૪ સુકઇ જવુ (પાણી વગર)

બળવો, પુ૰ બખેડો, ફિસાદ,તોફાન, બડ

બળાત્કાર, પુ૰(સ૰)જોર જુલમ, બળજોરી મરજી ઉપરાત–પરાણે કરવુ તે **બળાત્કાર કરવો**–જોર જુલમથી મરજી ઉપરાત સ્ત્રી સભોગ કરવો, ૨ જુલમ કરવો

બળાપો, પુ૰ કઢાપો, શોક, સતાપ ૨ અદેખાઇ

બળિયા–બળિયાકાકા, પુ૰ સૈયડ

બળિયુ, વિ૰ બળવાન, બળવત, જોરાવર

બળિયેલ, વિ૰ બળેલુ, અદેખુ, કઢાપો કરનારૂ, કકાસિયુ

બળિષ્ઠ, (સ૰) **બળિયુ**, જુઓ

બળી, પુ૰ (સ) દેવપિતૃ ભૂત ઇ૰ને અર્પણ કરવાનુ ભક્ષ તે,ભોગ

બળીદાન, ન૰બળી, ભોગ

બળેવ,સ્ત્રી૰ શ્રાવણ સુદિ પુનેમ, નાળિયેરી પુનમ યજુર્વેદી બ્રાહ્મણોને જનોઇ બદલવાનો દિવસ

બળી, સ્ત્રી૰ગાય ભેસના વિયાયા પછી તરત કાઢેલા દૂધની એક બનાવટ

બળોતિયુ, ન૰ નાના બાળકની ગાડતળે રાખવાનો પાથરવાનો (જેમા મળમૂત્ર પડે તે) કકડો.

બાક, પુ૰(પોર્ટુ૰બેન્કો) બેસવાની પાટલી,બેન્ચ

બાકવુ, ક્રિ૰ અ૰ બકવુ,બોલવુ 'પ્રતિજ્ઞા પાકતો, બળ બહુ બાકતો, નાર તે લકમા કાલ લાવુ.'

બાકાઇ, સ્ત્રી૰ ટેઢાઈ, છેલાઈ, ફાકડાઈ ૨ કુલાશ, ફુપદ

બાકુ, વિ૰ (હિ૰) કુટક્કુ, છેલ,ફાકડુ ૨ વિચિત્ર

મિજાજનું, ટેઢું ૩ નાજુક (કામ) બાંકા કુ કવા—ખુશામતના ગીત ગાવા, વખાણ-પ્રસંશા [કરવી

બાકુ, ન૦ રણશિંગુ

બાકેરાવ, પુ૦ બાંકો ફક્કડ, છેલબટાઉ

બાગ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) નિમાજ પઢવાની ચેતવણીતે

બાગડ, વિ૦ લુચ્ચો, ખધો ૨ બહાદુર, કાબેલ

બાગરો, વિ૦ મોઢે ચઢાવેલો, બહેકાવેલો

બાઘેડવુ, ક્રિ૦ સ૦ મોટેથી રડવુ, આરડવુ

બાટ, ન૦ એક જાતનુ બાંધીને ભાત પાડેલુ રેશમી સ્ત્રીને પહેરવાનુ વસ્ત્ર ૨ કાટા, ખુપરા ૩. કાટલાનો સટ

બાટવું, ન૦ ન૦ નાનુ ઠુમસુ ઝાડ

બાંટવુ ક્રિ૦અ૦ વહેચી આપવુ ભાગ પડતુ આપવુ

બાડુ, ન૦ થોડા વરસાદને લીધે દોડાયના નહિ તેવા જુવાર બાજરીના છોડ

બાડાબીજ, સ્ત્રી૦ વૈશાખ સુદિ બીજ (મારવાડી)

બાંડિયો, પુ૦ મુસલમાનને માટે તિરસ્કારમા વપરાતો શબ્દ

બાડું, ન૦ પુછડા વિનાનુ ૨ અશોભતુ ૩ છોગા વગરનુ, ઝાલર રહિત ૪ ઉઘાડુ નાગુ 'હાથમા ખાડા કરતી બાડા, ચોફેર ફરતી ગણગણે

બાદડી, સ્ત્રી૦ લુંડી, ગુલામડી, ચાકરડી

બાંધ, પુ૦ પાણીનુ જોર અટકાવવાને બાંધેલી પાળ પુસ્તો ૨ બધ

બાંધકામ, ન૦ ચણતર, બાધ, ૨ ઇમારતી બાધકામ

બાંધછોડ, સ્ત્રી૦ બાધવુ ને છોડવુ તે ૨ છુટછાટ બાંધછોડની વાત=એક એકના પેચમા રમવાની વાત

બાંધણ, ન૦ પોથી-ગાસડી બાધવાનુ કપડુ ૨ બધન, ગાઠ ૩ દોરડુ, રમી, ઈ૦ ૪ આચ્છાદન, ઢાકણ ૫ બાધવાનુ કમ

બાંધણી, સ્ત્રી૦ બાધવાની તરેહ-રચના ૨ બાધીને રગેલુ કપડુ, ચુદડી ૩ બધામણી ૪ ઇમારત, [રચના

બાંધલુ, ન૦ મસાણ, શ્મશાન.

બાંધવ, પુ૦ ભાઇ, બન્ધવ, સહોદર

બાંધવુ, ક્રિ૦ સ૦(સ૦ બન્ધ્) જકડી લેવુ કસવુ ૨ ગાઠવુ, સાધવુ, ગુથવુ, ૩ દૃઢ જોડવુ, જકડવુ, ન છુટે એમ કરવુ ૪ બનાવવુ રચવુ 'વર બાધવુ" ૫ વિંટાળવુ, આટા દઈ ઘાટ બનાવવો "પાઘડી બાધવી" ૬ હ મા ગ ખવુ, અકુશમા આણવુ ૭ કોઈ આધાર ઉપરથી કલ્પના ઉઠાવવી' આશા બાધવી, તર્ક બાધવો "૮ બધનમા લાવવુ, કબુનાત-ઠરાવને વળગી રહે તેમ કરવુ ૯ જમાવવુ, એકઠુ કરવુ, જુમલે કરવુ

બાંધો, પુ૦ બધારણ, રચના ૨ કાઠુ ડોળ, ઘાટ, વાન ૩ સઘટ્ટન, ઠરવુ-બધાવુ તે ૪ બધન,

બાબલી, સ્ત્રી૦ બગલમા થતો માસપાક [બાંધણુ

બાબુ, પુ૦ (અ૦) એક જાતનો પોલો વાસ

બાંભોરો, પુ૦ પોચો પત્થર (પોરબદર તરફનો)

બાયડુ, ન૦ કોણી ઉપરનો હાથનો ભાગ

બાય, સ્ત્રી૦ હાથ, કર બાય ગ્રહ્યાની લાજ' ૨ બાવડુ ૩ હાથને ઢાકતો અગરખા ચોળી વગેરેનો ભાગ ૩ કન્યાના હાથની ચૂડી અકેકી અથવા જોડકુ ૪ સહાય, મદદ, ઓથ 'બાન્ધવ હોય અબોલડા તોય પોતાની બાય'

બાયધર-રો, પુ૦ બાયધરી કરનારો, જામીન, હામીદાર, જમાન

બાયધરી, સ્ત્રી૦ જામીનગીરી, જમાની [મમ

બાયુ, ન૦ કમાડનો ખુણો, આડબધ ૨ નરઘામાનો

બાહુ, સ્ત્રી૦ કર, હાથ ૨. સહાય

બા, સ્ત્રી૦ બહેન "કાશીબા"૨ મા, આઇ, માતા

બા, અ૦ બાળકને લાડમા બોલાવતા વપરાતો શબ્દ

બાઈ, સ્ત્રી૦ મોટી ઉમરની ઘરડી સ્ત્રીને વિવેકથી બોલાવતા વપરાય છે ૨ સાસુ

બાઇ કલાણી, સ્ત્રી૦ ગરીબાઇ, ભિખારીવેડા કરવા તે ૨ આજીજી, યાચના ૩ સાલાઈ, નામર્દાઇ બાઇ કલ્યાણી કરવુ=ભીખી ખાવુ, ગરીબી દેખાડી માગી ખાવુ ૪ બાયલો, કન્યારાશિ ભોળો ચરિત્ર વિનાની સ્ત્રી

બાઇજી, સ્ત્રી૦ સાસુજી, માનવતા સાસુ

બાઇડી, સ્ત્રી૦ બાઇ, અબળા ૨ ભાર્યા, પત્ની

બાઇમાણસ, ન૦ સ્ત્રીજન, ત્રૈરૂ, અબળા જાત

બાઉ-ઉવો, પુ૦ લાડુ, મિઠાઇ (બાળક બોલે છે) ૨ હાઉ, બીવરાવવા માટે કલ્પેલી બીહામણી આકૃતિ હુક

બાઉલુ, ન૦ ઓ, આચળનો થોનો
બાકરી, સ્ત્રી૦(આ૦બાકર્-દયાળુ) મમતા,મમતની લડાઈ, અટસની તકરાર, બાથ **બાકરી** બાધવી=મમત કરવો, વેર ઉભુ કરવુ
બાકળા, પુ૦ આખુ બાફેલુ કઠોળ, તોઠા **ભૂતને** બાકળા નાખવા-કઠોળનો બલિ આપી ભૂત શાત કરવુ ૨ લાચ આપવી ૨ કડક રહેલુ બાફેલુઅનાજ
બાકી,સ્ત્રી૦ (આ૦)શેષ,શીલક,વાપરતા રહેલુ તે
બાકી, વિ૦ અધુરૂ,અપૂર્ણ, કાચુ
બાકી, અ૦ નહિ તો નહિતર [વધુ ઘટયુ
બાકીતાકી, વિ૦ લહેણુ, માગતુ ૨ રહ્યુ કર્યુ,
બાકુ-કોરૂ, ન૦ મોટુ છિદ્ર-કાણુ
બાખડવુ, ક્રિ૦ અ૦ લઢવુ,કજિયો કરવો
બાખડુ, વિ૦ વિયાવાને ઘણો વખત થઈ ગયો હોય તેવુ ઢોર ૨ ધટ્ટ,મતવાળુ 'બાખડી ભેંસકા દૂધ સક્કરમે ઘોલનાજી'
બાખાબોલુ,વિ૦ ભક્કાબોલુ,નિષ્કપટી,નિખાલસ
બાખુ, વિ૦ બાકુ, ૨ગીલુ, ચેની
બાગ, પુ૦ (ફા૦) ફૂલ ફળોના ઝાડને રોપીને સુદર કરેલી જગા તે,વાડી, બગીચો,વાટિકા,ઉપવન
બાગડોર, સ્ત્રી૦લગામ, રેન (ઘોડાની)
બાગનેટ, ન૦(અ૦) સગીન,બદુકની નળી ઉપર ભાલા જેવુ હોય છે તે
બાગબાન, પુ૦ (ફા૦) માળી
બાગાયત-તી, સ્ત્રી૦ બાગકામ, બાગ બનાવવાનો હુન્નર [જમીન
બાગાયતી, વિ૦ (ફા૦) ફળના પાકને લાયકની
બાગડ, ત્રિ૦ જાડો જબરો પણ ઉદ્ધત, ગમે તેને ગમે તે કહે તેવુ ૨ બાહોશ, નિડર [હાક
બાઘડો, પુ૦ વિચિત્ર બિહામણા સ્વરૂપનો માણસ,
બાઘોડ, વિ૦ મૂઢ
બાચકો,પુ૦ ઉઘે પજે જેટલુ લેવાય તેટલુ,પોલી મુઠી ૨ ઉઘો પજો કરી ચામડી પકડી ખેચવી તે, ચીમટો
બાજ, સ્ત્રી૦ પત્રાવળી, પાતળ, બાજઠુ, પતરાળુ
બાજ,પુ૦ (ફા૦) એક જાતનો પક્ષી, શકરો,મોટી સમળી [લાય "૨ડીબાજ"
બાજ, અ૦(ફા૦) વાળુ, રાખનાર, પ્ર૦ સૂચક પ્ર-
બાજ, પુ૦ ઘોડો, તૂરી [તુ ચોરસ સુંદર **આસન**
બાજટ-ઠ,પુ૦ચાર પાયાનુ લાકડાનુ થોડી ઉચાઈ-
બાજઠુ, ન૦ પતરાળુ
બાજદુ, વિ૦ ખબડદાર, ચચળ,ધૂર્ત્ત, પહોચેલું બબ્બા વિના બાજ દો—રોલો,ચચળ નહિ તે.
બાજદાવેડા, પુ૦ ચચળાઇ, ખબડદારી ૨. લુચ્ચાઇ, ખધાઇ
બાજરિયુ, ન૦ બાજરીનુ ડુડુ-ક્ણુસલુ ૨ એક જાતનું ઘરેણુ **બાજરિયુ** વધવુ-હજામત વધવી (મજાકમા).
બાજરિયો, પુ૦ બાજરીને ખાડી છાસમા રાધી કરેલો ખોરાક તે ૨ બાજરીના લોટનો કસાર-બાટ
બાજરી, સ્ત્રી૦ (હિ૦) એક જાતનો છોડ, અને તેના ડુડામાથી નીકળતું ધાન્ય
બાજરો, પુ૦ મોટા દાણાની બાજરી
બાજી, સ્ત્રી૦ (ફા૦)જે પાટિયા-કપડા ઉપર કોઇ રમત મડાય તે ૨ દાવ, દા ૩. હારજીત—હોડની રમત, ખેલ, ચોસર ૪ દાવપેચની રચના, પ્રપચ છટકુ **બાજી** માડવી=રમવાનુ શરૂ કરવુ **બાજી** જવી-ખેલ બગડી જવો **બાજી** જીતવી=જીત કરવી,ફાવી જવુ, **બાજી** ધૂળ થવી=ખેલ બગડવો, અવળા પાસા પડવા **બાજી** હારવી=નિષ્ફળ થવુ, હાર ખાવી, ધારણા સિદ્ધ ન થવી
બાજીગર, પુ૦ (ફા૦) હાથ ચાલાકીનો ખેલ કરનાર, ગારુડી, મદારી, જાદુગર
બાજીયાકાર, ભવાડો, ફજેતો
બાજુ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) કોઇ ચીજનો પહોળાઇ તરફનો ભાગ, કોર,કોરણ, ૨ તરફ પક્ષ,૩ તરફેણ કુમક, મદદ ૪ મેર, તરફ, દિશા ૫ આધે, છેટે 'બાજુએ બેસો.' ૬ જગા, સ્થળ, ઠેકાણુ
બાજુબધ, (ફા૦)હાથે કોણી ઉપર ઘાલવાનુ એક ઘરેણુ, બેરખી.
બાજે,વિ૦(ફા૦)કોઇક, ગમે તે એક, એકાદુ
બાઝડુ, વિ૦[ફા૦] લુચ્ચુ, હરામી,ખધુ.
બાઝવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધરવુ, પકડવુ,ઝાલવુ, વળગવુ ૨ લડવુ ૩ અડકવુ ૪ ચોટી રહેવુ,વળગવુ **બાઝી** પડવુ=વળગી પડવુ ૨ લઢી પડવુ

બાઝવુ, ક્રિ૦ અ૦લાગવુ,આવવુ,ઉત્પન્ન થવુ ૨ બધાવુ, થવુ (દોસ્તી)
બાટ, પુ૦ કસાર
બાટલી, સ્ત્રી૦ (અા૦ બૉટલ) લાબા આકારનુ ને સાંકડા મોનુ કાચનુ ઠામ **બાટલી** ભગત—દારૂનો વ્યસની
બાટલો, પુ૦ મોટો શીશો, બટ્ટો
બાટી, સ્ત્રી૦ છાણાની આચથી શેકેલી જાડી ભાખરી અથવા કણકના ગોળા
બાટુ, ન૦ નીધરયા વગરના જાર બાજરીના સાઠા
બાડુ, વિ૦ ડોળો ખુણા તરફ જરા ખેચાયલો હોય તેવી આખવાળુ, ત્રાસુ, તિર્યક ૨ જોતા ડોળો જરા ખેચાતો હોય તેવુ **બાડુ** જોવુ=આખ આડા કાન કરવા ૨ છાનુ માનુ જોવુ ૩ ડોળો તાણીને જોવુ
બાડુવાં-ડુવા, વિ૦ બાપુડા,લાડકા, રાકડા, નિર્દોષ, કાલુ બોલનાગ 'બોલવુ જુઓરે બાડુવા રામનુ'
બાઢુઉં, વિ૦ બાળક જેવુ અણુસમજુ ને કાલુ
બાઢમ, અ૦ અસ્તુ, ભલે, મહુ સારૂ,કબુલ ૨ સારૂ, ઠીક, હા ૩ અટકાવવુ તે બધ 'કહેવુ નથી કાંઇ હાવા, બોલવુ બાઢમ કર્યુ"—વલ્લભ
બાણ, ન૦(સ૦) તીર,શર 'ધનુષ્ય બાણ' ૨ એક જાતની આતસબાજી,પછડાઇને સળગે તેવો ગોળો, હવાઈ ૩ શકરની મૂર્તિ જેવી લબગોળ આકૃતિ, લિગ ૪ દરિયા—ખાડીને લગતી વિશાળ જગો જ્યા મોટા જુવાળનુ પાણી આવે તે ૫ કામદેવનુ તીર ૬ ખેતરની હદ બતાવનારા માટીના ટેકરા, ખુટ,પાળિયા ૭ બાધ,પુસ્તો ૮ પગલુ ૯ હાથમા આવેલો શિકાર વાગ્બાણ=આકરા વચન, તીક્ષ્ણ ભાષણ ૨ મહેણુ
બાણવુ, ક્રિ૦અ૦સાટુ કરવુ, કબાલો કરવો
બાણસુતા, સ્ત્રી૦ ઉષા,ઓખા, અનિરૂદ્ધની પત્ની
બાણાવળી, પુ૦ બાણ મારવામા હોશિયાર, પાકો નિશાનબાજ ૨ અર્જુનનુ બીજુ નામ
બાણી, સ્ત્રી૦ મુદત, ઠેરવેલો વખત ૨ સરત, કબુલાત ૩ શકુનમા અપાતી ભેટ,બક્ષીસ
બાણુ, વિ૦ નેવુ ને બે, ૯૨
બાતમી, સ્ત્રી૦ સમાચાર, પત્તો, છુપી ખબર ૨ ભેદ,રહસ્ય
બાતમીદાર, પુ૦ ખબર લાવનાર, જાસુસ,ભેદુ ૨ ખબરપત્રી,
બાતલ, વિ૦(અા૦) રદ, નકામુ ૨ નિરૂપયોગી
બાતેન, વિ૦(અા૦)ગુપ્ત,છાનુ,ખાનગી, પડદામા—અધારામા હોય તેવુ
બાથ, સ્ત્રી૦ બેહાથની ચૂડ, બે હાથ લાબા કરી તેમા કોઇને રાખવુ તે ૨ સામુ થવુ તે, ટક્કર લેવી તે ૩ સ્પર્દ્ધા, હરિફાઈ, બાકરી ૪ કોટી **બાથ** લેવી=કોટી કરવી **બાથ** ભરવી=ભેટવુ ૨ ટક્કર લેવી
બાથોડિયુ, ન૦ ફાફા વલખા ૨ પ્રયત્ન કોશીશ
બાદ, વિ૦(અા૦) સખ્યા—જથામાથી ઓછુ કરેલુ બાતલ, કમ, ઓછુ **બાદ** કરવુ—ઓછુ કરવુ ૨ રદ્ કરવુ, કાઢી નાખવુ
બાદ, અ૦ પછી, વળતી, કેડે, ઉપરાત, વધારામા
બાદબાકી, સ્ત્રી૦ બાકી રહેલુ તે ૨ બાદ કરવાની ગણિત રીતિ
બાદર, વિ૦ (ફા૦બહાદુર) સૂક્ષ્મથી ઉલટુ જાડુ, દેખાય તેવુ,મોટુ "સુક્ષ્મ બાદર જીવને અભય દાન જ દીજે"—જૈન
બાદલુ, વિ૦ બાદલુ નકલી, બનાવટી ૨ સોના રૂપાનો ઢોળ ચઢાવેલુ ૩ નાજુક ૪ કસબનુ ગુચ્છળુ
બાદશાહ, પુ૦(ફા૦)મોટો મુસલમાન રાજા,પાદશાહ
બાદશાહી, સ્ત્રી૦ (ફા૦)બાદશાહની હાકમી રાજ, સહેનશાહત, સામ્રાજ્ય
બાદશાહી, વિ૦ બાદશાહ સબધી—નુ ૨ રાજસી
બાદિયાન, ન૦એક જાતનુ વસાણુ
બાદી, સ્ત્રી૦(ફા૦)અજીરણ, બદહજમી ૨ પેટમા વાયુ થાય તે
બાદીબવાસીર, પુ૦ આધળા હરસ
બાદી હરસ, પુ૦ આધળા હરસ
બાધ, પુ૦ ન૦ (સ૦) અડચણ, વાંધો ૨ હરકત, ઉપદ્રવ, નડતર ૩ દોષ,પાપ ૪ પ્રતિબધ,પ્રતિરોધ
બાધક, ત્રિ૦(સ૦)બાધ કરનાર,પીડનાર,અટકાવનાર
બાધા, સ્ત્રી૦ કેટલીક વસ્તુનો ઉપભોગ ન કરવા સબધી જે નિયમ પાળવો તે,અટકાવ ૨ માનતા, આખડી ૩ પીડા,દુખ
બાધા, સ્ત્રી૦ દોષ,પાપ 'રાધા બાધા હારક, યુવતિ યૌવનવતી શચી જેવી'
બાધુ, વિ૦ આખુ, સપૂર્ણ, બધુ, તમામ
બાધેભારે, અ૦ સકેતમા, મોઘમ, એમને એમ.
બાન, ન૦ બોગી સાટુ, બહાનુ

બાનક,સ્ત્રી૦ બાંધણી, રચના [લુડી, બાનડી

બાની, સ્ત્રી૦વાણી,ભાષા ૨ છટા,શૈલી ૩ દાસી,

બાનુ,સ્ત્રી૦(ફા૦)આબરૂદાર સ્ત્રી,બાઈ ૨ શેઠાણી

બાનુ, ન૦ બહાનુ, મિષ,૨ સાટુ, સોદા પેટે અપાયેલુ નાણુ, એટી

બાપ,પુ૦પિતા,જનક ૨ જીવ જતુ,ઝેરી જનાવર દુશ્મન (વ્ય ગમા) **બાપ જન્મારે**=બાપ જન્મથી તે આજ સુધીમા **બાપના કુવામા ડુબી મરવુ**–બાપદાદાથી ચાલતી આવેલી ખરાબ રસમને વળગી રહેવાય નહિ **બાપનોબુધવાર**–(જ્યોતિષમા બુધ વાર નપુસક ગણાય છે તે ઉપરથી) કઇજ નહિ

બાપડુ, વિ૦ ગરીબ, રાક, ભલુ ૨ દયામણુ મા બાપની ઉફ વનાનુ ૩ કમજોર, અશક્ત

બાપદાદા, પુ૦ પૂર્વજ, ઘરડાવરા, વડીલ

બાપભાઈ કરવુ, ક્રિ૦ અ૦ કાલાવાલા કરવા,ઘણુ સમજાવવુ [ઉદ્ગાર

બાપ રે,અ૦ અરે બાપ ૨ ભય અને વિસ્મય દર્શક

બાપ સમાન,વિ૦ બાપ પ્રમાણે, પિતા તુલ્ય

બાપલા-લિયા, અ૦ બાપ રે ૨ સકટ–અકળામણુમા થતો ઉદ્ગાર

બાપા, પુ૦ બાપ ૨ બાપ, વડીલને અને લાડમાં છોકરાને સબોધવાનો તેમ સમજાવતા કરતા, ભક્તિ ભાવમા વપરાય છે

બાપીકુ, વિ૦ બાપનુ પોતાનુ, પોતાના હકનુ

બાપુ, પુ૦ બાપ, પિતા ૨ મોટેરાને માનાર્થે વપરાતો શબ્દ ૩ શિખામણ દેવામા વપરાતો શબ્દ 'બાપુ જરાક સમજ.'૪ છોકરાને બોલાવતી વખત વપરાતો શબ્દ [લાડકી

બાપુડી,સ્ત્રી૦શીળા સ્વભાવની છોડી,ગરીબ, દીન,

બાફ, સ્ત્રી૦ વરાળ ૨ ગરમીથી થતો ઉકળાટ, ઉબારો, ધામ, બફારો ૩ પસીનો **બાફ લેવો**–વરાળનો શેક કરવો (પરસેવો થવા સારૂ)

બાફણુ,ન૦ બાફવાનુ–રાંધવાનુ તે ૨ સ્વાદ વગરનુ ૨ ધાયલુ તે ૩ ઢોરને માટે બાફેલો ખોરાક, ગોતુ ૪ કાચી કેરીનુ કરેલુ શાક, **બાફણુ બાફવુ**=જેવુ તેવુ રાંધવુ

બાફવું,ક્રિ૦સ૦ રાંધવુ ,ચઢાવવુ ૨ ઉકાળવુ

બાબ પુ૦ (અ૦) પ્રકરણ, વિભાગ ૨ કામ ૩ વિષય, બાબત

બાબત, સ્ત્રી૦ (ફા૦) વિષય, પ્રકરણ ૨ મુદ્દો, મતલબ ૩ બીના હકીકત,બનાવ ૩ તપસીલ,વિગત

બાબત, અ૦ લીધે, માટે, વાસ્તે ૨ વિષે, સબધી, કારણસર [જે કઇ આપે છે તે ૨ દલાલી, વટાવ

બાબતી, સ્ત્રી૦ ખળીમા વસવાયાને લાગા તરીકે

બાબરાં, ન૦ માથાના ઉપરના નાના નાના વાળ

બાબરિયો, વિ૦વિખરાયલા નિમાળા વાળો,જટિલ

બાબરી,સ્ત્રી૦ નાના નિમાળાનો ગુચ્છો ૨ ટોપીની કોરની ઝુલ [૩ **માલમતા.**

બાબસ્તા,વિ૦સબધી,સગા ૨ લાગતુ વળગતું તે

બાબા,પુ૦એક જાતના બીલ. ૨ અગ્રેજના છોકરાઓ ૩ રોટલા, તાતા

બાબુ, પુ૦ (હિ૦) બાવો ૨ બગાળાનો રહીશ

બાબે, અ૦ બાબત, તે કારણ સર, માટે ૨ લીધે

બાબો, પુ૦ તાતા, રોટલો [વિષે, સબધે.

બામ, પુ૦ એક જાતનો વેલો ૨ બે હાથ ને છાતી એટલી લબાઈનુ જે માપ તે, વામ

બામણિયુ,વિ૦બ્રાહ્મણને ખપે તેવુ, ચોકખુ,શુદ્ધ ૨ જે શેરડીના બીના કડકાની આખો મોટી હોય તે

બામણી,સ્ત્રી૦ લાલ ચળકતી ચામડીનો એક જીવ ૨ ચાડળ ૩ બ્રાહ્મણી

બામદાદ, ન૦ (ફા૦) ભોર, વહાણુ, મળસકુ

બામલી,સ્ત્રી૦ બગલમા થતી ગાંઠ,કાખ બિલાડી.

બામશી, સ્ત્રી૦ ડાકણુ

બાયડી,સ્ત્રી૦ સ્ત્રી,ઓરત ૨ વહુ,પત્ની,

બાયલુ,વિ૦બૈરા જેવુ , બૈરક સ્વભાવનુ,કન્યારાશિ. ૨ જેનુ પોતાની બૈરી આગળ ચાલતુ ન હોય તે,સ્ત્રી વશ ૩ નમાલુ,બીકણુ હીચકારો ૪ નામર્દ,વિર્યહીન, નપુસક

બાયુ, ન૦ નરઘા–તબલામાનુ એક ઢોલકુ

બાર,પુ૦ (ફા૦) ભડાકો, મોટો અવાજ, બહાર ૨ મજા,આનદ ૩ તડાકો, ધાર્યું થવુ તે,જાહોજલાલી ૪ તારુણ્ય, જુવાની

બાર, ન૦ બારણુ, દરવાજો, દ્વાર ૨. આગણુ

બાર, વિ૦ (સ૦ દ્વાદશ) ૧૨. દશ ને બે, ૨. જુદુ

જુદુ ઘણુ,બહુ,સઘળુ 'બારે ભાગોળો મોકળી છે'
બાર પાદશાહી=બાર પાદશાહી જેવુ સુખ, ચેન
બાજી **બાર વરસનો**=નાનો, જુવાન **બાર વાગી જવા**=આફત આવી પડવી, પડતી થવી, **બારમો ચ દ્રમા**=વિરૂદ્ધતા,અણબનાવ **બારે દરવાજા ખુલ્લા છે**=કોઈ જાતનો પ્રતિમ ધ નથી **બારે દહાડા ને બત્રીસે ઘડી**-હરહમેશ,નિર તર [ગાડી
બારકસ,ન૦(ફા૦)મોટુ વહાણ, ઝાઝ ૨ ચારઠ,મોટી
બારખલી ગી,વિ૦માઠી જમીન,ઓછી આકણીનુ
બારગીર,પુ૦(ફા૦)ઘોડેસ્વાર પાયગામાનો સિપાઇ (બારગીરને ઘોડો તથા તેનો સામાન તેને નોકરી રાખનાર પૂરૂ પાડે છે શિલેદારને પોતાના ઘોડા વગેરેનો ખરચ પોતે ભોગવવો પડે છે ૨ જાસુસ, બાતમીદાર ૩ બાહોશ ને ચાલાક માણુસ
બારડ, પુ૦ નાતમાંથી જુદુ પડેલુ, બાયડ
બારડી ન૦ નેતરૂ [ધૂળધોયો
બારણિયો,પુ૦સોનીના હાટનો કચરો લેઇ જનારો,
બારણુ,ન૦જવા આવવાનો માર્ગ તે,બાર ૨ દર વાજો,ફાટક ૩ આગણુ **બારણા તોડી પાડવા**= ચાંપીને ઉઘરાણી કરવી,તગાદો કરવો **બા ણે તાળા દેવાવા**=સત્યાનાશ જવુ ,નિર્વંશ જવો **બારણે બેસવુ**=તગાદા કરવા,લાંઘવુ
બારદાન, ન૦ (ફા૦) જેમા માલ ભર્યો હોય તે, બાધણુ,ખોખુ ૨ બાધણનુ તોલ ૩ અડ,વૃષભ
બારનીસી, સ્ત્રી૦ હુડી પત્રી,કાગળ વગેરે નોધવા-ની ચોપડી, આવક ફાઇલ
બારનીસ પુ૦ હુડી પત્રી, કાગળ, હુકમ વગેરે નોધ્યા પછી નિશાની કરે છે તે સરકારી માણુસ
બારમાસી, સ્ત્રી૦ બારે મહિના ફૂલ આપતો એક છોડ.૨. બારે માસનુ,વાર્ષિક ૩, જાથુનુ,
બારમુ , ન૦ મરનારને બારમે દિવસે, જે ક્રિયા કર વામા આવે છે તે, દ્વાદશા
બારવટિયો, પુ૦ ન્યાય મેસવવા માટે રાજા પ્રજાને હેરાન કરવાને-વેર વાળવા સારૂ બહાર પડેલો તે, લુટારો [વાસવા સારૂ બહાર નીકળવુ તે
બારવટુ, ન૦ બારવટિયાનુ જે કામ તે ૨ વેર
બારવાસિયો, પુ૦ ઢેડો, ભ ગિયો, ગામ બહાર વસનારો તે [રવુ, એકઠુ કરવુ
બારવુ, ક્રિ૦સ૦ ઝાડુ કાઢવુ વાળવુ ૨ સાભ-
બારસ,સ્ત્રી૦ પખવાડિયાની બારમી તિથિ દ્વાદશી ૨ વિનાશ **બારસ નાખવી**=મરી ગયેલાની પાછળ દાનમા લુગડા વગેરે આપવા તે **બારસો બેમવી**-મોકાણ મ ડાવી 'બારસ તો બેસેરે, બાઇ જ્યારે મળે નહિ '—ધીરો [વ શ, કુટુબ
બારસા મ, સ્ત્રી૦ બારણાનુ ચોકઠુ ૨ પેઢી,
બારસે, વિ૦ બાર વખતે સો, ૧૨૦૦
બારાખડી-ક્ષરી, સ્ત્રી૦ અકેકા વ્ય જનમા બાર સ્વર મેળવી બનાવેલા પદ, કક્કાના પદ
બારીક, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ઝીણુ સૂક્ષ્મ ૨ નાજુક, કોમળ ૩ પાતળુ ૪ તીક્ષ્ણ, અણીનુ **બારીક સમય**-અણીનો પ્રસગ ૨ ધાસ્તી ભરેલો સમય **બારીક કામ** ઝીણુ કામ **બારીક નજરે**=ઉ ડી નજરે, સપૂર્ણ રીતે **બારીકપણે**=સૂક્ષ્મ રીતે
બારીકાઈ-કી,સ્ત્રી૦નાજુકાઇ, ઝીણાશ ૨ બારીક પણુ, સૂક્ષ્મતા ૩ પેચ, ચાતુરી
બારીસ્ટર,પુ૦ (અ ૦)મોટા દરજાનો ધારાશાસ્ત્રી
બારી, સ્ત્રી૦ પ્રકાશ, હવા, તથા જોવાને માટે ભિ તમા બાકુ રાખેલુ તે ૨ એનુ જે બાગણુ તે ૩ બચવા નાસવાનુ સ્થાન, બહાનુ, મિષ ૫ (હિ ૦) વારી, વખત
બારીકી, સ્ત્રી૦ ઝીણવટ, બારીકાઇ, ઉ ડી તપાસ
બારૂ, ન૦ બારણુ, દરવાજો, દ્વાર, બારી ૨ નીકળી જવાની જુગતી-ગત, મિષ ૩ જ્યા નદી સમદ્રને મળતી હોય તે સ્થળ, ખાડી ૪ કાણુ, બાકોરૂ ૫ વાડમા જવા આવવાનો રાખેલો નાનો રસ્તો 'ખોડીબારૂ' ૬ બદર
બારૂ, વિ૦ બેસરૂ 'ગાવામા તે બારો થાય છે''
બારૂત, પુ૦ દારૂ (ફોડવાનો)
બારૂતદાન, ન૦ દારૂ રાખવાનુ શિગડુ-નળી
બારેમાસ, અ૦ હમેશ, નિર તર, સદા
બારેવાટ, અ૦ અહિ તહિ વેરાતુ પડયુ હોય તેમ, વિખરાયેલુ, સથરપથર ૨ નકામુ, નિષ્ફળ, બારે રસ્તે 'બાપાનુ બારેવાટ જાય'
બારૈયો, પુ૦ બાર હાથનો સાકટો ૨ બહાર-

વગડે પડી રહેનાર, જે લુચ્ચાઈથી બહારનું લાવ્યો હોય તે 'માગ્યાનું બારેવાટ ' ૩ બારવટિયો
બારોટ, પુ૰ ભાટની એક જાત [વ્યાજ તે
બારોત્રા, ન૦ ટકા ઉપરનું વ્યાજ તે, હદ ઉપરાંત
બારોબાર, અ૰લાગલુજ,પરભાર્યું,ઘેર ગયા વગર,
બાલ,પુ૦વાળ,નિમાળા ૨ છોકરૂ,બાળક [અરધેથી
બાલતોડ, પુ૦વાળ તુટવાથી થયેલો ફોલ્લો-ગુમડુ
બાલદી, સ્ત્રી૰ પાણી કાઢવાની બોખ
બાલમ, પુ૰ (હિ) આશક, યાર ૨ ધણી,વર
બાલમપેચ, પુ૰ પાઘડી ઉપરનો વાંકો ઢીલો પેચ.
બાલા,ન૰બહાના,મિષ ૨ ફાંફાં [છોગાવાળો આંટો
બાલાનંગ, પુ૦ એચી માથવાનો પટો
બાલાશ, સ્ત્રી૦ (ફા૰) સંભાળ, ભાળ, સાચવણી
બાલાશી-સી, સ્ત્રી૰ બાલાશ, જુઓ [પ્રમાણે
બાલેબાલ, અ૦ રૂએરૂએ, વાળેવાળ ૨ તદ્દન,
બાલેશરી,ન૰(સ૦ બકુલ) એક જાતનું ફૂલઝાડ,
બાલુડો, પુ૰ બાળક [બોરસળી, બોલવરી
બાલ્દી, સ્ત્રી૦ બાલદી, ડોલ
બાલ્ય, ન૰ (સ૰) નાનપણુ, બચપણ
બાલ્યાવસ્થા, સ્ત્રી૰ (સ૰) બાળપણ બચપણ
બાલ્લુ, વિ૰ ખોટુ, નકલી ૨ ખોટા કસબનુંગુંછળુ
બાવચી, સ્ત્રી૰ એક જાતની ઓષધિ-વનસ્પતિ
બાવટો પુ૰ એક જાતનું ધાન્ય, નાગલી
બાવડુ,ન૰ખભો અને કોણી વચ્ચેનો ભાગ, પાગોઠુ
બાવન, વિ૰ પચાસ ને બે, ૫૨
બાવનવીર, વિ૰ મહાબળિયો, બહાદુર
બાવનાચંદન, ન૰ એક જાતની સુખડ
બાવની, વિ૰ બાવનના સમુદાયવાળુ.
બાવરૂ, વિ૰ ગાભરુ, બેબાકળુ, અકળાયલું
બાવલુ, ન૰ ધાતુ-મટોડીનું પુતળુ
બાવળ-ળિયો પુ૰ એક જાતનું કાંટાળુ ઝાડ ૨ અડવું ને કુરૂપ તે બાવળ બોવે=કજીઆનું બી રોપવું
બાવળી, સ્ત્રી૦ ઘણા નાના બાવળનું વન
બાવા,પુ૰ બાપા, પિતા ૨. બાપુ, ભાઈ,(સમજાવતા વપરાતો શબ્દ) 'હરિપદ ભજ બાવા ! જન્મના દુ:ખ જવા'
બાવી, સ્ત્રી૦બાવાની સ્ત્રી,જોગણ ૨ વિ૰ બાવીસ
બાવીસ, વિ૰ વીસ બે ૨૨
બાવુ, ન૰ કરોળિયાનું જાળુ
બાવો, પુ૰ જોગી, વેરાગી, સાધુ. ૨ બાપ, પિતા
બાશ્કલ, વિ૰ ફરદુ, વંઠેલ, બેમર્યાદ ૨ બાઉધરો
બાષ્પ, પુ૰(સ૰) બાફ, વરાળ. ૨ અશ્રુ ૩ ધુમસ
બાસ, સ્ત્રી૦ વાસ, સોડમ, ગંધ, બો
બાસટી, સ્ત્રી૰ (અં૰એસ્ટીન) બાક, પાટલી
બાસઠ-સેઠ, વિ૰ સાઠ ને બ, ૬૨.
બાસા, પુ૰ સાર, તત્ત્વ [કપડુ
બાસ્તો, પુ૰ સારા મુલાયમ વણાટનું દેશી ઉમદા
બાસુદી, સ્ત્રી૰ઉકાળીને જાડુ કરેલું મસાલાવાળું
બાહુ,પુ૦ (સ૦) ભુજ, કર, હાથ [દૂધ, રબડી
બાહુક, પુ૦ વરવો, વિચિત્ર બિહામણો પુરૂષ ૨ વાદરો ૩ મુઢ, ઉંડી સમજ વગરનુ, મૂર્ખ
બાહુલુ, ન૰ બાવલુ, પુતળુ ૨ બાવલુ,અડણુ
બાહુયુદ્ધ,ન૦બથ્થંબથ્થા,હથિયાર વગરની લઢાઈ
બાહેર, અ૦ બહાર, હદની પેલી પાસ
બાહોશ, વિ૰ હોશિયાર, ચાલાક, કાબેલ ૨ બહાદુર, ખબડદાર.
બાહોશી, સ્ત્રી૰હોશિયારી, બહાદુરી,ખબડદારી
બાહ્ય, અ૦ (સ૰) બહાર, હદની પાર,ઉપરનું
બાહ્યગોળ, ન૰ ઉપસેલો ગોળ ભાગ તે,બિબાકાર (ઉનટુ, અતરગોળ)
બાહ્યોપચાર,પુ૰(સં૰) બહારના ઉપચાર,બહારના ભાગ ઉપર જે જે લગાડવાનુ-કરવાનુ તે.
બાહ્યાન્તર, અ૰ (સ૰) બહાર ને અંદર એમ
બાહ્યાન્તરલાપિકા, સ્ત્રી૰(સ૰)કવિતાની બહાર પડતા અક્ષરોની અને વળી અંદરના અક્ષરોની જે ગુપ્ત શબ્દ રચના તે
બાળ, ન૰ (સ૦બાલ) છોકરૂ, શીશુ, અર્ભક
બાળક, ન૰ નાનુ છોકરૂ બાળકી=નાની છોડી.
બાળક્રીડા, સ્ત્રી૰ બાળકની રમત, બાળ ખેલ
બાળખેલ, પુ૰ બાળકની રમત ૨ બાળકને માટે જે રમતગમત તે
બાળગોપાળ, ન૰ છોકરા છૈયાં; બાળબચ્ચાં.
બાળચરિત્ર, ન૦ નાના છોકરાં જેવુ વર્તન તે.
બાળચેષ્ટા, સ્ત્રી૰ નાનપણની રમત.

બાળપ, સ્ત્રી૦ મહેરબાની, કૃપાદૃષ્ટિ, રહેમિયત
બાળપણ-ણુ, ન૦ બચપણુ, નાનપણુ
બાળબુદ્ધિ, સ્ત્રી૦કાચી સમજ, નાદાનિયત
બાળબોધ, વિ૦ બાળકને બોધ આપવા જોગ, ઝટ સમજાય તેવુ ૨ દેવનાગરી લિપિ
બાળબ્રહ્મચારી, પુ૦ જે પુરૂષ કદી પરણ્યો નથી તે
બાળબચ્ચાં, ન૦ છોકરા હૈયા
બાળભાષા સ્ત્રી૦ બાળકની બોલી, સમજ પડે નહિ તેવી બોલી ૨ માગધી ભાષા ૩ માતૃભાષા
બાળમિત્ર, પુ૦નાનપણનો મિત્ર, ગોઠિયો [થવુ તે
બાળરંડાપો, પુ૦ નાનપણમાથી વિધવાપણુ પ્રાપ્ત
બાળરાંડ, સ્ત્રી૦ નાનપણમા થયેલી વિધવા
બાળલીલા, સ્ત્રી૦ નાનપણની રમત ગમત
બાળવિધવા, સ્ત્રી૦ બાળરાંડ
બાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ સળગાવવુ ચેતવવુ, લગાડવુ ૨ ડામવુ, દઝાડવુ ૩ સતાવવુ, ખીજવવુ, દુભવવુ ૪ જાસવુ.
બાળસ્વરૂપ, ન૦ બાળકનુ સ્વરૂપ, નાની નાજુક આકૃતિ [માર્યાનુ પાપ
બાળહત્યા, સ્ત્રી૦બાળકને મારી નાખવુ તે, બાળક
બાળા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉમ્મરમા આવતી કન્યા
બાળાપણુ, ન૦ બાળકપણુ, નાનપણુ શૈશવ ૨ કૌમાર્ય
બાળાબંધ, પુ૦ બાળકને માથે બાધવાનો ફેટો
બાળારાજા, પુ૦ રાજાની પેઠે કરવાની છુટવાળુ છોકરૂ, ભોળુ
બાળી, સ્ત્રી૦ બાળા, કન્યા (લાડમા) 'ચિત્ર લેહા કહે સુણુ બાળી, કેમ રૂવે છે આસુડાઢાળી'
બાળિશ, વિ૦ મૂર્ખ
બાળુભોળુ, વિ૦ અજ્ઞાન બાળક જેવુ
બાળુવા, ન૦ નાના લાડકા બચ્ચા,નાનેરા,હલેતા
બાળેરૂ, વિ૦ નાની ઉમરનુ, કિશોર વયનુ
બાળોઢા, સ્ત્રી૦ નાનપણમા પરણેલી છોકરી
બિંદગી, સ્ત્રી૦ ટીલી, ચાંદ બિંદી
બિકટ, વિ૦ કઠણુ, વિકટ, વસમુ ૨ ભયંકર
બિગાડ, વિ૦ બગાડ, નુકસાન, ખરાબી
બિગારી પુ૦ મજુર,હેલકરી, વૈતરો.૨ ભિખારી
બિચવો, પુ૦ એક જાતનુ ખંજર [૩ અસહાય
બિચારુ, વિ૦રાંક, બાપડુ,ગરીબ ૨ દુખી,હેરાન
બિછવા, પુ૦ વિછુવા, સ્ત્રીઓને પગને અંગુઠે પહેરવાના છવિટિયા, કચડા, અણુવટ
બિછાનુ, ન૦ બેસવા-સુવાનુ પાથરણુ. ૨ પથારી
બિછાયત, સ્ત્રી૦ પાથરણુ,જાજમ-સેતરંજી વગેરે
બિછાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ પાથરવુ, ઢાળવુ
બિજોરૂ, ન૦ એક જાતનુ ફળ.
બિડવુ, ક્રિ૦ સ૦ બંધ કરવુ, વાસવુ, અટકાવવુ ૨ સંકોચવુ, જોડી દેવુ ૩ વાળવુ ગડી પાડવી
બિડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦રવાને કરાવવુ ૨ બંધકરાવવુ
બિડ્યુશિડ્યુ, વિ૦ મુગે મોઢે, ચુમાઇને
બિન, અ૦ વગર, વિના
બિન, પુ૦ (આ૦) દિકરો 'ખુશાલદાસ ગોકળદાસ બિન હરજીવનદાસ
બિના, સ્ત્રી૦ (આ૦) વિવેચન, વર્ણન ૨ બાબત, હકીકત, તપસીલ
બિંદડી, સ્ત્રી૦ સીવી લીધેલી નાની પોટલી એંગી
બિંદી, સ્ત્રી૦ ટપકી, ચાંદ, ટપકુ
બિંદુ, ન૦ (સ૦) બુંદ, ટીપુ, ટપકુ ૨ શૂન્ય, મીંડુ ૩ ટાંપ ( ) અનુસ્વાર ૪ કણુ, બીજ બિંદુનો સિંધુ=રજનુ ગજ, વાતનુ વતેડુ, તરણાનો મેરૂ.
બિની, સ્ત્રી૦ લશ્કરનો આગળો ભાગ, હરોળ.
બિભાસ, પુ૦ (સ૦) સવારે ગાવાનો એક રાગ
બિમાર, વિ૦(ફા૦ માંદુ ,આજારી,કાયલી ૨ ખિન્ન
બિમારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦)માંદગી, મંદવાડ, વ્યાધિ
બિમ્બ, ન (સ૦) સૂર્ય ચંદ્રનુ જે ગોળાકૃતિમા દેખાતુ તે, તખતી ૨ આરસી-પાણીમા જે રૂપ દેખાય છે તેનુ મૂળરૂપ (બિમ્બ ને પ્રતિબિમ્બ) ૩ ઘીલોડુ ૪ છબી, છાયા.
બિયાન, ન૦ બ્યાન, વર્ણન, વિવેચન.
બિયાબારૂ, ન૦ અણુબનાવ, સામી પ્રીત.
બિયાબાન, ન૦ (ફા૦) ભયંકરને બીક લાગે હો તેવુ, ઉજડ વેરાન
બિયામણુ, વિ૦ બીક લાગે તેવુ, કારમુ, વિકરાળ
બિયુ, ન૦ બી, બીજ

બિચો, પુ૦ બી, ઠળિયો, ગોટલો ૨ પેસી
બિરદ, ન૦ પણ, પ્રતિજ્ઞા, ટેક, વરદાન, વચન.
બિરદાલ, વિ૦ ટેકવાળુ, પણવાળુ એકવચની
બિરદાવળી, સ્ત્રી૦ વખાણ પ્રશસા
બિરમોલા, સ્ત્રી૦ એક જાતની જગલી વનસ્પતિ
બિરાજમાન, વિ૦ સુશોભિત, સુદર લાગે એમ રચાયેલુ ૨ સુખમા બેઠેલુ
બિરાજવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ વિ+રાજ=પ્રકાશવુ) માન સાથે બેસવુ, પધારવુ ૨ શોભવુ સુદર દેખાવુ, બેસતુ આવવુ
બિરાદર, પુ૦ (ફા૦) ભાઇ, સહોદર બધુ ૨ દોસ્ત, મિત્ર [દોસ્તી, દાવો
બિરાદરી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ભાઇચારો, મિત્રતા
બિરાનુ, વિ૦ પારકુ, બીજાનુ, પરનુ [૩ બાંડ
બિલ, ન૦ (સ૦) ગુફા કોતર ૨ દર, રાફડો
બિલ, ન૦ (અ૦) ખરડો, મુસદ્દો ૨ ભરતિયુ માલની કિમ્મત સાથે યાદી ૩ ટીપ, યાદી ૪ હુડી
બિલકુલ, અ૦(આ૦) તમામ; સાવ, તદ્દન, જરાએ
બિલબી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ફળ [જગા, સમુળગુ
બિલાડી-લ્લી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ચોપગુ જનાવર, મિની, મજાર ૨ લોઢાના આકડાનો ગુચ્છો, કુવા ટાકામા પડેલી ચીજ કાઢવાની અકાડી ૩. નાગર, લગર; રોહીની. **બિલાડાં** થવા-આખે બહુ મેશ આજવાથી કાળુ કાળુ થવુ **બિલાડીનું** બચોળિયુ=કોઇ વસ્તુને સાથે ને સાથે રાખી સાચવ્યા કરવી તે **બિલાડુ** તાણવુ-ખેચવુ=વગર સમજે કાગળપર સહી કરવી
બિલાડીનો ટોપ, પુ૦ કુતરાના કાન જેવી વનસ્પતિ [નામનુ નિશાન, સહી
બિલાડુ, ન૦ બિલાડી અથવા બિલાડો, મીનડુ ૨
બિલાડો-લ્લો, પુ૦ બિલાડીનો નર ૨ ચાલાક,
બિલાવર, પુ૦ સવારનો એક રાગ [લુચ્ચો પુરૂષ
બિલિયાન, ન૦ પાસા પડેલો હીરો [કાચ
બિલોર, પુ૦ (ફા૦) આરપાર દેખાય તેવો સુદર
બિલ્લસ, પુ૦ (ફા૦ બાલિસ્ત) વેત
બિલ્લી, સ્ત્રી૦ (હિ) મીનડી, બિલાડી.
બિલ્લુ, ન૦ એક ઈટના ઓસારની ભિત ૨

બિલ્લુ, વિ૦ ચાલાક, ઠગ, લુચ્ચુ [ભીરૂ જોડિયુ.
બિલ્વ, પુ૦ (સ૦) એક જાતનુ ઝાડ, બીલી.
બિવડાવવુ-રાવવુ, ક્રિ૦સ૦ ડરાવવુ, ભય દેખાડવો
બિશાત, સ્ત્રી૦ વિશાત, મુડી, દોલત. ૨ માલમ્લ ૩ શક્તિ, બળ, ગુજાશ.
બિસ્તરો, પુ૦ બિછાનુ, પાથરણુ
બિસમિલ્લા, પુ૦ લો ખુદાનુ નામ ને કરોફત્તેહ
બિહામણ, વિ૦ ડરામણુ, ભયકર.
બિહાગ, પુ૦ રાતે ગાવાનો રાગ [ફરદુ, પ્રવાસી
બિહારી પુ૦ ખેલ મોજ કરનાર, વિહારી. ૨
બી, ન૦ બીયુ, બીજ ૨. મૂળ, મંડાણ, પાયો
બી, અ૦ પણ વળી અપિ
બીઆમુ, ન૦ બી 'જારનુ બીઆમુ'
બીઓ, પુ૦ એક જાતનું ઝાડ ૨ ઠળિયો, બી
બીક, સ્ત્રી૦ ધાસ્તી, દહેશત, ભય, ડર ૨ ધાક ૩ ચિતા, ફિકર
બીકણ, વિ૦ ડરકણ ૨ હિચકારૂ, હિમત વિનાનુ
બીચ, અ૦ વચ્ચે, વચમા, અદર, માહે
બીજ, સ્ત્રી૦ (દ્વિતીયા) પખવાડિયાનો બીજો દિવસ
બીજ, ન૦ (સ૦) બી બિયુ ૨ વીર્યનો અશ જે ગર્ભરૂપ ધારણ કરે છે તે ૩ મૂળ કારણ, જડ, પાયો, મડાણ. ૪. ભાવાર્થ, તાત્પર્ય, સાર ૫ જે વર્ણોચ્ચાર રૂપી બીજમાથી મત્ર સિદ્ધિ-ફળ થાય તે સકેત વર્ણ, હરફ 'ઐમ, હ્રીમ, ક્લીમ,' ૬ ઓલાદ, સતતિ. ૭ અક્ષર
બીજક, ન૦ બીલ, ભરતિયુ ૨ ચકતી, લેબલ, ટિકેટ.
બીજગણિત ન૦ (સં૦) અક્ષર તથા ચિહ્નથી જે ગણિત તે (અકગણિત ને બીજગણિત).
બીજમાર્ગ, પુ૦ એક જાતનો માર્ગ-પથ
બીજમાર્ગી, પુ૦ બીજમાર્ગ પ્રમાણે ચાલનાર.
બીજવર, પુ૦ બીજી વાર પરણનારો પુરૂષ તે
બીજીવાર, અ૦ ફરીથી, વળી, બીજી વખત.
બીજુ, વિ૦ (દ્વિતિય) પ્રથમની સાથે આવે તે, એની સંખ્યાનો અનુક્રમ બતાવે છે ૨ જુદી જાતનુ, જુદા વર્ગનુ ૩ અ૦ વળી, વધારામા, 'બીજુ કહેવાનુ કે'
બીટ, ન૦ છાણ, ગોબર.
બીડ, ન૦ જે જમીનમા ઘાસ થતુ હોય તે. ૨.

કાચુ ભરતનુ લોઢુ ૩ (અ૦) સરત
બીડવુ, ક્રિ૦ સ૦ બંધ કરવુ ૨ સીડવુ, પુરવુ, ચણવુ ૩ સીલ માગવી
બીડી, સ્ત્રી૦ ચુનો કાથો ચોપડી સોપારી મૂકી વાળેલુ પાન ૨ તબાકુ મૂકી પાદડાનો વાળેલો શંકુ આકારનો ઘાટ
બીડુ, ન૦ ત્રિકોણ આકારની મોટી બીડી તે ૨ કોઈ મોટુ કામ કરવાની જાહેર માગણી, સરતવાળી માગણી **બીડુ** ઝડપવુ=કોઇ સાહસ માથે લેવુ, સાહસ કામ કરવાની માગણી કરવી "તે નામ સાર્થક મહિપતિ વાહ કીધુ, બીડુ કુવ્હેમ હણવા ઝટ ઝડપી લીધુ"
બીડો,પુ૦કાગળ ઘાલેલુ મોટુ પરબિડિયુ, લખોટો
બીન, સ્ત્રી૦ (વીણા) એક જાતનુ તાર તથા બેપાસ [તુમડાવાળુ વાજુ.
બીનકી, સ્ત્રી૦ ચિંદી.
બીના, સ્ત્રી૦ બનાવ, બનેલુ તે ૨ હકીકત, વાત, હેવાલ,વર્ણન. ૩ વિષય, બાબત
બીબી, સ્ત્રી૦ ગૃહસ્થ મુસલમાન ઓરત,ખાનદાન [કુટુંબની બાનુ
બીબીજાયુ, વિ૦ બીબીને પેટે જન્મેલુ, ખાનદાન મુસલમાનના ઘરનુ બાળક
બીબુ, ન૦ ધાતુનો અક્ષર,ટાઈપ ૨ ઓઠુ,સાચી, ઓડી ૩ ઢાળ, ઘાટ, આકૃતિ, ફરમો ૩ ચિત્રામણ પાડવાનો કોતરેલો કડકો, નમુનો, પ્રતિકૃતિ
બીભત્સ, વિ૦ (સ૦) ચીતરી ચઢે તેવુ, કંટાળો આવે તેવુ ૨ શરમ ભરેલુ ૩ ભુંડુ, ન જોવાય તેવુ, નઠારૂ
બીભત્સ, પુ૦ એ નામનો નવ રસમાનો એક રસ
બીરંજ, પુ૦ ચોખા અને ચણાની દાળની મીઠી [ખીચડી
બીરમંડી, સ્ત્રી૦ ઉટકંટાનુ મૂળ
બીલ, ન૦ દર, બખોલ ૨ સાપનો રાફડો ૩ આંકડો, વેચેલા માલની કિંમત સુદ્ધા યાદી ૪ રસીદ, પહોચ ૫ ખરડો, મુસદ્દો
બીલચન, પુ૦ પાસા પાડેલુ નગ-હીરો
બીલી, સ્ત્રી૦(સ૦ બિલ્વ) એક જાતનુ ત્રણ ઝુમખે પાનવાળુ ઝાડ [થતી ગાંઠ, ગુમડુ ૩ અંડ, વૃષણ
બીલુ, ન૦ બીલીનુ ફળ ૨ શરીરના સાંધા ઉપર
બીવુ ક્રિ૦ અ૦ ડરવુ,ભય લાગવો,ધાસ્તી લાગવી, ચોંકવુ ૨ ગભરાવુ, કાયર થવુ
બુટ, પુ૦ અવાવરૂ-અવ્વડ ઉંડો કુવો
બુઠ, વિ૦ અજ્ઞાન, કમઅક્કલ, જાડી બુદ્ધિનુ,
બુદ, ન૦ ટપકુ, ફોરૂ ૨ છાંટો, ટીપુ, ૩ કોઈનાબી.
બુધી, વિ૦ અક્કલ વનાનુ, મંદબુદ્ધિ, ઇંધણુધોરી ૨ આળસુ ને એદી [તળિયુ
બુધુ, ન૦ બુંધુ, જાડો ડગોરો. ૨ વાસણનુ બળેલુ
બુબિયો, પુ૦ આકસ્મિક ભયનો ઢોલ,બુમિયો
બુબારવ, પુ૦ બુમરાણ સોરબકોર ૨ ઘોઘાટ
બુક, સ્ત્રી૦(અ૦)પુસ્તક, ચોપડી ૨ બુકડો,ગ્રાસ
બુકડી-ગડી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીના કાનનુ મોતીનુ એક [ઝુલતુ ઘરેણુ
બુકડો, પુ૦ ફાકો, બુક્કો
બુકણી, સ્ત્રી૦ ભૂકી, ચૂર્ણ
બુકવું, ક્રિ૦ સ૦ ફાકવુ, મોમા વેગળેથી નાખવુ
બુકાની,સ્ત્રી૦દાઢી ને ગાલ ઉપર આવી રહે તેમ માથે [બ ધાય એવો ફટકો
બુક્કો પુ૦ ઠાસો ૨ ફાકડો ગ્રાસ
બુગણુ, ન૦ ગાડીમા પાથરવાનુ જાડુ કપડુ, મોદ, [આથર
બુઘલી, સ્ત્રી૦ બરણી
બુચ, પુ૦ બૂચ ૨ દાટો, રોધ ૩ પાનાની રમતનો [એક દાવ
બુચટ, વિ૦ બુદ્ધિ વગરનુ મૂર્ખ
બુચી, સ્ત્રી૦ છોડી બુચો=છોકરો, પુત્ર
બુચુ, વિ૦ કાન વિનાનુ, ૨ બેઠેલા નાકવાળુ ૩ ઘરેણા-શોભા વગરનુ ૪ સત્તાહીન
બુજ, સ્ત્રી૦ બૂજ જુઓ
બુજરગ,વિ૦(ફા૦)વૃદ્ધ,ઘરડુ ૨ ઘરડુ ને માનવંતુ
બુજરગી,સ્ત્રી (ફા૦) ઘરડપણ, મોટાઇ, બુઢાપો
બુજવુ, ક્રિ૦ સ૦ સમજવુ, બોધ લેવો ૨. કદર કરવી, પીછાનવુ જાણવુ ૩ હોલાવુ
બુઝવવુ, ક્રિ૦ સ૦ હોલવવુ ટાઢુ પાડવુ (આગ) ૨ શાંત કરવુ, રોળી નાખવુ, બંધ પાડવુ
બુઝાવુ ક્રિ૦ અ૦ હોલાવુ, કમી થવુ, બંધ પડવુ
બુટ, સ્ત્રી૦ કાનની નીચેની ચામડી, લાળી, કાનની બુટ પકડવી=કબુલ કરવુ
બુટાક, અ૦ રંગે કાળુ ને શરીરે લઠ્ઠ
બુટિયુ, ન૦ લાકડાનુ લોળીયુ
બુટ્ટી, સ્ત્રી૦ નાનો બુટ્ટો, ભાત, તરેહ ૨ અજબ ગુણવાળી વનસ્પતિ, જડી ૩ પહોંચેલુ, કાબેલ. ૪. ભાગ, માયા

બુટ્ટેદાર, વિ૦ બુટ્ટાવાળુ, બુટ્ટાદાર
બુટ્ટો, પુ૦ ફૂલના જેવો આકાર, છાપેલુ કે વણતરમા પાડેલુ ચિત્ર ૨ તરગ, કલ્પના, ફૂટો.
બુઠ્ઠુ, વિ૦ ઘસાઈને ચપટુ-જાડુ થયલુ, ધાર રહિત ૨ જાડી બુદ્ધિનુ ૩ લાગણી વગરનુ
બુટ્ટો, પુ૦ મકાઈ દોડો, ભુટ્ટો
બુડકી, સ્ત્રી૦ એકદમ પાણીની અંદર પેસી જવુ તે, ડુબકી ૨ કામની વખતે ખસી જવુ તે
બુડથલ, વિ૦ બેવકૂફ, મૂર્ખ, મદબુદ્ધિનુ,
બુડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ડુબવુ, પાણીની તળે બેસવુ ૨ ગરકાવ થવુ, દટાઈ જવુ
બુડાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ બુરાડવુ
બુડિયાળ, વિ૦ બેવકુફ, મૂર્ખ, અણસમજુ
બુડિયો, પુ૦ કાળા મોનો લઠ વાદરો ૨ ઘરડો માણસ, બુઢિયો
બુઢાપો, પુ૦ ઘરડપણ, જરા, જઈફી
બુઢિયો, પુ૦ બુડિયો, જુઓ [ડોસુ, વૃદ્ધ
બુઢ્ઢુ, વિ૦ ઘરડુ, જેને જરા આવી હોય તેવુ,
બુણી, સ્ત્રી૦ બોણી ૨ અણી, ભાલાનુ ફળુ
બુતકો, પુ૦ શરીરે લઠ્ઠ ને કાળી સ્ત્રી, સીદણ
બુતપરસ્ત, પુ૦ મૂર્તિપૂજક; મૂર્તિને માનનાર
બુતપરસ્તી, સ્ત્રી૦ મૂર્તિપૂજા [થવાનુ નથી "
બુતે, અ૦ થી, થકી, વતી "એની બુતે કાંઈ
બુતાનુ, ન૦ બુતાનો ૨ મેલી ફાટેલી પાઘડી ૩ તોહમત, આળ, બુટ્ટો. [કકડો
બુતાનો, પુ૦ પાઘડીમા ઘાલવાનો મેલો ફાટો
બુતારો, પુ૦ સાવરણો, ઝાડુ
બુદબુદો, પુ૦ (સ૦ બુદ્બુદ) પરપોટો
બુદ્ધ, પુ૦ (સ૦) બુધવાર ૨ એક ગ્રહ
બુદ્ધ, વિ૦ જ્ઞાતા, સમજુ ૨ પંડિત
બુદ્ધાવતાર, પુ૦ વિષ્ણુનો નવમો અવતાર. (જગન્નાથ સ્વરૂપે) ૨ મૌન ધરીને જોયા-સાભળ્યા કરનાર.
બુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સમજ, જ્ઞાન ૨ સમજશક્તિ, અક્કલ, મતિ ૩ મત, અભિપ્રાય, વિચાર ૪ વિવેક, ડહાપણ ૫ મન, અંત:કરણ, શિખામણ ૬ વૃત્તિ, ઇચ્છા, મન બુદ્ધિનો આગળો=હૈયાશૂન્ય, મૂર્ખ, ૭ બુદ્ધિ ફરી જવી=અક્કલ ઉંધી થઇ જવી, અવળી મતિ થવી
બુદ્ધબળ, ન૦ સમજશક્તિ ૨ સેતરજની રમત.
બુદ્ધિમત-માન, વિ૦ બુદ્ધિવાળુ, અક્કલમદ
બુદ્ધિહીન, વિ૦ અક્કલ વગરનુ, મુર્ખ, ગમાર
બુધ પુ૦ (સં૦) ડાહ્યો, વિદ્વાન. ૨, એક ગ્રહ. એ નામનો વાર [બુધવાર=કઇ નહિ.
બુધવાર, પુ૦ સાત વારમાનો એક. બાપનો
બુધવારિયુ, ન૦ દર બુધવારે પ્રગટ થતુ છાપુ
બુધુ, ન૦ જાડો ડગોરો, ધોકો ૨ છો ચરવાનો જાડો ને ચપટો દડુકો ૩ બળીને કાળુ થઇ ગયેલુ વાસણનુ તળિયુ "બુધાવાળી તપેલી"
બુન, સ્ત્રી૦ બહેન (ગ્રામ્ય) ૨ કારી
બુનિયાત, વિ૦ (ફા૦) જુનુ ને માનવતુ, ખાનદાન, કુલીન, અસલજાત
બુનાસ, ન૦ ઉનનુ જાડુ કપડુ, કામળો, બન્નુસ.
બુબક, વિ૦ કઇજ ન સમજે તે, જડભરત, બુદ્ધિ ને વિવેક વિનાનુ
બુનિયાતી, સ્ત્રી૦ ખાનદાની, કુલીનપણુ.
બુભુક્ષિત, વિ૦ (સ૦) ભુખ્યુ, ભુખાળવુ
બુમાટો, પુ૦ પોકાર, હોકારો, બુમ ૨ ગરબડ, તોફાન ૩ ગપ, ગપાટો, અફવા
બુમાબુમ-બુમેબુમ સ્ત્રી૦ ઉપરા ઉપરી બૂમો પાડવી તે, જ્યા ત્યા બૂમ પડી રહેવી તે, રાડેરાડ
બુમાટો, પુ૦ બુમાબુમ, ધોધાટ, હોકારો
બુમૈયોઢોલ, પુ૦ મોટી નોબત-ઢોલ, લોક ભેગા કરવા વગાડવાનુ મોટુ ઢોલ તે
બુરખો, પુ૦ માથાથી તે પગસુધી આખે શરીરે વિટળાઇ રહે તેવુ સ્ત્રીને ઓઢવાનુ લુગડુ, આખ આગળ જાળીવાળો પડદો, ચહેરો ઢાકવાનુ જાળીવાળુ કપડુ, અવગુંઠન.
બુરજ-રૂજ, પુ૦ (આ૦) તોપ વગેરે મૂકવાને કિલ્લાની બહાર પડતી કાઢેલી રાવઠી ગુબાર ૨ દિવાલને ટેકો આપનારૂ ચણતર, પુસ્તો, હાથિણી
બુરજી, વિ૦ સેતરજની રમતમા એકલા પ્યાદાને બાદશાહજ રહેલા હોય તેવી જીત તે
બુરાઈ, સ્ત્રી૦ બગાડ, અણબનાવ, ક્રુવટ. ૨

અન્યાયી રીતે ચાલવુ તે
બુરાખ, સ્ત્રી૰ બુરાખ ૨ બાખુ, કાણુ, વેહ
બુરાડવુ, ક્રિ૰ અ૰ બુડાવવુ, જુઓ
બુરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ પુરાઈ જવુ
બુરાશ, સ્ત્રી૰ બુરાઇ, જુઓ
બુરાહાલ, પુ૰ ખરાબ દશા, માઠી સ્થિતિ [ખાડ.
બુરૂ, વિ૰ ખરાબ,નઠારૂ, ભુડુ ૨ **ન૰** ઝીણી પીસેલી
બુલંદ, વિ૦ (ફા૦)મોટુ,પ્રૌઢ, યોગ્યતાનુ, ભવ્ય
બુલબુલ, ન૦ (ફા૦) એક જાતનુ પક્ષી. એ ગુલાબની ડાળી ઉપર બેસીને મધુર અવાજે ગાય છે
બુલાખ, સ્ત્રી૦ (ટર્કી૰ બુલાક-વાળી) નાકના વચમાના પડદામાં ઘાલેલી મોતીની વાળી. ૨ નાકની વચ્ચેનો પડદો
બુલુ, ન૰ ગાડ, ગાડના ઢગડા-તબુરા બુલુ છટકી જવુ=ડરી જવુ ગાડ ગભરાવી [મારવો તે
બુસટ, સ્ત્રી૰ ધેણુને ગાલે દિયેરે કુકુનો તમાચો
બુસરિયો પુ૦ ધેણુનો દિયેર બુસટ મારનાર
બુસુ, વિ૦ જાડી બુદ્ધિનુ, સુધરેલી રીતભાતથી અજાણ ૨ જડ, જડભરત, બુસો
બુસકુ, ન૰ વરસાદનુ ઝાપટુ, એકદમ પુષ્કળ પાણી પડે તેવુ ઝાપટુ
બુહારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝાડુ કાઢવુ, ગારવુ
બૂક, પુ૰ કોળિયો, ગ્રાસ, ફાકો ૨ (**અ૦**) ચોપડી, કિતાબ
બૂચ, ન૰ બાટલી-સીસીનુ ઢાકણુ તે ડૂચો, ડાટો
બૂચ, સ્ત્રી૦ પાનાની રમતમા હારનારે જીતેના સખસના માગ્યા પ્રમાણે પાના આપવા પડે તે
બૂજ, સ્ત્રી૰ પરીક્ષા, સમજ ૨ કદર, તુલના
બૂટ, સ્ત્રી૦ કાનની લાળી
બૂટ, પુ૦ (અ૦) અગ્રેજી ઘાટનો જોડો
બૂત, પુ૰ પ્રતિમા [પીવામા આવે છે તે, કાશી
બૂન, ન૦ (આ૦) એક જાતના બી, જેનો ઉકાળો
બૂમ, સ્ત્રી૰ હાક, ધારો, રાડ, મોટો સાદ, બરાડો ૨ એક વાતને સારૂ ઘણા જણનુ મોટે સાદે બોલવુ, પોકાર ૩ ફરિયાદ ૪ બુમાટો, અફવા, કિવદતી
બૃહત, વિ૦ (સ૦) મોટુ, કદાવર, સ્થૂલ
બૃહત્કથા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પિશાચી ભાષામા વરરૂચિએ બનાવેલી એક કથા
બૃહસ્પતિ, પુ૦ (સ૦) દેવગુરૂ, મોટો પ્રતિભાશાળી પડિત ૨ એ નામનો એક ગ્રહ
બૃહસ્પતિવાર, પુ૦ (સ૦) ગુરૂવાર
બે-બે બે, અ૰ બકરાનુ બોલવુ
બેંક, સ્ત્રી૰ (અ૰) શરાફી પેઢી, નાણાની આપલે કરનારી દુકાન [બિદડી
બેગી, સ્ત્રી૦ ટપાલ માર્ગે મોકલાતી નાની બચકી,
બે, વિ૰ એક ને એક ૨ બને, ઉભય
બે, અ૰ (ફા૦) નહિ, ગેર, કમ, બદ ઇ૰ અર્થ સૂચક ઉપસર્ગ ૨ રે, ખરે 'માર બે માર'
બે અક્કલ, વિ૦ અક્કલ વિનાનુ, મૂર્ખ,બુદ્ધિહીન
બે અદબ, વિ૦ અમર્યાદ,અસભ્ય [અસભ્યતા
બે અદબી, સ્ત્રી૰અમર્યાદપણુ, અવિવેક ઉદ્ધતાઇ,
બે આની, સ્ત્રી૦ બે આનાનો સિક્કો
બે આબરૂ, વિ૦ આબરૂ વગરનુ,માનભગ [ફજેતી
બે આબરૂ, ન૦ અપમાન, અપ્રતિષ્ઠા,અપકીર્તિ,
બે આરામ, વિ૰ બેચેન, ચિતાતુર, માદુ
બે ઇતબાર, સ્ત્રી૦ અણવિશ્વાસ, ભરોસો નહિ તે
બે ઇતબારી, વિ૰ અણવિશ્વાસુ
બે ઇમાન, વિ૦ વિશ્વાસઘાતી, અપ્રમાણિક ૨ કૃતઘ્ની, નિમકહરામ ૩ આસ્થા વગરનુ
બે ઇલાક, વિ૰ લાગેવળગે નહિ તેવુ
બે ઇલાજ, પુ૦ નિરૂપાય
બેઉ, વિ૰ બન્ને, ઉભય
બેક, વિ૰ બેનો સકેત ૨ થોડુક, જરા
બે કદર, વિ૦ કદર વિનાનુ, બુજ વગરનુ
બે કરાર, વિ૰આરામ ન હોય તેવુ,માદુ ,વ્યગ્ર,બેચેન
બેકવુ, ક્રિ૦ અ૰ સુગધિ ફેલાવી, બેકએક થઇ રહેવુ ૨ અમર્યાદ, થવુ,છકી જવુ,વહી જવુ,ફાટવુ
બેકસ, વિ૦ ફિક્કુ
બેકાટ, પુ૰ છાક, તોર [ગેરવાજબી રીતે.
બેકાયદે, અ૦ નિયમ વિરૂદ્ધ, શિરસ્તાથી ઉલટુ,
બેકાર, વિ૰ (ફા૰) ઉદ્યમ રહિત, નવરૂ
બેકાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ વઠાવવુ, ફટાડવુ, છકાવવુ
બેકી, સ્ત્રી૦ બે, ૨ બેની જોડી. "એકી બેકી."

૨ બથી ભાગી શકાય તેવી સખ્યા **બેકી** જવુ =ઝાડેફરવા જવુ

બેકેદ, વિ૦ અમર્યાદ ઉદ્ધત ૨ છુટુ,બધન રહિત

બેકેલુ, વિ૦ વહી ગયલુ, વકી ગયેલુ [અણવાકેફ

બે ખબર, વિ૦ ખબર ન હોય તેવુ, અજાણ્યુ,

બેગડ, વિ૦ કલાઇનુ રગેલુ પત્રુ

બેગમ, **સ્ત્રી૦** મોટા દરજાની મુસલમાન સ્ત્રી, શાહજાદી ૨ અમીર–બાદશાહની ઓરત, રાણી

બે ગરજ, વિ૦ ગરજ વનાનુ, બેદરકાર,બેકાળજી.

બે ગરજાઉ, વિ૦ બેદરકારી, બેતમા

બેગણિયુ,ન૦એક જાતનુ સુતરાઉ કાળુ ઝીણુ લુગડુ

બેગાર, પુ૦ પૈસા આપ્યા વગર મજુરી કરાવવી તે વેઠ ૨ મજુરી,હેલ ૩ ભીખ. [૨ ભિખારી

બેગારી, પુ૦ મજુર, હેલકરી ભાર ઉચકનાર

બે ગુના, વિ૦(ફા૦)નિર્દોષ,બે તકસીર,નિરપરાધી

બેઘાઘટુ, વિ૦ મિશ્ર, ભેળસેળ, ન સમજાય તેવુ, બેસુર, આમ નહિ ને તેમે નહિ તેવુ

બેચારેક, વિ૦ બે અથવા ચાર ૨ થોડુક

બેચેન, વિ૦ નિરાત–આરામ વગરનુ અસ્વસ્થ, અશાત ૨ અનારોગ્ય, માદુ ૩ આનદ રહિત

બેચેની, **સ્ત્રી૦** અસ્વસ્થપણુ, અશાતી, વ્યાકુળતા,

બેજા, વિ૦ બેજાર, હેરાન, વ્યાકુળ [ફિકર.

બેજાજ, વિ૦ ગભરાયેલુ, અકળાયલુ ૨ કાયર

બેજાર, વિ૦, કટાળેલુ, હેરાન, અકળાયેલુ

બેજીવવાળી, વિ૦ ગર્ભવંતી, દહાડાવાળી

બેજીવસોતી, વિ૦ ગર્ભવતી, હમેલવાળી [દ્વીપ

બેટ, પુ૦ ચારેપાસ પાણીથી વિટળાયલી જમીન,

બેટી, **સ્ત્રી૦** દિકરી, છોકરી, છોડી

બેટો, પુ૦ દિકરો, દૈયો, છોકરો

બેટાબેટી, ન૦ છોકરો અને છોડી, છોકરાછૈયા

બેઠક, **સ્ત્રી૦** આમન, બેસવાની જગા ૨ બિછાયત, આસન, પથારી ૩ બેસવાનો હક, બેસવાની ખાસ જગા ૪. બેસવાનો વખત ૫ પાયો, બેસણી, તળુ ૬ નાચ મુજરાની જગા, મિજલસ ૭ તાલીમની એક કસરત

બેઠાંબેઠાં, અ૦ વગર શ્રમે, બેસી રહેનાર.

બેઠાખાઉ, વિ૦ નિરુદ્યમી, બેકાર, આળસુ

બેઠાબેઠ, **સ્ત્રી૦** બેકાર હાલત તે, નિરુદ્યમ સ્થિતિ ૨ નફાનુકસાન વગર, એમનુ એમ

બેઠાગરે વિ૦ બેઠેલ, ઘણુ બેસી રહેનાર.

બેઠીઆંવણીનું, વિ૦ નીચી પણ ઘાટદાર બાધણીનુ ૨ મજબુત, દઢ ઉથલી ન પડે તેવુ

બેઠુ, વિ૦ બેઠેલુ, નીચુ, નીચા ઘાટનુ ૨ પથરાતુ, ધીમુ ને એક સરખી ચાલનુ 'બેઠુ પાણી' ૩ કામ કર્યા વગર, બેઠે બેઠે થાય–મળે તેવુ 'બેઠો પગાર' ૪. બેઠા બેઠા થઇ રહે તેવુ, ઉપાડવુ ન પડે તેવુ (કામ) **બેઠુ** ખાતુ=ઠામ ખાતુ **બેઠા** થવુ=સાજા થવુ (મદવાડમાથી) **બેઠાની** ડાળ કાપવી=પાગડુ તોડી નાખવુ

બેઠુ બેઠુ, અ૦નિગતે,વગર પરિશ્રમે,આરામથી

બેઠેલ વિ૦ બેઠાગરૂ બેસી રહેતુ હોય તેવુ ૨ બેઠેલુ ૩ દમાયેલુ, ગોબા પડેલો હોય તેવુ ૪ પડી રહેવાથી બગડેલુ, સડેલુ

બેઠેપગે, અ૦ પલાઠી મારીને.

બેડ, **સ્ત્રી૦** ચુલાની બે બાજુમાની દરેક, બેલ

બેડકુ, ન૦ આગળીનો સાધો, પેર ૨ આમલીનો ચિચોડાવાળો ભાગ ૩ વરસાદથી રસ્તામા થયેલો કીચડ

બેડશી–સાઇ, **સ્ત્રી૦** હુપદ, પતરાજ, ફુલ, બડાઇ **બેડસી** મારવી-બડાઇ હાકવી, પતરાજી કરવી પોતાના બણુગા ફુકવા [બેઢાના ઘાટનુ

બેડાચડ, વિ૦ હેઠળ મોટુ અને ઉપર નાનુ એવુ,

બેડાફેડ, વિ૦ હેઠળ નાનુ અને ઉપર મોટુ એવુ

બેડિયાતો, પુ૦ ખલાસી

બેડિયુ,ન૦ આબેથી કેરી તોડી–વેડી ઝીલવાની જાળીદાર ઝોળી. ૨ બત્રીસ મણનુ માપ ૩ બે બળદ ખેચી શકે તેટલા ભારનુ ગાડુ ૪ શેરડીના બીનો બે આખવાળો કડકો

બેડી, **સ્ત્રી૦** કેદીને પહેરાવવાની લોઢાની સાકળ, જજીર ૨ શૃખલા, હાથકડી ૩ પાશ, બધન ૪ આડખીલી, અટકાવ ૪ જજાળ, વિટબણા ૫ કાષ્ટવટા, ડેહેરો ૬ બે આગળીએ પહેરાય તેવી જોડેલી વિટી ૭ એક જાતનુ રૂપાનુ પગે પહેરવાનુ ઘરેણુ "ટાઢે ને બેડી ગરાશીયા પહેરે છે"

બેડું, ન૦ ગાગર ને ઘડો એ બે ઉપરાઉપરી મૂકયા હોય તે ૨ ત્રિફળામાંનુ એક (હરડા, બેડા, આમળા) ફળ
બેડો, પુ૦ વહાણ, ઝહાજ "બેડો બાઇ બુડતો તારો રે, અમે આઇ પાર ઉતારો રે" ૨ ટુકડી, ટોળુ ૩ હેતુ, મુદ્દાની વાત, ધારેલો અર્થ ૪ છેડો ખોસવો તે "સભાળી છેડો,વાળી બેડો વળે ગુરૂપાદ"
બેડાપાર, પુ૦ વિજય, ફતેહ, સિદ્ધિ
બેડાલી, સ્ત્રી૦ બેડોલવાળુ, બેકુવાવાળુ (વહાણ)
બેડોળ વિ૦ ડોળ વનાનુ, બદ શિકલ,કદરૂપુ
બેઢગ-ગુ, વિ૦ ઢગ વગરનુ,અવ્યવસ્થિત,બદો બસ્ત વગરનુ ૨ વિલક્ષણ, ઠેકાણા વગરનુ
બેઢબ, વિ૦ ઢબ વિનાનુ,પદ્ધતિ વગરનુ ૨ અમર્યાદ, તરેહવાર ૩ બેફાયદે
બેઢાળિયુ, વિ૦ બે ઢાળ હોય તેવુ (છાપરૂ)
બેઢુ, ન૦ બેડુ, જુઓ
બેત, સ્ત્રી૦ (ફા૦) બે ટુકની ફારસી કવિતા, બે બે સરખા અનુપ્રાસવાળી ટુકો,દુપાઇ ૨ કવિતા
બેત, પુ૦ મનસુબો, વિચાર ૨ યુક્તિ, તજવીજ
બે તકસીર, વિ૦ બે ગુના,નિર્દોષ [ઉપાય ૩ નેતર
બે તમા,વિ૦ બેદરકાર, બેફીકરૂ, બેપરવા,નિસ્પૃહી
બે તરફી, વિ૦ બન્ને તરફનુ ૨ બરતરફ કરવુ તે
બે તાલ, વિ૦તાલ વગરનુ (ગાયનમા) ૨ ગોઠવણ વનાનુ,લાગ વગરનુ ૩ વહી ગયેલુ,હાથથી ગએલુ ૪ પુષ્કળ, ખૂબ [આવે છે તે, અધારા
બેતાળા,ન૦ બેતાળીસ વર્ષની ઉમ્મરે આખે ઝાખ
બેતાળીસ,વિ૦ ચાળિસ ને બે [ધિરણના તોલનુ
બેતાળુ, વિ૦ બેતાળીસ શેરનો એક મણ એ
બેદરકાર, સ્ત્રી૦ બેપરવા, બેકાળજી
બેદરદી, વિ૦ રોગી ન હોય તેવુ ૨ અરસિક
બેદસ્તુર,વિ૦રીત-શિરસ્તાથી ઉલટુ,નિયમ વગરનુ
બેદાણા, પુ૦ (ફા૦) એક જાતની ઔષધી
બેદાલાકડી, સ્ત્રી૦ એક જાતની ઔષધી
બેદાદ વિ૦ ગેરવાજબી ૨ અધેર, અવ્યવસ્થિત
બેદાદી, સ્ત્રી૦ દાદ-ફરિયાદના ઉપર જે બેદરકારી તે દાદ ગભળાય નહિ તેની સ્થિતિ ૨ અધેર અવ્યવસ્થા, અધાધુધી

બેદિલ, વિ૦ દિલ-મન ઉઠી ગયુ હોય તેવુ ૨. ઉચુ મન થયલુ હોય તેવુ, દિલગીર નાખુશ
બેદિલી, સ્ત્રી૦ અણબનાવ, ૨ નાખુશી,દિલગીરી
બેદુ, ન૦ (આ૦ બયૂદ) ઇંડુ
બેધડક, અ૦ કોઇ તરફની ફિકર રાખ્યા વિના, જોસ્સાભેર, હિંમતથી, ધાસ્તી વગર
બેધારૂ, વિ૦ બે તરફ ધારવાળુ ૨ ગોળગોળ, દ્વિઅર્થી, અનિશ્ચિત ૩ બે કડકાવાળુ, બેતારૂ
બેન, સ્ત્રી૦ (ભગિની) બહેન [બેધારી લાપસી
બેનડ-ડી, સ્ત્રી૦ બેન (ગીતમા વપરાય છે)
બેનપણાં, ન૦ એક સ્ત્રીને બીજી સાથે જે મૈત્રી -સ્નેહ તે, સખીપણુ
બેનપણી, સ્ત્રી૦ સખી, સાહેલી, સજની, સૈયર
બેનસીબ, વિ૦ અભાગિયુ,ફૂટેલા કર્મનુ
બેની, સ્ત્રી૦ સજની,સખી ૨ વહાલી બેન,બહેન
બેપગુ, વિ૦ બે પગવાળુ (પ્રાણી
બેપરવા, વિ૦ બે દરકાર,ગાફીલ ૨ સ્વતત્ર
બેપરવાઇ, સ્ત્રી૦ નિસ્પૃહીપણુ,બેદરકારી,ગાફીલપણુ
બેફાક, અ૦ છેકજ ઉઘાડુ, ભુડુ બોલવુ તે
બેફાટ, અ૦ બેફાક, બેશરમપણે, ઉઘાડે છોગે
બેફામ, વિ૦ યાદ-સ્મરણ ન રહેલુ હોય તેવુ, ગાફીલ, અસાવધ, બેભાન, સુનુ
બેફિકર-રૂ, વિ૦ ફિકર વગરનુ, ન ફિકરૂ, નચિત
બેબનાવ,પુ૦ મેળ ન હોવો તે,અણબનાવ [પુરૂ,પૂર્ણ
બેબાક, વિ૦ (ફા૦) કઈ બાકી ન રહ્યુ હોય તેવુ,
બેબાપનુ, વિ૦ છિનાળનુ, વ્યભિચારથી થયેલુ
બેબાકળુ,વિ૦ બાવરૂ,ગાભરૂ,ઉશ્કેરાયલી ને ગભરાયલી હાલતમા "જાગી સૈયર બેબાકળી, કેમ રૂવે છે કન્યા વ્યાકુળી" [નીચુ, હલકી જાતનુ
બેબુનિયાત, વિ૦ નીચ તુખમનુ, હરામજાદુ ૨
બેભત્તુ-થ્થુ, વિ૦ બે જાતનુ, સેળભેળવાળુ, જુદા
બેભાન, વિ બેશુદ્ધ, બેહોશ [જુદા મિશ્રણનું
બેમના, સ્ત્રી૦ સકલ્પવિકલ્પ "જીવને તે ન ટળે
બેમર્જાદ,વિ૦ બેશરમ,નિર્લજ્જ [બેમના"-અખો
બેમાલમ, વિ૦ અપ્રસિદ્ધ, ગુપ્ત, છાનુ, છુપુ. ૨
બેમુનાસબ, વિ૦ અયોગ્ય, અઘટીત [અજાણ્યુતા
બેમુરવત, વિ૦ નિમકહરામ, કૃતઘ્ની, અવગુણિયુ

બેરખ, સ્ત્રી૦ બેહેરખ "વરઘોડો શોભાવવા સહો આરબોની બેરખો બોલાવી હતી"
બેરખ, અ૦ વારવાર, હમેશ હરગીજ [ઘરેણુ
બેરખી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીને ડાબે હાથે કોણી ઉપર ઘાલવાનુ
બેરખો, પુ૦ રુદ્રાક્ષના મોટા મણકાની માળા
બેરગ-ગી વિ૦ વણા રગનુ,તરેહવાર ર નઠારા રગનુ ૩ બેતાલ,બે મિસાલ. ૪ અનિશ્ચિત મનનુ
બેરડાઇ, સ્ત્રી૦ હઠીલાઇ,ખ વાઈ
બેરડુ, વિ૦ હઠીલુ,ખધુ.
બેરજો, પુ૦ એક જાતની દવા
બેરત, વિ૦ લુચ્ચુ, ર ઉદ્ધત, ચઢાઉ
બેરત, સ્ત્રી૦ કવખત,કઋતુ ૩ કવખતનુ,અકાલિક
બેર બેર, અ૦ ફરીફરીને, વારવાર
બેરાગી, પુ૦ બાવો વેરાગી, ત્યાગી, સાધુમત ર વિ૦ અનિશ્ચિત મનનુ, બેરગી
બેરિયુ, ન૦ માથે કલગીવાળુ ચકી જેવુ એક પક્ષી.
બેરીજ, સ્ત્રી૦ સરવાળો,સરવાળાની રકમ
બેરુ, વિ૦ કાને ન સાંભળી શકે તેવુ,બધિર
બેરોજગાર, વિ૦ રોજગાર વગરનુ,નિરુદ્યમી
બેરોજગારી, સ્ત્રી૦ બેકારપણુ રોજગાર વગરની હાલત નવરાઈ
બેલ, સ્ત્રી૦ બે જણની જોડી તે, સાથી, જોડિયો ર મડળીમાના દરેક જણે જે કઇ કઇ આપવુ તે ભેડ, ગોઠ (ગાનારી વગેરેનો).
બેલ, પુ૦ (સ૦ બલીવર્દ) બળદ
બેલડી, સ્ત્રી૦ હાથ,બાહુલતા. "બેલડીએ વળગ્યા વિશ્વાધાર, સુદામે જાતા કર્યો વિચાર." ર બેલ, સાથી,મદદગાર,હાથ પકડનાર.
બેલદાર, પુ૦(ફા૦)કડિયાને મદદ કરનારો મજુર ર ચાચવાથી જમીન ખોદનારો
બેલાશક,અ૦(આ૦)સકોચ રાખ્યા વગર,છુટથી, સુખે, બેધડક, છડેચોક
બેલિયુ, ન૦ નબળાઇને લીધે આગળાનુ અકડાઈ જવુ તે, આકડા ર એક જાતનુ ફૂલ-તેનુ અત્તર
બેલી, વિ૦ ધણી, મુરબ્બી,સહાય કરનાર, જેની કુમક હોય તે ર હિમાયતી.
બેલુ, ન૦ કાતવાની પુણીનું જોડકું ર. ધોળો રેતાળ પત્થર ૩ જોડકુ,બેની જોડ,જોડુ. "પ્રભુએ એના બેલા એનીજ સાથેજ બાધ્યાં હશે"
બેવકુફ, વિ૦ (ફા૦) સમજ વનાનુ,મૂર્ખ,નાદાન. બેવકુફનો સરદાર-ઘણોજ મૂર્ખ,પક્કો
બેવકુફી, સ્ત્રી૦ મૂર્ખાઇ, નાદાની, બેવકુફાઇ
બેવક્કર, વિ૦ ઢગ વગરનું, ભારબોજ વગરનુ,
બેવખત, વિ૦ ઠેરવેલે વખતે નહિ, કવેળા વખત બેવખત=ગમે ત્યારે,ઇચ્છામા આવે ત્યારે.
બેવચની, વિ૦ વચન તોડનાર,અપ્રમાણિક,લબાડ, વિશ્વાસઘાતી, બોલીને ફરી જનારૂ
બેવડ, વિ૦ બેવડેલુ હોય તેવુ,દુપટ
બેવડવુ, ક્રિ૦ સ૦ લાબી વસ્તુને વચમાથી વાળી બે છેડા ભેગા કરવા, બેવડુ કરવુ ર એકનુ એક બીજીવાર થવુ વધારવુ
બેવડિયુ, ન૦ ઢબ્બુ હડીકો
બેવડુ, વિ૦ બેવડેલુ હોય તેવુ ર બમણુ,દુપટ
બેવફા, વિ૦ બેવચની,બેઇમાન, અપકારી,કૃતઘ્ની.
બેવફાઇ, સ્ત્રી૦ બેવફાપણું, બેઇમાની [નવારસી
બેવારસી, વિ૦ જેનો કોઈ વારસ ન હોય તેવુ,
બેવાર, અ૦ બે વખત [આવતુ, ઠીક.
બેશ, વિ૦ (ફા૦)સારૂં,ખાસુ,મજેનુ,સુદર, માફક
બેશક, અ૦ ખાતરીથી,બેલાશક, ખચીત, અલબત.
બેશરમ-મુ, વિ૦ શરમ ન હોય તેવુ, નિર્લજ
બેશુદ્ધ, વિ૦ શુદ્ધિ-ભાન ન હોય તેવુ, મુર્છિત, અચેત,બેહોશ,
બેસઉઠ, સ્ત્રી૦ બેસવુ ને ઉઠવુ તે ર બેસવા ઉઠવાની મહેનત ૩, મળવુ હળવુ તે, મૈત્રી સબધ.
બેસણી, સ્ત્રી૦ જે ઉપર મોટી વસ્તુ સ્થિર-ઉભી રહે તે, વસ્તુનો જે ભાગ જમીન ઉપર ચપટ બેસી રહે તે ર આસન,બેઠક,સ્થાન,જગા.
બેસણુ, ન૦ જે ઉપર બેસવાનુ તે,બેઠક.ર બેસવાની રીત-ઢબ. ૩ મરનારના સગાને ત્યા શોક કરવા એકઠુ મળવુ તે, ઉઠમણુ
બેસતમ, વિ૦ (ફા૦) પુષ્કળ, અત્યત, ઘણુજ "તેને બેસતમ માર માર્યો,"
બેસતુ, વિ૦ માફક આવતું, અનુકૂળ આવતુ, માફકસરતુ. ર નવુ, શરૂ થતુ. (વરસ). ૩.ફેશનેબલ,

ફાવતુ, ગોઠતુ ૪ ભિડાતુ નહિ ઢીલુ તેવુ
બેસતી, સ્ત્રી૦ મેળાપ, દોસ્તી, પ્રીતિ
બેસમજ, વિ૦ સમજ વગરનુ,બુદ્ધિહીન ૨ સમજ ફેર, ખોટુ સમજવુ તે
બેસર જમીન, સ્ત્રી૦ જમીનની એક જાત
બેસરણ,ન૦કડિયાસુતારોને ભેગા થવાની જગા ઠેકાણુ ૨ ખર્ચ, કિમ્મત બદલામા ગાઠનુ કઇ આપવુ પડવુ તે [મહેનતાણુ
બેસરામણ,ન૦ બેસરણ ૨ બેસાડવાની મજુરી–
બેસવુ, ક્રિ૦અ૦આરામ મળે તેમ ઠરી ઠામ રહેવુ આસન કરવુ સ્થિર થવુ ૨ પગને વાળી પેટના પાસા ઉપર આડા પડવુ (પશુએ) ૩ પગ ટેકી પાખ સંકોચી રહેવુ (પક્ષીએ) ૪ તગ પડવુ ભિડાઇ રહેવુ, બધ બેસવુ 'ડગલો બેસતો નથી' ૫ ચોટવુ, વળગી રહેવુ 'ડગલા ઉપર કેટલી ધૂળ બેઠી છે' ૬ ખપાવુ, વાગવુ 'ચપ્પુ બેઠો' ૭ નવુ ચાલુ થવુ, આરભ થવો, શરૂ થવુ 'પેશ્વાનો અમલ ગયો ને અગ્રેજનો બેઠો' ૮ કામમા ગુથાવુ,–ની બઠક થવી, ઉઘડવુ ૯ અર્થ બેસવા, સમજાવુ જુક્તિ લાગુ પડવી 'વાકય બેસતુ નથી, કોયડો બેઠો' ૧૦ બાઝવુ, આવવુ, વળગી રહેવુ 'ઝાડે ફૂલ બેઠા' ૧૧ ભારથી ભાગી જવુ,નીચુ પડવુ ૧૨ મૂલ આપવુ, કિંમત પડવી, ભાવ થવો 'ચોપડીનુ શુ બેઠુ ?' ૧૩ શરૂ થવુ આરભ થવો 'ચોમાસુ બેઠુ' ૧૪ વળવુ ઠરવુ ચિતરવામા તેનો હાથ બેઠો છે' ૧૭ આળસુ પડી રહેવુ, કામમા ન હોવુ, નિરુદ્યમી હોવુ 'ભાઇ હમણા ઘેર બેઠા છે' ૧૬ નીચે પડવુ, જામવુ, ઠરવુ 'પાણીમા ભૂકો બેઠો' ૧૭ જાડુ–ખોખરૂ થવુ 'ગળુ બેસવુ' ૧૮ ખોટી થવુ 'બેસીને હુ તો થાકયો' ૧૯ બળવુ દાઝવુ, નીચે ચોટવુ 'દાળ બેઠી, ભાત બેઠો' ૨૦ સાખ ઘટવી, દેવાળુ આવવુ ૨૧ ઘટી જવુ,ઉતરી જવુ (ભાવ) ૨૨ ગમવુ, ગોઠવુ સ્થિર થવુ (જીવ) ૨૩ રુચવુ, મન મળવુ 'હવે બેને બેસતુ આવે છે' ૨૪ અસર લાગવી, રગ ચઢવો ૨૫ સત્વહીન થવુ, સડવુ, બગડી જવુ, 'કાપડ બેસી ગયુ છે' **શાહુકાર બેઠો**=દેવાળુ કાઢયુ **ઘર બેઠુ**=નસતાન ગયુ **બારણે બેસવુ**=તગાદો કરવો **ઘેર બેસવુ**-નોકરી જવી, રોજગાર વગરના થવુ **અળગાં બેસવુ**=અભડાવુ **બેસતો પાયો**=મેળ, બનાવ, બનતી રાશ **બેસવા જવુ**=પાથરણે જવુ, ઉઠમણે જવુ **બેસી જવુ**=પડતી દશામા આવવુ ૨ દેવાળુ કાઢવુ (વેપારમા) ૩ ચોટી જવુ (પેટ) ૪ નસતાન જવુ, નખોદ જવુ ઘર પડી ભાગવુ ૫ ચઢી જવુ, મળી જવુ, (ડાચા, ગાલ) **બેસીને સુવુ**=જોઇ વિચારીને ચાલવુ
બેસાડવુ–રવુ, ક્રિ૦ સ૦ બેસે તેમ કરવુ ૨ બેસતુ આવે તેમ કરવુ ૩ ગોઠવવુ ૪ જડવુ ૫ સ્થાપવુ, ઠરાવવુ નક્કી કરવુ ૬ રાહ જોતુ રાખવુ, ખોટી કરવુ ૭ તાળો મેળવવો, બરોબર જવાબ લાવવો ૮ રચવુ, બધબેસ્તુ કરવુ [તે, બેસક પડવુ
બેસામણ, ન૦ રોગને લીધે ઢોરથી ઉભુ ન થવાતુ
બેસામણ, ન૦ બેસવાનુ ભાડુ, મહ્ય ૨ બેસણુ,
બેસારૂ, પુ૦ ઉતારૂ, મુસાફર [ઉઠમણુ
બેશુમાર, વિ૦સુમાર વગરનુ, અસખ્ય,અતિશય
બેસુર–રૂ, વિ૦કાનને ન ગમે તેવુ,ખોખરૂ, કર્કશ
બેસ્તી, સ્ત્રી૦ ભાઇબધી, મિત્રાઇ, મેળ, ગાઠ
બેસ્વાદ, વિ૦ સ્વાદ વગરનુ
બેહક, વિ૦ હક ન હોવા તે, હક વગરનુ ૨ અ૦ મિથ્યા, અમસ્તુ, કારણ વગર
બેહક, ન૦ ઢોરથી ઉઠી ન શકાતુ તે ૨ બેસક
બેહજુર, અ૦ બેઉપક્ષ હાજર હોય ત્યારે, બન્નેની હાજરીમા ૨ હાજર ન હોવુ તે ગેરહાજર
બેહદ, વિ૦હદ વગરનુ ,અસીમ, બેશુમાર,અતિશય.
બેહયા, વિ૦ લાજ વગરનુ, નફ્ફટ, નઠોર, બેશરમ, હૈયાસુનુ 'આધળો જાર જે ઘરમા રમે, બેહયા નાર ગમે તે કરે'
બે હાલ,વિ૦ભુડા હાલ ૨ હેરાન ૩ માદુ ,અચેત
બેહાલી, સ્ત્રી૦ હાલહવાલ સ્થિતિ તે
બે કુરમત, વિ૦ (ફા૦) માનભગ થયલુ બેઆબરૂ
બેહેક, સ્ત્રી૦ પરિમળ, વાસ ૨ તોર, ફાટ
બેહેકવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાસ આવવી સોહવુ ૨. ફાટવુ, ઉન્મત થઇ જવુ [ગર્વ, તોર
બેહેકાટ પુ૦ પરિમળ, સુગધ, પીમળ ૨ અભિમાન,

બેહેકાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ બેકાવવુ, ફટાડવુ
બેહેતર, વિ૦ (ફા૦) બેશ, તોફા, મુનાસબ, ઠીક
બેહેતાલ, વિ૦ અથાગ, પુષ્કળ, પાર વગરનુ
બેહેર, સ્ત્રી૦ બહેરાશ, શુન્યકાર, બહેરાપણુ.
બેહેરબ, સ્ત્રી૦ (આ૦) વાવટો ૨ નગારૂ તાસા અને ડમકાની જોડ ૩ નગારૂ, ડમકો અને ઝુંડાવાળી આરબ ટુકડી
બેહેરૂ, વિ૦ બધિર, લાગણી વગરનુ શૂન્યકાર
બેહેસ્ત, ન૦ (ફા) સ્વર્ગ, કૈલાસ બેહેસ્તનસીન=સ્વર્ગવાસી
બેહેસ્તી, વિ૦ સ્વર્ગવાસી, સ્વર્ગીય, મર્હુમ
બેહોશ, વિ૦ બેભાન, બેશુદ્ધ, અચેતન મૂર્છિત
બેહોશી, સ્ત્રી૦ બેભાનપણુ અચેતના મૂર્છા, પ્રમોહ ૨ ગાફેલપણુ
બૈડકબોલુ, વિ૦ બટકબોલુ,તડને ફડ કરી દેનાર
બૈડવુ, ન૦ ચણિયારૂ, મિજાગરૂ,બરડવુ [કરડાગિયુ,
બૈડુકી સ્ત્રી૦ એક જાતનો વેલો
બૈયર સ્ત્રી૦ વહુ, સ્ત્રી, બાઈડી [ખડાખારટુ
બૈયાબારૂ, ન૦ (ફા૦) સામી પ્રીત, અણુબનાવ
બૈરક, વિ૦ બૈરા જેવુ સ્ત્રી જેવા સ્વભાવનુ
બૈરકશાસ્ત્ર, ન૦ બૈરાઓમા ચાલતો રીતરિવાજ
બૈરી, સ્ત્રી૦ બાઈડી, ઓરત, વહુ, સ્ત્રી બૈયો બેમવી—મોકાણુ મ ડાવી, મોટુ નુકસાન થવુ, ૨ અશક્તિ હોવી 'કામ કરવાની તો બૈયો છે'
બૈરૂ ન૦ સ્ત્રી૦ બૈરી બૈરા છોકરા=કુટુબકબીલો
બો, સ્ત્રી૦ (ફા૦)ગધ, વાસ, ૨ અહકાર, મમત્વ ૩ પતગ ચગાવવાની દોરી
બોઈ, સ્ત્રી૦ એક જાતની સુકી માછલી
બોકડુ-ડો, ન૦ બકરૂ, બકરો, અજ બોકડાને મોતે મરવુ=કપાઇને મરવુ, અસદ્ગતિ થવી
બોકાની, સ્ત્રી૦ બુકાની, જુઓ
બોકીલુ, ન૦ કુતરીનુ બચ્ચુ, ભોટિલુ
બોકી, સ્ત્રી૦ ચુમી, ચુબન, બચ્ચી
બોખ સ્ત્રી૦ પાણી કાઢવાની ડોલ. નાનો કોસ, ૨ ન૦ ભગદાળુ, ગાબડુ ૩ મોટો ખાડો
બોખલુ, વિ૦ બોખુ, દાત પડી ગયા હોય તેવુ
બોખાર, પુ૦ (આ૦) તાવ, તપત, જ્વર
બોખુ, વિ૦ દાત વગરનુ
બોગદુ, ન૦ (ફા૦) મોટુ કાણુ, ભગદાળુ ૨ બોયરૂ
બોઘરણુ, ન૦ પહોળા મોઢાની વટલોઈ
બોઘરો,પુ૦ રસ્તામાથી પુજો કાઢવાની મોટી સાવરણી
બોઘલુ, વિ૦ મો વિકાસીને જોયા કરે તેવુ, બાઘુ, અણુસમજુ, ભોળુ, ઓલિયુ
બોચ, વિ૦ સાદુ ૨ ડાગરના છોડને પાણીની તગાશને લીધે લોળિયુ ન આવે તે ૩ પુ૦ જુવારનો દાણો આવ્યા વગરનો રસદાર સાઠો
બોચલો, પુ૦ લુગડાનો ટોપ, માથુ ને બોચી ઢાકવાની ટોપી ૨ વાળની કિનારી મૂકેલી ટોપી.
બોચિયુ, ન૦ વાસની હલકી ટોપલી
બોચી, સ્ત્રી૦ ગળાનો પાછલો ભાગ, ગરદન
બોચુ, ન૦ ગરદન,બોચી બોચુ પકડવુ=ગરદનથી ઝાલવુ, મારવા લેવુ
બોજ, પુ૦ (હિ૦) ભાર,બોજો ૨ વક્કર,વજન, મોભો ૩ ચલણુ, માન, સાખ ૪ પોત, કુમાશ.
બોજદાર, વિ૦ વજનદાર ભારે ૨ મોભાદાર, સાખ પડે તેવુ ૩ ઘટ્ટ, ભરાઉ
બોજવુ,ક્રિ૦અ૦પાલવવુ,અનુકૂળ આવવુ, પરવડવુ
બોજો,પુ૦(હિ૦)ભાર,બોજ ૨.જવાબદારી,જોખમ
બોટ, સ્ત્રી૦ (અ૦) મછવો, પનાઇ,હોડી ૨ વહાણ.
બોટણુ, ન૦બાળકને પ્રથમજ અન્ન ખવરાવવુ શરૂ કરવુ તે, અન્નપ્રાશન
બોટવું, ક્રિ૦ સ૦અપવિત્ર કરવુ વટાળવુ બીજાને ન ખપે તેવુ કરવુ ૨ પ્રહેલેથી કબજો કરવો, રોકવુ.
બોટિયુ, ન૦ અબોટિયુ [૩ ખાવુ, અભડાવવુ
બોડ, સ્ત્રી૦ જમીનમા ભરાઇ રહેવાની જગા, બો; કોતર, બખોલ, ગુફા.
બોડકી, સ્ત્રી૦ જેના કેશ બોડી નાખવામા આવ્યા હોય તે સ્ત્રી ૨ વિધવા, રાડીરાડ
બોડકુ, વિ૦ બોડુ, વાળવિનાનુ ૨ ખુલ્લુ,ઉઘાડુ
બોડવુ, ક્રિ૦ સ૦અસ્ત્રા વડે નિમાળા કાઢવા, મુડવુ
બોડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ માથેથી વાળ કઢાવવા, હજામત કરાવવી મુડાવવુ
બોડી, વિ૦ માથાના વાળ બોડાવ્યા હોય તેવી ૨ રાડેલી, વિધવા. બોડી બામણી=એક જાતનુ

લાલ ચળકતી ચામડીનુ પ્રાણી
બોડુ, વિ૦ ટોપી-પાઘડી વનાનુ, ઉઘાડુ ૨ વાળ વગરનુ ૩ બાડુ **બોડુ તકોડુ**=તદ્દન વાળ વગરનુ બોડા અક્ષર-કાના માત્ર વગરના અક્ષર
બોણવુ, ક્રિ૦સ૦ બોણી-કમાણી કરાવવી રળાવવુ, આપવુ ૨ ગાળ દેવી ૩ વેચાતુ લેવા કબુલ કરવુ
બોણી, સ્ત્રી૦ દુકાનદારને દુકાન ઉઘાડતા પ્રથમજ જે રોકડ વકરો થાય તે, પહેલો વકરો ૨ બેસતે વરસે આશ્રિતને જે બક્ષીસ આપવી તે, ખુશબખતી ૩ ઠપકો, ગાળ [પાછલી ઘડી
બોત, વિ૦ વણુ પુષ્કળ બોત ગઇ ને થોડી રહી=
બોંત, વિ૦ મૂઢ, મૂર્ખ 'શુ બોત જેવો ઉભો છે ?'
બોતડો, પુ૦ નાનો ઊટ, ચઢાઉ કર્યા વગરનો ઊટ
બોતાનું, ન૦ પાઘડીની અદરનો ગાભો ૨ બુતાનુ, આરોપ,આળ ૩ અપજશ મળે તેવુ ખરાબ કામ
બોતેર, વિ૦ ૭૨
બોથડ, વિ૦ જડ,બૂઘક,ઠોઠ, મૂર્ખ,અભણુ ૨ સુસ્ત
બોદલો, પુ૦ લખોટાની રમત પુરી થવી તે
બોદારસિગ, સ્ત્રી૦ મુડદારસિંગ
બોદાવું, ક્રિ૦ અ૦ પાણી પીને તર થવુ, પાણી થી કોહી કુલી ફાટી-વાકુ વળી જવુ, સડવુ
બોદુ, ન૦ અધકચરૂ વાસણુ, ખોખરૂ, ૨ સડેલુ, બોદાયેલુ
બોધ, પુ૦ (સ૦) સમજ, જ્ઞાન ૨ નસિયત, અનુભવ ૩ શિખામણ, ઉપદેશ ૪ ગાજો
બોધક, વિ૦ (સ૦) બોધ આપનાર, ઉપદેશક ૨ શિક્ષક, ગુરૂ
બોધન, ન૦ (સ૦)બોધ આપવો તે, બોધ, શિક્ષા
બોધલુ, વિ૦ ભોળુ અણુસમજુ, નટખટ વગરનુ સાદુ, પ્રપચમા ન સમજે તેવુ
બોધવચન, ન૦ શિખામણ, શિક્ષા
બોધવુ, ક્રિ૦ અ૦ અર્થ સમજાવવો, ખુલાસો કરવો ૨ સમજૂત આપવી શિખામણ દેવી
બોધિત, વિ૦ (સ૦) જેને બોધ થયેલો હોવુ તેવુ
બોબડી, સ્ત્રી૦ જીભ ૨ વિ૦ તોતડી **બોબડી** વધવી=હદ ઉપરાત બોલવાની છુટ થવી
બોબડુ, વિ૦ બોલતા જીભ ખેચાતી હોય તેવુ
બોબુ, ન૦ બોખુ, ફોકુ [તોતડુ. ૨ મુગુ.
બોય, પુ૦ એક જાતનો ધૂપ
બોયુ, ન૦ ભિડી થાય છે તે લાકડુ ૨ પોચુ ઝટ સળગે તેવુ લાકડુ ઝટ ભાગી જાય તેવુ લાકડુ
બોયુ, ન૦ (અ૦ બોઇ) ખલાસીઓને છછરા પાણી-ખડક વગેરેની ચેતવણી આપવા તરતી રાખેલી વસ્તુ, તર, કુપક
બોર, ન૦ બોરડીનુ ગોળ ફળ ૨ એના જેવડુ સ્ત્રીના સેથે પરોવવાનુ એક ઘરેણુ ૨ ગેન, પગની આગળીએ ઘાલવાનુ ઘરેણુ **બોરનુ** ડિટ=સામાન્ય વસ્તુનુ પણ જ્ઞાન ન હોય તે
બોરકુટો, પુ૦ સહાર, પાયમાલી બોરકુટો વળવો =ખોખરૂ કરવુ, માર મારી નરમ કરવુ
બોરડી, સ્ત્રી૦ (સ૦ બદરી) કાટાવાળુ એક ઝાડ **બોરડી** ખખેરવી-માર મારવો, ઝાપટવુ ૨ ઠપકો દેવો, ધમકાવવુ, ૩ ગરીબને ઝડવુ રગડીને લેવુ બળાત્કારે પડાવી લેવુ
બોરદુ, સ્ત્રી૦ બાજુ કોર કિનાર
બોરવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાફ કરવુ, વાળવુ, ઝાડવુ
બોરસળી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ સુગધીદાર ફૂલો વાળુ ઝાડ એને બોર જેવા ફળ થાય છે
બોરિયુ ન૦ એ નામનો એક છોડ ને તેનુ ફૂલ ૨ એક ઘરેણુ ૩ બટન ડોરણુ [ધૂળ
બોરી, સ્ત્રી૦ જુવાર બાજરીની કણુસલાની ઝીણી
બોરૂ ન૦ કણુસલાના જે ભાગમા અકેકો દાણો રહે છે તે ઠુણુસુ
બોરો, પુ૦ પાથરવાનુ જાડુ કપડુ કામળો બનુસ
બોલ, પુ૦ અક્ષર ૨ શબ્દ, વચન વેણુ ૩ વાકય ૪ કડી, ટુક, ચરણ ૫ મહેણુ ૬ શિખામણ **બોલ** મારવો-મહેણુ મારવુ ટાણો મારવો
બોલકણુ, વિ૦ બોલ બોલ કર્યા કરે તેવુ,વાચાળ, વાતોડિયુ બહુબોલુ ૨ તકરારી, લઢકણુ
બોલચાલ, સ્ત્રી૦ વાતચિતનો વહેવાર ૨ મેળાપ દોસ્તી ૩ તકરાર, ચઢાઉતરી ઝઘડો ૪ વેપારમા થતુ સાટુ-કરાર
બોલછા, સ્ત્રી૦ બોલવાની રીતભાત, ભાષા
બોલતુ ચાલતુ, વિ૦ બુદ્ધિવાળુ, સાજુતાજુ;

બોલબંધ, પુ૦ કરાર (મોથી)   [આરોગ્ય

બોલબોલા, સ્ત્રી૦ તકરાર, બોનાબોલી

બોલબોલા, સ્ત્રી૦ ફતેહ, પોબાર ૨ ચઢતી, આબાદી ૨. વાહવાહ, જેજેકાર

બોલવુ, ક્રિ૦ સ૦ મોમાથી ઉચ્ચાર કરવો, અક્ષર કાઢવો ૨ શબ્દ-વાક્ય કાઢવુ ભાષણ કરવુ ૩ કોઇને કઇ કહેવુ, વાત કરવી

બોલાચાલી, સ્ત્રી૦ તકરાર, કુસપ, ચડભડાટ ૨ બોલચાલ, સંબંધ

બોલાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઇ બોલે તેમ કરવુ ૨ હાક મારવી, બૂમ પાડવી ૩ તેડવુ, તેડાવવુ, તેડુ કરવુ ૪ સભારવુ, યાદ કરવુ, ખબર પૂછવી "મારી વતી ચદ્રકાન્તને બોલાવજો" ૫ બોલવાની ફરજ પાડવી, તકરાર કરવી ૬ આવકાર આપવો, સત્કાર કરવો

બોલી, સ્ત્રી૦ ભાષા, વાણી, વાચા 'બાર ગાઉએ બોલી બદલાય, તરૂવર બદલે શાખા.' ૨ મહેણુ, કટાક્ષ,ટાણુ ૩ કબુલાત,સરત,કરાર, બોલવાની રીત

બોલુ, વિ૦ બોલનાર 'થોડા બોલુ ને થાભના કોર'

બોવુ, ક્રિ૦ સ૦ બી ઉગે તેમ જમીનમા નાખવુ-ઘાલવુ પ્રેરવુ, વાવવુ ૨ ખોવુ, ગુમાવવુ વરની મૂડી બોઈ બેઠો   [૩ પતરાજી

બોસ, સ્ત્રી૦(અ૦) મમત,હઠ ૨ જોરો,બળાત્કાર

બોસો, પુ૦ (ફા૦ **બોસી**) ચુબન, ગોકી,બચી,ચૂમી

બોસડુ, (બોહડુ),વિ૦ દુર્ગંધ ઉડે એવુ ગધાય એવુ

બોહોત, અ૦ બહુ, બહુત, પુષ્કળ

બોહોતાળ, વિ૦પુષ્કળ વધારે [૨ મગતુ, પુષ્કળ

બોહોળુ, વિ૦ પથારાવાળુ, વિશાળ, મોકળુ

બોળ, પુ૦ એક જાતનો ગુદર ૨ કચરો (દાણાનો) **બોળ** ઘાલવો-બોલી બોલીને થાકી જવુ બોલીને પેટ દુખાડવુ **બોળ** ફેરવવો-નકામુ કરી મેલવુ, કામ બગાડી નાખવુ,રદ કરવુ

બોળ, સ્ત્રી૦ એ નામનો આવચીબાવચી જેવો છોડ જેના ગાપડામા લોકો સાવરણા રે છે તે ૨ વિ૦ મીઠાના પાણીમા આથેલુ તે

બોળંબોળ, અ૦ કિનાર સુધી, ટોકે, છલ્લોછલ

બોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ બુલ્) પાણી, તેલ ઇ૦ પ્રવાહીમા ડુબાવવુ ૨ પલાળવુ ઝબકોળવુ. ૩ વણુમાડવુ,ગુમાવવુ (નામ.) ૪ રગવુ, લથપથ કરવુ ૫ સ્પર્શ કરવો, અડકવુ 'અન્નમા ચાચે બોળતો નથી'

બોળાવાડો, પુ૦ ભ્રષ્ટતા, વટાળ, અપવિત્રતા

બોળિયા, વિ૦ મીઠાના પાણીમા રાખેલુ 'બોળિયા

બોળુ, વિ૦ બોળનાર, ડુબાવનાર   [લિબુ'

બોળો, પુ૦ પલાળી રાખેલો લોટ,આથો

બોંબ, પુ૦ (અ૦) અથડાતાજ સળગીને ફાટે

બૌ, પુ૦ બાઉ,હાઉ ૨ વિ૦ બહુ   [એવો દડો

બૌઉ, ન૦ કરોળિયાનુ જાળુ

બૌદ્ધ, વિ૦ બુદ્ધને લગતુ

બયાન, ન૦ હકીકત,હેવાલ,વર્ણન

બ્યાસી, વિ૦ ૮૨   [નિર્ગુણ સચ્ચિત્ સ્વરૂપ તે

બ્રહ્મ, ન૦ (સ૦) ઉત્પતિ, સ્થિતિ, લય કારણ

બ્રહ્મ, પુ૦ જગદીશ્વર,પ્રભુ,વિષ્ણુ ૨ બ્રાહ્મણ ૩ ચાર વેદ **બ્રહ્મ** અક્ષર-હરફ

બ્રહ્મગાઠ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જનોઇની જે ગાડ તે

બ્રહ્મચર્ય, ન૦ (સ૦) ચાર આશ્રમમાનો એક, જનોઇ દેવાયા પછી ગુરુને ત્યા રહી પાળવાનુ વ્રત તે ૨ ઇંદ્રિયદમન   [સસારની જાળમા પડ્યો નથી તે

બ્રહ્મચારી, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળનારો,

બ્રહ્મજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) તત્વજ્ઞાન, શાસ્ત્રીય જ્ઞાન ૨ 'હુ બ્રહ્મ છુ' એ પ્રમાણે આત્માનો અપરોક્ષાનુભાવ "કથા સાભળી ફુટયા કાન તોય ન આવ્યુ બ્રહ્મજ્ઞાન',

બ્રહ્મજ્ઞાની, વિ૦ આત્મજ્ઞાની,તત્વજ્ઞાની

બ્રહ્મઠગ, પુ૦ મોટો ઠગ બગભગત,દભી માણસ

બ્રહ્મતત્વ, ન૦ આત્મસ્વરૂપ

બ્રહ્મત્વ, ન૦ બ્રહ્મપણુ ૨ બ્રાહ્મણપણુ ૩ ઋત્વિકનો ધર્મ ૪ શુદ્ધ તુરીય બ્રહ્મનો ભાવ

બ્રહ્મદિન, પુ૦ બ્રહ્મનો એક દિવસ ૪૩૨ દશ લાખ સૂર્ય વર્ષ ૨ સારો,બેસતે વર્ષે જે હકીકત વાચવામા આવે છે તે

બ્રહ્મદેવ, પુ૦ (સ૦)બ્રહ્મા ૨ પૂજ્ય બ્રાહ્મણ.

બ્રહ્મનિષ્ઠ, વિ૦(સ૦)નિર્ગુણ બ્રહ્મ ઉપરજ સદા નિષ્ઠા હોય તેવુ

બ્રહ્મભોજન, ન૦ બ્રાહ્મણો જમાડવા તે
બ્રહ્મરંધ્ર, ન૦ મનુષ્યના મસ્તકનુ એક છિદ્ર,જ્યા યોગી ષટચક્રનો વેધ કરી વૃત્તિને સ્થાપે છે અને વિદ્યા તથા અવિદ્યાથી સમેત શ્રી મહેશ્વરનુ દર્શન કરે છે [થયો હોય તે,પિશાચ થયેલો વિદ્વાન
બ્રહ્મરાક્ષસ, પુ૦ સ૦) ભણેલો બ્રાહ્મણ જે ભૂત
બ્રહ્મલોક, પુ૦ દેવલોક,સત્યલોક
બ્રહ્મવાદિન, વિ૦ વેદાન્તી,બ્રહ્મપ્રતિપાદન કરનાર
બ્રહ્મવાદિની,સ્ત્રી૦ ગાયત્રી ૨ બ્રહ્મને માનનારી સ્ત્રી
બ્રહ્મવેત્તા પુ૦ (સ૦) વેદાન્તી,બ્રહ્મને જાણનારો
બ્રહ્મહત્યા, સ્ત્રી૦ બ્રાહ્મણનો વધ કરવો તે ૨ એનું જે પાપ તે ૩ મોટી મુશ્કેલી,આપદા,પીડા
બ્રહ્મસૂત્ર,ન૦ જનોઇ,ઉપવિત **બ્રહ્મસૂત્રની**ગાંઠ= મજબુત ગાંઠ,નસીબ દેનીએ બાંધેલી ગાંઠ
બ્રહ્મસ્વરૂપ, ન૦મુર્તિમદ્ વેદ સ્વરૂપ, બ્રહ્માનુ સ્વરૂપ
બ્રહ્મા, પુ૦ (સ૦) વિશ્વની ઉત્પત્તિ કરવા માટે રજોગુણ પ્રધાન એવુ જે બ્રહ્મ સ્વરૂપ તે, ૨ બ્રાહ્મણોનો મૂળ પુરૂષ
બ્રહ્માણ્ડ, ન૦ (સ૦) અંડ-ગોળાકારે જે મહા વિશ્વ રચના તે (એમા ચોદભુવનનો સમાવેશ છે)
બ્રહ્માક્ષર, પુ૦ ઓંકાર,ૐ,પ્રણવ,વેદારંભ
બ્રહ્માનંદ, પુ૦ બ્રહ્મસ્વરૂપ,આનંદ,આત્માનંદ
બ્રહ્મારણ્ય, ન૦ જ્યા વેદ પાઠ થાય છે તે સ્થાન ૨ એક અરણ્ય
બ્રહ્માર્પણ, ન૦ બ્રહ્મને અર્પણ ૨ જમતા પહેલા જે થોડુ થોડુ અન્ન જીવજંતુને અર્પણ કરે છે તે
બ્રહ્માસન, ન૦ યજ્ઞમા ઋત્વિકનુ આસન ૨ પદ્મ સ્વસ્તિક વગેરે આસન ૩ એક જાતનુ આસન (યોગમા) [શાપરૂપી અસ્ત્ર તે
બ્રહ્માસ્ત્ર, ન૦ (સ૦) બ્રહ્માનુ અસ્ત્ર ૨ બ્રાહ્મણોનુ
બ્રાહ્મ,પુ૦ તે નામનો એક વિવાહ ૨ પારો ૩ નારદ
બ્રાહ્મ, ન૦ અઢાર પુરાણ પૈકીનુ એક પુરાણ ૨ એક મુહુર્ત
બ્રાહ્મણ, વિ૦(સ૦)હિંદુની ચાર વર્ણોમાની એક, દ્વિજ વિપ્ર, વિદ્યા ભણી ધર્મ નીતિનો ઉપદેશ કરનારો, આચાર્ય, ગોર
બ્રાહ્મણિયા, વિ૦ બ્રાહ્મણ સબંધી,બ્રાહ્મણને ખપે તેવુ ૨ માદુ ને સુવડ
બ્રાહ્મણી, સ્ત્રી૦ બ્રાહ્મણ જાતિની સ્ત્રી ભટાણી, ગોરાણી ૨ એક જાતનુ સાપના વર્ગનુ જાનવર
બ્રાહ્મી, સ્ત્રી૦ એક જાતની વનસ્પતિ,ભરમી (દવામા વપરાય છે) ૨ વાચા, સરસ્વતિ
બ્રીજ, ન૦ (વ્રજ) વૃન્દાવન અથવા તે સબંધી **બ્રીજભાષા**-મથુરાના લોક જે બોલી બોલે છે તે **બ્રીજવાસી**-ચોબો,વ્રજનો રહેવાસી

ભ.

ભ, પુ૦ ચોવીસમો વ્યંજન વર્ણ ૨ નક્ષત્ર "જાણે ઉગ્યો અનુપમ ચંદ્ર, ભ સૌ સાથે રે"૩ તેજ, કાંતિ
ભગડો, પુ૦ મહાદેવનો પૂજારી,તપોધન [૪ પર્વત
ભડિડો, પુ૦ શુદ્રની એક જાત,ભિલ જેવી ડુંગરમા
ભંભક,વિ૦ભગભગ,જોરથી [રહેનારી એક જાત
ભક્કાબોલુ, વિ૦ ઝટ બોલી દેનાર,મોઢામોઢ જેવુ હોય તેવુ કહેનાર
ભક્ત, વિ૦ (સ૦) પ્રીતિ-આસ્થાથી સેવા કરનાર,ઉપાસક ૨ ઈશ્વરની ભક્તિમા કાળ કાઢનાર, ભક્તિ વિષે બોધ આપનાર,ભગત ૩ વિભાગ કરેલુ ભાગેલુ [એવો, કલ્યાણકારી
ભક્તવત્સલ, વિ૦ (સ૦)ભક્ત છે વહાલો જેને
ભક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦)પ્રીતિ-આસ્થાથી સેવા કરવી તે,આસક્તિ,અનુરાગ (એ નવ પ્રકારની છે શ્રવણ, કીર્તન, સ્મરણ, પાદસેવન, અર્ચન,વંદન,દાસ્ય, સખ્ય, અને આત્મનિવેદન, ઈશ્વર પ્રાપ્તિના ત્રણ પ્રકારછે ભક્તિ,જ્ઞાન ને વૈરાગ)૨ ભજન,આરાધના
ભક્તિપૂર્વક, અ૦ ભાવથી,શ્રદ્ધાથી [જે ભાવ તે
ભક્તિભાવ, પુ૦(સ૦ ભક્તિ ઉપર અંત કરણનો
ભક્તિમાન, વિ૦(સ૦)ભક્તિવાળુ, નિષ્ઠાવાળુ
ભક્તિમાર્ગ પુ૦ (સ૦) ભક્તિવડે ઈશ્વર પ્રાપ્ત કરી લેવાનો જે પ્રકાર તે,ઉપાસનામાર્ગ
ભક્ષ, પુ૦ (સ૦) ખાવાનો પદાર્થ ૨ જનાવરનો
ભક્ષક, વિ૦ ખાનાર, ભક્ષણ કરનાર [શિકાર
ભક્ષણ, ન૦ (સ૦) ખાવુ તે ૨ ખાવાનુ તે
ભક્ષી, વિ૦ (સ૦) ખાનાર 'અન્ન ભક્ષી"
ભક્ષણીય,વિ૦(સ૦)ખાવાને યોગ્ય,ખાઇ શકાયતેવુ
ભક્ષ્ય, વિ૦ (સ૦) ભક્ષણીય,ખાવા જોગ

ભખ, પુ૦ ખાવાનો પદાર્થ,શિકાર ૨ ચાર ચાર ગણુતા કાંઇ ન વધે એવી રકમ (એક રમત)

ભખ, અ૦ ઝટ,તરત ૨ એવો અવાજ થાય તેમ

ભખવુ, ક્રિ૦ સ૦ખાવુ,ભરખવુ ૨ બોલવુ ભાખવુ, બકવુ [કાઇ, અક વિના છે નકામુ ભખ્યામા

ભખવુ, ક્રિ૦ અ૦ (ભાખવુ) કહેવુ 'મુલ્ય નવ

ભખળ,વિ૦ આચાર વિચારમાં ભ્રષ્ટ થયેલુ,વટલા યલુ ૨ ખાઉધરૂ ભુખાળવુ ૩ બખીલ કંજુસ ૪ બહુ બોલુ,છુટા મોનુ [વલખા મારવા

ભખળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભ્રષ્ટ થવુ,વટલાવુ ૨ ખાવાને

ભખળેલ, વિ૦ આચાર ભ્રષ્ટ, અપવિત્ર

ભખ્ખડ, વિ૦ નિડર,ધૃષ્ટ ૨ ખરબચડુ ને ધિંગુ ૩ વિવેકરહિત

ભગ, ન૦ છિદ્ર,કાણુ.૨ યોનિ,સ્ત્રીનુ ગુહ્યાગ.૩ સારૂ નશીબ ૪ ઐશ્વર્ય,ઉત્કૃષ્ટપણુ ૫ ગાડ અને અડકોષ વચ્ચેની જગા

ભગણ, પુ૦ આઠ ગણ પૈકી એક (પિંગળ)એમા પહેલો ગુરૂ અને બે લઘુ અક્ષર હોય છે –ᐨ᐀᐀"ભો-જન તે ભણ ભગણ, જકાત જગણ ગણ જાણે"

ભગત, પુ૦ ભક્ત,ઇશ્વર પરાયણ રહેનારો

ભગતડુ, ન૦ ભક્તિમા ઘેલુ, ભજન કીર્તન અને સેવાપૂજા કર્યા કરનારૂ

ભગતુ, નિ૦ અતિશય ખટપટ-ઘેલાઈ તે

ભગદાળુ, ન૦ (મ૦ ભગદડ)બાકુ ,બાકોરૂ, કાણુ

ભગની, સ્ત્રી૦ બેહેન ભગિની

ભગદર, ન૦(સ૦)ગુદા અને વૃષણ એની વચમા રોગથી જે છિદ્ર પડે છે તે ૨ બાકુ, કાણુ

ભગભગ, અ૦ જોરથી વહેતા પાણીથી અવાજ થાય તેમ ૨ વરાળની જોશવાળી ગતિ પ્રમાણે

ભગરૂ, વિ૦ ચિકાસ વિનાનુ ચોળતા–ભાગતા વેરાઇ જાય તેવુ ભભરૂ ૨ ઉપટાઈ ગયેલા ૨ ગનુ

ભગલ, ન૦ ઠગાઇ ઢોંગ

ભગવત, વિ૦ સકળ ઐશ્વર્યવાળો,ઇશ્વર ૨ અશી જન,ભાગ્યશાળી,ભગવત. [વાળી સ્ત્રી

ભગવતી, સ્ત્રી૦ પાર્વતી,દેવી ૨ રાણી ૩ ભાગ્ય

ભગવતી, વિ૦ ભજન–સેવા કરનારી, ભક્તજન, તપસ્વિની.

ભગવત, વિ૦ ભાગ્યશાળી, પ્રભુના અશવાળુ ૨. ઈશ્વર ૩ સાધુમત, શ્રીમત, રાજા વગેરે

ભગવાન, પુ૦(સ૦ સકળ ઐશ્વર્યવાન જગદીશ્વર

ભગવુ,વિ૦ ગેરૂના ૨ ગનુ,ભુખરુ **ભગવા** કરવા–વેરાગી થવુ,સન્યાસી થવુ **ભગવો** ઝુડો–પેશ્વાઇ

ભગળ, ન૦ ભોપાળુ, ઠગાઇ, ઢોંગ [વાવટો

ભગળભાવાર્થી, વિ૦ અંદર કંઇ ને બહાર કંઇ

ભગિની, સ્ત્રી૦ (સ૦) બહેન [એવુ,બગભગત.

ભગીરથ, પુ૦ એ નામનો રાજા ૨ વિ૦ મોટુ, ખૂબ મહેનત પડે તેવુ ૩ મુશ્કેલ, કઠણ

ભગોટુ, ન૦ રેશમનો કીડો [પામેલુ,હતાશ

ભગ્ન, વિ૦ (સ૦) છેદાઇ ગયેલુ, ભાગેલુ, ૨ હાર

ભંગ, પુ૦ (સ૦) વચમાથી તૂટવુ તે,ભાગી પડવુ તે,નાસીપાસી 'મનોભંગ' ૨ કકડા કર્યા હોય તેવુ હોવુ તે,વાંકુ વળેલુ તે 'ત્રિભંગી વ્રત.'૩ નાશ, અત આવવો તે, ફનાફાતિયા થવુ તે ૪ ખતરો આતરો, આડખીલી આવી જવી તે, વિઘ્ન આવવુ તે

ભંગ, સ્ત્રી૦ ભાગ ૨ પાણીની લહર

ભંગડ, વિ૦ ભાગનો વ્યસની,કેફી પીણુ પીનાર

ભંગડખાનુ,ન૦ ભાગ પીનારાઓ જ્યા ભાગ પીવા આવતા હોય તે સ્થળ, ભાગનુ પીઠુ

ભંગડી, સ્ત્રી૦ ચાડાળની સ્ત્રી, ભંગિયણ ૨ કજીયા કંકાસ કરનારી સ્ત્રી

ભંગડો,પુ૦ ચાડાળ,ભંગિયો ૨ નઠારો,દુષ્ટ,લડકણો

ભંગાણુ, ન૦ ભાગી પડવુ તે,તૂટ ૨ બધ પડવુ તે, અટકવુ તે [ભાગતા અદરથી જે નીકળે છે તે.

ભંગાર, પુ૦ ભાગેલા વાસણ ૨ પોગળ,ફળ વગેરે

ભંગારો, પુ૦ ભાગ્યા તુટયા વાસણની ફૂટ લેનાર

ભંગિયેણ. સ્ત્રી૦ ભંગિયાની સ્ત્રી,ચંડાળણી

ભંગિયો, પુ૦ નર્ક વાળનારો ઢેડો, હલાલખોર, જાજરૂ વાળનાર. ૨ ચંડાળ

ભંગી, વિ૦ ભંગડ, વ્યસની **ભંગીજંગી**= ભાગ ગાંજો પીને મસ્ત રહેનાર,૨ ભંગડો

ભંગુર, વિ૦ સહેજમા ભાગી-તૂટી પડે તેવુ, જતુ રહે તેવુ બરડ,નાશવત 'ક્ષણભંગુર" ૨ ભાગી જાય તેવુ [પેસતા થતો અવાજ

ભચ–ચ્છ, અ૦ ભાલો બરછી કટાર શરીરમા

ભચકવુ, ક્રિ૦ અ૦ પછાડવુ, ભાગવુ

ભચકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભચ દઇને મારવુ,અફા ળવુ,અથડાવવુ,પછાડવુ,ભાગવુ

ભચક્ર, ન૦ (સ૦) નક્ષત્ર મંડળ

ભચડભચડ, અ૦ કડક વસ્તુ ચાવતા કે કચરાતા થતો અવાજ ૨ ડાગેર ભરડતા થતો અવાજ

ભચડવુ, ક્રિ૦ સ૦ દાબીને કચરવુ, ભરડવુ દબા- વીને ભરડવુ ૨ દાબવુ,ચકડાય–કચરાય એમ કરવુ

ભચડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સંકોચાવુ ભિડાવુ,૨ ભરડાવુ, [૩ દબાવુ

ભચા, અ૦ બસ પૂર્ણ

ભચોભચ, અ૦ ઉપરાઉપરી,ભચભચ થાય તેમ

ભજન, ન૦ (સ૦) ભજવુ તે ૨ પ્રાર્થના, ઈશ્વર સ્મરણ,સ્તુતિ ૩ ભક્તિના કાવ્ય

ભજનિક, વિ૦ ભજન કરનાર,ભગત

ભજનિયા, ન૦ ભજન કરતા વગાડવાના કાસા, કરતાલ ૨ ભજન, કીર્તન ૩ ગાળો

ભજનિયો, પુ૦ ગાઇને ભજન કરનાર [દેખાડવુ

ભજવવુ, ક્રિ૦ સ૦વેષ કાઢી બતાવવો,હોય તેવુ કરી

ભજવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઇશ્વરનુ સ્મરણ કરવુ જપવુ ૨ પ્રીતિથી સેવન કરવુ સેવવુ ૨ લાચ આપવી ૩ દીપવુ શોભવુ

ભજાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભજવવુ,વેષ કાઢી બતાવવો

ભજિયુ, ન૦ કંદ ફળના પાતળા કકડાને મસાલા વાળા ચણાના લોટના ખીરામા બોળી તળવાથી [જે બને છે તે

ભજુ, વિ૦ ભજનાર (કવિતામા)

ભંજક, વિ૦ (સ૦) ભાગનાર,નાશ કરનાર ૨, ટાળનાર, નિવારનાર [ભાગનાર, નિવારનાર

ભંજન, ન૦ (સ૦) ભાગવુ–તોડવુ તે ૨ વિ૦

ભટ, પુ૦ (સ૦) યોદ્ધો,લડવૈયો ૨ પંડિત ૩ વેદ જાણનાર બ્રાહ્મણ ૪ ભિક્ષુક બ્રાહ્મણ ૫ બ્રાહ્મણની [અટક

ભટકણ, વિ૦ રખડવુ, રખડેલ

ભટકબોલો, પુ૦ પ્રલાપી વાચાળ, બટકબોલો

ભટકભવાની, સ્ત્રી૦વગર કામે ઘેર ઘેર ભટકતી સ્ત્રી

ભટકવું, ક્રિ૦ અ૦ વગર કામે અહિ તહિ ફર્યા કરવુ રખડવુ,રઝળવુ ૨ કંઇ તાકયા કરવુ [ભટકવુ તે

ભટકા, ન૦ ભટકિયા, વલખા,ફાફા ૨ ફેરા આટા

ભટકાવવુ ક્રિ૦ સ૦ રખડાવવુ,ભમાવવુ ૨ અથ ડાવવુ ૩ પછાડવુ, અફાળવુ

ભટકિયા, ન૦ રખડવુ તે,ફાફા મારવા તે,વલખા

ભટજી, પુ૦ બ્રાહ્મણને માનાર્થે બોલાવવામા વપ- [રાતો શબ્દ

ભટપડો, પુ૦ દિસ્તુ રહો, બળો

ભટાઇ, સ્ત્રી૦ ભાટાઇ, હદ ઉપરાત વખાણ આપ વડાઇ,અતિશયોક્તિ (ભાટની પેઠે)

ભટાણી, સ્ત્રી૦ બ્રાહ્મણી ભટની વહુ ૨ શેઠાણી,રાણી.

ભટિયો, પુ૦ ગોસાઇજી મહારાજના મંદિરમા રહે- નાર તેમની ન્યાતનો બ્રાહ્મણ તે

ભટુરિયુ, ન૦ ગાય ભેસને દૂધ વધવા ડાગરને પલાળી ખાંડી ખવરાવવા કરેલો પદાર્થ ૨ ઢોરનુ ખાણ ૩ કુરકુરિયુ ભોટીલુ, ઠિંગણુ કુતરૂ ૪ વિ૦ ભાગણુ,ભુંડા જેવુ ૫ નાનુ

ભટ્ટ, પુ૦ (સ૦) પંડિત,વિદ્વાન,બ્રાહ્મણ

ભટ્ટિની, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્વામિની, શેઠાણી,રાણી

ભટ્ટો, પુ૦ બ્રાહ્મણ (તુચ્છકારમા)

ભઠ, અ૦ ધિક્કાર છટ, ધિક "ભઠ પડી તારા જીવતરને" ૨ ઝટ,તરત 'ભીમ ભડ ઉડયો ભઠ, રક્ત ઉત્પલ જેવુ"

ભઠ્ઠી, સ્ત્રી૦ (સ૦ ભૃષ્ટિ) ભોયમા ખાડો ખોદી ઉપરથી ચણી લેઇ બનાવેલો મોટો ચૂલો, ચૂલ 'લુહારની ભઠ્ઠી" ૨ જે પદાર્થને અગ્નિની આચ આપવાની હોય તે પદાર્થની લાકડા છાણા ઇ૦ સાથે કરેલી ગોઠવણ "ઇંટની ભઠ્ઠી' ૩ મોટા ચૂલા તથા તે ઉપર મૂકેલા વાસણ તે "રસાયણ પકવ- વાની ભઠ્ઠી" ૪ ભઠ્ઠીથી તૈયાર થયેલો પદાર્થ તે ૫ ફ્રંડ, દારૂ, અર્ક કાઢવાનુ સ્થળ

ભઠવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધમકાવવુ,વઢવુ, તપી જવુ ૨ ચિઢાવુ મનમા ધખવુ–આકળા થવુ [મહેનત

ભઠિયારખાનુ, ન૦ રસોડુ ૨ રસોડાનુ કામકાજ–

ભઠિયારણ, સ્ત્રી૦ સોઇયણ

ભઠિયાળી સ્ત્રી૦ રાધનારી રસોઇયણ

ભઠિયારૂ, ન૦ રાધવાનુ કામ,રસોઇ કરવી તે

ભઠિયારો, પુ૦ સાઇયો,રોટી કરનારો,ર ધવારો

ભડકિયુ, ન૦ ભંડારિયુ,ગાડી ગાડામા કંઇ ચીજ મૂકવા માટે પેટી જેવુ બનાવેલુ તે

ભડ, વિ૦ બળિયુ, પરાક્રમી ૨ સમૃદ્ધિવાન ૩ પુ૦

ચોદ્ધો,૪ શ્રીમ ત ૫ સ્ત્રી૦ કોશના વરતની ખીલી
૨ ભોપાળુ, પોગળ ભડ વેન્ઇ જવી=ભોપાળુ
નીકળવુ,પોગળ વેગઇ જવુ, જે ભારેભાર ચાલતો
હોય તે ઉઘાડો પડી જવો

ભડ, અ૦ એવો થતો અવાજ

ભડક, સ્ત્રી૦ ચમક,સોક,ચોક

ભડકણુ–ણુ, વિ૦ ભડકે તેવુ, બીકણુ,ચમકનાર

ભડકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચમકવુ બીકથી ચોકવુ, ધુવા
પુવા થવુ

ભડકાવવુ,ક્રિ૦ સ૦ ચોકાવવુ,બીવડાવવુ ૨ ડપકો
દેઈ ગભરાવવુ ૩ ઝબકાવવુ, એકદમ ઉઠાવવુ,
આશ્ચર્ય પમાડવુ

ભડકિયુ, ન૦ ગ ધકનો ચુઓ,ઘી અને ગ ધક ચી-
ચરાને ચોપડી બાળવાથી પડતા ટપકા [તેવુ

ભડકિયુ, વિ૦ ભડકે બળે તેવુ, તરત ભડકો થાય

ભડકી,સ્ત્રી૦ બાજરી કે જુવારને દળી તેની અ દર
પાણી નાખી ઉકાળી કરેલો પદાર્થ, રાબડી, ઘે શ.

ભડકુ, ન૦ ભડકી.૨ જોશવાળુ મોટુ બળતુ, ભ-
ડકો ભભુકો

ભડકો, પુ૦ મોટુ ભ-ડુ, ઝાળ, ભભુકો ૨ સખત
તાપ, આચ ૩ ભૂખ, ભારે અસર લાય ૪
દિલગીરીના જુસ્સાથી જે દુ ખ થાય તે,મનસ્તાપ
૫ પ્રકાશ, અજવાળુ

ભડ ગ, અ૦ બિલકુલ, તદ્દન, સાવ ‘નાગોભડ ગ.’

ભડત, ન૦ દેવતાની આચથી બાફેલુ આખુ વેગણ
જેની છોલ કાઢી તેને છુદી દહિ અથવા મસાલા
સાથે ભેળી ખાવામા આવે છે તે ભરત

ભડથવું, ક્રિ૦ અ૦ ભરસાડમા ચઢવુ–બફાવુ,
દેવતા ઉપર સીઝવુ

ભડભડ, અ૦ પુષ્કળ, ખૂબ, ખળખળ, વેગથી

ભડભડવું, ક્રિ૦ સ૦ મન થવુ, ઇચ્છા થવી ૨
વગર વિચાર્યુ બોલવુ, જેમ આવે તેમ બોલવુ
ભડભડી ઉઠવુ=ધુધવાઇને એકદમ જોસમા બળવુ
થવુ ૨ એકદમ જોસમા ગુસ્સો કરવો

ભડભડિયુ, વિ૦ મનનો ઉભરો સપાટાની સાથે
બહાર કાઢી નાખવાની ટેવ હોય તે, વાચાળ,બટ-
કબોલુ, બહુભાષી ૨ નિખાલસ, ભોળુ,નિષ્કપટી.

ભડભાદર, વિ૦ મોટુ,આબરૂદાર ૨ ભર્યુભાદર્યુ

ભડવાઇ, સ્ત્રી૦ ભડવાનુ જે કામ તે.૨ ભડવાની
કમાઇ,વ્યભિચાર કરનારા પાસેથી મળતી દલાલી.

ભડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભરડવુ, જાડુ દળવુ ૨. લડવુ,
કજિયો કરવો

ભડવો, પુ૦ પરપુરૂષ-સ્ત્રી સાથે મેળાપ કરાવી
આપનારો કુટણો ૨ નાયકાનો સાથી.૩ સ્ત્રી વશ
ભર્તાર [ગારીઓ હોય તેવી રાખ

ભડસાળ, સ્ત્રી૦ ઉ ની રાખ;દેવતાની નાની ચિણ-

ભડાક, અ૦ એકદમ અવાજની સાથે ૨;તાબડતો-
બ ૩ અ તરપટ, મો આડે છેડો તાણવો તે

ભડાકો, પુ૦ તોપ બ દુક ફુટવાથી થતો અવાજ
ધડાકો ૨ કોઇ ભારે મોટી વસ્તુ ઉચેથી પડવાથી
થતો અવાજ ૩ તડાકો, ગપગોળો ભડાકો મારવો
—જોરથી (કામ) કરવુ ૨ પહેલીજ વખતે જય
મેળવવો ૩. વગર ધાસ્તીએ બોલવુ

ભડાભડ, અ૦ ભડભડ થાય તેમ, ભડોભડ

ભડાભુટ, અ૦ અહિ તહિ પહેલુ હોય તેમ,અવ્ય-
વસ્થિત [બોલચાલ

ભડાભુટ, સ્ત્રી૦ ધાધલ ગડબડ ૨ ધમ્માચકડી,

ભડુ, ન૦ બારી બારણાના ચોકડાને લગતો ભિંતનો
જે ભાગ તે, આગલી દિવાલ ભડે બેસવુ—પડી ભા
ગવુ, પડતી દશામા આવવુ ૨ નસતાન જવુ

ભડોભડ, અ૦ ભડાભડ એકદમ [થવો

ભણ, પુ૦ સૂરજ ભાણ ભણ ડુબવા=સૂર્યાસ્ત

ભણકાર–રો, પુ૦ ભ્રાન્તિજનક અવાજ,ચેતવણી

ભણકો, પુ૦ ભણકાર [નો અવાજ.

ભણતર, ન૦ભણવાનુ તે,ભણવાનો વિષય ૨ વિદ્યા,
જ્ઞાન. ૩ અભ્યાસ, અધ્યયન, શિક્ષણ

ભણવુ,ક્રિ૦ સ૦ (સં૦ ભણ)શીખવુ, પઢવુ, અ
ભ્યાસ કરવો ૨ જ્ઞાન મેળવવુ " અધ્યન કરવુ "
૩ કહેવુ, બોલવુ, વદવુ.‘ નણ દ જેઠાણી વાકુ ભણે
કુ વરબાઇને દુબળી ગણે "—પ્રેમા૦ ૪ ગોખવુ,મોઢે
કરવુ ૫ વાચવુ ભણવુ ગણવુ—શીખવુ ને તેનો ઉ-
ઉપયોગ કરવો. "ભણ્યા પણ ગણ્યા નહિ " ભ
ણી ગણીને=પાવરધા થઇને,હોશિયાર બનીને. ભ-
ણી જવુ–પોબારા ગણવા, નાસી જવુ ભણતા

પડિત નીપજે, લખતા લહિયો થાય=મહાવરાથી માણસ હોશિયાર બને
ભણામણ, ન૦ ભણાવવાનો લવાજમ-ફી
ભણાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ શિખવવુ, શિક્ષણ આપવુ, કેળવણી આપવી ૩ બોધ આપવો, ઉપદેશ કરવો, જ્ઞાન આપવુ ૩ શિખવી મૂકવુ, સમજાવવુ, સલાહ આપવી ૪ ટેવાવવુ, મહાવરો પડાવવો
ભણી, અ૦ તરફ, મેર, બાજુ
ભણેલુ, વિ૦ શિખેલુ, વિદ્વાન, જાણીતુ
ભડાર, પુ૦(સ૦) ધનધાન્ય ભરી મૂકવાની જગા, ભોયરૂ ૨ જામદારખાનુ, ખજાનો, તિજોરી ૩ દોલત, ગર્થ, ધનમાલ નિધિ ૩ વહાણના તુતકની નીચેનો ભાગ [૨ ભડારમા મૂકવુ
ભડારવુ, ક્રિ૦ સ૦ જમીનમા દાટવુ-છુપાવવુ
ભડારિયુ, ન૦ ભિતમા રાખેલો ગોખલો, સચ, તાકુ ૨ ગાડાગાડીમા રાખેલી પેટી જેવી ગોઠવણ
ભડારી, પુ૦ ખજાનાનો રખેવાળ, ખજાનચી, કીલીદાર, તિજોરર ૨ અનાજ વગેરેની સભાળ રાખનારો કોઠારી ૩ (સ૦ભાડીર-તાડ.) તાડી ને દારૂ ગાળવાનો ધધો કરનારી એક જાત
ભડારો, પુ૦ મોટો જમણવાર, આખા ગામના કે નાતના માણસોને જમવા તેડવા તે
ભડોળ, ન૦ વેપાર કરવાને એકથી વધારે જણે પોતપોતાની મુડી આપી જે ઉભુ કરેલુ નાણુ તે, પુજી, થાપણ, મુદ્દલ ૨ પોતાની પાસે જે રોકડ હોય તે, એકઠી કરેલી પુજી
ભડોળિયુ, વિ૦ ભડોળવાળુ, મિશ્ર ૨ સાના વા પરનુ, ગબડગડુ, ભડોળિયો વેપાર=પત્યાળાનો વેપાર ટુક ભડોળિયો-થોડી મુડીવાળો, જેની થાપણ થોડી હોય તેવુ ભડોળિયો-મુડી કાઢનાર, મુડીવાળો
ભતરીજી, સ્ત્રી૦ ભાઇની દીકરી, ભત્રીજી
ભતરીજો, પુ૦ ભાઇનો છોકરો ભત્રીજો
ભત્થુ, ન૦ કાચુ કોરૂ ખાવાનુ તે, ઉપહાર, ભત્યુ ટીમણુ ૨ પગાર ઉપરનુ લવાજમ (વધારાની નોકરી માટે) ૩ કેદીને ખાવા માટે જે પૈસા આપવામા આવે છે તે (માગનાર તરફથી)
ભથવારૂ, ન૦ ભાથુ લઇ જનાર [ડામા)
ભથવુ, ક્રિ૦ અ૦ વધવુ, આગળ જવુ (મોઇદ-
ભથાયણુ, ન૦ ભાથુ લઇ જવાનુ વાસણ
ભદલ ન૦ મુડણ, આખુ માથુ બોડાવવુ તે
ભદ્ર ન૦ (સ૦) કલ્યાણ, શ્રેય, આબાદી ૨ મુડન, ક્ષૌર ૨ વિ૦ મગળ માગળિક ૨ ભલુ, સારૂ ૩ ભાગ્યશાળી, સુખસપન્ન
ભદ્રક, પુ૦ (સ૦) કલ્યાણ, આબાદી. "તારા ભેખમા શો ભદ્રક ભાળુ રે, જીવડા જુઠારે" ૨ એક જાતનુ અક્ષરમેળ વૃત ૩ વિ૦ ભલુ કરનાર
ભદ્રકટ, પુ૦ મોટો ગોખરૂ
ભદ્રકાલી, સ્ત્રી૦ દુર્ગાદેવી, કલ્યાણકારી દેવી
ભદ્રા, સ્ત્રી૦ બીજ સાતમ અને બારસ એ તિથિમાથી દરેક ૨ ગાય ૩ પાર્વતી, દુર્ગા ૪ ગળી ૫ વેખડ ૬ ગોકર્ણી (વનસ્પતિ)
ભદ્રાકરણ, ન૦ મુડન, હજામત
ભદ્રાક્ષ, પુ૦ (સ૦) એક જાતના રૂદ્રાક્ષ જેવા કળિયા.
ભપકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોરમા પાણી રેડવુ, ફફળાવવુ ૨ ભડભડાટ બળતુ કરવુ
ભપકી, સ્ત્રી૦ ધમકી, દહેસત [વ, આડબર
ભપકો, પુ ધમકી, ઠપકો ૨ તોર, રોપ ૩ દેખા-
ભપ્પ, અ૦ વગર વિચારેનેવગરવિલબે, ઝપાટાબધ
ભપ્પલ, વિ૦ ફૂલેલુ ને જાડુ, સ્થૂલ, દોગુ, ફેફ્ફુ
ભભક, સ્ત્રી૦ તેજી, ચળકાટ "રગની ભભક" ૨ લાલિત્ય, કાતિ, પાણી [દમદબાવાળુ, છટાદાર.
ભભકાદાર, વિ૦ દેખાવડુ, રોણકદાર ૨ સુશોભિત,
ભભકાબધ, વિ૦ સુદર શોભતુ, ટટ ૨ ૦ અ૦ છટાદાર, નિડરપણે, રોફબધ
ભભકાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભપકાવવુ [૩ રોફ
ભભકો, પુ૦ ભપકો, ડોળ, ઠાઠમાઠ ૨ દેખાવ
ભભડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખાવા સાઠ મો ચવળવુ, ખાઉં ખાઉ એમ થવુ ૦ મોટો સાદ કાઢવો
ભભરો, પુ૦ મોટુ ભભડવુ તે ૨ મરી મચોરો હીગ વગેરેનો ઉકાળો
ભભરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઇ વસ્તુ ઉપર આછો આછો ભૂકો વેરવો-નાખવો તે ૨ ટપી જવુ, વધવુ.
ભભરૂ, વિ૦ છુટુ લોચાથી ઉલટુ "ભભરી દાળ"

ભભુકો,પુ૦ એકદમ જોશમા બળતુ થઇ આવવુ તે ૨ તેજનો ભડકો, ભભક

ભભૂત–તી, સ્રી૦ (વિભૂતી) ભસ્મ, યજ્ઞ હોમ ની રાખ, રાખોડી. **ભભુતી** ચોળવી=બાવા બનવુ

ભમગરો, પુ૦ કતારી, ખરાદી, સરાણિયો

ભમંડળ, ન૦ કાતિમ ડળ

ભમર, પુ૦ ભમરો.૨ ફેર, ચક્કર

ભમર, સ્રી૦ ભમ્મર, ભૃકુટી,ભવુ ૨ વમળ, ભમરો

ભમરડી, સ્રી૦ નાનો ભમરડો ૨ ચક્કર ફરવુ તે, કુડાળુ ભમરડી ચકરડી=ગુ ચવણ,ગોટાળો, ભ્રમ

ભમરડો, પુ૦ લાકડાનુ આરવાળુ રમકડુ ૨ દોરી વિ ટાળી ફે કવામા આવે છે ત્યારે ઘુ ઘુ કરતુ ગોળ ફરે છે તે, ગેરિયો ૨ એક જાતનુ ફળ ૩ ભમરો ભમરડો=અક્કલ વગરનો, મૂર્ખ

ભમરભોળુ, વિ૦ નિખાલસ ભોળુ ને સ્નેહાળ

ભમરિયુ, ન૦ સ્રીઓને પહેરવાનુ ભમરીઓની ભાતવાળુ વસ્ત્ર ૨ ચકરીનો રોગ

ભમરિયુ, વિ૦ ગોળ ચક્કર ફરતુ, ચક્કર આવે તેવુ ૨ ભમરીએ બનાવેલુ, ભમરીનુ [રઝળનાર

ભમરી, વિ૦ બહુજ અસ્થિર મતનુ, જ્યા ત્યા

ભમરી, સ્રી૦ ભમરાની માદા ૨. ચકરડી, ઘુમરી તમ્મર ૩ ભમરાના આકારનુ રમકડુ

ભમરો, પુ૦ (સ૦ ભ્રમર) પીળા મોનો ને અગે કાળો,ને ગોટા જેવો પાખવાળો વા૦ા લાકડુ કોર- નારો જીવડો, ભમર ૨ એક જાતની મોટી કાળી મધમાખી. એ ફૂલની આસપાસ ભમે છે તે ૩ વહેતા પાણીમા થતા ગોળ કુડાળા, વમળ ૪ ઢોર –માણુસના શરીર–માથાના કોઇ ભાગ ઉપર વા- ળનો કુડાળા જેવો આકાર હોય છે તે ૬. મધનો પુડો બાંધનારો જીવડો,મધુકર;ભ્ર ગ ભમરો ભુસા- ઇ જવો=રડાવુ,વિધવા થવુ ભમરાળુ =હીણભાગી, નઠારા પગલા

ભમવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફરવુ, રખડવુ, નકામા આટા ફેરા કરવા ૨ ફાફા મારવા,ખાલી ભટકવુ.૩ મગ જમા દુ ખ થવુ, તમ્મર આવવાં, જીવને ચેન ન પડવુ ૪ દોરાઇ જવુ;બીજાના કહેવા પ્રમાણે ચા- લવુ. ૫.ચક્કરમા ફરવુ **ભમી** જવુ=તમ્મર આવવા ચકરી આવવી ૨ મગજે અસ્થિર થઇ જવુ–દોરાઇ જવાવુ, ફરી બેસવુ,૩ ભાન જવુ

ભમાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફાફા મરાવવા ૨ ઉધુ ચતુ સમજાવવુ ૨ છેતરવુ ઠગવુ ૩ વહેમમા નાખવુ ૪ ભટકાવવુ, રખડાવવું [ભ્રમિત

ભમેલ, વિ૦ છકેલ,ફાટેલ ૨ રખડેલ ૩.ગાડા જેવુ,

ભપાડો વિ૦ મોટા પાડા જેવુ જાડુ

ભંપોલ, વિ૦ અદરથી પોલુ પણ જાડુ દેખાતું

ભભારવ, પુ૦ બળદનો અવાજ, મોટો ને પોલો લાગતો અવાજ [ભમાવવુ ૨ ઉશ્કેરવુ

ભભેરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સાચુ જુઠું સમજાવવુ,

ભભેરણિ,સ્રી૦ઉશ્કેરણી, ખોટુ કહીને ભમાવવુ તે.

ભભેરાવુ ક્રિ૦ અ૦ ખોટે રસ્તે દોરવુ

ભભો, પુ૦ પાણી રાખવાનુ માટીનુ વાસણ

ભભોળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફાફા મારવા, ખોળવુ, અહિ તહિ શોધવુ

ભમ્ભ, અ૦ ભારે નક્કર વસ્તુ ઉચેથી પડતા થતો અવાજ ૨ ભપ્પ, ઝપાટાબધ, વગર વિલબે.

ભમ્મર, ન૦ (સ૦ભ્રૂ)આખનાં પોપચાની ઉપરનો કમાનદાર વાળવાળો ભાગ ભ્રકુટી, ભવુ, ભ્રૂ.૨ ૨ ફેર, ચકરી [૩ રસશાસ્ત્ર પ્રસિદ્ધ એક રસ.

ભય, ન૦ (સ૦)બીક, ડર, ધાસ્તી ૨ સંકટ,આફત

ભય કર,વિ૦,સ૦)બીક લાગે તેવુ , ભય ઉપજાવ નારૂ, બિહામણુ, વિકાળ.

ભયભીત,વિ૦(સં૦)બિધેલુ ડર ખાઇ ગયેલુ

ભયા,પુ૦ભાઈ

ભયાતુર,વિ૦ભયવાળુ;ભયથી વિહ્વળ.

ભયાન,વિ૦ભય કર,બિહામણું

ભયાનક,વિ૦(સ૦)બિહામણુ ,ભય કર

ભયાવહ,વિ૦ભય કર,બિહામણુ.

ભયો,અ૦પુષ્કળ–બહુ થયુ એમ **ભયો** કરાવવો= માનતા પૂર્ણ કરી પુજારીની આશીષ મેળવવી

ભય્યો, પુ૦ઉત્તર હિદનો રહેનાર

ભર્યુભાદર્યું, વિ૦ પૈસા અને માણુસોથી ભરપૂર, મોટા કુટુબવાળુ

ભર,વિ૦ સ૦) ભરપૂર,પરિપૂર્ણ, પૂરા જોશવાળુ 'ભરઉઘ' ૨ ભરેલુ, માપસર, 'શેરભેર લોટ.'

ભરઉઘ, સ્ત્રી૦ પૂરી-પાકી ઉંઘ
ભરકુસ, સ્ત્રી૦ નકામી-નાની વસ્તુઓનો જથો, [સામાન્ય સમૂહ
ભરખ,પુ૦ભક્ષ,ખાવાનું,ખાદ્ય
ભરખવું,ક્રિ૦અ૦કરડવુ,ડખવુ,ખાઇ જવુ
ભરચક,વિ૦પુષ્કળ,ખીચોખીચ ભરેલુ,ભરપુર ૨ ઠસોઠસ,ભરચક [તિવુ
ભરચટ,વિ૦ ભરચક, પુષ્કળ, જરાએ ઊણુ ન હોય
ભરચદી,સ્ત્રી૦જેટલી જોઇયે તેટલી ચદી
ભરચોમાસુ, ન૦ ખરેખરા ચોમાસાના દહાડા, ખરૂ જામેલુ ચોમાસુ
ભરજુવાની,સ્ત્રી૦ ખરી-પૂરી જુવાની,પુખ્ત વય
ભરડવુ, ક્રિ૦ સ૦ અનાજને મોટુ જાડુ દળવુ ૨ ગમે તેમ (જોશમા)બોલીદેવુ ૩ અસષ્ટ બોલવુ, ગણુ ગણવુ ૪ બહુ બોલવુ, બોલ બોલ કરવુ ૫ ગમેતેમ વસડી-લખી વાગવુ
ભરડો,પુ૦ભરડેલા પદાર્થમાનો પડેલો ભૂકો 'દાળનો ભરડો '૨ મહાદેવનો પૂજારી,તપોધન ૩ વળીઓ સાથે ઉપર નીચે જે બબ્બે વાસ જકડી લેછે તે, બધ ૪ શેરડીમા થતો એક રોગ
ભરણ,ન૦(સ૦ભૃ)ખવડાવવુ પિવડાવવુ તે ગુજરાન ૨ દુખતી આખમા જે ખાપરિયુ-જસત વગેરે ભરવુ તે "ભરણ ભરવુ "૩ જાદુગરનો ટુચકો
ભરણપોષણ,ન૦(સ૦)ખવડાવી પિવડાવી સભાળથી ઉછેરવુ-મોટુ કરવુ તે,પાલણપોષણ ૨ ગુજરાન,નિર્વાહ,આજીવિકા [ભરાવુ તે,ઉમેરો,પુરણી
ભરણી,ન૦(સ૦)સત્તાવીસ નક્ષત્ર પૈકી બીજુ ૨
ભરણી,સ્ત્રી૦ શાક રાધવાનુ વાસણ 'સુદર રીતે શાક વઘાર્યું, ભોગ ન પામે ભરણી "—દયા૦
ભરણુ, ન૦ સરકારમા નાણુ પહોચાડવુ-મોટી તીજોરીમા ભરવુ તે,પોતુ ભરવુ તે ૨ અધુરૂ હોય તે ભરી પુરૂ કરવુ તે ૩ સગ્રહ,જથો ૪ જે લાકડાનો કકડો સરા ઉપર મૂકાય છે તે, થાભલા ને ભાલ વચ્ચેનુ લાકડુ
ભરત,ન૦(સ૦ભૃ) માપ,ભરતર,ક્ષેત્રફળ ૨ માપ, માપી-ભરી આપવુ તે ૩ માપવા-ભરવાનુ વાસણ, ભરતર ૪ બીબામા રસ રેડી બનાવેલુ વાસણ-દાગીનો ૫ નકશી, નકશી કામ ૬ મશાલો ભરી કરેલુ શાક
ભરતખડ, પુ૦ (સ૦) હિદુસ્તાન, આર્યાવર્ત
ભરતર,ન૦ ભરત ૨ માપ,પ્રમાણ ૩ ઢાળેલુ તે, રસ કરી ઢારી બનાવેલુ તે ૪, ઢાળેલી ધાતુ
ભરતાર, પુ૦ ધણી,વર,ખાવિદ,કથ સ્વામી, ભરી-પુરી રાખનાર
ભરતિયુ, ન૦ વહાણ-ગાડીમા માલ મોકલ્યો હોય તેની યાદી, સતમી ૨ મોકલેલા માલની વિગતવાર કિમ્મત સાથેની યાદી ૩ કોઇમાં જેટલુ માઇ શકે તેટલુ ને ૪ વિ૦ ભરનાર,બદલામા નાણા આપનાર
ભરતી,સ્ત્રી૦ એકઠુ કરવુ તે;ભરવુ તે ૨ દરિયાના પાણીનુ ચદ્રના આકર્ષણથી વધવુ તે,વીગ,જુવાળ, ઝાગ (ભરતી ને ઓટ) ૩ પુરૂ ભરાઇ રહેવુ તે, જમાવ થવો તે ૪ (લશ્કરમા) વધારો, ઉમેરણ
ભરથાર,પુ૦ ભરતાર, જુઓ
ભરપટે,અ૦ જોઇએ તેટલુ એમ પુષ્કળ,પુરેપુરૂ
ભરપાઇ,સ્ત્રી૦પુરેપુરૂમળ્યાની પહોચ,સપૂર્ણ પતાવટ
ભરપૂર, વિ૦ સપૂર્ણ ભરેલુ એવુ,કાના સુધી ભરેલુ એવુ,છલોછલ ૨ પુષ્કળ,જોઇયે તેથી વધારે
ભરભરૂ,વિ૦ કોરૂ સુકુ ૨ ભિનાશ વગરનુ, 'ભરભરી રેતી " ૩ ચિકટ વિનાનુ ૪ કરકર, કણદાર
ભરભાખળુ, ન૦ સૂર્યોદય પહેલા ને સૂર્યાસ્ત પછી જે આછો થોડીક વાર ઉજેશ માલમ પડે છે તે, મળસકુ, મોટુ પરોઢિયુ, સધ્યાકાળ,ઝળઝળુ
ભરમ, પુ૦ ભ્રાતિ, શક, વહેમ ૨ પુજી છે એવુ જે લોકમા મનાવુ તે, પ્રતિષ્ઠા ૩ છૂપો ભેદ, ગુહ્ય. ૪ શાખ,આબરૂ [ભિભેરવા,છેતરવુ,ભમાવવુ
ભરમાવવુ,ક્રિ૦સ૦ આડુ અવળુ સમજાવવુ,કાન
ભરમાવુ, ક્રિ૦ અ૦ છેતરાવુ, ઠગાવુ, આડે રસ્તે દોરાવુ, વહેમાવુ, ભ્રાતિમા પડવુ
ભરમી,સ્ત્રી૦એક જાતની વનસ્પતિ-ઔષધિ,બ્રાહ્મી
ભરમિજલસ,સ્ત્રી૦ ઠેઠાઠઠ ભરાયલી સભા ૨ અ૦ ભરાયલી સભાની વચમા
ભરવાડ, પુ૦ બકરા ઘેટા પાળવા-વેચવાનો ધધો કરનાર એક જાતિ,રાયકા, રબારી
ભરવાડણ,સ્ત્રી૦ભરવાડની સ્ત્રી,રાયકણ **ભરવાડી** તાણવી=લાબી સોડ તાણી સૂવુ
ભરવાડો, પુ૦ ભરવાડ ૨ રબારીનાડો ૩ એ નામનુ એક ઝાડ

ભરવું,ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ભૃ-પોષણ કરવું) એકાદ ઠામમાં, કોઇ પદાર્થ નાખવો રેડવો "પાણી ભરવું." ૨ પુરવું,અંદર નાખવું ૩ કુવા નદી તળાવેથી પાણી લાવવું (પાણી)ખેંચવું,તાણવું ૪ પાણી કાઢવા વગેરે કામ કરવાની નોકરી કરવી,'તે તેને ત્યાં પાણી ભરે છે"૫ જમે કરાવવું માગતા પેટે આપવું 'ભાડું ભરવું, દેવું ભરવું ૬ માપ કાઢવું, માપવું ૭ ચિત્રામણ-ભરત કાઢવું ૮ લોકને એકઠા કરવા,બોલાવવું,ભેગા કરવા 'સભા ભરવી'૯ ટીપમાં નામ અને રૂપિઆનો આંક લખી આપવો ' ટીપમાં પાંચ રૂપિયા ભર્યા "૧૦ સંચી રાખવું,સંગ્રહ કરવું, સંઘરવું 'દાણા ભરી રાખવા ૧૧ ડાસવું ગડમવું ૧૨ ખાલી રાખેલા આસનમાં લખવું ૧૩ રંગ પુરવો,અધુરૂં ચિત્ર પુરૂં ક૦૧૪ ટાંકા મારવો,સીવવું ૧૫ અધુરૂં હોય તે પુરૂં કરવું ' પાના ભરવા" **પેટ ભરવું**-ગુજરાન કરવું. **આંખ ભરવી**-આંસુ આણવા ૨ દવા આંજવી **મોં ભરવું**-લાંચ આપવી **ભર્યું ઘર**=સરસામનથી ભરપુર ઘર,ભર્યું ભાદર્યું ઘર **ભરી પીવું**-મળી જવું, ઐકયતા લાવવી

ભરાઇ,સ્ત્રી૦ભરામણ,ભરવાની મજુરી ૨ ભરવાની [રીત.

ભરાઉ,વિ૦ ભરેલું,ભરાવાદાર,માતેલું,પુષ્ટ,

ભરાવ, પું૦ ભરેલું હોય એવું, ભરાવો "મૂછનો ભરાવ" ૨ જથો,જમાવ

ભરાવવું,ક્રિ૦સ૦ઉંધુંચતું સમજાવવું,કાન ભરવા ૨ લટકાવવું,ટાંગવું,વળગાડવું ૩ ભરવા લાગવું, ભરવામાં મદદ કરવી

ભરાવવું,ક્રિ૦અ૦ ભરેલું થવું ૨ વળગી રહેવું, વિંટળાઇ રહેવું ૩ અંદર પેસવું ૪ મતાવું, છુપાઇ ભરાઇ રહેવું ૫ સપડાવું, ફસાવું ૬ થાકી જવું દહાડા ભરાઇ ગયા=આખર આવવી ભરાઇ જવું=સપડાવું ૨ સતાઇ જવું ૩ ઠેઠ સુધી આવવું **ભરાઇ પડવું**-સંકડામણમાં આવવું, ફસાવું

ભરી આપવું, ક્રિ૦અ૦ મજરે આપવું

ભરીપુરી, અ૦પુરે પુરૂં, સઘળું

ભરૂસો, પું૦ વિશ્વાસ, ભરોસો, પતીજ

ભરેડી, સ્ત્રી૦ વાન,કાન્તી

ભરે ભાણે, અ૦ એકવાર ખવાય તેટલું લેવું ને પછી ન લેવું,લીધું હોય તો કંઈ ન છાંડતાં સઘળું જમી જવું "ભરે ભાણે તૃપ્ત ન થયો તો એઠું ચાટે શું થશે?"

ભરોસાદાર,વિ૦વિશ્વાસુ,ખાતરીનું ૨ પ્રમાણિક

ભરોસો,પું૦(હિં)વિશ્વાસ,ખાતરી,પતીજ,ઈતબાર.

ભર્તા,પું૦(સ૦)પતિ,સ્વામી [તીખું અને તેજદાર

ભલકો, પું૦ ભાલો, ભાલાનું તેજદાર ફળ-પાનું ૨.

ભળતાઇ, સ્ત્રી૦ મેળ, ભળતા રહેવાપણું

ભલતું, વિ૦ ગમે તે, કોઈ પણ,અમુક નહિ તે, એકાદું ૨ મળતું, બેસતું, અનુકૂલ પડતું

ભલપણું,ન૦ભલાઈ, ભલમનસાઈ,સારાપણું

ભલમનસાઇ,સ્ત્રી૦સભ્યતા,માયાળુપણું,પ્રમાણિકપણું,નમ્રપણું માલસાઇ,ભલાઈ

ભલાઈ,સ્ત્રી૦ભલમનસાઇ ૨ ભલું કરવું તે ૩ નેકી.

ભલાભલા,વિ૦ સારા સારા,મોટ મોટા

ભલાભલી, વિ૦ મોટા મોટા-યસસ્વી માણસો હોય તેવી,ઘણાએ વીર રત્નો હોય તેવી,બહુ રત્ના

ભલામણ,સ્ત્રી૦ ભાળવણી ભાળવણું, સોંપણું ૨ સિફારસ, વગ પહોચાડવો તે

ભલીવાર, પું૦ સત્વ, હોસ, રામ.૨ આવડત,ગમ. ૩ સાનસોગત. ૪ સુંદરતા, સારાપણું, ૫ સાર

ભલું, વિ૦માયાળું ૨ સભ્ય,ડાહ્યું,નરમ મિજાજનું ૩ પ્રમાણિક, સાચું ૪ રૂડું, શુભ,સારૂં ૫. અ૦ સારૂં, ઠીક

ભલું, ન૦ કલ્યાણ, શુભ. **ભલી ભુંડી ઉકલવી**-સારી કે ખોટી ચરચા કરવી, ટીકા કરવી (નિંદાના રૂપમાં) [૩ સાબાશ, ધન્ય

ભલે, અ૦ અસ્તુ, ૨ ઠીક, બહુ સારૂં, અચ્છું

ભલેરૂં, વિ૦ ભલું, સારૂં [ધનથી)

ભલોરનેત્તર, વિ૦ ગમે તેવો મોટો (તન, મન,

ભલ્લ, પું૦ (શ૦) ભાલો ૨ એક જાતનો રોગ, સંનિપાત ૩ પીળું નસોતર ૪ રિંછ

ભલ્લ, વિ૦ (ભદ્ર) ભલું, સારૂં

ભલ્લુક, ન૦ રિંછ ૨ ભાલું

ભવ, પું૦ (સ૦) સંસાર ૨ શિવ ૩ ઉત્પન્ન થવું તે 'મનોભવ' ૪ જન્મ,અવતાર,જન્માંતર ૫ હયાતિ **ભવની ભાવટ**=જન્મભરની પીડા.

ભવજળ, ન૦ (સ ૦) ભવસાગર [પરમેશ્વર
ભવતારણ, ન૦ (સં૦) સંસારમાંથી તારનાર ૨
ભવસિંધુ, પું૦ (સ૦) ભવસાગર, ભવાબ્ધિ
ભવન, ન૦ (સ ૦) ઘર, રહેઠાણ, મુકામ
ભવસાગર, પું૦(સ૦)સંસારરૂપી સમુદ્ર,ભવાબ્ધિ
ભવાં, ન૦ ભમ્મર [૨ ભવાડો ફજેતી,વગોણું
ભવાઈ, સ્ત્રી૦ ભવૈ, હલકા પ્રકારનું નાટક-ખેલન
ભવાડો, પું૦ લોકમાં ફજેતી થવી તે, ફજેતો, આસારિઙ ઝગડો
ભવાટવી, પું૦ સંસારરૂપી વન-વગડો
ભવાર્ણવ, પું૦ (સ૦) ભવાબ્ધિ
ભવાની, સ્ત્રી૦પાર્વતી, દુર્ગાદેવી **આહો** ભવાની=હિજડો, બાયલો, ફાતડો
ભવાબ્ધિ, પું૦ (સ૦) ભવસાગર
ભવાયો, પું૦ ભવાઇ કરનારો, નાટકી ૨ નફ્ફટ, બેશરમ, ફજેતખોર ૩ તરગાળો ૪ પુરૂષ જેવા હાવભાવ ને ચાલની ઉંચી સ્ત્રી
ભવિતવ્ય, વિ૦ (સ ૦) ભવિષ્યમાં થનાર-બનાવું તે, હોનાર, બનનાર તે
ભવિતવ્યતા, સ્ત્રી૦(સ૦)પ્રારબ્ધ, દૈવ, થવાકાળ
ભવિષ્ય, ન૦ (સ ૦ **ભૂ-થવું**)આવતા કાળમાં જે બનવાનું તે, દૈવ, નસીબ, ભાવી ૨ પ્રારબ્ધ, કર્મ ભાગ્ય ૩ બનવાની વાત આગળથી કરવી તે ૪ વિધાતાના લેખ, બ્રહ્મલેખ, નિર્માણ, ૫ પૈસો, દોલત, ધન ૬ **વિ૦** આવવાનો વખત ૭ ભવિષ્યકાળનું, થનાર, હોનાર **ભવિષ્ય થવું**-મરી જવું, ગુજરી જવું (કાઠિ૦)
ભવિષ્યવક્તા-વાદી, પું૦ (સ૦) દૈવજ્ઞ, જોશી, હવે પછી બનવાનું કહેનાર, પૂર્વ વાદિ, આદેષ્ટા
ભવિષ્યવેત્તા, પું૦ ભવિષ્યવક્તા, ભવિષ્ય જાણનાર
ભવિષ્યોત્તર, ન૦ (સ૦) ભાવી કથન, ફલાદેશ, વર્તેલું ભવિષ્ય [કરવો, ગુસ્સે થવું
ભવું, ન૦ ભમ્મર, ભ્રકુટી **ભવાં** ચઢાવવા-ક્રોધ
ભવેડો, પું૦ ફજેતી, કોઇ પણ વાતની ચુંથાચુંથ તે, ધાધલ " રોજને રોજ એ શો ભવેડો ? "
ભવૈ, સ્ત્રી૦ વેશ કાઢી કરેલો ખેલ, એક પ્રકારનું નાટક ૨ ફજેતીનો ખેલ ૩ ભવાડો, ફજેતી

ભવોભવ, અ૦ એક પછી એક ઉત્તરોત્તર, જન્મ આવતા જાય તેમ, જન્માંતર, જન્મોજન્મ
ભવ્ય, વિ૦ (સ૦) ખુબસુરત સુશોભિત, પ્રૌઢ, સુંદર ૨ હોવા લાયક, ભાવી
ભશકો, પું૦ મન, ભાવ, ઇચ્છા, મરજી **ભશકા** થવા-ખાવાનું મન થવું
ભસ, ન૦ રાખ, ભસ્મ " ધૂળભસ "
ભસકું, ન૦ વરસાદનું નાનું ઝાપટું.
ભસભસીત, વિ૦ ઘણું સૂકું, જલદીથી ભાંગી જાય તેવું ૨ ખાખ, માત્રા [ગઇ "
ભસમ, સ્ત્રી૦ ભસ્મ, રાખ "બળીને ભસમ થઇ
ભસવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ **ભષ્**) કુતરાનું બોલવું ૨ નિંદા કરવી, ખાલી બકબક કરવી ૩ બોલવું **ભસતા** કુત્તા કાટે નહિ=બહુ બોલનારો કંઇ કરી ન શકે **ભસતા** કુતરાને રોટલીનો કડકો નાખવો =ગમે તેમ કરી વાધલિયાને શાંતિ કરવું
ભસ્તો, પું૦ જઠર, પેટ ૨ પારસીઓ જ્યાં પોતાના મુડદાંને મૂકીઆવેછે તેઠેકાણું દખમું ૩ ચામડાનીથેલી
ભસ્મ, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાખ, રાખોડી, ૨ યજ્ઞની રાખ ૩ રસાયણની ખાખ, માત્રા
ભસ્મક, ન૦(સ૦) જેટલું ખાય તેટલું ભસ્મ થઈ જાય તેવો જઠર રોગ ૨ **વિ૦**ભસ્મ કરે-બાળી દે તેવું
ભસ્મગંધા, પું૦ (સ ૦) ખડસલીઓ પીતપાપડો.
ભસ્માંગ, પું૦ (સ ૦) હોલો, કપોતપક્ષી ૨ એક જાતનો મણિ
ભસ્મીભૂત, વિ૦ બળીને રાખ કરી નાખેલું એવું
ભળ, સ્ત્રી૦ભળતા હળીમળી જવાની પહેલાં અજાણ્યુંપણાં ને લીધે જે સંકોચ-શરમ આવે છે તે,ભળતા ડરવું તે ૨ ભળવું તે, હળીમળી જવું તે **ભળ** ભાગવી=શરમ તૂટવી, મનનો ડર-સંકોચ મટવો.
ભળકુંકું, ન૦ ઝળઝળું, મળશુંગળું અજવાળું, મો સૂઝે ન સૂઝે તેવો પ્રકાશ, ૨ **વિ૦** નિખાલસ, ભોળું, ખુલ્લા હૃદયનું
ભળકું, ન૦ ભલકું,ભાલો 'આંખ અણિયારી તારી ઉર સળકે, કાળજડું કોરાયે વચનને ભળકે '-**દયા૦** ૨ **વિ૦** ભળળવું, ઝટ મળી જાય તેવા સ્વભાવનું
ભળભાંખળું, ન૦ ભળકુંકું [છોળવું
ભળવું, ક્રિ૦અ૦ ધાવતા છોકરાએ ધાવણ ઓકવું,

ભળભળિયુ,વિ૦ભડભડિયુ,બોલકણુ 'આપણે તો ભોળા ને ભળભળિયા ! જે આવ્યુ તે કહી નાખીએ '

ભળાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ભલામણ કરવી, સોપવુ ૨ ગોવારામા હળવુ કરવુ (ઢોરને) [અવાજ

ભા,અ૦બળદ ગાયનુ બોલવુ બરાડવુ તે ૨ ભુગળાનો

ભાગ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ભડગા) એક જાતનો છોડ અને બી સાથે તેના પાન, વિજીઆ એમા કેફ હોય છે ૨ બી સાથેના પાતરા વાટી છણી કાઢેલુ જે પાણી તે ૩ તમાકુ, નપખીર ૪ (અ૦) પાથી ભાંગ પીવી–કેફ કરવી, ગમે તેમ બોલવુ તે, વગર વિચારે બોલવુ તે [પડે તેવુ

ભાગણુ, વિ૦ ખાડતા વધારે ભાગી ચૂરો–ભૂકો

ભાગરો, પુ૦એક જાતનો ઔપધિ છોડ ભાગરો વાટવો–છુપો ભેદ ખુલ્લો કરવો ઔળનુ ચૌળ કરવુ

ભાગવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ભજ્–ભાગવુ) કકડા કરવા, તોડવુ, ફાડવુ , ભાગવુ ૨ વહેચી નાખવુ ભાગ કરવા ૩ ઓછુ આપવુ, ન આપવુ "તેણે મારા રૂપિયા ભાગ્યા " ૪ ગુથવુ, વણવુ ૫ નાશ કરવુ, ભરી પુરીને આપવુ [૨ ભાગણુ

ભાગુ, વિ૦ કકડા થયેલા તેવુ, ફુટેલુ, તૂટેલુ

ભાજગડ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ભજ્–ભાગવુ+ઘડવુ) તકરાર, વાદવિવાદ, ઝઘડો, વાધો ૨ પચાત વાધાના નિકાલનો ઉહાપોહ, પતવણીની પચાતી ૩ ખટપટ, વાલમેલ ૪ નિકાલ, તોડ, સમજુત

ભાંજગડિયુ, વિ૦ ગુચવણ ભરેલુ, ઘોટાળિયુ ૨ ભાજગડ કરનાર

ભાજગડિયો, પુ૦ લવાદ, પચ, ભાજગડ કરનાર ૨ દલાલ **ભાંજગડિયાના** છોકરા ભૂખે મરે= પારકી પચાતમા પોતાનુ કામ બગડે

ભાજણી, સ્ત્રી૦ (ભજ્) સખ્યાના ભાગ કરવા તે ૨ ઓછા મૂલની સખ્યાને ભારે, અને ભારે મૂલની સખ્યાને ઓછા મૂલના આણવી એ જે ગણિત તે ' ચઢતી ભાજણી, ઉતરતી ભાજણી ' ૩ દોરડુ વણવાની ક્રિયા ૪ વાટણી, વહેચણી ૫ ભાગ, હિસ્સો, ફાળો

ભાંજવુ, ક્રિ૦સ૦ ભાગવુ'

ભાડ, વિ૦ (સ૦)ઉઘાડુ , નાગુ ,અસભ્ય (ભાષણુ) ૨ નિર્લજ બેશરમુ પુ૦ખેલ કરનારાની એક જાત. જે નાગુ બોલે છે, ચાળા કરે છે, મજાક કરે છે ને પશુ પક્ષીના અવાજ કાઢે છે તે. ૪ મશ્કરો ૫ ન૦ વાસણુ, પાત્ર, ઠામ

ભાડણુ, ન૦ ભાડવુ તે, ગાળાગાળ

ભાડરવુ–માડરૂ, વિ૦ ભાઇ બહેન એક મા બાપના છોકરા, કુટુબી જન

ભાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ નાગુ–ભુડાળુ' બોલવુ, ગાળ દેવી ૨ વગોવવુ, નિન્દા કરવી અશુભ બોલી

ભાંડુ, ન૦ (અ૦) ભાડરવુ [શાપ દેવો

ભાભેર,સ્ત્રી૦માથુ બોડાવતા જે ખુટી કઢાવવી તે

ભાંભરૂ–ળુ,વિ૦ખારાશવાળુ , સહેજખારૂ,મોળુ

ભાય, સ્ત્રી૦ ભોય, જમીન, પૃથ્વી ૨ સપાટી, તળ ૩ અકુર, રૂમ **ભોય** નાખવુ=ચોકે નાખવુ ૨ નીચે પાડી દેવુ **ભાંય** આવવી=રૂઝાવા માડવુ **ભાય** ભાગવી=ધામા બગાડ થવો **ભાય** ભારે પડવી=હિમ્મત હારવી, ડર લાગવો

ભાયચપો, પુ૦ એક જાતનુ ફૂલઝાડ.

ભાયતળિયુ, ન૦ ઘરનો નિચેનો ભાગ, તળ

ભાયપાતરી, સ્ત્રી૦ એક વનસ્પતિ–ભાજી.

ભાયરસો,પુ૦લિ પણુના પોપડાનો ઉનો કરેલો રસ

ભાંયરિગણી, સ્ત્રી૦ એક ઔષધિ–વનસ્પતિ.

ભાયરૂ, ન૦ ઘરના નિચેના ભાગની નીચ કરેલો

ભાયરિગ, સ્ત્રી૦ મગફળી [નાનો ઓરડો, ગુફા

ભા, પુ૦ વડીલ–બાપ ૨ દાદા, માના બાપ ૩ ભાઇ **જા** મારા ભા પાસે–મારા બાપ–દાદા ગયા છે ત્યા જા, મરી જા

ભાઇ, પુ૦ (સ૦ ભ્રાતા) એક માના છોકરામા જે છોકરો તે, બધુ, સહોદર **સાવકો** ભાઈ= જનેતાનો નહિ પણ બાપની બીજી બૈરીનો છોકરો, ઓરમાન ભાઇ **મસિયાઇ** ભાઇ=માસીનો છોકરો **મોળાઈ** ભાઇ=મામાનો છોકરો **પિત્રાઇ** ભાઇ=કાકાનો છોકરો **ફોઇયાઇ**=ફોઇનો છોકરો ૨ સ્નેહી, મિત્ર, દોસ્ત ૩ જાતિસ્વભાવ. દરજ્જો, મિજાજ વગેરે બતાવવાને બીજા શબ્દ સાથે જોડાય છે "ભટભાઈ વાણિયાભાઇ, સિપાઇભાઇ " ૪ લાડમા, માનાર્થે વપરાય છે " ભાઈ

ઘરમા છે કે ?" ૫ કેટલાક વિશેષ નામની પાછળ પણ વપરાય છે ડાહ્યાભાઈ ઝવેરભાઈ વગેરે ભાઈ બાપા કરવા=કરગરવુ, આજીજી કરવી, ભાઈ સલામો કરવી

ભાઈચારો, પુ૦ વહાલમા સગા ભાઈ પ્રમાણે એક બીજાને ગણવુ તે ૨ સ્નેહીપણુ ભ્રાતૃભાવ

ભાઈજી, પુ૦ વરનો મોટો ભાઈ તે, જેઠ

ભાઈબંધ, પુ૦ દોસ્તદાર, સ્નેહી ૨ જોડિયો,સાથી ૩ મડળ-સમાજનો મેમ્બર બંધુ

ભાઈબંધી, સ્ત્રી૦ દોસ્તી મિત્રતા

ભાઈબીજ, સ્ત્રી૦ કાર્તિક સુદિ ૨, ભાવનબીજ એ દિવસે ભાઈ બહેનને ત્યા જમવા જાય છે,યમદ્વિતિયા

ભાઈભાંડુ, ન૦ એક માબાપના છોકરા,સગા ભાઈબેન

ભાઈતાળી, સ્ત્રી૦ ખાસ દોસ્તી, મિત્રાચારી,યારી

ભાઈચાબીજ, સ્ત્રી૦ ભાઈબીજ, યમદ્વિતિયા

ભાકડ, વિ૦ ઉગી ગએલુ દૂધ ન દેતુ ૨ વાઝિયુ

ભાકડકથા, સ્ત્રી૦ ન મને તેવી જુઠી ને લાબી વાતો

ભાખરી,-ર, સ્ત્રી૦ નાની જાડી કઠણ રોટલી ૨ ખોરાક, ખાવાનુ [ભાખરી, મોટુ તિક્કડ

ભાખરો પુ૦ મોટો જાડો કઠણ રોટલો, જાડી

ભાખરો, વિ૦ મેવડા માથાનુ જાડુ માણસ

ભાખવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ ભાષ-કહેવુ) બોલવુ ભાખણ કરવુ ૨ ભવિષ્ય કહેવુ

ભાખા, સ્ત્રી૦ ભાષા ૨ બ્રીજ-હિન્દી ભાષા

ભાંખોડીએ, અ૦ ઢીચણે, ટીંચણભેર

ભાગ પુ (સ૦) હિસ્સો, અશ ફાળો, પાતી ૨ ભાગવુ તે, વહેચણ ૩ ભાગવાથી જે સખ્યા ઉત્પન્ન થયલી તે, અપૂર્ણાક ૪ પક્ષ બાજુ, ટોળી ૫ પ્રકરણ, વિભાગ

ભાગલુ, વિ૦ ભાગેલુ ખડિત, તૂટેલુ ૨ ખોખરૂ, ફાટ પડલુ, તરડાયેલુ ટાટિયાનુ ભાગેલુ-ચાલવાને કટાળતુ હાથ પગનુ ભાગલુ-આળસુ,સુસ્ત ભાગલા પગ-નાઉમેદી, નિરાશ નિરૂત્સાહ

ભાગલો, પુ૦ માતાના નેવેદ્ય નિમિત્ત પિરસેલી થાળ ૨ ભાગ, કડકો

ભાગવત, ન૦ એ નામનુ એક પુસ્તક

ભાગવુ, ક્રિ૦ સ૦ કકડા કરવા, તોડવુ ફોડવુ, ૨ હિસ્સા પાડવા ભાગ કરવા ૩ અદા ન કરવુ પાછુ ન આપવુ

ભાગવુ, ક્રિ૦અ૦ કકડા થવા, ચીરો પડવો. ૨ નાસી જવુ દોડી જવુ ૩ દેવાળુ કાઢવુ,તુટવુ 'શાહુકાર, ભાગ્યો' ૫ તોડવુ ઉતારવુ 'બારણુ ભાગી અદર પેઠો'

ભાગળ, સ્ત્રી૦ ભાગોળ, જુઓ

ભાગળિયો, પુ૦ ભાગોળ અથવા બજારમા દુકાન માડી બેસનારો ફૂટકળિયો વેપારી. ૨ દ્વારપાળ

ભાગાકાર, પુ૦ (સ૦) સખ્યા ભાગવાનું ગણિત, ભાગવુ તે ૨ સખ્યાને ભાગેથી જે ભાગ આવે તે

ભાગાભાગ, સ્ત્રી૦ નાસાનાસ, દોડાદોડ

ભાગિયુ, ભાગીદાર ૨ સૈયારૂ, પસાળુ,ભાગવાળુ

ભાગિયણ, સ્ત્રી૦ ભાગ લેનારી સ્ત્રી, ભાગ પડાવ-[નારી,સગી

ભાગિયો, પુ૦ ભાગીદાર હિસ્સેદાર

ભાગી, વિ૦ હિસ્સેદાર, ભાગવાળુ ૨ નસીબદાર

ભાગીદાર, વિ૦ જેનો ભાગ-હિસ્સો હોય તે હિસ્સેદાર ૨ પસાળુ ૩ સામેલ, સગી

ભાગીદારી, સ્ત્રી૦ પાતીદારી હિસ્સો,ભાગ હોવો તે

ભાગુ, વિ૦ ભાગેલુ, કકડા થયલા-હોય તેવુ,ફૂટેલુ (વાસણ) ૨ જેનાથી મહેનત ન થાય,જે મહેનતથી કટાળે તે, આળસુ, બેઠાખાઉ ૩ બહુ મહેનત વાળુ ૪ લઈને નાસનાર લેભાગુ=લઈ પડનાર

ભાગુ બોખરૂ, વિ૦ જેવુ તેવુ, ઉપર ચોટિયુ

ભાગો, વિ૦ ભૂખરો

ભાગોળ, વિ૦ શહેરના દરવાજા પાસનુ છુટુ ચોગાન ૨ દરવાજે ભાગોળે જવુ =ઝાડે ફરવા-અઘવા જવુ

ભાગોવડ, વિ૦ વચલા વાધાનુ, વચલા વર્ગનુ

ભાગ્ય, ન૦ (સ૦) કિસ્મત, નસીબ, દૈવ,તકદીર ૨ આબાદી, ઉદય ઉત્કર્ષ, ચઢતી દશા ૩ ભાવી, ભવિષ્યમા બનનાર તે

ભાગ્યવત-વાન-શાળી, વિ૦(સ૦) નસીબદાર, દૈવવાન, સુભાગી, સુખી [કવચિત

ભાગ્યે, અ૦ સયોગે નસીબને જોરે ૨ કદાચ

ભાગ્યહીન, વિ૦ (સ૦) અક્કરમી, અભાગિયુ, કમનસીબ, દુભાગી [થવા માડવુ તે

ભાગ્યોદય, પુ૦ (સ૦) નસીબ ઉઘડવુ તે; સારૂ

ભાચરો, પુ૦ પહોળા મોનુ બેડોળ માટીનુ વાસણ.

ભાજક, વિ૰ (સ૰) જે અંક એકાદિ સંખ્યાને ભાગવી તે, ભાગનાર
ભાજન, ન૦ (સં૰) વાસણ, પાત્ર, ભાડ
ભાજવું, ક્રિ૰ અ૰ ભાગવું [છોડ-પાંદડા
ભાજી, સ્ત્રી૦ (સ૰) શાક કરવા લાયક કુમળાં
ભાજીખાઉ વિ૦પોચું અને નબળું,શૌર્ય વિનાનું, કમતાકાતવાળું ૨ વનસ્પતિ ખોરાક લેનાર, અન્નભોજી [છોડવા ૨ કાષ્ઠૌષધિ
ભાજીપાલો, પુ૦ કુમળાં અથવા ઢઠણું પાદડાંવાળાં
ભાજીમૂળા, વિ૦ કંઇ માલ નહિ તેવું, તુચ્છ, ગણત્રી-લેખામાં લેવા જેવું નહિ તે, ધ્યાન ન આપવા જેવું [તેવું
ભાજ્ય, વિ૦ (સ૦) ભાગવાને યોગ્ય, ભાગ થાય
ભાટ, પુ૰ બંદીનું કામ કરનાર બ્રાહ્મણની એક જાત, ચારણ, બારોટ ૨ ખુશામતમાં તારીફ કરનારો સ્તુતિપાઠક
ભાટડી-ણ, સ્ત્રી૦ ભાટની સ્ત્રી, બારોટણ ૨ બોપાગાળી, ફજેતાથી નહિ ડરનારી, જરા વાતને લંબાવી મોટી કરનારી સ્ત્રી
ભાટવાડો,પુ૰ભાટ રહેતા હોય તે મહેલો,ભાટશેરી
ભાટવેડા, પુ૦ અતિશયોક્તિથી કોઇના વખાણ કરવાં તે, ભાટાઇ
ભાટાઇ, સ્ત્રી૰ ભાટવેડા ૨ કહેવત
ભાટિયણ, સ્ત્રી૰ ભાટિયાની સ્ત્રી
ભાટિયો, પુ૰ દૂધવાળો ૨ કાછિયો (ગામડામાં) ૩ જાદવ કુળના ક્ષત્રિયો જે વેપાર કરે છે તે
ભાઠી, સ્ત્રી૦ ભઠ્ઠી, જુઓ
ભાઠું, ન૰ નદિકાંઠાની ખેડાણની જગા, છાછરા પાણીવાળી જગા ૨ રેતી,પણો ૩ સેરડીનો મુળિયા વાળો કકડો ૪ ચાઠું, વ્રણ, ચાંદી,ક્ષત. [અનાવલો
ભાઠેલો, પુ૰ એ નામની બ્રાહ્મણની એક જાત,
ભાડ, સ્ત્રી૰ અનાજ શેકવાની ભઠ્ઠી ૨ ભાડભુંજાનું કલેડું, પેણો ૩ મોટો કુવો. ૪ વેશ્યાઓની દલાલી, ભડવાઇ [કરનાર
ભાડભુંજો,પુ૰ભઠ્ઠીથી ધાણી પૌઆ શેકવાનો ધંધો
ભાડવાત, પુ૰ ભાડુત, ભાડે રહેનાર
ભાડાચીઠ્ઠી, ન૦ ભાડાનો જે લેખ તે [હાલ્લું
ભાડિયો, પુ૦ અનાજ શેકવાનું કાણાંવાળું માટીનું
ભાડુ, ન૦ મકાન-વાહન વાપર્યાના બદલામાં જે નાણું આપવાનું ઠરાવેલું તે 'ઘરનું ભાડું' ૨ ધારો, મહેસુલ 'જમીન ભાડું' ૩ કિરાયું, નૂર 'ગાડીનું ભાડું
ભાડુત, વિ૰ ભાડું આપવું કરી વાપરનાર, ભાડે રાખનાર
ભાડુતી, વિ૰ ભાડે ફરતું હોય તે, ભાડાનું (વાહન) ૨ પૈસા લઇ કામ કરનાર, મજુરિયું, ૩.ઉપલકિયું.
ભાણ, ન૦ (સ૰) નાટકના દશ રૂપક પૈકી એક ૨ સૂરજ, રવિ, ભાસ્કર
ભાણકી, સ્ત્રી૦ ભાણી ભાણકો=ભાણેજ
ભાણજી,સ્ત્રી૦બેનની દીકરી ભાણજો-બેનનોદીકરો.
ભાણિયો, પુ૦ ભાણો, ભાણજો **ભાણી-ભાણજી**
ભાણું, ન૰ (સ૦ ભાજન) પીરસેલી થાળી ૨ ભોજન ખાવાનું
ભાણેજ-ભાણો,પુ૦(સ૰)બેનનોછોકરો,ભાણિયો
ભાણેજા, ન૰ ફૈઇ ને બહેનના છોકરા
ભાંડ, વિ૰ નાગું, ભુંડાળું ૨ ન૰ વાસણ,પાત્ર ૩ પુ૦લોકોને ભુંડાળું બોલી અસભ્ય ચાળા કરી ખુશ કરી આજીવિકા કરનાર ભવાયાથી ઉતરતી જાતના લોક ૪ મશ્કરો ૫ નિર્લજ, બેશરમો
ભાંડવું, ક્રિ૰ સ૰ ભુંડું બોલવું, ગાળ દેવી
ભાંડુ,વિ૦ભાઇબેનના સગપણવાળું ૨ સગા વહાલા
ભાત, પુ૰ ડાંગેર, સાળ ૨ રાંધેલા ચોખા, કૂર ૩ પ્રકાર, ઘાટી, ઢબ, ૪ છાપ, તરેહ, નમુનો ભાત પાડવી=છોડા પાડવા, બેઆબરૂ કરવી
ભાતભાતનું, વિ૰ તરેહતરેહવાર, વિવિધ પ્રકારનું
ભાતિયું,ન૦ભાત ઓસાવવાનો કાણાંવાળો ટોપલો ૨ રાંધેલો ભાત કાઢવાનો તબેથો
ભાતીગલ-ભાતીલું, વિ૰ વેલબુટ્ટીવાળું, ૨ ગમે-રંગી, તરેહવાર
ભાતું-ભાથું, ન૦મુસાફરીનો ખોરાક, વાટ ખર્ચી, પ્રવાસમાં ખાવાનો પદાર્થ, ટીમણ ૨ પગાર
ભાતો, પુ૦ ભાથો [ઉપરાંત અપાતું લવાજમ
ભાથી, પુ૰ વીર, ભટ, યોદ્ધો
ભાથો,પુ૰ તીરનો કોથળો ૨ ધમણ ૩ રાખવાનો સામાન રાખવાની થેલી.

ભાદરવો, પુ૦ વિક્રમ વર્ષનો ૧૧ મો મહિનો
ભાદરવાની ભેસ, સ્ત્રી૦ ચોમાસામા થતો એક જીવડો ૨ વિ૦ હૃષ્ટપુષ્ટ, તાજુમાજુ, શરીરે ભરેલુ
ભાદરવાનો ભિંડા=નવલોહિયો તેર
ભાદ્રપદ, પુ૦ ભાદરવો મહિનો
ભાદ્રપદા, સ્ત્રી૦ એ નામનુ એક નક્ષત્ર
ભાન, ન૦ (સ૦) શુદ્ધિ, હોશ, સત્તા ૨ સ્મરણ યાદ, ફામ. ૩ સમજણ, જ્ઞાન, અક્કલ ૪ છાયા, ભાસ, ભણકારો ૫ દરકાર કાળજી લક્ષ, સાવચેતી "ભાન રાખીને લખો"
ભાનુ, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય, રવિ.
ભાનુવાર, પુ૦ રવિવાર, આદિત્યવાર
ભાભા, વિ૦ જાડી અક્કલવાળુ, અબૂજ ૨ મોટા, વડિલ-જેઠ, દિયેર વગેરે 'ભાભા ભારમા તો વહુ લાજમા
ભાભી, સ્ત્રી૦ ભાઇની વહુ, ભોજાઇ [રાંડ, સખી
ભાભીજી, સ્ત્રી૦ જેઠાણી ૨ વિ૦ બાયલો, કન્યા
ભાભુ, સ્ત્રી૦(અનાવલામા) બાપની મા ૨ ભાભીજી
ભામ, સ્ત્રી૦ ભામા, સ્ત્રી ૨ ઢોરના ચામડા ઉપરનો વેરો [ચોર, લબાડ
ભામટો, પુ૦ નજર ચુકવી લેઇ જનારો, ભમતો
ભામણા, ન૦વારીજાઉ-બલિહારી છે એમ જણાવવાને હાથના એક તરેહના ચાળા, દુખડા, ઓવારણા (અખંડ સુખી રહો એ ભાવમા)
ભામની. સ્ત્રી૦ ભામિની
ભામણુ, વિ૦ સ્વાદ વગરનુ, મોળુ, ફિક્કુ, બેસ્વાદ
ભામા, ન૦ ખોટો ભાન ૨ ગાઢુ લાગવુ તે, ભ્રમણા "એ તેને શા ભામા લાગ્યા છે"
ભામા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કામાતુર સ્ત્રી, જુવાન રૂપાળી સ્ત્રી ૨ દેખાડો, અનાવડા, દેખાડવાનો ઉમળકો
ભામિની, સ્ત્રી૦ (સ૦) જુવાન સુંદરી
ભામો, પુ૦ ભાવ, ભ્રમણા
ભાયડો, પુ૦ માટીડો, પુરુષ, મરદ ૨ ધણી, વર, પતિ ઉભે ભાયડે-ધણી હયાત છતા છતે ધણીએ
ભાયાત, પુ૦ પિત્રાઈ ૨ રાજાનો સગો
ભાયાતી, વિ૦ પિત્રાઇ ભાઇ તરીકે હકવાળુ
ભાયો, પુ૦ ભાઈ

ભાર, પુ૦ (સ૦ ભૃ-ભરવુ) બોજો, બોજ વજન, ૨ ચોવિસ માણસનુ વજન ૩ ૨૦૨૧૭૪૦૦૦ ની સખ્યા 'અઢારભાર વનસ્પતિ' (એમા ૪ ભાર ફળતા વૃક્ષ, ૪ ભાર ન ફળતા અને ૪ ભાર કાંટાવાળા ઝાડ તથા ૬ ભાર વેલી) ૪ ૨૦ તોલાનુ જે વજન તે ૫ કાગળ વગેરે દબાવવાનુ વજન ૬ તોલો, એક રૂપિઆ જેટલુ વજન ૭ અપચો, અજીર્ણ 'પેટમા ભાર છે' ૮ મોભો, મોટપણુ, માન, વક્કર ૯ જોખમ ૧૦ ઉપકાર, પાડ, એહસાન, આભાર 'તેનો મારા ઉપર બહુ ભાર છે' ૧૧ અમુક જેટલુ જે કઇ તે બરોબર 'રતિભાર' ૧૨ સમૂહ, જથ્થો ૧૩ શક્તિ, વિસાત, દમ, બળ 'એના શા ભાર છે' ૧૪ મહત્વ, ગૌરવ, અગત્ય વજન 'હસી બોલ્યો વિહગમ વાણીજી, એ શુ માન્યુ ભાર બહુ આણીજી"—પ્રેમા૦ ૧૫ કોઇપણ ચીજની જરૂરિયાત બતાવવા તેના ઉપર બોલતા ભાર દેવો તે "કાના તારી કીકી કામણગારીરે" કાના તારી કીકી કામણગારીરે"
ભારખમુ, વિ૦ બોજો વહી શકે તેવુ, ભાર ખમી શકે તેવુ
ભારખાનુ, ન૦ ભાર ભરવાનુ વાહન-ગાડા, ડમા
ભારજા, સ્ત્રી૦ (ભાર્યા) પરણેલી સ્ત્રી, પત્નિ
ભારટિયો, પુ૦ મોભ પાટડો, ભાલ ૨ તોર, તુરી (સાળની) ૩ વળય ત્રમા લોઢાનો ભારે ટેકો
ભારણુ, ન૦ ભારવુ તે રાખમા દબાવવુ ૨ પુટપાક ૩ દામણુ વજન, બોજો
ભારત, ન૦ હિંદુસ્તાન ૨ વેદવ્યાસે રચેલો ગ્રથ, મહાભારત ૩ વિ૦ ભારતનુ, ભારત સબધી
ભારત ચલાવવુ=વાણુ લાબુ ટાયલુ કરવુ
ભારતી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વાણી, સરસ્વતી ૨ ગોસાઇઓની એક અટક-ભેદ
ભારતીય, વિ૦ (સ૦) ભારત સબધી, હિંદને લગતુ
ભારથી, વિ૦ બહાદુર, ધીટ, વીર, બળવાન
ભારંદોરી, સ્ત્રી૦ અડુરે ન જાય માટે મત્રેલી માદળિયાવાળી જે સુતરની દોરી દહાડાવાળી સ્ત્રીની કમ્મરે બાધવામા આવે છે તે [એક ઋષિ
ભારદ્વાજ, પુ૦ એક જાતનુ પક્ષી ૨ એ નામના

ભારબરદારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ભાર ખેચનાર (ગાડુ, ગધેડા, ઉટ, પોઠી, વગેરે) ૨ હેલકરી, મજુર
ભારબોજ-વક્કર, પુ૦ મોટપણુ ૨ માન, વક્કર, મોભો ૩ ભાર, બોજો
ભારવટિયો, પુ૦ ભારટિયો, પાટડો [ભડારવુ
ભારવુ, ક્રિ૦ સ૦ દેવત ને ગભમા દાબી રાખવો,
ભારી, વિ૦ બોજ-ભારવાળુ, વજનદાર ૨ મોઘુ વધારે, મોઘુ ૩ અઘરૂ, મુશ્કેલ ૪ ઘણુ, ખૂબ ૫ સુસ્ત, જડ (શરીર)[મોટી જુડી, સમૂહ, બોજ
ભારી, સ્ત્રી૦ બેચાર લાબી ચીજને એક ઠીબાંધેલી
ભારે, વિ૦ વધારે ભારવાળુ, વજનદાર, સગીન ૨ સુસ્તીવાળુ, ચચળતા વિનાનુ, સુસ્ત, જડ શરીર ભારે લાગે છે ' ૩ વધારે ઘણુ (કિંમત, ભાવમા) ૪ અઘરૂ, મુશ્કેલ (કામ) ૫ ના-ઉમેદ, દીલગીર, ઉદાસી " ઘણા ભારે, અત-કરણે તે તેને મળ્યો " ૬ દુર્જર, પચે નહિ તેવુ ' ભારે ખોરાક " ૭ તોલમા વધારે ' ભારે કપડુ પહેરવાથી મને પચ્યુ નહો " ૮ કડક, સખત, ઘણુજ 'ભારે મિજાજવાળા ભાઇનો દેખાય છે ' **ભારે** થવુ-માન ધરવુ વજનમા વધવુ, મોઘુ થવુ **ભારે** પડવુ—મોઘુ પડવુ (કિંમતમા) ૨ બોજા જેવુ લાગવુ-જણાવુ 'હુ મારા ભાઇભોજાઇને ભારે પડી તેને તમે પાલવી "—સર૦
ભારેખમ, વિ૦ આબરૂદાર, પ્રતિષ્ઠિત મોભાદાર (માણસ) ૨ મોટાઇના ડોળવાળુ ૩ ગભીર, ભારેખેમપણુ, ગાભીર્ય, મોટપણુ, પ્રતિષ્ઠા
ભારેવાઇ, વિ૦ દહાડાવાળી, ગર્ભવતી સગર્ભા, બેજીવ
ભારેશલ્ય, વિ૦ ઘણુજ ભારે, જડ, ખૂબ ભારે ૨ પચે નહિ તેવુ
ભારો, વિ૦ મોટી ભારી (લાકડા ઘાસ વગેરેનો) ૨ ખુલ્લા સઢનો છેડો, જેને આધારે પવન ઓછો વત્તો લેવાય છે તે ૩ ભારે બોજો, ચિતાકારક દુ ખનો સમુદાય.'રાડેલી છોકરી એ તેના માબાપને સાપનો ભારો છે '
ભારોટિયો, પુ૦ જેના ઉપર પીઢો જડવામા આવે છે તે, પાટડો ૨ મોભ
ભારોટી, સ્ત્રી૦ ભારી, સરપણનો નાનો ભારો, જુડી
ભારોભાર, અ૦ સરખે વજને, સાટે, એક પલ્લામાં એક ને બીજા પલ્લામા બીજુ તેમ, સમતોલ, બરોબર.
ભાર્ગવ, પુ૦ (સ૦) એ નામની બ્રાહ્મણની એક નાત ૨ પરશુરામ ૩ ભરૂચનો વતની બ્રાહ્મણ
ભાર્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્ત્રી, વહુ, ધણિયાણી
ભાલ, ન૦ કાદવવાળી જમીન, છાછરા પાણી-વાળી જગા, ભાઠુ ૨ રેતાળ ને રસાળ જમીન ૩ કપાળ ૪ પુ૦ પાટડો, ભારવટિયો
ભાલ, સ્ત્રી૦ કુચી, પત્તો. " મારે તો નામ થકી તરવુ એવુ વેદ માહે ભાલ છે. "
ભાલદાર, પુ૦ છડીદાર, નેકી પોકારનાર, ચોપદાર.
ભાલિયો, પુ૦ ગાગેર, મોટો વડો
ભાલુ, ન૦ બરછી, ભાલો. ૨ રિછ ૩ ફાઉડી.
ભાલો, પુ૦ બેધારૂ ને અણીદાર પાનુ જડેલી લાબી લાકડી, બરછી
ભાલોડુ, ન૦ તીરનુ પાનુ, કાપલો, ભાલાના પાટનુ નાનુ પાનુ તે
ભાવ, પુ૦ (સ૦ ભૂ-થવુ) હૃદયમા જેવુ લાગવુ-થઇ આવવુ તે, વૃત્તિ, જોરસો, લાગણી. ૨ પ્ર-કૃતિ, સ્વભાવ ૩ (રસશાસ્ત્રમા) રસ ઉત્પન્ન-પ્રગટ થવામા જે વૃત્તિ તે ૪ અભિનય, ચાળા, ચેષ્ટા ૫ મર્મ, ગુપ્ત રહેલો અર્થ, છુપો ભેદ મલ, નિરખ, દર, કિમત " બાજરીનો શો ભાવ છે ? " ૭ ઇરાદો, ધારણા, મતલબ, ઇચ્છા ૮ હેત, માયા, પ્રેમ ' ભાવે કભાવે આ કામ કર્યા વિના છૂટકો નથી. " ૯ આસ્થા, વિશ્વાસ " એક મને એક ચિત્તે તુ ખણજે આણી ભાવ " -પ્રેમા૦ ૧૦ હૃદયનો પ્રેમ 'હરિ તો ભાવના ભૂખ્યા છે " ૧૧ સ્થિતિ, હાલત, પણુ ત્વ, તા ' પુરુષ ભાવ, શિષ્યભાવ " ૧૨ સત્તા, કાર્ય. ફળ " ગ્રહભાવ " ૧૩ હોવુ, હાજરી જ્યા પૈસાનો ભાવ ત્યા વિદ્યાનો અભાવ ઘણુખરૂ હોય છેજ " અભાવે-ગેરહાજરીમા ૧૪ સુજ્ઞજન! વિદ્વાન ! આર્ય ! પૂજ્ય ! નાટકમા સબોધનાર્થે વપરાતો શબ્દ ૧૫ વખાણરૂપી કવિતા. **ભાવ** ખાવો=માન લેવુ, ખુશામત માગવી, જાણીજોઇને આગ્રહ કરાવવો. ૨. નફો કમાવો 'એ ઘણો ભાવ

ખાઇને વેચે છે " **ભાવ** પૂછવો=દરકાર કરવી, પત કરવુ, લેખવવુ, ગણતરીમા ગણવુ **ભાવ** ભજવવો=અસલ ખવાસ બતાવવો,સ્વભાવ પ્રમાણે વર્તવુ **ભાવ** લેવો=ઇચ્છા-મન જાણુવા યત્ન કરવો

ભાવટ-ઠ, સ્ત્રી૦ ઉપાધિ,જ જાળ, આપદા, કલેશ, મુશ્કેલી, વિડબના ૨ વિચાર, મનોવ્યાપાર **ભાવટ** ભાગવી=ઉપાધિ આપદા ટાળવી પીડા દૂર કરવી, 'જઇને જાચો જાદવરાય, ભાવઠ ભાગશે રે ' ૨ સસારની જ જાળમાથી મુક્ત થવુ

ભાવડુ, ન૦ બાઉડુ, ભૌડુ [ભાઇબીજ

ભાવતબીજ-નબીજ, સ્ત્રી૦ કારતક સુદિ બીજ,

ભાવતુ, વિ૦ પસદ પડતુ, મન ગમતુ, રૂચતુ

ભાવન, ન૦ રીસ ચઢે તેવુ કહેવુ તે મેહેણુ, ટોણો ૨ ભાવના

ભાવના, સ્ત્રી૦ કલ્પના, ધારણા ૨ વિશ્વાસ, આસ્થા, શ્રદ્ધા, આકીન, ભરૂસો ૩ પ્રેમ,વહાલ, માયા ૪ ઇચ્છા, વૃત્તિ, રૂચિ ૫ પટ 'એને લીંબુના રસની ભાવના દો ' ૬ પસદગી, અભિરૂચી ૭ મનમા મુર્ત્તિ ધારવી તે, ધ્યાન ધરવુ તે

ભાવવાચક, વિ૦ ગુણ બતાવનારૂ (વ્યાકરણ)

ભાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સ્વાદે લાગવુ (જીભને) ૨ પસદ પડવુ ગમવુ,ગોઠવુ (મનને) ૩ પ્રિય લાગવુ

ભાવસાર,વિ૦લુગડા છાપવાનો ધ ધો કરનાર,છીપો

ભાવાર્થ, પુ૦ (સ૦) અદરનો અર્થ, છુપો ભેદ ૨. મતલબ, તાત્પર્ય ૩ આશય, હેતુ, અર્થ

ભાવિક, વિ૦(સ૦)આસ્થા-નિષ્ટાવાળુ ,આસ્તિક ૨ રસિક, મર્મજ્ઞ

ભાવી, ન૦ (સ૦) ભવિષ્યમા બનવાનુ તે, ભ વિષ્ય ૨ નસીબ, પ્રારબ્ધ

ભાવે પ્રયોગ, પુ૦ જેમા ક્રિયાપદનો ભાવ એજ કર્ત્તા હોય તે પ્રયોગ " પેટમા દુખે છે "

ભાષક, વિ૦ (સ૦) ભાષણ કરનાર, વક્તા

ભાષણ, ન૦ (સ૦) મોઢેથી બોલવુ તે ૨ એકાદો વિષય વાચવો અથવા મોઢેથી કહી સભ ળાવવો તે ૩ વાણી બોલી

ભાષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મોમાથી કાઢેલો અવાજ-ઉચ્ચાર-ધ્વનિ તે, બોલી, વાણી, વ્યાપાર, વાચા, જબાન ૨. વૃજ ભાષા " તુલસીદાસે ભાષામા કવિતા લખેલી છે "

ભાષાન્તર, ન૦ (સ૦) એક ભાષામાથી બીજી ભાષામા આણવુ તે, તરજુમો, પાઠાતર, અનુવાદ

ભાષિત, વિ૦ (સ૦) કહેલુ, બોલેલુ

ભાષી, વિ૦ (સ૦)બોલનાર મિતભાષી=થોડાબોલુ

ભાષ્ય, ન૦(સ૦)મળ સૂત્ર ઉપર વિસ્તારથી આપેલી જે સમજ તે, ટીકા, વિવરણ, વ્યાખ્યાન

ભાષ્યકાર, પુ૦ ભાષ્ય કરનાર, ટીકાકાર, વ્યાખ્યાન કર્ત્તા, વિવેચક

ભાસ ૦૦ (સ૦) મનમા જે છાપ-છાયા પડતી -પડેલી તે, ભાન, અસર ૨ જેવુ-સરખાપણુ દેખાવુ તે, પ્રતીત થવુ તે. ૩ બનવાનો જોગ દેખાવો તે ૪ પ્રકાશ, આભાસ, ઉજેશ

ભાસમાન, વિ૦ (શ૦) પ્રકાશ આપતુ, દીપતુ ૨ કલ્પનામા આવતુ જણાતુ

ભાસવુ, ક્રિ૦ અ૦ દેખાતુ, જણાવુ, દિસવુ ૨ કલ્પનામા આવવુ,સ્ફુરવુ,મનને લાગવુ ૩ પ્રકાશવુ , ઝળકી મારવી ૪ સરખુ જણાવુ , જેવુ લાગવું

ભાસ્કર, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય, રવિ સુરજ ભાનુ

ભાળ, સ્ત્રી૦ ખબર શોધ, પત્તો, ઠેકાણુ ૨ ઠેકુ

ભાળવણ-ણી, સ્ત્રી૦ સોંપણ સિફારસ, સુપરત

ભાળવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સીફારસ કરવી, ભલામણ કરવી, સભાળ રાખવાનું કહેવુ

ભાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોવુ, અવલોકન કરવુ, દેખવુ 'બેઠા માળો બાધવા, ભાળ્યો કાળો કાગ ' ૨ સૂઝવુ, આખે દેખાવુ ૩ સમજવુ

ભાળિયો, પુ૦ ધાગર, મોટો ઘડો

ભાળુ, અ૦ વારૂ, ઠીક

ભિગડુ, ન૦ (સ૦) છાલ કે ચામડીનું કઠણુ ને ખડબચડુ છોડુ ૨ મરી ગયેલી ચામડીનુ છોડુ

ભિગારી, સ્ત્રી૦ ભમરી

ભિગારો પુ૦ પીળા માથાનો કાળો જીવડો ભમરો

ભિછરૂ, વિ૦ ઘણા વાળવાળુ ૨ વિખરાયલા વાળવાળુ, રૂછડુ

ભિજવવુ ક્રિ૦ સ૦ ભીનુ કરવુ, પખાળવુ, કુણુ કરવુ ૨ સમજાવી પટાવીને પોતાના મતમા

મેળવવુ, લલચાવવુ [તરબોળ થવુ
ભિજાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભીનુ થવુ, પલળી જવુ,
ભિંડમાળ, સ્ત્રી૦ ગોફણ
ભિડી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડ, એની સોટીઓને પનાળવાથી છોલ ઉતરે છે જેના દોરડા બને છે એ સણ કરતા સુવાળા હોય છે, વાંણ
ભિડીમાળ, સ્ત્રી૦ જેમા પથ્થર, ગોળા, ઇ૦મકી શત્રુ ઉપર ઉરાડવામા આવે છે તે, ગોફણ ૨ સીકુ, ઝોળી
ભિંડો, પુ૦ એક જાતનો શાકનો છોડ ૨ ફાયર, આડખીલી ભિંડો માગવો-ફાસ મારવી
ભિત, સ્ત્રી૦(સ૦ભિત્તિ)ઇટ માટીનુ ઉભુ કરેલુ ચણતર,દિવાલ,કોટડુ,ભિંતે ચઢવુ=નિંદાવુ, વગોવાવુ
ભિતર, ન૦ અતર, કાળજુ, હૈડુ ભિતર દાઝવુ= કાળજુ બળવુ,મનમા ઉંડુ ખટકવુ ૨ અ૦ અદર, મા,ઉડાણમા
ભિતડી, સ્ત્રી૦નાની ભિત, ભિતરડી,ભિલ્લુ
ભિતરડી, સ્ત્રી૦ભિતડી,ભિલ્લુ "ગોળ કેરી ભિતરડી, શેરડી કેરા દાડા, કોપરડે ઘર છાયા, બચ્ચા બારણા ઉઘાડો" [હથિયાર ૨ ગોફણ
ભિદિપાલ, પુ૦ (સ૦) લડાઇમા વપરાતુ એક
ભિંનુ, વિ૦ ભીનુ, ભિંજાયેલુ, લીલુ
ભિસવું, ક્રિ૦સ૦દાબવુ નીચોવવુ,પીલવુ,ભચરડવુ ૨ ચાપવુ, જોરથી ભેટવુ
ભિક્ષા, સ્ત્રી૦(સ૦) ધર્મ પ્રમાણે યાચના કરવી તે ૨ ભીખની રીત ૩ ઘેર ઘેર ભીખ માગવી તે ૪ ખેગાત દાન,બક્ષીસ,ભીખ
ભિક્ષાવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) ભીખ માગવાનો ધધો ૨ ભિક્ષાથી ગુજારો કરવો તે [કણુક
ભિક્ષાન્ન, ન૦(સ૦) ભીખ માગી આણેલુ અન્ન,
ભિક્ષુ, વિ૦ ભીખ માગીને ગુજરાન કરનાર ૨ ભીખારી ૩ સંન્યાસી,બૌદ્ધ સાધુ
ભિક્ષુક, પુ૦ ભીખારી,માગણ ૨ ભિક્ષા ઉપર ગુજરાન ચલાવનાર ૩ યજમાનના આશ્રયથી રહેનાર ગોર-બ્રાહ્મણ "ભિક્ષુક અને ગૃહસ્થ"
ભિખવાળી, સ્ત્રી૦ સંબધી પાસેથી ભીખ માગી બનાવેલી કડી-ટોકરવુ (છોકરા માટે)
ભિખારચોટ, વિ૦ભિખારી જેવુ ૨ જુજ ફાયદાનુ (કામ) ૨ ભુખડુ, દળદ્રી, ભીખ ઉપર આધારવાળુ
ભિખારણ, સ્ત્રી૦ ભીખ માગનાર સ્ત્રી
ભિખારી, વિ૦ભીખ માગનાર ૨ ગરીબ. [ભાત
ભિખારીવેડા, પુ૦ભિક્ષુકી ૨ ભીખારીના જેવી રીત
ભિખારુ, વિ૦ ભિખારી
ભિચડાવુ, ક્રિ૦અ૦ ભચડાવુ, સાકડમા આવવુ
ભિડાભીડ, સ્ત્રી૦ ઘણી ચીજોનુ એકજ પાસ પાસે આની રહેવુ તે,ભીડ,દટ્ટી,ગીરદી,સકડાશ
ભિડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ (તકરારમા) ગભરાવવુ,ગુચવાડામા નાખવુ, નિરૂત્તર કરવુ ૨ ગુચવવુ (સાક્ષીમા) ૩ કોઈના માટે ખોટુ ખરૂ કહી મન ઉચુ કરવુ,અટસ પડાવવો ૪ ધમકી દેવી, દબડાવવુ, બીક આપવી ૬ જોરથી બઝાડવુ,દબાવવુ, આલિગન આપવુ
ભિડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ તગીમા આવવુ, સકડાવુ ૨. રૂંધાવુ,અડબાવુ ૩ સજડ બેસવુ
ભિનાવુ, ક્રિ૦અ૦ભીનુ થવુ, પલળવુ,ભિજાવુ
ભિનાશ, સ્ત્રી૦ ભેજ, આર્દ્રતા, સરદી, પાણીની અસરવાળુ તે
ભિન્ન, વિ૦(સ૦)જુદુ, છૂટુ પડેલુ ૨ અતર હોય તેવુ,વહેચવુ ૩ નોખુ,અલગ ૪ ખીલેલુ,વિકસિત. ૫ તૂટેલુ, ભાગેલુ [ફેરફાર
ભિન્નતા, સ્ત્રી૦જુદાઇ,ભેદ,અંદર ૨ પડદો,તફાવત,
ભિન્નભાવ, પુ૦(સ૦)જુદાઇ,ફેરફાર,તફાવત,ફરક
ભિલડી, સ્ત્રી૦ ભીલની સ્ત્રી
ભિલામુ-મો, ન૦ એક જાતના ઝાડનુ બી, જે ઔષધમા વપરાય છે તેના રસથી લુગડા ઉપર લખેલુ ધોવાઇ જતુ નથી ભિલામો ઉરાડવો- ઠેર ઠેર કજીઆના મૂળ રોપવા [જાત, કિરાત
ભિલ્લ, પુ૦ (સ૦) ડુગરામા વસનારી એક અનાર્ય
ભિલ્લુ, પુ૦સાથી,ભીરૂ,બરોબરીઓ મિત્ર,ગોઠીઓ
ભિષજ, પુ૦(સ૦) વૈદ્ય,ચિકિત્સક
ભિસ્તી, પુ૦ (ફા૦) ચામડાને કોથળે-મસકે પાણી ભરવાનો ધધો કરનાર-ભરી છાટનાર,પખાલી
ભીખ, સ્ત્રી૦ (ભિક્ષા) જોઈતી ચીજો ન મળેથી લોકો પાસે ધર્માદા માગવુ તે;દીનતા દેખાડી માગવુ

તે ૨ ગરીબ માગનારને જે આપેલુ તે, ખેરાત, દાન ૩ ઘરનુ ન સદનાથી ઓળખીતા પાસેથી માગી તાગીને મેળવેલુ (નાના બાળક માટે)
ભીખવુ,ક્રિ૦અ૦ નિરાશ થવુ રડી રહેવુ 'હુ તો બને રીતે ભીખ્યો" [માગવી.
ભીખવુ,ક્રિ૦સ૦ માગી ખાવુ,યાચના કરવી,ભીખ
ભીછરૂ,વિ૦ ભૂડના જેવા, બરડ, ઉભા ને કડક 'રદન વદન મોટા ભીછરા ભૃગિ કેશ"—રત્નો૦
ભીજ,સ્ત્રી૦ભિનાશ,ભેજ ૨ લુણો
ભીડ, સ્ત્રી૦ લેકોનો જમાવ,દટ્ટી, ગીરદી, ઠઠ ૨ સાકડ,તગી,ખોટ્ય 'હાલમા નાણાની ઘણી ભીડ ચાલે છે" ૩ અડચણ, ડખલ હરકત, નડ
ભીડવું,ક્રિ૦અ૦ હિમ્મતથી ધસવુ–જવુ ૨ પેસી જવુ,ઘુસવુ ૩ ટટો કરવો,કજીઓ કરવો ૪ આલિગન દેવુ, ભેટવુ બાથમા લેવુ ૫ વાસવુ બધ કરવુ (બારણુ) ૬ કસવુ બાધવુ 'તેણે કમ્મર ભીડી'
ભીડી, સ્ત્રી૦ ભિડી, જુઓ
ભીત, સ્ત્રી૦ ભિત, દિવાલ
ભીતિ, સ્ત્રી૦ (સ ૦) ડર, ભય, બીક [ચીકલવટ
ભીતો, પુ૦ ભિતે મૂકવામા આવતો ઉભો ટેકો,
ભીનુ, વિ૦પાણીથી પલાળેલુ,ભિનાશવાળુ, ભેજવાળુ ભીના ઘઉ દળવા–સખતમહેતનુ કામ કરવુ
ભીનેવાને, અ૦ પલળેલા શરીરે [ભારે, મોટુ
ભીમ,વિ૦(સ ૦ભી–બીક) વિકાળ, ભયાનક ૨
ભીમ, પુ૦ભયાનક રસ ૨ ભીમસેન પાચ પાડવો માનો એક [નિર્જળા એકાદશી
ભીમ અગિયારસ,સ્ત્રી૦ (સ ૦) જેઠ શુદિ ૧૧,
ભીમડા, ન૦ બાળકે મો મીડી હોઠ ફફડાવી ચુક ઉરાડવુ તે
ભીર,સ્ત્રી૦(સ ૦) મુશ્કેલી,ભીડ [સામે ભીડનારો
ભીરૂ,પુ૦[ભિલ્લુ]મિત્ર,જોડીઓ,ગાઠિયો ૨ ભિલ્લુ,
ભીરૂ,વિ૦ બીકણ, ભયવાળુ ,ભયકર
ભીલ પુ૦[ભિલ્લ] ડુગર કોતરમા વસ્તી અનાર્ય
ભીલડી,સ્ત્રી૦ભીલની સ્ત્રી [જાત,કિરાત, ઠાકરડા
ભીલુક, ન૦ [સ ૦] રિ છ, ભ'લુક [મણુ, કરાલ
ભીષણ,વિ૦[સ ૦]દારૂણ, ગાઢ ૨ ભયાનક, બિયા-
ભીષ્મ, વિ૦ [સ ૦] ભયકર,કારમુ ૨ દારૂણ,મોટુ

ભુઆ, ન૦ પાણી ભુઆ ભરાઈ જવા–પાણી ભરાઇ જવુ, થાકી જવુ, હારી જવુ
ભુઈ, સ્ત્રી૦ ભોય, જમીન, ભૂમિ ૨ ખેતર
ભુકવુ,ક્રિ૦અ૦ ગવેડાનુ બરાડવુ–બોલવુ,ભો ભો બોલવુ ૨ કહેવુ (તિરસ્કારમા) ૩ વગર સમજે
ભુ બર,વિ૦ રાખોડીઆ રગનુ [ગમે તેમ બોલવુ
ભુ ગરા, પુ૦ શેકેલા ઘઉ–ચણા
ભુ ગરેટ, સ્ત્રી૦ તપેલી રાખ
ભુ ગળ, સ્ત્રી૦ ધતુરાના ફૂલના આકારનુ ફુકીને વગાડવાનુ નળાકાર વાજુ ૨ રણશીગુ, તુરાઇ ૩ બારણા બધ રાખવાનો લાકડાનો કે લોઢાનો ગજ ભુગળભટિયુ=લાડજીનુ ભુગળુ,ગીપણુ ૨ લબાણુ લખાણ ભુગળ વનાની ભવાઇ=ખાલી ફજેતો
ભુ ગળિયો, પુ૦ ભુગળ વગાડનાર
ભુ ગળી,સ્ત્રી૦ વાસ–ધાતુની પોલી નળી ૨ છાતી ઉપર જે મૂકવાથી ધબકારા સભળાય છે તે યત્ર ૩ કાનની નળી ૪ ફેર–પેચવાળુ નાકુ, રૂમડી
ભુ ગળુ,ન૦ નળીના આકારનો ઘાટ,નળી ભુગળુ ફુકવુ–પ્રશસા કરવી વખાણુ–ગીત ગાવા ૨ દેવાળુ કાઢવુ,નાલાશી બતાવવી ભુગળો ભીડાવી =સત્યાનાશ જવુ નમતાન જવુ [ટોળુ
ભુજરવાડ,સ્ત્રી૦ નાના છોકરાનુ ટોળુ, વેજાનુ
ભુજવુ,ક્રિ૦સ૦ શેકવુ, દેવતા ઉપર ઉનુ કરવુ
ભુ ડ,ન૦ એક જાતનુ ચોપગુ હાથીના રગનુ ઘણા ટુકા પગ ને ટુકી પુછડીનુ લાબુ મો તથા દબડા પેટવાળુ જાનવર ડુક્કર, વરાહ રાની ભુડને બે દાત હોય છે તે બહુ જબરૂ હોય છે સુવર
ભુ ડણ, સ્ત્રી૦ભુડની માદા ૨ ઘણા જણતરવાળી સ્ત્રી, ગદીગોબરી સ્ત્રી
ભુ ડમશેળિયુ, વિ૦ દ્વેષી, ઝેરીલુ ૨ કપટી
ભુ ડાઇ,સ્ત્રી૦ખરાબી,બદી, દુર્ગુણ ૨ અણબનાવ, દ્વેષભાવ, ભુડાશ મિનાકેસી, ઉચુ મન
ભુ ડાળુ,ન૦ખરાબ ભાષા, બિભત્સ,નિર્લજ્જ ગાળ
ભુ ડાશ, સ્ત્રી૦ ભુડાઇ, જુઓ
ભુ ડુ, વિ૦ ખરાબ,દુષ્ટ,પાપી,અનીતિનુ ૨ વેરીલુ, દ્વેષી ખારીલુ ૩ કપટી, મીઢુ, અતરદ્વેષી ૪ બિભત્સ, નિર્લજ ભુડાથી ભૂત નાસે=ભુડુ ભૂત કરતાએ બુરૂ

ભુંથું, ન૦ ભોથું, જડીઉ ૨ વિ૦ બોથડ, અણસમજુ ૩ બેડોળ, બદશિકલ

ભુંભું, અ૦ ભુંગળનો અવાજ

ભુંસવું, ક્રિ૦ સ૦ લોહી નાખવું, ભુંસી નાખવું

ભુંસું, ન૦ છોતરા, ચુલુ, જાડી કુસકી, ભુરી, કચરાઈ ગયેલા છેક ઝીણા છોડા, વાસ સાઠાનો ઝીણો ભુકો

ભુ, ન૦ પાણી (બાળકની ભાષામાં)

ભુઓ, પુ૦ મેલી વિદ્યા જાણનારો, ભૂત, ઇ૦ કાઢનારો ૨ કિડિયારામાં થતો એક જીવડો ૩ ભુવો, ઉંડો ભોક

ભુકી, સ્ત્રી૦ બારીક ભુકો, રજ [ગયેલું હોય તેવું

ભુકેભુકો, અ૦ ચુરેચુરો, કકડેકકડા, ભુકેભુકા થઈ

ભુકો, પુ૦ જેર, ચુરો, ભુકી ૨ છેક નાના કકડા

ભુક્ત, વિ૦ (સ૦) ખાધેલું ભોગવેલું [૩ ગર, ચૂર્ણ

ભુક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સંસારના લહાવા, ઉપભોગ, ભોગવટો ૨ ખાવું તે

ભુકતાવવું, ક્રિ૦ અ૦ ભોગવવું, ઉપભોગ કરવો ૨ ક્રિ૦ સ૦ જમાડવું, આરોગાવવું

ભુખડું, વિ૦ ભૂખે પિડાતું, કંગાળ, ક્ષુધાતુર ૨ તંગીમાં આવેલું

ભુખડુંબારસ, વિ૦ અગિયારસનું અપવાસી બારસે પારણાં કરવાની આતુરતા રાખે છે તેવું, ખાઉં ખાઉંની દાનતવાળું, કંગાલ, દીન, 'તારા ભુખડુંબારસ પુત્રોએ એકદમ વરુ માફક જુલમ કરવો જારી રાખ્યો'—હિ૦ ક્ષિ૦ ભૂખની બારસ-અત્યંત આતુરતા ખાવાની લંપટતા

ભુખર, પુ૦ વહાણને જે ઉત્તર તરફનો પવન લાગે તે, ઉત્તર દિશાનો વાયુ

ભુખરું, વિ૦ ફીકું, ઝાંખું, ભભક વિનાનું

ભુખાળવું, વિ૦ ભુખડું, ખાઉધરું, બુભુક્ષિત

ભુચિયો, વિ૦ ભાગી જાય તેવો, કોરડો (લાડુ)

ભુજ, પુ૦ (સ૦) ખભાથી આંગળીના નખ સુધીનો ભાગ, કર, બાહુ ૨ સાપ, અહિ

ભુજંગ, પુ૦ (સ૦) સાપ, નાગ, ૨, ૨ અશ્લેષા નક્ષત્ર ૩ કાર્મુક, ભોદો, કામીજન

ભુજંગી પુ૦ બાર અક્ષરના ચરણવાળો એક છંદ

ભુજવું, ક્રિ૦ સ૦ ભુંજવું, શેકવું, દેવતા ઉપર મુકી ઉનું કરવું

ભુજા, સ્ત્રી૦ હાથ, કર, બાહુ

ભુટ્ટાચોર, પુ૦ હલકી ચોરીઓ કરનાર

ભુટ્ટો-ટ્ટો, પુ૦ મકાઈદોડો

ભુઠું, વિ૦ વિશરમિંદું, ઓશિયાળું, ઝાંખું, નિસ્તેજ

ભુડકવું, ક્રિ૦ સ૦ મોહ-મંત્રથી વશ કરવું, મંતરવું, જાદુ કરવું ૨ છેતરવું, ઠગવું

ભુડકસ, ન૦ નાના નાના બાળક-છોકરા, ભુરકસ. ૨ વસ્તુઓનો ખીચડો, ૩ ગર, ભુકો

ભુતડું, ન૦ અવગતિયો જીવ, ભૂત, પિશાચ. ૨. ગંદું ને બીક લાગે તેવું માણસ

ભુતડો, પુ૦ ખડીના જેવી ચીકણી મટોડી (માથું ચોળવામાં વાપરે છે) ૨ ગંદો ને બિહામણો માણસ,

ભુતાવળ, ન૦ ભૂતનું ટોળું-લશ્કર

ભુના, ન૦ કાચી લીલી સુકાઈ ગયેલી તુવેરના દાણા. ગાના ૨ પીપળાના ટેટા

ભુરકવું, ક્રિ૦ સ૦ વશ કરવું મોહ લગાડવો, ભુકડવું ૩ છેતરવું, ભરમાવવું [છોકરાનું ટોળું

ભુરકસ, ન૦ ઘણી ચીજોનો ખીચડો ૨, નાના

ભુરકી, સ્ત્રી૦ વશ કરવાની મંતરેલી ભસ્મ ૨ મોહિની, ગાંડપણ, બીજા ઉપર ફીદા ફીદા થવું તે

ભુરસી, સ્ત્રી૦ (સ૦) જનોઇ દીઠ વરાડે આવતી દક્ષણા ૨ લાંચ, રૂશ્વત, ૩ પાનસોપારી, બક્ષીસ

ભુરાટ, વિ૦ ભુરા ૨ ગવાળું, ભુરૂ, બદામી, તપખિરીયા

ભુરાટણ, ન૦ ગભાણની જમીનની માટી, ધોળી રતાશપડતી માટી; જેથી ગામડામાં ઘર ધોળે છે તે

ભુરાડુ, ન૦ ભુરૂ મટોડું ભુરાડુ, ભુરી માટી

ભુરાશ, સ્ત્રી૦ ભુરાપણું, ગોરાપણું

ભુરૂ, વિ૦ ગોર, ગેરૂ [વામાં આવે છે.

ભુરૂ કોળું, ન૦ એક જાતનું કોળું જે પાક બનાવ-

ભુલકણું, વિ૦ વારંવાર ભૂલ કરનાર, વિસરીજનાર

ભુલચુક, સ્ત્રી૦ કામમાં થયેલી ભૂલ તે, ખામી, કસર ફેરફાર ભુલચુક લેવી દેવી=ફેરફાર મજરે આપવો લેવો [સમજાવવું તે, ફરેબ

ભુલથાપ, સ્ત્રી૦ ભુલાવીને મારવું તે, આડું અવળું

ભુલભુલામણી, સ્ત્રી૦ ગલીકુંચીવાળો રસ્તો ૨. ગુંચવણ, અટપટું કામ

ભુલભુલામણું, વિ૦ ગુંચવણ ભરેલું, અટપટું.

ભુલવણ, સ્ત્રી૦ ભુલથાપ, ભુલવણી [૩ ભ્રમ, વિસ્મૃતિ.

ભુલવણી, સ્ત્રી૦ ભુલવું તે, ભુલાવું તે ૨ ભુલથાપ,

ભુલવુ,ક્રિ૰અ૰વિસરી જવુ, યાદ ન રહેવુ, ગાફેલ થવુ ૨ ગફલત કરવી, ભૂલ ખાવી, ઠોકર ખાવી, ૩ અક્કલ ગુમાવવી ૪ મોહમા ફસાવુ

ભુલાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ ભૂલે તેમ કરવુ ૨ ચુકવવુ, ભૂલ ખવરાવવી, ભરમાવવુ, ઠગવુ, છેતરવુ

ભુલાવો, પુ૰ ઉંધુ સમજાવવુ તે, સમજફેર ૨ ભૂલ, ચૂક [મોહિત, મુગ્ધ

ભુલુ,વિ૰ ભૂલી ગયુ હોય તેવુ ૨ ભુલકણુ ૩

ભુવ, પુ૰ કુતરાનો કાન, શિલિંધ્ર, બિલાડીનો ટોપ

ભુવન, ન૰ (સ૰) જગત, લોક [વચમાનો પ્રદેશ

ભુવર્લોક, ન૰ (સ૰) ભૂલોક ને સૂર્ય એ બેની

ભુવો, પુ૰ ભુઓ [ખાડો પડે છે તે

ભુવો, પુ૰ જમીનમા પોચાણને લીધે જે ઉંડો

ભુસકો,પુ૰ ઉંચેથી નીચે કુદી પડવુ તે, કુદકો

ભુસવુ, ક્રિ૰ સ૰ (લખેલુ-ચિત્રેલુ) છેકી નાખવુ,ચેરી નાખવુ,છેદી રદ કરવુ કાઢી નાખવુ, નાશ કરવુ, (રબરથી કે ઘસીને) ૨ બેદરકારીથી ઉતાવળમા ગમે લખી કાઢવુ

ભુસ્કો પુ૰ ભુસકો, કુદકો ['ભૂપતિ, ભૂકંપ'

ભૂ, સ્ત્રી૰ (સ૰) પૃથ્વી, ધરા ૨ ભોંય, જમીન,

ભૂ ન૰ પાણી ભૂ કરવુ-પિશાબ કરવો (બાળ ભાષામા) **ભૂ પીતુ કરવુ**=મારી નાખવુ

ભૂ, વિ૰ (સ૰)ઉત્પન્ન થયલુ, જન્મેલુ **સ્વયંભૂ**= પોતાની મેળે ઉત્પન્ન થયલુ **પદ્મ ભૂ**-કમળમાથી ઉત્પન્ન થયેલુ

ભૂકંપ,પુ૰પૃથ્વીના કોઈ ભાગનુ હાલવુ તે, ધરતીકંપ

ભૂખ, સ્ત્રી૰ ખાવાની જે સ્વભાવિક ઇચ્છા પ્રાણી માત્રમા છે તે ૨ ખાવાની ઇચ્છા, ક્ષુધા, બુભુક્ષા ૩ ઇચ્છા, લોભ, તૃષ્ણા ૪ ગરજ, ખોટ, તંગી **ભૂખ્યો બંગાળી**=અડધો ભૂખ્યો રહેનારા કંગાળ પુરૂષ ૨ ગરજવાન, તંગીમા આવ્યુ હોવુ તેવુ **ભૂખ ભાગવી**=ઇચ્છા પૂરી પાડવી, મનના મનોરથ

ભૂખર, વિ૰ રસાળ નહિ તે, રૂક્ષ, અફળદ્રુપ 'ઉખરભુખર અવનીમા એ વાત, આખા વિશ્વમા થયુ વિખ્યાત'—**પ્રેમાનંદ.** [ચિમળાવવુ તે

ભૂખમરો, પુ૰ ભૂખની પીડાથી થતુ મોત, ભૂખે

ભૂખ્યુ, વિ૰ જેને ભૂખ લાગી હોય તે ક્ષુધાતુર, ખાઉ ખાઉ કરવુ ૨ લાલચું, લોભી ૩ ગરીબ ગરજુ, તંગીમા હોય તે

ભૂગોળ, પુ૰ (સ૰ ભૂ પૃથ્વિ+ગોળ) પૃથ્વીનો ગોળો ૨ ભૂતળ, પૃથ્વી **ભૂગોળવિદ્યા**=ભૂગોળ ઉપરની રચના સંબંધી જાણવાની વિદ્યા

ભૂચર, વિ૰ પૃથ્વી ઉપર ફરનારા (પ્રાણી) જળચર નહિ

ભૂત, ન૰ એક તત્વ (પૃથ્વી-પાણી-તેજ-વાયુ-આકાશ એ પંચમહાભૂત કહેવાય છે) ૨ મરતી વેળા મરનારનુ મન કશામા રહી જવાથી જીવ જે અવગતિને પામે છે તે,પ્રેત, પિશાચ, વૈતાલ,અસુર સેતાન, બ્રહ્મ રાક્ષસ ૩ શરીર, દેહ ૪ દેહધારી જીવ, લોક, દેહી ૫ વિચિત્ર બિહામણુ માણસ, ભયંકર આકૃતિ, દૈત

ભૂત, વિ૰ (સ૰) થયેલુ, ગયેલુ, ગુજરેલુ, વીતી ગયેલુ ૨ વાળુ,રૂપ, હાલતમા આવેલુ સમાન 'આશ્રયભૂત, અંગભૂત' **ભૂત ભમવા**-સ્વાર્થની ખાતર ઘણા જણે ભમ્યા કરવુ ૨ આગ્રહથી મંડયા રહેવુ **ભૂત ભરાવુ**-ધુંધવાઇને બેસવુ, એકાદી વાત મનમા ને મનમા ગાંખવાથી વિભ્રમ થવો, વાંકુ પડવુ, રિસાવુ

ભૂતકાળ, પુ૰ ગયેલો વખત તે ગત કાળ

ભૂતળ, ન૰ પૃથ્વીની સપાટી, જમીનનુ તળ

ભૂતાવળ, સ્ત્રી૰ ભૂતોનુ ટોળુ-લશ્કર

ભૂતિ,સ્ત્રી૰(સ૰) હોવાપણુ, અસ્તિત્વ ૨ જન્મ, ઉત્પત્તિ, ૩ આબાદાની, ઉદય ૪ વિજય, સફળતા ૫ ધન, માલમતા ૬ પ્રભુતા, મોટાઈ ગૌરવ. ૭ અમાનુષિક શક્તિ

ભૂદેવ, પુ૰ (સ૰) બ્રાહ્મણ, વિપ્ર, દ્વિજ

ભૂધર, પુ૰ (સ૰) પર્વતને ઉચકી રાખનાર-કૃષ્ણ, ઇશ્વર ૨ શેષનાગ ૩ રાજા,

ભૂપ, પુ૰ (સ૰) રાજા પૃથ્વીપાળ

ભૂપ કલ્યાણ, પુ૰(સ) કલ્યાણ રાગનો એક ભેદ

ભૂપતિ, પુ૰ (સ૰) રાજા, પૃથ્વીપતિ, નૃપ.

ભૂપાળ, પુ૰ (સ૰)રાજા, ભૂપ

ભૂભા, સ્ત્રી૰ પૃથ્વીના ગોળાનો પડછાયો, જે ચંદ્ર ઉપર પડતા ગ્રહણ થાય છે પૃથ્વીની છાયા [થાય તે

ભૂભાર,ન૰(સ૰) પૃથ્વી ઉપર પાપ રૂપ જે ભાર

ભૂમધ્યરેષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિષુવવૃત્ત
ભૂમંડળ, ન૦ (સ૦) આખી પૃથ્વી,સઘળો પ્રદેશ
ભૂમિ,સ્ત્રી૦(સ૦) પૃથ્વી, ભોય, જમીન, ૨ માળ, તળ 'સપ્ત ભૂમિ અવાસ સુદર, થઇ રહ્યો ઝાતકાર' ૩ પ્રસ્તાવના, ભૂમિકા ૪ ખેતર, ભોય, ક્ષેત્ર ૫ સ્થાન, ઠેકાણુ ૬ જગા, સ્થાન
ભૂમિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) અમુક સ્થળ (યુદ્ધ વગેરેનુ) ૨ ભૂમિ, જગા, સ્થાન ૩ જ્ઞાનની સાત પ્રકારની ઉત્તરોત્તર સ્થિતિ થાય છે તે પ્રત્યેક ૪ નાટકશાળા,રંગભૂમિ ૫ તળ, તળુ ૬ પ્રસ્તાવના
ભૂમિતિ, સ્ત્રી૦(સ૦ ભૂ +મિતિ–માપણી) પૃથ્વી ઉપરના અતરો, તેમ નાના પ્રકારની આકૃતિઓ માપવાની વિદ્યા, રેખા ગણિત [વધવુ તે
ભૂમિતિશ્રેઢી–ણી, સ્ત્રી૦,સ૦ ભૂમિતિમાઆગળ
ભૂર, વિ૦ ઘણુ, વધારે. ૨ મૂર્ખ અજ્ઞાની, બાઘડ 'છે ભૂર ભોગી વારુણીનો, સુરાપાન પ્રીછે નહિ રે' —પ્રેમા ૩ ભુરસી
ભૂરિ, વિ૦ (સ૦) ઘણુ, પુષ્કળ, અત્યત 'રદન વદન મોટા, ભિછરા ભૂરિ કેશ'—રત્નો૦
ભૂરૂ, વિ૦ રાતો, કાળો ને પીળો એ ત્રણુ મિશ્ર રગનું, આસમાની.
ભૂલ, સ્ત્રી૦ (સ૦ ભ્રમ) ભલવુ તે, વિસ્મૃતિ ગફલત, ચૂક ૨ ખામી, ખોટ, ખોડ. ૬ મોહ, છેતરાવું તે ભૂલાં ભમવા=આડે રસ્તે ચઢી જઇ ફાફા મારવા, ખરો રસ્તો ન જડવાથી અથડાવુ ૨ સસારની મોહજાળમા ફસાયાથી ચોર્યાશીના
ભૂલવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભુલવુ ,જુઓ. [ફેરામા ભટકાવુ
ભૂલોક, પુ૦ (સ૦) પૃથ્વી. ૨ મૃત્યુલોક.
ભૂશલાકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ભૂશિર, પૃથ્વીનો આગળ ધસી આવેલો ભાગ, ટેકો
ભૂશિર, સ્ત્રી, (સ૦) જમીનની જે અણી લાબી થઇ દરિયામા ગઇ હોય તે,જમીનનો છેડો–અણી
ભૂષણ, ન૦(સ૦)શોભા,શણગાર,ઘરેણુ,અલકાર
ભૂષિત, વિ૦(સં૦) શોભાવેલુ, શણગારેલુ,અલકૃત
ભૂસ્તર વિદ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ભૂરચનાશાસ્ત્ર, ભૂમિના તળ ઉપરના થરો સબધી જાણવાની વિદ્યા
ભૂસ્તરવેત્તા, પુ૦ (સ૦) પૃથ્વીના તળની રચના સબધીનુ જ્ઞાન ધરાવનાર

ભૃકુટી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ભવુ, ભમ્મર.
ભૃગુવાર, પુ૦ (સં૦)શુક્રવાર,જુમ્મા (મુસલમાની)
ભૃગ પુ૦ (સ૦) ભમરો, ષટ્પદ
ભૃત્ય, પુ૦ (સ૦) સેવક, ચાકર, દાસ
ભેકડો,પુ૦તાણીને–લાબે સાદે રડવુ તે [૨ ભેકડો
ભેકાર, વિ૦ (ભયકર) ભયકર, ભય લાગે તેવુ
ભેચો, પુ૦ લોચો, લોદો, માસ–પેસીનો લોચો. ૨ દબાવા છુદાવાથી ઢીલુ પડી ગયેલુ તે, છુદો ૩ દાબીને પોચુ કરેલુ તે, કચરી–પીલી ચગદી નાખેલુ તે, કુટો, ૪ ભરાવો, કોઇ ચીજનો એકાદ જગાએ જમાવ થવો તે
ભેભે, અ૦ મોટેથી રોવાનો અવાજ
ભેસ, સ્ત્રી૦ (સ૦ મહિષી) જોરાવર ટુકા પગનુ અને આછા કાળા રગનુ ચોપગુ પશુ, ડોબુ
ભેસર,પુ૦ પાડો,ભેસનો નર
ભેસલો,પુ૦ ઘરેડની વચમાનો ઉચો ભાગ.
ભેસાસુર,પુ૦ (સ૦) પાડા જેવો ડરામણો પુરૂષ ૨ ભયકર પુરૂષ
ભેંહુ ,ન૦ભેસનુ આળુ ,ભેંસનુ કાચુ ચામડુ.
ભેહે આવવુ, ક્રિ૦સ૦ ભેસનુ આરે આવવુ
ભે,પુ૦ ભય,બો,બીક ૨ જોખમ
ભેક,પુ૦(સં૦) દેડકો,મેડક
ભેખ,પુ૦(સ૦ ભિક્ષુ ,વેષ, સોગ.૨ યોગી–જોગી વેષ,ગૃહસ્થનો વેષ છોડી દેવો તે,વૈરાગ્ય ૨ સાધ્યની સિદ્ધિ માટે અન્ય અર્થનો ત્યાગ તે, ભિક્ષાવ્રત
ભેખડ, સ્ત્રી૦ મટોડાનુ મોટુ ઢેફુ ૨ ઝઝુમી રહેલો ટેકરાનો ભાગ.૩ નાણાનો ઢગ,ભારે મોટી રકમ
ભેખધારી, પુ૦ સાધુ, વેરાગી ૨ માગનાર છે એવુ જણાઇ આવે તેવો વેષ ૩ વેષ ધરનાર,સોગ ધરનાર
ભેગ,પુ૦મિશ્ર કરવુ–કરેલુ તે,મેળવણી, ભેળ
ભેગાભેગું,અ૦સાથે લાગુ ,સાથે સાથે,માંહે મળતુ.
ભેગું,વિ૦એકઠુ સાથે,મળેલુ,જમાવ થયો હોય તેવું. ૨ મિશ્ર કર્યુ હોય તેવુ ૩ અ૦ સાથે, જોડે, મગે
ભેચક,વિ૦બીકથી આળુ બનેલુ ૨ મુઝાયલુ,ગાભરૂં
ભેચો, પુ૦ જોર, આય; કૌવત, શક્તિ ૨ ભરાવો, રહેબચો [૩ અંદરની ભિનાશ
ભેજ,સ્ત્રી૦ ભિનાશ,શરદી,આર્દ્રતા,હવા ૨ ટાઢોડુ

ભેજુ,ન૦માથાની ખોપરીની અંદરનો નરમ લોચો જ્યાં જ્ઞાનશક્તિના તન્તુઓ છે તે ૨ મતિ, બુદ્ધિ અક્કલ.૩ મગજ
ભેટ,સ્ત્રી૦મેળાપ,મળવુ તે મુલાકાત ૨ વાર્તાચિતનો સમાગમ ૩ અર્પણ, ઉપહાર, બક્ષીસ, નજરાણુ, યાદગીરી માટે આપેલી ચીજ
ભેટવુ,ક્રિ૦સ૦ કોટે વળગવુ, આલિંગન કરવુ ૨ મળવુ, મેળાપ કરવો ૩ સામસામા ઝઘડવુ,લઢવુ
ભેટ ભેટા,સ્ત્રી૦લઢવામાં સામાસામુ વળગી પડવુ તે
ભેટાડવુ, ક્રિ૦સ૦ બે જણ ભેટે–મળે તેમ કરવુ
ભેટિયો,પુ૦ભેટ કરાવનારો ૨ મન્દિરનો ભટિયો
ભેટો,પુ૦ આલિંગન કોટિ, ભેટ ૨ રસ્તામાં જતા આવતા એકઠા થઈ જવુ તે ૩ મેળાપ, મુલાકાત
ભેડ, ન૦ મેઢું, ઘેટું
ભેડિયો, પુ૦ ઘેટાનો કાળ, વરુ, નાહર
ભેણુ ન૦ઘી ઉનુ કરવાનુ માટીનુ વાસણ,તાવણી
ભેદ,પુ૦ (સ૦)જય મેળવવાના ચાર પ્રકારમાંનો એક 'સામ,દામ, ભેદ ને દંડ'૨ જુદુ પડવુ તે તફાવત,ફરક, અંતર, ૩ જાત, પ્રકાર, રીત, તરેહ,૫ ગુહ્ય, ભરમ,મરમ,છાની વાત ૫ કપટ, છળભેદ
ભેદવુ, ક્રિ૦ સ૦ અંદર પેસી જુદુ પાડવુ,છેદવુ ૨ આરપાર છિદ્ર કરવુ, વિંધવુ ૩ જોરમાં ઉંડી અસર કરવી,પિગળાવી નાખવુ [ભિન્ન થવુ
ભેદાવુ, ક્રિ૦ અ૦ છેદાવુ, કપાવુ ૨. ચિરાવુ
ભેદિયો,પુ૦ ભેદુ,જાસુસ ૨ સાથી ૩ રિપુ, જાસુસ
ભેદુ,વિ૦ ભેદ જાણનાર મળતિયો,સાથી
ભેભટ, સ્ત્રી૦ ઉની રાખ, ભરસાળ
ભેર, ન૦ ભેરી, ઠોકીને વગાડવાનુ એક વાજુ
ભેરવ,પુ૦(સ૦ભૈરવ) એ નામનો રાગ ૨ ભૈરવ, શિવનુ એક ભયંકર રૂપ ૩ ચીબડી,ખુશર ૪ આકરૂ સખત **ભેરવ** જા ખાતા-જમ ગેનુ ખા જવાય એવુ સાહસ કરવુ, આપઘાત કરવા
ભેરવી,પુ૦(ભૈરવી) ભૈરવ રાગની એક રાગિણી
ભેરવવુ,ક્રિ૦ સ૦ આમટો મારવા, આમટો મારી વળગાડવુ, અંદર ઘાલી વળગાડવુ ૨ ભભેરવુ, ભમાવવુ ૩. લટકતુ મૂકવુ, લટકાવવુ
ભેરવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વળગી રહેવુ સાકડામાં આવવુ, ગુંચાઇ જવુ
ભેરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) નોબત, નગારૂ, પખાજ.
ભેરૂ, વિ૦ સાથી, ભીરૂ
ભેલાડ, પુ૦ બગાડ, નુકસાન
ભેલાડવુ,ક્રિ૦ સ૦ પાકેલા ખેતરમાં ઢોર પેસાડી અથવા લુટી લેઈ ખરાબી કરવી, વણસાડવુ
ભેવ, પુ૦ ભેદ, મર્મ
ભેષજ, ન૦ (સ૦) ઓસડ
ભેળ,પુ૦ભેગ,મેળવણી,મિશ્રણ ૨ સંયોગ, એકમાં બીજી ચીજ મેળવવી તે ૨ પાકેલા ખેતરમાં ઢોર પેસાડી ખવાડી દેવુ તે, લૂંટ ૩ ભંગાણ,તૂટ,છિન્ન-ભિન્ન થઇ જવુ
ભેળવણી, સ્ત્રી૦ ભેળ, મેળવણી, મિશ્રણ
ભેળવવુ,ક્રિ૦સ૦મેળવવુ,એકઠુ કરવુ,મિશ્ર કરવુ, સામેલ કરવુ, જોડવુ સાથે લેવુ
ભેળવુ,ક્રિ૦સ૦સામેલ રાખવુ,સાથે લેવુ ૨ મેળવવું, મિશ્રિત કરવુ ૩ એકઠુ મેળવવુ, સરવાળો કરવો એકઠુ લેવુ ૪ વણસાડવુ ખરાબ કરવુ
ભેળસેળ,વિ૦ એકઠુ,મિશ્રિત,ખીચડો ૨ એકાકાર થઈ જવુ તે, સમડળ [મિશ્રણવાળુ
ભેળસેળિયુ, વિ૦ પરચૂરણિયુ, ઘણી જાતના
ભેળાવુ,ક્રિ૦અ૦મળતા ભળતા રહેવુ,જોડાવુ ૨ ખવાઇ લુટાઇ જઇ બરબાદ થવુ **ભેળાઇ જવુ** = હળીમળી જઇ એકત્ર થઇ જવુ
ભેળુ, પુ૦ સાથી, મળતિયો, જોડિયો, ભીરૂ ૨. વિ૦ સાથે, સગાથે જોડે ૩ એકત્ર, એકઠું
ભેળેલુ,વિ૦ ભેગુ કરેલુ મિશ્રિત
ભૈડ, સ્ત્રી૦ પાણી કાઢવાના કોસની વરતને બીજે છેડે ટાડીઆની અંદર ઘાલે છે તે લાકડાનો કકડો ૨ ભરડો, ભરડ
ભૈડકી સ્ત્રી૦ ભડકા, રાબડી, કાંજી
ભૈડવુ,ક્રિ૦ ભરડવુ જુઓ [જાડી રાબ.
ભૈડકુ,ન ભરડકુ, જાર બાજરીના લોટની કરેલી
ભૈરવ,પુ૦ ભેરવ વિ૦ ભયંકર, વિકરાળ.
ભો,અ૦ ભુંગળનો અવાજ ૨ પશુનો બરાડ.
ભો,સ્ત્રી૦ ભોય,જમીન [ફોડવામાં આવે છે તે
ભોંકોડી, સ્ત્રી૦ ભોયમાં ખાડો કરી દારૂ ભરી

ભોંય સ્ત્રી૦(સં૦ભૂમિ) જમીન,ધરતી.૨ માળ ૩ ખેતર.૪.દરદ રૂઝાતા આવતી નવી ચામડી,અંકુર
ભોંયચંપો, પું૦ એક જાતનો ચંપો, એને કેળના જેવા દિંટા બાઝે છે
ભોંયતળિયું, ન૦ ઘરનો છેક નીચેનો ભાગ,તળ
ભોંયરસો, પું૦ લિંપણના પોપડાનો જાડો રસ ઉનો કરી સોજા ઉપર ચોપડે છે તે
ભોંયરિંગણી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો ઔષધી છોડ
ભોંયરૂ, ન૦ જમીનની અંદર કરેલો ખંડ તે
ભોંયસિંગ,સ્ત્રી૦મગફળી.
ભોંય તરવડ, સ્ત્રી૦ સોનામુખી
ભોંયકોળુ,ન૦(સં૦વિદારીકંદ)એક જાતનું કોળુ
ભોયો, પું૦ વાકેફગાર, ભોમિયો
ભોરી, સ્ત્રી૦ ભમરી ભોરો=ભમરો
ભોસવુ, ક્રિ૦ ભસવુ,કહેવુ ૨ ભુંસવુ,લોહી નાખવુ
ભો, અ૦ (સં૦) હો, ઓ (સંબોધનાર્થ)
ભો, પું૦ભય, બીક, ધાસ્તી, ડર
ભોઇ,પું૦(સં૦ભૃત્ય-નોકર)એક શુદ્ર જાતિ છે એ પાળખી-ડોળી ઉંચકવાનો ધંધો કરે છે, કહાર
ભોક,ન૦ છિદ્ર,કાણું,બાકું, વેહ
ભોકવુ,ક્રિ૦સ૦અણીવાળી ચીજ અંદર પેસાડવી, ઘોચવુ, જોરથી ઘાલવુ 'કટારી ભોકવી'
ભોકારૂ,ન૦ ભોપાળુ,પોલારૂ ૨ બખારૂ,"અંદરથી પહોળુ ને પોલુ કાણુ. [રસિક.
ભોક્તા. વિ૦(સં૦)ભોગવનાર ૨ વિષયાનંદી ૩.
ભોગ,પું૦(સં૦) ઉપભોગ,ઉપભોગમા લેવુ તે,ભોગવટો ૨ સુખનો લહાવો;સંભોગ,રતિ.૪ માઠી દશા, દુઃખ ભોગવવુ તે ૫.દેવને નૈવેદ્ય ધરાવવુ તે ૬ બળિદાન આપવુ તે,ભોગ આપવો તે ૭ દેહનો અથવા સુખ લાભાદિકનો ત્યાગ તે, સ્વાર્થ ત્યાગ **ભોગ ફરી વળવા**=દૈવ પ્રતિકૂળ થવુ, કમનસીબ હોવુ **ભોગ મળવા**-આવી બનવુ, માઠી દશા થવી, **ભોગ લાગ્યા**-દૈવ હીણુ થવુ,નસીબ નઠારૂ નિકળવુ ૨ જખ મારી
ભોગજોગે,અ૦કદાપી,કરમ સંજોગે,વેળાએ,ક્વચિત
ભોગવટો,પું૦ વાપર, વહિવટ,ઉપભોગ,સત્તા,કાબુ, ધણિપણુ.
ભોગવવુ, ક્રિ૦ સ૦ખમવુ,સહન કરવુ, વિતવુ; લહાવો લેવો ૨ સત્તા-વહિવટ ચલાવવો. ૩ ઉપભોગ કરવો
ભોગળ, સ્ત્રી૦ બારણાની આડી; ભુંગળ
ભોગી,વિ૦(સં૦) ભોગવનાર ૨. સંસારી, વિષયી, રસિક,વિલાસી ૩ આશક,પ્રીતમ.૪ ભમરો.૫ સાપ.
ભોજક, પું૦ જૈન મન્દિરમા ગાયન કરનારો.
ભોજન,ન૦(સં૦) જમવુ ખાવુ તે ૨. જમવાનુ; જમણ.
ભોજનીય,વિ૦ખાવા યોગ્ય,જમવા લાયક. [જમણુ.
ભોજપત્ર,ન૦ એક જાતના ઝાડની અન્તર છાલ. એના ઉપર મંત્ર-કવચ લખીને તે માદળિયામા
ભોજલુ, ન૦ માકડુ [રાખે છે.
ભોજાઈ,સ્ત્રી૦[સં૦ભ્રાતૃ જાયા]ભાઈની વહુ,ભાભી.
ભોજ્ય,વિ૦ ખાવા લાયક,જમવા યોગ્ય
ભોટ, વિ૦ બોથડ, ઢોઢો, મઢ
ભોટગડી, સ્ત્રી૦એક જાતની વનસ્પતિ
ભોટવો, પું૦ પાણી ભરવાનો કુંજો, ચંબુ
ભોટીલુ, ન૦ કુરકુરિયુ કુતરાનુ બચ્ચુ, પિલુ.
ભોઠુ વિ૦ શરમિંદુ, ઓશિયાળુ, ઝાંખુ પડી
ભોથડ, વિ૦ મૂર્ખ, ઠોઠ [ગયલુ. ભૂંડુ.
ભોથુ, ન૦ ઘાસ, દર્ભ, ઈ૦ છોડની ચમ્મર જેવી જડ તે "દર્ભનુ ભોથુ" ૨ શેરડીના મળિયાના રેસા ૩ એડોળ, બદસિકલ (સ્ત્રી)
ભોપાળી, સ્ત્રી૦ એક રાગિણી સવારમા ગવાય છે, જેમા પુણ્યશ્લોક રાજાઓના નામ હોય છે.
ભોપાળુ, ન૦ પોલુ, પોકળ, ખોટારૂ, અંદર જીવ -માલ નહિ તે ૨ ફેલ, ઢોંગ
ભોપી, પું૦ મહાદેવનો પૂજારી, તપોધન; ભરડો.
ભોમ,પું૦ એ નામનો વાર અને ગ્રહ, મંગળવાર
ભોમિયો, પું૦ રસ્તો-વાટ દેખાડનારો, વળાવો. રાહબાન ૨ જાણકાર, માહિતીવાળો.
ભોર, પું૦ મસળકુ, પરોઢિયુ,વહાણુ.૨ અજવાળુ, ઉજેશ ૨ ઘાસના પુળાથી ભરેલુ ગાડુ ૩. અ૦ સમાપ્ત, ખલાસ, પુરૂ, સાફ
ભોર ભોર,અ૦સમાપ્ત, તમામ ખલાસ, તરત પુરૂ.
ભોરિંગ, પું૦ મોટો સર્પ, ભારે સાપ.
ભોલ,વિ૦ખુબ જાડુ ફેપુ, ફુલેલુ "લાકુ ઝાપટી

પેટ ઓળશી સુસ્ત ખાધારા ભોલ બની ”–હુ૦ દ૦
ભોરો, પુ૦ ભમરો, ભૃગ
ભોવન, ન૦ લોક, દેશ ૨ ભવન, રહેઠાણુ, ઘર
ભોશ, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીની ગુહ્યેંદ્રિય, યોની, જનનેંદ્રિય
ભોહ, પુ૦ વેલાનુ ઉઢણુ [ફરીથી આવતી ઓકારી
ભોળ, પુ૦ જીવ ફરવો તે, તમ્મર, ફેર, ચક્કર ૨
ભોળપ, પુ૦ ભોળપણુ, નિખાલસપણુ, સાલસાઈ, સરળતા, સાધુપણુ “ કયા ગઇ તારી ભાળપની આરશી જેમા તારૂ અત કરણુ પ્રકાશતુ હતુ”
ભોળપણુ ન૦ ભોળુ હોવુ તે, છોકરવાદી ૨ ભોળપ, ભોળાપણુ ૩ સરળતા, સાલસાઈ
ભોળવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કહેલુ ખરૂ માને તેમ કરવુ, છાની વાત કહી દે તેમ કરવું, છેતરવુ, ભરમાવવુ ૨ પટાવવુ, ઉધુચતુ સમજાવવુ
ભોળવાવુ, ક્રિ૦ વિશ્વાસે છેતરાવુ, ઠગાવુ, થાપ ખાવી, અ ડે રસ્તે દોરાવુ
ભોળાઇ, સ્ત્રી૦ ભોળપણુ, જુઓ
ભોળાનાથ, પુ૦ શિવ, મહાદેવ, ભોળાશ કર
ભોળારાજા, પુ૦ નિષ્કપટીને સરલ, ખુલ્લા દિલનુ
ભોળિયો, પુ૦ ભોળુ, નિખાલસ
ભોળુ, વિ૦ કપટમા ન સમજે તે, નિખાલસ, લુચ્ચાઇ વગરનુ, જેવુ હોય તેવુ કહી દે તે ૨ કોઇનુ સમજાવેલુ ખરૂ છે એમ માનનાર, વિશ્વાસુ
ભૌડા, ન૦ એક જાતના લોક, ભિલ
ભૌતિક, વિ૦ (સ ૦) પચમહાભૂત સબ ધિ, પચભૂતાત્મક ૨ ભૂત પિશાચાદિક સબ ધિ ૩ ઇંદ્રિયોના વિષય સબ ધિ
ભૌમ, પુ૦ (સ૦) ભોમ ૨ વનસ્પતિ સાટોડી
ભૌમ, વિ૦ પૃથ્વીનુ–સમ ધી ૨ મગળનુ
ભ્રશ, પુ૦ (સ ૦) ઉંચી સ્થિતિમાથી નીચી સ્થિતિમા આવવુ તે, અધ પાત, નાશ, પાત
ભ્રમ, પુ૦ (સં૦) વહેમ, શકા, સદેહ ૨ ભ્રાન્તિ, સશય, સકલ્પ વિકલ્પ, ઢચુ પચુ, ૩ માયા, મોહ
ભ્રમણ, ન૦ (સ ૦) ઘેલછા, મનની અસ્થિર હાલત
ભ્રમણતા સ્ત્રી૦ ભ્રમણ, જુઓ [૨ ભ્રમ
ભ્રમણા, સ્ત્રી૦ વારવાર મનમા થતીને બદલાતી ભાવનાઓ ૨ શકા, વહેમ ૩, તાનાવેલી, આતુર ભાવના ૪ ખોટા વિચાર–ખ્યાલ
ભ્રમિત, વિ૦ અસ્થિર મગજનુ ૨ ભટકણુ. [મધુકર.
ભ્રમર, પુ૦ (સ ૦) છ પગવાળો જતુ, ભમરો,
ભ્રમિષ્ટ, વિ૦ ભ્રમવાળુ, વહેમી, અચોક્કસ મનનુ.
ભ્રમી, સ્ત્રી૦ એક જાતના વેલા ['પદભ્રષ્ટ'
ભ્રષ્ટ, વિ૦ (સ ૦) ભ્રશ થયેલુ, ઉતરેલુ, ચ્યુત.
ભ્રષ્ટાચાર, પુ૦ (સ ૦) આચાર ભ્રષ્ટ થવો તે
ભ્રષ્ટાભ્રષ્ટ, પુ૦ ભખળેલપણુ.
ભ્રાત–તા, પુ૦ (સ ૦) ભાઇ, બધુ, ૨ મિત્ર
ભ્રાતૃ, પુ૦ ભાઇ **ભ્રાતૃજાયા**=ભાભી
ભ્રાતૃત્વ, ન૦ ભાઇપણુ, બધુત્વ
ભ્રાન્તિ, સ્ત્રી૦ (સ ૦) વહેમ, ભ્રમ, શકા ૨ ખ્યાલ, જુઠો તર્ક, ખોટો વિચાર ૩ મિથ્યાપણુ.
ભ્રૂ, સ્ત્રી૦ (સં૦) ભવુ, ભમ્મર
ભ્રૂકુટી, સ્ત્રી૦ (સ ૦) ક્રોધથી થયેલી વાકી ભ્રમર, ભવા ચઢી જવા તે ૨ ભ્રમર, ભવુ ૩ બે ભમ્મરો વચ્ચેનો ભાગ

મ.

મ ૦ પુ૦ વ્યજન વર્ણ પૈકી પચ્ચીસમો અનુનાનાસિક ઓષ્ઠસ્થાની વર્ણ ૩૬ મો અક્ષર
મ, અ૦ (સ ૦) નહિ, મા ‘ એવુ વળી મ બોલીશ વેણુ, કુવર નહિ સારૂ રે. ” [મિપવુ
મઉથવુ, અ૦ ક્રિ૦ દબાવુ નમ્ર થવુ ૨ દોરાવુ,
મઉ, વિ૦ ઘણા દિવસનુ ભૂખ્યુ, ધાનને માટે ટળવળતુ, ભીખારૂ, મોં ૨ પોચુ નરમ ૩ ક જુસઃ
મકર્નુ, વિ૦ મસ્ત, ઉન્મત્ત, મનસ્વી
મકર, પુ૦ (આ૦ મક્-ઠગાઇ) ખધાઇ, ઠગાઇ ૨ કપટ, ફેલ [૨ દશમી રાશિ.
મકર, પુ૦ (સ ૦) મગરમચ્છ મગ્વર, તિમિંગલ
મકરકેતન–નુ, પુ૦ (સ૦) કામદેવ
મકરધ્વજ, પુ૦ (સ૦) કામદેવ, અનગ, સ્મર
મકરદ, પુ૦ (સ ૦) ફૂલમાનુ મધ ૨. ફૂલની રજ. ૩ આબાની એક જાત [ખાનારો
મકરબાજ, વિ૦ (આ૦) દગ્ગી, ફેન કરી ધુતી
મકરવા, પુ૦ શેરડીના કડકા, ચરમા, ગંડેરી.
મકરસ ક્રમણ–ક્રાન્તિ, સ્ત્રી૦ મકરરાશિમા સૂર્યનુ

જવુ તે (પોષ મહિનામા), ઉતરાયન
મકરાકર, પુ૦ (સ૦) દરિયો, સમુદ્ર [હરખાવુ
મકલાવું, ક્રિ૦ અ૦ મંદહાસ્ય કરવુ, રાજી થવુ ૨
મકસદ, પુ૦ (આ૦) મતલબ, ભાવાર્થ, હેતુ
મકસુદ, અ૦ મુદ્દામ, ખાસ, જાણીબુજીને
મકાઇ, સ્રી૦ મકે, જુએ
મકાત, સ્રી૦ આવક માલ ઉપર લેવાતી જકાત, દાણુ, હાસલ ૨ ઇજારો, એક હત્થુ હક તે
મકાતી, વિ૦ દાણી, જકાતી અમલદાર
મકાન ન૦ (આ૦) રહેવાનુ ઠેકાણુ, ઘર, નિવાસ ૨ ઇમારત, મંદિર ૩ મુસાફરોને ઉતરવાની જગા, મુકામ, ઉતારો
મકાર, પુ૦ (સ૦) કેવળ મ વર્ણ ૨ મદ્ય, મત્સ્ય, માસ, મૈથુન અને મુદ્રા એ પાચ પૈકી પ્રત્યેક.
મકે, પુ૦ એક જાતનુ અનાજ એના દોડા તે મકૈદોડો
મકોડી, સ્રી૦ મંકોડાની માદા
મકોડો, પુ૦ કીડીની જાતનો એક કાળો જીવડો
મક્કમ, વિ૦ (આ૦) મજબુત, જબરૂ, ૨ પાકુ, ધીટ, ધૈર્યવાન
મક્કમપણુ, ન૦ મજબુતાઇ, ધીટતા
મક્કર, પુ૦ (આ૦) મકર, ઠગાઇ, કપટ, ફેલ
મકતબ, સ્રી૦ (આ૦) નિશાળ, પાઠશાળા
મકતુ, અ૦ મોકળુ, પહોળુ, વિશાળ
મકતો, પુ૦ (આ૦) ઇજારો, ૨ કરાર
મક્ષિકા, સ્રી૦ (સ૦) માખી, માખ
મખ, પુ૦ (સ૦) યજ્ઞ, યાગ
મખમલ, સ્રી૦ (આ) એક જાતનુ રેશમી વસ્ત્ર
મખ્ખીચૂસ, વિ૦ અતિ કંજુસ, કૃપણ બખીલ, સૂમ
મગ, પુ૦ (સ૦ મુગ્દ) એક જાતનુ કઠોળ. ૨ માગ, રસ્તો ૩ ભણી, તરફ, ગમ **મગને** અડદ ભેગા—જેમ આવ્યુ તેમ **મગનુ** નામ મરી=સારૂ ખોટુ કંઇપણ નહિ ૨ ખીચડો
મગકસારબ:ફણાં, ન૦ લાકડા, બળતણુ, છાણા,
મગજ, ન૦ (આ૦) માથાની ખોપરી અંદરનો નરમ ભાગ, સમજ ને જુસ્સાનું ઠેકાણુ, ભેજુ ૨ બુદ્ધિ, અક્કલ, મતિ. ૩ બી—ફળની મીજ, માવો, ૪. ચણાના લોટનો ખાવાનો પદાર્થ **મગજ** ખમી જવુ=મગજ બગડવુ, દીવાના થવુ **મગજ** ખાઇ જવુ=કાયર કરવુ, માથાફોડ કરાવવી **મગજ** પાકી જવુ=ઘણી અકળામણુ થવી, માથામા દુઃખ થવુ **મગજ** ભમી જવુ=બુદ્ધિ ઠેકાણે ન હોવી, ભાન ખસવુ, અક્કલ ન ચાલવી **મગજમાં** આવવુ=વિચાર ઉઠવો—થવો, કલ્પના થવી, મનને લાગવુ ૨ ધ્યાન-લક્ષમા આવવુ
મગજી, સ્રી૦ (ફા૦) બખીયાથી દિપેલી જુદી જાતના કપડાના ચીરાની જે કોર તે, મુગજી
મગડો, પુ૦ ગુલબાસનું બી [મચ્છર, ડાસ
મગતરૂ, ન૦ એક જાતનુ નાનુ પાખવાળુ જીવડુ,
મગતુ, વિ૦ પહોળુ, મોકળુ, વિશાળ
મગદળ, પુ૦ મગના લોટનો લાડુ ૨ મગદળિયુ.
મગદળિયુ, ન૦ [મુદ્દગર,] કસરત કરતા હાથથી પકડી ફેરવવાનો ઘટા આકારનો જે લાકડાનો વાટ તે
મગદુર, સ્રી૦ [આ૦] શક્તિ, તાકાત, સામર્થ્ય, ૨ છાતી, ગજુ
મગણ, પુ૦ ત્રણ ગુરૂ અક્ષરનો ગણ (– – –)
મગન, વિ૦ રાજી, ખુશી, પ્રસન્ન [વાપરે છે
મગબાફણાં ન૦ નાના છોકરાને ગાળ દેવામા
મગફળી, સ્રી૦ ભોયશિંગ
મગર, અ૦ (ફા૦) પણ, લેકિન, છતા ૨ પુ૦ મચ્છ
મગરમચ્છ, પુ૦ (સ૦) એક જાતનુ મોટુ જોરાવર મચ્છ, મગ્ઘર
મગરમસ્ત, વિ૦ હૃષ્ટ પુષ્ટ, જાડો ને લડ, ગળુ ગરદન એક થયા હોય તેવુ ૨ અહંકારી, ગર્વી
મગરિયુ, ન૦ છાપરૂ ચાળનારને છાપરાપર ચઢવા ગખેલુ બાકુ તે
મગરૂબ, વિ૦ (ફા૦) અભિમાની, ગર્વિષ્ટ, અહંકારી.
મગરૂર, વિ૦ અહંકારી, ગર્વી; મગરૂબ.
મગરૂબી—રી, સ્રી૦ અભિમાન, ગર્વ ૨. પતરાજ, અહંકાર [કરાવવી
મગાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ અણાવવુ, લવરાવવુ ૨. યાચના
મગિયુ, ન૦ એક જાતનું સ્રીઓનુ રેશમી કોરનુ સુત ૧ઉ કપડુ, ચંદ્રકળા ૨ વિ૦ મગ જેવડુ.
મગોડુ, ન૦ મગચાનું ગૅાતર
મગ્ઘર, પુ૦ મગરમચ્છ, સુસવાળ

મગ્ન, વિ૦ (સં૦) ડુબેલુ તલ્લીન, ગર્ક થયેલુ ૨. આનદી, પ્રસન્ન

મઘમઘવું, ક્રિ૦અ૦ ફોરવુ,ખુસબો પ્રસરી રહેવી

મઘમઘાટ, પુ૦ મસાલાવાળી સુગધીનુ પસરી રહેવુ તે. ૨ ફૂલની ખુશબોનુ બહેકવુ તે

મઘરી, સ્ત્રી૦ મગરની માદા, સુસવાળ

મઘવા, પુ૦ (સં૦) ઇંદ્ર

મઘા, સ્ત્રી૦ (સં૦) દસમુ નક્ષત્ર **મઘાની ઓરણી**=મઘા નક્ષત્રની વાવણી

મંકોડી, સ્ત્રી૦ મકોડી, મોટી કાળી કીડી

મંકોડો, પુ૦ મકોડો.

મંગણ, પુ૦ માગણ, માગનાર [ભલો ન બાપડો'

મંગન, વિ૦ માગણ. ૨ યાચના માંગ 'મંગનો

મંગરો, પુ૦ ડુગરો, પહાડ, ટેકરો, ટિંબો

મંગળ, ન૦ કલ્યાણ, શુભ ૨ ગ્રથને આરભે ઈશ્વરની જે સ્તુતિ તે.૩ આશીર્વાદના શ્લોક ૪ જશ ફતેહ, ૫ સ્વસ્તિ,અબાદાની, કલ્યાણ ૬ શ્રેય,શુભ, કલ્યાણ. ૭. એ નામનો એક ગ્રહ ૮ એ નામનો એક વાર ૯ વિ૦ શુભકારક, સારૂ થાય તેવુ ૧૦ પ્રશસ્ત

મંગળવાર, પુ૦ ભોમવાર

મંગળા, સ્ત્રી૦ પ્રભાતમા મંદિરમા પહેલા દર્શન થાય છે તે ૨ કલ્યાણકારી મૂર્તિ તે ૩. હળદર ૪ દુર્ગા

મંગળસૂત્ર, ન૦ (સં૦) વર તરફથી કન્યાને સૌભાગ્યસુત્ર ઘાલમા આવે છે તે, સૌભાગ દર્શક કઠી-દોરો તે

મંગળફેરા, પુ૦પરણતા વરવહુએ અગ્નિને ચોરીની આસપાસ ચાર વાર ફરવુ તે, મંગળફેરા ફરવા=પરણવુ

મંગળમૂર્તિ, પુ૦જેનુ દર્શન-સ્મરણ કલ્યાણ કરે તે મંતિર ૨ જેનુ મો હમેશા હસતુ-આનદી હોય તે, કલ્યાણ કરે એવુ તે ગજાનન

મંગળાચરણ, ન૦ (સં૦) ગ્રથ અને નાટકના આરભમા કરેલી જે ઈશ્વર પ્રાર્થના તે, કામ સારૂ -ફતેહ થવા માટે દેવને વિનતી કરવી તે

મંગળાષ્ટક, ન૦ (સં૦) શુભ કર્મને પ્રસંગે આશીર્વાદના જે આઠ શ્લોક બોલવામા આવે છે તે (લગ્ન, મુજ, ઇ૦ પ્રસગે)

મંગાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ મગાવવુ, લાવવાનુ કહેવુ

મંગાળો, પુ૦પત્થર માડીને કામચલાઉ કીધેલો ચુલો.

મચક, સ્ત્રી૦ પાછુ હઠવુ-ડગવુ તે, અપસરણ,પરાવૃત્તિ "તે મચક નહિ આપે"

મચકણિયુ, ન૦ કાનના આગલા ભાગને વિંધીને સ્ત્રીઓ ઝુમખા ઘાલે છે તે [લહેકો.

મચકો,પુ૦સ્ત્રીએ ચાલતા મરડાવુ તે, ચાળો,ઠમકો

મચકોડ, પુ૦ મચરડાવુ તે અમળાવુ તે, તરછોડ

મચકોડવુ, ક્રિ૦ સ૦ મો ફેરવી નાખવુ -મરડવુ. ૨ આબળવુ, લચકાવવુ

મચકોડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ અમળાવુ, વકાવુ

મચડવુ, ક્રિ૦ સ૦દાબીને વાકુ કરવુ વાળવુ, મરડવુ

મચમચાવવુ, ક્રિ૦ સ૦મટમટાવવુ, ઉધાડુંમિચ કરવુ ૨ છબછબાવવુ,જેવુ તેવુ પછાડી નીચોવવુ

મચવુ, ક્રિ૦ અ૦માવુ, સમાવુ "ભોયમા પાણી મચવુ" ૨ કામમા ગુથાવુ, ઘૂમવુ ૩ લડાઈમા -કામમા ચાલુ ભીડયા રહેવુ, જમાવ થવો, જુગતે જુગતુ મળી રહેવુ, જામવુ 'હવે રંગ મચ્યો" ૫ ભીડાભીડ-પડાપડી થવી ૬ ઉશ્કેરાયલી હાલતમા આવવુ, મસ્તીમા આવવુ

મચાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ જમાવવુ, જોર ભેર ચલાવવુ.

મચિયેર, સ્ત્રી૦ મોરસની જાતનો છોડવો

મચ્છ,પુ૦ [સં૦ મત્સ્ય,] માછલુ ૨ આકાશમાં દેખાતી સાત રંગની કમાન, મેઘ ધનુષ્ય, ઇંદ્રચાપ. ૩ વિષ્ણુના દશ અવતારમાંનો એક.

મચ્છર, પુ૦ (સં૦ મત્સર.) ડાસ, ડામચિયો.૨. ઇર્ષ્યા,અદેખાઇ ૩ ઉન્માદ, ગર્વનો આવેશ ૪ અહંકાર, ગર્વ, અભિમાન, દર્પ

મચ્છરદાની, સ્ત્રી૦ મચ્છર ન આવે માટે પલગની આસપાસનો ફરતો ઝીણી ઝાળીવાળો પડદો

મચ્છામિ દોકડો, અ૦ કોઈ શ્રાવક સાધુ થાય છે તે પ્રસગે 'મારે દુનિયામા એક દોકડાની પણ ઇચ્છા નથી' એમ જે બોલે છે તે

મચ્છી, સ્ત્રી૦ માછલી

મચ્છીમાર, પુ૦ માછી

મછણ, ન૦ જમ્યા પછી મો ધોવુ તે, ચળુ.

મછરાળ, વિ૦ અહંકારથી ઉન્મત થયેલું, ગર્વી

મસ્ત; -ઉદ્ધત 'સલુણીને સલક્ષણી, માનની મદ મછરાળ'—સામળ
મછરૂ,ન૦મચ્છર, નાની માખ જેવુ કોઇ જીવડુ
મછવો, પુ૦ નાનુ વહાણ, હોડી, પનાઇ
મજ, સ૦ મુજ, મારૂ
મજક, સ્ત્રી૦ મચક
મજકુર, પુ૦ (આ૦) વિષય, મતલબ, બાબત, જીકર ૨. ઉપર કહેલુ-લખેલુ તે ૩ હકીકત, હેવાલ, વર્ણન બીના
મજનુ, વિ૦ [ફા૦] પ્રેમઘેલુ, આસક્ત, હોલેદીલ,
મજબુત,વિ૦ (આ૦) કઠણુ, જબરૂ, મુસ્તકીન ટકે તેવુ ૩ દલીલ દાખલાવાળુ ૩ અડગ,નિશ્ચયી, દઢ, ૪ પાકુ, દઢીભૂત, જબરૂ, અસરકારક
મજબુતી,સ્ત્રી૦ મજબુત હાલત, દઢતા, ૨ ધૈર્ય, ધીરજ, હામ ૩ જોર, બળ
મજમલે, અ૦ (આ૦ મિન્-થી + જુમલા-આખુ) એકદરે, કુલ જુમલે;એકુન 'મજમલે માસ ૧ ના દોકડા ૧૦ વ્યાજના ચડે' [ભગિયા ભાગવાળુ
મજમું, ન૦ [આ૦ મજમુઅ] સહિયારૂ,મજીયારૂ,
મજમુદાર,પુ૦[ફા૦] પરગણાનો હિસાબ રાખનારો અમલદાર, દફતરદાર, વસુલાતીવડો
મજરે, અ૦ [આ૦] પેટે, સાટે
મજરો, પુ૦ મુજરો
મજલ, સ્ત્રી૦ [આ૦ મનજીલ] ટપ્પો, અતરાળ ૨. મજલ પૂરી થાય તે ઠેકાણુ, મુગામ, ઉતારો 'મજલે મજલ અમે થોડા બદલતા" ૩, બે જગા-સ્થળ વચ્ચેનું અતર-માપ. ૪ મુસાફરી, કુચ ૫ ખેપ, પથ
મજલો, પુ૦ [આ૦] ઘરનો માળ, મેડા
મજહુબ, પુ૦ [આ૦] ધર્મ,પથ, મત ૨ એકાદો ધર્મ માનનારૂ મડળ, સમાજ
મજા, સ્ત્રી૦ મઝા. [પાડી હસાહસ કરવી તે, ચેષ્ટા
મજાક-ખ,સ્ત્રી૦[આ૦]મશ્કરી,ઠઠ્ઠો, કોઇના ચાળા
મજાગરું, ન૦ મિજાગરૂં, બરડવુ
મજિયારૂ -જીયારૂ, ન૦ પન્તિયાળુ , ભાગીદારી, ભાગિયાભાગ; સહિયારૂં [ભેગુ
મજિયારૂ, વિ૦ સંયુક્ત; એકત્ર, એકસાથે વસતુ,
મજીઠ, સ્ત્રી૦ [મજષ્ઠા] એક વનસ્પતિ મૂળ. એમાથી લાલ રગ નીકળે છે
મજીઠિયુ , વિ૦ મજીઠના રગનુ, પાકા લાલ રગનુ.
મજુર, પુ૦ (ફા૦) રોજને મુસારે મજુરી કરનારો, વૈતરો, ભારવાહ, હેલકરી, બેગારી.
મજુરણ, સ્ત્રી૦ મજુરી કરનારી સ્ત્રી.
મજુરી, સ્ત્રી૦ [ફા૦] વૈતરૂ, મહેનત, વેઠ, શ્રમ. ૨ એ મહેનતના બદલાનુ નાણુ, મહેનતાણુ.
મજુસ-સા, સ્ત્રી૦ [સ૦ મજુષા] મોટીપેટી
મજેનું, વિ૦ ખુશ થવાય તેવુ; સુદર. [પટારો.
મજો, સ્ત્રી૦ મઝા.
મજ્જન, ન૦ [સ૦] ડુબકી મારવી-બુડવું તે. ૨ નહાવુ, સ્નાન ૩ ઉડકવુ, ચકચકાટ કરવુ.
મજ્જા, સ્ત્રી૦ [સ૦ મસ્જ] જેમાથી રેત-વીર્ય ઉત્પન્ન થાય છે તે ધાતુ, (શરીરમાના) હાડકાંમાનો માવો અથવા માસનું સત્વ, મેદ, 'કામ કળાની કેલિ, નારીની મજ્જા બાળે'—**પચતત્ર**. ૨. સત્વ, ચરબી ૩ મગજ ગર.
મઝા સ્ત્રી૦ [ફા૦ મજહ] દિલ ખુશ થવુ તે, ગમ્મત, રીઝવુ તે, હર્ષ, આનદ, રમુજ. ૨. સ્વાદ, રસ રૂચિ, ભાવ. ૩ મશ્કરી, ટોળ, ચેષ્ટા.
મઝાનુ-ઝેનુ, વિ૦ દિલ ખુશ કરે તેવુ, ગમત આપે તેવુ, આનદકારી ૨ સુદર, સારૂ, રમ્ય. ૩. સ્વાદિષ્ટ ૪ ઠીક, વારૂ.
મઝેદાર,વિ૦ મઝાનું,લહેઝતદાર [રગ,ચમન.
મઝેદારી,સ્ત્રી૦ મઝા કરવી-મારવી તે,હાસ્યવિનોદ,
મચક પુ૦ (સ૦) સુવા બેસવાનુ ઉચુ આસન, પલગ,કોચ ૨ ખેતરમા બાધેલો માળો ૩ ઉચો મડપ [મનનો વિચાર; અતરનો ભાવ.
મછા,સ્ત્રી૦(સ૦મનીષા) ઇચ્છા ઉમેદ,મરજી. ૨.
મંજન,ન૦ ઘસીને સ્વચ્છ કરવુ તે;માજવુ; ઉટકવુ, ઉગટ ૨. દાતે પીડ મૂકવી તે દાતને મીસી લગાડવી અથવા રગવા તે. ૩ દાતે ઘસવાનુ ઓસડ, ટુથ પાઉડર [માજર,માળા.
મજરી,સ્ત્રી૦(સ૦)ફૂલનો ગુચ્છો,માજર ૨ ગુંથેલી
મજાર,પુ૦(સ૦) બિલાડો, ઘોઘર
મંજિકા,સ્ત્રી૦(સં૦) વેશ્યા

મંજિરા, પુ૰ તાલ, ઝાંઝર, કરતાલ, કાંસીજોડા

મંજીષ્ઠ, સ્ત્રી૰(સં૰)મજીઠ [(વાયુ)

મંજુ-લ, વિ૰(સં૰)કુમળુ,મૃદુ મધુર ૨ મંદ,ધીમુ

મંજુર, વિ૰(આ૰મનજૂર)કબુલ,પસંદ,માન્ય ૨ બહાલ, કાયમ

મંજુરી, સ્ત્રી૰ (આ૰) બહાલી,અનુમોદન,સંમતિ, અનુમતિ ૨ રજા, પરવાનગી, છૂટ

મંજો, પુ૰છોકરાઓને રમવાનો હાથીદાંતનો લખોટો

મટ, સ્ત્રી૰નિરાત-ઝપ વાળવી તે ૨ મટકો,ચાળો ૩ પલકારો,નેત્રસ્પંદ [સ્પંદ, આંખનુ ફરકવુ તે

મટક, સ્ત્રી૰ ચાલવાનો ચાળો,ગતિ મરોડ ૨ નેત્ર·

મટકાવવુ, ક્રિ૰સ૰ મટમટાવવુ ૨ આંખના અણુ-સારે વાત કરવી 'ભ્રકુટીમા મટકાવી ભુરકી નાખ મા રે-દયારામ.

મટકી, સ્ત્રી૰ નાની માટલી, દહોણી [પલકારો

મટકુ, ન૰ હાલ્લું,ઢોચકુ,નાનુ માટલુ ૨ નેત્રસ્પંદ,

મટકો, પુ૰ અંગ મરડવાની રીત,ચાળો, અંગચેષ્ટા, હાવભાવ,અભિનય [૨ દુર થવુ,ટળવુ,જવુ

મટવુ, ક્રિ૰અ૰દુખ જતુ રહેવુ,સારૂ થવુ,ફેર પડવો

મટમટાવવુ, ક્રિ૰સ૰ આંખ બંધ ઉઘાડ કરવી તે, ઉઘાડમીચ કરવી તે

મટુકી, સ્ત્રી૰ દહોણી, ગોરસી ૨. હાલ્લી

મટોડી, સ્ત્રી૰ માટી,મટોડુ

મટોડુ, ન૰ ખોદી કાઢેલો મટોડીવાળો જે કચરો તે, મટોડી, માટી ૨ કચરો, રજ, ધળ

મઠ, પુ૰(સં૰મૃષ્ટમ્)એક જાતનુ કઠોળ.

મઠ, પુ૰(સં૰)સંત-સાધુને રહેવાનું નીચી બાંધણીનુ વાડા સાથે જે ઘર-ઝુંપડુ તે,આશ્રમ વિહાર

મઠારવુ, ક્રિ૰સ૰મઠેરવુ,ગુંદવુ, ટીપીને શોભિતુ કરવુ

મઠિયા, ન૰ મઠના લોટની ખારી તીખી પૂરી

મઠેરણી, સ્ત્રી૰ રંદો ૨ સોનીનુ મઠેરવાનુ ઓજાર

મઠેરવુ, ક્રિ૰સ૰ગુંદવુ,કસણવુ "કણેક મઠેરવી" ૨ ટીપીને ઠીકઠાક શોભીતુ કરવુ (વાસણ, દાગીનો, ઇ૰) ૩ ટાપટીપ કરવી (વસ્ત્ર,ઇ,ની) ૪ ઠઠારી મઠારી નીકળવુ. ૫ મારવુ ટીપવુ ૬ નિરાતે સવાદે ખાવુ

મઠો, પુ૰ દહિ ઘણીને કરેલી જાડી છાશ. [કાંકરો

મડ, સ્ત્રી૰ આડ, મરડાટ, વિરુદ્ધતા ૨ મરડિયો,

મડદુ, ન૰ મુડદુ,શબ, લાસ

મડધો, પુ૰ખેપિયાનો ઉપરી,મોટો મલ્લ ૨ બિ૰લઠ્ઠ, પુષ્ઠ, ખાઇપીને દોંગુ-જાડુ ને જોરાવર થયેલુ

મડપ, પુ૰ એક જાતનો છોડ-ભાજી

મડમ, સ્ત્રી૰(અં૰)યુરોપિયન સ્ત્રી,બાનુ.

મડાગાઠ, સ્ત્રી૰ સખત ગાંઠ

મડિયાં, ન૰ મરડીને ઘાલવાના પોલા કંના

મડિયો, પુ૰ જેની છો પાકે છે તે ધોળો કાંકરો

મડુ, ન૰ ઠસાઇ ગયેલુ મુડદુ, શબ, મૃતદેહ.

મઢવું, ક્રિ૰ સ૰ પાન-ચીપ-તાર-ચામડુ વગેરેથી લપેટી લેવુ, અસલ ચીજ ન દેખાય તેમ કરવુ. ૨ ઉપર ચઢાવવુ, આચ્છાદન કરવુ ૩ શણગારવુ

મઢાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ મઢે તેમ કરાવવુ, ઢંકાવવુ, શણગારવુ

મઢી, સ્ત્રી૰ નાની ઝુંપડી,પર્ણશાળા,ઉટજ,છાપરી

મઢુડી-લી, સ્ત્રી૰ મઢી, નાની કુટી, ઉટજ

મણ, પુ૰ એક જાતનુ માપ-વજન, ચાળીશ શેર

મણકો, પુ૰(સં૰ મણિ)કાચનો ગોળ દાણો,કણ ૨ અંકોડો, ગંઠોડો

મણા, સ્ત્રી૰ ઓછુ, ઉણુ, બાકી

મણિ, પુ૰ (સં૰) તેજદાર વોળો કિમતી પત્થર, હીરો ૨ મોતી ૩ ખોટો ચળકતો પથરો ૪ રૂદ્રાક્ષનો દાણો. ૫. ઉત્તમ પુરૂષ-ચીજ ૬ ફૂલ.૭ શિખરાત તે 'લિંગમણી' ૮ મહોરો

મણિકંઠ, ન૰ ચાષ પક્ષી [મણનુ કાટલુ

મણિકો, પુ૰મણ માય તેવડુ વાસણ ૨ મણનુ વજન,

મણિધર, પુ૰ (સં૰) નાગ, મોટો સાપ

મણિપૂર, ન૰ (સં૰) ૭ પત્રવાળુ નાભિ સમીપ આવેલું એક જાતનું પદ્મ [સાંધો.

મણિબંધ, ન૰(સં૰)હાથ અને કાંડુ એ બે વચ્ચેનો

મંડન, ન૰(સં૰)શોભીતુ કરે તેવુ,શણગાર, અલં-કાર ૨ (વાદમા)પુષ્ટિ,હોય તેને દલીલ દાખલાથી નક્કી કરવુ તે-દિપાવવુ તે ૩. એકનુ ખંડન કરી બીજાને સ્થાપન કરવુ તે

મંડપ, ન૰(સં૰)કુંજ માંડવો,લતાગ્રહ ૨ દહેરાથી થોડેક દૂર જે બેઠક કરી હોય તે ૩ વિશ્રામ સ્થળ.૪. શુભ અવસર ઉપર ઉભી કરેલી બેઠક, માંડવો.

મંડવું,ક્રિ૦સ૦મચવું,ભીડયાં રહેવું, હામ-ખંતથી આરંભવું, શરૂ કરવું,વળગી રહેવું, પાછળ પડવું
મંડળ,ન૦(સં૦)ગોળ,ચોરસ અથવા કોઇ નિયમસર આકૃતિનો જે ઘેરાવો તે,ચકરડું,ગોળ વર્તુળ, કુંડાળું,ચક્કર,વેરો,પરિધ ૨ ટોળું, સમહ, જૂથ, સંઘ 'વિદ્વાન મંડળ' ૩ જેટલી હદમાં રાજ્ય સત્તા ચાલતી હોય તે, રાજ્યની હદ ૪ એક જાતની લશ્કરનો વ્યૂહ ૫ બિંબ 'સૂર્ય-ચંદ્રનું) ૬ નિશાન મારતી વખતે ધનુષ્યધારીનું એક જાતનું આસન ૭ ચક્ર,ચાક ૮ ૪૨ દિવસની મુદત દવા લેવા માટે) ૯ ચકામાં,ધાબાં, સુજવું તે ૧૦ નખિયો, અર્ધ ગોળ વલુરો
મંડળાકાર,વિ૦ ગોળાકાર, ચક્રાકાર, ગોળ
મંડળીક,પુ૦(સં૦) રાજ્યના એક નાના ભાગનો સુબો અમીર, સામંત, ખંડિયો રાજા
મંડળી,સ્ત્રી૦ સભા,સમાજ,બેઠક,મિજલસ,રાવણું. ૨ ટોળી,જૂથ,સંઘ ૩ પેઢી, કંપની
મંડાણ,ન૦ આરંભ, શરૂઆત, પ્રારંભ ૨ પાયો, મળ. ૩ કુવાપરના જે લાકડા સાથે ચાક હોય છે તે ૪ પાણી ભર્યો કોશ જે જગાપર રહે છે તે જગા ૪ વાદળાનું ઘેરાવું 'વરસાદે મંડાણ માંડયું'
મંડામણી,સ્ત્રી૦નાણું ધીરનાર વ્યાજ ઉપરાંત જે સુખડી-બક્ષીસ લેઇને ચોપડામાં ખાતું પાડે છે તે
મંડાવવું,ક્રિ૦સ૦નોંધાવવું, લખાવવું, ૨ આરંભ કરાવવો, શરૂ કરવું
મંડાવું,ક્રિ૦અ૦માંડેલું થવું,લખાવવું ૨ મોહડાણ થની ૩ પરણેલી હાલતમાં આવવું, ઠામ બેસવું, ઠેકાણે પડવું ૪ સારી સ્થિતિમાં આવવું
મંડિત, વિ૦ (સં૦) શોભીતું ભૂષિત, અલંકૃત,
મંડિલ,ન૦માથે બાંધવાનું કસબી વસ્ત્ર,કસબી ફેંટો.
મંડૂક, પુ૦ (સં૦) દેડકો, ભેક.
મંડૂર,ન૦(સં૦)લોઢાનો કાટ-મેલ, લોહ રસાયન.
મત, પુ૦ (સં૦) વિચાર આશય, ઉદ્દેશ મનનો ઠરાવ ૨ અભિપ્રાય, મળતાપણું, સલાહ ૩ એકાદો ધર્મ માર્ગ-પંથ, સંપ્રદાય ૪ તત્વજ્ઞાનના પક્ષોમાંનો પ્રત્યેક ૫ સંમતિ, અનુમોદન, પસંદગી. ૬ હઠ,આગ્રહ.'મતમાં મરવું'. ૭. અ૦ મા, નહિ

મતમતાંતર, ન૦ વિચારનું જુદાપણું, મત મતનો જે ભેદ તે ૨ જુદાજુદા ધર્મમાર્ગો
મતલબ, સ્ત્રી૦ (આ૦) હેતુ, ઉદ્દેશ, આશય ૨ મુરાદ, ઇચ્છા, ભાવના ૩ અર્થ, સમજણ ૪ તાત્પર્ય, ભાવ, સાર, અંતરની વાત.
મતલબસર,અ૦કારણથી, હેતુ પરત્વે. [સ્વાર્થનિષ્ટ
મતલબી,વિ૦(આ૦) મતલબ સાધનાર, સ્વાર્થી,
મતવાદ, પુ૦ પોતાના મતનો જે આગ્રહ તે
મતવાદી,પુ૦મતનો આગ્રહી, હઠવાદી,સ્વમતાગ્રહી
મતવાલી, વિ૦ (હિં૦)ફાંકડી, મદ-જોસ્સાવાળી ને ચાલાકી ભરેલી, મદભર
મતવાલું, વિ૦ પુષ્કળ, અતિશય, ઘણુંજ
મતસરવણી, સ્ત્રી૦ (સં૦) છોડીઓનું એક વ્રત.
મતંગ-ગજ, પુ૦ (સં૦) હાથી, ગજ.
મતા, સ્ત્રી૦ (આ૦) માલ, મિલકત, દોલત, પુંજી. ૨. વિશાત, જીવ દમ, મલ ૩ જણસ, વસ્તુ ૪ માલ, સાર, તત્વ
મતાદાર, પુ૦ સહી સાખ કરનારો ૨ જેને સાક્ષી તરીકે સહી સાખ કરવાનો હક છે તે ગામડામાં પટેલ ને મતાદાર હોય છે ઉધરાતદાર
માતાદારી, સ્ત્રી૦ મતાદારપણું.
મતાભિમાન ન૦ પોતાના મતને વિષે આગ્રહ તે,જીદ ૨ સ્વધર્માભિમાન, સાંપ્રદાયિક અભિમાન.
મતારો,પુ૦ઘરડો,ડોસો,વૃદ્ધ. ૨ ખાધેલ પીધેલ બુઢ.
મતાલા,પુ૦બહુ ગરમી લાગવાથી માટીનું વાસણ ડરસાઇ જાય તે ૨ શરીર કસમોડા ખાય તે.
મતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) બુદ્ધિ, સમજ ૨ મનનું વલણ, ઇચ્છા, ભાવના ૩ અભિપ્રાય
મતિભ્રમ વિ૦ જેની મતિ ફરી ગઇ હોય તે, અસ્થિર ચિત્ત-વૃત્તિવાળું, બેસમજ ૨ બુદ્ધિભ્રષ્ટ, બુદ્ધિમાં થયેલો વિકાર તે ૩ ભુલાવો, ગફલત ૪ ગાંડપણું [હોય તે, ઓછી બુદ્ધિનું
મતિમંદ, વિ૦ (સં૦) અક્કલ બહેર મારી ગયેલી
મતિમાન,વિ૦(સં૦)બુદ્ધિમાન અક્કલવાળું,હોશિયાર,
મતીરૂ, ન૦ કાકડી, ચીભડું [ચતુર.
મતીલું, વિ૦ હઠીલું આગ્રહી મમતી
મતું-ત્તુ, ન૦ (મત) ચિઠ્ઠી દસ્તાવેજની નીચે

જમણી બાજુ પર લખનારે પોતાનુ નામ લખી ઉપર લખ્યુ છે તે ખરૂ છે એવી જે સહી આપવી તે ૨ હસ્તાક્ષર, મમતિ દર્શાવનારી સહી **અત્ર મતુ**=આ ઠેકાણે સહી **તત્ર શાખ**=તે ઠેકાણે સાક્ષી

મત્કુણ, પુ૦ (સ૦) માકણ

મત્ત, વિ૦ (સ૦) મદવાળુ, ચરબી ચઢી હોય તેવુ, ચકચૂર, ઘેઘટ ૨ ઘેલુ, ગાડુ ૩ ઉન્મત્ત છાકટુ, પીધેલ ૪ ઉદ્ધત, અભિમાની, ગર્વિષ્ટ

મત્સર, પુ૦ (સ૦) કોઇનુ સારૂ જોયુ–સાભળ્યુ ન ખમાય તેવી લાગણી, દ્વેષ, ઇર્ષ્યા, અદેખાઇ ૨ મચ્છર, અહકારનો તોર–છાકોટો

મત્સરી,વિ૦અદેખુ,ઝેરીલુ,ઇર્ષ્યાવાળુ,મત્સરવાળુ

મત્સ્ય, પુ૦ (સ૦) માછલુ, મીન, મછ [પહેલા

મત્સ્યાવતાર, પુ૦ વિષ્ણુના દશ અવતાર પૈકીનો

મથક, ન૦ (સ૦) મુખ્ય ઠેકાણુ, જ્યા મોટો વેપાર ચાલતો હોય તે ૨ ખળી, પીઠ ૩ જ્યા વિદ્યા અને જ્ઞાનની ચર્ચાઓ ઘણી ચાલતી હોય તે જગા–સ્થાન ૪ જ્યા મોટી લશ્કરી છાવણી હોય તે જગા–ઠેકાણુ ૫ મુખ્ય સ્થાન,રહેઠાણ,ઘર

મથન, ન૦ (સ૦) ડહોળવુ–વલોવવુ તે, વલોણુ, મન્થન ૨ માથાકુટ, ગડમથલ પ્રયાસ, શ્રમ ૩ ચર્ચા ૪ અરણીનુ ઝાડ

મથની, સ્ત્રી૦વલોણુગોળી દહિં વલોવવાનુ વાસણ

મથવુ, ક્રિ૦ સ૦ રોળવુ વલોવવુ, ડહોળવુ ૨ ક્રિ૦ અ૦ ગડમથલ કરવી, ગોથા મારવા, ખૂબ મહેનત કરવી.

મથાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ થકવવુ, હરાવવુ, ન ફાવવા દેવુ ૨ મથવા દેવુ, ખૂબ પ્રયાસ કરાવવો

મથાળી, સ્ત્રી૦ પાઘડી ૨ શિખર

મથાળુ,ન૦ઉપરનો ભાગ, શિખર ૨ મથાળામા લખેલો જે વિષય અથવા વિષયનુ નામ તે ૩ આપવા લેવાની હદ નક્કી કરી–ઠરાવવુ તે, અદાજ, આશરો ૪ પાવડી

મથોટી, સ્ત્રી૦ ઢોરના શિંગડાના મળમાનો ભાગ

મથોડુ, ન૦માથુ ડુબે તેટલુ,૭ ફૂટ ઉડાણનુ માપ

મથોડુ, વિ૦ માણસની ઉચાઇ જેટલુ

મદ, પુ૦(સ૦)ચઢી ગયલો જુસ્સો, કેફની ખુમારી, ઉન્માદ, છાકટાપણુ ૨ અતિગર્વ, અભિમાન, અહભાવ ૩ કામવિકાર, ઇશ્કનો જુસ્સો. ૪ હાથી ઉન્મત્ત થવાથી તેના ગડસ્થળમાંથી જે પરસેવાના ઝરણ છૂટે છે તે, દાન, મધુ ૫ ફૂલ ફળમાથી જે મીઠો રસ ટપકે છે તે, મધ ૬ અભિમાન, ગર્વ, બહેકાટ, તોર, છાક

મદકલ, વિ૦ (સ૦ મદ + કલકલાટ) મદ, કેફ, યૌવનને લીધે ઉન્મત્ત, મદ ભરેલુ ૨ ઘેલુ

મદગળ, પુ૦ (સ૦) હાથી, ગજ

મદત–દ, સ્ત્રી૦ (આ૦) સહાયતા, પુષ્ટિ, કુમક. ૨. ઓથ, આશરો ૩ ટેકો, ઉત્તેજન

મદતિયુ, વિ૦મદત કરનારો,મદદગાર, સહાયકર્તા

મદદગાર, વિ૦ મદદ કરનાર, મદદનીસ

મદદનીસ, પુ૦મદદગાર, સહાયકારક, મદદ કરનાર

મદન, પુ૦ (સ૦) સ્ત્રી પુરુષની સભોગ ઇચ્છા, કામદેવ **મદન પૂતળુ**=ઘણોજ ખુબસુરત પુરૂષ

મદનફળ, ન૦ મિંઢળ

મદનબાણ, ન૦(સ૦) કામદેવનુ એક બાણ, પુષ્પ

મદમાતુ, વિ૦ અકુશમા ન રહે તેવુ, ઉન્મત્ત, પ્રફુલ્લ ર.કે વધેલુ હોય તેવુ,પુષ્ટ થયેલુ,કામાતુર

મદરેસ, સ્ત્રી૦ (આ૦મદ્રિસ) પાઠશાળા,નિશાળ

મદવિકાર, પુ૦ મત્સર,ઉન્મત્તતા,કેફની ખુમારી ૨ હાથીના ગડસ્થળમાથી ઝરતુ પાણી ૩ ઉદ્ધતાઈ [ભૂલી ગયેલુ

મદાંધ, વિ૦ મદથી અધ થયેલુ, મદથી વિવેક

મદાર, પુ૦ (આ૦) આશ્રય, આધાર, ભરોસો, વિશ્વાસ ૨ ઉદ્દેશ, હેતુ, કારણ ૩ ધ્યાન, લક્ષ "અક્ષર ઉપર કાંઈ મદાર રાખશો નહિ પણ અર્થ ઉપર રાખજો" [પરોણાચાકરી

મદારત, સ્ત્રી૦ (આ૦) ખાતરદારી, બરદાસ્ત,

મદારી, પુ૦ (હિ૦, સ૦ મદાર–ધૂતારો) હાથ ચાલાકીના તેમ બદનની કસરતના ખેલ કરી બતાવનારો, ગારૂડી, બાજીગર ૨ વાદી,કલધર, જગલી પ્રાણીઓને કેળવનાર [૨ ખજન પક્ષી

મદિરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દારૂ, સુરા, આસવ, મધુ

મદિરાક્ષી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ખજનપક્ષીના નેત્ર રગવાળી ૨ મોહિની આખવાળી સ્ત્રી.

મદી, **વિ૦** મદવાળુ, ચઢી ગયલા જુસ્સાવાળુ
મદોન્મત્ત, **વિ૦** (સ૦) મદથી ઉન્મત્ત, ઉચ્છખલ, ઉદ્ધત ૨ ચરબીથી ભરેલુ, ફાટેલુ
મદ્ય, **પુ૦** (સ૦) મદિરા, દારૂ ૨ મધ
મદ્યપાન, **ન૦** (સ૦) દારૂ પીવો તે
મદ્યપી, **વિ૦** દારૂ પીનાર, દારૂડિયો
મદ્રાસી, **વિ૦** મદ્રાસનુ-સબધી
મધ, **ન૦** (સ૦ મધુ) ફૂલની અદર જે ગળ્યો ને ચીકણો રસ હોય છે તે ૨. માખીઓએ એકઠો કરી રાખેલો ફૂલનો રસ **મધ** મૂકીને ચાટવુ=નિરર્થક રાખી મૂકવુ ૫ પાળી રાખવુ **મધવાળી** જીભ=ખુશામત ભરેલી જીભ, **મધમા** હાથ મેલાવવો=મોટી ઓશાઓ આ વી, લાલચ બતાવવી [ફોલ્લીઓ થાય છે તે રોગ [બાળકને]
મધપાક, **પુ૦** જીભ ઉપર ધોળી ધોળી ઝીણી
મધપુડો, **પુ૦** જેમા મધમાખીઓ મધ એકઠુ કરે છે તે મધમાખીઓનુ કાણાકાણાવાળુ ઘર
મધમાખ-ખી, **સ્રી૦** મધ એકઠુ કરનારી માખી
મધભાગ, **પુ૦** વચલો ભાગ. [રાત
મધરાત-ત્રી, **સ્રી૦** રાતનો વચલો ભાગ, અરધી
મધલાલ **સ્રી૦** [મધ+લાલસા] આશા, ઇચ્છા
મધવો, **વિ૦** પુષ્ટ, જાડુ, ખાઇ પી તાજુ થએલુ
મધુ, **ન૦** સ૦ મકરદ, મધ ૨ સુધા, અમૃત ૩ મહુડાનુ ઝાડ-ફૂળ ૪ મદ્ય, દારૂ ૫ વસત ઋતુ ૬ ઝાડનો નિગાળ, રસ, મદ
મધુ, **વિ૦** (સ૦) મિઠુ, ગળ્યુ
મધુકર, **પુ૦** (સ૦) મધમાખ. ૨ ભમરો, ષટપદ
મધુકરી, **સ્રી૦** (સ૦) ઘેર ઘેર ફરી ભીખ માગેલું અન્ન, માધુકરી ૨ ભમરી, મધમાખી
મધુપ, **પુ૦** (સ૦) ભમરો ૨ મધમાખી ૩ દારૂડિયો
મધુપર્ક, **ન૦** (સ૦) દહિ દૂધ મધ, ઘી, સાકરનુ મિશ્રણ તે ૨ એ પાચ વાનાથી અતિથિનો સત્કાર કરી અર્પણ કરવુ તે
મધુપાન, **ન૦** મદ્ય પીવુ તે, મદ્યપાન [મુત્રાતિસાર
મધુપ્રમેહ, **પુ૦** (સ૦) સાકરીઓ પરમીઓ,
મધુમક્ષિકા, **સ્રી૦** મધમાખી
મધુમાસ, **પુ૦** (સ૦) વસંતઋતુ
મધુર **વિ૦** (સ૦) મીઠુ, ગળ્યુ, સ્વાદિષ્ટ ૨. કાનને મીઠુ પ્રિય લાગે તેવુ, (સ્વર) ૩ આખને ભાવે તેવુ, સુદર, ફુટડુ (રૂપ) ૪ ખુશબોદાર, સુવાસિત ૫ પ્રેમ-વહાલ ઉપજે તેવુ.
મધુરતા, **સ્રી૦** (સ૦) ગળપણ મિઠાશ ૨ સુદરતા મનોહરતા ૩ આહ્‌લાદપણુ ખુશકારકપણુ.
મધુરા, **પુ૦** સુવા ૨ જેઠીમધ ૩ મીઠી કાકડી ૪ સાકર
મધુલિહ-લેહ, **પુ૦** ભમરા.
મધુસૂદન, **પુ૦** ભમરો ૨ શ્રી કૃષ્ણ
મધુવન, **ન૦** વૃન્દાવન
મધૂક, **પુ૦** (સ૦) મહુડો.
મધોમધ, **અ૦** વચમા, મધ્યે
મધ્ય, **ન૦** (સ૦) વચલો ભાગ ૨ શરીરનો મધ્ય ભાગ, કેડ, કટિ પ્રદેશ
મધ્ય **વિ૦** વચમાનુ, અધરવચનુ ૨ વચલી સ્થિતિનુ
મધ્યબિન્દુ, **ન૦** ગોળનુ વચલુ બિન્દુ, જ્યાથી પરીઘ સુધીનુ અતર સર્વત્ર બરોબર હોય તે, કેન્દ્ર
મધ્યમ, **પુ૦** સાત સૂરમાનો ચોથો સૂર ગાયનમા ક્રૌચ પક્ષીના અવાજ સરખો એક જાતનો અવાજ
મધ્યમ, **વિ૦** (સ૦) વચમાનુ, સારૂ નહિ તેમ નરસુ નહિ તેવુ વચલા વાધાનુ ૨ વચલુ વચમા હોનાર
મધ્યમસર, **અ૦** વચલા માર્ગનુ, સારૂ તેમ છેક ખરાબ નહિ તેમ, અદાજસર
મધ્યમા, **સ્રી૦** (સ૦) વચલી આગળી. ૨. જુવાનીમા આવેલી સ્રી ૩ તે નામની એક નાયિકા. ૪ વાણી -શબ્દોચ્ચારની ત્રીજી સ્થિતિ 'પરા, પશ્યતિ, મધ્યમા, ને વૈખરી.' ૫ જેને નવો અટકાવ આવેલો છે એવી નારી
મધ્યરાત્ર-ત્રિ, **સ્રી૦** મધરાત, અડધીરાત
મધ્યરેખા, **સ્રી૦** વિષુવવૃત્ત
મધ્યસ્થ, **વિ૦** (સ૦) એકે પક્ષનુ નહિ તે તટસ્થ ૨ બે પક્ષનુ સમાધાન કરનાર, પચ ૩ વચલુ, વચમાનુ
મધ્યસ્થળ, **ન૦** (સ૦) કેડ, કટિ. ૨ વચલો પ્રદેશ.
મધ્યા, **સ્રી૦** (સ૦) મધ્યમા, જુવાન સ્રી.
મધ્યાહ્ન, **ન૦** (સ૦) બપોર, દિવસનો વચલો ભાગ, સૂર્ય મધ્યે આવેલો હોય તે સમય.
મધ્યે, **અ૦** વચમા, મા, અદર.

મન, ન૦ (સ૦ મન્-જાણવુ) સમજવાની ઇંદ્રિય જ્યા રહી હોય છે તે સ્થળ મગજ ૨ સમજ શક્તિ, જ્ઞાનેન્દ્રિય ૩ જ્યાથી લાગણી ઉભરાય છે તે, કાળજુ દિલ, હૈયુ ૫ ઇચ્છા, મરજી ભાવ ૬ ધારણા, વિચાર ૭ સ્મરણશક્તિ ૮ સત્યાસત્યનુ જ્ઞાન, અન્ત કરણ **મન** કરવુ=ઇચ્છા થવી **મન** માનવુ=અત કરણ માનવુ,કબુલ કરવુ **મન** ખાટુ કરવુ=નાખુશ કરવુ **મન** મનાવવુ=મનોખવુ, પ્રસન્ન કરવુ ૨ મમજાવવુ **મનમા** આવવુ-ઉતરવુ=સમજવુ ૨ મરજી થવી **મન** વાળવુ=નિરાત વાળવી, સન્તોષથી બેમવુ **મન** ઉઠવુ-અપ્રીતી થવી, ઇચ્છા જતી રહેવી ૨ વૈરાગ ઉત્પન્ન થવો **મોટા મનનુ**-ઉદાર, પરોપકાર બુદ્ધિનુ **મન** ઉચુ થવુ-નાખુશ-દિલગીર થવુ ૨ બેગીલી થવી, **મનમા** લાવવુ-દરકાર કરવી, ગણવુ લેખવવુ **મન** ખાટુ થવુ=નાખુશ થવુ દિલ ઉતરી જવુ, નારાજ થવુ

મનપૂર્વક, અ૦ મનથી, જાણીબુજીને [ખોટુ

મનકલ્પિત, વિ૦ (સ૦) જોડી કાઢેલુ, બનાવટી,

મનકામના, **સ્ત્રી૦** ઇચ્છા, મુરાદ વાછા,મનેચ્છા

મનખ, ન૦ માણસ મનુષ્ય [માણસનો અવતાર

મનખાદેહ, **સ્ત્રી૦** માણસની કાયા, મનુષ્યદેહ

મનખો, પુ૦ માણસનો અવતાર, નરદેહ ૨ માણસપણુ, માણસાઈ ૩ જીવન જીદગી

મનગમતુ, વિ૦ મનને ગમતુ, પસદ, ગોઠતુ ૨ રમ્ય, સુદર ૩ ભાવતુ, રૂચિકર, રૂચતુ

મનડુ, ન૦ મન (કવિતામા)

મનન, ન૦ (સ૦) ચિંતન, મનમા ઝખ્યા કરવુ તે

મનફેર, વિ૦ જરાકજ ફેર હોય તેવુ, નહિ જેવા તફાવતનુ [ગમતુ, પસદ પડતુ, ગોઠતુ

મનભાવતુ, વિ૦ મનને ભાવે-રુચે તેવુ, મન

મનમથ, પુ૦ (સ૦) કામદેવ [પડે તેવુ

મનમાનતુ, વિ૦ મન કબૂલ કરે તેવુ, મનને પસદ

મનમાન્યુ, વિ૦ પુષ્કળ, બહુ ખૂબ ૨ મન તૃપ્ત થાય એવુ-એટલુ

મનમેળ પા, વિ૦ મળતાવડુ ભળી જાય તેવુ

મનમોજી, વિ૦ મનમા જેમ આવે તેમ કરનાર મનસ્વી, સ્વચ્છદી, તરગી ૨ આનદી ૩ વિલક્ષણ, વિચિત્ર

મનમોદ, પુ૦ આનદ

મનમોહન, વિ૦ (સ૦) દિલપસદ, મોહક, આકર્ષક

મનવણિયુ વિ૦ મન મનાવવા જેવુ મન વાળવા જેવુ [મરદાસ્ત

મનવર, **સ્ત્રી૦** પરોણા ચાકરી, સરભરા આતિથ્ય,

મનવવુ, ક્રિ૦ સ૦ મનાવવુ, મનનુ સમાધાન કરવુ, રીસ ઉતારવી ગરજ કરવુ

મનવા, પુ૦ (હિ૦) માનવ, મનુષ્ય ૨ મન

મનવાંછિત,વિ૦ મનમા ઇચ્છેલુ,આકાક્ષિત ,ઇચ્છિત

મનવાર, **સ્ત્રી૦** (અ૦ મેન ઑફ વૉર) લડાઈની મોટી આગબોટ, મોટુ લશ્કરી વહાણ

મનવેગી, વિ૦ ઘણુજ ઝડપી, મનના જેટલી ઝડપ-વેગવાળુ

મનશિલ,પુ૦[સ૦] એક જાતનો ધાતુ જેવો ઝેરી ક્ષાર

મનસબદાર, પુ૦ [અ૦] લશ્કરનો અમલદાર

મનસબદારી,**સ્ત્રી૦** મનસબદારનો ઓહ્દો તે

મનસા,અ૦ મનવડે,મનથી

મનસા,**સ્ત્રી૦**(સ૦ મનીષા) મન,ઇચ્છા મછા

મનસિજ,પુ૦ (સ૦) કામદેવ,સ્મર

મનસુબો,પુ (અ૦ કોઈ કામ વિષે વિચાર કરવો તે,ધારણા બાધવી તે ૨ વાટ,યુક્તિ તદબીર,પેત.૩ ઉદ્દેશ, મતલબ હેતુ, ઇરાદો

મનસ્વી, અ૦ મનમા આવે તેમ

મનસ્વી વિ૦ [સ૦] તુરગી સ્વચ્છદી

મનહર,વિ૦મનોહર,સુદર ૨ પુ૦ એક જાતનો છદ

મના,**સ્ત્રી૦**[અ૦] અટકાવ પ્રતિબધ,બધી

મનાઇ,**સ્ત્રી૦** મના, નિષેધ બધી **મનાઇ હુકમ**-ચાલતુ કામ એકદમ બધ કરવાનો હુકમ

મનામણુ,ન૦ મનાવવુ તે,રીસ ઉતારવાને સમજાવવુ તે 'રીસામણા મનામણા' ૨ કાલાવાલા,પ્રણિપત સાત્વન ૩ સમજુતી ઐક્ય, સલાહ

મનારો,પુ૦[અ૦]મિનારો,ચુનાથી બાધેલો ઉચો ગોળ થાભલો, ટોડો તગરડી

મનાવણુ,ન૦ મનામણુ

મનાવવુ,ક્રિ૦સ૦ સમજાવવુ,મનાવી લાવવુ,મેળાપ

કરવો,સલાહ કરી,કાલાવાલા કરી ખુશ કરવું ૨ કબુલ કરાવવું,સાચેસાચું કહેવરાવવું

મનાવું ક્રિ૦ દોસ્તી થવી(ફરીથી),સમજુત થવી ૨ રીસ-ક્રોધ ઉતર્યો હોય તેમ થવું, માનવું

મની, સ્ત્રી૦ બિલાડી, મીની

મનીઓર્ડર,પુ૦[અં૦]પૈસા મેળવવાનો હુકમ ૨ ટપાલ મારફત નાણાં મોકલવાની રીત-ગોઠવણ તે, હુંડી [ભવાઈમાંનો એક વેશ.

મનિયાર,પુ૦ ચુડીઓ બનાવી વેચનાર,ચુડગર ૨

મનિયારૂં, ન૦ મનિયારનો ધંધો, ચુડી-રમકડાં ઉતારવાં તે

મનીષા,સ્ત્રી૦(સં૦) બુદ્ધિ, મતિ ૨ સમજ, જ્ઞાન

મનુ,પુ૦ મન્વંતરનો મૂળ પુરૂષ-રાજા ૨ પ્રખ્યાત ૧૪ઋષિઓમાંનો પ્રત્યેક ૩ માનવ ધર્મશાસ્ત્ર કર્તા ૪ ચૌદની સંજ્ઞા ૫ કલ્પનો ચૌદમો ભાગ

મનુજ, પુ૦ (સં૦) માણસ મનુષ્ય [આદમી

મનુષ્ય,ન૦[સં૦]મનુષ્ય માણસ જાત ૨ પુરૂષ,નર,

મનુષ્યગણ,ન૦ ૨૭ નક્ષત્રના ત્રણ વર્ગ પૈકી એક 'દેવગણ મનુષ્યગણ અને રાક્ષસગણ' એ ગણની મનુષ્યના સ્વભાવ અને પ્રારબ્ધના ઉપર સત્તા ચાલે છે

મનુષ્યત્વ, ન૦ મનુષ્યપણું,માણસાઈ

મનુષ્યતા,સ્ત્રી૦ માણસાઈ,મનુષ્યપણું

મનુષ્યલોક, પુ૦[સં૦] મૃત્યુલોક,આલોક,પૃથ્વી

મનુહાર, સ્ત્રી૦ મન મનાવવા કાલાવાલા કરવા તે, પ્રાર્થના ખાતર, આરાધના

મને,સ્ત્રી૦મના,મનાઈ [વિભક્તિનું એકવચન,

મને, સ૦ [સં૦ અસ્મદ્] પહેલા પુરૂષનું બીજી

મનોગત, પુ૦ વિચાર કલ્પના, અભિપ્રાય

મનોગતિ,સ્ત્રી૦મનનો વેગ ૨ મનની પહોંચ-શક્તિ

મનોગમ, વિ૦ મન માનતું, મનને ગમે તેવું

મનોજ્ઞ,વિ૦ મનોહર,મનપસંદ,સુંદર

મનોધર્મ,પુ૦ મનનો ધર્મ,મનનું સ્વભાવિક વલણ

મનોનિગ્રહ, પુ૦ [સં૦] મનનો સંયમ, મન વશ રાખવું તે

મનોભંગ, પુ૦ [સં૦] મનની આશા-ઉત્સાહનો ભંગ,નાસીપાસી, મનનું પાછું પડવું તે [લાગણી

મનોભાવ, પુ૦ [સં૦] મનની ઈચ્છા,મનની વૃત્તિ-

મનોભૂ, પુ૦ [સં૦] કામદેવ, સ્મર મદન

મનોમય,વિ૦[સં૦] માનસિક મન સંબંધી, મનનું

મનોમયકોશ,પુ૦ [સં૦] પંચ કોશ પૈકી એક ૨ હું છું ને શરીરની સત્તા મારા હસ્તક છે એવું જે જ્ઞાન તે ૨ વિ૦ મનનું માનસિક

મનોભિરામ,વિ૦[સં૦]મનોહર, રમણીય, રમ્ય

મનોયત્ન, પુ૦ [સં૦] મનની મહેનત ૨ અમુક નિયમ જાણ્યા પછી તે પ્રમાણે કરી જોવું તે,પ્રયોગ પાઠ, અભ્યાસ પાઠ, ધડો

મનોરંજક,વિ૦[સં૦]દિલ પસંદ,મનોહર, વિનોદી

મનોરંજન,વિ૦ મનોરંજક, દિલપસંદ

મનોરથ,પુ૦ [સં૦] મનનોભાવ, મનની ધારણા, ઉદ્દેશ, વાંછના

મનોરમ,વિ૦[સં૦] મનોરંજક ૨. પુ૦ મોગરો

મનોરમા, સ્ત્રી૦ ગોરોચના ૨ પીળી જુઈ

મનોરમ્ય,વિ૦ મન રીઝે તેવું, સુંદર, મઝેનું

મનોવિકાર,પુ૦[સં૦] લાગણીઓનો ઉછાળો,કામ ક્રોધાદિકના જુસ્સો [ઈચ્છા, ભાવના

મનોવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ [સં૦] મનનું વલણ, ચિત્તવૃત્તિ,

મનોવેગ,પુ૦મનનો વેગ તે ૨ મનનો ઉત્પન્ન થયેલો લાગણીનો તીવ્ર જુસ્સો તે

મનોહર, વિ૦ [સં૦]સુંદર, રૂપાળું,ખૂબસુરત ૨. આકર્ષક મોહક ૩ કામણગારૂં ૪ મધુરૂં

મનોહરી,વિ૦ મનોહર, સુંદર ૨ આકર્ષક, મોહ પમાડે તેવું [કરવા તે (મનાવવા માટે)

મનોહારી, સ્ત્રી૦ મનુહાર, પ્રાર્થના, કાલાવાલા

મન્તવ્ય,વિ૦[સં૦]માનવા લાયક,મનન કરવા જોગ

મન્તર,પુ૦મન્ત્ર, જુઓ 'મન્તર કરતા તન્તર વધે'

મન્તરવું, ક્રિ૦ સ૦ જાદુ કરવું ૨ મન્ત્ર ભણી અથવા ફુંક મારી કાર્ય સિદ્ધ થાય તેમ કરવું ૩ વશીકરણ કરવું ભુરકી નાખવું ૪.છેતરવું, ભમાવવું ૫ ભોગવવું ૬ છુપી સલાહ આપવી, શિખવવું

મન્તરાવવું,ક્રિ૦સ૦ જાદુ કરાવવું,દોરો કરાવવો

મન્તરાવું,ક્રિ૦અ૦ ઠગાવું છેતરાવું ૨ ભરમાવું

મન્ત્ર,પુ૦[સં૦] કાર્ય સિદ્ધિ થાય તેવું ગુપ્ત વાક્ય, ગુપ્ત વિચાર ૨ દેવ સ્તુતિ,ઋચા ૩ છુપી સલાહ, મનસુબો, ૪ જાદુ, ઈલમ, મોહિની

મન્ત્રગૃહ, ન૦ મસલત કરવાનુ ઠેકાણુ
મન્ત્રપુષ્પાંજલિ,સ્ત્રી૦[સ૦]ખોબામા ભરેલા ફૂલો મન્ત્ર ભણી દેવ ઉપર ઉછાળવા તે ૨ મારી પેઠે ઠપકો આવવો તે, ધમકી દેવી તે ૩ ગાળોનો વરસાદ, ૪ માર મારી હલકુ કરવુ તે [પુસ્તક
મન્ત્રશાસ્ત્ર,ન૦મન્ત્ર અને તેનો વિધિ એ સમ ધીનુ
મન્ત્રતન્ત્ર, પુ૦ દોરાચિઠ્ઠી [મસલહકાર
મન્ત્રી પુ૦ [સ૦] વજીર દિવાન, પ્રધાન ૨
મન્ત્રીમ ડળ, ન૦ કારભારી મ ડળ, દિવાન અને બીજા રાજ દરબારીઓ
મન્ત્રોપચાર,પુ૦ મન્ત્ર વડે કરેલો ઉપચાર
મન્થન,ન૦[સ૦] મથન, મથવુ તે, ગડમથલ ૨ વલોવવુ તે [રવૈ
મન્થની,સ્ત્રી૦ દહિ વલોવવાનો કુલડાવાળો વાસ,
મન્દ,વિ૦[સ૦]ધીમુ,ઠ ડુ,ટાઢુ ધીરૂ ૨ મા દુ ,શિથિલ ૩ ઓછુ, કમ, થોડુ ૪ મૂર્ખ, ઠોઠ. ૫ કોમળ મૃદુ ૬. સુસ્ત આળસુ ૭ ઝાખુ નિસ્તેજ ૮ હળવુ, આછુ, ધીમુ
મન્દ,અ૦ [ફા૦] વાળુ, હોય તેવુ (પ્રત્યય)
મન્દબુદ્ધિ-મતિ,વિ૦ બેવકુફ, મૂર્ખ
મન્દવાડ, પુ૦ રોગ આજાર ૨ બિમારી,માદગી
મદવાડિયુ , વિ૦ આજારી, રોગી ઘણુ ખરૂ માદુ
મન્દવાર,પુ૦ શનીવાર [રહેતુ ૨ મ દવાડ આવે તેવુ
મન્દહાસ્ય, ન૦ [સ૦] ગાલમા હસવુ તે, સ્મિત મોનો મલકાટ, દાત ન દેખાય તેમ હસવુ તે,મુખ મલકાવવુ તે
મન્દાકિની,સ્ત્રી૦ સ્વર્ગ ગ ગા ૨ ગ ગાનો પ્રવાહ ૩ એક જાતની મકાન્તિ [છ દ
મન્દાક્રાન્તા, સ્ત્રી૦ ૧૭ અક્ષરના ચરણવાળો એક
મન્દાક્ષ,સ્ત્રી૦[સ૦] લાજ શરમ
મન્દાગ્નિ પુ૦ખાધુ પચન ન થાય તેવી શક્તિ
મન્દાર,ન૦[સ૦]સ્વર્ગનુ એક ઝાડ,પારિજાતક
મન્દિર, ન૦ [સ૦] સુદર ઘર ૨ દેવાલય દહેરૂ ૩ રાજમહેલ હવેલી ૪ મેડીદાર ઘર
મન્દિરિયુ ,ન૦સુદર ઘર, મ દિર
મન્દિલ,ન૦ [આ૦] કસબના બુટ્ટાવાળી પાઘડી, જરિયેલ ફેટો મોળ

મન્દી, સ્ત્રી૦ ઉતરતો ભાવ ભાવની પડતી
મન્દુ ,વિ૦ ધીમુ, સુસ્ત ૨ નબળુ
મન્મથ પુ૦[સ૦] કામદેવ,મદન,અન ગ
મન્યુ , પુ૦[સ૦] મનસ્તાપ, રાગ ૨ ગુસ્સો,ક્રોધ
મન્વતર, પુ૦ (સ૦) ચૌદ મનુ પૈકી કોઇ એની વચ્ચમાનો કાળ તે ૩૦૬૭૨૦૦૦૦ વર્ષનો કાળ
મપારો, પુ૦ અનાજ વગેરે તોલનાર, જોખો
મપાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ તોળાવવુ,ભરાવવુ માપ કઢાવવુ ૨ કિમ્મત કરાવવી
મપાવુ, ક્રિ૦અ૦ તોળાવુ,ભરાવુ પ્રમાણ નીકળવુ
મફત,અ૦ વગર પૈસે, અવેજ–બદલા વિના,ફોગટ ૨ અમસ્તુ, જૂજ કિમ્મતે [ફોગટિયુ
મફતિયુ ,વિ૦ બદલામા–સાટામા કઈ ન મળે તેવુ,
મ મલક, વિ૦ ઘણુ, અતિશય, પુષ્કળ
મબારખી, સ્ત્રી૦ છોકરાને થતો એક રોગ
મભમ, વિ૦[આ૦મુબ્હમ] મોઘમ, બાધે ભારે, અદબદ, અસ્પષ્ટ સદિગ્ધ
મમ, ન૦ મામ, ખાઉ ખાઉ (બાળક)
મમ, સ૦ (સ૦) મારૂ મુજ
મમઈ, સ્ત્રી૦ માની મા, દાદી
મમત, પુ૦ [સ૦] પોતાના મતને પકડી રાખવો તે ૨ હઠ બહોસ જીદ આગ્રહ, આડાઇ
મમતા, સ્ત્રી૦ (સ૦ પોતાનુ હોય તેમ માનવુ તે, મમત્વ ૨ પ્યાર, પ્રાપ્તિ,મારાપણાની માયાતે 'સમરને શ્રી હરિ, મેલ મમતા પરી, જોને વિચારી મળ તારૂ '–નર૦ મહેતો ૩ આગ્રહ હઠ
મમતાળુ, વિ૦ પ્યારવાળુ , હેતાળ પ્રીતિવાળુ , માયાળુ ૩ દયાળુ
મમતી, વિ૦ આગ્રહી, જીદ્દી, હઠીલુ,
મમતીલ, વિ૦ મમતી જુઓ
મમતામમતી, સ્ત્રી૦ ચડસાચડસી સ્પર્ધા
મમત્વ, ન૦ (સ૦) હુપણાનુ અભિમાન,મારાપણુ ૨ હઠ, આગ્રહ, જીદ
મમરો, પુ૦ ચોખાની ધાણી
મમરો પુ૦ મર્મનુ વચન, કડવુ **મમરો** મકવો– ઉશ્કેરવુ, ચઢાવવુ ૨ જક મકવો
મમળાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ રમ કરવાને અથવા પોચુ

કરવાને આમ તેમ મોમા હલાવવુ વાગોળવુ,
મમાવો, પુ૦ માનો બાપ, દાદો
મમોલો, પુ૦ એક જાતનો જીવડો
મમ્મોચમ્ચો, પુ૦ ગાળ, અપશબ્દ
મય વિ૦ (સ૦) વાળુ, ભરપુર, સમાન, ઈ૦ સૂચક પ્રત્યય "જળમય, આનદમય"
મયણ, પુ૦ (સ૦) મીનધ્વજ, કામદેવ "ભાનુને ભવન સુકુમારી સન્મુખ થતા નયન જેમ મયણના બાણ છૂટયા "-રત્નો૦
મયા, સ્ત્રી૦ વહાન, માયા ૨ દયા, કૃપા
મયાળ, પુ૦ એક જાતનો વનસ્પતિનો વેલો,
મયુર, (સ૦) કલાપિ, કેકી **મયૂરી**=ઢેલ
મય્યત, સ્ત્રી૦ મરણ, મરણુ, મૈયત
મર, ક્રિ૦ મરી જા, જતો રહે ૨ અ૦ છોને હશે, કઇ દરકાર નથી (એ અર્થમા) [પાનુ
મરકત,પુ૦(સ૦)એક જાતનો લીલો મણિ,નીલમ,
મરકલડુ, વિ૦ મદ હાસ્યવાળો લટકો, મલકાનો મોનો ચાળો, 'મરકલડે મુખ મધુરે વચને, મર્યાદા મન આણીજી "-પ્રેમા૦
મરકી, સ્ત્રી૦ (સ૦ મૃ-મરવુ) ઘણા મરણ થવા તે, રોળ, મહામારી ૨ જેથી ઘણા લોક મરે તેવો રોગ; અધોક ડાગળિયુ, માતાનુ ૩ ગાડીઓ તાવ
મરકી, સ્ત્રી૦ એક જાતની મિઠાઈ, મરઘી
મરગ, પુ૦ (સ૦ મૃગ)હરણ,કુરગ,મૃગ-છિકાર
મરઘી, સ્ત્રી૦ (ફા૦ મુરગ)મરઘાની માદા,કુકડી
મરઘો, પુ૦ કુકડો, તામ્રચૂડ. [૩ મરકી
મરચી,સ્ત્રી૦મરચાનો છોડ ૨ કાને પહેરવાની વાળી
મરચુ, ન૦ મરચીનુ ફળ એ તીખુ હોય છે **મરચાં** લાગવા=માઠુ લાગવુ, રીસ ચઢવી
મરચુ, વિ૦ તીખા-આકળા સ્વભાવનુ **મરચુ** મીઠું ભભરાવવુ=વધારીને વાત કરવી [વાવર
મરજ, પુ૦ [આ૦]વ્યાધિ,રોગ, દર્દ. ૨ આજાર,
મરજાદ, સ્ત્રી૦ [સ૦] મર્યાદા સભ્યતા, વિવેક ૨. અદબ લાજ ૩ હદ
મરજાદા, સ્ત્રી૦વિવેક, લાજ અદબ ૨ હદ,સીમા.
મરજાદ વેલ, સ્ત્રી૦ દરિયા કાઠે થતી એક વેલ
મરજાદી, વિ૦ પુષ્ટિમાર્ગના આચાર નિયમે વર્તનાર વૈષ્ણવ [ખાયેશ ૨ મિજાજ, તબિયત
મરજી, સ્ત્રી૦ [આ૦ મર્જિ] ઇચ્છા, ખુશી,
મરજીવો, પુ૦ દરિયામાથી મોતી કાઢનાર ૨ જીવ સટોસટનુ કામ કરનાર.
મરડ, પુ૦ આમળો, વળ, દ્વેશ. ૩ ટકોર, ટાણો, મહેણુ ૪ શેખી, ગર્વ ૫ ચુનો પાડવાનો કાકરો.
મરડવુ, ક્રિ૦ સ૦ વાકુ વાળવુ, આમળો દેવો ૨ આડુ પડવુ, હરકત કરવી ૩ ઉથલાવવુ, ઉલટાવવુ, ફેરવવુ, દોરી ખેચવી
મરડાટ, પુ૦ લાડમા રીસાવુ તે ૨ રીસમા બોલવુ કરવુ તે, વળ, કસતુ બોલવુ તે, મરડાતા ચાલી લટકો કરવો તે ૪ આમળો, વિરૂદ્ધતા, વળ
મરડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાકુ વળવુ ૨ આડુ થવુ, વકાવુ (માન કે ક્રોધમા) ૩ નખરા કરવા
મરડાશિગ,સ્ત્રી૦એક જાતની આમળાવાળી શિંગો ઐાષધમા વપરાય છે [કકર.
મરડિયો,પુ૦એક જાતનો ચુનો પકવવાનો કાકરો,
મરડો, પુ૦ વારે વારે ચુક આવી ઝાડે ફરવા જવું તે, અતિસાર, આમ.
મરણ, ન૦ [સ૦ મૃ-મરવુ] ચૈતન્ય બધ થવુ તે, મોત, જીવ જવો તે, મૃત્યુ ૨ મોટુ સકટ, પીડા
મરણકાળ,પુ૦ મોતનો સમય, જીવ જવાની વેળા આખર સમય [હાનિનો પ્રસગ.
મરણઘાત, સ્ત્રી૦ મૃત્યુ થાય તેવી ઘાત, પ્રાણ-
મરણતોલ, વિ૦મરણ થાય તેવુ મરી જાય તેટલુ-તેવુ "મરણ તોલ માર પડયો"
મરણપોક, સ્ત્રી૦ મૃત્યુ સમયે જે પોક મૂકવી તે
મરણલાકડાં,ન૦ મરનારને બાળવાના લાકડા
મરણાગત, અ૦ મૃત્યુ થાય તોપણ, જીવ ગયે
મરણાન્ત,વિ૦[સ૦]મરણ થતા સુધી,મૃત્યુ પછી
મરણિયુ, વિ૦મરવાને તૈયાર,મરવાથી ન બીનાર,
મરણુ, ન૦ મરણ, મૃત્યુ [જીવપર આવેલુ.
મરતબો, પુ૦ [આ૦] પદવી, દરજ્જો, મોભો, અધિકાર ૨ ભારબોજ, અદબ, મરજાદ.
મરદ, પુ૦[ફા૦ મર્દ] પુરૂષ, નર ૨ પુરૂષાતનવાળો માણસ, બહાદુર નર ૩ વીર પહેલવાન.
મરદવુ, ક્રિ૦ સ૦મસળવુ, ચોળવુ, ઘસવુ.

મરદાઇ, સ્ત્રી૦ પુરૂષાર્થ, વીરતા, બહાદુરી ૨
મરદાનગી, સ્ત્રી૦બહાદુરી,મરદપણુ [પુરૂપાતન
મર્દાની વિ૦ મરદને શોભે તેવુ ૨ નિડર
મરદામી, સ્ત્રી૦ મરદાઇ, જુઓ [મરદાઇ
મરદી, સ્ત્રી૦[ફા૦]પુરૂષત્વ, વીરપણુ ૨ બહાદુરી
મરદુમી, સ્ત્રી૦ [ફા૦] મરદાઇ
મરદેઆદમી, પુ૦ કુલીન, ખાનદાન, ગૃહસ્થ, સજ્જન ૨ બહાદુર માણસ, વીર નર
મરનાર, વિ૦ મુવેલુ, ગત થએલુ, મૃત ૨ જીવપર આદરનાર, મરવાને તૈયાર
મરની, અ૦ ખસ, દૂર ખસ ૨ ભલે છોને
મરને, અ૦ ભલે છો, જેમ 'મરને મણિલાલને સુરજ જુદો પાડવા મથે '
મરવત, સ્ત્રી૦ લાજ, સભ્યતા ૨ પ્રીતિ, સ્નેહ
મરવુ, ક્રિ૦અ૦ ચતન ન હોય તેવુ થવુ,મરણ પામવુ દેહ ત્યાગ કરવો, પ્રાણ છોડવો, ગુજરી જવુ ૨ સુકાવુ, કરમાવુ 'ઝાડ મરી ગયુ ' ૩ ગભરાવુ,દુ ખ પામવુ ૪ લાગણી બધ પડવી, મરદાલ થવુ "રોજના મારથી લોહી મરી ગયુ ' ૫ કમી થવુ, જતુ રહેવુ "ભુખ મરી ગઇ" ૬ ભગાવુ,પચવુ "જમીનમા પાણી મરી રહે છે " ૮ નુકસાન ખમવુ ૯ મહેનત કરવી ' તમે બેસી રહો ને હુ એકનોજ મરી જાઉ કે ?" ૧૦ ઠેકાણેથી ઉડી જવુ, ચાલવુ મદ થવુ 'સોકટી મરી ' ૧૧ રાખ–ખાખ થવી "તાબુ મરવુ" ૧૨ અધિરા થવુ 'તે પોતાના પ્યારને માટે મરે છે " **મરી** જવુ–છેક જ અશક્ત થવુ મરી જવુ દુ ખ થવુ ૨ બધ પડવુ, નરમ પડવુ (જુસ્સો) ૩ કરમાવુ, (ઝાડ) **મરી** પડવુ–ખરા અત કરણથી પોતાનુ સઘળુ જોર વાપરવુ
મરવો,પુ૦નાની કાચી કેરી ૨ એક ઓષધી છોડ
મરસીયા, પુ૦ [આ૦] રાજીઆ, શોકના ગીત
મરિયુ, ન૦ મરી ૨ મરી જેવુ તીખુ કણુ કે
મરાઠા–ઠો, પુ૦ મહારાષ્ટ્રમા રહેનાર [અકુર
મરાઠી, વિ૦ મહારાષ્ટ્ર દેશના લોકની ભાષા–રીત
મરાઠણ, સ્ત્રી૦ મરાઠાની સ્ત્રી
મરહુમ, વિ૦ મરણ પામેલુ, સ્વર્ગસ્થ.
મરામત, સ્ત્રી૦ [આ૦ મરમ્મત] સમરાવવુ તે, જીર્ણોદ્ધાર [કરાવવો, હણાવવુ
મરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ મારે એમ કરવુ,ઠોકાવવુ, ઘાત
મરાસ, ન૦ વારસા [રાતી ચાચનો હસ
મરાળ, પુ૦ [સ૦]એક જાતનો રાતા પગ અને
મરી, (સ૦ મરીચ) એક જાતના ઝાડના ઝીણા ફળ,તીખા,મરિચ **મરી** ફાકવા–ચઢવુ ચઢયુ બોલવુ
મરીમસાલો, પુ૦ ગરમ મસાલો ૨ વધારીને કરેલી વાત ભભેરણી
મરિચિ, ન૦ [સ૦] કિરણ
મરીચિકા, સ્ત્રી૦ [સ૦] ઝાઝવા મૃગજળ
મરૂ, અ૦ વારી જાઉ ૨ ભલા, અરેરે.
મરૂ,વિ૦ ઉજડ, જળ રહિત 'મરૂભૂમિ ૨ મારવાડ
મરડિયો, પુ૦ ચુડગર, મનિયાર, સરાણીઓ કુઠી ચુડો પહેરવા ગઇ ત્યારે મરડિયે માદો પડયો–નસીબ બે ડગલા આગળનુ આગળ
મરૂડી–ઢી, સ્ત્રી૦ સાધુની નાની ઝુપડી, પર્ણકુટી
મરૂત, પુ૦ (સ૦) પવન વાયુ
મરેઠી, સ્ત્રી૦એક જાતનો છોડ ૨ મરેઠાની ભાષા
મરેલુ, વિ૦ મૃત, ગત થયેલુ ૨ નામર્દ
મરો,પુ૦ મોતાના જેવુ દુ ખ,માઠી દશા, હેરાનગત ૨ મોત, મરણ
મરોડ, પુ૦ વલણ, આકાર, મોડ, ઝોક ૨ રાટ, વિરૂદ્ધતા ૩ છેનાઇ, લાલાઇ, વરણાગી, અગ મરડીને ચાલવુ તે [ર ફેરવવુ
મરોડવુ, ક્રિ૦સ૦ મરડવુ વાકુ વાળવુ, મરડવુ
મરોડી, સ્ત્રી૦ બુચ–દાટો ઉઘાડવાની પેચવાળી આકડી–સ્ક્રુ [વડા શરીરનુ, સુકલકડી.
મર્કટ, પુ૦ (સ૦) માકડુ વાદરો ૨ વિ૦એક-
મર્ત્ય, વિ૦ (સ૦) નાશવત, 'હે મર્ત્ય લોકના માનવી !' ૨ ન૦જેને મરણ આવે છે તેવુ માણસ
મર્ત્યલોક, પુ૦ મૃત્યુ લોક, માનવ સૃષ્ટિ.
મર્દ, વિ૦બહાદુર, શૂરવીર ૨ પુ૦ નર,આદમી.
મર્દન, ન૦ (મ૦મૃદ્–ધુટવુ) ચોળવુ–રગડવુ તે
મર્દવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચોળવુ, મસળવુ, રગડવુ ૨ ગુદવુ, ખુદવુ ૩ પીડવુ, કમજોર કરવુ ૪ હલકુ પાડવુ, માનભગ કરવુ

મર્મ પુ (સ૦ મૃ-મરવું] હૃદયની છુપી વાત, રહસ્ય, હેતુ, છુપો ભેદ ૨ હૃદય, ભેજુ, કાળજુ ૩ ગુહ્યાર્થ-ભાવ, તાત્પર્ય ૩ મતલબ, મતલબ, અભિપ્રાય ૫ દાવ, પેચ ૬ મર્મવચન, મહેણુ ૭ શરીરનો નાજુક ભાગ, મધિસ્થાન

મર્મજ્ઞ, વિ૦ (સ૦મર્મ+જ્ઞા) મર્મ જાણનાર ૨ રસીક, ચતુર [કરડાગી, ટાણુ

મર્મવચન, ન૦ ગુહ્યાર્થવાળો શબ્દ ૨ મહેણુ,

મર્મસ્થળ-સ્થાન, ન૦ કાળજુ, અંત:કરણ ૨ જ્યા વાગવાથી પ્રાણી મરી જાય તેવી શરીરની કુમળી જગા [પેટ લમણુ, ઇ૦]

મર્માળ-ળુ, વિ૦ જેમા મર્મ રહેલો હોય તેવુ

મર્યાદશીલ, વિ૦ વિવેકવાળુ, વિનયી, વિવેકી, અદબવાળુ

મર્યાદા સ્ત્રી૦ (સ૦) અદબ, વિવેક, વિનય ૨ પદ્વી-મોટપણુ જોઇ માન રાખી વર્તવુ તે ૩ હદ, સીમા ૪ અટકાવ, પ્રતિબંધ ૫ અવધ, અવધિ

મલ-મલ્લ, પુ૦ કુસ્તીબાજ, પહેલવાન, કસરતી

મલઇ, સ્ત્રી૦ મલાઇ, દૂધ ઉપરની તર [જવાન

મલકટ, પુ૦ કાચળીનો છાતી ઉપરનો ભાગ, તાનુ

મલકવુ, ક્રિ૦ અ૦ મલાવવુ ૨ મંદમંદ હસવુ ૩

મલકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ હસાવવુ, ખીલવવુ [ખીલવુ

મલકાવુ, ક્રિ૦સ૦ હસવુ ખુશ થવુ ૨ મંદહાસ્ય

મલકુડ, ન૦ [છાશની] દોણી, માલવુ [કરવુ

મલકુડુ, વિ૦ મનગમતુ, મિશ્ર સ્વાદવાળુ ૨ હરખાઇ જનારુ, સહેજમા મલકાઇ જાય તેવુ

મલકુસ્તી, સ્ત્રી૦ મલ્લયુદ્ધ, કસરતીઓની દાવપેચ વાળી લડાઈ [હરખાતુ ને ઝુલતુ હિંડતુ

મલપતુ, વિ૦ આનંદના ડોળથી ડોલતુ ચાલતુ,

મલબારી, વિ૦ મલબારનુ

મલમપટો, પુ૦ લેપ-ઔષધ ચોપડી ઉપર બાંધેલો પટો મલમપટો કરવો=થાગડથીગડ કરવુ, સમજાવી મનાવી લેવુ [વાળી દવા

મલમ, પુ૦ ગડગુમડ ઉપર ચોપડવાની મીણતેલ

મલમપટી, સ્ત્રી૦ મલમ ચોપડેલી લુગડાની પટી-આગળી [સુતરાઉ કપડુ

મલમલ, ન૦ મજલિન, એક જાતનુ બારીક નરમ

મલયાગુરુ, ન૦ (સ૦) સારામા સારી સુખડ, મલય પર્વત ઉપર થતું સીમમ, રક્તચંદન

મલાઈ, સ્ત્રી૦ દૂધ ઉકાળતા તરી આવતો ચીકણો પદાર્થ, તર ૨ સત્વ, સાર [આમકો, પડદો

મલાજો, પુ૦ લાજ, સભ્યતા, પડદો રાખવો તે

મલાર, પુ૦ (સ૦ મલ્લારી) ચોમાસામા ગવાતો એક રાગ 'મલ્હાર અલાપે રાગ મલાર'

મલાવડા, ન૦ મીઠુ મીઠુ બોલવુ તે, પસંદ પડે તેવી હસતા મુખની વાતચીત, કામ કરવુ નહિ પણ મીઠુ બોલી કામની લાલચ બતાવવી તે રીઝવણી

મલાવવુ, ક્રિ૦સ૦ પુરતી કરવી, પ્રફુલ્લ કરી દીપાવવુ, લહેકાવવુ [વાત, રાગ, ઇ૦] ૨ લંબાવવુ અતિશયોક્તિ કરવી ૩ વધારીને રંગ પુરવા, બહલાવવુ [વધારો, ચઢાવો

મલાવો-વડો. પુ૦ મલાવવુ તે, પુરતી, અતિશયોક્તિ

મલ્લિકા-લ્લિકા, પુ૦ (સ૦) મોગરો

મલકા, સ્ત્રી૦ રાણી રાજકર્ત્રી

મલીદો, પુ૦ (ફા૦] ઘી, ખાંડ, ઘઉ નો બનાવેલો પદાર્થ, નરમ માલ ૨ સત્વ, સાર

મલિન, વિ૦ (સ૦) મેલુ, ગંદુ ૨ ઝાંખુ ૩ ડહોળુ, કચરાવાળુ ૪ કપટી, દુષ્ટ

મલિનતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મેલાપણુ, ગંદવાડ ૨ અસ્વચ્છતા ૩ ઝાંખ

મલુક, વિ૦ [આ૦] સાર, શીકાર ૨ મુલક

મલેક, પુ૦ મુસલમાનોમા એક ઇલકાબ છે ૨ અમીર, ઉમરાવ

મલેરિયા, ન૦ [અં મેલેરિયા] મચ્છરના ડંશથી થતો ટાઢિયો એકાતરિયો તાવ

મલૈ, સ્ત્રી૦ મલાઈ દૂધની તર ૨ સાર, તત્વ

મલોખુ, ન૦ સરોકુ ધોડો [રેંટીઆનુ]

મલ્લ, પુ૦ મલ, જુઓ

મવડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ માય તેમ કરવુ, સમાવવું

મવરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સમાવવુ, દાબી ઠાંસીને ઘાલવુ

મવાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ સમાવવુ, માય તેમ કરવુ

મશ, ન૦ (મિષ) બહાનુ નિમિત્ત, જુઠો સબબ

મશક, સ્ત્રી૦ (સ૦) પાણી ભરવાનો ચામડાનો [કોથળો.

મશક, પુ૦ (સ૦) મચ્છર, ડાસ

મશગુલ,(ફા૦) કામમા રોકાયેલુ ગુથાયેલુ
મશરૂ, પુ૦ (આ૦) રેશમ સુતરનુ ઘણા ર ગના પટાવાળુ લુગડુ [જાણીતુ
મશહુર, વિ૦ (ફા૦)નામીચુ, પ્રખ્યાત ૨ જાહેર,
મશાગત, સ્ત્રી૦મહેનત, શ્રમ. ૨ મજુરી,રોજ
મશાણ, સ્ત્રી૦ મસાણુ, જુઓ
મશાણિયુ, વિ૦ મડદુ લઈ મશાણમા જનારૂ, મશાણનુ ૨ અશુભ, ભુડુ **મશાણિયો**=ડાઘુ
મશાણી, પુ૦ મડદાને લગતો સામાન વેચનારો
મશાલ, સ્ત્રી૦(આ૦) ચિથરા વિટાળી બનાવેલો મોટો કાકડો ૨ મેગ્મેરાયુ
મશાલચી, પુ૦ (આ૦ મશઅલ+તુર્કી૦ ચી–રાખનાર] મશાલ રાખનાર, મશાલ ધરનાર, હજામ **મશાલી**=મશાલચી
મશાલો, પુ૦ મસાલો, જુઓ
મશિયાઇ, વિ૦ માશીના છોકરા
મશ્કરી, સ્ત્રી૦ (આ૦) ઠઠ્ઠો, ટોળ [ચેષ્ટા કરનાર
મશ્કરો,પુ૦(આ૦)ટોળિયો, નકલી, બટક બોલો,
મસ, વિ૦ બહુ, ઘણુ, વિશેષ
મસ, પુ૦ મમો. ૨ ન૦ મિષ, બહાનુ
મસકો, પુ૦(આ૦) માખણ, નવનીત ૨ સાર, સત્વ ૩ ખુશામત
મસરકુ, ન૦ માર્મિક વચન, કરડાકીનો બોલ
મસજીદ, સ્ત્રી૦ (આ૦) મસીદ, દરધા, રોજો
મસનદ, સ્ત્રી૦ (આ૦) ગાદી, તખ્ત, સિહાસન
મસમસતુ,વિ૦ખુબ ખુશબો પ્રસરે તેવુ,મઘમઘતુ
મસમસવુ, ક્રિ૦અ૦ ખુશબોનુ ઉડવુ, ફોરવુ
મસલત,સ્ત્રી૦(આ૦) સલાહ, મનસુબો, મસલત
મસલતીઓ, પુ૦ (આ૦) સલાહકાર
મસવણી, સ્ત્રી૦ ગૌરી પૂજન, ગોરો
મસવાડા પુ૦ ગર્ભ રહેવો તે, દહાડા રહેવા તે ૨ મહિના, માસ
મસવાડી, સ્ત્રી૦ પારકા હદના લોકોને–રબારી ભરવાડોને ઢોર ચરાવવા ગોચર આપી લેવાતો કર તે [ડાનો ભાગ.
મસવાડુ, ન૦ પછવાડુ, ઘરની પાછળનો–વા
મસવાડો, પુ૦ ગામનુ પછવાડુ, ભાગોળ.
મસળવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોળવુ, રગડવુ ૨ ડુપવુ ગુદવુ ૩ મારી અધમુઉં કરવુ ૪ દાબવુ, ચાપવુ.
મસળાવવુ,ક્રિ૦સ૦રગડાવવુ,ચોળાવવુ,ચપાવવુ
મસાણ, ન૦ (સ૦ સ્મશાન) મડદા દાટવા–બાળવાનુ સ્થળ, કબરસ્તાન, દખમુ
મસાત, સ્ત્રી૦ ખેડવા લાયકની જમીન
મસાલો, પુ૦ (આ૦) ખાવાના પદાર્થમા ભળવાથી જે વિશેષ સ્વાદ આપે તે ૨ તેજાનો ૩ કોઈ ચીજ બનાવવામા ભેળવાના પદાર્થો-સામગ્રી, મભાર **મસાલો** ભભરાવવો-રસિક કરવુ,વધારીને
મસિયેણ, વિ૦ માસીનુ [કહેવુ, ચઢાવવુ
મસી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઝાડ–વેલા ઉપર થતો એક જાતનો જીવ ૨ શેરડીમા થતો એક રોગ, ૩ [સ૦મષી] શાઇ, રૂશનાઇ ૪ કાજળ, મેશ, દાતે ઘસવાની દવા, દત મજન [લી જગા
મસીદ,સ્ત્રી૦ મુસલમાનને નિમાજ પઢવાની બાંધે-
મસૂર, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક જાતની દાળ
મસૂરિકા, સ્ત્રી૦ શરીર ઉપર તુવેરના દાણા જેવા ફોલ્લા ફૂટી નીકળે છે તે, અછબડા
મસો, પુ૦ શરીરની ચામડી ફુલી બાઝેલી કઠણ ગોળ ગાઠ તે, ગાડમાના મસાને હરસ કહે છે ૨ ઝાડના પાદડા ઉપર થતી ગાઠ
મસોતુ, ન૦ગરમ ચીજ પકડવા રાખેલા લુગડાના કકડા ૨ કપડાનો કડકો ૩ ફાટોતુટો મેલો કડકો.
મસ્કતી, વિ૦ મસ્કત બદરનુ–સબધી
મસ્ત, વિ૦ (ફા૦] મદમાતુ ઉન્મત્ત, ચકચૂર ૨ જોરાવર, હૃષ્ટપુષ્ટ ૪ ગાડુ [શિખર
મસ્તક, ન૦(સ૦) માથુ ૨ ખોપરી ૩ ટોચ,
મસ્તાઇ, સ્ત્રી૦ મસ્તી, ધિંગાણુ, ધાધલ,ઉદમાત
મસ્તાન, વિ૦ (મસ્ત) મદમાતુ, હલમસ્ત ૨ તોફાની, ટીખળી, ઉદમાતિયુ ૪ મસ્ત, ઉન્માદી ૫ પીધેલ, છાકટુ [ધાધલ
મસ્તી,સ્ત્રી૦(ફા૦)તોફાન, ઉછાછળાવેડા, ઉદમાત,
મસ્તીખોર, વિ૦ (ફા૦) તોફાનિયુ, ઉદમાતિયુ
મસ્તુલ,સ્ત્રી૦ સાળમા વપરાતી રેશમની ગુચ્છી–
મસ્નદ, સ્ત્રી૦ બેઠક, તખ્ત [કોકડી
મુહકુબ, (આ૦)થોડા દિવસ બન્ધ રાખેલું, મુલતવી, ઢીલમા નાખેલુ.

મહુત, વિ૦[સ૦]મોટું, ભારે, વિશાળ [ચંદ્રમા
મહતાબ,સ્ત્રી૦(સ૦)એક જાતનું દારૂખાનું ૨
મહત્તા, સ્ત્રી૦ મોટપણ, મોટાઇ ૨ ગૌરવ ઐશ્વર્ય, ગૌરવ, પ્રતિષ્ઠા
મહત્ત્વ, ન૦(સ૦)મોટાપણું, મહિમા ૨ વૈભવ શોભા, પ્રતિષ્ઠા ૩ વિસ્તાર, વિશાળપણું
મહંત, પુ૦ [સ૦] મોટો સાધુ, મઠાધિકારી
મહમહવું,ક્રિ૦અ૦મહેકવું, ફોરવું,સોઢવું [દયા
મહેર,ન૦ મર્મમાં કહેવું તે, મર્મ વચન ૨ કૃપા,
મહેરકું, ન૦મહેણું, ટોણું, માર્મિક વચન
મહશુર, વિ૦[આ૦]પ્રખ્યાત નામાંકિત,મશહુર
મહર્લોક, પુ૦ સપ્ત લોકમાંનો ચોથો લોક
મહર્ષિ, પુ૦ [સ૦] મોટો ઋષિ
મહા, વિ૦ [સ૦]મોટું, શ્રેષ્ઠ ૨ વિશાળ,મોટું પુ૦ વિક્રમ વર્ષનો ચોથો મહિનો
મહાકાળી, સ્ત્રી૦ એ નામની એક દેવી, ઈશ્વરી.
મહાજન, ન૦ મહાપુરૂષોનું મંડળ ૨ જુદાજુદા ધંધાધારીઓના જુદાજુદા મંડળો
મહાજનિયું, વિ૦ ધણી વગરનું, રખડાઉ ,હરાયું ૨ મહાજનને લગતું
મહાજમ, વિ૦ ઘોર અંધારી, અંધારાવાળી
મહાડ,પુ૦એક જાતનો રાગ ૨ માઢ, રાજમંદિર ૩ વાસ, મહોલ્લો [કલું, (બાજીમાં)
મહાત, વિ૦ [સ૦] હારેલું કેદ પડેલું, અટ
મહાતળ, ન૦ સાત પાતાળ પૈકી ચોથું, પાતાળ
મહાત્મ-ત્મ્ય, [સ૦] મોટપણ, પ્રતાપ ૨ યશ, કીર્તિ ૩ ઐશ્વર્ય [મહાનપુરૂષ
મહાત્મા પુ૦ [સ૦] ઉન્નત ભાવવાળો આત્મા,
મહાત્મા,વિ૦[સ૦] ઉદાર દીલનું,કુલીનતાવાળું
મહાદશા, સ્ત્રી૦(સ૦) મુખ્ય ગ્રહની પ્રાણી ઉપર ચાલતી લાંબી અસર બીજા ગ્રહોની જે અસર તે અંતરદશા. [ક્તિનું સ્વરૂપ ૩.૧૧ ની મતા
મહાદેવ, પુ૦ (સ૦) શિવ, શંકર ૨ સહારશ-
મહાનસ. પુ૦ [સ૦] રસોડું, રાંધણી
મહાનુભાવ,વિ(સ૦) મોટા મનનું, ઉદાર દિલનું,
મહાન, વિ૦ (સ૦) મોટું, મહત
મહાપદ્મ, ન૦ [સં૦] દશ કરોડ હજાર જેટલી સંખ્યા ૨ ધોળું કમળ
મહાપાતક, ન૦ [સ૦] મોટા પાપ-ગુના
મહાપ્રલય, પુ૦ સૃષ્ટિનો સમૂળગો નાશ ૪૩૨ કરોડ વર્ષનો અંતે થનારો પૃથ્વીનો નાશ તે
મહાપ્રાણ, પુ૦ વધારે જોરથી બોલાતા અક્ષરો
મહાબલા, સ્ત્રી૦ [સ૦] એ નામની ઔષધિ-
મહાબો, પુ૦ ભાર, વક્કર, બોજ [વનસ્પતિ
મહાભાગ, વિ૦ ભાગ્યશાળી, સારા નશીબવાળું, ૨ સદાચાર સંપન્ન [નામનું મોટું વીરરસ કાવ્ય
મહાભારત, વિ૦ બહુ મોટું ને અઘરૂં ૨ ન૦ એ
મહાભૂત, ન૦ (સં૦) જગતની ઉત્તપતિરૂપ મુખ્ય તત્ત્વો, પૃથિવ, પ્રાણી, તેજ, વાયુ ને આકાશ એ પાંચ મહાભૂતોમાંથી પ્રત્યેક
મહામાટલું, ન૦ પાપડ વડિયો ૯૦ ભરી કન્યાને પિયેરથી જે ભેટનું માટલું આપે છે તે.
મહામાયા, સ્ત્રી૦ અધિષ્ઠાત્રી દેવી, દુર્ગા,અંબા ૨. આદિમાયા
મહામારી, સ્ત્રી૦ (સ૦) કોગળિયું,મરકીનોરોગ.
મહાર, પુ૦ (મ૦) ભંગી,ચંડાળ
મહારથી, પુ૦ મોટો યોદ્ધો, પરાક્રમી લડવૈયો.
મહારાજ, પુ૦ મોટો રાજા, સાર્વભૌમ રાજા ૨ એ શબ્દ બ્રાહ્મણ, સાધુ મોટા પુરૂષ ને આચાર્યને માટે વપરાય છે [ઓલિયું, ૨ આનંદી ઉદાર
મહારાજા, પુ૦મોટો રાજા, સામ્રાટ ૨ વિ૦ભોળું,
મહારાણી, સ્ત્રી૦ માનિતી રાણી, વડી રાણી
મહારાત્રી, સ્ત્રી૦ (સ૦) મહાવદિ ૧૪,શિવરાત્રી, કાળીચૌદશ
મહારાષ્ટ્ર,પુ૦(સ૦)મરાઠાઓનોદેશ ૨મોટુંરાજ્ય.
મહાલ, પુ૦(આ૦)પરગણા-તાલુકાનો એક ભાગ
મહાલકરી, પુ૦ (આ૦) મહાલનો અધિકારી, મામલતદાર.
મહાલક્ષ્મી, સ્ત્રી૦ દુર્ગાની એક શક્તિ ૨. મોટી લક્ષ્મી,ઘણો પૈસો 'રાજદ્વારે મહાલક્ષ્મી, વ્યાપારે વસતી તથા '
મહાલય, ન૦ (સ૦) મહેલ મંદિર ૨ પવિત્રધામ. ૩ ભાદરવા વદમાં કરવાનું મોટું શ્રાદ્ધ ૪.મોટોનાશ.
મહાલવું, ક્રિ૦ અ૦ માલવું, જુઓ.

મહાવત, પુ૦ હાથીને હાંકનાર [ટેવ, આદત

મહાવરો,પુ૦ (આ૦)પરિચય,વહિવટ ૨ અભ્યાસ,

મહાવીર, પુ૦ મોટા વીર ૨ હનુમાન ૩ એ નામના એક જૈન આચાર્ય

મહાશય, વિ૦ (સ૦) મોટા મનવાળુ,ઉદાર

મહાસાગર, પુ૦ (સ૦) મોટા સમુદ્ર,મોટે દરિયો

મહિમા, પુ૦ (સ૦) પ્રતાપ, યશ, મોટાપણુ ૨. ઉપમા કીર્તિ

મહિમાવાન, વિ૦ યશસ્વી, પ્રતાપી

મહિયર, ન (સ૦માતૃગ્રહ)પિયેર,સ્ત્રીના બાપનુ ઘર ૨ લાકડામા પડતો એક જાતનો જીવડો, મેઢ

મહિયારી,સ્ત્રી૦દહિં વેચનારી ૨ ગોપી,ભરવાડણ

મહિલા, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાણી ૨ સ્ત્રી, બાઇડી

મહિષ, પુ૦ (સ૦) પાડો

મહિષી, સ્ત્રી૦ ભેસ,ડોબુ ૨ પટરાણી,મુખ્યરાણી

મહિષાસુર, પુ૦ પાડાના સ્વરૂપે રાક્ષસ, જેને અંબાએ માર્યો હતો તે

મહી, સ્ત્રી૦ (સ૦)પૃથ્વી, ભૂમિ ૨ ગાય ૩ એ નામની એક નદી ૪ દહિ ૫ અ૦ માહે,અંદર

મહીધર, પુ૦ (સ૦) નાગ,સર્પ ૨ પર્વત

મહીના, પુ૦ (ફા૦) હમેલ,દહાડા **મહીના** રહેવા—દહાડા રહેવા, ગર્ભ રહેવો [કરનાર, ચાકર

મહીનાદાર, પુ૦ (ફા૦) મહીને પગાર લઇ નોકરી

મહીનો, પુ૦ (ફા૦) ત્રીસ દિવસનો સમય,માસ ૨ દરમાયો, પગાર ૩ અટકાવ આવવાની મુદત

મહીપતિ–પાળ, પુ૦ રાજા, નૃપ

મહીમથનિયા, ન૦ (સ૦) વલોણાનો વાસ

મહુડી, સ્ત્રી૦ નાનો મહુડો ૨ દારૂ

મહુડુ, ન૦(સ૦) મહુડાનુ ફૂલ એનો દારૂ થાય છે

મહુડો, પુ૦ (સ૦ મધુ) એ નામનુ એક ઝાડ

મહુવર, સ્ત્રી૦ વાદી લોકની વાંસળી,એક જાતનુ વાજુ, મોહર

મહેક, સ્ત્રી૦ વાસ, ફોર, સોઢમ, ખુશબો

મહેકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફોરવુ, સોઢવુ, વાસ ઉડવી

મહેકાટ, પુ૦ ગંધ, ફોર, બહેકાટ

મહેણુ, ન૦ ટાણો, ઠોંસ, બોલ મર્મ વચન,ઉપકાર કહી બતાવવો તે, ટપલો

મહેતર, પુ૦ ઢેડાઓનો મુખી, વડો ઢેડ

મહેતરાણી, સ્ત્રી ઢેઢડી

મહેતલ, સ્ત્રી૦ મુદત, નક્કી કરેલો વખત

મહેતાજી, પુ૦ ઉપાધ્યાય ૨ ગુરૂ,શિક્ષક ૩ મહેતો

મહેતાબ, પુ૦ [ફા૦] ચંદ્ર ચાંદ ૨ બપોરિયાની

મહેતી, સ્ત્રી૦ શિક્ષિકા, સ્ત્રી શિક્ષક [રોશની

મહેતો, પુ૦ શિક્ષક ગુરૂ ૨ હિસાબ રાખનારો ગુમાસ્તો–કારકુન.

મહેનત, સ્ત્રી૦ આયાસ શ્રમ, ૨ જોર, બળ ૩ મજુરી, ચાકરી ૪ દુખ,આપદા ‘નમાયુ છોકરૂ ઉછેરવામા બહુ મહેનત પડે છે ’

મહેનતાણુ, ન૦ મજુરી,મહેનતનો બદલો,પગાર દરમાયો [વ્યવસાયી

મહેનતુ, વિ૦ કામગરૂ તનમનથી કામ કરનાર,

મહેન્દ્ર, પુ૦ (સ૦)ઇંદ્ર ૨ એ નામનોએકપર્વત

મહેમાન, પુ૦ [ફા૦] અતિથિ, પરોણો

મહેમાનગીરી, સ્ત્રી૦ મહેમાની,પરોણા ચાકરી

મહેર, સ્ત્રી૦ (ફા૦) કૃપા,માયા,લક્ષ આપવુ તે

મહેરબાન, વિ૦ કૃપાવંત દયાળુ માયાળુ સદ્‌ભાવવાળુ

મહેરબાની,સ્ત્રી૦માયા કૃપાભાવ,દયાભાવ [વાળુ

મહેરમ, વિ૦ [ફા૦] મનથી માનેલુ મનનો મેર અંતઃકરણથી વહાલુ તે [કટાક્ષ,અનુવર્તુંલાકાર

મહેરાબ,સ્ત્રી૦[આ૦]કમાનદાર ચણતર તે ઘુમટ

મહેરામણ, પુ૦ સમુદ્ર દરિયો

મહેરો, પુ૦ ભોઇ, પાલખી ઉચકનાર

મહેલ, પુ૦ (આ૦)રાજાને રહેવાનુ મોટુ મકાન તે, દરબાર હવલી રાજમંદિર

મહેલ્લો, પુ૦ મહોલ્લો વાસ, પોળ, પાડો શેરી

મહેશ, પુ૦ શિવ મહાદેવ

મહેશ્વર, પુ૦ શિવ મહાદેવ, પરમેશ્વર

મહેસુલ, ન૦ [આ૦] વજે સરકાર તરફથીલેવાતો કર, વેરો ૨ દાણુ, જકાત

મહોત્સવ, પુ૦ [સ૦] મોટો ઓચ્છવ, આનંદ

મહોત્સાહ, પુ૦ [સ૦] ઉમળકો, ઉત્સાહ

મહોદધિ,પુ૦[સ૦]મહાસાગર [૨ આંબાના ફૂલ

મહોર, સ્ત્રી૦ ૧૫ રૂપિયાનો સોનાનો સિક્કો,ગીની

મળ, પુ૦ [સ૦]મેલ, કચરો, ગદવાડ ૨ કબજ રહેલો ઝાડો, પેટમાનો કચરો, ગૂ વિષ્ઠા નર્ક ૩ મનની ઇચ્છા, વલણ

મળકું, વિ૦ જરા મેળુ
મળગુગળુ, વિ૦ મેલવાળુ, ૨ જરા મેળુ
મળણ, ન૦ મેળાપ, મુલાકાત ૨ સ્નેહ, પ્રિતી 'મળણ તેટલુ બળણ' ૩ મેળ, સપ
મળતર, ન૦ પેદાશ, રળતર કમાઇ [માયાળુ
મળતાવડુ, વિ૦ હળી મળી જાય તેવુ, મેળાપી,
મળતિયો, પુ૦ સોબતી, સાથી, ગોઠિયો, જોડીઓ
મળતાવશેક, પુ૦ [જ્યોતિષ] એક બીજાના મળતા આવતા ગ્રહ, લહેણાદેણી
મળદ્વાર, ન૦ ગાડ, શફરો, ગુદા.
મળમાસ, પુ૦ અધિક મહિનો, પુરૂષોત્તમ માસ
મળવિકાર, પુ૦ ઝાડો ન ઉતરવાથી થએલા રોગ
મળવુ, ક્રિ૦ અ૦ [સં૦ મિલ-મળવુ] પ્રાપ્ત થવુ, કમાણી થવી, પેદાશ થવી ૨ સાથે થવુ, એકઠુ થવુ, જોડાવુ, ૩ એક મતના થવુ, વિચારમા એક થવુ ૪ દોસ્તીમા જોડાવુ, સબધ થવો ૫ જામી જવુ 'દૂધ મળવુ ૬ તદ્દ-જાડુ થવુ, 'ધોવાથી પોત મળશે.' ૭ બેસતુ આવવુ, અનુકૂળ આવવુ ૮ સામસામા આવવુ, ભેટવુ (લડાઇમા) ૯ જડવુ, હાથ લાગવુ 'તે પુસ્તક મળ્યુ' ૧૦ ગુદાઇ-કચરાઇ એકતાર થવુ, એક રસ થવુ
મળ્યા ભાઇની પ્રીત-માત્ર નામની **મળતી** પાતી= બનતી રાશ, મેળાપ, ઐક્યતા
મળસકુ, ન૦ પ્રભાત, પ્રાત કાળ, પરોઢિયુ
મળી, સ્ત્રી૦ ગાડી-ગાડાના પૈડામા ઉજેલા દિવેલ અને ચિથરાનો થતો મેલ ૨ હનૂમાનની મૂરતિ ઉપરનો તેલ સિંદુરનો રગડો-મેલ તે
મા, અ૦ માંહે, અદ૦, મધ્યે, મોઝાર ૨ સપ્તમી વિભક્તિનો પ્રત્યય ૩ નહિ, ના, મા
માકડ, પુ૦ **માકણ**, ૨ વિ૦ વાકુ
માકડી, સ્ત્રી૦ ધટીના ગાળામાનો ગોળ કાણાવાળો કકડો જેમા ખીલની અણી રાખે છે તે ૨ માકડની માદા ૩ એક જાતનુ તીતીધોડા જેવુ ઉડતુ જીવડુ ૩ વાદરી [રાતામોની], ભોજલી. ૫ ભૂરી ભેસ ૬ એક જાતનો ચામડીનો રોગ ૭ ઢોરના ગાળિયામાનુ લાકડુ
માંકડીકુકડી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો જીવ. જેનુ મૂત્ર શરીરે અડવાથી ધોળા ફોલ્લા થાય છે
માકડું, ન૦ [સ૦ મર્કટ] રાતામોનુવાદરૂ, ભોજલુ
માકણ, પુ૦ [સ૦ મત્કુણ] પરસેવાથી થતો એક જીવ, ખટમલ [તે, માકણવાળુ
માકણિયુ, ન૦ જે લાકડામા માકણ ભરાય છે
માગ, વિ૦ આઠનો સકેત (વેપારીમા)
માગ, પુ૦ વડનગરા નાગરોમા રૂડે અવસરે કાસાની થાળીમા મેશથી ઢેયડી તથા તેના બે છોકરા ચિતરે છે તે ૨ એક નીચ જાત, જે ગળામા કોડીઉ બાધી માગે છે તે
માગ, સ્ત્રી૦ માથાના લમણા પરના વાળના પટિયા, ચોટલાની બે બાજુ ૨ માગણી
માંગપડી, સ્ત્રી૦ ૧૮ નો સકેત
માંગલ્ય, ન૦ શુભકાર્ય, મગળ, શુભ ૨ કલ્યાણ
માગળિક, વિ૦ શુભ-મગળકારક, રૂડો અવસર
માંધેરી, પુ૦ માછલી મારવાનો મછવો
માચ, પુ૦ [સ૦ મચ] માચો, ખાટલો
માચડો, પુ૦ **માચો**, ૨ પાટ
માચી, સ્ત્રી૦ નાનો ખાટલો, ખાટલી
માચો, પુ૦ માચ, ખાટલો ૨ ચાર પાયાનો લાકડાનો ઉચો ઘાટ. ૩ સોકટાની બાજીમાનુ ફૂલ ૪ ગાડાની ધરી ઉપરનો પાટલો
માજર, સ્ત્રી૦ [સ૦ મજરી] તુળસી ડમરો વગેરે વનસ્પતિની ફૂલ બી વાળી ડાખળી, લટર, મજરી ૨ સુખતળી [જોડાની] ૩ મરધાના માથા
માજરુ, વિ૦ ભુરી ટીકીવાળુ [પરની કલગી
માજવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉટકવુ, ઘસીને સાફ કરવુ
માજાર, સ્ત્રી૦ બિલાડી, મીની
માંટી પુ૦ ધણી, વર, સ્વામી
માટીડો, પુ૦ પુરૂષ, ભાયડો ૨ પતિ, વર
માડ, પુ૦ શોભા સારૂ ગોઠવેલાં વાસણની ઉતરડ ૨ મોઢ, મુગટ ૨ વિ૦ મિથ્યા, ખોટુ 'અલ્યા માડ માયા વિષે કા વગૂત્યો' ૩ અ૦ ઘણી મુશ્કેલીથી, માડમાડ 'માડ મળ્યુ છે આ તન તમને, ચેતો ચતુર સુજાણ' [ડણ જુઓ.
માડણ, ન૦ ખાબોચિયુ, નાનુ તલાવડુ ૨ મા
માડણી, સ્ત્રી૦ માળની ઉભણી ૨ ગોઠવણ

માંડમાંડ, અ૰ ઘણી મુશ્કેલીએ જેમ તેમ માણુ માણુ, ઉપર ચોટિયુ 'માંડમાંડ રહેવુ'

માંડલિક, વિ૰ તાબાનુ, ખંડિયુ ૨ સામંત

માંડવી, સ્ત્રી૰ [માંડવો] જકાત લેવાની જગો, ફુરજો ૨ ઘરની અગાડી કરેલી ઉંચી બેઠક ૩ રવેશી ૪ નવરાત્રિમા ગરબા ગાવા માટે દીવા મૂકવા કરેલો લાકડાનો ઘાટ ૫ ભોયશિંગ ૬ ચંડલુ બજાર

માંડવુ, ક્રિ૰ સ૰આરંભ કરવો, શરૂ કરવુ,પરગણુ કરવુ ૨ ગોઠવવુ,જુક્તિથી મેલવુ ૩ આંકડા લખવા મૂકવા ૪ નામુ લખવુ,નોંધવુ ૫ સ્થાપવુ,નવુ કાઢવુ **માંડી** વાળવુ–જતુ કરવુ, છોડી દેવુ ૨ પુરૂ કરવુ, પતાવવુ ૩ મુલતવી રાખવુ પતાવવુ **મો** માંડવુ–ધ્યાન પૂર્વક સાંભળવુ ૨ ખાવુ **પગ** માંડવા–ઉભા થઈ ચાલવુ (બાળકે) ગાંડ માંડવી–નિરાતે બેસવુ

માંડવો, પુ૰ [સં૰ મંડપ] લગ્ન ઇ૰ પ્રસંગે, ચંદરવો બાંધી બેસવાની કરેલી બેઠક મંડપ ૨ ફૂલવેલથી છવાયેલી જગા–મકાન ૩ ઓડો

માંડા, પુ૰ કણુક કોરમાનો એક ખાવાનો પદાર્થ

માંણુ, ન૰ આટાને બાંધતા પહેલા તેમા નરમાશ આણવા માટે ઘી અથવા તેલ નાખવામા આવે છે તે, મોવણુ ૨ શેરડીનો ઉપલો પાતરી તરફનો ભાગ ૪ ગાગર

માંદગી, સ્ત્રી૰ [ફા૰] મંદવાડ,બિમારી,રોગ,પીડા

માંદુ, વિ૰ [ફા૰] આજારી,બિમાર,રોગી કાયલી

માંય, અ૰ અંદર મધ્યે ૨ તગતજ વાત

માંસ, ન૰ (સં૰) ગોસ, માસ

માંસાહારી, વિ૰ માંસ ખાનાર, માંસ ભક્ષક

માંહિ–હે, અ૰ માં, અંદર મધ્યે

માંહોમાંહે, અ૰ વર મેળે અંદર અંદર

માંહ્ય, અ૰ માં, અંદર

મા, સ્ત્રી૰(સં૰માતા) જન્મદાતા,આઇ,જનની, જનેતા ૨ વૃદ્ધ સ્ત્રીને વિવેકમા વપરાતો શબ્દ ૩ વડિયાઈ ૪ અ૰ મા ના, નહિ

માઆઝમા, વિ૰ (ફા૰) મોટુ, મહાન

માએનો, પુ૰ અર્થ, અન્વય ૨ મતલબ, સાર

માઇ, સ્ત્રી૰ મા, જનની ૨ દેવી અંબા

માઇલ, પુ૰ (અં૰) પોણો ગાઉ, ૫૨૮૦ફૂટનુમાપ

માઇકાંગલુ, વિ૰ બાયલુ,જનાની,રોતુ ૨ નાજુક, તકલેદી

માંકડમુખો, વિ૰ લાલ મોંનુ

માંકડમુછો, વિ૰ વાંકડી મુછોવાળો

માંકડી, સ્ત્રી૰ લાલમોની વાંદરી ૨ ઘંટીનો ખીલડો જેમા રહે છે તે લાકડુ ૩ ઢોરના ગાળિયાનુ ઓરિયુ ૪ કળ છટકાવાય એવી કડી, આંકડી

માંકડુ, ન૰ માંકડુ ભોજલુ ૨ વિ૰આછુ રાતુ

માંકડો, પુ૰ રાતામોનો વાંદરો, ખૂઢ

માંકણુ, પુ૰ માંકણ, ખટમલ

માંકો, પુ૰ ભાંગરો

માક્ષિક, ન૰ કુટિયુ મધ ૨ એક હલકીજાતની ધાતુ

માખ–ખી, સ્ત્રી૰[સં૰ મક્ષિકા]પારદર્શક પાંખવાળો છ પગનો એક જીવ **માખ** છોકવી=નુકસાન કે ગેરલાભનુ સૂચન થવુ **માખ** બેસણુ=માખ બેસે તેવુ ચાંદુ, લાંછન **માખો** મારવી=નવરા બેસી રહેવુ

માખણુ, ન૰ મસ્કો, નવનીત, દહિં વલોવવાથી નીકળતું સત્વ

માખણિયુ, વિ૰ ખુશામતખોર ૨ માખણ જેવુ મુલાયમ–નરમ **માખણ** લગાડવુ–ખુશામતકરવી

માખળ, પુ૰ પાકેલો માલ ખળીમા આણી સરકારનો હિસ્સો નક્કી કરવો તે

માખીધોયુ, ન૰ એક જાતની ભમરડાની રમત

માખીનોવાઘ, પુ૰ માખો પકડનારો જીવડો

માખો, પુ૰ મોટી લીલી માખી

માગ, પુ૰ [સં૰ માર્ગ] રસ્તો, વાટ ૨ મોકળાશ જગા, ઠામ ૩ વિસ્તાર મોકળાશ,પહોળાણુ ૪ અંતર છેટુ ૫ આમન, જગા ૬ પગલુ ૭ માગણી, ખપ, જરૂર ૮ ઉઘરાણી

માગણ, વિ૰ માગનાર ભિક્ષુક, યાચક

માગણિયાટ, વિ૰માગીખાનાર,માગણ ૨ લેણુદાર

માગણી, સ્ત્રી૰ માગુ, માગવુ તે ૨ ખપ, જરૂર ૩ ગંજીફાની રમતમા પાના ઉઘરાવવા તે ૪ ભાવમા વધવુ તે

માગણુ, ન૰ લહેણુ ૨ આપેલુ પાછુ માગવુ તે

માગધ, પુ૰ [સં૰ મગધ–ભાટ] વંશના જશ ગાનાર, વહીવંચો

માગધી, વિ૰ મગધ દેશસંબંધી ૨ સ્ત્રી૰મગધદેશની ભાષા–બોલી

માગરણાં, ન૦ બૈરાઓ વરને વાનો કરે છે તે
માગનાર, પુ૦ લેણદાર ૨ હકદાર ૩ ભિખારૂ
માગવુ, ક્રિ૦સ૦ આવેલુ પાછુ આપવા-દેવુ,લહેણુ આપવાનુ પૂછવુ, માગી લેવુ ૨ ભીખ માગવી **માગ્યા મેહ વરસવા**=જોઇતી વસ્તુની પ્રાપ્તિ થવી, મનોરથ સિદ્ધ થવા [બીજો મહિનો
માગશર, પુ૦ (સ૦ **માગશીર્ષ**) સવત વર્ષનો
માગુ, ન૦**માગણી** ૨ લગ્ન કરવા સારૂ પૂછવુ તે
માઘ પુ૦ [સ૦ **મઘા**] માહ, સવત વર્ષનો ચોથો મહિનો [સ્નાન
માઘવટો પુ૦માહમહિનામા કરવાનુ વ્રત ૨ માવ
માચડો, પુ૦ચાર પાયાવાળી પાટ ૨ માચો,મોટો ખાટલો ૩ માળો [જેની બેઠક
માચી, સ્ત્રી૦ નાનો માચો, ઢોલડી ૩ ખુરસી
માચો, પુ૦ ખાટલો, ઢોલિયો પલગ ૨ માળો ૩ બાજીમા સાથિયા પાડેલા ખાના
માછણ, સ્ત્રી૦ માછીની સ્ત્રી ૨ ખલાસણ
માછલી–લુ,સ્ત્રી૦(સ૦**મત્સ**) પાણીમા થતુ એક પ્રાણી, મત્સ્ય [ઢીમર, ખલાસી
માછી, પુ૦માછલા પકડવાનો ધધો કરનાર,ધીવર,
માજમ, સ્ત્રી૦ માઝમ [સુતરાઉ કપડુ
માજરપાટ, પુ૦ માદરપાટ, એક જાતનુ મુલાયમ
માજરવેલ, પુ૦ એક જાતની ડાંગર
માજરૂ, વિ૦ ભુરૂ, માજરૂ
માજીસ્ટ્રેટ, પુ૦ (અ૦) ફોજદારી ગુનાઓની તપાસ કરનાર અમલદાર, ન્યાયાધીશ
માજી, સ્ત્રી૦ મા, વડિયાઇ, દાદી ૨ અબાદેવી ૩ વૃદ્ધ સ્ત્રીને માનાર્થે બોલાવવાનો શબ્દ
માજી, વિ૦ [આ૦] અગાઉ થઇ ગયેલુ ૨ ભૂતકાળનુ ૩ મરનાર, મર્હુમ
માજુફળ, ન૦ એક જાતનુ ફળ, માયુ
માજુમી, વિ૦ માજમ ખાવાની ટેવવાળુ
માજો, પુ૦ લાકડી અને કાચના ભૂકામા ઘસેલી દોરી
માઝમ, સ્ત્રી૦ (આ૦ **મઆજૂન**) ભાગના ઘીમા મસાલો નાખી કરેલો કેફી પદાર્થ
માઝમરાત, સ્ત્રી૦ ઘોર અધારી રાત, મધરાત
માઝો, પુ૦ મલાજો,અદબ,મર્યાદા, ૨ સીમા, હદ

માટ, ન૦ [**માટી**] માટલુ, ગોરસ ૨ એકજાતની ભાજી, માડ ૩ ખોરાકમા વપરાયેલુ માસ
માટ, અ૦ માટે, સારૂ
માટરિયો, પુ૦ થાળુ ન બાધ્યુ હોય તેવો કુવો
માટલી, સ્ત્રી૦ નાનુ માટલુ
માટલુ, ન૦ [માટ] મોટી માટલી, પહોળા મોનુ ગોળ કુખનુ માટીનુ વાસણ ૨ અખાત્રીજ ઉપર માટલાનુ દાન આપે છે તે
માટી, સ્ત્રી૦ (સ૦ **મૃતિકા**) મટોડી, મૃતિકા ૨ માસ ૩ ધણી, પતિ **માટી થવી**–બગડી જવુ, નાશ થઇ જવુ ૨ માસ બગડી જવુ,ખરાબ થવુ ૩ ફના થવુ, પાયમાલ થવુ **માટી વાળવી**–ઢાકવુ, છુપાવવુ [દૂર ૩ ધણી, વર
માટીડો, પુ૦ પુરૂષ, મરદ ૨ પુરૂષાર્થી, બહા-
માટે, અ૦ કાજે, વાસ્તે, અર્થે ૨ તેથી, તે
માઠ, સ્ત્રી૦ એક જાતની ભાજી, માટ [કારણથી
માઠુ, વિ૦ ખરાબ, ભુડુ, નઠારૂ [કામ] ૨ કઇક ઓછુ, કસતુ, કમ ૩ અશુભ, અમગળ ૪ દુષ્ટ, ઘાતકી
માઠેરૂ, વિ૦ થોડુ, લગાર, સહેજસાજ
માડ, ન૦ નાળિયેરનુ ઝાડ ૨ કેળનો મડપ, માઢ રન્નાદેવનુ સ્થાન ૩. ફળીઉ, શેરી ૪ એક રાગ
માડણ, ન૦ (**મડન**) કપાળે પિયળ ઉપર જે તરા ટપકી ચોઢે છે તે, પત્રરચના ૨. માડણુ શણગાર ૩ કાદવનો ખરડ
માડવ, પુ૦ વહેવાઇને પહેરામણી આપવાની રીત
માડવિયો, પુ૦ કન્યાની તરફનો પુરૂષ
માડા, પુ૦ જુવાર–ઘઉની પાતળી રોટલી
માડી, સ્ત્રી૦ મા, માતા, માજી
માડો, પુ૦ રોટલાની પોપડી, રોટલીનુ પડ ૨ પુડો [કાઠી૦] ૩ ઘણી મોટી ને પાતળી રોટલી.
માડુઆ, ન૦ લાડકા, બાળુડા
માડમાડ, અ૦ માણમાણ [મહેલ્લો, લત્તો
માઢ, પુ૦ મહેલ, મેડીવાળુ સુદર મકાન ૨ વાસ,
માણ, સ્ત્રી૦ ગોળ ધાતુનુ વાસણ, માણુ, ગાગર ૨ ખમીર ખટાશ ૩ મોયણ, મોણ
માણ, સ્ત્રી૦ હદ, સીમા. "શેષ નાગ જમી તોળી

રહ્યા, જેમ સાગર ન મેલે માણ"ર કેફ મીણો ૩ ઉતરેડ ૪ પાણી ભરવાની કોડલી

માણકમાઉ, વિ૰બેકાર, નિરુદ્યમી, હિણુ કમાઉ ૨ આળસુ, સુસ્ત

માણકી, **સ્ત્રી૰** એક જાતની ઘોડી [વ્યાસ

માણભટ, **પુ૰** માણ ખખડાવી ગાઇ કથા કહેનાર

માણમાણ, **અ૰**જેમ તેમ કરીને, પરાણે ૨ ધીરે ધીરે ૩ અમથુ નામનુ જેવુ તેવુ

માણવુ, ક્રિ૰સ૰ અનુભવવુ, ભોગવવુ, જાતે કરી જોવુ ૨ ખમવુ, સહેવુ

માણસ, **ન૰ (સ૰ મનુષ્ય)** નર, પુરૂષ, આદમી ૨ મનુષ્ય, આદમજાત **માણસની** ઓળમા હોવુ–માણસાઇમા ખપવુ **માણસની** વર્ણમાથી નીકળી જવુ-વિચિત્ર જીદગી ભોગવવી ૨ છેક જ અશક્ત થવુ, નામર્દ થવુ

માણસાઈ,**સ્ત્રી૰**માણસપણુ ૨ ભનમનસાઈ, વિવેક ૩ જનદયા ૪ મદાઇ [પત્થર

માણિક્ય,**ન૰**(સ૰) માણેક, લાલ ૨ ગનો કિમતી

માણિયો, પુ૰ ગાડવા, ઘડો ૨ મણ માય તેવો કુપો ૩ મણનુ કાટલુ–વજન

માણી, **સ્ત્રી૰** ૧૬ મણનુ માપ

માણીગર, પુ૰(**આ૰**)વિલાસી, ભોગી, રસીક નર 'મહેલે પધારો મહારાજ, માણીગર મહેલે પધારો'

માણીતલ, ન૰સુખસ્થળ, વિશ્રાંતિ સ્થાન

માણેક,**ન૰**(સ૰માણિક્ય)રાતુ મણી,લાલ **માણેક** જમાની=ધણી આપે તો આપુ એવી સરતે કરેલી જમાની **માણેક** નોતરૂ=માનની ખાતર નોતરૂ

માણેકઠારી, **સ્ત્રી૰** શરદ પુનમ, આસો સુદિ ૧૫

માણો, **સ્ત્રી૰** મોજ, આનદ, ભોગ [મહાન, હાર

માત, **સ્ત્રી૰** (સ૰ **માતૃ**)મા, જનુની ૨ દેવી ૩

માતગ, પુ૰ (સ૰) હાથી, ગજ

માતગ, વિ૰જગલી,રાની 'એક અસુદ્ધ માતગ ગજ,ઘટા સયુત બળવાન'–**રત્નો૰** [૨ હાથિણી

માતગી, **સ્ત્રી૰** (સ૰) હાથીના વાહનવાળી દેવી

માતબર, વિ૰ (**આ૰**) તાલેવન, પૈસાદાર, શ્રીમાન ધનાઢ્ય ગબ્બર ૨ તાજુ, ભરપુર

માતબરી, **સ્ત્રી૰** શ્રિમાનતા, ધનાઢ્યતા ૨ આબરૂ, ઇજ્જત, ગૌરવ

માતમ, **ન૰** મોટાઇ, માહાત્મ્ય ૨ શોક, રડારોટ

માતર ન૰ પેશાબ, લઘુશકા [જૈન]

માતા, **સ્ત્રી૰** (સ૰) મા ૨ દેવી ૩ અૈયડ,શીતળા

માતાજી, **સ્ત્રી૰** માતા, જનની ૨ દેવી

માતામહ, **પુ૰** માનો બાપ

માતામહી, **સ્ત્રી૰** માની મા વડિયાઈ

માતુ, **વિ૰** માતેલુ, હષ્ટપુષ્ટ ૨ અભિમાની, અહકારી ૩ મા

માતુતાતુ, **વિ૰** જાડુ, હષ્ટપુષ્ટ ૨ તુડમિજાજી

માતુલ, **પુ૰** (**સ૰** મામો, માનો ભાઈ.

માતુશ્રી **સ્ત્રી૰** મા, જનની, માતાજી

માતેલુ, **વિ૰** ખાનપાનથી પુષ્ટ ૩ માતુ,ગર્વિષ્ટ ૩ રસથી ભરેલુ, તર ૪ વકરેલુ, ગર્વથી છકેલુ

માતૃ,**સ્ત્રી૰**મા,જનની **માતૃપક્ષ**=માના પિયેર ભણનુ

માત્ર, **વિ૰** વર્ગમા હોય તેટલાજ, સઘળા "માણસ માત્ર પાપી છે " [" માત્ર એક ગાય "

માત્ર **અ૰** તેજ, એકલુ એજ, કેવળ, ફક્ત

માત્રા, **સ્ત્રી૰** (**સ૰**, વ્યજનપર મૂકેલુ સ્વરનુ ચિન્હ ૨ ધાતુની ખાખ તે,રસાયન ૩ માપ,વજન

માત્રામેળ, **વિ૰** ઓછી વધારે માત્રા ઉપર પદ બધનો આધાર હોય તેવુ

માત્સર્ય, **પુ૰** [**સ૰**] મચ્છર, તૉર ૨ અદેખાઇ

માથાઓળ, **સ્ત્રી૰** સયુક્ત કુટુબમા જેઠ દિયેર પાસેથી ભરણપોષણ માગવાનો વિધવાનો હક્ક તે

માથાકુટ, **સ્ત્રી૰** ભાજગડ, પચાત ૨ નકામી

માથાઝીક, **સ્ત્રી૰** માથાકુટ [મહેનત, પીડા

માથાદીઠ, **અ૰** દરેક માણસે, પ્રત્યેક જનને

માથાફોડ, **સ્ત્રી૰** માથાકુટ, પચાતી, ભાજગડ

માથાફોડિયુ, **વિ૰** ઉભા થતા માથુ અડકે તેવુ [છાપરૂ,મેડો ઇ૰]૨.માથુ દુખવે તેવુ,માથાકુટિયુ.

માથાબોળ, **અ૰** માથુ અને શરીર પલાળીને

માથાબાંધણુ, **ન૰** માથે બાંધવાનો ટુકો લુગડાનો કકડો

માથામેલી,**વિ૰**અટકાવવાળી,અભડાયલી,અળગી

માથાવટી, **સ્ત્રી૰** સાડી–સાલ્લો ન બગડે **માટે** માથા ઉપરજ આવી રહે તેમ સાડીની **અંદર** ચોઢેલો કકડો ૨. આબરૂ, સાખ

માથુ, ન૦ (સ૦ મસ્તક) ધડ ઉપરનો ભાગ જેમા મગજ હોય છે ને જે ઉપર વાળ ઉગે છે તે, મસ્તક, શિર ૨ ડોકુ, ગરદનની ઉપરનો ભાગ ૩ કપાળ " માથુ કુટવુ " ૪ પ્રત્યેક માણસ " માથા દીઠ "૫ ભાન, મગજ, સમજ **માથા** ઉતાર=માથેથી ભાર ઉતારવાના સરખુ, ભલીવાર વિનાનુ [કામ] **માથા** વગરનુ=સાહસિક, નિડર, નિર્ભય **માથાનું** છત્ર=આશ્રયદાતા, વડીલ, માથે જે મોટુ તે **માથાનો** ઘા=માથામા ઘા લાગવા જેવુ **માથામાં** ટપલા વાગવા=ઠોકરો ખાવી,ઘડાઇ ઘડાઇને ઠેકાણે આવવુ **માથામાં** ધૂમાડો રાખવો=મિજાજ કરવો, મગરૂર બનવુ **માથુ** આપવુ-જીવ જતા લગી કોઇને માટે મહેનત કરવી, જીવ આપવો **માથુ** ઉંચકવુ-સામુ થવુ **માથુ** ઉતરવુ-દુ ખવુ મટવુ **માથુ** ઉચુ કરવુ-સામે થવુ, શિરજોરી કરવી, ૨ કામમાથી ફરાગત થવુ મોકળા થવુ **માથુ** કાપવુ-વિશ્વાસઘાત કરવો, દગો કરવો **માથુ** કુટવુ-માથાફોડ કરવી **માથુ** ખણવુ-શરમાઇને નીચુ ઘાલવુ **માથુ** ખાઈ જવુ-કાયર કરવુ **માથુ** નીચુ કરવુ-નમાવવુ, તાબે થવુ, શરણે જવુ ૨ સલામ કરવી **માથુ** નીકળી પડવુ-માથુ દુ ખવુ, માથામા કળતર થવી **માથુ** પકાવવુ—અકળાવવુ **માથુ** પાકવુ-પાકી જવુ-કોઈની મહેનત કે તકરારથી અકળાવુ, ઘણીજ અકળામણથી દુ ખ થવુ 'પ્રતિહારી ' આ ખાલી કટાકટથી મારૂ માથુ પાકી ગયુ છે' **માથું** ફરવુ-ચક્કર આવવા, તમ્મર આવવા ૨ મિજાજ જવો, ગુસ્સો ચઢવો **માથુ** ફાટી જવુ-માથુ દુ ખવુ [તાપથી] ૨ [દરદથી] માથુ ચઢવુ ૩ માથુ ગરમ થવુ [બદબોથી.] ૪ મિજાજ હાથમા ન રહેવો, ગુસ્સો ચઢવો **માથે** આવવું-અટકાવ આવવો (સ્ત્રીને) ૨ જવાબદારી તળે આવવુ ૩ ઉચે જવુ, (સૂર્ય) બપોર થવા, મધ્યાહ્ન થવા. **માથે** ચઢાવવું=કબૂલ કરવુ-સ્વિકારવુ, પાળવું ૨ બહેકાવવુ, **માથે** છાણા થાપવા-માથે ચઢી વાગવુ, બહેકી જઇ દુઃખ દેવુ, લાડમાં વઠી જવુ. **માથે** છેડો નાખવો=અદબ-મર્યાદા ન રાખવી, **માઝા** તોડવી **માથે** પાણી ફેરવવુ=ધૂળ મેળવવુ બગાડવું. ૨ ચઢવુ, તપી જવુ

માદ, પુ૦ કેફ, નિશા ૨ મદ, અહંકાર

માદક, વિ૦ (સં૦) કેફી, નિશાવાળુ

માદરપાટ, પુ૦ (ફા૦) એક જાતનુ સુતરાઉ કપડુ

માદરબખત, વિ૦ (ફા૦ માદર બખતા-જેની મા છિનાળ છે તે)છિનાળનું, એક જાતની ગાળ

માદળિયુ, ન૦ ધાતુનો પોલો કે લાખ ભરેલો ગોળ નળીના જેવો ઘાટ "હૈયાનો હાર ને કોટનું માદળિયુ " [જેમા ખિલાનુ છિદ્ર હોય તે બૈડવુ.

માદા, સ્ત્રી૦પશુ પક્ષી ઇ૦ મા જે સ્ત્રી જાત તે ૨.

માધવ, પુ૦ (સ૦) વિષ્ણુ, કૃષ્ણ ૨ વૈશાખ.

માધવી, સ્ત્રી૦(સં૦)એક જાતની ખુશબોદાર વેલ.

માધુરી, સ્ત્રી૦ જમીનનો આકાર ભરાઇ શકતો ન હોવાથી જમીન સરકારને સોપી દેવી તે ૨ **માધુર્ય**, મિઠાશ, મધુરતા ૩ ભલાઇ

માધુર્ય, ન૦ (સ૦) મધુરતા, મિઠાશ. ૨ નરમાશ ૨. જેથી હ્રદય પિગળે તેવો કાવ્યદિકનો રસ ૪ ભલાઇ [તિ ૨ ભિક્ષા લાવવી તે.

માધુકરી, સ્ત્રી૦ બ્રાહ્મણને રાંધેલી રસોઇ આપવી

માધ્યમિક, પુ૦ એક જાતના બૌધ

માધ્યમિક,વિ૦વચલુ,મધ્યમા આવેલું. [આપવુ તે.

માધ્યસ્થ, ન૦ લવાદી, વચમા પડી કામ કરી

માન, ન૦ (સ૦મન્-વિચારવુ) પ્રતિષ્ઠા, આબરૂ, કીર્તિ ૨ અભિમાન, ઉચુ મત,સદ્ભાવ ૩ પ્રિય-પ્રિયાનુ રીસાવુ તે ૪ મોટાઇ,ભારબોજ, ટેક ૫.તોલ માપ, પરિણામ ૬ (ગાયનમા)જે તાલ ઉપર થાપ પડે છે અથવા ડોકુ ધુણે છે તે **માન માગવુ**-કાલાવાલા કરાવવા ૭ વિ૦ વાળુ.

માન અકરામ, ન૦ આબરૂ, ખિતાબ, ગૌરવ

માનકરી,પુ૦જેને માન આપવામા આવે તે પુરૂષ

માનતા, સ્ત્રી૦ સંકટ નિવારણાર્થે કે કોઈ ઇચ્છા પૂર્ણ કરવા દેવ દેવીને અર્પણ કરવાનો જે નિયમ-વ્રત લેવો તે ૨ માન્યતા, માનવુ તે

માનની, સ્ત્રી૦ માનિની, માનવતી સ્ત્રી.

માનનીય, વિ૦(સ૦) માન આપવાને યોગ્ય, પ્ર

તિષ્ઠિત ૨ કબુલ કરેલુ મમત
માનપત્ર, ન૦ (સ૦) જેમા વખાણ લખ્યા હોય તે કાગળ સ્તુતિપત્ર, ધન્યવાદ પત્ર
માનપાન, ન૦ ઇજ્જત, આબરૂ, પ્રતિષ્ઠા
માનભંગ, ન૦ (સ૦)અપમાન, હીણપત,અવજ્ઞા, માનભંગ કરવુ-હલકુ પાડવુ, નમાનવુ, પદ્દી
માનવ, પુ૦ માનવી, મનુષ્ય જાત [ઉતારવી
માનવતી, સ્ત્રી૦ [સ૦]પતિ ઉપર રીસે ભરાયલી સ્ત્રી [રસ શાસ્ત્રમા] ૨ ભારેખમ સ્ત્રી ૩ માનવાળી
માનવી, ન૦ માનવ, માણસ જાત, આદમ
માનવુ, ક્રિ૦ સ૦કબુલ કરવુ ૨ તાબે થવુ,હુકમ માનવો ૩ માન આપવુ, લેખવવુ, ગણવુ ૪ ખરૂ છે, એમ જાણવુ, સમજવુ ૫ રાજી થવુ અનુકૂળ આવવુ, કબુલ કરવુ માનમા ઉતરવુ ૬ પૂજવુ ૭ ભરોસો રાખવો
માનશુકન, પુ૦ અપશુકન, ખરાબ ચિહ્ન
માનસિક, વિ૦(સ૦) મનને લગતુ, બુદ્ધિ સબધી ૨ કલ્પિત, તાર્કિક
માનહાનિ, સ્ત્રી૦અપમાન, માનભંગ ૨ તિરસ્કાર
માનિતુ, વિ૦ પોતાનુ માનેલુ, વહાલુ ૨ ભારેખમ, પ્રૌઢ [વપરાય છે)
માનિની, સ્ત્રી૦ માનવતી (**માની,** પુરૂષ માટે
માની, વિ૦મગરૂર,અભિમાની ૨ હુ પદી અહંકારી
માનીપાન, વિ૦માનવા-કબુલ કરવા જેવા જવાબ
માનુની. સ્ત્રી૦ સ્ત્રી ૨ માનિની, માનવતી
માનુષી, સ્ત્રી૦માણસી,સ્ત્રી ૨ વિ૦માણસસબધી
માન્ય વિ૦ (સ૦) માન આપવા યોગ્ય, માનનીય ૨ સભાવિત, પૂજ્ય ૩ કબુલ, મંજુર ૪ લાયક યોગ્ય
માન્યતા, સ્ત્રી૦ માનવુ તે માનવાપણુ ૨ આબરૂ
માપ, ન૦ (સ૦) લબાઇ પહોળાઈ ભરી નક્કી કરવુ તે, ભરતર ૨ તોલ, વજન ૩ વખતને ગણવો તે ૪ પ્રતિષ્ઠા, ભાર, ગૌરવ ૫ હદ,સીમા ૬ ગજુ, શક્તિ
માપકરણ, ન૦ માપવાનુ જે ગણિત તે
માપણી, સ્ત્રી૦ માપવુ તે, માપ કાઢવાનુ કામ તે
માપણી કામદાર, પુ૦ જમીનની સર્વે કરનાર, મોજણીદાર, ભૂમાપક, ખુંટ-સીમા નક્કી કરનાર
માપણીખાતુ, ન૦જમીનની માપણી કરનાર ખાતુ, સર્વે ખાતુ [વાનુ જાય છે તે, ભાતુ
માપલુ, ન૦ધઉં ઓરનાર ખેડૂતને માટે ઘેરથી ખા
માપવુ, ક્રિ૦સ૦ભરવુ, માપ-તોલ કરવુ, ૨ નાસી જવુ, સટકી જવુ ૩ સરકી જવુ, લપસી જવુ
માપુ, ન૦ માપ, માપવાનુ પાત્ર ૨ ભરતર
માફ, વિ૦ (આ૦ મુઆફ) ક્ષમા કરેલુ, છોડી દીધેલુ, માડી વાળેલુ ૨ સ્ત્રી૦ ક્ષમા, દોષ મુક્તિ, તિતિક્ષા
માફક, વિ૦ (આ૦ મુઆફિક) અનુકૂળ બેસતુ, લાયક, જેવુ જોઇએ તેવુ ૨ અ૦ મુજબ,પ્રમાણે, પેઠે, રીતે
માફકસર, અ૦ પ્રમાણસર, મધ્યમસર, યથાસ્થિત
માફી, સ્ત્રી૦ (આ૦) અટકાવ-પ્રતિબંધ ન હોવો તે ૨ ગુનેગારને શીક્ષા ન કરતા મહેરબાનીથી છોડી દેવો તે મુક્તિ, ક્ષમા, મોચન
માફી, વિ૦ આપવા લેવામાથી બાતલ કરેલુ
માફીજમીન, સ્ત્રી૦ જે જમીન ઉપર સરકાર કર ન હોય તે, પસાયતુ
માફો, પુ૦ (આ૦) દેરા જેવી છત્રીવાળી ગાડી
માબાપ, ન૦ માતાપિતા, મા અને બાપ
મામ, ન૦ ખાવાનુ, મમ [બાળક] ૨ મમતા, માયા, વહાલ ૩ નવાઈ, તાજુબી ૪ ધનમાલ, મપત ૫ ટેક, મમતા,અહંતા **મામના વાધા** -ખાવાનુ ન મળવુ તે, પુષ્કળ ગરીબાઇ
મામલત, સ્ત્રી૦ (આ૦) વિસાત, દમ, જીવ ૨. મતા કિમતી ચીજ, ધનમાલ ૩ સાહસ, નવુ કામ-ધધો ૪ પરગણાના ગામોની વસુલાત ઉઘરાવવાનુ ને લોક રક્ષણ તથા વ્યવસ્થા કરવાનુ જે કામ તે
મામલતદાર, પુ૦ પ્રગણાની વસુલાત તથા વ્યવસ્થા સબધી કામ કરનાર સરકારી અમલદાર [કામ તે.
મામલતદારી, સ્ત્રી૦ મામલતદારનો જે દરજ્જો.
મામલો, પુ૦ (આ૦) ખટલો, ભારે કામકાજ ૨ બારીક પ્રસંગ ૩ ફોજદારી ધામધુમ.
મામી, સ્ત્રી૦ (સ૦ માતુલી) મામાની વહુ.

મામીસાસુ, સ્ત્રી૦ વર અથવા વહુની મામી, મામીજી. [રવૈયો, રિવાજ
મામુલ, પુ૦ (આ૦) ચાલુ વ્યવહાર, શિરસ્તો,
મામેરૂ, ન૦ (મહિયર) મોસાળું, અધરણીમા વહુને પિયેરથી જે રીત કરવામા આવે છે તે
મામો, પુ૦ (સ૦ માતુલ) માનો ભાઈ એ શબ્દ ઉદર,ચાદો ઇ૦ ને પણ લગાડમા આવે છે
મામા મળવા=ચોર–લૂટારા મળવા **મામા માસીના**=મોસાળના સગા ૨ વગવાળા
મામોસસરો,પુ૦વર અથવા વહુનો મામો,મામોજી
માય, સ્ત્રી૦ મા, માતા, ૨ અ૦ માહે, અદર
માયનો, પુ૦ (આ૦) અર્થ, ભાવ, મતલબ,સાર
માયરૂ, ન૦ સ્ત્રીની માનુ ઘર, પિયેર, માતૃગૃહ
માયરૂ, ન૦ માહેરૂ, ૨ મૈયર, પિયેર
માયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જે આદિ શક્તિથી બ્રહ્માડ રચાયુ છે તે ૨ પ્રીતિ, વહાલ, સ્નેહ ૩ દયા, દાઝ, અનુકપા, કરૂણા, કૃપા. ૪ દગો, કપટ, ઠગાઈ, છળભેદ ૫ મિથ્યા, નાશવન્તપણુ. ૬ લક્ષ્મી ૭ ભાગ, સબજી ૮ ઈંદ્રજાલ, છળ, જાદુ ૯ મમતાનો વિષય ૧૦. ધનદોલત, પુજી મસારનો મોહ ૧૧ તમાકુ, ગડાકુ
માયામમતા, સ્ત્રી૦ વહાલ અને મારાપણુ.
માયામોસો, પુ૦ કપટથી જુઠુ બોલવુ તે (જૈન)
માયાવી, વિ૦ (સ૦) નાશવત, કૃત્રિમ, મિથ્યાભાસ ૨ મોહરૂપ, ઠગાઇ ભરેલુ, પ્રપચવાળુ ૩ ભ્રમમા નાખી દે, તેવા ખેલ કરનાર
માયાળુ, વિ૦ કૃપાળુ, સ્નેહાળ પ્રીતિ રાખનાર, પ્રેમાળ, મમતાળુ
માયિક,વિ૦માયાવી,મિથ્યા ૨ માયાથી નીપજેલુ
માયુ, ન૦ માજુફળ
માયો, પુ૦ પુજી, સરથ સગ્રહ
માર, પુ૦ મારવુ તે, ઝપાટો, પ્રહાર, તાડન. ૨ મારો, સંહાર ૩ અતિશય,ઘણો બોજો [કામનો]-ધમાલ. ૪. વિપત્તિ, અંતરની પીડા, દુ ખ ૫ કામદેવ ૬. નુકશાન, ફટકો
મારક, વિ૦ મારનાર, ૨ પુ૦ (અ૦) દોકડા
મારકણું, વિ૦ મારવાની ટેવ હોય તેવુ, મારે-વગાડે તેવુ [ઢોર]
મારકૂટ, સ્ત્રી૦ મારવુ ને કૂટવુ તે, મારપીટ ૨ માથાફોડ ૩ અ૦ ધમધોકારે, રમઝટ
મારકો, પુ૦ (અ૦) નિશાન ૨ ઉપરા ઉપરી થતી ધમાલ,ઉપાડ ૩ માર, બોજો [બિશરમુ
મારખાઉ, વિ૦ માર ખાય ત્યારેજ સીધુ રહે તેવુ,
મારગ, પુ૦ માર્ગ, રસ્તો, પથ ૨ બેસવાનો ઠામ, માગ ૩ તોડ, નિકાલ, ફેંસલો
મારગડો, પુ૦ માર્ગ, રસ્તો, વાટ [કવિતામા]
મારગી, વિ૦ અમુક ધર્મ–મતનુ ૨ મુસાફર,પથી.
મારણુ,વિ૦ પથી મુસાફર,પથીક [૨ મારઝુડ.
મારઝપટ, અ૦ એકદમ ઉપરાઉપરી ને ઝડપથી.
મારઝુડ, સ્ત્રી૦ માર માર કરવુ તે
મારણ, ન૦ મારવુ તે ૨ મારવાનો મત્રવિધિ.
મારપીટ, સ્ત્રી૦ મારઝુડ, મારફાડ
મારફત, સ્ત્રી૦ (આ૦ મઅરિફત) જેથી કોઈ કાર્ય સિદ્ધિ થાય તે, માધ્યસ્થ ૨ ઉપાય,જેથી કાય સધાય તે ૩ દલાલી, હકસાઈ ૪ અ૦ દ્વારા, વચમા રાખીને [ફતે થયેલુ તે.
મારફતિયુ, ન૦ મારફતથી થયેલુ જેતી માર-
મારફતિયો, પુ૦ (આ૦) વચમાનો દલાલ ૨ આડતિયો, બીજાની વતી કામ કરનાર
મારફાડ, સ્ત્રી૦ મારપીટ, મારઝુડ
મારવાડી, વિ૦ મારવાડ દેશ સબધીનુ
મારવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઇ પ્રાણીના શરીરને દુ ખ કરવા કોઇ પદાથ જોરથી અફાળવુ, ટીપવુ ૨ ઝેર–શસ્ત્ર કે મત્ર પ્રયોગથી મોત આણવુ, જીવ લેવો ૩ રોગ, આફત ઇ૦ થી કોઇનુ મૃત્યુ આણવુ ૪ કોઈ પદાર્થ ઉડાવવો, ઉડે તેમ કરવુ. ૫ ધાતુની ખાખ કરવી ૬ કોઈ પદાર્થને બીજાની અદર [કાણામા]ઘાલવો, ખોસવુ, પહેરાવવુ ૭ સાધવુ, જોડવુ 'ટાંકો મારવો' ૮ હરાવવુ, પાડવુ, પાછુ હઠાવવુ ૯ લુટવુ, ચોરવુ; ૧૦ મનના ગુસ્સાને દાબવો, જીતવુ, દાબી રાખવુ ૧૧ બેસતુ કરવુ; ઠોકી ઘાલવુ, જડવુ; બધ કરવુ 'મેખ મારવી' ૧૨ ઝડપને જોરથી કોઇ ક્રિયા થાય તેમ કરવુ "સપાટો મારવો."

૧૩ કોઇના રૂપ ગુણના ભાસ થવો ૧૪ ઝડપી લેવુ, એકદમ હાથમા લઇ લેવુ ૧૫ ચાળો-ઇસારત કરવી, સાન કરવી ' નેન મારવા " ૧૬ દુ ખ લાગે તેવુ કરવુ "મહેણુ મારવુ" ૧૭ ઉચાપત કરવુ, હાથ મારવો હાથ મારવા –તરવુ ધાડ મારવી-હોશિયારી દેખાડવી, એ-કાદુ મોટુ કામ કરવુ ઠાર [ઠેર] મારવુ-ખૂન કરવુ, મારી નાખવુ ૨ ઘણી નુકસાનીમા આણુવુ

મારીતારી, સ્ત્રી૦ નિંદા વગોણુ ૨ ગાળાગાળી,લઢાઇ

મારમાર, સ્ત્રી૦ મારામાર, લડાઈ ૨ તાણાતાણ, એચાખેચ ૨ **અ૦** અત્યત, પુષ્કળ ૪ પરાણે, મુસ્કેલીએ ૪ હડધુત

મારામારી, સ્ત્રી૦ વઢવાડ,ટટો ૨ ઘટ,ઓછપ,તાણ

મારિષ, પુ૦ (સ ૦) નટ

માર, સ૦ પોતાનુ ૨ વિ૦ મારવાડી, મરૂદેશનુ ૨ એક રાગ. ૩ રાણો ' ઢોલામારૂ '

મારૂત, પુ૦ (સ૦) મરૂત, પવન વાયુ

મારૂતિ, પુ૦ પવન પુત્ર, હનુમાન

મારો, પુ૦ માર, કતલ, સહાર ૨ શસ્ત્રથી મારી નાખનારો, જલ્લાદ, ઘાતક ૩ જે મત્ર પ્રયોગથી મરણ થાય તે ૪ ખૂબ વાપર ખૂબ ખપત, તડી પડવી તે

માર્ક, પુ૦ (અ ૦) મારકો, નિશાન ૨ દોકડા

માર્ગ, પુ૦ (સ૦) રસ્તો, વાટ. ૨ રીત, રૂઢિ, ચાલ ૩ પથ, સપ્રદાય માર્ગેગુરૂ થવુ=રસ્તો પકડવો ચાલવા માડવુ

માર્ગશીર્ષ, પુ૦ (સ ૦) માગશર મહિનો.

માર્ગી-ર્ગુ, વિ૦ મારગી, જુઓ

માર્ચ, પુ૦(અ ૦)અગરેજી વરસનો ત્રીજો મહિનો

માર્જન, ન૦ (સ ૦) શુદ્ધ થવા મત્ર ભણી પાણી છાટવુ તે ૨ સ્વચ્છ કરવુ તે, શોધન

માર્જાર, પુ૦ (સ ૦) બિલાડો, ઘોંઘર

માર્જારી, સ્ત્રી૦ બિલાડી, મીની

માર્તંડ, પુ૦ (સ ૦) સૂરજ, પ્રભાકર, ભાનુ

માર્મિક, વિ૦ (સ ૦) મર્મવાળુ, સાકેતિક ૨ તીક્ષ્ણ, મહેણારૂપ, મર્મભેદક

માલ, પુ૦ [અા૦] મિલકત, ધન ૨ વેપાર ધધાની જણસ-સામાન વગેરે ૩ કિમત,મૂલ્ય, સત્વ ' તમે આ'યા તો દશ પણ તેમા ૪નો માલ છે ' ૪ જીવ, વિસાત, દમ ૫ ગાજો

માલકા, સ્ત્રી૦ રાણી, રાજ્ઞી

માલકાકણી, સ્ત્રી૦ એક જાતના ઔષધિ બીજ

માલકી, સ્ત્રી૦ માલીકપણુ, ધણીપણુ

માલકુ, વિ૦ બાકુ, ત્રાસુ

માલકોશ, પુ૦ (સ ૦) એ નામનો રાગ

માલખુ, ન૦ આવેલા કાગળો એક દોરામા પરોવી રાખેલી ફાઇલ-હારડો ૨ બાવટાનુ ઘાસ

માલજાદી, સ્ત્રી૦ કસબણ,વેશ્યા [જામીન તે

માલજામીન, પુ૦ ખરાખોટા માલને માટે જે

માલણ, સ્ત્રી૦ (માલિની) માળીની વહુ, ફૂલનુ કામ કરનારી સ્ત્રી ૨ નાકમા થતી ફોલ્લી.

માલતી, સ્ત્રી૦ (સ ૦)મોગરાની જાતનુ એક ફૂલ

માલદાર, વિ૦ સત્વવાળુ, પૈસાદાર, તવગર

માલધણિ, પુ૦ માલિક, ધણી

માલપૂડો, પુ૦ ગળ્યો પુડો, કાળી રોટી

માલમ, પુ૦ (આ૦) વહાણના માલનો હિસાબ રાખનાર ૨ ખલાસીઓનો ઉપરી, ટડેલ

માલમતા, સ્ત્રી૦ (આ૦) મિલકત, સરસામાન, સ્થાવર જગમ મિલકત

માલમસ્ત, વિ૦ (ફા૦) ધન દોલતમા છાકી ગયેલુ, ધનના મદવાળુ [મિલકત

માલમિલકત, સ્ત્રી૦ માલમતા, સ્થાવર જગમ

માલવુ, ન૦ છાશ ઘાલવાની દુણી ૨ ઢોચકુ,લોટુ

માલવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઠાઠ માઠથી આનદમા અહિ તહિ હરવુ ફરવુ, મોજ માણવી

માલિક પુ૦ ધણી, સ્વામી,શેઠ ૨ પરમેશ્વર,ખુદા.

માલિકી, સ્ત્રી૦ (આ૦) માલિકપણુ ધણીપણુ, સ્વામિત્વ [ગણમેળ છદ

માલિની, ન૦ એક પદર અક્ષરવાળુ વૃત, એક

માલિયાત, ન૦ શેરડી, આદુ, વગેરે ઉંચી જાતનુ

માલુકાર, પુ૦વણકર,ઢેડ [બાગાયતી તૂલ.

માલુમ, વિ૦ વાકેફ, જાણમા આવેલ હોય તેવુ

માલેસ, વિ૦ ફા૦) ચોળેલુ, રગડેલુ

માવ,પુ૦ધણી, વહ્લભ ૨ શ્રી કૃષ્ણનુ લાડકુ સબોધન
માવજત,સ્ત્રી૦(ફા૦મહાફ્જત્)મ ભાળ,બરદાસ
માવઠુ, ન૦ કરતે વરસાદ થવો તે (શિયાળામા)
માવડિયુ, વિ૦ માનાજ કહ્યામા રહેનાર,માવખુ
માવડી, સ્ત્રી૦ મા, માડી ૨ દેવી [કવિતામા]
માવત, પુ૦ હાથીને હાકનારો
માવતર–વિતર, ન૦ માબાપ, માતાપિતા.
માવરો, પુ૦ મહાવરો, અભ્યાસ
માવુ, ક્રિ૦ અ૦ અદર ભરાઈ શકવુ, સમાવુ સમાવ થવો ૨ માપ–હદમા રહેવુ, ન ઉભરાવુ
માવો, પુ૦ દૂધ ઉકાળી બનાવેલો ગાઢો પદાર્થ ૨ સત્વ, તત્વ [રૂપાળુ, સોહામણુ
માશુક, સ્ત્રી૦ [આ૦] પ્રિયા, વહ્લભા ૨ વિ૦
માષાન્ન, ન૦ અડદ
માસ, પુ૦ [ફા૦] મહીનો
માસ, ન૦ ચામડીની નીચે ને હાડકા ઉપરનો લાલ પદાર્થ તે, ગોસ, માટી
માસલો, પુ૦ નમુનો,વાનગી ૨ તરહ,આકાર,રૂપ
માસિક, વિ૦ [સં૦]દર મહીને આવતુ–નીકળતુ, મહીનાનુ **માસિક** માદગી=અટકાવ (સ્ત્રીને)
માસિયો, પુ૦ મુએલાનુ મહિને કરવાનુ શ્રાદ્ધ તે
માસી, સ્ત્રી૦ માની બેન [આવતુ શ્રાદ્ધ
માસીસો, પુ૦ મુએલાનુ દર મહિને કરવામા
માસો, પુ૦ માસીનો વર ૨ એક વજન–તોલ [આઠ રતીનો એક માસો, બાર માસાનો તોલો].
માહ, પુ૦ માઘ મહીનો ૨ મહિનો
માહવારી, સ્ત્રી૦ [ફા૦]મહીના મહીનાનુ,માસિક
માહતમ, ન૦ (સ૦મહાત્મ્ય)પ્રતાપ,મોટપણુ ૨ કીર્ત્તિ, યશ, ખ્યાતિ
માહતમ, ન૦ (ફા૦) શોક, રૂદન, દિલગીરી
માહાડ, પુ૦ મહોલ્લો, વાસ ૨ દોઢી, મહેલનો ભાગ ૩ એક રાગ ૪ નાળિયેરી
માહાત, સ્ત્રી૦ હાર, બાધી લેવુ તે, શિકસ્ત
માહાત્મ્ય, ન૦ (સ૦) મહિમા, પ્રભાવ ૨ વડાઇ, મોટપણુ ૩ કીર્ત્તિ, યશ
માહિત, વિ૦ (આ૦) જાણીતુ, જાણેલુ, વાકેફ
માહિતગાર, સ્ત્રી૦ ભોમિયુ, જાણીતુ. ૨ હોશિયાર, કાબેલ
માહિતગારી, સ્ત્રી૦ માહિતી, અનુભવ,જાણ
માહિતી, સ્ત્રી૦ માહિતપણુ, જાણ, વાકેફગારી
માહુ, વિ૦ દુખી, કંગાલ.
માહે, અ૦ માય, અદર ૨ અમુક મહીનો એમ.
માહેર, વિ૦ (આ૦) જાણીતુ, વાકેફગાર
માહેરૂ, ન૦ માયરૂ, લગ્નવિધિ કરવાનો મડપ
માહોમાહિ–હે, અ૦ અદર, આપસઆપસમા, માયમાય ૨ ખાનગી રીતે,ઘરમેળે. [જે ભાગ તે
માળ, પુ૦ ઘરના ભોય તળિયાની ઉપર રાખેલો
માળ, સ્ત્રી૦ માળા, હાર ૨ ઓળ, ઘટમાળ.૩ પરપરા, રેટિયાના આરા ઉપર જે દોરી હોય છે તે ૪ માળા, શ્રેણી, "જપમાળા"
માળકો–ખુ, પુ૦ દોરામા અથવા તારમા ભેરવેલા કાગળોનો હારડો ફાઇલ
માળણ,ન૦છાપરામા વળીઓ ને તે ઉપર નાખવામા આવતુ સૈડણુ,સાઠીઓ ઇ૦તે ૨.સ્ત્રી૦માલણ.
માળવી,વિ૦માળવા દેશ સબધી [વવુ,છાજવુ
માળવુ,ક્રિ૦સ૦વળીઓ અને સૈડણથી છાપરૂ બના-
માળા, સ્ત્રી૦ (સ૦ **માલા**) રૂદ્રાક્ષ, તુળશીના મણકાઓને દોરી–તારમા પરોવી બનાવેલો જે ઘાટ તે, શ્રેણી, જપમાળા, સ્મરણી, બેરખો ૨ મોતીનો હાર
માળિયુ, પુ૦ સામાન મૂકવાને ઉચે બનાવેલુ મેડા જેવુ તે ૨ છાપરાને લગતો છેક ઉપરનો માળ, કાતરિયુ [રનાર,ફૂલ વેચનારો ૨ માળિયુ
માળી, પુ૦ [સ૦ **માલિન**] ઝાડ ફૂલને ઉછે-
માળુ, ન૦ મારૂ સાળુ [ગાળ]
માળેણ, સ્ત્રી૦ માળીની સ્ત્રી
માળો, પુ૦ [માળ–મેડો] ખેતરમા ટોવાને બેસવાનુ ઉચુ ઠેકાણુ તે ૨ પક્ષીએ પોતાને રહેવાને બાધેલુ ઘર–રહેઠાણુ ૩ મોટુ ઘર [મુબઇમા]
મિઆઉં અ૦ બિલાડીનુ બોલવુ તે
મિચવુ, ક્રિ૦ સ૦ સંકોચવુ બીડવુ, બધ કરવુ
મિજબાન, વિ૦ [ફા૦] પરોણો, મહેમાન
મિજબાની,સ્ત્રી૦ઉજાણી, જીઆફત ૨ મહેમાની
મિજલસ, સ્ત્રી૦[આ૦] મડળી; પરિષદ; સભા

૨ બેઠક રાવણુ ૩ કચેરી ૪ મેળો
મિજાગરા, ન૦ જેને યોગે બારણુ વસાય ઉઘડે તે, બગડવા નરમાદા
મિજાજ, પુ૦ [ફા૦] સ્વભાવ, તબિયત, પ્રકૃતિ, ૨ રંગ, આવેશ ૩ ગુસ્સા, તામસ ૪ મગરૂબી, ગરૂરી **મિજાજ** જવો=ગુસ્સે થવુ **મિજાજ** ઠેકાણે ન હોવો=મિજાજ જવો, રીસ ચઢવી
મિજાજી, વિ૦ ઘડી ઘડીએ તબિયત ફરે તેવુ ૨ ચિઢિયુ, સહેજમા ગુસ્સે ભરાય તેવુ ૩ મગરૂર રજોગુણી સ્વભાવનુ [અટકળ
મિજાન, ન૦ [આ૦] માપ ૨ સુમાર, આશરો,
મિટ, સ્ત્રી૦ દુઃખ સહન કરવુ તે ૨ ધ્યાનથી જોવુ તે, ટસ ૩ નજર, દૃષ્ટિ
મિટ્ટી, સ્ત્રી૦ (સં૦ મૃતિકા) માટી મટોડી, મટોડુ
મિટ્ટી દાણાદાણ થવી=ખરાબખસ્ત થવુ, પાયમાલ થઇ જવુ, હેરાન થવુ મિટ્ટીમા મળી જવુ=પંચ ભૂતમા મળી જવુ, મરણ પામવુ
મિઠડાં, ન૦ હેતમા હૈયા સરસુ ચાપવુ તે, ૨ ઓવારણા લેવા તે [૩ વહાલુ ચુબન
મિઠડુ, વિ૦ મીઠુ, મધુર, પ્રિય ૨ મીઠુ મીઠુ બોલનાર
મિઠાઈ, સ્ત્રી૦ દૂધ ખાડનો બનાવેલો પદાર્થ ૨ કોઇ પણ ગળપણવાળો પદાર્થ
મિઠાઈવાળો પુ૦ સુખડિયો, કંદોઇ હલવાઈ
મિઠાબોલુ, વિ૦ મીઠુ-પસદ પડે તેવુ બોલનારૂ
મિઠાશ, સ્ત્રી૦ થોડુક મીઠુ હોય તે, જગડજે ગળપણ તે ૨ મધુરતા, માધુર્ય
મિડળો, પુ૦ કપાળ ઉપરની ગુથેલી ચોટલાની લટ
મિંઢળ, ન૦ એક જાતનુ ફળ
મિણાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘેને ચઢવુ, આળસ ભરાવી ૨ પાનો ખેચી લેવો, દૂધ ન મૂકવુ ૩ દુભાવુ
મિંજ, સ્ત્રી૦ મીંજ, બિયામાનુ દળ
મિંડુ, ન૦ શૂન્ય, નાનુ મિંદુ
મિંઢીઆવળ, સ્ત્રી૦ એક વનસ્પતિ છોડ, સોનામુખી
મિંઢુ, વિ૦ ગૂઢ હૃદયનુ, ઉંડા મનનુ, હૈયા મેલુ, ૨ થોડા બોલુ [હોય તેટલુ જ, માફકસર
મિત, વિ૦ (સં૦) માપેલુ ૨ યથા પ્રમાણ ઘટતુ
મિતવ્યય, પુ૦ (સં૦) કરકસર, ઘટતો-નિયમિત ખરચ
મિતાહાર, પુ૦ (સં૦) મિજાનસર ભોજન કરવુ તે
મિતી, સ્ત્રી૦ (સં૦) તિથિ, તારીખ
મિત્ર, વિ૦ (સં૦) સ્નેહી, દોસ્ત, ભાઇબંધ,
મિત્રતા, સ્ત્રી૦ મૈત્રી, સ્નેહ, દોસ્તી, ભાઇબન્ધી
મિત્રમંડળ, ન૦ દોસ્તદારો, સ્નેહીઓ
મિત્રાચારી, સ્ત્રી૦ ઘરવટ ૨ મૈત્રી
મિથુન, ન૦ (સં૦) મૈથુન, સ્ત્રી પુરૂષનો સબંધ ૨. સ્ત્રી પુરૂષનુ જોડુ, દંપતિ ૩ જોડકુ, બેની બેલ ૪ એ નામની એક રાશિ
મિથ્યા, વિ૦ (સં૦) ખોટુ, જુઠુ, અસત્ય, કૃત્રિમ
મિથ્યા, અ૦ નકામુ, ફોગટ, ખાલી
મિથ્યાદૃષ્ટિ, પુ૦ જૈનથી ઇતર મત માનનાર
મિથ્યાભિમાની, વિ૦ બડાઈખોર, ગર્વિષ્ટ, ડોળી
મિનતજારી, સ્ત્રી૦ કાલાવાલા, આજીજી
મિનાકેસો, પુ૦ (આ૦) અણબનાવ, ઉંચુ મન, વિરોધ ૨ વેર, દ્વેશ, ખાર, અટસ, કીનો
મિનાકારી, વિ૦ (ફા૦) મીનાથી શોભીતુ કરેલુ, મીનાની કારીગરીવાળુ
મિનારો (આ૦) મનારો, બુરજ, કગુરો,
મિનિટ, સ્ત્રી૦ [અં૦] કલાકનો સાઠમો ભાગ, અઢીપળ
મિનો, પુ૦ સોના ઉપર કાચના જેવો રંગ પુરવો
મિયાન, ન૦ મ્યાન, મેણુ, ખોલી [તિ, મરકત
મિયાનો, પુ૦ મ્યાનો, પેટી ઘાટની પાલખી
મિરજા, (ફા૦) મુસલમાનમા એક ઉંચો ખિતાબ, ઉમરાવ, અમીર
મિરજાન, ન૦ માળાનો એક ભાગ [મોંઘી ચીજ
મિરાત, સ્ત્રી૦ પુંજી, દોલત, થાપણ ૨ હમિયાણી,
મિરાસી, સ્ત્રી૦ મિલકત, વારસામા મળેલુ ધન
મિલકત, સ્ત્રી૦ (આ૦) દોલત, ધનમાલ, જાગીર, ગરાસ, પુંજી
મિલન, ન૦ મુલાકાત, મળવુ તે [મળતાવડુ
મિલનસાર, વિ૦ મૌરાથે હળી મળી જાય તેવુ,
મિલનસારી, સ્ત્રી૦ મળતાવડાપણુ, સુશીલતા ૨ મળતાવડુ
મિલાપ, પુ૦ (આ૦) વસ્તુઓનુ સાથે ભેળાઇ-જોડાઇ રહેવુ તે ૨ સમજ-વિચારમા મળવુ તે ૩ મુલાકાત, ભેટ ૪ મેળ સંપ ૫ સમાગમ, મેળાપ.

મિલાપી,વિ૦મિલનસારી ૨ ઓળખીતુ, જાણીતુ
મિલાવડો પુ૦ સાથી સ્નેહીઓએ એકઠા મળી જે ગમત કરવી તે, મિજલસ, રાવણુ, મેળાવડો
મિશ્ર-શ્રિત, વિ૦ (સ૦) ભેળસેળ, બીજા સાથે ભળેલુ-એકઠુ થઈ ગયેલુ [કરેલી હોય તે
મિશ્રણ, ન૦ મેળવણી, ઘણી ચીજો જેમા એકઠી
મિષ,ન૦ (સ૦) બહાનુ, નિમિત્ત, ખોટુ કારણ ૨ ઢોંગ, ડોળ [પ્રિય
મિષ્ટ, વિ૦ (સ૦) મીઠુ,ગળ્યુ ૨ સ્વાદિષ્ટ,મધુર,
મિષ્ટાન્ન,ન૦ (સ૦) ગળ્યુ,સ્વાદિષ્ટ ભોજન
મિસકિન,વિ૦ (આ) મુફલસ,પામર,લાચાર,દીન
મિસરી,સ્ત્રી૦ સાકર, દાણાદાર ખાંડ
મિસલ-સાલ, સ્ત્રી૦ [આ૦] રીત, જુગતી,તરેહ ૨ ઉપમા, દૃષ્ટાંત, ઉદાહરણ ૩ અ૦ પેઠે,માફક
મિસ્તરી, પુ૦ મુખ્ય કડિયો, સલાટ ૨ હોશિયાર કારીગર
મિસ્સી, સ્ત્રી૦ દાંતે ઘસવાનો ભૂકો જેથી કાળો રંગ બેસે છે ૨ મેશ ૩ શાહી
મીંચ, સ્ત્રી૦ બિયાની અંદરનો ગર, મીંજ
મીંજ, સ્ત્રી૦ બીયાની અંદરનો ગર્ભ ૨ બી
મીટ, સ્ત્રી૦ એકાગ્ર દૃષ્ટિ, નજર ૨ આંખ, સરત
મીટવુ, ક્રિ૦ અ૦ મટવુ, સારૂ થવુ ૨ નિકાલ થવો પાર આવવુ
મીઠબંદર, ન૦ જ્યા મીઠુ પાકતુ હોય તે,અગર
મીઠી, સ્ત્રી૦ કોટી કરવી તે, હૈયા સરસુ ચાંપવુ તે ૨ ચુમી, ચુંબન ૩ વિ૦ વ્હાલી, પ્યારી "મારી મીઠી તુ રહે છાની, તારી રક્ષા કરો ભવાની" ૪ ગળી, સ્વાદિષ્ટ ૫ કુણી, પ્રેમ ભરી "સાહેબ તમારી મીઠી નજરથી મારૂ ભલુ થશે"
મીઠુ,ન૦ દરિયાનુ પાણી સુકાઇ જે ખારો પદાર્થ બને છે તે, નિમક લૂણ ૨ સત્વ, બળ
મીઠુ,વિ૦ એક જાતનો સ્વાદ ખાટો, ખારો કે કડવો,તીખો નહિ તેવુ ૨ સહેજ ગળ્યુ, કે, ગળપણ નાખેલુ ૩ નાકને પસંદ પડે તેવુ, 'મધુર મીઠી વાસ' ૪ આંખને ગમે તેવુ ૫ વહાલુ, ગમતુ, પસંદ, ખુશ કરે તેવુ (ભાષણ) ૬ ખારૂ મોળુ નહિ તેવુ (પાણી) ૭. કોમળ, રસભર્યું, સૌમ્ય ૮ પ્રસન્ન, અવ્યગ્ર (નજર) **મીઠુ મરચુ ભભરાવવુ**= ખરૂ ખોટુ વધારી રસિક લાગે તેમ કરવુ
મીંઢો,પુ૦ જાસુસ, હલકારો, કાસદ ૨ બેફિકર દોંગી વિધવા ૩ અગ્રેસર, મુખી
મીંઢિયો, પુ૦ જેના શિંગડા નીચે વળી ગયા હોય તે (બળદ, બકરો વગેરે)
મીંડુ, ન૦ બિંદુ, ટપકુ, શૂન્ય ૨ અનુસ્વાર ૩ એમા કંઈ નહિ, રદ, બાતલ ૩ દશક દર્શક ચિહ્ન (ગણિતમા) **એકડા વગરનુ મીંડુ**= આધાર પાયા વગરનુ **મીંડુ મૂકવુ-ટાળી મૂકવુ**, કાઢી નાખવુ,લેખ મા ન લેવુ **મીંડુ વળવુ**=રદ થવુ બાતલ થવુ, ૨ વંશ જવો
મીંઢુ,વિ૦ ગૂઢ હૃદયનુ, ઉંડા મનનુ
મીણ,ન૦ મધમાખીઓ જે ચીકણો પીળો પદાર્થ પોતાના શરીરમાથી કાઢી મધપુડો બનાવે છે તે **મીણ મીણ થઇ જવુ**=ગળીને એક તાર થઈ જવુ, પોચુ ને મુલાયમ થવુ **મીણનો પણ માટી**=નબળો પોચો તોપણ સત્તાવાળો ઉપરી, તે ઉપરી જ, માલ વગરનો ધણી પણ પોતા સાથે પરણેલો
મીણકપડ,ન૦ મીણપાયેલુ-લગાડેલુ કપડુ
મીણબત્તી,સ્ત્રી૦ મીણ લગાડેલી વાટવાળી બત્તી
મીણિયુ,ન૦ મીણવાળુ કપડુ
મીણો,પુ૦ કેફ ચઢે તેવો ઝેરી પદાર્થ તે-કોદરા, સોપારીના બી વગેરે ૨ કેફ, નીશો, ઘેન ૩ મદ
મીન,ન૦(સ૦) માછલુ ૨ સ્ત્રી૦ બારમી રાશિ
મીનકેતન,પુ૦(સ૦) કામદેવ [૩ મીલ, પક્ષ
મીનડી,સ્ત્રી૦ બિલાડી, મની
મીનડુ,ન૦ બિલાડુ **મીનડો**=બિલાડો
મીનમેખ, સ્ત્રી૦ વધારો ઘટાડો, ઓછુ વત્તુ ૨ વાંધોસાંધો, હરકત
મીની,સ્ત્રી૦ બિલાડી [વાંધોસાંધો, હરકત
મીનો,પુ૦ (ફા૦) મરકત, કાચના જેવી વસ્તુ
મીમાંસા,સ્ત્રી૦ (સ૦) વેદના કર્મકાંડ ને જ્ઞાનકાંડ સંબંધી જે શાસ્ત્રીય ગ્રંથ તે "પૂર્વ મીમાંસા અને ઉત્તર મીમાંસા." ૨ ચોકસી,તલાસ ૩ સમાલોચના.
મીયાં,પુ૦ મુસલમાન, ઈસ્લામ ધર્મી મરદ.
મીર, પુ૦ (ફા૦) અમીર, સરદાર ૨ રમવાના પાનામા જે બાદશાહ તે ૩ ચઢિયાતુ. "વાહ

વાહ વીર ધીર ! તમથી હુ મીર છુ "–વલ્લભ ૪ મીરાશી
મીરાશી, પુ૦ એક જાતના માગણુ લોક, મીર
મીલ,સ્ત્રી૦(અ ૦)કાતવા વણવાનુ કારખાનુ,ગીરની. ૨ બાકરી, પક્ષ, તડ, સામી ઝુબેશ તે
મીસી,સ્ત્રી૦ મસી [બનાવેલી રોટલી
મુગાણી,સ્ત્રી૦રાધેલા ચોખાની મરચુ મીઠુ નાખી
મુગુ, વિ૦(સ ૦મૂક) અવાચક, ગુગુ, મંદ ૨ ચુપચુપ, છાનુમાનુ
મુછ,સ્ત્રી૦ હોઠ ઉપરના વાળ મ૭
મુછાળુ,વિ૦મુછાળો, ૨ જોરાવર, મરદ, પ્રતાપી ૩ ઉમર લાયક
મુજ,ન૦(સ ૦) એક જાતનુ ડાભ જેવુ ઘાસ
મુજી,વિ૦ કજુસ, કૃપણ.૨ મુગુ, બોલે નહિ તેવુ ૩ હોસ–અક્કલ વગરનુ
મુઝડો,વિ૦ મો આગળ કાળા ને શરીરે ધોળા વાળવાળો વાછડો, ઘોલ્લો
મુઝવણ સ્ત્રી૦ અકળામણ, બેચેની,ઉચાટ,ઉદ્વેગ
મુઝાવુ, ક્રિ૦ અ૦ અકળાવુ, ગભરાવુ ૨ રિસાવુ, રહી રહીને શ્વાસ ચાલવો તે ૩ કટાળવુ, મનમા
મુડ,ન૦(સ ૦) માથુ,મસ્તક [ને મનમા મુઝાવુ
મુડન,ન૦ (સ ૦) બોડાવવુ તે
મુડવુ,ક્રિ૦ સ૦ મુડવુ, જુઓ [મણનુ વજન
મુડી, સ્ત્રી૦ થાપણ, પુજી ૨ મુદ્દલ ૩ અઢી
મુડાવુ,ક્રિ૦સ૦ચેલો બનાવુ ૨ હજામત કરાવવી
મુકટો, પુ૦ મુગટો, જુઓ [૩ છેતરાવુ ઠગાવુ
મુકરદમો,પુ૦ (ફા૦) ફરિયાદને લગતુ કાગકાજ,
મુકરર, વિ૦ ઠેરવેલુ, નક્કી કરેલુ [દાવો,કજિયો
મુકરર, અ૦ ખાતરીથી, ખરેખર, નક્કી
મુકરી જવુ,ક્રિ૦સ૦ના કહેવુ,ના પાડવી,ફસકીજવુ
મુકવુ,(મૂકવુ) ક્રિ૦સ૦ એક પદાર્થ ઉપર બીજો રહે તેમ ગોઠવવુ, મેલવુ ૨ કબજ કરવુ,પુરવુ ૩ છોડવુ ૪ રાખવાને આપવુ–સોપવુ 'એકમા રૂપિયા મૂકવા" ૫ કામ શિખવા મોકલવુ ' છોકરાને નિશાળે મૂકયો છે ૬ લક્ષ આપવુ છોડી દેવુ બાકી રાખવુ કમી કરવુ "ઉપલી ચાર લીટી મૂકીને વાચ '

મુકાદમ,પુ૦ (આ૦ મુકદ્દમ) ઉપરી, મુખી, નાયક, અગ્રેસર જમાદાર (મજુર, સિપાઈ વગેરેમા) ૨ દારોગો ૩ મારફતીઓ
મુકાદમી,સ્ત્રી૦ મુકાદમનુ જે કામ તે, મારફત. ૨ ઉપરીપણુ, સરદારી
મુકાબલ,વિ૦મુકાબલો કરેલુ,મેળવેલુ ૨ મુકાબલો, સરખામણી, મેળવણી
મુકાબલો,પુ૦ (ફા૦ મુકાબલ·) અસલ પ્રમાણે નકલ છે કે નહિ, એ જોવુ તે, એને જોડે તપાસવા તે, તુલના, પડછો, સરખામણી ૨ સરસાઇ ૫ દૃષ્ટાત, દાખલો, ઉપમા
મુકામ,ન૦ (આ૦) ઉતરવાનુ ઠેકાણુ, વિશ્રામ ૨ ઠેઠાણુ, રહેવાની જગા ૩ પડાવ, છાવણી,ઉતારો
મુકાવવુ,ક્રિ૦સ૦ મૂકે તેમ કરવુ, છોડાવવુ, છુટુ
મુકાવુ,ક્રિ૦સ૦ છોડાવુ, છુટવુ [પાડવુ.
મુકુટ, પુ૦ શિરોમણી, મુગટ,સુદર કલગીદાર ટોપ
મુકુન્દ,પુ૦ (સ ૦) વિષ્ણુ ભગવાન
મુકુલ,પુ૦ (સ ૦) દેહ ૨ ખીલતી ફૂલની કળીઓ
મુક્કર–કરર, અ૦ નક્કી, જરૂર, ઠેરવેલુ
મુક્કી, સ્ત્રી૦ ઠોસો ૨ મુઠીનો માર
મુક્કો,પુ૦ જબરી મુક્કી, ગડદો, ઠોસો
મુકત, વિ૦ (સ ૦,છુટેલુ, છુટુ, બધન રહિત ૨ સસારની માયાથી મોકળુ
મુકતા, ન૦ (સ૦) મોતી ૨ મણકો
મુકતાફળ, ન૦ મોતી
મુકિત, સ્ત્રી૦ (સ ૦) છુટકારો સ્વતત્રપણુ ૨ જન્મમરણના ફરામાથી છુટકારો થવો તે, મોક્ષ નિર્વાણ, કૈવલ્ય (એ ચાર છે સલોકતા,સમીપતા, સરૂપતા ને સાયુજ્યતા) મુકિતપદ=બ્રહ્મપદ, કૈવલ્યપદ **મુકિત માર્ગ–જે સાધનથી જન્મમરણ** છુટે તે જ્ઞાનમાર્ગ
મુખ,ન૦ (સ ૦) મો, મોઢુ ૨ ચહેરો, વદન ૩ જ્યા નદી સમુદ્રને મળે છે તે, બારૂ ૪ બારણુ, રસ્તો, નાકુ, દરવાજો, **મુખનાં મલોખા કરવા**–મોઢે મીઠુ મીઠુ સારૂ લગાડવુ, સવાસલા કરવા મુખમે રામ બગલમે છુરી, ભગત ભયા પણ દાનત બુરી=હાથમા માળા, પેટમા લાળા

મુખકમળ, ન૦ મુખારવિંદ
મુખકળા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચહેરાનો દેખાવ-વાટ
મુખચદ્ર, પુ૦ (સ૦) મુખરૂપી ચદ્ર તે
મુખજુબાની, સ્ત્રી૦ મોઢાની સાક્ષી (લેખીત નહિ)
મુખડુ, ન૦ ચહેરો, મો, વદન
મુખતાદ, ન૦ વર્ષિ. ૨ મરનારની વાર્ષિક ધર્મ સબધી ક્રિયા (પારસીઓમા) [જરૂર જોગુ
મુખતેસર, વિ૦ (ફા૦) ટુકુ, થોડામા, સંક્ષિપ્ત
મુખત્યાર, વિ૦ (ફા૦) સર્વ હકવાળુ, કોઇ તરફથી કામ કરવાને સત્તા મળી હોય તે, પ્રતિનિધિ, વકીલ, આપ અખત્યાર, સ્વતત્ર
મુખત્યારનામુ, ન૦ (ફા૦) મુખત્યારી આપવા સબધી લેખ સત્તા આપવી તે, વકીલાત નામુ
મુખત્યારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સદર પરવાનગી, કુલ અખત્યાર ૨ મુખત્યારનુ જે કામ તે, વકીલાત ૩ સ્વતત્રતા, આપ અધિકાર
મુખપાક, પુ૦ (સ૦) બાળકોનો એક જીવલેણ રોગ એમા મોમા ફોલ્લીઓ પડી ચાંદીઓ [પડે છે
મુખપાઠ, વિ૦ મોઢે ભણી જવાય તેવુ
મુખમુદ્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચહેરો, મોનો શકો તે ૨ દેખાવ, સુરત
મુખર, વિ૦ ધાધળિયુ, બોલતા શરમાય કે ખમચાય નહિ તેવુ વાચાળ ૨ મશ્કરૂ ૩ ખડખડતુ, વાગતુ મુખરિત=વાચાળ, ગાજતુ
મુખવાદ, ન૦ ભાષણ લવરી
મુખવાસ, પુ૦ જમી ઉઠયા પછી પાનસોપારી એલચી વગેરે ખાઇને સુવાસિત કરવુ તે ૨ તાબુલ, પાનસોપારી વગેરે [દોરં'-સુતળી
મુખિયુ, ન૦ છાલકા કોથળાનુ મો સીવી લેવાની
મુખિયો, પુ૦ ઠાકોરજીની સેવાની સામગ્રી કરી આપનારામા જે મુખી તે
મુખ સામુદ્રિક, પુ૦ (સ૦) મુખ લક્ષણ ચહેરો જોઇ લક્ષણ સ્વભાવ કહેવાની વિદ્યા.
મુખી, પુ૦ એકાદા વર્ગનો મુખ્ય માણસ, નાયક, અગ્રેસર. ૨ પટેલ, ગામનો વડો તે, વસુલાતી અમલદારને મદદ કરનાર અને ગામની વ્યવસ્થા [રાખનાર
મુખ્ય, વિ૦ પહેલુ, મોટુ
મુખ્યત્વે કરીને, અ૦ વિશેષે કરીને, ઘણે ભાગે, ઘણુ કરીને, વિશેષત
મુગટ, પુ૦ માથે પહેરવાનો સુદર કિમતી ટોપ, મોરપિછ, તોરો, કલગી, તાજ ૨ મુરબ્બી, વડીલ. "માથાના મુગટ તમે પરણ્યા કે કુવારા રે"
મુગટી, સ્ત્રી૦ નાનો મુગટો, ધટ્ટી.
મુગટો, પુ૦ અબોટમા નાહીને સ્ત્રી પુરૂષ બન્ને પહેરી શકે તેવુ હીરનુ વસ્ત્ર
મુગડી, સ્ત્રી૦ કાનનુ ઘરેણુ (કાઠિ૦)
મુગલ, વિ૦ (ફા૦) મુસલમાનોની એક જાત
મુગલાઇ, સ્ત્રી૦ મુગલોની કારકિર્દી તે, મુગલોની જોહાકી-દોરતોર ૨ ઐશ્વર્ય, ઠાઠમાઠ, ભપકો
મુગાસાડી, સ્ત્રી૦ અબોટમા પહેરવાનુ રેશમી સ્ત્રીઓનુ વસ્ત્ર, ચોકડિયુ
મુગુ, વિ૦ મુગુ મુગોમાર=દેખાય નહિ તેવો માર
મુગ્ધ, વિ૦ (સ૦) અણુસમજુ, બાલિશ ૨ સાલસ, ભોળુ, નિર્દોષ [થોડી સમજવાળી સ્ત્રી
મુગ્ધા, સ્ત્રી૦ ફુટતી જુવાનીવાળી પણ રતિમા
મુચરકો, પુ૦ (તુર્કી) ફરી કરૂ તો અથવા હાજર ન થાઉ તો આટલી સજા ભોગવુ એવી રીતનો જે લેખ ગુનેગારે કરી આપવો તે, કરાર
મુછ, સ્ત્રી૦ મૂછ, જુઓ [તેવો પુરૂષ તે
મુછાળો, વિ૦ ઉમ્મર લાયક, મુછો આવી હોય
મુજ, સ૦ મારૂ, હુની છઠ્ઠી વિભક્તિ
મુજબ, અ૦ (આ૦) પ્રમાણે, પેઠે
મુજબ, વિ૦ જેવુ, સરખુ, સમાન, તુલ્ય
મુજમુદાર, પુ૦ મજમુદાર, જુઓ
મુજરે, અ૦ મજરે, વળતરમા એવુ
મુજરો, પુ૦ સલામ, નમસ્કાર, વદન, ભેટ
મુજહામત, સ્ત્રી૦ ટીકા, વિવેચન, ૨ અટકાવ બાધ, અડચણ [ગણના ૨ બો૦
મુજાબો, પુ૦ (આ૦) હિસાબ, લેખુ, દરકા
મુજાવર, પુ૦ કબરની સભાળ રાખનાર.
મુજિયો પુ૦ તરત જનોઇ દીધેલો બટુક બ્રહ્મચારી
મુઝવણ, સ્ત્રી૦ અકળામણ, ગભરામણ, બેચેની
મુઝારો, પુ૦ ત્રિદોષ, તાવ, ઉધરસ ને ફેફસાના સોજાનો રોગ ૨ એક જાતનુ કાદવનુ કોડિયુ

મુઝાવુ, ક્રિ૦ અ૦ અકળાવુ, ગભરાવુ, રિબાવુ ૨ શ્વાસ અટકતો ચાલવો ગુંગળાવુ ૩ કંટાળવુ
મુઠ, સ્ત્રી૦ મુઠી ૨ જ્યાથી તરવાર વગેરે પકડાય છે તે હાથો ૩ એક મારણ પ્રયોગ ૪ ગીલી દંડાની રમતમા એક દાવ
મુઠિયુ, ન૦ કણેકને મુઠીમા ચાપી મુઠીવાળી બનાવેલો ખાવાનો પદાર્થ તે ગરગોલો **મુઠિયા** મારવા—પુરૂષે પોતાની ઈંદ્રિયને મુઠીમા પકડી હલાવવી
મુઠી, સ્ત્રી૦ (સ૦ મુષ્ટિ) જોરથી આગળા હાથેળી સાથે વાળેલા હોય તે ૨ તેમા જેટલુ સમાય તેટલુ તે મુઠી વાળવી=આગ્રહ કરવુ, ગાઠ કરવી મુઠીઓ વાળીને દોડવુ=ઘણી ત્વરાથી દોડવુ, જીવ લઇને નાસવુ મુઠીમા રાખવુ=સત્તામા રાખવુ, દાબમા રાખવુ
મુઠીભર, અ૦ થોડુક, જૂજ ૨ મુઠીમા માય તેટલુ
મુડણ, ન૦ માથાના કેશ કઢાવવા તે ૨ બાળકના પહેલવહેલા કેશ લેવરાવવાની વિધિ ૩ હજામત, વપુ ૪ દિક્ષા લેવી તે
મુડદાલ, વિ૦ (ફા૦મુરદારૂ—અશક્ત) મરી ગયેલા જેવુ, શુષ્ક, રૂક્ષ ૨ અશક્ત, લેવાઇ ગયેલુ, ક્ષીણ, કૃશ (માણસ)
મુડદારશિંગ, સ્ત્રી૦ એક જાતની ઔષધિ
મુડદુ, ન૦ માણસનુ ચૈતન્ય-જીવ ગયા પછીનુ ખોખુ, શબ, પ્રેત, લાસ, લોથ ૨ દુર્બળ,ચેતન રહિત, જડ
મુડવુ, ક્રિ૦ સ૦ અસ્ત્રાવડે કેશ કાઢવા, બોડવુ ૨ છેતરવુ, ધૂતવુ, ઠગવુ ૩ દીક્ષા આપવી, શિષ્ય કરવો [ઠગાવુ, છેતરાવુ
મુડાવુ ક્રિ૦ અ૦ બોડાવુ ૨ ચલા થવુ ૩
મુડિયો, પુ૦ મુડાયેલો, શિષ્ય, ચેલો ૨ નાની સાકટી.
મુતરડી, સ્ત્રી૦ મુતરવાની જગા, પિશાબખાનુ
મુતરવુ, ક્રિ૦ સ૦ જઠરમા છુટો પડેલો પ્રવાહી ઈંદ્રિય વાટે બહાર કાઢવો, પિશાબ કરવો ૨ ગભરાવુ, થરથરવુ **મોઢાપર** મુતરવુ=અપમાન કરવુ, ન લેખવવુ **મુતરી દેવુ**=બાળકે અણસમજમા પેશાબ કરવો ૨ ગભરાવુ, ડરી જવુ
મુતરાણી, સ્ત્રી૦ ઇન્દ્રિય [તાકીદ હોય તેવુ
મુતરાણુ, વિ૦ મુતરવાની હાજતવાળુ, મુતરવાની
મુતરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ મુતરે તેમ કરવુ ૨ ડરાવવુ, ધમકાવવુ, દબડાવવુ
મુતરિયુ, ન૦ મુતરવાનુ વાસણ
મુતલક, અ૦(આ૦)જરાએ જરા, બિલકુલ,તમામ
મુતાલિક, પુ૦ (આ૦) નાયબ કારભારી-દિવાન
મુદઇ, ન૦ શત્રુ દુશ્મન ૨ વાદી પ્રતિવાદી
મુદત, સ્ત્રી૦ (આ૦) મુકરર કરેલો વખત ૨ વાયદો, વખત,કાળ,**કાચી** મુદત—વાયદા પહેલાનો વખત **પાકી મુદત**—વખત પુરો થયો હોય તે સમય **મુદતસર**—વાયદા પ્રમાણે બરોબર વખતે
મુદ્દલ, ન૦ વેપાર-ધધાને માટે પ્રથમ રોકેલા નાણા, થાપણ, મૂડી, ભડોળ, પુજી
મુદ્દલ, અ૦ માવ, સમળુ, તમામ ૨ જરાએજરા
મુદા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉલ્લાસ હર્ષ, હરખ, આનદ
મુદિત, વિ૦ (સ૦) પ્રસન્ન થયેલુ, હર્ષ પામેલુ, હરખાયેલુ, ખુશી
મુદામ, અ૦ (આ૦)ખાસ, ખાસોખાસ, મુખ્યત્વે કરીને ૨ ઘણા કાળનુ, ચાલુ
મુદ્દો, પુ૦ (આ૦) પ્રમાણ, પુરાવો, સાબીતી ૨ મળ, પાયો "મુદ્દો હાથ લાગવો" ૩ કુચી, પત્તો, પગલુ
મુદ્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચિહ્ન, નિશાની ૨ મહોર છાપ, સિક્કો ૩ છાપ, આલોક ૪ વિંટી,અગુઠી ૫ બીબા, છાપવાના ટાઈપ, છાપખાનુ ૬ એક પ્રકારનુ યોગાસન ૭ ગોપાતિલક **મુદ્રાલેખ**=
મુદ્રાંકિત, વિ૦ (સ૦) છાપેલુ [અગ્રલેખ
મુદ્રિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦,મુદ્રા, નામ કોતરેલી વિંટી,
મુનશા, વિ૦ મનુ નનુ [સિક્કો
મુનશી,પુ૦(ફા૦)લખાણપત્તરનુ કામકાજ કરનાર, સેક્રેટરી ૨ ફારસી, ઉર્દુ, આરબી શિખવનાર
મુનસફ, પુ૦ [આ૦] દિવાની કામનો ઇનસાફ કરનાર ન્યાયાધીશ
મુનસફી, સ્ત્રી૦ મુનસફનુ જે કામ-દરજ્જો તે, ન્યાયાધીશી ૨ અધિકાર, સત્તા
મુનાસબ, વિ૦ (આ૦) વાજબી, ઘટારત,યોગ્ય.

મુનિ, પુ૦ [સ૦] ઋષિ, તપસ્વી, યોગી ૨. મૌન રહી તપ કરનાર સાધુ

મુનિવ્રત, ન૦ અણબોલ્યા રહેવાનુ જે વ્રત તે

મુનીમ, પુ૦ [આ૦] પેઢીનો મુખ્ય ગુમાસ્તો, વહીવટ કરનાર ૨ આડતિયો

મુનીમી, સ્ત્રી૦ મુનીમનુ જે કામ તે [મૌન, મૂકભાવ

મુન્ય, ન૦ (મૌન) મુગાપણુ, અણબોલ્યા રહેવુ તે,

મુફ્તી, પુ૦ મુસલમાન પચાતિયો

મુફલસ, વિ૦ [આ૦] ગરીબ, કગાળ, બેહાલ

મુફલસી, સ્ત્રી૦ ગરીબાઈ, લાચારી, કગાલિયત

મુફસીલ, ન૦ બહારગામ, પરદેશ

મુબારક, વિ૦ (આ૦) ભાગ્યશાળી, સુખી, આબાદ

મુબારકબાદી, સ્ત્રી૦ અભિનદન, ધન્યવાદ

મુમતી, સ્ત્રી૦ જૈન સાધુઓ લુગડાનો કડકો મો આગળ રાખે છે તે [હિન્દુ મુસલમાન ધર્મમા ગયેલા તે

મુમનો, પુ૦ [ફા૦ મોઅમન-મુસલમાન) જે

મુમુક્ષુ, વિ૦ [સ૦] મોક્ષની ઈચ્છા રાખનારો

મુમ્મૈ, સ્ત્રી૦ (ફા૦ મૂમયાઈ) માણસની ચરબીની મેળવણીનો એક મલમ જે ઔષધ તરીકે વપરાય છે

મુરખ, વિ૦ મૂર્ખ, બેવકુફ

મુરખાઇ, સ્ત્રી૦ મુરખપણુ, મૂર્ખતા

મુરઘો, પુ૦ કુકડો, મરઘડો **મુરઘી**-મરઘી, કુકડી

મુરજ, પુ૦ (સ૦) એક જાતનુ વાજુ "વીણા, મુરજ, મૃદગ ને, મધ્યે મોરલી વાજે" ગિરિવર

મુરત, સ્ત્રી૦ મૂર્તિ ૨ ન૦ મુહૂર્ત

મુરતિયો, પુ૦ કન્યાને પરણનાર, જમાઇ

મુરબ્બી, પુ૦ [આ૦] કુટુબમા જે વડીલ તે, શિરછત્ર ૨ પોષક, મદદગાર, હિમાયતી

મુરબ્બો, પુ૦ [આ૦] ચાસણીમા બોળી મૂકેલા ફળાદિક તે

મુરલી, સ્ત્રી૦ [સ૦] વાસળી ૨ દેવને અર્પણ કરેલી છોકરી **મુરલીધર**-કૃષ્ણ

મુરવત, સ્ત્રી૦ [આ૦ મુરૂવત] મોભો, વજન, ભારબોજ ૨ મરજાદ, અદબ, માન

મુરસદ, પુ૦ ધર્મ ગુરૂ, ધર્મ શિક્ષક-ઉપદેશક

મુરાતબ, ન૦ (આ૦) આબરૂ ગૌરવ, પ્રતિષ્ટા, માન

મુરાદ, સ્ત્રી૦ ઉમેદ, ઇચ્છા, હોસ, આશા

મુરારિ, પુ૦ (સ૦) કૃષ્ણ, મુર દૈત્યનો શત્રુ

મુરીદ, સ્ત્રી૦ ચેલી, શિષ્યા

મુલક, પુ૦ (આ૦) દેશ, પ્રદેશ, રાજ્ય

મુલકગિરી, સ્ત્રી૦ મુલક જોવા તે, મુસાફરી

મુલકી, વિ૦ રેવન્યુ ખાતા સબધી-મહેસુલ સબધી

મુલકીખાતુ, ન૦ રેવન્યુ ખાતુ, મહેસુલ ખાતુ

મુલતવી, અ૦ [આ૦] મોકુફ, અદબદ **મુલતવી** રાખવુ—વિચારપર રાખવુ, બાકી રાખવુ ૨. છેવટનુ માડી વાળવુ

મુલતાની, વિ૦ મુલતાનનુ

મુલદાર, વિ૦ કિમતી, મૂલ્યવાન, ભારે

મુલપડી, વિ૦ પદરનો સંકેત (વેપારીમા)

મુલમ્મો, પુ૦ સલ્લો, કેલ, પ્લાસ્ટર

મુલવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કિંમત કરવી, મૂલ કરવુ, ભાવપાડવો

મુલાઇમ, વિ૦ નરમ કુમળુ, સુવાળુ ને પોચુ

મુલાકાત, સ્ત્રી૦ (આ૦) મેલાપ, ભેટ, સમાગમ ૨ મેળ, સબધ, બેસઉઠ, પરિચય, સહવાસ

મુલાજો, પુ૦ (આ૦ મુલાહજ) અદબ, મર્યાદા, મલાજો, આમન્યા

મુલામ, પુ૦ (આ૦ મુલમ્મઅ) ઢોળ ચડાવવો તે

મુલામ, વિ૦ સરસ, સફ઼ે

મુલ્લા, પુ૦ (ફા૦) વહોરાઓમા જે મુખ્ય ધર્મ સમજાવનારો-ન્યાય કરનારો તે

મુલ્લો, પુ૦ ગરથ, પુજી, મુડી, થાપણ

મુવાડુ, ન૦ નાનુ ગામ

મુવાળો, પુ૦ નિમાળો, વાળ, બાલ

મુવુ, અ૦ ભલે એ મરી જાય, ખેર

મુશ્કેટાટ, વિ૦ વાસા પાછળ હાથ બાધેલા હોય તેવુ

મુશ્કેલ, વિ૦ (આ૦) અઘરૂ, મહેનત પડે તેવુ, આકરૂ, ભારે, કઠણ

મુશ્કેલી, સ્ત્રી૦ (આ૦) મુસીબત, મહેનત, કડાકૂટ

મુશળ, ન૦ મુસળુ, જુઓ

મુષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) મુઠી ૨ પકડ, હાથો

મુસદ્દી, પુ૦ (આ૦) મુસદ્દો કરનાર. ૨ કારકુન, મહેતો ૩ રાજકાર્યમા કુશળ

મુસદ્દો, પુ૦ ઉંડા અર્થવાળી ઇબારતનો જે લેખ તે ૨ ખરડો, ૩ નમુનો, ડોળીયુ

મુસલમાન, પુ૦(આ૦)મહમદ પેગમ્બરને માનનાર
મુસલ્લો, ન૦ નિમાજ પઢવાની સેતરંજી–ચટાઇ
મુસલમાની, વિ૦ મુસલમાન સબંધી
મુસળ, ન૦ મુસળુ, સાબેલુ
મુસળખંડી, પુ૦ ચોખા ૨ ખાંડવું તે
મુસળધાર, વિ૦ જાડી ધારમાં–જોરમાં,ધોધમાર
મુસળ સ્નાન, ન૦ શરીર ઉપર જેમ તેમ પાણી રેડી દેવું તે, જેવું તેવું સ્નાન તે
મુસળી, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક જાતની ઓષધી
મુસળુ, ન૦ (સ૦ મુસલ) ડાંગેર ખાંડવાનું ઓજાર, સાબેલુ
મુસાફર, પુ૦ (આ૦) પ્રવાસી, પથી, વટેમાર્ગુ
મુસાફરી, સ્ત્રી૦ ખુશકીને રસ્તે દેશાન્તર કરવું તે, પ્રવાસ, પર્યટન, દેશાટન
મુસાભાઇનુ વાને પાણી–વા અને પાણી સિવાય બીજુ કાંઇ નહિ,ખાલીખમ,ધનમાલ વિનાની હાલત
મુસારો, પુ૦ (આ૦) રોજ,વેતન,મહિનો,દરમાયો
મુસાહિબ, પુ૦(આ૦)સાથે રહેનારો,મિત્ર સાથી
મુસિબત, સ્ત્રી૦ મહેનત, મુશ્કેલી, કઠણાશ
મુસ્તકીમ, વિ૦ (આ૦) મજબુત, મક્કમ, જોરાવર.
મુહૂર્ત, ન૦ (સ૦) કાંઇ સારૂં કામ આરંભ કરવાનો અનુકૂળ ને શુભ વખત–ચોઘડિયું તે ૨ બે ઘડી ૪૮ મિનિટ જેટલો સમય
મુળગુ, અ૦મિલકુલ તદ્દન જરાએ ૨ સઘળુ ,બધુ
મુળછી, સ્ત્રી૦અપચાવી થતુ અવળુ, ઓકવુ,દુખવુ તે મોરચી
મુળાપણી, સ્ત્રી૦ મુળાની જુડી
મુળિયુ, ન૦ ઝાડ-છોડનુ નાનુ મળ જડ સાટોડી
મુંગો, પુ૦ મળમા થતા ધોળા કદની ભાજી
મૂક, વિ૦ મુગુ, અવાચક
મૂકધારી, વિ૦ મૌન ધારણ કરનાર
મૂકવું, ક્રિ૦ સ૦ મુકવુ રાખવુ મેલવુ
મૂડી, સ્ત્રી૦ ડોકી, ગરદન, ગળચી, બોચી ૨ પુજી રોકડ ૩ મો, મુખ ૪ ભંડોળ, મુદ્દલ **મૂડી** નીચી કરવી=શરમાવુ લજવાવુ **મૂડી** મતરવી=આડુ અવળુ સમજાવુ,સમજાવીને ઠગી લેવુ
મૂડો, (મૂઢો) પુ૦ મો મણનુ માપ "છોના મૂડા" ૨ વાળનો જુડો ૩ બોડો, મુંડિયો.
મૂઢ, વિ૦ (સ૦) મૂર્ખ, કંઇ જ સમજે નહિ તેવુ, અજ્ઞ મતિમંદ, બેવકુફ, ઠોઠ, અબૂજ ૨ બોલે નહિ પણ ટગટગ જોયા કરે તે, જડરૂપ
મૂઢ મતિનો, વિ૦ (સ૦) જડબુદ્ધિનું, મતિમંદ
મૂતખડો, પુ૦ (મૂત્ર) પિશાબ, લઘુશંકા.
મૂત્ર, ન૦ મૂતર પિશાબ [ટપકે છૂટે તેવો રોગ.
મૂત્રકૃચ્છ, ન૦ પિશાબ એકદમ ન છૂટતા ટપકે
મૂત્રપિંડ, પુ૦ (સ૦] શુદ્ધ લોહીને મૂત્રને જુદા પાડનાર અવયવ [કોથળી, ફુક્કો
મૂત્રાશય, પુ૦ (સ૦) જેમા મૂતર રહે છે તે
મૂત્રાહ, પુ૦ ઢોરનુ મૂત્રદ્વાર
મૂર્ખ, વિ૦ [સ૦] બેવકુફ, મતિમંદ, અભણ, આવડ વિનાનુ, ઠોઠ ૨ વિવેકમા સમજે નહિ તે,
મૂર્ખાઈ, સ્ત્રી૦ નાદાની બેવકુફી [જડ, અબુધ
મૂર્છના–મૂર્છા, સ્ત્રી૦ [સ૦] થોડીવાર જે બે શુદ્ધ રહેવુ તે, બેહોશી, બેશુદ્ધિ
મૂર્છાગત, વિ૦ [સ૦] અચેત બેહોશ,બેશુદ્ધ.
મૂર્છિત, વિ૦ [સ૦] અચેત, બેહોશ, બેશુદ્ધ
મૂર્છના, પુ૦ સૂરને એક વાર ઉંચે ચઢાવવો અને પાછો નીચે ઉતારવો તે
મૂર્ત્ત, વિ૦ (સ૦) પ્રતિમા જેવુ, મૂર્તિમાન
મૂર્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પત્થર, લાકડુ, માટી, ઇ૦ની દેવદેવીની આકૃતિ, પ્રતિમા, છબિ, પુતળુ,બાવલુ ૨ સાધુ પુરૂષ, સંત
મૂર્તિપૂજક, પુ૦ મર્તિની પૂજા કરનાર
મૂર્ધન્ય વિ૦(સ૦) મુર્ધસ્થાનથી બોલાતુ, મોની અંદર તાળવા ભણીના ઉપલા ભાગથી ને મોના પાછલા ભાગથી બોલાતુ
મૂર્ધસ્થાની, વિ૦ તાળવે જીભ અડકાડવાથી બોલાતુ (ટ,ઠ,ડ,ઢ, ષ ને શ, એ અક્ષરો)
મૂલ ન૦ કિમ્મત, દામ ૨ ભાવ, દર ૩ પરીક્ષા પારખ ૪ મજુરી, રોજ ૫ મૂળ, જડ
મૂલક, વિ૦ મૂળરૂપ, અસલ કારણરૂપ
મૂલ્ય, ન૦ [સ૦] કિમત, મૂલ, ભાવ, દર
મૂલ્યવાન, વિ૦ [સ] કિમતી,મોઘુ, ઉંચા ભાવનું.
મૂષક, પુ૦ [સ૦ મૂષ્–ચોરવું] ઉંદર [૨ બીજુ

મૂસ, સ્ત્રી૦ [સ૦ મૂષા] ધાતુ ગાળવાની કુલડી
મૂળ, ન૦[સં૦ મૂલ] ઝાડ છોડવાનો જમીનમાંનો ભાગ, જડ, જેના વડે રસ ચૂસે છે તે ૨ એ ગણીસમું નક્ષત્ર ૩ આદિ કારણ, પાયો,મંડાણ ૪ પૂર્વજ, આદી પુરૂષ ૫ આરંભ, ઉત્પત્તિ ૬ ટીકા વનાનું, અસલ લખાણવાળું (પુસ્તક) ૭ મુદ્દલ, ભંડોલ, પુંજી ૮ મખ્યાનો ચાત તે
મૂળપીઠિકા, સ્ત્રી૦ પારીભાષિક કથન, પ્રસ્તાવના ઉપોદ્ઘાત [હોય તે
મૂળપુરૂષ, પુ૦ જે પુરૂષથી વંશની ઉત્પત્તિ થઈ
મૂળાક્ષર, પુ૦ વર્ણમાળાના અસલ અક્ષરો તે
મૂળાડિયું, ન૦ મૂળ જડ
મૂળી, સ્ત્રી૦ કંદના કુમળા મૂળ તે ઝાડની ઉપરથી નીચે લટકતા મુળિયા તે 'વડની મળી' **મૂળી** સુધાડવી–આડુ અવળુ સમજાવી ભમાવવુ, ભોળવી નાખવુ [નામ માત્રે
મૂળે, અ૦ આદિથી આરંભમાં, અસલથી ૨
મૃગ, પુ૦ (સ૦) હરણ સાબર ૨ પાંચમુ નક્ષત્ર
મૃગજળ, ન૦ ઝાંઝવાનુ નીર, ઝાંઝવા, જે ઝાકળ સવારમાં જળનો દેખાવ આપી મૃગોને લોભમાં
મૃગચર્મ, ન૦ હરણનું ચામડું [નાખે છે તે
મૃગતૃષ્ણા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મૃગજળ
મૃગનયની, સ્ત્રી૦ મૃગાક્ષી, જુઓ
મૃગપતિ, પુ૦ વનરાજ, સિંહ
મૃગમદ, પુ૦ કસ્તૂરી
મૃગયા, ન૦ (સ૦) આખેટ, શિકાર, પારધ
મૃગલાંછન, ન૦ (સ૦) મૃગના જે જે ચિહ્નતે
મૃગલી, સ્ત્રી૦ હરિણી, મૃગની માદા [૨ ચંદ્રમા
મૃગલોચના, સ્ત્રી૦ (સ૦) હરણ જેવા સુંદર ચંચળ આંખવાળી સ્ત્રી
મૃગસર, ન૦ (સ૦ **મૃગશીર્ષ**) પાંચમુ નક્ષત્ર
મૃગાંક, પુ૦ (સ૦) ચંદ્ર
મૃગાક્ષિ, સ્ત્રી૦(સ૦)હરણના જેવી આંખવાળી સ્ત્રી
મૃગી, સ્ત્રી૦ (સ૦) હરિણી,કુરંગી ૨ એકવનસ્પતિ
મૃગેન્દ્ર, સ્ત્રી૦ (સ૦) સિંહ, વનરાજ
મૃણાલ, પુ૦ (સ૦) કમળના તંતુ, કમળ 'મારા હૈડા કેરા હાર, મણાલથી કુમળા.'—કાન્તા
મૃણાલિની, સ્ત્રી૦ કમલિની, નલિની.
મૃણાલિકા, સ્ત્રી૦ કમળના કુળાકુળા મૂળ
મૃત, વિ૦ (સ૦) મરી ગયેલુ,મુએલુ, સ્વર્ગવાગી, મર્હુમ ૨ પ્રેત શબ ૩ મુડદાલ થઈ ગયેલુ
મૃતસંજીવની, સ્ત્રી૦ (સ૦) મુએલાને સજીવન કરવાની વિદ્યા
મૃતક, ન૦ શબ, પ્રેત મુડદુ ૨ મરનાર
મૃત્તિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) મટોડી, માટી.
મૃત્યુ, ન૦ [સ૦] મોત, સ્વર્ગવાસ, મરણ
મૃત્યુપત્ર–લેખ, પુ૦ વિલ, વસિયતનામુ
મૃત્યુલોક, પુ૦ આ પૃથ્વીપર રહેનારા લોક, મરણાધીન જન ૨ દુનિયા, જગત [પખવાજ, પખાજ
મૃદંગ,ન૦[સ૦]એક જાતનુ બે હાથે વગાડવાનુ વાદ્ય,
મૃદુ, વિ૦(સ૦)પોચુ,કોમળ ૨ મધુર ૩ સુવાળુ
મૃદુતા, સ્ત્રી૦ કોમળપણુ, નરમાશ
મૃદુલ, વિ૦ (સ૦)કોમળ,કુમળુ,નરમ ૨ મધુર
મૃન્મય, વિ૦ (સ૦) મટોડીનુ, માટીનુ બનાવેલુ
મેં, સ૦ મારાથી ૨ (હિ૦) હુ
મેંડક, પુ૦ મેડક, દેડકુ
મેંઢો, પુ૦ (સ૦ મેણ્ઢ–ઘેટો) ઘેટો, ગાડર
મેંઢી, સ્ત્રી૦ ઘેટી, ગાડરની માદા
મેંદી, સ્ત્રી૦ (મેંધ્યા) એક જાતના છોડ, જેના પાંદડાનો છુંદો ચામડીને લગાડેથી લાલ થાય છે **મેંદી** મૂકવી=હાથનો ઉપયોગ ન કરતા બેસી રહેવુ
મેંદો, પુ૦ ધોએલા ઘઉંનો લોટ, પરસુલી,નિસાસ્તો
મેંશ, સ્ત્રી૦ કાજળ **મેશનો** ચાલ્લો–અપકીર્તિ, લાંછન [૩ **સ્ત્રી૦** અમલ, સત્તા
મે, પુ૦ મેઘ, મેહ ૨ અંગ્રેજી પાંચમો મહિનો
મેક્ષણ, પુ૦ કંસાર હલાવવાનો ચાટવો
મેખ, સ્ત્રી૦ [ફા૦] ભિંત–જમીનમાં મરાય તેવો લાકડાનો અણીદાર ખીલો ૨ લોઢાની ખીલી, ચુંક ૩ ફાચર, સાલ, ફાસ **મેખ** બેસવી–અટકવુ, વિલંબ થવો **મેખ** મારવી–ફાસ મારવી, ફંદુ નાખવુ, હદ બાંધી નક્કી કરવુ સજડ કરવુ
મેખચુ, ન૦ બે બાજુએ ચાડાવાળી ભોંયમાં દાટવાની દીવી ૨ મેચકુ, નાનુ બાળક
મેખળ, ન૦ લડાઇનુ એક હથિયાર ૨ મેખળા,

કદોરો ૩ લારૂ વચમા અથડાયા કરે તેવુ જે તે
મેખળા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કદોરો, રસના, કાચી
૨ ફરતી ગોળ મર્યા ।
મેખિયુ, અજીણુ, કાળિવુ, મેખુ,
મેખી વિ૦ અજીણી, અજીણુ ખાનાર
મેખુ, ન૦ અજીણુ
મેગની, ન૦ બેટીની હગાર
મેગળ, પુ૦ (મદ+ગલ) હાથી, ગજ, માતગ
મેઘ, પુ૦ [સ૦] વગ્સાદ, મેહ મેહુલો
મેઘધનુષ્ય, ન૦ આકાશમા જે પચરગી ધનુષ્ય
થાય છે તે, ઈદ્રચાપ, મચ્છ
મેઘરવો, પુ૦ વરસાદની ઝીણી ફરફર ૨ આબા
વગેરેના મહોરમાથી પડતી મધુની છાટ-ફરફર તે
મેઘરાજા, પુ૦ ઇન્દ્ર ૨ વરસાદ
મેઘાડમ્બર, ન૦ (સ૦) મેઘના વાદળાઓનુ
ખિચોખિચ ઝુમી રહેવુ તે, ઘોરભો, ૨ છતરી
વાળી અબાડી (હાથી ઉપરની) ૩ ઠઠારો,
દિમાક,ડોળ ૪ શોરબકોર **મેઘાડમ્બર** ગાજવુ=
ધમધોર વટામા ગગડાટ થવા ૨ લગનની ધામ-
ધુમને સોર બકોર બતાવવાના અર્થમા "કેવા
ચદ્રમા છે ઉજળો, મેવાડબર ગાજે "
મેચકુ, ન૦ મેખચુ ૨ કેડમા થાલેલુ નાનુ બાળક
'મેચકાને કેડમા વાલીને આ ચાલ્યા'
મેજ, સ્ત્રી૦ [ફા૦] ટેબલ લખવા માટે ઉચી
પાટિયાની ઘોડી **મેજપર** ચઢવુ-કામ જોરપર હોવુ
મેજબાન, વિ૦ [ફા૦] પરોણો,મહેમાન,યજમાન
મેજર, પુ૦ [અ૦] લશ્કરમા એક અમલદાર
મેડક, પુ૦ દેડકો, દાદુર. [૨ માપ, ભરત
મેડી, સ્ત્રી૦ નાનો સરખો માળ, નાનો આગલો
મેડો, પુ૦ માળ [મેડો ૨ શયનગૃહ
મેઢ, પુ૦ લાકડામા પડતા ઇયળ જેવા આકારનો
મોટો જીવ ૨ ઘેટો ૩ લિગ
મેઢો, પુ૦ [મેષ] વેટો [તેની રાત
મેણમેણા, વિ૦ ખુબ અધાર, કઇ પણ નસુઝે
મેણુ, ન૦ ટોણો, મર્મવચન, ટોક,
મેતર, પુ૦ ઢેઢનો મુખી તે **મેતરાણી**-ઢેયડી
મેથિયા, પુ૦ ડાગેરમા એક જાતના મેથી જેવા
દાણા હોય છે તે [બનાવેલુ (અથાણુ)
મેથિયુ, વિ૦ મેથીનો સભાર-મશાલો ભરી
મેથી, સ્ત્રી૦ (મ૦) એક જાતનુ વસાણુ રસો-
ઇમા વપરાય છે શિયાળામા એના લાડુ થાય
છે **મેથીના** છે-ફાયદો છે, લાભ છે (લાક્ષણિક)
મેથીપાક, પુ૦ મેથીના લાડુ ૨ માર **મેથીપાક**
જમાડવો-માર મારવો [આસમાની અરમી
મેદ, પુ૦ (સ૦ મેદસ) હાડકામાનો માવો,
મેદની, સ્ત્રી૦ [**મેદિની**] આલમ, દુનિયા, લોક
૨ લોકનો જમાવ, ગરદી
મેદાન, ન૦ [**આ૦ મયદાન**] ખુલ્લી સપાટ
જમીન ૨ કિલ્લાની આસપાસની ખુલ્લી જગા
૩ રણભૂમિ, રણ **મેદાન** કરવુ-ભાગી તોડીને
સપાટ કરવુ **મેદાન** પડવુ=મહાર-આગળ પડવુ
મેદિની, સ્ત્રી૦ પૃથ્વી, ભૂમિ ૨ આલમ, દુનિયા
મેદી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો બાગાયતી છોડ
મેધ, પુ૦ [સ૦] ભોગ, બળિદાન, યજ્ઞ
મેધા, સ્ત્રી૦ સમજણ, બુદ્ધિ
મેધાવી, વિ૦ [સ૦] બુદ્ધિશાળી મ્રર્તિમાન
મેના, પુ૦ એક જાતનુ સુદર પક્ષી, સારિકા
મેનો, પુ૦ મ્યાનો, જુઓ
મેમણ, પુ૦ મુસલમાનોમા એક જાત છે [કાઠિ૦]
મેમનો, પુ૦ નાકની ચુની, કાટો, ચુક
મેમાન, પુ૦ મિજમાન, પરોણો ૨ અતિથિ
મેર, અ૦ મર એ અર્થમા 'મેર, એ શુ કરછે ?'
૨ સુખે, ભલે, છોને 'મેરને કરે
મેર, સ્ત્રી૦ બાજુ,કોર,તરફ,દિશા,પડખુ 'ચોમેર'
મેર, પુ૦ [**સ૦ મેરૂ**] એક જાતના લોક ૨
માળાની ઉપરનો મણકો ૩ મેરૂ પર્વત ૪
હુકાની ચલમ જે લાકડા ઉપર રહે છે તે ૫
એક જાતનો જીવડો ૬ ઉપરી, નાયક, શિરોમણી
૭ દાળ ચઢવાનુ મોટુ વાસણ,બખડિયુ ૮ ગળચવા-
ની વચમાનુ જડતર **મેર** બેઠો-સૂર્ય અસ્ત પામ્યો
મેરમેરાયા, ન૦ દિવાળીની રાત્રે છોકરા શેલડીના
સાઠાની મસાલ કરે છે તે ૨ બળતુ, ઉબાડિયુ
મેરાઇ, પુ૦ દરજી, સઇ
મેરાયુ, ન૦ બળતી મસાલ, ગોરખુ ૨. (બ્ય-

ગમા) હુક્કો, છોકરૂ વગેરે મેરાયા જેવુ તે 'પટે લને મેરાયાનુ માન, જરાક નવગ પડયા કે આ મેરાયુ લઇને નીકળ્યા '
મેરી, સ્ત્રી૦ નારી, માદા [૩ બખડિયુ
મેરૂ, પુ૦ મિત્ર, સોબતી ૨ એ નામનો પર્વત
મેલ, પુ૦ એકાદ ચીજ ઉપર પડેલો કે વળગી રહેલો બગદો તે, કચરો મળ, કિટ્ટુ, કાટ ૩ કાન, દુટી, શરીર વગેરેમાથી નીકળતો મેલ-કચરો ૪ પ્રવાહી પદાર્થનુ નીચે ઠરેલુ કસ્તર ઉચ્ચિષ્ઠ, શેષ, ગળામણ ૫. મનની છુપી વાત, ગુહ્ય **મેલ** મકવો=નિષ્કપટથી ખુલ્લે ખુલ્લુ કહી દેવુ
મેલડી, સ્ત્રી૦ એક મલિનદેવી ૨ ચડાળ ભૂતડી.
મેલવુ, ક્રિ૦ સ૦ સ્થાપવુ, મૂકવુ ૨ પહોચાડવુ ૩ મોકલવુ ૪ રોકવુ, જમે કરાવવુ (પૈસા)૫ રહેવા દેવુ રાખી મૂકવુ ૬ ત્યાગ કરવુ, જતુ કરવુ, છોડી દેવુ, મૂકી દેવુ
મેલાણ, ન૦ છુટકારો, મુક્તિ [ગ્રહણનુ] ૨ કદમ ડગલુ પગલુ ૩ મુકામ,થોડીવાર થાક ખાવાની જગા
મેલાપ, પુ૦ મિલાપ, મુલાકાત ૨ ભેટો, ભેટ
મેલાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ મુકાવવુ, જમે કરાવવુ ૨ જુદા પાડવુ, તજાવવુ
મેલી, સ્ત્રી૦ ઓર, જરાયુ
મેલીવિદ્યા, સ્ત્રી૦ ભૂત પલિત કાઢવાની અને મારણ જારણની વિદ્યા ૨ કપટ ભરેલી ચાતુરી
મેલુ, ન૦ ભૂતપ્રેત વગેરે, આકુ, વળગણ ૨ નર્ક, મળ **મેલુ** ઉપાડવુ=જાજરૂ વાળવુ, ઓહોરવુ ૩ **વિ૦** ગદુ, મેલવાળુ, મલિન ૪ કપટી,મિટુ
મેવલો, પુ૦ મેહુલો, મેહ, વરસાદ ૨ વરસા નથી આવતો ત્યારે ગરીબ લોકો જે ગીત ગાતા ભીખ માગવા નીકળે છે તે એક જણને માથે પાટલા ઉપર મેવલા-વરસાદનુ પુતળુ મૂકે છે અને લોકો તે પુતળા ઉપર પાણી રેડી દાણા આપે છે
મેવાડી, વિ૦ મેવાડ દેશ સબધીનુ-વસ્તુ, ભાષા
મેવાડો, પુ૦ મેવાડનો રહીશ ૨ એક જાતનોરોગ
મેવાદાર, વિ૦ મેવાનુ બનાવેલુ, મેવો ભરેલુ
મેવાસ, પુ૦ (મહી×વાસ) મહીકાંઠો ૨ ચોર લુટારાના વસવાટવાળો પ્રદેશ [તોફાની લોક
મેવાસી, વિ૦ મહીકાઠાના કોળી ૨ લુટારા,
મેવો, પુ૦ [ફા૦ માવેહ] ખાવામા આવે તેવા લીલા
મેશી, વિ૦ કજુસ, બખીલ, કૃપણ [સુકા ફળ
મેષ, પુ૦ [સ૦] મેઢો
મેષ, સ્ત્રી૦ પહેલી રાશિ, તારાઓના જે સમૂહમા થઇ વસન્ત ઋતુમા સૂર્ય પસાર થાય છે તે
મેષરાશિયુ, વિ૦ મેખુ, અરીણુ, કાળિયુ
મેષોન્મેષ, અ૦ આખ ઉઘાડવી ને મીચવી તે, આખનો પલકારો, નિમિષ
મેસ, વિ૦ કાજળ, મસી, દીપકિટ્ટ **મેસનો ચાલ્લો**-અપકીર્તિ, લાછન,કલક **મોઢે મેસ ઘસવી**= ભુડુ કામ કરવુ
મેસરી, વિ૦ માહેશ્વરી, વૈષ્ણવ [ની મિઠાઇ
મેસુર, ન૦ ચણાના લોટની સુખડી, એક જાત-
મેહબૂબ, પુ૦ [આ૦] ઇશ્વર
મેહ-હુલો, પુ૦ વરસાદ
મેળ, પુ૦ રોજ મેળ રોજના હિસાબનો ચોપડો. ૨ જુગતી બધ બેસવુ તે, બરોબર થવુ, અનુકૂળ આવવુ તે ૩ જરૂર, અગત્ય ૪ લેખુ, ગણતી 'નહિ ત્રણમા, નહિ તેરમા ને નહિ છપ્પનના મેળમા ' ૫ સુમાર, અડસટ્ટો, આશરો ૬ સપ **મેળ આવવો**=સપ થવો, જોગ મળવો. **મેળ મેળવવો**-સિલક મળવી ૨ બનતી રાશ આવવી, બનાવ થવો, મેળાપ થવો [અધ્રકરણ
મેળવણ, ન૦ મેળવવુ તે, મિશ્રણ ૨ આખરણ,
મેળવણી, સ્ત્રી૦ મેળવવુ તે, મિશ્રણ, ભેગ ૨ ભેળવવાની ચીજ ૩ સરખામણી,તુલના, મુકાબલો.
મેળવવુ, ક્રિ૦ સ૦ એકઠુ કરવુ, જોડી દેવુ ૨ સરવાળો લેવો ૩ ભેગુ કરવુ,મેળાપ કરાવવો ૪ કમાવુ,પ્રાપ્ત કરવુ ૫ સગ્રહ કરવો, સાચવુ ૬ જુદા જુદા સુરને એક સુરમા આણવુ, એકતાર કરવુ ૭ તુલના કરવી, મુકાબલો કરવો ૯ આખરવુ આધ્રકવુ [પાઘડી '
મેળા, સ્ત્રી૦ (સ૦ મહિલા) સ્ત્રી. 'મ૭, મેળા ને
મેળાપ, પુ૦ મુલાકાત, ભેટ, સમાગમ
મેળાવડો, પુ૦ સભા, મિજલસ, પરિષદ ૨ માણસોનો જમાવ, ટોળુ, સમુદાય

મેળાવો, પુ૦ ઘણા જણનુ એકઠા થવુ તે મેળો, જમાવ "નાત મેળો"
મેળે, અ૦આપોઆપ પોતાની ખુશીથી,સ્વેચ્છાથી
મેળો, પુ૦ જમાવ ટોળુ, સમુદાય ૨. તમાસો ૩ મુલાકાત, ભેટો ૪ કાઈ ઉત્સવ નિમિત્ત ભેગા થયેલા લોકો તે
મેડ, પુ૦ મરડ, ચુનાના કાકરાવાળી માટી
મેડિયો, પુ૦ મરડિયો, મરડ
મેડો, પુ૦ મરડો, અતિસાર, વાર વાર જળસ પડે અને પેટમા પીડ આવ્યા કરે તેવો રોગ
મૈત્રી, સ્ત્રી૦ (સ૦) મિત્રાઈ, દોસ્તી, ભાઇબ ધી
મૈથુન,ન૦(સ ૦મિથુન–જોડુ)નરમાદાનો સમાગમ ૨ એનુ જોડાવુ–મળવુ તે
મૈયત, સ્ત્રી૦ (આ૦) મરણ, મોત, મરણુ, મૃત્યુ ૨ મોકાણ ૩ વિ૦ મરી ગયેલુ મરનાર **મૈયત** ખરચ=મરનારની ક્રિયા સમધી ખર્ચ
મૈયર, ન૦ પિયેર મહિયર
મૈયા, સ્ત્રી૦ માતા, મા ૨ સાધુડી, બાવી
મૈલ, પુ૦ (અ ૦) માઈલ જુઓ
મો, ન૦ મોઢુ, મુખ ચહેરો, આકૃતિ, વદન **મો** ઉપર શાહી રેડાવી–કલ ક લાગવુ, શરમિદા પડી જવુ **મો** ચઢવુ–રીસ ચઢવી, નાખુશ થવુ **મો** જોયુ=લાડમા ઉછરેલુ એકનુ એક ખોટનુ **મો** ધોઇ જવુ=ખસી જવુ, હડી જવુ, રડી ઉઠવુ **મો** માથુ=આધાર, પત્તો સાબીતી **મો** મૂકીને =છૂટે મોઢે, શરમ મૂકીને **મો** લેવડાવવુ=દવા આપી મો ગળતુ રખાવવુ **મો** લેવાવુ=મો વીલુ પડી જવુ, મો ઉતરી જવુ **મોનુ** પાન=ઘણુ જ પ્યારૂ, જેના વડે શોભા રહે એવુ
મોકાણ, સ્ત્રી૦ મોકાણુ, જુઓ
મોકાણિયુ વિ૦ મોકાણ કરનાર ૨ અશુભ, માઠુ ૩ હીણુ પગલાનુ, અપજશિયુ
મોઘવારી, સ્ત્રી૦ મોઘવારી, ઉચા ભાવનો સમય
મોઘાઇ સ્ત્રી૦ માન, લાડ ૨ મોઘવારી
મોઘુ, વિ૦ ભારે કિમતનુ, ભારે મુલનુ, કિમતી, ઉચા ભાવનુ ૨ લાડકુ, માનીતુ, પ્રિય (બાળક) મોઘુ સોઘુ થવુ–માન ચઢવુ, ખુશામત માગવી, ટેકમા રહેવુ [પહેલીવાર સાસરે આવે ત્યારે)
મોજોણુ, ન૦ મો જોઇને ભેટ આપવી તે (વહુને
મો જોયુ, વિ૦એકનુ એક ૨ ઘણુજ વહાલુ,મોઘુ
મોનિયુ, ન૦ મોઢે સારૂ લગાડવુ તે, મોઢાનુ–ઉપરચોટિયુ કહેવુ તે ખાલી
મો માગ્યુ, વિ૦જેમ માગ્યુ તેમ, આનાકાની વગર
મો માર, વિ૦ છાતીવાળુ, સાહસિક પણ ઉદ્ધત, બાહોશ, છપાય નહિ તેવુ
મોયરૂ, ન૦ લગ્નની ચોરીનો મ ડપ
મોરખુ, વિ૦ હાજીહા કરનારૂ, પક્ષપાતી, એક તરફી "મોરખુ બોલો તો તમને મારા સમ"
મોવડ, વિ૦ આગળ, પાસે, અગ્રે [હાકીને રડવુ
મોવાળવુ, ક્રિ૦અ૦મરનાર પાછળ શોક કરવો,મો
મોઇ, સ્ત્રી૦ ગિલ્લી ૨ અ૦ ભઇ, ભલે, છોને
મોઈલુ, ન૦ ગડગ, લાબો સખત સોજો,લાબી ગાઠ
મોકમ, અ૦ બાધે ભારે, મોઘમ, અનિશ્ચિત
મોકલવુ, ક્રિ૦ સ૦ એક ઠેકાણેથી બીજે ઠેકાણે જાય તેમ કરવુ પહોચાડવુ, રવાના કરવુ, પાઠવવુ ૨ વળાવવુ
મોકળાશ, સ્ત્રી૦ જગાની છૂટ, મગતાશ, માગ
મોકળુ, વિ૦ ઘણાનો સમાવેશ થાય તેવુ, છુટવાળુ, મગતાશવાળુ ૨ ઉદાર, ઘોતાળ, સખી ૩ ખુલ્લુ, નિખાલસ, નિષ્કપટી ૪ ખુલ્લુ વિસ્તૃત "મોકળે કરો નેત્ર મીચી, બેઠી છે સાક્ષાત"
મોકાણ, સ્ત્રી૦ કોઇના મરણના સમાચાર ૨ શોક કરવાને ભેગુ થવુ તે રોવુ કરવુ તે ૩ પાયમાલી, ખરાબી ૪ જેને માટે દિલગીર થવુ પડે તેવુ કામ
મોકુફ, અ૦ બધ પાડેલુ, કાઢી નાખેલુ, મુલતવી.
મોકુફી, સ્ત્રી૦ મુલતવી રાખવુ તે, બધ પાડવુ તે
મોક્ષ, પુ૦ [સ ૦] ભવબધનથી છુટવુ તે છુટકારો, મુક્તિ ઉદ્ધાર [તાલ ૩ વિચાર
મોખ, પુ૦ તબુનો વાસ ૨ (આ૦) પ્રબગ, લાગ,
મોખરે, અ૦ સોથી આગળ, આગળના ભાગમા, આગેવાનીમા [પ્રથમનો ભાગ, અગ્રસ્થાન
મોખરો, પુ૦ બહાર પડતી જગા ૨ આગલો–
મોગ, પુ૦ મગ ૨ બને લમણા ઉપરની લટો
મોગર, વિ૦ છોડા વગરની [દાળ]

મોગરી, સ્રી૦ એક જાતની મૂળા સાથે થતી શિંગ ૨ (મુદ્દગર) સલ્લો, ભાખરો વગેરે ખાડવાનુ લાકડાનુ હથિયાર ૩ મેચકી, લાકડાની હથોડી
મોગરેલ, ન૦ મોગરાના ફૂલોનુ કાઢેલુ તેલ, ફુલેલ.
મોગરો, પુ૦ એક જાતની વેલ ને તેનુ સુગંધી ફૂલ એ ઘણી જાતના હોય છે બટ,હજારી, ફિરકી ને દૂધ મોગરો ૨ મોગરાના ઘાટનુ જે ઘરેણુ–વાટ તે ૩ દિવાની ઉપરની બળી રહેલી વાટ ૪ ઘુમ્મટ, કળસ,ઘટાટોપ ૫ કોઇપણ ચીજનુ ગોળ મથાળુ ૬ મોટી મોગરી
મોગલાઇ, વિ૦ મુગલાઇ, જુઓ
મોઘમ, વિ૦ (આ૦) ફલાણુ–ચોક્કસ એમ નહિ તે, અદમદ, બાધેભારે, નામઠામ લીધા વગર
મોઘવારી–ઘાઇ, સ્રી૦ જે વખતમા વધારે ભાવ આપવો પડે તે, મોઘુ તે ૨ સત્રળુ મોઘુ મળતુતે
મોઘુ, વિ૦ વધારે મૂલે મળતુ હોય તેવુ કિમતી ૨ અતિ પ્રિય, વહાલુ ઘણી મહેનતે મળે તેવુ દુર્લભ ' મોજ તો મોઘી '
મોચક, વિ૦ છુટુ કરનાર છોડાવનાર 'પાપ મોચક'
મોચણ, સ્રી૦ મોચીની સ્રી.
મોચન, ન૦ [સ૦] છોડાવવુ તે મુકાવવુ તે ૨ છુટકારો, છુટકો ૪ ઉદ્ધાર " ભવમોચન "
મોચરસ, પુ૦ એક જાતનો ઔષધિ ગુંદર
મોચાવુ, ક્રિ૦ સ૦ અમળાવુ કરમોડાવુ
મોચી પુ૦ પગના જોડા સિવનારો–બનાવનારો.
મોજ, સ્રી૦ [આ૦] ખુશી, હર્ષ ઉલ્લાસ, આનદ ૨ રમતગમત, સહેલ, મઝા, રમુજ ૩ મરજી, રૂચિ, ઇચ્છા [ડાના ભરેલા જોડા
મોજડી, સ્રી૦ નાજુક મિરજાઇ જોડીઓ, કપ-
મોજડુ, ન૦ હોડો, ઘોડો ૨ પગરખુ
મોજણી, સ્રી૦ [મ૦ મોજણે] ખેતર–જમીનની જે માપણી તે ૨ માપવુ–ગણવુ તે, તપાસણી,સરવે
મોજણીદાર, વિ૦ માપણી કરનાર
મોજવું, ક્રિ૦ સ૦ [મ૦] માપવુ ૨ લેવુ,જાણવુ.
મોજા, ન૦ [ફા૦ મુઝેહ] આગળા અનેપાચો ઢકાય તેવા ઘાટનુ સુતરાઉ, રેશમી, કે ઉનનુ ઢાકણુ. ૨. બૂટ, જોડા ઉડી ઘાયા જાદવરાય રે, નવ પહેયા મોજા પાયરે "૨ લહેરો, હોડા,ઘોડા
મોજાર–ઝાર, અ૦ મા, અદર
મોજિલુ –જી, વિ૦ મોજ કરનાર, મોજમઝા માર-નાર,વિલાસી,આનદી ૨ મનમા આવેતેમ કરનાર
મોજુદ, અ૦[આ૦ મવજૂદ] હાજર, તૈયાર,હયાત
મોજે, ન૦ [આ૦ મવજિઅ] સ્થાને, ગામે (ગામના નામને જોડાય છે.) મોજે કલોલ.
મોજેજો, પુ૦ [આ૦] અદ્ભુત લીલા, ચમત્કાર; અલૌકિક ક્રિયા
મોજો, પુ૦ હોડો, તરંગ લહેર ૨ રેલમા તણાઇ આવેલો કાપ-કચરો તે, પાણીની તગી ૩ વાંટો, અમુક જમીન તે ૪ હાથે પગે પહેરવાનુ કોથળી જેવુ તે
મોટપ–મ, ન૦ મોટાપણુ,ગૌરવ,મોટાઇ ૨ શોભા, પ્રતિષ્ટા ૪ મગરૂબી, અભિમાન.
મોટલુ, ન૦ મોટુ પોટલુ, કોથળો 'બાધી મોટલી દોટ કાઢે ઘણુ, નવ ઉપડે બ્રાહ્મણે ભાર "
મોટાઇ, સ્રી૦ મોટાપણુ ૨ ગર્વ, અભિમાન, ૩ મમત્વ ૩. ઉદારતા
મોટિયુ, ન૦[મ૦મોટ–ગાસડી]અનાજનો કોથળો મોટિયો=કોથળો ઉપાડનાર, વૈતરો [બહેન
મોટીભાઇ–બેન, સ્રી૦ નણદ, સ્રીના વરનીમોટી
મોટુ, વિ૦ [મહત્] સાધારણ હોય તેનાકરતા કદ–વિસ્તારમા વધારે હોય તેવુ, વિશાળ,વિસ્તીર્ણ, કદાવર, ગંજાવર, જબરૂ ૨ સખ્યામાં વધારે (મોટો જથો) ૩ અતિશય, ઘણુ પુષ્કળ 'મોટી મૂર્ખાઇ મોટો પૈસાદાર ' ૪ અગત્યનુ, જરૂરી, ન ચાલે તેવુ, ભારે અસર કરે તેવુ ૫ વિદ્યા પદ્વીમા વિશેષ ઉંચુ ૬ ઘરડુ વૃદ્ધ, બુજર્ગ, વડિલ, વયમા વધારે ૭ ઉદાર, સખી, મોટા મનનુ ૮ બહોળુ, વિશાળ (કુટુંબ) ૯ પ્રતિષ્ટિત, ઇજતદાર ૧૦ મહાન (કાર્ય) ૧૧ વજનદાર, ભારે (પોટલુ) ૧૨ ખાનદાન, ગૃહસ્થ આબરૂદાર ' અમે મોટા ઘરના વહુવારૂ, તમે કાન કુવર નાફકારૂ ' ૧૩ વજનદાર, સંભાવિત મોટો માણસ ' મોટા ભા થવુ–આગળ પડીને કામ કરવુ, જેમા તેમા પહેલ કરવી મોટુ મન–ઉદા

ગતા, પરોપકાર બુદ્ધિવાળુ મન મોટુ પેટ ૨ ખવુ =સહન કરવુ,ગુહ્ય વાત મનમા રાખવી મોટે પાટલે બેસાડવુ-વધારે માન આપવુ, વખાણ કરવા,ફુલા-વવુ,ચઢાવવુ મોટેથી-મોટે અવાજે, બુમ પાડીને, મોટેરૂ, વિ૰મોટુ ,જુઓ [તાણીને ધાટો કાઢીને મોટો પૈસો, પુ૦ દોઢ પૈસો, એક પૈસાને અધેલો

મોઠી, સ્ત્રી૦ ખાવુ-જમવુ તે ૨ ખાઉધર

મોઠીદાસ, વિ૰ ખાવા પિવાનો શોખીન, સ્વાદિયુ

મોડ, પુ૦ સુથાડિયા નામના ઘાસની સળીનોબના-વેલો વાટ, જે શુભ કામમા સૈરાઓ માથે ઘાલે છે તે ૨ ખેતરમા ભાગી પડેલા કણસલા ૨ ઈબારત, ધાટી, ઢબ. (બોલવા લખવાનો મોડ) ૩ (ઘણા કાળને લીધે) હાથ પગને ફેરોમા થતુ દુખ ૪ હાવભાવ, નખરા ૫ હઠીલાઈ, જીદ 'એક વાતે તુ ઉગરે, મેલી મનનો મોડ ' ૬ ઢીલ, વિલબ ' ઉપનદે કહ્યુ, કહાવો રૂપભાનને રે, ઘટીત છે એ વાત, રખે કરતા મોડ "-દયા૦

મોડછી, સ્ત્રી૦ મુર્છા, ઉલટીને ઝાડો [૭ મોઢ

મોડવુ, ક્રિ૰ સ૰ મરડવુ ૨ આબળી તોડી નાખવુ ૩ માનભગ કરવુ

મોડવુ, ન૰ છાણાનો સિંચેલો ઢગ ૨ ઘાસનુ કુદવુ, ઓગઠો ' આધળી ભેસે મોડવુ દીઠુ '

મોડા, પુ૰ ગામડી નિશાળમા જેમ જેમ છોકરા આવે તેમ અનુક્રમે લખવામા આવે છે તે,હાજરી પત્રક, મોડા વચાય, તજવિજ થાય, મોરો આવે તે માર ખાય, હાઝર પાટી લાવો જી '

મોડિયુ, ન૦ મોઢાપરનુ તે કોઇ પણ વસ્તુનો છેક ઉપરનો ભાગ ' ગોળના માટલાનુ મોડિયુ ' ૨ મોઢે બાધવાની જાળી, સિકી

મોડી, વિ૦ મરાઠી ભાષાની ખાસ લિપિ

મોડુ, વિ૰વેળા વટી ગઇ હોય તેવુ,વખત વીતી ગયા પછીનુ, અસુર [એક નામ ૨ મોડ

મોઢ, પુ૦ વાણિયા બ્રાહ્મણ અને સુતારની નાતનુ

મઢામોઢ, અ૦ રૂબરૂ સન્મુખ, સમક્ષ

મોઢુ, ન૦ માથાનો આગલો બહાર પડતોભાગ જેમા આખ કાન છે તે ચહેરો વદન ૨ બે હોઠની વચમાનો ચીરો ને તેની અંદરનુ જે તે, મુખ. (ખાવાને ને બોલવાને) ૩ વાસણની ઉપ-રનુ બાકુ ૪ રસ્તો, વાટ, છિદ્ર, ' ગુમડાનુમોઢુ ' ૬ નાકુ, દ્વાર ' તે બારણાને મોઢે ઉભો રહ્યો હતો ' મોઢુ મલકાવવુ-જરા હસવુ **મોઢાની** વાતો-ખાલી ડફાસ, હવાઇ કિલ્લા **મોઢાનું છૂટુ**= બહુ બોલુ વાચાળ **મોઢાપર** કહેવુ=શરમરાખ્યા સિવાય સમક્ષજ કહેવુ **મોઢાપર** થુકવુ=ફિટ-કાર કરવા ધિક્કારવુ, તુચ્છ ગણવુ **મોઢાપરથી** માખ તો ઉડતી નથી-હોશ નથી, રામ નથી, શક્તિ-જીવ નથી **મોઢામા આગળી ઘાલવી**- (વિસ્મય પામતા) હબકી જવુ ચકિત થવુ, ૨ પગાણે બોલાવવુ **મોઢામા** જીભ ઘાલવી-બોલતા અટકવુ, ચુપ રહેવુ **મોઢામા** થુકે એવુ-તુચ્છ ગણી કાઢે એવુ, દરકાર ન કરે એવુ ૨ ચઢે તેવુ **મોઢામા** લીલુ તરણુ વાલવુ=લાચારી-અ-શક્તિ બતાવવી **મોઢામા** સાકર-મુખમાથી નીક-ળતી શુભ વાણી ફળજો [વાસણ ૨ **મોવણ**

મોણ, સ્ત્રી૦ માણ,બે ઘડા પાણી માય તેવુ માટીનુ

મોણમોણ, અ૦ જેમ તેમ કરતા, પરાણે, બળા ત્કારે ૨ છુટે છુટુ, મોરમોર, તરત છુટુ પડે તેવુ ૩ ધીરે ધીરે, આસ્તે રહીને

મોત, ન૰ [આ૦ મવત] મૃત્યુ મરણ;દેહત્યાગ

મોતિયા, ન૦ હાજા, શક્તિ, હોશ, બળ

મોતિયુ, ન૰છાપરાના નેવ તરફ સાકટાનામોઢામા ઘાલેલુ જે પાટિયુ તે, છાપરાની પાખ

મોતીયો, પુ૦ એક જાતનો મોગરો ૨ આખની કીકી ઉપર આવતી છારી, પડળ ૩ જળ બિંદુ.

મોતી, ન૰ [સ૦ મૌક્તિક] એક જાતની છીપ-માથી મળતો કિમતી પદાર્થ, એક રત્ન એગોળ, કઠણ, લીસુ સફેત અથવા પિળાશપર પડતુ ને ચળકતુ હોય છે, મુક્તા ૨ એના જેવો જેપદાર્થ હાથીના ગડસ્થળમાથી નીકળતો કહેવાય છે તે ૩ ...ડિયા **મોતીએ** ચોક પુરવા-મીઠુ મીઠુ બોલવુ. ૨ બડાશ મારવી ફુલાવુ **મોતીના** પાણી ઉત-રવા=માન ઘટવુ [ની મીઠાઇ

મોતીચૂર, વિ૰ ઝીણી કળીનો લાડુ, એક જાત-

મોતૈયો, પુ૦મોતિયો, આખમા થતો એક રોગ.૨.

મોતી જેવુ પાણીનુ બીંદુ ૩ ફોલ્લો ૪ મોતીનો દાણો
મોથ,સ્ત્રી૦ ગુદહા (ચીડા) નામની ચારનો ઔષધી
મોદ, પુ૦ (સ ૦) આનદ, ખુશી, હર્ષ [કન્દ
મોદ, સ્ત્રી૦ દાણા લાવવા માટે ગાડામા નીચે જે જાડુ લાબુ પહોળુ કપડુ પાથરવામા આવે છે તે
મોદવું,ક્રિ૦અ૦ ખુશી થવુ રાજી થવુ હર્ષમા આવવુ
મોદક–દિક, પુ૦ લાડવા
મોદી, પુ૦ અનાજ ગોળ ઘી મસાલો વગેરે વેચ નારો વેપારી ૨ મોટા ઘરનો કોઠારી, ભડારી
મોદીખાનું, ન૦ જ્યાથી લશ્કરને ખોરાકીપોશાકી પુરી પાડવામા આવે છે તે ૨ કોઠાર ભડાર
મોનિયું ન૦ ઉપર ચોટિયુ નોતરૂ માણેક નોતરૂ
મોબેદ, પુ૦ [ફા૦] પારસીઓને ધર્મની ક્રિયા કરા વનારો ગોર
મોભ, પુ૦ ઘરનુ સૌથી ઉચુ જે આડુ મોટુ લાકડુ તે ૨ વડીલ, અગ્રેસર,આગેવાન **મોભારે** મ ગળ= વણી દુ ખદ અવસ્થા [કારવતા મુખ્ય સ્ત્રી
મોભણ, ન૦ કુટુબમા મોટી વહુ પાટવણ કરતા
મોભાગ્ર, વિ૦ મોભના છેડા જેવુ, બુઠુ મોભાગ્ર બુદ્ધિ=જડ બુદ્ધિ
મોભાદાર, વિ૦ વજનદાર, સંભવિત પ્રતિષ્ઠિત
મોભારિયુ, ન૦ વચલા ઉચા મોભ ઉપર ઢાક- વાનુ પહોળુ નળિયુ, જાડી પહોળી ઠીમ
મોભારો, પુ૦ છાપરાનો સૌથી ઉચો ભાગ,જ્યાથી છાપરાનો ઢાળ ઉતરે છે તે [મુખ્ય માણસ
મોભી, વિ૦ ઘરમા જે વડુ તે, કરતા કારવના
મોભો, પુ૦ દરજ્જો,ભાર બોજ,માન પ્રતિષ્ટા,ઇજત
મોમ, ન૦ [ફા૦] મીણ
મોયડો, પુ૦ બળદ ઘોડા વગેરેને મોઢે ચામડાનુ અથવા દોરડાનુ જે ગાળિયુ ઘાલવામા આવે છે તે
મોર, પુ૦ (**સ ૦ મયૂર**) સુદર પિછાનો એક પક્ષી, મયૂર **મોર મારવો**–(મોરચો મારવો= વિજય મેળવવો તે ઉપરથી) પાર પડવુ, ન્યાલ થવુ, ૨ દાવ જીતવો, ફતેહ મેળવવી
મૉર, પુ૦ આબા, આબલી, ઈ૦ના ફૂલોનો ફાલ
મૉયરૂં, ન૦ મ ડપ
મોર, અ૦ પહેલા, આગળથી ૨ સન્મુખ,પાસે

મૉરખુ, વિ૦ કોઇની શરમ રાખીને બોલનાર– કરનાર [વગાડવાનુ એક વાજુ, ઘોડાલિયુ
મોરચ ગ, પુ૦ (હિ૦) દાતની વચમા રાખીને
મોરચી, સ્ત્રી૦ [**મ૦ મુરશી**] મુરછી
મોરચો પુ૦ કોટ–બુરજ ઉપર જ્યા તોપ ગોઠ- વવામા આવે છે તે ૨ લશ્કરનો આગલો લડા યક ભાગ અને તેની ગોઠવણ ૩. વ્યૂહ રચના **મોરચો** મારવો વિજય મેળવવો, દાવ જીતવો
મોરડ, ન૦ દુધી વગેરેના ભજિયા ૨ મોરસ
મોરડી, સ્ત્રી૦ ઢેન ૨ મોયડી, ગાળિયુ.
મોરથુથુ, ન૦ [**સ૦ મયુરતુત્થ**] તાબાનો કાટ એક જાતનો ખાર એ ઓસડમા વપરાય છે
મારફેર, વિ૦ જુદી જાતનુ, બનાવટી (સિક્કો).
મોરલી, સ્ત્રી૦ વાસળી, બસી **મોરલીધર**–કૃષ્ણ **મોરલી** બજાવવી–રાધવુ, રસોઇ કરવી
મોરલી, સ્ત્રી૦ દેવને અર્પણ કરેલી ને દેવ સેવા કરતી છોકરી, મુરલી
મોરવણ, ન૦ દેવતા સળગાવા સારૂ છાણાનો ભુકો મૂકવા તે, ગોર ૨ આધ્રકણ, અખરામણ
મોરવવુ, ક્રિ૦ અ૦ જમાવવુ, આખરવુ, મેળવવુ.
મોરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફૂલ–મહોર આવવુ, ફૂલવુ
મોરવેલ,સ્ત્રી૦એક જાતનો ઔષધિ વેલો [થાય છે
મોરસ, પુ૦ દરિયા કાંઠે થતો એક છોડ એનુ શાક
મોરસ, સ્ત્રી૦ [**અ૦ મારોશિયસ**] આફ્રિકાના કિનારે બેટ છે મોરીશીયસની ખાડ તે
મોરસો, પુ૦ ખેડાણમા ઢાળ પડતી ટેકરી
મોરાખો, પુ૦ મોરાપી, બાતમીદાર
મોરાણી, વિ૦ મુખ્ય, પ્રધાન
મોરાપી, પુ૦ ગુનો પકડી આપનાર, બાતમીદાર.
મોરિયો, પુ૦ ઘડો,દોરિયો ૨ એક જાતનુ અણખેડ ધાન્ય [૨ મોયડી, ગાળિયુ.
મોરી, સ્ત્રી૦ ગ દુ પાણી જવાની નીક,ગટર નળ
મોરુ, ન૦ મોહોરૂ, સોગટુ રમણીય પુતળુ
મોરે, અ૦ આગળ ૨ સાથે
મોરો, પુ૦ સાપના તાળવામા થતો ચપટો ગોળ એક પદાર્થ જે ડ શના વિષને ચૂસી લેછે ૨ ઘસીને ચળકાટ આપવો તે " મોરો કરવો."

૩ જેથી ચળકાટ અપાય તે (કોડો, વગેરે.) ૪ અસ્તાઇની કડી (ગાયનમા)

મોલ, પુ૦ કરસણ, તુન, પાક ઉત્પન્ન

મોલદ, સ્ત્રી૦ બાપ આરબ ને મા બીજી જાતનીથી થયેલી પ્રજા

મોલવી પુ૦ (આ૦) મુસલમાની સરેહ–શાસ્ત્રાર્થ બતાવી મત આપનારો ૨ વિદ્વાન, પંડિત

મોલ્લુ, ન૦ ભૂતને બોલાવતી વખતે જે નગારૂ જોરથી વગાડે છે તે

મોલ્લેદાર, પુ૦ મહોલ્લાની ચોકી રાખનારો સિપાઇ

મોલ્લો, પુ૦ પીવાની બીડીના આકારનો કાગળનો દારૂથી ભરેલો ફોડવાનો ફટાકો ૨ પોળ,

મોવડ, ન૦ મોખરૂ, અગ્રભાગ [ફળિયુ, શેરી

મોવણ, ન૦ જેથી મોવુ તે, મોયણ

મોવાસો, પુ૦ ઢો ના મોઢામા થતો એક રોગ

મોવાળ, પુ૦ ઘરોબો, ઘરવટ, મિત્રાચારી

મોવાળો, પુ૦ મુવાળો, નિમાળો, વાળ

મોવું, ક્રિ૦ સ૦ અનાજ સળી ન જાય માટે તેને દિવેલ લગાડવુ–ચોપડવુ ૨ હાથ દેવો, મહોવુ ચીકટવાળુ કરવુ [ઋતુ, વખત

મોસમ, સ્ત્રી૦ (આ૦) અનુકૂળ સમય, રત,

મોસમ્બી, સ્ત્રી૦ (અ૦ મોઝામ્બીક) એક જાતની નારંગી (મોઝામ્બીકમાથી આવેલી માટે)

મોસલ, પુ૦ [આ૦] સરકારના હુકમથી તેડવા આવેલો ને તાકીદ કરનારો બેલિફ

મોસાળ, ન૦ માનુ પિયેર, દાદાનુ ઘર

મોસાળિયા, ન૦ મોસાળ તરફના જે માણસો તે

મોસાળુ, ન૦ લગન જનોઇમા છોકરી છોકરાને મોસાળથી લુગડા વગેરેની જે રીત આપવામા આવે છે તે, અવરણીને દિવસે સ્ત્રીને પિયેરથી લુગડા વગેરેનો જે ચાંદલો કરવામા આવે છે તે ૨ મોસાળામા ગાવાનુ ગીત

મોહ, પુ૦ (સ૦) જે શક્તિથી સામાનુ ચિત્ત તટસ્થ–પરવશ થઈ રહે તે ૨ રૂપ–ગુણ કમને વશ થઇ રહેવુ તે ૩ માયા અજ્ઞાન ૪ મૂર્ચ્છા ભ્રમ બેહોશી [કામણગારૂ, આકર્ષક

મોહક, વિ૦ (સ૦) મોહ પમાડનાર મનોહર,

મોહકમ, વિ૦ મજબૂત, ભારે, ખૂબ, અતિશય.

મોહજાળ, સ્ત્રી૦ મોહરૂપી જાળ, મોહપાશ

મોહન, ન૦ (સ૦) મોહવુ તે, વશીકરણ, કામણ.

મોહન, વિ૦ મોહ પમાડનાર, કામણગારૂ

મોહન માળા, સ્ત્રી૦ મોટા દારાની માળા

મોહબત, સ્ત્રી૦(આ૦) સ્નેહભાવ દોસ્તી ૨ પ્યાર, [પ્રીતિ

મોહબાણ, ન૦ મોહના બાણ

મોહર, સ્ત્રી૦ ફુકીને વગાડવાનુ વાજુ

મોહરમ, પુ૦ (આ૦ મુહર્રમ) મુસલમાની વર્ષનો પ્રથમ માસ ૨ જે મહિનામા તાબુતનો તેહેવાર આવે છે તે સીહા મુસલમાનોના તારક હસન અને હુસેનની વાર્ષિક યાદગીરીમા અને તેમના શોક તરીકે આ તહેવાર પાળવામા આવે છે

મોહાન્ધ, વિ૦ મોહિત થયેલુ, મોહથી આંધળો

મોહિત વિ૦ (સ૦) મોહ પામેલુ

મોહિની, સ્ત્રી૦ મોહ પમાડનારી સ્ત્રી ૨ જાદુગણ

મોહોરૂ, ન૦ (ફા૦) રૂપ–ગુણ–ચતુરાઇમા બહાર પડતુ તે ૨ જે સોગઠા વડે સેતરંજની બાજી રમાય છે તે [રહેવાનુ ઘર

મોહોલ, પુ૦ રાજમંદિર, હવેલી, મોટુને સુંદર

મોળ, સ્ત્રી૦ શરીરમા વાયુનુ જોર વધવાથી મોઢામા પાણી–લાળ છૂટે છે તે ૨ ચણતરમા જે હારબંધ પત્થર કે ઇંટ તે ૩ ઉંઢણ ૪ સુથીયુ ૫ કીડીયારૂ, પાણીના માટલા નીચે મૂકે છે તે ૬ મંદી ભાવની ઘટ [૨ મોડવુ, ભાગવુ

મોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાપવુ, સમારવુ, (શાકભાજી)

મોળાઇ, વિ૦ મામાના જે છોકરા તે મોસાળ તરફના સગા "મોળાઈ ભાઇ"

મોળિયુ, ન૦ કાપડાની બાયે જે કસબી પટી ચોઢે છે તે, કોર ૨ કસબી ફેંટો

મોળી, સ્ત્રી૦ ચણાના લોટની પાતળી સેવ

મોળુ, વિ૦(સ૦ મૃદુલ) ગળ્યુ, ખાટુ ને ખારૂ નહિ તેવુ ૨ મીઠુ નહિ તેમ ખારૂં પણ નહિ તેવુ (પાણી) ૩ રસની વાત નહિ સમજે તેવુ (માણસ) ૪ તીખુ–આકરૂ–ગરમ મિજાજનુ નહિ પણ ઠંડા લોહીનુ (પશુ) ' આ બળદ મોળો છે '

મોળેણ, વિ૦ મામાની જે છોકરી તે 'મોળેણબેન'

મૌંજી, સ્ત્રી૦ મુંજની દોરીનો કદોરો, મુજની દોરી
મૌ, વિ૦ નરમ, કુમળુ ૨ ઘણા દહાડાનુભૂખ્યુ ખાવા માટે તલસતુ કંગાળ
મૌડુ, વિ૦ મૌના જેવુ આચરણુ કરનારૂ,બુભુક્ષિત
મૌડો, પુ૦ એક ઝાડ એનુ ફૂલ તે મહુડા
મૌતિક, ન૦ (સ૦) મોતી [તિ, ચુપકીદી
મૌન, ન૦ [સ૦] મુગુ રહેવુ તે મોઢે ન બોલવુ
મૌલિ, ન૦ [સ૦] ટોચ, મથાળુ, શિખર ૨ છોગુ, કલગી
મૌવર, સ્ત્રી૦ મહુવર, વાસળી, મોરલી
મ્યાન, ન૦ મેન, કોશ, ઘર **મ્યાનમા** રાખવુ= કબજામા–હદમા રાખવુ
મ્યાનો, પુ૦ (ફા૦) પેટી ઘાટનુ વાહન, એક તરેહની પાલખી નરયાન, મેનો
મ્યુનિસિપાલિટી, સ્ત્રી૦ સુધરાઈ ખાતુ
મ્લાન, વિ૦ [સ૦] કરમાયેલુ ઉતરીગયેલું,ખિન્ન,
મ્લેચ્છ, વિ૦ (સ૦) હિંદુ ધર્મ ન માનનારો તે હિંદુસ્થાનની બહારના જે લોક તે

———o———

ય

ય, પુ૦ (સ૦) સાડત્રિસમો મળાક્ષર એ અર્ધ સ્વર ને અર્ધ વ્યજન એવો તાલુસ્થાની અક્ષર ગણાય છે
ય પુ૦ પણ, વળી સ્પષ્ટીકરણુ કે ભાર દઇ બતાવવામા વપરાય છે ' રાત્રિએ પોપટ પાખો ફફડાવે છે તોય મને એમના ભણકારા વાગે છે '
ય પલાયન ન૦ નાસી જવુ તે "ય પલાયતે સ જીવતિ "–જે નાસે છે તે પોતાનો જીવબચાવેછે
યકરામ, પુ૦ માન, મર્તબો "કૃપા કરીને ઇનામ યકરામથી મને હાલ તુરત નવાજવુ મુલતવી રાખો"
યકૃત, ન૦ (સ૦) પિત્તાશય, કલેજુ, કાળજુ
યક્ષ, પુ૦ [સ૦] ઉતરતી પંક્તિનો દેવ, કુબેરના નોકર ૨ પ્રેતયોનિનો એક મલિન પિશાચ **યક્ષરાજ**=કુબેર **યક્ષરાત્રિ**=દિવાળી
યક્ષિણી, સ્ત્રી૦(સ૦) યક્ષની સ્ત્રી ૨ ભૂતડી,જક્ષણી
યગણ, પુ૦ (સ૦) પિંગળમાના આઠ ગણુમાનો એક પહેલો લઘુ ને બીજો ત્રીજો ગુરૂ અક્ષર હોય તે ' ભવાડો (⏑ – –) " [૨ પૂજન
યજન, ન૦ [સ૦] હોમ કરવો તે, હોમ, હવન,
યજમાન, પુ૦ [સ૦] જે બ્રાહ્મણોની પાસે યજ્ઞાદિક કર્મ કરાવી તેઓને દક્ષણા આપી યજ્ઞફલ લેનારો તે, યજ્ઞ કરાવનાર ૨ આશ્રય આપનાર પોશિંદો, પોષક
યજમાનવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) યજમાનને ત્યા કર્મક્રિયા કરાવી દાન દક્ષિણા લેઈ ગુજારો કરવો તે
યજવુ, ક્રિ૦ સ૦ પૂજવુ, સેવા કરવી ૨ હોમ કરવો
યજુર્વેદ, પુ૦ (સ૦ **યજુસ**) યજ્ઞ કરવાના મંત્રોનો સગ્રહ તે, બીજો વેદ [પ્રમાણે વર્તનારો
યજુર્વેદી, પુ૦ યજુર્વેદ ભણેલો તે, વેદની શિક્ષા
યજ્ઞ, પુ૦ (સ૦) અગ્નિને પુજવાનુ અને તેને બલિદાન આપવાનુ એક વેદોક્ત કર્મ, યાગ, હોમ, હવન મેધ ૨ બળિદાન, હવ્ય, આહુતિ
યજ્ઞકુંડ, પુ૦ (સ૦) બળિદાન માટે કરેલી વેદી.
યજ્ઞનારાયણ, પુ૦ (સ૦) યજ્ઞ દેવતા
યજ્ઞપશુ, પુ૦ (સ૦) યજ્ઞ–હોમને માટે જે પશુ તે
યજ્ઞયાગ, પુ૦ હોમહવન, મેધ, મખ
યજ્ઞશાલા, સ્ત્રી૦ (સ૦) યજ્ઞ કરવાનુ ઠેકાણુ
યજ્ઞોપવીત, ન૦ (સ૦) યજ્ઞ કરીને ડાબી ખાધે ધારણુ કરેલુ સુત્ર તે, જનોઇ, ઉપવીત
યતિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] (કવિતામા) વિરામ, અટક ૨ (ગદ્યમા) જે ટાપ ૩ પુ૦ ત્યાગી, સાધુ યોગી, સત, જૈન સાધુ, ગારજી
યત્કિંચિત, અ૦ (સ૦) કઇક, જરા, લેશ,અલ્પ ૨ લગારેક [૨ ઉપાય, ખતથી કામ કરવુ તે
યત્ન, પુ૦ (સ૦) મહેનત, શ્રમ, ઉદ્યોગ, કોશીશ
યત્ર, અ૦ (સ૦) જે ઠેકાણે જ્યા
યથા, અ૦ (સ૦) જેમ,જે પ્રકારે–રીતે ૨ જેવી રીતનુ, જેવુ **યથા રાજા તથા પ્રજા**–જેવો રાજા [તેવી પ્રજા
યથાક્રમ, અ૦ નિયમસર,એક પછી એક
યથાતથ્ય, અ૦ [સ૦] યથાર્થ, જેમ હોય તેમ
યથાનુક્રમ, અ૦ અનુક્રમપ્રમાણે ૨ વાજબી, બરાબર
યથાયોગ્ય, અ૦ [સ૦] યથાયુક્ત,જોઇયેતેમ,ઘટિત ૨ પુ૦ નમસ્કાર–આશીર્વાદ ઇ૦ જે ઘટિત હોય તે.

યથારૂચિ, અ૰ [સ૰] જેમ રુચિ-ભાવ હોય તેમ પસદ પડે તેમ
યથાર્થ, અ૰ [સ૰]અર્થ થતો હોય તે પ્રમાણે, આબેહુબ ૩ બરોબર,સત્યપૂર્વક, વાસ્તવિક રીતે
યથાવિધિ, અ૰ [સ૰] વિધિપ્રમાણે,નિયમાનુસાર
યથાશક્તિ, અ૰ બની શકે તેવી રીતે, ૨ શક્તિ અનુસાર [તેવુ, બરાબર
યથાસ્થિત, અ૰ (સ૰) યોગ્ય, જે જેવુ જોઇયે
યથાસાંગ, અ૰ યથાર્થ રીતે
યથાજ્ઞાન, અ૰ [સ૰] સમજ જ્ઞાન પ્રમાણે
યથેચ્છ,-ચ્છા-ષ્ટ,અ૰ઇચ્છા પ્રમાણે,મરજીમુજબ
યથોક્ત, અ૰ [સ૰] જેમ કહ્યુ હોય તેમ, હુકમ પ્રમાણે જે હુકમ
યદા, અ૰જ્યારે,જે વખતે
યદિ, અ૰ જોકે, જો
યદૃચ્છા, સ્ત્રી૰[સ૰]સ્વેચ્છા, સ્વતંત્રતા ૨ અ૰ એની મેળે, વગર પ્રયત્ને, આફરડુ
યદ્યપિ, અ૰ [સ૰] જોકે જે, કદાપિ, જો આમ છે તોપણ, છતા'યદ્યપિ શુદ્ધ ,લોક વિરુદ્ધ' નાચરણીય નાકરણીય
યદ્વાતદ્વા,અ૰જેમ તેમ, ગમે તેમ [
યન્ત્ર, પુ૰ [સ૰] સચા, સાચો, થોડી મહેનતે વહેલુ ને વધારે કામ થાય તેવી બનાવટ ૨ ધાતુનુ પત્રુ, કાગળ જેના ઉપર દેવદેવીનુ ચિત્ર, નામ, ઇ લખેલા હોય છે તે ૩ જેના ઉપર કોઇ આકૃતિ ને ખાનામા આકડા અથવા અક્ષર હોય છે તે
યમ, પુ૰ (સ૰) મરણ પછી પ્રાણીના પાપ પુણ્ય પ્રમાણે શિક્ષા કરનાર દેવ,કાળ,મૃત્યુનો દેવ ૨ નિર્દય ઘાતકી પુરૂષ,ચડાળ, નરાધમ, સેતાન ઈંદ્રિયોને જીતવી તે **યમનો** દૂત=કઠોર-નિષ્ઠુર કાળજાનો **યમપુરીની** યાતના=ઘણુજ દુખ,સખત શિક્ષા **યમપુરીમા** મોકલવુ-મારી નાખવુ
યમક, પુ૰ [સ૰] વાક્યમા કે કવિતાના બે ચરણને અતે સરખા અવાજના અક્ષરો આવે તેવી રીતનો શબ્દાલકાર, અનુપ્રાસ,ઝાડઝમક
યમદૂત, પુ૰ જમદૂત, જમના જાસુસ [યમયાતના
યમદડ, પુ૰ નરકના દેવે કરેલી શિક્ષા કાલદડ,
યમન, પુ૰ [સ૰] કલ્યાણ રાગનો એક ભેદ
યમપાશ, પુ૰ જમનો કોરડો-ફાસો, જમનીદોરી
યમપુરી સ્ત્રી૰ [સ૰] યમરાજાનુ શહેર.૨ નરક
યવ, પુ૰ (સ૰) જવ **યવક્ષાર**=જવખાર
યવન, પુ૰ [સ૰] ગ્રીસ અથવા યુનાન દેશનો પુરૂષ ૨ હિંદુ નહિ એવા જે માણસ તે
યવાગૂ, સ્ત્રી૰ નરમ ખીચડી, રાબ, કાજી, ઓસામણ
યશ, પુ૰ (સ૰)જે મતલબે મહેનત થઇ હોય તે પાર પડવી તે, ફતેહ ૨ કીર્તિ,આબરૂ,પ્રતિષ્ઠા ૩ દૈવ કૃપા, ભાગ્યશાળીપણુ, શાબાશી, ખ્યાતિ. ૪ જય,ફતેહ
યશસ્વી, વિ૰ [સ૰] જેને યશ મળ્યો હોય તે, ફતેહમદ વિજયી ૨ નામાંકિત, પ્રખ્યાત ૩ ભાગ્યશાળી, સુભાગી
યષ્ટિ, સ્ત્રી૰ [સ૰] સોટી,લાકડી, જેષ્ટિકા
યાચ્ઞા, સ્ત્રી૰ (સ૰) માગણી, ભીખ ૨ અરજ, પ્રાર્થના કાલાવાલા, આજીજી
યા, અ૰ [ફા૰] અથવા વા, કે
યાકુત, ન૰ [ફા૰] માણેક ૨ ભાગ
યાકુતી,સ્ત્રી૰ભાગના ધીમા મસાલો મેળવી તૈયાર કરેલો જે પદાર્થ તે એક જાતનો પાક
યાગ, પુ૰ [સ૰]બળી આપવો તે ૨ બળી,ભોગ
યાચક, વિ૰ [સ૰]યાચના કરનાર, માગણ ૨ ભિખારી,જાચક [જાનાવાના ૪ વિનતી, અરજ
યાચના,સ્ત્રી૰(સ૰)માગવુ તે ૨ ભીખ ૩ પ્રાર્થના,
યાચવુ ક્રિ૰ સ૰ (સ૰)માગવુ,કરગરવુ, પ્રાર્થના-અરજ કરવી ૨ ભિક્ષા-ભીખ માગવી [ઉપાધ્યાય
યાજ્ઞિક,પુ૰[સ૰]યજ્ઞ-યાગ કરનાર ૨ ગોર,હોતા,
યાતના, સ્ત્રી (સ૰) નરકના દુખ,જમ લોકની પીડા ૨ તિવ્ર વેદના, અત્યત દુખ,પીડ
યાતુધાન, પુ૰ દૈત્ય, રાક્ષસ એ રવયતે યાતુધાન સાથે યુદ્ધ કરવા નહિ ગયા હોય "-**પ્રેમા૰**
યાત્રા, સ્ત્રી૰ [સ૰] મુસાફરી,દેશાતરમા ફરવુ તે. ૨ જાત્રા
યાત્રાળુ, વિ૰ જાત્રાળુ, તીરથવાસી, પ્રવાસી
યાદ, સ્ત્રી૰(ફા૰) અગાઉ જોયેલુ-સાભળેલુ-કરેલુ તે મનમા રાખવુ તે, વિસરી ન જવુ પણ સભારી રાખવુ તે,સ્મૃતિ, સ્મરણ, ફ્રામ ૨ યાદી, ટાચણ
યાદગીરી, સ્ત્રી૰ [ફા૰] એંધાણી, નિશાની,સભા-

રણુ,અભિજ્ઞાન ૨ સ્મરણુ,યાદ ૩ નામ,નામના
યાદદાસ્ત, સ્ત્રી૦ [ફા૦] સ્મૃતિ સ્મરણુ શક્તિ
યાદદાસ્તી, સ્ત્રી૦ યાદ કરવાની શક્તિ,સ્મરણુ શકિત
યાદી, સ્ત્રી૦ ટાચણુ,ટિપ્પણુ, નોધ ૨ મુદ્દાઓનુ ટાચણુ,યાદ માટે લખેલો પત્ર ૩. અરજી ૪ રૂક્કો,
યાદૃશ, અ૦ [સ૦] જેવુ, પેઠે, માફક [ચોદી
યાદોગણુ, પુ૦ જીવ જતુનો સમુદાય "કનકલાટ કરે યાદોગણુ, હોય હાહાકાર "–ઉદ્ધવ
યાન, ન૦ (સ૦) વાહન, ગાડી, પાલખી ૨ જવુ તે ૩ શત્રુ સામે સૈન્ય લઇ જવુ તે,સ્વારી,આક્રમણુ રાજનીતિના ૭ વર્ગમાનો એક (સધિ, વિગ્રહ, આસન, યાન, મશ્રય, અને દ્વૈધી ભાવ)
યાને, અ૦ [ફા૦] અથવા,વા ૨ બદલે
યાન્ત્રિક, વિ૦ (સ૦] યત્ર મમધી, કરામતી
યામ, પુ૦ (સ૦) ત્રણ કલાક, એક પહોર ૨ અટકવુ થોભવુ તે,વિરામ. ૩ ક્ષમા
યામિની, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાત્રી, રાત, જામિની
યાર, પુ૦ [ફા૦] દોસ્ત, સ્નેહી મિત્ર ૨ આશક, પ્રીતમ, જાર ૩ પ્રેમ [ળવુ, કામી
યારબાજ, વિ૦ (ફા૦) પ્રેમઘેલું,ફાંડીલુ ૨ છિના-
યારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) દોસ્તી,મૈત્રી; સ્નેહ ૨ ઇશક, પ્યાર, પ્રેમ ૩ મદદનો હાથ,સહાય "ના હુ બચાવીશ, કુદરત મને યારી આપશે" ૪ શઢ છુટા મકવાનો દોર [ની ચોટલી
યાલ–ળ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) કેશવાળી, ઘોડા સિંહ, ઇ૦
યાવક, પુ૦ અળતો [સુધી
યાવચ્ચ દ્રદિવાકરૌ, અ૦ ચાદો સૂરજ તપે ત્યા
યાવત્, અ૦ (સ૦) જ્યા સુધી, જ્યા લગણુ
યાવની, વિ૦ (સ૦) યવન મમધી,મ્લેચ્છનુ
યાહુદી, વિ૦ (આ૦ યહુદી] જુડિયાના રહીશ જ્યુ લોક
યાહોમ, અ૦ આખો મીચીને, ધસીને એકદમ, મરણિયા થઇને'યાહોમ કરીને પડો ફતેહ છે આગે'
યુક્ત, વિ૦ (સ૦) જોડાયેલું, મળેલુ, ૨ ઘટતુ, યોગ્ય, લાયક, જેવુ જોઇએ તેવુ
યુક્તિ, સ્ત્રી૦ [સ૦) કળા, તદબીર, કરામત, ૨ પ્રયાજ, તજવીજ, ઉપાય. ૩ ચાલાકી,ચતુરાઈ, ખૂબી. ૪ રચના ગોઠવણુ [મતી, ઇલમી
યુક્તિમાન–વન્ત, અ૦ ચતુર,કામેલ, હુન્નરી કરા
યુગ, પુ૦[મ૦] આર્યોએ બાધેલા ચાર કાળ પૈકી એક (સત્ય યુગ, ત્રેતાયુગ, દ્વાપરયુગ, અને કળિયુગ) ૨ ચાર યુગ મળી થયેલો કાળ, ચોકડી ૩ જોડુ, જોડ ૪ સમય,વખત [કૃષ્ણુ
યુગલ, વિ૦ જોડ, દપતી યુગલ કીશોર–રાધા-
યુગેયુગ, અ૦ ભવોભવ, જન્મોજન્મ
યુગ્મ, ન૦ [સ૦] જોડુ,જોડ ૨ દપતિ, વરવહુ
યુત, વિ૦ લાયક, જેવું, યુક્ત
યુદ્ધ, ન૦ (સ૦) લઢાઇ,સગ્રામ,વિગ્રહ,જગ
યુનાની, વિ૦ (આ૦) યુનાન દેશનુ, ઇરાનનુ, મુસલમાની [પનો વતની તે
યુરોપીઅન, વિ૦ [અ૦] યુરોપખડનુ ૨ યુરો-
યુવતી, સ્ત્રી૦ (સ૦) જુવતી, યૌવના, ૧૬–૩૦ વરસ સુધીની સ્ત્રી તે [પાટવી કુવર
યુવરાજ, પુ૦ (સ૦) ગાદીનો વરસ રાજપુત્ર,
યુવાન, પુ૦ (સ૦) જુવાન પુરૂષ (૧૬–૪૦ વર્ષ સુધીનો), તરૂણ ૨ વિ૦ ઉમ્મરમા આવેલુ
યુવાવસ્થા, સ્ત્રી૦ જુવાની, જોબન, તારૂણ્ય,
યૂકા, સ્ત્રી૦ [સ૦] જૂ [જોબનકાળ
યૂથ, ન૦ [સ૦] ટોળુ, સમૂહ, જથો
યૂપ, પુ૦[સ૦] યજ્ઞના પશુને બાધવાનો સ્તભ
યે, અ૦ પણુ, વળી ભાર સૂચક શબ્દ "તેમ આપણુામા યે આવશે"
યોગ, પુ૦ [સ૦] જોગ, પ્રસગ, લાગ ૨ વાહન, યાન ૩ મારફત, દ્વારા,સાધન ૪ સયોગ,સધિ ૫ સમાગમ મેળ, મેળાપ ૬ રીત, પ્રકાર ઢબ ૭ યોજના, ઉપાય ૮. જ્યોતિષ પ્રસિદ્ધ વિષ્કુભ વગેરે ૨૭ યોગ પૈકી પ્રત્યેક ૯ બ્રહ્મૈક્ય સાધવાની એક રીત [નારી શક્તિ ૨ દુર્ગા
યોગમાયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) જગતનો અત લાવ-
યોગરૂઢ વિ૦ [સ૦] વ્યુત્પત્તિ પ્રમાણેજ બોલવાનો અર્થ થતો હોય તેવુ, 'ભૂધર, અગરખુ'
યોગાભ્યાસ, પુ૦ [સ૦] સમાધી ચઢાવી પરમાત્મા સાથે જે ઐક્ય કરવુ તે અને તેનો અભ્યાસ તે.
યોગાયોગ, પુ૦ [સ૦] અનુકૂળ અને પ્રતિકૂળ,

લાગ એ લાગ [જુદાજુદા આસન તે
યોગાસન, ન૦[સ૦]યોગ સાધન કરવા બેસવાના
યોગિની, સ્ત્રી૦ ઉપદેવી ૨ જોગણી, મેલી દેવી ૩ વેરાગણ, સાધુડી, તાપસી
યોગી પુ૦ [સ૦] યોગ સાધના કરનારો ૨ તપસ્વી, સાધુ ૩ મહાકાળીની ઉપાસના કરનાર
યોગ્ય, વિ૦ [સ૦] ઘટતુ, લાયક છાજતુ, ખપતુ ૨ માફક, બેસતુ ૩ પાત્ર, લાયક ૪ સમાન, સરખુ ૫ દક્ષ, ચતુર [પ્રતિષ્ઠા ૩ પદ્ધિ, દરજ્જો
યોગ્યતા, સ્ત્રી૦લાયકી, ઘટિતપણુ ૨ માન, આબરૂ,
યોજક, વિ૦ યોજના કરનાર, પ્રેરણા કરનાર, ઘડનાર
યોજન, પુ૦[સ૦] ચાર ગાઉનુ માપ, ૬ માઇલ
યોજનગંધા, સ્ત્રી૦ [સ૦] કસ્તુરી ૨ મત્સ્યગંધા
યોજના, સ્ત્રી૦ [સ૦] ગોઠવણુ, વ્યવસ્થા, રચના હિમ્મત, કરામત
યોજવુ, ક્રિ૦ સ૦ જુક્તિ કરવી તદબીર રચવી ૨ મેળવવુ બેસતુ કરવુ ૩ જોડવુ, ગોઠવવુ, રચવુ ૪ બેસાડવુ, બનાવવુ
યોધ, પુ૦[સ૦]લડવૈયો, સૈનિક ૨ મરદ શૂરવીર
યોદ્ધો, પુ૦ [સ૦] લડવૈયો, શૂરવીર, પહેલવાન
યોનિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] સ્ત્રીની જનનેંદ્રિય ૨ જન્મસ્થાન, ઉત્પત્તિની જગા ૩. અવતાર ૪ મળ, આદિ કારણ, બીજ
યોષિતા, સ્ત્રી૦ [સ૦] નારી, સ્ત્રી
યૌવન, ન૦ [સ૦] જોબન, જુવાની, તારુણ્ય
યૌવના, સ્ત્રી૦ જુવાન સ્ત્રી, તરુણી

ર.

ર, પુ૦ ૩૮ મો મૂર્ધસ્થાની મળાક્ષર
રઇ, સ્ત્રી૦ રતિ, કામદેવની સ્ત્રી ૨ ગાઈ
રકઝક સ્ત્રી૦ તકરાર, વાક્યુદ્ધ, વિવાદ ૨ ભાંજગડ, પંચાત ૩ હઠ, આગ્રહ,
રકમ, સ્ત્રી૦ [આ૦ રક્મ] હિસાબમા લીધેલો-લેવાનો આકડો, અક, આક ૨ ટીપમાની એકાદ વસ્તુ ૩ સખ્યા 'રકમ ઉપાડવી' ૪ પ્રકરણમા જુદી પાડેલી જે જાણુવા જોગ બીના તે, કલમનુ પેટુ [કાયદામા બાબ, પેટામા કલમ અને પેટામા રકમ હોય છે] રકમ ઉપાડવી-નાણા લેવા
રકમબંધ, અ૦ જથાબંધ ૨ કડકે કડકે, એક પછી એક, જુમલે, સરવાળે [કાનુન
રકાન, પુ૦ [ફા૦] રિવાજ, રીત ૨ ધારો, નિયમ,
રકાબ, પુ૦ [આ૦] પેગડુ, ઘોડા ઉપર ચઢવાને પગ ટેકવવાનો પાવડો
રકાબદાર, પુ૦ ખીજમતદાર [રનો ભાગ તે
રકાબા, ન૦ કરસણુ ઉછરતુ ન હોય તેવો ખેત-
રકાબી-કેબી, સ્ત્રી૦ ધાતુ-કાચની નાની છીછરી થાળી, નાનો ટાટ, તાસકડી
રક્કો, પુ૦ રૂક્કો, ચીઠી ૨ બંદોબસ્ત, ઠરાવ, નિયમ
રક્ત, વિ૦ [સ૦] રાતુ, લાલ ૨ લોહીના રંગનુ
રકત, ન૦ [સ૦] લોહિ, રૂધિર
રકતકોઢ, પુ૦ એક જાતનો રોગ, જેમા ચામડી ખવાતી જઈ રસી ઝરે તેવો ભયકર ત્વચા રોગ, પતનો રોગ
રકતચંદન, ન૦ [સ૦] રાતી સુખડ, રતાંજળી
રકતપિત્ત, ન૦ [સ૦] એક જાતનો ચામડીનો રોગ, રકતકોઢ, પતનો રોગ
રકતબીજ, પુ૦ માકણુ ૨ જ્યા લોહી પડે ત્યા ફરી ઉત્પન્ન થાય તેવો એક દૈત્ય
રકતવાહિની, સ્ત્રી૦ [સ૦] શિરા, નસ
રકતવિકાર, પુ૦ લોહીનો બગાડ
રકતસ્રાવ, પુ૦ [સ૦] લોહીનુ વહેવુ તે
રક્ષક, પુ૦ [સ૦] પાલક, બચાવનાર, વાલી ૨ રખવાળ ચોકીદાર
રક્ષણુ, ન૦ [સ૦] સભાળ રખવાળુ, બચાવ
રક્ષવુ, ક્રિ૦સ૦ સભાળવુ, બચાવવુ ઉગારવુ ૨ પાળવુ
રક્ષા, સ્ત્રી૦ [સ૦] સભાળ, બચાવ, રક્ષણ ૨ રાખ, રાખોડી, ભસ્મ ૩. ટાઢી, હેલી
રક્ષાબંધન, સ્ત્રી૦ રાખડી, આશીર્વાદ દઇ હાથને કાંડે દોરો બાંધવો તે
રક્ષિત, વિ૦ સાચવેલુ, સભાળેલુ ૨ પાળેલુ, આશ્રિત
રખ, વિ૦ નણુની મજ્જા
રખ, પુ૦ [ઋષિ] જતી એક જૈન સાધુ, યતિ
રખડ, સ્ત્રી૦ રખડવુ તે, ફેરા, આથડામણુ ૨ વિહાર,
રખડપટ્ટી, સ્ત્રી૦ રખડ, ભટકવુ તે [ભ્રમણ

રખડવુ, ક્રિ૦ અ૦ નકામુ અહિં તહિં ફરવુ, રઝળવુ ૨ નિરાશ થવુ નાસીપાસ થવુ,ફાંફા મારવા
રખડાઉ, વિ૦ ભટકતુ,ભમતુ,રખડતુ ૨ સ્વેચ્છાચારી, ભટકણુ, હગાયુ
રખડાટ, પુ૦ રખડપટ્ટી,રખડામણુ
રખડામણ, સ્ત્રી૦ રખડાટ,અથડામણુ, ભ્રમણુ
રખડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ રઝળાવવુ, ભટકાવવુ ૨ રખડે તેમ કરવુ ફાવવા ન દેવુ,કોઇ અર્થ ન સરે તેમ કરવુ. [ચારી ૩ અસ્થિર,ચચળ (મન)
રખડેલ, વિ૦ ભટકતુ ભમતુ ૨ ભટકણુ,સ્વેચ્છા
રખતી, સ્ત્રી૦ શરમ, માન
રખપત, સ્ત્રી૦ આબરૂ–અણી સાચવવી તે
રખરખ, સ્ત્રી૦ અસુખને લીધે બાળકે વાર વાર ઝીણુ ઝીણુ રડવુ તે ૨ તલપવુ ને તલસવુ તે,વલખા મારવા તે [પડવુ
રખરખવુ, ક્રિ૦ અ૦ તલસવુ, [માદગીથી]ચેન ન
રખરખાવટ, સ્ત્રી૦ રખાવટ, રખતી, આબરૂને–અણીનુ કામ સાચવવુ તે [દાર, પહેરેગીર
રખવાળ, પુ૦ રક્ષણ કરનાર ૨ રક્ષક,પાલક ૩ ચોકી
રખવાળી, સ્ત્રી૦ રક્ષા, રક્ષણ ૨ રખવાળુ
રખવાળુ, ન૦ વાલીપણુ, રખવાળી. ૨ સભાળ, કાળજી, જતન, દેખરેખ ૩ સભાળ લેવા માટે આપવામા આવતુ નાણુ, ચોકી
રખાપત, સ્ત્રી૦ રખાવટ
રખાવટ, સ્ત્રી૦ ઉપરાણુ તરફદારી ૨ કોઇની શરમ રાખી કઇ કહેવુ તે, કોઈનું સભાળવુ તે
રખી, પુ૦ ભગીઓ, ઢેડો [કાઠિ૦]
રખુ, વિ૦ રાખનાર, સાચવનાર, સભાળનાર
રખે–રખેને, અ૦ કદાપી,કોણ જાણે "રખે લજવતો કુખ માહરી,કૂળ રખે કાળુ કરતો'–હ૦દ૦
રખેવાળ, પુ૦ રખવાળ, ચોકીદાર
રખેસર, પુ૦ રખી, ભગીઓ, ઢેડ
રખેળવું, ક્રિ૦ સ૦ રાખવાળુ કરવુ, રાખ ભેળવવી "બાજરી રખેળવી" [૨ વસાવો,ભીલ
રખો, પુ૦ ગામ–ખેતરની ચોકી કરનાર,રખવાળ
રખોટવું, ક્રિ૦ સ૦ રખેળવુ ૨ રેખા પાડવી, લીટા દોરવા આકાથી નિશાન કરવુ

રખોપિયો–પી, પુ૦ રખો, ચોકિયાટ
રખોપુ, ન૦ચોકીને વાસ્તે જે પૈસા આપવા તે ૨ રક્ષણ,રખવાળુ [નહિ (એ અર્થમા)
રખ્યા, સ્ત્રી૦ રાખ, હેલી, ભસ્મ ૨ ધૂળ, કઇ
રગ, સ્ત્રી૦ [ફા૦] નસ શિરા, નાડી, રક્તવાહિની ૨ ભેદ, મર્મ ૩ ભાવ, વૃત્તિ, પ્રકૃતિ
રગડ, સ્ત્રી૦ કનડ,હેરાનગતિ,પજવણી ૨ માલેસ. જોરથી ઘસવુ-રગડવુ તે ૩ મહેનત, શ્રમ ૪ રખડ રગડ ખૂઆરૂ–જાડી બુદ્ધિનુ અને ઢગઢાળ
રગડદગડ, અ૦ જેમ તેમ,ધીરે ધીરે [વિનાનુ
રગડમલ્લ, પુ૦ કસરતી જુવાન, કસરતથી કસાયલુ ૩ જગલી જેવુ, તરેહવાર
રગડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખૂબ વાટવુ, ઘુટવુ ૨. મસળવુ, મર્દન કરવુ, ચોળવુ (શરીર) ૩ સારી પેઠે માર મારવો ૪ સરકવુ, ગડબડવુ. ૫ પજવવુ, હેરાન કરવુ, વિતાડવુ પત્તર રગડવી–હેરાન કરવુ સતાવવુ, પીડવુ
રગડાટ, પુ૦ વેતરૂ, વેઠ, સખત મજુરી ૨ પજવણી, હેરાનગતિ ૩ ગડબડવાથી થતો અવાજ
રગડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ છુદાવુ, કચરાવુ ૨ વટાવુ ઘુટાવુ ૩ ચોળાવુ. ૪ માર ખાવો ૫ દુખી થવુ હેરાન થવુ ૬ મહેનતમા પડવુ
રગડો, પુ૦ જાડો પ્રવાહી પદાર્થ ૨ નીચે ઠરેલો પદાર્થ, મેલ, શેષ, મળ ૩ ભીડ ૪ કુટારો, ખટપટ "જાણ્યા પછી સસાર રગડામા પડયા રહેવુ એ જ્ઞાની પુરૂષનુ લક્ષણ નથી"–ચં૦દ્ર૦
રગદોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધૂળવાળુ કરવુ, કીચડમા મેલુ કરવુ ૨ ખૂબ વાપરવુ,ઘણી મહેનત આપવી
રગણ, પુ૦ વચલો લઘુ ને આસપાસ ગુરૂ એવા ત્રણ અક્ષરનો જે ગણ તે [-⏑-]
રગત, ન૦ રક્ત, લોહી, રૂધિર
રગતરોટી, સ્ત્રી૦ લશ્કરી નોકરી, ૨ લશ્કરી નોકરી કરવાથી મળેલુ ઇનામ
રગત રોથડો, પુ૦એક જાતની વનસ્પતિ એ હથિયારથી વાગેલા જખમ રૂઝવવાના કામમા આવે છે
રગરગવુ ક્રિ૦ અ૦ કરગરવુ, કાલાવાલા કરવા
રગરગાવવું, ક્રિ૦ સ૦ મુલતવી રાખવુ,વારવાર

મુફત નાખવી ૨ પજવવુ, સતાવવુ વિતાડવુ ૩ રકઝક કરાવવી, ખાલી ખોટી કરવુ

રગવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાલાવાલા કરવા

રગસિયુ, વિ૦ ધીમુ ચાલનારૂ, ગતિમા ઝડપી નહિ તેવુ ૨ મદ, ઠડુ સુસ્ત

રગિયુ, વિ૦ હઠીલુ, તાતી, મમતી

રગાડ, વિ૦ વટ, ગાઢુ, ખૂબ જાડુ

રઘવાટ, પુ૦ઉતાવળની ગરબડ,દોડાદોડ ધમ ત્વરા

રઘવાટિયુ, વિ૦આકળુ,ઉતાવળિયુ બાવરૂ,રઘવાયુ ભૂત ૨ કોઇ કામ કરવા કે ખાવાપીવાને અધીરૂ

રઘવાયુ, વિ૦ બાવરૂ ગાભરૂ, આકળુ, બેચેન

રક, વિ૦ ગરીબ, પામર રાકડુ, લીળુ

રગ, પુ૦ (સ૦) વર્ણ, વાન, છાયા રાતો,પીળો અને વાદળી એની પરસ્પર મેળવણીથી જુદાજુદા રગ થાય છે ૨ વસ્ત્ર, ચિત્ર, ઇ૦ ને શોભા આપવા તૈયાર કરેલુ મિશ્રણ ૪ તાન,મઝા,રમુજ ૫ પટ ૬ આનદ,ખુશી, રાગ ૭ તરગ,મુદ્દો, મનની સ્થિતિ ૮ કેફ, નિશો,અમલ ૯ ચિહ્ન, નિશાની,દેખાવ ૧૦ મિષ,નિમિત્ત ૧૧ આબરૂ, શોભા "વગાડશે મડપમા ચગ, નાગરી નાતમા રહેશે રગ ૧૨ સ્નેહ, પ્રીતિ, ભાવ. 'પ્રીત અમારી વીસરીને, કુબજા શુ રગ લાગ્યો.' ૧૪ રાહ ઢબ રીતે 'રગેરગે ચાલવા દો' ૧૫ ગજીફાના પાનામા જે જુદા જુદા રગ હોય છે તે દરેક

રગ, અ૦ ધન્ય શાબાશ

રગડ, વિ૦ વિષયી, કામાસક્ત ૨ વ્યસની

રગણ, ન૦ રગવાનુ કામ ૨ રગવાનુ ઓજાર

રગત, વિ૦ રગેલુ ૨ સુદર, નકસીદાર

રગતાળી, સ્ત્રી૦ આનદઉભરાનો તામેટો, મોજ

રગદા, સ્ત્રી૦ [સ૦] કટકડી [મઝાનુ પ્રહસન

રગદાર, વિ૦ રગવાળુ ખુબસુરત રગનુ

રગપાણી ન૦કેફ અમલ કરી આનદ કરવો તે

રગબાજી, સ્ત્રી૦ મોજમઝા, ખુશાલી ૨ પાનાની એક રમત [માહક, આજી નાખે તેવુ

રગબેરગી, વિ૦ જુદા જુદા રગનુ,ચિત્રવિચિત્ર,

રગભૂમિ, સ્ત્રી૦ નાટકશાળા, ભૂમિકા ર તાલીમ ખાનુ અખાડો ૩ મોજમઝા કરવાની જગા

રગભેર, અ૦ખુશીથી, હરખભેર ૨ રગ સાથે

રગભોગ, પુ૦આનદ માણવાની ગમત,વિષયભોગ.

રગમડપ, પુ૦ રગભૂમિ ૨ જેમા રગ પુર્યા હોય તેવો મડપ ૩ નાટકશાળા ૪ દેવળ આગળ જે છુટો ચોક હોય છે તે, ચાચર

રગમહેલ-હોલ, પુ૦ શુશોભિત મદિર

રગરસ, પુ૦ ચમન

રગરાગ, પુ૦ ગાનતાન મોજમઝા

રગરાતુ, વિ૦ રગીલુ, વિષયાનદથી મલકાતુ 'રગરાતો મદમાતો,વાસલડીમા ગીત ગાતો'—**દયા૦**

રગરૂપ, ન૦ ભાત ને જાત ૨ રગ ને સ્વરૂપ, [આકાર.

રગરેજ, પુ૦ (ફા૦) રગનાર રગવાનો ધધો કરનાર, રગારો, છિપો

રગરોળ, પુ૦ રગમા રોળવુ તે, ઘણી મઝા,બેહદ આનદની ઝડીઓ [ગમતી માણસ

રગલો, પુ૦ મશ્કરો, વિદૂષક, જુઠણુ ર રગિલો-

રગવુ, ક્રિ૦ સ૦ વસ્ત્રને રગ આપવો રગમા ડુબાવવુ ૨ રંગથી ધોળવુ, ચિતરવુ ૩ રૂપ આપવુ,મીઠુ મરચુ ભભરાવવુ અતિશયોક્તિ કરવી ૪ ઉસ્કેરવુ ચઢાવવુ

રગાઈ, સ્ત્રી૦ રગવાની મજુરી—આવડ

રગાટ-ટી, સ્ત્રી૦ રગવાનુ કામ—કળા

રગાડુ, ન૦રગવાળુ પાણી ભરવાનુ કુડુ—વાસણ

રગામણ-ણી, સ્ત્રી૦ રગાઈ [ચઢાવનાર.

રગારો, પુ૦ રગરેજ ૨ ગાડી, ઇ૦ઉપર રગ

રગાવુ, ક્રિ૦ અ૦ રગવાળુ થવુ ૨ છેતરાવુ ઠગાવુ. ૨ વાગવુ, લોહીલુહાણ થવુ [જેરી, વ્યસની

રગી, વિ૦ રગીલુ, મોજી, લહેરી ૨ ગીભગી=રગ-

રગી, સ્ત્રી૦એક જાતની લાલ માટી,સોનાગેરૂ,રમચી.

રગીન, વિ૦રગેલુ ૨ આનદી,ખુશમિજાજી, લહેરી

રગીલુ, વિ૦આનદી,લહેરી,હસમુખુ,ખુશમિજાજી. ૨ શોભિતુ [વિના તકરારે

રગેચગે, અ૦ આનદભેર, ખુશીથી, સાગોપાગ,

રગોળિયુ, ન૦ જમીન ઉપર ચિત્ર કાઢવાનુ જુગળુ ૨ રમચી પલાળવાનુ કઠોડુ (સુતાર વગેરેનુ)

રગોળી, સ્ત્રી૦ જમીન ઉપર કાઢેલુ ચિત્ર

રચના, સ્ત્રી૦યુક્તિસર કરેલી ગોઠવણ—બનાવટ.

૨ શોભા, ઠાઠ, દેખાવ ૩ વ્યવસ્થા, સુંદર ચમત્કારી ઘટના તે
રચવુ, ક્રિ૦ સ૦ યુક્તિસર ગોઠવવુ ૨ યુક્તિસર ગોઠવીને સુદૃઢ બનાવવુ ૩ જોડવુ (કવિતા)
રચિત, વિ૦ (સ૦) રચેલુ, લખેલુ ગોઠવેલુ
રગીલુ, ન૦ એક જાતનો રોગ માણસોમા એકાએક થઇ આવે છે, લૂલિયુ, ટુટીઉં
રચ્ચક, વિ૦ ઘણુ, પૂર્ણ, અતિશય, પુ'કળ
રચ્યુ પચ્યુ, વિ૦ તલ્લીન, ગુલતાન, મશગુલ
રજ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધળ, કસ્તર ૨ ન૦ પરમાણુ, ઝીણામા ઝીણો અશ કણુ ૩ અળગુ, અટકાવ, રજસ્વળા ૪ અ૦ જરા, જરાક, લગીર **રજનુ ગજ કરવુ**–વધારી વધારી મોટુ કરવુ, કાગનો વાઘ
રજ, પુ૦ રજોગુણ [કરવો
રજાઇ, સ્ત્રી૦ રજૈ, રજાઇ
રજક, ન૦(આ૦) દાણોપાણી, પ્રારબ્ધ, સરજીત,
રજક, પુ૦ (સ૦) ધોબી, પર્યટ, ધાવક
રજકણ, સ્ત્રી૦ (સ૦)રજ, અણુ, ઝીણામા ઝીણી કાકરી ૨ કરચ, કડકી ૩ છિયાડી, બારીકધૂળ
રજબ, પુ૦ મુસલમાની ૭ મો મહિનો
રજત ન૦ (સ૦) રૂપુ
રજની, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાત, રાત્રિ, રજનિકર=ચદ્ર
રજનીચર, પુ૦ નિશાચર, ચોર ૨ ભૂત ૩ રાક્ષસ, દૈત્ય [પુરૂષ, ગરાસિયો,
રજપૂત, પુ૦ (રાજપુત્ર) ક્ષત્રિય, રાજવશમાનો
રજપૂતાણી, સ્ત્રી૦ રજપૂતની સ્ત્રી, ક્ષત્રિયાણી
રજવાડુ, ન૦ રજપૂતોનુ રાજ્ય, રાજાનુ રાજ્ય
રજવાડો, પુ૦ રજપુતો રહેતા હોય તે વિભાગ–સ્થાન ૨ રાજા અને તેના પરિવારનો મહોલ્લો
રજસ્વલા, સ્ત્રી૦ [સ૦] અટકાવવાળી સ્ત્રી, અભડાયેલી સ્ત્રી, ઋતુવતિ
રજા, સ્ત્રી૦ (આ૦ રિજા–સમ્મતિ) છુટ્ટી, છુટ ૨ પરવાનગી, આજ્ઞા, હુકમ ૩ રૂખસદ, ફરાગતી ૪ સમતિ, અનુમોદન, મજુરી, કબુલાત **રજા લેવી**=પરવાનગી મેળવવી. ૨. ગેરહાજર રહેવા હુકમ લેવો છુટા થવુ **રજા આપવી**–પરવાનગી આપની ૨ અનુમોદન–સમ્મતિ આપવી ૩ કાઢી મૂકવુ, રૂખસદ આપવી
રજાકજા, સ્ત્રી૦ માદગી ૨ મોત ૩. અણધારી પીડા, દુખ દૈવજોગ [દ્વિબાનુ ગોદડુ
રજાઈ, સ્ત્રી૦ [ફા૦] આછુ આછુ રૂ ભરેલુ ઓ-
રજાળુ, વિ૦ (આ૦ રજીત–હલકુ)હલકી જાતનો કાયરો ૨ જે લાકડા ઝટ કજળાઇ જાય છે તે ૩ નીચ, હલકટ ૪ નિર્લજ બેશરમુ
રજિક, વિ૦ લગીર જેટલુ, ઘણુજ નાનુ 'ધરિયો ભમરા કેરો વેષ, થયો રજિક નાધડો વેષ" પ્રેમા૦
રજિયુ, ન૦ રેતદાની
રજી, સ્ત્રી૦ રેત, વીર્ય, રજ
રજુ, વિ૦ (આ૦ રજુઅ–યાદી) નજર આગળ હોય તેવુ, દાખલ કરેલુ, હાજર, તૈયાર
રજુઆત, સ્ત્રી૦ રજુ કરવુ–હાજર કરવુ તે. ૨ ચોકશી, તજવીજ (મુકરદમાની) ૩ મુકાબલો, સરખામણી ૪ મેળાપ, મુલાકાત
રજેરજ અ૦ જરાએ જરા, તમામ, લગારે લગાર
રજૈ, સ્ત્રી૦ (ફા૦રઝાઇ) ૨ગિત પાતળુ ઓઢવાનુ ગોદડુ
રજોગુણ, પુ૦ (સ૦) માયાના ત્રણ ગુણમાનો બીજો, જેથી વિષયવાસના, લોભ, ગર્વ, અસત્ય, દુખ વગેરેના જોરસાઓ થાય છે તે, સ્વભાવ પ્રવૃત્તિ.
રજોગુણી, વિ૦ તામસી, તમોગુણી, જનુની
રજોટી, સ્ત્રી૦ ઝીણી ધૂળ
રજોઠિયુ, ન૦ કાતરિયુ, નીચો મેડો
રજોદર્શન, ન૦ પહેલો અટકાવ પ્રથમ ઋતુસ્રાવ
રજોયણો, પુ૦ (રજોહરણો) જતિની લાકડી સાથે બાધેલો ગુચ્છો, સાવરણી, ચલવો, ઓઘો
રજ્જુ, સ્ત્રી૦ (સ૦) દોરો તતુ, દોરી
રઝળવુ, ક્રિ૦ અ૦ રખડવુ, આથડવુ, નકામા ભટકવુ,
રઝળાટ, પુ૦ રખડાટ, અથડામણ, ભ્રમણ [ભમવુ
રઝળાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ રખડતુ રાખવુ; અહિ તહિ –વેરાતુ પડેલુ રાખવુ ૨ બેદરકારીથી લટકતુ–અધુરૂ રાખવુ (માણસ–કામ) ૩ ભમાવવુ, આડે રસ્તે દોરાવવુ, ઉંધુ સમજાવવુ, અથડાવવુ.
રચ, વિ૦ જરા, લગાર, થોડુક [ઝઘડો
રચ, સ્ત્રી૦ રજાડ, પીડા, મુશ્કેલીઓ પરંપરા ૨.

રજ, સ્ત્રી૦ (સ૦ રજ્-ખુશી થવુ) મહેનત, શ્રમ, મુશ્કેલી ૨ રજાડ, પીડા, રગડાટ રજ ખેચવી=મહેનત કરવી, મથવુ, શ્રમ કરવો

રજક, સ્ત્રી૦ જેથી કોઇ ચીજ સળગી ઉઠે તે, બ દુકના કાનપર મૂકેલો જે દારૂ તે ૨ ઉશ્કેરણી, મમરો રજક ખાઇ જવી-બ દુક ન ફુટવી, ફુસ થઇ જવુ, પાછુ પડી જવુ રજક મૂકવી-ઉશ્કેરવુ, મમરો મૂકવો

રજક, વિ૦ મનોહર મોહક, આકર્ષક ખુબીદાર 'મનોરજક' ૨ જરા, લગાર 'લાખ દિવસની પ્રીત, રીત રજકમા તોડે'—**શામળ**

રજન, ન૦ (સ૦) ખુશી કરે તેવુ પ્રમન્ન કરનારૂ

રજવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખુશી કરવુ, આનદ આપવો ૨ પીડવુ ૩ રગવુ

રજાડ, પુ૦ [ફા૦ રજ=શોક] બિગાડ, નુકસાન ૨ મસ્તી, ધિ ગાણુ 'રાતે નો માડે રજાડ' ૩ વિતાડવુ તે, પીડા

રજાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ તોફાન કરી મગાડવુ ૨ મતાપવુ દમવુ વિતાડવુ, પીડવુ [અકળાએલુ

રજીદા, વિ૦ [ફા૦] ચિઢાયેલુ ૨ હેરાન, કાયર

રટણ, ન૦ રટવુ તે નામ દેયા કરવુ તે ૨ ઘણુ રખડવુ તે ૩ ઘણો **અભ્યાસ**

રટવુ, ક્રિ૦ સ૦ વારે વારે નામ દેયા કરવુ, બોલવુ

રઢણ, વિ૦ નરસુ, ખરાબ થઇ ગયેલુ, ઉતરી ગયેલુ

રડ, સ્ત્રી૦ લેહ, રઢ, મોહિની

રડકણુ, વિ૦ વાર વાર રડયા કરે તેવુ રડતુ, રાગલુ

રડતીસુરત, વિ૦ રડતા-ઉદાસી ચહેરાનુ રોતા મોનુ ૨ ઝાખુ કગાલ

રડવડવુ, ક્રિ૦ અ૦ રખડવુ રવડવુ, રઝળવુ

રડવુ, ક્રિ૦ અ૦ આસુ આણવા, રોવુ, રૂદન કરવુ, શોક કરવો ૨ પોક મકવી, બળાપો કરવો ૩ નિરાશ થવુ નિરૂપાય થવુ ૪ ઠગાવુ, હારવુ

રડાકુટ, સ્ત્રી૦ ફળ ન થાય ને પસ્તાવો થાય તેવી મહેનત, રડવાનુ તે ૨ રડવુ કૂટવુ તે, શોક કરવો તે ૨ વાધો સાધો, રકઝક, પચાતી ૩ બળાપો, રોજનો કકાસ

રડાકુટો, પુ૦ રડવુ ને કુટવુ તે, ઝઘડો, બળાપો

રડારડ-રોળ, સ્ત્રી૦ પોકે પોક મૂકી રડવુ તે, રોકકળ

રડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ રડે તેમ કરવુ ૨ નિરાશ કરવુ ૩ છેતરવુ, ઠગવુ, ફરબ દઇ ઉડાવી જવુ.

રડી ઉઠવુ, ક્રિ૦ ઉંઘમા ઝબકી રડવુ ૨ હાથ લહેવા, ન થઈ શકે તેવુ, નિરુપાય થવુ, પાછુ પડવુ હારી જવુ

રડયુ, વિ૦ અભાવ અને અણગમાનો ઉદ્દગાર ૨ વહાલની એક ગાળ.

રડયુ ખડયુ, વિ૦ અથડાતુ વિખરાયલુ, ૨ **આકસ્મિક ૩ અ૦** જવલ્લે, કવચિત્

રઢ, સ્ત્રી૦ રડ, લેહ, લગની ૨ હઠ આગ્રહ 'એવુ બોલીશમા હવે, રઢ મેલોની કુ વર, કોડામણા'

રઢિયાર, વિ૦ ધણી વિનાનુ રખડાઉ, રેઢિયાળ, સુનુ (ઢોર)

રઢિયાળુ, વિ૦ સુદર, ફુટડુ, રૂપાળુ 'ચારૂદત્ત એવુ ઘણુ રઢિયળુ નામ છે' ૨ રઢ લાગે તેવુ

રણ, ન૦ (સ૦) યુદ્ધ, સગ્રામ, લડાઈ ૨ લડાઇનુ મેદાન, સગ્રામભૂમિ ૩ મોટુ રેતીનુ મેદાન ૪ [**સ૦ ઋણ**] દેણુ, કરજ, દેવુ

રણકાર-કો, પુ૦ ધાતુના ઠોકવાથી થતો અવાજ

રણકુ, વિ૦ કઠણ સપાટીવાળુ, ધળ કચરા વગરનુ, કોરૂ

રણકો, પુ૦ ધાતુના ઠોકનો અવાજ

રણક્ષેત્ર, પુ૦ [સ૦] રણભૂમિ, લડાઇનુ, મેદાન

રણજગ, ન૦ મોટુ યુદ્ધ, લડાઇ ૨ સખતઝપાઝપી

રણજિત, વિ૦ લઢાઇમા જીતનાર, વિજયી, જયવત

રણઝણ, સ્ત્રી૦ ધાતુના અવાજનો ખણખણાટ ૨ ગુજારવ

રણઝણવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝીણોઝીણો અવાજ થવો, વાગવુ, ઠમકવુ

રણતુર, સ્ત્રી૦ લઢાઇનુ વાજુ, તુરે, તતુડુ

રણથભ, પુ૦ (સ૦ રણસ્તમ્ભ) લડાઈનુ પગરણુ દર્શક વાવટાવાળો થાભલો

રણધીર, વિ૦ રણમા ધીર યુદ્ધમા હિમતવાન.

રણભૂમિ, સ્ત્રી૦ લઢાઇનુ મેદાન, સંગ્રામભૂમિ

રણરણવુ, ક્રિ૦ અ૦ અવાજ થવો, ખડખડવુ, સમસમ થવુ

રણરણાટ, પુ૦ સમસમાટ, ગતિને લીધે પવનમા થતો અવાજ

રણવગડો, પુ૦ ઉજડને ભય ભરેલો પ્રદેશ, વગડો.

રણવટ, સ્ત્રી૦ યુદ્ધમા લઢવાની રીત–નીતિ તે,
રણવાટ, સ્ત્રી૦ બહારવટુ [યુદ્ધ ધર્મ
રણવાસ, પુ૦ રાણીવાસ, જનાનખાનુ, અત પુર
રણશિગુ, ન૦ યુદ્ધમા શૂર ચઢાવવા વગાડવાનુ વાજુ તતુડુ **રણશિગડુ** ફુકવુ–લોકમા જાહેર કરવુ, ઉઘાડુ કરવુ ૨ વખાણ કરવા પ્રશસાના ગીત ગાવા ૩ વિ૦ બેડોળ,કદરૂપુ અને સ્થૂલ
રણસગ્રામ, ન૦ મોટુ જુદ્ધ, જબરી લડાઇ ૨ રણભૂમિ, યુદ્ધક્ષેત્ર
રણસ્તંભ, પુ૦ [સ૦] બે સૈન્યની વચમા ઉભો કરેલો લડાઇના વાવટાનો થાભલો. ૨ જીતની નિશાનીમા બાધેલો મિનારો [હોકારો તે
રણહાક, સ્ત્રી૦ લઢાઇની કોકિયારી, મારામારીનો
રણાનુબંધ, પુ૦ પૂર્વભવનો સબધ, લહેણાદેણી
રણાગણ, ન૦ (સ૦) યુદ્ધક્ષેત્ર, રણભૂમિ
રણિયુ, વિ૦ દેવાદાર, કરજદાર, ઋણી. ૨ ઓશિયાળુ, આભારી [દાણો
રણી, સ્ત્રી૦ લગડી,ગાળીનેધાતુની પાડેલી, કણી,
રડવો,પુ૦બાયલો પુરૂષ,કન્યારાશી,નામરદ ૨ વિધુર
રડા, સ્ત્રી૦ (સ૦)રાડેલી સ્ત્રી, વિધવા ૨ સ્ત્રીની એક ગાળ (ધિક્કારમા વપરાય છે)
રડાપો, પુ૦ વિધવાપણુ, વૈધવ્ય
રડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ રાડવુ, રડાપો આવવો
રડી, સ્ત્રી૦ [હિ૦] વેશ્યા, કસબણ, પાતર
રડીબાજ, પુ૦ વેશ્યા–કસબણોના છદમા પડેલો, છિનાળવો, વ્યભિચારી, જારકર્મા
રડીબાજી, સ્ત્રી૦ રડીબાજનો જે છન્દ તે
રત, સ્ત્રી૦ (ઋતુ) મોસમ, ઋતુ, વેળા, સમય 'ફરીની રત ' ૨ વિ૦ પરાયણ, પ્રેમવાળુ
રતન, ન૦ રત્ન. ૨ આખની કીકી ૩ શોભારૂપતે
રતનજોત, પુ૦ એક જાતની વનસ્પતિ આખની ઠડક માટે વપરાય છે
રતનાગર,સ્ત્રી૦પુ૦ દરિયો,સાગર,૨ રત્નોનીખાણ
રતનાળુ, વિ૦ તેજસ્વી, તેજદાર, 'રતનાળી રઢિયાળી, મોટી આખડીરે —દયા૦
રતનાવળિયો પુ૦ એક જાતનુ ઝાડ.
રતલ, પુ૦ એક જાતનુ તોલ, સુરતી એક સેર,

રતવા, પુ૦ એક જાતનો બાળ રોગ,જેમા શરીર ઉપર લાલચકામા થાય છે
રતાંધળુ, વિ૦ રાત્રે સમુળગુ ન દેખે તે
રતાંજલી, સ્ત્રી૦ રાતી સુખડ, રક્તચદન
રતાશ, સ્ત્રી૦ રાતા ર ગનોથોડોજેઅશ,તે લાલાશ
રતાળુ, પુ૦ એક જાતનો કન્દ, શક્કરકદ
રતિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] કામદેવની સ્ત્રી ૨ પ્રીતિ,પ્રેમ, સ્નેહ (સ્ત્રી પુરૂષનો) ૩ સભોગ ૪ વિષયેચ્છા
રતિકેલી, સ્ત્રી૦ સભોગ, મૈથુન
રતિપતિ, પુ૦ કામદેવ, મદન, કામ
રતીપુર, વિ૦ રતીના જેટલુ, લગાર, જરાક
રતીભર વિ૦ લગાર, જરાક
રતી, સ્ત્રી૦ કિમતી જણસ તોળવાનુ એક વજન, ચનોડી, ગુજર રતી જેટલુ કદ કે વજન, ૨ ગ્રૈન ૩ નસીબ વલણ,ભાગ્યની ગતિ
રતુ,સ્ત્રી૦ રત, મોસમ ૨ અળગુ, અડકાવ
રતુમડુ,વિ૦ જરા રાતુ હોય તેવુ ૨ લાલ, રાતુ
રતોવાઈ,અ૦ રાતોરાત, રાતે ને રાતે
રત્ન, પુ૦ (સ૦) કિમતી ચળકતો પત્થર નગ, જવાહીર ૨ જાતજાતમા સૌથી સારૂ ને શોભા
રત્નગર્ભા, સ્ત્રી૦ પૃથ્વી, ભૂમિ [રૂપ તે
રત્નજડિત,વિ૦ (સ૦) રત્નો જેમા બેસાડેલા–જડેલા છે તેવુ, નંગવાળુ
રત્નાકર, પુ૦ (સ૦) સમુદ્ર, દરિયો [વહેલ
રથ,પુ૦ (સ૦) ચાર પૈડા ને બે ઘુમટવાળી ગાડી;
રથયાત્રા,સ્ત્રી૦ અસાડ સુદ ૨ ના રોજ પળાતો તહેવાર તે દિવસે રથમા મૂર્તિને બેસાડી રથ શહેરમા ફેરવે છે **રથયાત્રા**–અદક પાસળી, ઘેલછાવાળુ, વાયેલ, 'આતો કેવળ રથયાત્રા દેખાય છે, અરેરે ! આનો અને મારી હીરાલક્ષ્મીનો સબધ કેમ થાય ? "
રથી,પુ૦ રથમા બેસી લઢનાર યોદ્ધો
રથોડ,પુ૦ છાણ માટીનુ જાડુ લિપણ–થર, લેપ
રદ,વિ૦ (અા૦) નકામુ, નિરર્થક, બાતલ, નિષેધ કરેલુ, ૨ નિરૂપયોગી; તુચ્છ
રદકરવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાઢી નાખવુ, છેકી નાખવુ, બાતલ કરવુ. ૨ નામજુર કરવુ

રદન,પુ૦ (સ૦) દાત "રદન વદન મોટા ભીંછરા ભૂરા કેશ" ૨ **ન૦** રડવુ રૂદન કરવુ ૩ હ્રદય, અંતઃકરણ **રૂદન** શેકવુ-દુઃખ દેવુ, હ્રદય બાળવુ
રદિયો,પુ૦ એક વાત-તકરારને રદ કરનારી તેની સામે રજુ થયેલી બીજી વાત
રદ્દી,વિ૦ રદ કરેલુ, નકામુ, નિરુપયોગી ૨ નકામી ચીજોનો ભંગાર
રનવન, વિ૦ છુટુ છવાયુ, અહિ તહિ વેરાયલુ **રનવન** થવુ-ખેદાન મેદાન થવુ ખરાબેહાલ થવુ, પાપમાલી થવી
રનોડી, વિ૦ રાની, વનચર, વગડાઉ જંગલી
રન્દો,પુ૦ રંધો
રન્ધવાગે,પુ૦ રસોઇયો, રાધનારો [અકુળામણ
રન્ધામણ-ણી, **સ્ત્રી૦**રાધ્યાની મજુરી ૨ ધામ,
રન્ધાવુ, ક્રિ૦અ૦ રાધેલુ થવુ ચઢવુ, સીઝવુ ૨ ઉકળવુ, ફાયદો થવો, તૈયાર થવુ [ઓજાર
રન્ધો, પુ૦ લાકડુ સાફ-લીસુ કરવાનુ સુતારનુ
રન્ધ્ર,ન૦(સ૦) કાણુ, છિદ્ર ૨ દોષ, ખોડ
રન્નાદે, **સ્ત્રી૦** (સ૦ રન્દલા) માતા, જવારા વાવી દેવાને બેસાડવી તે ૨ સૂર્યની સ્ત્રી
રપાટી,**સ્ત્રી૦**ગભરડી,લાબી દોડ ૨ રપેટી,સખત
રપેટો, પુ૦ ફેરો, આટો [કામ લેવુ તે
રપોટ, પુ૦ (અ૦ રીપોર્ટ) હેવાલ, રીપોર્ટ, હકીકત, કેફિયત [થોડે થોડે
રફતે રફતે,અ૦(ફા૦) ધીમે ધીમે, આસ્તે આસ્તે
રફુ, પુ૦ (ફા૦રફુ) લુગડામા જ્યા ફાટયુ હોય ત્યા બીન દોરા ભરી લેવા તે તૂણવુ તે
રફુગર,વિ૦ રફુ કરનાર, તૂણનાર
રફુચક્કર, ન૦ (સ૦ રિપુ+ચક્ર) હાનિ નુકસાન ૨ શત્રુનો પેચ, વ્યુહ, પ્રપંચ કાવત્રુ **રફુચક્કર** કરી જવુ-છાનુમાનુ નાસી જવુ, છટકી જવુ
રફેદફે,અ૦ ખરાબ ખસ્ત પાયમાલ, ફનાફાતિયા ૨ ઉધુ ચતુ કરેલુ તેમ, વિખેરી નાખેલુ એવુ
રબ, પુ૦ પ્રભુ ઇશ્વર
રબ્બર, ન૦ (અ૦) એક જાતના ઝાડનો રસ એનામા સ્થિતિસ્થાપક ગુણ છે
રબારી, પુ૦ બકરાંપેટા ચરાવનારો, ભરવાડ
રબી, પુ૦ રવિ, શિયાળુ પાક
રબારણ, **સ્ત્રી૦** રબારીની સ્ત્રી, ભરવાડણ
રમકઝમક,અ૦ રૂમઝુમ, ઠમકાભેર
રમકડુ, **ન૦** જેથી રમાય તેવી વસ્તુ, ખેલૌના, પુતળી, બાવલુ ૨ પ્રિય વસ્તુ-ચીજ, મન આનંદ પામે તેવી વસ્તુ ૩ રંગીલુ-ગમતી માણસ **રમકડુ** થઇ રહેવુ=વશ થઇ રહેવુ,જેમ રમાડે-નચાવે તેમ કરવુ
રમખાણ, ન૦ મોટો ઝગડો, જંગ ૩ તોફાન, ધિંગાણુ, ધાધલ ૩ બંડ, ફિતુર ૪ નાસભાગ
રમચિયુ ન૦ રમચી પનાળવાનુ કઠોકુ,૨ ગોળિયુ
રમચી,**સ્ત્રી૦**સોનાગેરૂ એકજાતની લાલ માટી,૨ ગી
રમજાન,પુ૦ (ફા૦) હીઝરી સનનો નવમો મહિનો
રમઝમ, અ૦ અવાજ કરતુ, રૂમઝમ, વાગતુ
રમઝમાટ,પુ૦ઉતાવળી ચાલથી થતો ઝાઝરોનો ઘોર
રમણ, ન૦ (સ૦) રમવુ તે ૨ ગમ્મત, ખેલ. ૩ ધણી પતિ,ભોગી ૪ ક્રીડા,લીલા [સુલટ
રમણભમણ,અ૦ અવ્યવસ્થિત વેરમખેરણ,ઉલટ-
રમણી,સ્ત્રી૦(સ૦)મનોર સ્ત્રી,વિલાસીમોજીલીસ્ત્રી
રમણિક, વિ૦ સ૦) રમણીય, સુંદર, મનોહર
રમણિય, વિ૦,સ૦) જોતા જીવ ખુશ થાય તેવુ, સુંદર,રમ્ય [૨ બારસાખનો એક ભાગ
રમણુ,ન૦ ખુલ્લી જગા મેદાન, ચોગાન, આગણુ
રમત,**સ્ત્રી૦**રમવાની જે ચીજો તે (કસરત, સેતરંજ, ગંજીફા મોકટા ઇ૦) ૨ તમાશો, ખેલ ૩ મઝા,ખેન ક્રીડા લીલા,મોજ. [મોજી,ગમતુ
રમતિયાળ,વિ૦ રમતમાજ ચિત્ત હોય તેવુ ૨
રમતુ, વિ૦ ખેલતુ, ગમત કરતુ ૨ ઢીલુ બેસતું નહિ તેવુ, ફરતુ રહેતુ [મહેનતે
રમતા રમતા,અ૦ સહેલાઈથી, સુખ પૂર્વક,વગર
રમતારામ, પુ૦જ્યા ત્યા ભટકનાર,એક સ્થળે ન રહેનારો ૨ વિતરાગી,રાગદ્વેષ રહિત [ગતિમા
રમરમાટ, અ૦ સપાટાબંધ, સડસડાટ, ઉતાવળી
રમરમાવવુ, ક્રિ૦ અ૦જોરથી ચલાવવુ, ઉતાવળે હાંકવુ ૨ ક્રિ૦ સ૦ મારવુ, ઠોકવુ
રમવુ,ક્રિ૦સ૦ મનને ગમાડો કરવો, ખેલવુ,ગમ્મત કરવી, ક્રિડા કરવી ૨ તમાશો-ખેલ કરવો. ૩

દાવ ખેલવો ૪ લાડ કરવુ ૫ ભટકવુ, રખડવુ, **રમીજવુ**-લીલા કરી જતુ રહેવુ, દેહ છોડવો "તેના રામ રમી ગયા"

રમસ્તાન,ન૦ ધડમધડા, તોફાન, ધિંગાણુ, રમખાણુ **રમસ્તાન** મચાવવુ-ઘણા જોસમા તુટી પડવુ-ત્રાસ આપવા

રમળ,ન૦ (આ૦ રમલ્-રેતી) ૫ચરસ ધાતુનો પાસો, ભવિષ્ય કહેનારા રાખે છે તે

રમા, સ્ત્રી૦ (સ૦) લક્ષ્મી ૨ સુંદર સ્ત્રી

રમાડવુ,ક્રિ૦ સ૦ કોઇને રિઝવવાને સાથે રમવુ, ગમત કરાવવી, મનરંજન કરવુ ૨ ચઢાવવુ, ઉશ્કેરવુ ૩ નકામો વખત ગળાવવો ૪ છેતરવુ ફોસલાવવુ **રમાડી** દેવુ-મારી નાખવુ

રમાડો, પુ૦ રમવુ તે, ગમાડો, ગમત, વિનોદ

રમુજ, સ્ત્રી૦ (આ૦) ગમ્મત, ટિખળ, ખુશ થઇએ તેવો ખેલ, તમાસા, મજાક ૨ ઠઠ્ઠો ટોળ મશ્કરી [વિનોદી, ટિખળી

રમુજી,વિ૦ રમુજ આપે તેવુ, દિલપસંદ ૨ ટોળી,

રમ્ભા,સ્ત્રી૦(સ૦) એક અપ્સરા, પરી, મહતાબ

રમ્ભાફળ, ન૦ (સ૦) કેળુ. [૨ કેળ, કદળી

રમ્ભોરૂ, સ્ત્રી૦ (સ૦) જેની જાંઘ કેળના થડ જેવી છે તે [મનોહર, શોભિતુ, સુંદર

રમ્ય, વિ૦ (સ૦) આનંદ પમાડે તેવુ, રમણીય,

રયણુ, ન૦ જવાહીર, રત્ન, 'વાગે ફરકે પુછડી, ને રયણુ ઝણુકે દંત'

રયણી, સ્ત્રી૦ રજની, રાત, નિશા

રવ, પુ૦ (સ૦) સાદ, અવાજ નાદ

રવઇ, સ્ત્રી૦ રવૈ, દહિ ભાગવાનુ ઓજાર

રવડવુ, ક્રિ૦ અ૦ રખડવુ, આથડવુ

રવદ, સ્ત્રી૦ (રવ+વદવુ) સરત, હોડ

રવરવ, અ૦ અકલગરો ખાધાથી જીભ ઉપર જે લાગણી થાય છે તેમ [વિલવલિયુ

રવલીપચક, વિ૦દાધારંગુ, ઘેલુ ૨ વતીપાતિયુ,

રવા, પુ૦ (ફા૦) ઠરાવ. ૨ સોના રૂપાની ઝીણી ગોળી, કરચ ૩ વિ૦ અનુકૂળ, લાયક ૪ સમધાત, બરાબર

રવાદાર, વિ૦ રવાવાળુ, દાણાદાર, કણુકીદાર

રવાદારગી, સ્ત્રી૦ પક્ષપાત, તરફદારી, પક્ષ લઇ સારૂ બોલવુ તે ૨ દલાલી કાઢવી તે, હાથ મારી લેવો તે

રવાદારી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) દલાલી, સોંપેલી ચીજમાથી થોડીક ઉચાપત કરવી તે ૨ પક્ષપાત, તરફદારી

રવાનગી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) રવાને થતી વખત જે બક્ષીસ આપવી તે, વદાયગરી ૨ બહારગામ જવુ તે, ગમન ૩ નિકાશ

રવાબ, પુ૦રોફ,રૂઆબ,દમામ ૨ ધારો,રિવાજ

રવાના, અ૦ (ફા૦) વદાય બહાર જવા દેવુ તે **રવાના** ચીઠી=નિકાશ માટેનો પરવાનો

રવાયો, પુ૦ રવૈયો, જુઓ

રવાલ, સ્ત્રી૦ ઘોડા બળદ વગેરેની એક તરેહની ચાલ ૨ કુદરતી ચાલની ઢબે, આસ્તે

રવિ, પુ૦ (સં૦) સૂરજ, સૂર્ય, ભાસ્કર, આદિત્ય, ભાનુ, દિનકર, પ્રભાકર સવિતા

રવિવાર, પુ૦ (સ૦) આદિત્યવાર, આતવાર

રવી, સ્ત્રી૦ (અ૦ રોવ્યુ) લશ્કરી માણસની આવડતની ઉપર ઉપરની તપાસ, કવાયત

રવી, વિ૦ (આ૦ રબીઅ) શિયાળુ, રબી

રવેઉ, પુ૦ રવિવાર

રવેશ, પુ૦ (ફા૦ રવિશ્-છુટી પરસાળ) ઘરના માળનો બહાર પડતો જે ભાગ તે, છજુ,ઝરૂખો ૨ રિવાજ, રસમ, ચાલ, રાબેતો,

રવૈ, સ્ત્રી૦ વલોણાનો વાસ, રવૈયો

રવૈયા, વિ૦ ઘણાજ નાના ને ગોળ એવા વેગણ, ચિભડા, વગેરે ૨ ચીરી મસાલો ભરી કરેલુ શાક

રવૈયો, પુ૦ (ફા૦) ઘણા કાળથી ચાલતી આવેલી રીત, ચાલ, શિરસ્તો, રિવાજ ૨ દહિ વલોવવાનો ફૂલડાવાળો વાસ

રવો, પુ૦ દાણા દાણાદાર લોટ ૨ ધાતુની ગોળ ઝીણી કરચો ૩ ગોળની ચાકી ૪ પાસા, ફૂલ

રશ્મિ, પુ૦ (સ૦) કિરણ કર, મરીચિ તેજ. ૨ દોરી, રાશ

રવાને, અ૦ વદાય, મોકલેલુ એવુ વદાય કરેલું

રસ, પુ૦ (સ૦) કોઇ પણ વનસ્પતિ ફળમાથી

નીકળતો પ્રવાહી સાર, ચીક, સત્વ, દ્રવ "કેરીનો રસ" ૨ એક જાતનો શરીરમાના પ્રવાહીઓનો વિકાર તે જુદા જુદા નામે દેખાય છે સળેખમ, ગોળીનુ વધવુ, વગેરે ૩ ધાતુનુ ગળાવાથી થતો પ્રવાહી ૪ છનો અને નવનો સકેત ૫ પારો, ગન્ધક ૬૦ ખનીજ પદાર્થ ૬ ખાર ઓગળવાથી જેટલો ભાગ પ્રવાહી રૂપ થાય તે ૭ ખાટુ ખારૂ, ૬૦ જે સ્વાદ તેમાનો પ્રત્યેક (ષડ્રસ-મધુર, ખાટુ, ખારૂ,કડવુ, મોળુ,તીખુ) ૮ મિઠાશ, લહેજત ૯ મનુષ્ય પ્રાણીની મનો વૃત્તિ ઉપર વિવિધ પ્રસગોની અસર થવાની જે વિવિધ મનોભાવનુ નિસ્સારણુ તે શૃગાર, હાસ્ય, કરૂણા વીર, રૌદ્ર, ભયાનક, અદ્ભુત, બિભત્સ અને શાત એમ નવ રસ ગણાય છે ૧૦ પ્રીતિ, અનુરાગ,ઉમળકો ૧૧ શરીરના બધારણમાનો જે ઢીલો પ્રવાહી તે ૧૨. લાભ, અર્થ, કમાઇ ૧૩ અર્ક, સત્વ કસ ૧૪. ગમ્મત, મઝા ૧૫. ખૂબી, ગુણ ૧૬ મમત હ૦ રસ ઉતારવો— હાથથી ખૂબ માર મારવો ૨ (પગનો) ફોગટ ધક્કો ખાઇ પાછા આવવુ ૩ ઘણા વખત સુધી ઉભા રહેવુ ૪ (જીભનો) બદ્દુવા દેવી, જેમ આવે તેમ બબડ્યા કરવુ રસ જામવો-ગમત પડવી આનદ થવો ૨ ઠરી જવુ રસ કાઢવો -અર્ક ખેચવો, તત્વ જાણી લેવુ, રસભેર— આનદથી, મઝા પડતી હોય તેમ રસ પડવો- સ્વાદ લાગવો, મઝા પડવી રસે ભરાવુ-ઉશ્કેરાવુ, જોશ વધવો, મમતે ચઢવુ

રસકપૂર, ન૦ પારાની મેળવણીવાળો પદાર્થ જે ઓસડમા વપરાય છે (પારો, ગધક અને મીઠુ એની બનાવટ).

રસકસ, પુ૦ [મૂળ રસ તે અને કસ-શક્તિ] તેજાબ, અર્ક, સત્વ ૨ રસાળતા, ફળદ્રુપતા ૩ આર્દ્રતા, રસ ને રસનુ કારણરૂપ તત્વ

રસજ્ઞ, વિ૦ રસનો જાણનાર (કાવ્ય નાટકના)

રસણિયો, પુ૦ રસનાર, ઢોળ ચઢાવનાર

રસદાર, વિ૦ રસથી ભરપુર રસવાળુ રસાળ ૨ રુચિકર, મિષ્ટ

રસના, સ્રી૦ (સ૦) જીભ, જીહ્વા ૨ મેખળા, કાચી, કદોરો

રસનેન્દ્રિય, સ્રી૦ જીભ સ્વાદેદ્રિય

રસબસ, વિ૦ રસમય, રસથી પૂર્ણ

રસભગ, વિ૦ (સ૦) રસમા ભગ થયો હોય તેવુ

રસભગ,પુ૦ આનદના પ્રવાહમા ખતરો પડવો- ભગ થવો તે

રસમ, સ્રી૦ ઘણા કાળથી ચાલતી આવેલી જે સંસારી રીતભાત તે, ચાલ, રવેશ, રવૈયો

રસમય, વિ૦ (સં૦) રસવાળુ, આનદરૂપ

રસરાજ, પુ૦ એક જાતની પારાની ઔષધિ ૨ પ્યાર, પ્રેમ ૩ પારો ૪ શૃગારરસ

રસવતી, સ્રી૦ એક જાતની ઔષધિ

રસવાદ, પુ૦ રસે ચઢવુ તે, ઈર્ષા, સરસાઈના જુસ્સાથી ઉશ્કેરાયલી હાલત [અડવૃદ્ધિ

રસવિકાર, પુ૦ વાસીવિકાર, શિયળ ધાવુ તે ૨

રસવુ, ક્રિ૦ સ૦ એક ધાતુને બીજી ધાતુનો રસ રગ ચઢાવવો, ઢોળ દેવા, પટ દેવો ૨ રગવુ, સુશોભિત કરવુ

રસસિન્દુર, ન૦ (સ૦) જસત, પારો, મોરથુથુ ને સુરોખાર એ ચારની મેળવણીવાળો જે પદાર્થ તે

રસળવુ, ક્રિ૦ અ૦ નકામો વખત ગુમાવવો, રામાટામા કરવા, ઢીલ કર્યા કરવી, ભટકવુ

રસળાટ, પુ૦ રામાટામા કરી વખત કાઢવો તે,

રસા,સ્રી૦રસવતી, પૃથ્વી ભૂમિ [રસળવુ તે

રસાંજન, ન૦ દારૂ હળદરના અષ્ટમાશ ઉકાળામા બકરીનુ મૂત્ર મેળવી કરેલુ ચૂર્ણ

રસાતળ, ન૦ (સ૦) સાત પાતાળમાનું પાચમું પાતાળ એમા અનત નાગ રહે છે "રસાતલ ઘાલવુ=પાયમાલ કરી નાખવુ. ૨ ગજબ કરી નાખવો રસાતળ જવુ=ધડે બેસવુ, ભાગી પડવુ. ૨ નિર્વંશ જવો ગજબ-હાહાકાર થઈ જવો,

રસાયન, ન૦ (સ૦) જુદા જુદા દ્રવ્યો મળવાથી તેમાથી નવો પદાર્થ બને છે તે, જુદા જુદા રૂપ ગુણના પદાર્થોના મળવાથી થયેલો જુદાજ રૂપ ગુણનો પદાર્થ ૨ પારાની મેળવણી વાળી ઔષધિ. ૩ કીમિયો

રસાયની, વિ૦ રસાયન જાણનારો ૨ કીમિયાગર
રસાલ, વિ૦ (સ૦) રસવાળુ,સ્વાદિષ્ટ ૨ ફળદ્રૂપ ૩ પુ૦ આંબો
રસાલદાર, પુ૦ ઘોડેસ્વાર ટુકડીનો નાયક
રસાલો, પુ૦ [ફા૦] ગૃહસ્થ—અમલદારનો ઘરખટલો, વાહન વગેરે, કામદારના સગા પરિવાર ૨ ઘોડેસ્વાર પલટન
રસાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઢોળ ચઢાવવો, રસવુ
રસાળ-ળુ, વિ૦ જેમા પુષ્કળ રસ હોય તેવુ ૨ સ્વાદિષ્ટ ૩. રસ—આનદ ઉપજાવે તેવુ ૪ ફળદ્રુપ, સારો પાક થાય તેવી [જમીન]
રસિક, વિ૦ (સ૦) ગાયન, કવિતા ઇ૦ રસ વિષય ઉપર જેની પ્રીતિ હોય તે,રસને સમજનાર, ગુણજ્ઞ,કદરદાન ૨ સામાનુ મન ખુશી કરે તેવુ.
રસિકતા, સ્ત્રી૦ (સં૦) રસિકપણુ.
રસિકા, સ્ત્રી૦ વિલાસી,રસ સમજનારી,રસભોગી,
રસિયણ, વિ૦ રસ લેનારી, રસઘેલી,રસ માણવામા ઉત્સુક ૨ ચડસીલી,ભાવિક [પ્રીતિવાળુ
રસિયુ, વિ૦ રસઘેલુ, હોસીલું; કોડીલુ, રસમા
રસિયો, વિ૦ વિલાસી,મોજી,રસ માણી જાણનાર
રસિલુ, વિ૦ રસ ભર્યું,સ્વાદિષ્ટ. ૨ રસિયુ, રસમા પ્રીતિવાળુ
રસી, ન૦ પરૂ,પાચ,ઝેર ગુ પાણી ૨ દોરડી,દોરી
રસીદ, સ્ત્રી૦(અ૦ રીસીટ) પહોચ, પાવતી
રસેન્દ્રિય, સ્ત્રી૦ જીભ, જિહ્વા
રસેલુ, વિ૦ ઢોળ ચઢાવેલુ
રસો, પુ૦ અથાણા, શાક, મુરબ્બા વગેરેનો મસાલાવાળો જાડો રસ ૨ ઢીલુ શાક ૩ જાડુ દોરડુ, દોર [ખોરાક, ભોજન
રસોઈ, સ્ત્રી૦ રાધવુ તે ૨ રાધેલુ તે.૩ ખાવાનુ,
રસોઇયો, પુ૦ રાધનારો,૨ ધવારો [પાકશાળા.
રસોડુ, ન૦ રસોઇની જગા,રાધણી,ભઠિયારખાનુ,
રસોળી, સ્ત્રી૦ વરસોળી, ગળગડ.
રસ્તો, પુ૦ માર્ગ, વાટ, રાહ. **રસ્તો** કાપવો—ચાલ્યાં જવુ ૨ મજલ કરવી **રસ્તે** પડવુ—શરૂ થવુ; સરાડે ચઢવુ; રાગે પડવુ ૨ જતા થવુ,ખસી જવુ ૩ મરી જવુ

રહસ્ય, ન૦ (સ૦) છુપોભેદ, મર્મ, ગુપ્તભાવ
રહિત, વિ૦ (સ૦) વિનાનું, વગરનુ
રહીશ, પુ૦ રહેવાસી, રહેનાર, વતની
રહેણાક, પુ૦ રહેઠાણુ, મુકામ
રહેણી, સ્ત્રી૦ રહેવાની રીત, આચાર, વ્યવહાર, **કહેણી** તેવી **રહેણી**—જેવુ બોલવુ તેવુ વર્તવુ
રહેમ, સ્ત્રી૦ મહેરબાની, કૃપા,દયા **રહેમ નજર;**
રહેમિયત, સ્ત્રી૦ રહેમ, દિલસોજી, માયા [કૃપા
રહેવાસ, પુ૦ મકાન, રહેઠાણુ, નિવાસ.
રહેવાસી, વિ૦ રહેનાર, વતની, નિવાસી
રહેવુ, ક્રિ૦ અ૦ વસવુ, મુકામ કરવો, નિવાસ કરવો ૨ ટકવુ, ઠરવુ ૩ પોતપોતાને ઠેકાણે હોવુ ૪ માવુ, સમાવુ ૫. થોભવુ, ખોટી થવુ ૬ ગમવુ, ચેન પડવુ ૭ દહાડા કાઢવા, કાળ ગુજારવો 'હવે રોઇને રહેવાનુ' ૮ ટકવુ, કાયમ રહેવુ, નભવુ 'અમલદારોની અવકૃપા છતા હજુ તે નોકરી ઉપર છે' ૯ અટકવુ, થોભવુ 'વરસાદ રહે એટલે આવીશ' ૧૦ અધુરૂ હોવુ,બાકી રહેવુ 'હવે તારા ૭ રૂપિયા રહ્યા' ૧૧ ગુજારો કરવો, ગુજરાન ચલાવવુ ૧૨. ચાલવુ, વર્તવુ **રહી** જવુ—અટકી પડવુ ૨ પાછળ રહેવુ ૩ અકડાઇ જવુ **રહી** રહીને—થોડે થોડે,થોડી થોડીવારે; અટકી અટકીને. **રહ્યુ**—પતી ગયુ,બસ **રહ્યું** સહ્યુ—ખપતા બાકી રહેલુ.
રળતર, ન૦ કમાણી, પેદાશ, રળો. ૨ લાભ
રળવુ, ક્રિ૦ સ૦ પેદા કરવુ, કમાવુ ૨ લાભવુ', [ખાટવુ
રળાઉ, વિ૦ પેદા કરતો, કમાઉ
રળિયાત, વિ૦ ખુશી, પ્રસન્ન, રાજી
રળિયામણુ, વિ૦ સુશોભિત, સુદર,મનોહર.'રળિયામણી ગુજરાત જોવા જોગ જેવી જાણજો,ધરી યાદ અમદાવાદથી એકાદ વસ્તુ લાવજો'
રળી, સ્ત્રી૦ ખુશી, આનદ,હરખ ૨ હોશ,ઉમંગ. 'પટેલ એક પાદરે બોલ્યો,રાવણની નવ પોતીરળી.
રળીરાશે, અ૦ સુખચેનમા,આનંદે ૨ ગજા પ્રમાણે.
રળો, પુ૦ રળતર, પેદાશ ૨ લાભ, નફો
રાંક-કડુ, વિ૦ ગરીબ,નિર્ધન ૨ પામર, બિચારૂ, દીન, બાપડુ ૩ ગરીબ, સાલસ. 'દુર્બળની દીકરી રાકડી,આચાર કરી બાધો રાખડી.' [ગરીબ.
રાંકું, ન૦ ભીખારૂ (કાઠિ) ૨. વિ૦ રાકડુ;નિર્માલ્ય,

રાંગ, સ્ત્રી૦ કોટ–ટેકરી વગેરેની દિવાલને લગતો નીચેનો ભાગ

રાંગડો,વિ૦ધીમે ધીમે ચાલનારો

રાંગોળી સ્ત્રી૦ (સ૦) રંગની જે ઓળ પાડેલી તે [જમવા બેસવાને ઠેકાણે] ર માથિયા

રાંચો, પુ૦ મામડીઓ, ગમાર, ગભો

રાંઝણ,સ્ત્રી૦ પગમા થતો એક જાતનો રક્ત રોગ

રાટ, પુ૦ વાક, વલણ ર વિરૂદ્ધતા, મતભેદ,અણબનાવ

રાઠુ, વિ૦ અમળાઇ ગયેલુ, વાકુ, મરડાતુ ર વાકુ, ખોટુ,અસત્ય, જુઠુ

રાડ, સ્ત્રી૦ રાડેલી સ્ત્રી, વિધવા ર વેશ્યા

રાડબાજ, વિ૦ કાછડી છૂટો, સ્ત્રી લંપટ

રાડબાજી, સ્ત્રી૦ રડીબાજનો જે છદ તે

રાડવુ,ક્રિ૦ અ૦ દપતીમાના એકનુ મરણ થવાથી જે હાલત થવી તે ર મુરબ્બી સરદારના મરણથી રંગ–મઝાનુ જતુ રહેવુ,દયામણ દેખાવુ

રાડવો, વિ૦ જેને બૈરાનીજ પાસે બેસી રહેવુ ગમતુ હોય તે, બાયલો, જનાની ર પુરષાતન વનાનો, નામર્દ

રાડીરાંડ, સ્ત્રી૦ રાડેલી સ્ત્રી, વિધવા ર. નિરાશ્રિત રડીછાડી, સ્ત્રી૦ તજાયેલી ર રડાયેલી [ગાડેલી

રાઢવુ, ન૦ પાણી કાઢવાનુ દોરડુ, રસી

રાંઢો, પુ૦ નાસ્તો, થોડોક ખોરાક લેવો તે

રાણલ,ન૦ જવારા, માતા વાવવા તે, રનાદેવ,જાગ

રાંધણછઠ, સ્ત્રી૦ શ્રાવણ સુદિ અથવા વદિ છઠ, જે દિવસે શીળી સાતમેને સારૂ રાધી મૂકવામા આવે છે તે

રાંધણિયુ, ન૦ રસોડુ, રાધણી

રાધણિયો, પુ૦ રાધનારો, રસોઇયો

રાંધણી, સ્ત્રી૦ રસોડુ ર, રાધવાની ઢબ

રાધણુ, ન૦ જે કઇ રાધવાનુ તે–રાધવુ

રાધવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખાવાને સારૂ બાફીને તૈયાર કરવુ,પકવવુ, સીઝવવુ ર અગ્નિની આચથી મેળવણી કરવી 'ગધક રાધવો' ૩ તૈયાર કરવુ

રાપ–ડી, સ્ત્રી૦ કળપી, ડરસણમા ઉગેલુ નકામુ ઘાસ કાઢી નાખવાનુ ઓજાર

રાપવુ, ક્રિ૦ સ૦ રાપડી ફેરવવી, કલપવુ

રાપી, સ્ત્રી૦ચામડા કાપવાનુ મોચીનુ એક ઓજાર, 'ખરપડી કોણ કહે છે કે એ રાપીનો ઘા છે'

રાફડો, પુ૦ ઉધેઇ–કીડી વગેરેએ માટી કાઢી બનાવેલો રાફડો.

રાભો, પુ૦ ખાડો ખોદવાનુ હથિયાર ર રાભો

રા, પુ૦ રાવ, રાજા ર પ્રભુ, ઇશ્વર ૩ સોનુ

રા, સ્ત્રી૦ લક્ષ્મી,પૈસો ર સહાય, વહાર ૩ ફરિયાદ

રાઇ, સ્ત્રી૦ (સ૦ રાજિકા) એક જાતનુ બી એના દાણા ઝીણા ને ઝાખા કાળા રંગના હોય છે એ રસોઇમા, અથાણામા ને ઓસડમા કામ આવે છે રાઇ ચઢાવવી=ઉશ્કેરવુ, તેજ કરવુ રાઇ મરચા પડવા=દેખી ન શકાવુ રાઈ મરચા લાગવા=માઠુ લાગવુ, રીસ ચઢવી

રાઇજગ, સ્ત્રી૦ મોટો સમારભ, વિજયયજ્ઞ.

રાઈતીકેરી, સ્ત્રી૦ રાઇ દીધેની–ચઢાવેલી અથાણાની કેરી

રાઇતુ, ન૦ ચિભડા કાકડી દહિમા નાખી રાઇ ચોળી તૈયાર કરેલો જે પદાર્થ તે ર કોઈની હાની–ખરાબી કરવીતે. રાઇતુ કરવુ –હાનિ અથવા ખરાબી કરવી, કચરી નાખવુ.

રાઇમીઠુ, ન૦ કોઇની નજર દૂર કરવાને રાઇ મીઠુ ઉતારી અગ્નિમા નાખવા તે.ર ઝેર,દ્વેષ,બળાપા

રાઉત, પુ૦ બહાદુર, બાહોશ, હોશિયાર.

રાઉસ, વિ૦ બરાબર, વાજબી, ઠીકઠાક

રાએણ, સ્ત્રી૦ રાયણ, રાણ

રાકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૂર્ણિમાની રાત, શરદ પુનમ.

રાકેશ, પુ૦ (સ૦) ચદ્ર

રાકાપતિ, પુ૦ (સ૦) પુનમનો ચદ્ર

રાક્ષસ, પુ૦ (સ૦) ભયકર દેખાવનો અને દુષ્ટ વૃત્તિનો મનુષ્ય, દૈત્ય, દાનવ, અસુર. [મનુષ્ય

રાક્ષસગણ, પુ૦ રાક્ષસના સ્વભાવવાળા મનુષ્ય

રાક્ષસણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાક્ષસની સ્ત્રી. ર. ક્રૂરને ભયકર દેખાવની સ્ત્રી

રાક્ષસી, વિ૦ સખત, જગલી (ઉપાય) ર રાક્ષસે કર્યો હોય તેવી (માયા) ૩ રાક્ષસ જેવુ, અતિ મોટા કદવાળુ, ભવ્ય, જગી ૪ વિકાળ, ભયકર ૪ પાપી, ક્રૂર, ઘોર ૬ નઠાર ૭ કઠોર, કઠણ

રાક્ષી, સ્ત્રી૦ મોની બને બાજુપર જે અણીદાર દાત તે

રાખ, સ્ત્રી૰ કોઇ વસ્તુ બળી ગયાથી તેની જે શેષ રહે તે, ખાખ, ભસ્મ ૨ અ૰ કાંઇ નહિ ધૂળ, ફોગટ ૩ વેશ્યા, રાખેલી સ્ત્રી રાખ ચોળવી=વેરાગી થવુ. ૨ પાયમાલ થવુ રાખ ચોળાવવી–ખરાબખસ્ત કરવુ, નિર્ધન કરવુ રાખ ધૂળ=નકામુ એવુ જે કાંઇ તે રાખ માથે ધાલવી=ખરાબ કામમા આગેવાની લેવી, ખરાબ કૃત્ય કરવુ

રાખડી, સ્ત્રી૰ રક્ષા) સંકટ નિવારણાર્થે હાથે બાંધવાની મંતરેલી દોરી ૨ દહાડાવાળી સ્ત્રીને હાથે ગર્ભના રક્ષણને માટે આશીર્વાદ રૂપ જે દોરો પાંચમે સાતમે મહિને (નણંદ તરફથી) બાંધવામા આવે છે તે ' દુર્બળની દીકરી રાકડી, આચાર કરી બાંધી રાખડી '

રાખ રખાવટ, સ્ત્રી૰ એક બીજાને મદદ કરવાનો વ્યવહાર તે [અણીની વેળા રાખવી તે

રાખપત, સ્ત્રી૰ કોઇની જતી આબરૂ સાચવવી તે,

રાખવુ, ક્રિ૰ સ૰ પાળવુ, રક્ષણ કરવુ. ૨ સંભાળવુ, સાચવવુ; જતન કરવુ ૩ બચાવવુ, ઉગારવુ ૪ પોતાના કબજા–હવાલામા હોવા દેવુ, રોકવુ, ભોગવવુ ૫ ચચરવુ, જાળવવુ, મૂકી છાડવુ, તૈયાર કરી મૂકવુ ૬. બહાર ન કાઢવુ, પાછુ હઠાવવુ, અંદર રહેવા દેવુ ૭ બાકી રાખવુ, છોડી દેવુ, પડવુ રહેવા દેવુ ૮ અટકાવવુ, રોકવુ ૯ જમાવવુ, એકઠુ કરવુ ૧૦ રોકવુ ૧૧ નુકશાન ન થાય તેમ કરવુ

રાખસ, પુ૰ રાક્ષસ રાખસી=રાક્ષસી.

રાખોડી, સ્ત્રી૰ રાખ. રાખોડો=રાખ

રાગ, પુ૰ (સ૰) મધુર લાગે તેવી સૂરની મિલાવટ, ગાવાની તરેહ–ઢબ એ મુખ્ય ૭ છે ' શ્રી, વસન્ત, ભૈરવ, પન્ચમ, મેઘ બૃહનાટ ' અથવા ' ભૈરવ માલકોસ, હિંડોલ, દીપક, શ્રી ને મેઘ મ્હાર, ' તે દરેકને છ છ રાગણી છે, તેથી ૭ રાગ ને છતરીસ રાગણી કહેવાય છે ૨ દેશ દેશમા ગાઇ શકે તેવી જે તરેહ તે; દેશી, ઢાળ, ચાલ. ૩ ધાટી સાદ, અવાજ ૪ રંગવાળો લેપ, સુવાસિત પદાર્થનો લેપ. ૫. કંઠ, અવાજ, સ્વર, રવ, ' રાગ પાગને પારખા, નાડીને બળી ન્યાય, તરવુ તતરવુ ને તગ્કરવુ, એ આઠે આપ કળાય ' ૬ પ્રીતિ, ઇચ્છા, અભિલાષ, મનનો ભાવ. ૭ ગુસ્સો, ક્રોધ, કોપ ' ભાઇતો રાગે ભરાયા છે ' ૮ બેસતુ આવવુ, ગોઠવુ તે રાગે પડવુ=સરાડે ચઢવુ રાગ આવવો–મનવુ રાગ ગાવો–ગાવુ, લલકારવુ રાગ કાઢવો–ગાવુ

રાગડો, પુ૰ લાંબો મોટો સાદ કાઢવો ૨ ભેકડો

રાગણી, સ્ત્રી૰ (સ૰ રાગિણી) રાગની સ્ત્રી

રાગમાળા, સ્ત્રી૰ જેમા ઘણા રાગ સાથે ગાવામા આવે તેવી રચના ૨ કાવ્ય માળા, પિંગળ

રાગી, વિ૰ લાગણીવાળુ, તરત ગુસ્સો થઇ આવે તેવુ ૨ પ્રેમી, અનુરાગી ૩ વિષયી ૪ ગુસ્સે થયેલુ, ક્રોધી. [૨ તેનુ તે ફરી ગાવુ.

રાગોટવુ, ક્રિ૰ અ૰ રાગ કાઢતી વખતે ગણગણવુ

રાગોટો, પુ૰ લહેરમા ગમે તેવી રીતે સાદ કાઢી ગાવુ તે, રાગડો ૨ ભેકડો.

રાઘુ, પુ૰ પોપટ

રાચ, પુ૰ ઘર કામમા વાપરવામા આવતો સામાન ૨ ઓજાર, હથિયાર, રાછ. [થાય છે તે

રાચ, ન૰ વણતા જેના વતી દોરા ઉંચા નીચા

રાચરચીલુ, ન૰ રાચ, ઘર ઉપયોગી સામાન.

રાચવુ, ક્રિ૰ અ૰ ખુશી–રાજી થવુ, પ્રસન્ન થવુ. ૨ સારૂ દેખાવુ, શોભવુ ખીલવુ [હોશિયાર.

રાછ, ન૰ કારીગરનુ વતરણુ, ઓજાર ૨ કાબેલ,

રાજ, પુ૰ રાજા, ભૂપ. ૨ સ્વામી, શેઠ. ૩ વિ૰ રઢિયાળુ, શોભીતુ રાજ આવવુ–રૂતુ આવવો ૨ સત્તા પ્રાપ્ત થવી રાજકરવુ–ઓલવવુ રાજ થવુ =ઓલાઇ જવુ, ગુલ થવુ [માની સુલતાની

રાજક દૈવક, વિ૰ રાજ્યનો કે ઇશ્વરી કોપ, આસ-

રાજકન્યા, સ્ત્રી૰ રાજાની કન્યા, રાજપુત્રી, કુંવરી.

રાજકવિ, પુ૰ રાજાએ આશ્રય આપી પોતાની પાસે રાખેલો કવિ [રાજનીતિ રાજ્ય પ્રકરણ

રાજકાજ–કારભાર, પુ૰ રાજ્ય સંબંધી કામકાજ;

રાજકીય, વિ૰ રાજાનુ ૨ રાજનીતિ, સંબંધી, રાજતંત્રનુ, રાજ પ્રકરણી

રાજકુંવર, પુ૰ રાજકુમાર –કુંવરી=રાજકન્યા.

રાજકુમાર, પુ૰ રાજાનો પુત્ર, રાજકુંવર.

રાજગઢ, પુ૦ રાજાને રહેવાનો કિલ્લેદારી મુકામ.
રાજગરી, સ્ત્રી૦ ડુગળી, કૃષ્ણાવલી, કાંદો, પ્યાજ
રાજગરો, પુ૦ એક જાતનુ ધાન્ય એ ફલાહારમા ખપે છે [રાજ્ય, સરકાર
રાજગાદી, સ્ત્રી૦ રાજાને બેસવાનુ સિંહાસન ૨
રાજગોર,પુ૦ રાજાનો ગોર, રાજ પુરોહિત
રાજચિહ્‌ન,ન૦(સ૦) રાજા છે એમ ઓળખાઈ આવે એવા જે ચિહ્ન–ઠાઠ તે, મુગટ, છત્ર,ચામર, છડી ઈત્યાદિ ૨ રાજ મળવાના જે ચિહ્ન તે ૪ રાજાના સિક્કાની છાપ–નિશાન તે
રાજત, ન૦ રૂપુ, ચાદી
રાજતંત્ર, ન૦ રાજ્યનુ કામકાજ
રાજતિલક, ન૦(સ૦)ગાદી ઉપર બેસતા રાજાના કપાળમા ચાલ્લો કરવામા આવે છે તે [ઘટિત
રાજતુ,વિ૦ શોભતુ, દીપતુ, સુદર ૨ બરાબર,
રાજતેજ, ન૦ રાજ નૂર, રાજાનો ભપકો,
રાજદંડ,પુ૦ રાજાએ કરેલો દંડ અથવા શિક્ષા ૨ રાજાએ હાથમા પકડેલો જે દંડ તે ૨ રાજસત્તા
રાજદરબાર, ન૦ રાજ સભા ૨ ઈનસાફની કચેરી ૩ સરકાર
રાજદરબારી,વિ૦ રાજદારી ૨, સરકારી.
રાજદૂત, પુ૦ રાજાનો એલચી, રાજાનો જાસુસ હજુરિયો [થાય તેવુ વર્તન તે
રાજદ્રોહ,પુ૦ (સ૦) રાજા કે રાજ્યને નુકસાન
રાજદ્રોહી, પુ૦તોફાની, ફિતુરી, હુલ્લડખોર
રાજદ્વાર,ન૦(સ૦) રાજાનુ ન્યાય કરવાનુ સ્થળ ૨ મહેલનો દરવાજો ૩ અદાલત, સરકાર
રાજદ્વારી, વિ૦ રાજા સબંધી, રાજકીય ૨ મોટુ વૈભવી
રાજધાની, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાજા રહેતો હોય તે શહેર,સરકારી કામ ચાલતા હોય તે મુખ્ય શહેર,
રાજન, પુ૦ રાજા ૨ હે રાજા ! [પાયતખ્ત
રાજનગર, પુ૦ રાજધાની ૨ મુખ્ય શહેર
રાજનીતિ, સ્ત્રી૦ રાજ્ય ચલાવવા સબધી જે વિદ્યા તે ૨ રાજાએ પ્રજાપ્રતિ ને પ્રજાએ રાજાપ્રતિ આચરવાના જે ધર્મ તે ૩ રાજકાજ
રાજપાટ, ન૦ રાજ્ય, રાજગાદી.
રાજપદ, ન૦ (સ૦) રાજાની જે પદ્દી તે.
રાજપાટિકા, સ્ત્રી૦ સ્વારી. 'જયસિંહ દેવે રાજ્ય પાટિકામાથી પાછા ફરતા શ્રી હેમાચાર્ય જોયા.''
રાજપુત્ર, પુ૦(સ૦) રાજકુવર, રાજકુમાર
રાજપુત્રી સ્ત્રી૦ રાજકન્યા, રાજકુમારી
રાજપુરૂષ,પુ૦ રાજાને રાજ્યકાજમા સલાહ આપનાર ૨ દીવાન, પ્રધાન, વજીર
રાજબીજ, વિ૦ રાજાના વંશમા જન્મેલો;ઉચા કુળમનુ [ભાવ રાખવો તે, વફાદારી
રાજભક્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦)રાજા અને રાજ્ય તરફ
રાજભોગ, પુ૦ મંદિરમા દેવને ધરાવાતો પ્રસાદ, મહાપ્રસાદ. [વાડો
રાજમંદિર–ભવન, ન૦ રાજાનો મહેલ,સરકાર-
રાજમાતા, સ્ત્રી૦ રાજાની મા
રાજમાન્ય, વિ૦ (સ૦)રાજાએ માન્યો હોય તે, રાજાથી પ્રતિષ્ઠા પામ્યો હોય તે, પ્રતિષ્ઠિત
રાજમાર્ગ,પુ૦(સ૦) મોટો રસ્તો ૨ ધોરી રસ્તો
રાજમુદ્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાજાની મોહોર,રાજાની છાપ
રાજયોગ, પુ૦(સ૦) ઈશ્વરમા મનને એકાગ્ર કરવાનો માર્ગ તે ૨ રાજા થવાનો જે ગ્રહયોગ તે
રાજરિદ્ધિ, સ્ત્રી૦ રાજ્યની આબાદાની–ચઢતી
રાજરોગ, પુ૦ અસાધ્ય અને લંબાણુ ચાલે તેવો રોગ, ક્ષય [ઋષિ થયેલો ક્ષત્રિય
રાજર્ષિ, પુ૦ [સ૦] ઋષિઓમા શ્રેષ્ઠ તે,તપથી
રાજલક્ષ્મી,સ્ત્રી૦ રાજાની આબાદી,રાજ્યની સમૃદ્ધિ
રાજવણ, સ્ત્રી૦ રાણી, નસીબદાર સ્ત્રી, ઠકરાણુ, સુભાગી અને જાજરમાન સ્ત્રી
રાજવંશી, વિ૦ રાજાના વંશમાનુ, ખાનદાન.
રાજવાણુ, ન૦ દરબાર ૨ હજુરિયા
રાજવી, સ્ત્રી૦ રાજા,મહારાજ 'કુવરબા ! રાજવીને માટે તો ઝંખના કરતા હતા' ૨ વિ૦ રાજાના જેવુ, રાજવૈભવવાળુ
રાજવું, ક્રિ૦ અ૦ શોભવુ, સુંદર દેખાવુ 'તારી ગ્રીવાએ કપોત કણુ રેખા રાજે રે'
રાજવૈદ, પુ૦ (સ૦) રાજાનો અથવા રાજથી પ્રતિષ્ઠા પામેલો વૈદ્ય

રાજવૈભવ, પું૦ રાજ દરબારી ભપકો, રાજ શોભા, રાજાનો ઠાઠ, પ્રભાવ

રાજશ્રિયા વિરાજીત, વિ૦ (સ૦) રાજ લક્ષ્મી વડે શોભિત, મોટી પદ્દીના ભારેખમપણા ને દમ દબાથી શોભિત [રાજા જેવુ

રાજશ્રી (રાજેશ્રી), વિ૦ (સ૦) રાજ્યની લક્ષ્મી,

રાજસ, વિ૦ (સ૦) રજો ગુણવાળુ, આકળુ, ઉગ્રસ્વભાવનુ ૨ વૈભવી, મોજી.

રાજસભા, સ્ત્રી૦ (સં૦) રાજકારભારની મસલત સારૂ જે કચેરી તે. ૨ દરબાર ૩ કચેરી, કોર્ટ

રાજસત્તા, સ્ત્રી૦ રાજાની સત્તા–હકુમત, રાજબળ

રાજસ્તાન, ન૦ રાજાઓનુ રાજ્ય

રાજહંસ, પું૦ (સ૦) ચાચ તથા પગ રાતા ને શરીર સફેત એવો જે હંસ પક્ષી તે

રાજા, પું૦ દેશના લોકનુ સરક્ષણ કરનાર, જેની સત્તાને માન આપી આજ્ઞામા વર્તે છે તે, ભૂપ, નૃપતિ, અધિરાજ ૨ વર્ગ વિષયમા સૌથી જે શ્રેષ્ઠ તે ૩ જેને કોઇ વાતની કાળજી નથી, તેવો ભોળો ઉદાર માણસ 'ભાઇ એ તો રાજા છે' ૪ સ્વામી, માલિક, વડો, મુખત્યાર 'સૌ સૌના ઘરના રાજા' ૫ મુખ્ય, શ્રેષ્ઠ, ખાસ એવુ જે તે **રાજા** જેવુ–નિખાલસ, મોટા મનનુ **યથા રાજા તથા પ્રજા**=જેવો રાજકર્તા તેવીજ તેની પ્રજા **રાજાને ગમતી રાણી ને છાણા વીણતી આણી**–જે જેને પસંદ પડયુ તે ખરૂ [ર્વર્તી રાજા, શહેનશાહ

રાજાધિરાજ, પું૦ રાજાઓનો પણ રાજા તે, ચક્ર

રાજાભોજ, પું૦ (ભોજરાજા ન્યાયી અને ઉદાર હતો તે ઉપરથી) ઉદાર પુરૂષ, પરગજુ માણસ

રાજિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) ઓળ, હાર ૨ લેખા, આકો

રાજિત, વિ૦ સુદર લાગતુ, શોભતુ

રાજિયો, પું૦ રાજા, રાજવી ૨ શોકનુ ગીત, મરસિયો

રાજી, વિ૦ (આ૦) ખુશી પ્રસન્ન ૨ કબૂલ, અનુકૂલ [(નોકરી) છોડવા સબધી જે લેખત

રાજીનામુ, ન૦ ખુશીથી કોઇ બાબત છોડી દેવી તે,

રાજીપો, પું૦ રાજીપણુ, પ્રસન્નતા ૨ સમતિ, સુસપ, મનની ઇચ્છા

રાજીવ, ન૦ (સ૦) કમ, પદ્મ [ધિરાજ

રાજેન્દ્ર, પું૦ (સ૦) રાજાઓમા વડો, રાજા

રાજેશ્રી, પું૦ રાજશ્રીવાળુ, વૈભવી ને ઠાઠવાળુ

રાજો, પું૦ નૃપ, ભૂપાળ, મોટો પ્રતાપી માણસ

રાજ્ય, ન૦ રાજાની હકુમતમાંનો પ્રદેશ તે ૨. પ્રજા પાળવા સબધી રાજાની જે સત્તા–ધોરણ તે, પ્રજાના રક્ષણને લગતી ગોઠવણ તે ૩ આપ અખત્યારીનુ જે ચલણ તે "તેના ઘરમા બૈરાનુ રાજ છે"

રાજ્યકૌશલ્ય, ન૦ (સ૦) રાજનીતિ, નીતિજ્ઞતા

રાજ્યતંત્ર, ન૦ રાજકારભાર [પદચ્યુત.

રાજ્યભ્રષ્ટ, વિ૦ ગાદી ઉપરથી ઉઠાડી મૂકેલુ,

રાજ્યમંડળ, ન૦ રાજ્યસબધી વિચારને વ્યવસ્થા કરનારૂ મડળ

રાજ્યાભિષેક, પું૦ રાજ્યપદ ધારણ કરવાનો વિધિ, પટ્ટાભિષેક, ગાદીએ બેસાડવુ તે

રાજ્યાસન, ન૦ રાજગાદી, તખ્ત, સિંહાસન

રાઠોડ, પું૦ રજપુતની એક જાત

રાડ, સ્ત્રી૦ રડ, ગઢ, આસક્તિ "રૂદિયા માહે લાગી છે રાડ, એહ વાતતો કહી દેખાડ–**શામળ.** ૨ લઢાઇ, તકરાર, કજિયો ૩ ચીસ, કીકિયારી, ભયની બૂમ. ૪ ફરિયાદ ૫ ધારો, હોકારો

રાડુ, ન૦ બાજરી જુવારનો સાઠો ૨ તીર, બાણ. ૩ બરૂ ૪ કાંડયાનુ એક ઓજાર

રાઢ, સ્ત્રી૦ રાડ, જુઓ

રાણી, સ્ત્રી૦ (રાજ્ઞી) રાજાની સ્ત્રી ૨ રાજ્ય કરનારી સ્ત્રી. **રાણીનો સાળો**=મિથ્યા ડોળ ઘાલઘાલનાર, શેખાઇ કરનાર **રાણીનો ખટમલ**–રાણીનો સાળો. **રાણીજાઇ**=રાજપુત્રી, રાણીને પેટે જન્મેલી કુવરી **રાણીજાયો**=રાજપુત્ર

રાણીવાસ, પું૦ રાણીઓને રહેવાનો મહેલ, રણ-

રાણીપ, સ્ત્રી૦ રાજીપો [વાસ, જનાનખાનુ

રાણો, પું૦ રજપુત રાજા ૨ મોટો ને પોતાના વર્ગમા શ્રેષ્ઠ તે. ૩ દમામી, ડોળી. ૪ રાજાના ઘરખટલાનો મુખ્ય ખવાસ

રાત, સ્ત્રી (સ૦ રાત્રિ) સૂરજ અસ્ત પામે ને ફરી ઉગે ત્યા સુધીનો જે કાળ તે, નિશા, રાત્રિ, રજની ૨ અ૦ દરકારીથી અથવા તુચ્છકારમા વપરાય છે. "મારી દૈવતરાત જાણે."

રાત આપણા બાપની છે=દિવસે કામ ન થયુ હોય ત્યારે આખી રાત જાગીને કરવાના નિશ્ચય પર આવતા એમ બોલાય છે **રાત દહાડાની** ખબર–શુદ્ધિ સાન, દુનિયાદારીની ખબર, સુખ, દુ ખની ખબર **રાતનો** રાજા=રાતે જાગનાર ૨. ઘુવડ, ચોર **રાતવરત**=રાતને વખતે, કદાપિ રાત્રિએ, ગમે તે વખતે

રાત, પુ૦ વાળ દ નાપિક, હજામ

રાતડ, **સ્ત્રી**૦ લાલાઇ ૨ લાલ જુવાર જે ધાણી ફોડવામા કામમા આવે છે તે ૩ ગાજર ૪

રાતડિયા, ન૦ ગાજર [ખડખડિયા, સુવાળી

રાતડિયો, પુ૦ રાતી જુવાર, રાતડ

રાતડી, **સ્ત્રી**૦ રાત્રિ, રાત, રાતલડી ૨ રાતા ૨ ગનુ

રાતદહાડો, અ૦ રોજ, હમેશ, નિત્ય ૨ ફરી ફરીને, વાર વાર

રાતબ, **સ્ત્રી**૦ (આ૦) વેચનાર તાજેતાજી વસ્તુઓ રોજ મોકલે તેવી કરેલી ગોઠવણ, વારો, નેક રાતબ રાણીને આપવા, આવે તબોળી ઘેર, બીડા બાસઠ પાનના પચાસ પોચાડે ફેર '–**શામળ**૦ ૩

રાતલડી, **સ્ત્રી**૦ રાત [કવિતામા] [સીધુ, ભથ્થુ

રાતવાસો, પુ૦ મુસાફરીમા રાત ગાળવી તે, અન્ય સ્થળે રાત રહેવુ તે [સાથે રહેવુ

રાતવુ, ક્રિ૦ અ૦ સાથે રાતવાસો રહેવુ દપતિનુ

રાતુ, વિ૦ (સ૦ રકત) રક્ત, આતસી ૨ મગ્ન, તલ્લીન, આસક્ત ૩ આકળુ ૪ ઉત્સાહી, ઉમગી (પ્યારમા) **રાતી** રાયણ જેવુ–મજબુત અને તદુરસ્ત (શરીર) **રાતુ** પીળુ થવુ=ક્રોધાયમાન થવુ, 'લાલચોળ થઇ જવુ'

રાતોરાત, અ૦ રાતેજ, રતોવાઈ, રાતમાને રાતમા

રાત્ર–ત્રી, **સ્ત્રી**૦ રાત, નિશા [દાધારગી

રાત્રા–ત્રિકા, **સ્ત્રી**૦ વરઘેલી સ્ત્રી ૨ ત્રણપાયાની,

રાન, ન૦ ઝાડીવાળી મોટી જગા, જગલ, વન ૨ ઝાડવનાનો ઉજડ પ્રદેશ, રણ **રાનરાન** થઈ જવુ–ખરાબખસ્ત થવુ, બેહાલ થઇ જવુ

રાનટી, વિ૦ વનેરૂ, અસભ્ય, જગલી ૨ મૂર્ખ, અવિવેકી [જગલી, તોછડુ, ઉડમગ

રાનવુ, વિ૦ રખડાઉ, વનેરૂ, વગડાઉ ૨ અસભ્ય

રાની, વિ૦ રાનનુ, જગલી. વિવેક વિનાનું, અશિષ્ટ

રાપતો, પુ૦ રિવાજ, રીત 'વલ્લભ કવીશ તોય, રાખુ એક રાપતો.'

રાફ, પુ૦ રાફડો

રાફડો, પુ૦ સાપે પોતાને માટે ભોયમા જે દર પાડયુ હોય તે ૨ ઉધઇનુ ઘર **રાફ ફાટવો**–ખૂબ ઉભરાવુ, ઘણા જણનુ એક સામટુ બહાર [પડવુ

રાબ, **સ્ત્રી**૦ ઘેસ, ભડકુ, કાજી.

રાબ–ડી, **સ્ત્રી**૦ ઓસડિયાની ભુકીને પાણી–દૂધમા ઉકાળી બનાવેલુ પેય, કાજી

રાબડુ, ન૦ રાબડી, રાબડી જેવુ

રાબડિયુ, વિ૦ ઢીલુ રાબ જેવુ

રાબેતો, પુ૦ રિવાજ, ચાલ, નિત્ય નિયમ ૨ હમેશનો જે નેક તે

રાભો, પુ૦ ગામડીઓ, ખેડુત–ગોવાળ

રામ, પુ૦ (સ૦ રમ્–રમવુ) સર્વમા વ્યાપી રહેલો ઈશ્વર ૨ ઈશ્વરના અશ રૂપ જીવ તે ૩ હોશ, ઉમગ, હિમત, દમ "તેનામા કઇ રામ નથી" ૪ આનો 'વ્યાજ રામ ૮ કર્યા છે" ૫ માલ, કિમત 'દુ ખ થાય જાનપર, રામનુ ન રામનુ" **રામરાજ્ય**=સુખને અભયવાળુ રાજ્ય **રામ શરણ** થવુ–મરી જવુ **રામ** રમી જવા–નિર્જીવ થઇ જવુ, ઠડુ પડી જવુ **રામનુ** નામ દો–એ વાત છોડી દો ૨ માયા છોડી દો **રામ** વગરનુ–દમ વગરનુ **રામ** નામે પત્થર તરે–મોટાને નામે બોર વેચાય **રામ** બોલો થવા–મરી જવુ ૨ આવી બનવુ, માયા જવુ છેકજ નુકસાનીમા આવી પડવુ ૩ પડી ભાગવુ, ધમાયનમ થઈ જવુ **રામ** ઠાઠિયુ=સાલપોલિયુ **રામ** ગાડિયુ=વેતા વગરનુ **રામરામ**=જેગોપાલ, છેલ્લી સલામ. **રામ** ચક્કર=મોટુ કુડાળુ, ગોળ ચક્કર

રામકળી, **સ્ત્રી**૦ (સ૦) એ નામની એક સવારની [રાગણી

રામકી, **સ્ત્રી**૦ બાવી, સાધુડી, યોગિની

રામગોવાળિયો, પુ૦ નાગો નાગો ફરતો નાનો છોકરો, નાદાન છોકરો

રામગ્રી, પુ૦ એ નામનો એક રાગ

રામજણી, **સ્ત્રી**૦ નૃત્ય ને ગાન કરનારી સ્ત્રી, તાયફો ૨ ગુણિકા, વેશ્યા [રામચન્દ્રનો જન્મ દિવસ.

રામજયન્તી, **સ્ત્રી**૦ રામનવમી, ચૈત્ર સુદ ૯,

રામડાળી, સ્ત્રી૦ ઠાઠડી, નનામી, કકેંટી, શબવાહિની
રામઢોલ, ન૦ મોટુ નગારૂ પડઘમ, નોબત ર ખૂબ જાડુ બેડોળ દેખાય તે
રામણદીવો, પુ૦ શુભ પ્રસંગે સ્ત્રીઓ માથે મોંડ ઘાલી હાથમા લટકતો દીવો રાખે છે તે, મ ગળ દીવો [આણુ
રામદુવાઈ, સ્ત્રી૦ રામના નામે હુકમ તે, રામની
રામદૂત, પુ૦ હનુમાન ર વાદર
રામદાસિયુ, વિ૦ ગરીબ, ક ગાલ, વિપદ્ ગ્રસ્ત
રામનવમી–નોમ, સ્ત્રી૦ ચૈત્ર શુદ નોમ, રામચ દ્રનો જન્મ દિવસ, રામ જયન્તિ
રામનામ, ન૦ રામનુ ભજન, રામ રામ કરવુ તે "રામ નામ જપના, પરાયા માલ અપના."
રામપગલુ, ન૦ રામના પગલાવાળી ચકતી–મિનાકારી ઘરેણુ
રામપત્રિ, સ્ત્રી૦ એક જાતની ઔષધી.
રામપાત્ર, ન૦ બટેરૂ, ચપણિયુ, કાવલો, શકોરૂ, રામૈયુ ર ઠીકરૂ, તુચ્છ ચીજ તે
રામફળ, ન૦ એક જાતનુ ફળ
રામબાણુ, વિ૦ (સ૦) આબાદ લાગુ પડે તેવુ, ધારી અસર કરે તેવુ, સફળ, અસરકારક 'રામબાણુ ઓસડ.' [ઢાકણું. ર વિ૦ બેડોળ, વરવુ
રામણ બુઝારૂ, ન૦ માટીનું મોટુ જાડુ બેડોળ
રામરસ, પુ૦ મીઠુ, લવણ. ર રામ ઉપરની અત્યત પ્રેમભક્તિ
રામરાજ્ય, ન૦ રામચ દ્રજીનુ રાજ્ય (જેમા સર્વ પ્રજા સુખીને આબાદ હતી) ર જે રાજ્યમા લોકોને ન્યાય છુટ અને સરક્ષણ મળે તે, નિર્ભય રાજ્ય–અમલ
રામરામ, ન૦ સલામ, નમસ્કાર, યથાયોગ્ય, જેગોપાળ, જય ગુરૂ (એક બીજાને મળતી વખને, છુટા પડતી વખતે અથવા કાગળમા લખવાની એક પ્રકારની રીત)
રામરોટી, સ્ત્રી૦ રાધેલા અન્નની ભિક્ષા, તૈયાર રોટલા. ર. માલપુવા [વનિતા, નારી, મહિલા
રામા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સુદર મનોહર સ્ત્રી ર
રામાનુજ, પુ૦ (સ૦) વિષ્ણુની ભક્તિવાળો પણ વેદાતના વલણુવાળો એકપથ–સપ્રદાય
રામાયણુ, ન૦ (સ૦) દશરથ પુત્ર રામના ચરિત્રની જે કથા તે ર મોટીને લબાણુ વાર્તા, સસારિક ઝઘડાની કથની [પિછોડી
રામી, પુ૦ માળી, બાગબાન ર રામનામ છાપેલી
રામૈયો, વિ૦ (સ૦ આરામ) સૂઢ વનાનોકોસ રામનુ નામ દઇ ઝીલાતો કોસ
રામૈયુ, ન૦ ચપણિયુ, શકોરૂ, રામપાત્ર
રામોસી વિ૦ એ નામની જગલી લુટારાની એક, જાત ર પગી, ચોકીદાર, પહેરેગીર ૩ પટાવાળો, સિપાઈ
રાય, પુ૦ રાજા. ર ધનવાન પુરૂષ, વૈભવી જન ૩ માનાર્થે વપરાતો શબ્દ
રાયઆબળા, ન૦ મોટા આબળા
રાયકવાળ, પુ૦ બ્રાહ્મણની એક જાત
રાયકો, પુ૦ ભરવાડ, રબારી
રાયજાદુ, વિ૦ સુદર, રૂપાળુ, રાજાને શોભતુ
રાયજાદો, પુ૦ રાજકુવર. –જાદી=રાજપુત્રી.
રાયણુ, સ્ત્રી૦ એ નામનુ ઝાડ ર (તેનું)ફળ, કોકડી
રાયત, સ્ત્રી૦ (આ૦) કિફાયત ર કમી, ઓછુ ૩ આરામ, રાહિયત, વિસામો ૪. ઠડક, ટાઢક.
રાયરક, ન૦ રાજા ને ગરીબ, રક અને તવગર
રાયલુ, વિ૦ આપ નામદારનુ, નામદારને લગતુ 'હુ પણ દાસી રાવલી, બાહ્ય ગહ્યાની લાજ'
રાલ, સ્ત્રી૦ રાળ, એક જાતનો જ્વાળાગ્રાહી ગુદર જે દેવદાર અને એવા બીજા ઝાડોમાથી મળે છે
રાવ, સ્ત્રી૦ ફરિયાદ, અરજ ર સહાય મદદ ૩ ચાડી
રાવ, પુ૦ રાય, રાજા [શબ્દ
રાવજી, વિ૦ ભાટ–બારોટને માનાર્થે બોલાવવાનો
રાવટી–ઠી, સ્ત્રી૦ ડાખલી, ઝરૂખો, ગોખ ર નાનોતબુ
રાવણ, પુ૦ એક રાક્ષસ રાજાનુ નામ ર. વિ૦ મોટુ, કદાવર રાવણ જેવુ=ચઢેલુ–રીસાયલુ ર સૂજેલુ, ફૂલેલુ. ૩ ભારે ને બિયામણુ
રાવણીયો, પુ૦ ગામનો ચોકીદાર
રાવણું, ન૦ રજપુત ઠાકોરની મડળી તે ર નાતનુ પચ, જમાત ૩ એકઠા મળી કસુબા કાઢવા, તડાકા મારવા તે ૪ સિપાઇઓને રહેવાનુ ઠેકાણું.

રાવત, પુ૦ ઘોડેસ્વાર, યોદ્ધો ૨ ચરવાદાર, અશ્વ પાળ, અશ્વરક્ષક, ૩ ચાલાક, બાહોશ
રાવતા, સ્ત્રી૦ (રાય+તા) રાજાની રીત, રાજાને લાયક રીતભાત, રાજાપણુ. ' દ્રોપદી કને જઈ કે' સ્કધ હલાવી હલાવી, ઉત્તર ન આપો, એ શુ ફરેરી રાવતા ' —વલ્લભ
રાવળિયો, પુ૦ એક શુદ્ર જાતિ કેટલાક પાટી વણવાનો અને દાતણ વેચવાનો ને ઢોલીનો ધધો કરે છે
રાવણુ, ન૦ રાવણ્ર્ ૨ જનાનખાનુ
રાશ, સ્ત્રી૦ સરાસરી, મધ્ય પ્રમાણ ૨ રાશિ ૩ ભાગીદારી, મહિયારૂ ૪ ઢગલો, સચય ૫ ભડોળ, મુડી [અનીન, રેન
રાશ, પુ૦ અછોડો, લગામની દોરી–વાધણી,
રાશડી, સ્ત્રી૦ અછોડો, રેન ૨ દોર, જાડીદોરી ૩ રૂપાનો અછોડો [સોળ ફુટનુ માપ
રાશવા, વિ૦ દોરની લબાઈ જેટલુ (છેટુ) ૨
રાશિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) નક્ષત્રના જે બાર ઝુમખા તેમાનુ પ્રત્યેક ' મેષ, વૃષભ, મિથુન, કર્ક, સિહ, કન્યા, તુલા, વૃશ્ચિક, ધન મકર, કુભ ને મીન '
રાશિ, પુ૦ ઢગલો, ઢગ ૨ સરખી જાતના અકને પ્રમાણ ગણિતમાં માડવાનો પ્રકાર (ત્રિરાશી, પચરાશી ઇત્યાદિ)
રાશી, વિ૦ ખરાબ, હલકુ, નબળુ
રાષ્ણા, સ્ત્રી૦ એક ઔષધિ, રાષ્ના
રાષ્ટ્ર, પુ૦ (સ૦) દેશ, મુલક ૨ રાજ્ય, સરકાર
રાષ્ટ્રિય, વિ૦ રાજદ્વારી, રાજ્યસબધી. ૨ પ્રજા કીય, પ્રજાનુ
રાસ, સ્ત્રી૦ અછોડો, રેન ૨ (સ૦) ગોળાકારે ફરતા ને ગાતા રમત કરવી તે, ગોળ કુદડી
રાસ, સ્ત્રી૦ સરખાપણુ, મેળ, મળતુ આવવુ તે ૨ સહિયારૂ, પાતયાળુ
રાસ, પુ૦ પ્રાકૃત ભાષામા વીરરસ કાવ્ય
રાસક્રિડા, સ્ત્રી૦ (સ૦) વદ્રાવનમા કૃષ્ણે ગોપી ઓ સાથે રમેલી રમત ૨ કૃષ્ણના જેવી રમત
રાસડો, પુ૦ એક રીતની દેશી, બનેલા બનાવનો ગરબો [બતાવનાર
રાસધારી, પુ૦ ગોપી કૃષ્ણના રાસનો ખેલ કરી
રાસભ, પુ૦ ગધેડો, ખર, ગર્ધભ રાસભી=ગધેડી
રાસમડળ–ળી, ન૦ સ્ત્રી૦ રાસક્રિડા રમનાર
રાસલીલા, સ્ત્રી૦ રાસક્રીડા, જુઓ [માણસો
રાસી, વિ૦ ખરાબ, નરસુ, નઠારૂ
રાસુદો, વિ૦(રાત્રિ+શુન્ય)રાત્રિના પાછલા ભાગમા દેખનાર (રતાધળાથી ઉલટુ) ૨ આધળો
રાસો, પુ૦ વીરરસ કાવ્ય 'પૃથુરાજ રાસો '
રાસ્ત, વિ૦ (ફા૦) ખરૂ, પ્રમાણિક, ન્યાયવાળુ, વાજબી [વટ, વફાદારી
રાસ્તી, સ્ત્રી૦ રાસ્તપણુ, સચ, ઇમાનદારી, સાચ
રાહ, પુ૦ [ફા૦] રસ્તો, માર્ગ
રાહ, સ્ત્રી૦ રીત, તરેહ ૨ ઢાળ, ચાલ ૩ ખોટી થવુ તે, વાટ, ઢીલ ૪ રવાલ, કુદરતી ચાલ 'રાહે રાહે ચાલવા દો'
રાહદારી, સ્ત્રી૦[ફા૦]એક મુકામેથી બીજે મુકામ જવાની, માલ વગેરે લેઇ જવાની રજાચિઠ્ઠી ૨ વટેમાર્ગુ, પ્રવાસી
રાહવટ, સ્ત્રી૦ સ્ત્રી પુરૂષે સસાર માડી રહેવુ તે સહવાસ, લગ્ન હકનો ભોગવટો [કરતુ માણસ
રાહુ, પુ૦ (સ૦) એક ગ્રહ ૨ નડતુ–હરકત
રાળ, સ્ત્રી૦ એક જાતની ઔષધી પદાર્થ, જે અગ્નિના સયોગે જલદીથી બળે છે, રાલ
રાળ, પુ૦ એક જાતનો સિક્કો, ડોલર (સવાબે-અઢી રૂપિયાની કિમત) જાપાન,ચીન ને અમે-રીકામા ચાલે છે
રાળવુ, ક્રિ૦ અ૦ સાફ કરવુ, લીસુ કરવુ ૨ અદર અદર પતાવવુ, માડી વાળવુ, રોળી નાખવુ
રાળો, પુ૦ આડો, આડા થઇ રોઇ ઝઘડો કરી ધાધલ કરવુ તે, રાડો, હઠ, આડાઇ
રિંગણી, સ્ત્રી૦ વેગણનો છોડ, વતાકડી ૨ ડિંગણી, બેઠા ઘાટનુ
રિગણુ, ન૦ વેગણુ, વતાક
રિછ, ન૦ (સ૦ ઋક્ષ)આખા શરીરે જાડા બર સટ લાબા વાળવાળુ ને પાછલા પગ ઉપર ઉભુ રહી શકતુ હિસક પ્રાણી
રિછડી, સ્ત્રી૦ રિછની માદા

રિંછડું, ન૦ રિંછ, જેને શરીરે વળ હોય તે.૨ જંગલી, અસભ્ય [હાના, આનાકાની

રિખવું, ક્રિ૦ અ૦ ઘુંટણીએ હિંડવું, પેટે ચાલવું 'રિખતા આવે રામજી, ચકોર ને જયમ ચંદ'

રિઝાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ખુશ કરવું,પ્રસન્ન કરવું

રિણાવટ, પુ૦ (સ૦ અર્ણવ) દરિઓ, સમુદ્ર 'મારા દિલમાં દુ:ખનો આજ રિણાવટ રેળિયોરે' –ભૂમાનંદ [આબાદાની, ઉત્કર્ષ,

રિદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) લક્ષ્મી, દોલત, વિભૂતિ ૨

રિપુ, પુ૦ (સં૦) શત્રુ, દુશ્મન.૨ ભેદુ;જાસુસ.

રિબાવું,ક્રિ૦અ૦ પીડા પામ્યા કરવું, દુ:ખ ભોગવ્યાં કરવું [મહાવરો

રિવાજ, પુ૦ ચાલ શિરસ્તો. ૨ આચાર ૩ ટેવ,

રિષ્ટ પુ૦ માઠું, ખોટું, નઠારૂં.

રિસામણાં, ન૦ રિસાવવું તે, રીસ, રૂસણું 'રિસામણાં મનામણાં'

રિસામણું, વિ૦ સહેજ વાતે રિસાય તેવું

રિસાવું, ક્રિ૦ અ૦ ગુસ્સે થવું, ક્રોધે ભરાવું,૨ નારાજ થવું ૩ ચિઢાવવું'

રિસામણી, સ્ત્રી૦ એક જાતનો છોડ. લજામણી

રિસાળ, વિ૦ રિસામણું, રિસાળવું

રીખવું, ક્રિ૦ અ૦ દુ:ખી થવું. 'રીખિયો ભક્તિ વિણ જાણું ભાઈ"

રીજ–ઝ, સ્ત્રી૦ ખુશી, આનંદ, પ્રસન્નતા ૨ રીઝયાને બદલે જે આપવું તે, બક્ષીસ, શીખ, ઉપહાર, ભેટ

રીઝવણી, સ્ત્રી૦ ખુશાલી, ખુશ થાય તેમ કરવું તે

રીકઝીક, સ્ત્રી૦ રકઝક, માથાકુટ, તકરાર,કલહ.૨

રીઝવટ, સ્ત્રી૦ રીઝવવાની યુક્તિ–કળા

રીઝવું, ક્રિ૦ અ૦ પ્રસન્ન થવું, ખુશી થવું

રીડ–ઢ, સ્ત્રી બૂમ, ચીસ, સડ, પોકાર.

રીઢું, વિ૦ વપરાઇને મજબુત થયેલું,પાકું.(માટીનું વાસણ.) ૨ દુ:ખ–સખતી વેઠી વેઠી કઠણ થયેલું, ખડતલ, અનુભવી

રીત, સ્ત્રી૦ કામકાજ કરવાનો માર્ગ તે પદ્ધતિ; રૂઢિ, વર્તણુંક ૨. ચાલ, રસમ, શિરસ્તો. ૩ ધારો; નિયમ ૪. પ્રકાર, તરેહ.રીતમાં રહેવું–રૂઢિપ્રમાણે વર્તવું, લોકાચારથી વિરૂદ્ધ ન વર્તવું રીતમાં આવવું–ઠરેલ થવું રીત કરવી–કર કરિયાવર કરવો રીત રાખવી–રિવાજ પ્રમાણે વર્તવું ૨ લેવડ દેવડમાં નિયમિત રહેવું. રીતસર-રિવાજ મુજબ, રૂઢિને અનુસરીને, યથાવિધિ, પદ્ધતિવાર

રીતભાત, સ્ત્રી૦ કરકરિયાવર ૨. ચાલચલણ વર્તણુક. ૩ રૂઢી, રિવાજ. 'બધા દેશની રીતભાત મળતી આવતી નથી.' [રૂઢિ, રસમ.

રીતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) પ્રકાર, આચાર, પદ્ધતિ

રીધ્ધ, સ્ત્રી૦ રિદ્ધિ, જુઓ.

રીપોર્ટ–ટ, પુ૦ (અં૦)હેવાલ, હકીકત ૨.ઢાચણું. ૩ અફવા, લોકવાયકા,

રીમ, ન૦ (અં૦) કાગળના ૨૦ ધા–દસ્તા

રીર, સ્ત્રી૦ રાડ, બૂમ, તીણો દુ:ખનો અવાજ

રીસ, સ્ત્રી૦ ગુસ્સો, ક્રોધ; કોપ ૨. રોષ;ચીઢ,કમન

રુંઆટી, સ્ત્રી૦ કુમળાને છેકજ ઝીણા વાળ.

રુઉં–રુવું, ન૦ કુમળો ને છેક નાનો વાળ

રુંગું, ન૦ રુવાટી ૨ રડવું, રોવું, રૂદન.

રુંછાં, ન૦ નાના તાંતણા, વાળના ગુચ્છ (બ૦ વ૦)

રુંઢમાળ, સ્ત્રી૦ (સં૦) રુંઢવટ.

રુંઢમુંડ, વિ૦ ગોળમટોળ, બેડોળને સ્થૂલ

રુંઢવટ, સ્ત્રી૦ માણસના માથાની ખોપરીનો હાર

રુંઢો, પુ૦ ઉપહાર, ન્યાસ્તો. (કાઠી૦) [ટીકાણું.

રુંધન, ન૦ શ્વાસાવરોધ, ગુંગળાટ. ૨ અટકાવ;

રુંધવું, ક્રિ૦ સ૦ (સં૦ રૂન્ધ્) રૂંધન કરવું, ગુંગળાવવું. ૨ ખાળવું. રોકવું

રુંવાડું, ન૦ રુંઉ;રુંઆટી, રોમ. [રૂંહલું જો.'

રુંહલું, ન૦ રોષ, રીસ. 'પડે કાળાને મનમાં

રુઆબ, પુ૦ (ફા૦) મોટો દેખાવ ૨ ભપકો,ડોળ

રુઇએ, અ૦ રીતે, પેઠે; રૂએ, પ્રમાણે, ચારસ્તે.

રુઇદાર, વિ૦ રૂથી ભરેલું, રૂએલ.

રુઆટી, સ્ત્રી૦ ઝીણા સુંવાળા વાળ, રુવાં

રુકકો, પુ૦ (ફા૦ રૂક્અઃ) ટુકી ચિઠ્ઠી; સંક્ષેપમાં લખેલી કોઈ મતલબ

રુચિ, સ્ત્રી૦ મનનું વલણ, ઇચ્છા, ભાવ. ૨ તાલ; રૂખ, પ્રસંગ,સમયે જે અનુકુળ પડે તેની તજવીજ

રુખડું, ન૦ ઝાડ, વનસ્પતિ. ૨. કાપ, તરી.

રુખસત, સ્રી૦ (આ૦) રજા, છુટી ૨ બરતરફી, ખડખડિયુ [ગમતુ, ફાવવુ
રુચવું, ક્રિ૦ અ૦ ભાવવુ, પસદ પડવુ, ઠીક પડવુ,
રુચી, સ્રી૦ (સ૦) સ્વાદ લાગવો તે, ભાવવુ-ગમવુ તે ૨ ઇચ્છા, મરજી, ભાવ ૨ મન, સ્વાદ ૩ તેજ, પ્રભા, કાંતિ [૨ સ્વાદુ
રુચિકર, વિ૦ (સ૦) સુદર, મનોહર, મનોરજક
રુચિર, વિ૦ મધુર, સ્વાદુ ૨ મનોહર, દિલપસદ, દિવ્ય
રુજુ, વિ૦ (સ૦) સરળ, સીધુ ૨ કોમળ, નરમ
રુજવાત, સ્રી૦ રજુઆત, રજુ કરવુ તે, નિવેદન
રુઝવું-ઝાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘા પુરાવો, ઘા-ગુમડા ઉપર નવી ચામડી આવવી, દરદ મટવુ
રુઠવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગુસ્સે થવુ, કોપ કરવો, નાખુશ થવુ. (એનુ ઉલટુ ત્રુઠવુ)
રુડુ, વિ૦ સારૂ સુદર, મજેનુ ૨ યોગ્ય, લાયક, ૩ સુદર, સુશોભિત ૪ ભલુ, સારૂ સૌ રુડા વાના થશે-સારૂ થશે
રુણ્ડ, ન૦ (સ૦) ધડથી જુદુ પડેલુ માથુ, ડોકુ
રુદન, ન૦ (સ૦) રડવુ તે, વિલપન આક્રદ
રુદય, ન૦ હૃદય, મન, અત કરણ
રુદ્ર પુ૦ (સ૦) શિવ, શિવનુ ભયકર એક સ્વરૂપ
રુદ્ર, વિ૦ અગિયારનો સકેત ૨ ઉગ્ર, ભયકર
રુદ્રતાલ, પુ૦ (સ૦) ગાયનના તાલમાનો એક
રુદ્રાક્ષ, સ્રી૦ (સ૦) એક જાતના વૃક્ષનુ બી
રુદ્રી, સ્રી૦ શિવ-રુદ્રનો સ્તુતિ પાઠ, જે અભિષેક કરતા ભણવામા આવે છે તે
રુધિર, ન૦ (સ૦) લોહી રક્ત
રુબરુ, અ૦ (આ૦) મોઢામોઢ, સમક્ષ સામે
રુમઝુમ, અ૦ ઝીણી ફરફરે થોડો થોડો પણ ઘણીવાર વરસાદ વરસતો હોય તેમ. ૨ ઠમક ઠમક ચાલતા ઘુઘરીઓનો અવાજ ચાલુ હોય તેમ
રુમટુ, ન૦ રૂવાટી ઝીણુવાળ [નળી
રમઠી, સ્રી૦ શરીરમાથી લોહી ખેચી કાઢવાની
રમી મસ્તકી, સ્રી૦ એક જાતનો ગુદર, ઔષધિ
રુવાટી, સ્રી૦ રુઆટી, જુઓ
રૂ, ન૦ કેટલીક વનસ્પતિના ડિડવામાથી નીકળતો કુમળો તતુરૂપ પદાર્થ, તુર (કપાસ, આકડો, શિમળો વ૦)
રૂઆબ, પુ૦ ભભકો, દમામ, તોર, રોફ
રૂઇએ-રૂએ, અ૦ મારફતે, વડે ૨ પેઠે, રીતે.
રૂએલ, વિ૦ રૂવાળુ, રૂ ભરેલુ તેવુ
રૂકાર, પુ૦ હા પાડવી તે, કબુલાત
રૂક્ષ, વિ૦ (સ૦) ખડબચડુ, કર્કશ ૨ કઠોર, કઠણ
રૂક્ષત, સ્રી૦ કઠણાશ, ૨ રુખસત
રૂખ, સ્રી૦ અટકળ, અનુમાન, કયાસ, તર્ક (બજાર ભાવ સબધી) ૨ સારો વખત, પ્રસગ, લાગ, અનુકૂળતા, મોખ, ૩ વલણ, હેતુ "રાણીની જાણી રૂખ, મરજી કીધી રે"
રૂખ, પુ૦(ફા૦ રૂખ-ચહેરો) ચહેરો, સુરત, શિકલ
રૂખી, પુ૦ (સ૦ ઋષિ) ઋષિ, સત
રૂઝ, સ્રી૦ ચામડી આવવી તે, અકુર, ભોય
રૂઝવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘાનુ પુરાવુ, અકુર આવવો. ૨ સાતા વળવી, આરામ થવો [કમી થવુ
રૂઝાવુ, ક્રિ૦ અ૦ રૂઝવા માડવુ, પુરાવુ ૨ દરદ
રૂઢ, વિ૦ (સ૦) વ્યવહારમા ચાલુ, લોકપ્રસિદ્ધ, વપરાઇને સિદ્ધ થયેલુ [રીત તે, રિવાજ, રવૈયો.
રૂઢિ, સ્રી૦ (સ૦) વહેવારમા ચાલતી આવેલી
રૂણ, ન૦ (સ૦) દેવુ, કરજ
રૂતુ, સ્રી૦ (સ૦) મોસમ, તક ૨ પ્રસગ, તાકડો ૩ હવાપાણી, આબોવા, દેશપ્રકૃતિ. રૂતુ આવવો=
રૂતુરાજ, પુ૦ વસત [અળગું ચઢવુ
રૂપ, ન૦ (સ૦) ચહેરો, દેખાવ, આકાર. ૨ શિકલ, રૂપરેખા, મુખવટો ૩ વલણ, ગતિ. "કેસનુ રૂપ કેવુ છે?" ૪ નિયમ, પ્રકાર, રીતિ, વિધી, ક્રમ, મર્યાદા ૫ સૌંદર્ય, શોભા, કાન્તિ ૬ સ્વભાવ, ધર્મ, પ્રકૃતિ
રૂપ, વિ૦ જેવુ, મળતુ, સમાન, સરખુ, મય.
રૂપક, ન૦ (સ૦) એક વાતને એકાદુ નવુ રૂપ આપવુ તે, ઉપમા ૨ એક અર્થાલકાર ૩. ખેલન, નાટક ૪ ગાયનનો એક તાલ
રૂપરગ, ન૦ ઘાટ, આકાર અને રગ
રૂપવંતી, વિ૦ ફુટડી, રૂપાળી, ખુબસુરત.
રૂપાળુ, વિ૦ સુદર રૂપનું, શોભિતુ, સુશોભિત.

રૂપિયો, પુ૦ રૂપાનો ચલણી સિક્કો, ૧૬ આના ૨ લક્ષ્મી, ધન ૩ ચાર પાખડીનુ ડાલુ,ઘોડો

રૂપી, પુ૦ સરખુ, જેવુ ૨ સબધી, લગતુ "સસારરૂપી બહુ પીડા છે"

રૂપુ, ન૦ (સ ૦ રૌપ્યમ્) એક જાતની સફેત ચળકતી ધાતુ, રજત, ચાદી

રૂપેરી, વિ૦ રૂપા જેવુ; રૂપાનુ

રૂબરૂ, અ૦ હજુર, સન્મુખ, સામે, સમક્ષ

રૂમવુ, ક્રિ૦ અ૦ તાનમા ચઢી ફાવે તેમ બોલવુ ચાલવુ ૨ ઘૂમવુ, માલવુ, ૩ લડવુ, ગાડાની માફક માર માર કરવુ [મલકાટ!

રૂમાટ, પુ૦ રૂમવાનો તોર, આનદ અભિમાનનો

રૂમાલ, પુ૦ (ફા૦) હાથ મો લૂછવાનો લુગડાનો કડકો, અગુછો, હજુરિયો

રૂલ, સ્રી૦(અ ૦) સામાન્ય નહિ પણ વિશેષ એવો ઠરાવ ૨ નિયમ, કાયદો, કાનુન ૩ શિરસ્તો.

રૂલ-૨, સ્રી૦ (અ ૦) લીટી દોરવાનો ગોળ ઘાટ,

રૂવાન, ન૦(ફા૦ રવા) શબ, મડદુ. [આકણી.

રૂવુ, ન૦ ઝીણો છેક નાનો વાળ, રૂછ

રૂવો, પુ૦ ચોરસ લોખડનો વચમા ખાડાવાળો કકડો જેમા બારણુ બેસાડવામા આવે છે તે

રૂસવાઇ,ન૦અપમાન, માનભગ, ફજેતી,બદનામી

રૂશ્વત, સ્રી૦ લાચ રૂશ્વતખોર=લાચિયો

રૂહ, પુ૦ (આ૦) જીવાત્મા; પ્રાણ.

રેંકળો-ડો, પુ૦ એક જાતની બળદની ગાડી ૨ મોટો ઘાંટો કાઢીને રડવુ તે, ભેકડો

રેંકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગાય ભેસનુ બરાડવુ,આરડવુ

રેગણુ, ન૦ વતાક

રેજીપેજી, વિ૦ હોશ વગરનુ, નમાલુ, નબળુ, પોચુ, ગરીબ. [જે ચક્કર તે

રેંટ, પુ૦ કુવામાથી પાણી કાઢવાનુ ઢોચકાવાળુ

રેંટમાળ,સ્રી૦રેંટના ઢોચકાઓની જે ફરતી હાર તે ૨ અસ્તોદય, ચઢતી પડતી, તડકો છાયડો,ઘટમાળ

રેંટિયો, પુ૦ કાતવાનુ એક યત્ર

રેંટો, પુ૦ ઉપવસ્ત્ર, પછેડી "માથે બાધી પાઘ સુનેરી, રૂડો રેંટો ઓઢી, મન લલચાવતીરે"-દયા૦ ૨ ફેંટો મોળ.

રેઢવુ, ન૦ રેંઢળુ, ગાડુ, શકટ.

રેડલો, પુ૦ રેલ્લો [મેળવણી.

રેણ, ન૦ દામણ સાધવાની ધાતુ અને ખારની

રેલ્લો, પુ૦ જુવાન વાછરડો, ગોલ્લો રેલ્લી=નાની ગાય, વાછરડી

રેસવુ, ક્રિ૦ મારી નાખવુ, કતલ કરવુ, ફાડી ચીરી નાખવુ, રેસી નાખવુ=ઝબ્બે કરવુ

રે, અ૦ ઓ, હે, અરે. એ શબ્દ કોઇને બોલાવતા, નિસાસાનો ઉદ્‌ગાર તરીકે, તેમ કવિતામા પદને છેડે નિરર્થક લગાડે છે

રેખ, સ્રી૦(રેખા) લીટી, આંકો. ૨ લગાર, જરાકે, કિંચિત્ "ભેખ ધર્યો પણ રેખ ન સમજ્યો, સંત સાધુની રીત" ૩ કરચ, કકડી, રજ ૪ વળ, વળિયુ ૫ જડ, દાતમા જડાવેલી ઝીણી ટપકી.

રેખતો, પુ૦ (ફા૦) ફારસીને ઉર્દૂ કવિતાનો ઢાળ, ગાવાની એક તરેહ.

રેખાશ, પુ૦ (સ ૦) પૃથ્વીના ગોળા ઉપર એક સ્થળેથી બીજા કોઇ પણ સ્થળનુ પૂર્વ પશ્ચિમ રેખાએથી મપાતુ જે અતર તે. (રેખાશ ગણવાને હિદી જોશીઓએ ઉજ્જન રાખ્યુ હતુ. હાલ અગ્રેજોએ ગ્રિનિચ રાખ્યુ છે)

રેખા, સ્રી૦ લીટી, આંકો ૨. હથેળીમાનો કાપો, શુભાશુભદર્શક ચિહ્‌ન ૩.વિષુવવૃત્તને કાપતી એક ધ્રુવથી બીજા ધ્રુવને મળતી જે લીટીઓ તે,દક્ષિણોત્તર સૂત્ર

રેચ, પુ૦ (રેચન) પેટમાનો મળ ઝાડાની વાટે પાતળો થઇ બહાર નીકળવો તે; જુલાબ;વિરેચન ૨ મળ સારક ઔષધ,જુલાપ.૩ (લાક્ષણિક)ધમકી, ડર બતાવવો તે.

રેચક, વિ૦ (સ ૦) રેચ આવે તેવુ, સારક.

રેચકુ, ન૦ મમરો, ફેલુ, ફડકુ; સળી.

રેજ, અ૦ તાબે, હવાલે. ૨ પરાજિત. [દાવ'

રેજી, વિ૦ રેજવાળુ, જોડકાનુ 'છક્કે રેજી સાતનો

રેજુ ન૦ બેલુ, જુગ, સરવાળે બે તે.૨ ખેલવાનો એક દાવ ૩ કુમતુ, ફેંટાનો ઉડતો રહે તેવો છેડો, કલગી ૪ ભાલા ઉપરનો વાવટો. રેજા ઉડાવવા -મોજ મારવી, ગમત કરવી.

રેજો, પુ૦(ફા૦) સુતરાઉ અથવા રેશમી કાપડનો કકડો, ખડ. ૨ ધાતુ ગાળવાની કુલડી.
રેટો, પુ૦ નાની પાઘડી [આશ્રમ
રેઠાણુ, ન૦ રહેવાનુ ઠેકાણુ, મુકામ, વાસ. ૨
રેડ, સ્ત્રી૦ પુઠ,પાછળ પડવુ તે, કેડો, અનુસરણુ
રેડવવું, ક્રિ૦ સ૦ ચલાવી-નિભાવી લેવુ ૨ ગબડાવવુ, રગડાવવુ
રેડવું,ક્રિ૦ સ૦ એકાદા પ્રવાહીને ઉચેથી નીચે પડે તેમ કરવુ, ધધુડો-દદૂડો કરવો પાણી રેડવુ-(દેવતા) હોલવવુ, શાન્ત કરવુ ૨ નહાવાનું પાણી કાઢવુ નામપર પાણી રેડવુ—નામ કલંકિત કરવુ ૨ નામ ન દેવુ
રેઢિયાળ, વિ૦ ૨ખડતુ, ભટકતુ, હરાયુ ૨.નમાલુ રેઢિયાળ ગાડુ-ધીમે ધીમે થતુ કામ
રેઢિયાણુ, વિ૦ કદરૂપુ, નરસુ ૨ ઉપલકિયુ
રેઢિયુ, વિ૦ જાડુ,ધટ 'રેઢિયો કસુઓ' [ધટ
રેઢુ, વિ૦ ૨ખડતુ, છુટું; સંભાળ વગરનુ ૨ જાડું,
રેણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ રજની) રાત,રાત્રિ 'ઝાઝી રેણ ગઈ જગજીવન, તેણે નિંદ ખુમારી'-બ્રહ્મા૦ ૨ રેણુ, રેત ૩ પગની ધૂળ, રજ ૪ રેણુ
રેણી, સ્ત્રી૦ સંસારમા રહેવાની રીત, આચાર, વર્તણુક 'કુણી તેની રેણી' ૨ રાત્રિ
રેણુ, સ્ત્રી૦ ધૂળ, રજ
રેણુકબીજ, ન૦ એક જાતની ઔષધી
રેત, ન૦ (સ૦) ધાત, વીર્ય ૨ સ્ત્રી૦ રેતી
રેતડી, સ્ત્રી૦ અતરડી, કાનસ
રેતદાની,સ્ત્રી૦ જેમા રેતી ભરી હોય તે પાત્ર, રેતિયુ
રેતરડી, સ્ત્રી૦ લુહાર સોની ઈ૦ નુ ધાતુ ઘસવાનુ ઓજાર, કાનસ રેતડો=મોટી કાનસ
રેતવી-તાળ, વિ૦ રેતીનો ભેગ હોય તેવુ કણુદાર
રેતિયુ, ન૦ રેતદાની, રજિયુ
રેતી, સ્ત્રી૦ નાની નાની કાકરીઓવાળી ધૂળ, કણુદાર રજ રેતીમા નાવ ચલાવવુ-પોલ પોલ ચલાવવુ, મમજવામા ન આવે એવા કામ કરવા
રેથળ, પુ૦ કુબો ૨થડ, થાપ
રેન, સ્ત્રી૦ રાત, રજની ૨ લગામ, રાશ
રેફ, પુ૦ (સ૦) જે રકાર પાસેના અક્ષર સાથે જોડાતા તેને માથે ( ) લખાય છે તે 'વર્ષ,દર્શન.'
રેકુ, પુ૦ બાતમીદાર, દૂત, જાસૂસ
રેલ, સ્ત્રી૦ ઘણો વરસાદ પડવાથી નદીમા પાણી વધી જવુ તે,પૂર ૨ પુષ્કળપણુ, છોળ ૩ લોઢાની સડક, આગગાડી ૪. લોઢાનો પાટો
રેલછેલ, સ્ત્રી૦ પુષ્કળપણાની છોળ, ભરચક, લેલુટ, સમૃદ્ધિ 'નાણાની રેલછેલ'
રેલવે, પુ૦ (અ૦) લોઢાની સડકનો રસ્તો
રેલવુ, ન૦ (રેલ+વહેવુ')પાણીનો સાપ, પાણીમા તરતો સાપ
રેલવુ,ક્રિ૦સ૦ રેડવુ, રેલો ચાલવો, વહેવુ 'વહાલા તો વેરી થઈ બેઠા દુ ખના ડુગર રેલ્યા'-ગોવિંદ ૨ ફેલાવુ, પથરાવુ ૩ દુર કરવુ, કાઢી નાખવુ, 'આવ્યા વહાલો ફુલી અલબેલી, ગ્રેહ દુ ખ નાખ્યુ છે રેલી'-દયા૦૪.જવુ,પરવરવુ "જોરથી ઝાલિયા ખધપર ઘાલિયા, રોળિયા રોષે ને રેણે રેલ્યો'—શામળ.
રેલાવુ', ક્રિ૦ અ૦ ફેલાવુ પસરી જવુ 'સતીપણુ રેલાયુ એના રૂપમા રે' ૨ દદડવુ રેલા ચાલવા
રેલિયુ, વિ૦ રેલ સંબધી, રેલમા ખેંચાઈ આવેલુ ૨ રેલા નીકળતા હોય તેવુ 'રેલિયો ગોળ'
રેલો, પુ૦ એકાદા ઢીલા પ્રવાહીનુ વહેવુ તે;પ્રવાહ, ધાર, દદુડો
રેવચી,સ્ત્રી૦ એક જાતની વનસ્પતિનો રસ રેવંચીનો સીરો-દૂધમા રાધીને તે રસના બનાવેલા ગાગડા તે
રેવડી,સ્ત્રી૦ ખાડની ચાસણીમા તલ નાખી પાડેલી ચકતીઓ ૨ [લાક્ષણિક] ફજેતી, ફજેતીનો શબ્દ, રેવડી ઉડાવવી=ફજેતી કરવી આબરૂ ધૂળ ધાણી કરવી રેવડી દાણાદાણ થવી=આબરૂના કાકરા થવા, ફજેતી થવી ૨ ખરાબખસ્ત થઈ જવુ, રેવડીના પેચમા લેવુ=ફસાવવુ,સપડાવવુ ,આટીમા લેવુ [દાળ
રેવતી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ૨૭ મુ નક્ષત્ર ૨ તુવેરની
રેવન્ત, પુ૦ ઘોડો, હય, અશ્વ [કિસ્ત, વસુલાત
રેવન્યુ, સ્ત્રી૦ (અ૦) જમીનના કરની મહેસુલ,
રેવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાંધો કરવો, ઝાળવુ

રેશ, વિ० (સ०) જરાક, કિંચિત, લગાર 'છિદ્ર જોઇ કળિ ફરતો, માર્ગ મળિયો રેશ'—ભાલણ

રેશમ, ન० [ફા० રશ્મિ—કીરણ] એક જાતના કીડાની લાળના નિકળતા તતુઓ, હીર રેશમની ગાઠ—ન છુટે તેવી ગાઠ—સંબધ

રેશમી, વિ० (ફા०) રેશમનુ, હીરાગળ.

રેષા, સ્રી० (સ०) લીટી, રેખા ૨ ફળની અદરના તતુઓ નસ

રેસ, સ્રી० એક રૂપિયાનો ચારસોમો હિસ્સો

રેસ વિ० રેશ, જરા, લગારેક, કિંચિત [નસ

રેસા, પુ० [રેષા] ફળમા છેક પાતળા તતુઓ, તાર,

રેહણી, સ્રી० રેણી; રહેવાની રીત

રેહેમ, સ્રી० કૃપા, દયા, મહેરબાની

રેળવુ, ક્રિ० સ० સમાધાન કરવુ રેળી નાખવુ

રૈયત, સ્રી० [આ०] લોક પ્રજા; જનસમૂહ, દેશની

રોખણી, સ્રી० સુતારનો રદો [વસ્તી

રોંખણુ, ન० લાકડા—પત્થર ઉપર આકા પાડવાનુ ઓજાર, ટાકણું

રોંખવુ, ક્રિ० સ० રદો મારવો, સાફ કરવુ

રોંચુ, વિ० ગામડિયુ, અસભ્ય [મીઠુ કરવુ તે

રોઢો, પુ० ત્રીજા પહોરનુ જમણુ ૨ વાળુ.૩ મો

રોક, વિ० રોકડુ તરત રજુ થાય તેવુ

રોક, સ્રી० રોકવુ તે, રોકણી, રોકાણ

રોકકળ, સ્રી० રડારડ, વિલાપ, આક્રદ [સંબધી

રોકડ, વિ० રોકડુ ૨ રોકડી આપ લેના હીસાપ

રોકડ, સ્રી० નાણુ, રોકડા પૈસા [ચોપડી.

રોકડમેળ, પુ० રોકડેથી આપ્યા લીધા ના હિસાબની

રોકડિયુ, વિ० ઉધાર નહિ તેવુ, તરત નાણુ લે તેવુ ૨ હાજર જવાબી, તરત જવાબ દે તેવુ, હાજરાહજુર

રોકડી, સ્રી० તરતજ આપી દેવામા આવતી મજુરી.

રોકડુ, વિ० તરત આપેલું એવુ, તરત નાણુ આપવુ પડે તેવુ (કામ) ૨ હાજરાહજુર, તરત જવાબ આપે તેવુ ૩ ચોકખુ, સ્પષ્ટ

રોકણી, સ્રી० અટકાવ, પ્રતિબધ; અવરોધ ૨. રોકી રાખવુ તે, ખોટી.

રોકવુ, ક્રિ० સ० અટકાવવુ; ખોટી કરવુ, થોભાવવુ ૨ અડચણ કરવી, ખાળવુ, ખલેલ કરવી, વિઘ્ન કરવુ. (કામ કરતા) ૩ ઘેરી લેવુ આતરવુ ૪ નોકરીમા રાખવુ, કામે લગાડવુ.પ.પૈસા મૂકવા

રોકાણ, ન० અટકવુ પડવુ તે, ખોટી રહેવુ પડવુ તે ૨ અડચણ, બાધા ૩ દબાણ, ઘેરી—આતરી લેવુ તે [કામમા હોવુ ૩. ઘેરાવુ, ખાળવુ

રોકાવુ, ક્રિ० અ० અટકવુ, ખોટી થવુ ૨ ગુથાવુ,

રોકુ, વિ० અમુકના જેવુ, સરખુ, સમાન

રોકુટ, સ્રી० કલ્પાત; આક્રદ

રોખ, વિ० રોક; રોકડુ [દમામ, રોફ, ભભકો.

રોખ, પુ० [સ० રોષ] ઇચ્છા, આકાક્ષા. ૨

રોખણુ, ન० બખેડો, ફિસાદ, કજિયા ટટામા લોકનું ભેગું થવુ તે ૨ બોધાર

રોખુ, વિ० પ્રમાણે, પેઠે, અમુક જેટલી કિમતનુ

રોખુ, ન० બળતણ, લાકડા

રોગ, પુ० (સ०) શરીરની પ્રકૃતિમાં જે વિકૃતિ થાય છે તે, દરદ, આજાર, વ્યાધિ; વિકાર ૨ રીસ; બળિયેલપણું, ધુધવાતાપણુ.

રોગચાળો, પુ० ફેલાતો રોગ, ચેપી વિકાર

રોગસાઈ, સ્રી० રોગ અને બીજા ભૂત—મેલા વગેરેની પીડા

રોગાન, ન० (ફા०) એક જાતનો તેલ, સીણ, રાળ ૪૦ ના મિશ્રણવાળો ચિકણો ચકચકતો પ્રવાહી, વૉરનીસ, રોગાન ચઢાવવો—ર ગવુ; ૨ ટાપટીપ કરવી, —પર ઢાક પિછોડ કરવો રોગાન ફરવુ— ખરાબ થવુ, નુકશાન થવુ

રોગિયુ—ગીલુ, વિ० રોગી; માદુ, આજારી

રોગિષ્ઠ, વિ० (સં०) રોગી શરીરની પ્રકૃતિવાળુ

રોગી, વિ० રોગવાળુ, દરદી આજારી, માદુ

રોગો, પુ० ચુનો [રુચિકર, પ્રકૃતિને અનુકૂળ.

રોચક, વિ० (સ० રુચિ) સ્વાદિષ્ટ, લહેજતદાર,

રોચડી, સ્રી० જુઠુ, લુચ્ચાઇ, અણુચી

રોજ, પુ० (ફા०) દહાડો, દિવસ ૨ મજુરી, કારીગરની એક દહાડાની મહેનત, મુસારો

રોજ, અ० (ફા०) દરરોજ; હમેશ, નિત્ય, અખ્પટ

રોજઅવવું, ક્રિ० અ० રોવુ આવવુ, રડવુંઆવવુ

રોજગાર, પુ० (ફા०) ગુજરાનને માટે જે ધધો

ચાકરી તે, ઉદ્યમ, કામ ૨, કસબ, વ્યવહાર,વૃત્તિ
રોજગારી, વિ૦ વ્યવસાયી, ધંધાર્થી ૨ સ્ત્રી૦ ધંધો, વેપાર ૨ આજિવિકાનુ સાધન
રોજનામુ, ન૦ (ફા૦ રોઝ+નામેહ) રોજમેળ, રોજના રોજ લખાતો હિસાબ તે
રોજનિશી સ્ત્રી૦ (ફા૦) દરરોજના કામની નોંધ વહી ૨ ડાયરી,નિત્ય નોંધ [હોય તે ચોપડો
રોજમેળ,પુ૦ દરરોજનો જમે ઉધાર જેમા લખાતો
રોજરોજ, અ૦ હમેશ નિત્ય, દરરોજ
રોજિન્દાર, પુ૦ રોજના મુસારે આવતો મજુ, રોકડીએ આવતો મજુર
રોજી, સ્ત્રી૦ જે ધંધા-રોજગાર ઉપર ગુજરાન ચાલતુ હોય તે ૨ ગુજરાન, આજીવિકા ૩ પેદાશ, રોજની આવક
રોજો, પુ૦ (ફા૦) મુસલમાની દીનમા કહેલો દિવસનો ઉપવાસ તે ૨ મોટા ને ધાર્મિક મુસલમાનની સમાધ, કબર
રોઝ, ન૦ પુ૦ એક જાતનું ઘોડાને મળતુ વગડાઉ પશુ ૨. ઉંડી સમજ વગરનુ, જડભરત,જંગલી
રોટલી, સ્ત્રી૦ અનાજના લોટની પાતળી ગોળ વણેલી ચીજ પાતળી ભાખરી, ૨ આજીવિકા, પોષણ, ગુજરાન.
રોટલો, પુ૦ મોટી ને બહુ જાડી રોટલી ૨ ગુજરાન, આજીવિકા **રોટલો** વાળવો=મેવડ વાળવુ, બગાડી નાખવુ, ચુથી નાખવુ **રોટલા** થવા-પેચ થતી વખતે જ્યારે બને કનકવા એકઠા થઇ જાય છે ને બનેનો રોટલા જેવો વાટ થાય છે ત્યારે તેના રોટલા થયા એમ કહેવાય છે **રોટલા** ભેગા થવુ-ખાવાની તક મળવી, આજીવિકામળવી **રોટલે** રડતી-કંગાળ,નાદાર
રોઠુ વિ૦ કોચુ, પાકના પહેલાજ સુકાઇ ગયેલુ, ચીમળાયેલુ ૨ તુરૂ
રોડ, વિ૦ રગડા જેવુ, ગાઢુ ૨ (અ૦) માર્ગ
રોડુ, ન૦ ઇટાળો, ઇંટનો કકડો ૫પોયો
રોડુ, ન૦ મોટુ છાણુ ૨. રોડુ ૩ વિ૦ રખડતુ, હરાયુ
રોઠો, પુ૦ મોટો ને સુકો લોચો, દગડ

રોણ, ન૦ જોશમા ચાલતો કજીઓ, ફિસાદ, બખેડો ૨ રાતની ચોકી [સાજમા રડી પડે તેવુ
રોતડુ, વિ૦ રડકણુ, બહુ રોનારૂ ૨ સહેજ-
રોદણા ન૦ વિતકડા, દુખની વાત
રોદન, ન૦ (સ૦) રડવુ તે, આક્રંદ
રોદો, પુ૦ ખાડો, ગર્ત
રોધ, પુ૦ (સ૦) અટકાવ, ખાળો ૨ વિરોધ.
રોધવુ, ક્રિ૦ સ૦ અટકાવવુ, ખાળવુ, ૨ ગોંધવુ, રૂંધવુ, રોકવુ, ઘેરવુ
રોન, સ્ત્રી૦ (અ૦ રાઉન્ડ) બે ચાર સિપાઈઓએ સાથે રાતે ચોકી માટે ફરવુ તે, રાતની ચોકી
રોનક, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ઝલેહ, તેજ ૨ રચનાની શોભા, છટા, ભપકાદાર દેખાવ ૩ નોખ.
રોનકદાર, વિ૦ છટાદાર સુશોભિત, ઝલેદાર
રોપ, પુ૦ છોડવો, નાનુ ઝાડ, રોપો
રોપણી, સ્ત્રી૦ રોપવુ તે ૨ વાવણી, વાવેતર
રોપવુ ક્રિ૦ સ૦ છોડ ઝાડના મૂળીયા જમીનમા દાટવા ૩ કોઇ વાતની શરૂઆત કરવી, પાયો નાખવો,-નુ મૂળ નાખવુ,-નુ બીજ રોપવુ
રોપો, પુ૦ ઉગેલા કરસણનો ફણગો, રોપ,છોડ, નાનું ફૂલઝાડ
રોફ, પુ૦ [ફા૦] ભભકો, ભભકાદાર દેખાવ ૨ ડોળ, આડબર, પતરાજ ૩ કરપ, પ્રતાપ, દાબ, દમામ
રોફી વિ૦ શેખી, પતરાજખોર, આડબરી, દાંભિક ૨ ટાપટીપિયુ ઠાઠમાઠ કરનાર
રોબડ, વિ૦ અક્કલ વગરનુ, બુદ્ધિહીન, મૂઢ ૨ અરસિક, નિરાનંદ ૩. અચતુર
રોબડી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ઘરેણુ 'અલ્યા લાખ ટકાની મારી રોબડી જો, હીરાજડિત્ર મારો છે હાર જો'-રતનિયો ૨ લોબડી
રોમ, પુ૦ (સ૦) શરીરની ચામડી ઉપરના વાળ, નિમાળા, રૂવાટા, ૨ વાળનું છિદ્ર, ૨ ધ્ર.
રોમેરોમ, અ૦ વાળેવાળે, રગે રગે.
રોમશત્રુ, પુ૦ (સ૦) હજામ, વાળંદ, રાત
રોમાવળી, સ્ત્રી૦(સ૦)રુવાટીની હાર, રોમરાજી
રોમાચ, પુ૦ રુવા ઉભા થવા તે

રોમાંચિત, વિ૦ (સ૦) રુવા ઉભા થયા હોય તેવુ
રોયણુ, ન૦ રૂદન 'રામા રોયણુ રોષથી, નયણે ભરીયા નીર' ૨ રોહિણી નક્ષત્ર [લગર,નાગર
રોયલો, સ્ત્રી૦ મછવો નાગરવાની નાની બિલાડી,
રોયુ, વિ૦ પિટયુ,રડયુ
રોલ, પુ૦ (અ૦) ચક્કર ૨ એક જાતનુ રેશમી કપડુ ૩ ગોળો, વિ ટો ૪ રજીસ્ટર;હાજરી પત્રક ૫ આકણી, વેલણુ [જેવુ
રોલુ, વિ૦ મ દમતિનુ,અરધુ ઘેલુ ૨ બહાવરા
રોવરાવવુ ક્રિ૦ સ૦ કોઇ રડે તેમ કરવુ,રડાવવુ
રોવુ, ક્રિ૦ સ૦ વિલાપ કરવો, આક્રંદ કરવુ,રૂદન કરવુ ૨ ઠગાવુ, છેતરાવુ **રોતી** સૂરત–રડતો ચહેરો
રોશન, વિ૦ (ફા૦) જાહેર, ખુલ્લુ, દેખીતુ ૨ ચળકતું, ચકચકિત ૩ પાયમાલી, નાશ **રોશન** વાળવુ–ઘણુજ નુકસાન કરવું,ધૂળધાણી કરી નાખવુ.
રોશનાઇ, સ્ત્રી૦ તેજનો ભભુકો, પ્રકાશ ૨ સાહી (લખવાની) [ચળકાટ ૨ શાહી
રોશની, સ્ત્રી૦ પ્રકાશ, તેજ ૨ દીપ્તિ; ભભક,
રોષ, પુ૦ રીસ, ગુસ્સો, ક્રોધ
રોહ, ન૦ એક જાતનું ઘાસ.
રોહુડો, પુ૦ એક જાતનુ ઝાડ, રોહીડો
રોહિતાશ્વ, પુ૦ અગ્નિ, દેવતા
રોહિણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચોથુ નક્ષત્ર
રોળ, પુ૦ નુકસાન, ખરાબી ૨ ઘાણુ, ગજબ ૩ ધોધાટ, શોરબકોર, ગરબડ સડબડ ૪ ઘણુ, મોટો જથો [થવુ
રોળવાવું, ક્રિ૦ અ૦ ચિઢાવુ, ખિજવાવુ, ગુસ્સે
રોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચોળવુ, મસળવુ ૨ સાફ કરવુ, ઘસવુ ૩ કચરી નાખવુ, રગદોળવુ, મેલુ કરવુ ૪. પાયમાલ કરવુ મારી નાખવુ.
રોળાવુ, ક્રિ૦અ૦ ખરડાવુ, રગદોળાવુ ૨.બગડવુ, પાયમાલ થવુ ૩ ચોળાવુ, મસળાવું ૪ કામમા વપરાવુ
રોળું, વિ૦ અધારાવાળુ; સૂઝે નહિ તેવુ. ૨ અસ્વચ્છ, મેલુ **રોળી** કાળી વેળા–સંધિ પ્રકાશ, ભળગુંગળુ અજવાળુ,આંખે મો સૂઝે તેવો પ્રકાશ
રોંજો, પુ૦ ભાજગડ,પચાત ૨.આફતનો ઘુમાટો ૩ કમાઇ, પેદાશ
રૌદ્રરસ, પુ૦ (સ૦ રૂદ્ર–ભયકર) નવ રસમાનો ક્રોધથી ઉત્પન્ન થયલો રસ [સ્થાનનુ નામ
રૌરવ, ન૦ (સ૦) સાત નરક સ્થાનો પૈકી બીજા

લ.

લ, પુ૦ (સ૦) ૩૯ મો મૂળાક્ષર ને ૨૮ મો વ્યજનવર્ણ
લઇઆવવુ, ક્રિ૦સ૦ આણવુ, સાથે લઇને આવવુ.
લઇપડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભેળવવુ, સામેલ ગણવુ માની લેવુ ૩ સતાવવુ
લઇબેસવું, ક્રિ૦અ૦શરૂઆત કરવી,આરભ કરવો
લઇલેવુ. ક્રિ૦ અ૦ ખુચવી લેવુ, ઝુટી લેવુ
લઉઓ, પુ૦ મશ્કરો, વૈહાસિક, હાજર જવાબી
લકવો, પુ૦ શરીરના એકાદા અગની સજ્ઞા જતી રહેવી તે, પક્ષાઘાત, અર્ધાગવાયુ
લકાર, પુ૦ લ અક્ષર અથવા તેવો ઉચ્ચાર.
લકીર, સ્ત્રી૦ (હિં૦) લીટી, નિશાની, રેખા
લકુ બો, પુ૦ નફો;ફાયદો.૨ સત્વવાળો કોળિયો
લકુદરો, પુ૦ ૨ ડીબાજ, ઇશ્કી, વ ડેલ, લુચ્ચો.
લક્કડ, ન૦ [હિં૦] લાકડુ, ઇમારતી લાકડુ
લક્કડકામ,ન૦લાકડાનુ બનાવેલુ કામ, સુતારકામ
લક્કડકોટ પુ૦ લાકડાનો બનાવેલો કોટ–આતરો ૨. વહાણુમાથી જ્યા લાકડા ઉતરે છે તે બદર કાઠો
લક્કડખોદ,પુ૦એ નામનુ પક્ષી, વાઢો સુતારિયો
લકડધક્કડ, અ૦ ધમધોકાર,સપાટાબંધ,દોરથી **લક્કડક્કધડ** લેવુ–ધમધોકાર ચલાવવુ (કામ) ૨ રપેટીમા લેવુ,દમ દેવો. [એક જાતના લાડુ,
લક્કડશી, વિ૦ કઠણ લાકડાના વહેર જેવુ ૨
લક્કડિયુ, ન૦ રોજ જોઇનો મસાલો રાખવાની લાકડાની પેટી ૨ ગડાકુ બનાવવા માટેનુ લાકડાનું એક ચોકઠુ ૩ વિ૦ કઠણ "લક્કડિયુ સોપારી"
લક્કી, ન૦ કબુતરની એક જાત
લક્ષ, પુ૦ ન૦ [સં૦] નજર, દષ્ટિની એકાગ્રતા,

ધ્યાન ૨ મન, જીવ, ચિત્ત ૩ ચોટ, નિશાન ૪ વિ૦ લાખ
લક્ષણ, ન૦ [સ૦] જે ચિહ્ન-નિશાનીથી વસ્તુ ઓળખાય છે તે, નિશાન ૨ ચાલચલણ, આચરણ, વર્તન, વર્તણુક ૩ વ્યાખ્યા ૪ ગુણ સ્વભાવ, ખવાસ ૫ રૂપ,કરૂપી "પ્રજા લક્ષણ મૃગલીનો કસ પ્રગટયો ઝાળ"૬ ડોળ, રૂપ ૭ ટેવ, આદત. સામુદ્રિક લક્ષણ-હાથની રેખાઓ ઉપરથી સ્વભાવ-ગુણ-ભાગ્ય જોવું તે
લક્ષણવંતુ, વિ૦ સારા લક્ષણનું, લાયકીવાળું, ગુણી, ચતુર, કાબેલ.
લક્ષણા, સ્ત્રી૦[સ૦]એક શબ્દ કે વાક્યના અર્થમાં બીજો કોઇ અર્થ લેવાય તે " આખા ગામનું પાપ ગયુ " ૨ અધ્યાહાર, પદન્યુનતા.
લક્ષવસા, અ૦ જરૂર, નક્કિ 'લક્ષવસા સીતા અહીં લાવુ, જરૂરપણે અયોધ્યા જઇએ'
લક્ષવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધારવું, તાકવુ (નિશાન) ૨ આશા રાખવી, વાટ જોવી. ૩ ચિહ્ન ઉપરથી સમજવુ, અટકળ કરવી ૪ શોધી કાઢવું, જાણવુ
લક્ષવેધી, વિ૦ [સ૦] તાકોડી, ધારેલુ નિશાન પાડનાર, ઇચ્છિત વસ્તુ બર લાવનાર
લક્ષાધિપતિ, પુ૦[સં૦]લાખ રૂપીઆની પુજીવાળો.
લક્ષાવધિ, અ૦ લાખે લેખા હોય તેમ, લાખસુધી.
લક્ષી, વિ૦ [સ૦] ધ્યાન રાખનાર, અમુક હેતુ રાખીને કામ કરનાર
લક્ષ્મી, સ્ત્રી૦[સ૦] ધન, દોલત. ૨ ધન આપનારી દેવી ૩ શોભા, શ્રી ૪ ભાગ્યશાળી સ્ત્રી ૫ વિષ્ણુની સ્ત્રી 'લક્ષ્મી ચાલ્લો કરવા આવે ત્યારે મો ધોઇ આવવું-વખત ન વિચારવો, જે વખતે જે મળે તે ન લેવુ
લક્ષ્મીપૂજન, ન૦ આસો વદ ૧૩ ને દિવસ ધનની પૂજા કરવાનો જે રિવાજ છે તે
લક્ષ્મીવાન, વિ૦ ધનવાન, શ્રીમત, તવગર
લક્ષ્ય, વિ૦ લક્ષ આપવા જોગ ૨ લક્ષ આપી શકાય તેવુ ૩ તાકી-ધારી શકાય તેવુ.
લખ, વિ૦ લાખ. 'લખચોરાસી અવતાર.'
લખ, સ્ત્રી૦ લત, છંદ ૨ લક્ષ્મી
લખણી, સ્ત્રી૦લખાણ ૨ "ટીપ,ઉઘરાણીનો કાગળ.
લખત, ન૦ ખત, દસ્તાવેજ ૨ લખાણ, લેખ.
લખપતિ, વિ૦લાખ રૂપિયાની સત્તાવાળુ, પૈસાદાર
લખલખ, અ૦ઝળાઝળા ૨ વચમાં વચમાં, ઝડપથી બોલવુ "લખલખ લવલવ શી કરે ? જરૂર આવજે આજ"-શામળ૦ ૩ પ્રવાહીનો ઉછળતા થતો અવાજ.
લખલખવું, ક્રિ૦ અ૦ ફાટવુ, પીડા થવી. ૨ તેજ મારવુ, ચકચકવુ ૩ બડબડવુ જેમ તેમ બોલબોલ કરવુ [બડાટ, લવારો, ઘોઘાટ.
લખલખાટ,પુ૦ ઝગઝગાટ,તેજ, પ્રભાવ ૨ બડ-
લખલખિત, વિ૦ચકચકિત; ઝગઝગતુ,ભભકાદાર
લખલુંટ, વિ૦ પુષ્કળ, ભરપુર, બેશુમાર
લખવુ, ક્રિ૦ સ૦ [સ૦ લિખ્-લખવુ] ચિતરવુ, આલેખવુ, કોતરવુ (ચિતારા, કોતરનારા લખવુ કહે છે) ૨ કાગળ પત્ર લખવા. ૩ રચવુ, જોડવુ, ગ્રંથ કરવો ૪ ન વિસરાય તેવુ કરવુ "હૈયામાં લખી રાખ્યુ છે" ૫ ધ્યાનપૂર્વક જોવુ, અવલોકવુ "સુધારક ચંદ્રને લખી ક્ષય થયો, તે લજવાય"--દયા૦
લખાઈ,-લખામણ-ણી, સ્ત્રી૦લખવાનુ મહેનતાણુ
લખાણ, ન૦ લખેલુ તે. ૨ લખવાની ઇબારત-છટા ૩ દસ્તાવેજ, લેખ
લખારો, પુ૦ લવારો, નકામી ટકટક, બડબડાટ.
લખાવટ, સ્ત્રી૦ લખાણ કરવુ તે ૨ લવારો. ૩ ધારતી
લખાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ લખે તેમ કરવુ ૨ ઝપલાવવુ, કુદી પડવુ ૩ બીજો લખે તેમ કરવુ.
લખાવું,ક્રિ૦અ૦અશક્ત-નિર્બળ થવુ,શરીર લેવાવુ
લખિત, ન૦નસીબમાં લખેલુ તે, ભાવી. ૨ લખેલુ 'લખિત કદાપિ કાળે કોથી મિથ્યા ન થાય'.
લખિતગ, વિ૦ લખનાર, લા૦
લખી આપવુ, ક્રિ૦ દસ્તાવેજ કરી આપવો.
લખેશરી, વિ૦ લખપતિ, ધનવાન [આપવો
લખોટવુ, ક્રિ૦ સ૦ લાખ લગાડી બુટી ચળકાટ
લખોટી, સ્ત્રી૦ લાખની ગોળી, મજો, લકટી.
લખોટો, પુ૦ મોટી લખોટી. ૨ બિડેલો કાગળ

(કામકાજનો) ૩ સીલબંધ પરબીડિયુ
લખ્યા, સ્ત્રી૦ દસ્તાવેજ, લખત "લખ્યા થયા લખ્ખણ, ન૦ લક્ષણ [એટલે વાકુ ન બોલાય"
લખ્યુ પત્ર, ન૦ લખત, લેખ, દસ્તાવેજ
લગ, સ્ત્રી૦ મોભને જે ટેકો ઘોડીયાટ ઉપરથી આપે છે તે, ગે ૨ સુતરની એક આટી–લટ ૩ પાછળનો ટેકો–દબાણ ૪ અ૦ સુધી, લગણ
લગડુ, ન૦ છાલકુ, ગુણ ૨ ગધેડાની પીઠ ઉપર લાકડાનુ જે ચોકઠુ ભાર ભરવા મૂકે છે તે ૩ ભાર, બોજો "લખ ચોરાશી ફેર લગડુ, માથે વહોરી લીધુ રે"
લગડી, સ્ત્રી૦ગાળેલા સોના રૂપાની લાબી ઢાળકી
લગણ, અ૦ લગી, સુધી, પર્યંત
લગણ, પુ૦ પહેલા બે ગુરૂ ને છેલ્લો અક્ષર લઘુ હોય તે ગણ ૨ બોજ, ભાર
લગત, ન૦ સબંધ, ઘરોબો ૨ અ૦પાસે, જોડે, લગતુ ૩ વિ૦ લગતુ, સબંધવાળુ
લગતી, સ્ત્રી૦ વગ, તરફેણ, પક્ષ, શરમ ૨ સબંધ, લાગતુ વળગતુ
લગતુ, વિ૦સબંધમા હોય તેવુ,સબંધી,લાગુ પડતુ
લગદી, સ્ત્રી૦ થપોલી, લુગદી
લગન, ન૦ લગ્ન, સબંધ નહિ એવા સ્ત્રી પુરૂષે શાસ્ત્ર વિધિથી જોડાવુ તે, વિવાહ, સાદી ૨ (જ્યોતિષમાં) પાચ ઘડીનો (બે કલાકનો) કાળ–વખત દિવસના છ ને રાત્રિના છ લગન
લગનગાળો, પુ૦ લગ્ન કરવાના શુભ દિવસો (મકરસક્રાતથી તે જેઠ સુધી હોય છે)
લગનપડો, પુ૦ વરના તરફથી કન્યાને ત્યા લગ્નનો શુભ દિવસ લખી કકુનુ જે પડિકુ મોકલે છે તે
લગનસરા, સ્ત્રી૦ લગનગાળો
લગનિયો, પુ૦ વરને તેડવા જનારો કન્યા તરફનો કોઇ માણસ મામો લગનિયો–ઠાઠમાઠિયો
લગની, સ્ત્રી૦ લેહ, ધ્યાન, રઢ
લગભગ, અ૦ પાસે, નજીક, અડોઅડ
લગરીએક–રીક, વિ૦ જરા, થોડુ, કઇક
લગવાડ, સ્ત્રી૦ સબંધ, લાગતુવળગતુ. ૨. આશકમાશુકનો સબંધ, પ્રીતિ

લગાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ અડકે–લાગે તેમ કરવુ, અડકાડવુ 'ટેમલને હાથ લગાડ' ૨ કામે–ધધે વળગે તેમ કરવુ, ઠેકાણે પાડવુ ૩ બાળવુ, સળગાવવુ ૪ ચોપડવુ, ચોળવુ ૫. લાગુ પાડવુ, "તેને આ અર્થ લગાડ" ૬ સાધવુ, ચોઢવુ "આ કડો લગાડો" ૭ ધ્યાન આપવુ,ખતથી ચોટાડવુ "ચિત લગાડી વાચ" ૮ માનવુ,આણવુ "મનમા ખોટુ નલગાડશો"૯ લગાવવુ,ચીકટાવવુ
લગામ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) ચોકઠુ, નાથ, વાગ ૨ રાશ, દોર ૩ અકુશ, દાબ ૪ આણ, મર્યાદા, હદ ૫ સત્તા અધિકાર ૬ અટકાવ, પ્રતિબધન ૭ વિવેક, શરમ
લગાર–રેક, અ૦ થોડુ, જરાક, સહેજ.
લગાવવુ, ક્રિ૦ ચોપડવુ (ઓસડ) ૨ મારવુ 'તેણે તેને ચાબકો લગાવ્યો' ૩ લાગુ પાડવુ, કામમા આણવુ ૪ સોબત કરવી
લગી, અ૦(મર્યાદા–હદ બતાવે છે)સુધી,લગણ,વેર.
લગીર, વિ૦ થોડુ, જરા
લગે, અ૦ હ, ભલે. (એ અર્થે ઉત્તેજનમા)
લગોલગ, અ૦ છેક પાસપાસે, સોડમા, એક બીજાને અડકે તેમ ૨ લગભગ, પાસે
લગ્ગુ, અ૦ પાછળ લાગેલુ હોય તેમ, સાથે જોડે.
લગ્ન, ન૦(સ૦) લગન, જુઓ [૨. પાસે, નજીક
લગ્નકુડળી, સ્ત્રી૦ જન્મ કુંડળી, જન્મોતરી.
લગ્નઘટિકા, સ્ત્રી૦ જે શુભ સમયમા વર કન્યાનો હસ્ત મેળાપ કરવાનો હોય છે તે
લગ્નતિથિ, સ્ત્રી૦ લગ્ન કરવાનો શુભ દિવસ
લગ્નપત્રિકા, સ્ત્રી૦ જેમા લગ્ન જણાવેલુ હોય તે પત્રિકા, કકોતરી [એક બીજાને વરે છે તે
લગ્નમૂહૂર્ત, ન૦ જે સમયે વર કન્યા ક્રિયાથી
લઘિમા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આઠ યૌગિક સિદ્ધિમાની એક ૨ લઘુપણુ
લઘુ, વિ૦ [સ૦] નાનુ, ટુકુ, સૂક્ષ્મ. ૨ હલકુ' ભારે નહિ તેવુ ૩ સુગમ,સહેલુ,થોડી મહેનતનુ ૪.હિણુ,અલ્પ (રૂપ) ૫ હ્રસ્વ,એક માત્રાનું (વર્ણ)
લઘુતા, સ્ત્રી૦ નીચપણુ. ૨ નાનાપણુ., થોડપણુ, ટુકાણુ ૩ હળવી હલક તે.

લઘુતાઈ, સ્રી૦ ટુકાણુ, હસ્વત્વ ૨ હલકાપણુ, [નીચપણુ
લઘુત્વ, ન૦ ટુકાણુ, લઘુતા
લઘુલાઘવી, સ્રી૦ (સ૦) પેચવાળી તદબીર, હાથચાલાકી ૨ ઇચ્છાનુસાર શરીરને નાનુ ને હનકુ બનાવાય તેવી કળા
લઘુશ કા, સ્રી૦ (સ૦)પિશાબ કરવો, મુતરવુ તે
લ ક, વિ૦ (લઙ્ક) પૈસાદાર લક્ષાધિપતિ 'લ ક પતિ શો લ ક જેમનો, થયો વ ક વિચિત્ર ' લ ક લાગવુ–મોટો જય મળવો, પાર પડી જવાવુ
લ ક, સ્રી૦ પાતળી કમર ૨ લ કા
લ કા, સ્રી૦એક જાતની આતસબાજી ૨ રાવણની નગરી લ કા કરવી–સળગાવી મુકવુ, બાળવુ લ કા લુટવી–ઘણા મોટા ખજાના મેળવવા લ કાની લાડી–ઘણેજ દૂરની કન્યા 'લ કાની લાડી અને ઘોઘાનો વર ' અશકય હોય તેવુ, ન જોગ ખાય તેવી વાત
લ ગડ, વિ૦ લ ગડુ, લુલુ, ખોડુ, પાગળુ, પ ગુ
લ ગડુ, વિ૦ [લ ગ] પગે ખોડવાળુ, નિર્ગત થયલુ, ખોડુ, પાગળુ, પ ગુ, લુલુ, ચાલતા પગ તણાતો–ખેચાતો હોય તેવુ
લ ગર, ન૦ (ફા૦) વહાણ થોભાવવાની બિલાડી, નાગર ૨ ઝાઝર, પગનુ ઘુઘરીઓવાળુ ઘરેણુ ૩ એક છેડે વજન બાધેલી દોરી ૪ હારકતાર ટોળુ
લ ગરવા, ન૦ ઓળ બો,છેડે વજન હોય તેવીદોરી
લ ગરવુ, ક્રિ૦ સ૦ લ ગર નાખવુ, નાગરવુ ૨ વળગાડવુ, જોતરવુ ૩ ફાદામા લેવુ, આતરવુ
લ ગરિયા, ન૦ નાની ઝાઝરિયા, ઘુઘરીવાળા આબળિયા
લ ગરિયુ ન૦ ઝાઝર ૨ **વિ૦** લ ઘરવાળુ
લ ગરી, સ્રી૦ ઘુઘરીઓવાળુ આબળેલુ પગનુ ઘરેણુ ઝાઝર, તોડા ' સુદર બાળક રૂપ રસાળુ ચરણ લ ગરી વાગે રે '—દયા૦
લ ગાર, સ્રી૦ લાબી હાર, પ ક્તિ એકએક સાથે ગઠાયેલુ હોય તે [રાડુ ચાલવુ
લ ગાવુ, ક્રિ૦ અ૦ લ ગડાવુ, ખોડ ગાવુ, ખોડાવુ,
લ ગૂર, પુ૦ (સ૦ લ ગૂલ=પુછડી) પુછડી,પુચ્છ ૨ માકડુ વાદર ' પ્રતિહાર અચરત પામીઓ, દેખી લહર લ ગૂર ' ૩ લફરૂ
લ ગૂરિયુ, વિ૦ પુછડાવાળુ, પુછડિયુ ૨. **ન૦** વાદરૂ, માકડુ ૩ લફરૂ
લ ગોટ, પુ૦ કાછોટો, લ ગોટી લ ગોટ મારવો=સાધુ થવુ, જોગી બનવુ લ ગોટ બ ધ=બ્રહ્મચારી અવસ્થામા મચમર્મા
લ ગોટિયુ , વિ૦ નાનુ, બાળ અવસ્થાનુ, લ ગોટી વાળીને ફરે તેવુ લ ગોટિયા મિત્ર=બાળમિત્ર, બાળ ગોઠિયા ૨ બાવો, વેરાગી
લ ગોટી, સ્રી૦ ફક્ત ઇંદ્રિય ઢકાય એટલો લુગડાનો જે લાબો કકડો કમ્મરે વિટાળેલી દોરીની સાથે રાખવામા આવે છે તે લ ગોટી મારવી=વેરાગી થવુ ૨ બધી માલમતા ખોઈ નાખવી ઉડાવી દેવુ [(ધિક્કારમા)
લ ગોટો, પુ૦ મોટી લ ગોટી, કચ્છ. ૨ બાવો.
લ ઘન, ન૦ લાઘવુ તે, ઉપવાસ, લાઘણુ ૨ કુદકો; કુદી જવુ તે ૩ ઉલ ઘન [૨ ઓળ ગવુ
લ ઘવુ, ક્રિ૦ અ૦ઉપવાસ કરવો,લાઘણુ ખેચવી
લ ઘી, સ્રી૦ રાજિયા ગાઇ કુટણી કરાવનારી; ભાટડી, વડારણ
લ ઘો, પુ૦ સરણાઇ વગાડવાનો ધ ધો કરનાર
લ ઘોરૂ ,વિ૦રૂપાળી સ્ત્રી,સુ દર જાઘવાળી [લ ઘાવુ તે
લચક, સ્રી૦ કરમોડ, મચકોડ, મોચ લચકવુ તે,
લચકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભાગથી વાકુ વળવુ–મરડાવુ. ૨ જોબનમા–મદમા ચાલતા કમરેથી જરા મરડાવુ,૩ કરમોડ ખાવો,મરડાવુ,ઉતરી જવુ,મોચાવુ
લચકલચક, અ૦ મોટેમોટે કોળિયે, જલદીથી ૨ ઝોલા ખાવુ, ઝુલવુને લબડવુ
લચકો, પુ૦ પોચા–ઢીલા પદાર્થનો લોચો
લચકો, વિ૦ લચકા રૂપ, ગાઢુ ' લચકો દાળ '
લચડવુ, ક્રિ૦ સ૦ લપડવુ, ચોપડવુ, ખરડવુ
લચ ડ–લચાંડ, ન૦ માથુ ફોડાવનારૂ, તકરારી, ખેન પડાવે તેવુ [પાણી નીકળે તેવુ (વસ્ર)
લચપચ, વિ૦ ચીકણુ, ગુ દર જેવુ ૨ તરબોળ,
લચપચતુ, વિ૦ લોદો–લચકો પડે તેવુ, પ્રવાહીથી તરબોળ [લેતા સરી પડવુ
લચલચવુ, ક્રિ૦ અ૦ લચકવુ ૨ પસરી જવુ,

લચવુ, ક્રિ૦ અ૦ વચમાથી જરાક નમી જવુ દબી જવુ, સાધામાથી મરડાવુ ૨ નરમ દોરી મૂકવી, આગ્રહ મૂકી દેવો, શરણુ થવુ, દબાઇ જવુ ૩ ત્રાસુ થઈ જવુ

લચ્છન, ન૦ લક્ષણુ

લચ્છો, પુ૦ માંજો, કાચ ચઢાવેલી દોરી

લછ, પુ૦ લક્ષ્મી, લાછ

લજવવું, ક્રિ૦ સ૦ લાજ લાગે તેમ કરવુ, શરમાવવુ નીચુ ઘલાવવુ

લજવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ શરમાવુ, લાજ આવવી, ૨ શેહ પડવી, સંકોચ લાગવો

લજામણી, સ્ત્રી૦ લાજાળી, સ્પર્શથી સકાચાઇ જનારી વનસ્પતિ,

લજામણુ, વિ૦ લાજ–શરમ લગાડે તેવુ ૨ અશોભતુ, નઠારૂ

લજાવવું, ક્રિ૦ સ૦ શરમ પહોચે તેવુ કરવુ, લજવવુ

લજ્જા, સ્ત્રી૦ લાજ, શરમ, ૨ મર્યાદા, અદબ, ૩ ફિટકાર

લજ્જાવાન, વિ૦ શરમાળ, મર્યાદશીલ

લજ્જાળુ, વિ૦ લજ્જાવાળુ, અદબવાળુ. ૨ લાજાળીનો છોડ

લજ્જિત, વિ૦ (સ૦) લજ્જા પામેલુ, લાજેલુ શરમિંદુ

લચ્છન, ન૦ લાછન, લાખુ, નિશાન ૨ ખોડ, ૩ કાળાટીલી ૪ લક્ષણુ

લટ, સ્ત્રી૦ લાબા નિમાળાનો થોડો જથો લાબા નીમાળાની ગુચ, ચોટલાની સેર, વેણી ૨ વડની મૂળી ૩ હીર–સુતરની વણ્યા વગરની સેર ૪ મોતીની સેર ૫ જાળ, પેચ

લટક, સ્ત્રી૦ શોભીતો મરોડ–વાક, તરેહ, રીત ૨ લચક, અમળાઇ પડવુ તે 'તે લટક ખાઈ ગયો' ૩ મદમા ચાલતા જરા કમ્મરેથી મરડાવુ તે, અગમરોડ, લટકો

લટકણુ–ણિયુ, ન૦ પાદડી, લોલક, ઝુમખુ, લટકતું ને ઝુલ્યા કરે તેવુ, ઘુલર ૨ વિ૦ લટકતુ એવુ, લબડતુ, ઝુલતું

લટકતુ, વિ૦ આધાર–ઉદ્યમ વનાનુ (જન) ૨ લબડતુ, લટક્યા કરતુ ૩ નિરાધાર ૪ નિરૂદ્યમી બેકાર. ૫ અધવચ રહેલુ, અંતરાળિયુ લટકતુ મૂકવુ=અધવચ છોડી દેવુ, અતરિયાળ રાખવુ

લટકવું, ક્રિ૦ અ૦ લમડતુ, ઝુલતુ રહેવુ, હિચતુ ૨ ઝઝુમી રહેવુ ૩. લબડે–ટગાઇ રહે તેમ કરવુ ૪ રહી જવુ, રખડવુ, નિરૂદ્યમી રહેવુ ૫. બાઝવુ, વળગવુ

લટકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટાગવુ, લમડાવવુ, લટકે તેમ કરવુ ૨ ફાસી દેવી ૩ અદબદ રાખવુ.

લટકાવુ, ક્રિ૦ અ૦ લબડવુ, ટગાવુ

લટકાળુ, વિ૦ લટકાખોર, લેંકાવાળુ, ચટકતી ચાલવાળુ

લટકુ, ન૦ હાવભાવ, નખરૂ, અદા, 'અમુલખ લટકુ લાખનુ, ચેલા તે પામ્યા પાર'–દયા૦

લટકો, પુ૦ અગનો શોભિતો મરોડ, લહેકો ૨ છટાવાળો ચાળો. ૩ હાવભાવ, નખરા, અદા.

લટકોઝટકો, અ૦ અકસ્માતથી, દૈવયોગે.

લટપટ, અ૦ ડોક આમ તેમ કરી રમતિયાળ દેખાવુ તે, 'લટપટ પખી ચતુર સુજાણુ' ૨ ઝટપટ, જલદી ૩ સ્ત્રી૦ ધાલમેલ, ગાઢ સબધ, ખુલ્લા દિલની આપલે

લટપટિયુ, વિ૦ લીસુ, ૨ ઉતાવળુ, ચચળ. ૩ ન૦ હજામનો ચામડાનો કડકો

લટર, સ્ત્રી૦ નાની ડાળીઓનો ગુચ્છ, લટ, શાખા ૨. ફેરો, આંટો

લટવું, ક્રિ૦ અ૦ લટી જવું સમજી જવુ, નમી પડવુ ૨ સંકોચાવુ લટી પડવુ=નમી પડવુ, આજીજી કરવી ૨ સમજી જવુ

લટાર, સ્ત્રી૦ ફેરડકો, ફેરો, આટો

લટિયાં, ન૦ બામરા, ઘણી એક લટ લટિયા પીંખવા=મારવુ, ફેંદી નાખવુ, ફજેત કરવુ. લટિયાં ગુથાવા=ઘણોજ નિકટ સબધ હોવો.

લટુરી, વિ૦ લટકતી, ઝુલતી, 'નાકે મોતી લટે લટુરી, સુદર મુખપર ઝુમે રે'

લટ્ટુ, વિ૦ એકજ વિષયમા ચિત્ત ચોટી રહેલુ હોય તેવુ ૨ લીન, તલ્લીન, તન્મય, એકતાર, મશગુલ. ૩ કઇ કરવાને અશક્ત, નિર્બળ. ૪ થાકીને લોથ થઇ જવુ 'થાકથી લટ્ટુ થયો છુ' ૫ સ્તબ્ધ, ન હાલે–ફરે તેવો (ભમરડો)

લટ્ઠ–ઠ, પુ૦ જાડી મજબુત ગાઠાવાળી લાકડી, ડગોરો, ડાગ ૨ વિ૦ શરીરે ભરેલુ, પુષ્ટ ને મજબુત ૩ ઢાળકી ૪ જાડો માદરપાટ

લટ્ઠો, પુ૦ ડગોરો, જાડી લાકડી. ૨. ગાડીની ધરી

લઠિંગો, પુ૦ લઠ ૨ લુચ્ચો

લડકણુ, વિ૦ લડે-કકાસ કરે તેવુ, લઢવાડિયુ તકરારી

લડત, **સ્ત્રી૦** બેજણની અથવા બે પક્ષની લડાઈ ૨ કજીઓ, તકરાર ૩ મુકદમો

લડથડવુ, ક્રિ૦ **અ૦** ગોથુ ખાઇ જવુ, અમ-ળાઈ પડવુ, સમતોલપણુ જવાથી પડી જવાવુ

લડથડિયુ, ન૦ ગોથુ, ગુલાટ, અડબડિયુ

લડધુ, વિ૦ અલમસ્ત, લટ્ઠ

લડધો, પુ૦ લફિંગો. ૨ ખાધેલપીધેલ ને તોફાની

લડબડવુ, ક્રિ૦ **અ૦** લટકી રહેવુ, ઝુકવુ ૨ નાસીપાસ થવુ, નિષ્ફળ થવુ. ૩ રહી જવુ, બાતલ રહેવુ

લડબડિયુ, ન૦ ઠોકર ખાઇ પડવુ તે, ગોથુ

લડમલડા, **સ્ત્રી૦** લડાઈ, વઢવાડ, ટટો

લડવાડ, **સ્ત્રી૦**લડાલડ,ઝઘડો,મારામાર ૨ બોલાબોલ

લડવુ, ક્રિ૦ **અ૦** કકાસ કરવો, કજિયો કરવો, ટટો કરવો, ચકમક ઝરવી 'તે બે લડયા છે' ૨ ગાળા ગાળ કરવી તકરાર કરવી ૩ શસ્ત્રાદિકથી યુદ્ધ કરવુ, લડાઇ મચાવવી ૪ (સરકારમા) કજિયો ચલાવવો,દાવો બાધવો,સરકાર દરબારચઢવુ

લડવૈયો, પુ૦ લડનારો, શૂરવીર યોદ્ધો ૨ કુસ્તી બાજ,પહેલવાન [ડોલતા લથડતા પગેચાલવુ

લડસડવુ, ક્રિ૦ **અ૦** ઝુલવુ, અડબડિયા ખાવા,

લડાઇ, **સ્ત્રી૦** લડવુ તે, તકરાર ૨ અણુમનાવ કકાસ ૩ ગાળાગાળ, વળગા વળગી ૪ ટટો, ઝઘડો, મુકદમો ૫, સગ્રામ, યુદ્ધ, જગ લડાઇ વેચાતી લેવી -કોઈનુ ઉપરાણુ લઇ પોતે લઢવુ

લડાઇખોર, વિ૦ લડકણુ, લડે તેવા સ્વભાવનુ

લડાક, વિ૦ લડકણુ

લડાયક, વિ૦ લડવામા કામ લાગે તેવુ, લડા-ઇના બરનુ ૨ લડાઈ કરે તેવુ, લડવૈયુ ૩ લડકણુ, લડકાર [કજિયો

લડાલડ,-ડી, **સ્ત્રી૦** લઢાઈ, વઢાવઢી ૨ રોજનો

લડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ બે જણુ લડે તેમ કરવુ ૨ કલાવવુ, વહાલથી રમાડવુ, પંપાળવુ

લડુ, ન૦ તાર વિંટવાનુ સોનીનુ ઓજાર ૨ ગુ

લડુ, પુ૦ લાડુ, લાડવો [છળુ, આટી

લઢણુ, **સ્ત્રી૦** રીત-તરેહ ૨ આદત, ટેવ

લણવુ, ક્રિ૦ **સ૦** કણસલુ તોડવુ-કાપણી કરવી ૨ નીચે પડેલુ સાભરી લેવુ, એકઠુ કરવુ ૩ ગુણ લેવો, મધરવુ ૪ ફળ પામવુ, ભોગવવુ ૫ જાણી જવુ સાભળવુ

લણનાર,પુ૦પાક ઉતારનાર,ઢાળનાર [તોફાની

લઠ વિ૦દાડિયુ,લાઠ ૨ લુચ્ચુ,ધૂર્ત ૩ વઠેલ;

લઠ, પુ૦ પુરૂષની ગુહ્યેન્દ્રી ૨ કાવતરાખોર,લુચ્ચુ, ધૂર્ત ૩ લબાડી,જુઠુ ૪ દારુ,લાઠિયુ [કુવારો

લઠોર, વિ૦ ભટકેલ, રખડલ ૨ મોટી ઉમરનો

લત, **સ્ત્રી૦** હમેશ મનમા થતી ઇચ્છા, ધ્યાન, લેહ, લગની ૨ ટેવ, આદત, કુછદ, વ્યસન

લતા, **સ્ત્રી૦** (સ૦) વેલ, વેલી,

લતાકુજ, **સ્ત્રી૦** કુટીર, વેલનો માડવો, કુજ

લતાડ, **સ્ત્રી૦** ફરી પાઘડી બાધવી, તજવીજથી ઉથલો મારી દેવો તે, ચુકવણી ૨ છળ, પ્રપચ ૩ લાત, પાટુ, પાદપ્રહાર ૪ ગોથ ખવરાવવી દૂર લઇ જવુ (પત ગને) [જુદેજુદુ તાકવુ.

લતાડવુ, ક્રિ૦ **સ૦** ખરાબ કરવુ, બગાડવુ, ૨

લત્તા,ન૦એ શબ્દ લુગડાની સાથે 'એના જેવુ બીજુ કઇ''એવા અર્થમા જોડાય છે **લત્તા** લેવાઇ જવા= લુંટાવુ ૨ ગભરાટમા આવી પડવુ,ખબર લેવાઇ જવા

લત્તો, પુ૦ લગતો આવેલો જે વસ્તી-સીમનો ભાગ, મહોટલો,પરૂ,જિલ્લો,હદને લગતી આવેલી જે જગા તે,વાડો,વિભાગ [લમડે ને પગે અથડાય એમ

લથડપથડ, વિ૦પાણીથી તરબોળ ૨ સથરવથર,

લથડવુ, ક્રિ૦ **અ૦** ગોથુ ખાવુ ૨ (બોલવામા) અચકાવુ, અટકી પડવુ ૩ પાછળ રહી જવુ, નિરાશ થવુ ૪ ભૂલવુ, ચુકમા વડવુ

લથડીઉ, ન૦ ભમરી, સ્ખલન, ગબડી પડવુ તે

લથબથ, અ૦ છેક પાસે આવી એકમેકને જોરમા વળગેલા હોય તેમ, ભેટાભેટ

લથરપથર, **અ૦** સથરપથર, વેરણ છેરણ

લદબદ, **અ૦** લચકા જેવુ હોય તેમ ૨ કોઇ ઢીલા પદાર્થમા ખરડાયુ હોય તેમ ૩ તલ્લીન, મગ્ન ૪ વિ૦ખૂબ ભિ જાયેલુ-પલળેલુ

લદાવવું, ક્રિ૦ સ૦પીદ ઉપર ભરાવવુ,ઉપર ભાર નખાવવો

લપ, સ્ત્રી૦ઉપાધિ, પીડા, આપદા, સતાપ,જ જાળ ૨ ચીકણો માણસ, માથુ પકવનાર

લપ,અ૦ જલદીથી, ઉતાવળે બોલતા થતો અવાજ, ચટચટ [અદર જવુ તે

લપકારો, પુ૦ ઝપટની સાથે જીભનુ બહાર આવવુ

લપકો, પુ૦ ચીકણા જાડા ગ દા પદાર્થનો લચકો, લોદો "લીંટ નરક વગેરેનો લપકો" ૨ મહેણા, ટાણો, મર્મવચન [ન થયુ તેમ

લપકોઝપકો, અ૦ સહેજસાજ, થોડુંઘણું, થયુ

લપછપ, સ્ત્રી૦ ધાલમેલ, લટપટ, પેસનિકળ

લપટ, અ૦ એકદમ ઓચીંતી મારેલી ઝડપ,તલપ. સહસાપતન ૨ ઝપટ, ઝુટ ૩ અટેવાળી,અડફટ ૪ ધીમે ધીમે ચઢવુ તે લહેર ૫ પેચ, ફદિ ૬ એકાએક સુગધી ઉડી આવવી તે

લપટ, અ૦ તલ્લિન, મગ્ન. 'લપટ થયા લાલ ભારે અતીસે'–દયા૦ ૨ ચીકણુ, ચોટી જાય તેવુ

લપટઝપટ, સ્ત્રી૦ ઓચિતી ઝુટ મારવી તે. ૨ લાપોટ ઝાપોટ ૩ જે કઈ થોડુ આવ્યુ–થયુ તે ખરૂ એવુ

લપટવું ક્રિ૦ સ૦ ગુડાળવુ, વિ ટાળવુ, વિંટવુ ૨ આમળો લેવો, પેચમા લેવુ, ગુચવી નાખવુ

લપટાવુ, ક્રિ૦ અ૦ આંબળો આવ્યો હોય તેવુ થવુ, વિંટળાવુ ,વળગી રહેવુ ૨ લલચાવુ, ફસાવુ

લપટુ, વિ૦ અ દરના ભાગમા બરોબર સજ્જડ ન બેસતુ, ઢીલુ,રમતું,નરમ ' કળ લપટી પડી ' ૨. ઘસાઇને લીસુ થયલું, નરમ (ખીલી, ફેરો ૩. લાલચુ (માણસ)

લપડવુ, ક્રિ૦ સ૦ જાડુ ચોપડવુ, ખરડવુ

લપડાક, સ્ત્રી૦ થપડાક, તમાચો, લાપટ, ધોલ ૨ મહેણુ,ટાણો. લપડાક મારવી=તમાચો મારવો ૩ ટાણો મારવો, ચોકના ચોઢવા ૩ ધૂતવુ

લપરડો, પુ૦ જાડો લેપ, ઓઘરાળો 'આખે કાજળના લપરડા'

લપલપ, અ૦ ઝપાટાબધ, ઝટઝટ, ઝડપથી

લપલપ, સ્ત્રી૦ (સ ૦) બકબક લવારો, લવરી.

લપલપાટ, સ્ત્રી૦ વગર આવડતે ઉતાવળથી જે કરવુ તે. ધાધળ.

લપલપિયુ, વિ૦ નકામુ ઘણુ બોલી ગરબડ કરે તેવુ ૨ વગર સમજે ઉતાવળ કરીને કામ બગાડનાર, ધામધુમિયુ, ઉત્પાતિયુ ૩ લવરીખોર, બોલકણુ

લપવુ-લપાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સતાવુ, છુપાવુ

લપસણુ, વિ૦ લપસી જવાય તેવુ, સરકણુ, લીસુ

લપસવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ ૦ સર્પ–ખસવુ) ખસી પડવુ, ઘરવુ, સરકી જવુ "તે લપસ્યો જો !" ૨ ગોથુ ખાવુ ૩ પોબારા ગણવા, પલાયન કરી જવુ [આપે તેવુ

લપસિ દર, ન૦ ઘણુ લાણુ ને ટાયલુ, કટાળો

લપાટિયો, પુ૦ઘુસટિયો

લપાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સતાવુ, છુપાવુ, ઑઠે ભરાવુ

લપુકલપુક-લપુલપુ, અ૦ ભયની થરથરાટી, ભયથી અગનુ સંકોચાવુ ને ઉઘડવુ [લાવડુ

લપુડુ,વિ૦જેના પેટમા વાત ન રહે તેવુ,વેવલું,અ-

લપેટવું, ક્રિ૦ સ૦ અ દરનું ઢાકવુ, વેષ્ટન કરવુ, ઢ કાય તેમ વિંટળવુ ૨ સામેલ કરવુ ફાદામા લેવુ, ગુ ચવવુ, સંડોવવુ [થવુ

લપેટાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વિટળાવુ ઢ કાવુ ૨ સામેલ

લપેટો, પુ૦ લપ્પો, ખૂબ કસબવાળુ વણતર ૨ આચ્છાદન ઢાકણુ, આવરણ

લપેડવું, ક્રિ૦ સ૦ જાડુ ચોપડવુ ખરડવુ

લપેડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ લપેડેલુ થવુ, ચોપડાવુ

લપોડ, વિ૦ શ ખ, મૂર્ખ ૨ જુઠોને ઠેકાણા વગરનો લપોડશ ખ=જુઠા તડાકા મારનારો, ગપ્પિદાસ, ઠોલિયો

લપોડો, પુ૦ મોટી ઉમરના પુરૂષની ગુલાન્દ્રી

લપ્પડ, સ્ત્રી૦ લપડાક, થાપટ ધોલ ૨ વિ૦ ચીકણુ, સજડ ચોટી જાય તેવુ

લપ્પનછપ્પન, ન૦ છુપી ધાલમેલ, આઘુ પાછુ ને ઉઘુચતુ કહેવુ તે ૨ લુચ્ચાઇ, ઠગાઇ ૩ બહાનું, ઢોગ, નિમિત્ત.

લપ્પાદાર,વિ૦ખૂબ જરીવાળુ. ['લપ્પાની સાડી'

લપ્પો, પુ૦ નરદમ કસબ ભરી બનાવેલુ વસ્ત્ર તે

લફંગાઈ, **સ્ત્રી૦** લુચ્ચાઇ, ઠગાઇ ધૂર્તતા ૨ લબાડીખણુ ઉદ્ધતાઇ, તોછડાઇ, નફટતા

લફંગુ, **વિ૦** જેની લુચ્ચામા શાખ હોય તે, જુઠ્ઠુ, નિર્લજ ૨ ખધુ પાકુ ૩ કપટી, દગાબાજ

લફડલફડ, **અ૦** ઝુલતુ, લબડતુ ને ઉડતુ ૨ ફરફરતુ, અટેવાળે આવી વિંજાતુ

લફડવુ, **ક્રિ૦ અ૦** નીચે લટકતુ હોઇને ભોય સાથે અડકયા કરવુ, લબડવુ

લફરૂ, **ન૦** નડતર, ખેન, પજવનારૂ જે કઇ તે ૨ સાથે વળગેલા જે માણસો તે (સ્ત્રી, છોકરા, ચાકર વગેરે) ૩ કામમા નડે તેવુ, આડ ૪ વારેવારે માથુ પકવનાર ૫ લિંટનો લપકો નાકનો મળ

લબ, **પુ૦** [ફા૦] ઓઠ ૨ લાળ ૩ ઘાત જવી તે

લબડપક્કે, **અ૦** દરકાર રાખ્યા વિના, જોરથી, બળાત્કારે, દમભેર ૩ જખ મારીને, નામરજીએ

લબડવુ, **ક્રિ૦ અ૦** લટકવુ, ટગાવુ, ઝોલા ખાવા, ઝુલ

લબડાવવુ, **ક્રિ૦ અ૦** લબડે તેમ કરવુ, ટાગવુ, લટકાવવુ, ઝુલાવવુ ૨ આશાભગ કરવુ

લબતરૂ, **વિ૦** કૌવત વગરનુ, પાતળુ, કૃશ, લબોતરૂ ૨ નરમ, સ્નિગ્ધ

લબાચિયો, **વિ૦** ચિથરિયો, ચિથરે હાલ

લબાચો, **પુ૦** ચિંથરા, ફાટેલા કપડાના કડકા, ફાટા તુટા કપડા, જીર્ણવસ્ત્ર

લબાડ, **વિ૦** જુઠ્ઠુ, અસત્ય બોલનારૂ

લબાડી, **સ્ત્રી૦** જુઠ્ઠુ, જુઠાણુ, અનૃત

લબુકિયા, **ન૦** લબુલબુ થવુ તે [થઈ જવા તે

લબુલબુ, **અ૦** બીકથી શરીરના અવયવો ઢીલા

લબોચુ, **ન૦** મોઢુ મો, ડચુ

લબ્ધ, **વિ૦** પ્રાપ્ત, મેળવેલુ, સપાદન કરેલુ

લબ્ધા, **સ્ત્રી૦** દુખધા ૨ બાળબચ્ચા

લબ્ધિ, **સ્ત્રી૦** (સ૦) લાભ પ્રાપ્તિ, ઉપજ

લભ્ય, **વિ૦** (સ૦) પ્રાપ્ત થઈ શકે તેવુ, મળવા જોગ

લમણુ, **ન૦** ગાલની ઉપરનો ને માથાની નીચેનો અવયવ લમણા ઝીકવા=માથાફોડ કરવી **લમણે** હાથ દેવા=હિમત હારવી આશાભગ થવુ

લપટ **વિ૦** (સ૦) વ્યભિચારી, બદફેલીમા પડેલુ, કામી

લબ, **વિ૦** લાબુ, દીર્ઘ સુવિશાળ, વિસ્તીર્ણ. ૨ **પુ૦** ઓળબો ૩ દોરીએ બાધેલુ સીસાનુ વજન (પાણી માપવાને) લગર ૩ કાટખુણો

લબકર્ણ, **પુ૦** ગધેડો ૨ **વિ૦** લાબા કાનવાળુ

લબગોળ, **વિ૦** અંડાકાર, અડાકૃતિ

લબાઈ, **સ્ત્રી૦** લબાણ ૨ લાબુ જે માપ તે

લબાણ, **ન૦** લાબુ અતર ૨ લબાઈ ૩ વિસ્તાર, ફેલાવો ૪ લાબી વિગત

લબાવવુ, **ક્રિ૦ સ૦** લાબુ કરવુ, વધારવુ ૨ પહોચાડવુ, ઘણો વખત ચલાવવુ

લબાવુ, **ક્રિ૦ અ૦** વધવુ તણાવુ, ખેચાવુ ૩ ઘણો વખત ચાલવુ [એવુ, દીર્ઘ

લબૂશ, **વિ૦** શિરસ્તાથી વધારે લાબુ કે ઉચુ

લબોચાઇ, **સ્ત્રી૦** સીધી ઉંચાઇ

લબોદર, **પુ૦** (સ૦) ગણપતિ, ગણેશ ૨ ફાદવાળુ

લય, **પુ૦** (સ૦) નાશ, ક્ષય, પાયમાલી, વિનાશ ૨ પ્રલય ૩ એક તારૂ થવુ તે, એકાગ્રતા ૪ બેમાલુમ થઇ જવુ તે, સમાઇ જવુ તે ૫ સૂર નિકળ્યા પછી તેનુ ધીમે ધીમે ઓછુ થઇ ઘટી જવુ તે ૬ (ગાયનમા) વિરામ, માન

લયાનત, **સ્ત્રી૦** (આ૦) ગેરિયત, શરમ, નામોશી ૨ કુદુઆ, લ્યાનત ૩ ધિક્કાર, ફિટકાર

લલકાર, **પુ૦** લલકારવુ તે ૨ સૂર લબાવવો તે, લલિત ધ્વનિ

લલકારવુ, **ક્રિ૦ અ૦** જોરથી લાબો સાદ કાઢવો, બુમ પાડવી ‘ જોદ્ધો લલકાર્યો ’ ૨ મધુરો સ્વર લબાવવો ‘ રાગ લલકારવો ’

લલચાવવુ, **ક્રિ૦ અ૦** લાલચ આપવી, લોભમા નાખવુ ૨ આકર્ષવુ, મોહિત કરવુ, ભમાવવુ

લલચાવુ, **ક્રિ૦ અ૦** લાલચમા પડવુ, લોભમા લેવાવુ ૨ મોહિત થવુ, પ્રેમ લાગવો

લલતિકા, **સ્ત્રી૦** (સ૦) લાબો ને મોટો હાર

લલના, **સ્ત્રી૦** (સ૦) પ્રેમરસ ભરી નાજુક સુદર સ્ત્રી, રસિક ને વિલાસી સ્ત્રી ‘લલના ન થાયલગાર, કામણ મત્ર કશે ’—દલ૦

લલાટ, **ન૦** (સ૦) કપાળ, ભાલ, ૨ નસિબ, ભાગ્ય લલાટ લેખ=છઠ્ઠીના લેખ

લલાટિકા, **સ્ત્રી૦** દામણી, કપાળ ઉપર રહે તેવુ એક જડિત્ર ઘરેણુ

લલિત,પુ૦ (સં૦) રઢિયાળુ, કુમળુ, નાજુક ૨ મનોહર, સુંદર ૩ લહેરી, તુરંગી, અસ્થિર ૪ ખુશકારક, આનંદ આપે તેવુ ૫ એક રાગ

લલિતા, **સ્ત્રી૦** જુવાન મનોહર સ્ત્રી, લલના

લલુતા,સ્ત્રી૦લાલચ, આશા, ચાહના,તૃષ્ણા,લોભ

લલુપતા,સ્ત્રી૦ તૃષ્ણા, લોભ, લાલચ, લલોપતા

લલુપતા, ન૦ અલાવડા, હાજી હા કહી ખુશ કરવુ તે ૨ ઓવારણા, લાડકા સવાસલા ૩ લાડ, મનવણા, લલોપતા.

લવ,પુ૦ અંશ, ભાગ ૨ કણુ, અણુ ૩ નિમેષનો ૧૬ મો ભાગ ૪ **સ્ત્રી૦** લવારો, બકબકાટ, લવરી ' લાભ વિના લવ કરવી ભાવે ' ૫ વિ૦ લગાર, જરાક, થોડુક, કંઈક

લવંગ, ન૦ (સં૦) એક જાતનુ ઝાડ અથવા એનુ ફૂલ તેજાનામાંનુ એક વસાણુ લવંગિયુ, લવંગના આકારનુ કાનનુ ઘરેણુ.૨ લવિંગ જેવુ નાનુને તીખુ

લવણ, ન૦ મીઠુ, લૂણ, નિમક, ૨. તેજ, કાંતિ ૩ બાહોસી [બકબકાટ

લવરી, **સ્ત્રી૦** અતિશય બકબક કરવુ તે, લવારો,

લવલવ, ન૦ લવરી, લવારો, બકબકાટ,

લવલવવુ,ક્રિ૦ અ૦ બકવુ, નિર્થક બબડયા કરવુ

લવલવાટ,પુ૦ લવરી, જુઓ.

લવલેશ, અ૦ જરાક, કંઈક, લેશમાત્ર, તલમાત્ર

લવવું, ક્રિ૦અ૦ (સં૦ લપ્-બોલવુ) વગર કારણે સંબંધ વગરનુ બોલ્યા કરવુ ૨ ઘેલા કાઢવા,બકવુ, લવરી કરવી **લવી** જવુ-બેભાનમા કહી દેવુ ૨ ગાળ ભાંડવી [લાયકી, વિવેક

લવાજણ, **સ્ત્રી૦** લાવણ્યતા, બોલવાની મિઠાશ,

લવાજમ,ન૦ (આ૦) મુદતે મુદતે આપવાનુ નાણુ. ૨ મુકરર કરેલી હકસાઈ તે, દસ્તુરી- ફી, પગાર

લવાદ, **પુ૦ (આ૦)** પક્ષકારોનો વાંધો પતવવાને નિમેલા ત્રાહિત તે, પંચ, મધ્યસ્થ, અમીન

લવાદી,સ્ત્રી૦ લવાદનુ કામ, પંચાયત, નિર્ણય

લવાર,પુ૦ લુહાર **લવારવાડો**-જે ભાગમા લુહાર લોકો રહેતા હોય તે

લવારી,સ્ત્રી૦ લવરી, બકવા, મિથ્યા ભાષણ

લવારૂ, ન૦ ધાવણુ બાળક ૨ બકરીનુ બચ્ચુ

લવારો, **પુ૦** લવરી, બકવા

લવિંગ,વિ૦ લવંગ, જુઓ [નેતીખુ

લવિંગિયુ, ન૦ કર્ણ ભૂષણ ૨ લવંગ જેવુ નાનુ

લવ્વો, **પુ૦** જીભનો લોળો, જીભની હીનચાલ " એનો લવ્વોજ ક્યા બંધ રહે છે " ૨ લઉઓ,

લવ્જ, **પુ૦ (આ૦)** શબ્દ, બોલ [મશ્કરો

લશ્કર,ન૦(ફા૦)સૈન્ય, ફોજ ૨ જથો, ટોળુ ઝુંડ

લશ્કરી, વિ૦ લશ્કર સંબંધી, સૈનિક ફોજનુ

લસણ, ન૦(સં૦લશુન) એક જાતનો ઉગ્ર વાસનો

લસણિયુ, વિ૦ લસણ મેળવેલુ હોય તેવુ [કંદ

લસણિયો,પુ૦ લસણની છેક નાની કળી જેવો તપખિરિયા રંગનો કિંમતી પથ્થર

લસતુ,વિ૦ શોભતુ, સુંદર ૨ નરમ,

લસરક,અ૦ ખૂબ લાંબુ એમ 'લાંબુ લસરક'

લસરકો, પુ૦ સપાટીપર લાંબુ સઘવુ તે, ઘસરકો "બે લસકા સુંઠ ઘસ" ૨ લીટો, આંકો, ઉઝરડો

લસલસતુ,વિ૦ તાજુ, તાતુંને ઘીથી ભરેલુ (લાડુ, ખીચડી વગેરે) ૨ લીસુ ને તેજ મારતુ ૩ મધુર, સ્નિગ્ધ

લસલસવુ, ક્રિ૦ અ૦ તેજ મારતુ, ચળકતુ ૨ મોજમા ડોલવુ-નાચવુ ૩ સ્નેહથી ભરપુર હોવુ

લસલસાટ, વિ૦ પુષ્કળ, સારી રીતે, ઘસઘસાટ 'તે ઘસઘસાટ ઉંઘી ગયો છે "

લસવુ, ક્રિ૦ અ૦ લપસવુ, સરી જવુ ૨ રમતુ નાચતુ, થનથન કરવુ. ૩. ખલવુ, સારૂ દેખાવુ,શોભતુ ૪ ચળકતુ, ઝળકતુ ઝળાઝળા થવુ [વાટવુ

લસોટવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઘુંટવુ, ઝીણુ કરવુ, લસરકે

લહ-કો,પુ૦ સ્વાદ, લેહ, લળકો ૨ ચાળો, મરોડ.

લહર,સ્ત્રી૦ લહેર, તરંગ ૨ ફરફુ, મંદમંદ પવન વાવો તે ૩ વેળ, ઉભરો ૪ મોજ,આનંદની ખુશાલી

લહરી, **સ્ત્રી૦** તરંગ, મોજુ 'સરોવરમા રૂપાની વાટા જેવી લહરીઓ આવી રહી હતી'

લહવું,ક્રિ૦અ૦ જાણવુ, સમજવુ,

લહાણ, ન૦નફો, ફળ, લાભ ૨ કમાઈ આયપત.

લહાણી, **સ્ત્રી૦** શુભકાર્ય પ્રસંગે હાજર રહેલા-

ઓને એકજ જાતની બક્ષિસ આપવી તે,ભેટ, ઇનામ
લહાણુ, ન૦ લાણુ, બક્ષીસની વસ્તુ
લહાવુ,ક્રિ૦સ૦વહેચવુ,વાટી દેવુ,જણ દીઠ આપવુ
લહાવો, પુ૦ લાવો લાભ, ભોગવટો ૨ ઓરિયો, ઓરતો [પરથી નકલ કરનાર, લેખક
લહિયો, પુ૦ પુસ્તકનો ઉતારો કરનાર, અસલ ઉ
લહી,સ્ત્રી૦ ખેળ, લાહી
લહે, સ્ત્રી૦ લેહજત, તાન, મોહ, લેહ ૨ એક લક્ષતા ૩ મઝા પડવી-સ્વાદ લાગવો તે
લહેકવુ,ક્રિ૦સ૦ ફરફરવુ, ઝૂકવુ, "એવી લીલા લત્તાઓ લહેકે, રઘુપતિ રામ"
લહેકો,પુ૦હાથ, કમર અને ડોકનો શોભિતો ચાળો મરોડ ૨ ચાપલુસી, તાણી ચાપીને બોલવુ તે
લહેર, સ્ત્રી૦ (સ૦ લહરી) મદ પવનની ઝાપટ, ફરકુ, લહર ૨ ધીમા પવનથી પાણીનુ જરાજગ ઉચુનીચુ હાલવુ તે, તરગ, લહરી ૪ કેફ, ખુમારી ૫ તર્ક, વિતર્ક ૬ ઉઘની અસર ૭ સમૃદ્ધિની વૃદ્ધિ, આબાદાની ૮ ઉર્મિ, વિચારના મોજા, તુરગ ૯ આનદ, મોજ ૧૦ ઓકળી ૧૧ મદ, અહતાનો ફાંફો
લહેરિયા, ન૦વસ્ત્ર,ભોય, કાગળ, ઇ૦પર વાકડીયા ભાત પાડી હોય તે ૨ ઓકળી, લહરી ૩ ઝોકા, ઝોલા (હોડીના) ૪ ઝોકુ
લહેરિયુ, ન૦એક ઘરેણુ ૨ લહેર ભાતનો સાલ્લો
લહેરી, વિ૦મનમોજી, આનદી ૨ તરગી ખ્યાલી ૩ કેફી, વ્યસની ૪ ઇસ્કી, વિષયી ૫ ધોતાળ, ઉડાઉ ૬ રગીલુ, તાની
લહેવુ, ક્રિ૦સ૦સાભળવુ,ધ્યાન આપવુ ૨ સમજવુ
લહોવુ, ક્રિ૦સ૦ લુછવુ, લુછવુ ૨ વળગેલુ ઘસી લઇ લેવુ
લળકવું, ક્રિ૦ સ૦ લટકતા હાલવાથી રહી રહીને તેજ મારવુ ૩ ઉમગથી ડોલતુ ડોલતુ આવવુ 'લળકે આવે ઢોર' ૩ શોભવુ, દીપવુ ૪ નીચુ નમવુ, લમડવુ ૫ ખાવાનો ભાવ થવો
લળવુ, ક્રિ૦ અ૦ નીચુ વળવુ, નમવુ ૨ ઝુકવુ 'આબા લળી લળી જાય' ૨ ઉમળકામા આવી જવુ, પ્રેમ ઉભરાવો 'લળીલળી લાગુ પાય'

૩ સ્વાદ લાગવુ, ભાવવુ (ખાવાનુ) ૪ તેજ મારવુ, ચળકવુ
લાક, પુ૦ પાતળી વસ્તુનો વાક, મરોડ 'ચદ્રવદની ભ્રકૂટી શુભ વાક,સિહાકારે કટીનો લાક"–**સામળ**
લાગ, સ્ત્રી૦એક જાતનુ વટાણાજેવુપણચપટુકઠોળ
લાઘકલાથ, પુ૦ [અ૦] એક જાતનુ સુતરાઉ કપડુ
લાગર, ન૦ લગર વહાણની બિલાડી
લાગરવુ, ક્રિ૦સ૦ વહાણ થોભાવવુ
લાઘ, સ્ત્રી૦ ઉપવાસ, લાઘણ
લાઘણ, સ્ત્રી૦ ઉપવાસ [ઘોડી
લાઘણી,સ્ત્રી૦ગાડી ગાડાના ધુસરા નીચે મુકવાની
લાઘણુ, ન૦ દેણદાર પોતાનુ દેવુ અદા કરે ત્યા સુધી તેને બારણ લેણદારે ભૂખ્યા બેસી રહેવુ તે, **લાઘણુ** ઘાલવુ=ઉઘરાણીને માટે આગણે બેમવુ, ખાવા પીવાના સોગન લઈ આડા થઈ બેસવુ
લાઘવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભૂખ્યા તરસ્યા બેસી રહેવુ, ઉપવાસ કરવો ૨ ખોટી થવુ
લાઘો,પુ૦ લાઘણુ, ઉપવાસ ૨ લાવણુ
લાંચ,સ્ત્રી૦ કામ કાઢી લેવા સારૂ કોઇને છાનુ આ-આપવુ-લેવુ તે, પાન સોપારી, રૂસ્વત **લાચ** આપવી-મો દાબવુ, પૈસા આપી આગળ પડતુ અટકાવવુ **લાચ** ખાવી=હાથ મારવો ખીસ્સા ભરવા, **લાચ** ખવરાવવી=રૂશ્વત આપવી, દાબવુ
લાચ,સ્ત્રી૦ નમણ, દબણ
લાચખાઉ-ખોર, વિ૦ લાચિયુ, રૂશ્વત લેનારૂ
લાચવુ,ક્રિ૦ અ૦ હેઠળ નમવુ-દબાવુ
લાંચવુ, ક્રિ૦ સ૦ રૂશ્વત આપવી, લાચ આપવી
લાચિયુ, વિ૦ લાચ લેનાર, રૂશ્વતખોર
લાચુ, વિ૦ કમી, ઓછુ, ન્યુન
લાછુ,ન૦ લાછન ડાવ, બટ્ટો
લાજો-ઝો, પુ૦ વાધો, હરકત, નડતર
લાઠ-ઠિયુ,વિ૦લુચ્ચુ, ખધુકા,રસ્તાની,શઠ ૨ તોફાની, મસ્તીખોર, નમદુ ૩ જબરૂ, ન ઝાલ્યુ રહે તેવુ [બદાપણુ ૩ શઠતા
લાંઠાઇ, સ્ત્રી૦ લુચ્ચાઇ, ખધાઈ ૨ લાઠપણું, ન
લાઠો, પુ૦ રાખેલો યાર ૨ દોગો,જબરો, ધૂર્ત
લાણ, સ્ત્રી૦ લહાવો, ઓરિયો ૨ લાભ ફાયદો.

લાંદા, પુ૦ લોદો, લચકો, ભિનો લોચો

લાંપ,પુ૦(સ૦ લેમ્પ) દીવો ક ડિલ

લાંપડુ ન૦સુકુ ઘાસ ર ચીમળાઈ ગયેલુ લીલુ ઘાસ

લાંપી, સ્ત્રી૦ કાચ બેસાડવાનો ચીકણો પદાર્થ (સફેતો અને બેલતેલઅથવા દિવેલની બનાવટતે)

લાબટગિયુ, વિ૦ શરીરના પ્રમાણુ કરતા જેના ટાટિયા વધારે લામા હોય તેવુ (માણુસ)

લાંબભાત, ન૦ ગયા વષના રહેલા ઉભા ડાગેરના

લાંબી, સ્ત્રી૦ સ્મૃતિ, ફામ ર લાપી [છોડ, બડઘો

લાબીટુકી, સ્ત્રી૦ તકરાર ગાળાગાળ ? ચિકાશ, પચાત, ચર્ચા ૩ એલફેલ, આડીતેડી

લાબીનજર, સ્ત્રી૦ દીર્ઘદ્રષ્ટિ, અગમચેતી, ભવિષ્ય દર્શન, દુરદેશી

લાબુ,વિ૦(સ૦લમ્બ્-લટકાવવુ)લબ, લબાણુ ર ઉંચુ ૮ બહુ, ધણુ, મોટુ "લાબા દહાડા" ૪ શિરસ્તાથી વધારે ઉંચુ "આ માણુસ લાબો છે" ૫ વિસ્તારવાળુ "લાંબુ કુટુબ" ૬ અ૦ આઘે, દૂર, છેટે 'મોત બહુ લાબુ છે' ૭ દૂરનુ, આઘેનુ, વેગળુ **લાબો** વિચાર=આગળનો-ભવિષ્યનો વિચાર **લાબુ**' કાઢવુ-ઘણુ જીવવુ, ઘણા વર્ષ જીવવુ **લાબુ** થઇ જવુ-મરી જવુ ર સૂઇ જવુ ૩ વેપારમા ખોટ આવવી **લાંબા** જોડે ટુકો જાય, મરે નહિ તો માદો પડે-પૈસાદારની સાથે મમત ન કરવો **લાબુ** કરવુ-લબાવવુ, પીંજણુ કરવુ [દર્શક ચીઠી-કાપલી

લાંભવુ, ન૦ લાભુ, વહેચણુ ર ભાગ-હિસ્સા

લાંભુ, ન૦ લાભવુ

લા૦, લખત ગ-નિખીત ગનુ ટુકુ રૂપ

લાઇ, સ્ત્રી૦ ઘઉના લોટમા પાણી રેડી ઉકાળી કરેલો ચીકણો પદાર્થ લાહી ર ખેળ, કાજી

લાઇલાજ, વિ૦ ઇલાજ વગરનુ, નિરૂપાય, લાચાર

લાઉશ્કર,ન૦ લાવલશ્કર,રાજા અને સૌ ર વસ્તાર, કુટુબ પરિવાર, મોટો રસાલો ૩ કુમક, સહાય

લાકડ, વિ૦ લાકડાનુ બનાવેલુ [સામાન

લાકડકુકડ, ન૦ લાકડાના કકડા વગેરે પરચુરણુ

લાકડસી, પુ૦એક જાતની મીઠાઇ, ચણુાના લોટના ચાસણી પાઈ વાળેલા લાડુ ર લાકડા જેવુ (કઠણુ)

લાકડાં, ન૦ લાકડુ ર બળતણુ, કાડી

લાકડાવાળો, પુ૦ લાકડા વેચનાર, કઠિયારો

લાકડિયુ, વિ૦ લાકડાનુ, લક્કડિયુ ર ન૦ કડવાકુ, મસાલાની પેટી

લાકડી, સ્ત્રી૦ લાકડાનો પાતળો ઘાટ જે ચાલતી વખતે આધાર માટે રાખે છે તે, જેષ્ટિકા, સોટી, છડી ર લાઠી, ડાગ ૩ આધાર, આશ્રય, ટેકો **એક લાકડીએ** હાકવુ-નાના મોટા મત્રળાને એક સરખો હુકમ કરવો તે, એક અસ્ત્રે મુડવુ **લાકડી** લેવી-મારવા તડવુ ર અશક્તિથી ટેકો રાખવો **ચાકરી** કરશો કે લાકડી ?-સુખ આપશો કે દુખ દેશો ? **લાકડીઓ** ઉડવી=લઢાઇ થવી

લાકડુ, ન૦ (સ૦ લકુટ) કાપેલુ ઝાડ અથવા તેનો કોઇ પણુ કકડો ર બળતણુ, કાઠી ૩ ઇમારતી લાકડુ **કુળવાનનુ** લાકડુ-ઉંચા ખાનદાન કુટુબનો વર **લાકડા** કાપવા-ન ગણુકારવુ, ન લેખવવુ **લાકડા** લઢાવવા-સાચા જુઠા કરી લઢાઇ કરાવવી, ઉશ્કેરણી આપ્યા કરવી ' **લાકડાં** સંકોરવા-શાત પડેલી લડાઇ ઉભી કરવી, ઉત્તેજન આપવુ. **લાકડાની** તરવાર=છત-વિત્ત વિનાની સ્થિતિ, દમમા ને દમમા કામ લેવાની રીત તે **લાકડી** કરવી-સાસણી કરવી, ઉશ્કેરવુ, ઉત્તેજન આપવુ **લાકડુ** ઘાલવુ-વચ્ચે પોતાના સ્વાર્થની બાબત અડાવી દેવી, નવી બાબત વચમા ઘુસાડવી, પગ પેસારો કરવો **લાકડુ**' પેસવુ-વચ્ચે ખલેલ થવુ,નડતર થવુ, **લાકડે** માકડુ વળગાડવુ=બે જણુ વચ્ચે તકરાર-ભાજગડ થાય તેમ કરાવવુ, બેને લડાવવા ર વિરૂદ્ધ સ્વભાવના સ્ત્રી પુરૂષનુ જોડુ ગોઠવી દેવુ

લાક્ષણિક, વિ૦ (સં૦) લક્ષણા સબધી, પારિભાષિક ર મૂળ શબ્દાર્થ થતો હોય તેવુ ૩. સ્વભાવ દર્શક ખાસીયત વાળુ, અસાધારણુ ૪ સાકેતિક, સૂચક

લાક્ષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) લાખ ર અળતો.

લાખ, સ્ત્રી૦ (લાક્ષા) પિપળા, બોરડી ઇ૦ ઝાડનો ઝરતો ચીક ર એક જાતનો જીવડો અથવા તેને સુકવી તેમાથી બનાવેલો રાતો રગ.

લાખ, વિ૦ (લક્ષ) સો હજાર, લક્ષ **લાખરૂપિયાનુ માણસ**–પ્રમાણિક ને ભલુ ૨ અમૂલ્ય, મોઘુ, અગત્યનુ **લાખો વણજારો**–જે લાખોરૂપિયાનો વેપાર કરે છે તે, **લાખ પોઠો વાળો લાખ જાજો પણ સાખ ન જશો**–આબરૂ ખોવા કરતા મરવુ ભલુ. **લાખના તૂટયા કોડીએ સધાય નહિ**–આભ ફાટે ત્યા ઠિગડુ ક્યા દેવાય **લાખ પચોતરી**–વધારીને બોલનાર, લબાડી **લાખ વાતની એક વાત**–ટુકામા, સારાશકે

લાખવુ, ક્રિ૦ સ૦ નાખવુ (સુરત) ૨ માટીના વાસણને લાખ ચઢાવવી ૩ રહેણવુ

લાખિયુ, ન૦ લાખનુ બનાવેલુ કડુ, કડણુ ૨ વિ૦ લાખનુ, લાખવાળુ

લાખુ, ન૦ શરીરના કોઇ ભાગ ઉપર જન્મથી પડેલો લાલ ડાઘ તે ગુજ, ચાઠ, લાછન

લાખેણુ, વિ૦ પ્રતિષ્ઠિત, આબરૂદાર પ્રમાણિકને ભલુ, અમુલ્ય, ઉચાગુણવાળુ

લાખોટુ, વિ૦ લાખ ચઢાવેલુ, લાખેલુ

લાખોટો, પુ૦ બિડેલો કાગળ,લખોટો ૨ લખોટી

લાગ, પુ૦ તાકડો, જોગ, ધાર્યુ પાર પડે તેવીજોગવાઇ, દાવ ચોટ, પ્રસગ ૨ પકડ, આધાર,ટેકણ ૩ યુક્તિ,કળ **લાગ આવવો**=તક મળવી **લાગમા આવવુ**=દાવમા–ચોટમા આવવુ **લાગ જોવા**=પ્રસગ ખોળવો **લાગ મેળવવો**=અનુકુળ–જોઇતો વખત તક મળે તેમ કરવુ

લાગટ, અ૦ જારૂ, ચાલુ, બધ ન પડે તેવુ,સતત

લાગટુ, ન૦ ખરાબ સબધ, (સ્ત્રી પુરૂષનો)૨ ઘરવટ, પરિચય, ગાઢો સબધ–દોસ્તી તે

લાગણી, સ્ત્રી૦ અતરમા થતી સારી માઠી અસર તે, ભાવના ૨ દાઝ,દુખ ૩ જ્ઞાન, સમજ,બોધ

લાગત, સ્ત્રી૦ પડતર કિમત, ખરચ, બેસરામણી

લાગતુ, વિ૦ વળગતુ, લાગુ, સબધવાળુ.

લાગતુ વળગતુ, ન૦ સગાસબધી, બાધવ, સબધી, સબધ રાખતુ હોય તેવુ હરકોઇ

લાગભાગ, પુ૦ સબધનો જે હક અને હિસ્સો તે વહેંચણી તે હિસ્સો વાટો

લાગલાગટ, અ૦ તરતજ, તત્ક્ષણ તાબડતોબ ૨ સાથેને સાથેજ, જારૂ, એક પછી એક એમ.

લાગલુ, અ૦ તરતજ, તેજ વેળા

લાગવુ, ક્રિ૦ અ૦ અડકવુ, અથડાવુ, અડવુ,–નો સ્પર્શ થવો 'મારા હાથને તેનો હાથ લાગ્યો' ૨ ભાસવુ, જણાવુ, 'મારા પગ તળે ચંપાયુ તે સાપોલિયુ લાગ્યુ' ૩ વાગવુ, આઘાત થવો 'મને સોટી લાગી' ૪ બાઝવુ, ફુટવુ,વળગીરહેવુ 'કેળે કેળા લાગ્યા' ૫ જણાવુ,–નો અનુભવ થવો, સહેવુ, વીતવુ 'ગમત લાગવી, દુખ લાગવુ' ૬ –નુ હૃદય વિધવુ, દયાર્દ્ર થવુ, હૃદય પિગળવુ 'તેના મરણની ખબરથી મને બહુ લાગ્યુ' ૭ ઇચ્છા–હાજત થવી, ભાવના થવી. 'તરસ ભૂખ લાગવી' ૮ બળવુ સળગવુ 'ઘર લાગ્યુ' ૯ વળગવુ, ચોટવુ 'તેલીયા કાગળ ઉપર શાહી લાગતી નથી' ૧૦ ખરચ થવુ, કિંમત પડવી 'તેના મને પચ્ચિસ રૂપિયા લાગ્યા' ૧૧. જડવુ, મળવુ, પ્રાપ્ત થવુ, 'મુદ્દો હાથ લાગતો નથી' ૧૨ સબધી થવુ, સગુ હોવુ 'તે તેના કાકા લાગે છે' ૧૩ ભાસ થવો, દીસવુ,જણાવુ મને લાગે છે કે તે કામમા તેને ફતેહ મળશે.' ૧૪ લાગુ થવુ, કામે વળગવુ,ઉદ્યોગે ચઢવુ,જોડાવુ. 'તે નોકરીએ લાગ્યો' ૧૫ લાગુ પડવુ, બેસતુ આવવુ કુચી કળને લાગતી નથી' ૧૬ પછવાડે થવુ કેડો લેવો, વળગ્યા રહેવુ 'તે તેની પુંઠે લાગ્યો છે' ૧૭ લાગુ પડવુ, સબધ હોવો.' તે ગુનાને ૪થી કલમ લાગે છે' ૧૮ નડવુ,હેરાન કરતુ થવુ 'ઉજાગરો લાગ્યો છે' ૧૯ વળગવુ, –ની સાથે જોડાવુ 'તે સ્ત્રી સાથે લાગ્યો છે. ૨૦ દીલને માઠી અસર થવી, ચટકો લાગવો. **પગે લાગવુ**–નમવુ **કામે લાગવુ**–કામને અનુકૂળ આવવુ ઉપયોગી થવુ

લાગુ, વિ૦ લાગેલુ, સબધ હોય તેવુ ૨ મળતુ, બધબેસતુ ૩ અનુરક્ત, મોહમા પડેલુ. ૪ ચાલુ, જારી **લાગુ પડવુ**–પછવાડે લાગવુ, સામેલ થવુ, સાથે જોડાવુ

લાગેલુ, વિ૦ મોહમા પડેલુ,સબધમા હોય તેવુ. ૨ અડકેલુ, વળગેલુ ૩ ચોટેલુ, બાઝેલુ ૪

બળેલું, સળગેલુ ૫ વાગેલુ
લાગો, પુ૦ અખતિયાર, સત્તા, ૨ દાપુ, હક્ક, ૩ સંબંધ, લાગતુવળગતુ, સગપણ ૪ કર, વેરો ૪ પીછો, પીઠ, કેડ, ૫ દાણુ,જકાત,હાસલ
લાઘવ, ન૦ (સ૦) લઘુત્વ, નાનાપણુ ૨ મૃદુતા, કોમળતા ૨ નાજુકપણુ ૩ લઘુતા, નાનમ ૪ નીચતા ૫ હળવાપણુ ૬ ચચળાઈ.
લાચાર, વિ૦ (ફા૦) અશક્ત, નિરૂપાય નિરાશ ૨ ગરીબ, પામર, રાક, દીન [બાઇ, દીનતા
લાચારી, સ્રી૦ નિરાશપણુ, અશક્તતા ૨ ગરી-
લાછા, સ્રી૦ (સ૦ લક્ષ્મી) લછ, ધન, દોલત લાછા કુવર=પૈસાદાર-ધનવાનના પુત્ર
લાછા, ન૦ (અજીરણુ-મોરછીના ઉપાયમા) હથે-લીમા ને પગને તળિયે લિબડાના પાદડામા છાસ છાટી ગરમ કરેલા તવેથાથી શેકવુ-ડામવુ તે
લાછો, પુ૦ હીરની આટી, ગુછળી હીરના લાછા જેવુ=સુંવાળું ને નરમ
લાજ, સ્રી૦ (સ૦ લજ્જા) શરમ, મનનો સંકોચ, શરમાળપણુ.૨ અદબ,મર્યાદા. ૩ બૈરાઓ મોટાની અદબ રાખવા માથાનો છેડો મોપર ખેચે છે તે, લાજ કાઢવી તે, આઘુ ઓઢવુ, ઘુમટો તાણુવો ૪ આબરૂ, ટેક, માન, ' જેણે મુકી લાજ તેને નાનું સરખુ રાજ ' લોકલાજ= માન-પ્રતિષ્ટાનો ભય તે.
લાજમ, વિ૦ (આ૦) લાયક, ઘટતુ, યોગ્ય
લાજવુ, ક્રિ૦ અ૦ શરમાવુ, મનથી સકોચાવુ, ૨ અદબ રાખવી ૩ માનભગનો ડર રાખવો, આબરૂ માટે બીવુ [ની ધાણી
લાજા, ન૦ (સ૦ લાજા) સેકેલી ડાગર, ડાગર-
લાજાળી, સ્રી૦ લજામણી, એક જાતની વેલ
લાજાળુ વિ૦ શરમાળ, લાજવાળુ
લાજુલાડી, વિ૦ શરમાળ, મો સતાડતુ ફરે એવુ
લાઝિમ, વિ૦ (આ૦) લાજમ, ઘટતુ, યોગ્ય
લાઞ્છન, ન૦ (સ૦) ચિહ્ન, લાખુ. ૨ ચદ્રમાના બિબમાં જે ચિહ્ન દેખાય છે તે, મૃગલાઞ્છન ૩ ડાઘ, બટ્ટો, કલક
લાટ, પુ૦ સુરત અઠ્ઠાવીસીમાનો કેટલોક પ્રદેશ ૨ (અ૦ લોટ] સોરટીમા મુકરર કરેલા નબરો પૈકી કોઈ, એકાદ જથો ૩ ઓડો, મોજો,તરગ ૪ અ૦ સાથે, મામટી રીતે
લાટ-ઠ, સ્રી૦ ચરખાની ધરી-લટ્ટો ૩ ધાણીનું ઉભુ લાકડુ (તલ પીલનારૂ) ૪ લગડી.
લાટબધ, અ૦ મોટા પ્રમાણુમા, જથાબધ
લાટાનુપ્રાસ, પુ૦(સ૦)એક પ્રકારનો શબ્દાલકાર
લાટી, સ્રી૦ લાકડાની વખાર ૨ લાટ દેશની ભાષા, ભરૂચ તરફની ભાષા
લાટો-ઠો, પુ૦ મોજો, તરગ, ઓડો. વેઢ
લાઠી, સ્રી૦ લાટી ૨ જાડી લાકડી, ડાગ
લાડ, ન૦ પ્રીતિના ઉભરામા મીઠી વાણીથીબોલા-વવુ, રાજી રાખવુ તે, હેત વહાલ ૨ પ્રસન્ન રાખવાના સાધન-સામગ્રી લાડ લડાવવા-પ્રીતિ બતાવવી રમાડવુ
લાડ, વિ૦ લાટ દેશનુ વતની,વાણિયાની એક જાત
લાડકડુ, વિ૦ લાડકુ,વહાલુ, લાડકવાયુ ૨ માનીતુ
લાડકવાયું, વિ૦ લાડકુ, વહાલું, પ્રિય ૨ લાડમા ઉછરેલુ ૩ અતિશય લાડથી બહેકી ગયેલુ-ઉદ્ધત થયેલુ [થી ભેટ અપાતી મિઠાઇ-નાણું
લાડકાલાડુ, પુ૦ જનોઇ-લગ્ન વગેરેમા સગા તરફ-
લાડકડુ, વિ૦ લાડકવાયુ, જુઓ.
લાડઘેલુ-લાડસઘેલુ, વિ૦ અતિ લાડે ઘેલછા વાળુ, લાડમા વહી ગયેલુ ' ક્યા લાગી આવડી વાર, મારી લાડસઘેલી લાડણી રે ' [વહાલી
લાડણી, સ્રી૦ લાડઘેલી કન્યા, નવવધૂ ૨ માનીતી,
લાડણો. પુ૦ લાડકડો, લાડવાયો, (લાડઘેલો છોકરો -વર તે) ૨ માનીતો.
લાડલી, સ્રી૦ લાડમા ઉછરેલી કન્યા-સ્રી 'આખ ભરોમા અલબેલડી રે, લાડલી લાવુ ' ૨ કાલી, રમતિયાળ, રમુજી
લાડવણ, સ્રી૦ માનીતી સ્રી, મોઘીવહુ
લાડવાઇ, વિ૦ લાડકી, વહાલી.
લાડવાયુ, વિ૦ લાડકુ જુઓ
લાડવુ, ક્રિ૦ અ૦ લાડ કરવુ, ગેલ કરવુ, વહાલ બતાવનાર પાસે સેજસાજ રિસાવુ, હાના કરવી, [માન ધરવુ
લાડવો, પુ૦ લાડુ

લાડસલુ', વિ૦ લાડઘેલુ, કાલુ, ચાવળુ
લડાલાડ, **સ્રી૦** વારવાર રિસાવુ ને મનાવુ તે
લાડી, **સ્રી૦** લાડલી ૨ નવી સ્રી, વહુ ૩ છોકરી
લાડીલો, **પુ૦** લાડમા ઉછરેલો છોકરો-પુરૂષ
લાડુ, **પુ૦** (લડુ) લોટમા ગોળ, ઘી નાખી બનાવેલો પદાર્થ, મોદિક ૨ ફ્રાયદો, લાભ
લાડો, **પુ૦** લાડિલો વર 'લાડો લાડી જમે રે કસાર, ઉપર વેવણુ ટળવળે રે' ૨ નાના પ્રકારના સસારીસુખ ભોગવનારો 'ઓય લાડા હાયહાય'
લાણુ, **ન૦** લાભ, નફો, ફ્રાયદો ૨ ઇનામ,બક્ષિસ
લાણુ, **ન૦** વાટણી, વહેચણી ૨ વહેચવાની વસ્તુ તે લાણુ નોતરૂ=નાતનીવહેચણી અનેજમવાનોહક
લાત, **સ્રી૦** પગથી મારેલી ઠોકર, પાટુ લાત ખાવી-તુચ્છકાર સહેવો લાત મારવી-પાટુમારવી ૨ તુચ્છકારવુ ૩ નુકસાનીમા ઉતારવુ, ઠગવુ
લાતી, **સ્રી૦** બદર ઉપર વહાણમાથી ઉતરેલો માલ રાખવાની વખાર તે, કોઠી પીઠુ
લાદ, **સ્રી૦** હાથી-ઘોડા-ગધેડાનો મળ
લાદવુ, **ક્રિ૦** સ૦ ભાર બોજ ભરવો
લાદી, **સ્રી૦** ફ્રરસબધી ૨ ચોઢવાનો ઘડેલો પથ્થર, પત્થરની તખતી
લાવ્રવુ, **ક્રિ૦** સ૦ ભાર બોજ મૂકવો ૨ નિપજવુ, 'ભયકર રામ તને લાધ્યુ હોત, તો તારી પણ એવી જ દશા થાત'
લાધવુ, **ક્રિ૦** અ૦ ચોટવુ, અટકી જવુ ૨ પ્રાપ્ત થવુ, હાથ લાગવુ જડવુ પાવુ
લાનત, **સ્રી૦** શરમ, ગેરિયત, લયાનત
લાપટ, **સ્રી૦** થપ્પડ, ઘોલ લપડાક લાપટિયો-અઘણિયાતને ગાલે કકુનો હાથ મારનાર દિયેર
લાપડુ, વિ૦ ઢીલુ [કરવુ તે
લાપન, ન૦ પદચ્છેદ કરી સમજવુ, અથજ્ઞાન
લાપસી, **સ્રી૦** (સ૦ લપ્સિકા) કસાર, બાફેલો
લાપી, **સ્રી૦** લાપી [લોટ
લાપોટ, **સ્રી૦** તમાચો, લપડાક
લાપોટિયુ, ન૦ ગાલ સુજી આવી થતુ ગુમડુ
લાફ્રાલફ્ર, **સ્રી૦** ફુનાશ મોટાઇમા ઘણુ ખરચવુ તે, ઉડાઉપણુ ૨ ફુલ, બડાશ વેડફવુ-ઉડાડવુતે
લાફ્રાવેડા, પુ૦ ઉડાઉપણુ

લાફો, પુ૦ (ફ્રા૦) નોધ ૨ ઉડાઉ, ફુલણજી ૩ [થાપટ, તમાચો
લાબડી, **સ્રી૦** લાવરી
લાબરૂ, વિ૦ કુમળુ, નાજુક ૨ ન૦ લાવરી
લાબુ, ન૦ કુવારનુ પાન
લાભ, પુ૦ (સ૦) ફ્રાયદો, નફો, પ્રાપ્તિ ધર્મલાભ ! ધર્મનો અથવા ધર્મ વડે લાભ થાઓ! ૨ વેચનારાઓ માલ જોખતા એક કહેવાને બદલે લાભ કહે છે તે 'લાભજી, બનેજી, ૪૦'
લાભકારી, વિ૦ લાભ કરે તેવુ, ફ્રાયદાકારક
લાભ પાચમ, **સ્રી૦** કારતક સુદ૫,સોભાગ્યપચમી
લાભવુ, **ક્રિ૦** અ૦ ફાયદો થવો, મળવુ ૨ સાપડવુ, જડવુ [માલવુ તે ૩ ઉડાઉપણુ
લાભાલાભ, **પુ૦** નફો, નુકશાન ૨ આમતેમ
લાભોજીલાભ પુ૦ ઉડાઉવેડા ૨ લાભ છે લાભ છે એવી ડફાશે અધેર ચલાવવુ તે
લામણદિવો, પુ૦ રામણ દીવો, દેવને નમન કરી કાર્ય સિદ્ધ માટે લીધેલો દીવો તે
લામા, પુ૦ ટિબેટના બૌદ્ધ આચાર્યનો ઇલકાબ
લાય, **સ્રી૦** તાપનો ભડકો, અગ્નિ, આગ ૨ બળતરા, તીવ્ર લાગણી, કારી દુખ ૩ એક જાતનુ રેશમી કપડુ
લાયક, વિ૦ [ફ્રા૦] પાત્ર, ગુણવાન ૨ યોગ્ય, વટિત, વટારત ૩ સમાન, સરખુ, અનુરૂપ
લાયકાત, **સ્રી૦** પાત્રતા ૨ યોગ્યતા ૩ લાયકી
લાયકી, **સ્રી૦** (ફ્રા૦) યોગ્યતા, પાત્રતા ૨ વિનય, સભ્યતા, વિવેક [ચાપલુસી
લાયરી, **સ્રી૦** પતરાજ, રોખી,ડફાસ ૨ આડબર;
લાયલેપા, **સ્રી૦** મુશ્કેલાઈ, ત્રાસ, ખેન
લાર, **સ્રી૦** હાર, ઓળ ૨ સમૂહ ધાડુ
લારી, **સ્રી૦** (અ૦ લૉરી) ધકેલીને ચનાવવાની ખુલ્લી ગાડી, ઠેલણગાડી (રેલની સડક ઉપર)
લારુ, ન૦ ઝાખરૂ લફરૂ 'મનથી મૂકી દેજે રે માયાનુ લારૂ"-ધીરો ૨ ધાડુ, ટોળુ, સમૂહ
લારે, અ૦ હારે, સગાથે, સાથે ૨ ઓળબધ ૩ ટોળે, ધાડે
લાલ, પુ૦ (ફ્રા૦ લઅલ-લાલ મણિ) છેલ, ફ્રાકડો જુવાન, ૨ ગીલો, ઇશકી, બાકો, ૨ રાતા રગનો

પક્ષી ૩ સ્ત્રી૦ માણેક, રાતો મણી ૪ વિ૦ રાતા રંગનું, રાતું
લાલચ, સ્ત્રી૦ લલચાવું તે, લોભે મોહમા પડવું તે ૨ લોભાવાને આપેલું તે, લાચ ૩ લાલસા, લાભની આશા ૪ લોભ, મોહ, ગવ
લાલચટક, વિ૦ ઘણુંજ રાતું, કસુંબા જેવું રાતું
લાલચોળ, વિ૦ રાતુંચોળ, લાલસુરેખ [ઇપ્સુ
લાલચુ, વિ૦લોભ–લલુતા રાખનાર, અભિલાષી,
લાલજી, પુ૦ કૃષ્ણના બાળ સ્વરૂપની મૂર્તિ.
લાલન, ન૦ (સં૦) લઢાવવું–હુલરાવવું તે, લાડ.
લાલપાલ, સ્ત્રી૦ આમનાવાસના લાડકોડથી
લાલબાઇ, સ્ત્રી૦ આગ, લાય [પાળવું તે
લાલમલાલ, વિ૦ ખૂબ લાલ, રાતુંચોળ ૨ જીવને ખુશ કરે તેવું ૩ ફાકડું, સુરેખ [તૃષ્ણા લોભ.
લાલસા, સ્ત્રી૦ (સં૦) કામના, ઇચ્છા, હવસ, ૨
લાલા, પુ૦ ગુલાલા ૨ લાલાઇવાળો–ફક્કડ પુરૂષ
લાલાઇ, સ્ત્રી૦ છેલાઇ, ફાકડાઈ [૩ મોની લાળ
લાલાજી, પુ૦ ખુશમિજાજી, ફક્કડ ૨ ગૃહસ્થ,
લાલાશ, સ્ત્રી૦ રતાશ [સભ્યજન
લાલિત્ય, ન૦(સં૦)(ભાષણ–કાવ્યમા)શબ્દ રચના સંબંધી જે કુમળું સૌન્દર્ય તે ૨ સુંદરતા,
લાલિયો, પુ૦ ઢેડો (સુરતી) [લાવણ્ય, કાંતિ
લાલી, સ્ત્રી૦ તંદુરસ્તીને લીધે શરીર ઉપર તેમા વિશેષે ગાલપર જે તેજી મારવી તે, લાલ સુરખી, રતાશ ૨ ઝુલતું લોલક, જીભ 'ઘટની લાલી'
લાવ, પુ૦ લાવો, ઓરિયો લાભ
લાવણી, સ્ત્રી૦ (હિં૦) એક રીતની કવિતા રચના
લાવણી પત્રક, ન૦ (મ૦લાવણી–વાવણી+પત્રક) આસામીવાર સરકારી લેણાનું પત્રક,
લાવણ્ય, ન૦ (સં૦) સરળતાનું સોંદર્ય, છટાવાળી સુંદર ભભક ૨ ભાષાની માધુર્યતા (ભાષણ
લાવરી, સ્ત્રી૦ એક જાતનું પક્ષી [લખાણ વગેરેમા)
લાવરૂં, ન૦કુતરાનું ભસવું તે ૨ કુતરાનું કરડવું તે
લાવલશ્કર, ન૦ સરંજામ સાથેનું મોટું લશ્કર.
લાવવું, ક્રિ૦ સ૦ પાસે આવે તેમ કરવું, લઇ આવવું, આણવું ૨ બંધ કરવું, વાસવું ૩ ખરીદ કરવું લાવી મૂકવું–ઠેકાણાસર આવવું,બેસતું કરવું
લાવું, ક્રિ૦ સ૦ ખુશાલીમા સૌને સરખી બક્ષીસ આપવી
લાવો, પુ૦ આનંદનો ભોગવટો, ઓરતો, ઓરિયો
લાશ, સ્ત્રી૦ બરબાદ, નકામું લાશ જવું–ખરાબ થવું, પાયમાલ થવું
લાસ વિ૦ છેલ્લું ૨ સ્ત્રી૦ મડદું, શબ, લોથ.
લાસરિયું, વિ૦ વિસરભોળું, ઠામ ઠેકાણા વનાનું, ધડા વગરનું બોલ્યું પાળે નહિ તેવું [રેશમી કપડું
લાહ, સ્ત્રી૦ લાય, આગ ૨ ભૂખ, ૩ લાય,
લાહાળો, પુ૦ લાળો, અગારો, જીવતો કોયલો
લાહી, સ્ત્રી૦ ખેળ, લાઇ
લાહેરી, સ્ત્રી૦ લાયરી, જુઓ
લાળ, સ્ત્રી૦ (લાલા) મોઢાનો ચીકણો પ્રવાહી
લાળિયું, વિ૦ઘણી લાળ પડતી હોય તેવું (ઢાકરૂ) ૨ કરોળીઆ વગેરે જીવડાની લાળ જેવા જંતુ ૩ લાળથી પહેરેલું કપડું બગડે નહિ માટે છોકરાને બાધવામા આવતું લુગડું
લાળી, સ્ત્રી૦કાનનો નીચલો લબડતો ભાગ, કાનની બુટ. ૨ ઘટનું લોલક
લાળો, પુ૦ અગારો, બળતો કોયલો ૨ બળતરા, દાઝ "હાથમા માળા ને હૈયામા લાળા"
લિંગ, ન૦ (સં૦) ચિહ્ન, નિશાની ૨ જાતિભેદ દર્શક સંજ્ઞા. ૩ મહાદેવની પિંડી–બાણ ૪ સૂક્ષ્મપણું, અરૂપ દેહત્વ ૫ પુરૂષ જાતની ઇન્દ્રિય
લિંગદેહ, સ્ત્રી૦ (સં૦) દશ ઇન્દ્રિય, પાચ પ્રાણ મનને બુદ્ધિ, એ તત્વોને એકઠી કલ્પેલી એવો જીવનો જે દેહ તે, જીવાત્માનું સૂક્ષ્મ શરીર
લિંગાયત, પુ૦ કોટમા શિવલિંગ નાખનાર લોક
લિંટ, ન૦ નાકનો મળ, શ્લેષ્મ
લિંટિયું, વિ૦ વારે વારે લિંટ આવ્યા કરતું હોય તેવું ૨ લિંટ લેવાનો કડકો.
લિંડી, સ્ત્રી૦ બકરી, ઉંદર, ઇ૦ ની અઘાર
લિંડીપિંપર, સ્ત્રી૦ ઝીણી પિંપર, એક ગરમ ઔષધિ [જેવો મળ
લિંડું, ન૦ ઘોડા ગધેડાનો મળ, કઠણ ગરગોળા
લિંપણ, ન૦ છાણમાટીનો લેપ ધૂળ ઉપર લિંપણ =ન ટકે કે ન રહે તેવું કામકાજ કહેવું તે.

લિંપવું, ક્રિ૦સ૦ છાણમાટીની ગારથી લેપ કરવો, કોઈપણ પ્રવાહી મપાટી ઉપર પથરાઇ જાય તેમ કરવું

લિંબડી, સ્ત્રી૦ નાનો લિંબડો મીઠો લિંબડો

લિંબડો, પુ૦ (સં૦ **નીમ્બ**) એક જાતનું ઝાડ એ બે જાતના હોય છે કડવો અને મીઠો મીઠા લિંબડાના પાદડા કઢીમા નાખે છે

લિંબુ, ન૦ (સં૦) એક જાતનું ખટાસવાળું ફળ

લિંબોઇ, સ્ત્રી૦ લિંબોળી

લિંબોળી, સ્ત્રી૦ લિંબડાનું ફળ ૨ એક જાતનું પહોળા મોનું તાબાનું વાસણ ૩ એક જાતનો સોનાનો દાગીનો

લિખિત, વિ૦ લખીને, લખેલું ૨ ભાવી [નાસકી

લિખિયું, ન૦ લીખ કાઢવાની ઝીણા દાતની

લિથોગ્રાફ, સ્ત્રી૦ શિળાછાપ

લિથોગ્રાફી, સ્ત્રી૦ શિળાછાપની વિદ્યા

લિથરો, વિ૦ લબાચિયો, ચિથરિયો

લિપ્ત, વિ૦ (સં૦) લિંપેલું, ચોપડેલું, ખરડાયેલું

લિપ્સી, સ્ત્રી૦ ઇચ્છા, વાછા, આશા

લિપિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) ભાષામા બોલાતા વર્ણના જે ચિહ્નો નક્કી કરી રાખવામા આવેલા છે તે, અને તે માડવાની રીત, મૂળાક્ષર, લખવાની ભાષા

લિપિચારા, સ્ત્રી૦ જોડણી લખવાની કળા

લિમ્બોત્સવ, પુ૦ ચૈતર શુદ પડવો એ દહાડે લિંબડાનો રસ પીવાનું માહાત્મ્ય છે

લિલમ, ન૦ લિલા રંગનો કિમતી પત્થર, લાલ

લિલવટ, ન૦ કપાળ, ભાલ 'લિલવટ લાલનું રે, શોભે કુંકુમ બિંદુ કીધું'–**દયા૦**

લિલવેણ, સ્ત્રી૦ એક જાતનું ઘાસ, જેની સળીની ટોપલીઓ કંડિયા બને છે

લિલવો, પુ૦ સ્ત્રીની ગુહ્યેન્દ્રિનો બહાર જણાતો લબગોળ ભાગ તે, ટણિયો ટણો ૨ વાનનો દાણો

લિલાડિ, ન૦ (ચિનાઇ૦લિલાઓ) લિલામ, હરાજી

લિલાણ, ન૦ લીલોતરીવાળી જગો ૨ **વિ૦**લીલું, ભીનું, ચવડું [વેચાતી ચીજો

લિલામ, ન૦ હરાજી, કજીઆણી ૨ હરાજીમા

લિલામું, ન૦ લિલું ચાડું–ચકામું (મારથી થયેલું)

લિસોટી, સ્ત્રી૦ નાની લીટી ૨ છેંકો

લિસોટો, પુ૦ મોટો જાડો લીટો ૨ છેંકો

લિસ્ટ, ન૦ (અં૦) યાદી, ટીપ

લીક, સ્ત્રી૦ લીટી, હાર ૨ સીમા 'હસે લોક રૂપે લીક વાળી, નાખે કાકરા પાડે તાળી'–**પ્રેમા૦**

લીખ, સ્ત્રી૦માથાના વાળમા પડેલા જૂના ઝીણા ઈંડા ૨ ઝીણા જંતુઓના ઇંડા

લીટી, સ્ત્રી૦ સાહી કે રંગથી પાડેલો દોરા જેવો લાબો આકાર રેષા, સતર ૨. હાર, પંક્તિ, ઓળ ૩ (કવિતામા) પદ, કડી ૪. થોડુંક લખેલું તે "ચાર લીટી લખી આપજો" ૫. પા રૂપિયો, ચોથિયાનો સંકેત તે ૬ (ભૂમિતિમા) પહોળાઇ નહિ તેવી જે લબાઈ તે ૭ હદ, સીમા, આડો આક **લીટી** દોરવી=રદ કરવું ૨ હદ ઠરાવવી ૩ લખવું

લીટો, પુ૦ જાડી લીટી, આંકો ૨ છેંકો

લીદ, સ્ત્રી૦ હાથી, ઘોડા, ઇ૦ ની લાદ

લીધે, અ૦ તેથી, તેટલા માટે

લીન, વિ૦ સમાઈ ગયેલું ગરકાવ ૨ એકાગ્ર ચિત્ત એક તાર, લેહ લાગેલી એવું ૩ તલ્લીન

લીમડો, પુ૦ લિંબડો જુઓ **લીમડે** લટકવું–અવગતિયું થવું, અસદ્ગતિને પામવું

લીલ, સ્ત્રી૦ બાધેલા પાણીમા પત્થર, ભિંત ઉપર લીલા રંગની ચીકાશવાળી ઝીણા તંતુરૂપ વનસ્પતિ થાય છે તે, સેવાળ ૨ નીલોદ્વાહ, વરસી વાળતા પહેલા પરણાવવું તે ૩ વાછડી, જુવાન ગાય

લીલછોયું, વિ૦ લીલી છાલનું લીલું

લીલઝાખું, ન૦લીલું ચાદું, લિલામું [વનસ્પતિ

લીલવણ–ણી, સ્ત્રી૦લીલોતરી, લીલું શાક, તાજી

લીલવા, પુ૦ વાલ, કઠોળના લીલા દાણા

લીલાંપાણો, ન૦ ઘુંટેલી ભાગ, માયા

લીલા, સ્ત્રી૦(સં૦)ક્રીડા, ખેલ, તમાસો ૨ ખુબી અદ્ભુત કરામત ૩ અવતાર, વેષ ૪ વિષયી રમત, વિનોદી ગમત **લીલા** વસ્તારી–**લીલા** કરી મરી ગયા [સમૃદ્ધિ, મોજમઝા.

લીલાલહેર, સ્ત્રી૦ પુરું સુખ, આબાદી, પુષ્કળ

લીલીઘાડી, સ્ત્રી૦ ભાગ ૨ ભાગની કેફ

લીલીચાહ, સ્ત્રી૦ એક જાતનો ડાભ-કુશના જેવો સુગંધીદાર છોડ ૨ ચાની જાત

લીલીપીઠ, સ્ત્રી૦ શાક બજાર, બકાલુ પીઠ

લીલુ, વિ૦ (સં૦ **નીલ**-ભુરૂ,) પોપટીઆ રંગનુ, કાચી કેરીના રંગનુ (આસમાની અને પીળો મળીને લીલો રંગ થાય છે) પાણીવાળુ, ભિનાશવાળુ, પચપચુ 'લીલી ભોય' ૩ રસવાળુ, તાજુ સુકુ નહિ "લીલો મેવો" ૪ તાજુ, પૈસાથી ભરપુર "તે લીલો છે" ૫ ઉજળુ, સારૂ **લીલુ** કરવુ=ઉકાળવુ, કલ્યાણ કરવુ **લીલા** ઝાડ તળે ભૂખે મરે એવુ-સાધન હોવા છતા શૌર્ય ન હોય તેવુ, નિર્બળ ૨ ભોળુ, આળસુ, ભોટ **લીલા** સુકાનો વિચાર=ગ્યાયોગ્ય સારા માઠાનો વિચાર **લીલી** લેખણુ-તાજો લેખ ધમધોકારે ચાલતો વેપાર-ધંધો ૨ ઉધાર **લીલી** વાડી-જુવાની ૨ વાડી વસ્તાર **લીલે** તોરણે-એમ ને એમ, નિષ્ફળતાની સાથે, વીલે મોઢે, વગર પરણે

લીસુ, વિ૦ ખરબચડુ નહિ પણ સાફ, સુવાળુ, ૨ મીઠુ, મધુર. 'લીસી જીભ' ૩ લાસરિયુ, અપ્રમાણિક 'લીસો માણસ' ૪ કણવગરનુ, ચીકણુ સુવાળુ (ઘી

લીહ, સ્ત્રી૦ લીટી ૨ હદ, આડોઆંક

લુગી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) માથુ બોડતી વખત ખોળામા વાપરવાનો લુગડાનો કકડો (હજામનો)

લુચી, સ્ત્રી૦ દોડતા દોડતા એકદમ પાછુ ફરી જવુ તે

લુટ, સ્ત્રી૦ અપહરણ, વસ્ત્ર લોચન, ૨ લુટેલો માલ

લુટવું, ક્રિ૦ સ૦ લુટવુ, જુઓ

લુટણિયો, પુ૦ લુટારો, લુટ પાડનારો

લુઠ-ઠો, પુ૦ ધણી, પતિ, ૨ ધૂર્ત ૩ વિ૦ બસ્સુ જબરૂં

લુડી, સ્ત્રી૦ લોડી, બુદી; ગુલામડી.

લુંડો, પુ૦ ઘરગતુ કામકાજ કરનાર ચાકર, દાસ, ગુલામ, વેચાણુ રાખેલો દાસ. ૨ આળોટવુ

લુંઠવું, ક્રિ૦ અ૦ ભાખોડિયે-ઢિંચણિયે ચાલવુ

લુંદા, પુ૦ લોંદા, લચકા, લોચો

લુંબ, સ્ત્રી૦ ઝુમખુ, ગુચ્છ, પાનવાળી ડાળી **લુંબેલુંબે**=ડાળીએ ડાળીએ, ઝુમખે ઝુમખે

લુઆ, પુ૦ કણેકનો ગોળો-લોચો 'લુઆ કરવા' ૨. સ્ત્રીની છાતી, ધાઇ

લુખરી, સ્ત્રી૦ ખુજળી ત્વચા રોગ.

લુખસ, સ્ત્રી૦ ખુજળી, ખણુજ આવ્યા કરે તેવો

લુખિયુ, ન૦ તબાકુ પીવાની ચલમ, ચુંગી

લુખુ, વિ૦ ચોપડયા વગરનુ, ગળે વળગે તેવુ, (ઘી વગરનુ) ૨ અથાણા શાક વગરનુ, એકલુ (ખાવાનુ) ૩ રસ-તેજ વનાનુ, ફીકુ, ભભકરહિત 'લુખો ચહેરો' ૪ ધન-સંપતિ વિનાનુ, ખાલી, ગરીબ ૫ રૂક્ષ, રસકસ વગરનુ

લુગડા, ન૦ પહેરવા ઓઢવાના વસ્ત્ર; કપડા, **લુગડાંલત્તા**-લુગડાને તેવીજ બીજી વસ્તુઓ. **લુગડાં લેવાવાં**=લુટાવુ, આબરૂ જવી.

લુગડુ. ન૦ વસ્ત્ર, પટ, વસન ૨ સ્ત્રીને પહેરવાનુ વસ્ત્ર, સાલ્લો.

લુગત, ન૦ શબ્દકોષ-સમૂહ.

લુગદી, સ્ત્રી૦ પ્રવાહી સાથે વાટેલા પદાર્થની નાની ગોળી

લુચ્ચાઇ, સ્ત્રી૦ લુચ્ચાપણુ, ખધાઇ, ચોટ્ટાઇ, ધૂર્તતા

લુચ્ચુ, વિ૦ ચોરી, જુઠને જુગતી એ ત્રણનુ મિશ્ર બોલનાર, ખધુ, ઠગ ૨ પક્કુ, છળભેદ સમજી જનાર

લુછણિયુ, ન૦ લુછવાનુ કપડુ, અંગુછો

લુછવુ, ક્રિ૦ સ૦ લુગડુ ફેરવી સાફ કરવુ, લોવુ

લુટફાટ, સ્ત્રી૦ ફાડી ભાંગીને-ધામધુમથી લુટવુ તે.

લુટવુ, ક્રિ૦ સ૦ જબરજસ્તીથી-મારીને છીનવી લેવુ, બળાત્કારે હરી લેવુ ૨ ઘણા જણે એકદમ તૂટી પડીને જેટલુ લેવાય તેટલુ લઇ લેવુ. ૩ બીજાની વસ્તુનો ઉપયોગ કરવો 'જોબન લુટવુ'

લુટાઉ, વિ૦ લુટથી મેળવેલુ ૨ લુટી લેવા જેવુ. ૩ નધણિયાતુ

લુટારો, પુ૦ લુટારો, દરોડો પાડનાર.

લુટાલુંટ ન૦ અહિં તહિં લુટવુ તે. ૨ જેમ જેનાથી લેવાય તેમ તેણે લેઇ લેવુ તે, કોઇ વસ્તુને. માટે ઘણા જણે માગણી કરવી તે

લુટાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કોઇ લુટે તેમ કરવુ ૨. વેરી નાખવુ, ઉડાવી નાખવુ, રફેદફે કરવવુ.

લુણચા, ન૦ મીઠુ ચઢાવેલા ચીરિયા-કાતળી તે.

લુણહરામ, વિ૦ કૃતઘ્ની, નિમકહરામ, ખાય તેનુ ખોદનાર.

લુણી, સ્ત્રી૦ એક જાતની ખારી ભાજી

લુણો, પુ૦ ઇટ, છો વગેરેમા રહેલો ખારનો ભાગ તે **લુણો** લાગવો-લુણો બહાર દેખાવો, ભિંત

ઉપર છારી વળવી [(અક્ષર, શબ્દ, ઈ૦)
લુપ્ત, વિ૦(સ૦)વચમાથી જતુ રહેલુ, ઉડી ગયેલુ
લુપ્તોપમા, સ્ત્રી૦ અપૂર્ણ ઉપમા, (ઉપમામા ઉપમેય, ઉપમાન, સામાન્ય ધર્મ ને વાચક એ ચાર વાના સ્પષ્ટ જોઇએ પણ જ્યા એક અથવા બે ઓછા હોય ત્યા લુપ્તોપમા જાણવી) [અભિલાષી
લુબ્ધ, વિ૦ (સ૦) લોભિયુ, લાલચુ ૨ ઇપ્સુ,
લુબ્ધક, પુ૦ શિકારી, વ્યાધ ૨ લાલચવાળો
લુબ્ધા, સ્ત્રી૦ લોભ, આતુરતા, 'અરે છુ પ્રગટ્યા,મનહર મુગ્ધા છોડી લુબ્ધા,વર્ય સારી"–પ્રે૦
લુબ્ધાવુ, ક્રિ૦ અ૦ લોભાવુ, લલચાવુ
લુમખો,પુ૦ મોટી લૂમ, ઝુમખુ, પાનફૂલનો મોટો ગુચ્છ ૨ પ્રાપ્તિ, ફાયદો
લુલરી, સ્ત્રી૦ ચાકરડી, દાસી "આહીરડા અમો ક્યમ ગમુ રે, લુલરીથી લાગ્યો રગ"–**ભાલણ**
લુલી, સ્ત્રી૦ જીભ, જીવ્હા [ઢીલુ, નિર્બળ
લુલુ, વિ૦ લગડુ, ખોડુ ૨ બળ–શક્તિ વગરનુ
લુવાણી, સ્ત્રી૦ લુવાણાની સ્ત્રી
લુવાણો, પુ૦ રજપૂતની એક વેપાર કરનારી જાત
લુવાર, પુ૦ લોઢાના ઘાટ ઘડનારો ૨ લુહારના ટાકણા જેવી સખત ચાચવાળુ એક પક્ષી
લુવો,પુ૦લુઓ, કણકનો વણવા માટે કરેલો ગોળો
લુશ, વિ૦ નરમ, શિથિલ, ઢીલુ
લુશ-લુશ, અ૦ ઉતાવળમા, ઝટઝટ
લુસ, વિ૦થાકેલુ,શ્રમિત થએલુ ૨ (અ૦) ઢીલુ
લૂ, સ્ત્રી૦ઉનાળાના દિવસમા ગરમ પવનનો ઝપાટો તે ૨ ગરમ પવનના ઝપાટાથી આવેલો તાવ
લૂઇ, સ્ત્રી૦ લુવો
લૂક–ખ,સ્ત્રી૦ લ, તડકાનો તાન
લૂટ, સ્ત્રી૦ લુટવુ તે ૨ લુટેલુ તે, અપહરણ
લૂઠવુ, ક્રિ૦અ૦ આળોટવુ, ગબડવુ
લૂણ,ન૦(લવણ)મીઠુ નિમક ૨ ઉપકાર એહશાન લૂણ ઉતારવુ=વરને નજર ન લાગે તે માટે તથા તેની અલાબલા દૂર રહે માટે બહેન પાછળ બેસી એક વાડકીમા મીઠાના કાકરા ભરીને ફેરવે છે તે
લૂણવાણી, સ્ત્રી૦ રોટલો ઘડતા લોટનો લુઓ વાળતા મીઠાનુ પાણી કરેલુ તે

લૂમ,સ્ત્રી૦ડાળી સાથે વળગેલો ફળ વગેરેનો જથો, ઝુમખો, લુમ, ગુચ્છ
લેરખડુ ન૦ લેરખુ, ઝુમખુ
લેરિયુ, ન૦ લહેરની ભાતવાળુ કપડુ
લેકવુ, ક્રિ૦ અ૦ લટકવુ, લબડવુ, ફરફરવુ
લેકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધ્રુજાવતા લબાવવુ, મલાવવુ (સૂર) ૨ ઝુલાવવુ ૩ ફરકાવવુ, ધ્રુજાવવુ
લેકો, પુ૦ લહેકો, ચાલવાનો મરોડ, લટકો ૨ ચાવી ચાવી બોલવુ તે
લેઘાવુ, ક્રિ૦ અ૦ જરાક ખોડાવુ, લગડાવુ
લેઘી,સ્ત્રી૦ બાળકની સુથણી, ચોરણી
લેઘો, પુ૦ કમ્મરથી તે પગની ઘુટી સુધી પહેરવામા આવતુ સુતરાઉ કપડુ, સુરવાળ, સુથણો, ચોરણો [મોટી, સુવાળી
લેચી,સ્ત્રી૦ઘઉની કળકની બેપડી પાતળી રોટલી,
લે, સ્ત્રી૦ લેહ ૨ ચડસ ૩ ટેવ ૪ સ્વાદ,રસ ૫ તલ્લીનતા ૬ મમ્મત
લેકિન,અ૦ પણ, તોય
લેખ, પુ૦ લખેલુ તે ૨ કોઇ લખાણ, નિબધ, ૩ કરાર, ખત, ચીઠ્ઠી ૪ મરકાગ, સબધ, નસીબ 'કર્મના લેખ' [લેખ લખનારો
લેખક, પુ૦ (સ૦) લખનાર, લહિયો ૨ કર્ત્તા,
લેખણુ, સ્ત્રી૦ લખવાનુ સાધન, કલમ
લેખન૦(સ૦) લખવુ તે ખોદવુ કોતરવુ તે
લેખપત્ર,પુ૦ કરાર, દસ્તાવેજ, ખત, લખાણ
લેખવવુ, ક્રિ૦ સ૦ દરકાર રાખવી હિસાબમા લેવુ, ગણકારવુ "બળવાન શત્રુને તેણે લેખવ્યો
લેખવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગણવુ, દરકાર કરવી [નહિ'
લેખા, સ્ત્રી૦ લીટી, રેખા ૨ લિપિ
લેખાવટિયો,પુ૦ ગણિતવેત્તા, જોષી ૨ લેખક,
લેખિની, સ્ત્રી૦ કલમ, લેખણ [ચોપડા લખનારો
લેખુ, ન૦ ગણતરી, પ્રણામ, હિસાબ "લાતો લાખે લેખા છે" ૨ લખાણ ૩ મોએ ગણાય તેવા ટકા સહેલા હિસાબ
લેખે, અ૦ હિસાબે, પ્રમાણે, રીતે, દર મુજબ ૨ પ્રીત્યર્થ, દરકાર રાખીને, અર્થે વાસ્તે "પર મશ્વરને લેખે" લેખે લાગવુ–મજરે પડવુ કામમા
લેજત, સ્ત્રી૦ લહેજત, જુઓ [આવવુ

લેઞા, પુ૦ નિમેષ, પળ વાર ૨ પલકારો

લેટવુ, ક્રિ૦ અ૦આડુ થવુ આળોટવુ,જરાવાર સુવુ

લેણ,ન૦ લહેણુ, લેવાનુ તે,

લેણ, વિ૦ ગિલ્લી દ ડાની રમતમા એક દાવ

લેણુ, વિ૦ લેનાર " જીવ લેણુ "

લેણદાર,પુ૦માગનાર, લેણિયાત (ઉલટુ દેણદાર)

લેણાદેણી,સ્રી૦ લેવડ દેવડ, વ્યવહાર ૨ પેલે જન્મ આપેલુ તે આ જન્મે લેવાનુ એવો જે કર્મનો સબધ તે, ઋણાનુબધ ૩ લહેણુ, ભાવ.

લેણિયાત, પુ૦ માગનાર, ધીરનાર, લહેણાવાળો " લેણિયાતતો લહેણુ લેવા આવે, દીવા જેવુ "

લેણુ,ન૦ આપેલુ પાછુ લેવાનુ તે ૨ સુખ થાય તેવો સબધ

લેતાણ, સ્રી૦ લેમેલ, હાયવાય, ભય ભરી ગભરામણ ૨ જલદીથી પૂર્ણ કરી દેવાની વ્યાકુળતા.

લેપ,પુ૦ (સ ૦) ઢીલો પદાર્થ લગાડવો–ચોપડવો તે ખરડ, ખપૈડા, પાતળો થર

લેપડી,સ્રી૦ લુગદી, પોલટિસ

લેપડુ, ન૦ મોઇ ન ઉડવાથી તેને ભોય સરસો ડડો મારવો તે ૨ વિ૦ ખોટો ગળે પડનાર

લેપડો, પુ૦ પોપડો, થર

લેપન, ન૦ લેપ કરવો તે, લેપ, ખરડ.

લેપવુ ક્રિ૦ અ૦ લાગવુ, વળગવુ, ચોપડવુ ૨ ઢાકવુ, 'રાહુ ચદ્રને લેપે" ૪ કૂદી જવુ, લોપવુ ૪ લગાડવુ

લેફો,પુ૦વળગેલો કાદવ, લપકો.(પગે–જોડાએ ઇ૦)

લેબાસ, પુ૦ (ફા૦) પહેરવેશ, પોશાક, પહેરવા ઓઢવાની રીત

લેભાગુ, વિ૦ અહિંથી તહિંથી એમ પારકુ થોડુક લેઇ પોતાનુ દેખાડનારો ૨ કોઈ કામમા દોડાદોડ કરનાર, લેઇને નાસી જનાર ૩ લેઈ પડેલુ, ઉપરચોટિયા જ્ઞાનવાળુ

લેમેલ, સ્રી૦ મરવાની તૈયારી, વિણાચુટા, ઉતાવળે કામ કરી દેવાની ગભરામણ

લેરખડુ, ન૦ લેરખુ, ઝુમખુ

લેરિયુ, ન૦ લહેરની ભાતવાળુ કપડુ.

લેરખુ, ન૦ ફૂલ ફળોનુ ઝુમખુ

લેલાટ, ન૦ કપાળ ભાગ

લેલાર, વિ૦ ઘણુ, વધારે, અતિશય "મ ગળ મોતી હ સ ચરે જઈ, મ ગળ ગાલ લાલી લેલાર."

લેલી, સ્રી૦ એક જાતની લીલી ચલ્લી

લેલુ, ન૦ કોડિયાનુ એક ઓજાર, લેલો

લેલુટ,વિ૦ નધણિયાતું, લેવાય ને લુટાય તેવુ

લેલુર,વિ૦ ઉધે વેરાયલુ, ઉઘેડુ ૨ ખૂબ મગતુ ને પહોચતુ એવુ

લેલીમજનુ, વિ૦ (લેલી નામની ખુબસુરત ઓરત ઉપર કોઈ કૈસ નામનો મરદ, મજનુન(દીવાનો) થઇ ગયો હતો તે ઉપરથી) દુર્બળ,નિર્ગત, બેહાલ. [ઘસવાનુ

લેલો, પુ૦ કડિયાનુ ઓજાર સલ્લો લગાડયા પછી

લેવટાં, ન૦ નાના માછલા

લેવડ, સ્રી૦ ઉધાર લેવાનો વ્યવહાર તે, લેવુ કરવુ તે લેવડ દેવડ=લેવા દેવાનો વહેવાર, ધીરધાર

લેવડાઉ,વિ૦ છિનાળ,વ્યભિચારી [ખરીદ કરાવવુ

લેવડાવવુ, ક્રિ સ૦ ઉપડાવવુ, ઉઠાવરાવવુ ૨

લેવા દેવા, ન૦ કોઈ પણ રીતનો લેવા–આપવાનો સબધ, લેવડદેવડ ૨ સંબંધ, લાગતું વળગતુ

લેવાવુ,ક્રિ૦અ૦ શરમાઇ જવુ, ખસિયાણા પડવુ, ૨ દુર્બળ પડવુ, શરીર સુકાવુ. ૩ લુટાવુ

લેવુ ક્રિ૦સ૦ ગ્રહણ કરવુ, સ્વીકારવુ ૨ પકડવું, ઝાલવુ, સહાવુ ૩ દાખલ કરવુ, અદર લેવુ, ભેળવવુ ૪ ખાવુ, પાન કરવુ ૫ કબુલ કરવુ ખેચવુ 'તેણે તેનો પક્ષ લીધો ' ૬ ખરીદ* કરવુ, વેચાતુ લેવુ ૭ સ્વીકારવુ, કબુલ કરવુ "તેણે ભેટ લીધી"૮ ધારણ કરવુ "સોગ લેવો " ૯ આણવુ, લાવવુ ૧૦ દોરવુ, તેડી જવુ 'છોકરાને કયા લીધો ?' ૧૧ તોડીપાડવુ, નાશ કરવુ 'જીવ લેવો ' ૧૨ ધમકાવવુ, ઠપકો આપવો ' તેને અવ્યો કે તરતજ લેઇ નાખ્યો' ૧૩ ઉતારવુ,ટાકવુ,નોધવુ 'આ હેવાલ તમારી ચોપડીમા લઇ લો ' ૧૪. બોલવુ,ઉચ્ચાર કરવો ' હુ કઇ તેનુ નામ લઉ છુ કે મારી બોહણી કર્યા કરે છે'

લેવુદેવું, ન૦ લેણું દેણું.

લેશ, વિ૰ રજ, કિંચિત, જરાક
લેશમાત્ર, અ૰ કિંચિત, જરાક, અલ્પ
લેસ, સ્ત્રી૰ જરીની કિનાર-કોર
લેહ, પુ૰ (લિહ્-ચાટવુ) ચાટણુ
લેહ, સ્ત્રી૰ ચડસ, ૨ લગની, તાન, તલ્લીનતા
લેહેરૂ, ન૰ ધીમો, મંદ પવન
લેહલીન, વિ૰તલ્લીન 'લક્ષવેત્તા,લેહલીન વાસના, પરખે પરખનહારોરે ' [આણુવુ, પિછાનવુ
લેહેવુ, ક્રિ૰ સ૰ સમજવુ, જાણવુ ૨ મનમા
લેહેજત, સ્ત્રી૰ (આ૰ લજાજત્) અંદરની ખુબી, સ્વાદ, રસ ૨ મઝા, ગમત, આનંદ
લેહેજો, પુ૰ (આ૰ લહજ) આખ મિચાઇ ઉઘડે એટલો વખત, પળ, ક્ષણ
લેહેણુ, ન૰ પાન્ય મુકતા ભિંડી સુતર વગેરનુ જે છોડુ આપે છે તે ૨ માગણુ લેણુદેણુ
લોંકડી, સ્ત્રી૰ એક જાતનુ જંગલી જનાવર
લોઠુ, વિ૰ પૈસાદાર, માતબર
લોઠો, પુ૰ શરીરે મજબુત ને જંગલી હાલતમા ઉછરેલો કોળી-માછી ૨ મજબુત, જબરૂ ૩ તાલેવંત ૪ યાર ૫ ધણી ૬ હુશિયાર,ચાલાક
લોડી, સ્ત્રી૰ ચાકરડી, દાસી ૨ ઘરનુ કામકરવા વેચાતી રાખેની સ્ત્રી, ગુલામડી **લોંડી** જાયો-લોડીનો છોકરો [ચાકર, દાસ
લોડો, પુ૰ વેચાતો રાખેલો માણસ, ગુલામ ૨
લોદો, પુ૰ ચીકણા નરમ પદાર્થનો લોચો,લચકો
લોમરી, સ્ત્રી૰ ઉનનુ કીમતી વસ્ત્ર ' પાપણુ ઉપર પાઘ લેહકે, લોબરી ઓઢી લાલ'—પ્રેમા૰
લોક, પુ૰ (સં૰ લોક્-જોવુ) ગામ, દેશ, ખંડના રહીશોનો સમુદાય 'ચીના લોક '૨ કોમ,જાતિ વર્ગ 'હિંદુ લોક ' ૩ માણસ જાત, આલમ ૪ વર્ગ, મંડળ, જાતિ ખલકત 'શૂદ્ર લોક, સિપાઇ લોક ' ૫ જગત, દુનિયા એ ત્રણ કહેવાય છે સ્વર્ગલોક, મૃત્યુલોક, પાતાળ લોક, વળી સાત પણ કહેવાય છે, ભુરૂ, ભુવર,સ્વર મહર,જન,તપ, ને સત્ય લોક
લોકડિયા, ન૰ સાધારણુ લોકનો વર્ગ (કવિતામા)
લોકલાજ, સ્ત્રી૰ લોકમા લાજ લાગવી તે ૨ લોકમા સારૂ નઠારૂ કહેવાવાનો ડર તે
લોકમત, પુ૰ લોક કહેણી, કોઈ માણસ માટે સારૂં નરસુ કહેવાનુ તે
લોકરૂઢિ, સ્ત્રી૰ લોકાચાર, લોકવ્યવહાર
લોકવાયકા, સ્ત્રી૰ જનકથા, ગપ અફવા
લોકપ્રિય, વિ૰ લોકોને ગમતુ, જનપ્રિય,
લોકાઈ, સ્ત્રી૰ પરાયા-પારકા પણુ, લોકપણુ.
લોકાચાર, પુ૰ લોકમા જે રૂઢિ-રીત ચાલતી હોય તે, વ્યવહાર, ચાલ
લોકાપવાદ, પુ૰ લોકમા નઠારૂ કહેવાવુ તે
લોકીક, ન૰ કોઈને ત્યા મરણ પ્રસંગે રડવા જવુ તે, કાણુ મોકાણુ, સોમવારિયુ
લોકાયત, વિ૰ નાસ્તિક ' લોકાયત વાદે રે, પ્રભુ ને નવ લોપીએરે '—પ્રેમા૰
લોકોત્તર, વિ૰ (સં૰) લોકના વિચારથી પર-આવેનુ ઘણુ સરસ ૨ આ દુનિયા સંબધીનહિ પણુ પેલી દુનિયા સંબંધી [કલ્યાણુ
લોકોપકાર, પુ૰ સર્વ લોકનુ કલ્યાણુ, સાર્વજનિક
લોખંડ, ન૰લોઢુ, લોહ [સખત, મજબૂત, કઠણુ
લોખંડી, વિ૰ લોઢાનુ બનાવેલુ, લોખંડનુ ૨
લોચ, પુ૰ (સં૰ લુંચ્-તોડવુ) માથાના વાળ પોતાને હાથે ઉખેડવા તે (જૈન)
લોચક, ન૰ સ્તન, કુપ ૨. સુતારનુ એક ઓજાર ૩ કાજળ, મેશ ૪ સાપની કાચળી ૫ લોચો, ગોળો, પિંડ
લોચન, ન૰ ફુપી નાખવુ તે, ચુંટી તોડી નાખવુતે ૨, લુટી લેવુ તે ૩ આખ, ચક્ષુ ૪ જ્ઞાન.
લોચના, સ્ત્રી૰ લોચ લોચ કરવુ તે, બેચેની,જંખના ૨ અવલોકન, દેખવુ તે
લોચવુ, ક્રિ૰ અ૰ તલસવુ, ચહાવુ ૨ બોલ બોલ કરવુ ૩ (મંદવાડથી) આમ તેમ આળોટવુ. લોથવુ ' આખી રાત લોચલોચ કર્યુ છે ' ૪ લુથાવુ, લોચા જેવુ થઇ જવુ
લોચો, પુ૰ એકાદા લુગડાને ગમે તેમ વાળેલુ તે ડબુચો ૨. પદાર્થને ચાવતા ચોટી જવુ તે. ૩. ઢીલો ઘટ પદાર્થનો થોડો જથો, લચકો, લોદો. ૫ ગરબડ ગોટાળો, ગરબડિયુ ' હિસાબમા લોચા છે ' ૬ બોલવામા આચકા ખાવા, બોલતાશબ્દ

ભાગા તુટા, સાભળનાર ન સમજે તેવુ બોલવુ તે ‘ ભાઈ ઠીક બોલોની, લોચા શુ વાળો છો ? ’ ૭ તકરાર, ફડદુ, વાધો ‘વચમાં લોચો નાખ્યો ’
લોચાવું, ક્રિ૦ અ૦ ચુથાવુ, ગભરાવુ ૨ ભારે થવુ મિચાવુ (આખ)
લોટ, પુ૦ અનાજનો બારીક ભુકો, આટો ૨ જેર, ભુકલી, ગર લોટ માગવો=ભીખ માગવી લોટ ચાટતુ =પાયમાલ લોટ ફાકવો=ગમે તેમ બકવુ લોટ ઉડવો—સડી જવુ, પાયમાલ થઈ જવુ
લોટકુ, ન૦ ઠીકરાનો ધાડવો, ચડવો, લોટુ
લોટણુ, ન૦ એક જાતનુ કબુતર ૨ લોટવુ તે, આ-ળોટવુ તે
લોટપોટ, વિ૦ લોથપોથ ‘ લોટપોટ થઇ ગઇ સૌ લલના પ્રીતમમા મન પ્રોયુ’ —દયા. ૨ ગોટ મોટ, મોઢે માથે ઓઢીને પડેલું [ખાવી ૨ સુવુ
લોટવું, ક્રિ૦ અ૦ આળોટવુ, ગરબડવુ, ગુલાટ
લોટિયુ, ન૦ ઘટીમાથી લોટ વાળવાનુ લુગડુ ૨ વિ૦ બોડુ રોડુ, લોટાના તળિયા જેવુ ‘ લો-ટિયો વહોરો’ [ટીનુ વાસણુ
લોટી, સ્રી૦ નાનો લોટો, કળશી, લોટા જેવુ મા-
લોટો, પુ૦ પાણી પીવાનુ વાસણુ, કળશિયો ૨ ઝાડો, અવામણુ
લોઢ, પુ૦ છોળ, મોજે, તરગ ૨ હિદોળો ૩ તાપથી માટી ગળી બાઝેલો ગઠ્ઠો ૪ વાધો, તક-રાર ૪ લોઢાની લાટ–લઠ્ઠો [પાડવા, પીલવુ
લોઢવું, ક્રિ૦ સ૦ કપાસમાથી રૂ ને કપાસિયા જુદા
લોઢી, સ્રી૦ તવી, નાનો તવો. ૨ બહેન
લોઢુ, ન૦ એક જાતની કાળીને કઠણુ ધાતુ, જેના હથિયાર, ઓજાર, ઇ૦ બને છે તે, લોખડ ૨ ઓજાર, હથિયાર, વતરણું
લોથ, સ્રી૦ લાસ, મુડદુ ૨ ઉચકવુ–નિભાવવુ ભારી પડે તેવુ માણુસ ૩ ખાટલી, કરકટી
લોથ, વિ૦ રસ જીવ વનાનુ, નરસુ , નકામુ,ખરાબ. ‘ આજના પાન લોથ છે ’ ૨ ઠોઠ, બેહોશ ૩ અશક્ત, સુસ્ત; નરમ થઇ ગયેલુ લોથ પોથ–થાકીને છેક નરમ–ઢગલો થઈ પડેલુ
લોથડી, સ્રી૦ ભુગરેટમાં શેકેલી ભાખરી
લોથવુ, ક્રિ૦ અ૦ બેચેનમા આળોટવુ; લોટવું.
લોથિયુ, વિ૦ રસ–જીવ વનાનું, માલ વગરનું ૨. નરસુ, નકામુ, ખરાબ ૩ કુતરાનુ બચ્ચુ
લોત્રર, પુ૦ (લોધ્ર) એક જાતનું ઝાડ, અને તેની છાલ ૨ બાટ, પુષ્કળ તેલ નાખી બાફેલો લોટ
લોધો, પુ૦ મજબુત બાધાનો લાબો માણુસ,દોઞો
લોપડચોપડ, ન૦ ચીકટ, ઘી તેલ વગેરે
લોપ, પુ૦ (સ૦) જતુ રહેવુ તે, ન દેખાવુ તે.
લોપવું, ક્રિ૦ સ૦ ઓળગવુ , ન માનવું; અવજ્ઞા
લોબ, સ્રી૦ યાદદાસ્તી, સ્મરણુ શક્તિ. [કરવી.
લોબરી,સ્રી૦સુદર ઝીણી ધાબળી,ઉનની ઓઢણી.
લોબાન, પુ૦ (આ૦) એક જાતનો ગુંદર. એ ધૂપ કરવામાં ને ઔષધના કામમા આવે છે
લોભ,પુ૦ (સ૦) કોઇ વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવા અતિ-શય ઇચ્છા રાખવી તે, તૃષ્ણા, લાલચ
લોભાવુ ક્રિ૦ અ૦ લાલચુ થવુ , લોભમા પડવુ
લોભાવું, ક્રિ૦ સ૦ લોલ પમાડવો, લલચાવવુ
લોભિયુ–લોભી, વિ૦ જેને ઘણો લોભ હોય તે, ઘણો લાલચુ , તૃષ્ણાળુ
લોમ, પુ૦ (સ૦) કેશ, વાળ, રોમ, રુવુ [કાબળી.
લોમડી, સ્રી૦ લોબરી, બારીક વણાટની સુદર
લોમ વિલોમ,વિ૦ અવળુ સવળુ ૨ વહેરો,આતરો'
લોલ, પુ૦ ફેર, બે હાથ પસારીને ચક્કર ચક્કર ફરવુ તે ૨ કડીને અતે તાળી પાડતા વપરાતો વધારાનો શબ્દ ૩ વિ૦ ચચળ, ઝુલતુ ને રમતુ ફરતુ ૪ સુદર, સુરેખ ‘કાને કુડળ લોલક લોલ
લોલક, ન૦ઝુલતુ લટકણિયુ, લબડતી નાની જડ વસ્તુ તે, ‘ ઘડિયાળનુ લોલક ’
લોલણી, સ્રી૦ મનોહર ચાલવાળી સ્રી, લટકાળી સ્રી, લાડલી ‘મત મનાવે તો માનુ, હો લોલણી ’
લોલા, સ્રી૦ જીભ [નમાલુ
લોલિયુ–ળિયુ, ન૦ કટી, ઉમી, કણુસલુ. ૨
લોલુપ, વિ૦ મગ્ન, મચ્યુ રહેવુ ‘લોભિયણુ તણુ મન લોભમા લોલુપ રહે’ ૨ લાલચુ, ઇ સુ
લોવુ. ક્રિ૦ અ૦ લૂછવુ; લુગડાથી ઘસી કાઢવું
લોહ, ન૦ (સં૦) લોઢુ; લોખંડ. [ચમક પહાણુ
લોહકાન્ત, પુ૦ લોહના ભેગવાળો એક પત્થર,

લોહચુબક, નo એક જાતનો ધાતુ, એક જાતનુ લોહુ જેનામા દૂર પડેલા લોઢાને ખેચવાનો ગુણ છે, અયસ્કાંત [ગામડિયો

લોહર-રિયો,વિ૦ ઘણો જાડોને મજબુત માણસ,

લોહભસ્મ, સ્ત્રી૦ (સ૦) લોઢાની ખાખ

લોહિયાળ-ળુ, વિ૦ લોહિથી ભરેલુ, લોહીવાળુ.

લોહિયુ,ન૦ લોઢિયુ, પેણી, કઢાઈ ૨ તવો,લોઢી

લોહી, ન૦પ્રાણીના શરીરની નસોમા ફરી વળતો જે લાલ પ્રવાહી તે, રૂધિર, ખૂન ૨ તુકમ કુળ. ૩ સગપણ, મમધ **લોહી** પડવુ-શરીરની કોઈ પણ ઈન્દ્રિય વાટે ઘણુ લોહી નીકળવુ (ઘણુ કરીને ઝાડાવાટે નીકળે છે તેને કહે છે) **લોહી** આવવુ=લોહી ભરાતુ, પુષ્ટ થવુ **લોહીનુ** તરસ્યુ =ખારીલુ, વેરીલુ, **લોહી** ઉકળવુ=ક્રોધ વ્યાપવો, ઝનુન ચઢવુ, તપી જવુ, બળાપો થવો **લોહી** ઉકાળો કરવો=ગરમ થઇ જવુ, **લોહી** ઉડી જવુ =સુરખી જતી રહેવી, ફીકુ પડવુ **લોહી** પીવુ-ચુસી ખાવુ, વિત્ત વગરનુ કરવુ, હેરાન કરવુ સતાવવુ **લોહી** બળવુ=ચિંતા થવી, સોસાઇ જવુ **લોહીનુ** પાણી થવુ-લોહિમા વિકાર થવો, ચિત્ત ઓછુ થઇ જવુ **લોહીનો** કોળિઓ=દિલગીરીનુ ખાવુ તે મરી ગયેલા જુવાનનું ખાવુ તે

લોહીલુહાણ, વિ૦ લોહીચુતુ, લોહીનોહી થઈ ગયેલુ [વાનુ ઘરેણુ

લોળિયુ, ન૦ કણુસલુ ૨ કાનની લાળીએ પહે-

લોળો, પુ૦ જીભનુ ટેરવુ

લૌઓ, પુ૦ રાજાઓ આગળ ગતકડા કરનારો માણસ, વિદૂષક,મસ્કરો હાજર જવાબી વૈહાસિક,

લૌકિક, વિ૦ (સ૦) લોકમા ચાલતુ હોય તેવુ (રૂઢી વગેરે) ૨ સાધારણ ૩ દુનિયાદારી ૪ ખરખરો [નામી, નામોશી

લ્યાનત, સ્ત્રી૦ લયાનત, શરમ, ફિટકાર ૨ બદ-

———o———

વ.

વ,પુ૦૨૯ મો બ્યજન વર્ણ અને ૪૦ મો મુળાક્ષર.

વ, અ૦ (આ૦) અને ૨ અથવા, વા

વશ,પુ૦ (સ૦) એક મૂળ પુરૂષથી ચાલેલા પુત્ર પૌત્રાદિકનો જે ક્રમ તે કુળ, ગોત્ર ૨ સંતાન, પરિવાર ૩ વાસ

વશચરિત્ર, ન૦ વશાવળી, પેઢી નામુ

વશજ,વિ૦(સ૦)વશમા ઉત્પન્ન થયેલુ, જન્મેલુ

વશપરપરા, સ્ત્રી૦ પેઢી ઉતાર

વશાવળી,સ્ત્રી૦વશમા ઉત્પન્ન થયેલાઓની યથા ક્રમ નોંધ, પેઢીનામુ

વશવૃક્ષ, ન૦ વશ વિસ્તારનુ ઝાડ

વશી, વિ૦ વશનુ-સબધી "સૂર્ય-ચદ્રવશી"

વશી સ્ત્રી૦ (હિ૦બ સી) વાસળી, વેણુ,ગોવાળીઆ પાવા વગાડે છે તે

વઇ, સ્ત્રી૦ વૈ, વાઇ [કવિરાજ, વૈદ્ય.

વઈદ, પુ૦ [સ૦ વૈદ્ય] દવા કરનારો, ચિકિત્સક,

વઇદુ, ન૦ દવા આપવાનુ કામ તે, પ્રાણીનો રોગ જોઈ તેના પ્રતિકારનો જે ઉપચાર તે ૨ કૂટી નાખવુ તે, કચરી નાખવુ તે

વઉ, સ્ત્રી૦ વહુ જુઓ ૨ ચીરો, તરડ, ફાટ – 'પગમા વઉઓ પડી છે'

વકટ, ન૦ [તેલુ૦ વકટુ-એક] ગીલી દડાની રમતમા મોઇ અને ગમી (બદી) ની વચ્ચેનુ અંતર ભરતા પહેલુ જે બોલાય છે તે વકટ ભરવી એમ બોલાય છે વકટરેડ=એક બે, એમ દડાની ગણતરીમા બોલાય છે

વકરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફરી જવુ, પટલાઇ જવુ, વિપરીત થઇ જવુ ૨ ફાટવુ, બહેકવુ હદ બહાર જવુ 'વકર્યો ઉદર કોળ' ૩ જોરથી કુદી નિકળવુ, ફાલવુ ૪ આડુ થવુ, વાંકા થવુ ૫ સામા થવુ, છટકવુ, ખસી જવુ

વકરો, પુ૦ [સ૦ વિક્રય] વેચવુ તે ૨ વેચાણુ ૩ વેચાણુથી ઉપજેલા પૈસા તે ૪ વેચાણુને લગતુ નામુ તે, રોકડમેળ ૫ બદલે-કિમ્મત આપીને લીધેલુ હોય તે **વકરો** કરવો=વેચવુ, માલ વેચીને નાણા કરવા તે

વકારવુ, ક્રિ૦ અ૦ વકરે એમ કરવુ, ચઢાવવુ ઉશ્કેરી મૂકવુ ૨ બહેકાવવુ, સામુ થાય એવુ બનાવવુ ૩. બળ આણવુ

વકાલત, સ્ત્રી૦ [અ૦] વકીલનું કામ ધધો તે,

વકાલતનામુ, ન૦ વકીલત કરવાની સત્તાનો લેખ, મુખત્યારનામુ, વકીલપત્ર

વકાસ, પુ૦ ખીલવુ તે ૨ અવકાશ, ઓત, તરડ

વકાસવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફાડવુ, પહોળુ કરવુ, ઉઘાડવુ ૨ મો ફાડીને ટકટક જોયા કરવુ ૩ ક્રિ૦ અ૦ ઉઘડવુ (મો), ખીલવુ, (ફૂલ)

વકી, સ્ત્રી૦ [અ૦] સભવ, જોગ ૨ વાટ,વાયદો, રાહ ૩ ઉમેદ, આશા, ધારણા. ૪ અદાજ, મદાર, ઇચ્છેલા સમયની આશા

વકીલ, [અ૦] એક રાજાએ બીજા રાજાના દરબારમા રાખેલો પોતાનો માણસ તે, પ્રતિનિધિ, એલચી ૨ આડતિયો, સત્તાથી કામ કરનારો માણસ, એજન્ટ, મુખત્યાર ૩ અદાલતમા પક્ષકારો તરફની દલીલો કરનાર સનદી માણસ, બીજાના તરફથી લડત ચલાવનારો માણસ

વકીલાત, સ્ત્રી૦ વકીલનુ કામ-ધધો તે ૨ વકીલપણુ, બીજાની તરફથી દલીલ-વિવાદ ચલાવવાનું કામ તે ૩ વકીલના દરજ્જાની મોટાઇ

વકુફ, સ્ત્રી૦ [આ૦] સમજ, અક્કલ. ૨. ડહાપણુ, શાણપણુ, ધીરજ અને જ્ઞાનવાળી યોગ્યતા વકુફદાર=સમજુ, ડહાયુ, વકુમ

વકકર, પુ૦ [આ૦] ભારબોજ, માન મર્તબો, મોભો, વજન ૨ દાબ, શેહ ૩ લાયકીવાળી રીતભાત, ઢગ. ૪ વિ૦ લાડ, કપરૂ, તોફાની, આકરા મિજાજનું વક્કર ખોવો=વજન ગુમાવવુ હલકા પડી જવુ [તે. ૨ ભાષણુ

વક્તવ્ય, વિ૦ [સ૦] બોલવાને યોગ્ય, કહેવાજેવુ

વક્તવ્યતા, સ્ત્રી૦ [સ૦] કહેવા જેવુ જે તે ૨ અપવાદ, દૂષણુ [કરનાર 'શ્રોતાવક્તા'

વક્તા, વિ૦ [સં૦] બોલનાર, ભાષણકાર, કથા

વકતૃત્વ, ન૦ [સ૦] બોલવુ તે, બોલવાની શક્તિ-છટા તે, વાક્ચાતુર્ય, જબેફરાસી.

વકત્ર, ન૦ [સ૦] મો, મુખ, વદન ૨ ચહેરો

વક્ર, [સ૦] વાકુ, આડુ, તેડુ ૨ વળેલુ, વળાણુવાળુ ૩ ઉલટુ, વિરૂદ્ધ

વક્રચચુ, ન૦ પોપટ. ૨ વાકી ચાચવાળુ પક્ષી

વક્રતા, સ્ત્રી૦ [સ૦]વાંકાપણુ,વાકડાઇ,વાક,આડ.

વક્રી, વિ૦ [સં૦] વાકી ગતિએ જનાર, વાકુ ચાલનાર. ૨ એક રાશિમાંથી બીજી રાશિમા જાય એવુ 'વક્રીગ્રહ.' ૩ દ્વેષબુદ્ધિથી જોનાર ૪ વાકી લીટીમા પડનાર,વક્રીભવન=કિરણોનુ આડા પડવુ તે.

વક્રોક્તિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] કટાક્ષનુ બોલવુ તે, વાકામા કહેવુ તે ૨ મહેણુ, ટાણો, ઠપકો ૩ એક કાવ્યાલકાર [પાસળીઓની પેટી તે

વક્ષસ્થળ, ન૦ [સ૦] છાતી, પેટની ઉપરની

વક્ષ્યમાણ, વિ૦[સ૦] આગળ કહેવામા-બોલવામા આવનારૂ તે, હવે પછી બોલવાનુ તે

વખ, ન૦ [સ૦ વિષ] વિષ, ઝેર ૨ દ્વેષ

વખત, પુ૦[અ૦ વકત] કાળ, સમય ૨ મોસમ, ઋતુ ૩ સધી, લાગ, તક, જોગ. ૪ કમબખ્તી, માઠી હાલત ૫ જમાનો, સમો કાળ. ૬ પટ, ખેપ, વેળા ૭ વાર થવી તે, મોડુ ૮ નવરાશ, ફુરસદ ૯ ભવ, અવતાર ૧૦ આયખુ ૧૧ ગીલીદડાની રમતમા એક દાવ. વખત બે વખત=કવખત-યોગ્ય અવસરે નહિ એમ, બેસમનો વખત નહિ તે

વખતસર, અ૦ ઘટતે વખતે, યોગ્ય પ્રસગે, સવેળા ૨ ઋતુ સમયે ૩ કદાચ, કદાચિત્

વખતોવખત, અ૦ વારંવાર, વારે ઘડીએ

વખવખ, સ્ત્રી૦ ભૂખના વળખા, વલોપાત,વખવખાટ, વખવખો ૨ કણુકણુ, ૩ વિણુચુટા

વખવખવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખાઉ ખાઉં કરવુ,વળખા માગવા, ફાફા મારવા, તલપવુ ૨ રગરગ કરવુ, કણુકણુવુ

વખવખાટ, પુ૦ વખવખ, વલોપાત, વળખા મારવા તે ૨ ખાઉ ખાઉ કર્યા કરવુ તે,ખાઉધરા વેડા ૩ કકળાટ

વખવાદ, પુ૦ વિખવાદ, દ્વેષ, ઝેર. ૨ ટટો,કજિયો

વખાણ, ન૦ [સં૦ વ્યાખ્યાન] પરમેશ્વરના ગુણ ગાવા તે, તીર્થંકરોનો ગુણાનુવાદ ગાવોતે. ૨ તારીફ, સ્તુતિ, પ્રશસા, શાબાશી

વખાણવું, ક્રિ૦ સ૦ તારીફ કરવી, ગુણ ગાવા, ૨ માન આપવુ, પ્રશસા-સ્તુતિ કરવી

વખાણું, ન૦ લોકમા વ્યાખ્યાનરૂપ થઇ પડેલી

જે શિખામણની વાત તે, ઉખાણુ, કહેતી

વખાર, સ્ત્રી૦ વેચવાનો માલ રાખવાનુ સ્થાન-મકાન તે, કોઠાર, કોઠી, માલ ભરેલી દુકાન **વખારે** નાખવુ=ઓછી અગત્ય આપવી, વહેતું મૂકવુ, બહુ દરકાર કે ઉત્સાહ નહિ દેખાડવો તે

વખારિયો, વિ૦ વખારનો માલીક ૨ વખાર ઉપર રહેનારો નોકર [વખારીને ભાગે કુચી'

વખારી, વિ૦ વખારિયો, વખારનો ધણી 'છપ્પન

વખુટુ, વિ૦ વિખુટુ સાથથી જુદુ પડેલુ

વખુ, વિ૦ પક્ષનુ તરફનુ, વલણવાળુ 'પિયેર-વખુ બાઇડી' ૨ **ન૦** પક્ષ, ઓથ, વગ,સહાય

વખેરવુ, ક્રિ૦ સ૦ છુટુ કરી નાખવુ,વેરી નાખવુ. ૨ પાથરવુ, પહોળુ કરી નાખવુ ૩ છિન્નભિન્ન કરી નાખવુ, ભાગ વગેરે છુટા કરી નાખવા

વખો, પુ૦ વિપત્તિ ભૂખનુ દુખ, હેરાનગતી, સકટ, આજીવિકાની મુશ્કેલી વખાનો માર્યો દેશ છોડી પરદેશ આવ્યે' [દયા કરવી ધિક્કારવું

વખોડવુ, ક્રિ૦ સ૦ખોડ કાઢવી,નિદવુ,ભૂલ કા

વખોરો, પુ૦ ટેબલ-કબાટ વગેરેનુ અંદરનુ પાસા પડતુ ખાનુ તે ૨ નાની પેટી-પાન સોપારીની

વગ, સ્ત્રી૦ [ફા૦] ઓળખાણ-પિછાણનો જે સબધ તે, શિફારસ ૨ લાગ તક, અવસર, યોગ ૩ જગા ઠેકાણુ માગ ૪ પક્ષ, તરફેણુ, ૫ સબધ-પરિચય 'મી નોમા વગનો માણસ પેસે' સત્તા, ટેકો ૬ **વગેવગે** કરવુ=માગ ને સગ વડ હોય તે પ્રમાણે કાર્ય કરવુ **વગ લાગવો**= સફારસ થવી, કામ સરવુ

વગડવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાગવુ, અવાજ થવો

વગડાઉ, વિ૦ જગલી, રાની

વગડો, પુ૦ જગલ, રાન, ખુલ્લુ મેદાન

વગદા, ન૦ ફાફા, વળખા **વગદા** વિણવા= ફાફા મારવા

વગર, અ૦ [આ૦] સિવાય, વિના, વણ **વગર** ભાડાની કોટડી=કેદખાનું **વગર** પાણીએ નાવ ચલાવવુ=સાધન વગર કાર્ય સિદ્ધ કરવુ

વગવસીલો, પુ૦ મોટાની ઓળખાણ ને સહાય તે, ઓળખાણ અને સહવાસનું

વગસગ, સ્ત્રી૦વગ, વસીલો,સિફારસ ૨ સમાવેશ થાય એવી જગો, સગવડ

વગળ, ન૦ ભેગ, મેળવણી, મિશ્રણ ૨ ભ્રષ્ટતા, તુખમફેર ૩ કપટ, છળ ૪ બાવળ, લિમડો, ઈ૦ ની અતરછાલનુ પાણી તે

વગાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઠોકીને ફુકીને અવાજ થાય એમ કરવુ ૨ નાદ કરવો ૩ વાગે-આઘાત થાય એમ કરવુ, 'જો જો છરી ન વગાડતા' ૪ લાગવુ,મારવુ ઢેર વગાડે તેમા માનિક શુ કરે ?'

વગિયુ, વિ૦ વગનુ, તરફેણનુ, પક્ષનું ૨ ઓળ ખીતુ, સબધનુ ૩ **ન૦** તરફદારી, પક્ષપાત ૪ વગવાળુ માણસ ૫ સગા સબધીને વધારે આપવુ તે ['છાણુ એક વગુ કરો',

વગુ, અ૦ જથે, તફે, તરફે ૨ બાજુ, તરફેણુ

વગુતવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગુચાવુ, ભરાવુ, 'અલ્યા ! માડ માયા વિષે કયા વગુત્યો'-રત્નો૦ [(સ્ત્રી)

વગુતી, વિ૦ ભટકતી, રખડતી,દુષ્ટ આચરણવાળી

વગેરે, અ૦ (આ૦ વગૈરિહી) અમુક અમુક અને વળી બીજા સર્વે એમ, ઈત્યાદિ અમુક અને બીજુ ઉપલક બધુ એમ

વગો, પુ૦ વગુ, બાજુ અમુક ભાગની જગા

વગોણુ, ન૦ નિદા, ફજેતી, લોકમા ખોટું બોલાવુ તે, ચરચાવુ તે

વગોવવું, ક્રિ૦ સ૦ નિદા કરવી, ફજેત કરવું, ખરાખોટા દષ બહાર મૂકી સામાની અપકીર્તિ થાય એમ કરવુ

વગોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ વાગોલવુ; ફરીને ચાવવુ; મમળાવવુ ૨ (મનમા) વિચારવુ

વઘરડુ, ન૦ (સ૦ વિન) વધેડુ, વઘરણુ, હરકત, અડચણ ૨ વિઘ્ન આડખીની ૩ નિંદી કાઢેલુ એવુ તે સેળભેળ થઈ ગયેલુ અને કુશ-કમા કાઢી નાખેલુ એવુ-અનાજ વગેરે બગદા તે ૪ વઘેડુ, રાતી સાઠી જેવી ડાગર

વઘરણુ, ન૦ વિઘ્ન, હરકત, અડચણ ૨ આડ-ખીલી 'વિવાહમા વઘરણ કરવુ'

વઘરો, પુ૦ (સ૦ વિગ્રહ) ટટો, કજિયો; અણુ-બનાવ ૨ વિઘ્ન ૩ ખરાબ થવાની તૈયારીમાં

આવવું, સળવા માડવું. (અનાજ)
વઘળવું, ક્રિ૦ ઝરવું
વઘાર, પુ૦ મરચા રાઈ ને હિંગ વગેરે તેલમા કકડાવી દાળ શાક વગેરેમા છમકારવા તે,ખોરણી. ૨ મમરો, ઢુચકો (ઉસ્કેરવા માટે) વઘારી ખાવું–બાળી ખાવું, નકામું રાખી મૂકવું
વઘારણી, સ્ત્રી૦ હિંગ ૨ વઘાર કરવાનીરીત
વઘારવું, ક્રિ૦ સ૦ વઘાર કરવો, ખોરણીકરવી. છમકારવું ૨ લાભ કરવો, ફળ કાઢવું ૩ તીખી મીઠી ધુણી દેવી [દીધેલા
વઘારિયાં, વિ૦ વઘારની વાસ આપેલા, ખોરણી
વક, પુ૦ વાક, આડું વલણ
વકાઈ, સ્ત્રી૦ વાકાઇ, આડાઇ ૩ વિરોધ, વિરૂદ્ધતા ૩ હઠ, આગ્રહ
વકાવું, ક્રિ૦ અ૦ રિસાવું, આડા થવું, વાંકું થવું ૨ વાક આવવો, વાકું વળવું, મરડાવું ૩ [દૂર ખસી જવું
વગ, સ્ત્રી૦ બગ, કલાઇ
વચકણું, ન૦ વાકું, આડું, વાધો, અરધેથી આડું પડવું તે, વચકું
વચકવું, ક્રિ૦ અ૦ વચ્ચેથી–અરધેથી બેદિલી થઇ હોય તેવું થવું, રિસાવું, છટકી જવું
વચકળવું, ક્રિ૦ અ૦ સરી જવું,મચકોડાવું, ખસી પડવું 'હાથમાથી વચકળી ગયો, તેમા હું શું કરૂં?' ૨ નરમ પડવું, ઓછું થવું 'સ્ત્રીત્વના ભાનથી, અગ્રશીખરે ચઢેલો કોપ ઢીલો પડયો–વચકળ્યો'
વચકાવું, ક્રિ૦ અ૦ રિસાવું, મરડાવું, વકાવું, વચ્ચેથી છટકી જવું ૨ વાધો પાડી વિરૂદ્ધ પડવું, છેડાવું
વચકેલ, વિ૦ વકેલ, આડે માર્ગે ઉતરી પડેલું. છટકેલ, ૨. અટકચાળું, આડું ૩ તોફાની
વચકો, પુ૦ બેદિલી. ૨ વહેમ ૩ વાધો
વચગાળે, અ૦ અરધે રસ્તે, દરમિયાન, મધ્યે ૨ અતરાળે ૩ અવકાશમા, મહિ મહિ
વચગાળો, પુ૦ વચમાનું અંતર, વચલો ભાગ, આતરો, વચમા આવતું જે કાઇ તે.
વચડવું, ક્રિ૦ અ૦ વલુરવું, ઉઝરડા પાડવા.
વચન, ન૦ (સં૦) શબ્દ, બોલ. ૨ વાણી,ભાષણ, કથન ૩ કબુલાત, કોલ, વેણ ૪ પ્રતિજ્ઞા, પણ, ટેક ૫ મહેણું, ટાણો, મર્મનો બોલ ૬ પ્રમાણ, વાક્ય, ઉદાહરણ ૭ વ્યાકરણમા એક અને અનેક એવી સખ્યા બતાવવાની સજ્ઞા **વચન** આપવું=કોલ–વિશ્વાસ આપવો **વચન** કાઢવું=બોલવું ઉચ્ચાર કરવો **વચન** તોડવું=ફરી જવું, બોલ્યું ન બોલ્યું કરવું **વચન** પાળવું=બોલ્યા પ્રમાણે વર્તવું **વચન** લેવું=કોલ વિશ્વાસ–ખાતરી કરી લેવી
વચનાથ, વિ૦ તાબેદાર.
વચનિકા, સ્ત્રી૦ ઉદાહરણ, પ્રમાણનું ટુચકું
વચની, વિ૦ વચનવાળો, વચન પાળનાર ૨ પ્રમાણિક, સત્યવાદી ૩ ટેકી, વફાદાર.
વચનીય, વિ૦ કહેવા જોગ, ઠપકાને યોગ્ય. ૨. ન૦ કહેતી, મહેણું, ટાણો ૪. દૂષણ; લાછન
વચમાં, અ૦ વચ્ચે
વચરમાવું, ક્રિ૦ અ૦ વનસ્પતિનું કરમાવું ,તાજગી જતી રહેવી, શાકભાજીનું ચિમળાવું તે ૨ વચળવું.
વચલાવાંઘાનું, વિ૦ મધ્યમ પક્તિનું; સાધારણ હાલતનું, ઘણું સારૂં નહિ તેમ ઘણું નીચું નહિ તેવું
વચલું, વિ૦ વચમાનું, વચ્ચેનું. ૨ ન૦ વચમા જે હોય તે બીજું.
વચવચ, સ્ત્રી૦ બડબડાટ,વચમા ઉછાછળું બોલવું તે
વચવચાટ, પુ૦ વચમા વચમા ઉતાવળથી બડબડવું તે, વગર પૂછે વચમા બોલ બોલ કરવું તે.
વચળવું, ક્રિ૦ અ૦ જુવાનીના મદમા છકીજવું, મર્યાદા બહાર જતા રહેવું 'છોકરો વચળી ગયો' ૨ ભગાણ પડવું, વિઘ્ન નડવું, હરકત પડવી, કચળી જવું, ૩ ડાબળી ખસી જવી, ગાડા થવું, ભ્રમિત થવું, ચળી જવું **વચળેલ**–વિચળેલ, બહેકી ગયેલું, ફાટી ગયેલું, મર્યાદા બહાર, જતું રહેલું હોય એવું નિર્લજ્જ, વ્યભિચારી.
વચાળું, ન૦ કોઠી અને પેટી, પટારા વગેરેની વચ્ચેની ખાલી જગા તે, બે વસ્તુ વચ્ચે રહેલી ખાલી જગા ૨ ખુણો, બાકું, 'ખુણેવચાળે જુઓ, પડેલું હશે તો જડશે.'
વચેટ, વિ૦ વચલું, મધ્યમ
વચ્ચે અ૦ બન્ને બાજુ સરખું અંતર હોય તેમ.

તેવે ઠેકાણે, મધ્ય ભાગે ૨ કોઇ કામ ચાલતુ
હોય તે વખતમા, દરમ્યાન, વચમા અદર, મા,
મધ્યમા ૩. એક બીજાની મહિ મહિ, પરસ્પરના
સબધે ૪ બાજુપર નહિ પણ મેદાનમા, જાહે-
રમા સૌ કોઇ જાણે તેમ **વચ્ચે આવવુ**=દરમિયાન
ગીરી કરવી. **વચ્ચે પડવુ**=હાથ ઘાલવો ૨ સમા
વચ્ચોવચ, અ૦ મધ્ય ભાગે, વચ્ચે. [ધાન કરવુ
વચ્છ, પુ૦ (સ૦ વત્સ) છોકરૂ, બાળક ૨
ગાયનુ બચ્ચુ વાછરડુ. [ઝેરી ઔષધિ કદ
વછનાગ, પુ૦ (સ૦ વત્સનાભ) એક જાતનો
વછિયાત, પુ૦ માલ ખરીદ કે વેચાણ કરવા પર-
દેશ ગયેલો માણસ તે, આડતિયો
વછુટવું, ક્રિ૦ અ૦ જોરથી છુટીને જુદુ પડવુ,
છુટવુ, ૨ કુટવુ, ઉડવુ અવાજ સાથે ઉડી
પડવુ ૩ હેડો છોડવો, સ્વતત્ર રમતુ થવુ 'બાળક
વછુટયુ' ૪ વિયોગ થવો
વછુટું, વિ૦ જુદુ, નોખું, વિખુટુ, નિરાળુ
વછેરી, સ્ત્રી૦ ઘોડીનુ બચ્ચુ, નાની ઘોડી, ટટ
વાણી ૨ (તિરસ્કારમા) છોડી-જુવાન કન્યા
વછેરો, પુ૦ ઘોડીનુ બચ્ચુ, નાનો ઘોડો, ટટવો.
૨ જુવાન, જુવાનિયો [૨ વિચ્છેદ, ભેદ, ફાટફુટ
વછો, પુ૦ (સ૦ વિચ્છેદ) વિજોગ, જુદાઈ, વિરહ
વછોડવુ, ક્રિ૦ સ૦ બાઝેલુ-ચોટેલુ જુદુ પાડવુ,
જોરથી ખેચી આગળ કરવુ, આઘુ ખસેડવુ
૨ ધીર ધીરે વ્યસન મુકાવવુ, ઓછુ કરતા કરતા
તદ્દન મૂકી દે એમ કરાવવુ ૩ છોડવુ, ફોડવુ,
વછોયુ, વિ૦ વિખુટુ પડેલુ, વિયોગી, જુદુ પડેલુ
'ટોળા વિછોઇ મરગલી, તેમ ટળવળે માયજી'
વજન, ન૦ (આ૦) ભારેપણુ તે, બોજ, તોલ
૨ તોળવાનુ કાટલુ, જોખ ૩ ભારબોજ માન
૪ ગૌરવ, શેહ, વક્કર ૫ દમાણુ ભાર ૬ વગ.
વજનદાર, વિ૦ ભારે વજનવાળુ, બોજદાર, સગીન
૨ ભારબોજવાળુ, મન આમરૂ ને શેહ પડે એવુ
પ્રતિષ્ઠિત, કદર થાય તેવુ
વજનસર, વિ૦ પ્રમાણમા, જોઇએ તેટલુ,
વજરકઠો, વિ૦ જરા ધોળા ઘઉં (કાઠિ૦)
વજરબટ્ટુ, ન૦ એક જાતનું કઠણુ બી રિછના
મોમા રખાવી મતરેલુ જેથી નજર લાગે નહિ
એવુ છોકરાના હાલરામા રાખવામા આવતું બી.
વજતર, ન૦ વાજિતર, વાજતર, વાજુ
વજા, સ્ત્રી૦ (આ૦) મતિ, બુદ્ધિ ૨ વૃત્તિ, વલણુ,
રૂખ, ઇચ્છા ૩ ફાફા, વળખા, ભ્રમણા 'અખા-
જીવ તણી એ વજા, અજને ઠામે પૂજે અજા'
વજાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ વગાડવુ, મજાવવુ ખખડાવવુ
વજીફદાર, વિ૦ (આ૦) જેને સરકાર તરફથી
ઇનામી જમીન મળેલી હોય તે, જમીનદાર,
જાગીરદાર, ગરાસિયો, દેસાઇ [તે
વજીફો, પુ૦ ઇનામ દાખલ મળેલી વાડીની જમીન
વજીર, (અ૦) પાદશાહને સલાહ આપનારો મુખ્ય
મસલતિયો, પ્રધાન, મત્રી (૨) સેતરજમાનુ
એક મહોરૂ [કારકિર્દી તે
વજીરાઇ, સ્ત્રી૦ વજીરપણુ, પ્રધાનનો અમલ અને
વજીરાત, સ્ત્રી૦ વજીરાઇ, પ્રધાનવટુ ૨ વજીરનો
દરજ્જો ૩ વજીર તરીકેની સાહેબી
વજીરી સ્ત્રી૦ વજીરાત, વજીરની સાહેબી
વજુ ન૦ ચળુ, હાથ પગ અને મો ધોવા તે
(નિમાજ પઢતા પહેલા)
વજુદ, ન૦ સત્ય, ખરાપણુ, વાસ્તવિકતા, વિશ્વાસ
કરવા જેવુ તે ૨ મૂળ આધાર ૩ વિ૦ સાચુ,
ખરૂ, ખાતરી લાયક [માનકીનો કર
વજે, સ્ત્રી૦ ગણોત, પાકેલા અનાજનો હિસ્સો,
વજેવળતિયુ, વિ૦ ભાડુ જમે થાય અને વ્યાજ
ખાતે મડાય એવી સરતવાળુ (ખાતુ-લખત)
વજ્જર, ન૦ (સ૦) વજ્ર, ઇન્દ્રનુ બહુજ કઠણુ
હથિયાર ૨ વિ૦ વજ્ર, કઠણુ, સખત **વજ્જર-
બાણુ**=કારીવા
વજ્ર, ન૦ (સ૦) ઇદ્રનુ આયુધ ૨ ભાગે, તૂટે
નહિ એવુ, અતિ કઠણુ અને મજબુત હથિયાર
૩ વિદ્યુત, વિજળી ૪ દીટુ, ફૂલની ડાડી
વજ્રપાત, પુ૦ કડાકો (વાદળાનો)
વજ્રચર્મ, પુ૦ ગેડો
વજ્રછાતી, સ્ત્રી૦ કઠણુ હૈયુ, દયાની કે ભયની
જરાપણુ લાગણી ન થાય તેવુ હૈયુ ૨ વિ૦ નિર્દય,
વજ્રદત, પુ૦ ઉદર ૨ ડુક્કર [દયાહીન.

વજ્રદંતી, સ્ત્રી૦ એક ઔષધિ
વજ્રલેપ, પુ૦ ઝટ ઉખડે કે ખરે નહિ તેવો લેપ ૨ વિ૦ સખત, ખરેખરૂ સજ્જડ
વંચક,વિ૦ (સ૦ વંચ્-ઠગવું)ઠગ, કપટી,છેતરનાર
વંચક ન૦ વાચનનો વિષય, વાચન [એના પ્રાણ'
વંચવું, ક્રિ૦ અ૦ બચવુ, ઉગરી જવુ 'કેમ વંચે
વંચાર, ન૦ કમ્મર [તેમ કરવુ
વંચાવવું, ક્રિ૦ સ૦ બચાવવુ ઉગારવુ ૨ વાંચે
વંચાવું, ક્રિ૦ અ૦ વાંચી શકવુ ,ઉકલવુ ૨ ચર્ચાવુ, નિંદા થવી 'કંચાયા સારા પણ વંચાયા ખોટા'
વંચાળો, પુ૦ અવવરો ખુણો, ખાલી જગો,અબ્વડ
વંછના, સ્ત્રી૦ ઇચ્છા, ચાહના [ભાગ
વંજી, સ્ત્રી૦ ખપાટિયાની ભારી
વંઝા, સ્ત્રી૦ (સ૦ વંધ્યા) વાંઝણી સ્ત્રી
વટ, પુ૦ (સ૦) વડનુ ઝાડ ૨ ટેક, પણ ૩ આબરૂ, ધીર ૩ [વાટ–સ્થળ] ધીરધાર કરવાની જગા–સ્થાન તે, બજાર 'નાણાવટ'
વટતર, વિ૦ વટાતર, ઘરેણિયાત, રૂપિયાનુ વ્યાજ નહિ ને ઘરનુ ભાડુ નહિ એવુ, વટાવથી જેનુ અંતર ભાગી નાખવામા આવેલુ હોય એવુ વ્યાજ વટતરનો ધંધો
વટક, સ્ત્રી૦ ઉપરામણી, વધારાની રકમ ૨ નુકસાની, ખોટ, બદલો વટકવાળવી=બદલો વાળવો વેર વાળવુ
વટકવું, ક્રિ૦ અ૦ વટકી જવુ, રીસમા ખસી જવુ, વંકાવુ, છટકી જવુ **વટકીજવુ**–વંકાવુ છટકી જવુ, દહોતા પાટુ મારી ખસી જવુ
વટલવું, ક્રિ૦ અ૦ સ્વજાતિ ને ધર્મ તજીને પર જાતિ ને પરધર્મ સ્વીકારવો, કુલાચાર ભ્રષ્ટ થવુ, પતિત થવુ [કે અસલ કુલાચાર તજાવવો
વટલાવવું, ક્રિ૦ સ૦ વટલે એમ કરવુ, સ્વધર્મ
વટલાવું, ક્રિ૦ અ૦ વટલીજવુ, આચાર ભ્રષ્ટ થવુ
વટલેલ, વિ૦ વટલેલુ, ધર્મભ્રષ્ટ
વટલો, વિ૦ નરસુ, પાજી
વટલોઇ, સ્ત્રી૦ તાબડી
વટવું, ક્રિ૦ અ૦ થઇ ચૂકવુ, જતુ રહેવુ, 'વેળા વટી ગઇ' ૨ પસાર થવુ ૩ પાછુ હઠવુ, ઓસરવુ 'પાણીની વીળ વટી' ૪ નાસીજવુ, આઘાપાછા થઈ સતાઇ જવુ **વટીજવું**–પસાર કરી જવુ, દૂર જતા રહેવુ, ઓલગી જવુ
વટહુકમ, પુ૦ સમવવાળા સર્વે તરફ લખેલો હુકમ, મુખ્ય હુકમ
વટાણા, પુ૦ (સ૦ વાતાન) એક જાતનુ કઠોળ વટાણા વાવવા=નાસી જવુ, સટકીજવુ, પોબારા ગણવા [લાકડાની કલમ, વતરણ.
વાટણું, ન૦ પાટી ઉપર ધૂળ નાખી લખવાની
વટાવ, પુ૦ (હિં૦)વળતર, મુદ્દલમાથી કંઈ કારણથી ઓછુ લેવુ અથવા કાપી આપવુ તે, છુટ ૨ મોટા સિક્કાનુ પરચૂરણ લેતા જે ઓછુ આવે તે, બદલામણ
વટાવવું, ક્રિ૦ સ૦ એક જાતનુ નાણુ આપી તેના બદલામા બીજી જાતનુ–પરચૂરણ નાણુ લેવુ, ખુરદો કરવો, બદલો કરાવવો ૨ હુંડી, નોટ, વગેરેના નાણા કરવા તે ૩ પસાર કરવુ, પાછળ મૂકવુ, ઓળગવુ, છોડવુ 'વડ વટાવ્યો કે પછી કંઇ ભો નથી' ૪ કચરાવવુ, ભુકો થાય એમ કરાવવુ ૫ સરસ હોવુ, ચઢવુ 'છોકરો બાપને વટાવે તેવો છે'
વટાવું, ક્રિ૦ અ૦ ભુકો થવો, ચુરો થવો ૨ કચરાવુ, છુદાવુ, ભિડાવુ ૩ ખૂબ મહેનત લેવી, ઘસાવુ 'નાનો ગુમાસ્તો ઘણુ વટાય'
વટાળ, પુ૦ વટલેલાપણુ, ભ્રષ્ટતા 'વહાલામા વળી વટાળ શો ?'
વટાળવું, ક્રિ૦ સ૦ કોઇએ કોઇને તેના ધર્મમાથી પોતાના ધર્મમા આણવુ, આચાર મુકાવવો ૨ નહિ ખપતુ ખાય તેમ કરવુ ૩ ભ્રષ્ટ કરવુ, જેનુ ન ખપે તેણે અડકવુ (વાસણ, ખાવાનુ, ઇ૦ ને) ૪ ટપી જવુ, સરસાઇમા વધવુ, ઉપરી થવુ, આગળ જવુ
વટાળો, પુ૦ વટાળ ભ્રષ્ટતા ૨ વગળ
વટિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગોળી.
વટી, વિ૦ટેકવાળુ ૨ ધીરધાર કરનાર 'નાણાવટી' ૩ ધારણ કરનાર 'કંકાવટી'
વટીક, અ૦ પણ, સુદ્ધાત.

વટુ, વિ૦ ત્વ ને પણુ ના અર્થમા 'પ્રધાનવટુ'
વટુકાર-કો, પુ૦ ઢગ, રીતભાત
વટેણુ, ન૦ વતરણુ વટાણુ [પ્રવાસી
વટેમાર્ગુ, વિ૦ વાટે જનાર, રાહદારી, મુસાફર,
વડ, પુ૦ (સ૰ વટ) સારી છાયા આપનારૂ એક મોટુ અને ઘટાદાર ઝાડ બાપ તેવા બેટા અને વડ તેવા ટેટા=મા તેવી દીકરી ને ઘડો તેવી ઠીકરી, સરખા ગુણુ-ખાસિયતનુ **વડના-વાદરા** ઉતારવા=બહુ તોફાન કરવુ 'એતો વડના વાદરા ઉતારે એવો છે'
વડકણુ, વિ૦ તકરારી સ્વભાવનુ, વડવાડિયુ, લડકણુ, ટટાખોર, વડકારૂ 'વડકણી વહુએ દીકરો જણ્યો'
વડકારૂ, વિ૦ વડકણુ, કજિયાખોર મિજાજી
વડભીરૂ, પુ૦ મુખ્ય સાથી, ટોળીનો આગેવાન
વડવઇ, સ્ત્રી૦ વડવાઇ, વડની મળિયો
વડવા, પુ૦ પિતૃઓ, પૂર્વજો ર સ્ત્રી૦ ઘોડી
વડવાઈ, સ્ત્રી૦ વડ અને પિપર વગેરેના ડાળ માથી ફૂટીને લબડતા મૂળિયા તે વડની જટા
વડવાગોલ, સ્ત્રી૦ (સ૦ **વલ્ગુલી**) એક જાતનુ રાત્રિચર પક્ષી એ આખો દિવસ ઝાડને ડાળે ઉધે માથે લટકે છે અને રાતે ચારો કરવા ઉડી જાય છે (એ પક્ષી ઈંડા મૂકતુ નથી પણ બચ્ચાને જન્મ આપે છે) [બોલચાલ
વડવાડ, સ્ત્રી૦ વઢવાડ, ટટો, કજિયો, મારામરી,
વડવાડિયુ, વિ૦ ટટાખોરિયુ લડકણુ ર **વડવાડિયા**=એક જાતના પક્ષી, ચીબઠી, વડવાગલા
વડવાનળ, પુ૦ (સ૦ **વડવા-ઘોડી+અનલ-દેવતા**) સમુદ્રમા રહેલો અગ્નિ તે, સમુદ્રના તલિયામા રહેલી ગરમી તે ર જળમાની પૌરાણિક અગ્નિદેવતા એનુ મો ઘોડી જેવુ ને શરીર જ્વાળારૂપ કહેવાય છે
વડવુ, ક્રિ૦ અ૦ બોલચાલ કરવી, કજિયો કરવો, બાઝવુ, ર ક્રિ૦સ૦ઠપકોઆપવો, ચીઢવુ, ખીજવુ
વડવો, પુ૦ બાપના બાપ, અથવા માના બાપ તે, દાદો આજો **વડવા**=પૂર્વજો
વડસસરો, પુ૦ વરવહુના સસરા-સાસુનો બાપ તે
વડસાવિત્રી, સ્ત્રી૦ (વટ+સાવિત્રી=સૂર્ય પુત્રી.) જેઠ સુદિમા આવતુ એક વ્રત નવા પરણેલા વરવહુએ સૌભાગ્યને માટે તેનુ આરાધન અને વ્રત પૂજા વગેરે કરવા તે
વડસાસુ, સ્ત્રી૦ સસરા-સાસુની મા [મોટો સહાયક.
વડહસ્થ, વિ૦ બળવાન, સમર્થ, જમણો હાથ,
વડાઇ, સ્ત્રી૦ મોટાઈ, લોકમા મોટા ગણાવાપણુ તે ર આબરૂ, ઈજત, કીર્ત્તિ ૩ અભિમાન, પતરાજ, ફૂલાશ
વડાગરૂ, વિ૦ (વડુ+અગર) દરિયા કિનારા ઉપર ખોદેલા કુવાઓના ખારા પાણીને સુકવીને બનાવેલુ પાસાદાર ગાગડુ મીઠુ.
વડારણ, સ્ત્રી૦ ગોલી, ખવાસણ, રાણીની દાસી.
વડાવા, પુ૦ બાપદાદાઓ, પૂર્વજ
વડાડસાત, સ્ત્રી૦ વિનાયક શાન્તિ
વડિયાઈ, સ્ત્રી૦ બાપની અથવા માની મા તે, દાદી
વડિયો, પુ૦ પ્રતિસ્પર્ધિ સામાવાળિયો, પ્રતિપક્ષી 'મૂર્ખનો વડિયો પંડિત, માનનો વડિયો નરમાશ' ર સમાનતા ધરાવનારો, ભીરૂ
વડી, સ્ત્રી૦ (સ૦ **વટી**) ગોળી, ગરગોલી, નાની લચકી ર ચોળાની દાળને વાટી મસાલો નાખી તેની નાની લચકીઓ બનાવી સુકેવેલી જે ગરગોલીઓ તે **વડી**પાપડ વઠી જવા=ખાટુ મોળુ થઈ જવુ કામ બગડી જવુ
વડીલ, વિ૦ મોટુ, માનનીય, પૂજ્ય, મુરબ્બી જ્યેષ્ઠ ર કુટુંબ સગાસ્નેહીમા જે માનનીય મોટુ તે ૩ પુ૦ વડવો, દાદો, પૂર્વજ **વડીલોપાર્જિત**=દાદાએ પેદા કરેલુ, (માલમિલકત) વારસે મળેલુ, **વડીલ** પરપરાગત=બાપ દાદાથી
વડુ, વિ૦ મોટુ (સગપણુ, ઉમ્મર, ગુણુ પદવી, હોદ્દા વગેરેમા) ર વૃદ્ધ. ૩ ઉત્તમ, શ્રેષ્ટ તે **વડુ** કરવુ=બુઝાવવુ, ગુલ કરવુ, દીવો રાજ કરવો.
વડુ, ન૦ અડદની દાળ વાટી તેની તળી કાઢેલી નાની પણ જાડી થેપલીઓ તે, ઘારી (નાગરમા), અડદની જાડી પૂરી
વડે, અ૦ એ, થી ઇ૦ વિભક્તિઓનો પર્યાય ર. મારફત, લીધે, દ્વારા, યોગે, સાધને.

વડીલો, પુ૦ દાદો, આજો ૨ પૂર્વજ
વઢકણુ, વિ૦ લડવાડિયુ કજિયાખોર
વઢકારૂ, વિ૦ ડકાસિયુ, લડવાડિયુ
વઢવાડ, સ્ત્રી૦ અણુમનાવ, તકરાર ૨ કજિયો લડાઇ, મારામાર, તોફાન [વિવાદ કરવો
વઢવું, ક્રિ૦ અ૦ વઢવુ, લઢવુ ૨ તકરાર કરવી,
વઢાવું, ક્રિ૦ અ૦ કપાવુ, છેદાવુ
વણ, અ૦ વિના, વગર, સિવાય ૨ પુ૦ કપાસના છોડ તે [લુગડુ બનાવનાર, વણનારો
વણકર, પુ૦ સુતર, રેશમ કે રેસાના તતુઓનુ
વણકરી, સ્ત્રી૦ વણવાની મજુરી, વણાઇ
વણછો, પુ૦ ઓથ ૨ ઝાડની છાયાની મર્યાદા તે, છાયડો, છાયો [સાટવુ તે
વણજ, ન૦(સ૦ વાણિજ્ય) વેપાર ધધો, વેચવુ
વણજાર,સ્ત્રી૦વેપારી માનની પોઠ તે,માલ ભરેલા પોઠીની લગાર તે, કાફલો ૨ હેલ, એક સામટો આવેલો માલનો જથો
વણજારી, સ્ત્રી૦ વણજારાની સ્ત્રી. ૨ વેપારીની સ્ત્રી, શેઠાણી, વેપારણ 'વણજારો તુ, હુ વણજારી, મુગટપર મેવારી, મેવારી'
વણજારૂ, વિ૦ વણજારમાનુ, ટાડાનુ ૨ વેપારીનુ, બજારૂ ૩ રાની,જગલી 'વણજારૂ કુતરી'
વણજારો, પુ૦ બળદની પીઠપર માલ ભરી દેશ પરદેશ લઇ જનાર વેપારી ૨ એ નામનો એક રાગ, બનજારો
વણતર, ન૦વણવુ તે, વણાટ ૨ વણવાની તરેહ –રીત તે ૩ પોત, કુમાશ, વણાટ
વણવુ, ક્રિ૦ સ૦ રેસા તાર વગેરેને આબળી લાબો દોર બનાવવો, આબળવુ, આબળા દેવા ૨ આડા ઉભા તતુઓ–તારને સાળ પર ચઢાવી ઠોકીને કપડુ બનાવવુ ૩ કણુકના લુવાને વેલણ ફેરવી મોટો કરવો, રોટલી–પૂરી વણવી. ૪ વિસ્તારવુ, વધારવુ, બનાવટ કરવી, 'વણીને વાત કરવી' ૫ ચુટી કાઢવુ, ચગદી દાબીને રોટલા જેવુ કરી નાખવુ, પાયમાલ કરવુ 'વાટ આવ્યો નાંખે વણી' ૭ કેળવવુ,ગદડવુ, ટુપવુ, ખુદવુ, 'દીકરી જણી ત્યારે વણી શે નહિ?' ૮ વિણવુ, નિવેડી કાઢવુ.

વણસવું, ક્રિ૦ અ૦ બગડવુ ખરાબ થઇ જવુ, કથળી જવુ ૨ નાશ પામવુ, પાયમાલ થઇ જવુ ૩ સુકાવુ, કરમાવુ
વણસાડ પુ૦ બગાડ ૨ નાશ, ક્ષય, લય
વણસાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભેલાડવુ, તોડી ફોડીને ખરાબ કરી નાખવુ, બગાડવુ, 'વણસાડયા વન ઉપવન, લકા બાળી ઉલઘીઓ ઉદધિ'૨ પાયમાલ કરવુ, નાશ પામે એમ કરવુ, મટાડવુ, ફિટાડવુ 'સિંહ બળદનો વન વિષે, વધ્યો હતો બહુ સ્નેહ, લોભી ચુગલ શિયાળવે, વણસાડયો પણ તેહ'
વણાઇ, સ્ત્રી૦વણવાનુ મહેનતાણુ તે, વણાઈ, વણામણી ૨ વણવાની ખુબી–કારીગરી તે, વણાટ.
વણાટ, પુ૦ વણાઇ, વણતર, કુમાશ, પોત
વણાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ બીજા પાસે તૈયાર કરાવવુ, બીજો વણે એમ કરવુ
વણિક, પુ૦ વેપારથી આજીવિકા કરનાર તે,ખેતી નહિ પણ ધધો કરનાર ૨ ધધો કરનારા વેપારીઓનો સમુદાય તે, વાણિયો
વણિયર, ન૦ નોળના જેવુ ભારે પુછડાવાળુ ને કાબરા રગનું એક નાનુ ચોપગુ પ્રાણી એને ગોળ બહુ ભાવે છે.
વટોળ, પુ૦ ઘુમરી લઈ ફરતો જોરદાર પવન, વાવાઝોડુ વટોળે ચઢવુ=લહેરમા આવવુ
વટોળિયોપુ૦ભમરાની પેઠે કુડાળા ફરતો જોરમા છુટેલો જે પવન તે, કુડાળે ફરતો વાયુ,ચક્રવાત. વાવાઝોડુ, વટોળ
વઠ, પુ૦ શરીરમા વાયુના ગોળા આવવા તે
વઠવુ, ક્રિ૦ અ૦ હદ બહાર જવુ,હાથથી જવુ વડી જવુ=વહી જવુ, બગડી જવુ, બહેકવુ'.
વઠેલ, વિ૦ છટકેલ, દુરાચારી, વઠેલુ [ખોજો.
વંઢળ, પુ૦ (સં૦ ષણ્ડક) હિજડો, નપુસક
વડી, સ્ત્રી૦ ખુલ્લી જમીનની આસપાસ માટીની નાની ભિત ૨ વાડો, ભિત કરી આતરેલી જગા વડી છાવી=ભિત પાણીથી ભિજાય નહિ માટે તે ઉપર કરાડી નાખી મટોડુ કચરાથી દાબવુ તે વડી પરનુ ખરમલું=તુચ્છ, નિર્બળ, નાનું કામ.
વંડો, પુ૦ મોટી વડી, માટીનો કોટ ૨.ભિતથી

આંતરી લીધેલી મોટી જગા ૩ આતરેલા ખુલ્લા ચોગાનની વચ્ચેનું મોટુ મકાન ૪ મહોલ્લો પાડો
વત, અ૦ પેઠે, માફક, રીતે, મુજબ, પ્રમાણે ર જેવુ, સરખુ, સમ ન, 'પાષાણુવત'
વતડવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ વિ+તુડ્–ચીરવુ) વતૈડવુ, વલુરવુ, નખથી ચામડીને ખણવુ, ઉઝરડી નાખવુ 'વા રાએ વતરડી નાખ્યો'
વતન, ન૦ (આ૦) પોતાનુ મૂળ ગામ, સ્વભૂમિ, જન્મભૂમિ, સ્વદેશ ર (વેતન) સેવાના બદલામા સરકાર તરફથી અપાયેલી જમીન, ખેતર વગેરે તે, જાગીર, ગામગિરાસ
વતનદાર, વિ૦ જાગીરદાર, મજમુદાર, દેસાઇ
વતનવાડી, સ્ત્રી૦ રાજા તરફથી રાજ્ય સેવાના બદલામા મળેલી જમીન વગેરે તે,સ્થાવર મિલકત
વતની, વિ૦ રહેવાસી, રહીશ, રહેનાર
વતરડવુ, ક્રિ૦ સ૦ વતડવુ, વતૈડવુ, વલુરવુ
વતરણુ, ન૦ લખવાના સાધન, ઓજાર, કલમ, પિછી ટાકણુ તે [વિના
વતરેક, અ૦ (સ૦ વ્યતિરેક) સિવાય, વગર,
વતરોગ, અ૦ વિના, વગર, સિવાય
વતાગરો, પુ૦ વૈતરો, હેતકરી, મજુર [પજવવુ.
વતાડવુ, ક્રિ૦અ૦ વિતાડવુ, ખુટવાડવુ ર સતાવવુ,
વતાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ છેડવુ, અડપલુ કરવુ, ચાદવુ કરવુ, બોલાવવુ, ચીઢવવુ, છેડવુ
વતીપાત, પુ૦ સત્તરમો યોગ (જ્યોતિષ)
વતીપાતિયુ, વિ૦ અડપલું, ચાદવુ ઉઠાછળુ ર ચચળ ૩ વિઘ્ન કરે એવુ
વતી, અ૦ થી–થકી માટે, વડે ર બદલે, માટે
વતુ, વિ૦ વત્તું, વધારે ર ન૦ વધેલા વાળ,
વતે, અ૦ થી થકી, મારફતે, વડે [હજામત
વતેસર, વિ૦ લબાણુવાળુ, વિસ્તારવાળુ ર ન૦ ટાયલુ, લબાણુ, પિગળ 'વ તનુ વતેસર ન કરતા.'
વતૈડ, સ્ત્રી૦ વલુર, ખણુજ, ચેળ ર ખુજલીનો રોગ
વતૈડવુ, ક્રિ૦અ૦ વલુરવુ, ખણવુ, ખજવાળવુ ર નખથી ચીરી નાખવુ
વત્તુ, વિ૦ વધારે, પુષ્કળ વત્તુઓછુ=વધારેઓછુ ર ન૦ વધેલી હજામત [ગાયનુ બચ્ચુ–વાછડુ
વત્સ, ન૦(સ૦)બાળ, બાળક, છોકરૂ, બચ્ચુ ર
વત્સલ વિ૦ વહાલુ, સ્નેહાળ
વત્સા, સ્ત્રી૦ પુત્રી, દીકરી ર વાછડી.
વદ, સ્ત્રી૦ વદિ, મહિનાનુ બીજુ પખવાડિયુ, કૃષ્ણુપક્ષ
વદતિ, સ્ત્રી૦ વાણી ર કહેણુ, બોલ
વદન, ન૦ (સ૦) મુખ, મો ર ચહેરો
વદવુ, ક્રિ૦ સ૦ બોલવુ, કથવુ, ઉચ્ચાર કરવો ર કબુલ કરવુ, મજૂર પડવુ 'અધારિયામા માનતા કરેલી વદે નહિ'
વદાઈ, સ્ત્રી૦ જુદા પડતી વખતે જે રજા લેવી તે ર દૂર જનારને સગા મિત્ર તરથી અપાતી ભેટ
વદાઇગીરી, સ્ત્રી૦ વદાઇ, જતી વખતની બક્ષીસ
વદાડ, પુ૦ મુકરર કરેલો વખત, વાયદો
વદાય, સ્ત્રી૦ વદાઇ વદાય કરવુ=વળાવવુ, રવાને
વદાર, પુ૦ વદાડ, વાયદો [કરવુ ર કાઢી મકવુ
વદિ, સ્ત્રી૦ વદ
વદિતા, સ્ત્રી૦ અવાજ, રવ 'સમય પરત્વે મધુર વદિતા, કોકીલા સભળાવે'–પ્રેમા૦
વદ્દી, સ્ત્રી૦ એકમનો અક દશકમા, દશકનો સોમા એમ જે ઉમેરવામા આવે છે તે, વધ
વિદ્દા, સ્ત્રી૦ વદ્દી, વધ [ન ફળે'
વધાન, ન૦ પાખડ કપટ 'કોળીના વધાન કોઇ
વધ, પુ૦[સ૦] કાપી નાખવુ તે, ભોગ આપવો તે
વધ, સ્ત્રી૦ વધારો
વધઘટ, સ્ત્રી૦ વધતુ ઓછુ તે
વધતુ, વિ૦ વધારે, વિશેષ ર મોટુ થતુ
વધરાવળ, સ્ત્રી૦ અતરગળ, ગોળીનુ વધવુ તેરોગ
વધવુ, ક્રિ૦ અ૦ વધારે મોટુ થવુ ર બાકી રહેવુ શેષ રહેવુ ૩ ચઢવુ, વધીને માગવુ ૪. નફો રહેવો ૫ ઉગવુ
વધાઇ સ્ત્રી૦ વધામણી, ખુશ ખબર ર ખુશ ખબર લાવનારને જે ભેટ આપવી તે, ઇનામ [પૂજન તે
વધામણા, ન૦ મગળ કાર્ય નિમિત્ત માતાનું જે
વધામણી સ્ત્રી૦ શુભ વર્ત્તમાન, ખુશ ખબર ર મુબારકબાદી, ધન્યવાદ, અભિનદન ૩ ઇનામ, બક્ષીસ
વધારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉમેરવુ, મેળવવુ ર ભારે કરવુ ૩, મોટુ કરવુ, ફેલાવવુ, ૪ ચઢાવવુ, ઉચે દરજ્જે

વધારે, અ૦ અધિક, જાદે, વિશેષ [લઈ જવુ
વધારો, પુ૦ ઉમેરો, જેટલુ વધારે તેટલુ તે ૨ નફો, પેદાશ ૩ સિલક, ફાલતુ ભાગ, શેષ ૪ પૂર્ણી, સાધણુ ૫ ટાચણુ ૬ ચઢતિ, વૃદ્ધિ.
વધાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ આશિર્વાદ દેતા ફૂલ ચોખા નાખવા તે
વધાવો, પુ૦ આશિષ અને સમતિની ભેટ તે, ખુશાલીની બક્ષીસ તે ૨ અમુક ધારણા બાંધી નાખેલા દાણામા એકી આવવી તે 'વેણુ કે વધાવો' ૩ મગળસુચક પાસો તે, કાર્યારભની ફતેહ બતાવનારૂ પહેલુ શુભ-મગળ તે 'ભમરા પહેલો વધાવો મારે આવિયો'
વધુ, વિ૦ વધારે, ઘણુ, પુષ્કળ, વધતુ [વહુ તે
વધૂ,સ્ત્રી૦વહુ,બૈરી,સ્ત્રી,જુવાન બાઈડી ૨ છોકરાની
વધેરવુ, ક્રિ૦ સ૦ બલિદાન આપવુ ભાગીફોડીને ભોગ આપવો ૨ દેવની પ્રસન્નતા માટે પશુ શ્રીફળ વગેરે અર્પવુ તે, વધ કરવો, ભોગ દેવો ૩ કાપવુ, છેદવુ 'નાળ વધેર્યો'
વધ્ય, વિ૦ [સ૦] વધ કરવા યોગ્ય
વન, ન૦[સ૦] ખૂબ ઝાડપાનથી ભરેલુ ક્ષેત્ર-કુજ, બાગ, બગીચો, વાડી ૨ વગડો,જગલ, રાન, અરણ્ય. [ઝાડની છાલના રેસાનુ વસ્ત્ર તે,
વનકુલ, ન૦ [સ૦ વન+દુકૂલ-વસ્ત્ર] વલ્કલ,
વનકોલી, સ્ત્રી૦ જગલી બોરડી
વનચર, વિ૦ વનમા ફરતા પશુ,વગડાના જનાવર ૨ રાક્ષસ. ૩ વાનર 'વનચર વીરા ! વધામણી'
વનદેવતા, સ્ત્રી૦ [સં૦] વનની દેવી તે
વનપતિ, પુ૦ વનરાજ, સિહ.
વનપુષ્પા, સ્ત્રી૦ સુવા
વનપ્રિય, સ્ત્રી૦ કોયલ
વનપ્રિયા, સ્ત્રી૦ [સ૦] કોકિલા, કોયલ
વનમાળા, સ્ત્રી૦ [સ૦] ઢિચણુ લગી લટકતી રહે એવી પુષ્પમાળા તે, ફૂલનો મોટો હાર
વનમાળી, પુ૦ શ્રીકૃષ્ણ
વનરાજ, પુ૦ [સ૦] વનનો રાજા તે, સિંહ. ૨ મોટો કેશાળીવાળો વાઘ. 'એક વિકટ વનમા વસે, સિહ વડો વનરાજ.'
વનવાગળુ, ન૦ વાગોલ, વનવાગળુ
વનવાસ, પુ૦ [સ૦] વતમા જઇ રહેવુ તે, વનમા વાસ કરવો તે ૨ દેશવટો
વનવાસી, વિ૦ [સ૦] વનમા જઇ રહેલુ વનમા રહેનાર, અરણ્યવાણી ૨ જગલી
વનવિહાર, પુ૦ [સ૦] વનોવન ફરવુ તે ૨ વાડી ઉપવનમા ફરવુ ને આનદ માણવો તે
વનસ્પતિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] છોડવા અને ઝાડપાન વગેરે લીનોતરી ઝાડપાલો, જડીબુટ્ટી વનસ્પતિ વિદ્યા=ઉદ્ભિજ્જવિદ્યા, ઝાડપાલા સબધીનું જ્ઞાન વિજ્ઞાન તે
વના, અ૦ વગર, સિવાય, વણુ, વિના
વનિતા, સ્ત્રી૦ [સ૦] નારી, સ્ત્રી, ૨ અનુરાગ વાળી જુવાન સ્ત્રી
વનેખા, પુ૦ પીડા, દુખ, આફત, સંકટ, મુશ્કેલી, હેરાનગતી ૨ અડચણુ, આપદા.
વનેચર, વિ૦ વનચર, વનમા ફરનારા જગલી ૨ રખડાઉ, કમઅક્કલ
વનો, પુ૦ [સ૦ વિનય] વિનય, સભ્યતા, વિવેકભરી સભ્યતા 'વનો વેરીને વશ કરે'
વનૈડવું, ક્રિ૦ સ૦ ખરાબ કરી નાખવુ, ગોઠવેલા કાર્યને અરધેથી બગાડી નાખવુ 'એણે કામ બધુ વનૈડયુ'
વનૈડો, પુ૦ કોઇ કાર્ય અરધેથી છિન્નભિન્ન થઇ જાય એવો જે ઝગડો-વાંધો તે, વાદ કાય બગડે એવી મુશ્કેલી તે, સલવામણ, ઓધવામણુ 'એમા તે બળ્યા ઘણા નવૈડા છે'
વત, વિ૦ [સ૦] વાળુ, ભરેલુ વાન 'ધનવત'
વતરી, સ્ત્રી૦ ડાકણી, ભૂતડી, પ્રેતયોનિમા ગયેલી
વતાક, ન૦ એક જાતનુ શાક, વેગણુ [વિધવા
વદન, ન૦ નમન, પ્રણામ [વખાણુવા લાયક.
વદનીય, વિ૦ [સ૦] વદન કરવા જોગ. ૨
વંદવુ,ક્રિ૦સ૦નમવુ, પ્રણામ કરવો ૨ પ્રસાદલેવો
વદો, પુ૦ વાદો, ઝલ
વદ્ય, વિ૦ વખાણુવા લાયક, નમવા જોગ
વધ્યા, સ્ત્રી૦ [સ૦] વાઝણી, છોકરા ન થયા હોય તેવી [મુશ્કેલી, હેરાનગતી
વપત, સ્ત્રી૦ (સ૦ વિપત્તિ] વિપત્તિ; દુ:ખ ૨

વપન, ન૦ [સ૦] મુડન, હજામત, વત્ત
વપની, સ્ત્રી૦ અસ્ત્રો ૨ વણવાનુ સાધન
વપરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉપયોગમા આવવુ, કામમા આવવુ ૨ ખરચાવુ ૩ ઘસાવુ, ઓછુ થવુ
વપરાશ, સ્ત્રી૦ વાપર, ઉપયોગ ૨ ખપત ૩ ઘાસ, ઘસારો
વપલો, પુ૦ કૌતૂક, અચરત
વપા, સ્ત્રી૦ [સ૦] મજ્જા, હાડકામા રહેલો ચીકણો રસ તે, ચરબી ૨ રાફડો [કાયા, દેહ
વપુ, વિ૦ [સ૦] સુદર ૨ ન૦ શરીર, તન,
વફા, સ્ત્રી૦ [અ૦] વચનને વળગી રહેવુ તે, પ્રમાણિકપણુ, સન્નિષ્ઠા ૨ ભક્તિ, શ્રદ્ધા વિશ્વાસ
વફાદાર વિ૦ વચનને વળગી રહેનાર, ઇમાનદાર, સત્યવાદી, પ્રમાણિક ૨ વિશ્વાસુ, ભક્તિવાળુ, સન્નિષ્ઠ ૩ રાજ્યભક્ત
વફાદારી, સ્ત્રી૦ વચનને વળગી રહેવુ તે, ઇમાન, પ્રમાણિકતા, સ્વામિભક્તિ રાજ્યભક્તિ
વભુહણુ, ન૦ પીડા આપદા, દુ ખ
વભો, પુ૦ મહત્તા, ભાર ૨ મર્યાદા, અદબ ૩. ઠાઠ, વૈભવ, સાહેબી, વૈભોગ.
વમન, ન૦ (સ૦) ઉલટી વાતી, ઓકારી
વમળ, ન૦ વહેતા પાણીમા થતા કુડાળા તે, આવર્ત, ભમરી, પાણીની ઘુમરીઓ તે ૨ વિચારની ગુચ, વિચારની ડગુમગુ હાલત તે, ગુચવારો, ડામાડોળ હાલત તે, કિંકર્તવ્ય મૂઢતા તે
વમાસવુ ક્રિ૦ સ૦ પશ્ચાતાપ કરવો, પસ્તાવુ, શોક કરવો ૨ ચિતવુ, વિચારમા પડવુ, વિમાસવુ, અટકળ કરવી, ધારવુ
વય, સ્ત્રી૦ (સ૦) જન્મથી માડીને ગણાતો જીવનકાળ તે, ઉમ્મર ૨ આયુષ્ય, આવરદા ૩ પક્ષીઓ 'નવ યૌવન છતા પણ તેણે બહુ વયનો ક્ષય કર્યો હતો'–કાદ૦ વયોવૃદ્ધ=વયમા મોટુ, વૃદ્ધ
વયણ, ન૦ વચન, વેણ, બોલ
વયસ્ય, પુ૦ (સ૦) મિત્ર દોસ્ત સોબતી
વયસ્યા, સ્ત્રી૦ સરખી વયની સાહેલી, સખી, સૈયર
વયી, વિ૦ વયનુ, ઉમ્મરનુ **સમવયી**=સરખી વયનુ
વર, વિ૦ (સ૦ વૃ) સારૂ ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ [વયનુ
વર, પુ૦ (સ૦) પરણવા યોગ્ય છોકરો–પુરૂષ તે ૨ પતિ, સ્વામી, ધણી ૩ શુભાશિષ, દેણગી, પ્રસન્નતાનુ ફળ તે ૪. વરદાન 'જાણ્યુ વર લઈ સુખે આવશે, માટે કૃષ્ણ ગયા છળવા'.
વરક, પુ૦ સોના રૂપાના છેક પાતળા પાના.
વરકન્યા, ન૦ વિવાહિત છોકરો છોકરી તે, પરણતું સ્ત્રી પુરૂષનું જોડુ
વરખ, પુ૦ વરક ૨ બીજી રાશિ બ,વ, ઉ અક્ષર ઉપરના નામની રાશિ, વૃષભ ૩ ન૦ વૃક્ષ, ઝાડ
વરખડી, સ્ત્રી૦ એક ઝાડ
વરખાસન, ન૦ વર્ષાસન, સાલિયાણુ, વરસાણુ
વરખે, અ૦ વરસમા સવત ૧૯૮૧ ના વરખે
વરગણી, સ્ત્રી૦ વર્ગણી, વહેચણી ૨ વળગણી
વરઘેડ, સ્ત્રી૦ વરઘોડાની સામે ઘોડે બેસીને જતી કન્યા સાથેનુ સરગસ
વરઘોડો, પુ૦ વરનો ઘોડો તે ૨ પરણવા જતા વરનુ સરગસ ઠાઠ માઠવાળી સવારી ૩ ફજેતી, ધાધલ, વરઘોડાની વાડી=ચાર ઘડીની શોભા. ૨ જુઠા દમદમાવાળુ વરઘોડો કાઢવો–ક્ષતિ ગ ઉભુ કરવુ, વિઘ્ન આણવુ વરઘોડે ચઢવુ=પરણવા જવુ, ઉત્રલવુ ૨ ફજેત થવુ
વરચવુ, ક્રિ૦ અ૦ કટાળવુ, કાયર થવુ
વરચસ, પુ૦ બીજાને ઓસિયાળુ પાડવાને એકાદુ કર્મ કરવુ તે
વરજવુ, ક્રિ૦ અ૦ વર્જવુ, તજવુ, છોડીદેવુ
વરજોગો, પુ૦ ઉચાટ, ફિકર, ચિતા ૨ ફજેતી, વરઘોડો [લેવુ ૨ વર્ગ પાડવા.
વરડવુ, ક્રિ૦સ૦ ઉઝરડવુ સાભરી–ખણી ખોતરી
વરડુ, ન૦ ફૂટેલો–ફણગાયેલો કઠોળનો કણ, વાલ, વટાણા, મગ વગેરેના ફણગાયેલા દાણા ૨ વ્યજન સાથે જોડાતુ ઉકારનુ ચિહ્ન ઉનું પાખડુ
વરણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ વર્ણ) જાતિ, પ્રકાર, નાત; જાત 'નીચ વરણ' ૨ પુ૦ રગ ૩, અક્ષર. ૪. પહેલો આકો ૫ ગણુતી, લેખુ 'તે કશી વરણમા નથી' ૬ (મ૦) દાળ
વરણ, ન૦ પાણી, જળ 'જનક પખાળે ચરણરે, પટરાણી નામે છે વરણ રે'–ઉદ્ધવ
વરણસંકર, વિ૦ જુદી જુદી જાતના ભેળવાળુ'

• ૨. જારજ, અનૌરસ ૩ મિશ્ર લોહીનુ

વરણાગિયું, વિ૰ જેને રૂપાળા દેખડાવવાનો કોડ હોય તે, ફાંકડુ, ટાપટીપિયુ, છેલાઈવાળુ. વરણાગિયો–ફક્કડ થઇને ફરનારો, છેલ, ઇશ્કી, ૨ ગીલો. 'રંગળો રહેની વરણાગિયા'–દયા૰

વરણાગી, સ્ત્રી૰ વરણાગિયા થવુ તે, ટાપટીપ, ચાપચીપ કરવી તે,છેલાઇ,ભપકો, શોભા ૨ વરગિયાઓનો વરઘોડો–ઠાઠ તે 'ગોસાઇજીના લાલના લગનમા બધા સ્વરૂપની વરણાગી નિકળે છે'

વરણાવરણી, સ્ત્રી૰ વર્ણાશ્રમ ધર્મ તે, નાતજાત. ૨ ચુટણી ૩ વિ૰ જુદી જુદી જાતનુ.

વરત, ન૰ (સ૰ વ્રત) ઇચ્છિત વસ્તુ મેળવવા માટે દેહને કષ્ટ આપીને કોઇ દેવનુ પૂજન આરાધન વગેરે કરવુ તે ૨ માન્યતા,બાધા ૩.નિયમ, પણ, સંકલ્પ ૪ પુ૰ કોસ ખેચવાનો દોર 'વા'લા વરત વાઢી શીદ લો છો ઘટે નહિ તમને રે' ૫ ઢોરની ચરાઇ

વરતડી, સ્ત્રી૰ પાતળો વરત, નાનુ દોરડુ

વરતણિયો, પુ૰ ગામનુ રખવાળુ કરનારો પગી, ચોરી શોધી આપનારો, ગામનો ચોકીયાટ,રખવાળ, ચોકીદાર તલાટીનો સિપાઇ ૨ વળાવો, મુસાફરને બીજા ગામ સુધી સહીસલામત વળાવી આવનારો, ભોમિયો

વરતશો, પુ૰ કાપલો, બાળોતિયુ

વરતવુ, ક્રિ૰ અ૰ (સ૰ વર્ત્) વર્તવુ,ચાલવુ, આચરવુ ૨ પારખવુ, જાણવુ ૩ બનવુ,થવુ ૪ મળવુ, પ્રાપ્ત થવુ

વરતારો, પુ૰ ભવિષ્યમા બનનારા બનાવો કહેવા તે, જોશ જોવો તે, અગમચેતી

વરતાવવુ, ક્રિ૰ સ૰ ફેલાવવુ, પ્રસિદ્ધ કરવુ ૨ ધંધે લગાડવુ ૩ ઉડાડી દેવુ,વેડફી નાખવુ,વહેચી દેવુ ૪. આપી દેવુ ૫. વરતે–આચરે તેમ કરવુ

વરતાવુ, ક્રિ૰ અ૰ પોષાવુ, તેને ત્યા દસ માણસો વરતાય છે' ૨ પરખાવુ 'તે શુ છે તે વરતાતુ નથી' ૩ વપરાવુ, ખપવુ ૪ થવુ,પસરવુ 'આનંદ વરતાઈ રહ્યો'

વરતી, અ૰ વળતી,પછી,ફેડે,પછવાડેથી

વરદ, વિ૰ વરદાન આપનાર,દાતા,દયાળુ,વરદાયી.

વરદાઇ–યી, વિ૰ (સ૰) વર આપનાર, કૃપાળુ ૨ જેને વરદાન મળેલુ હોય એવુ, બરદાયી

વરદાન, ન૰ (સ૰) ભક્ત ઉપર પ્રસન્ન થઈ દેવ દેવીએ તેની આશા પૂર્તિ થાય એવુ વચન આપવુ તે, આશીર્વાદ, દુવા કૃપાપ્રસાદ, વર.

વરદી, સ્ત્રી૰ વરધી,ખબર,કહેણુ, સદેશ ૨ હુકમ, આજ્ઞા ૩ રજા, પરવાનગી આગળથી કામકાજને માટે આપવામા આવતી ખબર.

વરધ, સ્ત્રી૰ સારા અવસરને માટે નક્કી કરેલા દિવસની આડે રહેલા જે દિવસ તે, મુહૂર્ત દરમિયાન આડા રહેલા જે દિવસો તે,વરધ ભરવી =લગ્નને દિવસે ગૌત્રજની પૂજા માટે જે પાણી લાવે છે તે [–જન્મનુ સૂતક તે

વરધસુવાળુ, ન૰ જનનાશૌચ બાળકની વૃદ્ધિ

વરધસાંકળી, સ્ત્રી૰ બાળકની કોટે પહેરાવાતી પાચ વર્ષ સુધી વર્ષોવર્ષ એકએક અંકોડે વધારતા [જવાની સાકળી તે

વરમ, પુ૰ સોજો.

વરમાળ, સ્ત્રી૰ વરને કન્યા જે ફૂલહાર પહેરાવે છે તે, સ્વયવરમા કન્યા જેને પસદ કરી માળ આરોપે છે તે ૨ હસ્ત મેળાપ કરાવી વર કન્યાના કઠમા જે સૂતરની આટી નાખવામા આવે છે તે [જનારો તે, પણનાર વર

વરરાજા, પુ૰ રાજા જેવા ઠાઠમાઠથી પરણવા

વરવાઢ, સ્ત્રી૰ લડાઈ તકરાર, ટટો, કજિયો

વરવાઢિયુ, વિ૰ તકરારી, કજિયાખોર

વરવું, વિ૰ બેડોળ, કદરૂપુ, બદસૂરત ૨ નરસું, નઠારૂ, હલકુ 'હુ પણ વરવી બોલુ વાણ, પલક એકમા પનટુ પ્રાણ'–શામળ૰

વરવુ, ક્રિ૰ અ૰ પસંદ કરવુ, પરણવુ, ચુટી કાઢવુ ૨ જોડાઈ જવુ, સલગ્ન થવુ 'વરિયા વરિયા શ્રી ગોરધનલાલ, મીરા મન મોહનસુ મોહ્યુ' ૩ ખપવુ વપરાવુ ૪ ક્રિ૰ સ૰ નોતરવુ, વરણી [કરવુ.

વરવેશ, પુ૰ સારો વેશ

વરવેશ, વિ૰ માતબર, ધનાઢ્ય 'જ્યા ન કૃષિકાર વરવેશજી, રાખે વરણાગીમા કેશ, મારા વા'લાજી.'

વરવુવરાક, વિ૰ નિર્માલ્ય, નિસ્તેજ

વરસ, ન૦ (સ૦ વર્ષ) બાર મહીના જેટલો કાળ તે, સાલ ૨ વર્ષિક મુસારો તે, સાલિયાણુ વરસદહાડો=એક આખુ વરસ
વરસગાઠ, સ્ત્રી૦ દર વર્ષે આવતો જન્મનો દિવસ તે, જન્મદિવસ, સાલગીરી ૨ વાર્ષિક દિવસ
વરસફળ, ન૦ આખા વર્ષમા બનનારા બનાવોની ટુકી નોધ, સારો
વરસવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ વર્ષ) વૃષ્ટિ થવી મોટે જથ્થે વેરાતુ વેરાતુ પડવુ, વરસાદ પડવો ૨ ઉદાર થવુ અને આપવુ, નવાજેશ કરવી, છૂટે હાથે વેરવુ [રકમ તે, વર્ષાસન, સાલિયાણુ
વરસાણુ, ન૦ દર સાલ આપવાની નક્કી કરેલી
વરસાદ પુ૦ (સ૦ વર્ષા) આકાશમાથી બિંદુરૂપે જે પાણી પડે છે તે, મેઘ, વૃષ્ટિ, મેહ ૨ ઉપરથી ધારાની માફક ઘણુ પડવુ તે 'તીર, પથરા અને ગાળોનો વરસાદ' **વરસાદ** વરસવો=ધારાનીમાફક ઉપરાઉપરી પુષ્કળ વર્ષણ થવુ **વરસાદની** પેઠે વાટ જોવી=બહુ આતુરતાથી રાહ જોવી
વરસાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ વૃષ્ટિ કરવી, વેરવુ, નાખવુ ૨ ઉદારતા બતાવવી, ત્રુઠવુ, સારી પેઠે આપવુ
વરસી, સ્ત્રી૦ મરનારની પહેલી વાર્ષિક તિથિએ કરવમા આવતી ક્રિયા તે **વિવાહની** વરસી વાળવી=ઉલટુસુલટુ કરી નાખવુ
વરસુડી, સ્ત્રી૦ બળદ વગેરેની ખાધે પડેલા આટણનો પાક, ગરદનનો રોગ ૨ ગળાપર ગાઠો નિકળીને પાકે એવો રોગ, ઢકમાળ
વરસુદ, સ્ત્રી૦ હજામ, ધોબી વગેરેને તેમના કામના મહેનતાણા તરીકે વરસ દિવસે આપવા ઠરાવેલુ લવાજમ તે, ઉધડ ઠરાવેલુ વાર્ષિક મહેનતાણુ, વરસોત-સોધ
વરસોત-ધ, સ્ત્રી૦ વરસુદ, વાર્ષિક મહેનતાણુ તે ૨ દર વર્ષે મળતો હક તે
વરસોવરસ, અ૦ દરવરસ, પ્રતિવર્ષ.
વરસોળી, સ્ત્રી૦ શરીર ઉપર ન દુખતી પણ વધે વધ્યા કરતી માસની ગાઠ, ગસોળી
વરગો, પુ૦ ઢોરને થનો એક રોગ
વરા, ન૦ વેળા, વખત, વાર

વરાંગ, ન૦ (સ૦) મસ્તક, માથુ [૨ વેશ્યા
વરાગના, સ્ત્રી૦ (સ૦) સુંદર સ્ત્રી, રૂપાળી સ્ત્રી
વરાંગી, સ્ત્રી૦ સુઘડ ને સુદર સ્ત્રી, સુદરાગી.
વરાસવુ, ક્રિ૦ અ૦ પસ્તાવુ, અફસોસ કરવો ૨ ભરોસે ભૂનવુ, છેતરાવુ
વરાસે, અ૦ ભરોસે જાણે હોય નહિ તેમ ૨ સમજમા, ધારીને, મિષે, ભ્રમે ૩ વડે, આશ્રયે
વરાસો, પુ૦ ભરોસો આશ્રય, વિશ્વાસ
વરાક, વિ૦ (સ૦) કગાલ, ગરીબ, નમ ૨ નીચ હલકટ. અધમ [થયેલુ (મીઠુ)
વરાગડુ, વિ૦ તડકે સુકાઇને હલકુ ને પાસાદાર
વરાટી, સ્ત્રી૦ કોડી 'વરાટી વ્યાપાર વિષે ન લાધી, ડા મૂળગી, મૂરખ ખોટ ખાધી'—રત્નો૦
વરાડ, સ્ત્રી૦ ભાગ, હિસ્સો, વાટો 'વરાડે આવે વરાડુ, ન૦** દોરડુ, દોરી, રજ્જુ [તે તમે લો'
વરાઢવુ, ક્રિ૦ સ૦ લડાવવુ, કજિયો કરાવવો
વરાઢિયો, પુ૦ એક જાતનો વેનો ને તેના ફૂલ.
વરાણિયે, અ૦ વડે, થી 'સાપ પેટ વરાણિયે ચાલે છે' ૨ આધારે, સહાય-હુંફ-જોરને લીધે
વરાધ, સ્ત્રી૦ ઉધરસ, તાવ, કબજિયત ને હાફનો નાના છોકરાને થતો જીવ લેણ રોગ, ભારે સસણી
વરાધે, અ૦ બહાને, મિષે 'માખણ વરાધે ઘરમા તેડી, જુઠડા આળ ચઢાવે'
વરાપ, સ્ત્રી૦ અતરાળની શાતિ, રાયત, થોડા વખતની અટકાયત, વિરામ, અવકાશ ૨ તલપ; ઈચ્છા, આતુરતા 'એને હુક્કાની વરાપ આવી છે'
વરાપિયુ, ન૦ કોરી ડાગેર પુખીને કરેલુ ધરૂ, વરસાદ આવે તે દરમિયાન પાણી પાઇને ઉગાડેલા છોડવા તે
વરારોહા, વિ૦ (સ૦) કમ્મર નીચેના માંસલ ઉચા અવયવોવાળી સુદર સ્ત્રી 'ચાલ ચાલ વરારોહે! ચાલ આ રગમે'લમા'
વરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ પરણાવવુ ૨ ચુટી કઢાવવુ, આમત્રવુ, વરૂણીમા નોતરવુ ૩ આપી દેવુ
વરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વરેલુ થવુ, ૨ વરૂણીમા આવવુ 'ચાર બ્રાહ્મણ વરાયા છે'
વરાહ, ન૦ (સ૦) ભુડ, ડુક્કર, સુવર **વરાહા-**

વતાર=વિષ્ણુનો ત્રીજો અવતાર

વરાળ, **સ્રી૦** પાણી અથવા બિનાશ ગરમ થતા તેમાથી ધોળો વાયુરૂપ પદાર્થ બને છે તે, બાષ્પ, બાફ એ સ્થિતિસ્થાપક છે અને તેને ટાઢી લાગતાં તેનુ ફરીને પાણી થાય છે ર ગુસ્સા–ક્રોધનો ઉદ્દગાર, બળતરા, દાઝ, લાગણીનો ધ્વનિ ૩ જોસ, બળનો ઉછાળો, ક્રોધનો ઉભરો, અહંકાર

વરાળયંત્ર, બાફના જોરથી ચાલે એવી કરામત તે, સાંચો 'આગગાડી, મિલો અને કારખાનાના મોટા મંચાઓ વરાળથી ચાલે છે'

વરાળિયુ, **વિ૦** વરાળવાળુ, જેમાથી વરાળ નિકળતી હોય એવુ–ઉનુ [બિયા, એક વસાણુ

વરિયાળી, **સ્રી૦** જીરાની જાતના સુગંધિદાર

વરિષ્ઠ, વિ૦ (સં૦) વડુ, મોટુ, સર્વોત્તમ, ઉપલુ

વરી, **ન૦** સાડી, બે મહિને પાકતુ એક ધાન્ય

વરીડો, **પુ૦** નદી-તળાવના સુકા તળિયામા ખણેલો કાચો કુવો, વીડો [વૃક, નાહર

વરૂ, **ન૦** કુતરાના જેવુ માસાહારી જંગલી ચોપગુ,

વરૂડ, **ન૦** પલાળીને ફૂટના દીધેલી ડાગેર, ફણગાવેલી ડાગેર [દિશાનુ રક્ષણ કરનારો દેવ

વરૂણ, **પુ૦** (સં૦) પાણીનો અધિષ્ઠાતા દેવ, પશ્ચિમ

વરૂણી, **સ્રી૦** ક્રિયા–કર્મ કરવાને બ્રાહ્મણ ચુટી કાઢવો તે, ચુંટણી, પસંદગી, વરણી ર માર પડવો તે, શિક્ષા 'આજ ઠીક વરૂણી થઈ છે' ૩ ફસાવુ, સપડાવુ રોકાવુ 'તમે પણ વરૂણોમા

વરે, **અ૦** સાથે, સોબતે [આવ્યા છો'

વરેઠી, **સ્રી૦** વરોડી, વર તરફથી લગનની ખુશાલીમા અપાયેલુ જમણ ર જનોઇ લગન વગેરેની ખુશાલીમા નાત જમાડવી તે

વરેડું, **ન૦** દોર, દોરડુ

વરો, **પુ૦** નાતનુ જમણ, શુભ–અશુભ કાર્ય નિમિત્ત જે નાત જમાડવી ને, નાત મિત્રો વગેરેને જમાડવા પાછળ વાવરવુ તે, ખરચ, 'વરો ન કરીએ ઘર વેચીને, જુગટડે નવ રમીએજી' ર વપરાશ, ખપત, વાપર, વાવર.

વરોટો, **પુ૦** વાટો, લાટ જેવો મોટો ગોળ પત્થર તે, રોલ, રસ્તો સરખો કરવાને કાકરેટ દબાવવાનો ગોળ પત્થર તે.

વરોઠી, **સ્રી૦** વરેડી, લગનની ખુશાલીમા વર વાળાઓ તરફથી નાત જમાડવી તે

વરોત, **ન૦** વરત, મોટુ જાડુ દોરડુ

વરોલ, **ન૦** વાઝિયાપણુ ર ભમરો ૩ બરોળ, ડાબા પડખાના હૃદય નીચેનો એક અવયવ

વરોલા, **સ્રી૦** મોટી માખી, ભમરી.

વરોળવુ, **ક્રિ૦** **સ૦** વલોવવુ

વર્ગ, **પુ૦** (સં૦) મોટા સમુદાયનો એક નાનો ભાગ તે, જથ્થો એક જાતનુ ટોળુ–મંડળ તે 'દેવ વર્ગ' ર ભાગવિભાગ, ટુકડી. ૩ મંડળ ૪ ખંડ, પ્રકરણ વગેરે. ૫. એક સખ્યાને તેજ સખ્યાએ ગુણવી તે, દ્વિઘાત. '૪ નો વર્ગ ૧૬'

વર્ગમૂળ, **ન૦** (સં૦) [ગણિત] વર્ગની મૂળ સખ્યા કાઢવાની રીત તે, વર્ગનો મૂળાક ૬૪ એ વર્ગ ને ૮ એ વર્ગમૂળ.

વર્ગસમીકરણ, **ન૦** એક જાતના હિસાબ. (બીજ ગણિતમા)

વર્ગીકરણ, **ન૦** (સં૦) સરખે સરખી વસ્તુઓને જાતવાર જુદી પાડવી તે;જથ્થા પાડવા,વર્ગાવર્ગી.

વર્ગીય, **વિ૦** (સં૦) સજાતીય, એકજ વર્ગનું, મળતુ હોય એવુ તે.ર વર્ગનુ;વર્ગ સબંધી.

વર્જનીય, **વિ૦** (સં૦) તજવા જોગ, છોડી દેવા જેવુ [ર રદ કરવુ.

વર્જવુ, **ક્રિ૦** **સ૦** તજવુ, મૂકી દેવુ, છોડીદેવુ

વર્જિત, **વિ૦** (સં૦) તજવા જોગ, છોડી દેવા જેવુ

વર્જ્ય, **વિ૦** (સં૦)ત્યાગ કરવા જોગ, તજવા લાયક.

વર્ણ, **પુ૦** (સં૦) રંગ ભાત તરેહ ર અમુક ચિહ્ન અને તેનો ઉચ્ચાર કરવો તે,અક્ષર,હરફ, દસ્કત ૩ **સ્રી૦** જાતિ, નાત જાત, કર્માનુસાર પાડેલા મનુષ્યના વર્ગમાંનો એક વર્ગ તે –બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય ને શૂદ્ર ૪ ભેદ, વિભાગ

વર્ણન, **ન૦** (સં૦)સ્વરૂપાલેખન, બ્યાન, હકીકત વિવેચન, ર તારીફ, વખાણુ, પ્રશંસા 'ભોજન આજ જમ્યા જે અમો,તેનુ વર્ણન સુણજો તમો"

વર્ણનીય, **વિ૦** [સં૦] વર્ણન કરવા જોગ, વિવેચન કરવા લાયક, વખાણવા લાયક

વર્ણમાલા, સ્ત્રી૦ અક્ષરમાળા, કક્કો, મૂળાક્ષરો
વર્ણવિચાર, પુ૦ અક્ષરવિચાર
વર્ણવુ, ક્રિ૰ સ૰ વર્ણન કરવુ, બ્યાન કરવુ, હકીકત જણાવવી ૨ વખાણવુ
વર્ણસગાઈ, સ્ત્રી૰ એકનો એક અક્ષર ફરી ફરીને આવે તેવુ વાકય, સજાતીય વર્ણોનુ આવર્તન તે, વર્ણાનુપ્રાસ 'મોટુ એણે કીધુ કામ માટે દેશે મોટુ માન, મોટા મોટા મહીપતિ મહીપતરામને'
વર્ણસકર, વિ૦ જેના માબાપે ફેર હોય એવુ, વ્યભિચારથી ઉત્પન્ન થયેલુ, મિશ્રવર્ણનુ ૨ તોફાની, ઉછૃખળ,અનાડી ૩ ૨ ગનુ સેળભેળપણુ
વર્ણાવર્ણ, વિ૰ વર્ણ અને અવર્ણનુ જેમા ઠેકાણુ ન હોય એવુ, ખીચડખાતુ ૨ શભુમેળો, સેળભેળ, ખીચડો [સાકળિયુ
વર્ણાનુક્રમણિકા, સ્ત્રી૦ મૂળાક્ષર પ્રમાણે ગોઠવેલુ
વર્ણાનુપાસ, પુ૰ યમક, ઝમક
વર્ણાશ્રમ, પુ૦ (સ૰) જાતિવાર વિભાગ અને તેમના કર્તવ્યો વગેરેની વ્યવસ્થા તે બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શૂદ્ર, એ ચાર વર્ણ અને ચાર આશ્રમ તે વર્ણાશ્રમ ધર્મ=વર્ણના વિભાગે આચરવાના જે ધર્મ ફરજ વગેરે તે
વર્ણોચ્ચાર, પુ૦ [સ૦] વર્ણ–અક્ષરનુ જે સ્પષ્ટ ઉચ્ચારણ તે, અક્ષરેઅક્ષર ખુલ્લા સમજાય એમ બોલવુ તે [ચાલ, ચાલચલણ વર્તન, આચાર
વર્તણુક, સ્ત્રી૦ આચરણ, વર્તવાની રીતભાત,
વર્તન, ન૦ (સ૦) સસારમા વર્તવાની જે રીત ચાલચલણ તે, આચાર, આચરણ ૨ ચરિત, વર્તણુક, આચાર
વર્તમાન, વિ૦ (સ૦) ચાલુ, ચાલતુ ૨ વિદ્યમાન, આધુનિક, હમણાનુ, ચાલુ જમાનાનુ ૩ સમાચાર, ખબર,હકીક્ત, ચાલતી વાત કે ચર્ચા તે વર્તમાનકાળ–ચાલતો સમય (વ્યાકરણમા) ચાલતો વખત દેખાડનારી ક્રિયા અને તેના પ્રત્યયો
વર્તમાનપત્ર, ન૦ જેમા ચાલુ સમયના વર્તમાન –સમાચાર છપાતા હોય એવુ પત્ર તે, છાપુ, રોજિદુ, અઠવાડિક, પાક્ષિક ને માસિક જે પત્રમા ચાલતા સમયની ચર્ચાઓ આવતી હોય તે, સામયિક લેખપત્રિકા
વર્તવુ, ક્રિ૰ અ૰ (સ૰ વર્ત–થવુ) આચરણ કરવુ, ચાલવુ, વ્યવહરવુ, વર્તન કરવુ ૨ હોવુ, રહેવુ, થવુ,બનવુ ૩ ક્રિ૰ સ૰ પારખવુ, જોવુ, જાણવુ'–'તેણે પગલુ વર્ત્યુ'
વર્તારો, પુ૦ વરતારો, ભવિષ્યમા બનનાર બનાવ સબધી ગ્રહોની ચાલ જોઇ કાઢેલા અનુમાનો તે ૨ અદાજ, આશરો, અડસટ્ટો, કલણુ વર્તારો કાઢવો=આશરે કેટલુ થશે તે સબધી અનુમાન કરવુ
વર્તાવવુ, ક્રિ૰ સ૦ પરખાવવુ, અનુમાન કરાવવુ ૨ ભવિષ્યમા શુ બનશે તે જ્યોતિષ પ્રમાણે જોવરાવવુ ૩ વહેચવુ ૪ લુટાવવુ ૫. વળગાડી દેવુ, માથે મારવુ, આપી દેવુ, બઝાડવુ
વર્તિક, પુ૰ શ્રાવક લોકનો જાત
વર્તી, વિ૦ (સ૦) હોનાર, રહેનાર અગ્રવર્તી–સૌથી આગળ રહેનાર ચક્રવર્તી–મોટી સત્તાવાળો
વર્તુલ, ન૦ (સ૰) કુડાળુ, ગોળચકરડુ, ગોળ આકાર તે ૨ વિ૰ ગોળ, ગોળ આકારનુ
વર્ધક, વિ૦ (સ૦) વધારનાર તે
વર્ધન, ન૰ (સ૦) વધારવુ તે.
વર્ધમાન, વિ૦ વધતુ રહેતુ,વધે જતુ,ચઢતી દશામા આવતુ, આબાદ થતુ, ઉગતુ, આગળ વધતુ
વર્ધિત, વિ૦ (સ૦) વધેલુ
વર્મ, ન૦ (સ૰) રક્ષણ કરનાર, કવચ, બખતર
વર્ય, વિ૦ (સ૦) ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ ૨ મુખ્ય, પ્રધાન ૩ પસદ કરેલુ [કાળ તે ૨ ઉમ્મર, વય
વર્ષ, ન૰(સ૰) બાર મહીના, ૩૬૦-૫ દિવસનો
વર્ષણ, ન૦ વરસવુ તે, વરસાદ
વર્ષફળ, ન૦ વર્ષ દરમિયાન બનવાના બનાવો સબધીનો જોશીઓ ગ્રહ ગણિતથી જે વર્તારો કાઢે છે તે [ચોમાસુ
વર્ષા, સ્ત્રી૦છ ઋતુઓમાની વરસાદની ઋતુ તે,
વર્ષાસન, ન૰ વરખાસન, વરસુદ,દરસાલ આપવાની નક્કી કરેલી રકમ તે, વરસાણુ,સાલ,સાલિયાણુ,
વર્ષોવર્ષ, અ૰ દરસાલે, દરવર્ષે [જીવાઇ.
વળગાઝુમી, સ્ત્રી૦ બાઝવુ–વળગવુ તે.

વલણ, ન૦ મનનુ જે તરફ વળવુ થાય છે તે, મનનો ઝોક, મરજી, ઇચ્છા, મનોવૃત્તિ, ભાવના રૂખ ૨ મરોડ, વાક, ડોળ, સ્વરૂપ ૩ કવિતામા કડવાની અંતે અને શરૂઆતમા આવતી સાખી તે, ઉથલો ૪ જુવારના પહોળા ચાસ હોય તેમાથી ઉખેડી લીધેલા છોડ તે ૫ વળવાનુ તે, ઝોક, વાક (નદી રસ્તાનુ) ૬ વહેવારમા અપાતી નફા ટોટાની ઉપરામણી

વલદદાણિયાં, ન૦ મુદ્દલ ને વ્યાજ વળે ત્યા લગી કબજે રાખેલી જમીન

વલદે, અ૦ [આ૦ વલદ–છોકરો) દીકરો,પુત્ર 'ગુલામખાન વલદે રહેમાનખાન

વલદો, પુ૦ હોલેન્ડ દેશનો રહીશ, ડચ

વલબાવુ, ક્રિ૰ અ૰ રોકાવુ, ગુથાવુ [બલૈયા

વલય, ન૦ (સ૦)સ્ત્રીઓને કાડે પહેરવાના કકણ,

વલવલ, સ્ત્રી૦ બોલબોલ કરવુ તે,વારવાર વગર પૂછ્યે ઘણુ બોલ્યા કરવાપણું તે ટાયલુ, મિથ્યા ભાષણ 'તુ વચમા વલવલ ના કરતો' ૨ જોઇએ તેથી વધારે ચચલતા તે ૩ ચિબાવલાવેડા ને ચાળા કરવા તે

વલવલતુ', વિ૦ વલલલ–બોલબોલ કરે એવુ, સમજ્યુ ન સમજ્યુ માત્ર બોલ્યા કરે એવુ, ટાયલુ કરનારૂ ૨ અતિ ચચળ, ચિબાવલુ

વલવલવું, ક્રિં૰ સ૦ બોલબોલ કરવુ, ટાયલુ કરવુ મોઢામા જીભ નહિ ઘાલવી તે ૨ વિલાપ કરવો, રોતા રોતા બોલવુ, દુખ સભારવુ ને શોક કરવો 'વૈદર્ભી વનમા વલવલે' ૩ વળખા મારવા,કાયરતાથી આમતેમ જોવુ ને રોવુ

વલવલાટ, પુ૰ વલવલ કરવુ તે, વલોપાત,હાયવાય ૨ ખણુજ આવ્યા જેવુ થવુ તે, સળવળાટ

વલવલિયુ, વિ૦ વલવલતુ, બોલબોલ કરનારૂ ૨ વલોપાત કરતુ. ૩ ટાયલુ કર્યા કરે એવુ,બહુબોલુ

વલી૦ પુ૰ (અ૦) બદો, ઓલિયો (મુસલમાનમા)

વલુ', ન૦ વળુ, પડ, થર, પોપડો

વલુધવું, ક્રિ૰ સ૦ મડવુ, વળગવુ, વિંટળાવુ ૨ પેધવુ; પલકવુ [વડે, લીધે

વલુધું', વિં૰ પેધેલુ, ટવાએલુ, પળોટેલું ૨, અ૰

વલુર સ્ત્રી૰ ખણુજ,ચેળ, વતૈડ [ઉઝરડા ભરવા.

વલુરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખણવુ વતૈડવુ, ચેળ ભાગવી,

વલે, સ્ત્રી૦ સ્થિતિ, અવસ્થા, હાલ, દશા 'જો વિચારી જીવ તારી સી વલે થશે' ૨ ભુડા હાલ ૩ વેતરણ 'હવે તારી વલે કરીશ' ૪ ઉપાય

વલેણ, ન૦ વલિયર, [તે, જીભનું હાલવુ તે

વલો, પુ૦ ધખના ૨ જોઇએ તેની હિલચાલ થવી

વલોણાવારે, અ૰ ત્રણ ચાર દિવસે, હમેશ,વારવાર આખો દહાડી.

વલોણુ, ન૦ માખણ કાઢવા માટે દહિને વલોવવુ તે ૨ વલોણાની ગોળી, વાસ ૩ વિચારો અને કામકાજ ઇ૰ની જે ડહોળાડહોળ તે, ધુમાધુમી, ઘોળાઘોળ. વલોણામા મુતરવુ –સારા કામમા ફદકુ નાખવુ

વલોપાત, પુ૰ આતુર હૃદયે રડતા રડતા વલવલ કરવુ તે, અધિરતાથી આકુળાપણુ દેખાવુતે ૨ હાયવાય, આક્રદ ૩ ગાભરા પડી જવુ તે

વલોપાતિયુ, વિ૦ વલોપાત કરનારૂ, અધીરૂ, વલવલિયુ

વલોવવું, ક્રિ૦ સ૦દહિને રવૈથી હલાવી નાખવુ, દહિ ભાગવુ ૨ આમતેમ હલાવવુ, ધુમરડવુ, ઉથલપાથલ કરી નાખવુ ૩ ચર્ચવુ, ચુથવુ,મથવુ

વલ્કલ, ન૦(સ૦) ઝાડની અતર છાલના રેસાઓમાથી બનાવેલુ વસ્ત્ર, શણિયુ, 'વલ્કલ અતિ ઝીણુ ઓઢતી જે ખભે બે' (શાકુન્તલ) ઝ. ઉ

વલ્મીક, પુ૰ (સ૦) ઉદર અને કીડી વગેરેએ દરની આગળ કરેલો માટીનો ઢગ,રાફડો

વલ્લભ, વિ૦ (સ૦) વહાલુ, પ્રિય ૨ પુ૦પતિ, સ્વામી ૩ આશક; પ્રીતમ, યાર.

વલ્લભા, વિ૰ વહાલી, પ્રિયા. પ્રિયતમા ૨ પત્ની, વહુ ૩ માશુક [બધી તે

વલ્લભી, વિ૦ વલ્લભ સપ્રદાયનુ,વલ્લભાચાર્યનુ–સ-

વલ્લ ખખ્ખા(લ્લા), અ૰ સામ સામા દાવની પતાવટ પુરી થઇ ગયુ એમ, માગવુ લહેણુ રહ્યુ નથી એમ

વલ્લરી, સ્ત્રી૦ વેલ, લતા વૈરાગ્ય વલ્લરી હરિ ભજવા વખાણી'—રત્નો૰

વલ્લવ, પુ૰ ગોપ, ગોવાળિયો,

વલ્લી, સ્રી૦ સ૦વેલ; વેલી, લતા, વલ્લિકા
વલ્લુ', વિ૦ પહોળુ, ચોડુ ૨ ફ ટાડુ,રાડુ વ લ્લુ ચાલવુ=પહોળે પગે ચાલવુ,બે પગ વચ્ચેના અ તરને મોકળુ રાખી ચાલવુ તે રાડુ ચાલવુ
વવરજવુ, ક્રિ૦ ઠરાવવુ, નીમવુ
વવરાવું,ક્રિ૦અ૦ વપરાવુ, ખપવુ, ખરચાવુ
વવળતુ, વિ૦ વવળાટ કરતુ, વવળે એવુ ૨ ગીલી થાય એવી અમર કરતુ
વવળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખજવાળવુ પડે એમ થવુ, ખુજળી લાગવી, ખરજ આવવી
વવળાટ, પુ૦ વવળવુ તે, વનસ્પતિની ઝેણુ અને જતુના પગનુ ખુચવુ તે,ખણુજ,ખજવાળ,ચેળ
વવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ છેતરાવુ, ઠગાવુ [કાચુ'
વવ્વો, પુ૦વકાર ૨ વિવેક એક વવ્વા વિના સર્વે
વશ,વિ૦ (સ૦)જીતેલુ, તાબાનુ હોય તેવુ અધીન તાબેદાર, અનુકૂળ ૨ મુગ્ધ, મોહિત તાબે શરણે
વશા, સ્રી૦ (સ૦) વાઝણી સ્રી ૨ હાથિણી ૩ પુ૦ અ શાક, આના દોકડા, અમુક ભાગ તે 'વરસાદના ૧૫ વશા, દુકાળના ૫ વશા'
વશાત્, અ૦ (સ૦) થી,લીધે,કારણસર 'દૈવવશાત
વશિયર, પુ૦ વિષધર, સાપ, નાગ 'આડો વશિયર ઉતર્યો, પ્રભાત કેરે પહોર' ૨ ઝેર 'રાણે વશિ યર મોકલ્યો, દેજો મીરાને હાથ'
વસિષ્ઠ, પુ૦ એક મોટા પ્રસિદ્ધ વૈદિક ઋષિ, સૂર્યવ શના મુખ્ય ગુરૂ [વાનો મ ત્ર-યુક્તિ, જાદુ
વશીકરણ, ન૦ (સ૦) વશ કરવુ તે, વશ કર
વશેક, વિ૦ વિશેષ ૨ પુ૦ મેળ મળતાવશેક= મળતી રાશિ, સારો મેળ
વશ્ય, વિ૦ વશ કરાય એવુ, તાબે અધીન.
વસટાણુ, ન૦ રિસાયેલા-મોદલ થયેલાને સમ- જાવી ઠેકાણે લાવવુ તે, વિષ્ટિનુ કામ તે ૨ કુટિ ણીપણુ, કુટણુ ૨ દરખાસ્ત, માગુ
વસટાળો, પુ૦ ભડવો ૨ સમજાવટ કરાવનારો
વસતી, સ્રી૦ (સ૦) વસવુ તે, વાસ ૨ રહે વાનુ સ્થાન, રહેઠાણ ૩ વસેલી જગા, વાસ ૪ લોકસખ્યા ૫ માણસોનો ભરાવો-વધારોતે
વસતીપત્રક, ન૦ ગામ, શહેર, દેશ, ઇ૦ ના માણસોની સખ્યાની ગણુતરીની કુલ નોધ.
વસતીવાડી, સ્રી૦ છોકરા છૈયા, બાળબચ્ચા.
વસતેવ, પુ૦ (સ૦ વિસ્તેવ) અગ્નિ, દેવતા
વસન, ન૦ (સ૦) વસ્ત્ર, કપડુ લુગડુ ૨ વ્યસન
વસ ત, પુ૦ (સ્રી૦) (સ૦) વરસની છ ઋતુઓ- માની ફાગણ ચૈત્રમા આવતી ઋતુ તે, મીન અને મેષ રાશિમા સૂર્ય હોય તે કાળ ૨. એ નામનો એ ઋતુમા ગવાતો એક રાગ ૩ વર તરફથી કન્યાને આપવામા આવતી વસ્ત્રાલકારથી ભેટ 'વહુને વસત ચઢાવ્યુ'
વસ તતિલકા, પુ૦ (સ૦) ચૌદ અક્ષરનો એક ગણુ મેળ છદ એમા તગણુ, ભગણ, બે જગણુ ને છેલ્લા બે ગુરૂ અક્ષરો આવે છે
વસ'તપચમી, સ્રી૦ માહા શુદિ ૫ ચમી તે, આ દિવસથી વસત ઋતુની શરૂઆત થાય છે
વસ તપૂજા, સ્રી૦ વસત આવવાથી આન દપામતા લોકો ઈશ્વરનો ઉપકાર માનતા જે આનદઉત્સવ અને દાન,પૂજન વગેરે કરે છે તે,હોળીનો ઓચ્છવ
વસ તિયુ, ન૦ વસત ઋતુમા પહેરવા જેવુ કસુ બાની છાટવાળુ ધોળુ અથવા ફૂલફટાકિયુ, ચિત્ર વિચિત્ર સુદર ઝીણા પોતનુ વસ્ત્ર તે વસતની શોભાવાળુ સુદર ફૂલેવાર વસ્ત્ર તે
વસ તોચ્છવ, પુ૦ હોળીનો ઓચ્છવ
વસમુ, વિ૦ મુશ્કેલ, અવરૂ, કઠણુ 'એતો વસમો માર્ગ હતો' ૨ કપરૂ, વાકુ, તરેહવાર 'પણુ રાડપેલી કુલડી બહુ વસમી છે એનુ તો કાત્યા- યન કહેજ છુટકો' ૩ ખરાબ, ખોટુ, માઠુ
વસલ, પુ૦ સબધ ['વસમો બનાવ'
વસલો, પુ૦ (આ૦) ભાગ ૨ જમીનનો કકડો
વસહલો, પુ૦ વચ્છ'યો, કપડુ વણુતા વચમા રહી ગયેલુ કે ગુચાયલા તારની ધુચ, જાળુ તે. ૨ બારદાન, ગુણપાટ
વસવસો, પુ૦ (આ૦) અદેશો ખતરો, શક,વહેમ
વસવાયુ, ન૦ વસવાને બોલાવેલુ તે, ગામલોકોનુ કામ કરવા જમીનનો બદલો આપી વસવાને બોલાવેલા કારીગર લોક,જે ગામનુ કામકાજ કરે છે અને તેના બદલામા પસાયતી જમીન ભોગવે છે.

'વસવામા લોકે વિપ્ર સધાથે પાડયો વાધો '
વસવાસ, સ્ત્રી૦ સરસાઇ, ચડસાચડસી, સ્પર્ધા
વસવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ વસ્-રહેવુ)વાસ કરવો, રહેવુ ૨ મનમા આવવુ, ઠસવુ, ખાત્રી થવી, દિલમા ઉતરવુ ૩ ગમવુ, પસદ પડવુ ' એ વર મારે મન વસ્યોરે '
વસાણુ, ન૦ વનસ્પતિની વસ્તુ તે, ઓષધિ, ઓસડિઆ. ૩ રોગ મટાડે અને શરીરને સુધારી દઢ કરે એવો ઔષધિ નાખીને બનાવેલો પાક તે
વસાત, સ્ત્રી૦ વિસાત, માલ, પુજી ૨. હિસાબ, ગણતરી, લેખુ
વસાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ વસ્તી કરવી, વાસ કરાવવો ' ગામ વસાવવુ.' ૨ ખરીદ કરવુ, વેચાતુ લઇ રાખવુ સઘરવુ 'વાસણ વસાવવા ' સર્વ સાધન ખરીદી તૈયાર કરવુ ' નડિયાદના ઘરમા જોઇતો તમામ સામાન વસાવ્યો છે. '
વસાવુ, ન૦ વસ્તીનુ રખેવાળુ કરવુ તે ૨. રખવાળુ, ચોકી-દેખરેખ રાખવાનુ મહેનતાણુ તે ૩ રહેવાવુ, ટકાવુ જગલમા એકલા તે વસાય?'
વસાવો, પુ૦ રખો, ચોકિયાત પગી
વસિયત, સ્ત્રી૦ (આ૦) મુવા પછી અમુકને ઈરિકામત મળે, એવો મરનારે કરેલો લેખ ૨ વારસો.
વસિયતનામુ', ન૦ મરનારે પોતાની મિલકતની વ્યવસ્થા માટે કરેલો લેખ તે, મૃત્યુપત્ર, વિલ,
વસિયાણુ, ન૦ વસવાટ, વસવાનુ સ્થાન [વસિયત
વસી, પુ૦વહીવટ કરનાર, ગામ ઉપર રહી તેનો બંદોબસ્ત રાખનાર
વસીલો, પુ૦ (આ૦) લાગવગ, ભલામણ થાય એવો સંબધ ૨ મોટાની લાગવગનો ટેકો તે, હુક, મદદ ૩ યોગ, સંધિ. ૪ મારફત દ્વારા
વસુ, પુ૦ (સ૦) પૈસો, ધન, દ્રવ્ય, લક્ષ્મી. 'વસુ વગર નર પશુ' ૨ આઠની સંખ્યાનો સંકેત
વસુકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગાય ભેસે દૂધ દેતા બધ થવુ, ઉચી જવુ, વસુકી જવુ
વસુધા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૃથ્વી, ધરા, જમીન.
વસુમતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) વસુધા, પૃથ્વી
વસુધરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૃથ્વી, વસુધા, ધરા
વસુલ, ન૦ સ્ત્રી૦ (આ૦) માગતા પેટે અથવા કર તરીકે જમે થયેલું તે ૨ આવક, આમદાની, મહેસુલ ૩ જમીનનો કર, ભાડુ તે [ભેગી કરનાર
વસુલદાર, વિ૦ માગતુ-કર ઉઘરાવનાર, આમદાની
વસુલાત, સ્ત્રી૦ જમીન ઉપર લેવાતો કર, સાથ, ભાડુ વગેરે જમાબધી, મહેસુલ ૨ વસુલ લેવુ તે.
વસો, પુ૦ જમીનનુ એક માપ, વિઘાનો ૨૦ મો ભાગ, સવાપાચ હાથ, ૩॥ ગજ ૨ સો અથવા વીસનો અશ-વિભાગ તે, આની-આનો, અશ, હિસ્સો 'સો વસા તમારૂ કામ થશે' ૩ આબરૂ, શાખ 'તે વસા હાર્યો.'
વસ્ત, જુ૦ વસ્તુ [શાખ 'તે વસા હાર્યો.'
વસ્તારણ, સ્ત્રી૦ બહોળા વસ્તાર=કુટુબવાળી, પનોતી, વસ્તીવાળી [કુબીલાવાળુ.
વસ્તારી, વિ૦ વસ્તીવાળુ, બચરવાડ, કુટુબ
વસ્તી, સ્ત્રી૦ પરિવાર, પુત્રાદિક તે ૨ લોક, રૈયત, પ્રજા
વસ્તુ, સ્ત્રી૦ (સ૦) હરકોઇ પદાર્થ તે, ચીજ ૨ મૂળ સ્વભાવ, ગુણ ધર્મ ૩ મૂળ ઉદ્દેશ, ભાવ, મતલબ ૪ વિષય, વાર્તા હકીકત (વાર્તા નાટક ઇ૦ની)
વસ્તુત, અ૦ (સ૦) વસ્તુ રૂપે, ખરી રીતે, નિશ્ચય રૂપે, મૂળ સ્વરૂપે
વસ્તેવ, પુ૦ (મ૦) દેવતા, આગ, અગ્નિ
વસ્ત્ર, ન૦ (સ૦) લુગડુ, કપડુ પટ ૨ પહેરવાના કપડા નવસ્તુ=નાગુ, ઉઘાડુ વસ્ત્રલોચન=લુગડા વગેરે ચોરાઇ જવુ તે, નાગા થઇ રહેવુ તે
વહન, ન૦ (સ૦ વહ્નિ) અગ્નિ, દેવતા
વહન, ન૦ વહેવુ, ઉપાડી લઇ જવુ તે ૨ ચલાવવુ-નિભાવ કરવો તે ૩ વહેવુ તે, વોહ, ગમન (પાણી વગેરેનુ) ૩. વાહન; યાન
વહવાવું, ક્રિ૦ અ૦ છેતરવુ ઠગવુ, વહાવુ
વહાડ, પુ૦ ઝટકો, જખમ, ઘા. 'એને શા વહાડ પડયા છે ? ' ૨ કાપ, છેદ, કાપવાનો કે કાપેલો જે ભાગ તે 'લામા લાકડાના ત્રણ વહાડ કરજો,' ૩ કાપવાની શક્તિ તે, ધાર, કાપણી 'છરીનો વહાડ સારો છે' ૪ કાપેલો છેડો ૫ શેલડીનુ વાવેતર, શેલડીની કાપણી તે વહાડકાપ-વાઢવા કાપવાનો ધધો ૨ વાઢવુ કાપવુ તે ૩ કાપકુપ, કડદો વહાડકુટિયુ=કડદો કરનાર, મૂળમાથીજે

ઓછુ આપનાર ૩ તોફાની,મારફાડિયુ ૪ ભાજ-ગડિયુ [કરવુ, છુટુ પાડવુ

વહાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ વાઢવુ,કાપવુ, છેદવુ ૨ બાતલ

વહાડિયુ, ન૦ ખજુરનો કોથળો

વહાડિયો, પુ૦ વાઢિયો, ગળકો, ઉમળકો

વહાડી, સ્ત્રી૦ વાઢી, હુકા નાળચાની ઝારી,ઘી તેલ ભરવાનુ નાળચાવાળુ પાત્ર

વહાણ, ન૦ ઝાઝ, બારકસ, નાવ, મોટો મછવો વહાણ કમાવુ=સારી પ્રાપ્તિ થવી દરિયાઇ વેપારથી

વહાણઇ, સ્ત્રી૦ પાવડી,ખડા ઉ૦ વહાણઇ પગે પહેરી'તી જેહ, શિના પર પખોડી તેહ'–ઉદ્ધવ

વહાણવટી, પુ૦ વહાણોથી દેશ પરદેશનો વેપાર ખેડનાર ૨ વહાણનો માલીક–ઉપરી તે, મોટો ખારવો, નાવીક ૩ મોટો દરિયાઇ વેપારી

વહાણવટુ, ન૦ વહાણ રાખી તે વડે કરવાનો ધધો, વહાણ ખેડવાનો ધધો કામ તે ૨ દરિયાની મુસાફરી, સફર, જળયાત્રા

વહાણુ, ન૦ પ્રાત કાળ, ઉષાકાળ ૨ પ્રભાત પરોઢિયુ, મળસકુ

વહાણેલુ, ન૦ પ્રભાત, પરોઢિયુ (કવિતામા)

વહાર, સ્ત્રી૦ મદદ, કુમક, ઉપરાળુ ૨ સહાય, આશ્રય ૩ દાદફરિયાદ, પોકાર, મદદ માટે કરેલી અરજ તે "મારી વહારે ચઢજો ગિરિધારી'

વહાલ, ન૦ પ્રેમ,પ્રીતિ, ઉમળકો

વહાલપ, સ્ત્રી૦ પ્રેમ, વહાલ તે ૨ માયાળુપણુ

વહાલી, વિ૦ સ્ત્રી૦ પ્રિયા, પ્રિયતમા, વલ્લભા

વહાલુ, વિ૦ પ્રિય, પ્રેમપાત્ર, ઉમળકો આવે તેવુ, લાડકુ ૨ ગમતુ, જીવને આનદ આપે તેવુ

વહાવુ, ક્રિ૦ સ૦ પટાવવુ, યુક્તિથી સમજાવવુ ૨. મન મનાવવુ ૩ ઉડાવવુ છળવુ,

વહાવુ, ક્રિ૦ અ૦ છેતરાવુ ઠગાવુ 'વણ તપાસે રખે વગતી, ડાહી થઇને વહાતી'–પ્રેમા૦ ૨ ખેચાવુ

વહી, સ્ત્રી૦ વઇ, નામાનો ચોપડો ૨ પેઢીનામુ, વશાવલી, પાછલો ઇતિહાસ, વૃત્તાત 'હવે એની વહી વાચવી રહેવા દો'

વહીજવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ વહ) વહેવુ વે,માથે ઉચકીને લઇ જવુ ૨ વહન થઇ જવુ, રેલવુ,જતું રહેવુ ૩ વીતી જવુ, સમય થઇ જવો 'રૈના પાર રાતે વહી ગયા' ૪. ઉચ્છૃખળ થઇ જવુ, હદપાર જવુ, ઉદ્ધત થઇ જવુ

વહીતરૂ, ન૦ મહેનત, મજુરી, થાક લાગે એવું સખત કામ ૨ મહેનતાણુ, મજુરી ૩ વેઠ, જુલમ–બળાત્કારનુ કામ [રોજીઓ

વહીતરો, પુ૦ મજુર, બોજો ઉઠાવનારો,બેલદાર,

વહીપૂજા, સ્ત્રી૦ ચોપડાપૂજવ, શારદાપૂજન.

વહીલાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉપાડી લાવવુ ઉચકી લાવવુ [ઠગી લેવુ

વહીલેવુ, ક્રિ૦ સ૦ સહી લેવુ, નિભાવી લેવુ ૨

વહીવટ, પુ૦ વ્યવસ્થાપૂર્વક કામકાજ ચલાવવુ તે. ૨ કારભાર, વ્યવસ્થા, બદોબસ્ત ૩ ચાલતો વ્યવહાર તે,શિરસ્તો, રવૈયો ૪ સબત્ર, પ્રસગ.

વહીવટી વિ૦ વહીવટનું, ચોપડાને લગતુ.

વહીવટદાર, પુ૦ વહીવટ કરનારો કારભારી,વ્યવસ્થાપક ૨ વજીર, પ્રધાન ૩. મામલતદાર (ગાયકવાડીમા)

વહીવચો, પુ૦ પેઢીનામુ રાખનાર.બારોટ, ભાટ

વહુ, સ્ત્રી૦ (સ વધૂ) પરણીને આવેલી જુવાન સ્ત્રીના નામ સાથે સાસરામા જોડાતો શબ્દ 'સુરજ વહુ, લલિતાવહુ' ૨ છોકરાની સ્ત્રી, પુત્રવધૂ ૩ સ્ત્રી, પત્ની, ધણિયાણી, ભાર્યા.

વહુવર, ન૦ ધણીધણિયાણી ૨ નવુ પરણેલુ જોડુ ૩ જુવાન નવોઢા સ્ત્રી,વહુવારૂ 'ઓશિયાળી દિમે દારૂણી, ને વહુવર આવી સાસુ ભણી'

વહુવારૂ, ન૦ વહુવર, જુવાન–માનિતી વહુ તે ૨ વહુ રૂપે હોવુ તે, 'વહુવારૂ માણસ રે, ડાહ્યા બહુ થાશો મા, જળ ભરવા એકલડા રે, હવે પછી જાશો મા'–દયા૦

વહેચણ, સ્ત્રી૦ વાટણી, ભાગ કરવા તે ૨ ભાગ, વાટો,હિસ્સો, ફાળો ૩ વિભાગ, વર્ગીકરણ

વહેચણી, સ્ત્રી૦ વહેચણ

વહેચવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભાગ–હિસ્સા પાડવા. ૨ અલગ–નિરાળુ કરવુ, જુદુ પાડવુ. ૩. ફાટફુટ પેસવી, મતભેદ પડવો વહેચી લેવુ–લડાઇ કરવી.

વહેંચાવું, ક્રિ૦ અ૦ ભાગ થવા;જુદું થવુ-પડવુ ૩ ફૂટ-તૂટ થવી, સબધ તૂટવો
વહેતુ, વિ૦ વહીજવુ, પ્રવાહમા હોય તેવુ,ચાલતુ, ગતિ કરતુ વહેતી નીક=ચાલુ પ્રવાહ,ચાલુ ઉદ્યોગ -કામ વગેરે વહેતીસેર=ચાલ્યાજ કરતુ હોય તે વહેતુ મૂકવુ=છુટું મૂકી દેવુ, રખડાવવુ, ખસેડી મૂકવુ ધ્યાન ન દેવુ, ન ગણકારવુ, જતુ કરવુ.
વહેમ, પુ૦ (આ૦ વહમ) શક,સદેહ ૨ ભ્રમ, ભ્રાંતિ ૩ ખોટી માન્યતા,શકા. ૪ અજ્ઞાનને લીધે ખરૂ માની લીધેલું હોય એવુ તે, મૂઢ વિશ્વાસ ૫. અવિશ્વાસ ૬ વસવસો, દગદગો
વહેમી, વિ૦ શકાશીલ વહેમાય એવુ, અવિશ્વાસી ૨ કાચા કાનનુ, તરગી, લહેરી વહેમીનુ જાણુ-ઘણુજ અવિશ્વાસુ [ઝીણો ભુકો
વહેર, પુ૦ વહેરતા કે શારતા પડતો ગેર,લાકડાનો
વહેરણ, ન૦ વહેરવુ તે ૨ વહેરામણ ૩ વહેરવાનુ ઓજાર, આડિયુ, કરવત
વહેરણિયો, પુ૦ વહેરનારો, કરાઇ
વહેરવું, ક્રિ૦ સ૦ કરવત-આરી આડિયાથી કાપવુ, ધીરેથી ઘસીને છેદવુ,વસરકા દઈ દઇને વાઢવુ ૨ દુખ દેવુ, રિબાવવુ. [મજુરી
વહેરાઇ-મણી, સ્ત્રી૦ વહેરામણ, વહેરવાની
વહેરામણ,ન૦વહેરાઇ [૨ જુદાઇ 'વહેરો આતરો'
વહેરો, પુ૦ ભેદ, આતરો, ફરક, તફાવત,અંતર
વહેલ, સ્ત્રી૦ વેલ,વાહન,માફો, રથ ૨ ન૦ એક મોટુ માછલુ. જેના તેલની મીણબત્તી બને છે
વહેલુ, વિ૦ ઉતાવળુ,ઝડપવાળુ ૨ અ૦ જલદી, સત્વર. 'ચાલ ચાલ ઝટ વહેલી,તજ તુજ મનથી તમામ લજ્જાને'-અ૦ ન૦ ૩ અમુક નિર્ણીત વખત પહેલા 'વહેલો આવજે' ૪ અગાઉ,આગળ વહેલા થવુ=જલદી કરવુ,પાર લાવવો વહેલુ તે પહેલુ=આગળ જાય તે જીતે. ૨ યથાનુક્રમે એમ વહેલા મોડા=ગમે ત્યારે,કોઈ અમુક વખતમા
વહેવડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ રેલો ચાલે એમ કરવુ, રેલાવવુ ૨ છેતરાય એમ કરવુ, ઠગાવવુ ૩ ઉપડાવી લેવરાવવુ, ઉચકાવરાવવુ.
વહેવણ, સ્ત્રી૦ વહેવાઇની સ્ત્રી, વહેવાણ
વહેવરામણ,ન૦ વહેવાની-ઉચકી જવાની મજુરી-મહેનતાણુ ૨ તણામણ ૩ છેતરામણ.
વહેવરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ નફો કરાવવો,રળાવવુ
વહેવાઈ, પુ૦ વરકન્યાના બાપ આમણસામણુ જે સબધે ઓળખાય છે તે
વહેવાણ, સ્ત્રી૦ વરકન્યાની માતાઓની ઓળખ
વહેવાર, પુ૦ (સ૦ વ્યવહાર) સબધ;વહીવટ, લેવડદેવડ અને બીજુ કામકાજ કરવાનો જે સમાગમ તે ચાલ, રિવાજ, પ્રથા ૨ સબધી જનોનો સમહ, ભોજન વગેરે કરવા કરાવવાને બાધેલો સભા તે ૩ આબરૂ સાખ ૪ ધરોઓ, ધરવટ, ગાઢ સબધ ૫. પરિચય, સબધ, છૂટ -' બોલચાલનોએ વહેવાર રાખવાની મના કરી છે '
વહેવારિયો, પુ૦ લેવડદેવડમા ચોખ્ખવટવાળો માણસ, સાહુકાર, ચોખ્ખો વહીવટ રાખનારો, વહેવારે ચાલનારો
વહેવારીકુ, વિ૦ સાધારણ, વહેવારને શોભતુ, મધ્યમ, જેથી કામ સરે એવુ તે
વહેવારૂ, વિ૦ વ્યાવહારિક, મધ્યમસરનુ, સાધારણ, સર્વોપયોગી થઇ પડે એવુ તે ૨ શક્ય, બની શકે એવુ
વહેવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉચકવુ, ઉપાડવુ, તાણવુ ૨ ખમવુ, વેઠવુ, સહન કરવુ, સહેવુ ૩ નિભાવવુ, ચલાવવુ ૪ ક્રિ૦ અ૦ પ્રવાહ થવો, ધારે સરવુ, રેલવુ ૫ ઘસડાઇ જવુ, તણાવુ, ખેચાઈ જવુ ૩ વીતવુ, પુરૂ થવુ. ૪ ફાટવુ, વધી જવુ.
વહેળો, પુ૦ વહેતા પાણીનો નાનો પ્રવાહ, નાની નદી, ઝરણુ. ૨. વહેણનો લાબો ખાડ તે
વહોણું, અ૦ વગર, વિના, વિહોણુ.
વહોરત સ્ત્રી૦ વોરત, ખરીદ. ૨. વહોરવુ -માગવુ તે ૩ વહોરવામા આવેલુ અન્ન વગેરે ૪ જોખમ
વહોરતિયો, પુ૦ ખરીદનાર, ગ્રાહક ૨ વહોરનાર-યતિ, શ્રમણ
વહોરવુ, ક્રિ૦ સ૦ વોરવુ, ખરીદ કરવુ, ૨ સઘરવુ, એકઠુ કરવુ ૩ માગી લાવવુ,આણવુ, લઇ આવવુ
વહોરો, પુ૦ દેશી મુસનમાનની એક જાત.

વહ્નિ, પુ૦ (સ૦) અગ્નિ, દેવતા

વહ્યુજવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચાલ્યા જવુ, ખેચાઈ જવુ, તણાવુ, નકામુ જતુ રહેવુ

વળ, પુ૦ આબળો, આંટો, ફેર 'દોરાનો વળ' ૨ ગોઠવણ યુક્તિ, કળ 'વાળી લાવુ અમો વળે' ૩ અનુકૂળતા, વગ 'આ કામ વળે કરવાનુ છે' મારાપણાનુ અભિમાન તે, મમત ૪ કસ,આગ્રહ ૫ અટસ, કીનો ઝેર ૬ જુગતી, પ્રપચ. ૭ લાગ, દાવ, પેચ ૮ પક્ષ, સ્નેહ–મિત્રતા વગેરેનો સબધ ૯ ઉતાર, ઢાળ **વળ દેવો**–આબળવુ, ચઢાવવુ **વળ ચઢાવવો**–આબળવુ, ૨ ઉશ્કેરવુ, ઉત્તેજન આપવુ **વળ ઉતારવો**-હુપદ તોડવુ, મમત મુકાવવો ૨ ઉભેળવુ ૩ ઘાટઉતારવો **વગેવળે**–લાગે લાગે, યુક્તિએ **વળકવળ**–લાગ કલાગ, અનુકૂળતાને પ્રતિકૂળતા

વળકો, પુ૦ બાફલો, ગરમી લાગવાથી બફાવાપર આવવુ ૨ શાન્ત પડવુ તે, દીલગીરી કમી થવી તે, વિશ્રામ મળવો તે, થળે પડવુ તે

વળગણ, ન૦ નિશબત, સબધ, લાગતુ વળગતુ, ૨ પ્યાર–પ્રેમની ગાઠ ૩ ભૂતાદિકથી સપડાવુ તે

વળગણી, સ્ત્રી૦ અદ્ધર રાખેલી લાકડી કે દોરી, જેની ઉપર લુગડા સુકવવા મકવામા આવે છે તે,' અવળી, ઓવરણ

વળગવુ, ક્રિ૦ અ૦ બાઝવુ, ચોટવુ, બીજાને અડી–ચીકટાઇ રહેવુ ૨ ભેટવુ, કોટી–આલિગન કરવુ ૩ વિટાવુ, લપેટાવુ ૪ આગ્રહથી લાગ્યા રહેવુ ૫ તકરાર કરવી, ટટો, કરવો, લડવુ ૬ મન–શરીરમા દાખલ થવુ ૭ રોકાવુ, વાતે વળગવુ 'વાટે ને ધાટે રે તમે વળગો છો વાતે'–દયા૦ **ગળે** વળગવુ–માથે પડવુ ૨ ગળે ન ઉતરવુ **પાપ** વળગવુ–દુર્વ્યસન પડવુ, પીડા લાગવી ભૂતવળગવુ–શરીરમા ભૂત આવવુ, ભ્રમણા લાગવી

વળગાટ, પુ૦ વળગાડ, ભૂત ઇ૦ થી સપડાવુ તે

વળગાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ બઝાડવુ, ચોટાડવુ, ૨ ભેરવવુ માથે નાખવુ ૩ ભેટાડવુ

વળણ, ન૦ વલણ વૃત્તિ, મનનો ઝોક ૨. મરોડ, ઢગ,રીત ૩ ખુણો, વાક ૪ રાગનો ઉથલો

વળતર, ન૦ બદલા તરીકે જે મજરે આપવાનુ તે, હકસાઈ ૨ વટાવ, બદલો, અવેજ

વળતા, અ૦ પાછા ફરતા

વળતા પાણી, ન૦ નરમ પડતુ જોર ૨ વરસાદ આવવાનુ ચિહ્ન ૩ માદા માણસને ધીમે ધીમે સારૂ થવા માડવુ તે

વળતીદશા, સ્ત્રી૦ ભાગ્યોદયનુ ચિહ્ન

વળતી, અ૦ પછી,ફરીને,પછવાડેથી જરા રહીને એમ ૨ વધારામા, વળી

વળદાર, વિ૦ આબળાવાળુ ૨ ટેકીલુ, મમતી, ૩ અટસિયુ ૪ પેચદાર, આટીઘુટી વાળુ

વળવળ, સ્ત્રી૦ ખણજ,ખનખન થવી તે, ચટપટ

વળવુ, ક્રિ૦ અ૦ પાછા આવવુ, ફરવુ ૨ વાકુ થવુ, વચ્ચેથી નમવુ,મરડાવુ ૩ ફટાવુ, વકાવુ, વાકુ ફરવુ ૪ રાહે આવવુ,સીધા થવુ, માનવુ, મનાવુ ૫ મહાવરો પડવો, ઠરવુ કસાવુ,કેળવણી મળવી ૬ સુધરવુ, મરોડમા આવવુ 'હવે એના અક્ષર વળ્યા' ૭ બાધો પકડાવો, તાજા થવુ, આરોગ્ય થવુ 'શરીર વળ્યુ' ૮ ગુછળાવાળુ–ગાઠરૂપ થવુ, ગઠાવુ 'અબોડો વળતો નથી' ૯ પાકવુ, ફાયદો થવો, ફળ મળવુ, સરવુ 'એમા કઇ વળવાનુ નથી ૧૦ બાઝવુ,ચિકાશથી એકઠા થવુ–જોડાવુ, લોચો વળવો 'લાડુ વાળવો'

વળાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ વદાય કરવુ, મોકલવુ ૨ કાઢી મૂકવુ,દૂર કરવુ ૩ જનારને રસ્તો દેખાડવો–માર્ગે પાડી આવવુ ૪ ઝાડુ પુજો કઢાવવો,સાફ કરાવવુ

વળાવિયો, પુ૦ વળાવો,ભોમિયો અને રક્ષક

વળાવું, ક્રિ૦ અ૦ વાકુ થવુ ૨ ન૦ રક્ષક અને ભોમિયા તરીકેનુ કામ તે [વરતણિયો

વળાવો,પુ૦ રસ્તો દેખાડનારો;વળાવિયો, ભોમિયો,

વળિયા,ન૦દઆણના આકા, પરસેવાના ડાઘ,ચાઠા ૨ આટણ ૩ વચ્છલા ૪ થર,પડ (જમીનના)

વળિયુ, ન૦ લુગડે પડેલો પરસેવાનો ડાઘ

વળા, સ્ત્રી૦ પાતળો લાબો સોટો,સાકડી ૨.લાકડીને છેડે જડેલી ખોલી [વાર, પાછુ

વળી, અ૦ પણ, અને ૨ પછી, ફરીથી બીજી

વળીજવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાકુ થવુ,નમવુ ૨ સમજી જવુ, ઠેકાણે આવી જવુ ૩ પક્ષમા જતા રહેવુ 'એ તમારી તરફ વળી ગયો'

વણુ, ન૦ થર, પડ, પોપડો ૨ અસ્તર, માહેલુ ઢાકણ, પરથાર, તળિયુ ૩ ખોળ ૪ મડળ, પક્ષ, સમુદાય, રાહ,ઢાળ ૫ જુગડે પડેલો પરસે વાનો ડાવ, વળિયુ ૬ ઘઉની રોટલી

વણુદવુ, ક્રિ૦ અ૦ લાગવુ, પ્રેમ કરવો [વણુ દે'

વણુ દુ, અ૦થી, લીધે, વડે 'એઠુ ખાય તે ચોપડયા

વણુકો, પુ૦ કેળવણી, શિક્ષણ

વળો, પુ૦ જાડીને લાબી વળી,મોટો સોટો [વાણી

વળોક, પુ૦ વાટ, મરોડ ૨ વિવેક, રીતભાત,

વળોટ, પુ૦ વણુકો, શિક્ષણ

વગોટવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચઢિયાતા થવુ, શ્રેષ્ઠ થવુ

વાક, પુ૦ વક્રતા, વાકાપણુ, વકાશ ૨ રાટ, વળ, મરડાટ, તેડાઈ, વુક ૩ સ્ત્રીઓને કોણીએ પહેરવાનુ વાકદાર જાળીવાળુ ઘરેણુ, વાકડુ ૪ ગુનો અપરાધ, દોષ તકસીર ૨ દૂષણ ખોડ, ભૂલ **વાક** કાઢવો=ભૂલ કાઢવી

વાકડલુ,વિ૦ વાકુ ૨ ખોટુ લાગવુ તે,(કવિતામા)

વાકડવેલુ વિ૦વેલાજેવુવાકુ,ગુથણીના આટાવાળુ

વાકડી, વિ૦ ઉત્તમ જાતની (સોપારી) ૨ ફક્કડ, સરમ, ટેકુ ફાકડુ

વાકડુ , ન૦ સ્ત્રીઓને કોણી ઉપર પહેરવાનુ એક ઘરેણુ, વાક,ઘોડાવાક ૨ વચલી આગળીએ પહેરવાનુ વિંટલા જેવુ એક ઘરેણુ, વેઢ, ઘોડો ૩ વિ૦ વાકુ, બાકુ, રાડુ [પહેરામણી

વાકડો, પુ૦ વરને આપવાની રોકડ-પૈઠણુ તે,

વાકસાથીઓ, પુ૦ વાકા પાખાવ ળો સાથિયો ૨ મડળ, રેખાચિત્ર [૩ આડાપણુ, હઠીલાઈ

વાંકાઈ, સ્ત્રી૦ વાકાપણુ,વાકાશ ૨ છેલાઇ ટેડાઇ

વાકાબોલુ , વિ૦ બોલીને ફરી જનાર,આડાબોલુ ૨ જુઠુ, અપ્રમાણિક ૩ નિદક ખોટુ અને અવળુ બોલનાર [વિરૂદ્ધના

વાંકાશ, સ્ત્રી૦ વાકાઇ, વક્રતા ૨ આડાઈ ૩

વાકુ , વિ૦ સીધુ, નહિ તેવુ, વળેલુ,વાકવાળુ ૨ ઉલટુ, ઉધુ , અવળું, વિરૂદ્ધ ૩ જુઠુ ,ખોટુ ૪ બાકુ, છેલ, તેડુ, ફાકડુ ૫ ઓરમિજાજનુ, વિચિત્ર વલણનુ ૬ કુટિલ **વાકુ** ચાલવુ=આડે રસ્તે જવુ, વિરૂદ્ધ વર્તવુ, અનીતિએ ચાલવુ **વાંકી** નજરે જોવુ=છાનામાના જોવુ, અપ્રસન્નતા દેખાડવી, કુદૃષ્ટિ કરવી **વાકુ** પડવુ=નાખુશ થવુ,ખોટુ લગાડવુ દુ ખ લાગવુ ૨ ઉધુ પડવુ, ગુસ્સે થવુ **વાકુ** બોલવુ=બોલીને ફરી જવુ, નામુકર જવુ, આડુ બોલવુ જુઠુ બોલવુ, નિંદા કરવી **વાકુ** વળવુ=નમી જવુ,વાકા થઇ જવુ ૨ નમવુ ૩ ફટાવુ **વાકુ** વાળવુ=મરડવુ ૨ નમાવવુ, નરમ કરવુ **વાકી** પાઘડી મૂકવી-છેલાઇ કરવી, ટાપટીપ કરવી.૨ દેવાળુ કાઢવુ **વાકો** દહાડો-કમબખતીનો સમય, અવળો દહાડો. **વાકુ** મો કરવુ=મો ફેરવવુ ૨ ચેષ્ટા કરવી, મશ્કરી કરવી **વાકો** વાળ=ચત્કિચિત્ પીડા,હરકત હેલો, આચ

વાકુ , ન૦ અણબનાવ, ગેરસમજુતી

વાકુચુકુ , વિ૦ આડુતેડુ સહેજસાજ વાકુ ૨. આડુ-અયોગ્ય લાગે એવુ, ૩ ગાળાગાળનુ,વધારે પડતુ ૪ સર્પાકર વાકુ તે

વાંકુતૈડ, વિ૦ બહુજ વાકુ, વળી ગયેલુ

વાકુવસમુ , વિ૦ આડુતેડુ, અયોગ્ય અને આકરૂ લાગે એવુ, વિરૂદ્ધ અને કઠણુ, જુઠુ ને રીસ ચઢે એવુ, વિપરીત [કુટડુ, ટાપટીપિયુ

વાકુવરણાગિયુ , વિ૦ ટેડાઇને ટાપટીપવાળુ,

વાગલા, ન૦ વળખા,ફાફા ઉ૦ અન્ન વિના છૈયા મારે વાગલા, તો કયાથી કરીએ ટોપીને આગલા'

વાઘુ , ન૦ પાણીના જોસથી જમીન ખોદાઇ પડેલો લાબો અને ઉડો ખાડો તે, કોતર

વાવો, પુ૦ (સ૦ વર્ગ) વર્ગ, પક્તિ 'દુકાળમા વચલા વાઘાના લોક બહુ દુ ખી થાય છે,' ૨ જાત, તરેહ

વાચન, ન૦ (સ૦ વાચન) વાંચવુ તે, ઉકેલવાની ઢબછબ,પઠન ૨ અધ્યયન, અભ્યાસ,જ્ઞાન,માહિતી

વાચનમાળા, સ્ત્રી૦ વાચવા-ભણવાની ચોપડીઓની શ્રેણી

વાચનાલય, ન૦ (સ૦) પુસ્તકશાળા, લાયબ્રેરી

વાચવુ, ક્રિ૦ સ૦ લખેલુ જોઇ બોલવુ, ચિહ્ન

ભાષા સમજાય તેમ ઉકેલવુ, લખેલુ મનમા બેસાડી સમજી મોટેથી ઉકેલવુ ૨ અભ્યાસ કરવો,અધ્યયન કરવુ ૩ જ્ઞાન મેળવવુ, સમજવુ,જાણવુ,ભણવુ ૪ કહેવુ, ભાખવુ 'ગઇ વેળા બ્રાહ્મણે વાચતો નથી' ૫ ઇચ્છવુ ચિંતવુ,'કોઇનુ પણ ભલુ વાચવુ' ૬ ઠગાવુ, છેતરાવુ 'શકરનો વાચો અહી આવ્યો, સત્ય માનજો વાનજી'-વિષ્ણુ [મરજી અભિલાષા

વાછના, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઇચ્છા, ભાવના, કામના,

વાછા.સ્ત્રી૦(સ૦)ઇચ્છા,અભિલાષ, ભાવ ૨ મરજી

વાંછિત, વિ૦ (સ૦) ઇચ્છેલુ, ધારેલુ

વાઝ, સ્ત્રી૦ અફળરૂપતા,નહિ ફળવાપણુ તે,પ્રજોત્પત્તિ નહિ થવા પણુ તે

વાઝણી, વિ૦ [સ૦ વન્ધ્યા] પ્રજા ન થતી હોય એવી સ્ત્રી વાઝણી વિયાવી=પુષ્કળવાર લાગવી

વાંઝિયાબારૂ, વિ૦ વાઝિયાનુ, બીનવારસી ૨ એકનુ એક-મહુજ વહાલુ છોકરૂ તે 'વાઝિયાબારનો દીકરો'

વાઝિયુ, વિ૦ જેને છોકરા ન થયા હોય તે પ્રજોરહિત, જેમાથી નફો-લાભ ન થાય એવુ 'વાઝિયો ધધો' વાઝિયાના પાડનુ=એકનુ એક, ઘણુજ વહાલુ, મોઘી કિમતનુ [નૈવેદ્યની પ્રસાદી

વાટ, સ્ત્રી૦ વહેચણી ભાગ, હિસ્સો ફાળો ૨

વાટવુ, ક્રિ૦ સ૦ વહેચવુ, ભાગ પાડવા

વાટો, પુ૦ ભાગ હિસ્સો ૨ ગરાસમા મળેલી જમીનનો ભાગ તે, જેની ઉપર સરકારી ધારો આપવાનો ન હોય પણ ફક્ત સલામી ભરવાની હોય એવી જમીન-ખેતર તે, રાજસેવાના બદલામા મળેલી બીનકરવાળી જમીન તે

વાઢો, પુ૦ કુવારો, વગર પરણેલો પુરૂષ ૨ વિધુર, રડાયેલો ૩ કુટુમ્બ-સ્ત્રી છોકરા વગરનો માણસ 'ભાયડા વાઢો હોય કઇ સ્ત્રી વાઢી હોય છે?'

વાંતરવુ, ક્રિ૦ સ૦ દાદાદોરા કરી નાખવુ વિખેરી નાખવુ બગાડી નાખવુ (૨) વેતરવુ કાપવુ (૩) કરડવુ ૪ શેરડીના સાંઠામાથી બી માટે ત્રણ ત્રણ આખાના કકા કરવા તે

વાણી, સ્ત્રી૦ ઉનના કપડાં અને કાગળો લાગના કીડ તે, ૨ અનાજમા પડતા બારીક જીવડા તે

વાતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉલટી, વમન, ઓકારી

વાદર, પુ૦(સ૦ વાનર) માણસને મળતી આકૃતિનુ શરીરે વાળવાળુ અને અટકચાળા સ્વભાવનુ એક વનચર પ્રાણી, વાનર, કપિ, મર્કટ, ભોજલુ, આની ઘણી જાતો થાય છે વાંદર ચેષ્ટા=અટકચાળા વાદર વેડા=વાદરાની માફક ચાળા કરવા તે ૨ વિ૦ તોફાની, અટકચાળુ

વાદરી,સ્ત્રી૦ વાદરાની માદા, ભોજલી ૨ બેડોળ ને ચિબાવલી સ્ત્રી

વાદરૂ,ન૦ વાદર, મર્કટ, કપિ, વાનર 'વાદરાને નીસરણી આપવી=મૂર્ખને ઉશ્કેરણી આપવી ચઢાઉને ચઢાવવો

વાદરો,પુ૦ નર વાનર તે, કપિ બૂઢ ૨ ચાપ,ઘોડો, બદુકનો વાદરો ૩ તાળાનો ખીલો, ઉલાળો ૪ સળગાવતા આમતેમ કુદે ને ઘુમરડી ખાય એવી આતસબાજી ૫ ભાર ઉપાડવાનુ એક યત્ર, ક્રેન ૬ મારેલા ખીના ખેચી કાઢવાનુ યત્ર વાદરાનો ઘા=ચુથીને બગાડવુ તે

વાદો, પુ૦ હવા ને ભેજવાળી અધારી જગોમા થતો રાતી પાખવાળો જીવડો, ઝલ, વદો ૨ એક ઝાડમાથી નીકળતો બીજી જાતના ઝાડનો જે પ્રરોહ તે એથી અમલ ઝાડ ફળતુ નથી

વાંધર,વિ૦ વૃષણ વિકારવાળુ (બળદ)ખાસી કરતા રહી ગયેલી એકાદ રગને લીધે જેના વૃષણ વધી ગયેલા એવુ (આખલુ)

વાધો, પુ૦હરકત, અડચણ ૨ બાધ,મત ભેદ ૩ વિરોધ, તકરાર ૪ શક વહેમ ૫ દોષ ભૂલ,ખોડ વાધોસાધો=બાધ, હરકત વાધો કાઢવો=બાધ લેવો વિરૂદ્ધ પડવુ, શક લઇજવો, ખોટુલાગવુ

વાફળ, વિ૦ વાયેલ, જેમ તેમ બોલે અને વગર વિવેકે નાવરે એવુ, અબી બોલ્યુ ને અબી ફોગ કરે એવા સ્વભાવનુ ૨ ફાગટ, અમથુ ૩ માલ વગરનુ, [લપણુ ૨ ઉડાઉપણુ

વાફળાઇ,સ્ત્રી૦વિકળતા, મનની અસ્થિરતા, વાયે

વાસ,પુ૦ (સ૦ વંશ) ઉભા સાટા જેવુ ને પેરે પર પાન ને ગાઠનાળુ એક ઝાડ, વંશ, કીચક ૨ કડિયાનુ ઇટો છોલવાનુ ઓજાર ૩ ૭-૯

હાથ જેટલુ પરિમાણ–માપ તે 'બે વાસ પાણી છે' ૪ મોટા રવૈયો, છેડે લાકડાનો કુલવાળો દહિં ભાગવાનો વાસ 'વલોણુાનો વાસ' **વાસ ફરવો**–ઘરમા રાચરચીલુ સરખુ એ ન હોવુ **સુકો વાસ મારવો**=ઘસીને ચોકખી ના પાડવી **વાસ બધાય**=ઠાઠડી બધાય, મરી જાય

વાંસકપૂર, **ન૦** વાસ ફોડતા નિકળતો કપૂર જેવો ધોળો વાસનો રસ, વશલોચન

વામડો,પુ૦ વાસ, લાબો વાસનો સોટો, વળો

વાંસણી,સ્ત્રી૦ વાસળી, રૂપિઆ ભરવાની સાકડી લાબી કોથળી

વાસફોડો,પુ૦ વાસને ફોડનારો, વાસ ફોડી તેની ચીપોની ટોપલીઓ અને છાબડા બનાવરો

વાસલડી, સ્ત્રી૦ વા ફુકી વગાડવાની ભુગળી, વાસળી, પાવો, વેણુ, બસી (કવિતામા)

વાંસલો, પુ૦ લાકડા છોલવાનુ સુતારનુ ઓજાર.

વાસળી, સ્ત્રી૦વેણુ, બસી, પાવો ર વાસણી, કમરે બાધવાની લાબી સાકડી કોથળી

વાસી, સ્ત્રી૦દાતરડા જેવુ ફળુ બેસાડેલો વાસ,

વાસે,અ૦પાછળ, પુઠે, પછવાડે ર પુઠે લાગુ ને લાગુ રહેવુ તે, ખતે ૩ ગેરહાજરીમા

વાંસો, પુ૦બરડો, પીઠ **વાસો ભારે થવો**=માર ખાવાના લક્ષણુ થવા

વાસોડ, ન૦ વાસનુ વન, વાસવાડો

વા,પુ૦ (સ૦ વાયુ) વાયુ, પવન. ર સધિવા, વાતરોગ શરીરના વાયુનો વિકાર–સાધા દુખે એવો એક રોગ ૩ વાઇનો રોગ, ફેફ્ર ૪ મનસ્વી તુરગ, લહેર, મનનો ફાટો વિચારનો ઉછાળો **વા આવવો**=સાધા દુખવા ર તરગ ચઢવો **વા કાઢી નાખવો**=પ્રાણવાયુ જતો રહે એમ કરવુ–મારવુ–ધમકાવવુ તે ૩ કામ કરાવીને ઘણુજ થકવી નાખવુ **વાખાતુ કરવુ**=રખડાવવુ, નહિ ફાવવા દેવુ **વા નીકળી જવો**=મરી જવુ ર થાકી જવુ, કાયર થઇ જવુ **વા વાવો**=અસર થવી, ગુણુદોષ લાગવો ર સુખદુખ અનુભવવો 'સસારનો વા હજી વાયો નથી' ૩ ઘેલછા આવવી **વાએ ચઢવુ**=લહેરે ચઢવુ,ખીલવુ,ઉશ્કેરાવુ,**વા સાથે લડે એવુ**=સહેજ સહેજમા લડી ઉઠે એવા સ્વભાવનુ, લડકણુ **વાનુ ફાકુ**=મગીન નહિ પણુ માત્ર પોચુ જાડુ, વાયુથી પુષ્ટ થયેલુ **વાએજવુ**=ગર્ભ ઉડી જવો, અધુરે જવુ ર રજ ચઢીજવુ તે **વાના ઘોડા**=તુરગી, મનમા આવે તેવુ કરનારા

વા, અ૦ અથવા, કિંવા, યા

વાઇ,સ્ત્રી૦ મોઢે ફેણુ આવે,હાથપગ તણુાય તેવો રોગ, ફેફ્રુ,હિસ્ટીરિયા [વિ૦વાયલ,ઢગ વગરનુ

વાઉ, સ્ત્રી૦ પગને તળિયે પડતા ચિરાડા તે ર

વાએજ, સ્ત્રી૦ વાયજ

વાક્,સ્ત્રી૦ (સ૦) વાણી, બોલી ર વચન,બોન **વાક્ચાતુરી**=બોલવાની ચતુરાઇ તે,બોલવાનીખુબી, જબાનફરાસી **વાક્પટુતા**=બોલવાની છટા–હોશિયારી

વાક,પુ૦(સ્ત્રી) બધાય એવુ ચીવટ સત્ય તે કસ, ચિકાશ સાર ર દમ કસ, જીવ, સત્વ ૩ પાણી, તેજ, નૂર [ર સહેજમા વાકુ પાડે એવુ

વાકડવુ,વિ૦ સહેજ કડવુ, કડુચુ ર હઠીલુ,આડુ

વાકફ, વિ૦ (એ૦ વાકિફ) વાકેફ જાણીતુ

વાકળો, પુ૦ વહેળો, નાળુ, નહેર

વાકેફ, વિ૦માહિતગાર, જાણીતુ, ભોમિયુ, પ્રવીણુ, નિપુણુ [પ્રવીણુતા

વાકેફગારી, સ્ત્રી૦ માહેતી, જાણુ, ખબર ર

વાકય, ન૦ (સ૦) પૂર્ણ અર્થ બતાવતો એકથી વધારે શબ્દોનો જે સમૂહ તે ર વચન, કહેણુ, કથન ૩ અ થમાનુ પ્રમાણુ સૂત્ર **વાકયરચના**=વાકય બનાવવાની કળા તે **વાકયાર્થ**=વાકયની મતલબ

વાક્વિદગ્ધા, સ્ત્રી૦(સ૦) સકેતની વાણી બોલવામા ચતુર સ્ત્રી, બોલવામા કુશળ એવી નાયિકા

વાખ, પુ૦ તાડછાના ફેટા, દાડાના સખત રેસા ર શિંગની બાજુની નસ–નેસ

વાખરો, પુ૦ ભાગ્યો તૂટયો ઘરગતુ પરચૂરણુ સરસામાન, ઘર ચલાવવાનો ઉપયોગી સામાન તે

વાખદ, વિ૦ વા લાગતા ખદખદે એવુ, વાથી ઉબળતુ આખનુ એક દરદ વારવાર થતા આખના દરદથી ઝીણી થઇ ગયેલી આખો તે

વાખો, પુ૦ વખો ભૂખમરાની પીડ, ભૂખનુ દુખ

આપદા ૨ કમબખ્તી મુશ્કેલી, સાસો
વાગ, સ્ત્રી૦ વાણી, બોલી ૨ લગામ, રેન વાગ્દેવતા=સરસ્વતિ વાગ્દાન-વચનથી આપેલુ દાન વાગબાણ=મહેણા [છાપેલુ છાયલ, બગો.
વાગડિયુ, વિ૦ વાગડનુ, વાગડ સબધી ૨ ન૦
વાગતાં, અ૦ બરોબર વખતે
વાગતુ,વિ૦ અવાજ કરતુ, ખડખડતુ વાગતો ઘટ =બડાઇ હાકનાર વાનોડિયો
વાગવું,ક્રિ૦અ૦ એક વસ્તુને બીજી જોરથી અથડાવી, પછડાવુ 'ધક્કો લાગવો' ૨ ઇજા થવી, જખમ લાગવો ૩ ઠોકવાથી કે ફુકવાથી અવાજ
વાગળુ,ન૦ વાગોળ વનવાગોળ [નીકળવો
વાગીશ, પુ૦(સ૦) બૃહસ્પતિ, ગુરૂ
વાગીશ્વરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સરસ્વતી, શારદા
વાગો, પુ૦ વાઘો ગળાથી ઘુટણ લગીનો મોટો ડગલો, જામો ૨ પોશાક
વાગોલ-ળ, સ્ત્રી૦ વડવાગોળ ૨ ઓગાળ
વાગોળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખાધેલુ મોમા લાવી ધીમે ધીમે ફરીને ચાવવુ, ચગળવુ ૩ મનન કરવુ ચિંતન કરવુ
વાઘ,પુ૦(સ૦ વ્યાઘ્ર)પીળા રગનુ કાળા પટાવાળુ એક હિસક પશુ ૨ બિહામણુ-થરથરાવી નાખે તેવુ માણસ ૩ બકરા ઘેટાનુ ટોળુ,૪ ઘેન ૫ વિ૦ ગીરો
વાઘણ, સ્ત્રી૦ વાઘની માદા
વાઘબકરી, સ્ત્રી૦ કાકરીઓની એક રમત, બાજી ૨ તરતા પાણીમા ને જમીન ઉપર ખેલાતી રમત
વાઘબારસ, સ્ત્રી૦ આસોવદિ બારસ, એ દિવસે બારણામા વાઘ કાઢવામા આવે છે
વાઘમારૂ, સ્ત્રી૦ વાઘ મારનાર, વાઘનો શિકારી ૨ બહાદુર, શૂરવીર ૩ શીસિયારીખોર, મોટી મોટી બડાશની વાતો કરનાર, બાયલો, બીકણુ
વાઘરણ, સ્ત્રી૦ (વાગુરા-જાળ) વાઘરીની સ્ત્રી ૨ ફુવડ-ગદી અને અસભ્ય સ્ત્રી
વાઘરી, પુ૦ (સ૦ વાગુરિક) જાળ નાખી પશુ પખીઓ પકડી આજીવિકા કરનારો, પારધી ૨ એ લોકની એક નાત તે

વાઘાબર, (સ૦) વાઘના ચામડાનુ વસ્ત્ર કે આસન તરીકે વપરાતુ વાઘનુ ચામડુ તે, વાઘાંબરી-વાઘના ચામડાને વસ્ત્ર તરીકે વાપરનાર તે, શિવ, શકર, જોગી
વાઘેણ, સ્ત્રી૦ વાઘની માદા, બિહામણી સ્ત્રી
વઘેર, પુ૦ કાઠી લોકની એક જાત ઓખામડળમા એમની વસ્તી છે
વાઘેલો, પુ૦ રજપૂતની એક પેટા જાતિ-શાખા વાઘેલી રાણી=વાઘેલા રજપૂતની કન્યા
વાઘો, પુ૦ વાગો, ગળાથી ઘુટી લગીનો સુદર ડગલો ૨ પોષાક ૩ ગાસડીઓ 'પાચ વસ્ત્રના ૫ ચવીશ વાઘા, ચાર ચોકડી તાસ વહુજી '-મામેરૂ
વાચ, સ્ત્રી૦ વાચા, વાણી, બોલી, ભાષા
વાચક, વિ૦ બોલનાર, બોલતુ ૨ દર્શક, દેખાડનાર, બોધક 'ગુણવાચક' ૩ વાચનાર અવાચક =જેને વાચા ન હોય તે ૨ અજ્ઞાન, બોલવાની શક્તિ રહિત 'અવાચક જીવ બિચારો શુ કરે ?'
વાચન, ન૦ વાચવુ તે, પાઠ કરવો તે ૨ કથન, વાચવાની ઢબછબ
વાચસ્પતિ, પુ૦ બૃહસ્પતિ, દેવના ગુરૂ ૨ વિદ્યાનો ભડાર ૩ ડાહ્યો ૪ પુષ્ય નક્ષત્ર
વાચા, સ્ત્રી૦ (સ૦) બોલી ભાષા, જબાન, ભાષણ, વાણી ૨ બોલવાની શક્તિ
વાચાળ, વિ૦ બોલવાની બહુ છુટવાળું, છટાદાર બોલનારૂ ૨ બહુ બોલુ બોલ બોલ કરનારૂ, વાચાળપણુ=બહુ બોલવુ તે
વાચિક, વિ૦ (સ૦) વાણીનુ, બોલી સબધી, વચનથી કરેલુ એવુ (કાયિક,વાચિક ને માનસિક)
વાચો, પુ૦ બે હોડથી થયેલો ખુણો
વાચ્ય, વિ૦ (સ૦) બોલવા જેવુ, બોલવા જોગ ૨ બોલેલુ, કહેલુ
વાચ્યાર્થ, પુ૦ (સ૦) ખુલ્લો-સ્પષ્ટ અર્થ તે બોલેલા બોલનો જે ચોખ્ખો અર્થ થતો હોય તે
વાછટ, સ્ત્રી૦ વાછટ, જુઓ [(લક્ષ્યાર્થ, નહિ)
વાછડુ, ન૦ (સ૦ વત્સ) ગાયનું બચ્ચુ
વાછટ, સ્ત્રી૦ પવનથી ઉડેલા વરસાદના છાટા, વરસાદના ફોરા પડવા-ઉડવા તે

વાછંટિયુ, ન૦ વરસાદની છાટ આવતી અટકાવનારૂ પાટિયુ અથવા બાધેલુ ટાટુ તે ૨ છજુ

વાછરડી, સ્રી૦ ગાયનુ માદા બચ્ચુ, વાછડી, નાની ગાય (એક વેતરની)

વાછરડુ ન૦ વાછડુ [એક બે ધરનો)

વાછરડો, પુ૦ વાછડો, વત્સ, ધોલ્યો, નાનો બળદ

વાછરૂ, ન૦ (સ૦ વત્સ) ગાયનુ બચ્ચુ, વાછડુ ૨ ધાવતુ બાળક [લાડકુ, લાડમા ઉછરેલુ

વાછલ, (સ૦વત્સલ) વહાલુ, પ્યારૂ ૨ લડાવેલુ,

વાછૂટ, સ્રી૦ અધોવાયુ, પાદ

વાજ, સ્રી૦ તોબા, ત્રાસ હેરાન થવાવુ તે ૨ હારી જવુ તે **વાજ આવવુ**=તોબા તોબા પોકારવી, થાકવુ, કાયર થઇ જવુ, હેરાન થવુ 'રાય કહે નહિ મુહૂર્ત્તનુ કાજ, અમો આવુ ન વૃથા વાજ'-**પ્રેમા૦**

વાજ, સ્રી૦ (આ૦વઅજ) ઉપદેશ, ધર્મનો બોધ

વાજણ, સ્રી૦ સારી ઓલાદ ઉત્પન્ન કરે એવી મોટી અને સારી જાતની ઘોડી તે

વાજતર, ન૦વાજા, ઢોલ, સરણાઇ વગેરે વાજીત્ર

વાજબી, વિ૦ (આ૦ વાજિબ) યોગ્ય, ઘટારત, બરોબર, યુક્ત ૨ ખરૂ, સત્ય, રાસ્ત ૩ ઉચિત, લાયક, છાજતુ, ઘટતુ

વાજવુ, ક્રિ૦ અ૦ વાગવુ. (ઠોકવાથી અથવા ઘસવાથી) ખડખડવુ, ગાજવુ, સૂર થવો **વાજતે ગાજતે**=મડી ધામધુમથી ૨ ચાહન, જાહેરરીતે

વાજા, ન૦ વાજતર **વાજાવાળા**=ઢોલ પડઘમ,

વાજિત્ર, ન૦ વાજુ, વાદિત્ર [ઇ૦, વગાડનાર

વાજિયા, વિ૦ પાણી પાઇને પકવેલા (ઘઉં)

વાજી, પુ૦ (સ૦ વાજ-બાણ+વેગ) સારી ઓલાદનો ઉચા તુખમનો ઘોડો, અશ્વ, હય ૨ બાણ ૩ અરડુસાનુ ઝાડ [આવેલુ

વાજીબુલ વજુદ, વિ૦ પોતાની મેળે હયાતીમા

વાજીકરણ, ન૦ સારૂ પુરુષત્વ આપનારી ઔષધક્રિયા બળવીર્ય આપે એવો પ્રયોગ ૨. **વિ૦** વીર્યવર્દ્ધક, ૨ જાદુ

વાજીવિદ્યા, સ્રી૦ જાદુ, કામણ, ઇલમ

વાજુ, ન૦ વા, ધા કે ઘસરકો એ ત્રણ પૈકી એક મારફતે અવાજ નીકળે તે યત્ર, તે, વાદ્ય, વાજિંત્ર ૨ મડળ, ટોળુ 'વઠેલ વાજુ' ૩ જમાવટ

વાઝોડુ, ન૦પવનનુ તોફાન વાવાઝોડુ વાવટોળ

વાટ, સ્રી૦ રસ્તો, માર્ગ, પથ, રાહ. 'વાટે ને ઘાટેરે, વળગો છો વાતે'-**દયા૦** ૨ ખોટી થવુ તે; પ્રતીક્ષા, રાહ 'હુ વાટ જોઈ જોઇ ને થાક્યો' ૩ દિવેટ, બત્તી, કાકડો ૪ લોઢા કે રબ્બરનો ગાડીના પૈડા પર ચઢાવવામા આવતો ગોળ પાટો ૫. વઘારેલી છાશ ૬ ચણા વગેરેને પાણીથી ભેળવેલો લોટ **વાટ ઉઠવી**=બળવુ, કટાળીને પડતુ મૂકવુ ૨ ધૂળ મળવુ, વણસવુ 'વાકી મૂછ પર વાટજ ઉઠી, નર્કની વાટે મચર્યો'-**દયા૦** **વાટ જોઠી**=રાહ જોવી, ખોટી રહેવુ **વાટ પડવી**=રસ્તો થવો, નિર્બન્ધ થઇ જવુ 'ઝાડાની વાટ પડી' ૨ મધ્યાકાળ થવી **વાટ પાડવી**=છિડુ પાડવુ ૨ ધાડ પડવી, લુટવુ **વાટમારૂ** લુટારો, ચોર, ધાડપાડુ

વાટકી, સ્રી૦વાડકી, છાલિયુ [મુસાફરીનો ખરચ

વાટખરચ, ન૦ મુસાફરી સારૂ જે ખરચી તે,

વાટખરચી, સ્રી૦ મુસાફરી દરમિયાન ખરચવાની રકમ તે ૨ બીજી દુનિયામા જતા ઉપયોગમા આવતુ આ દુનિયામા કરાયેલુ ધર્મ દાન તે

વાટણિયો પુ૦ વાટવાનો ગોળ પથરો, નિશાતરો,

વાટણી, સ્રી૦ વાટણી, વહેચણી [ઉપરવટણો

વાટણો, પુ૦ વાટવાનો ગોળ પત્થર, નિશાતરો

વાટપાડુ, પુ૦ રસ્તે અટકાવી લુટનાર, લુટારો ૨ ખેતરની વાડ-ઘર ફાડી લુટનાર, ખાતરપાડુ, ચોર ૩ નવો રસ્તો કાઢનાર ૪ પહેલ કરનાર, અગ્રેસર

વાટમારૂ, પુ૦ મુસાફરોને લુટીલેનાર ૨ મારનારો

વાટલા, પુ૦ ચોખાના અડધિયા કણ, મોટી કણકી

વાટવુ, ક્રિ૦ સ૦ કુટીને બારીક કરવુ કચરવુ, ખાંડવુ ૨ વહેચવુ, ભાગ પાડવા ૩ નિદા કરવી ખરાબ કરવુ [ખાનાવાળી કોથળી

વાટવો, પુ૦પાન સોપારી વગેરે રાખવાની ઘણા પડ-

વાટસરૂ, પુ૦ મુસાફર, રાહદારી, પ્રવાસી, પથી

વાટિકા, સ્રી૦ (સ૦) બગીચો, વાડી, ઉદ્યાન ૨ વાડકી ૩ ઘરની જમીન

વાટી, સ્ત્રી૦ નાળિયેરના સૂકા ગોળાનો અરધો ભાગ તે, કાચલી ૨ વાડકી

વાટુ, ન૦ ખોધરણાના ઘાટનુ એક વાસણ

વાટો, પુ૦ ગોળ લાંબો વિંટો, વિંટલો 'પત્તરવેલિયાનો વાટો' ૨ ચુનાનો લાંબો ગોળાકાર થર તે ૩ ચામડીની પેટ ઉપર પડેલી કરચલી, વલિ, વિંટનો ૪ તરંગ લોઢ, મોજો **વાટા** મૂકવા=ઉડાવવુ, ભોર મૂકવુ, ફનાફાતિયા કરવુ

વાડ, સ્ત્રી૦ જમીન કે ખેતરની આસપાસ કાંટા કે થોર વગેરેનો કરેલો આંતરો, આડ 'વાડ રાખે ખેતરને' ૨ મહોલ્લો, ફળિયુ, વાડો, 'લખાવાડ' વાડ તેવો વેલો=બાપ તેવો બેટો જેવો રાજા તેવી પ્રજા વાડ સાંભળે, વાડનો કાંટો સાંભળે=વાડને પણ કાન હોય છે, મંત્ર વગેરે છાની વાત બહુજ ધીમેથી બોલવી વાડ વેલાને ખાય=જેનો આશ્રય તેજ હણે, રક્ષણ કરનારજ ભક્ષણ કરે વાડ બાંધવી=આસપાસ જમાવટ કરવી, ઘેરાઇ જવુ વાડ વગર વેલો ન ચઢે=મદદ વગર કામ ન થાય

વાડ, પુ૦ વાઢ, ઘા, જખમ ૨ ધાર

વાડકી, સ્ત્રી૦ નાનો વાડકો, છાલી વાડકીનો વહેવાર=રાંધેલુ આપવા લેવાનો વહેવાર તે

વાડકો, પુ૦ જમતી વખતે નરમ ખોરાક લેવાનુ પાત્ર, મોટી વાડકી, કટોરો, કાંસિયો, છાલુ

વાડવ, પુ૦ (સ૦) બ્રાહ્મણ, વિપ્ર, દ્વિજ

વાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ વાઢવુ, કાપવુ, છેદવુ ૨ ચીરવુ ૩ જુદુ પાડવુ ૪ બાતલ કરવુ [થેલો

વાડિયુ, ન૦ વાઢિયુ, ખજુર ભરવાનો સાદડાનો

વાડી, (સ૦ વાટિકા) બાગ બગીચો, ઉદ્યાન ૨ ફૂલનો શણગાર કરવો તે 'ઘેનને વાડી ભરાવો' ૩ નાતવરા કરવા માટે પડાળીઓ અને છુટા ચોકવાળુ બાંધેલુ મકાન તે વાડી લુટાઇ જવી =ધળ મળી જવુ બગડવુ વાડીનો વરઘોડો=વિત્ત વગરની પણ ઠાઠમાઠવાળી વસ્તુ, તકલેદી

વાડો પુ૦ આંતરી લીધેલી ખુલ્લી જમીન ૨ વરસાદ પાણીની બધિયાર ખુલ્લી જગા ૩ બકરા ઘેટા ઈ૦ પુરવાની જગા ૪ મહોલ્લો પાડો, ફળિયુ, વાસ 'લુહારવાડો' ૫ સડાસ, તાજખાનુ જાજરૂ ૬ પક્ષ, તડ, તફો, જૂથ **વાડો** વાળવો=તડ-ટોળુ બાંધવુ **વાડેજવુ**=ઝાડે ફરવા જવુ

વાડોલિયુ ન૦ નાનો વાડો, વાડથી આંતરેલી થોડી જગા ૨ ઢુંગલું, નાના ઝાડની આસપાસ કરેલી વાડ તે

વાઢ, પુ૦ ચીરો, કાપ, ઘા, જખમ ૨ વહાડ, કાપવાની શક્તિ ૩ ધાર,તીક્ષ્ણતા ૪ શેલડીનું વાવેતર તે ૫ કોહલુ શેલડી પીલવાનુ યંત્ર, ચીચુડો ૬ ચુડ **વાઢ** મૂકવો—કાપવુ, આડુ કાપવુ તે ૨ કાપવા માટેની નિશાની કરવી ૩ બગાડી નાખવુ

વાઢકુટિયો, પુ૦ વાઢકાપ કરનારો, શસ્ત્રવૈદ્ય ૨ મૂળમાથીયે ઓછુ આપનાર, કડદો કરનાર, આમ તેમ ઉંધુ છતુ કરનાર, જ્યા ત્યા બગાડે-લડાઈ ટંટો ઉભો કરાવે એવો ખટપટિયો

વાઢવુ, ક્રિ૦ સ૦ આડુ કાપવુ, જુદુ પાડવુ ૨ ચીરવુ ફાડવુ ૩ બાતલ કરવુ કાઢી નાખવુ

વાઢિયુ, ન૦ ખજુરની સાદડાની ગુણ

વાઢિયો, પુ૦ઉત્કટ ઇચ્છા, ઉમેદ, લલુતા ૨ ચડસ, ઉમળકો ૩ વાડિયો, વાઢો [વાસણ, ઝારી

વાઢી, સ્ત્રી૦ ઘી વગેરે ભરવાનુ નાળચાવાળુ

વાઢો, પુ૦ વાઢનારો, સુતાર

વાણ, સ્ત્રી૦ વાણી, બોલી 'સાચી વદજો વાણ' ૨ કસર, ટાચ, કમીના 'ખરચમા જરાએ વાણ આવવા દેતા નહિ' ૩ ફાયદો-લાભ થાય એમ મળવુ તે, કિફાયત 'વાણ પડતુ લેવુ' ૪ **ન૦** શણ, ભિંડી અને બીજા વનસ્પતિ રેસાઓની દોરી 'વાણનો ખાટલો' **ન૦** વહાણ, નૌકા.

વાણવટી, પુ૦ વહાણનો માલીક, વહાણ રાખી ધંધો કરનાર ખલાસી

વાણિજ્ય, ન૦ (સ૦) માલ લેવા આપવાનો અને નાણાની ધીરધાર વગેરેનો ધંધો તે, વેપાર

વાણિયણ, સ્ત્રી૦ વાણિયાની સ્ત્રી

વાણિયાશાહી, વિ૦ વણિકની નીતિ રીતિનુ ૨ **સ્ત્રી૦** વાણિયા વિદ્યા ૩ આડુ અવળુ સમજાવવાની કળા ૩ કરકસરિયો, શાંત,અનેખામોશવાળો કારભાર તે

વાણિયો, પુ० (સ० વણિક્) વેપાર ધંધો કરનારી એક જાતિ, વૈશ્ય, વણિક ૨ વેપારી ૩ મોદી ૪ એક જાતનો ઉડતો તીડ જેવો જીવ **વાણિયા થઈ જવુ**=વખત પ્રમાણે વર્તવુ, વખત જોઇ પોચા ઢીલા થવુ, અગમચેતી વાપરવી 'થઇ વાણિયા પેઠા પછી પણ, કર્યો હિંદપર અપાર કોપ'–હુ० દ० **વાણિયાના** કાળજા જેવુ=સખત અને રીઢુ **વાણિયા મુછ નીચી**=પાછા પડયા તોપણ કઇ નહિ, કાર્ય સરે એટલે બસ

વાણી, સ્રી० (સ ०) વીચી, જબાન, વૈખરી, બોલી 'વાણી શુરા વાણિયા, રણશુરા રજપુત' ૨ ભાષા ૩ અવાજ, ધાટો, રાગ ૪ સરસ્વતી

વાણુ, ન० વહાણુ, સવાર ૨ પ્રભાત, મળસકુ, વાણેલુ (કવિતામા) 'વાણેલા ભને વાયારે'

વાણો, પુ० વણતરમા આવતા જે આડા દોરા તે ઉભા દોરા તે તાણો [૨ નોકર

વાણોતર, પુ० ગુમાસ્તો, નામુ લખનારો મહેતો

વાણ્ણુ, ન० વાયણુ, ઉમળકાનુ જમણ તે

વાત, પુ० (સ ०) પવન, વાયુ ૨ શરીરમાના પ્રવાહીમાનો એક વિકાર વાત, પિત્ત ને કફ ૩ સધિવા, ધનુરવા ઈ० જે વ્યાધિ તે

વાત, સ્રી० (સ ० વાર્ત્તા) વાર્ત્તા, કથા ૨ (બનાવેલી) કહાણી, ગાથા ૨ બીના, હકીકત 'એ વાત એમ બની કે-' ૩ ઇતિહાસ, તવારીખ ૪ બ્યાન, વર્ણન ૫ સમાચાર, ખબર ૬ વિષય, બાબત 'આ વાત તારા કામની નથી' ૭ વિનંતિ, અરજ 'ગરીબની વાત કોઈ સાભળતુ નથી' ૮ લોકમા ચાલતી ચર્ચા, કુથલી, નિંદા લોક ગમે તેવી વાત કરે તેથી શુ' ૯ ગપ, ખોટી અફવા, ગપાટો 'એવી વાત ચાલી છે કે ગાય બોલે છે' ૧૦ હાલત, રીત, સ્થિતિ, 'પૈસાદારની વાત જુદી ને ગરીબની વાતજુદી' ૧૧ મુદ્દો, ધારેલો હેતુ દરખાસ્ત, 'કમિટીમા એની વાત મારી ગઇ' ૧૨ શિખામણ, કહેણુ ૧૩ મંત્ર, ખાનગી બાબત **વાત ઉડાવવી**=મુદ્દાનો વિષય પડતો મૂકવો, **વાત** ભુલાવવી ૨ ગપ ચલાવવી, **વાત કહેવી**=રસ પડે તેમ કોઇ બનાવ કહી સભળાવવો **વાત** રહુ=ઉભુ રાખવુ, ખોટી કરવુ **વાત** ચાલવી–લોકમા ખબર થવી, ગપ ચાલવી, નિંદા થવી. **વાત** પામવી–જાણી જવુ, સમજાઇ જવુ **વાત** ફાટવી–વાત ખુલ્લી થવી, વાત ફેલાવી ૨ હાડ જવુ' હવે ભાઇની વળી ફાટી છે' **વાત** ફોડવી–ખાનગી બાબત જાહેર કરવી **વાત** બનાવવી–નવુ જોડી કાઢવુ, જુટ્ટો ઉડાવવો **વાત** મળવી–સમાચાર મળવા, બીજાની મારફત જાણવુ '**વાત** મારી જવી–મુદ્દાની બાબત ઉડી જવી, ખેન કથળી જવો, ધાર્યુ ધૂળધાણી થવુ **વાત** કરવાનુ ઠેકાણુ–સુખ દુખનો ઉભરો કાઢવાનુ યોગ્ય સ્થાન ખાનગી વાત કરી હૈયુ હળવુ કરવાનુ ઠેકાણુ '**વાત** કરવાનુ ઠેકાણુ તો વિશ્વમા, મિત્ર મુશ્કેલીમા કોઈક મળશે'–દ० ડા० **વાતનું** વતેસર–પિંછાનુ પારેવુ, કાગળનો વાઘ કરવો તે **વાતે** વળવુ–કામ ધંધો રહેવા દઇ વાતમા રોકાવુ, કામમા ગુલતાન થઇ જવુ

વાતગરૂ, વિ० વાત કર્યા કરે તેવુ, વાતોડુ

વાતગુલ્મ, ન० (સ ०) આધળુ ગડ, પાઠુ

વાતઘ્ન, વિ० (સ ०) વાયુને હઠાવનારૂ, વાતહારક

વાતચીત, સ્રી० ગપ્પા, સભાષણ ૨ મન રાખી ને કોઇ ખાસ બાબત કહેવી તે

વાતડ, સ્રી० લાબી લાબી વાત તે, ટાયલુ ૨ વાતૈડ દેખાય નહિ એવી પડેલી તરડ–ચીર તે

વાતાયન, સ્રી० (સ ०) બારી

વાતરક્ત, ન० (સ ०) શરીરમા રહેલા વાયુના પ્રકોપથી થયેલો રોગ, પત

વાતાવરણ, ન० (સં०) પૃથ્વીની આસપાસ વિંટાયેલુ વાયુનુ પડ આવરણ તે, પૃથ્વીના ગોળાની ચોફેર રહેલી હવા તે ૨ સંસ્થિતિ હાલત,સજોગ

વાતી, સ્રી० વાટ, દિવેટ, અગરબત્તી

વાતૂલ, પુ० વાનો ગોટો, પવનનો ગોળો ૨ વિ० વાયુવાળુ (શરીર), વાયડુ

વાતૈડ, સ્રી० ઝીણી વા સચરે તેવી તરડ–ચીર

વાતોડુ, વિ० વાતગરૂ, વાચાળ, બહુ બોલુ

વાત્સલ્ય, ન० (સ ०) વત્સલતા, મમતા, પ્રેમ,

વાદ, પુ० (સ ०) કોઇ બાબતના નિર્ણયને માટે

પ્રશ્નોત્તર રૂપે જે સભાષણ થાય તે, નિર્ણય-તા રણ માટેનુ ભાષણ તે, ચર્ચા ૨ સામ સામે તકરાર કરવી તે, ભાજગડ, ચર્ચા, ઊહાપોહ ૩ કજિયો, ટટો ૪ દાવો, ફરિયાદ ૫ સ્પર્ધા, સરસાઈ, હરીફાઈ ૬ છદ, નાદ 'મારી બેનોને, સખીઓના વાદે, મારે જાવુ મૈયર બની ઠાઠે'

વાદવિવાદ, પુ૦ (સ૦) સામસામી પ્રશ્નોત્તર રૂપે ભાષણ તે, વાદ, સભાષણ ૨ તકરાર, ભાજગડ પચાતી

વાદળ, ન૦ આકાશમા ઘુમાતો બાફનો સમૂહ તે, આકાશમા એકઠી થઈ ગોટાતી દેખાતી વરાળ, તે, અભ્ર, આભલુ ૨ અણગમતો અવરોધ, આડખીલી ૩ ભય, સંકટ, દુ ખ વગેરેનો ઓઘ તે ૪ છાયા, ઢાકણ, આવરણ **વાદળાં** આવવા -વરસાદના પગરણ થવા ૨ સકટનુ તોફાન થવા માડવુ **વાદળ** ઘેરાવુ-અતિ ભય ઝઝુમી રહેવો વાદળ ચઢવુ

વાદળો, સ્ત્રી૦ ભુ ખરી ને આછી વરાળનો સમૂહ જળરૂપ થયેલી વરાળનો નાનો જથો 'પેલી વાદળી ઓએ ધુમાધુમ માડી રે' **વાદળી** તાપ-આછી વાદળીઓમા થઈને પડતો કડક આકરો તડકો તે ૨ વિ૦ વાદળાના જેવા રગનુ, ભુરૂ

વાદળી, સ્ત્રી૦ પાણી ચૂસી લેતો એક જાતનો પદાર્થ, એ કાણા કાણા વાળો, પોચો ને પીળાશ પડતો હોય છે દરિયામા ખડકોને ચોટી રહે છે ગડગુમડ ધોવાના કામમા તેનો ઉપયોગ થાય છે

વાદળુ, ન૦ વાદળ ૨ સકટ, દુ ખ, વગેરેનુ ઝઝુમી રહેવુ તે

વાદિત્ર, ન૦ વાજુ, વાદ્ય, વાજિત્ર

વાદી, વિ૦ વાદ કરનાર, તકરારી ૨ ફરિયાદ-અરજ કરનાર, દાદ માગનાર ફરિયાદી ૩ અમુક એકાદા મતવાળુ 'કર્મવાદી' ૪ ગારૂડી, બાજીગર, મ ત્ર ત ત્રથી ખેલ કરનારો, ખેલાડી, જાદુગર

વાદીલુ, વિ૦ વાદે ચઢી જાય એવુ ૨ મમતી ૩ ચડભીલુ છદીલુ

વાદ્ય, ન૦ (સ૦) વાજુ, વાજિત્ર, વાજિતર

વાધુ-ણી, સ્ત્રી૦ અટકેલા શ્વાસનુ રહી રહીને અવાજ સાથે બહાર નીકળવુ તે, અટકડી, હેડકી

વાધર, ન૦ વાધરડી

વાધરડી-રી, સ્ત્રી૦ તાજા ચામડાની સાકડી પટી-સાટ **વાધરડી** માટે ભેશ મારવી=ઉદર પકડવા ડુગર ખણવો ૨ બનવુ

વાધવુ, ક્રિ૦ અ૦ વધવુ, આગળ ધપવુ-ધસવુ

વાન, અ૦ વાળુ, સૂચક પ્રત્યય -'ધનવાન.

વાન, ન૦ શરીર, દેહ, બાધો 'સોળે સાન, વીસે વાન' ૨ શરીરનો વર્ણ, રગ 'વળે શરીરનુ વાન' ૩ સ્વરૂપ, લક્ષણ ૪ ઢાઢથી ઉખડેલી ચામડી

વાનગી, સ્ત્રી૦ કોઈ સારી ચીજ વાપરી નાખતા બાકી રાખેલી શેષ તે, નમુનો, માસલો ૨ થોડીને સારી કોઈ નવાઈની ચીજ

વાનપ્રસ્થ, પુ૦ (સ૦) ત્રીજો આશ્રમ તે ગૃહસ્થાશ્રમ પછી સસાર ઉપરથી ભાવ ઉઠાડી ઈશ્વર ભજન માટે એકાન્ત વાસ કરવો તે ૨. વનમા જઈને રહેવુ તે

વાનર, પુ૦ (સ૦) માણસના આકારને મળતુ પુછડાવાળુ અર્ધજગલી પ્રાણી, મર્કટ, માકડુ, કપિ, વાદરૂ **વાનરચેષ્ટા**=ચાળવા કરવા તે, દાતિયા કરવા તે

વાનવુ, વિ૦ જગલી, રાની

વાના, ન૦ વાની, જાત, પ્રકાર ૨ જણસ, ચીજ ૩ બહુ રીતે વિવેક કરવો, આગ્રહ કરવો **ઘણા** વાના કરવા=બહુ રીતે સમજાવવુ

વાની, સ્ત્રી૦ જાત, પ્રકાર 'કેટલી વાનીના શાક હતા?' ૨ નવા અન્નમાથી બનાવેલો પદાર્થ; કુમળી જુવારનો પોખ ૩ મડદાની રાખ, છાર **વાની** વાળવી=શબને બાળ્યા પછી ત્રીજે દિવસે ચિતાની રાખને નદીમા નાખી ઢગી વાળવી

વાનીર, ન૦ (સ૦) એક જાતનુ પાણીમા થતુ ઘાસ, નેતર, બરૂ જેવા સાઠાનુ ઘાસ

વાનુ, ન૦ ચીજ, વસ્તુ, જણસ 'એકકે વાનુ ભૂલતો નહિ.' ૨ બાબત 'કેટલા વાના યાદ રખાય' ૩ ઠપકાના વચન, વાક્પ્રહાર 'સુરજે ઘણા વાના કર્યા' ૪ વિનવવુ તે, આજીજી, આગ્રહ ૫ નિરાળુ કઈ કઈ તે, અકકેકુ સાહિત્ય 'ટકાની તોલડી તેર વાના માગે' ૬ રીત, પ્રકાર, જાત

વાનો, પુ૦ એક જાતનો સુગ ધિદાર પદાર્થ **વાને** ઘાલવુ=વિવાહાદિકની દીક્ષા આપવી, પીઠી ચોળવી

૨. લેપ, ખરડ, રંગનો હાથ મારવો તે
વાન્તિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) ઉલટી, ઓકારી, વમન
વાપર, પુ૦ વપરાતું તે, વપરાશ, ખરચ. ૨ ખપ, ઉપયોગ ૩ ઉપભોગ, ભોગવટો
વાપરવું, ક્રિ૦ સ૦વાવરવું, ખરચવું, ખપમાં લેવું ૨. ઉપયોગ કરવો, ભોગવવું ૩ રોકવું, ભોગવટામાં રાખવું
વાપસ, અ૦ (ફા૦) પાછું [વટામાં રાખવું
વાપી, સ્ત્રી૦ (સં૦) વાવ, વાવડી
વાફો, પું૦ બીજ ફણગાવવાને બનાવેલો ક્યારો, વાડીનું તળિયું.
વાબસ્તુ, વિ૦ સગું, સ્નેહી ને ઓળખીતું તે, સંબંધી
વા બારૂ, ન૦ વા આવવાનું જાળિયું-બાકું
વામ, સ્ત્રી૦ બે હાથ પહોળા કરી છાતી સાથે મપાતી જે લંબાઇ તે, છ ફુટ જેટલી લંબાઇનું માપ ૨ વિ૦ (સં૦) સુંદર, મનોહર 'વામલોચના' ૩ ડાબું ૪ ઉલટું, અવળું, 'વામમાર્ગ' વામકૂક્ષિ કરવી=જમીને ડાબે પડખે સૂઈ રહેવું તે
વામણું, વિ૦ ઠીંગણું નાના-ટુંકા કદનું, નીચું
વામતા, સ્ત્રી૦ અધમતા, હલકાઈ, નીચપણું ૨ હઠ
વામન, વિ૦ (સં૦) ઠીંગણું, નીચું, ટુંકું ૨ પું૦ ઠિંગણો પુરૂષ ૩ વિષ્ણુનો પાંચમો અવતાર વામન દ્વાદશી=ભાદરવા સુદિ બારસનો દિવસ તે એ દિવસે બળી રાજાને છળ્યો હતો
વામમાર્ગી, વિ૦ આર્ય ધર્મ નીતિથી ઉલટી રૂઢિ-રીતનું, વામ સંપ્રદાયનું ૨ દેવીભક્ત, શાક્ત
વામવું, ક્રિ૦ સ૦ ભાર ઓછો કરવાને કાઢી નાખવું, કમી કરવું ૨ ઉલટી કરવી, કાઢી નાખવું ૩ ક્રિ૦ અ૦ ઓછું કરવું, કમી કરવું, ઘટાડવું ૪ મટવું, શમીજવું 'દુઃખ વામ્યું' ૫ કહેવું વિચાર જણાવવો 'આજ એકાન્ત છે, ભ્રાત ભાગ્યું ભલી, વાત વનિતા પ્રત્યે વેણુ વામ્યું' [૩ સરસ્વતી
વામા, સ્ત્રી૦(સં૦)સ્ત્રી, બાઈડી, નારી ૨ લક્ષ્મી
વામાંગ, ન૦ (સં૦) ડાબું અંગ તે, શરીરની ડાબી બાજુ તે ૨ સ્ત્રી, પત્ની
વામાટામાં, પુ૦ અનિશ્ચયમાં-સંશયમાં વખત ગાળવો તે, રસળાટ ૨ આનાકાની, ગલ્લાતલ્લાં
વામી, વિ૦ વામમાર્ગી, વેદ વિરુદ્ધ નીતિના સંપ્રદાયને માનનાર ૨ મંત્રશાસ્ત્ર પ્રમાણે દેવીને ભજનાર, મદ્ય, માંસ મત્સ્ય, મુદ્રા ને મૈથુન, આ પાંચ મમ્માના ભોક્તાઓ તે ૩ નાસ્તિક
વામોરૂ, વિ૦ (સં૦ વામ-સુંદર+ઉરુ) સુંદર સાથળવાળી સ્ત્રી, રૂપાળી
વાય, પું૦ વાયુ, પવન 'વાયે વાય સવાય, વાયે વેળુ પરજળે' ૨ સ્ત્રી૦ જીત. 'આપ તેની વાય છે' ૩ અ૦ હાય
વાયક, ન૦ વેણ, વાક્ય, બોલ, વચન. 'માત કહ્યું માન્યું નહિ માટે, ગીમ્ર કરી બોલ્યા વાયક' -હ૦૬૦
વાયજ, સ્ત્રી૦ ધર્મ સંબંધી જે ઉપદેશ તે, વ્યાખ્યાન, ભાષણ
વાયડું, વિ૦ પેટમાં વાયુ ઉપન્ન કરે એવું, બાદી કરે એવું ૨ મમતી, જિદ્દી ૩ વહેમી, તરેહવાર સ્વભાવનું, ઢીલંગ ઢું
વાયણું, ન૦ નવા પરણી આવેલા વરકન્યાને અને સીમંતિનીને સગાં તરફનું હોંસનું જમણ આપવું તે, ખુશાલીનું જમણ [પ્રમાણે, અવધિને દિવસે
વાયદાસર, અ૦ નક્કી કરેલે વખતેજ એમ, મુદત
વાયદો, પુ૦ (અ૦ બઅદ) કોઈ પણ કામને માટે મુકરર કરેલો વખત તે, મુદત, અવધિ, બોલી, કરાર વાયદો કરવો=મુદત ઠરાવવી વાયદે ચઢવું =ટોટ્યે ચઢવું અગસ્તના વાયદા=ખોટા વાયદા, અતિ લાંબા વાયદા મુદત આપવી પણ તે કદી પાળવી નહિ એમ
વાયન, ન૦ એક સુપડામાં ફળ, કુંકુ અને કાંસકી મૂકી બ્રાહ્મણને દાનમાં આપવું તે 'વાયન દાનને વાયે લેવા લજના શકે ભૂમિ ભેટે' -પ્રેમા૦
વાયરૂ ન૦ ખરડિયું, કોરડું ચોમાસું
વાયરો, પુ૦ વાયુ, પવન વાયરે ચઢવું=કોઇના કહેવાથી ઉશ્કેરાઈ જવું, વિચારના તરંગો ઉપર ઉડવું ૨ ખૂબ ખીલવું, મનસ્વીપણે ઘુમવું તે
વાયલ, વિ૦ વાતુલ, વા આવે-હુરંગ આવે તેમ વર્તનાર, ફરી જાય એવું, દઢતા વગરનું, ઘેલછાવાળું ૨ વહેમી, તરંગી
વાયલી, વિ૦ વાયલ, તરંગી [બિયાં તે
વાયવડિંગ, ન૦ એક જાતના મરી જેવા ઔષધિ

વાયવ્ય, વિ૰ [સ૰] પશ્ચિમ અને ઉત્તર દિશા વચ્ચેનો ખુણો
વાયસ, પુ૰ [સ૰] કાગડો, કાગપક્ષી **વાયસાન્ન**=શ્રાદ્ધમા કાગડાને નાખવાનુ અન્ન તે ૨ ઉડી જાય એવુ એક તેલ, ટરપેનટાઈન
વાયુ,પુ૰ (સ૰) વા, પવન ૨ બાદી, **વાયુમય**=પવનવાળુ **વાયુરૂપ**=હવા જેવુ, અપચો **વાયુચક્ર**=પૃથ્વીની આસપાસ વિંટાયેલુ વાયુનુ પડ, પૃથ્વીની પાછળ ફરતો વાયુ, પાતાવરણ **વાયુચક્રશાસ્ત્ર**=નભોવિદ્યા [માટીનુ ફાનસ
વાયુ, ન૰ પવન લાગે નહિ એવુ દીવો મૂકવાનુ
વાર, પુ૰ ત્રણ ફુટની લબાઇનુ માપ, દોઢ ગજ તે, યાર્ડ [વારિ પાણી, જળ
વાર, પુ૰ (સ૰) દિવસ 'સોમવાર' ૨ ન૰
વાર, સ્ત્રી૰ ઢીલ, ખોટી ૨ સમય, વેળા ૩ ફરિયાદ, રાવ ૪ ખેપ પાળી, ફેરો, આવૃત્તિ ૫ વહાર કુમક, મદદ ૬-અ૰ મુજબ પ્રમાણે તપસીલવાર ' ૭ તરત, આ ઘડીએજ
વારણ, ન૰ (સ૰) વારવુ તે, અટકાયત, રોકાણ, રોધ, અટકાવવુ તે ૨ હાથી, ગજ
વારણા, ન૰વહાલના અભિનદન,મીઠ્ઠા,ઓવારણા
વારતા, સ્ત્રી૰ વાર્તા, કથા, કહેણી
વારતેહવાર, પુ૰ વ્રત ઉત્સવનો દિવસ, પવનો દિવસ, અવસર, પ્રસગ
વારવુ, ક્રિ૰ સ૰ અટકાવવુ, મના કરવી, થોભાવવુ, નહિ કરવા–આચરવાનુ કહેવુ રડા માટે વારૂ છુ, પ્રીછવી કહુ પેર '
વારવુ, ક્રિ૰ સ૰ વિઘ્ન આવતુ અટકાવવુ, દૂર કરવુ ૨ ઓવારણા લેવા ૩ માથે ઓવારી ઉતારી ફેકી દેવુ 'હુ તેના નામપર પાચસો વારી નાખુ છુ '
વારસ, વિ૰ (અ૰વારિસ)મરનારની મિલકતનો હકદાર, મિરાશગીર ૨ પુ૰ઉત્તરાધિકારી, દાયાદ
વારસનામુ, ન૰ વસિયતનામુ
વારસો, પુ૰ [અ૰] મરનારની જે માલ મિલકત તેના વારસને મળી હોય તે,મિરાશ,વતન દાયભાગ
વારટ, ન૰ (અ૰) ગુનેગારને પકડી લાવવાનો તાકીદનો હુકમ તે [ફરી ફરીને, પુન પુન
વાર વાર, અ૰વારેઘડીએ,આખોદહાડી,રહીરહીને,
વારાગના, સ્ત્રી૰ (સ૰) ગણિકા,વેશ્યા, વારસ્ત્રી
વારાણસી, સ્ત્રી૰ (સ૰) કાશી, બનારસ
વારાફરતી, અ૰ જેમ જેનો વારો આવે તેમ, એક પછી એક, ક્રમ પ્રમાણે ૨ રહીરહીને,થોડી થોડી વારે [તે, વારવાર આવજા કર્યા કરવી તે
વારાફેરા, પુ૰ વારવાર આવવુ જવુ, આટા ખાવા
વારિ, ન૰ (સ૰) જળ, પાણી, સલીલ
વારિજ, ન૰ (સ૰) પાણીમા ઉત્પન્ન થયેલુ તે, કમળ પદ્મ, પોયણુ
વારિજા, સ્ત્રી૰ (સ૰) પાણીમાથી ઉત્પન્ન થયેલુ તે, લક્ષ્મી, સમુદ્ર મથનમાથી ચૌદ રત્ન નિકળ્યા તેમા લક્ષ્મી પણ એક હતા તેથી સમુદ્રની પુત્રી કહેવાય છે
વારિધિ, પુ૰ (સ૰) સમુદ્ર,સાગર, દરિયો
વારિનિધિ પુ૰(સ૰) પાણીનો ભડાર, સમુદ્ર
વારિહ્રદ, પુ૰ (સ૰) પાણીનો ધરો
વારિ, સ્ત્રી૰ વારો, પાળી, વેળા, ખેપ ૨ શેલડીનો રસ ઉકાળવાનુ ઝરડનુ બળતણુ ૩ હય, ઘોડો ૪ અવસર, પ્રસગ
વારી, અ૰ જુદુ જુદુ પાડેલુ તેવુ,વિગત જુદી પાડી હોય તેવુ 'જાતવારી'
વારીજવુ, ક્રિ૰ અ૰ ફીદા ફીદા થઇ જવુ, વહાલના ઉભરાથી ખુશ થઇ જવુ ૨ મોહી પડવુ, મુગ્ધ થઈ જવુ ઓવારણા લેવા ૩ તારી બલા –રોગ દોગ લેઉં [અસ્તુ ૩ ભલે, વાહ
વારૂ વિ૰ મજેનુ, સુદર ૨ અ૰ ઠીક, સારૂ,હા,
વારૂણી, સ્ત્રી૰ (સ૰) પશ્ચિમ દિશા ૨ મદિરા, એક જાતનો પીવાનો દારૂ [ઘડીએ
વારેઘડીએ, અ૰ વારવાર, આખો દહાડી,ઘડીએ
વારેદાર, વિ૰ વારાવાળુ, જેનો વારો હોય તે ૨ કર ઉઘરાવનાર [વખત, હમેશ.
વારેવારે, અ વારવાર, ઘડીએઘડીએ, ઘણીઘણી
વારો, પુ૰ પાળી, વારી, ખેપ, ઠેરવેલી મુદ્દત ૨ એક પછી એક એમ આવ્યા કરવુ તે ૩. વેપારીઓએ અણોજમા એકાદ જણે દુકાન ખુલ્લી

રાખવાને ગોઠવેલો અનુક્રમ તે, વારી ૪ દાવ, લાગ ૫. ખેપ ફેરો ૬ અણોજો, પાકી
વાર્તા, સ્ત્રી० (સ०) વાત, કથા, કહાણી, ગાથા ૨ સમાચાર, ખબર ૩ બનાવ ૪ હકીકત, વૃત્તાત
વાર્તિક, ન० (સ०) સૂત્રાદિ ઉપરની લબાણ ખુલાસાવાર સમજુતી તે, વિવેચનવાળી ટીકા તે ૨ બાતમીદાર, ચાર ૩ કાસદ, દૂત
વાર્ષિક, વિ० (સ०) વરસે વરસે આવતુ, વર્ષ સબધી ૨ વરસ દિવસનુ 'વાર્ષિક હિસાબ' ૩ બારમાસી
વાલ, પુ० એક જાતનુ કઠોળ, ઝાલર, ઓલિયા 'લાડુ ને લાલ, ખાઓ માગ લાલ' ૨ ત્રણ રતિભાર જેટલુ વજન તે, તોલાનો ૩૨ મો ભાગ 'વાલ સોને ગધેડુ મઢવુ',
વાલપાપડી, સ્ત્રી० વાલની શિંગ તે પાપડી.
વાલરા, સ્ત્રી० જે જમીન ઉપર આગલા પાકના સુકા છોડવા-ખુપરા બાળવામા આવ્યા હોય તે
વાલદ, પુ० હજામ, નાપિત, રાત
વાલમ, વિ० વહાલો, વલ્લભ, પ્રિયજન તે ઘટઘટમા ઘર કીધા, વાલમ વરણાગિયારે' ૨ બ્રાહ્મણની એક વાત
વાલિયા, પુ० ઝોળી બાધવાની દોરી, ડોયણાની દોરી ૨ તાજવાની દોરીઓ-પાગરો, સાટો ૩ નેતરા
વાલી, વિ० (આ०) રક્ષક-પાલક તે, આશ્રય દાતા, મુરબ્બી, હિમાયતી ૨ પક્ષ ખેચનાર, 'નાના છોકરાનું વાલી કોણ' ૩ સ્વામી, ધણી, માલીક
વાલીઘોડો, પુ० મજબુત બાધાનો ને સારી જાતનો-આધાન માટે ખાસ ગખેલો ઘોડો તે
વાલુકા સ્ત્રી० (સ०) રેતી વાલુકાયત્ર=રેતીવાળી વખત માપવાની ઘડિયાળ તે
વાલુ, (સ०) વહાલુ, પ્રિય. ૨ હેત ઉપજે એવુ. ૩ પસદ પડતું, મનગમતુ ૪, માનીતુ
વાલેસરી, વિ० વહાલ રાખનાર ૨ હિતસ્વી, શુભચિંતક ૩ આપ્ત
વાલોળ, સ્ત્રી० વાલની શિંગ વાલની પાપડી
વાલ્લો, પુ० વેલ્લો, સ્ત્રીઓને કાને અને નાકે પહેરવાનો સોનાનો વાળો તે વેલ્લા, મોટી નથ (હિંદી અને મુલતાનીઓ વાપરે છે) ૨ ભરાડી
વાવ, સ્ત્રી० (સ વાપિકા) પગથિયા વાળો લબાણ કુવે, વાપિકા, વાવડી 'વાવ કુવા નદી તીર તળાવો' ૨ વઉ
વાવટો, પુ० ધ્વજા, પતાકા, નિશાનવાળો ઉચે વાંમા ફરફરતો રાખેલો લુગડાનો કકડો તે, નેજો વાવટા ડાઢી=ધજાનો દડ તે ઝડો વાવટો ચઢાવવો=જય ચિન્હ રોપવુ (૨) જાહેર કરવુ, ૩ આણ ફેરવવી વાવટા ઉડાડવા=ફજેત કરવુ, નાલાસી જાહેર કરવી
વાવડ, પુ० સમાચાર, ખબર ૨ ભાળ, પત્તો ૩ વાવર, મરજ, રોગનુ ફેલાવુ તે
વાવડી, સ્ત્રી० વાપિકા, નાની વાવ ૨ કુવો
વાવણિયો, પુ० અનાજ ઓરવાનુ ઓજાર, ફડકી
વાવણી, સ્ત્રી० વાવવુ તે, ઓરણી, બોવુ તે (વાવણી=બી જમીનમા નાખવા, રોપણી=ઉગેલા છોડને ફરીને જમીનમા ચાપવા)
વાવર, પુ० મરજ, પ્રસર, કોઇએક રોગનો ઉપાડ. ૨ વપરાશ, ખપ, ઉપયોગ [ખપમા લેવુ
વાવરવુ, ક્રિ० સ० ખરચવુ, વાપરવુ, ઉડાડી દેવુ,
વાવલા, ન० વળખા, ફાફા ૨ વસવાયાને આપેલી માફી જમીન તે, પસાયતુ
વાવલુ, ન० પસાયતુ. ૨ આખમા પડેલુ ઝીણુ ફૂલ
વાવવુ, ક્રિ० સ० જમીનમા બી દાટવા-નાખવા, પ્રેરવુ ૨ ઉગે-આગળ ઉપર ફુટી નીકળે એમ કરવુ, 'ઝેર વાવતા નહિ' [ઘુમરી લેતા વાયુનુ જોર.
વાવટોળ, ન० વટોળિયાનુ તોફાન, ચક્રવાત,
વાવા, વિ० સારૂ, મજેનુ સરસ. ૨ અ० વાહવાહ
વાવાઝોડુ, ન० પવનનુ મોટુ તોફાન, વાવટોળ
વાવાદળ, ન० જોરથી પવન ચાલવો અને વાદળ ચઢી આવવા તે ૨ વરસાદ સાથે પવન જોરમા ફુકાવો તે ૩ સકટ, મોટી આપત્તિ, કટકદળ
વાવુ, ક્રિ० અ० વહાવુ, પવન ફુકાવો ૨ શરીરને હવા લાગવી, ચામડી ઉપર ટાઢા ઉના પવનની અસર થવી 'ટાઢ વાય છે, લૂ વાય છે' ૩ વાગવુ, બજવુ, સૂર નિકળવો ૪ ખેચાવું, તણાવુ ૫ વિયાવુ જન્મ આપવો, પ્રસવ થવો.

વાવુ, **ક્રિ૦ સ૦** સમજાવવુ, છળવુ, પટાવવુ 'હુતો જાણુ તમારી વાત, વિઠ્ઠલ મૂકો વાયાની વાત' ૩ વગાડવુ, બજાવવુ 'વારૂ છુ વિઠ્ઠલ રે, મોરલી વાશોમા' [વાવેતરવાળી જમીન ૪ પાક

વાવેતર, **ન૦** વાવવુ તે ૨ વાવેલુ તે, કરસણુ ૩

વાવ્ય, **સ્ત્રી૦** ઉત્તર વચ્ચેની દિશા તે, વાયવ્ય

વાસ, **પુ૦ (સ૦)** ગધ, પરિમળ, બો, નઠારી વાસ, દુર્ગંધ ૨ વસ્ત્ર, લુગડા ૩ વસવુ તે, રહેવુ, રહેઠાણુ ૪ વસ્તી, રહેવાસ 'ગામમાં સારા લોકનો વાસ નથી' ૫ મહોલ્લો, પોળ, વાડો. 'નવો વાસ' ૬ ઘર, મકાન, સ્થાન ૭ આશ્રમ, મુકામ ઉચાળો ૮ ઘરખટલો **વાસ પુરવો**=રહેવુ વસવાટની શરૂઆત કરવી

વાસ, **સ્ત્રી૦** શ્રાદ્ધને દિવસે કાગડાને જે અન્ન નાખવામા આવે છે તે ૨ અશ, ચિહ્ન

વાસકસજ્જા, **સ્ત્રી૦** અષ્ટ નાયિકાઓમાની એક, ભોગની તૈયારી કરી પ્રીતમની વાટ જોતી બેઠેલી નાયિકા તે [મદન ૨ ચોળી, પોલકો

વાસકુટ, **પુ૦(અ૦ વેઈસ્ટકોટ,)** બાડિયો કમજો,

વાસણ, **ન૦** ઠામ, ભાડ પાત્ર ભાજન **વાસણ કુસણ**=ગધવા વગેરેના ભાડ તે

વાસના, **સ્ત્રી૦ (સ૦)** ઇચ્છા, ભાવના, મન ૨ ગધ, પરિમળ ૩ પ્રકૃતિ

વાસર, **પુ૦ (સ૦)** દિવસ, દહાડો, વાર

વાસપૂજા, **સ્ત્રી૦** નવા ઘરમા વાસ કરતા હોમ, પાઠ, ઈ૦ કરવાની ક્રિયા તે

વાસરમણિ, **પુ૦ (સ૦)** સૂર્ય, રવિ, આદિત્ય

વાસવ, **પુ૦ (સ૦)** દેવ લોકોનો રાજા, ઇંદ્ર

વાસવુ, **ક્રિ૦ સ૦** બધકરવુ, ઢાકવુ અડકાવવુ 'પેટી વાસી' ૨ વગાડવુ, બજાવવુ ૩ **ક્રિ૦ અ૦** વાસવાળુ થવુ, ફોરી રહેવુ 'કેવડે વાસ્યા વન ખેતરો' ૪ રહે તેમ કરવુ, વસાવવુ ૫ આપવુ, દત્તવુ

વાસતી, **સ્ત્રી૦ (સ૦)** વસત ઋતુમા ફાલનારી એક ફુલવેલ ૨ **વિ૦** વસંત ઋતુ સમધી, વસતનું

વાસિત, **વિ૦ (સ૦)** વાસવાળુ, પરિમલ યુક્ત

વાસી, **વિ૦** રહેનાર વાસ કરનાર 'નડિઆદ વાસી' ૨ એક રાત જેટલુ જુનુ, તાજુ નહિ તે, આગના દિવસનુ ૩ કરમાયેલુ, ચીમળાયેલુ, શીળુ ૪ બગડી ગયેલું, વાસ મારતુ

વાસીદુ, **ન૦** ઢોરનુ છાણુ–અને કચરો પુજો તે, ૨ ઘરમાનો કચરો, પુજો, કેર, ઝાડુ

વાસુ, **પુ૦** ખેતરની ચોકી કરનાર

વાસુકિ, **પુ૦** નાગનો રાજા સર્પરાજ

વાસુદેવ, **પુ૦** વાસુદેવનો પુત્ર કૃષ્ણ ૨ શ્રવણનક્ષત્ર

વાસુપિયો, **પુ૦** ખેતરની ચોકી કરવાને રાતે સીમમા જઇ રહેનારો તે, ખેતરમા રાતવાસો રહેનારો

વાસુલ, **સ્ત્રી૦ (વા+મુળ)** ચુડ, આકડી

વાસેલ, **વિ૦** જતો રહેનો કસ લાવવાને માટે વાવણી કર્યા વગર પડતર રાખેલુ ખેતર તે સાખ કાજળી કાનરી

વાસો, **પુ૦** વાસ કરવો તે, રહેવુ તે ૨ વાસર, દિવસ 'સુવાવડીને આજ બાર વાસા થયા

વાસોતી, **પુ૦** સીમમા રાતે રહેનાર, વાસુપિયો

વાસ્તવ, **વિ૦ (સ૦)** બરાબર, યોગ્ય, ઘટિત ૨ સાચુ, ખરૂ વાજબી

વાસ્તવિક, **વિ૦** જેવુ હોય–જોઇએ તેવુ, વસ્તુત, ખરેખરૂ, વાજબી, યોગ્ય બરોબર

વાસ્તવ્ય, **વિ૦ (સ૦)** રહેવા–વસવા યોગ્ય વસવાને યોગ્ય એવુ ૨ વાસ કરનાર, રહેનાર, રહેવાસી 'કસબે નડિયાદ વાસ્તવ્ય પટેલ નટવરલાલ લલ્લુભાઈ'

વાસ્તુ, **ન૦ (સ૦)** ઘર બાધવાની જગા તે ૨ ઘર, મકાન, વાસસ્થાન ૩ નવા ઘરમા રહેવા જતા પહેલા વાસ્તુ ભૂમિદેવતાની શાતિ અર્થે જે હોમાદિક ક્રિયા કરવામા આવે છે તે ૨ નવી ચીજનો પ્રથમ ઉપયોગ કરવો તે

વાસ્તુપૂજન, **ન૦** ઘરનો પાયો નાખતા જે ક્રિયા કરવામા આવે છે તે ૨ નવા બધાવેલા ઘરમા રહેવા જતા પહેલા કરવામા આવતી હોમાદિકક્રિયા

વાસ્તુવિદ્યા, **સ્ત્રી૦** શિલ્પ, મકાન માટે કેવી જગા પસદ કરવી અને કેવી સગવડવાળા બાધવા તે સમધીની વિદ્યા તે

વાસ્તુશાંતિ, **સ્ત્રી૦** નવા ઘરમા રહેવા પહેલા તેમા જે શાતિહોમ અને બ્રહ્મભોજન વગેરે કરવા તે

વાસ્તે, અ૦ કાજે, માટે, અર્થે, સારૂ ૨ લીધે
વાહ, અ૦ વાહ, શાબાશ, ધન્ય ૨ શરમ ભરેલુ છે એમ, ખરાબ 'વાહ ખુશાલદાસ ! તમેજ તમારે હાથે તમારા ભાઇનુ અહિત કરો છો !'
વાહક, વિ૦ વહી જનાર, ઉચકી-ખેચીને લઇ જનાર ૨ હાકનાર, ચલાવી જનાર 'રથવાહક'
વાહન, ન૦ જેની ઉપર અથવા જેમા બેસી દૂર જવાય તે, વેન નરવાહન-પાલખી, ડોળી
વાહર, પુ૦ વા, પવન ૨ અધોવાયુ
વાહરવુ, ક્રિ૦ અ૦ અધોવાયુ મૂકવો, પાદવુ
વાહવુ, ક્રિ૦ સ૦ વાવુ, છેતરવુ, ઠગવુ
વાહિની, વિ૦ વહેનારી વહી જનારી, પ્રવાહ રૂપે દોડનાર તે ૨. નદી ૩ સેના **રક્ત વાહિની** =લોહીને વહેનારી રગ [૨ વાહિની
વાહી, વિ૦ વહેવુ તે વહેનાર, વાહક 'ભારવાહી'
વાળ, પુ૦ બાલ, મુવાળો, કેશ
વાળણ,ન૦ઉતાર 'રેચનુ વાળણ ખીચડી 'ર વાળવુ તે 'મારણ જાણે તે વાળણ કેમ ન જાણે ?'
વાળદ, પુ૦ હજામ, રાત.
વાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ વાકુ કરવુ, નમાવવુ, આબળવુ, મરડવુ ૨ ગોળાકારે બનાવવુ, વિંટો કરવો, ગોળ લપેટવુ ૩ ગડી કરવી, પાટલી કરવી, કલ્લી કરવી ૩ શળ ન પડે તેમ કરવુ ભુગળા જેવુ કરવુ 'બીડી વાળવી ૫ બીડવુ 'કાગળ વાળી દેવા ' ૬ વળ દઈ ગોળ ગાઠ બાધવી 'અબોડો વાળવો ' ૭ પાછુ ફેરવવુ બીજી દિશા તરફ હકારવુ, 'ગાડી વાળવી ' ૮ પાણી જવાનો રસ્તો કરવો, પાણી બધે ફેરવવુ 'ખેતરમા પાણી વાળવુ ' ૯ અટકાવવુ, જતુ બધ કરવુ, ગળતુ અટકાવી લેવુ 'નીક વાળવી ૧૦ મો ઢાકીને રડવુ 'છેડો વાળવો '૧૧ પુરૂ કરવુ સમાપ્ત કરવુ ૧૨ ઢાકવુ, છુપાવવુ 'એના ઉપર ધૂળવાળ '૧૩ અસર ન કરે એમ કરવુ ઉતારવુ કમજોર કરવુ 'મુઠ વાળવી ' ૧૪ ટુચકો કરવો, માથે ઉતારવુ 'દાણા વાળવા ' ૧૫ ગોળો મઝાડવો – 'લાડુ વાળવો ' ૧૬ ખીચડો કરવો, એકઠું ને શેળભેળ કરી નાખવુ ૧૭ ઉંધુ ખણવુ, વણસાડવુ બગાડી નાખવુ, ખરાબ કરવું ૧૮. જોરવાળુ ને પુષ્ટ કરવુ 'શરીર વાળવુ ' ૧૯ સુધારવુ, ઠરાવવુ, મરોડદાર કરવુ 'અક્ષર વાળવા ' ૨૦ ઉભરો શમાવવો, દિલાસો દેવો, શાત કરવુ મન વાળવુ '૨૧ આપી દેવુ ભરપાઈ કરવુ, પતાવી દેવુ 'દેવુ વાળવુ ' ૨૨ જવાબ દેવો 'ઉથલો વાળવો ' ૨૩ બદલો લેવો 'વેરવાળવુ ' ૨૪ કચરો કાઢવો, સાફ કરવુ, બહારવુ, ઝાડુ દેવુ, 'પુજો વાળવો ' ૨૫ વિખરાએલા કેશને હોળીને ઠીક ઠાક કરવા 'ચોટલો વાળવો 'હાથ વાળવા=કૂટવુ મન વાળવુ=સતોષ પકડવો, સમાધાન કરી લેવુ **વાળી** આપવુ=માગતા પેટે માલ વગેરે જમે આપવો, અદા કરવુ **વાળી** લેવુ=બદલો વસુલ કરી લઇને આપવુ ૨ વગર સહાયે ઉચકી લેવુ, જાતે ઉઠાવી લેવુ
વાળા,પુ૦ધાતુના તારના ગુછળા તે ૨ વનસ્પતિના લાબા, પાતળા રેસા ૩ કડીઓ, કડક
વાળાકુંચી, સ્ત્રી૦ જાડા બરસટ વાળની સોનીની દાગીના ધોવાની પિંછી, જાડા વાળનો ઓપણિઓ
વાળાગરણ, વિ૦ શેળભેળવાળુ, મિશ્ર ૨ બાદલુ
વાળિયો, પુ૦ ખળીમા અનાજ ઉપણતા ઢગલા પરનો ઢુણસાવાળો કચરો તે, ઉપણો
વાળી, સ્ત્રી૦ નથ, વેમર, નાસાભૂષણ વિટલી, ૨ (પુરૂષની) કાનની કડી
વાળુ, સ્ત્રી૦ કણદાર રેતી ૨ કાકરી, ચોળિયુ
વાળુ, ન૦ સાજનુ-રાતનુ ભોજન તે, વિયાળુ
વાળુ, અ૦ (સ૦ વાન્, વત્) ભરેલુ રાખનાર, ગુણનુ, મળધનુ, વગેરે અર્થસૂચક પ્રત્યય
વાળો, પુ૦ ધાતુ વગેરેનો તાર-તાતણો તે ૨ વનસ્પતિનો તાર જેવો રેસો ૩ એક જાતના ઘાસના તાર જેવા સુગધીદાર મૂળિયા 'વાળાની ટટ્ટી ' ૫. પાણી મારફત શરીરમા ગયેલો તતુ જેવો એક જીવડો, જે શરીરના એકાદ ભાગને સુજાડી નારૂ પાડી એની મેળે કે ઓસડથી ધીરે ધીરે બહાર નીકળે છે
વિંછી, પુ૦ (સ૦વૃશ્ચિક) ઝેરી ડખવાળો એક જીવ, વીછુ એને આઠ પગ હોય છે પુછડીને છેડે

કાળો વાંકો અણીદાર આંકડો હોય છે, તે મારે છે તેથી ઝેર ચઢે છે [વીજન
વિંજણો, પુ૦ (સ૦ વ્યજન) પંખા, વીંઝણો,
વિંજવું, ક્રિ૦ અ૦ પવન નાખવો, હવામાં ઘુમાવવું, ગોળ ફેરવવું, [ફરશી
વિંઝણું, ન૦ સુનારનું લાકડાં કોચવાનું ઓજાર,
વિંટલો પુ૦ ભુંગળા જેવી ગડી, વિંટો,
વિંટવું, ક્રિ૦ સ૦ ગોળ લપેટવું ૨ ઘેરી લેવું
વિંટી, સ્ત્રી૦ વીંટી મુદ્રિકા, અંગુઠી વિંટીમાંનું નંગ=ઉસ્તાદ, પહોંચેલું
વિંટો, પુ૦ વીંટો,વિંટાયેલો ગોળ આકાર તે,લપેટી કરેલો ભુંગળા જેવો આકાર
વિંઢારવું, ક્રિ૦ સ૦ પાલવવું,ચલાવવું,નિભાવવું ૨ અગવડ વેઠી-સહીને ચલાવવું
વિંધ, ન૦ કાણું, ભોંક, નાકું
વિંધણું, ન૦ વિંઝણું, ફરશી
વિંધવું, ક્રિ૦ સ૦ શારવું વેહ પાડવો,સાર પાડવો ૨ કોચવું ૩ ઘા કરવો, ભોંકવું ૪ અસર કરવી, [પિગળવું
વિંધારો, પુ૦ મોતી વિંધનાર ૨ કાન વિંધનાર
વિંધાવું ક્રિ૦ સ૦ કોચાવું, શરાવું, વેહ થવો ૨ છેદાવું, ૩ પલોટાવું, અનુભવી-પાવરધા થવું
વિંધું, ન૦ કાણું, છિદ્ર 'જુવારને વિંધા પડયા'
વિ, અ૦ (સ૦) જુદાઈ, અભાવ, ફેરફાર, વિવિધતા, વિરોધ, પ્રતિકૂળતા, ચલન, ફેલાવો અને પુષ્કળપણું વગેરે સૂચક ઉપસર્ગ
વિઆવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ વી.) વહાવું,જણવું પ્રસવવું, બચ્ચાંને જન્મ આપવો
વિઆળુ, ન૦ વાળુ, સાંજનું ભોજન
વિકટ, (સ૦) અઘરૂં, મુશ્કેલ ૨ કઠણ જબરૂં ૩ ભયંકર ભારે ૪ અણઘડ [મણું, ડરામણું
વિકરાળ, વિ૦ (સ૦) બીક લાગે એવું, બિયા-
વિકલ્પ, પુ૦ (સ૦) અપવાદ, તફાવત ૨ અનિશ્ચય, સંદેહ, ઢચુપચુ ૩ બદલ ૪ કલ્પનામય વિચાર, તર્કવિતર્ક. [ફૂલવું પ્રફુલ્લિત થવું
વિકસવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦) ખીલવું ઉઘડવું
વિકળ, વિ૦ આતુર, આકળું, વિહ્વળ, ગાભરૂં
વિકળતા, સ્ત્રી૦ વિકળપણું, આતુરતા, અકળામણ, વિણાચુંટા [પણું થોડો વખત તે
વિકળા, સ્ત્રી૦ કળાનો સાઠમો ભાગ તે, ક્ષણથી
વિકાર, પુ૦ (સ૦) કોઇપણ વસ્તુની અસલ સ્થિતિમાં થતો જે ફેરફાર તે, બગાડ ૨ રોગ, વ્યાધિ. ૩ આવેશ,લાગણી,સ્વરૂપની વિપરીતતા, વિપર્યય
વિકારી, વિ૦ વિકારવાળું, બગડીગયેલું ૨.વિકાર ઉત્પન્ન કરે એવું રોગી, અપથ્ય ૩ ખરાબ ભાવનાવાળું, કુત્સીત
વિકાશ, પુ૦ (સ૦) વિકાસ, ખીલવું તે, ઉઘડવું-ફૂલવું તે ૨ ખુલ્લું થવું તે સ્પષ્ટ સ્વરૂપમાં આવવું તે, ફેલાવ ૩ તેજોમયતા, ભભુકો
વિકાશવાદ, પુ૦ વનસ્પતિ, પ્રાણીઓ વગેરે દેશ, કાળ અને પરિસ્થિતિને લઇને વધતા અને ખીલતા જાય છે એવો જે મત તે, ઉત્ક્રાન્તિવાદ (યુરોપમાં ડાર્વિન નામના વિદ્વાને ગયા સૈકામાં જે મત પ્રતિપાદન કર્યો તે)
વિકાસ, પુ૦ (સ૦) ઉઘડવું તે, ફૂલવું-ખીલવું તે ૨ તેજ, પ્રકાશ
વિકાસવું, ક્રિ૦ અ૦ ખીલવું, ઉઘડવું ૨ **ક્રિ૦ સ૦** ઉઘાડવું, પહોળું કરવું, ફાડવું ૩ ટગરટગર જોયા કરવું [ખીલવું ૩ આનંદ આપે એવું
વિકાસી, વિ૦ ફૂલનારૂં ખીલનારૂં ૨ ખુલતું,
વિકીર્ણ, વિ૦ (સ૦) વેરાયલું, વિખરાયેલું ૨ છુટું છુટું કરી નાખેલું, ફેંદાયેલું
વિકૃત, વિ૦ (સ૦) વિકાર પામેલું બગડી ગયેલું, ખરાબ, સ્થિતિ ગુણમાં ફેરફાર થયેલું હોય તેવું
વિકૃતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિકાર, સ્વાભાવિકસ્વરૂપ-ગુણમાં થયેલો ફેરફાર તે,બગાડો, વિક્રિયા
વિક્રમ, (સ૦) પરાક્રમ, પુરૂષાર્થ, શૌર્ય, બળ ૨ જાહોજલાલી 'રાવણ વિક્રમ રવિના, અસ્ત સમયને સમીપ સૂચવે છે' ૨ પગલું કદમ ૪ એ નામનો ઉજ્જયનનો પરાક્રમી પરોપકારી રાજા વિક્રમ સંવત=વિક્રમ રાજાએ ચલાવેલો સંવત્સર
વિક્રય, પુ૦ (સ૦) વેચાણ, મૂલ્ય લઇને આપવું તે "કન્યાવિક્રય જે કરે ધન લઈ, ધિક્કાર તેને ધરો' ૨ વકરો

વિક્રાંત, વિ૦(સ૦) પરાક્રમી, બહાદુર ૨ બિયામણું. ૩. ઉશ્કેરાયલું, ઉન્માદમય
વિક્રિયા, સ્ત્રી૦ [સ] વિકા , વિકૃતિ ૨ ઉનટી ક્રિયા થવી તે, બગડવું તે
વિક્ષેપ, પુ૦ [સ૦] આંતરો, અડચણ, હરકત, અટકાવ ૨ કોઈ કાર્ય-વિચારમાં ખલેલ પડવી તે, મન વિખરાઇ જવું તે ૩ વાર, વિલંબ
વિખ, ન૦ [સં૦ વિષ] ઝેર, વિષ, વખ
વિખડું, ન૦ વિખ, ઝેર (કવિતામાં)
વિખરવું, ક્રિ૦ અ૦ વેરાવું છુટું છુટું પડવું,ખરવું
વિખરાવું, ક્રિ૦ અ૦ વેરાવું, ફેલાવું ,પથરાવું ૨ છુટુંછુટું થઇ જવું [તકરાર
વિખવાદ,પુ૦વેર ઝેર થાય એવી બોલચાલ,કજિયો,
વિખવું, ક્રિ૦ સ૦ પીંખવું, ફેંદવું,ફાડી તોડીનાખવું
વિખવાણ, સ્ત્રી૦ ઝેરી બોલ,કટુ ભાષણ, મહેણું
વિખિયા,સ્ત્રી૦ સ્ત્રી,બાઈડી ૨ ઝેરીલી કુલટાસ્ત્રી
વિખે, અ૦વિષે માં, સબંધે, માટે, કાજે, અર્થે
વિખેરવું, ક્રિ૦ સ૦ છુટું પાડવું, આમતેમ આઘું કરી નાખવું વેરી નાખવું
વિખ્યાત, વિ૦ [સ ૦] નામાંકિત,પ્રખ્યાત,લોકમાં જાણીતું હોય એવું, નામીચું
વિખ્યાતિ, સ્ત્રી૦ [સ૦]નામાંકિતપણું,પ્રખ્યાતિ, પ્રસિદ્ધિ ૨ યશ, કીર્તિ, આબરૂ
વિગત, સ્ત્રી૦ હેવાલ બીના, સંપૂર્ણ વાત તે, હકીકત, તપસીલ, જેમ બન્યું હોય તેમ ક્રમવાર અથેતિ કથન તે **વિગતે**=એ રીતે, અર્થ-મમ જણ અને વિવેચન-મનન વગેરે સાથે 'પણ વિગતેથી જો વંચાય, તો તેમાંથી કાગ્જ થાય' ૨ માહિતી, જાણ
વિગતવાર, અ૦ અથેતિ હકીકત સાથે, તપસીલવાર, જુદા જુદા સ્પષ્ટ ખુલાસાઓ સાથે
વિગેરે, અ૦ વગેરે,આદિ લઇને અમુક અમુક અને બીજા વધારે એમ
વિગ્રહ, પુ૦ [સ૦] તકરાર, ઝગડો ૨ લડાઈ, વઢવાડ ૩ શરીર, દેહ ૪ (વ્યાકરણમાં) સમાસના અવયવો-શબ્દ જુદા પાડવા તે ૫ અંશ, ભાગ, ટુકડો. ૬ આકાર, સ્વરૂપ
વિગ્રહવાન, વિ૦ શરીરી, દેહધારી ૨ પ્રાણી
વિઘરવું ક્રિ૦ અ૦ વેરાઇ જવું ,જુદું પડી જવું, ઉડીજવું ૨ તાપથી ઓગળી જવું, પીગળવું ૩ ઉડી જવું, ના ઉમેદ થવું
વિઘરાવું, ક્રિ૦ અ૦ વિઘરવું, વેરાઇ જવું, નરમ પડવું ૨ ઓગળી જવું
વિઘરો, પુ૦ કજિયો ઝગડો, ટંટો, વધરો
વિઘાત, પુ૦ (સ૦) મારવું તે, ઘા કરવો તે,ઘાત, સંહાર ૨ હાર, નાશ [ઉચ્છેદક
વિઘાતક, વિ૦ તોડી પાડનાર, નાશ કરનાર,
વિઘુ, ન૦ ચાળીસ ગુંઠા જેટલું જમીનનું પ્રમાણ
વિઘો, પુ૦ વિઘુ, ચાળીસ ગુંઠા ૨ સો ચોરસ હાથ જમીનનો કકડો તે
વિઘ્ન, ન૦ (સ૦) હરકત, અડચણ, નડતર ૨ સંકટ, વિપત્તિ, દુઃખ ૩ મુશ્કેલી, વિડંબના.
વિઘ્નહર, વિ૦ વિઘ્નને હરનાર, ગણપતિ,ગણેશ
વિચક્ષણ, વિ૦ (સ૦) ચતુર, તરત સમજી જાય એવું ૨ ચાલાક ૩ ભણેલું, જ્ઞાની, શાણું ૪ ગાંજ્યું ન જાય એવું, કાબેલ
વિચરવું, ક્રિ૦ અ૦(સ૦) દૂર-આગે જવું,પ્રવાસ કરવો ૨ બહાર જવું, નિકળવું ૩ દાખલ થવું, પેસવું 'વિચરી વિલાયત લાયક વિલોકયા લોક'
વિચાર, પુ૦ (સ૦) સારૂં ખોટું-ખરૂં ખોટું અને કર્તવ્યાકર્તવ્ય સંબંધી તુલના-પરીક્ષા કરવાની જે સમજશક્તિ તે, સદસદ્ વિવેક કરવાનું જ્ઞાન તે મનમાંનું ચિંતન, મનન, મનોવ્યાપાર (૨) જ્ઞાનશક્તિથી મળેલો અનુભવ, બંધાયેલો અભિપ્રાય તે, (૩) મત, નિશ્ચય, ઠરાવ, (૪) ઉદેશ, હેતુ, આશય (૫) વિવેક, સભ્યતા, કોઇ કામ કરવા ન કરવાની મર્યાદા (૬) કલ્પના તર્ક મનસુબો (૭) ગુંચવણ, ગડમથલ (૮) બીક, ભય (૯) અટકાવ, અડચણ, થોભવું તે (૧૦) ચિંતા, ફિકર, કાળજી (૧૧) ધ્યાન, લક્ષ (૧૨) પશ્ચાત્તાપ **વિચાર** આવવો=કલ્પના ઉઠવી ૨ કંપકો પડવો, શંકા થવી **વિચાર** કરવા=કાર્યાકાર્યના નિર્ણય માટે મનમાં મથવું ૩ મનસુબો કરવો. ૪. થોભવું, બોલતાં અટકવું ૫. બીજા

સાથે વિવાદ ચલાવવો વિચાર જાણવો=સામાનો શો મત છે તે જાણવાનો યત્ન કરવો વિચાર રાખવો=વિવેક રાખવો વિચાર પૂર્વક=વિચાર કરીને, જાણી બુઝીને વિચારશીલ=ડહાપણ, વિવેકવાળુ, ગભીર, સમજુ [તપાસ

વિચારણા, સ્ત્રી૦ વિચાર કરવો તે (૨) પરીક્ષા,

વિચારવુ, ક્રિ૦ સ૦ વિચાર કરવો, સાર અસાર સમજવા ૨ ધારવુ ૩ પૂછવુ

વિચારી, વિ૦ વિચારવાળુ (૨) ડહાપણ, શાણુ

વિચિ, સ્ત્રી૦ તરગ, લહેર, મોજો

વિચિક્ષણ, વિ૦ વિચક્ષણ ચતુર, ચાલાક

વિચિત્ર, વિ૦ (સ૦) તરેહવાર, ભાતભાતનુ (૨) અજાયબ જેવુ, અદ્ભુત, નવત (૩) બેડોળ (૪) ભલીવાર વગરનુ, ચચળ મનનુ

વિચિત્રતા, સ્ત્રી૦ વિચિત્રપણુ તરેહવારપણુ

વિચેતન, વિ૦ (સ૦) ચેતનરહિત, બેભાન

વિચેષ્ટા, સ્ત્રી૦(સ૦ ચેષ્ટા, મશ્કરી (૨)અડપલુ

વિચ્છિન્ન વિ૦ (સ૦) જુદુ-છુટુ પડેલુ, ફાટી-તૂટી ગયેલુ [(૩) જુદાઈ વિજોગ

વિચ્છેદ, પુ૦ (સ૦) છેદ, કાપ, ઘા (૨) વિભાગ

વિછળવુ, ક્રિ૦ સ૦ પાણીમા ઝબકોળી અથવા પાણી નાખીને ધોવુ, પાણીથી સાફ કરવુ-ધોવુ (૨) ઉછળવુ, ચમકવુ, બીવુ (૩) છેતરવુ, ઠગવુ (૪) ઝાપટી નાખવુ, ખખેરવુ, પીખી નાખવુ

વિછુઆ-વા, પુ૦ (સ્ત્રીઓને) પગને અગુઠે પહેરવાનુ ઘરેણુ

વિછોહ, પુ૦ જુદુ પાડવુ તે, વિજોગ, જુદાઇ

વિજણનારા, પુ૦ વિજણના વાળાના વિજણનો પવન તે

વિજણો, પુ૦ [સ૦ વ્યજન] વિઝણો,પખો, જે હલાવાથી વાની લહરીઓ આવે એવી બનાવટ

વિજન, વિ૦(સ૦) માણસના વસવાટ કે અવરજવર વગરનુ ઉજ્જડ (૨)એકાત, જ્યા કોઇ હોય નહિ એવુ, વરાન

વિજય, પુ૦ (સ૦) જીત, ફતેહ, જય (૨) એ નામનો વિષ્ણુનો પોળિયો 'જય વિજય

વિજયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દુર્ગા, પાર્વતી (૨) ભાગ, ગાજાની માજરો અને પાનનો ભુકો માયા

વિજયાદશમી, સ્ત્રી૦ આસો સુદિ દશમનો તહેવાર તે, દસરા, પ્રયાણ કરવાનો અને સીમાનુ ઉલ્લઘન કરવાનો દિવસ તે [આનદ

વિજયાનદ, પુ૦(સ૦) જીતની ખુશાલી, જયનો

વિજયી, વિ૦ (સ૦) વિજય કરનાર, ફતેહમદ, જયવત, યશસ્વી [ફેરવવુ

વિજવુ ક્રિ૦સ૦ વિઝવુ, હવામા આમતેમ જોરથી

વિજળી, સ્ત્રી૦ (સ૦ વિદ્યુત્) વાદળાના પરસ્પર ઘસારાથી આકાશમા થતો તેજનો પ્રકાશ તે, વિજ, ચપળા, વિદ્યુત્ (૨) એ પ્રકાશનુ કારણ રૂપ જે તત્વ તે (૩) રાસાયનિક પ્રયોગથી ઉત્પન્ન થતી એક શક્તિ

વિજાતિ, સ્ત્રી૦ પર નાત-જાત તે (૨) નવિન

વિજાતીય, વિ૦ (સ૦) બીજી જાતનુ, હલકી

વિજાપરો, પુ૦ છુટકો નિકલ, તોડ [જાતનુ

વિજારી, સ્ત્રી૦ જારીને છુપાવવાની કળા-લુચ્ચાઇ-ચચળાઇ તે 'જારી-વિજારી' (૨) હાથચાલાકી

વિજોગ, પુ૦ (સ૦ વિયોગ) જુદાઈ વિરહ, વિયોગ, અળગુ, વિખુટુ, દૂર રહેવુ તે

વિજોગણ, સ્ત્રી૦ પતિથી દૂર પડેલી સ્ત્રી, વિરહિણી

વિજોગી, વિ૦ વિયોગી, વિરહી, વિજોગવાળુ

વિજ્ઞપ્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિનતિ અરજ, આજીજી

વિજ્ઞાત, વિ૦ (સ૦) સારી રીતે જાણેલુ, વિદિત

વિજ્ઞાન, ન૦ (સ૦) સવિશેષ-ખાસ જે જ્ઞાન તે તત્વજ્ઞાન, કેવળજ્ઞાન (૨) વિદ્યા, શાસ્ત્રીયજ્ઞાન, કોઈપણ પ્રકારનુ અનુભવજ્ઞાન, ભણતર, જ્ઞાન

વિજ્ઞાનમયકોશ, પુ૦ (સ૦) શરીરમા કલ્પેના પાચ કોશમાનો એક કોશ જે જ્ઞાનને હૃદયમા ઉતારે છે,ધારણ કરવાની શક્તિ કેવળ ચૈતન્યજ્ઞાન

વિજ્ઞાનિક, વિ૦ વિજ્ઞાન સબધી-લગતુ, શાસ્ત્રીય

વિજ્ઞાની, વિ૦ વિજ્ઞાન જાણનાર, શાસ્ત્રી, જ્ઞાની

વિજ્ઞાપના, સ્ત્રી૦(સ૦) માનપૂર્વક કરેલી અરજ તે, વિજ્ઞપ્તિ, વિનતિ સાથે નિવેદન કરવુ તે

વિટ, પુ૦ (સ૦) શઠ, ધૂર્ત ૨ ભડવો, જાર ૩ મળ, વિષ્ટા ન ટળે જનની વિટ વામન '

વિટપ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ડાળી, પલ્લવ, શાખ, સુદર

'લલિત લતાઓ લટકે વિટપ વિંટલાઇ'–ઋ૦ વ
વિટપી, ન૦ (સં૦) શાખાવાળુ તે, ઝાડ વૃક્ષ
વિટલ, વિ૦ ન ટળે એવુ, દૃઢ ૨ મૂર્ખ, અણસમજુ
વિટલા, પુ૦ કાને પહેરવાના સોનાના વાળા
વિટલાવુ, ક્રિ૦ અ૦ વિટાવુ, લપેટાવુ, ઘેરાવુ
વિટવુ, ક્રિ૦ સ૦ વિંટવુ લપેટવુ ૨ ઘેરીલેવુ કબજામા ઘાલવુ
વિટંગા, સ્ત્રી૦ કુલટા, છિનાળ ૨ કામેન સ્ત્રી
વિટંડ, ન૦ પાખંડ, ફેલ
વિટંબણા, સ્ત્રી૦ (સં૦ વિડંબન) પીડા, દુઃખ ૨ મુશ્કેલી, નડતર ૩ માથાફોડ, પંચાતી
વિટાળવું, ક્રિ૦ સ૦ વિટવુ, લપેટવુ ૨ ગોળાકાર ગડી કરવી
વિટાળો, પુ૦ વિંટો
વિટો, પુ૦ વિંટો, વિટલો, 'ગોદડાનો વિંટો' ૨ આંટી, ગુંછળી
વિઠ્ઠલ, પુ૦ (સં૦) વિષ્ણુનો અવતાર, કૃષ્ણ, પરમેશ્વર
વિડંબન, ન૦ (સં૦) પીડા, આપદા ૨ મુશ્કેલી, અડચણ ૩ પંચાતી, ગુંચવણ, વિટંબના
વિડારવુ, ક્રિ૦ સ૦ મારી નાખવુ ૨ ચીરવુ, ફાડવુ ૩ શમાવવુ, ઓછુ કરવુ
વિણ, અ૦ વિના, વગર, શિવાય
વિણવુ, ક્રિ૦ સ૦ અનાજમાથી કાંકરા, કસ્તર કાઢી નાખવા ૨ સારૂ સારૂ જોઈને ઉપાડી લેવુ ચુંટવુ ૩ ઘણામાથી પસંદ કરી લેવુ, વરણી કરવી તે ૪ સાભરી લેવુ, એકઠુ કરી લેવુ, ભેગુ કરવુ ૫ ચુંટવુ, તોડવુ, વેડવુ **વિણી** લઈએ એવુ =સુંદર, મજેનુ, સ્પષ્ટ, ધ્યાન ખેંચે એવુ 'બોલ તો જાણે વિણી લઈએ એવા'
વિણાચુંટા, પુ૦ વ્યાકુળતા, અકળામણ બેચેની, વ્યગ્રતા
વિણામણ, ન૦ અનાજમાનુ કાંકરા વગેરે કસ્તર તે ૨ ખોડખાપણ, દોષ, કહેવા જેવુ 'એમા કંઈ વિણામણ નથી' ૩. વિણવાની મજુરી ધૂળ વિણામણ કાંકરાન્ન હોય તેમાથી શુ મળવાનુ ?
વિણામણી, સ્ત્રી૦ વિણામણ
વિતક, ન૦ વિતેલુ તે, ગુજરેલુ તે, અનુભવેલુ ૨ સંકટ, દુઃખ.
વિતકડા, ન૦ વિતેલા જે સંકટ-મુશ્કેલીઓ વગેરે તે 'વિતકડા વિત્યા તે કોને કહીએ રે ઓધવજી.'
વિતથ, વિ૦ ખોટુ, અસત્ય, મિથ્યા, ફોકટ
વિતનુ, પુ૦ (સં૦) અનંગ, કામ ૨ વિ૦ ઘણુ ઝીણુ ૩ સુંદર ૪ નાજુક
વિતર્ક, પુ૦ (સં૦) ઉડતા વિચાર ને, ખોટા તર્ક ૨ કલ્પના, તરંગ ૩ ભ્રાન્તિ, વહેમ, શક ૪ અટકળ, અનુમાન
વિતલ, ન૦ (સં૦) સાત પાતાલમાનુ બીજુ
વિતવું, ક્રિ૦ અ૦ ગુજરવુ, પડવુ, અનુભવમા આવવુ. ૨ વહીજવુ, ગુજરવુ
વિતંડા, પુ૦ ખોટો નાદ, મંડવાદ 'વિતથ વિતંડા કરી મરે, લેવો તેણે આ લાવ'–રત્નો૦ વિતંડવાદ =નકામી તકરાર, માથાઝીક
વિતાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ દુઃખ દેવુ, પજવવુ, હેરાન કરવુ
વિતાન, ન૦ [સં૦] ચંદરવો, છત
વિતી, સ્ત્રી૦ વિતેલુ જે તે, આપદા, ગુજરી 'મુજ વિતી તુજ વિતશે, ધીરી બાપુડિયા'
વિત્ત, ન૦ [સં૦] શક્તિ, બળ, કૌવત ૨ ધન, દોલત, પૈસોટકો. ૩ માલ મિલકત, પુંજી ૪ સાર, કસ ૫ રસ, પાણી, હીર. ૬ જીવ વિત્તપાળ=ધનપતિ, કુબેર ભંડારી
વિદગ્ધ, વિ૦ [સં૦] બળેલુ, દાઝેલુ ૨ ચતુર, હોશિયાર, કાબેલ, મુસદ્દી. ૩ ધૂર્ત, પહોંચેલુ આવડવાળુ ૪ કાચુ પાકુ
વિદગ્ધતા, સ્ત્રી૦ હોશિયારી, ચતુરાઇ, આવડ.
વિદગ્ધા, વિ૦ ચતુર-કાબેલ સ્ત્રી ૨ ચતુર નાયિકા
વિદળ, વિ૦ બે ભાગે વહેંચાયેલુ, જેમા રેસા ન હોય તેવુ
વિદાય, વિ૦ વદાય, જુઓ
વિદાયગીરી, સ્ત્રી૦ મોકલવુ-વળાવવુ તે, વદાઈ, રજા અને ભેટ-આશિષ આપવા તે
વિદારક, વિ૦ (સં૦) ફાડનાર, ચીરનાર ૨ ટાળનાર, મટાડનાર
વિદારણ, ન૦ (સં૦) વિદારવુ-ફાડવુ તે ૨ વિ૦ ટાળનાર
વિદારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફાડવુ, ચીરવુ ૨ મટાડવુ. ટાળવુ, નાશ કરવુ
વિદિત, વિ૦ (સં૦) માહિત, જાણમા આવેલુ, જણાવેલુ.
વિદુર, વિ૦ (સં૦) ડાહ્યુ, શાણુ, અનુભવી ને બહુશ્રુત હોય એવુ ૨ કંગાલ, ગરીબ, દીન

વિદુરવેડા=કગાલિયત બતાવ્યા કરવી તે

વિદૂષક,પુ૦(સં૦) ભણેલો ગણેલો ટોળી માણસ
૨ મશ્કરો, રંગલો, જાુઠણુ, તરકડિયો

વિદેશ, પુ૦(સ૦) પરદેશ,પારકો-પરાયો દેશ તે

વિદેશી,વિ૦બીજા દેશનુ,સ્વદેશી નહિ તે, પરદેશી

વિદેહી, વિ૦(સ૦) માયા પાશથી જે મુક્ત હોય
તે, છતે દેહે જેણે બ્રહ્મ જાણ્યુ હોય તે, જીવન-
મુક્ત, જ્ઞાની

વિદ્ધ, વિ૦ (સ૦) વિધાયેલુ, વેહ પડેલો હોય
એવુ ૨. વપરાયેલુ, ઉપયોગમા આવેલુ ૩
અનુભવી, જેને વિતેલુ હોય, જેણે દુખ સહેલા
હોય એવુ [સમક્ષ, પ્રત્યક્ષ

વિદ્યમાન, વિ૦ (સ૦) જીવતુ, હયાત. ૨ હાજર

વિદ્યા,સ્ત્રી૦(સ૦)સારી રીતે જાણવાનુ તે,જ્ઞાન,
ઉડી સમજ તે ૨ ભાષા, કળા વિચાર ઇ૦
સબધી જે ઉડુ જાણવા ભણવાનુ તે, જ્ઞાન,
સમજણ. ૩ સુશિક્ષા, કેળવણી ૪ ઇલમ,
હુન્નર, કળા ૫ બરૂમાના રેસા ચૌદ વિદ્યા=
જ્ઞાન સબધી ૧૪ વિભાગ તે (ચાર વેદ, શિક્ષા,
કલ્પ, વ્યાકરણ, નિરૂક્ત, છદ,જ્યોતિષ (છ અગ),
ધર્મ, મીમાસા, તર્ક અથવા ન્યાય ને પુરાણ)
ચૌદ વિદ્યા જાણ=વિદ્વાન, ૨ ભણેલો અને અનુ-
ભવી ૩ હોશિયાર, કાબેલ, ૪ છેતરાય નહિ
એવો ઠગ, ધૂર્ત અવિદ્યા=અજ્ઞાન, માયા, અણ
સમજ મેલી વિદ્યા=મતરતતરનુ જ્ઞાન તે વિદ્યા
કોઇના બાપની નથી=ભણે તેની વિદ્યા

વિદ્યાગુરૂ, પુ૦ આચાર્ય, શિક્ષક, મહેતાજી

વિદ્યાધર,પુ૦ કૈલાસ પર્વત ઉપર રહેતા અર્ધ
દેવલોકની એક જાતિ, કુબેરના યક્ષ [ભણવુ તે

વિદ્યાભ્યાસ, પુ૦ અધ્યયન, ભણતર, શિક્ષણ,

વિદ્યાલય, ન૦ (સ૦) શાળા, પાઠશાળા, નિશાળ

વિદ્યાર્થી, પુ૦ ભણનાર, નિશાળિયો,શિષ્ય, શીખ-
નાર તે, અભ્યાસી

વિદ્યાશાળા, સ્ત્રી૦ વિદ્યાલય, પાઠશાળા

વિદ્યુત, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિજળી, દામિની, પ્રાણી-
માત્રમા જે ગુપ્ત બળ રહેલુ છે તે, ચપળા

વિદ્રાવણ, ન૦ (સ૦) ગળીને પાણી થયેલુ હોય
તે, ૨ ઓગળવુ તે, પ્રવાહી કરવુ તે

વિદ્રુમ, ન૦ (સ૦) પ્રવાલ, પરવાળુ, પરવાળાનુ
ઝાડ ૨ કિસલય કુપળ [પંડિત

વિદ્વજ્જન,ન૦ (સ૦) વિદ્વાન માણસ, ફિલસુફ,

વિદ્વત્તા, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિદ્વાનપણુ તે, પંડિતાઇ
૨ જ્ઞાન [જ્ઞાની, પંડિત, વિબુધ, ભટ્ટ

વિદ્વાન, વિ૦ (સ૦) વિદ્યા ભણેલુ, જ્ઞાનવાન-

વિધ, પુ૦ (સ૦) પ્રકાર, તરેહ, જાત

વિધણુ ન૦ વિઝણુ ફરસી [તિ સ્ત્રી રાડીરાડ

વિધવા, સ્ત્રી૦ (સ૦)જેનો પતિ મરી ગયેલો હોય

વિધવિધ, વિ૦ જુદી જુદી જાતનુ, બહુ પ્રકારનુ,
તરેહવાર [દેવતા, દૈવ

વિધાતા, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્મા, પ્રજાપતિ ૨ ભાગ્ય-

વિધાત્રી, સ્ત્રી૦ ભાગ્ય નિર્માણ કરનાર દેવતા,કર્મ
દેવતા, દૈવ લોકમા એવી માન્યતા છે કે, બાળક
જન્મ્યા પછી છઠ્ઠે દિવસે ભાગ્યદેવતા તેનુ નસીબ
આંકી જાય છે છઠ્ઠીના લેખ

વિધાન, ન૦ (સ૦) વિધિ, રીત, પ્રકાર 'દત્ત
વિધાન' ૨ સેવા, ઉપાસના ૩ ઉપાય,ઉપચાર
૪ ક્રિયા, સંસ્કાર ૫ જોડવુ-વળગાડવુ તે ૫.
હાથીને માટે કરેલો લાડુ

વિધિ, પુ૦ [સ૦] બ્રહ્મદેવ, પ્રજાપતિ. ૨ ભાગ્ય
દેવતા, દૈવ ૩ પ્રકાર, ક્રમ, રીતિ, પદ્ધતિ ૪
કરવાનુ તે,આજ્ઞા, આદેશ, શાસ્ત્રપ્રમાણ ૫ સંસ્કાર

વિધિયુક્ત, વિ૦(સ૦)શાસ્ત્રમા બતાવેલા પ્રકારને
અનુસાર, નિયમસર, શાસ્ત્ર પ્રમાણે

વિધુ, પુ૦(સ૦)ચદ્ર,ચદ્રમા, શશી [૨ ડાયેલો

વિધુર, વિ૦ વ્યાકુળ, અકળાયેલુ ૨ વિયોગી ૩

વિધેય,વિ૦ (સ૦) કરવા જોગ ૨ અધીન,તાબાનુ,
૩ આજ્ઞાધારક [પદનુ રૂપ તે 'કર, લખ, ઇ૦'.

વિધ્યર્થ, અ૦ (સ૦) આજ્ઞાનો અર્થ સૂચક ક્રિયા-

વિધ્વસ, પુ૦ [સ૦] નાશ, બરાબી 'યજ્ઞનો
વિધ્વસ કરતા,ગાજતા ગભીર'–ઉદ્ધવ ૨ પ્રતિ-
કૂળતા વિધ્વસી=નાશ કરનાર, ઉચ્છેદક

વિનતા, સ્ત્રી૦ [સ૦] વનિતા, સ્ત્રી

વિનતિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] પ્રાર્થના, અરજ, વિનતિ
૨ નમ્રતા ૩ આજીજી [સભ્યતા, સલુકાઇ

વિનય, પુ૦ [સ૦] નમતાઇ, નમ્રતા દેખાડવી તે,

વિનવવુ, ક્રિ૦ અ૦ વિનતિ કરવી, અરજ કરવી. ૨. કરગરવુ,કાલાવાલા કરવા,આજીજી કરીને કહેવુ
વિનતિ, સ્ત્રી૦ વિનતિ, અરજ, આજીજી
વિના, અ૦ વના, વગર, સિવાય
વિનાયક, પુ૦ [સ૦] ગણપતિ,ગણેશ, ગજાનન
વિનાશ,પુ૦ [સ૦] નાશ, પાયમાલી, ખરાબી, બગાડો. વિનાશ કાળે વિપરીત બુદ્ધિ=જ્યારે ખરાબી થવાની હોય ત્યારે બુદ્ધિએ પલટાઇ જાય
વિનાશક,વિ૦ નાશકારક,સંહાર કરનાર,વિધ્વંસક
વિનાશી, વિ૦ નાશ પામે એવુ, ભંગુર
વિનિપાત, પુ૦ (સ૦) પતન, અવનતિ,પરાજય, મોટી આફત
વિનિમય પુ૦ (સ૦) અદલો બદલો, બોબદલો, એક વસ્તુ આપીને બીજી લેવી તે
વિનિયોગ, પુ૦ (સ૦) વસ્તુ વગેરેનો ઉત્સર્ગ તે ત્યાગ. ૨ જોડી દેવુ તે, યોજના, સધાન
વિનીત, વિ૦ (સ૦) સૌમ્ય, વિવેકી, સભ્ય ૨ સુશિક્ષિત, સુધરેલુ ૩ પળોટાય એવુ ગરીબ,
વિનો,પુ૦સલુકાઈ,વિવેક,વનો [ઠંડા સ્વભાવનુ
વિનોદ, પુ૦ [સ૦] ખુશીમા હસવુ બોલવુ વગેરે તે, મોજ, ગમત ૨ રમુજ,મઝા ૩ ઠઠ્ઠામશ્કરી
વિનોદી, વિ૦ આનંદી, ગમતી, લહેરી [મજાક.
વિન્યાસ, પુ૦ [સ૦] વિચારયુક્ત ગોઠવણ,રચના ૨. સ્થાપના [શત્રુ, દુશ્મન
વિપક્ષ, પુ૦ [સ૦] સામોપક્ષ, સામાવાળિયા ૨
વિપત, સ્ત્રી૦ [સં૦] દુ ખ, આપદા પીડા ૨ આફત, મુશ્કેલી - [વિટંબણા
વિપત્તિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] પીડા, દુ ખ ૨ મુશ્કેલી,
વિપરીત, વિ૦ (સ૦) ઉલટુ, અવળુ, વિરૂદ્ધ ૨ પ્રતિકૂલ [ફેર ૩ અડચણ
વિપર્યય, પુ૦ [સં૦] પલટો, વિપરીતતા, ૨ ફેર
વિપર્યાસ, પુ૦ [સ૦] વિપર્યય, વિરૂદ્ધતા ૨ ફેરફાર, વિક્રિયા [સેકંડ જેટલો અલ્પ વખત
વિપળ, સ્ત્રી૦ [સ૦ વિપલ]પળનો સાઠમો ભાગ,
વિપાક, પુ૦ [સ૦] સારી રીતે પાકી તૈયાર થઇ જવુ તે પરિપક્વતા ૨. છેવટ,પરિણામ ૩ રૂચિ, લહેજત, સ્વાદ.
વિપિન, ન૦ [સં૦]વન, અરણ્ય, રાન.
વિપુલ, વિ૦ [સ૦] મોટુ,વિશાળ, વિસ્તીર્ણ ૨. પુષ્કળ, ખૂબ ૩ ઉંડુ
વિપ્ર, પુ૦ [સ૦] બ્રાહ્મણ, ઋષિ
વિપ્રયુક્ત, વિ૦ વિજોગી, વિરહી [પાણું, ફાટફુટ.
વિપ્રયોગ, પુ૦ (સ૦) જુદાઇ, વિજોગ ૨ જુદા-
વિપ્રલબ્ધ, વિ૦ (સ૦)ઠગાયેલુ,વંચિત.૨.નિરાશ, નાસીપાસ થઇ ગયેલુ [શૃંગાર તે
વિપ્રલંભ,પુ૦ (સ૦) વિપ્રયોગ, વિયોગ.૨.વિયોગ
વિપ્લવ, પુ૦ બોળાણ,પૂરમા બોળાઇ નાશ પામવુ તે, જળપ્રલય ૨ બળવો,ઉથલપાથલ અને અધાધુંધી, ૩ અરિષ્ટ, પાયમાલી સહારકાળ
વિફરવુ, ક્રિ૦અ૦મિજાજ ખોવો, ઉશ્કેરાવુ, ફાટવુ.
વિફળ, વિ૦ નિષ્ફળ, ખાલી, મિથ્યા
વિબુધ, પુ૦ [સ૦] પંડિત ૨ દેવ, સુર
વિભક્ત, વિ૦ (સ૦) જુદુ પડેલું,અળગુ થયેલુ. ૨ વહેચાઇ ગયેલુ, ભાગ પડી ગયા હોય એવુ
વિભક્તિ, સ્ત્રી૦[સં૦]વ્યાકરણના કારક પ્રત્યયો તે, નામનો ક્રિયા સાથેનો સંબંધ દેખાડનારા પ્રત્યયો તે [૨ એક સંવત્સર.
વિભવ,પુ૦[સ૦] ઐશ્વર્ય,સાહેબી,વૈભવ,આબાદી.
વિભા, સ્ત્રી૦ [સં૦] પ્રભા, પ્રકાશ ૨ શોભા ૩.
વિભાકર, પુ૦ [સ૦] સૂર્ય, રવિ [કિરણ.
વિભાગ, પુ૦ [સ૦] ભાગ, હિસ્સો, ફાળો
વિભાજ્ય, વિ૦ [સં૦]ભાગી શકાય એવુ, ભાગવા જેવુ [૨ પ્રેમ, માયા.
વિભાવ, પુ૦ [સ૦] રસ ઉત્પન્ન કરે એવો ભાવ.
વિભાવના, સ્ત્રી૦[સ૦]ધારણા,કલ્પના કરવી તે.
વિભાવરી, સ્ત્રી૦ [સ૦] રાત્રિ, રાત, નિશા.
વિભાવુ, ક્રિ૦ અ૦ શોભવુ પ્રકાશવુ
વિભાષા, સ્ત્રી૦ [સ૦]વિકલ્પ,આમે થાય ને તેમે થાય એવી જે છુટ તે [વહેમ.
વિભીષિકા, સ્ત્રી૦ [સ૦] ભય, બીક ૨ ખોટો
વિભુ, વિ૦ [સ૦) સર્વવ્યાપક, નિત્ય ૨.પુ૦ઈશ્વર.
વિભૂતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સંપત્તિ,ઐશ્વર્ય ૨ આબાદી; કલ્યાણ, શ્રેય ૩ પ્રસાદી ૪ ભભૂતિ યજ્ઞનીભસ્મ.
વિભૂષણ, ન૦ (સં૦) શણગાર, અલંકાર, ઘરેણું. ૨ શ્રી, શોભા

વિભૂષિત, વિ૦ (સ૦) અલંકૃત, શણુગારેલું
વિભ્રમ, પુ૦ (સ૦) વહેમ, શક, ભ્રાન્તિ ૨. મનની મોજ, ઘેલછા
વિભ્રાન્ત, વિ૦ (સં૦) ગુંચવાયેલુ, બેશુદ્ધ, નિમગ્ન
વિમર્ષ, પુ૦ (સ૦) આલોચન, ગમન કરવુ તે ૨ ચીઢ, ક્રોધનો આવેશ [સ્વચ્છ
વિમળ, વિ૦ (સ૦) મળરહિત, નિર્મળ, ચોખ્ખુ,
વિમાચીઠી, સ્રી૦ એક ઠેકાણાનો માલ બીજે ઠેકાળ સહીસલામત પહોચે તે માટે કરાવેલી વિમાની ચીઠી તે [આકાશયાન, બગ્ન
વિમાન, (સ૦) આકાશમા ઉડે એવુ વાહન તે,
વિમાસણ, સ્રી૦ પાછળથી થતી ચિંતા કે વિચાર તે, પશ્ચાત્તાપ, પસ્તાવો, મનસ્તાપ
વિમાસવુ, ક્રિ૦ સ૦ પશ્ચાત્તાપ કરવો, પસ્તાવુ, પાછળથી ચિંતા કરવી
વિમુક્ત, વિ૦ (સ૦) છુટુ બંધનથી મોકળુ, છુટેલુ, સ્વતંત્ર ૨ ત્યક્ત, તજેલુ, મૂકી દીધેલુ
વિમુખ, વિ૦ (સ૦) મો ફેરવી બેઠેલુ તેવુ, વિરૂદ્ધ ૨ અળગુ, જુદુ, ૩ દૂર, આઘુ
વિમુખતા, સ્રી૦ પરાંગ મુખપણુ, જુદાઈ, વિરૂદ્ધતા
વિમુગ્ધ, વિ૦ (સ૦) બેબાકળુ, ગભરાયેલુ, વ્યાકુળ મોહપામેલુ
વિમૂઢ, વિ૦(સ૦)અણસમજુ, મૂર્ખ [જોખમ
વિમો, પુ૦ જીંદગી, માલ, ઇ૦ની સહીસલામતીનુ
વિયત, ન૦ (સ૦)આકાશ, નભ [વિયાવુ તે
વિયાણ, વિ૦ વિયાતુ, વરસ વિયાણ=વરસે વરસે
વિયાવુ, ક્રિ૦અ૦ બાળકને જન્મ આપવો, પ્રસવવુ જણવુ (પશુ પંખી) [રહેવુ તે, વિરહ
વિયોગ, પુ૦ (સ૦) જુદાઇ, વહાલામાથી વેગળા
વિયોગિની, સ્રી૦ વિરહિણી, વિજોગણ [વિરહી
વિયોગી, વિ૦ પ્રિયજનથી જુદુ પડેલુ, વિખુટુ,
વિરક્ત વિ૦ (સ૦) સંસાર ઉપરની પ્રીતિ તજી હોય એવુ નિસ્પૃહ, બેદરકાર, ત્યાગી
વિરક્તિ, સ્રી૦ ત્યાગ, સંસાર ઉપર ભાવ ન હોવો તે.
વિરચિત વિ૦ રચેલુ, બનાવેલુ સરજેલુ
વિરડો, પુ૦ વરીડો, વરડો, પાણી સુકાઇ ગયા પછી નદી કે તળાવની અંદર ખણેલો કુવો

વિરણ, સ્રી૦ એક જાતની વનસ્પતિ, સુગંધિવાળો.
વિરતિ, સ્રી૦ (સ૦) વિરામ, નિવૃત્તિ, શાંતિ.
વિરમવું, ક્રિ૦ અ૦ અટકવુ, થોભવુ, બંધ પડવુ, જંપવુ, આરામ લેવો
વિરલ, વિ૦ (સ૦) આછુ, ગીચ નહિ એવુ ૨ દુર્લભ, કવચિતજ મળતુ ૩ કોમળ, નાજુક.
વિરલુ, વિ૦ કવચિતજ બને—જોવામાઆવતુ એવુ, અસાધારણ, દુર્લભ
વિરવણ, ન૦ એ નામનુ સુગંધિદાર ઘાસ
વિરસ, પુ૦ રસ વગરનુ બેસ્વાદ, રસ રહિત
વિરહ, પુ૦ વિજોગ જુદાઈ
વિરહાતુર, વિ૦ (વિરહ) વિજોગથી અકળાયેલુ
વિરહિણી, સ્રી૦ પતિ વિજોગથી અકળાતી સ્ત્રી, વિજોગણ
વિરહી, વિ૦ વિરહવાળુ, વિજોગી, જુદુ પડેલુ
વિરંચિ, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્મા, પ્રજાપતિ
વિરાગ, પુ૦ (સ૦) સંસાર ઉપરનો પ્રેમ ઉડી જવો તે, વૈરાગ્ય, ત્યાગ [ઉપરની માયા વગરનુ
વિરાગી, પુ૦ ત્યાગી, વેરાગી, સાધુ—સંત ૨ સંસાર
વિરાજમાન, વિ૦ શોભાયમાન પ્રકાશિત, સુશોભિત, દેદીપ્યમાન ૨ બેઠેલુ બિરાજેલું
વિરાજવું, ક્રિ૦ અ૦ શોભવુ, સારૂ દેખાવું ૨. પ્રકાશવુ, વિલસવુ [૨ આવિષ્કૃત.
વિરાજિત વિ૦ શોભતુ, સુંદર લાગતુ, સુશોભિત
વિરાટ, વિ૦ મોટુ, વિશાળ, ભવ્ય ૨ બ્રહ્માંડ, વિશ્વ રૂપે ઇશ્વરનો દેહ તે
વિરામ, પુ૦ આરામ, વિશ્રામ, ફુરસદ ૨ જંપ, અટકાવ ૩ અંત, અવસાન, મરણ **વિરામ-**ચિહ્ન=વિશ્રામ લેવાની નિશાની, (વાચનમા)
વિરામવું, ક્રિ૦ અ૦ અટકવુ, થોભવુ, કામ કરતા આરામ લેવો, થાક ખાવો, ૩ નિવૃત થવુ, મરીજવુ
વિરાવ, પુ૦ (સ૦) ધ્વનિ, અવાજ, શબ્દ, નાદ
વિરૂદ્ધ, વિ૦ (સ૦) ઉલટુ, સામુ પ્રતિકૂલ ૨ અયોગ્ય, અવળુ, જુદા વિચારનુ
વિરૂદ્ધતા, સ્રી૦ સામાપણુ, અસંમતપણું, પ્રતિકૂલતા
વિરૂપ, વિ૦ કદરૂપુ, વરવુ, રૂપરહિત, બદસીકલ.
વિરૂપતા, સ્રી૦ બેડોળપણ, બદસીકલ

વિરેચન, ન૦ જુલાપ, રેચ
વિરોધ, પુ૦ (સ૦) વેર, દ્વેષ, અંટસ. ૨ વિરુદ્ધતા, વિપક્ષતા, વિપરીતતા ૩ સંકટ, આફત. ૪ લડાઇ, ટંટો, તકરાર ૫. અટકાવ, અવરોધ, વારણ ૬ અભાવ; દુશ્મનાઇ ૭. એક બીજાથી ઉલટાસુલટી હોવું તે ૮ એ નામનો એક અલંકાર
વિરોધી, વિ૦ વેરી, દ્વેષીલું, ઝેરી ૨ સામાવાળિયો, દુશ્મન. ૩ કજિયો–તકરાર કરે એવું
વિલક્ષણ, વિ૦ (સં૦) ઓર તરેહનું, ઢંગધડાવગરનું, તરેહવાર ૨ અદ્ભુત ૩. અસાધારણ, વિશેષ લક્ષણનું
વિલપન, ન૦ (સં૦) રૂદન, વિલાપ. ૨ બડબડાટ
વિલપવું, ક્રિ૦ સ૦ આક્રંદ કરવું, વિલાપ કરવો
વિલય, પુ૦ (સં૦) ગળીને પ્રવાહી થવું તે, દ્રાવણ ૨ નાશ, પાયમાલી, પ્રલય
વિલસવું, ક્રિ૦ અ૦ (સં૦) મોહક દેખાવું, ઝળકી રહેવું, શોભવું, ૨ ફરકવું, હવામાં ઉડવું ૩ આનંદમાં રમવું, ક્રીડા કરવી. [ચેષ્ટાઓ.
વિલસિત, ન૦ (સં૦) ગતકડાં, નખરા, આનંદી
વિલંબ, સ્રી૦ વાર, ખોટી, ઢીલ
વિલાત, સ્રી૦ વિલાયત, વતન, સ્વદેશ
વિલાપ, પુ૦ (સં૦) રોવું તે, રૂદન બોલીને રડવું તે ૨ ખરેખરા અંતરના દુઃખનો પોકાર તે
વિલાયત, સ્રી૦ ન૦ સ્વદેશ, વતન, જન્મભૂમિ ૨ તુર્ક સલ્તનતનો એક ભાગ, તુર્ક પ્રજાનો અસલ દેશ ૩ ગોરા–યુરોપિયન લોકનો દેશ
વિલાયતી, વિ૦ વિલાયતનું–વિલાયતમાં બનેલું. ૨. તરેહવાર, તોછડું, વિચિત્ર ૩ અંગ્રેજી રીતભાતનું વિલાયતી મીઠું=એક રેચક મીઠું
વિલાવું, ક્રિ૦ અ૦ કરમાવું, ઢીલું પડી જવું, ઉતરી જવું ૨ પીગળવું, ગળવું
વિલાસ, પુ૦ (સં૦) રમતગમત, ક્રીડા ૨ મોહક હિલચાલ, લટકા; લહેરી લહેંકા. ૩ શૃંગાર ક્રિડા, ૨ ગમ્માજી, ગેલ
વિલાસી, વિ૦ આનંદી–મોજીલું, ગમતી, ૨ કામી, ક્રીડાસક્ત. ૨ લહેરી, ગુલાબી, નખરાબાજ, રસિક
વિલિયું, ન૦ અરધો રૂપિયો (સંકેતમાં)
વિલીન, વિ૦ (સં૦) તન્મય, તદાકાર ૨ બીજામાં ભળી ગયેલું, નાશ પામી ગયેલું એકાકાર
વિલુબ્ધ, વિ૦ લોભાયેલું, આકર્ષિત ૨ લંપટ
વિલેપન, ન૦ (સં૦) ચોપડવું તે, લેપ
વિલોકણી, સ્રી૦ જોવાની ઢબ, વિલોકન છટા, નિરીક્ષા, તપાસણી,
વિલોકન, ન૦ (સં૦) નિરખવું તે; અવલોકન
વિલોકનીય, વિ૦ (સં૦) જોવાજોગ, સુંદર
વિલોકવું, ક્રિ૦ સ૦ જોવું, નિહાળવું ૨ તપાસવું
વિલોચન, ન૦ (સં૦) નેત્ર આંખ, ચક્ષુ, તપાસ
વિલોમ, વિ૦ (સં૦) વિપરીત, અસમ, વ્યસ્ત વિલોમજ=ઉચ્ચ જાતિની સ્રીમાં નીચ–હલકી જાતિના પુરૂષથી ઉત્પન્ન થયેલું [ચંચળ
વિલોલ, વિ૦ (સં૦) હાલતું, કંપતું, ૨ તરલ,
વિલોવિલ, અ૦ અર્ધોઅર્ધ (સંકેતાર્થ)
વિલોલતા, સ્રી૦ ચંચળતા, તરલતા, અસ્થિરતા, હાલહાલ થયા કરવું તે [ઇરાદો, પૃચ્છા.
વિવક્ષા, સ્રી૦ (સં૦) બોલવા–કહેવાની ઇચ્છા,
વિવક્ષિત, વિ૦ બોલવાનું મનમાં ધારેલું તે બોલવા ધારેલો અર્થ તે
વિવર, ન૦ (સં૦) પોલાણ, ગુફા, દર, છિદ્ર
વિવરણ, ન૦ (સં૦) લંબાણ ખુલાસો, વ્યાખ્યાન, સ્પષ્ટીકરણ વિવેચન
વિવર્જિત, વિ૦ સં૦ ત્યાગ કરેલું તજેલું
વિવર્ણ, વિ૦ (સં૦) બેરંગું, ફીકું ૨ બેડોળ, કરૂપ.
વિવર્ત, પુ૦ (સં૦) ચક્રાકાર ફરવું તે, પરિભ્રમ ૨ અવિદ્યાભ્યાસ, મિથ્યામતિ ૩ વિકૃતિ, વિકાર ૪ જમાવ, રાશિ. [ફરક, ફેરફાર.
વિવર્તન, ન૦ ફરી જવું તે, ઉલટ ચક્કર, ૨
વિવિર્દ્ધત, વિ૦ (સં૦) વધેલું, વિસ્તાર પામેલું
વિવશ, વિ૦ (સં૦) પરાધીન, પરતંત્ર, ૨ વ્યાકુળ
વિવસ્વત, પુ૦ (સં૦) સૂર્ય, રવિ, આદિત્ય
વિવાદ, પુ૦ (સં૦) કોઈ બાબતની સારાસારતા માટે સામ સામે મુદ્દાસર બોલવું તે, ઊહાપોહ, ટીકા, વાદ ૨ કજીઆ, તકરાર
વિવાદી, વિ૦ વાદ કરનાર, તકરારી, પ્રતિવાદી.
વિવાસન, ન૦ (સં૦) દેશવટો, દેશનિકાલ.

વિવાહ, પુ૦(સં૦) વરકન્યાનો સંબંધ કરવો તે, વેસવાળ, સગાઇ (વિવાહ ફોગ થાય, લગ્ન ફોક થઈ શકે નહિ) ૨ પાણીગ્રહણ, લગ્ન વિવાહ માંડવો=લગ્નની ધામધુમ કરવી વિવાહની વરસી =ઓળનુ ડોળ, અવળચવળ, બગાડી નાખવુ તે, જોઇએ તે કરતાં ઉલટુજ [વગેરેની ધામધુમ તે.
વિવાહવાજન, ન૦ વિવાહ અને તેને લગતી વાજાં
વિવાહહિત, વિ૦ પરણેલુ, લગ્ન કરેલુ હોય તેવુ
વિવિધ,વિ૦ (સ૦) અનેક પ્રકારનુ. ભાતભાતનુ જેમા ઘણી જાતો હોય એવુ
વિવૃત, વિ૦ ઉઘાડુ, ખુલ્લુ ૨ વિસ્તૃત
વિવેક, પુ૦ (સ૦) સારાસાર સમજવાની શક્તિ, સદસદ વિચાર, ડહાપણ, જ્ઞાન ૩ સભ્યાચાર, સભ્યતા, વિનય, મર્યાદા, મલાજો ૪ કરકસર, સંભાળીને વાપરવા ખરવાની રીત તે
વિવેકી,વિ૦સભ્ય, વિનયવાળુ, ૨ સમજુ, ડાહ્યુ
વિવેચન, ન૦ (સ૦) સ્પષ્ટીકરણ, ગુણ દોષ જુદા પાડી બતાવવા તે, ટીકા, ચર્ચા
વિશદ, વિ૦ (સ૦) ચોખ્ખુ, નિર્મળ ૨ સ્પષ્ટ, ખુલ્લુ ૩ શ્વેત, ધવલ
વિશાખા, ન૦ સોળમુ નક્ષત્ર
વિશારદ, વિ૦ (સ૦) નિપુણ, કુશળ, જાણીતુ. ૨ દક્ષ, ચતુર [વિસ્તીર્ણ
વિશાળ, વ૦ (સ૦) મોટુ. ઘણુ લાંબુ પહોળુ,
વિશિષ્ટ,વિ૦(સ૦) ઉત્કૃષ્ટ, ઉત્તમ ૨ અસાધારણ
વિશુદ્ધ,વિ૦ (સ૦) પવિત્ર, દોષરહિત ૨ ચોખ્ખુ, ભેળ વગરનુ વિશુદ્ધતા=પવિત્રતા, ચોખાઇ
વિશુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ શુદ્ધિ, પવિત્રતા, દોષ રહિતપણુ
વિશે, અ૦ વિશે, મા, સબધી, બાબત ઉપર
વિશેષ, વિ૦ ઘણુ, બહુ, પ્રમાણ કરતા વધારે તે ૨ અમુક, ખાસ, ખસુસ. ૩ જાત, પ્રકાર,ભાત
વિશેષણ, ન૦ (સ૦) પ્રાણી પદાર્થનો ગુણ કે સખ્યા બતાવનાર શબ્દ [કરીને, ખસુસ
વિશેષત, અ૦ (સ૦) ઘણુ કરીને, મુખ્યત્વે
વિશેષતા, સ્ત્રી૦ વધારેપણુ, ઉત્કૃષ્ટતા, શ્રેષ્ઠાઇ
વિશેષે કરીને,અ૦ ખસુસ કરીને, ઘણુ કરીને
વિશેષ્ય,ન૦ (સ૦) (વ્યાકરણ) જેનુ વિશેષણ હોય તે શબ્દ ૨ વિશેષે કરીને જાણવા જોગ વિષય તે.
વિશ્રામ, પુ૦ વિસામો, આરામ ૨ થાકીને બેસવું તે, વિરામ લેવો તે ૩ આરામ લેવાનુ સ્થળ.
વિશ્રામવું, ક્રિ૦ અ૦ આરામ લેવો,થાક ખાવો, દમ ખાવો ૨ મૂકવુ [ખાવો–દમ ખાવો તે
વિશ્રાંતિ,સ્ત્રી૦ (સ૦) વિસામો, આરામ ૨. થાક
વિશ્રુત,વિ૦(સ૦) જાણીતુ, પ્રખ્યાત, ૨.વિદિત
વિશ્વ, ન૦ (સ૦)બ્રહ્માંડ ૨ જગત, સૃષ્ટિ, દુનિયા
વિશ્વકર્મા, પુ૦ (સ૦)દેવનો શિલ્પી ૨ કારીગર; [સુતાર
વિશ્વસનીય, વિ૦ (સ૦) ખાતરીનુ
વિશ્વભર, વિ૦ (સ૦) વિશ્વનુ ભરણ પોષણ કરનાર, પરમેશ્વર [રાજા ૨ એક ક્ષત્રિય ઋષિ
વિશ્વામિત્ર, પુ૦ ગાધીરાજાનો પુત્ર–એક મોટો
વિશ્વાસ, પુ૦ (સ૦) ભરોસો, ખાતરી, ઇતબાર ૨ શ્રદ્ધા, આકીન, પ્રતીતિ, વિશ્વાસઘાત=વિશ્વાસ આપીને અવળુ કરવુ તે, કપટ વિશ્વાસઘાતી= દ્રોહી, કપટી, દગલબાજી, ગળાફાસુ, નિમકહરામ.
વિશ્વાસી, વિ૦ વિશ્વાસુ, વિશ્વાસ રાખે એવુ વિશ્વાસપાત્ર, પ્રામાણિક ૨ ખ્રિસ્તી, ઇસુના ધર્મને માનનાર [પ્રામાણિક
વિશ્વાસુ, વિ૦ વિશ્વાસ કરવા જોગ, વિશ્વાસી;
વિષ, ન૦(સ૦)ઝેર, જેથી જીવ જાય એવુ દ્રવ્ય તે, હલાહલ ૨ અત્યત કડવુ દ્રવ્ય તે, વખ.
વિષણ્ણ, વિ૦(સ૦)ખિન્ન, ઉદાસ ૨ ફીકુ,નિસ્તેજ
વિષમ,વિ૦ (સ૦) એકીનો અક ૨ કમી જાસ્તી ૩ મુશ્કેલ, કઠણ,કષ્ટસાધ્ય, મહેનતનુ ૪ અસમ, ઉંચુ નીચુ નહિ સરખુ ૫ ઉલટુ, વિરૂદ્ધ ૬ દારૂણ ૭ અદ્વિતીય, અતુલ્ય [અસમતા
વિષમતા, સ્ત્રી૦કઠણાઇ, મુશ્કેલી ૨.ન્યુનાધિકતા,
વિષય,પુ૦(સ૦) ઇંદ્રિય ગ્રાહ્ય બાબત તે, ઇન્દ્રિયોથી જે કર્મ કરી શકાય તે ૨ કામ, ઇશ્કબાજી ૩ હેતુ, ઉદ્દેશ ૪ કામ, વ્યાપાર ૫ મનોવૃત્તિ, વિચારણા તે [બાબતોમા જે રસ પડવો તે.
વિષયાનદ, પુ૦ (સ૦) સભોગેચ્છા ૨ સંસારી
વિષયાત્ર, વિ૦ કામાસક્ત,
વિષયી, વિ૦ વિષયાસક્ત, વિષય લોલુપ, કામી
વિષયે, અ૦ વિષે, મા, અંદર, લગતુ, સંબધે.

વિષાદ, પુ૦ (સ૦) નિરુત્સાહથી થતી જે લાગણી તે, શોક, દિલગીરી. ૨ આપદા, દુખ
વિષુવ, ન૦ (સ૦) પૃથ્વીના ગોળાના ઉત્તર દક્ષિણ એ સરખા ભાગ દેખાડનારી રેખા જ્યા મેષ અને તુલા સક્રાન્તિમા રાત અને દિવસ સરખા થાય છે,
વિષૂચિકા, સ્ત્રી૦ કોલેરા, કોગળિયુ માતાનુ
વિષે, અ૦ મા, અંદર, મહિ, ઉપર, બાબત
વિષ્કુભક,પુ૦ (સ૦) ભજવવામા આવતા નાટકની વસ્તુનો વૃત્તાત, ઉપોદ્ઘાત, આમુખ
વિષ્ટર,પુ૦ (સ૦) દર્ભાસન, ઘાસનુ આસન
વિષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સમાધાનીની પચાત, સલાહનું કહેણુ શિષ્ટાઇ, સામોપચાર ૩ સાતમુ કરણુ
વિષ્ઠા, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રાણીએ ઉત્સર્ગ કરેલો મળ, ગૂ, નરક [સૃષ્ટિનુ પાલન કરનાર દેવ, નારાયણ
વિષ્ણુ, પુ૦ (સ૦) પરમેશ્વર, સત્વગુણનુ સ્વરૂપ,
વિષ્ણુતેજ, ન૦ વિષ્ણુનુ ઐશ્વર્ય તે ૨ ઘી, ઘૃત
વિષ્ણુપદ, ન૦ (સ૦) આકાશ, ગગન, વ્યોમ 'ઉંચે ઉચ્ચ વિશાળ વિષ્ણુપદમા જૈને વસેલો હશે'
વિસમવુ, ક્રિ૦અ૦ ઠડુ થવુ, શાત પડવુ, શમવુ ૨ થોડીવાર આરામ મળે એમ થવુ ૩ ઊભરણુ ઉતરીજવુ 'રેલના પાણી વિસમ્યા છે ૪ ઘેનનો ખોળો ભર્યા પછી તે ખોળામાનુ તેની માતાએ પોતાના ખોળામા લેવુ તે
વિસરભોળુ,વિ૦ સહેજ વારમા ભૂલી જાય એવુ ભૂલકણુ ગાફેલ, નિષ્કપટી
વિસરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભૂલવુ, ચૂકવુ યાદ ન રહેવુ
વિસર્ગ, પુ૦ (સ૦) સ્વર આગળ કંઇક હકારનો ઉચ્ચાર સૂચક ચિહ્ન તે ૨ ત્યાગ, દાન
વિસર્જન, ન૦ છોડી દેવુ તે, જતુ કરવુ તે ૨ ત્યાગ, જળ મૂકવુ તે ૩ કામ બધ કરી છુટુ પડી જવુ તે બરખાસ્ત 'સભા વિસર્જન થઇ'
વસાત, સ્ત્રી૦ માલ, જીવ, દમ ૨ ઉપયોગીપણુ.
વિસામો, પુ૦ (સ૦ વિશ્રામ) થોભવુ-અટકવુ તે, આરામ, નિવૃત્તિ. ૨ થોભવાની જગા ૩ શ્રમ લઇ જતા થોભવાની જગા-ચોતરો
વિસાર, પુ૦ ભુલાવુ તે, વિસ્મરણુ
વિસારવું, ક્રિ૦ સ૦ વિસરવુ, ભૂલીજવુ ૨ મન માથી કાઢી નાંખવુ.
વિસારો, પુ૦ વિસાર, વિસ્મરણ; વિસ્મૃતિ
વિસૃત, વિ૦ (સ૦) વિસ્તૃત [પામવુ
વિસ્તરવુ, ક્રિ૦ અ૦ ફેલાવુ, વધવુ વિસ્તાર
વિસ્તાર, પુ૦ (સ૦) ફેલાવો, પ્રસાર, વધારો, ક્ષેત્રફળ ૨ પરિવાર
વિસ્તારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ફેલાવવુ, વધારવુ, લબાવવુ
વિસ્તીર્ણ, વિ૦ (સ૦) વિસ્તારવાળુ, વિશાળ
વિસ્તૃત, વિ૦ (સ૦) પ્રફુલ્લ, વિશાળ, ફેલાયેલુ
વિસ્ફોટક, પુ૦ (સ૦) લોહી વિકારનો એક ત્વચા રોગ એમા શરીર ઉપર ધોળા ફોલ્લા ફુટી નિકળે છે
વિસ્મય, પુ૦ આશ્ચર્ય, અચબો, તાજુબી
વિસ્મરણ, ન૦ (સ૦) વિસ્મૃતિ, ગફલતી
વિસ્મિત, વિ૦ વિસ્મય પામેલુ, ચકિત.
વિસ્મૃતિ, સ્ત્રી૦ વિસ્મરણ, નહિ યાદ રહેવુ તે ૨ ભૂલ [એકાત-પ્રણય
વિસ્રભ, વિ૦ (સ૦) એકાતિક, ખાનગી, ગુહ્ય.
વિહગ, ન૦ (સ૦) પક્ષી પખી ૨ એક રોગ.
વિહગમ, ન૦ (સ૦) પખી, પક્ષી
વિહરવુ, ક્રિ૦ અ૦ રમવુ, ખેલવુ, ક્રીડા કરવી
વિહાણવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગુજારવુ, ગાળવુ
વિહાર, પુ૦ (સ૦) રમત, ખેલ, ક્રીડા. ૨ આનંદે હરવુ ફરવુ તે ૩ ઠામઠામ ફરતા રહેવુ તે, ભ્રમણ ૪ મઠ, આશ્રમ
વિહારી, વિ૦ વિહાર કરનાર, ફરનાર
વિહીન, અ૦ (સ૦) વગર, સિવાય
વિહુણુ-હોણુ, વિ૦ વિખુટુ, છુટુ, અળગુ, એકલુ
વિહ્વલ, વિ૦ (સ૦) બાવરૂ પડી ગયેલુ, આતુર, આકળવિકળ, ગાભરૂ
વિહ્વલતા, સ્ત્રી૦ ગભરાટ, અકળામણ, બાવરાપણુ. ૨ ગુચવણુ, અસત આતુરતાવાળી બેચેન મનની સ્થિતિ તે
વિળાલો, પુ૦ બાવરો, વેવલો, બેવકૂફ
વિ૦ વિ૦ વિદ્યમાનનુ ટુકુ રૂપ. 'મણિલાલ વિ૦ લલ્લુભાઇ.'
વીખ, ન૦ ઝેર, વિષ, હલાહલ. ૨ ખાર, દ્વેષ; વીખવાદ=દ્વેષ-ખારની લડાઈ.
વીઘુ, ન૦ ૨૦ ગુઠાનું માપ, સો ચોરસ હાથ.

વીઘોટી, સ્ત્રી૦ વિઘોટી, કિસ્ત, મહેસુલ
વીચિ, સ્ત્રી૦ તરંગ, છોળ.
વીજ, સ્ત્રી૦ વીજળી.
વીજન, પુ૦ (સ૦) વિંઝણો, પંખો
વીણ, અ૦ વગર, સિવાય, વિના
વીણા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક તંતુવાદ્ય, બીન,તંબુરો
વીત, ન૦ વિત્ત, ધન, પૈસો [વીણાપાણિ=નારદ
વીતક, ન૦ જે વીતેલુ તે, વિપત્તિ,સંકટ [તિર્થંકર
વીતરાગ, વિ૦ (સ૦) શાંત, સંયમી ૨ જૈન
વીતવુ, ક્રિ૦ અ૦ વિપત્તિ પડવી, દુઃખ પડવુ ગુજરવુ ૨ પુરૂ થવુ, વહી જવુ 'મુજ વીતી તુજ વીતશે, ધીરી બાપુડિયા' [વહી જવા દેવુ
વીતાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ દુઃખ દેવુ, પીડવુ ૨ ગુમાવવુ,
વીથિ, સ્ત્રી૦ કુંજ, લતાઓમાની સાંકડી વાટ
વીમો, પુ૦ જિંદગી કે માલમિલકતનુ જોખમ રાખવુ તે, નુકસાનના બદલાનુ સાટુ
વીર, વિ૦(સ૦) શૂર, પરાક્રમી બળવાન, બહાદુર, જોરાવર, ૨ પુ૦ મરદ માણસ, લડવૈયો, જોદ્ધો, શૂર પુરૂષ ૩ પૌરૂષ મરદાઈ, પરાક્રમ ૪ ઉગ્ર સ્વભાવનુ એક ભૂત, બળવાન પિશાચ વીર મૂકવા=મંત્રથી પિશાચનો પ્રવેશ કરાવવો
વીરતા, સ્ત્રી૦ પરાક્રમ, પૌરૂષ, મરદાઇ
વીરપત્ની, સ્ત્રી૦ શૂરવીર પુરૂષની પત્ની, પુરૂષના જેવાજ શૌર્યવાળી સ્ત્રી તે
વીરરસ, પુ૦ (સ૦) જુસ્સો ઉશ્કેરે એવુ કાવ્ય, લખાણ કે વર્ણન, કાવ્યના નવરસમાંનો એક રસ
વીરવિદ્યા, સ્ત્રી૦ મરદાનગીને લગતુ શિક્ષણ ૨ વીર સાધવાની મંત્રવિદ્યા ૩ લડાયક તાલીમ
વીરશ્રી, સ્ત્રી૦ પરાક્રમની ઝગઝગી, જુસ્સાની તેજી ૨ બળ-પરાક્રમની વાહવાહ તે.
વીરહાક, સ્ત્રી૦ યુદ્ધ પ્રસંગે યોદ્ધાની મોટી અને ભયંકર ચીસ, લડવાના જુસ્સાથી રણ ગર્જવી
વીરૂં, સ્ત્રી૦ એક જાતની વેલ [મૂકવુ તે
વીરો, પુ૦ ભાઇ, બંધુ [કૌવત, મર્દાઈ, શૌર્ય.
વીર્ય, ન૦ (સ૦) શુક્ર, ધાતુ રજ ૨ બળ,
વીર્યહીન, વિ૦ નિર્બળ, શૌર્ય રહિત, પૌરૂષરહિત
વીલ, ન૦ અરધો ફાડિયુ (સંકેતમા) ૨ વારસનામુ, વસિયતનામુ ૩ ભરતી
વીલાં, ન૦ એક જાતના હારમાને હારમા ફીરતા પખી [શરમિંદુ ૩ વિખૂટુ, છુટુ, રઝળતુ.
વીલુ, વિ૦ ફીકુ, ઝાંખુ, નિસ્તેજ ૨ ઓશિયાળુ;
વીસ, વિ૦ (સ૦ વિંશતિ) બે વાર દસ, ૨૦, કોડી. વીસવસા=સંપૂર્ણ, સોળ આની, મોટે ભાગે, ખચીત, જરૂર
વીસી, સ્ત્રી૦ વીસ વરસની ગણત્રી, વીસ વીસનો સમુદાય તે ૨ ભોજનગૃહ, ખાણાવળ.૩ સરાઈ ૩ વિ૦ પ્રમાણિક,વ્યવહાર કુશળ,વિવેકી,સમજુ 'એ તો વીસી માણસ છે'
વુજુ, ન૦ વજુ નિમાજ પડવા પહેલા હાથ મો ધોવા તે પ્રાર્થના પહેલા નહાવુ-શુદ્ધ થવુ તે
વુજુદ, ન૦ હયાતી ૨ તત્ત્વ,અર્ક, સત્ત્વ
વુઠવુ, ક્રિ૦ અ૦ તુટવુ ૨ વરસવુ
વુહવુ, ક્રિ૦ અ૦ જવુ
વૃક, ન૦ (સ૦) વરુ, નાહર [૨ ભીમસેન
વૃકોદર, પુ૦ વરુના જેવા પેટવાળો, ભૂખાળવો.
વૃક્ષ, ન૦ (સ૦) ઝાડ, તરુ, છોડવો
વૃત્ત, ન૦ (સ૦) ગોળ આકૃતિ, વર્તુલની લીટી; કદોરા જેવી રેખા ૨.આચરણ,વર્તણુક,રીતભાત ૩ કવિતા રચવાનો એક પ્રકાર, છંદ ૪ કામ, ધંધો ૫ ખબર, સમાચાર ૬ હકીકત;ઇતિહાસ
વૃત્તાન્ત, ન૦ (સ૦) હકીકત, વિગત, વર્ણન ૨ કથા, ઈતિહાસ, બખર ૩ સંદેશો, ખબર ૪ વર્તણુક, રીતભાત
વૃત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધંધો, વ્યાપાર, આજીવિકા, ઉદ્યમ ૨ અંતઃકરણનુ વલણ, મનનો ભાવ ૩ પ્રકાર, પદ્ધતિ ૪ ટીકા, વિવરણ ૫. નિષ્ઠા
વૃત્યનુપ્રાસ, પુ૦ (સ૦) ગદ્યપદ્યમા એકને એક અક્ષરોની આવૃત્તિ ઘણીવાર થાય તેવો શબ્દાલંકાર, ઝડઝમક, 'મોટુ એણે કીધુ કામ માટે દેશે મોટુ માન, મોટામોટા મહીપતી મહીપતરામને'
વૃથા, અ૦ (સ૦) મીથ્યા, ફોગટ,નકામુ, નિષ્ફળ
વૃદ્ધ, વિ૦ (સ૦) ઘરડુ, ઉમ્મરે પહોચેલુ, જઈફ. ૨ વડીલ, વડવાઓ
વૃદ્ધત્વ, ન૦ (સ૦) ઘડપણ, જઈફી
વૃદ્ધા, સ્ત્રી૦ ઉમ્મરે પહોચેલી સ્ત્રી, ડોસી.

વૃદ્ધાવસ્થા, સ્ત્રી૰ (સ૦) ઘરડપણુ, બુઢાપો, જૈફી.
વૃદ્ધિ, સ્ત્રી૰ વધારો, ઉમેરો ૨ અભ્યુદય, આબાદી.
વૃદ્ધિગત, વિ૰ વધી ગયેલું, વિસ્તાર પામેલું
વૃશ્ચિક, પુ૦ (સ૦) વિંછી. ૨. આઠમી રાશિ
વૃષણુ, ન૦ અંડ, ગોળીની કોથળી, આડવો
વૃષભ, પુ૦ (સ૦) પોઠિયો, આખલો, નદી, સાંઢ
વૃષભધ્વજ, પુ૦ મહાદેવ, શિવ [૨ બીજી રાશિ.
વૃષલી, સ્ત્રી૰ પતિત સ્ત્રી, શૂદ્રા, ધર્મભ્રષ્ટ સ્ત્રી
વૃષ્ટિ, સ્ત્રી૰ (સ૦) વરસાદ ૨ કોઇ પણ વસ્તુનું ખૂબ આવી પડવુ તે, મોટો પ્રપાત
વૃંદ, ન૦ (સ૦) ટોળુ, જથો, સમુદાય
વૃંદા, સ્ત્રી૰ સ૦) તુળસી ૨ રાધિકા
વૃંદારક, વિ૦ (સ૦) મનોહર, રમણીય ૨ ઉત્તમ
વૃંદાવન, ન૦ (સ૦) તુળસીનુ વન ૨ વ્રજ
વેગણુ, ન૦ વત્તાક, રિંગણું.
વેગણી, સ્ત્રી૰ વત્તાકડી, રિંગણી
વેંચણુ, સ્ત્રી૰ ભાગ, ફાળો, વાટણી
વેચવું, ક્રિ૰ સ૰ ભાગ પાડવો, વાટવુ, નોખુ કરવુ
વેંત, સ્ત્રી૰ બિલ્લસ, અંગુઠાના ટેરવાથી તે ટચલી આંગળી સુધીનુ માપ તે વેંત ભોંય ન સુઝવી= ગુંચવણમા આવી પડવુ, કર્તવ્ય ન સૂઝવું, અક્કલનો ઉપયોગ ન થઇ શકવો.
વેંતિયુ, વિ૰ વેંત જેવડુ, ટુંકુ, ઠિંગણુ
વેકળો, પુ૰ વહેળો, વહેળિયુ, નાળુ
વેખડ, સ્ત્રી૰ એક ઔષધિ, કાકદવા
વેખળ, વિ૦ સ્વમાન રહિત, ખડખડ હસી પડે એવુ, ટુક વગરનુ (૨) અસભ્ય, નિર્લજ્જ
વેગ, પુ૦ ગતિ, ચાલની ઝડપ, ગતિમા રહેલુ જોર, ઝડપ ૨ ગતિનો ઉભરો, જોસ ૩ ગતિ, દોડ ૪ ચચળાઇ, ભાવનો ઉછાળો ૫ હડસેલો, ધક્કો,
વેગ, પુ૦ માથાનો સણકો, ચસકો. [આચકો
વેગણુ, ન૰ વેગણુ, રિંગણું, વતાક [નિભાવવુ
વેગરવું, ક્રિ૦ સ૰ વેઠવુ, સહન કરવુ ૨ પાળવુ,
વેગળાઇ, સ્ત્રી૦ છેટુ, અતર, દૂર હોવુ તે.
વેગળુ, વિ૦ દૂર, છેટે, આઘુ ૨ છુટુ, જુદુ. વેગળુ બેસવુ=અડકાવુ, અભડાવુ
વેગળે, અ૰ આઘે, છેટે, લાંબે અંતરે

વેગુ, વિ૦ વગ, જડસુ, સમજ વનાનું
વેચતુ, વિ૦ કિમ્મત આપતા મળે એવુ, વેચાતુ.
વેચવુ, ક્રિ૰ સ૦ મૂલ લઈને આપવુ, ૨. ગુમાવવુ
વેચાઉ, વિ૦ વેચવા મૂકેલુ, ૨ વેચવાનુ
વેચાણ, ન૦ વેચવુ તે, ૨ જેટલુ વેચેલુ હોય તેટલુ તે, વેચાવુ તે
વેચાણિયુ, વિ૦ વેચાણ લીધેલુ, અઘાટિયુ, ખરીદેલુ
વેચાતુ, વિ૦ વેચાઉ, વેચવા મૂકેલુ [ખરીદાવુ
વેચાવુ, ક્રિ૰ અ૦ કિમ્મતે મળવુ, પ્રાપ્ત થવુ,
વેજા, પુ૦ નિશાન, નેજા ૨ દુ ખ, વિપત
વેજા, ન૦ ફાંફા, વળખા
વેજાળુ, ન૦ પાણી અટકાવવાનો બંધ, આડસર
વેઠ, સ્ત્રી૰ વગર દામનુ વૈતરૂ, જેમા મળતર ન હોય એવી મહેનત ૨ ફરજિયાત વૈતરૂં 'સરકારી વેઠ' ૩ નડતર, ભાર, પીડા ૪ ખાલી મહેનત–માથાકુટ [ભોગવવુ, દુખે નિભાવવુ.
વેઠવુ, ક્રિ૦ સ૦ સહન કરવુ, ખમવુ, માથેપડેલું
વેઠાવું, ક્રિ૰ અ૦ સહન થવુ, સહેવાવું, ખમાવુ, સખાવુ [ટકારે કરેલુ.
વેઠિયાવાડ, વિ૦ ઢગ વગરનુ, કમનનુ, બળા-
વેઠિયો, પુ૦ વેઠ કરનારો, વગર પૈસાનો નોકર, ૨ વૈતરો, મજુર, બોજો ઉંપાડનારો
વેડ, પુ૦ વેઢ, જુઓ.
વેડફવું, ક્રિ૰ સ૦ ઉડાડી દેવુ, નકામુ ખરચી નાખવુ, ગુમાવવુ, અકારણ જતુ કરવું
વેડમી, સ્ત્રી૰ પૂરણપોળી, ગળી રોટલી
વેડવુ, ક્રિ૰ સ૰ વિણવુ, ઉતારવુ, તોડવુ, ચુટવુ, ૨ ફળ મેળવવુ, લણવુ, લાભ કાઢવો.
વેડાવવું, ક્રિ૰ સ૰ ફળ ઉતરાવવા, વિણાવી લેવુ
વેડાંગ, પુ૦ ઘોડો, અશ્વ, હય
વેડી, સ્ત્રી૦ છેડે જાળીદાર ઝોળીવાળી લાબી લાકડી,
વેડુર, વિ૦ ફાંકડુ, સુદર. [(આંબો વેડવાની)
વેડો, પુ૰ કેરી વગેરે ફળ ઉતારનારો, વેડનાર
વેઢ, પુ૰ વેડ, એથી વધારે આંટાની મોટી અંગુઠી ૨ વેઢો, કાપો, આંકો. [મેળવવું.
વેઢવવુ, ક્રિ૦ સ૰ મુકાબલો કરવો, સરખાવવુ,
વેઢો, પુ૦ આંગળાનો કાપો, ૨. ઝટ ફાટે નહિ

એવી લાકડાની ગાઠ, ગડેરી વેઢા ગણવા=આ-ગળીના કાપે હિસાબ ગણવો ૨ આતુરતાથી રાહ જોવી
વેણ, ન૦ વચન, બોલ ૨. વેણુ, વાસળી, મોરલી ૩ ગુથેલો ચોટલો, વેણી ૪ વહેણ, પાણીનો પ્રવાહ, ખેંચાઈ જવાય એવુ પાણીનું જોરભેર વહેવુ તે ૫. નાળુ ૬ જનનનો દુખાવો, કષ્ટાવુ તે ૭ કપાસનો છોડ.
વેણા, સ્ત્રી૦ વીણા, તબુરો, એક તતુવાદ્ય
વેણાચુટા, પુ૦ હાયવાય, મનની ગભરામણ. ૨. ભૂખના વળખા ને થતું દુખ
વેણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્ત્રીઓના માથાના વાળની ગુથેલી લટરો તે, ચોટલો ૨ અબોડે બાધવાનો ફૂલનો સુદર ગજરો તે ૩ કમાડમા જડેલી લાંબી ચીપ, ઉભો ભુસો
વેણુ, ન૦ પાણી ભરી લાવવાની ગાડી.
વેણુ, સ્ત્રી૦ વાસળી. મોરલી ૨ વાંસ
વેણુકવાવું, ક્રિ૦ સ૦ વહાણ વાવુ, સવાર થવુ
વેણુકા, સ્ત્રી૦ વાંસળી ૨ પાતળા નક્કર વાસની
વેત, પુ૦ ઘાટ, મોખ, ત્રેવડ, તજવીજ [ઝાડી
વેતન ન૦ (સ૦) રોજ, ભાડુ, દરમાયો, પગાર ૨ જીવાઇ, વરખાસન
વેતર, ન૦ વિયાવુ તે, એક એક વારનુ જનન તે, વેતર આવવુ=પશુમાદાને આધાન કાળ આવવો, સવાણે આવવુ [૨ વલે, શિક્ષા કરવાની તજવીજ
વેતરણ, સ્ત્રી૦ જુગતી, ગોઠવણ, તજવીજ, ત્રેવડ
વેતરવુ, ક્રિ૦સ૦ શરીરને બેસતું આવે તેમ લુગડા કાતરવા તે ૨. કાપીકુપીને ઘાટમા લાવવુ, અનુકૂળ આવે તેમ કરવુ ૩ (વ્યગમા) બગાડવુ; છિન્નભિન્ન કરી નાંખવુ
વેતસ, ન૦ નેતર ૨. બરૂ [આવડ
વેતા, પુ૦ ઢાકળો, ભલીવાર, હોશિયારી, ડહાપણ,
વેતાળ, પુ૦ (સ૦) એક ઉપદેવ ૨ પિશાચનો રાજા ૩ ભૂતની એક જાત ૪ દ્વારપાળ, હજુરિયો
વેત્તા, વ૦ (સ૦) જાણનાર 'તત્ત્વવેત્તા.'
વેત્ર, ન૦ (સ૦) નેતર, બરૂ ૨ છડી, નકીબ
વેત્રવર, પુ૦ (સ૦) છડીદાર, દ્વારપાળ
વેત્રાસન, ન૦ (સ૦) નેતરની ખુરસી.
વેદ, પુ૦ (સં૦) જ્ઞાન ૨ આર્ય પ્રજાનું ધર્મ પુસ્તક. વેદ ભણવા=વેદ ભણવા જેવુ મુશ્કેલ કામ કરવું.
વેદના, સ્ત્રી૦ પીડા, દુખ, કળતર [પ્રકૃતિ રૂપ.
વેદમૂર્તિ, વિ૦ જાણે વેદજ ન હોય એવુ, વેદની
વેદાંત, ન૦ (સ૦) વેદમાનુ તત્વજ્ઞાન તે, ઉપનિષદનું જ્ઞાન, 'જગત મિથ્યા છે અને જ્ઞાનથીજ મોક્ષ મળે છે' એમ બોધ આપનારૂ તત્ત્વજ્ઞાન તે
વેદાંતી, વિ૦ વેદાતના મતને માનનાર, અદ્વૈતવાદી, બ્રહ્મ સત્ય અને જગત મિથ્યા, એવુ માનનાર.
વેદિયો, પુ૦ વૈદિક કર્મકાડ કરાવનારો. ૨ દુનિયાદારી વ્યવહારની સમજ વગરનો માણસ વેદિયો ઢોર –પુસ્તક પડિત [ગાવવાનો કુડ (૨) ઓટલી
વેદી, સ્ત્રી૦ (સ૦) હોમ કરવાનો અગ્નિ સળ-
વેદોક્ત, વિ૦ (સ૦) વેદમા કહેલુ, વેદ પ્રમાણે.
વેધ, પુ૦ (સ૦) છિદ્ર, વેહ. ૨ સૂર્ય ચદ્રનુ જેટલુ ગ્રહણ થાય તે ૩ રાહુ ૪ સુતાર કડિયાના કામમા સમાન્તરતાનો દોષ તે, બાધ, નડતર ૫ ગ્રહાદિકની ગતિ અને તેમના ભ્રમણ વગેરેનુ પ્રમાણ તે, વખતનું પરિમાણ [સિદ્ધ
વેધન, ન૦ (સ૦) વિંધવુ તે, ૨. વિંધવાનુ ઓજાર,
વેધલો, પુ૦ કાનના ઉપલા વેહમા પહેરવાનુ ઘરેણું.
વેધવુ, ક્રિ૦ સ૦ વિધવુ, ભોકવુ, કાણુ પાડવુ ૨ મનમા ઉડી અસર કરવી [ખ૦ તપાસવાનુ સ્થાન
વેધશાળા, સ્ત્રી૦ (સ૦ ગ્રહાદિકની ગતિ, ભ્રમણ,
વેધા, પુ૦ (સ૦) બ્રહ્મદેવ, પ્રજાપતિ, બ્રહ્મા
વેધી, વિ૦ વેધવાળુ, દોષવાળુ ૨ ચોટ–નિશાન પર જઇ વાગે એવુ, વિંધી નાખે એવું 'શબ્દવેધી' [૩ લગાર, હાર, પરપરા ૪ વલો.
વેન, ન૦ વહન, વહેવુ તે ૨ વાહન, યાન, ગાડી
વેપથુ, ન૦ (સ૦) કપ, ધ્રૂજ, થરથરાટ
વેપલો, પુ૦ વેપાર (તિરસ્કારમા)
વેપાર, પુ૦ માલ વેચવા સાટવાનો ધધો તે, રોજગાર, ઉદ્યમ ૨ જીવન વ્યવહાર ચલાવવો તે, વેપાર માડવો=સ્ત્રીપુરૂષે સસાર ચલાવવો તે.
વેપારી, વિ૦ વેપાર કરનાર ધધાધારી, વ્યવસાયી
વેર, ન૦ (સ૦ વૈર) દુશ્મનાઈ, શત્રુવટ ૨ ખાર,

ઝેર, અદાવત, દ્વેષ ૩ વહેરતા પડેલો ભુકો તે, વહેર. ૪. અ૦ લગી, સુધી, પર્યંત-
વેરણુ, સ્ત્રી૦ વેરી, શત્રુ, દુશ્મન ૨ વિ૦ ખારીલી, દ્વેષ કરનારી ૩ વેરાયેલુ, વિખરાયેલુ
વેરણુખેરણુ, વિ૦ વેરાયેલું, આમ તેમ વેરાઇ ગયેલુ, અસ્તવ્યસ્ત
વેરણિયો, પુ૦ વહેરવાનુ કામ કરનારો, કરાઇ
વેરભાવ, પુ૦ શત્રુવટ, દ્વેષ, ખાર
વેરવી, પુ૦ વેરી, શત્રુ. ૪ વિ૦ ઝેરીલું, દ્વેષી
વેરવું, ક્રિ૦ સ૦ છુટુ છુટુ પડે તેમ કરવુ, વિખેરી નાખવુ, વિખરાતુ પડે એમ કરવુ ૨ ઢોળવુ ૩ પાથરવું ૪ ઉડાડી દેવુ, વાવરી નાખવુ ૫ વહેરવુ
વેરાગ, પુ૦ વૈરાગ, સસારાભાવ, ત્યાગ
વેરાગણ, સ્ત્રી૦ ત્યાગી સ્ત્રી, બાવી, સાધુડી.
વેરાગી, પુ૦ ત્યાગી, બાવો, સાધુ જેણે સસારની માયામમતા છોડી દીધી હોય તે
વેરાવુ, વિ૦ વિખરાવું, આમ તેમ છુટુ છુટુ પડતું-ઢળતુ હોય તેવુ, પથરાતુ
વેરાન, વિ૦ ઉજ્જડ, નિર્જન ૨ ન૦ જગલ, રાન
વેરી, વિ૦ ઝેરીલુ ૨ દુશ્મન, શત્રુ
વેરે, અ૦ સાથે, સંગાથે, જોડે [રાજ્ય ઉપજ
વેરો, પુ૦ રાજ્ય તરફનો કર, જકાત ૨ મહેસુલ,
વેરો, પુ૦ અંતર, ભેદ [ફૂલપાનની ભાત ૩, લહેર
વેલ, સ્ત્રી૦ (સ૦ વલ્લિ) વેલી, લતા ૨ વેલી જેવી
વેલણુ, ન૦ રોટલી વણવાનુ વતરણુ
વેલણિયું, વિ૦ વેલણુ જેવુ ૨ ન૦ વેલણુ
વેલા, સ્ત્રી૦ આપદા, વિપત્તિ ૨ વેળા, વખત ૩ ખરાબ વખત, પડતીનો વખત ૪. હદ, સીમા,
વેલિયુ, ન૦ સોના રૂપાના તારની કડી ૨ અરધો, રૂપિયો, અડધો ૩ વિ૦ ઢગવગરનુ, વલુકડુ, બોલવે ચાલવે ને પહેરવેશે સાદુ
વેલી, સ્ત્રી૦ નાનો વેલો, લતા
વેલો પુ૦ મોટી વેલ, એ જમીન ઉપર પથરાય છે અથવા ઝાડને વળગી ઉચે ચઢે છે વેલાતોડ વરસાદ-ચોમાસાના અતનો વરસાદ, ઉત્તરના પવન સાથે વરસતો ઝેરી વરસાદ, જેથી વેલા સુકાઇ જાય છે.
વેવ, સ્ત્રી૦ એક જાતની વેલ. એના પાનનો રસ થોડીજ વારમા જામી જાય છે
વેવડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ વહે-ચાલે તેમ કરવુ, રેલો ચલાવવો ૨ બહેકાવવુ, ફટાડવુ [તિ, નફો, લભ
વેવરામણુ, ન૦ વહેવરામણુ ૨. સસ્તે મળવુ
વેવલાં, ન૦ ફાફા, વળખા, તરણા, વેવના ડાખળા
વેવલુ, વિ૦ સાદું, ટાપટીપ વગરનુ, દાધારંગું; સાબડભોથુ, ૨, લપુડુ, વલવલતું, અચતુર
વેવીશાળ, ન૦ વિવાહ કરવાથી થયેલો સબધ તે, વાગદાન, સગાઇ ૨. જ્યા છોકરો છોકરી દીધેલા હોય તે કુટુબ સાથેનો સંબધ 'વેવીશાળમા નોતરા દેજો' વેવીશાળિયો=વિવાહ કરનારો
વેવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦ વહ્) વહેવુ, જુઓ.૨ વ ઠીજવુ, બહેકવુ, હદ બહાર જવુ ૩ ઠગવુ, છેતરવુ [પાતર
વેશ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગણિકા, વારાગના, પુશ્ચલી,
વેષ, પુ૦ (સ૦) વેશ, સુંદર પોશાક, શોભીતો દેખાવ તે. ૨ પહેરવેશ, લિબાસ, પરિધાન, પોષાક. ૩. રૂપ, સોગ ૪ સુહાગણના ચિહ્ન રૂપ શણુગાર તે, વાળ, ચુડો, ચાલ્લો, વગેરે
વેષધારી, વિ૦ સોગ લેનાર, ઢોગી ૨ ઠગ; લુચ્ચુ.
વેષ્ટન, ન૦ (સ૦) ઢાકણુ, પડ, પરબીડિયુ ૨ ૨ બાધણુ, વિંટણુ ૩. વિંટાળવુ તે
વેસણ, ન૦ ચણાનો લોટ, કઠોળનો આટો ૨ ચણા કે કઠોળના આટાનું ખીરૂ, ભજિયા, પાતરા ઉપર ચોપડવામા આવે છે તે.
વેસર, સ્ત્રી૦ નથ, વાળી, વીંટલી, બુલાખ. ૨. ન૦ ઘોડા ગધેડામાથી ઉપજેલુ સકરપ્રાણી, ખચ્ચર, અશ્વતર ' એ તો વેહર ગધેડો છે '
વેસરી, સ્ત્રી૦ વાળી, નથ.
વેસવાળ, ન૦ વિવાહ સંબંધ, સગાઇ, વાગદાન
વેહ, પુ૦ વે, વિંધ, શાર ૨ નાકુ ૩ દર
વેળ, સ્ત્રી૦ વેળા, સમય ૨ તાણ, આકડી ૩ તરગી ભાવના, વિચારનો ઉછાળો.
વેળા, સ્ત્રી૦ વખત, સમય ૨ અમુક નિશ્ચિત સમય ૩ ટાકણુ, ટાણુ; સંધિ, પ્રસંગ. ૪ ઢીલ; વાર, વિલબ. ૫ મુશ્કેલીનો વખત, દુર્ભાગ્ય. વેળા વટાવવી=ખોટી કરવુ,' સમય વીતી જાય

એમ કરવુ વેળા વળવી=સુખી દિવસો આવવા, ભાગ્ય ઉઘડવુ વેળાએ મળે ને ફેળા=સમયે મળ્યુ તે સોનુ પડી વેળાએ પાટુ=દાઝયા ઉપર ડામ

વેળાસર, અ૦ વખતસર, સમય ઉપર, ઘટતે વખતે ૨ ઉતાવળે, જલદી, વહેલા

વેળિયુ, ન૦ કાને પહેરવાનુ વાળાનુ ગુચ્છળુ ૨ વહેળિયુ, ઝરણુ, નાળુ

વેળુ, સ્ત્રી૦ રેતી, ધૂળ [આાકડી.

વૈ, સ્ત્રી૦ વાઈ, વાયુનો રોગ, ફેફર તાણુ ૨

વૈ, સ્ત્રી૦ વહી, ચોપડો વૈ વાચવી=ગઈગુજરી કહી કહેવરાવી ટાણા મારવા વૈવ ચા=વ શાવળીઓની નોધ રાખનાર એક જાતિ–ભાટ, ચારણ વગેરે

વૈ, સ્ત્રી૦ મોટુ અને ઉંડુ દર ૨ કોળ પકડવાનો ફાંદો, કોળવૈ, ઉંદરિયુ ૩ અ૦ નિશ્ચે, નક્કી

વૈકલ, વિ૦ વાયેલ, ઘેલુ, સાડીત્રણ પાસળીનુ

વૈકલ્પિક, વિ૦ (સ૦) વિકલ્પવાળુ અડુકદડુકિયુ

વૈકુઠ, ન૦ (સ૦) વિષ્ણુનુ નિવાસસ્થાન,વિષ્ણુનુ ધામ વૈકુઠવાસ–મરતા વૈકુઠમા વાસ મળવો તે, સદ્‌ગતિ [મરનાર, સદ્‌ગત પામેલુ

વૈકુઠવાસી, વિ૦ વૈકુઠમા જઈ વસેલુ, મુએલું,

વૈકૃત, વિ૦ વિકૃતિ પામેલુ બગડી ગયેલુ

વૈખરી, વિ૦ (સ૦) સ્પષ્ટ ઉચ્ચારવાળુ,ચોખ્ખુ ૨ વાણીની ચાર રીતિઓમાની ચોથી તે 'પરા પશ્યતી, મધ્યમા અને વૈખરી ' ધડધડાટ–ધાણી ફૂટે તેમ બોલાતી વાણી તે [નવાઈ, અદ્‌ભુતતા.

વૈચિત્ર્ય, ન૦ (સ૦) વિચિત્રતા, વિચિત્રપણુ ૨

વૈજયત, પુ૦ (સ૦) ઈન્દ્રનો વાવટો, ધ્વજા

વૈજયતિકા, પુ૦ વાવટો, ઝાલનાર

વૈજયંતી, સ્ત્રી૦ કાળી તુળસી ૨ તુલસીની મજરીઓની માળા તે ' શોભે લાછન પર્વત માળ, કૌસ્તુભ કઠે વૈજયતી'–ગિરધર

વૈજ્ઞાનિક, વિ૦ (સ૦) વિજ્ઞાન સબધી, ઉચ્ચ, જ્ઞાનનુ, શાસ્ત્રીય [રોજદાર

વૈતનિક, વિ૦ (સ૦) પગારદાર, દાહ્ડિયુ, મજુર,

વૈતરણી, સ્ત્રી૦ યમલોકના માર્ગમા આવતી એક

વૈતરુ, ન૦ વહીતરુ, જુઓ [નદી

વૈતરો, પુ૦ વહીતરો, મજુર

વૈતાલિક, પુ૦ માગધ, ચારણ, સ્તુતિપાઠક

વૈતાલ, પુ૦ વેતાળ, જુઓ ૨. શિવનો ગણ.

વૈદ, પુ૦ વૈદ્ય, જુઓ. [વિદ્યા ૨. વૈદ્યનુ કામ તે.

વૈદક, ન૦ રોગ પારખવાની ને તે મટાડવાની

વૈદગ્ધ્ય, ન૦ (સં૦) ચતુરાઇ, પ્રવીણતા, કારીગરી, ૨ ધૂર્તતા 'વૈદગ્ધ્ય વાપર્યું બધુ વણસીજ જાશે '

વૈદર્ભ, વિ૦ વિદર્ભને લગતુ. વૈદર્ભી=દમયતી, રુક્મિણી [વિદ્દિયો

વૈદિક, વિ૦ (સ૦) વેદ સબધી ૨ વેદ ભણેલો,

વૈદુ, ન૦ વૈદ્યનુ કામ–ધધો તે, રોગ પારખી દવા આપવી તે ' ના આવડે ભીખ તો વૈદુ શીખ '

વૈડૂર્ય, ન૦ (સ૦) નીલુરત્ન, આસમાની હીરો

વૈદેહી, સ્ત્રી૦ (સ૦) જાનકી,વિદેહના રાજાનીપુત્રી.

વૈદ્ય, પુ૦ (સં૦) રોગની પરીક્ષાકરી દવા આપવાનો ધધો કરનારો, ચિકિત્સક, હકીમ, તબીબ, દાક્તર, કવિ, (બગાળીમા)

વૈદ્યુત, વિ૦ (સ૦) વિજળીનુ–સબધી.

વૈધરત, ન૦ વૈધૃતિ, ૨૭ મો યોગ

વૈધર્મ્ય, ન૦ (સ૦) પરધર્મપણુ, આચારભેદ ૨. મળ સ્વરૂપમા ભિન્નતા તે

વૈધવ્ય, ન૦ (સ૦) રડાપો, વિધવાપણુ

વૈધૃતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સત્તાવીસમો યોગ

વૈનીતક, ન૦ (સ૦) પાલખી, સુખપાલ, ડોળી 'વૈનીતકમા બેસી ફર્યો' રત્નો [૨ ખરાબી

વૈપરીત્ય, ન૦ (સ૦) વિપરીતપણુ, ઉલટાઈ

વૈપુલ્ય, ન૦ (સ૦) વિપુલતા, પુષ્કળપણુ;

વૈભવ, પુ૦ (સ૦)સુખ સાહિત્યની સગવડ–સાધન તે, સાહેબી, ઠાઠમાઠ, ૨ સમૃદ્ધિનો ઝળકાટ,વૈભોગ ૩ ઐશ્વર્ય, પ્રતાપ, કીર્તિ [રહેનારુ, અમીરી

વૈભવી, વિ૦ વૈભવવાળુ , સાહેબીવાળુ, ઠાઠમાઠથી

વભોગ, પુ૦ વૈભવ, મોજમઝા, સાહેબી, ઠાઠ

વૈમાન, ન૦ વિમાન, આકાશમા ચાલનારુ યાન તે.

વૈમાનિક, વિ૦ (સ૦) વિમાન સબધી, વિમાન ચલાવનાર [વ્યાકરણ શાસ્ત્ર જાણનાર

વૈયાકરણ, વિ૦ (સ૦)વ્યાકરણ સબધી ૨ પુ૦

વૈયાકરણી, વિ૦ વ્યાકરણ શાસ્ત્રી

વૈર, ન૦ (સ૦) વેર, દ્વેષ, ૨ કીનો

વૈરલ્ય, ન૦ (સ૦) વિરલતા, ૨. ખોટ, અછત.
વૈરાગી, પુ૦ વેરાગી, બાવો, જોગી, સાધુ
વૈરાગ્ય, પુ૦ (સં૦) સંસારની માયા મમતારહિતપણું, આસક્તિનો અભાવ તે, સંસાર ઉપરની પ્રીતિનો ત્યાગ તે, અનાસક્તિ [બળ, મોટું
વૈરાટ, વિ૦ (સ૦) વિરાટ સબંધી ૨ અતલી
વૈરી, વિ૦ (સ૦) વેરી, દુશ્મન
વૈરૂપ્ય, ન૦ (સ૦) વરવાપણું, બેડોળપણું
વૈવર્ણ્ય, ન૦ (સ૦) ફિકાશ ૨ કદરૂપાપણું
વૈવર્ત પુ૦ (સ૦) ફેર, પલટો, રૂપાન્તર નવું-બીજું સ્વરૂપ ઉદ્‌ભવવું તે, ચક્કર [સાતમો મનુ
વૈવસ્ત, પુ૦ (સ૦) હાલ ચાલતા મન્વન્તર કર્તા,
વૈવાહિક, વિ૦ (સ૦) વિવાહ સંબધી, લગ્નબાબત
વૈશંપાયન, પુ૦ (સ૦) વ્યાસનો એક વિદ્વાન, શિષ્ય, જનમેજય રાજાને જેણે મહાભારત સંભળાવ્યું હતું તે.
વૈશાખ, પુ૦ (સ૦) કાર્તિકથી સાતમો મહીનો
વૈશાખનંદન, પુ૦ ગધેડો, ખર (વૈશાખ માસ ગધેડા માટે કામોદ્દીપક છે તે ઉપરથી)
વૈશ્ય, વિ૦ (સ૦) આર્યોના વર્ણાશ્રમ ધર્મપ્રમાણે ત્રીજી વર્ણના લોક તે, વેપાર ધંધો કરનાર એક જાતિ તે, વણિક
વૈશ્વદેવ, ન૦ (સ૦) જમતા પહેલા અન્નને જે બલિ આપે છે તે કર્મ, નિત્ય બલિ આપવો તે
વૈશ્વદેવિયુ, ન૦ વૈશ્વદેવતા બલિ આપવાને અગ્નિ રાખવાનું પાત્ર, યજ્ઞકુંડના જેવી તાંબાની સગડી
વૈશ્વાનર, પુ૦ (સ૦) દેવતા, અગ્નિ. 'વૈશ્વાનર નિપાવે પાક, ખટરસ ભોજન સઘળા શાક'-ઉદ્ધવ.
વૈષમ્ય, ન૦ (સં૦) ભેદભાવ, ન્યૂનાધિકતા ૨ કઠણાશ, મુશ્કેલી. [નાર ૨. વિષ્ણુ સબંધી.
વૈષ્ણવ વિ૦ (સ૦) વિષ્ણુભક્ત, વિષ્ણુને માન-
વૈષ્ણવી, સ્રી૦ લક્ષ્મી.
વૈહાયસ, વિ૦ (સ૦) આકાશ માર્ગે જાય એવું
વૈહાસિક, પુ૦ (સ૦) મસ્કરો, જુઠણું, ભાંડ
વો, પુ૦ વોહ, જોસભેર પાણીનું વહેવું તે, વહેણુ. ૨ ધોધ, ધારાવહન
વોંકળો, પુ૦ પાણીનું નાનું વહેણ, નાળું
વોડકી, સ્રી૦ જુવાન ગાય-ભેંશ, જોટડી
વોણુ, ન૦ નાળું, વહેણું ૨ સીમમાં પાણી ભરાઇ રહેલો લાંબો ખાડો
વોરત, સ્રી૦ વહોરત, ખરીદી
વોરતિયો, પુ૦ વહોરનારો, ખરીદ કરનારો.
વોરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખરીદ કરવું, વેચાતી લેવું ૨ એકઠું કરવું, સંઘરવું ૩ ઘેર ઘેર ફરી ભિક્ષા માગી લાવવી તે (જૈન), માધુકરી ૪ માથે લેવું, જોખમ ભોગવવું.
વોરો, પુ૦ વહોરો, મુસલમાનોની એક જાત
વોહ, પુ૦ જોરથી વહેતા પાણીનો પ્રવાહ તે, વહેણું ૨ પાણીને વહી જવાનો વેગદાર માર્ગ તે.
વોહોરવું, ક્રિ૦ સ૦ વોરવું, જુઓ [ખુલ્લું સ્ફુટ, ઉઘાડું
વ્યક્ત, વિ૦ (સ૦) સમજી શકાય એવું, સ્પષ્ટ,
વ્યક્તિ, સ્રી૦ (સ૦) એક જણ, એકત્વ, એક માણસ એમ. [ચિંતાતુર, વ્યાકુળ, વિહ્વલ.
વ્યગ્ર, વિ૦ (સ૦) અસ્થિર, ગભરામણમાં પડેલું
વ્યગ્રતા, સ્રી૦ વિહ્વલતા, માનસિક અસ્વસ્થતા
વ્યંગ, ન૦ વક્રોક્તિ, કટાક્ષ
વ્યંજન, પુ૦ સ્વર ભળ્યા સિવાય જેનો સ્પષ્ટ ઉચ્ચાર થતો નથી તે વર્ણ 'ક્, લ્, ર્' ૨ ડાઘ, નિશાની ૩ અવયવ, ગુહ્યાંગ.
વ્યંઢળ, પુ૦ નપુંસક, ખોજો ૨ પુરૂષાર્થહિન.
વ્યજન, પુ૦ (સ૦) વિંઝણો, પંખો
વ્યતિરિક્ત, વિ૦ (સં૦) જુદું, અળગું ૨ બીજું, ઇતર, ભિન્ન. ૩ વગર, સિવાય
વ્યતિરેક, પુ૦ (સ૦) ભિન્નત્વ, જુદાપણું, પૃથગ્ત્વ ૨ ત્યાગ, વર્જન. ૩ ભળતાપણું નહિ તે
વ્યતીપાત, પુ૦ (સ૦) ૧૭ મો યોગ એ અશુભ ગણાય છે ૨ અડખીલી, ફાંસ
વ્યતિપાતિયુ, વિ૦ સને પાતિયું, તોફાની, મસ્તીખોર.
વ્યત્યય, પુ૦ (સં૦) વિરૂદ્ધતા ૨. આડખીલી ૩ ઉલટસુલટપણું
વ્યથા, સ્રી૦ (સ૦) પીડા દુઃખ. ૨. મનસ્તાપ.
વ્યથિત, વિ૦ (સં૦) પીડિત, દુઃખી, ખિન્ન, કલાન્ત, ગભરાયેલું
વ્યભિચાર, પુ૦ (સ૦) આચારનો ભંગ કરવો

તે ૨ પર હોય એવા સ્ત્રી પુરૂષનો સંબંધ તે, છિનાળુ, જારકર્મ [પર-પુરૂષ સંગી સ્ત્રી
વ્યભિચારિણી, સ્ત્રી૦ વ્યભિચારી સ્ત્રી, છિનાળ,
વ્યભિચારી, વિ૦ છિનાળવુ; સોદુ, વિષયાસક્ત ૨ રસને સહાય કરનાર ભાવ તે (એ ભાવ ૩૩ પ્રકારના છે જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ)
વ્યય, પુ૦ (સ૦) ખરચ, ખપત ૨ વાપર
વ્યર્થ, વિ૦ (સં૦) નકામું, નિરર્થક; ફોગટ, મિથ્યા
વ્યવસાય, પુ૦ (સ૦) કામકાજની ખટપટ, રોજગાર, ધંધો, ઉદ્યોગ, ૨ નિશ્ચય, ઠરાવ
વ્યવસ્થા, સ્ત્રી૦ (સ૦) બંદોબસ્ત, ગોઠવણ
વ્યવસ્થાપક, પુ૦ (સં૦) વ્યવસ્થા કરનારો
વ્યવસ્થિત, વિ૦ યથાક્રમ, ઠીકઠીક, રીતસરનુ, [વ્યવસ્થાવાળુ
વ્યવહાર, પુ૦ સ૦) વહેવાર, જુઓ
વ્યવહારિક, વિ૦ વહેવાર સંબંધી, સાસારિક ૨ આચરવા યોગ્ય. [આચરવા યોગ્ય
વ્યવહાર્ય, વિ૦ (સ૦) વહેવારમા મુકાય એવુ,
વ્યષ્ટિ, સ્ત્રી૦(સ૦) એકપણુ, એકાક (સમષ્ટિથીઉલટુ)
વ્યસન, ન૦ (સં૦) દુખ, આપદા, ૨ માદક પદાર્થ લેવાની હેળ તે, કેફ કરવાની ટેવ ૩ છંદ, લત, હવશ [વાળુ, બંધાણી
વ્યસની, વિ૦ દુખી, સકટમાં પડેલુ ૨ વ્યસન-
વ્યસ્ત, વિ૦ (સં૦) વેરાયેલુ ૨ ઉલટુ, વિપરીત ૩ વહેંચી નાખેલુ, છુટુંપાડેલુ
વ્યાકરણ, ન૦ (સં૦) કોઈ પણ ભાષા શુદ્ધ બોલવા લખવાની રીતિનુ શાસ્ત્ર.
વ્યાકરણી, વિ૦ વ્યાકરણ જાણનાર ભાષાના નિયમો વગેરેનો જાણનાર તે [અસ્થિર-ચિત્તવાળુ
વ્યાકુળ, વિ૦ (સ૦) ગભરાયેલુ, બાવરૂ, વિહ્વલ,
વ્યાકુળતા, સ્ત્રી૦ વિહ્વલતા, મુશ્કેલીની ગભરામણુ, મુઝવણુ
વ્યાખ્યા, સ્ત્રી૦ (સ૦) શબ્દ, વાક્ય અને વિષયનો ખુલ્લો-સ્પષ્ટ અર્થ સમજાવનારૂ વિવેચન-બ્યાન તે, ટીકા, સમજુતી
વ્યાખ્યાન, ન૦ (સ૦) કોઇ વિષયને વધારે સ્પષ્ટ કરી બતાવવો તે, વિવેચન, સમજુતી ૨ ભાષણુ, વિગતવાર એકાદો વિષય પ્રતિપાદન કરવો તે ૩ વ્યાખ્યા કરવી તે

વ્યાઘ્ર, પુ૦ (સ૦) વાઘ, શેર
વ્યાજ, ન૦ નાણા વાપરવા બદલ મૂળ રકમ ઉપરાંત આપવો પડતો વધારો તે, વૃદ્ધિ ૨. બહાનુ, મિષ ૩ યુક્તિ, તદબીર.
વ્યાજખાઉ, વિ૦ મોટે વ્યાજે નાણાંની ધીરધાર કરનાર, વ્યાજ ઉપર કમાઈ કરનારે
વ્યાજવટંતર, ન૦ વ્યાજ અને વટાવ વગેરે, નાણાંની ધીરધારનો બદલો અને આપલેનો વટાવ વગેરે ઉપજ તે
વ્યાજવટુ, ન૦ વ્યાજ અને વટાવ મળે એવો ધંધો, નાણાની આપલે ને ધીરનો ધંધો
વ્યાજુચીઠી, સ્ત્રી૦ વ્યાજ લેવાની સરતે ધીરેલી રકમનુ લખાણુ તે [ક્રૂર
વ્યાધ, પુ૦ (સ૦) પારધી, શિકારી ૨ વિ૦ દુષ્ટ,
વ્યાધિ, પુ૦ (સ૦) રોગ, આજાર, મરજ, દરદ ૨ દુખ, પીડા
વ્યાન, પુ૦ (સ૦) શરીરમાના પાચ વાયુઓમાનો ત્રીજો (પ્રાણ, અપાન, વ્યાન, સમાન અને ઉદાન)
વ્યાપક, વિ૦ (સ૦) સર્વ ઠેકાણે વ્યાપી રહેનારે, જેની હાજરી દરેક ઠેકાણે હોય એવુ
વ્યાપવું, ક્રિ૦ અ૦ ફેલાવુ, સર્વત્ર હોવુ, પ્રસરવુ
વ્યાપાર, પુ૦ (સ૦) પદાર્થ પ્રાણીની ક્રિયા, અથવા પરસ્પર વ્યવહાર તે ૨. ઇંદ્રિયો દ્વારા ચાલતો પ્રવૃત્તિ ક્ષોભ તે, માનસિક ગડમથલ ૩, ધંધો રોજગાર, વેપાર 'વ્યાપારે વસતી લક્ષ્મી'
વ્યાપ્ત, વિ૦ (સ૦) ચારે તરફ પ્રસરી રહેલું, વ્યાપેલુ ૨ પૂર્ણ ખ્યાત
વ્યાપ્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ફેલાવ, પ્રસર, ભરપુરતા
વ્યામોહ, પુ૦ (સ૦) અજ્ઞાન, મૂર્ખપણુ [૨ થાક.
વ્યાયામ, પુ૦(સ૦) શરીરને લાગતો શ્રમ, કસરત
વ્યાલ, પુ૦ (સ૦) સાપ, નાગ, ૨ ચિત્તો; વાઘ
વ્યાવહારિક, વિ૦(સં૦) વહેવારૂ, વ્યવહાર સંબંધી
વ્યાસ, પુ૦ (સ૦) મધ્ય રેખા, ગર્ભસૂત્ર ૨ જાડાઇ, ૩ વિસ્તાર. ૪ પુરાણનો લેખક
વ્યાસંગ, પુ૦ (સં૦) આસંગો, હેળ, હેડો ૨ મહાવરો, ઘણો અભ્યાસ ૩ પૂર્ણભક્તિ.
વ્યાળ, પુ૦ સર્પ

વ્યુત્ક્રમ, પુ૦ (સ૦) ગોટાળો, અવળો ક્રમ
વ્યુત્પત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સારી રીતે જાણવું તે, સમજવા જેટલું જ્ઞાન, જાણપણું ૨ શબ્દોના વ્યાકરણજ્ઞાને અર્થ કરી જાણવાની શક્તિ, શબ્દ-વિન્યાસ [માહિતગાર ૨ પૂર્ણ
વ્યુત્પન્ન, વિ૦ (સ૦) પૂર્ણ જ્ઞાનવાળું, જાણીતું,
વ્યૂહ, પુ૦ (સ૦) શત્રુના સૈન્યથી ઝટ હુમલો ન થાય એવી લશ્કરી ગોઠવણ
વ્યોમ, ન૦ (સ૦) આકાશ, ગગન, નભ
વ્યોમચર, ન૦ આકાશમા ફરનાર, પખી
વ્રજ, ન૦ (સ૦) ગાયો અને ગોવાળનુ ગામ તે, ગોપગ્રામ ૨ વૃન્દાવન
વ્રજવુ, ક્રિ૦ અ૦ જવુ, ગમન કરવુ
વ્રણ, ન૦ (સ૦) ચામડી પર ગડગુમડથી અથવા વાગવાથી પડેલો ઘા, છિદ્ર, કાણું, નાર, ચાઠુ
વ્રત, ન૦ (સં૦) ઈશ્વર પ્રસાદ, પાપનિવાર્ણાર્થે, અથવા ફળપ્રાપ્તિને માટે શાસ્ત્રાનુસાર કર્મ કરવા તે, બાધા, પણ, અમુક કરવા ન કરવાનો આગ્રહ તે.
વ્રતાળ, વિ૦ વ્રતી, વ્રતવાળુ
વ્રતી, વિ૦ (સ૦) જેણે વ્રત લીધેલુ હોય તે ૨ બ્રહ્મચારી, નિયમવાળુ, તપસ્વી, સાધુ
વ્રાત્ય, વિ૦ (સ૦) સોળ વર્ષ લગી જેને ઉપવીત સસ્કાર ન થયો હોય તેવો, સસ્કાર વગરનો, બહિષ્કૃત ૨. શૂદ્રથી ક્ષત્રિયાણીને પેટે જન્મેલો તે.
વ્રીડા, સ્ત્રી૦ (સ૦) લાજ, શરમ
વ્રીહિ, પુ૦ (સ૦) ચોખા, ભાત
વ્રેહ, પુ૦ વિરહ, વિયોગ
વ્હાર, સ્ત્રી૦ વહાર મદદ, કુમક, સહાય વ્હારે ધાવું=કુમકે જવુ, સહાય કરવી, બચાવ કરવો
વ્હેલ, સ્ત્રી૦ (સ૦ વાહન) વહેલ, રથ, સુદર ગાડી. ૨ ન૦(અ૦) મોટુ ચરબીદાર મગરમચ્છ

શ.

શ, પુ૦ ગુજરાતી ભાષામા ૩૦ મો વ્યજન વર્ણ.
શક, પુ૦ (સ૦) અમુક વિજયના સ્મરણ માટે વિજયી રાજાના જન્મ કે વિજય કાળથી વર્ષવાર જે ગણત્રી કરવામા આવે છે તે, સવત્સર ૨ વિજયડકો, જયની છાપ. ૩. વહેમ, સંશય, ભ્રાંતિ, શકા ૪ એ નામના શૂરવીર લોક જેને વિક્રમે હરાવ્યા હતા, સિથિયન. ૫. છાપ, દાબ, ધાક,ડાકુ.
શકટ, ન૦ (સ૦) ગાડું, ગાડી. શકટવ્યૂહ=ગાડાને આકારે સૈન્યની ગોઠવણ તે.
શકટી, સ્ત્રી૦ ગાડી, ગાડી, ૨ શગડી; ફરતી ચુલી.
શકન, પુ૦ શકુન, શુકન
શકરો, પુ૦ (સ૦ સ્યેન૦) ચચળ ને તેજદાર એક શિકારી પખી શકરોબાજ=સમડી જેવુ એક મોટુ પખી ૨ ઝડપે કામ કરનાર, ચચલ ને બાહોશ, ચકોર, બડો ઉઠાઉગીર.
શકવું, ક્રિ૦ અ૦ શક્તિમાન થવુ, (સહાયકારી તરીકે વપરાય છે) [હિં૦ ૩ સકડામણ
શકચો, પુ૦ સકચો, દાબવાનુ યત્ર, છટકુ, ૨
શકાર પુ૦ સ્વાદ, લહેજત, મઝા ૩ સત્વ, સાર
શકુન, ન૦ (સ૦) શુભાશુભ સૂચક ચિહ્ન, સુચિહ્ન. ૨ પ્રશ્ન, વચન
શકુનિ, ન૦ એક પખી. ૨ દુર્યોધનનો મામો મામો શકુનિ=અવળે માર્ગે દોરનાર, મહા ખટપટી ને પ્રપચી માણસ તે
શકુત, ન૦ (સ૦) મોર. ૨ ચાસ.
શકે, અ૦ જાણે, જાણેકે, આમ હોય નહિ શુ એમ.
શકોરૂ, ન૦ ચપણિયુ, રામપાતર, બટેરૂ
શક્કાદાર,વિ૦ ભપકાદાર,મોહક, મનહર, છાપવાળુ
શક્કો, પુ૦ સિક્કો, છાપ, મહોર ૨. સુદર ભવ્ય મુખવટો, મોનો ચહેરો ૩ ઘરેણા અને લુગડાની ટાપટીપવાળી ભભક તે ૪. નાણુ. ૫. લકટી. શક્કો પાડવો=છાપ પાડવી, અમલ બેસાડવો, ભાર પાડવો, શાબાશી મેળવવી [સમર્થ,
શક્ત, વિ૦ (સ૦) કરી શકે એવુ, શક્તિવાળુ,
શક્તિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) પ્રાણી અને પદાર્થમા રહેલ કાર્ય ચલાવનારૂ મૂળ કારણ તે, સામર્થ્ય, બળ, જોર, તાકાત, ૨ સત્વ, કસ, દૈવત ૩ સાર, જીવ, દમ ૪ જેથી મનોવ્યાપાર ચાલે છે તેના કારણરૂપ જે ધર્મ તે, મનોબળ, પહોચ, 'તર્કશક્તિ' ૫ સાધનરૂપ માનેલી સત્તા. ૬ ગુણ, અસર ૭ માયા, પ્રકૃતિ ૮. દેવી, માતા. ૯.

ખબરદારી, મજબુતી.
શક્તિમાન, વિ૦ શક્તિવાળુ, સમર્થ, કરી શકે એવુ
શક્તિહીન વિ૦ બળરહિત, અસમર્થ, નિર્બળ
શકય, વિ૦ બની શકે એવુ, કરાય તેવુ, સંભવિત
શક્ર, પુ૦ (સ૦) ઈન્દ્ર, દેવલોકનો રાજા
શખસ, પુ૦ (અ૦) સખ્સ, એકાદ જણુ, અમુક માણુસ તે
શગ, સ્ત્રી૦ શંકુ આકારની ટોચ, શિખર. ૨. ઉપલો ઉંચો ઘુમટદાર ભાગ તે ૩ કળી જેવો આકાર, દીવાની જ્યોત
શગડી, સ્ત્રી૦ શઘડી, ઉપાડી લઇ જવાય એવી કોયલા કોલસા બાળવાની માટી કે ધાતુની બનાવટ
શંકર, પુ૦ (સ૦) શિવ, શંભુ, કલ્યાણુ કરનાર દેવ
શંકરો, પુ૦ એ નામનો એક રાગ.
શંકવુ, ક્રિ૦ અ૦ સંદેહમા પડવુ, શંકા આણુવી
શંકા, સ્ત્રી૦ શક, વહેમ, અંદેશો, સંદેહ ૨ વસવસો, સંશય, ખતરો, ૩ કલ્પિત ભય
શંકાવું, ક્રિ૦ અ૦ સંકોચાવુ, સંદેહમા પડવુ, શરમાવુ ૨. હાજત થવી ૩ વહેમાવુ
શંકાશીલ, વિ૦ વહેમમા પડવુ
શંકિત, વિ૦ શંકાવાળુ, સંશય પડેલુ
શંકુ, ન૦ (સ૦) દીવાની જ્યોતના આકારનો ઘન નક્કર પદાર્થ ૨. હજાર અબજ ૩ સૂર્યયંત્ર, છાયા માપવાનો ચુડા ઉતાર ખીલો
શંખ, પુ૦ એક જાતના દરિયાઇ જાનવરનુ કઠણુ કોટલુ, શુક્તિ માછલીનુ ઘર ૨ એવા આકારનુ ટેરવા પરનુ ચિહ્ન ૩ વિ૦ મૂર્ખ, ઠોઠ ૪ ઠાલી, પાસે કઇ ન હોય તેનુ **શંખ** ફુંકવો=દેવાળુ કાઢવુ, ભડ વેરવી **શંખ** વાગવો=ખાલી થવુ, પતી રહેવુ **શંખ** ભારથી=ખરેખરો મૂર્ખ
શંખજીરૂ ન૦ ખડી જેવો એક ઔષધિ પદાર્થ
શંખિણિ, સ્ત્રી૦ કામશાસ્ત્ર પ્રમાણે ઉંચી, ચીઢિયણુ, લાબા કેશવાળી અને કામી સ્ત્રી ૨ કંકાસિયણુ, કર્કશા
શંખલા, સ્ત્રી૦ બેડી, હેડ, બંધન [૨ સૂગ ચઢવી
શંખાવું, ક્રિ૦ અ૦ સંકોચાવુ, શરમાવું, લજાવુ
શચી, સ્ત્રી૦ (સ) ઇન્દ્રાણી
શઠ, વિ૦ (સં૦) બખીલ, ધૂર્ત્ત, લુચ્ચુ. ૨ રસાદિકની અસર રહિત, ૩ ગુણુ જાણે નહિ એવુ, કઠણુ છાતીનું ૪ નિર્દય, દુષ્ટ
શઠતા સ્ત્રી૦ બખીલાઇ શઠપણુ ૨ ઠગાઈ
શણુ, ન૦ (સં૦) ભિંડીની જાતનો એક છોડ, જેની છાલના રેસાના કપડા બને છે
શણુગટ, પુ૦ ઘુંઘટો, છેડો, લાજ 'શણુગટ વાળે ને મુખ મલકાવે, કુચપર પાલવ ઢાળેરે'
શણુગાર, પુ૦ અલંકાર, આભરણ, ઘરેણુ ૨. સુંદર વસ્ત્ર
શણુગો, પુ૦ અંકુર, ફણગો શણુગાવુ=અંકુરિત થવુ
શણુવું, ક્રિ૦ અ૦ સાભળી લેવુ, સુણુવુ. ૨ થોડા ઉપરથી રહસ્ય સમજી જવુ
શણિયુ, ન૦ શણુનુ કપડુ, અબોટિયુ
શંઢ-ઢ, પુ૦ (સ૦) નપુંસક, પુરૂષત્વહીન
શડલી, સ્ત્રી૦ સાડી
શત, વિ૦ (સ૦) સૈકુ
શતક, ન૦ (સ૦) સોનો સમુદાય ૨ સૈકુ
શતક્રતુ, વિ૦ (સ૦) સો યજ્ઞ કરનાર ૨ ઇંદ્ર
શતજીવી, વિ૦ સો વર્ષ જીવે એવુ, સો વર્ષ [જીવનારૂં
શતધા, અ૦ સો રીતે, સો પ્રકારે
શતભિષા, સ્ત્રી (સ૦) ચોવીસમુ નક્ષત્ર એમાં સો તારાનો સમુદાય છે
શતપદી વિ૦ સો પગવાળુ, બહુપગી
શતસાઇ, સ્ત્રી૦ શતક, સોનો સમુદાયવાળી ચોપડી
શતાવરી, સ્ત્રી૦ એક ઓષધિ વનસ્પતિ
શત્રુ, પુ૦ (સ૦) દુશ્મન, વરી, હરીફ
શત્રુતાઈ, સ્ત્રી૦ દુશ્મનાઇ, વેર, શત્રુવટ
શત્રુવટ, સ્ત્રી૦ દુશ્મનાવટ, વેર ૨ અદેખાઇ, ખાર
શનિ, પુ૦ (સ૦) નવગ્રહહોમાનો એક ગ્રહ. ૨ સાતવારમાનો એક વાર ૩ એક જાતનો કિમતી પત્થર, નીલમણિ
શનિવાર, પુ૦ સાત વારમાનો એક વાર, મંદવાર.
શનિશ્ચર, પુ૦ શનિ ૨ અદેખાઇ, ઝેરવેર, ઈર્ષ્યા.
શનેઉ, પુ૦ શનિવાર [હળવે
શનૈ, અ૦ (સ૦) ધીમે ધીમે, આસ્તે, હળવે
શપત-થ, પુ૦ સોગન, સમ પ્રતિજ્ઞા

શપેડુ, ન૦ શરીર પરનો તુચ્છવાળ તે, ઝાડુ
શફરી, સ્ત્રી(સં૦) નાની માછલી
શબ, ન૦ (સ૦) મડદુ, મડુ મૃતદેહ.
શબ્દ, પુ૦ (સં૦) અવાજ, સૂર, ધ્વનિ, ઘોષ, ૨ બોલ, વાણી, વચન, સખુન ૩ અર્થ સમજાય તેવો એક કે વધારે અક્ષરોનો સમુચ્ચય તે ૪ ઠપકો, મહેણુ
શબ્દકોષ, પુ૦ અર્થ સહિત શબ્દોનો ભડાર
શબ્દયોગી, વિ૦ બીજા સાથે સબધ દેખાડનારો અવ્યય –ઉપર, પાસે, તરફ વગેરે, [પદ્ધતિ
શબ્દરચના, સ્ત્રી૦ શબ્દોની ગોઠવણ, લેખન
શબ્દવેધી, વિ૦ શબ્દ સાભળી તે ઉપર નિશાન મારે એવુ
શબ્દાલકાર, પુ૦ (સ૦) પ્રિય લાગે તેવી રીતે શબ્દોની ગોઠવણ, ઝડ ઝમક, પ્રાસ, વગેરે
શમ, પુ૦ (સ૦) મનના જોસ્સાઓને દાબી રાખવાનુ બળ–વૃત્તિ તે, આતર ઇન્દ્રિયોને શાતમદ પાડી દેવાનો કાબુ તે, ઇદ્રિયોનુ દમન
શમતા, સ્ત્રી શાંતિ, ટાઢક ૨ ક્ષમા, ધીરજ, ખામોશ
શમન, ન૦ આશ્વાસન, સાત્વન, શાતિ
શમનલાડુ, પુ૦ માણસના અવસાન વખતે જે લાડુનુ દાન અપાય છે તે, મરણ સમાનો દાનનો લાડુ
શમવુ, ક્રિ૦ અ૦ નરમ પડવુ ટાઢુ પડવુ, ઉતરવુ, શાતથવુ (જુસ્સો, ઉછાળો) ૨ ઠડુ થવુ, વિસમવુ, ૩ સીઝવુ 'ખીચડી શમે એટલે ખાવા આપુ છુ' ૪ હોલાવુ, બુઝાવુ (આગ) ૫ ગળી જવુ, અદૃશ્ય થવુ, (ગાઠ ઈ૦)
શમશમાકાર, વિ૦ હાલવુ ચાલવુ બધ પડીગયેલુ હોય એવુ, સંજ્ઞા વગેરે રહિત સ્થિર, શાત
શમશેર, સ્ત્રી૦ (ફા૦) તરવાર, કૃપાણ, અસિ 'સમશેર તો શિરોહીની, પ્રતિમા ભલી ડુગરપુરી' શમશેરબહાદુર=તરવારિયો, શૂરવીર જોધ, તરવાર ચલાવવામાં બહાદુર, એક ઇલકાબ ૨ ગજીફાના પાનામાનો એક રગ
શમાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ટાઢુ પાડવુ, શાત કરવુ, ઉતારવુ ૨ સીઝાવવુ ૩નરમ પાડવુ,[ખીજડી–ડો
શમી, સ્ત્રી૦ (સ૦)કાટાવાળુ'એક ઝાડ, સમડી,
શભુ, પુ૦ સ૦) મહાદેવ, શંકર, શિવ
શભુમેળો, પુ૦ સેળસેળ, ખીચડો, ૨ જુદીજુદી જાતનું એકત્ર પણુ તે ૩ એક પંક્તિએ બેસી જમી શકે તેવુ જમણ [૩ સુવાનુ સ્થાન
શયન, ન૦ (સ૦) સુવુ તે ૨ પથારી, બિછાનુ
શયનગૃહ, ન૦ (સ૦) સુવાનો ઓરડો
શય્યા, સ્ત્રી૦ સ૦) પથારી, બિછાનું, સેજ
શર, પુ૦ (સ૦)તીર, બાણ [સહાયતા, કુમક
શરણ, ન૦ (સ૦) ઓથ, આશ્રય, રક્ષણ ૨
શરણાગત, વિ૦ (સ૦) શરણે આવેલુ,આશ્રિત
શરણુ, ન૦ શરણ, ઓથ, આશ્રય (જૈન)
શરત, સ્ત્રી હોડ, આમ થશે તો હુ આમ કરીશ એવી કબુલાત કે પ્રતિજ્ઞા લેવી તે, બોલી, હાર જીતમા નક્કી કરેલી ગોઠવણ ઠરાવ
શરદ, સ્ત્રી (સ૦) છ ઋતુઓમાની એક, આસો ને કાર્તિક મહીનાનો સમય તે, ૨ વિ૦ ભીનુ, ઠડી અસરવાળુ, ભેજવાળુ
શરદપુનમ, સ્ત્રી૦ આસો સુદિ પુનમ,માણેકઠારી
શરદી, સ્ત્રી૦ ઠડી, પાણી–ભેજવાળી હવા, ટાઢક ૨ ભેજવાળી હવાથી થતી અસર, શરીરનુ ઠડુ પડી જવુ તે ૩ સળેખમ
શરાધ, પુ૦ (સ) બાણનો ભાથો
શરબત, પુ૦ (ફા૦) લિબુ, નારગી, વગેરેના રસને ચાસણી સાથે મેળવીને કરેલુ પીણુ
શરભ, પુ૦ (સ) સિંહથી પણ વધારે બળવાન એક કહેવાતો આઠ પગવાળો મૃગ તે
શરમ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સ્વભાવથી કે વિવેકથી જે સકોચ તે, લાજ. ૨ ટેક, અભિમાન, આબરૂ ૩ લાછન, લ્યાનત. ૪ ધિક્કાર [જેવુ, ઝાખુ પડવુ
શરમાવું, ક્રિ૦ અ૦ સંકોચાવુ, લાજવુ ૨ નીચુ
શરમાળ, વિ૦ વિવેકી–નરમ સ્વભાવનુ, લજ્જાળુ, શરમવાળુ
શરમિદગી, સ્ત્રી૦ શરમ, હીણપતી; ગેરઆબરૂ.
શરમિદુ, વિ૦ શરમથી ઝાખુ, વિવેકથી નરમ પડી ગયેલુ, ઝાખુ, ફીકુ

શરમો, પુ૦ શેલડીનો કકડો, પીતો
શરવડું, ન૦ સરવડુ, નાનુ ઝાપટુ, ઝડી
શરવું, વિ૦ તીક્ષ્ણ કાનનુ, ઝટ સાભળે એવુ, શરૂઓ ૨ શરીદાર, મીઠા સ્વાદનુ
શરાધ, ન૦ (સ૦ શ્રાદ્ધ) શ્રાદ્ધ, પિતૃતર્પણ
શરાધિયા, ન૦ શ્રાદ્ધપક્ષ, શ્રાદ્ધ કરવા ઠરાવેલા ભાદરવા વદના દિવસો.
શરાપ, પુ૦ શાપ, બદદુવા દુ ખીની વાણી
શરાબ, પુ૦ (અ૦) પીવાનો દારૂ,કેફી પેય તે, મદ્ય
શરાવલુ, ન૦ ચપણિયુ, શકોરૂ, રામપાત્ર
શરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાણુ પડાવવુ, સરાવવુ
શરાવું, ક્રિ૦ અ૦ કાણુવાળુ થવુ, નથાવુ, ૨ સસારની જજાળના અનુભવી થવુ, ટેવાવુ, રગડાવુ ૨ સુખી થવુ 'પરગામ દીકરી દઇને શરાયા નહિ
શરાસન, ન૦ (સ) ધનુષ, કામઠુ, ચાપ.
શરી, સ્ત્રી૦ સ્વાદ, મીઠીવાસ, લહેજત
શરિક, વિ૦ (અ૦) ભાગિયો, સાથી
શરીગત, વિ૦ સહાયક, સાથી ૨ બેલી, વાલી
શરીર, ન૦ (સ૦) દેહ, તન તન, કલેવર, બદન ૨ તદુરસ્તી 'શરીર સારૂ નથી' **શરીર** ભરાવુ=લોહિયાળ થવુ ૨ તાવઆવવો **શરીર** વળવુ=તદુરસ્તી સુધારવી ૨ કસરતથી બાધો આણવો **શરીર** બગડવુ=આજારી નરમ થવુ **શરીર** લેવાવુ =દુર્બળ થઇ જવુ **શરીર**મા ઘાણુ પેસવો=રોગે ઘર કરવુ [શરીર સબધી
શરીરી, વિ૦ (સ૦) દેહી જેને શરીર છે એવુ,
શરૂ, વિ૦ (અ૦) ચાલુ, મડાયેલુ, આરભાયેલુ, જારી ૨ એક જાતનુ ઝાડ.
શરૂઆત, સ્ત્રી૦ આરભ, મૂળમડાણુ, પહેલ
શરૂઓ વિ૦ તીક્ષ્ણ શ્રવણેન્દ્રિયનો, તરત સાભળે એવુ ૨ કોમળ–તીણો સ્વર. [લાકડાનો ચાટવો
શરવો પુ૦ (સ૦ શ્રુવ૦) યજ્ઞમા ઘી હોમવાનો
શરે, પુ૦ (અ૦) મુસલમાની કાયદો, શરેહ
શર્કરા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ખડી સાકર, ખાડ, મીસરી
શર્મ, ન૦ સુખ, આનદ ૨ શાંતિ ૩ શરમ લાજ ૪ લાજમ, ધિક્કાર
શર્વરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) રાત્રિ, રાત, રજની

શલભ, ન૦ (સ૦) તીતીઘોડો, તીડ
શલાકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સળી, ગોળ સળેખડી, આખ આજવાની શળી.૨ ૨ ગવાની કલમ,પિછી. ૩ ટાકણુ ૪ પુ૦ જૈનના ૬૩ પવિત્ર સાધુ
શલ્ય, ન૦ (સ૦) તીર, બાણુ ૨ મેખ ખીલી
શલ્યા,સ્ત્રી૦શિલા,પત્થરની છાટ [૩ કાંટો કટક
શવ, ન૦ (સ૦) મડદુ, શબ **શવવાહ**=ઠાઠડી.
શવલ, વિ૦ (સ૦) બહુરગી, વિચિત્ર
શશ, ન૦ (સ૦) સસલુ **શશશૃ ગ**= સસલાનુ શિગડુ, ન હોય એવી વસ્તુની ખોટી કલ્પના, વધ્યાપુત્ર–આકાશકુસુમ જેવુ
શશાંક, પુ૦ (સ૦) ચદ્રમા, ચદ્ર
શશિ, પુ૦ (સ૦) ચદ્રમા, ચાદો **શશિકાંત**=એક જાતનો પત્થર,ચદ્રકાન્ત ૨ પોયણુ **શશિમુખી**= ચદ્રના જેવા સુદર મુખવાળી–સ્ત્રી, ચદ્રમુખી.
શસ્પ, ન૦ શષ્કુ, રૂવાટુ
શસ્ત્ર ન૦(સ૦) હથિયાર,આયુધ ૨ રાછ,વતરણુ.
શસ્ત્રવિદ્યા, સ્ત્રી૦ લડાઇમા હથિયાર વાપરવાનુ જ્ઞાન તે, આયુદ્ધકળા [મટાડવાનું કામ
શસ્ત્રવૈદુ, ન૦ વાઢકાપની વિદ્યા અને રોગ
શહેર, ન૦ નગર, પુર, મોટુ ગામ
શહેરી, વિ૦ શહેરનુ, નાગરિક, શહેરસબધી
શળ, પુ૦ ગડીથી પડેલો આંકો, હાસિયો, ગેડ, વળ ૨ તમાચાના મારનો ઉઠેલો આંકો, સોળ. પત્થરની છાટ, શિલા
શળી,સ્ત્રી૦ઘાસ, વાસ ૪૦,ની પાતળી લાબી સાઠી તે, શલાકા, ચીપ, સળેખડી ૨ પાવલાનો સંકેત ૩ જામગરી,ખોરણુ, ચાદવુ ૪ હજામની પથરી **શળી** કરવી=ઉશ્કેરવુ, ચાદવુ કરવુ [વિકૃતિ.
શળો, પુ૦ સડો,સળો ૨ મગાડો,ખરાબી, વિકાર,
શાકરી, વિ૦ શકરમતનુ, મહાદેવિયો.
શા, વિ૦ શાહ, સાહુકારનુ ટુકુ રૂપ ૨ વાણિયાની એક અટક ૩ સાહુકાર, શરાફ 'શાકેચોર'
શાઇ, વિ૦ શાહી, શાહનુ 'અકબરશાઇ' ૨.જેવુ; 'વાણિયાશાઇ' ૩ સ્ત્રી૦ રૂશનાઇ, સહી, મસી
શાઉડી, સ્ત્રી૦ જમીનમા ઉંડા દરમા રહેનારૂં અણીદાર સિસોળિયાવાળુ એક પ્રાણી

શાક, ન૦ રાધીને કે તળીને ખાવાના કામમા લેવાતી લીલોતરી, કદમૂળ, ઇ૦ તે

શાકણી, સ્રી૦ એક જાતની પિશાચ સ્રી, ભૂતડી ૨. ઉતરતી પક્તિની જોગણી

શાકભરી, સ્રી૦ એક દેવી, દુર્ગા, અબા

શાકભાજી, સ્રી૦ ભાજી મૂળિયા કદ તથા ફળ

શાકે, અ૦ શાલિવાહનના શકવર્ષમા–શાકે ૧૮૪૬

શાકેર, સ્રી૦ (સ૦ સર્કરા) સાકર

શાક્ત, વિ૦ શક્તિ ઉપાસક, દેવીભક્ત

શાખ, સ્રી૦ અવટંક, અટક ૨ આબરૂ,ઇજત ૩ વટ, સાખ વહેવાર ૪ મમતિ, કબુલાત, સાક્ષી

શાખા, સ્રી૦ (સ૦) ડાળ, ડાળી, ઝાડ છોડ વગેરેનો અકુર તે ૨ ફાટો, આગળ વધેલો અમુક મૂળનો વિસ્તાર તે ૨ એકાદ મોટા વિષયનો ભાગ–પ્રકરણ ૪ વેદમત્ર ભણવાની એક પદ્ધતિ ૫ સમૂહ, ટોળી [આવેલી કેરી

શાખિયુ, ન૦ સાખ, આબા ઉપરજ પાકપર

શાગરિત, પુ૦ (ફા૦) સાથે કામ કરનારો,સહાયક, સાધી રાખેલો સાથેનો માણસ ૩ શિષ્ય, ચેલો

શાજોગ, વિ૦ શાહજોગ, જુઓ [૪ કારીગર

શાઠ્ય, ન૦ (સ૦) શઠપણુ, શઠતા ૨ બખીલાઈ

શાણ, ન૦ (સ૦) ચાર માસા ભારનુ વજન ૨ સરાણ [મોટુ પહોળુ કોડિયુ

શાણકુ, ન૦ ચપણિયુ,શકોરૂ ૨ ભીખ માગવાનુ

શાણપણ, ન૦ ડહાપણ, ચતુરાઇ ૨ સભ્યતા, વિવેક, શિષ્ટાચાર ૩ અક્કલ, સારી સમજ

શાણુ, વિ૦ ડહાયુ, વિવેકી,સભ્ય ૨ ન૦ સ્વપ્નુ, સોણુ

શાતા, સ્રી૦ શાતિ, ટાઢક ૨ નિરાત, ઉદ્વેગ મટી જવો તે ૩, આનદ, સુખવૃત્તિ

શાદી, સ્રી૦ (ફા૦) વિવાહ ૨ લગન, પરણવુ તે

શાન, સ્રી૦ (આ૦) ચહેરાનો દેખાવ, શિકલ, રૂપ ૨, પહેરવા ઓઢવાની છટા, ભભક

શાનદાર, વિ૦ છટાદાર, ધાટીલુ સારા દેખાવનુ ૨ જાજરમાન

શાનસોગાત, સ્રી૦ છેલાઇ, ફાકડાપણુ ૨ માલ, હીર, તત્ત્વ ૩ બાહોસી, હોશિયારી.

શાને, અ૦ શા માટે, કેમ, શીદને

શાન્ત, વિ૦ ધોધાટ વગરનુ, નિરવ, ચૂપ ૨. ધીમુ, નરમ પ્રકૃતિનુ. ૪ ગુસ્સા વગરનુ,ઠડુ

શાન્તતા, સ્રી૦ શાતિ, ચુપકીદી, નીરવતા.

શાન્તિ, સ્રી૦ શાન્તપણુ, નચિતાઇ ૨ ધીરજ, ધૃતિ ૩ નિરાત, આરામ, ૪ નિવારણ,વારવુ તે

શાપ, પુ (સ૦) બદદુવા દેવી તે, અમગળ થાય તેવો પ્રબલ મકલ્પ, શ્રાપ ૨ ગાળ

શાપિત, વિ૦ બદદુવા પામેલુ, શાપ દેવાયેલુ

શાબાન, પુ૦ (ફા૦) મુસલમાની વર્ષનો આઠમો મહીનો

શાબાશ, અ૦ કોઇ સારા કામને માટે ઉત્તેજન આપવુ, અથવા વખાણુ કરવા તે, ધન્ય ધન્ય, ઠીક કર્યું, વાહ વાહ ! ભલે, એમ કહેવુ તે

શાબાશી, સ્રી૦ધન્યવાદ, વડાઇ, તારીફ,પ્રસશા

શાબિત, વિ૦ (આ૦) પુરવાર કરેલુ હોય એવુ, ખાતરીનુ, પ્રમાણથી સિદ્ધ ૨ મક્કમ, પાકુ, મજબુત ૩ અખોવન, જેવુ ને તેવુ, સારી હાલતમા રહેલુ

શાબિતી, સ્રી૦ પ્રમાણ, દાખલો, પુરાવો.

શાબુત, વિ૦ જેમને તેમ અસલ હાલતમા રહેલુ, નહિ બગડેલુ, સાબુત, મજબુત

શાબુતી, સ્રી૦ મજબુતી, ટકાઉ, અખડતા ૨ સાબીતી, પુરવારી

શાબ્દિક, વિ૦(સ૦)શબ્દસબધી,ઉચ્ચારને લગતુ

શામ, વિ૦ શ્યામ ૨ ન૦ કૃષ્ણ

શામળુ, વિ૦ કાળુ, ઘેરા આસમાની રગનુ

શામિલ, વિ૦ સામેલ, ભળેલુ, જોડાયેલુ, જોડે રહેલુ, ભેળુ, વળગેલુ

શાયડી, સ્રી૦ શારડી. [કાળજાનો પીતો

શાયપોતો, પુ૦ વરાધ ઉપર પાવાનો સાહુડીના

સાયર, પુ૦(ફા૦) કવિ,વિદ્વાન. ૨ ભાટ, વહીવચો

શાયી, વિ૦ શયન કરનાર, પોઢનાર 'શેષશાયી'

શાર, ન૦ કાણુ, છિદ્ર ૨ બાખુ, પોલ

શારડી, સ્રી૦કાણુ–શાર પાડવાનુ સુતારનું ઓજાર, કોરવાનુ ઓજાર ૨ રિબાવે–દમ્યા કરે એવુ તે, સંતાપનાર.

શારડો, પુ૰ મોટી શારડી, મોટું કાણું પાડવાનુ યંત્ર
શારદ, જુ૰ શારદા, સરસ્વતી [સરસ્વતી
શારદા, સ્ત્રી૰ (સ૰) વિદ્યાની અધિષ્ઠાતા દેવી,
શારવું ક્રિ૰ સ૰ કાણું પાડવું, વેહ પાડવો, છિદ્ર કરવું ૨ મહેણા ટાણાથી બાળવું, પીડવું
શારંગ, ન૰ (સ૰ શાર્ઙ્ગ) ધનુષ, કામઠું ૨ વિષ્ણુનુ ધનુષ ૩ હાલી
શારીર, વિ૰ (સ૰) શરીર સંબંધી, શરીરને લગતુ
શારીરિક, વિ૰ (સ૰) શરીર સંબંધી
શાર્દૂલ, પુ૰ (સ૰) વાઘ, ચિત્તો–વાઘ
શાર્દૂલવિક્રીડિત, પુ૰ (સ૰) જેમાં મ, સ, જ, સ, ત, ત, એ ગણુને છેલ્લો એક ગુરુ અક્ષર આવે તેવો ઓગણીસ અક્ષરનો એક છંદ
શાલ, સ્ત્રી૰ (ફા૰) ઉંચી જાતનું ઓઢવાનું ઉનનુ વસ્ત્ર શાલદુશાલા=શેલા પાઘડી, પાઘડીપટો
શાલ, પુ૰ (સ૰) સાગનુ ઝાડ, સાગ
શાલગ્રામ, પુ૰ (સ૰) વિષ્ણુ, કાળો, લીસો અને કાણાવાળો જે ગોળ પત્થર વિષ્ણુતરીકે પૂજાયછે તે
શાલભંજિકા, સ્ત્રી૰ (સ૰) પુતળી, બાવલી
શાલિ, સ્ત્રી૰ (સ૰) ડાંગેર, સાળ, ભાત
શાલિગ્રામ, પુ૰ શાલગ્રામ
શાલિની પુ૰ (સ૰) અગિયાર અક્ષરનો એક છંદ એમાં પહેલા ચાર અક્ષર દીર્ઘ, પછી બે રગણુ ને એક ગુરૂ હોય છે ‘ દુર્ભિક્ષે ના, હિન્દ પીડો પ્રભુજી ’ [પરિક્ષા કરવાની વિદ્યા
શાલિહોત્ર, પુ૰ (સ૰) ઘોડો, અશ્વ ૨ અશ્વ
શાલ્મલિ, સ્ત્રી૰ (સ૰) સમડી, એક કાંટાળુ ઝાડ
શાવક, ન૰ (સ૰) બાળ, બચ્ચું ૨ શ્રાવક, જૈન
શાશ્વત, વિ૰ (સ૰) હમેશનુ કાયમનુ, નિત્ય, હમેશ ૨ ખાતરી ભરેલું, નક્કી એવુ, નિશ્ચય
શાસક, વિ૰ (સ૰) શાસન–કરનાર, અમલદાર
શાસન, ન૰ (સ૰) શિક્ષા, સજા ૨ અમલ, રાજ્ય, કારકિર્દી ૩ આજ્ઞા, હુકમ [૨ રાજા
શાસિતાર, વિ૰ અમલ કરનાર હુકમ ચલાવનાર
શાસ્તા, પુ૰ (સ૰) હુકમ–અમલ ચલાવનાર, રાજા
શાસ્ત્ર, ન૰ (સ૰) કોઇપણ વિદ્યા–વિષયનુ ધોરણુ-સર કરેલુ નિબંધન તે
શાસ્ત્રાર્થ, પુ૰ (સ૰) શાસ્ત્રના વચનનો અર્થ ૨. શાસ્ત્રના મુદ્દા કરવામાં આવતી ચર્ચા.
શાસ્ત્રી, પુ૰ (સ૰) શાસ્ત્ર જાણનારો, પંડિત, વિદ્વાન
શાસ્ત્રીય, વિ૰ (સ૰) શાસ્ત્ર સંબંધી, શાસ્ત્રની રીતનુ, શાસ્ત્રના ધોરણને અનુસરતુ
શાહ, પુ૰ (ફા૰) મુસલમાન રાજા ૨ નાણાવટી, શરાફ ૩ વહેવારિયો, વટવાળો, ગૃહસ્થ ૪ ચોર
શાહજાદી, સ્ત્રી૰ શાહની પુત્રી, કુંવરી [(વ્યંગમાં)
શાહજાદો, પુ૰ શાહ–પાદશાહનો પુત્ર, કુંવર
શાહજીરૂ, ન૰ ખડી જેવી એક દવા, શા ખજીરૂ
શાહજોગ, વિ૰ ચીઠી–હુંડી વગેરે લઇને આવ-નારને તરત નાણાં આપવા પડે એવા ચોખ્ખા વહેવારવાળુ ૨ ખરૂ, સ્વીકારવા જોગ, કાયદાસર
શાહવટ, સ્ત્રી૰ નાણાવટીપણુ, ચોખ્ખો વહેવાર.
શાહી, સ્ત્રી૰ રૂશનાઈ, શાઇ [પ્રમાણિકપણુ
શાહી, વિ૰ શાહને લગતુ, શાહ સંબંધી
શાહુકાર, પુ૰ વહેવારિયો, શરાફ, વેપારી, નાણા-વટી ૨ પૈસાદાર, પ્રમાણિક ગૃહસ્થ ૩ ચોર, લુચ્ચો (વ્યંગમાં) [સાચવટ, સાહુકારી.
શાહુકારી, સ્ત્રી૰ શાહુકારપણુ ૨ પ્રમાણિકતા,
શાહુડી, સ્ત્રી૰ શાઉડી [નારો, સાક્ષીદાર
શાહેદ, પુ૰ (ફા૰) સાક્ષી આપનારો, સાખ પુર-
શાહેદી, સ્ત્રી૰ સાક્ષી, સાખ, પુરાવો, જુબાની
શાહેર, પુ૰ (આ૰) કવિ, પંડિત, શાયર
શાહેરી, સ્ત્રી૰ કવિતા [યંત્ર
શાળ, સ્ત્રી૰ શાલિ, ડાંગેર, ભાત ૨ લુગડાં વણવાનું
શાળા, સ્ત્રી૰ (સ૰) નિશાળ, મદરેસા ૨ મકાન, ઘર ‘ ઔષધ શાળા ’
શાળિયુ, ન૰ હલકી જાતની ડાંગેર, સાઠી
શાળી, સ્ત્રી૰ ડાંગેર, ભાત
શાળોપયોગી, વિ૰ શાળાના કામનું, અભ્યાસના બરતુ [દોરી વગેરેની ગુંથેલી ઝોળી
શિકુ, ન૰ કોઇ વસ્તુ કે પાત્ર અદ્ધર રહે એવી
શિંગ, ન૰ શિંગડુ ૨ સ્ત્રી૰ દ્વિદલ અનાજના બીવાળી પાપડી ૩ તુરાઇ
શિંગડી, સ્ત્રી૰ નાનુ શિંગડુ ૨ બંદુકનો દારૂ ભરવાનુ શિંગડા જેવુ ભુંગળુ તે

શિંગડું, ન૦ પશુના માથાપર ફૂટી નીકળતો અવયવ તે ૨ એવા આકારનું ફુકી વગાડવાનું વાદ્ય

શિંગિયોવછનાગ, પુ૦ એક જાતનું ઝેરી વનસ્પતિનું મૂળિયું, શિંગ જેવો કળીદાર વછનાગ

શિંગી, સ્રી૦ નાના શિંગડા જેવું એક વાદ્ય

શિંગોટી, સ્રી૦ શિંગડાનું વલયુ તે ૨ નાનું શિંગડું ૩ જે ઠેકાણેથી શિંગડા ફૂટે છે તે માથાનો ભાગ ૪ એક ઓપવાનું ઓજાર ૫ શિંગડે ઘાલવાનું ઘરેણું [વલ

શિંગોડી, સ્રી૦ પાણીમાં થતી ગરદાર ફળની

શિંગોડું, ન૦ ત્રણ ખુણિયું એક ગરદાર કદફળ, શિંગોડીનું ફળ

શિંઠું, ન૦ ઝાડુ,

શિપવું, ક્રિ૦ સ૦ પાણી છાંટવું, છીપવું

શિકલ, સ્રી૦ (ફા૦) સિકલ, જુઓ

શિકસ્ત, સ્રી૦ (ફા૦) મહાત, પરાભવ, હાર ૨ નસિયત, ધડો ૩ વિ૦ હારીને પાછું પડેલું છક્કડ ખાઈને ઠેકાણે આવેલું, હારીને સમજેલું

શિકા, ન૦ દામણીની મોતીસર ઝૂલ, કપાળપર સેરો ઝૂલતી રહે તેવો સ્રીઓનું મોતીનું ઘરેણું

શિકાકઇ, સ્રી૦ ચિકાખાઈ, વાળ, રેશમ ને ઉનનો મેલ કાપનારી એક વનસ્પતિ. એ માથું ચોળવાના કામમાં આવે છે

શિકાર, પુ૦ (ફા૦) પારધ, મૃગયા, આખેટ ૨ ખોરાક, ભરખ ૩ ચોટ મારીને લેઈ લેવું તે, ચોરવું તે, દગાથી કોઇ ચીજ હાથ કરવી તે ૪ વિ૦ શ્રીકાર, સરસ, શ્રેષ્ઠ [ભરવું, આપવું

શિકારવું, ક્રિ૦ સ૦ સ્વીકારવું, કબુલ રાખવું ૨

શિકારી, પુ૦ પારધી, વ્યાધ ૨ વિ૦ શિકાર સંબંધી, શિકાર કરનાર, શિકારૂ

શિકારૂ, વિ૦ શિકારી, શિકાર કરનાર

શિકે, અ૦ સુદ્ધાં, સહિત

શિકોતરૂ, ન૦ વળગ્યું વછુટે નહિ એવું ભૂત

શિક્કાઇ, વિ૦ રાજાની મહોરવાળો સિક્કો [ઉસ્તાદ

શિક્ષક, પુ૦ (સ૦) શિખવનાર, મહેતાજી, માસ્તર,

શિક્ષણ, ન૦ શિખવાની રીત, બોધ, ઉપદેશ

શિક્ષણીય, વિ૦ શિખવવા ઉપદેશ આપવા જોગ

શિક્ષા, સ્રી૦ (સ૦) જ્ઞાન આપવું તે, બોધ, ઉપદેશ ૨ શિખામણ ૩ જ્ઞાન, વિદ્યા. ૪ સજા.

શિક્ષિત, વિ૦ ભણેલું, શિક્ષા પામેલું સંસ્કૃત, સુધરેલું.

શિખ, સ્રી૦ (સ૦ શિક્ષા) શિક્ષા, શિખામણ, બોધ, ઉપદેશ, ૨ વદાયગીરી, રજા, વદાયની, આશિષ, ભેટ

શિખંડ, પુ૦ શ્રીખંડ, નિતારેલા દહિંમાં ખાંડ નાખીને છણી બનાવેલો લેહ્ય પદાર્થ

શિખંડી, પુ૦ દ્રુપદ રાજાનો પુત્ર ૨ મોર, મયૂર

શિખર, ન૦ (સ૦) શૃંગ, ટોચ, છેક ઉપરની શંકુવાકાર ટોચ તે ૨ મથાળું **શિખર** ચઢાવવું =કોઇ કામને સરેતોરે પાર પાડવું, ઠેઠ પાર પાડવું.

શિખરબંધી, વિ૦ મથાળાબંધ, શિખરવાળું

શિખરિણી, પુ૦ (સ૦) સત્તર અક્ષરનો એક અક્ષરમેળ છંદ તેમાં ય, મ, ન, સ, ભગણ અને છેલ્લે લઘુ અને ગુરુ અક્ષર આવે છે અને છઠે તથા બારમે યતિ પડે છે

શિખવણી, સ્રી૦ ઉશ્કેરણી, ભંભેરણી, છાની શિખામણ, સલાહ ૨ ચેતવણી, શિક્ષા

શિખવવું, ક્રિ૦ સ૦ શિખવાડવું, ભણાવવું, ઉપદેશ કરવો ૨ ભંભેરવું, ઉશ્કેરવું, પુંગરાવવું, ચઢાવવું.

શિખવું, ક્રિ૦ સ૦ જ્ઞાન લેવું, જાણવું, ભણવું, અનુભવ લેવો-મેળવવો

શિખા, સ્રી૦ (સ૦) ચોટલી, માથાની વચ્ચમાં વાળ વધારી ગાંઠ વળે તેવા કેશ ૨ કલગી, છોગું ૩ છેક ઉપરથી શંકવાકાર ટોચ ૪ જ્યોત, શંગ

શિખાઉ, વિ૦ શિખતું, નહિ પાવરધું, અનુભવ લેતું હોય જવું, અજાણ્યું અજ્ઞાન

શિખાડવું, ક્રિ૦ સ૦ ભણાવવું, શિખવવું, બતાવવું

શિખામણ, સ્રી૦ શિક્ષા, બોધ ૨ સારી સમજ, સલાહ ૩ ચેતવણી

શિખી, પુ૦ મોર, મયૂર

શિજડો, પુ૦ ખીજડી, સમડો, એક કંટાળી ઝાડ.

શિતળા, સ્રી૦ સૈયડ બળિયા, તાવ સાથે આખા શરીરે ફફોલા થઇ આવે એવો એક ચેપી રોગ

શિતાબ, પુ૦ એક વનસ્પતિ, વરાધ ઉપર વપરાય છે તે ૨ વિ૦ (ફા૦) ઉતાવળું, જલદી

શિતાબી, સ્રી૦ ઉતાવળ, ત્વરા, ધાઇ

શિથળ, વિ૦ નરમ ઢીલું, પોચું ૨ નિર્બળ,

શક્તિહીન. ૩ અક્કેલુ, દમ-કૌવતરહિત
શિથિલ, વિ૦ (સ૦) શિથળ, નરમ,પોચુ, ઢીલુ
શિથો, પુ૦ સેંથો, પાથી, સીમત
શિફારસ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) લાગવગ;ભલામણ સોંપણ, બીજાને માટે પોતાની વગ ચલાવવી તે
શિબિકા, સ્ત્રી૦ (સં૦) પાલખી, પડદાવાળીડોળી
શિબિર, પુ૦ (સ૦) તબુ ૨ છાવણી
શિયળ,ન૦શીયળ,શીલ,પોતાના પતિ ઉપરજ પ્રેમ ભક્તિ રાખી તેનેજ પરાયણ રહેવુ તે, એકનિષ્ટ રહેવુ તે, સતીત્વ ૨ ઇંદ્રિય-નિગ્રહ, સયમ ૩ શુચિતા
શિયાવિયા, વિ૦ શર્મિદા પડી જવુ, ગભરાઇ જવુ તે. ૨ બહાવરૂ, લજ્જાખિન્ન, હોશરહિત ૩ ઝાખા પડી જવુ તે, ઢીલા પડી જવુ તે ૪ દબાઇ જવુ તે
શિયાળ, સ્ત્રી૦ કોહલુ, શિયાળવુ [ઠડુ, ટાઢુ.
શિયાળુ, વિ૦ શિયાળાનુ, શિયાળામા પાકતુ ૨
શિયાળો, પુ૦ ટાઢની મોસમ, ઠડી ઋતુ,શીતકાળ
શિર. ન૦ (સ૦) માથુ, મસ્તક, ઉત્તમાગ. ૨ ટોચ, મથાળુ ૩. શિખર, શૃગ ૩ લશ્કરની આગલી હાર **શિર** આપવુ=ગમે તેવુ કઠણ કામ કરવુ **શિર** સલામત તો પઘડિયા બોતેરી=જીવતો નર ભદ્રા પામે.
શિરચ્છેદ, પુ૦ ડોકુ-મસ્તક છેદવુ તે ૨ વધશિલા
શિરછત્ર, ન૦ માથાનું ઢાકણુ, પાળક, વડીલ ૨ ઉપરી, આશ્રયદાતા, [કામ કરનાર
શિરજોર, વિ૦ માથાફરેલ,સ્વબળના અભિમાનથી
શિરજોરી, સ્ત્રી૦ સરજોરી, આપ બળનીખુમારી તે, જોરાવરી [વડીલ, ઉપરી
શિરતાજ, પુ૦ શિરછત્ર, માથાનો મુગટ ૨
શિરનામુ, ન૦ સરનામુ, કાગળ ઉપર લખવાનું નામ ઠામ ને ઠેકાણુ.તે [૨ ધન્યવાદ,શાબાશી
શિરપાવ, પુ૦ (ફા૦) સરપાવ, બક્ષીસ પાઘડી
શિરપેચ, પુ૦ સુદર તોરો, ફેટા કે પાઘડીપરની કલગી,કિમ્મતી છોગુ [લશ્કર, સિરબદી
શિરબધી, વિ૦ કિલ્લા શહેરના રક્ષણ માટે રાખેલુ
શિરસ્તેદાર, પુ૦ અમલદારનો મુખ્ય કારકુન જે વિગત રજુ કરે છે ને જુબાનીઓ લખે છે.
શિરસ્તેદારી, સ્ત્રી૦ શિરસ્તેદારનુ કામ હોદ્દો
શિરસ્તો, પુ૦ (ફા૦) ધારો, રીત, ચાલુ રિવાજ; [નિયમ
શિરા, સ્ત્રી૦ રગ રક્તવાહિની નસ
શિરાણુ, ન૦ ઓસીકુ, ઉપધાન
શિરામણ-ણી, ન૦ નાસ્તો, સવારમા ટાઢુ ઉનું જે સહેજસાજ ખાવુ તે
શિરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ આરોગવુ, નાસ્તો કરવો
શિરી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) મિઠાશ, શરે, સુગધ અને સ્વાદ એની મઝા તે
શિરીન, વિ૦ (ફા૦) મીઠુ, મધુરૂ, ગળ્યુ
શિરીષ, ન૦ (સ૦) એક જાતના સુદર ફૂલ
શિરો, પુ૦ લોટને ઘીમા શેકી ગોળ કે ખાડનું પાણી નાખી સીઝવેલો ખાવાનો પદાર્થ ૨ લોટ જેવા પદાર્થને ચાસણીમા મેળવવો તે, આટવા જેવી નરમ બનાવટ ૨ ગડાકુ કરતા વપરાતી ગોળની રસી [૨ સમૂહ-વર્ગમા શ્રેષ્ટ એવુ તે
શિરોમણિ, પુ૦ માથાનો મુગટ, કલગીમાનું,રત્ન
શિલક, સ્ત્રી૦ જણસ, વધેલી રકમ સીલક
શિલા, સ્ત્રી૦(સ૦)લાબો ને પાતળો પત્થર,છાટ.
શિલાછાપ, સ્ત્રી૦ લખેલુ શિલા ઉપર ઉતારી તે ઉપરથી બીજા કાગળપર છાપવુ-છાપેલુ તે
શિલાજીત, પુ૦ પત્થરનો રસ આ દ્રવ્ય ધાતુપુષ્ટ છે
શિલારસ, પુ૦ એક જાતનો સુદર લેપ ને ધૂપના કામમા આવે છે [લખાણુ
શિલાલેખ, પુ૦ (સ૦) પત્થર ઉપર કોતરેલુ
શિલીમુખ, પુ૦ (સ૦) બાણ, તીર ૨ ભમરો
શિલેખાનું,ન૦તોપખાનુ,શાસ્ત્રાગાર [કાન,ભૂછત્ર.
શિલીન્ધ્ર, ન૦ (સ૦) બિલાડીનો ટોપ, કુતરાનો
શિલોછ, પુ૦ (સ૦) ખળી અને ખેતર વગેરેમા પડેલા કણ વીણી લેવા તે, **શિલોંછવૃત્તિ**=વેરાયેલા કણ વીણી લાવી તે પર આજીવિકા કરવી તે.
શિલ્પ, ન૦ (સ૦) હાથથી-યત્રથી કરેલી કારીગરી કળા તે **શિલ્પકાર**=કારીગર **શિલ્પશાળા**=કળા-કારીગરી શિખવાનું સ્થાન, કળાભવન ૨ કોડય **શિલ્પશાસ્ત્ર**=કારીગરીને લગતા વિદ્યા,જ્ઞાન પુસ્તક, ઈ૦

શિલ્પશાસ્ત્રી, પુ૦ શિલ્પશાસ્ત્ર જાણનારો, કળા-
શિલ્પી, પુ૦ કારીગર [પ્રવીણ, કારીગર
શિવ, પુ૦ (સં૦) કલ્યાણકારી દેવ, મહાદેવ ૨ સંહાર શક્તિ રૂપ ઈશ્વર ૩ પરમાત્મા ૪ કલ્યાણ
શિવનિર્માલ્ય, વિ૦ શિવને અર્પણ કરેલુ, શિવ ઉપરથી ઉતરેલુ, ૨ વાપરતા પાપ લાગે એવુ, ઉપયોગમા ન લેવા જેવુ
શિવરાઈ, પુ૦ શિવાજી મહારાજે ચલાવેલો સિક્કો
શિવરાત, સ્ત્રી૦ દરેક મહિનાની વદિ ૧૪ નુ શિવ વ્રત તે; માઘમાસની વદિ ૧૪
શિવરાત્રી, સ્ત્રી૦ (સં૦) શિવજયંતી, માઘ વદિ ૧૪ ને દિવસે કરવાનું જે વ્રત તે
શિવા, સ્ત્રી૦ (સં૦) પાર્વતી, દુર્ગા. ૨. શિયાળ 'જેમ શિવા બોલે સિંહ પૂઠ' ૩ ચોઘડિયુ
શિવાએ-ય, અ૦ વગર, વિના
શિવાલય, ન૦ (સં૦) શંકરનુ દહેરૂ, શિવમંદિર
શિશિર, પુ૦ (સં૦) ઠંડા પવનવાળી ઋતુ—પોષ-
શિશુ, ન૦ (સં૦) બાળક, છોકરૂ, બચ્ચુ [માઘ
શિશ્ન, ન૦ પુરૂષની ગુહ્યેંદ્રિય
શિષ્ટ, વિ૦ (સં૦) કેળવાયેલુ, સુસંસ્કૃત, ભણેલુ ગણેલુ ને સુધરેલુ,મોટું મનાયેલુ (વિદ્યા,કુળ,ડહાપણથી.) ૨ વિવેકી, આબરૂદાર ૩ ડહાયુ,સમજુ
શિષ્ટાઇ, સ્ત્રી૦ શિષ્ટપણુ, શિષ્ટાચાર [ચતુર
શિષ્ટાચાર, પુ૦ સુઘડ રીતભાત, સારા આચરણ ૨ આદરસત્કાર
શિષ્ય, પુ૦ (સં૦) વિદ્યાર્થી, ભણનારો ૨ ચેલો
શિષ્યા, સ્ત્રી૦ વિદ્યાર્થિની, શિખનારી, અભ્યાસ કરનારી કન્યા ૨ ચેલી.
શિસ્ત, વિ૦ અનુકૂળ પડતુ, લાયક
શિળીસાતમ, સ્ત્રી૦ શીતળાદેવીનુ વ્રત શ્રાવણી સાતમે આ વ્રત આવે છે અને તે દિવસે લોક ટાઢે પાણીએ નહાય છે તથા ટાઢુ જમે છે
શી, સ૦ કયી, શુ ૨. કેવી, કેવા પ્રકારની
શીકર, ન૦ (સં૦) પાણીની છાંટ, ફરફર
શીકું, ન૦ શિકું, દોરી કે તાર ગુંથીને બનાવેલી અદ્ધર લટકાવાય એવી ઝોળી
શીખ, સ્ત્રી૦ શિખામણ, બોધ, સારી સલાહ ૨. આજ્ઞા, હુકમ ૩ વદાય ૪ અણીદાર પોલો લેઢાનો મળિયો ૫. પંજાબનો એક ધર્મ.
શીઘ્ર, વિ૦ (સં૦) સત્વર, જલદી, તાબડતોબ
શીઘ્રકવિ, પુ૦ તાબડતોબ કવિતા બનાવી દે એવી શક્તિવાળો કવિ તે. **શીઘ્ર** કવિતા—તરતની તરત બનાવેલી કવિતા તે. [લાગેલો બોધ તે ૨ ગાજે
શીઘ્રબોધ, પુ૦ તત્કાળ જે જ્ઞાન થાય તે, તરતજ
શીડવું, ક્રિ૦ સ૦ સજડ બંધ કરવુ, પુરવુ(કાણુ) ૨ બીડવુ, વાળવુ (દેવુ.)
શીત, વિ૦ (સં૦) ટાઢુ, ઠંડુ ૨ ટાઢ, ઠંડી 'શીતકાળ' ૩ લોહીનો ગરમાવો ઘટી જવો તે, શરીર ઠંડુ પડવુ તે ૪ ટાઢા ભાતના દાણા
શીતકટિબંધ, પુ૦ જે જગાએ જવાથી ઠરી જવાય એવી જગા બતાવનારી પૃથ્વીના ગોળા પરની રેષા તે
શીતકાળ, પુ૦ (સં૦) શિયાળો, ઠંડીની મોસમ સિશિર, હેમંત
શીતળ, વિ૦(સં૦ શીતલ) ટાઢુ, ઠંડુ 'શિયાળે શીતળ વા વા'ય' ૨ ભેજવાળુ ૩ ગરમી રહિત
શીતળા, સ્ત્રી૦ (સં૦ શીતલી) શિતળા,સૈયડ, માતા, બળિયાકાકા ૨ ઠંડક બક્ષનારી દેવતા
શીથળો, પુ૦ શીળો, ઠાવકો, નરમ સ્વભાવનો માણસ ૨ કાંટા થોર લાવવાનુ લાકડાનુ બનાવેલુ સાધન 'શીથળો લઇ તે સચર્યો, ઝાંખરા લેવા જાય'—**શામળ.**
શીદ, અ૦ શા માટે, શા સારૂ, કેમ, શાને ૨ કયાં, કહિં, કયે ઠેકાણે 'તમે શીદ જાઓ છો?'
શીધુ, ન૦ સીધુ, રસોઇની કાચી સામગ્રી. ૨
શીરો, પુ૦ શિરો, જુઓ [વારૂણી, દારૂ
શીષ, ન૦ માથુ, મસ્તક ૨ ટોચ, શિખર
શીસો, પુ૦ (ફા૦) પ્રવાહી ભરવાનું કાચનુ પાત્ર, બાટલી, કુપો. [દેવી
શીળી, સ્ત્રી૦ માતા, સૈયદ ૨ ગરમી શમાવનારી
શીળું, વિ૦ નરમ સ્વભાવનુ, વિવેકી, સભ્ય, સાલસ, દેખીતુ ઠાવકુ પણ અંદરથી મોળુ ૨ ગરીબ, દીન ૩ ઠંડુ, ટાઢુ ૪ વાસી
શીળો, પુ૦ મવાલ, ઠંડા—શાંત સ્વભાવનો, સહનશીલ ૨ શેળો, આખે શરીરે કાંટાવાળુ એક નાનુ પ્રાણી ૩ છાયડો.

શુક, પુ૦ (સ૦) પોપટ, રાઘુ ૨ વ્યાસ પુત્ર
શુકન, ન૦ શકુન, શુભ સૂચક એવુ જે તે
શુકર, પુ૦ [અા૦ શક્ર્—શાબાશી] જેજેકાર, ફતેહ, જય ૨ ઉપકાર, આભાર શુકર ગુજારવા=ઉપકાર માનવો (ઈશ્વરનો) ૩ સુભાગ્ય શુકર ભલા બચ્ચૌ=સુભાગ્ય કે બચ્ચો
શુકરાના, પુ૦ શુકર, જેજેકાર, જય 'જાઓ શુકરાના કરો' [છીપોલી,શીપ,મોતીની છિપ
શુક્તિ, સ્ત્રી૦(સ૦)એક જાતની માછલીનુ કોટલુ,
શુક્ર, પુ૦ (સ૦) સૂર્ય મડળમાનો એક ગ્રહ. ૨ એ નામનો વાર ૩ શુક્રાચાર્ય, દૈત્યનો ગુરૂ, ભાર્ગવ ૪ વીર્ય, રેત [૨ ભલીવાર, ઢગ
શુક્રવાર, પુ૦ સાતવારમાનો એક વાર, ભૃગુવાર
શુક્રાચાર્ય, પુ૦ ભાર્ગવ, શુક્ર ૨. વિ૦ કાણુ
શુક્લ, વિ૦ (સ૦) શુભ્ર, શ્વેત.૨ ઉજળું, સ્વચ્છ
શુક્લ,પુ૦બ્રાહ્મણોને કર્માતર કરાવનારો પુરોહિત.
શુક્લપક્ષ, પુ૦ સુદપક્ષ, અજવાળિયુ
શુચિ, વિ૦ (સ૦) પવિત્ર, શુદ્ધ, પુનિત
શુડો, પુ૦ શુક, પોપટ ૨ હુડો
શુદ, જુ૦ સુદ, શુક્લપક્ષ, અજવાળિયુ
શુદ્ધ, વિ૦ (સ૦) ચોખ્ખુ, સ્વચ્છ ૨ પવિત્ર, શુચિ ૩ ભૂલ વગરનુ, દોષ રહિત ૪ ખરૂ, ભેળ વગરનુ,અસલ ૫ ભાળ, ખબર 'સાવજ સઘળાને પૂછે છે, સીતા કેરી શુદ્ધ' [૨ રગમહેલ
શુદ્ધાન્ત ન૦ (સ૦) અતપુર, જનાનખાનુ,
શુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધર્મક્રિયા કરી પવિત્ર થવુ તે, પ્રાયશ્ચિત્ત કરવુ તે, શુચિતા, સ્વચ્છતા ૨ ચોખ્ખુ ભાન, સજ્ઞા ૩ જાગર્તિ
શુદ્ધિપત્ર, ન૦ (સ૦) ગ્રન્થની ભૂલ ચૂકના સુધારાની યાદી તે [૨ સુબુદ્ધિ, સન્મતિ
શુધબુધ, સ્ત્રી૦ શુદ્ધિબુદ્ધિ,ચોખ્ખુ ભાન ને જ્ઞાન
શુની, સ્ત્રી૦ (સ૦) કુતરી, કુતરાની માદા
શુબરાત, સ્ત્રી૦ મુસલમાની ૮ મા માસની ૧૮ મી તારીખે ઉજવાતો ઉત્સવ
શુભ, ન૦ [સ૦] કલ્યાણ, મગળ, શ્રેય ૨ પુ૦ ૨૩ મો યોગ ૩ વિ૦ કલ્યાણકારક, સુખ દાયક ૨ સારૂ, સુભાગ્યવાળુ ૩ સુદર, મજેનુ
શુભેચ્છક, વિ૦ શુભચિતક, શુભેચ્છુ
શુભેચ્છુ,વિ૦ સારૂ ચહાનાર, કલ્યાણ ઈચ્છનાર
શુભ્ર, વિ૦ (સ૦) ધોળુ,શ્વેત,ઉજળુ, તેજસ્વી
શુમાર, પુ૦ [ફા૦] આશરો, અડસટ્ટો, અદાજ. ૨ સખ્યા, પ્રમાણ, પાર 'બેશુમાર જીવ પડ્યા છે' ૩ વિચાર, ચોકસી, સુમાર
શુમારે, અ૦ આશરે, અદાજે
શુલ્ક, ન૦ (સ૦) સ્ત્રીને તેના માબાપ અને સ્વામી તરફથી મળેલી બક્ષીસ તે સ્ત્રીધન ઘર ખરચમાથી કરકસરે અને સભાળે બચાવેલુ નાણુ તે સ્ત્રીનુ ખાનગી ગણાય છે
શરૂ, વિ૦ (ફા) આરભેલુ મડાણુ કરેલુ, ચાલુ ૨ ન૦ એક જાતનુ ઝાડ
શુશ્રુષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આજ્ઞામા રહેવુ તે, અધીન રહીને કાર્ય બજાવવુ તે ૨ સારવાર, સેવા–ચાકરી, વડીલની ખુશામત
શુષ્ક, વિ૦ (સ૦) સુકુ, લીલાશના અશ વગરનુ, કોરુ ૨ તવાઇ ગયેલુ, દુર્બળ ૩ રસ વગરનુ, અરસિક
શુ, સ૦ (માણસ સિવાય) કોઈ પણ વસ્તુ વિષે પુછતા વપરાતુ સર્વનામ, કિયુ ૨ વિ૦ કેવુ, કઈ જાતનું' કેવા પ્રકારનુ ૩ અ૦ કઈ નહિ, હિસાબમા નથી એમ –બે ત્રણ ગાઉ ચાલવું એમા તે શુ ? ૪ કઈ ન જાણેલુ એવુ ૫.જેવુ. 'તોબરાશુ મો' ૬ સરખાપણુ. ૭ સાથે, થી 'કરવી તે શુ પ્રીત'
શુઠ,સ્ત્રી૦(સ૦ શુઠિ) સુકવેલુ આદુ, સુકુ આદુ
શુડ-ઢ, સ્ત્રી૦ (સ૦ શુડા.) હાથીનુ પગ લગી નીચુ ને પોલુ ભુગળા જેવુ નાક
શુઢમુઢ, વિ૦ સજ્ઞારહિત, બેભાન ૨ વગર બોલે, ગુપચુપ, છાનુમાનુ
શુઢવુ, ક્રિ૦ સ૦ જમાવવુ, ઠાઠમાઠ સાથે તૈયાર કરવુ 'જાન શુઢાડી ક્યા જશો ?'
શુઢિયુ,વિ૦શુઢ જેવી બનાવટવાળુ 'શુઢિયો કોશ'
શૂકર, ન૦ (સ૦) ભુડ, ડુક્કર, વરાહ
શૂદ્ર, પુ૦ (સ૦) ચાર વર્ણેમાની છેલ્લી વર્ણ તે, સેવા કરનાર

શૂદ્રાણી, સ્ત્રી૦ શૂદ્રની સ્ત્રી, શૂદ્રવર્ણની સ્ત્રી
શૂન, સ્ત્રી૦ મીડુ, નાનુ ટપકુ
શૂનકાર, પુ૦ જ્યા કશુ હોય નહિ એવાપણુ, ઉજડપણુ ૨ નીરવતા, ખાલીપણુ ૩ સજ્ઞા રાહિત્ય, બેભાન અવસ્થા ૪ વિ૦ખાલી' નીરવ, ઉજડ ૫ સજ્ઞા રહિત [ચિહ્ન ૨ ખાલીપણુ
શૂન્ય, ન૦ (સ૦) મીડુ મિડુ, અનુસ્વારનુ
શૂન્ય, વિ૦ ખાલી, રિક્ત, ઠાલુ, સુનુ ૨ રહિત, વગરનુ 'જ્ઞાનશૂન્ય'
શૂન્યવાદી, પુ૦(સ૦)જગત કે ઇશ્વર કઈ છેજ નહિ એવો મત ધરાવનાર, નાસ્તિક,
શૂર ન૦ (સ૦ શૌર્ય) જુસ્સાનો ઉભરો, લાગણીનો ઉછાળો 'તે જરા ટેકો આપ્યો એટલે ભાઇને શૂર ચઢ્યુ' ૨ બહાદુરી, હિમ્મત,શૌર્ય ૩ પુ૦ યોદ્ધો, લડવૈયો, બહાદુર માણસ, વીર પરાક્રમી
શૂર, વિ૦ શૌર્યવાન, પરાક્રમી, બહાદુર ૨ હિમ્મતવાન ૩ આગળ પડતા હરકોઈ ગુણવાળુ 'દાનશૂર' ૪ સાહસિક [લડવૈયો
શૂરવીર, પુ૦ બહાદુર, હિમ્મતવાન ૨ યોદ્ધો,
શૂરાતન, ન૦ શૌર્ય, શૂરપણું ૨ બહાદુરી, બળ
શૂરૂ, વિ૦ શૂરવાળુ, બહાદુર, જુસ્સાદાર
શૂરો, પુ૦ યોદ્ધો, લડવૈયો, સાહસિક
શૂર્પ,ન૦(સં૦)સુપડુ,અનાજ ઝાડકવાની બનાવટ
શૂળ, સ્ત્રી૦ કાંટો, અણીદાર ખીલો, ગરજો ૨ ન૦ વાયુની સળક, ચુક
શૂળી, સ્ત્રી૦ એક તરફ અણીવાળો મોટો જાડો સળિયો, અણીદાર લોખડનો કાટો ૨ ફાસી શૂળીએ ચઢાવવુ=શૂળી પરોવાઈ જાય એમ કરવુ, દેહાતદડની શિક્ષા કરવી, ફાસી દેવી ૨ ડખ્યા કરે એવી પીડા, શૂળીની માફક ખટકયા કરે એવુ તે, 'સૌકયની શૂળી'
શૃગાલ, ન૦ (સ૦) શિયાલ, કોહલુ [અકુશ
શૃણિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] હાથી હાકવાની આકડી,
શૃખલા, સ્ત્રી૦ [સ૦] સાકળી-સાકળ ૨ બેડી
શૃગ, ન૦ [સ૦] પર્વત વગેરેની ટોચ શિખર, ઉપલુ મથાળુ 'ગિરિશૃગ' ૨ શિગડુ

શૃગાર, પુ૦[સ૦]અલકાર, ઘરેણા અને પોષાક વગેરે તે, શણગાર ૨ સુદર દેખાય એવી રચના ૩ સ્ત્રીપુરૂષના પ્રેમનો ભાવ તે, વિલાસ ૪ પ્રેમભાવ, રતિ ૫ કાવ્યના નવ રસમાનો એક મુખ્ય રસ તે
શૃગારી, વિ૦ ઇશ્કી, શૃગારપ્રિય, કામી, ઇશ્કબાજીમા ગુલતાન, શૃગારરસ સમજનાર
શૃગી, વિ૦ શિગડાવાળુ પશુ ૨ પર્વત
શે, અ૦ શા માટે, કેમ શા અર્થે'
શેકડો, પુ૦ સોનો જુમલો, સેકડો
શેકી, સ્ત્રી૦ ઢોરને મોઢે બાધવાની જાળી ૨ શિકા જેવી જુડી-પડી
શે, અ૦ શા માટે, કેમ
શેક, પુ૦ શરીરના વ્યાધિવાળા ભાગને તાપ કે બાફથી ગરમાવો આપવો તે.
શેકવુ, ક્રિ૦ સ૦ દેવતા ઉપર ગરમ કરવુ, અગ્નિ ઉપર તડતડે ફુલે તેમ કરવુ (ભાખરી,પાપડ, રોટલી ઇ૦) ૨ શરીરને ગરમી આપવી ૩ સતાપવુ, સતાવવુ
શેખચલ્લી, વિ૦ શેખસલ્લી,હવાઇ કિલ્લા બાધનાર ૨ આળસુ, મોટા મોટા વિચારમા મગ્ન થઇ પડી રહેનાર [મુસલમાનોમા એક અટક છે
શેખ, પુ૦ [અ૦] આરબ ટોળીનો ઉપરી ૨
શેખઇ, સ્ત્રી૦ પતરાજ, બડાઇ, દભ.
શેખદાર, પુ૦ કુમાવિસદારનો કારકુન, જે ગામની રજુઆત, ઝાડની હરાજી, અને માપણી વગેરેનુ કામ કરે છે
શેખર, પુ૦ [સ૦] હાર, માળા, તોરો, છોગુ
શેખાઇ-ખી, સ્ત્રી૦ પતરાજી, ગરૂરી, બડાઈ
શેખીખોર, વિ૦ પતરાજખોર, બડાઇ મારનાર,
શેજ, સ્ત્રી૦ શય્યા, બિછાનુ ૨ પલગ. [દળી.
શેઠ, પુ૦ [સ૦ શ્રેષ્ઠી] મોટો આબરૂદાર વણિક અથવા વેપારી તે, સાહુકાર, તવગર ૨ સ્વામી, ધણી, માલીક ૩ ઉપરી, વડો, મુરબ્બી
શેઠાઈ, સ્ત્રી૦ શેઠપણુ, વડા તરીકેનુ કામ ૨. શેઠનો દરજ્જો-ઓદ્દો (નાત, ઇ૦ નો) ૩ શેઠપણાનો લહાવો-સત્તા

શેઠાણી, **સ્ત્રી**૦ શેઠની સ્ત્રી, વણિકની પત્ની તે ૨ સ્વામિની, માલીક સ્ત્રી, મોટા માનવાળી સ્ત્રી
શેઠિયો, **પુ**૦ શેઠ, સાહુકાર, મોટા વેપારી, ગૃહસ્થ નાત-મંડળનો ઉપરી ૩ માથે ગોરો એવો બળદ
શેઢો, **પુ**૦ ખેતરની હદ ઉપરની પાળ–પાળી તે, ખેતરનો છેડો, બે ખેતર વચ્ચેનો આંતરો ૨ [પગથી,રસ્તો
શેણુ, **ન**૦ શણુ ૨ **વિ**૦ શાણુ,ડાહ્યુ
શેણિયુ, **ન**૦ સણુનુ કપડુ તે
શેણે, **અ**૦ શાથી, કેમ ૨ શામા, શા ઉપર
શેતરંજ, **પુ**૦ ચતુરાઈ ભરેલી એક રમત, ચોપટ, બુદ્ધિબળની રમત ચતુરંગ એમા પાદશાહ,વજીર, હાથી, ઉંટ, ઘોડો અને પેદળ મળીને ૩૨ મહોરા હોય છે રાજા ઘેરાય એટલે રમત પુરી થાય છે
શેતરંજી, **સ્ત્રી**૦ રંગદાર પટા પટાદાર જાડપોતુ પાથરણુ, મજબુત જાજમ
શેતાન, **પુ**૦ (**અ**૦) ભયંકર–અઘોર દુષ્ટ કર્મ કરનાર દેવદૂત, ભૂત, મોટો જીન, ખવ્વીસ ૨ રાક્ષસ, દૈત્ય ૩ તોફાની, મસ્તીખોર,તર્કટી
શેતાનિયત, **સ્ત્રી**૦ શેતાની, શેતાનપણુ.
શેતુર, **ન**૦ એક જાતનુ ઝાડ, અને તેનુ ફળ રેશમ બનાવનારા કીડા એના પાદડા ખાય છે
શેન, **ન**૦ શયન **શેન** વાટવા–સૂઈ જવુ
શેર, **પુ**૦ ભરતર–જોખનુ એક માપ, મણુનો ૪૦ મો ભાગ ૨ (**અ**૦) ભાગનુ લખત,વિભાગી લેખ [તાડુકી ઉઠવુ, સામા થવુ
શેર, **પુ**૦ વાઘ, ચિત્તો **શેર થવુ**=બહાદુરી આણવી
શેરડી, **સ્ત્રી**૦ શેલડી, ઉસ, ઇક્ષુ, ૨ પગવાટ, નાનો સાંકડો રસ્તો, પગથી
શેરડો, **પુ**૦ પગવાટ,પગથી.
શેરિયાં, **ન**૦ શણુના બિયા
શેરિયુ, **વિ**૦ શેરનુ વજન–માપ ૨ સેરોવાળુ
શેરી, **સ્ત્રી**૦ ઘરોની ઓળ વચ્ચેનો રસ્તો, સાંકડા માર્ગનો મહોલ્લો, ફળિયુ
શેરીલોમાન, **પુ**૦ (**ફા**૦) સ્હેરીલોમાન એક ઝાડનો બળતા સુગંધવાળો ગુંદર
શેરો, **પુ**૦ સેરો, અરજી, દસ્તાવેજ અથવા લખત ઉપર અધિકારીએ ટુંકમા લખેલુ લખાણુ–જવાબ તે, ટિપ્પણુ, ટુંકો જવાબ કે હુકમ તે

શેલડી, **સ્ત્રી**૦ શેરડી, ઇક્ષુ, **ઉસ**.
શેલારી, **સ્ત્રી**૦ સ્ત્રીઓ ઉપરણી તરીકે વાપરે એવુ કસબી રેશમનુ સુંદર શેલુ તે.
શેલી, **સ્ત્રી**૦ ચકમકથી દેવતા પાડવાની મુંજ–દોરડી ૨ ભસ્મ, રાખ, રખ્યા.
શેલુ, **ન**૦ કસબી કોરપાલવવાળો બારીક સુંદર વણાટનો ખેસ, કસબી ઉપરણો 'શેલુ પાઘડી.'
શેલો **પુ**૦ દોહતાં ગાયના પાછલા બે પગે એક દોરડાની આંટી નાખવી તે ૨ પગે આંટી નાખીને બંધાય એવો દોરડાનો કકડો તે 'શેલો લીધો ને તાંબડી વીસરી રે લોલ'
શેલોત, **પુ**૦ જમીનદારો તરફથી ગામનુ વસુલ ઉઘરાવનારો મહેતો, તલાટી
શેવગાંઠિયા, **પુ**૦ હાથે વણેલી જાડી પાનળી ને તળેલી ખારી સેવો તે
શેવટ, **ન**૦ છેડો,અંત,આખર ૨ પરિણામ, ફળ. ૨ એક જાતનો ગોસાંઇ ૩ નિકાલ
શેવડો **પુ**૦ શ્રમણુ, બુદ્ધ–જૈનધર્મનો સાધુ
શેવાળ, **સ્ત્રી**૦ પાણીમા પગથિયા અને પત્થરવગેરે ઉપર બાઝતો લીલા રંગનો ચીકણો ને લીસો નાજુક વનસ્પતિનો થર,લીલ ૨ તાજા શાકભાજી પાણી ગરમ થતા તેમાથી નીકળતી ઉની આંછી વરાળ ૩ શિંગની નસ, વાળા
શેવાળિયુ, **વિ**૦ શેવાળવાળુ, લીલી સુંવાળી શેવાળ બાઝી હોય એવુ ૨ આંછી વરાળ નિકળતી હોય એવુ, વરાળિયુ
શેવુ **વિ**૦ ઢાળપડતુ, સહેજ નમતુ (ઉલટુ ચરાળ)
શેવો **સ્ત્રી**૦ સેવ, મેંદાની કણુકને વણીને કાઢેલા તાર.
શેષ **વિ**૦ (**સં**૦) બાકી રહેલુ, બચેલુ, વાપરતા વધેલુ તે,વાનગી ૨ પ્રસાદ
શેષનાગ, **પુ**૦ નાગનો રાજા જેના ફેણ ઉપર પૃથ્વી રહેલી છે તે મોટો સર્પ (પુરાણ)
શેષશાયી **વિ**૦ શેષનાગપર સુતેલા, શેષ પર સુનાર ૨ **પુ**૦ વિષ્ણુ, ભગવાન
શેહ, **સ્ત્રી**૦ (**ફા**૦ શહ) પ્રતિબંધ, અટકાવ, ૨ દબાઇ જવુ તે, છાયા પડી જવી તે, દાબ, ધાક, છાપ ૩ શરમ, લજ્જા

શેહજોરી, સ્ત્રી૦ જબરજસ્તી, બળાત્કાર
શેહજોરી, સ્ત્રી૦ જબરજસ્તી, બળાત્કાર
શેહુ, પુ૦ ઠેહુ, છાની ગોઠવણુ કરનાર
શેહેનશાહ, પુ૦ (ફા૦) મોટો રાજા, સામ્રાટ, ચક્રવર્તી રાજા [કારકિર્દીનુ
શેહેનશાહી, વિ૦ શેહેનશાહનું–તને લગતુ,–ની
શેહેર, ન૦ (ફા૦) મોટા વેપારનુ અને ઝાઝી વસ્તીવાળુ સ્થાન તે, નગર, પુર
શેહેરી, વિ૦ શેહેરનુ, શેહેર સબંધી ૨ નાગરિક, સારી રીતભાતનુ, સભ્ય
શેહેવત, ન૦ વિષયસુખની ઇચ્છા, હવસ
સૈં, ન૦ અનાજનુ માપ (કાઠિ૦)
શૈકુ, ન૦ સૈકુ, સોનો જુમલો
શૈકો, પુ૦ સૈકો, સૈકુ, સદી
શૈત્ય, ન૦ (સ૦) શીતળતા, ઠડક ૨ ટાઢ,શીત
શૈથિલ્ય, ન૦ (સ૦) શિથિલતા નરમાશ, ઢીલાપણુ ૨ નબળાઈ, કમજોરી
શૈલ,પુ૦(સ૦) પર્વત,પહાડ,ગિરિ [૨ વર્તણુક
શૈલી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઢબ, ઇબારત, રીત, પ્રકાર
શૈવ, વિ૦ (સ૦) શિવ સબધી ૨ શિવભક્ત
શૈવી, વિ૦ શિવનુ, શિવ સબધી, શિવધર્મનુ
શૈશવ, ન૦ (સ૦) શિશુપણુ, બચપણુ, નાનપણુ
શોક, પુ૦ (સ૦) નાસીપાસી, ખેદ, દિલગીરી ૨ બળાપો,સતાપ, આક્રદ, રુદન ૩ વ્યવહારથી દૂર રહેવુ તે 'શોક પાળવો'
શોકકારક, વિ૦ ખેદકારક, દિલગીરી ઉપજાવે એવુ, દુખજનક; શોચનીય. [૨ પ્રતિસ્પર્ધી
શોકય, સ્ત્રી૦ સૉકય, પોતાના પતિની બીજી સ્ત્રી
શોખ, પુ૦ (અ૦ શવક્) હોશ, ચાહ, ઇચ્છા, કોડ ૨ મોજમઝા, ૨ ગમ્માજીની ભાવના.
શોખી, વિ૦ હોશીલુ, ઉમેદી, મોજી, કોડીલુ
શોખીલું, વિ૦ શોખ–આનદની ભાવનાવાળુ
શોચ પુ૦ શોક, ખેદ, દિલગીરી ૨ ફિકર ચિંતા, કાળજી. ૩ અફસોસ, પશ્ચાત્તાપ, પસ્તાવો.
શોચના, સ્ત્રી૦ શોચ, શોક ૨ ચિંતા, દિલગીરી ૩ અફસોસ. 'જીવ! તુ શીદને શોચના કરે, કૃષ્ણને કરવુ હોય તે કરે'
શોચનીય, વિ૦ શોક કરવાયોગ્ય, અફસોસકારક.
શોચ્ય, વિ૦ (સ૦) શોક–દિલગીરી કરવા જેવુ
શોણિત, ન૦ (સ૦) લોહી, રૂધિર, રક્ત.
શોથ, પુ૦ સોજો, લોહીનો જમાવ થઇ ચામડી કુલવી તે [ઝડતી, તલાસ ૨. પત્તો; ભાળ
શોધ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ખોળ, તપાસ, તજવીજ ૨
શોધક, વિ૦ શોધ કરનાર, ઢુડનાર, તલાસ કરનાર ૨. અજાણુ વસ્તુ તથા વિચારને જાહેરમાં લાવનાર ૦ શોધ કરે એવુ, ઝીણી તપાસ–નિરીક્ષણ કરવાની ટેવવાળુ
શોધખોળ, સ્ત્રી૦ શોધવુ અને ખોળવું તે, નહિ જણાયેલી બાબત તલાસ કરી જાહેરમા લાવવી તે
શોધન, ન૦ (સં૦) શોધવુ તે, ખોળ; તપાસ; તલાસ ૩ પરીક્ષા ૪ સ્વચ્છ કરવુ તે
શોધવું, ક્રિ૦ સ૦ ખોળવું, ઢુડવુ, ફ ફોસવુ ૨. તજવીજ–તપાસ કરવી ૩ પરીક્ષા કરવી, કસવુ ૪ ઝડતી લેવી ૫ દુરસ્ત કરવુ, દોષ કાઢી નાખી બરોબર કરવુ ૬ મેલ, કચરો, ભેગ કાઢી નાખી કોઈ વસ્તુને ચોખ્ખી કરવી, શુદ્ધ કરવુ
શોધાશોધ, સ્ત્રી૦ ખોળ ખોળા, ઢુડાઢુંડ
શોધિત, વિ૦ શોધી કાઢેલુ ૨ ચોખ્ખુ કરેલું, [સુધારેલુ
શોફા, પુ૦ એક વનૌષધિ શતપુષ્પા
શોભન, વિ૦ શોભારૂપ, સુદર, ઉત્તમ, તેજસ્વી ૨ શોભે એવુ તે, ભપકાદાર
શોભતું, વિ૦ શોભા આપે એવુ, મજેનુ ૨ લાયક ઘટતુ, છાજતુ, ઉચિત
શોભવુ, ક્રિ૦ અ૦ સારુ દેખાવુ, સુદર લાગવુ. ૨ ઘટવુ, છાજવુ, વ્યાજબી લાગવું
શોભા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સારો–સુદર દેખાવ,સૌદર્ય, લાવણ્યતા. ૨ પ્રતિષ્ઠા, આબરૂ ૩ લાજ, માન
શોભાયમાન, વિ૦ શોભાવાળુ,ભવ્ય,સુદર,શોભતુ
શોભિતુ, વિ૦ શોભતુ, સારુ દેખાતું, ખલતુ
શોર, પુ૦ ગોધાટ, કોલાહલ, ગડબડ. ૨ અવાજ; [ધ્વનિ
શોરબકોર, પુ૦ ગોધાટ, કલાહોલ.
શોષ, પુ૦ (સ૦) સુકાવુ તે, સુકવણુ, ૨. ચૂસ, સોસ, પ્યાસ, તરસ. 'કઠે તો કાટા પડયા, મુખે પડીઓ શોષ' ૩ લીનતા, દુર્બળતા

શોષણ, ન૦ (સ૦) સુકાઈ જવુ તે, રસાદિકનુ ખેચાઇજવુ તે. ૨ ચૂસ,ખેચ [દેવુ, સતાપવુ

શોષવું, ક્રિ૦ સ૦ ચૂસવુ, ખેચવુ, પીવુ ૨ દુખ

શોષાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સુકાવુ ૨ દુર્બળ થવુ, વિત્ત અને રસ ઓછા થઇ જવા ૩ કદમા ઘટવુ, સકુચિત થઇ જવુ ૪ કરમાવુ

શોહવું, ક્રિ૦ અ૦ સારુ દેખાવુ,સોભવુ (કવિતામા)

શોહાવું, ક્રિ૦ અ૦ શોભવુ, ખલવુ, સારૂ દેખાવુ

શૌચ, ન૦ (સ૦) સ્વચ્છતા, પવિત્રતા, શુદ્ધતા, પ્રાયશ્ચિત ૨ ઝાડો

શૌરસેની, સ્ત્રી૦ શૂરસેન દેશની ભાષા, પ્રાકૃત, ભાષાઓમાની મથુરા તરફની ભાષા

શૌર્ય, ન૦ (સ૦) શૂરત્વ, બળ, સાહસ, હામ, છાતી. ૨ પરાક્રમ, બહાદુરી

શ્મશાન, ન૦ (સ૦) મડદા ઠેકાણે પાડવાનુસ્થાન, મશાણ, પ્રેતભૂમિ, કબરસ્થાન, દખમુ, શ્મશાન વૈરાગ્ય=તાજુ મરણ થતા સસાર ઉપર આવેલો ક્ષણિક અભાવ તે, થોડીવાર ટકે એવા વિચારનો આવેશ તે [ના વાળ તે, મુછ

શ્મશ્રુ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પુરુષને ઉપલા ઓઠ ઉપ

શ્યામ, વિ૦ સ૦ કાળુ, ઘેરા આસમાની ૨ ગનુ ૨ પુ૦ કનૈયો, કાન ૩ પ્રીતમ વર, 'બતાદે સખી કોન ગલી મેરો શ્યામ' [ધોળો ઘોડો

શ્યામકર્ણ,પુ૦ કાળા કાન અને કાળા પુછડાવાળો

શ્યામા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સોળ વર્ષની જુવાન સ્ત્રી

શ્યામિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) કાળપ, કાળાશ ૨ ધાતુ વગેરેનો કાટ

શ્યાલક, પુ૦ (સ૦) વહુનો ભાઇ સાળો

શ્યાલી, સ્ત્રી૦ સાળી વહુની બહેન

શ્યેની, સ્ત્રી૦ સમળી, બાજપખીની માદા

શ્રદ્ધા, સ્ત્રી૦ (સ૦) આસ્તિક બુદ્ધિ, આસ્થા, આકીન, ભરોસો, પતીજ,અચળભાવ

શ્રદ્ધાળુ, વિ૦ શ્રદ્ધાવાળુ, વિશ્વાસુ આસ્તિક

શ્રમ, પુ૦ (સ૦) શરીર અને મનને કામ કરતા પડતુ જોર તે, આયાસ ૨ રજ, જહેમત,વૈતરૂ ૩ યત્ન, મહેનત ૪ થાક, ઘસ ૫ દુખ, કષ્ટ, વેદના [સાધુ તે, શરવણુ

શ્રમણ, પુ૦ (સ૦) બુદ્ધ અથવા જૈન ધર્મનો

શ્રમિત, વિ૦ થાકેલુ, શ્રમ ચઢ્યો હોય ,એવુ

શ્રવણ, ન૦ (સ૦) સાભળવાની ઇદ્રિય, કાન ૨. સાભળવુ તે ૩ બાવીસમુ નક્ષત્ર

શ્રવવુ, ક્રિ૦ અ૦ સરવુ, ટપકવુ, ઝરવુ

શ્રાદ્ધ ન૦ (સ૦) શ્રદ્ધાથી પિતૃઓની તૃપ્તિ માટે કરાતી તર્પણ પિડદાનાદિક ક્રિયા તે, પૂર્વજોને જલાજલિ-પિડ આપવા તે

શ્રાન્ત, વિ૦ થાકેલુ, કટાળી ગયેલુ ૨ શાત

શ્રાપ, પુ૦ શાપ, બદદુવા અનિષ્ઠ ચિંતન

શ્રાવક, પુ૦ જૈનધર્મ પાળનાર તે, જૈન

શ્રાવણ, પુ૦ (સ૦) સવત વર્ષનો દસમો મહીનો

શ્રાવણી, સ્ત્રી૦ શ્રાવણ મહીનાની પુનમ, બળેવ, યજુર્વેદીઓને જનોઇ બદલવાનો દિવસ–તહેવાર, નાળિયેરી પૂણમા

શ્રાવિકા, સ્ત્રી૦ જૈન ધર્મ પાળનારી સ્ત્રી

શ્રાવ્ય વિ૦ (સ૦) સાભળવા યોગ્ય

શ્રી, સ્ત્રી૦ (સ૦) લક્ષ્મી, વિષ્ણુપત્ની ૨ સપત્તિ, ધન, અર્થ, દ્રવ્ય ૩ શોભા, ભભક, સૌદર્ય ૪ કીર્તિ, ખ્યાતિ, નામના, મહિમા. ૫ ઐશ્વર્ય, વૈભવ, જાહોજલાલી ૬ સુભાગ્ય બઢતી ૭ ધર્મ અર્થ અને કામ એ ત્રણ અર્થસિદ્ધિ તે ૮ શુભસૂચક ગુણદર્શક ઉપસર્ગ 'શ્રી ગણેશ,શ્રીરામ'

શ્રીકઠ, પુ૦ (સ૦) મહાદેવ, શકર

શ્રીકાર, વિ૦ સુદર, મજેનુ ૨ સરસ, ઉત્તમ

શ્રીખડ, પુ૦ શીખડ ૨ (સ૦) ચદન, સુખડ

શ્રીગણેશાયનમ અ૦ મગળસૂચક ગણપતિ, વદન ૨ આરભ, શરૂઆત, પગરણ, મડાણ 'કરોને આજેજ શ્રી ગણેશાયનમ'

શ્રીધર, પુ૦ (સ૦) વિષ્ણુ, લક્ષ્મીને ધારણ કર-

શ્રીપાત, પુ૦ સન્યાસી, ત્યાગી [નાર પ્રભુ

શ્રીફળ, ન૦ નાળિયેર શ્રીફળ આપવુ=રજાઆપ-વી,બરતરફ કરવુ,રૂખસદ આપવી ૨ બીલીનુંફળ

શ્રીમત્, વિ૦ (સ૦) સુભાગી, સુખી, ભાગ્યશાળી ૨ ધનવાન.

શ્રીમત, વિ૦ ધન, પદવી, યશ અને ઉત્તમતા વાળુ, સુભાગી, યશસ્વી, ગજારાણાઓના નામ પૂર્વે મૂકાતો શબ્દ 'શ્રીમત સરકાર શ્રીશયાજીરાવ બહાદુર' ૨ પસાદાર, ધની, ગૃહસ્થ

શ્રીમંતાઇ, સ્ત્રી૦ ગૃહસ્થાઈ, ધનવાનપણુ. ૨. વૈભવ, સાહેબી [વાન અને યશસ્વી
શ્રીમાન, વિ૦ ભાગ્યશાળી, સુખી, વૈભવી, ધન-
શ્રીમુખ, ન૦ સુંદર, સુભાગી, ધન્ય, પુણ્યસ્વરૂપ મુખદર્શન 'ચાલોને ડાકોર જઇએરે, શ્રીમુખ સુંદર જોવાને' ૨ સ્વમુખ, પોતાનું મો તે. 'જેકહેવુ હોય તે આપ શ્રીમુખે કહોને' ૩ સાઠ સંવત્સરમાનો એક સંવત્સર
શ્રીયુક્ત, વિ૦ બડભાગી, શ્રીયુત.
શ્રીયુત, જુ૦ શ્રીયુક્ત, શ્રીમાન.
શ્રીરંગ, પુ૦ વિષ્ણુ ભગવાન
શ્રીરાગ, પુ૦ એક રાગ
શ્રીરામ, પુ૦ કલ્યાણ નિધાન રામ તે ૨ છેલ્લું શરણુ ને, અંત વખતે શ્રીરામ બોલાય છે ૩ પડતી—અંતનો વખત 'હવે શ્રીરામ થઇ જવાના' શ્રીરામ બોલાઇ ગયા=પતી રહ્યુ, પુરૂ થઈ રહ્યુ
શ્રીવત્સ, પુ૦ છાતીમા લક્ષ્મીના ચિહ્નવાળા વિષ્ણુ
શ્રુત, વિ૦ (સં૦) સાંભળેલુ [૨ વેદ, શાસ્ત્ર.
શ્રુતિ, સ્ત્રી૦(સં૦) સાંભળવાની ઇંદ્રિય, કાન, શ્રવણ
શ્રુતિકટુ, વિ૦ કાનને કઠોર લાગે એવુ, અપ્રિય.
શ્રુત્વા, અ૦ (સં૦) સાંભળીને
શ્રુવ, પુ૦(સં૦) ઘી વગેરે હોમવાનો ચાટવો, શરવો.
શ્રેઢી, સ્ત્રી૦ આગળ વધ્યા કરવુ તે 'ગણિત શ્રેઢી'
શ્રેણી, સ્ત્રી૦ (સં૦) પંક્તિ હાર, ઓળ, લાર
શ્રેય, પુ૦ (સં૦) શુભ હોવુ તે, કલ્યાણ, પુણ્ય ૨ મોક્ષ, મુક્તિ. ૩ હિત, શુભ
શ્રેયસ્કર, વિ૦ (સં૦) કલ્યાણકારક, હિતકર
શ્રેષ્ઠ, વિ૦(સં૦) સર્વોત્તમ, સૌથી સરસ ૨ મોટુ, વડું
શ્રેષ્ઠતા, સ્ત્રી૦ સરસપણુ, મોટાઇ, વડાઇ
શ્રેષ્ઠી, વિ૦ શ્રેષ્ઠ, પ્રધાન, શેઠ, મુખ્ય
શ્રોણી, સ્ત્રી૦ (સં૦) કુલો, થાપો, નિતંબ
શ્રોતા, વિ૦ (સં૦) સાંભળનાર, શ્રવણ કરનાર.
શ્રોત્ર, પુ૦ (સં૦) કાન, શ્રવણ.
શ્રોત્રિય-ત્રી, વિ૦ વેદોક્ત કર્મ કરનાર
શ્લાઘા, સ્ત્રી૦ (સં૦) આપ વખાણ, બડાઇ, આત્મસ્તુતિ
શ્લાઘ્ય, વિ૦ વખાણવા લાયક, સ્તુત્ય
શ્લિષ્ટ, વિ૦(સં૦) જોડેલુ, ભેટેલુ, મળેલું ૨. દ્વિઅર્થી
શ્લીપદ, ન૦ (સં૦) પગ વગેરે જાડા થઇ જાય એવો લોહી વિકારનો એક રોગ
શ્લેષ, પુ૦ (સં૦) ભેટો, બાથ, આલિંગન. ૨ જેમા બે અર્થ રહેલા હોય એવુ વાક્ય, શબ્દ, વગેરે.
શ્લેષ્મ, ન૦ (સં૦) શરીરમાનો ચીકણો ધાતુ, કફ ૨ સળેખમ
શ્લોક, પુ૦ (સં૦) લઘુગુરૂ અક્ષરના નિયમ પ્રમાણે રચેલી કવિતા અથવા ચાર ચરણનુ પદ, વૃત્ત, છંદ
શ્વપચ, પુ૦ (સં૦) ચંડાળ, ભંગી
શ્વશુર, પુ૦ (સં૦) સસરો, વધૂવરનો બાપ.
શ્વશ્રૂ, સ્ત્રી૦ (સં૦) સાસુ
શ્વસિત, વિ૦ શ્વાસ લેતુ, હાંફતુ, થાકી ગયેલુ.
શ્વાન, પુ૦ કુતરો
શ્વાનનિદ્રા, સ્ત્રી૦ કુતરાની ઉંઘ, તરત જાગી જવાય એવી ઉંઘ તે
શ્વાપદ, ન૦ (સં૦) ચારપગુ જંગલી જનાવર, શિકારી પ્રાણી.
શ્વાસ, પુ૦ (સં૦) નાકથી વાયુ લેવો મૂકવો તે, દમ, ઉચ્છ્વાસ ૨ દમ, હાંફ, કફથી વધી ગયેલી ગતિવાળો પ્રાણવાયુ
શ્વાસોચ્છ્વાસ, પુ૦ (સં૦) શ્વાસ લેવો ને મૂકવો તે, દમ લેવા મૂકવાની જે ક્રિયા તે
શ્વેત, વિ૦ (સં૦) ધોળું, સફેત ૨ ગૌર
શ્વેતાંબરી, વિ૦ ધોળા વસ્ત્રવાળા જૈન સાધુઓની એક જાત

ષ.

ષ, પુ૦ (સં૦) એકત્રીસમો વ્યંજનવર્ણ, ષ ને બદલે ખ ઉચ્ચાર પણ થાય છે, 'ખટકર્મ'
ષટ્ક, ન૦ છક્કુ, છનો સમૂહ
ષટ્કર્મ, ન૦(સં૦) કોઇપણ છ કર્મ તે બ્રાહ્મણના છ કર્મ—અધ્યયન, અધ્યાપન, દાન, પ્રતિગ્રહ, યજન અને યાજન છે તાંત્રિક છ કર્મ—જારણ, મારણ, ઉચ્ચાટન, મોહન, સ્તંભન, અને વિધ્વંસન છે

હઠના ૭ કર્મ-ધાતિ, બસ્તિ, નેતિ, નૌલિ, ત્રાટક અને કૃપાલભતિ

ષટ્કોણ, વિ૦ ૭ ખુણાવાળુ, જેને ૭ ખુણા હોય એવુ -ષટ્કોણાકૃતિ. [છ કુડળીવાળુ

ષટ્ચક્ર, ન૦ જેમા ૭ ચક્ર-કુડળી હોય તે. વિ૦

ષટ્પદ,પુ૦ (સ૦) ભમરો તીડ, મચ્છર, જુ. ૨. ૭ પગવાળુ પ્રાણી ૩ ૭ ટુકોવાળુ કાવ્ય, છપ્પો

ષટશાસ્ત્ર, ન૦ ૭ શાસ્ત્ર તે (સાખ્ય, યોગ, ન્યાય, વૈશેષિક, મીમાસા ને વેદાત)

ષડ્ગુણ, પુ૦ ૭ ગુણ તે (સંધિ, વિગ્રહ, યાન, આસન, દ્વૈધીભાવ, ને સમાશ્રય, તેમજ, ધર્મ, યશ, શ્રી, જ્ઞાન, અને વૈરાગ.)

ષડ્રસ, પુ૦ (સ૦) ૭ રસ તે (મીઠો, ખારો, ખાટો, તીખો, કડવો, અને તુરો)

ષડરિપુ, પુ૦ (સ૦) ૭ શત્રુઓ (કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ, અને મત્સર)

ષટ્ઋતુ, પુ૦ (સ્રી૦) ૭ ઋતુઓ તે (વસત, ગ્રીષ્મ, વર્ષા, શરદ, હેમત, અને શિશિર.)

ષડગ, ન૦ (સ૦) વેદના ૭ અગ-વિભાગ તે (બે હાથ, બે પગ, માથુ અને કેડ).

ષણ્માસ, પુ૦ (સ૦) ૭ મહીના

ષષ્ટિ, વિ૦ (સ૦) સાઠ, ૬૦. [દિવસ તે

ષષ્ઠી, સ્રી૦ (સ૦) છઠ, બાળકના જન્મનો છઠ્ઠો

ષડ, વિ૦ (સ૦) નપુસક, હિજડો, ખોજો.

ષોડશ, વિ૦ (સ૦) સોળ; ૧૬

ષોડશોપચાર, વિ૦ સોળ પ્રકારના ઉપચારવાળુ, સોળ ઉપચાર યુક્ત

સ.

સ, પુ૦ (સ૦) ૩૨ મો દતસ્થાની વ્યજનવર્ણ ૨ અ૦ સહિત, સહ, સાથે 'સકુટુબ' ૩ વિ૦ સુ, સારૂ ને ઉત્તમ 'સપૂત' ૪. સ૦ સ્વ; પોતાનું. 'સધામ'

સઇ, પુ૦ દરજી, મેરાઇ. ૨ સ્રી૦ સખી, બહેનપણી. ૩ (અ૦) સહી; કબુલ, મજુર ૪ વિ૦ (સ૦ સદૃશ) સાઇ, ધાટનું, સમાન, સરખુ, જેવુ. 'વાણિયાસઇ પાઘડી' ૫ પાચ માપ

સઇદર, પુ૦ (ફા૦) વેરો, કર ૨ માથાવેરો.

સઇયદ, પુ૦ (અ૦) સૈયદ, મુસલમાન ધર્મગુરુઓની જાત, પેગંબરના વશજો

સઇયર, સ્રી૦ સૈયર, સખી, બહેનપણી

સઉ, વિ૦ (સ૦ સર્વ) સૌ, સર્વે, સઘળા; સહુ સઉકો=સર્વે તમામ

સકડવુ, ક્રિ૦ સ૦ તાણીને બાધવુ, જકડવુ.

સકણ, વિ૦ સખણું, સમુ, સીધુ, ડાવકુ

સકન, પુ૦ શુકન ૨ વચન, બોલ, શબ્દ ૩ ગાડાની આડખીલી

સકરકદ, પુ૦ જમીનની અદર થતો એક જાતનો ગળપણવાળો કદ, શકરિયા; ગાજર, રતાળુ, વગેરે

સકરણ, વિ૦ અવયવવાળુ [કદમૂળ તે

સકરમી, વિ૦ ભાગ્યશાળી, નસીબદાર, સુભાગી. ૨ સુખી-પૈસાદાર ૩ સારા કર્મ કરનાર.

સકરિયુ, ન૦ શકરિયુ, સકરકદ

સકરુણ, વિ૦ કરુણાયુક્ત, દયાળુ

સકરો, પુ૦ બાજ, શકરો.

સકર્મક, વિ૦(સ૦) જેને કર્મ હોય એવુ (ક્રિયાપદ) કર્મયુક્ત, જેમા કર્તા ને કર્મ બને હોય તે (ક્રિયાપદ)

સકલાત,સ્રી૦(તુર્ક૦સુકૂલાત) જાડા તતુનું પણ મુલાયમ ઉનનુ કાપડ, બનાત 'ગજેગ્રીવ બાજમ તકિયા, સકલાત રૂપ વિશાળ'-હરિદાસ૦

સકળ, વિ૦ (સ૦ સકલ) સર્વ, બધુ; તમામ. ૨ સપૂર્ણ સકળગુણ સપન્ન=સર્વગુણ જેનામા હોય એવુ, સર્વ ગુણાન્વિત [દબાણ.

સકંચો, પુ૦ સંચો, યત્ર ૨ જકડ; ભીડો, હેડ;

સકામ, વિ૦ (સ૦) સ્વાર્થયુક્ત, જેમા કંઇ હેતુ -કામના હોય એવુ 'સકામ ભક્તિ' [રીતભાત

સકાર, પુ૦ સારાપણ, સ્વાદ, સાર સત્વ. ૨ ઢંગ,

સકારણ, વિ૦ સહેતુક, કારણસર, અર્થયુક્ત

સકારવું, ક્રિ૦ અ૦ સ્વીકારવુ, કબુલ રાખવુ

સકારો, પુ૦ શાળના તતુઓને સીધા રાખનારી લાકડી-ચીપ તે

સકાળ, ક્રિ૦ સુકાળ ૨ સવાર, પ્રભાત. (ચરાતરમાં)

સકુમાર, વિ૦ સુકુમાર, નાજુક, કુમળું

સકૃત, ન૦(સં૦) પુણ્ય કર્મ તે ૨ અ૦એકજવાર

સકોમળ, વિ૦ સુકુમાર, ઘણું નાજુક

સકોરૂ, ન૦ શકોરૂ ચપણિયું, રામપાત્ર

સક્કર,સ્ત્રી૦સાકર,ખાંડ. સક્કરખોર=સાકર ખાનારો -જીવડો. ['સક્કઈ રૂપૈયો '

સક્કઈ, વિ૦ સિક્કાવાળું,સુંદર, સરસ, તોફે, મજેનું

સક્કરટેટી, સ્ત્રી૦ ખડબુચું

સક્કરપારો, પું૦ ગળપણ નાખીને બનાવેલી ભાખરીનો તળેલો કકડો [રીતે કસેલું

સક્કસ, વિ૦ મજબુત, દૃઢ, કઠણ, સખત, સારી

સક્કાઈ, વિ૦ સક્કઈ, સિક્કાદાર, સુંદર ૨ ચોખ્ખું લોઢું (મક્કાઈ અને ગજવેલ)

સક્કો, પું૦ સક્કો, સુંદર છાપ ૨. સાખ, શેહ, દાબ ૩ રોફ, ભભકો ૪ પત્થરની લખોટી, પથરી

સક્ત, વિ૦ [સં૦] જોડાયેલું, લાગેલું વળગેલું

સક્તુ, પું૦ [સં૦] શેકેલા જવનો લોટ, સાતુ

સખણું, વિ૦ નહિ અડપલું, ઠાવકું,સભ્ય;સાલસ

સખત, વિ૦ અ૦ સખ્ત, કઠણ, કઠોર ૨ દૃઢ, મજબુત (શરીર) ૩ કરડું, કઠોર (બોલી) ૪ થકવી નાખે એવું, જોર પડે એવું (કામકાજ) ૫ નિર્દય, જુલમ. 'સખત (રાજા–કાયદો)' ૬ અઘરૂં, મુશ્કેલ (કામ)

સખતાઈ–તી, સ્ત્રી૦ કડકી, સખતી, કઠોરતા, કરડાઈ ૨ જુલમ, નિર્દયતા ૩ આકરાપણું ૪ બંધી, પ્રતિબંધ [ગરમ કાપડ, બનાત

સખલાત, સ્ત્રી૦ [તુર્કી૦સક્લાત] એક જાતનું

સખા, પું૦ મિત્ર, સાથી, સ્નેહી

સખાવત, સ્ત્રી૦ અ૦ દાન, બક્ષીસ ૨ ઉદારતા, ધીરાળપણું. [સખાવતનું.

સખાવતી, વિ૦ દાનેશ્વરી, ઉદાર, દાતા, ૨

સખી,સ્ત્રી૦[સં૦] બહેનપણી, સાહેલી; વયસ્યા. ૨. સ્ત્રીનો વેષ લઈને ગાનારો પુરૂષ, બાયલો.

સખી, વિ૦ દાનેસરી, ઉદાર, દાનવીર

સખીભાવ, પું૦ સ્ત્રીરૂપે પરમેશ્વર ઉપર પ્રેમ પૂર્વક ભક્તિ રાખવી તે ૨ બૈરકઆળો;બાયલાપણું.

સખુન, પું૦ [અ૦] બોલ, વચન, ભાષણ

સખો, પું૦ મિત્ર; દોસ્ત.

સખ્ય, ન૦ (સં૦) મિત્રતા, દોસ્તી.

સગ, સ્ત્રી૦ શ્રગ, શિખર. ૨ દીવાની જ્યોત તે.

સગટો,પું૦સાલ્લો પહેરતાં કૂખે ખોસવાને છેડો તે.

સગડ, સ્ત્રી૦ ખબર, બાતમી ૨ ચાગ; પત્તો

સગડી, સ્ત્રી૦ [સં૦ શકટી] શગડી, જુઓ

સગઉ, પું૦ ચાળેલો ઘઉંનો લોટ

સગણ, પું૦ પહેલા બે લઘુ ને ત્રીજો ગુરૂ અક્ષર આવે એવો ગણ તે 'સમતા તે ગણ સગણ, જકાત જગણ ગણ જાણો'-પિંગળ ૨ કેડો,પુંઠ

સગન, પું૦હળની સેઢને ધુસરૂ બાધવાને મારેલો જે ખીલો તે [વિવાહ કરવો

સગપણ ન૦ સગાઈ, સગાસંબંધ સગપણ કરવું=

સગરામ, ન૦ છત્રીવાળી ગાડી

સગર્ભા, સ્ત્રી૦ [સં૦] ગર્ભવતી, ભારેવાઈ

સગમ અગિઆરસ, સ્ત્રી૦ ભાદરવા સુદિ ૧૧, જળઝિલણા એકાદશી

સગવડ, સ્ત્રી૦ અનુકૂળતા, સોઇ, જોગવાઈ ૨ ફુરસદ, અવકાશ ૩ મોકળાશ,જગા ૪.લાગ,તક

સગવાડ, સ્ત્રી૦ સગાઈ, સગપણ.

સગાઈ, સ્ત્રી૦ સગપણ, સગાસંબંધ ૨ વિવાહ.

સગીર, વિ૦ [ફા૦] કાચી ઉમ્મરનું, નાનું, કાયદેસર વયનું નહિ તે

સગું, વિ૦ એક લોહીનું સંબંધી, લગ્નથી જોડાયેલું, સગોત્રી, કુટુંબી. [ગુણોવાળું

સગુણ, વિ૦ [સં૦] ગુણયુક્ત, આકાર ભાવાદિક

સગોત્ર, વિ૦એકજ ગોત્રનું તે, કુટુંબી ૨ બાંધવ

સઘન, વિ૦ ગાઢ, ઘાટ, ઘનઘોર એવું તે

સઘળું, વિ૦ બધું, તમામ, સઘળું, સર્વ

સંકટ, ન૦ [સં૦] દુઃખ પીડા ૨ આપત્તિ, આફત, વિઘ્ન. ૩. ભીડ; તાણ, તંગી ૪ મુશ્કેલી, ગુંચવણ

સંકડામણ, સ્ત્રી૦ જગાની તંગાશ, નહિ મોકળાશ ૨છુટાબારી નહિ એવી સ્થિતિ,ભીડ;મુશ્કેલી.

સંકડાવું, ક્રિ૦ અ૦ મુશ્કેલીમાં આવવું,ભિડાવું. ૨ દબાવું, ભચડાવું. ૩ જગાની તંગાશ પડવી, મોકળાશ ન હોવી

સંકડાશ, સ્ત્રી૦ જગાની તગાશ,સાકડ.૨ મુશ્કેલી

સ કર, પુ૦ [સં૦] ભેળસેળ, મિશ્રણ ૨. મિશ્રજાતિ ૩ વિ૦ ભેળસેળિયુ, જુદી જુદી જાતના માબાપથી ઉત્પન્ન થયેલુ

સ કરતા, સ્ત્રી૦ ભેળસેળ, મિશ્રણ, વગળ.

સ કર્ષણ, ન૦ [સ૦] ખેચવુ તે ૨. ખેડવુ તે

સ કર્ષણ, પુ૦ [સ૦] બળરામ ૨ શેષનાગ

સ કલન, ન૦ એકઠુ-એકત્ર કરવુ તે, સરવાળો, જમાવટ.

સ કલ્પ, (સ૦) ઠરાવ, મનસુબો ૨ ઇચ્છા, હેતુ, મનનો ઉદ્દેશ ૩ નિર્ધારણ, નિયમ, ધર્મ, કર્મ વગેરે કરવા માટે લેવામા આવતો નિયમ તે, મનનો નિશ્ચય તે. **સ કલ્પ** વિકલ્પ=ઢચુપચુ

સ કષ્ઠ, ન૦ [સ ૦] સકટ, જુઓ

સ કાશ, વિ૦ સરખુ, જેવુ

સ કીર્ણ, વિ૦(સ ૦) ભરચક,વ્યાપ્ત ૨ મિશ્રિત

સંકીર્તન, ન૦ સ્તુતિ, પ્રાર્થના ૨. વખાણુ

સ કુચિત, વિ૦ સાકડુ મોકળુ નહિ એવુ,સકોચ પામેલુ ૨ બિડાયેલુ, નહિ ઉઘડેલુ. ૩ અ દર ને અ દર ગુચાયેલુ

સ કેત, પુ૦[સં૦] કોઇ કામને માટે કરેલી છુપી ગોઠવણુ તે, છુપી યોજના ૨ છુપી રીતે મળવાને નક્કી કરેલી જગા, ગુપ્ત સ્થાન તે ૩ સાન, ઇશારો ૪ સામગ્ર'

સ કેલવું, ક્રિ૦ સ૦ એકત્ર કરવુ, વેરાયેલુ એકઠુ કરવુ ૨ આરોપવુ, એક સ્થળે કેન્દ્રસ્થ કરવુ, સમારવુ, વ્યવસ્થિત કરવુ, વાળી લેવુ, પાછુ ખેચી લેવુ

સ કોચ, પુ૦ ઉણપ, ઓછુ પડવુ તે. ૨ વિવેક, શરમ. ૩ આચકો ખાવો તે, ખમચાવુ તે ૪ ત ગી, ભીડ, અછત ૫ સકડાશ, ભીડ, જગાની તાણુ તે ૬ અ દર ને અ દર સમાતો દીલનો ઉભરો બહાર ન કાઢતા સમાવવો તે

સ કોચવુ, ક્રિ૦ સ૦ પાછુ ખેચી લેવુ,.ટુકાવવુ, ૨ એકઠુ કરવુ, આરોપવુ, વાળી લેવુ

સ કોચાવું ક્રિ૦ અ૦ સકોચ થવો, ચઢી જવુ, ટુકુ થવુ કરમાવુ ૨ શરમાવુ, આચકો ખાવો ૩ બીડાવુ, શોષાવુ

સ કોડાવુ, ક્રિ૦ અ૦ સકડાવુ, ભિડાઇ રહેવુ.

સ કેણી, સ્ત્રી૦ઉશ્કેરણી [ઉશ્કેરવુ,પલીતો મૂકવો

સ કોરવુ,ક્રિ૦ સ૦ આઘુ ઠેલવુ, જાગ્રત કરવુ ૨

સંક્રમણ, ન૦ (સ૦) ગ્રહનુ એક રાશિમાથી બીજી રાશિમા જવુ તે, ઉલ્લઘન

સ ક્રાન્ત, સ્ત્રી૦ ઉત્તરાયણ, સૂર્યનુ મકર રાશિમા સક્રમણ તે ૨ છડામણુ, શાહુકારી

સ ક્રાન્તિ, સ્ત્રી૦ મક્રાન્ત,ઉત્તરાયણ ૨ સક્રમણ.

સ ક્ષિપ્ત, વિ૦ (સ ૦) ટુકુ, નાનુ

સ ક્ષેપ, પુ૦ [સ ૦] થોડો સાર, ટુકાણુ

સ ક્ષોભ, પુ૦ (સ ૦) ગડબડ, ધાધલ

સ ખારો પુ૦ પાણી ગાળતા ગળણામા રહેલો કચરો-પોરા વગેરે

સ ખાવુ, ક્રિ૦ અ૦ શ કા થવી, ચિતરી ચઢવી ૨ શરમાવુ, લજવાવુ ૩ સહન થવુ, સહેવાવુ

સ ખાવો, પુ૦ શ કા, વહેમ ૨ શરમ, લાજ, ઓઝપો ૩ કમકમાટી, ક ટાળો

સ ખ્ય વિ૦ (સ ૦) ગણાય એવુ ૨ સ્ત્રી૦ ગણુના, પરિમિતિ [૨ સૂગ, ચીતળી.

સ ખ્યા, સ્ત્રી૦ [સ ૦] આક, આકડો, પરિમાણ

સંગ, પુ૦ (સ૦) સાથે ને સાથે જવુ આવવુ, બોલવુ બેસવુ તે, સોબત, સહવાસ, પરિચય ૨ સમાગમ, પ્રસર્ગ. ૩ ચેપ, સ્પર્શ ગાઢ સબ ધ, અ ગ સબ ધ સયોગ ૪ મુલાકાત,મેળાપ, ભેટો

સ ગત, સ્ત્રી૦ સોબત, દોસ્તી, મેળાપ ૨ મળેલુ, ગયેલુ [મગ ૨ મેળાપ, સમાગમ

સંગતિ, સ્ત્રી૦ (સ ૦) સહવાસ, સોબત, દોસ્તી,

સ ગદિલ, વિ૦ [ફા૦] પત્થર જેવી છાતીનું.

સ ગમ, પુ૦ (સ ૦) મેળાપ, સધિ, બે કે વધારે ચીજનુ એકઠા થવુ તે ૨ ભીડ, ઠઠ ૩ સજોગ

સ ગાત-થ, પુ૦ સાથે જનાર તે, સથવારો,સાથ, વાટનો સોબતો

સ ગી, વિ૦ સાથી, સોબતી, મેળાપી

સ ગીત, ન૦ (સ ૦) ગાવુ, નાચવુ, ને બજાવવુ તે ૨ વાજા સાથે ગવાય તેવુ પદ ૩ ગાવા બજાવવાનુ શાસ્ત્ર [૨. મજબુત, જોરાવર.

સ ગન, વિ૦ પત્થર જેવુ કઠણુ, નક્કર; વજનદાર

સ ગે, અ૦ સાથે, સોબને, સગાતે

સગેમરમર, પુ૦ ચકમકોની છાટવાળો આરસ-પહાણ

સગો, પુ૦ ખૂબ આસક્તિ, હેડો 'આમગો'

સગ્રહ, પુ૦ (સ૦) એક જથે એકઠુ કરવુ તે, સારી સારી વસ્તુઓનો એક સ્થળે જમાવ તે ૨ સઘરી રાખેલુ તે

સગ્રહણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વારવાર ઝાડો થયા કરે એવો રોગ, અતિસાર; મરડો, સઘરણી

સગ્રહસ્થાન, ન૦ (સ૦) જે સ્થળે દેશ પરદેશની જાણવા જોવા જોગ વસ્તુઓ એકઠી રાખવામા આવતી હોય તે

સગ્રામ, પુ૦ (સ૦) યુદ્ધ, લડાઈ [ચૂડ

સગ્રાહ, પુ૦ (સ૦) પકડ, જબરાઇથી ઝાલવુ તે,

સઘ, પુ૦ (સ૦) ટોળુ ૨ યાત્રાળુઓનો સમુદાય

સઘટ, વિ૦ સજડ, ભિડાયેલુ, ચગદાઈ રહેલુ

સઘરવુ, ક્રિ૦ અ૦ એકઠુ કરવુ, ભેગુ કરવુ ૨ જાળવી રાખવુ,જતન કરી રાખવુ ૩સ્વીકારવુ, દાખલ કરવુ, ની અદર લેવુ [ખોલાવવી તે

સઘરા, સ્ત્રી૦ શરીરમાથી લોહી કઢાવવુતે, ફસ

સઘરો, પુ૦ સગ્રહ, સાચવી રાખેલી વસ્તુનોજથો

સઘવી, વિ૦ સઘ કાઢનાર, યાત્રાળુઓનો નેતા

સઘાડિયો, પુ૦ સઘાડાથી ઘાટ ઉતારનારો

સઘાડો, પુ૦ ચરખ, હાથીદાત, લાકડાં વગેરેનો ઘાટ ઉતારવાનુ યત્ર તે ૨ જૈન સાધુ સાધવીઓનો સમુદાય

સઘાત, પુ૦ સગાથ, વાટના સોબતી, સથવારો ૨ ઘણાનો એક સાથે જમાવ તે, સમૂહ, જથો,

સઘાથ, પુ૦ સઘાત, સથવારો, સાથ [સમુદાય

સઘાથી, વિ૦ સાથી, સોબતી, મિત્ર

સંઘાથે, અ૦ સઘાતે, સાથે, જોડે

સચરાચર, વિ૦ (સ૦) ચર અને અચર સર્વ તે, જડ અને ચૈતન્ય અથવા સ્થાવરને જગમ બધુય સચરાચર ઉતરવુ=નિર્વિઘ્ને પાર પડવુ, સાગોપાગ પુરૂં થવુ સચરાચર વ્યાપવુ=સર્વત્ર પથરાઇ રહેવુ

સચિત્ર, વિ૦ (સ૦) ચિત્રસહિત, ચિત્રયુક્ત

સચિવ, પુ૦ (સ૦) પ્રધાન, વજીર, દિવાન.

સચેતન, વિ૦ ચેતનાવાળુ, જાગૃત, સાવધ

સચેલ, વિ૦ (સ૦)સચૈલ,કપડાસહિત,માથાબોળ

સચોટ, વિ૦ આબાદ, અચૂક, નિષ્ફળ જાય એવુ.

સચોડુ, અ૦ તદન, બિલકુલ

સચ્ચરિત, ન૦સદ્વર્તન,સદાચાર ૨ વિ૦ સદાચારી

સચ્ચિદાનદ, પુ૦ (સ૦) સત્ ચિત્ અને આનદ સ્વરૂપ તે, બ્રહ્મ [૩ પાકુ, મજબુત, દૃઢ.

સચ્ચુ, વિ૦ સાચુ, ખરૂ, સત્ય ૨. અડગ,સાબુત.

સજ, વિ૦ તૈયાર, તત્પર

સજડ, વિ૦ મજબુત, ન ખસે-હાલે એવુ,મક્કમ, દૃઢ ૨ પાસે પાસે, ભીડાતુ, ૩ પાર પડેએવુ, જબરૂ, સચોટ ૫ જડવત્ થઇ ગયેલુ, નિ સંજ્ઞ, દબાઇ ગયેલુ ૬ મરી ગયેલુ, નિર્જીવ. ૭. અકડાયેલ, હિલચાલ કરવાને અશક્ત,રહી ગયેલુએવુ.

સજન, ન૦ સુજન, સારો માણસ

સજનતા, સ્ત્રી૦ સુજનતા, સજ્જનપણુ [કાન્તા

સજની, સ્ત્રી૦ સખી, સૈયર, બહેનપણી. ૨ પ્રિયા;

સજવુ, ક્રિ૦ સ૦ શણગાર પહેરવો, ધારણ કરવુ, ૨ ધાર કાઢવી, ઘસવુ, ઉતારવુ, પથરી ઉપર ચઢાવવુ

સજવુ, ક્રિ૦ અ૦ તૈયાર થવુ, તત્પર થઈ જવુ, પરવારવુ, સજીને બેસવુ=કામથી પરવારી તત્પર

સજળ, વિ૦ પાણીવાળુ,જળયુક્ત [થઇ રહેવુ.

સજા, સ્ત્રી૦ શિક્ષા, સાસન, નસિયત ૨ નુકસાન પૂરતો બદલો, પ્રત્યાઘાત

સજાઈ, સ્ત્રી૦ સામગ્રી, તૈયારી

સજાત, વિ૦ કુલીન, ઉચા તુખમનુ, ખાનદાન,

સજાતિ, વિ૦ સ્વજાતિ, પોતાની સમાન જાતનુ.

સજાતીય, વિ૦ (સ૦) એક જાતનુ, એકજ વર્ગ

સજાપો, પુ૦ત દુરસ્તી,આરોગ્ય [અથવા વર્ણનુ

સજાય, સ્ત્રી૦ શિખામણ, બોધ ૨ સમજણ.

સજાયો, પુ૦ છોર છર, અસ્ત્રો

સજાવવું, ક્રિ૦ સ૦ શણગારવુ, શોભાવવુ, અલકૃત કરવુ, પહેરાવવુ ૨. ઉતરાવવુ, ધાર કઢાવવી, ૩ તૈયાર કરવુ [યોગ્ય તે

સજાવાર, વિ૦ સજા કરવા લાયક, શિક્ષાને

સજિત, વિ૦ સજ્જિત સજ્જ થયેલુ, તૈયાર,

સજીવ, વિ૦ જીવવાળુ, જીવતુ.

સજીવન, વિ૦ સજીવ, જીવતું ૨ ફરીને જીવતું થયેલુ, જીવ આવેલો હોય એવુ ૨ ન૦ પુનર્જીવન સજીવન કરવુ=ફરીને જીવતુ કરવુ, તાજુ લીલુ કરવુ, ૩ નાશ ન પામતુ, સુકાય ખૂટે નહિ એવુ, અમર, અખૂટ 'સજીવન પાણી'

સજીવારોપણ, ન૦ (સં૦) નિર્જીવમા સજીવપણાનો આરોપ કરવો તે, જડમા જીવતભાવ મૂકવો તે

સજોડ, વિ૦ જોડયુક્ત, જોડીદારસહિત, સ્ત્રી પુરુષની જે જોડ તે

સજોડુ, ન૦ સાથી સાથે હોવુ તે, પતિપત્નીનો એક સાથ તે, વહુવર, દંપતી

સજ્જ, અ૦(સં૦) તૈયાર, તત્પર

સજ્જડ, વિ૦ સજડ, મજબુત, દૃઢ, ન ડગે કે ખસે એવુ

સજ્જન, ન૦ (સં૦) ખાનદાન માણસ, કુળવાન નર ૨ સદાચારી પુરૂષ, સભ્યજન

સજ્જનતા, સ્ત્રી૦ સજ્જનપણુ, સભ્યતા, વિવેક

સજ્જા, સ્ત્રી૦ (સં૦) પોષાક, બખતર ૨ શય્યા, સુવાનો સરજામ તે ૩ મરનારના તેરમાને દિવસે શય્યાનુ જે દાન દેવાય છે તે, સજ્જાદાન

સજ્જિત, વિ૦ (સં૦) સજ્જ–તૈયાર કરેલુ ૨ ધારણ કરેલુ, પહેરેલુ ૩ ઉતારેલુ, ધાર કાઢેલુ

સટ, પુ૦ (અં૦ સેટ) એક બીજામા આવી રહે એવી વસ્તુઓનો સમૂહ તે, ગંજ ૨ અ૦ ઝટ, એકદમ

સટકવું, ક્રિ૦ અ૦ જતા રહેવુ, નાસી જવુ ૨ સરી જવુ, ખસી પડવુ

સટકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ મારવુ, ઝાપટવુ ૨ દોરો ભરવો, સિવવુ ૩ છટકાવવુ, ખસેડી નાખવુ ૪ ચોરવુ

સટકિયુ, ન૦ સરકિયુ, ઝટ સરે એવી ગાઠ, પહોળો સાકડો થાય એવો ગાળો. ૨ ઉંદરડી

સટકો, પુ૦ જેષ્ઠિકા, લાકડી, ૨ છડી, સોટી

સટરપટર, અ૦ સથરવથર, ટાપટીપ વગર, જેમ તેમ, ગડબડસડબડ, લોચો પોચો

સટવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગુપચુપ ખસીજવુ, સટકવુ, નાસીજવુ, ૨ ચોરવુ સરીજવુ=મટકી જવુ

સટાક, સ્ત્રી૦ ચામડાની માટ કે દોરીના કોરડાને હવામા છટકાવીને કરવામા આવતો અવાજ ૨ અ૦ વિંઝીને તરછોડતા અવાજ થાય તેમ ૩ ઝટ, તરત

સટકાબંધ, અ૦ તરત, એકદમ, ઝટ ૨ સપાટામા

સટીક, વિ૦ ટીકાસહિત, સમજુતી સાથે

સટોરિયો, પુ૦ સટ્ટો કરનાર, વાયદાના ભાવે વેપાર કરનાર, સટ્ટાબાજ

સટોસટ, અ૦ ઉપરાઉપરી, સટાક સટાક

સટ્ટાખોર–બાજ, વિ૦ સટોરિયો

સટ્ટો, પુ૦ અમુક વાયદે અમુક ભાવે આપવા લેવાની સરત તે, તેજીમંદીનો ધંધો ૨ છેતરીને લુચ્ચાઇથી હરી લેવુ તે

સઠલ, વિ૦ નરમ, પોચુ, ઢીલુ (જૈન)

સડ, વિ૦ જડ, ડમ, ખુબ ભરાવાથી કઠણ થયેલુ. ૨ સ્તબ્ધ, દિઙ્મૂઢ, સ્તબ્ધ ૩ અ૦ ઝડપથી. ૪ પુ૦ સઢ

સડક, સ્ત્રી૦ બાધેલો માર્ગ, મોટો રસ્તો, સપાટ રસ્તો ૨ વિ૦ સ્તબ્ધ, દિઙ્મૂઢ, જડ, આભુ

સડકો, પુ૦ સડાકો સબડકો, ચાગળાથી પ્રવાહી પદાર્થ મોમા લેતા થતો અવાજ તે, જોરથી વાયુ ખેચતા થતો અવાજ

સડજોડ, વિ૦ અઢી, (વેપારીનો સંકેત)

સડવુ, ક્રિ૦ અ૦ કોહી જવુ, મગડવુ, શળવુ, બદબદવુ ૨ સૈડવુ, વળીયો ઉપર કાબડા નાખવા

સડસડવુ ક્રિ૦ અ૦ ઘી તેલમા પાણી બળવુ-ગરમ થવુ, ઉકળવુ ૨ સડસડ એવો અવાજ થવો

સડસડાટ, અ૦ સપાટાબંધ, રેલાની પેઠે, ઝડપથી, કડકડાટ

સડસડાવુ ક્રિ૦ સ૦ સડસડ થાય એમ કરવુ, ૨ ધમકાવવુ, દમ દેવો, ફટકાવવુ

સંચ, પુ૦ બીજાને ઝટ સમજાય નહિ એવી કરામત, ગોઠવણુ, યુક્તિ ૨ સંચો, યંત્ર, અટપટી રચના. ૩ ધન વગેરે સંતાડવાનું ગુપ્તસ્થાન, ગોલખ

સંચય, પુ૦ (સં૦) સમૂહ, ઢગ, અંબાર, જમાવ.

સંચરવુ, ક્રિ૦ સ૦ જવુ, ચાલતુ થવુ 'શુકન જોઇને સંચરજો રે' ૨ અંદર દાખલ થવુ, વ્યાપી જવુ, પ્રવેશ કરવા ૩ સમૂહ કરવો ૪ સંચારવુ

સંચરામણુ, ન૦ સંચરામણી

સંચરામણી, સ્ત્રી૦ ચળામણી, છાપરાના નળિયા ફેરવવાની મજુરી તે

સંચરાવવુ, ક્રિ૦ પ્ર૦ પાણી ગળે નહિ માટે છાપરાના નેવાં બરોબર ગોઠવાવવા, ચળાવવુ, નળિયા ફેરવાવવા [ફેરફાર

સંચલન, ન૦ (સં૦) આમ તેમ જવુ તે, સંચાર,

સંચવુ, ક્રિ૦ સ૦ એકઠુ કરવુ, સંભાળીને રાખી મૂકવુ, સંઘરવુ ૨ ઉચુ મૂકવુ, બચાવવુ ૩ જમાવ કરવો, સિંચવુ

સંચળ, પુ૦ ઔષધિમા પકવેલુ મીઠું

સંચાર, પુ૦ (સં૦) આમ તેમ ફરવુ તે ૨ આવજા—અવર જવર, ગમન ૨ દાખલ થવુ,અંદર જવુ તે, પ્રવેશ ૩ પગરવટ, સાંકડો માર્ગ

સંચારવુ, ક્રિ૦ સ૦ નળિયા ફેરવીને ઠીકાઠાક કરવા, ચાળવુ. ૨ રેડવુ, નાખવુ (પાણી ઇ૦) ૩ ચોળવુ, મર્દન કરવુ.

સંચારી, વિ૦ ફરનાર,ભમનાર ૨ ચંચળ,ક્ષણિક

સંચિત, વિ૦ (સં૦) એકઠુ કરેલુ, સાચવી મૂકેલુ, સંઘરેલુ ૨ ન૦ પૂર્વ જન્મના બાકી રહેલા કર્મ તે, પ્રારબ્ધ

સંચો, પુ૦ થોડી મહેનતે અને થોડા વખતમા ઘણુ કામ થાય એવી કરેલી જે યુક્તિ—ગોઠવણુ રચના તે, યંત્ર ૨ ચરખો

સંચોરો, પુ૦ પાપડિયો ખારો (સુરત)

સંજમ, પુ૦ (સં૦ સંયમી) કબજો, દાબ,અંકુશ, ઇંદ્રિયોને વશ રાખવી તે ૨ ઇંદ્રિયનિગ્રહ,વૈરાગ્ય.

સંજાત, વિ૦ (સં૦) ઉત્પન્ન થયેલુ, ઉદ્ભૂત

સંજાપ, પુ૦ લુગડા ઉપર જુદા રંગવાળા કપડાની દોરી જેવી જે કિનાર મુકાય છે તે, મુગજી, સાથાપર આવતી ઝીણી પટી તે, ઝૂલ

સંજામી, વિ૦ (સં૦ સંયમી) જિતેંદ્રિય, ઇંદ્રિયોને કાબુમા રાખનાર ૨ સાધુ, જોગીઓની એક ઓળખ.

સંજીવન, વિ૦ (સં૦) જીવતુ, જીવન આપે એવુ

સંજીવની, સ્ત્રી૦ (સં૦) મુએલાને જીવતુ કરનારી વિદ્યા—ઔષધિ વગેરે તે •

સંજુક્ત, વિ૦ સંયુક્ત, સાથે વળગેલુ. ૨. સંધાયેલુ

સંજુત, વિ૦ સંયુક્ત, જુઓ

સંજોગ, પુ૦ મેળાપ, સંગમ, મિલન, ૨ અણુધર્યો બનાવ, દૈવયોગ ૩ ભેગાથવુ તે, ભેટો. ૪. સંધિ, પ્રસંગ, અવસર

સંજોગી, વિ૦ સંસાર સાથે જોડાયેલુ, સંસારી ૨ બીજા સાથે સંબંધવાળુ, જોડવાળુ

સંજોરી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ ખાવુ, ઘુઘર'

સંજ્યા, સ્ત્રી૦ સંધ્યા, સાંજ, સંધ્યાકાળ.

સંજ્ઞા, [સં૦] ભાન, ચેતના ૨. જ્ઞાન, સમજ, સાન, ઈશારત, નિશાની ૪ નામ, વસ્તુ—પદાર્થ વગેરેની ઓળખ તે

સડસેટ–ઠ, વિ૦ સાઠ ને સાત, ૬૭

સડાક, અ૦ ઝટ, ત્વરાથી. સડાક લેવુ=ઝટ લઇને,

સડાકો, પુ૦ ચાબુકનો અવાજ ૨ સબડકો

સડિયો, પુ૦ પત્તરવેલિયાનો દાંડો, પત્તરવેલીયાં, અવળીના પાન સડિયા—પત્તરવેલિયા

સઢ, પુ૦ પવન ભરાઇ વહાણુને ગતિ મળે તે માટે વહાણુના થાંભલાને બાંધવામા આવતુ કપડુ ૨ અ૦ સડ, જડ, દિંડ મૂઢ

સણુકો પુ૦ શૂળ ભોંકાતી હોય એવુ શરીરમા થતુ દરદ, તણુછ, ખટક ૨ તરંગ, વેળ 'શો શણુકો

સણુગટ, પુ૦ ઘુંઘટ, છેડો, સૈડકો, સોડિયુ

સણુગો, પુ૦ પલાળેલા દાણુામાથી ફૂટતો ફણુગો તે, અંકુર

સણુભિંડી, સ્ત્રી૦ શણથી જાડા ને ભિંડીથી પાતળા રેસાનો છોડ, શેરચાનો છોડ

સણુસણુ, અ૦ ઉકળતા પાણીનો અવાજ,

સણુસણુવુ, ક્રિ૦ અ૦ સણુસણુ અવાજ થવુ

સણુસણાટ, પુ૦ પાણી બળતા ને હવા ચિરાતા થતો અવાજ, ગોળી, તીર, પવનનો જોસ, ઘોડાની ચાલ, ઇ૦ નો જોસ તે

સણુસારવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઇસારો કરવો, ચાબુક ફેરવી તથા હવામા ફટકાવીને ચલાવવુ—હાંકવુ—સાન કરવી

સણુસારો–૨, પુ૦ સાન, ઇસારો, અણુસારો ૨ ધીમા ઘસારાનો અવાજ પગરવ, 'સણુસારો થતા વાત હુ જાગ્યો અને ચોર નાઠો'

સણુંગ, સ્ત્રી૦ જમીનની અંદરનુ લાંબુ પોલાણ, જમીન ખોદીને કરેલો સાકડો અંતર માર્ગ, સુરંગ, ભુગદુ ૨ વિ૦ સણુગાવાળુ –અંકુરવાળુ

સણુંદ, સ્ત્રી૦ (આ૦) સનદ, સનંદ, પરવાનો, રજાચીઠી ૨ સત્તા, અધિકાર ૩ સરકારે આપેલો હક–દસ્તાવેજ, અધિકાર પત્રિકા

સણીજી, વિ૦ સગપણના સબંધવાળી, સગી **સણીજો**=સગો

સંડાસ, પુ૦ જાજરૂ, પાયખાનુ, તાજખાનુ

સંઢ, પુ૦ હિજડો, નામર્દ, નપુંસક

સત, વિ૦ (સ૦ સત્ય) સાચુ, ખરૂ ૨ વાસ્તવિક, યથાર્થ ૩ ન૦ દેવત્વ, સાચ 'દેવમાંયે હવે ક્યાં સત રહ્યુ છે' ૪ સતીના સતનો ખરેખરો ઉછાળો ૫ સાર, કસ, સત્વ.

સતજુગ, પુ૦ (સ૦ સત્યયુગ) ચાર જુગમાનો પહેલો સાચવટ અને સસ્કૃતિનો યુગ તે

સતત, અ૦ (સ૦) સદૈવ, નિરંતર, સદાકાળ હમેશ

સતમ, પુ૦ (આ૦ સિતમ) જુલમ, ત્રાસ, પરાકાષ્ટા

સતમી, સ્ત્રી૦ નોધ, યાદી ૨ પરદેશથી આવેલા માલનુ, ભરતિયુ

સતર, સ્ત્રી૦ (અ૦) લીટી, ઓળ, કોલમ

સતાર, પુ૦ (ફા૦ સિતાર) છતારનુ તંતુવાદ્ય

સતારો, પુ૦ ભાગ્ય, નસીબ, ૨ ગ્રહ, ગ્રહબળ તારો

સતાવણી, સ્ત્રી૦ પજવણી, હેરાનગતિ, પીડા ૨. ચીઢાય એમ કરવુ તે

સતાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ પજવવુ, દુ:ખ દેવુ, વિતાડવુ ૨ ચીઢવવુ [પ્રમાણિક માણસ

સતિયો, પુ૦ સત્ય બોલનાર, ખરા વાદી ૨

સતી, સ્ત્રી૦ પતિવ્રતા, પતિનેજ પરમેશ્વર માની પતિપ્રાણા થઇ રહેનાર સ્ત્રી ૨ પાર્વતી ૩ ગાયત્રી

સતીત્વ, ન૦ સતીપણુ, પાતિવ્રત્ય

સતુ, વિ૦ સાચુ, સત્ય માર્ગે ચાલનારૂ ૨ છતુ, પ્રકટ ૩ સાથવો [ઠેકાણા વગરનુ, ગડબડિયુ

સતોસતિયુ, વિ૦ સોસળુ, કોઇને માથે નહિએવુ

સત્, ન૦ સત્ય, સાચ ૨, વિ૦ સત્ય, સાચુ ૩ ઉત્તમ, શ્રેષ્ટ

સત્કર્મ, ન૦ (સ૦) સારૂ કામ તે, પરોપકારનુકામ

સત્કાર, પુ૦ (સ૦) આદરમાન, વિવેક. ૨ પૂજા; આતિથ્ય [સમાન કરવુ ૨ સ્વીકારવુ

સત્કારવુ, ક્રિ૦ સ૦ સત્કાર કરવો, આદરમાનદેવું,

સત્કૃત, વિ૦ (સ૦) સત્કાર કરાયેલુ, સ્વીકારેલુ.

સત્ક્રિયા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સત્કર્મ, રૂડુ આચરણ.

સત્તમ, વિ૦ (સ૦) ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ

સત્તર, વિ૦ દસ ને સાતની સંખ્યા તે, ૧૭ **સત્તરવાર**=વારવાર, ખાસ, ખસુસ **સત્તર જગાએ**=ઘણે ઠેકાણે, ઠામઠામ **સત્તર આની**=પુરેપુરૂ, બહુ સરસ

સત્તા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધણીપણું, માલકી, સ્વામિત્વ ૩ બળ, જોર, કૌવત, શક્તિ ૪ અધિકાર, હક. ૫ અમલ, હાકમી ૬ ધન, પૈસો **સત્તાઆપવી**=હક–અધિકાર આપવો **સત્તા આવવી**=કૌવત આવવુ, ધવાવળવી **સત્તા ચલાવવી**=અમલકરવો. **સત્તા આગળ શાણપણ શા કામનુ**=બળવાન–અમલ આગળ ડહાપણુ નકામુ છે [૩ સખત.

સત્તાણુ, વિ૦ નેઉ ને સાત, ૯૭ ૨ ત્રણુનોસંકેત.

સત્તાધારી, વિ૦ સત્તાવાળુ, સત્તાવાન.

સત્તાવન, વિ૦ પચાસ ને સાત, ૫૭

સત્તાવાન, વિ૦ સત્તાવાળુ અધિકારવાળુ

સત્તાવીસ, વિ૦ વીસ ને સાત, ૨૭

સત્તો, પુ૦ સાતના આંકવાળુ તે (પત્તુ–પાસો, વગેરે)

સત્પાત્ર, વિ૦ (સ૦) લાયક, યોગ્યતાવાળુ, ઉત્તમ પાત્ર તે 'સત્પાત્રે દાન'

સત્ય, ન૦ [સ૦] ખરાપણુ, તથ્ય, સચ્ચાઇ; સાચવટ. ૨. પહેલો યુગ, કૃતયુગ ૩ વિ૦સાચુ, ખરૂ, વાસ્તવિક [પ્રમાણિકતા

સત્યતા, સ્ત્રી૦ સાચવટ, સચ્ચાઇ, ખરાપણુ ૨

સત્યયુગ, પુ૦ [સ૦] પહેલો યુગ, કૃતયુગ

સત્યલોક, પુ૦ (સ૦) સાત લોકમાનો ઉપલો લોક તે [ણિક; ઈમાનદાર.

સત્યવાદી, વિ૦ ખરાબોલુ, સાચુ બોલનાર, પ્રમા-

સત્યશીલ, વિ૦ સાચુજ બોલવાના સ્વભાવનું, સત્યને વળગી રહેનારૂ, સાચુ

સત્યાનાશ ન૦ પાયમાલી, ખેદાન મેદાન થઈજવુ તે, સાવ નાશ થઈ જવો તે

સત્યાશી, વિ૦ એંશી ને સાત સત્યાશિયુ–૧૮૮૭ નીસાલને લગતુ સાસરે સત્યાશિયો ને પીયર અઠાસિયો=ઓલામાથી ચુલામા '
સત્ર, ન૦ (સ૦) યજ્ઞ, યાગ ૨ અન્નક્ષેત્ર, સદાવ્રત
સત્રપ, પુ૦ સુબો, હાકેમ, મહાલકરી
સત્રશાળા, સ્ત્રી૦ યજ્ઞશાળા ૨ અન્નક્ષેત્ર, ગરીબ યાત્રી વગેરેને અન્નદાન દેવાનું સ્થળ તે
સત્વ, પુ૦ (સ૦) માયાના ત્રણ ગુણોમાનોપહેલો અને સારો ગુણ તે ૩ મૂળ સ્વભાવ, મૂળતત્ત્વ ૩ ન૦ બળ, શક્તિ, કૌવત હીર ૪ સાર, કસ ૫ વસ્તુ, પદાર્થ, દ્રવ્ય ૬ પરાક્રમ
સત્વર, અ૦ (સ૦) જલદી, તરત, શીઘ્ર, ત્વરાથી.
સત્વરતા, સ્ત્રી૦ ઉતાવળ, ધાઇ ૨ ઝડપ
સત્સમાગમ, પુ૦ સારા–સાધુ માણસનો મેળ૫ તે, સતસમાગમ, સદાચારી
સત્સગ, પુ૦ સાધુનો સમાગમ, સુજનની મૈત્રી
સત્સગી, વિ૦ મત સાધુનો સોબતી ૨ સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયનો માણસ, જિજ્ઞાસુ
સથરપથર, અ૦ જેમતેમ, આમતેમ, વિખરાયેલુ હોય તેમ ૨ વિ૦ અવ્યવસ્થિત, ટાપટીપ રહિત. ૩ ગુચવાયેલુ, ગભરાયેલા જેવુ
સથવારો, પુ૦ સગાથ, સાથ ૨ સઘ, કાફલો ૩ કડિયાની એક જાત [સ્વીકારવુ
સદગરવુ, ક્રિ૦ સ૦ માનવુ, ગાઠવુ, પત કરવુ ૨
સદ્મ, ન૦ (સ૦) ઘર, મદિર, ધામ ૨ ઠેકાણુ
સદય, વિ૦ દયાળુ, કૃપાળુ [દરજ્જાનુ ૨ કુલ
સદર, વિ૦ (અ૦) મુખ્ય, વડુ, ઉત્તમ, શ્રેષ્ઠ, ઉંચા
સદરઅમીન, પુ૦ ઉંચા દરજ્જાનો ઇનમારી અમલદાર, ન્યાયખાતાનો વડો અમલદાર
સદરપરવાનગી, સ્ત્રી૦ જેમ ફાવે તેમ કરવાની કુલ છુટ તે, કુલ મુખત્યારી [છાવણીમાનુ બજાર
સદરબજાર, ન૦ મોટુ બજાર, મુખ્ય બજાર ૨.
સદરહુ, વિ૦ ઉપર–આગળ જણાવેલુ એવું તે, ઉપરોક્ત, પૂર્વોક્ત
સદરો, પુ૦ ટુકી બાયનુ ખુલતુ પહેરણુ [પડવુ
સદવું, ક્રિ૦ અ૦ માફક આવવુ, રૂચવુ, અનુકૂળ
સદસત્, વિ૦ સાચુ ખોટુ, સારૂનરસુ
સદસ્ય, પુ૦ (સ૦) સભાસદ, સભ્ય
સદળ, વિ૦ દળવાળુ, જાડુ સ્થૂળ
સદળુ, વિ૦ જાડુ, દળવાળુ ૨ ભારે
સદા, અ૦ (સ૦) હમેશ, નિત્ય, નિરતર, રોજ
સદાચરણ, ન૦ સદ્વર્તન, સારી ચાલચલગત
સદાચરણી, વિ૦ સારી ચાલચલગતનુ, નીતિ માર્ગે ચાલનાર
સદાચાર, પુ૦ (સ૦) સારો આચાર, રીતભાત તે
સદાનદ, પુ૦ પરમાત્મા ૨ વિ૦ સદાય આનદમા
સદાબરૂ, વિ૦ સદાવડુ, આખુ, બધુ [રહેનારૂ
સદાવડુ, વિ૦ સમુળગુ, તમામ ૨ આખુ, બધુ, ૩ હમેશનુ, સદાને માટે
સદાવ્રત, ન૦ અન્નક્ષેત્ર, મતમાધુ, વટેમાર્ગુ ને ગરીબને અન્નદાન આપવુ તે, અન્નદાન
સદાશિવ, પુ૦ મહાદેવ, શકર
સદાસર્વદા, અ૦ હરહમેશ, નિત્ય, નિરતર
સદી, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સો વર્ષનો કાળ, સૈકુ, સૈકડો, શતક [તેટલી વારમા એમ, મવેળા
સદીસા, અ૦ વેળાસર, જેટલી વારમા કરવુજોઇએ
સદૃશ, વિ૦ (સ૦) સરખુ, જેવુ, સમરૂપ સમાન
સદૃશ્યતા, સ્ત્રી૦ સાદૃશ્ય, સમાનતા, સમરૂપતા
સદૈવ, અ૦ (સ૦) હમેશ, સદા, નિરતર
સદોદિત, વિ૦ નિત્ય પ્રકાશમય, ૨ સદૈવ, હરહમેશ, રોજ ઉઠીને ' સત્ય સદોદિત જ્યમનુત્યમ છે, ના આવે ના જાય. '–નિરાત
સદ્ગતિ, સ્ત્રી૦ મોક્ષ, ઉદ્ધાર, મુવા પછી જીવની સારી ગતિ થવી તે
સદ્ગુણ, પુ૦ સારા ગુણ–રીતભાત–ચાલચલગત તે.
સદ્ગુણી, વિ૦ સારાગુણવાળુ, ગુણવત, સદાચારી સારી ચાલતુ [તિ, સજ્જન,
સદ્ગૃહસ્થ પુ૦ કુટુબ કબીલાવાળો, પ્રતિષ્ઠિતમાણસ
સદ્ધર્મ, પુ૦ સાચો ધર્મ, સદાચાર, નીતિ રીતિ ને સારો માર્ગ તે
સદ્બુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ સન્મતિ, સારી સમજ [પ્રેમભાવ
સદ્ભાવ, પુ૦ (સ૦) સારો ભાવ ૨ સ્નેહ, માયા,
સદ્મ, ન૦ (સ૦) ઘર, ગૃહ, મદિર
સદ્ય, અ૦ (સ૦) તરત, તત્ક્ષણ ૨. હમણાજ

સદ્વર્તન, ન૦ (સ૦) સારી ચાલચલત, સચ્ચરિત
સદ્વાસના, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઉંચો મનોભાવ, સારી ભાવના
સદ્વૃત્ત, ન૦ સદ્વર્તન ૨ વિ૦ સુશીલ,સચ્ચરિત
સધન, વિ૦ ધનવાન, પૈસાદાર, ધની.
સધરવુ, ક્રિ૦ અ૦ સુધરવુ, સારૂ થવુ–બનવુ
સધર્મિણી સ્ત્રી૦સાથે રહીને ધર્મમા વર્તનારી સ્ત્રી
સધર્મી, વિ૦ એકજ ધર્મનુ, એક મત–ગુણવાળુ
સધવા,સ્ત્રી૦ જેનો સ્વામી હયાત છે તે હેવાતનવાળી, સોવાશણ [સધામ જવુ=મરી જવુ
સધામ, ન૦ સ્વધામ, પોતાનુ અસલસ્થાન, સ્વર્ગ,
સધારવુ, ક્રિ૦ અ૦ જવુ, વિદાય થવુ ૨ મોળવુ, સુધારવુ [૨ સિદ્ધ કરાવવુ
સધાવવુ ક્રિ૦ અ૦ સિધાવવુ, જવુ, વદાય થવુ
સદ્ધર, વિ૦ શક્તિમાન, બળવાન ૨ ભારે, મક્કમ ૩ પૈસાદાર, મોભાવાળુ, સદ્ધર આસામી, ખમતીજન [વત્સર, સાલ, વર્ષ, સન ૧૯૨૫
સન, પુ૦ (આ૦) ખ્રિસ્તી તેમજ હીજરી સ-
સનદ, સ્ત્રી૦ (આ૦) સનદ કોઈ ધધો, હક કે ભોગવટા માટેનુ અધિકાર પત્ર, પરવાનગી, પટો ૨ બક્ષીસનામુ. ૩ પ્રમાણપત્રિકા ૪ ફરમાન, હુકમ
સનમના, અ૦ ઉદાસ, નાખુશ 'સુણી એમ સનમના થઇ સહુ ઉઠયા, ઉદ્યમ મડયો વિવા' તણો રે'–દયા૦ ૨ દિલગીર
સનસ, સ્ત્રી૦ માનમર્તબો ૨ ગરજ, દરકાર,
સનમાર્જની, સ્ત્રી૦ સાવરણી, ઝાડુ [તમા
સનાતન, વિ૦ (સ૦) અનાદિ, અનાદ્યન્ત, અચળ, હતુ, છે ને રહેશે એવુ, પરાપર્વથી એક સરખુ ચાલી આવતુ
સનાથ, વિ૦ (સ૦) ઉપરિ-ઓથવાળુ, જેને કોઇનો આશ્રય હોય તેવુ, સુભાગી ૨ (સ્ત્રી) સધવા, સોનાશણ ૩ કૃતકૃત્ય
સનાદ, વિ૦ નાદીલુ છદી ૨ પાશરૂ મખણુ 'મારા વહાના સનાદે રહેજો રે'–ગોવિદ
સનાન, ન૦ સ્નાન, અઘોળ ૨ મરણાશૌચ સગા સબધીના મરણથી જે નહાવાનુ તે ૩. મરણનો શોક–કેર, સનાનના સમાચાર=માઠા વાવડ સનાન સુતક=લેવા દેવા, સબધ
સનાનિયુ, વિ૦ સનાનવાળુ, મરણાશૌચથી અભડાયેલુ ૨ દુખદ અને અશુભ સૂચક
સને, અ૦ સનમા, સવત્સરમા 'સને ૧૯૨૫'
સનેડો, પુ૦ સ્નેહ બધન, સ્નેહની લગની, હેડો 'છબીલા સગાથે મારો સનેડો બધાણો, ચાલી સસારની લાજ સર્વે છોડી રે'–ભોજો
સનેપાત, પુ૦ સન્નિપાત, જુઓ
સત, વિ૦ [સ૦] સત્યશીલ, નેક ૨ ત્યાગી સાધુ, રાગદ્વેષ રહિત ને ઈશ્વર ભજન કરનાર, ભક્તજન વેરાગી [વશ, ગોત્ર ૩ વિસ્તાર
સતતિ, સ્ત્રી૦ [સ૦] છોકરા છૈયા, ઓલાદ ૨
સતપ્ત, વિ૦ [સ૦] ગુસ્સે થયેલુ, ખુબ અકળાયેલુ ચીઢાયેલુ, ક્રોધ દુખાદિથી તપી ગયેલુ–કાયર થયેલુ [વાળુ એક ફળ
સતરૂ, ન૦ [પો૦ સીટ્રોન] ખાટા મધુરાપાણી-
સતલસ, સ્ત્રી૦ ખાનગી ગોઠવણ, મત્ર, મસલત ૨ મનસુબો
સતાકુકડી, સ્ત્રી૦ સતાઇને રમવાની એક રમત
સતાડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગુપ્ત રાખવુ, છુપાવવુ, છાનું રાખવુ ૨ ઢાકવુ
સતાન, ન૦ [સ૦]બચ્ચાં,છોકરા,અપત્ય,વસ્તાર
સંતાનિકા, સ્ત્રી૦ દૂધનુ ફેણુ–તર
સતાપ, પુ૦ [સ૦] પીડા, જુસ્સાથી થતી અકળામણ, દુખ ૨ મનની અકળામણનો જુસ્સો, આવેશ ૩ ફિકર, ચિંતા ૪ પશ્ચાતાપ
સતાપવુ, ક્રિ૦ સ૦ પીડવુ, દુખવેવુ,હેરાનકરવુ, તાપ આપવો, પજવવુ, વિતાડવુ, બાળવુ ચીઢવવુ
સતાપિત, વિ૦ દુખી, કલેશથી વ્યાકુળ થયેલુ
સતાવુ, ક્રિ૦ અ૦ છુપાવુ, છાનુ રહેવુ, ભરાવુ, ગુપ્ત રહેવુ [૨ ખુશ રાજી સતોષી
સતુષ્ટ, વિ૦ [સ૦] તૃપ્ત ધરાયેલુ, સતોષપામેલુ,
સતોખ, પુ૦ સતોષ તૃપ્તિ, ધરપત
સતોખવુ, ક્રિ૦ સ૦ સતોષ પમાડવો,મનસમાધાન કરવુ, રાજી કરવુ ૩ તૃપ્ત કરવુ, ધરાવવુ
સતોલો, પુ૦ બારદાન સહિત કુલ વજન તે.

સતોષ, પુ૦ (સ૦) સતોખ, તૃપ્તિ ૨ ધીર, ધીરજ, સબુરી ૩ આનદ, ઉત્સાહ
સતોષકારક, વિ૦ ખાતરી ભરેલુ, મનમાનતુ
સતોષી, વિ૦ સતુષ્ટ, થોડામા તૃપ્ત થનાર, તૃપ્ત, ધરાયેલુ ૨ આનદી
સથારો પુ૦ મરણ પથારો તે, મરવાને સૂવુ તે
સથાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગુથાવુ, રોકાવુ, સધાન થઇ જવુ, ભેળાવુ ૨ વિવાહ થવો
સદર્ભ, પુ૦ (સ૦) વાક્ય કે વસ્તુનો આગળ પાછળના અર્થ સાથે સબધ તે
સંદિગ્ધ, વિ૦ (સ૦) વહેમ પડતુ, અચોકસ
સદુક, સ્રી૦ (હિ) પેટી, પટારો
સદેશ, પુ૦ (સ૦) કહેણુ, પેગામ, ખબર
સદેશો, પુ૦ સદેશ, પેગામ, કહાવી મોકલવુ તે
સંદેહ, પુ૦ (સ૦) વહેમ, શકા, ખરખરો
સંધાન, ન૦ (સ૦) જોડાણ, સાધવુ તે, મેળાપ, મિલન ૨ જોગ, લાગ, તાગડો ૩ લક્ષ, ધ્યાન ૪ અનુકૂળ
સધાની વિ૦ સાધી આપનાર, સજોગી
સધારો, પુ૦ સાધનારો (વાસણ વગેરેનો), કસારો
સધિ, સ્રી૦ (સ૦) સધાવુ–જોડાવુ તે ૨ મેળાપ, મેળ, સલાહ તહ 'સધિ વિગ્રહ' ૨ (વ્યાકરણ) અક્ષરોનુ એક બીજા સાથે જોડાણ તે ૩ જોગ, અવસર, પ્રસગ, ટાકણુ ૪ સાધાની જગા, પોલ, ફાટ ૫ અણીનો વખત તાકડો ૬ બે ઋતુઓ કે યુગ વચ્ચેનો વખત ૭ ભાગ, કકડો સાધો [એવો વાયુનો રોગ
સંધિવા, પુ૦ શરીરના સાધાઓ રહી જાય
સધિવિગ્રહ પુ૦ પ્રપચવિદ્યા, કારસ્તાન, લડાઇ
સધુ, વિ૦ સઘળુ, બધુ, તમામ [ને સલાહ
સધુકણ, ન૦ અહિ તહિની વાત કરી ઝગડો કરાવવો તે, ચાડી ચુગલી, સળેખડુ કરવુ તે, પાલતો મૂકવો–ઉશ્કેરવુ તે.
સધે, પુ૦ સદેહ, શક ૨ **અ૦** બધે, સઘળે
સધ્યા, સ્રી૦ (સ૦) જોડાણ, જોડનારો વિભાગ ૨ બે સમયની વચલો–જોડતો વખત, સધિનો સમય, સાંજ, દીવા વખત, દિનાન્ત, સમીસાજ, અસુર, ઝળઝળુ સધ્યાકાળે=દીવા વખતે. ૩ સવાર, બપોર અને સાજની સ્તુતિ–પ્રાર્થના ત્રિકાળ સધ્યા' સધ્યા કરવી–બ્રાહ્મણે ગાયત્રી દેવીની સ્તુતિ અને ધ્યાન કરવુ તે
સધ્યાકાળ, પુ૦ સાજના ઝળઝળાનો વખત, સૂર્યાસ્તનો વખત, સમીસાજ
સનિધ, અ૦ (સં૦) પાસે, નજીક
સન્યસ્ત, ન૦ (સ૦) સન્યાસી થવુ તે, સસાર ત્યાગ
સન્યાસ, પુ૦ (સ૦) સસારના પ્રપચ અને કામ્યકર્મોનો સમુળગો ત્યાગ તે [તે, ત્યાગી
સન્યાસી, પુ૦ (સ૦) જેણે સન્યાસ લીધેલો હોય
સન્નિકર્ષ, પુ૦ (સ૦) પાસે ખેચવુ તે, સામીપ્ય
સન્નિધિ, સ્રી૦ પાસેપણુ, સમીપતા
સન્નિપાત, પુ૦ સ૦) વાત, પિતને કફ એ ત્રણે બગડયાથી થતી ભયકર માદગી, વિશુચિકા, ગભરામણ ૨ મરણ વખતે થતી ગભરામણ લવરી, તલપાપડ [વિવેક
સન્માન, ન૦ માન આબરૂ, પ્રતિષ્ટા ૨ સત્કાર,
સન્માનિત, વિ૦ સત્કારાયેલુ, સારૂ માન આપેલુ
સન્માર્ગ, પુ૦ (સ૦) સારો રસ્તો, નીતિરીતિનો [માર્ગ તે
સપકણ, ન૦ સગપણ, સબધ
સપટાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ જકડવુ, સજડ કરવુ, દાબીને બધ કરવુ
સપટેમ્બર, પુ૦ સ૦ અગ્રેજી નવમો મહિનો
સપડાવુ, ક્રિ, અ૦ ફસાવવુ ફાદામા ઘેરી લેવુ, ૨ ધમકાવવુ, ખીજવુ, ગભરાવવુ
સપત, પુ૦ સમ, સોગન
સપત્ની, સ્રી૦ પતિની બીજી સ્રી, શોક્ય
સપન, ન૦ સ્વપ્નુ, સ્વપ્ન
સપરમુ, વિ૦ માગલિક, શુભ, ખુશાલીનુ
સપરાણુ, વિ૦ સઘળુ, બધુ ૨ જબરૂ, બળવાન
સપરિવાર, વિ૦ સકુટુબ, પરિવાર સહિત
સપસપ, અ૦ ચપચપ, ઝડપથી
સપાટ, વિ૦ ઉચુ નીચુ-ખાડા ટેકરા વગરનુ, એક સરખુ સીધુ, સમાન્તર ૨ તમામ, બધુ
સપાટ, સ્રી૦ (પોર્ટુ૦) ચપડા જોડા, એડી વગરના આપવે ભરાઇ રહે તેવા જોડા

સપાટાબંધ, અ૦ તરત, ઝટ, તાબડતોબ
સપાટિયુ, ન૦ વાંસ અથવા બરૂની ચીપ
સપાટી, સ્ત્રી૦ કોઇ પણ વસ્તુનો છેક ઉપરનો ચપટો ભાગ, સપાટપણુ
સપાટો, પુ૦ ઝડપ, ત્વરા, જોસ ભરી દોડ તે ૨ પવનનુ જોરથી ફુંકાવુ તે, ઝપાટો ૩ માર, ચાબૂકની જોરદાર ત્વઝ અને તેનો હવામા સ્ફોટ તે. ૪ ધમધોકાર કામ ચાલવુ તે ૫ ચાલાકી
સપાડુ, ન૦ આભાર, એહસાન, ભાર, પાડ ૨. વગ, ભલામણ
સપારે, અ૦ બરોબર, ઠીક, દરોબસ્ત
સપાસપ, અ૦ સપાટાબંધ, ચપોચપ
સપુચુ વિ૦ બધુંમળીને,તમામ,બધુ,સઘળુ
સપુરત, સ્ત્રી૦ સુપરત,સોપણ,ભાળવણી
સપૂત, પુ૦ કુટુબની આબરૂમા વધારો કરે એવો
સપેત, વિ૦ સફેદ, ધોળુ, શ્વેત [દીકરો
સપ્ત, વિ૦ (સ૦) સાત, ૭ **સપ્તક**=સત્તો
સપ્તકોણ, વિ૦ સાત ખુણાવાળુ
સપ્તદ્વીપ, પુ૦ (સ૦) સાત બેટ તે,સાત ખડ (જબુ, કુશ, પ્લક્ષ, શાલ્મલી, ક્રૌચ, શાક અને પુષ્કર–પુરાણ પ્રમાણે)
સપ્તધાતુ, સ્ત્રી૦ સોનુ, રૂપુ, તાબુ, લોઢુ, કલાઇ, સીસુ અને જસત એ સાતધાતુ ૨ શરીરના બ ધારણમાના સાતતત્ત્વો તે (રસ, રક્ત, માસ, મજ્જા, ચરબી, હાડ અને વિર્ય)
સપ્તપદી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિવાહમાનો એક અગ ત્તનો વિધિ,વરકન્યાએ સાત પગલા સાથે ચાલી મૈત્રી સબધ જોડવા તે
સપ્તપર્ણ, વિ૦ એક ડુખમા સાત પાન હોય એવુ ૨ એ નામની એક વેલ [મી વિભક્તિ
સપ્તમી, સ્ત્રી૦ સાતમી તિથિ તે,સાતમ ૨ સાત-
સપ્તર્ષિ, પુ૦ (સ૦) પુરાણના મુખ્ય સાત(કશ્યપ, અત્રિ, ભરદ્વાજ, વિશ્વામિત્ર ગૌતમ, જમદગ્નિ ને વસિષ્ઠ) ઋષિઓ તે ૨ એ નામથી ઓળખાતા સાત તારાઓનુ ઝુમખુ [તિ, ચડીપાઠ
સપ્તશતી, સ્ત્રી૦ સાતસે શ્લોકનો એક સમુદાય
સપ્તસ્વર, પુ૦ (સ૦)ગાયનના મૂળ સાત સ્વર તે (સા, રી, ગ, મ, પ, ધ, ની)
સપ્તાહ, ન૦ (સ૦) સાતદિવસનો સમુદાય તે, ૨ સાત દિવસમા ભાગવત પારાયણ કરવુ તે
સપ્પટ, વિ૦ એમતુ તગ, સજડ, વળગેલુ
સફ, સ્ત્રી૦ બાજુ, કોર ૨ હાર, ઓળ
સફર, સ્ત્રી૦ (અ) વહાણની મુસાફરી તે ૨ વહાણ ખેડવાનો ધધો ૩ મુસલમાની બીજો માસ
સફરજન, ન૦ એક જાતનુ મીઠા ગરનુ ફળ
સફરી, વિ૦ મુસાફરીનુ–સફર કરનારૂ વહાણુ ૨ લહેરી,ઉદાર ખુલ્લા મન અને હાથનુ
સફળ, વિ૦ ફળવાન,સિદ્ધિ,પાર પડતુ ૨ પ્રમાણરૂપ
સફા, અ૦ સારૂ,સ્વચ્છ,નિર્મળ,સપાટ ૨ ખલાસ, તમામ,ચોકખુ
સફાઇ સ્ત્રી૦ સ્વચ્છતા,નિર્મળતા ૨ બોલવાની ચાલાકી,છટા ૩ બડાઇ ચાતુર્ય ૪ ટાપટીપ,ભભક ૫ ગુચવણ રહિતપણુ, ચોખવટ ૬ નરમાશ
સફાઈદાર, વિ૦ સફાઇવાળુ,સુરેખ,સ્વચ્છ ૨ સુવાળુ,એક સરખી સપાટીવાળુ
સફાળુ, વિ૦ ફાળ પડી હોય એવુ,બેબાકળુ,ગભરાયેલુ ૨ અચબુચ ગભરાઈને જાગેલુ એવુ
સફીત, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત,ખોબીલુ
સફીલ, વિ૦ પાસેનુ,જોડેનુ,લગોલગ અડેલુ એવુ, પડોસનુ
સફીલદાર, પુ૦ હદેહદના જોડાણવાળો, પડોસી, જેના ઘરની કે ખેતરની સાથે આપણી હદ જોડાયેલી હોય તે પડોસી
સફેત, વિ૦ (ફા૦)સફદ–ધોળુ ૨ ચળકતુ,ઉજળુ
સફેતી, સ્ત્રી૦ ધોળી–ઉજળી ભુકી ૨ ધોળાશ, ઉજ્વળતા ૩ ધોળુ સુરેખ પડ ૪ ઈડામાનો શ્વેત
સફેતો, પુ૦ ધોળો ભુકો, ચાક, સપેતો [ગ
સફ્કુ, ન૦ ઝાડુ,શિંકુ
સફ્રો, પુ૦ પાનુ,પૃષ્ઠ
સબ, વિ૦ (હિં૦) સઘળુ, બધુ, સવ, સૌ
સબક, ન૦ પાઠ,ધડો
સબજી, સ્ત્રી૦ ભાગનુ પાણી,ભાગ
સબજો, પુ૦ એક જાતનો છોડવો, ડમરો
સબડકો, પુ૦ પ્રવાહી પદાર્થ ચૂસતા થતો અવાજ ૨ લહેજતથી આગળી ભરી ચુસવુ તે **સબડકા**

વગર ધબડકો=ઢીલા લહેજતદાર પેય વગર કંઈ મઝા નહિ

સબડવું, ક્રિ૦ અ૦ વાસી પડયુ રહેવાથી બગડી જવુ,ધૂળ ખાતુ પડી રહેવુ,રઝળવુ ૨ સડવુ,કોહવુ, ગદગદવુ [ચૂસતા અવાજ થવો તે

સમડાક, અ૦ સમડકો થાય એમ ઢીલો ખોરાક

સબડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઢીલો ખોરાક આગળા વડે ચૂસી લેવો,આસરડવુ ૨ રઝળાવવુ, બગાડવુ, કોહ-

સબધુ, વિ૦ મજબુત, સારા બાંધાનુ [રાવવુ

સબબ, પુ૦ (અ) કારણ હેતુ, ઉદ્દેશ ૨ બહાનુ, તકરાર-મુદ્દો ૩ અ૦ અમુક કારણ છે માટે, વાસ્તે, તેથી, કારણે [જુઓ સબુર

સબર, અ૦ રહો થોભો, ધીરા પડો, થોડી રાહ

સબરસ,ન૦ મીઠુ ,નિમક,સર્વે રસ જેનામા હોય તે

સબળ, વિ૦ બળવાન,જોરાવર ૨ સગુણ

સબળુ, વિ૦ બળવાન [ભભક

સબી, સ્ત્રી૦ છબિ, તસવીર ૨ શકો,શોભા,કાન્તિ,

સબુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ સુબુદ્ધિ,સારી મતિ ૨ અ૦ બુદ્ધિથી, બુદ્ધિપૂર્વક [અ૦ થોભો, રહો

સબુર, અ૦ ધીરજ, સહનશક્તિ, સબુરી ૨

સબુરાઇ-રી, સ્ત્રી૦ ધીરજ,સહનશક્તિ

સભર, વિ૦ ભરપુર,સર્વત્ર ભરેલુ હોય એવુ તે ૨ તદન,ટાકોટાક 'એનુ સભરે ભરાજો'

સભા, સ્ત્રી૦ (સ૦ એક જગાએ એકઠા થરેલા માણસોનો સમૂહ, મેળાવડો, પરિષદ

સભાપતિ, પુ૦ અધ્યક્ષ,પ્રમુખ,મડળીનો વડો

સભાસદ, પુ૦ સભામાનો એક જણ,સભ્ય

સભ્ભર, વિ૦ ભરપુર,પૂર્ણ ભરેલુ ૨.માતબર, પૈસે ભરપુર ૩ ગર્ભવતી (ઘોડી)

સભ્ય, વિ૦ (સ૦) વિવેકી,ડાહ્યુ, શિષ્ટ ૩ સભા શોભતુ,સભાની શોભા રૂપ ૨ પુ૦ સભાસદ

સભ્યતા, સ્ત્રી૦ વિવેક,લાયકી,શિષ્ટતા,વિનય

સમ, પુ૦ શપથ,સોગન ૨ વિ૦ સરખુ ,બરોબર ૩

સમઇ, સ્ત્રી૦ પીતળની દીવી [અ૦સપાટ

સમકાલી, વિ૦ એકજ કાળે હોય-થયેલુ હોય તેવુ,એક વખતનુ [નજીક, પાસે

સમક્ષ, અ૦ રૂબરૂ, નજર આગળ-સામે ૨

સમખાવા, અ૦ સોગન ખાવા જેટલુ પણ,યત્કિંચિત્ પણ 'મારી પાસે સમખાવાયે પૈસો નથી'

સમગ્ર, વિ૦ (સ૦) સઘળુ, બધુ, તમામ

સમચોરસ,વિ૦ ચારે બાજુ ને ખુણાઓ સરખા હોય તેવુ [ભાગ પાડવાની રીત તે

સમચ્છેદ, પુ૦ સરખા ભાગ પાડવા તે, સરખા

સમજ, સ્ત્રી૦ સમજણ,જ્ઞાન ૨ અક્કલ ૨ ટીકા, ખુલાસો

સમજણ, સ્ત્રી૦ કોઇ વસ્તુ વિષે વિચાર કરી તેમાનો સારાર્થ ગ્રહણ કરવાની જે શક્તિ તે, અક્કલ,બુદ્ધિ,યથાર્થ જ્ઞાન ૨ ટીકા, ખુલાસો ૩. ડહાપણ શાણપણ

સમજણુ, વિ૦ સમજદાર ૨ ડહાયુ,દક્ષ,ચતુર ૩ ઉમ્મર લાયક,પોતાનો અર્થ શામા છે તે સમજી શકે એટલી વયનુ,અનુભવી

સમજદાર, વિ૦ સમજણુ ડહાયુ, સમજુ

સમજવુ, ક્રિ૦ સ૦ જાણવુ, મનથી માનવુ પિછાણવુ ૨ જ્ઞાન પામવુ,અર્થ ગ્રહણ કરવો ૩ ખરા ખોટાની તુલના કરવી,વિચાર કરવો 'મારે શુ કરવુ, તે હુ સમજુ છુ' ૪ માનવુ,સુલેહ કરવી, આગ્રહ છોડવો

સમજાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સમજે એમ કરવુ,મનવવુ, પટાવવુ ૨ શાત કરવુ,નરમ પાડવુ ૩ જ્ઞાન આપવુ, બોધ કરવો ૪ અસર કરવી ૫ છેતરવુ, ઠગવુ ૬ મનમા ઉતારવુ-ઠસાવવુ, ખુલાસો કરવો

સમજુ, વિ૦ સમજણ ડહાયુ, વિવેકી

સમજુક, વિ૦ સમજુ,વિવેકી,સમજણુ

સમજુત, સ્ત્રી૦ સમજ આપવી કરવી તે,વિરોધ શમન,સમાધાન ૨ શિખામણ,બોધ, ઉપદેશ ૩ સુલેહ,સધિ સલાહ,સપ,સમાધાન ૪ ખુલાસો

સમજુતી, સ્ત્રી૦ સમજ, સમજુત ૨ અર્થબોધ, વિવચનાત્મક ટીકા ૩ સલાહ,ઐક્ય

સમડી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ પખી, બાજની માદા ૨ ખીજડી, શમીનુ ઝાડ [ણિયો બાવો

સમડો, પુ૦ બાજ ૨ ખીજડો ૩ કામણ ટુમ

સમણ, ન૦ ઉમેરણ, અ દાજસર ઉમેરવાની ચીજ -પાણી તે, ઉના પાણીને માફકસર બનાવવા

માટે તેમા ઉમેરવાનુ ઠડુ પાણી તે
સમણી, સ્ત્રી૦ સોની-લુહારનુ એક ઓજાર
સમણુ, ન૦ સ્વપ્ન, સ્વપનુ [ભૂમિકા તે
સમતલ, વિ૦ સરખી સપાટીનુ ૨ ન૦ સપાટ
સમતા, સ્ત્રી૦ સમત્વ, સરખાપણુ
સમતોલ. વિ૦ સરખા વજનનુ, સરખુ, બરાબર ૨. એક સપાટી પર હોય એવુ
સમત્વ, ન૦ (સ૦) સમાનતા, સરખાપણુ
સમદરસોથ, સ્ત્રી૦ એક જાતની વેન, એના પાન ગડગુમડ ઉપર વપરાય છે
સમદર્શી, વિ૦ (સ૦) સૌની તરફ એકસરખી નજરે જોનાર, નિષ્પક્ષપાતી, ભિન્નભાવરહિત
સમદુખી, વિ૦ પરદુખે દુખી થનાર, સરખા દુખમા હોય તેવુ
સમદૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦ અદલપણુ, સરખી નજર
સમદો, પુ૦ તાજુ ચામડુ, રગ વગરનુ આળુ
સમવાત, વિ૦ અદાજસરનુ, મધ્યમસરનુ
સમન, પુ૦ (અ૦) હજુરમા હાજર રહેવાનુ ફરમાન —હુકમ
સમન્ધ, પુ૦ સબન્ધ, જોડાણુ, વળગણુ તે
સમન્વય, પુ૦ (સ૦) એક સરખો ક્રમ તે, પરસ્પરનો સબધ તે.
સમભાગ, પુ૦ એક સરખો ભાગ તે
સમભાવ, પુ૦ એક સરખો ભાવ તે, સમવૃત્તિ એક સરખુ વહાલ-પ્રેમ તે
સમય, (સ૦) કાળ, વખત, વેળા ૨ મોસમ, રત ૩ લાગ, સધિ, અવસર ૪ પ્રસગ, સ્થિતિ
સમયસૂચકતા, સ્ત્રી૦ જે સમયે જે બોલવા કરવા જેવુ હોય તે તત્કાળ સૂઝી આવવાપણુ, સમયને યોગ્ય બુદ્ધિમત્તા
સમયાનુસાર, અ૦ સમય પ્રમાણે, સમયને અનુકૂળ
સમર, ન૦ (સ૦) યુદ્ધ, લડાઈ
સમરણ, ન૦ સ્મરવુ તે, યાદ ૨ રટણ, નામનો ઉચ્ચાર-જપ કર્યા કરવો તે [માળા-બેરખો
સમરણી. સ્ત્રી૦ જપમાળા, સ્મરણ કરવાની નાની
સમરથ, વિ૦ સમર્થ, બળવાન ૨ મોટુ ભારે
સમરપણી, વિ૦ પોતાને હાથેજ રસોઈપાણી કરી જમનાર, વૈષ્ણવધર્મની જેણે મર્યાદ-દીક્ષા લીધી હોય તે [મરજાદ
સમરપણુ, ન૦ વૈષ્ણવધર્મની શુદ્ધાચાર મર્યાદા તે,
સમરવુ, ક્રિ૦ સ૦ સ્મરણ કરવુ, રમરવુ ૨ સુધરવુ દુરસ્ત થવુ
સમરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભાગ્યુતૂટયુ દુરસ્ત કરાવવુ, મરામત કરવી, સુધારવુ
સમરાગણ, ન૦ લડાઇનુ મેદાન, યુદ્ધભૂમિ
સમરી, વિ૦ (અ૦) ટુકુ, ઉપરટપકેનુ સક્ષિપ્ત
સમર્થ, વિ૦ બળવાન, જોરાવર, શક્તિમાન ૨ નિપુણ, કાબેલ ૩ ધનવાન, પેસાદાર ૪ મોટુ, ભારે
સમર્થન, ન૦ (સ૦) દલીલોથી પુરવાર કરવુ તે, પુરવારી ૨ બળ આપવુ તે
સમર્પણ, ન૦ આપી દેવુ તે, અર્પણ કરવુ તે, સોપવુ તે ૨ ભેટ આપવુ તે
સમર્પણી, વિ૦ જેણે સર્વસ્વ અર્પણ કરી દીધેલુ હોય તે પુષ્ટિ માગ પ્રમાણે સર્વ શ્રીકૃષ્ણને અર્પણ કરી આત્મશુદ્ધાચારે રહેનાર તે
સમર્પવુ, ક્રિ૦ સ૦ સામાને આપી દેવુ, ઉત્સર્ગ કરવો, ૨ ભક્તિથી આપવુ
સમર્પિત, વિ૦ (સ૦) અર્પણ કરેલુ, આપી દીધેલુ
સમલો, પુ૦ મુસલમાની ઘાટની કસબી ભરેલી ટોપી
સમવયસ્ક-ચી, વિ૦ સરખી ઉમ્મરનુ, બરોબરિયુ
સમવાય, પુ૦ (સ૦) સગ્રહ, સમૂહ, મેળાવો, જમાવ
સમવિષમ, વિ૦ ન્યૂનાધિક, વહાલુ અળખામણુ, ભિન્નભાવ, અખડામખડી
સમવિષમતા, સ્ત્રી૦ ભિન્નભાવપણુ, ન્યૂનાધિકતા ૨ વહાલા અળખામણાપણુ
સમવુ, ક્રિ૦ અ૦ સમાવુ માવુ, ભરાવુ ૨ ધીમુ પડવુ શાતથવુ ૨ હોલાવુ, બુઝાવુ, ટાઢુ થવુ
સમશીતોષ્ણ, વિ૦ સરખી ગરમી ને ઠડીવાળુ
સમશેર, સ્ત્રી૦ તરવાર ખડ્ગ, અસિ, તેમ **સમશેર** બહાદુર=તરવારિયો તરવાર બાજ-લડવૈયો
સમષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સમુદાય સ્વરૂપ, વિરાટરૂપ, જેમા ઘણાનો સમાવેશ થયલો હોય એવુ એક તે
સમસમાકાર, વિ૦ નીરવ, ઘોઘાટરહિત, શૂન્યકાર
સમસાન, ન૦ (સ૦ **શ્મશાન**) મશાણ, પ્રેતભૂમિ

સમસાનિયુ, વિ૦ પ્રેત-મડદાને અડેલુ ને તેની સાથે જનાર, મરણાશૌચવાળુ ૨ અશુભ, અમગળ. ૩ પુ૦ સમશાનિયો, ડાઘુ
સમસ્ત, વિ૦ સઘળુ, બધુ, તમામ, આખુ, પૂર્ણ
સમસ્યા, સ્ત્રી૦ ઇશારો, સાન, સકેત, નિશાની ૨ ઉત્તરદાયક પૃચ્છા, ઉખાણુ ૩ ગૂઢાર્થસૂચક પદ-વાક્ય [ઉત્તમ ૩ પ્રમાણિક, સાચુ
સમજસ, વિ૦ (સં૦) ખરૂ, યોગ્ય ૨ સારૂ
સમાગમ, પુ૦ (સ૦) મેળાપ, મિલન ૨ સગતિ, સોબત, સયોગ ૩ પિછાન પરિચય, એકઠા થવુ તે, વાતચીતનો પ્રસગ
સમાચાર, પુ૦ બનતા બનાવોની ખબર બાતમી, વર્તમાન ૨ હાલત સબધી પૂછપરછ તે, ખબર અતર [સભા, પરિષદ ૪. સાજનુ, જમાત
સમાજ, પુ૦ (સ૦) સમુદાય, સમૂહ ૨ મડળી,
સમાજી, વિ૦ સમાજમા જોડાયેલો, સમાજનો અનુયાયી તે [થાય એટલુ તે
સમાણ, જુ૦ સમણ, ઉમેરણનુ પાણી, સમાસ
સમાણુ, વિ૦ સરખુ, સમાન, બરોબરિયુ (વયમા)
સમાણો, પુ૦ સોનીનુ એક ઓજાર, મોટી પકડ સમાણી=નાની પકડ
સમાત, સ્ત્રી૦ સાધુમતને જ્યા દાટ્યા હોય તે જગા-દેરી-પાળિયો તે, કબર, ઘોર
સમાધાન, ન૦ (સ૦) તકરારનો ખુલાસો ને નિવેડો તે, ગુચવણ, ચિતા, ઇ૦ મટી જવા તે ૨ નિવેડો, નિકાલ, છુટકારો ૪ ખુલાસો
સમાધાની, સ્ત્રી૦ સમાધાન નિવેડો ૨ નિરાત, શાત ચિત્ત ૩ સુલેહસપ
સમાધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પ્રાણવાયુને બ્રહ્માડમા ચઢાવી સ્થિર રાખવો તે, એકચિત્તે ઉંડુ ધ્યાન ધરવુ તે, અમુક આસને બેસી પ્રાણાયામથી બ્રહ્મપર થવુ તે ૨ એકધ્યાનતા સમાધિ લેવી-સમાધિ લઇ જળમા અથવા જમીનમા દટાવુ તે
સમાધિસ્થ, વિ૦ (સ૦) સમાધિ લઇ બેઠેલુ હોય તે, સમાધિમા હોય તે, સમાધિમા હોય તેવુ ૨ સમાધિ સાધનાર ૩ ગત, મુએલુ 'સમાધિસ્થ આચાર્ય પર આક્ષેપ કરવો એ ઠીક નથી.'
સમાન, વિ૦ (સ૦) સમ, સરખુ, સરખી રીતે ૨ સપાટ, સમતલ ૩ બરોબરિયુ, સરખી વયનુ, સમાણુ ૪ જેવુ, તુલ્ય, સરખુ [બરી, હરિફાઈ
સમાનતા, સ્ત્રી૦ સરખાપણુ, સદશતા ૨ બરો-
સમાનવૃત્તિ, સ્ત્રી૦ સર્વ કાળ એક સરખો મનોભાવ -વલણુ હોય તે [અર્થનુ, પર્યાયરૂપ
સમાનાર્થ, વિ૦ સરખા અર્થ-મતલબવાળુ, એક
સમાનિકા, સ્ત્રી૦ આઠ અક્ષરના પદવાળો એક છદ
સમાનોદક, વિ૦ (સ૦) એક ગોત્ર-કુટુબનુ, જેની શ્રદ્ધાજલિ પહોચતી હોય એટલુ દૂરનુ
સમાન્તર, વિ૦ સરખે અતરે હોય તેવુ
સમાપ્ત, વિ૦ પુરૂ, પૂર્ણ, છેડો, આખર, પાર
સમાપ્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પૂર્ણતા, છેવટ, અત, પાર ૨ પરિણામ, પૂર્ણાહુતિ
સમાયક, સ્ત્રી૦ જૈનલોકો બે ઘડી સુધી પરમેશ્વરનુ ધ્યાન ધરવા બેસે છે તે
સમાર, પુ૦ સમારવુ તે, દુરસ્તી, સમારકામ ૨ ચાસમા બી નાખી તે ઢાકવા માટે ઉપર જે લાબુ પાટિયુ ફેરવે છે તે સમાર દેવો=સરખુ કરવુ સમારે આવવુ=કરસણ વેત દોઢેક જેવડુ
સમારકામ, ન૦ દુરસ્તી, તરામત [થવુ
સમારભ, પુ૦ (સ૦) ઠાઠમાઠથી આરભ કરવો તે, ધામધુમથી શરૂઆત કરવી તે, પગરણ
સમારવુ, ક્રિ૦ સ૦ દુરસ્ત, કરવુ, બગડેલુ હોય તે સુધારવુ ૨ મોળવુ, છોલી કાપીને તૈયાર કરવુ (શાક) ૩ ટાપટીપ કરવી શોભે એમ કરવુ, શણગારવુ
સમારાધન, ન૦ (સ૦) સારી રીતે આરાધન કરવુ તે, શુશ્રૂષા પરિચર્યા, સેવા
સમાલવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાચવવુ, સભાળવુ ૨ તપાસ રાખવી, ચોકસી રાખવી ૩ બચાવવુ, રક્ષણ કરવુ ૪ સાવચેત રહેવુ, ધ્યાન રાખવુ
સમાવ, પુ૦ સમાવેશ, સમાસ, જગા વગ
સમાવર્તન, ન૦ (સ૦) બ્રહ્મચારી વિદ્યાર્થીએ ભણીને પાછા ઘેર આવવુ તે
સમાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ટાઢુ પાડવુ, નરમ પાડવુ ૨ અદરને અદર સમરાવવુ, સમાસ કરવો, જગા-સ-

ગવડ કરવી [સમાપ્ય થવો ૨ નરમ પડવુ દમાવુ
સમાવુ, ક્રિ૦ અ૦ માવુ અદરને અદર પુરાવુ,
સમાવેશ, પુ૦ (સ૦,સમાસ જગા,વગ
સમાસ, પુ૦ (સ૦)એકથી વધારે શબ્દ મળીને થયેલુ એક પદ તે જુદા જુદા અર્થવાળા બે શબ્દો જોડાઇ એક અર્થવાચક શબ્દ થવો તે
સમાસ, પુ૦ ્માવુ તે જગા થવી તે વગ, સગવડ સમાવેશ ૨ બીજા વણાની સાથે પહવાસ પાડી તેમનામા હળીમળી જવુ તે સાસરામા પડતી અડચણો દૂર કરી વાસ કરવો તે 'બહેન શાતા! સાસરામા સમાસ કરવો તેમાજ ડહાપણ છે'
સમાસોક્તિ સ્ત્રી૦ (સ૦)એક અર્થાલંકાર
સમાહાર, પુ૦ સગ્રહ,જથો ૨ પ્રયોગ ૩ સક્ષેપ
સમિતિ, સ્ત્રી૦(સ૦)મડળી ટોળી ૨ સભા,મેળાવડો
સમિધ, સ્ત્રી૦ (સ૦) યજ્ઞમા વપરાતા તૃણ કાઠ, હવનનુ બળતણ
સમિયાણો, પુ૦ સામિયાણો, માડવો ડેરો
સમીકરણ, ન૦ (સ૦) સરખુ કરવુ તે ૨ ગણિતમા બેઉ બાજુ સરખી કરવાનો પ્રકાર-રીત તે
સમચીન, વિ૦ (સ૦) સારુ, ઉત્તમ. ૨ અ૦ બરોબર, વાસ્તવિક
સમીપ, અ૦ (સ૦) પાસે, નજીક નિકટ
સમીપસ્થ, વિ૦ પાસેનુ નજીક આવેલુ
સમીર, પુ૦ (સ૦) વાયુ પવન
સમીરણ, ન૦વાયુ, પવન વાતાવરણ, પટલ
સમીશીલે, અ૦ વગર ઇજાએ, અખોવન, ઊની આચ આવ્યા વગર
સમીસાજ, સ્ત્રી૦સધ્યાકાળ દીવા વખત, દિનાત
સમુચિત, વિ૦ (સ૦) યોગ્ય, ઘટિત ઉચિત
સમુચ્ચય, પુ૦ (સ૦) ઢગલો સગ્રહ, સગ્રહ
સમુદર, પુ૦ સમુદ્ર દરિયો, સાગર
સમુદરફીણ, ન૦ સુકાઈ ગયેલુ દરિયાઈ ફીણ ઔષધ તરીકે વપરાય છે
સમુદાય, પુ૦ (સ૦) સમૂહ, ટોળુ જથો
સમુદ્ર, પુ૦ (સ૦) સાગર, દરિયો, અર્ણવ
સમુદ્રકુની, સ્ત્રી૦ (સ૦) મોટા સમુદ્રોને જોડનાર નાનો પાણીનો ભાગ તે
સમુદ્રફળ, ન૦ એક જાતનુ વનસ્પતિ ઔષધિ ફળ.
સમુન્નતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) આબાદી, ચઢતી, વૃદ્ધિ, [ઉત્કર્ષ
સમુરત, ન૦ સારુ-શુભ મુહૂર્ત
સમુળગુ, વિ૦ (અ૦) સમુળુ, બિલકુલ તમામ, અનવશેષ જરેજર
સમુ વિ૦ સાજુ, જેવુ હોવુ જોઇએ તેવુ ૨ દુરસ્ત, બરોબર, યથાસ્થિત ૩ સીધુ, સપાટ ૪ સ્વચ્છ ૫ તદુરસ્ત ૬ સાચુ ન્યાયી યોગ્ય ૭ સરખુ, સમોવડિયુ 'અમ સમી સૈ નાની બાળકી-બીરદાળી સા૦' સમુ કરવુ=સમારવુ, દુરસ્ત કરવુ ૨ પાંશરૂ-સીધુ કરવુ ૩ સાજુ કરવુ ૪ ટીપવુ, શિક્ષા કરવી, મારવુ
સમૂહ, પુ૦ (સ૦) ટોળુ, જથો ૨ સગ્રહ
સમૃદ્ધ, વિ૦ આબાદ, સમર્થ ૨ પુષ્કળ, ભરપુર
સમૃદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) આબાદી, પુષ્કળપણુ, છત, રેલછેલ ૨ જાહોજલાલી, ચઢતી હાલત, વૃદ્ધિ ૩ દોલત, ધન
સમે, અ૦ સમયે, વખતે ૨ મોસમમા, ઋતુમા
સમેટવું, ક્રિ૦ સ૦ આટોપવુ, પતાવવુ, અત આણવો ૨ એકઠુ કરવુ, સકોચવુ
સમેત, અ૦ સાથે, જોડે, સુદ્ધા યુક્ત
સમેદાની, સ્ત્રી૦ સમે, પીનળની દીવી
સમૈયો, પુ૦ સામયુ દેવજયતીનો મેળાવડો, અમુક ધર્મના માણસોનુ ભેગા થવુ તે
સમો, પુ૦ સમય, વખત, ૨ ઋતુ મોસમ ૩ અવસર, પ્રસગ, દાવ, લાગ [શાન્તિ તે
સમોતી, સ્ત્રી૦ સપમા રહેવાથી મળતી સુખ-
સમોતુ, વિ૦ સામટુ એક સાથે
સમોર, અ૦ સામે, નજર આગળ, સન્મુખ
સમોલ, સ્ત્રી૦ જોતરૂ ભરાવવાની ધુસરાની ખીલી.
સમોવડ, વિ૦ સમાન, સરખુ, બરોબરિયુ
સમોવડિયુ, વિ૦ બરોબરિયુ, ભીરૂ ૨ સમાન બળિયુ પોતાની હારનુ માણસ ૩ સામોવળિયુ, પ્રતિસ્પર્ધી
સંપ, પુ૦ (સ૦) મૈત્રી ઐક્ય, મેળ, ૨ સુનેહ, સધિ એકમત અને અન્યોન્ય સહાય કરવા જેવો સારો સબધ તે

સ પત, સ્ત્રી૦ (સ૦) આજીવિકાના સાધન તે, પૈસોટકો, ધન, દોલત ખેતર, ઢોર અને રોકડ વગેરે ઉપજના સાધન, 'સપત હોય તો ઘર ભલા, નહિ તો ભલો વિદેશ ' ૨ સાધનબળ, તાકાત, એટલી સપત હોય તો આવજે, નહિ તો રેજે તમારે ઘેર ' [રાનના ને વૈભવના સાધન
સ પત્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) ધન, દોલત, પૈસો ૨ ગુજ-
સ પદા, સ્ત્રી૦ સપત, સપત્તિ ધન, દોલત
સ પન્ન, વિ૦ (સ૦) સપત્તિવાળુ, મેળવેલુ, પ્રાપ્ત થયેલુ ૨ યુક્ત–સહિત
સ પસપીને, અ૦ હળીમળીને, સલાહ શાતિથી
સ પર્ક પુ૦ (સ૦) મેળ, સગ, સબધ
સંપાદન, ન૦ ઉપાર્જન, મેળવવુ તે
સ પાદિત, વિ૦ (સ૦) મેળવેલુ, પ્રાપ્ત કરેલુ
સ પાદવુ, ક્રિ૦ સ૦ પ્રાપ્ત કરવુ મેળવવુ પેદા કરવુ ૨ વહોરી મૂકવુ ૩ કામ કાઢી લેવુ
સ પી, વિ૦ સપવાળુ, એક બીજાને મળતુ, ભળતુ એવુ, મળીને ચાલનાર, સપીલુ મતભેદ નહિ હોવાપણુ [લનાર, સપવાળુ
સપીલુ, વિ૦ સપમા રહેનાર, સપ સપીને ચા-
સ પુટ, ન૦ (સ૦) એક કોડિયા પર બીજુ કો ડિયુ ઉધુ ઢાકીને બનાવેલુ જોડકુ તે ૨. પોલાણુ ખાડો ૩ બે પજાઓનુ જોડાણ તે 'કર સપુટ કરી પગે લાગ્યા, મળ્યા પાચે વીર ' [તમામ
સ પૂર્ણ, વિ૦ સ) પરિપૂર્ણ, સમાપ્ત ૨ આખુ, બધુ,
સ પૂર્ણતા, સ્ત્રી૦ પરિપૂર્ણતા, કઈ પણ ન્યુનતા નહિ હોવાપણુ તે
સ પ્રદાન ન૦ (સ૦) વ્યાકરણમા જેને ઉદ્દેશે ક્રિયા પ્રવર્તતી હોય તે,ચોથી વિભક્તિનો અર્થ તે
સ પ્રદાય, પુ૦ (સ૦) ચાલુ વહીવટ તે, શિર સ્તો, રવૈયો, રિવાજ, ચાલુ રીત ૨ ધર્મ મતનો ફાટો, ધર્મમત, પથ
સબદ્ધ, વિ૦ સાથે બધાયેલુ, વળગેલુ
સબધ, પુ૦ (સ૦) એક બીજાનુ જોડાણ–સ-મેલન ને, વળગણુ, લગવાડ ૨ સગપણ, નાતો, સગાઇ [સગુ
સ બંધી, વિ૦ લાગતુ વળગતુ, સબધવાળુ ૨

સ બોધન, ન૦ (સ૦) બોલવુ તે ૨ જે ઉ-ચ્ચારણથી સામાને જ્ઞાન થાય તે, અમુક ઉદ્દેશીને બોલવુ કે બોલાવવુ તે, એ, અરે, હો ! ઇ૦ ઉ-ચાર તે [કહેવુ, હાકોટવુ, ઉદ્દેશીને કહેવુ
સ બોધવુ, ક્રિ૦ સ૦ અમુકને ઉદ્દેશીને બોલવુ વા
સ ભવ, પુ૦ (સ૦) કારણ, હેતુ ૨ બની સ-કવુ તે, બને એવી જોગવાઈ, શકયતા ૩ ખા-તરી, પુરાવો, સાબીતી ૪ મૂળ, હયાતિ, ઉત્પત્તિ
સ ભવવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઉપજવુ, બનવુ ૨ ખા-તરી હોવી [એવુ
સ ભવિત, વિ૦ શકય, બને એવુ, સભવ હોય
સ ભળાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાભળે તેમ કરવુ ૨ જણાવવુ, જાહેર કરવુ ૩ ટકોર રૂપે સામો ઉ-ત્તર આપવો, મહેણુ મારવુ
સ ભાર, પુ૦ (સ૦) જોઇતી તૈયારી તે જોઇતો જે કાંઈ સામાનતે ૨ શાક-અથાણા માટેનો મસાલો
સ ભારણુ, ન૦ અમુક વાત યાદ રહ્યા કરે એવી ચીજ, ઇનામ બક્ષીસ વગેરે તે, નામ રાખવાનુ સાધન, જેને જોતા અમુક યાદ આવે તે
સ ભારવુ, ક્રિ૦ સ૦ યાદ કરવુ, સ્મરણ કરવુ ૨ યાદ કરાવવુ,સ્મરણ કરાવવુ [હોય તેવુ
સ ભારિયુ, વિ૦ સંભારવાળુ, મસાલો નાલેલુ
સ ભાવના, સ્ત્રી૦ (સ૦) સભવ ૨ આદરમાન ૩ એ નામનો અલકાર
સ ભાવિત, વિ૦ (સ૦) પ્રતિષ્ઠિત, આબરૂદાર
સ ભાષણ, ન૦ વાતચીત, પરસ્પર ભાષણ વિ-વાદ–ચર્ચા
સ ભાળ, સ્ત્રી૦ તપાસ રાખવી તે, રક્ષણ માટેની કાળજી ૨ આશ્રય, આશરો ૩ ચોકશી, તપાસ
સ ભાળવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાચવવુ, કાળજી રાખવી ૨ આશ્રય આપવો ૩ ઉછેરવુ, લાલનપાલન કરવુ ૪ તપાસ રાખવી બગડે કે ખરાબ થાય નહિ તે માટે ધ્યાન રાખવુ
સ ભે, અ૦ સર્વે, સઘળુ
સ ભોગ, પુ૦ (સ૦) સુખરૂપ ભોગવટો, ઉપભોગ, સુખનો અનુભવ લેવો તે ૨ સ્ત્રી પુરૂષનો અ-ગમગ, વિષયભોગ.

સ ભ્રમ, પુ૦ (સ૦) મનની અસ્થિર હાલત, ભ્ર મણા, બ્હાવરાપણુ, બુદ્ધિભ્રશ ર ભ્રાંતિ ૩ ભય, ધાસ્તી, દહેસત ૪ પ્રસગ આવ્યા છતા કર્તવ્યની સૂઝ પડે નહિ એવો ભ્રમ થવો તે

સ મત, વિ૦ સામાની સાથે મળતાપણુ તે,મ જુર, એકમતપણુ

સ મતિ, સ્ત્રી૦ મળતાપણુ, કબુનાત, અનુમતિ, મળતો વિચાર હોવો તે, મ જુરી

સ મર્દ, પુ૦ (સ ૦) ઘસારો ર કજીયો, લડાઇ ૩ ધાડુ યુદ્ધ જામવુ તે, ભીડાભીડ, કાપાકાપી

સ માર્જની, સ્ત્રી૦ સાવરણી, ઝાડુ

સ મુખ, અ૦ સામે મોઢામોઢ, રૂબરૂ, હાજરાહજુર

સ યમ, પુ૦ (સ૦) નિગ્રહ, નિરોધ ર ભોગાદિકનુ વર્જન તે. ૩ બીજાને દુ ખ દેવાથી દૂર રહેવુ તે, નિયમ, બ ધન, પ્રત્યાખ્યાન

સ યમી, વિ૦ સયમવાન, જેને મન અને ઇદ્રિયો વશ કરી હોય તે

સ યુકત, વિ૦ સાથે જોડાયેલુ, વળગેલુ, સયુત

સ યુત, વિ૦ વળગેલુ, સાથે જોડાયેલુ. ર મેળવેલું, મળેલુ, સહવર્તમાન

સ યોગ, પુ૦ (સ ૦) જોડાવુ-મળવુ તે, જોગ, મેળાપ, સધિ ર સપ, ઐકય, ભેળ ૩ મેળવણુ, મિશ્રણુ ૪ સ્ત્રી પુરૂષે વિલાસમા જોડવુ તે

સ યોગીકરણુ, ન૦ સયોગ-મિશ્રણુ કરવુ તે,(પૃથક્કરણથી ઉલટુ)

સ યોગીજળ, ન૦ એક બીજાની સાથે ભળતા ચાલુ પાણી તે, સામુદ્રધુનીના પાણી

સ યોગીભૂમિ સ્ત્રી૦ જમીનના બે મોટા ભાગને સાધનારો નાનો જમીનનો ચીચરવટો

સ યોજિત, વિ૦ (સ ૦) જોડેલુ, યોજેલુ

સ રક્ષણુ, ન૦ (સ ૦) રક્ષાવુ-સચવાવુ તે, રક્ષા ર બચાવ ૩ આશ્રય, ઓથ, સહાય ૪ પાલન

સ રક્ષિત, વિ૦ સારી રીતે રક્ષણુ કરેલુ, પાળીપોષીને રાખેલુ બચાવેલુ, સાચવેલુ શરણે રાખેલુ

સ લગ્ન, વિ૦ (સ૦) જોડે લાગેલુ, જોડેલુ, વળગેલુ સયુકત

સ વત, પુ૦ (સ૦ સ વત્સર) વરસોની ગણુના નાનો અનુક્રમ તે, શક (વિક્રમરાજાના શકને સવત લખવામા આવે છે)

સ વત્સર, પુ૦ (સ ૦) સવત, શક, વર્ષ ગણુના ર બાર માસ જેટલે કાળ તે, વર્ષ, સાલ સવત્સર ૬૦ છે (જુઓ ગુજરાતી શબ્દકોષ)

સ વરવુ, ક્રિ૦ આવરવુ, ઘેરી લેવુ ર સમેટવુ, આટોપવુ [ઉછેરેલુ, મોટુ કરેલુ ૩ ચઢાવેલુ

સ વર્દ્ધિત, વિ૦ (સ૦) વધારેલુ, વધેલુ ર

સ વાદ, પુ૦ (સ૦) સામ સામે સવાલ જવાબ ચલાવવા તે, વાદ, સભાગ્ગુ ર તકરાર, સામસામી બોલચાલ તે

સ વાહન, ન૦ (સ૦) થાકેલા અથવા અકડાઇ ગયેલા અગને ચોળવા તે, અગ દબાવવા તે, અગમર્દન, ચ પી

સ વેદ, પુ૦ (સ૦) ઇન્દ્રિયો દ્વારા લાગણી-અસર વગેરેનુ જ્ઞાન થવુ સમજાવુ-જાણુવુ તે

સ વેદન, ન૦ સ વેદ, ઇન્દ્રિય દ્વારા જ્ઞાન તે

સ શય, પુ૦ (સ૦) શક, શ કા સ દેહ, વહેમ, અદેશો ર ભય, બીક

સ શયાત્મક, વિ૦ શક પડતુ સદેહવાળુ, અનિશ્ચિત.

સ શયી, વિ૦ વહેમી, શ કાશીલ [મુક્તિ

સ શુદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્વચ્છતા, પવિત્રતા, દોષ

સ શોધન, ન૦ સારી રીતે કરેલુ શોધન, દોષાદિકનુ સમાર્જન તે, પ્રક્ષાલન, શુદ્ધિ કરવી [કરેલુ

સ શોધિત, વિ૦ સ્વચ્છ-દોષ રહિત કરેલુ, શુદ્ધ

સ શ્રય, પુ૦ (સ૦) આશ્રય, આશરો, આધાર ર શરણુ, વિશ્રામધામ

સ સર્ગ, પુ૦ (સ૦) અડકાઅડકી, સ્પર્શ, સયોગ, ગાઢસ્પર્શ-સ બ ધ, વહેવાર

સ સર્ગી, વિ૦ વહેવારવાળુ, સ બ ધી, સાથી

સ સાર, પુ૦ (સ૦) અનેક સમૃદ્ધિ, અનેક પ્રાણી અને લીલાવાળી જે આ સૃષ્ટિ તે, જગ, આલમ, પૃથ્વી 'થયો મોહ મગ્ન સસાર આખો.' ર જીવોનુ ઉત્પન્ન થવુ સુખ દુ ખ ભોગવવુ, જીવવુ અને મરવુ વગેરે જીવનકલહ રૂપ વ્યવહાર તે ૩ નરમાદાનુ એક થઈ રહેવુ, વ્યવહરવુ અને પ્રજોત્પત્તિ કરવી વગેરે તે ૪, છોકરા અને પરિ-

વારવાળી સ્થિતિ ૫ જન્મ મરણાદિક આવા ગમન–ઘટમાળ તે ૬ સૃષ્ટિ, જગત, વિશ્વ ૭ દુનિયાદારી, લોકાચાર ૮ વિ૰, મનુષ્ય સૃષ્ટિ **સસાર તરવો**=જીવન કલહના ઝગડામાથી છૂટવુ, ઇશ્વરને ઓળખવો, મુક્તિ મેળવવી **સસાર મા-ડવો**=પરણુવુ ૨ જગતના કાર્ય વ્યવહારમા પડવુ **સસારનો વા વહાવો**=સસારના પ્રપચની અસર થવી, સુખદુ ખનો અનુભવ થવો, નિખાલસપણુ જતુ રહેવુ, પ્રપચ બાજી આવડવી

સંસારીક, વિ૰ લૌકિક, ઐહિક

સસારી, વિ૰ ઘરબાર અને પરિવારવાળુ સ્ત્રી છોકરાવાળુ, વસ્તારી ૨ સસારને લગતુ, વ્યવહાર સબધી

સંસ્કાર, પુ૰ (સ૰) સારૂ કરવુ-સુધારવુ તે, શુદ્ધીકરણુ તે ૨ મન મગજ પર થતી કે પડેલી સારી ખોટી છાપ તે, સ્વભાવ રૂપ થઇ ગયેલી અસર ૩ કેળવણી ૪ પવિત્રતા, સ્વચ્છપણુ ૫. અભિમત્રણુ, સારી છાપ પાડવાનો વિધિ ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે કરવામા આવતા સોળ વિધિ તે

સસ્કારી, વિ૰ જેના મૂળથીજ સારી અસર થયેલી હોય એવુ, સસ્કારવાળુ, સારી કેળવણી લીધેલુ, પુણ્યશાળી

સસ્કૃત, વિ૰ (સ૰) શણુગારેલુ, સસ્કાર પામેલુ, પાવન થયેલુ ૨ **ન૰** આર્યોનુ સાહિત્ય જેમા લખાયેલુ છે તે ભાષા, ગીર્વાણુભાષા

સંસ્થા, સ્રી૰ (સ૰) કાઇ કામકાજ માટે સ્થાપેલી નિયમ–બધારણુવાળી સભા–મડળી, મડળ

સસ્થાન, ન૰ (સ૰) પાસેનો પ્રદેશ ૨ રાજ્ય, મુલક ૩ પરદેશીઓએ વસાવેલુ થાણુ ૪ દેવ, ગુરૂ, ઇ૰ ને અપાયેલુ ગામ કે ગામની ઉપજ ૫ કાયમ વસવાટનુ સ્થાન

સંસ્થાની, વિ૰ સસ્થાનવાસી

સંસ્થાપક, વિ૰ સ્થાપન કરનાર

સસ્થાપન, ન૰ સારી રીતે સ્થાપવુ, બેસાડવુ તે, પ્રતિષ્ઠા ૨ નિયોજન, વ્યવસ્થા [બેસાડેલુ

સસ્થાપિત, વિ૰ સ્થાપેલુ, ચાલુ કરેલુ, ઉઘાડેલુ,

સહાર, પુ૰ (સ૰) ક્ષય, ઉચ્છેદ, કતલ ૨ પ્રલય, સામટો નાશ તે ૨ સગ્રહ, જમાવ, જથો.

સહરવુ, ક્રિ૰ સ૰ નાશ કરવો, કરવુ, કતલ ચલાવવી, સામટુ મારી નાખવુ, ઉચ્છેદ કરવો

સહિતા, સ્રી૰ (સ૰) ક્રમસર કરેલો અમુક સગ્રહ તે ' ઋગવેદ સહિતા

સહૃત, વિ૰ (સં૰) આતરેલુ, આવરેલુ ૨ ખેચેલુ, તાણેલુ ૩ ઉચ્છિન્ન

સમ્યક્, વિ૰ (સ૰) સારૂ, ઠીકાઠીક, બરાબર ૨ પુરેપુરૂ, પૂર્ણુ, બધુ ૩ ખરેખરૂ

સયૂહન, ન૰ વાસ ૨ સાગટી, વળી

સર, ન૰ (સં૰) તળાવ, સરોવર ૨ હોજ, કુડ.

સર, પુ૰ વ્યાજ ગણુતા મુદ્દલ અને મહિનાનો ગુણાકાર તે એક રૂપિયાના ૧૦૦ સર ગણુાય છે વ્યાજની પરિભાષાનો આકડો ૨ (અ૰શેર) વાટો હિસ્સો ૩ હિસ્સા પત્ર

સર, ન૰ (સ૰ શિર) માથુ, ડોકુ ૨ **સ્રી૰** સાકળી, શેર, આવલી

સર, વિ૰ વડુ, મોટુ, ઉપરી 'સરસુબો' ૨ **અ૰** રૂઇએ, પ્રમાણે કાયદાસર ૩ સાટે, વાસ્તે, અર્થે, 'ધધાસર' **સર કરવુ**=કબજે કરવુ, તાબે કરવુ, જીતવુ, વશ કરવુ [સરૈયો

સરઇયો, પુ૰ સુગધીદાર દ્રવ્યો વેચનારો વેપારી,

સરકજ, સ્રી૰ નાથ, રેન, અછોડો 'સાઢ સળકાવી સતક્ષણે, સરકજ લીધી હાથ.' સામળ

સરકટ, સ્રી૰ એક જાતનુ ઘાસ જેના સાઠાના તીરના રાડા થાય છે, ને રેસાનુ મુંજ થાય છે એનો તાપ આકરો હોય છે [સણુ ૨ લીસુ

સરકણુ, વિ૰ સરી–સરકી જવાય એવુ, લપ-

સરકલ, ન૰ (અ૰) ગોળ પોલી આકૃતિ, કુડાળુ

સરકવુ, ક્રિ૰ સ૰ લપસવુ ૨ ખસવુ, જવુ ૩ છટકવુ ૪ ઘુસવુ, માથુ મારી પેસવુ

સરકસ, ન૰ (ફા૰) વરઘોડો કરી ફરવુ તે, મોટા સમુદાય સાથે ફરવુ તે ૨ (અ૰)જનાવર કેળવી તેના ખેલનો તમાસો કરવો તે

સરકાર, સ્રી૰ (પુ૰) પ્રજાનુ શાસન કરનારી સત્તા તે, રાજ અમલ, રાજ્ય ૨ સ્વામી, ધણી ૩ જેનો હુકમ માન્ય કરવો પડે એવુ તે, હુકમીજન

સરકારી, વિ૦ રાજ્ય સંબંધી, જાહેર લાભનુ-હિતનું
સરકાવવું, ક્રિ૦ સ૦ ખસે-સરકે એમ કરવુ, સેરવવુ, ખસેડવુ, આઘુ પાછુ કરવુ [તે, ગાળાગાઠ
સરકિયું, ન૦ સરકાવી શકાય એવી આંટીની ગાઠ
સરકો, પુ૦ (ફા૦ સિર્ક) ઘણોજ ખાટો રસ તાડી, દ્રાક્ષ ને શેલડીનો ખાટો થઇ ગયેલો રસ તે
સરક્યુલર, પુ૦ (અં૦) ઘણી જગાએ ફેરવવાનો પત્ર તે, પરિપત્ર ૨ ઘણાને લાગુ પડતો ધારો
સરખામણી, સ્ત્રી૦ સરખાવવુ તે, તુલના, પડછો, મુકાબલો [પડે છે નાખી જોવુ
સરખાવવું, ક્રિ૦ સ૦ મુકાબલો કરવો, મેળવવું,
સરખુ, વિ૦ સમ, સમાન, સદૃશ ૨ જેવુ, બરોબર, લાયક ૩ સપાટ નહિ સરખુ=જરાક, નહિ સરખુ થઈ જવુ=જતુ રહેલુ, અલોપ થવુ
સરખેસરખુ, વિ૦ એક સરખુ જ બીજુ હોય તેમ, બરોબરિયુ [રામ-મોજનુ સ્થાન તે
સરગ, (સં૦ સ્વર્ગ) દેવભૂમિ, સ્વર્ગ ૨ આ
સરગવો, પુ૦ એક જાતનુ ઝાડ, સેકટો, એના ફૂલને શિગોનુ શાક થાય છે
સરગસ-ઘસ, ન૦ (આ૦ શહર+ગશ્તન્) ટોળે થઈ શહેરમા ફરવુ તે, વરઘોડો લઇ ફરવુ તે
સરંગ, પુ૦ વહાણનો ટંડેલ [સરજત
સરજણ, ન૦ સરજવુ તે, ઉત્પન્ન કરવુ તે, નિર્માણ,
સરજનહાર, પુ૦ સરજનાર, ઉત્પન્ન-પેદા કરનાર, ઇશ્વર [ચવુ, પેદા કરવુ
સરજવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઉત્પન્ન કરવુ, બનાવવુ, ર-
સરજાવવુ, ક્રિ૦ અ૦ સરજવુ, પેદા કરવુ ૨ ઉપજાવવુ
સરજીત, સ્ત્રી૦ મોટી જીત, મહાવિજય ૨ નિર્માણ થયેલુ, સરજાયેલુ, નક્કી થયેલુ, ભાવી
સરજોરી, સ્ત્રી૦ શિરજોરી, બળજોરી, સામાનો વિરોધ છતા આપ બળે કામ તે ૨ જુલમ
સરંજામ, પુ૦ (ફા૦ શિરૂ+અજામ) કામને માટે જરૂરના સાધનો, સરસામાન, સામગ્રી ૨ સરકાર તરફથી મળેલો શિરપાવ ને તેના નિર્વાહ માટેની જાગીર તે

સરડવુ, ક્રિ૦ સ૦ સૈડવુ, જોડવુ સીકડી લેવુ છાપરૂ સરડવુ=વળીઓ ઉપર ખપાટિયા બાધી લેવા
સરડો, પુ૦ કાચિંડો, કાકીડો, સાપના જેવા મોનુ ઘોની જાતનુ એક પ્રાણી [પીપુડી.
સરણાઈ, સ્ત્રી૦ ફુકીને વગાડવાનુ એક વાજુ,
સરણિ, સ્ત્રી૦ નાનો પગ રસ્તો, વાટ, શેરડી.
સરત, સ્ત્રી૦ નજર, દૃષ્ટિ, સુરતા ૨ સ્મૃતિ, યાદદાસ્ત ૩ ધ્યાન, લક્ષ ૪ બોલી, હોડ, કરાર ૫ ઘોડદોડની હોડ
સરતા, સ્ત્રી૦ સરત, સુરતા ૨. ચિત્ત, ધ્યાન
સરદાર, પુ૦ આગેવાન, મુખી, વડો ૨ લશ્કરનો ઉપરી ૩ અમીર, ઉમરાવ, જાગીરદાર ૪ બહાદુર અગ્રેસર ૫. અમલદાર, નાયક, ઉપરી અધિકારી [રીપણુ, આગેવાની
સરદારી, સ્ત્રી૦ સરદારપણુ, અમીરાઇ ૨ ઉપ-
સરદી, સ્ત્રી૦ શરદી
સરદે, વિ૦ દયાળુ, સહૃદય, માયાળુ
સરનસીર, પુ૦ અધ્યક્ષ, સભાપતિ, પ્રમુખ ૨ મુખ્ય, વડો, ઉપરી
સરનામુ, ન૦ શિરનામુ, બીડેલા કાગળ ઉપર નામ ઠામ ઠેકાણુ વગેરે લખવુ તે ૨ નામ રહેઠાણની ભાળ, પુરેપુરો પત્તો
સરપણ, ન૦ બાળવાના લાકડાં, કાઠી, એધરા
સરપંખો, પુ૦ એક જાતની વનસ્પતિ, ધોળો ધ-
સરપંચ, પુ૦ પંચનો વડો તે, અધ્યક્ષ [માસો
સરપાવ, પુ૦ (ફા૦ સરાપા) શિરપાવ, ઈનામ (પાઘડી, શેલાનો) ૨ શાબાશી, ધન્યવાદ
સરપેચ, પુ૦ શિરપેચ, જુઓ
સરપોશ, ન૦ ઢાકણુ ૨ ગલેફ, આચ્છાદન તે
સરફદાજ, વિ૦ (ફા૦) પ્રખ્યાત, નામાંકિત
સરફરાજી, સ્ત્રી૦ વખાણ, સ્તુતિ ૨ પદવી ચઢાવ
સરબત, પુ૦ (ફા૦) શરબત [૩ ભલામણ
સરમતી, વિ૦ સરસ ઝીણા કુમાશનુ, ઝીણા તારનુ 'સરબતી મલમલ' [ખાસ સરક્ષણ માટેનું.
સરબંદી, વિ૦ સિરબંદી, શહેર અને કિલ્લાની
સરભર, વિ૦ બેઉ બાજુ બરોબર હોય એવુ તે, સરખેસરખુ, ઓછુવત્તુ નહિ એવુ ૨ પુરેપુરુ,

સમધાત, નફોટોટો સરખા કરેલા હોય એવુ
સરભરા, સ્ત્રી૦ આદર સત્કાર, પરોણાની સગવડ સાચવવી તે [એક જતુ
સરમિયો, પુ૦ નાનો કરમ, ઝાડા વાટે પડતો
સરલ, વિ૦ (સ૦) સીધુ, સપાટ, ૨ સહેલુ,મુશ્કેલી વગરનુ, ઝટ થાય એવુ ૩ વાધા વગરનુ, સુગમ, નિષ્કલક [જતુ ઝાડ
સરવ, ન૦ (ફા૦) એક જાતનુ સોટાની પેઠે વધ્યુ
સરવડાં, ન૦ થાય ને વળી રહી જાય એવો જે વરસાદ તે, ઝાપટા ૨ પાણીનાં ખાબોચીયા ૩ સારસ પખી
સરવડિયા ન૦ થોડી થોડી વારે વરસતો વરસાદ તે, ઝાપટા 'શ્રાવણના સરવડિયા'
સરવણ, પુ૦ (સ૦શ્રમણ) બુદ્ધ ધર્મનો શ્રમણ-સાધુ-ભિક્ષુ તે. ૨ ત્યાગી, યતિ, વેરાગી ૩ બ્રાહ્મણથી ઉતરતી વર્ણનો ટેલિયો ૫ ભિક્ષુઓની એક નાત-જાતિ, કાવડવાળો બ્રાહ્મણ
સરવણ,સ્ત્રી૦ જળાશયમા થતો જળો જેવો જીવ
સરવણી સ્ત્રી૦ તેરમાના છેલ્લા શ્રાદ્ધની ઉઝવણી
સરવસ, વિ૦ સર્વસ્વ સઘળુ, બધુ તમામ
સરવાણી સ્ત્રી૦ પાણીનો ઝરો, ઝરણ
સરવાયુ, ન૦ વાર્ષિક હિસાબ, નફાટોટાનો નક્કી કરેલો આકડો, જમા ઉધારની છેલ્લી તારવણી
સરવાળો, પુ૦ એકથી વધારે રકમોનો જુમલો તે, એકીકરણ તે **સરવાળે**=છેવટે,અતે,પરિણામે.
સરવું, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ સૃ) ખસવુ, લપસવુ ૨ સરકવુ, જવુ ૩ વગર અડચણે ચાલ્યા જવુ ૪ પાર પડવુ, બજવુ, વળવુ, સીઝવુ 'તમારો સાસરો લાજે બાઇ, વણ આવ્યે સરશે વેવાઈ'-મામેરૂ ૪ (સ૦શ્રૂ) વિ૦ ઝટ સાભળે એવુ ૪ તરત સાભળી-સમજી જાય એવુ ૬ તિવ્ર, ચતુર, ચાલાક 'એના કાન સરવા છે'
સરવે, સ્ત્રી૦ (અ૦) માપણી, ભૂમાપન ૨ અ૦ સઘળા, બધા
સરવેખાતુ, ન૦ માપણીખાતું
સરવેયર, પુ૦ માપણી કરનારો
સરવો,પુ૦ યજ્ઞમા ઘી હોમવાની લાકડાની લાબા હાથાની કડછી, ચાટવો ૨. ઉદાર પુરૂષ ૩ ફકીર,ચપણિયુ, રામપાત્ર
સરસ, વિ૦ ઉત્તમ,શ્રેષ્ઠ ૨ ચઢિયાતુ. ૩ રસવાળુ, સ્વાદિષ્ઠ ૪ સુદર ૫ વધતુ, નમતુ (તોલમા). ૬ પુ૦ સરેસ,ચામડા અને હાડકામાથી મળતો ગુદર જેવો ચીકણો એક પદાર્થ ૭ એક ફૂલ ઝાડ જેના ફૂલ સફેદ ફુમતા જેવા હોય છે
સરસર, વિ૦ ઝટ સરી જતુ એવુ, ચટ ચટ સરતુ-ચાલતુ એવુ, સડસડાટ ૨ પુ૦ છોકરાની એક રમત, ખારોપાટ
સરસવ, પુ૦ (સ૦ સર્ષપ) એક જાતના બી
સરસદેશો, પુ૦ ખબરઅતર
સરસાઇ, સ્ત્રી૦ એક બીજાથી સરસ થવુ તે,બરોબરી,સ્પર્ધા, હરિફાઇ, ચડસાચડસી
સરસામાન, પુ૦ રાચરચીલુ, ઘરમનુ સામાન, સરજમ [સરસાઇ,જુઓ
સરસાસરસી, અ૦ જોડાજોડ, પાસેપાસે ૨ **સ્ત્રી૦**
સરસિજ,ન૦(સ૦સરસિ-તળ વડી)કમળ,પોયણુ.
સરસિયુ, ન૦ સરસવનુ તેલ ૨ ચોમાસામા થતા સાપ જેવા જીવ તે, અળસિયા.
સરસિપારસ, સ્ત્રી૦ લાગવગ, વગસગ
સરસી, સ્ત્રી૦ સરસાઇ,સ્પર્ધા, હરિફાઇ
સરસુ, વિ૦ બહુજ પાસે, લાગી-દબાઇને રહેલું, વળગેલુ જોડાજોડ ૨ સરસ, ચઢિયાતુ
સરસુબો પુ૦ મોટો મહાલકારી, વડો સુબો, પ્રાતનો ઉપરી અધિકારી
સરસ્વતી, સ્ત્રી૦ (સ૦) વાગ્દેવી, શારદા, વિદ્યાની અધિષ્ઠાતા દેવી ૨ બ્રહ્માની પુત્રી. ૩ એ નામની એક નદી [કાનો સીમાડો.
સરહદ, સ્ત્રી૦ સીમા, હદ, કોઇ પણ પ્રદેશના છે-
સરળ, વિ૦ (સં૦ સરલ) સીધુ,પાશરુ, પાધરુ. ૨ સહેલુ, સાદુ, ઝટ આવડે કે થાય એવુ ૩ સાદુ, આડબર રહિત, સાધારણ ૪ કપટ રહિત, ભોળુ, નિખાલસ
સરળતા, સ્ત્રી૦ સરળપણુ, સહેલાઇ, ભોળપ.
સરાંઠી, સ્ત્રી૦ કરાંઠી
સરા, સ્ત્રી૦ શેરી, પોળ ૨. ઋતુ, મોસમ, ટાણું.

'લગનસરા' ૩ મુસાફરખાનુ, ધર્મશાળા ૪ધારા, ઘોષ, પ્રવાહપરંપરા
સરાક, પુ૦ ફાસ, કાટો, ખુપરો
સરાકતી, વિ૦ બક્ષીસ અથવા ઇનામી જમીન
સરાગ,વિ૦૨ ગીત,૨ ગવાળુ [ઉપરનો વેરો-કર.
સરાટ, પુ૦ શરાટ, મીઠી વાસ.
સરાડે, અ૦ સારે માર્ગે, સરળ રસ્તે **સરાડે** ચઢાવવુ=હારે પાડવુ, રસ્તે પાડવુ સારી રીતે ચાલ્યા કરે એમ કરી આપવુ
સરાણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ શાણ.) ધાર કાઢવાનુ યત્ર, જેના ફરવાથી ધાતુ ઘસાય એવુ બનાવેલુ ચક્કર
સરાણિયો, પુ૦ સરાણરાખી હથિયારો વગેરેની ધાર કાઢનાર [કરવાનુ કર્મ તે, શ્રાદ્ધ
સરાદ્ધ, ન૦ (શ્રાદ્ધ) શ્રદ્ધાથી પિતૃઓને અર્પણ
સરાધરા, અ૦અથેતિ,પહેલેથી છેવટ લગી, સાગો-
સરાધિયા, ન૦ શ્રાદ્ધ કરવાના દિવસો [પાગ
સરાપ, પુ૦ (સં૦શાપ) શાપ, કુદુવા, અત કરણથી બુરૂ ઇચ્છવુ તે
સરાફ, પુ૦ (આ૦ સરૂરાફ) નાણાની ધીરધાર અને આપ લે કરનારો સાહુકાર, નાણાવટી
સરાફી, સ્ત્રી૦ નાણાવટુ, સાહુકારી
સરાબ, પુ૦ (ફા૦) શરાબ, પીવાનો દારૂ, મદ્ય.
સરામણ, ન૦ બચાવ
સરાર, અ૦ સરેરાશ, ઠેઠ
સરાવલુ, ન૦ મોટુ ચપણિયુ, શકોરૂ
સરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ શ્રાદ્ધ કરવુ ૨ અજાવવુ, લગાડાવવુ 'નેહના નયણે કાજળ સરાવિયા' ૩ પાડવુ (આસુ) ૪ સારે તેમ કરવુ
સરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખુશી થવુ, સુખ મળવુ ૨ લાભવુ, સુખી થવુ 'મણિલાલના લગન કરીને હુ સરાઇ નહિ' ૩ શગવુ, કાણ થવુ ૪ અજાવુ
સરાસર, અ૦ લગભગ,મગાબર થાય એમ લગભગ સરખુ એમ [શુમારે ૨ એકદરે,આનરેજ
સરાસરી, અ૦ લગભગ અદાજે સરખુ એમ,
સરાહ,સ્ત્રી૦સરે,મુસાફરખાનુ ૨ વખાણ,પ્રશસા
સરાહવુ, ક્રિ૦ સ૦ વખાણવુ માન વધારવુ, મહિમા વધારવો, ચઢાવવુ, ફુલાવવુ
સરાહી,વિ૦ વખાણવા લાયક,મનોહર,સુશોભિત
સરીગત, વિ૦ આશ્રય દેનાર, બેલી, વાલી ૨
સરિતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) નદી [સાથી, સોબતી
સરિયત, સ્ત્રી૦ શરત, પ્રતિજ્ઞા, પણ,હોડ,બોલી.
સરિયાણ, વિ૦ સરિયામ ૨ ચોખ્ખુ, દેખીતુ
સરિયામ, વિ૦ મુખ્ય, ધોરી, મોટુ ૨ જાહેર, સર્વેને માટે ખુલ્લુ હોય એવુ, સાર્વજનિક ૩ પાસરૂ, સીધુ [બેસણી તે
સરૂ, ન૦ થાભના ઉપર મૂકેલી ભરણાની ચિત્રેલી
સરૂ, ન૦ શરૂ, એક જાતનુ ઝાડ, સરવ
સરૂપ, ન૦ આકાર, આકૃતિ ૨ કાન્તિ, ચહેરો ૩ વિ૦ સરખુ, સમાન
સરૂપતા, સ્ત્રી૦ એકરૂપતા, સરખાપણુ,સદૃશ્યતા
સરેતોરે, અ૦ સાગોપાગ, સારી રીતે(પાર પડવુ એમ) ૨ ઉઘાડે છોગે, ખુલ્લેખુલ્લુ છચોક ૩ વાજતે ગાજતે,અખોવન,કઇપણ અવળુ આવ્યા વગર એમ [૩ એક સરખુ,સમાનતાપર
સરેરાશ, અ૦ સરાસરી, લગભગ ૨ એકદરે
સરેસ, પુ૦ ચામડા-હાડકામાથી નીકળતો એક જાતનો ચીકણો પદાર્થ
સરૈયો, પુ૦ સુગધીવાળી વસ્તુઓ વેચનારો
સરોજ, ન૦ (સ,૦) કમળ, પોયણુ
સરોડવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઘાસના પુળા છોડી ઘસપહોળુ કરવુ ૨ ગમાણમા વિખરાયેલુ ઘાસ સકેલી આપવુ ૩ સાથે બાધવુ, જોડવુ, વળ ગાડવુ બે ઢોરના ગળા એક દોરડે બે જુદા ગાળાથી બાધવા તે [મનોખુ (રેંટિયાનુ)
સરોડુ, ન૦ જુવાર બાજરીનો સાઠો, રાડુ ૨
સરોતરી, વિ૦ વાજબી, ન્યાયયુક્ત
સરોદો, પુ૦ એક જાતનુ તતુવાદ્ય, સારગી ૨ સુડી ૩ નાકમાથી ચાલતા શ્વાસ ઉપરથી ભવિષ્ય કહેવાની વિદ્યા
સરોરુહ, ન૦ સ૦) કમળ, પોયણુ
સરોવર, ન૦ મોટુ બાધેલુ તળાવ, જળાશય
સરોષ, વિ રોષયુક્ત, ગુસ્સાવાળુ, ક્રોધી
સર્ગ, પુ૦ (સ૦) વિષ્ણુ ૨ સૃષ્ટિ, ઉત્પત્તિ,સર્જન તજવુ -છોડી દેવુ' તે ૪ જગના વિષયનો ત્ય-

ભાગ, પ્રકરણ, અધ્યાય
સર્જન, ન૦ (સ૦) પેદા કરવું તે, ઉત્પત્તિ ૨ છોડી દેવુ તે, વિખેરણ, વિસર્જન
સર્જિત, વિ૦ સર્જેલુ, અંકિત, નિર્માણ થયેલુ ૨ ન૦ ભાગ્ય, નસીબ, કિસ્મત [ત્વરાથી
સર્પ, પુ૦ (સ૦) સાપ, ભુજંગ ૨ અ૦ ઝટ,
સર્પણ, સ્ત્રી૦ સાપણ, નાગેણ ૨ ન૦ એધરા
સર્પવુ, ક્રિ૦ અ૦ દોડી જવુ, ખસવુ, સરવુ
સર્વ, વિ૦ સૌ, બધુ, સઘળુ ૨ આખુ, પૂર્ણ
સર્વજ્ઞ, વિ૦ સૌ જાણનાર, જ્ઞાની ૨ પરમેશ્વર
સર્વજ્ઞતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સર્વ જાણવાપણુ તે
સર્વણિ, સ્ત્રી૦ મરનારના તેરમાના દિવસે કરવામા આવતી શ્રાદ્ધ ક્રિયા તે
સર્વતોભદ્ર, પુ૦ (સ૦) બધી બાજુએથી સુંદર દેખાવવાળુ મંડળ-સ્વસ્તિક તે ૨ ચારે બાજુ બારણાવાળુ સુંદર ગોળાકાર બાંધકામ રચના ૩ એક જાતની લશ્કરની ગોઠવણ-વ્યુહ રચના ૪ દરેક બાજુથી એક સરખી વચાય એવી પદ્ય રચના તે 'વાહ રે વાહ રસાળી મહોજ, જહી મળી સાર હવા રે હવા' દ૦ ડા
સર્વત્ર, અ૦ (સ૦) બધે, સઘળે દરેક જગાએ
સર્વથા, અ૦ બધી રીતે કોઇ પણ પ્રકારે
સર્વદા, અ૦ હમેશ, નિરંતર, વારંવાર [શબ્દ તે
સર્વનામ, ન૦(વ્યાકરણમા) નામને બદલે આવતો
સર્વપ્રિય, વિ૦ (સ૦) સૌને વહાલુ
સર્વભક્ષ, વિ૦સર્વભક્ષી, જે તે ખાય એવુ (અગ્ની, કાગડો, બકરૂ વગેરે)
સર્વમાન્ય વિ૦ (સ૦) સૌને માન્ય હોય તે, સૌ કબુલ કરે એવુ, બધા માને એવુ
સર્વવ્યાપક, વિ૦ (સ૦) સૌ ઠેકાણે હોય-ઘટટમા રહેલુ એવુ તે ૨ ઈશ્વર, બ્રહ્મ
સર્વસ્વ, વિ૦ (સ૦) બધુજ, તમામ, સઘળુ ૨ પોતાનુ બધુ તે.
સર્વાતીત, વિ૦ (સ૦) સર્વથી ન્યારૂ-જુદુ તે, સૌથી ભિન્ન-અલગ રહેલું એવુ તે 'મુજમા સૌ હુ સર્વાતીત, હું છુ ત્યા નહિ દ્વૈતાદ્વૈત'-અખો.
સર્વાનુમતે, અ૦ સર્વ મળીને, એકમતે.
સર્વે, અ૦ બધુ, સૌ ૨ સ્ત્રી૦(અ૦) જમીનની માપણી તે
સર્વેશ, પુ૦ (સ૦) સૌનો માલીક તે ૨ પરમેશ્વર.
સર્વોત્કૃષ્ટ, વિ૦ (સ૦) સૌથી ઉત્તમ, સરસ.
સર્વોપયોગી, વિ૦ (સ૦) સર્વને કામ-ઉપયોગી લાગે એવું [૨ મોટી સત્તાવાળુ
સર્વોપરિ, વિ૦ સૌને ટપી પડે એવુ સરસ-શ્રેષ્ઠ,
સલ, સ્ત્રી૦ (સ૦ શિલા) પત્થરની છાટ, શિલા, છીપર ૨ જારબાજરીના કણસલાવાળા પુળા
સલક્ષણ, વિ૦ સારી રીતભાતનું, ડહાપુ, ઠાવકુ
સલજ્જ, વિ૦ (સ૦) લાજવાળુ, શરમાળ, મર્યાદશીલ ૨. વિવેકી, સભ્ય [શાહત
સલતનત, સ્ત્રી૦ (અ૦)રાજ્ય, પાદશાહત, શહેન
સલપો, પુ૦ સપાટો, દમ, ફુંક 'ચલમનો સલપો' ૨ એકીવાગ, ફેરો, એકી વખત, એકી રકમે 'એક સલપે લાખ રૂપિયા કોણ કાઢે ?'
સલવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાલવવુ છિદ્રમાં બરોબર બેસાડવુ. 'ખાટલો સલવવો'
સલવાવવું, ક્રિ૦સ૦ સાલ બેસડાવવા ૨ ગુચવણ-ગોટાળામા નાખી દેવુ
સલવાવું, ક્રિ૦ અ૦ સાલબંધ થવુ, જોડાવુ, બીજા સાથે સજડ થવુ ૨ ગભરાવુ, ગુંચવાવુ, મનમા ખટખટ થવુ [અખંડ, આખું
સલંગ, વિ૦ સાથેનુ સાથે, આતરો ન હોય તેવુ,
સલાટ, પુ૦ પત્થર ઘડનારો, ઘોડ ફોડો,
સલાટી, સ્ત્રી૦ કાળા લીસા પત્થ ની ચોરસી, છીપર, નાની શિલા ૨ મોચી અને હજામની પથરી. 'સોનાનો સજાયો ને સલાટીએ સોનાના કરે'
સલાડુ, ન૦ કાચ જેવી પત્થરની છીપર ૨ ભંભેરણી
સલાબત, સ્ત્રી૦ મોટાઇ, ભારેખમપણુ, પ્રૌઢતા.
સલામ, સ્ત્રી૦(અ૦) કોઇ માણસને માન આપવા હાથ ઉંચો કરી કપાળે અડાવવો તે, માન આપવું તે, નમન, વંદન
સલામત વિ૦ (અ૦) કાયમ, હયાત, સારી હાલતમા રહેલું, જેવુ ને તેવુ જ, અખોવન સલામત રહેવુ=કાયમ રહેવુ, ચિરંજીવ રહેવુ, સચવાઇ રહેવું
સલામતી, સ્ત્રી૦ હયાતી, અસ્તિત્વ, કાયમી ૨

ખાતરી, વિશ્વાસ. ૩ રક્ષા માટેની ખાતરી તે, અભયપણું, નિ શકતા ૪ સુલેહશાન્તિ ૫ નતકારનો ઉદ્ઘોષ, સલામી, ધન્યવાદ, આદરાતિથ્ય ૬ હયાતી ઇચ્છવી તે
સલામી, સ્ત્રી૦ સલામ દાખલ અપાતુ માન-ભેટ વગેરે તે, મહામતી ૨ કિસ્ત, મહેસૂલ, ભરણુ
સલાહ, સ્ત્રી૦ (અ૦) મેળ, મેળાપ, મિત્રતા, દોસ્તી ૨ સધિ, તહ,શાતિવાળો સબધ ૩ મત, અભિપ્રાય ૪ શિખામણ, બોધ
સલિલ, ન૦ (સ૦) પાણી, જળ
સલુક, સ્ત્રી૦ (આ૦) રીતભાત,ચાલ, વર્તણુક ૨ સભ્યતા, વિવેક ૩ મેળ, મપ
સલુકાઇ, સ્ત્રી૦ વિવેક, સભ્યતા ૨ ભલમનસાઇ
સલુણુ વિ૦ રસવાળુ, મિઠાશદાર, મીઠડુ ૨ સુદર મનોરજક, મનોહર કાતિવાળુ
સલુડુ, વિ૦ અહિં તહિંનુ આમતેમ બોલનાર, સવાસલિયુ, વલુકડુ ૨ એક બીજાનુ ખાનગીએક બીજાને કહી ખુશામત કરનારુ ૩ સલાડાકરનારુ
સલેટ, સ્ત્રી૦ (અ૦) સ્લેટ, પત્થરપાટી
સલો, પુ૦ જમીન ઉપર પાતળુ છાણપાણી પાથરવુ તે, પાતળુ લીપણુ **સલો** કરવો=અમોટકરવો, છાણુપાણી ફેરવવા
સલોકતા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એક પ્રકારની મુક્તિ ૨ એકલોકપણુ, જુદાપણુ નહિ તે
સલોકા, પુ૦ (સ૦ શ્લોક) પ્રશ્નોતરરૂપે પદ્ય,સમસ્યારૂપે અથવા સામસામે મહેણા ટાણાએ બોલાય એવી કવિતાની કડીઓ,શ્લોક, ચબોલા, ચાબખા
સલ્લ, પુ૦ વહમ, શક, અદેશો ૨ સલ્ય, તીર, ભાલોડુ ૩ શિલા, પત્થરની છાટ ૪ વિ૦ અત્યત ભારેપણુ બતાવનાર શબ્દ 'ભારેસલ્લ'
સલ્લો, પુ૦ બારીક ખાદી ચાળેલી છો, સાગોળ
સવઇ, સ્ત્રી૦ સવાઇ, સવાયુ લેવા દેવાની રીત તે ૨ પોલિસનો કાઉન વગરનો ફેટો ૩ શ્રેષ્ટતા, સવાગણુ સરસ તે
સવડ, સ્ત્રી૦ સગવડ જોગવાઇ ૨ ગોઠવણુ
સવત્સ, વિ૦ (સ૦) બચ્ચાવાળી, વાછડાવાળુ, **સવત્સા**=વાછડાવાળી સવત્સી
સવર્ણ, વિ૦ (સ૦) એક વર્ણનુ, એક રગનુ ૨ સરખુ, મળતુ,એકજ વર્ગનુ [છોડ ઉખેડવા તે
સવલવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચાસને ગાળેગાળેના સજાઇ
સવળવુ, ક્રિ૦ અ૦ સળવળવુ, ચામડીને લાગે એમ નાના જીવ જતુનુ હાલવુ-ફરવુ ૨ તરફડિયા મારવા
સવળુ, વિ૦ સીધુ, સુતરૂ, વળપડતુ ૨ ગમે-ફાવે તેવુ, અનુકૂળ પડતુ, રુચતુ ૨ શોભતુ દીપતું (અવળાથી ઉલટુ સવળુ)
સવા, પુ૦ સુવા, જીરા જેવા પણ તીખા સ્વાદના બિયા ૨ પાપગુમા પડતી ઝીણી જૂ-ઝીણી જીવાત તે ૩ પુઠનો પવન અનુકૂળ પવન ૪ વિ૦ એક અને ઉપર તેના ચોથા ભાગ જેટલુ. ૫ પાધરુ, સીધુ, અનુકૂળ, રુચતુ
સવાઇ, સ્ત્રી૦ ચોથાઇ, સવાગણુ તે ૨ સિપાઇનો ફેટો પાઘડી ૩ વધારે કામની મજુરી
સવાકો, પુ૦ પૈસો, ઢાવડિયો, દોઢિયુ
સવાણ, સ્ત્રી૦ મઝા,આનદ ૨ આરામ,ફેર,કરાર
સવાણ, ન૦ પશુ માદાઓનો ગર્ભાધાનનો કાળ, મદોત્પત્તિ, ઉન્માદ **સવાણે** આવવુ=પશુ માદાને અ ત વ આવવુ, આરે આવવુ
સવાદ, પુ૦ કોઇપણ ચીજનો જીભથી પરખાતો રસધર્મ તે, મિઠાશ,લહેજત (ખારો ખાટો,કડવો મીઠો, તીખો, કટાણોને તુરમો)
સવાદદાર, વિ૦ સવાદવાળુ, લહેજતદાર, સ્વાદિષ્ટ
સવાદિયુ, વિ૦ સવાદદાર ચીજના વાઢિયાવાળુ, ૨ સ્વાદની પરીક્ષા કરનારુ ૨ **ન૦** સેડા ઉપર ઉગેલા ઘાસની કિમત [નેકી ૩ ધર્મનુ કામ
સવાબ, ન૦ (અ૦) સદ્ગુણ ૨ પ્રમાણિકપણુ,
સવાયા, ન૦ સવાયા આકનો કોઠો
સવાયુ, વિ૦ એક આખુ અને તેના ચોથા ભાગ જેટલુ વધારે તે, સવાગણુ ૨ ચઢિયાતુ, વધતું,
સવાયો, પુ૦ સવાકો, મોટોપૈસો,પૈસો [જાદે
સવાર, ન૦ પ્રાત કાળ, મળસકુ, ભોર
સવાર, પુ૦ વાહન ઉપર બેઠેલુ-ચઢેલુ તે, સ્વાર ૨ ઘોડા-હાથી વગેરે ઉપર બેઠેલો તે ૩ વાહન ઉપર ચઢવુ તે ૪ ઘોડાપર બેસીને લડનારોસિપાઇ,

ચોકીદાર ૫. દમપર ચઢી જવુ તે
સવારી, સ્ત્રી૦ સવાર થવુ તે ૨ બેસારૂ, બેસનાર તે, ઉત રૂ ૩ વાહને ચઢી ઠાઠ માઠથી ફરવુ તે, ફેરણી ૪ હુમલો,ચઢાઇ ૫ ફરવા નીકળવુ,આમ તેમ જવુ આવવુ તે ' સવારી ક્યા ચાલી ?' ૬ પડાવ, મુકામ છાવણી ૭ ગાયનમા એક તાલ.
સવારૂ, વિ૦ વહેલુ, ઉતાવળુ, સવેળુ, વખતસર
સવાલ, પુ૦ (અ૦) પૂછવુ તે, પ્રશ્ન ૨ માગણી, અરજ ૩ સુખન, બોલ
સવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ પશુમાદાનું ગાભણુ થવુ ૨ પકડાવુ ૩ સોવાવુ, ગમવુ, ચેન પડવુ, ગોઠવુ
સવાસલુ, ન૦ મીઠડા વચન, મીઠુ મીઠુ બોલવુ તે ૨ સારૂ લાગે એવા કાલા કાઢવા તે ૩ આજીજી; કાલાવાલા
સવાસો, વિ૦ સો ને પચીસ તે, ૧૨૫
સવિ, વિ૦ સર્વ બધુ
સવિતા, પુ૦ (સં૦) સૂર્ય રવિ. ૨ ઉત્પન્ન કરનાર
સવિસ્તર, વિ૦ વિગતવાર, વિસ્તારપૂર્વક
સવે, અ૦ સુવ્યવસ્થિત, ઠેકાણે, રસ્તે ' આટલુ કામ સવે પાડયા વગર નહિ ચાલે.' ૨ વિ૦ સારૂ, રૂડુ 'એ તો સવેકૃષ્ણે કઇ કહેવાની નહિ '
સવેળા, અ૦ વખત પહેલા,આગળથી,સમય ઉપર.
સવૈ, સ્ત્રી૦ સવાઇ
સવૈયો, પુ૦ એકરાગ, કાવતાની એક રચના
સવ્ય, વિ૦ (સ૦) ડાબુ, દક્ષિણ તરફનુ સવ્યસાચી=ડાબોડી, ડાબે હાથે પણ કામ કરી શકે એવુ–અર્જુન સવ્ય અપસવ્ય કરવુ=સતાડવુ, પચાવી પડવુ
સસડવું, ક્રિ૦ અ૦ ઉકળવુ, ખૂબ ગરમ થવુ,ખદ ખદ થવુ, તળાવુ **સસડાવવુ**=પકવવુ, તળવુ
સસણી, સ્ત્રી૦ શ્વાસ લેતા મૂકતા ગળામા કફ બોલે એવો બાળકને થતો એક રોગ નરમ પ્રકારનો ત્રિદોષ
સસતુ, વિ૦ સોઘુ, થોડી કિમ્મતનુ
સસરો, પુ૦ વર–વહુનો બાપ
સસલુ, ન૦ મોટા કાન, નાનુ કદ ને ટુકી પુછડીનુ બીકણુ કુદકા મારી ચાલનારૂ પશુ.
સસવુ, ક્રિ૦ અ૦ બેસીજવુ, કદે ઘટીજવુ, સોસાવુ
સસ્તુ, વિ૦ સોઘુ [૨ સમલો, શશ
સસ્સો, પુ૦સ અક્ષર અને તેનો ઉચ્ચાર તે,સકાર.
સહ, અ૦ (સ૦) સાથે, જોડે, સહિત
સહકાર, પુ૦ (સ૦) આંબો ૨ એકબીજાને મદદગાર રહી મળીને કામ કરવુ તે [કરનાર
સહકારી, વિ૦ મળીને કામ કરનાર, સાથે કામ
સહગમન, ન૦ (સ૦)સાથે જવુ તે, સ્ત્રીએ પતિની પાછળ (મરી–બળી) જવુ તે, સતી થવુ તે
સહચર, પુ૦(સ૦)સાથે ફરનારો, સોબતી,ગોઠિયો.
સહચરી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સખી, સૈયર, સાહેલી
સહજ, વિ૦ (સ૦) સાથે જન્મેલુ ૨ સ્વાભાવિક કુદરતી ૩ સહેલુ, સુલભ ૪ અ૦ લગીરેક, જરા ૫ અમસ્તુ, કારણ વગર **સહજસાજ**= જરાક, માણુમાણુ, નામનુ
સહજાનંદ, પુ૦ સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય પ્રવર્તક આચાર્યનું નામ ૨ સ્વાભાવિક રીતેજ આનંદ પામેલ એવા–બ્રહ્માનંદી તે.
સહન, ન૦સહેવુ–ખમવુ તે, સહી રહેવુ તે, વેઠવુ તે
સહનતા, સ્ત્રી૦ સહન કરવાપણુ, ખામોશ ૨ ધીરજ, ધૈર્ય [સાખી જનાર ૨ ધીરૂ,શાંત
સહનશીલ, વિ૦ સહન કરે એવા સ્વભાવનુ,
સહનશીલતા, સ્ત્રી૦સહનતાખામોશ ૨ ધીરજ,ધૈર્ય
સહપાઠી, વિ૦ સાથે ભણનાર, ગોઠિયો.
સહરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખુશીથવુ રાજીથવુ 'બીડી ખાઈ બે ભાઇ ઉભા, મુખ જોઇ જનની સહરાણી '
સહવર્તમાન, અ૦ (સ૦) સાથે જોડે, સહિત
સહવાસ, પુ૦ (સ૦) સાથે વસવુ–રહેવુ તે ૨ પરિચય, મહાવરો, ટેવ, અભ્યાસ ૩ બોલવા ચાલવાનો સારો સબંધ [૨ ટેવાયલુ
સહવાસી, વિ૦સાથે વસનાર,પરિચિત, ઓળખીતું
સહસા, અ૦ (સ૦) વિચાર કર્યા વગર, અવિચારથી, ઉતાવળે, આકળુ થઇને ૨ વિ૦ઓચિંતુ, વગર વિચાર્યુ,આંખો મીચીને યા હોમ કરવાપણુ તે.
સહસ્ર, વિ૦ (સ૦) હજાર, ૧૦૦૦
સહાધ્યાયી, વિ૦ (સ૦) સહપાઠી, ગોઠિયો.
સહાય, સ્ત્રી૦ મદદ, કુમક. ૨ ટેકો, આશ્રય

૩ મિત્ર, સાથી ૪ મહેરબાની, કૃપા ૫ વિ૦ મદદગાર **સહાયભૂત**=મદદગાર થઇ પડનાર

સહાયતા, **સ્ત્રી૦** મદદ, કુમક ૨ આશ્રય, ટેકો

સહાયી, વિ૦ મદદગાર, સહાય કરનાર

સહારો. પુ૦ આશ્રય, સાથે રહેવારૂપી મન ગમાડો તે

સહિત, અ૦ (સ૦) સાથે, જોડે ૨ સુદ્ધા

સહિયડ, પુ૦ સૈયડ, બળિયા, શીતળા

સહિયર, **સ્ત્રી૦** સૈયર, સખી, સાહેલી, બહેનપણી

સહિયારૂ, ન૦ પત્યાળુ, મઝિયારૂ [રહે એવુ

સહિષ્ણુ, વિ૦ (સ૦) સહન કરે એવુ સાખી

સહી, **સ્ત્રી૦** ખરૂ છે, કબુલ છે, એમ જણાવવાને સહી આપવી તે, લેખ વગેરેમા હસ્તાક્ષર કરવા તે, મતુ ૨ કબુલ, મજુર ૩ નક્કી, સિદ્ધ, પાર ૪ સખી, બહેનપણી ૫ શાહી રૂશનાઇ

સહીસલામત, વિ૦ જેમનુ તેમ રહેલુ એવુ ખેમ કુશળ, જેવુ ને તેવુ ૨ અ૦ હેલા હરકત વગરનુ જેમનુ તેમ, આબાદ, વગર જોખમે

સહુ, વિ૦ સઉ, સૌ, સત્રળુ

સહેરો, પુ૦ જરીનો પટકો; મડીલ

સહેલ, વિ૦ સહેલુ, જુઓ ૨ **સ્ત્રી૦** આનંદે આમતેમ ફરવું તે ૩ આનદ, મોજમઝા માણવી તે **સહેલસપાટા**–મોજમઝા, અનદમા હરવુ ફરવુ રહેવુ તે **સહેલઘા**=હરવા ફરવાની જગા, મોજમઝાનુ સ્થળ

સહેલાણી, વિ૦ મોજી, આનદી, મોજ મારનાર

સહેલુ, વિ૦ થોડી મહેનતે થાય એવુ, સુતરૂ, સરલ, નહિ અઘરૂ

સહેવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાખવુ, વેઠવુ, ખમવુ, ભોગવવુ

સહોદર, વિ૦ એક માના, માજાયા (છોકરા)

સહોવુ, ક્રિ૦ ગમવુ, ગોઠવુ ૨ સોહવુ, શોભવુ

સહ્ય, વિ૦ (સ૦) સહેવાય એવુ, ખમાય એવુ **અસહ્ય**=ન ખમાય એવુ

સળ, પુ૦ ગેડનો આંકો, હાસિયો, વળ, ગડીનુ વળિયુ ૨ સોળ, મારની નિશાની ૩ એક વસ્તુની બીજી પોચી વસ્તુ ઉપર દબાણથી પડેલી ભાત–નિશાની તે 'કકણુના સળ દીસે પીઠે, શીદ મતાડો થાય આનદ દીઠે'—દયા૦

સળક, **સ્ત્રી૦** સોય ભોકાતી હોય એવી રહી રહીને થતી પીડા તે, શૂળ

સળકડી, **સ્ત્રી૦** સળેખડી, સળેકડુ

સળકડુ, ન૦ સળેખડુ, સળી **સળકડુ કરવુ**=ઉશ્કેરવુ, ચીઢાવવુ, ખીજવવુ, પલિતો મૂકવો, ચાદવુ કરવુ

સળકમ, ન૦ સળેખમ, રસવિકાર

સળકવુ, ક્રિ૦ અ૦ સહેજ હાલવુ, ધ્રૂજવુ, આમ તેમ મરડાવુ ૨ ભાવ થવો પાણી છુટવુ, 'મ્હાઢ સળકી'

સળકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ હલાવવુ, અગને આમતેમ ફેરવવુ ૨ વેગથી ચલાવવુ, ઉતાવળુ મારી મૂકવુ સાઢ સરકાવી સલક્ષણે'–**સામળ**

સળકુ ન૦ ઝરડા, કાટા ઉપાડવાનુ બે પાખડાનુ લાકડુ, છીટલો

સળકો, પુ૦ સોય ઘોચાતી હોય એમ માસ પાકમા થતુ દુખ–પીડ તે ૨ વેગનો મનોભાવનો ઉછાળો

સળગવુ, ક્રિ૦ અ૦ લાગવુ, બળવુ ૨ લડાઈ લાગવી, તકરાર થવી

સળગાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ દેવતા પાડવો, લગાડવુ, બળે એમ કરવુ ૨ લડાઇ ટંટો થાય એમ કરવુ

સળવળ, **સ્ત્રી૦** સળવળવુ તે, આમતેમ હાલવુ લોટવુ તે ૨ ખણુજ, ચેળ, કાંઈ ઘસાતુ હાલતુ હોય એવી ચામડીને થતી અસર

સળવળવુ ક્રિ૦ અ૦ જરાજરા હાલવુ, મરડાવુ ૨ ખણુજ આવવી, ગીલી થવી

સળવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખવાઈ જવુ, અદરનુ સત્વ ખવાવુ તે, અદરથી બગડવુ ૨ સડવુ, કોહવુ

સળગ વિ૦ આખુ, ચાલુને ચાલુ, અખોવન ૨ એક છેડાથી બીજા છેડા લગી સાધ રહિત

સળિયો, પુ૦ (સ૦ સલાકા) લાકડા ધાતુનો ગોળ ને પાતળો લાબો કકડો, લાકડી જેવો ધાતુનો દડીકો–ગજ

સળી, **સ્ત્રી૦** ઘાસની, લાકડાની કે ધાતુની પાતળી ને લાબી ગોળ કાબડી **સળી કરવી**=ઉશ્કેરવુ, ઉત્તેજન આપવુ, અડપલુ-ચાદવુ કરવુ

સળેકમ, ન૦ સળેખમ, શ્લેષ્મ, રસવિકાર નાકમાથી પાતળી રસી ઝરે એવો શરદીનો વિકાર.

સળેકડુ, ન૦ સળેખડુ, સાઠા કે ઘાસનો કકડો, સળી

સળેખડુ કરવુ=કિસ્કેરવુ, અટકચાળુ કરવુ

સળો પુ૦ સળવુ તે, કોઇ ચીજનુ અંદર જીવ ઉત્પન્ન થઇ ખવાવુ તે ૨ કોહવુ-સડવુ તે ૩ લાંબો વખત અંદર ને અંદર ખરાબી થયા કરે ને બહાર જણાય નહિ તેવો બગાડો

સાઇ, પુ૦ પરમેશ્વર, ખુદા, ૨ ફકીર **સાઇંકે ટટુ ચલને દો**=ચાલતુ હોય તેમ ચાલવા દો

સાઇડુ, ન૦ આલિંગન, ભેટવુ તે ૨ ખબર અંતર, સમાચાર **સાઇ કહેજો**—ખબર પૂછજો.(કાઠિ)

સાંકડ, સ્ત્રી૦ સકડામણ, મુસીબત, મુશ્કેલી

સાકડુ, વિ૦ પહોળપણમા થોડુ એવુ, સહેલથી ન માય તેવુ ૨ ભીડાતુ,છૂટ વગરનુ ૩ ઓછુ, થોડુ **સાંકડે સમાસ કરવો**=થોડામા ચલાવવુ.

સાકવુ, ક્રિ૦ સ૦ માપવુ, સાખો કાઢવો

સાંકળ, સ્ત્રી૦ ધાતુની કડીઓ જોડીને બનાવેલો લાબો ઘાટ ૨ કડી, આંકડી ૩ જમીન ભરવાનુ ૧૦૦ ફુટ લબાઇનુ માપ **સાંકળ રીતિ**=એક બીજા સાથે સબધ રાખતી રકમોના હિસાબ ગણવાની એક રીત

સાકળવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાકળ પ્રમાણે જોડવુ વળગાડવુ, બઝાડવુ ૨ ગુચવવુ, વિટાળવુ

સાકળિયુ, ન૦ અનુક્રમણિકા, સૂચિ

સાંકળી, સ્ત્રી૦ કડીઓ જોડી ભેરવી બનાવેલો લાબો ઘાટ,સેર ૨ કોટે ઘાલવાની કંઠી, અછોડો ૩ મિશ્ર કરેલુ 'તલસાકળી'

સાકળુ, ન૦ સોના રૂપાના અકોડાને જોડીને બનાવેલો ઘાટ, સોના રૂપાની ગુથણીના વલય નેપુર

સાંકેતિક, વિ૦ [સં૦] સકેતનુ, સકેત સબધી

સાંકો, પુ૦ સાખો, ભરતમાપનો અડસટો

સાખવુ, ક્રિ૦ સ૦ ખમવુ વેઠવુ, સહન કરવુ ૨ ધારણ ખમવુ ૩ માપવુ, અડસટો કાઢવો ૪ બરોબર કરી જોવુ ૫ ઝીલવુ ૬ ક્ષમાકરવી,મહી લેવુ

સાંખુ, ન૦ સરખામણીનુ માપ, અદાજ કાઢેલો જોખ ૨ ખેડીને પડતર રાખેલુ ખેતર, વાસલ

સાંખો, પુ૦ એકનો સંકેત [રાખેલુ ખેતર

સાંખ્ય, ન૦ (સં૦) કપિલ મુનિકૃત દર્શનશાસ્ત્ર

સાગ, સ્ત્રી૦ બરછીના આકારનુ એક હથિયાર.

સાંગ, વિ૦ (સં૦) અંગો સહિત, અનુષંગી ભાગ વિભાગ સાથે 'સાગવેદ' ૨ આખુ, તમામ, સપૂર્ણ.

સાગરી, સ્ત્રી૦ સમડીની શિંગ [૩ એકનો સકેત

સાગલુ, ન૦ બાળકનુ રક્ષાસૂત્ર, હાલરૂ, બાળકની કોટમા ઘાલવાનુ ઘરેણુ

સાગળવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાકળવુ સાથે રહે તેમ બાધવુ

સાગામાચી, સ્ત્રી૦ આઢેલીને બેસાય એવી પાટી ભરેલી દેશી ખુરસી ખુરસીઘાટની માચી

સાગી, સ્ત્રી૦ ગાડીની ધરી અને સાટી વચ્ચેનો કઠેડાવાળો માચડો, છકડામાનો ખાટલો ૨ કઠેડાવાળી પાટી ભરેલી માચી [અથેતિ સપૂર્ણ

સાગોપાગ, વિ૦ સહિસલામત, અગ ઉપાગ સહિત,

સાચરવુ, ક્રિ૦ અ૦ સંચરવુ, જવુ, વદાય થવુ 'શુકન જોઇને સાચરજો રે' ૨ સઘરવુ,એકઠું કરવુ

સાચો, પુ૦ યત્ર, સહેલાઇથી નેવધારે કામ થાય એવી યુક્તિવાળી બનાવટ,સંચો. ૨ બીબુ,ઓઠુ

સાજ, સ્ત્રી૦ સધ્યાકાળ, દીવા વખત **સાંજ પાડવી**=મોડુ કરવુ **સાંજ સવાર**=રોજ નિરંતર

સાજી, સ્ત્રી૦ સાજે ગાવાના લગ્ન ગીત ૨ આરતી

સાજે, અ૦ સધ્યાકાળે, સૂર્યાસ્ત સમયે

સાજો, પુ૦ ઘુઘરા,મજેરીમા ભરવાનો માવો તે

સાંઠો, પુ૦ ઘાસ, બાજરી ઇનો લાબો પેરાઈવાળો દાડો, પાતળો સોટો

સાંડ, પુ૦ ગોધો, આખલો. ૨ નિરંકુશ માતેલો

સાડસી, સ્ત્રી૦ સાણસી [માણસ ૩ મોટુ ઉંટ

સાંઢ, પુ૦ આખલો, ગોધો, નદી ૨ માતેલો નિરંકુશ માણસ ૩ મોટુ ઉંટ [ઉંટડી

સાઢણી, સ્ત્રી૦ ઉતાવળી ચાલનું સવારીનુ ઉંટ ૨

સાઢવું, ક્રિ૦ સ૦ પ્રવાસની તૈયારી કરવી, જવાને તત્પર થવુ, ઉતાવળે જવુ

સાંઢિયો પુ૦ સાઢ,ગોધો. ૨ સવારીનો ઉંટ, ઉંટડો.

સાંણસી, સ્ત્રી૦ બે ફળાવાળી પકડ, ચીપિયો.

સાંણસો, પુ૦ મોટી અને લાબી સાણસી.

સાંતરૂ, ન૦ રસોઇની સામગ્રી, એકદિવસનું સીધું

સાતવુ, ક્રિ૦ સ૦ સતાડવુ,છુપાવવુ ૨ પુરૂં થવુ

સાતળવું, ક્રિ૦ સ૦ ઘી તેલમા શેકવુ તળવું.

સાંતિડુ, ન૦ હળ ૨ એક હળે ખેડાય એટલી

જમીન [ર એક હળનો ખેડુત ૩ હળ.
સાંતિ, સ્ત્રી૦ એક હળથી વવાય એટલી જમીન
સાતીવેરો, પુ૦ હળ ઉપરનો કર તે
સાતેલી, સ્ત્રી૦ છોકરાની એક રમત
સાથ, સ્ત્રી૦ ખેડુતને ખેતી કરવા બદલ માલિકને જમીન ભાડુ આપવુ પડે છે તે, ખેડ ભાડુ, ગણોત
સાંથવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાથે આપવુ, વાવવા માટે જમીન ભાડે આપવી તે ગણોતે આપવુ. ર જોડવુ, સલગ્ન કરવુ ૩ રોકવુ, કામે વળગાડવુ
સાથી, વિ૦ ખેડવા-વાવવા માટે જેણે જમીનભાડે લીધી હોય તે, સાથે રાખનાર, ખેડુત
સાથીડો, પુ૦ ખેડુત, ગણોતિયો, ભાડે ભાગે જમીન ખેડનારો [થીગડુ જોડેલો કે સાધેલો ભાગ તે
સાત, સ્ત્રી૦ ફાટ, ચીરો ર સાધો ૩ સિવણ ૪
સાત્રણ, ન૦ સાંધાનો ભાગ ર સીવણુ ૩ વધારાનો બાકી રહેલો ભાગ, પુરવણી
સાંધવુ, ક્રિ૦ સ૦ સિવવુ, ર જોડવુ, ચોઢવુ, વળગાડવુ ર સામેલ કરવુ, મેળવવુ, જોડાણ કરવુ, ૩ રેણ-થિગડી દેવી (વાસણને)
સાંધો, પુ૦ ફાટ, ચીર ર સાધણ, સાધનો ભાગ તે ૩ આતરો, સાધેલો ભાગ તે, થીગડુ સાધો
સાપડ, પુ૦સપુટ [ખાવો=મેળાપથવો, લાગ ફાવવો
સાંપડવુ, ક્રિ૦ અ૦ મળવુ, પ્રાપ્ત થવુ, લાભ મળવો, જડવુ ૩ જન્મવુ, અવતરવુ [કરવુ
સાંપવુ, ક્રિ૦ સ૦ સભાળ રાખવા આપવુ, હવાલે
સાંપ્રત, અ૦ હમણા, હાલ, વર્તમાનકાળમા ર તૈયાર 'સાપ્રત થયા તતખેવ'
સાબ, સ્ત્રી૦ સામ, મુસળની લોખડની ખોની
સાબેલ, સ્ત્રી૦ સમોલ, ધુસરીની ખીલી
સાબેલી, સ્ત્રી૦ નાનુ સાબેલુ
સાબેલુ ન૦ મુસળ, ડાગેર વગેરે ખાડવાનુ છેડે લોખડની ખોલીવાળુ ધુધુ,
સાંભરવુ, ક્રિ૦ અ૦ યાદ આવવુ, સ્મરણ થવુ ર એકઠુ કરવુ, ભેગુ કરી લેવુ
સાંભળવુ, ક્રિ૦ સ૦ અવાજ સમજાવા, શ્રવણ કરવુ ર મન પર લેવુ, ધ્યાન આપવુ ૩ માનવુ, કબુલ કરવુ ૪ દાદ આપવી

સાંસણી, સ્ત્રી૦ છુપી ઉશ્કેરણી, સકોરણી
સાંસતા, સ્ત્રી૦ ધીરજ, સબુરી ર સત્તા, શક્તિ
સાસતુ, વિ૦ ધીમુ, નરમ ર સબુરી ગખતુ, ધીરૂ [લગી, સળગ
સાસરૂ, વિ૦ આરપાર, એક છેડાથી બીજા છેડા
સાસા, પુ૦સાસો, તગી, અછત, ટાચ ર મુશ્કેલી, વિડબના ૩ ફાફા હાડમારી ૪ સશય, શક, વાધો
સાંસારિક વિ૦ [સં૦] સસાર સબધી, દુનિયાદારીનુ, સામાજિક
સાસો, પુ૦ સશય, શક, વહેમ, ખતરો 'સાદ સાભળીને સાસો કીધો, ત્યારે હેત જણાણુ.' ર તાણુ, સાસા ખોટ, તગી
સાસોટ, અ૦ આરપાર, સોસરૂ, સીધુ [સા ગતિ'
સા, સ૦ (સ૦) તે, તેણી 'મરણે યા મતિ,
સાઇ, વિ૦ (સ૦ સદશ) સરખુ, જેવુ 'વાણિયા-સાઇ' ર સ્ત્રી૦ શાહી, રૂશનાઈ
સાઇડી, સ્ત્રી૦ સાયડી, કાણુ પાડવાનુ ઓજાર
સાઇસ, પુ૦ ઘોડાવાળો, રાવત
સાકટી, સ્ત્રી૦ સાગની લાબી જાડી ડાળી, વળી
સાકણ-કેણ, સ્ત્રી૦ (સ૦ શાકિની) મેલી દેવી, કૃત્યા ર ભૂતડી 'ડાકણ સાકણ' [ખાડ
સાકર, સ્ત્રી૦ ચળકતા ખાડના પાસાદાર ગાંગડા,
સાકરવુ, ક્રિ૦ અ૦ બોલાવવુ, સાદદેવો બકોરવુ, [illegible]રકવુ ર ગળપણ ચઢાવવુ
સાકરિયુ, વિ૦ સાકર ચઢાવેલુ-પાયેલુ ર ગળ્યુ [illegible]ઠુ ૩ સાકર જેવુ
સાકરિયો, પુ૦ આબા વગેરે કેટલાક ઝાડના ઝીણા ફૂલમાથી ઝરતો-ઉડતો મીઠો રસ તે, ફૂલના
સાકાર, વિ૦(સ૦)આકારવાળુ [મધની ઝરમર તે.
સાક્ષર, વિ૦ (સ૦) લખી વાચી જાણનાર, ભણેલુ ર વિદ્વાન-લેખક, પડિત
સાક્ષરતા, સ્ત્રી૦ સાક્ષરપણુ વિદ્વત્તા.
સાક્ષાત્, અ૦ (સ૦) જાતોજાત, ખુલ્લુ-દેખાય એમ ર વિ૦ ખરેખરૂ, ખુલ્લુ,-ઉઘાડુ, રૂબરૂ, હાજરાહજુર, રપષ્ટ
સાક્ષાત્કાર, પુ૦ પ્રત્યક્ષતા, નજરોનજર દેખાવુ.
સાક્ષી, સ્ત્રી૦ જુબાની, નજરે જોયેલુ જાણેલુ હોય

તે કહી બતાવવુ તે, શાહેદી, સાખ ૨ સહી, જાતહાજરીની પુરવારી, સાબીતી
સાક્ષી, વિ૦ જુબાની આપનાર; શાહેદ
સાખ, સ્ત્રી૦ સાક્ષી, શાહેદી ૨ આબરૂ,વટ,ટેક ૩ ઝાડપરજ પાકેલુ ફળ તે ૪ ડાળ, શાખા ૫ બારણાના ચોકઠાના ઉભા ટેકા તે, બારણુ, આગણુ [તે, સાખ,
સાખિયુ, ન૦ ઝાડપરજ પાકે આવેલુ જે ફળ
સાખી, સ્ત્રી૦ દહોરા જેવી લબાવીને ગવાતી ટુકી બે ચરણની કવિતા પદ અને ગરબીમા પણ પૂરવણીમા એ આવે છે [કજિયો, કકાસ
સાખો, પુ૦ ત્રાહે ત્રાહેનો બનાવ તે, ગજબ, ૨
સાગ, પુ૦ એક જાતનુ ઝાડ ૨ ફાસ, ફાચર
સાગર, પુ૦ દરિયો, સમુદ્ર ૨ ભડાર–ગુણસાગર
સાગરજા, સ્ત્રી૦(સ૦) સમુદ્રમાથી ઉત્પન્ન થયેલી તે, લક્ષ્મી [સાથી
સાગરીદ, પુ૦ (ફા૦) શિષ્ય, ચેલો, મળતિયો,
સાગવાન, ન૦ સાગના લાકડા તે
સાગવુ, ન૦ સગપણ, સબધ 'સગુ સાગવુ'
સાગુચોખા, પુ૦ (મલાય૦ સાગુ) ખજુરાના થડમાના ગરના દુધિયા કણ તે
સાગોળ, પુ૦ ચાળેલો બારીક ચુનો, સલ્લો
સાગુ, વિ૦ (સ૦) સઘળુ, તમામ, બધુ
સાચ, ન૦ સત્ય, ખરૂ, સાચુ
સાચમાચ, વિ૦ ખરેખરૂ, જેવુ છે તેવુ, સાચુ
સાચવટ, સ્ત્રી૦ સત્યતા, સચ્ચાઇ
સાચવણ, સ્ત્રી૦ સાચવવુ તે સભાળ, જતન
સાચવણી, સ્ત્રી૦ જતન, સભાળ, રક્ષણ
સાચવવું, ક્રિ૦ સ૦ સભાળવુ રક્ષણ કરવુ,જતન કરવુ ૨ વાસવુ, બધ કરવુ
સાચાઈ, સ્ત્રી૦ સત્યતા સાચવટ, ખરાપણુ
સાચાજુઠા, ન૦ ખરૂ ખોટુ ભરવવુ તે, ભભેરણી
સાચુ, વિ૦ ખરૂ, સત્ય, જેવુ હોય તેવુ ૨ પ્રમાણિક, ઈમાની ૩ વફાદાર, એકવચની ૪ ખરૂ, બનાવટી નહિ તેવુ
સાચે, અ૦ ખરે, નક્કી ૨ વ્યાજબી રીતે
સાચો, પુ૦ રેશમનો પાકો દોરો, મોતી પરોવી ગાંઠવાનુ રેશમ

સાજ, પુ૦ (ફા૦) કોઇ કામના ઉપયોગનો સરસામાન, સાધન સામગ્રી. ૨ ઉંટ ઘોડા વગેરે ઉપર નાખવાનો સામાન ૩ પોષાક, લુગડાલત્તા ૪ ગાનારીનો સારગી, તબલા વગેરે સામાન.
સાજન, ન૦ વરના વરવોડા સાથે રહેલા સારા સારા માણસોનો સાથ
સાજનુ, ન૦ નાતનુ પચ, જમાત
સાજરૂ, વિ૦ અલકૃત, શણગારવાળુ 'ભાગ્ય એટલુ સારૂ કેની કે એ હાથ સાજરા રહ્યા'
સાજવું, ક્રિ૦ અ૦ માજવુ, ઉટકવુ ૨ ફાવવુ
સાજસરજામ, પુ૦ જોઇતુ, સાધન,સરસામગ્રી
સાજિદો, પુ૦ (ફા૦) ગાનાર અને નાચનાર સાથે વગાડનાર, તબલચી [ઉક્ષ
સાજીખાર, (સ૦ સર્જિકા) એક જાતનો ખાર,
સાજુ, વિ૦ નીરોગી,તદુરસ્ત ૨ આખુ,ભાગેલુ–તૂટેલુ નહિ એવુ, સાજુ તાજુ=તદુરસ્ત. ૨ આખુ સાજુ સમુ=સાજુ અને આખુ,તદુરસ્ત
સાજોગ, વિ૦ શાહજોગ જુઓ
સાટ, સ્ત્રી૦ ચામડાની લાબી ને પાતળી પટી, વાધરડી ૨ કરોડ, બરડાનુ હાડકુ
સાટકો, પુ૦ ચાબુક, કોયડો ૨ કરોડ, સાટ
સાટમાર, વિ૦ ચાબૂક–ભાલો મારીને ચીઢવનાર, પ્રાણીઓને ચાબૂક કે ભાલો લગાવી ખીજવીને દાવપેચ લડનાર
સાટમારી, સ્ત્રી૦ સાઠમારી, જગલી પ્રાણીઓને ખીજવીને માહોમાહિ અથવા પોતપોતાની સાથે લડાવવાનો તમાસો–ખેલ તે, હાથી, વાઘ,પાડા, ગેધા, કે માણસની જીવલેણ લડાલડીની રમત તે
સાટવુ, ક્રિ૦ સાટે–બદલે આપવુ, બીજી વસ્તુની બરોબર આપવુ 'વેચવુ સાટવુ' ૨ સાટુ કરવુ, ઠમાલો કરવો ૩ સરત કરવી ૪ મૂલ કરાવવુ,
સાટાંતેખડાં, ન૦ સામસામા નહિ પરતુ પહેલો બીજાને બીજો ત્રીજાને અને ત્રીજો પહેલાને સાટુ આપે એવો કન્યા લેવા દેવાનો કરારી વહીવટ તે
સાટી, સ્ત્રી૦ ગાડીમા બેસવાનુ ચોકઠુ
સાટીન, સ્ત્રી૦(અ૦ સેટીન)ઘટ વણાટનુ સુંવાળુ રેશમી કાપડ, ગજિયાણી

સાટુ, **ન૦** બોલી, શરત, પટણુ ૨ બદલો-અવેજ આપવાનો ઠરાવ, કબાલો, કરાર
સાટુક, **વિ૦** ઠગ, લુચ્ચુ
સાટે, **અ૦** બદલે, અવેજમા, ભારોભાર
સાટો, **પુ૦** ઘીથી મોએલો ચોખાનો લોટ ૨ ગાડામા જ્યા માલ ભરાય છે તે ભાગ ૩ ઘોયલું ઘી [રવાળુ ૨ અભિમાની, ગર્વી
સાટોપ, મોટા દેખાવવાળુ, ફુલારાવાળુ, આડબ-
સાઠ, **વિ૦** પચાસ ને દસ, ૬૦ [બુદ્ધિ નાઠી'
સાઠી, **સ્ત્રી૦** સાઠ વર્ષની વય, ઘડપણ 'સાઠી ને
સાઠી, **સ્ત્રી૦** સાઠ દિવસે પાકતી જાડા લાલ ચોખાની ડાગર ૨ બે મહિને થતી જુવાર
સાડત્રીસ, **વિ૦** ત્રીસ ને સાત ૩૭
સાડલો, **પુ૦** સાલ્લો, સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ વસ્ત્ર
સાડા, **વિ૦** (**સ૦ સાર્ધ**) અડધુ વધારે, અડધા સહિત, 'સાડાસાત'
સાડી, **સ્ત્રી૦** (**સ૦ સાટિકા**) સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ ઉચ્ચુ સુતરાઉ રેશમી વસ્ત્ર
સાઢુ, **પુ૦** માઢુ સાળીનો વર [તાસળુ, ઠીબ
સાણકુ, **ન૦** મોટુ શકોરૂ, કઢાઇ જેવુ ભિક્ષાપાત્ર,
સાણસી, **સ્ત્રી૦** સાડસી, નાની પકડ
સાણસો, **પુ૦** મોટી પકડ, ચુગલ, ચીપિયો ૨ સંકડામણ, મુશ્કેલાઇ
સાણું, **ન૦** કોઠાર કે કોઠીની બાજુએ રાખેલુ કાણું, બાખુ ૨ બારી, સાકડો માર્ગ, ગળુ 'રોટલો તો એને સાણે ઉતરતો નથી'
સાત, **વિ૦** (**સ૦ સપ્ત**) પાચ ને બે, ૭ **વિ૦** સાતની સખ્યા શુભસૂચક ગણાય છે, તેમ ઘણી વાર લાબી મુદત, ઘણી સખ્યા, સપૂર્ણતા, ઇ૦ બતાવવામા વપરાય છે 'સાતવાર પાલવે તો, સાત લુચ્ચાનો લુચ્ચો, સાતમે માળ, સાતેઘોડે, સાતપાચ થવી ઇ૦' [નાસીપાસી.
સાતડેસાત, **અ૦** થઇ રહ્યુ, કઇ માલ નથી, તદ્દન
સાતપડુ, **વિ૦** સાત પડ દળ હોય એવુ, સાત પડવાળુ, ચોપડુ, જેના પડે પડ જુદા પડે એવુ સાતપડો=ચામડીના સાતે પડને સુજાવે એવુ હાથેળી કે પગની પાનીએ થતુ એક ગુમડુ
સાતમ, **સ્ત્રી૦** પખવાડિયાની સાતમી તિથિ,
સાતમુ, **વિ૦** સાતમા નબરનુ [સાતમો દિવસ
સાતરો, **પુ૦** સાથરો, કાપેલા કરસણનો પથારો, છુટા પુળા ૨ ઘાસની પથારી ૩ **વિ૦** શણુ ગારીને તૈયાર કરેલા 'પછી રામકૃષ્ણ કીધા સાતરા' ૪ ભોયપર પ્રાથરવુ તે (પતગની દોરી)
સાતવો, **પુ૦** સાથવો, સાતુ, શેકેલા અનાજનો લોટ
સાતા, **સ્ત્રી૦** શાતિ, નિરાત, સતોષ, ઠડક ૨
સાતુ, **પુ૦** સાથવો, સાતવો [આરામ, કરાર
સાત્વિક, **વિ૦** (**સ૦**) સત્વવાળુ, શાત સ્વભાવનુ, સમતા-ગુણનુ, ગભીર સ્વભાવનુ
સાત્વિકભાવ, **પુ૦** મનની અદરનો ભાવ તે, સ્વેદ-રોમાચાદિ કામ ભાવના દર્શક આઠ વિકાર તે
સાથ, **પુ૦** સગાથ, સથવારો ૨ સગ, સોબત, ૩ **અ૦** સાથે, સગે, જોડે
સાથરિયો, **પુ૦** સાથરે બેસનારો, નદી નવાણુ ઉપર બેસનારો બ્રાહ્મણ [કકડો, નાનુ આસનિયુ
સાથરી, **સ્ત્રી૦** સાથરાની નાની ચટાઇ, ત્રાપડાનો
સાથરો, **પુ૦** ઘાસનુ બિછાનુ, પરાળની શય્યા ૨ સાથરી, દર્ભની આદડી ૩ ચોકો, મરનારને સુવાડવા લીપી તૈયાર કરેલી જમીન **સાથરે**
સાથળ, **સ્ત્રી૦** જાગ [સુવાડવુ=મારી નાખવુ
સાથિયો, **પુ૦** (**સ૦ સ્વસ્તિક**) મદિર અને ઘરના આગણામા પાડવામા આવતી કકુ, ચુનો ઇ૦ ની શુભ સૂચક ચોખુણ આકૃતિ, મગળ સૂચક ચિહ્ન ૨ સાખ, સહી દર્શક નિશાની
સાથી, **પુ૦** સાથે રહેનારો, સોબતી, મિત્ર જોડિયો, દોસ્ત ૨ ખેડ કરવાને રાખેલો માણસ, હાળી ૩ મદદગાર ૪ **અ૦** શા માટે, કેમ
સાથે, **અ૦** જોડે, સગાથે **સાથે** લાગુ=ભેગાભેગુ, એકઠું, જોડેજ **સાથે સાથે**=હારે, સામટુ, એકી વખતે
સાદ, **પુ૦** અવાજ, ઘાટો ૨ બૂમ, બરકો ૩ સૂર, સ્વર **સાદ** કરવો=બોલાવવુ, હાકલવુ **સાદ** પાડવો =બુમ પાડીને સૌ સાભળે તેમ જાહેર કરવું, ડાંડી
સાદડ, **ન૦** એક જાતનુ ઝાડ [પિટાવવી
સાદડનાણુ, **ન૦** લોક-જાહેર ઉઘરાણાનુ સર-

કારના હવાલામા રાખેલું નાણું તે, સાદડ ખર્ચ =ઉધરાણાનું કે ધર્માદાનુ સરકાર હવાલામાના નાણામાથી જાહેર લાભને માટે થતુ જે ખરચ તે

સાદડી, સ્ત્રી૦ ભિંડી, દર્ભ, અને એવી બીજા ઘાસની છાલની કરેલી ચટાઇ તે, ખજુરીના છટિયા, વાસની કે વાસ વણી ગુથીને બનાવેલુ બિછાનુ ૨ સાદ (કવિતામા) [ખજુરાના પાનના રેસા, જાવલું

સાદડુ, ન૦ જુની ફાટી તૂટી ચટાઈનો કકડો ૨

સાદડો, પુ૦ સાદડ, એક જાતનું ઝાડ

સાદર વિ૦ આદરપૂર્વક, માનભેર, ભાવ સહિત ૨ નિવેદન, રજુઆત, વિદિત–જાહેર કરવુ તે ૩ પૂજ્ય ૪ સ્ત્રી૦ ગર્ભવતીને થતી ખાવા પીવા વગેરે ભાવનાઓને, કોડ, લહાવા, અભાવા, દોહદ

સાદાઈ, સ્ત્રી૦ સાદાપણુ નિરભિમાનપણુ ૨ અકૃત્રિમતા, સરલતા, સમતા

સાદુ, વિ૦ સાધારણ, સામાન્ય ૨ અકૃત્રિમ, કુદરતી ૩ સરળ, સીધુ ૪ દભ રહિત, મોટાઇ કે ઠાઠમાઠ વગરનુ, ભભકરહિત

સાદૃશ્ય, ન૦ (સં૦) સરખાપણુ, મળતાપણું, ૨ સામ્ય ૨ તુલ્યતા

સાદ્યંત, વિ૦ આદિ ને અંત લગી સંપૂર્ણ અથેતિ ૨ સળંગ, મૂળથી છેડા સુધી

સાધ, વિ૦ સાધુ, ૨ ન૦ સ્વાધિન

સાધક, વિ૦ કાર્ય સાધનાર ૨ મદદગાર, સહાયક ૩ સાધના કરનાર, દેવભૂતાદિકને વશ કરનાર, ભક્ત

સાધન, ન૦ (સં૦) જે વડે કંઇ સધાય તે, સાધવામા ઉપયોગી ચીજ, ઉપકરણ, સામગ્રી ૨ ઉપાય, યુક્તિ ૩ સુતાર કડિયાનુ એક ઓજાર ૪ પ્રમાણ, દાખલો સાધન ચતુષ્ટય=મોક્ષના જે ચાર ઉપાય તે

સાધના, સ્ત્રી૦ કાર્ય સિદ્ધિ માટેની ભક્તિ, તપ, હોમ ઇત્યાદિ ક્રિયાઓ તે, સિદ્ધિ કરવુ–સાધવુ તે, વશ કરવુ તે [૨ દૂતી ૩ પદચ્છેદ.

સાધનિકા, સ્ત્રી૦ સાધ્ય કરવાનુ જે સાધન તે;

સાધની, સ્ત્રી૦ સરખી સપાટી સૂચક સુતાર કડિયાનુ એક ઓજાર, સાધણી

સાધનીય, વિ૦ (સં૦) સાધવા જોગ, સિદ્ધ કરવા લાયક, સાધ્ય [સત્વગુણશાળી ૩ બાવી, સાધુડી.

સાધવી, વિ૦ સૌભાગ્યવતી, સોવાસણ ૨ સીલવતી;

સાધવું, ક્રિ૦ સ૦ ધારેલું કામ કાઢી લેવુ, અર્થ સિદ્ધ કરવો, હરેક રીતે મતલબ પાર પાડવી ૨ પોતાનું કરી લેવુ વશ કરી લેવું, હાથમાં લેવુ, અધીન બનાવવુ ૩ ભક્તિ પરિચર્યા વગેરેથી વશ કરવુ ‘વેતાળ સાધવો’ ૪ અમુક શબ્દાદિ કેમ બન્યા તે બતાવી આપવુ, કયા કયા ફેરફારથી થયુ તે સિદ્ધ કરી આપવુ ૫. અમુક આચરણ કરવું નિયમ પાળવો ૬ બેસાડવુ, ટાળો મેળવવો ૭ વખત રાખવો, સંજોગ જોઈ લેવો ‘તમે પણ આજ ઠીક લાગ સાધ્યો’ ૮ પતાવવુ

સાધારણ, વિ૦ (સં૦) સામાન્ય, જુદુ ન પડે એવુ, મધ્યમ સરનું, નિત્યનુ, સર્વને ઉપયોગી થાય એવુ ૨, સમાન, સર્વને એક સરખુ લાગે એવુ, વચલા વાધાનું, શ્રેષ્ટ નહિ તેમ એકદમ શ્રેષ્ટ નહિ એવુ ૩ આડંબર રહિત, સાદુ ૪ સાઠ સંવત્સર પૈકી એક સંવત્સર

સાધારણતા, સ્ત્રી૦ સાદાપણું, સામાન્યપણુ, સાદાઇ

સાધિત, વિ૦ (સં૦) સાધેલુ એવુ તે, સાધીને સિદ્ધ કરેલું ૨ ખરુ છે એમ સિદ્ધ કરાયેલું, સાબીત કરાયેલુ, બીજા ઉપરથી બનાવાયેલું. ૩ પાર પાડેલુ, નક્કી કરેલુ, બર આણેલું; વશ કરેલુ

સાધુ, વિ૦ (સં૦) સારૂં, ઉત્તમ ૨ શુદ્ધ, પવિત્ર. ૩ પ્રમાણિક, શીલવાળુ ૪. ધર્મી, સદ્ગુણવાળું. ૫ પુ૦ સજ્જન, સત્પુરૂષ ૬ બાવો; જોગી, વેરાગી. ૭ નીતિમાન અને ભક્ત માણુસ તે

સાધુતા, સ્ત્રી૦ સારાપણુ, સુજનતા, વૈરાગ્ય, ત્યાગ, નિષ્કપટીપણું.

સાધુસંત, પુ૦ ધર્મી, ભક્તજન અને જ્ઞાનીપુરૂષો.

સાધ્ય, વિ૦ (સં૦) સિદ્ધ કરાય એવુ, શક્ય, બની શકે–પાળી શકાય એવુ જે તે, સાધનીય.

સાધ્વસ, ન૦ (સં૦) બીક, ભય, ગભરાટ, ક્ષોભ. હાંફળાફાંફળા પડી જવાપણું તે

સાધ્વી, સ્ત્રી૦ (સં૦) શીલવતી, પતિવ્રતા સ્ત્રી,

પવિત્ર અને સચ્ચરિત્રવાળી સ્ત્રી, સતી
સાન, સ્ત્રી૦ (આ૦) ઇશારત ઈશારો, સંકેત, સમશ્યા ૨ આંખમચકારો ૩ સમજણ, અક્કલ, બુદ્ધિ, જ્ઞાન 'સોળે સાન ને વીસે વાન' ૩ છટા ૪, આડ, સાનમાં મૂકેલું તે, અવેજ, આટી, ગીરવી ૫ ટેક, લાજ, આબરૂ 'ઘણુ એ કહીએ છીએ પણ એને ક્યાં સાન છે
સાનક, સ્ત્રી૦ ઠીબ, રકેબી, તાસક
સાનદાશ્ચાર્ય, ન૦ હર્ષની સાથેજ અચંબો ઉપ-[જવો તે, તાજુબી
સાનશુદ્ધ, ન૦ ભાન
સાની, સ્ત્રી૦ કચરિયું, તેલ ભર્યો કચરેલા તલનો ભુકો [ફરતું
સાનુકૂળ, વિ૦ અનુકૂળ પડતું, બંધબેસતું, રુચતું,
સાનુનય, વિ૦ આજીજી સહિત, વિવેકભેર, વિનવણી કરતું, સાલસ
સાનુસ્વર, વિ૦ અનુસ્વારવાળું
સાન્ત્વન, (સ૦) ગભરાયલાને શાંત થાય તેમ આશ્વાસન આપવું તે, ટાઢું પાડવું અને ધીરજ આપવી તે
સાન્નિધ્ય, ન૦ (સ૦) પાસેપણું, સમીપતા,નજીક
સાપ, પુ૦ (સ૦ સર્પ) નાગ ભુજંગ, અહિ સાપની કાંચળી=સાપની ચામડીની ખોલ
સાપણ, સ્ત્રી૦ સાપેણ નાગણ, સાપની માદા
સાપબામણી, સ્ત્રી૦ સાપના કણા જેવો લાલ રંગનો એક જીવ
સાપરાધ, વિ૦ (સ૦) દોષિત ગુનેગાર
સાપિંડય, વિ૦(સ૦)કુટુંબી ગોત્ર-વંશનું,પિત્રાઇ
સાપોલિયું, ન૦ સાપનું બચ્ચું, કણો, નાનો સાપ
સાફ વિ૦ (ફા૦) સ્વચ્છ, ચોક્ખુ ૨ ઉંચું નહિ તેવું સપાટ, મીંડુસફાક ૩ પવિત્ર, શુદ્ધ ૪ લીસુ, સુંવાળું ૪ સ્પષ્ટ, ખુલ્લું, ઉઘાડું આડ કે ઓળારહિત
સાફ, અ૦ ઘસીને, બોલકુલ, તદ્દન
સાફી, સ્ત્રી૦ ચલમની સાથેનો ધુમાડી સાફ, ને ઠંડી કરવાનો કપડાનો ટકડો ૨ પતરાજી, બડાઇ ૩ વળતર વગરનું
સાબદુ, વિ૦ બધુંય, તમામ, સમૂળગું

સાબર, ન૦ શાખાદાર શિંગડાવાળું એક જાતનું હરણ, એનું શિંગડું સાબરશિંગુ કહેવાય છે
સાબરી સ્ત્રી૦ સાબરની માદા, હરિણી
સાબળિયો, પુ૦ દૂધ દહિનો વેપાર કરનારો
સાબીત, વિ૦ (સ૦) સિદ્ધ, પુરવાર, દાખલા દલીલથી પુરવાર કરેલું
સાબુ, પુ૦ ખારો અને તેલની મેળવણીથી બનાવેલો મેલ કાપે એવો એક પદાર્થ સાબુગોળો= રૂડભુડ, ગોળમટોળ, સ્થૂલ ખુબ જાડું
સાબુચોખા, પુ૦ સાગુચોખા [સગીન, નક્કર
સાબુત વિ૦ આખું, અખોવન જેવું ને તેવું ૨
સાબેલો, પુ૦ વરના સાથે શણગાઇને ઘોડે બેઠેલો સાથી-છોકરો [ગેય સૂક્તોનો સગ્રહ તે
સામ, પુ૦ (સ૦) ત્રીજો વેદ, ઋગ્વેદમાંથી લીધેલા
સામ, પુ૦ સ્વામિ,પ્રતિ,પ્રભુ વલ્લભ ૨ સમજાવીને સમાધાની પૂર્વક કામ કાઢી લેવાનો પ્રકાર ૩ ત્રાહીત ૪ સાબેનાની ખોલી, સાગ
સામગ્રી, સ્ત્રી૦ કોઇ કાર્ય કરવાને માટે જોઇતા ઉપકરણ સામાન તે સાધન સભાર, સાહિત્ય, વતરણા, ઓજાર, વગેરે ૨ રસોઇનો સામાન ૩ વાનીઓ ખાવાની વિવિધ ચીજો
સામટું, વિ૦ સાથે લાગુ, એકજથે એકીવારે ૨ તમામ,એકજ વારે, સઘળું ૩ એક દર, એકંદુ
સામત, પુ૦ ખંડિયો રાજા મંડળીક ઠાકોર ૨ લડવૈયો, યોદ્ધો ૩ સરદાર ૪ વિ૦ પાસેનું,જોડેનું
સામદ, પુ૦ સામત
સામનસુમન, પુ૦ સરસામાન,પરચૂરણ ઉપયોગની ચીજો, સામગ્રી, સાહિત્ય, ઘર વાખરાનીચીજો
સામનો, પુ૦ સામે થવાપણુ તે, બાકરી,વિરુદ્ધતા
સામર, ન૦ એક ઝાડ [૨ લડાઇ.
સામર્થ્ય, ન૦ (સ૦) બળ, જોર, શક્તિ ૨ મગદુર મમતા,તાકાદ ૩ ગુણ, અસર કરવાની શક્તિ
સામયિક, વિ૦ સમયપરતું, વખતને લગતું, અમુક કાલિન
સામસામું, અ૦ એક બીજાની સામી નજર હોય એમ ૨ એક બીજાની વિરુદ્ધ, હરિફાઇમાં, સ્પર્ધામાં, પ્રતિપક્ષે

સામળું, વિ૦ કાળાશ પડતું, ઘેરા રંગનું
સામંજસ્ય, ન૦ (સં૦) યોગ્યતા, ચોકસાઇ
સામંત, વિ૦ સામત, જુઓ [સમુદાયિક
સામાજિક, વિ૦ સમાજ સંબંધી, સંસારને લગતુ,
સામાન, પુ૦ જીવન વ્યવહારને માટે ઉપયોગી ચીજો તે સામગ્રી, સાહિત્ય, સરંજામ, રાચરચીલુ, ઘરવાખરો. ૨ ભાર [તુ ૨ ખાસ નહિ એવુ
સામાન્ય, વિ૦ (સં૦) સાધારણ,મધ્યમ,વચગાળે
સામાન્યનામ, ન૦ આખા વર્ગને લાગુ પડે એવુ નામ, ઘણાને લાગુ પડતુ-વિશેષથી ઉલટુ
સામાન્યા, સ્ત્રી૦ (સં૦) વારાંગના, વેશ્યા.
સામાપાંચમ, સ્ત્રી૦ ભાદરવા સુદિ પાંચમ, ઋષિ પંચમી એ દિવસે સામો-અણખેડ ધાન્ય ખાઇને રહેવાનુ વ્રત કરાય છે
સામાવાળિયો, પુ૦ શત્રુ, હરીફ, પ્રતિપક્ષી, ભીરુ
સામાવાળો, પુ૦ સામાવાળિયો, હરીફ, પ્રતિપક્ષી
સામસામી, અ૦ એક બીજાની સંમુખ, મોઢામોઢ, એકબીજાની સામે ૨. સ્પર્દ્ધા-હરીફાઇમા એમ ૩ જાતોજાત **સામાસામી** આવવુ=લડવુ,હરીફાઈમા પડવુ
સામિપ્ય, ન૦ (સં૦) સમીપતા, પાસેપણુ
સામીલ, વિ૦ (ફા૦) સામેલ, જોડાયેલુ, મળેલુ ૨ ભાગીદાર, હિસ્સાવાળુ, સોબતી, મદદગાર
સામુ, અ૦ સંમુખ, રુબરુ, નજર આગળનુ ૨. ઉલટુ, વિરુદ્ધ, અવળુ ૩ પ્રત્યુત્તરમા, વિવેક છોડીને, બેમર્યાદાપણે 'સામું બોલવુ' ૪ આગળ-પાસે જવુ તે 'સામા જવુ' ૫ સ્પર્ધામા, સરખાપણામા 'નમ્યુ હેમને સામા શ્રી કૃષ્ણ કસ્યા' ૬ તરફ, ભણી 'સામુ જોને નંદના છોગાળા' ૮ અટકાવ, અવરોધ કરવો તે 'સામુ થવુ' ૮ વિરોધી તરફનું ૯ બદલા-સાટામા એમ ૧૦ હજુરમા, પ્રત્યક્ષ, મો આગળ 'મારી સામો, આવીને કહે' [ખાડી
સામુદ્રધુનિ, સ્ત્રી૦ બે મોટા સમુદ્રોને જોડનારી
સામુદ્રિક, વિ૦ શરીર પરના ચિહ્ન પરથી શુભાશુભ વર્તવુ તે સંબંધીનુ ૨ સમુદ્ર સંબંધી.
સામે, અ૦ સંમુખ, રૂબરૂ, નજર આગળ, સામે ૨ વિરુદ્ધમા ઉલટા પક્ષમાં ૩ દુશ્મન તરીકે
સામેલ, વિ૦ સામીલ, જોડાયલુ, સાથી, ભાગીદાર ૨ સ્ત્રી૦ ધુંસરીને છેડે ઘાલવાની ખીલી
સામેલુ, ન૦ સામેલુ, મુસલ [સમેલ
સામૈયુ, ન૦ દેવ રાજા કે મોટા માણસને વાજતે ગાજતે સાજન સાથે સામા લેવા જવુ તે, નવા આવનારની સામે લેવા જતુ સરઘસ તે, આદર સત્કાર કરનારુ સરઘસ.
સામો, પુ૦ વગર ખેડે કે વગર વાવે થતુ એક જાતનુ ખડ ધાન્ય ભાદરવા સુદિ પાંચમિ તે ખાવાનુ માહાત્મ્ય છે
સામોપચાર, પુ૦ મીઠા વચને કરીને મનવવુ તે. સામાને પ્રિય લાગે એવી સમજાવવાની રીત તે
સામ્ય, પુ૦ સરખાપણુ, મળતાપણુ
સામ્રાજ્ય, ન૦ (સં૦) જેમા ઘણા ખંડિયારાજ્યો હોય એવુ મોટુ રાજ્ય, શહેનશાહત, પાદશાહી
સામ્રાટ, પુ૦ (સં૦) સમ્રાટ, ચક્રવર્તી રાજા, પાદશાહ, શહેનશાહ [યાર ૩ વિ૦ મદદગાર
સાયક, ન૦ (સં૦) બાણ, તીર ૨. ખડ્ગ, હથિ-
સાયર, પુ૦ સાગર, સમુદ્ર, દરિયો, ૨ કવિ, કાવ્ય કરનારો **સાયરી**=કાવ્યવિદ્યા ૩ દારૂ તાડી વગેરે કેફી ચીજો ઉપરનો કર તે
સાયંકાળ, પુ૦ સંધ્યાકાળ, સમીસાંજ, અસુર
સાયંપ્રાત, સ્ત્રી૦ સાંજસવાર
સાયંસન્ધ્યા, સ્ત્રી૦ સૂર્યાસ્ત સમયની સંધ્યા તે
સાયુજ્ય, વિ૦ સાથે મળી-જોડાઇ જાય એવુ સમાઇ જાય એવુ ૨ સ્ત્રી૦ ચાર પ્રકારની મુક્તિ બ્રહ્મ-ઇશ્વરમા એકાકાર થઈ જવાવુ તે 'તુહિ સ્વર્ગ! તુ મોક્ષ પ્રત્યક્ષ મારે! મારે! કદા પામુ સાયુજ્ય તારૂ સદા રે!!'
સાયો, પુ૦ મદદ, આશરો ૨. ફકિરનો ઝભ્ભો
સાર, વિ૦ સારુ (કવિતામા)
સાર, પુ૦ રસકસ, સત્વ ૨ તાત્પર્ય, મતલબ, સારાંશ ૩ મૂલાર્થ ૪ ઉદ્દેશ, હેતુ ૫ કૃપા મદદ. ૬ લાભ, ફળ, માલ ૭ સ્ત્રી૦ સારવાર, આશ્વાસના. ૮ સાંત્વના, બરદાસ. ૯. કાણું, ઝીણુ, બાકુ 'ચારણીના સાર.'

સારક, વિ૦ (સ૦) સરકાવે એવુ, રેચક ૨ ઠીક ઠાક કરનાર ધુચ કાઢનાર હોળનાર
સારડી, સ્ત્રી૦ સાયડી, વિંધ પાડવાનુ ઓજાર ૨ દમનાર, દુ ખ દેનાર, રોજને રોજ કનડનાર
સારણ, ન૦ કુવાનુ વહેણુ, વાવ કુવામાથી કાઢેલી નહેર ૨ વિ૦ સારનાર, નિભાવનાર, ચલાવનાર ૩ ન૦ પેઢુમાની આતરડા ગાઠ, અતર્ગળ
સારણગાઠ, સ્ત્રી૦ પેઢુમાની અત્રગાઠ, જે વાયુના જોરે કોથળીમા સરી પડે છે તે એને સરતા અટકાવવા પટો રાખવો પડે છે, તેને સારણગાઠનો પટો કહે છે [કોષ્ટક, કોઠો
સારણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) નહેર, નીક ૨ આવલી,
સારતા, સ્ત્રી૦ સારપણુ, સત્વપણુ
સારથિ, પુ૦ (સ૦) રથ હાકનારો, ગાડીવાન.
સારપવુ, ક્રિ૦ સ૦ ક્યારામાના નકામા છોડ તાણી નાખીને પાછા કાદવમા દાબવા તે
સારમડળ, ન૦ એક જાતનુ ૩૨ તારનુ વાજુ
સારમેય, પુ૦ શિકારી કુતરો ૨ ધનધાન્ય વગેરે
સારવા, સ્ત્રી૦ ફળદ્રુપ જમીન
સારવાન, પુ૦ ઉંટવાળો, રાયકો, ઉંટ હાકનારો
સારવુ, ક્રિ૦ સ૦ શ્રાદ્ધ કરવુ, તર્પણ કરવુ સરાવવુ ૨ વિંધવુ, કાણુ પાડવુ, વેહ પડે એમકરવુ. ૩ પરોવવુ, અદર ઘાલવુ પેસાડવુ ૪ દુ ખ દેવુ, કનડવુ ૫ ખેરવવુ, પાડવુ ટપકાવવુ 'આસુ સારવુ ' આજવુ, ચોપડવુ લગાડવુ, 'કાજળ સાર્યીજી ' ૭ પાર પાડવુ', નિભાવવુ બનીઆવવુ, પૂર્ણ કરવુ ' નરેણી તરવારનું કામ ન સારે' ૮ શણગારવુ , સોહાવવુ
સારસ, ન૦ સરોવર–તળાવને કાઠે રહેતા લાલ પગ અને લાલ ચાચના રાખોડિયા રગના પખી એ નરમાદાનુ જોડુ સાથેજ રહે છે, અને એક મરતા બીજુ વિયોગથી કટાળી પ્રાણ કાઢી નાખે છે એના બોલવાને 'કૂજન' કહે છે
સારગ, પુ૦ (સ૦) બપોરે ગવાતો એક રાગ ૨ મૃગ, હરણ ૩ ધનુષ્ય, કામઠુ ૪ હાથી, ગજ ૫ સિંહ ૬ ભમરો ૭ સારગ ૮ મેઘ ૯ ચદન, સુખડ ૧૦ કામદેવ [છે એવા વિષ્ણુ
સારગપાણિ, પુ૦ (સ૦) જેના હાથમા સારગ
સારગી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ તતુવાદ્ય, કીનરી
સારાશ, સ્ત્રી૦ સારાપણુ, ભલાઇ ૨ મેળ, દોસ્તી
સારાસાર, પુ૦ સાર ને અસારતા તે, સારા ખોટાનો વિચાર [અતર પ્રેમની ગાઠ તે
સારાસારી, સ્ત્રી૦ મૈત્રી મિલાપ, દોસ્તી ૨
સારા, ન૦ રહારા, રખડતા ગરીબ ચોર લોક તે,
સારાશ, પુ૦ ભાવાર્થ, મતલબ, તાત્પર્ય [નારુકારુ
સારિકા, સ્ત્રી૦ મેના [સ્વરની પરિભાષા
સારીગમ, સ્ત્રી૦ ગેય રાગના સૂરની બારાખડી,
સારીપેઠે, અ૦ પૂરતી રીતે, ખૂબ, પૂર્ણ રીતે ૨ ખૂબ,પુષ્કળ, જોઇએ તેટલુ ૩ તદુરસ્ત,આરોગ્ય ૪ સારીકાણી, ધરાઇને એમ ૫ ધ્યાનથી,
સારીવા, સ્ત્રી૦ ઔષધિ [કાળજીથી
સારૂ, અ૦ માટે, વાસ્તે લીધે
સારુ, વિ૦ સુદર, સરસ, રૂડુ, શોભીતુ ૨ આખુ', બધુ , પૂર્ણ ૩ ફાયદાકારક, લાભદાયક ૪ સુખદાયક ૫ સુત્રડ ૬ પાકુ, ટકાઉ ૭ ઘટતુ,યોગ્ય
સારુ કરવુ=સુધારવુ, ઠીકકરવુ, દુરસ્ત કરવુ ૨
સારેવડુ, ન૦ ચોખાનો પાપડ [ભલુ કરવુ
સારો, પુ૦ સારપત્રિકા, વર્ષ દરમિયાન બનવા જોગ બનાવોની આગાહી તે
સાર્થ, વિ૦ (સ૦) અર્થયુક્ત, અર્થ સહિત
સાર્થક, ન૦ સફળતા કૃતાર્થ, ૨ પ્રમાણુ
સાર્થવાહ, પુ૦ માલ વેચવા દેશપરદેશમા ફરનારો વેપારી, વણજારો ૨ અધવી, યાત્રાળુઓનો આગેવાન–ભોમિયો
સાર્વજનિક, વિ૦ સર્વેને ઉપયોગનુ, લોકોપયોગી
સાર્વભૌમ, વિ૦ (સ૦) ચક્રવર્તી, શહેનશાહી
સાલ, સ્ત્રી૦ વર્ષ, બાર મહિના ૨ પાકની મોસમ તે ૩ વરસાણુ, વર્ષાસન ૪ વિધમા બેસે એવો છેડો, બધ બેસતો સાધો ૫ નડતર, હરકત, આડખીલી, ફાસ ' આ સાલ વળી તમે ક્યાથી આણ્યુ ' સાલકસયો=છુપી ગોઠવણ ૬ ગીલીદડાની રમત ૭ શાલ
સાલગીરી, સ્ત્રી૦ વષગાઠ, જન્મદિવસ
સાલગુદસ્ત, ન૦ પાછલી સાલ, ગતવર્ષ.

સાલમ, પુ૦ ધાતુપુષ્ઠ એક જાતનો કંદ
સાલવવું, ક્રિ૦ સ૦ સાન એમતા કરીને ઉભુ કરવુ, સાલ ધાલવા ૨. હલામણ થાય એમ કરવુ, પચાતી ઉભી કરવી ૩ સગ કરવો
સાલવાર, અ૦ વરસવાર, વર્ષાનુક્રમસર
સાલવારી, વિ૦ એકપછી એક સાલવારહોય તેવુ
સાલવી, પુ૦ સુતાર ૨ વણકર, શાળવી
સાલવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખુચવુ, ખટકવુ, રહી રહીને સાભરવુ ને દુખવુ ૨ લાગવુ, અસર થવી.
સાલસ, વિ૦ મવાન, નરમ સ્વભાવનુ, ભલુ ૨ સુધુ, વિવેકી ઠાવકુ ૩ મર્યાદશીલ,ડરકુ, શરમાળ
સાલસાઇ, સ્ત્રી૦ ભલમનસાઇ, સાલસપણુ ૨ સરલતા [૨ ઢગવગરનુ
સાલાતુલુ, વિ૦ ભોળુ, નિષ્કપટી, નિખાલસ,
સાલિયા, ન૦ સાલિયુ, સાલ કાઢેલુ આદુ
સાલિયાણુ, ન૦ વર્ષાસન, વાષિક વેતન, જીવાઇ
સાલિયુ, ન૦ વર્ષાસન ૩ વિ૦ સાલસાલનુ,વાર્ષિક
સાલોક્ય, ન૦ (સ૦) સલોકતા, જુઓ
સાલ્લો, પુ૦ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ ૨ ગિતવસ્ત્ર,છાયલ
સાવ, વિ૦ (સ૦ સર્વ) તમામ, બધુજ ૨ અ૦ તદ્દન, મિલકુલ, નરાતાળ
સાવકુ, વિ૦ (સ૦ સાપત્નીક) ઓરમાઇ, બીજી માનુ, સાવકી મા=અપર માતા
સાવચેત, વિ૦ સાવધાન, હોશિયાર, જાગ્રત,સચેત
સાવચેતી, સ્ત્રી૦ સાવધપણુ, સાવધાનતા, હોશિયારી, જાગર્તિ. ૨ ખબરદારી તપાસ તજવીજ, નીઘા ૩ ચેતવણી [જડભરત
સાવજ, પુ૦ ચિત્તો, વાઘ, ૨ વિ૦ જગલી,રાની,
સાવધ, વિ૦ સચેત, જાગ્રત, સાવચેત
સાવધાન, વિ૦ (સ૦) સાવધ, સચેત, ખબરદાર ૨ ધ્યાન દઇ રહેલુ
સાવધાનતા, સ્ત્રી૦ સાવધાનપણુ, સાવધાની
સાવધાની, સ્ત્રી૦ હોશિયારી,ખબરદારી ૨ તપાસ
સાવન, (સ૦) સૂર્ય સબધી, એક સૂર્યોદયથીબીજા સૂર્યોદય લગીનો એક દિવસ એ ગણતરીનુ તે
સાવરણી, સ્ત્રી૦ કચરો કાઢવાની ઘાસ અથવા તાડછાના રેસાની જુડી, ઝાડુ, બુહારણી
સાવરણો, પુ૦ મોટી સાવરણી-
સાવરિયુ, ન૦ સાસરૂ
સાવલુ, ન૦ શકોરૂ, ચપણિયુ
સાવિત્રી, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગાયત્રી. બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય ને વૈશ્ય એ ત્રણ વર્ણની મત્રદેવતા ૨ શિવપત્ની, પાર્વતી ૩ બ્રહ્માની સ્ત્રી [લેવુ ૩ ટેકો દેવો
સાહવુ, ક્રિ૦ સ૦ સહાવુ, પકડવુ, ઝાલવુ ૨ કબજે
સાશ્ચર્ય, વિ૦ સવિસ્મય, અચબાપૂર્વક
સાષ્ટાગ વિ૦ અ૦ (સ૦) આઠે અગ સહિત, આઠે અગે (મસ્તક, આખ, હાથ, છાતી, પગ, ઘુટણ, મન અને વાણી) 'સાષ્ટાગ પ્રણામ '
સાસ, પુ૦ શ્વાસ દમ, ૨ હાફ ૩ જીવ
સાસરવાસ, પુ૦ સાસરામા વસવુ–રહેવુ તે ૨ સાસરવાસો
સાસરવાસો, પુ૦ છોકરીને સાસરે જતા તેના ઉપયોગ માટે આપવાના લુગડાં ઘરેણા અને અગલ નો સરસામાન વગેરે તે, કરિયાવર
સાસરવેલ, સ્ત્રી૦ સસરાના કુટુમનો પરિવાર વગેરે તે, સસરાનો પરિવાર
સાસરિયા, ન૦ સાસરાના સગા–કુટુબીજન
સાસરૂ, ન૦ સાસરાનુ ઘર (વહુ વરને અરસપરસ)
સાસુ, સ્ત્રી૦ (સ૦ શ્વશ્રૂ) વર વહુની મા, બાઇજી
સાસુજાયો, પુ૦ સાસુનો છોકરો તે, વર, પાત.
સાસુડી, સ્ત્રી૦ સાસુ
સાસોટ, વિ૦ શ્વાસભેર, હાફતુ
સાસ્ના, સ્ત્રી૦ (સ૦) ગાયને ગળે જે ગોદડી જેવી ચામડી લબડે છે તે ગૌકાબળ.
સાહ, પુ૦ શાહ, સાહુકાર
સાહચર્ય, ન૦ (સ૦) બહુ ગાઢ સબધ–સસર્ગ. ૨ મૈત્રી, મેળાપ, ઘાડો સહવાસ તે [હાય તે
સાહજન, ન૦ સાજન, સારા માણસોનો સમુ-
સાહજનુ, ન૦ સાજનું, ન્યાતનુ પચ, જમાત
સાહજિક, વિ૦ સહજ એવુ તે, સ્વાભાવિક, કુદરતી, યદૃચ્છા
સાહસ, વિ૦ અવિચારી, જોયા વિચાર્યા વગરનુ; ૨ ન૦ અવિચારી–જોખમ ભરેલુ કામ ૩. શૂરત્વ. (૪) ધાઇ, ધાષ્ટ્ય

સાહસિક, વિ૦ સહસા, અવિચારી, ઉતાવળિયુ ૨ જોખમ ખેડનાર ૩ હિમ્મતવાળુ, બહાદુર
સાહાયક, વિ૦ મદદ કરનાર ૨ ન૦ સાથી, મિત્ર, મદદગાર [૩ ઓથ, ટેકો.
સાહાય, સ્ત્રી૦ મદદ, કુમક ૨ મૈત્રી, દોસ્તી
સાહાવુ, ક્રિ૦ સ૦ પકડવુ, ઝાલવુ, ધરવુ
સાહિત્ય, (સ૦) કાવ્ય, નાટક અને લલિત, ર-સિક ભાવવાળુ વાઙ્મય તે, આનદ, ઉત્સાહ, ઉપદેશ અને રસ ઉપજાવે એવુ મનોરજક લખાણુ કાવ્ય વગેરે તે ૨. સાધન, સામગ્રી, કોઇ ક્રિયાને પૂર્ણ કરવાને ઉપયોગી ચીજો તે
સાહી, સ્ત્રી૦ રૂશનાઇ, શાહી, મસી
સાહીબી, સ્ત્રી૦ સાહેબી, વૈભવ, ઠાઠમાઠ
સાહુ, વિ૦ સારો, પ્રમાણિક, વટ–સાખવાળો
સાહુકાર, પુ૦ પ્રમાણિક–વટવાળો માણસ, વહેવારિયો, શરાફ ૨ ભલો માણસ ૩ ઉઠાવગીર, લુચ્ચો (વ્યગમા)
સાહુકારી સ્ત્રી૦ પ્રમાણિકતા, વહેવાર, સાખ, આબરૂ ૨ સુજનતા, ભનાઇ ૩ છડામણ
સાહુડી, સ્ત્રી૦ સસલા જેવડુ સિમોળિયાવાળુ એક ચાર પગુ પ્રાણી
સાહેત, અ૦ હમણાજ, મિચકારામા, જરાકમા
સાહેદ, પુ૦ સાક્ષી, જુબાની આપનાર
સાહેદી, સ્ત્રી૦ જુબાની, પુરાવો ૨ સાક્ષી
સાહેબ, પુ૦ માલીક, ધણી, શેઠ ૨ સ્વામી ૩ મોટો માણસ, ગૃહસ્થ ૪ મહેરબાન, મુરબ્બી ૫ ઇશ્વર, પ્રભુ ૬ ટોપીવાળો, યુરોપવાસી તે
સાહેબખાની, વિ૦ ઉંચી જાતનુ, ઉંચી બનાવટનુ
સાહેબજાદી, સ્ત્રી૦ ગૃહસ્થ–ઉમરાવની દીકરી, કુવરી 'તમે ઓઢો મહેબજાદી ચુદડી'
સાહેબજાદો, પુ૦ ઉમરાવનો જણ્યો, ગૃહસ્થનો પુત્ર, ખાનદાન કુટુમનો નબીરો
સાહેબલોક, પુ૦ ગૃહસ્થ ૨ ગોરાલોક ટોપીવાળા યુરોપીયનો [પણુ, સત્તા
સાહેબી, સ્ત્રી૦ મોટો વૈભવ, શેઠાઇ ૨ ધણી-
સાહેબો, પુ૦ સ્વામી, વર, ધણી
માહેર, પુ૦ સાયર, સાગર, સમુદ્ર, દરિયો.

સાહેલી, સ્ત્રી૦ સખી, બહેનપણી. ૨ ચંબેલી જેવો એક જાતનો ફૂલછોડ
સાહ્ય, સ્ત્રી૦ સહાય, મદદ, કુમક
સાહ્યતા, સ્ત્રી૦ સહાયતા, મદદ [આશ્રય
સાહ્યો, પુ૦ કુમક, ઓથ, પાછળના બળનો ટેકો,
સાળ, સ્ત્રી૦ શાળ, કાપડ વણવાનુ યત્ર.
સાળવી, પુ૦ કપડા વણનાર ૨ એક નાત
સાળાવેલી, સ્ત્રી૦ સાળાની વહુ તે
સાળિયુ, ન૦ નાના જાડા ચોખાની ડાંગેર
સાળી, સ્ત્રી૦ વહુની બહેન
સાળુ, પુ૦ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ ઝીણુ રગિત કપડુ
સાળું, અ૦ વિચારની મુશ્કેલીમા ગાળ જેવા તિરસ્કાર–કટાળાનો ઉદ્ગાર
સાળેલી, સ્ત્રી૦ સાળાની વહુ તે
સાળો, પુ૦ (શ્યાલક) વહુનો ભાઇ
સિગ, સ્ત્રી૦ શિંગ
સિગડી સ્ત્રી૦ શિંગડી, જુઓ [અસ્થિશૂળ
સિગડુ, ન૦ શિગડુ, પશુ વગેરેને માથે ફૂટતા
સિગોટી, સ્ત્રી૦ શિગડાની ફૂટ, શિગડા ઉગે છે તે ભાગ ૨ શિગડા પરનો કર
સિગોડી, સ્ત્રી૦ શિગોડી
સિગોડુ, ન૦ શિગોડુ એને સુકવી ખાડી કે દળીને લોટ કરવામા આવે છે
સિચણિયુ, ન૦ ફૂલઝાડને પાણી સિચવાની ઝારી ૨ કુવામાથી પાણી કાઢવાનુ દોરડુ
સિચવુ, ક્રિ૦ સ૦ કુવામા મૂકવું, ઉતારવુ ૨ છાટવુ, રેડવુ, પાણી પાવુ ૩ ઉપરાઉપરી ભરવુ –ગોઠવવુ ૪ ભર્યા કરવુ, લાવવુ ૫ ખૂબ પીવુ.
સિચાણો, પુ૦ બાજ, શકરો, સમડો
સિદરી, સ્ત્રી૦ દોરી, કાથાની દોરડી
સિદૂર, ન૦ (સ૦) પારો, સીસુ ને ગધકની મેળવણીનો લાલ સુરેખ ભુકો તે, સીસાને રાધીને પારો તથા ગધક મેળવી બનાવેલુ ચૂર્ણ
સિદૂરિયા, વિ૦ સિદૂરના જેવા રગનુ
સિંધવ, પુ૦ એક જાતનો ખાર એ ખાણમાંથી નીકળે છે ૨ ઘોડો, અશ્વ [મોટી નદી
સિધુ, પુ૦ (સ૦) દરિયો, સમુદ્ર, એ નામની

સિંધુરા, પુ૦ શૂર ચડે એવા સૂરનો એક રાગ
સિંહ, પુ૦ (સ૦) એક મોટું બળવાન હિંસક પ્રાણી, વનરાજ, મૃગરાજ ૨ એક રાશી
સિંહણ, સ્ત્રી૦ સિંહની માદા, સિંહિકા એને કેશાળી હોતી નથી. [ઇનો પોકાર
સિંહનાદ, પુ૦(સ૦) હુંકાર, ગર્જના ૨ લડા
સિંહસ્થ, વિ૦ બૃહસ્પતિ સિંહ રાશિમા હોય એવું વર્ષ સિંહના બૃહસ્પતિ બાર વર્ષે થાય છે
સિંહાસન, ન૦ (સ૦) ગાદી, દેવ રાજા, આચાર્ય અને મોટા જનને બેસવાનું સુંદર આસન, ભદ્રાસન, રાજ્યાસન, સુંદર અને કિમતી કારીગરી વાળી બેઠક
સિંહાવલોકન, ન૦ સાવચેતીભરેલી તપાસણી
સિંહિકાસુત, પુ૦ સિંહ ૨ રાહુ
સિકતા સ્ત્રી૦ રેતી, પણો
સિકલ, સ્ત્રી૦ મુખવટો, ચહેરો ૨ દેખાવ, ડોળ, ઢંગ ૩ ઘાટ રોનક, તેજ
સિકલીગર, પુ૦ ઘસીને સાફ કરનારો, ઘસનારો, સરાણિયો ૨ ઓપણિયો, ઓપ દેનારો
સિકંદર, પુ૦ ગ્રીસનો મહાન્ શહેનશાહ, એલેકઝાંડર ૨ ઉન્નતિ સિતારો [લેવું, પાસ કરવું
સિકારવું, ક્રિ૦ સ૦ સ્વીકારવું, કબૂલ કરવું. ૨
સિકોતરૂ, ન૦ એક જાતનું ભૂત
સિકોરૂ, ન૦ શકોરૂ, ચપણિયું
સિક્કાદાર, વિ૦ છાપવાળું, ચોખ્ખી ભભકનું ૨ સુંદર દેખાવનું, ભભકાદાર [અનામત.
સિક્કાબંધ, વિ૦ મહોર છાપવાળું, બીડેલું ૨
સિક્કેકટાર, સ્ત્રી૦ કટારની છાપ હોય એવી મહોર અથવા નિશાની તે
સિક્કો, પુ૦ છાપ, મહોર ૨ મહોરવાળું નાણું, ચલણી નાણું ૩ ઘાટ, ચહેરો ૪ મોટી લખોટી ૫. છાપ, ડંકો, ફતેહની નિશાની
સિજવવું, ક્રિ૦ સ૦ ચઢવવું, ધીમી ગરમીએ બફાવા દેવું ૨ ટાઢું પાડવું
સિજવું, ક્રિ૦ અ૦ ચઢવું, રંધાવું, બફાવું ૨ બળવું, દાઝવું દુખી થવું ૩ પાર પડવું સિદ્ધ
સિટી, સ્ત્રી૦ સીટી, સીસોટી. [થવું
સિતળા, સ્ત્રી૦ શીતળા, બળિયા
સિતાફળ, ન૦ એક જાતનું શરદ ઋતુમા પાકતું ફળ, અનુરૂ, અનુછ [છડી
સિતાફળી, સ્ત્રી૦ સિતાફળનું ઝાડ, અનુરી, અનુ-
સિતાર, પુ૦ એક જાતનું તંતુવાદ્ય.
સિતારો, પુ૦(ફા૦) ગ્રહ, તારો ૨ નસીબ, દશાયોગ ૩ ચઢતી, આબાદી
સિત્તેર, વિ૦ સાઠ ને દસ, ૭૦
સિત્યાશી, વિ૦ એંશી ને સાત, ૮૭
સિત્યેતોર, વિ૦ સિત્તેરને સાત, ૭૭
સિદ, અ૦ શીદ, શા માટે, શા કારણે.
સિદાવવું, ક્રિ૦ સ૦ પીડાવવું, પજવવું, રિબાવવું, હેરાન કરવું
સિદાવું, ક્રિ૦ અ૦ પીડાવું, દુખી થવું, રીબાવું.
સિદ્ધ, વિ૦ (સ૦) પકકું, નક્કી. ૨ પાર પડેલું, તૈયાર સજ્જ ૩ દાખલા દલીલથી પુરવાર કરેલું, સાબીત ૪ પુ૦ જ્ઞાનથી પૂર્ણ એવો સંત, જેની પાસે સિદ્ધિ હોય તે, જેની વાણી ફળે તે
સિદ્ધતા, સ્ત્રી૦ સિદ્ધપણું સિદ્ધત્વ. ૨ સાબીતી
સિદ્ધસાધક, પુ૦ ધારેલું કામ પાર ઉતારવાને માટે મળી ગયેલા ગુરુ ચેલો તે ૨ બેઉ કાર્ય કરી જાણે એવો જે તે, સુવાને જાગરિયો એકજ
સિદ્ધાઇ, સ્ત્રી૦ સિદ્ધપણું. ૨ સિદ્ધની મોટાઇ
સિદ્ધાંત, પુ૦(સ૦)પ્રમાણથી કરેલો જે નિર્ણય તે, નિશ્ચય, દઢમત, ઠરાવ ૨ મંતવ્ય, વિચાર; અનુમાન [ઉપર આવેલું ૨ દઢ ઠરાવનું.
સિદ્ધાંતી, વિ૦ સિદ્ધાંતવાળું, એક નક્કી વિચાર
સિદ્ધિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) કાર્ય કે ધારણાની પરિપૂર્ણતા તે, પાર ઉતરણી ૨ મુક્તિ, છુટકો ૩ જય, ફતેહ. ૪ તપ મંત્ર વગેરેથી પ્રાપ્ત થનારૂ અલૌકિક અદ્ભુત સામર્થ્ય તે.
સિધવું, ક્રિ૦ અ૦ પૂર્ણ થવું, સિદ્ધ થવું.
સિધવો, પુ૦ ગાડાના પાછલા ભાગમાં મૂકવાનું જે ટેકણ લાકડું તે, પુંઠિયું. [વિદાય થવું.
સિધાવવું-વવું, ક્રિ૦ અ૦ જવું, ચાલતી પકડવી,
સિધી, પુ૦ આફ્રિકાનો રહેવાસી, હબસી.
સિપણી, સ્ત્રી૦ સિપવું તે, છાંટકાવ.
સિપવું, ક્રિ૦ સ૦ છાંટવું; રેડવું

સિપાઇ, પુ૦ લડવૈયો, હથિયારબધ રહેનાર માણુસ ૨. પટાવાળો ૩ ચોકીદાર. **સિપાઇ બચ્ચો**= શૂરવીરનો પુત્ર

સિપાઇગીરી, સ્ત્રી૦ સિપાઇનુ કામ તે.

સિપાણી સ્ત્રી૦ નાની છીપ, શખલી

સિપાત, પુ૦ સન્યાસી, શીપાન

સિફત, સ્ત્રી૦ ગુણ, ખાસિયત. ૨ તારીફ,વખાણુ ૩ તરેહ,છટા ૪ હિકમત, કરામત [છાલકુ

સિફલુ, વિ૦ છકુકલુ, ભલીવાર વગરનુ, છાછરુ,

સિફાબહાદુર, વિ૦ હિમ્મતવાળો, છાતી ધડો, મજબુત મનનો માણુસ

સિફારસ, સ્ત્રી૦ (ફા૦) સિપારસ, ભલામણુ, ભાળવણી કોઇના શ્રેય માટે પોતાના જાણીતા ઉપર વગ ચલાવવી તે

સિબદી, વિ૦ સિરબદી, જુઓ

સિંમલો, પુ૦ એક જાતનુ ઝાડ એના જિંડવા-માથી બહુ સુવાળુ રૂ નીકળે છે

સિમાડો, પુ૦ ગામને લગતી જમીનનો છેડો, ગામની હદ ૨ સરહદ, મર્યાદા

સિમટ, પુ૦ (અ૦ સીમેન્ટ) એક જાતની ઘણી ચીકણી બનાવટી માટી,કોઇ ચીજને વધારે ચીવટ ચોટાડી દે એવી વસ્તુ તે

સિર, ન૦ માથુ, મસ્તક, ટોચ, શિખર

સિરતાજ, પુ૦ માથાનો મુગટ

સિરપેચ, પુ૦ ફેટા અથવા પાઘડી ઉપર બાધ-વાનો હીરામોતી જડિત પટકો

સિરબદી, વિ૦ સમ્રાટને જરૂર પડે ત્યારે સામત રાજાએ પોતાને ખરચે રાખેલુ લશ્કર પુરૂ પાડવુ તે ૨ એવુ રાખેલુ લશ્કર તે ૩ મહારાજાના લશ્કરનો જે ભાગ ખડિયા રાજાને ત્યા તેના ખરચે રહે છે તે

સિરસ, પુ૦ સિળવ ,ધચરકા વિકાર

સિરસ્તેદાર, પુ૦ અમલદારનો મુખ્ય કારકુન જે વિગત રજુ કરે છે અને જુબાનીઓ વગેરે લખે છે

સિરસ્તો, પુ૦ ચાલુ વહીવટ, ધારો, નિયમ

સિરાજ, સ્ત્રી૦ બત્તી, ચિરાગ

સિરામણ, ન૦ નાસ્તો, સવારનુ ખાવાનુ

સિરાવવું, ક્રિ૦ સ૦ નાસ્તો કરવો. ૨ સબડકે ખાવુ, હોશથી ઝપાટે ખાવુ

સિરોઇ, સ્ત્રી૦ પાણી ભરી રાખવાનુ નળી જેવા મોનુ મોટા પેટનુ વાસણુ

સિલક, સ્ત્રી૦વધારો, પુરાત,જણુસ [જેમનું તેમ

સિલશિલાબધ, અ૦ હારદોર ૨ અકબધ,

સિલાઈ, સ્ત્રી૦ સિવડામણુ,સિવવાની મજુરી ૨. સિવવાની ઢબ, સિવણુ

સિલાજીત, પુ૦ પત્થરમાથી ઝરેલી રસીનો પદાર્થ, એ ઓસડ તરીકે વપરાય છે, શિલાજીત

સિલેદાર, પુ૦ ઘોડેસ્વાર સિપાઈ (ઘોડાનુ ખરચ તેને પોતાને માથે હોય છે)

સિવડામણ-ણી, ન૦ સિલાઈ

સિવડાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ દરજી પાસે કપડાને કાપી સાધીને બેસતો ઘાટ કરાવવો

સિવણુ, ન૦ સિલાઇ, સિવવુ તે, સિવવાની ઢબ-છબ ૨ સિવવાની મજુરી ૩ સિવેલુ તે

સિવણી,સ્ત્રી૦સિવવાની રીત-ઢબછબ તે,સાધવુ તે

સિવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સોયદોરાથી ટાકા મારી જોડવુ -સાધવુ, દોરો ભરવો, ટાકા દેવા

સિવાઈ, સ્ત્રી૦ સીવડામણ

સિવાય, અ૦ વગર, વિના ૨ વધારામા

સિસમ, પુ૦ એક જાતનુ ભારે, કઠણુ, કાળા રગના લાકડાવાળુ ઝાડ

સિસોટી, સ્ત્રી૦ સીટી, ઓઠ દાબીને કે ભુગળી રાખી પવન ફુકીને ઝીણો અવાજ કાઢવો તે ૨ એક જાતનુ ઝાડ

સિસોળિયુ, ન૦ સાહુડીના શરીર પરનો જાડો શૂળ જેવો પિછાનો સળિયો

સિહાવિહા, અ૦શિયાવિયા,શરમિદુ,ઓશિયાળુ

સીક, સ્ત્રી૦ લોઢાનો લાબો પાતળો શળિયો,ગજ

સીકુ, જુ૦ શિકુ [૨ વિ૦ માદુ,આજારી.

સીડવું, ક્રિ૦ સ૦ બધ કરવુ, સજડ પુરવુ-છાદી લેવુ ૨ અદા કરવુ, આપી દેવુ **બીડયુસીડયુ**= ચૂપચાપ [પગથિયાવાળી બનાવટ

સીડી, સ્ત્રી૦ નિસરણી, દાદર, ચઢ ઉતર કરવાની

સીત, સ્ત્રી૦ હળપુણી, કાશ ઉ૦ 'સીત વળગ્યા

માટે સીતા, વેદ પુરાણે વિદીતા '–ઉદ્ધવ॰

શીત્કાર, પુ૦ ઓઠથી પવન ફુંકી અવાજ કાઢવો તે ૨. ઉશ્કેરવાનો અવાજ તે ૩ કોમળ સીટી જેવો અવાજ ૪ ભય, ને ઠંડીની ધ્રુજારીથી થતો એવો અવાજ

સીદ, અ૦ શીદ, શા માટે

સીદી, સ્ત્રી૦ સેંકુ, શતક ૨ પુ૦ સીધી, હબસી.

સીધુ, ન૦ (સં૦) દારૂ, વારૂણી

સીધુ, ન૦ રાંધી ખાવા જેટલુ કાચુ અનાજ વગેરે તે. ૨. ખોરાકી,ખરચી [પ્રમાણિક

સીધુ, વિ૦ પાધરૂ, પાધરૂ ૨ સરલ, નિષ્કપટી,

સીનો, પુ૦ છાતીનો ફેલાવ, છાતીની વિશાળતા તે

સીપ, સ્ત્રી૦ (સં૦ શુક્તિ) છીપ

સીમ, સ્ત્રી૦ ગામને લગતી ખેતરપાદરની જમીન ૨ હદ, મર્યાદા, ૩ છેડો.

સીમઠોક, અ૦ બધુ, તમામ

સીમંત, ન૦ (સં૦) સેંથો ૨ અધરણી

સીમંતિની, સ્ત્રી૦ સોવાશણ સ્ત્રી, સૌભાગ્યવતી સ્ત્રી ૨. અધરણિયાત, ઘેણુ [ભૂભાગ તે

સીમા, સ્ત્રી૦ (સં૦)હદ,મર્યાદા ૨ અમુક મર્યાદિત

સીમાડો, પુ૦ સીમ ૨ ગામની હદ–છેડો

સીયમ, વિ૦ ઉતરતા દરજ્જાનુ, હલકી જમીન ત્રીજા નંબરે મુકાય એવી હલકી જમીન.

સીરી, સ્ત્રી૦ શરી, મીઠી વાસ ૨ લહેજત

સીસી, સ્ત્રી૦ શીશી [નરમ ધાતુ

સીસુ, ન૦ એક જાતની ભારે પણ વળે તેવી

સીસો, પુ૦ સાંકડા મોનુ નળાકાર કાચનુ વાસણ, મોટી શીશી.

સીળી, સ્ત્રી૦ શીળી, બળિયા, સૈયડ

સીળુ, વિ૦ શીળુ, નરમ સ્વભાવનુ, મોળું, ઠંડી પ્રકૃતિનું ૨ વિવેકી, ઠાવકુ ૩ ધીમુ ૪

સુ, અ૦ સાથે, પ્રત્યે, શુ [ટાઢુ

સુંઆળાં, ન૦ ઉંબી ઉપરના સોય જેવા રેસા

સુંઘવુ, ક્રિ૦ સ૦ નાકથી વાસ લેવી ૨ નાક વાટે કોઇ ચીજ અંદર લેવી

સુંઠ, સ્ત્રી૦ (સં૦) સુકવેલુ આદુ

સુંઠીપાક, પુ૦ મોટો ભાગ જેમા સુંઠનો હોય એવો પાક ૨. માર.

સુંઢ, સ્ત્રી૦ શુંઢ, હાથીનો નાકનો અવયવ.

સુંડલી, સ્ત્રી૦ ઓચિયુ, ટોપલી

સુંડલો, પુ૦ ટોપલો

સુંથિયુ, ન૦માટીની ગોળી નીચે મૂકવાનું વેલા-ઘાસનુ ઉંઢાણ 'સુંથિયુ ને સાવરણી.' ૨.પાઘડીનો ડુચો

સુંદણ, સ્ત્રી૦ભાવસારની ખારવાળી કુંડીની જગા.

સુંદર, વિ૦ (સં૦) આંખને અને મનને ગમે એવુ સારૂ, રૂપાળુ, મનોહર ૨ શોભાવાળુંક. દેખાવમા રમણીક લાગે એવું, દેખાવડુ, મઝેનું

સુંદરી, સ્ત્રી૦ રૂપવાન–દેખાવડી–મોહક સ્ત્રી.

સુંવાળી, સ્ત્રી૦સુકવીને તળેલી પૂરી [મુલાયમ

સુંવાળુ, વિ૦ નરમ, પોચુ, રેશમ જેવુ લીસુ,

સુ, અ૦ (સં૦) સારુ, સુંદર, વધારે, ઇ૦ અર્થ સૂચક પ્રત્યય ૨ વિ૦ સરખુ

સુઈયાણી, સ્ત્રી૦ દાઇ, પ્રસવ કરાવનારી.

સુક, સ્ત્રી૦ સુકવણ, વરસાદની તંગી, સુકાપણુ.

સુકન, પુ૦ શુકન, સારા ચિહ્ન ૨ બોલ, વચન.

સુકર, વિ૦ (સં૦) સહેલું સરલ, ઝટ બને એવુ

સુકલકડી, વિ૦લાબુ ને પાતળુ એકવડા હાડનું.

સુકવણી, સ્ત્રી૦ સુકવેલુ તે ૨ સુકાવુ તે.

સુકવણુ, ન૦ પૂરતા વરસાદ વગર વાવેતરનું સુકાવુ તે, સુક; કોરડુ, 'કર્મ વિનાનો ખેતી કરે બળદ મરે કે સુકવણુ પડે '

સુકવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સુકાવા નાખવુ–મૂકવુ, વાગારી કે તડકે નાખવુ; સુકાય તેમ કરવુ

સુકવુ, ક્રિ૦ સ૦ સુકાવુ, સુકુ થવુ

સુકાન, ન૦ (અ૦)પટવાર, વહાણને ધારેલે માર્ગે ચલાવવાની કળ;જે મરડવાથી વહાણ દિશા બદલે છે તે લાકડુ–કુચી ૨. ધારેલે માર્ગે ગતિ કરાવનાર, કળ, લગામ [દેરેલ

સુકાની, વિ૦ વહાણનુ સુકાન ફેરવનાર ખલાસી,

સુકાવુ, ક્રિ૦ અ૦ કોર પડવુ, શુષ્ક થઇ જવુ.

સુકાળ, પુ૦ સારા પાકવાળો વખત, સોંઘવારી. ૨ પુષ્કળપણુ

સુકીર્તિ, સ્ત્રી૦ સારી નામના, ખ્યાતિ; આબરૂ.

સુકું, વિ૦ ભિનાશ રહિત, કોરૂ, સુકાઇ ગયેલુ (૨) દુર્બળ, નહિ પુષ્ટ. (૩) છાલકુ (૪) ખાલી સુકો દુકાળ=વરસાદ વગર પડેલો કાળ તે સુકુ-ભઠ=તદન સુકુ

સુકુમાર, વિ૦ ઘણુ કોમળ, નાજુક, સુવાળુ

સુકૃત ન૦ (સ૦) સારૂ કામ, પુણ્ય, પ્રભુ પ્રીત્યર્થ કરવામા આવતા સઘળા કર્મ તે (૨) વિ૦ પુણ્યકારક, રૂડુ, શુભ

સુકો, પુ૦ ચલમમા પીવાનો તમાકુ

સુકોમળ,વિ૦ સુકુમાર, કુમળુ ૨ નરમ,સુવાળું

સુકકો, વિ૦ લુખો, કોરડો ૨ ખાલી, નકામો

સુખ, ન૦ સ્વસ્થતા, નિરાત. ૨ મોજમઝા ૩ વસ્તુના ઉપભોગથી ચિત્ત આનદમા રહેવુ તે ૪ તૃપ્તિ, આરામ ૫ આનદ, હર્ષ

સુખકર કારી, વિ૦ સુખ ઉપજાવે એવુ,

સુખચેન, ન૦ નિરાત, શાન્તિ

સુખડ, સ્ત્રી૦ ચદન, એક જાતનું સુવાસિત લાકડુ

સુખડિયો, પુ૦ સુખડી બનાવી વેચનારો મિઠા-ઇવાળો, હલવાઇ

સુખડી, સ્ત્રી૦ ઘી ગોળમા ઘઉનો લોટ શેકીને બનાવેલો ખાવાનો પદાર્થ ૨ મિઠાઇ ૩ હક સાઇ, દસ્તુરી

સુખતળી, સ્ત્રી૦ જોડો પગમા નખુચે માટે જો-ડાની અદર રાખવાનુ નરમ છુટુ ચામડાનુ પડ

સુખદ–દાઈ–દાયક,વિ૦સુખદેનાર,સુખઆપે એવુ

સુખન, પુ૦ બોલ, વચન, વેણ

સુખપાલ, સ્ત્રી૦ સુદર પાલખી, મેનો

સુખરૂપ, અ૦ સુખમા, ક્ષેમ, આરોગ્ય

સુખલો, પુ૦ ઘઉનો જાડો લોટ, રવો

સુખવાસી, વિ૦ સુખમા રહેનારૂ, મોજી, વૈભવી

સુખવેલ, સ્ત્રી૦ એક જાતની ડાગેર, કમોદની એક જાત [બિછાનુ,વિલાસ માટેનો પલગ

સુખશય્યા, સ્ત્રી૦ સુખરૂપે સુવાય એવુ સુદર

સુખતાળા,સ્ત્રી૦ આરામ, નિરાત ૨ આરોગ્ય

સુખકારી, સ્ત્રી૦ સુખરૂપતા,સુખી હાલત,તદુરસ્તી

સુખાળુ, વિ૦ સુખવાળુ, સુખી ૨ આરામમા

સુખિયુ, વિ૦ સુખી, વૈભવી. [સુતેલુ

સુખી, વિ૦ સુખવાળુ, તન, મન, અને ધનથી સુસ્થિતિવાળુ, સ્વાસ્થ્યવાળુ

સુગ, સ્ત્રી૦ કોઈ વસ્તુ જોતા સાભળતા કમકમી આવવી તે, કટાળો, ચીતળી, ઘૃણા

સુગવ, સ્ત્રી૦ ખુશબો, પરિમળ [પરિમળ

સુગધી, વિ૦ સારીવાસવાળુ ૨ ન૦ ખુશબો,

સુગધીદાર, વિ૦ સારીવાસવાળુ, ખુશબોદાર

સુગમ, વિ૦ સહેલુ, સરલ, સુતરુ.

સુગરી, સ્ત્રી૦ એક જાતનુ પખી, એનો માળો ઘણોજ બારીક ગુથાએલો હોય છે

સુગરુ, વિ૦ જેને માથે ગુરુ–અકુશ છે એવુ

સુગામણુ, વિ૦ સુગ ચઢે એવુ કટાળો–ઘૃણા ઉપજાવે એવુ [નસકોરા ફુલાવવા.

સુગાવુ ક્રિ૦ અ૦ સુગ ચઢવી, કટાળો ખાવો,

સુગાળ–વુ વિ૦અપ્રિય વસ્તુ જોતાજ સુગ ચઢે એવુ, ચીતળીવાળુ ૨ પુષ્કળ સોઘુ

સુઘડ, વિ૦ સ્વચ્છ, ચોકૂખુ ૨ ચતુર, વિવેકી

સુઘડતા, સ્ત્રી૦ સુઘડપણુ, સ્વચ્છતા, ચોકૂખાઇ

સુચરિત, વિ૦ નીતિ અને સદાચારવાળુ, સારા પ્રમાણિક જીવનક્રમવાળુ

સુચવવું ક્રિ૦ સ૦ સૂચના કરવી, બતાવવુ,જણા-વવુ, ઈસારો કરવો ૨. મમજે એમ કરવુ

સુજન પુ૦ સારો-પ્રામાણિક માણસ, ગુણવાન

સુજનતા, સ્ત્રી૦ સજ્જનપણુ, અસરાફી, ભલાઇ

સુજની સ્ત્રી૦ રજાઈ, આછુ રૂ ભરેલુ ઓઢવાનુ પાતળુ ગોદડુ [દેખવુ

સુજવુ, ક્રિ૦ સ૦ (દરદથી) ફૂલવુ, ઉપસવુ ૨

સુજશ, પુ૦ નામના, કીર્તિ, પ્રખ્યાતિ

સુજાણ, વિ૦ ડાહ્યુ, ચતુર, પ્રવીણ ૨ માહિત-ગાર ૩ જાણીતુ, બુદ્ધિમાન.

સુજાત, વિ૦ઉચી જાત-કુળનું, ઉમદા ૨ ભલુ

સુજ્ઞ વિ૦ સુજાણ, ગુણવાન ને ગુણ સમજનાર

સુજ્ઞતા, સ્ત્રી૦ સારી રીતે જાણવાપણુ ૨ સુ જનતા, સૌજન્ય [બ્યની પરખ

સુઝ, સ્ત્રી૦અક્કલ, નજર પહોચવી તે ૨. કર્ત-

સુઝવુ, ક્રિ૦ સ૦ દેખાવુ, નજરે પડવુ ૨ સમ-જાવુ, જ્ઞાનથવુ, મનમા આવવુ. ૩ ભાસ થવો.

અક્કલ પહોંચવી ૫ પરખાવુ, ગમ પડવી.
સુડતાળીશ, વિ૦ ચાળીશ ને સાત, ૪૭.
સુડતાજો, પુ૦ સવત્ ૧૮૪૭ માં પડેલો મોટો દુકાળ તે
સુડવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાપણી કરવી, ઢાળવુ, વાઢવુ
સુડી, સ્રી૦ સોપારી કાતરવાનુ ઓજાર
સુડો, પુ૦ મોટી સુડી, ફળ કાપવાનુ ઓજાર. ૨ શુડો, પોપટ ૩ ઘાસ થાય એવી જમીન, પોપડુ [ફૂલવુ, ઢીમણુ થવુ
સુણવુ, ક્રિ૦ સ૦ સાભળવુ ૨ ક્રિ૦ અ૦ સુજવુ,
સુણાવણી, સ્રી૦ સુણવુ તે, ફરિયાદને લગતી બાબતો સાભળવી તે, સાભળવુ તે
સુણાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સંભળાવવુ ૨ જણાવવુ
સુત, પુ૦ (સ૦) પુત્ર, છોકરો, દીકરો ૨ સારથી, ગાડીવાન ૩ ક્ષત્રિથી બ્રાહ્મણીને થયેલો પુત્ર
સુતક, ન૦ મરણ જનનને લગતી અસ્પર્શતા રખારીનુ મસ્તક=જેનો પારજ આવે નહિ એવુ તે
સુતનુ, વિ૦ સુદર શરીરવાળી, સ્વરૂપા, નાજુક
સુતર, ન૦ રૂનો તાર, તાતણો, દોરો
સુતર, વિ૦ સહેલુ, સુગમ, પાશરૂ
સુતરફેણી, સ્રી૦ સુતરના તાર જેવી ખાડ, દૂધ ને મસાલાની બનાવેલી મિઠાઇ
સુતરશાળ, સ્રી૦ ડાંગેરની એક જાત
સુતરાઉ, વિ૦ રૂના તારની બનાવટનુ
સુતરિયો, પુ૦ સુતરનો વેપારી ૨ સુતાર
સુતરુ, વિ૦ સહેલુ, સુગમ, સરલ
સુતળ, ન૦ (સં૦) સાત પૈકી ત્રીજુ પાતાળ
સુતળવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોડવુ, સાકળી લેવુ, બાધવુ
સુતળી, સ્રી૦ શણની પાતળી દોરી, સિદરી
સુતા, સ્રી૦ (સ૦) પુત્રી, દીકરી, છોકરી
સુતાર, પુ૦ લાકડા ઘડનાર, સુથાર, ઠાર
સુતારી, વિ૦ સુતારને લગતુ.
સુત્રામા, પુ૦ (સં૦) ઇદ
સુથાડિયો, પુ૦ એક જાતનુ ઘાસ
સુદ, અ૦ શુક્લ પક્ષ, અજવાળિયુ [વિષ્ણુનુ ચક્ર
સુદર્શન, વિ૦ સારા દેખાવનું, રૂપાળુ ૨ ન૦
સુદામન, અ૦ નુકસાન ન થાય તેમ, સલામતીથી, ક્ષેમ, સુસ્થિતિમાં.
સુદિ, અ૦ સુદ, અજવાળિયુ
સુદિન, પુ૦ શુભ દિવસ, આનદનો દિવસ
સુદૃઢ, વિ૦ ખુબ મજબુત, નક્કર, મુસકીન
સુદ્ધા, અ૦ સાથે, સહિત
સુધ, સ્રી૦ સમજ, ભાન, જ્ઞાન
સુધબુધ, સ્રી૦ શુધિબુદ્ધિ સપૂર્ણ જ્ઞાનને ભાન સુધબુધ ઉડીજવી-કર્તવ્યાકર્તવ્ય નિર્ણાયક બુદ્ધિ જતી રહેવી, ભાન જવુ
સુધરવુ, ક્રિ૦ અ૦ સારા થવુ નીતિ રીતિ ને વ્યવહારની સમજમા આવવુ ૨ દુરસ્ત થવુ, શુદ્ધ થવુ, સમરવુ [સ્થિતિ
સુધરાઇ, સ્રી૦ સુધારો, સુધરવુ તે ૨ સુધરેલી
સુધરાઇખાતુ, ન૦ સુધારો કરનારૂ ખાતુ, નગર વ્યવસ્થા રાખનાર સસ્થા, મ્યુનિસિપાલિટી.
સુધા, સ્રી૦ (સ૦) અમૃત ૨ મધ. સુધારસ=અમૃત જેવી મિઠાશ
સુધાકર, પુ૦ (સ૦) ચદ્ર, ચદરમા, સુધાશુ
સુધારક, પુ૦ સુધારો કરનારો, સુધરેલો
સુધારવુ, ક્રિ૦ સ૦ સારુ કરવુ, સારી હાલતમા લાવવુ. ૨ નીતિ-વ્યવહારના સારા માર્ગપર આણવુ, આપવુ ૩. દોષ-રહિત કરવુ ભૂલ સુધારવી, શુદ્ધ કરવુ ૪ દુરસ્ત કરવુ, સમારવુ, ઠીકઠાક કરવુ (ય ત્રાદિકને) ૫. મોળવુ, ચોખ્ખુ કરવુ.
સુધારો, પુ૦ સુધરવુ તે, સારાપણુ. ૨. દુરસ્તી, મરામત, વધઘટ-ફેરફાર શુદ્ધ થવુ તે.
સુધાંશુ, પુ૦ (સં૦) ચદ્રમા, ચંદ્ર, શશી
સુધી, અ૦ લગી, પર્યંત ૨ દરમિયાન
સુધી, વિ૦ સારી બુદ્ધિનુ ડહાપુ, શાણુ
સુધીર, વિ૦ ઠાવકુ, ઠરેલ ૨ હિમતવાળુ, અડગ, બહાદુર ૩ દૃઢ, ચુસ્ત
સુધું, વિ૦ સીધુ, પાંશરૂ, ૨ સરલ, નિષ્કપટી, ભોળુ ૩ ખરૂં, સાચુ
સુનકાર, વિ૦ શૂન્યકાર
સુનત, સ્રી૦ મુસલમાનપણાનો એક સંસ્કાર. આમા લિંગમણિનું ઢાકણુ ત્વચાનો છેદ કરવામા આવે 'શિવાજી ન હોત તો સુનત હોત સબકી'
સુનમુન. વિ૦ શૂન્યમુન્ય, દિઙ્મુઢ, ચૂપચાપ.
સુની, પુ૦ મુસલમાની ધર્મનો એક સંપ્રદાય. (શિયા અને સુની).

સુનું, વિ૰ વસ્તી વગરનુ, સહવાસ વગરનુ, એ કાંતિક, ર રક્ષક રહિત 'ધણી વગર ઢોર સુના' ૩. શોભારહિત, ઉજડ, શાંત, ઉજળામણ ને [આનંદ રહિત
સુનું, ન૦ સોનુ, સુવર્ણ
સુનેરી, વિ૰ સોનેરી, સોનાનુ
સુપડી, સ્ત્રી૦ નાનું સુપડુ ર પાણી ઉલેચવાની સુપડા જેવી બનાવટ, ઉલેચણી ૩ નાની ચો રસ સુપડા ધાટી પડનાળ કરા ને પાંખ આગળ છાપરામા રખાય છે ૪ ગાડીના પૈડાના ફરવાથી ઉડતી ધૂળ અને કાદવ અટકાવે એવુ પૈડાપર રહેતુ ઢાંકણુ
સુપડુ, ન૰ અનાજ વગેરે ઝાટકવાનુ વાસ,ત્રાસ અથવા ધાતુનુ બનાવેલુ સાધન
સુપતી, સ્ત્રી૦ સલાટની હથોડી.
સુપન, ન૰ સ્વપ્ન, સ્વપ્નુ
સુપાત્ર, વિ૦ યોગ્ય, લાયક ર ઉચ્ચ, કુલીન, ખાનદાન 'સુપાત્રે આપો દાન'
સુપુત્ર, પુ૦ કુટુંબની આબરૂમા વધારો કરે એવો દીકરો તે, કુળદીપક
સુપુરત, સ્ત્રી૦ સુપરત, સોપણુ ભાળવણુ
સુપ્ત, વિ૦ (સ૰) સુતેલુ, ઉંઘેલુ
સુપ્તિ, સ્ત્રી (સ૰) ઘોરનિદ્રા, ઘેનની એકતારતા
સુબુદ્ધિ, સ્ત્રી (સ૦) સારી મતિ, સારી સમજ ર નિષ્કપટ બુદ્ધિ, સન્નિષ્ઠા તે
સુબેદાર, પુ૦ સિપાઇઓની નાની ટુકડીનો અમલદાર, જમાદારથી ચડતો દરજ્જો, મોટો નાયક ર પરગણાનો હાકેમ [ઓદ્ધો
સુબેદારી, સ્ત્રી૦ સુબેદારપણુ, સુબેદારીનો
સુબો પુ૦ (અ૰) જિલ્લો, પ્રાંત ર જિલ્લા કે પ્રાંતનો ઉપરી અમલદાર
સુબોધ, પુ૦ (સ૦) સારો બોધ–સલાહ, શિખામણની વાત ર સહેલથી સમજાય એવી સરલ વાત–વસ્તુ તે [ર નસીબદાર, ભાગ્યશાળી
સુભગ, વિ૰ (સ૰) સુંદર, મજેનુ, રમણીય
સુભગા, સ્ત્રી૦સ્વરૂપવાન સ્ત્રી, સુંદરી ર નસીબદાર –ભાગ્યશાળી સ્ત્રી.
સુભટ, પુ૰ યોધ, લડવૈયો, શૂરવીર
સુભાગ્ય, ન૦ સારૂં નસીબ, ચઢતી વેળા ર. વિ૦ નસીબદાર [ભોળાયેલુ, સુંદર વાણીનું
સુભાષિત, વિ૰ મધુર વાણીવાળુ, સારી રીતે
સુભ્રૂ, વિ૦ સુંદર ભ્રમરવાળી, કમાનદાર સુશોભિત ભવાંવાળી સ્ત્રી 'તમારા સમ છે સુભ્રૂ!'
સુમતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સુબુદ્ધિ, ડહાપણ, અક્કલ
સુમન, ન૦ (સ૰) પુષ્પ, ફૂલ
સુમસામ, વિ૦ મુગુ અને ભાનવગરનુ, સુનકાર
સુમાર, પુ૰ શુમાર, અંદાજ, અટકળ ર અનુમાની માપ–વજન ૩ તીશો, રંગ.
સુમારે, અ૰ આસરે અડસટ્ટે અટકળે
સુમેરુ, પુ૦ એક મોટો ને ઉંચો પર્વત, મેરુ
સુયાણી, સ્ત્રી૰ સોયાણી, દાયણ [ધાગી
સુર, પુ૰ (સ૦) દેવ, દેવતા ર સૂર, સ્વર, અવાજ
સુરઇ, સ્ત્રી૦ સિરોઈ, સાંકડા મોંનુ મોટા પેટનુ પાણીનું વાસણ
સુરખી, સ્ત્રી૦ લાલી, લાલાશ, ચોખ્ખા, તાજા ને તંદુરસ્ત લોહીની ઝળકી તે ર તેજ, ચળકાટ, ભભક ૩ અસર, લાગણી ૪ કોર્ટમા રજુ થયેલા દાખલા બાબત કરવામા આવતી નિશાની.
સુરજ, પુ૦ (સ૰ સૂર્ય) સૂર્ય, આદિત્ય, રવિ
સુરત, સ્ત્રી૰ ચહેરો, મુખાકૃતિ, મુખવટો ર સંગ, રતિ, સંભોગ [સ્મૃતિ ૩ સારી મોસમ
સુરતા, સ્ત્રી૰ લક્ષ, નજર, ધ્યાન ર યાદદાસ્ત,
સુરતી, વિ૦ સુરત સંબંધી ર સ્ત્રી૦ યાદ, સ્મૃતિ ૩. મોહ, પ્રેમ [ર આંધળો
સુરદાસ, પુ૦ હિંદીભાષાનો એક પ્રસિદ્ધ કવિ
સુરધન, ન૦ પૂર્વજ
સુરપતિ, પુ૰ (સ૦) ઇન્દ્ર, દેવનો રાજા
સુરભિ, સ્ત્રી૦ (સ૰) મનવાંછિત ફળ આપનારી ગાય, કામધેનુ ર વસંત ઋતુ ૩ વિ૰ સુવાસિક, સુગંધિયુક્ત [અંજનદ્રવ્ય
સુરમો, પુ૦ અંજનમા વપરાતુ ખનિજ દ્રવ્ય,
સુરલોક, પુ૦ (સં૰) દેવલોકનું રહેવાનુ સ્થળ, સ્વર્ગ, દેવભૂમિ, ત્રિવિષ્ટપ
સુરવાળ પુ૦ પાયજામો, ચોરણો લેંઘો.
સુરંગ, સ્ત્રી૰ ખડકવાળી જમીનમાં પત્થર તોડી

નાનું બખારૂ પાડી દારૂ ભરીને ઉડાડી મૂકવાની સ્ફોટક્રિયા તે ૨ ભૂમાર્ગ, ભોય અંદર કાઢેલો રસ્તો, ભોયરું ૩ જોરથી ફાટી જેને અથડાય તેને ઉડાડી દે એવી પાણીમાં ને ભોયમાં મૂકવાની એક બનાવટ તે

સુરંગી, વિ૦ ભભકાદાર રંગવાળું, શુશોભિત ૨ લહેરી, રંગીલું રમુજી ૩ સ્ત્રી૦ ઉંચી જાતનો રંગ નીકળે એવી વનસ્પતિ, સોરંગી

સુરા, સ્ત્રી૦ (સં૦) મદિરા, મદ્ય, દારૂ

સુરાખ, સ્ત્રી૦ વિધ, કાણું, બાકોરૂ

સુરાંગના, સ્ત્રી૦ (સં૦) દેવલોકની સ્ત્રી, દેવી

સુરાપાન, ન૦ મધુપાન, દારૂ પીવો તે [વિબુધ

સુરીનર પું૦ દેવ, દેવ જેવો સારો સંત માણસ,

સુરૂપ, વિ૦ દેખાવડું, રૂપવાન, ફાંકડું [ભભકાદાર

સુરેખ,વિ૦સુંદર, મજેનું, શોભિતું ૨ સફાઇદાર,

સુરેશ, પું૦ (સં૦) સુર-દેવનો રાજા, ઇંદ્ર

સુરેશ્વર, પું૦ (સં૦) સુરેશ, ઇન્દ્ર, દેવનો રાજા

સુરોખાર, પું૦ ધોળો અને લાંબા પાસાનો એક ખાર એ ફોડવાનો દારૂ બનાવવામાં, ધાતુઓ ગાળવામાં અને દવામાં વપરાય છે

સુલટાવવું, ક્રિ૦ સ૦ સુલટું કરવું, ચતું કરવું ૨ સમું કરવું [સારૂં

સુલટું, વિ૦ સવળું ૨ સવળ પડતું, અનુકૂળ,

સુલતાન, પું૦ (ફા૦) રાજા, પાદશાહ ૨ સુબો, મોટા પ્રાંતનો અધિકારી-ઉપરી હાકેમ

સુલતાની, સ્ત્રી૦ સુલતાનની કારકિર્દી તે, પાદશાહી ૨ વિ૦ સુલતાનને લગતું

સુલક્ષણું, વિ૦ સદ્‌ગુણી, સારા ગુણનું

સુલભ, વિ૦(સં૦) ઝટ મળે-પ્રાપ્ત થાય એવું, સહેલું, સરલ, સુગમ્ય

સુલભતા, સ્ત્રી૦ સહેલાઈ, અનુકૂળતા, સુગમતા

સુલલિત, વિ૦ (સં૦) મનોહર છબીલું, ઉમળકો આણે એવું-સુંદર.૨ સુકુમારતા, મૃદુતાવાળું

સુલાખ, સ્ત્રી૦ વિંત્ર, વેહ, બુલાખ

સુલુક, વિ૦ મિલનસાર, મળતાવડું ૨ સંપ, સમજાવટ ૩ નરમ-સદાચારવાળું

સુલેહ, સ્ત્રી૦ સલાહ, શાંતિ, ટંટો બખેડો ન થાય તે ૨ સમાધાની, સંપ, ઝઘડાની માંડવાળ તે સુલેહાધિકારી-ટંટો બખેડો ન થાય તેમ કરનાર અમલદાર, જે પી. (જસ્ટીસ ઑફ ધી પીસ)

સુવર, ન૦ ડુક્કર, ભુંડ; વરાહ

સુવર્ણ, ન૦ (સં૦) સોનું, હેમ, કંચન ૨ વિ૦ ઉજળા ગૌરવર્ણનું [એ ગરમ ને પાચક છે

સુવા, પું૦ એક જાતના સુગંધિદાર મસાલાના બી

સુવા, પું૦ સવા, અનુકૂળ પવન તે ૨ અનુકૂળ-લાભકારક સમય [રોગ, સુવાડમાંથી લાગતો રોગ

સુવારોગ,પું૦પ્રસૂતિમાંથી લાગુ પડેલો એક સ્ત્રી-

સુવાવડ, સ્ત્રી૦ જનન કાળ તે, પ્રસૂતિ, બાળકને જન્મ આપવાનો અને તે પછીની માંદગી અથવા અશક્તિનો વખત

સુવાવડી, વિ૦ પ્રસૂતા, સુવાવડ સુતેલી સ્ત્રી

સુવાસ, સ્ત્રી૦ સારી પરિમળ, ખુશબો, સુગંધિ

સુવાશણ, વિ૦ સૌભાગ્યવતી, સોહાગણ

સુવાસણી, સ્ત્રી૦ સૌભાગ્ય-એવાતનવાળી સ્ત્રી

સુવાસિત, વિ૦ ખુશબોદાર

સુવાસિની, વિ૦ સોવાશણ, સૌભાગ્યવતી

સુવાળું, વિ૦ સુંવાળું, લીસું, ૨ ન૦ સૂતક

સુવાંગ, પું૦ સ્વાંગ, પોષાક. ૨, વેષ, પોશાક

સુવાંણ, આરામ, ફેર. ૨ ગમત, મઝા, આનંદ

સુવું, ક્રિ૦ સુવું, શયન કરવું ૨ ઉંઘવું

સુશિક્ષિત, વિ૦ (સં૦) સારી કેળવણી પામેલું ભણ્યું ગણ્યું, કેળવાયેલું [વિવેકી, મર્યાદાશીલ

સુશીલ, વિ૦ સારાં નરમ સ્વભાવનું, ગુણવાન,

સુશોભિત, વિ૦ ખૂબ શોભાવાળું, સુંદર

સુશ્રૂષા, સ્ત્રી૦ સેવા; ચાકરી

સુષુપ્તિ, સ્ત્રી૦ ગાઢ ઉંઘ, ઘોર નિદ્રા, જેમાં કંઈ ભાન ન હોય એવી નિદ્રા ૨ સ્વપ્ન

સુષુમ્ના, સ્ત્રી૦ એક શ્વાસ નળી, નાકની વાટે જે નાડીમાંથી શ્વાસ નિકળે છે તે

સુસવાટ, સ્ત્રી૦ સૂ સૂ એવો પવનના સપાટાનો અવાજ, જોરથી પવન વહાતાં થતો અવાજ ૨ તીર પત્થર વગેરેનું વાતાવરણમાંથી વેગે પસાર થતાં થતો અવાજ

સુસવાટો, પું૦ સુસવાટ, પવન ચિરાતાં થતો એવો

અવાજ ૨ વેગે ધસતા પાણીનો અવાજ ૩ પવનનો ઝપાટો, જરદાર લહેરિયુ.

સુસવાડ, સ્ત્રી૦ અવાજની પરંપરા, ઘોર, ઝલા બકાર ૨ મચ્છર, તિમિંગલ

સુસવાડો, પુ૦ જોરથી પવન વહાવો-નીકળવો તે ૨ જોમદાર નિસાસો, નિશ્વાસ, ફુફવાડો

સુસ્ત, સી૦ આળસુ, મંદ, ધીમુ, એદી.

સુસ્તી, સ્ત્રી૦ આળસ, ઉંઘનું ઘેન ૨ મંદતા, [શૈથિલ્ય

સુસ્વર, પુ૦ મધુર અવાજ

સુહાગ, વિ૦ મધુર, સુંદર, શોભિતુ

સુહાગણ, સ્ત્રી૦ સૌભાગ્યવતી સ્ત્રી ૨ માનિની, વહાલી, પતિના પ્રેમવાળી સ્ત્રી ૩ સોવાશણ

સુહાગી, વિ૦ સુભાગી, સુખી ૨ વૈભવી, સૌભાગ્યયુક્ત [ચેન પડવુ

સુહાવુ, ક્રિ૦ અ૦ શોભવુ, દીપવુ ૨ ફાવવુ,

સુહૃદય, પુ૦ (સ૦) મિત્ર, ભાઇબંધ, દોસ્ત. ૨ વિ૦ વહાલુ, સ્નેહી [હિતચિંતક

સુહૃદજન, ન૦ સ્નેહીજન, વહાલા, ભવવાળા,

સુળ, ન૦ શળ, એક જાતનુ તીક્ષ્ણ દરદ ૨ કાંટો

સૂકર, ન૦ ભુંડ, ડુક્કર

સૂકુ, વિ૦સુકુ, તાજગી વગરનુ, શુષ્ક ૨ ભિનાશ વગરનુ ૩ સત્વહીન, નિર્બળ, ૪ શરીરે પાતળુ ૫ ધન રહિત, કોરડુ

સૂકો, પુ૦ તમાકુનો ભુકો, જરદો [વેદિક પદ

સૂક્ત, ન૦ (સ૦) મજેનુ ટુકુ વાકય ૨ નાનુ

સૂક્તિ, સ્ત્રી૦ શુક્તિ, છિપોલી, સીપ

સૂક્ષ્મ, વિ૦ (સ૦) ઝીણુ, બારીક ૨ અલ્પ, થોડુ ૩ અત્યંત, નાજુક ૪ તીક્ષ્ણ

સૂક્ષ્મદર્શક, વિ૦ બારીક વસ્તુને દેખાડનારુ, અલ્પને મોટા રૂપમા દેખાડે એવુ

સૂક્ષ્મદર્શી, વિ૦ બારીક નજરે જોનાર, ઝીણવટથી જોનાર ૨ તત્વદર્શી

સૂક્ષ્મદેહ, પુ૦ (સ૦) દેહથી છુટો પડેલો જીવ જેનો આશ્રય કરી રહે છે તે, લિંગ દેહ–શરીર

સૂગ, સ્ત્રી૦ ઘૃણા, કંટાળો, ચીતળી, સાંભળતા કે જોતા તિરસ્કાર અને અભાવ ઉત્પન્ન થવો તે કંપારી, કણુકણો

સૂચક, વિ૦ જેથી ચેતવણી મળે એવુ, સૂચના કરનાર, દર્શક

સૂચના, સ્ત્રી૦ ઇસારો, ચેતવણી, સાન, પ્રેરણા

સૂચિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) યાદી, સાંકળિયુ ૨ સોય

સૂચિત, વિ૦ સૂચના કરેલી હોય એવુ,જણાવેલુ, બતાવેલુ સમજાવેલુ [ક્રમાનુસારી ટીપ

સૂચિપત્ર, ન૦ સાંકળિયુ, અનુક્રમણિકા, યાદી,

સૂઝ, સ્ત્રી૦ ગમ, સમજ, જ્ઞાન ૨ પહોચ, કાર્ય કરવાની કુશળતા. ૩ ઉકેલ [સામટુ વ્યાજ તે

સૂડવ્યાજ, ન૦ રૂપિયા રહ્યા હોય તેટલા વખતનુ

સૂત, પુ૦ (સ૦) સારથિ, રથ હાકનાર

સૂતક, ન૦ જન્મ તેમજ મરણ વગેરેની આભ

સૂતકી, વિ૦ જેને સૂતક લાગે તે [ડછેટ તે

સૂતિકા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સુવાવડી સ્ત્રી

સૂતિકાગૃહ, ન૦ સુવાવડખાનુ

સૂત્ર, ન૦ (સ૦) તાર, તાતણો, દોરો. ૨ રૂનો તાતણો, સુતર ૩ નિયમ, ધારો ૪ નાનુ વાકય, ટુંકુ વચન ૫ પદ્ધતિ, ગોઠવણ [૨ સુતાર.

સૂત્રધાર, પુ૦ નાટક ભજવનારો, નટલોકનો નાયક

સૂદ, સ્ત્રી૦ શુકલપક્ષ, અજવાળિયુ, સુદિ

સૂધ, સ્ત્રી૦ સારી બુદ્ધિ, સુસમજ, ભાન, સંજ્ઞા ૨ નભાળ, ખબર સૂધ આવવી=ભાન આવવુ ૩

સૂધી, અ૦ સુધી, પર્યંત, લગી [સમજ પડવી

સૂનુ, વિ૦ સુનુ, એકાંત, વસ્તી રહિત, ઉજડ.

સૂફ, ન૦ ઊનનુ વસ્ત્ર

સૂમ, પુ૦ કૃપણ, કંજુસ, બખીલ

સૂર, પુ૦ સ્વર, અવાજ, રાગ ૨ સૂરજ ૩ શૂર

સૂરજ, પુ૦ રવિ, આદિત્ય, સૂર્ય. [થાય છે

સૂરણ, ન૦ એક જાતનો કંદ એની મોટી ગાંઠો

સૂરિ, પુ૦ (સ૦) કવિ પંડિત, વિદ્વાન ૨ ધર્મ-

સૂરિયુ, વિ૦ શૂર ચઢાવે એવુ [ગુરુ, સાધુ

સૂરી, સ્ત્રી૦ સતી પતિ સાથે બળી મરવા તૈયાર થયેલી સ્ત્રી ૨ વિ૦ પાણીદાર, તેજ

સૂરો, પુ૦ બહાદુર, જનુની માણસ

સૂર્ય, પુ૦ (સ૦) જેના ઉદયાસ્તથી દિવસ રાત થાય છે તે સર્વ ગ્રહમા શ્રેષ્ઠ તેજસ્વી ગ્રહ તે, આદિત્ય, રવિ, સૂરજ

સૂર્યકાન્ત, પુ૦ (સં૦) સૂર્યમણિ, જેમા થઇને પડતા સૂર્યકિરણો અગ્નિ ઉત્પન્ન કરે છે તે કાચ-મણિ, સ્ફટિક

સૂર્યગ્રહણ, ન૦ (સં૦) સૂર્ય, ચંદ્ર અને પૃથ્વી સીધી લીટીમા આવતા ચંદ્રને લીધે સૂર્યબિંબનો જે ભાગ પૃથ્વી પરથી ઝાંખો દેખાય છે તે, ચંદ્ર આડે આવવાથી સૂર્યબિંબનુ ઢંકાવુ તે

સૂર્યપૂટ, પુ૦ ઔષધિઓને સૂર્યનો તડકો ખવરાવવો તે

સૂર્યબિંબ, ન૦ સૂર્યની ગોળ તખતી તે, થાળી જેવુ ગોળ સૂર્યનુ ચકરડુ દેખાય છે તે,સૂર્યમંડળ

સૂર્યમંડળ, ન૦ સૂર્ય અને તેની આસપાસના ગ્રહોનો સમૂહ ને ૨ સૂર્યબિંબ

સૂર્યમાળા, સ્ત્રી૦ સૂર્ય અને તેની આસપાસ ફરનારા ગ્રહોનુ વર્તુલ તે, સૂર્ય ને તેના ગ્રહોનું [કુમખુ

સૂર્યાસ્ત, પુ૦ સૂર્યનુ આથમવુ તે

સૂર્યોદય પુ૦ (સં૦) સૂર્યનુ ઊગવુ તે

સૂલ, વિ૦ પાશરૂ, સીધુ ૨ સરખુ ૩ ન૦ સમાધાન, નિવેડો, પતવણી, ઝઘડો-તકરારનુ [સમાધાન થવુ તે

સૂવર, ન૦ ભુંડ, ડુક્કર, સૂકર.

સૂવુ, ક્રિ૦ અ૦ શયન કરવુ, લેટવુ, આડા થવુ ૨ ઉંઘવુ, નિદ્રા કરવી, ઘોરવુ

સૂસવુ, ક્રિ૦ અ૦ સીત્કાર કરવો સુ-સુ થાય એમ કરવુ 'સીત્કારો સૂસવે, લવે, ઉઠીઉઠી દોડે, પડે ભૂતળે'-ગીતગોવિંદ

સૂળ, ન૦ શૂળ, કાંટો

સૂજવું, ક્રિ૦ સ૦ ઉત્પન્ન કરવુ, બતાવવુ

સૃષ્ટ,વિ૦(સં૦)ઉત્પન્ન કરેલુ, પેદા કરેલુ, ઉદ્ભૂત

સૃષ્ટિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) વિશ્વ, જગત, દુનિયા ૨ ઉત્પત્તિ, ઉદ્ભવ ૩ પૃથ્વી, મૃત્યુલોક. [કુદરતી

સૃષ્ટિજન્ય, વિ૦સૃષ્ટિ થકી ઉપજેલુ જગતમાનુ,

સૃષ્ટિલીલા,સ્ત્રી૦આ જગતની જે ઉથલપાથલો, વ્યવસાયો અને તેના વિવિધ ફેરફારો વગેરે તે ૨ કુદરતની શોભા-રચના ને સૌંદર્ય વગેરે તે

સૃષ્ટિસૌંદર્ય, ન૦ કુદરતની મનોહરતા-અજબ શોભા તે, જગતની સ્વાભાવિક રમણીયતા

સૃણિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) અંકુશ

સે, અ૦ શા માટે, શે. ૨ સો, શત

સેકડે, અ૦ સો ઉપર, સૈકે

સેકડો, પુ૦ શતક, સૈકુ ૨ સોનો જથો

સેતક, વિ૦ પુષ્કળ, ઘણુ [લાકડુ.

સેતલો પુ૦ સળકુ, ઝરડા ઉપાડવાનુ બે ફળનું

સેતી-થી,સ્ત્રી૦માથાના વાળને હોળતા પાડેલી [લીટી, સીમંત.

સેંથો, પુ૦ સેંથો

સે, સ્ત્રી૦ સહનશક્તિ, અભ્યાસ ૨ ટેવ,રિવાજ.

સેક, પુ૦ શેક, [૩ શેહ, છાયા દાબ.

સેકટો, પુ૦ સરગવો

સેકવું, વિ૦ ક્રિ૦ શેકવુ શેક કરવો ૨ અગ્નિ ઉપર ગરમ કરવુ-તપાવવુ ૩ ભુંજવુ, કોરૂ તળવુ, ફોડવુ ૪ સતાપવુ, ચિંતા કરાવવી,બાળવુ

સેખાઇ-ખી, સ્ત્રી૦ બડાઈ, પતરાજ, મગરૂરી

સેચન, ન૦ સિંચવુ-પાવુ તે, થોડે થોડે રેડયા કરવુ તે, છાંટણુ.

સેજ, સ્ત્રી૦ શય્યા, પથારી ૨ રુદન, રોવુ તે

સેજ, વિ૦ જરાક, થોડુ, ૨ અમસ્તુ,પ્રયોજન રહિત ૩ અ૦ ઝટ, સહેલાઇથી

સેજસાજ, વિ૦ થોડુ ઘણુ, અમસ્તુ-લગારેક ૨ અ૦ મશ્કરીમા, ગમતમા સહેજજ, ઉપરચોટિયુ

સેજાર, ન૦વરાળ ૨. અંશ, થોડો ભાગ. [નામનુ

સેજારત, અ૦ સહેજ, અમસ્તુ, હસતા, મજાકમા

સેજિયુ, ન૦ પંચિયુ, ટુંકુ કોર વગરનુ ધોતર

સેજુ, ન૦ મળતાપણુ, ગુણાંશ, સાદૃશ્ય ૨. રૂવુ, આભિજાત્ય અમર, 'એ છોકરામા એના બાપનું જરાય સેજુ નથી ' ૩ સોજ, બાંધો, હાડ

સેજે અ૦ વગર મહેનતે, ફોગટ ૨. સહેજ

સેટુડી, વિ૦ ગરીબ પ્રણુ આમ તેમ માથા માર-નારી હલકા પેટની ૨ ચોરટી

સેડ,સ્ત્રી૦ હળની લાંબી સીધી ધરી તે. ૨ ધાર; પ્રવાહની જોરદાર ધારા, સેઢ ૩ પક્ષ; વગ. ૪ જોર, શેહ

સેડો-ઢો,પુ૦ખેતરની હદ ઉપરનો બાંધ, સીમાનો બંધ. ૨ પાળી, હદ ૩ પગરસ્તો, શેરડો; પગથી.

સેણ, સ્ત્રી૦ શણ, ભિંડી

સેણી,સ્ત્રી૦સહનતા 'કડણુ બહુ સેણીરે'-નિરાંત.

સેતરંજ, પુ૦ શેતરજ, જુઓ
સેતરજી, સ્ત્રી૦ શેતરજી, જાજમ [દુષ્ટ માણસ
સેતાન, પુ૦(ફા૦) ભૂતપ્રેત ર તોફાની-લુચ્ચુ-
સેતુ, પુ૦ (સ૦) પૂલ, પાણી ઉપર જવાય અ-
સેતુર, ન૦ શેતુર [વાય એવો બાધેલો રસ્તો
સેન, ન૦ સૈન્ય, ફોજ, લશ્કર ર આખનો ચાળો,
સેનવો, પુ૦સેન નામની જાતિનો માણસ [સાન
સેના, સ્ત્રી૦ ફોજ, લશ્કર ર (ફા૦ સેહના)બખ-
તર, કવચ ૩ ધાડુ, મોટુ ટોળુ
સેનાની,પુ૦(સ૦)લશ્કરી ટુકડીનો ઉપરી નાયક
સેનાપતિ, પુ૦ (સ૦) સૈન્યનો ઉપરી, લશ્કરનો
સરદાર
સેનો, પુ૦(અ૦ સેના) ધોયેલું ધટસુતરાઉ કાપડ
સેપ, ન૦ સેમ, સેફ, સફરજન [ર શેર, વાઘ
સર, પુ૦ શેર, ૪૦ રૂપિયાભાર જેટલુ વજન તે,
સેર, સ્ત્રી૦ શળી, તરખલુ, તરણુ ર માળા,
મણકાની આવલી ૩ ગુથેલી દોરી, સાકળી,તાગ,
તાતણો ૪ ધાર, ધારા 'દૂધની સેર' ૫ આરો,
ફેરો, આનદ-મોજમા ફરવુ તે ૬ નાડી શિગ
રગ સેરે આવવુ=ભૂત ભરાવુ, દુ ખ થવુ
સેરડી, સ્ત્રી૦ સાકડી પગવાટ,શેરડી ર શેલડી,ઇક્ષુ
સેરડો, પુ૦ સાકડો પગરસ્તો, પગથી, વાટ ર
ઓઘરાળો, સળ, લાબી કરચલી 'એને મોએ
સેરડા પડી જાય છે ૩ ચરેડો'
સેરમાછ, સ્ત્રી૦ એક જાતની માછલી
સેરવવું, ક્રિ૦ સ૦ ખસેડવુ, સરકાવવુ ર લપસી
જાય એમ કરવુ
સેરવો, પુ૦ માસને ઉકાળીને બનાવેલો રસ તે
સેરિયુ, વિ૦ સેર માય એવુ ર ન૦ સેરનુમાપ
૩ એક સેરની કડી ૪ એક જાતનો છોડને
સેરી, સ્ત્રી૦ શેરી, નાની પોળ, ફળિયુ [તેનુ બી
સેરીશોભાન, પુ૦ એક જાતનો સુદર
સેરો, પુ૦ પોતાના અભિપ્રાયનો ટુકો લેખ, મત
સેલ, સ્ત્રી૦ સેહેલ ર પત્થરની છાટ [દર્શક લેખ
સેલ, વિ૦ સહેલુ, અઘરુ નહિ એવુ
સેલડઘેલી, વિ૦ અણુસમજમા-ભાળભાવથી હ-
લેતા જેવી લાગતી, પ્રેમની વેળ ગાડી, ટાપટીપને
કુટડાઇની ધુનવાળી, મુગ્ધા
સેલડી, સ્ત્રી૦ શેલડી, ઉસ, ઇક્ષુ
સેલડુ-રુ, ન૦ કુવારનુ ફૂલ [મહેલાણી
સેલાણી, વિ૦ મોજી, ફક્કડ, છેલ,લહેરી સ્વભાવનુ,
સેલારસ, પુ૦ શિલારસ, એક જાતનો ચીકણો
ધાતુપુષ્ટ પદાર્થ [પાલવનુ સુદર વસ્ત્ર
સેલારી, સ્ત્રી૦ સ્ત્રીઓને પહેરવાનુ કસબી કોર
સેલાસાડી,સ્ત્રી૦સેલારી, કસબી ને બારીક વણાટનુ
સેલી, સ્ત્રી૦ હેલી, રાખ, છાર [વસ્ત્ર
સેલુ, ન૦ બારીક વણાટનુ કસબી વસ્ત્ર, શેલુ
સેલો, પુ૦ શેલો, જુઓ
સેવ, સ્ત્રી૦ ચાકરી, પૂજા ર શેવ, જુઓ
સેવક, પુ૦ (સ૦) ભક્ત, ઉપાસક, સેવા કરનારો,
શિષ્ય ર તાબેદાર, આધીન જન ૩ નોકર, ચાકર
સેવકાઇ, સ્ત્રી૦સેવા કરવાની રીત,સેવા કરવાપણુ
સેવટ, ન૦ છેવટ, શેવટ જુઓ
સેવડી, સ્ત્રી૦ સાધુડી, આર્જા [યતિ, દીક્ષિત
સેવડો, પુ૦ (સ૦ શ્રમણ) જૈનસાધુ, ત્યાગી,
સેવતી, સ્ત્રી૦ એક જાતની વેલ ને તેના ફૂલ
સેવન, ન૦ સેવવુ તે, સેવા ર પખીની માદાએ
ઈંડાને હૂફ આપવા તે ઉપર બેસવુ તે
સેવના, સ્ત્રી૦ સેવા કરવી તે
સેવતરૂ, ન૦ એક જાતની સોપારી
સેવર્ધન, વિ૦ ઉત્તમ જાતિનુ સોપારી
સેવવુ, ક્રિ૦ સ૦ (સ૦) સેવા-ચાકરી કરવી ર
ભજવુ ૩ પખીની માદાએ ઇંડાને ગરમી આપવા
તેની ઉપર બેસવુ ૪ કામમા લેવુ, વાપરવુ
સેવા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચાકરી, નોકરી ર પૂજા,
આરાધના ૩ સારવાર, બરદાસ્ત, ખાતર
સેવાળ, સ્ત્રી૦ શેવાળ, લીલ 'ખરી પ્રીત સેવાળની
તે જળ ભેળી સુકાય' ર વાળા, રમા, ત તુ, નસ
સેવિત, વિ૦ સેવેલુ, સેવાતુ હોય એવુ
સેવુ, ક્રિ૦ સ૦ સેહવુ, અનુકૂળ પડવુ, ગમવુ
ર સદવુ, માફક આવવુ ૩ ઘણીવાર ટકવુ
સેવુ, ક્રિ૦ સ૦સહેવુ, સહન કરવુ, ખમવુ,સાખવુ
ર ધરવુ, ઝીલવુ ૩ વેદવુ
સેવૈ, સ્ત્રી૦ શેવ, જુઓ [ચાકરી કરવા લાયક

સેવ્ય, વિ૦ (સ૦) સેવા કરવા જોગ, ભજવા-
સેસ, સ્ત્રી૦ વરકન્યા અને અધરણિયાત સ્ત્રીના ખોબામા નાળિયેર, પાન, સોપારી અને રૂપિયો આપવામા આવે છે તે, પોસ ૨ વિવાહાદિક શુભ અવસરે આપવામા આવતી ભેટ
સેસફૂલ, ન૦ (સ૦ શીર્ષ ફૂલ) સ્ત્રીઓ માથે-વેણીમા જે સોનાનુ ફૂલ ઘાલે છે તે, સેંથા આગળ ચોટલામા ગુંથવાનુ ઘરેણુ, સીમંતભૂષણ
સેસવા, પુ૦ વઘારેલા ચણા
સેહ, સ્ત્રી૦ બીજાના પ્રતાપમા અંજાઈ જવુ તે, છાયા પડી જવી તે ૨ (સેતરંજમા) અટકાવ, પ્રતિબંધ ૩ શરમ, લાજ ૪ દાબ ૫ ક્ષોભ ૬ સહેવાપણુ, સહનશક્તિ ૭ ટેવ, ધારો
સેહેજ, વિ૦ થોડુ, અલ્પ, જરાક, કિંચિત્ ૨ અમસ્તુ ફોગટ ૩ ન૦ લોહી, હાડ
સેહેવુ, વિ૦ સહન થતુ, ખમાતુ, સહી શકાય એવુ, હુંફાળુ
સેહેનશાહ, પુ૦ શહેનશાહ, પાદશાહ
સેહેલ, સ્ત્રી૦ આનંદની મોજમા આમતેમ હરવુ ફરવુ તે ૨ સેહેલુ સુતરૂ, સરલ
સેહેલાણી, વિ૦ સહેલ કરનાર, આનંદ મોજમા રહેનાર, લહેરી, ફક્કડ થઇને આમતેમ ફર્યા કરનાર
સેહેલુ, વિ૦ સહેલુ, સુગમ, સુતરુ
સૈંવવ, વિ૦ સિંધનુ ૨ પુ૦ સિંધવ ૩ ઘોડો ૪ એક રાગ
સૈ, પુ૦ સઈ, દરજી, મેરાઇ ૨ સિંહ ૩ કળશીનો સોળમો ભાગ ૪ હસ્તાક્ષર, સહી
સૈ, સ્ત્રી૦ સહિયર, સખી, બહેનપણી
સૈકત પુ૦ (સ૦) રેતીવાળો કિનારો 'સુરાપગા સૈકતને તટે તટે.' [વર્ષનો જુમલો તે, સદી
સૈકુ, ન૦ સો, સોનો જથો તે, શતક ૨ સો
સૈકો, પુ૦ સોનો જુમલો, શતક, સદી, સૈકુ
સૈડકિયુ, ન૦ સરકાવાય એવી આંટીવાળી ગાઠ તે, ગાળો ૨ છોકરાની એક રમત
સૈડણુ, ન૦ છાપરાની વળીઓ ઉપર નાખવાના કાબડા, કબોઇની પાતળી સોટીઓ વગેરે તે, છાજ, સૈઢણુ.
સૈડવુ, ક્રિ૦ સ૦ વળીઓ ઉપર કાબડા પાથરી તે બાધવા, છાવુ ૨. આટી દઇ બે વસ્તુઓ એક બીજા સાથે બાધવી, જોડવુ, સાંત્રવુ.
સૈઢણુ, ન૦ સૈડણુ. [૨. વિ૦ સૈન્ય સબંધી, લશ્કરી
સૈનિક, પુ૦ (સ૦) લશ્કરી માણસ, યોદ્ધો, સિપાઇ.
સૈન્ય, ન૦ (સ૦) લશ્કર, ફોજ, સેના, દળ
સૈયડ, પુ૦ બળિયા, શીતળા
સૈયદ, પુ૦ મહમદ પેગંબર સાહેબના વંશજો તે
સૈયર, સ્ત્રી૦ સખી, સાહેલી, બહેનપણી.
સૈયારૂ, વિ૦ એકઠુ, ભેગુ, ભાગીદારવાળુ. ૨ મજિયારુ ૩ પત્તાળુ, પાતીઓવાળુ
સોંગ, પુ૦ વેષ, ખોટો દેખાવ ૨ ઢોંગ, આડંબર
સોંઘવારી, સ્ત્રી૦ સસ્તાઇ, છત. ૨ થોડા મૂલે વધારે મળે તે [ખાવુ, આનાકાની કરવી
સોંઘુ, વિ૦ સસ્તુ, છતવાળુ સોંઘુ મોઘુ થવુ=માન
સોતળવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઘી તેલમા શેકવુ–તળવુ
સોંધા, પુ૦ (હિ૦) એક સુગંધી પદાર્થ 'સુગંધ સોધા કુંકુમ કેસર, ઉડાડે અબીલ ગુલાલ'–પ્રેમા૦
સોપડવુ, ક્રિ૦ અ૦ જડવુ ૨. મળવુ ૨ જન્મ આપવો, અવતરવુ, જણવુ
સોંપણ, સ્ત્રી૦ સુપરત, ભાળવણી ૨ હવાલો
સોંપવુ, ક્રિ૦ સ૦ ભાળવવુ, હવાલામા આપવુ
સોંસરુ, વિ૦ આરપાર, સળગ સોંસરુ પડવુ=ન પચવુ, હજમ ન થવુ
સોહ, પુ૦ ભાન, શુદ્ધિ ૨. સમજણ, અક્કલ.
સો, વિ૦ દસ વખત દસ તે, ૧૦૦ સોએ વર્ષે પુરા થવા=આવી બનવુ સોએ સહરૂ વધાય =પિંછાનુ પારેવુ થાય, રજનુ ગજ થાય. સો ગળણે ગાળીને પાણી પીવુ=બહુ વિચારી–સાવચેતી રાખીને કામ કરવુ સોના સાઠ કરવા= નુકસાનમા ઉતરવુ સોમણ રૂની તળાઇમા સૂવુ =તદન નચિંત થઇ રહેવુ, સુખ આનંદથી રહેવુ સો સમાનુ સગુ=બહોળા કુટુંબવાળુ. સો દહાડા સાસુના તો એક દહાડો વહુનો=એકાદ વખત તો લાગ આવેજ સો જોશી બરોબર એક ડોસી= વિદ્વત્તા કરતા અનુભવ વધે.
સોઇ, સ્ત્રી૦ સગવડ, વ્યવસ્થા. ૨ સોય. ૩ દરજી.

સોઇયાણી, સ્ત્રી૦ દાઇ, દાયણ
સોઇયો, પુ૦ મોટી સોય [અવસર, સોહેલો
સોઇલો, પુ૦ આનંદ ઉત્સવનો દિવસ, મંગળ
સોએક, વિ૦ સોની લગભગ
સોક સ્ત્રી૦ શોક્ય, સપત્ની
સોકટી, સ્ત્રી૦ ચોપટ–બાજીનું લાકડા કે હાથી દાંતનું મહોરૂં, ગુજરડાના ઘાટનું રમકડું **સોકટી** મારવી=ધારેલું કામ પાર પાડવું, ફતેહ પામવું **સોકટી** ઉડાડવી=પ્રપંચ તોડી ઉત્રાડી નાખવો, નેમમાં નાસીપાસ કરવું
સોકઠું, ન૦ સોકટી મહોરૂં
સોકલડી, સ્ત્રી૦ શોક્ય સપત્ની
સોખ, પુ૦ શોખ, કોડ, પ્રીતિ, ભાવના
સોગન, પુ૦ સોગંદ, સમ કસમ, સપથ
સોગાત, સ્ત્રી૦ કિંમતી ભેટ, નજરાણાની ચીજ, નવાઇની વસ્તુ ૨ મિલ્કત, ભારી ચીજ
સોચ, પુ૦ શોક, પરિતાપ પશ્ચાત્તાપ ૨ શોધ ખોળ
સોચના, સ્ત્રી૦ શોચ, શોક, પશ્ચાતાપ ૨ ચિંતા, ફિકર, પરિતાપ 'જીવતું શીદને સોચના કરે, કૃષ્ણને કરવું હોય તે કરે'
સોજ, પુ૦ સુજનતા, સારાપણું ૨ લક્ષણ, ચાલ
સોજી, સ્ત્રી૦ મેદો, પરશુલી
સોજીલું, વિ૦ સારા વિવેકી ગુણવાળું, મળતાવડા–કોમળ સ્વભાવનું [(કમોજુ=અસ્વચ્છ)
સોજું, વિ૦ સારું, ઉત્તમ, સ્વચ્છ, ચોખ્ખું
સોજો, પુ૦ માર કે રોગથી લોહીનો જમાવ થઇ ચામડી ઉપસી આવવી તે, માસ પાક ૨ ચામડીના ઉપલા પડમાં પાણી ભરાઈ આવવું તે
સોટી, સ્ત્રી૦ નેતર અથવા ઝાડની પાતળી ડાળી, છડી
સોટો, પુ૦ મોટી જાડી લાકડી–સોટી તે, ડાંગ ૨ દાબ, ગેહ માગફાડવી અથવા કડક અમલથી પાડેલી ધાક તે
સોડ, સ્ત્રી૦ પાર્શ્વ, પાસું બાજુ 'સોડમાં ભરાવું–પડખામાં પેસવું ૨ ઓડવાનું વસ્ત્ર ૩ શરીર ઢંકાઇ રહે એમ ઓઢવું તે ૪ સાડીનો જે ભાગ માથા ઉપર ઓઢે છે, ને જે લાજ કાઢવામાં વપરાય છે તે, સોડિયું **સોડતાણીને સુવું**=નિરાંતે મોઢે માથે ઓઢીને સૂવું, આળસુ પડી રહેવું ૨ મરી જવું **સોડ પ્રમાણે સાથરો**=મજા પ્રમાણે કામ, ઘર જોઇને વરો કરવો
સોડ, પુ૦ વાસ, પરિમળ, બો
સોડમ, સ્ત્રી૦ વાસ, પરિમળ, બો, ગંધ.
સોડવણું, ન૦ સોડણિયું, સોડ લેવાનું વસ્ત્ર.
સોડવું, ક્રિ૦ અ૦ ફોરવું, વાસ ઉડવી, ગંધાવું
સોડિયું, ન૦ સ્ત્રીના પહેરવેશનો ડાબી તરફનો ઝુંતો ભાગ, સોડ [રીતે
સોડે, અ૦ પાસે, પડખે ૨ જોડે ૩ પ્રમાણે,
સોડો, પુ૦ સોડ ૨ મદદગાર
સોઢ, વિ૦ (સં૦) સહન કરનાર, ખમનાર, સહનશીળ સોસનાર ૨ ધરખમ
સોણ પુ૦ વાસની ખીલી, ફાચર
સોણું, ન૦ સ્વપ્નું ૨ બાકું
સોત–નું, અ૦ સુદ્ધાં, સહિત [સગો ભાઇ, ભાડુ
સોદર, વિ૦ (સં૦) માજાયું, એક માનું ૨ પુ૦
સોદાઈ, સ્ત્રી૦ લુચ્ચાઇ ૨ વ્યભિચાર
સોદાગર, પુ૦ કિંમતી ચીજો વેચનારો, મોટો વેપારી
સોદાગીરી, સ્ત્રી૦ મોટી કિમ્મતના માલનો વેપાર તે, મોટો વેપાર, ધંધો ૨ સોદાગરપણું.
સોદું, વિ૦ લુચ્ચું, ખંધું ૨ વ્યભિચારી, કામી, વિષયી ૩ હરામી
સોદો, પુ૦ વચવાનો ધંધો તે, વેચાણ, વેચવા લેવાનું કામ તે, ૨ વેપાર ખરીદી ૩ લુચ્ચો, વ્યભિચારી માણસ ૪ ઠગ, ધૂર્ત, દોગો
સોધો, પુ૦ પડોપાદડી
સોનાપાણી, ન૦ જેમાં સોનું ઓળેલું હોય તે પાણી
સોનાગેરુ, પુ૦ એક જાતની પીળી ચમકવાળી લાલ માટી [વનસ્પતિના સારક પાન
સોનામુખી, સ્ત્રી૦ મીઠી આવળ, એક જાતની
સોનાર–ની, પુ૦ સોનાના ઘાટ ઘડનાર.
સોનારણ, સ્ત્રી૦ સોનીની સ્ત્રી
સોનું, ન૦ સુવર્ણ, હેમ [ઢોળ ચઢાવેલું.
સોનેરી, વિ૦ સોના જેવા પીળા રંગનું, ૨ સોનાનો
સોનેરીકેળાં, ન૦ પીળી પાતળી છાલનાનાનાં કેળાં.
સોનૈયો, પુ૦ સોનાનો સિક્કો, સોનાનાણું

સોપાન, પુ૦ (સ૦) નિસરણી, સીડી, દાદર
સોપારો, પુ૦ (અા૦ સિપારા) અધ્યાય, ભાગ
સોપારી, સ્ત્રી૦ (સોપાલા એક બંદર છે)ફોફળ, અકોટ [હાક તે, ધાક ૨ સોજો
સોફ, સ્ત્રી૦ ભયનો ફાળકો, ભય અને શ્વાસ મિશ્રિત
સોફવા, પુ૦ શરીર ફૂલી જાય એવો વાયુનો રોગ, ફૂલણવા; ફોફવા [નો સંગ તે
સોબત, સ્ત્રી૦ સંગત, સાથ, મૈત્રી ૨ સ્ત્રી પુરુષ-
સોબતી, પુ૦ સાથી, જોડિયો ૨ મિત્ર, દોસ્ત
સોભ, ન૦ સૌભાગ્યના ગીત,વરકન્યા પરણ્યા પછી ગણપતિ પૂજન વખતે ગવાય છે તે ગીત
સોભાગ, ન૦સૌભાગ્ય, હેવાતન ૨ સારૂ ભાગ્ય તે સોવાસણનો વેશ
સોભાગવટુ, ન૦ બારસાખ ઉપરનુ લાકડુ
સોભાગવટી, વિ૦ સૌભાગ્યવટી,સોવાશણ,સધવા, સુવાસિની,
સોમ, પુ૦ (સ૦) એક જાતની માદક વનસ્પતિ ૨ ચંદ્રમા,શશી ૩ એ નામનો એક વાર,સોમવાર
સોમપા, પુ૦ (સ૦) સોમરસ પીનારા, યાજ્ઞિક
સોમયોગ, પુ૦ (સ૦) જે યજ્ઞમા સોમરસ દેવોને અર્પણ કરે છે તે યજ્ઞ
સોમલ, પુ૦ પત્થર અને ધાતુ સંમિશ્ર પોલાદ જેવા સહેજ લીલા રંગનો બરડ પદાર્થ એ લાલ અને ધોળો એમ બે રંગનો આવે છે લાલ મનશિલ કહેવાય છે આ હળાહળ ઝેર છે અને તેમા સ્વાદ નથી
સોમવતી, વિ૦ સોમવાર યુક્ત અમાસ એ પુણ્ય તિથિ ગણાય છે સોમવતી અમાસ ને શુક્રવાર= તદન ખોટુ, અસંભવિત તે
સોમવલ્લી, સ્ત્રી૦ (સ૦) સોમ નામની વનસ્પતિનો વેલો તે એનો રસ બહુ કેફી છે.
સોમવાર, પુ૦ (સ૦) ચંદ્રવાર, સોમ [સાધન.
સોય, સ્ત્રી૦ સૂઈ, સિવવાનુ કાણાવાળુ અણીદાર
સોય, (સ૦) તે. ૨ સૌ, સઘળા ૩ એમ.
સોયણી, સ્ત્રી૦ સોહિની, એક રાગિણી
સોયમ, વિ૦ ઉતરતી પ્રતિની જમીન, 'અવલ. દોયમ, ને સોયમ'

સોયલુ, વિ૦ સુંદર, સોહેલુ ૨ સહેલુ, સરલ
સોયાણો, સ્ત્રી૦ જણાવનારી, દાયણ, દાઈ
સોયો, પુ૦ સુતળી આવે એવા નાકાવાળી સોય
સોરટી, સ્ત્રી૦ ઘણી નાની રકમો ફાળા જડતી ભેગી કરી તેમાંથી અમુક હિસ્સો રાખી બાકીની રકમમાથી ઈનામ તરીકે ચીઠીઓ કાઢી ભાગ્ય અજમાવવાની એક ક્રિયા તે લોટરી
સોરઠ, (સ૦ સૌરાષ્ટ્ર) કાઠિયાવાડનો એક ભાગ ૨ એ નામનો એક રાગ
સોરઠી, વિ૦ સોરઠનુ, સોરઠને લગતુ
સોરઠો. પુ૦ એક રાગ, (એથી ઉલટો દોહરો)
સોરણ, ન૦ સોરાવુ તે, સોસ ૨ અણગમો, પશ્ચાત્તાપ, મુઝવણ
સોરમ, સ્ત્રી૦ ખુશબો, સુવાસ; પરિમળ
સોરવવુ, ક્રિ૦ ગમવુ, ગોઠવુ, ચેન પડવુ
સોરવુ, ક્રિ૦ સ૦ છોલવુ, ઉપર ઉપરથી ઉખાડવુ, ઉઝરડવુ ૨ દુભાવુ, મનમા ગુચાવુ ૩ ભુડુ બોલવુ, ધસાતુ બોલવુ [રંગ બને છે;
સોરંગી, સ્ત્રી૦ એક જાતની વનસ્પતિ એનો લાલ
સોરભ, સ્ત્રી૦ખુશબો,સુગંધ [ટવુ ૨ ગાળોદેવી
સોરાટવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઝુડવુ, જેમ ફાવે તેમ ઝાપ-
સોરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ છોલાવુ, ધસારે ઉખડવુ
સોરાસોર, સ્ત્રી૦ છોલાછોલ ૨ ધોધાટ, ગડબડ ૩ ડોળાડોળ, ધમાલ, કલબલાટ
સોરી, સ્ત્રી૦ કળ, ગમ ૨ ગોઠવુ, ગમવુ તે ૩ કરસણના સાંઠાને સુકાવા માટે ઉભા મૂકવા તે
સોરી વળવી=ઘરપત થવી, ગમવુ, ગોઠવુ
સોરૂ, અ૦ લગી સુધી, અમુક વખતમા એમ, 'બહારથી ક્યાર સોરા આવશે?'
સોવરાવવું, ક્રિ૦ સુશોભિત કરવુ, શોભાવવું, શણગારવુ [સોળે સોળ આના, ચોક્કસ
સોવસા, અ૦ લગભગ નક્કી એમ, ખાતરી પૂર્વક,
સોવાણું, ક્રિ૦ અ૦ અહિં તહિં ફાફા મારવાં, મુશ્કેલીમાથી છૂટવા માટે આમ તેમ એંફામ જેવા ફરવુ [શોરબકોર, ગડમથલ
સોવાટ, પુ૦ ગડબડાટ,મસરાટના ફાફા ૨ ધાંધલ,
સોવુ, ક્રિ૦ સ૦ સુપડામા નાખી હલાવવું; ઝાટ-

ફવુ ૨ વારા ફરતી બન્ને બાજુ તરફ ઝુલાવવુ, હિલોળવુ
સોવાસણ, વિ૦ સુવાસિની, સધવા, સૌભાગ્યવતી
સોસ, પુ૦ વારવાર તરસ લાગ્યા કરવી તે,પાણી વગર ગળુ સુકાવુ તે, પિપાસા ૨ શોષ, હૃદયદાહ, અંતરના દુ ખની લાગણી તે ૩ ફિકર, કાળજી
સોસવાટ, પુ૦ સુસવાડ, મગરમચ્છ ૨ ચૈડો
સોસવાવુ, ક્રિ૦ સ૦ રસનુ સુકાઇ જવુ, શરીરનુ સુકાવુ, કદે ઘટવુ, દુર્બળ થઈ જવુ, શોષાવુ
સોસવું, ક્રિ૦ અ૦ ખમવુ, સહન કરવુ ૨ ક્રિ૦ સ૦ ખેચવુ, ચુસી લેવુ ' પણ કુરૂઓનો ઘણુ કાઢના લોહી સોસતા કયમ ન કર્યું '—પાણીપત
સોસળાઈ, સ્ત્રી૦ બેફિકમપણુ
સોસળુ, વિ૦ ભુલકણુ, વિસર ભોળુ, ૨ હૈયા સુનું, લક્ષ ન હોય તેવુ
સોહણો, સ્ત્રી૦ શોભા ' મુખ તણી મોટી મોહિની ઉપર અલક તણી સોહણી ' —ગીરધર
સોહમ, અ૦ તે હુ છુ, એવો નાદ તે શ્વાસ લેતા ને મૂકતા, અદર થતો એવો ધ્વનિ
સોહલુ, વિ૦ સુદર, શોભીતુ ૨ સારૂ, સ્વચ્છ ૩ આનદ અને રમત ગમત, રગરાગ સખી માગસર મહીને મનમાહિ કોણુ કરે સોહલાં'
સોહવુ, ક્રિ૦ અ૦ શોભવુ, ખલવુ
સોહાગ, ન૦ સૌભાગ્ય, હેવાતન ' હજો એનો અખડ સોહાગ ' ૨ નસીબદારપણુ, સુભાગ્ય તે
સોહાગણ, વિ૦ સૌભાગ્યવતી, સધવા
સોહાગી, વિ૦ સુશોભિત ૨ સારા ભાગ્યવાળુ, સુખી ૩ આનદી, મોજીલુ
સોહામણુ, વિ૦ સુદર દેખાવનુ, સુશોભિત
સોહાવુ, ક્રિ૦ અ૦ શોભવુ, સારૂ લાગવુ, ખલવુ
સોહિની, સ્ત્રી૦ મનોહર દેખાવની મોજીલી સ્ત્રી
સોહેણી, સ્ત્રી૦ રાત્રે ગવાતી એક રાગણી
સોહલો, પુ૦ ભભકો, રોફ, ૨ આનદનો ઉછાળો ને ઉત્સવ તે ૩ પોતાની શોભા સુદરતાનેલીધે માન સૌભાગ્યનુ અભિમાન તે સૌભાગ્યના માનનુ લાડ તે [ગમવુ, ગોઠવુ, ફાવવુ
સોહોવું, ક્રિ૦ અ૦ શોભવુ, સુદર દેખાવુ ૨
સોહ્યલુ, વિ૦ સુદર ૨ સરલ
સોળ, વિ૦ દસ ને છ ૧૬
સોળ, પુ૦ મારનો પડેલો આકો, સળ
સોળુ, વિ૦ ધોઇને અલગ રાખેલુ [વસ્ત્ર, અબોટિયુ
સોળુ, ન૦ અબોટમાજ પહેરવાનુ અલગ રાખેલુ
સોળૈયો, પુ૦ લાબો વળો, સોળ ફુટનો વાસ
સૌ, વિ૦ સઘળા, સર્વ, બધા **સૌ** સોના ગીત ગાય=સૌ પોતપોતાનુ સારુ બોલે **સૌ** સૌને મન સવાશેર=દરેક માણસ પોતાને માટે અભિમાન રાખે **સૌ** સુતા જળ અલા જાગા=છેલ્લે ઉભા થવુ છેવટમા નવી વાત લાવી રજુ કરવી
સૌકુમાર્ય, ન૦(સ૦)કોમળતા,નાજુકતા.૨ મૃદુત્વ
સૌખ્ય, ન૦ (સ૦) સુખ, આરોગ્ય
સૌજન્ય, ન૦ (સ૦) સુજનતા, ભલાઇ, કૃપાળુતા
સૌદામિની, સ્ત્રી૦ (સ૦) વિજળી, વિદ્યુત
સૌદર્ય, ન૦ (સ૦) સુદરતા, શોભા, કાતિ, ખુબસુરતી, પૂર્ણ કળા
સૌભાગ્ય, સ્ત્રી૦ (સ૦) ભાગ્યશાળીપણુ ૨ એવા તન, સધવાવસ્થા ૩ શોભા, સુદરતા ૪ એ નામનો એક યોગ
સૌભાગ્યવતી, વિ૦ સધવા, સુવાસિની
સૌમ્ય, વિ૦ (સ૦) સાત્ત્વિક વૃત્તિનુ, નમ્ર, શાન્ત, ભલુ સાલસ ૨ સુદર, મનોહર [લગીનો કાળ
સૌરમાસ, પુ૦(સ૦) એક સક્રાતિથી બીજીસક્રાતિ
સ્કંધ, પુ૦ (સ૦) ખભો, ખાધ ૨ પ્રકરણ, અધ્યાય, બાબ ૩ ઝાડનુ થડિયુ, કાડ
સ્ટેશન, (અ૦) રેલગાડીને થોભવાનુ અને તેમા બેસારૂને ચઢવા ઉતરવાનુ સ્થાન તે ૨. ઠેકાણુ ૩ પડાવ, રહેઠાણુ, મુકામ
સ્તન, પુ૦ (સ૦) થાન, ધાઈ, આચળ
સ્તનપાન, ન૦ (સ૦) ધાવવુ તે, દૂધ પીવુ તે
સ્તબક, પુ૦ (સ૦) ફૂલનો ગુચ્છ, મજરી, ફૂલ વાળુ લુમખુ [૨ છક્ક, કુઠિત, બેહોશ.
સ્તબ્ધ, વિ૦ (સં૦) આશ્ચર્યચકિત થયેલુ, દિઙ્મૂઢ
સ્તંભ, વિ૦ થાભલો ટેકાનુ ઉભુ લાકડુ
સ્તભન, ન૦ રોધ, અટકાવ ૨ થોભાવવુ તે, અદ્ધર રાખવુ તે

સ્તવ, પુ૦ (સં૦) સ્તુતિ, ગુણપ્રશંસા

સ્તવન, ન૦ સ્તુતિ કરવી તે, તારીફ,સ્તોત્ર [કરવા

સ્તવવુ, ક્રિ૦ સ૦ સ્તુતિ કરવી, ગુણ ગાવા,વખાણ

સ્તુતિ, સ્ત્રી૦ ગુણપ્રશંસા, તારીફ, વખાણ

સ્તુતિપાત્ર, વિ૦ વખાણવા લાયક સ્તુતિકરવાજોગ

સ્તુપ, પુ૦ (સં૦) રાફડો, માટી ઈંટ વગેરેનુ, ઘુમ્મટ જેવુ બાધકામ, સમાધ, પાળિયો

સ્તેન, પુ૦ (સં૦) ચોર, તસ્કર, લુટારો

સ્તેય, ન૦ ચોરી, ચૌર્યકર્મ

સ્તોત્ર, ન૦ (સં૦) સ્તુતિનો પાઠ, સ્તવન [રાશિ

સ્તોય, વિ૦ વળેલુ, વાકુ ૨ પુ૦ જમાવ, ગંજ,

સ્ત્રી, સ્ત્રી૦ (સં૦) માનવ માદા, નારી, બાઈડી, ૨ વહુ, પત્ની, ભાર્યા **સ્ત્રી** કરવી=પરણવુ, નાતરુ કરવુ **સ્ત્રિયારાજ**=જ્યા સ્ત્રીઓનુજ રાજ્ય હોય તે **સ્ત્રીની** બુદ્ધિ પાનીએ=સ્ત્રીની મતિ હલકાઇ ઉપર જ જાય

સ્ત્રીકેસર, ન૦ વનસ્પતિમા રહેલો ફલોત્પાદક રેસો તે, ફૂલમાનો ગર્ભોત્પાદક અંકુર

સ્ત્રીચરિત્ર, ન૦ સ્ત્રીની ચતુરાઈ, સ્ત્રીના કાવાદાવા

સ્ત્રીધન, ન૦ જેની ઉપર સ્ત્રીનો હક હોય તે ધન (માતપિતા, ભાઇભાંડુ, ઈ૦ ની બક્ષીસ-ચાલ્નોતે)

સ્ત્રીધર્મ, પુ૦ સ્ત્રીની પતિ પ્રત્યેની ફરજ તે ૨ રજ, રજસ્વલા [વહુ, દંપતી

સ્ત્રીપુરૂષ, પુ૦ ધણી ધણિયાણી, પતિપત્ની, વર-

સ્ત્રીલંપટ, વિ૦ વિષયી, કામી, વ્યભિચારી

સ્ત્રીલિંગ, ન૦ (સં૦) સ્ત્રીચિહ્ન, નારીજાતિ

સ્ત્રીહત્યા, સ્ત્રી૦ (સં૦) સ્ત્રી માર્યાનુ પાપ તે

સ્ત્રીહરણ,ન૦જોરથી સ્ત્રીને ખેચી-ઉચકી જવી તે

સ્ત્રૈણ, ન૦ (સં૦) સ્ત્રીત્વ, બાયલાપણુ

સ્થ, (અ૦) સ્થાન, રહેઠાણ, વાસ, સ્થિતિ, દર્શક પ્રત્યય ૨ વિ૦ સ્થાનમા રહેલુ 'માર્ગસ્થ'

સ્થવિર, વિ૦ (સં૦) પાકટ ઉમ્મરનુ, વૃદ્ધ, જીર્ણ

સ્થલ, ન૦ (સં૦) જગા, સ્થાન, ઠેકાણુ

સ્થલચર, વિ૦ (સં૦) પૃથ્વી ઉપર રહેનાર ફરનાર તે, ભૂચર

સ્થલમાર્ગ,પુ૦(સં૦)જમીનનોરસ્તો;ખુશકીમાર્ગ

સ્થલાંતર, ન૦ (સં૦) જગાની અદલા બદલી તે, રહેઠાણ ફેરવવુ-બદલવુ તે

સ્થંડિલ, ન૦ (સં૦) જમીનથી સહેજ ઉંચી ઓટલી, ચોતરો, વેદી

સ્થાણુ, વિ૦ (સં૦) સ્થિર, અચલ ૨ પુ૦ ડાળા પાખડા વગરનુ ઉભુ થડ, ખોડ, ઝાડ ૩. કુદરતી ઉગેલી ઝાડી-ઝરડ ૪. મહાદેવ

સ્થાન, ન૦ (સં૦) જગા, ઠેકાણુ, સ્થળ ૨ રહેઠાણ, ગૃહ, ઘર, ૩ પદ, પદવી, ઓધ્ધો, દરજ્જો. ૪ પ્રસંગ અવસર [ગાદી, આસન. ૩ બેઠક

સ્થાનક, ન૦ (સં૦) સ્થાન, વાસ, રહેઠાણ ૨.

સ્થાનિક, વિ૦ સ્થાનનું, જગાને લગતુ, ઠેકાણાનુ

સ્થાપક, વિ૦ (સં૦) થાપનાર, નવુ ઉભુ-ખડુ કરનાર, મંડાણ કરનાર, રોપનાર, આરંભ કરનાર ૨ સાબીત કરી આપનાર

સ્થાપત્ય, ન૦ (સં૦) સ્થાપનાને લગતુ કામ તે, શિલ્પવિદ્યા પ્રમાણે બાધવાનુ કામ તે

સ્થાપન, ન૦ (સં૦) થાપના, મંડાણ, ખડુ કરવુ તે ૨ સાબીતી, પુરવારી

સ્થાપના, સ્ત્રી૦ (સં૦) સ્થાપવુ તે, મંડાણ

સ્થાપવુ, ક્રિ૦ સ૦ માડવુ, ઉભુ કરવુ, નિર્માણ કરવુ ૨ ગોઠવવુ બેસાડવુ ૩ મુકરર કરવુ, નિમવુ, યોજવુ ૪ સાબીત કરવુ; પુરવારકરવુ

સ્થાપિત, વિ૦ (સં૦) સ્થાપેલુ, બેસાડેલુ મુકરર કરેલુ, પુરવાર કરેલુ; સિદ્ધ કરેલુ

સ્થાયિભાવ, પુ૦ (સં૦) જે રસનો ભાવ છેવટ લગી જેમનો તેમ રહ્યા કરે તે (એના નવપ્રકારછે)

સ્થાયી, વિ૦ ઘણીવાર ટકે એવુ, ટકાઉ ૨ હમેશનુ, ડગે નહિ-સ્થિર રહે એવુ [રોટ, ખુમચો

સ્થાલી, સ્ત્રી૦ (સં૦) થાળી, ટાટ, નાની કથ-

સ્થાવર, વિ૦ (સં૦) એક ઠેકાળથી બીજે ઠેકાણે ખસે કે ખસેડી શકાય નહિ એવુ, અચળ, સંચાર શક્તિ રહિત; જંગમથી ઉલટુ તે **સ્થાવર** મિલકત=ઘર વાડીવજીફા વગેરે તે

સ્થિત, વિ૦ (સં૦) ખચીત, દૃઢ, અડગ ઉભેલુ.

સ્થિતિ, સ્ત્રી૦ (સં૦) કાયમ એક ઠેકાણે રહેવાપણુ તે, સંસ્થિતિ. ૨ મુકામ, રહેઠાણ. ૩. એક સરખી નિશ્ચિત હાલત-દશા તે. ૪. અવસ્થા;

હાલત, દશા ૫ વાસ, નિવાસ, મુકામ, પડાવ, સ્થિરતા ૬ પદ, પદવી ૭ મગદુર, ધારણ શક્તિ
સ્થિતિસ્થાપક, વિ૦ અસલ સ્થિતિને વળગી રહેનારૂ, વાળીને પાછુ મૂકી દેતા અસલ રૂપ પકડે એવુ, પૂર્વ સ્થિતિગામી
સ્થિર, વિ૦ (સ૦) અડગ, દૃઢ, નિશ્ચલ. ૨ કાયમ, જાથુ રહે એવુ, ઠરેલ ૩ મજબુત, દૃઢ ૪ શાત, ધીમુ
સ્થિરતા, સ્ત્રી૦ સ્થિરપણુ, અડગતા, નિશ્ચલતા
સ્થૂલ, વિ૦ (સ૦) જાડુ, પુષ્ટ, ભરેલુ ૨ ગાઢુ, ગીચ, ઘટ ૩ મોટુ, કદાવર ૪ જડ, અચ- [ચળ, ઠોઠ
સ્થૂલતા, સ્ત્રી૦ જાડપણુ જાડાપણુ
સ્થૂલદેહ, પુ૦ (સ૦) હાડમાસથી ભરપુર દેહ તે, [કલેવર, ખોળિયુ
સ્થૈર્ય, ન૦ સ્થિરતા, દૃઢતા
સ્નાત, વિ૦ (સ૦) નહાયેલુ
સ્નાતક, વિ૦ (સ૦) ગૃહસ્થાશ્રમમા દાખલ થવાને યોગ્ય બનેલો બ્રહ્મચારી વિદ્યાર્થી તે
સ્નાન, ન૦ (સ૦) નહાવુ તે, અઘોળ નહાવણુ ૨ મરણ નિમિત નહાવુ તે ૩ આશૌચ, સબ-ધીના મરણથી લાગતુ સ્નાન ૪ નહાઇને પવિત્ર થવુ તે, તીર્થ નહાવુ તે **સ્નાન** કરવુ—નહાવુ ૨ સગાઇ સબધ તોડી નાખવો
સ્નાયુ, પુ૦ (સ૦) જે તતુએ કરીને માસ અસ્થિને વળગી રહે છે તે, માસના તતુ, રગ, નસ
સ્નિગ્ધ, વિ૦ (સ૦) લીસુ સુવાળુ ૨ ચીકટ વાળુ, ચીકણુ ૩ કોમળ, મુનાયમ
સ્નુષા, સ્ત્રી૦ (સ૦) છોકરાની વહુ તે, પુત્રવધૂ
સ્નેહ, પુ૦ (સ૦) માયા, મમતા, વાત્સલ્ય ૨ પ્રીતિ, વહાલ હેત ૨ મૈત્રી, દોસ્તી ૩ અતરનુ વળગણ ૪ ચીકટ, ચીકણુ દ્રવ્ય
સ્નેહાકર્ષણ, ન૦ (સ) સ્નેહનુ ખેચાણ તે એકબીજા પ્રતિ પરમાણુઓનુ આકર્ષણ ખેચાણ તે
સ્નેહાળ, વિ૦ સ્નેહવાળુ, હેતાળ, માયાળુ
સ્નેહી, વિ૦ સ્નેહવાળુ, પ્રેમવાળુ વહાલુ ૨ મિત્ર, દોસ્ત પ્રિયજન [ઇર્ષ્યા, અદેખાઇ
સ્પર્ધા, સ્ત્રી૦ (સ૦) સરસાઈ, હરીફાઇ ૨
સ્પર્ધાળુ, વિ૦ ચડસીલુ, વાદીલુ ૨ અદેખુ
સ્પર્શ, પુ૦ લાગવુ–અડવુ તે, કોઇપણ ચીજને અડકવુ તે, સસર્ગ, સગમન, મેળાપ ૨ ચામડી દ્વારા કોઇ ચીજનુ જ્ઞાન થવુ તે, અડકવાથી થતી ઓળખ ૩ લવ, લેશ
સ્પર્શમણિ, પુ૦ (સ૦) જેના સ્પર્શથી લોહ સુવર્ણ થઇ જાય તેવો પત્થર ૨ કાચમણિ પારસમણિ
સ્પર્શાસ્પર્શ, પુ૦ અડકાઅડકી, આભડછેટ
સ્પષ્ટ, (સ૦) ચોખ્ખુ, ખુલ્લુ, સાફ ૨ સરળ ને શુદ્ધ, સમજાય એવુ, સુવ્યક્ત ૩ બરાબર, ચોક્કસ
સ્પષ્ટવક્તા, વિ૦ ખરાબોલુ, ચોખ્ખેચોખ્ખુ કહી દેનાર [ચોખવટ
સ્પષ્ટીકરણ, ન૦ (સ૦) સ્પષ્ટ કરવુ તે, ખુલાસો,
સ્પદ, પુ૦ (સ૦) થરકો, સ્ફુરણ પલકારો
સ્પદન, ન૦ (સ૦) થરકાર, ધ્રૂજ, કપ
સ્પૃહણીય, વિ૦ (સ૦) ઇચ્છા–વાચ્છા કરવા યોગ્ય ૨ સુદર, જોવા જાણવા જેવુ
સ્પૃહા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ઇચ્છા, તૃષ્ણા, ગરજ, દરકાર, પરવા [એક સુદર પત્થર–કાચ
સ્ફટિક, પુ૦ પાસાદાર ચળકતી બાજુઓવાળો
સ્ફાટિક, વિ૦ (સ૦) સ્ફટિકનુ ૨ સુદર દેખાવનો સ્વચ્છ ચળકતો પત્થર
સ્ફુટ, વિ૦ ઉઘડેલુ, ખુલ્લુ થઇ ગયેલુ, વિકસિત ૨ સ્પષ્ટ, ચોખ્ખુ, ઉઘાડુ ૩ ટીકા–ખુલાસો કરેલુ ૪ છુટેછુટુ, સબધ વિનાનુ
સ્ફુરણ, ન૦ (સ૦) ઝીણી–ધીરી ધ્રૂજ–કપ તે, ધ્રુજારી, આખનુ ફરકવુ તે ૨ ઓચિતુજ મનમા યાદ આવવુ–સૂઝવુ તે, જવુ તે
સ્ફુરવુ, ક્રિ૦ અ૦ થરકવુ, કપવુ, હાલવુ, ફરકવુ ૨ એકદમ સૂઝી આવવુ, એકાએક યાદ આવવુ ૩ પ્રગટ થવુ, અકુર ફુટવો
સ્ફૂર્તિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) સ્ફૂરણ, કપ ૨ જાગૃતિ, તેજી, ચચળાઇ
સ્ફોટ, પુ૦ (સ૦) જોરથી ફુટવુ તે ૨ ફોડ, ધડાકો ૩ ખુલાસો, ચોખ્ખો નિવડો
સ્મર, ન૦ (સ૦) કામદેવ, મદન અનગ
સ્મરણ, પુ૦ (સ૦) સ્મરવુ તે, યાદ કરીને જપવુ તે મનન ૨ સ્મૃતિ, યાદ, ફોમ **સ્મરણ** પોથી=ટિપણુ, નોધબુક

સ્મરણી, સ્ત્રી૦ જપ કરવાની માળા, બેરખો
સ્મરણીય, વિ૦ (સ૦) યાદ કરવા જોગ
સ્મરવું, ક્રિ૦ સ૦ યાદ કરવુ, સભારવુ ૨ ભજવુ
સ્મારક, વિ૦ યાદ દેનારૂ ૨ ન૦ સંભારણુ, યાદગીરી
સ્માર્ત, વિ૦ (સ૦) સ્મૃતિ સંબધી ૨ સ્મૃતિમા કહ્યુ હોય તેમ ધર્માચરણ કરનાર
સ્મિત, ન૦ (સ૦) મદહાસ, સહેજ મો મલકાવવુ તે, આલમા હસવુ તે
સ્મૃતિ, સ્ત્રી૦ (સ૦) પર પરાની યાદદાસ્ત ઉપરથી ઋષિઓએ બનાવેલા ધર્મ, આચાર, નીતિ, વગેરેને લગતા ગ્રથો તે, ધર્મસહિતા ૨ યાદ, સ્મરણ, [ફોમ ૩ જ્ઞાન
સ્યદન, પુ૦ (સ૦) લડાઇનો રથ
સ્યાલક, પુ૦ વહુનો ભાઈ, સાળો
સ્રગ્ધરા, વિ૦ (સ૦) માળાવાળુ, પુષ્પહાર યુક્ત ૨ પુ૦ એકવીસ અક્ષરનો એક ગણુ મેળ છદ
સ્રજ, સ્ત્રી૦ (સ૦) માળા, ફૂલનો હાર
સ્રસ્ત, વિ૦ (સ૦) ઉતરી–ખસી ગયેલુ, તૂટેલુ
સ્રાવ, પુ૦ (સ૦) ધીમે ધીમે ગળવુ–ઝરવુ તે, નિતરણુ, ઝરણુ ૨ રસ, ગુદર, ગાળ, ૩ અટ- [કાવ, ઋતુ
સ્રુવ, પુ૦ ચાટવો, શરવો
સ્રોત, પુ૦ (સ૦) ઝરો, ઝરણુ
સ્લેટ, સ્ત્રી૦ (અ૦) પત્થરપાટી
સ્વ૦, સ૦ પોતાનુ પોતીકુ ૨ વિ૦ સ્વર્ગસ્થ
સ્વકર્મ, ન૦ પોતાનુ કર્મ અથવા કામ તે
સ્વકલ્પિત, વિ૦ (સ૦) મનના ઉડાવનુ
સ્વકીય, સ૦ પોતાનુ, પોતીકુ
સ્વકીયા, સ્ત્રી૦ પોતે પરણેલી તે, પરણેતર સ્ત્રી
સ્વચ્છ, વિ૦ (સં૦) ચોકખુ, સાફ ૨ નિતરૂ નિર્મળ, શુદ્ધ ૩ શ્વેત, ધવલ ૪ નિર્દોષ, સાત્વિક
સ્વચ્છતા, સ્ત્રી૦ ચોખ્ખાઇ, સફાઇ, નિર્મળતા, સ્પષ્ટતા ૨ ઉજળામણ
સ્વચ્છદ, પુ૦ મન ગમતો આચાર તે, સ્વેચ્છાચાર
સ્વચ્છદતા, સ્ત્રી૦ સ્વચ્છદપણુ, આપખુદી
સ્વચ્છદી, વિ૦ સ્વેચ્છાચારી, આપમતિયુ ૨ હઠીલુ, માથાફરેલ
સ્વજન, ન૦ (સ૦) પોતાના અગત–આપ્ત માણુસો તે; સગા–કુટુબીજન, બન્ધુજન.

સ્વજાતિ, સ્ત્રી૦ પોતાની જાતિ અથવા વર્ગ તે
સ્વજાતીય, વિ૦ પોતાની જાતિ–વર્ણનું, એકજ ખાસિયતનુ [જન્મથીજ.
સ્વત, અ૦ પોતે, આપોઆપ, વગર ઉપદેશે,
સ્વતસિદ્ધ, વિ૦ પોતાની મેળેજ ઉત્પન્ન થયેલુ, સ્વયભૂ, અકૃત્રિમ. ૨ દેખીતું પ્રત્યક્ષ
સ્વતત્ર, વિ૦ આપ અખત્યાર, સ્વાધીન, કોઈના તાબામા કે હુકમમા નહિ એવુ, સ્વચ્છદી
સ્વતત્રતા, સ્ત્રી૦ સ્વાતત્ર્ય, આપઅખત્યારપણુ, છૂટ, સ્વેચ્છા
સ્વતત્રપણુ, ન૦ આપ અખત્યારપણુ, સ્વતત્રતા.
સ્વદેશ, પુ૦ (સ૦) બાપીકો દેશ, જન્મભૂમિ, વતન [ભૂમિ માટેની મમતા તે
સ્વદેશાભિમાન, ન૦ (સ૦) પોતાની જન્મ-
સ્વદેશાભિમાની, વિ૦ દેશનુ અભિમાન ધરાવનાર
સ્વદેશી, વિ૦ પોતાના મુલકનુ, સ્વદેશનું તે
સ્વધર્મ, પુ૦ (સ૦) શાસ્ત્રવિહિત આચાર કર્તવ્ય તે, કુળરીતિ–નીતિ ૨ પ્રસગને લઇ પ્રાપ્ત થયેલુ જે કર્તવ્ય તે ૩ કુદરતી ધર્મ ગુણુ અને ખાસિયત
સ્વધર્મી, વિ૦ પોતાના ધર્મનુ
સ્વધા, અ૦ (સ૦) પિતરોને બલિદાન આપતા કરવાનો ઉદ્ગાર ૨ પિતરોને અપર્ણ કરવાનો બલિ
સ્વધામ, ન૦ રહેઠાણુ, નિજધામ, વતન ૨ સ્વર્ગ સ્વધામ જવુ=સ્વર્ગે જવુ, મરી જવુ.
સ્વન, પુ૦ (સ૦) સૂર, અવાજ, ઘોર, નાદ
સ્વપ્ન, ન૦ (સ૦) સમણુ, શાણુ, ઉંઘમા ખરા જેવા ભાસતા દેખાવો તે
સ્વપ્નદર્શન, ન૦ સ્વપ્ન લાધવુ તે ૨ ઉંઘમા જણાયેલો ઓળો–દેખાવ
સ્વપ્નવત્, વિ૦ સ્વપ્ન જેવુ મિથ્યા, ખોટુ
સ્વપ્નાવસ્થા, સ્ત્રી૦ સ્વપ્નાવાળી હાલત
સ્વપ્નાન્તર, ન૦ સ્વપ્ન દરમિયાન, સ્વપ્ન ને જાગર્તિ વચ્ચેનુ અતર. [સ્વત જ્ઞાન પામેલુ.
સ્વપ્રકાશ, વિ૦ પોતાનાજ તેજથી ચળકતુ ૨
સ્વભાવ, પુ૦ (સ૦) કુદરતી વલણુ ગુણુ, ધર્મ, પ્રકૃતિ, ખાસિયત તે જાતિ, દેહ, દેશકાળને લઇ બધાયેલો પ્રાણીઓનો જે કુદરતી મનોભાવ તે.

સ્વભાવજ, વિ૦ સ્વભાવ સિદ્ધ, સ્વાભાવિક
સ્વભાષા, સ્ત્રી૦ પોતાની ભાષા તે, માતૃભાષા
સ્વભૂમિ, સ્ત્રી૦ સ્વદેશ, વતન, બાપીકી જમીન
સ્વય, અ૦ આપોઆપ, પોતેજાતે, પોતાની મેળે
સ્વય પાક, પુ૦ પોતાને માટે પોતે કરેલી રસોઇ તે
સ્વય પ્રકાશ, વિ૦ સ્વપ્રકાશ, જુઓ
સ્વયંભૂ વિ૦(સ૦) પોતાની મેળે ઉત્પન્ન થયેલુ, ૨ ઇશ્વર, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ વગેરે દેવ તે
સ્વયંવર, પુ૦ (સ૦) કન્યાએ પોતેજ પોતાને માટે વર પસંદ કરવો તે [મિચલન શક્તિવાળુ
સ્વય વહ, વિ૦ પોતાની મેળે ગતિ કરનર ૨, પોતામાજ
સ્વર, પુ૦ (સ૦) અવાજ, સાદ, ઉચ્ચાર ૨ ધ્વનિ, ઘોષ, સૂર, ઘાટી. ૨ જેનો પૂર્ણ ઉચ્ચાર થાય એવો વર્ણ–અક્ષર, (અ, ઈ, ઉ, વગેરે) ૪ નાક વાટે ચાલતો શ્વાસ તે (શુભાશુભ જોવા માટેનો) ૫ સૂર્ય અને ધ્રુવ એ બે વચ્ચેનુ અતર –જગા ૬ સ્વર્ગ ૭ આકાશ, ગગન
સ્વરક્ષણ, ન૦ (સ૦) આત્મરક્ષણ, પોતાનો બચાવ
સ્વરસ, પુ૦ ઉત્તમ સ્વાદ તે ૨ લીલી વનસ્પતિ કચરીને કાઢેલો રસ તે
સ્વરાજ્ય, ન૦(સ૦) પ્રજાએ પોતે પોતાના ધા । ઘડી તે પ્રમાણે પોતાની વ્યવસ્થા રાખવી તે, લોક સત્તાનુ રાજ્ય તે
સ્વરિત, વિ૦(સ૦)સમાન ઉચ્ચારવાળુ, ચોખ્ખા એક સરખા અવાજનુ, સ્વરના ત્રણ પ્રકારના ઉચ્ચાર છે, તેમાના છેલ્લા પ્રકારનુ (ઉદાત્ત, અનુદાત્ત ને સ્વરિત)
સ્વરૂપ ન૦(સ૦) ઘાટ, આકાર ૨ દેખાવ ૩ વર્ણ, રગદાર છટા ૪ સુદરતા, ફુટડાઇ, રૂપ ૫ લક્ષણ, નિશાન, ઓળખ ૬ ઝાખી, કઠક આભાસ ૭ વિચાર, ઉદ્દેશ, વલણ ૮ મળતાપણું સામ્ય
સ્વરૂપતા, સ્ત્રી૦ ફુટડાઈ, સૌદર્ય ૨ સલોકતા, સામ્યતા ૨ ચાર પ્રકારની મુક્તિઓમા ત્રીજી, ઇશ્વરરૂપતા તે
સ્વરૂપવાન, વિ૦ ખૂબસૂરત, રૂપાળુ, ફુટડુ
સ્વરોદય, પુ૦ (સ૦) સ્વરનો ઉદય તે, ૨ સરોદો, સ્વર ઉપરથી શુભાશુભ જાણવાની વિદ્યા
સ્વર્ગ, ન૦(સ૦) દેવલોકને રહેવાનું ધામ, સુરભૂમિ સ્વર્ગવાસ=સ્વર્ગમા વાસ કરવો તે ૨ મરણ, મૃત્યુ સ્વર્ગવાસી=સ્વર્ગમાં વાસ કરનારુ, દેવલોકમા વસનાર તે મરી ગયેલુ=મરહુમ સ્વર્ગેજવુ=મરીજવુ સ્વર્ગના સુખ=બહુ વૈભવી સુખો
સ્વર્ગગગા, સ્ત્રી૦ (સ૦) દેવનદી, સુર–આપગા
સ્વર્ગીય, વિ૦ અલૌકિક, દિવ્ય, આકાશીય
સ્વર્ણ, ન૦ (સ૦) સોનું, હેમ સુવર્ણ
સ્વલ્પ, વિ૦ બહુજ થોડુ, જરા, લેશ, કિચિત્
સ્વવશ, વિ૦ સ૦) સ્વાધીન, આપ અખત્યાર, સ્વતત્ર
સ્વશુર, પુ૦ શ્વશુર, સસરો
સ્વસા, સ્ત્રી૦ બહેન, ભગિની
સ્વસ્તિ, અ૦ કલ્યાણરૂપ, 'કલ્યાણ થાઓ' એવો આશીર્વાદાત્મક ઉદ્ગાર ૨ કલ્યાણ, ક્ષેમ
સ્વસ્તિક, પુ૦ (સ૦) મગળ સૂચક એક ચિહ્ન, સાથિયો, ચોકડી, ચતુષ્પથ
સ્વસ્તિક્ષેમ, અ૦ 'સારુ થાઓ' અને આબાદ રહો' એવો સતોષ આશિષનો ઉદ્ગાર
સ્વસ્તિવાચન, ન૦ (સ૦) કોઈ પણ કર્મની શરૂઆતમા મગળાર્થે કહેવામા આવતા શુભ વચન તે પુણ્યાહવાચન [મગળસૂચક પદ
સ્વસ્તિશ્રી, અ૦ કાગળપત્તરના આરભમા લખાતુ
સ્વસ્થ, વિ૦ (સ૦) ફારેગ, કામથી પરવારેલુ–નચિત, શાત સુખ ણવાળુ, સુખરૂપ, નિરામય
સ્વસ્થતા, સ્ત્રી૦ નચિતાઇ, સુખરૂપતા–નિરાત, શાન્તતા, સ્થિરતા, સ્વાસ્થ્ય, ચેન
સ્વસ્થાન, ન૦ પોતાનુ રહેઠાણ, મુકામ
સ્વહિત, ન૦ (સ૦) પોતાનુ હિત તે, સ્વાર્થ
સ્વાગત, સ્ત્રી૦ આવકાર, આદરમાન, સત્કાર
સ્વાગતા, સ્ત્રી૦ આવકાર, સમાન, અભિનદન, આવનારને વિવેક બતાવવો તે [ત્યારપણુ
સ્વાતત્ર્ય, ન૦ (સ૦) સ્વતત્રતા, આપ અખ
સ્વાતિ, સ્ત્રી૦ ૫દરમુ નક્ષત્ર એ આસો સુદમા આવે છે સ્વાતિના જળ બિદુના મોતી થાય છે એમ કહેવાય છે ૨ સૂર્ય પત્ની
સ્વાત્માનુભવ, પુ૦ (સ૦) પોતાને થયેલો અનુ

ભવ, જાત અનુભવ. ૨ પોતાના આત્માને ઓ-ળખવો તે
સ્વાદ, પુ૦(સ૦)જીભથી સમજાતો વસ્તુનો સારો નરસો રસ તે ૨. લહેજત, મિઠાશ ૩ રુચિ ૪ શોખ, મોહ **સ્વાદ** લાગવુ=લહેજત આવવી, ખાવુ ગમવુ **સ્વાદ** પડવો=રસ પડવો, ગમવુ રુચિકર લાગવુ ૨ પેધુ પડવુ, ટેવ પડવી **સ્વાદ** ચખાડવો=વૈદુ કરવુ, પુષ્પાજલી આપવી.
સ્વાદિષ્ઠ, વિ૦ સ્વાદવાળું, ગમતુ, લહેજતદાર
સ્વાદિલુ, વિ૦ સારૂ સારૂ ખાવાની ટેવવાળુ
સ્વાદુ, વિ૦ સ્વાદવાળુ, રસાળ, મીઠુ, ૨ છ઼દીલુ
સ્વાધીન, વિ૦ (સ૦) પોતાને વશ ૨ સ્વતત્ર, આપ અખત્યાર ૩ તાબે કબજે
સ્વાધીનતા સ્ત્રી૦(સ૦)આપ અખત્યારી, સ્વાતત્ર્ય, સ્વવશતા
સ્વાધીનપતિકા, સ્ત્રી૦ પતિને નચાવનારી-વશ [રાખનારી સ્ત્રી
સ્વાભાવિક, વિ૦ સ્વત સિદ્ધ, કુદરતી, મૂળ પ્રકૃતિનુ, અકૃત્રિમ ૨ અ૦ આપોઆપ, એની મેળેજ
સ્વાભિમાન, ન૦ પોતાને માટે અભિમાન તે, [ટેક, હુંપદ
સ્વાભિમાની, વિ૦ ટેકી, હુંપદવાળુ, આમરની [દરકારવાળુ.
સ્વામ, પુ૦ ધણી, પતિ ૨. ઉપરી
સ્વામિતા, સ્ત્રી૦ ધણીપણુ,બાદશાહી રાજપણુ
સ્વામિની, સ્ત્રી૦ ધણિયાણી, શેઠાણી
સ્વામિત્વ, ન૦ ધણીપણુ; માલીકી
સ્વામી,પુ૦(સ૦) ધણી, વર, પતિ ૨. માલીક, શેઠ ૩ રાજા ૪ મહાત્મા, દેવ [પહેલો પુત્ર
સ્વાયંભુવ, પુ૦ પહેલો મનુ સ્વયભૂ, બ્રહ્માનો
સ્વાર, પુ૦ અસ્વાર, સ્વાર ૨ વાહનપર ચઢીને બેઠેલુ તે **સ્વાર** થવુ=તગાદો કરવો, ઘોડે ચઢી આવવુ,ઉતાવળે અને હુકમભેર કાર્ય કરાવવા તૈયાર થવુ ૩ ખૂબ ગુસ્સે થવુ સામા ધુરકવુ
સ્વારી સ્ત્રી૦ સવારી, ૨ ચઢાઇ હુમલો. ૩ ઠાઠબંધ જવુ આવવુ તે, પ્રવાસે નીકળવુ તે, ફેરણી મુકામ. ૪ ઉતારૂ, બેસારૂ.
સ્વાર્થ, પુ૦ (સં૦) સ્વહેતુ,આપ મતલબ, આત્મહિત.૨ દ્રવ્ય;ધન ૩ લોભ ૪ જેમા ચોખ્ખો અક્ષરાર્થજ હોય તે. (વાક્ય, છંદનો)
સ્વાર્થી, વિ૦ આપ મતલબી, એકલપેટુ
સ્વાસ્થ્ય, ન૦ (સ૦) સ્વસ્થતા, આરોગ્ય. ૨. નચિંતતા નિગત
સ્વાહા, સ્ત્રી (સ૦) અગ્નિની સ્ત્રી ૨ અ૦ દેવને હવિ આપતા વપરાતો શબ્દ ૩. ન૦ બળી ભસ્મ થઇજવુ તે ૨ ગળીજવુ; ઓહીયાં કરી જવુ, ઉચાપત કરી જવુ તે
સ્વાહાકાર, પુ૦ સ્વાહા શબ્દનો ઉચ્ચાર તે
સ્વીકાર, પુ૦ (સ૦) માન્યતા, કબુલાત, અંગીકાર, એકરાર, છાતી ઠોકીને કહેવુ તે.
સ્વીકારવું, ક્રિ૦ સ૦ માન્ય રાખવુ,કબુલ કરવુ. ૨ માથે લેવુ, ગ્રહણ કરવુ. ૩ માનવુ, પાળવુ ૪ એકરાર કરવો
સ્વીકૃત્ય, વિ૦ માની લીધેલુ, સ્વીકારેલુ
સ્વીય, વિ૦ પોતાનુ, સ્વસત્તાનું
સ્વીયા, સ્ત્રી૦ પોતાની વહુ, પરણેલી સ્ત્રી
સ્વેચ્છા, સ્ત્રી૦ પોતાની મરજી-ઇચ્છા તે ૨. મમત, સ્વચ્છંદ [વર્તવુ તે, સ્વચ્છદ, મમત.
સ્વેચ્છાચાર, પુ૦ મરજીમા આવે તેમ ચાલવુ
સ્વેચ્છાચારી, વિ૦ મરજીમા આવે તેમ વર્તનાર, સ્વચ્છંદી, નિરંકુશ. [આવે તે.
સ્વેચ્છાપ્રારબ્ધ, ન૦ (સ૦) ઇચ્છા પ્રમાણે બની
સ્વેદ, પુ૦ (સ૦) પરસેવો, ધામ, બાફ
સ્વેદજ, વિ૦ પરસેવાથી ઉત્પન્ન થયેલુ તે. માકણ જૂ વગેરે જીવ, સ્વેદજ કહેવાય છે
સ્વેદન, ન૦ પરસેવો આવવો તે. ૨ પરસેવો લાવે એવી દવા
સ્વૈર, વિ૦ (સ૦) મનમા આવે તેમ કરનાર. ૨ રખડતુ, ભટકતુ, ફરનાર, સ્વચ્છદી, સ્વતંત્ર, મનમોજી ૩. નિરંકુશ, બેલગામ, ઉચ્છૃંખલ.
સ્વૈરિણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) પોતાની મરજી માફક ચાલનારી સ્ત્રી, વ્યભિચારિણી, સ્વચ્છદી સ્ત્રી.
સ્વોપાર્જિત, વિ૦ (સ૦) પોતે જાતે પેદા કરેલું, પોતે વસાવેલુ

હ.

હ, પુ૦ (સ૦) વ્યંજનોમાનો ૩૩ મો કંઠ સ્થાનની વર્ણ

હં, અ૦ આશ્ચર્ય, તુચ્છકાર, તેમ હકાર દર્શક અને ઉત્સાહ, અનુમતિનો ઉદ્‌ગાર

હંસ, પુ૦ (સ૦) લાબી ડોક, લાલ પગને ચાચ વાળુ એક જળચર પક્ષી એની ચાલ આનદ પમાડે તેવી હોવાથી એની ઉપમા સ્ત્રીને અપાય છે ૨ જીવ, આત્મા [વાળી સ્ત્રી

હંસગામિની, સ્ત્રી૦ (સ૦) હંસના જેવી ગતિ

હંસણી, સ્ત્રી૦ હંસની માદા,

હંહં, અ૦ આશ્ચર્યસૂચક અવ્યય [^

હંસપદ, ન૦ લખાણુમા ઉમેરો દર્શક એક ચિહ્ન

હઇયુ, ન૦ હૈયુ, જુઓ

હક, પુ૦ (આ૦) સ્વામિત્વ માલકી, દાવો, ઇલાકો ૨ દસ્તુરી, કોઇને કઇ નિયમિત આપવુ લેવુ પડતું હોય તે, લાગો ૩ વિ૦ વાજબી, ખરૂ, સાચુ હક કરવુ=યોગ્ય બદલો આપવો, મજરે લાવવુ હક થવુ=મરી જવુ, હક પહોચવો=દાવો લાગવો, ધણીપણુ હોવુ

હકતાઆ પુ૦ (આ૦) ખુદા, પરમેશ્વર

હકદાર, વિ૦ (આ૦) જેનો હક પહોચતો હોય તે, દાવેદાર ૨ વાજબી ખરૂ ૩ હક ધરાવનાર

હકદારી, સ્ત્રી૦ માલકી સ્વામિત્વ ૨ હિસ્સો-લાભ મેળવવાનો હક તે [મિથ્યા, ખોટી રીતે

હક-નાહક, અ૦ વગર કારણે, અમસ્તુ ખાલી,

હકસાઇ, સ્ત્રી૦ દસ્તુરી દલાલી, હકનુ લવાજમ

હકાર પુ૦ (સ૦) હનો ઉચ્ચાર તે, ૨ સ્વીકાર, હા કહેવુ તે ૩ હકાર

હકારવુ, ક્રિ૦ સ૦ હાકવુ ચલાવવુ, ૨ હા કહેવુ, મજુર રાખવુ ૩ બોલાવવુ સબોધવુ હાકલવુ

હકારુ, ન૦ હાક મારીને તેડવુ-બોલાવવુ તે તેડાગર

હકારો, પુ૦ હાકમારીને બોલાવનારો, નોતરિયો, તેડાગર ૨ હોકારો, મોટો સાદ

હકાલવુ ક્રિ૦ સ૦ હાકી કાઢવુ ૨ હાકવુ, ચલાવવુ, ૩ બોલાવવુ હુાકલવુ=બોલાવવુ

હકીકત, સ્ત્રી૦ (આ૦) કોઇ બનાવ સંબધી હેવાલ, બીના, ૨ ખબર, બાતમી, સમાચાર [વૈદ;

હકીમ, (આ૦) યુનાની વૈદુ કરનારો મુસલમાન

હકીમી, સ્ત્રી૦ હકીમનો ધધો, વૈદુ

હકુમત, (હકૂમત) **સ્ત્રી૦** (આ૦) સત્તા, અમલ, અધિકાર ૨ રાજ્ય, હાકમી ૩ તાબો. [લાગો

હક્ક, પુ૦ (આ૦) હક, અધિકાર, સત્તા લાગત,

હખળડખળ, વિ૦ સખલ ડખલ, ખળખળી ગયેલુ, ડગમગતુ, હાલકહુલક ૨ અવ્યવસ્થિત

હગએ.ક, સ્ત્રી૦ ઝાડોને ઉલટી, ૨ મહામારીનો

હગણુ, ન૦ હગવુ, ઝાડો, દસ્ત [રોગ, કોગળિયુ

હગણો, પુ૦ મળદ્વાર, ગાડ [એક ધ્યાનથી

હગબગ, અ૦ તાકીને ટગર ટગર, એકીનજરે,

હગબગવુ ક્રિ૦ એક ધ્યાનથી તાકવુ, બગધ્યાન ધરવુ ૨ હરબડી જવુ, ટાટિયા ભાગી જવા

હગમરટપર, અ૦ બોડિયા અક્ષરના લેખનો નમુનો કેળવણીના પ્રચાર પહેલાં કાના માત્ર વગરનુ લખાણુ લખાતુ, અને વાચનાર તેને ગોઠવી સમજી લેતો (હિંગ મરીને ટોપરા)

હગવુ, ક્રિ૦ અ૦ અવવુ, મળત્યાગ કરવો, ઝાડે ફરવુ ૨ (પખીનુ)ચરકવુ હગી જવુ=બીક ત્રાસથી ધીરજ જતી રહેવી, ઢીલા થઇ જવુ હગી દેવુ, ભય-બીકને લીધે બધ છુટી જવા, કહીદેવુ, કબુલ થઇ જવુ હગી પડવુ=ભયથી ચરકી જવુ, ઢીલા -નરમ પડી જવુ નિર્માલ્ય થઇ જવુ

હગાણુ, વિ૦ ઝાડે ફરાણુ ૨ ઢીલુ, નરમ સ્વભાવનુ

હગામણ, સ્ત્રી૦ વારવાર દસ્ત થયા કરવો તે, અતિસાર ઝાડે ફરવાનુ

હગાર, સ્ત્રી૦ પખીઓનો મળ, વિષ્ટા, ચરક

હંકાઈ-મણી, સ્ત્રી૦ હાકવાની મજુરી

હંકાર, પુ૦ (સ૦) અહકાર, ગર્વ, અભિમાન

હંકારવુ, ક્રિ૦ સ૦ હાકવુ ચલાવવુ, ચાલતુ કરવુ

હંકાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચાલતુ થવુ, હાકી કઢાવુ

હંખારવુ, ક્રિ૦ સ૦ સ્વચ્છ કરવુ, ગાળવુ

હંખારો, પુ૦ ગળામણ, ગાળ, નીકળેલો કચરો.

હંગામ, પુ૦(ફા૦) અવસર, તક, મોસમ, ૨. ધમાલ

હંગામી, વિ૦ કામચલાઉ, કામપુરતું, મોસમનું

હુંગામો, પુ૦ ધમાચકડી, ગડબડ ૨. તોફાન, સુલેહ ભંગ, દંગો. ૩ ચઢાવો

હુચમચવું, ક્રિ૦ અ૦ હાલીને ખળખળી જવુ, સાધામાથી હાલવુ, ડગમગવુ

હુચમચાટ, પુ૦ ખળખળાવી નાખવુ તે, આમ તેમ હલાવી–ખડખડાવી ઢીલુંકરી નાખવુ તે

હુચમચાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ હલાવી ખડખડાવી ઢીલુ કરી નાખવુ, ડગાવવુ,આમતેમ હલાવવુ ૨ અવ્યવસ્થિત કરી નાખવુ [રાળુ

હુજ, સ્ત્રી૦ યાત્રા, જાત્રા (મક્કાની) હાજી=જાત-

હજમ વિ૦ પચેલુ, ૨ જીરવેલુ,ઉચાપત કરેલુ હુજમ થવુ=પચાવવુ, જીરવવુ, ઉચાપત કરવુ, ઓળવવુ, ખાઇજવુ હુજમ થવુ=પચવુ, જરવુ

હુજમિયત, સ્ત્રી૦ પાચન થવુ તે,હજમ કરવાની શક્તિ, જઠરબળ

હુજરત, પુ૦ (અ૦ હુજ્રત) માલીક, સ્વામી. શ્રીમાન માણુસને સબોધવાનો શબ્દ, માનવંત હુજરત ભરવી=(પ્રાણુવિનિયમથી) આત્મબળે બીજાની સંજ્ઞા હરી લઇ તેને મિજલસ,ઈ દેખાડવી અને પોતાની ઇચ્છાનુસાર પુછાતા પ્રશ્નોના જવાબ આપવાની એક યૌગિક ક્રિયા, પ્રાણુવિનિમય

હુજામ પુ૦ (અ૦) વાળંદ, નાઇ, રાત, ગાયજો ૨ અણુઘડ કારીગર હુજામને હાથ આરસી= ચીબાવલા વેડા કરવા તે, અણુકલાઇ

હુજામડી, સ્ત્રી૦ હજામની સ્ત્રી

હુજામડો, પુ૦ હજામ, (તિરસ્કારમા)

હુજામત, સ્ત્રી૦ મુંડન,ક્ષૌર, વપન ૨ મુંડવું તે. હજામનુ કાર્ય તે. ૩ બોડવા જેવા વાળ તે હુજામત કરવી=મુંડવુ, બોડવુ ૨ ફરી ફરીને સુધારવુ પડવુ.

હુજાર વિ૦ (આ૦) દસ વાર સો તે, સહસ્ર. ૨ પુષ્કળ,ઘણુ, અગણિત હુજાર હાથનો ધણી= પરમેશ્વર [ઘણી પાદડી કે રેસાવાળુ (ફૂલ).

હુજારી, વિ૦ કોયળી સાથની ઉપજવાળુ. ૨

હુજી, અ૦ અદ્યાપિ; હજુ; અત્યાર લગી.

હુજીરો, પુ૦ (આ૦) મિનારાઓવાળું સુંદર કબરનું મકાન, રોજો, પવિત્ર સુંદર મકાન ૨ મોટી નામનાનુ કામ તે 'શો મોટો હજીરો કર્યો કેઆટલો બધો ફુલાય છે ?'

હુજુ, અ૦ હજી પણુ, અત્યાર લગી

હુજુર, સ્ત્રી૦ (આ૦) મોટા માનનુ પદ, મહેરબાન, કૃપાવંત માનનુ સબોધન ૨ હાજરી, નજર આગળ-રૂબરૂમા હોવુ તે તહેનાત.૩ ખુદ, આપ.

હુજુરિયો,પુ૦ તહેનાતમા રહેનારો નોકર,પ્રતીહારી

હુટખટ, સ્ત્રી૦ મનમા થતી લાગણી, ખટકો

હુટરિયુ, ન૦ બંધ કરાય એવુ તાકુ, હાટડુ, દોલાભ, ભંડારિયુ

હુઠ, સ્ત્રી૦ (સં૦) જીદ,જક, દુરાગ્રહ, મમત ૨ આડાઈ હુઠ કરવી=જક લેવી, દુરાગ્રહ કરવો, નહિ માનવુ હુઠ લેવી=આડાઇ માડવી, દુરાગ્રહ કરવા હુઠે ચઢવુ=મમત રાખવો

હુઠયોગ પુ૦ (સં૦) ઇશ્વર આરાધનાર્થે આગ્રહ પૂર્વક દેહને કષ્ટ આપવુ તે, ચિત્તવૃત્તિ નિરોધરૂપ પ્રાણુાયામાદિયોગ (રાજયોગથી ઉલટો)

હુઠવુ, ક્રિ૦ અ૦ પાછા ખસવુ, પાછા પગલા ભરવા ૨ હારવુ, નબળા પડવુ, નરમ થઇ જવુ ૩ ફરી જવુ, ગુલાટ મારવી

હુઠાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ પાછુ ધકેલવુ ૨ હરાવવુ

હુઠીલાઇ, સ્ત્રી૦ હઠ, દુરાગ્રહ, જક ૨ આડાઈ.

હુઠીલુ, વિ૦ જક્કી, જિદ્દી, મમતી ૨ આડુ હુઠીલો હનમાન=દૃઢ, જબરો ને વળી હઠીલો

હુઠેઠ, સ્ત્રી૦ જોશ, આગ્રહ ૨ કાલાવાલા,આજીજી

હુડકવા, પુ૦ (તેલુ૦ હડ–કુતરો+કરડવા) કુતરા અને શિયાળવાને થતો એક જાતનો સન્નિપાત, કરડવા ધાય ને કરડે તેવો રોગ ૨. ચીડનાફાફા મારવા, જ્યા ત્યા લૌવાં નાખવા, ચીઢિયા કરવા

હુડકાયુ, વિ૦ હડકવા લાગ્યો હોય તેવુ ૨.ચિઢિયુ

હુડકુ–ખું, ન૦ હડકવા કરે એવો સન્નિપાત, હાયવલાય, અતિનોભ–ચીડના લૌવા.

હુડતાલ, સ્ત્રી૦ (સં૦ હરિતાલી) પીળા રંગનો એક ઝેરી ખાર,રંગદાર,સોમલ ૨ (હાટ+તાળુ) બજારમાં સઘળી દુકાનો અને લેવડદેવડ બંધ રાખવા તે (શોકના ગમમાં કે સરકારના કોઈ હુકમ પર નારાજી બતાવવા) [ખવું તે

હુડધુત, સ્ત્રી૦ તરછોડ; તિરસ્કાર, તરછોડી ના-

હડપ, **સ્ત્રી૦** ઝડપ, ઝુટ મારવી તે ૨ અ૦ તરત; એકદમ [આગળનો અવયવ
હડપચી, **સ્ત્રી૦** હોઠની નીચેનો ભાગ, દાઢી
હડફ, **સ્ત્રી૦** કોલ-આટમા મૂકેલુ તે
હડફટ, **સ્ત્રી૦** ધક્કો, હડસેલો
હડફાઉ, **વિ૦** પરચૂરણ, અલફાઉ
હડફો, **પુ૦** જડસો, મૂર્ખ ૨ ઇસ્કે તરી
હડફોટ, **સ્ત્રી૦** ધક્કો, હડસેલો, આચકો
હડબડવું, **ક્રિ૦ અ૦** નાહિમ્મત થઇ જવુ નરમ પડવુ, ૨ ગભરાવુ, થરકી જવુ
હડસાકળ, **સ્ત્રી૦** ટોડા, સ્ત્રીઓના પગનુ ઘરેણુ
હડસેલવું, **ક્રિ૦ સ૦** જોરથી ઠેલવુ,આચકો મા-
હડસેલો, **પુ૦** આચકો,ધક્કો [રવો, ધકેલવુ
હડહડ, **અ૦** (કુતરાને) ધુતકારી કાઢવાનોઉદ્ગાર
હડહડતુ, **વિ૦** ઉત્કટ લાગણીવાળુ, ચુસ્ત, ખરે ખરુ, પાકુ ૨ તદ્દન.
હડહડવુ, **ક્રિ૦ અ૦** ગુસ્સામા બોલવુ, ઉછળીને બોલવુ ૨ સડસડ થવુ પાણી સાથે બળવુ
હડાકુ, **વિ૦** જોરભેર, સપાટામધ, ઝડપથી 'ભલો બુરો તોપ તણો ભડાકો, હવા વિષે હોય જતો હડાકો' ૨ ધારેલે વખતે જઈ પહોચે એવુ
હડાકો, **પુ૦** પ્રતિધ્વનિ,પડઘો ૨મેળ હિસાબનો)
હડિયાદોટ, **સ્ત્રી૦** આમતેમ દોડાદોડ કરવી તે
હડિયો, **પુ૦** હરડિયો, કુકરો, ગળાની ઘાટી
હડી, **વિ૦** અઢી ૨ સરખુ, બરોબરી ૨ **સ્ત્રી૦** દોટ, દોડ [ઘોઘાટ તે
હડુડાટ, **અ૦** એકદમ તથા ધસારાથી પડવાનો
હડુડુ, **અ૦** એકદમ ધસારાથી
હડે, **અ૦** કુતરાને હાકતા કરાતો અવાજ ૨ તિરસ્કાર-તુચ્છકારનો ઉદ્ગાર
હડો, **પુ૦** આગલી તરફથી ગાડુ ટેકાય એવો પાયો તે ૨ જ્યા ધુસરી બધાય છે તે ગાડાનો ભાગ
હણવુ, **ક્રિ૦ અ૦** મારી નાખવુ,નાશ કરવુ
હણહ કે ખણહ, **સ્ત્રી૦** હાકે ના,હાકોટો છાકોટો
હણહણવુ, **ક્રિ૦ અ૦** ઘોડાનુ ખોખારવુ ૨ ઉત્સાહથી ખોખારવુ, તનમનાટ કરી મૂકવો
હણહણાટ, **પુ૦** હણહણવુ તે, ઘોડાનો ખોખારો. ૨ તનમનાટ જમાઇને ઘેર ઘોડાને સાસુને **હણહણાટ**=ખોટો ગર્વ [ગાડાની સુપડી
હણિયુ, **ન૦** ગાડી હાકનારને બેસવાની જગા,
હત્ **અ૦** દિલગીરીનો ઉદ્ગાર, અરેરે !, ધિક્ ૨ ઢોર હાકવાનો ઉદ્ગાર [મારું ગયેલુ
હત, **વિ૦** (સ૦) હણેલુ ઘવાયેલુ, મારેલુ ૨
હતભાગી, **વિ૦** અકરમી, કમનસીબ, નિર્ભાગી
હતભાગ્ય, **સ્ત્રી૦** કમનસીબ, દુ વ
હતાશ, **વિ૦** કમનસીબ, નિર્ભાગી ૨ નાસીપાસ થયેલુ, નિર્બળ, અશક્ત
હત્યા, **સ્ત્રી૦** (સ૦) વધ, હિંસા, ઘાત, ખૂન ૨ હિંસાથી લાગતો દોષ-પાપ તે
હત્યારુ, **વિ૦** ઘાતકી ખૂની ૨ પાપી
હથરોટ, **પુ૦** બાજુબધ, બેરખા
હથવાર, **વિ૦** એકજ હાથને હળેલુ, એકજ હાથે ટેવાયલુ-દોહવાદે એવુ [૨ સાહિત્ય,સાધન.
હથિયાર, **ન૦** બચાવ કરવાનુ સાધન,શસ્ત્ર,આયુદ્ધ
હથિયારબધ, **વિ૦** શસ્ત્ર સજેલા હોય તેવુ
હથ્થુ, **વિ૦** હસ્તક,મારફત ૨ એક હાથ હોય એવુ
હથેળી, **સ્ત્રી૦** હસ્ત તલ, હાથની અદરનો ચપટો ભાગ કરતલ, **હથેળીમા** પૃથ્વી આવી જવી=કટાકટીનો વખત આવવો **હથેળીમા નચાવવુ**=રમકડા રૂપ બનાવી દેવુ
હથોટી, **સ્ત્રી૦** હાથે કામ કરવાની છાપ તે, આવડત ૨ ટેવ, મહાવરો ૩ ઝડપ ને સહેલાઇથી કરવાની ખબ તે **હથોટી** પડવી=ટેવાવુ **હથોટી** બેસવી=ઝડપ ને પદ્ધતિનો મહાવરો થવો તે
હથોડી, **સ્ત્રી૦** નાનો હથોડો
હથોડો, **પુ૦** ઘણુ, મુદ્ગર, લોખડની મોગરી
હદ, **સ્ત્રી૦** (આ૦) મર્યાદા, સીમા, અવધ ૨ અત, છેડો, આખર **હદ** આવવી=આખરઆવવુ, બહુ થવુ, **હદ**વાળવી=ઘાણ વાળી નાખવો **હદ** ઉપરાત=ગજા ઉપરાત બહુજ વધારે **હદપાર**=પુષ્કળ, ખૂબ
હનકન, **સ્ત્રી૦** આનાકાની, હાના, ચુપચુ
હનન, **ન૦** (સ૦) હણવુ તે, હત્યા, હિંસા
હનુ, **ન૦** (સ૦) દાઢીનો નીચલો ભાગ, ચિબુક, હડપચી, ચુચરી

હનુમાન, પુ૦ વાયુપુત્ર, એક મોટો બળવાન રામ ભક્ત ૨ કપિ વાદરો હનુમાન હડીઓ કાઢે એવુ=ખાલીખમ, કઇ ન હોવુ તે
હનુવટી, સ્ત્રી૦ હડપચી, ચુથરી, ચિબુક
હંતા, પુ૦ હિંસક, હણનારો, ઘાતક
હપતો, પુ૦ (ફા૦) કાધુ, ટકડેકટકડે રકમ ભરવી, તે ૨ કિસ્ત, સરકારી મહેસુલ
હફતો, પુ૦ હપતો, કાધુ ૨ કિસ્ત
હબક, સ્ત્રી૦ (આ૦)બીકથી ચોકવુ તે,ફાળ,ધાસકો
હબકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ભય ત્રાસથી ચોકવુ, ધાસકો પડવો, હડમડી જવુ
હબકાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ ગભરાવવુ, બીવડાવવુ
હબશી, પુ૦ સીધી, નીગ્રો, મૂર હબશણ-સીધણ
હબહબાટ, પુ૦ 'હબહબ' એવો અવાજ ૨ બખાળા, ગડમડાટ
હમચી, સ્ત્રી૦ કુદડીએ ફરવુ ને ગાવુ તે, ગાતા તાનમા ઉછળીને કુદડી લેવી તે
હમજાત, વિ૦ પોતાની જાતિનુ-વર્ગનુ તે
હમડી, સ્ત્રી૦ હુપણાની ગરૂરી, મગરૂરી ૨ હુપદ
હમણા, અ૦ અધુના, આ વખતે, હાલ
હમામ, ન૦ (આ૦) નહાવાની જગા, નવાણ
હમામખાનું ન૦ નહાવાની ઓરડી સ્નાનગૃહ
હમામદસ્તો, પુ૦ (ફા૦ હાવન-ખલ+દસ્ત) પગાર, મુસલી, દસ્તો, ઉપરવટણો
હમાલ, સ્ત્રી૦ હમાલનુ કામ તે ૨ મજુરી, વૈતરૂ
હમાલી, પુ૦ (આ૦) ફરાસ કચેરીનુ હલકુ કામ કરનારો ૨ હલકો નોકર ૩ હેલકરી, મજુર
હમિયાણી, સ્ત્રી૦ (આ૦) થેલી, કોથળી વાસળી ૨ ધન, દોલત, પુજી
હમી, સ્ત્રી૦ બાહેધરી,જામીનગીરી ૨ અવેજ,બાન
હમીદાર, પુ૦ બાહેધર, જામીન, હામી આપનાર
હમીર, પુ૦ કલ્યાણ રાગનો એક પ્રકાર.
હમેલ, પુ૦ ગર્ભ, ગાભ, દહાડા
હમેલ, સ્ત્રી૦ (આ૦ હમાઇલ) ચપરાસ, પટાપ રની ચકતી ૨ પટો
હમેશ, અ૦ (ફા૦) સદા, રોજ, નિત્ય
હમેશગી, સ્ત્રી૦ હમેશ હોય એવુ, અવિચ્છિન્નતા, નિરતરતા ૨ અનંતપણુ
હમેશા, (અ૦) નિત્ય, સદા, રોજ, સદૈવ
હમ્ભા, અ૦ ગાયનો અવ્યક્ત ઉચાર
હય, પુ૦ (સ૦) ઘોડો, અશ્વ, વાજી, તુરગ
હયગ્રીવ, પુ૦ (સ૦) વિષ્ણુ,ઘોડાના જેવીકાધવાળુ
હયદલ, ન૦ (સ૦) ઘોડેસ્વાર લશ્કર
હયશાળા, સ્ત્રી૦ ઘોડાર, અશ્વશાળા, તબેલો
હયાત, વિ૦ (આ૦) જીવતુ, વિદ્યમાન [સ્તિત્વ
હયાતી, સ્ત્રી૦ જીવત સ્થિતિ ૨ જિદગી, અ-
હર, પુ૦ (સ૦) શકર, મહાદેવ ૨ વિ૦ હરનાર, લેનાર ૩ અ૦ દરેક, પ્રત્યેક, એકેક
હરએક, અ૦ દરેક, હરેક, પ્રત્યેક ૨ સર્વે
હરકત, સ્ત્રી૦ (આ૦) અડચણ,નડતર ૨. વાધો
હરકોઈ, વિ૦(આ૦) ગમે તે કોઈએક, કોઇપણ
હરખ, પુ૦ આનદ, ખુશી ખુશાલી ૨ સતોષ
હરખચમક, સ્ત્રી૦ અતિ આનદથી ગાડા થવુ તે,હરખ ઘેલછા. ૨ અતિ હર્ષથી થતો એક વાયુ, તાણ [થવુ
હરખવું-ખાવુ, ક્રિ૦ અ૦ રાજી થવુ, ખુશી
હરગીજ, અ૦ (ફા૦) કોઇપણ રીતે, કદીપણ
હરઘડી, અ૦ વારવાર, આખો દહાડી, ઘડીએ-પલકે, હમેશ [જાનનુ ફળ
હરડ, સ્ત્રી૦ (સ હરિતકી.) ખારેક જેવુ એક
હરડતુ, વિ૦ છેક નજીકનુ, અડીને હોય એવુ (હરડતુ સગુ) ૨ પૂર્ણ આસ્તિક, ચુરત (હર-ડતો ભગત) ૩ જાલીમ. (હરડતો દુશ્મન.)
હરડા, ન૦ હરડેના નાના અ કચરા ફળ,હરડના કોચા (આ ફળ રેચક અને રગ આપનારા છે)
હરડે, સ્ત્રી૦ હરડી નામના ઝાડનુ ફળ
હરણ, ન૦ (સં હરિણ,) હરિણ, કુરગ, મૃગ, છિકારુ ૨ (સ૦ હૃ) ઉપાડી જવુ-ખેચીને લઇજવુ તે, ઝુટવી લેવુ-હરવુ તે ૩. વિ૦ દૂર કરનાર, છોડવે એવુ
હરણી, સ્ત્રી૦ હરિણની માદા મૃગલી, કુરગી.
હરતાલ, સ્ત્રી૦ પીળા રંગનો સોમલખાર, હડતાળ
હરતુફરતું, વિ૦ હાલતું ચાલતું, સાજુ થતુ
હરદમ, અ૦ હમેશ, રોજ. ૨ વારંવાર, ક્ષણેક્ષણ.

હરદાસ, પુ૦ હરિકથા કરનારો, હરિભક્તની આખ્યાયિકાઓ કહેનારો
હરનિશ, અ૦ (સ અહર્નિશ) રાતદિન, હમેશ, નિરતર, સર્વ, વારવાર [વિર્ણ
હરફ, પુ૦ (આ૦) બોલ, શબ્દ ઉચ્ચાર ૨ અક્ષર,
હરફર, સ્ત્રી૦ હરવુ ફરવુ તે, હાલચાલ, આવજા, હેરાફેરી
હરમડવુ, ક્રિ૦અ૦ ડરીજવુ, હિમ્મત જતી રહેવી ૨ ગભરાવુ, મુઝાવુ ૩ નાસીપાસ થવુ
હરમુ, વિ૦ હળદરના સ્વાદનુ, કષાય
હરવખ્ત, અ૦ હમેશ, રોજ, નિત્ય,
હરવખત, અ૦ વારેઘડીએ, વારવાર, હમેશ
હરવર, સ્ત્રી૦ યાદ, સ્મરણ, સરત, ધ્યાન, લક્ષ
હરવરસ, અ૦ વર્ષોવર્ષ, દરવર્ષે
હરવાયુ, વિ૦ રખડેલ, ગોરહૈયુ ૨ કાયર, સુસ્ત
હરવુ, ક્રિ૦ સ૦ લુટી લેવુ, છિનવી લેવુ, પડાવી લેવુ ૨ દૂર કરવુ, છોડવવુ, ૩ ફરવુ
હરવુ, વિ૦ લીલુ, વનસ્પતિના રગનુ ૨ તાજુ
હરવુફરવુ, ક્રિ૦ અ૦ આટા મારવા, આવુ પાછુ થવુ ૨ મહાલવુ, માણવુ [મસા, ગુદાકુર
હરસ, પુ૦ (સ૦અર્શ) ગુદામા થતો એક રોગ,
હરસાલ, અ૦ વર્ષોવર્ષ, દરેક વર્ષે
હરહરમહાદેવ, અ૦ આનદની લાગણી સહિત આરભ કરવાનો ઉદ્ગાર [ગરી
હરહુન્નર, પુ૦ દરેક હુન્નર, પ્રત્યેક જાતની કારી-
હરાખ, સ્ત્રી૦ (તુર્ક૦ હરાફ) ઘોડો બાધવાનો દોર ગશ ૨ ઓરડીનો કાટો
હરાજ, વિ૦ (આ૦) જાહેર માગણીએ વેચલુ, ઉછળામણીએ વેચવા કાઢેલુ ૨ સોઘુ, જૂજ
હરાજી, સ્ત્રી૦ લીલામ, ઉછાળણી [કિમ્મતનુ
હરાઉ, વિ૦ હરાયુ
હરામ, વિ૦ (આ૦) વગર હકનુ, અઘટિત, નામુ નાસીબ, અયોગ્ય ૨ સુસ્ત, આળસુ, બેઠાખાઉ
હરામખોર, વિ૦ હરામનુ તકાવનાર, લુચ્ચુ, દુષ્ટ, અવગુણિયુ, કૃતઘ્ની [નિમકહરામી
હરામખોરી, સ્ત્રી૦ લુચ્ચાઈ, દોગાઇ, હરામી,
હરામચસ્કો, પુ૦ વગર હકનુ લેવા-ખાવાની ટેવ-ભાવ-ઉકાટો [નૌરસ જારજ
હરામજાદુ, વિ૦ વ્યભિચારથી ઉપજ્ન થયેલુ, અ-
હરામી, વિ૦ હરામખોર, ઉત્પાતી ધૂર્ત્ત, લુચ્ચુ
હરાયુ, વિ૦ રખડેલ, જ્યા ત્યા ઘુસનારુ, રઝળતુ ૨ નિરકુશ, ઉચ્છૃખલ, અડિયલ. ઉછાછળુ
હરાર, અ૦ જરૂર, નક્કી, અવશ્ય (કાઠિ)
હરિ, પુ૦ (સ૦) વિષ્ણુ, પરમેશ્વર ૨ ઘોડો ૩ સિંહ, 'સાયક હેવે પડયો મૃગ ઉપર, પીઠથી પેટ ચીરો હરિ વિધ્યો–દયા. ૪ ચદ્રમા 'હરિવદની' ૫ ઉનાળામા કુવાના પાણીએ પકવેલો પાક 'રવિ ને હરિ' ૬ મયુર ૭ વાનર
હરિકીર્તન, ન૦ (સ૦) સગીત સાથે ઇશ્વર ભક્તિ તે, હરિભજન
હરિગીત, પુ૦ (સ૦) એક માત્રા મેળ છદ
હરિચદન, ન૦ (સ૦) પીળા રગની સુખડનુ ઝાડ ૨ કલ્પવૃક્ષ 'હારો રૂપાળી હરિચદનના દ્રુમોની'
હરિજન, પુ૦ પરમેશ્વરનો માણસ, ભક્તજન ૨ ભોળો માણસ
હરિણ, ન૦ (સ૦) હરણ, મૃગ, કુરગ
હરિણાક્ષી, સ્ત્રી૦ (સ૦) હરિણના જેવી મોટી ને કાળી સુદર ચચળ આખોવાળી સ્ત્રી, મૃગાક્ષી
હરિણી, સ્ત્રી૦ (સ૦) હરણી, મૃગલી, કુરગી
હરિત, વિ૦ (સ૦) વનસ્પતિ જેવા રગનુ, લીલુ ૨ નવા લીલા તાજા પાન પલ્લવવાળુ
હરિતાલ, સ્ત્રી૦ હડતાળ, પીળોસોમલ
હરિદ્રા, સ્ત્રી૦ (સ૦) હળદર
હરિયા, અ૦ (મ૦ આરયા) આમઆમ, આરસ્તે (ગધેડા હાકતા વપરાય છે)
હરિયાળી, સ્ત્રી૦ લીલોતરી, લીલી તાજી વનસ્પતિની શોભા, વનસ્પતિનો લીલો કુજાર દેખાવ
હરિયાળુ, વિ૦ હરિયાળીવાળુ, લીલુ કુજાર
હરિવદની, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચદ્રના જેવા સુન્દર મુખવાળી સ્ત્રી ચદ્રમુખી
હરી, વિ૦ કુવેતરનુ, કુવાના પાણીએ પકવેલુ
હરીકાય સ્ત્રી૦ ભાજી, લીલોતરી (શ્રાવકો)
હરીતકી, સ્ત્રી૦ (સ૦) હરડ, પાકેલી હિમજ,
હરીફ, પુ૦ (આ૦) સામાવાળિયો, પ્રતિવાદી,

પ્રતિપક્ષી, પ્રતિસ્પર્ધી, ૨ શત્રુ, દુશ્મન, વિરોધી
હરીફાઈ, સ્ત્રી૦ સરસાઈ, સ્પર્ધા ૨ દુશ્મનાઇ, શત્રુતા
હરૂ, વિ૦ (સં૦ હરિત) લીલુ ૨ શેકેલા ચણાના સ્વાદનુ, રૂચિ ઉશ્કેરે એવા સ્વાદનું, સ્વાદુ ૩ **અ૦** અહિ **હરૂ પરૂં**=અહિંતહિ, આમતેમ ૨.સમુખ, સામે **હરૂ ભરૂ**=રૂબરૂ
હરેક, અ૦ પ્રત્યેક, દરેક [દોટ, દોડ.
હરેડી–રી, સ્ત્રી૦ દડમડી, કોઇની પાછળ પડવુ તે
હરેરાં, ન૦ હરેગના ફળ
હરેરો, પુ૦ એક જાતનુ ઝાડ ૨ ખરેરો
હરોલ, સ્ત્રી૦ ફા૦ હરાવલ)હાર, પક્તિ, ઓળ ૨ લશ્કરનો પાછલો ભાગ ૩ સાથ, જોડ ૪ **વિ૦** અગાઉ, પહેલા
હર્તા, વિ૦ લેઈ લેનાર, હરનાર નાશ કરનાર
હર્મ્ય, પુ૦ મોટુ અને સુદર મકાન, મહેલ
હર્ષ, પુ૦ આનંદ, હરખ, ખુશી **હર્ષ નાદ**=જયઘોષ, સાબાશીનો પોકાર
હર્ષિત, વિ૦ હરખાયેલુ ખુશી થયેલુ
હલક, સ્ત્રી૦ (આ૦) સાદ, કંઠ, સૂર, અવાજ ૨ મૂર્ચ્છના, ધીરેધીરે સૂર ખીલવવો ને ધીરેધીરે ઉતારવો તે ૩ રોનક ઘાટ
હલકટ, વિ૦ હલકુ, નીચુ ૨ છછુકલા સ્વભાવનુ
હલકાઇ, સ્ત્રી૦ નીચતા, હલકાપણુ ૨ અપ્રતિષ્ઠા ૩ છછુકલાઇ
હલકાર, પુ૦ ઉતેજક પ્રેરણા, મોટા વાટાની ડચકાર 'હાકયા હસ્તી તે દે હલકાર, થાય ખડ્ગતણા ચમકાર'–પ્રેમા૦
હલકારવું, ક્રિ૦ સ૦ હોસથી હાકવુ–ચલાવવુ
હલકારો, પુ૦ (ફા૦ હરકાર) દોડનારો ખેપિયો, કાસદ, ૨ જાસુસ, દૂત
હલકુ, વિ૦ હળવુ ભાર–વજન વગરનું ૨ ઝટ પચે એવુ (ખોરાક) ૩ તદુરસ્તીને માફક આવે તેવુ, પચાવે તેવુ (પાણી) ૪ ઓછા મૂલનુ, સોંઘું ૫ ઉતરતું, કનિષ્ઠ ૬ સુગમ, સહેલું, ઝટ બને એવુ ૭ નીચુ, ખરાબ અધમ ૮ અઘટિત, અયોગ્ય ૯. છીછરુ, અનુદાર ૧૦ જૂજ, થોડુ, અલ્પ ૧૧. નજીવુ, તુચ્છ, માલ વગરનું. **હલકુ કરવુ**=મદ ઉતારવો, મારવુ, ખખેરવુ ૨. મનખાલી કરવુ **હલકુ પાડવુ**=આબરૂ–પ્રતિષ્ઠા વટી જાય એમ કરવુ **હલકુ પેટ**=છીછરુ,ઓછુ પાત્ર, મોટા પેટનુ નહિ તે **હલકુ લોહી**=ખાનદાન–ઉચ્ચ કુટુબનુ નહિ તે, ઉતરતા દરજ્જાનુ તે **હલકી ગાલ્લી વધારે દોડે**=સહેલુ–સરલ કામ ઝટ થાય [હલેતુ ૨ ઉલેર, ઉચી વધવાળુ
હલડ, વિ૦ અણુસમજુ, કાચી બુદ્ધિનું, બાલિશ,
હલફલવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખળભળવુ, ઉશ્કેરાવુ
હલભલ, સ્ત્રી૦ ગભરાટમા બાવરા બની હોહો કરી મૂકવી તે;શુમાણુમ [કરવી તે, હીલચાલ
હલમલ, સ્ત્રી૦ આમતેમ હરવુ ફરવુ ને ધાંધલ
હલમસ્ત, વિ૦ (આ૦) અલમસ્ત; હાલમસ્ત, સ્થૂલ–ધિંગડમલ ૨ મન્દોમત્ત
હલવા, સ્ત્રી૦ એક જાતની માછલી [કદોઇ
હલવાઇ, પુ૦ મિઠાઇ બનાવી વેચનારો, સુખડિયો,
હલવાન, ન૦ (આ૦) કોર–ભરત વગરનુ ઓઢવાનુ ઉનનુ કપડુ તે, કાબળ, અલવાન,બનાત
હલવુ, વિ૦ હળવુ, હલકુ, ભારે નહિ એવુ
હલવો, પુ૦ (આ૦) સુખડી, મિઠાઇ
હલસો, પુ૦ શ્વાસનો ઉઠાવ, મોટેથી દમ ચાલવો તે ૨ હલેસુ, ચાટવો
હલા, અ૦(સ૦) બહેનપણી–સખીને સબોધવાનો ઉદ્ગાર ૨ **સ્ત્રી૦** સખી, બહેનપણી, સાહેલી
હલાક, વિ૦ (આ૦) હેરાન દુખી, અથડામણુથી કટાળેલુ, શ્રમિત ૨ કગાલ. [૨ તાણુ, તગી
હલાકી, સ્ત્રી૦ હેરાનગતી, અથડામણ, આપદા
હલાણુ, ન૦ અલેણુ, લેણુ નહિ તે, અનુકૂળતા–બેસતી નહિ ને ૨ ખેડવાને ખેતરના પાડેલા ભાગ તે
હલામણ, સ્ત્રી૦ અથડામણુ, માથાફોડ, હલાકી, પિજાવુ–ડહોળાવુ પડે તેવુ કામ, પચાતી
હલાલ, વિ૦ (આ૦) કાયદેસર, વાજબી, ધર્મનીતિને અનુસરતુ, રીતનુ, **હકનું હલાલ કરવુ**=વાજબી રીતે પ્રાપ્ત કરવુ–કાર્ય બજાવવુ (હલાલમા કૃતજ્ઞતાનો ભાવ રહેલો છે)
હલાલખોર, પુ૦ ભગી. ૨ હલાલ કરી લેનારો, બરોબર કાર્ય કરીને બદલો મેળવનારો

હુલાલો, સ્ત્રી૦ આસક્તિ, અનુરાગ. ૨ નિદ્રા
હુલાવવુ,ક્રિ૦હાલે તેમ કરવુ, ડાલાવવુ ૨, તળે ઉપર કરવુ, ફેરવવુ ૩ કપાવવુ, ધુણાવવુ ૪ ઝુલાવવુ, હિંદોળવુ ૫ ઉશ્કેરવુ, જાગૃત કરવુ, ફરીને ઉભુ થાય એમ કરવુ ૬ ઉમેળવુ માથુ હલાવુ=સમતિ આપવી ૨ ના કહેવી **જીભ** હલાવવી=બોલવુ, ભલામણ કરવી, ઉત્તર આપવો **હાથ** હલાવવા=કામ કરવુ, ઉદ્યોગે લાગવુ ડોયો હલાવવો=વચમા અડચણ નાખવી **હુલાવી=** ખીચડી ને લડાની દીકરી=મને બગડે છે
હુલાહલ, ન૦ (સ૦) કાતીલ ઝેર, મહા કારીઝેર, કાળકૂટ વિષ ૨ તદન, સાવ, નરદમ 'હલાહલ [જુઠુ'
હુલેણુ, ન૦ અલેણુ, નહિ લેણુ તે
હુલેતુ, વિ૦ અલેતુ, દુનિયાદારીથી અણવાકેફ હલડ, કાચી સમજણવાળુ ૨ ધીમુ,હળવુ, ધીરૂ
હુલેસુ, ન૦ હોડીને ગતિ મળે એમ પાણી હલાવવાનો ચાટવો, હલેસુ
હુલ્યા, અ૦ અલ્યા, અરે, ઓ સબોધક ઉદ્દગાર
હુલ્લો,પુ૦(આ૦ હુમલ) ધસારો હુમલો,ચઢાઇ, સ્વારી ૨ ધક્કો, નુકસાન ૩ કામકાજ, ધધો
હુવઇ, સ્ત્રી૦ આકાશમા ઉડે અને ઉપર જઇ ફાટે એવી એક આતસબાજી, હવાઈ
હુવડ, વિ૦ અવ્વડ, આવાવરૂ
હુવકવ, ન૦ યુક્તિ પ્રયુક્તિ, દાવપેચ
હુવણ, સ્ત્રી૦ સુવાણ
હુવણા, અ૦ હમણા, હાલ તરત, આ વડીએ
હુવન, પુ૦ (ફા૦) દેવતાઓને ઉદ્દેશીને ભાત ઘી વગેરે અગ્નિમા હોમવાની ક્રિયા તે હોમ, યાગ
હુવસ, પુ૦ (ફા૦) ઇચ્છા, વાસના ૨ લોભ ૩ આતુરતાવાળી લલુતા તે, તલપ
હુવળાઈ,સ્ત્રી૦ હવગૈ ૨ હવાઈ
હુવળૈ, સ્ત્રી૦ અભરઈ, ભિંતે જડેલુ પાટિયુ ૨ સુવાવડીને ખવડાવવાનો તેજાનો
હુવા, સ્ત્રી૦(આ૦)પવન, વાયુ ૨ પૃથ્વીની આસપાસ વિંટાયલો વા તે વાતાવરણ ૩ ભેજ, ભિનાશ ૪ આકાશ ૫ આરોગ્યને અનુકૂળ સ્થિતિ વગેરે તે **હવા** ખાવી=સારી સ્વચ્છ હવામા રહેવુ ફરવુ તે **હવામા** ઉડી જવુ=અદૃશ્ય થવુ, ગુમ થવુ ૨ વ્યર્થ જવુ, પાર ન પડવુ નકામુ જવુ, **હવામા** બાચકા ભરવા=વળખા-ફાંફા મારવા **એક હવા સો દવા**=હવાની તદુરસ્તી ઉપર સૌથી સારી અસર થાય છે **હવામાં** કિલ્લા બાધવા=શેખશલ્લીના વિચાર કરવા
હુવાઇ, વિ૦ હવા સબધી ૨ આકાશમા-ઉચે ઉડનારુ ૩ ખાલી, મિથ્યા, પવનના લહેરા જેવુ, તરગી 'હવાઇ વિચાર' ૪ એક જાતની આતસબાજી
હુવાટ, પુ૦ ભિનાશ, ભેજ, શરદી [પાખર
હુવાડુ, ન૦ ગાય ભેસનો દૂધાળો અવયવ, સાવલુ,
હુવાડો,પુ૦ ઢોરને પાણી પીવા માટે બનાવેલો કુવા પરનો કુડ, બાધેલી ટાકી. **કુવો હવાડો કરવો=** આપઘાત કરવો, જીવ પર જોરાવરી કરવી
હુવાયેલુ, વિ૦ ભીનુ, ભેજવાળુ [ધ્યાન હકીકત
હુવાલ, પુ૦ (આ૦) હાલત, અવસ્થા, દશા ૨
હુવાલદાર, પુ૦ (આ૦) ગામ ઉઘરાત ખાતાનો પટેલ તલાટીનો સિપાઈ,પટાવાળો ૨ વડો સિપાઇ, નાની સૈનિક ટુકડીનો વડો નાયક [ગીરી
હુવાલદારી, સ્ત્રી૦ હવાલદારનુ કામ તે, સિપાઈ-
હુવાલો, પુ૦ (આ૦) કબજો, તાબો ૨ સુપરત, ભાળવણ ૩ અખત્યાર, સત્તા ૪ મેંદો પાડવાની ઝીણી ચાલણી ૫ ચિત્રામણ
હુવા-વિ, અ૦ હવે, અત પર ૨ હમણા
હુવિષ્ય, ન૦ (સ૦) હોમવાનુ દ્રવ્ય તે, **હુવિ**
હુવુ, ક્રિ૦ અ૦ હોવુ,થવુ [ષ્યાન્ન=હોમવાનુ અન્ન
હુવે, અ૦ હવા, આજપછી, અત પર ૨ અધુના
હુવેજ, પુ૦ (સ૦ હરિદ્રા) હળદળનો લોટ
હુવેથી, અ૦ આજપછી, અત્યારપછી, અત પર
હુવેરૂ, વિ૦ બાવરૂ, ગભરાયેલુ.
હુવેલી, સ્ત્રી૦ (આ૦ હુવાલી) મોટુ ને સુદર બાધણીનુ મકાન ૨ વૈષ્ણવ ધર્મનુ મદિર
હુવૈ, સ્ત્રી૦ હવાઇ
હુવ્ય, વિ૦ (સ૦)હોમવા યોગ્ય અન્નાદિક તે.
હુશે, અ૦ ખેર, કઇ ચિતા નહિ, હોય.
હુસકેતસકે, અ૦ હસકેડસકે, વારેવડીએ, **સહેજ** સહેજમા, રહી રહીને.

હસણી, સ્ત્રી૦ હસવાની રીત તે, હસવુ તે.

હસતાન ખસન દસ્તાન, અ૦(સં૦હસ્તાક્ષરેણ દત્તમ) હસ્તાક્ષર– સહી કરીને આપેલુ એવુ લેખમા લખાતુ એક પદ.

હસદ, સ્ત્રી૦ (અ૦) અદેખાઈ, કીનો વેર.

હસદખોર, પુ૦ અદેખો; કીનાખોર.

હસમુખુ, વિ૦ આનદી; ખુશ મિજાજી

હસવુ, ક્રિ૦ અ૦ (સ૦ હસ્) અતરની ખુશાલી જણાવવી, મો મલકાવવુ ૨ ખુશી થવુ, હર્ષિત થવુ ૩ હાસી કરવી, મશ્કરી કરવી ૪ તુચ્છકારવુ, અવગણના કરવી, બનાવવુ. ૫ ચાળા પાડવા. ૬ ન૦ હાસ્ય. ૭ મશ્કરી, મજાક **હસવામાંથી** ખસવુ થવુ=સહેજ મજાક કરતા લડાઇ થવી **હસી** નાખવુ=લક્ષમા ન લેવુ, નમાલુ ગણી કાઢવુ **હસી** પડવુ=એકદમ હસવુ ખડ ખડ હસવુ=મોટેથી હસવુ **હસતાં** હાડ ભાગવા =મીઠી બોલીમા ઠપકો દેવો **હસતુ** પક્ષી=આનદી, રમુજી, હસમુખુ. ૨. કાગારું.

હસામણું, વિ૦ હસાવે એવુ

હસારત, સ્ત્રી૦ હાસી, હાસ્ય ૨. મશ્કરીનુ કારણ

હસાવવું, ક્રિ૦ સ૦ હસે એમ કરવુ ૨ ખુશ કરવુ ૨ ફજેતી થાય એમ કરવુ

હસી, સ્ત્રી૦ હસારત, હાસ્ય ૨ મજાક મશ્કરી ઉપહાસ્ય, ફજેતી, ઠેકડી [નક્ષત્ર

હસ્ત, પુ૦ (સ૦) હાથ, કર, પાણિ ૨ તેરમુ

હસ્તક, અ૦ મારફતે, દ્વારા ૨ હવાલે, તાબે

હસ્તકૌશલ, ન૦ (સ૦) હાથની આવડ–છટા, કારીગરી ૨ હાથચાલાકી, બીજાને ખબર પડે નહિ એમ કામ કરવાની છાપ

હસ્તક્રિયા, સ્ત્રી૦ હાથની કારીગરી તે ૨ ચતુરાઇ, કોઇ જાણે નહિ એમ કામ કરવાની અજબ આવડ તે (જાદુ) [હવાલામા ગયેલુ

હસ્તગત, વિ૦ (સં૦) હાથ ગયેલું–આવેલું,

હસ્તદોષ, પુ૦ લખતા થઇ ગયેલી ભૂલ; સ્વાભાવિક રીતેજ થઇ ગયેલો દોષ તે, નજરચૂક

હસ્તમેળાપ, પુ૦ હાથેવાળો (એક વૈવાહિક ક્રિયા). ૨. હાથે હાથ મેળવવા તે

હસ્તામલ, ન૦ (સ૦+અમલક–આમળુ) હાથમાનુ આમળુ, સ્પષ્ટ; ખુલ્લુ સમજાય એવુ

હસ્તિદંત, પુ૦ હાથીદાત. (દાત અને હાડ બો).

હસ્તિની, સ્ત્રી૦ (સ૦) હાથણી, કરિણી ૨ રસશાસ્ત્રમા ચાર જાતિની સ્ત્રીઓ વર્ણવી છે તે પૈકીની એક [–મારીનો બાપ–ઓડો તે

હસ્તિનખ, પુ૦ કિલાની દિવાલ સાથે કરેલો રેતી

હસ્તિમદ, પુ૦ હાથીના ગડસ્થળમાથી ઝરતો

હસ્તિશાળા, સ્ત્રી૦ હાથીખાનુ [પરસેવો તે

હસ્તી, પુ૦ (સ૦ હસ્તિન્) હાથી, ગજ, માતગ

હસ્તી, સ્ત્રી૦ (સ૦ અસ્તિ=છે) હોવુ તે; હયાતી

હસ્તે, અ૦ અમુકને હાથે, પોતે જાતે એવું ૨ હાથથી, અમુક દ્વારા, મારફત.

હળ, ન૦ (સ૦ હલ) ખેતર ખેડવાનુ ખેડૂતનુ સાધન, જમીનમા ઉડા ચાસ પડાય એવુ એક ઓજાર, નાગર, સાતીકુ **હળે** જોડવુ=કામ ધધે વળગાડવુ, પનોટવુ **હળ** ખેડવુ=ખેતી કરવી. **હળેથી** છુટવુ=સખત કામ કરી ફારગ થવુ

હળકવુ, ક્રિ૦ અ૦ સળવળવુ, હાલવુ. ૨ ઝુલવુ

હળદ–દર, સ્ત્રી૦ (સ૦ હરિદ્રા) પીળા રગનો એક કદ એનો સ્વાદ હરમો હોય છે

હળધર, પુ૦ બળરામ, કૃષ્ણના મોટા ભાઇ.

હળપુણી, સ્ત્રી૦ હળના ચવડામા ઘાલવાની ટોચ.

હળમળ, સ્ત્રી૦ મળવુ–હળવુ તે, બેસઉઠ, મેળ. ‘સૌ સાથે હળમળ રાખવી’ ૨ ખળભળ

હળવટ, સ્ત્રી૦ (સ૦+વૃત્તિ) ખેતી

હળવુ, ક્રિ૦ સ૦ બબ્બે ચાસની વચ્ચે હળ ફેરવવું તે ૨ ક્રિ૦ અ૦ ભળવુ, મળી જવુ, હળી જવુ ૩ દોસ્તી થવી (સ્ત્રી સાથે) ૪ ફળવુ

હળવુ, વિ૦ હલકુ. ૨ ધીમુ, પોચુ, નરમ.

હળવે, અ૦ આસ્તે, ધીમે નરમાશથી, સબુરીથી

હળાહળ, વિ૦ અતિશય, તમામ, બિલકુલ. ૨ ઘણુજ કડવુ ૩ ન૦ કારીઝેર

હળિયુ, ન૦ નાનુ હળ

હળુહળું, વિ૦ ધીમે ૨ અ૦ હળવેહળવે, આસ્તેથી

હળોતરાં, ન૦ વરસાદ થયા પછી પહેલવહેલા હળ જોતરવા તે, પહેલવહેલા હળ જોડવાનું મુહૂર્ત કરવુ તે

હાં, અ૦ હા, ઠીક; વારુ. ૨ હા, સમ્મતિસૂચક ઉદ્ગાર.

૩ એમ ? એમ કે ? (ગુસ્સામા) ૪ હુકારો, સમજ્યા, વારૂ, પછી ૫ બસ, થયુ, પર્યાપ્ત
હાંઉ, અ૦ હા, હા, બસ.
હાંક, સ્રી૦ સાદ, ધાટો, બૂમ, તેડુ
હાંકણી, સ્રી૦ હાકવાની રીત
હાકનાર, વિ૦ ચલાવનાર, પ્રચાલક, ગાડીત.
હાંકવુ, ક્રિ૦ સ૦ ચલાવવુ, (વહાણ, ગાડી ઇ૦) ૨ જોરથી ચલાવવુ,ધકેલવુ,આગળ વધારવુ (કામ) ૩ નસાડવુ, દૂર કરવુ, (ગાયને હાક) ૪ તડાકા મારવા ગપ્પા મારવા
હાંકેડુ, વિ૦ હાકનાર, ગાડીત
હાજા, પુ૦ હાસભરી શક્તિઓ, ઉત્તેજનાઓ ૨ હિમ્મત, દઢતા, આશા ૩ ગાત્ર, શરીરના અવયવો અને મનની શક્તિઓ તે
હાજી, અ૦ માન સાથે હુકારો દેવો તે. ૨ વારુ એમ, કબૂલ, વિવેકી સમતિ, સ્વીકારનો ઉદ્ગાર
હાંડલુ, ન૦ માટીનુ વાસણ.
હાંડી, સ્રી૦ હાલ્લી ૨ ધાતુપાત્ર ૩ હાલા જેવુ દીવો મૂકવાનુ કાચનુ વાસણ, લટકતો દીવો
હાંડીધોયો, પુ૦ રાધવાના વાસણ માજનારો
હાંડો, પુ૦(સ૦હુડા)પાણી ભરવાનુ મોટુ પાત્ર, દેધડો ૨ એવકુફ
હાંણુ, ન૦ સાણુ, કોઠીની નીચે રાખેલુ બાખુ -મો
હાંફ, સ્રી૦ ઉતાવળે શ્વાસ ચાલવો તે ૨ હૃદયનો થાક, છાતીની રૂધણ, અમુઝણ
હાંફણ, સ્રી૦ હાફ ૨ શ્વાસ, દમ, રૂધામણ
હાંફળુ, વિ૦ હાફ ચઢી હોય એવુ, બાવરૂ,વ્યાકુળ
હાફળુફાફળુ, વિ૦ ગભરાયલુ, બાવરૂ, બેબાકળુ ૨ કિંકર્તવ્યમૂઢ
હાંફવુ, ક્રિ૦અ૦ જોરથી શ્વાસ લેવો મૂકવો,ખૂબ શ્વાસ ચાલવો, ફે ફે એમ ફુફવાડા મારવા
હાલ્લી, સ્રી૦ હાડલી, નાનુ હાલ્લુ રસોઇનુ પાત્ર
હાંલ્લુ, ન૦ હાડલુ, માટીનુ મોટુ ને પહોળા પડખાનુ વાસણ ૨ (અ વ) ઘરવાખરો હાલ્લા ફોડવા=વાર વાર કજિયો કરવો,અણબનાવ કરવો ૨ વાર વાર ઘરવખરો ફેરવ્યા કરવો, ભટકવુ હાલ્લુ ફોડવુ=પેટ ફોડવુ, આજીવિકાના સાધનનો નાશ કરવો ૨. ભેદ બહાર પાડવો હાંલ્લાં કુસ્તી કરે છે=ખાવા પીવાના વાખા છે, ખાલી છે.
હાસ, સ્રી૦ ઉમગ, ઉત્સાહ, કોડ, ઇચ્છા ૨. શ્વાસ, દમ હાસ ઉડી જવા=ગભરાઇ જવુ
હાસકાંસ, પુ૦ શ્વાસ ને પ્રાણ, જીવનબળ, પ્રાણ શક્તિ, મનની દઢતા ને વિશ્વાસ
હાસડી, સ્રી૦ ગળાનુ હાડકુ, જત્રુ ૨ ગળે પહેરવાનુ એક ઘરેણુ ૩ ઘોડાને ગળે પહેરાવવાના સામાનનો એક ભાગ ૪ ગાડાનુ લોઢાનુ ચકરડુ ૫ પૈડાના મોનો લોખડી પાટો
હાસલ, ન૦ (અ૦ હાસઇલ)વેરો, દાણ જકાત ૨ ફળ, ફાયદો ૩ પેદાશ
હાસવો, પુ૦ ચાચવો, ત્રિકમ, કોદાળી
હાંસિયાઘઉ, પુ૦ ઘઉની એક જાત
હાંસિયો, પુ૦ (અ૦) કાગળ વગેરે પર આડાવી જુદો પાડેલો ભાગ,આકા, ગેડ,કોર,બાજુનો ભાગ
હાસી, સ્રી૦ મશ્કરી, હસવા જેવી ટકોર, મજાક ચેકડી, ચેષ્ટા ૨. ફજેતી ૩ **વિ૦**ઉમગી, ઉત્સાહી
હાસીલ, ન૦ હાસલ, દાણ ૨ ફાયદો, લાભ ૩ લવાજમ, મહેસુલ
હાસીલું, ન૦ ઉમગી, ઉત્સાહી
હા, અ૦ (સ૦) ખેદ, શોક, વિષાદ ઇ૦ દર્શક ઉદ્ગાર 'હા ! રામ' ૨ સમતિ–મજુરીદર્શક ઉદ્ગાર, હકાર હાના=આનાકાની હાનાને વેર =એકબીજાની વિરુદ્ધ એમ, પૂર્વ પશ્ચિમ જેવુ
હાઉ, ન૦ એક કાલ્પનિક જીવ, ઘોઘર ૨ ઍરૂ
હાક, સ્રી૦ હોકારાની ભયજનક છાપ તે, દોર, પ્રતાપ, સત્તા ત્રાસનો ડર 'વાગી વાગી સ્વયવરમ હાક, હો નળ આવ્યોરે' ૨ મોટો સાદ, બૂમ હાક મારવી=બોલાવવુ, ધાટો પાડવો હાક દેખાડવી=ભય દેખાડવો, ધાક બતાવવી, ધમકાવવુ
હાકટવુ, ક્રિ૦ સ૦ ઠપકો દેવો, ધમકાવવુ ૨ મોટેથી બોલાવવુ [કારભાર
હાકમી, સ્રી૦ હાકમની સત્તા, અમલ બજવણી,
હાકળ, સ્રી૦ સાદ, બૂમ ધાટો
હાકલવુ, ક્રિ૦ સ૦ હાક મારીને બોલાવવુ, સાદ દેવો, બૂમ પાડવી ૨ દાબ દેવો, ધમકાવવુ.
હાકવુ, ક્રિ૦ સ૦હાકવુ, ખબડદારીથી કામ કરવુ

સભાજથી માર્ગે ચલાવવુ તે ૨ પ્રેરવુ, પ્રવર્તાવ,વુ આગળ ગતિ કરાવવી ૩ મોટે ઘાટે બોલાવવુ

હાકેટવુ, ક્રિ૦ સ૦ જોરથી બોલાવવુ ૨ હાકવુ, કાઢી મૂકવુ ૩ ધમકાવવુ

હાકેમ, પુ૦ (આ૦) હાકમ, સુબો, અમલદાર

હાકોટો, પુ૦ મોટો ઘાંટો, બૂમ, બરાડો

હાકોટવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધમકાવવુ, દન દેવે

હાજત, સ્ત્રી૦ (આ૦) જરૂરિયાત, અગત્ય આવશ્યકતા ૨ ખણુસ, ઝાડા પિસાબની લાગણી. ૩ ટેવ, આદત

હાજર, વિ૦ (આ૦) પ્રત્યક્ષ, રૂબરૂ, મો–નજર સામે, તૈયાર, મોજુદ. 'હાજર સો હથિયાર'

હાજરજવાબી, સ્ત્રી૦ સવાલની સાથેજ જવાબ આપવાની સ્વાભાવિક આવડ તે, સમયાનુસાર ઉત્તર દેવાપણુ તે ૨ સમયસૂચકતા

હાજરજામીન, પુ૦ ગુનેગારને જરૂર વખતે હાજર કરે એવો જામીન તે [વિનિમય જેવી ક્રિયા

હાજરાત, સ્ત્રી૦ જાદુમતરની એક કિયા, પ્રાણ

હાજરાહજુર, વિ૦ સાક્ષાત્, પ્રત્યક્ષ પરછો આપે એવુ,બોલતાવાત આવીને ઉભુ રહે એવુ,પ્રત્યક્ષ

હાજરી, સ્ત્રી૦ હાજર હોવુ તે, પ્રત્યક્ષ હોવુ તે, પ્રત્યક્ષતા, સમુપસ્થિતિ હાજરી લેવી=હાજર છે કે નહિ તે જોવુ ૨ ખબર લેવી, સપડાવવુ ૩ નાસ્તો, સહેજસાજ ખાઇ લેવુ તે, શિરામણી.

હાજવુ, ક્રિ૦ અ૦ ખટકવુ, લાગવુ, અડી રહેવુ

હાજિયો, પુ૦ હકાર, હા કહેવી તે, સમતિ આપવી તે 'તમે હાજિયો ભણો તો કામ થાય' ૨. ખુશામતિયો [હા=જેમ કહે તેમ કર્યા કરવુ તે

હાજી, અ૦ વિવેકી હુકારો, હા સાહેબ. હાજી

હાજી, પુ૦ વિ૦ મુસલમાન યાત્રાળુ, હજ–જાત્રા કરવા નીકળેલુ

હાટ, ન૦ (સ૦ હટ્ટ) દુકાન ૨ ગુજરી, બજાર

હાટક, ન૦ (સ૦) સોનુ; સુવર્ણ

હાટકવુ, ક્રિ૦ સ૦ બોલાવવુ, ગર્જના કરવી.

હાટડુ, ન૦ હાટ, દુકાન. ૨ તાકુ, ભડારિયું.

હાટે, અ૦ સાટે, માટે, કાજે.

હાડ, ન૦ અસ્થિ; હાડકુ ૨ બાંધો, કાઠુ. ૩ હૈયુ, અતર 'હાડનો રાક છે' હાડકચરિયો=જીર્ણ જવર હાડનો તાવ=અગમા રહેલો ઝીણો તાવ હાડવેર=કટ્ટી દુશ્મનાઇ હાડજવુ=છેલ્લે પાટલે બેસવુ,છેક નિર્દય થવુ ૨ વઠી જવુ,હાથથી જવુ. હાડ ભાગવા=ખુબ મહેનત કરાવી થકવવુ ૩ માર મારવો ૪ અશક્ત કરવુ

હાડ, અ૦ ઘણુજ ૨ છેકજ, હદ બહાર

હાડકી, સ્ત્રી૦ નાનુ ને પોચુ હાડકુ

હાડકુ, ન૦હાડ,અસ્થિ હાડકાનો આખો=આળસુ ખધો, બખીલ. હાડકાં પાસળા ખોખરા કરવા =મારવુ હાડકા રગવા=મારવુ, ૨ ભારે નુકશાન કરવુ હાડકા રઝળવા=કમોતે મરવુ, દુખી થઇ મરવુ, મૃત દેહને કોઈ ઠેકાણે પાડે નહિ એમ થવુ હાડકા શેકવા=સતાપવુ, બળતરા [કરાવવી

હાડછેડ, સ્ત્રી૦ તિરસ્કાર, ધૂતકાર

હાડજવર, પુ૦ હાડમા રહેતો ઝીણો તાવ તે

હાડપિજર, ન૦ હાડકાનો માળો–પાજરૂ–ખોખુ

હાડમાર, વિ૦અણગમતુ,તુચ્છ ૨ સ્ત્રી૦ દુખ, વિપત્તિ ૩ મુશ્કેલી ૪ હાડ છેડ હાડમાર થવુ=હાડછેડ થવુ, હડહડ થવુ

હાડમારી, સ્ત્રી૦ તિરસ્કાર, ધતકાર ૨ હેરાનગતી, મુશ્કેલી, આપદા ['કોણુ હાડશે'

હાડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઢોર ચરાવવા જવુ 'ગાયોમા

હાડવેર, ન૦ ઉંડુ વેર, પાકુ વેર તે

હાડવેરી વિ૦ કટ્ટો દુશ્મન. [વનારો

હાડવૈદ, પુ૦ ઉતરી ગયેલા કે ભાગેલા હાડ ચઢા-

હાડિયાકરસણ, ન૦ એક જાતનો પાચ પાનવાળો પીળા ફૂલનો છોડ, તનમનની, ટીલવણુ.

હાડિયો, પુ૦ કાગડો, વાયસ ૨ ચતુર માણસ 'પખીમા ઠગ હાડિયો તે માણસમા ઠગ બાંડિયો'

હાડી, વિ૦ મજબુત હાડનુ, લટ્ઠ ૨ મહેનતુ, કષ્ટ સહન કરનાર ૩ હઠીલુ, મમતી ૪ હાડનુ

હાણ, સ્ત્રી હાનિ, નુકસાન, ૨ નાશ

હાથ, પુ૦ (સં૦ હસ્ત) જેથી ઝાલવા–પકડવાની ક્રિયા થાય છે તે પંજાવાળો અવયવ, હસ્ત, કર, બાહુ. ૨. કોણીથી વચલી આંગળી સુધીની લબાઇનું માપ, અરધો ગજ. ૩ પોતે, જાતે ૪.બાજુ,

પડખુ, પાસુ ૫ તાબો, કબજો; અખત્યાર, અધિકાર. ૬ શક્તિ; સત્તા; બળ ૭ માણસ; વ્યક્તિ ૮ આવડ, કિસબ; ચતુરાઇ ૯ સાથી મદદનીસ. ૧૦. સંબંધ, સામેલગીરી; પુરતી, મદદ ૧૧ કૃપા, રહેમ; દયા, મહેરબાની. ૧૨. એકએક વાગની ક્રિયા તે. ' ચાર હાથ તેલના ને એકહાથ ૨ગનો મારવો પડશે' ૧૩ પાણી ગ્રહણ, વિવાહ. 'એણે તેના હાથની માગણી કરી ' ૧૪. દાવ (રમતમા) હાથ આપવો=સહાય કરવી, વહારે ધાવુ હાથ આવવુ=જડવુ, પ્રાપ્ત થવુ હાથ ઉઠાવવો=મારવા ઉઠવુ. ૨ જતુ કરવુ, હક છોડી દેવો. હાથ ઘસવા=પશ્ચાત્તાપ કરવો હાથઘાલવો વચ્ચે પડવુ, માથુ મારવુ હાથ ઝાલવો=મદદ આપવી ૨ પરણવુ, સબંધ બાંધવો હાથ દાબવો=વારવુ, અટકાવવુ હાથ દેવો=ટેકો આપવો મદદ કરવી ૨ વારવુ હાથ ધોવા=આશામૂકવી હાથ નાખવો=ઝડપ મારવી, લુટવુ ૨ આબરૂ લેવી હાથ હેઠા પડવા=નિરાશ થવુ હાથપર લેવુ=ધ્યાન આપવા માડવુ, જાતે કરવા માડવુ ૨ વશ કરવુ, આધિન બનાવવુ હાથ બેસવો=મહાવરો પડવો, ટેવાવુ, હાથ મારવો=ઉઠાવીલેવુ, ઉચાપત કરવુ ૨ લપેટો મારવો. હાથ વળવો=ટેવાવુ હાથ વાળવા=કૂટવુ, પીટણી પાડવી. હાથથી જવુ=હાડ જવુ, છેક વઠી જવુ, હાથ પગ=આધાર, કાર્ય કરી આપનાર હાથ લાકડી=ટેકો, મુખ્ય-સહાયક હાથ વેતમા=નજીક, પાસે થોડા વખતમા. હાથ નીચેનુ=તાબાનુ, અધીન

હાથકડી, સ્રી૦ જંઝીર, બેડી, ડસકલા હાથકડી કરવી–હાથે બેડી ઘાલવી, કેદ કરવુ

હાથચાલાકી, સ્રી૦ બીજાના સમજવામાં આવે નહિ એવી કામ કરવાની ઝડપી આવડ તે, હાથ ચાળવણીની ચતુરાઇ

હાથણી, સ્રી૦ હાથીની માદા.

હાથધોણુ, ન૦ અતિસારનો રોગ, ઝાડા

હાથરસ, પુ૦ હાથે વીર્ય પાડવુ તે

હાથા, પુ૦ કકુવાળી હાથના પંજાની છાપો.

હાથિયો, પુ૦ હસ્ત નક્ષત્ર ૨ મલપનો હાથી, મોટો હાથી ૩ ભડવીર ૪. બળદ ઘોડાના વાળ સાફ કરવાનો કાથીનો ખરેરો.

હાથી, પુ૦ (સ૦ હસ્તિ) એક મોટુ સ્થૂલ શરીરનુ જાનવર, ગજ, માતંગ. [લગ્ન સંબંધ

હાથેવાળો, પુ૦ વરકન્યાના હાથ મેળવવા તે;

હાથેળી–લી, સ્રી૦ ચતા હાથનો અંગુઠો અને આગળીઓ વચ્ચેનો ભાગ, કરતલ હાથેળી દેખાડવી–કઇ નથી એમ જણાવવુ હાથેળીમા પૃથ્વી આવી જવી–મોટી આફતમા આવી પડવુ હાથેળીમા નચાવવુ–જેમ કહે તેમ કરે એવુ બનાવી દેવુ, વશ કરી લેવુ

હાથો, પુ૦ હથિયાર પકડવાનો લાકડાનો દાંડો, દસ્તો ૨ મુઠ, પકડ ૩ છાપ, મુદ્રા ૪ સહાય, મદદ ૫ પક્ષ ૬. કકુવાળા હાથની છાપ ૭ તાલી, ભાવ ઠરાવી નક્કી કરવાની નિશાની

હાથોહાથ, અ૦ એક બીજાની સહાયથી. ૨ હળીમળીને, સપસંપીથી ૩ જાતોજાત, રુબરૂ ૪ એક પછી બીજાને એમ [૨ હાણુ, હાનિ, નુકશાન.

હાન, સ્રી૦ (સ૦સાન.) બાધા, આખડી, માનતા.

હાનિ, સ્રી૦ (સ૦) નુકસાન, હાણુ ૨ ખરાબી નાશ, પાયમાલી. ૩, ઇજા, ધક્કો [ઇજા કરે એવુ

હાનિકારક, વિ૦ નુકસાનકારક, પાયમાલી કરેતેવુ

હાફિ઼ા, સ્રી૦ બગાસુ, અવાચી

હાબધુ–દુ, વિ૦ બધુ, તમામ ૨ એક સામટુ

હામ, સ્રી૦ (આ૦ હામી) હિમ્મત, બહાદુરી; છાતી, સાહસ, મગદુર [જવુ, નિરાશ થવુ.

હામસવુ, ક્રિ૦ અ૦ નાહિમ્મત થઇ જવુ, ડગી

હામી, સ્રી૦ જામીનગીરી, બાયધરી.

હામીદાર, પુ૦ જામીન, હમીદાર

હાય, સ્રી૦ દુખ, ત્રાસ અને અફસોસનો ઉદ્ગાર, અરેરી, ધખ ૨ અતરના–ઉંડા દુખની બદદુવા, શાપ 'તુલસી હાય ગરીબકી કભુ ન ખાલી જાય.' ૩. આપ; શક્તિ; બળ, જોર. ૪. ભય; બીક

હાયવરાળ, (હાયવરાળ), સ્રી૦ અતરનો વલોપાત ૨ દુખ, ચિંતા, પીડા ૩. અફસોસ; દુખ

હાર, સ્રી૦ પરાજય, પરાભવ, મહાત ૨. ઓથ,

પંક્તિ, શ્રેણી, ધારા. ૩. કાંજી, ખેળ, કપડાં કડકડતા–અક્કડ રાખવા માટે કરેલું ચીકણું પાણી તે. ૪ આહાર, ખોરાક. ' હાર મારે કે ભારમારે '

હાર, પુ૦ (સ૦) મોટી માળા, મૂલ્યવાન

હારક, વિ૦ હરનાર, દૂર કરનાર [કંઠાભરણ,

હારજિત, સ્ત્રી૦ હારવું કે જિતવું તે, જયપરાજય

હારડો, પુ૦ મોટા મણકાની માળા તે ૨ ખાડના ચકતાના હાંગડા

હારણું, વિ૦ હરનાર, ૨ હારેલું, કાયર

હારદ, ન૦ (સ૦ હાર્દ) હૃદયનો ભાવ, પેટનો ગલ, રહસ્ય ૨. ઇચ્છા, મનોભાવ. ૩ સારાંશ, ભાવાર્થ

હારદોર, અ૦ એક પછી એક, ઓળબંધ

હારબંધ, વિ૦ એકએકની પાછળ, અનુક્રમબંધ

હારવું, ક્રિ૦ અ૦ ખોવું, પાસેનું ગુમાવવું ૨ થાકવું ૩ પાછા પડવું, પરાજિત થવું

હારિયલ, ન૦ એક હઠીલું પંખી હારીલ

હારિયું, વિ૦ હારનું, સરખું; સમોવડિયું ૨ જોડિનું, સાથવાળું

હારી, વિ૦ હરનાર, હારક

હારીલ, ન૦ હારિયલ, એક હઠીલું પંખી એમ કહેવાય છે કે, એ પંખી જન્મથી તે મરતાસુધી પોતાના પગમાં એક સળી રાખે છે ને તેને મૂકતું નથી ૨ પકડેલી વાત ન છોડનાર દૃઢ આગ્રહવાળું ' મગર, મંકોડો, હારીલ કાઠી, તે કરતા ત્રિયા બુદ્ધિ માઠી '

હારે, અ૦ જોડે, સાથે. ૨ ઓળે, હારબંધ

હારેડું, વિ૦ રોતડું, રોતા થાકે નહિ એવું ૨ આડું, હઠીલું, જક્કી. ૩ તોફાની, મસ્તીખોર

હારો, પુ૦ સાત મણનું વજન.(દાણાનું) ૨.મોઢવું, છાણાનો ઢગલો

હારોદોર, અ૦ હારદોર

હારોદોર, વિ૦ હારબંધ, અકેકી હારમાં હોય તેમ ૨. અ૦ જોડે, એક પંક્તિ.

હાર્દ ન૦ હારદ, મતલબ, સારાંશ, હેતુ

હાલ, પુ૦ (આ૦) અવસ્થા, દશા, સ્થિતિ. ૨. મુશ્કેલી, આપદા, મુસીબત.

હાલ, અ૦ આ હમણાં; અબી, તત્ક્ષણ

હાલકહુલક, વિ૦ હાલતું અને ઉભરાતું, અશાંત ૨. ન૦ અવ્યવસ્થા, તોફાન, ગડબડ.

હાલચાલ, સ્ત્રી૦ હાલવું ચાલવું તે, હરફર, આવજા ૨, કામકાજ, પ્રવૃત્તિ ૩ રીતભાત.

હાલત, સ્ત્રી૦ (આ૦) અવસ્થા, દશા, હાલ, સ્થિતિ ૨ ટેવ ' હાલત જાય મુવે '

હાલતે શિગરે, અ૦ તંદુરસ્તીમાં

હાલપોલ, વિ૦ જીર્ણ, ઘસાયેલું.

હાલબકાલ, સ્ત્રી૦ હલમલ, ધાંધલ

હાલમસ્ત, વિ૦ અલમસ્ત, ખાઇપીને હૃષ્ટપુષ્ટ બનેલું.

હાલરડું, ન૦ બાળકને ઝુલાવતા ગવાતું ગીત તે ૨ ટોળું, સમુદાય ૩ હાલરડું

હાલરૂ, ન૦ બાળ રક્ષાસૂત્ર, બાળકને નજર ન લાગે એવી ચીજોની માળા ૨ ટોળું, જુથ, સમુદાય ૩ કણસલામાના કણ છુટા પાડવાને બળદોનું ટોળું ખળીમાં ફેરવવું તે.૪ હાલરડું.

હાલવું, ક્રિ૦ અ૦ ગતિમાન થવું, ધ્રુજવું, ડગવું એક જગ્યાએથી ખસવું, ચાલવું

હાલસો, પુ૦ હરકત, હાનિ, નુકસાન

હાલહવાલ, પુ૦ દુર્દશા, ખરાબી, પાયમાલી ૨. વિ૦ દુર્દશામાં આવેલું, દુખી, હેરાન.

હાલહાલ, અ૦ તરત, તાબડતોબ, વગર વિલંબે.

હાલી, સ્ત્રી૦ બાળકને સુવાડ ાની ઝોળી; ખોળું

હાલીગોરી, સ્ત્રી૦ હાલરડું

હાલીસુવાળો, વિ૦ નાના મોટા સૌ, બધા, તમામ ૨ હલકા માણસો

હાલો, પુ૦ બાળકને ઝુલાવતા ગાવું તે, હાલરડું [ઝુલણું

હાવ, પુ૦ (સ૦) આહ્વાન ૨ આકર્ષક ચાળો, કામ ઉત્પન્ન કરે એવી સ્ત્રીની શૃંગાર ચેષ્ટા તે, પ્રેમનો ચાળો; લટકો. ૩ ઇચ્છા, આશા ૪ હવસ

હાવભાવ, પુ૦ નખરાં, લટકા, શારીરિક ચાળા અને મનની ભાવના. [૨. ગાભરૂ, વખવખિયું, બાવરૂ.

હાવરૂ, વિ૦ અસંતોષી, ખાઉધર, અતિ લોભી.

હાવરો, પુ૦ આવરો, આવકનો ચોપડો ૨ તાવ ગયા પછી ભુખ ઉઘડવી તે

હાશાં, અ૦ હમણાં, અધુના, આ વખતે.

હાશ, અ૦ સંતોષનો ઉદ્ગાર

હાસ, (સં૦) હસવું તે; હાસ્ય

હાસી, સ્ત્રી૦ હાસી, ઠેકડી ૨ ફજેતી. [સ્મિત.

હાસ્ય, ન૦ હાસ, હસવુ, મુખ મલકાવવુ તે ૨
હાસ્યરસ, પુ૦ (સ૦) હાસ ઉપજાવે એવુ તે, જેથી હાસ્યની લાગણી ઉત્પન્ન થાય તે, નવ કાવ્ય રસમાનો એક રસ
હાહાકાર, પુ૦ શોક ત્રાસની લાગણી, જ્યા ત્યા અરેરીની લાગણી પ્રસરી રહેવી તે, અરેરી, શોકનો ગભરાટ
હાહો, સ્ત્રી૦ ધાધલ ગડબડ, શોરબકોર ઘોઘાટ
હાળો, પુ૦ હળ ખેડનારો ૨ પતિ, સ્વામી ૩ પુરૂષ, મરદ 'હસતો હાળો ને રોતી ગાડ-'
હિંગ, સ્ત્રી૦ એક ઝાડનો ઉગ્ર વાસવાળો રસ, [વઘારણી
હિંગડો, પુ૦ હલકી જાતની હિંગ
હિંગળોક, પુ૦ ગંધક અને પારાની મેળવણીનુ ચૂર્ણ, પારાની મેળવણીનો લાલ ભુકો
હિંગળોકિયુ, ન૦ હિંગળોક રાખવાની દાબડી
હિંગામ, પુ૦ હંગામ મામલો, અણીનો વખત
હિંગોરૂ, ન૦ એક જાતના ફળનો ઠળિયો
હિંચકો, પુ૦ અદ્ધર ઝુલતુ રહે એવુ પાટિયુ,દોલ, ઝુલો, હિંડોળો ૨ અદ્ધર હાલવુ તે
હિંચવુ, ક્રિ૦ અ૦ હિંચકા ખાવા,ઝુલવુ,લટકવુ
હિંચાડવુ-ચોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ઝુલાવવુ, હિંચકો હલાવવો ૨ અદ્ધર ઝુલતુ રહેવા દેવુ
હિંડવુ, ક્રિ૦ અ૦ પગલા ભરવા, ચાલવુ,હાલવુ
હિંડોળ, પુ૦ એ નામનો એક ગાવાનો રાગ
હિંદવાણી, સ્ત્રી૦ હિંદુ સ્ત્રી, હિંદની રહેવાસીની
હિંદી, વિ૦ હિંદુસ્તાનનુ, હિંદનો વતની
હિંદુ, વિ૦ હિંદી ૨ હિંદુ ધર્મને માનનાર
હિંદોલ, પુ૦ હિંચકો, દોલ, ચોપાળો, ખાટ
હિંદોળાખાટ, સ્ત્રી૦સુવાનો હિંચકો,ખાટ,ચોપાળો
હિંયા, અ૦ અહિયા, અત્રે, અહિં આગળ
હિંસક, વિ૦ (સ૦) હિંસા કરનાર, ઘાતક,ખુની ૨ ક્રૂર, ભયંકર, ઉગ્ર
હિંસા, સ્ત્રી૦ (સ૦ જીવથી મારવુ તે, ખૂન,ઘાત
હિંસારવ, પુ૦ ખુંખારો [કરવો
હિંસારવુ, ક્રિ૦ સ૦ મારવુ, જીવલેવો, વધ
હિંસારી, વિ૦ હિંસા કરનારુ, ઘાતક,ક્રૂર,શિકારી, માંસભક્ષક, માંસાહારી

હિંસ્ર, વિ૦ (સ૦) ઘાતુક, જીવથી મારી નાંખે એવુ, ઉગ્ર, શિકારી
હિ, અ૦ (સ૦) નક્કી,જરૂર ૨ તુચ્છકારનો હિસકાર
હિક, સ્ત્રી૦ છાતીમા શ્વાસનો ધક્કો લાગવો તે, શૂળ, પાસામા થતુ દુખ ૨ વાધણી
હિકમત, સ્ત્રી૦ (અ૦) યુક્તિ, કરામત, કારીગરી ૨ ઉપાય; ઈલાજ ૩ રચના, યોજના, કિમત ૪ અક્કલ, ચતુરાઈ ૫ દાવપેચ
હિકમતી, વિ૦ કરામતી,હિકમતવાળુ ૨ યોજક
હિકરાણુ, ન૦રોકકળ,કકલાણ ૨ ઘોઘાટ,ખૂમાખૂમ
હિકાયત, સ્ત્રી૦ (અ૦) વાર્તા, કિસ્સો
હિક્કડ, વિ૦ લાગણી વગરનુ, નિર્દય, કઠોર
હિક્કળ, ન૦ ઠાર, અતિશય ઠંડી, ટાઢ, શરદી
હિક્કા, પુ૦ અનિયમિત શ્વાસથી છાતીમા લાગતો ધક્કો ૨ અવાચી, વાધણી ૩ શૂળ
હિક્કાનાદ, પુ૦ શ્વોસોચ્છ્વાસને લીધે હૃદયમા ઉત્પન્ન થતો અવાજ તે, અવ્યક્ત ધ્વનિ ૨ રુધિરાભિસરણનો આંતરધ્વનિ તે ૩ પડઘો, પડછંદો, પ્રતિધ્વનિ
હિચકારૂ, વિ૦ (ફા૦)કાયર,બાયલું,નામર્દ;બીકણ
હિજડો, પુ૦ (ફા૦) નપુંસક, વ્યંઢળ, નર ચિહ્ન-પુરુષાર્થ રહિત હોય તે, બાયલો, (હિજડાને દાઢી મુછ આવે છે, પવૈને નહિ) ૨ જનાની, ભાગુબાઈ, પોતિયા છોડુ [પુવાવુ, ઝરવુ
હિજરાવુ, ક્રિ૦ અ૦ મનમા બળ્યા કરવુ,દુમાવુ,
હિજરી વિ૦ (અ૦)મુસલમાની સંવતની ઓળખ, પેગંબર સાહેબ ઇ સ ૬૬૨ મા મક્કેથી મદિને ગયા ત્યાથી ગણવા માંડેલો સંવત
હિત, ન૦ (સ૦) કલ્યાણ, શ્રેય ૨ લાભ, ફાયદો ૩ ગુણ ૪ મતલબ, સ્વાર્થ
હિતકર, વિ૦ હિત કરે એવુ, હિતકારક.
હિતકર્તા, પુ૦ હિત કરનાર, ગુણકારી.
હિતકારક, વિ૦ હિતકર લાભનું, ફાયદાનું
હિતકારી વિ૦ હિત કરે એવુ, ગુણકારી.
હિતસ્વી, વિ૦ હિતેચ્છુ કલ્યાણચિંતક.
હિતાર્થે, અ૦ હિત માટે, લાભ સાટે
હિતુ, વિ૦ હિત કરનાર, હિતેચ્છુ, સારૂ ઇચ્છનાર

હિતેચ્છુ, વિ૦ શુભેચ્છક, હિતસ્વી
હિતૈષી, વિ૦ હિત ઇચ્છનાર, શુભેચ્છક, સ્નેહી
હિતોપદેશ, પુ૦ (સં૦) સરી સલાહ, હિતની શિખામણ
હિમ, ન૦ (સં૦) બરફ, ઠાર, ઓસ ૨ અતિ ઠંડી તે,ઘણી ટાઢ તે ૩ સુખડ ૪ કોરા વાસણમા ખુલ્લી હવામા પલાળી રાખેલી દવાનુ પાણી ૫ સોનુ ૬ તાજુ માખણ
હિમકર, પુ૦(સં૦)ઠંડા કિરણવાળો ચંદ્ર ૨ કપુર
હિમજ, સ્રી૦ નાની હરડે, એ રેચક છે
હિમજીહરડે, સ્રી૦ નાની કાચી સુકી હરડે
હિમરુ, ન૦ એક જાતનુ રેશમી કપડુ
હિમાયત, સ્રી૦ સમર્થન, ઉપરાણુ, પક્ષદારી ૨ સિફારસ, વસીલો, હુંફ ૩ મદદ, આધાર
હિમાયતી,વિ૦હિમાયત કરનાર,તરફદારી લેનાર, વાદી, મદદગાર, મુરબ્બી
હિમાયલુ, વિ૦ હિમથી બળી ગયેલુ, ઠીગરાયેલુ, કલેવરે સોસાયેલુ, સુકલકડી [ક્ષીણ થવુ
હિમાવુ, ક્રિ૦અ૦ હિમથી બળવુ,ઠીગરાવુ,સોસાવુ,
હિમાળુ, વિ૦ હિમવાળુ,અતિ ઠંડીવાળુ 'હિમાળુ વા વાયારે હલકી ટાઢના' ૨. હિમાલયનુ
હિમાંશુ, પુ૦(સં૦)શશી, ચંદ્રમા [પાણી, સત્ત્વ
હિમ્મત, સ્રી૦ બહાદુરી, હામ, છાતી ૨ દમ,
હિમ્મતવાન, વિ૦ બહાદુર, છાતીચલુ, શૂર
હિરણ્ય, ન૦ (સં૦) સોનુ, હેમ ૨ સત્ત્વ,દૈવત
હિરણ્યગર્ભ, પુ૦જગદુત્પત્તિ કરનાર સુવર્ણાંડમાનુ દૈવત-સત્ત્વ તે, બ્રહ્મદેવ
હિરાકશી, સ્રી૦ આછા લીલા રંગનો એક ક્ષાર
હિરાદખણ, ન૦ એક ઔષધી વસ્તુ
હિરાબોળ, પુ૦ એક જાતનો કડવો ગુંદર
હિરામલ, ન૦ પોપટ જેવુ લીલા રંગનુ એક પખી
હિલચાલ, સ્રી૦ હાલવુ ચાલવુ તે, પ્રવૃત્તિ ૨ રીતભાત, હાલચાલ ૩ કામકાજ.
હિલાળો, પુ૦ ગમ્મત,મોજમઝા,ખુશાલી,ઉલ્લાસ
હિલોળો પુ૦ તરંગનો ઉછાળો,, ઉલાળો,ઘુમરડી
હિસવુ, ક્રિ૦ અ૦ મલકાવુ, રીઝવુ; હરખાવુ
હિસાબ, પુ૦(ફા૦) ગણવુ તે, ગણના, ગણતરી. ૨ આકડા ગણવાની વિદ્યા ૩ જમા ખર્ચ,ખાતુ, ટીપ, આવકજાવકનુ લેખુ ૪ તારીજ,લેખુ ૫. માગતા લહેણાનો જોડતોડ તે ૬ જવાબદારી, જોખમ ૭ અડસટ્ટો, આશરો,અદાજ ૮ દાખલો (ગણિતનો) ૯. તુલના,સરખામણી,લેખુ ગુ જાસ 'મોટાની વાતમા એનો શો હિસાબ ? ૧૦ જવાબ, ખુલાસો ૧૧ ભાવ, દર
હિસાબી, વિ૦ હિસાબમા પ્રવીણ ૨ ગણતરીબાજ, ગણક ૩ અદાજ રાખીને કરનાર,કરકસરિયુ ૪ ચોકસાઇદાર ૫ મુસલમાની વર્ષ (નજુમીઓ નજુમમા આ વર્ષનો ઉપયોગ કરે છે ૩૫૪ દિ ૮ ક ૪૮ મિ નુ વર્ષ તે)
હિસારવ-રો, પુ૦ અવાજ, હણહણાટ,ખોખાર
હિસ્સેદાર, વિ૦ ભાગીદાર, પાતીદાર ૨ ગોઠિયો, સાથી, ભીરૂ
હિસ્સો, પુ૦ (ફા૦)ભાગ, પાતી ૨ અંશ, ફાળો
હી, અ૦ તુચ્છકારનો-ઠંડોળીનો અવાજ, ખીખી
હીક, સ્રી૦ હેડકી, વાધણી ૨ રુબક, સુળ ૩ તાકીદ,ઉતાવળ 'સ્રીઓ લેવાની બહુ હીક કરે છે'
હીકા, સ્રી૦ ઉપરાઉપરી હેડકીઓ આવવી તે ૨ તાણ, મરતી વખતના આચકા
હીર, ન૦ (આ૦) હીર, રેશમ
હીણ-ન, વિ૦ (આ૦)ઓછુ,કમ ૨ તુચ્છ,નજીવુ ૩ હલકુ, અધમ ૪ ખરાબ,નબળુ ૫ રહિત,વગરનું.
હીણકમાઉ, વિ૦ બેકાર, નિરૂદ્યમી, આળસુ
હીણપત, ન૦ હલકાઇ, લાછન, બટ્ટો, દોષ
હીણભાગ્ય, ન૦ કર્મનસીબી, દુર્ભાગ્યપણુ.
હીણભાગી, વિ૦ અક્કરમી,કમનસીબ,ભાગ્યહીન
હીણવર, પુ૦ કન્યાના મુકાબલામા ઉતરતો વર તે.
હીણવરૂ, ન૦ કજોડુ (ઉમ્મર કે ગુણમા)
હીણવું, ક્રિ૦ અ૦ ઉતારી પાડવુ, નિંદવુ, બુરુ બોલવુ, હલકુ ગણવુ
હીણુ, વિ૦ નઠારુ, ખરાબ ૨ નીચુ, હલકુ, અધમ ૩ નરસુ, ભેળવાળુ
હીનતા,સ્રી૦ અધમતા,હલકાઈ ૨ બટ્ટો, અપવાદ.
હીનો, પુ૦ હેનો, મેંદી ૨ હિમ
હીયા, ન૦ એક જાતના ટોળે ટોળા ફરતાં પક્ષી,

હીર, ન૦ રેશમ ૨ તેજ,સત્ત્વ ૩ પાણી, નૂર ૪ દૈવત, કૌવત ૫ શોભા, સ્નેહ, કાંતિ ૬ રસકસ ૭ હિમ્મત ૮ પ્રેમ
હીરકોરી, વિ૦ રેશમી કિનારનુ વસ્ત્ર
હીરચીર, ન૦ ઉંચી જાતના કિમતી વસ્ત્ર
હીરનીર, ન૦ પાણી, નૂર ૨ હિમ્મત,ખબડદારી
હીરાકણી, સ્ત્રી૦ હીરાની કરચ
હીરાકંઠી, સ્ત્રી૦ પાસાદાર મણકાની કંઠી
હીરાગળ, વિ૦ રેશમી
હીરાવેધ, વિ૦ ઉત્તમ, ચાલાક,હોશિયાર,ચતુર
હીરો, પુ૦ (સ૦ હીરક) તેજદાર ધોળો કિમતી પત્થર, મણિ, રત્ન [ઝુલવુ, કંપવુ, ધ્રૂજવુ, હાલવુ
હીલવુ, (હિલવુ), ક્રિ૦ અ૦ ડોલવુ, આમતેમ
હીલો (હિલ્લો), પુ૦ હેલો, આંચકો, ધક્કો ૨ ધરડ, ચીલો ૩ હરકત નુકસાન
હીસવુ, ક્રિ૦ અ૦ હિસવુ, જુઓ
હીહી, અ૦ મજાક કે તુચ્છકારનો અવાજ [જાતે પોતે
હું, સ૦ પહેલો પુરૂષ એક વચન બોલનાર પોતે,
હું, અ૦ હા, હા, પ્રત્યુત્તર,હુંપણુ તેમજ ખામોશનો હુંકારો [પુરૂં કરવુ
હુંકવુ, ક્રિ૦ અંતલપી રહેવુ ટમટમવુ ૨ જલદી
હુંકાર-રો, પુ૦ કહેનાર ઉપર લક્ષ છે એવુ સૂચક શબ્દ ૨ તાડુકો, ખોખારીને બોલવુ તે, હોકારો
હુંછી, વિ૦ હીણપગુ, અપશુકનિયાળ ૨ નિર્ભાગી, અકરમી ૩ અશુભ ચિહ્નવાળુ [તંતુ, છુછા
હુંછુ, ન૦ મો, મોઢુ ૨ ઘાસનુ ફમતુ ૩ છેડાના
હુંડલો, પુ૦ સુંડલો, ટોપલો [વળતર
હુંડિયામણ, ન૦ હુંડી માટેનો વટાવ,હુંડીની લાગત,
હુંડી, સ્ત્રી૦ દેશ પરદેશ વચ્ચે નાણાની આપ લે કરવાને ચલાવવામા આવતી સાહુકારી ચીઠી તે, એક ગામ ભરેના નાણા બીજે ગામ મળે એવો સાહુકારી કાગળ તે
હુંડે, અ૦ એકજથે, જુમલે, ટોળે-સાથે
હુંઠળ, સ્ત્રી૦ ઉંડળ, બાથ ૨ પહોળા બે હાથમા લેવાય એટલો જથો તે ૩ સહિયાર
હુંથિયુ, ન૦ સુથિયુ, ઉઢરણુ [૨ આપવડાઇ
હુંપણ, ન૦ પોતાપણુ,અહંતા,અભિમાન,અહંકાર
હુંપણુ, ન૦ પોતાપણુ ૨ અહંતા
હુંપદ, ન૦ પોતાપણાનુ અભિમાન તે
હુંપદી, વિ૦ અભિમાની, ગર્વી, અહંકારી
હુંફ, સ્ત્રી૦ ગરમાવા ૨ મદદ, આશ્રય ટેકો, પ્રતિબળ ૩ સહાયતા, મદદ, કુમક
હુંફાયેલુ, વિ૦ કોકરવણુ,ગરમાવાવાળુ, થોડુ ગરમ
હુંફાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગરમી આવવી, ઉષ્ણતા મળવી
હુંફાળુ, વિ૦ હુંફવાળુ ગરમ
હુંશ, સ્ત્રી૦ હોંશ, કોડ, ઉત્સાહ ૨ ભાવના લાલસા
હુંશળમુસળ, ન૦ હળ અને ઉખળ, ઘરગતુ કામના ઓજાર ૨ પરણતા વરને પુંખતા સંસાર ચલાવવાના જે સાધન દેખાડે છે તે
હુંશિયાર, વિ૦ હોશિયાર, ચાલાક, બાહોશ ૨ કુશળ, ઉસ્તાદ, ચતુર ૩ સાવધાન, ખબરદાર ૪ ઝટ સમજે એવુ
હુંશિયારી, સ્ત્રી૦ હોશિયારી,બાહોશી કાર્યકુશળતા
હુંશી, વિ૦ ઉમંગી કોડીલુ ૨ ભમરાવાળુ
હુંશે, અ૦ સાવચેત, હોશિયારીમા
હુકમ, પુ૦ (ફા૦) આજ્ઞા, ફરમાન ૨ શાસન, સત્તા, અધિકાર ૩ ઠરાવ, કાનુની ફેસલો ૪ ગંજીફામા મહત્ત્વનુ પાનુ
હુકમનામુ, ન૦ જાહેર કરેલો નિર્ણય, કાયદેસરનુ ફરમાન, ચુકાદો, ફેસલો [કિર્દી ૩ હાકમી
હુકુમત, સ્ત્રી૦ હકુમત, અમલ ૨ વહીવટ, કાર
હુક્કો, પુ૦ (આ૦) તમાકુ પીવાનો નેહ ચલમ વાળુ યંત્ર [૨ તકરાર
હુજત, સ્ત્રી૦ (આ૦) હઠ, મમત, આગ્રહ, જીદ
હુજતખોર-તી, વિ૦ મમતી, આગ્રહી,જીદ્દી ૨ તકરારી, વાધાખોર [૨ ધમકાવવુ, દબડાવવુ.
હુડતાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ તુચ્છકારવુ,તરછોડી નાખવુ
હુડદો, પુ૦ મશ્કરી મજાક, ટોળ
હુડો, પુ૦ જંગલી પોપટ, હિયા
હુત, વિ૦(સ૦) હોમેલુ, બલિ આપેલું.
હુતદ્રવ્ય, ન૦ (સ૦) હોમવાની વસ્તુ તે, બલિ.
હુતાશ-શન, પુ૦ (સ૦) અગ્નિ, દેવતા, વસ્તેવ.
હુતાશની, સ્ત્રી૦ હોળી,હોલિકા [ચતુરાઇ, પેચ
હુનર-નર, પુ૦ (ફા૦) કારીગરી, કિસબ,કળા ૨

હુનરી, વિ૦ કિસબી, કારીગર,ચતુર, કરામતી,
હુનાળુ, વિ૦ ઉનાળાનુ, ગીષ્મ ઋતુનુ [કિઞાબાજ
હુનાળો, પુ૦ ઉનાળો, ગીષ્મ, ગરમીની મોસમ
હુનું, વિ૦ ઉનુ, ગરમ, તાતુ, ઽઝાય એવુ,તપેલુ
હુપકો પુ૦ ઉબકો, ઉલટીનો ઉઠાળો, ઉલક
હુબેહુબ વિ૦ (આ૦ હુબિહુ) જેવુ તેતેવુજ, આબેહુબ, સદશ [આક્રમણ
હુમલો પુ૦ હલ્લો, છાપો ધસારો,ચઢાઇ,સ્વારી,
હુમાયુ, ન૦ (ફા૦) એક જાતનુ પખી એમ કહેવાય છે કે, તેને એક પગ, એક પાખ અને એક બાજુએ આકડો હોય છે નરને માદા એ આકડા ભેરવીનેજ સાથે ઉડે છે, અને જેની ઉપર એમની છાયા પડે તે રાજા થાય છે એ પોતાની ઇચ્છાએ બળી જાય છે ને સ્વાતી નક્ષત્રમા ફરી સજીવન થાય છે [માન-મર્તબો
હુરમત, સ્ત્રી૦ સાખ, પ્રતિષ્ઠા ૨ આબરૂ, ઇજત,
હુરિયો, પુ૦ ફજેતો, ભવાડો. ૨ મજાક ઉડાવવી તે, હીહી કરી કાઢવુ. [અક્ષોભ ઉત્પાત, ઉલ્કાપાત
હુલકુ, ન૦ લોકમા ઓચિતો ગભરાટ ફેલાવો તે,
હુલડ-લ્લડ, ન૦ તોફાન, બખેડો, બડ, બળવો ૨ સુલેહનો ભગ, ફિતુરી ગડબડાટ, દગો [દ્રોહી
હુલડખોર, વિ૦ બડખોર, તોફાની, રાજ-સ્વામી
હુલડાઇ, સ્ત્રી૦ હુલડી વર્તન તે બડખોરપણુ
હુલડી, વિ૦ હુલડખોર, તોફાની
હુલરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ બાળકને ઉછાળીને રમાડવુ, ખીલવવુ, ઉશ્કેરવુ [રત જવી
હુલવું, ક્રિ૦ અ૦ ખલાસ થઇ જવુ, બધ પડવુ,
હુલામણુ, ન૦ લાડ દેખાડો આનદનુ ઉભરણુ, ઝુલણુ. ૨ સ્નેહ ને ઉમળકાનુ લડામણુ તે
હુલાવુ, ક્રિ૦ અ૦ પુરુ થઇ જવુ, બધ પડવુ,પતી રહેવુ ૨ ક્રિ૦ સ૦ લડાવવુ ૩ સમજાવવુ
હુલાસ, પુ૦ ઉલ્લાસ, ઉમગ, ઉત્સાહ [૨ સૌંદર્ય
હુસન, ન૦ (આ૦ હુસ્ન) ચહેરો, કાન્તિ, સૂરત
હુસહુસ, અ૦ ઝટપટ જ્યા ત્યા, ત્વરાથી, જેમ તેમ;ધાઇમા [૨ વાદરો,મર્કટ ૩ વાનરનુ બોલવુ તે
હૂક, પુ૦ (અં૦) આંકડો, છેડેથી વાળેલો ખીલો
હૂકાહૂક, સ્ત્રી૦ સામસામે મોટેથી હોકારા કરવા તે જોસભરી તકરાર ૨ વાદરાની હુરકાહુરકી.
હૂરી, સ્ત્રી૦ પરી, અપ્સરા
હૂડ, અ૦ છટ, હડ, તિરસ્કારી ઉદ્ગાર
હૂણ, પુ૦ હિમાલયની પેલીપારના અસલી જંગલી
હૂપ, અ૦ વાનરનુ બોલવુ તે [રહેવાસીઓ.
હૃત, વિ૦ (સ૦) હરાયેલું, છીનવી લીધેલું
હૃદય, ન૦ (સ૦) હઇયુ, કાળજુ, અંતઃકરણ ૨. છાતી, વૃક્ષ ૩ ફેફસા ૪ મન, અંદરના વિચાર, પેટ હૃદય પીગળવુ=દયા આવવી
હૃદયભેદક, વિ૦ કાળજુ ભેદે-વીંધે એવુ
હૃદયવેધક, વિ૦ કાળજુ વિંધી નાખે એવુ, કારી
હૃદયશૂન્ય, વિ૦ કઠણ હૈયાનુ, નિર્દય ૨ હૈયાકુટ.
હૃદયગમ, વિ૦ આહ્લાદક, મજેનુ
હૃષીકેશ, પુ૦ (સ૦) વિષ્ણુ
હૃષ્ટ વિ૦(સ૦)ખુશ,પ્રસન્ન [માતેલુ તાજુ જાડુ
હૃષ્ટપુષ્ટ, વિ૦ (સ૦) આનદે ખીલેલુ, શરીરે
હે, અ૦ અરે,અહો,આહા, એવો વિસ્મયતાદર્શક ઉદ્ગાર [તમીમા હોવુ.
હેકવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝલવુ, હિચકા ખાવા. ૨
હેકાર, પુ૦ હુપદ, અહકાર, અહભાવ
હેકારી, વિ૦ અહકારી, અભિમાની, અવિષ્ટ
હેડવુ, ક્રિ૦ અ૦ ચાલવુ, જવુ, ગતિ કરવી.
હેશી, વિ૦ આઠ વાર દસની સખ્યા તે, ૮૦.
હે, અ૦ (સ૦) સબોધક ઉદ્ગાર ઓ, અરે, અયિ
હે, સ્ત્રી૦ પ્રપૂર્ણતા,જેવારો ૨ હિમ્મત, ધીરજ.
હેજ, ન૦ હેત, ઉમળકો. ૨ ભેજ, ભિનાશ, લુખ્ખો.
હેઠ, અ૦ નીચે તળે હેઠે
હેઠલાણ, ન૦ હેઠેનો ભાગ તે, ભોયતળિયુ
હેઠળ, વિ૦ નીચે, ૨. ઉતરતુ, કમ
હેઠાણુ, વિ૦ નીચલુ, તળેનુ ૨ ઉતરતુ, હલકુ નીચુ 'જુઠુ બોલી હેઠાણુ પાડે છે' [૩ નમતુ.
હેઠું, વિ૦ નીચુ, હેઠળ ૨ ઓછુ ઉતરતુ-હલકુ.
હેઠે, અ૦ નીચે, તળે ૨ ઉતરતુ, નરસ. **હેઠે બેસવુ**-હારી થાકીને શાત પડવુ. ૨ તળિયે જાવું.
હેડ, સ્ત્રી૦ (સ૦ હડિ) જે કારેલા મોટા ભારે લાકડામા ગુનેગારનો પગ ઘલાવી રાખવામા આવે છે તે. ૨ ડેરો ૩. ટાઠ, ટોળુ (બળદનું)

હેડકી, સ્ત્રી૦ ભારે શ્વાસના ડચકા તે ૨ વાઘણી
હેડબા, સ્ત્રી૦ (સ૦) એ નામની એક રાક્ષસણી ૨ ઉંચી ને જબરી સ્ત્રી, ખેળો
હેડિયો, પુ૦ હેડ-ઢાઢમાનો વાછરડો, ધોલ્લો ૨ ઢોર વેચનારો [સમોવડ
હેડી, સ્ત્રી૦ ઢોરોનો ડાફલો ૨ બરોબરીનુ,
હેડો, પુ૦ આમગો, અનુરક્તતા, આસક્તિ ૨ પ્યાર, વળગણ ૩ હળીજવુ તે
હેણુ, સ્ત્રી૦ તળાઈ, બિછાનુ, ગાદલુ
હેત, ન૦ સ્નેહ, માયા પ્રીતિ ૨ ચાહના
હેતકનુ, ન૦ ભરેલુ ગાડુ ગાલ્લી (કાઠિ૦)
હેતપ્રીત, સ્ત્રી૦ વહાન, માયા ૨ અનુરાગ ૩ કૃપા, મહેરબાની
હેતસ્વી, વિ૦ હિતસ્વી, શુભેચ્છક ૨ માયાળુ
હેતાળ, વિ૦ હેતવાળુ, માયાળુ
હેતુ, પુ૦ (સ૦) ઉદ્દેશ, આશય, મતલબ સબબ, અર્થ ૨ કારણ, નિમિત્ત ૩ હિતસ્વી, શુભેચ્છક
હેતુક, વિ૦ હેતવાળુ, કારણયુક્ત
હેતેસરી, વિ૦ વહાલેસરી, પ્રીતિપાત્ર, શુભેચ્છક
હેત્વાભાસ, પુ૦(સ૦) મિથ્યાજ્ઞાન, ખોટો હેતુનો ભાસ તે, ભ્રાંતિ, ભ્રમ
હેદળ, ન૦ ઘોડેસ્વાર લશ્કર તે, હયદળ [૨ બીક
હેબક, સ્ત્રી૦(અ૦હયબત) ધાસકો, ફાળ,ધાસ્તી
હેમ, ન૦ (સ૦) સોનુ ૨ નાગકેસર ૩ બરફ
હેમક, વિ૦ (અ૦ કહમક) બેવકુફ, મૂર્ખ, અણુસમજુ ૨ બીકણ, હિચકારુ, ડરકુ
હેમકાર, પુ૦ (સ૦) સોની
હેમક્ષેમ(ખેમ), વિ૦ખુશખુશાલ ૨ સહીસલામત
હેમગિરિ, પુ૦ (સ૦) સોનાનો પર્વત મેરુ
હેમજ, સ્ત્રી૦ હિમજ, નાની સુખી હરડે
હેમંત, સ્ત્રી૦ (સ૦) શિયાળાના પહેલા બે મહિનાની મોસમ-ઋતુ
હેય, વિ૦ (સ૦) તજવાજોગ, ત્યાજ્ય
હેર, પુ૦ બાતમીદાર, જાસુસ, ચાર [જોનાર
હેરક, પુ૦ જાસુસ, ચાર ૨ નિહાળી-ધારીધારીને
હેરણ, સ્ત્રી૦ ઍરણ, લુહાર, સોની જેની પર ઘડે છે તે
હેરણાં, ન૦ હેરિયા, છુપુ પણ ધારીને જોવું તે, નિરીક્ષણ કરવુ તે.
હેરફેર, પુ૦ફેરફાર, અદલોબદલો ૨ ફરક,ભિન્નતા,
હેરમ્બ, પુ૦ (સં૦) ગણપતિ, ગજાનન [તફાવત.
હેરવુ, ક્રિ૦ સ૦ ધારીધારીને છુપી રીતે જોવુ, તપાસ કર્યા કરવી, નિહાળીને જોવુ, પુઠ જોવી, ખોત ણા કાઢવા, છિદ્ર તપાસવા
હેરાન, વિ૦ (આ૦) વ્યાકુળ, દુઃખી, વ્યગ્ર, પીડિત, અસ્વસ્થ ૨ કાયર, મુશ્કેલીઓ વગેરેથી ખીદીખીદી થઈ ગયેલુ
હેરાનગતિ, સ્ત્રી૦ વિપત્તિ, પીડા ૨ નુકસાન
હેરાવવુ, ક્રિ૦ સ૦ છુપી નજર રખાવવી ૨ ઓળવાવવુ, ચોરાવવુ ૩ પ્યારથી જોવરાવવુ
હેરિયુ, ન૦ હેરિયા, છાનુમાનુ જોવુ તે ૨ ઝોકુ, ડોલું ૩ ફુદડીએ ફરવુ તે
હેરૂ, ન૦ ઍરૂ, નાનો સાપ ૨ છુપી નજરે જોવુ તે, નજર નાખવી તે ૩ ભેદુ, ચાર
હેરો, પુ૦ જાસુસ, ભેદુ ચાર ૨ ડેરો
હેરોફેરો, પુ૦ ફેરો આટો, જવુ આવવુ તે
હેલ, સ્ત્રી૦ એક ગાડાનો બોજો તે, ભાર ૨ બેડું 'આજ સવારે એકલી માથે હેલ ઉપાડી' બ્રહ્મા૦ ૩. ઘાસ-લાકડાનો ભોર ૪ મજુરી, વૈતરુ, ઉંચકામણી
હેલકરી, પુ૦ મજુર, વૈતરો, ભારવાહ.
હેલના, સ્ત્રી (સ૦)તિરસ્કાર,તરછોડ,અવગણના
હેલપટો, પુ૦ નકામો ફેરો, આટો. ૨ મજુરી, વેઠ મહેનત
હેલવુ, ક્રિ૦ અ૦ હળીજવુ ૨ ઝોલાખાવા
હેલા, સ્ત્રી૦ (સ૦) ચેષ્ટા, ચાળા વિલાસ
હેલામા,અ૦સપાટામા,સહેજવારમા,જોતજોતામાં
હેલાલિ, ન૦ (આ૦) મુસલમાની ૩૫૪ દિવસનુ
હેલિ, પુ૦(સ૦)સૂર્ય,રવિ,આદિત્ય [વર્ષ હિસાબી
હેલી, સ્ત્રી૦ ચાલુ વૃષ્ટિ થવી તે, સતત વરસાદ પડયા કરવો તે ૨ સખી, સાહેલી ૩ ગીતની એક દેશી ૪ બગલ ૫ સેલી,રાખ,ભસ્મ (મડદાની) ૬ ક્ષણ પળ
હેલો, પુ૦ અફાળ, હડસેલો આચકો ૨ પુર;

તરંગ, છોળ. ૩ નુકમાન, ખોટ ૪ ઝપાટો, સપાટો
હેલ્લો, પુ૦ હેલો, આચકો. ૨ હીલ્લો
હેવ, પુ૦ ટેવ, મહાવરો, અભ્યાસ. ૨ પરિચય
હેવાતન, ન૦ સૌભાગ્ય, એવાતણ [સહવાસ
હેવાન, ન૦ (આ૦) પશુ, ઢોર, જનાવર ૨ વિ૦ અણસમજુ, કમઅક્કલ [પણું, નાદાનિયત
હેવાનિયત, સ્ત્રી૦ પશુપણું, પાશવ ૨ અણસમજુ-
હેવાલ, પુ૦ (ફા૦) હકીકત, વૃત્તાંત ૨ વર્ણન, બયાન, આખ્યાન. ૩ હાલત, અવસ્થા, હાલ
હેષારવ, પુ૦ ઘોડાનો અવાજ,હણહણાટ,ખોંખાર
હેળ, સ્ત્રી૦ ટેવ, આદત, મહાવરો, કરવટું
હેળવવું, ક્રિ૦ સ૦ પ્રેમભાવ કરાવવો, પરિચય -સહવાસ કરાવવો ૨ ટેવ પાડવી, કેળવવું,પાળવું
હૈડિયો, પુ૦ ગળામાનો શિંગડા જેવો અવયવ, ગળાની ઘાટી
હૈડું, ન૦ છાતી, મન, અંતઃકરણ ૨ યાદદાસ્ત.
હૈણિયો, (**હૈણો**) સ્ત્રી૦ આકાશમાં છ તારાઓનું ઝુમખું દેખાય છે તે, મૃગશીર્ષ
હૈયાચોળો, પુ૦ મનમાં ચિંતાની ગડભાગ થવી તે, ઠરાવ પર ન અવાય એવી ફિકર, દુઃખથી છાતી ચોળવી તે
હૈયાટવું, ક્રિ૦ અ૦ નાહિંમત-નાસીપાસ થવું
હૈયાત, વિ૦ (ફા૦) જીવંત, જીવતું, હયાત
હૈયાતી, સ્ત્રી૦ હયાતી, અસ્તિત્વ
હૈયાતોડ, વિ૦ સખત મહેનતનું, ભારે, છાતીના બંધ તૂટી જાય એવું સખત, જબ્બર
હૈયાફાટ, વિ૦ હૈયું-છાતી ફાટી જાય એવું, હૃદય વિદારી નાખે એવું
હૈયાકુટું, વિ૦ મૂઢ, અબુધ, બેવકુફ, દિવાનું
હૈયારખી,સ્ત્રી૦છાતી જેટલો ઉંચો કઠેડો-ભિંત તે
હૈયાસુનું, વિ૦ ભુલકણું, બેફામ, મૂઢ,હૈયાકુટું
હૈયું, ન૦ હૃદય, મન,અંતઃકરણ ૨ છાતી,દિલ, ૩. કાળજું ૪ સ્મરણશક્તિ,યાદદાસ્ત ૫ હિમ્મત ધીરજ **હૈયાનો હાર**=અતિ પ્રિયજન, વલ્લભ
હોંસ, સ્ત્રી૦ હોશ, ઉમંગ, ઉલટ, કોડ;ઉત્સાહ ઓરિયો. [ધમાલ, ધાંધલ, તકરાર
હોંસાતુસી, સ્ત્રી૦ સ્પર્ધા, હરિફાઇ, સરસાઇ ૨.
હોંસિયાર, વિ૦ હોશિયાર
હોંસીલું, વિ૦ ઉમંગી, ઉત્સાહી, કોડીલું
હો, અ૦ વારૂ, ઠીક, સારૂં ૨ બસ, થયું ૩ જરૂર, નક્કી, ખાતરી-સંમતિઆપવી તે ૪ વડાયગીરી આપતા કરાતો ઉદ્ગાર ૫ અરે, ઓ
હોઇયા, અ૦ ઓડકારનો ઉદ્ગાર, તૃપ્તિનો ઉદ્ગાર **હોઇયા કરવું**=હજમ કરીજવું, પચાવી પડવું [દેવો, બીક બતાવવી
હોકાટવું, ક્રિ૦ અ૦ હોકારો કરીને વારવું, ઠપકો
હોકાયંત્ર, પુ૦ વહાણનું દિશા સૂચક યંત્ર
હોકાર, પુ૦ ઘોઘાટ, ગડબડ ૨ તોબાનો પોકાર, ભયનો બુમાટો [સમતિ, અનુજ્ઞાત.
હોકારો, પુ૦ મોટો પોકાર, બુમબરાડ, ત્રાડ ૨
હોકીરો, પુ૦ બુમાટો, બરાડ, ત્રાડ
હોકો, પુ૦ હુક્કો, તમાકુ પીવાનું એક યંત્ર.
હોજ, પુ૦ (અ૦ હૌજ) પાણીનો કુંડ-મોટી ટાંકી, ટાંકલી
હોજટ, સ્ત્રી૦ ઓઝટ અડફટ, થપ્પડ ૨ ભૂતાદિકની છાયા, વળગણ ઝપટ ૩ જમીનદાર અને ખેડુત વચ્ચેનો વાર્ષિક હિસાબ
હોજરી, સ્ત્રી૦ ઉદર, પેટ, જઠર [જમવું
હોજરૂં ન૦ પેટ, ઉદર **હોજરૂં ભરવું**=ખાવું,
હોઠ, પુ૦ (સં૦ ઓષ્ઠ) ઓઠ, **હોઠ હલાવવા**= બોલવું **હોઠે આવી રહેવું**=બોલાય એટલીજ વાર
હોડ, સ્ત્રી૦ સરત, પણ, હડપ વચન. ૨ સરસાઇ **હોડ બકવી**=સરત કરવી ૩ હારજીતનો કબાલો-કરાર [ઘાટનું કાચલું
હોડકું, ન૦ નાની હોડી, પનાઈ ૨ હોડકાના
હોડવું, ક્રિ૦ અ૦ સોડવું, ફેરવું, વામ મારવી
હોડી, સ્ત્રી૦મછવો,પનાઇ [૨ ઓઢવું, ઢાંકવું
હોડો, પુ૦ ઓઢો, ઢાકણું ૨ મોજો, તરંગ,લોઢ
હોણ, અ૦ આ સાલ, ચાલુ વર્ષ
હોતા, પુ૦ (સં૦) યજ્ઞમાં મંત્ર ભણી હોમાવનાર મુખ્ય માણસ, હોમ કરનાર
હોત્ર, પુ૦ હવનનો કુંડ, વેદી.
હોત્રી, વિ૦ હોમ-હવન કરનાર,બલિઆપનાર તે
હોદ્દેદાર, વિ૦ અધિકારી, અમલદાર, કામદાર

હોદ્દો, પુ૦ પદવી, દરજ્જો માન મર્તબો ૨ અધિકાર, સત્તા ૩ ઘોડનો સાજ ૪ અંબાડી
હોન, પુ૦ એક જાતનો અસલી સોનાનો સિક્કો
હોનાર, વિ૦ થનાર, બનનાર, ભાવી
હોનારત, સ્ત્રી૦ અકસ્માત, અણુધાર્યો બનાવ ૨. ભવિષ્ય, ભવિતવ્ય
હોફ, સ્ત્રી૦ સોફ, બીક, ભય, ધાસ્તી
હોબાળો, પુ૦ હોહા, મોટી બુમબરાડ ૨ ભવાડો, ફજેતો ૩ ઉંધિયા પર મૂકેલુ તાપનુ ભડકુ
હોમ, પુ૦ (સ૦) હોમવાનુ કર્મ અને તેને લગતો વિધિ તે, યજ્ઞ, હવન ૨ આહૂતિ
હોમવુ, ક્રિ૦ સ૦ આહુતિ આપવી, અગ્નિ ને અર્પણ કરવુ ૨ ચઢાવવુ, વધેરવુ, બલિ તરીકે આપવુ ૩ ઝઘડામા નાખવુ, મોટા અઘરા કામમા ઝંપલાવવુ
હોમાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ઝંપલાવુ,ઝઘડામા પડવુ
હોય, અ૦ હશે, ખેર, ચાલ્યુ જાય છે એ અર્થમા વપરાય છે ૨ સંમતિ અર્થે, ભલે એમ
હોયહોય, અ૦ હાયહાય [સંકોચનુ
હોરમાન, વિ૦ અપર, અવર, બીજુ, ઓરમાન,
હોરવવુ, ક્રિ૦ ગમવુ, ચેન પડવુ ૨ છોલવુ
હોરવુ, ક્રિ૦ સ૦ વેચાતુ લેવુ, ખરીદવુ ૨ માગી લઇ આવવુ, ભિક્ષાન્ન ભેગુ કરવુ ૩ સોરવુ,છોલવુ ૪ મુઝાવુ, દુમાવુ
હોરા, સ્ત્રી૦ (આ૦) અઢી ઘડી જેટલો વખત તે, ૨ ભવિષ્ય. ૩. રેખા, ચિહ્ન ૪. લગ્ન,મધિકાળ
હોરામણુ, ન૦ મુઝામણુ ૨ છોલામણુ
હોરી, સ્ત્રી૦ એક ફાગુ રાગ લાગણીના ઢબે ગવાની એક રાગિણી ૨ વહોરી
હોરો, પુ૦ વહોરો [ચૂલ ૨ ભય બીક ધાસ્તી
હોલ, સ્ત્રી૦ તમણુ, ચ્યારી, જમીન ખોદીને કરેલી
હોલવણ, ન૦ હોલાણુ હોલાઇ જવુ તે
હોલવવુ, ક્રિ૦ સ૦ બુઝવુ, શાંત પાડવુ ટાઢુ કરવુ ૨ સમજાવવુ, પતાવવુ, શમાવવુ
હોલાણુ, ન૦ હોલવણુ ૨ કુવાને લગતો ઢળતો ખાડો
હોલિકા, સ્ત્રી૦(સ૦) ફાગણ સુદ પુનમને દિવસે પડતો એક તહેવાર, હોળી, હુતાશણી
હોલેદિલ, વિ૦ અસ્થિર મનનુ, ઉડેલ, ઘેલછાવાળુ, ફકેલુ ૨ ભોળુ
હોલો, પુ૦ કબુતરથી સહેજ નાનુ એક પખી, કપોત ૨ ઓલો, ચુલાની ઝાળ ને તાપ જાય એવી જોડે કરેલી બખોલ તે
હોવા, પુ૦ હોહા, ધોધાટ, ગડબડ
હોવાવુ, ક્રિ૦ અ૦ ગભરાટમા આમ તેમ અથડાવુ, મુઝાવુ, ગુચવાવુ ૨ અકળાવુ,ગભરાવુ ૩ ગમવુ ચેન પડવુ
હોવુ, ક્રિ૦ અ૦ થવુ, બનવુ, હયાતીમા આવવુ
હોવે, અ૦ હા, અલબત ૨ અવશ્ય, જરૂર.
હોશ, સ્ત્રી૦ ભાન, શુદ્ધિ,ચેતના ૨. શક્તિ,રામ ૩ હોશિયારી
હોશિયાર, વિ૦ (ફા૦) કુશળ,નિપુણ ૨ કાબેલ, ચતુર ચાલાક ૩ કારીગર, આવડતવાળુ ૪ સાવધ સાવચેત [ચાલાકી ૨ ખબરદારી.
હોશિયારી, સ્ત્રી૦ નિપુણતા, કાબેલિયત,ચતુરાઇ,
હોશે, અ૦ હશે ૨ હોસે, ઉલટે
હોસાન, ન૦ ઉપકાર, પાડ ૨ કૃપા, મહેરબાની ૩ ચહેરાની ભભક, કાન્તિ
હોહળાઇ, સ્ત્રી૦ સોસળાઇ,બેદરકારી ૨ આળસાઇ
હોહળુ, વિ૦ બેદરકાર,આળસુ ૨ ભુલકણુ,મોળુ
હોહા, સ્ત્રી૦ ઘોંઘાટ, ગડબડ,ધમાલ ૨ જાહેરાત
હોળ, ન૦ હળ, સાતી [કેશ સમારવા
હોળવુ, ક્રિ૦ સ૦ કાંસકીથી વાળ સાફ કરવુ,
હોળાઇયો, પુ૦ ઓળાઓ, પૂર્ણતા દેખાડનારૂ અર્ધચંદ્રાકાર ચિહ્ન
હોળાયા, ન૦ હોળીમા નાખવાના નાના છાણા
હોળિયા ન૦ હોળાયા
હોળિયો, પુ૦ ઘેરૈયો, ફાગ ગાનારો
હોળી, સ્ત્રી૦ (સ૦ હોલિકા) ફાગણ સુદિ પુનમે આવતો એક તહેવાર,વસંતપલ્લવ ને રંભ મંજરી હોમવાનો દિવસ ૨ ભારે ચિંતા,મોટો ઉતાપો **હોળીનું** નાળિયેર=ઉદ્ધત આગેવાન,એકદમ વગર વિચારે કુદી પડનાર **હોળી** વાળવી=નુકસાન કરવુ, ખરાબી કરવી

હોળૈયો, પુ૦ હોળાઇયો ૨ ઘૈરૈયો, ફાગ ગાનારો –છોકરો

હૌમ્ય, વિ૦ (સ૦) હોમવાને યોગ્ય દ્રવ્ય તે, [ઘૃત, ઘી, તૂપ

હ્રદ, પુ૦ (સ૦) પાણીનો ઉંડો ખાડો, ધરો, ડોહ, ખાડો, ખાખ, ગર્ત 'શોભે કાટતણા કાકરા, પરિખાના હ્રદ પાણી ભર્યા –અશ્વ

હ્રાસ, પુ૦ (સં૦) ઘગડો, ક્ષય નાશ,લય,ધીરે ધીરે ઓછુ થવુ તે [આાજનુ

હ્રસ્વ, વિ૦ (સ૦) લઘુ, ઠુકુ, નાનુ,અલ્પ,ટુકા

હ્રી, સ્રી૦ (સ૦) લાજ, શરમ. ૨ મર્યાદા

હ્રીમ, (સ૦) લક્ષ્મીનો બીજમત્ર

હ્લાદ, પુ૦ (સં૦) આનદ, હર્ષ, ઉમગ ૨ સુખચેન, મોજમઝા

ળ.

ળ પુ૦ છેલ્લો મૂળાક્ષર એનાથી શરૂ થતો એક શબ્દ નથી લ ને બદલે ળ વપરાયો છે

" જેવો આ ગુજરાત દેશ સહુમા, શ્રેષ્ઠત્વ પામી રહ્યો,
તે મધ્યે અતિ શ્રેષ્ઠ ચારૂતર છે, પ્રેમે ન જાય કહ્યો,
એવા દેશની જે ગિરા ગુણવતી, નામે મહા ગુર્જરી,
વાધો તે સુરસે કસે ગુણુ ગણે, જો પ્રિય વાચ્છો હરિ "

ગુજરાતી શબ્દકોષ માટે મળેલા અભિપ્રાયો—

ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાઇટીની ઑફીસ,

અમદાવાદ તા ૭-૪-૨૪

ભાષાના અભ્યાસ માટે કોષ અને વ્યાકરણ એ તદ્દન આવશ્યક અંગો છે અને તેજ કારણથી ઈંગ્રેજી અમલની શરૂઆતમા પાદરી ભાઈઓએ બાયબલના પ્રચાર અર્થે જે તે દેશી ભાષાના કોષ અને વ્યાકરણ સૌ પ્રથમ તૈયાર કર્યા હતા એ જાણીતી વાત છે આપણે અહિં ડો ટેલરનુ વ્યાકરણ જાણીતુ છે કોષ માટે ગુ વ સોસાઇટીની સ્થાપના થઇ ત્યારથી તેના સ્થાપક સ્વ **એલેક્ઝાંડર કિન્લોક ફોર્બસ** સાહેબે તજવીજ કરવા માંડેલી અને તે અર્થે જુના હસ્તલિખિત પુસ્તકોની નકલો કરાવવાનુ અને શબ્દ સંગ્રહ કરવાનુ કાર્ય આરંભેલુ પણ ગુજરાતી કોષ પ્રજા સમક્ષ પ્રથમ ધરવાનુ માન કવિ **નર્મદને** જ છે તે પછી લાંબે ગાળે એક સારો અને બને તેટલો સંપૂર્ણ કોષ તૈયાર કરવાનુ ભગીરથ કાર્ય રા **લલ્લુભાઇ ગોકળદાસ પટેલે** હાથ ધરેલુ જાણવામા છે, અને ખુશી થવા જેવુ એ છે કે એ ભગીરથ કાર્ય એમણે એકલે હાથે અને તે વળી બહુ સારી રીતે પાર પાડ્યુ છે શાસ્ત્રીય અને ઐતિહાસિક પદ્ધતિએ ગુજરાતી ભાષાના કોષ રચવાને હજુ બહુ સમય લાગશે દરમ્યાન પ્રજાની માગણી પહોંચી વળવાને જે એક સારા ગુજરાતી કોષની જરૂર હતી તે મારા સમજ્યા પ્રમાણે રા **લલ્લુભાઇનો** કોષ બહુજ સારી રીતે પુરી પાડે છે અને ગુજરાતી પ્રજાની તેમની આ સેવા બદલ આપણે સૌએ તેમનો ઉચિત અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનવો જોઇએ

હીરાલાલ ત્રિભોવનદાસ પારેખ

આ સેક્રેટરી ગુ વ સોસાઈટી

રા બ રમણભાઈ મહિપતરામ નિલકંઠ બી એ એલ એલ બી

ગ ગ **લલ્લુભાઇ ગોકળદાસ પટેલે** રચેલો **ગુજરાતી શબ્દકોષ** સને ૧૯૦૯ મા પ્રસિદ્ધ થયો ત્યારથી હુ તેનો ઉપયોગ કરૂં છુ અને તે મને ઘણો મૂલ્યવાન માલમ પડ્યો છે એ કોષમાની શબ્દસંખ્યા વિશાળ છે, અને તેમા આપેલા અર્થ તથા સમજુતી કિમતી અને વિસ્તારી છે રા રા **લલ્લુભાઇનો** આ પ્રયાસ ઘણો સ્તુત્ય છે અને આ કોષ પ્રસિદ્ધ કરી તેમણે ગુજરાતી ભાષાની મ્હોટી સેવા બજાવી છે હુ આશા રાખુ છુ કે તેમણે પ્રસિદ્ધ કરવા ધારેલી બીજી આવૃત્તિ વિશેષ સેવ બજાવશે અને ગુજરાતી પ્રજા તેમની યોગ્ય કદર કરશે

અમદાવાદ તા ૨૯ અપ્રિલ ૧૯૨૪ **રમણભાઈ મહીપતરામ નીલકંઠ**

પ્રિય ભાઈશ્રી—

લખવાને આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે કે આપે આ કોષ તૈયાર કરી ગુર્જરી વાણિમા અલંકારમા તિલક રૂપ જે મણ્ય ખામી હતી તે પુરી પાડી છે પૂર્વ રચાયલા આવા જ કોષમા જે સાહિત્ય નહોતુ તે આપે આ કોષમા ઉમેરી પૂર્ણ કર્યુ છે હુ નથી ધારતો કે હવે પછીનો કોઈ ભાષાશાસ્ત્રી આ કોષથી વિશેષ કાંઈ કરી શકે + + +

દાણાપીઠ નવોવાસ-અમદાવાદ શ્રી સ્નેહાંકિત,

તા ૨૧-૭-૨૪ **છગનલાલ મનસુખરામ ઝવાડી**

'ચંદ્રોક્તિ'ના કર્તા.

રા બ રણછોડભાઇ ઉદયરામ તરફથી—

રા લલ્લુભાઈ .. ..**નડીઆદ** **મહુધા** તા ૨૦--૧૯૧૦

તમારો શબ્દકોષ તથા કાગળ મળ્યા શબ્દકોષ જોઇ મને ઘણોજ આનંદ થયો ગુજરાતી પ્રજા ઉપર તમે એક પ્રકારનો ઉપકાર કરી સાહિત્યમા વધારો કર્યો છે મે મારા મિત્રો, સબંધીઓ અને સાહિત્યકારોને કોષ માટે ઘણી વખત સૂચના કરી હતી પુષ્કળ શબ્દો અને અર્થવાળો આ કોષ ખરેખર ઉત્તેજનને પાત્ર છે અવતરણ મૂક્યા છે તે ઘણુ સારૂ કર્યુ છે હજુ ઘણા અવતરણોની જરૂર છે જોડણી માટે હજુ ગુજરાતી ભાષામા એક નિશ્ચય થયો નથી છતા તે માટે બીજી આવૃત્તિ વખતે જરૂર ધ્યાન આપશો

રણછોડભાઇ ઉદયરામની આશિષ

લીંબડી તા ૨૮-૩-૧૯૧૨

રા રા લલ્લુભાઈ,

તમારો શબ્દકોષ મે જોયો-તપાસ્યો, ખરેખર ઉમદા અને પ્રશંસાપાત્ર આ એકજ કોષ આપણી ગુજરાતી ભાષામા થયો છે મ૦ કવિ નર્મદાશંકરભાઇના વાવેલા બીનો તમે ઉપયોગ કરી સારૂ ફળ લાવી શક્યા છો હવે જે કોષ થશે તે તમારી જ મહેનતના ફળને ચાખશે એ નિર્વિવાદ છે પ્રજા અને સરકાર ઉભય તરફથી મદદ મળો બીજી આવૃત્તિ સુધારા વધારા સાથે જોવા ઇચ્છુ છુ પ્રભુ તમને મદદ કરો

વલ્લભદાસ પોપટલાલ શેઠ

(લે૦ ક) ડેપ્યુટી વહિવટદાર-ભાવનગર સ્ટેટ

('**ભારતજીવન**'-સને ૧૯૧૦ મુંબઈ)

તમારો રચેલો 'ગુજરાતી શબ્દ કોષ' સ્વ કવિ નર્મદાશંકરના શબ્દ કોષ કરતા ઘણોજ ચઢી-આતો, પુષ્કળ શબ્દ-સંગ્રહવાળો, ગુજરાતી અભ્યાસીઓને અતિ ઉપયોગી દરેક દફ્તરમા-દરેક લાયબ્રેરીઓમા રાખવા લાયક તૈયાર થયો છે તમે ઘણા શબ્દો ગોતી શોધીને ઘણા વર્ષના પરિશ્રમથી એ તૈયાર કર્યો છે તે ગુજરાત તમારૂ ઋણી છે જે કામ ગુ વ સોસાઈટી જેવી શ્રીમંત સંસ્થા નથી કરી શકી તે તમે કરી સાહિત્યની ભારે સેવા કરી છે એક શબ્દના અનેક અર્થ સાથે તે શબ્દો કયા વપરાયા છે તેના પ્રચલિત વાક્યો + + + ટાંકી બહુ સગવડ કરી આપી છે કોઈ શ્રીમંતે અથવા રાજા રજવાડાએ આવા ગ્રંથોને મદદ કરવી આવશ્યક છે + + + તમારી એ સાહિત્ય સેવા માટે ગુજરાત તમારૂ ઋણી છે એ મ્હારે પુનઃ કહેવુ પડે છે

સેવક,

ડાહ્યાભાઈ રામચંદ્ર મ્હેતા

સમ્પાદક-**ભારત જીવન**

સરસ્વતિચંદ્રના કર્ત્તા સ્વ૦ ગોવર્દ્ધનરામભાઇ તરફથી. **મુંબઇ** તા ૨૪-૧૦-૧૯૧૦

ભાઇ લલ્લુભાઇ પટેલ,

"તમારો કોષ મળ્યો છે જોયા-તપાસ્યો આવુ સુંદર કાર્ય તમે કરી શક્યા, હેતુ ધાર્યું ન હતુ "

ગો. મા. ત્રિપાઠી.

રા રા મહુભાઇ હરગોવિંદદાસ કાંટાવાળા એમ. એ તરફથી સને ૧૯૦૫

+ + આ સાથે ફરમા પાછા મોકલ્યા છે જ્યા શંકાઓ જણાઇ તે સુધાર્યું છે નર્મકોષ કરતા કામ ઉત્તમ થશે + +

"જૈન ' ઑફીસ-મુંબાઇ,

પ્રિય ભાઇ લલ્લુભાઇ, તા ૧-૧૧-૨૯

તમારા શ્રમ, કાર્ય કરવાની કુશળતા, શબ્દ ભંડોળ એકઠું કરવાની તમારી હિંમત અને રખડ-પટ્ટી, તેમજ સતત ૧૫ વર્ષની તમારી મહેનતનું ફળ જોઈ આનંદ પામુ છુ આવુ કાર્ય હજુ થયુ નથી અને ભવિષ્યમા આથી સારૂ કોઇ કરશે કે કેમ તે શંકા છે એકલે હાથે, કંગાળ આર્થિક સ્થિતિ અને તેમા પણ વખતોવખતની પરતંત્રતા છતા ઉત્તમ કોષ તૈયાર કરી ખરેખર સાહિત્યમા વધારો કર્યો છે

ભગુભાઇ ફતેહચંદ કારભારી.

રા ભાઇ લલ્લુભાઈ , અકોલા

અકોલા જતા સુરત મને મળવા આવેલા પરંતુ હુ તે સમયે બહાર ગામ હતો તમારો કોષ મને મળ્યો છે ગુરૂ દક્ષિણામા સુદામાની ભેટ સ્વિકારી છે મી બેલસારેને તમે કોટેશન આપેલા હતા તે વખતથી મને તમારે માટે સારો અભિપ્રાય હતો તમારૂ કાર્ય ઉત્તમ પ્રશંસાપાત્ર ને ઉત્તેજનને લાયક છે નડિઆદ જાઓ ત્યારે જરૂર મને મળજો

સુરત ૧૯-૪-૧૦ શુભેચ્છક,

જમિયતરામ ગૌ શાસ્ત્રીના આશિષ

કડવા પોળ-અમદાવાદ તા ૨૫ મી માર્ચ ૧૯૨૪

શ્રીયુત લલ્લુભાઈ ગોકળદાસ પટેલે નિર્માણ કરેલો ગુજરાતી શબ્દકોષ વાચી મને ઘણો આનંદ થયો છે ગુજરાતી ભાષામા આ એક અપૂર્વ ગ્રન્થ છે તેમા દરેક શબ્દોના અર્થો, સાહિત્યના અવ-તરણો અને અન્ય ઉદાહરણો સાથે આપવામા આવ્યા છે આપ્ટેના સંસ્કૃત શબ્દકોશની માફક ઉત્તમ સંકલના કરવામા આવી છે આ કોષની નવિન આવૃત્તિમા ઘણો સુધારો વધારો કરવામા આવનાર છે તેથી જે નવો ગ્રન્થ બહાર પાડવામા આવશે તે ગુજરાતી ભાષાના અલંકાર જેવો અત્યુત્તમ થશે આશા છે કે સાહિત્ય રસિક સજ્જનો આવી સુંદર કૃતિને સારો સત્કાર આપી ગુજરાતી વાઙ્-મયની ખીલવણીના પ્રયાસમા મદદગાર થશે આ ગ્રન્થ નિર્માણ કરવામા શ્રીયુત લલ્લુભાઇએ અગા-ધારણ પરિશ્રમ લીધો છે, જેની ઉચિત કદર ગુર્જર ભાઇઓ કરશે એવી આશા છે

જેઠાલાલ ચીમનલાલ સ્વામીનારાયણ

* ગણિત મંદિરના આચાર્ય,

ગુજરાત મહાવિદ્યાલય-ગુજરાત વિદ્યાપીઠ

શાળોપયોગી ગુજરાતી શબ્દકોષ માટેના અભિપ્રાયો.

રા. રા. રમણભાઇ મહીપતરામ નીલકંઠ બી એ એલ એલ. બી,

અમદાવાદ-ભદ્ર તા ૮ માર્ચ ૧૯૨૫

'+ + આ શાળોપયોગી શબ્દકોષ નિશાળોમા ભણતા વિદ્યાર્થીઓને ઉપયોગી થાય તેવો છે આપના જે મ્હોટા શબ્દકોષમાથી આ શાળોપયોગી પુસ્તક બનાવ્યું છે તે સભાળથી અને મહેનતથી કરેલુ છે '

રમણભાઇ મહીપતરામ નીલકંઠ

શ્રી લલ્લુભાઈ પટેલના શબ્દકોષની ન્હાની આવૃત્તિના છાપેલા શરૂઆતના દોઢસો પાના જોયા એમના ગ્રન્થની આ નવિન્ આવૃત્તિ છે આ ગ્રન્થદર્શને પ્રથમ ભાવ તો એજ તરી આવે છે કે પચ્ચાશેક વર્ષ ઉપર નર્મદે જે એકને હાથે કીધુ તે આજે પણ એકલે હાથે કરવાનુ રહ્યુ છે એકલા અની બારાક્ષરીના શબ્દોથી ૧૫૦ પાના ભરાયા છે એ હકીકત ઉપરથી શબ્દ ભંડોળનો ખ્યાલ આવશે ક્‌હાક ક્‌હાક ભૂલો છે, ક્‌હાક શુદ્ધિ હજી વધારે સાધી શકાય એમ છે, ક્‌હાક મતભેદના વિષયો યે હશે એ અપૂર્ણતા છતા ય ઉપટતો ભાવ તો એ જ ઉઠળી આવે છે કે કટલાયે વર્ષોથી ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાઈટી હજી કરૂ કરૂ કરે છે ઘણા વીરા વર્ષોથી સાહિત્ય પરિષદ પોકારે છે, ને ત્‍હેના કોઇ નેતાએ કે કોઇ કમિટિએ કરવાનુ માથે લઈ કર્યુ નથી, તે આમ એક ગૃહસ્થના શ્રમથી ન બનથી સકાય છે એ એકલવાયાનો મહાશ્રમ ગુણજ્ઞ ગુજરાતીઓના આદરને પામશે જ

અમદાવાદ તા ૭ માર્ચ, ૧૯૨૫ **ન્હાનાલાલ દલપતરામ કવિ**

+ + આ પુસ્તક પાછળ લેવાયેલા શ્રમનો ખ્યાલ સાધારણ માણસોને નજ આવે પરતુ જેઓ જુદા જુદા વિષયાના અભ્યાસી હોય અથવા જે ગ્રન્થ લેખકો હોય અને પોતાના લખાણોમા વાક્ય રચના અને શબ્દોની જોડણી ઉપર કાળજીપૂર્વક ધ્યાન આપતા હોય તેઓજ આ પુસ્તકની ખરી કદર કરી શકે આ શાળોપયાગી આવૃત્તિને આપે આટલી વિસ્તાર પૂર્વક બનાવી + + ૨ પુસ્તકના ઉપયોગીપણામા બહુ વધારો થયો છે + + આ કામ ગુજરાતી ભાષાની બહુ સગીન અને વ્યવ્હારૂ સેવા જેવુ છે, તે માટે આપને ધન્યવાદ ઘટે છે + + આપને પ્રજા તરફથી તેમજ કેળવણી ખાતાઓ તરફથી સારો આશ્રય મળવો જોઈએ એમ હુ માનુ છુ અને ખરા અત કરણથી ફતેહ ઇચ્છુ છુ

નવસારી તા ૩-૪-૨૫ આપનો સેવક,

અરદેશર નસરવાનજી બીલીમોરીયા

રા. રા. કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરી એમ એ એલ એલ બી

ભાઈ લલ્લુભાઇ, **મુંબઇ** તા ૩-૮-૨૫

તમારો કોષ બારીકીથી તપાસવાની ફુરસદ મળી નથી ઉપર ઉપરથી જોઈ ગયો છું કામ ઘણું સારી રીતે થયું છે મારા તરફથી ખાસ સૂચના કરવાની નથી

કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરી

બીડ ન૮૮—રેમોલકોઝ નાર્ટ—**મુંબઈ**

રા. રા. **ચુનીલાલ કાકુભાઈ પટેલ બી એ કડી વિભાગના માજી એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર**

“ તમારો કોષ હું ઘણા વર્ષથી વાપરૂ છું એ ઘણો ઉત્તમ છે તમારો શાળોપયોગી કોષ પણ વિદ્યાર્થીઓને ઘણોજ ઉપયોગી થઈ પડશે તમારો શ્રમ સ્તુતિપાત્ર છે દરેક શાળાઓની લાયબ્રેરીમા રાખવા લાયક છે ” તા ૮-૫-૨૮

રાષ્ટ્રિય વિદ્યામંદિર

સત્યાગ્રહાશ્રમ—**સાબરમતી**

‘ શ્રી લલ્લુભાઈ પટેલે હમણાંજ તૈયાર કરેલો શાળોપયોગી, ગુજરાતી શબ્દકોષ ’ હું જોઈ ગયો છું હાલમા વિદ્યાર્થીઓને ઉપલબ્ધ જેટલા કોષ છે તેમા એજ મને સારામા સારો જણાય છે મારા કામને માટે હું એ વાપરતો પણ થયો છું શ્રી લલ્લુભાઈની મહેનત પ્રશંસાપાત્ર છે

આસો સુદ ૮ **દત્તાત્રેય બાળકૃષ્ણ કાલેલકર**

૧૯૮૧

'સૂર્ય પ્રકાશ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.'

ટંકશાળ—અમદાવાદ.